This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

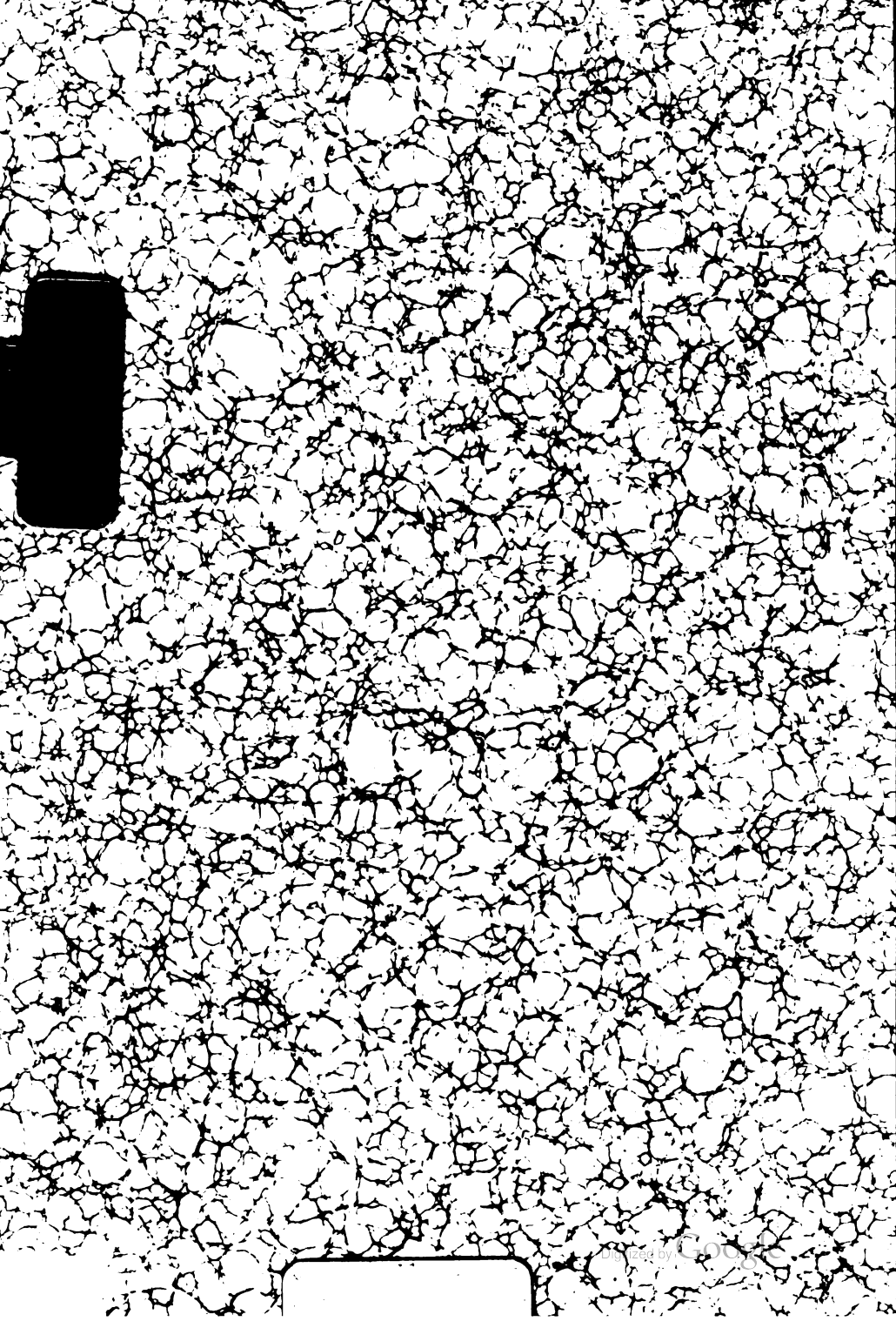

600085696/

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Δ. ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΗΣ.

Digitized by Google

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΟΥ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΚΔΟΘΕΝ ΔΕ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΒΙΩΣΙΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ

ΤΗΣ ΕΦΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΑΥΤΗΣ.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ.

1871.

304 e 173

Digitized by Google

Digitized by Google

ΤΩΙ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΩΙ ΒΑΣΙΛΕΙ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΩΙ ΤΩΙ ΠΡΩΤΩΙ

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΒΑΣΙΛΕΥ,

Τὸ δοκίμιον τῆς ἱστορίας τῆς πολλὰ κατὰ τοὺς αἰῶνας παθούσης, μιᾶς δὲ διατελούσης ἑλληνικῆς γλώσσης, αὐτὴν τεκμηριούσης τὴν μετὰ πολλὰς τύχας ἑνότητα τοῦ ἔθνους, οὗ Σὺ βασιλεύεις, εἰκότως τῷ Σῷ κοσμεῖται ὀνόματι.

Εἴη δέ Σου εὐδαίμων ἡ βασιλεία καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν οὗ ἄρχεις ἔθνους ἄγουσα.

Digitized by Google

Digitized by Google

Τὸ Δοκίμιον τοῦτο συγγραφὲν κατὰ τὸ Τσοκάνιον διαγώνισμα, οὗ καὶ τὴν ὑπὸ τῆς πρυτανίας ἀνάπτυξιν παρατάττομεν, ἐβραβεύθη τῷ 1860 παμψηφεὶ ὑπὸ τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, τῆς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τούτῳ καταστασθείσης, ἧς ὁ εἰσηγητὴς Κύριος Εὐθ. Καστόρχης ἀνέγνωσε τὴν δέουσαν ἔκθεσιν.

Τὸ χειρόγραφον τούτου ἡ ἐφορία τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς πρὸ ἐτῶν ἀγοράσασα παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ συγγραφέως καὶ συνειδυῖα τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ, προθύμως ἐπεχείρησε τὴν χαλεπὴν καὶ πολυδάπανον αὐτοῦ ἔκδοσιν, πεποιθυῖα ὅτι προσφέρει εἰς τὸ πανελλήνιον πρωτότυπον καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον πόνημα.

Ἐν Σμύρνῃ 1872. Κατὰ Ἰανουάριον.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ.

« Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης. »

Διασάφησις τοῦ θέματος ἢ ὁδηγίαι πρὸς τοὺς μέλλοντας ν' ἀγωνισθῶσι.

Γνωστὸν εἶναι τοῖς πᾶσιν, ὅτι γλῶσσά τις δημώδης ἑλληνικὴ ἀπ' αἰώνων ἤδη ἐλαλεῖτο καὶ ἐν μέρει ἐγράφετο. Ἐν δὲ τοῖς μικρὸν πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἠθέλησε τὸ ἔθνος νὰ μεταχειρισθῇ ἐπὶ μᾶλλον τὴν ζῶσαν ταύτην γλῶσσαν, ὡς ὄργανον προσφορώτατον πρὸς ταχυτέραν καὶ εὐχερεστέραν ἀνάκτησιν καὶ διάδοσιν τῶν προγονικῶν ἐπιστημῶν καὶ πάσης ἄλλης μαθήσεως· καὶ λοιπὸν ἐπεχειρήθη ἡ καθάρισις καὶ διόρθωσις ταύτης τῆς ἐπὶ πολὺ εἰς μόνα σχεδὸν τὰ στόματα τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἐγκαταλειφθείσης γλώσσης, ὅτε δὴ καὶ συνεῖδον ἄνδρες τινὲς τὴν πολλὴν αὐτῆς ἀξιολογότητα καὶ ἐτράπησαν ἐπὶ παντοίας ἐρεύνας περὶ τῶν αὐτῆς ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ διαφόρων μεταβολῶν κατά τε τὰ σημαινόμενα τῶν λέξεων καὶ τὰς συντάξεις καὶ τοὺς ἐτυμολογικοὺς τύπους καὶ ἀνέγραψαν πολλὰς καὶ σοφὰς παρατηρήσεις. Τοιοῦτος ἐρευνητὴς ἐν τοῖς πρώτοις ὑπῆρξεν ὁ ἀοίδιμος Α. Κοραῆς (1), ἀλλὰ καὶ ἕτεροι, ὡς ὁ Α. Χριστόπουλος (2), Κ. Οἰκονόμος (3), Α. Μουστοξύδης (4) καὶ εἴτις ἄλλος, ἕκαστος κατὰ τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τρόπον ἀνίχνευσαν πολλὰ γλωσσικά. Οὐχ ἧττον ὅμως ἔμενε μέχρι τοῦδε ἐν πολλοῖς ἀνεξήγητος ἡ ὅλη πορεία τῆς γλώσσης· ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἡ ἱστορία αὐτῆς περιεμένετο καὶ ἐποθεῖτο. Νῦν δὲ πρὸς καταρτισμὸν τῆς ζητουμένης ταύτης συγγραφῆς ἀνάγκη πρῶτον νὰ μελετηθῶσι τὰ τῶν προμνησθέντων ἀνδρῶν βοηθη-

(1) Ἐν τοῖς διαφόροις αὐτοῦ προλεγομένοις καὶ σχολίοις εἰς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ ἐν τοῖς 5 τόμοις τῶν Ἀτάκτων, 1828—1835.

(2) Ἐν τῇ αἰολοδωρικῇ Γραμματικῇ, Βιέννῃ 1805, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικαῖς ἀρχαιολογήμασιν, Ἀθήναις 1853.

(3) Ἐν τῷ περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, Πετρουπόλει 1830.

(4) Ἐν τινι διατριβῇ Ἰταλιστὶ συνταχθείσῃ τὸ 1825 καὶ μεταφρασθείσῃ ὑπὸ Π. Χιώτου, ἐπιγραφομένῃ δὲ Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς παρούσης ἑλληνικῆς γλώσσης, Ζακύνθῳ 1851

Digitized by Google

τικὰ βιβλία, εἶτα δ' ἐξ ὑπαρχῆς καὶ εὐσυνειδήτως ν' ἀναζητηθῶσιν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνικοῖς συγγράμμασιν αἱ ἀρχαὶ τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης καὶ μερικώτερον ν' ἀναγνωσθῶσιν ἐπὶ τούτῳ τὰ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν κατωτέρω ἔτι χρόνων βιβλία, ἐκδεδομένα τε καὶ ἀνέκδοτα, ὅσα κατὰ τὸ δυνατὸν προσιτά, οἷον νόμοι πολιτικοί, πρακτικὰ συνόδων, διπλωματικὰ ἔγγραφα παντοῖα καὶ ἐπιστολαί, χρυσόβουλλα αὐτοκρατόρων, διαθῆκαι, ἱστορικὰ ποιήματα, δημώδη ἄσματα κτλ. καὶ ἐκ πάντων τούτων νὰ ἱστορηθῶσι κατὰ τὴν πρέπουσαν χρονολογικὴν τάξιν αἱ διάφοροι φάσεις τῆς νεωτέρας γλώσσης, πρὸ πάντων δὲ καὶ ἐξαιρέτως νὰ ὁρισθῇ ὅσον ἐνδέχεται ἀκριβῶς τὸ πότε ἐξέλιπεν ἡ χρῆσις τῆς ἀπαρεμφάτου καὶ εὐκτικῆς ἐγκλίσεως, τῶν ἁπλῶν χρόνων μέλλοντος παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ, τῆς δοτικῆς, τῶν θηλυκῶν καὶ οὐδετέρων μετοχῶν, πολλῶν προθέσεων καὶ μορίων καὶ εἴ τι τοιοῦτο κῦριον. Νὰ πορισθῶσι δὲ, εἰ δυνατὸν, καὶ συμπεράσματα ἀσφαλῆ περὶ τοῦ ἂν ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐξέλιπον ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως ξένων ἐθνῶν, ἢ ὡς ἐκ τῆς κατὰ μικρὸν ἐσωτερικῶς ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γενομένης μεταμορφώσεως τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐκφράζεσθαι.

Ἡ ἱστορικὴ δὲ αὕτη ζήτησις δὲν πρέπει, ὡς φαίνεται, ν' ἀνάδραμῃ πολὺ ἐπέκεινα τῶν πτολεμαϊκῶν χρόνων, καθ' οὓς ἡ κοινὴ λεγομένη γλῶσσα ἐπὶ μᾶλλον ἤρξατο νὰ ἐπικρατῇ, ἐκλειπουσῶν κατὰ μικρὸν τῶν διαφόρων τῆς Ἑλλάδος διαλέκτων, ἂν καί τινες τύποι καὶ φράσεις τῆς νῦν ὁμιλουμένης φωνῆς μέχρις Ὁμήρου δικαίως ἀνάγονται. Βέβαιον δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους διαδόσεως τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς Νέας Διαθήκης, πολλὰ νεωτερικώτερα εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν εἰσεχώρησαν, ἅπερ καὶ ἐρριζώθησαν καὶ ζῶσι μέχρι τῆς σήμερον, ἔχοντα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναβλαστήσεως. Τῶν προϊόντων λοιπὸν ἐκείνων καὶ τῶν ἐφεξῆς χρόνων ἡ μελέτη σπουδῆς ἰδιαιτάτης ἀξία κρίνεται. Τὰ δὲ τῶν προτέρων χρόνων γλωσσικὰ δίκαιον τροχάδην νὰ ἐκτεθῶσιν, ἢ μᾶλλον νὰ παραληφθῶσιν ὡς λήμματα εἰς τὴν καθόλου θεωρίαν. Ὁμοίως τροχάδην πρέπει νὰ ψαυσθῇ καὶ τὸ περὶ τῆς προφορᾶς καὶ τῆς νεωτερικωτέρας στιχουργίας ζήτημα, διότι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ ἄσχετα, ἀλλὰ καὶ μάλα σχετικὰ πρὸς τὴν γλῶσσαν, ἔχουσιν ὅμως καθ' ἑαυτὰ μεγάλην ἔκτασιν καὶ ἤδη παρ' ἄλλων ἀρκούντως πως ἐξετέθησαν ἐν ἰδίοις συγγράμμασιν. Οὕτω δύναται ἐν ἐπιμέτρῳ τῆς ζητουμένης συγγραφῆς νὰ ῥηθῇ τι καὶ περὶ τῶν νῦν ἔτι ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένων διαλεκτικῶν διαφορῶν, διότι καὶ αὗται θεωρητέαι ἰδιαιτέρων πραγματειῶν ὑποθέσεις· ὁλοσχερὲς δέ τις αὐτῶν μνεία

Digitized by Google

μόνον φαίνεται ἀρκοῦσα πρὸς δήλωσιν καθολικωτέραν τῶν τυχῶν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης.

Μέθοδον συντάξεως τὴν ἀρίστην θέλει βέβαια ὑπαγορεύσει εἰς τοὺς ἀσχοληθησομένους εἰς τὸ θέμα τοῦτο αὐτὴ ἡ ἐμβριθὴς σπουδὴ τοῦ πράγματος· ἡμεῖς συνιστῶμεν μάλιστα τὸ μὴ ἀφίστασθαι τῆς χρονολογίας ἐν τῇ ζητήσει κατ' οὐδένα λόγον, ἵνα ἡ συγγραφὴ παράσχῃ σαφεῖς ἀνακεφαλαιώσεις, περιεχούσας πιστὰς εἰκόνας τῶν μετατροπῶν τῆς δημώδους γλώσσης τῶν διαφόρων ἐποχῶν μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Αἱ δὲ παραπομπαὶ εἴς τε τὰ ἀρχαῖα καὶ νεώτερα βιβλία ἀπαιτοῦνται ὡς οἷόν τε ἀκριβεῖς.

Τοσαῦτα ἐκρίθησαν ἀναγκαῖα εἰς ὑπόμνησιν, καὶ πρὸς αὐτὰ συμμορφούμενοι οἱ μέλλοντες νὰ συγγράψωσι παρασκευάζουσι τὸ κατ' αὐτοὺς εὐχερεστέραν πολὺ καὶ δικαιοτέραν τὴν ἀντιπαραβολὴν καὶ κρίσιν τῶν ἑαυτῶν πραγματειῶν.

Ἀθήνησι, τῇ 18 Ἰουλίου 1856.

Ὁ Πρύτανις

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 1 — 3.

ΜΕΡΟΣ Α'. *Περιγραφικόν.*

Σελ.

Σύνοψις τῆς ἐξωτερικῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. 5 — 34

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῶν φθόγγων καθ' ὅλου καὶ τῆς προφορᾶς των.

Α' φωνήεντες ἢ φωνήεντα 34 — 45
Β' σύμφωνοι ἢ σύμφωνα 46 — 58

ΜΕΡΟΣ Β' *Αναλυτικὸν ἢ κυρίως Γραμματικόν.*

Τμῆμα Β' τὸ τυπικὸν ἢ τυπολογικὸν 59 — 60

Σχηματισμὸς τῶν θεμάτων 60 — 63
Προθέματα 63 — 65
Αὔξησις 65 — 72
Ἡ ἀναδίπλωσις 72 — 79
Τὰ ἀχώριστα μόρια 79 — 83
Προθέσεις 83 — 110
Ἐπιθέματα 110 — 141
Ἐπενθέματα 141 — 144
Τὸ ῥῆμα 144 — 164
Ἐνεργητικαὶ καὶ μέσαι καταλήξεις 164 — 182
Τὰ συνδετικὰ φωνήεντα 182 — 192
Τὰ παρεπόμενα τῶν ῥημάτων 192 — 193

Digitized by Google

Τὰ γένη (διαθέσεις) τῶν ῥημάτων,	193—215
Τὰ πρόσωπα καὶ οἱ ἀριθμοὶ	215—221
Χρόνοι	221—225
Α΄ ἁπλοῖ χρόνοι	225
Β΄ σύνθετοι χρόνοι	225
Γ΄ περιφραστικοὶ	226—248
Οἱ δυνητικοὶ καλούμενοι τύποι	248—249
Περίφρασις διὰ τοῦ βοηθητικοῦ *θέλω*	249—250
Περίφρασις διὰ τοῦ νὰ	250—251
Οἱ ἀόριστοι τῆς ἑλληνικῆς	251—259
Οἱ παθητικοὶ ἀόριστοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν μέλλοντες	259—299
Οἱ παρακείμενοι, οἱ ὑπερσυντελικοὶ καὶ οἱ τετελεσμένοι (μετ' ὀλίγον) μέλλοντες τῆς ἀρχαίας	300—309
Περὶ τῶν περιφραστικῶν χρόνων ἰδίως	309—331
Οἱ παρακείμενοι καὶ οἱ ὑπερσυντελικοὶ τῆς καθομιλουμένης	331—340
Αἱ ἐγκλίσεις	340—342
Ἡ ὑποτακτικὴ	342—345
Ἡ εὐκτικὴ	345—355
Ἡ εὐκτικὴ ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ λόγῳ,	355
Α΄ ὑποθετικαὶ προτάσεις	356—361
Β΄ τελικαὶ προτάσεις	361—368
Γ΄ ἀναφορικαὶ καὶ χρονικαὶ προτάσεις	368—381
Δ΄ εἰδικαὶ ἢ ἐκθετικαὶ προτάσεις διὰ τῶν μορίων ὅτι καὶ ὡς	381—396
Τὰ ὀνόματα	396—437
Τὸ ἀπαρέμφατον	437—458
Ἡ μετοχὴ	458—468
Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων — Τὰ γένη	468—472
Οἱ ἀριθμοὶ	472
Αἱ πτώσεις	472—476
Ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ	476—480
Ἡ ἑν. ὀνομαστ. τοῦ θηλυκοῦ ἰδίως	480—488
Ἡ ἑν. ὀνομαστ. τοῦ οὐδετέρου ἰδίως	488—489
Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ	489
Ἡ ἑνικὴ αἰτιατικὴ	490—497
Ἡ ἑν. ἀφαιρετικὴ	497—499
Ἡ ἑν. γενικὴ	499—502

Digitized by Google

Ἡ ἐν. δοτικὴ 502—524
Δυϊκοῦ ὀνομ. αἰτιατ. καὶ κλητικὴ 524—525
Δυϊκὴ γεν. καὶ δοτικὴ 525—527
Πληθυντ. ὀνομαστικὴ 527—532
Πληθυντ. αἰτιατικὴ 532—536
Πληθυντ. γενικὴ 536—537
Δοτικὴ (ἀρχ. τοπικὴ) 538—539
Πτωσιοειδῆ ἐπιθέματα 540—541
Τὰ ἐπίθετα καὶ ἰδίως οἱ βαθμοὶ τῆς παραθέσεως 541—548

Τὰ ἀριθμητικά.

α') Τὰ ἀπόλυτα 549—558
Παραδείγματα (τούτων) 558—565
β') Τὰ τακτικὰ 565—567
γ') Τὰ διανεμητικὰ 567—568
δ') Οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ 569—570
ε') Πολλαπλασιαστικὰ 570—571
ς') Κλασματικὰ 571—573
ζ') Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα 573—575
Τὰ ἄρθρα 575—579

Ἀντωνυμίαι.

α') προσωπικαὶ 579—589
β') κτητικαὶ 589—592
γ') αἱ αὐτοπαθεῖς καὶ αἱ ἀλληλοπαθεῖς 592—594
δ') αὐτὸς = αὐ τὸ-ς 594—599
ε') δεικτικαὶ 599—608
ς') ἀναφορικαὶ 608—613
ζ') ἐρωτηματικαὶ 613—620
η') ἀόριστοι ἀντωνυμίαι 620—636
θ') ἐπιμεριστικαὶ 637—638
Τὰ ἐπιρρήματα 638
1) Τοπικὰ ἐπιρρήματα 639—652
2) Χρονικὰ ἐπιρρήματα 652—677
3) Τροπικὰ 677—686
4) Ποσότητος ἐπιρρήμ. καὶ ἐπιτάσεως 686—693

Digitized by Google

Digitized by Google

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν ἐπιστήμη (ἡ γλωσσικὴ ἢ γλωσσολογία) ἤτοι 1) ἐρευνᾷ τὴν γλῶσσαν καθ' ὅλου τε καὶ εἰς πληθὺν ἀτόμων γλωσσικῶν διαιρουμένην· ἀνευρίσκει τὰς τῶν γλωσσῶν συγγενείας ἢ, περὶ μιᾶς τινος γλώσσης προκειμένου, τὰς οὐσιώδεις διαφοράς, καθ' ἃς αὕτη εἰς διαλέκτους διακρίνεται, τὰς τούτων πρὸς ἀλλήλας τε καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ῥίζαν σχέσεις καὶ τοιουτοτρόπως τὰς διατάσσει εἰς σύστημα φυσικὸν καὶ ὄχι αὐθαίρετον· ἢ 2) ἐξετάζει ἀνατομικῶς, ὡς εἰπεῖν, τὰ καθ' ἕκαστον μέρη, ἐξ ὧν σύγκειται ἡ γλῶσσα. Τὸ μὲν πρότερον ἔργον ἐκτελοῦσα καλεῖται *περιγραφικὴ γλωσσολογία* ἢ εὐρύτερον *γλωσσικὴ ἐθνογραφία*, τὸ δὲ δεύτερον *ἀναλυτικὴ γλωσσολογία* ἢ *γραμματική*.

Ἡ περιγραφικὴ γλωσσολογία ἢ ἡ γραμματική, εἴτε τὸν ὅλον βίον εἴτε μίαν τινὰ ἡλικίαν τῆς γλώσσης ἐρευνᾷ, κατὰ τὰ μέρη τῆς γλώσσης καὶ τὰς τῆς ἐρεύνης ἐπόψεις διαιρεῖται εἰς α.) *φθογγολογίαν* ἢ *φθογγολογικήν*, ἀσχολουμένην περὶ τὴν ἔρευναν τῶν φθόγγων, πόσοι τε καὶ ποῖοι ἐν τῇ προκειμένῃ γλώσσῃ, ποίας μεταβολὰς ἢ πάθη παρὰ τὸν βίον αὐτῆς ὑπέστησαν, τῆς ἑκάστοτε σχέσεως τοῦ φωνήεντος στοιχείου πρὸς τὸ σύμφωνον, τοῦ χρόνου τῶν συλλαβῶν καὶ τῆς προσῳδίας ἤτοι τοῦ τόνου, τοῦ περὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν φθόγγων νόμου καὶ τῶν λοιπῶν περὶ εὐφωνίας, εὐεπείας καὶ ἁρμονίας· β΄.) τὴν *τυπολογίαν* ἢ *μορφολογίαν*, ἐξετάζουσαν τοὺς λεξικοὺς τύπους τῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἁπλῶν ῥιζῶν μέχρι τῶν συνθετωτάτων λέξεων καὶ τὰς ἐν χρόνῳ μεταβολάς των, ὁσάκις δῆλον ὅτι ἡ ἔρευνα εἶνε ἱστορική· γ΄.) τὴν *σημασιολογίαν*, ἤτοι τὴν ἔρευναν τῶν σημασιῶν καὶ τῶν ἐν τῷ λόγῳ λειτουργιῶν τῶν λέξεων, καὶ δ΄.) τὴν σύνταξιν ἢ τὸ συντακτικόν.

Κατὰ τὴν διχῇ ταύτην καὶ ἔπειτα τετραχῇ διαίρεσιν ἐσχεδιάσθη καὶ ἡ παροῦσα πραγματεία. Ἐπιγράφεται δὲ *δοκίμιον ἱστορίας τῆς Ἑλλη-*

Digitized by Google

νικῆς γλώσσης. Καὶ *δοκίμιον* μέν, διότι πρῶτον μὲν ὁ συγγραφεὺς τῷ ὄντι παρέχει δείγματά τινα τῶν περὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καθ' ὅλου μελετῶν του, πάσης ἀξιώσεως ἀπέχων, ὅτι τὰ δέοντα πάντα φράσας ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἐρεύνης· πολλοῦ γε καὶ δεῖ, προκειμένης εἰς ἐξέτασιν ἱστορικὴν γλώσσης πολυκλάδου καὶ πολυμόρφου ὑπὲρ τρισχιλιετῆ βίον μετρούσης· ἔπειτα διότι κατὰ τὸ παρὸν περιωρίσθη εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἐρεύνης, οὖσαν ἀπαραίτητον πρὸς τὴν σύνοψιν τοῦ ὅλου βίου τῆς γλωσσης, καὶ τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ δευτέρου μέρους· διότι τοῦτο τὸ τμῆμα καὶ τὸ παραλειφθὲν πρῶτον εἶνε τὰ οὐσιωδέστατα πρὸς τὴν διάγνωσιν τοῦ ἀληθοῦς χαρακτῆρος μιᾶς θ' ἑκάστης γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων της. Παρελείφθη δὲ τὸ πρῶτον τμῆμα, διότι πρῶτον μὲν ῥητῶς ἀπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ διορισαντος τὸ ἀγώνισμα ἡ τούτου ἔκθεσις, ἔπειτα δὲ καὶ χωρὶς τούτου ἡ πρὸς κατάρτισίν του νεωτέρα ὕλη, τ. ἔ. ἡ τῶν σημερινῶν διαλέκτων, δὲν συνελέχθη ἀκόμη, ὡς μὴ ὤφειλεν. Ἐν ᾧ δ' ἐντεῦθεν ἡ ἀνὰ χεῖρας πραγματεία ἐλλείπει τοῦ ὅλου σχεδίου, ἑτέρωθεν φαίνεταί πως ὑπὲρ τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ ἀγωνίσματος διαγεγραμμένα ὅρια ἐκτεινομένη· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ « τῆς ἑλληνικῆς » οὐχ ἁπλῶς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης σημαίνει. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, οὔσης ὄχι τινὸς ὀψιγόνου παραφυάδος, ἀλλὰ συνεχείας καὶ νεωτάτης μορφῆς καὶ φάσεως τῆς ἀρχαίας καὶ διὰ ταῦτα τὰς πηγὰς καὶ ῥίζας της ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἀρχαιότητι ἐχούσης, δὲν ἦτον ἄλλως κατορθωτὴ ἄνευ κινδύνου ἀσαφείας καὶ ἀπιστίας· « τῆς γὰρ ἀρχῆς ἀγνοουμένης, κατὰ Πολύβιον, ἢ καὶ νὴ Δι' ἀμφισβητουμένης, οὐδὲ τῶν ἑξῆς οὐδὲν οἷόν τε παραδοχῆς ἀξιωθῆναι ». Αἱ δὲ πρότεραι ἡλικίαι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἂν ὅλως δὲν ἀγνοοῦνται παρ' ἡμῖν, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν ἐν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ μέθοδον καὶ τάξιν οὐδαμοῦ ἀκόμη ἐξετέθησαν. Διότι ἂν τῷ ὄντι βιβλίον τι ὅμοιον ἐγνώριζε παρ' ἡμῖν ὑπάρχον ὁ συγγραφεύς, προθυμότατα θὰ παρέπεμπεν εἰς αὐτὸ πολλά τινα, πρὸς ὧν τὴν ἔκθεσιν τοσοῦτον καὶ τόπον καὶ χρόνον ἐδαπάνησεν, ὥστε καὶ τοῦ δευτέρου τμήματος τεμάχιά τινα, τὰ περὶ τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν ἐπιῤῥημάτων, νὰ τὰ παραλείψῃ κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου· ἐν ᾧ ἑτέρωθεν διά τε τὴν εἰρημένην παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν προκαταρκτικῶν καὶ βοηθητικῶν πραγματειῶν καὶ διότι τὸ ἀπήτει ἡ φύσις αὐτὴ τῶν ἐξεταζομένων, λημματικῶς παρεξέβη πολλαχοῦ εἰς τὰ λοιπὰ τρία τμήματα.

Τοιοῦτον προσφέρων τὸ δοκίμιόν του, ἐλπίζει ὁ συγγραφεύς, ὅτι ἐκ τῶν ἐνόντων ἀπήντησεν εἰς τὰ κυριώτατα τοῦ περὶ τῆς γλώσσης ζητήματος καθ' ὅλου τε καὶ κατὰ μέρος. Ἂν δέ τινα ἐλλείμματα ἐν τοῖς

Digitized by Google

καθ' ἕκαστον ἢ ἐπαναλήψεις κατὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ διάθεσιν ἀπαντῶσι, ταῦτα ἀποδοτέα ὄχι εἰς ἔλλειψιν προθυμίας πρὸς τὸ βέλτιον ἢ εἰς ἀκρισίαν, ἀλλ' εἰς τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς ἐξετελέσθη τὸ παρ' ἐλπίδα τοσοῦτον ἐξωγκωμένον ἔργον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς περιστάσεις. Τοσαῦτα περὶ τῆς ὅλης οἰκονομίας τοῦ δοκιμίου.

Τὰ δὲ μνημεῖα, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν τὰ τεκμήρια τῆς ἀπὸ τοῦ Ἱ. μ. Χ. αἰῶνος γλώσσης, ἐκτὸς τῶν προεκδεδομένων, τοῦ παρὰ Ζαμπελίῳ (Σκέψεις περὶ ἑλληνικῆς ποιήσεως) *ἀναγνωρίσεως* ἐπιγραφομένου ἐπυλλίου (ἐκ τοῦ Ἱ. αἰῶνος), τῶν δύο παρὰ Κοραῆ (Ἀτακτ. Α.) στιχουργημάτων τοῦ *Πτωχοπροδρόμου* (ΙΒ΄. αἰῶνος), τῶν ὑπὸ Ellissen (Analecten d. mittel-und neu-griech. Literatur) *χρονικῶν τοῦ Μωρέως* (ΙΔ΄. αἰῶνος) καὶ τῆς ὑπὸ Δημητρίου Ζήνου παραφράσεως τῆς ὁμηρικῆς Βατραχομυομαχίας (ΙΣ΄. αἰῶνος): εἶνε τὰ ἐξῆς ἀνέκδοτα, ὧν τινες στίχοι ὑπὸ τὰ ἐναρκτικὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφέρονται παρὰ Κοραῆ ἐν τοῖς Ἀτάκτοις: 1) Ἀλεξίου Κομνηνοῦ λόγοι (συμ)βουλευτικοὶ πρὸς τὸν ἀνεψιόν του Σπανέαν ἐν πολιτ. στίχοις = Α. Κ. (πιθανώτατα ἐκ τοῦ ΙΑ. αἰῶνος)· 2) Λϐ. τ. ἔ. οἱ ἔρωτες Λιβίστρου καὶ Ῥοδάμνης ἐν πολιτικοῖς στίχοις (ΙΒ΄. αἰῶνος πιθανῶς)· 3) Β. Χ. = οἱ ἔρωτες Βελθάνδρου καὶ Χρυσάντζας ἐν πολιτικοῖς στίχοις (ΙΒ΄. αἰῶνος)· 4) Βλ. ἤτοι διήγησις περὶ Βελισσαρίου ἐν πολιτικοῖς στίχοις (μετὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ΄. αἰῶνος)· 5) Θ.Ρ. ἤτοι τὸ θανατικὸν τῆς Ῥόδου ἐν πολιτικοῖς στίχοις (εὐθὺς μετὰ τὸ ἔτος 1498, ὅτε ἐνέσκηψεν ὁ περιγραφόμενος λοιμός)· 6) Σ.Σ. ἤτοι γραφαὶ καὶ στίχοι καὶ ἑρμηνεῖαι, ἔτι καὶ ἀφηγήσεις κυροῦ Στεφάνου τοῦ Σαχλήκη (τῆς Κρήτης ἔτι ὑπὸ τῶν Βενετῶν κρατουμένης)· καὶ 7) Πλ. Τρ. ὃ ἐ. ὁ πόλεμος τῆς Τροίας (κατὰ Δάρητα τὸν Φρύγα) ἐν πολιτικοῖς στίχοις. Ἀντεγράφησαν δὲ ταῦτα ἐκ χειρογράφων παρισινῶν μετά τινων ἄλλων συγχρόνων ἢ μεταγενεστέρων, ἐξ ὧν διὰ τοῦτο δὲν παρελήφθησαν μαρτυρίαι εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν· διότι ἀπὸ τοῦ ΙΣ΄. ἔτι αἰῶνος δὲν συνέβησαν οὐσιώδεις μεταβολαὶ περὶ τὸ τυπικὸν τῆς γλώσσης. Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων.

Ἐμοὶ δ' εἴη ποτὶ σκοπὸν ἰθὺν ἐλάσσαι ἰόν.

Ἔγραφον ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Φεβρουαρίου 1860.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΜΕΡΟΣ Α'. ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΝ.

Ἑλλὰς μέν ἐστι μία, πόλεις δὲ πλείονες·
οὐ μὲν ἀττικίζεις, ἡνίκ' ἂν φωνὴν λέγῃς
αὐτοῦ τιν', οἱ δ' Ἕλληνες ἑλληνίζομεν.
(Ποσείδιππος ὁ κωμικὸς παρὰ Δικαιάρχῳ, ἀποσπ. 26)

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε εἷς τῶν θαλερωτάτων κλάδων τοῦ πολυσχιδοῦς *ἀρίου* ἢ ἰνδογερμανικοῦ καλουμένου στελέχους τῶν γλωσσῶν, οὗ, οἱ λοιποὶ κλάδοι ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς προϊόντες εἶνε ἡ *σανσκρίτη* μετὰ τῶν νεωτέρων παραφυάδων τῆς *πρακρίτης* καὶ *παλικῆς*, ἡ *ζενδικὴ* μετὰ τῆς ἀρχαίας τε καὶ νέας *περσικῆς*, ἡ *ἀρμενική*, ἡ *σλαυϊκή*, ἡ *γοτθικὴ* μετὰ τῶν νεωτέρων καθ' ὅλου *γερμανικῶν* γλωσσῶν, ἡ *κελτικὴ* καὶ ἡ *λατινικὴ* μετά τε τῶν ἀρχαίων παραφυάδων *ὀμβρικῆς* καὶ *ὀσκικῆς* καὶ τῶν νεωτέρων θυγατέρων, τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν. Ὁμοιάζει δὲ ἡ ἑλληνικὴ μάλιστα πασῶν τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῇ λατινικῇ. Διὸ φαίνεται, ὅτι ἀφ' οὗ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τῆς κοινῆς ῥίζης ἀμφότεραι ὁμοῦ ἱκανὸν χρόνον ὡς μία καὶ ἀδιαίρετος γλῶσσα διετέλεσαν. Καὶ ἀφ' οὗ διεκρίθησαν ἀλλήλων, ἡ ἑλληνικὴ ἱκανὸν χρόνον διέμεινεν, ὡς εἰκός, μία καὶ ἀδιαίρετος καὶ ὁμοειδής, ἐν ὅσῳ οἱ Ἕλληνες μία, ἀκόμη

Digitized by Google

ὀλιγάριθμος, φυλὴ ὄντες μίαν καὶ ὁμοειδῆ χώραν κατῴκουν καὶ δὲν ἦσαν διεσπαρμένοι ἀκόμη εἰς διαφόρους χώρας. Μετὰ δὲ τῆς διασπορᾶς καὶ εἰς διαφόρους χώρας ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἤρχισε καὶ ἡ γλῶσσά των νὰ διαφέρῃ ἑαυτῆς, ν' ἀντιδιαστέλληται πρὸς ἑαυτήν, ἐν ἑνὶ λόγῳ, νὰ διαιρῆται εἰς διαλέκτους.

Ἡ πρὸ τῆς διακρίσεως τῆς ἑλληνικῆς πρὸς ἑαυτὴν ἡλικία καλεῖται παρά τισι *πελασγική*. Τὸ ὄνομα τοῦτο, οὐχ ὑπάρχοντος ἑτέρου, ἠδυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ὑπὸ τὴν μεταφορικὴν σημασίαν, περὶ ἧς Φιλίστ. σελ. 6· ἀλλὰ πρὸς εὐκρίνειαν προτιμῶμεν τό *προϊστορική*. Ταύτης οἱ κυριώτατοι χαρακτῆρες (1) ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς μετὰ ταῦτα ἑλληνικῆς πρός τε τὴν λατινικὴν καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς πιθανολογούμενοι εἶνε περίπου οἱ ἑξῆς: 1) τὰ σύμφωνα ἦσαν ἀκόμη ἐν ἰσοῤῥοπίᾳ πρὸς τὰ φωνήεντα· ταῦτα δὲν ἐπεκράτουν ἀκόμη τότε, καθὼς ἐν τῇ μετὰ ταῦτα γλώσσῃ· 2) τὸ συριστικὸν *σ* ἀκέραιον καὶ ἐν πλήρει ἰσχύϊ, ἔμενεν ἐν ἀρχομένῃ τε τῇ λέξει καὶ ἐν μέσῃ μεταξὺ δύο φωνηέντων· π. χ. ἀντὶ τῶν μεταγενεστέρων *ὅλος*, *ὕλη*, *εἴρω* καὶ *εἰρμός*, *ἕρπω* καὶ *ἑρπετὸν* καὶ *ἕρπων*, *φάεος*, *γένεος*, *λέγεαι* καὶ *λέγει* κ.τ.λ. ἐλέγοντο ἀκόμη τὰ *σόλος* (λατ. solus, οὗ λείψανον ἴσως τὸ μεταγενέστερον σόλος=δίσκος), *σύλα* (λατ. silva) ἢ *σύλFα*, ὧν λείψανον ἥτε *Σκαπτὴ σύλη* τῆς Θρᾴκης καὶ ἡ *Ὕβλα* τῆς Σικελίας, *σείρω-μι* καὶ *σειρμὸς* (πρβλ. τὸ μεταγενέστερον *σειρὰ* καὶ τὸ λατ. sermo κ.τ. ὅμ.), *σέρπω-μι* καὶ *σερπετομ* (πόθεν τὸ νῦν κατὰ διάλεκτον *σερπετός*=εὐκίνητος, ζωηρός;) καὶ *σέρπονς* (λατ. serpo, serpens), *φαFεσ-ος* (πρβλ. τὸ φαFεσ-φόρος), *γένεσ-ος* (λατιν. generis· r=s), *λέγεσαι*, καθὼς καὶ τώρα ἀκόμη κ.τ.λ. 3) ὁμοίως ἦσαν ἀκόμη συνηθέστατα τὰ ἡμίφωνα F καὶ j· οὕτω π.χ. ἀντὶ τῶν μεταγενεστέρων *ἔχω* καὶ *ὄχος*, *ῥόδον*, *ῥίζα*, *ῥήτρα*, *ἀὴρ*, *ὥρα*, *ὠὸν*, *αἷμα*, *καίω* καὶ *κάω*, *ταράσσω*, *μέλισσα*, *μέσσος* καὶ *μέσος* κ.τ.λ. ἐλέγοντο ἀκόμη τὰ *Fέχω-μι* καὶ *Fόχος* (πρβλ. ἡνίFοχος καὶ τὸ λατιν. veho καὶ σανσκρ. vahami), *Fρόδομ* (ὕστερον ἐν τῇ αἰολικῇ βρόδον), *Fριδjα* (ὕστερον βρίζα μέχρι σήμερον· ῥ. *Fριδ*. σκρ vr.d αὔξειν), *Fρᾶτρα* (διασωθὲν ἐν τῇ τῶν Ἠλείων διαλέκτῳ), *ἀFὴρ* (ὕστερον αὐὴρ ἢ αὔηρ αἰολ.), *ὥρα* (ὅθεν κατὰ σκλήρυνσιν τοῦ j εἰς γ τὸ σημερινὸν ἄγουρος καὶ ἀγουρίδα=ἄωρος· πρβλ. τὸ ἀρχ. γερμαν. jar ἔτος, βοημ. *jaro*, ἔαρ), *ἄvjομ* (ὅθεν τὸ σημερινὸν *αὐγόν*, ἐκ τοῦ av-is πτηνὸν, ὅθεν καὶ τὸ

(1) Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι ἐδῶ ἐκθέτονται γενικώτατα καὶ διὰ τοῦτο πολλαχοῦ ἀποβαίνουν σκοτεινοί· ἀλλὰ κατόπιν πολλοὶ αὐτῶν ἰδιαιτέρως θ' ἀναπτυχθῶσιν.

Digitized by Google

λατιν. ov-um), jαῖμα (μέχρι σήμερον διατηρηθέν· ἴσως ἐκ τῆς ῥίζης jâ, ἰέναι, κινεῖσθαι, καθὼς τὸ συνώνυμον ἰχώρ ἐκ τοῦ ἴχ=ικ. πρβλ. τὸ σκηπεταρικὸν *jax*=αἷμα), *κάFjω μι* (ὅθεν ἐγγύτερον τὸ καθομιλ. *καύγω*), *ταραχ-jω-μι*, *μέλιτ-ja*, μέτ-jος ἢ μεd-jος (λατιν. **meθ-ius**) κτλ. 4) Ἡ μεγάλη ἐκείνη τῆς ὕστερον γλώσσης ποικιλία τῶν φωνηέντων δὲν ἦτον ἀκόμη ἀνεπτυγμένη, ἀλλ' ἐπεκράτουν ἔτι τὰ πρωτογενῆ φωνήεντα α, ι, υ· τοῦτο δὲ προσφέρετο ἀκόμη ὡς *ου* καὶ ὄχι ὡς *u* γαλλικ. ἡ δὲ χρῆσις τῶν διφθόγγων *αι*, *ει*, *οι*, καθ' ὅσον τὸ ι εἶνε μεταγενέστερον πρόσθεμα, δὲν ἦτον ἀκόμη πολὺ πυκνή· οὕτω π. χ. ἀντὶ τῶν *φαίνω*, *σπείρω*, *μάκαιρα*, *τέρεινα*, *χροιά*, *ποῖος* κτλ. ἦσαν ἐν χρήσει τὰ *φαν-jω-μι*, *σπερ(ἢ σπαρ)jω-μι*, *μάκαρ-ja*, *τέρερ-ja*, *χρο-ja πυ-jος* κτλ. 5) τὸ δασὺ πνεῦμα, ὅπερ ὕστερον ἀντὶ τῶν ἐναρκτικῶν **F**, **Σ** καὶ **j** ἢ καὶ ἀντὶ τοῦ ψιλοῦ πνεύματος ἀνοργάνως ἐπῆλθεν, ὡς ἐν τοῖς προεκτεθειμένοις *ὅλος*, *ὕλη*, *ἕρπω* κτλ., τοῖς *ὧρα*, *αἷμα*, *ὑμεῖς* (σκρ. **jush-mas**), *ὑσμίνη* (ἐκ τῆς ῥίζης **judh** μάχεσθαι), *ἕλιξ* (ἀντὶ **Fέλιξ** πρβλ. τὸ λατιν. **vol-vo**), *ἕλμινς* (=Fέλμινς, λατιν. **ver-mis**), *ὕρχη* (ἐρ' ἧς φορτία φέρουσιν οἱ ναῦται. Ἡσυχ.) καὶ *ὕργαι* (ἐπιθέματα πρὸς κουφισμὸν τῶν φορτίων. Θεογνωστ. ἀνέκδοτ. στ. **1428. α**) ἐκ τοῦ *Fύρκα* (ὅπερ ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ καθομιλουμένῃ διετηρήθη ὡς *furca* καὶ *φούρκα*), ἦτον ἴσως ἀκόμη σπανιώτατον καὶ τότε μόνον ὡς σύμφωνον, ὡς περίπου ἐν τοῖς λατινικοῖς *habere*, *hortus* κ.τ. ὁμ. καὶ τοῖς γερμ. *haben*, *haupt* κ.τ.λ. 6) Οἱ εὐφωνικοὶ κανόνες δὲν εἶχον ἀκόμη τόσον ἐπικρατήσῃ· ὅθεν ἥ τ' ἐκβολὴ τῶν συμφώνων ἦτον ἀκόμη πολὺ περιωρισμένη καὶ ἡ τῶν φθόγγων πρὸς ἀλλήλους ἐξομοίωσις καὶ πρὸς τὴν τῶν φωνηέντων συναίρεσιν μικρὰ ἔτι ἀφορμὴ ὑπῆρχε καὶ ἡ διὰ τοῦ **Σ** ἢ τοῦ **Ρ** δάσυνσις τοῦ προηγουμένου ἢ ἑπομένου συμφώνου ἦτον ἀκόμη σπανιωτάτη ἡ οὐδὲ ποσῶς ἀρχὴν λαβοῦσα. Οὕτω π. χ. ἀντὶ τῶν *ἱστὰς*, *τιθεῖς*, *λέγωρ*, *γέρωρ*, *ποῦς· ἄλλος*, *στέλλω*, *ψάλλω*, *μερέω* καὶ *μερῶ*, *κρινῶ*, *ᾄδω*, *ᾄδη;· σχίζω*, *σφόγγος*, *σθένος*, *ἐχθρός*, *βάραθρον* κτλ. ἐλέγοντο ἀκόμη τὰ *ἵσταντς* ἢ μᾶλλον *σίσταντς* καὶ *σίστανς*, *τίθεντ-ς* ἢ *τίθερ-ς*, *λέγοντ-ς*, *γέρον(τ)ς*, *πόδ-ς· ἄλ-jος* (ὅθεν τὸ καθομιλ. *ἀλjῶς*=*ἄλλως*), *στάλjω-μι*, *ψάλ-jω-μι*, *μερ-σjωμι*, *κρίνσjωμι*, *ἀFείδωμι*, *ἀFίδης* (ἢ *ἀFίδας*), *σκίζωμι* (καθὼς καὶ σήμερον *σκίζω* λέγεται) ἢ ἀρχαιότερον σκίδ-jωμι (πρβλ. τὸ λατιν. **scin-do** καὶ τὸ ἑλλ. σκινδαλμὸς), *σπόγγος*, *στένος*, ἢ μᾶλλον *στάνος* (ἐκ τῆς ῥ. στα), *ἕτρος* ἢ καὶ *ἕτερος* ἢ *ἕξτερος* (λατ. **exterus**), *βάρατρον*, κ.τ.λ. 7) ἰδίως δὲ τά τε ὀνοματικὰ ἐπιθέματα καὶ τὰ ῥηματικὰ ἦσαν ἀκόμη πληρέστερα, εἰς τὴν πρώτην μορφὴν ἐγγύτερα· τὸ ὀνομαστικὸν

Digitized by Google

καὶ τὸ προσωπικὸν ς π. χ. ἐν τοῖς *χέρ-ς*, *μάρτυρ-ς* καὶ τοῖς προηγουμένοις τύποις, ἐν τοῖς *λέγομες*, *ἐγράφομες* κ.τ. ὁμ. ἐν τοῖς *ἐλέγετᾶς*, *ἐλεγέτᾱς* ἀντὶ *ἐλέγετον*, *ἐλεγέτην* κ.τ. ὅμ. πανταχοῦ ἀκόμη ἐπεκράτει· ἀντὶ τοῦ αἰτιατικοῦ *μ* δὲν εἶχεν ἐπέλθη τὸ *ν* ὥστε ἀντὶ τῶν: *τὸν λόγον*, *τὴν ζωὴν*, *τὸν ἄνδρα*, *τὸν βασιλέα*, *τῶν πατέρων*, *τῶν μουσῶν* κτλ. ἠκούοντο ἀκόμη *τὰ τόμ λόγομ*, *ταμ ζωαμ*, *τόμ ἄνδραμ*, *τόμ βασιλέϜαμ*, *τᾶ̆ωμ πατέρωμ*, *τᾶ̆ωμ μουσάωμ* κτλ. Καὶ ἡ γλῶσσα εἶχεν ἔτι ἐναργεστέραν συνείδησιν τῆς ἀρχῆς καὶ πρώτης σημασίας τῶν ἐπιθεμάτων· ὅθεν οὔτε τὸ τοπικὸν καὶ δοτικὸν *ι* ἀκόμη κατεπίνετο ὑπὸ τοῦ προηγουμένου φωνηέντος μηκυνθέντος ἢ καὶ ἀρχῆθεν μακροῦ ὄντος· οὕτως *οἴκοι*, *λόγοι*, *τίμαι*, μούσαι κτλ. ἦσαν συνήθη ἀντὶ τῶν *οἴκῳ*, *λόγῳ*, *τίμῃ* ἢ *τιμῇ*, *μούσᾳ* ἢ *μούσῃ*· οὔτε αἱ ῥηματικαὶ καταλήξεις ἠκρωτηριάζοντο ἢ καὶ παντελῶς ἀπεβάλλοντο· ὥστε ἀντὶ τῶν *λέγω*, *λέγεις*, *λέγει*, *λέγε*, δὸς κτλ. ἐλέγοντο ἀκόμη τὰ *λέγωμι*, *λέγεσι*, *λέγετι*, *λέγεθι*, *δόθι* κτλ. 8) τὸ *ὁριστικὸν ἄρθρον* δὲν εἶχεν ἀκόμη διακριθῆ ἀπὸ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας. 9) Αἱ προθέσεις ἦσαν ἀκόμη ἐπιῤῥήματα τοπικὰ, μόνον συντασσόμενα καὶ ὄχι συντιθέμενα εἰς ἓν μετὰ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων· ἡ δὲ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πτωτικῶν σχέσεων λειτουργία των ἦτον ἀκόμη πολὺ περιωρισμένη. 10) Ἡ σύνταξις, τουτέστιν ἡ πλοκὴ τῶν προτάσεων ἦτον ἁπλουστέρα· αἱ δὲ σημασίαι τῶν λέξεων ἔνθεν μὲν μερικώτεραι, ἀτομικώτεραι, ἔνθεν δὲ γενικώτεραι· τοιαύτη περίπου πρέπει νὰ ἦτον ἡ προϊστορικὴ φάσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἡ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ἱστορικήν, τὴν κυρίως *ἑλληνικήν*, μετάβασις ὄχι συγχρόνως πανταχοῦ τῆς γλώσσης γενομένη, εἰς δύο ἀντιδιέστειλε τὴν γλῶσσαν πρὸς ἑαυτήν· τὴν ἔτι ἀρχαΐζουσαν ἐκείνην καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικήν. Ἐξ ἐκείνης πρωϊαίτατα ἀποσπασθεῖσαι καὶ τοῦ λοιποῦ ἀνεπίμικτοι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν πέρκν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Πίνδου μένουσαι, πρὸς δὲ καὶ μετ' ὀθνείων στοιχείων συμφυραθεῖσαι, ἀπελείφθησαν τῆς προόδου καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κομψότερον ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς ἥτε *μακεδονικὴ* καὶ ἡ *ἠπειρωτικὴ*. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἕλληνες εἰς διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων ἀποκεχωρισμένας χώρας καὶ κλίματα διεσπάρησαν καὶ ἐγκατεστάθησαν, αὐτοὶ μὲν διηρέθησαν εἰς φυλάς, ἡ δὲ γλῶσσά των εἰς διαλέκτους. Ταῦτα δὲ πάντα συνέβησαν ἤδη πολὺ πρὶν ἢ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὴν ἱστορίαν οἱ Ἕλληνες. Διότι τότε κυρίως, ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη ἀνελεύθερος δοῦλος τῆς φύσεως ὢν, ὅλως ὑπὸ τὸ κράτος της τελεῖ, σχηματίζονται ἢ κἂν σχεδιάζονται φυλετικοὶ καὶ διαλεκτικοὶ χαρακτῆρες. Τεκμήρια δ' ἐξωτερικὰ ὑπὲρ τούτου ἔχομεν ὄχι μόνον τὴν κατὰ

Digitized by Google

τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὕπαρξιν αὐτοτελῶν διαλέκτων, αἵτινες δὲν ἠδύναντο τότε νὰ ἦνε τοιαῦται, ἂν μὴ εἶχον λάβῃ πολὺ πρότερον ὕπαρξιν, ἀλλὰ καὶ τὸν πολυθρύλητον μῦθον περὶ τοῦ Ἕλληνος καὶ τῶν παίδων του, πλασθέντα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἴσα ἴσα, διότι τότε ἤδη ἦσαν διηρημένοι (καὶ εἶχαν τούτου συνείδησιν) εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ διαλέκτους· τελευταῖον δὲ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, τὰ ἀρχαιότατα εἰς ἡμᾶς διασωθέντα μνημεῖα τῆς γλώσσης. Ἐν τούτοις διακρίνονται τρία ἰδιώματα γλώσσης, *ἰωνισμοί*, *αἰολισμοὶ* καὶ *ἀττικισμοί*. Πόθεν τοῦτο; μήπως ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ὁμηρίδαι ἐποίησαν ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν *κοινῇ καλουμένῃ διαλέκτῳ*; Ὄχι βέβαια· *διάλεκτος* καὶ *κοινὴ* εἶνε ἀντίθετοι ἔννοιαι· ἡ εἶνε κοινὴ γλῶσσα καὶ δὲν εἶνε διάλεκτος ἤτοι *ἰδίωμα* καὶ διαφορὰ γλώσσης, ἢ εἶνε διάλεκτος καὶ δὲν εἶνε κοινή. Μήπως τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἐν τῇ κοινῇ καὶ ἔτι εἰς διαλέκτους ἀδιακρίτῳ γλώσσῃ ἐποιήθησαν; οὐδὲ τοῦτο· διότι αἱ βαθεῖαι ἐκεῖναι διαφοραὶ ὑποθέτουσιν αὐτὸ τοῦτο, διάφορα ἰδιώματα, διαφόρους διαλέκτους, αἵτινες ἤδη πρὸ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἀναγκαίως προϋπῆρχον. Ἀλλὰ πόθεν αὗται εἰσεχώρησαν εἰς αὐτά; Μήπως ἐκ τοῦ ὅτι ἐν μιᾷ τινι διαλέκτῳ ποιηθέντα, ὕστερον, πρὶν ἡ παραδοθῶσιν εἰς γραφὴν, διὰ πολλῶν διαλέκτων διελθόντα στοιχεῖά τινα ἐξ ἑκάστης προσέλαβον καὶ οὕτω κατήντησαν εἰς τὴν ποικιλίαν ἐκείνην;

Τοῦτο συνέβη κατὰ μέρος· τὸ δὲ πλεῖστον αἱ παρ' Ὁμήρῳ διαλεκτικαὶ διαφοραὶ προῆλθον 1) ἐκ τοῦ συμμιγοῦς χαρακτῆρος τῆς ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις γλώσσης, ὅπου τὸ πρῶτον ἐποιήθησαν τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Οἱ κάτοικοι τῆς λυδικῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Χίου ἦσαν οὐσιωδῶς Ἴωνες ἐκ τῆς βορειοανατολικῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μετ' Ἀθηναίων καὶ Αἰολέων ἔκ τε τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς στερεᾶς μεταναστάντες (Ἡρόδ. Α'. 146). Καὶ αἱ τρεῖς μοῖραι ἐλάλουν ἤδη πρότερον ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἰδίαν ἕκαστοι διάλεκτον, οἱ μὲν Ἴωνες ἰωνικὴν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀττικὴν, οἱ δ' Αἰολεῖς μίαν ἢ μᾶλλον πλείονας αἰολικὰς διαλέκτους. Καὶ πρέπει νὰ ἐλάλουν ἤδη ἰδίας διαλέκτους, διότι ἀπὸ πολλοῦ ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀποκεχωρισμένοι καὶ ἴδιον αὐτοτελῆ ἦγον βίον, ὅτε ἐπελθόντες οἱ Δωριεῖς τοὺς ἐφυγάδευσαν. Ἡ τότε ἰωνικὴ διάλεκτος, πολὺ διάφορος ἀκόμη τῆς ὕστερον ὑπὸ τὸν μαλακὸν τῆς Ἰωνίας οὐρανὸν μαλακυνθείσης ἰάδος, ἦτον ἀκόμη ἔνθεν μὲν τῇ τότε αἰολικῇ πλησιεστέρα, ἔνθεν δὲ τῇ ἀττικῇ. Διὰ τὴν ὁμοιότητα ταύτην πολὺ εὐκολώτερον τὰ τρία ταῦτα διαλεκτικὰ στοιχεῖα, καθὼς καὶ οἱ φέροντες αὐτὰ λαοί, εἰς ἓν συνεχωνεύθησαν· καὶ ἐντεῦθεν πρῶτον καὶ κυριώτατον οἱ ἐν τῇ οὐσιωδῶς *ἰωνικῇ* γλώσσῃ τοῦ Ὁμήρου *αἰολισμοὶ* καὶ *ἀττικισμοί*. 2)

Digitized by Google

Ἑτέρους *αἰολισμούς*, ἀλλὰ καὶ τούτους, ὡς καὶ τοὺς προειρημένους, διαφόρους τῶν μετὰ ταῦτα ἔν τε Θεσσαλίᾳ καὶ Βοιωτίᾳ καὶ τῇ κατ' Ἀσίαν Αἰολίδι ἀναπτυχθέντας παρέλαβεν ὁ ποιητὴς ἤδη ἑτοίμους καὶ καθιερωμένους ἐκ τῆς πρὸ αὐτοῦ ποιήσεως. Διότι ὑπῆρχον, καθὼς καὶ αὐτὸς ἡμῖν μαρτυρεῖ, τότε οὐκ ὀλίγα ἔπη αἰολιστὶ ὑπ' Αἰολέων καὶ αἰολικὰς ἔχοντα τὰς ὑποθέσεις καὶ τοὺς μύθους (2), ἐξ ὧν καὶ ὕλην καὶ εἶδος ἠρύσθησαν οἱ Ἴωνες ἀοιδοί. 3) *Τρίτη* τέλος ἡ κατὰ τὰ προειρημένα τετάρτη πηγὴ τῶν παρ' Ὁμήρῳ διαλεκτικῶν ἰδιωμάτων εἶνε ἡ ἐλευθέρα τοῦ ποιητοῦ δημιουργία, δι' ἧς κατὰ τὰς ἑκάστοτε χρείας τῆς τέχνης ἐπὶ τῶν προϋπαρχόντων νέους ἀεὶ αἰολικούς, ἰωνικοὺς καὶ ἀττικοὺς τόπους ἔπλασσεν.

Ἦσαν λοιτὸν ἤδη πρὸ Ὁμήρου τοὐλάχιστον αἱ τρεῖς αὗται διάλεκτοι διακεκριμέναι, ἡ *αἰολική*, ἡ *ἰωνικὴ* καὶ ἡ *ἀττική*· αὐτόθηλον δὲ ὅτι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Δωρίδος κατελθόντες *Δωριεῖς* ἰδίαν ἐλάλουν *διάλεκτον*· οὕτω δὴ παρίστανται ἡμῖν αἱ τέσσαρες κεφαλαιώδεις διάλεκτοι τῆς ἑλληνικῆς. Ἐν ᾧ δέ τινες αὐτῶν καὶ τότε ἤδη πιθανώτατα εἰς μερικωτέρας διαλέκτους διεκρίνοντο, ἡ ὑποδιαίρεσις ἔτι μᾶλλον ἐπεδώκε μετὰ τὴν περαιτέρω ἐντός τε τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἰς τὰς ἀποικίας διασπορὰν καὶ σύγκρασιν τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν. Τοιουτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν πλῆθος ἐπαρχιακῶν καὶ τοπικῶν διαλέκτων, εἰς ἑνότητάς τινας πάντως ἀναγομένων. Καὶ τοῦ μὲν *αἰολισμοῦ* εἴδη διεκρίνοντο: τὸ *Θετταλικόν*, τὸ *Βοιωτικόν*, τὸ *Φωκικόν*, τὸ *Λοκρικόν*, τὸ *Αἰτωλικόν*, τὸ *Ἀρκαδικόν*, τὸ *Ἠλειακόν*, τὸ *Λακωνικόν*, τὸ *Ἀχαϊκόν* (;), τὸ *Κρητικὸν* καὶ τὸ *Ἀσιατικόν*, ἤτοι ἰδίως *Αἰολικὸν* παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς καλούμενον, ὧν ἕκαστον ἴσως εἰς μερικώτερα εἴδη ὑποδιῃρεῖτο. *Δωρίδες* δ' ἡ *Σπαρτιατική*, ἡ *Μεσηνιακή*, ἡ *Ἀργολική*, ἡ τῶν *Ἰονίων νήσων* ἄλλη ἄλλης, ἡ *Σικελιωτική*, ἡ *Ἰταλιωτική*, ἡ *Κρητική*, ἡ *Ῥοδιακή*, ἡ ἰδίως *Δωρικὴ* (ἐν Ἀσίᾳ), ἡ τῶν *Δωρικῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου* ἄλλη ἄλλης καὶ αἱ τῶν ἄλλων δωρικῶν ἀποικιῶν. Τῆς δ' *Ἰάδος* μόνης τῆς ἐν Ἀσίᾳ ἐκτὸς τῶν ἀλλαχοῦ ἀποικιῶν ἤδη ὁ Ἡρόδοτος (Α. 142) *τέσσαρας παρ-*

(2) Τίς τῶν καὶ ἐλάχιστα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἐγκυψάντων ἀγνοεῖ Θάμυρυν τὸν Θρήϊκα, ὃν αἱ μοῦσαι χολωσάμεναι πηρὸν θέσαν καὶ παῦσαν ἀοιδῆς (Ἰλ. Β. 595 κ. ἑξ.); τὸν ἀοιδὸν τῶν Φαιάκων τὸν ᾄδοντα· νεῖκος Ὀδυσσῆος καὶ Πηλείδεω Ἀχιλῆος, ἢ τὴν φιλότητα τοῦ Ἄρεος καὶ τῆς ἰδυσταφάνου Ἀφροδίτης, ἢ τὴν διὰ τοῦ δουρείου ἵππου ἅλωσιν τῆς Τροίας (Ὀδ. Θ.); τὸν Φήμιον, τὸν ἀοιδὸν τῶν ἐξ Ἰθάκης μνηστήρων τῆς Πηνελόπης (Ὀδ. Π. 252 κ. ἑξ.) καὶ ἄλλους;

Digitized by Google

ἀγωγὰς ἤτοι τοπικὰς διαφορὰς διέκρινε, τὴν τῆς *Καρικῆς* Ἰωνίας, τὴν τῆς *Λυδικῆς*, τὴν τῆς *Χίου* μετὰ τῶν *Ἐρυθρῶν* καὶ τὴν τῆς *Σάμου* μόνης, ἐν ᾗ πιθανώτατα καὶ αὐτὸς συνέγραψε, δῆλον ὅτι καὶ ἄλλα στοιχεῖα ἐγκαταμίξας, περὶ οὗ κατωτέρω. Αἱ ποικίλαι αὗται διάλεκτοι καθ' ὅλου τε καὶ κατὰ μέρος αὐτοτελῆ βίον διήγαγον μέχρι που τῶν μακεδονικῶν χρόνων· καὶ αἱ μὲν δημοτικώτερον, αἱ δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν δῆμον εἰς ἀνωτέραν περιωπὴν ἀρθεῖσαι καὶ ἐντέχνως καλλιεργηθεῖσαι. Οὕτω πρώτη μὲν πασῶν ἐντέχνως εἰδοποιήθη ἡ *Ἰωνικὴ* ὑπὸ τῆς *ὁμηρικῆς ποιήσεως*, ἔπειτα ὑπὸ τῆς *ἐλεγείας* καὶ τῆς *Ἀνακρεοντείου λύρας*, τῆς *λογογραφίας*, τῆς *Ἡροδοτείου ἱστορίας*, τῆς *Ἰωνικῆς φιλοσοφίας* Ἡρακλείτου καὶ Δημοκρίτου καὶ τῆς *Ἱπποκρατείου ἰατρικῆς*· ἔπειτα ἡ *αἰολικὴ* τῆς Λέσβου ὑπὸ τῆς *Ἀλκαϊκῆς* καὶ *Σαπφικῆς* λύρας, ἡ *Βοιωτικὴ* ὑπὸ *Κορίννης* τῆς Ταναγραίας· ἡ δὲ *Λακωνικὴ* ὑπὸ *Ἀλκμᾶνος*· ἡ δὲ *Σικελιωτικὴ* ὑπὸ Ἐπιχάρμου καὶ Σώφρονος· ἡ δὲ *Ἰταλιωτικὴ* ὑπὸ *Ῥίνθωνος* καὶ *Σκύρου* τῶν Ταραντίνων καὶ ὑπὸ *Βλαίσου* τοῦ Καπριάτου καὶ τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μεγίστου μέρους τῶν ἐξαριθμηθέντων μνημείων καὶ διὰ τὴν σπάνιν ἢ καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους παντελῆ ἔλλειψιν ἄλλων (ἐπιγραφ. κ.τ.λ.) ἀκριβὴς χαρακτηρισμὸς καὶ ἐξιστόρησις τῶν διαλέκτων καθ' ὅλου τε καὶ κατὰ μέρος οὔτ' ἔγεινεν οὔτ' ἴσως εἶνε δυνατὴ εἰς τὸ μέλλον, ἂν μὴ ἀνακαλυφθῶσι κεκρυμμένα μνημεῖα· αἱ δ' ἐκ τῶν ἐνόντων γενόμεναι ἔρευναι δὲν διευκρινήθησαν ἀκόμη ἀρκούντως.

Διὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκούμεθα εἰς τὸν γενικώτατον χαρακτηρισμὸν τῶν τεσσάρων κεφαλαιωδῶν διαλέκτων τῶν παρὰ τῷ σχολιαστῇ Διονυσίου τοῦ Θρᾳκός (Anecd. Bekker. p. 662, 15): « Γινώσκειν δὲ χρὴ, ὅτι τῶν Ἑλλήνων οἱ μέν εἰσι Δωριεῖς, οἱ δ' Αἰολεῖς, οἱ δ' Ἴωνες, οἱ δὲ Ἀττικοί· συμβεβηκυίας δὲ διὰ τούτων δηλοῦμεν ποιότητας· καὶ γὰρ καὶ οὗτοι τρόποις καὶ ἤθεσι διαφέρουσιν ἀλλήλων. Δοκεῖ γὰρ τὸ *Δώριον* ἀνδρωδέστερόν τε εἶναι τοῖς βίοις καὶ μεγαλοπρεπὲς τοῖς φθόγγοις τῶν ὀνομάτων καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ· τὸ *Ἰωνικὸν* δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἀνειμένον· χαῦνοι γὰρ οἱ Ἴωνες· τὸ δὲ *Ἀττικὸν* εἴς τε *δίαιταν* καὶ *φωνῆς ἐπιτέχνησιν* ἀεὶ διαφέρει· τὸ δὲ *Αἰολικὸν* τῷ τ' αὐστηρῷ τῆς διαίτης καὶ τῷ τῆς φωνῆς ἀρχαιοτρόπῳ· διὰ τοῦτο καὶ τὴν βαρύτητα τῶν τόνων καὶ τὴν ψιλότητα τοῦ πνεύματος ἐζηλώκασιν. » Ἐπισημειωτέον δὲ εἰς ταῦτα τὰ ἑξῆς· 1) ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ἁρμόζει εἰς τὴν μεθ' Ὅμηρον κατάστασιν τῶν διαλέκτων· καὶ ὑπὸ μὲν τὸ ὄνομα *Ἰωνικὸν* ἐννοεῖται ὄχι ἡ παρ' Ὁμήρῳ *Ἰωνική*, ἥπερ πολὺ ἀπέχει τοῦ

Digitized by Google

εἶναι χαύνη, ἀλλ' ἡ μεταγενεστέρα τοῦ Ἡροδότου καὶ τῶν συγχρόνων, ὑπὸ δὲ τὸ *Αἰολικὸν* ἡ τῶν ἐν Ἀσίᾳ *Αἰολέων*. 2) Ἡ ὡς στοιχεῖον τῆς ἀρχαιοτροπίας τῆς αἰολικῆς θεωρουμένη ψίλωσις τοῦ πνεύματος δὲν εἶνε πανταχοῦ καὶ πάντοτε τοιαύτη· διότι τότε ἡ νεοελληνικὴ ἡ πανταχόθεν τὸ ἐναρκτικὸν δασὺ πνεῦμα ἀποβαλοῦσα θὰ ἦτο κατά γε τοῦτο ἡ ἀρχαϊκωτάτη πασῶν τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ὅπερ δὲν εἶνε ἀληθές. Διότι ἦτε *νεοελληνικὴ* καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ *Ἰωνικὴ* καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ τοῦτο ἐσφαλμένως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν ἀρχαϊκὴ νομιζομένη *αἰολικὴ* τῶν Λεσβίων ὑπὸ ἀσθενείας ἐψίλωσαν τῆς δασύτητος τῆς γνησίας, τῆς ἀπὸ ἀρχαίου σ ἢ j ἢ καὶ ἄλλου ἐναρκτικοῦ συμφώνου προελθούσης, πολλὰς λέξεις ἐν ἄλλαις διαλέκτοις δασυνομέναις· ὥστε ἡ μὲν χρῆσις τῶν ψιλουμένων π. χ. *ἴπερ*, *ὔμμες*, *ὑμάρτει* (Θεοκρ. ΚΗ΄. 4), *ὔμοιον* (ΚΘ΄. 20), *ὄρημι* (Σαπφ. Β΄. 11), *ὄρπετον* (Σαπφ. 20 κ. ἀλλ.), *ὄμιλλος* κ. τ. ὅμ. ἀντὶ τῶν ὀργανικῶς δασυνομένων *ὑπέρ* (ἀρχ. σύπερ, λατ. super), *ὑμέες* (σκρ. jushmas), *ὁμάρτει*, *ὅμοιον* καὶ *ὅμιλος* (ἅπαντα ἐκ τοῦ ἅμα ἢ ὁμ. λατ. sam), *ὁράω*, *ἑρπετόν* (ἐκ τοῦ serpo) εἶνε σύμπτωμα παρακμῆς καὶ ἀσθενείας, ἡ δὲ τῶν *ἄμμες*, *ἀγήσαιτο* (Ἀλκ. 57), *ἀμέρα* (πρβλ. ἦμαρ), *ὕστερον* (Σαπφ. 64), *ἴππιοι* (Ἀλκ. 7) κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν παρ' ἄλλοις ἀνοργάνως δασυνομένων *ἡμεῖς* (σκρ asman), *ἠγήσαιτο* (ἐκ τοῦ ψιλοῦ ἄγω), *ἡμέρα*, *ὕστερον* (σκρ. uttara), *ἵππιοι* καὶ *ἵπποι* (πρβ. τὸ Λεύκιππος καὶ τὸ λατινικ. equus, σκρ. açvas) κτλ. εἶνε ἀληθὴς ἀρχαϊσμός. Ἐντεῦθεν 3) ὁ λεγόμενος ἀρχαϊσμὸς ἢ τοὐναντίον νεωτερισμὸς τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος διαλέκτου δὲν πρέπει ποτὲ νὰ νοηθῇ ἀπολύτως· διότι ἡ αὐτὴ διάλεκτος πρὸς τοῖς νεωτάτοις τύποις τηρεῖ καὶ ἀρχαϊκωτάτους. παραδείγματα ἔστωσαν ἐκτὸς τῶν ἄρτι περὶ τῆς ψιλώσεως εἰρημένων καὶ τάδε: ά.) Ἡ παρὰ πᾶσι κοινῶς νεωτερίζουσα ὁμολογουμένη ἰωνικὴ μέχρις ἐσχάτων ἀρχαϊκώτατα διετήρει τὸν φθόγγον κ ἀντὶ τοῦ παρ' ἄλλοις π ἐν τοῖς *κῶς*, *κότε*, *ὁκότερος*, *ὁκοῖος*, *ὁκόσος* κ. τ. ὅμ. ἀντὶ τῶν *πῶς*, *πότε*, *ὁπότερος*, *ὁποῖος* κτλ. β΄.) Ἡ νεωτάτη φάσις τῆς ἑλληνικῆς, ἡ νῦν καθομιλουμένη, φυλάττει καὶ τύπους καὶ ὅρους καὶ φθόγγους ἀρχαϊκωτάτους, οἷοι ἐκτὸς τῶν ἀναφερθέντων εἴξῃς: τὸ ἑνικ. β΄. πρόσωπ. τῶν παθητ. εἰς *εσαι* ἀντὶ τοῦ *ει* ἢ *η*· *λέγεσαι*, *γράφεσαι*· καὶ *εσο* ἢ *ουσουν* ἀντὶ τοῦ *ου*· *ἐγράφεσο* ἢ *ἐγράφουσουν* κτλ. τὸ *φαρδὺς* (σκρ. pardhus) ἀντὶ τοῦ *πλατὺς* (ἔνθα τὸ ἀρχαῖον ρ εἰς *λ* ἐμαλακύνθη)· ἡ ἀρχαία ὡς *ου* προφορὰ τοῦ *υ* ἐν τοῖς: ἀχούρι (=ἀχυρών) ἐκ τοῦ *ἀχύριον*, οὗ ὁ ἀρσ. τύπος *ἀχύριος* ἐν τῇ Ἡρακλεωτικῇ ἐπιγραφῇ, Ταβ. I, 139 κεξ. φερόμενος καταχωριστέος εἰς τὰ λεξικά· *ουγρόν* (=ὑγρόν), *μουστάκι* (=μύσταξ), *φούκτα* (=πύ-

Digitized by Google

κτα, πυγμή), *σκούζω* (=σκύζω), *τούμπανον* (=τύμπανον), *χρουσάφι* (=χρυσάφιον) κτλ. 4) Ἐν γένει δ' ὡς πρὸς τὴν τραχύτητα καὶ πλατειασμὸν ἢ μαλακότητα καὶ ἄνεσιν τῆς φωνῆς τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα κατεῖχον ἔνθεν μὲν ἡ *Ἰωνική*, ἐκεῖθεν δ' ἡ *Δωρικὴ* μετὰ τῆς *Αἰολικῆς* ἐν μέρει· ἡ δ' *Ἀττικὴ* τὸν μέσον ὅρον μεταξὺ ἀμφοτέρων· διότι κατὰ τὸν συγγραφέα τῆς Ἀθηναίων πολιτείας (Β'. 8), καίπερ ὑπερβολικώτερόν πως ἀποφαινόμενον, οἱ Ἀθηναῖοι « φωνὴν πᾶσαν ἀκούοντες ἐξελέξαντο τοῦτο μὲν ἐκ τῆς, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς· καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἰδίᾳ μᾶλλον καὶ φωνῇ καὶ διαίτῃ καὶ σχήματι χρῶνται, Ἀθηναῖοι δὲ κεκραμένῃ ἐξ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων »· ἀλλ' ἀληθέστερον περὶ τούτου πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἀποφανθεὶ ὁ Ἀριστοφάνης (παρὰ Σέξτῳ τ. ἐμπειρ. πρὸς τοὺς γραμματ. Α. 10) πιθανῶς περὶ τοῦ γνησίου ἀττικισμοῦ λέγων :

Διάλεκτον ἔχοντα μέσην πόλεως
οὔτ' ἀστείαν ὑποθηλυτέραν (3)
οὔτ' ἀνελεύθερον ὑπαγροικοτέραν (4).

Ὁ δὲ Σέξτος τοὺς λόγους τοῦ κωμικοῦ ἐκλαμβάνει περὶ τριῶν διαφορῶν αὐτῆς τῆς Ἀτθίδος, λέγων ὧδε: « πολλαὶ γάρ, φασὶν (οἱ γραμματικοί), εἰσὶ συνήθειαι, καὶ ἄλλη μὲν Ἀθηναίων, ἄλλη δὲ Λακεδαιμονίων· καὶ πάλιν Ἀθηναίων διαφέρουσα μὲν ἡ παλαιά, ἐξηλλαγμένη δὲ ἡ νῦν· καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ μὲν τῶν κατὰ τὴν ἀγροικίαν, ἡ αὐτὴ δὲ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων· παρὸ καὶ ὁ κωμικὸς λέγει Ἀριστοφάνης διάλεκτον κτλ. » Διὰ δὲ τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἀποσπάσματος ἄδηλον καὶ ἀδιάκριτον ἀποβαίνει πόσον ἐφαρμόζεται ἡ τοῦ Σέξτου ἐξήγησις εἰς τοὺς λόγους τοῦ κωμικοῦ. Ἀλλ' ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔχῃ, καὶ ἄλλως εἶνε πιθανόν, ὅτι οὐδ' ἡ ἀττικὴ διάλεκτος μία καὶ ὁμοειδὴς ἦτον, ὡς οὐδεμία τῶν ἄλλων διαλέκτων, ἀλλὰ τριφασία, τῶν μὲν διακρίων τραχύτερον καὶ ὑπαγροικότερον καὶ τῷ βοιωτισμῷ καὶ δωρισμῷ πλησιέστερον φθεγγομένων, τῶν δὲ παραλίων μαλθακώτερον καὶ ἰωνικώτερον, μέσον δὲ ἀμφοῖν τῶν πεδινῶν καὶ τῶν κυρίως ἀστῶν. Περὶ δὲ τῆς ἐντέχνου ἐπεξεργασίας καὶ ποικίλης εἰδοποιήσεως τῆς ἀτθίδος κατὰ τὰ ποικίλα τοῦ λόγου εἴδη λέγοντες περαιτέρω νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἶνε πάντη περιττὸν κατὰ τὸ παρόν· διότι τίς καὶ τῶν ἄκρῳ δακτύλῳ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἁψαμένων ἀγνοεῖ τὰ περὶ τούτου;

Ὅτε δὲ μετὰ τὰ Μηδικὰ αἱ Ἀθῆναι διάτε τὴν πολιτικὴν των πρὸς

(3) Οἷα ἦτον ἡ τῶν τότε Ἰώνων.

(4) Οἷα κατ' αὐτὸν καὶ τοὺς συγχρόνους Ἀθηναίους ἦτον ἡ τῶν γειτόνων Βοιωτῶν καὶ τῶν Λακεδαιμονίων.

Digitized by Google

καιρὸν καὶ τὴν κατά τε τὰς τέχνας καὶ τὴν λοιπὴν παιδείαν ὑπεροχὴν ἀπέβησαν μητρόπολις καὶ κοινὸν παιδευτήριον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἀττικὴ διάλεκτος διὰ μακρᾶς σειρᾶς ποιητῶν καὶ συγγραφέων καλλιεργηθεῖσα ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνωτάτην περιωπὴν τῆς εὐπρεπείας καὶ ἀκριβείας, νέοι πανταχόθεν τῆς τ᾽ ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτὸς Ἑλλάδος εἰς τὰς φιλοσοφικὰς καὶ ῥητορικὰς σχολὰς καὶ τὰ τεχνικὰ ἐργαστήρια τῶν Ἀθηνῶν συῤῥεόντες, μετὰ τῆς ἀττικῆς παιδείας καὶ τέχνης, καὶ τὴν διάλεκτον εἰς τὰς πατρίδας των μετέφεραν. Ἔκτοτε ἤδη ἤρχισεν ἡ ἀττικὴ διάλεκτος νὰ γίνηται κοινὸν ὄργανον συγγραφῆς πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας, *κοινὴ γλῶσσα* τῶν πανταχοῦ λογίων Ἑλλήνων. Ἐπετάθη δὲ ἡ ὑπερίσχυσις αὕτη τῆς ἀθ[illegible]δος μάλιστα, ὅτε αὐλικὴ καὶ ἐπίσημος γλῶσσα τῶν Μακεδόνων ἡγεμόνων ἀποβᾶσα δι᾽ αὐτῶν ἁπανταχόσε τοῦ τότε ἀνατολικοῦ κόσμου μετεφυτεύθη. Τότε καὶ μὴ Ἀθηναῖοι Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἀττικίζωσι καὶ βάρβαροι νὰ ἑλληνίζωσι. Συνέβη δ᾽ αὕτη ἡ ἐξαττίκισις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ἐξελλήνισις τῶν βαρβάρων οὔτε συγχρόνως οὔτ᾽ ἐξ ἴσου πανταχοῦ. Ἀλλὰ παρὰ μὲν τοῖς κατά τε γένος καὶ γλῶσσαν συγγενέσιν ἴωσι προέβη ταχύτερον καὶ βαθύτερον, ὀψιαίτερον δὲ καὶ ἐπιπολαιότερον παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησιν· ὥστε ἐν μὲν ταῖς ἰωνικαῖς ἐπιγραφαῖς ἤδη κατὰ τοὺς πρώτους Μακεδονικοὺς χρόνους ἀναφαίνεται ὁ ἀττικισμός, ἐν δὲ ταῖς τῶν δωρικῶν καὶ αἰολικῶν χωρῶν μέχρις ἐσχάτων ὑποφαίνονται ἰθαγενεῖς τύποι· τοῦτο συνδυαζόμενον μὲ τὴν κατάστασιν τῆς σημερινῆς γλώσσης, πολλοὺς αἰολισμοὺς καὶ δωρισμούς, ἀλλὰ καὶ ἰωνισμοὺς περιεχούσης, ἀποδεικνύει, ὅτι οὐδέποτε οὐδαμοῦ ἐσβέσθησαν παντελῶς αἱ διαλεκτικαὶ διαφοραί. Ἀλλὰ διὰ τῆς νέας ταύτης καὶ ποικίλης συγκράσεως τοῦ ἀττικισμοῦ μὲ τὰς ἐπαρχιακὰς διαλέκτους συνεφυράθησαν παντοῖαι ἄλλαι *ἰωνατ[illegible]ικαί*, *ἀττικοδωρικαί*, *ἀθ[illegible]δαι· αἰολικαί* καὶ ἔτι συμμιγέστεραι τοπικαὶ διάλεκτοι ἔκτοτε μέχρι σήμερον διασωζόμεναι. Ὁ καθ᾽ ἑκάστην χαρακτηρισμὸς καὶ ἡ εἰς εἴδη καὶ γένη κατάταξις καὶ εἰς μείζονας ἑνότητας ὑπαγωγὴ των εἶνε οὐ μικροῦ λόγου ἀξία ὑπηρεσία πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ σπουδαιότατον καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἱστορίας τῆς ὅλης ἑλληνικῆς γλώσσης. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν περὶ τὴν σύγκρασιν τῶν διαλέκτων παρὰ τοῖς κυρίως Ἕλλησιν.

Ἄλλαι δὲ διάλεκτοι ὑπό τινων νεωτέρων *ἑλληνιστικαὶ* καλούμεναι καὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα βαθύτερον ἢ ἐπιπολαιότερον φέρουσαι ἐσχηματίσθησαν παρὰ τοῖς ἐξελληνισθεῖσι λαοῖς τῆς Ἀσίας καὶ Συρίας καὶ Αἰγύπτου. Οὕτω π. χ. παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς ἀναφέ-

Digitized by Google

φεταί τις *Ἀσιανὴ φωνή*, εἴδη δ' αὐτῆς ἡ τῶν *Παμφύλων* καὶ ἡ τῶν *Κιλίκων* καὶ ἄλλων διάλεκτος, ἐν δὲ τῶν γνωρισμάτων ἡ μιᾶς ἑκάστης ἡ ἁπασῶν οἱ εἰς *α* καὶ *ar* ἀντὶ *or* ἀόριστοι, ὡς *ἔφαγα*, *ἔφυγα*, *ἔλαβαr*, *εἶλαr* κτλ. (5). Ἔπειτα διάλεκτός τις *αἰγυπτιακή*, *συριακή*, *ἀλεξανδρεωτική* κ. οὔ. καθ. Ὡς ἴδια δὲ τῆς *ἀλεξανδρεωτικῆς*, τ. ἔ. τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων διαλέκτου, ἀναφέρονται 1) οἱ εἰς *o-sar* ἀντὶ *or* παρῳχημένοι τύποι, ὡς *εἴδοσαr* (=εἶδον), *ἔσχοσαr* (=ἔσχον), ἠγαπῶσαν (=ἠγάπων), ἐφιλοῦσαν (=ἐφίλουν) κτλ. 2) τὰ εἰς *ας* ὑποκοριστικά, ὡς *Ἐπαφρᾶς*, *Ἀρτεμᾶς*, *Ἀλεξᾶς*, *Κτησᾶς*, *φαγᾶς*, *δακτᾶς* κτλ. 3) τὸ *τεθεληκέναι* ἀντὶ *ἠθεληκέναι* κτλ. Ἦσαν δὲ αἱ ἑλληνιστικαὶ αὗται διάλεκτοι ἐκτὸς τῆς τῶν γνησίων Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων αἰγυπτιακῶν, συριακῶν καὶ ἀσιατικῶν πόλεων ἀλλόφυλοι διάνοιαι ἐξωτερικοὺς ἑλληνικοὺς τύπους περιβεβλημέναι. Ὅθεν ἡ μὲν βαθύτερον ἑλλήνιζεν, ἡ δὲ ἐπιπολαιότερον κατὰ τὴν ἑκάστου τῶν ἐθνῶν ἐκείνων ἱκανότητα περὶ τὸ οἰκειοποιεῖσθαι τοὺς ἀλλοτρίους τύπους. Καὶ καθαρώτερον μὲν ἑλλήνιζαν οἱ Ἀσιᾶται καὶ οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ πέριξ Σύροι, ὀλιγώτερον δ' οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ Αἰγύπτιοι. Ἔγγραφα μνημεῖα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀμφοτέρων τούτων τῶν Ἰουδαίων εἶνε ἡ *μετάφρασις τῶν Ο'* καὶ ἡ *Καινὴ Διαθήκη*, ἐν μέρει δὲ τὰ *Φίλωνος* καὶ *Ἰωσήπου* συγγράμματα, ταῦτα μὲν ὑψηλότερον τοῦ παρ' αὐτοῖς τότε δημώδους ἰδιώματος ἱστάμενα καὶ μᾶλλον τῆς *κοινῆς* τῶν τότε Ἑλλήνων μετέχοντα, ἐκεῖνα δὲ χαμηλότερα καὶ πλησιέστερα πρὸς αὐτό, ἅπαντα δὲ περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἑβραΐζούσας καὶ ἐν γένει συριαζούσας φράσεις καὶ λέξεις περιέχοντα. Αἱ λέξεις μάλιστα εἶνε διφάσιαι, ἢ ὅλως ἑβραϊκαὶ ἑλληνικοῖς γράμμασι γεγραμμέναι ἢ ἑλληνικαὶ ἐπὶ πάντη καινῆς σημασίας τεθειμέναι. Καὶ ἐκεῖναι μὲν εἰς μέγα πλῆθος φέρονται ἐν τῇ Π. Δ., ὀλιγώτεραι δ' ἐν τῇ Κ. Δ., αὗται δ' ἐν ἀμφοτέραις. Οἱ δὲ γραμματικοὶ τύποι ἐν ἀμφοτέραις εἶνε καθαρῶς ἑλληνικοί, πιθανώτατα τῆς τότε δημώδους ἑλληνικῆς· διότι ἡ μετάβασις γραμματικῶν τύπων μεταξὺ μὴ συγγενῶν καὶ ἀνομοίων γλωσσῶν εἶνε πολὺ δύσκολος καὶ σχεδὸν ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἑλληνικὴ ὀλίγους μέν τινας λατινικοὺς τύπους, π. χ. τὰς καταλήξεις *άριος*, *άρις* καὶ *ᾶτος*, ἐν τοῖς *σπαθάριος*, *λαμπαδάριος*, *φουράρις*, *καρβουνάρις*, *τραπεζάρις*, *στη-*

(5) Οὗτοι οἱ μετὰ τοῦ *α* τύποι τοῦ *δ'*. ἀορίστου λέγονται παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Ἰλ. Ξ, 212, ἴδιοι τῶν ἐν Κ ι λ ι κ ί ᾳ Ἑ λ λ ή ν ω ν. Ἄλλοτε θὰ ἴδωμεν ὅτι καὶ αἱ ἀρχαιότεραι διάλεκτοι δὲν ἠγνόουν ὅλως τοὺς τοιούτους τύπους.

Digitized by Google

θᾶτος, *χρυσοφτερνιστηρᾶτος*, *χορτᾶτος* (6) κτλ. προσέλαβεν, οὐδένα δ' ἐκ τῶν μὴ συγγενῶν διότι αἱ ἐν τοῖς τουρκικοῖς *χατζῆς* (=προσκυνητὴς τοῦ ἁγ. Τάφου), *χαντζῆς* (=πανδοχεύς), *χαλβαντζῆς*, *Ἀϊβαλή* (Κυδωνίαι), *Σμυρλῆς* (=Σμυρναῖος) κτλ. καταλήξεις *τζη-ς* καὶ *λη-ς* ὡς πρὸς τὸν Ἕλληνα δὲν εἶνε αὐτοτελεῖς παραγωγικαὶ καταλήξεις, ὅπως π. χ. αἱ προειρημέναι λατινίζουσαι, ὥστε δι' αὐτῶν καὶ εἰς ἑλληνικὰ θέματα προσαρτωμένων νὰ σχηματίζῃ νέας λέξεις, ὡς π. χ. *βιβλιοτζῆς*. *ψωμοτζῆς* κτ. ἀντὶ τῶν *βιβλιοπώλης*, *ψωμᾶς*, ἀπέναντι τῶν τουρκικῶν *κιταπτζή*, *ἐκμεκτζὴ* κτλ., ἀλλὰ μέρη ἀναπόσπαστα τῶν ἐν αἷς λέξεων· διὸ καὶ πάντοτε ἐν ἠρανισμέναις τουρκικαῖς ἢ ἀραβοτουρκικαῖς λέξεσιν ἀπαντῶσιν, ἐν οὐδεμιᾷ δ' ἑλληνικῇ. Ἡ γλῶσσα μάλιστα ἔχει τὴν ἐναντίαν ἰδιότητα: ὀθνεῖα θέματα ἰδίους τύπους περιβάλλουσα, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἰδίαν σφραγῖδα ἐντυπόνουσα, νὰ τὰ ἰδιοποιῆται, ὡς π. χ. τῶν μὲν Αἰγαιοπελαγιτῶν τινες ἐκ τοῦ λατιν. ἢ ἰταλικοῦ *arrivare* δι' ἑλληνικῶν καταλήξεων ἔπλασαν τὸ ῥῆμα: ἀρριβάρω, ἀρριβάρεις κτλ.=φθάνω, ἀφικνοῦμαι κτλ. οἱ δ' ἐν Πόντῳ Ἕλληνες ἐκ τοῦ ἀραβοτουρκικοῦ ἐπιθ. *χαζὴρ*, ἕτοιμος, ἐσχημάτισαν τὸ ῥῆμα *χαζηρεύω*, *χαζηρεύεις* κτλ.=ἑτοιμάζω κτλ. Διὰ ταῦτα περὶ γραμματικῶν τύπων τῆς τότε ἑλληνικῆς προκειμένου, ἀνενδοιάστως δυνάμεθα νὰ προστρέξωμεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν μεταφραστῶν καὶ συγγραφέων τῆς τε Π. καὶ Κ. Διαθήκης· διότι ἢ οὐδένα νέον τύπον ἔπλασαν, ἢ ἂν ἔπλασαν, τὸ ἔκαμαν κατ' ἀναλογίαν τῶν τότε ἐν αὐτῇ τῇ γλώσσῃ συνήθων. Προσεκτικώτεροι δὲ πρέπει νὰ ἤμεθα περὶ τὰς σημασίας τῶν λέξεων, μάλιστα δὲ περὶ τὰς φράσεις.

Τῶν οὕτως ἐσχηματισμένων νεωτέρων ἑλληνικῶν τε καὶ ἑλληνιζικῶν διαλέκτων αἱ μὲν ὕστερον ἐξεβαρβαρώθησαν πάλιν καὶ παντελῶς ἀπεσβέσθησαν ἐκ βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς, αἱ δὲ διατηροῦνται μέχρι σήμερον, δῆλον ὅτι τὰς ἐν τῷ χρόνῳ μεταβολὰς ὑποστᾶσαι. Ἰδίαν μὲν λοιπὸν διάλεκτον λαλοῦσιν οἱ Κύπριοι, ἰδίαν δ' οἱ Ῥόδιοι καὶ οἱ πέριξ νησιῶται, ἰδίαν δ' οἱ Κάσιοι καὶ οἱ Καρπάθιοι, ἰδίαν δὲ καὶ ποικίλην ἅμα οἱ Κρῆτες, ἰδίαν δὲ καὶ ποικίλην ἐνταὐτῷ οἱ λοιποὶ νησιῶται τοῦ Αἰγαίου, ἰδίας δὲ οἱ Σάμιοι, οἱ Ἰκάριοι, οἱ Χῖοι, οἱ Λέσβιοι, οἱ Σμυρναῖοι καὶ οἱ λοιποὶ Ἴωνες καὶ Δυδοί, ἰδίαν δ' οἱ Βυζάντιοι καὶ οἱ λοιποὶ περὶ τὴν

(6) Ἐκτὸς ἂν ἡ κατάληξις α τ ο ς εἶνε αἰολοδωρικὸς τύπος τῆς ἀττικῆς ω τ ο ς, ὥστε σ τ η θ ᾶ τ ο ς, χ ο ρ τ ᾶ τ ο ς, σ ο υ σ α μ ᾶ τ ο ς κτλ. νὰ ἦνε ἴσα τοῖς σ τ η θ ω τ ό ς, χ ο ρ τ ω τ ό ς ἢ χ ο ρ τ α σ τ ό ς, σ η σ α μ ω τ ὸ ς κτλ. κατὰ τὰ ἀρχαιότερα κ ε ῖ ρ ω τ ό ς, θ υ σ α ν ω τ ό ς κτλ.

Digitized by Google

Προποντίδα Ἕλληνες, ἰδίκς δ' οἱ ἐν Πόντῳ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα, τὴν Ἀργυρόπολιν καὶ τὴν ἄλλην Καππαδοκίαν καὶ Λυκαονίαν σποράδην, ἰδίας δ' οἱ ἐν Θράκῃ, οἱ ἐν Μακεδονίᾳ, οἱ Θεσσαλοί, οἱ Ἠπειρῶται, οἱ Ἑπτανήσιοι, οἱ Στερεοελλαδῖται, οἱ Εὐβοεῖς καὶ οἱ τῶν λοιπῶν σποράδων καὶ οἱ Πελοποννήσιοι. Εἶνε δ' αἱ διαφοραὶ κυριώτατα μὲν φθογγικαί, ἔπειτα λεξικαί, τ.ἔ. χρήσεις διαφόρων λέξεων ἢ τῶν αὐτῶν ἐπὶ διαφόρου σημασίας, ὀλίγαι δέ τινες συντακτικαὶ καὶ τυπικαί. Ἀλλ' ἡ ἐξακρίβωσις αὐτῶν καὶ ἡ εἰς ἑνότητας ἀναγωγὴ καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῆς πρὸς τὰς ἀρχαίας διαλέκτους σχέσεώς των, ἂν ὅλως ἐγγύθεν ἢ μακρόθεν ὑπάρχει, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε ἀδύνατος· τότε δὲ μόνον θὰ καταστῇ δυνατή, ὅταν ἅπασα ἡ ἐν γραφῇ τε ἀποκειμένη καὶ ἡ ἐν τῇ ζώσῃ λαλιᾷ φερομένη ὕλη τῆς γλώσσης σκοπίμως καὶ ἀκριβῶς συλλεχθῇ. Ἕως τότε δὲν εἶνε βέβαια φρόνιμον οὔτε τὴν τῶν Πελοποννησίων ἢ τῶν Στερεοελλαδιτῶν ἢ τῶν Αἰγαιοπελαγιτῶν πάντων ν' ἀνάξῃ τις εἰς ἑνότητας τοσαύτας, οὔτ' ἐπὶ τῆς τοῦ Βυζαντίου κωμῳδίας *Βαβυλωνίας* στηριζόμενος νὰ πλάσῃ μίαν *ἀλβανικὴν* ἢ *ἀνατολιτικὴν* διάλεκτον τῆς Ἑλληνικῆς, ὡς τις τῶν Γερμανῶν λογίων ὑπὸ τῆς εἰρημένης κωμῳδίας παραχθεὶς ἔπραξε· (διὸ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ σποράδην μόνον γίνεται λόγος περὶ νεωτέρων διαλεκτικῶν ἰδιωμάτων). Ἀσφαλέστερον δὲ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ τῶν Τσακώνων διάλεκτος, ἥτις πασῶν τῶν ἄλλων ἐξαλλάσσουσα, καὶ ποῦ μὲν ἀρχαϊκωτάτους, ποῦ δὲ νεωτάτους πασῶν τύπους ἔχουσα, ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Κυνουρίας ἀπομεμονωμένη φέρεται· ἔπειτα κατὰ δεύτερον λόγον ἡ τῶν Ποντικῶν καὶ ἡ τῶν Κυπρίων, αἵτινες ἀμφότεραι διὰ προφανῶν ἰδιωμάτων διαφέρουσι τῶν λοιπῶν. — Ἀλλ' ἀφ' οὗ καὶ σήμερον τόσαι τοπικαὶ διάλεκτοι ὑπάρχουσι, τίς καὶ ποία εἶνε ἡ κοινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα; Κοινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα κυρίως εἰπεῖν οὐδὲ σήμερον πραγματικῶς ὑπάρχει, ὡς οὐδὲ τὸ πάλαι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὑπῆρχεν, ἀλλ' εἶνε μία ἀφῃρημένη γλῶσσα· εἶνε σύστημα τῶν κοινῶν πάσαις ταῖς διαλέκτοις χαρακτήρων. Διὰ ταῦτα ἡ παροῦσα πραγματεία ἀσχολεῖται κυρίως μὲν περὶ τοὺς κοινοὺς χαρακτῆρας τῶν τ' ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων διαλέκτων, ἐν μέρει δὲ καὶ περί τινας ἰδίους, καθ' ὅσον οὗτοι εἶνε ἀναγκαῖοι ὅροι τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς γλώσσης. Μᾶς προφαίνεται δὲ ἤδη πλήρης καὶ ἀπειργασμένη ἡ νεωτάτη φάσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὸν Ἰ. αἰῶνα μ. Χ. τοὐλάχιστον ἀπὸ τότε ἔχομεν λόγου τινὸς ἄξια μνημεῖά της, ἔνθα μᾶς παρίσταται σχεδὸν τοιαύτη, οἵα καὶ σήμερον. Εἶνε δὲ ταῦτα ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰ. αἰῶνος αὐτοῦ ἡ παρὰ Ζαμπελίῳ (Σκέψ. π. ἑλληνικ. ποιήσεως) *Ἀναγνώρισις* (τοῦ Ἀνδρονίκου), ἀπὸ δὲ τοῦ ΙΑ. καὶ ΙΒ'. τὸ

Digitized by Google

Νουθετικὸν Α. τοῦ *Κομνηνοῦ*, τὰ παρὰ Κοραῆ (Ἄτακτ. Α.) τοῦ *Πτωχοπροδρόμου* στιχουργήματα, οἱ ἔρωτες τοῦ Δυβίστρου καὶ τῆς Ῥοδάμνης, τοῦ Βελθάνδρου καὶ τῆς Χρυσάντζας κ.τ.λ. Πρὶν δὲ μεταβῶμεν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλίγα τινὰ ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἑξῆς: 1) τί εἶνε ἡ *κοινὴ* λεγομένη καὶ ἐνίοτε ὡς πέμπτη ταῖς τέσσαρσιν ἀρχαίαις συγκαταλεγομένη διάλεκτος; 2) Διέφερε τὸ πάλαι γραπτὴ καὶ λογία γλῶσσα ἀπὸ τῆς δημώδους καὶ κατὰ τί;

Καὶ ἀνωτέρω ἤδη ἐλέχθη, ὅτι αἱ ἔννοιαι *κοινὴ* καὶ *διάλεκτος* ἀντίθετοι οὖσαι δὲν δύνανται νὰ συνυπάρχωσιν. Ἡ δὲ *κοινὴ* αὕτη διάλεκτος οὔτε τις ἑλληνικοῦ τινος λαοῦ ἦ φυλῆς ἰδία διάλεκτος ἦτον, οὔτε κοινὴ γλῶσσα πάντων τῶν Ἑλλήνων· διότι καὶ τότε, καθὼς καὶ πρότερον καὶ σήμερον, οἱ ἑλληνικοὶ λαοὶ ἐλάλουν ἰδίαν ἕκαστοι διάλεκτον. Οὕτω δ' ἐκαλεῖτο παρά τε τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς καὶ Βυζαντινοῖς γραμματικοῖς ὁ ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ἐκπιπτωκὼς ἑκεῖνος καὶ ἐξ ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων οὐσιωδῶς μὲν ἀττικῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ μὴ ἀττικῶν τύπων καὶ στοιχείων συγκεκραμένος *ἑλληνισμός*, ὁ δι' αὐτὸ τοῦτο πολλάκις τῷ γνησίῳ καὶ καθαρῷ ἀττικισμῷ ἀντιτασσόμενος. Ἦτο δὲ καὶ διέμεινε μέχρις ἐσχάτων κοινὸν ὄργανον τῆς λογιωτέρας τάξεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἑλληνιζόντων, παρ' οὐδενὶ οὐδαμοῦ ὁμοίως ἔχον κατὰ πάντα, ἀλλὰ διαφόρως κατὰ τὸν ἑκάστου φυλετικόν τε καὶ ἀτομικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν παιδείαν, καὶ νῦν μὲν μᾶλλον, νῦν δ' ἧττον πλησιάζον τῷ καθαρῷ ἀττικισμῷ. Ἀνάτασιν δέ τινα ἔλαβεν ὁ ἑλληνισμὸς οὗτος καὶ περισσότερον προσήγγισεν εἰς τὸν καθαρὸν ἀττικισμὸν καί πως τρίτος ἢ νεώτατος *ἀττικισμὸς* ἀπέβη, ὅτε οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἀπὸ τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχαιοτέρων ποιητῶν ἐπὶ τὴν τῶν ἀττικῶν μάλιστα τῶν συγγραφέων τραπέντες, ἐν τεχνολογικοῖς καὶ ῥητορικοῖς συγγράμμασιν ἤρχισαν ν' ἀναλύωσι τὰ ἀττικὰ ἀριστουργήματα καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας των ἀναδεικνύοντες νὰ κινῶσι τὰ πνεύματα εἰς μίμησιν τῆς ἀττικῆς εὐεπείας. Ἦσαν δ' οἱ μετὰ τοὺς κατὰ θεωρίαν κριτὰς καὶ θαυμαστὰς τῆς ἀττικῆς εὐεπείας ἔργῳ ἀττικισταὶ οἱ *νεώτεροι* καλούμενοι *σοφισταὶ* τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων πρώτων μ. Χ. αἰώνων ἀπὸ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου μέχρις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐκτοτε δὲ πάλιν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης καὶ ὀλιγοχρονίου περιωπῆς κατεπεσὼν ὁ ἑλληνισμὸς οὗτος ὁ ἔντεχνος καὶ ἐπιτετηδευμένος, ἀλλὰ βαθύτερον ἢ πρότερον, μακρόν, ἀλλ' ὄχι ἐπίζηλον βίον ἤγαγε κατά τε τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ μετὰ τὴν Κωνσταντινουπόλεως ἅλωσιν παρὰ τοῖς πολλάκις αὐτολεγομένοις ἀττικισταῖς καὶ ἑλληνισταῖς· βίον ὄχι

Digitized by Google

μόνον καθ' ἑαυτὸν κακόζηλον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πρὸς τὴν δημώδη γλῶσσαν τῶν ἑλληνικῶν λαῶν, ἣν ἔκδοτον εἰς τὰς φορὰς τῆς τύχης κατέλειψαν οἱ προκομμένοι παντὸς καιροῦ καὶ τόπου λεξιθῆραι καὶ γριφοπλόκοι.

Ἐκ τούτων ἤδη καταφαίνεται, ὅτι ἡ κοινὴ αὕτη καὶ λογία γλῶσσα μᾶλλον ἢ ἧττον διέφερε τῶν συγχρόνων δημοτικῶν διαλέκτων, τὰ μάλιστα δὲ διέστη αὐτῶν, ὅτε ἦρθη εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκείνην βαθμίδα τοῦ ἀττικισμοῦ ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων σοφιστῶν. Ἀλλ' εἶνε καὶ οἴκοθεν καὶ ἐκ ῥητῶν μαρτυριῶν δῆλον, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἀπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ὁμηρικῶν ἡ λογία, ἡ γραπτὴ γλῶσσα, διέφερε τῆς δημώδους, τῆς καθομιλουμένης. Καὶ περὶ μὲν τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἤδη πρόσθεν ἐλέχθη, ὅτι ἡ ἐν αὐτοῖς γλῶσσα δὲν εἶνε ἡ ἄκρατος καὶ δημώδης ἰὰς τῶν τότε χρόνων, ἀλλά τις οἷον ἐν κατόπτρῳ εἰκὼν αὐτῆς· εἶνέ τις διὰ τῆς ποιήσεως εἰδοποιημένος καὶ ἐπιτετηδευμένος μὲ προγενεστέρους τε καὶ συγχρόνους αἰολισμοὺς σύγκρατος ἰωνισμός. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἰωνισμοί των ἔνθεν μὲν δὲν ἦσαν κοινοὶ πᾶσι τοῖς τότε Ἴωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἰδιάζοντες τοῖς τῶν χωρῶν, ὅπου ἔλαβαν τὸ πρῶτον ὕπαρξιν, ἔνθεν δὲ καὶ αὐτοῖς τούτοις ὄχι κατὰ πάντα ὅμοιοι. Τίς ἀγνοεῖ π. χ. τὰς χάριν τοῦ μέτρου μηκύνσεις καὶ βραχύνσεις φθόγγων τε καὶ τόπων, τοὺς διπλασιασμοὺς τῶν συμφώνων, μάλιστα τοῦ *δ* καὶ τῶν *μ* καὶ *λ* καὶ τὰς ἄλλας *ποιητικὰς* λεγομένας ἀδείας; Ἡ *ἰωνικὴ λογογραφία* ἐν Μιλήτῳ καὶ τῇ Καρικῇ Ἰωνίᾳ ἀρχὴν λαβοῦσα εἶχε γλῶσσαν οὐσιωδῶς ὁμοίαν τῇ ἐνταῦθα Ἰάδι, ἆρα διέφερε τοῦ ἰωνισμοῦ τῶν λοιπῶν Ἰώνων: Ὁ *Ἡρόδοτος* Δωριεὺς ὢν τὸ γένος, ἐν *Σάμῳ δὲ τὴν Ἰάδα διάλεκτον ἀσκηθείς* (κατὰ ῥητὴν παρὰ Σουΐδᾳ μαρτυρίαν), πρέπει νὰ ἔγραψεν ἐν τῇ Σαμιακῇ Ἰάδι· χωρὶς δῆλον ὅτι νὰ ἐμμείνῃ ἐν αὐτῇ, οἷα ὑπὸ τοῦ Σαμίων δήμου ἐλαλεῖτο, ἀλλ' ἀρτύσας αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν εἰδοποιήσας. Τοῦτο καὶ οἴκοθεν εἶνε φανερὸν καὶ ῥηταὶ γνῶμαι τῶν ἀρχαίων τὸ ἐπικυρώνουσιν· οἷον Ἑρμογένης μὲν (σλ. 509) λέγει περὶ αὐτοῦ: « Ἡρόδοτος τῇ *λέξει ποιητικῇ* κέχρηται δι' ὅλου· » καὶ πάλιν περὶ Ἑκαταίου τὸν λόγον ποιούμενος (σλ. 513): « Ἑκαταῖος Μιλήσιος τῇ διαλέκτῳ ἀκράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρησάμενος, οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον *ποικίλῃ*. » Ὁμοία δὲ γνώμη ἐκφέρεται καὶ ἐν Βαχμάννου Ἕλλην. ἀνεκδότοις (Vol. II. p. 367, 30), ἔνθα ὁ λόγος κυρίως περὶ τοῦ ὅμοια τοῖς λογογράφοις γράψαντος Ἱπποκράτους, « ὃς ἀκράτῳ τῇ Ἰάδι χρῆται· ὁ γὰρ *Ἡρόδοτος συμμίσγει αὐτὴν τῇ ποιητικῇ*. » Καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἆρα ἐν τῇ Σαμιακῇ Ἰάδι, ποικίλως εἰδοποιημένῃ καὶ ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον διηρτυμένῃ γράψας οὐκ ὀλίγον διέστατο τοῦ ἰωνισμοῦ

Digitized by Google

πάντα ἡ δημώδης γλῶσσα εἶνε ἀφελεστέρα, οἰκειοτέρα, κοινοτέρα, ἐναργεστέρα· διὸ καὶ ἐπιτηδειοτέρα καθ' ὅλου πρὸς τὴν ποίησιν, μάλιστα πρὸς τὸ κωμικὸν καὶ σατυρικὸν εἶδος αὐτῆς. — Τῆς δ' ἐπεξειργασμένης λογίας καὶ μάλιστα γραπτῆς γλώσσης οἱ μὲν φθόγγοι εἶνε εὐκρινέστεροι, οἱ δὲ τύποι πληρέστεροι καὶ σαφέστεροι, ἡ δὲ σύνταξις ἐντεχνοτέρα, πολύπλοκος, ἐπικρατούσης ἐν αὐτῇ τῆς τῶν προτάσεων ὑπαλληλίας καὶ συγκεντρώσεως καὶ τοῦ πολυσυνδέτου· τὸ δὲ λεξικὸν πλουσιώτερον, πνευματικώτερον καὶ διὰ ταῦτα νεωτερικώτερον, καθὸ συμβαδίζον καὶ συναναπτυσσόμενον τῇ ἐκλεκτοτέρᾳ μερίδι τοῦ ἔθνους κατὰ τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ τὴν καθ' ὅλου παιδείαν. Διὰ ταῦτα ἡ πεπαιδευμένη γλῶσσα εἶνε ψυχροτέρα, τεχνικωτέρα, μᾶλλον ἐπιτετηδευμένη, καὶ συμβολικωτέρα, ἀτομικωτέρα καὶ ἀνομοία ἑαυτῇ, παρ' ἄλλῳ ἄλλως ἔχουσα κατὰ τὸν ἑκάστου χαρακτῆρα καὶ τὴν παιδείαν. Ἐν μὲν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ ἐπικρατεῖ ὁ ἀτομικὸς ἑκάστου χαρακτὴρ καὶ ἐσοπτρίζεται ἡ ἑκάστοτε παιδεία τοῦ ἔθνους· ἐν δὲ τῇ δημώδει ὁ φυλετικὸς καὶ ἐθνικὸς χαρακτήρ.

Οὕτως ἅμα παρά τινι ἔθνει ἀρχίσῃ ἡ παιδεία καὶ ἡ διὰ τῆς περὶ τὸν λόγον τέχνης εἰδοποίησις τῆς γλώσσης, ἀνοίγεται χάσμα μεταξὺ τῆς δημώδους καὶ τῆς λογίας. Τὸ χάσμα τοῦτο πρέπει ἑκατέρωθεν νὰ πληρώνηται ἐς ἀεί, ἂν μὴ μέλλει νὰ ἐπέλθῃ διαίρεσις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Ἡ μὲν λογία γλῶσσα νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ ξενισμῶν, νὰ ἀνακαινίζηται πάντοτε ἐκ τῆς δημώδους τὸ γνήσιον, τὸ ἀρχαιοπρεπὲς καὶ τὸ ἐναργὲς προσλαμβάνουσα· ἡ δὲ δημώδης καὶ ὁ λαλῶν αὐτὴν δῆμος νὰ συμβαδίζωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς μετὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς λογίας. « Ἐὰν ἡ γλῶσσα, λέγει ὁ W. v. Humboldt (Einleitung σελ. CCXI), μέλλει νὰ διαμείνῃ δημώδης ἅμα καὶ πεπαιδευμένη, πρέπει νὰ γίνηται ἀκατάπαυστον ῥεῦμα ἐκ τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς συγγραφεῖς καὶ γραμματικοὺς καὶ ἐκ τούτων πάλιν πρὸς τὸ ἔθνος. » Ὅμοια ἀποφαίνεται, περὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης τὸν λόγον ποιούμενος, ὁ ἐκτὸς ἄλλων καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν εὐαίσθητος Λούθηρος « Man muss nicht die Buchstaben in der Lateinischen Sprache fragen, wie man soll deutsch reden; — sondern man muss die Mutter im Hause, die Kinder auf den Gassen, den gemeinen Mann auf dem Markte darum fragen und denselben auf das Maul sehen, wie sie reden· » παρὰ Heyse, σελ. 230. Πρβλ. καὶ Σέξτον τ. Ἐμπ. π. τ. γραμμ. κεφ. 10, 178: « Ὥσπερ γὰρ ἐν πόλει νομίσματός τινος προχωροῦντος κατὰ τὸ ἐγχώριον, ὁ μὲν τούτῳ στοιχῶν δύνατκι καὶ τὰς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει διεξαγωγὰς ἀπαραποδίστως ποιεῖσθαι, ὁ δὲ τοῦτο μὲν μὴ παρα-

Digitized by Google

δεχόμενος, ἄλλο δέ τι καινὸν χαράσσων ἑαυτοῦ καὶ τούτῳ νομισθέσθαι θέλων μάταιος καθέστηκεν· οὕτω κἂν τῷ βίῳ ὁ μὴ βουλόμενος τῇ συνήθως παραδεχθείσῃ, καθάπερ νομίσματι, ὁμιλίᾳ κατακολουθεῖν, ἀλλ' ἰδίαν αὐτῷ τέμνειν, μανίας ἐγγύς ἐστιν. »

Ἀλλὰ τὰ περὶ διαστάσεως τῶν δύο μερίδων τῆς γλώσσης εἰρημένα δὲν δικαιώνουσι τοὺς ἀτόπως διατεινομένους ν' ἀναστήσωσιν ἔν τινι γλώσσῃ τύπους ἀπ' αἰώνων ἤδη κατηργημένους, νεκροὺς καὶ ψυχροὺς ἀντὶ τῶν ἐπ' ἴσης ἀπ' αἰώνων κατ' οὐσιώδη τῆς γλώσσης ἀλλοίωσιν καθιερωμένων, οἷοι π. χ. ἐν τῇ νῦν ἑλληνικῇ οἱ *ἀναλελυμένοι χρόνοι*, οἱ μέλλοντες, οἱ παρακείμενοι καὶ οἱ ὑπερσυντελικοί, ἔπειτα ἡ περίφρασις τοῦ ἀπαρεμφάτου (κυρίως τοῦ τελικοῦ καὶ τοῦ εἰδικοῦ καλουμένου) καὶ τῆς εὐκτικῆς ἀπέναντι τῶν ἀρχαίων ἁπλῶν· ἔπειτα τὰ πληρέστερα καὶ σωματωδέστερα *εἶμαι, εἶσαι, εἶνε, εἴμεθα* κ.τ.λ. ἂν ἦμαι, ἦσαι, ἦνε κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν λεπτῶν καὶ λειποσάρκων *εἰμί*, εἶ (=ἴ), *ἐστί*, *ἐσμὲν* κ.τ.λ. *ἐὰν* ὦ (=ᾰ) ᾖς (=ᾖ), ᾖ κ.τ.λ. Ἱκανὰ ἔπαθεν ἡ γλῶσσα ἐκ τοῦ ἄκρου ζήλου τῶν ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα αἰῶνας ἀττικιστῶν. Ἂς μὴ τὴν ἀσχημίσουν περισσότερον νέοι σπαραγμοί. Ἂς μὴ προχωρήσῃ ὁ ζῆλος τῶν νέων διορθωτῶν καὶ αὐτολεγομένων καθαρτῶν τῆς γλώσσης, ἵνα μὴ καταντήσωσί ποτε αὐτοὶ νὰ λέγωσι καὶ αὐτοὶ ν' ἀκούωσιν, ὡς πάλαι ποτὲ Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος, οὗτινος ἀναγινώσκοντός ποτε ποίημά του, πάντες οἱ ἀκροαταὶ ἀναστάντες ἀπῆλθαν καὶ τὸν ποιητὴν μόνον μετὰ τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος ἀπέλιπαν. Τοῦτο δὲ συνέβη βέβαια διὰ τὸ λίαν ἐπιτετηδευμένον τῆς λέξεως τοῦ Ἀντιμάχου. Διότι κατὰ Πλούταρχον (Τιμολ. 36) « ἡ μὲν Ἀντιμάχου ποίησις καὶ τὰ Διονυσίου ζωγραφήματα, τῶν Κολοφωνίων, ἰσχὺν ἔχοντα καὶ τόνον, ἐκβεβιασμένοις καὶ καταπόνοις ἔοικε, ταῖς δὲ Νικομάχου γραφαῖς καὶ τοῖς Ὁμήρου στίχοις μετὰ τῆς ἄλλης δυνάμεως καὶ χάριτος πρόσεστι τὸ δοκεῖν εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως ἀπειργάσθαι. » Καὶ ὁ μὲν Ἀντίμαχος, ἴσως διὰ τὴν κατὰ Πλούταρχον ἐκείνην *ἰσχὺν* καὶ *τὸν τόνον* ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἕνα Πλάτωνα ἀκροατὴν καὶ νὰ λέγῃ· « legam nihilo minus: Plato enim mihi unus instar est milium » (Cicer. Brut. c. 51)· ἀλλὰ τίνες Πλάτωνες θὰ ἀνεχθῶσι τοὺς νέους ἐπιτηδευτὰς περὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους ἀσχημονοῦντας; — Ἀλλ' ἂς μεταβῶμεν εἰς τὴν σύνοψιν τῶν χαρακτήρων αὐτῆς καὶ τῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν διαφορῶν της.

Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς νῦν καθομιλουμένης καθ' ὅλου λαμβανομένης εἶνε τάδε: 1) ὁ ἰωτακισμός, τ. ἔ. ἡ προφορὰ τῶν η, ει, οι καὶ υ ὡς ι καὶ τῆς διφθόγγου αι ὡς ε. Ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἀ-

Digitized by Google

πάντα ἡ δημώδης γλῶσσα εἶνε ἀφελεστέρα, οἰκειοτέρα, κοινοτέρα, ἐναργεστέρα· διὸ καὶ ἐπιτηδειοτέρα καθ' ὅλου πρὸς τὴν ποίησιν, μάλιστα πρὸς τὸ κωμικὸν καὶ σατυρικὸν εἶδος αὐτῆς. — Τῆς δ' *ἐπεξειργασμένης λογίας* καὶ μάλιστα *γραπτῆς* γλώσσης οἱ μὲν *φθόγγοι* εἶνε εὐκρινέστεροι, οἱ δὲ *τύποι* πληρέστεροι καὶ σαφέστεροι, ἡ δὲ *σύνταξις* ἐντεχνοτέρα, πολύπλοκος, ἐπικρατούσης ἐν αὐτῇ τῆς τῶν προτάσεων ὑπαλληλίας καὶ συγκεντρώσεως καὶ τοῦ πολυσυνδέτου· τὸ δὲ *λεξικὸν* πλουσιώτερον, πνευματικώτερον καὶ διὰ ταῦτα νεωτερικώτερον, καθὸ συμβαδίζον καὶ συναναπτυσσόμενον τῇ ἐκλεκτοτέρᾳ μερίδι τοῦ ἔθνους κατὰ τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ τὴν καθ' ὅλου παιδείαν. Διὰ ταῦτα ἡ πεπαιδευμένη γλῶσσα εἶνε *ψυχροτέρα*, *τεχνικωτέρα*, μᾶλλον *ἐπιτετηδευμένη*, καὶ *συμβολικωτέρα*, *ἀτομικωτέρα* καὶ *ἀνομοία* ἑαυτῇ, παρ' ἄλλῳ ἄλλως ἔχουσα κατὰ τὸν ἑκάστου χαρακτῆρα καὶ τὴν παιδείαν. Ἐν μὲν τῇ *λογίᾳ* γλώσσῃ ἐπικρατεῖ ὁ *ἀτομικὸς ἑκάστου χαρακτὴρ* καὶ ἐσοπτρίζεται ἡ *ἑκάστοτε παιδεία* τοῦ ἔθνους· ἐν δὲ τῇ *δημώδει* ὁ *φυλετικὸς* καὶ *ἐθνικὸς χαρακτήρ*.

Οὕτως ἅμα παρά τινι ἔθνει ἀρχίσῃ ἡ παιδεία καὶ ἡ διὰ τῆς περὶ τὸν λόγον τέχνης εἰδοποίησις τῆς γλώσσης, ἀνοίγεται χάσμα μεταξὺ τῆς δημώδους καὶ τῆς λογίας. Τὸ χάσμα τοῦτο πρέπει ἑκατέρωθεν νὰ πληρώνηται ἐς ἀεί, ἂν μὴ μέλλει νὰ ἐπέλθῃ διαίρεσις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Ἡ μὲν *λογία* γλῶσσα νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ ξενισμῶν, νὰ ἀνακαινίζηται πάντοτε ἐκ τῆς δημώδους τὸ γνήσιον, τὸ ἀρχαιοπρεπὲς καὶ τὸ ἐναργὲς προσλαμβάνουσα· ἡ δὲ *δημώδης* καὶ ὁ λαλῶν αὐτὴν δῆμος νὰ συμβαδίζωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς μετὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς λογίας. « Ἐὰν ἡ γλῶσσα, λέγει ὁ W. v. Humboldt (Einleitung σελ. CCXI), μέλλει νὰ διαμείνῃ δημώδης ἅμα καὶ πεπαιδευμένη, πρέπει νὰ γίνηται ἀκατάπαυστον ῥεῦμα ἐκ τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς συγγραφεῖς καὶ γραμματικοὺς καὶ ἐκ τούτων πάλιν πρὸς τὸ ἔθνος. » Ὅμοια ἀποφαίνεται, περὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης τὸν λόγον ποιούμενος, ὁ ἐκτὸς ἄλλων καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν εὐαίσθητος Λούθηρος « Man muss nicht die Buchstaben in der Lateinischen Sprache fragen, wie man soll deutsch reden; — sondern man muss die Mutter im Hause, die Kinder auf den Gassen, den gemeinen Mann auf dem Markte darum fragen und denselben auf das Maul sehen, wie sie reden· » παρὰ Heyse, σελ. 230. Πρβλ. καὶ Σέξτον τ. Ἐμπ. π. τ. γραμμ. κεφ. 10, 178: « Ὥσπερ γὰρ ἐν πόλει νομίσματός τινος προχωροῦντος κατὰ τὸ ἐγχώριον, ὁ μὲν τούτῳ στοιχῶν δύνατκι καὶ τὰς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει διεξαγωγὰς ἀπαραποδίστως ποιεῖσθαι, ὁ δὲ τοῦτο μὲν μὴ παρα-

Digitized by Google

δεχόμενος, ἄλλο δέ τι καινὸν χαράσσων ἑαυτοῦ καὶ τούτῳ νομιζεύεσθαι θέλων μάταιος καθέστηκεν· οὕτω κἂν τῷ βίῳ ὁ μὴ βουλόμενος τῇ συνήθως παραδεχθείσῃ, καθάπερ νομίσματι, ὁμιλίᾳ κατακολουθεῖν, ἀλλ' ἰδίαν αὐτῷ τέμνειν, μανίας ἐγγύς ἐστιν. »

Ἀλλὰ τὰ περὶ διαστάσεως τῶν δύο μερίδων τῆς γλώσσης εἰρημένα δὲν δικαιώνουσι τοὺς ἀτόπως διατεινομένους ν' ἀναστήσωσιν ἔν τινι γλώσσῃ τύπους ἀπ' αἰώνων ἤδη κατηργημένους, νεκροὺς καὶ ψυχροὺς ἀντὶ τῶν ἐπ' ἴσης ἀπ' αἰώνων κατ' οὐσιώδη τῆς γλώσσης ἀλλοίωσιν καθιερωμένων, οἷοι π. χ. ἐν τῇ νῦν ἑλληνικῇ οἱ *ἀναλελυμένοι χρόνοι*, οἱ μέλλοντες, οἱ παρακείμενοι καὶ οἱ ὑπερσυντελικοί, ἔπειτα ἡ περίφρασις τοῦ ἀπαρεμφάτου (κυρίως τοῦ τελικοῦ καὶ τοῦ εἰδικοῦ καλουμένου) καὶ τῆς εὐκτικῆς ἀπέναντι τῶν ἀρχαίων ἁπλῶν· ἔπειτα τὰ πληρέστερα καὶ σωματωδέστερα *εἶμαι, εἶσαι, εἶνε, εἴμεθα* κ.τ.λ. ἂν ἦμαι, ἦσαι, ἦνε κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν λεπτῶν καὶ λειποσάρκων *εἰμί*, εἶ (=ῖ), *ἐστί*, *ἐσμὲν* κ.τ.λ. *ἐὰν* ὦ (=ὀ) ᾖς (=ᾗ), ᾖ κ.τ.λ. Ἱκανὰ ἔπαθεν ἡ γλῶσσα ἐκ τοῦ ἄκρου ζήλου τῶν ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα αἰῶνας ἀττικιστῶν. Ἂς μὴ τὴν ἀσχημίσουν περισσότερον νέοι σπαραγμοί. Ἂς μὴ προχωρήσῃ ὁ ζῆλος τῶν νέων διορθωτῶν καὶ αὐτολεγομένων καθαρτῶν τῆς γλώσσης, ἵνα μὴ καταντήσωσί ποτε αὐτοὶ νὰ λέγωσι καὶ αὐτοὶ ν' ἀκούωσιν, ὡς πάλαι ποτὲ Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος, οὗτινος ἀναγινώσκοντός ποτε ποίημά του, πάντες οἱ ἀκροαταὶ ἀναστάντες ἀπῆλθαν καὶ τὸν ποιητὴν μόνον μετὰ τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος ἀπέλιπαν. Τοῦτο δὲ συνέβη βέβαια διὰ τὸ λίαν ἐπιτετηδευμένον τῆς λέξεως τοῦ Ἀντιμάχου. Διότι κατὰ Πλούταρχον (Τιμολ. 36) « ἡ μὲν Ἀντιμάχου ποίησις καὶ τὰ Διονυσίου ζωγραφήματα, τῶν Κολοφωνίων, ἰσχὺν ἔχοντα καὶ τόνον, ἐκβεβιασμένοις καὶ καταπόνοις ἔοικε, ταῖς δὲ Νικομάχου γραφαῖς καὶ τοῖς Ὁμήρου στίχοις μετὰ τῆς ἄλλης δυνάμεως καὶ χάριτος πρόσεστι τὸ δοκεῖν εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως ἀπειργάσθαι. » Καὶ ὁ μὲν Ἀντίμαχος, ἴσως διὰ τὴν κατὰ Πλούταρχον ἐκείνην *ἰσχὺν* καὶ *τὸν τόνον* ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἕνα Πλάτωνα ἀκροατὴν καὶ νὰ λέγῃ· « legam nihilo minus: Plato enim mihi unus instar est milium » (Cicer. Brut. c. 51)· ἀλλὰ τίνες Πλάτωνες θὰ ἀνεχθῶσι τοὺς νέους ἐπιτηδευτὰς περὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους ἀσχημονοῦντας; — Ἀλλ' ἂς μεταβῶμεν εἰς τὴν σύνοψιν τῶν χαρακτήρων αὐτῆς καὶ τῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν διαφορῶν της.

Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς νῦν καθομιλουμένης καθ' ὅλου λαμβανομένης εἶνε τάδε: 1) ὁ ἰωτακισμός, τ. ἔ. ἡ προφορὰ τῶν *η*, *ει*, *οι* καὶ *υ* ὡς *ι* καὶ τῆς διφθόγγου *αι* ὡς *ε*. Ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἀ-

Digitized by Google

νκβαίνει εἰς τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους ἀναντιρρήτως καὶ ἐμφανίζεται ἐν τῇ Βοιωτικῇ διαλέκτῳ. Οὕτως ἐν ταῖς ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς (C. I. 1562 — 69. 1571. 1593.) φέρονται τὰ: *ἱππότη, εὐεργέτης, διακατίης, χειλίης, κατασκευάττη, κεκόριστη, ὀφείλετη, ἀπογράφεσθη, δεδόχθη, Ταναγρῆος, Γελατιῆος* κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν ἀττικῶς διφθογγογραφουμένων, *ἱππόται, ὀφείλεται, ἀπογράφεσθαι, διακατίαις, Ταναγραῖος* κ.τ.λ. τὰ *ἄρχι, ἀπέχι, ἀσφάλια, ἀτέλια, Γισοτέλια, Γελάτια, ἱράνα, Δινίας, Ἀριστοκλίδας* κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν ἀττ. διφθογγογραφουμένων *ἄρχει, ἀπέχει, ἀσφάλεια, ἀτέλεια* κ.τ.λ. *εἰρήνη, Δεινίας, Ἀριστοκλείδης* κ.τ.λ. Ἀλλ' ἡ τῆς *ει* ὡς *ι* προφορὰ εἶνε ἀρχαιοτέρα, ἐκ τοῦ πέμπτου τοὐλάχιστον αἰῶνος, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν τῆς Κορίννης *πουκτεύϊ* (ἀποσπ. 3), *ἐσσάρχι* (19), *ἀτίδωρ* (8) ἀντὶ τῶν *πυκτεύει, ἐξάρχει, ἀείδωρ* καὶ ἐκ τῶν τοῦ παρ' Ἀριστοφάνει (Θεσμοφοριαζούσαις 1176) τοξότου καὶ (Ἀχαρν. 104) ψευδαρτάβα *ἀνεγείρι, λῆψι*, ἀντὶ τῶν *ἀνεγείρει, λήψει*, ἅπερ οὕτως ἔγραψεν ὁ κωμικὸς πιθανώτατα εἰς τὴν προφορὰν τῶν Βοιωτῶν ἢ καὶ τῶν τούτοις γειτόνων ἀγροίκων Ἀττικῶν ἀποβλέπων. Ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη τοῦ *ι* καὶ τῆς *ει* συμβαίνει καὶ ἐν τῷ τοῦ Bankes δημοτικῷ παπύρῳ: Ἰλ. ω, 129 *σείτου* 178 *εἰθύνοι* 141 *ἀγύρι* 274 *γλωχεῖνα* 618 *δεῖε* = δῖε κ.τ.λ. Ἡ δὲ τοῦ *υ* ὡς τοῦ γαλλ. *u* προφορὰ ἦδη κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους, παρὰ δὲ τοῖς Ἴωσιν ἴσως καὶ πρότερον, παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται· ὥστε περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐν τούτῳ· ἐντεῦθεν δ' εὐκόλως εἰς *ι* μετέπεσεν. Ἡ δ' ὡς *ου* (λατ. u) ἀρχαία προφορά του πολλαχοῦ διατηρεῖται ἐν πολλαῖς λέξεσι τῆς δημώδους· καὶ παραδείγματά τινα ἤδη ἀνωτέρω παρετέθησαν. 2) Ἡ τοῦ *ι* πρὸ ἑτέρου φωνήεντος ὡς j προφορὰ ἀρχομένης τε λέξεως καὶ μεσούσης, ὡς ἐν τοῖς *ἰατρός* (= jατρός), Ἰωμένος (= jωμένος), Ἰάννης, Ἰάκωβος, βιός (= βjός), μηλjά (μηλέα), χωριατιά (χωριατjά) κ.τ.λ. Τὸ ἡμίφωνον τοῦτο, τὸ j, ἦτο συνηθέστατον ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ, ὡς δῆλον ἐκ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν· ἐν δὲ τῇ μεταγενεστέρᾳ ἑλληνικῇ ποῦ μὲν ἐξυγράνθη εἰς τὸ φωνῆεν *ι*, ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις καὶ τοῖς ὁμοίοις, ποῦ δ' ἐξωμοιώθη μὲ τὸ προηγούμενον σύμφωνον, περὶ οὗ κατωτέρω ἐν τῷ ἀναλυτικῷ μέρει τὰ δέοντα ἐλέχθησαν, ποῦ δὲ εἰς ζ ἐσκληρύνθη, ὡς ἐν τοῖς ζυγός (ἐκ τοῦ jug πρβλ. τὸ λατιν. jugum), *Ζεύς*, (ἐκ τοῦ Djâus. σκρ. οὐρανός, ὅθεν ἀφαιρεθέντος τοῦ Δ ἔγεινε τὸ λατιν. jovi-s ἐν δὲ τῇ πελασγικῇ πιθανώτατα τὸ jav-s ὅθεν ὕστερον Ζεύς) κ.τ.λ., ποῦ δ' ἀπεβλήθη παντελῶς, περὶ οὗ ἐπ' ἴσης κατωτέρω γίνεται λόγος. ἐν δ' ἀρχομένῃ τῇ λέξει ἀντ' αὐτοῦ ἐπῆλθε συνήθως τὸ δασὺ

Digitized by Google

πνεῦμα, περὶ οὗ ἤδη ἐρρέθη. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ πολλαχοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ι ὡς j προὐφέρετο, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐκ τῶν βυζαντινῶν *Γεράκιν*, *Γερακαραία* (παρὰ Ἄννῃ τῇ Κομν. καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ) ἀντὶ τῶν *ἱεράκιν*, *ἱερακαραία*, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὁμηρικῶν *πόλιος* (κατὰ διόρθωσιν πόλεος ἢ πόλεως) Ἰλ. Β, 811, Φ. 567, *πόλιας* Ὀδ. Θ. 560. *Ἰστίαια* Ἰλ. Β, 537. *ἰήϊος* καὶ *Αἰγυπτίας* Ἰλ. Ι, 382, Ὀδ. Δ, 127, 229, Ξ, 263. 286. (Θεόκριτ. ΙΖ΄. 101), *ἤια* Ὀδ. Ε, 266 καὶ τοῦ Εὐρ. Ἡρακλειδ. 1304 *Ὀλυμπίου*, ἐν οἷς τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ τὴν τοῦ ι ὡς j προφοράν. 3) Ἡ παντελὴς ἐπικράτησις τοῦ τόνου ὑπὲρ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν. ὅτι δὲ καὶ ταύτης τῆς μεταβολῆς ἡ ἀρχὴ εἰς τοὺς ἀνωτάτους χρόνους ἀνέρχεται, καὶ οἴκοθεν ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς γλώσσης εἶνε δῆλον, ἐν ᾗ, ἀφ' οὗ ἅπαξ λάβῃ τὴν προσήκουσαν ὑλικὴν ἀνάπτυξιν, τὸ πνευματικὸν στοιχεῖον ἀρχίζει τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπερισχύῃ καὶ, ἵνα ἐκφανθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, ἰσχναίνει καὶ περιαιρεῖ τὸ ὑλικόν, καὶ ὄχι μόνον σύμφωνά τινα ἀφαιρεῖ καὶ συντέμνει, αὐξήσεις καὶ ἀναδιπλασιασμοὺς ἀποβάλλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὲν βαρυτέρους φθόγγους ἐλαφροτέρους ποιεῖ, (ὡς τοὺς π, κ, τ, εἰς β, φ· γ, χ· δ, θ καταβιβάζει, τοὺς ρ καὶ μ εἰς λ καὶ ν, τοὺς α καὶ υ (= ου) εἰς ε, ο· π. χ. τράφω — τρέφω, τράπω — τρέπω, κράτος — κρέτος (αἰολ.), μέγαθος — μέγεθος, γέγαα — γέγονα· ἀνὰ — *ὀρ(α)* αἰολ. *τέσσαρας* (ἔτι ἀρχαιότερον τάτϜαρας ἢ κάτϜαρας· πρβλ. τὸ λατιν. quatuor καὶ τὸ σανσκριτι *catvâras*) — τέσσερες (Ἰων. καὶ καθομιλ.) κ.τ.λ. πήχε-ως, ἄστε-ως, ἡδέ-ος ἐκ τῶν πήχυ-ος, ἄστυ-ος, ἡδύ-ος κ.τ.λ.) τοὺς δὲ μακροτέρους συστέλλει. Οὕτως ἐν ᾧ ἡ ἀρχαιοτάτη γλῶσσα πάντα τὰ εἰς α θηλυκὰ εἶχε μετὰ μακροῦ τοῦ α, ἡ μεταγενεστέρα ὀλίγα τοιαῦτα διετήρησεν. ὁμοίως ἐν ᾧ τὸ πάλαι πάντα τὰ εἰς ι-ς θηλυκὰ μακρὸν εἶχαν τὸ ι, ὕστερον ὀλίγα τοιαῦτα διέμειναν, οἷα τὰ *βαθμίς*, *σφραγίς*, *ψηφίς* καὶ εἴτι ἄλλο. Εἶνε γνωστή, καὶ κατωτέρω ἐν τῷ περὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς ἐλέχθη, ἡ κατά τινας αἰολικὰς καὶ δωρικὰς διαλέκτους βράχυνσις τοῦ πρότερον ὀργανικῶς μακροῦ α τῶν εἰς α-ς πρωτοκλίτων αἰτιατικῶν καὶ τῶν ὁμοφθόγγων τριτοκλίτων ἀρσενικῶν ὀνομαστικῶν, ὡς *πᾶς*, *Αἴας*, *πᾶσας*, *μοῦσας* κ.τ.λ. καὶ τοῦ *ου* ἢ ω τῶν δευτεροκλίτων, ὡς *τὸς λόγος*, *τὸς ανθρώπος* κ.τ.λ.

Τὴν τῶν ληκτικῶν μακρῶν ἂν ὄχι βράχυνσιν τοὐλάχιστον κλίσιν εἰς αὐτὴν μαρτυρεῖ καὶ ὁ τονισμὸς τῶν βοιωτικῶν *Ὅμηρῡ* (= Ὁμηροι, Ὁμήρῳ), *ποιούμεγη* (= — αι) *λεγόμεγη* (= — αι), *ὀφείλετη* (= — ται), *ἀπογράφεσθη* (= — αι) κ.τ.τ. (Χοιροβ. παρὰ Bekker Ἀνεκδ.

Digitized by Google

1215. Εὐσταθ. 365,29). Τῷ δὲ τονισμῷ τούτῳ ὅμοιος εἶνε καὶ ὁ τῆς καθομιλουμένης ἐν τοῖς: τοῦ *Ὁμήρου, τοῦ Χαράλαμπου· ἡ λεγάμενη, τῆς τράπεζας* κτλ. Ἡ περαιτέρω πρόοδος τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπέφερεν ἐν τέλει τὴν ἐξ ὁλοκλήρου κατάλυσιν τοῦ φύσει μακροῦ χρόνου τῶν φθόγγων. Ἀγνοῶ δ' ἂν ἡ ἔν τισι τοῦ Αἰγαίου νήσοις, Τήνῳ π. χ., Κρήτης ἐνιαχοῦ, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος παρολκὴ τῆς προφορᾶς εἶνε λείψανον τῆς ἀρχαίας. 4) Ἀκρωτηριασμὸς καὶ ἐλάττωσις τῶν πτωτικῶν τύπων· κατάργησις τοῦ καθαροῦ δοτικοῦ τύπου. Καὶ τούτων τῶν μεταβολῶν ἡ ἀρχὴ εἰς τοὺς ἀνωτάτους ἑλληνικοὺς χρόνους ἀναβαίνει· διότι ἤδη παρ' Ὁμήρῳ συνηθεστάτη εἶνε π. χ. ἡ τῶν ἀρχαίων γενικῶν εἰς *α—σιο* καὶ *ο—σιο*, εἰς *αο, ου, α* καὶ *οιο, ου*, συστολὴ ( ). τοῦ δὲ *μ* (ἴδε ἀνωτέρω) ἢ *ν* τῆς ἐν. αἰτιατ. τῶν τριτοκλίτων καὶ τῆς πληθυντ. αἰτιατ. πάντων τῶν ὀνομάτων ἡ ἀποκοπὴ ἤδη πρὸ Ὁμήρου εἶχε συμβᾶσα, π. χ. *βασιλῆα, ἄνδρα, μητέρα* κ.τ.τ. *βασιλῆας, ἄνδρας, Ἀτρείδας, ψυχάς, Δαναοὺς* κτλ. ἀντὶ τῶν βασιλῆαν (μ), *ἄνδραν, μητέραν, βασιλῆανς, ἄνδρανς, Ἀτρείδανς, ψυχάνς, Δαναόνς* κτλ. (ἴδε κατωτέρω)· τῆς δὲ τοῦ *ν* τῶν ἑν. πρωτοκλίτων καὶ δευτεροκλίτων συμπτώματά τινα μᾶς ἀπαντῶσιν ἤδη τοῦ Ε΄. μ. Χ. αἰῶνος λήγοντος (Παρ' Ἀριστοφάνει ἐν Θεσμοφοριαζούσαις), ἀναντίρρητα δὲ τεκμήρια κατὰ τὸν Θ΄. μ. Χρ. αἰῶνα καὶ ἐφεξῆς (παρὰ Θεοφάνει τῷ χρονογράφῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογ. καὶ ἄλλοις). Ἐπ' ἴσης ἀρχαῖα εἶνε καὶ τὰ διάφορα αἴτια τὰ πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς δοτικῆς συντελέσαντα (ἴδε ἐν τῷ Β΄. μέρει). Ἡ διὰ τοῦ *α* ἢ *ο* παρέκτασις τῶν συμφωνολήκτων θεμάτων καὶ ἑπομένως ἡ τῶν τριτοκλίτων εἰς πρωτόκλιτα καὶ δευτερόκλιτα μετάπλασις: *ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, ἡ γυναῖκα· οἱ ἀρχάντοι, γεράντοι, προεστοὶ* (=προεστῶτες) κ.τ.λ. ἅπαντα κατ' ἀρχαίας ἁφορμὰς καὶ ἀναλογίας. 5) Ἡ ἐπὶ τὸ ἀρχαϊκώτερον ἐν μέρει τροπὴ τινῶν ῥηματικῶν τύπων, ὡς *ἔγραφα, ἔγραφαν, ἔφυγα, ἔφυγαν*, κ.τ.ὅμ., ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτάτων (Πελασγικῶν) ἄγραφαμ, ἄγραφαντ· ἄφυγαμ, ἄφυγαντ, καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἔγραφον, ἔφυγον κτλ. Τούτων λείψανα μέν τινα φέρονται ἐν τῷ παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ ἰωνισμῷ, ἡ δὲ ὁμαλωτέρα χρῆσις ἐξαναδύει κατὰ τοὺς μακεδονικοὺς χρόνους (ἴδε κατωτέρω). Ἡ διὰ τοῦ *σα* παρέκτασις τοῦ παρατατικοῦ τῶν εἰς *αω* καὶ *εω* ῥημάτων, ὡς *ἀγαποῦσα, ἐφιλοῦσα* κτλ. Ταύτης ἀρχαιότατον μὲν τεκμήριον εἶνε τὸ εὐριπίδειον *ἐπ.ληροῦσαν*, νεώτερα δὲ πολυπληθέστερα εἶνε τὰ (ἀπὸ τοῦ γ΄. π. Χ. αἰῶνος) ἀλεξανδρινὰ *ἠγαπῶσαν, ἐτιμῶσαν, ἐδολιοῦσαν* κ.τ. ὅμ. παρὰ τοῖς Ο΄. μετεφρασταῖς, ἄλλα δ' ἀνάλογα, ὡς *ἔσχοσαν* (=ἔσχον) καὶ *ἐσχάζοσαν* (=ἔσχαζον) παρὰ Σκύμνῳ καὶ Λυκόφρονι (ἴδε

Digitized by Google

κατωτέρω) — Ἡ μεταποίησις τῶν εἰς *μι* καλουμένων ῥημάτων εἰς ω συνεπῶς πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἤδη ἐν τῇ πρὸ Ὁμήρου γλώσσῃ τεθειμένην, καθ' ἣν ἐκείνη καὶ τὰ λοιπὰ τὰ παρ' Ὁμήρῳ εἰς ω, εἰς *μι* πρότερον κλινόμενα, οὕτω μετεποίησεν. Ἡ ῥινοφθόγγισις τῶν εἰς *όω* ῥημάτων καὶ ἐν γένει προαγωγὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ ῥινοφθογγισμοῦ τῶν ῥημάτων· ἅπαντα κατ' ἀρχαιοτέρας ἀφορμὰς καὶ ἀναλογίας (τὰ καθ' ἕκαστον ἴδε ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ). Ἡ κατάργησις τῶν ἰδίως μέσων χρόνων μέλλοντος καὶ ἀορίστου, καὶ ἡ πανταχοῦ καθιέρωσις τῶν παθητικῶν ἐπί τε πάθους καὶ μεσότητος. Ἀρχὴν λαβοῦσα καὶ αὕτη ἡ μεταβολὴ ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν ὁμηρικῶν χρόνων, ἴσως δὲ καὶ πρότερον, ὕστερον ὁσημέραι ἐπεξετάθη, ἕως οὗ κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς χρόνους ἐπεκράτησεν· ὥστε πλεῖστα τοιαῦτα φέρονται παρὰ τοῖς Ο'. 6) Ἡ *ἀνάλυσις* τινῶν χρόνων, τῶν *μελλόντων*, τῶν *παρακειμένων* καὶ τῶν *ὑπερσυντελικῶν* καὶ τοῦ *ἀπαρεμφάτου*. Καὶ ταύτης τῆς μεταβολῆς ἡ μὲν ἀρχὴ ἀνέρχεται ἐν μέρει μὲν εἰς αὐτοὺς τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, ἐν μέρει δ' εἰς τοὺς ἀττικούς, κατὰ δὲ τοὺς ἑφεξῆς χρόνους ἐπιτεινομένη, μάλιστα ἡ περίφρασις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ Κ. Δ. συνηθεστάτη ἀποβᾶσα, τελείως φαίνεται ἐκνικῶσα περὶ τὸν Γ'. αἰῶνα. βεβαίως διότι κατὰ τύχην ἀρχαιότερα μνημεῖα τῆς δημώδους δέν μας διεσώθησαν, καὶ ὄχι ὅτι τότε πρῶτον τελείως ἐπεκράτησεν ἡ μεταβολή. Τὰ δὲ αἴτια τὰ συντελέσαντα εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν τύπων τούτων εἶνε ἥ τε περὶ τὸν σχηματισμὸν *εὐκολία* καὶ ἡ *σαφήνεια*, ἃς πάντοτε διώκει ἡ γλῶσσα. καὶ εὐκολώτερον μὲν καὶ ἐναργέστερον ἐνταὐτῷ ἦτο καὶ εἶνε βέβαια πρὸς τὸν ἀπαίδευτον μάλιστα δημότην, νὰ σχηματίζῃ ἐκ τῶν δύο συνηθεσμένων ἀπαρεμφατικῶν τύπων π. χ. *ἔρχεσθαι* καὶ *ἐλθεῖν* (αἰολ. ἔλθην) βοηθείᾳ τοῦ *θέλω* τοὺς δύο μέλλοντας *θέλω ἔρχεσθαι* καὶ *θέλω ἐλθεῖν* (ἢ ἔλθην) ἢ τὸν ἕνα καὶ ἀσαφέστερον *ἐλεύσομαι* κ. οὗ. καθ. *εὐσχηματιστότερον*, καὶ μετὰ τὴν ἐξασθένησιν τῆς πρώτης δυνάμεως τῶν ἁπλῶν τύπων *ἐναργέστερον* ἐκφραστικοὶ τῆς τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ἐννοίας ἦσαν καὶ εἶνε π. χ. οἱ *ἔχω λαβών* (αἰολ. λάβεις, ὅθεν τὸ καθομιλούμ. λάβει), *εἶχον πεσών* (πέτσεις. εἶχα πέσει), *ἔχω ταχθεὶς* ἢ *εἰμὶ τεταγμένος* (καθομ. ἔχω ταχθεί, εἶμαι τα(γ)μένος), *εἶχον σταθεὶς* (εἶχα σταθεί) κ. οἱ ὅμοιοι παρὰ τοὺς *εἴληφα*, *ἐπεπτώκειν*, *τέταγμαι*, *εἱστήκειν* ἢ *ἑστάμην* κτλ. Εἰς τὴν σαφήνειαν τοῦ λόγου μᾶλλον συντείνουσιν οἱ παρεμφατικοὶ οὗτοι τύποι: θέλω *νὰ γράφω* (γράφῃς, γράφῃ, γράφωμεν κτλ.) καὶ ἐπιθυμῶ *νὰ ἔλθω* (ἔλθῃς, ἔλθῃ, κτλ.) παρὰ τοὺς *ἀπαρεμφάτους θέλω γράφειν* (ἐμέ, σέ, τοῦτον, ἡμᾶς, ὑμᾶς κ.τ.λ.), *ἐπιθυμῶ ἐλθεῖν* (ἐμέ, σέ, ἐκεῖνον κ.τ.λ.) — 7) Ἡ κατάργησις τῶν *εὐκτικῶν*

Digitized by Google

τύπων καὶ ἀναπλήρωσις αὐτῶν διὰ τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων, ἐπὶ τῆς κυρίως εὐκτικῆς καὶ τῆς δυνητικῆς λεγομένης σημασίας μετὰ τῶν μορίων ἄμποτε (=τῷ ἀ;χ. εἴ ποτε) εἴθε, μακάρι, νά, ἀς. Καὶ ταύτης τῆς μεταβολῆς ἡ ἀρχὴ ἀναβαίνει εἰς τὸν έ. π. Χρ. αἰῶνα, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, καὶ πολὺ ἀνωτέρω· διότι ὁ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μόνῃ σχεδὸν πασῶν τῶν ἀδελφῶν διχασμὸς τῶν πρότερον μονοκώλων ὑποτακτικῶν (conjunctivi) τύπων εἰς εὐκτικούς, ἐν πάσαις ταῖς συγγενέσι γλώσσαις ὑπάρχοντας, καὶ εἰς κυρίως ὑποτακτικοὺς ἐν μόνῃ τῇ ἑλληνικῇ οὕτω διακριδὸν καὶ διὰ παντὸς φερομένους, ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ λατινικῇ σποράδην μόνον καὶ ἀδιακρίτους τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν χρῆσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπαντῶντας εἶνε ἤδη περιορισμός τις τῆς εὐκτικῆς. Προβαίνει δ' ὁ περιορισμὸς αὐτῆς ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ λόγῳ ἐπιτεινόμενος ἀπὸ τῶν ἀττικῶν χρόνων· παρ' Ἡροδότῳ π χ. καὶ Θουκυδίδῃ ἐν τελικαῖς εἰδικαῖς καὶ ἄλλ. προτάσεσιν εἶνε ἤδη πολὺ ὑποδεεστέρα ἡ χρῆσίς της ὡς πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν καὶ ὁριστικήν· ἕως οὗ κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν χρόνους ἐν στενωτάτοις ὁρίοις κινεῖται. ὕστερον δέ, συντελούσης ἐν μέρει καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἰωτακισμοῦ συγχύσεως τῶν τύπων π. χ. λέγει, λέγῃ, λέγοι (προφ.=λέγι), εἴπῃ, εἴποι (προφ.=εἴπι), γράψῃ, γράψῃ (αἰολ. προφ. =γράψαι) κ.τ.λ. καὶ τελείως κατηργήθη (ἴδε κατωτέρω ἐν τῷ ἰδίῳ περὶ αὐτῆς λόγῳ). Ἡ δὲ κυριωτάτη αἰτία τούτου εἶνε, ὡς κατωτέρω διὰ μακρῶν ἀναπτύσσεται, ἡ ὑπὲρ τὴν λογικὴν ἀκρίβειαν ἐπικράτησις τῆς φαντασίας παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐν τῷ λόγῳ μᾶλλον ἐπιδιωκομένη ἐνάργεια, ἥπερ ἐναντιώνεται πολλάκις ἡ εὐκτική. διότι τὸ δι' αὐτῆς ἐκφραζόμενον εἶνέ τι πάντοτε ἐξ ὑποκειμένου, ἐκ τοῦ βάθους τῆς διανοίας τοῦ λέγοντος μὴ τελείως ἀποσπώμενον, ἀμφίβολον καὶ σκοτεινόν, ἐν ᾧ τὸ διὰ τῶν ἄλλων τριῶν ἐγκλίσεων μᾶλλον ἐξ ἀντικειμένου, ῥητῶς καὶ σαφῶς ἐκπεφρασμένον, εὐκρινὲς καὶ ἐναργές. — 8) Ἡ μετ' αἰτιατικῆς σύνταξις τῶν προθέσεων, ἥπερ καὶ αὐτὴ κατ' αὐτοὺς τοὺς προαττικοὺς χρόνους μικρὰν ἀρχὴν λαβοῦσα, κατὰ τοὺς ἑξῆς ἐπιτείνεται πάντοτε καὶ τέλος ἐκνικᾷ κατὰ τοὺς μέσους Βυζαντινοὺς αἰῶνας. — 9) Ἡ ἁπλότης τῆς συντάξεως προερχομένη καθ' ὅλου μὲν ἐκ τοῦ δημώδους καὶ ἀνεπιτεχνήτου χαρακτῆρος τῆς σημερινῆς γλώσσης, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐκ τῆς καταργήσεως μὲν τῆς εὐκτικῆς, περιφράσεως δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου, περιορισμοῦ δὲ τῆς χρήσεως τῆς μετοχῆς. — 10) Καὶ τελευταῖον ἡ εἰς τὴν καθομιλουμένην προστριβὴ πλειοτέρων ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν, τὴν λογίαν (διότι τὴν τότε δημώδη ἀγνοοῦμεν ποία τις ἦτον ὡς πρὸς τοὺς ξενισμούς), ἀλλοφύλων λέξεων, ὄχι τύπων, ἐκτὸς τῶν προειρημένων λατινικῶν ari(o)ς, καὶ ατος, καὶ

Digitized by Google

εὐαρίθμων φράσεων, οἷα π. χ. ἡ τουρκίζουσα, ὡς φαίνεται ; *δὲν μου δίδει χέρι* (= δέν μοι συμφέρει) κατὰ τὴν τουρκικὴν ال ,ر,ز (ἐλ θερμές) — Εἶνε δ' αἱ ἀλλόφυλοι αὗται λέξεις *λατινικαί*, ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἤδη καταγόμεναι, *ιταλικαὶ* καὶ *τουρκικαὶ* ἀπὸ τῆς διπλῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐφεξῆς προσειλημμέναι, ὄχι δὲ καὶ *ἀλβανικαὶ* καὶ *σλαυϊκαί*, ὡς τινες τῶν ἀλλογενῶν σοφῶν καὶ ἀπὸ δημοσίας ἕδρας παραδίδουσιν, ἐκτὸς ἂν σλαυΐζούσας τινὰς τοπικὰς ὀνομασίας ἢ τυχὸν μίαν ἢ δύο λέξεις τοῦ κοινοτάτου καὶ ἀγοραίου βίου ἐν ταῖς πρὸς Βουλγαρίαν ἑλληνικαῖς χώραις ἐκλάβῃ τις κτήματα τῆς ὅλης γλώσσης.

Ἡ πρόσληψις ἐθνείων ὅρων εἰς τὴν γλῶσσαν ἔθνους ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκουμένης κατοικοῦντος καὶ ἀνέκαθεν ποικίλας σχέσεις καὶ ἐπιμιξίαν πρὸς πάντας τοὺς βαρβάρους τε καὶ πεπολιτισμένους λαοὺς ἔχοντος εἶνε ἀναπόφευκτος. Διὸ καὶ οἱ ἀρχαιότατοι Ἕλληνες, ἵν' ἀρκεσθῶμεν εἰς ὀλίγα τινὰ παραδείγματα, παρα μὲν τῶν πρωτεμπόρων Φοινίκων μετὰ τοῦ λινοῦ ὑφάσματος παρέλαβαν καὶ τὸ ὄνομα *χιτών* (Ἰων. *κιθών*· σημιτικῶς *κιτάν* = λίνον) μετὰ τῆς ἐμπορικῆς προδοσίας ἢ προτιμίου καὶ αὐτὸ αὐτῆς τὸ ὄνομα *ἀρραβών*, ὅπου καὶ αὐτὸ τὸ σημιτικὸν ἄρθρον *αλ* (ال) κατ' ἐξομοίωσιν *αρ* ἐμφανίζεται κ.τ.λ. παρὰ δὲ Περσῶν τὰ *παράδεισος* (= περίβολος), *παρασάγγης*, *σατράπης* καὶ ἄλλα· παρὰ δὲ Φρυγῶν τὰ *βαλήν* (= ἡγεμὼν παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Πέρσαις 656), ἔλεγος (= κάλαμος, αὐλός· ὅθεν καὶ ἡ δι' αὐλοῦ καὶ μετ' αὐλοῦ ᾠδὴ καὶ ποίησις) καὶ ἄλλα, ἴσως ὄχι ὅμως καὶ τὸ *πῦρ*, ὡς παίζων ἢ σπουδάζων λέγει ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ. Δὲν ἔχει ἴσως ὑπερβολὴν ὁ Τατιανός, ὅτε, θέλων νὰ σημάνῃ τὴν τῆς ἑλληνικῆς εἰς ποικίλας διαλέκτους διαίρεσιν, πιθανώτατα ἀκόμη ἐπ' αὐτοῦ ἐναργῶς διακρινομένην καὶ τὴν βαρβαρικῶν λέξεων εἰς αὐτὴν ἐγκατάμιξιν, λέγει τάδε: «Νῦν δὲ μόνοις ὑμῖν ἀποβέβηκε μηδὲ ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὁμοφωνεῖν. Δωριέων μὲν γὰρ οὐχ ἡ αὐτὴ λέξις τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς, Αἰολεῖς τε οὐχ ὁμοίως τοῖς Ἴωσι φθέγγονται. Στάσεως δ' οὔσης τοσαύτης, παρ' οἷς οὐκ ἐχρῆν, ἀπορῶ τίνα με δεῖ καλεῖν Ἕλληνα. Καὶ γὰρ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, τὰς μὴ συγγενεῖς ὑμῶν ἑρμηνείας τετιμήκατε, *βαρβαρικαῖς τε φωναῖς* ἔσθ' ὅτε καταχρώμενοι συμφύρδην (συμφυρτήν;) ὑμῶν πεποιήκατε τὴν διάλεκτον». Τατιαν. πρὸς Ἕλληνας §. 2. — Ἡ δὲ τῶν λατινισμῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰσαγωγὴ διῆλθε τὰς ἑξῆς τρεῖς βαθμίδας· ἐπὶ μὲν τῶν δημοκρατικῶν χρόνων, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία ἤκμαζεν ἔτι καὶ ὑπερτέρει τῆς ρωμαϊκῆς, ὀλίγιστα εἶνε τὰ ἴχνη τοῦ λατινισμοῦ· ἐπὶ δὲ τῶν αὐτοκρατο-

Digitized by Google

ρικῶν, ὅτε καὶ ἡ ἑλλην. παιδεία ἐξέπεσε, μάλιστα ἐπὶ τῶν Κλαυδίων καὶ Φλαυίων αὐτοκρατόρων, καὶ αἱ μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων σχέσεις ἐγγύτεραι καὶ πυκνότεραι ἦσαν, ὡς ἐπὶ τῶν Αἰλίων καὶ Ἀντωνίνων, πληθύνονται καὶ οἱ λατινισμοὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. Ἀφ' οὗ δὲ τέλος ὁ θρόνος εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετετέθη, πλῆθος δὲ Ῥωμαίων συμμετέβησαν καὶ τὸ Βυζάντιον ἔγεινε νέα Ῥώμη, ἤρχισε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἔτι μᾶλλον νὰ ῥωμαΐζῃ, δῆλον ὅτι κυρίως κατὰ τὰς λέξεις, ὀλίγιστα δὲ κατὰ τοὺς τύπους καὶ τὰς φράσεις, διότι τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα καὶ ἄθλια μεταφράσματα τῶν νομικῶν δέν τα υἱοθέτησέ ποτε ἡ γλῶσσα· ἕως οὗ ἐξελληνίσασα τὴν αὐλὴν καὶ τοὺς συγκλητικοὺς ἀντάλλαγμα ἔδωκε τό τε ἴδιον αὐτῆς καὶ τοῦ ἔθνους ὄνομα, ὄχι δὲ καὶ τὴν φύσιν, *ῥωμαϊκὴν* μὲν ἑαυτήν, *Ῥωμαίους* δὲ τοὺς Ἕλληνας μετονομάσασα, τοῦ ὀνόματος *Ἕλλην* ἤδη ἀπὸ πολλοῦ εἰς ἀντίπαλον τοῦ *χριστιανὸς* ἀποκριθέντος. Τὸ ὑπὸ πολλῶν ἄρα πολλάκις λεγόμενον, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ πάλαι ἦτον ἀπρόσιτος καὶ οἷον ἄξενος πρὸς ἀλλότρια στοιχεῖα δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ λίαν ἀκριβολόγως· διότι οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ της, ὡς προελέχθη, ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὴν ξενικὴν ἐπιρροήν, τούτῳ μόνον διαφέρουσα πολλῶν ἄλλων γλωσσῶν, ὅτι τὰς ξένων ἐννοιῶν παραστατικὰς ξένας φωνὰς ἰδίαν προφοράν, ἴδιον τόνον καὶ ἰδίας εὐπλάστους καταλήξεις περιβάλλουσα οὕτως εἰδοποιεῖ, ὥστε ἀληθῶς ἑλληνικὰς τὰς καθιστᾷ, πρὸς βλάβην ἐν μέρει τῆς αὐστηρᾶς ἱστορικῆς ἀληθείας, καθ' ὃν τρόπον τὴν σήμερον ἡ γαλλικὴ πρὸ πασῶν τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἐν τῇ τῶν φράσεων κατασκευῇ τὸν καθαρισμὸν ἐπιτηδεύεται πρὸς βλάβην μάλιστα τῆς ἐν ταῖς μεταφράσεσιν ὡς δυνατὸν τηρητέας πιστότητος.

Τοιαύτη οὖσα καὶ τοιαύτας μεταβολὰς μεταβληθεῖσα ἡ νεοελληνικὴ δὲν ἀπώλεσεν οὔτε τὴν πλαστικότητα οὔτε τὴν λοιπὴν ζωτικότητα τῆς ἀρχαίας· ἀλλὰ καὶ νέας ἀεὶ λέξεις δύναται νὰ πλάσῃ διὰ παραγωγῆς καὶ συνθέσεως καὶ τὰς προπεπλασμένας νὰ μεταφέρῃ ἄλλοτε ἀλλοσε· μόνον νέας ῥίζας δὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ, ὅπερ οὐδ' ἡ δημοτικὴ πλέον ἠδύνατο, πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ δεύτερον στάδιον, τὸ τῆς δευτερευούσης παραγωγῆς μεταβᾶσα. Οὐδ' εἶνε αἱ λέξεις της συμπεπηγυῖαι καὶ οἷον συνθηματικαί, ὥσπερ αἱ τῆς γαλλικῆς μάλιστα πασῶν τῶν νεωτέρων, ὥστε πάντοτε νὰ μένωσιν ὅπου ἀρχῆθεν ἐτάχθησαν. Ὅπερ ἀοριστίαν μέν τινα καὶ ἀσάφειαν ἐπιφέρει, ἀλλ' εἶνε ἓν τῶν τρανωτάτων τεκμηρίων τῆς κινήτεως καὶ ζωῆς τῆς γλώσσης, οἷα εἶνε ἐκ τῶν λοιπῶν νεωτέρων μάλιστα ἡ *γερμανική*. — Διὰ ταῦτα ἡ *νεοελληνικὴ* εἶνε ἡ *νεωτάτη φάσις τοῦ ἑλληνισμοῦ*, ὃς ὑπὲρ τριάκοντα

Digitized by Google

ἤδη ἑκατονταετηρίδας τὸν ἑλληνικὸν οὐρανὸν διατρέχει, ποῦ μὲν φαεινότερος, ποῦ δ' ἀμυδρότερος καὶ ὑπ' ὁμίχλης ἐπισκιαζόμενος, ἀλλ' οὐδέποτ' ἐκλιπὼν τὴν ἕδραν οὐδ' ἐξαφανισθείς. Δὲν *εἶνε* οὐδὲ *δύναται νὰ ὀνομασθῇ θυγάτηρ* τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὥσπερ αἱ *ῥωμαικαὶ* τῆς *λατινικῆς*· διότι αὗται μὲν εἶνε νέοι βλαστοὶ ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ μαρανθέντος, ξηρανθέντος, περικοπέντος, ἐμβολιασθέντος ἢ καὶ μεταφυτευθέντος κορμοῦ τῆς λατινικῆς ἀναβλαστήσαντες, ἐκείνη δ' ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος παλαιὸς κορμός, πολυτρόπως μὲν κολασθείς, περικοπείς, κλῶνάς τινας ἀποξηρανθείς, ἀλλὰ νέους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλάδους ἀντὶ τῶν ξηρανθέντων ἀναδώσας, οὐδέποτε ἐξαντληθεὶς τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα, δυνάμενος δ' εὐτυχῶν περιστάσεων καὶ θεραπείας τυχὼν νὰ ἀναθήλῃ πάλιν καὶ ἀποβῇ ἀμφιλαφὲς καὶ βαθύσκιον δένδρον. Πρβλ. A. Giese über den äol. Dialect σελ. 130, ἔνθα κατὰ τῆς λεγομένης παντελοῦς ἀποσβέσεως τῶν ἀρχαίων διαλέκτων λαλῶν, τάδε λέγει: Ja man Kann eigentlich von einem Aufhören derselben gar nicht reden, da sich in der neugriechischen Sprache noch alte mundartliche Sprachunterschiede vorfinden, weil die Macht der Κοινὴ keineswegs so gross war, dass sie überall die Individualitäten des Hellenismus verlöscht hätte, und das Leben der griechischen Sprache eine bewundernswürdige intensive Kraft bis auf unsere Zeit sich erhalten hat, welche sie uralte Formen bewahren und verjüngen, neue schöne Blüthen und Früchte an dem alten schönen Lebensbaume treiben und tragen lässt.

Αἱ ῥωμανικαὶ γλῶσσαι στηρίζονται μὲν ἐπὶ τοῦ δημώδους λατινισμοῦ, ἄλλ' ἠρειπωμένου, ἀνέστησαν δ' ἐκ τῶν ἐρειπίων τούτων καὶ νέαν ὅλως ζωὴν ἔλαβαν, νέων ζωτικῶν στοιχείων ἄλλοθεν ἐπελθόντων κατὰ νέας ἀρχὰς καὶ τρόπους. Ἐνταῦθα ποικίλως καὶ πολυτρόπως συναναφύρονται καὶ μεταβάλλονται οἱ λατινικοὶ φθόγγοι καὶ τύποι· ὁ πολύπτωτος λατινισμὸς καταντᾷ μονόπτωτος ἢ μᾶλλον ἄπτωτος, διότι καὶ αὐτὸ τὸ ὀνομαστικὸν s (ἢ τὸ n τοῦ οὐδετέρου) ἀποτρίβεται καὶ γυμνὸς κορμὸς, πολλάκις καὶ αὐτὸς παραμεμορφωμένος, χρησιμεύει μετὰ τῶν προθέσεων de, ad ἀντὶ πασῶν τῶν πτώσεων. Οὕτω π. χ. Οἱ πλήρεις οὗτοι λατινικοὶ τύποι caballus, annulus, bovis, pater, mater, fratris, soror, pellis, oculus, ovum, testa, niger, instrumentum, corpus (corporis) κ.λ. ἀκρωτηριάζονται εἰς τοὺς ἰταλικοὺς cavallo, annello, bove ἢ bue, padre, madre, fratello (ἐκ τοῦ fratellus κυρίως), sorella (ἐπ' ἴσης ἐξ ἀναλόγου Λατιν. ὑποκοριστικοῦ) pelle, occhio, uovo, testa (ἀμετάβλητον), nero, stru-

Digitized by Google

mento, corpo κ.τ.λ. καὶ εἰς τοὺς ἔτι μᾶλλον παραμεμορφωμένους γαλλικούς: cheval, anneau, bœuf, père, mère, frère, sœur, peau, œil, œuf, tête, noire, instrument, corps κ.τ.λ. — Τὰ τρία λατινικὰ γένη τῶν ὀνομάτων εἰς δύο περιορίζονται. Ἐκ μὲν τῆς δεικτικῆς λατιν. ἀντωνυμίας *ille illa* ἀναπτύσσεται τὸ ὁριστικὸν ἄρθρον *il le* καὶ *la*, ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμητικοῦ *unus una unum* (δημωδ. uno(m), τὸ ἀόριστον ἄρθρον, uno, una, un, une· ἅπερ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἤδη κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς καὶ ἀττικοὺς χρόνους ἤρχισαν νὰ συμβαίνωσιν. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι ἐπ' ἴσης τοσοῦτον ἀπετρίβησαν, ὥστε πρὸς δεῖξιν τῶν προσώπων ἐδέησε νὰ προσαρτῶνται χωρισταὶ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι, π. χ. γαλλ. j' aime, tu aimes, il aime, nous aimons κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν λατιν. amo, amas, amat, amamus κ.τ.λ. ὅπερ οὐδέποτε οὐδαμοῦ συνέβη περὶ τὴν ἑλληνικήν. Ἡ δὲ τῶν χρόνων ἀνάλυσις δὲν ἔμεινε περιωρισμένη μόνον εἰς τὸν *μέλλοντα*, τὸν *δυνητικὸν* λεγόμενον, τὸν παρακείμενον καὶ τὸν ὑπερσυντελικόν, καθὼς ἐν τῇ νεοελληνικῇ, ἀλλὰ κατέλαβε καὶ πάντας τοὺς παθητικοὺς τύπους, καθὼς καὶ ἐν τῇ γερμανικῇ, ὅπερ οὐδόλως παθοῦσα ἡ νεοελληνικὴ καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερέχει καὶ ταύτην καὶ τὰς ῥωμανικάς. Ἀντὶ τοῦ ἑνὸς *perfectum* ἐπῆλθαν οἱ τρεῖς παρωχημένοι defini, indefini, antérieur. Ἐπλάσθη καὶ ἄλλος νέος τύπος, ὁ δυνητικός, ὡς ἴδιος τύπος ἀνύπαρκτος ἐν τῇ λατινικῇ: ἰτσλ. *venderei, venderesti, venderebbe* κ.τ.λ. ἐκ τῶν vendere *ebbi*, avésti, ebbe (=λατιν. vendere habui habuisti, habuit κ.τ.λ.). γαλλ. je vendrais, tu vendrais, il vendrait ἐκ τῶν vendre avais, avais, avait (=λατιν. vendere habebam, habebas κ.τ.λ.)· ἀλλόφυλοι, γερμανικαί, ἑλληνικαί, κελτικαὶ καὶ ἀλλοῖαι λέξεις εἰσεχώρησαν εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γλώσσης καὶ ἐνεκεντρίσθησαν ἀνεξιτήλως, ἐν ᾧ οἱ τῇ ἑλληνικῇ ἐντριβέντες ξενισμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἐπιπόλαιοι εὐαπότριπτοι κηλῖδες, ὄχι βαθέα ἀνεξίτηλα χρώματα — Τοιαύτας οὐσιώδεις μεταβολὰς ὑπέστη ἡ λατινικὴ περὶ τὴν γέννησιν τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν· ὥστε *δικαίως αὗται* μὲν *εἶνε* καὶ λέγονται *θυγατέρες* ἐκείνης· ἡ δὲ *νεοελληνικὴ* μόνον *νεωτάτη φάσις* ἢ ἐσχάτη πρὸς *ἡμᾶς ἡλικία* τῆς *ἀρχαίας*, εἰς ἣν αὕτη κατήντησεν ῥῆμα, διὰ μακρῶν αἰώνων, ὄχι δικαίως ἢ τυχαίως, ἀλλ' οἴκοθεν κατ' ἀναγκαίους τῇ ἰδίᾳ φύσει ἐγκειμένους νόμους. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν τοὺς ἀξιοσημειώτους τούσδε λόγους τοῦ Fauriel, ἀνδρὸς μάλιστα πάντων τῶν ἀλλογενῶν καὶ δικαιότατα διαγνόντος τὸν χαρακτῆρα τῆς νεοελληνικῆς. Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς συλλογῆς τῶν δημοτικῶν

Digitized by Google

ἀσμάτων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος σελ. CXXIII κεξ. λέγει : Que cette langue soit une altération du grec ancien, c'est une thèse facile à soutenir, pourvu seulement que l'on ne regarde pas cette altération comme rapide, fortuite et récente, comme défaut de la conquête de Constantinople par les Turcs, ni de toute autre époque précise et déterminée; l'assertion ne serait plus soutenable. Dans les langues aussi bien, ou mieux encore que dans les autres institutions humaines, il y a des révolutions naturelles et nécessaires, qui se font lentement dans le cours des siècles, et se font suivant une loi observable, selon une tendence déterminée. C'est par de telles révolutions que les langues, sans changer de fond, prennent souvent peu à peu, avec des formes nouvelles, un nouveau caractère et une nouvelle allure, qui semblent signaler dans l'intelligence dont elles sont l'ouvrage, des modifications corrélatives. Ce n'est que par une révolution, ou, si l'on veut, par une altération de ce genre, que le grec ancien a pu devenir insensiblement le grec moderne. Et c'est, si je ne m'abuse, un phénomène très remarquable que cette révolution montre dans sa tendence et dans ses résultats tant d'analogie avec celles de toutes ou presque toutes les langues de l'Europe et particulièrement des langues néolatines. C'est en effet pour se rapprocher de ce que celles-ci ont de caractéristique et de propre, que le grec ancien a subi, dans sa marche et dans ses formes, toutes les modifications, tous les retranchements, au moyen desquels il est devenu le grec moderne.

Tel qu'il se montre dans ce recueil, organe pur et simple de génie du peuple, dégagé de toutes les prétentions systématiques des écrivains à le polir et l'enrichir, le grec moderne est une langue remarquable à tous égards. Ayant un fond aussi homogène et plus riche que l'allemand, étant aussi clair que le français, plus souple que l'italien et plus harmonieux que l'espagnol, il ne lui manque rien pour être regardé dès à présent comme la plus belle langue de l'Europe; et c'en est indubitablement la plus perfectible. S' il le cède à quelqu'un des idiômes auxquels il peut être convenablement comparé, ce n'est qu'à celui dont il dérive, et dont il est comme une phase nouvelle. Et encore cette infériorité tient-elle moins au fond des choses qu' aux circonstances. Que les Grecs redeviennent une nation, que

Digitized by Google

cette nation ait des écrivains capables de lui enseigner quelque chose de sérieux et d'utile, des écrivains qui sentent bien que la gloire et la prosperité de leur patrie sont désormais en avant d'elle et non en arrière, dans le cours actuel des choses, et non dans de vaines tentatives de retour vers le passé, et le grec moderne sera bientôt une langue, qui sans ressembler à l'ancien plus qu'il y ressemble maintenant, n'aura rien à lui envier.

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ ΚΑΘ' ΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΦΟΡΑΣ ΤΩΝ.

Α'. ΦΩΝΗΕΝΤΕΣ Ἢ ΦΩΝΗΕΝΤΑ.

Τρεῖς ἦσαν οἱ ἀρχαιότατοι καὶ πάσαις ταῖς ἀρίαις γλώσσαις κοινότατοι φωνήεντες φθόγγοι, ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ διὰ τῶν α, ι, υ παριστάμενοι· καὶ οἱ μακροὶ αὐτῶν ᾱ, ῑ, ῡ, οἵτινες προῆλθαν ἑνὸς ἑκάστου παραταθέντος ἢ ἐφ' ἑαυτὸν ἐπαναληφθέντος. Ἔτι δ' ἀρχαιότερον ἐπικρατεῖ ὁ α, καὶ πολλοὶ νεώτεροι γλωσσικοὶ τύποι δεικνύουσιν ι καὶ υ ὅπου πρότερον ἦτον α. ἐκτὸς δὲ τούτων πολλαχοῦ οἱ φωνήεντες ι, υ ἐκ τῶν ἡμιφώνων j, υ προῆλθαν. Ἐντεῦθεν συμπεραίνεται οὐκ ἀπιθάνως ὅτι ἐν τῇ παναρχαίᾳ καταστάσει τῶν ἰνδογερμανικῶν γλωσσῶν εἷς μόνος φωνήεις, ὁ α, ἐπεκράτει. Καὶ ἡ μὲν *σημασία* τῶν δύο προτέρων οὐδέποτε μετεβλήθη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ὡς οὐδ' ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις· ὁ δὲ τρίτος υ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπροφέρετο ὡς τὸ λατιν. καὶ γερμ. *u* ἢ ὡς ἡ δίφθογγος *ou*, ὕστερον δ' ἐθολώθη εἰς ü (γερμ.), u γαλλ. καὶ τέλος εἰς ι ἐλεπτύνθη. Καὶ σήμερον μὲν τὸ γράμμα υ γενικώτατα ὡς τὸ ι προφέρεται : *κύριος, ὕστερα, ὑπερβολή*, κτλ. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὡς ῦ γερμ. π. χ. παρὰ τοῖς νῦν Ἀθηναίοις *τσῦρὰ* ἀντὶ κυρὰ (κυρία)—ταβλίστρα=κυλίστρα κτλ· πολλαχοῦ δὲ διατηρεῖται ἡ ἀρχαιοτάτη προφο-

Digitized by Google

ρὰ (ὡς ου) π. χ· ἐν τοῖς *χρουσάφι* = χρυσάφιον· *κρούσταλλο(ν)* = κρύσταλλον· *κουρκούτι* = κυρκωτόν (ἐκ τοῦ κυρκάω, ὅ ἐ. κυκάω) κτλ. Ἡ δὲ μετάβασις ἀπὸ τοῦ παχυτάτου φθόγγου ἐπὶ τοὺς λεπτοτέρους οὔτε πανταχοῦ συνέβη, ὡς ἤδη ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον, οὔτε συγχρόνως παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν· ἀλλὰ τὸν μὲν *ου* φθόγγον τοῦ υ ἐπὶ μακρότατον διετήρησαν αἰολικά τινα φῦλα (π. χ. οἱ Βοιωτοί), ὅθεν καὶ εἰς τὴν νεωτέραν μετεδόθη, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐκ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ (αἰολικοῦ) *κουρίδιος* = κυρίδιος, κύριος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκ τῶν βοιωτικῶν *κουρωθείει* (= κυρωθῆ), *πουκτεύϊ* (Κορινν. ἀποσπ. 3) = πυκτεύει, *τούχα* = τύχη, *ἀσουλία* = ἀσυλία, *οὔδωρ* = ὕδωρ, κτλ. Ἡ δ' ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις διὰ τοῦ *ου* παράστασις τοῦ ἀρχαίου φθόγγου τοῦ υ πρὸς τὴν σύγχρονον ἐν τοῖς αὐτοῖς μνημείοις χρῆσιν καὶ τοῦ υ αὐτοῦ παρεκβαλλομένη ἀποδεικνύει, ὅτι τοῦτο τὸ γράμμα τότε παρὰ Βοιωτοῖς ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐν τοῖς: « *τὸς ἄλλυς προξένυς, αὐτῦς, ἵππυς, ἤγυς, προβάτυς, Fυκία, κατάλυπον* (C.I. gr. 1562—84) ἀντὶ τῶν: *τοῖς ἄλλοις προξένοις, αὐτοῖς, ἵπποις, ἤγοις* κ.τ.λ., ἄλλως ἐπροφέρετο ἢ ὡς *ου* ἄρα ἢ ὡς ῦ ἢ ὡς ι· καὶ ὡς μὲν ι πιθανώτατα ἀκόμη δὲν ἐπροφέρετο. διότι οἱ Βοιωτοί, οἵτινες τότε τὴν δίφθογγον *ει* ὡς ἁπλοῦν φθόγγον προφέροντες διὰ τοῦ ι παρίσταναν, ὡς ἐν τοῖς: *ἄρχι, ἀπέχι, ἀσφάλια, Fισοτέλια, πλίονα, Φιδίας, ἐπιδή, κίμενος* κλ. (ἐν ταῖς προδεδηλωμέναις ἐπιγραφαῖς) καὶ τοῖς ἀποσπ. τ. Κορίννης, 3 *πουκτεύϊ*, 19 *ἐσσάρχι*, 8 *ἀΐδωρ* κ.τ.λ, δὲν θὰ ἐδυσκολεύοντο καὶ τὸ υ εἰς ι νὰ μεταγράφωσιν, ἂν οὕτως ἐπροφέρετο. μόνος λοιπὸν ὁ ῦ ὑπολείπεται. Ὅτι δ' οὕτως ἐπροφέρετο τὸ υ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς κατὰ τὸν Ε'. π. Χρ. αἰῶνα, δῆλον ἐκ τῆς ἕξης παιδιᾶς τοῦ Ἀριστοφάνους, Νεφέλ. 34 « Τρεῖς μναῖ διφρίσκου καὶ τροχοῖν Ἀμυνίᾳ· »

Ἔνθα ὁ σχολιαστὴς τάδε σημειώνει: « Τότε γὰρ ἦρχεν Ἀμινίας Προνάπου υἱός· ἐκεῖνον οὖν ἐπισκῶψαι θελήσας παρέτρεψε τὸ ῑ εἰς ῡ καὶ παρεγραμμάτισε γελοίως, ἐπεὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ νόμος φανερῶς ἐκώλυε τὸν ἄρχοντα κωμῳδεῖν· Ἀμυνίαν δ' αὐτὸν εἶπεν ἀντὶ τοῦ Ἀμινίαν. » Τὸ σκῶμμα τοῦτο πάντη ἄτοπον καὶ ψυχρὸν θὰ ἦτον, ἂν τὸ υ μεῖχεν ἐγγύτατον τῷ ι φθόγγον. Οὗτος δ' εἶνε ὁ τοῦ ῦ (γερμ), μέσος μεν ταξὺ τοῦ ἀρχαιοτάτου *ου* καὶ τοῦ νεωτέρου ι· καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου πάντως πρέπει νὰ διῆλθε τὸ υ πρὶν ἐκ τοῦ *ου* εἰς ι κατήντησεν. Ὡς δὲ ι προφερόμενον τὸ *υ* ἤδη πρωϊμώτατα (Ζ'. αἰῶνι π. Χρ) ἁπαντᾷ παρὰ Λεσβίοις (Σαπφοῖ καὶ Ἀλκαίῳ) ἐν τοῖς *ἴψος, ἰψηλός, ἴπερ, ἴπαρ* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *ὕψος, ὑψηλός, ὑπέρ, ὕπαρ* κλ. Ἐκ δὲ τῆς ἐν Ἀσίᾳ Αἰολίδος διεδόθη, ὡς εἰκός, ἡ προφορὰ αὕτη κατ' ὀλίγον καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλα-

Digitized by Google

δα, ἕως οὗ περὶ τὴν Χριστοῦ γέννησιν παντελῶς φαίνεται ἐπικρατήσασα, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς τοῦ Αὐγούστου (15 μ. Χρ), τοῦ Τιβερίου (37 μ. Χ.) καὶ Νέρωνος (69 μ. Χρ) νομισμάτων παρὰ Occo p. 82. 96. 134 : ΠΡΟΚΡΙΤΙ ΑΦΡΟΔΥΣΙΑΣ ἀντὶ : πρόκριτοι Ἀφροδισίας· Ἰουλία Σεβαστοῦ ΘΗγάτηρ ἀντὶ : *θυγάτηρ*. — IMP. Nero Caesar Aug. P. M. — EYTHIMIVS (= Εὐθύμιος). Ἐνταῦθα σημειωτέον καὶ τὴν τῶν *οι* καὶ *η* ὡς *ι* προφοράν.

Ὕστερον ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῇ Λατινικῇ καὶ ἄλλαις ἀδελφαῖς ἐκ τοῦ *α* ἀνεπτύχθησαν ἄλλοι δύο φωνήεντες, οἱ *ε*, *ο*, ὡς δῆλον ἐκτὸς ἄλλων καὶ ἐκ τῶν : ἔ-τραπ-ο-ν, ἐ-τραπ-ό-μην, τρέπ-ω, τρόπ-ο-ς· πάθ-ος, πένθ-ος, πέπονθ-α κ.τ.τ. Καὶ οὕτως ἀντὶ τῶν πάλαι τριῶν προῆλθαν πέντε α, ε, ι, ο, υ συγχρόνως ὑπάρχοντες ἐν τῇ γλώσσῃ καθ' ὅλαν τὸν βίον της μέ τινας διαλεκτικὰς διαφορὰς ἐν τῇ χρήσει ἑκάστου. Τελευταῖον ἐκ ποικίλων ἀφορμῶν ἀνεπτύχθησαν οἱ μακροὶ *η* καὶ ω.

Καὶ ὁ μὲν *η* προῆλθε ά.) ἐκ τοῦ ᾱ μάλιστ' ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ : νηός = νᾱός· νῆσος = νᾶσος (δωρ.), δευτέρη = δευτέρᾱ κ.τ.λ. β'.) ἐκ τοῦ *αε* μάλιστα ἐν τῇ Δωρικῇ : τιμῆτε = τιμάετε, ὅρη = ὅρᾱε. *ζῆν* ἐκ τοῦ *ζάειν· χρῆται* ἐκ τοῦ *χράεται· ἥλιος* — ἀελιος — α-Fέλιος κ.τ.λ. γ'.) ἐκ τοῦ *εα : χρυσῆ, χαλκῆ, εὐγενῆ*, ἐκ τῶν χρυσέα, χαλκέα, εὐγενέα. δ.) ἐκ τοῦ *εε : δῆλος, ἤλπιζον, ἦλθον*, ἐκ τῶν *δέελος* (δεFελος), *ἐέλπιζον, ἔελθον* κ.τ.λ. ε'.) ἐκ τοῦ *αι* μάλιστα παρὰ Βοιωτοῖς : *κὴ δεδύχθη, ἱππότη, εὐεργέτης*, κ.τ.λ. ἐκ τῶν *καὶ δεδύχθαι, ἱππόται, εὐεργέταις* κ.λ. Ἐκ τοιούτων λοιπὸν στοιχείων ἀναπτυχθείς ὁ *η* ἰδίως καὶ ἐπροφέρετο κατ' ἀρχὰς βεβαίως, ἀλλ οὔτε ἀκόμη ὡς *ι* καθὼς σήμερον ἐν τοῖς πλείστοις, οὐδὲ πανταχοῦ ὡς ε, καθὼς σήμερον ἐν οὐκ ὀλίγοις, οἷα τά : *ξηρός, κηρί(or), σίδηρο(r), μηρί(or), στήκω, ἔθησα* (ἀντὶ *ἔθηκα*), *(ἐ)πόνησα* καὶ ἄλλα προφερόμενα ὡς *ξερός, σίδερο(r), κερί(or), στέκω, ἔθεσα, (ἐ)πόνεσα* κ.τ.λ. Ἀλλ' ἐν μέν τισιν ἴσως, (ὅπου δηλ. ἐκ τοῦ *εε* προῆλθεν) ὡς ε, ἐν δὲ τοῖς πλείστοις ὡς τὸ γαλλ. é (fermé), μακρὸν δῆλον ὅτι, καθὼς ἀκόμη σήμερον προφέρεται ὁ *κὴ* = *καί* (προφ. *κέ*). ὁ δὲ φθόγγος οὗτος (é) καὶ πρὸς τὰ στοιχεῖα (αε, εα, αι), ἐξ ὧν ὁ *η* ἀνεπτύχθη, ἀναλογώτερος εἶνε καὶ πρὸς τὸν *ι* ἐγγύτερος, εἰς ὃν καὶ ὕστερον ἐν τοῖς πλείστοις μετέβη. Ἡ δὲ μετάβασις αὕτη ἀρχὴν μὲν ὡς φαίνεται εἶχε λάβη ἤδη κατὰ τὸν ε'. π. Χρ. αἰῶνα, ἂν ὄχι καὶ πρότερον, ὡς ἐκ τοῦ ὁμηρικοῦ *ἰδέ* = *ἠδέ* (καὶ) ὑποφαίνεται, ἐν τῇ δημώδει Ἀτθίδι ἢ ἄλλοθί που· διότι πόθεν ἄλλοθεν λαβὼν ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ 418, 68 ά. ἔλεγεν : « Οἱ μὲν ἀρχαιότατοι *ἰμέραν* τὴν ἡμέραν ἐκάλουν, οἱ δὲ ἐ-

Digitized by Google

μέραν· οἱ δὲ νῦν ἡμέραν ». πρβλ. αὐτόθι καὶ 604: « *Δημήτηρ* μὲν φαίνεται κατὰ τὴν δόσιν τῆς ἐδωδῆς, *διδοῦσα* ὡς *μήτηρ Δημήτηρ* κεκλῆσθαι». ἐπεκράτησε δὲ κατὰ τὸν δ'. καὶ γ'. π. Χρ. αἰῶνα, ὅτε οἱ μὲν Ο'. τὰ ἑβραϊκὰ *Kithim*, *Levi*, *Charmi*, *Lachis*, *Schilo*, *gilo*, *Dison*, *Sihon*, *Hira* διὰ τῶν *Κήτιμ*, *λευή*, *χαρμή*, *Λάχης*, *σηλώ*, *γηλών*, *Δησών*, *Σηών*, *Ἤρας* ἀπέδωκαν, ἐγράφησαν δὲ τὰ παπύρινα χειρόγραφα τοῦ *Ὑπερίδου*, ἔνθα συχνότατα συναλλάσσονται τὰ γράμματα η καὶ ι. Περὶ τῆς τοὐλάχιστον ἐν τῇ τῶν λογίων γλώσσῃ κατὰ τὸν δ'. ἔτι π. Χρ. αἰῶνα προφορᾶς τοῦ η (καὶ τοῦ ω) ἄξια σημειώσεως εἶνε καὶ τὰ Σέξτου τ. Ἐμπειρ. π. τ. γραμμ. § 115. Παραλείπομεν τοὺς περὶ αὐτῶν ὀρθογραφικοὺς ἀφορισμοὺς τῶν γραμματικῶν τῶν ἐπὶ τῶν τελευταίων τῆς Ῥώμης αὐτοκρατόρων.

Ὁ δὲ ω προῆλθε ά.) ἐκ τοῦ ο ἐφ' ἑαυτὸν ἐπανειλημμένου, ὡς ἐν τοῖς *ὠνόμαζον*, *ὤμοσα* κ.τ.τ. ἐκ τῶν *ὀνόμαζον*, *ὄμοσα*. β'.) ἐκ τοῦ ᾱ καθὼς ὁ ο ἐκ τοῦ ᾰ: φέρω, λέγω κ.τ.τ. ἐκ τῶν *φέρα-μι*, *λέγα-μι*· *ὠμό-ς* σκρ. *âmâ-s*, *δώδεκα* σκρ. *dvâdaçan*, *πτωχό-ς* (β. πταχ—πτακ—πτήσ-σω), *ὥρα* γερμ. **Jahr** καὶ ἐν τῷ ἐπιρρημ. ἐπιθέματι ως, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀφαιρετικοῦ *ἅτ* προῆλθεν, ὡς καλῶς, κακῶς, σοφῶς, πάντως, πολλαχῶς, πῶς, τῶς, ὦς κτλ. γ'.) ἐκ τοῦ αο· *τιμῶμεν*—*τιμάομεν*· *χρῶνται*—*χράονται* κτλ. δ') ἐκ τοῦ οα καὶ οη: *αἰδῶ*—*αἰδόα*· *δηλῶτε*—*δηλόητε*. ε.) ἐκ τοῦ αυ: *ὠόν* ἐκ τοῦ *αὐ-ιον* (ὅθεν καὶ τὸ καθομιλ. *αὐ-γόν*)· *ὠτ-ός* ἐκ τοῦ *αὐ-τός* (ὅθεν καὶ τὸ καθομιλ. αὐτί[ον])· *πῶλος* (πρβλ. τὰ *παῦρος* καὶ **paulus**)· *ὦλαξ* δωρ.=τῷ *αὖλαξ* κ. ἄλλ. Ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τῆς ἐν ταῖς διαλέκτοις ἐναλλαγῆς τῶν ο, ω καὶ ου, ὡς ἐν τοῖς *κοῦρος*, *οὖρος* (ἰωνικ.), *κῶρος*, *ὦρος* (δωρικ.) καὶ *κόρος*, *ὅρος* (ἀττ.) καὶ ἄλλ. τ. ἀποβαίνει πιθανὸν ὅτι ὁ ω δὲν ἐπροφέρετο πανταχοῦ καὶ πάντοτε καθαρῶς ὡς ὁ ὀ, ἀλλὰ καὶ σκοτεινότερον, ὥς τις φθόγγος μεταξὺ α καὶ ο, ο καὶ ου.

Παρὰ τούτους τοὺς ἁπλουστέρους φωνήεντας φθόγγους ἡ ἑλληνικὴ γραφὴ ἀποδεικνύει καὶ τοὺς συνδυασμούς των: αι, ει, οι, αυ, ευ, ου, ᾳ, ῃ, ῳ, οἵτινες πάντες ἐκτὸς τῶν *αυ*, *ευ*, σήμερον ὡς ἁπλοῖ φθόγγοι προφέρονται. Τὸ δὲ πάλαι κατ' ἀρχὰς μὲν πιθανώτατα πάντες ἦσαν ἀληθεῖς *δίφθογγοι*, προελθόντες ἕκαστος ἐκ δύο διαφόρων φθόγγων καὶ προφερόμενοι ὡς μία ἕκαστος συλλαβή, πλὴν ὅτε ἐπίτηδες ἐχωρίζοντο. πρβλ. οἴομαι—οἰω· εὖ—ἐύ, αἰω—αἰών κ.τ.λ. Οἱ ἐπιτεταγμένοι φθόγγοι ι, υ δηλ. εἶχάν τινα συμφώνου θέσιν καὶ δύναμιν· οὕτω μόνον ἐξηγεῖται φυσικώτερον ἡ συγκοπὴ τῶν ι καὶ υ ἐκ τῶν: *εἰάρ*, *αἰεί*, *αἰσύφηλος*, *καίω*, *ποιέω*, *Ἀλκαῖος*, *ἀλήθεια*, *ἐπισκευάζω ἐπεσκεύασεν*· *εὐα-*

Digitized by Google

μερὶς, γαύνυμαι, κραιπάλη, πολύκλειτος, εἰλωτες, διʼ ἧς προῆλθαν τὰ: *ἐάν, ἀεί, ἀσύφηλος, κάω, ποέω* (ἀττ.), *Ἄλκαος, ἀλάθεα* (αἰολ.) *ἐπισκεάζω* (ἐκ τοῦ ἐπισκεϜάζω) C. I. gr. 1838. κατεσκέασεν (ἐκ τοῦ κατεσκεϜασεν) C. I. gr. 2344. *Ἐαμερὶς* (ἐκ τοῦ ἐϜαμερίς). Ross. insc. ined. 746. *γάνυμαι* (ἐκ τοῦ γάϜνυμαι, β. γαυ γαϜ, λατιν. gaudeo) καὶ τὰ λατιν. *crapula*, *Polycletus*, Helotes. Ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν *μεθυίω, ὀπυίω* προῆλθαν τὰ *μεθύω, ὀπύω*. Ὕστερον δὲ κατʼ ὀλίγον μικτοὶ ἀπέβησαν, οἷοι οἱ λατιν. καὶ γερμανικοί: *ae* (ᾱ), *oe* (ŏ), *ü*, καὶ τέλος ἁπλοῖ, ἐκτὸς πάλιν τῶν *au* καὶ *eu*. Καὶ ὁ μὲν *αι* ἐπροφέρετό ποτε βέβαια ὡς α-ι. ἐν τῇ Ἀττικῇ ἀκόμη ἐπὶ Πλάτωνος, τὰ *δίκαιον* καὶ *δαίμων* ἐκ τῶν *διαϊὸν* καὶ *δαήμων ἐτυμολογοῦντος* (ἔνθα καὶ η=ι)· ἐκ δὲ τούτου, τῶν δύο στοιχείων εἰς μέσον τινὰ μεταξύ των φθόγγον συγχωνευθέντων, ἀπέβη ὡς η, τ. ἔ. ὡς ἑ καὶ ε. Ἀναφαίνεται δʼ ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς: *κοίλησι, πολλῆσι, θεῆσι* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *κοίλαισι, πολλαῖσι, θεαῖσι* κ.τ.λ. ἡ δὲ περαιτέρω πρόοδος ἐν τοῖς βοιωτικοῖς: *ἱππότη, εὐεργέτης, διακατίης, χειλίης, τῆς, κατασκευάττη, κεκόμιστη, ὀφειλέτη, ἀπογράφεσθη, δεδόχθη· Θειβῆος, Ταναγρῆος* κ.τ.λ. ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ C. I. n. 1562 — 93 ἀντὶ τῶν *ἱππόται, εὐεργέταις, διακατίαις, χειλίαις, ταῖς, κατασκευάσαι, κεκόμισται* κ.τ.λ. ἡ δὲ συμπλήρωσις ἀπὸ τοῦ γ΄. π. Χρ. αἰῶνος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τε καὶ ἀλλαχοῦ· καὶ 1) οἱ Ο΄. τὸ ἑβραϊκὸν μακρὸν ε διὰ τοῦ *αι* ἀποδίδουσιν, ὡς Γεν. 12· *βαιθήλ* = bethel, *θαιμάν* = theman Γεν. 36, 11. *χαίλων* = chelon, Ἀριθμ. 1. 9. *αἰνάν* = enan, Ἀριθμ. 1. 15. *αἰλείμ* = elim, Ἐξοδ. 16, 1 κτλ. 2) Ἐν τῷ λ΄. ἐπιγράμματι τοῦ Καλλιμάχου ἡ ἠχὼ παρίσταται εἰς τὸ *γ-αίχι* διὰ τοῦ *ἔχει* ἀποκρινομένη:

Λυσανίη, σύγε *ναίχι* κάλὸς καλός· ἀλλὰ πρὶν
τοῦτο σαφῶς, Ἠχὼ φησί τις· ἄλλος *ἔχει*.

3) ἐπιγραφαὶ τοῦ δ΄. π. Χρ. αἰῶνος φέρουσι *κὲ πέζοντας, πεζόντων, κατακιτε*, ἀντὶ τῶν: *καὶ παίζοντας, παιζόντων, κατάκειται*. 4) Τὸ λατιν. *Praenestini* Διονύσιος μὲν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς διὰ τοῦ *Πρενεστῆνοι*, ὁ δὲ Στράβων διὰ τοῦ *Πραινεστῖνοι* ἀποδίδει. 5) Ἐπί τινος νομίσματος τοῦ Νέρωνος (Occo p. 136) φέρεται *ΠοπΠΕα* ἀντὶ *Ποππαία*, κ. οὔ. καθ. — Πρὸς δʼ ἄμεσόν τε καὶ ἔμμεσον τῶν περὶ τοῦ *αι* εἰρημένων ἐπιβεβαίωσιν ἐπέρχονται ἀ.) ἡ ἐν τῇ λατινικῇ διὰ τοῦ *ae* ἀπόδοσις τοῦ ἑλλην. *αι*: aegilops = αἰγίλωψ, aegithus = αἴγιθος· aegophtalmus = αἰγόφθαλμος, aelurus = αἴλουρος, aenigma = αἴνιγμα, balaena = φάλαινα, hyaena = ὕαινα κ.τ.λ. Ταῦτα πρὸς τὰ Ταναγραϊκὰ *ΑΕ-*

Digitized by Google

ὑχρώτας, *AEγίς* (C. I. κ. 1599) παραβαλλόμενα ὑποδεικνύουσί πως, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ α-ι εἰς ε (é) μετάβασις ἔγεινε διὰ τοῦ μέσου *αε*. πρβλ. καὶ Πρισκιανὸν inst. gramm. I. §. 53. Σέξτου Ἐμπειρ. π. τ. γραμμ. κ. 5: « ἐπεὶ οὖν ὁ τοῦ *αι* καὶ *ει* φθόγγος *ἁπλοῦς ἐστι* καὶ *μονοειδὴς* » κ.τ.λ. πρβλ. Κεφ. 9, καὶ τὴν αὐτόθι σημείωσιν τοῦ Φαβρικίου. 6'.) ἐν τῇ σανσκρίτῃ ἐκ τοῦ ᾰ-ι πανταχοῦ ἐσχηματίσθη ê: vêda = vaida, = Foïδα — vêça-s = vaiça-s = Foïκος· bharatê = bharatai = φέρεται. γ'). ὁ *αί* ἐν τῇ γαλλικῇ ὡς *e* προφέρεται: mais, j'aimais, Français, Anglais κ.τ.λ.

Ὁμοίως ὁ *ει* ἤτό ποτε βέβαια καιρός, ὅτε ἐπροφέρετο ὡς ε-ι ὑφ' ἕν' — ὧδε π. χ. ἑρμηνευτέον τὸ Πλάτωνος Κρατύλῳ 402. e. « τὸν οὖν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ταύτης θεὸν ὠνόμασε *Ποσειδῶνα ὡς ποσί-δεσμον* ὄντα, τὸ δὲ *ε* ἔγκειται ἴσως εὐπρεπείας ἕνεκα ». — ὕστερον δ' ἀντιδιεστάλη εἰς ε καὶ ῑ. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς ὡς ε (ἴσως é μακροῦ) προφορᾶς τεκμήρια ἔχομεν 1) τὴν ἀρχαιοτέραν γραφὴν τὸν *ει* διὰ μόνου τοῦ Ε παριστάνουσαν, δι' οὗ καὶ τὸν *ε* καὶ *η*, μέχρις οὗ τὸ γράμμα Η ἀπὸ σημείου τοῦ δασέος πνεύματος ἀπέβη τοῦ φωνήεντος *η*. π. χ. ΣΕΜΑ = σῆμα· *areθExer* = ἀνέθηκεν· *ἐπόEσεν* = ἐποίησεν· *ΣτEσίο* = Στησίου καὶ ἄλλα ἐξ ἀρχαιοτέρων ἀττικῶν ἐπιγραφῶν, ἐκ δὲ τῆς ὑπὸ Οἰκονομίδου ἐκδεδομένης Λοκρικῆς τά: ΜΕ = μή, ΜΕΔΕ = μηδέ, χρΕματα = χρήματα· συλΕν = συλῆν (συλᾶν), πλΕθὺν = πληθύν, νικΕν = νικῆν (νικᾶν) κ.τ.λ. ἔπειτα ἐκ τῆς αὐτῆς Λοκρικῆς ἐπιγρ. *ἐr OlarθEAI* = ἐν Θίανθείᾳ· ἐν δὲ τῇ Δηλίᾳ ἐπιγρ. C. I. 10: το αFυτο λιθο *Eμι* ανδριας και το σφελας = τοῦ ἀFυτοῦ λίθου *εἰμὶ* ἀνδριὰς καὶ τὸ σφέλας, τὸ Ε ὁμοίως καὶ τὸν *EI* παριστάνει. ἔν τινι ἀττικῇ ἐπιγραφῇ ὑπό τε Ροσσίου καὶ ἄλλων ἐκδεδομένῃ ἀναγινώσκεται: Ηὸν Θάνατο[ς δακρυ]σες, καθ-[έ]χει, ἔνθα ἡ τοῦ *ει* διττὴ παράστασις διά τε τοῦ ἁπλοῦ Ε καὶ διὰ τοῦ *EI* ὑπὲρ τῆς διττῆς του προφορᾶς, νομίζω, μαρτυρεῖ. 2) Ἐν τῇ λατινικῇ ὁ ἑλλην. ει πολλαχοῦ διὰ τοῦ E = ê ἀποδίδεται, ὡς Aenêas = Αἰνείας, Mêdêa = Μήδεια, spondeus = σπονδεῖος κτλ. γ'.) Στέφανος, εἰς ἐκ τῶν σχολιαστῶν Διονυσίου τοῦ Θρᾳκός (ἐν Βεκκέρου Ἀνεκδ. 804), περὶ τῶν διφθόγγων καθ' ὅλου τὸν λόγον ποιούμενος τάδε λέγει: Πάλιν τῶν διφθόγγων αἱ μέν εἰσι κατ' ἐπικράτειαν, ὡς ἐπὶ τῆς ει διφθόγγου καὶ τῆς ῃ καὶ τῆς ῳ καὶ τῆς ᾳ τῆς ἐχούσης τὸ ι ἀνεκφώνητον. Ἐπὶ τούτων ὁ φθόγγος τοῦ ἑνὸς ἐπικρατεῖ καὶ αὐτὸς ἐξακούεται, οἷον Νεῖλος, τῇ Ἑλένῃ, τῷ καλῷ, τῇ Μηδείᾳ καὶ τὸ Θρᾷξ κ.τ.λ. Ὅμοια ἀποφαίνονται καὶ ὁ Θεοδόσιος (σλ 34. ed. Göttl.) καὶ ὁ Μοσχόπουλος (p. 24, ed. Titze). Ὑπὲρ δὲ τῆς ὡς ῑ προφορᾶς τεκμήρια ἔχομεν 1) τὴν

Digitized by Google

ἐν τῇ λατινικῇ διὰ τοῦ ι ἐν πολλοῖς ἀπόδοσίν του; Nilus = Νεῖλος crocodilus = κροκόδειλος, Epaminondas = Ἐπαμεινώνδας, ironia = εἰρωνεία, elegia = ἐλεγεία, litania = λιτανεία κ.τ.λ. 2) Ἐν ταῖς καὶ ἀνωτέρω (ὑπὸ τὸν υ) μνημονευθείσαις βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς τοῦ δ'. π. Χρ. αἰῶνος καὶ τοῖς πολὺ ἀρχαιοτέροις ἀποσπάσμασι τῆς Κορίννης ἀντὶ τοῦ *ει* τῶν ἄλλων διαλέκτων συνηθέστατα φέρεται ὁ ι. πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα. Ἐντεῦθεν βεβαιότερον ἄρχεται ἡ ὡς ι (νεωτέρα) προφορὰ τοῦ *ει*, ἂν δὲν ἐπροφέρετο οὕτως ἀκόμη καὶ πρότερον καὶ παρ' ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ κατὰ τὰ προειρημένα εἶνε πολὺ πιθανόν. Καὶ ὁ παρ' Ἀριστοφάνει (ἐν Θεσμοφοριαζούσαις) Σκύθης τοξότης λέγων *οἰμῶξι, λέγι, ἀποκεκόψι, ἀνεγείρι, τρέξι, λαλῖς (ἢ λαλίς;)* ἀντὶ τῶν *οἰμώξεις, λέγεις, ἀποκεκόψει, ἀνεγείρει, τρέχει*, λαλεῖς ἐκτὸς τῆς ἀκριβοῦς τῶν προσώπων διακρίσεως πιθανὸν μόνον περὶ τὸ ποσὸν τοῦ *ει*, ὄχι δὲ καὶ περὶ τὸ ποιὸν ἡμάρτανε, προφέρων δηλ. τὸν *ει* ὄχι ὡς μακρὸν ι, ἀλλ' ὡς βραχύν, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τὸν ξένον περὶ τὴν προφορὰν (μάλιστα τῶν μακρῶν φθόγγων) ἀλλοτρίας γλώσσης. Πρβλ. καὶ τὸ Ἀριστοφάνους Ἀχ. 751 *διαπεινῶμες* (διαπεινῶμεν), ὅπου συνυπονοεῖται τὸ *διεπίνομεν* καὶ Πλάτωνα Κρατύλ. 418. c. « νῦν δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ *ἰῶτα* ἢ *εἶ* ἢ *ἦτα* μεταστρέφουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ *δέλτα ζῆτα*, ὡς δὴ μεγαλοπρεπέστερα ὄντα ». 3) Διογένης μὲν ὁ Ἀπέρτιος ἐν τῷ βίῳ Διογένους τοῦ Σινωπέως (δ'. π. Χ. αἰῶνι) 56 λέγει: ἰδὼν μειρακύλλιον ἱματιοκλέπτην ἐν τῷ βαλανείῳ ἔφη: « ἐπ' *ἀλειμμάτιον* ἢ ἐπ' *ἄλλο ἱμάτιον;* (κατὰ Μενάγιον: ἄλλ' ἱμάτ—) ». Ἀθήναιος δὲ (ΙΓ'. 585) περὶ τῆς ἑταίρας Θαΐδος (γ'. π. Χρ. αἰῶνι) τάδε: « Θαΐς πρὸς γράσωνα πορευομένη ἐραστήν, ἐπεί τις αὐτὴν ἠρώτα ποῖ πορεύεται, εἶπεν:

« *Αἰγεῖ* συνοικήσουσα τῷ Πανδίονος ».

Ἡ ἑταίρα λέγουσα *Αἰγεῖ*, ὑπενόει *αἰγί* (= γράσωνι)· ἡ ἀστειότης ἐνέκειτο ἐν τῇ ὁμοφωνίᾳ τῶν *ει* καὶ ι, ὡς λέγει καὶ ὁ Εὐστάθιος (σλ. 367 Bas.) « καὶ τοῦτο μὲν προφανῶς νενοημάτισται. καθ' ὁμοφωνίαν παρηχητικὴν δύο πτώσεων δοτικῶν ἤτοι τοῦ *Αἰγεῖ* ἡρωϊκῶς, καὶ τοῦ *αἰγί* ζωϊκῶς ». ὁμοίως καὶ ἐν τῷ τοῦ Διογένους. 4) ἀπὸ τοῦ γ'. πρ. Χρ. αἰῶνος οἱ μὲν Ο'. τὸ ἑβραϊκὸν *elim* (ἔξοδ. 16. 1.) διὰ τοῦ *αἰλείμ* ἀπέδωκαν, ἐν δὲ τῷ προμνημονευθέντι ἐπιγράμματι τοῦ Καλλιμάχου πρὸς τὸ *καίχι* ἀντηχεῖ τὸ *ἔχει*, ἐπὶ δὲ παπύρων τοῦ αὐτοῦ αἰγυπτιακοῦ μηνὸς τὸ ὄνομα ποῦ μὲν *ἐπίφ*, ποῦ δὲ *ἐπείφ* λέγεται (παρὰ Letronne: Fragments inédis d anciens poètes grecs, tirés d' un papyrus appartenant au musée royal. Paris 1841, ἐν τῇ Δ-

Digitized by Google

δοτείω ἐκδόσει τοῦ Ἀριστοφάνους). 5) Κατὰ τὸν ά. π. Χρ. αἰῶνα ὁ μὲν Κικέρων (Epist. ad Familiares IX, 22) λέγει: Cum loquimur *terni*, nihil flagitii dicimus; at cum *bini* obscenum est, graecis quidem, inquies. Nihil est ergo in verbo; quando et ego graece scio, et tamen tibi dico, *bini*, idque tu facis, quasi ego graece non latine dixerim. Ὅθεν δῆλον ὅτι τὸ *bini* προστακτ. τοῦ *bινέω* ἦτο τότε ὁμόφθογγον τῷ *bini*· ὁ δὲ Nigidius παρὰ Γελλίῳ (Noct. att. XIX, 14): «Graecos non tantae inscitiae arcesso, qui *ου* ex *o* et *υ* scripserunt, quantae qui *ει* ex *ε* et *ι*; illud enim inopia fecerunt, hoc nulla re coacti». ὁ δὲ Στράβων τὰ λατινικὰ *Ligeris*, *Liris* καὶ *Pisae* ἀποδίδει διὰ τῶν ἑλλην. *Λείγηρ*, *Λεῖρις* καὶ *Πεῖσαι*. 6) ἐπὶ νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν τοῦ εὐθὺς ἑπομένου (ά. μ. Χρ.) αἰῶνος τὰ ἀλλαχοῦ διὰ τοῦ *ι* γεγραμμένα φέρονται μετὰ τοῦ *ει*: *ΤριποΛΕΙτῶν*, *ἐτΕΙμησεν*, *γΕΙκη*, *ἈγριππΕΙνας*, *ΤΕΙμητής*, *ΣαβΕΙνος*, *ΛογγΕΙνα*, *ΝΕΙκόστρατος*, *ΧαΛΕΙδονίς*, *ΝΕΙκοποΛΕΙτῶν*, κτλ.

Ἡ ὡς *ι* λοιπὸν προφορὰ τοῦ *ει* ἤρχισε μὲν κατ' ὀλίγον περὶ τὸν έ. π. Χρ. αἰῶνα ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Ἀττικῇ, ἐπεκράτησε δὲ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι περὶ τὸν γ΄. π. Χ. αἰῶνα. Ὁ *οι* ἐπροφέρετο καὶ αὐτός ποτε πιθανώτατα διφθόγγως ὡς ο-ι. Ἀλλ' ὕστερον καὶ αὐτός, ὥσπερ ὁ ἀντίστοιχος λατινικὸς *oe*, ἀπέβη μικτὸς φθόγγος, ποῦ μὲν μακρός, ὡς ἐν τοῖς πλείστοις, ποῦ δὲ βραχύς, ὡς ἐν τῇ πληθυντ. ὀνομαστικῇ καὶ ἐν τοῖς Ἰλ. Ν, 275:

οἷδ' ἀρετὴν *οἵοι* ἐσσὶ· τί σε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι;

Σ, 105: τοῖος ἐὼν *οἷος* οὔ τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων. Ἦτο δὲ ὁ μικτὸς οὗτος παρὰ μέν τισι τῶν Ἑλλήνων ὡς ὁ λατιν. *oe* ἢ γερμ. ö, παρὰ δ' ἄλλοις ὡς ὁ ü (υ). Καὶ ὁ μὲν πιθανολογεῖται 1) ἐκ τῆς παρ' Αἰολεῦσι χρήσεως τοῦ *οι* ἀντὶ τοῦ *ει*, ὡς ἐν τῷ *ὄνοιρος* = ὄνειρος (Ἐτυμ. Γουδ. 33, 26 Ἐτυμ. παρ. σ. παρὰ Bast. ad Gregor. 605. Ann. occ I, 29, 1 καὶ ἄλλ.) 2) ἐκ τῆς τοῦ *οι* διὰ τοῦ *oe* ἐν τῇ λατινικῇ ἀποδόσεως: Oeta = Οἴτα (-η), Crœsus = Κροῖσος, Oenops = Οἰνοψ, Oedipus = Οἰδίπους, Oeneus = Οἰνεύς κ.τ.λ. Ὅτι δὲ ὁ *oe* ἐν τῇ λατινικῇ πρωτίμως ὡς ὁ γερμ. ö ἐπροφέρετο, ὅθεν καὶ εὐκόλως πολλάκις εἰς ae = η (é) μετέπιπτε, καὶ ἀλλαχόθεν δῆλον καὶ ὁ Κοϊντιλιανὸς διδάσκει λέγων: oe scribendum esse non proferendum, omnes edocent. — 3) Οἵτε Ἀλεξανδρινοὶ καὶ οἱ Κόπται καὶ οἱ Λατῖνοι μεταφρασταὶ τῆς γραφῆς ἀπὸ τοῦ γ΄. π. Χ. — γ΄. μ. Χ. αἰῶνος τὸν μὲν ἑβραϊκὸν ὃ διὰ τοῦ ἑλλην. *οι*, τοῦτον δὲ

Digitized by Google

διὰ τοῦ ὅ (oe) ἀπέδωκαν. ὁ δὲ ὡς υ (ü) φθόγγος 1) ἐκ τοῦ Θουκυδ. Β΄. 54: « ἐν τῷδε τῷ καιρῷ, οἷα εἰκός, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι ᾄδεσθαι:

ἥξει δωριακὸς πόλεμος καὶ *λοιμὸς* ἅμ' αὐτῷ.

ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ *λιμόν*. ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος λοιμὸν εἰρῆσθαι κ.τ.λ. » Ὅθεν δῆλον, ὅτι *ὁμοιότης* φθόγγου καὶ ὄχι ταυτότης ὑπῆρχε τότε μεταξὺ τοῦ *λοιμὸς* καὶ τοῦ *λιμός*. Τῶν δὲ φθόγγων ὁ ἐγγύτατος καὶ ὁμοιότατος τῷ ι εἶνε ὁ υ(=ü) 2) ἔντε τῷ βοιωτικῷ ὀνόματι *Ἀνεμύτας* (ἀντὶ Ἀνεμοίτας) παρὰ Δημοσθένει (ὄ. π Χ. αἰῶνος) π. τ. στεφ. σλ. 324 καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐκ βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος εἰλημμέναις καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ υ ἐκτεθειμέναις, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον παρὰ Κορίννῃ πιθανώτατα (διότι ὁ Ἀπολλώνιος, ὅστις μάρτυρα τῆς βοιωτικῆς διαλέκτου συνήθως τὴν Κορίνναν ἔχει, δὲν ἀγνοεῖ ταύτην τὴν μεταβολήν), τὸ υ, τότε ὡς ü προφερόμενον κατὰ τὰ προαποδεδειγμένα, ἐπέχει τὸν τόπον τοῦ ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις *οι*. Ἐκ τοῦ φθόγγου υ(=ü) κατήντησε τελευταῖον εἰς τὸν σημερινὸν *ι*. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ υ πότε ἀναφαίνεται ὁμόφθογγος τῷ *ι*, εἴδαμεν ἀνωτέρω, ὁ δὲ *οι* ὡς τοιοῦτος ἐμφανίζεται, ἂν μὴ καὶ πρότερον, ὥσπερ ὁ υ, τοὐλάχιστον 1) κατὰ τὸν ά. π. Χ. αἰῶνα ἐπὶ νομίσματος Ἰουλίου Καίσαρος παρὰ Occo pag. 8: Καῖσαρ αὐτοκράτωρ — ἀρχιερ. μέγ. *Ἰ*ωνιστής = οἰωνιστής. πρβλ. καὶ τὸ ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ υ ἐκτεθειμένον νόμισμα τοῦ Αὐγούστου, ἔνθα πρόκριτΙ = πρόκριτΟΙ. 2) Δίων ὁ Κάσσιος ( ) διηγεῖται, ὅτι ὁ Νέρων (60 μ. Χρ. γενν. ἐν Ῥώμῃ) ἐφόνευσε δύο Σουλπικίους, « ὅτι *ποιητικοὶ* ἐκ προγόνων ἐπικαλούμενοι οὐκ ἐπαύσαντο πρόσρημα τοῦτ' ἔχοντες, ἀλλ' εἰς τὰς τοῦ Νέρωνος νίκας τὰς *πυθικὰς* ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἠσέβουν. » Ἔνθα οι = υ, η = ι, ἀμφότεροι δὲ *οιη* = *υι* = υ = ι. διότι τότε ὁ υ ὁμολογουμένως ὡς *ι* ἐπροφέρετο. αὐτόθεν δῆλον, ὅτι καὶ τὸ *θ* ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ἐπροφέρετο πολὺ διαφόρως τοῦ τ. πρβλ. Χοιροβοσκὸν ἐν τοῖς σχολίοις εἰς Διονύσιον τὸν Θρᾷκα (σλ. 703. Ἀνεκδ. τ. Bekker): « ἦν οὖν τὸ ἀρχαϊκώτερον *ἀϋδή*, ὅθεν τὸ ἀοιδή » καὶ σλ. 740: « Ἐτυμολογία ἐστὶν ἀνάπτυξις τῶν λέξεων, δι' ἧς τὸ ἀληθὲς σαφηνίζεται. Ἔτυμον γὰρ λέγεται τὸ ἀληθές, τῆς *τυ* συλλαβῆς διὰ τοῦ υ μόνου γραφομένης καὶ οὐ διὰ τῆς *οι* διφθόγγου. » 3) Κατὰ τὸν Β΄. μ. Χρ. αἰῶνα ἐπὶ νομισμάτων Ἀντωνίνου τοῦ Πίου (Occo p. 263—65) τετράκις μὲν ἡ λέξις *εἰκοστοῦ* διὰ τοῦ οι ὡς: Οικοστοῦ

Digitized by Google

γεγραμμένη φέρεται, τετράκις δὲ τὸ ὄνομα Ἀντωνῖνος διὰ τοῦ *ει*: ΑντωνΕἶνος· ἄρα οι = ει = ι κ.τ.λ.

Περὶ δὲ τῆς ἀφωνίας ἢ ἀργίας τοῦ ι τῶν α, η, ω ἀρκεῖ μόνη ἡ τοῦ Στράβωνος (περὶ τὴν Χρ. γέννησιν) μαρτυρία, ΙΔ. 648. « Πολλοὶ χωρὶς τοῦ ι γράφουσι τὰς δοτικὰς καὶ ἐκβάλλουσί γε τὸ ἔθος φυσικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον. » ὅπου τὸ *φυσικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον* σημαίνει ὅ,τι τὸ *ἀνεκφώνητον*· ὅτι δὲ καὶ πολὺ πρὸ τοῦ Στράβωνος τὸ ὑπογεγραμμένον ι *ἀργὸν ὀρθογραφικὸν σημεῖον* εἶχε καταντήσῃ, οἴκοθεν δῆλον. Συνέβη δ', ὡς εἰκός, ἡ μεταβολὴ αὕτη μεταξὺ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὰ *tragœdus, comœdus, citharœdus*, ἅτινα ὑποθέτουσιν ἀκόμη τὴν ἑλλ. προφορὰν ωι, εἰς τὴν λατινικὴν μετέβησαν, καὶ τοῦ καθ' ὃν τὰ *ode, rapsodus, prosodia, palinodia, herous, patrous*, ἔνθα ὁ ἁπλοῦς φθόγγος ο ἀντιστοιχεῖ τῷ ἑλλην. ω.

Ὁ *υι* ἴσως διέτρεξε τὰς τρεῖςφάσεις ου, üι καὶ ιι, ἀλλὰ ῥητὰ τεκμήρια περὶ αὐτῶν δὲν ἔχομεν. Πιθανολογεῖται δέ πως ἐκ τῆς παρ' Ὁμήρῳ ὡς βραχείας συλλαβῆς χρήσεως τοῦ υι ἐν τῷ υἱός, Ἰλ. Ζ, 130. Δ, 473. Η, 47. Ρ, 575. μάλιστα δ' ἐκ τῆς διττογραφίας τῶν *μεθύω* καὶ *μεθυίω*, *ὀπύω* καὶ *ὀπυίω*, ἅτινα φυσικώτερον οὕτως ἐξηγοῦνται: ὅτι δηλ. τὰ *μεθυίω*, *ὀπυίω*, *υἱὸς* τὸ πάλαι ὡς *μεθύjω*, *ὀπύjω*, *υjὸς* ἐπροφέροντο· ὕστερον δὲ τὸ j (i), μάλιστα μεταξὺ δύο φωνηέντων, συνεκόπης καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ· πρβλ. τὰ ἀνωτέρω περὶ τῶν διφθόγγων καθ' ὅλου εἰρημένα· πρβλ. καὶ τὸ καθομ. *μύγα* = μύjα = μυῖα. — Ἐν δ' ἐπιγραφαῖς καὶ νομίσμασι τῶν περὶ Χρ. γένν. χρόνων τὸ ὄνομα *υἱὸς* δι' ἁπλοῦ *υ*, ὧδε *υὸς* γεγραμμένον συχνότατα ἀπαντᾷ. Ὅθεν υι = υ = ῠ, τοὐλάχιστον κατὰ τοὺς μετ' Ἀλέξανδρον χρόνους.

Τῶν αυ, ευ, ου ὁ υ πολλαχοῦ ἐκ τοῦ F (v) προῆλθεν ἢ τούτου τόπον ἐπέχει: αὖως (αἰολ. = ἠὼς) ἀντὶ αὔσως ἐκ τῆς ῥ. αFς ἢ Fας καίειν, λάμπειν κ.τ.τ. *αὗος* (ξηρὸς) ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης· *καύσω* = καFσω· *ναῦος* (αἰολ.) = ναFός, νεκός· *αὐτός* = ἀFτός, γραφ. καὶ ἀFυτὸς (ἐν τῇ προεκτεθειμένῃ Δηλίᾳ ἐπιγραφῇ C. I. 10) ἐκ τῆς αυ-αF-αFα (αυκ). *παῦρος* (λατιν. parvus) ἐκ τοῦ παρFος = παFρος κ.τ.λ. *χεύω* (Ἰλ. Η, 86) ὑποτακτ. τοῦ ἀορ. *ἔχευα*, *χεῦαι* = χέFω, ἔχεFα, χέFαι· *εὔκηλος* = ἔFκηλος = Fέκ-ηλος (ἐκ τῆς ῥ. Fακ — Fακ, ὅθεν καὶ ἑκών, ἀFέκων, ἔκητι, ἀFέκητι, *ἦκα* ἤκιστος καὶ) εὔχομαι = ἔFχομαι = Fέχομαι. εὖρος, = ἔFρος ἐκ τῆς ῥ. *vᾱ*(Fα)πνεῖν, ὅθεν καὶ *αὔρα* καὶ *οὖρος* καὶ τὸ παραγ. *οὔριος* κ.τ.λ βουλὴ (αἰολ. βόλλα), ἐκ τοῦ ἀρχ. βολFα = βοFλα. δουρός, γουνὸς ἐκ τῶν δορFὸς — δοF-ρός, *γορFὸς* = *γοFρός*. οὖλος (= ὅλος) ἐκ τοῦ ὅλFος — ὄFλος (σκρ. sarva-s), *νοῦσος* (νόσος) ἐκ τοῦ νόσ Fος = νό-

Digitized by Google

Β΄.) ΣΥΜΦΩΝΟΙ Η ΣΥΜΦΩΝΑ.

Οἱ ἡμιτελεῖς ἢ σύμφωνοι φθόγγοι τῆς Ἑλληνικῆς ἀνέκαθεν μέχρι σήμερον κατά τε τὰ ὄργανα, δι' ὧν προφέρονται, καὶ τὴν διάφορον ποιότητα διατεταγμένοι εἶνε οἱ ἑξῆς:

	Ὑπερῳϊκοί	Ὀδοντικοί	Χειλικοί	
ψιλοί	κ (ϙ)	τ	π	ἄφωνοι ἤτοι ἀκαριαῖοι
μέσοι	γ	δ	β	
δασεῖς	χ	θ	φ	
ἔρρινοι	γ	ν	μ	ἡμίφωνοι καθ' ὅλου ἤτοι συνεχεῖς
ὑγροὶ ἢ ἴδ. ἡμίφωνοι	ρ (j)	λ	F	
συριστικοὶ καὶ συνεφθαρμένοι καὶ διπλοῖ	(s, j γαλλ.)	σ		
	ξ τσ=c ἰταλ.	ζ, τζ	ψ	

Τῶν ἀφώνων καλουμένων μᾶλλον δ' ἀκαριαίων κλητέων οἱ μὲν *ψιλοὶ* κ, τ, π ἐπροφέροντο καὶ πάλαι βεβαίως καθὼς καὶ σήμερον, ὑπὸ ψιλοῦ πνεύματος δηλ. συνοδευομένου τοῦ διὰ τῶν ἀναλόγων ὀργάνων ἐκρηγνυμένου ἀέρος. Ὅτι δ' οἱ αὐτοὶ καὶ πάλαι καθὼς καὶ σήμερον μετὰ τοὺς ὁμοργάνους ἐρρίνους εἰς τοὺς μέσους g, d, b (γερμ. ἢ γαλλ.) μετέβαιναν, ὡς ἐν τοῖς: *τὸν κύριον, τὴν κληρονομίαν, ἔγκαιρος·* προφ. = *τογγύριον, τηγγληρονομίαν, ἔγγαιρος· τὸν πατέρα, τὴν πᾶσαν, ἔμπορος*, προφ. = *τομβατέρα, τημβᾶσαν, ἔμβορος· τὸν τόπον, τὴν τιμὴν, ἐναντίος*, προφ. = *τὸν dόπον, τὴν dιμὴν, ἐνardίος* κ.τ.λ. τοῦτο νὰ μὴ τὸ παραδεχθῶμεν οὐδένα ἀποχρῶντα λόγον ἔχομεν· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐναντίου ἐκτὸς τῆς σημερινῆς προφορᾶς καὶ τὴν διττογράφησιν τοῦ ὀνόμ. *Ἀμπρακία* καὶ *Ἀμβρακία*· ὅθεν καὶ ἕτερόν τι μανθάνομεν, ὅτι τὸ *β* τότε ἀκόμη ὡς *b* ἐπροφέρετο.

Οἱ δὲ *μέσοι* οὕτως ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ὡς τινα *μέσην* μεταξὺ τῶν *σκληροτέρων ψιλῶν* καὶ τῶν *μαλακωτέρων δασέων* ποιότητα τότε ἔχοντες, τ. ἔ. πνευματωδέστεροι μὲν καὶ εὐπροφερτότεροι τῶν ψιλῶν, ψιλώτεροι δὲ καὶ συμπαγέστεροι τῶν δασέων ὄντες, καθὼς δηλ. σήμερον προφέρονται, σχεδὸν ὡς ἡμίφωνοι: ὁ μὲν γ ἐγγὺς τοῦ j (γερμ. ἢ λατιν.) πρὸ τῶν ε ι φθόγγων καί τι σκληρότερον πρὸ τῶν α, ο, ου, ὁ δὲ δ ψελλίζων· ὁ δὲ β σχεδὸν ὡς ὁ F (ν λατιν.)

Digitized by Google

μικρόν τι σκληρότερος, καθὼς δὰ ἀκόμη καὶ σήμερον. Ἄλλα δὲ τεκμήρια τῆς τοιαύτης αὐτῶν προφορᾶς τοῦ μὲν γ ἀρχαιότερα τῶν οὕτως αὐτοὺς ὀνομασάντων, ἐκ τῆς τότε ποιότητός των βεβαίως, ἀλεξανδρινῶν γραμματικῶν δὲν ἔχομεν, ἀλλὰ μόνον ἐκ τοῦ Ἰ. καὶ ΙΑ. μ. Χ. αἴωνος τά: *γερακαραίας* (γρ. — έας) καὶ *γεράκων* παρὰ Κων. τ. Πορφυρογ. καὶ Ἄννῃ Κομνηνῇ = τοῖς *ἱερακαρέας* καὶ *ἱεράκων*, ἔνθα τὸ γ = j. τῶν δὲ λοιπῶν δύο καὶ σύγχρονα καὶ ἀρχαιότερα. Καὶ ὁ μὲν ϐ ὅτι ἤδη πολὺ πρὸ Ἀλεξάνδρου σχεδὸν ὡς F (v λατιν.) ἐπροφέρετο, ἔν τισι κἂν διαλέκτοις, ἀρκούντως πιθανολογεῖται 1) ἐκ τῆς παρὰ Λάκωσι, Κρησὶ καὶ ἄλλοις Δωριεῦσιν ἀντὶ τοῦ F χρήσεώς του ὡς ἐν τοῖς: Εὐρυϐάνασσα ὄν. κύρ. (C. I. 1323 ἐπιγρ. λακ.) = ΕὐρυFάνασσα, *βεστὸν* ἢ *βεττὸν* (Λάκωνες. Ε. Μ. 175, 44) = *Fεσ-τὸν* = ἐσθής, *ἀϐείδω*, ἀείδω (ἀ-Fείδω (Λάκωνες. Ἡσυχ.)· *ϐαλικιώτης*, συνέφηϐος (Κρῆτες. Ἡσυχ.) = *Fαλικιώτης*, *Βαναξίϐουλος* (ἐν Κρητ. ἐπιγρ. 2572. 2577), *ϐείκατι*, εἴκοσι (Κρῆτες· Ἡσυχ.), *ἀϐέλιος*, ἥλιος (Κρῆτες, Παμφύλιοι. Ἡσυχ.), *λαίϐα* ἡ ἀσπὶς παρὰ Κρησί (= λαιά, λατιν. laeva· διότι τῇ λαιᾷ χειρὶ ἐφορεῖτο), *αἰϐετός*, ἀετὸς (Περγαῖοι Ἡσυχ.) = *αἰFετός*, *ϐάδαμαι*, ἀγαπῶ = Fήδομαι, ἥδομαι, *ϐάννας* (Fάννας, Fάναξ) βασιλεὺς παρ' Ἰταλιώταις (Ἡσυχ.) κτλ. ἐν οἷς πιθανώτατα ὁ F μόνον μετεγράφη εἰς ϐ, ἀλλὰ δὲν ἀπεσκληρύνθη εἰς b. Τοιαῦτα καὶ τὰ αἰολικά: *ϐράκεα*, *ϐρόδον*, *ϐροδοπήχεες* παρὰ Σαπφοῖ Ἀποσπ. 70. 68. 65. *ϐράκη*, Θεοκρ. ΚΘ'. καὶ τὰ ἀλλαχόθεν γνωστά: *ϐρήτωρ* *ϐρίσδα*, *ϐρύτηρ*, *ϐρύτις*, *Βρῆσσα* ἀντὶ τῶν *Fράκεα* *Fρόδον*, *Fρήτωρ*, *Fρίσδα* κτλ. καὶ τὰ Ἠλειακὰ Βηλεύς, Βοινώα = Fηλεύς, Foινώα (πρϐλ. Ἀπολλων. π. ἐπιρρ. σλ. 567. Ε. Μ. 426. Γουδιανὸν 404.) Παραλείπω τὰ κοινότερα: *ϐούλομαι*, *ϐρέχω*, *ϐάζω*, *ϐικία*, *ϐία*, *ϐολϐός*, *ϐροϐος*, *ϐαλϐίς*, *νεϐρός*, *λάϐρος* κ. ἄλλα ἀπέναντι τῶν συγγενῶν: volo λατιν. varajâmi σκρ., varsâmi σκρ., vadâmi σκρ. vicia λατιν. vis λατιν. volva λατιν. ervum λατιν. valvae λατ. νεFρός (πρϐλ. λατιν. nov-u-s), λαῦρος (λαF-ρος) κτλ. 2) τὸ ὄνομα τοῦ F (Vau) Ἑλληνιστὶ Βαῦ ἐγράφετο. 3) οἱ Ο'. ἐν τῷ ὀνόματι *Δαϐίδ* διὰ τοῦ ϐ ἀπέδωκαν τὸ ἑϐραϊκὸν *ϐαῦ*. 4) ὁ Στράϐων (σελ. 213. c.) τὸ λατιν. *Novum comum* ἑλληνιστὶ *Νοϐουμκόμουμ* μετέγραψε. Περὶ τὸ 69 μ. Χ. νόμισμά τι τοῦ Νέρωνος φέρει τὴν ἐπιγραφὴν· *Ὀκταϐία Σεϐαστή*. Παραλείπομεν τὰ σύγχρονά τε καὶ μεταγενέστερα *Σέρϐιος*, *Βάρρων*, *Βεστῖνοι* καὶ ἄλλα.

Τοῦ δὲ ϑ ἡ σημερινὴ προφορὰ ἦτον ἤδη πολὺ πρὸ Ἀλεξάνδρου συνήθης, παρά τισι κἂν τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, ὡς δῆλον ἐκ τῆς παρὰ Δάκωσι καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς καὶ ἄλλοις Αἰολεῦσι τε καὶ Δω-

Digitized by Google

φιεῦσι χρήσεώς τῶν σδ, δδ, δ, ἀντὶ τοῦ ζ, ὡς ἐν τοῖς: κωμάδδειν, λάδδοιτο, μουσίδδει (= μυθίζει) πλαγιάδδοντες, φαιρίδδειν (σφαιρίζειν), μᾶδδαν, χρήδδεται κτλ. *Σδεύς* (Ζεύς) *σδυγός*, *σδεύγλα*, *ὅσδος*, κωμάσδω, φροντίσδω, ὀνομάσδω, εἰκάσδω κτλ. *δυζόν*, *δυμόν*, *Δεύς*, κτλ. Ὅθεν δῆλον, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ζ ἦτο συριστικός, ἔπρεπε καὶ ὁ κατὰ διάλεκτον ἀντικαταστάτης του νὰ ἦνε ὁμοιόφθογγος· τοιοῦτος δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ ἦνε, ἂν ἐπροφέρετο ὡς ὁ d (λατιν. γερμαν.).

Ἐκ τούτων λοιπὸν ἱκανῶς ἀποδείχνεται, ὅτι ἡ σημερινὴ προφορὰ τῶν μέσων γ, δ, β κατὰ τοὺς πρὸ Ἀλεξάνδρου χρόνους μερικήν, ὡς φαίνεται, ἀρχὴν λαβοῦσα, κατὰ τοὺς μετ' Ἀλέξανδρον γενικωτέρα ἀπέβη καὶ ἐπὶ τέλους παντοῦ ἐπεκράτησε, χωρὶς ὅμως καὶ ἄρδην νὰ ἐξαφανίσῃ πᾶν ἴχνος τῆς ἀρχαίας σκληροτέρας προφορᾶς. Αὕτη δ' ἦτον οἷα ἡ τῶν γερμ. ἢ γαλλικ. g, d, b, ὡς πιθανολογεῖται 1) ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν φθόγγων φύσεως· διότι οἱ μετὰ τοὺς σκληροὺς ψιλοὺς κ, τ, π, ἀμέσως ἐρχόμενοι μαλακώτεροι ἄφωνοι εἶνε οὗτοι, οἱ g d b· οἱ δ' ἑλληνικοὶ γ, δ, β, ὥσπερ σήμερον προφέρονται, εἶνε ἀκόμη μαλακώτεροι καὶ ὄχι πλέον ἄφωνοι ἤτοι ἀκαριαῖοι, ἀλλ' ἡμίφωνοι ἤτοι συνεχεῖς· 2) ἐκ τῆς διὰ τὸν εἰρημένον λόγον ἔντε ταῖς ἀρίαις καὶ ταῖς ἄλλαις γλώσσαις ὑπάρξεως καὶ μέχρι σήμερον διατηρήσεως τῶν σκληροτέρων g, d, b 3) Ἐκ τῆς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῶν αὐτῶν τούτων δι' ἄλλης ὁδοῦ γενέσεως, τ. ἔ. ἐκ τῶν ὁμοργάνων ψιλῶν διὰ τῶν ἐρρίνων· πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα, ἔνθα καὶ τὸ διττογραφούμενον *Ἀμπρακία* καὶ *Ἀμβρακία*· 4) ἐκ τῆς σήμερον πολλαχοῦ σκληροτέρας, ὡς b, d, προφορᾶς τῶν *β*, *δ*, ὡς ἐν τοῖς: *μβαίνω*, *μβάζω*, *bουβούκι* προφ. = μbκίνω, μbάζω, bουβούκι ἀντὶ τῶν ἐμβκίνω, ἐμβάζω, *βόμβυξ*· δένδρο(ν), *ἄνδρας*, *Ἄνδρος* Ἀνδριώτης, ἀνδρειωμένος προφ. = δένdρο(ν), ἄνdρας, Ἄνdρος, Ἀνdριώτης ἀνdρειωμένος κτλ. Ὁ δὲ Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς (*β'*. μ. Χ. αἰῶνι) εἰς τὰ ἄφωνα συγκαταλέγων τὰ β, γ, δ ἀπέβλεπεν ἴσως ὄχι εἰς τὴν σύγχρονον προφοράν των, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπὸ παλαιοτέρων γραμματικῶν δηλουμένην. Λέγει δ' ἐν τῷ πρὸς τ. γραμματικοὺς *Α'*. *β'* τάδε: « Τῶν δὲ συμφώνων τὰ μὲν ἡμίφωνά ἐστι κατ' αὐτούς, τὰ δὲ ἄφωνα· καὶ ἡμίφωνα μὲν ὅσα δι' (γρ. ἐστίν;) αὐτῶν *ῥοῖζον* ἢ *σιγμὸν* ἢ *μυγμὸν* ἤ τινα παραπλήσιον ἦχον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ἀποτελεῖν πεφυκότα, καθάπερ τὸ ζ, θ, λ, μ, ν, ξ, ρ, ς, φ, χ, ψ, ἢ ὥς τινες, χωρὶς τοῦ θ καὶ φ καὶ χ τὰ λειπόμενα ὀκτώ· ἄφωνα δέ ἐστι τὰ μήτε συλλαβὰς καθ' ἑαυτὰ ποιεῖν δυνάμενα, μήτε ἦχων ἰδιότητας, αὐτὸ δὲ μόνον μετὰ τῶν ἄλλων

Digitized by Google

συνεκφωνούμενον, καθάπερ β, γ, δ, κ, π, τ, ἢ ὡς ἔνιοι καὶ τὸ θ, φ, χ. »

Οἱ *δασεῖς χ, θ, φ.* — Ἐκ τῶν ἄρτι ἐκτεθειμένων λόγων τοῦ Σέξτου καταφαίνεται, ὅτι οἱ δασεῖς χ, θ, φ ἤδη τότε εἰς τὰ ἡμίφωνα καταλεγόμενοι σιγμόν τινα ἀπετέλουν οἷον καὶ σήμερον, ὅ ἐ. ἐπροφέροντο ὅπως καὶ σήμερον. Ἦτο δὲ τότε ὁ β'. μ. Χρ. αἰών. Ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον εἶχαν ἀποβῆ ἡμίφωνοι οἱ δασεῖς, μάλιστα ὁ *θ*, ὡς δῆλον 1) ἐκ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Λάκωσι χρήσεως τοῦ συριστικοῦ σ ἀντὶ τοῦ παρ' ἄλλοις *θ* ὡς ἐν τοῖς *σέλει, σέτω, σηροκτόνε, σιγῆν, ἀγασός, ὀρσά, Ἄσάνα, Ἀσᾶναι, Ἀσαναῖοι* παρ' Ἀριστοφαν. Λυσ. 1080. 1081. 1262. 1004. 1037. 995. καὶ ἀλλ. *τῶ σιῶ σύματος*, Θουκ. ε. 77· *Σειδέκτας, Σείπομπος, Σήριππος* C. I. 1241 — 45. 1265· ἀντὶ τῶν θέλει, θέτω, θηροκτόνε, θιγῆν, ἀγαθός, ὀρθή, Ἀθάνα κτλ. τοῦ *θεοῦ θύματος*, Θεοδέκτας, Θεόπομπος, Θήριππος. Ἡ ἀπὸ τοῦ ΤΗ εἰς σ μετάβασις ἔχει νε πιθανώτατα διὰ μέσου ὅρου, τοῦ σημερινοῦ φθόγγου τοῦ *θ*. 2) τὸν αὐτὸν τοῦτον φθόγγον ἔχει, πιθανώτατα δὲ καὶ τότε εἶχε, καὶ τὸ σημιτικὸν ἦτοι φοινικικὸν γράμμα ⊖, ἐξ οὗ τὸ ἑλληνικὸν ⊗ Θ, ἐπλάσθη. Ἐντεῦθεν ἄρα δῆλον, ὅτι ἤδη τότε, ὅτε παρελάμβαναν οἱ Ἕλληνες τὸ φοινικικὸν ἀλφάβητον, τὸ Θ τὸν σημερινὸν ἤ τινα τούτῳ ἐγγύτατον φθόγγον εἶχεν, εἰ μὴ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, κἂν παρά τισιν, ὕθεν ὕστερον περαιτέρω διεδόθη. Λέγω δὲ παρά τισι, διότι καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους παρὰ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων τὸ Θ ὡς ΤΗ ἐπροφέρετο, ὡς εἶνε νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῆς παρὰ Λατίνοις διὰ τοῦ *th* μεταγραφῆς του· *Thersites, Thyestа, Theopompus, Aegisthus.* Δικαιώζεται δ' ἡ αὐτὴ σχεδὸν προφορὰ μέχρι σήμερον ἐν τοῖς συνδυασμοῖς χτ, φτ, στ, ἀντὶ τῶν χθ, φθ, σθ: ἐπλέχτηκα, ἐχτές. φτάνω, ἐγράφτηκα. ἐγνωρίστηκα, ἀστενής, ὀχτρὸς κτλ. ἀντὶ τῶν ἐπλέχθην, ἐχθές. φθάνω, ἐγράφθην, ἐγνωρίσθην, ἀσθενής, ἐχθρός. τοιοῦτον καὶ ἐφιλεύτηκαν (ὡς ἐφιλέφτηκαν) ἀντὶ ἐφιλεύθησαν κτλ. Ἂν δ' ἔπειτα καὶ εἰς τὴν τῶν ἄλλων δασέων ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἑλληνικῇ γραφῇ διὰ τῶν ΚΗ, ΠΗ παράστασιν ἀποβλέψωμεν, ἐνθυμηθῶμεν δὲ καὶ τὴν διττὴν πάντων γένεσιν, θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν εὔλογον ὑπόνοιαν, μήπως πάντες ἀνέκαθεν δισσοὺς φθόγγους εἶχαν, σκληροτέρους μὲν οἱ ἐκ τῶν ψιλῶν κ, τ, π καὶ τοῦ δασέος πνεύματος (Η) γενόμενοι, μαλακωτέρους δὲ καὶ ἐγγυτέρους πρὸς τοὺς σημερινούς, ἂν μὴ τοὺς αὐτοὺς ἀπαραλλάκτους, οἱ ἐκ τῶν μέσων γ, δ, β καὶ τοῦ Η, ἕως οὗ οἱ τελευταῖοι ἐπεκράτησαν.

Ὅτι δὲ διττὴν ἀρχὴν ἔσχον οἱ δασεῖς δῆλον 1) ἐκ τῶν ἑλληνικῶν: ἐπλέχθην, ἐρρίφθην, στέργηθρον, ἔνθα τὰ χ, φ, θ = ΚΗ, ΠΗ, ΤΗ. ἐ-

Digitized by Google

πράχθην, ἐβλάφθην κ.τ. ὅμ. ἔνθα τὰ χ, φ = γH, βH. 2) ἐκ τῶν σκρ. khôla-s, χωλός, nakha-s, ὄ-νυξ (= ὄ-νυχ-ς), granthâmi, κλώθω, τ. ῥίζης math, ὠθεῖν κινεῖν, ὅθεν μόθος, οἶσθα — vittha, ῥ. phull, ἀναπτύσσεσθαι, ἀνθεῖν, ὅθεν φύλλον, sphalâmi, σφάλλω κ.τ.τ. ἔνθα τὰ ἑλλην. χ, θ, φ ἀντιστοιχοῦσι τοῖς σανσκριτικοῖς kh, th, ph. laghu-s, ἐλαχύς, stighnômi = στείχω, madhu, μέθυ (μέλι καὶ μεθυστικὸν ποτόν), ūdhas, οὖθαρ, andhas (βοτάνη) ἄνθος, dhūmas, θῡμός, bhavâmi, φύω, bhughâmi, φεύγω κτλ. ἔνθα τὰ χ, θ, φ ἀντιστοιχοῦσι τοῖς gh, dh καὶ bh.

Τὸ ἀρχαιότατον ἑλληνικὸν ἀλφάβητον εἶχε καὶ τὸ γράμμα ϙ τὴν αὐτὴν καὶ τὸ λατινικὸν q χώραν ἐπέχον. Τοῦτο ἐνιαχοῦ μὲν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς μεγάλης Ἑλλάδος ἀδιαφόρως ἀντὶ τοῦ κ ἐξελαμβάνετο, καὶ οὕτω δὴ κεῖται καὶ ἐν ταῖς ἐπιγρ. C. I. 37 (κυμαίᾳ), 43 (λευκαδίᾳ). Ηορϙον = ὅρκον. Μενεσιϙράτος = Μενεσικράτους. ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς C. I. 7. 167 κεῖνται ἀμφότερα, καὶ τὸ ϙ καὶ τὸ κ : 7, Πάϙων, 166 *Λυϙοδόρκος*. Τοῦτο παρέχει τὴν ὑποψίαν μήπως τὸ ϙ παρά τισι τῶν Ἑλλήνων ἢ παλαιότερον καὶ παρὰ πᾶσιν εἶχέ τινα συνεφθαρμένον φθόγγον, οἷον ὁ λατιν. qu. Ἐπιβεβαιώνεται δέ πως ἡ ὑποψία αὕτη ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τῶν εἰρημένων ὀνομάτων, ὧν τὸ μὲν Πάϙων συγγενεύει τῷ σανσκρ. pakâmi, ἕψω, λατιν. coquo, τοῦ δὲ *Λυϙοδόρκος* τὸ πρῶτον μέρος λύκο-ς τῷ σκρ. vṛkas λατιν. lupus (τοῦτο πιθανῶς διῆλθε διὰ τοῦ μέσου luquus)· ἐνταῦθα δηλ. τὸ ϙ ἀντιστοιχεῖ τῷ λατιν. *qu*

Ἕκαστον τῶν τριῶν ὀργάνων ἔχει ἀνὰ ἕνα ἔρρινον, ὧν ὁ μὲν ὀδοντικὸς καὶ ὁ χειλικὸς ἴδια σημεῖα ἔχουσι, τὰ ν καὶ μ· τὸ δὲ ὑπερῴῑον ἢ λαρυγγικὸν παρίσταται συνήθως διὰ τοῦ ὁμοργάνου μέσου γ: ἄγγελος, ἐγγύς, ἀγκάλη, ἄγχι, ἴνδαλμα, ἄνθος· πίμπρημι, στρόμβος, ῥάμφος κτλ. Ἀλλ' ἐνίοτε ἐν ἀρχαιοτέραις τε καὶ νεωτέραις ἐπιγραφαῖς, ἴσως κατ' ἰδιοτροπίαν γραφῆς ἢ καὶ ἄντικρυς ἀνορθογραφίαν, ἀπαντᾷ τὸ ν καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν δύο: C. I. 3 *ἀμενΠΗές*, 11 *Ὀλύνπιοι*, 22 *ἐνγύς*, 41 *ἔνκαιρος*, 90 *πένπτης*, 165 *Κλεόνβροτος*.

Τῶν δύο ὑγρῶν καλουμένων προγενέστερος μὲν καὶ τραχύτερος εἶνε ὁ ρ, μεταγενέστερος δὲ καὶ μαλακώτερος ὁ λ. Τοῦτον τὸν χαρακτῆρά των προσφυέστατα διαγράφει Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς λέγων (π. συνθ. ὀνομ. 14): « ἡδύνει μὲν γὰρ (τὴν ἀκοὴν) τὸ λ καὶ ἔστι τῶν ἡμιφώνων γλυκύτατον· τραχύνει δὲ τὸ ρ καὶ ἔστι τῶν ὁμογενῶν γενναιότατον »· πρβλ. καὶ Εὐστάθιον σλ. 1106. Τραχύτατος δ' ἦτον ὁ ρ πλὴν τῶν δύο ἐκείνων *ῥάρος* καὶ *ῥάριον*, Ὕμνῳ εἰς Δήμ. 450· ἦτ-

Digitized by Google

τον δὲ ὁ ἐν μέσῃ καὶ ληγούσῃ τῇ λέξει. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς τοῦ ἐναρκτικοῦ μείζονος τραχύτητος μαρτυρεῖ τό τ' ἐν τῇ γραφῇ συνοδεῦον αὐτῷ σημεῖον τοῦ δασέος πνεύματος καὶ ὁ διπλασιασμός του, φωνήεντος ἡγουμένου κατὰ πρόθεσιν ὡς: ῥίπτω, ῥάπτω, ῥητός — ἐρριπτον, ἔρραψα, ἄρρητος. Διὰ τοῦ διπλασιασμοῦ τούτου οἷόν τινα σύρασιν καὶ πῆξιν ἐλάμβανε τὸ δασὺ πνεῦμα. Ὅθεν πολλῆς τινος ἀληθείας δὲν φαίνεται νὰ ἔχηται ὁ γραμματικὸς κανών: « τὸ ῥῶ ἐὰν δισσὸν γένηται ἐν μέσῃ λέξει, τὸ μὲν πρῶτον ψιλοῦται, τὸ δὲ δεύτερον δασύνεται: οἷον ἐπίῤῥημα, ἄῤῥωστος, συῤῥάπτω κτλ. ψιλοῦται δὲ τὸ μὲν πρῶτον, διότι οὐδέποτε συλλαβὴ ἑλληνικῆς λέξεως εἰς δασὺ λήγει· τὸ δὲ δεύτερον δασύνεται, διότι φίλαρχός ἐστιν ἡ δασεῖα (!). » Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ ἐναρκτικὸς ρ διὰ ταύτης τῆς δασύτητος καὶ τραχύτητός του καὶ προηγουμένης λέξεως τὸ τελικὸν φωνῆεν ἔν τε τῷ δακτυλικῷ ἑξαμέτρῳ καὶ ἐν τῷ ἰαμβικῷ τριμέτρῳ τῶν δραματικῶν καὶ ἐν τοῖς ἀναπαίστοις θέσει μακρὸν ποιεῖ, ὡς Ἰλ. Ω, 755: *πολλὰ ῥυστάζεσκεν* Ἀριστοφ. Πλούτῳ 1065 τοῦ προσώπου *τὰ ῥάκη* Νεφ. 343: *αὗται δὲ ῥῖγας* ἔχουσιν κτλ. πολλάκις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει φωνήεντος προκειμένου δὲν διπλασιάζεται χάριν τοῦ μέτρου, ὡς ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς: *ἔρεζον, ἔρεξε, ἀμφιρύτη* κ. ἀλλ. τῷ Σοφοκ. Ἀντιγ. 950: χρυσορύτους, καὶ τῷ Ἀριστοφ. Θεσμ. 665. διάριψον.

Τὸ δασὺ τοῦ ἐναρκτικοῦ ρ πολλαχοῦ καὶ ἐτυμολογικὴν σημασίαν ἔχει, τ. ἔ. ἐπέχει τόπον συμφώνου τινὸς ἐκπεσόντος, ὡς ἐν τοῖς *ῥέπω* = σκρ. sarpâmi, λατιν. serpo, ῥοφέω, λατιν. sorbeo. ῥήγνυμι, λατιν. frango. ῥιγέω, λατ. frigeo· ῥί(ν)ς, σκρ. ghrâna-m (μύτη). ῥῖπος = λατιν. scirpus· ῥόδον, αἰολιστ. βρόδον· ῥινός = Fρινός (πρβλ. ταλάFρινος, ταλαύρινος)· ῥέγχω = Fρέγχω, λατιν. rugio κτλ. — Ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης καὶ ἡ τοῦ ἐναρκτικοῦ ρ δασύτης ἀπεσβέσθη, καθὼς καὶ ἡ τῶν φωνηέντων.

Ἡ δ' ὑπὲρ τὸν *λ* προτερότης του μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτέραις τῶν συγγενῶν γλωσσῶν καὶ ταῖς προτέραις ἡλικίαις ἢ τραχυτέραις διαλέκτοις ἐπικρατήσεώς του. Οὕτω π. χ. ἀντὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν λανθάνω — lateo, φλέγω — fulgeo, λείπω — linquo, πλέκω — plecto, πέλεκυς, λύκος — lupus, ὅλος — τοῦ ὀσκικοῦ sollus, πλατύς — latus, ἥλιος — sol, πολύς, πόλις κτλ. εἶνε τὰ σανσκριτικά: rahâmi (ἐγκαταλείπω) bhragâmi, rêk'âmi, prnak'mi, paraçus, vrkas, sarvâs, prthus, sûrjas (ἐκ τοῦ svârjas), parus, purî. κτλ. Ὁμοίως ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκ τῆς μιᾶς ῥίζης *κρυ* προῆλθαν τὰ δύο *κλύω* καὶ *ἀκροῶμαι* (= ἀ-κρυF-α-ο-μαι), ἐκ τῆς

Digitized by Google

πράχθην, ἐβλάφθην κ.τ. ὅμ. ἔνθα τὰ χ, φ = γH, δH. 2) ἐκ τῶν σκρ, khôla-s, χωλός, nakha-s, ὄ-νυξ (= ὄ-νυχ-ς), granthâmi, κλώθω, τ, ῥίζης math, ὠθεῖν κινεῖν, ὄθεν μόθος, οἶσθα — vittha, ῥ. phull, ἀνα-πτύσσεσθαι, ἀνθεῖν, ὄθεν φύλλον, sphalâmi, σφάλλω κ.τ.τ. ἔνθα τὰ ἑλλην. χ, θ, φ ἀντιστοιχοῦσι τοῖς σανσκριτικοῖς kh, th, ph. laghu-s, ἐλαχύς, stighnômi = στείχω, madhu, μέθυ (μέλι καὶ μεθυστικὸν ποτόν), ūdhas, οὖθαρ, andhas (βοτάνη) ἄνθος, dhūmas, θῦμός, bhavâmi, φύω, bhughâmi, φεύγω κτλ. ἔνθα τὰ χ, θ, φ ἀντιστοιχοῦσι τοῖς gh, dh καὶ bh.

Τὸ ἀρχαιότατον ἑλληνικὸν ἀλφάβητον εἶχε καὶ τὸ γράμμα ϙ τὴν αὐτὴν καὶ τὸ λατινικὸν q χώραν ἐπέχον. Τοῦτο ἐνιαχοῦ μὲν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς μεγάλης Ἑλλάδος ἀδιαφόρως ἀντὶ τοῦ κ ἐξελαμβάνετο, καὶ οὕτω δὴ κεῖται καὶ ἐν ταῖς ἐπιγρ. C. I. 37 (κυμαίᾳ), 43 (λευκαδίᾳ). Ϙορϙον = ὅρκον. Μενεσιϙράτος = Μενεσικράτους. ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς C. I. 7. 167 κεῖνται ἀμφότερα, καὶ τὸ ϙ καὶ τὸ κ : 7, Πάϙων, 166 *Λυϙοδόρκος*. Τοῦτο παρέχει τὴν ὑποψίαν μήπως τὸ ϙ παρά τισι τῶν Ἑλλήνων ἢ παλαιότερον καὶ παρὰ πᾶσιν εἶχέ τινα συνεφθαρμένον φθόγγον, οἷον ὁ λατιν. qu. Ἐπιβεβαιώνεται δέ πως ἡ ὑποψία αὕτη ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τῶν εἰρημένων ὀνομάτων, ὧν τὸ μὲν Πάϙων συγγενεύει τῷ σανσκρ. pakâmi, ἔψω, λατιν. coquo, τοῦ δὲ *Λυϙοδόρκος* τὸ πρῶτον μέρος λύκο-ς τῷ σκρ. vṛkas λατιν. lupus (τοῦτο πιθανῶς διῃθε διὰ τοῦ μέσου luquus)· ἐνταῦθα δηλ. τὸ ϙ ἀντιστοιχεῖ τῷ λατιν. *qu*

Ἕκαστον τῶν τριῶν ὀργάνων ἔχει ἀνὰ ἕνα ἔρρινον, ὧν ὁ μὲν ὀδοντικὸς καὶ ὁ χειλικὸς ἴδια σημεῖα ἔχουσι, τὰ ν καὶ μ· τὸ δὲ ὑπερῷον ἢ λαρυγγικὸν παρίσταται συνήθως διὰ τοῦ ὁμοργάνου μέσου γ: ἄγγελος, ἐγγύς, ἀγκάλη, ἄγχι, ἴνδαλμα, ἄνθος· πίμπρημι, στρόμβος, ῥάμφος κτλ. Ἀλλ' ἐνίοτε ἐν ἀρχαιοτέραις τε καὶ νεωτέραις ἐπιγραφαῖς, ἴσως κατ' ἰδιοτροπίαν γραφῆς ἢ καὶ ἀντικρυς ἀνορθογραφίαν, ἀπαντᾷ τὸ ν καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν δύο: C. I. 3 *ἀμερΠΗς*, 11 *Ὀλόνπιοι*, 22 *ἐγγύς*, 41 *ἔνκαιρος*, 90 *πένπτης*, 165 *Κλεόνβροτος*.

Τῶν δύο ὑγρῶν καλουμένων προγενέστερος μὲν καὶ τραχύτερος εἶνε ὁ ρ, μεταγενέστερος δὲ καὶ μαλακώτερος ὁ λ. Τοῦτον τὸν χαρακτῆρά των πρυσφυέστατα διαγράφει Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς λέγων (π. συνθ. ὀνομ. 14): « ἡδύνει μὲν γὰρ (τὴν ἀκοὴν) τὸ λ καὶ ἔστι τῶν ἡμιφώνων γλυκύτατον· τραχύνει δὲ τὸ ρ καὶ ἔστι τῶν ὁμογενῶν γενναιότατον »· πρβλ. καὶ Εὐστάθιον σλ. 1106. Τραχύτατος δ' ἦτον ὁ ρ πλὴν τῶν δύο ἐκείνων *ῥάρος* καὶ *ῥάριον*, Ὕμνῳ εἰς Δήμ. 450· ἦτ-

Digitized by Google

τον δὲ ὁ ἐν μέσῃ καὶ ληγούσῃ τῇ λέξει. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς τοῦ ἐναρκτικοῦ μείζονος τραχύτητος μαρτυρεῖ τό τ' ἐν τῇ γραφῇ συνοδεῦον αὐτῷ σημεῖον τοῦ δασέος πνεύματος καὶ ὁ διπλασιασμός του, φωνήεντος ἡγουμένου κατὰ πρόθεσιν ὡς: ῥίπτω, ῥάπτω, ῥητός — ἔρριπτον, ἐρράψα, ἄρρητος. Διὰ τοῦ διπλασιασμοῦ τούτου οἱόν τινα σύγκασιν καὶ πῆξιν ἐλάμβανε τὸ δασὺ πνεῦμα. Ὅθεν πολλῆς τινος ἀληθείας δὲν φαίνεται νὰ ἔχηται ὁ γραμματικὸς κανών: « τὸ ῥῶ ἐὰν δισσὸν γένηται ἐν μέσῃ λέξει, τὸ μὲν πρῶτον ψιλοῦται, τὸ δὲ δεύτερον δασύνεται: οἷον ἐπίῤῥημα, ἄῤῥωστος, συῤῥάπτω κτλ. ψιλοῦται δὲ τὸ μὲν πρῶτον, διότι οὐδέποτε συλλαβὴ ἑλληνικῆς λέξεως εἰς δασὺ λήγει· τὸ δὲ δεύτερον δασύνεται, διότι φίλαρχός ἐστιν ἡ δασεῖα (!). » Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ ἐναρκτικὸς ρ διὰ ταύτης τῆς δασύτητος καὶ τραχύτητός του καὶ προηγουμένης λέξεως τὸ τελικὸν φωνῆεν ἔν τε τῷ δακτυλικῷ ἑξαμέτρῳ καὶ ἐν τῷ ἰαμβικῷ τριμέτρῳ τῶν δραματικῶν καὶ ἐν τοῖς ἀναπαίστοις θέσει μακρὸν ποιεῖ, ὡς Ἰλ. Ω, 755: *πολλὰ ῥυστάζεσκεν* Ἀριστοφ. Πλούτῳ 1065 τοῦ προσώπου *τὰ ῥάκη* Νεφ. 343: *αὗται δὲ ῥῆγας* ἔχουσιν κτλ. πολλάκις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει φωνήεντος προκειμένου δὲν διπλασιάζεται χάριν τοῦ μέτρου, ὡς ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς: *ἔρεζον, ἔρεξε, ἀμφιρύτη* κ. ἀλλ. τῷ Σοφοκ. Ἀντιγ. 950: *χρυσορύτους*, καὶ τῷ Ἀριστοφ. Θεσμ. 665. διάριψον.

Τὸ δασὺ τοῦ ἐναρκτικοῦ ρ πολλαχοῦ καὶ ἐτυμολογικὴν σημασίαν ἔχει, τ. ἔ. ἐπέχει τόπον συμφώνου τινὸς ἐκπεσόντος, ὡς ἐν τοῖς *ῥέπω* = σκρ. sarpâmi, λατιν. serpo, ῥοφέω, λατιν. sorbeo. ῥήγνυμι, λατιν. frango. ῥιγέω, λατ. frigeo· ῥί(ν)ς, σκρ. ghrâna-m (μύτη). ῥῖπος = λατιν. scirpus· ῥόδον, αἰολιστ. ϝρόδον· ῥινός = Fρινός (πρβλ. ταλάFρινος, ταλαύρινος)· ῥέγχω = Fρέγχω, λατιν. rugio κτλ. — Ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης καὶ ἡ τοῦ ἐναρκτικοῦ ρ δασύτης ἀπεσβέσθη, καθὼς καὶ ἡ τῶν φωνηέντων.

Ἡ δ' ὑπὲρ τὸν *λ* προτερότης του μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτέραις τῶν συγγενῶν γλωσσῶν καὶ ταῖς προτέραις ἡλικίαις ἢ τραχυτέραις διαλέκτοις ἐπικρατήσεώς του. Οὕτω π. χ. ἀντὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν λανθάνω — lateo, φλέγω — fulgeo, λείπω — linquo, πλέκω — plecto, πέλεκυς, λύκος — lupus, ὅλος — τοῦ ὀσκικοῦ sollus, πλατύς — latus, ἥλιος — sol, πολύς, πόλις κτλ. εἶνε τὰ σανσκριτικά: rahàmi (ἐγκαταλείπω) bhragâmi, prnak'mi, paraçus, vrkas, sarvàs, prthus, sûrjas jas), parus, purî. κτλ. Ὁμοίως ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκ τοῦ προῆλθαν τὰ δύο *κλύω* καὶ *ἀκροῶμαι* (= ἀ-κροϝ

Digitized by Google

πρᾶ (πληροῦν) πίμπλημι καὶ πίμπρημι, ἐκ τῆς *ραγ* ἀρκέω (ἀρήγω) καὶ ἀλέξω, ἐκ τῆς *μαργ* (σκρ. mrg´) ἀμέργω (καθομ. ἁρμέγω) καὶ ἀμέλγω, ἐκ τῆς *κρᾶ* κλάω καὶ (κέ-καρ-μαι) κείρω, κρᾶρος καὶ κλᾶρος (κλῆρος), ἐκ τῆς *ρυκ* λύχνος καὶ ῥύχνος (τῶν Χίων), ἐκ τῆς *γαρ* γαρύω (γηρύω), γρῶσσα (= γλῶσσα παρὰ Τζάκωσι) καὶ γελάω, ἀ-γ-γέλ-λ-ω (;), γλῶσσα κτλ.

Καὶ ἡ ἑλληνική, καθὼς καὶ ἡ ἀδελφή της, εἶχέ τε καὶ ἔχει ἀκόμη μέχρι σήμερον τοὺς ἡμιφώνους φθόγγους ι (= j γερμ.) καὶ F (v λατιν. W γερμ.). Ἀλλ᾽ ἀμφοτέρων ἡ ἐπικράτεια πολλαχῶς περιωρίσθη παντελῶς ἐξαφανισθέντων ἢ εἰς ἄλλους φθόγγους ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πνεύματα (᾽ ῾) μεταβάντων. καὶ ὁ μὲν j μετέβη ά.) εἰς τὸν συγγενῆ φωνήεντα ι πολλαχοῦ ἐν ἀρχομένῃ τε καὶ μέσῃ τῇ λέξει: *ἰάπτω* σκρ. japajâmi (ἵέναι ποιῶ) ἐκ τῆς ῥίζης jâ, ὅθεν καὶ τὰ *ἰέναι* καὶ *ἵημι* (= παλ. jijâ μι) *ἰάομαι* καὶ *ἰητὸς* ἐκ τῆς ῥ. ju, ὅθεν καὶ τὸ λατ. juvare· ἡ νεωτέρα ἀντὶ τοῦ *ἰατρός*, Ἰατρὸς (jατρός) προφέρουσα ἐπανέκαμψέ πως εἰς τὸν ἀρχαῖον τύπον. *ειρατέρες* (=τῷ λατιν. janitrices), ὅπου καὶ μετετέθη ὁ ἐκ τοῦ j ι: ει = ιε. πότνια = πότνjα, ὅθεν καὶ συγκοπῇ τοῦ j τὸ *πότνα* = τῷ σκ. pâtnî δέσποινα· ποιήτρια — ποιητ(ε)ρjα· ἱέρεια — ἱερEjα — ἱερεF-jα κτλ. Ἐν δὲ τοῖς: μάκαιρα — μακαρ-jα, — μέλαινα — μελανjα, γενέτειρα — γενετερ-jα κ.τ.ὁμ. καὶ μετετέθη ὁ ἐκ τοῦ j ι. β΄.) μετέβη εἰς ζ. οὗ παραδείγματα ἐν τοῖς περὶ τοῦ ζ. γ΄.) εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα: *ἅγιος, ἁγνός, ἅζομαι* ἐκ τῆς ῥ. jag (σκρ. jag´âmi, τιμῶ)· *ἧπαρ* = jakrt (σκρ), jecur (λατιν). *ὥρα* = jare (ζενδ., ἔτος), jer γοτθ. jaro (βοημικὸν, ἔαρ). ἐν δὲ τῇ καθομιλ. ἄγουρος = ἄωρος, καὶ ἄjωρος ὁ j εἰς γ ἀπεσκληρύνθη. *ὑσμίνη* ἐκ τῆς ῥ. judh μάχεσθαι, ἵέναι ἀντὶ jijeναι (ῥ. je — ju), *ὑμεῖς* σκρ. ἀφαιρ. ju-smât ἐκ τῆς ῥ. ju κτλ. — δ΄.) εἰς F ἐν τοῖς: Fότι = jοτι = δτι (ἐκ τοῦ δ — ja — d σκρ. καὶ τί) ἐν τῇ ὑπὸ Οἰκονομίδου Λοκρικῇ ἐπιγραφῇ. Γαλικιώτης (= Βαλικιώτης ἔφηβος, Κρῆτες, Ἡσυχ.) = ἡλικιώτης = jadrças, σκρ. έ) ἄρδην ἐξηφανίσθη ἐν τοῖς ἥτος = ἡήτος, ἥπιος ἀντὶ ἰήπιος ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ ἰήτος ῥίζης, καὶ ἄλλο τι ἄλλο. Ὁμοίως καὶ ἐν μέσῃ τῇ λέξει ἐκ τῆς ἀρχαίας καταλήξεως τῆς γενικῆς τῆς ά. καὶ β΄. κλίσεως: Αἰνειαο — Αἰνείαjο — Αἰνεία-σjο· Ἀτδαο — Ἀτδα-jο — Ἀτδ σjο. Πηληϊάδεω — Πηληϊά-δαο — Πηληϊάδα-jο· λόγου — λόγοο — λόγο jo — λόγο-σjο· διότι τὸ πλῆρες τῆς γενικῆς ἐπίθεμα παλαίτατα ἦτο τὸ σjο, ὅθεν πρωϊμώτατα συνεκόπη τὸ σ, ὕστερον δὲ τὸ j ἢ καὶ αὐτὸ συνεκόπη ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἡ μετέβη εἰς ι καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου ο εἰς οι

Digitized by Google

συνηρέθη, ὡς ἐν τοῖς: Ὀλυμπίοιο, ἀδοῖο, ἀργυρέοιο διοῖο κτλ. Ὡσαύτως συνεκόπη καὶ ἐκ τῶν εἰς αω, έω καὶ όω ῥημάτων, ἅτινα τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς αjω, ejω, ojω ἔληγαν, ὡς δῆλον ἄχι μόνον ἐκ τῶν ἀντιστοίχων σανσκριτικῶν ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑλληνικῶν ὀκνείω (= ὀκνέω), *κεικείω*, *ὑμνείω*, *πενθείετον*, *ἐτελείετο* (= ἐτελε-j-ετο). τοιαύτην ἀρχὴν ἔχουσι καὶ τὰ *μεθυίω*, *ὀπυίω*, ὅθεν ὕστερον κατὰ συγκοπὴν τὰ *μεθύω*, *ὀπύω*. γ'.) ἐξωμοιώθη τῷ προηγουμένῳ ἐν τοῖς στέλλω (στέλ-jω), φθέρρω (αἰολ. = φθέρ-jω — φθείρω)· στερρός, βορρᾶς ἐκ τῶν στερ-jός, βορ-jάς, ὡς καὶ τώρα ἀκόμη λέγονται. *κέρρος*, *στέρρος* αἰολ. = τοῖς ἀττ. *κερός*, *στερός* καὶ τοῖς Ἰων. *κειρός* ἢ *κερσός*, *στειρός*, ἐκ τῶν κερ-jός στερ-jός· *μέσσος*, *περισσός*, *τόσσος*, *ὅσσος* ἐκ τῶν μετ-jος (μεσ-jος), περι-τjος (περί-σjος), καθὼς καὶ σήμερον προφέρεται, τό-τjος (τό-σjος), ὅ-τjος (ὅ-σjος) κτλ. ἔπειτα ἐν τοῖς: Θρᾷσσα, Κίλισσα, θῆσσα, βῆσσα, ἄνασσα κ. ἄλλοις τοιούτοις ἐκ τῶν Θρᾴκ-ja, Κίλικ-ja, θητ-ja, βηθ-ja, ἄνακ-ja κλ. ἐν τοῖς: *ἧσσων*, *μάσσων*, *ἐλάσσων*, *βάσσων*, *κρέσσων* ἐκ τῶν *ἥκ-jων*, *μάκ-jων*, *ἐλάχ-jων*, *βάθ-jων*, *κρετ-jων* κλ. Σήμερον δ' ἐν τῇ καθομιλουμένῃ πολλαχοῦ ἀκούεται ὁ ἡμίφωνος φθόγγος j: κακjά (= κακή), Κρητικjά (= Κρῆσσα), *σφηκjά*, *μυρμηκjά*, *ποδjά*, *παπαδjά*, *μηλjά*, τρανταφυλ-λjά κ.τ.τ. ἔπειτα ἐν τοῖς *πεικαjεις*, *διψάjεις*, *ἀγαπάjεις* κ.τ.τ. κατὰ διάλεκτον λεγομένοις· πρβλ. καὶ τὰ ἀνωτερω σποράδην παρερριμενα παραδείγματα· πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ τὸ γ εἰρημένα *γεράκιν*, *γερακαραία* βυζαντινά. Ἔτι δ' ἀρχαιότερα παραδείγματα τούτου τοῦ φθόγγου καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἐξέθεσα ἐν τῇ ἰδίᾳ περὶ τοῦ j διατριβῇ μου, εἰς ἃ προσθετέον καὶ τὸ *υἱός*, ὅπερ τετράκις παρ' Ὁμήρῳ ὡς *ὑjός* προφερόμενον ἀπαντᾷ ἐν τοῖς περὶ τοῦ *υ* προεκτεθειμένοις χωρίοις.

Ὁ δὲ *F* ά.) μετέβη εἰς β ὡς b προφερόμενον, ἢ καὶ ἁπλῶς μετεγράφη εἰς β ὡς F, λατιν. v προφερόμενον· πρβλ. τὰ περὶ τοῦ *β* προειρημένα. β'.) μετέβη ἢ μετεγράφη εἰς υ ἐν τοῖς οὗσιν ἢ φαινομένοις διφθόγγοις αυ, ευ, ου. Ὅθεν πρβλ. τὰ περὶ τούτων. γ'.) ἀπεσκληρύνθη εἰς π ἢ φ ἐν τοῖς Πάξος = ϝάξος = Φάξος (πόλις Κρητικὴ) ἐκ τῆς *Fακτῆς* γῆς ἢ ἐδάφους. *ἀμπέσαι*, ἀμφιέσαι (Ἡσύχ.) = ἀμ-Πέσαι, ἀμ-Φέσαι (Φέννυμι), *ἀπελλάζειν* (ἐκκλησιάζειν) = ἀ-Fελλάζειν· ἔσ-περος, ὄφρα, τόφρα, περὶ ὧν ἐν τοῖς περὶ ἐπιρρ. ἐλέχθη. *σφεῖς* ἐκ τῆς ῥ. *σFε* (sva), φορμός = Fορμός (Fερ — Fείρω). ψαφαρός = ψαυαρός = ψαF αρός. λαίφα (ἀσπὶς) = λατιν. laeva, λαιῶν. λαίβα. *φολκός* = *Fολκός* (ῥ. Fελχ = ἕλκω). *φοξός* = Fοξός (ῥ. vaks = αὐξ), ὅθεν καὶ *ὀξύς*· καὶ

Digitized by Google

εἴτι ἄλλο. δ΄.) Εἰς μ ἐν τοῖς: ἀμνός = ἀF-νός = λατιν. ov-is, σκρ. av-is, μύρμηξ, λατιν. *formica* σκρ. *valmîkas* (μυρμηκιά), *μαλλός*, λατιν. *vellus*. μὶν = Fιν (αἰτιατ. τῆς ῥ. σFα — Fα), μέλδων, ἐπιθυμῶν (Ἡσύχ.) = Fέλδων συγγ. τοῦ *ἐFέλδωρ*. *πιμελή* σκρ. pîvaras, μοχλός — ὀλ λός (ῥ. vah, σκρ. Fεχ — Foχεῖν), μέχις = Fέχρις, παλ. Fάχρις, ὅθεν *ἄχρις* κτλ. ε.) ἐξωμοιώθη τῷ παρακειμένῳ συμφώνῳ ἐν τοῖς *τέτταρες* ἐκ τοῦ τέτFαρες, σκρ. k'atvâra, λατιν. quatuor, ἵππος = ἰπ Fος, equus, σκρ. açva-s. *ἄδδην*, *ἀδδηκότες* = ἄFδην, ἀFδηκότες. ἀδδεής, ἔδδεισαν, *περιδδείσαν*, ὑποδδείσας = ἀδFεής, ἔδFεισαν κτλ. ἔννεπε = ἔνFεπε. ἐννοσίγαιος = ἐνFοσίγαιος. πολλός = πολ-Fός (ὅθεν καὶ πουλύς) κτλ. ς΄.) ἀπερρευστώθη εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα ἐν τοῖς: ἕσπερος, λατιν. vesper(us), πενταέτηρις (= πεντα-Fετηρίς) ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξιν. ἑστία λατ. vesta· ἑκών, ἧκα (ὅθεν καὶ ἥσσων καὶ ἥκιστα) ἐκ τῆς ῥ. Fακ — Fεκ, ὅθεν καὶ ἑκηλος καὶ εὔκηλος καὶ εὔχομαι κ.τ.τ. ὅπλον, γερμ. Waffen (ῥ. Fαπ) κ. ἄλλοις καὶ ἐν μέσῃ τῇ λέξει πολλάκις εἰς τὸ c μεταβὰς ἐκάτυνε τὸν πρὸ αὐτοῦ ψιλὸν ἢ μέσον: θύρα, λατ fores, σκρ. dvâra-m. θεός, deus, σκρ. dêvas (κυρ. ὁ λάμπων, φαίνων) φιάλη = πιFάλη, φιαρός = πιFαρός, σκρ pîvaras, βλέφαρον = βλέπ-Fαρον, φράζω = πρακFαδ-jω (πρα = πρό, Fαδ = βαζω, ᾄδω) κτλ. — ζ΄.) εἰς τὸ ψιλὸν πνεῦμα ἐν τοῖς: ἄγνυμι (ῥ. Fαγ, ὅθεν ἔαγον = ἔFαγον), ἄναξ = Fάναξ (Ἰταλιωτ. βάννα;) καὶ ἀνήρ, ἄστυ (Fάστυ), ἧθος καὶ ἔθνος, εἶδον (Fιδ — λατιν. video), εἴκοσι = αἰολ. Fίκατι, ἰός, ἴς (= Fιὸς = βιός, vis), οἶκος, οἶνος κλ. — ἡ.) Ἡ συλλαβὴ Fα (va) ποῦ μὲν συνερέθη εἰς ὦ (αἰολ. καὶ ὐ), ποῦ δ΄ εἰς αυ (ευ, ου) μετέβη, ποῦ δ΄ εἰς ᾱ, η, ω: ὕδω (= ᾄδω) σκρ. vadâmi, λέγω, ὑμνέω σκρ. vapâmi (γερμ. weben), συρίσσω (= τῷ ἀρχαϊκωτέρῳ καθομιλουμένῳ σφυρίζω) σκρ. svaràmi, ὑγιὴς λατ. vegetus, ὕδωρ λατιν vadum κτλ. αὔξω ῥ. vaks (γερμαν. wachsen), αὖρα, οὖρος, εὖρος ἐκ τῆς αF-Fα πνεῖν, ὅθεν καὶ *ἀFήρ*, *αὐδή*, *αὐδάω*, ἐκ τῆς *vad* λέγειν· αὖως (αἰολ.), ἄFωρ (λακων), ἠώς (ἰωνικ), ἕως (ἀττ) ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ῥίζης Fας καίειν κ.τ.τ. ὅθεν καὶ τὰ. αὔω, εὔω, αὖος, αὐαίνω, *εὐλή*, *οὐλή*, *οὐλαμός*. *οὖλος* (δασύς), οὖρος (φύλαξ), *εὑρίσκω*, *εὐρύς*, *αὐλός*, *αὖλαξ* (δωρ. ὦλαξ), *αὐλών*, *οὐρανὸς* ἐκ τῆς ῥ. var ἢ val κατὰ τὰς ποικίλας σημασίας της, αἵτινες εἶνε: *καλύπτειν*, *κυρτοῦν*, *κάμπτειν*, *ἑλίσσειν*, *κυλίειν* ἔπειτα *ἕλκειν*, *σπᾶν*, *τυγχάνειν*, *εὑρίσκειν* κτλ. — θ΄.) εἰς ι (j) ἐν τοῖς: *Ἰάνειρα*, *Ἰάρασσα*, ἐκ τῶν Fάνειρα. Fάρασσα· *ἴραξ*, λακων. *βάρβαξ*· ἴωλακα = αὔλακα· Ἴακχος = Βάκχος· *ἰωγὴ* ἐκ τοῦ Fάγνυμι κτλ. — ι.) εἰς ο ἐν τοῖς Ὄαξος, Ὀλ-

Digitized by Google

ἕυλος, Ὄιλεύς, ἐκ τῶν Fᾶξος, Fίτυλός, Fιλεύς. *δοάρ* = δFάν, δFην = δήν, πολὺν χρόνον, κτλ.

Τὸν φθόγγον F ἔχουσι σήμερον 1) τὸ υ τῶν *αυ*, *ευ* πολλαχοῦ ἐκ τοῦ F προελθόν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων. 2) τὸ β μικρόν τι σκληρότερον, ἐνιαχοῦ καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ F προελθόν, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη. τὸ δὲ γράμμα F ἤδη ἐν τῷ ἰωνικῷ καὶ ἀττικῷ ἀλφαβήτῳ πρωΐμως εἶχεν ἀποβὴ ἀριθμητικὸν = τῷ 6 — ἕξ.

Τῶν κυρίως συριστικῶν ὁ ἁπλούστερος, ὁ *σ* ἐπροφέρετο βέβαια καὶ πάλαι καθὼς καὶ σήμερον, καὶ ὄχι ὀξύτερον μὲν ἐν ἀρχομένῃ τῇ λέξει, μαλακώτερον δ' ἐν μέσῃ μεταξὺ δύο φωνηέντων καὶ ἐν τέλει, ὡς ἐν ταῖς νεωτέραις γερμανικαῖς καὶ ῥωμανικαῖς γλώσσαις, τ. ἔ. ὡς τὸ ἑλληνικὸν καὶ γαλλικὸν ζ. Διότι μόνη ἡ πρὸς ταύτας τὰς γλώσσας ἀναλογία δὲν εἶνε ἀποχρῶν λόγος νὰ παραδεχθῶμεν διττὴν προφοράν, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ἡ γλῶσσα ἀπὸ τοῦ σκληροτέρου εἰς τὸν μαλακώτερον φθόγγον συνήθως μεταβαίνει. Ἀλλὰ ταύτην τὴν ἠπιωτέραν προφορὰν ἔχει ὁ *σ*, πιθανώτατα δὲ καὶ πάλαι ποτὲ εἶχε πρὸ τῶν μέσων γ, δ, β καὶ τῶν ὑγρῶν *λ*, *ρ*, *μ*: *σγουρός*, *πρόσδεξαι*, *σβήνω*, *προσλαμβάνω*, *εἰσρέω*, *Ἰσραήλ*, *σμάραγδος*, *σμαρίδα* κτλ. Ἀρχαιότερα δὲ τεκμήρια ταύτης τῆς προφορᾶς μᾶς διασώζονται ἐκ τοῦ ά. μ. Χρ. αἰῶνος. Ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν χρόνων ἐκείνων διὰ τοῦ ζ ἀντὶ τοῦ *σ* γεγραμμέναι φέρονται αἱ λέξεις· *ζμάραγδος*, *Ζμύρνη*, *ζμικρός*, *ζβέσαι*. Καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν τῇ *δίκῃ τῶν φωνηέντων* §. 9· τοιαῦτα εἰσάγει παραπονούμενον τὸ *σ* κατὰ τοῦ ζ: « ὅτι δ' ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοί, μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζήτα *σμάραγδον* ἀποσπάσαντι καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ τὴν *Σμύρναν*. » πρβλ. Εὐστάθιον σλ. 217, 228 καὶ Σίξτον τ. ἐμπειρ. πρὸς τ. γραμματ. κ. 9, 169 καὶ τὴν αὐτόθι τοῦ Φαβρικίου σημείωσιν Ὅτι δὲ παλαιότερον καὶ πρὸ τῶν εἰρημένων φθόγγων ὁ *σ* ὀξύτερον ἐπροφέρετο, εἶνε οἰκοθεν δῆλον. ἄδηλον δὲ πόσον πρὸ Χριστοῦ ἤρχισεν ἡ μεταβολὴ αὕτη. Περί τε τῆς προφορᾶς καὶ τῆς μουσικῆς ποιότητος τοῦ *σ* χαρακτηριστικοὶ εἶνε οἱ λόγοι Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως. π. συνθ. ὀνομ. 14.

Ὁ *σ* συνδυασθεὶς μεθ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν μὲν ὑπερῴων παρήγαγε τὸν διπλοῦν ξ = κς, γς, χς, τῶν δὲ χειλικῶν τὸν ψ = πς, βς, φς. Τοιαύτην λοιπὸν τὴν σύστασιν ἔχοντες κατ' ἀρχὰς πιθανώτατα ἐπροφέροντο, ἑκάτερος τρισσῶς, καθὼς καὶ παρίστανται ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γραφῇ πρὸ τῆς γενικῆς χρήσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων Ξ Ψ· παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς, καὶ ἄλλως προτιμῶσι τοὺς δασυτέρους φθόγγους, ὁ μὲν ξ συνηθέστερον διὰ τοῦ χς παρίστάνεται, ὁ δὲ ψ διὰ τοῦ φς· ὅθεν δῆλον, ὅτι παρ'

Digitized by Google

αὐτοῖς ἡ δασυτέρα προφορὰ εἶχεν ἐπικρατήση. Παρὰ δ' Αἰολεῦσι καὶ Ἰωσιν ἐπεκράτει εἰκότως ἡ ψιλωτέρα ὡς πς, κς, ἥπερ ὕστερον καὶ περαιτέρω διαδοθεῖσα ἐντελῶς ἐξενίκησεν, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως π. συνθ. ὀνομ. 14: « Τριῶν δὲ ὄντων τῶν ἄλλων γραμμάτων, ἃ δὴ διπλᾶ καλεῖται, τὸ μὲν ζ μᾶλλον ἡδύνει τὴν ἀκοὴν τῶν ἑτέρων· τὸ μὲν γὰρ ξ διὰ τοῦ κ, τὸ δὲ ψ διὰ τοῦ π τὸν συριγμὸν ἀποδίδωσι, ψιλῶν ὄντων ἀμφοτέρων· τοῦτο (τὸ ζ) δ' ἡσυχῇ τῷ πνεύματι δασύνεται καὶ ἔστι τῶν ὁμογενῶν γενναιότατον· » καὶ τῶν Πρισκιανοῦ I, § 42: nam multo molliorem sonum habet ψ quam ps vel bs — — — sicut ergo ψ melius (mollius;) sonat, sic etiam x quam gs vel cs. » Οὕτω προφέρονται καὶ σήμερον καθ' ὅλου· μόνον δὲ μετὰ τοὺς ἐρρίνους γ, ν, μ ὡς gs, bs: τὸν ξένον (προφ. τὸγ gsένον), τὴν ψυχὴν (προφ. τὴμ bσυχὴν) κτλ.

Ὁ δὲ ζ λέγεται μὲν καὶ αὐτὸς πάλαι τε καὶ σήμερον διπλοῦς, ἀλλὰ παντα χοῦ δὲν δεικνύει τοιαύτην δύναμιν. Ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς π. χ. Ἰλ. B, 824 οἳ δὲ *Ζέλειαν*· 634 οἵ τε *Ζάκυνθον*· Δ, 103, 121 ἅστε *Ζελείης*· Ὀδ. I, 24 ὑλήεσσα *Ζάκυνθος* ὡς ἁπλοῦς φθόγγος ἐκλαμβάνεται μὴ ποιῶν θέσει μακρὰν συλλαβήν. Οὐδ' ἐτυμολογικῶς ἐκ δύο ἁπλῶν φθόγγων φαίνεται συνεστώς, οὔτε ἐκ *δσ*, ὡς πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἀκόμη νομίζουσι καὶ οὕτως (ὡς ds) τὸν προφέρουσι· διότι, ἂν τοῦτο ἦτον ἀληθές, ἐκ τῶν *ἐλπίδσι, ποδσί, ἤλπιδσα ἐκόμιδσα* ἀντὶ τῶν *ἐλπίσι, ποσί, ἤλπισα, ἐκόμισα* ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν: *ἐλπίζι, ποζί, ἤλπιζα, ἐκόμιζα*· οὐδὲ πανταχοῦ ἐκ *σδ*, ὡς ἐνόμιζαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς καὶ Σέξτος ὁ Ἐμπειρικός· διότι μόνον ἐν τοῖς: *Ἀθήναζε, Θήβαζε, θόραζε, χαμᾶζε, δύζηγ* ἐκ τῶν: *Ἀθήναςδε, Θήβας-δε, θύραςδε, χαμάςδε, δύσ δηγ* ὁ ζ φαίνεται ἐκ τοῦ *σδ* προελθών· ἐν δὲ τοῖς αἰολικοῖς *Σδεύς, σδυγός, σδεύγλα, ὄσδος*, καὶ δωρικοῖς: *κωμάσδω, φροντίσδω, ὀνομάσδω, εἰκάσδω* κ.τ.τ. ὁ *σδ* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ περιγραφὴ τῆς τότε κατὰ τὰς εἰρημένας διαλέκτους προφορᾶς τοῦ ζ. Ἦτο δ' αὕτη πιθανώτατα, ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ δ εἴπαμεν ἐγγυτάτη τῇ τοῦ δ, ἠρέμα συρίζουσα, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεύς (ἔνθ' ἀνωτέρω) καὶ οἷον ψελλίζουσα, τ. ἔ. ὡς καὶ ἡ σημερινή. Ἡ αὐτὴ προφορὰ καὶ ἑτέρα τις ὁμοία, ἡ τοῦ γαλλικοῦ j καὶ θεωρητικῶς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐτυμολογικῆς γενέσεώς του. Ὁ ζ προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου j ἀποπνευματωθέντος πως καὶ ἀποσυριχθέντος ἢ μόνου ἢ ἐπιρρροῇ τινι τοῦ πρὸ αὐτοῦ δ ἢ γ, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς: *Ζεύς*, ἐκ τοῦ *Δjεύς* (σκρ. djâus, οὐρανός), Ζόννυξος (C. I. 2167). λεσβ. = Διόνυ-

Digitized by Google

ὸς· ζά — διά. ἀρίζηλος — ἀρίδηλος (δῆλος = δέϝελος; δϳεϝ-ε-λος ἐκ τῆς ῥ. div φαίνειν, φωτίζειν), σχίζω — σχιδjω· ἕζομαι — ἑδjομαι (ἕδος, sedeo)· ἁρπάζω — ἁρπάγ-jω, ὀλίζων — ὀλιγ-ίων, μέζων — μεγ-ιων, στίζω, στιγ-jω, μᾶζα — μᾰγ-ια (μασσω, μᾶγμα), ἄζομαι — ἄγ-jομαι (σκρ. ja'gâmi, τιμῶ· συγγ. ἅγιος, ἁγνός). ζυγόν, ζεύγνυμι, ζώννυμι ἐκ τῶν ῥ. ju, jug (πρβλ. τὸ λατινι. jugum). ζειά καὶ ζειά = σκρ. javas, πόα, τροφή, ζητέω, δίζημαι ἀμφότερα ἐκ τῆς ῥ. jâ ἰέναι σκρ. ὁριστ. jâmi κτλ. ὁμοίως καθ' ὑστέρους χρόνους ἐκ τῶν *διακόνι(or)*, *Dianium*, *διάκονος*, diabolus, Iulia, Iuliana προῆλθαν τὰ ζακόνι (καθομιλ.) Zanium, Zaeonus, Zabolus, Ζουλία, Ζουλιάνη (παρὰ Muratori, thesaur. vett. inscr. tab. 879, 4: 1925, 7). — Ὁμοίως ἐν τῇ γαλλικῇ ὁ λατινι. j ἀπεσυρίχθη καὶ ἔγεινεν, ὡς σήμερον προφέρεται ὁ g πρὸ τῶν e, i: Jupiter, Julie, jeter (jactare) κτλ. — Ἱστορικὰ δὲ τεκμήρια ταύτης τῆς σημερινῆς τοῦ ζ προφορᾶς ἔχομεν ἐκ τοῦ ἀπ. μ. Χ. αἰῶνος τὰ ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ σ ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ τοῦ Λουκιανοῦ παρατεθειμένα. Ἀλλὰ καὶ παλαιότερον ἐπροφέρετο, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἀρκούντως πιθανολογεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἴσως δέ που καὶ ὡς ὁ γαλλ. j, καθὼς σήμερον ἔν τισι παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις καὶ Μακεδόσι, ζυγούρι (προφ. jυγούρι) καὶ ζῆ (jῆ). κ.τ.ὅμ. λέγουσιν. — Ἐν δὲ τοῖς ἀρκαδικοῖς *ζέλλω* = *βάλλω*, ζέρεθρον = βάραθρον τὸ ζ φαίνεται τοῦ β τόπον ἐπέχον. Ἀλλ' ἀμφότερα καὶ τὸ ζ καὶ β ἐξ ἀρχαιοτέρου φθόγγου τοῦ γ ἴσως προῆλθαν κατὰ τὰ *βοῦς*, *βαίνω* ἀπέναντι τῶν σκρ. gâu-s, gâ-mi. — Ἐπ' ἐσχάτων δ' ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος ζ ἐν ἀρχομένῃ τῇ λέξει καὶ ἐκ τοῦ σ καὶ ξ: *ζαρώνω* = σαρώνω, σαίρω. *ζαβός* = σαβός· *ζάχαρι* = σάκχαρ(ι). ζουλίζω = ξυλίζω, ἐξυλίζω καὶ εἴτι ἄλλο.

Τῶν δὲ λοιπῶν συριστικῶν ἢ συνεφθαρμένων φθόγγων ὁ μὲν σ (= ch γαλλ. sch γερμ.), οἷος ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ προφέρεται ὁ σ μεθ' ἑπομένου ι (j): διακόσια (= scha), *εἴκοσι* (= schi) καὶ ἄλλα, ὑπό τινων νεωτέρων ἀποδίδεται εἰς τὸν *σσ* καὶ αὐτὸν πολλαχοῦ ἐκ τοῦ *σι* (σj) προελθόντα, ὡς ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ j ἐδείχθη. Αὕτη ἡ γνώμη φαίνεται, ὅτι εἶνε πιθανωτέρα τῆς ἄλλης, ὅτι τὸν φθόγγον *sch* εἶχε τὸ *σαν κίβδαλον* (Ινδ. ἀποσπ. 48.) τῶν Δωριέων· διότι τῇ γνώμῃ ταύτῃ συμμαρτυρεῖ μέν πως τοῦθ' ὅτι τὸ σὰν Μ (διάφορον τοῦ Σ) ἀντιστοιχεῖ τῷ σημιτικῷ schin, ἀντιμαρτυρεῖ δὲ ἥτε ῥητὴ τοῦ Ἡροδότου Α'. 139 μαρτυρία: « τελευτῶσι πάντα εἰς ταὐτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν *σαν* καλέουσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. » (πρβλ. καὶ Α-

Digitized by Google

θην. ΙΑ΄. 467) καὶ ὅτι ἐν οὐδενὶ γνωστῷ μνημείῳ ἀμφότερα ὁμοῦ, τό τε Σ καὶ τὸ Μ φέρονται.

Οἱ δὲ τσ (=ci, ce Ἰταλ.) καὶ τζ (=z γερμ.) προῆλθαν ἐκ τῶν κ, σκ, ξ, ζ, τ (ἐνίοτε θ) καὶ σ, ὡς ἐν τοῖς: τσαί (=καί), τσ(ο)ῦρά (=κυρά), τσ(ο)ῦλίστρα (=κυλίστρα) κ.τ.τ. ἐν Ἀθήναις καί τισι τοῦ Αἰγαίου νήσοις· τζίχλα (=κίχλα(η)), τζίρρος — κίρρος (ὄρος (γρ. ὀρρός) καὶ αἷμα. Ἡσυχ.), ἄτζαλος = ἄκαλος, κορίτζι = κορίσκι(ον), πετζί = πεσκί(ον) — πέσκος (πέκος) παρὰ Νικάνδρῳ Θηρ. 548, τζώφλοι = ἐξώφλοιον, τζυγαρίζω = (ὀ)ξυγαρίζω (κατὰ δὲ Κοραῆν ἐκ τοῦ τηγανίζω), τζίτζυφος = ζίζυφος, τζιλῶ = τιλῶ, πιτζυλίζω = πιτυλίζω, σκαντζόχοιρος = ἀκανθόχοιρος, τζεκούρι = securis, τζειριάζω καὶ ζουριάζω (ὑπὸ ξηρασίας συστέλλομαι, συμμαζεύω, συνων. τῷ σκεβρώνω) = σειριάζω κτλ. — Πότε δὲ κυρίως ἀνεπτύχθησαν οἱ συνεφθαρμένοι οὗτοι φθόγγοι ἐν τῇ ἑλληνικῇ, εἶνε ἄδηλον· ὁ δὲ διὰ τοῦ τζ ἐκφερόμενος εἶνε ἤδη ἐκ τῶν πρώτων βυζαντινῶν χρόνων (τοῦ 5ου — 6ου αἰῶνος) γνωστός. Ὅθεν δῆλόν πως, ὅτι τότε ἤρχισαν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ν' ἀναπτύσσωνται, ὅτε καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὁ c καὶ ὁ t πρὸ τῶν e, i, *ia*, *io* ἤρχισαν νὰ συμφθείρωνται εἰς *τσ* καὶ *τζ*, ἐν δὲ τῇ γαλλικῇ εἰς σ: *ce*, *celle*, *ceder*, *amitié*, *population* κτλ. ὥσπερ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἑλληνικῇ ὁ τ πρὸ τῶν ι, υ, πολλάκις δὲ καὶ πρὸ τοῦ ε καὶ δὴ καὶ πρὸ τοῦ α εἰς σ ἀπερρευστώθη: *δόσις*, *θέσις*, *φύσις*, *ἀθανασία*, *ἀφθαρσία* ἐκ τῶν *δότις*, *θέτις*, *φύτις*, *ἀθανατία*, *ἀφθαρτία*, κτλ. πρβλ. τὰ *πίσ-τις*, *πύσ-τις*, *λῆσ-τις*, *μνῆστις*, *νῆστις*, *ἵστησι*, *τίθησι*, *δίδωσι* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν δωρικ. *ἵστατε*, *τίθητι*, *δίδωτι*· πρβλ. *ἐσ-τί* σύ, σέ = τύ, τέ. σᾱμερον καὶ σήμερον = τήμερον· σά = τά, τι (Μεγαρ)· Ποσειδῶν = δωρ. Ποτειδᾶν· πρὸ δὲ τοῦ ο ἐν τῷ ἔπεσον ἐκ τοῦ ἔπετον (ῥ. πετ, ὅθεν πιπ(ε)τω.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς ἢ συστάσεως καὶ ποιότητος τῶν τ' ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων φθόγγων τῆς ἑλληνικῆς.

Digitized by Google

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ Η ΚΥΡΙΩΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΝ.

ΤΜΗΜΑ Β΄. ΤΟ ΤΥΠΙΚΟΝ Η ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ.

« Τῆς γὰρ ἀρχῆς ἀγνοουμένης ἢ καὶ νὴ Δι' ἀμφισβητουμένης, οὐδὲ τῶν ἑξῆς οὐδὲν οἷόν τε παραδοχῆς ἀξιωθῆναι καὶ πίστεως. Ὅταν δ' ἡ περὶ ταύτης ὁμολογουμένη παρασκευασθῇ δόξα, τότ' ἤδη καὶ πᾶς ὁ συνεχὴς λόγος ἀποδοχῆς τυγχάνει παρὰ τοῖς ἀκούουσιν. » Πολύβιος ἐν βιβ. Α΄. 5.

Ἡ τῶν λέξεων πλάσις εἰς *τέσσαρα στάδια*, ὡς γνωστόν, διακρίνεται: 1) τὸ τῆς πλάσεως τῶν *ριζῶν*, οἷαι αἱ: *ἰ* τοῦ εἶμι, ἴ-μεν κτλ. *ἐς* τοῦ εἰ-μί (κυρ. ἐσ-μί), ἐσ-μὲν κτλ. *βα* τοῦ ἔ-βα-ν, βαίνω κτλ. *φα* τοῦ φάμα (φήμη) φη-μὶ κ. ἄλλ. *λαβ*, *παθ*, *σκαφ*, *σκυφ*, *στρο* καὶ ἄλλαι. 2) τὸ τῶν *θεμάτων*, ὡς *ληβ* καὶ λαμβαν, βαιν, φασκ, πενθ, πασχ, στρωννυ κτλ. 3) τὸ τῆς *παραγωγῆς* καθόλου, ὡς εἶ μι, εἰ-μί, φη-μί, βαίν-ω, λαμβάν ω, λήψομαι (= ληβ-σ-ομαι), πένθ-ος, πάσχ-ω, σκάφ-ος, σκύφ-ος, στρών-νυ-μι. 4) τὸ τῆς *συνθέσεως*, ὡς ἀ-παθ ής, δύσ-βα-τος, νη-πενθ ής, ἀνα-βαίν-ω, ἐπί-βα-σις, κατά-ληψ-ις, παρα-λαμβάν-ω, κατα-σκάπτ-ω κτλ. Καὶ ῥίζα μὲν καλεῖται ἐν τῇ γραμματικῇ ἡ πρώτη καὶ ἀνίδεος καὶ ἀόριστος ἐκείνη φωνή, ἡ τὰ σπέρματα πολλῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων περιέχουσα καὶ δυνάμει πάντα οὖσα, ὥσπερ ἡ δι' αὐτῆς ἑρμηνευομένη πρώτη καὶ ἀδιάκριτος παράστασις ἢ ἀντίληψις, ἐξ ἧς ὕστερον δι' ἀφαιρέσεως πολλαὶ μερικώτεραι διακρίνονται· πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα. Εἶνε δ' αἱ ῥίζαι τῆς ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν, τῶν *ἀρίων* ἢ *ἰνδογερμανικῶν* καλουμένων, μονοσύλλαβοι, ἐξ ἑνὸς φθόγγου μετὰ ψιλοῦ ἢ δασέος πνεύματος

Digitized by Google

ἢ ἐκ πλειοτέρων συγκείμεναι πρβλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα. *Θέμα* δ' ὀνομάζεται ἡ δι' ἐπαυξήσεως τοῦ ὄγκου ἢ τοῦ βάρους ἐκ τῆς ῥίζης παραχθεῖσα ἐκτενεστέρα φωνή, ἐξ ἧς ἀμέσως προσαρτήσει καταλήξεών τινων γίγνονται ὀνόματα καὶ ῥήματα, ὡς δῆλον πάλιν ἐκ τῶν προειρημένων παραδειγμάτων. Ἐντεῦθεν εἶνε φανερὸν καὶ ὅτι πᾶσα μὲν ῥίζα δύναται νὰ ἦνε καὶ θέμα, ὄχι δὲ τἀνάπαλιν πᾶν θέμα καὶ ῥίζα. Πρὸς τούτοις τὰ θέματα εἶνε πάντοτε εὐδιαγνωστότερα τῶν ῥιζῶν, ὥνπερ ἡ ἀρχὴ πολλάκις κεῖται πέραν τῶν ὁρίων τῆς εἰδικῆς γραμματικῆς.

Σημ. Ἡ ἔρευνα τῆς πλάσεως τῶν ῥιζῶν καὶ τῆς ἀναλογίας ἢ δυσαναλογίας των τῆς φθογγικῆς πρὸς τὰς δι' αὐτῶν σημαινομένας παραστάσεις ἢ ἐννοίας δὲν εἶνε οὔτε τῆσδε τῆς πραγματείας, οὔτε τοῦ παρόντος καιροῦ, οὐδ' ὅλως τῆς εἰδικῆς γραμματικῆς ἔργον, ἀλλὰ τῆς φιλοσοφικῆς ἢ γενικῆς λεγομένης. Ἡμεῖς δὲ τὰς ῥίζας δεδομένας ἔχοντες θὰ ἐξετάσωμεν ἐδῶ τὴν μέθοδον, καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκ τῶν ῥιζῶν σχηματίζει τὰ θέματα καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πάλιν παράγει τὰ πρῶτα ῥήματα καὶ ὀνόματα, ἅμα δὲ καὶ ποίαν τινὰ κατὰ τοῦτο σχέσιν ἔχει ἡ καθομιλουμένη ἢ δημώδης, οἵα τώρα εἶνε, πρὸς τὴν λογίαν, τὴν ἐν τοῖς ἀρχαίοις μνημείοις.

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ.

Τὰ θέματα σχηματίζονται ἐκ τῶν ῥιζῶν 1) διὰ *μεταβολῆς* τοῦ *φωνήεντος* συνήθως ἐπὶ τὸ κουφότερον καὶ λεπτότερον· οὕτω π. χ. ἐκ τῆς βαρείας ῥίζης *τραφ* (δωρ. τράφω = τρέφω), ὅθεν καὶ ἐ-τράφ-ην, προῆλθαν κατὰ συνηθεστάτην ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀντιδιαίρεσιν τοῦ πρωτοτύπου φωνήεντος α εἰς τὰ ἐλαφρότερα ε, ο αἱ δευτερεύουσαι ῥίζαι ἢ θέματα *τρεφ* (τρέφ-ω) καὶ *τροφ* (τροφ-ός, τροφ-ή)· ὁμοίως ἐκ τῆς *φαρ* (ὅθεν φάρ-ος οὐδ. = φόρεμα) τὰ *φερ* (φέρ-ω) καὶ *φορ* (φόρ-ις, φ.ρ ά). Τοιαῦτα καὶ τὰ ἐ-στράφ-ην, στρέφ-ω, στροφ-ή· ἐ τράπ-ην, τρέπ-ω, τρόπ-ος· ἔ-βαλ-ον, βέλ-ος, βολ-ή· μέν-ω, μον ή, ὧν ἡ πρωτότυπος ῥίζα εἶνε *μαρ* διατετηρημένη ἐν τοῖς ἐ μάν-ην, μᾶν-ις (δωρ ἢ αἰολ. = μῆν ις), ὅθεν τὰ μανίω καὶ μηνίω καὶ τὸ νεώτερον μανίζω, μάντις καὶ ἐν τῷ λατιν. man-eo. Τῶν δὲ λέγ-ω, λάγ-ος· πέμπ-ω, πομπ-ὴ καὶ τῶν ὁμοίων ἡ πρωτότυπος ῥίζα ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, διεσώθη δὲ πολλάκις ἐν μιᾷ ἢ πλειοτέραις τῶν συγγενῶν γλωσσῶν. Ἡ τριτονία αὕτη ἢ διτονία τῶν ῥιζικῶν φωνηέντων διετηρήθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ μέχρις ἐσχάτων, ἀλλ' ὄχι πανταχοῦ· οὕτω π. χ. ἡ σημερινὴ γλῶσσα λέγει μὲν ἐ-στράφ-ηκα, στρέφ ω καὶ στροφ-ή·

Digitized by Google

ἐν-τράπ-ηκα, ἐν-τρέπ-ομαι καὶ ἐν-τροπ-ή, καὶ ἄλλα τινὰ ὅμοια, ἔ-σχι δὲ καὶ τε-θραμ-μένος, ἐ-πλάκ-ην, ἀλλὰ θρεμ-μένος, ἐ-πλέχ-θηκα καὶ εἴ τινα ἄλλα. — Ταύτης τῆς ἐκλεπτύνσεως τοῦ πρωτοτύπου ῥιζικοῦ φωνήεντος α εἰς ε καὶ ο, εἰς ἣν ὡρμήθησαν, ὡς εἰκός, ἥτε ἑλληνικὴ καί τινες τῶν συγγενῶν γλωσσῶν (*) ἐκ λόγων εὐφωνικῶν, διακριτέον ἑτέραν ποικιλίαν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος, καθ' ἣν τῶν συμφώνων τῶν αὐτῶν μενόντων ὡς ῥιζικὸν φωνῆεν ἀναφαίνεται ποτὲ μὲν τὸ α, ποτὲ δὲ τὸ υ, ὡς *γ.λαφ* (γλάφ-ω, γλαφυ-ρόν) καὶ *γ.λυφ* (γλυφ-ω, γλύφ ανο-ν) *σκαφ* (σκάφ-η, σκαπτ-ω) καὶ *σκυφ* (σκύφ ος)· τοιαῦτα καὶ τὰ λατινικὰ scalp-o καὶ sculp-o. Τοῦτο συνέβη, ὡς φαίνεται, πρὸς παράστασιν συγγενῶν μέν, κατά τι δὲ διαφόρων ἀντιλήψεων. Ἐν γένει ἡ γλῶσσα, μάλιστα κατὰ τὴν πρώτην της σφριγῶσαν ἡλικίαν, ἔχει μεγάλην τάσιν πρὸς εἰδοποίησιν καὶ ἀτομίκευσιν, καὶ τὰς λεπτοτάτας διαφορὰς τῶν ἀντιλήψεων καὶ ἐννοιῶν δι' ἐξωτερικῶν τύπων ἀποδίδουσα, καθὼς καὶ ἡ ὀργανικὴ δύναμις, ἥτις οὐδὲν ἄτομον τοῦ αὐτοῦ εἴδους ὁμοιότατον τῷ ἄλλῳ πλάσσει, ἀλλὰ πάντοτε μετά τινων ἀτομικῶν ἰδιοτήτων. Ἐντεῦθεν ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν *συνωνυμιῶν* ἐν τῇ γλώσσῃ, τοῦ νὰ σημαίνωσι δηλ. πολλαὶ λέξεις ὁμοιόηχοι ἢ ὁμοιόφωνοι ὅμοιά τινα, ἀλλ' ὄχι ταὐτὰ κατὰ πάντα. Ἑτέρα τις ἀρχὴ συνωνυμίας εἶνε ἡ καθ' ἣν πάντη ἀνομοιόφωνοι λέξεις ὅμοια (οὐδέποτε ταὐτὰ) σημαίνουσι. Τοιαῦται π. χ. αἱ ῥίζαι *όρ* (κυρ. Fορ, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν Ἰωνικῶν οὖρος καὶ ἐπίουρος = Fοῦρος, ἡ Fορος καὶ ἐπί-Fουρος, φύλαξ, ἐπόπτης, καὶ ἐκ τοῦ γερμαν. war ἐν τῷ wahrnehmen, ἀντιλαμβάνεσθαι' ὅθεν καὶ ἑώρων = ἐFώρων), *ἰδ* (κυρ. Fιδ, ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ δμηρικοῦ ἐεισάμην = ἐFεισάμην καὶ ἐκ τοῦ λατιν. video) καὶ *όπ* (ἀρχαιότερ. *όκ*, ὅθεν oc-ulus καὶ ὅσσε ἐκ τοῦ ὀκ-ιε, ὡς ἐκ τοῦ Θρᾴκιε τὸ Θρᾷσσα), ἐξ ὧν παρήχθησαν οἱ διάφοροι χρόνοι τοῦ ἐλλιποῦς ῥήματος ὁράω. Τοιαῦται αἱ ῥίζαι *ἐδ*, *φαγ* καὶ τὸ θέμα *ἐσ-θι* (= ἐδ-θι), ἐξ ὧν ἐσχηματίσθησαν οἱ διάφοροι χρόνοι ἐσθίω, ἔδομαι καὶ ἐδ-ήδ-οκ-α καὶ ἔφα-γον κ. ἄλ. Ὅτι δ' αἱ κατὰ τὸν φθόγγον διάφοροι αὗται ῥίζαι διάφορα καὶ ἐσήμαιναν τὸ κατ' ἀρχὰς δῆλον ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ γλῶσσα ἐξ ἄλλης ἄλλον χρόνον ἔπλασε, καὶ ὄχι ἐκ τῆς αὐτῆς πάντας. Καὶ αὗται μὲν αἱ δύο πηγαὶ τῆς *συνωνυμίας*. Ἡ δ' *ὁμωνυμία* ἤτοι ἡ κατὰ φθόγγον ὁμοιότης καὶ δὴ καὶ ταὐτότης διαφόρων τὴν σημασίαν

(*) Π. χ. ἡ γερμανικὴ ποικίλλει τὸ ῥιζ. φωνῆεν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἰσχυρῶν λεγομένων ῥημάτων της, ὡς: tragen, trug, getragen nehmen, nalm, genommen. κτλ.

Digitized by Google

var'a καιρὸς ὑετῶν, ἔτος. Ἐντεῦθεν προῆλθε πιθανῶς καὶ τὸ συνώνυμον *ὁ-ρόσ ος* διὰ τῶν μέσων Fροσος, ὄρόσος (πρβλ. ὀβελὸς καὶ ὀδελὸς κ.τ.ὅμ.) ὁμοίως ἄδηλον, ἂν τὸ ἐθέλω ἐ-θέλ ω ἢ ἐθ έ λω γραπτέον. Μεταγενέστερον πρόθεμα φαίνεται καὶ τὸ *ε* τῶν ἀριθμητ. ἐν-νέα, ἑ κοσι (αἰολ. Fίκατι) καὶ ἑ κατὸν παραβαλλομένων πρὸς τὰ συγγενῆ na'van (σκρ.), novem (λατιν.), neun (γερμ.), vins'a'ti (σκρ.), viginti (λατιν.) καὶ s'ata'm (σκρ.), centum (λατιν.), καθὼς δὰ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τοῦ *ἑκατὸν* τὰ σύνθετα χωρὶς τοῦ *ε* φέρονται, ὡς δια-κόσια, τρια-κόσια, τετρα κόσια κτλ. καὶ αἰολ. κ. δωρ. δια-κάτιοι, τρια-κάτιοι κτλ. Τοιοῦτον πρόθεμα, ὄχι πάντη ἀργόν, ἀλλ' ἐπίτασιν καὶ ἔμφασιν σημαῖνον, εἶνε καὶ τὸ *ε* τῶν *ἐ-μοῦ*, ἐ-μοί, ἐ-μέ, ἑέ, ἐ-κεῖνος ἐκ τῶν μοῦ (λατ. mei), μοί (mi-hi), μέ (mé), ἕ (κυρ. σFέ, ὄθεν τὸ ὀφέ. πρβλ. τὸ λατιν. su-us ὅ ἐ. sv-u-s) καὶ κεῖνος (αἰολ. κῆνος). Κατὰ ταῦτα ἐσχημάτισεν ἡ νεωτέρα γλῶσσα τὰ ἐσύ, ἐ-σέ(να), ἑ σεῖς, ἐ-σᾶς, ἐ-τοῦτος καὶ εἴτι ἄλλο ἀντὶ τῶν σύ, σέ, σεῖς, σᾶς, τοῦτος (=οὗτος). Τοιοῦτον πρόθεμα πάντη ἀργὸν καὶ ἀνόργανον εἶνε ἐν τῇ δημώδει τὸ *ε* τοῦ *ἐ-γνωρίζω*, καὶ τῶν *ἐ-φωτίσῃ* καὶ *ἐ-φάγῃ* ἐν τοῖς παρὰ Κοραῇ (Ἀτακτ. Β'. 112) στίχοις τοῦ θρήνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ «νὰ τὸν ἐφάγῃ» δυνατὸν νὰ γραφθῇ καὶ «νὰ τονέ φάγῃ», ὡς καὶ ἀλλαχοῦ συχνότατα λέγεται *τονέ* καὶ *τηνέ* ἀντὶ *τὸν* καὶ *τήν*· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ « νὰ σᾶς ἐ φωτίσῃ » ὄχι πλέον « νὰ σασὲ φωτίσῃ ». τοιοῦτον καὶ τὸ ἐκ τοῦ Θ. ρ. *ὁ λύχνος μὴ ἐσθήσῃ*. ἐκ τοῦ Σ. Σ *οὐδὲν ἐσφάλλω*. — 3) τὸ *ο* ἐν τοῖς ὄ νο-μα, ὄ νυξ, ὀ-φρύς καὶ εἴτι ἄλλο ἀντὶ τῶν (γ)νόμα (πρβλ. τὰ συγγενῆ nò-men καὶ co-gnò-men λατ. καὶ na-me γερμ.) ἐκ τῆς ῥίζης *γνο*, ὅθεν καὶ γι-γνώ σκω, νο-έ-ω, νό ος καὶ τὰ νεώτερα γνώ-θω καὶ γνο-γνό-ς (=νοῦς) *γν* προφέρεται ὡς τὸ γαλ: gn), νύξ (ῥ. νυχ. πρβλ. τὸ γερμ. nag el) καὶ φρύς (ῥ πρυ. πρβλ. τὸ σκρ 'bru ὀνομ. 'brù-s καὶ τὸ γερμ. augen *brauen*). Ἡ σύγκρισις τοῦ ὀδοὺς γεν. ὀδόντ-ος πρὸς τὸ λατ. dens, dent-is καὶ τὸ γερμ. zahn θὰ ἔδειχνεν, ὅτι τὸ *ο* εἶνε πρόθεμα μεταγενέστερον, ἀλλὰ τὸ ἀρχαιότερον αἰολικὸν σχῆμα τῆς αὐτῆς λέξεως ἐδοὺς ἢ μᾶλλον ἔδους γεν. ἐδόντ-ος καὶ ἡ συγγένεια τῶν ἐννοιῶν μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ο. Ἔπηλυ πρόθεμα βεβαίως τὸ ο τῶν ὄ λισ-θ ός, ὀλισθηρὸς καὶ ὀλισ θ άν-ω ἐκ τῆς ῥίζης λῖτ ἢ πληρέστερον γλιτ ὅθεν τὰ λί-ς (= λεῖος), λῖτ-ός, λισ-σός, λισ πος, λισ-φος, λατ. glit tus λεῖος, gli-s (gen. glit-is) humus tenax καὶ λιτταυϊκόν, glit-tus, λεῖος, ὀλισθηρὸς καὶ τὸ καθομιλούμενον γλισθράω ἢ γλισθηράω (προφερ. γλιςράω

Digitized by Google

καὶ γλισχράω) ἐκ τοῦ γλισθερὸς ὃ ἐ. γλισθηρός. Εἶνε δ' ἀξιοσημείωτον, ὅτι καὶ ἐν τῷ ὄ-νομα καὶ ἐν τῷ ὀ-λισθάνω τὸ ο κατέλαβε τὸν τόπον τοῦ ἀρχαιοτέρου γ ἀποβληθέντος. — Ἴσως εἶνε πρόθεμα τὸ ο καὶ ἐν τῷ ὀ-λίγος ἀντὶ τοῦ λίγος, ὅπερ λέγει ἡ δημώδης. Ἐν δὲ τοῖς ὄ-πατρος, ὄ-ζυξ καὶ ὄ-τριχας ἵππους τὸ ο εἶνε ταὐτὸν τῷ ἀθροιστικῷ λεγομένῳ α, ἀμφότερα δ' ἔγειναν ἐκ τοῦ ἐν τῇ σανσκρίτῃ διατηρηθέντος sa — sam σύν, ὅθεν καὶ τὰ ὁμοῦ καὶ ἅμα προῆλθαν.

ϛ) τὸ ι εἶνε φανερῶς πρόθεμα ἐν τῷ ἴ-σκιος (= σκιὰ) τῆς καθομιλουμένης, καὶ ἐν τῷ ἐπ' ἴσης δημώδει *ἰστήκω* καὶ *ἰστέκω* (ἀντὶ τοῦ στήκω, στέκω) παρὰ τῷ στιχουργῷ τοῦ Β. Χ. *ἰστήκει*, παρακροᾶται, καὶ παρὰ Σ. Σ. πῶς *ἰστέκει*, οὐδὲν *ἰστέκει* (Κορ. Ἀτακτ. Β'. σελ. 162) καὶ παρ' ἄλλοις δημοτικοῖς στιχουργοῖς ἐκείνων τῶν χρόνων. Ἀλλὰ καὶ *ἰστάθην* πολλάκις ἐν τῷ Β. Χ. Τὸ γ ἀπατηλῶς μόνον φαίνεται ὡς πρόθεμα ἐν τοῖς γδέρ(ν)ω, γδύ·νομαι, γλυτώνω καὶ τοῖς ὁμοίοις· διότι ταῦτα ἔγειναν ἐκ τῶν ἐγδέρ(ν)ω, ἐγδύνομαι, ἐγλυτώνω = τοῖς ἐκδέρνω, ἐκδύνομαι, ἐκλυτώνω (ἔκλυτος). Δυσκολωτέρα δ' εἶνε ἡ διάκρισις, ἂν τὸ σ εἶνε πρόθεμα ἢ ὀργανικὸν μέρος τῶν σμάραγδος, σμικρός, σμίλη, σμίλαξ, σμύρνα καὶ τοῦ καθομιλουμένου *σμίγω*. Τοῦτο προῆλθε πιθανῶς ἐκ τοῦ *μίσγω* κατὰ μετάθεσιν· τῶν δὲ κόνι-ς καὶ σκόνι-ς πότερον ἀρχαϊκώτερον; — Ἐν τέλει τοῦ περὶ τούτων λόγου ἐπισημειωτέον δύο τινά· πρῶτον ὅτι ἡ σημερινὴ γλῶσσα ἐκ πολλῶν μὲν λέξεων ἀφῄρεσε τὸ παλαιὸν πρόθεμα, εἰς ἄλλας δὲ προέθεσε νέον, ἐνιαχοῦ δὲ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως ἐπανῆλθεν, ἄνευ ἐπιγνώσεως δῆλον ὅτι, εἰς τὸν ἀρχαϊκώτερον τόπον. Τοιαῦτα τὰ σταφίδ-α, στράφτ-ει, κατό(-ν), κεῖνος, φρύ-δι, νύχι, γλισ·θερὸς κιτ.ὅμ. ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀ-σταφ-ίς, ἀ-στράπτ-ει, ἑ-κατόν, ἐ-κεῖνος, ὀ-φρύ διον, ὀ-νύχ-ιον, ὀ-λισ-θηρὸς κτλ. Ἔπειτα ὅτι τινὲς τῶν συγκριτικῶν γραμματικῶν, προεξάρχοντος τοῦ Pott, πάντας τούτους τοὺς φθόγγους ἐκλαμβάνουσι λείψανα μορίων, μάλιστα προθέσεων. Ἀλλὰ ταύτην τὴν δόξαν ἄλλοι ὀρθότερον ἀπορρίπτουσιν.

Η ΑΥΞΗΣΙΣ.

Ἡ αὔξησις προτίθεται, ὡς γνωστόν, κυρίως τοῦ θέματος τῶν καθ' αὐτὸ παρωχημένων χρόνων, παρατατικοῦ, ἀορίστου καὶ ὑπερσυντελικοῦ, ὃ ἐ. εἶνε πρόθεμα δηλωτικὸν τοῦ παρελθόντος. Ἐμφανίζεται δ' ἐν τῇ ἑλληνικῇ *διττή*, *συλλαβικὴ* καὶ *χρονική*. Καὶ ἡ μὲν συλλαβικὴ εἶνε τὸ ε προτιθέμενον τῶν ἀπὸ συμφώνου καί τινων ἀπὸ φωνήεντος (καθ' ὑστέρας τῆς γλώσσης ἡλικίας) ἀρχομένων ῥημάτων, ἡ δὲ χρονική, ὡς τώρα μᾶς

Digitized by Google

παρίσταται, μήκυνσις τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος. Ἦτο δὲ κατ' ἀρχάς μία μόνη αὔξησις, ἡ συλλαβική, διὰ τοῦ φθόγγου a παριστανομένη, ἥτις μέχρι τέλους διετηρήθη ἐν τῇ σανσκρίτῃ ἴσως δέ που ὑπελάνθανε καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μέχρι τινὸς χρόνου, ὡς εἶνε νὰ ὑπονοήσῃ τις ἐκ τῶν παρ' Ἡσυχίῳ γλωσσῶν: *ἄβραχεν*, *ἤχησεν* (ὅ ἐ. ἔβρεχεν), *ἄδειρεν*, *ἔδειρεν*. Τὸ a τοῦτο κατ' ἰδιάζοντας τῇ ἑλληνικῇ φθογγολογικοὺς νόμους συνεστάλη εἰς ε. Περὶ δὲ τῆς πρώτης σημασίας τούτου τοῦ a ἢ ε διάφοροι δόξαι ἐξεφέρθησαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων γραμματικῶν καὶ γλωσσολόγων. Ὁ μὲν **Buttmann**, ἐν σημειώσει τῆς § 82 τῆς διεξοδικῆς Ἑλ. γραμματικῆς, παρῆξε τὸ ε τῆς αὐξήσεως ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ φωνήεντος γιγνομένου ἀναδιπλασιασμοῦ κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἐναρκτικοῦ συμφώνου. Οὕτω κατ' αὐτὸν τὰ ἐ-λάμβανον, ἔ-γραφον, ἔ-γραψα, ἔ-πληγαν προῆλθαν ἐκ τῶν λε-λάμβανον, γέ-γραφον, γέ-γραψα, πέ-πληγον καὶ (συνεπῶς) τὰ ἐ-γε-γράφειν, ἐ-λε-λοίπειν, ἐ-δε-δώκειν κ. τ.λ. ἐκ τῶν γε-γε-γράφειν, λε λε λοίπειν, δε-δε-δώκειν κ.τ.λ. καθὼς δὰ καὶ τοιοῦτοι ἀναδεδιπλωμένοι ἀόριστοι οὐκ ὀλίγοι ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἑλληνικῇ, τῇ ὁμηρικῇ, οἷοι οἵ: πέ-πληγον, πέ-πιθον, κε-χάροντο, κ. ἄλλοι. Ἀλλ' ἡ δόξα αὕτη εὗρε τὰς ἐνστάσεις 1) ὅτι ἐν τῇ σανσκρίτῃ, ὁμολογουμένως ἐπὶ τῶν ἀρχαιοπρεπεστάτων κλάδων τοῦ ἀρίου στελέχους, ἡ μὲν αὔξησις γίνεται πάντοτε ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ a, ὡς a'-tudam ἐώθουν, a-diks'am ἔδειξα κ.λ., ἡ δ' ἀναδίπλωσις ποικίλλεται κατὰ τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν, νῦν μὲν διὰ τοῦ a, νῦν δὲ διὰ τοῦ u, ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ ι γιγνομένη, ὡς g'a'-g'âna γέγονα, tu-tûda = τῷ λατιν. tu tudi, bi bhêda = τῷ λατιν. bidi ἀντὶ τοῦ bi-bidi κ. ἀλ. 2) ὅτι καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις, μάλιστα τῇ ἑλληνικῇ, ἡ ἀναδίπλωσις, ὡς ἓν τῶν ὑλικωτέρων καὶ ψηλαφητοτέρων στοιχείων τῆς γλώσσης, κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν, τὴν ὑλικωτέραν τῆς γλώσσης ἡλικίαν ποικίλη τις οὖσα καὶ τῷ ῥιζικῷ φωνήεντι ἑκάστοτε συνάδουσα, ὀφθαλμοφανέστερον ἔλαβε τὴν μονοτονίαν τὴν διὰ τοῦ ε, ἣν εὑρίσκομεν σταθερῶς ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ μέσῃ τῆς ἑλληνικῆς ἡλικίᾳ. Οὕτω π. χ. διὰ μὲν τοῦ a ἐν τοῖς: λαλαγή, κα χλάζω, πα φλάζω, βα-μ-βαίνω, πα-μ-φαίνω κ.τ. ὁμοίοις, διὰ δὲ τοῦ αι ἐν τοῖς δαί-δαλος, μαι-μάω, μαι-μάσσω, παι-πάλη, παι-παλάω κ.τ. ὁμοίοις· διὰ δὲ τοῦ ι ἐν τοῖς δί-δωμι, τί-θημι, ἵ στημι (= σί-στημι, πρβλ. τὸ λατιν. si sto), λι λαίομαι κ.τ.ὁμ., διὰ δὲ τοῦ ο ἐν τοῖς κό σκινον, κο σκυλμάτιον, μορ-μύρω, πορ-φύρω κ.τ.λ. Οὐδ' ἐν τῇ λατινικῇ ἡ ἀναδίπλωσις πάντοτε διὰ τοῦ e γίγνεται, συχνότερον μάλιστα διὰ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης ἤ τινος ὁμοίου, ὡς po-po-sci, pu-pugi, to-tondi, tu-tudi κ.λ. Ἂν λοιπὸν ἡ αὔξησις ἐκ τῆς ἀναδιπλώσεως

Digitized by Google

εἶχε προελθοῦσα, ἔπρεπε καὶ ἐκείνη, καθὼς αὕτη, νὰ ποικίλληται κατὰ τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν, καὶ ὄχι πανταχοῦ νὰ ἦνε *ε* (α).

Ἀλλ' οὐδ' ἡ τοῦ Bopp γνώμη πολλῆς ὑποδοχῆς ἔτυχε λέγοντος, ὅτι τὸ αὐξητικὸν ἐκεῖνο *α* εἶνε ταὐτὸν τῷ στερητικῷ καὶ προτιθέμενον τῷ ῥηματικῷ θέματι σημαίνει ἄρσιν τοῦ παρόντος, τ. ἔ. τὸ παρελθόν. Πλὴν ἡ ἄρσις τοῦ παρόντος δὲν εἶνε πάντοτε παρελθόν, ἀλλὰ δύναται νὰ ἦνε καὶ μέλλον, ἡ δ' ἄρσις τῆς διὰ τοῦ ἐνεστῶτος π. χ. ἐκφερομένης ἀποφάνσεως ἔπρεπε ν' ἀποτελῇ κυρίως μίαν ἀποφατικὴν πρότασιν. Διότι πᾶς ῥηματικὸς τύπος εἶνε μία πρότασις· ἡ δὲ διὰ τοῦ ἐνεστῶτος σημαινομένη χρονικὴ σχέσις δὲν ἐκφράζεται ῥητῶς δι' αὐτοῦ τοῦ τύπου, ἀλλ' ὑπονοεῖται ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν δύω του στοιχείων, τοῦ *ῥηματικοῦ θέματος* τοῦ σημαίνοντος τὸ *κατηγόρημα* καὶ τῆς *ἀντωνυμικῆς καταλήξεως* τῆς παριστανούσης τὸ *ὑποκείμενον*. τὸ τίθη-μι π. χ. εἶνε = τιθεὶς ἐγώ (ὑπονοουμένου. τοῦ συνδέσμου). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν τὸ ἐ-τίθη-ν (ἀρχαιότερον ἐ τίθη-μι καὶ ἔτι ἀρχαιότερον ἀ-τιθᾶ μι) θὰ ἐσήμαινεν *οὐ τιθεὶς ἐγὼ = οὐ τίθημι*, ὅπερ πολὺ ἀπέχει τῆς τοῦ παρατατικοῦ ἐννοίας.

Πολὺ ὀρθοτέρα εἶνε ἑτέρα τις γνώμη τοῦ Bopp ταὐτίζουσα τὴν τ' αὔξησιν καὶ τὸ στερητικὸν *α* τῇ ἀντωνυμικῇ ῥίζῃ *α* (η), ἥτις *ἐκεῖνος* σημαίνουσα ἐν τῇ σανσκρίτῃ ἀντωνυμίας τινὰς παράγει καὶ ἐξ ἧς πιθανῶς ἔγεινε καὶ τὸ *ε* τοῦ *ἐκεῖνος*, *ἐκεῖ* ἐν τῇ ἑλληνικῇ. Τὸ *α* τοῦτο ὡς αὐτοτελὴς ἀντωνυμία *ἐκεῖνος* σημαῖνον, ἐπιρρηματικῶς ἐκλαμβανόμενον, *ἐκεῖ, τότε* θὰ ἐσήμαινε καὶ οὕτως ἡ γλῶσσα θὰ παρίσταινε τὸ παρελθὸν διὰ τοῦ τύπου τοῦ παρόντος μετὰ τοῦ ἐπιρρηματικοῦ προσδιορισμοῦ *τότε*· τὸ *ἐ-λάμβανον* π. χ. διὰ τοῦ *τότε λαμβάνω*. Ὁ παρατατικὸς λοιπὸν τοῦ *δίδωμι* π. χ. θὰ ἦτο κατ' ἀρχὰς *ἐ-δίδωμι* (ἀρχ. ἀ-δίδωμι)· ἀλλ' ἡ ἐν ἀρχῇ αὔξησις συνεπέφερε συστολὴν καὶ βράχυνσιν ἐν τέλει· ἡ κατάληξις *μι* συνεστάλη εἰς *μ* (πρβλ. τὸ λατιν. e-ra-m, dice ba-m, τὰ σκρ. a-da-dâ-m, a-tuda-m ἀπέναντι τῶν ἐνεστώτων da-dâ-mi δίδωμι, tuda-mi ὠθῶ κτλ.), ἔπειτα ἐν τῇ ἑλληνικῇ στα/ερῶς εἰς *ν*, καὶ οὕτως οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι ἀκριβέστερον διεκρίθησαν τοῦ ἐνεστῶτος. Ἀφ' οὗ δ' ἅπαξ διὰ τῆς διαφορᾶς τῆς καταλήξεως ἐξησφαλίσθη ἡ διάκρισις τῶν ἱστορικῶν ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ συνείδησις τῆς αὐξήσεως ἐξησθένησεν, ὥστε καὶ μετὰ τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος νὰ συναιρῆται καὶ παράγῃ τὴν *χρονικὴν* λεγομένην αὔξησιν, ἕως οὗ καὶ ὅλως ἀποσβεσθεῖσα συνεπέφερε καὶ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ σημείου της. Ὅπερ συνέβη ἐκ μὲν τῶν συγγενῶν γλωσσῶν μάλιστα ἐν τῇ Ζένδῃ καὶ τῇ Λατινικῇ· ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ἦτον ἤδη συνηθέστατον κατὰ τοὺς

Digitized by Google

δμηρικοὺς χρόνους, καθὼς καὶ σήμερον (τὰ παραδείγματα κατωτέρω).

Δὲν εἶνε δὲ διόλου παράδοξον, ὅτι ἐν μὲν τοῖς δμηρικοῖς ἔπεσι καὶ ἐν τῇ σήμερον καθομιλουμένῃ συχνότατα ἐλλείπει ἡ αὔξησις, παρὰ δὲ τοῖς ἀττικοῖς καὶ τοῖς ἀττικιζαῖς σπάνια τὰ παραδείγματα τῆς παραλείψεως καὶ τόσον σπάνια (μάλιστ' ἐν τῷ διαλογικῷ τῶν τραγικῶν), ὥστε καὶ αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα ὑπ' αὐστηρὰν βάσανον ὑποβάλλονται παρὰ τοῖς κριτικοῖς. Τοῦτο μάλιστα εἶνε ἓν τῶν ἀσφαλεστέρων τεκμηρίων, ὅτι ἡ μὲν δμηρικὴ γλῶσσα ἦτο δημοτικωτέρα κατὰ τὸν τότε χρόνον καὶ σχεδὸν αὐτὴ ἡ δημώδης, ἡ δὲ τῶν ἀττικῶν, ποιητῶν τε καὶ λογέων, καὶ τῶν ἀττικιστῶν λογιωτέρα, περίτεχνος καὶ μᾶλλον τῆς δημώδους ἀπέχουσα.

Ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον ἐπανελθόντες ἂς εἴπωμεν ἀκριβέστερά τινα πρῶτον μὲν περὶ τῆς *χρονικῆς* αὐξήσεως, ἔπειτα δὲ περὶ τῆς μίξεως ἀμφοτέρων ἐν τῷ αὐτῷ ῥήματι καὶ τελευταῖον περὶ τῆς παραλείψεώς των.

1) Ἡ *χρονικὴ* αὔξησις κατ' ἀρχὰς ἦτον ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὴ συλλαβική, δηλ. τὸ ε (παλ. *α*) μετὰ τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος εἰς δίφθογγον ἢ μακρὸν φωνῆεν συναιρούμενον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τοῦ ε μετὰ ποικίλων (ἐναρκτικῶν) φωνηέντων καὶ διφθόγγων α, ε, η, ι, ο, ω, αι, ει, οι, υ, ευ, αυ, ου κλ. συναίρεσις ἔνθεν μὲν ἱκανὰς δυσκολίας παρεῖχεν, ἔνθεν δ' ἀφανῆ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος τοῦ ἑκάστοτε θέματος κατέσταινε — διότι τὰ ει, ευ καὶ ου π. χ. δύνανται νὰ προῆλθαν καὶ ἐκ τῶν συνδυασμῶν ε-ε ἢ ε-ι, ε-υ ἢ ε·ο καὶ ἐκ τῶν: ε-ει, ε ευ, ε·ου — ἡ ἑλληνικὴ ἀφῆκε τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ ἐτράπη εἰς ἑτέραν, καθ' ἣν μηκύνει ἁπλῶς τὸ ἐναρκτικὸν φωνῆεν, τ. ἔ. παρεδέχθη τὴν ἀναδίπλωσιν ἀντὶ τῆς αὐξήσεως, καθὼς δὰ καὶ τοὐναντίον ἔπραξεν ἀλλαχοῦ (περὶ οὗ κατωτέρω). Διότι τὰ ᾱ (δωρ. ἀντὶ τοῦ κοινοῦ η) η, ω. ῑ, ῡ, η, ῳ, ηυ τῶν ἄγον (δωρ. = ἦγον) καὶ ἄλτο (ἐπικ.), ἠρχόμην, ὥρμησα, ἵκετο, ὗβριζεν, ἧκασα, ὦκουν, ηὐχόμην εἶνε ταὐτὰ τοῖς αα, εε, οο, ιι, υυ, εει, οοι, εευ. Οὕτως ἴσως καὶ τὰ *αι* καὶ *ου* ἐν τοῖς δωρικοῖς αἴτεον, αἴρησα καὶ τοῖς ἐπικοῖς οὔτα, οὔτασκε, οὐτήσε, οὐτήσασκε μακρότερον ἐπροφέροντο ἢ ἐν τοῖς ἐνεστῶσιν αὐτῶν· ἂν μὴ εἴπωμεν, ὅτι ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἡ συλλαβικὴ αὔξησις ἀνέκαθεν ἐναπομείνασα κατεπόθη ὑπὸ τῶν ἐναρκτικῶν διφθόγγων. Πολὺ δὲ πιθανώτερον διὰ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἐξηγεῖται τὸ η τῶν ἀττικῶν καὶ κοινῶν *ἤκουσα, ἠύλουν* καὶ τῶν τοιούτων ὡς ἐκ τῶν *ἀκουσα, ἀύλουν* κτλ. τοὐλάχιστον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης ἐπέρχονται τὰ καὶ σήμερον ἔτι κατὰ διάλεκτον λεγόμενα *ἀγάπησα, ἀκουσα* ἀντὶ τῶν ἠγάπησα, ἤκουσα κτλ.

Digitized by Google

Ἡ δὲ *ει* τῶν *εἶχον*, *εἶρπον*, *εἶλκον*, *εἰργαζόμην* κ. τῶν ὁμοίων, ἥτις φαίνεται κατὰ συναίρεσιν τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως μετὰ τοῦ ἐναρκτικοῦ *ε* προελθοῦσα, ἔχει μὲν οὕτως, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς τὰ ῥήματα δὲν ἤρχιζαν ἀπὸ φωνῆεν, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἡμίφωνα F ἢ σ, καθὼς παρὰ τοῖς πλείστοις ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκριτικῆς. Οὕτω π. χ. τὸ ἔχω τῷ μὲν *habere* συνώνυμον ὂν ἤχει *σέχω*, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐκ τοῦ σανσκριτικοῦ sah-ê = *ἀνέχω*, *ὑποφέρω*, sah as *ἰσχύς*, *ῥώμη* κλ. ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων τύπων αὐτοῦ τοῦ ῥήματος· διότι τὰ *ἔσχον*, *σχήσω* καὶ τὰ ὅμοια προῆλθαν προφανέστατα ἐκ τῶν *ἔ-σεχον*, *σεχήσω*, τὸ δὲ *ἴσχω* ἐκ τοῦ *σι-σέχω*, ἰσέχω (ὡς ἐκ τοῦ γι γένομαι τὸ γίγνομαι καὶ ἐκ τοῦ σί-στημι τὸ ἵστημι, περὶ οὗ ἴδε καὶ ἀνωτέρω). τελευταῖον δ' ὑπὲρ τοῦ ἐναρκτικοῦ *σ* μαρτυρεῖ τὸ ἐν τοῖς ἕξω, ἕξις δασὺ πνεῦμα, ὅπερ ἐν ταῖς πλείσταις ἑλληνικαῖς λέξεσιν ἐξ ἀρχαιοτέρου *σ* προῆλθε. Τοιαῦται π. χ. αἱ *ἕρπω*, *ὅλος*, *ὑπέρ*, *ὕλη* κ. ἄλλαι συγκρινόμεναι ταῖς λατ. *serpo*, *solus*, *super*, *sylva* κ.λ. Τῷ δ' *ὀχεῖν* ἢ *vehere* συνώνυμον ὂν τὸ *ἔχω* ἤχει Fέχω, ὅπερ δῆλον ἐκτὸς ἄλλων τεκμηρίων ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ λατιν. *vehere*. Ὅθεν ὁ παρατατικὸς ἐκεῖ μὲν ἦτο κατ' ἀρχὰς ἔ-σεχον, ἐδῶ δὲ ἔ-Fεχον καὶ ὕστερον κατ' ἔκθλιψιν τοῦ *σ* μεταξὺ δύο φωνηέντων, τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ συνηθεστάτην (πρβλ. τὰ λέγεσ-αι, λέγε-αι, λέγει· γένεσ-ος λατ. gene-r-is, γένε-ος, γένους, καὶ τὸ λακωνικὸν μῶα = μῶσα, μοῦσα κ. ἄλλα), καὶ τὴν καὶ ἀλλαχοῦ ἐπισυμβᾶσαν ἐξαφάνισιν τοῦ F ἔγεινεν *ἔ-εχον* παρ' ἀμφοτέροις καὶ συναιρέσει *εἶχον*. Τοῦ *ἕρπω* ὁ παρατατ. ἐκ τοῦ *ἔ-σερπον*, *ἔ-ερπον* καὶ τέλος *εἶρπον*, ὅπερ ὀρθότερον ἔπρεπε νὰ ψιλώνηται, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ *σ* προελθὸν δασὺ μετεπήδησεν εἰς τὴν αὔξησιν (πρβλ. τὸ προεκτεθειμένον μῶα καὶ τὸ ἑώρων, ἑώρακα ἀντὶ τῶν ἐFόρων, ἢ ἐFώρων, ἐFώρακα). Τὸ ἐργάζομαι εἶνε κυρίως Fεργάζομαι, ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ αἰολικοῦ *Fάργον* ἐν τῇ γνωστῇ ῥήτρᾳ τῶν Ἠλείων καὶ τῶν Ἡραιέων καὶ ἐκ τοῦ γερμαν. werk ἔργον· ὅθεν ὁ παρατατ. ἐ-Fεργαζόμην, ἐ-εργαζόμην, εἰργαζόμην. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξηγοῦνται καὶ τὰ ἔαγα, ἔ-αγεν (= ἐάγησαν) ἔαδον, ἑάλων, ἑάλωκα, ἐάφθη, ἔειπον, ἐερμένος, ἐεισάμην, ἑήνδανε, ἔολπα, ἔοργα, ἔοικα, ἀνέῳγα, ἐωνοχόει, ἐώθουν, ἐωνούμην, ἑώρων, ἐούρουν. Οὕτω π. χ. τοῦ ἐερμένος τὸ θέμα ἦτο *σέρω*, ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ συνωνύμου λατιν. sero καὶ τοῦ ἑλλ. ὀν. *σειρά*. τῶν δὲ *ἑήνδανε* καὶ *ἔαδον* ἡ ῥίζα ἦτο σFαδ, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ λατιν. suâd-us, ἡδ-ύς, αἱμύλος, πειστικός, ὅθεν καὶ τὸ suâd-e-o κτλ. κτλ. Τὰ δὲ ἑήνδανε, ἐωνοχόει, ἑώρων καὶ ἀνέῳγα τὴν μὲν συλλαβικὴν αὔξησιν ἔχουσι διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, πόθεν δὲ καὶ τὴν

Digitized by Google

χρονικὴν ἄδηλον. — Ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων συναπώλεσε καὶ τὴν ἁπλῆν ἢ διπλῆν αὔξησίν των.

2) Ἐν τούτοις μὲν ἑκατέρα τῶν αὐξήσεων διακρίνεται· ἐν δὲ τοῖς *ἠδυνάμην* καὶ *ἠδυνήθην*, *ἠβουλόμην* καὶ *ἠβουλήθην* καὶ *ἤμελλον* πρὸς τῇ συλλαβικῇ ἐπῆλθε καὶ ἡ χρονική· Ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἤδη παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ὑποφαινομένη συνηθεστάτη ἀπέβη παρὰ τοῖς ἀττικοῖς. Οὕτω π. χ. *ἤμελλε* ἐν Ἡσιόδου Θεογ. 478. 888. ἠδύνατο, Ἡροδ. Α. 10 κτλ. Κατὰ ταῦτα μετέφερεν ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα τὴν χρονικὴν αὔξησιν καὶ εἰς ἄλλα ἐκ συμφώνου ἀρχόμενα ῥήματα· καὶ σήμερον πολλαχοῦ λέγεται *ἤλεγα*, *ἤγραφα*, *ἤπια* καὶ τὰ ὅμοια.

3) Τῆς δὲ παραλείψεως τῆς αὐξήσεως κατ' ἀμφότερα τὰ εἴδη ἀς παρατεθῶσι κατὰ χρονικὴν τάξιν τάδε. Ἐκ τῶν *ὁμηρικῶν ἐπῶν*: ἀάσατο (ᾰᾱ) Ἰλ. Ι, 537. ἀάσθη (ᾰ) Τ, 113. 136. ἀδάκησαν (ᾰ) Ὀδ. Δ, 249. ἀλέεινεν Ὀδ. Δ, 259. ἄγεν (= ἐάγησαν) Ἰλ. Δ, 214. ἄγη (ἐάγη) Π. 801. ἀειρέσθην Ψ, 501· ἀρόμην, ἄρετο, ἄροντο Ψ, 592, Ι, 188. Λ, 625. Ι, 124, 266. αἴδεσθεν (= ἠδεσθησαν). Η, 73. ἀϊχθην Ω, 97. ἀκέοντο Ε, 448. βῆ (ἔβη) Δ, 199. Ν. 271. βάτην καὶ βάτην (ᾰ) ἐν 8 χωρίοις. περίβη (περιέβη) Θ, 331. Ν. 420 κ. ἀλ. Ἵνα δὲ περιορισθῶμεν εἰς μίαν μόνην ῥαψῳδίαν, τὴν Ἰλ. Ν. π. χ. πέλασσεν στ. 1. ἔα 2. τρέπεν 3. 7. φαίνετο 14. ἔζετο 15. τρέμε 17. ὀρέξατ' 20. 190. τιτύσκετο 23. γέντο 25. ἄταλλε 27. διαίνετο 30. φέρον 31. βάλεν 35, 186. ἔποντο 40. ἔλποντο 41. πλῆσεν 60. ἀγόρευον 81. ἔβαλε 82. λέλυντο 85. λεῖβον 88. ἔρειδε 131. ῥρόνεον, μέμασαν 135. πιλεμίχθη 148 κτλ. κτλ. ἐκ τῶν *Ἡσιοδείων*: στεῖχον Θεογ. 10. κέλονθ' 33. ἴσαν 68. ἄειδον 75. δάσσαντο, διέλοντο 112. γένετ' 116. 137. γείνατο 129. 139. ἀποκρύπτασκε, ἀνίεσκε 157 ῥάτο, ἔλεν 167. φθέγξατο 168 κτλ. Τῷ παραδείγματι τῶν ἐπικῶν ἠκολούθησαν καὶ οἱ *λυρικοί*. οὕτω π. χ. παρὰ Πινδάρῳ ἐράσσατο Ὀλ. Ἀ. 25. ἔξελε 26. ἄγαγον 46. φάγον 51. ἔλεν 56. δῶκεν 63. ἔρεφον 68. ἄπυεν 72. φάνη 74. ἐφάψατο 86. τέκε 89. τέλεσσεν Β΄. 40, λήρθη 43. πόρεν 82 κτλ. καὶ οἱ τραγικοὶ μάλιστ' ἐν λυρικοῖς χωρίοις· ἐν δὲ τῷ τριμέτρῳ κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς *ἀγγελικαῖς ῥήσεσιν*, αἵτινες ἐπικὸν ὅ. ἐ. δημοτικώτερον χαρακτῆρα φέρουσι, παραλείπεται συνήθως ἡ συλλαβικὴ αὔξησις. Σοφ Αἴ. σφάζ' 235. θώϋξεν 308. ἔζετο 309. δέρχθη 425. ὄφελε 1192. νεῖμεν 1200. ἄνωγας 1364. βάλλον Φιλοκτ. 289. αὐξάμην 1019. δέξατο. Εὐριπ. Βακχ. 94 (χορ.) τέλεσαν 100. στεφάνωσεν 101 (χορ.) κέρασαν 127 (χορ.) θῆκαν 129, ἐξανύσαντο 131 (χορ.) σύναγεν 563

Digitized by Google

(χορ.) νίψαντο 787 (ἀγγ. βῆσ.) κυκλοῦτο 1066 (ἀγγ. βῆσ.) σίγησε 1084 (ἀγγ. β.) γυμνοῦντο 1134 (ὁμ.) κτλ. Εὐφράνθην Ἀριστοφάν. Ἀχαρν. 5. ἐξανθισμέναι Λυσιστρ. 43. Πλουτ. 626. Φερεκρ. ἀποσπ. 106. κτλ. Εἰς ταῦτα δὲν συγκαταλέγονται τὰ διὰ προηγούμενον μακρὸν φωνῆεν κρᾶσιν ἢ ἀφαίρεσιν πάσχοντα, οἷα π. χ. τά: ἐγὼ φύλαξα Σοφ. Αἴ. 535. ἐξ οὗπερ τράφης 557. ἢ φάνην 737· μή πόθουν 962. μή δυνήθημεν 1067 κ. ἄλλα. ἐγὼ παθον Φιλοκτ. 1012. κ. ἄλλ. ἐγὼ κάλυψα Εὐριπ. Βακχ. 12. Ἐγὼ τασσον 478. κἀγὼ ξεπήδησ(α) 729. ὅτε δὴ κεχήνει. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 10. μή φερες 137. ὅτε δὴ πείνων 535. ἤδη σπαρμένα Εἰρην. 1140 κτλ. κτλ. Παρ' Ἡροδότῳ σπανιώτερον μὲν παραλείπεται ἡ συλλαβικὴ αὔξησις, ὡς ἐν τοῖς *διαιτᾶτο* (ἐν ᾧ χωρίοις), διαιτήθη Β'. 112. ὑποδεκέατο Δ'. 167. καὶ κατέατο Θ'. 90., ἡ δὲ χρονικὴ συχνότατα, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς παρωχημένοις τῶν ἀπὸ *αι, ει, ευ, ου* καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ἀπὸ *ο* ἀρχομένων ῥημάτων, οἷα τὰ αἰνέω, αἴρεω, αἰτέω, ἀναισιμόω, εἴκω, εἴλω, εἴρομαι, οἴγω, οἰκέω, οἴχομαι, οὐρίζω κ. ἄλλ. παρὰ Krüger Gr. Gramm. 11 §. 28, 4. σημ. 2. τὰ δ' ἀπὸ *αυ* ἀρχόμενα διφοροῦνται, ὡς ἐξαυάνθη Δ., 151. ἐξηύηνε Δ'. 173. αὐξάνετο Ε' 92. πρβλ. Γ'. 39. Ϛ'. 63. 132. ηὔξον Ἡ. 30. Θ'. 31. ηὔξηντο Ἑ. 78 κτλ. — Κατόπιν ἔρχονται τὰ ἀπὸ ἁπλοῦ φωνήεντος ἀρχόμενα, ὧν τὰ μὲν συνηθέστατα ἀναυξήτως ἁπαντῶσιν, οἷα τά: ἀγινέω, ἀεθλέω, ἀμείβομαι, ἀρρωδέω, ἔργω, ἔρδω, ἐσσόομαι, ἑτεροιόω, ἑτοιμάζω, ὑποπτεύω, ὁδοιπόρευον Δ'. 110. ὅρταζον Θ'. 7. ἐξόρκισε Δ. 154. προσοφέγοντο Ζ'. 6. ὅσφραντο Α. 80 καὶ ἄλλα (π. Krüger ἔνθ' ἀνωτέρω σημ. 4.), τὰ δὲ διφοροῦνται, οἷα τά: ἀγγέλλω, ἄγω, ἀγωνίζομαι, ἀλίζω, ἀλλάσσομαι, ἀνδραποδίζω, ἀνδρόομαι κ. ἀλ. ἐγείρω, ἐλαύνω, ἐλευθερόω κ. ἀλ. ὀγκόω, ὁπλίζω, ὁράω, ὁρμάω, ὁρμέω, ὁρύσσω κ. ἄλλα. (π. Krüger σημ. 5) — Ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν ἀττικῶν πολλάκις παραλείπεται τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ἡ αὔξησις· ὡς γεγένητο Θουκ. Ε'. 14, 3. καταδεδραμήκεσαν Ἡ. 92, 3. Ξενοφ. Κ. Π. Ζ', 2 5. διαπεπόμφει Κ. Π. Ἡ. 4, 7. τετελευτήκει Ἀναβ. Ϛ'. 4, 11. ἀποδεδράκει αὐτ. 13. διαβεβήκει Ζ'. 3, 20. διαβεβλήκει αὐτ. 5, 8. πεπόνθειμεν Πλατ. Φαίδ. 89, α. (πεπόνθεσαν Αἰσχιν. κ. Κτησιφ σελ. 534.), παραγεγόνει Συμποσ. 73, Β. κ. ἄλλα. Παρακειμένου δὲ μόνου τοῦ οἶδα ἀντὶ ᾠδα.— Ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης: *εὐδόκησα* συνηθέστατον, τὸ δὲ ηὐδόκησα σπανιώτερον· *εὐλόγησα* ἐπικρατέστερον τοῦ ηὐλόγησα π. χ. Ματθ. ΙΔ'. 19. Λουκ. ΚΔ'. 30. π. Ἑβρ. ΙΑ. 20. 21. εὐλόγηκεν αὐτ. Ζ'. 6. εὔχοντο Πραξ. ΚΖ'. 29. εὐχαρίστησε αὐτ. 35. εὐπορεῖτο αὐτ. ΙΑ.

Digitized by Google

29. δεδώκει Μαρκ. ΙΔ΄. 44. ΙΕ. 10. Ἰωαν. ΙΑ. 57. πεποιήκεισαν Μρ. ΙΕ΄.. 7. ἐκβεβλήκει Μαρκ. ΙΓ΄. 9. τεθεμελίωτο. Λουκ. Ϛ΄. 48. μεμενήκεισαν Ἰωαννν. ἐπιστ. Α. 2, 19. περιπεπατήκει Πραξ. ΙΔ΄. 8 κτλ. — Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν: διαγενόμεθα Πατρικ. Πετρ. σλ. 129, 11. *παρασκευασμένος* Ἀγαθίου σλ. 91, 10. 110, 9. 143, 19. *ψεύσθησαν* 132, 14. ἐκκλησίαζον Θεοφαν. Χρον. σλ. 61, 17. ἐπισκόπησεν 94, 8. προσομολόγησεν 159, 9. 194, 3. ἔασαν 282, 18. αἰχμαλώτευσαν 456, 7. ἐρήμωσαν 462, 1. τῶν πόλεων ἐρημωμένων καὶ πυρπολημένων 445, 12. ἁρματωμένος 668, 12. ἐπαίρετο 679, 5 κτλ. Τελευταῖον ἐκ τῆς δημώδους γλώσσης τοῦ 12ου αἰῶνος μ. Χρ. ἐκ τῶν δύο παρὰ Κοραῆ (Ἀτακτ. τομ. Α.) ποιημάτιων τοῦ Πτωχοπροδρόμου: βουρβούριζεν Ἀι ϛ. 65. φόρην (= ἐφόρεεν, ἐφόρει) 68. μάθανα 90. κάθισαν 271. ἀδικούσαμεν 302. παραχωροῦσαν Β΄. 138. κτλ. κτλ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, εἶνε περιττὸν νὰ ἐκτεθῶσι πλειότερα παραδείγματα· μόνον σημειωτέον κανόνα τινά, ὃν ἡ καθομιλουμένη τηρεῖ περὶ τὴν παράλειψιν ἢ μὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως. Ὅπου μὲν ἡ αὔξησις προφυλάττεται διὰ τοῦ τόνου, ἀκεραία διατηρεῖται· ὅπου δὲ ὁ τόνος μακρὰν αὐτῆς κεῖται, ἐκεῖ συνηθέστερον μὲν ἐκπίπτει, πολλάκις δὲ καὶ διατηρεῖται· κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις, φωνήεντος ἡγουμένου, συναιρεῖται μετ' αὐτοῦ, καθὼς ἐν μέρει καὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς δραματικοῖς, οἷον ἀ.) ἔπαιρνα, ἔτρωγα (καὶ διαλεκτ. ἤτρωγα), ἔφευγα, ἔπιανα, ἔτρεχα (ἤτρεχα), ἔπια, ἔφυγαν κτλ. β΄.) ἐμάθαινα καὶ μάθαινα, ἐλάβαινα καὶ λάβαινα, ἐτρώγαμεν καὶ τρώγαμεν, ἐπαίρνετε καὶ παίρνετε, ἐφύγετε καὶ φύγετε, φύγανε καὶ φύγασι κτλ. γ΄.) τῶπιασε ἢ τό πιασε (= τὸ ἔπιασε), τό λαβε, τὸ λάβαμε(ν), τῶλαβαν ἢ τό λαβαν κτλ.

Η ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΙΣ.

Ἀναδίπλωσις ἢ ἀναδιπλασιασμὸς εἶνε κυρίως, ὡς καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει, δίπλωσις τῆς ῥίζης ἐφ' ἑαυτήν. Ὅτι δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν τῆς γλώσσης τοιαύτη μόνον ἦτο, δῆλον καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς γλώσσης καθ' ὅλου, πρὸς ἔκφανσιν πνευματικῶν προϊόντων κατ' ἀρχὰς τὰ ὑλικώτερα καὶ ψηλαφητότερα σημεῖα ἢ σύμβολα μεταχειριζομένης, καὶ τέλος ἐκ σωζομένων ἀκόμη παραδειγμάτων, οἷα τά: κα-γ-χά-ζ-ω (ἀντὶ χα-γ-χά ζ-ω), γο-γ-γύ-ζ ω (ἐκ τοῦ γυ-γ-γύ-ζ-ω, τοῦ υ προφερομένου ὡς ου), μορ-μύρ-ω (ἐκ τοῦ μυρ-μύρ-ω, τὸ υ = ου, ὡς ἐν τῷ καθομιλουμένῳ μουρ-

Digitized by Google

μούρ-α, μουρ-μουρ-ίζ-ω), μάρ-μαρ-ον; ὄθεν μαρ-μαίρ-ω (ἐκ τοῦ μαρ-μάρ-ιω, περὶ οὗ κατωτέρω), μέρ-μερ-ος, γάρ γαρ α καὶ τὸ καθωμιλημένον γαρ-γάρ-α, κάρ-χαρ-ος (ἐκ τῆς ῥ. χαρ, ὄθεν ἴσως τὸ χαρ-άσσ-ω) βάρ-βαρ ος, βόρ-βορ-ος, βορ-βορ-υγ-μός, κορ-κορ-υγ-μός; πέρ-περ-ος, πορ-φύρ-α (ἐκ τοῦ φυρ-φύρ-α· υ = ου), τάν-ταλ-ος (ἢ Τα-ν-τα-λος), τάρ-ταρ ος καὶ τὰ νῦν δημώδη βουρ-βουρ-ίζει, γουρ-γουρ-ίζει, γουργουρ-ισμός, γουρ-γουρ η-τός, γαρ-γαλ-ίζω (χάριν εὐφωνίας ἀντὶ γαλγαλ-ίζω), ταρ-ταν-ίζω, τουρ-τουρ-ίζω κτλ. καὶ ἄλλα ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα, οἷα τά: ἀπ-άφ ίζω (εὐφωνίας χάριν ἀντὶ τοῦ ἀφ-αφ ίζω), ἀκ-αχ μένος καὶ ἀκ-αχ-ήσω (ῥ. ἀχ.), ἀρ-αρ-ίσκω, ἄγ-αγ-ον, ὄρ-ωρ-ε (Ἰλ. Β, 146 κ. ἄλλ.), ὅλ-ολ ος ἢ ὀλ-λο λός, ὅθεν κατ' ἀφαίρεσιν τὸ δημῶδες λολὸς κτλ. — Λόγοι δ' εὐφωνίας καὶ εὐκολίας περὶ τὴν προφορὰν ἐπέφεραν μεταβολάς τινας, μήκυνσιν ἢ βράχυνσιν ἢ ἄλλην ὁμοίαν εἰδοποίησιν, εἴτ' εἰς αὐτὴν τὴν ῥίζαν εἴτ' εἰς τὴν ἐπανάληψίν της. Οὕτως ἐκτὸς τῆς μεταπτώσεως τοῦ βαρυτέρου φθόγγου υ = ου εἰς τὸ κουφότερον ο ἐν τοῖς γογγύζω, μορμύρω, πορφύρω κ. τ. ὁμοίοις, τὸ ο τῆς ῥίζης εἰς ι συνεστάλη ἐν τοῖς ὀπ-ιπ-εύ-ω (Ἰλ. Δ, 371. Ὀδ. Τ, 67), ὀν-ίν-η-μι ἀντὶ τῶν ὀπ-οπ-εύ-ω καὶ ὀν-όν η μι καὶ εἴτι ἄλλο. Ἐν τοῖς παι-φά σσ-ω (ἐκ τοῦ φα-φά-σσ-ω), μαι-μά-(σσ)-ω; παι-πά-λη; λαῖλα-ψ, νη-νέ-ω καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐπεξετάθη τὸ φωνῆεν τῆς ἀναδιπλώσεως. Ἐν τοῖς κοι-κύ-λλ-ω; μοι-μύ-λλω κ.τ.ὁμ. δύο ὁμοῦ μεταβολαὶ συνέβησαν. Ἐν τοῖς κα-γ-χά-ζω; βα-μ-βαίν-ω (ἐκ τοῦ βα-μ-βα-νί-ω), πα-μ-φαίν-ω (ἐκ τοῦ πα-μ-φα-νί-ω; ῥ. φα, ὄθεν καὶ φάF-ος), ἀτ-αρτηρ-ὸς (ἐκ τοῦ ἄτ-η, ὄθεν ἴσως καὶ τὸ ἀτ-άσθ-α-λος) παρενετέθη μεταξὺ τῆς ῥίζης καὶ τῆς ἀναδιπλώσεως τὸ σύστοιχον ἔρρινον γ, μ, ν ἢ τὸ ρ. Τὰ δέ: κό-σκι-νον, ἄκ-ασκ-α προῆλθαν ἐκ τῶν σκό-σκι-νον καὶ ἄσκασκ-α ἢ ἐκ τῶν κό-κιν-ον (ἐκ τῆς ῥ. κιν-έ-ω) καὶ ἄκ-ακ-α (ῥ. ἀκ, ὄθεν τὸ ἀκ-ὴν σιωπηλῶς καὶ ἀκ-αλὺς καὶ τὸ δημῶδες ἀγ-άλια); βεβαιότερον δὲ τὸ κο-σκυ-λ-μάτιον ἐκ τοῦ σκο-σκυ-λ-μάτιον (ῥ. σκυ, ὄθεν σκῦτος καὶ σκῦ-λλ-ον). ἀντιστρόφως ἀνάλογα εἶνε τὰ λατινικὰ spopondi καὶ steti ἀντὶ τῶν spo-spondi, ste-sti (ἐκ τῶν spondeo καὶ sto).

Ἔπειτα δι' ὁμοίους εὐφωνικοὺς λόγους ἀντὶ τῆς ὅλης ῥίζης ἤρχισαν νὰ ἐπαναλαμβάνωνται οἱ δύο ἐναρκτικοὶ φθόγγοι. Ἐντεῦθεν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἐν μέρει ἐκ τῆς προειρημένης περιπτώσεως προέκυψεν ὁ λεγόμενος ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός, ὅστις καὶ ἐν ἄλλαις ἤδη διαλέκτοις δὲν ἦτον ἀσυνήθης, ὡς ἐν τοῖς παρακειμένοις τῶν ῥημάτων αἱρέω, ἁλάομαι, ἁλυκτέω, ἀρ—, ἀχ—, ἐρείκω, ἐρείπω, ἐρίζω, ἠμύω, ὀδύσασθαι, ὀρ—, ὁράω, ὀρέγω· ἀνήνοθα, ἐνήνοθα. Πάντα δὲ τὰ γνωστὰ ῥή-

Digitized by Google

ματα τὰ τοιαύτην ἀναδίπλωσιν λαμβάνοντα κατέλεξεν ἐν τάξει ὁ Buttmann ἐν §. 85 τῆς διεξοδικῆς ἑλλην. γραμματικῆς. Καὶ ἐδῶ συνέβησαν αἱ προειρημέναι εὐφωνικαὶ ἢ καθ' ὅλου φθογγολογικαὶ μεταβολαί, ὡς π. χ. ἐν μὲν τοῖς: ἀν-ήν-ο-θ-α, ἐν-ήν-ο-θ α, ὄδ-ωδ-α, ὄπ-ωπ-α καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐμηκύνθη τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν, ἐν δὲ τοῖς ἀκ-ήχ-ε-μαι, ὄχ-ωκ-α, οἴχ ωκ-α κ.τ.ὁμ. πρὸς τῇ τοιαύτῃ μηκύνσει καὶ τὰ δασέα τῆς ῥίζης εἰς τὰ ἴδια ψιλὰ ὑπετράπησαν, ἐν δὲ τῷ ἀγ-ή-ο-χ-α καί πως καὶ ἐν τῷ ἐδ-ήδ-οκ-α μετὰ τὴν μήκυνσιν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος ἐπενετέθη ἓν ο, ἐν δὲ τῷ ἐμ-ν-ήμυκε (ὑπεμνήμυκε Ἰλ. Χ, 491) ἐκ τοῦ ἠμύω τοὐναντίον συνεστάλη μὲν ἐν τῇ ἀναδιπλώσει τὸ ἐν τῇ ῥίζῃ μακρὸν φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας τῶν βαρῶν μετεξὺ παρενεβλήθη τὸ ἔρρινον ν καὶ οὕτω τὸ ε τῆς ἀναδιπλώσεως θέσει μακρὸν ἀπέβη. Μοναδικὸν δ' εἶνε τὸ ἐγρήγορα ἐκ τοῦ ἐγ(ε)ρ-ήγορ-α, ὅπου ὁλόκληρος ἡ δισύλλαβος ῥίζα ἐπανελήφθη ἐν τῇ ἀναδιπλώσει, ταύτης δὲ τὸ δεύτερον ε συνεκόπη.

Δι' ἄλλας ἔπειτα φθογγολογικὰς αἰτίας, καθ' ἃς ἡ ἑλληνικὴ (ὀλιγώτερον ἡ λατινική), κατὰ τοῦτο πλεονεκτοῦσα τῆς ἄλλης ἀδελφῆς, τῆς σανσκρίτης, τὴν ταύτης καὶ τῆς κοινῆς μητρὸς ἁρίας γλώσσης περὶ τοὺς φωνήεντας μονοτονίαν εἰς ἐναρμόνιον ποικιλίαν μετέπλασεν, ἡ ἕως τότε κατ' ἐπανάληψιν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος μετὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ ἑπομένου συμφώνου κατορθουμένη ἀναδίπλωσις ἤρχισε νὰ γίγνηται καὶ δι' ἄλλων φωνηέντων, μάλιστα τῶν δύο λεπτοτέρων καὶ ἐλαφροτέρων ι καὶ ε π. χ. 1) βι-βά-(ζ)ω, βι-βρώσκω, γί-γνομαι, γι-γνώσκω, δι-δάσκω, δί-δωμι, δι-δέντων (Ὀδ. Μ, 54), λι-λαίομαι, μι-μέομαι (ῥ. μα), μί-μ(ε)ν-ω, μιμνήσκω, κι κλήσκω, τί-θημι, τι-τρώσκω, τι-τύσκομαι· σι-σύρα, τί-τυρος (ὄθεν τὸ καθομιλ. τζί-τζυρας) κ. ἄλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ ἵστημι = σί-στημι (τοῦ σ εἰς τὸ ἐκτραπέντος), τοῦτο δὲ ἀντὶ τοῦ στί-στημι (πρβλ. τὰ λατιν. ste-ti καὶ si-sto), καθὼς καὶ τὰ γι-γνώσκω, τι-τρώσκω, βι-βρώσκω καὶ τὰ ὅμοια εὐφωνίας χάριν ἀντὶ τῶν γνι-γνώσκω, τρι-τρώσκω, βρι-βρώσκω κλ. Τοῖς τελευταίοις ὅμοιον ἐτόλμησεν ἡ δημώδης γλῶσσα, λέγουσα γνο-γνὸ-ν (τοῦ γν προφερομένου ὡς τοῦ γαλλ. gn) = νοῦν, γνῶσιν. 2) κε-κύθωσι, κε-χάροντο, κε-χαρήσω (Ἰλ. Ο, 98) καὶ κε-χαρήσομαι (Ὀδ. Ψ, 266), λε-λήκοντο, μέ-μαρπον, πέ-πληγον, τε-τρεμαίνω (ἀντὶ τρε τρεμαίνω) κτλ. κτλ. — Ὕστερον σχεδὸν ὡς γενικὸς κανὼν ἐπεκράτησεν, οἱ μὲν ἐνεργῶτες καὶ παρατατικοὶ νὰ ἔχωσι τὴν διὰ τοῦ ι ἀναδίπλωσιν, οἱ δὲ παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντελικοί, οἱ μέλλοντες καὶ οἱ β'. ἀόριστοι τὴν διὰ τοῦ ε. — Ἀλλ' ὑπελείπετο μία τελευταία βαθμὶς τῆς τελείας ἀνάπτύξεως τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ἣν καὶ

Digitized by Google

αὐτὴν διῆλθεν ἡ γλῶσσα. Ἐπὶ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων ῥημάτων ἤρχισε ν' ἀναδιπλώνῃ ὄχι πλέον τὸ φωνῆεν μετὰ τοῦ ἑπομένου συμφώνου, ὡς ἐν τῷ ἀττικῷ ἀναδιπλασιασμῷ, ἀλλὰ μόνον τὸ φωνῆεν, ὅ ἐ, νὰ μηκύνῃ τοῦτο, ὡς ἄκουον, ἄκουσα (δωρ. ἀντὶ τῶν κοινῶν ἤκουον, ἤκουσα), ἠρχόμην, ἤλ(υ)θον, ἠρώτων, ηὐχόμην, ηὐδόκησα, ᾤκικα κτλ. ἐν οἷς τὰ ᾱ, η, ω = τοῖς αα, εε, οο· ἱκόμην, ἀφ-ῖ-γμαι, ἵδρυμαι κ. τ.λ. Ἐν τοῖς γνωστοῖς μνημείοις τῆς γλώσσης αὕτη ἡ ἀναδίπλωσις ἐπικρατεῖ ἐπὶ τοῦ παρακειμένου (καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ) καὶ τῶν λοιπῶν παρῳχημένων ἢ ἱστορικῶν χρόνων (σπανιώτατα δ' ἐπὶ τοῦ ἐνεςῶτος), ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου κυρίως, ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων καταχρηστικῶς· διότι ἀντὶ τῆς ἐν τούτοις δι' αἰτίας φθογγολογικὰς ἀκατορθώτου ἢ δυσδιακρίτου αὐξήσεως, ὡς ἐν τῷ περὶ ταύτης ἐλέχθη, ἀντικατεστάθη ἡ τοιαύτη ἀναδίπλωσις.

Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰς διαφόρους ταύτας βαθμῖδας τῆς ἀναδιπλώσεως διέτρεχεν ἡ γλῶσσα, ἑτέρωθεν δι' ἄλλας φθογγολογικὰς αἰτίας ἀπεγύμνωνε τοῦ συμφώνου της τὴν ἀναδίπλωσιν τῶν ἀπὸ τοιούτου ἀρχομένων ῥημάτων, μάλιστα τῶν παρακειμένων, καὶ τρόπον τινὰ ἀντικατέσταινεν αὐτῇ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν. Οὕτω π. χ. ἐκ τοῦ σί-στημι (ἢ κυριώτερον στί-στη μι), ψιλωθέντος τοῦ σ εἰς τὸ πνεῦμα ῾, ἔγεινε τὸ ἵστημι· ἐκ τῶν σέ-σκεμμαι, σέ-σταλκα, πέ-ψαλκα, πέ-φθορα καὶ τῶν ὁμοίων ἔγειναν ἢ ἀντ' αὐτῶν κατ' εὐθεῖαν ἐσχηματίσθησαν τὰ *ἔσκεμμαι*, ἔσταλκα, ἔψαλκα, ἔφθορα κτλ. ἐκ τῶν ῥέριμμαι, ῥέρωσται, ῥέρηκα, λέ-ληφα, λέ-λημμαι, λέληχα, λέλοχα, μέμαρμαι κτλ. ἔγειναν τὰ ἔῤῥιμμαι, ἔῤῥωσται, εἴρηκα, εἴληφα, εἴλημμαι εἴληχα, εἴλοχα εἵμαρμαι καὶ εἴτι ἄλλο. Ὅτι δὲ ταῦτα, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ἀναδεδιπλωμένα ποτὲ ὄντα, ὕστερον ἀπέβαλαν τὴν ἀναδίπλωσιν, πιθανολογεῖται ἐκτὸς ἄλλων ἀπὸ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Ζ, 59 ῥερυπωμένα (1), ἐκ τοῦ δασέος πνεύματος τοῦ ἐπὶ τοῦ *εἵμαρται* καὶ τοῦ σικελιωτικοῦ (Chis hull p. 67) *ἀφέσταλκα* καὶ τελευταῖον ἐκ τοῦ διφθογγισμοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν ἄρτι ἐκτεθειμένων, ὅπερ συνέβη, φαίνεται, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ συμφώνου συσταλέντος ὄγκου τῆς ἀναδιπλώσεως· ἐκτὸς ἂν ἄλλη τις αἰτία ὑπολανθά-

(1) Τοιαῦτα καὶ τὰ μεταγενέστερα : ἥκω φέρων ὑμῖν τὸ ῥῶ καταρρερητορευμένον. ῥεραντισμένοι, πρὸς Ἑβρ. ἐπιστολ. Παύλου Ι', 22. καταρερασμένα, Γαλην. π. συνθ. φαρμ. Β'. 504. 521. ἐκρερευκώς, Ἥρων. Πνευματικῶν σλ. 187. ἀπορέρηκται, Ὀριβασ. π. καταγμ· ΚΑ'. 109. ῥεραφανιδωμένος (Boissonade Ἀνεκδ. τ. Γ' p. 135· 137), ῥεραβδωμένον κτλ. Καὶ ταῦτα παρὰ τὸν ἀφορισμὸν Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου. « ἔῤῥανται, οὐ ῥέρανται, διὰ τὸ εὐφωνότερον. »

Digitized by Google

νει. Δῦτη εἶνε ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς μετὰ ταῦτα καὶ ἀλλαχόθεν ἀπορ-βολῆς τῆς ἀναδιπλώσεως. Ὅπερ τόσῳ εὐκολώτερον συνέβη, ὅσῳ κατὰ τὰς ὑστέρας τῆς γλώσσης ἡλικίας ἡ μὲν δυναμικὴ σημασία τῆς τῶν ἐνεστώτων, παρατατικῶν, μελλόντων καὶ β'. ἀορίστων ἀναδιπλώσεως εἶχεν ἐπισκοτισθεῖσα, ἡ δὲ χρονικὴ διάκρισις τῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελικῶν κατωρθώνετο ἤδη καὶ χωρὶς τοῦ αναδιπλασιασμοῦ διὰ τῶν παρηλλαγμένων καταλήξεων· καὶ οὕτω, τῆς ἐσωτερικῆς ἀ-ξίας τῆς ἀναδιπλώσεως ἐξαφανισθείσης, ἐξηλείφθη καὶ ὁ ἐξωτερικὸς τύπος. Καὶ ἀφ' οὗ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν ἐξέλειψαν μετὰ τῆς ἀναδιπλώσεώς των οἱ παρ' Ὁμήρῳ συνηθέστατοι β'. ἀόριστοι καὶ μέλλοντες, οἷοι οἱ: ἤκαχον, κεκαδών, κεκαδήσω, ἐκλέλαθον, λέλα-χον, πεπαρεῖν, πεπιθέσθαι, τετύκοντο, κέκλυθι, λελαβέσθαι, ἀμπεπα-λών, ἐπέπληγον, τεταγών, ἐπέφραδε, τετάρπετο, λελάκοντο, μέμαρ-πον, πεφιδοίμην, πεπύθοιτο, ἔτετμον, ἔπεφνον, κεχάροντο, κεχαρή-σω-σομαι καὶ ἄλλοι πλείονες, τὴν σήμερον ἀκόμη ὀλιγώτερα ἴχνη τῆς ἀναδιπλώσεως ἀπέμειναν, οἷα π. χ. ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων τά: βέ-βαιος, δι-δάσκαλος καὶ δι-δάχος, διδαχή, ἀγωγή, κα-κανίζω, χά-χλανον, τζικνίζω (= κικνίζω, κνίζω), τζουκνίδα (= κι-κνίδα = τῷ ἀρχ. κνίδη, κατὰ τροπὴν τοῦ ι εἰς ου, ὡς ἐν τοῖς βουτσὶ ἐκ τοῦ βικί(ον), κρουκέλλι ἐκ τοῦ κρικέλλι, κρίκος· πρβλ. καὶ τὰ σουσάμι, σουπιὰ, σου-σουράδα ἐκ τῶν σήσαμος, σηπία, σεισουρὰς) καὶ εἴ τινα ἄλλα. Ἵνα δὲ ἀκριβέστερον καταδειχθῇ ἡ βαθμιαία κατάργησις τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ τῶν παρακειμένων, ἃς παρατεθῶσιν ἐδῶ ὀλίγα παραδείγματα ἐκ τῶν διαφόρων ἡλικιῶν τῆς γλώσσης, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου γενομένης τῆς ἀρχῆς.

Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν ἤδη εἰρημένων ἄνευ ἀναδιπλώσεως φέρονται παρ' Ὁμήρῳ καὶ Πινδάρῳ τά: δέγμαι, δέχαται, προστ. δέξο, δέχθαι, δέγμε-νος, ἐδέγμην, δέκτο (Ἰλ. Α, 23, 377. Β, 420. Ο, 88. Μ, 147. Ὀλυμπ. Β, 49 καὶ ἀλλαχοῦ. πρβλ. Ῥήσου 524). τά: ἔσσυμαι, ἔσσυται, Ἰλ. Ν, 79. Ὀδ. Κ, 484 Ὠ; παρακείμενον ἐκλιπτέον καὶ τὸ *βλήμενος* ἐν Ἰλ. Δ, 211, ὅθι ξανθὸς Μενέλαος *βλήμενος* ἦεν, περὶ δ' αὐτὸν ἀγηγέραθ' ὅσ-σοι ἄριστοι. Τοιαῦτα εἶνε ἴσως ἐνιαχοῦ καὶ τὰ σύτο, χύτο, πλῆτο κτλ., ἅτινα συνήθως ὡς ἀόριστοι ἀπαντῶσι. Παρ' Ἡροδότῳ τὸ ἐπαλιλλόγητο Α. 118· παρ' Ἀπολλωνίῳ Ἀργ. Α. 45 καὶ 824 ἔλειπτο ἀντὶ τοῦ ἐλέ-λειπτο· παρὰ Θεοκρίτῳ ΙΔ'. 51 γεύμεθα (= γεγεύμεθα)· τοιοῦτον ὡς ἔγγιστα τὸ Ἀριστοφ. Εἰρην. 1140 ἤδη ἐσπαρμένα. Οὕτω χωρὶς ἀναδι-πλώσεως, ἀλλὰ μετ' αὐξήσεως συνήθως φέρονται παρὰ τοῖς ἀττικοῖς, ὡς γνωστόν, τὰ ἀπὸ βλ καὶ γλ ἀρχόμενα· π. χ. ἐβλάστηκα, Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 594. κατεγλωττισμένος, Ἀριστοφ. Ἱππ. 351 κτλ. Παραλείπονται

Digitized by Google

σὲ ἀπὸ δύο ἀφώνων ἀρχόμενα, ἄτινα συνήθως χωρὶς ἀναδιπλώσεως φερόμενα ἐνίοτε καὶ μετ' αὐτῆς ἀπαντῶσιν, οἷα παρ' Ἐπιφανίῳ τὰ πέφθαρκα, πεφθαρμένος. — Ἀξιοσημείωτα δ' ὅσα λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Εὐστάθιος σλ. 1570, 30 κεξ. « Γίνεται καὶ ἐν αὐτοῖς ἐξώθησις κακλιφωνίας χάριν καὶ εὐαρμοστίας λεκτικῆς, ἣν φιλοῦμεν ἄνθρωποι· τοιαῦτα τὸ *πέφθακε* καὶ τὸ *κεχάλκευται*, ἅπερ οἱ ἀττικοὶ *ἔφθακε* φασὶ καὶ *ἐχάλκευται*, καθὰ καὶ ὁ ποιητὴς *ἐκτῆσθαι* λέγει τὸ *κεκτῆσθαι*. ὅμοιον δὲ τούτοις καὶ τὸ *βεβούλευκεν*, ὅτε λεχθῇ *ἐβούλευκεν*. ἀποσκευάζονται δὲ ὁμοίως γλυκείας ἀπηχήσεως χάριν τὸ τῆς αὐξήσεως κατάρχον σύμφωνον ». Κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐστάθ. σλ. 759 ὁ Κρατῖνος εἶχεν εἰπών: *φύσκαι προσεπατταλευμέναι*. Κατὰ δὲ Σουΐδαν ὁ Ἕρμιππος *ἀπεδημηκότες*. Παραλείπομεν τὸ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀμφισβητούμενον ἢ μᾶλλον διωρθωμένον *καταφημισμένον* τοῦ Πολυβ. Ε'. 10 καὶ Πλουτάρχου ἐν Νικ. 3. Ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων τά: ἐμψυχωμένων (ὑπὸ Κοραῆ εἰς ἐψυχωμένων διορθωθὲν) Ἡλιοδ. Αἰθιο. Γ'. 11. περιποιημένη Ξενοφ. Ἐφεσ. Α. 2. Ἀχαθίου 211, 1 *θεραπευκέναι* σιδηρωμένος Θεοφ. Χρον. σλ. 241, 13. πλοῖα καστελλωμένα 459, 20. πυρπολημένων 495, 12. ῥινοκοπημένος 533, 9. 682, 16. σχηματωμένος 682, 12. κτλ. κτλ. — Πτωχοπροδ. Κορ. Α. 341 τὴν ἐκδαρμένην κτλ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀρχῆς, τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως καὶ τέλος ἀποτριβῆς τῆς ἀναδιπλώσεως· περὶ δὲ τῆς σημασίας ἐφεξῆς λεκτέον. Καθὼς καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν ὅλῃ τῇ ἐκπνευματώσει τῆς γλώσσης ἐπίτασιν ἐννοίας τινὸς ἢ ἐνεργείας θέλοντες νὰ σημάνωμεν, ἱκανῶς ὑλικὸν μέσον μεταχειριζόμεθα, τὴν δίσσευσιν ἢ καὶ τρίσσευσιν τῆς αὐτῆς λέξεως, λέγοντες π. χ. *πολλὰ πολλὰ μᾶς εἶπεν*, ἀντὶ τοῦ *πάμπολλα*· ὑψηλὰ ὑψηλὰ ἀνέβηκεν = ὑψηλότατα κ.τ. ὅμοια· οὕτω καὶ πολὺ περισσότερον κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν της ἡ γλῶσσα τὴν *ἀναδίπλωσιν* μετεχειρίζετο πρὸς *ἔμφασιν* καὶ *ἐπίτασιν*. Ἡ δ' ἐπίτασις αὕτη παρίσταται ἤτοι ὡς καθαρὰ *δυναμικὴ ἐπίτασις* ἢ ἐξωτερική, δι' ἐπαναλήψεως *φυσικῶν ἤχων* καὶ *κινημάτων μίμησις*, ἢ τῆς *ἀδιαφόρου* καὶ *ἀμεταβάτου*, ὡς εἰπεῖν, (ῥηματικῆς) ἐνεργείας εἰς *μεταβατικὴν* καὶ *αἰτιατικὴν* προαγωγή, ἢ τέλος αὐτῆς ταύτης *ἀποτελείωσις*. Καὶ τὸ μὲν τελευταῖον εἶδος τῆς ἐπιτάσεως ἰδιάζει τοῖς *παρακειμένοις* καὶ *ὑπερσυντελικοῖς* καὶ τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ θέματος γιγνομένοις *μετ' ὀλίγον* ἢ *τετελεσμένοις μέλλουσι*, τὰ δὲ τρία *πρότερα* τοῖς λοιποῖς *ἀναδιπλωμένοις χρόνοις*. Δῆλον δ' ἐκ τῶνδε τῶν παραδειγμάτων.

α) *Ἐπίτασις δυναμική: βιβάω* Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Ἑρμῆν 225: κεντῆφύρου, ὅστις τοῖα *πέλωρα βιβᾷ* ποσὶ καρπαλίμοισιν. μαίμησέ οἱ φί-

Digitized by Google

τοῦ ἀ-σFήττητος· ῥ. σFᾶκ. Μγερμ. swack καὶ Νγερμ. schwach — σFῆκ — ήκ — ὅθεν ἦκ-ι-στος, ἥσσων ἐκ τοῦ ήκ-ίων καὶ ἧσσα ἡ ἧττα ἐκ τοῦ ήκ-ία), ἄ-υλος (= ἄ συλος, πρβλ. ἔνθεν μὲν τὸ τσπικὸν ὄν. Σκαπτή — σύλη = Σκαπτὴ ὕλη, ἔνθεν δὲ τὸ λατιν. sylva) κτλ. κτλ. Ἀδηλότερα δὲ καὶ ἴσως μόνον κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰρημένων πεπλασμένα εἶνε τὰ *ἄ-ουτος*, *ἄ-οσμος*, *ἀ-όριατος* καὶ εἴτι ἄλλο. Ἐκ δὲ τοῦ *ἄ-ωρος* ἐξεθλίβη τὸ ἐναρκτικὸν τοῦ ἁπλοῦ *ὥρα* j, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν καθομιλουμένων *ἄ-γουρος* καὶ *ἀ-γουρίδα*, ὅπου τὸ j εἰς γ ἐπαχύνθη, τοῦ γοτθ. jer, τοῦ ἀρχ. γερμ. jâr ἔτος καὶ τοῦ βοημικοῦ *jaro*, ἔαρ, ἐν οἷς πᾶσιν ἀκέραιον διετηρήθη τὸ j. — γ΄.) τὸ *ν* (λατ. ne) ὡς ἐν τοῖς νή-ποινος, νηλεής (νη-ελεής), νώνυμνος (= νη ονυμ-ν-ος), νωδός (= νη οδός = ὁ μὴ δυνάμενος *ὀδεῖν*, ἐσθίειν· ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ τὸ) νῆστις (= νη ἐσ-τις) κτλ. — δ΄.) τὸ ἀν-ευ (δωρ. ἄν-ις Αγερμ. ânu, âne. Νγρμν. ohne) ὅπερ μόνον κεχωρισμένον καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀπαντᾷ. — Ἡ χρῆσις τῶν μορίων τούτων ἐκτὸς τοῦ τελευταίου, οἷα προδιεγράφη, μετά τινος περιορισμοῦ διετηρήθη μέχρις ἐσχάτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ· τεκμήρια δὲ τὰ κοινὰ καὶ δημώδη: ἄβουλος, ἀθάνατος, ἀνόητος· ἀν-αμάρτητος, ἀν-όλπιστον, ἀν-εγνώριστος (ἢ ἀνε-γνώριστος, ὅ ἐ. ἀνη-γνώριστος; ἀλλὰ πρβλ. τὸ προαναφερθὲν *ἐγνωρίζω*)· νηστικός, νηστεία, νηστεύω καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ *ἄνευ* ἤρχισε πάλιν νὰ γίγνηται συνηθεστέρα.

2) Τὸ ἀθροιστικὸν λεγόμενον *ά ἀ* (σκρ. sa-sam, ὅθεν καὶ τὰ ἑλλην. *ἅμα* καὶ *ὁμοῦ* κ.τ.ὅμ.): ἀ-γάλακτες (= ὁμογάλακτες = ἀδελφοί), *ἀγάστορες* (Λυκόφρ.), ἀ-δελφός (*δελφύς* = μήτρα), *ἀ-κοίτης*, *ἄ-λοχος*, ἀ-κόλουθος, *ἄ-παξ* (παγ = πήγνυμι), ἁ πλοῦς (πέλ-ω), ἄ-οζος (= ἄ σοζος, ῥ. *σοκ*, λατιν. seq-u or· ἄλλη χειλικὴ ἑλλην. ῥίζα ἡ σεπ-ἕπ· ὅθεν ἕπ ομαι, ἐ-σπόμην ἀντὶ ἐ-σεπ όμην. ἡ δ' ἀρχαιοτάτη μορφὴ *σακ*, ὅθεν ὕστερον *σοκ*, ἐξ ἧς ἄ σοκ-ιος, = ἄ-σοσσ-ος, ἄ σοζ-ος καὶ τέλος ἄ-οζ-ος = ἀκόλουθος, θεράπων) κ. ἄλλα. Ἐκ τῆς προτεταγμένης πρὸς τὸ σανσκριτικὸν *sa* — συγκρίσεως καὶ ἐκ τινων ἑλληνικῶν παραδειγμάτων, οἷα τὰ *ἁπλοῦς*, *ἅπαξ* συμπεραίνεται, ὅτι τὸ ἀθροιστικὸν *α* ἔπρεπε πανταχοῦ νὰ δασύνηται, ἀλλὰ τὰ πλείστα τῶν παραδειγμάτων ψιλοῦνται. Τοῦτο δὲ προῆλθεν, ὡς φαίνεται, κατά τε τὴν φυσικὴν πρὸς ψίλωσιν ἀρχομένης τῆς λέξεως τάσιν τῆς ἑλληνικῆς καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικήν, φθογγικήν, σύγχυσιν τούτου τοῦ *α* μετὰ τοῦ στερητικοῦ. Καὶ τοῦ ἀθροιστικοῦ *α* ἱκανὰ ἴχνη διέσωσεν ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα· τοιαῦτα τά: *ἁπλός* (δημ.), ἁπλώνω, ἀδελφός, ἀκόλουθος καὶ ἀκολουθία.

Digitized by Google

3) Τὸ ἐπιτατικὸν λεγόμενον *α*. Τὰ ἀσφαλέστερα τεκμήρια, ἐν οἷς τὸ *ἐπιτατικὸν* τοῦτο *α* ἐμφανίζεται, εἶνε *ἀ-ξυλος* (ὕλη Ἰλ. Α, 155 = πολύξυλος), *ἀ-βρομοι*, *αὐϝαχοι* (= *ἀϝιαχοὶ* Ἰλ. Ν, 41 = μετὰ πολλοῦ βρόμου καὶ ἰαχῆς)· *ἀσκελές* καὶ *ἀσκελέως* (Ὁμηρ. π. χ. Ὀδ. Α, 68. Κ, 463 = πολὺ σκληρόν, σφοδρόν, ἐπίμονον, ἐκ τοῦ *σκελ*, ὅθεν καὶ σκέλλω καὶ σκληρός)· *ἀσπερχές* (Ἰλ. Δ, 32. Ὀδ. Α, 20 κ. ἀλ. = πολὺ σπουδαίως, σφόδρα), *ἀ-άσχετος* (Ἰλ. Ε, 892. Ω, 708 = πολύ, λίαν ἄσχετος [πρβλ. Ἰλ. Π, 549], ἀνυπόφερτος, ἢ ἁπλῶς ἄσχετος, τοῦ ἀ πλεονάζοντος;). Ἔπειτα τὰ παρ' Ἀπολλωνίῳ Ἀργον. Γ΄. 298 *ἀκηδεια* (= μέριμνα, λύπη· ὅπερ ὑποθέτει τὸ ἐπίθετον *ἀκηδής* ὄχι μόνον μετὰ τοῦ στερητ. *α*, ὡς συνήθως φέρεται τὸ ἐπίθετον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ ἐπιτατικοῦ) καὶ *ἀπτερέως* (Ἀργον. Δ΄. 1765 = πολὺ ταχέως), ὡς φαίνεται προελθὼν ἐκ παρανοήσεως τοῦ ὁμηρικοῦ *ἄπτερος* μῦθος (Ὀδ. Ρ, 57. Τ. 29), ὅπου τὸ *α* εἶνε στερητικόν. Καὶ ταῦτα μὲν μόνον ἐν τῇ ποιήσει ἀπαντῶσιν· ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ τά: *ἀ-τερής* (= πολὺ τεταμένος, ἐπίμονος, ἀπαράτρεπτος· ἐκτὸς τῆς ποιήσεως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ παρὰ πρώτῳ τῷ Πλάτωνι), *ἀχανὴς* (= πολὺ χαίνων, λίαν ἐκτεταμένος· ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ παρ' Ἀριστοτέλει πρώτῳ καὶ Θεοφράστῳ) καὶ τὸ *ἄβιος* (= πολύβιος, πολὺ πλούσιος), ὅπερ καθ' Ἁρποκρατίωνα μετεχειρίσθη ὁ ῥήτωρ Ἀντιφῶν. — Ἐκ πάντων τούτων μόνα τὰ δύο πρότελευταῖα διετήρησεν ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα.

4) Τὰ δύο *ἐπιτατικὰ μόρια ἀρ-ι* καὶ *ἐρ-ι* ἐν τοῖς ἀρι-πρεπής, ἀρί-φρων, ἀρί-γνωτος κ.τ.ὅμ. ἐρι-βρεμέτης, ἐρι-αύχενες, ἐρι-κυδὴς κ.τ.ὅμ., ἅτινα πάντα κυρίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἢ ἀρχαϊζούσῃ ποιήσει ἦσαν συνήθη, ἐν δὲ τῇ σημερινῇ τὸ μόνον τεκμήριον τούτων, καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, εἶνε τὸ *ἀρί-φρητος*, ἢ μήπως τοῦτο ἔχειν ἐκ τοῦ *ἀρίθμητος* (= ἀναρίθμητος); Σημαίνει δὲ τὸ μὲν *ἄρι* κυρίως (ἐκ τῆς ῥ. ἀρ, ὅθεν καὶ ἀρ-αρ-ί-σκω, ἄρ-μενος, ἀρ-θ-μός, ἀρ-μός, ἄρ-τιος, ἄρ-τι, ἀρ-είων, ἄρι-ς-ος, ἀρέσκω, ἀρ-ε-τὴ κ.τ.ὅμ.), ἁρμοδίως, προσηκόντως, καλῶς· τὸ δὲ *ἔρι* = *εὐρύ*, *μέγα*, ὡς ἐριαύχενες ἵπποι = εὐρυαύχενες· ἐριβρεμέτης = μεγαλοβρεμέτης κτλ. ἂν δὲ καὶ ἐτυμολογικῶς τῷ *εὐρύς* συγγενεύει, ὡς ὁ **Buttmann** (Ἑλλην. γραμμ. § 120 σημ. 20) καὶ ἄλλοι ὑπέλαβαν, ἢ ταὐτὸν τῷ *ἀρι* κατὰ λέπτυνσιν τοῦ *α* εἰς *ε* εἶνε, ἀς μείνῃ κατὰ τὸ παρὸν ἀδιάκριτον.

5) τὸ *δὺς* (σκρ. dus ἐκ τῆς ῥ. du, dv, δυ, ὅθεν καὶ τὸ δύο, duo, δὶς ἀντὶ δϝίς, λατ. dis) σημαῖνον διχασμόν, διάστασιν, χωρισμόν. Ὅθεν καὶ *ἀνάρμοστον*, *κακόν*. κ.τ. ὅμ. δύς-χειμος, δύς-τροπος, δύς-κολος, δυς-

Digitized by Google

τυχής, δύς-τοκος κτλ. Ἡ χρῆσις τούτου μέχρις ἑσχάτων διεσώθη ἐν τῇ γλώσσῃ.

6) τὰ *δα* καὶ *ζα* ὡς ἐν τοῖς *δα-φοινός* (= δια-φοινός), Δα-κύδας (ὄν. τινὸς Πυθαγορικοῦ = Δια-κύδας = Ἐρι-κυδής)· ἐντεῦθεν ἴσως καὶ τὸ *δάσκιος* (εἰ μὴ ἐκ τοῦ δασύ-σκιος) καὶ τὸ *Δα-ναΐδες* (= Δια-ναΐδες, διαναίουσαι, διαχέουσαι)· ζαγρεύς (= δι-αγρεύς), ζαθερής (= δι-αθερής), ζάπλουτος, ζαφεγγής, ζαφλεγής, ζάπυρος (= διάπυρος) κ. ἄλλοις καὶ τοῖς αἰολ. ζαβάλλειν (= ἐξαπατᾷν Ἡσύχ. καὶ Ἐτ. Μ. 406, 12), ζάβατος (= διά-βατος, Ἰωαν. Γραμμ. 244. α), ζατλεξάμαν (= διελεξάμην. Σαπφ. Ἀποσπ. 22 Ahr.), ζάδηλος (= διάδηλος. Ἀλκαίου ἀποσπ. 10 Ahr.). Ἀλλὰ τὸ *ζα* ἀντὶ τοῦ *διὰ* καὶ ἐν παραθέσει παρὰ τοῖς Αἰολεῦσιν, ὡς *ζὰ νυκτὸς* ἀντὶ διὰ νυκτός (ἐκ τῆς Σαπφοῦς κατὰ τὸν γραμματικὸν Ἰωάννην 244), ζὰ τὰν σὰν ἰδέαν, Θεοκρ. 29, 6. — Ὅτι δ' ὁ συνδυασμὸς *δι* πολλαχοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἰς ζ μετεπλάσθη, δῆλον καὶ ἄλλοθεν· οὕτω π. χ. τὸ κοινῶς ὑπὸ τὸν τύπον *Διόνυσος* φερόμενον ὄνομα ἀπαντᾷ πολλάκις ἐν αἰολικαῖς ἐπιγραφαῖς καὶ Ζόννυξος (C. I. 2167). τὸ *ῥίζα* ἔγεινεν ἐκ τοῦ *ῥιδ-ια*, ὡς μαρτυροῦσι τό τε αἰολικὸν *βρίσδα* (= Ϝρίσδα) καὶ τὰ συγγενῆ rād-ix (λατιν.), vaurt-s (γοτθ.). τὸ *ἐλπίζω* ἐκ τοῦ *ἐλπίδ-ω* καὶ τὰ πλεῖστα τῶν εἰς ζω ῥημάτων ἐκ θεμάτων μετὰ χαρακτῆρος τοῦ δ γενόμενα. Καθόλου ἡ ἑτέρα τῶν πηγῶν τοῦ διπλοῦ φθόγγου ζ εἶνε ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος συνδυασμὸς *δι*. Ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ οὐδὲν ἴχνος, ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, διεσώθη τῶν μορίων τούτων ἐπὶ τῆς προκειμένης ἐπιτατικῆς σημασίας· διότι τὸ μὲν *ζάβαλλης* εἶνε ὀθνεῖον ἐκ τοῦ ἀραβοτουρκικοῦ εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν προστριβέν, τὸ δὲ *ζαχείλη(α)ς* προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐξαχείλη(α)ς. Ἡ δὲ τοῦ *δι* εἰς ζ συγχώνευσις ἐν ἀρχῇ λέξεως οὐδὲ τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ εἶνε ἀσυνήθης· οὕτω π. χ. ἐνιαχοῦ τὸ *διάκος* (= διάκονος) *ζάκος* προφέρεται καὶ ἐκ τοῦ διακόνι(ον, διακονία) φαίνεται προελθὸν καὶ τὸ *ζακόνι* (= συνήθεια).

7) Τὰ ἐκ μιᾶς πιθανῶς ῥίζης, τῆς *λα* (ὅθεν καὶ τὰ *λά-ω*, δωρ. *λᾱ́ω*, θέλω· λᾶμα, λᾶ́ σις, θέλησις, λι-λαί-ομαι, λε-λίη μαι, λῖ́ αν καὶ ἄλλα) βλαστήσαντα *λᾱ́*, *λαι* καὶ *λῖ* ὡς ἐν τοῖς λά-μαχος, λακαπύγων, λακατάρατος, ἴσως δὲ καὶ λᾰ́ μυρ-ός, λαί μαργος, λι-πόνηρος (Ἡσύχ. λίαν πονηρός). Παρὰ Στράβωνι λέγεται (Ἡ. σλ. 364), ὅτι ὁ Ἐπίχαρμος καὶ χωριστὸν ἀντὶ τοῦ *λίαν* μετεχειρίσθη τὸ *λι*. Οὐδὲ τούτων τῶν μορίων τεκμήρια διετήρησεν ἡ νεωτέρα γλῶσσα ἐκτὸς τοῦ *λαί-μαργος*.

8) τὸ *ἡμι* (λατιν. sēmi — sēmi-s, σκρ. sâmi, ἀρχ. γερμ. sâmî — = ἥμισυ) ἐν τοῖς *ἡμίπους*, *ἡμίπλεθρον*, *ἡμιώβολον* κ.τ. ὁμ. Ἡ σημε-

Digitized by Google

ρινὴ δημώδης γλῶσσα, καθ' ὅσον γνωστή, οὐδὲν παράδειγμα συνθέσεως ἐκ τοῦ *ἡμι* διετήρησεν, ἀλλὰ πρὸς ἔκφρασιν τῶν τοιούτων ἐννοιῶν μεταχειρίζεται τὴν περίφρασιν τὴν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *μισός*, - η, - όν, καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ δεύτερον στοιχεῖον τῶν τοιούτων συνθέτων. οὕτω π. χ. ἀντὶ τοῦ *ἡμίπους* λέγει: *μισὸ πόδ(άρ)ι*, ἀντὶ τοῦ *ἡμίμετρον μισὸ μέτρον* κτλ. τὸ δὲ *μισό* ς τοῦτο εἶνε τὸ ἀρχαῖον *ἥμισυς* ἠκρωτηριασμένον καὶ μεταπεπλασμένον.

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ.

Δύο εἴδη προθέσεων ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ: ά.) *κύριαι προθέσεις* καὶ β'.) *προθετικὰ μόρια* καὶ *προθετικαὶ πτώσεις* ὀνομάτων.

ά.) αἱ κύριαι προθέσεις εἶνε αἱ ἑξῆς ὑπὸ ποικίλους ἑκάστη τύπους: 1) *ἀνά* (λατιν. an-helo ἀναπνέω. ὀσκ. ὀμβρ. an — γοτθ. ana. Ἀ. σλ. na), *ἀναί* (μόνον ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ συνθ. μετὰ τοῦ *βαίνω*, *ἀναιβαίνω* καὶ αἰολικώτερον *ἀνηβαίνω*), *ἀρ*, *ἀμ* καὶ *ἀγ* (παρ' Ὁμήρῳ, ὡς ἐν τοῖς ἀν-στάς, ἀν-σχεθέειν, ἄν σχετος· ἀμπεδίον· *ἀμπεπαλών*. ἀγ-κλίνας, ἀγ-κρεμάσασα κ.λ. καὶ ταῖς ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις, αἰολ. κ. δωρ. ὡς ἐν τοῖς μεγαρικοῖς παρ' Ἀριστοφ. Ἀχ. ἄμ-βατε 698, ἄν-τεινον 732, ἀν τὸν ὀδελὸν ἀμπεπαρμένον· τοῖς Λακωνικοῖς ἐν Λυσιστράτῃ· ἀν γὰρ 1004, ἀμπτάμενος 106, ἀμβαλώμεθα 1096 κλ. τοῖς αἰολ. ἀμ πέτασον, Ἀποστ. Σαπφ. 28 Ahr. ἀν τὸ μέσον, Ἀλκαίου 10.) καὶ τελευταῖον ὀν (*ὀμ*, *ὀγ* καὶ ὁ αἰολιστί, ὡς ἐν τοῖς: ὁ μνάσθην, Θεοκρ. ΚΘ'. 26· πρβλ. Πινδ. Πυθ. Ἀ. 47 ἀ μνάσειεν. ὀν-θήσει (= ἀν θήσει, Ἀλκ. 63 κατὰ τὸν Ahrens). Τοιαῦται καὶ αἱ Ἡσυχιακαὶ γλῶσσαι ὀ-σκάπτω = ἀνα σκάπτω· ὄ-στασαν, ἀν ἔστησαν· ὀ-σταθεὶς κτλ. καὶ τὸ Ἡσυχ. *ἄττασι*, ἀνάστηθι, γενόμενον ἐκ τοῦ ἄν σταθι, ἄ-σταθι, καὶ τέλος λακ. ἄ-ττασι (ττ = στ, σθ. σ = θ). Ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ δηλ. τῇ δημώδει δὲν εἶνε συνήθης ἡ *ἀνὰ* κατὰ παράθεσιν, ἐν δὲ συνθέσει ἱκανῶς εὔχρηστος, ὡς π. χ. ἐν τοῖς ἀνασύρω, ἀνασηκώνω, ἀναμερίζω, ἀναγελῶ (= περιγελῶ), ἀνάκατα (ὅθεν καὶ τὸ ἀνακατώνω), ἀνή φορας (πρβλ. τὸ προεκτεθειμένον *ἀνηβαίνω*), ἀνάστροφα, ἀνάσκελα, ἀνάμεσα κτλ.

2) *διά* (λατ. dis, γοτθ. dis, ὅθεν τὸ N.γερμ. zer), *δά* καὶ *ζά* (περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐρρέθη)· καὶ *διαί* (μόνον παρ' Αἰσχύλῳ Ἀγαμ. 1453 Hr *διαὶ* Διός). Ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ διασώθη καὶ ἐν παραθέσει (μετ' αἰτιατικῆς) καὶ ἐν συνθέσει, ὡς ἐν τοῖς διὰ τοῦτο, δι' ἐκεῖνο, δι' ἐμέ(να)· σκοτώνεται διὰ χρήματα· διαπερνῶ, διαλέγω, διαγέρνω καὶ γιαγέρνω,

Digitized by Google

ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ παραδείγματι καὶ ἐν ἄλλοις πλειοτέροις τὸ ϕ λεπτύνεται εἰς γ (ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ἡμίφωνον j). Τοιαῦτα τὰ *γιὰ τί* καὶ *γιὰ τι* καὶ τὸ τοῦ δημοτικοῦ ἄσματος (Ζαμπελ. 3 σλ. 600) Νἄχω τὰ χιόνια γιὰ σκεπή, τοὺς βράχους γιὰ κρεββάτι. Ἤτο δὲ τὸ πάθος τοῦτο ἤδη κατὰ τὸν ις΄. αἰῶνα συνηθέστατον, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν Δημητρ. Ζήνου (Βατραχομυομαχ.): γιατὶ ἐγὼ δὲν δύνομαι νὰ λογαριάσω μόνος, στ. 4 ν' ἀκούσετε γιὰ τί ἀφορμὴ οἱ ποντικοὶ ἐποίκαν κτλ. κτλ.

3) *κατά*, *καταί*, *κάτ*, *κάδ*, *καμ*, *καλ*, — *καρ*, *καρ*, *καγ*, *καβ*, — *καπ* καὶ *κα* (τὰ τελευταῖα κατὰ τὰς αἰολ. κ. δωρικὰς διαλέκτους)· π. χ. ἐν τοῖς *καταιβάτης* (Ζεύς), *καται* βατός (Ὀδ. Ν, 110)· κατθανεῖν, κὰδ δώματα (Ὀδ. Δ, 72), κὰγ γόνυ (Ἰλ. Υ, 458), κ›ββαλε, κάλ λιπε, καμ-μονίη, καμ-μίξας, καν-νεύσας, κάπ-πεσον, κὰπ-πεδίον, κὰπ-φάλαρα, καρ-ρέζουσα, κὰκ-κεφαλήν, κὰκ-κόρυθα, κά-κτανε καὶ ἄλλοις ἅπασιν ὁμηρικοῖς. ἐκ δὲ τῶν μεθ' Ὅμηρον π. χ. ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν. Ἀμφικτ. ἐπιγρ. Corp. Inscr. 1688 κὰτ τὸ 17. κὰτ τὰν 11. κὰ τὰν 11. κὰτ ἃ τ. ἱ. κατ τά (=καθ' ἃ 10. — αἰολ. ἐπιγρ. 1569, α καὶ 1593 κὰτ τόν, κὰτ τό, κὰτ τάν, 1565 κὰγ γᾶν, κὰτ θάλασσαν· καυάξαις = καϝάξαις (= κατάξαις· ἄγνυμι). Ἡσιοδ. Ἔργ. 666. 693 κτλ. Μήπως καὶ τα καθομιλούμενα *κατσαρὸς* καὶ *κατσαρώνω* ἀναλυτέα εἰς *κατ-σαρός*, *κατ-σαρώνω* ὡς ἐκ τῶν κατὰ-σαρὸς καὶ κατα-σαρώνω (σαίρω); κατφθίμενος Εὐρ. Ἱκ. 984. Ἡλ. 1299.

Ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ εἶνε συνήθης ἡ κατὰ (καὶ *καταί* ἢ κατὴ) καὶ ἐν παραθέσει καὶ ἐν συνθέσει, ὡς ἐν τοῖς: καταπιάνομαι, καταχερνῶ, κατάμονος· καταιβαίνω καὶ κατεβαίνω, καταιβατόν, κατήφορος· κατ' ἀνέμου, κατὰ διαβόλου· κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ.τ.λ.

4) *μετά* (ξενδ. ma't. γοτθ. mith. νεογερμ. mit), καθομιλ. ἠπειρωτ. *ματά* (ἐπιρρηματ. μάτα). Ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ εἶνε συνήθης καὶ ἐν παραθέσει καὶ ἐν συνθέσει, ὡς μετ' ἐμένα, μετ' ἐσένα, μετ' ἐκεῖνον ἢ μετὰ μένα, μετὰ σένα, μετὰ κεῖνον, μετ' αὐτὸν καὶ μετ' αὔτον καὶ (διαλεκτ.) μεδ' αὔτον, καὶ μάλιστα ἀποκεκομμένη: μὲ χέρια καὶ μὲ ποδάρια, μὲ τὸν καιρόν, μὲ τὴν ὑπομονήν κ. ἄλλ. μετάδοσις, μεταλαμβάνω, μεταγράφω καὶ (Ἠπ.) ματαγράφω· μετάληψις, *μεθαύριον* (ἤδη ἐπὶ τῶν βωμαϊκῶν χρόνων ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου *μεταύριον*, ὡς δῆλον ἔκ τινος ψηφισθετήματος τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἀρχαιολογ. μουσείου (Antiquarium), ὅπου αὕτη ἡ λέξις μόνη κεῖται). κτλ. — Τὴν δὲ μετ' αἰτιατικῆς σύνταξιν τῆς προθέσεως ταύτης ἐπὶ τῆς σημασίας *ὁμοῦ*, *σύν*, καὶ τὸν βραχύτερον τύπον *με* εὑρίσκομεν ἤδη κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα παρὰ Κωνσταν. τ. Πορφυρογεν. Ἔκθεσ. τ. βασιλ. τάξεως σλ. 330, 10: κρᾳ-

Digitized by Google

κῶν τὸν πόδα τοῦ φακτιοναρίου *μετὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.* 269, 19 καὶ ἔλθωσιν οἱ τῶν μερῶν *μὲ τὰ* συγία αὐτῶν. 277, 8 *μὲ* τὰ φατλία κ. ἀλ. — καὶ ἐν τῷ ἐπυλλίῳ (Ζαμπελλ.) στ. 5—6

Ἡ μάνα του τὸ τάγιζε ψιχούδια μὲ τὸ γάλα.
Ἡ ἀμήρισα τὸ τάγιζε ψιχούδια μὲ τὸ μέλι.

Β. Χ. ὡμίλει μετ' αὐτὴν καὶ μὲ τὰς ἄλλας κόρας. κτλ.

Ἀλλ' ἤδη ἀρχαί τινες τῆς χρήσεως ταύτης καὶ πολὺ πρότερον ὑποφαίνονται, ὡς δῆλον ἐξ ἐπιστολῆς Ἀττικοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον (παρὰ Ποτλῇ καὶ Ῥάλλῃ, ς'. 616): ἵνα τοὺς - - κανόνας — *μετὰ τὴν* (= μετὰ τῆς) *τῆς πίστεως ἔκθεσιν* ἀποστείλω. Σημ. Ἀντὶ τῆς *μετὰ* πολλάκις οἱ Αἰολεῖς μετεχειρίζοντο τὴν *πεδά*, ὡς ἐν τοῖς: πεδ' ἀμαύρων νεκύων (Σαπφ. ἀπ. 69 Ahr.), πεδ' Ἀχίλλεα (Ἀλκ. 39 Ahr.), πεδὰ μάτερα (Σαπφ. 30), πεδὰ Κέρβερον (Θεοκρ. ΚΘ'. 38)· πεδέχω (Ἀλκ. 50 καὶ Σκπφ. 69), πεδάορος (Ἀλ. 91), πεδέρχομαι (Θεοκρ. ΚΘ, 25). Ὁ Pott (καὶ κατ' αὐτὸν ὁ Ahrens) τὴν *πεδὰ* πάντη διάφορον τῆς *μετὰ* ἐκλαμβάνων ἐτυμολογικῶς τὴν συσχετίζει τοῖς *(πέδ-η)*, ποδ-ός, post, ἐκ τῆς ῥ. παδ — pad, βαίνειν. Ἀλλ' ἡ θεσσαλικὴ (αἰολικὴ) τροπὴ τοῦ *μ* εἰς *π* ἐκ τοῦ *μερέστης* εἰς τὸ *περέστης* καὶ ἡ τοῦ τ εἰς δ ἐν τῷ καθομιλουμ. μεδ' αὐτον (= μετ' αὐτόν· πρβλ. ἀπὸδ αὖτον ἀντὶ τοῦ ἀπὸτ αὐτὸν = ἀπὸ αὐτὸν) πιθανωτέραν καθιστῶσι τὴν μὲ τὴν *μετὰ* ταὐτότητα τῆς *πεδά*.

5) *παρά* (σκρ. parâ), *παραί*, πάρ. παραιβάτης, παραίβολος (Ὁμηρ.), παρ-πεπιθών, πάρ θεσαν, παρ-μένω (ὅθεν καὶ τὰ κύρ. ὀν. Παρ-μένων καὶ Παρ-μενίων), παρ-κατ-έλεκτο, παρ-στάς, παρ-τιθεῖ, πάρ-φαμεν (Ὁμηρ.). πὰρ τό (C. I. 1568), πὰρ τόν, πὰρ τάν, πὰρ τᾶς, πὰρ Σώφιλον, πὰρ Διωνύσιον (1569) αἰολ. πὰρ πανδαισίαν (Ἡρακλεωτ. πιναξ. I. β'), παρ-δῶντι (αὐτ. I, 58), παρ-λαβόντες (59), παρ-μετρήσοντι (54) κ. ἄλλ. δωρ. — Ἡ *παρὰ* ὡς πρόθεσις ἐν παραθέσει εἶνε ὀλιγώτερον συνήθης ἐν τῇ σημερινῇ (δημ.) γλώσσῃ, ὡς παρὰ Θεοῦ, παρὰ Κυρίου, παρὰ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ εἴτι ἄλλο· τρεῖς ὥρας παρὰ τέταρτον, πέντε δραχμὰς παρὰ δέκα λεπτά. παρὰ φύσι(ν), παρὰ καιρόν, παρὰ τὴν συνήθεια(ν) κτλ. ὡς δὲ διαζευκτικὸς σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἢ εὐχρηστοτάτη, ὡς: εἶνε πλέον *παρὰ* βέβαιον (= μᾶλλον ἢ), προτιμᾷ ν' ἀποθάνῃ *παρὰ* ν' ἀντροπιασθῇ, *παρὰ* σκοτωμένος κάλλια λαβωμένος κτλ. — Συνηθεστέρα δ' ἐν συνθέσει, ὡς ἐν τοῖς: παρών, παρουσία, παρουσιάζομαι, παράκαιρα, παράμερα, παραστέκω, παραμονεύω, παρακλάδι, παραπόταμον, παρακαλῶ, παραβλέπω, παραλαλῶ, παραδέρνω κτλ. κτλ. — Ἡ συγκριτικὴ ἢ παραθετικὴ χρῆσις τῆς παρὰ (= τῷ ἢ)

Digitized by Google

ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων : *παρὰ* τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀμείνονες (Ἡροδ. Ζ΄. 103), ἡλίου ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι *παρὰ* τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν· Θουκ. Α. 23. *ἄλλα* λέγουσι *παρὰ* τὴν ἑαυτῶν δόξαν. Πλατ. Λαχ. 178, Β. *παρὰ* ταῦτα πάντα ἕτερόν τι. Πλατ. Φαίδ. 74. Α. καὶ ἄλλων ἀρχὴν λαβοῦσα, συνηθεστάτη ἀπέβη, καὶ ἐκτὸς τῆς φυσικῆς συντάξεως μετ' αἰτιατικῆς, καὶ μετ' ἄλλων πτώσεων, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ἑξῆς τοῦ Ψευδαριστοτέλους, περὶ φυτῶν Α. 4 « καὶ ἐκεῖσε κρειττόνως αὐξάνουσι *παρὸ* (= παρ' ὅ, παρ' ὅ,τι) ἀλλαχοῦ ». Β΄. 2. « κυριώτερον συμβέβηκε τῷ ὕδατι τὸ εἶναι στοιχεῖῳ *παρὰ* τῇ γῇ », καὶ ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρόμου (παρὰ Κορ. Ἀτακτ. Α. σλ. 5)

παρὰ κρανιαροκέφαλον πάντως νὰ μ' ὀνομάσουν,
νὰ τὸν εἰπῶ τι μάθε το τζαγγάρην τὸ παιδίν σου.

καὶ ἐκ τοῦ ποιήματος τοῦ περὶ Βελθάνδρου καὶ Χρυσάντζας

Τὴν εἶχε πλέον ἐμπιστὴν *παρ'* ὅλας τὰς βαγίτζας.
συναποθάνω μετὰ σοῦ κ' εἰς ᾅδην συνκαταίβω
παροῦ (παρ' οὗ) νὰ ζήσω ἐπώδυνα τὸν ἄπαντά μου βίον.

αὐτόθεν : Κρεῖττον γὰρ ἵνα γένωμαι τῶν πετεινῶν γε βρῶμα
παρ' ὅ,τι πάλιν νὰ στραφῶ τοῦ ποταμοῦ ἐξοπίσω.

6) *ἀπό*, *ἀπό* (αἰολ.), *ἀπαί*, *ἀπ*, *ἄψ* (ἐπιρρηματικῶς), τέλος δὲ ἴσως καὶ *α* ἐν τοῖς *ἀ-μέργειν*, *ἀ-μύνειν* (σκρ. *a pa* ἀρχ. περσ. apa, λατ. ab(s), γοτθ. af). ἀπυ-δόμεναι (C. I. 2166 ἐπιγρ. Λεσβ.) 40, ἀπύγονον 2186, ἀπὺ βασιλέων 2189, ἀπυδέδοσθαι, ἀπυδόχα Κυμ. 24. 28. ἀπὺ Φωκάας Σαπφ. 14 (Ahr.). ἀπυστρέφονται, Σαπ. 67 καὶ αἱ Ἡσυχιαναὶ γλῶσσαι ἄπυθεν, ἄποθεν· ἀπυθύσσομεν, ἐξιλασκόμεθα· ἀπυστρόπεον, ἀπέστρεφον. Ἡ *ἀπαί* πρότερον ἐφέρετο καὶ ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσι καὶ ἐν τῇ ἡσιοδείῳ Ἀσπίδι Ἡρακλέους στ. 409, 437, ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς κατεστάθη ἡ *ἀπὸ* ἐκεῖ μὲν ὑπὸ Wolf, ἐδῶ δὲ ὑπὸ Gottling. Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν εἰσαγωγὴ τοῦ τύπου *ἀπαί* οὐχ ὑπάρχοντος εἰς τὸ ὁμηρικὸν καὶ ἡσιόδειον κείμενον ἢ ἡ διατήρησίς του ὑπάρχοντος δεικνύει ὅτι τοὐλάχιστον ἀλλαχοῦ ἦτο συνήθης. Οὕτω π. χ. παρ' Ἐμπεδοκλεῖ ἀποσπ. 296 Sh *ἀπαί* νώτων, Θεοκρ. ΚΒ΄. 121 *ἀπαί* λαγόνων, καὶ εἶπου ἀλλοῦ. ἀπ-πέμψαι Ὀδ. Ο, 83, ἀπ πατέρων, Ἀλκαίου ἀποσ. 100 (Ahr) Ἡ ἀπὸ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ διετηρήθη καὶ ἐν συνθέσει καὶ ἐν παραθέσει ὑπὸ τοὺς τύπους *ἀπό*, *ἀπαί*, *ἀπ* (*ἀφ*). *ἀπαι*, *ἀπο* ὡς ἐν τοῖς : ἀπο μένα, ἀπο σένα, ἀπ' Ἀθήνας, ἀπαὶ ποῦ, μὴ ταραχθῇς ἀπ τὸν τόπον σου κ. ἀλλ. Φέρεται δὲ μετ' αἰτιατικῆς συντεταγμένη ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰ. αἰῶνος μ. Χ. παρὰ Κωνστ. τ. Πορφυρογ. σλ. 214, 9, καὶ ἀποκινεῖ ἡ εὐγούστα *ἀπὸ τὴν* μέσην τοῦ ἡλιακοῦ. πρβλ. 445, 20. 557, 9.

Digitized by Google

580, 12 οἱ ἀπὸ Ἰσπανίαν ἐλθόντες πρέσβεις. 674, 12. 678, 18. 694, 11 κτλ. ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλίῳ ἐπυλλίῳ στ. 57 ἀκρόγυρε καὶ πέζευσεν ἀπὸ τὸν μαῦρον κάτω. στ. 60. αὐτὸς ἀπελογήθηκεν ἀπ' τὴν ἀρχὴν καὶ λέγει κτλ. Ἔπειτα παρὰ τοῖς ὕστερον δημοτικοῖς στιχουργοῖς, π. χ. ἐν τῷ Θανατικῷ τῆς Ῥόδου (Κορ. Ἀτακτ. Β΄. 294)·

Κτίσε εἰς τὸ θεμέλιον σου πύργους καὶ περμαχιόνια
νὰ φυλαχθῇς ἀφ τὸ κακό, ἀφ τὴν βροχὴν καὶ χιόνια.

παρὰ Στεφάνῳ τῷ Σαχλίκῃ (Κορ. Ἀτ. Β΄. 385)

καὶ ἀφ τὴν χαράν τους τὴν πολλὴν ἐχαχανογελοῦσαν.

ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις ἡ πρόθεσις εἶνε κακογραφημένη *αυ* ἀντὶ *ἀφ* διὰ τὴν σύμπτωσιν τῶν φθόγγων *υ* καὶ *φ*· ἔπειτα τά: *ἀποβάλλει, ἀπόδειπνον, ἀποκοτάω, ἀποκοιμοῦμαι, ἀποκτῶ, ἀπόπαπας, ἀπόγαμβρος* κ.λ. *παι-θνήσκει, παί-θανε* καὶ *πό-θανε*. Β. Χ. *ἀπαὶ τὸ χέριν. ἀφ τὴν θλίψιν.*

7) *ὑπό, ὑπαί, ὑπά* (αἰολ. π. χ. Σαπφ. Ἀποσπ. 2, 14. *ὑπα-δεδρόμακεν*. Πρβλ. Ἀνεκδ. ὀξων. I, 47, 28), *ὑπ* καὶ *ὑβ.λ ατ. sub, σκρ. upa: ὑπαὶ πόδα*. Ἰλ. Β, 824. *ὑπαὶ δὲ Ῥίδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πήξας* Γ, 217. *ὑπαί τις ἀρβύλας λύοι τάχος* Αἰσχ. Ἀγ. 944. Οὕτω καὶ Σοφ. Ἀντιγ. 1035. Ἠλ. 711. 1417. Εὐριπ. Ἠλ. 1186. Ἀριστοφ. Ἀχ. 970 καὶ Θεοκρ. ΚΔ΄. 60. *ὑβ-βάλλειν* Ἰλ. Τ, 80 (πρβλ. αὐτόθι τὰ σχόλια καὶ Εὐστάθ. 1172, 60). ὁ δὲ τύπος *ὑπ* ἐμφανίζεται ἐν τῷ *ὕπ-τιος* (ὡς ἐκ τῆς *περὶ* περίτιος, ὅθεν περιττὸς καὶ περισσὸς, καὶ ἐκ τῆς *πρὸς* πρόσθιος), ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ ὕσ-τερος (ἀντὶ ὕπ-τερος ἢ ὑ(π)ς-τερος).

Ἡ πρόθεσις αὕτη εἶνε συνήθης τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ σπανιώτερον μὲν ἐν παραθέσει, ὡς π. χ. ἐν τοῖς λαμβάνω *ὑπ' ὄψιν*, εἶνε *ὑπὸ κρίσιν* καὶ εἶτι ἄλλο, συχνότερον δ' ἐν συνθέσει, ὡς ὑπόγειον, ὑπογραφή, ὑποφαινόμενος, ὑποκείμενος, ὕπανδρος, ὑποδιάκονος, ὑποχείριος κ.λ. καὶ ἠκρωτηριασμένη, ὡς· παγαίνω καὶ πηγαίνω (= ὑπαγ—, ὑπηγ—), πο(υ)κάμισον (= ὑποκάμ.—), πόδημα (= ὑπόδ —) κ.λ.

8) *ὑπέρ, ὑπείρ* (ἐκ τοῦ *ὑπερί*), *ἰπέρ* (αἰολ.), *ὑπερ* (κατ' ἀφαίρεσιν ἐν τῇ ἀρχ. αἰολικῇ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ δημώδει γλώσσῃ), λατιν. *super*, σκρ. *upari*, ἀρχ. γερμ. *ubar*, ν. γερμ. über. ὑπειρέχω, ὑπείροχος, Ὑπείροχος (Ἰλ. Λ, 335). πέρ-ρ-οχος (Σαπφ. 44 Ahr. ἀντὶ ὑπέροχος, πὲρ μὲν γὰρ ἔντλος ἰστοπέδαν ἔχει Ἀλκ. 10. πὲρ κεφάλας Ἀλκ. 74. πρβλ. Ἡσυχ. περρέχειν, ὑπερέχειν· καὶ Ἀνεκδοτ. Ὀξων. I. p 422. Τοιαῦτα καὶ τὰ δημώδη *πέρπυρα* (= ὑπέρπυρα) Πτωχοπρ. παρὰ Κορ. Ἀτ. Ἁ. σλ. 18 στιχ. 80. Βελισσαρ. π. Κοραῆ Ἀτ. Β΄. σλ. 296. *περ-*

Digitized by Google

μαχιόνιον (= ὑπερμαχιόνιον) ἐν τῷ προεκτεθέντι στ. τοῦ Θάνατ. τ. Ῥόδου. περήφανος (= ὑπερήφ—) κ. ἄλλα.

9) *ἐνί, εἰν, ἐν (ἐμ, ἐγ, ἐλ, ἐρ, ἐς, ἐτ, ἐπ,* οἱ τελευταῖοι τύποι μόνον κατὰ τὰς αἰολ. κ. δωρικ. διαλέκτους) καὶ τέλος *ἀν* (ὡς ἐν τοῖς καθομιλουμ. ἀν-ήμερα, ἀντάμα καὶ ἀνταμώνω, ἀγγίζω ἀντὶ τῶν ἐν-ήμερα (= ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ), ἐντάμα (= ἐν τῷ ἅμα), ἐγ γίζω [ἐν-γὺ ς] καὶ εἴτι ἄλλο). — Κρητ. *ἰν*, λατι in. Ἴλη *ἔνι* Ποικίλα ναίων Ἰλ. Η, 221. *ἐνὶ* Κίρκης Ὀδ. Κ, 282. *εἰν* Ἀΐδαο Ἰλ. Χ. 389 κ. ἀλλαχοῦ: ἐνιβάλλω, ἐνιβλάπτω, ἐνικρίνω, ἐνικλείω, ἐνιπλήτσασθαι, ἐνισκήπτω, ἐνιχρίμπτω κτλ. ἐμβάλλω, ἔγκτησις, ἔλλογος, ἔρρινος, εἰνάλιος, εἰνόδιος. ἐγ κύκλῳ (C. I. 160 § 6 δίς). ἐς Σάμῳ, ἐς Σιδῶνι, ἐς Σίγγῳ καὶ ἄλλα ὅμοια ἐν ἐπιγραφαῖς. *ἐτ τόν, ἐτ τάν, ἐκ τῶν ἐν τόν, ἐν τάν* (τῆς *ἐν* πρὸς αἰτιατικὴν φερομένης, ὡς καὶ ἐν τοῖς βοιωτικοῖς *ἐν τὰν* προβασίαν, *ἐν τὸν* ἀέτον, *ἐν τὸν* ὄρον, *ἐν τὸ* μέσον C. I. 1569. c. καὶ ἀλλ.), γᾶς καὶ Φωκίδος *ἐμπασιν* = ἐμπασιν C. I. 1562. — πρβλ. καὶ τὰ Δελφ. Αἰτωλικὰ καὶ Φωκικὰ παραδ. ἐν ταῖς ἐπιγρ. τ. C. I. 1688. 2350. 3066. 1771. 1772. παρὰ Ulrichs p. 67 καὶ Ross Φωκικ. 85. — Τοῦ δὲ κρητικοῦ τύπου *ἰν* ῥητῶς μαρτυρουμένου ὑπὸ Ἡσυχίου τεκμήρια εἶνε τά: *ἴγκρος*, ἐγκέφαλος (Ἡσυχ. Ἀρκαδ. σλ. 74, 6), *ἴγνητες* (Ἀπολλ. ἀντων. σλ. 330. c.) ἢ *ἴγνητες* (Ἡσυχ. Χοιροβ. Bekk ἀνεκδ. p. 1188) καὶ ἐνὶ *ἴγνης* (Ἐτ. Μ.) = αὐθιγενὴς-εῖς ἀντὶ ἴγ-γνητες (= ἐγ-γενὴς) καὶ τέλος τὸ *ἰσχερῷ* (Ἡσυχ. ἐν(ἰν)σχερῷ).

Ἐν τῇ καθομιλουμένῃ εἶνε συνήθης ἡ *ἐν* ὀλιγώτερον μὲν ἐν παραθέσει κατά τινας φράσεις, οἷαι: ἐν τῷ ἅμα καὶ τὸ θαῦμα· ἐν Κυρίῳ (ἐκοιμήθη), ἐν τῇ δόξῃ του εἶνε, ὁ ἐν Βιέννῃ, ἐν ὥρᾳ χρείας, ἐν καιρῷ ἀνάγκης, ἐν καιρῷ θανάτου, ἐν τέλει, ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν ἀληθείᾳ, ἐν συνειδήσει καὶ εἴτις ἄλλη, συχνότερον δ' ἐν συνθέσει· ἐμβαίνω καὶ μβαίνω (μβ = μb ἢ mb προφ.), μπορῶ (= ἐμπορῶ), ἐγκαλῶ, ἔγκλημα, ἔγκαιρος, ἐμπαθής, ἐντρέπομαι καὶ ντρέπομαι, ἐντόπιος καὶ ντόπιος. πρβλ. τὰ περὶ τοῦ τύπου *ἀν* (= ἐν) προειρημένα. Τῆς δ' ἀφαιρέσεως τῆς *ἐν* παραδείγματα εὑρίσκομέν ἤδη ἐν τῷ ἐπ. τ. Ζ. στ. 51: « Εἰς τὴν καρδιάν μου νὰ μπῇχθῇ ἂν σὲ καταδικήσω. » καὶ παρὰ τ. Πτωχοπροδρόμῳ (Κορ. Ἀτακτ. Α.) Α. 227 *μπήγουσιν* (= ἐμπήγουσιν). *μπηγοματζούκης* στ. 244 κ. ἄλλα, παραλειπομένων τῶν παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς, ἔνθα τὸ ἐναρκτικὸν *ε* καὶ ταύτης τῆς προθέσεως καὶ ἄλλων προθέσεών τε καὶ λέξεων ὑπὸ προηγουμένου μακροῦ φωνήεντος καταπίνεται, οἷα π. χ. τά: ἢ 'ρ Σοφ. Αἴ. 1316. Ο. Τ. 112. Εὐριπ. ἱκετ. 244. Ἑλ. 341. *ἡ 'ρ* Ἰφιγ. Ταυρ. 770. *μὴ 'ρ* Αἰσχ. Ἱκέτ. 225. Ἀριστοφ. Ἀχ.

Digitized by Google

343. *μὴ 'μέναν*. Εὐρ. Μηδ. 754. πρβλ. Ἀριστοφ. Σφήκ. 324. *μὴ 'μπειρία* Ἐκκλ. 115. *μὴ 'γκαλεῖσθαι* Εὐριπ. Μελαν. 9. μὴ 'λλίπωσιν. Ἀρστ. Πλουτ. 859. *ἡ 'κπερᾷ* Σοφ. Ο. Τ. 360. *ἡ 'ξοδος* Ἀρφ. Εἰρ. 1181. *ἤδη 'ξέρχεται* Σοφ. Τραχ. 1265. πρβλ. Αἰσχ. Ἱκέτ. 336. Ἑπτ. 15. Σοφ. Ἠλ. 398 κλ. — *ἡ 'πι* Σοφ. Φιλ. 43. *ἡ 'π' ἀσπίδων* Ἀριστοφ. Βατρ. 928. *ἡ 'πίκτησις* Σοφ. Φιλ. 1344. βέλη 'πιπάλλων Αἰσχ. Χοηφ. 160. σκοτίνη 'πικουρία Ἀρστ. Λυσιτρ. 110. κ. ἄλλα. *ἡ 'λάτη* Εὐριπ. Βακχ. 1061. *ἡ 'γὼ* Σοφ. Ο. Τ. 820. Ἠλ. 565. *ἤδη 'στὶν* Σοφ. Φιλο. 964. *μὴ 'χόντων* Εὐρ. Ἑλεν. 432. Φοιν. 405. Ἀριστοφ. Σφηκ. 1121. *μή 'λεγχε* Αἰσχ. Χο. 906. πολλή 'στ' ἀνάγκη Σοφ. Τραχ. 295 κτλ. κτλ.

10) *ἐπί* (ὀκρ. a'pi καὶ pi, ζενδ. apí') καὶ κατ' ἀφαίρεσιν *'πί* (τούτου τοῦ πάθους παραδείγματα ἀττικὰ προεξετέθησαν ἤδη). Ἡ ἀφαίρεσις αὕτη συχνότατα συμβαίνει ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ὄχι μόνον μετὰ μακρὸν φωνῆεν, ὡς παρὰ τοῖς ἀττικοῖς, ἀλλὰ καὶ μετὰ σύμφωνον καὶ ἐν ἀρχῇ λόγου, οἷα πρῶτον τὸ ἐν τ. ἐπ. Ζαμπ. στ. 16 *'πάνω* (= ἐπάνω) καὶ τὰ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ — (Κορ. Ἀτακτ. Α.) Α. 240 *'παίρνης* (= ἐπαίρνης). 241 *'πιθυμᾷς* (= ἐπιθυμᾷς). 311 *νὰ πάρω* δανεικόν. 364 *πάπλωμα* (= ἐπάπλωμα ἢ πέπλωμα;) κ. ἄλλα τοιαῦτα καὶ τὰ καθομιλούμενα *'πιδέξιος* (= ἐπιδ—) *πιτήδειος* (= ἐπιτηδ—), *πίστομα* (= ἐπιστ—), *πεύκι* (= ἐπεύχι-ον) κτλ. Ἡ καθομιλουμένη διετήρησε τὴν *ἐπὶ* κατὰ παράθεσιν ἐν ὀλιγίσταις μόνον φράσεσιν, οἷαι: *ἐπ' ἀληθείας*, *ἐπὶ ταὐτοῦ* καὶ εἴτις ἄλλη, συνηθέστερον δ' ἐν συνθέσει, ὡς *ἐπίγειος* (παράδεισος), *(ἐ)πιτάφιος*, ἐπιστρέφω, *ἐ)πιστρόφια*, ἐπιστάτης, *ἐ)πίτροπος*, *ἐ)φέτος* κτλ.

11) *περὶ* (καὶ ἐνίοτε πειρί, ὡς ἐν τῷ Πειρίθου;) καὶ *περ* (κατά τε τὰς αἰολ. κ. δωρ. διαλέκτους καὶ κατὰ τὴν καθομιλουμένην) ὀκρ. pari, ζενδ. pairi. περι-έρχομαι, περι-τρέχω, περί-δρομος κτλ. πέρροχος Σαπφ. 44. περθέμενος 13. *πέρθεσθ'* 67. περθέτω Ἀλκ. 29. οἵκῳ τε *πὲρ* σῷ 93. κ. ἄλλα. πέροδος C. I. 1688, 16. περάπτων Πίνδ. Πυθ. Γ'. 42. *πὲρ* ἀτλάτου πάθους Ὀλ. ς'. 38. περίαχε, περοίχεται Ἡσιοδ. Θεογ. 678, 733. Τοιαῦται καὶ αἱ Ἡσυχ. γλῶσσαι *περόσχια* τὰ ῥάκη, *πέρωστον*: μέγα, περομνύναι: ἐλέγχειν κτλ. Τὰ καθομιλούμενα *περπατῶ* (ἤδη παρὰ Πτωχοπρ. Β'. 555), *περμαζεύω*, περβόλι (περιβόλιον), ἐμπερδεύω (= ἐμπεριδέω) κτλ. — Ἡ σημερινὴ γλῶσσα ἐν ὀλίγαις φράσεσι διετήρησε τὴν πρόθεσιν ταύτην κατὰ παράθεσιν, οἷαι: περὶ πατρίδος, περὶ ἐκκλησίας, περὶ ἐλεημοσύνης, περὶ ὁμονοίας, περὶ τίνος ὁ λόγος κλ. ἐν δὲ συνθέσει συνηθέστατα, ὡς: περικλείω, περιχύνω, περι-

Digitized by Google

φέρομαι, περίβλεπτος, περίφημος, περιχαρὴς καὶ περίχαρος, περίλυπος, περίδρομος κτλ. κτλ.

12 *ἀμφὶ* (σκρ. abhi, ἀρχ. γερμ. umbi, νεογερμ. um, λατιν. amb— am—, an—, ὀμβρ. am — an — ampr — ὀσκ. amf-r) καὶ *ἀμφίς* καὶ (διὰ τὸ ἐν ἑπομένῃ συλλαβῇ δασὺ) *αμπ* (ὡς ἀμπέχονον, ἀμπίσχομαι κ.τ.τ.) ἀμφι-βάλλω, ἀμφις-βητῶ, ἀμφίς-βαινα κτλ. δοιαὶ δὲ πελειάδες *ἀμφὶς* ἕκαστον χρύσειαι νεμέθοντο Ἰλ. Λ. 634. *ἀμφίσωπον* Ἐτ. Μ. 91. Ἡσυχ. Περὶ τοῦ ς τῆς *ἀμφὶς* καὶ κατωτέρω θὰ γείνῃ ἰδίᾳ λόγος. — Ἡ πρόθεσις αὕτη μόνον ἐν συνθέσει διετηρήθη ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, οἷα τά: ἀμφιβάλλω, ἀμφίβολος, ἀμφιθέατρον καὶ εἶτι ἄλλο· ἐν δὲ παραθέσει οὐδ' ἐν τῇ Κ. Δ. πλέον ἀπαντᾷ.

13) *ἀντὶ* καὶ *ἀντίς* (λατ. ante, σκ. anti, γοτθ. and, λιταυϊ. ant). Ὁ τύπος *ἀντὲς* κατὰ τὸ *ἀμφὶς* πεπλασμένος ἐμφανίζεται κατὰ τὰς ὑστέρας τῆς γλώσσης ἡλικίας μάλιστα μετ' αἰτιατικῆς συντασσόμενος, καθὼς δὰ καὶ ἄλλαι μετ' ἄλλων πτώσεων συντασσόμεναι προθέσεις ταὐτὸν ἔπαθαν. π. χ. παρὰ Πτωχοπροδ. (Κορ. Ἀτακτ. Α. σλ. 25) Β'. στ. 285 κεξ.

οἱ δ' ἄλλοι καταπίνουσιν *ἀντὶς* νερὸν φαρμάκιν.
ἀντὶς ψωμὶν τὸν δρόλικον, *ἀντὶς* φαγεῖν τὸν σφάχτην.

κτλ. Πολὺ δὲ πρὸ τοῦ Πτωχοπροδρόμου παρὰ Κωνσταντίνῳ τ. Πορφυρογ. σλ. 317—19 μετὰ τοῦ ἄρθρου ἀπαντᾷ « ἀντικείμενος, ἐναντίος, ὁ ἕτερος, » σημαίνων, ὡς *ὁ ἀντὶς· ὁ ἀντὶς δῆμος* κτλ. Εἶνε δὲ ἡ *ἀντὶ* σήμερον εὐχρηστοτέρα ἐν συνθέσει ἢ ἐν παραθέσει.

14) *προτί* (Κρητ. *πορτὶ* ἐν ταῖς Κρητικαῖς ἐπιγρ. C. I. 3048. 3050. 3051. 3053), *ποτὶ* καὶ *πρὸς* (ἐκ τοῦ τύπου *προτὶ* κατ' ἀποκοπὴν καὶ ἐξύγρανσιν τοῦ τ εἰς ς: *προτί — πρότ —, πρὸς* ἢ καὶ ἄλλως προτί, προσί, πρὸς) καὶ τέλος *ποτ* (ἰδίως δωριστί). σκρ. prati: προτιάπτω (= προσάπτω), προτιβάλλεαι, πρτιειλεῖν, προτιείποι, προτιμυθήσασθαι, προτιόσσομαι. ποτιβάλλω, ποτιδέγμενος, ποτιδέρκομαι, ποτιδόρπως κτλ. ἅπαντα δμηρικά. ποτ-τούτοισι 35. ἀποσπ. Ἐπιχάρμου (Ahr.) ποτθέμεν αὐτ. 94. πὸτ τάν, πὸτ τό, Ἀριστοφ. Ἀχ. 698. 717. 749 (Μεγαρ.) ποτὶ τὰν Τιμοκρ. 6. ποτ τό, ποτ τάν, ποτ τά, ποτ τάς, ποτὶ τὰν πυγὰν Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 117. 1006. 1252. 1264. 82 (Λακων.). πρβλ. καὶ τὰς Κρητικὰς ἐπιγραφὰς 2557. 3047. 3051 καὶ τὰ Θεοκρίτου. — Ἡ καθομιλουμένη διετήρησε τὴν πρόθεσιν ταύτην καὶ ἐν παραθέσει καὶ ἐν συνθέσει, καὶ μόνον ὑπὸ τὸν τύπον *πρός*: ἔγραψα πρὸς τὸν φίλον· πρὸς τὸν τοῖχον τὸν χορόν (παροιμ.)· πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς τὴν θύραν, πρὸς τὸ παράθυρον, πρὸς τὰ ξημερώματα, πρὸς

Digitized by Google

τὸ μεσημέρι, πρὸς καιρόν, μὴ πρὸς βάρος κλ. προσφέρω, προσκυνῶ, προσπίπτω, προσεύχομαι, προσκέφαλον, προσόψι, προσωρινός, προσμένω κτλ.

15) *πρό* (λατιν. pro, σκρ. pra, ζενδ. fra. ὁ λατινικὸς τύπος prae = prai εἶνε πρὸς τὸν πρὸ ἢ pro, ὡς αἱ *παραὶ* καὶ *ὑπαὶ* πρὸς τὰς παρά, ὑπό). Ἡ τῆς *πρὸ* χρῆσις ἐν τῇ καθομιλουμένῃ εἶνε σπανιωτέρα μὲν κατὰ παράθεσιν, ὡς ἐν τοῖς: πρὸ ἡμῶν, πρὸ ἡμερῶν, πρὸ χρόνων καὶ (μετ' αἰτιατ.) πρὸ πέντε ἡμέρα(ι)ς, πρὸ ἕξη μῆνα(ε)ς κτλ. συχνοτέρα δ' ἐν συνθέσει: προβάλλω, προκοίλης, προχωρῶ, προκόφτω, προβλέπω, προλέγω, προγονός, προχθές, πρόπερσι καὶ προπέρυσι, προτιμῶ κτλ. κτλ.

16) *Εἰς, ἐς* (ἐν δὲ τῇ μεταγενεςέρᾳ δημώδει καὶ) 'ς καὶ *σέ*. Ἡ πρόθεσις αὕτη προέκυψεν ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου οὐκ ἔτι ἐν τῇ ἑλληνικῇ σωζομένου τύπου ἐν-ς (ὥσπερ ἡ ἐξ = ἐκ-ς ἐκ τῆς ἐκ). καὶ ἡ μὲν *ἐς* συγκοπὴ τοῦ ν πρὸς τὸ ς, ἡ δὲ *εἰς* κατ' ἀναπλήρωσιν τοῦ μετὰ τὴν τοῦ *ν* συγκοπὴν συσταλέντος ὄγκου (ὡς καὶ εἷς ἐκ τοῦ ἑν-ς, κτεὶς ἐκ τοῦ κτὲν-ς κτλ.). Τί δὲ σημαίνει τὸ ς τοῦτο, θὰ ἴδωμεν παρακάτω. Τῶν δὲ δύω τύπων *εἰς* καὶ *ἐς* ὁ μὲν ἐκτενέςερος ἦτο συνήθης τοῖς Αἰολεῦσι καὶ τῇ μεταγενεστέρᾳ Ἀτθίδι καὶ τῇ *κοινῇ*, ὁ δ' *ἐς* ταῖς δωρικαῖς διαλέκτοις τῇ ἰάδι καὶ τῇ ἀρχαιοτέρᾳ Ἀτθίδι· ἴδε ἀνωτέρω (9 *ἐνί*). Ὁ δὲ πρώτιςος τύπος *ἐνς* λέγεται ὑπὸ τῶν γραμματικῶν Ἀργείων καὶ Κρητῶν ἴδιος, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ παράδειγμα ἐν τοῖς σωζομένοις μνημείοις ἀναφαίνεται. ὁ τύπος 'ς ἐκτὸς τῆς παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς εὐφωνίας χάριν γιγνομένης ἀφαιρέσεως ἀπαντᾷ ἤδη ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τοῦ Ἰ. αἰῶνος π. χ. ἐν τῷ ἐπ. τ. Ζαμπ. στ. 4 'ς τὴν φυλακὴν τὸ γέννησε, 'ς τὰ σίδερα τὸ τρέφει. 24 κομβῶστε καὶ 'ς τὰ πόδια μου δυὸ σιδηρένιαις κλάπαις. 35 κὴ ἀπὸ τοὺς μακρύους τοὺς ἐννιὰ εὑρέθη 'ς *τὸν* 'δικόν του: ἔπειτα παρὰ τοῖς ὕστερον, ὡς παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ (Κορ. Ἀτ. Ἀ.) Ἀ, 103 'ς *τὸ* περσίκιν, 111 'ς *τὴν* ἄμετρόν μου πεῖναν, 181 'ς τὸ σπίτιν της κτλ. Ὁ δὲ τύπος *σὲ* τέλος εἴτε ἐκ τοῦ *ες* κατὰ μετάθεσιν προελθών, εἴτ' ἐκ τοῦ *εἰς* κατὰ προσθήκην ἢ ἐπέκτασιν *(εἰσὲ)* καὶ ἀφαίρεσιν *(σὲ)* εἶνε μεταγενεστέρας χρήσεως, οὕτω π. χ. παρὰ Δημητρ. τ. Ζήνῳ *Βατραχομ. διαλόγου* στ. 9. *σὲ ῥέμα* ἔνε; Βατραχομυομ. στ. 51 κ' εἰσὲ (ἢ κὴ σέ;) καλύβη μ' ἔκαμε κτλ.

Ἡ πρόθεσις *εἰς* (σέ, 'ς) εἶνε μία τῶν εὐχρηστοτάτων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὄχι μόνον κίνησιν (εἰς τόπον, χρόνον, πρόσωπον κλ.) σημαίνουσα, ἀλλὰ καὶ *στάσιν* μετ' αἰτιατικῆς, ὡς ἐν τοῖς: ἦτον *εἰς τὸν* ἐξάψαλμον, εἰς τὸ θυμιατόν, εἰς τὸ κάθισμαν, εἰς τὸν ἑσπερινόν. Πτωχοπρ.

Digitized by Google

τὸν τύπον ὁ ἡ ὀχ ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ διαλέκτῳ ὡς ἐν τοῖς: ὀχ τὰ Ἰάννινα = ἐκ τῶν Ἰ. ὀχ τὸν ὕπνο(ν) σηκώθηκε. ὀχ τὸν ἰδικόν σου τὸν *σεβτᾶ* (ἔν τινι διστίχῳ) κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ ὄξω (ἔξω), ὀχτρός (= ἐχθρός). Παραδείγματα τῶν ᾽γ καὶ ᾽ξ ἀντὶ τῶν *εγ*(ἐκ) *ἐξ* ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας δημώδους γλώσσης εἶνε τά: ἐκ τοῦ ἐπ. τ. Ζ. στ. 46—47.

Ἀνδρόνικος ὁ κύριος του *βγαίνει* (= ᾽γβαίνει) παρωργισμένος,
νὰ καταιβῇ τὸν προσκαλεῖ ᾽ρωτᾷ ᾽ξαναρωτᾷ τον.

66. ᾽*ξαρασαίνω*. Ἐκ τοῦ Πτωχοπρ. Β΄. 139 ᾽*ξέβαινα*. 439 ᾽*ξάπτει* (= ἐξάπτει).

18) *σύν*, *ξύν* (συμ, συγ, συλ, συρ), σκρ. **sa** — **sam**, λατ. **cum**, **com**, **con**. ὁ τύπος *ξὺν* φαίνεται ἀρχαιότερος τοῦ *σὺν* ὤν, οὗτος δὲ προῆλθεν ἐξ ἐκείνου κατὰ λέπτυνσιν τοῦ ξ εἰς σ. ὁ *ξὺν* ἐπικρατεῖ παρ᾽ Ὁμήρῳ καὶ τῇ λοιπῇ Ἰάδι, ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ Ἀτθίδι καὶ ἐν τῇ Δωρίδι (ἐναλλὰξ πρὸς τὸν *σύν*). Ὁ δὲ πρωτόπλαστος τύπος ἦτον, ὡς φαίνεται ἔκ τε τοῦ λατινικοῦ *cum* καὶ ἐκ τοῦ παραγώγου ἐπιθέτου κοινός (= κον-ιός), ὁ *κύν* (καὶ κόν). Ὁ τελευταῖος οὗτος τύπος *κον* παραδόξως πως διετηρήθη ἐκτὸς τοῦ ἀφανεστέρου καταστάντος *κοινὸς* ἐν τῷ καθομιλουμένῳ ἐπιθέτῳ *κον-τός*, ὅπερ ἔγεινεν ἐξ ἐκείνου, καθὼς τὰ *ἐντὸς ἐκ-τὸς* ἐκ τῶν *ἐν* καὶ *ἐκ*. *κοντὸς* λοιπὸν ἐτυμολογικῶς σημαίνει τὸν *ὁμοῦ ἢ πλησίον* ὄντα (ὅθεν καὶ τὸ ἐπίρρ. *κοντά* = ἐγγύς, πλησίον), ἔπειτα τὸν ὀλίγον ἀπέχοντα ἢ τεταμένον, τὸν *βραχύν*. Μήπως καὶ τὸ συνώνυμον ἐπίθετον *συμὸς* καὶ τὸ ἐπιρρ. *συμὰ* οὕτω γραπτέον καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου *σὺμ* (πρβλ. τὸ λατιν. **cum**) παρακτέον καὶ ὄχι *σιμὸς* καὶ *σιμά*, καθὼς συνήθως γράφεται καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐπιθέτου *σιμὸς* (βραχύρριν, κουτζομύτης) παρὰ Κοραῇ (᾽Ατ. Δ΄. 198 κεξ.) ἐτυμολογεῖται; πρβλ. καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παρηγμένα ῥήματα *κοντεύ(γ)ω* (καὶ κονταίνω = βραχύνω) καὶ *συμώνω* = πλησιάζω, ἐγγίζω. Τὸ ἐπίρρημα *συμὰ* (ἢ *συμᾶ*) οὕτω γράφεται παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Θρήνου τ. Κωνσταντινουπόλεως (Κορ. ᾽Ατ. Β΄. 341)

Τὸ τρίτον ἐκοντόσωνε *συμᾶ* τὴν Οὐγκαρίαν.

᾽Αλλὰ καὶ ἡ παρὰ **Mullach** (Σημ. εἰς τὴν Δημητρ. Ζήνου Βατραχομυομ. στ. 240) ἐτυμολογία τοῦ *συμὰ* ἐκ τοῦ *συνάμα* (σὺν — ἅμα), ὡς *ἀντάμα* ἐκ τοῦ *ἐν τῷ ἅμα*, βεβιασμένη μοι φαίνεται. — Ἡ χρῆσις τῆς *σὺν* ἐν τῇ καθομιλουμένῃ κατὰ μὲν παράθεσιν εἶνε σπανιωτάτη καὶ μόνον ἔν τισι φράσεσιν, οἷαι: σὺν Θεῷ, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ εἴτις ἄλλη· κατὰ δὲ σύνθεσιν οὐκ ὀλίγον συνήθης· συνομιλῶ, συντυχαίνω, συγχαίρομαι, συλλυποῦμαι, συγκαλῶ, συνάγω (καὶ συνάζω), συμμαζεύω, συνέρχομαι, σύντομος, σύγκαιρος, σύνταχα, σύχλωρα (= σύγ-

Digitized by Google

χλωρα), σύψυχος (= σύμψυχος), σύσσωμος, συνομήλικος, συγκαύκαλος (= ὁμογνώμων) κτλ. — Κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους ἡ κατὰ παράθεσιν χρῆσις τῆς *σὺν* (αἰτιατικῇ καὶ κατὰ σύγχυσιν πρὸς τὴν συνώνυμον *μετὰ* γενικῇ συντασσομένης) ἦτο συνηθεστέρα, ὡς π. χ. ἐν τοῖς: *στρατὸς σὺν ἀρχόντων* Κωνσταν. Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. σλ. 665, 2. *στρατὸς σὺν ἄρχοντες* (= ἄρχοντας) αὐτόθι πολλάκις: *τοξαρέας Ῥωμαίας σὺν κόρδων διπλῶν* αὐτ. 669, 21. *νὰ λάβω σὺν τὴν ζήτησιν* εὐθὺς καὶ ἀτιμίαν Πτωχοπρ. Β΄. 634.

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν ποικίλων τύπων τῶν κυρίων προθέσεων.

Τί δ' ἦσαν κατ' ἀρχὰς αἱ προθέσεις καὶ ποῦ κατήντησαν ὕστερον; Αἱ προθέσεις κατ' ἀρχὰς ἦσαν *πτώσεις*, ἤτοι *πτωτικοὶ τύποι*, ποικίλας *τοπικὰς* (ὕστερον δὲ καὶ χρονικὰς καὶ ἄλλας νοερωτέρας) τῶν τοῦ λόγου προσώπων σχέσεις δηλοῦντες. Καὶ αἱ μὲν εἰς *ι* ἢ μόνον ἢ μετ' ἄλλου φωνήεντος λήγουσαι φέρουσι τύπον τῆς λεγομένης *τοπικῆς* (ἢ δοτικῆς) πτώσεως, οἷαι αἱ ἐν-ί, ἐπ-ί, περ-ί, προτ-ί, ποτ-ί, ὑπερ-ί, ἀντ-ί, ἀμφ-ί, ἀνα-ί, δια-ί, κατα-ί, παρα-ί, ὑπα-ὶ παραβαλλόμεναι τοῖς οἴκο-ι, Ἰσθμο-ῖ, Σαλαμῖν-ι, Μαραθῶν-ι, Μεγαρο-ῖ καὶ τοῖς ἐπιρρηματικώτερον ἐκλαμβανομένοις *χαμα-ί*, *πάλα-ι* (ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀχρήστων ἀποβασῶν ὀνομαστικῶν *χαμὰ* ἢ χάμα. πρβλ. τὸ καθομιλ. χάμου (γεν. τοῦ ἀρσενικοῦ χάμος) καὶ τὸ λατιν. humus καὶ *πάλα*, σκρ. para = ἄλλος, ὅθεν πάλαι (καὶ τὸ σύστοιχον πάρο-ς) = ἐν ἄλλῳ χώρῳ ἢ χρόνῳ, ἄλλοτε, πρότερον, ἐπὶ τοῦ παρελθόντος καθιερωθέντα, ἐν ᾧ τὸ σύστοιχον *πάλ-ιν* ἐπὶ τοῦ μέλλοντος καὶ ἐνεστῶτος = ἄλλην φοράν). αἱ δ' εἰς *ς* τύπον γενικῆς (ἢ ἀφορμητικῆς) πτώσεως, ὡς *ἐκ-ς*, *ἀπ-ς*, *ἀμφ-ὶς* τὸ δὲ *ς* τῶν εἰς (= ἐν-ς) καὶ *πρὸς* (πρὸ-ς) φαίνεται ἄλλην ἀρχὴν ἔχον, τῆς μὲν πρό *ς*, ὡς εἴρηται, ἐκ τοῦ *τ* τῆς *προτὶ* (πρὸτ) προελθόν, τῆς δ' εἰς (ἐν-ς) ἐκ τοῦ κίνησιν εἰς τόπον σημαίνοντος ἐπιθέματος *σε* (ὡς ἐν τοῖς αὐτόσε, ἀλλαχό-σε, ἐκεῖ-σε κ.λ.) κατ' ἀποκοπήν. ὥστε ἡ πρόθεσις αὕτη κατ' ἀρχὰς ἦτο *ἔρ σε*, ἔπειτα ἔγεινεν *ἐρ-ς* καὶ τέλος *εἰς* ἢ *ἐς*. Δὲν εἶνε ἆρά γε τὰ καθομιλούμενα *εἰσὲ* καὶ *'σὲ* (= εἰς) λείψανα ἢ ἀνεπίγνωτοι ἀναμνήσεις τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐκείνου τύπου *ἔρ σέ*; αἱ δὲ εἰς ἄλλο φωνῆεν παρὰ τὸ *ι* λήγουσαι, οἷαι αἱ *ἀνά*, *κατά*, *διά*, *μετά*, *παρά*, *ἀπό*, *ὑπὸ* καὶ *πρό*, παραβαλλόμεναι τοῖς λατινικοῖς *extra* καὶ *extrad* (urbem), *intra* καὶ *intrad*, *supra* καὶ *suprad*, *pro* καὶ *prod* (ἐν τῷ prod-esse, prod-ire), sê (se-jungo) καὶ sêd (sed-itio), *re* καὶ *red* (red-ire, red-arguo) (περὶ ὧν Schneider lat. Gram. I, 261) φέρουσιν, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, *ἀφαιρετικῆς* τύπον· λέγω δ' *ἐν μέρει* διότι πιθανόν τινες νὰ προῆλθαν ἐξ ἀρχαίων αἰτιατικῶν κατ' ἀπόξεσιν ἢ ἀποτριβὴν

Digitized by Google

τοῦ αἰτιατικοῦ ἐπιθέματος *ν* (παλ. μ, m). Οὕτω π. χ. ὁ εἰς μετάγενές-ερο;τύπος *παρὰ* δυνατὸν νὰ προῆλθεν ἐκ δύο διαφόρων ἀρχαίων *παράδ* ἢ *παράτ* (ἀφαιρετ.) καὶ *παράν* (παράμ. αἰτιατ.), ὁ *διὰ* ἐκ τοῦ *διάτ* (διήπως ἐκ τούτου δὲν παρήχθη καὶ τὸ καθομιλούμενον *διάτανος* κυρ. ὁ διάστων, διάβολος;) καὶ *διάν*, ὁ *ὑπὸ* ἐκ τοῦ ὑπότ καὶ ὑπόν (ὑπόμ) κτλ. Ἕτερος εὐδιαγνωστότερος τύπος τῆς ἀφαιρετικῆς τῶν προθέσεων *ἀπὸ* π. χ. καὶ *κατὰ* διετηρήθη ἐν τοῖς *ἄνω* καὶ *κάτω* (ἐκ τῶν ἄνοτ ἢ ἄνωτ; κάτοτ ἢ κάτωτ, ὥσπερ τὰ οὕτω ἢ οὕτως, αὕτως, καλῶς, κακῶς ἐκ τῶν οὕτωτ, αὕτωτ, καλῶτ, κακῶτ ἀρχ. ἀφαιρετικῶν). Οὕτω λοιπὸν ὁ σήμερον εἷς μόνος φαινόμενος τύπος ἑκάστης προθέσεως τὸ πάλαι ἦτο δισσὸς καὶ τρισσός, ὡς *ἀράτ*, *ἀραί*, *ἀράν*(*ν*). *κατάτ*, *καταί*, *κατάν*(*ν*). *παράτ* (ἀφ.), *παραί* (τοπ. ἢ δοτ.), *παράν*(*ν*) κ. οὔ. καθ., ἕκαστος τῶν τριῶν τύπων ἐσήμαινεν ἑκάστην τῶν τριῶν κυριωτέρων τοπικῶν σχέσεων, τὴν *ἀφορμήν*, τὴν *στάσιν*, τὴν *τάσιν* ἢ *διεύθυνσιν*· π. χ. ἡ *ἀράτ* καθ' ὃν ἔφερε διάφορον τύπον ἐσήμαινε νῦν μὲν *ἄνωθεν*, νῦν δὲ *ἄνωθι*, νῦν δὲ *ἄνωσε* ἡ *κατάτ*, *κάτωθεν*, *κάτωθι*, *κάτωσε*· ἡ *παράτ*, ἐκ τοῦ *πλαγίου*, ἐν τῷ *πλαγίῳ*, εἰς τὸ *πλάγιον* κ. οὔ. καθ. Ἦσαν λοιπὸν αἱ προθέσεις *πρωτικὰ ἐπιρρήματα* πρὸς ῥήματα καὶ ὀνόματα φερόμενα καὶ ποικίλας τοπικὰς (ὕστερον δὲ καὶ χρονικὰς καὶ ἄλλας νοερωτέρας) σχέσεις ἐκφράζοντα κατὰ τὰς τρεῖς προειρημένας κατηγορίας. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ μιᾶς ἑκάστης προθέσεως πρὸς πλειοτέρας πτώσεις σύνταξις, ἐνίων δὲ μόνον πρὸς μίαν, ὡς π. χ. ἡ *ἐν* (ἧς ὁ πρῶτος καὶ πλήρης τύπος *ἐνί*) συνήθως πρὸς δοτικὴν (τοπικὴν) φέρεται, μόνον δὲ παρ' Αἰολεῦσιν εἴτε καταχρήσει εἴτε δυνάμει τοῦ ὑπολανθάνοντος τύπου *ἐνς* πρὸς αἰτιατικήν (ἴδε τὰ ἀνωτέρω προεκτεθειμένα παραδείγματα). ἡ *ἐκ* (πληρέστερον *ἐκ-ς*) δυνάμει ἀφορμητικῆ ἤτοι ἀφαιρετικῆ μόνον πρὸς γενικήν (ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὕστερον πολλαχοῦ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς τὸν τύπον καταλαβοῦσαν) κ. οὔ. καθ.

Ἀλλὰ τὰς τρεῖς προειρημένας τοπικὰς ἔπειτα δὲ καὶ ἀλλοίας σχέσεις ἐξέφραζαν καὶ διατελοῦσιν ἐκφράζουσαι καὶ αἱ ὀνοματικαὶ πτώσεις. Πρὸς τί λοιπὸν ἐχρησίμευαν αἱ *προθετικαὶ πτώσεις*; Αἱ ὀνοματικαὶ πτώσεις ἐσήμαιναν τὰς τοπικὰς, καὶ τὰς ὕστερον ἐξ αὐτῶν παραγομένας νοερωτέρας σχέσεις πρῶτον μὲν γενικώτατα κατὰ τὰς τρεῖς ἐκείνας κατηγορίας, ἔπειτα δὲ, καὶ μετὰ τὴν ἑκάστης εἰς πλειοτέρας διακλάδωσιν, αὐτὰς ταύτας ἀμυδροτέρον, ἀσαφέστερον. Ἀνεφύη λοιπὸν ἡ ἀνάγκη πρῶτον μὲν αἱ εἰδικώτεραι αὗται σχέσεις εὐκρινέστερον καὶ ἀκριβέστερον νὰ παρασταίνωνται, ἔπειτα δὲ καὶ αἱ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἀποτριβέντων τῶν ἐξωτερικῶν τύπων ἐπισκοτισθεῖσαι σχέσεις τῶν

Digitized by Google

ὀνόματ. πτώσεων ἐναργέστερον νὰ σημαίνωνται. Πρὸς ἀμφότερα ταῦτα ὡρίσθησαν αἱ προθέσεις. ὁ (γεν. ἢ ἀφαιρ.) τύπος *πεδίοιο* π. χ. ἐσήμαινε καὶ *ἐκ τοῦ πεδίου* καὶ *διὰ τοῦ πεδίου*· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἡ γενικὴ σχέσις τῆς *ἐκ τόπου ἀφορμῆς* ὑποδιαιρεῖται εἰς ἄλλας πλειοτέρας, ἃς ὁ εἷς τύπος (ἐνταῦθα) *πεδίοιο* ἀδυνατεῖ νὰ παραστήσῃ· ταύτην λοιπὸν τὴν ἔλλειψιν ἀναπληρώνουσιν αἱ προθέσεις, ὡς ἑξῆς: *ἐκ τοῦ πεδίοιο* ἢ *ἐκ πεδίοιο* (ἔξοδος ἐκ τοῦ πεδίου), *ἀπὸ πεδίοιο* (ἀπόστασις ἀπ' αὐτοῦ), *διὰ πεδίοιο* (δίοδος δι' αὐτοῦ), *ὑπὸ πεδίοιο* (ὑποκάτωθεν τοῦ πεδίου), *κατὰ πεδίοιο* (κάτωθεν αὐτοῦ, ἤτοι κίνησις ἀπὸ κάτωθεν αὐτοῦ), *πρὸς πεδίοιο* (κίνησις ἔμπροσθεν αὐτοῦ) κ. οὕτω καθ. Ἔπειτα ἀφ' οὗ ἔνθεν μὲν ὁ σωματωδέστερος τύπος *πεδίοιο* εἰς *πεδίου* συνεστάλη, αἱ δὲ πρωτότυποι ἐκεῖναι σχέσεις (ἐκ πεδίου, διὰ πεδίου) αἱ δι' ἁπλῆς τῆς ὀνοματ. πτώσεως παριστανόμεναι εἰς ἄλλας νοερωτέρας μεταφερθεῖσαι (π. χ. ἡ γῆ, τὰ δένδρα, ἡ χλόη τοῦ πεδίου, μέρος τοῦ πεδίου, τὸ μῆκος, τὸ πλάτος τοῦ πεδίου κτλ.) ἐπεσκοτίσθησαν, ἔπρεπε νὰ διαφωτισθῶσι διὰ καταλλήλων μέσων, οἷα αὐτοὶ αἱ προθέσεις *ἐκ*, *διά*. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων γενικῶν σχέσεων καὶ τῶν ἀναπτυσσουσῶν αὐτὰς προθέσεων. Αἱ προθέσεις λοιπὸν εἶνε συμπληρώματα καὶ στυλώματα τῶν ὀνοματικῶν πτώσεων· εἶνε τὰ ποικίλα χρώματα τὰ εἰδοποιοῦντα καὶ ἀπεργαζόμενα τὰ διὰ τῶν πτώσεων ἐσκιαγραφημένα. Διὰ τοῦτο ὅσον ἀκμαιοτέρα εἶνε γλῶσσά τις κατὰ τὰς ὀνομ. πτώσεις, ἤτοι ὅσον πλειοτέρους καὶ ἐναργέστερον ἐκπεφρασμένους πτωτικοὺς τύπους ἔχει, τόσον μικρότερον τὸ πλῆθος τῶν προθέσεων ἢ μᾶλλον περιωρισμένη κατὰ τοῦτο ἡ χρῆσίς των· καὶ πάλιν ὅσον πλαστικωτέρα καὶ ζωγραφικωτέρα ἐξ ἄλλου μέρους καὶ τὰς λεπτοτάτας τοπικὰς σχέσεις ἐκφράζουσα, τόσον ποικιλωτέρα καὶ ἡ τῶν προθέσεων χρῆσις. Κατ' ἀμφότερα διαπρέπει ἡ *ὁμηρικὴ λέξις* (καὶ ἐν μέρει ἡ κατ' αὐτὴν διαμεμορφωμένη τῶν ὕστερον ποιητῶν), ἔνθεν μὲν πολλὰς ὕστερον διὰ προθέσεων ἐκφερομένας σχέσεις δι' ἁπλῶν τῶν πτώσεων ἐκφράζουσα, ἔνθεν δὲ πρὸς ἐναργῆ ἑρμηνείαν πολλῶν ὁμοῦ σχέσεων ποικίλως τὰς προθέσεις συμπλέκουσα, ὡς 1) πάντες *Ὀλύμποιο κατήλθομεν* (Ἰλ. = ἐξ Ὀλύμπου). Τεῦκρος ἐπεσσύμενον βάλεν ἰῷ *τείχεος ὑψηλοῖο* (ἐκ τείχ. ὑψ. Ἰλ.). Ὀδυσῆα διώκετο *οἶο δόμοιο* (Ὀδ. = ἐξ οὗ δόμου). Οὗ ῥα ἀπείρητος μέμονε *σταθμοῖο* δέεσθαι (Ἰλ. ἐκ σταθμοῦ). πολλὸς *πίθων* ἠφύσσετο οἶνος (Ὀδ.)· *βωμοῦ* ὑπατῆας πρός ῥα πλατάνιστον ὄρουσεν (Ἰλ.). Καρπαλίμως *ἀνέδυ* πολιῆς ἁλός (Ἰλ.). Τὰ *βωμοῦ ὑπατῆας*, *ἀνέδυ—ἁλός* καὶ *Οὐλύμποιο κατήλθομεν* = τοῖς *ὄπισθεν* (ἢ *ὑποκάτωθεν*) *τοῦ βωμοῦ* ἀτῆας, *ἄνωθεν* ἢ ἐκ τῆς *ἁλὸς πρὸς τὰ ἄνω* ἔδυ καὶ *ἀπὸ τοῦ* Ὀλύμπου

Digitized by Google

πρὸς τὰ κάτω κτλ. Ὁμοίως καὶ ἐν στάσει: ἦ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαϊκοῦ; (Ὀδ.). τοίη νῦν οὐκ ἔστι γυνὴ κατ' Ἀχαΐδα γαῖαν οὔτε Πύλου ἱερῆς οὔτ' Ἄργεος οὔτε Μυκήνης (Ὀδ.). Νέφος οὐ φαίνετο πάσης γαίης οὐδ' ὀρέων· ἅπασαι σχέσεις ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ διὰ τῶν προθέσεων ἐν, κατά, ἐπὶ καὶ τῆς δοτικῆς, αἰτιατ. καὶ γεν. ἐκφερόμεναι. — Ἠετίων ἔναιε Θήβῃ ὑποπλακίῃ (Ἰλ.). Δήλῳ δὴ νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα (Ὀδ.). Ἄϊε Ζεύς, ἥμενος Ὀλύμπῳ (Ἰλ.). Κάρυξ — ἔδεν Ὀλυμπίᾳ τε καὶ Ἰσθμοῖ, Νεμέᾳ τε συνθέμενος (Πινδ.). Μυκήναις, μὴ Ἀθάδ' ἀνακάλει θεούς (Εὐριπ.). Ἡ τεκοῦσά ἐστι ποῦ; Ἄργει; (Εὐρ.). Ζεὺς αἰθέρι ναίων (Ἰλ.). Μίμνει ἀγρῷ (Ὀδ.). Νῦν ἀγροῖσι τυγχάνει (Σοφ.). Στῆ μέσῃ ἀγορᾷ (Ὀδ.). Ἧσθαι δόμοις (Αἰσχ.) κτλ. Ἅπασαι ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ διὰ τῆς ἐν (μετὰ δοτ.) ἀναπτυσσόμεναι. — Ἠερίη ἀνέδῃ μέγαν Οὐρανὸν Οὔλυμπόν τε (Ἰλ.). Ἡφαίστου ἴκανε δόμον Θέτις ἀργυρόπεζα (Ἰλ.). Τὸ κοῖλον Ἄργος βὰς φυγὰς προσλαμβάνει φίλους (Σοφ.). στείχων ἱκνοῦμαι τούς δε τοὺς χώρους (Σοφ.) κτλ. ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ διὰ τῆς εἰς (μετ' αἰτ.) ἐκφερόμενα. — 2) Τεύχεα πέσον περί τ' ἀμφί τε τάφρον (Ἰλ.). ἡμεῖς ἀμφὶ περὶ κρήνην ἱεροὺς κατὰ βωμοὺς ἔρδομεν ἑκατόμβας (Ἰλ.). Ὄχθαι ἀμφὶ περὶ μεγάλ' ἴαχον (Ἰλ.). κατακήομεν αὐτοὺς τυτθὸν ἀποπρὸ νεῶν (Ἰλ.). τῆς [ἀσπίδος] διαπρὸ αἰχμὴ χαλκείη πταμένη θώρηκι πελάσθη (Ἰλ.). περιπρὸ ἔγχεϊ θῦεν (Ἰλ.). Ὦρτο διὲκ προθύρου (Ἰλ.). Νεκρὸν ὑπὲκ Τρώων ἔρυσεν μετὰ ἕθνος ἑταίρων (Ἰλ.). Ἵππους λύσαθ' ὑπὲξ ὀχέων (Ἰλ.). Ἐξῆλθε μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς (Ὀδ.). — Ἀποπρὸ βᾶτ' ἐκεῖσ' ἀποπρό μοι κοίτας (Εὐριπ. Ὀρεστ. 142). μητέρος ἀπεπρὸ νοσφίσας (Ἰφ. Αὐλ. 1287). ἐγένετο διαπρὸ δωμάτων ἔκφαντος (Εὐρ.). — Τοιοῦτον καὶ τὸ Ἡροδότειον: Θωύματα γῆ Λυδίη εἰς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει παρὲξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος κτλ. — Καθ' ὅμοιον πνεῦμα ἐπλάσθησαν ὕστερον καὶ τὰ νῦν καθομιλούμενα: ἐπάνω, κατεπάνω, παραπάνω (= παρεπάνω), ὑποκάτω, παρακάτω, μεταξύ (= ἴσως μετὰ-ξύ[ν]), ἀναμεταξὺ καὶ τὰ ὅμοια.

Ὅσῳ δὲ μᾶλλον ἡ γλῶσσα τὴν πλαγικὴν ἐνάργειάν της ἀποβάλλουσα ἀρκεῖται εἰς τὴν καὶ ἀμυδρὰν καὶ ἀκριθῆ παράστασιν τῶν ἀναγκαιοτέρων (τοπικῶν) σχέσεων, τόσῳ μᾶλλον καταλύεται ἡ ποικίλη συμπλοκὴ τῶν προθέσεων, καθὼς συνέβη ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Ὅσον δ' ἑτέρωθεν περισσότερον ἀποτρίβονται οἱ πτωτικοὶ τύποι καὶ ἄσημοί τε καὶ ἀσήμαντοι καὶ ἄχρηστοι ἀποβαίνουσι, τόσον περισσότερον ἐπιδίδει ἡ χρῆσις τινων προθέσεων, αἵτινες τότε καταλαμβάνουσι τὸν τύπον τῶν πτώσεων· ὅπερ συνέβη ἐν μέρει μὲν π. χ. ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλ-

Digitized by Google

λπνικῇ καὶ γερμανικῇ, τῇ μὲν πολλάκις τὴν ἐξασθενήσασαν δύναμιν τῆς *γενικῆς* διὰ τῆς προθέσεως von ἀναπληρωνούσῃ: π. χ. Verzeichniss von Büchern = κατάλογος βιβλίων (αὐτολ. ἀπὸ βιβλίων ἢ — α) κ.λ᾽ οὕτω καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἑλληνικῇ κατά τινας διαλέκτους ἡ *ἀπό μετ᾽ αἰτιατικῆς* ἐπέχει τὸν τῆς γενικῆς τόπον᾽ οἱ Θεσσαλοὶ π. χ. λέγουσι: *σταμνὶ ἀπὸ νερό, φηκάρι ἀπὸ τζαπί, ἀντὶ τῶν σταμνὶ νεροῦ, φηκάρι* (θηκάρι) *τζαπ2οῦ* κ.τ ὅμ. τῇ δὲ τὴν *δοτικὴν* ἐκτὸς ἄλλων μέσων καὶ διὰ τῆς *εἰς*, ἀμφοτέραις δὲ τὴν ὅλως ἐκλείψασαν *ἀφαιρετικὴν* ἢ *ὀργανικὴν* διὰ τῶν προθέσεων *μέ* (mit), *διά* (durch), ἀπὸ (von) κ.λ. — καθ᾽ ὁλοκληρίαν δὲ ἐν ταῖς *νεορωμαϊκαῖς γλώσσαις*, αἵτινες παντελῶς ἀπολέσασαι τὰς πτώσεις, τὰς τοιαύτας σχέσεις διὰ προθέσεων ἑρμηνεύουσιν, οἷαι: de, da, à κ.λ. — Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ περὶ τῆς μετὰ ῥημάτων καὶ (ῥηματικῶν) ὀνομάτων συνθέσεως τῶν προθέσεων. Καὶ ἐνταῦθα αἱ προθέσεις ἦσαν ἐπιρρηματικαὶ πτώσεις ποικίλας τοπικὰς σχέσεις τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας σημαίνουσαι. Ἔχω δὲ παράδειγμα τὸ *βαίνω* μετὰ τῶν συνθέτων του, οἷα: *ἀναβαίνω* (= βαίνω ἄνωσε), *καταβαίνω* (= βαίνω κάτωσε), *ἐπι-βαίνω* (= βαίνω ἐπάνω), *ἐμ-βαίνω, εἰς-βαίνω, ἐκ-βαίνω, ἀπο-βαίνω, παρα-βαίνω, περι-βαίνω, ἀμφι-βαίνω* (καὶ ἀμφιβητῶ), *ἀντι-βαίνω, μετα-βαίνω, ὑπο-βαίνω, ὑπερ-βαίνω, συμ-βαίνω, προσ-βαίνω. ἀνά-βασις, κατά-βασις, ἔμ-βασις, ὑπό-βασις, πρόσ-βασις, παρά-βασις, ὑπέρ-βασις* καὶ *ὑπερ-βασίη* κτλ. Ἦσαν δὲ αἱ προθέσεις κατ᾽ ἀρχὰς ὄχι συντεθειμέναι εἰς ταὐτὸν μὲ τὰ προσδιοριζόμενα ῥήματα ἢ ὀνόματα, ἀλλὰ χωριστί, καθὼς τὰ λοιπὰ ἐπιρρήματα μέχρις ἐσχάτων οὕτω διέμειναν. Τεκμήρια δὲ τούτου ἱκανὰ μᾶς παρέχει ἡ ποιητικὴ γλῶσσα, μάλιστα ἡ *ὁμηρική*, ἔνθα πολλαχοῦ ἀκόμη ἐπικρατεῖ ἡ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν οὐκ ὀρθῶς καλουμένη *τμῆσις*, ἤτοι ἡ χωριστὴ καὶ ἀσύνθετος θέσις τῶν προθέσεων, ὡς ἐν τοῖς: 1) κρατερὸν δ᾽ *ἐπὶ* μῦθον ἔτελλεν (Ἰλ.), *μετὰ* δ᾽ ἰὸν *ἔηκεν* (Ἰλ.), πρὶν γ᾽ *ἀπὸ* πατρὶ φίλῳ *δόμεναι* (Ἰλ.), ἐς δ᾽ ἐρέτας ἐπιτηδὲς *ἀγείρομεν*, ἐς δ᾽ ἑκατόμβην *θείομεν*, ἂν δ᾽ αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον βήσομεν (Ἰλ.) *πρὸ* γὰρ ἧκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη (Ἰλ.), μετὰ δὲ τράπετ᾽ (Ἰλ.), ἀλλ᾽ *ἔκ* τοι *ἐρέω* (Ἰλ.), καὶ *ἐπὶ* μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι (Ἰλ.). *Περὶ* γάρ ῥά ἑ χαλκὸς *ἔλεψεν* (Ἰλ.). *Ἐκ* δ᾽ *ἄγαγεν* κλισίης Βρισηΐδα (Ἰλ.). *περὶ* δὲ μέγα *βάλλετο* φᾶρος (Ἰλ.). Γέλασσε πᾶσα *περὶ* χθών (Ἰλ.). ἦλθε τεθηπώς. *περὶ* δ᾽ ἤθελε θυμῷ ἐκφυγέειν θάνατον (Ἰλ.). Δάκρυα ὠμόργνυντο, τρέμον θ᾽ *ὑπὸ* γυῖα ἑκάστου (Ὀδ.). φεύγουσ᾽ ἐκ ποταμοῦ, κάματος δ᾽ *ὑπό* γούνατ᾽ ἐδάμνα (Ἰλ.). κύματα (γίγνεται) κυρτὰ φαληριόωντα *πρὸ* μὲν τ᾽ ἄλλα αὐτὰρ *ἐπ᾽* ἄλλα. ὡς Τρῶες *πρὸ* μὲν ἄλλοι ἀρηρότες, αὐτὰρ *ἐπ᾽* ἄλλοι ἔ-

Digitized by Google

ποντο (Ἰλ.). Λαὸς ἕποντ', *ἐν* δ' αὐτὸς ἀριστεύεσκε μάχεσθαι (Ἰλ.). λέκτο μυχῷ δόμου ὑψηλοῖο. *παρ* δὲ γυνὴ δέσποινα λέχος πόρσυνε καὶ εὐνήν (Ὀδ.). ἐπὶ κρήνην ἀφίκοντο· *ἀμφὶ* δ' ἄρ' αἰγείρων ὑδατοτρεφέων ἦν ἄλσος (Ὀδ.). Βασιλῆες θῦνον κρίνοντες, *μετὰ* δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη (Ἰλ.). Θλάσσεν οἱ κοτύλην, *πρὸς* δ' ἄμφω ῥῆξε τένοντε (Ἰλ.). Βέλος εἰς κεφαλὴν δῦ, *σὺν* δ' ἵππους ἐτάραξεν (Ἰλ.). Ὄγ' ὣς εἰπὼν *κατ'* ἄρ' ἕζετο (Ἰλ. Ὀδ.). *ἀπὸ* δὲ χλαῖναν βάλε (Ἰλ.). Ἀργείη Ἑλένη *μετ'* ἄρα *σφωῇσι* γυναιξὶν ἧστο (Ἰλ.). οὐκ ἔλαθε σκοπόν· *ἐν* δ' ἄρα *μηλοδόκῳ Πύθωνι* ἄϊεν (Πινδ.). τερπώμεθα· *μετὰ* γάρ τε καὶ *ἄλγεσι* τέρπεται ἀνήρ (Ὀδ.). Ζεὺς *ἐπὶ* ἔργα τίθησιν *ἐξ* ἔτι *πατρῶν* (Πινδ.). *Πρὸς* ἔτι *τούτοισι* (Ἡροδ. Α. 64. Γ'. 65). φάρμακα πάσσεν ἐσθλά, τά δε *προτί φασιν* Ἀχιλλῆος δεδιδάχθαι (Ἰλ.). *ἀνήλυθεν ἐκ* δόρυ *γαίης* (Ὀδ.). *πρό* ὁ *τοῦ* ἐνόησεν (Ἰλ.). Ἰαύεσκον *παρ'* οὐκ ἐθέλων *ἐθελούσῃ* (Ὀδ.). *ἀμφὶ* δέ οἱ κροτάφοισι φαεινὴ σείετο πήληξ (Ἰλ.). Βωμοῦ ὑπαΐξας *πρός* ῥα πλατάνιστον ὄρουσεν (Ἰλ.). ἔχει (τόπον) σεμνὸς Ποσειδῶν· *ἐν* δ' ὁ πυρφόρος θεὸς (Σοφ.) κρυφῇ κεῦθε· *ξὺν* δ' αὖτως ἐγώ (Σοφ.). Ἵζοντο πρῶτος μὲν ὁ Σιδωνίων βασιλεύς, *μετὰ* δὲ ὁ Τύριος, *ἐπὶ* δὲ ὦλλοι (Ἡρ.). πολλὰ καὶ ἄλλα τεκμήρια ἐστι, *ἐν* δὲ καὶ τόδε (Ἡροδ.). *Ἐν* ποτε *θαλάμοις* Διὸς ἄκοιτιν ἐπειρᾶτο (Πινδ.). *Κατά* με *γᾶς* πόρευσον (Εὐρ.). *Πρός* σε *τῶνδε γουνάτων*, οἰκτειρον ἡμᾶς. (Εὐρ). Ἄνοιξον, ἀσπάζου με. *διά* τοι *σὲ* πόνους ἔχω (Ἀριστοφ.). — 2) Ἡ λεγομένη *ἀναστροφὴ* κατὰ πάντα τὰ εἴδη της: Ἦλθεν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων *Ἀρτέμιδι ξύν* (Ὀδ.). οὔ μοι κακὸς εἴδεται οὐδὲ *κακῶν ἔξ* (Ἰλ.). *Ἴλιον εἰς* ἄμ' ἕποντο. (Ἰλ.). Ἴλιον ἀμφί(ς). (Ἰλ.) *Ἰθάκῃ ἔνι* οἰκία ναίει (Ὀδ.). *Φίλων ἄπο* πήματα πάσχει (Ὀδ.). Βλέψον *ἐμῶν βλεφάρων ἔπι* δάκρυα (Εὐρ.). *ἠγωνίσαντο ῥεῦμα Διρκαῖον πάρα* (Εὐριπ.). Ἀθάνατοί *με φίλην ἐς πατρίδ'* ἔπεμψαν (Ἰλ.) *χεῖρας* ἦλθεν *εἰς ἐμάς* (Εὐρ.). πόλλ' ἐστιν *ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά*. (Εὐρ.). Τῆς δε τῆς *χώρας ὕπερ* (Ἀριστοφ. Σφῆκ. 1118). *παντοδαπαῖς ἐν ὥραις* (Νεφ. 310)· *εὐηλίοις ἐν ἡμέραισιν* (Βατρ. 243)· *λούσῃ ἄπο* βρότον αἱματόεντα (Ἰλ.). *Τρομέει* δ' ὕπο φαίδιμα γυῖα (Ἰλ.) κτλ. κτλ. — Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν ἀττικῶν τῆς μὲν κυρίως οὕτω καλουμένης τμήσεως ὀλίγιστα λείψανα διετηρήθησαν, οἷα τά: Ξενοφ. Συμπ. Ἡ. 17 *παρά τι ποιεῖν*. Πλατ. Γοργ. 493. C. ταῦτ' ἐπιεικῶς ἐστιν *ὑπό* τι *ἄτοπα*. Τοιοῦτον φαίνεται καὶ τὸ Θεοφρ. Χαρακτ. ιγ', καὶ ὁμολογουμένου τοῦ πράγματος *ἔν* τινι *σοὶ* ἐλεγχθῆναι (= ἐνοτάς τινι). Ἀνάλογα δὲ τὰ ἀντ-ευ-ποιεῖν (Ἀριστοφ. Πλουτ. 1029. Ξεν. Ἀν. Ε'. 5, 21. Πλατ. Γοργ. 520. ε. Κ'. 64. 141) συν-ευ-πάσχειν Ἡ. 65. ξὺν κακῶς ποιεῖν Θουκ. Γ'. 13. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τά: δὲν

Digitized by Google

μετὰ (ἢ *ματὰ*) τὸ *κάμνω*. δὲν *μετὰ* τὸ *λέγω*. *πάρα* τὸ *ξήλωσε* καὶ εἶτα ὅμοιον. Ἐπιρρηματικῶς δὲ ἄνευ πτώσεως ἡ *πρὸς* ἐν τοῖς *πρὸς* δὲ *καὶ πρός*. *παρὰ* δὲ τοῖς ὕστερον, καθὼς καὶ *παρὰ* τοῖς Ἴωσι, καὶ τά: *ἐπὶ δέ*, *μετὰ δέ*: Ἐγὼ ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, *πρὸς δὲ* καὶ οὐ δίκαιον (Δημ.). Ἄθλιον ἔφην εἶναι τὸν ἀδίκως ἀποκτείναντα *καὶ* ἐλεεινόν γε *πρός* (Πλατ.) κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ καθομιλούμενον (Ἠπειρ.) *μάτα* (*μέτα*) *πάλιν* = πάλιν αὖθις. Ἡ δὲ κυρίως οὕτω καλουμένη *ἀναστροφὴ* συμβαίνει ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ μόνον ἐπὶ τῆς *περὶ. π. χ. τίνων πέρι* λέγομεν; *ἀρετῆς* δ' αὖ *πέρι* (Πλατ.). Γνωστὴ εἶνε καὶ ἐκείνη ἡ ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων, ἡ μετατύπωσις, καθ' ἣν βαρυτονούμεναι μόναι των ἐκλαμβάνονται ἑκάστη ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς συνθέτου ὑπαρκτικοῦ ῥήματος π. χ. Ἴστ' ὅσ' ἐμοὶ *ἔτι* κήδεα θυμῷ (= ἔνεστι). Ἰλ. Σοὶ *ἔπι* μὲν μορφὴ ἐπέων, *ἔτι* δὲ φρένες ἐσθλαί· Ὀδ. Ἔρχεο· *πάρ* τοι ὁδός. Ἰλ. τῷ αἰεὶ *πάρα* εἷς γε θεῶν ὃς λοιγὸν ἀμύνει. Ἰλ. Οὔτις *μέτα* τοῖος ἀνὴρ ἐν τοῖς δεσι πᾶσιν. Ὀδ. Οὐχ οὐπαρήξων οὐδ' ὁ κωλύσων *πάρα*. Σοφ. Ὅδ' ἐγὼ *πάρα*. Ἕρμιππος ὁ κωμ. Λέγειν μὲν οὐκ *ἔνεστ'*, ἀποστερεῖν δ' *ἔστι*. Ἀριστοφ. οὔτε ὁ συγγνωσόμενος *πάρα*. Ἡρ. Οὕτως *ἐπὶ* Αἰσχ. Εὐμεν. 371. Σοφ. Ο. Κ. 1222. τὸ δ' *ἄρα* = *ἀράστα*. *ἀλλ' ἄρα μηδ'* ἔτι κεῖσο. Ἰλ.

Ἐν πᾶσι τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐναργέστερον διαφαίνεται ὁ ἀρχαῖος ἐπιρρηματικὸς χαρακτὴρ τῶν προθέσεων. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ὕστερον διὰ παραθέσεως καὶ συνθέσεως (κυρίως προθετικῶς) ἐγγύτερον συνεδέθησαν μετὰ τῶν προσδιοριζομένων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, ἤρχισε κατ' ὀλίγον ἔνθεν μὲν οἱ πλήρεις ἀρχαῖοι τύποι των ν' ἀποτρίβωνται, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἔνθεν δ' ἡ σημασία των καὶ ὡς προθέσεων νὰ ἐπισκοτίζηται. Ἐντεῦθεν προῆλθε πρῶτον μὲν πολλὰ σύνθετα ῥήματα ὅλως ἀδιάφορα τῶν ἁπλῶν των νὰ ἐκλαμβάνωνται καί, τῆς προθέσεως ὡς μέρους αὐτῶν ἀναποσπάστου θεωρουμένης, αὔξησιν καὶ ἀναδίπλωσιν πρὸ αὐτῆς νὰ προσλαμβάνωσιν, ἔπειτα πολλαὶ παραθέσεις ἢ συντάξεις εἰς συνθέσεις νὰ μεταβληθῶσιν. π. χ. 1) τὰ *καθεύδω*, *καθίζω*, *καθέζομαι*, *κάθημαι* κατήντησαν ἐπὶ τῶν ἀττικῶν ἤδη χρόνων συνώνυμα καὶ ἰσοδύναμα τοῖς ἀρχαιοτέροις ἁπλοῖς *εὕδω*, *ἵζω*, *ἕζομαι*, *ἧμαι*· ὅθεν καὶ τὴν αὔξησιν πρὸ τῆς προθέσεως ἤρχισαν νὰ λαμβάνωσιν, ὡς *ἐκάθευδον* Ξενοφ. Οἰκον. Ζ'. 11. *ἐκαθέζετο* Ξενοφ. Κ. Π. ς'. 1, 6. *ἐκαθεζόμεθα* Πλατ. Πολιτ. Α. 328. c. *ἐκάθισα* Εὐριπ. Φοιν. 1188. Ἀρφ. Βατρ. 921. Θουκ. ς'. 66. Ζ'. 82. Πολυβ. Α. 47, 5. Κ'. 5, 7. *κεκάθικα* Διοδ. Σικ. ΙΖ'. 115. Δίων Κασσ. ΝΗ'. 21. Ἐπικτ. Διατρ. Β'. 6, 23. Δ'. 13, 5. κ. *ἀλ. ἐκάθηντο* Θουκ. Λυσίου σλ. 133, 11. Δημοσθ. σλ. 235, 22. κ. π.

Digitized by Google

τ. ὕστ. *ἐκαθέσθην* Λογγ. Γ'. 5. Εὐναπ. ἐν βίῳ Ἰαμβλ. σλ. 29. καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ. Ὅμοια τὰ *ἠφίουν*(-ην), *ἠφίεις*, *ἠφίει*. Πλατ. Λαχ. 183. ε. Εὐθυδ. 293. Α. Λυσ. 222. Β. Ἰσαι. ς'. 40. Δημοσθ. ς'. 20. 111, 218. ΚΓ'. 188. — *Ἐμετίετο* (ὀρθότερον παρὰ τὸ *μετίετο*). Ἡροδ. Ἀ. 12. μεμετιμένος (ἀντὶ τοῦ μεθῑμένος) παρὰ τῷ αὐτῷ πολλάκις. *ἠμφίεσα*, *ἠμφίεσμαι* συνηθέστατα παρὰ τοῖς λογεῦσιν, ὡς καὶ ὅλον τὸ σύνθετον εὐχρηστότερον τοῦ ἀρχαιοτέρου καὶ ποιητικωτέρου ἁπλοῦ *ἕννυμι*. Οὕτω καὶ *ἤμπισχον* (ἀντὶ τοῦ ἀμπέσχον). *Ἐπαρηγορήθη* Ἱπποκρ. Ἐπιδ. Β'. 140. *ἐπαροίνουν* Δημοσθεν. κ. Κόνων. 1257, 6 (κατὰ τὸν Αὔγους. κώδηκα *ἐπαρῴνουν*). *ἠνόχλει* Αἰσχ. κ. Κτησιφ. σλ. 434. Διοδ. Σικελ. ἐκλ. τ. Ζ'. βιβλ. 18. Φιλοστρ. Ἐπιστ. ΛΑ. *ἐκατηγόρησεν* (ἐν τῷ πκρισ. χειρογρ. τοῦ περὶ τ. στεφ. λόγου τ. Δημοσθ. σλ. 228, 6). *ἐδιακόνουν* (Ἀλκ. κωμ. Ἀποσπ. 458 στ. 11. Mein). δεδιηκόνηκα Ἀνεκδ. Bekker p. 88. *δεδιοίκηται* Μάχων παρ' Ἀθην. 341. c. *ἠνοιξεν* (ἀντὶ τοῦ πάλαι συνηθεστέρου ἀνέῳξε) Ξενοφ. Ἑλλην. Α'. 5, 3. Πρβλ. καὶ Εὐαγγ. Ἰωαννν. Θ'. 17, 21. Ἀποκ. ΙΒ'. 16. *ἠοίγη* Ἀποκ. ΙΑ. 19. ΙΕ'. 5. Πράξ. ΙΒ'. 10. *ἠνοίχθησαν* Ἀποκ. ΙΕ'. 5. *ἐπροφήτευσα* Ματθ. Ζ'. 22. ΙΑ. 13. ΙΕ. 7. Μρ. Ζ'. 6. Λουκ Α. 67. Ἰωαννν. ΙΑ. 51. Πραξ. ΙΘ'. 6. Ὅμοια τὰ μετὰ διπλῆς αὐξήσεως, ὡς *ἀπεκατέστησε—σαν*, *ἀποκατεστάθη*, *ἀπεκατέστη* Εὐαγγ. Ματθ. ΙΒ'. 13. Μρ. ς'. 5. Λουκ. ς'. 10. (πρβλ. καὶ Ψευδολουκιαν. Φιλοπάτρ. 27. Δούκα 29. Θεοφ. σλ 374. Κινναμ. σλ. 259). *ἠφηριακόσι* Σουΐδ. *ἠφωρίσθαι* καὶ *ἠφώρισε* (ἴσ. ὀρθότ. *ἠφόρι*—) παρὰ τῷ αὐτῷ κτλ. κτλ.

Πόσον τέλος πάντων ἤδη κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἦτο προχωρημένον τὸ πάθος τοῦτο, δῆλον ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Φρυνίχου· « *ἐνίστατο* λέγε καὶ μὴ *ἠνίστατο*. » Ὅθεν πολλὰ τοιαῦτα εὑρίσκομεν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς *ἐπροφήτευον* π. Λέοντι τῷ γραμμ. σλ. 33, 35 καὶ 36. *ἐπροέταξα* Θεοδ. γραμμ. 40, 8. *ἐκατεσκεύασαν*, *ἐσυνεμαρτύρουν* Κανων. σλ. 462. 478. *ἐδιοίκει* Θεοφ. χρον. σλ. 126, 10. 169, 5. *ἐπισύναξεν* αὐτ. 396, 19. 478, 7. *ἐπαρακάθισαν* αὐτ. 700, 1. *ἐδιηγήσατο* Ἄνν. Κομν. Ζ'. 198. — Πτωχοπροδ. Ἀ. ς. 58. 159. *ἐπεριπάτει*, *ἐδιάβασε* κ. ἄλλα. — Καὶ οὕτω κατηντήσαμεν εἰς τὰ καθομιλούμενα: *ἠμπόρεσε*, *ἐπαράλαβε*, *ἐπερίλαβε*, *ἐπρόσθεσε*, *ἐπερπάτησα*, *ἐπροτίμησα*, *ἐπροφήτευε*, *ἐπροξένησε*, *ἐκατηγοροῦσε* κτλ.

2) Ἡ τῶν προθέσεων μετὰ τῶν ἰδίων πτώσεων (ὀνομάτων τε καὶ ἐπιρρημάτων) ὑφ' ἓν σύναψις καὶ γραφὴ συμβαίνει ἐκ τῆς ἐπισκοτίσεως τῆς ἀρχικῆς σημασίας ἑκατέρων. Τοιαῦτα δέ, ὁπωσοῦν ἀρχαιότερα, εἶνε τάδε: *ἐπισχερώ* (ἀντὶ τοῦ ἐπὶ σχερῷ), *ἐκποδών* (= ἐκ ποδῶν) καὶ

Digitized by Google

κατὰ τοῦτο καταχρηστικῶς ἐμποδών (ἐν ποδῶν), ἐξαίφνης (= ἐξ αἴφνης. πρβλ. αἰφν-ίδιος), ἐπιπολῆς (= ἐπὶ πολῆς), ἐπιπολύ (= ἐπὶ πολύ), παραπολύ (= παρὰ πολύ), ἐπίκλην, παραχρῆμα (παρὰ χρ.), ἐξίσου, ἐπίσης (ἐξ ἴ—, ἐπ' ἴσης)· καθό, καθότι (= καθ' ὅ, καθ' ὅ,τι)· διό, διότι (= δι' ὅ, δι' ὅ.τι), παρό (= παρ' ὅ), καθά, καθάπερ (= καθ' ἅ, καθ' ἅπερ)· καθώς (= καθ' ὡς = κατὰ ταῦτα, ὡς), παραυτίκα (= παρ' αὐτίκα), ἐφάπαξ, καθάπαξ, ἔκπαλαι (= ἐκ πάλαι), ἐξέτι (= ἐξ ἔτι), ἔκτοτε (= ἐκ τότε), πρόπαλαι (= πρὸ πάλαι), ἐπέκεινα, ἐπιτάδε κτλ. — Τοιαῦτα καὶ τὰ νεώτερα ἐνῷ, ἀφοῦ, πριχοῦ, ἀποκάτω (= κάτωθεν), ἀποπάνω (= ἀπὸ ἐπάνω, ἐπάνωθεν) κτλ. — Περὶ τῆς γραφῆς τούτων, ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων, ὁ ἑξῆς κανών, νομίζω, εἶνε τηρητέος: Ὅπου μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ δευτέρου στοιχείου εἶνε ὁπωσοῦν ἐπισκοτισμένη, ἀμφότερα νὰ γράφωνται ὑφ' ἕν, ὡς π. χ. ἐξαίφνης, ἐπιπολῆς, ἐπίκλην. καθό, καθά, καθότι, καθάπερ, διό, διότε κτλ. ὅπου δὲ τοὐναντίον, νὰ γράφωνται χωριστά, ὡς: παρὰ χρῆμα, παρ' αὐτίκα, ἐπ' ἐκεῖνα, ἐπὶ τάδε, ἐκ τότε (ὡς τὸ νεώτερον, ἀπὸ τότε), ἐκ πάλαι (ὡς τὸ νεώτερον ἀπὸ πριχοῦ), ἐξ ἴσου, ἐπ' ἴσης, ἐφ' ἅπαξ, καθ' ἅπαξ (ὡς τὸ νεώτερον διὰ μιᾶς) ἐν ᾧ, ἀφ' οὗ, ἀπὸ κάτω, ἀπὸ πάνω, παρὰ πολὺ κτλ. ἀλλά: ἀπόψε, προψέ, ἀντίπροψε καὶ ἐξαντίπροψε, κ.τ.ὅμ. τὴν ἐσχάτην ἀπάμβλυνσιν τῆς γλωσσικῆς συνειδήσεως μαρτυροῦσι τά: ἑξοῦ, μεθοῦ, ἐξότου, ἐξαιτίας, ἐξεναντίας, ἐξαφορμῆς, ἐκπροθέσεως, ἐξανάγκης, ἀχρισοῦ, μεχρισοῦ, ἀχρισότου, μεχρισότου, ἐωστότε, ἕποτότε, ἐξαπροόπτου, ἐωσαύριον καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Κατ' ἐπισκότισιν τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς πρώτης σημασίας τῶν προθέσεων καὶ σύγχυσιν τῶν πρὸς ἀλλήλας ὁρίων, πολλαὶ αὐτῶν εἰς ἀχρηστίαν περιέπεσαν, τοὐλάχιστον ἐν παραθέσει, καὶ ἡ ὑπηρεσία των ἤρχισε δι' ἄλλων συνωνύμων νὰ ἐκτελῆται· διὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ τὴν ἐν πολλοῖς ἀποτριβὴν ἡ ἀπάμβλυνσιν τῶν πτώσεων αἱ πρότερον μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς συντασσόμεναι ἤρχισαν μετὰ αἰτιατικῆς νὰ συντάσσωνται. — Ἡ ἐν συνήθως μετὰ δοτικῆς συντασσομένη φανερώνει κυρίως στάσιν (ἐν τόπῳ)· ἀλλὰ παρὰ Βοιωτοῖς καὶ ἄλλοις Αἰολεῦσιν ἤδη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου π. Χρ. αἰῶνος καὶ μετ' αἰτιατ. συντασσομένη ἐσήμαινε καὶ κίνησιν πρὸς τῇ στάσει. Εἰς τὰ ὑπὸ τὴν ἐν προεκτεθειμένα παραδείγματα πρόσθες καὶ τὰ Πινδαρικά: Πυθ. Β΄. 11. ἔν θ' ἅρματα πεισιχάλινα καταζευγνὺη σθένος ἵππειον (= εἰς). 86. ἐν πάντα νόμον εὐθύγλωσσος ἀνὴρ προφέρει (= ἐν παντὶ νόμῳ). πρβλ. καὶ Πυθ. Ε. 38. Νεμ. Ζ΄. 31 κλ. ἐπιγρ. Αἰγυσθεν. ς. 3 κὴ ἐν προεδρίαν

Digitized by Google

καλῖ ἁ πόλις Ἠγυσθενιτάων κτλ. ὁπόττοι καπαργινύωνθη Σιφείων *ἐν τὰς κοινὰς* θυσίας. 15. *ἀνγραψάσθω* τὸ ψήφισμα *ἐν στάλαι*.

Ἡ *παρὰ τὴν μὲν στάσιν* σημαίνει μετὰ δοτικῆς συντασσομένη, ὡς *παρὰ νηυσί, παρὰ Ζηνί*· μεῖνον *παρ' ἐμοί* κτλ. *τὴν δὲ παράλληλον κίνησιν μετ' αἰτιατικῆς*, ὡς βάτην *παρὰ θῖν'* ἁλός. *παρὰ τὴν* θάλασσαν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ. *τὴν δ' ἀφορμὴν μετὰ γενικῆς*, ὡς *παρὰ νηῶν, παρὰ μηροῦ*, παρ' ἵππων, παρ Εὐρύτου Οἰχαλιῆος (Ἰλ.), μανθάνειν, λαμβάνειν παρά τινος κτλ. ἀλλὰ συνέβη καὶ ὥστε ἡ μὲν *κίνησις* νὰ σημαίνηται καὶ μετὰ *δοτικῆς*, ὡς ἐν τῷ: *ἴεναι παρὰ Τισσαφέρνει* (Ξενοφ. Ἑλλην. Β'. 5, 27), ἡ δὲ *στάσις* καὶ ἡ *ἀφορμὴ* μετ' αἰτιατικῆς, ὡς ἐν τοῖς: κοιμήσαντο *παρὰ πρυμνήσια* νηός (Ἰλ. Α, 476). *ἀνὴρ παρ' ἄνδρα* στήσεται (Εὐρ. Ἑλ. 1078). ὅπως *παρὰ τὰς ναῦς* ἀριζοποιήσωνται (Θουκ. Ζ'. 39) κτλ. — Τὰς συγγράφας τὰς κιμένας *παρ' Εὔφρονα* κὴ *Φειδίαν* κὴ Πασίκλειν κὴ Τιμόμειλον κτλ. C. I. 1569. I. πρβλ. αὐτόθι καὶ II καὶ III: ἀπογράφεσθαι δὲ Εὔβωλον *κατ' ἐνίαυτον* ἕκαστον *πὰρ τὸν ταμίαν* κλ. πρβλ. 1570. α. παρὰ κατόπτας (= παρὰ κατόπταις). κὴ οὔτ' ὀφείλετη αὔτω ἔτι οὐθὲν *πὰρ τὰν πόλιν* (= παρὰ τῆς πόλεως). αὐτ. III.

Ἡ *κατὰ* μετ' αἰτιατικῆς πολλαχοῦ κατέλαβε τὸν τόπον τῆς *ἐν μετὰ δοτικῆς*, ὡς ἐν τοῖς: Αἰσχ. Ἀγαμ. 408 τὰ μὲν *κατ' οἴκους*, ἐφ' ἑστίας ἄχη (= ἐν οἴκοις). Σοφ. Αἴ. 65 *κατ' οἴκους* αἰκίζεται. Πρβλ. 1021. Φιλοκτ. 469. 680. Ἀντιγ. 531. 1168. Φιλοκτητ. 247 *κατ' ἀρχὴν* (= ἐν ἀρχῇ) τοῦ πρὸς Ἴλιον στόλου. Εὐριπ. Ἀλκ. 49 *κατ' οἴκους*. πρβλ. 87. 192. 515. Ἀνδρ. 41 Ἑκ. 74. Ἑλεν. 470—2. 94 κτλ. Ἡ χρῆσις αὕτη ἀκόμη περισσότερον ἐπιδίδει παρὰ τοῖς ὑστερον, π. χ. παρὰ Διοδώρῳ εἶνε συχνοτάτη. Τὸ *Ποιητικὸν αἴτιον* τῶν παθητικῶν καὶ ὁμοίων ῥημάτων ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ ἐξεφέρετο διὰ τῶν προθέσεων *ὑπό, πρός, παρά, ἐκ* καὶ σπανίως (μάλιστα τῶν ῥημάτων *λέγεσθαι* καὶ *πράττεσθαι*) τῆς *ἀπό* καὶ τῆς *γενικῆς*, κατ' ἀρχὰς βέβαια μετά τινος διαφορᾶς: Ἑλληνὶς πόλις *ὑπὸ βαρβάρων* ἠνδραποδίσθη. *Πρὸς ἀνδρὸς* δ' ἀνὴρ δορὶ καίνεται (Αἰσχυλ. Ἑπτ. 353). τοῦτο — καὶ *παρὰ σοῦ* καὶ *παρ' ἐμοῦ* ὁμολογεῖται. Τὸ ποιηθὲν *ἐκ Ψαμμιτίχου*. τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ *ἐξ Ὀτάνεω* (Ἡροδ. Β'. 151. Γ'. 71). ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο — ἐπράχθη τε *ἀπ' αὐτῶν* οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον (Θουκ. Γ'. 36. Α. 17). ζήτησιν μεγάλην *ἀπὸ σφέων* γενέσθαι (Ἡροδ. Β'. 54) κλ. Ἐκ τῶν τελευταίων καὶ τῶν ὁμοίων ἀφορμὴν λαβοῦσα ἡ *ἀπό* καὶ ἐπὶ τῆς προκειμένης σχέσεως καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν διὰ τῶν *ὑπό, πρός, παρά* καὶ *ἐκ* μετὰ *γενικῆς* ἐκφερομένων κατέλαβε πασῶν τούτων τὸν

Digitized by Google

τόπον ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ, συντασσομένη καὶ μετ' αἰτιατικῆς καθὼς αἱ πλεῖσται ἡ σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἐν τῇ νεωτέρᾳ διασεσωσμέναι προθέσεις. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ἀπό εἶνε ἤδη παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀρκούντως εὐρεῖα. π. χ. Λουκ. ΚΔ'. 2. εὗρον τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου (= ἐκ τ. μ.) Μθ. ΙΔ'. 29. καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου (= ἐκ —). Γ'. 16. ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος (= ἐκ —). ις'. 27. τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης (= ἐκ —) Μθ. ΙΖ'. 25 ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη; (= παρὰ —) πρὸς Κολοσ. Γ'. 24. ἀπὸ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν. (Τοιοῦτον καὶ τὸ τοῦ Θεόγνιδος· ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι κτλ.). Πρβλ. Μρ. ΙΕ'. 45. Μθ. ΙΒ'. 38. Πράξ. Θ'. 13. πρὸς Γαλατ. Α. 1. Α. Κ. Δ'., 5. Β'. Κορ. Ζ'. 13. Α. Ἰωάνν. καθ. 2, 20. 4, 21 κ. ἀλ. κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου (= ὑπό). Πράξ. Κ'. 9. Ἀποκ. Θ'. 18. ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν (= ἐκ ἢ ὑπό). Μθ. ΙΔ'. 26. Λουκ. ΚΑ. 26. ΚΒ'. 45 κτλ. κτλ. Ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων τάδε· Τί ζητεῖ κύριος ἀφ' ἡμῶν; Βαρνάβ. ἐπιστ. Κά. γράφω ὑμῖν διὰ Βούρρου, πεμφθέντος ἅμα ἐμοὶ ἀπὸ Ἐφεσίων καὶ Σμυρναίων. Ἰγνατ. π. Φιλαδ. 11 ἵνα κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσιν. π. Πολύκ. 4. ἵνα ὁ πρεσβύτερος ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκούηται ἐπισκόπων (= ὑπό). ἐκ τῆς ἐν Καρθαγεν. συνόδου ἐπὶ Ὀνωρίου (Συντ. τ. θείων καὶ ἱερ. κανόνων ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ Τ. Γ'. σλ. 329)· κρίνατε μὴ γενέσθαι χειροτονίας ἐπισκόπων εἰμὴ ἀπὸ δώδεκα αὐτ. σλ. 423. κάμνων ἀπὸ τοῦ τραύματος (κατ' ἄλλην γρ. ὑπό τ. τρ.). χωλός ἐστιν ἀπὸ τοῦ τραύματος (δ. γρ. ὑπό τ.) Λουκ. τοξαρ. 60. ἀφ' ὧν μηδὲν ὑμεῖς ἠδίκησθε (= ὑφ' ὧν). Προμηθ. 18. τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένας σκιὰς ἀπὸ τῶν σωμάτων. Νεκυομ. 11. φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται. Ἀλεξ. 50 (= ὑπό). — μνησθήσομαι δ' ἑνὸς ἀπὸ πολλῶν (= ἐκ). Πλουτ. Μαρκέλλου 20, 2. αἰτούμενος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος (= παρὰ) Γάλβα 20, 4. πρβλ. Ἀρτεμιδ. ὀνειροκρ. Δ'. 51. κλῆρον ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν. σκῆψις δὲ ἀπὸ τούτων. Ἀρτεμιδ. Α. 1. ἐκλύομαι ἀπὸ τῆς ἀπορίας. Ἀριστειν. ἐπιστ. Α. 28 (= ὑπό, ὡς παρὰ Λουκιανῷ Ἑταίρ. διαλογ. 9, 3 ὑπό, κατ' ἄλλην δὲ γραφὴν ἀπό). Συνέπραττον δὲ ἀπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν δημάρχων ἄλλοι τε καὶ Τίτος Ἄννιος Μίλων. Δίων Κασσ. ΛΘ'. 6, 2. ἐτέχθησαν δ' οὗτοι οὐκ ἀπὸ Φαύστης τῆς τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ θυγατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· Ζωσιμ. σλ. 105, 10. Τοῦτο παραλαβόντες ἀφ' Ἑλλήνων Ῥωμαῖοι. 216, 11. τινῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας 13, 9. τοὺς λεγομένους καταῤῥάκτας ἀπὸ Ῥωμαίων Θεοφ. Σιμοκ. σλ. 322, 25. ἀπὸ τὰς ΚΘ'. τοῦ Παχὼν ἕως τὰς ΚΘ'. τοῦ Παῦνί. Συγκελλ. σλ. 12. λαβὼν τὰς πλάκας ἀπὸ τοῦ βασιλέως. Κων-

Digitized by Google

σταντ. Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. 248, 11. ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα ἀπὸ τὰ οἰκούμενα εἰς τήνδε τὴν χώραν 445, 20. καὶ εἰσέρχονται εἴτε ἀπὸ τὸν καβαλλάριον, εἴτε ἀπὸ τὴν τοῦ κυρίου ἐκκλησίαν, εἴτε ἀπὸ τὸν ἱππόδρομον, εἴτε ἀπὸ τὸ τζουκανιστήριον 557, 9. οἱ ἀπὸ Ἱσπανίαν ἐλθόντες πρέσβεις 580, 12. τὰ καὶ ἀγορασθέντα ἀπὸ τοὺς ἀβδάδας— — καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγναφαρίους τοῦ φόρου 674, 12. ἀπὸ τοὺς φούρνους ἕως Ναξίας μίλια ὁ. 678, 18. Πῶς δεῖ χαιρετίζειν τοὺς ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων ἀπιόντας φίλους πρὸς τὸν Ἀμερουμνῆν 683, 17 κτλ. κτλ. ἀπὸ χιλιάδος (α;) βουνεύρων λαβοῦσαι (= ἀνὰ χιλιάδα ἑκάστη). Θεοφ. χρον. 700, 19. ὅτε καὶ ἔλεγον οἱ πολῖται « ἀπὸ τὴν Δρίστραν εἰς Γολόην καλὸν ἄπληκτον, Κομνηνέ. » κτλ. Οὕτω κατηντήσαμεν εἰς τὴν δημώδη χρῆσιν καὶ σύνταξιν τῆς ἀπό.

Ἡ μετὰ καὶ ἡ σὺν ὄχι μόνον ἀδιαφόρως ἀντ' ἀλλήλων θέτονται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄργανον ἢ μέσον καὶ συμφωνίαν (τὴν συνήθως διὰ τῆς κατὰ ἐκφερομένην, κατὰ γνώμην κτλ.) καὶ ἄλλας ὁμοίας σχέσεις εἴτ' ἀπροθέτως, εἴτε δι' ἄλλων προθέσεων ἑρμηνευομένας ἐκφέρουσιν. Ἡ δ' ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἀνάγεται εἰς τὰ ἀρχαιότερα: μετὰ πόνων καὶ κινδύνων μοχθεῖν (= πόνοις κ. κινδ.) Θουκ. Α. 70. μετὰ ῥυθμοῦ βαίνειν (= ῥυθμῷ) Ἑ. 70. ἀγαλμάτων περικοπαὶ μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγενημέναι ς'. 28. γίγνεσθαι μετὰ εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας (= κατ' εἰκός). Πλατ. Φαίδ. 92 c. πρβλ. Φιλῆβ. 37. ε. — σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες (= τεύχεσι) Ἰλ. Θ, 530. Μ. 77. Π, 156. σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν, σὺν σφῆσιν κεφαλῆσι, γυναιξί τε καὶ τεκέεσσιν (= (= τῇ ἁπλῇ δοτικῇ ἢ τῇ διὰ μετὰ γεν.) Ἰλ. Δ, 161. σὺν ἐλαίῳ φαρμακοῦν Πινδ. Πυθ. Δ, 221 (ὁμοίως τῷ ὁμηρ.). Πρβλ. αὐτ. Θ'. 115. Νεμ. Ἰ. 48. Ἰσθ. Δ'. (Ἑ.) 35. πλοῦτον ἐκτήσω σὺν αἰχμῇ Αἰσχ. Περσ. 755. πρβλ. Ἑπτ. 885. ἡ τῶν φίλων κτῆσίς ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Ξενοφ. Κ. Π. Ἡ. 7, 13 κτλ. σὺν δίκῃ (= κατὰ δίκην, δικαίως) Πινδ. Πυθ. Θ'. 96. τοιαῦτα καὶ τά: σὺν τῷ δικαίῳ, σὺν τῷ ἀδίκῳ, ξὺν νόμῳ, σὺν καλῷ, σὺν γενναίῳ κτλ. Ἐκ τούτων καὶ κατὰ ταῦτα ἡ ὕστερον συχνοτάτη χρῆσις τούτων τῶν προθέσεων ἐπὶ τῶν εἰρημένων σχέσεων, ἕως οὗ μόνη ἡ μὲ (= μετὰ) ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἀνεδέχθη πᾶσαν ταύτην τὴν πολύπλοκον ὑπηρεσίαν. Συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει (= τῇ δυνάμει) τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παυλ. π. Κορινθ. Α. ἐπιστ. ε. 4. συνέκδημος ὑμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ π. Κορινθ. Β'. ἐπιστ. Ἡ. 19 σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγειν. Λουκ. Διονυσ. 4. Καὶ πρὸ τούτων ἤδη ὁ Πολύβιος ε. 104 ἵνα — — — πειραθῇ σὺν καιρῷ τῆς τῶν ὅλων ἀντι-

Digitized by Google

ποιήσασθαι δυναστείας. Πρβλ. ς΄. 5. 10. *σὺν χρόνῳ* 11. κτλ. Ἔπειτα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς: *σὺν πολλῷ πόνῳ* (= τῷ καθομ. μὲ πολὺν κόπον). Ζωσιμ. σλ. 28, 22. 38, 7. 109, 10. 113, 10. 293, 6. 319, 14. *σὺν οὐδενὶ πόνῳ* 326, 18. *σὺν τάχει* 53, 14. σὺν κινδύνῳ μεγίστῳ 31, 3. σὺν παντὶ τάχει 87, 1 κτλ. καὶ *μετὰ γενικῆς*: στρατὸς *σὺν ἀρχόντων*, Κωνσταν. Πορφ. ἐκθ. τ. β. τ. 624, 2. *σὺν κόρδωι* διπλῶνι669, 21. *σὺν τῶν* βασιλικῶν λαυράτων ἔστησαν. Θεοφαν. Χρον. 454 9 κτλ. συμφωνήσας *μετὰ τῶν* ἐργατῶν· Ματθ. Κ΄. 2. ἐγένοντο φίλοι *μετ' ἀλλήλων* Λουκ. Κς΄. 12. ὁ ποιήσας τὸ ἕλεος *μετ' αὐτοῦ* (= πρὸς αὐτόν). Λουκ. Ι. 37. Α. 72. τὸ αἷμα ἔμιξε *μετὰ τῶν* θυσιῶν αὐτῶν. Λουκ. ις΄. 1. ὄζος *μετὰ χολῆς μεμιγμένον*. Ματθ. ΚΖ΄. 34. — *μεθ' ὅρκου* ὡμολόγησε (= ὅρκῳ). Μθ. ΙΔ΄. 7. *μετὰ ἐπιθέσεως* τῶν χειρῶν (= ἐπιθέσει). Α΄. πρὸς Τιμ. Δ΄. 14. *μετὰ φωνῆς* μεγάλης δοξάζων· Λουκ. ΙΖ΄. 15 (= φωνῇ μεγάλῃ). Τοιοῦτον καὶ τὸ Πολυβ. Α΄. 49, 9 ἤθροιζε *μετὰ* κηρύγματος. Λουκιαν. Φιλοψ. 8. βοηθεῖν τινι *μετὰ τῆς* τέχνης. Λέοντ. τ. Γρκμμ. σλ. 260 μαχαίριον ἐπιφέρεται βουλόμενος ἀνελεῖν σε *μετ' αὐτοῦ* (= αὐτῷ, ἢ δι' αὐτοῦ). Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμούσαις *μετὰ γνώμης* (= τῷ καθομιλ. μὲ τὴν γνώμην) τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἕνωσιν ποιεῖσθαι. Ἰγνατ. πρὸς Πολύκ. 5 *μετὰ τῆς* τοῦ Δημητρίου γνώμης. Πολυβ. Β΄. 11. πρβλ. Γ΄. 19. μετὰ βουλήσεως Κύρου τε καὶ Δαρείου Ἰωσ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΑ΄. σλ. 18. *μετὰ* συμβουλίου *γνώμης* ἐπέκρινα, αὐτ. ΙΔ΄. σλ. 233, 28 (Teubn). πρβλ. αὐτ. ΙΗ΄. 184, 18. *μετὰ πολλοῦ* τάχους. Ζωσίμ. σλ. 28, 7. εἰς ἔχθραν δὲ ἐλθούσης *μετὰ τοῦ* Βάσσου Θεοδώρας τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως, ἔσφιγξε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ *κόρδης* καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἔξω ἐπήδησαν. Προκοπ. Γ΄. 434. κρατῶν τὸν πόδα τοῦ φακτιοναρίου *μετὰ τὴν* ἀριστερὰν χεῖρα (= τῇ ἀριστερᾷ χ.). Κωνσταντ. Πορφ. 330, 10. ἡμεῖς *μετὰ τοὺς* πατζινακίτας (= μετὰ τῶν πατζιν. = τοῖς π. οὐ συντασσόμεθα) ἑαυτοὺς οὐ βάλλομεν, Κωνστ. Πορφ. π. τ. ἴδ. υἱὸν Ῥωμανὸν σλ. 74, 9. διενοήθη ἀλλάγιον ποιῆσαι (= συνθέσθαι) *μετὰ* τοὺς ταρσίτας. Θεοφ. συνεχ. 443, Ζ. καὶ τὸν Θέτιδος καὶ Πηλέως Ἀχιλλέα *μετὰ* τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ τῶν Μυρμιδόνων ςῖφος. Γεωργ. Κεδρν. 218, 23 κτλ. κτλ.

Τοιουτοτρόπως πανταχόθεν περιορισθείσης τῆς τε χρήσεως καὶ τῆς πρότερον ποικιλωτάτης συντάξεως τῶν προθέσεων, ἐπειδὴ ἔνθεν μὲν εἶχαν νέαι σχέσεις ἀναφυεῖσαι, ὄχι πάντοτε οὕτω ἐναργῶς διὰ τῶν κυρίων προθέσεων ἐκφραζόμεναι, ἔνθεν δὲ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἑρμηνεύειν τὰς λοιπὰς σχέσεις ἀκόμη ἱκανῶς ζωηρὰ διετηρεῖτο ἐν τῇ γλώσσῃ, διὰ ταῦτα

Digitized by Google

πτώσεις τινὲς ὀνομάτων καὶ ἐπιρρήματα ἐμπρόθετα ἢ ἀπρόθετα ἐκλήθησαν εἰς τὴν νέαν ταύτην ὑπηρεσίαν ἐν τῇ τῆς γλώσσης οἰκονομίᾳ. Αὕτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τῶν *καταχρηστικῶν προθέσεων* ἢ *προθετικῶν πτώσεων καὶ ἐπιρρημάτων*. 6.) τὰ ἀρχαιότερα τῶν *προθετικῶν μορίων* εἶνε: 1) *ἄνευ* ἤδη παρ' Ὁμήρῳ εὔχρηστον π. χ. Ἰλ. Ψ, 387. *ἄνευ κέντροιο θέοντες*. 2) *ἀπ)ἄνευθε(ν)*, ὡς *ἄνευθε* θεοῦ Ἰλ. Ε, 185. *ἀπάνευθε* νεῶν Ἰλ. Α, 48. 3) *ἄτερ*, *ἄτερθεν*, *ἀπάτερθεν* (= ἄνευ). *ἄτερ* πολέμου Ἰλ. Δ, 376. *ἄτερθε* πτερύγων Αἰσχ. Ἱκετ. 790. *ἀπάτερθεν* ὁμίλου Ἰλ. Ε, 445. 4) *νόσφιν· νόσφιν* Ἀχαιῶν Ἰλ. Ε, 803. 5) *πλήν· πλὴν γ' αὐτοῦ* Λαοδάμαντος Ὀδ. Θ, 207. 6) *δίχα· δίχα γε* Διός. πυρὸς δίχα Αἰσχ. Προμ. 162. Ἑπτ. 25. 7) *χωρίς· χωρίς τε γένους* Αἰσχ. Προμ. 290. 8) *ἕνεκα* καὶ *ἕνεκεν· ἕνεκα* Ὀνητῶν. *ἀγλαΐης δ' ἕνεκεν* κομόωσιν ἄνακτες. Ἰλ. Α, 574. Ὀδ. Ρ, 340. 9) *οὕνεκα*, ὡς πρόθεσις τὸ πρῶτον παρ' Ἀττικοῖς. δούλων σφαγίων οὕνεκα. Εὐρ. Ἐκ. 137. εὐδαιμονήσεις συκοφαντῶν γ' οὕνεκα Ἀρφ. Ἀχ. 958. 10) ὡς πρὸς ταῖς ἄλλαις σημασίαις τε καὶ χρήσεσι καὶ ὡς πρόθεσις = *πρὸς* ἤδη παρ' Ὁμήρῳ Ὀδ. Ρ, 218 *ἀεὶ* τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. — Τῶν δὲ *προθετικῶν πτώσεων* αἱ ἀρχαιότεραι 1) *ἰότητι* (= ἐξ αἰτίας, διά). ἀλλήλων *ἰότητι* Ἰλ. Ε, 874. 2) *ἑκητι* (ἢ *ἕκατι*) (= ἕνεκα). Ἀπόλλωνός γε *ἑκητι* Ὀδ. Τ. 86. καὶ 3) ἀντιθέτως τῇ προηγουμένῃ *ἀέκητι· Ἀργείων ἀέκητι* (ἀκόντων τῶν Ἀργείων· παρὰ τοὺς Α.). 4) *χάριν χάριν* Ἕκτορος ὀτρύναντος Ἰλ. Ο, 744. 5) *δίκην·* κυνὸς δίκην. δίκην χιμαίρας. Αἰσχ. Ἀγ. 3. 240. 6) *τρόπον* τρόπον αἰγυπιῶν Αἰσχ. Α. 596. 7) *χήτει* = ἐλλείψει· χήτεϊ ἀνδρὸς Ἰλ. Ζ, 463 κτλ. Τὰ πλεῖστα τῶν μορίων τούτων καὶ προθετικῶν πτώσεων ἀπέβησαν ἄχρηστα ἐν ὑστέραις τῆς γλώσσης ἡλικίαις. Ὁ πεζὸς λόγος τῶν Ἀττικῶν μετεχειρίζετο ἀκόμη τά: *ἄνευ*, *πλήν*, *δίχα*, *χωρίς*, *ἕνεκα* καὶ ὡς· τάς: *χάριν*, *δίκην* καὶ *τρόπον*. Ἡ δὲ σημερινὴ γλῶσσα καὶ τούτων τὰ πολλὰ καταργήσασα διεφύλαξε μόνα τά: *δίχως* (ἀντὶ τοῦ δίχα), *χωρὶς* (καὶ *χώρια*), *ἕνεκα* (σπανιώτερον), *πλὴν* (σπανιώτερον) καὶ *χάριν· ἐτέρωθεν* δ' ἔπλασεν ἡ πεπλασμένας πρότερον καθιέρωσεν ἄλλας *προθετικὰς πτώσεις* καὶ *προθετικὰ ἐπιρρήματα*, οἷαι αἱ: 1) *ἐξ αἰτίας* (= *ἕνεκα*, *διὰ μετ' αἰτιατ.* κτλ.) *ἐξ αἰτίας τούτου* = τούτου ἕνεκα· ἐξ αἰτίας μου = δι' ἐμὲ κτλ. ἤδη παρὰ Ἄννῃ τῇ Κομνηνῇ σλ. 341, 1 (Bonn), ἐξ αἰτίας τῶν ἀτάκτως θεόντων ἵππων. 2) *εἰς τόπον* = ἀντί, ἤδη παρὰ Ἰγνατίῳ ἐπιστ. π. Μαγνησ. 6. εἰς τόπον Θεοῦ· παρὰ τῷ αὐτῷ π. Φιλαδ. 11 καὶ π. Σμυρν. 10 καὶ *εἰς λόγον* = ἕνεκα, χάριν, πρός, εἰς λόγον τιμῆς. εἰς λόγον Θεοῦ. Ἡ δὲ φράσις *εἰς* (τὸν) *τόπον* συχνοτέρα παρὰ τοῖς ὕστερον

Digitized by Google

π. χ. Κωνσταντ. Πορφ. ἔκθ. τ. β. τάξ. 335, 10. 22. — 3) *εἰς τὸ πλάγι(ον)* = παρά, ἤδη παρὰ Κωνστ. Πορφυρογ. ἔνθ' ἀνωτέρω. 227, 9 ἵστανται εἰς τὸ πλάγιον τοῦ πατριάρχου ἔνθεν κἀκεῖθεν. — 4) *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ* (τῆς) = *ἐπὶ τοῦ* (τῆς)· ἤδη παρὰ Ζωσίμῳ 120, 16 (240, 14). *Κατὰ τὸν* καιρὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας. πρβλ. καὶ Θεοφ. Σιμοκ. 313, 7. Κ. Πορφυρογ. 112, 24 5) *κατὰ* (τὴν) *ἀναλογίαν* = κατά, ἤδη παρὰ τῷ Κ. Πορφυρογ. 105, 21 κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ μέρους αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς. 6) *κατὰ συνέπειαν* = *κατὰ ἢ μετά*. 7) *μέσον ἢ διὰ μέσου* = *διά*, ἤδη παρὰ Κωνστ. Πορφ. 23, 21· εἰσέρχεται *μέσον* τῆς αὐτῆς φίνας (= στοᾶς). πρβλ 347, 18. καὶ ἄλλαι.

Ἐπιρρήματα δὲ *μετὰ ἢ ἄνευ προθέσεων* τὴν τούτων ἁπλῶν ὑπηρεσίαν ἐκτελοῦντα ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ εἶνε τάδε:

1) *Ἐπάνω (εἰς)* = ἐπί· ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι = ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἐχύθηκεν ἐπάνω του = ὥρμησεν ἐπ' αὐτόν. *κατεπάνω* = *κατά, ἐπί*· ἦλθε κατεπάνω μου = ἦλθεν ἐπ' ἐμέ, κατ' ἐμοῦ κτλ.

2) *ἀπὸκάτω (ἢ ὑποκάτω) (εἰς)* = ὑπό ὑποκάτω εἰς τὸ τραπέζι = ὑπὸ τῇ (τὴν) τραπέζῃ· ἀποκάτω σου = ὑπὸ σέ, κτλ.

3) *ἐμπρός (εἰς), ἐμπροσθὰ ἀπὸ* = πρό, πρός, ἐπί, παρά· κεῖνος ἐμπρὸς (ἐμπροσθα) 'ς τοῦτον δὲν εἶνε τίποτε = οὐδὲν ἐκεῖνος *πρὸς* τοῦτον· θα 'πάγω 'μπροσθὰ ἀπὸ σένα = προ-πορεύσομαί σου.

4) *ἀπ' ὀπίσω* (ἀπὸ), *κατόπιν* = μετά, ὑπό (ὄπισθεν)· ἀπ' ὀπίσω του ἄλλος ἔρχεται = *μετ' αὐτὸν* ἄλλος ἔρχεται κτλ.

5) *μαζί (μέ)* = σύν, μετά· ἔλα μαζί μου = ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ κτλ.

6) *κοντὰ (σιμὰ) (εἰς), πλησίον (εἰς)* = παρά, πρός· κοντὰ εἰς τοῦτο καὶ ἄλλα = καὶ ἄλλα παρὰ τοῦτο (πρὸς τούτῳ). μεῖνε κοντά μου — μεῖνον παρ' ἐμοί. κτλ.

7) *μέσα (εἰς)* = ἐν, εἰς· μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν = ἐν (εἰς τὴν) τῇ ἐκκλησίᾳ· τί λέγει μέσα του; = τί διαλογίζεται ἐν ἑαυτῷ;

8) *ἔξω ἀπὸ* = ἐκ, παρά, ὑπέρ· βγῆκεν *ἔξω ἀπὸ τὴν* πόλιν = ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως. *ἔξω ἀπὸ τὸν* νόμον = παρὰ τὸν νόμον. *ἔξω ἀπὸ τὸ* πρέπον = ὑπὲρ τὸ δέον κτλ.

9) *ὕστερ' (ον) ἀπὸ* = *μετά*. ὕστερ' ἀπὸ ταῦτα = μετὰ ταῦτα.

10). *παρ(απ)άνω ἀπὸ* = ὑπέρ· ἐπουλήθη *παρ(απ)άνω* ἀπὸ 500 δρ. = ὑπὲρ τὰς 500 δρ. καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὧν ἴχνη μὲν ἢ ἀρχαὶ εὑρίσκονται ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀττικοῖς τε καὶ μή, πυκνοτέρα δὲ χρῆσις παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Ο'. τὸ μὲν διὰ τὸ δημωδέστερον τῆς γλώσσης, τὸ δὲ καὶ κατ' ἐπιρροήν τινα τῆς πρωτοτύπου γλώσσης· ἔπειτα παρὰ τοῖς ὕστερον π. χ. Κ. Δ. Μρ. ΙΔ'. 5

Digitized by Google

πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων. Ἡροδ. ς΄. 118. *ἅμα τῷ στρατῷ* (= σύν, μετά). οὕτω καὶ Θεοφαν. χρον. 548, 14 *ἅμα πέντε δρομώνων* καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἀνθρώπων. Ἰωαννν. Ἀ. 15 ὁ *ὀπίσω μου* ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονε. Κωνσταν. Πορφ. 353, 15 ὄπισθεν εἰς τὰς ψώας αὐτῶν κτλ. Χρονικ. Ἀλεξανδρ. 469, 3, *εἰς τὸ ἱερὸν ἔσω* ἐσφάγη = ἐν τῷ ἱ. 612, 8. ἐσφάγησαν δὲ *εἰς τὸ παλάτιον ἔσω* κτλ. κτλ. περὶ ὧν πλείονα ἐν δευτέραις φροντίσιν.

ΕΠΙΘΕΜΑΤΑ.

Τὰ ἐπιθέματα εἶνε καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν ταῖς συγγενέσι γλώσσαις πολλὰ καὶ ποικίλα, *φωνήεντα ἢ σύμφωνα*· ταῦτα δὲ *πάντων σχεδὸν τῶν ὀργάνων* καὶ ἤτοι *ἁπλᾶ* ἢ καὶ *δύο ὁμοῦ*.

Α.) *Χειλικὰ ἐπιθέματα.*

ά.) τὸ π ὡς ἐπίθεμα δευτερευούσης ῥίζης ἢ θέματος μορφωτικὸν ἐμφαίνεται ἐν τοῖςδε: θή-π-η (θαυμασμὸς Ἡσυχ.), *τέθη π-α* ἐκ τῆς ῥίζης *θα* (θάω, θεωρῶ Ἡσυχ). δα-π-άνη, δά π-τ-ω, δεῖ-π-νον, λατ. da-p-s ἐκ τῆς ῥ. *δα* τοῦ δα-ί-ω (σκρ. dâ, dô). ἐλ-π ἀντὶ Fελ-π (πρβλ. λατ. volup-tas), ἐλ-π-ίς, ἔλ-π-ομαι ἐκ τῆς *Fελ*, λατιν. vel-le, βούλ-ομαι. κλο-π ή, κλέπ-της (γοτθ. hliftu-s κλέφτης), κλέπ-τω λατ. cle-p-o ἐκ τῆς ῥ *κλε* (ἀρχ *κλα*) λατ. cla-m, oc-cul-o. Ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης *κρύπτειν*, *καλύπτειν* σημαινούσης, ἔγεινεν ἴσως καὶ τὸ κόλ-π-ο-ς. τρύ-π η, τρύ π-ανον, τρυ-π-άω ἐκ τῆς *τρυ* τοῦ τρύω καὶ τείρω, λατ. ter-o. *καρ-π* καρ-π-άλιμο-ς, κραιπ-νό ς ἐκ τῆς *καρ* σκρ. *kar* βαδίζειν, λατ. cur-ro. σκάλ-π, σκάλοψ, λατ. scalp-o ἐκ τῆς ῥ. *σκαλ* τοῦ σκαλ-ί ς καὶ σκάλ-λω.

β΄.) τὸ *β* ἐν τοῖς: λα-β ή, ἔ-λα-β-ον κ.τ.δμ. ἐκ τῆς ῥ. *λα* τῶν λιλα-ί-ομαι, ἀπολα-ύ ω (λαF), λα-μυρὸ-ς κ.τ.δμ. θρύ-β-αλο-ν (προφ. θρούβαλον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ) = θραῦσμα ἐκ τῆς ῥ. *θρυ* τοῦ *θρύ-ον*, ἴσως δὲ καὶ θραύω φλὲψ (φλὲ-β ς) ἐκ τῆς ῥ. *φλε* τοῦ φλέω (= γέμω, πλεονάζω, ῥέω, ἀναπέμπω, ἀναδίδωμι).

γ΄.) τὸ *φ* ἐν τοῖς: γρά φ-ω ἐκ τοῦ γρά-ω (τρώγω Καλλιμ. Ἀποσπ. 200), τύ φ ω (πρβλ. τὸ σκρ. dhùp, suf fire, fumare). ἔ-θυψα, θύ-μβρα ἐκ τῆς ῥ. *θυ* (σκρ. dhù) τῶν θύ ω, θύ-ος, θύ-μον κ.τ.τ.

Β΄.) *Λαρυγγικὰ ἐπιθέματα.*

ά.) τὸ *κ* ἀλέκω καὶ ἀλέξω ἐκ τῆς ῥ. *ἀλε* τῶν ἀλέ-κ (ἀλέ-η Ἰων.) = ἀποφυγή, ἀλέ-ομαι κ.τ.δμ. *ὀλε-κ*, ἐν τοῖς δμηρικοῖς *ὀλέκοντο*, *ὄλεκεν* ἐκ τῆς ῥ. *ὀλε* (ἁπλουστέρ. ὀλ) τῶν ὀλέ-ω, ὤλε-σα, ὄλε-θρος. βρύ-κ-ω

Digitized by Google

ἐκ τῆς ῥ. *βρο* (βρυ), βι βρώ-σκ-ω, λατ. vor-are. ἐρύ-κ-ω ἐκ τῆς ῥ *ἐρυ* τοῦ ἐρύω, ἐρύομαι. βά-κ-τρον, βα-κ-τηρία, λατ. ba-c-ulum ἐκ τῆς *βα*, ἑ-βα-ν, βαίνω. ἔ-πτα-κ-ον, πτήσσω (= πτήκ-ιω), πτῶξ γεν. πτωκὸς ἐκ τ. *πτα* τοῦ κατα-πτή-την. ἐ-τά-κ-ην, τήκω ἐκ τῆς ῥ. *τα*. πρβλ. τὸ λατ. tâ-bes, ta bum, tâ-besco. ἥκ-ω ἐκ τῆς ῥ. *ἑ* (σκρ. jâ) τοῦ ἵ-η-μι. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ καθομιλούμενα πλέκ-ω (παρὰ δὲ Δημητρίῳ Ζήνῳ Βατραχομυομ. στ. 136 καὶ πλέγω) καὶ στήκω καὶ στήκομαι (προφ. στέκω καὶ στέκομαι). ἀλλὰ καὶ *στάκα* προστακτ. ἐν Ἠπείρῳ ἀντὶ τοῦ *στῆκε*. ἐκ τῶν πλέω, *στα*, ὅθεν ἵ στη μι, στά-σις κτλ. Ἦτο δὲ τὸ στήκω ἤδη κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους σύνηθες, ἁπαντᾷ δὲ μάλιςα ἐν τῇ Κ. Διαθ. π χ. τὸ γνωστὸν « *στήκετε* ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. » π. Ῥωμ. ΙΔ΄. 4 « τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ *στήκει* ἢ πίπτει. » παρ' Ὀλυμπιοδώρῳ τῷ ἱστορ. σλ. 466, 9 (Bonn) « πίπτει, οὐ *στήκει*. » « *στήκει*, οὐ πίπτει. » πρβλ. Ἀλεξανδ. Ἀφροδισ. Προβλημ. Α. 49 καὶ Ποσείδιππον ἐν Ἀνθολογ. Παραρτήμ. 65, 4, παρ' ᾧ *ἑστήκω*. — Τὸ *ἑστήκω* τοῦτο παρέχει τὴν ὑποψίαν, μήπως καὶ τοῦτο καὶ τὸ *στήκω* εἶνε Συρακούσιος ἢ Σικελιωτικὸς σχηματισμὸς τοῦ παρακ. *ἕστηκα* (μετ' ἐνεργωτικῆς σημασίας)· « εἰώθασι γὰρ οἱ παρακείμενοι τρέπειν τὸ *α* εἰς *ω* ἢ ποιεῖν ἑνεστῶτα. πολὺ δὲ τὸ τοιοῦτον πάθος παρὰ Συρακουσίοις· ὅλωλα, ὀλώλω· δέδοικα, δεδοίκω. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ *κέκλυκε* παρ' Ἐπιχάρμῳ ἀπὸ θέματος τοῦ *κεκλύκω* » Αἴλ. Διονυσ. (ἢ μᾶλλον Αἴλ. Ἡρωδιανὸς) ἐν Κήπ. Ἀδώνιδος *περὶ ἀκλίτων ῥημάτων*. Πρβλ. καὶ Ἀνεκδ. Ὀξων. τοῦ Cramer IV, 339. I, 212, 17. Εὐσταθ. 1596, 1. 576, 13. Σχολ. Ἰλ Ε, 504 καὶ Ahrens de dial. dor. p. 328 σλ. ἔνθα καί τινα παραδείγματα ἐκ δωρικῶν μνημείων παραθέτονται, οἷα *δεδοίκω* Θεοκρ. ΙΕ΄ 50. πεπόνθης (διαφ. γρ. πεπόνθεις) Ζ΄. 83. *γεγάθει* Ἐπιχαρμ. 70. ἁλιφθερώκει Σωφρον. 63. τετμήκει Ἀρχιμηδ. π. Κωνοειδ. σλ. 289 καὶ 297. ὀπώπη Θεοκρ. Δ΄. 7 κτλ. Τὸ δὲ *ἱστέκω* τοῦ Σαχλήκη ἐν στίχῳ·

Καὶ ὅταν παγαίνουν καὶ ἔρχουνται, καὶ ῥωτοῦν πῶς ἱστέκει (παρὰ Δουκαγκ. ἐν λ. στέκει), προῆλθεν ἐκ τοῦ στέκω, καθὼς τὸ *ἴσκιος* ἐκ τοῦ *σκιά*, καθὼς προελέχθη.

Ἀλλὰ κατ' ἐπίθεσιν τοιούτου *κ* εἰς τὴν ῥηματικὴν ῥίζαν παρήχθησαν καὶ τὰ θέματα πάντων τῶν εἰς *κα* παρακειμένων, ὡς πε-ποίηκ-α (ποιε), τε-τίμηκ-α (τιμα), δέ δωκ-α (δο), εἶκ-α (ἐ), ἔφθαρκ-α (φθαρ, φθερ), ἔσταλκ-α (σταλ, στελ) κτλ. καὶ τῶν εἰς *κα* ά. ἀορίστων ἔ-θηκ-α, ἔ-δωκ-α καὶ ἔ-ηκ-α, οἷς παραβλητέον τὰ λατιν. fac-i-o (ἀντὶ τοῦ thac-i-o = τίθημι, γερμ. thun), jac-i-o (ἵ-η-μι) καὶ τὸ σκρ. daç ἀντὶ dâk

Digitized by Google

(dare). Τὴν ἀναλογίαν ταύτην ἐπεκτείνασα ἡ νεωτέρα γλῶσσα καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς εἰς καθαρὸν *σα* ἐνεργ. ἀορίστους (κατὰ διαλέκτους) καὶ πάντας τοὺς παθητικοὺς λέγει συνήθως ἔπλεκα, ἀγάπηκα, ἔποικα (= ἐποίηκα, ἐποίησα), ἁμάρτηκα, ἔφθακα, ἔφτακα (= ἔπταικα) κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν ἔπλεκσα, ἠγάπησα, ἐποίησα, ἡμάρτησα, ἔφθασα κτλ. καὶ ἐγράφ(θ)ηκα, ἐδάρθηκα, ἐδοκήθηκα (Ἠπειρωτ.), ἐστοχάσθηκα, ἐντράπηκα, ἐπλέχθηκα, ἐφαγώθηκαν, κάηκα κτλ. ἀντὶ τῶν ἐγράφ(θ)ην, ἐδάρθην, ἐδοκήθην κτλ. Τοὐναντίον *ἔθησα* (προφ. ἔθεσα) πολλαχοῦ λεγόμενον ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου καὶ σήμερον κατὰ διαλέκτους συνειθιζομένου *ἔθηκα* (προφ ἔθεκα, ἤδη παρὰ Πτωχοπροδ. Β΄. 438 *ἐθήκασιν*). Τεκμήρια δὲ τῆς χρήσεως ταύτης τῶν εἰς *κα* ἀοριστων, ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων ἐκείνων *ἔθηκα*, *ἔηκα* καὶ *ἔδωκα* ἀπαντῶσιν ἤδη ἐν τῷ Ζαμπελ. ἐπυλλίῳ (Ἱ. αἰῶνος) στ. 11 *ἐβγῆκε*, *διαλαλήθηκε*. 29 *ποίκασι* (= ἐποίησαν) 34. *ἐβγήκασιν* 60. *ἀπελογήθηκεν* 62. γεννήθηκε. παρὰ τῷ Κομν. Ἀλεξ. *(ἐ)ποίκα* (= ἐποίηκα) (πολλάκις) καὶ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 294 *ἔποικεν* ἡ κάτα τὴν ζημίαν. ἔπειτα ἐν Βελισσαρίῳ: *ἐδαγκάθηκεν*. *ἐχαθῆκαν*. — Προῆλθαν δ΄ οἱ τοιοῦτοι ἀόριστοι, ἐνεργητικοί τε καὶ παθητικοί, ὄχι ὡς ὁ Κοραῆς ὑπελάμβανεν (Ἀτακτ. Α. 209) ἐκ τῶν ὁμοίων παρακειμένων κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ συμφώνου τῆς ἀναδιπλώσεως, ἀλλὰ κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ἰδίων θεμάτων κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους τύπους.

6΄.) τὸ γ ἐν τοῖς: ἐ-κέ-κρα-γ-ον, κράγ-ο-ς, οὐσιαστ. καὶ κραγὸς ἐπιθ. (Ἡσυχ. κ. Ἀρκαδ. σλ 47, 4) κραγὸν κεκράξεται Ἀριστοφ. Ἱππ. 487. κραγ-έ-της (Πινδ. Νεμ. ς΄. 143) καὶ κραυγ-ή ἐκ τῆς ῥ. *κρα* (συστ. κλα, καλ, καρ. ὄθεν καὶ κᾶρ-υξ, κῆρ-υξ) τοῦ κρα ί-ν-ω (λέγω, φαίνω, σημαίνω). ζεύγ νυ μι, ζυγ ὸς ἐκ τῆς ῥ. *ζυ*, ζο τοῦ ζώ-ννυ-μι (σκρ. ju συνδεῖν καὶ jug ζεύγειν) σπάρ γ-ανο-ν, σπόρξαι (= σπαργανῶσαι Ὁμηρ Ὕμν. Ἀπολλ. 121) ἐκ τῆς ῥ. *σπαρ* τῶν σπάρτος, σπεῖρα. τάγω (= τείνω σχολ. Λειψιαν. εἰς Ἰλ. Α, 591 ποδὸς τεταγὼν) ἐκ τῆς ῥ. *τα* τῶν τά σις, τα τός, τείνω κ τ τ. τμήγω ἐκ τῆς ῥ. *ταμ—τμα* τῶν ἔ-ταμ-ον, τέ-τμη-κα κτλ. σμή γ ω ἐκ τῆς ῥ. σμα τοῦ σμάω ἴσως δὲ καὶ φλέ γ ω ἐκ τῆς ῥ *φλε* τοῦ φλέω (πρβλ. φλεῖ, γέμει, εὐκαρπεῖ Ἡσυχ. καὶ καθ' ὅλου σφριγᾷ, ἀκμάζει: θυμὸς ἀνδρείᾳ φλέγων. Αἰσχ. Ἑπτ. 52. Χαρίτων ὁμάδῳ ἔφλεγεν Πινδ Νεμ. ς΄. 66),

Ὁ γραμματισμὸς οὗτος ἀπίθ. συνηθέστατος ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, καὶ πρῶτον ἐν τοῖς ἀρχαίοις καθιερωμένοις εἰς *αίω*, *άω*, *αύω* καὶ *εύω*, ὡς *καίγω*, κλαίγω, τηράγω (τηράγεις). πετάγω (πετάγεις Ἠπειρωτ. καὶ Μακεδ.), τελεύγω, τυραννεύγω, ἀρχεύγω, στερρεύγω κτλ. ἀντὶ τῶν

Digitized by Google

καίω, κλαίω, τηράω—τηρέω, πετάω, τελέω, τυραννεύω, ἀρχεύω (= ἄρχω, ἄρχομαι), στερρεύω (ἐκ τοῦ στερρός, στεῖρος) κτλ. Ἀρχαιότερα (ἀπὸ τοῦ ιϐ'. αἰῶνος καὶ κατωτέρω) παραδείγματα εἶνε τά: *καβαλλικεύγεω καίγομαι. κοντεύγει* (= πλησιάζει). *καγῇ* (καῇ) ἐκ τοῦ Β. Χ. *κλαίγω* Πτωχοπρ. Α. 85' *κοντεύγω* ἐκ τοῦ Θ. Κ. (παρὰ Κοραῆ Ἀτακτ. Β'. σλ. 196). *καίγουν, παιδεύγει, γυρεύγει, κλαῖγαν* (= ἔκλαιαν). *κοντεύγῃ, ραγεύγῃ* κτλ. ἐκ τοῦ Θ. Ρ. *δουλεύγει, ἀργεύγει* (αὐτόθεν). *δουλεύγώ, διδασκαλεύγω, συμβουλεύγω* ἐκ τοῦ ΣΣ. Ἔπειτα δ' ἐν τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ἀκόμη χειλικοῖς, ὡς θάϐγω, κόϐγω, νίϐγω, ῥάϐγω ἀντὶ τῶν θάπτω (θαφ), κόπτω (κοπ), νίπτω (νιϐ), ῥάπτω (ραφ) κτλ. προγενέστερα παραδείγματα τά: *κόβγεις* ἐκ τοῦ Θ. Ρ. — *ἐνίβγετον* ἐκ τοῦ Σ. Σ. Ὁμαλὰ ἐπίθεσις τοῦ γ συνέϐη καὶ ἔν τισιν ὀνόμασιν, οἷα τὰ Ἠπειρωτικά, θεγός, θέλεγος, ἀθέλεγος καὶ καθάριγος ἀντὶ τῶν θεός, θέλεος, ἄθέλεος (Αἰσχ. Ἱκετ. 862) καὶ καθάριος. Τὸ γ τοῦτο ἐν τοῖς καθομιλουμένοις καίγω, κόϐγω κ.τ.ὁμ. ἂν μὴ καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις, προῆλθε, φαίνεται, κατὰ πάχυνσιν ἀπὸ τοῦ παναρχαίου ἐκείνου j τοῦ χρησιμεύοντός ποτε καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις πρὸς παραγωγὴν νέων θεμάτων, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Τοιοῦτον προφανέστατα εἶνε τὸ γ τοῦ καθομιλ. *μύγα* ἀντὶ τοῦ *μυῖα* (ῥ. μυ, ὅθεν καὶ μῦς, μυ-χός, musca, ἧς ἡ πρωτότυπος σημασία εἶνε τὸ κλέπτειν, κρύπτειν).

γ'.) Τὸ χ ἐν τοῖς διδαχ-ή, διδάχ-ος (καθομιλ.) ῥ. *δα*, ἐ-δά-ην, *αὐχ-έ-ω* καὶ *εὔχ-ομαι* ἐκ τοῦ *αὔω* (ἀF): *κιχ* (κιχεὶς καταλαϐών, κίξαντες ἐλθόντες, κίξατο εὗρεν, ἔλαϐεν Ἡσυχ.) κιχάνω ἐκ τοῦ κί-ω, νήχ-ομαι ἐκ τῆς ῥ. *να* (ναῦς, ναFς, νᾶ-σος, νῆ-σος), σμήχ-ω ἐκ τοῦ *σμά-ω*, ψάχ-ω (καὶ ψάχ-νω καθομ.) καὶ ψήχω ἐκ τοῦ ψά-ω (ψαύω). στενάχ-ω, στοναχ-ὴ ἐκ τοῦ στενα τοῦ στενάζω (στέν-ω, στόν-ος), τρέχ-ω ἐκ τοῦ τρέω (ὁ τρέ-σας, τρέ-σ-της). τρύχ-ω ἐκ τοῦ τρύω· ἴσως δὲ καὶ τὸ ἔρχομαι ἐκ τῆς ῥ. *ἐρ* τοῦ ἔρρω (= ἐρίω) κτλ.

Κατ' ἐπίθεσιν τοῦ χ παρήχθη καὶ τὸ ὄρνι-χ-ος (αἰολ. ἀντὶ τοῦ κοιν. ὄρνι-θ-ος) ἐκ τοῦ ὄρνι-ς. αἰτ. ὄρνι-ν. πρϐλ. ὄρνε-ο-ν.

Γ'.) *Ὑστερικὰ ἐπιθέματα.*

ά.) Τὸ τ ἐν τοῖς: 1) ἐνεστωτικοῖς θέμασιν ἀνύ-τ-ω, ἀρύ-τ-ω ἐκ τῶν ἀνύ-ω, ἀρύ-ω. θέ-τ-ω (καθομιλ. = τίθημι ἤδη παρ' Α. Κομνηνῇ καὶ ἐν Β. Χ. πολλάκις ἀπαντῶν) ἐκ τῆς ῥ. *θε*. βλάπ-τ-ω, κρύπ-τ-ω, καλύπτ-ω, κλέπ-τ-ω, βάπ-τ-ω, σκάπ-τ ω, τύπ-τ-ω, κάμπ-τ-ω, ῥάπ-τ-ω, πέκ τ-ω, τίκ-τ-ω, κ.τ.ὁμ. ἐκ τῶν βλάϐ(η), κρύφ(α), καλύϐ(η), *κλεπ* (κλοπ-ή), βαφ(ή), σκάφ(η), τύπ(ος), καμπ(ή), ῥαφ(ή). *πεκ* (πόκ-ος), τέκ(ος) κτλ. ἀνάλογα τούτοις εἶνε τὰ λατινικὰ pecto, flecto, necto, ple-

Digitized by Google

cio καὶ εἴτι ἄλλο. — Ἐν τῇ νεωτέρᾳ καθομιλουμένῃ τὰ πρὸ τοῦ τ χειλικὸν ἔχοντα τῶν τοιούτων ῥημάτων τριττὸν σχηματισμὸν ἔχουσι, πρῶτον μὲν διατηροῦσιν ὅσον οἷόν τε τὸν ἀρχαῖον ἁπλούστερον τύπον, τὸν συνήθως ψιλὸν χειλικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸν μέσον καὶ εὐπροφερτότερον *β* μαλακύνοντα, ὡς *κόβω* (κοπ), *κρύβω* (κρυφ), *ῥάβω* (ραφ), *σκάβω* (σκαφ), θάβω (ταφ), βάφω (καὶ ὄχι βάβω κακοφωνίας ἕνεκα), *σκύβω* (σκύπτω, κύπτω) κτλ. Τοῦ τύπου τούτου οὐκ ὀλίγα τεκμήρια φέρονται καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις μνημείοις, οἷα π. χ. *βλάβεται* Ὁμηρ. Ἰλ. Τ, 82. 166. Ὀδ. Ν, 34. *ἔβλαβεν* Κοϊντ. τ. Σμυρν. ἑ. 509. τοῦ *κρύβω* ὁ μὲν ϐ'. παθ. μέλλων *κρυβήσομαι* παρ᾽ Εὐριπ. Ἱκετ. 543· ὁ δὲ ϐ'. ἀόρ. παρὰ μεταγενεστέροις, ὡς Γενέσ. Γ'. 8: καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ. πλήρεις δ᾽ οἱ ἐνεστ. κ. παρατ. τύποι ἤδη παρὰ Βαβρίῳ Μυθ. 108, 27 *ἐκρύβοντο* (= ἐκρύπτοντο), καὶ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Κ. Διαθήκης. π. χ. Λουκ. Α. 24 *περιέκρυβεν* ἑαυτὴν (παρατατ. καὶ ὄχι ἀόριστος ϐ'. ὡς ὁ Winer ἐν τῇ γραμματικῇ τ. Κ. Δ. σλ. 80 ὑπέλαβε) καὶ τοῖς θύραθεν, ὡς Διοδ. Σικελ. Β'. σλ. 233, 10 (Teubn.) *ἀποκρύβουσι*, Α. 80 *ἐγκρύβεται*. Ἰώσηπ. Ἀρχ. Ἡ. σλ. 235, 22. (Teubn.) *κρυβόμενον*. Πλουτ. Κρασσ. 23. τὴν δὲ λαμπρότητα *κατέκρυβε* τῶν ὅπλων. Ἀπολλοδ. Γ'. 2, 1. ἀπεκρύβετο τοὺς χρησμούς. Κόνων· Διηγ. 50. ἔκρυβε τὸ βούλευμα. Αἰσ. μυθ. 65. 314. *ἐκρύβετο*. Νονν. Διον. ΜΗ. 846 *ἔκρυβε*. Γεωργ. Πισιδ. Ἑξαημ. 1132 ἀποκρύβει Σχολ. Λουκ. Λεξιφ. Α. 176 κρύφειν. Ἡσυχ. ἐν λ. πτήσσων, κρυβόμενος. Λεξ. ῥητορ. ἐν τοῖς Bekker ἀνεκδ. σλ. 261. Ζοφομηνία, ὅταν κρύβηται ἡ σελήνη. Ἰωαν. Καμεν. π. ἁλώσ. Θεσσαλον. σλ. 560, 12 ἀποκρύβων. Ἐκτὸς τούτων ἐν Ἡροδ. Δ'. 92 τρία χειρόγραφα φέρουσι κατακρύβει. Ἀθην. Ζ'. 125. 188 ἐν χειρογρ. κρύβεται. ἐν δὲ τῷ Ἀπολλοδώρου Γ'. 13, 4 ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῶν νεωτέρων κριτικῶν κατὰ διόρθωσιν τεθέντος ἀορ. ἐγκρυβοῦσα ἀποκαταστητέον τὴν τῇ ἐννοίᾳ ἁρμοδιωτέραν γραφὴν τῶν χειρογράφων *ἐγκρύβουσα*. Παρατρέχω τὸν Δημήτριον Ζῆνον, ἤδη ἐντελῶς τὴν δημώδη γράφοντα ἐν Βατραχομυομ. 112 νὰ κρυβώμαστε, 408 ἐκρυβήθη, 446 κρύβονταν κτλ. ἐκ δ᾽ ἄλλων ὁμοίων ῥημάτων φέρονται ποικίλοι τύποι μετὰ χαρακτῆρος τοῦ δασέος φ ἢ τοῦ μέσου ϐ, καὶ πρῶτον ἐξ αὐτοῦ πάλιν τοῦ κρύπτω ἢ κρύφω ὁ παρατ. *ἔκρυφε* παρὰ Κοϊντῳ Α. 393. Β'. 478. Νόννῳ Α. 533. Γ'. 216. Δ'. 251. Ε. 318. Ζ'. 47. ΚΓ'. 252. Μ'. 25. ἔπειτα ἔρραφε Νονν. Ζ'. 154. Η. 3. Θ'. 5. ἔρριφε Ὀππιαν. Κυνηγ. Δ'. 350. *περιθρύβομαι* Διοδ. Γ'. 50 ἐνθρύβομαι Ἀρποκρ. ἐν λ. ἔνθρυπτα. διεθρύβη Ἡσυχ. κλέπω Ἡσυχ. Τὰ παραδείγματα ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια ἀποδείχνουσι πόσον ἀνίσχυρα κατὰ τοῦ χει-

Digitized by Google

μάρρου τῆς γλώσσης εἶνε οἱ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν σταινόμενοι φραγμοί, οἷος ὁ περὶ τῶν τοιούτων ἀφορισμὸς τοῦ Φρυνίχου « *κρύβεται* φεῦγε διὰ τοῦ β λέγειν καὶ κρύβεσθαι, ἀλλὰ διὰ τοῦ *πτ* κρύπτεται καὶ κρύπτεσθαι φάθι. » Δεύτερον σχηματίζονται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τὰ τοιαῦτα ῥήματα εἰς γω (ὃ ἐ. εἰς jω, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, καὶ κατωτέρω ἐκτενέστερον), ὡς θάβγω, κόβγω, ράβγω, σκάβγω κτλ. τρίτον καὶ τελευταῖον εἰς φτω (ἐκ τοῦ ἀρχ. πτω κατὰ δάσυνσιν τοῦ ψιλοῦ π), ὡς ἅφτω (= ἅπτω), θάφτω, κλέφτω, κρύφτω, κόφτω, ράφτω, σκάφτω κτλ. Τὸ δὲ πάθος τῆς τοιαύτης δασύνσεως συνέβη καὶ ἀλλαχοῦ ὡς ἐν τοῖς ἑφτά, ὀχτώ, φταίγω, φτωχός, ῥάφτης, κλέφτης κ.τ.τ. χτυπῶ, χτένι(ον), χτίστης κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν ἑπτά, ὀκτώ, πταίω, πτωχός, ῥάπτης, κλέπτης κτλ. Ἀρχαιότερα δὲ τεκμήρια ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλ. ἐπυλλίῳ στ. 16. φτερνιστηριάν (= πτερ—). 32 *κόφτει*. 33 *πέφτει* (= πίπτει). 42 *φτερνίζει*. ἐν τῷ Θ. Ρ. *πέφτει* 'ς τὸν ἀφορισμόν. σπάταλος καὶ *χάφτης* κτλ. παρὰ Δημητρίῳ Ζήνω (ΙΓ΄. αἰῶνι) Βατραχ. 53 λεφτοκάρυα, φτέρνα 83. 191 ἐμαζωχτήκασιν, 247. κλέφτης κτλ. (1). — Ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων *πέκτω* καὶ *τίκτω* ἐπεξέτεινεν ἡ καθομιλουμένη τὴν διὰ τοῦ τ παραγωγὴν καὶ εἰς ἄλλας λαρυγγικὰς ῥίζας, ὡς ἐν τοῖς δείκτω ἢ δείχτω (ῥ. δεικ-νυ-μι), μπήχτω (= ἐμπήχτω, πήγ-νυ-μι), ῥήκτω ἢ ῥήχτω (ῥήγ-νυ-μι). ἀδράχτω (δράσσομαι πρβλ. δραχ-μή, δράκ-ς), διώχτω (διώκω) καὶ εἴτι ἄλλο.

2). ἐν τοῖς ὀνοματικοῖς θέμασιν : ἀ γνῶτ-ος, ὠμο-βρῶτ-ος, ἀ βλῆτ-ος, ἀ-δμῆτ-ος, δορι-κμῆτ ος, ἡμι-θνῆτ ος, γέλωτ-ος, ἔρωτ-ος, ἰδρῶτ-ος, χρωτ-ὸς καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ἀρχαιοτέρων ἀ-γνώ-ς (γνο), ὠμο-βρώ ς (βρο), ἀ-βλή ς (βλ, βλα), ἀ-δμή-ς (δαμ, δμα), δορι-κμή ς (καμ, κμα), ἡμι θνή ς (θαν, θνα), γέλο-ς (γεν. γέλου· ὅθεν τὸ καθομιλούμενον [ὑποκορ.] γέλιον), ἔρο-ς (Ὄμηρ. ἐξ *ἔρος* ἔντο), ἱδρώ-ς (ἱδρό-ς. Ὁμηρ. αἰτιατ. συνήθως ἱδρῶ ἐκ τοῦ ἱδρῶ-α), χρὸ-ς (πρβλ. τὰς δημοτικ. πτώσεις χρο-ός, χρο-ΐ καὶ χρό-α) κτλ. ἔπειτα τοῖς θέμ. χάριτ-ος, μέλιτ-ος, Θέμιτ-ος ἐκ τῶν ἁπλουστέρων χάρι-ς (πρβλ. πόλι-ς), μέλι

(1) Τὸ αὐτὸ πάθος ἐνεφανίσθη καὶ ἐν πολλαῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις, εἶπε ἡ ζενδική, ἡ νέα περσική, ἡ γοτθική καὶ ἡ νέα γερμανική. π. χ. hikhti (ζενδ.) ἔφθασις. ἀντὶ τοῦ σανσκρ. rikhti. νεοπερσ. pukhten πέπτειν, ἕψειν (ῥ. pak), tasten ἅπτειν (ζημ. ἅφ-ειν) ῥ. tap καίειν. heft ἁπτά (ἑπ-τα). γοτθ. nah t i s δύναμις (ῥ mag). ga skaf t i s πλάσις (ῥ skap), fra gif t i s μνηστεία (ῥ. gib, gab). ἀρχ. γερμαν. suht (ῥ. suk), mahi, gi skaft. gift νεογερμ. sucht (sehn-sucht), macht gesch ὄρζ (ἐκ τοῦ geschöpft), gift mitgift κτλ. πρβλ. Bopp σλ. 475 κξ.

Digitized by Google

(πρβλ. τὸ λατιν. **mel, mellis**) καὶ Θέμι-ς (πρβλ. τὰ δύνα μι-ς, **δυνά**-μι-ος καὶ φῆ μι-ς) κτλ. ἐν τοῖς ἄνακτ ος (πρβλ. τὸ ἁπλ. ἄνακ-ες. ἀ-νάσσ-ω ἐκ τοῦ ἀνάκ-ι-ω), γάλακτ-ος (γάλα). γόνατ-ος (ὀν. γόνυ), δόρατ-ος (ὀν. δόρυ).

3) ἔν τισιν ὀνοματικοῖς τύποις μετ' ἐπιθέματος ἢ καταλήξεως ἀπὸ μ ἀρχομένου, οἷα τά: ἀϋ τ-μήν, ἀϋ-τ-μή, ἀ-τ-μός (πρβλ. καὶ τὰς Ἡσυχιαν. γλώσσας: ἀέτμα φλόξ, ἀετμὸς πνεῦμα) ἐκ τῆς ῥίζ. αυ, **au** ἑλλ. αὔω, ἄFτμι, ὧν σύστοιχα τὸ σκρ **â-t-man**, πνοή, ψυχή, τὸ ἀρχ. γερμ. **â·tam** καὶ νεογερμ. **o d-em** πνοή. — Ἀνάλογα δ' αὐτοῖς εἶνε τὰ διὰ τοῦ θ παραγόμενα, οἷα ἄσ-θ μα (ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης ῥ. αF, ὅθεν καὶ τὰ προειρημένα), πορ θ μός (πόρ-ο-ς, περά-ω) ἱ-σ θ-μός (εἶμι, ἴ-μεν), κλαυ-θ μὸς (κλαυ, κλαF) κτλ. δ') τὸ δ ἐν τοῖς: 1) ῥηματικοῖς βά-δ-ος (Ἀριστοφ. Ὄρν. 42) ὅθεν βαδίζω (ῥ. βα), χαδ εῖν (ἀόρ.), κάδ-ος, χανδάνειν (χά-ος), ἔφλι-δεν διέρρεεν (Ἡσυχ. ἐκ τῆς ῥ. φλι, φλέ-ω, ῥέω), ἀΐδω (αἰολ.) ἀείδω (κοιν.) ἐκ τοῦ ἀ ϝ-ω (πρβλ. τὸ λατιν. **ajo** λέγω). αὐ-δή (αὔ-ω). πρβλ. τὸ λατιν. **aud-io**. μή δ-ομαι, μέδ-οντες, μέδ-ιμνος λατ. **mod u-s, med-e-or** ἐκ τῆς ῥιζ. μά-(ω) **mâ**. ἄδ-εται, πίμπλαται, κοπιᾶται (Ἡσυχ.) ἐκ τοῦ ἄ-ω κορέννυμι (ἀπαρεμφ. ἄμεναι, παθ. ἄαται = ἄ-ε-ται) ὅθεν καὶ τὸ ἄ-δην (ἢ ἄδ ην;) κτλ.

2) ἐν τῷ Ἰωνικῷ τύπῳ τοῦ πληθ. γ'. προσώπου τῶν παθ. παρακειμ. κ. ὑπερσυντελικῶν, ὡς κε-χύ-δ αται (= κέχυνται), κε-κρί-δ-αται (= κέ-κρι-νται), ἀπεσπά-δ-ατο κτλ.

3) ἐν πλείστοις ὀνοματικοῖς θέμασιν, εἴτ' ἀμέσως ἐκ τῶν ἰδίων ῥιζῶν χωρὶς ἰδιαιτέρου ὀνοματ. ἐπιθέματος, ἢ, ὡς συνήθως λέγεται, παραγωγικῆς καταλήξεως ἐσχηματισμένοις, οἷα τά: ἀπο-σπά δ-ος (ῥ. σπα), βου στά-δ-ος, παρα-στά-δ-ος (ῥ. στα), ἐμ βά-δ-ος (βα), κλει-δ ὸς (κλει, κλί-νω), δι-κλί-δ-ος κτλ. εἴτε δι' ἰδίων ὀνοματικῶν ἐπιθεμάτων παρηγμένοις, οἷα τά: ἐλπ ί-ς, ἐλπ ί-δ-ος· εὔπολι-ς, εὐ-πόλι-δ ός (πρβλ. πόλ ι-ς, πόλιος), τρόπ ι ς, τρόπ ι δ ος καὶ τρόπι-ος. ἀλυ-σί δ α (καθομιλ. ἐκ τοῦ ἅλυ-σι-ς, ἁλύ σι ος), ἀλευρομάν-τι-δ-ος (πρβλ. μάν-τι-ς μάν τι ος). κακο-φά-τι-δ ος (φά τι-ς φά-τι-ος), ἐρημ ά-δ-ος. (ὀν. ἐρημ-ά-ς = ἐρήμ η). λευκ-ά-δ-α (ὀν. λευκ-ὰ-ς = λευκ ή). πεδι-ά-δ ος (ὀν. πεδιὰς = πέδιος). φορά-δ-α (ὀν. φορ-ά-ς, καθομιλ. φοραδα). ἀελλ ά-δ ος (Σοφ. Οἰδ. Τ. 467) = τῷ ἀελλέ ος (Ὁμ. Ἰλ. Γ'. 13). χαμαιευν-ά-δ ες καὶ χαμαιεῦναι. συμμαχ-ί-δ ος (συμμαχ-ί-ς, σύμμαχο-ς). ἡγεμον ί-δ-α (ἡγεμον ί-ς, ἡγεμών). βασιλ-ί-δ-α (βασιλ-ί-ς, βασιλεύς). λαχανόπωλ-ι-ς γεν. ι-δ ος (ἀρσ. λαχανοπώ-λ-η-ς). πατρ-ί-δ-α (πατήρ), ὀρχηστρ-ί-δ-ος (ὀρχηστὴ-ς) κτλ. — Περὶ

Digitized by Google

τῆς ὑστέρας τοῦ *δ* ἐπενθέσεως εἰς τὰ εἰς *ι-ς* καὶ *τρι-ς* μαρτυροῦσι καὶ τὰ σανσκριτικὰ ἀντίστοιχα εἰς *î* καὶ *trî* ἄνευ τοῦ d κλινόμενα, π. χ. su-mukhî εὔμορφος γεν. su-mukhy-âs. g'anitrî (λατιν. genetri-x, γενέτειρα) γεν. g'anitry-âs κτλ. ὕστερον ἐπίθεμα εἶνε τὸ d καὶ ἐν τῷ λατιν. pecu-s γεν. pecu-d-is ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἀρχ. τύπου pecu-a (πληθ. ὀν.) καὶ pecu bus (δοτ.) καὶ τοῦ σκρ. paçu καὶ τοῦ γοτθ. faihu. — Ἐν τοῖς Εὐριπιδείοις « δρομάδες ὦ πτεροφόροι *ποτνιάδες* θεαί.» Ὀρεστ. 317 καὶ « Βάκχας *ποτνιάδας* εἰσιδὼν Βακχ. 664. » ἡ διὰ τοῦ *δ* παραγωγὴ ἐμφανίζεται μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ. — Κατ' ἀναλογίαν τούτων σχηματίζει ἡ καθομιλουμένη τὰς πληθυντ. πτώσεις πάντων σχεδὸν τῶν πρωτοκλίτων, ἐκτὸς τῶν ἀφῃρημένων καὶ τινων συγκεκριμένων, εἰς —δ—ες· π. χ. παπᾶς — παπάδες, φαγᾶς — φαγάδες, λῃστὴς — λῃστάδες, ῥάφτης — ῥαφτάδες καὶ ῥάφτηδες πατριαρχάδες, μαθητάδες. — νύμφη — νυμφάδες, κυρὰ — κυράδες (ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 190. 201). Τοιαῦτα καὶ τὰ *φονιάδες*, *βασιλιάδες*, *ἀρχοντάδες*. ἐκ πρωτοκλ. ὀνομαστ. φονιάς, βασιλιάς, ἄρχοντας κτλ. Ὄχι δὲ καὶ τιμάδες, νικάδες, δοξάδες, λάμπαδες, ἀλλὰ τιμαίς, νίκαις, δόξαις, λάμπαις κτλ. καθ' ὁμοίαν παραγωγὴν ἔγειναν καὶ τὰ παπα-δ-ιά, φαγά-δ-ισσα (ἐκ τῶν παπᾶ-ς, φαγᾶ-ς) καὶ ἀρκού-δ-α ἐκ τοῦ ἄρκο-ς (ἄρκτο-ς σκρ. r.ksha'-s ἐκ τοῦ arksha'-s). — Ἡ ἀρχὴ τῆς εἰς *δες* μεταπλάσεως τοῦ πληθ. τῶν πρωτοκλίτων κεῖται, ὡς ἐκ τῶν Εὐριπ. *ποτνιάδες*—*δας* δῆλον, ἐν τῇ πολιᾷ ἀρχαιότητι· ἤρχισε δὲ συχνότερ ον νὰ ἀναφαίνηται, ὅτε κατὰ τοὺς μ. Χρ. αἰῶνας τῆς λογίας γλώσσης ἐκπιπτούσης ἐπεκράτει κατ' ὀλίγον ἡ δημώδης. Οὕτω παρὰ Πρίσκῳ τῷ Πανίτῃ (*ε.* αἰῶνος) φέρεται πολλάκις (σλ. 153, 16. 154, 22 κλ) *Νουβάδες* ἀντὶ *Νουβαι* (Στεφαν. Βυζαντ.), οὗ τὴν γενικὴν δὶς ἀπαντῶσαν ἐν τῇ πολυκρότῳ Αἰθιοπικῇ ἐπιγραφῇ (Corp. inscr. volum. III, p. 486), κακῶς ἐτόνισαν οἱ ἐκδόται *Νουβαδῶν* ἀντὶ *Νουβάδων*· ἔτι δὲ συχνότερον κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους, ὡς π. χ. παρὰ Θεοφάνει (Χρονογρ. τοῦ θ'. αἰῶνος) *ἀμηράδας ἀμηράδες* σλ. 698, 21. 699, 1 πρβλ. καὶ συνέχειαν τ. χρονογρ. σλ. 477, 16. Κωνστ. Πορφυρογ. σλ. 452, 1. *μαϊουμάδας* ἐξ ὀνομαστικῆς *ἀμηρᾶς* καὶ *μαϊουμᾶς*. *ἀββάδες* γεν. *ἀββάδων* 562, 3. 674, 13 κτλ.

4) Τελευταῖον ἐπεντίθεται τὸ *δ* πρὸ ποικίλων ἄλλων παραγωγικῶν καταλήξεων, ὡς ἐν τοῖς : κλά-δ-ος (κλα), σπά-δ-ων (σπα), νεοσπα-δ-ής, στά-δ-ιος, στά-δ-ιον (στα), ἀμφά-δ-ιος (φά-ω), ψα δ-υρός (ψάω), φθί-δ-ιος (φθί-νω), πασσυ-δ-ίη, πασσυ-δ-εί (συ, σύμενος), σχέ-δ-ιος, μινυνθά-δ-ιος, κρυπτά-δ-ιος, ἐπιθαλασσί-δ-ιος (ἀντὶ ἐπιθαλασσά-δι-ος),

Digitized by Google

νυμφί-δ-ιος (ἀντὶ τοῦ νυμφά-δ-ιος), μοιρί-δ-ιος (ἀντὶ τοῦ μοιρά-δ-ιος). Τοιοῦτον καὶ τὸ κουρί-δ-ιος (ἀντὶ τοῦ κουρά-δ-ιος αἰολ. = κυρά-δ-ιος) = κυρί-δ-ιος, κύριος· ὅθεν κουριδίη ἄλοχος = κυρία ἄλοχος, δέσποινα. Τέλος ἐν τοῖς ἐχθο-δ-οπὸς (ὅπερ κατὰ **Buttmann** σύνθετον ἐκ τοῦ ἐχθ(ρ)ὸς καὶ τοῦ ὀπ) καὶ Θού-δ-ιππος (= Θεό-ιππος) πρβλ. Θου-κυδίδης καὶ εἴτι ἄλλο.

γ΄.) Τὸ *θ* πολλαχῶς συντελεῖ πρὸς παραγωγὴν νέων θεμάτων, εἴτε διὰ πάντων τῶν ῥηματικῶν τύπων διῆκον εἴτε δι' ἑνὸς ἢ πλειοτέρων χρόνων. Καὶ 1) κατὰ πάντας τοὺς ῥηματικοὺς (καὶ ὀνοματικοὺς) τύπους ἐν τοῖς γη-θέ-ω, γέ-γη-θ α, ἀ γα-θ ός (ῥ. γαυ, γαF λατ. gaude-o· ὅθεν καὶ γα-ί-ω, ἀ-γαίομαι κτλ.). δάρ θ, ἔ-δαρ-θ-ον, δαρ-θ-άνω σκρ. drâ (drâi) λατ. dor-m-ire. μα-θ, ἔ-μα θ-ον, μάθ-ω, μάθ-ησι-ς κτλ. μαν-θ-άν-ω (ῥ. μαν = νοεῖν, ὅθεν καὶ μάν τι-ς, μνά-μα καὶ μνήμη κ.τ.τ.). λα-θ, ἔ-λαθ-ον, λάθ ος, λανθ-άν-ω, λησ-μονή (ληθ μονή), λέ-λη-θ-α κτλ. (ῥ. λκ. λά-ωμεν. λάθωμεν. λῆ-το ἐλέληστο Ἡσυχ.). ἐ-θ τ. ἔ. σFε-θ (ἐκ τῆς ἀντωνυμ. ῥίζης σFε, σφέ, ἑ), ἔ θ ος, ἦθος, ἐ-θ-ί-ζω, εἴωθα (Fέ-Fω-θ-α) ὀρεχ-θέ-ω (Σχολ. Ἀπολλ. Ἀ. 27ὅ) ὀρέγ-ομαι. ὀ-λισ-θ, ὤ-λισ-θ ον, ὀ-λισ-θ άν-ω, ὀλισθ-ηρὸ-ς κτλ. ῥ. λῖτ (λισσ-ός, λεῖ-ος), λῖτ-ὸς κτλ.

2) *Κατά τινας χρόνους* ἐν τοῖς: πα-θ, πεν-θ, ἔ-παθ-ον, πέ πονθ-α, πάθ-ος, πένθ-ος, ἀλλ' ὁ ἐνεστ. πάσχω (ῥ. *πα* ἀντὶ *παν* πρβλ. πένης, πεν-ία καὶ πεῖνα, πόν-ος κτλ.). ἦλ υ-θ-ον, ἐλ-ήλ-υ-θ-α, ἐλεύ-θ-ερος ἐνεστ. ἔρ-χ-ο-μαι, ἀμφότερα ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχαίας ῥ. *ἐρ* (κατὰ δὲ συνηθεστάτην τοῦ τραχυτέρου ρ εἰς *λ* μαλάκυνσιν *ἑλ*, ὡς καὶ *καρ-υξ*, κρά-ζ-ω. καλ-έ-ω κέ-κλη-μαι κ.τ.τ.) = σκρ. ar (r), *ἐναι*, ἔρ-ρ ειν.

3) Κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ παρατατικὸν ἐν τοῖς: Ἀρέ-θ-ουσα, ἠερ-έθ-ονται, διωκ-ά-θ ω, ἀμυν-ά-θ-ω, τελ-έ-θ-ω, φα-έ θ ω, φλεγ-έ-θ ω, πλή θ-ω (ῥ. πρα. πίμ-πρη-μι), κνή-θ-ω (καὶ κνά ω), νή-θ-ω (ῥ. νε) καθομιλ. γνή θ-ω (*η* προφ. ε. πρβλ. νέφος καὶ γνόφος, νόος καὶ γνώμη), πύ-θ-ω (ῥ. πυ σκρ. pû-jâ-mi σήπομαι, ὅθεν καὶ πῦ-ον), βαρύ θ-ει, βρί-θ-ω, ῥθι-νύ θ ω, μι-νύ θ ω, ἄχ θ ομαι, (ἄχ ος), ἔσ-θ-ω καὶ ἐσ-θί-ω (ῥ· ἐδ), κλώ-θ-ω (ῥ. *κο.λ* — κλο = στρέφειν, περιφέρειν*,

* Σημ. Ὅτι τὸ κ λ ώ θ ω κυρίως σ τ ρ έ φ ω σημαίνει, δῆλον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔκ τε τῶν παραλλήλων φράσεων τοῦ Λουκιανοῦ Διὶ κατηγορ. 11. 19 « στρέφουσα τὸν ἄτρακτον — κλώθουσα τὸν ἄτρακτον » καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ συνθέτου κ λ ω θ ο γ υ ρ ί ζ ω καὶ τῆς συνων. φράσεως « Τί τα κλώθεις καὶ φέρεις γύρα; ; »

Digitized by Google

ἐν τοῖς βου-κόλ-ος, col-us, glo-bus, glo-mus). Τοιαῦτα καὶ τὰ καθομιλούμενα ἀλέ-θ-ω (= ἀλέ-ω), γνώ-θ-ω (γr ἐνιαχοῦ ὡς τὸ γαλ. gn προφερόμενον) = γιγνώσκω, πλά-θ-ω (= πλάσσω, διάφορον τοῦ ποιητικοῦ *πλάθω* πελάζω) οὐκ ἄγνωστον ἴσως καὶ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς ἐκ τῶν πλα-θ-άνη, πλά-θ-ανον, κοροπλάθ-ος εἰκάσαι.

4) Κατὰ τὸν παρακείμενον ἐν τοῖς: ἐγρ-ηγόρ-θ-ασι (Ἰλ. Κ, 419) καὶ βε-βρώ-θ-οις (ἐνεστ. ἡ παρακ.;) Ἰλ. Δ, 35.

5) Κατὰ *παρῳχημένους* (ἀορ. κ. παρατατ.) ἐν τοῖς: ἔ-σχε-θ-ον, ἀπ-έ-φθι-θ-ον, ἐ-κί-α-θ-ον, ἠμύν-α-θ-ον, εἴργ-α-θ-ον, ἠγερ-έθ-οντο (μεθ' οὗ καὶ τὸ Ἡσυχ. ἀγράθειν συνάγειν, συμμίσγειν), νεμ-έ-θ-οντο κτλ. Οἱ τοιοῦτοι παρακείμενοί τε καὶ παρῳχημένοι ἐξέλειψαν ἐκ τῆς μεταγενεστέρας γλώσσης (ἤδη τοῦ πεζοῦ λόγου τῶν Ἀττικῶν), τῶν δ' ἐνεστώτων οἱ πλειότεροι.

6) Κατὰ πάντας τοὺς *ἀ. παθητικοὺς ἀορίστους*, ὡς ἐ-τιμή-θ-ην (τιμα), ἐ-ποιή-θ-ην (ποιε), ἐ-δό-θ-ην (δο), ἐ-πλέχ-θ-ην (πλεκ), ἐ-πλήχ-θ-ην (πληγ), ἐ-γράφ-θ-ην, ἐ-τύφ-θ-ην, ἐ-κρύφ-θ-ην κτλ.

7) ἐν ὀνόμασιν ἐξ ἑτοίμων ῥηματικῶν θεμάτων μετὰ τοῦ θ γενομένοις, οἷα τά: ἄχθος (ἄχθομαι), ἔθος καὶ ἦθος (ἔθω), λάθος, μάθος, μενθῆραι (Ἡσυχ.), μενθῆρες (Σουΐδ.) = φροντίδες (ῥ. μενθ, μανθ), πάθος, πένθος κτλ.

8) ἐν *μόνοις ὀνόμασι*, χωρὶς ν' ἀναφαίνηται ἐν τῷ ῥηματικῷ θέματι, ὡς ἐν τοῖς: γνά-θ-ος, γνα-θ-μός (ῥ. γνα, γαν, γέν-υς). ἔσ-θ-ος, ἐσ-θ-ής (ῥ. Fες, λατ. ves-tis). ἶ-θ-ύς, ἴ-θ-μη, ἴ-θ-μα, ἰ-σ-θ-μός (ῥ. ἰ πρβλ. ἴ-μεν, ἴ-της). ὄχ-θ-ος καὶ ὄχ-θ-η (ἔχ-ω, ἐξ-έχω;). ὀρχη-θ-μός. βα-θ-μός. στα-θ-μὸς καὶ στά-θ-μη, στα-θ-ερός, στῆ-θ-ος (ῥ. στα). πορ-θ-μός. κλαυ-θ-μός. μηκυ-θ-μός. τοιαῦτα καὶ τὰ ἄμ-α-θ-ος (ἄμμος), ψάμ-α-θ ος, ὁρμ-α-θ-ός, κάλ-α-θ-ος, κύ-α-θ-ος κ.τ.ὅμ. μέγα-θ-ος καὶ μέγε-θ-ος (μέγα-ς). καὶ ἐν τοῖς κόρυ-θ-ος (ὀν. κόρυ-ς), ὄρνι-θ-ος (αἰολ. ὄρνι-χ-ος. ὀν. ὄρνι-ς πρβλ. ὄρνε-ον) κ.τ.τ.

Δ΄.) *Τὸ συριστικὸν σ* πολλαχῶς συνετέλεσεν εἰς παραγωγὴν νέων θεμάτων καὶ ἀ.) *ῥηματικῶν* ἐν τοῖς: αὐξ = σκρ. vaksh γοτθ. vahs-jan (ὅθεν τὸ νεογερμ. wachsen) ἐνεστ. αὔξω ἰων. ἀέξω ὅ ἐ. ἀϜέξω, αὐξ-άν-ω (ῥ. αὐγ, ὅθεν τὸ καθομιλούμ. αὐγ-α-τ-άω καὶ αὐγ α-τ-ίζω καὶ τὸ λατιν. aug-e o). ἀλεξ ἐνεστ ἀλέξ-ω = σκρ rak-sh (servare, tueri) ἀντὶ τοῦ ark-s (ῥ. ἀλκ ὡς ἐν τοῖς ἀλκ-ή, ἀλ-αλκ-εῖν). ὀδάξ, ἀ-δαξ ἐνες. ὀδάξω (ῥ. δακ, δάκ-ν-ω σκρ. daç, dakç). δέψ ω λατιν. dep-s-o (ῥ. δέφ-ω). ἴσως δὲ καὶ ἔψ-ω ἀντὶ πέψ-ω (ῥ. πεπ. σκρ. pak' ἔψειν· ὅθεν καὶ πέπ-ων). Τοιαῦτα φαίνονται καὶ τὰ ὄρ-σ-ω (τολμῶ Ἡσυχ.),

Digitized by Google

ἐρ-σ-ομαι (δροσίζομαι Νικανδρ. Θηρ. 62. 631. πρβλ. ἔρση δρόσος), τέρ σ-ω καὶ εἴτι ἄλλο.

Ἡ καθομιλουμένη, καθ' ὅσον εἶνε γνωστή, οὐδὲν τῶν καὶ πάλαι οὐ πολλῶν τούτων ῥημάτων διετήρησεν ἐκτὸς τῶν ἀπὸ τοῦ *αὔξω* καὶ *ἔψω* γενομένων *αὐξάνω* καὶ *αὐξαίνω*· ψένω ἢ ψήνω (ἐκ τοῦ ἑψέω). Καὶ τοσαῦτα μὲν τὰ *ῥηματικὰ* θέματα, ἐν οἷς τὸ *σ* ἐμφανίζεται, πλειότερα δὲ καὶ ποικιλώτερα εἶνε τὰ *ὀνοματικὰ* 1) ἀρσενικὰ εἰς *ιας* μάλιστα κύρια: Παυ-σ-ίας, Λυ-σ-ίας, Τι-σ-ίας, Σω-σ-ίας κ.τ.τ. πρβλ. τοῖς Φειδ-ίας, Νικ-ίας κ.τ.τ. ἐν οἷς ἐλλείπει τὸ *σ*· 2) θηλ. πρωτόκλιτα: πεῖ-σ-α (πείθ-ω), δόξ-α (= δόκ σ-α). δίψ-α (διφ-σ-α;), κάμψ-α (καμπ), ἄσ-η καὶ τὸ δημῶδες κάψ α (= καῦ-σ α) καὶ εἴτι ἄλλο. 3) τούτοις ὅμοιά τινα εἰς ω θηλυκά: Ἀναξ-ώ, (Ἀνακ-σ-ώ), Αὐξ-ώ, Ἰασώ, Καλυψώ, Πραξώ κ.τ.τ. 4) εἰς *ος* καὶ *ον* ἀρσεν. κ. οὐδέτ. ὄρ-σ-ος, πέταρσ-ος (πετά-ννυ-μι), καῦ-σ-ος ῥυ-σ ός, μυ-σ-ός (μυσαρὸς Ἡσυχ.). τραυσ-ὸς καὶ τραύ-σ-ανο-ς, ἄξος (ἄγ-νυμι = ἀγμὸς Κρητ. ὄθεν καὶ ἀξίνη), γέλα-σ-ος, κραύγα-σ-ος, ἄψος (οὐδ. = μέλος ἐκ τοῦ ἅπ-τω. ὄθεν καὶ ἁψίς), τέλ-σ-ον (τέλ-ος), τόξον (ἐκ τῆς ῥ. τεκ—τοκ, ὄθεν τέχ-νη, τόκ-ος), φρίξός (φρίκ-σ-ός), ἄξ-ιος (ἄγ-ω), καμψός, κομψὸς (κόμπ—κοπ) καὶ τὸ καθομιλούμεν. λειψὸς (ἐκ τοῦ λείπ-ω, ὄθεν καὶ τὸ λείψανον) κτλ. 5) ἀρσεν. εἰς *ωρ*: παύ-σ-ων, Θεμί-σ-ων, ἄξων (ἄγ-ω) κτλ. 6) ἀμφίβολον ἂν τὰ εἰς *σιος* καὶ *σιμος* ἐπίθετα ἐνταῦθα ἀνακτέα ἢ ἐκ τῶν εἰς *σις* ἀφῃρημένων παρακτέα, ὧν ὅμως πολλάκις τῷ ποσῷ διαφέρουσιν, ὡς λῦ σιος (λῦσις), στήσιος (στάσις), ὀρθώσιος, ἀσπάσιος, κτήσιος καὶ τὸ προειρημένον ἄξιος· φύξιμος, θανάσιμος κτλ. καὶ τὰ εἰς *σιμον* οὐδέτερα τῆς δημώδους, τοῖς εἰς *σις* ἢ *σια* καὶ *η* ἢ *α* πολλάκις συνώνυμα, ὡς γράψιμον (γράψις, γραφή), ῥάψιμον (= ῥαφή), κόψιμον (κόψις), κράξιμον, κάψιμον (= καῦσις) κτλ. Ταῦτα εἶνε γνωστὰ ἤδη ἐκ τοῦ Ἱ. μ. Χρ. αἰῶνος, εἰς πλῆθος φερόμενα παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρ. ὡς σλ. 191, 21 στέψιμον, 157, 14. 441, 5 ἀλλαξίματα, ἀλλαξιμάτων (σημείωσε τὴν κλίσιν). 280, 3 δέξιμον κτλ.

7) πιθανώτερον ἐνταῦθα ἀνάγονται τὰ ἐκ ῥημάτων σύνθετα, ἐν οἷς τὸ *σ* ἢ μόνον ἐμφανίζεται, ὡς φερέ-σ-βιος, φθι-σ-ήνωρ, προδω-σ-έταιρος, κλεψ-ύδρα, καψ-ιδρώτιον κτλ. ἢ μεθ' ἑνὸς *συνδετικοῦ* λεγομένου εὐφωνικοῦ φωνήεντος, ὡς περ-σέ-πολις, Στη-σί-χορος, Ἀγη-σί-λαος, Τιμη-σί-θεος, ἀρχε-σί-μολπος, κλεπ-σί-γαμος, ῥιψο-κίνδυνος, στρεψόδικος κτλ. Ἐν τοῖς εἰς ἁπλοῦν *σ* *ε* ἢ *σε* καὶ *σι* τούτων ἐνορᾷ ὁ Bergk (Zeitschrift f. Altertumsw. 1856, 6, 133.) προστακτικάς, ὑποτακτ. καὶ εὐκτικάς, ὥστε κατ' αὐτὸν τὸ Τιμη-σί-θεος π. χ. εἶνε ἐκ τῆς προ-

Digitized by Google

θτακτ. φράσεως τιμάε-σι (*σι ἐκ τοῦ τι τοῦ τιμά-ε-τι, ὡς τὸ τί-θε-τι, τιμά-ε-σι, τίμησι*) θεόν (= τίμα θεόν)· τὸ *Μενε-κράτης* ἐκ τοῦ *μένε-κράτος*, τὸ *φερέσ-βιος* ἐκ τοῦ *φέρες* (= φέρε) *βίον* κτλ. ἐν ᾧ ἄλλοι (π. χ. ὁ Pott etymolg. Foschungen 1. 6. 239. — 1859) ἐν τοῖς Ὀρ-τί-λοχος καὶ Ὀρ-σί-λοχος, σει-σί-χθων καὶ τοῖς ὁμοίοις εἰς *τε* καὶ *σι* ἀποδέχονται τοιαῦτα θηλ. ῥηματικὰ ὀνόματα. Διάφορα τούτων εἶνε τὰ ἐκ δοτικῶν (τοπικῶν) πληθ. σύνθετα, οἷα τά: ναυσι-βάτης, ὀρεσι-βάτης, ὀρεσί-τροφος (καὶ ἑνικ. ὀρει-βάτης), ἐγχεσί-μολπος κτλ.

Πολλὰ τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἐκ τῆς ἀρχαιότητος παραλαβοῦσα ἡ δημώδης γλῶσσα διετήρησεν, ἄλλα δέ τινα καινὰ ἔπλασεν, ὁποῖα ἤδη ἐξετέθησαν.

Ε.) ὁ συνδυασμὸς *σκ* παράγει ποικίλα ῥηματικὰ θέματα καὶ 1) τοὺς λεγομένους *θαμιστικοὺς* ἢ *ἐπαναληπτικοὺς* παρωχημένους (παρατ. καὶ ἀόρ. ἐνεργ. καὶ μέσ.) ἐκ παντοίων ἁπλουστέρων θεμάτων· ἐκ *λεγόντων εἰς σύμφωνον*, ὅτε μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ *σκ* μεσολαβεῖ τὸ συνδετικὸν φωνῆεν *ε* (σπανιώτερον *α*), ἔχε-σκ-ον, μέ-ε-σκον, ἴδ-ε-σκ-ον, ἐρητύσ-α-σκ-ον, μαχ-ε-σκ-όμην, δασ-α-σκ-όμην, ὥρσ-α-σκ-ε, ἐ-λάβ-ε-σκ-ον, ἐ-μισγ-έ-σκ-οντο, κρύ-πτ-α σκ-ε, ῥίπτ-α-σκ ον, ροίζ-α-σκ-ε (Ἡσιοδ. Θ, 835) κτλ. ἐκ *λεγόντων εἰς φωνῆεν*, ὅτε ποῦ μὲν μεσολαβεῖ ἕτερον (συνδετικὸν) φωνῆεν, ποῦ δὲ ὄχι· ὡς καλέ-ε-σκ-εν, καλέ-σκ-ετο, ὤθε-σκ-ον, ποιέ-σκ-ετο, τίθε-σκ-εν, ἵστα-σκ-ον, στά-σκ-ον, δό-σκ-ον, ῥήγνυ-σκ-ον, ζωννυ-σκ-όμην, μνα-σκ-όμην, ἔκ-σκ-ον, περά-α-σκ-ον κτλ. Ἦσαν δ' οἱ τύποι οὗτοι συνηθέστεροι ἐν ταῖς ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις, Ὁμήρῳ, Ἡροδότῳ, Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς Δωριεῦσι, σπανιώτεροι δ' ἀπέβησαν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς οἷοι π. χ. κλαίεσκε Αἰσχ. Ἀπόσπ. 285. ταμιεύεσκε Σοφ. Ἀντιγ. 949. παύεσκε, 963. βινεσκόμην Ἀριστοφ. Ἱππ. 1242. ἔσκεν Αἰσχ. Περσ. 648. ἀμφίβολ. τὸ Ἀγαμ. 705. 2) *ἐνεστωτικὰ θέματα*, ἔνθα τὸ *σκ* κατ' ἀρχὰς ἔναρξίν τινος ἐνεργείας ἢ καταςάσεως ἐσήμαινε, τ. ἔ. τὰ *ἐναρκτικά*, οἷα τά: *γηρεια-σκ-ω*, γηρά-σκ-ω, ἡβά-σκ-ω κ.τ.τ. οἷς ἀνάλογα τὰ λατιν. labasco, calesco, incalesco, exardesco, effloresco, ingemisco, obdormisco κτλ. Ἀλλ' ἔπειτα ἐπεσκοτίσθη ἡ ἀρχικὴ ἐκείνη σημασία, ὡς ἐν τοῖς: βά-σκ-ω, δι-δρά-σκ-ω, ἱλά-σκ-ομαι, ἠλά-σκ-ω (ἄλη — ἀλάομαι), πι-πρά-σκ-ω, φά-σκ-ω, ἀρέ-σκ-ω, πι πί-σκ-ω, βό-σκ-ω, ἀναβιώ-σκ-ομαι, γιγνώ-σκω, τι-τρώ-σκ-ω, δι-δά-σκ-ω, πά-σχ ω (μοναδικόν), θνή σκ-ω, κι-κλή-σκ-ω, μεθύ-σκ-ω κτλ. Ἔν τισιν αὐτῶν μεταξὺ τῆς ῥίζης καὶ τοῦ *σκ* μεσολαβεῖ τὸ (εὐφωνικὸν) ι, ὡς ἁλ-ί-σκ-ομαι, ἁναλ-ί-σκ-ω, ἁπαφ-ί-σκ-ω, ἁρ-αρ-ί-σκ-ω, ἐπ(ἀπ)κυρ-ί-σκ-ομαι, εὑρ-ί-σκ ω, στερ-ί-σκ-ω, ἁμπλακ-ί-σκ-

Digitized by Google

ω, οἷς συγκαταλέγονται καὶ δύο φωνηεντόληκτα: χρη-ί-σκ-ομαι, κη-ί-σκ-ομαι. Ἓν τισιν ἄλλοις ὁ χαρακτὴρ τῆς ῥίζης ἐκπίπτει πρὸ τοῦ *σκ* ὡς ἐν τοῖς: τιτύ-σκ-ομαι (ῥ. τυκ—τυχ), ἐ-σκ-ω (ῥ. ἑκ—εἰκ), λά-σκ-ω (ῥ. λακ). δειδί-σκ-ομαι (ῥ. δεικ, δικ). Τὰ δὲ διδάσκω καὶ πάσχω ἔγειναν πιθανῶς ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ῥιζῶν *θα* καὶ *πα* (ἴδε ἀνωτέρω).

Ἡ καθομιλουμένη τῶν μὲν εἰς *σκ* παρωχημένων οὐδ' ἴχνος διετήρησεν, ἐνεστῶτας δὲ καὶ τοὺς ἐκ τούτων παρατατικοὺς οὐκ ὀλίγους, οἷοι: γηράσκω, βόσκω, φάσκω, χάσκω, ἀποθνήσκω, καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀρχαίοις μνημείοις οὐκ ἁπαντῶν μνέσκω ἢ μνήσκω (μένω)· ἄλλα τινὰ αὐτῶν ἐκφέρει καὶ κατ' ἄλλους τύπους, ὡς διδάσκω καὶ διδάχω (ὅθεν καὶ τὸ διδάχος = ἱεροκῆρυξ), πάσχω καὶ παθαίνω καὶ *παθάνω* ἤδη παρὰ τ. ἐκκλησ. συγγραφεῦσι, τοῖς γραμματικοῖς καὶ Σ. Σ. ἀρέσκω καὶ ἀρέγω.

Ὀνόματα ἐκ τοιούτων θεμάτων γενόμενα εἶνε ὀλίγα, οἷα ἄρσκος, βοσκός (ἤδη πάρὰ Διοσκουρίδῃ καὶ ἐν τοῖς Αἰσωπ. μύθοις ἁπάντων), βοσκὴ καὶ τὸ νεώτερον, κωμικώτερον πεπλασμένον, χάσκας καὶ τὸ παρ' Ἀλκίφρονι (Ἐπιστ. Γ'. 60) χασκοδούκης, ἴσως δὲ καὶ τὸ *βάσκανος*. Ἄδηλον δ' ἐὰν ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις *ισκος*, ὡς ἀνθρωπ-ίσκος, λεόντ-ισκο-ς, κορίσκη, παιδίσκη κτλ. ἔχει πρὸς τὸ *σκ* τοῦτο συνάφειάν τινα.

ς'.) Τὰ ὑγρὰ *λ* καὶ *ρ* φαίνονται καὶ αὐτὰ οὐκ ὀλίγον συντελέσαντα πρὸς παραγωγὴν θεμάτων ἐξ ἁπλουστέρων ῥιζῶν· ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν λαμβάνονται ἀκόμη ὑπ' ὄψιν τὰ διπλᾶ *λλ* καὶ *ρρ*, ἀλλαχόθεν ἔχοντα τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἁπλᾶ.

ά.) Τὸ *λ* ὡς ἐπιγενέστερον ἐπίθεμα φαίνεται πιθανῶς ἐν τοῖς: ἔ-βα-λ ὸν, βο-λ-ή, βέ-λ-ος κ.τ.ὅμ. (ῥ. *βα*. τοῦ λ ἔχοντος τὴν δύναμιν τοῦ εἰς μεταβατικὴν μεταβάλλειν τὴν ἀμετάβατον ἐνέργειαν τῆς ῥ. *βα* ὅθεν βαίνω κ.τ.ὅμ.) θά-λ-ὸς ὅθεν θάλλω (ῥ. *θα* συγγ. θη-λ-ή, θῆ-λ-υς;). σκα-λ-ὶς ὅθεν τὸ ἀρχ. σκάλλω καὶ τὸ καθομιλουμ. σκαλίζω (ῥ. *σκα*, *σχα* ὅθεν τὸ ἀρχαῖον σχάζω καὶ τὸ νεώτ. καθορ. σκά-ζ-ω. αὐτόθεν κατ' ἄλλην ἐπίθεσιν καὶ τὰ σκά-φ-η, σκά-π-τ-ω, sca-b-o κτλ. διαλεκτ. = ξά-ω (ὅθεν ξαίνω) καὶ ξέ-ω. σκ = ξ πολλάκις). ψαλ-μός, ἔ-ψη-λ-α κ.τ.τ. (ψα, ψά-ω, ψαύ-ω). μέ-λ-ω, με-λ-έ-τη, κ.τ.τ. (ῥ. μα. μέ-μα-α, μῆτ-ις). σκέ-λ-ος ὅθεν καὶ σκέ-λλ-ω, σκλη-ρός (ῥ. *σκε* διαλεκτ. *ξε* καὶ *ξη* ὅθεν ξερὸς καὶ ξη-ρός). ἐ-στά-λ-ην, ἔ-σα-λ-μαι, στέλλω (ῥ. στα ὅθεν καὶ στά-λ-α = στή-λ-η· ὥστε τὸ λ τὴν αὐτὴν θὰ ἔχῃ δύναμιν, ἣν καὶ ἐν τῷ βά-λλ-ω ἐκ τοῦ *βα*). σκύ-λ-ος γεν. —ος καὶ σκῦ-λ-ον σκύ λλ-ω κτλ. (ῥ. σκυ λατ. cu-tis σκῦτος, ὅθεν τὸ Ἡπειρωτ. σκου τὰ ἐνδύματα· αὐτόθεν φαίνεται ὃν καὶ τὸ σκύ-β-αλον).

Digitized by Google

ὄφ-ε-λ ος, ὀφ-έ-λλ-ω κ.τ.τ. (ῥ. ὀπ, ὀφ. λατ. op-s op-us;). ἄ-γα-λ-μα, ἀ-γά-λλ-ω (ῥ. γα, γαF ὄθεν καὶ γαίω, γέ-γη-θ-α, ἀ-γαυ-ός, ἄ-γα-μαι, ἀ-γα-θ-ὸς κτλ.) ἄε-λλ-α, ἀέ-λλ-ομαι πνέω Ἡσυχ. (ῥ. ἀF, ἀFε πνεῖν). ἄ-γ-γ-ε-λ-ος, ἀ γ-γ-έ-λλ-ω κ.τ.τ. (ῥ. ἀγ. εἶτα ἀγελ, ὄθεν καὶ ἀγέλ-η, εἶτα ἀ-γ-γέλ διὰ ῥινοφθογγίσεως). δαί-δα-λ-ος, δαι-δά-λλ-ω (ῥ. δα τοῦ δαίω = τέμνω ἢ τοῦ ἐ-δά-ην, δι-δα-χ-ή, κ.τ δμ.;). Τὸ λ ἀπέβη ὕστερον ὀνομ. ἐπίθεμα ὑπὸ ποικίλους συνδυασμοὺς λρ-ς, αλρ-ς, ηλο-ς, ελο-ς, ολο-ς, ωλο-ς, υλο-ς καὶ αλεο-ς. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἀλλαχοῦ.

β΄.) Τὸ ρ φαίνεται μετά τινος πιθανότητος ὡς πρόσθετον ἐπίθεμα ἐν τοῖς: ξό-ρ-ω καὶ ξύ-ρ-ομαι καὶ ξυ-ρ-όν (ῥ. ξύ-ω). ὀ-δύ-ρ-ομαι (ῥ. δύ-η συμφορά;), σπα αί-ρ-ω, σπα-ρ-τα-ρίζω (καθομιλ. ῥ. σπα) καὶ εἴτι ἄλ-λο. — Καὶ τὸ ρ ὡς τὸ λ ποικίλως μεθ' ἡγουμένων καὶ ἑπομένων φωνηέντων συνδυαζόμενον ποικίλα ὀνοματικὰ ἐπιθέματα ἀπoτελεῖ, οἷα τὰ ρο-ς, αρο-ς, ερο-ς, ηρο-ς, ορο-ς, ωρο-ς καὶ υρο-ς.

ζ΄.) Τῶν ἐρρίνων μ καὶ ν (πρὸ τῶν λαρυγγικῶν γ) τὸ μὲν μ ἧττον φαίνεται συντελέσαν πρὸς παραγωγὴν θεμάτων, ἀσυγκρίτως δὲ περισσότερον τὸ ν.

α΄.) Τὸ μ ἐν τοῖς γά-μ-ος καὶ τοῖς συστοίχοις (ῥ. γα. ὄθεν γέ-γα-α, γά-ν-α, γυ-ν-ὴ καὶ βαιωτ. βά-ν-α πρβλ. καὶ τὸ γα-μ-β-ρὸς τῷ λατιν. ge-ner ἐκ τῆς ῥ. γεν, ὄθεν ἐ-γεν-όμην, γέν-ος κτλ.): ἔ-δρα-μ-ον, δε-δρά-μ-η-κα, δρό-μ-ος (ῥ. δρα τοῦ ἔ-δρα-ν, δι-δρά-σκ-ω κ.τ.τ.), τρέ-μ-ω (ῥ. τρε, τρέω). θέρ-μ-ι, θερ-μαίνει Ἡσυχ. θέρ-μ εται Ὁμηρ. Ἰλ. Ψ, 384. κ. ἀλλ. (ῥ. θερ. ζθεν θέρ ος)* καὶ εἴτι ἄλλο.

β΄.) τὸ δὲ ν 1) μὲν μόνον, ὡς ἐν τοῖς: γά-ν-α, γέ ν-ος, ἐ-γεν-όμην, γό-ν-ος κτλ. (ῥ. γα, γέ-γα-α, νη-γά-τεος), μά-ν-τις, μέ-ν-ος, μῆ-γ-ις, μα-ί-ν-ομαι καὶ τὸ καθομιλ. μανίζω (ῥ. μα, μῆ-τις). βα-ί-ν-ω (καθομιλ. βάνω καὶ βαίνω διαλεκτ. = βάλλω) ῥ. βα. τε-ί-ν-ω, τό-ν-ος, τα-ν-ύω (ῥ. τα ὄθεν τάσις, ἐκ-τα-τὸς κτλ.) φό-ν-ος. ἔ-πε-φ(ε)ν-ον (ῥ. φα, ὄθεν ἀρπᾰ-φα-τος, ὀδυγή-φα-τος, πρόσ-φα-τος). φθά-ν-ω (φθα) φα-ν-ός, ἐ-φά-ν-ην, φα-ί-ν-ω (ῥ. φα, φάος) κτλ. — πί-ν-ω (ῥ. πι). κλί-ν-ω (κλί-σις, κλί μα). φθί-ν ω (φθί-σις, φθι-τός). κρί-ν-ω (κρί-σις, κρι-τής). τ-ίν-ω (τί-σις, παλίν-τι-τα). δύ-ν-ω (δύω), πλύ-ν-ω (πλύ-

* Ὁμοίως μεταγενέστερον ἐπίθεμα φαίνεται ὂν τὸ μ καὶ ἐν τοῖς δ α μ, δαμάω, δέμνημι σκρ. dam λατ. domo καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς δέμ-ω, δέμ-ας, δόμ-ος ἐκ τῆς ἀρχαίας ῥίζ. δ α (σκρ. dā — δένειν) καὶ δ ε (δῆσεν καὶ δέ-ω). ἐν πᾶσιν ὑποφαινομένης τῆς ἐννοίας τοῦ δενεῖν. ἔπειτα ἐν τῷ κρέμα-μαι ἐκ τῆς ῥ. κ ρ α. ἀρχαιοτ. κ α ρ (ὄθεν τὸ λιτανικὸν kar u κρεμῶ καὶ κρέμαμαι).

Digitized by Google

σις. ἄ-πλυ-τος), ἰθύ-ν-ω (ἰθύς), ἐντύ-ν-ω (ἐντύ-ω) ἅπαντα ἤδη παρ' Ὁμήρῳ συνήθη. πώ-ν ω (= πίνω· ῥ. πο) παρ' Ἀλκαίῳ τῷ Λεσβίῳ Ἀποσπ. 12 Ahrens.

Νῦν χρὴ μεθυσθῆν καί τινα πρὸς βίαν
πώρειν· ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος.

πρβλ. Ahrens de dial. æol. p. 131. 243 καὶ de dial. dor. p. 523.

Κατὰ ταῦτα ἐσχημάτισεν ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα πολλὰ ἄλλα εἰς ν θέματα, καὶ πρῶτον τὰ εἰς *ar*, οἷα: *ἱστάν-ω* (ἵστημι ἐκ τοῦ βαρυτόνου ἱστά ω, εὐχρήστου ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ὡς Ἡροδοτ. Δ'. 103 ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης. Β'. 106. ς'. 61 κ. ἀλλ.) ἁπάντων ἤδη παρὰ Λυσίᾳ Λογ. ΚΕ. 3 καθιστάνειν πρβλ. Κς'. 15. ΚΗ. 7. Ἰσαι. Β'. 29 *καθιστάνειν*. ὧν τὸ μὲν Λυσίου διώρθωνεν ὁ Κορκὴς (Ἰσοκρ. Σημ. σλ. 326) εἰς *καθιστάναι*, τὰ δὲ λοιπὰ οἱ νεώτεροι ἐκδόται· ἀμφίβολον ἂν δικαίως ἡ μή Πρβλ. τὸ σύγχρονον ςανυ-έσθων (= ἱστάσθων) Κρητ. ἐπιγρ. C. I. 2556, 66. Καθ' ὅλου δ' ἡ ἐν τούτοις ῥινοφθόγγισις ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ὡς τοῖς Δωριεῦσιν ἰδία μαρτυρεῖται. π. χ. Ἐτυμ. Γουδιαν. 661, 84 Δωριεῖς τὰ εἰς ω καθαρὸν λήγοντα ῥήματα διὰ τοῦ ν προφέρουσιν· οἷον *δύω δύνω, θόω, θύνω*' πρβλ. αὐτ. 434, 18. — Ἡρωδιαν. ἐν τ. Ἀδών. κήποις 205. Εὐσταθ. 154, 19. 172, 20. 562, 42 κ. ἀλλ. Ἡρακλείδην παρ' Εὐσταθίῳ 670 τελ. Ἐτ. Μ. 466, 27. 632, 22 κ λ. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ μαρτυρία αὕτη τῶν γραμματικῶν δὲν ἐπικυρώνεται κατὰ πάντα ἐκ τῶν δωρικῶν μνημείων, ὑποδεικνύει ὅμως, νομίζω, ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο ἦτο τότε ἤδη πολὺ ἐν τῇ δωριζούσῃ δημώδει γλώσσῃ. Ἀλλὰ βεβαιότερον παρὰ Πολυβίῳ Γ'. 98. 108. 113. Δ'. 8 κ. ἀλλ. Διοδώρῳ Ἀ. 33, 26. ΙΕ. 33 (Teubn.). συνηθέστατον δὲ τοῖς συγγραφεῦσι τ. Κ. Δ. Παυλ. Β'. Κορινθ. Γ. 1, έ. 12. ς'. 4. Ι, 12. 8. Γαλατ. Β'. 18. Ῥωμ. Γ'. 38 κ. ἀλλ. ἡ δὲ καθομιλουμένη καὶ κατ' εὐθεῖαν ἔπλασε τὸ *στα-ί-ν-ω* ἢ (αἰολικώτερον προφερόμ. καὶ γραφόμ.) *στήνω*, ὡς ἐκ τοῦ *φα, φαν-ός*, φα-ί-ν ω. χάν-ω (ἀπόλλυμι, ἀπ-όλλω) καὶ ξεχάνω (λησμονῶ), ὅπερ ἦτο καὶ τῇ πολιᾷ ἀρχαιότητι γνωστόν, ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ ἐνες. χα-ί-ν-ω καὶ ἔτι περισσότερον ἐκ τοῦ παρῳχ. ἔ-χαν-ον. *σκάν-ω* (= σκάζω, ἐκ τοῦ σκάω, σκάζω, σχάζω). σπάν-ω (σπά-ω). πιάν-ω (πιά-ω, πιά-ζ ω δωρ. καὶ πιέζω Ἰωνατ.), οὗτινος οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ σήμερον σημασίας (συλλαμβάνειν, ἅπτεσθαι καὶ τ. ὁμ.) ἁπαντῶσιν ἤδη παρὰ Θεοκρ. Δ'. 33 τηνεῖ καὶ τὸν ταῦρον ἀπ' ὤρεος ἄγε *πιάζας*. ἔπειτα ἐν τῇ μεταφρ. τῶν Ο'. π. χ. Σειρὰχ ΚΓ'. 21. Ἁσμάτι ᾄσμάτ. Β'. 15. τῇ Κ. Δ. Πράξ. τ. Ἀποστ. Γ'. 7. Εὐαγγ. Ἰωαννι,

Digitized by Google

ΚΑ. 3. Ἀποκαλ. ΙΘ΄. 20 κ. ἀλλ. ἐν δὲ τῷ περὶ Τραπεζοῦντα Πόντῳ καὶ πάντων σχεδὸν τῶν εἰς αω καὶ εω τύποι τινὲς τοὐλάχιστον ἐπενθέσει τοῦ ρ σχηματίζονται, π. χ. ἐπέτα-ν-ε ἀντὶ ἐπέτα-ε, ἐφίλε-ν-ε ἀντὶ ἐφίλεε κτλ. Πρβλ. Οἰκον. περὶ προφορ. σλ. 766. Ἔπειτα τὰ εἰς ερ, ὡς δέν-ω (δέω) ἢ ὀρθότερον γραφόμενον δήρω (η προφέρ. ε), σβέν-ω ἢ σβήν-ω (σβε). πρβλ. τὸ ἀρχαῖον σβέ-ννυ-μι, ἔνθα τὸ διπλοῦν ρρ ἂν μὴ ἔχῃ ἄλλην ἀρχήν, συντείνει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος ἀπέναντι τῆς μακρᾶς καταλήξεως ρυ-μι. ψέν-ω ἢ ψήν-ω (ῥ. ἑ) ψε. ἔψω' ἔπειτα τὸ ἀφ-ί-ν-ω (ῥ. ἰ ἀντὶ ἰε;) ἢ μᾶλλον ἀφ-ή-ν-ω (ῥ. ε ὅθεν καὶ οἱ ἀρχαῖοι τύποι ἴ-η-μι, ἤ-σω, ἔ-η-κα κλ.). κατὰ τὰ ἀρχαιότερα ὁμηρικὰ δύν-ω, ἰθύν-ω κ.τ.τ. τὰ παρώνυμα μεγαλύ-ν-ω (καθομιλ. μεγαλώ-ν-ω), πλατύ-ν-ω, μολύ-ν ω κ.τ.τ. καὶ τὸ μεταγενέστερον χύ-ν-ω (ῥ. χυ ἐξ ἧς ὕστερον ἔγεινε χευ, χεF, καὶ ἀποβολῇ τοῦ F χε, ὅθεν ὁ ἀρχαῖος ἐνεστὼς χέ-ω ὅ ἐ. χέF-ω), οὗ ὁ ἀόριστος, ἐὰν ἐξωσθῇ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοφανείου χωρίου (Ὄρν. 210): χῦσον δὲ νόμους ἱερῶν ὕμνων: ὡς ἤδη ἔγεινε, διὰ τῆς παρὰ Σουΐδᾳ γραφῆς λῦσον δὲ κτλ. ἀπὸ τοῦ οὐκ ὀλίγον ὑπόπτου καὶ ἐξονυχιζομένου χωρίου τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀπομνημ. Δ΄. 3, 8 διαχῦσαι) καὶ ἀπὸ τοῦ Ἱπποκρατείου (περὶ γυναικείων Α. 89. 784. ε. ἀποχύσας) εὑρίσκεται ὅμως παρὰ συγγραφεῦσι τῶν πρώτων μ. Χρ. αἰώνων π. χ. ἐν Γεωπονικοῖς (ἐπιτομῇ, ὡς γνωστὸν ἐκ συγγραμμάτων τοῦ 6΄. γ΄. καὶ δ΄. αἰῶνος). Ζ΄. 8. 479 διαχύσει, παρ' Εὐμαθίῳ (δ΄. αἰῶνι) καθ' Ἑσμίνην καὶ Ἑσμινίαν Β΄. σλ. 44. ἐκχῦσαι, τ. σχολιαστῇ τοῦ Λουκιανοῦ Συμποσ. 33 ἐπέχυσεν. τοῖς ἀρχ. μηχανικοῖς 186 ὁ μελ. ἐγχύσομεν, τῷ μεταφρ. τ. Ἰλιάδος Γ, 10 προσέχυσε, Τρυφιοδ. 205. ὁ δ' ἐνεστὼς παρ' Ἰωσήπῳ Ἰουδ. Ἀρχ. ις΄. 4 ὑποσυγχυνόμενος, Λουκιαν. εἰκον. 29 ἐγχυνόμενον, εἰ καὶ ἐν ἑτέρῳ Λουκιανείῳ τῷ ψευδολογιστῇ (29 ἐκχύνειν) ψέγεται, παρ' Ἑρμῇ Στοβαίου Φυσ. ἐκλογ. Α. 52 ἐπιχύνειν παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ ἐν τῇ Biblioth. Matrit. p. 455 χύρονται, παρ' Ἀπολλων. π. ἀντωνυμ. σ. 132 συγχύνεσθαι, περὶ ἐπιρρ. σλ. 616 διασυγχυρούσης. Τοιαῦτα παραδείγματα ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας δημώδους ἀπὸ τοῦ Ἰ. αἰῶνος εἶνε· ἐκ τοῦ ἐπυλλίου (Ζαμπ.) στ. 26 δέρουν. 70 στήρει. Β. Χ. ἐχύρασιν. χύρει. δέρουσι. πιάρει, ὑπαγαίρω (πολλάκις). Σ. Σ. ἀφίρει. ἐψήρουν. σταίρουσι. χάρω (πολλ.). Τελευταῖον κατὰ τὸ αἰολικὸν (Ἀλκ. ἐν τοῖς ἀνωτ.) πώρω καὶ τὰ κοινότερα ζώ-ννυ-μι, ῥώ-ννυ-μι, χώ-ννυ-μι κ.τ.τ. τὰ δών-ω (δο, δίδωμι), ὅπερ καὶ δίδω καὶ δίρω (ἤδη ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλ. ἐπυλλίῳ στ. 45) κατὰ διάλεκτον λέγεται, ζών-ω, χών-ω, στρών-ω (στρώ-ννυ-μι) καὶ πάντα τὰ ἀρχαῖα εἰ; οω παρώνυμα, ἐπενθέσει τοῦ ρ μετασχηματιζόμενα, ὡς χρυσώ-ν-ω

Digitized by Google

(χρυσό-ω), στυλώ-ν ω (στυλό-ω), φανερώ ν-ω (φανερό-ω), ἐμβαλώνω (ἐμβαλόω, 6 προφ. ὡς b), σκαρώνω (σκαρό ω, ἐκ τινος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας οὐ φερομένου *σκάρος*, ὅθεν σκάριφος, σκαριφάομαι καὶ σκαριφεύω), μουτζαλώνω (= μυσαρόω), ἐκ τοῦ μουτζαλὸς = μυσαρός (τζ ἐκ τοῦ σ, ὡς καὶ ἐν τῷ τζεκούρι ἐκ τοῦ *secu-ris* — λ ἐκ τοῦ ρ, ὡς ἐν τοῖς ἤλθε ἀντὶ ἦρθε (ῥ. ἐρ πρβλ. τὰ ἀνωτέρω περὶ τούτου εἰρημένα) καὶ λύχνος ἀντὶ ῥύχνος (ἀρχ. ῥ. ruk σκρ. rùk'), ἄπερ ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν Χίῳ λέγονται μετὰ τοῦ ρ, κλάζω — κράζω κτλ.) καὶ ὄχι, ὡς ὁ Κοραῆς εἰς Ἱσοκρ. σλ. 299 ἐξέλαβεν, ἐκ τοῦ *μέσος* καὶ *ἀλύω* σύνθετον. Ἡ δ' ἀναλογία τῶν ἀρχ. *πώνω, χώ-νυ-μι*, ῥώ-νυ-μι καὶ τῶν ὁμοίων μᾶς διδάσκει, πάντα ταῦτα μετὰ παραλήγοντος ω νὰ γράφωμεν καὶ ὄχι, ὡς ὁ Κοραῆς πάλιν (Ἀτακτ. Ἀ. 137) ἐδόξαζε, διὰ τοῦ ο (όνω). Τῶν εἰς *ώνω* τεκμήρια ἀρχαιότερα, ἐκτὸς τῶν προαναφερθεισῶν ἀρχαιοτάτων πώνω, ζώννυμι. κ.τ.τ., ἔχομεν ἤδη ἐκ τοῦ Θ'. μ. Χρ. αἰῶνος, οἷα *δώνω* (Θεοφαν. Χρον.), *ἐλευθερώνω* (Συμ. Μαγίστρ. σλ. 639, 8 « οὐκ ἐλευθερώνω οὐδένα τούτων »), *φιβλώνουσι* (fibulis connectunt. Κωνσταντ. Πορφυρ. 208, 12). Οὕτως ἐσχηματίζοντο πιθανώτατα τότε καὶ οἱ ἐνεστῶτες τῶν: τελειωθέντες (Θεοφ. Χρον. 37, 1), *φαλσώσας* τὴν τοῦ Χοσρόου ἐπιστολὴν (αὐτ. 497, 19) καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν *φασκιώσας* (αὐτ. 613, 5) *σιδηρωμένος* (241, 18), *καστελλωμένα* (459, 20), *ἁρματωμένος* (668, 13), *ἀλογωθέντες* οἱ ἄνθρωποι (= ἀποκτηνωθέντες; Θεοφ. συνεχ. 4, 10), *συμφιλιωθῆναι* (αὐτ. 393, 6 κ. ἀλλ.), *ἀνακομβώσας* αὐτῆς τοὺς χιτῶνας (β. Αἰσώπου ed. Westermann σλ. 36, 23 πρβλ. τὸ σημερινὸν ἀνασκουμβώνω 6 προφερ. b), *κενώσαντος* (ξδεσμα, δηλ. μεταγγίσαντος, καθὼς καὶ τώρα. αὐτ. 23, 31) κ. ἄλλα. Ἄλλα δὲ τούτου τοῦ τύπου παραδείγματα ἐκ τοῦ Ἰ. αἰῶνος καὶ κατωτέρω εἶνε τὰ ἑξῆς ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελλίῳ ἐπυλλίου στ. 28 *κομβώνουν*. 50 *ζώνομαι· ὁμώνω*. 69 *σηκώνει* — ἐκ τοῦ Α. Κ. *δικαιώνεσαι. ζημιώνουν. κρεμαλώνει. κομπώνει.* κτλ. Ἐκ τοῦ Βελισσ. *πληρώνω. τελειώνει, σκοτώνει. βουλλώνουσι. βουλλώνουν.* ἐκ τοῦ Β. Χ. *σηκώνουνται* καὶ *λέγουν τον, σηκώνεται, πυδένεται, ζώνεται* τὸ σπαθίν του. *ἁπλώνει*, παίρνει τὸ βεργίν. κτλ. ἐκ τοῦ Θ. Ρ. *μαλώνει. ἁπλώνει, σώνει, καμαρώνει.* ἐκ τοῦ Σ. Σ. *σώνει, μαζώνουνται. ὑψώνουν. ἀνακατώνουνται· πλειδώνουν. συμώνει* κτλ. Καὶ ἐν τούτοις μὲν τὸ ν πρασηρτήθη εἰς φώνῆεν, ἐν δ' ἄλλοις εὕρηται καὶ εἰς σύμφωνον πρασηρτημένον, οἷα ἀρχαιότερα μὲν τά: *κάμ-ν-ω* (ῥ. καμ), ἐν τῇ δημώδει λεγόμενον καὶ *κάνω*, *τέμ-ν-ω* (ῥ. τεμ, ταμ) καὶ *δάκ ν-ω* (ῥ. δακ σκρ. μας), πλειότερα

Digitized by Google

δὲ τὰ νεώτερα, ὡς ἁρπάχ-ν-ω (ῥ. ἁρπαγ), βουτήχ ν-ω (καὶ βουτήχτω, ἐκ τοῦ βουτάω = βυθάω, βυθίζω. βουτάγω), διώχ-ν-ω (διώκω), δείχνω (δείκ-νυ-μι, δεικ), ῥήχνω (ῥηγ, ῥαγ. ῥήγ νυ-μι), μπήχ-ν-ω (= ἐμ-πήγ-νυ μι, ἀμπώχ-ν-ω (= ἀμπ-ωθ-ν-ω ἐκ τῆς προθ. ἀπὸ, ἀπ καὶ ἐρρινοφθογγισμένον ἀ-μ-π πιθανώτερον (ἢ ἐκ τῆς ἀμπ = ἀμφ(ι) καὶ ὤθω = ὠθέω, κατ' ἐναλλαγὴν τῶν δασέων θ καὶ χ. ὡς ὄρνιχος καὶ ὄρνιθος κ. ἄλλα), ἀνθ' οὗ κατὰ διάλεκτον καὶ *στρώχ-ν-ω* λέγεται, πιθανῶς ἐκ τοῦ προ-ώθ-ω, ἔπειτα πρώθω, πρώχ-ν-ω καὶ τέλος σπρώχνω κατὰ τὰ σμικρὸς — μικρός, σμίγω — μίγω, στέγω — τέγος καὶ τὰ ὅμοια. — Ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα, ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἄρ-ν-υ-μαι ἢ ἄρ-νυ μαι, μάρ-ν-α μαι ἢ μάρνα-μαι (περὶ ὧν ἰδίως κατωτέρω), φερ-ν-ὴ κ. εἴτι ἄλλο τοιοῦτον, οἷον καὶ τὸ Ἀριστοτ. Προβλ. ί. 18. πτάρ-ν-οισθε, ἀφορμὴν λαβοῦσα, προσήρτησε τὸ *ν* καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ ὑγρόληκτα, οἷα τά: γύρ-ν-ω ἢ γέρ-ν-ω (ἀντὶ τοῦ γύρ-ω ὅθεν καὶ γῦρ-ος, γυρ-ίζω), δέρ-ν-ω (δέρ-ω, αἰολ. δέρρω). παίρ-ν-ω (ἐπ-αίρ-ω), σπέρ ν-ω (αἰολ. σπέρρω, σπερ—σπαρ), σύρ-ν-ω (σύρ-ω), σαίρ-ν-ω (σαίρ-ω, σαρ), φέρ-νω (φέρ-ω), φθέρ-ν-ω (φθέρρω αἰολ. φθείρω, φθερ—φθορ), φύρ-ν-ω. στέλ-ν-ω (στέλλω), ψέλ-ν-ω (ψάλλω) καὶ εἴτι ἄλλο. Τούτων δὲ παραδείγματα ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας δημώδους γλώσσης ἀπὸ τοῦ ί. αἰῶνος καὶ κατωτέρω εἶνε: ἐκ τοῦ ἐπυλλ. (Ζαμπ.) στ. 50 *γύρνω* (= γύρω). Α. Κ. *δείχνουσι, δείχνει.* — Β. Χ. *ἔφερνε. νὰ σύρνῃ. δείχνουν. παίρνει. παῖρναν* (= ἔπαιρναν). *ἐγέρνεται.* — Βελισσ. *φέρνουν. παίρνει* κτλ. ἐκ τοῦ Θ. Ρ. *παίρνουν. διαγέρνουν. σύρνει, περνᾷ. δέρνεται.* ἐκ τοῦ Σ. Σ. *δείχνει, διαγέρνουσιν, σύρνει. ἔφερνε,* ἐξέρνουν (= ἐξέρων). *ἐγέρνουμου(ν). περνᾶτε. δέρνει* κτλ.

Ὅμοια τούτοις εἶνε τὰ λατινικὰ cerno, sperno, sterno κτλ. Ὀνόματα δὲ τούτοις ἀνάλογα εἶνε: λάχ-ν-η (ῥ. λαγ πρβλ. τὸ λατιν. læna ἀντὶ τοῦ lag-n-a), λύχ-ν-ος (ῥ. λυκ λατ. luc-is σκρ. rûk) πάχ-ν-η (παγ, πάγ-ος), τέκ-ν-ον καὶ τέχ-ν-η (ῥ. τεκ—τέκ-των, τεύχω), ἴχ-ν-η (ἐκ, νέον διὰ τοῦ κ παρηγμένον θέμα ἐκ τῆς ῥ. *ι* τοῦ εἶ-μι), ὄμπ-ν-η (ὄμπη), σμύρ-ν α (μύρρα), σισύρ ν-α (σισύρ α), φερ-ν-ή (φέρ-ω), ὄρ-ν-ις (ὄρ-ω), στέρ-ν-ον (στερ—στερ-ρ-όν, στερ-ε-ὸς (ὁμωδ. στερ-ι-ὸς) καὶ στε-ῖ-ρ-ος), πλήμ-ν-η (πλήμ-η), πρύμ-ν-η (δημοτ. πρόμ-η λεγομ.), τόρ-ν-ος (τορ-τερ) κτλ. ἀνάλογα καὶ τὰ νώνυμ-ν-ος, ἀτέραμ-ν-ος, ἀ-πάλαμ-ν ος, δίδυμ-ν-ος, πολύδαμ-ν-α (πρβλ. Πολυδάμας). κτλ. Ἄλλην δ' ἀρχὴν ἔχουσι τὰ στρω-μνή, ποί-μνη, στά-μνος, σκύ-μνος κ.τ.ὅμ. γενόμενα ἐξ ἀρχαιοτάτων μετοχῶν στρω-μένη, ποι-μένη πρβλ. ποι-μήν (γεν. ποιμένος), στά-μενος (= ἱστάμενος), σκύ-μενος (ἐκ τοῦ σκύ-ω,

Digitized by Google

σκύ-ζ-ω δ ἐ. καθομιλουμ. σκυ-ζ ω, κράζω)· ὅθεν καὶ τὸ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ σκύ-λλ-ος = κύων καὶ τὰ ἀρχαιότερα Σκύ-λλ-α καὶ σκύ-λαξ.

Σημ. Ἡ ἐν τοῖς καθομιλουμ. ἁρπάχ-ν ω, δείχ-ν-ω, ῥήχ-ν-ω κ.τ.ὅμ. ἀντὶ τῶν ἁρπάγ-ν-ω δείκ-ν ω, ῥήγ-ν-ω κτλ. δάσυνσις εἶνε ἀνάλογος τῇ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις πάχ-ν-η, τέχ-ν-η καὶ τοῖς ὁμ. ἀντὶ τῶν πάγ-ν-η, τέκ-ν-η κτλ. 2) τὸ ν προσαρτᾶται ταῖς ῥίζαις μεθ' ἑνὸς τῶν τριῶν φωνηέντων α, ε, υ, τοῦ μὲν α ἡγουμένου ἢ ἑπομένου, τῶν δὲ λοιπῶν μόνον ἑπομένων· καὶ

Μεθ' ἑπομένων μὲν τῶν φωνηέντων ἐν τοῖς: δαμ-νά-ω καὶ δάμ-νη-μι (δαμ, δαμ-ά-ω, δαμάζω), κρεμ-ν-ά-ω καὶ κρημ-νά-ω (νεωτέροις τύποις ἀντὶ τοῦ κρεμ-άννυ-μι), κιρ-νά-ω καὶ (καθὼς τώρα λέγεται) κερ-νά-ω (κεράννυμι, κερ-ά-ω), πιλ-νά-ω καὶ πίλ-να-μαι (πελ-ά-ω), πιτ νά ω, πίτ-νη μι (= πετ-άννυ-μι, πετα—πετ), περ-νά ω (καθομιλ.) καὶ πέρ-νη-μι (περ-ά ω), κυκα-νά ω (κυκά-ω), κερχ-νά-ω (κέρχω), σ)κίδ-να-μαι (κεδάω, σκεδάζω), ὀριγ νά-ομαι (ὀρέγ νυ μι, ὀρέγ-σμαι) κτλ. καὶ τὰ καθομιλούμενα γερ-νά-ω ἢ γηρ-νά-ω (η προφ. ε, γηρά-ω, γηράσκω), γυρ νά ω (γύρ-ω, γυρεύω, στρέφω, —ομαι), σπαρ-νά-ω (ταράσσομαι, κινοῦμαι, πιθαν. ἐκ τοῦ *σπαρ*, ὅθεν καὶ τὸ *σπαίρω*). Τοιοῦτον φαίνεται καὶ τὸ κυβερ-νά-ω ἐκ τοῦ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ καὶ τῇ λατιν. διατηρηθέντος ὀνόματ. κουβέρνον, **gŭbernum**. Τοιαῦτα καὶ τὰ καθομιλούμενα κουβκλ-νά-ω (κουβκλάω περὶ οὗ Κορ. εἰς Ἰσοκρ. σελ. 62 καὶ Ἀτακτ. Ἀ. σλ. 200), κολ-νά-ω (= κολλάω), ἀπολ-νά-ω (= ἀπολύω), σφαλ νά-ω (σφαλά-ω, σφαλίζω ἀντὶ τῶν ἀσφαλάω, ἀσφαλίζω ἐκ τοῦ ἀσφαλὴς πρβλ. τὸ τῆς Κ. Δ. ἀσφαλίσατε τὸν τάφον) κτλ. Ἄλλα ἀρχαιότερα παραδείγματα παρετέθησαν ἤδη ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ 1). ἱκ-νέ-ομαι (ῥ. ἱκ, ἱκ-όμην), ὑπισχ-νέ-ομαι (ἰσχ. ἐχ. πάλαι *σεχ*), κυ-νέ-ω (κυ, ἔ κυ-σα), βυ νέ ω (βύω), οἰχ νέ ω (οἴχ ομαι), ἐνδυ-νέ ω (Ἡροδότου) = ἐνδύ-ω, πι νέ-ομαι (Ἱπποκρ. ἀντὶ πίνω), πιτ-νέ ω καὶ πίτνω (ἐξ οὗ ὁ παρῳχημέν. ἔπιτνον, ῥ. πετ, ὅθεν καὶ πί-π(ε)τω) καὶ εἴτι ἄλλο. — δείκ νυ-μι, σβέ-ννυ-μι, ζεύγ-νυ-μι, ζώ ννυ-μι, στρώ-ννυ-μι, στόρ-νυ-μι καὶ στορέ-ννυ μι, κερά-ννυ-μι, πετά ννυ μι, ὀρέγ-νυ-μι, σκεδά-ννυ-μι, συγ(καθ) είργ νυ μι, σω-νύ-ω (= σώζω πρβλ. τὸ καθομ. σώνω), ῥώ-ννυ-μι, χώ-ννυ-μι (καθομιλ. χώ-νω), τά-νυ-μαι (τα, τάσις), ὅθεν καὶ τὸ νεώτερον *ταγύω*, ὄρ-νυ-μι, ὄλλυ-μι ἐκ τοῦ ὄλ-νυ-μι (κατ' ἐξομοίωσιν) ὄμ-νυ-μι, ἀποκτί-ννυ-μι, ἐλι ννύ-ω, ἐρι-ννύ-ω, ψαί-νυ μι κτλ. κτλ.

Τὸ διπλοῦν *ννν* τῶν σβέ-ννυ-μι, ζώ-ννυ-μι, ῥώ-ννυ-μι, κτί-ννυ-μι,

Digitized by Google

κατά-ννυ-μι, χώ-ννυ-μι κ.τ. ὁμοίων προῆλθεν, ὡς φαίνεται, ἔν τισι μὲν κατ' ἐξομοίωσιν πρὸς τὸ ἑπόμενον θεματοποιδν ν ἑνὸς προηγουμένου ... Οὕτω π. χ. τὸ σβέ-ννυ-μι ἐκ τοῦ σβέσ-νυ μι (πρβλ. ἄ-σβεσ-τος), τὸ ζέ-ννυ-μι ἐκ τοῦ ζέσ-νυ-μι (πρβλ. τὸ ζεσ-τός), τὸ ζώ-ννυ-μι ἐκ τοῦ ζώσ νυ-μι (πρβλ. τὸ ζωσ τός, ζωσ-τήρ), τὸ ῥώ-ννυ-μι ἐκ τοῦ ῥώσ-νυ-μι (πρβλ. εὔ-ρωσ-τος, ἐρ-ρώσ-θην), τὸ πετά-ννυ-μι ἐκ τοῦ πετάσ-νυ-μι (πρβλ. ἐπετάσ-θην, πετασ-τός), τὸ χ... ...μι ἐκ τοῦ χώσ-νυ-μι (πρβλ. τὰ κέ-χωσ μαι, χωσ-τὸς) καὶ τὸ ἔννυμι ...τερον ἐκ τοῦ ἕσ-νυ-μι (ῥ. ἑσ, Fεσ, ἑσ-θής, ves-tis) κτλ. Πόθεν δ' ἐν τούτοις προῆλθε τὸ σ τοῦτο, ἂν εἶνε ἀνέκαθεν συστατικὸν μέρος τῆς ῥίζης, ἢ μεταγενέστερον ἐπίθεμα, τοῦτο θὰ διασαφήσῃ ἴσως ἡ συγκριτικὴ γραμματική. Ἡ δὲ τοιαύτη ἐξομοίωσις τοῦ σ πρὸς ἑπόμενον μ ἢ ν, καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφαινομένη, ἦτον ἰδία τῶν ἐν Ἀσίᾳ Αἰολέων (πρβλ. Ahrens de dial. æol. p. 49 καὶ τὰς αὐτόθι μαρτυρίας τῶν τε σωζομένων μνημείων καὶ τῶν γραμματικῶν). Οὕτω π. χ. οἱ Αἰολεῖς χρίμμα, ἔμμεναι, φάεννος, ὄρεννος κ.τ.ὅμ. ἔλεγαν ἀντὶ τῶν χρίσ-μα, ἔ μεναι (ἀρχ. ἔσ-μεναι ὅ ἐ. εἶναι), φαεινός (κοιν. ἀρχ. φαεσ-νὸς ἐκ τοῦ φάος. ῥ. φάες), ὀρεινὸς (ὀρεσ-νὸς) κτλ. Ἐν ἄλλοις δέ τισιν, οἷα τὰ κτί-ννυ-μι, τί-ννυ-μι, στρώ-ννυ-μι, τρώ-ννυ-μι καὶ τὰ τοιαῦτα, φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον ν εἶνε καθαρῶς εὐφωνικόν, τι ἔ. χρησιμεύει πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς βραχείας ῥίζης ἀπέναντι τῆς μακρᾶς καταλήξεως νυ-μι, εἰ μὴ προῆλθε καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ὁ διπλασιασμὸς οὗτος τοῦ ν ἐξ ἁπλῆς ἀναλογίας, ἣν πολλάκις ἀκολουθεῖ ἡ γλῶσσα ἄνευ ἰδίου τινὸς λόγου. Ὅτε δὲ τοῦ ἐπιθέματος νυ προηγεῖται δίφθογγος, τὸ ν δὲν διπλασιάζεται, οὔσης τῆς ῥίζης οἴκοθεν μακρᾶς, ὡς ἐν τοῖς δαί-νυ-μι, ψαί νυ-μι, καί-νυ-μι (Ἐ. Μ. 126, 42). Ἀλλὰ παράδοξος εἶνε ἔνθεν μὲν ἡ διπλῆ ἔκτασις τῶν ζώ-ννυ-μι, ῥώ-ννυ-μι, στρώ-ννυ-μι, σω-ννύ-ω, χώ-ννυ-μι κ.τ.ὅμ., ἅτινα οὕτως ἐγράφοντο καὶ ἔπρεπε νὰ γράφωνται κατὰ ῥητὴν τῶν γραμματικῶν παραγγελίαν (πρβλ. Ἐτυμ. Μεγ. σλ. 251, 23. 504, 29), ἂν καὶ ὁ Εὐστάθιος (790, 59) ἐν τοῖς γνωστοῖς αὐτῷ χειρογράφοις καὶ δι' ἁπλοῦ γεγραμμένα, ζω-νύ-ω, χω-νύ-ω κτλ τὰ εὗρεν· ἔνθεν δ' ἡ παρὰ τὴν προειρημένην ἀναλογίαν τραχύτης τῶν: τα-νύ-ω, στα-νύ-ω, γά νυ-μαι, κί-νυ-μαι καὶ εἴτι ἄλλο. Τὰ τελευταῖα ἔχουσιν οὕτως ἢ διότι τὸ βάρος τοῦ α καθ' ἑαυτὸ καὶ τὸ μῆκος τοῦ ι (κ'νυμαι -υ-) ἦσαν ἱκανὰ νὰ τηρήσωσι τὴν μεταξὺ τῆς ῥίζης καὶ τοῦ ἐπιθέματος ὅλου ἰσορροπίαν, ἢ ἅπαντα προῆλθαν ἐξ ἀπειργασμένων ἤδη ἐρρίνων θεμάτων ἐπιθέσει μόνου τοῦ υ, οἷα τά: ταν (ἀρχαιοτέρα τοῦ τεν ὅθεν τὸ τε-ί-ν-ω, τεν-ῶ, τὸ λατιν. ten-u-is), σταν (ὅθεν καὶ τὸ καθομιλ. στα-ί-ν-ω), γαν (ὅθεν καὶ γάν-

Digitized by Google

ος) καὶ *κιν* (ὅθεν καὶ τὸ κινῶ κίνησις, ἴσως δὲ καί τι κιν-ή, ὅθεν τὸ κιν-έ-ω).

Ἂν τὰ τελευταῖον εἰρημένα ἔχωνταί τινος ἀληθείας, τότε δυνατὸν εἰπεῖν, ὅτι καὶ πάντα τὰ εἰς *νη-μι*, *να-μαι*, *νυ-μι* καὶ *νε-ω* πρέπει νὰ χωρισθῶσιν ἄλλως ἢ ὡς πρότερον ἔγεινε, π. χ. δάμν-η-μι, δάμν-α-μαι, κίρν-α-μι, μάρν-α-μαι, δείκν-υ-μι, ῥήγν-υ-μι, ζώνν-υ-μι, σβένν-υ-μι, κιν-έ-ω, κυν-έ-ω, ἐνδυν-έ-ω κτλ. τ. ἔ. πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν οὐδὲν διαφέροντα τῶν ἐ φάν-ην, ἐ-μάν-ην, μᾶν-ις, φανός, φθίν-ω, κρίν-ω, κρίν-ο-μεν, πλύν ο-μεν κ.τ.τ. εἰ μὴ κατὰ τὸ φωνῆεν τὸ μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων, τὸ *συνδετικὸν* λεγόμενον φωνῆεν, ὅπερ ἐν τούτοις μὲν ποικίλλεται κατὰ τὰ πρόσωπα, ὡς κρίν-ω(μι), κρίν-ε-ις, κρίν-ο-μεν, κρίν-ε-τε κτλ. ἐν ἐκείνοις δὲ τὸ αὐτὸ πάντοτε καὶ πανταχοῦ μένει α ἢ η, ε καὶ υ, ὡς: πέρ-ν-η-μι, πέρν-η-ς, πέρν-α-μεν, πέρν-α-τε, κρέμν-α-μεν, κρέμν-α-τε κτλ. δείκν-υ-μι, δείκν-υ-ς, δείκν-υ-σι, δείκν-υ-μεν κτλ. Ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη προῆλθε φαίνεται, ὡς ἑξῆς. Κατ' ἀρχὰς πάντα τὰ ῥήματα τῆς ἑλληνικῆς, ὡς μέχρι τέλους τὰ τῆς σανσκρίτης, ἔληγαν εἰς *μι*· ἡ κατάληξις αὕτη συνεδένετο μετὰ τοῦ εἰς σύμφωνον λήγοντος θέματος ἢ ῥίζης δι' ἑνὸς τῶν τριῶν πρωτογενῶν φωνηέντων α, ι, υ, καθὼς ἑκάστοτε ἡ χρεία τὸ ἐκάλει, ὡς πίτν-η-μι (η = ᾱ), πίτν-α-μεν, ζεύγν-υ-μι, **scrib-i-mus, vol-u-mus** κτλ. ὕστερον ἐκ τοῦ *α* ἀναπτυχθέντα τὰ δευτερογενῆ φωνήεντα *ο* καὶ *ε* κατέλαβαν καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ, τὸν τόπον τῶν πρωτογενῶν, ὡς λέγ-ο-μεν, λέγ-ε-τε κτλ. Τὰ δὲ πρωτογενῆ τότε, ὅπου ἀκόμη διετηροῦντο, ἐπισκοτισθείσης κατ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς καὶ πρώτης σημασίας των, συνεκολλήθησαν μὲ τὰ θέματα, ὡς μέρη τούτων ἀναπόσπαστα, ὥστε ὕστερον καὶ ἀλλοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος χρεία ἀνεφύη, ὡς ἐν τοῖς: τανύ-ο-μεν, δεικνύ-ε-τε, ἐ-δείκνυ-ο-ν, κρεμά-ο-μαι (ἐκ τοῦ ἀρχ. κρέμ-α-μαι), κιρνά-ω, κιρνά-ο-μεν (ἐκ τοῦ ἀρχ. κίρν-η-μι, κίρν-α-μεν) κ.τ.λ. Ὅτι δὲ τὸ πάλαι συνδετικὰ φωνήεντα ἦσαν τὰ πρωτογενῆ α, ι, υ, μαρτυρεῖται ὄχι μόνον ὑπὸ συγγενῶν γλωσσῶν, ὡς τῆς σανσκρίτης ἀντὶ τῶν ἑλληνικῶν π. χ. ἔχ-ο-μες, ἔχ-ε-τε, ἔχ-ο-ντι, **vah-a-mas, vah-a-tha, vah-a-nti** λεγούσης, ἀντὶ δὲ τοῦ πέρν-α μες **krin-i-mus** ἀντὶ τοῦ πέρν-η-μι **krin-â-mi**, καὶ τῆς λατινικῆς, διασωζούσης ἀκόμη ἱκανὰ λείψανα τῶν συνδετικῶν **i** καὶ **u, scrib-i-mus, scrib-i-tis, scrib-u-ntur, dic-u-ntur, vol-u-mus, pos-s-u-m, pos-s-u-mus.** (**pot-s-u-m, pot-s-u-mus. sumus = es-u-mus.** ἐσ-μὲν) κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων αὐτῆς τῆς ἑλληνικῆς τεκμηρίων, οἷα 1) ἄγ-α-μαι, ἔρ-α-μαι,

Digitized by Google

πέτ-α-μαι, κρέμ-ά-μαι, πρί-α-μαι κ.τ.τ. 2) αἱ καθομιλούμεναι μετοχαὶ γεν-ά-μενος, δεχ-ά-μενος (καταδεχ-ά-μενος κ. ἄλλαι· πολύτιμα λείψανα τῆς γεραρᾶς ἀρχαιότητος!) 3) τὰ ἄγρ-υ-μι (ἀγρ = αjρ = αἰρ — αἴρω, αἱρέω) παργιν-υ-μένως (Βοιωτ. ἐπιγρ. ὑπὸ Böckh ἐν τῷ Monats bericht d: Königl. Akad. der Wissenschaften zu Berlin 16 Nov. 1857) = παργιν-ο μένους. 4) αἱ καθομιλούμεναι μετοχαὶ χαρούμενος (ου = υ), γελαζ-ού-μενος, πετ-ού-μενος κλ. ἔπειτα οἱ θεσσαλικοὶ τύποι γράφ-ου, γράφ-ου-με(ν), λέγ-ου-μαι, ἔρχ-ου-μαι κ.λ. καὶ οἱ κοινότεροι λεγ-ού-μασθε, καθ-ού-μασθε, ἐρχ-ού-σασθε ἀντὶ τῶν ἀττικωτέρων γράφ-ω, γράφ-ο-μεν, λέγ-ο-μαι, λεγ-ό-μεθα, καθ-ό-μεθα (καθ-ήμεθα), ἤρχ-ε-σθε κλ. 5) τὰ μαχε-ού μενος (= μαχε-ό-μενος) Ὀδ. Α, 403. Ω, 113. ῥε-ού μενοι Ἡροδ. Ζ΄. 140. ς. 9 τοῦ χρησμοῦ, αὐξ-ού-μενον (= αὐξόμενον) ἐν ἐμμέτρῳ μεγαρικῇ ἐπιγραφῇ (C. I. 1066. I. στ. 3, περὶ οὗ ὁ Böckh αὐτόθι τάδε λέγει « αὐξούμενον barbarum est, haud dubium tamen verum. » Ἀλλ' ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν ἦνε ὄντως βάρβαρον· διότι ὁ Μεγαρεὺς ἐπιγραμματοποιὸς, καί περ ἐν ἑτέρᾳ διαλέκτῳ παρὰ τὴν δωρίζουσαν μεγαρικὴν ποιήσας, εἴτ' ἄκων παραχθεὶς εἴτ' ἐκ προθέσεως πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἰαμβικοῦ τριμέτρου « δόξαις δ' ἐν ἄστει μυριαις αὐξούμενον » μετεχειρίσθη τύπον μετοχικὸν πιθανῶς συνήθη τῇ μεγαρικῇ διαλέκτῳ, κατὰ τοὺς γείτονας Βοιωτοὺς αὐτὸν ὀρθογραφήσας αὐξσύμενον ἀντὶ αὐξύμενον (πρβλ. C. I. 1562—65 ἀσουλία = ἀσυλία, 1564 τούχαν = τύχην, 1569 σοὺν = σύν, σουγχώρεισι, σούγγραφος, ἀργουρίω = ἀργυρίω (—ου) κτλ). Διὰ τί δὲ οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ ὅπως δήποτε βοιωτίζοντες ἔγραφαν τότε (ἀπὸ τοῦ γ΄. π. Χρ. αἰῶνος, ὅτε δηλ. ἤρχισε νὰ μορφώνηται ἡ *κοινὴ*) ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου υ τὸ ου, ἤδη πρὸ πολλοῦ τὸ ἐξήγησεν ἄριστα ὁ Ahrens (de dial. æol. p. 194—200), τὴν μακρὰν αὐτοῦ περὶ τούτου θεωρίαν ὧδε συμπεραίνων « Igitur Bœoti olim scripserunt ū, postea, sono non mutato, mutarunt scripturam, quum ceteri græci signo servato aliam pronunti ationem tribuissent. » τ. ἔ. τὸ υ οἱ ἄλλοι ὡς u (γαλλ.) καὶ ι ἐπρόφεραν. Οὕτω λοιπὸν τὸ *αὐξούμενον* μόνον τῇ γραφῇ, ὄχι τῇ προφορᾷ τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος (ου) διαφέρει τοῦ *παργενύμενος* (υ = ου), ἔνθα οὐδένα βαρβαρισμὸν ἀνευρίσκει ὁ Böckh, ἀλλ' « ein verbum in *μι* : γίνυμαι, womit zunächst, τίνυμαι, κτίνυμι vergleichbar ist. » Ἐν δὲ τῷ εὐθὺς μετ' ὀλίγον (τ. αὐτ. ἐπιγρ. στ. 11—12) ἐρχομένῳ *παργενύωνθη* (παργινύωνται, παραγίνωνται) ἀναγνωρίζει ἀνάλογον τῆς ὑποτακτικῆς δεικνύωνται.

Ἡγουμένου δὲ τοῦ α, ὡς *αr* ἐν τοῖς βλας-άν ω, λιμπ άν·ω, φυγγ-

Digitized by Google

άν-ω, μανθ-άν-ω κ.τ.ὅμ. Ταῦτα δύνανται εἰς δύο εἴδη νὰ διακριθῶσιν· εἰς μὲν τὸ ἕτερον ὑπάγονται, ὅσα τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν φύσει ἢ θέσει μακρὸν ἔχοντα, ἀμετάβλητον διατηροῦσι καὶ μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ ἐπιθέματος *αν*, οἷα τὰ αἰσθ-άν-ομαι (*αἰσθ*), ἁμαρ-τ-άν-ω (ἁμαρτ), αὐξ-άν-ω (αὐξ), βλαστ-άν ω (βλαστ), δαρθ-άν-ω (δαρθ), οἰδ-άν ω (οἰδ), ληθ-άν-ω, κραυγ-άν-ω, ὀλισθ-άν-ω καὶ τὸ μεταγενέστερον ὀπτ-άν ω καὶ ὀπτ-άν-ομαι (παρὰ τοῖς Ο΄. μεταφρασταῖς, τῷ Πολυβίῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν) κτλ. εἰς δὲ τὸ ἕτερον, ὅσα τὴν ῥιζικὴν συλλαβὴν βραχεῖαν ἔχοντα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας τῆς μεταξὺ τῆς ῥίζης καὶ τῆς ὅλης καταλήξεως, τῆς ἤδη διὰ τοῦ *αν* ἐξωγκωμένης, ἕτερον ἔρρινον (ν, μ, γ) παρενθέτουσι μεταξὺ τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ συμφώνου χαρακτῆρος καὶ οὕτως ἐξογκώνουσι τὴν ῥίζαν, οἷα τά: ἁ-ν-δ άν-ω (ἁδ σFαδ πρβλ. τὸ λατιν. suad-us), λα-ν-θ-άν-ω (λαθ), πυ-ν-θ-άν-ο-μαι (πυθ), χα-ν-δ-ά-ν-ω (χαδ), λι-μ-π-άν-ω (λιπ), λα μ β-άν ω (λαβ), θιγ-γ-άν-ω (θιγ), ἐρυ-γ-γ-άν-ω (ἐρυγ), φυ-γ γ-άν-ω (φυγ), λα-γ-χ-άν ω (λαχ), τυ-γ-χ-άν-ω (τυχ) κτλ. Ὄχι δὲ καὶ ἰ-γ-κάνω καὶ κι-γ-χάνω, ἀλλὰ ἱκ-άνω καὶ κιχ-άν-ω, ἂν καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἡ ῥιζικὴ συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα. κτλ.

Ἡ καθομιλουμένη ἐν τούτοις ἀντὶ τοῦ τύπου *αν*ω μεταχειρίζεται συνηθέστερον τὸν *αἰν*ω, ὅτε καὶ ἡ τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς ῥινοφθόγγισις ἐκλείπει, ὡς βλασταίνω, λαβαίνω, λαχαίνω (λαγχάνω), μαθαίνω, λαθαίνω καὶ λαθώνω (ἐκ τοῦ λάθος — λαθόω), τυχαίνω κλ. Τοῦ μετασχηματισμοῦ τούτου ἀφορμὰς παρέχει ἤδη ἡ ἀρχαιοτέρα γλῶσσα, ἐν ᾗ πρὸς τῷ ὀλισθάνω π. χ. φέρεται καὶ ὀλισθαίνω (ὅπερ ἀγνοῶ ἂν ὀρθῶς εἰς *ὀλισθάρω* μεταγράφεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐκδοτῶν παρ' Ἀριστοφάνῃ Ἱππ. 491· ἀσφαλέστερον δ' εὑρίσκεται παρὰ τῷ σχολιαστῇ αὐτοῦ εἰς Βατράχων στ. 3· ἔπειτα παρα Νείλῳ παραγγέλματ. 50 «ὀλισθαίνει καὶ σκελίζει τοὺς τρέχοντας κ. ἀλλαχοῦ). μετὰ τοῦ ἄλθω τὸ ἀλθαίνω καὶ ὄχι ἀλθάνω· ἴσχω ἰσχάνω καὶ ἰσχαίνω· κήδω, κηδαίνω (ὄχι κηδάνω), κάγκω καὶ καγκαίνω (ὄχι καγκάνω) κτλ. — Ταῦτα δὲ καὶ τὰ προειρημένα τῆς καθομιλουμένης ἐπλάσθησαν οὕτως ὄχι κατα βαρβαρικήν τινα ἐπιδρομήν, ἀλλὰ βεβαίως κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαιοτέρων βαίνω, φαίνω, μιαίνω, μαραίνω, σημαίνω κ.τ.τ. ἅπερ πάλιν ἔγειναν ἐξ ἀρχαιοτέρων καὶ ἁπλουστέρων θεμάτων *βαν*, *φαν*, *μιαν*, *μαραν*, *σημαν*. Πόσον δὲ συνήθης ἦτο καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ὡς ἐν τῇ νεωτέρᾳ, ἡ χρῆσις τοῦ τύπου *αἰν*ω, δείκνυσι πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ ἑξῆς, ὧν τινα μ' ἄλλα συνώνυμα ἢ ἰσοδύναμα παράλληλα βαίνουσιν: ὁρμαίνω — ὁρμάω, ὑφαίνω — ὑφάω (Ὀδ. Η, 105), ἀλαίνω (Αἰσχ. Ἀγ. 83

καὶ πολλάκις παρ' Εὐριπίδῃ) — ἁλάομαι, ἁμαθαίνω, ἀνιηταίνω, κραδαίνω — κραδάω, λυσσαίνω (Σοφ. Ἀντιγ. 633) — λυσσάω, οἰδαίνω — οἰδάω — οἰδέω, κηλαίνω (Ἡσυχ.) — κηλέω, κυρταίνω (Σουϊδ.) — κυρτόω, κυλλαίνω (Σοφ. Ἀποσπ. 649 Dind.) — κυλλόω (Γαλην. ΙΒ΄. σλ. 418). λορδαίνω (Ἱπποκρ.) — λορδόω (Ἀριστοφ. Ἐκκλησ. 10), σιμαίνω (Cram. Anecdota T. I. p. 138, 19) — σιμόω (Ἱπποκρ. σλ. 1164, ε). τρυφεραίνομαι — τρυφερεύομαι, ἀσθμαίνω — ἀσθμάζω, λιταίνω — λιτάζομαι, λεσχαίνω — λεσχάζω, κατασιγαίνω — κατασιγάζω, ὀργαίνω — ὀργίζω, ὀλισθαίνω — ὀλισθάζω κτλ. Πρβλ. καὶ τὰ νεώτερα δυσκολαίνω — δυσκολεύω, εὐκολαίνω — εὐκολύνω, παθαίνω — (ἀρχαιότερον πανθάνω) — πάσχω, ἀρτταίνω — ἀρτύνω (ἀρχ.), στραίνω καὶ στηνάω — (πρὸς τὸ ἀρχαιότερον) ἱστάνω κτλ. Τῶν διπλῶν τούτων τύπων τινὲς διαφέρουσι μᾶλλον ἢ ἧττον ἀλλήλων κατὰ τὴν σημασίαν, ὡς μυδάω — μυδαίνω, περάω — περαίνω, γλυκάζω — γλυκαίνω, περκάζω — περκαίνω, λιπάω — λιπάζω — λιπαίνω κτλ. Ἀφ' οὗ δ' ὁ τύπος *αιρω* ἐσχηματίσθη κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ *αρω* διά τινος παραγωγικοῦ ἐπιθέματος *ι-ω* (jo, jε, περὶ οὗ κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος), ὕστερον αὐτοτελὴς ἀποβὰς ἐχρησίμευσε πρὸς παραγωγὴν παρωνύμων ῥημάτων, οἷα π. χ. τὰ θαυμαίνω, ὀνομαίνω, ἀγριαίνω, χειμαίνω, ποιμαίνω κ.τ.τ. ἐκ τῶν θαῦμα, ὄνομα, ἄγριος, χειμών, ποιμήν, κτλ.

Τὰ θέματα *αὐξη* (πρβλ. τὸ ὄνομα αὔξη καὶ Αὐξώ), *βλάστη* (ὄν. βλάστη), *αἰσθη*, *ἁμαρτη*, *μαθη* (ὄν. μάθη), *λαθη* (ὄν. λάθα, λήθη), *τυχη* (ὄν. τύχη) κτλ. ἐξ ὧν γίνονται πολλοὶ χρονικοὶ καὶ ὀνομαστικοὶ τύποι π. χ. *αὔξη-σα*, *αὔξη-σις*, *βεβλάστη κα*, *βλάστη-μα*, *αἰσθή-σομαι*, *αἰσθη-τός*, *ἡμάρτη-κα*, *ἁμάρτη-μα*, *μαθή-σομαι*, *μαθη-τής*, *λάθη-σις*, *λαθη-τικός*, *τετύχη κα* κτλ. τὰ *φαν*, *ταν*, ὅθεν *ταν-ύ-ω*, *φθαν*, *γεν*, *μεν* καὶ *μαν*, *φεν* (φόνος) κτλ. ἀρχαιότατα ἐκ τῶν *φα*, *τα*, *φθα*, *γα*, *μα*, *φα* κτλ. γενόμενα, (ἴδε ἀνωτέρω) καὶ τελευταῖον τὰ παραλλήλως φερόμενα ὁρμάω = ὁρμαίνω, ὑράω — ὑραίνω, ἱστάω (ἵστημι) — ἱστάνω καὶ ἄλλα, σὺν οἷς καὶ τὰ νεώτερα σπάω — σπάνω, σκάω — σκάζω· σκάνω κτλ. ἀποδείκνυσιν, ὅτι τὰ ἐρεινοφθογγισμένα, αὐξάνω, βλαστάνω, αἰσθάνομαι, μανθάνω, λανθάνω, τυγχάνω κ.τ.τ. ἔγειναν ἐκ τῶν *αὐξ*, *βλαστ*, *αἰσθ*, *μαθ*, *λαθ*, *τυχ* κ.τ.λ. διὰ τῶν μεταζόντων *αὐξα*, *βλαστα*, *αἰσθα*, *μαθα*, *λαθα*, *τυχα* κτλ. Ὁμοίως τὰ *κρεμάννυμι*, *πετάννυμι*, *σκεδάννυμι*, *στορέννυμι* κ. ἄλλα ἐκ τῶν *κρεμ*, *πετ*, *σκεδ*, *στορ* κ.λ. διὰ τῶν μεσούντων *κρεμα*, *πετα*, *σκεδα*, *στορε* κ.λ. Ὡσαύτως τὰ *ἐνδυ-νέ-ω*, *κυνέω*, *πινέομαι*, *πιτνέω*, κ.τ.ὅμ. ἐκ τῶν *πίτν* (ὅθεν ὁ παρωχ. ἔπιτνον) κτλ. Ταύτης τῆς δηνεκοῦς ἐξογκιώσεως

Digitized by Google

δείγματα μᾶς παρέχουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ποιητικὰ (δηλ. πρὸς πλήρωσιν τοῦ μέτρου καὶ κατὰ Λουκιανὸν εἰπεῖν, τοῦ *κεχηνότος τοῦ ῥυθμοῦ* πεπλασμένα) παμφανάω (φα, φαν), ἰσχανάω (ἰσχ), ὑφανάω (ὑφ), ἐρυκανάω (ἐρυ — ἐρυκ), δεικανάω δεικανόωντο (δεικ), ἑλκανῶσα (ἡλκωμένη Ἡσυχ. ἕλκ-ος) κτλ. Ἀνακεφαλαιώνοντες λοιπὸν λέγομεν, ὅτι πάντα τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα ἔρρινα ἢ ἐρρινοφθογγισμένα θέματα καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον παρήχθησαν ἐξ ἁπλουστέρων ῥιζῶν ἢ θεμάτων, εἰς σύμφωνον ἢ φωνῆεν ληγόντων, ὧν τὰ μὲν καὶ αὐθύπαρκτα ῥέρονται ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ, τὰ δὲ μόνον ὑπὸ τοὺς ἐξωγκωμένους τύπους ὑποφαίνονται. τῶν δὲ κρέμ-α-μαι, πέρν-η-μι, πέρ-ν-α-μεν, δείκν-υ-μι καὶ τῶν ὁμοίων τὰ μεταξὺ τῆς ῥίζης ἢ θέματος καὶ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων φωνήεντα *α*, *υ*, κατ' ἀρχάς, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, συνδετικὰ ὄντα, ὕστερον, τῆς πρώτης των σημασίας ἐπισκοτισθείσης, μὲ τὰ θέματα συνεκολλήθησαν καὶ μέρη αὐτῶν οὐσιώδη ἀπέβησαν.

Οὐ πολὺ διάφορα τούτων εἶνε τὰ τὸ ἔρρινὸν εἰς αὐτὴν τὴν ῥίζαν παρεμβάλλοντα, οἷα πρὸς τοῖς προειρημένοις λα-γ-θ-άν-ω, ἁ-ν-δ-άν-ω, λι-μ-π-άν-ω, δα-γ κ-άν ω, τυ-γ-χ-άν-ω κ.τ.τ. ἐν οἷς διπλῆ ἡ ἐξόγκωσις δι' ἣν ἐλέχθη αἰτίαν, τὰ (ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὀλιγώτερα τῶν προειρημένων): κά-μ-π-τ-ω, κα-μ-π-ή (πρβλ. τὸ λατιν. cav-us), λα-μ-β, ὄ-θεν ὁ ἰωνικὸς μέλλων λάμψομαι = λήψομαι, λά-μ π-ω (πιθανῶς ἐκ τοῦ *λάω*, *λεύσσω*), σκί-μ-π-τ-ω (πρβλ. σκήπτω, σκίπων), ῥέ-μ-β-ω (ὄθεν ῥόμβος, πιθαν. συγγ. τῷ *ῥέπω*. πρβλ. τὸ λατιν. orb-is), ἐ-λέ-γ-χω (ἴσ. ἐκ τοῦ λέγ-ω, λέχ-ω πρβλ. τὸ καθομιλούμενον ξελέχια = ἐξελέ-γ χι-α), κλα-γ γή (ἐκ τοῦ *κλαγ*, ἔ-κλην ον κλάζω), σφί γ γω (πρβλ. σφήξ, σφήκωμα), λο-γ-χ, ὄθεν ὁ παρκκ. λέλογχ-α (ῥ. λαχ — λοχ) καὶ φυ-γ-γ, ὄθεν ὁ Ἀλκαϊκὸς (αἰολ.) παρακείμεν. πε-φυ γ-γὼν = πεφευγώς. ἔπειτα τὰ ὀνοματικὰ θέματα βένθος (βάθ-ος), (πέ-ν-θ-ος πάθ-ος;), πόντ-ος (πά-τ-ος), ἴ-ν-δ αλ-μα (ἰ-ν-δ-άλλ-ομαι ῥ. *ἰδ* — εἰδ), σκι-ν-δαλ-α-μὸς καὶ σχι-ν-δ αλ μός (σκιδ — σχιδ ἡ πρβλ. τὸ λατ. sci n-do), σκί ν-δ αφο-ς (πρβλ. σκιδ-άφη καὶ κιδ-άφη = ἀλώπηξ). Τοιαῦτα ἴσως καὶ τὰ κανθὸς καὶ κάνθαρος (τώρα πολλαχοῦ κάθαρος προφερόμενον), καὶ ἄνθος (ὁμοίως πολλαχοῦ τώρα ἀθὸς προφερόμ.). ἔπειτα τὰ κό-μ-βος, κό-μ-πος (κοπ), νύ-μ-φ-η (τώρα συνήθως νύφ-η προφερόμενον. πρβλ. τὰ λατιν. nub-o, nup-ti-al, pro-nub-us κτλ.), θά-μ-β-ος (θαπ, τέ-θηπ-α), τύ-μ-βος (τυφ — θε), κύ-μ-β-η, κύ-μ-β-αλο-ν (κύπ-η), ὀ-μ-φ-ή (ἐπ — ἔπ-ος), τύ-μ-π-ανο-ν (λεγόμ. καὶ τύπ-ανο-ν, τύπ-ος), ἀγκίδα (καθομ. = τῷ ἀκ-ίς), ἄγκιστρον, ἴσως δὲ

Digitized by Google

καὶ ἀγκύλος καὶ ἄγκυρα, ἀγκάθι(ον (καθομιλ. = ἄκανθα) καὶ τὰ δμόσ. ἐκ τῆς ῥ. ἀκ (ὅθεν καὶ ἀκ-ίς, ac-us, ἄκ-ων, ἀκ-όνη, ὀξύ-ς, ὠκ-ύς, κτλ.) κό γ·χη, κό γ·χος καὶ κο·γ-χύλη (κοχ. πρβλ. κόχ-λος, κοχ-λί-ας). λό-γ-χη λατιν. la-n cea, (ἴσ. ἐκ τῆς ῥ. *lax* ὅθεν καὶ *lakis*, *lakίζω* κ.τ.τ.) καὶ λό-γ·χη = λάχος κτλ. — *Ὁμοία* εἶνε ἡ *ῥινοφθόγγισις* τῶν ἀ-μ-πλακέω (ἀ-πλακέω), πα-μ-φαίνω (= πα-φαίνω, *πα ἀ-ναδίπλωσις*). ὄ-μ-βρεμος (ὄβριμος), ἀ-μ-φασία (ἀφασία), πί-μ-πλη-μι, πί-μ-πρη·μι, ὑπεμ-ν-ή-μυκε (ἠμύω). Ἴσως δὲ καὶ τοῦ τῆς συνηθείας ἀ-διά-ν-τροπος (= ἀδιάτροπος), ἐκτὸς ἂν εἶνε τρισύνθετον ἀ δια-έν-τροπος καὶ συναιρέσει ἀδιάντροπος (πρβλ. Κορ. Προδ. σλ. 301). Ἔπειτα σῶν ἀμπνό-ν-θην ἰδρύ-ν-θην καὶ εἴτι ἄλλο. Ὁ ῥινοφθογγισμὸς οὗτος εἶνε εὐρύτερος ἐν τοῖς λατινικοῖς ῥήμασιν, οἷα τά: frango, fingo, pingo, stringo, linquo, vinco, frendo, findo, scindo, fundo, trindo, cumbo, pungo, rumpo, pango, tango, tingo (;) καὶ εἴτι ἄλλο. Τοιαῦτα καὶ τινα ῥήματα τῆς ὑπὸ λεγομένης κλάσεως ἐν τῇ σανσκρίτῃ, ὡς muṅk'âmi (ῥ. muk solvere), lumpâmi (ῥ. lup, rumpere), limpâmi (ῥ. lip λιπάζειν), r.nk'hâmi (ῥ. r.k'h = arkh = ἀρχ — ἔρχ-ομαι, vindâmi (ῥ. vid εἰδέναι, γιγνώσκειν, καταλαμβάνειν).

Ἡ δὲ διαφορὰ τῶν λατινικῶν καὶ σανσκριτικῶν ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ εἶνε ὅτι ἐν τούτοις μὲν τὸ ἐῤῥῖνον διὰ πάντων τῶν τύπων διήκει, ὡς λάμ-ψω, ἔλαμψα. σφίγξω, ἔσφιγξα κτλ. ἐν ἐκείνοις δὲ συνήθως μόνον ἐν τῷ ἐνεστ. καὶ παρατατ. ἐμφανίζεται. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περὶ τῆς ῥινοφθογγίσεως τῶν θεμάτων εἰρημένων εἶνε φανερόν, ὅτι οἱ ποικίλοι αὐτῆς τρόποι εἰς δύο κυρίως εἴδη ἀνάγονται, τὸ μέν, καθ' ὃ ἡ ῥινοφθόγγισις ἐντὸς τῆς *ῥίζης γίνεται*, τὸ δέ, καθ' ὃ *ἐκτὸς αὐτῆς*, μετὰ τὸν χαρακτῆρα φωνήεντα ἢ σύμφωνον ὄντα. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς φαίνεται, ὅτι τὰ ῥιζικὰ τῶν δὲν ἦσαν ἀκριβῶς διαγεγραμμένα· διότι καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ μάλιστα ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ σανσκρίτῃ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέρως ῥινοφθογγοῦσιν, οἷα δάκν-ω καὶ δα-γ-κ-άνω. ζεύγν-υ-μι, ju-n-go. πήγν-υ-μι, pango, ῥήγν υ-μι, frango κτλ. εἶτα τὰ σανσκριτικὰ dañç καὶ dâçnâmi δάκνω, tr.mpâmi καὶ tr.pnómi τέρπω κτλ.

Ἡ.) Πρὸς παραγωγὴν θεμάτων συντελεσικώτατον ἦτο τὸ i (j), ὅπερ σπανίως μόνον τὴν τε φύσιν καὶ τὴν θέσιν διετήρησεν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ τὴν ἑτέραν αὐτῶν μετέβαλε· καὶ ά.) καὶ φύσιν καὶ θέσιν διετήρησεν ἐν τοῖς: ἐσθ-ί-ω (Ὁμηρ. ἔσθω, ῥ. ἀρχ. ἐδ), ἰδ-ί-ω (ῥ. ἰδ ἢ ἰδ ὅθεν ἴδος, ἰδρὸς καὶ ἱδρώς· ἀρχαιοτάτη ῥίζα σFιδ, σκρ. svid-ja-mi sudo, svêd-as sudor. ἀρχ. γερμ. sveiz ἱδρώς), μην-ί-ω (δωρ. μαν-ί-ω, ὅθεν τὸ καθομ. μαν-ίζ ω ῥ. μαν, μᾶν-ις, μῆν-ις, μάν-τις κτλ.) καὶ ά-τ ω (ῥ. ἀαF;).

Digitized by Google

β΄.) Φαίνεται εἰς ε ἐκτραπὲν ἐν τοῖς βουλ-ε (ὅθεν βουλ-ή-σομαι), θελ-ε (θελή σω, θέλη-σις), μελλ ε (μελλή σω κτλ.), δο-κ-έ-ω (ῥ. δοκ, ὅθεν δέ-δογ-μαι), νεμ-ε (νέμ-ε σις), ὠθ-έ-ω (ῥ. ὠθ, ὅθεν ἀπ-ῶσ-μαι) κ.τ. ὁμοίοις. Ἡ καθομιλουμένη ἐκτὸς τούτων καὶ τὸν ἐνεστῶτα τοῦ βούλομαι ἐκ τοῦ θέμ. *βουλε* ἢ *βουλι* σχηματίζει, λέγουσα *βουλόομαι* ὅ ἔ. αἰολικώτερον καὶ δωρικώτερον = βουλέομαι, καθὼς καὶ χρύσιος, φλόγιος, ἀντὶ χρύσεος, φλόγεος· ἐπαινίω, μογίομες κ. ἄλλα. Ἀριστοφ. Λυσι. 198—1006. κ. ἄλλα δωρικὰ ἀντὶ τῶν Ἰωνικ. μογέω, μογέομεν κλ. Ἐν γένει αἱ δύο ἐκεῖναι ἀρχαϊκώτεραι διάλεκτοι καὶ ἐνταῦθα πιστότεραι διεφύλαξαν τὸ ἀρχαῖον ι· ἐκ δὲ τοῦ *δοκε* ἡ καθομιλουμένη ἔπλασε καὶ παθητικὸν ἀόρ. δοκήθηκα (Ἱπειρωτ. = ἔδοξα) καθὼς οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίσθησαν ἄλλους τινὰς χρόνους ἐκ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐσχηματισμένους ἀντὶ τῶν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐκ τοῦ θέμ. *δοκ*, οἷοι οἱ: δεδόκηκα (Αἰσχυλ. Εὐμεν. 309), δεδόκημαι (Πινδ. Νεμ. ἐ. 36). Τελευταῖον ἡ νεωτερικὴ γλῶσσα ἐκ τοῦ *ὠθέω* ἐσχημάτισε καὶ μέλλοντα *ὠθήσω* ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτ. *ὤσω*. πρβλ. Εὐριπ. Κυκλωπ. 592 καὶ ἀόριστ. *ὤθησα* ἀντὶ τοῦ *ὦσα* ἢ *ἔωσα*. Πρβλ. Πκραφρ. Ἰλιάδ. Α, 143. 320. Ν, 138. 193 κτλ.

γ.΄) Τὸ ι συνηρέθη εἰς δίφθογγον μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος ἐν τοῖς: δα-ί-ω (ῥ. δα ἐ-δά-ην), καίω (ῥ. κα, καF· ὥστε τὸ καίω πάλαι ποτὲ καF-j-ω ἐλέγετο, ὅθεν τὸ νῦν καθομιλούμ. καύγω), κλαίω (ῥ. κλα, κλαF, ὅθεν κλαυ-θ-μὸς καὶ τὸ καθομ. κλαῦμός, καθὼς καὶ καῦμὸς ἐκ τοῦ καF), πα-ί-ω (ῥ. πα), πτα-ί-ω (πτα, ὅθεν καὶ πα-πταλά ω). ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις τὸ ι ἐπέρασεν εἰς πάντας τοὺς τύπους ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος, ἔνθα περιωρίσθη ἐν τοῖς λοιποῖς. κλε-ί-ω (ῥ κλε, κλεF, ὅθεν τὸ κύρ. ὄ. Κλεύας). πρβλ. καὶ Κλεί-δημος, κρε-ί-ων (εὐρυκρείων, ῥ. *κρε*, *κρα*), ἐμπλε-ί-ουσα (Νικανδρ. Ἀλεξιφ. 626 ῥ πλε), λι-λα-ί-ομαι (ῥ. λα, λαF, ὅθεν ἀπο λαύ-ω), μα-ί ομαι (ῥ. μα), να-ί ω (ῥ. να. νᾶός) κτλ. Διὰ τοῦ ι τούτου ἐσχηματιζοντο πάλαι καὶ τὰ νῦν εἰς *υ-ω* λήγοντα, ὡς μεθύω καὶ μεθυίω, ἀλύω καὶ ἀλυίω, ὀπύω καὶ ὀπυίω κτλ. Ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ὕστερον εἰς *αυ*, *εω* καὶ *οω* ἀρχήτερα εἰς *αιω*, *ειω*, *οιω* (ἀρχ. ajω, ejω, ojω) ἐσχηματίζοντο. δῆλον δὲ *πρῶτον* ἔκ τε τῶν εἰρημένων κα-ί-ω, κλε-ί-ω καὶ κρε-ί-ων, ἅτινα καὶ χωρὶς τοῦ ι φέρονται κά-ω (ἀττ.), κλέ-ω καὶ κρέ-ων, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων κερά-ι-ε (Ὁμ. Ἰ, 1, 203 = κέρα-ε, κερά-ννυ-θι) καὶ ἀπειλε-ί ω (—έω), ἀκε-ί-ομαι (= ἐομαι), ὀκνε-ί-ω, πενθε-ί-ω, πλε-ί-ω (= πλέω, πλόος), οἰκε-ί-ω, ὑμνε ί-ω (Ἡσιοδ.), θερε ι-όμενος (Νικανδρ.), θαλπε ί-ω (θαλπέω, θάλπω), κελευθε-ί-οντες (ὁδεύοντες, Ἡσυχ. = κελεύθε-οντες ἐκ τοῦ κέλευ-

Digitized by Google

θος). τοιοῦτος καὶ ὁ μέλλων τεξε-ί-εσθε (Ἀρατ.) καὶ εἶτι ἄλλο. *δεύτερον* ἐκ τῶν αἰολικῶν γέλα-ι-μι (καὶ γέλη-μι κατ' αἰολ. γρ. καὶ προφορὰν τῆς ᾱι), πλάνα-ι-μι (καὶ πλάνη-μι), δοκίμο-ι-μι κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν γελάω, πλανάω, δοκιμόω κιτ.λ. ἂν αἱ μαρτυρίαι τῶν γραμματικῶν (ἃς ἴδε παρὰ Ahrens de Dial. æol. p. 137, 9) ἔχονταί τινος ἀληθείας· διότι ἀ. προσώπων τεκμήρια ἄλλα παρὰ τὸ *φᾱμι* (Σαπφ. 84 Ahr.) δέν μας διεσώθησαν δυστυχῶς ἐν αἰολικοῖς μνημείοις. *τρίτον* ἐκ τοῦ νῦν Ἠπειρωτικοῦ σχηματισμοῦ εἰς α-γ-ω, α-j-εις, α-j-ει κτλ. (τοῦ j ἐν τῷ ἀ. προσώπῳ εἰς γ ἀποσκληρυνθέντος), ὡς πεινά γ-ω, πεινά-j-εις, πεινά-j-ει, πεινά γ-ομεν, πεινά-j-ετε. τηρά-γ-ω, τηρά j-εις, τηρά-j-ει προστ. τήρα-j-ε κτλ. ἄτινα εἶνε σεβαστὰ λείψανα τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν τοιούτων τύπου ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο γλωσσικὸν πνεῦμα ἀνανέωσίς του. *τέταρτον* καὶ τελευταῖον ἐκ τῆς ἀναλογίας τῆς *σανσκρίτης*, ἐν ᾗ τὰ παρώνυμα ῥήματα, οἷα τὰ ἑλλην. τιμά-ω, νικά-ω, ποιέ ω, οἰκοδομέ-ω, δηλό-ω, χρυσό-ω κτλ. σχηματίζονται διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ajâmi*, ὅπερ ἑλληνιστὶ μεταγραφόμενον παράγει τὸν τριττὸν τύπον α-j-ω-μι, ε-j-ω-μι, ο-j-ω-μι (αἱ-ω-μι, εἱ-ω-μι, οἱ-ω-μι καὶ *αἰω*, *εἰω*, *οἰω* ἀποκοπῇ τῆς προσωπ. καταλήξεως *μι*, τὸ πάλαι ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασιν ὑπαρχούσης, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν κοινῶν εἰς *μι* καὶ ἐκ τῶν προειρημένων αἰσλ. γέλαιμι = γιλάω, δοκίμοιμι = δοκιμόω κ.τ.τ.). Ἡ δ' ἀρχὴ τῶν δωρικῶν ἐπαιν-ί-ω, μογ-ίσ-μες κ.τ.ὁμ. (ἴδε ἀνωτέρω Β'.), τῶν κοινῶν ἰδίω, ἐσθίω κ.τ.τ. (πρβλ. ἀνωτ. ἀ.) καὶ τῶν ἀναλόγων λατινικῶν cup-io, sap-io, fac-io κ.τ.τ. καὶ τέλος πάντων τῶν κατωτέρω ῥηθησομένων εἰς *λλω*, *ρρω*, *σσω*, *αίρω* καὶ *ζω* ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἐν τούτοις ἀρχῆθεν παραδοχῆς τοῦ παραγωγικοῦ ἐπιθέματος jâ-mi (ἑλλην. μεταγραφ. *ιω-μι*), δι' οὗ ἐν τῇ σανσκρίτῃ σχηματίζονται οἱ *εἰδικοὶ χρόνοι* (ἐνεστ. κ. παρατατ.) κατά τε τὸ ἐνεργητ. καὶ τὸ μέσον, ὡς na´h-jâ-mi δένω, na´h-ja-tê δένεται, hr´.sh-ja-ti χαίρει, r´.dh-ja-ti αὔξει, αὔξεται, ku´p-jâ-mi (λατ. cup-io), ὀργίζομαι, tra´s-jâ-mas (ἑλληνιστὶ μεταγραφόμ. τρεσ-ίο-μες), τρέμομεν κτλ. Τοιαύτην κοινὴν ἀρχὴν λαβόντα τὰ ποικίλα ταῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ῥηματικὰ ἐπιθέματα, ὕστερον καὶ ἀπ' ἀλλήλων διεκρίθησαν, πολλάκις κατὰ χρῆσιν καὶ σημασίαν, καὶ αὐτοτελῆ ἀποβάντα ἤρχισαν νὰ προσαρτῶνται εἰς ὀνοματικὰ θέματα καὶ νὰ παράγωσι κατ' εὐθεῖαν, ἄνευ μεσολαβήσεως τοῦ κοινοῦ ἐκείνου τύπου ([a]-jâ-mi) νέα ποικίλα ῥήματα. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ποικίλων τύπων τῶν ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐκείνου ἀναπτυχθέντων.

δ'.) Τὸ *ι* τοῦ *ἴω-μι* (jâ-mi) μεταπηδήσαν ἐντὸς τῆς ῥίζης ἢ τοῦ θέ-

Digitized by Google

β'.) Φαίνεται εἰς ε ἐκτραπὲν ἐν τοῖς βουλ-ε (ὅθεν βουλ-ή-σομαι), θελ-ε (θελή σω, θέλη-σις), μελλ ε (μελλή σω κτλ.), δο-κ-έ-ω (ῥ. δοκ, ὅθεν δέ-δογ-μαι), νεμ-ε (νέμ-ε σις), ὠθ-έ-ω (ῥ. ὠθ, ὅθεν ἀπ-ῶσ-μαι) κ.τ. ὁμοίοις. Ἡ καθομιλουμένη ἐκτὸς τούτων καὶ τὸν ἐνεστῶτα τοῦ βούλομαι ἐκ τοῦ θέμ. *βουλε* ἢ *βουλι* σχηματίζει, λέγουσα *βουλ2οῦμαι* ὅ ἔ. αἰολικώτερον καὶ δωρικώτερον = βουλέομαι, καθὼς καὶ χρύσιος, φλόγιος, ἀντὶ χρύσεος, φλόγεος· ἐπαινίω, μογίομες κ. ἄλλα. Ἀριστοφ. Λυσι. 198—1006. κ. ἄλλα δωρικὰ ἀντὶ τῶν Ἰωνικ. μογέω, μογέομεν κλ. Ἐν γένει αἱ δύο ἐκεῖναι ἀρχαϊκώτεραι διάλεκτοι καὶ ἐνταῦθα πιστότεραι διεφύλαξαν τὸ ἀρχαῖον ι· ἐκ δὲ τοῦ *δοκε* ἡ καθομιλουμένη ἔπλασε καὶ παθητικὸν ἀόρ. δοκήθηκα (Ἠπειρωτ. = ἔδοξα) καθὼς οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίσθησαν ἄλλους τινὰς χρόνους ἐκ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐσχηματισμένους ἀντὶ τῶν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐκ τοῦ θέμ. *δοκ*, οἷοι οἱ: δεδόκηκα (Αἰσχυλ. Εὐμεν. 309), δεδόκημαι (Πινδ. Νεμ. έ. 36). Τελευταῖον ἡ νεωτερικὴ γλῶσσα ἐκ τοῦ *ὠθέω* ἐσχημάτισε καὶ μέλλοντα *ὠθήσω* ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτ. *ὦσω*. πρβλ. Εὐριπ. Κυκλωπ. 592 καὶ ἀόριστ. *ὤθησα* ἀντὶ τοῦ *ὦσα* ἢ *ἔωσα*. Πρβλ. Παραφρ. Ἰλιάδ. Λ, 143. 320. Ν, 138. 193 κτλ.

γ.') Τὸ ι συνηρέθη εἰς δίφθογγον μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος ἐν τοῖς: δα-ί-ω (ῥ. δα ἐ-δά-ην), καίω (ῥ. κα, καF· ὥστε τὸ καίω πάλαι ποτὲ καF j-ω ἐλέγετο, ὅθεν τὸ νῦν καθομιλούμ. καύγω), κλαίω (ῥ. κλα, κλαF, ὅθεν κλαυ-θ-μὸς καὶ τὸ καθομ. κλαῦμός, καθὼς καὶ καῦμὸς ἐκ τοῦ καF), πα-ί-ω (ῥ. πα), πτα-ί-ω (πτα, ὅθεν καὶ πα-πταλά ω). ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις τὸ ι ἐπέρασεν εἰς πάντας τοὺς τύπους ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος, ἔνθα περιωρίσθη ἐν τοῖς λοιποῖς. κλε-ί-ω (ῥ κλε, κλεF, ὅθεν τὸ κύρ. ὄ. Κλεύας). πρβλ. καὶ Κλεί-δημος, κρε-ί-ων (εὐρυκρείων, ῥ. *κρε*, *κρα*), ἐμπλε-ί-ουσα (Νικανδρ. Ἀλεξιφ. 626 ῥ· πλε), λι-λα-ί-ομαι (ῥ. λα, λαF, ὅθεν ἀπο λαύ-ω), μα-ί ομαι (ῥ. μα), να-ί ω (ῥ. να. νᾶ-ὸς) κτλ. Διὰ τοῦ ι τούτου ἐσχηματίζοντο πάλαι καὶ τὰ νῦν εἰς υ-ω λήγοντα, ὡς μεθύω καὶ μεθυίω, ἀλύω καὶ ἀλυίω, ὀπύω καὶ ὀπυίω κτλ. Ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ὕστερον εἰς *αυ*, *εω* καὶ *οω* ἀρχήτερα εἰς *αιω*, *ειω*, *οιω* (ἀρχ. *αjω*, *εjω*, *ojω*) ἐσχηματίζοντο. δῆλον δὲ *πρῶτον* ἔκ τε τῶν εἰρημένων κα-ί-ω, κλε-ί-ω καὶ κρε-ί-ων, ἅτινα καὶ χωρὶς τοῦ ι φέρονται κά-ω (ἀττ.), κλέ-ω καὶ κρέ-ων, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων κερά-ι-ε (Ὁμ. Ἰ, I, 203 = κέρα-ε, κερά-νυ-θι) καὶ ἀπειλε-ί ω (—έω), ἀκε-ί-ομαι (—έομαι), ὀκνε-ί-ω, πενθε-ί-ω, πλε-ί-ω (= πλέω, πλόος), οἰκε-ί-ω, ὑμνε ί-ω (Ἡσιοδ.), θερε ι-όμενος (Νικανδρ.), θαλπε ί-ω (θαλπέω, θάλπω), κελευθε-ί-οντες (ὁδεύοντες, Ἡσυχ. = κελευθέ-οντες ἐκ τοῦ κέλευ-

Digitized by Google

θος). τοιοῦτος καὶ ὁ μέλλων τεξε-ί-εσθε (Αρατ.) καὶ εἴτι ἄλλο. *δεύτερον* ἐκ τῶν αἰολικῶν γέλα-ι-μι (καὶ γέλη-μι κατ' αἰολ. γρ. καὶ προφορὰν τῆς αι), πλάνα-ι-μι (καὶ πλάνη-μι), δοκίμο-ι-μι κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν γελάω, πλανάω, δοκιμόω κιτ.λ. ἂν αἱ μαρτυρίαι τῶν γραμματικῶν (ἃς ἴδε παρὰ Ahrens de Dial. æol. p. 137, 9) ἔχονταί τινος ἀληθείας· διότι ἀ. προσώπων τεκμήρια ἄλλα παρὰ τὸ *φᾶμι* (Σαπφ. 84 Ahr.) δέν μας διεσώθησαν δυστυχῶς ἐν αἰολικοῖς μνημείοις. *τρίτον* ἐκ τοῦ νῦν Ἠπειρωτικοῦ σχηματισμοῦ εἰς α-γ-ω, α-j-εις, α-j-ει κτλ. (τοῦ j ἐν τῷ ἀ. προσώπῳ εἰς γ ἀποσκληρυνθέντος), ὡς πεινά γ-ω, πεινά-j-εις, πεινά-j-ει, πεινά γ-ομεν, πεινά-j-ετε. τηρά-γ-ω, τηρά j-εις, τηρά-j-ει πρόστ. τήρα-j-ε κτλ. ἅτινα εἶνε σεβαστὰ λείψανα τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν τοιούτων τύπου ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο γλωσσικὸν πνεῦμα ἀνανέωσίς του. *τέταρτον* καὶ τελευταῖον ἐκ τῆς ἀναλογίας τῆς *σανσκρίτης*, ἐν ᾗ τὰ παρώνυμα ῥήματα, οἷα τὰ ἑλλην. τιμά-ω, νικά-ω, ποιέ ω, οἰκοδομέ-ω, δηλό-ω, χρυσό-ω κτλ. σχηματίζονται διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ajâmi*, ὅπερ ἑλληνιστὶ μεταγραφόμενον παράγει τὸν τριττὸν τύπον α-j-ω-μι, ε-j-ω-μι, ο-j-ω-μι (αί-ω-μι, εί-ω-μι, οί-ω-μι καὶ *αίω*, *είω*, *οίω* ἀποκοπῇ τῆς προσωπ. καταλήξεως *μι*, τὸ πάλαι ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασιν ὑπάρχούσης, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν κοινῶν εἰς *μι* καὶ ἐκ τῶν προειρημένων αἰολ. γέλαιμι = γιλάω, δοκίμοιμι = δοκιμόω κ.τ.τ.). Ἡ δ' ἀρχὴ τῶν δωρικῶν ἐπαιν-ί-ω, μογ-ίσ-μες κ.τ.δμ. (ἴδε ἀνωτέρω β'.), τῶν κοινῶν ἰδίω, ἐσθίω κ.τ.τ. (πρβλ. ἀνωτ. ά.) καὶ τῶν ἀναλόγων λατινικῶν cup-io, sap-io, fac-io κ.τ.τ. καὶ τέλος πάντων τῶν κατωτέρω ῥηθησομένων εἰς *λλω*, *ρρω*, *σσω*, *αίνω* καὶ *ζω* ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἐν τούτοις ἀρχῆθεν παραδοχῆς τοῦ παραγωγικοῦ ἐπιθέματος jâ-mi (ἑλλην. μεταγραφ. *ιω-μι*), δι' οὗ ἐν τῇ σανσκρίτῃ σχηματίζονται οἱ *εἰδικοὶ χρόνοι* (ἐνεστ. κ. παρατατ.) κατά τε τὸ ἐνεργητ. καὶ τὸ μέσον, ὡς na'h-jâ-mi δένω, na'h-ja-tê δένεται, hr'.sh-ja-ti χαίρει, r'.dh-ja-ti αὔξει, αὔξεται, ku'p-jâ-mi (λατ. cup-io), ὀργίζομαι, tra's-jâ-mas (ἑλληνιστὶ μεταγραφόμ. τρεσ-ίο-μες), τρέμομεν κτλ. Τοιαύτην κοινὴν ἀρχὴν λαβόντα τὰ ποικίλα ταῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ῥηματικὰ ἐπιθέματα, ὕστερον καὶ ἀπ' ἀλλήλων διεκρίθησαν, πολλάκις κατὰ χρῆσιν καὶ σημασίαν, καὶ αὐτοτελῆ ἀποβάντα ἤρχισαν νὰ προσαρτῶνται εἰς ὀνοματικὰ θέματα καὶ νὰ παράγωσι κατ' εὐθεῖαν, ἄνευ μεσολαβήσεως τοῦ κοινοῦ ἐκείνου τύπου ([a]-jâ-mi) νέα ποικίλα ῥήματα. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ποικίλων τύπων τῶν ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐκείνου ἀναπτυχθέντων.

δ'.) Τὸ ι τοῦ *ίω-μι* (jâ-mi) μεταπηδήσαν ἐντὸς τῆς ῥίζης ἢ τοῦ θέ-

Digitized by Google

ματος ἀπετέλεσε δίφθογγον μετὰ τοῦ φωνήεντος αὐτοῦ· συνέβη δὲ τοῦτο μάλιστα ἐν θέμασι ν ἢ ρ χαρακτῆρα ἔχουσιν: φα-ί-ν-ω (= φάν-ιω), καίνω (= κάν-ιω), χαίνω (= χάν-ιω), τείνω (τέν-ιω πρβλ. τὸ λατιν. ten-eo), θείνω (θεν-ιω). χαίρω (χαρ-ιω), αἴρω (ἀρ-ιω), σπείρω (σπερ-ιω), ἀγείρω (ἀγερ-ιω), ἐγείρω (ἐγερ-ιω), φθείρω (φθερ-ιω) κτλ. Τοῦ δὲ ῥιζικοῦ φωνήεν-ος ῐ̆ ἢ ῠ̆ ὄντος, τὸ παραγωγικὸν ι μετ' αὐτοῦ εἰς ῑ καὶ ῡ συνῃρέθη, ὡς κρῑ́νω (κριν-ιω), τῑ́νω (τιν-ιω), πλῡ́νω (πλυν-ιω), σῡ́ρω (συρι-ω) κτλ.

Ἀνάλογον πάθος ἔπαθαν τὰ ὀνόματα μέλαινα, τάλαινα, τέρεινα, μάκαιρα, σώτειρα, γενέτειρα κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν μέλαν-ια, τάλαν ια, τέρεν-ια, μάκαρ ια, σώτερ-ια, γενέτερ-ια ἐκ τῶν προκειμένων ἀρσενικῶν θεμάτων προσαρτήσει τοῦ θηλυκοῦ ἐπιθέματος ια γενόμενα. Τὸ δὲ θηλ. τοῦτο ἐπίθεμα ια ἀκέραιον διετηρήθη ἐν τοῖς ποιήτρ-ια, πανδοκεύτρ-ια, χορεύτρ-ια, ψάλτρ-ια κ.τ.ὅμ. καὶ ἐν τοῖς καθομιλουμένοις κακ-ιά (= κακή), Κρητικ-ιὰ (Κρητική, Κρῆσσα) καὶ εἴτι ἄλλο. εἶτα τὰ συγκριτικὰ ἀμείνων, χείρων κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν ἀμέν-ιων (πρβλ. τὸ λατιν. amœnus) καὶ χέρ-ιων· πρβλ. τὰ ἡδ-ίων, πλε-ίων κ τ.τ. Ὀλίγα δ' εἶνε τὰ μετὰ τοῦ λ θέματα, ἐν οἷς οὕτω μετεπήδησε τὸ ι. εἴλω (ἑλ-ιω) καὶ ὀφείλω (ὀφελ-ιω) ἀντὶ τοῦ ὁμηρικοῦ ὀφέλλω καὶ εἴτι ἄλλο.

έ.) Τὸ ι *ἐξωμοιώθη* ἢ μᾶλλον *ἐξισώθη κοινῶς* μὲν μόνον τῷ προηγουμένῳ θεματ. χαρακτῆρι λ, αἰολιστὶ δὲ καὶ ν καὶ ρ (πρβλ. Ahrens de dial. æol. p. 52 κεξ): βάλλω (βάλ-ιω), πάλλω (πάλ-ιω), ἄλλομαι (ἄλ-ιομαι πρβλ. τὸ λατιν. sal-io), ψάλλω (ψάλ-ιω), σφάλλω (σφάλ-ιω). στέλλω (στέλ-ιω ῥ. ϝαλ), ἀγγέλλω (ἀγγέλ-ιω, ἄγγελ-ος), τέλλομαι (τέλ-ιομαι). τίλλω (τίλ-ιω), ποικίλλω (ποικίλ-ιω) κτλ. αἰολ. κτέννω (κτέν-ιω), δίννω (δίν-ιω), κλίνω (κλίν-ιω), κρίννω (κρίν-ιω), σίννομαι (σίν-ιομαι) κ.τ.λ. ἄερρω (ἀέρ-ιω. αἴρω), ἀγέρρω (ἀγέρ-ιω, ἀγείρω), σπέρρω (σπέρ-ιω, σπείρω), φθέρρω (φθέρ-ιω. φθείρω), ὀλοφύρρω (ὀλοφύρ-ιω. ὀλοφῡ́ρω) κτλ. Οἷς ἀνάλογα τὰ κοινὰ ὀνόματα στερρός (ταὐτὸν τῷ στεῖρος, στερεός, ἐκ τοῦ στέρ-ιος πρβλ. τὸ καθομιλ. στερ-ιός), βορρᾶς καὶ ὄχι βορρᾶς (ταὐτὸν τῷ βορ-έας ἐκ τοῦ βορ-ιάς, ὅπερ ἀκόμη καὶ σήμερον λέγεται), τὰ *αἰολικὰ* πέρρα (ἀντὶ τοῦ *πεῖρα* ἐκ τοῦ πέρ-ια), χέρρων (= χείρων, ἐκ τοῦ χέρ-ιων), κέννος (= κεν-εός, κενός, ἐκ τοῦ κέν-ιος), ξέννος (= ξεῖνος, ξένος, ἐκ τοῦ ξέν-ιος) κτλ. — Περὶ τῆς ῥινοφθογγίσεως τινῶν τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦτο ἀναγομένων ῥημάτων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, οἷα π. χ. τὰ ψέλ-νω, στέλ-νω, σπέρνω, ἐπ-αίρνω κ.τ.λ. — ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος.

ς΄.) Τὸ ι μετὰ τοῦ προηγουμένου λαρυγγικοῦ κ, γ, χ. μεταβάλλεται

Digitized by Google

εἰς *σσ* (βοιωτικ. καὶ νεοαττικ. ττ): ἑλίσσ·ω (ῥ. ἑλικ, ἕλικ-ος, ἑλίκ-ι·ω) κηρύσσω (κηρύκ-ιω, κῆρυξ, —κ-ος), ἁρμόττω (ἁρμόγ-ιω. ἁρμογή), φυλάσσω (φυλάκ-ιω, φυλακή), πρᾶσσω (πράγ-ιω, πρᾶγ-ος), τάσσω (τάγ-ιω. ταγός), σφάττω (σφάγ ιω, σφαγή), ὀρύσσω (ὀρυχ-ιω. ὀρυχή), ταράσσω (ταράχ-ιω. ταραχὴ) κτλ. Ἐν δὲ τοῖς ὁμηρικοῖς ἱμάσσω (ἱμάντ-ιω ῥ. ἱμαντ), λίσσομαι (λιτ ιομαι, λιτή), κορύσσω (κορύθ-ιω, κόρυθ-ος), τῷ Ἡροδοτείῳ ἀφάσσω (ἅπτω, ἅπτομαι) καὶ τοῖς κοινοτέροις *πάσσω* (πάτ-ιω;), πλάσσω (πλάθ-ιω ἢ πλάτ-ιω; πρβλ. τὸ καθομιλ. πλάθ-ω), βράσσω (βράτ-ιω), ἐρέσσω (ἐρέτ-ιω. πρβλ. ἐρετμός), πτίσσω (πτίτ-ιω. πρβλ. πίτ-υρον, πισ-άνη καὶ πτισ-άνη) καὶ βλίττω (βλίτ-ιω, ὁ ἐ. μελίτ·ιω, μελίσσω, μλίσσω, μβλίσσω, βλίσσω, βλίττω), τὸ *ι* μετ᾽ ὀδοντικοῦ τ, θ μετεβλήθη εἰς σσ (ττ). καταχρηστικώτερα δὲ φαίνονται τὰ ἐνίσσω (ἐκ τοῦ θεμ. ενιπ. Ὁμηρ.) καὶ πέσσω (θεμ. πεπ)· ἀλλὰ ταῦτα ἢ κατὰ τυφλὴν ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰρημένα κυριώτερα ἔγειναν, ἢ ἐκ ῥιζῶν λαρυγγικῶν *ενικ, πεκ.* (Πρβλ. τὸ λατ. coquo), ὕστερον ἐξαφανισθεισῶν. Τὸ αὐτὸ πάθος ἔπαθαν καὶ τὰ ὀνόματα Κίλισσα (Κίλικ ια), Φοίνισσα (Φοίνικ-ια), Θρᾷσσα (Θράκια), ὅσσε (ὄκ-ιε. ῥ. οκ λατ. oc-ulus, ὄθεν καὶ τὸ ὄσσομαι, ἐν ᾧ τὰ ὀπτ-άνω, ὄψομαι ἐξ ἄλλης συνωνύμου ῥ. ὀπ, ὄθεν καὶ ὀφ-θαλ-μός), ἥσσων (ἧκ-ιων. πρβλ. ἧκ·ιστα), μάσσων (μάκιων, μᾶκ·ος, μῆκ-ος), θάλασσα (θάλαχ-ια ἀντὶ τάραχ-ια = ταράχουσα, ταράττουσα), μέλισσα (μέλιτ-ια), ἐλάσσων (ἐλάχ-ιων, ἐλάχ-ιστος), κρέσσων, (κρέτ ιων· κράτ-ιστος), βῆσσα (βῆθ ια· βαθ-ύς), βάσσων (βάθ-ιων), θάσσων (τάχ-ιων) κτλ. — Ἡ ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις χρῆσις τοῦ *ττ* ἀντὶ *σσ* ἀρχὴν ἔλαβε παρὰ Βοιωτοῖς πολὺ στέργουσι τὸν συνδυασμὸν τοῦτον ὄχι μόνον ἀντὶ τοῦ *σσ*, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ *στ*, ὡς *ἴττω* (Ἀριστοφ. Ἀχαρ. 877), *ἐπιχαρίττως* (= ἐπιχαρίστως αὐτ. 833), *ἔττε* (C. I. n. 1569, c) = ἔστε κ.τ.λ. περὶ ὧν πάντων Ahrens p. 176 κεξ. Ἐκ Βοιωτίας διεδόθη ἡ ἀντὶ *σσ* χρῆσις τοῦ *ττ* εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐπεκράτησεν ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ μετὰ Περικλέα.

Ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐπαμφοτερίζει ὁ τύπος τῶν τοιούτων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, ὡς ταράσσω, μαλάσσω, πλάσσω, τινάσσω, κηρύττω, πράττω. θάλασσα, μέλισσα, πίσσα, νῆσσα (νήχ·ια, νήχ·ομαι). πῆττα, ἧττα κτλ. Ἐν πολλοῖς δ᾽ εὐχρηστότερος εἶνε ὁ ἁπλούστερος λαρυγγικὸς τύπος (τοῦ χαρακτῆρος πανταχοῦ εἰς τὸ μέσον γ λεπτυνθέντος), ὡς φυλάγω, ἤδη παρ᾽ Ἀλεξίῳ τ. Κομνηνῷ (πρὸς τὸν ἀνεψιόν του Σπανέαν): *φυλάγει* τὸ ἰδικόν σου. ταράγω, τινάγω κτλ. τὸ δὲ *πλάθω* ἀντὶ τοῦ πλάσσω. ἐν ἄλλοις τελευταῖον συνηθέστερος ὁ εἰς ζω τύπος (περὶ οὗ εὐθὺς κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος), ὡς ἁρμόζω, σφάζω, τάζω (= τάσ-

Digitized by Google

σω), βράζω (= βράσσω), τινάζω, φράζω (= φράσσω — ττω, φραγ) κτλ.

ζ΄.) Τὸ ι πολλαχοῦ μετὰ προηγουμένου δ, σπανιώτερον δὲ γ μεταβάλλεται εἰς ζ· ἢ ὀρθότερον ἴσως κατὰ Bopp. (vergl. Gramm. 6), τοῦ ι ὃ ἐ. τοῦ j εἰς ζ παχυνθέντος (ὅπερ ἐν πλείσταις γλώσσαις συνέβη, μάλιστ' ἐν τῇ γαλλικῇ τὸ λατιν. j εἰς τὸ j [γαλλ.] μετέβη), τὸ πρὸ αὐτοῦ δ ἢ γ ἐξέπεσεν: ἔζομαι (= ἔδ-ιομαι, ἕδ-ος λατ. sed-es), ἄζομαι (ἄδ ιομαι. ἀδ — ἀνδάνω), ὄζω (ὄδ-ιω. ὀδ-μή), σχίζω (σχίδ-ιω. σχίδ-η. πρβλ. σχινδ-αλμὸς καὶ λατ. scindo). φράζω (φράδ-ιω, φραδ-μονή), κράζω (κράγ-ιω. κεκραγών), κλάζω (κλάγ-ιω. κέκληγον, κλαγγή), πλάζω (πλάγ-ιω. πλαγγών). μαστίζω (μαστίγ-ιω, μάστιγ-ος), οἰμώζω (οἰμώγ-ιω, οἰμωγή), στάζω (στάγ-ιω. σταγών), στίζω (στίγ-ιω, στιγ-μή), στενάζω (στενάγ-ιω. στεναγ-μὸς) κτλ. καὶ τὰ νεώτερα τάζω (τάγ-ιω. ταγή). σφάζω (σφάγ-ιω. σφαγ-ή), πήζω (πήγ-ιω πάγνυ-μι) καὶ εἴτι ἄλλο.

Ὅτι δὲ τὸ ι (j) μᾶλλον καθ' ἑαυτὸ εἰς ζ μετεβλήθη ἐν τούτοις, καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν εἰς —ζω τύπων πολλῶν πρότερον ἢ καὶ συγχρόνως εἰς φωνῆεν ληγόντων θεμάτων, οἷα τὰ εἰς αω, εω, οω, ιω, υω, ουω, ἐν οἷς τὸ ζ κατ' ἀρχὰς βέβαια κατὰ πάχυνσιν τοῦ παραγωγικοῦ ι (j) προῆλθεν, ὕστερον δὲ τὸ —ζω αὐτοτελὲς ἐπίθεμα ἀποβὰν ἤρχισε καὶ κατ' εὐθεῖαν νέα ῥηματ. θέματα (μάλιστα παρώνυμα) νὰ παράγῃ, τοιαῦτα λοιπὸν εἶνε ἄζω (ξηραίνω. ἀναπνέω ἐκ τοῦ ἄ-ιω. ἀ—ἀF), βιβάζω (βιβά-ιω, βιβάω), κλάζω (διασχίζω Ἡσυχ. κλά-jω, κλά ω), σκάζω (χωλαίνω. σκά-jω, σκάω, σχάω), σκάζω (καθομιλ. = σχάω, αἰολ. σκάω. καθομιλ. καὶ σκάνω, ἐκ τῆς προειρημ. ῥίζης). βύζω (βύ-ιω βύω), βλύζω (βλύ ιω, βλύω), βρύζω (βρύ-ιω βρύω). κτίζω (κτί-ιω πρβλ. κτίριον). κρούζω (κρούω. E. M. 541, 47). τοιοῦτον καὶ τὸ καθομιλ. λούζω (= λούω). γρύζω (γρύ-ιω, γρῦ); σώζω (σώ-ιω. σῶ-ος) κτλ.

Ἐνταῦθα ὑπάγονται 1) πάντα τὰ φυσικῶν ἤχων μιμητικά: παφλάζω, καχλάζω, κοχλάζω (καθομιλ.), βράζω, βήζει (φωνεῖ Ἡσυχ. ἐκ τοῦ βη βη ἴσως). σπίζειν, τρίζειν, σίζειν, κρίζειν, τερετίζειν. κοάζειν, κρώζειν, γρύζειν, τρύζειν, βρύζειν (ἐπὶ φωνῆς κυνῶν καὶ ῥέγχειν Σουΐδ.), βαΰζειν καὶ τὸ νεώτερον γαυγίζειν κτλ. 2) τὰ ἐκ μορίων μάλιστα ἐπιφωνημάτων: αἰ̓ζω (αἰαῖ), φεύζω (φεῦ), οἴζω (οἴ), οἰμώζω (οἴμοι). ὤζω (ὤ) κτλ. 3) πάντα τὰ ἐκ τῶν εἰς αω ἐπεκτεταμένα: διχάζω (διχάω), κεδάζω καὶ σκεδάζω (κεδάω. κεδᾶται σκεδάννυται Ἡσυχ.), ἀτιμάζω (ἀτιμάω), φωνάζω (φωνάω, φωνέω) καθομιλ. ὁμοίως τηράζω (τηράω — εω). γελαζούμενος (καθομιλούμ. = γελαόμενος, γελαστικός, φαιδρός),

Digitized by Google

4) ἄλλα ἐξ ἄλλων ῥημάτων παρηγμένα: βρυάζω (βρύω), ἐνιπτάζω (ἐνίπτω), χασκάζω (χάσκω), μιμνάζω (μίμνω), σεβάζω (σέβω), εἰκάζω (εἴκω) κτλ. ἀλέγω — ἀλεγίζω, φέρω — ἀντιφερίζω, προκαλέω — προκαλίζω κτλ. 5) πάμπολλα *παρώνυμα*: ἀγυρτάζω (ἀγύρτης), προφητάζω (προφήτης), ἀναγκάζω (ἀνάγκη), καναχίζω (καναχή), ὀργίζω (ὀργή), ὀπωρίζω (ὀπώρα), θερίζω (θέρος), ἐαρίζω (ἔαρ), τροχάζω (τροχός), κομπάζω (κόμπος), στοχάζομαι (στόχος), δειπνίζω (δεῖπνον), ἑταρίζω (ἑτάρος) καὶ τὸ τῆς καθομιλ. ταιριάζω, ξενίζω, ἀθροίζω, δανείζω, δχιμαηνίζω, πολίζω, ὑβρίζω κτλ. κτλ.

Ἐκ τῶν καὶ ἐδῶ ὑπὸ τὸ ζ΄.) καὶ ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ ς΄.) διεσπαρμένων παραδειγμάτων εἶνε ἤδη φανερόν, ὅτι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐπερίσσευσεν ἡ χρῆσις τῶν εἰς ζω καὶ ἐκ λαρυγγικῶν, καὶ ἐξ ὀδοντικῶν καὶ ἐκ φωνηεντικῶν ῥιζῶν ἢ θεμάτων γενομένων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον προῆλθε τὸ ζ καὶ ἐν πολλοῖς ὀνόμασιν, ὡς μᾶζα (μάγ-ια, μάσσω, μάγ-ειρος), φύζα (φύγ-ια, φυγή). ὄζη (δυσοσμία. ὄδ-ιη), πέζα (πέδ-ια, πέδ-ον πρβλ. τὸ λατιν. ped-is ποδός), βίζα (βίδ-ια. αἰολ. βρίζα ὅ ἐ. Fρίζα, σκρ. vr.dh αὔξειν) καὶ τὸ καθομιλούμ. *βρίζα* (πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ἡ *ρίζα* ἀρχῆς). Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἐπιθεμάτων τῶν παραγόντων νέα ῥηματικὰ θέματα.

ΕΠΕΝΘΕΜΑΤΑ.

Ἐπενθέματα ἐντὸς αὐτῆς τῆς ῥίζης παρεμβαλλόμενα εἶνε.

ά.) τὰ ἔρρινα ν, μ, γ τὰ μεταξὺ τοῦ ῥιζ. φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐπεντιθέμενα ὡς ἐν τοῖς λα-ν-θ-άνω (λαθ), ἴ-ν-δ αλ-μα (ἰδ. εἰδ). λι-μ-π-άνω (λιπ —λειπ), νύ-μ-φη (νυφ, nub) κλα-γ-γή (κλαγ), δα-γ-κ-άνω (δακ) κτλ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἤδη ἐν τοῖς πρόσθεν ἔγειται λόγος.

β΄.) τὸ φωνῆεν ε ἐπεντιθέμενον μεταξὺ τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ συμφώνου τινῶν, μάλιστα ἀφωνολήκτων, ῥημάτων καὶ ἀποτελοῦν τὰς διφθόγγους *ευ* καὶ *ει*, οἷα: φεύγω (ῥ φυγ), *πευθ* ὄθεν πεύσομαι, πεῦσις (ῥ. πυθ), τεῦχ-ος, τεύζομαι (ῥ. τυχ) κ.τ.τ. λείπω (ῥ. λιπ), πείθω (ῥ. πιθ), εἶδον, εἰδήσω, εἶδος (ῥ. ἰδ — Fιδ), εἶμι (ῥ. ἰ) κ.τ.τ. Τοιαῦτα καὶ τὰ πλέω (πάλαι πλέFω καὶ ἀκόμη ἀρχήτερα πλεύω, ὅθεν καὶ ὁ ἀόρ. ἔπλευσα. ῥ. πλυ, ὄθεν καὶ πλύ-ν-ω, πλύ-σις), πνέω (πνέFω, πνεύω ῥ. πνυ. πε πνυ μένος), νέω (νέFω, νεύω, ὄθεν καὶ νεύσομαι, ἔνευσα, νευ-στήρ. ῥ *νυ*), ῥέω (ῥέFω, ῥεύω, ῥεῦσις, ῥεῦμα ῥ. *ρυ*, ἐρρύ-ην, ῥῦσις), θέω (θεFω, θεύω, θεύσομαι κτλ. ῥ. *θυ*, θύω, θοός),

Digitized by Google

χέω (χέϜω, χεύω, χεῦ-μα, ῥ. χυ — χύ-σις). Καὶ ἐν τοῖς ἐξ τούτοις ῥήμασι δηλ. τὸ υ τῆς ευ πρὸ τοῦ ω καὶ τῶν ἄλλων φωνηέντων τῶν καταλήξεων μετέβη εἰς F, τοῦτο δέ, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἑλληνικῆς, ὕστερον μεταξὺ δύω φωνηέντων ἐξέπεσε. Καὶ ἐν τούτοις μὲν ἡ δίφθογγος *ει* ἢ *ευ* ἐμφανίζεται κατά τινας μόνον χρόνους, κατὰ δ' ἄλλους ἀναφαίνεται τὸ βραχὺ ῥιζ. φωνῆεν ε ἢ υ· ἐν δὲ τοῖς *δεύω* (βρέχω), γεύω (πρβλ. τὸ λατιν. gu stus), νεύω (λατ. nuo) καὶ ψεύδω (πρβλ. τὸ ποιητικὸν ψύθος = ψεῦδος), ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ σπεύδω (ῥ. σπυδ, ὅθεν καὶ σπουδὴ) ἡ δίφθογγος διὰ πάντων τῶν τύπων διήκει. — Ἐν δὲ τοῖς τήκω (ῥ. τᾰ́κ), *ληϐ* (λήψομαι, εἴ ληφ-α ῥ. λᾰ́ϐ), *ληθ* (λήθη, ῥ. λᾰ́θ), σήπομαι (ῥ. σᾰ́π). τρῖϐω (ῥ. τρῖϐ, ἔ-τρῖϐ-ον), θλῖϐω (ῥ. θλῖϐ) κ.τ.ὁμ. ἐκ μὲν τοῦ *εα* προῆλθε τὸ η, ἀντὶ δὲ τῆς *ει* ἐτέθη τὸ μακρὸν ῑ. Παράδοξος εἶνε ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ μεταγενεστέρους χρόνους (ἐν ἐπιγραφαῖς) ἐμφάνισις ἢ ἐξανάδυσις τῆς *ει* ἀντὶ τοῦ *ι* ὡς νείκη, τειμή, τρείϐω, κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν νῑ́κη, τῑμή, τρῑϐω κ.τ.λ.

γ΄.) *Εἶδός τι* ἐπενθέματος εἶνε τὸ τ ἐν τοῖς πτόλεμος (πόλεμος), πτόλις (πόλις), πτισάνη, πτίσσω (πρβλ. πίτ-υρον καὶ πισάνη καὶ λατιν. pinso), πτέρνα (πέρνα) καὶ εἴτι ἄλλο. Καὶ τὸ *θ* ἐν τοῖς *χθών* (πρβλ. χαμ-αί, hum-us), χθαμαλός (χαμηλός), χθές. (πρβλ. τὸ λατιν. heri σκρ. hyas, γερμ. ges-tern) κτλ.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων ἀρκούντως ἐδείχθη 1) ὅτι ἡ γλῶσσα ἐξ ὀλίγων ἁπλῶν ῥιζῶν διὰ προθέσεως ἐπιθέσεως, καὶ ἐπενθέσεως ποικίλων φωνηέντων ἢ συμφώνων φθόγγων παρήγαγε μέγα πλῆθος συνθετωτέρων θεμάτων. Οὕτω π. χ. ἴν' ἔχωμεν προχειρότερά τινα τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων ἐκ μὲν τῆς ῥίζης *λαϐ* τὰ θέματα *ληϐ*, *ειληϐ* (εἴληφ), *λαμϐ* (Ἰων. μέλλων λάμψομαι) καὶ *λαμϐαν*, αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν *λαϐ* ἴσως μετὰ τῆς *λαF*, *λαυ*, (ὅθεν ἀπο-λαύ-ω) ἐξ ἄλλης ἁπλουστέρας (*λα*, ὅθεν λάω—λῶ θέλω) ἐκ τῆς *ϐαλ* τὰ (ϐελ, ϐολ, ϐολε) *ϐλα* ἢ *ϐλη* καὶ *ϐαλλ*. αὐτὴν δὲ τὴν *ϐαλ* μετὰ τῆς *ϐαρ* (ὅθεν τὸ καθομιλούμ. ϐάνω = ϐάλλω καὶ τὸ ἀρχ. ϐαίνω) ἴσως ἐκ τῆς ἁπλουστέρας *ϐα* (ϐά-σις) κτλ. 2) ὁ ῥοῦς οὗτος τῶν ποικιλομόρφων θεμάτων ἐκ τῶν ἁπλῶν ἐκείνων ῥιζῶν πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ἀρχίσας μέχρις ἐσχάτων διαρκεῖ. 3) Τρίτον δέ τι μανθάνομεν ἔκ τε τῶν προειρημένων καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς, ὅτι αἱ ῥίζαι (τῶν ἀρίων γλωσσῶν δῆλον ὅτι), τοὐλάχιστον αἱ πλεῖσται, κατ' ἀρχὰς ἀνοικταὶ οὖσαι, ἤτοι εἰς φωνῆεν ἀπολήγουσαι, ὕστερον διὰ συμφώνων ἐπιθεμάτων ἐκλείσθησαν. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ προόδῳ τὸν μὲν μέσον ὅρον κατέχουσιν ἡ σανσκρίτη, ἡ

Digitized by Google

ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινική. τὸν δ' ἔσχατον αἱ σλαβικαὶ καὶ αἱ γερμανικαὶ γλῶσσαι, αἵτινες ὀλιγίστας ἀνοικτὰς ῥίζας ἢ θέματα ἔχουσι. Περὶ τούτου ὁ J. Grimm: ἐν τῇ Über die Diphthonge πραγματείᾳ του (ἐν σελ. 63) λέγει τάδε: An die stelle vieldeutiger sich verwirrender wurzeln mit Vokalausgang, wie sie in morgenländischen sprachen sich Kund gibt, scheint inden europäischen, zumal der deutschen, die Neigung vorhanden, den wurzeln durch beigefügte Consonanten grössere Individualität zu geben. » Ἡ τελευταία λέξις τοῦ Grimm, individuaetät ἀτομικότης, ὑποδεικνύει καὶ τὸν σκοπόν, δι' ὃν ἡ ποικιλία αὕτη τῶν θεμάτων ἐκ μιᾶς ἑκάστης ῥίζης. Ἡ γλῶσσα κατ' οἰκείαν ἀνάγκην τείνουσα ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβέστερον νὰ διακρίνῃ ἀπ' ἀλλήλων ἢ ῥίζας κατ' ἀρχὰς *ὁμωνύμους* μέν, ὄχι δὲ καὶ *συνωνύμους*, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ ἧττον διάφορα σημαινούσας, ἢ τὰς ποικίλας χροιὰς ἢ παραλλαγὰς μιᾶς θεμελιώδους παραστάσεως ἢ ἐννοίας ῥίζῃ τινὶ ἐγκειμένης, προσήρτησεν εἰς μίαν ἑκάστην ῥίζαν τὰ ποικίλα ἐκεῖνα *ἐπιθέματα* (καθ' ἣν ἀνωτέρω ἐτέθη γενικωτέραν τοῦ ὅρου ἔννοιαν), ἅτινα διὰ τοῦτο καὶ « προσδιορισμοὶ τῶν ῥιζῶν » δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν. Οὕτω π. χ. ἵνα διακρίνῃ τὰς ὑπὸ τὴν μίαν φωνὴν *θα* συμπιπτούσας διαφόρους παραστάσεις τοῦ *θεᾶσθαι· θαυμάζειν· τιθέναι*, ἴσως δὲ καὶ *θάλλειν* καὶ *θάπτειν*, τὴν εἰδοποίησεν εἰς *θε* (ὅθεν θέ-α). *θαυ — θαF* (θαῦ-μα) *θαπ* (τέθᾱ-πα, τέθηπα), *θαμβ* (θάμβος). θε (σκρ. dha) — τιθε (θέ-σις, τίθημι). *θαλ* (θάλ-ος), θαλλ (θάλλω). *θαφ*. ἡ *ταφ* (θάπτω καὶ θάφτω καθομιλ. τάφ-ος) κτλ. ἵνα δὲ διακρίνῃ τὰς διαφόρους ὑπὸ τὴν μίαν ῥίζαν *λα* παραστάσεις τοῦ *θέλειν, σφοδρῶς ἐπιθυμεῖν· ἀπολαύειν* καὶ *λαμβάνειν* ἔπλασεν ἐξ αὐτῆς τὰς *δευτερευούσας* ῥίζας *λαF* ἢ *λαυ, λιλαι* (ὅθεν λι-λαίομαι) καὶ *λαβ*. Ἵνα δὲ ἑρμηνεύσῃ εὐκρινῶς τὰς ποικίλας φάσεις, ὑφ' ἃς κατὰ διαφόρους χρονικοὺς ἢ ῥηματικοὺς καὶ τυπικοὺς ἢ ὀνοματικοὺς τύπους ἡ μία παράστασις π. χ. τοῦ *λαμβάνειν* ἐμφανίζεται, τὴν ῥίζαν *λαβ* εἰδοποιήσασα παρήγαγε τὰ θέματα *ληβ* (*εἰληβ* = *λελη*β), *λαμβ* καὶ *λαμβαν*, διὰ μὲν τοῦ ὀγκηροτάτου *λαμβαν* τὴν τῶν χρόνων *ἐνεστῶτος* καὶ *παρατατικοῦ* ἔννοιαν τ. ἔ. τὴν ἐκ τῆς παρούσης στιγμῆς ἑκατέρωσε εἰς τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον ἐπεκτεινομένην καὶ ἐν τῷ παρελθόντι ἐπ' ἴσης παρατεινομένην ἐνέργειαν, ἐκφράζουσα, διὰ δὲ τῶν ἧττον ἐξωγκωμένων *ληβ* καὶ *λαμβ* τὴν μελλοντικὴν ἔννοιαν, διὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ *ληβ* μετ' ἀναδιπλώσεως *ει* (= λε) *εἰληβ* (εἴληφα, εἴλημμαι) τὴν τετελεσμένην καὶ ἐν τῷ παρόντι παρακειμένην ἐνέργειαν τοῦ παρακειμένου, διὰ δὲ τοῦ βραχυτάτου

Digitized by Google

πάντων *λαβ* τὸ ἀκαριαῖον τῆς τοῦ ἀορίστου (ἔλαβον, ἐλαβόμην) ἐνεργείας. — Ταῦτα ἰσχύουσι καὶ περὶ πάντων τῶν ἄλλων ῥημάτων, ὧν οἱ χρόνοι ἐκ διαφόρων θεμάτων γίνονται. Ἐν γένει ἐκ μὲν τῶν δι' *ἀναδιπλώσεως* (*τίθη, δίδω, λελαβ, διδαχ*), *ῥιγοφθογγίσεως* (λανθαν, δαγκαν, λιμπαν, *διφθογγίσεως* (φευγ, λειπ) ἢ *ἁπλῆς μηκύνσεως* (ληθ. τρῖβ, κρῖν) τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος ἢ πλειοτέρων ὁμοῦ τῶν τρόπων τούτων τὰ μάλιστα ἐξωγκωμένων θεμάτων ἐσχηματίσθησαν οἱ *ἐνεστῶτες* καὶ οἱ *παρατατικοί*, ἐκ δὲ τῶν ἁπλουστάτων οἱ ἀόριστοι (δηλ. οἱ ἐν μὲν τῇ συνήθει γραμματικῇ β'. καλούμενοι, κυρίως δὲ γενετικῶς ἁ. ὄντες), ἐκ δὲ τῶν τῷ ὄγκῳ ἢ βάρει μεσαζόντων οἱ μεσαῖοι χρόνοι, μέλλων, παρακείμενος, ὑπερσυντελικός, οἱ οὔτε τοιαύτην παράτασιν, οἵαν ὁ ἐνεστὼς καὶ ὁ παρατατικός, οὔτ' ἀκαιρίαν ἐνέργειαν, οἵαν ὁ ἀόριστος, ἀλλά τι ἐξ ἀμφοτέρων σύμμικτον καὶ συγκραὲς καὶ μεσεῦον σημαίνοντες. Ἐντεῦθεν ἤδη καταφαίνεται, ὅτι ἡ ἀπ' αἰώνων ἐν ταῖς γραμματικαῖς διαβοωμένη καὶ περικροτουμένη ἀνωμαλία τῶν ῥημάτων δὲν εἶνε ἀνωμαλία, ἀλλ' ὁμαλότης, καὶ ὁμαλότης κυρία καὶ μεγάλη· οὗτος εἶνε ὁ μόνος κανών, καθ' ὃν ἀνέκαθεν ἔχυνε τοὺς τύπους της ἡ γλῶσσα· ἀνωμαλία εἶνε πᾶσα τοῦ κανόνος τούτου παρέκβασις. Ἀνωμαλία εἶνε ὄχι ὁ διὰ τοὺς εἰρημένους ἐλλογωτάτους λόγους ἐκ τῶν δύο ἢ τριῶν διαφόρων θεμάτων (π. χ. φευγ — φυγ. λαβ, ληβ ἢ λαμβ καὶ λαμβαν. μαθ, μαθε, μανθαν. τεκ(τε) — τοκ, τικτ) τῶν τριῶν τάξεων τῶν χρόνων σχηματισμός, ἀλλ' ὁ ἐξ ἑνὸς μόνου (π. χ. λεγ. μτιμα. ποιε. δουλθ.) πάντων.

Ἀλλὰ διὰ τί ἡ γλῶσσα ἐδῶ μὲν τοῦτον, ἐκεῖ δὲ ἐκεῖνον, ἄλλοῦ δ' ἄλλον διάφορον τρόπον εἰδοποιήσεως καὶ ὄχι ἐφ' ὁμοίων ὁμοίους μετεχειρίσ η .αι τί σημαίνει ἕκαστον τῶν ποικίλων ἐπιθεμάτων, τούτων ἡ ἐξεύρ.σις, ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς γλωσσικῆς δημιουργίας ἀποκειμένη, ὑπερβαίνει τὰ παρόντα ὅρια τῆς ἐπιστήμης.

ΤΟ ΡΗΜΑ.

Ἐκ τῶν ῥιζῶν καὶ ἐκ τῶν ἀπὸ τούτων κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ποικίλους τρόπους παρηγμένων θεμάτων ἐσχηματίσθησαν τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα· τὰ οὐσιωδέστατα μέρη τοῦ λόγου, προσαρτήσει ἄλλων τινῶν ἐπιθεμάτων ἢ ὡς συνήθως καλοῦνται, ῥηματικῶν καὶ ὀνοματικῶν καταλήξεων. Εἶνε δὲ τὰ νέα ταῦτα ἐπιθέματα καθ' ὅλου μὲν εὐδιαγνωστότερα τῶν προειρημένων κατὰ τὴν σημασίαν, ἰδίως δὲ τὰ μὲν ὀνομα-

Digitized by Google

τικὰ συνθετώτερα καὶ ποικιλώτερα, τὰ δὲ ῥηματικὰ εὐαριθμότερα καὶ ἁπλούστερα. Ἀλλὰ τὴν τῶν ὀνομάτων ἔρευναν εἰς ὕστερον ἀναβάλλοντες, τώρα ἀς ἐρευνήσωμεν τὰ τοῦ ῥήματος.

Ὁ *οὐσιωδέστατος χαρακτὴρ, αὐτὴ ἡ οὐσία* τοῦ ῥήματος, εἶνε ὄχι, καθὼς συνήθως ἐκλαμβάνεται, νὰ σημαίνῃ ἐνέργειαν ἐν χρόνῳ κινουμένην καὶ ῥέουσαν ἔτι, ἀντιθέτως πρὸς τὸ ὄνομα ἐνέργειαν ἐν τόπῳ ἀκινητοῦσαν καὶ οἷον πεπηγυῖαν σημαῖνον, ἀλλὰ νὰ παρασταίνῃ *ἀπόφανσιν* ἤτοι κρίσιν, δι' ἧς ἐνέργειά τις οἵα δήποτε (κοινῶς ἐνέργεια, πάθος, κατάστασις) ὑποκειμένου τινὸς κατηγορεῖται. Τῆς ἀποφάνσεως ταύτης τὸ μὲν κατηγόρημα μετὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων (χρονικῶν) προσδιορισμῶν σημαίνεται ἐν γένει μὲν διὰ τοῦ ῥηματικοῦ, ἰδίως δὲ διὰ τοῦ ἑκάστοτε χρονικοῦ θέματος, τὸ δ' ὑποκείμενον διὰ τῶν ῥηματικῶν ἐπιθεμάτων ἤτοι τῶν προσωπικῶν καταλήξεων, τῶν δὲ διαφόρων τρόπων (τῶν ἐγκλίσεων) τῆς ἀποφάνσεως οἱ μὲν κατ' ἀρχὰς οὐδὲν φθογγικὸν σημεῖον εἶχαν, ὡς κατωτέρω ἀκριβέστερον θὰ ἴδωμεν, διὰ τῆς τυπικῆς συνάψεως τῶν δύο προειρημένων μερῶν ἁπλῶς ὑποσημαινόμενοι, οἱ δὲ κατ' ἀρχάς τε καὶ ὕστερον περισσότερον ἐσημαίνοντο καὶ σημαίνονται διά τινων φωνηέντων μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων μερῶν κειμένων καὶ οἷον πρὸς ἄλληλα συνδεόντων αὐτά· διὸ καὶ εἰκότως *ἐγκλιτικὰ φωνήεντα* ἐκλήθησαν, οἷα τὸ ι (ἢ ιη) τῆς *εὐκτικῆς* καὶ τὰ δύο μακρὰ η, ω τῆς ὑποτακτικῆς.

Πᾶν λοιπὸν ῥῆμα σύγκειται ἐκ δύο ἢ τὸ πολὺ τριῶν μερῶν, τοῦ μὲν τὸ κατηγόρημα σημαίνοντος, τοῦ δὲ τὸ ὑποκείμενον, τοῦ δὲ τρίτου (ὁσάκις ἰδιαιτέρως ἐμφανίζεται) τὸν τρόπον τῆς ἀποφάνσεως. π. χ. τὸ *τίθη-μι* σύγκειται ἐκ τῶν δύο μερῶν, τοῦ *τιθη*, ὅπερ ἰσοδυναμοῦν πως τῇ μετοχῇ *τιθεὶς* παρασταίνει τὸ κατηγόρημα, καὶ τοῦ *μι*, ὅπερ σύσοιχον καὶ συνώνυμον ὂν τῇ προσωπικῇ ἀντωνυμίᾳ *με* σημαίνει τὸ ὑποκείμενον *ἐγώ*. ὥστε *τίθημι* = *τιθεὶς ἐγώ*· ἡ δὲ σύνδεσις ἀμφοτέρων καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποφάνσεως (ἐδῶ ἡ ὁριστικὴ ἔγκλισις) χωρὶς νὰ παρασταίνηται δι' ἰδίου φωνητικοῦ σημείου, μόνον ὑποσημαίνεται διὰ τῆς τυπικῆς των συνάψεως. Τὸ δὲ *ἐθέλ-ω-μι* σύγκειται ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ *ἐθελ* = *ἐθέλων*, τοῦ *μι* = *ἐγὼ* καὶ τοῦ *ω* τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος (ἐδῶ τῆς ὑποτακτικῆς), τὸν τρόπον τῆς ἀποφάνσεως σημαίνοντος. ὥστε τὸ *ἐθέλωμι* καθ' ὑστέραν ἀνάλυσιν ἰσοδυναμεῖ πως τῷ *ἐθέλων ὦ ἐγώ*. Ἐντεῦθεν ἤδη καταφαίνεται, ὅτι καὶ ἡ *ἀπαρέμφατος* καὶ ἡ *μετοχὴ* καὶ τὰ *ῥηματικὰ* λεγόμενα *ὀνόματα*, τὰ εἰς τος καὶ τε ς, οὐδεμίαν τοιαύτην ἀπόφανσιν ἐκφέροντα ἐκ τοῦ χοροῦ τῶν ῥημάτων ἀποκλείονται, συνήθως δ' ἐγγύτερα παρὰ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῷ ῥήματι συντάσ-

Digitized by Google

σονται ὡς περισσότερον παρ' ἐκεῖνα ῥέουσαν τὴν ῥηματικὴν ἐνέργειαν σημαίνοντα. Ὅτι δέ ποτε καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα ῥευστότερα ἦσαν θὰ τὸ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἐπειδὴ τὸ κατηγόρημα εἶνε ἐνέργεια ἐν χρόνῳ κινουμένη, πρέπει ἀναγκαίως ἑκάστοτε νὰ προσδιορισθῇ διά τινος χρονικοῦ προσδιορισμοῦ. Οἱ δὲ τοιοῦτοι προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται ὄχι μόνον δι' ἰδίων λέξεων (τῶν χρονικῶν ἐπιρρημάτων), ἀλλὰ καὶ διά τινων ἁπλουστέρων φθογγικῶν σημείων τῷ γενικῷ ῥηματικῷ θέματι προσπεφυκότων. Καὶ περὶ μὲν τῶν γενικῶν θεμάτων ἤδη ἱκανῶς διεξοδικὰ ἐλέχθησαν, ὁμοίως καὶ περί τινος τριφασίας καθ' ὅλου διαιρέσεώς των, καθ' ἣν ἐκ μὲν τῶν ὀγκωδεστέρων παράγονται ὁ ἐνεστὼς καὶ ὁ παρατατικός, ἐκ δὲ τῶν ἰσχνοτέρων οἱ β'. ἀόριστοι, ἐκ δὲ τῶν μεσαίων ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντελικός, οἱ μέλλοντες καὶ οἱ ἁ. ἀόριστοι. Τὰ δὲ χρονικὰ θέματα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατὰ τὴν πλήρη ἀνάπτυξίν της εἶνε ἑπτά. 1) τὸ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ (ἐνεργ. καὶ μεσ.). 2) τὸ τοῦ β'. ἀορίστου (ἐνεργ. καὶ μέσου). 3) τὸ τοῦ μέλλοντος (ἐνεργ. κ. μέσου). 4) τὸ τοῦ ἁ. ἀορίστου (ἐν. καὶ μ.). 5) τὸ τοῦ παρακειμένου, ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου ἢ μετ' ὀλίγον μέλλοντος (ἐνεργ. κ. μεσ.). 6) τὸ τοῦ β'. παθητ. ἀορ. καὶ μέλλοντος. 7) τὸ τοῦ ἁ. παθ. ἀορ. κ. μέλλοντος. Καὶ περὶ μὲν ἑκάστου τῶν χρονικῶν θεμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν χρόνων κατωτέρω ἀκριβέστερον θὰ γείνῃ λόγος· τώρα δὲ ἂς ἴδωμεν, ποῖαι καὶ πόσαι εἶνε αἱ προσωπικαὶ λεγόμεναι καταλήξεις, αἱ σημαίνουσαι τὸ ἑκάστοτε ὑποκείμενον τῆς ῥηματικῆς ἀποφάνσεως.

Θαυμασία εἶνε ἡ ἁπλότης καὶ ἡ λιτότης, καθ' ἣν ἐκτελεῖται ἡ οἰκονομία τῶν ῥημάτων ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς της. Ὀλίγοι μονοσύλλαβοι ἢ τὸ πολὺ δισύλλαβοι φθόγγοι, τὰ ὑποκείμενα τῆς ἀποφάνσεως ἢ τὰ τοῦ λόγου πρόσωπα σημαίνοντες, εἰς τὰ χρονικὰ θέματα προσαρτώμενοι παράγουσι ποικίλους ῥηματικοὺς τύπους. Εἶνε δ' αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις ἀντωνυμικαὶ ῥίζαι σύστοιχοι καὶ συνώνυμοι ταῖς *προσωπικαῖς* ἀντωνυμίαις *με* (ἀρχ. *μα*· ὄθεν ἡ δοτικὴ μοι), *τύ* (ὕστερον σύ), καὶ τῇ *δεικτικῇ* (ὕστερον ἄρθρῳ) *τό-ς*. Ἔπαθαν δὲ καὶ αὗται ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς γλώσσης ποικίλα πάθη ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ, ἕως οὗ ἔν τισι τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ὅλως ἀποτριβεῖσαι καὶ ἀσαφεῖς καταντήσασαι προὐκάλεσαν τὴν διὰ ῥητῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, τοῖς ῥηματικοῖς τύποις προτασσομένων ἢ ἐπιτασσομένων, ἀνακαίνισίν των· ὅπερ μάλιστα συνέβη ἐν τῇ νεωτέρᾳ γερμανικῇ καὶ ταῖς πλείσταις ρωμανικαῖς γλώσσαις, ἐν αἷς οὐδεμία (ῥηματικὴ) ἀπόφανσις ἐκφέρεται ἄνευ ῥητοῦ ὑποκειμένου ὅ ἐ. προσωπικῆς ἀντωνυμίας, π. χ.

Digitized by Google

γαλλ. j'aime, tu aimes, il aime. nous aimons κτλ. γερμαν. ich liebe, du liebst, er liebt, wir lieben, ihr liebt, sie lieben ἀντὶ τῶν ἑλλ. ἀγαπῶ (φιλῶ), ἀγαπᾷς (φιλεῖς), ἀγαπᾷ (φιλεῖ), ἀγαπῶμεν (φιλοῦμεν) κτλ. Ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ οὐδέποτε οὐδαμοῦ συνέβη τοιοῦτόν τι ἐκτὸς τῆς ἀγραμμάτου κεφαλῆς νεωτέρων τινῶν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μεταφραστῶν, τὰ γαλλικὰ π. χ. j'aime, tu aimes κτλ. διὰ τῶν ἀσυμφύλων καὶ κακοζήλων ἐγὼ ἀγαπῶ, σὺ ἀγαπᾷς ἀποδιδόντων. Αἱ δὲ κυριώτατα μεταβολαὶ αἱ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ταῖς ἀρχαιοτέραις ἀδελφαῖς περὶ τὰς προσωπικὰς καταλήξεις συμβᾶσαι εἶνε 1) ἡ κατὰ τοὺς *δευτερεύοντας* ἢ *ἱστορικοὺς* καλουμένους χρόνους *βράχυνσις* ἢ συςολή των, προελθοῦσα, ὡς φαίνεται, χάριν ἰσορροπίας ὡς ἐκ τῆς διὰ τῆς ἐν τοῖς ἱςορικοῖς χρόνοις αὐξήσεως ἐπεκτάσεως τοῦ θέματος π. χ. *τίθημι*, ἐ-τίθη-ν κτλ. 2) Ἡ μάλιστα τῇ ἑλληνικῇ, ἐν μέρει δὲ τῇ λατινικῇ καὶ σανσκρίτῃ, παραλειπομένων τῶν ἄλλων συγγενῶν, συνήθης ἀποβολὴ τοῦ *μι* τοῦ ά. ἑν. προσώπου καὶ τοῦ συμφώνου (τ) τοῦ τρίτου προσώπου *τι* κατὰ τὴν λεγομένην τῶν βαρυτόνων καὶ τῶν περισπωμένων συζυγίαν, ὡς *λέγω* (ἀντὶ λέγω-μι. λατ. amo, dico ἀντὶ τῶν amo-m(i), dico-m(i) κτλ.), *ποιῶ* (ἀντὶ ποιῶ-μι), *λέγει* ἀντὶ *λέγε-τ-ι*, *ποιεῖ* ἀντὶ *ποιέ-ε-τ-ι* κτλ. Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν ἐκ τοῦ πλησίον ἑκάστην τῶν καταλήξεων.

Ἡ πλήρης κατάληξις τοῦ ά. *ἑτικοῦ ἐνεργ. προσώπου* εἶνε ἡ *μι* (σκρ. *mi* ὡς π. χ. ἐν τῷ dadâ mi = διδω-μι), σύστοιχος τῇ ἀντωνυμικ. ῥ. *ma*, ὅθεν αἱ προσωπ. ἀντων. *με*, *μο-ί*. κλ. λατ. *me*, *mi-hi*. νεογερμ. *mich*, *mir*, ἐν τοῖς τελευταίοις τύποις, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ῥημ. καταλ. τοῦ *α* εἰς *ι* συσταλέντος. Ταύτην τὴν κατάληξιν *μι* εἶχε τὸ ά. πρόσωπον ἐπὶ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῶν ῥημάτων, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐκ τῶν σανσκριτικῶν ῥημάτων, ὧν οἱ πρωτεύοντες χρόνοι, ἐκτὸς τοῦ παρακειμένου, ταύτην τὴν κατάληξιν τοῦ ά. προσώπου ἔχουσιν, ἐκ τῶν εἰς *μι* ἐνεστώτων τῆς ἑλληνικῆς καθ' ὅλου καὶ ἐκ τῶν εἰς *m* (ἀντὶ *mi*) ληγόντων χρόνων τῆς λατινικῆς, οἷοι οἱ amabam, dicebam, dicam (μέλλ. ὁριστ. καὶ ὑποτακτ. ἐνεστώς), amem (ὑποτ. ἐνεστ.), docerem, docuerim, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐπικῶν ὑποτακτικῶν, οἷοι οἱ: ἐθέλωμι Ἰλ. Α, 349. Ι, 397. Ὀδ. Φ, 348. κτείνωμι Τ, 490, τύχωμι Χ, 7. Ἰλ. Ε, 279. Η, 243, ἵκωμι Ι, 414. εἴπω-μι Ὀδ. Χ, 392. ἀγάγωμι Ἰλ. Ω, 717. ἴδωμι Σ, 63 κ. ἀλλ. ἔπειτα ἐκ τῶν κοινῶν εὐκτικῶν *λέγοιμι*, *ἴδοιμι*, *ποιήσοιμι*, *τιμήσαιμι* κ.τ.τ. καὶ τελευταῖον ἐκ τῶν *γέλαιμι*, *φίλημι*, *δοκίμωμι* καὶ τ. ὁμ. εἰς *μι* τύπων τῆς αἰολικῆς διαλέκτου ἀντὶ τῶν κοινῶν εἰς ω: *γελάω*, *φιλέω*, *δοκιμόω* κτλ. (πρβλ. Ahrens de dial. æol. p. 136 κεξ. καὶ αὐτόθι τὰς τῶν γραμματικῶν

Digitized by Google

μαρτυρίας καὶ τὰ ἐκ μνημείων τεκμήρια). Πρῶτον δὲ πάθος ἔπαθεν ἡ *μι* τὴν ἀποκοπὴν τοῦ *ι* καὶ ὡς ἁπλοῦν μ (m) ἀναφαίνεται ἔν τε τοῖς ἄρτι εἰρημένοις λατιν. τύποις καὶ ἐν τοῖς ἐνεστῶσι su-m (ἐσ-μί), καὶ inqua-m, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ἀντὶ τοῦ *μ* καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ (πρβλ. donum — δῶρον, lignum — ξύλον, securim — πέλεκυν κτλ.) ἐπῆλθε τὸ *ν*, ὅπερ ὡς προσωπικ. κατάληξις διέμεινε μέχρις ἐσχάτων 1) ἐν τῷ ά, ἐνικῷ τῶν παρωχημένων ἢ ἱστορικῶν χρόνων, ὡς ἵστη-ν, ἔστη-ν, ἐτίθη-ν, ἔδω-ν, ἔλεγο-ν, ἐποίε-ο ν, ἐτίμα-ο-ν, ἐδεδηλώκει-ν κτλ. ἐκτὸς τοῦ ά. ἀορίστου ἔστησα-, ἔδωκα-, ἔγραψα-, ἔκρῖνα- κτλ. ὅθεν ἐξέπεσε. 2) ἐν ταῖς εἰς —ιη ν εὐκτικαῖς, δηλ. τῆς εἰς *μι* συζυγίας, ὡς ἱστα-ίη-ν, διδο-ίη ν, θείη-ν κτλ. καὶ τινων εἰς ω μάλιστα τῶν συνηρημένων εἰς *εω* καὶ *οω*. ὡς *ποιοίη-ν*, *ἰδοίη-ν*, *σχοίη-ν*, *φανοίη-ν* καὶ ἐν τοῖς τραγικοῖς τρέφοι-ν, λάβοι-ν Εὐριπ. Ἐρεχθ. 17,6, *ἁμάρτοιν*, Κρατῖνος παρὰ Σουΐδ. ἐν λ. ἁμάρτοιν (Ἐτυμ. Μ. ἐν λ. τρέφοιν. Hermann εἰς Εὐριπ. Ἑλεν. 271, Buttmann gr. Gramm. I, 355), ἐν ᾧ ἡ συνηθεστέρα κατάληξις τῆς εὐκτικῆς τῶν βαρυτόνων ἐπὶ τοῦ ά. προσ. εἶνε ἡ *μι*. Ὕστερον δὲ πᾶν ἴχνος τῆς καταλ. *μι* ἐξηλείφθη 1) ἀπὸ τοῦ ὁριστ. ἐνεστ. τῆς εἰς ω λεγομένης συζυγίας: λέγω, ποιέω, τιμάω, δηλόω κτλ. 2) ἀπὸ τοῦ ὑποτακτικοῦ ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος πάντων τῶν ῥημάτων ἐκτὸς τῶν προειρημένων ἐκείνων ἐπικῶν λειψάνων, πιθανῶς κατ' ἐπιρροὴν τοῦ μακροῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ω. 3) ἀπὸ τοῦ παρακειμένου, πιθανῶς κατ' ἐπιρροὴν τῆς ἀναδιπλώσεως, ὄχι μόνον ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ σανσκρίτῃ, ὡς τέθηπα-, τέτυφα-, γέγονα-, σερ. g'ag'ana. λατ. dedi-, tutudi-, memini-, κτλ. ἔνθα τὸ *α* καὶ *ι* εἶνε συνδετικὰ φωνήεντα μεταξὺ τῆς ἀπαλειφθείσης προσ. καταλήξεως καὶ τοῦ χρον. θέματος. 4) ἐκ τοῦ ά. ἀορίστου: ἔγραψα-, ἔθηκα-, ἔκλινα- κτλ. ῦ) ἐκ τοῦ ὁμοίως τῷ ά. ἀορίστῳ συντεθειμένου, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ὑπερσυντελικοῦ εἰς *εα* (ἰων.), *η* (ἀρχ. ἀττ. ἀντὶ τοῦ νεωτέρου ἀττ. *ειν*) καὶ *εια*, *η* καὶ *ει* (δωρ): ἤδεα (Ἰλ. Ξ, 71. Ἡροδ. Β'. 150). *ἠνώγεα* (Ὀδ. Ι, 44. Κ, 263 κ. ἀλλ.), *ἑστεθήπεα* (Ὀδ. Ζ, 161) κ.λ. *ἀκηχήη* (Ἀριστοφ. Ἀχ. 10). Πλατ. Εὐθύφρ. 14, c, *ἐμεμαθήκη*. Ἀπολ. 31, e, *ἀπολώλη*, *ὠφελήκη* 36, a *ἀποπεφεύγη* Εὐθυφρ. 15, d *ἤδησθα*, *ἐπεπάρθη* (Σουΐδ. ἐν λ.) *ἤδη* (Μοῖρις ἐν λ. ἤδη, ἀττικῶς. ἤδειν, ἑλληνικῶς), *ἀπολώλη* (Ἡρακλ. Πιν.), *εἰλάφη* (Φωκικ. ἐπιγρ. πρβλ. Ahrens de dial. dor. p. 332), *ἐπιτετελέκεια*, *ἑστάκεια*, συναγαγόχεια (ἐν δωρ. ἐπιγρ. παρὰ Gruter Thes. inscript. p. CCXVI. col. I. vs. 25. 26) κτλ. 6) ἐκ τῶν παρατατ. καὶ ἀορίστων β'. τῆς νεωτέρας γλώσσης: *ἔλεγα* (= ἔλεγον), *ἔφαγα* (= ἔφαγον), ἐν-

Digitized by Google

μέρει κατ' ἐπιρροὴν τοῦ τὸ αὐτὸ συνδετικὸν φωνῆεν α ἔχοντος ά. ἀορίστου. 7) Ἀλλ' ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἐξηφανίσθη ἡ πλήρης καταλ. *μι* καὶ ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν ληγόντων ἀρχαίων τύπων. Διότι ἡ μὲν εὐκτικὴ παντελῶς ἐξέλιπεν, οἱ δὲ ὑποτακτικοὶ τύποι τῆς ἐπικῆς εἰς *ωμι*: ἐθέλωμι, κτείνωμι κλ. ἤδη ἐκ τῆς ἀττ. διαλέκτου εἶχαν ἐκλείψαντες, τὰ δὲ ῥήματα τῆς εἰς *μι* λεγομένης συζυγίας ἤδη κατὰ τοὺς μεθ' Ὅμηρον χρόνους ἤρχισαν νὰ ὀλιγοστεύουν, ἕως οὗ κατ' ὀλίγον ὅλως κατηργήθη ὁ σχηματισμὸς οὗτος. Ἓν γένει τῆς παντοίας ταύτης ἐξαλείψεως ἢ καὶ μόνον συστολῆς τῆς *μι* ἡ ἀρχὴ εἰς τοὺς ὁμηρικοὺς ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, αὐτοὺς τοὺς πρὸ Ὁμήρου χρόνους ἀνάγεται. Καὶ ἔν τισι μὲν τὸ λεγόμενον εἶνε καταφανέστατον καὶ ἤδη τοῖς ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ τοῦ Ὁμήρου ἁψαμένοις γνωστόν, τινὰ δ' ἀφανέστερα κατωτέρω διὰ μακροτέρων θ' ἀποδειχθῶσιν.

Ἡ τοῦ 6'. ἑνικοῦ προσώπου ἀντωνυμία εἶνε ἡ *τὺ* (πάλαι προφερόμ. *τοὺ*) λατ. *tu*, ἥτις ἐπεκτεθεῖσα ἔγεινε πιθανῶς tva (Tϝα), ὅθεν ὁ σανσκριτ. τύπος tvam. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐν ταῖς ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις συνήθους *τυ* προῆλθεν ὕστερον ἡ ἰων. ἀττ. καὶ κοινὴ *συ* (προφ. su γαλλ. καὶ *σι* κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ διαλέκτους) κατὰ ῥευστοποίησιν τοῦ τ εἰς σ ἐπενεργείᾳ τῶν λεπτῶν φθόγγων υ καὶ ι (πρβλ. τήμερον — σήμερον, φά-τις — φά-σις, Θέ-τις, θέ σις κ.τ.τ.). ἐκ δὲ τοῦ ὑποτιθεμένου ἐκείνου *tva* (tϝα), ἐναλλαγῇ τῶν F καὶ H (h) ὁ τύπος *θα* σκρ. *tha*, κατάληξις τοῦ 6'. ἑνικ. προσ. τῶν ἀναδεδιπλωμένων παρακειμένων, π. χ. daditha = dedisti), ἔπειτα κατὰ λέπτυνσιν τοῦ α εἰς ι ὁ *θι*, ἔπειτα κατὰ ῥεῦσιν τοῦ *θ* εἰς σ (ὡς τὺ — *σὺ* κ.τ ὅμ.) ὁ *σι*, καὶ τελευταῖον ἀποκοπῇ τοῦ ι ὁ ς. Τούτων λοιπὸν τῶν τεσσάρων ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐμφανιζομένων τύπων *θα*, *θι*, *σι* καὶ ς ὁ μὲν πρῶτος καθ' ἑαυτὸν μὲν ἀπαντᾷ μόνον ἐν τοῖς *οἶσθα* (= οἶδ-θα) καὶ *ἦσθα* (= ἦς-θα τοῦ εἰμί, ῥ. ἐς, ὡς ἐσ μί, ἐσ-μέν), ἐπηυξημένος δὲ κατὰ ἓν σ (ἄδηλον πῶς) ὡς *σθα* 1) ἐν τοῖς ἐπικοῖς ὑποτακτ. καὶ εὐκτικ.: *ἐθέλησθα* (πολλάκις παρ' Ὁμήρῳ), *πίησθα* (ἰλ. Ζ, 260), *βάλησθα*, *βουλεύησθα*, *εἴπησθα*, *εὕδησθα*, *θύνησθα*, *πάθησθα*, *παρεξελάσησθα*, *στένῃσθα*, *ἔησθα* (ἰλ. Κ, 67) καὶ εἴπου ἀλλοῦ· *βάλοισθα* (ἰλ. Ο, 571), κλαίοισθα (Ω, 619), *προφύγοισθα* (Ὀδ. Χ, 325). 2) ἐν τοῖς ἐπικ. ὁριστικοῖς: *τίθησθα* (Ὀδ. Ι, 404. Ω, 476), *δίδαισθα* (ἰλ. Τ, 270), *εἶσθα* (ἰλ. Κ, 450. Ὀδ. Τ, 69. Υ, 179), *φῆσθα* (ἐνεστ. Ὀδ. Ξ, 149) καὶ *ἔφησθα* καὶ *φῆσθα* (ἰλ. Φ, 186). 3) ἐν τοῖς αἰολ. ὁριστικ.: *ἔχεισθα*, *φίλεισθα* (Σαπφ. Ἀποσπ. 89. Ahrens οὕτινος παράβαλε καὶ de dial. æol. p. 129) καὶ *ἐθέλησθα* (Θεοκρ. ΚΘ', 4) καὶ τῷ δωρ. *χρῆσθαι* (παρὰ τῷ Μεγαρεῖ Ἀριστοφ. Ἀχ.

Digitized by Google

778) καὶ εἶπου ἀλλοῦ. — Ὁ δὲ δεύτερος *θι* (σκρ. dhi, ὡς ἐν τῷ çrudhi = κλῦθι) 1) ἐν αὐτῷ τούτῳ καὶ ἐν ἄλλοις ἐπικοῖς προστακτικοῖς τῆς εἰς *μι* συζυγίας: π. χ. *βῆθι*, *δίδωθι*, *ὄμνυθι*, *ὄρνυθι*, *ἐμπίπληθι* (Ὀδ. Φ, 314), *ἴλῃθι* Ὀδ. Γ, 380. Π, 184 καὶ *ἴλᾰθι* Θεοκρ. ΙΔ. 143. *τέτλαθι* — 2) ἐν τοῖς κοινοῖς *γνῶθι* (6′. ἐνεργ. ἀορ.), *τράπηθι*, *τρέφθητι* (τι ἀντὶ τοῦ *θι* ἕνεκα τοῦ προηγουμένου δασέος) καὶ πᾶσι τοῖς παθητικοῖς ἀορίστοις. Ὁ δὲ τρίτος *σι* ἀπαράλλακτος μόνον ἐν τῷ ἐπικῷ καὶ δωρικῷ *ἐσ-σί*, κατ᾽ ἀναστροφὴν δὲ ὡς *ις* ἐν πᾶσι τοῖς ὑποτακτικοῖς τοῖς μὴ εἰς *σθα* σχηματιζομένοις: λέγῃς (= λέγη-ις), ποιῇς (= ποιέ-η-ις), τιμᾷς (= τιμά-η-ις), τιθῇς (τιθέ-η-ις), διδῷς (= διδῶ-ις = διδό-η ις) κ. τ.λ. 2) ἐν τῷ ἐνεστῶτι καὶ μέλλοντι τῆς ὁριστ. τῆς εἰς ω συζυγίας: λέγ-ε-ις, γράφ-ε-ις, ποιέ-ε-ις, τιμά-ε-ις. κρινέ ε-ις, δώσ-ε-ις, ἤσ-ε-ισκτλ. καὶ ἐν τῷ *εἶς* (τοῦ εἰμί) ἐκ τοῦ *ἔσ-ις* καὶ συγκοπῇ τοῦ πρώτου *σ ἔ-ις*, ἔπειτα κατὰ συναίρεσιν *εἶς*. Ὁ δὲ τέταρτος ς 1) ἐν τῷ ἐνεστῶτι τῆς εἰς *μι* συζυγίας *τίθη-ς*, *ἵστη ς*, *δίδω-ς*, *δείκνυ-ς* κτλ. 2) ἐν πᾶσι τοῖς παρωχημένοις χρόνοις καὶ ταῖς (κατ᾽ αὐτοὺς συνήθως σχηματιζομέναις) εὐκτικαῖς, ὅπου δηλ. δὲν προσαρτᾶται ἡ *σθα* καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ ἐπὶ τοῦ ἑνικοῦ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους σχηματιζομένῳ: ἐ-λεγ-ε-ς, γέ-γραφα-ς, ἐγεγράφει-ς, ἔγραψα-ς, εἶδε-ς. λέγοι-ς (τοῦ ι ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος τῆς εὐκτικῆς ὄντος), ἱσταίη-ς, τιθείη-ς, δοίη-ς, φαίη-ς κτλ. 3) ἔν τισι προστακτικοῖς 6′. ἀορίστοις, βραχέος φωνήεντος ἡγουμένου, ἰδίως ἐπὶ ῥημάτων τῆς εἰς *μι* συζυγίας, *δό-ς*, *θέ-ς*, *ἄφ-ε-ς*, *σχέ-ς* κτλ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰς ω, ὡς *ἐνίσπες* (ἐν τέλει στίχου πάντοτε ἀντὶ τοῦ *ἔνισπε*· π. χ. Ὀδ. Ξ, 185. Ἀπολλ. Ἀργοναυτ. Γ. 1, Δ, 1356), φρὲς τοῦ φρέω (= φέρω) Ἐτυμ. Μ. 740, 12. *ἄγες*, *ἄγε*, *φέρε* (Ἡσυχ.) *ζατές*, ζήτει (διορθ. τοῦ Guyetus ἀντὶ τοῦ *ζητεῖ*) παρ᾽ Ἡσυχίῳ καὶ εἴτι ἄλλο. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ νεώτερα *(εἰ)πές* (= εἰπέ), *ἰδές* (= ἰδέ), ἀμφότερα ἤδη παρὰ Δημητρίῳ Ζήνῳ Βατραχομ. Διαλ. στ. 2. 3. κειμ. στ. 19 κ. ἀλλ. *μαθὲς* (= δηλαδή. *μάθε*, λατ. scilicet) καὶ εἴτι ἄλλο. Ἐν γένει δὲ ἡ καθομιλουμένη τῶν ἀρχαίων τεσσάρων τύπων μόνου τοὺς δύο τελευταίους διετήρησεν, ὡς *ις*: λέγεις, φιλεῖς, ἀγαπᾷς κτλ. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ *ἀγαπᾷς* καὶ τοῖς ὁμοίοις ὑπογεγραμμένον *ι* ἤδη παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, εἰ μὴ καὶ ἀρχαιότερον, πᾶσαν φθογγικὴν σημασίαν ἀποβαλὸν ὀρθογραφικὸν μόνον σημεῖον ἦτο, τὰ δὲ τῆς διφθόγγου *ει* ἐν τοῖς *λέγεις* καὶ τοῖς ὁμοίοις δὲν διακρίνονται πλέον σήμερον διὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ἰωτακισμόν. ς ἐν τοῖς ἔλεγε-ς, ἔδιδε-ς, ἔγραψε-ς (ἀντὶ ἔγραψα-ς), εἶπε-ς κτλ. Τῶν δ᾽ ἄλλων δύο τύπων ὁ μὲν *σθα* εἶχεν ἤδη πρὸ Χριστοῦ ἐκλείψας, ὡς δῆλον ὄχι μόνον

Digitized by Google

ἐκ τῆς παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Κ. Δ. συχνῆς χρήσεως τοῦ *οἶδας* ἀντὶ τοῦ πάλαι συνηθεστάτου *οἶσθα* π. χ. Ἀ. πρὸς Κορινθ. Ζ΄. 16 καὶ Ἰωαννν. ΚΑ. 15. ἀλλὰ καὶ παρ' ἀρχαιοτέροις, ὡς Ἡροδ. Δ΄. 157 (μάλιστ' ἐν δωρίζοντι Δελφικῷ χρησμῷ), Ξενοφ. Ἀπομν. Δ΄. 6, 6. Εὐριπ. Ἀλκ. 790. Ἀντὶ δὲ τοῦ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συνηθεστάτου *ἦσθα*, παρὰ τοῖς ὕστερον συνηθέστατον ἀπέβη τὸ *ἦς*. π. χ. Ἰωσ. Ἀρχ. ΙΖ΄. 5. Πλουτ. Κικερ. Ζ΄. κεφαλ. Ῥωμ. 25 π. πολυπραγμ. 8. Λουκ. Ἀλεκτρ. 19. Ἐρώτ. 3. Φιλοστρ. ἐπιστ. 67 Ἀρριαν. Ἐπικτ. διατρ. Β΄. 4. 184. Ξενοφ. Ἐφεσ. Δ΄. 85. κ. ἀλλ. — αὐτὸ δὲ τὸ *ἦσθα* μόνον ἔν τισι χειρογράφοις τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγ. Ιᾶ΄. 67. Τοῦ δὲ *θι* ἀκόμη λείψανά τινα εὑρίσκονται ἐν τῇ Κ. Δ. οἷα *κατάβηθι* Ματθ. ΚΖ΄. 40. Ἰωαννν. Δ΄. 49. *μετάβηθι* Ἰωαννν. Ζ΄. 3. *ἀνάστηθι* Πραξ. Θ΄. 6. 34. *ἐπίστηθι* Β΄. π. Τιμόθ. 4, 2. *ἴσθι* (= ἔσο) Ματθ. Β΄. 13. Ἐ. 25. Μρ. Ε. 34. Λουκ. ΙΘ΄. 17. Ἀ. π. Τιμ. 4, 15. — Ὅλως δ' ἐξηφανίσθη ἡ κατάληξις τοῦ 6΄. ἑνικοῦ προσώπου 1) καὶ γενικώτατα ἐκ τῆς προστακτικῆς τῆς εἰς ω συζυγίας, ὡς *λέγε*, φάγε, πίε, οἶσε ἀντὶ τῶν λέγε-θι (ἢ λέγε-ς), φάγε-θι(-ς), πίε-θι (-ς), οἶσε-θι(-ς) κτλ. — Περὶ τῆς καταλ. *or* τοῦ ά. ἀορίστου κατωτέρω ἴδιος λόγος θὰ γείνῃ. — Ὅτι δὲ τοῦ πάθους τούτου ἡ ἀρχὴ εἰς τοὺς πρὸ Ὁμήρου χρόνους ἀναβαίνει, δῆλον ἐκ τῆς σταθερᾶς τῶν τοιούτων παρ' αὐτῷ χρήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς λατινικῆς καὶ τῆς σανσκρίτης, ἐν αἷς ἐπ' ἴσης ἐξηλείφθη ὁ τύπος οὗτος. π. χ. vaha (σκρ.), Fέχε (ἑλλ.) καὶ vehe (λατ.). k'hinada (σκρ.), scinde, σχίζε κτλ. 2) ἐκ τῆς εἰς *μι* συζυγίας κατὰ μέγα μέρος ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, ὡς *καθίστᾱ* Ἰλ. Ι, 202. *δίδου* Ὀδ. Γ, 58. *δαίνυ* Ἰλ. Ι, 70 κ. ἀλ. — *καθίστη* Ἀρφ. Ἐκκλ. 738. 1057. *προσίστη* Εὐριπ. Τρῳ. 103. *ἀνίστη* Ἑλ. 1260, *πίμπρη* Εὐριπ. Ἴων. 974 κτλ. Ἐν τούτοις μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς καταλ. *θι* πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ βάρους ἐμηκύνθησαν τὰ βραχέα α, ε, ο καὶ υ εἰς ᾱ (η), ει, ου, καὶ ῡ: *τίθει*, *ἵστᾱ(η)*, *δίδου* καὶ *δείκνῡ*. τὸ δὲ Πινδαρ. Ὀλυμπ. Ἀ. 136 (85) *δίδοι* (= δίδου) εἶνε δωρισμὸς ἢ καὶ αἰολισμὸς ἐκ τοῦ *δίδοι-θι*.

Ἡ τοῦ *τρίτου προσώπου ἀντωνυμία* ἀνέκαθεν ἦτον ἡ *ta*, ἐξ ἧς ἔγειναν ἡ *τό-ς* ἐν τοῖς *οὗ-το-ς*, *αὐ-τό-ς* καὶ τῷ καθομιλουμένῳ *γά-το-ς* (= ἰδοὺ ὅδε) καὶ τὰ ἄρθρα τό-ν, τό(τ), τή-ν (σκρ. ἀντων. tam, ta-t. γοτθ. tha-t, ὅθεν τὸ νεογερμ. da-s). Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς *ta* ἔγειναν αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις *τι*, *σι* καὶ *ι*, ἡ μὲν πρώτη κατὰ συστολὴν τοῦ α εἰς ι, ἡ δὲ *σι* ἐκ τῆς *τι* τροπῇ τοῦ τ εἰς σ κατ' ἐπιρροὴν τοῦ ἑπομένου λεπτοῦ ι (πάθος συνηθέστατον ἐν τῇ ἑλληνικῇ, περὶ οὗ εἰς τὰ ὑπὸ τὸ 6΄. πρόσωπον παρατεθειμένα παραδείγματα πρόσθες καὶ τά: ἐκού-

Digitized by Google

θιος, γερουσία, Μιλήσιος, ἀναισθησία κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν ἑκόντιος; γεροντί- (δωρ.), Μιλήτιος, ἀναισθητία κτλ.) Ἤτο δὲ ἡ μὲν τι ἐκτὸς τοῦ κοινοῦ ἐσ-τὶ (σκρ. as-ti) τοῖς Δωριεῦσι μόνον συνήθης, ἐν τῇ εἰς *μι* συζυγίᾳ δῆλον ὅτι, ὡς *τίθη-τι* (σκρ. dadhâ-ti) ἐν Δελφ. ἐπιγρ. 67 Ross καὶ Ulr p. 67. *ἀφίητι*. Φωκ. ἐπιγρ. 73 R. *φατὶ* Ἀριστοφ. Ἀχ. 737. *δίδω-τι* Πετιλ. 4. Κερκυρ. 1845. 1850. Ῥοδ. 2525, 6. καὶ ἀλλαχοῦ. *ἀνά-θείκνυντι* Κρητ. 3050. παράδοξος σύμπτωσις τοῦ ἑνικοῦ μὲ τὸ πληθυντικόν, καθὼς καὶ ἐν τῷ *βίβαντι* Λακωνικοῦ ἐπιγράμματος παρὰ Πολυδεύκει Δ΄. 102. καὶ τῷ *ἐν-τί*, ὅπερ οἱ νεώτεροι Δωριεῖς καὶ Δωριῆται, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν τότε δημώδη χρῆσιν μετεχειρίσθησαν (πρβλ. Ahrens de dial. dor. p. 312 καὶ 320)· οὕτω καὶ σήμερον τὸ *εἶτε* καὶ παρὰ τοῖς πολὺ πρὸ ἡμῶν τὰ ἕνι (εἴτ' ἐκ τοῦ δωρικοῦ *ἐντὶ* ἢ *ἔντε*(ς) προελθὸν εἴτ' ἐκ τοῦ κοινοῦ *ἔνι* = ἔνεστι ὄχι κατ' ἀποκοπὴν ἀλλὰ κατὰ παράλειψιν, *ἔνε* καὶ ἁπλῶς *ἔν* ἐκλαμβάνονται ἴσα τοῖς *ἐστὶ* κα *εἰσί*.

Ὁ δὲ τύπος *σι* τοῦ γ΄. ἑνικοῦ ἐμφανίζεται 1) ἐν τῷ ἐνεστῶτι τῆς εἰς *μι* συζυγίας, παρ' Ὁμήρῳ τε καὶ τοῖς ὕστερον, ὡς: *ἵστησι*, *τίθησι*, *δίδωσι*, *ἵησι*, *δείκνυσι*, *φησὶ* κτλ. 2) ἔν τισιν ἐπικοῖς ὑποτακτικοῖς: *ἐθέλησι*, *λάβησι* (Ἰλ. Ι, 324. Ε, 132. Ζ, 281), *παμφαίνησι* Ἑ, 6. *ἐκτάμνησι* Γ, 62. *ἀνέχησι*, *φέρησι*. *βρίθησι* (Ὀδ. Τ, 111 κεξ), *προφέρησι* (Ἰλ. Ι, 323), *θέησι* (Χ. 23), *μέρησιν* 93. *φορέησιν* Ε, 328. *ἀείδησιν* Ὀδ. Τ, 519 κτλ. παραλειπομένων τῶν μεταγενεστέρων μιμήσεων.

Ὁ δὲ *ι* εἴτε ἐκ τοῦ *τι* κατ' ἀναστροφὴν καὶ (διὰ τὸ τῇ ἑλληνικῇ ἀσύνηθες τοῦ ληκτικοῦ τ) ἀποκοπήν, εἴτε ἐκ τοῦ *σι* κατὰ συνήθη τοῦ *σ* μεταξὺ δύω φωνηέντων συγκοπὴν [ὡς λέγε-σαι, λέγε-αι, λέγει. γένεσ-ος, γένεος —ους) προελθών, ὡς *λέγε-ι* ἐκ τοῦ λέγε-τι, λέγε-ι(τ) ἢ λέγε-σι, λέγε-(σ)ι κ.τ.ὅμ. ἐμφανίζεται 1) ἐν τῷ γ΄. ἑν. τῶν πρωτευόντων χρόνων τῆς εἰς ω συζυγίας, ὡς λέγε-ι, κρίνε-ι, ποιέ-ε-ι, τιμά-ε-ι, δηλόε-ι. γράφε-ι, δηλώσε-ι, στήσε ι, δώσε-ι κτλ. ἐκτὸς τοῦ παρακειμένου, ὅθεν πᾶσα προσωπικὴ κατάληξις ἐξηφανίσθη. 2) καταλαμβάνει κατ' ὀλίγον τὸν τόπον τοῦ *σι* ἐν τῷ ἐνεστῶτι τῶν εἰς *μι* ἤδη ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων, ὡς ἐν τοῖς: *τιθεῖ* Ἰλ. Ν, 732. *παρτιθεῖ* Ὀδ. Α, 192. συχνότερον δὲ παρ' Ἡροδότῳ: *ἐπιτιθεῖ* Ε. 95. Ζ΄. 35. κ. ἀλλ. *ἱστᾷ* Ἡροδ. Δ΄. 103. *διδοῖ* Ἰλ. Ν, 732. Ὀδ. Ρ, 350. Πινδ. Πυθ. Δ΄. 265. Ἰσθ. Γ΄. 51 παρὰ τῷ *δίδωσι* Ἰλ. Υ, 299. Ω, 528. Ὀδ. Ρ, 287. 474. Πινδ. Νεμ. Ζ΄. 59. Παρὰ δὲ τῷ Ἡροδότῳ τὸ *διδοῖ* εἶνε πολὺ συνηθέστερον τοῦ *δίδωσι* (Β΄. 154 δίς. Η. 24). *παραδιδοῖ* Δ΄. 154. 163. 167. 175. Ε. 14. 67. κ. ἀλλ. — *μετίει* (ἐκ τοῦ θέματος ἴω, ὅθεν καὶ τὸ καθομιλούμ. ἀφ-ίνω). Ἡροδ. ς΄. 37. *ἐξίει* Β΄. 17. ς΄. 20. Ζ΄. 124.

Digitized by Google

ἀπίει ς'. 62· ἐν γένει τὸ ἴει (ἀντὶ ἵησι) εἶνε τὸ μόνον σύνηθες παρ' Ἡροδότῳ, ἐν ᾧ παρ' Ὁμήρῳ τὸ ἵησι εἶνε συνηθέστερον τοῦ ἴει. Τοιαῦτα καὶ τὰ κιρνᾷ Δ'. 52. 66. ἐμπιπλέει Ζ'. 39. κτλ.

Παν-λῶς δ' ἐξηφανίσθη ἡ κατάληξις τοῦ γ'. ἑνικοῦ προσώπου ἐκ πάντων τῶν *παρῳχημένων* χρόνων, τοῦ *παρακειμένου* καὶ τῆς *εὐκτικῆς*, ὡς: *ἔλεγε, ἐποίει* (—εε), *ἐτίμα* (—αε), *ἐδίδου* καὶ *ἐδίδω, ἔστη, ἔφη, ἔφυγε, εἶπε, ἔδοξε. γέγραφε, λέλοιπε. λέγοι, ποιοῖ, τιμῴη, ποιήσειε, ἱσταίη, θεῖη, δοίη, εἴη* καὶ *εἶε(ν)* κτλ. ἀντὶ τῶν ἔλεγε-τ, ἐποίεε-τ, ἐτίθη-τ, ἐδίδω-τ, ἔφυγε-τ, ἔφη-τ, γέγραφε-τ, λέγοι-τ, θείη-τ κτλ. κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐν τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος χρόνοις δευτέρου προσώπου, μόνην τὴν συντετμημένην κατάλ. ς ἔχοντος ἔλεγε-ς, ἐδίδω-ς κτλ. καὶ τῶν λατιν. **amabat, dicebat, era-t, dedi-t, docere-t** κτλ. Περὶ τῆς προστακτικῆς ἴδιόν τι ἐχούσης κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος.

Ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ διετηρήθη, ὡς εἰκός, μόνος ὁ τρίτος τύπος τοῦ γ'. ἑν. ροσώπου, ὁ ι, ποῦ μὲν μετὰ τοῦ προηγουμένου ε εἰς ει συναιρούμενος καὶ διὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ἰωτακισμὸν ὡς ἁπλοῦν ι προφερόμενος, ὡς *λέγει, γράφει, σταίνει, θέτει, φιλεῖ* κτλ· ποῦ δὲ ὑπογραφόμενος τῷ προηγουμένῳ α ἢ η καὶ οὕτως ὅλως ἐξαφανιζόμενος ἐν τῇ προφορᾷ, ὡς *ἀγαπᾷ, λέγῃ, φάγῃ* κτλ· καὶ ταῦτα διὰ τὴν παντελῆ ἔκλειψιν τῆς εἰς *μι* συζυγίας, ἐν ᾗ κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀκεραιότεροι διετηρήθησαν οἱ τύποι *τι* (δωρ.) καὶ *σι* (κοιν.). Ἐκ δὲ τῶν δευτερευόντων χρόνων πᾶν ἴχνος τῆς τριτοπροσ. ἀντωνυμ. ἐξηφανίσθη καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, καθὼς ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ.

Ἡ κατάληξις τοῦ ά. πληθυντ. προσώπου ἦτο κατ' ἀρχὰς *mas* (ἐν τῇ σανσκρίτῃ σωζομένη, ὡς **i-ma's**, ἴ-μες, **dad-ma's**, δίδο-μες, **tudâ'-mas** = **tundimus** κτλ.). Ἂν ὁ ἐν ταῖς βίβλοις τῶν Οὐαιδῶν ἁπαντῶν τύπος *masi* εἶνε ἀρχαιότερος τοῦ *mas* καὶ σημαίνει κυρίως *ἐγὼ* καὶ *σύ* (**ma** = ἐγώ, **si** = σύ), ἢ ὁ *mas* καθ' ἑαυτὸν εἶνε πληθυντικὴ ά. προσ. ἀντωνυμία = τῇ ἡμεῖς (πρβλ. τὸ καθομιλούμ. *μᾶς* = ἡμῶν, ἡμῖν καὶ ἡμᾶς), τοῦτο ἂς μείνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀδιάκριτον. Ἐκ τῆς *mas* προῆλθαν κατὰ σειρὰν οἱ *μες, με* καὶ *μεν* (λατ. *mus* καὶ ἀρχ. γερμ. **mês**). Καὶ ὁ μὲν *μες* ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἑλληνικῇ, ὡς φαίνεται, συνήθης ὢν μέχρι τέλους διετηρήθη παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, ὡς *λέγομες, ἤνθομες* (= ἤλθομεν), *φάμες, ἴδωμες* κτλ, κατά τε τοὺς πρωτεύοντας καὶ τοὺς δευτερεύοντας χρόνους. Ἐκ δὲ ταύτης κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ς προῆλθεν ὁ *με* (σκρ. *ma* ἐπὶ τῶν δευτερευόντων χρόνων, ὡς **a'dâma** ἔδομεν. **a'stâma** ἔστημεν. **riric'i-ma** λελοίπαμεν. **dadyâ'ma** διδοίημεν κτλ.), ὅστις

Digitized by Google

καὶ πάλαι κατά τινα χρόνον ἡ διάλεκτον ἦτο συνήθης, σήμερον δ' ἐν τῇ δημώδει πολλαχοῦ συνηθέστατος, ὡς *λέγο(υ)με, γράφο(υ)με, ἀκοῦμε* (= ἀκούομεν), *ἀγαποῦμε* (= ἀγαπῶμεν), *ἐλέγαμε, ἐγράψαμε* κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ Δημητρίου Ζήνου Βατραχομυομ. 113—14 *κατοικοῦμε, ἐμποῦμε* (γρ. *ἐμβοῦμε* β = b λατιν.) κ.τ.λ. Ἐκ δὲ τοῦ *με* πρὸς στήριξιν καὶ προφύλαξιν τοῦ ἐλαφροῦ *ε* προσαρτηθέντος τοῦ *ν* (καθὼς καὶ ἐν τῷ γ'. ἑν. προσώπῳ τῶν παρῳχημ. ἔλεγε-ν, γέγραφε-ν, ἔδωκε-ν κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτ. ἔλεγε-(τ), γέγραφε-(τ), ἔδωκε-(τ) κτλ.) προῆλθεν ὁ *μεν* ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις παρὰ τὰς δωρικὰς διαλέκτους κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις. Ἐν δὲ τῇ σήμερον Ἠπειρωτικῇ διαλέκτῳ οἱ δευτερεύοντες χρόνοι ἀρχαϊκώτερον καὶ πως αἰολικώτερον εἰς *μαρ* ἀντὶ *μερ* καταλήγουσιν, ὡς *ἐλέγαμαρ, ἐφάγαμαρ, ἔπιαμαρ* κτλ. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ *α* τῆς *μαρ* ἀνέκαθεν διεσώθη προεφυλάχθη ἢ καὶ ὕστερον ἀποκατεστάθη ἐπιρροῇ τοῦ προηγουμένου συνδετικοῦ *α'* πρβλ. τὴν *μαρ* ἀντὶ *με(ν)* πρὸς τὴν τοῦ β'. πληθ. *ταρ* ἀντὶ *τε*, περὶ ἧς εὐθὺς κατωτέρω.

Ἡ ἔννοια τοῦ β'. πληθυντ. προσώπου *σὸ* καὶ *σὺ* καὶ ἡ πρὸς τὸν τύπον τοῦ *α'* *ma-si* καὶ *mas* ἀπήτουν ὡς κατάληξιν τοῦ β'. πληθ. *tha-si* καὶ *thas* (= σὺ καὶ σύ)· ἀλλ' ἡ μὲν *tha-si* οὐδαμοῦ εὑρίσκεται, ἡ δὲ *thās* ἐν τῇ σανσκρίτῃ ὡς κατάλ. τοῦ β'. δυϊκοῦ. Ἐκ ταύτης κατὰ λέπτυνσιν τοῦ *α* εἰς *ε* προῆλθεν ἡ λατ. *tis*: *a'ma-tis, doce-tis, dedi-tis* κτλ· κατὰ δὲ λέπτυνσιν εἰς *ε* καὶ ἀποκοπὴν τοῦ *ς* ἡ ἑλλ. *τε* πανταχοῦ καὶ πάντοτε συνήθης, κατὰ δ' ἁπλῆν ἀποκοπὴν τοῦ *ς* ἡ σανσκρ. τοῦ β'. πληθ. *tha* τῶν πρωτευόντων χρόνων καὶ *ta* τῶν δευτερευόντων. *(i-tha'* = ἴ-τε. *dadyá'-ta* διδοίητε. *a'rica'ta* ἐλίπετε. *dâsya'tha* δώσετε κτλ.). Ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου *tha* καὶ *ta* καθ' ὁμοίαν τῷ *μεν* (ἐκ τοῦ *με-ς, με*) προσάρτησιν τοῦ *ν* προῆλθε νομίζω καὶ ὁ σήμερον (τοὐλάχιστον ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ) καθομιλούμενος τύπος *ταρ* (= τε), συνήθης μάλιστ' ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων: *(ἐ)λέγατατ* (= ἐλέγετε), *(ἐ)γράψατατ* (= ἔγραψατε), *φάγατατ* (= ἐφάγετε κτλ.).

Ἡ ἔννοια τοῦ πληθυντ. γ'. προσώπου εἶνε *οὗτοι* ἢ *ἐκεῖνοι* ἵνα δὲ τὴν ἑρμηνεύσῃ ἡ γλῶσσα, ἠρκέσθη τὸ σημεῖον τοῦ ἑν. γ'. προσώπου *τι* διὰ ῥινοφθογγίσεως νὰ ἐξογκώσῃ καὶ ἐξάρῃ εἰς *ντι*, ὅπερ ἀκέραιον ἐμφανίζεται 1) ἐν τῇ σανσκρίτῃ: *y-anti* ἰόντι (τοῦ εἶμι), *dâsya'nti* δώσοντι καὶ ἐν πᾶσι τοῖς πρωτεύουσι χρόνοις ἐκτὸς τοῦ παρακειμένου. 2) ἐν τῇ δωρικῇ διαλέκτῳ κατὰ τοὺς ἤδη εἰρημένους χρόνους: *λειποντι, φιλέοντι (φιλέοντι, φιλεῦντι καὶ φιλοῦντι), νικᾶντι (νικῶντι), μισθοῦντι, φᾶντι* (ὑποτ.), *ἐπιστᾶντι* (ὁμ.). *ἰσᾶντι* (ὁμ.), *διδῶντι* (ὁμ.)

Digitized by Google

κτλ. Ἀργολ. ἐπιγρ. C. I. 1193 ὅσας κα ἁμέρας *ἐπιδαμῶντι*. καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ: *κεχάραντι* Σωφρ. Ἀποσπ. 51 (Ahr.). *κεφάραντι* 75. *ἀρατεθέκαντι* Φωκικ. ἐπιγρ. παρὰ Ross 81. πρβλ. Ahrens p. 328 κξ. — Βοιωτιστὶ δὲ *ρθι* ἀντὶ *ντι*: C. I. 1568 *ἔχωρθι* 1569, α. III *ἰωρθι* (= ἴωντι, ὦσι), *ἀποδεδόαρθι* (= ἀποδεδόασι, ἀποδεδώκασι). ἐν Αἰγοσθεν. ἐπιγρ. 5 *παρίωρθι* 6 *ἐκτεθήκαρθι* 7 *καλέορθι* πρβλ. Ahrens p. 292 κξ. 305 κξ. Ἐκ τῆς *nti* (ντι) κατ' ἀποκοπὴν τοῦ *ι* προῆλθεν ἡ λατ. κατάλ. *nt*: *dicunt*, *amant*, *docent*, *audiebant* κτλ, κατὰ πάντας τοὺς χρόνους· ἀποκοπὴ δὲ καὶ τοῦ *τ*, ἀσυνήθους ἐν τέλει λέξεως τῇ ἑλληνικῇ, ἡ *ν*, ἥτις ἔνθεν μὲν ἐμφανίζεται κατὰ πάντας τοὺς δευτερεύοντας χρόνους: *ἔλεγο-ν*, *ἔφυγο-ν*, *ἔδειξα-ν*, *ἐλελοίπε(ι)σα ν*, *λέγοιε-ν*, *δόξαιε-ν* κτλ· κατὰ διαλέκτους δὲ ἀρχαιοτέρας τε καὶ μεταγενεστέρας καὶ ἐν τῷ παρακειμένῳ, ὡς *ἀπέσταλκαν* ἐν ταῖς Κρητικαῖς ἐπιγραφαῖς 3048. 3052. 3058. *ἔαργαν* (ἐν τῇ ὁμηρ.) Βατραχομυομ. στ. 178). *πέφρικαν* παρὰ Λυκόφρ. 252. καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων διαλέκτῳ, ὅθεν μετέβη καὶ εἰς τοὺς μεταφραστὰς καὶ συγγραφεῖς τῆς Π. καὶ Κ. Δ. π. χ. Δευτερον. ΙΑ. 7. *ἐώρακαν* (;) Ἰουδειθ Ζ'. 10 *πέποιθαν*. *ἔγνωκαν* Εὐαγγ. Ἰωαν. ΙΖ'. 7. *τετήρηκαν* ΙΖ'. 6. *εἴρηκαν* Ἀποκ. ΙΘ'. 3. Λουκ. Θ'. 36. — Πρὸς Κολασσ. Β'. 1. *ἑώρακαν* καὶ Ἀποκαλ. ΚΑ. 6. Ἰακ. Ε. 4 κτλ. *κεκυρίευκαν* Παπύρ. Ταυρινσλ. 24· πρβλ. Σέξτου τ. ἐμπειρ. Α. 10. — ἔνθεν δ' ἐν τῇ νῦν δημώδει ἐκτὸς τῶν παρῳχημένων καὶ κατὰ τοὺς πρωτεύοντας χρόνους, ἀλλ' ἐπὶ τὰ δημωδέστερον συνδετικοῦ φωνήεντος *ου* (ἀντὶ τοῦ ο) προηγουμένου, ὡς *λέγουν*, *κάμουν*, *θέτουν*, *θὰ δείξουν*, *φιλοῦν*, *ἀγαποῦν* κτλ, ἐκ τῶν *λέγοντι*, *κάμοντι*, *θέτοντι* (τίθεντι), *δείξωντι* (ὑποτ.), *φιλοῦντι*, *ἀγαπῶντι* κτλ. Οἱ δὲ τύποι *ντι* ἐν τῇ παρ' Ἡσυχίῳ γλώσσῃ: *ἔχοντι*, *ἔχουσι*. *Κρῆτες* καὶ *νε* ἐν τῇ νῦν δημώδει, τοὐλάχιστον κατὰ διαλέκτους: *ἔχου-νε*, *λέγου-νε*. *γράφα-νε* (= ἔγραφον), *δείξα-νε* (= ἔδειξαν), *θὰ φάγου-νε* κτλ. προῆλθαν πιθανῶς ἐκ τοῦ *ντι* συγκοπῇ τοῦ *τ* καὶ μεταστάσει τοῦ *ι* εἰς *ε*. Τῶν τύπων *ου-ν(ε)* καὶ *α-νε* ἀρχαιότερα παραδείγματα ἀπαντῶσι παρὰ Πτωχοπρ. Α. 125 *κερνοῦν* (= κιρνῶσι), *ὠφελοῦν* (= ὠφελοῦσι). Α. 207 *ἔχουν*. 228 *ἐβγοῦν*. 235 *λέγουν* κτλ. παρὰ τῷ Ἀλεξίῳ Κομν.: ἐπιμελῶς *φροντίζουν* τὴν ὑγείαν: *ἂν σε καθίσουν* εἰς ἀρχήν, *δώσουν σε* ἐξουσίαν: *θ.λίβουν*, *ζημιώνουν*, *ἀδικοῦν*· καὶ *καταβλάπτουν* πάντας. κτλ. ἔτι δ' ἀρχαιότερα (ἐκ τοῦ Ἰ. αἰῶνος) ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλίῳ (Σκέψεις π. ἑλλ. ποιήσεως) ἐπυλλίῳ ς. 1—2 *κουρσεύουν* (δίς), *ἐπαίρουν*. 26 *θέρουν*, *ἐξαγκωνιάζουν*, *βάλλουν*, *κομβώνουν* κτλ. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ *ν* παρὰ Α. Κ. εὐθὺς *κερ-*

Digitized by Google

φοῦ με πόνοι (ὅπερ πιθανώτατα ἐκ τοῦ *κεντοῦμ-με* προῆλθεν). Σ. Β. ἀς πιάσουν να σὲ ὁμόσου(ν). παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομ. 233 ἀργήσουν (= ἀργήσωσι), ἁρματωθοῦν στ. 268 κ. ἄλλα. *εἶχα-νε* (= εἶχον) 452 *ἐμεγαλώσανε* 201. *ἤσα-νε* 457 καὶ *ἦτα-γε* 221. *κάμνουγε* 242. κτλ. — Ἐκ τοῦ *ντι* τροπῇ τοῦ τ εἰς σ (πρὸ τοῦ λεπτοῦ ι) καὶ ἀποβολῇ τοῦ ν προῆλθεν ὁ *σι* συνηθέστατος ἐν τοῖς πρωτεύουσι χρόνοις, ἔνθα πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ν μειωθέντος μήκους τοῦ πρὸ τούτου φωνήεντος αὐτὸ τοῦτο ἐξετάθη, τὸ ᾰ εἰς ᾱ, τὸ ε εἰς ει καὶ τὸ ο εἰς ου (κοινῶς) καὶ οι (αἰολιστὶ) ὡς: *ἱστᾰ-σι* (ἐκ τοῦ ἵστᾰντι, ἱστάασι, ἀντὶ τοῦ ν δευτέρου α ἐπελθόντος), *τιθεῖ-σι* (τίθεντι, τιθέασι, τιθεῖσι ὄχι τιθῆσι), *διδοῦσι* (δίδοντι, διδόασι — διδοῦσι), *λέγουσι* (λέγοντι, λέγονσι, λέγουσι). *πεποιήκᾱ-σι* (πεποιήκα-γτι), *δεδώκᾱ-σι* κτλ.

Ἡ μεταγενεστέρα γλῶσσα τὴν ἀναλογίαν τῶν παρακειμένων καὶ ἐπὶ τοὺς παρῳχημένους ἐκτείνασα εἶπεν: Ἀλεξ. Κομν. *ἐδώκασιν. οὐκ ὠφελήσασίν τον. ἐπήρασι.* Β. Χ. *ἐλπίζασιν, εὕδασιν, καταπέσασιν τον. ἐχύνασιν. θεμέλιον* οὐκ *εἴχασιν* εἰς γῆν οὐκ *ἐπατοῦσαν. ἤλθασι. ἐμείνασιν.* Βελισ. *ἐφωράξασιν. ἐθαυμάσουσιν* κτλ. Ἄλλα τοιαῦτα ἴδε κατωτέρω ἐν τῷ περὶ τοῦ συνδετικοῦ α 6). *παρεδώκασι* Πτωχοπροδ. Α. 88. *ἠθέλασι* (304). *ἐθέκασι* Β΄. 438. *ἀναθρέψασι* Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 30. *ἀπορούσασι* 236 κτλ. ἀντὶ τῶν *παρέδωκαν, ἤθελαν* (—ον), *ἔθηκαν, ἀνέθρεψαν, ἀποροῦσαν* κτλ.

Παράδοξα εἶνε τὰ Κρητικά: *ἀπεστάλκαντες* καὶ *δειξάγοντες* ἀντὶ τῶν *ἀπεστάλκασι* καὶ *διεξάγουσι* (ἐν Κρητ. ψηφίσμ. στ. 4. 24). Τὸ ά. *πρόσωπον τοῦ ὑϊκοῦ* ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ ἔχει τὴν κατάληξιν *vas* (π. χ. *dás'yá'vas* δώσομεν, *dad-va's* δίδομεν) καὶ ἀποκεκομ. *va* ἐπὶ τῶν δευτερευότων χρόνων, ὡς καὶ πληθ. *mas* καὶ *ma*: *riric'i-va* λελοίπαμεν, *dadyá'va* διδοίημεν. εἶνε δ' ἡ *vas* καὶ *va* ἐξασθένησίς τις τῆς *mas* καὶ *ma* τοῦ πληθυντικοῦ. Ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ἡ τοῦ πληθ. *μες* καὶ *μεν* ἐκτελεῖ καὶ τοῦ δυϊκοῦ τὴν λειτουργίαν. τοῦ β΄. προσώπου ἡ προειρημένη *thas* ἐπὶ τῶν πρωτευόντων χρόνων, ὡς *i-tha's* ἴτον, *thus* ἐπὶ τοῦ παρακειμένου: *riric'a'thus* λελοίπατον καὶ *tam* ἐπὶ τῶν δευτερευόντων: *a'ric'atam* ἐλίπετον. Τῇ *tam* ἀντιστοιχεῖ ἡ ἑλλ. κατάληξις *τον* τῶν τε πρωτευόντων καὶ τῶν δευτερευόντων χρόνων, ἥτις καθὼς καὶ ἡ ἀντίστοιχος σκρ. *tam* ἔχουσι πρὸς τὴν *thas*, ὥσπερ ἡ *μεν* πρὸς τὴν *μες* (σκρ. mas) δηλ. τὸ ν δὲν προῆλθε κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ς, ἀλλ' ἐτέθη ἀντ' αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀποβολήν του, καθὼς καὶ ἀλλοῦ συνέβη ἐν τῇ ἑλληνικῇ. — Ἡ τοῦ γ΄. δυϊκοῦ προσωπ. κατάλ.

Digitized by Google

εἶνε σκρ. *tas* ἐπὶ τῶν πρωτευόντων χρόνων, *tus* ἐπὶ τοῦ παρακειμένου, καὶ *tâm* ἐπὶ τῶν δευτερευόντων, ὡς *ita's* ἴτον, *riric'a'tus* λελοίπατον, *a'dâtâm* ἐδότην κτλ. ἐν τῇ ἑλληνικῇ *tor* ἐπὶ τῶν πρωτευόντων καὶ τοῦ παρακειμένου, γενομένη ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης *tas* κατὰ τὸν ἄρτι εἰρημένον τρόπον, καὶ *tην* ἐπὶ τῶν δευτερευόντων ἐκ τῆς ἀρχ. (σκρ.) *tâm* προελθοῦσα. Ὅτι μὲν ἐν ταῖς καταλήξεσι *thas* — *τε*, *tam*—*τον* καὶ *tam* — *την* ὑποκρύπτονται προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι τοῦ β'. καὶ γ'. προσώπου, εἶνε φανερόν· ἀλλ' ἂν οἱ τελευταῖοι φθόγγοι *ς* καὶ *m* (ν) εἶνε τοῦ ἀριθμοῦ δηλωτικοί ἤ τι ἄλλο, ἄδηλον· βεβαιότερον δ' ὅτι ἡ γλῶσσα ἐν τοῖς δευτερεύουσι χρόνοις τὸ γ'. δυϊκὸν πρόσ. ἐκ τοῦ β'. διὰ τοῦ ὄγκου διέστειλε *tor* : *την* (tam : tâm). Ἐν ταῖς αἰολικαῖς καὶ δωρικαῖς διαλέκτοις καὶ τῇ μεταγενεστέρᾳ κοινῇ τε καὶ καθομιλουμένῃ οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γείνῃ περὶ τοῦ δυϊκοῦ πρωτίμως ἐκλιπόντος. Ἀλλὰ περὶ τούτου κατωτέρω ἀκριβέστερον θὰ λεχθῇ.

Ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν προσωπικῶν καταλήξεων τοῦ *μέσου* ἤ, ὡς καταχρηστικώτερον λέγεται, τοῦ παθητικοῦ, μεταβαίνοντες, προσημειωτέον ὅτι ἡ γλῶσσα πρότερον τοὺς μέσους τύπους πλάσασα ὕστερον ἐκ τούτων κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τοὺς παθητικοὺς ἀνέπτυξε. Δῆλον δὲ 1) ἐκ τῆς ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ διπλῆς (μέσης καὶ παθητ.) σημασίας τῶν μέσων τύπων, ὡς *λέγομαι* — *dicor*, = λέγω ἐμαυτὸν καὶ λέγρμαι ὑπὸ ἄλλων κτλ. 2) ἐκ τῆς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, καὶ ταύτῃ μόνῃ πασῶν τῶν ἄλλων ἀρίων γλωσσῶν, μεταγενεστέρας ἀναπτύξεως τῶν ἰδίως παθητικῶν χρόνων: *ἐλέχθην* — *λεχθήσομαι*. *ἐρρέθην* — *ῥηθήσομαι*. *ἐκάην* — *καήσομαι* κτλ. 3) ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν τύπων, μάλιστα τῶν λατινικῶν καὶ τῶν σανσκριτικῶν, τῶν μὲν περιεχόντων τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν *se* (σϝε, σφε, ἑ) = *ἐμαυτόν*, *σεαυτόν*, *ἑαυτὸν* κτλ. ὡς *dico-r* = dico-s(e), *dicer-i-s* = *dices-i-s(e)*, *dicit-u-r* = *dicit-u-s(e)*, *dicimu-r* = *dicimu(s)-s(e)* κτλ. τῶν δὲ παθητικῶν τῆς σανσκρίτης τὰς αὐτὰς τοῖς μέσοις καταλήξεις ἐχόντων καί τι ἴδιον στοιχεῖον, τὴν συλλαβὴν *ya* μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῆς μέσης προσωπικῆς καταλήξεως ἐπεντιθεμένην, ὡς *bha'r-ê* (ἐκ τοῦ *bha'r-á-mê*) μεσ. *bha'r-y-ê* (παθ.) φέρ ο μαι, *bha'r-a-sê* (μεσ.) καὶ *bhar-ya'-sê* (παθ.) φέρεσαι, *bha'r-a-tê* (μεσ.) καὶ *bhar-ya'-tê* (παθ.) φέρεται κτλ. 4) ἐκ τῆς κατ' ἀμφοτέραν τὴν σημασίαν χρήσεως τῶν ὁμολογουμένως μέσων ῥημάτων τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, ὡς γαλλ. *il se dit* = λέγει ἑαυτὸν καὶ λέγεται (ὑπ' ἄλλων). Ἰταλ. *se dicè* ὁμοίως. γερμ. *es lässt sich hören* ἀκούεται. *es handelt sich* πραγματεύεται (παθητ.), πρόκειται κτλ. Καὶ ἐν ἄλλαις ἀδελφαῖς γλώσσαις π. χ. τῇ *λιτταυϊκῇ* καὶ τῇ

Digitized by Google

ἰσλανδικῇ οἱ μέσοι τύποι σχηματίζονται διὰ τῆς εἰς τοὺς ἐνεργητικοὺς προσαρτήσεως αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας· ἐν τῇ *ἰσλανδικῇ* τῆς *st* ἐξ ἀρχαιοτέρας *sc*, ταύτης δὲ ἐκ τῆς *sic* (= sich νεογερμ. *se* λατ. *sFé* καὶ *ἑ* ἑλλην.), πρβλ. *Bopp* Vergl. Gram. σλ. 687 ά. ἐκδ. καὶ *Heyse* System der Sprachwissenschaft σλ. 400—1). Ἡ δὲ χρῆσις τῆς γ΄. προσώπου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας ἐπὶ πάντων τῶν προσώπων συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς *σλαυϊκαῖς* γλώσσαις (*Heyse* αὐτ.) καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαίᾳ τε καὶ νεωτέρᾳ, ὡς ὅταν λέγηται π. χ. δαίμων *ἑαυτῷ* πλουσίαν γήμας ἔσει (Γνωμ)· σκέψαι κἀκεῖνο καὶ δίελθε πρὸς *αὐτόν* (Ἰσοκρ.)· ἔξεστί σοι ζῆν καρπούμενον τὰ *ἑαυτοῦ* (Ξενοφ.). Ἡμεῖς γε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν αὐτοὶ παρ' *αὐτῶν* ἕτερα προσπορίζομεν (Μενάνδρου) κτλ. Ὅμοια καὶ τὰ νεώτερα, ἀλλὰ δι' ἰδίων προσωπ. ἀντων. προσδιοριζόμενα: τὸν *ἑαυτόν μου*, τὸν *ἑαυτόν σου*, τὸν *ἑαυτόν του*, τὸν *ἑαυτόν μας* κτλ. Εἶνε λοιπὸν οἱ λεγόμενοι *παθητικοὶ* τύποι ἀρχῆθεν καὶ οὐσιωδῶς *μέσοι*. Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ ἐν τοῖς ῥήμασι *μεσότης*; ἡ *μεσότης* καθ' ὅλου εἶνε ἐνέργεια περὶ αὐτὸ τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον στρεφομένη, ἐν τῇ σφαίρᾳ του ἐμμένουσα καὶ ὄχι εἴς τι ἐκτὸς αὐτῆς ἀντικείμενον μεταβαίνουσα, ὡς *λούομαι* = λούω ἐμαυτόν, μέρος τι τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ σώματος. *χρῶμαι* = *χρῶ*, *χραισμῶ*, *ὑπηρετῶ* ἐμαυτῷ διά τινος μέσου (τινί). *φράζομαι* = φράζω ἐν ἐμαυτῷ, καθ' ἑαυτὸν κ.τ.τ. τοιαῦτα καὶ *βουλεύομαι*, *αἰδέομαι*, *ἥδομαι*, *τέρπομαι*, *εὐφραίνομαι* καὶ τὸ μεταγενέστερον *χαίρομαι* ἀντὶ τοῦ ἀρχ. *χαίρω* κτλ. Ἵνα δὲ ἑρμηνεύσῃ τοῦτον τὸν περὶ τὸ ὑποκείμενον περιορισμὸν καὶ ἐν τῇ σφαίρᾳ του ἐμμονὴν τῆς ἐνεργείας, ἡ γλῶσσα διὰ διφθογγισμοῦ ἐξώγκωσε τὰς βραχυτέρας καὶ κουφοτέρας καταλήξεις *μι*, *σι*, *τι*, *ντι*, δι' ὧν ἐπιτρέχει πως ἡ διάνοια εἴς τι ἐκτὸς ὑποκείμενον, εἰς τὰς βαρυτέρας *μαι*, *σαι*, *ται*, *νται* χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῇ ἡ θελήσῃ τὴν ἀρχὴν ταύτην μέχρι τέλους νὰ διεξαγάγῃ, ὥστε καὶ ἀντὶ τῶν *με(σ)θα* καὶ *σθε* (ἀρχ. *σθα*), *μέ(σ)θαι* καὶ *σθαι* νὰ εἴπῃ, καὶ τοῦτο ἴσως διότι ἱκανῶς εὐκρινεῖς τῇ ἐφαίνοντο οἱ τύποι οὗτοι *με(σ)θα* καὶ *σθε* πρὸς ἑρμηνείαν τῶν ἀναλόγων προσώπων. Αὕτη ἡ ὑπὸ Κουρτίου (Bildung de Tempora u. Modi σλ. 32 κεξ) ἐξήγησις τῶν μέσων καταλήξεων φαίνεται ἀσπαστοτέρα τῆς ὑπὸ *Bopp*, ἐκλαμβάνοντος τοὺς τύπους *μαι*, *σαι*, *ται* ἐκ τῶν *mami* (= ἐγὼ — ἐμὲ ἤτοι ἐμαυτόν), *σα-σι* (σὺ — σὲ ἢ σαυτὸν) καὶ *ιαtί* (= οὗτος ἑαυτὸν) κ. οὕτω καξ. προελθόντας. Ἀλλ' ἡ διεξαγωγὴ τῆς τοῦ Bopp γνώμης ἔχει ἱκανὰς δυσκολίας, ἃς ἴδε παρὰ Κουρτίῳ (ἔνθ' ἀνωτέρω).

Ἡ κατάληξις τοῦ ἐνικ. ά. προσώπου *μαι* (ἐν τῇ σανσκρίτῃ εἰς *ê* =

Digitized by Google

ατ ἀκρωτηριασθεῖσα· ἴδε τὰ προεκτεθέντα παραδείγματα), ἐν τῇ νεω-τέρᾳ γλώσσῃ ὡς *με* προφερομένη, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ αι = ε, ἀπαραμεί-ωτος διετηρήθη καθ' ὅλον τὸν βίον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπὶ τῶν πρωτευόντων χρόνων. Ἡ δὲ τοῦ *σ*. *σαι* (σκρ. sê = sai) τῶν πρωτευ-όντων ἐπ' ἴσης χρόνων μετὰ μὲν σύμφωνον ἀκεραία διεφυλάχθη, ὡς πέ-φανσαι, γέγραψαι κτλ· μετὰ δὲ φωνῆεν πάλαι μὲν ἀκεραιοτέρᾳ διεσώ-ζετο, ὕστερον δ' εἰς εὐφωνικοὺς κανόνας ὑποχωροῦσα πρῶτον συνε-κόπη τὸ *σ* (μεταξὺ δύο φωνηέντων), ὡς 1) ἐν τοῖς ἐπικοῖς λιλαίεκι, βουλεύεαι, γνώσεαι, ἔχηαι, ἴδηαι ἀντὶ τῶν λιλαίε-σαι, βουλεύε-σαι, ἔ-χησαι κτλ. — 2) ἐν τοῖς ἐπ' ἴσης ἐπικοῖς παρακειμ. (οἵτινες ἐν τῇ με-ταγενεστέρᾳ γλώσσῃ, τῇ ἀττικῇ καὶ τῇ κοινῇ σταθερῶς διετήρησαν τὸ *σ*): *βέβληαι* Ἰλ. Ε, 284. Λ, 380. Ν, 251. *μέμνηαι* Φ, 442, ἀλλὰ καὶ *μέμνησαι* Ψ, 648 (καθὼς καὶ *ἀλάλησαι* Ὀδ. Ο, 10) καὶ συναιρέσει *μέμνῃ* Ἰλ. Ο, 18. Υ, 188 κτλ. — 3) ἔν τισιν εἰς *εω* ῥήμασι συγκό-πτεται καὶ τὸ ἕτερον τῶν *εσ*, μάλιστα παρ' Ἡροδότῳ, ὡς *μυθέαι* Ὀδ. Β, 202. *πωλέ'* Δ, 811. *ποιέαι*, *φοβέαι* καὶ ἄλλα τοιαῦτα Ἡροδότεια, ἂν εἶνε πιστὴ ἡ παράδοσις, ἣν ὁ Bredovius (de dial. Herodotea p. 375) ἀμφισβητεῖ. 4) ἔν τισιν εἰς *μι* ῥήμασιν, ὡς *ὀΐζηαι* Ὀδ. Λ, 100. *ἐξεπίστεαι* Ἡρόδ. Ζ'. 104. 135. κ. ἄλλ. ἅτινα καθ' ὅλου τὸ *σ* διετή-ρησαν καὶ ἐν τῇ ποιητικῇ καὶ ἐν τῇ πεζῇ γλώσσῃ. Μετὰ δὲ τὴν συγκο-πὴν τοῦ *σ* ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις παρὰ τὴν Ἰωνικὴν (τὴν σύμπτω-σιν τῶν φωνηέντων οὐκ ἀποστρεφομένην) ἐπῆλθε καὶ συναίρεσις: *λέ-γει* (ῃ) καὶ *λέγῃ* = *λέγε(η)σαι*, *ποιεῖ* ἢ *ποιῇ* = *ποιέεσαι*, *ποιέησαι*, *τιμᾷ* = *τιμάε(η)σαι* κτλ. Καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς εἰς *μι*: δύνῃ (= δύνα-σαι). Σοφ. Φιλοκτ. 798. Εὐριπ. Ἀνδρομ. 238. Ἑλ. 253. Γνωμ. Στοβ. ΞΕ. 19. *δύνᾳ* (δωρ.). Θεοκρ. Ἰ. 2. *ἐπίστᾳ* Πινδ. Πύθ. Γ'. 80. *ἐπίστῃ* Θεογν. 1043, ἐν οἷς οἱ μετὰ *σ* τύποι εἶνε συνηθέστεροι. Ἐν ᾧ δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν Ἀττικῶν σταθερὸς καὶ σχεδὸν γενικὸς κανὼν ἀπέβη τῆς μὲν εἰς ω συζυγίας τὸ ἑν. β'. πρόσωπον πρωτευόντων τε καὶ δευ-τερευόντων χρόνων (ἐκτὸς δηλ. τῶν παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελικῶν) τὸ *σ* νὰ συγκόπτηται καὶ τὰ ὑπολειπόμενα φωνήεντα νὰ συναιρῶνται, τῆς δ' εἰς *μι* νὰ μὴ συγκόπτηται, ἡ *καθομιλουμένη γλῶσσα*, ἀνέκα-θεν, ὡς φαίνεται, πανταχοῦ διετήρησε τὸ *σ*, *γράφεσαι*, *ἀγαπᾶσαι*, *ἵ-στασαι*, *τίθεσαι*, *δύνασαι* κ.τ.τ. λέγουσα. Μαρτυροῦσι δέ μοι τὸν λό-γον 1) οἱ τῶν γραμματικῶν ἀφορισμοί· τοῦ *Φρυνίχου* (ἐν Bekker ἀ-νεκδ. σλ. 18): *Ἀνακτᾷ* — οἱ δ' ἀμαθεῖς *ἀνακτᾶσαι* λέγουσιν — — — ὅμοιον καὶ τὸ *θεῶμαι θεᾷ* καὶ *ὁρῶμαι ὁρᾷ* (τ. ἔ. ὄχι *θεᾶσαι* καὶ *ὁρᾶσαι*, ὥσπερ οἱ ἀμαθεῖς ἔλεγον). τοῦ *Ἀττικιστοῦ* (Bekker. A-

Digitized by Google

Hecd. p. 77)· ἀκροᾶσαι ἀντὶ τοῦ ἀκροᾷ. τοῦ *Μοίριδος* (σλ. 16): *Ἀκροᾷ ἀττικῶς, ἀκροᾶσαι ἑλληνικῶς*· — πάλιν τοῦ *Ἀντιαττικιστοῦ* (σλ. 98): *ἠκροᾶσο ἀντὶ τοῦ ἠκροῶ*. Ἀντιφάνης Ἐπιδαύρῳ. — 2) τεκμήρια ἐξ αὐτῶν τῶν συγγραφέων, οἷα τά: ἐκτὸς τοῦ ὑπὸ Hermann εἰς *δύνασαι* διορθωμένου Αἰσχυλείου (Χοηφ. 369) *ὀδυνᾶσαι* καὶ τοῦ Ἀνακρεοντείου (Ἀποσπ. 31 (3), 11 *μὴ φοβῆσαι*, ἐν τῇ Κ. Δ. αὐτὸ τοῦτο τὸ *ὀδυνᾶσαι* Λουκ. ιϛ΄. 25. *κατα]καυχᾶσαι* πρὸς Ῥωμ. Β΄. 17. ΙΑ΄. 18. Α΄. πρὸς Κορινθ. 4, 7. *φάγεσαι* καὶ *πίεσαι* Λουκ. ΙΖ΄. 8 τὰ αὐτὰ ἤδη καὶ ἐν τῇ Π. Δ. Ἐζεκ. ΙΒ΄. 18. Ῥοὺθ Β΄. 9. 14. Ἡσαΐου Ζ΄. 16. — *ἀποζεροῦσαι* Βασιλ. Γ΄. 14, 6. καὶ εἴτι ἄλλο. Ἔπειτα ἐκ τῶν Βυζαντινῶν Κωνσταντ. Πορφ. 376, 8 (πρβλ. 377, 24) *κομίζεσαι* 623, 19 *ἀναλαμβάνεσαι*. Γεωργ. τ. μοναχοῦ 801, 17 *φαίνεσαι*. *ἀμιλλᾶσαι* Ἀλκιφρ. Γ΄. 11, 3 (κατὰ τὸ Β. χειρόγραφον) κτλ. Τέλος πάντων ἐξ Ἀλεξίου Κομν. *εἶσαι*, *δικαιώνεσαι*. *μὴ τοὐργίζεσαι*. κ.τ.λ. καὶ ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρόμου Α. 242 *εἶσαι* (ἀντὶ τοῦ *εἶ*, τοῦ εἰμί). πρβλ. αὖτ. 276. *φοβεῖσαι* 318. *κτήθεσαι*, *τρίβεσαι* Β΄. 48. κτλ.

Ἡ τοῦ γ΄. ἑν. προσώπου τῶν πρωτευόντων χρόνων *ται* (σκρ. tê=tai) διήκει δι' ὅλου τοῦ βίου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀναλλοίωτος, μόνον σήμερον ὡς τε προφερομένη, καθὼς πάλαι παρὰ Βοιωτοῖς *τη* ἐπροφέρετο καὶ ἐγράφετο π. χ. C. I. 1568. *κατασκευάττη* ἀντὶ τοῦ *κατεσκεύασται*. 1569, α. III. *κεκόμιστη*, *ὀφείλετη* ἀντὶ τῶν *κεκόμιστάι*. *ὀφείλεται* κτλ.

Ἡ τοῦ ά. *πληθ. προσώπου* κατάληξις ἐν τῇ σανσκρίτῃ εἶνε *mahê* προελθοῦσα ἐκ τοῦ οὐκέτι σωζομένου τύπου *madhê* (= madhai), ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ ἑλληνικοῦ *με(σ)θα* καὶ τοῦ ζενδικοῦ *maidhê* (κατὰ Bopp. σλ. 680). Εἶνε δ' αὕτη ἡ *madhê* (ai) οὐδὲν ἄλλο ἢ διφθογγικὴ ἐπέκτασις τοῦ ὑποτιθεμένου ά. πληθυντ. ἐνεργ. τύπου *madhi* (ὅθεν προῆλθεν ὁ Οὐαιδικὸς masi καὶ ὁ κοινὸς *mas*) = *ἐγὼ* καὶ *σύ*, καθὼς ὁ *μαι* τοῦ *μι*, ὁ *σαι* τοῦ *σι* κτλ. Ἐκ τοῦ madhê λοιπὸν τούτου ἀνεπτύχθησαν οἱ τρεῖς ἑλληνικοὶ *μεσθα* (ἐπικὸς καὶ δωρικός), *μεθα* (ἀττ. αἰολ. κ. κοινὸς) καὶ *μασθε* (καθομιλ. νῦν) προφ. ὡς μαστε, ἤδη παρὰ Δημητρ. Ζήνῳ συνήθης π. χ. Βατραχομυομ. στ. 11—12 *χαιρωμάστε*, *κρύβωμάστε*, *ἀλλὰ καὶ μεσθε*, ὡς παρ' Ἀλεξ. Κομνηνῷ: δοῦλοί σου πάντα νὰ *ἤμεσθε* καὶ νά σ' εὐχαριστοῦμεν. Καὶ μετὰ τοῦ ἐφελκυστικοῦ *ν* ὁ αἰολ. *μεθεν* καὶ ὁ καθομιλ. *μασθεν*.

Ἡ τοῦ β΄. *πληθ. καταλ.* εἶνε ἐν τῇ σανσκρίτῃ *dhvê* (ἑλλην. μεταγραφομένη *dFai*), διφθογγικὴ ἐπέκτασις τῆς ὑποτιθεμένης ἐνεργητ. *dhvi* (ἑλλ. *dFi* ὅθεν προῆλθεν ἡ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὄντως ὑπάρχουσα *θι*

Digitized by Google

δίδω-θι, ἀλλ' ἐνικῶς μόνον ἐκλαμβανομένη). Ἐκ τῆς *dhvê* = *dFai* ταύτης προῆλθεν ἡ ἑλλην. κατάλ. *σθε: λέγε-σθε, ποιεῖσθε, δίδοσθε* κτλ, ἐν τῇ δημώδει *στε* προφερομένη συνήθως. Ἡ δὲ τοῦ *τ* ἀντὶ τοῦ *θ* (κοιν.) κατὰ διάλεκτον ἐμφάνισις οὐδὲ τῶν ἀρχαίων διαλέκτων τισὶν ἦτον ἀσυνήθης, ὡς δῆλον ἐκ τῶν Λοκρικῶν (Οἰκονομίδου Λοκρικ. ἐπιγρ. διαφωτ.)χρήστω, *ἐλέσιω, ἐλέσται* ἀντὶ τῶν *χρήσθω, ἐλέσθω, ἐλέσθαι.*

Ἡ *τοῦ γ'. πληθ.* κατάλ. εἶνε *ntê* ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ *νται* ἐν τῇ ἑλληνικῇ παρὰ πάντα τὸν βίον της ἐπικρατοῦσα ἀμετάβλητος ἐκτὸς τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου, ἔνθα τὸ *ν* ἀνέκαθεν εἰς *α* ἐρρευστοποιήθη, μάλιστ' ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος (παρατατ.) παρακειμ. (καὶ ὑπερσυντελικοῦ)· ὡς *ῥύαται* Ἰλ. Σ, 515 = ῥύνται. *ῥύατο* Ὀδ. Ρ, 201. *δαινύατο* Σ, 247. *τιθέαται* Ἡροδ. Α. 133 = τίθενται. *ἐκδιδόαται* Β'. 47, 1. *ἀγέαται* Β'. 47, 1. *κηδέαται* Α. 209. *δυνέαται* Β'. 142, Δ'. 30. *ἐπιστέαται* Γ'. 2. 103 κ.λ., ἀντὶ τῶν ἐκδίδονται, ἄγονται, κήδονται, δύνανται, ἐπίστανται κτλ. *βιῴατο* (ἀντὶ τοῦ βιῶντο) Ἰλ. Α, 467. *ἐργαζοίατο, ἐργασαίατο, ἐλοίατο, δυναίατο* Ἡροδ. Ζ'. 103. Ἡ. 130 κτλ. κτλ. Εἶνε δὲ τὸ *ν* τοῦτο ἢ τὸ *α* σημεῖον ἐξογκώσεως τοῦ ἑνικοῦ τύπου *ται* πρὸς συμβολικὴν παράστασιν τοῦ πλήθους. Βοιωτιστὶ δ' ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ *νται* ἀναφαίνεται *νθη*, ὡς *παργιγύωνθη* (Αἰγοσθεν. ἐπιγρ. στ. 11—12) = *παραγιγώνται.*

Ἡ *τοῦ δ'. δυϊκοῦ* κατάληξις ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ εἶνε *vahê* ἀσθενεστέρα μορφὴ τῆς πληθυντικ. *mahê* (m]v), ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ *(μεσθαν)* καὶ *μεθον*, αἱ αὐταὶ δηλ. ταῖς πληθυντ. *μεσθα, μεθα* μόνον διὰ τοῦ *ν* εἰδοποιημέναι, οὗ τῇ ἐπιρροῇ τὸ *α* εἰς *ο* ἐτράπη. Ἦτο δ' ἡ χρῆσις τῶν δυϊκῶν τούτων τύπων, καθὼς ἐν γένει τοῦ δυϊκοῦ, πολὺ σπανία, τοὐλάχιστον ὀλίγιστα τὰ σωζόμενα παραδείγματα, ἀνὰ ἓν μὲν ἐν Ἰλ. Ψ, 485· Σοφοκλ. Φιλοκτ. 1079 *περιδώμεθον*, ὁρμώμεθον καὶ *λελείμμεθον*, δύο δὲ παρ' Ἀθηναίῳ Α. 98. *α.*

Ἡ *τοῦ δ'. καὶ τρίτου δυϊκοῦ* ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ εἶνε *thê* καὶ *tê*, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ μία μόνη ἀμφοτέρων ἡ *σθον*, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς πληθυντ. *σθε* (ἀοχ. σθα[ι]) προελθοῦσα καθὼς ἡ *μεθον* ἐκ τῆς *μεθα*. — Ἡ ἀνόργανος, ὡς φαίνεται, αὕτη προσάρτησις τοῦ *ν* εἰς τὰ δυϊκὰ πρόσωπα τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐν τῇ καθομιλουμένῃ συνέβη περὶ τὰ δύο πρῶτα πληθυντικὰ κατὰ διαλέκτους· ὥστε τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα σήμερον τριττόν τινα τύπον φέρουσιν, ὡς *ἐρχόμεθα, ἐρχο(ύ)μασθε* καὶ *ἐρχούμασθεν· ἔρχεσθε, ἔρχεσθεν(ε)* ἢ *ἔρχεσθαν* (Ἠπειρωτ.) καὶ *ἐρχόσασθε*, πανταχοῦ τοῦ *θ* ψιλῶς ὡς *τ* προφερομένου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Τῶν τριῶν τελευταίων τύπων ὁ μὲν *ἔρχεσθεν(ε)* προσέλαβε

Digitized by Google

πρὸς τῷ *r* καὶ τὸ *ε* ὡς προσχηματισμόν, ἰδιάζει δὲ μάλιστα τῇ χιακῇ διαλέκτῳ· ὁ δὲ *ἔρχεσθαι*, ἀνάλογος διά τε τὸ *α* ἀντὶ τοῦ ἀττικοῦ *ε* καὶ διὰ τὸ *r* πρὸς τοὺς *(ἐ).λέγατατ* (= ἐλέγετε), *ἐφύγατατ* (= ἐφύγετε) κ.τ. ὁμ· ἰδιάζει τῇ ἠπειρωτικῇ διαλέκτῳ. Ὁ δ' *ἐρχούσασθε*, καταχρηστικῶς ἐνταῦθα, προσέλαβε τὴν συλλαβὴν *σα*, οὖσαν κυρίως τῶν ἱστορικῶν χρόνων προσάρτημα. Ἀλλὰ περί τε ταύτης τῆς *σα* καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ συνδετικοῦ φωνήεντος *ου* ἀντὶ τῶν ἀρχαίων *ο* καὶ *ε* κατωτέρω θὰ γείνῃ ἴδιος λόγος.

Τῶν *καταλήξεων τῶν δευτερευόντων χρόνων* αἱ μὲν *μην* (δωρ. καὶ αἰολ. *μᾶν*), *σο*, *το* καὶ *ντο* προῆλθαν προφανῶς ἐκ τῶν *μαι*, *σαι*, *ται* καὶ *νται* τῶν πρωτευόντων κατά τινα συστολὴν καὶ βράχυνσιν, καθὼς αἱ ἐνεργητικαὶ *ν* (πάλαι *μ*), *ς* (ἔλεγ-ο-ν, ἔλεγ-ε-ς κ.τ.τ.) ἐκ τῶν *μι* καὶ *σι* (ἐσ-μί, ἐσ-σί). Ἀπὸ κοπῆς λοιπὸν τοῦ *ε* προῆλθαν πρῶτον αἱ *μᾶ*, *σᾶ*, *τᾶ* καὶ *ντᾶ*, ἔπειτα, κατ' ἰδίωμα κοινότατον τῆς ἑλληνικῆς, τὸ ἀρχαῖον *α* εἰς *ο* (καὶ *ε*) νὰ μεταβάλλῃ, αἱ *μη* (*η* = *ε* παράδοξον καὶ μοναδικὸν ἐδῶ τὸ μῆκος τοῦ *α* ἐν τῇ *μα* ἀπέναντι τῆς βραχύτητος τῶν ἄλλων προσώπων), *σο*, *το* καὶ *ντο*. Ἡ δὲ μη τελευταῖον προσέλαβε καὶ τὸ ἐφελκυστικὸν *ν*, καθὼς τὰ προειρημένα δυϊκὰ πρόσωπα τῆς ἀρχαίας καὶ τὰ πληθυντικὰ τῆς νεωτέρας. Αὕτη δὲ τὴν προσάρτησιν τοῦ *ν* περαιτέρω ἐκτείνασα καὶ ἐν μὲν τῷ ά. καὶ δ'. ἑν. ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου *α* ὄχι *η* ἢ *ο*, ἀλλὰ δημωδέστερον *ου* προφέρουσα παρήγαγε τοὺς τύπους *μουν*, *σουν* ὡς *ἐγραφούμουν* (= ἐγραφόμην), *ἐγράφουσουν* (= ἐγράφεσο), ἐν δὲ τῷ γ'. πληθ. τὸ ἀρχ. *α* διατηροῦσα, τὸν τύπον *ντατ*, ὡς *ἐγράφο(υ)ντατ*, *ἐφαίνο(υ)ντατ* κ.τ.τ. Τὸ δ' ἑνικὸν γ'. διττῶς σχηματίζει, ἢ μεταφέρει εἰς αὐτὸ ἀπαράλλακτον τὸν τύπον τοῦ πληθυντικοῦ (πρβλ. τὸ δωρ. ἐντὶ = ἐστὶ καὶ εἰσὶ καὶ τὰ καθομιλ. ἔνι, ἔνε, εἶνε ὁμοίως = ἐστὶ καὶ εἰσὶ) ἢ μόνον τὸ *ν* προσαρτᾷ εἰς τὸν ἀρχαῖον τύπον *το*, ὡς *ἐγράφουντατ* καὶ *ἐγράφετον*, *ἐφαίνουντατ* καὶ *ἐφαίνετον* κτλ. Τελευταῖον προσλήψει τοῦ προσχηματισμοῦ *ε* προῆλθαν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ οἱ τύποι *μουν-ε*, *σουν-ε* καὶ *ντατ-ε*, ὡς ἐν τοῖς: *ἐγραφούμουνε*, *ἐγραφούσουνε*, *ἐγραφούντατε* κ.τ.τ. οἵτινες κατὰ διάλεκτον ἀντὶ τοῦ *ε* τὸ *α* προσλαμβάνοντα λέγονται καὶ *ἐγραφούμουνα*, *ἐγραφούσουνα*, ὄχι ὅμως καὶ *ἐγραφούντατα*. Αἱ δὲ τῶν λοιπῶν προσώπων καταλήξεις ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ εἶνε αἱ αὐταὶ καὶ τῶν πρωτευόντων χρόνων ἐκτὸς τοῦ γ'. δυϊκοῦ ἀπὸ τοῦ δ'. διὰ μακροῦ φωνήεντος διακρινομένου: δ'. *σθον*, γ'. *σθην* (πρβλ. τοὺς ἐνεργ. *τον*, *την*). Πόσον δ' ἀσταθὴς ἦτον ἐν ταῖς ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις καὶ ἡλικίαις τῆς γλώσσης ἡ διὰ μακροῦ φωνήεντος αὕτη διάκρισις τοῦ γ'. δυϊκοῦ προσώπου ἀπὸ τοῦ δ'. (ην —

Digitized by Google

ον) ἔν τε τῷ ἐνεργητικῷ καὶ τῷ μέσῳ καὶ πῶς τὸ γ΄. ἐλάμβανε τὸν τοῦ β΄. τύπον καὶ τἀνάπαλιν, ἤδη ὁ Buttmann (Ausf. gr. gramm. I. σλ. 341 κεξ) τὸ ἐδίδαξεν ἀποχρώντως καὶ οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ εἶχαν ὑποδείξαντες (πρβ. σχολ. Ἰλ. N, 613. Π, 218. Ψ, 506. Κ, 545. Λ, 781). — Συμβαίνουσι δὲ καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ *σ* τοῦ β΄. προσώπου *σο* καὶ τὸ *ν* τοῦ γ΄. πληθυντικοῦ τὰ αὐτὰ πάθη, ἅπερ καὶ ἐν τοῖς πρωτεύουσι χρόνοις συμβαίνοντα εἴδαμεν, καὶ περὶ ὧν διδάσκουσι καὶ αἱ συνήθεις γραμματικαί. Ἀλλ' ἡ νεωτέρα καθομιλουμένη, ὡς εἴδαμεν, τὸ *σ* τοῦ β΄. ἐν. καὶ ἐδῶ ἀκέραιον διεφύλαξε, κατὰ δὲ τὰ δύο πληθυντικὰ πρόσωπα τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἀρχὴν ἀκολουθήσασα ἔπλασε τοὺς ποικίλους τούς δε τύπους: *μασθε* (θ = τ), *μαστεν* (Ἠπειρ. πρβλ. τὸν ἀρχαῖον δυϊκὸν *μεσθον*) καὶ *μάστουν* (Μακεδον. καὶ εἴπου ἀλλοῦ)· *σα-στε*, *σα-στεν* (Ἠπειρ.), *σα-στεν* (ε) (Χιακόν), ἢ καὶ *σε-στε*. Παλαιότερα παραδείγματα τῶν ἤδη εἰρημένων δημοτικῶν τύπων εἶνε τάδε: Πτωχοπροδ. Α. 208 *νἀργάζουμουν*. 218 *ἤμουν* (= ἤμην). 225 *νὰ γένουμουν*. 330 *ἤρχουμουν* κ.τ.λ. Β΄. 94 *φαίνετον* (= ἐφαίνετο). Β΄. 272 *ἐπουλούντασιν* (ἐκ τοῦ *ἐπουλοῦντατ* = ἐπωλοῦντο, τῆς προειρημένης τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου ἀναλογίας μέχρι τῶν μέσων παρῳχημένων ἐπεκταθείσης) κτλ. Β. Χ. *ἐκινοῦντατ*. *ἐσυρθλίβετον*. *ἐκοίτετον*. *ἤρχετον*. *ἐκοιμῶντον*. *εὑρίσκετον*. Σ. Σ. καὶ *χαίρουμου κ' ἠγάλλουμου* καὶ εἶχα *εὐφροσύνην* (ἔνθα καὶ τὸ *ν* ἀπεκόπη). *ὠρέγετον*. *ἐγέρνουμου* καὶ *πήγαινα* παρέκει. *ἐγίνετον*. *διηγᾶτον* κ.τ.λ. Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 326 *ἐκοίτουμουν* (= ἐκοιτόμην). 323 *ἐρχούμουνα*. 323, 327 *ἤμουν*, *ἤμουνα*. 169. 172 *ἤσουν*, *ἤσουνε*. 280 *ἐκάθετον* (= ἐκάθητο). 164 *ἐμέμφετον*. 142 *ἐστρέφετον* (= ἐστρέφετο). 123 *εὐφραίνετον*. 130, 14 *ἤτον*, *ἤτονε*. 127 *ἔρχοντατ* (= ἤρχοντο). 460 ἐφαίνονταν· 221 *ἤτανε* κτλ. κρύβονταν (= ἐκρύβοντο 146 κτλ. ἐκ τοῦ δημοτ. ᾄσματος 49 (Ζαμπελ.) « ὁ Τασσούλας » ἐπιγραφόμ.

Ἀνάθεμά σας, γέροντες, γερόντοι Λαπανλιώται
ποὺ *στείλατατ* τὰ γράμματα καὶ *στεῖλτατ* τὰ μαντάτα.

ἔνθα τὸ *στειλ(α)τατ* = *ἐστείλατε*. — Ἐκ τῶν Ἀθαν. τ. Χριζοπούλου (σλ. 29—30 τοῦ ά. τόμου τῆς Παρισ. ἐκδόσεως 1833).

κ' ἐκεῖ *φιλεύουμάστουν*
καὶ *κατευφραίνουμάστουν*
συμπαίζοντας, γελῶντας,
φωνάζοντας, λαλῶντας,
ὁ ἔρωτας νὰ ζῇ.

Digitized by Google

κ' ἐμεῖς ἀγκαλιασμένοι,
μεσ' 'ς τὰ ἄνθη κυλισμένοι,
'σὰν σύμψυχοι *δυὸ* φίλοι,
φιλ2ούμαστουν 'ς τὰ χείλη,
*φιλ2ούμαστα*ν πυκνά.

Ἔνθα τὰ *φιλεύουμάστουν*, *φιλ2ούμαστουν*, *φιλ2ούμαστα*ν εἶνε ἀντὶ τῶν *ἐφιλευόμεσθα*, *ἐφιλιόμεσθα* (δωρ.) κτλ.

Παραθέτοντες λοιπὸν ἐν συνόψει τὰς ἑλληνικὰς προσωπ. καταλήξεις μετὰ τῶν ἀντιστοίχων σανσκριτικῶν ἔχομεν τάςδε.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΑΙ.

	Πρωτεύουσαι.			*Δευτερεύουσαι.*	
ἑν. σκρ.				σκρ.	
(mi)	μι,—			(m)	ν,— (παραλ. δωρ. ά.)
(si)	σι,	τς,	ς	(s)	ς
(ti)	τι,	σι,	ι	(t)	—, ν (ἑφελκ.)
πλ. (mas)	μας,	με (καθομ.)	μεν	(ma)	αἱ αὐταὶ ταῖς πρωτευούσαις.
(tha)	τε,	τε(ν) (καθομ.)		(ta)	τε, ταν (καθομιλ. Ἠπειρ.)
(nti)	ντι,	νι Κρητ.	νε, καὶ ν (καθομ.)	(n)	ν, νε (καθομιλ.)
	σι,	ντες			
δυ. (vas)	—			(va)	—
(thas)	τον			(tam)	τον
(tas)	τον			(tâm)	τον, την

ΜΕΣΑΙ.

	Πρωτεύουσαι.			*Δευτερεύουσαι.*	
	σκρ.			σκρ.	
ἑν.	(ê) μαι			(ê) μην(μαν), μουν(α), μουν(ε) καθ.	
	(sê) σαι,	αι,	ῃ (ει)	(thâs) σο, — ο, σουν(α), σουν(ε) καθ.	
	(tê) ται			(ta) το, τον καὶ ντα̃ν (καθομ.)	
πλ.	(mahê), με(σ)θα,	μεθεν (αἰολ.) μαστε(ν) (καθομ.		(mahi) με(σ)θα, μεθεν(αἰολ.), μασταν καὶ μάστουν (καθομ).	
	(dhvê), σθε, στε(ν(ε) καθομ.			(dhvam) σθε, στε(νε), σταν (καθομ.)	
	(ntê), νται, ατα (Ἰων.)			(nta) ντο, ντα̃ν καὶ ντο(υ)σαν (δ.)	
δυ.	(vahê), με(π)θον			(vahi) με(σ)θον	
	(thê), σθον			(thâm) σθον	
	(tê), σθον			(tâm) σθον, σθην.	

Ἀνακεφαλαιώνοντες τὰ προειρημένα ἐξάγομεν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα.

Digitized by Google

1) Αἱ πληθυντικαὶ καὶ αἱ δυϊκαὶ καταλήξεις ἀναπτύσσονται ἐκ τῶν ἑνικῶν διὰ συνθέσεως καὶ ἐξογκώσεως.

2) Δι' ἀπαμβλύνσεως ἢ ἀκρωτηριάσεως αἱ πρωτεύουσαι γίνονται δευτερεύουσαι.

3) Ἡ ἀπάμβλυνσις αὕτη περαιτέρω ἐπεκτεινομένη προσβάλλει καὶ τὰς πρωτευούσας. Αἱ κοιναὶ ἢ ἀδιάφοροι καταλήξεις εἶνε μᾶλλον δευτερεύουσαι ἢ πρωτεύουσαι.

4) Αἱ μέσαι καταλήξεις προέρχονται διὰ διφθογγίσεως ἐκ τῶν ἐνεργητικῶν.

5) Τὰ ἐν ταῖς ἀπημβλυμέναις καταλήξεσιν ἐμφανιζόμενα ἔρρινα (m σκρ. καὶ ν) εἶνε ἀνόργανα καὶ ἐπουσιώδη προσαρτήματα.

6) Ἡ ῥινοφθόγγισις αὕτη ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐπεκτείνεται ὑπὲρ τὰ ἀρχαῖα ὅρια.

7) Ἡ καθομιλουμένη πολλαχοῦ διατηρεῖ ἀρχαϊκωτέρους καὶ παχυτέρους φθόγγους καὶ τύπους, ἐκτὸς τῆς ὡς ε (ἢ κατὰ Θεσσαλικὴν μάλιστα προφορὰν ὡς é fermé γαλλ.) προφορᾶς τῆς αι (πρβλ. καὶ τὸν σκρ. ê πρὸς τὸν ἑλλ. αι).

8) Ὡς ἐκ τῆς ῥινοφθογγίσεως μάλιστα αἱ πληθ. καταλήξεις τῆς καθομιλουμένης ἀποβαίνουσιν ὁμοιότεραι ταῖς ἀρχαίαις δυϊκαῖς ἢ ταῖς πληθυντικαῖς.

9) Οὐδὲν λοιπὸν ὀθνεῖον καὶ ἀλλόφυλον στοιχεῖον παρεισέφρησεν εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους τῆς καθομιλουμένης, ἀλλ' ἅπαντες τὴν ἀρχὴν ἔλκουσιν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, αἱ δὲ καινοφάνειαι ἐπ' ἀρχαίων βάσεων στηρίζονται.

Τῶν προεκτεθειμένων καταλήξεων αἱ μὲν πρωτεύουσαι εἶνε τῶν πρωτευόντων χρόνων τῆς ὁριστικῆς (τοῦ δὲ ἐνεργ. παρακειμένου ἐν μέρει μόνον) καὶ ὅλης τῆς ὑποτακτικῆς, αἱ δὲ δευτερεύουσαι τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστικῆς καὶ ὅλης τῆς εὐκτικῆς· ἡ δὲ προστακτικὴ ἔχει ἰδίας ἐν μέρει καταλήξεις τὰς ἑξῆς.

Ἐνεργητικαί.		*Μέσαι.*	
σκρ.		σκρ.	
ἑν. (—)	θι, ς, —	(sva)	σο, — ο, σαι (του καθομ.)
(tâ(t)	τω, ἀναλ. καθομ.	(tâm)	σθω, ἀναλ. καθομιλ.
πλ. (ta)	τε	(dhvam)	σθε, (στε καθομ.)
(ntu)	ντω(ν) (ἀναλ.	(ntâm)	σθω(ν) (ἀναλ.
	τωσαν καθομ.)		σθωσαν καθομ.)
δυ. (tam)	τον	(thâm)	σθον
(tâm)	των	(tâm)	σθων

Digitized by Google

Περὶ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεργ. 6'. προσώπου *θι* καὶ *ς* καὶ περὶ τῆς ἐν τέλει ἐξαφανίσεώς των ἐκ τῶν πλείστων ῥημάτων ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος· αἱ δὲ τῶν λοιπῶν 6'. προσώπων *τε*, *σο* (-ο), *τορ* καὶ *σθορ* καὶ *σθε* εἶνε αἱ αὐταὶ ταῖς προειρημέναις δευτερευούσαις καταλήξεσιν· αἱ δὲ τῶν γ'. προσώπων τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἰδίων 6. τῷ ὄγκῳ μόνον, ἤτοι τῷ μήκει τοῦ φωνήεντος διαφέρουσιν. ἴδιον δέ τι ἔχουσιν 1) αἱ τῶν γ'. ἑν. καὶ πληθ. πρόσώπων *τω*, *ντω(ν)* καὶ *τωσαν*. *σθω*, *σθων* καὶ *σθωσαν*. — 2) αἱ τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου ά. ἀορίστου ἑνικαὶ τοῦ 6'. προσώπου *σορ* καὶ *σαι*. — Ὁ συνήθης οὐκιδικὸς τύπος τοῦ γ'. ἑνικοῦ ἐνεργ. προσώπου εἶνε *tât*, ὡς bha'ra-tât φερέτω, ὅστις σύγκειται ἐκ τοῦ t τῆς δευτερευούσης καταλήξεως τοῦ ὁμωνύμου προσώπου, ὡς *a'-dada-t ἐδίδω-(τ)*, καὶ τῆς συλλαβῆς *at*. Ἐκ τῆς σανσκρίτης φέρεται ὁ μεμονωμένος πληθ. τύπος τοῦ ἐνεργ. γ'. προσώπου *ha'yantat* (Bopp. Accentuationssyst. σλ. 267) ἔνθα πάλιν ὁ μὲν συνδυασμὸς *nt* εἶνε δευτερεύουσα κατάληξις τοῦ ὁμωνύμου προσώπου, ὡς *a'bara-n(t) ἔφερον (τ)*, πληρέστερον ἐν τῇ λατινικῇ *ferebant*, τὸ δ' ὑπόλοιπον ἡ αὐτὴ ἐκείνη συλλαβὴ *at*. Ταύτῃ ὅμοιαι εἶνε ἢ μᾶλλον ἐξ αὐτῆς φαίνονται προελθοῦσαι αἱ *od* καὶ *ud* καταλήξεις τοῦ ἀρχ. λατιν. *es-t-od* (= esto, ἔστω) καὶ τῶν ὀσκικῶν *estud* ἔστω καὶ *licitud* = τῷ λατ. *liceto* καὶ τῶν ὁμοίων. Ἐκ τούτων λοιπὸν εἶνε νὰ συμπεράνωμεν ἀκριβῶς ἀσφαλῶς ὅτι καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποτε (τ. ἔ. πρὸ τοῦ χωρισμοῦ της ἐκ τῆς λατινικῆς) αἱ καταλήξεις τῶν γ'. προσώπων τὸ δεύτερον τοῦτο *τ* φέρουσαι εἶχαν τοὺς τύπους *τωτ*, *ντωτ*, *σθωτ*, *σθωντ* (;) ὕστερον δὲ τὸ *τ* διὰ τὸ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν οὖς ἐν τέλει λέξεως ἐπαχθές του ἀπεκόπη καὶ ἐντεῦθεν, καθὼς καὶ ἄλλοθεν. Ἀλλὰ πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ οὕτω προκύψαντος *κενοῦ* ἐπῆλθεν ἔπειτα τὸ *ν* ἐπὶ τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ, καθὼς δὰ καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς ῥηματικαῖς καταλήξεσιν εἴδαμεν τὸ *ἀναπληρωτικὸν* τοῦτο ἢ *ἐφελκυστικὸν ν*, ὡς λέγο-με-ν, λέγε-το-ν, ἔλεγε-ν, λεγ-ό-μεθε-ν, λέγ-ε-σθο-ν, ἐλεγ-ό-μη-ν, ἐλέγ ου σου-ν (καθομιλ.), ἐλέγ-ε-το-ν καὶ ἐλέγ-ουντα-ν (καθομιλ.) κτλ. Οἱ πρῶτοι λοιπὸν καὶ ἀρχαιότατοι μετὰ τὴν τοῦ δευτέρου *τ* ἀποβολὴν τύποι τῶν γ'. πληθυντικῶν προσώπων τῆς προστακτικῆς ἦσαν *ντω* καὶ *σθω*, τούτου τοῦ μέσου οὐδαμῶς διαφέροντος τοῦ ἰδίου ἑνικοῦ. Διετηρήθησαν δ' ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτέραις δωρικαῖς διαλέκτοις, π. χ. ἐν Λακωνικ. ἐπιγρ. C. I. 1331 *δόντω*. Δελφ. 1699. 1701—6 καὶ 71 Ross *ἐόντω*. καὶ *παρεχόντω*. Φωκ. 73 Ross *θαψάντω* καὶ 74, *α ἐόντω*. Κορκυρ. 1845 *ἐόντω*, *ποιούντω*, *ἀποτεισάντω*. Ῥοδ. 2525, 6 *λαμβανόντω*, *στεφανούντω*. Ἀστυπαλ. 2488. 2484 *δόντω*, *στεφανωσάντω*. Ἡρακλεώτ. I, 74

Digitized by Google

ἀγγραψάρτω. Κορκυρ. 1845, 13 *διδόσθω* (= διδόσθωσαν), 104 *ἐκλογιζέσθω*, 125 *κριτέσθω*, 133. 135. *ἐκδαπανιζέσθω*. Ἡρακλεωτ. I, 79 *ἐπελάσθω* κτλ. Βοιωτιστὶ δὲ καὶ *νθω* μετὰ τῆς *ντω*, ὡς ἐν τῇ Αἰγοσθεν. ἐπιγρ. 15 *ἀγγραψάρθω*, καὶ 24 *ἀγγραψάρτω*. Μετὰ τούτους συνήθεις ἀπέβησαν, μάλιστα ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ καὶ ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις οἱ ἐρρινοφθογγισμένοι τύποι, οἱ διὰ τὴν ἐν τῇ ἀτθίδι ἐπικράτησίν των *ἀττικοὶ* καλούμενοι: *λεγόντων*, *μενόντων*, *ἐπέσθων*, *γραψάντων*, *λελέχθων*, *τετυφόντων*, *πεποιθόντων*, *διανεμηθήτων* (Πλατ. Νομ. Ἑ. 737, ε) καὶ *πεμφθέντων* (Πλατ. Νομ. Θ΄. 856. Δ) κ. τ. τ. *ἰόντων* Ἀμφικτ. ἐπιγρ. 1688 *διδόντων*, *συναγόντων* αὐτ. *ἐχόντων* Θηρ. 2448. *ἀφαιρούντων* αὐτ. *ἐπιόντων*, *θέντων*, *ἑρπόντων*, *στησάντων*. Κρητ. 2554—7. 3048. 3049· *εἰλέσθων*, *ἐφαιρεῖσθων* Ἀμφικτ. 1688 *πορευέσθων* Θηρ. 2448 III, 31. *ἥσθων*, *χρήσθων*, *σταυρέσθων* Κρητ. 2554—56. *πριάσθων*, *ἀποδόσθων*, *καταχρεῖσθων* Ῥοδ. 2525, 6 κτλ. ἐξ ἀττικῶν ἐπιγρ. C. I. 74 *ὁμοσάντων*. 75 *εἰσαγόντων*. 76 *λογισάσθων*. *ἀποδόντων*. *ἐξαλειφόντων*. *συναγοιγόντων* καὶ *συγκλειόντων*, *ἐπαριθμησάσθων* καὶ *ἀποστησάσθων*. *ἀναγραψάντων*. *τιθέντων* κλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ αἰολικά: *φέροντον* Λεσβ. ἐπιγρ. 2166, 18. *φυλάσσοντον* αὐτ. 28. *κατάγρεντον* αὐτόθι 10 (ἀμφίβολον διὰ τὴν τῶν παρακειμένων φθορὰν) καὶ 18 *ἐπιμέλεσθον*, ἅτινα παρὰ τὸ σύνηθες ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις καὶ τὴν λήγουσαν βραχεῖαν ἔχουσιν.

Τελευταῖον ἐπεκράτησαν οἱ μετὰ τῆς συλλαβῆς *σα* τύποι, ἤδη περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἑ. π. Χρ. αἰῶνος ἀναφανέντες. π. χ. Θουκ. Ἀ. 34 *μαθέτωσαν*. Γ΄. 39, 5 *κολασθήτωσαν*, *ὠφελείσθωσαν* Γ΄. 67, 2, *πάσθωσαν* Δ΄. 92, 7. *παραλαμβανέτωσαν* Ξενοφ. Κ. Π. Ζ΄. 2, 14. *ἐννοησάτωσαν* π. πορ. Δ΄. 41. *θεραπευσάτωσαν* Ἱερ. Ἡ. 4. *κριτέσθωσαν* Ἑλλην. Ἀ. 7, 23. *ἀποδειξάτωσαν* Ἰσαίου Ἑ. 4 *ἐάτωσαν* Λυκούργου 63. *ἔστωσαν* Πλατ. Νομ. Ἑ. 737. ε. *ἀποκρινέσθωσαν* Σοφ. 244. *ψευδέσθωσαν* Πολιτ. 381. *ἡγείσθωσαν* Εὐθυφρ. 9. *σκεψάσθωσαν* Δημοσθ. Ἡ. 40 κτλ. καὶ ἐξ ἐπιγραφῶν ἀττικῶν καὶ δωρικῶν. C. I. 354. *ἔστωσαν*. *ἀποδόσθωσαν*. 355 *καταφερέτωσαν*. *ἀπολογιζάσθωσαν* Κορκυρ. 1845, 97. *πορευέσθωσαν* Θηρ. 2448. III, 26. ποιείσθωσαν. Ῥοδ. 2525, 6, 22. *παραμεινάτωσαν* Φωκ. 73 Ross. 74. 6. *ἐστωσαν* 81. *αἱρέτωσαν* Λακ. 1464. Ἠδύνατο δέ τις καὶ ἀνωτέρω ν' ἀνάξῃ τὴν ἀρχήν των, ἂν οἱ τῷ Δημοσθένει καὶ Αἰσχίνῃ παρεμβεβλημένοι νόμοι ἦσαν γνήσιοι. π. χ. Αἰσχ. Ἀ. 12 *ἀνοιγέτωσαν*, *κλειέτωσαν*. *ἐάτωσαν*. 35 *κυριευέτωσαν*, *κριτάτωσαν*, *εἰσφερέτωσαν*, *ἐγγρα-*

Digitized by Google

ψάτωσαν. Δημοσθ. ΚΑ. 8. *παραδιδότωσαν* 94, *μενέτωσαν*, *καταφερέτωσαν* κ.τ.λ. Καὶ τί μὲν εἶνε ἡ συλλαβὴ *σα* εὐθὺς κατωτέρω θὰ λεχθῇ· τώρα δὲ ἀς ἴδωμεν, τί περίπου σημαίνει ἡ πάσαις ταῖς γ'. προσώπ. καταλήξεσι τῆς προστακτικῆς ὑποκειμένη ἐκείνη ἀρχαία συλλαβὴ ᾱτ (ât).

Ἡ *ât* φαίνεται ὅτι δὲν διαφέρει τίποτε ἀπὸ τὴν ὁμώνυμόν της ἀφαιρετικὴν πτῶσιν τῆς σκρ. ἀντωνυμίας α (Fr. Rossen, annot. p. 20, παρὰ Bopp Accentuat. σλ. 200), τὴν *ât*, ἥτις λατινιστὶ μὲν μεταγραφομένη γίνεται *at* ἢ *ot* ἢ *ut* (μακρὰ ἢ βραχέα), ἑλληνιστὶ δὲ ἆς (ἢ ἆ) καὶ ὦς ἢ ὡς, ἢ καὶ ὠ καθὼς ἐξ ἄλλης ἀντωνυμικῆς ἀφαιρετ. *tât* προῆλθε τὸ ἐπίρρ. τὼς (ἀντὶ τωτ) καὶ ἐκ τῆς ἀφαιρετ. *jâ-t* (τοῦ ἀναφορικοῦ θέματος ja = ἑλλ. ὁ, ἀντὶ τοῦ j ἐπελθόντος τοῦ c) τὸ ὡς· καὶ ἐν γένει πάντα τὰ εἰς ως ἐπιρρήματα καὶ τὰ δωρικὰ εἰς ω, οἷα τὰ *καλῶς*, *κακῶς*, *ἡδέως*, *οὕτω (ς)*, *ὡσαύτως*, *τουτῶ*, *αὐτῶ*, *τηνῶ*, *πῶ* κτλ, ἐξ ἀφαιρετικῶν εἰς τ ληγουσῶν προῆλθαν. Ἡ προστακτικὴ λοιπὸν αὕτη κατάληξις *ât* (ἐξ ἧς προῆλθεν ἡ ἑλλην. κατάληξ. ω· καὶ ὄχι ως πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως μὲ ὀνοματικοὺς τύπους) προσηρτήθη εἰς τὸ γ'. ἑνικ. καὶ πληθ. καὶ δυϊκὸν πρόσωπον τῆς ὁριστικῆς ἠκρωτηριασμένον τὸ ι (λεγετ, λεγοντ), ἵνα σημαίνῃ τὸ αὐτό, ὅπερ καὶ τὰ συγγενῆ μόρια *ut* (λατ.) ἆς ἢ ἂς (δωρ.) καὶ ὡς (κοιν.) ἀπολελυμένα σημαίνουσι, μεθ' ὑποτακτικῆς, εὐκτικῆς καὶ αὐτῆς τῆς προστακτικῆς (πρὸς ἐναργεστέραν ἑρμηνείαν) συντασσόμενα. π. χ. ut dicat = dicito. volo, ut mihi respondeas (Cicer. in Vat. 6), ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων *ἀπόλοιτο* (Ἰλ. Σ, 107) « Ἀς ἐχάνετο καὶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἡ διχόνοια » (Κορ. Ἀτακτ. Ἀ. σλ. 100). ὡς *ἀπόλοιτο* καὶ ἄλλος, ὅ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι (Ὀδ. Α, 47). αἴ γὰρ τοῦτο τελευτήσειας ἐέλδωρ, ὡς *ἔλθοι* μὲν κεῖνος ἀνήρ, ἀγάγοι δέ ἑ δαίμων (Ὀδ. Φ, 201) = ἀς *ἔλθῃ* ἢ ἀς *ἤρχετο*. ὡς ὁ τάδε πορὼν *ὄλοιτ'*, εἴ μοι θέμις τάδ' *αὐδᾶν* (Σοφ. Ἠλ. 126) = ἀς *(νὰ) χαθῇ* ἢ ἀς *ἐχάνετο*· καὶ μετὰ τοῦ *κεν* ἐν ὕμνῳ εἰς Ἄρεα στ. 11 *ὥς κε* δυναίμην σεύεσθαι κακότητα πικρὴν ἀπ' ἐμοῖο καρήνου. Ἐν πᾶσι τοῖς διὰ τῆς εὐκτικῆς ἀναδεικνύεται διὰ τοῦ ὡς ἡ καὶ διὰ τῆς ἐγκλίσεως μόνης ἐκφραζομένη εὐχή. Ὡσαύτως εὐχὴ ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὡς καὶ μετὰ τοῦ *ὤφελ(λ)ε* π. χ. ὡς μὴ *ὤφελλε* τεκέσθαι (Ἰλ. Χ, 481) = νὰ μὴ εἶχε γεννήση. ὡς πρὶν *ὤφελλον ὀλέσθαι* (Ω, 764) = ἀς (νὰ) εἶχα χαθεὶ προτήτερα· πρβλ. καὶ Ὀδ. Λ, 548. Ἰλ. Γ, 428. Δ, 315. Ζ, 345 κ. ἀλλ. Καὶ μετὰ προστακτιπῆς: ὡς *κυκάτω* καὶ *πατείτω* πάντα καὶ *ταραττέτω* (Ἀριστοφ. Εἰρην. 320) = ἀς *ἀνακατώνῃ* κτλ. — Τὸ ὡς ἢ ὡς δωριστὶ γραφόμενον καὶ προφερόμενον

Digitized by Google

γίγνεται ἀς ἢ ἄς (ἢ ἔντονον ἄς, ἄς, ἄς)· καὶ τῷ ὄντι ὑπὸ τὸν τύπον ἄς φέρεται παρ' Ἡσυχίῳ: « ἄς, ἕως, ὅπως, *μέχρις οὗ* (εἰς ἄς ἢ ἄς διορθωθὲν ὑπὸ τῶν κριτικῶν) καὶ μετὰ τῶν δύο ἄκρων σημασιῶν ἕως, *μέχρις οὗ* ἅπαντᾷ παρὰ Πινδάρῳ Ὀλ. Ἰ. 51 (64) « πρόσθε γὰρ νώνυμνος, ἄς Οἰνόμαος ἄρχε, βρίσκετο πολλᾷ νιφάδι. » = ὡς ὅποῦ ἐξουσίαζεν ὁ Οἰνόμαος. Παρ' Ἀριστοφ. Λυσ. 173 οὐχ ἄς πόδας κ' ἔχωτει τὰς τριήρεις κτλ. = ὡς ὅποῦ (ἐν ὅσῳ) ἔχουσι πόδια αἱ τριήρεις. παρὰ Θεοκρ. ΙΔ', 69 ποιεῖν τι δεῖ, ἄς *γόνυ χλωρόν*. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὡς ἅπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ἕως, *μέχρις οὗ* π. χ. παρὰ Θουκ. Δ'. 9, ὁπλῖταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο. = ὡς (ἕως) *σαράντα* (καθομιλ.); καθὼς καὶ ἐν ἄλλαις ὁμοίαις φράσεσι τῆς καθομιλουμένης: ἦσαν ὡς εἴκοσι ἢ *ἕως* εἴκοσι ἄνθρωποι. Θουκ. Δ'. 117 τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει = *ἐν ὅσῳ* κτλ. Ἐν ᾧ δὲ τὸ ὡς πολλάκις εὑρίσκεται συνώνυμον τῷ ὅπως καὶ ἐπὶ τελικῆς καὶ ἐπ' ἄλλοίας χρήσεως, οἷαι αἱ προεκτεθεμέναι τῆς *εὐχῆς*, τῆς *ἐνθόσεως* μετ' εὐκτικῆς (καὶ ὁριστικῆς τοῦ ὤφελλε) καὶ προστακτικῆς, τὸ ἄς ἐκτὸς τῆς Ἡσυχίου γλώσσης, κατὰ τύχην ἄλλοῦ δὲν ἀπαντᾷ ὅπερ δὲν σημαίνει, ὅτι οὐδέποτε τοιαύτην, οἵαν τὸ ὅπως, σημασίαν εἶχεν, ἀλλ' ὅτι τυχαίως δέν μας διεσώθησαν τοιαῦτα παραδείγματα, μάλιστα ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν πλείστων δωρικῶν μνημείων.

Ἐκ πάντων τούτων συμπεραίνω 1) ὅτι τὸ δωρ. ἄς καὶ τὸ κοινὸν ὡς ὄχι ἐπὶ πάσης σημασίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς δεικτικῆς = *οὕτως*, ἔπειτα ἐπὶ τῆς προειρημ. *ἐνθστικῆς* ἢ *παρακελευστικῆς* καὶ τῆς *εὐκτικῆς*) εἶνε συγγενῆ, ἐκ μιᾶς ῥίζης, τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἀϊ (= οὕτω), βλαστήσαντα. — 2) ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐψιλώνοντο: ἄς, ὡς, ἐν ᾧ τὰ ἐκ τοῦ jât (β. ja = δς) γενόμενα ἄς καὶ ὡς ἢ ὡς (= καθὼς κ.τ.ὅμ.), ἐδασύνοντο. ὕστερον δ' ἀφ' οὗ ἐπεσκοτίσθη ἡ ἀρχὴ ἑκατέρων, ἐσυγχύσθησαν πρὸς ἄλληλα κατά τε τὴν προφορὰν καὶ τὴν χρῆσιν ὅπερ δὲν εἶνε σπάνιον φαινόμενον ἐν τῇ γλώσσῃ. — 3) Ὅτι κατ' ἀρχὰς ἡ γλῶσσα μετεχειρίζετο καὶ τὸ ἄς καὶ τὸ ὡς, παρὰ τὰς ἄλλας χρήσεις, καὶ πρὸς ἐντονωτέραν ἢ ἐναργεστέραν ἑρμηνείαν τῆς καὶ δι' ἁπλῶν τῶν ἐγκλίσεων *εὐκτικῆς* καὶ *προστακτικῆς* ἐκφερομένης *εὐχῆς*, *ἐγκελεύσεως* καὶ *ἐνθόσεως*· ὕστερον δ' ἀποτριβέντων κατ' ὀλίγον τῶν ἐγκλιτικῶν τούτων τύπων καὶ δὴ καὶ πάντελῶς καταργηθέντων, τὰ *μόρια ταῦτα μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς* ἀνεπλήρωσαν τὸν τόπον ἐκείνων καὶ τὴν αὐτὴν χρείαν ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν. — 4) Ἡ δὲ δημώδης γλῶσσα ἐπροτίμησε καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ ἀλλοῦ (π. χ. πὰς = πῶς ἐν τρῖς: κύτταξε, πὰς ἤλθε = *μήπως*

Digitized by Google

ἤλθε· κὴ ὅλας = *καὶ ὅλως* κτλ.) τὸν δωρικὸν τύπον ἂς ἀντὶ τοῦ ἀττικοῦ ὡς. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ κατήντησεν ἡ δημώδης γλῶσσα ἐπὶ τὸ αὐτὸ μόριον ἂς, διὰ τῆς συστολῆς τοῦ προστακτικοῦ ἄφες (ἄφς, καθὼς καὶ σήμερον ἀκόμη λέγεται: *ἄφς τον* = *ἄφες τον*· πρβλ. Ἐρωτοκρ. σλ. 199 *ἄφς τονε* τὸν Ῥωτόκριτον, καὶ πιάστε τὴν βουλήν μου· καὶ τέλος ἂς, ὡς πάλιν ἐν τῷ *ἂς τον* = *ἄφες τον*, ἤδη παρὰ τῷ στιχουργῷ Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ (Κορ. Ἀτακτ. Δ'. 35).

Γλὰ πιάσε νὰ διακονηθῇς, *κη ἂς* την αὐτὴν τὴν θλίψιν).

Τὸ ἄφες τοῦτο μετεχειρίζετο ἡ μετ' Ἀλέξανδρον κοινὴ γλῶσσα, ὡς καὶ τὸ *ἄγε, φέρε* καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὡς προστακτικὸν μόριον μεθ' ὑποτακτικῆς, π. χ. ἐν Ἀρριαν. Διατρ. Ἐπικτ. Ἀ. 15, 7 « *ἄφες ἀνθήσῃ* πρῶτον, εἶτα *προβάλῃ* τὸν καρπόν, εἶτα *πεπανθῇ*. » = ἂς (ἄφες νὰ) *ἀνθήσῃ* κτλ. ἐν Ματθ. ΚΖ'. 49 *ἄφες ἴδωμεν*, εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. = ἂς (ἄφες νὰ) *ἴδωμεν* κτλ. παρὰ τῷ αὐτῷ Ζ'. 4 *ἄφες ἐκβάλω* τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου. Τοιοῦτον καὶ τὸ Λέοντος τοῦ Μαγίστρου (Bergk Poetæ lyr. gr. p. 849. 852) 2, 15. 16 καὶ 5, 12. 13 *ἄφες*, ὡς φιλῶ, *κροτήσω· ἄφες*, ὡς θέλω, *χορεύσω*. — Ὁμοίως ἐπὶ προστακτικῆς μεταχειρίζεται καὶ ἡ νεωτέρα γερμανικὴ τὸ συνώνυμον ῥῆμα *lassen* ἀφιέναι ὑπὸ τοὺς δύο τύπους δ'. ἑνικοῦ καὶ πληθ. προσώπου, ἐπὶ δ' εὐγενικωτέρας ἐκφράσεως τοῦ γ'. πληθυντ. ἀντὶ τοῦ δ'., ὡς *lass, last* καὶ *lassen* μετ' ἀπαρεμφάτου πρὸς περίφρασιν τοῦ ἀ. καὶ γ'. ἑν. καὶ πληθ. προσώπου τῆς προστακτικῆς, μάλιστα τῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων, ὡς: *lass mich gehen* = ἂς ὑπάγω. *lass ihn gehen* ἂς ὑπάγῃ, *lasst uns gehen* (ἢ *lassen sie uns gehen*) = ἂς ὑπάγωμεν κτλ. Ἡ διαφορὰ τῆς γερμανικῆς ἀπὸ τὴν (καθομιλουμένην) ἑλληνικὴν εἶνε, ὅτι ἐκείνη τὸ *lassen* μετ' ἀπαρεμφάτου συντάσσει καὶ μόνον πρὸς περίφρασιν τῶν ἀ. καὶ γ'. προσώπων, αὐθυποτάκτων καὶ προστακτικῶν, ἡ δ' ἑλληνικὴ τὸ *ἄφες* (ἂς) μεθ' ὑποτακτικῆς, ἐπὶ πάντων τῶν προσώπων (ἐπὶ τῶν δ'. δῆλον ὅτι καὶ τοὺς ἁπλουστέρους τύπους ἔχουσα) καὶ ὄχι μόνον *προστακτικῶς*, ἀλλὰ καὶ *εὐκτικῶς*, καθὼς ἐν τῇ δημοτικῇ καὶ ἀττικῇ τὸ ὡς· π. χ. *ἂς ἦμ' ἐγὼ τέτοιος*, καθὼς λέγεις = τοιοῦτος ὦ (ἢ *εἴην*) κλ. *ἂς ἦσαι φρόνιμος* (καὶ ἔσο[υ]) = ἔσο· *ἂς εἶστε καλὰ* = *ἔστε* (ἢ *εἶητε*)· οὕτω καὶ *ἂς ἤμουν, ἂς ἦσουν, ἂς ἦτον* κτλ. = *εἴην, εἶης, εἴη* κτλ. Ἡ ποικίλη αὕτη προστακτική τε καὶ εὐκτικὴ χρῆσις τοῦ μορίου *ἂς* ἐν τῇ καθομιλουμένῃ καὶ ἡ κατὰ τοῦτο διαφορά του ἀπό τε τοῦ ἀρχαιοτέρου *ἄφες* καὶ τοῦ γερμανικοῦ *lass* μαρτυροῦσι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ταυτότητός του μὲ τὰ ἀρχαῖα μόρια ἂς (ἢ ἄς) καὶ ὡς.

Ἵνα δὲ δώσωμεν πέρας εἰς τὸν περὶ τοῦ ἂς λόγον, ἂς ἐκτεθῶσιν ἐδῶ

Digitized by Google

τινα ἀρχαιότερα παραδείγματα· καὶ πρῶτον ἐκ συγγραφέων τοῦ θ'. καὶ τοῦ ι. αἰῶνος προτέρων χρόνων λόγους ἀναφερόντων· π. χ. Θεοφαν. Χρον. σλ. 593, 7 ἐλθὲ οὖν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀς λαλήσωμέν σοι τὰ πρὸς εἰρήνην. 606, 8 ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἡμᾶς κρατήσατε τὰς πόρτας καὶ ἀς εἰσέλθωσι πάντες. Συμεων. Μαγίστρου 751, 13· καί ποτέ φησιν (ὁ Σέργιος Ῥωμανῷ τῷ Λακαπηνῷ) « ἔχω, δέσποτα, εἰ θέλεις πατριάρχην ἄνδρα εὐλαβῆ καὶ χρησιμεύοντα, ἀλλὰ μὴν καὶ σοφὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀξίαν ». ὁ δὲ « ἀς ἴδω αὐτόν »' ἔπειτα εἰς πλῆθος παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις συγγραφεῦσι τῆς δημώδους γλώσσης. Πτωχοπρ. (Κορ. Ἀτακτ. Ἀ.) Ἀ. 118 ἀς βράσῃ. ἀς ἔβγω Β'. 119. ἀς πῶ (= εἴπω) 506. ἀς δράμω 465. ἀς ἐγενόμην 269. ἀς ἐπουλούντασιν 272 κτλ. — Ἀλεξίου τ. Κομν. ( ) ἀς προλαμβάνῃ πάντοτε τὴν πρᾶξιν ἡ βουλή σου. ἡ γνώσις σου ἀς παίξῃ ἐξέχασέ το, ῥίψε το, ἀς ἔβγῃ ἀπὸ τὸν νοῦν σου. αὐτόθεν.

καὶ ἀς ἔχῃ χρήματα λιγοστόν, καὶ ἀς ἔνι τιμημένη
νὰ ἔνι εἰς βοήθειαν σου, νὰ χαίρεσαι μετ' αὔτην.
ἀς εἶσαι ἐντροπαλός· ἀς ἔνι ὁ λόγος σου ὀρθός κτλ.

Ὅτι τὸ προστακτικὸν καὶ εὐκτικὸν ἀς μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἄι (ἆς, ὦς, ἀς, ὡς, ὡς) ἕλκει τὴν ἀρχὴν ἢ ἐκ τοῦ ἄφες, συμμαρτυρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ τῆς ὁμοίας χρήσεως τοῦ συνωνύμου νά. Τὸ μόριον τοῦτο ποῦ μὲν συγγενεῦον τῷ ἀρχαίῳ δεικτικῷ ἠνί (ἀνί, ἄν, νὰ) = ἰδού, ποῦ δὲ τῷ ἄν (ὑποθ. κ. δυνητ.) καὶ ἐκ τούτου κατ' ἀναστροφὴν προελθὸν καὶ ὑποθετ. = τῷ (ἐ)ἄν καὶ δυνητικῶς = τῷ ἄν (ἔλεγον ἄν· ἔφην ἄν· φαίην ἂν) ἐκλαμβανόμενον, ποῦ δὲ τελευταῖον ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἵνα προελθὸν καὶ ἴσα τούτῳ δυνάμενον, ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης σημασίας χρησιμεύει καὶ πρὸς περίφρασιν τῆς προστακτικῆς, ὡς νὰ 'πάγῃ = ἀς πάγῃ = ἴτω· νὰ πᾶμεν = ἀς πᾶμεν = ἴωμεν· ποτὲ νὰ μὴν ἔλθῃ = μή ποτε ἐλθέτω (ἢ ἔλθοι)· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ β'. προσώπου κἄπως μετριώτερον τῆς μονολεξίας· νὰ 'πᾷς νὰ τοῦ εἰπῇς = ὕπ]ἄγε, εἰπὲ αὐτῷ κτλ. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ νὰ τ. ἔ. τοῦ πληρ. ἵνα δὲν εἶνε πολὺ νέα, ἀλλὰ κατάγεται τοὐλάχιστον ἐκ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων, ὡς δῆλον ἐκ τῶν τῆς Κ. Δ. π. χ. Μαρκ. ἑ. 23 ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ. Πρὸς Κορινθ. Β'. 8, 7 ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, — — — — ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. Πρὸς Ἐφεσ. ἑ. 33 ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω, ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα (= φοβείσθω) κ. ἀλλ. Καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἐπικτήτου Διατρ. Δ. 1, 41. 142. Ἀλλ' ἤδη καὶ παρ' Ἀττικοῖς ὑποφαίνεται ἡ χρῆσις αὕτη· οὕτω π. χ. δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ Σοφ. Οἰδ. Κολ.: ἀλλ' ἵνα τῷδ' ἐν ἀφθέγκτῳ μὴ προπέσῃς νάπει. Εἶνε δὲ

Digitized by Google

γνωσὸν ὅτι τὸ συγώνυμον μόριον ὅπως παρὰ τοῖς ἀττικοῖς συχνότερον ἐπὶ τοιαύτης χρήσεως ἐλαμβάνετο, ὡς ἐν τοῖς: Εὐριπ. Κύκλ. 595. Ἀριστοφ. Νεφ. 257. 824. 882. 1177. 1464. 1108. Ἀχ. 955. Ἱππ. 222. 456. 497. 760. Σφηκ. 289. 1222. 1250. κ. ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ.

2) ὁ ἐνεργ. ἀ. ἀόρ. συνδετικὸν φωνῆεν ἔχων τὸ α ἔπρεπε μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς καταλήξεως θι τοῦ β΄. ἑν. προσώπου τῆς προστακτικῆς νὰ λήγῃ κυρίως εἰς α ἐπὶ τῶν ὑγρολήκτων, ὡς *στεῖλα* (ἀντὶ στειλα-θι), *σπεῖρα* (ἀντὶ σπειρα-θι), *κρῖνα* (= κρινα-θι) κτλ. καὶ εἰς *σα* ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ὡς *γράψα* (= γράψα-θι), *δεῖξα* (δεῖξα θι), *ποίησα* (ποιήσα-θι) κτλ. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ α ἀφέραιον διετηρήθη ἐπὶ τῶν λοιπῶν προστακτ. τύπων καὶ τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων, ὡς γραψά-τω, γραψά-τωσαν, ἔγραψα, ἔκρινας, ἔκριναν κτλ., ἐδῶ διττὴ μεταβολὴ συνέβη· μίαν μὲν ἡ παλαιόθεν προσάρτησις τοῦ ἀνοργάνου *r* καὶ ἡ ἐπιρροὴ αὐτοῦ τροπὴ τοῦ α εἰς ο, ὡς *γράψορ*, *δεῖξορ*. *ποίησορ*, *κρῖνορ* κτλ. Ἐπεκράτησε δ' οὗτος ὁ τύπος ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἀρχαίων διαλέκτων· ἑτέρα δ' ἡ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς προσωπ. καταλήξεως βράχυνσις τοῦ ἀρχαίου α εἰς τὸ ε· ὅθεν οἱ τύποι *σπεῖρε*, *στεῖλε*, *κρῖνε*, *γράψε*, *δεῖξε*, *ποίησε* κ. ἄλλ· οἱ ἐπικρατοῦντες μὲν ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ΙΑ. ἢ καὶ Ἰ. μ. Χ. αἰῶνος, ὡς δῆλον ἐκ τῶν τοῦ βιογρ. τοῦ Αἰσώπου (ed. Westermann) σλ. 10, 27 ὁ βούλει *πρᾶξε*. 23, 23 βάλε εἰς τὴν λεκάνην ὕδωρ καὶ *νίψε* μου τοὺς πόδας. Ἀλ. τοῦ Κομνηνοῦ. *ἀνάπαυσέ* τους (ὀ)λιγοστόν. συνέργησον καὶ *ποῖσέ* τα. *ποίησέ* τον φίλον. *προτίμησε*. *διπλοχαιρέτησέ* τον. *πρόσεξέ* τον. *σκόπησε* κτλ. ἐκ τῶν τοῦ Πτωχοπροδρόμου Ἀ. 120. *ἀγόρασε*. Β΄. 568 *ποῖσε* τὰ καὶ τά· κτλ. τῶν τοῦ ἰατροῦ *Συνεσίου λύσε* περὶ πυρετῶν Δ΄. 156. Ζ΄. 225. *σπάσε* Ἐ. 60. *κίνησε* Ἡ. 266. *πλησίασε* Ἰ. 293. καὶ ἐξ ἄλλων μεταγενεστέρων, οὐκ ἄγνωστοι δ' ἡ ἀσυνήθεις καὶ τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὡς δῆλον ἐκ τῶν: Ὁμηρ. Ὀδ. Χ, 481 *οἶσε* θέειον —*οἶσε* δέ μοι πῦρ. αὐτ. 106 *οἶσε* θέων. Ἀριστοφ. Βατραχ. 482 ἀλλ' *οἶσε* πρὸς τὴν καρδίαν μου σπογγιάν. Ἀχαρν. 1099. 1101. 1122 *οἶσε*. Διαδοθέντος δὲ τοῦ διὰ τοῦ ε ἀντὶ α σχηματισμοῦ προῆλθαν τά: *οἰσέτω* Ἰλ. Τ, 173. Ὀδ. Θ, 255. *ρἷσετε* Ἰλ. Γ, 103. Ω, 718. *οἰσόντων* Ἀντιμάχου Ἀποσπ. 10. ἀπαρεμφ. *οἰσέμεναι* καὶ *οἰσέμεν*. Ἰλ. Γ, 120. Σ, 191. Ὀδ. Γ, 129. *ἄξετε*, *ἀξέμεναι*, *ἀξέμεν* Ἰλ. Ω, 663. Ζ, 53. Ψ, 50, 111. Διὰ δὲ τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης τῶν συνδετικῶν φωνηέντων ο καὶ ε ἀντὶ τοῦ α πολλοὶ πρῶτοι ἀόριστοι (μετὰ σ) ἀνέλαβον τύπον δευτέρου· τοιοῦτος ὁ ἐπικὸς *ἶξον*, *ἶξες*, *ἶξεν*, ἀντὶ *ἶξα*, *ἶξας*, (ἐκ τοῦ θεμ. *ἰκ*) καὶ ὁ κοινότα-

Digitized by Google

τος *ἔπεσον*, *ἔπεσες* προστ. *ἔμπεσε* (Ἰλ. Π, 81), *κατάπεσε* (Ἀρφ. Ὀρν. 849) κ.λ. ὅστις ἐνιαχοῦ διετήρησε καὶ τὸ *α* τοῦ ά., ὡς ἐν τῷ Ἡροδότου ς'. 21 *ἔπεσαν*, Εὐριπ. Τρῳαδ. 291 *προσέπεσα* (Ἀλκ. 471 *πέσεις*), ἀτόπως ἴσως ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰς *ἔπεσε* (τὸ θέατρον) καὶ *προσέπεσ ον* διορθωθέντα (πρβλ. Buttman. gr. Gr. II. 277 κεξ) Ὀρφέως Ἀργον. *ἔπεσαν*. Ψαλμ. ΙΘ'. 8. κς'. 2. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ ὁ *ἔπεσα* καὶ οἱ ὅμοιοι τύποι ἀπέβησαν συνηθέστατοι, πρβλ. Κ. Δ. πρὸς Γαλατ. έ. 4 *ἐξεπέσατε*, ἀποκαλ. Ζ'. 11 *ἔπεσαν*, Ἰωαν. ς'. 10 *ἀνέπεσαν* — Ἀχιλλ. Τατ. Γ'. 17. *κατεπέσαμεν*, 19 *περιεπέσαμεν*. Θεοφαν. χρον. σλ. 283 *ἔπεσαν* κτλ. — Ἡ ἐν τούτοις, μάλιστ' ἐπὶ τῆς προστακτικῆς, ἐπικράτησις τοῦ *ε* μαρτυρεῖται ἐκτὸς τῶν ἄρτι εἰρημένων καὶ ἐκ τοῦ *ὄρυξε* (= ὄρυξον) Μηλίας ἐπιγραφῆς παρὰ Ross (inscript. gr. med. nr. 216) καὶ ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου π. συντάξ. Α. 36, ὃς ἀποδοκιμάζων τὴν γνώμην τῶν τὰ τοιαῦτα *μέλλοντος προστακτικὰ* οὐκ ὀρθῶς ἐκλαμβανόντων λέγει τάδε, εἰ καὶ σκοτεινότερόν πως: « Τί δὲ τὸ παράξαν τοὺς παραδεξαμένους *μέλλοντος προστακτικά*; Μόνον τὸ *γραψέτω* καὶ τὸ *οἶσε θέειον γρηύ*, ὅπερ ἀπολύεται ἐντελέστερον ἐν τῷ περὶ προστακτικῶν, ἀπαιτοῦντος δὲ καὶ τοῦ λόγου, ὀλίγα παραθησόμεθα, ὅτι ποιητικώτερον μὲν τὸ *οἶσε* κατ' ἦν ἐναλλαγὴν εἴρηται φωνῆς τῆς *φέρε*, τῆς *γραψέτω* καὶ τὰ ὅμοια (*), οὐ κατὰ διάφορον μὲν χρόνον, κατὰ δὲ ἐκλογὴν ὀνόματος, ὁπότερον εἴη καταρθωμένον, *καθάπερ ἤδη προεμελετήθη τοιαύτη ζήτησις ἐν τῇ ῥητορικῇ ἐγκλίσει ἔγραψας ἢ ἔγραψες*, οὐ διαφορᾶς οὔσης χρονικῆς, αὐτὸ δὲ μόνον γραφῆς, δυναμένης οὐκ ἀπιθάνως παραλαμβάνεσθαι, ὡς ἐπιδείκνυμεν ἐν τῷ περὶ ῥημάτων ». Πρβλ. Κορ. Ἀτακτ. Α. σλ. 404 κεξ. — Φαίνεται δ', ὅτι ἐν τούτοις ἐκαινοτόμησεν ἡ γλῶσσα τὸν εἰς *ε* τύπον κατά τε ἀναλογίαν τῶν ἐνεστώτων *φέρε*, *γράφε* καὶ τῶν ὅμ. ὡς λέγει καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἴσως τῆς συγχύσεως μὲ τὰ ά. ἑνικ. ὁριστ. πρόσωπον ἀνάξητον: *παῦσα* (ά. ἑν. ὁρ. καὶ δ'. ἑν. προς.), *γράψα*, *δεῖξα* κτλ.

Ὁ δὲ ά. *μέσος ἀόριστος* κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐνεστῶτος ἐν τῷ δ'. ἑν. προστακτ. τὴν κατάληξιν *σο* λαμβάνοντος ἔπρεπε νὰ λήγῃ εἰς *(σ)ασο* καὶ συναιρέσει (σ)ω, ὡς *γράψασο*, *γράψαο*, *γράψω παύσασο*, *παύσω*. *ἀπο]κρίνασο*, *κρίναο*, *κρίνω*. ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἡ γλῶσσα, εἴτε

(*) Ἴσως: ταῦτα ὧδέ πως διορθωτέον· ποιητικώτερον μὲν τὸ οἶσε καὶ γράψέτω καὶ τὰ ὅμοια κατ' ἀναλογίαν εἴρηται φωνῆς τῆς φέρε, τῆς γράφέτω καὶ τῶν ὁμοίων, οὐ κατὰ κτλ.

Digitized by Google

πρὸς εὐφωνίαν (διὰ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ δυσαρέστου συριγμοῦ σασο, ξασο, ψασο) εἴτε πρὸς εὐκρίνειαν (ἀποφυγῆ τῆς συγχύσεως τῶν προστακτ. παύσω, γράψω, δείξω, ἀποκρίνω μὲ τοὺς ὁμοφώνους ἐνεργητ. μέλλοντας καὶ ἐνεστῶτας). προετίμησεν ἄλλον ἁπλούστερον τρόπον, τὸ β'. ἑνικὸν πρόσωπον τοῦ μέσου προστακτικοῦ ἐκ τοῦ (ἀρχαίου εἰς α, ὡς προείρηται) ἐνεργητικοῦ διὰ διφθογγίσεως παραξασα, ὡς γράψαι, παῦσαι, δεῖξαι, ἀπόκριναι κ.τ.τ. ἐκ τῶν ἀρχ. ἐνεργ. γράψα (= ε), παῦσα, δεῖξα, ἀπόκρινα κτλ. Ἦσαν δὲ καὶ διάλεκτοι, αἵτινες καὶ ἐδῶ τὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ β'. ἀορίστου ἀναλογίαν τηροῦσαι καὶ ἀντὶ τοῦ α, τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος τοῦ ἀ. ἀορίστου, τὸ ε παραλαβοῦσαι τ. ἑνικ. β'. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀ. μέσου ἀορίστου εἰς (σ)εσο καὶ συνκριθέσι (σ)εο, (σ)ου ἐσχημάτιζαν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἐπικῶν βῆσεο, δύσεο, ὄρσεο, λέξεο (Ἰλ. Ι, 617. Ὀδ. Τ, 598), ἀείσεο (Ὕμν. ὁμηρ. ΙΖ'. Κ'.) ἐμπίσεο (Νικανδρ. Ἀλεξιφ. 277) καὶ τῶν ὁμοίων ἀντὶ τῶν βῆσαι, δῦσαι, ὄρσαι, λέξαι κτλ. Περαιτέρω δὲ μεταφερθείσης τῆς ἀναλογίας τοῦ β'. ἀορίστου, προῆλθαν καὶ οἱ (ἐπικοὶ) τύποι ἐδήσατο (Ἰλ. Α, 428. Θ, 44), ἐδύσετο (Ἰλ. Α, 16. Ὀδ. Χ, 113 κ. ἀλλ.) κ. οἱ ὁμοιοι. Ἐντεῦθεν ἔλκουσι τὴν ἀρχὴν τῶν οἱ δημώδεις τύποι νδύσου, ζώσου, γράψου, δείξου (ἐκ τῶν ἐνδύσεο, ζώσεο, γράψεο, δείξεο) ἀντὶ τῶν ἀττ. ἔνδυσαι, ζῶσαι, γράψαι, δεῖξαι κτλ. οἱ μόνοι μέσοι τύποι τῆς δημώδους γλώσσης, μέσην τε καὶ παθητικὴν ἅμα σημασίαν ἔχοντες, ἐν ᾧ κατὰ τὰ λοιπὰ πρόσωπα τῆς προστακτικῆς καὶ τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις οἱ τύποι τοῦ ἰδίως παθητικοῦ ἀορίστου ἐφ' ἑκατέρας σημασίας ἐκλαμβάνονται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς ἂς νδυθῇ, ἂς γραφθῇ. ζωσθῆτε (ἀντὶ ζώσητε), ἂς δειχθοῦνε (ἢ δειχθοῦν) κτλ. ἀντὶ τῶν ἀρχ. ἐνδυσάσθω καὶ ἐνδυθήτω, γραψάσθω καὶ γραφθήτω, ζώσασθε καὶ ζώσητε, δειξάσθωσαν καὶ δειχθήτωσαν κτλ. Ὁ εἰς (σ)ου λοιπὸν οὗτος τύπος τοῦ μέσου ἀ. ἀορίστου καὶ τῆς ἀρχαίας τισὶ διαλέκτοις συνήθης ὢν πρὸς τῷ εἰς (σ)αι ὕστερον κατὰ τὴν μακρὰν πορείαν τῶν αἰώνων ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ὑπολανθάνων συνανέκυψε μετ' αὐτῆς εἰς τὸ φῶς, καὶ τῆς τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ β'. ἀορίστου ἀναλογίας ὑποβοηθούσης, ὡς ἐν τοῖς Ἀλεξ. τ. Κομνηνοῦ: ἀγωνίσου. — τότε ἀγκαλίσου τον καὶ ποίησέ τον φίλον κτλ. Ἐν τῷ Β. Χ. ἡμᾶς δέξου ἐγγυητάς. ἀφηγήσου μέ τα, αὐκράσου, καταγνώρισε, Βέλθανδρε, ἃ σε λέγω. ἐν τοῖς τοῦ Σαχλήκη: ἀφκράσου με νὰ μάθῃς. στοχάσου καὶ νὰ τὸ εὕρῃς. ἰδέ τα καὶ στοχάσου τα, ἀρνήσου τα τὰ σκοτεινὰ κὴ ἀγάπα τὴν ἡμέρα, ὀργίσου των τῶν ἀζαριῶν, ἀπὸ τὸν νοῦν σου ἂς ἔβγουν κτλ. Πα-

Digitized by Google

ράδοξος δὲ (ἂν ὀρθὸς) ἦναι ὁ τύπος *στάθου* (= τῷ ἀρχ. στάθητι καὶ τῷ καθομιλ. στάσου) ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλ. ἐπυλλ. στιχ. 38.

Ἐνταῦθα ὑπομνηστέον καὶ δύο ἄλλους τύπους τοῦ 6'. ἑν. προσώπου τῆς προστ. τοῦ μεσ. ἢ παθητ. ἀορίστου, οἵτινες ἐνίοτε ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς στιχουργοῖς τῆς δημοτικῆς γλώσσης τοῖς ἀπὸ τοῦ ιά. αἰῶνος. Εἶνε δὲ ὁ μὲν αὐτῶν ὁμόφωνος τοῦ 6'. ἑν. ὁριστικοῦ τοῦ ἐνεστῶτος, ὡς ἐν τῷ τοῦ Ἀλεξ. Κομν. *βλέπεσε* δὲ μὴ συμπλακῆς εἰς τὴν πολυλογίαν. ἔνθα ἴσως γραπτέον *βλέπεσαι* (= βλέψαι). ὁ δὲ λήγει ἐπ' ἴσης εἰς τὴν συλλαβὴν *σε*, προσηρτημένην εἰς τὸ θέμα τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου, ὡς ἐν τῷ τοῦ αὐτοῦ Κομνηνοῦ: μᾶλλον καί τι σκληρότερον *ἐπειροήθησέ τους*. Φαίνεται δ' ὅτι ὁ δεύτερος οὗτος τύπος δὲν εἶνε ἀπομεμονωμένος ἐν τῷ 6'. ἑν. τῆς προστακτικῆς, ἀλλ' ἐξετείνετο καὶ εἰς τὴν ὁριστικήν, καὶ οὕτω πάντα τὰ πρόσωπα ταύτης, ὄχι μόνον τὸ καὶ παλαιόθεν διὰ τῆς συλλαβῆς *σα* ἐπηυξημένον γ'. πληθ. ὡς *ἐγράφθη-σα-ν* κτλ. διὰ τῆς αὐτῆς *σα* προσεσχηματίζοντο, π. χ. *ἐπειροήθησα, ἐπειροήθησας, ἐπειροήθησε, ἐπειροηθή-σα-μεν* κτλ.

Ἐκ τῶν εἰς *σα* τύπων ὕστερον προῆλθαν καὶ οἱ σήμερον καθομιλούμενοι εἰς *κα*, ὡς *ἐγράφθηκα —κες —κε. ἐδόθηκα, ἐδοθήκαμεν* κτλ. Ἀλλὰ περὶ τούτων καὶ κατωτέρω. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων.

Ἡ ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος (ἢ εἰς μι) συζυγία.

Προσηρτῶντο δ' αὐταὶ αἱ τ' ἐνεργητικαὶ καὶ αἱ μέσαι εἰς τὰ χρονικὰ θέματα ἐπὶ τῆς ὁριστικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς κατ' ἀρχὰς ἀμέσως, οὐδενὸς ἄλλου φθόγγου μεσολαβοῦντος, ὅπως καὶ ὕστερον αἱ καταλήξεις τῶν εἰς *μι* λεγομένων ῥημάτων. ἦσαν δηλ. κατ' ἀρχὰς πάντα τὰ ῥήματα εἰς *μι*, ἐκ τῶν ἰδίων θεμάτων καὶ τῶν ἑκάστοτε προσωπικῶν καταλήξεων ἄνευ τινὸς τρίτου μέρους; συγκείμενα, ὡς:

1)	ἐσ-μί,	ἐσ-σί,	ἐσ-τί (δωρ.).
		ἐσ-τόν,	ἐσ-τόν.
	ἐσ-μέν,	ἐσ-τέ,	ἐ-ντί.
2)	τίθη-μι,	τίθη-σ(ι),	τίθη-τι (δωρ).
		τίθε-τον,	τίθε-τον
	τίθε-μεν,	τίθε-τε	τίθε-ντι.
3)	ἔδω-ν,	ἔδω-ς,	ἔδω(τ)
		ἔδο-τον,	ἐδό-την
	ἔδο-μεν,	ἔδο-τε,	ἔδο-ν(τ)
4)	ἵσα-μαι,	ἵστα-σαι,	ἵστα-ται
	ἱσά-μεθον,	ἵστα-σθον,	ἵστα-σθον

Digitized by Google

	ἱςά-μεθα,	ἱστα-σθε,	ἵστα-νται
ὕ)	ἐλύ-μην,	ἔλυ-σο,	ἔλυ-το
	ἐλύ-μεθον,	ἔλυ-σθον,	ἐλύ-σθην
	ἐλύ-μεθα,	ἔλυ-σθε,	ἔλυ-ντο κτλ.

Ὕστερον δ' ἐπικρατεστέρας ὁσημέραι γιγνομένης τῆς ἀρχῆς τῆς περὶ τὴν προφορὰν εὐχερείας καὶ εὐφωνίας, ἤρχισαν μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν καταλήξεων φωνήεντά τινα νὰ παρενθέτωνται συνδέοντα τρόπον τινὰ τὰ δύο ταῦτα μέρη ἑκάστου ῥηματικοῦ τύπου πρὸς ἄλληλα καὶ διευκολύνοντα τὴν πολλάκις ἐκ τῆς συγκρούσεως τοῦ τελευταίου θεματικοῦ συμφώνου καὶ τοῦ ἐναρκτικοῦ τῆς καταλήξεως τραχυνομένην προφοράν, π. χ. *λέ-γω-μι, λέγ-ε-σι, λέγ-ε-τι, λέγ-ο-μεν* κτλ. ἀντὶ τῶν *λέγ-μι, λέγ-σι, λέγ τι, λέγ-μεν* κτλ. Ἐν ᾧ λοιπὸν κατ' ἀρχὰς μία μόνη συζυγία ὑπῆρχε καὶ πάντα τὰ ῥήματα καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐσχηματίζοντο, κατ' ἄμεσον τῶν προσωπικῶν καταλήξεων εἰς τὸ θέμα προσάρτησιν, ὕστερον τὰ ἐν μεγάλῃ ἀνάγκῃ πρὸς εὐκόλυνσιν τῆς προφορᾶς ἢ πρὸς εὐφωνίαν παρενθετόμενα *συνδετικὰ φωνήεντα* ἐκ τῶν εἰς σύμφωνον ληγόντων θεμάτων καὶ εἰς τὰ εἰς φωνῆεν λήγοντα ἐξετάθησαν καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τοσαύτην ἰσχὺν ἔλαβαν, ὥστε πολλαχόθεν καὶ τὰς προσωπικὰς καταλήξεις ἢ ὅλως παρηγκώνισαν ἢ ἐξησθένισαν· ὡς *λέγ-ω, λέγ ε-ις, λέγ-ε ἴ* ἀντὶ τῶν *λέγ-ω-μι, λέγ-ε-σι, λέγ-ε-τι* κτλ. *ἔλεγ-ο-ν, ἔλεγ ε-ς, ἔλεγ-ε* (ἀντὶ ἔλεγ-ε-τ), ἔλεγ-ον (ἀντὶ ἔλεγ-ο-ντ) κτλ. Τοιουτοτρόπως προέκυψεν ἡ καλουμένη τῶν εἰς ω συζυγία, ἥτις κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς εἰς *μι*, ὅτι αὕτη μὲν πολλαχοῦ ἀρχαϊκωτέρας καὶ ἀκεραιοτέρας διεφύλαξε τὰς προσωπικὰς καταλήξεις, καὶ ταύτας ἀμέσως προσαρτᾷ εἰς τὰ θέματα τῶν *τριῶν εἰδικῶν χρόνων*, τοῦ *ὁριστικοῦ ἐνεστῶτος*, τοῦ *παρατατικοῦ* καὶ τοῦ *β'. ἀορίστου* καὶ τῶν *προστακτικῶν*, ἐκείνη δὲ πολλαχόθεν, ὡς εἴπαμεν, ἀπέβαλεν ἢ συνέτεμε τὰς προσωπικὰς καταλήξεις. Τὰς δὲ ἀκεραιοτέρας σωζομένας διὰ τῶν συνδετικῶν φωνηέντων προσαρτᾷ εἰς τὸ θέμα, μόνου τοῦ παθητικοῦ ἢ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ ἐξαιρουμένων, οἵτινες πάντοτε καὶ πανταχοῦ οὐδὲν συνδετικὸν φωνῆεν εἶχαν, ἀκόμη μέχρι σήμερον, ὡς *γέγραμ-μαι, γέγραψαι (γέγραφ-σαι), εἴρη-ται, ἐλέλυ-το, δεδάκρυ-ντο* κτλ. *γραμ-μένος, τιμη-μένος, φουσκω-μένος* κτλ. ὁμοίως καὶ οἱ παθητικοὶ ἀόριστοι πάντων τῶν ῥημάτων, ὅσα δηλ. τοιούτους ἔχουσι, προσαρτῶσι τὰς προσωπ. καταλήξεις ἀμέσως τῷ χρονικῷ θέματι, ὡς ἐδάη-ν, ἐδάη-ς, ἐδάη-, ἐδά-ημεν κτλ. ἐπλάγη-ν, ἐπλάγη-ς, *ἐπλάγη-τε* κτλ. *ἐγράφθη-ν, ἐγράφθη-ς, ἐγράφθη-μεν, γράφθη-τε, γραφθή-τωσαν, γραφθῆ-ναι* κτλ. Ἀλλ' ἡ καθομιλουμένη καὶ

Digitized by Google

τούτους μετεσχημάτισεν, ὡς εἴδαμεν, ἐκάη·κα, ἐκάη·κες. ἐγράφθη·κε κτλ.

Τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησε προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ νέα αὕτη ἀρχὴ τῆς διὰ μέσου συνδετικῶν φωνηέντων προσαρτήσεως τῶν προσωπ. καταλήξ., ὥςε σήμερον παντελῶς ἐξέλειψαν τὰ τοιουτότροπα ῥήματα, ἐκτὸς τῶν ἄρτι εἰρημένων παθητικῶν ἀορίστων καὶ τῶν μέσων παρακειμένων, καὶ τούτων μόνον κατὰ μετοχὴν εὐχρήστων καὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος *εἶμαι*. Ὅτι δὲ καὶ αὕτη ἡ μεταβολή, ὡς πᾶσα ἄλλη εἴτ' ἐν τῇ γλώσσῃ, εἴτ' ἐν τῇ φύσει, ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἔγεινε, δῆλον 1) ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀρχαιοτέρων διαλέκτων, τῆς *ἐπικῆς* καὶ τῆς *αἰολικῆς*, πρὸς τὰς νεωτέρας, τὴν *ἰωνικήν*, τὰς *δωρικὰς* καὶ τὴν *ἀττικήν*, ἐν αἷς πλεῖστα ἐν ἐκείναις κατὰ τὴν πρώτην, τὴν εἰς *μι* συζυγίαν σχηματιζόμενα ῥήματα, κατὰ τὴν δευτέραν, τὴν εἰς ω, ἐσχηματισμένα ἀπαντῶσι. Παραλείποντες δὲ πάντα τὰ ἄλλα παραδείγματα καὶ ἐκ τῶν συνήθων γραμματικῶν ἤδη γνωστά, παραθέτομεν ἐνταῦθά τινας τῶν ἐν τῇ ἐπικῇ συνηθεστάτων ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος ἐσχηματισμένων καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν γραμματικῶν, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, συγχεομμένων ἀτόπως καλουμένων ἀορίστων

ἐνεργητικοί

ἀρχαῖοι (ἐπικοί)		*μεταγενέστεροι*
ἔπλων	(Ἰλ. Ζ, 191 ἐπιπλὼς) —	*ἔπλωσα* (ἰων.), *ἔπλευσα*
ἔκτᾰν	(κατακτὰς κ.τ.τ.) —	*ἔκτεινα.*
ἐξέτρω	ἐξεβλάβη, ἐξεκόπη Ἡσυχ. ἐξέβαλε; (ἡ κύησις	*ἐξέτρωσε.* κ. ἄλλ.

Τοιοῦτοι καὶ τινες ἐνεργητικοὶ *παρακείμ.* καὶ *ὑπερσυντελικοί*:

ἄνωγ-μεν, ἄνωχ-θι	ἀντὶ	*ἀνώγ-α-μεν, ἀνώγ-ε·θι*
ἔοιγ·μεν, ἔϊκ-τον, -την	—	*ἐοίκ-α-μεν, ἔϊκ-α-τον*
εἰλήλουθ-μεν	—	*ἐληλύθ·α-μεν*
κέκραγ-μεν, ἐκέκραγ-μεν	—	*κεκράγ-α-μεν* κτλ.
κέκραχ-θι	—	κέκραγ-ε(θι).
ἐπέπιθ-μεν	—	*ἐπεποίθ-η-μεν* κτλ.

Ἀδηλότερον δ' εἶνε, ἂν τοιοῦτοί τινες ἐνεστῶτες εἶνε λείψανα τοῦ ἀρχαίου τούτου σχηματισμοῦ ἢ ὕστερον συνεκόπησαν, οἷοι οἱ *ἐγ-μεν* (ἐχ-έ-μεν) ἔχειν Ἡσυχ. *φέρ-μεν* (φερέμεν), ὁ ἐνεστωτικ. λαμβανόμενος παρακ. *δέδοιγμεν* (δεδοίκαμεν) παρ' Ἡρωδιανῷ π. μονήρ. λέξ. 23, 30 καὶ Ε. Μ. 253, 22. *ἔδ-μεναι* (ἐδ·έ·μεναι), *προφύλαχ-θε* (προφυλάκ-

Digitized by Google

ε-τε) Ὕμν. εἰς Ἀπολλ. 538 (360)· *φέρτε* (= φέρ-ε-τε). Ὅμοιοι τῷ τελευταίῳ εἶνε καὶ οἱ καθομιλούμενοι προστακτικοὶ *φέρτε*, *πάρτε* (πάρ-ε-τε), *σπεῖρτε* (σπείρ-ε-τε, σπείρατε), *σύρτε* (= σύρ-α-τε. ἢ σύρετε), *στεῖλτε* (= στείλατε) κ. οἱ ὅμοιοι, ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἱ. αἰῶνος ἐν τῇ γραπτῇ δημώδει ἀναφαινόμενοι, π. χ. ἐν τ. ἐπυλλ. τ. Ζαμπ. στ. 21. 23. 24. *Δέστε* καὶ *ξαγκωνιάστε* με. *βάλτε*, *κομβῶστε*. παρὰ Σ. Σ. *ἀκοῦτε*, ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ συγκεκομμένον φέρεται, ὡς *ἀκοῦς*, *ἀκοῦμεν*, *ἄκου* κτλ. ἀντὶ τῶν *ἀκούεις*, *ἀκούομεν*, *ἄκουε* κτλ. Οὕτω π. χ. ἐν τῇ ἁρπαγῇ τῆς Εἰρήνης (παρὰ Ζαμπελλίῳ σκέψεις περὶ ἑλλ. ποιήσεως σλ. 42) στ. *Ἄκουϛ, ἀκοῦϛ τουρκόπουλε, τί λέει τὸ πουλάκι*; κ.τ.λ. Πιθανώτερον δ' οἱ ἐνεστῶτες *οἶμαι* (ᾠμην), *σεῦμαι* καὶ *στεῦμαι*, προῆλθαν κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῶν *οἴομαι* (ᾠόμην), *σεύομαι* (ἢ σέϝομαι) καὶ *στεύομαι* (στέϝομαι).

μέσοι ἀόριστοι

ἐπικοί (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παθητικῶς ἐκλαμβανόμενοι)

ἐβλή-μην	*ἐβλήθην*
ἐκτά-μην	*ἐκτάθην*
ἄμπνῦτο (πέπνυμαι)	*ἀνέπνευσε* (ἀνεπεπνεύκει)
λῦτο (λέλυμαι)	*ἐλύθη* (ἐλέλυτο)
ἐφθί-μην (φθί-μενος)	
ἐσσύ-μην	*(ἐσώθην)*
ἐχύ-μην	*ἐχύθην* κτλ.
ἔδεξο, ἔδεκτο, δέχθαι	*ἐδεξάμην*
ἔ)μικτο	*ἐμίχθην, ἐμίγην*
ἐλέγ-μην, λέ-ξο, λέκ-το, λέχθαι	*ἐλεξάμην*
πάλτο	
ὥρμην, ὦρτο, ὄρθᾱι, ὄρσο (προστ.)	*ὡρμησάμην*.

Τοιοῦτοι καὶ οἱ *ἔγεντο* (ἐγένετο), *εὖκτο* (= ηὔξατο), *ἄλτο*, *ἐλέλικτο* (ἑλελίζω), *ἴκμενος*, *ἄρμενος* καὶ ὁ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς συνήθης *ἄσμενος* (ἄδ μενος). Οἱ μέσοι οὗτοι ἀόριστοι συμπίπτουσιν, ὡς βλέπομεν ἐκ τῶν προκειμένων παραδειγμάτων, κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῖς ἰδίοις παρακειμένοις καὶ ὑπερσυντελικοῖς ἐκτὸς τῆς ἀναδιπλώσεως. τινὲς δὲ καὶ κατὰ τὴν σημασίαν, ὡς ἀνωτέρω εἴδαμεν. Ὁμοίως πολλοὶ β'. ἀόριστοι ἀρχαιότερον (ἐν τῇ ἀτθίδι π. χ.) ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος ἐσχηματισμένοι, ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ (κοινῇ) γλώσσῃ ἀποβκίνουσιν ἄχρηστοι, ὑπὸ ἐνσίγμων (ά.) ἀορίστων ἐξωσθέντες, ὡς·

Digitized by Google

ἀφεῖναι—ἀφῆσαι (Θεοφαν. χρον. 511, 11. 15) *μεθήσας* Κολουθ. 115
βιῶναι—βιῶσαι (ἤδη παρ' Ἡροδότῳ Α. 163. Ξενοφ. Οἰκον. Δ'. 18)·
(Πλατ. Φαιδ. 113. Ἀριστοτ. Ἠθικ. Νικ. Θ'. 8)
γνῶναι—γνῶσαι (*ἀναγνῶσαι* ἤδη παρ' Ἡροδ. Α. 68. Ε. 106. Η. 100).
(Θεοκρ. ΚΖ'. 20 *δώσῃ* ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰς
δοῦναι—δῶσαι (*δώσει* μεταγεγραμ. Κ. Δ. Ἰωαννν. ΙΖ'. Ζ.
(Ἀποκαλ. Η, 3. ΙΓ'. 16. ἐπιγρ. ἀδεσπ. 693, 266.).
δρᾶναι—δρᾶσαι (Ἀριστοτ. Ἱστορ. Ζῴ. Ι. 9. Διον. Ἁλικ. Θ'. 9.
(Ἰωσηπ. ἀρχ. Γ'. 2, 1. Λουκ. τοξαρ. 33 κ. ἀλλ.
θεῖναι—θῆσαι (μετὰ τῶν συνθέτων σχολ. Ἀρφ. Λυσιστρ.
(445. Εὐμαθ. τ. καθ' Ὑσμιν. Γ'. 86. Κωνσταντ.
(Πορφυρ. π. τ. ἴδ. ὑ. Ῥωμ. Γ'. 148. c. Ἀρμενοπουλ.
(*προχ.* Β'. 4. 144. κ.λ.
φθῆναι—φθάσαι (ἤδη παρ' ἀττικοῖς Αἰσχ. Ἀγ. 989. Περσ. 753.
(Εὐριπ. Ἰφιγ. τ. 669. Φοιν. 975. 1280. Ξενοφ.
(Ἑλλην. Ζ'. 2, 14. Κ. Π. Α. 5, 3. Ἰσοκρ. Η. 120.
(συνηθέστατος δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστ., ὡς
(ψαλμ. ις'. 13. ιζ'. 18. Κ'. 3. ξζ'. 25. ριή. 147.
(Κ. Δ. Ματθ. ΙΒ'. 28. π. Ῥωμ. Θ, 31. Κορ. Β'. 10,
(14. Φιλιππ. Γ'. 16. Θεσσαλ. Α. 2, 16 κ. ἀλλ.

2) Καὶ αὐτὰ τὰ πάλαι συνηθέστατα εἰς *μι*, ὅ ἐ. ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος σχηματιζόμενα ῥήματα, οἷα τά: *ἵστημι*, *τίθημι*, *ἵημι*, *δίδωμι*, *εἶμι*, *δείκνυμι* καὶ τὰ ὅμοια ἤρχισαν κατ' ὀλίγον νὰ προσλαμβάνωσι συνδετικὸν φωνῆεν· καὶ ἀ.) καὶ ἀρχαιότατα ἐπὶ τῆς *ὑποτακτικῆς* καὶ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς *εὐκτικῆς* χάριν τῆς κατά τε τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν τύπον διακρίσεως τῶν ἐγκλίσεων, ἐκεῖ μὲν τὰ φωνήεντα *ο*, *ε*, ἢ *ω* καὶ *η*, ἐδῶ δὲ τὸ *ο*, ὡς *στέ(ί)ω*, *στείῃς* (στῇς) καὶ *στήῃς*, *στέητον* (στῆτον) καὶ *στήητον*. *θείω* καὶ *θέω* (θῶ), *θείομεν*, *θείωμεν* καὶ *θέωμεν* (θῶμεν). *στείετον*, *δαμείετε*. *δώομεν* καὶ *δώωμεν* (δῶμεν). *τιθέωμαι* (τιθῶμαι) κτλ. *ἱστέωμαι* (ἱστῶμαι) κτλ. *θείομαι*. *διαθέωνται* (Ἡροδ. Α. 194, Ζ'. 191), *δυνέωνται* (Ἡροδ. Ζ'. 163), *δυνεώμεθα* (Δ'. 97) ἀντὶ τῶν *δυνάωνται*, *δυναώμεθα* κτλ. ἅπερ συναιρεθέντα παρῆξαν τὰ ἀττικὰ *στῶ*, *στῇς* κτλ. *θῶ*, *θῇς*, *θῶμεν* κλ. *δῶ*, *δῷς*, *δῷ* κτλ. *τιθῶμαι*, *ἱστῶμαι*, *θῶμαι* κτλ. — *προσθέ-ο-ι-το* (Ἡροδ. Α. 53), *ὑποθέοιτο* (Ζ'. 237) ἀντὶ τῶν προς(υπο)*θε-ῖ-το* κ.τ.τ. Τοσοῦτον δ' ὑπερίσχυσεν ἐν τούτοις τὸ συνδετικὸν φωνῆεν, ὥστε πρὸ αὐτοῦ ἐξεβλήθη τὸ τῆς ῥίζης καὶ οὕτω προῆλθαν οἱ τύποι *τίθ-ω-μαι* (ἀντὶ τιθέ-ω-μαι, —ῶμαι), *πρόσθηται* (= προσθέ η ται), *πρό-η-ται* (ἀντὶ προέ-η ται,

Digitized by Google

—ῆται). *τίθ-ο-ι-ντο* (ἀντὶ τιθέ-ι-ντο, τιθεῖντο), *περίθοιντο*, *πρόοιτ-σθε*, *δίδωται* (ἀντὶ διδώ-ω-νται, διδῶνται), *ἀπόδοιντο*. *δύνωμαι* (ἀντὶ δυνέ-ω-μαι, δυνῶμαι), *ἐπίστ-η-ται* (ἀντὶ ἐπιστέ-η-ται, ἐπιστῆται), *ἀφίοιτε* (Ξενοφ. Κ. Π. Ἡ. I, 2) *καθ-ο-ί-μην* (ἀντὶ καθη-ί-μην, καθήμην), *κάθοιτο*, *κρέμ-ο-ι-σθε* (Ἀριστοφ. Σφηκ. 298) ἀντὶ *κρέμα-ι-σθε*, *μαρν-ο-ί-μην*, *μεμν-ο-ί-μην* ἀντὶ τῶν *μαρν-αί-μην*, *μεμνήμην* κτλ. Τοιουτοτρόπως προῆλθαν καὶ τὰ καθομιλούμενα *δίδω*, *δίδεις*, *δίδει* κτλ. ἀντὶ τῶν δίδω-μι ἢ διδό-ω, διδῶ, διδόεις, διδοῖς, διδοῖ κτλ. ἤδη παρὰ Κωνσταντ. τ. Πορφυρογ. ἀπαντῶντα, ὡς σλ. 241, 4 *μεταδίδει*. 328, 18 *ἐπιδίδει* κ. ἀλλ. ϛ΄.) ὕστερον δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσιν, ὡς ἐν τῇ ὁριστ. *διδοῖς* (κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον ἀντὶ *δίδως* Ἰλ. I, 464), *διδοῖσθα* (περισπώμ. κατ' Ἀρίσταρχον) ἀντὶ τοῦ αἰολ. *δίδοισθα* Ἰλ. Τ, 270. *διδοῖ* Ἰλ. I, 519. N, 732. Ὀδ. Γ, 237. Ρ, 350. Πινδ. Πυθ. Δ΄. 265 κ. ἀλ. Ἡροδ. Δ΄. 154. 163. 167. 172. 175. Ἑ. 14. 67. κ. ἀλ. *τιθεῖ* Ἰλ. N, 731. Ὀδ. Α, 192. Εὐριπ. Κύκλ. 524 (;) *τιθεῖς* Πινδ. Πυθ. Ἡ. 11 (;) Εὐριπ. Ἡρακλ. μαιν. 710. τῶν δὲ παρατατικῶν συνηθέστεροι παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ἦσαν ἀποβάντες οἱ συνῃρημένοι *ἐτίθουν*, *ἐτίθεις*, *ἐτίθει*. *ἐδίδουν*, *ἐδίδους*, *ἐδίδου*. οἱ δ' ἴστων, ἵστας, ἵστα παρ' Ἴωσι καὶ τοῖς μεταγενεστέροις. ποτίθει (προσακτ. = ποτίθες) Θεοκρ. ΙΔ΄. 45 ; — *προΐεις* Ὀδ. Ω, 333. *ἵει* Ὁμ. καὶ Ἡροδ. (π. χ. Δ΄. 157), *ξύνιον* Ἰλ. Α, 273 (κατ' Ἀρίσταρχον ξυνίεν). πρβλ. τ. προστ. *ξύνιε* Θεογν. 1240 (Bekker). ἔπειτα τὰ *ἔοις*, *ἔοι* (Ἰλ. I, 284 καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις. Ἡροδ. Ζ΄. 6) ἀντὶ τῶν *εἴης*, *εἴη*. ἡ δὲ μετυχὴ *ἐὼν* (ὤν) συνηθεστάτη παρά τε τοῖς ἐπικοῖς καὶ τοῖς Ἴωσι καὶ τοῖς ἀττικοῖς. *ἴωμεν* (καὶ ἐπικ. ἴομεν), *ἴητε*, *ἴωσι*. *ἴοι* (Ἰλ. Ξ, 21) παρὰ τῷ *ἰείη* (Τ, 209). ἔπειτα τὰ *ζεύγνυον* Ὁμ. Ἰλ. Τ, 393. *δεικνύουσι* (συνηθέστατον παρ' Ἡροδότῳ). *ἐνδεικνύω* Ἀνδοκιδ. π. τ. *ἑαυτοῦ καθόδου* 14. *ὀμνύω* Ξενοφ. Ἀναβ. ς΄. 1, 31. Ζ΄. 6, 18 (καὶ αὐτόθι 19 *συνεπόμνυμι*). *δεικνύουσι* ς΄. 2, 2 κ. ἀλλ. *συμμιγνύων*. Ἀπομν. Γ΄. 14, 5. συμπαραμιγνύων Ἀρφ. Πλούτου 719 κτλ. Ἐν γένει τὰ εἰς *νυ* θέματα παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἐκλίνοντο μᾶλλον κατὰ τὴν εἰς ω συζυγίαν ἢ κατὰ τὴν εἰς *μι*. Οὕτω φέρονται τά: *ὀμνύω* ἐν Κρητ. ἐπιγρ. 2555, 2556. *ὤμνυε* Ἐπιχαρμ. Ἀποσπ. 71 (Ahrens) *δείκνυε* προστ. Ἐπιχ. 132 (ἂν εἶνε γνήσιον). *ἐπιζευγνύουσα* Ἀρχιμηδ. ἐπιπεδ. ἰσορρ. σλ. 5 καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις. *ἐπιζευγνύετω* αὐτ. σλ. 14. *ἀποδεικνύειν* Ψαμμίτη σλ. 320. παρ' οἷς καὶ οἱ εἰς *μι* τύποι, οἷοι: *παραδεικνύντας* ἐπιγρ. Ῥοδ. 2905. *ἀναδείκνυντι γ΄*. ἐνικ. Κρητ. 3050. *ἀποδεικνύμεν* Κρητ. 3047. *ἐπιζευγνύμενος* Ἀρχιμ. Ἐπιπ. ἰσορρ. σλ. 15 κ. ἀλλαχοῦ. *δείκνυται* αλ.

Digitized by Google

46. *δείκνυνται π. ἑλίκων* σλ. 233. *δείκνυσθαι* Ψαμμ. 324. τοῖς Δωριεῦσιν ἴδια ἦσαν καὶ τὰ *στανύω* ἀντὶ *ἵστημι*, ὅθεν τὸ Κρητικὸν *σταννέσθων* ἐπιγρ. 2556 καὶ *σωννύω* (ὅθεν τὸ καθομιλ. *σώννω* ἢ *σώνω*), ὅπερ ἀντὶ τοῦ *σώζω* μετεχειρίσθη Δεινόλοχος ὁ Σικελιώτης κατὰ τὰ Ἀνέκδοτα τοῦ Bekker σλ. 114, 5. Βαρυτόνως δ' ἐσχηματισμένον εἶνε τὸ ὁμηρ. Α, 291 *προθέουσι* (= προτιθεῖσι ;).

Ὕστερον δ' (ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ Βυζαντινῶν χρόνων) ὁ συνηρημένος καὶ ὁ βαρύτονος σχηματισμὸς τῶν τοιούτων ἐπεξετάθη περισσότερον. Τεκμήρια δὲ τούτου, ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων *ἀπο(καθ)ιστάνω* καὶ *στήκω* ἀντὶ τοῦ *ἵστημι* παρὰ Πολυβίῳ καὶ τοῖς συγχρόνοις ἀπαντώντων, ἔστωσαν τάδε. Π. Δ. *ἐμπιπλῶντα* Ψαλμ. ρϐ'. 5. ρμζ'. 14. *ἀποδιδοῖ* ἰϐ. λδ'. 11. *συνιεῖς* ἰϐ. λς'. 4. *ἀποκαθιστᾷ* Δανιὴλ Β'. 21. Βασιλ. Β'. 18, 12, κτλ. Κ. Δ. Μρ. Θ'. 12. *ἱστῶμεν* πρὸς Ῥωμ. Γ'. 31 συνιστῶντες πρ. Κορινθ. Β'. 6, 4. 10, 18. *ἐμπιπλῶν* Πραξ. ΙΔ'. 17. *ἐτίθουν*. Μρ. ς'. 56. *ἤφιε* Μαρ. Α'. 34. ΙΑ'. 16. *συνιοῦσι* (ὁρ. Μτθ. ιγ'. 14. *συνιόντος* Λουκ. Η'. 4 *ἐδίδου* Μτθ. ιγ'. 8. Μρ. Δ'. 8 κ. ἀλλ. *δίδου* Μτθ. έ. 42. *ἑστρώννυον* Μτθ. ΚΑ'. 9. Μρ. ΙΑ'. 9 κτλ. *ἐπιτίθει* πρὸς Τιμοθ. Α. 5, 22. — *ἱστᾷς* Ἰωσ. Ἀρχ. ΙΗ'. 169, 10. *καθιστᾷς* Πρίσκου Πανιτ. 202, 17. Ἀγαθίου 5, 18. *παριστῶσα. μεθιστᾷς* 163, 18, *καθιστῶντι* 181, 22. *διαιστᾷς* 316, 2. *ἀποπιμπλάνοιτο* 325, 1 (πρϐλ. τὸ Ἰλ. Ι, 679 *πιμπλάνεται* μένος). Κωνσταντ. Πορφυρογ. 200, 2, *ἀποτιθοῦσι* Θεοφ. χρον. 234, 3. 244, 15. 545, 10 κ. ἀλ. *δίδει, δίδειν*. 653, 3 *τίθειν*. Νικηφ. Φωκᾶ π... πολέμου (ed Hase) 122. Β. *διϊστᾷς, ἐφιστᾷς* 121, Β. *ἐφιστῶν* 146, Α. *καθιστᾷς* 122, Δ. κτλ. Ἰωαννᾶ Κινναμου 121, 24 *ἀφιστᾷς, ἐφιστᾷς* 56, 5 *ἐφιστάνειν* 214, 16. 256, 1. *συνιστᾷς* Βρυεννίου 41, 16. *ἀποκαθιστᾷς* 14, 11. Ἄννης Κομν. 323, 5 καθιστῶ κτλ. κτλ.

Τοιουτοτρόπως τὰ εἰς *μι* βαρύτονα καὶ περισπώμενα ἀπέβησαν, πολλῶν ἐξ αὐτῶν καὶ παντελῶς ἐκλιπόντων. Καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ *ἵστημι* ἐπῆλθαν τὰ *ἱστάω—ῶ, σταίνω* καὶ *ἱστάνω* (ὡς ἐν τῷ παριστάνω), ἀντὶ δὲ τοῦ *ἵσταμαι* τὸ *στήκω* (στέκω) καὶ *στήκομαι*· ἀντὶ δὲ τοῦ *τίθημι* τὸ *θέτω*, ἤδη παρ' Ἀλεξίῳ τ. Κομν. ἀπαντῶν· τὸν νοῦν σου εἰς αὐτους θέττε (γρ. θέτε). ἀντὶ δὲ τοῦ *δίδωμι* τὰ *δίδω* (ἤδη παρὰ τῷ Ἑρμᾷ ὁραμ. Γ'. 2 *ἐπιδίδουν*), *δίνω* ἐν τῷ παρὰ Ζαμπ. ἐπυλλίῳ στ. 45. *δίνει* ἕνα κλότσον φοβερόν· καὶ *δώνω* ἀντὶ δὲ τοῦ *ἀφίημι* τὸ *ἀφίνω*. ἀντὶ τῶν *ζεύγνυμι, δείκνυμι, ζώννυμι, χώννυμι* κ. τ. ὁμοίων τὰ *ζεύγω, δείχνω, ζώνω, χώνω* κ. τ. ὅμοια, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐλέχθη.

Digitized by Google

Τοσαῦτα καθ' ὅλου καὶ περὶ τῆς *ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος* (τῆς εἰς *μι*) συζυγίας ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῆς κατ' ὀλίγον *μεταβάσεώς της* εἰς τὴν *συνδετικὴν* ἤτοι τὴν μετὰ συνδετικοῦ φωνήεντος. Ἡ δ' αὐτὴ μεταβολὴ συνέβη καὶ ἐν ἄλλαις ἀδελφαῖς γλώσσαις. π. χ. πολλὰ ῥήματα ἀσύνδετα ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Οὐαιδῶν, τῷ ἀρχαιοτάτῳ μνημείῳ τοῦ ἀρίου στελέχους, ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ, τῇ σανσκρίτῃ, ἅπαντῶσι μετὰ συνδετικοῦ φωνήεντος. Ἡ δὲ λατινικὴ πολὺ ὀλίγα λείψανα τῆς ἀσυνδέτου συζυγίας διετήρησε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὑπαρκτικὸν ῥῆμα, ὅπερ ἔν τε τῇ σανσκρίτῃ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ (μέχρι σήμερον) χωρὶς συνδετικοῦ φωνήεντος διέμεινε, πολλαχοῦ τοιοῦτον φωνῆεν παρεμβαλοῦσα, ὡς σκρ. *as-mi*, *as-si*, *as-ti* κτλ. ἑλλ. *ἐσ-μί* (μεταγ. εἰ μί), *ἐσ-σί* (μεταγ. εἶς καὶ εἶ), *ἐσ-τί*, *ἐσ-μέν*, *ἐσ-τὲ* κτλ. καθομιλ. *εἶ-μαι*, *εἶ-σαι*, *εἶ-μεθα* κτλ. λατ. s-u m (ἀντὶ es-u-m), *es* (ὅπου τὸ ῥιζ. *s* καὶ τὸ τῆς προσωπ. καταλήξ. εἰς ἓν συνῆλθαν), *esi*, *s-u-mus*, *es-tis* (χωρὶς συνδετικοῦ καθὼς καὶ τὸ β'. καὶ γ'. ἑνικ.), *sunt* (= s-u-nt ἀντὶ es-u-nt).

ΤΑ ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ΦΩΝΗΕΝΤΑ.

Ὁ πρῶτος καὶ κυριώτατος σκοπὸς τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος εἶνε ἡ διευκόλυνσις καὶ ἄνεσις τῆς προφορᾶς. Τὸ μεταχειρίζεται λοιπὸν ἡ γλῶσσα ἀνέκαθεν ὅπου ἡ προφορὰ διὰ τῆς συγκρούσεως πολλῶν συμφώνων θὰ ἐτραχύνετο, π. χ. *τύπτ-ω-μι*, *τύπτ-ε-σι*, *τύπτ-ε-τι* κτλ. *ἔ-πρασσ-ο-ν*, *ἔπρασσ-ε-ς*, *ἐπράσσ-ο-μεν* κτλ. ἀντὶ τῶν δυσπροφέρτων *τύπτ μι*, *τύπτ-σι*, *τύπτ-τι*, *ἔπρασσ-ν*, *ἐπράσσ-μεν* κτλ. Ἡ φθογγικὴ αὕτη ἀνάγκη κατήντησεν ὕστερον ἕξις, καὶ ἐπεξετάθη ἡ χρῆσις τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος καὶ ἀλλαχόσε, ὅπου δὲν συνεκρούοντο πλέον δυσπρόφερτα σύμφωνα, ὡς ἐν τοῖς: *λέγ-ω-μι*, *λέγ-ε-σι*, *λέγ ε-τι* κτλ. ἅτινα χωρὶς πολλῆς τραχύτητος ἐδύναντο καὶ *λέγ-μι*, *λέγ-σι* (λέξι), *λέγ-τι* (λέκτι) κτλ. νὰ ἐκφέρωνται, τελευταῖον δὲ καὶ ὅπου οὐδὲ δύο σύμφωνα συνεκρούοντο, ὡς π. χ. ἐν τοῖς *ἀκού ο-μεν* (ἐν τῇ καθομιλουμ. καὶ ἄνευ συνδετικοῦ φων. *ἀκοῦμε(ν)* λεγόμενον), *ἀκού-ε τε* (καθομ. *ἀκοῦτε*), *ἀκού-ο-ντι* (ἀκούουσι. καθομ. *ἀκούγουν* καὶ *ἀκοῦν(ε)* κτλ. Καὶ ἐν μὲν τοῖς τελευταίοις καὶ τοῖς ὁμοίοις χωρὶς τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος οὔθ' ἡ προφορὰ ἐτραχύνετο, οὔθ' ἡ ῥίζα ἢ τὸ θέμα ὡς ἐκ τῆς ἐξομοιώσεως τοῦ χαρακτῆρος πρὸς τὸ ἐναρκτικὸν τῆς προσωπικῆς καταλήξεως σύμφωνον ἀσαφεστέρα ἀπέβαινεν, ἐν δὲ τοῖς προτέροις ἐκείνοις καὶ τοῖς ὁμοίοις των τὸ ἕτερον τούτων ἢ καὶ ἀμφότερα

συνέβαιναν, π. χ. ὁ χαρακτὴρ τοῦ θέματος *γραφ* πρὸ τῶν καταλήξ. *μεν, τε, σι, ς* θὰ μετεβάλλετο εἰς μ, π, ψ, ὡς *γράμ-μεν, γράπ-τε, γράψι* καὶ *ἔγραψ* (ἀντὶ ἔγραφ-ε-ς). κ.τ.τ. ἐνταῦθα λοιπὸν πρὸς τῇ καθαρῶς φθογγικῇ χρείᾳ καί τις νοερώτερος, πνευματικώτερος λόγος, ὁ τῆς ἀκεραίας διατηρήσεως τοῦ θέματος καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐνάργεια τοῦ σημαινομένου, ἀπήτει τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος. Μεταχειρίζεται δ' αὐτὸ ἡ γλῶσσα δι' ὁμοίας αἰτίας ἐκτὸς τῶν ῥημάτων καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ. π. χ. 1) μεταξὺ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων καὶ τοῦ ὀνοματικοῦ θέματος: *πάντ-ε-σσι, πόδ-ε-σσι, μακάρε-σσι, κηρύκ-ε-σσι, κορύθ-ε-σσι, Αἰάντ-ε-σσι, κύν-ε-σ- σι, ὀαιτυμόν-ε-σσι* (Ἡροδ. ς'. 57) κ.τ.τ. λατ. *dent-i-bus, homin-i-bus gener-i-bus* κτλ. ped-e-m σκρ. pad-a-m, ἑλλ. (κυρ.) πόδ-α (ν), vehent-e-m, vahant-a-m, ἔχοντα(ν) κτλ. 2) μεταξὺ τῶν παραγωγικῶν ἐπιθεμάτων καὶ τοῦ θέματος, ὡς ἐν τοῖς: *γερ-έ-της*, σκρ. *g'an-i-tâ* λατ. *gen-i-tor* (ἀλλὰ μέν-τωρ σκρ. *man-tâ*). *ὑψιβρεμ-έ-της, νεφεληγερ-έ-της, ἑκατηβελ-έ-της, ἐχ-έ-της* (ἀλλὰ Ἔκ-τωρ). *φέρ-ε-τρον* ἀλλὰ καὶ *φέρτρον, τέρ-ε-τρον* καὶ *δέρ-τρον* κλ. ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ καὶ πρὸ τῆς καταλήξεως *tas* (τος), ὡς tup-i-tas ἢ tôp-i-tas = τυπτὸς κτλ. 3) ἐν τοῖς συνθέτοις μεταξὺ τῶν στοιχείων, ὡς ἐν τοῖς: *μελαν-ο-κόμης* (ἀλλὰ καὶ μελαγ χαίτης), *φυσι-ο-λόγος, ἑλκ-ε-χίτων, ἐχ-έ-μυθος, λαθ-ί-φθογγος, τερπ-ι-κέραυνος* κτλ. ἂν μὴ εἴπῃ τις, ὅτι ἐν τοῖς τελευταίοις λανθάνουσι προστακτικὰ ῥήματα, ὡς ἐξελάμβαναν ὅ τε Grimm καὶ ὁ Bergk. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ ῥήματα.

Συνδετικὰ φωνήεντα τῶν ῥημάτων ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ ἦσαν, ὡς εἰκός, τὰ τρία *πρωτογενῆ φωνήεντα a, ι, υ*, ὧν τὸ μὲν *a* μέχρι τέλους ἐπεκράτησεν ἐν τῇ σανσκρίτῃ, π. χ. ἐνεστ. *bha'r-a-mi* (φέρ-ω-μι), *bha'r-a-si, bhar-a-ti*. δυϊκ. *bhar-â-vas, bha'r-a-thas, bha'r-a-tas*. πληθ. *bhar-â-mas, bha'r-a-tha, bha'r-a-nti*. παρατ. *a'bhar-a-m, a'bhar-a-s, a'bhar a-t, a'bhar-â-va, a'bhar-a-tam, a'bha'r-a-tâm, a'bhar-a-ma, a'bhar-a-ta, a'bhar-a-n*. κτλ. τὰ τρία δ' ὁμοῦ ἐν τῇ λατινικῇ ἧττον μὲν τὰ δύο ἄκρα, περισσότερον δὲ τὸ *ι*. π. χ. τὸ *u* (υ) ἐν τοῖς *s-u-m* (= es-u-m), *s-u-mus* (= es-u-mus), *vol-u-mus* καὶ ἐν τῷ γ'. πληθ. τοῦ ἐνεστ. τῆς γ'. καὶ δ'. συζυγίας: *dic-u-nt, faci-u-nt, audi u nt* κτλ. τὸ *a* ἐν τῷ *fu-a-m* καὶ τῷ συστοίχῳ *bam* (= bhu-a m), ἐξ οὗ εἶνε συντεθειμένοι οἱ παρατατικοί, ὡς *amab-a-m, amab-a-s, amab-a-t, moneb-a-m, diceb-a-s, audieb-a-t* κτλ. καὶ ἐν τῷ παρατ. *er-a-m, er-a s, er-a-t* κ.τ.λ. ἐκ τῶν *es-a-m, es-a-s, es-a-t* ἐκ τῆς ῥ. *es* τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος. τὸ δὲ *ι* ἐν τοῖς πλεί-

Digitized by Google

στοις ῥηματικοῖς τύποις: *dic-i-s, dic-i-t, dic-i-mus, dic-i-tis. monē-b-i-s, moneb-i-t, moneb-i-mus, audiv-i, audiv-i-sti, audiv-i-t* κτλ. Ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ἐκ τοῦ *α* ἀνεπτύχθησαν τὸ *ο* πρὸ τῶν ἐρρίνων *μ* καὶ *ν* ὡς *λέγ-ο-μεν, λέγ-ο-ντι* (δωρ.) καὶ τὸ *ε* πρὸ τῶν λοιπῶν καταλήξεων, ὡς *λέγ-ε ις, λέγ-ε τε* κτλ. — Τὸ *ο* ἐν τῷ ά. ἑνικῷ προσώπῳ τῆς ὁριστικῆς κατὰ τὸν ἐνεστ. καὶ μέλλοντα μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς προσωπ. καταλ. *μι* ἐμηκύνθη εἰς *ω λέγω(μι). γράψω(μι)* κτλ. καθὼς καὶ ἐν τῇ λατιν. *dico, audio, amo* (ἐκ τοῦ ama-o) κτλ. ἀμφότερα δὲ τό τε *ο* καὶ τὸ *ε* ἐμηκύνθησαν ἐν τῇ ὑποτακτικῇ. ἐν δὲ τῇ εὐκτικῇ τῆς β΄. (εἰς ω) συζυγίας ἐπεκράτησεν ἐπὶ πάντων τῶν προσώπων τὸ *ο*.

Ἀλλ᾽ ἱκανὰ ἴχνη καὶ τῶν ἀρχαίων *α* καὶ *υ*, ὄχι δὲ καὶ τοῦ *ε* διετηρήθησαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ. καὶ πρῶτον τοῦ *υ* 1) ἐν τοῖς: ἄν-υ-μι (πρβλ. τὸ ἄν-ω = ἀνύω), *αἴρ-υ-μαι, ἄρ-υ-μαι, ἄχ-υ-μαι, δαίρ-υ-μι, κίρ-υ-μαι, γάρ-υ-μαι, δείκρ-υ-μι, ζεύγρ-υ-μι, ῥήγρ-υ-μι, στρωρρ-υ-μι* καὶ *στορέρρ-υ-μι, χώρρ-υ-μι* κ.τ.ὁμ. ἐν οἷς τὰ μὲν (ἐρρινοφθογγισμένα) ῥηματικὰ θέματα εἶνε κυρίως τά: *ἀρ, αἰρ, ἀρ, ἀχ* (πρβλ. τὸ καθομ. ἀχν-ίζω, ἀχν-ισμένος), *δαιρ, κιρ* (πρβλ. κιν-έ-ω), *γαρ* (πρβλ. τὸ ὄν. γάν-ο-ς), *δεικρ* (πρβλ. τὸ καθομ. δείχν-ω) κτλ., τὸ δὲ *υ* κατ᾽ ἀρχὰς ἦτον ἁπλῶς συνδετικόν, ὕστερον δὲ ληφμονηθείσης τῆς ἀρχῆς του ἐξελήφθη ὡς συστατικὸν τοῦ θέματος, ὥστε κατόπιν, ὅτε τὰ ῥήματα ταῦτα ἤρχισαν ἐκ τῆς ά. (τῆς εἰς *μι*) συζυγίας εἰς τὴν β΄. (τὴν εἰς ω) νὰ μεταβαίνουν προσέλαβαν νέα συνδετικὰ τὰ ἰδιάζοντα ταύτῃ ω, ο, ε καὶ η, ὡς *δεικνύ-ω, δεικνύ-ομεν, δεικνύ-ε-τε* κτλ. Τοῦτο καταφαίνεται μάλιστα ἐκ τῶν *παργιν-υ-μένως* καὶ *παργιν-ώ-ωρθη* (ἀντὶ τῶν κοινῶν *παραγιρομένους* καὶ *παραγιρώρται* ἢ μᾶλλον *παραγίρωρται*) τῆς Αἰγοσθενιτικῆς ἐπιγραφῆς. 2) ἐν τοῖς *μαχεούμενον* Ὀδ. Λ, 404. Ω, 113 ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *μαχεόμενον* καὶ *φεούμενοι* Ἡροδ. Ζ΄. 140 στ. 9 δελφικοῦ χρησμοῦ, ἐν οἷς τὸ *ου* φαίνεται ἐναργεστέρα παράτασις τοῦ ἀρχαίου μακροῦ *υ* χάριν τοῦ ῥυθμοῦ. 3) ἐν ταῖς καθομιλουμέναις μετοχαῖς: *γελαζ-ού-μενος, δεχ-ού-μενος, πετ-ού-μενος, χαρούμενος* = τοῖς *γελαζ-ύ-μενος, δεχ-ύ-μενος* κτλ. 4) ἐν τῷ ἐπ᾽ ἴσης καθομιλουμένῳ τύπῳ τοῦ γ΄. πληθ. *ουν* ἀντὶ *ουσι* καὶ *ωσι*, ὡς *λέγουν, γράφουν, φιλοῦν, ἀγαποῦν* ἀντὶ τῶν *λέγουσι* καὶ *λέγωσι, φιλοῦσι* καὶ *φιλῶσι, ἀγαπῶσι* ἐκ τῶν ἀρχαϊκωτέρων δωρ. *λέγοντι, λέγωντι, φιλέοντι* ἢ *φιλοῦντι* καὶ *φιλῶντι* κτλ. (πρβλ. τὰ λατιν. *dicunt, legunt, scribunt* κτλ.) 4) ἐν τοῖς θεσσαλικωτέροις μέν, ἐν μέρει δὲ κοινοῖς καὶ καθομιλουμένοις ἐνεργ. καὶ μέσοις τύποις τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατατικοῦ, οἷοι: *γράφουμε(ν), λέγουμε(ν), ἔρχουμαι* (προφ. ἔρχουμε), *ἀρχούμασθε,*

Digitized by Google

ἔρχουνται· ἤρχουμουν, ἐφαίνουμουν. ἐφαινούασθε (= ἐφαίνεσθε) ἐδέρνουντατ (= ἐδέρνοντο), (ἐ)φαινόντουσαρ καὶ ἐφαινούντουσαρ (= ἐφαίνοντο) κτλ. ἀρχαιότερα δὲ τοιαῦτα εἶνε, ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων γ΄. πληθ. προσώπων, ἐκ τοῦ Α. Κ. τὰ ὑποτακτικά: πρίν σε *κράξουσιν*. πρὶν *γνωριστοῦν*. *ἄν σε καθίσουν* εἰς ἀρχήν, *δώσουν σε* ἐξουσίαν. νὰ σὲ *φοβοῦνται*. ἐκ τοῦ Β. Χ. *σηκώνουνται*. νὰ *στέκουνται*. *ἐξέρχουνται*: ἐκ τ. Θ. Ρ. νὰ *μὲ ὑπερνικήσουν*. ἂς *ταὶς φουμίσουν*. τὰ δὲ μαλλία 'που *κρέμουνται*. *πλεξουδιάζουντατ*. νὰ *πορπατοῦν* νὰ *χαίρουνται* μὲ 'ὄλωμα καὶ κανάκι — νὰ πᾶν νὰ *ξεφαντώνουσιν* πᾶσα ἑορτὴ καὶ σχόλη, συμφάμιλοι νὰ τρέχουσι μὲ φαγοπότια ὅλοι. — καὶ νὰ *νυκτοκοπιάζουσι*, νὰ *κάμνουσι* νὰ *ζήσουν*, διὰ νὰ μὴ *ξεπέσουσιν* ἀπὸ τὸν βιὸν ὁπῶχουν· κτλ. Ἐκ τ. Σ. Σ. καὶ πάσχουν νὰ *κερδίσουσιν*, πλούσιοι νὰ *γενοῦσι*. *στοχάζουνται*, *μάχουνται* κτλ.

Πλειότερα δὲ καὶ ποικιλώτερα εἶνε τὰ τοῦ *α*, ἅπερ εἰς δύο γένη δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι· καὶ εἰς μὲν τὸ ἓν ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἀντὶ τοῦ ἀλλαχοῦ συνήθους *ο* ἁπαντᾷ τὸ *α*. Εἶνε δὲ τοιαῦτα, ἐκτὸς τῶν *κρέμ-α-μαι*, *μάρν-α-μαι*, *ἔρ-α-μαι*, *πέτ-α-μαι*, *ἵπταμαι*, *πρί-α-μαι* καὶ εἴ τι ἄλλο, ἐν οἷς τὸ *α* κατ' ἀρχὰς συνδετικὸν ὂν ὕστερον συστατικὸν τοῦ θέματος ἀπέβη· 1) οἱ ὁμηρικοὶ καὶ ἰωνικοὶ ἐν μέρει δὲ καὶ δωρικαὶ τύποι τοῦ ά. καὶ β΄. ἑνικοῦ καὶ τοῦ β΄. καὶ γ΄. πληθ. τοῦ παρατ. τοῦ *ἐστι*, ὡς ἔα (= τῷ κοινοτέρῳ ἦν) Ἰλ. Δ, 321. Ε, 887. Ὀδ. Ξ, 352. Ἡρόδ. Β΄. 19 ἐκ τοῦ πρώτου τύπου *ἔσ-α(ρ)*· πρβλ. τὸ λατιν. er-a-m (ἔνθα τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων μετέβη εἰς r, ὡς ἐν τῇ γεν. πληθ. τῆς ά. καὶ β΄. κλίσ. musa-r-um = musa-s-um, viro-r-um = viro-s-um κτλ.) καὶ μετὰ τῆς αὐξήσ. ἦα Ἰλ. Ε, 808. καὶ συχνότατα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ. ἔας (= ἦς καὶ ἦσθα) Ἡρόδ. Α΄. 187. ἐκ τοῦ *ἔσ-α-ε* λατ. er-a-s, ἔατε (= ἦτε) Ἡρόδ. Δ΄ 119. Ε΄. 92. πρωτοτύπως *ἔσ-α-τε* λατ. *er-a-tis*. *ἔσαν* καὶ *ἔσσαν* (= ἦσαν μετ' αὐξήσεως)· Ἰλ. Δ, 438. Ζ, 244. 248. καὶ παρὰ Πινδάρῳ, Ἡροδότῳ καὶ Θεοκρίτῳ. Ἐκ τῶν *ἔα(ρ)*, *ἔας*, *ἔαμεν*, *ἔατε* κτλ. προῆλθαν κατὰ συναίρεσιν οἱ κοινοὶ τύποι ᾖ καὶ ᾖν, ἦς καὶ ἦσθα, ἦμεν, ἦτε κ. οἱ λ. 2) Τὸ ά. ἑν. πρόσωπον τοῦ παρατ. τοῦ ῥήμ. εἶμι, *ἤϊα* συχνὸν παρὰ τῷ Ὁμήρῳ καὶ τῷ Ἡροδότῳ καὶ ἦα παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀττικοῖς παρὰ τῷ ἧττον συνήθει *ἤειον* Ὀδ. Κ, 146. 274. ὅθεν καὶ πληθυντ. *ἤομεν*, *ἤιον* Ὀδ. Κ, 251, 570. Λ, 22. Ψ, 370. Ω, 501. 3) Τὸ ά. ἑν. τοῦ παρατ. τοῦ *τίθημι*, *ἐτίθεα* ἐκ τοῦ ἀρχαίου *ἐτίθε-α-(ρ)*, οὗ τὸ γ΄. ἑν. *ἐτίθεε*, ἀμφότερα παρ' Ἡροδότῳ Γ΄. 155. Α. 206. Η. 49. — 4) οἱ ἰωναττικοὶ β΄. ἀόριστοι μετὰ κατακλήξεων τοῦ ά. *εἶπα* (παρὰ τῷ εἶπον) καὶ *ἤνεγκα* (παρὰ

Digitized by Google

τῷ ἤνεγκον). ὁ *εἶπα* π. χ. παρ᾽ Αἰσχύλῳ Περσ. 799. Ἀγαμεμν. 882. Σοφ. Φιλοκτ. 27. 246. 444. Ἀντιγ. 405. 1190. Ἡλ. 407. Εὐριπ. Ὀρ. 375. Ἀρφ. Ἐκκλησιαζ. 75. Πολυδ. Γ΄. 33. 56. 114. Δ΄. 60 κτλ. 5) οἱ κατὰ τούτους εἶτ᾽ ἀνέκαθεν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ὑπάρχοντες, εἶθ᾽ ὕστερον πλασθέντες 6΄. (τ. ἔ. ἄσιγμοι) ἀόριστοι, οἵτινες συχνότεροι ἀναφαίνονται ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς χρόνους, οἷοι π. χ. *ἔσχα* (= ἔσχον). C. I. n. 1050. συχνοὶ δὲ παρὰ τοῖς Ο΄. καὶ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Κ. Δ. καὶ τοῖς Βυζαντινοῖς: *εἶδαμεν* Βασιλ. Α. (τὸ δὲ *εἶδα* Ὀρφ. Ἀργον. 116), *εὗραν* 17, 20. *ἐφάγαμεν* 19, 10, 14. εἶδαν, ἔφυγαν καὶ εἰσῆλθαν Βασιλ. Β΄. 10, 14 42. *ἐλθάτω* Ἐσθ. ἑ. 4. *ἔλθατε* Παροιμ. Θ΄. 5. Ἀμὼς ς΄. 2. *ἐξέβαλαν*, *εἰσῆλθαν* καὶ *εἶπαν* Παραλειπ. Β΄. 29, 16—18. *ἐπέπεσαν* Γενεσ. ΙΔ΄. 10. *ἀποπεσάτωσαν* Ψαλμ. ἑ. 10. *προσέλθατε* ΛΓ΄. 5. *εἰσέλθατε* ΚΘ΄. 2. 4 κτλ. ἦλθατε Ματθ. ΚΕ΄. 36. *παρελθάτω* (ἔν τισι χειρογρ.) Ματθ. Κς΄. 39. *ἀνέπεσαν* Ἰωαννν. ς΄. 10. *ἐξεπέσατε* πρὸς Γαλατ. ἑ. 4. *ἔπεσαν* Ἀποκαλ. Ζ΄. 11 κατὰ τοὺς ἀρίστους κώδηκας. καὶ ἐν ἄλλοις πλείστοις χωρίοις τῶν χειρογράφων διαφωνούντων. Ἔπειτα ἐκ τῶν Βυζαντινῶν: Θεοφαν. χρ. σλ. 283. *ἔπεσαν*. (Ἀχιλλ. Τατ. Γ΄. 17 κατεπέσαμεν. 19 περιεπέσαμεν). *εἶλα* καὶ *εἰλάμην* Θεοφ. σλ. 122. 190. 215 κ. ἀλλ. Κωνσταντ. Πορφυρογ. σλ. 329 *ἀπέλθατε*. Χρον. πασχαλ. 596 *εἶγαν*. 603 *εἶδαν*. 625 *ἦλθαν*. 724 ἔβαλαν. ἐν τ. βίῳ Αἰσώπου (ed Westerm.). σλ. 39 *εὕρατε*, 53 *περιεπέσαμεν*. Μαλαλᾶ σλ. 465 *ἦλθαν*. 395 *ἀνῆλθαν*. 449 *ηὕραμεν*. Δούκα 24 *ἀπέλθατε*. *ἐξέλθατε* Λέοντ. Γραμμ. 343. κ.τ.λ. — Πρὸς δὲ τούτοις τὰ ἀρχαιότερα *ἔδρακα* (= ἔδρακον) Ὀρφ. Ἀργ. 132. *ἀφέλαι* ἐπιγρ. παρὰ Chisulh p. 138. l. 5. *ἀγάγοις* Ἡσυχ. κτλ. Μέσοι δὲ 6΄. ἀόριστοι μὲ καταλήξεις τοῦ ἀ. ὦσφραντο (= τῷ κοινοτέρῳ *ὤσφροντο*) Ἡροδ. Α. 80. *γενάμενος* (Καλλιμ. ὕμν. εἰς Δήμ. 58 γείνατο = γένετο) παρ᾽ Ἀρχιμήδει σλ. 48, 28. 35, 38. 127, 23 (διορθωθὲν ὑπὸ Lebeck). *εὑράμην* φερόμενον μὲν ἐν Ἀνδοκίδου π. μυστηρ. σλ. 8. Αἰσχιν. κ. Τιμοκρ. σλ. 88. Διον. Ἁλικ. Ἰ. 46. ς΄. 10. Ἀρρ. Ἀλεξ. Γ΄. 77. ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰς *εὑρόμην* διορθωθέν, ἀσφαλέστερον δ᾽ ἐν τοῖς Φίλωνος π. μυθ. 248. ε. π. Ἀποικίας 390. c. Πλουτ. π. τ. Ἀθην. δόξ. Β΄. 85. Παυσ. Ζ΄. σλ. 274. Λουκιαν. Ἀστρολ. 27. Φιλοσρ. β. σοφιστῶν Α. 25. Ἀριστείδ. Τομ. Α. 218. Δίων Κασσ. Ας΄. 106. ΛΘ΄. 63 καὶ παρ᾽ ἄλλοις μεταγενεστέροις. *εἰλάμην* ὑπὸ τοῦ Ἀντιαττικιστοῦ τοῦ Bekker τῷ Ἡροδότῳ (ἐν Α. *ἐξαφείλατο*) ἀποδιδόμενον· τὸ δὲ *ἀνείλατο* εἶνε χειρογρ. γραφὴ ἐν Ζ΄. 594. Ἐκ δὲ τῶν ἀττικῶν π. χ. Ξενοφ. Ἀναβ. Α. 9, 19. Δημοσθ. π. παραπρεσβείας

Digitized by Google

σλ. 514, 16. κ. Τιμοκρ. 736, 17. 740, 50. 1171, 23. ἀφηρέθη. Τηρεῖται δ' ἐν τοῖς Διοδώρου Ε. 57. ΙΑ. 3. ΚΓ'.15 *ὑπεξείλατο*. Λς'. σλ. 160, 21 (Teubn.) *εἴλαντο*. Πολυβ. Η 14. Ἰωσηπ. ΙΒ'. 3. ΙΓ'. 10. Λιβαν. Προγυμν. σλ. 898. Ἰουλ. λογ. εἰς Κωνσταντ. 56. Δίων Κασσ. ΜΑ. 63. Μς'. 51. Ἀθην. ΙΒ'. 22. 65. κτλ. κτλ 6) οἱ κατ' ἀναλογίαν τούτων περαιτέρω διαπλασθέντες ἢ μεταπλασθέντες, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δισημίας καὶ ἀμφιβολίας τῆς ἐκ τῶν κλασικῶν τύπων *ἔλιγον, ἔφυγον* (ἀ. ἐν. καὶ γ'. πληθ.) χρησιμεύοντες *παρατατικοὶ* καὶ *δ'*. (ἄσιγμοι) *ἀόριστοι* τῆς *καθομιλουμένης* π. χ. *ἔγραφα* (—ες, —ε), εἶδα (ες, ε), *εἴδαμεν, εἶδαν* κτλ. π. χ. παρὰ τῷ Πτωχοπρ. Α. 220 *τἄπαιρναν. ἔδιδαν*. 221 *νἄχασιν* (νὰ εἶχαν). 304 *ἠθέλασιν* κτλ. ἐκ τοῦ Θ Ρ. ὅμως ἐκεῖνοι *διάβτσαν*, ὁποῦ τὰ *ἐμετέχαν*. Καὶ *χάσασι τἀλπίζασιν*, καὶ κεῖνα *τἀπαντέχαν*. καὶ παρεχώρησεν ὁ θεός, καὶ 'πήρασίν τα ἄλλοι. — Μὲν *εἶχασι* τὴν φορεσὶὰν Φράγκισσαις καὶ Ῥωμαΐσσαις. *εἶδα* καὶ μοῖραν ἀπ' αὐταῖς 'ποῦ *βάλλασιν* καλίκια. τὰ *κάμναν* τὰ χεράκια των. Ἐκ τοῦ Σ. Σ. καὶ οὐδὲν εἶχαν τοὺς φίλους των, διὰ νὰ κερδίσουν πρᾶγμα. — Ἐκεῖνοι οὐδὲν ἐτάσσασιν πράγματα διὰ φίλους. — Δι' αὐτὸ μ' *ἐκρατήσασιν*, 'ς τὴν φυλακὴν μ' *ἐβάλαν*. τοὺς *ηὗρα* νέους αὐθένταις.— Ἐγὼ τοὺς *ἔφερα* νὰ σὲ παρηγορήσουν. — *πήγαινα*. — *ἔφαγα* κτλ.— 7) αἱ μέσαι ἢ *παθητ.* μετοχαὶ πολλῶν ῥημάτων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς *ἐρχάμενος, γενάμενος, καταδεχάμενος, 'παγενάμενος* (= ὑπαγινόμενος, ὑπαγόμενος) καὶ ἄλλαι ἀντὶ τῶν *ἐρχόμενος, γενόμενος* κτλ. 8) Ὁμοία εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ *α* ἀντὶ τοῦ *ο* ἐν τῷ γ'. πληθ. τοῦ μέσου παρατατ. τῆς καθομιλουμένης, ὡς π. χ. *ἔρχονταν* καὶ *ἔρχουνταν* καὶ *ἐρχούνταν, ἐφαίνο(υ)νταν(ε)* κτλ. ἀντὶ τῶν *ἤρχοντο, ἐφαίνοντο* κλ. Ἀπαντῶσι δ' οἱ τύποι οὗτοι ἤδη παρὰ τοῖς ἀπὸ τοῦ ιά. αἰῶνος δημοτικοῖς ποιηταῖς, ὥς τινα παραδείγματα καὶ ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ γ'. πληθ. παρετέθησαν. 9) τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπὸ τῶν γραμματικῶν (ἐν κήποις Ἀδώνιδος σλ. 208) καταδικαζόμενοι *τιθε-α-μεν, διδό-α-μεν, ζευγνύ-αμεν. τιθέ-α-τε, διδό-α-τε, ζευ-γνύ-α-τε*, πρβλ. καὶ Εὐσταθ. 210, 9. 1609, 17.—10) καὶ τελευταῖον οἱ *ἐνεργητικοὶ παρακείμενοι*: *λέλοιπα*, —ας, —ε, *λελοίπ-α-μεν*, —ατε, —ασι, —ατον, —ατον. *γέγραφα, γέγραφας, γεγράφαμεν* κτλ. — Οὗτοι οἱ μετὰ τοῦ *α* τύποι τοῦ *δ'*. ἀορίστου λέγονται παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ εἰς Ἰλ. Ξ, 212· ἴδιοι τῶν ἐν *Κιλικίᾳ Ἑλλήνων*. Πόσον δ' ἄτοπος εἶνε ἡ ὡς ἁμαρτήματος (ὃ ἐ. βαρβαρισμοῦ) ἀποδοκιμασία τῶν τοιούτων ὑπὸ τοῦ παρ' Εὐσταθίῳ (αὐτόθι) Ἡρακλείδου καταφαίνεται ἐκ τῆς πρὸς τὰ περὶ αὐτῶν εἰρημένα παραθέσεως τῶν λόγων του: « Ἡμάρ-

Digitized by Google

τηται δέ φησι (Ἡρακλείδης) τὸ *εα* εἰς *ἄλφα* περατούμενον καὶ ἀσιανῆς ἔχεται φωνῆς. Καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ ἐν Κιλικίᾳ οὕτω προφέρονται· τὰς γὰρ εἰς *ωr* ληγούσας ὀξυτόνους μετοχάς, δέον ἐπὶ τῶν ῥημάτων εἰς *or* περαιοῦσθαι, βραχυνόμενον κατὰ πρῶτον πρόσωπον, οἷον *λαβὼr ἔλαβor*, *φαγὼr ἔφαγor* καὶ τὰ ὅμοια, αὐτοὶ ἀποβάλλοντες τὸ *r* καὶ μετατιθέντες τὸ μικρὸν *o* εἰς βραχὺ *ἄλφα* προφέρονται, ἀπὸ τοῦ *λαβὼr* καὶ *φαγὼr ἔλαβα* λέγοντες καὶ *ἔφαγα*. Καὶ τρίτα δὲ τούτων πληθυντικὰ εἰς *ar* λήγοντα λέγουσιν. ὁ οὖν ἀπὸ τῆς *ἐὼr*, φησί, μετοχῆς *ἔα* λέγων ἀντὶ τοῦ *ἔor* ἁμαρτάνει ὡς εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ *λαβὼr ἔλαβα* φαίη. Λέγει δὲ ὡς καὶ ἀναλογώτερον τοῦ *ἔα* τὸ *ἦα*, γλώσσης μὲν ὂν ἀσιανῆς, κείμενον δὲ καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ. — — Λέγει δὲ καὶ χρῆσιν εἶναι τοῦ *ἔor* παρὰ Ἀλκαίῳ. — — ποιεῖ δὲ τὸ *ἦσαr* προσθέσει τοῦ σίγμα καὶ τοῦ ἄλφα· ὃ δὴ καὶ οἱ τῇ ἀσιανῇ χρώμενοι φωνῇ ποιοῦσι, τὸ *ἔφυγor* καὶ *ἦλθor* παρενθέσει τῆς *ar* (σα;) συλλαβῆς *ἐφύγοσαr* λέγοντες καὶ *ἦλθοσαr*. οὕτω δὲ καὶ τὰ ὅμοια. »

Ὑπὸ δὲ τὸ ἕτερον γένος ὑπάγονται πάντες οἱ τύποι, ὅσοι κατὰ πᾶσαν ἐκ τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς πιθανότατα εἶνε συντεθειμένοι ἐκ τοῦ *ἔσα* (ὅθεν τὰ προειρημένα *ἔα* καὶ *ἦα*) τοῦ παρωχημένου τοῦ ῥήματος *εἰμί*. 1) πάντες οἱ εἰς *σα* (ξα, ψα), *σαμην* (ξαμην, ψαμην) ἐνεργητικοὶ καὶ μέσοι ἀόριστοι, ὡς *ἐποίησα*, —*σάμην*, *ἔλεξα*, —*ξάμην*, *ἔγραψα*, —*ψάμην* κτλ. = *ἐποιή-(ε)σα*, *ἐλεγ(ε)σα* κτλ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐσχηματίσθησαν καὶ οἱ εἰς *α* καὶ *αμην* ἀόριστοι τῶν ὑγρολήκτων, ὡς *ἔστειλα*, *ἔσπειρα*, *ἔκρῖνα*, *ἔμεινα*, *ἐστειλάμην* κλ. ἐκ τῶν *ἔστελσα*, *ἔσπερσα*, *ἔκρινσα*, *ἔμενσα*, *ἐστελσάμην* κτλ. ἀλλὰ διὰ τὴν κακοφωνίαν συγκοπέντος τοῦ *σ* τὸ ποσὸν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος ἀποκατεστάθη διὰ διφθογγίσεως ἢ διὰ μηκύνσεως, ἐν δὲ τῇ αἰολικῇ (τῶν ἐν Ἀσίᾳ Αἰολέων) τὸ *σ* τῷ προηγουμένῳ ἀμεταβόλῳ ἐξισωθὲν παρῆξε τοὺς τύπους *ἔστελλα*, *ἔσπερρα*, *ἔκρινna* κτλ. Παραδείγματα δὲ τούτων ἐκτὸς τῶν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς (Ἀνεκδ. Ὀξων I, 325, 27. Ἰωαν. Γραμμ. 244, a. b. Γρηγορ. Κορινθ. 587. Μεερμαν. 660. Οὐατικ. 690), *στελλάμεναι*, *ἐγέρρατο*, *ἐνέμματο*, *κτέρναι*, *ὀρράτω* (ἐκ τοῦ *εἴρω*) καὶ *σπελλάμεναι*, *στειλάμεναι* (Ἡσυχ.) εἶνε τὰ τῆς Λαμψακηνῆς ἐπιγρ. 10. 18. *ἀπέστελλαr*, *ἀποστέλλαντα* καὶ τὰ τῷ Ἀλκαίῳ κριτικῶς ἀποκαθιστάμενα *ἐγέρρατο*, καὶ *κτέρρας* (Ἀποσπ. 24. 28 παρὰ Ahrens, οὗ πρβλ. καὶ Dial. æol. p. 50 squ.) — Ὅτι δὲ καὶ οἱ τῶν ὑγρολήκτων ά. ἀόριστοι καθὼς καὶ οἱ μέλλοντες τὸ πάλαι πάντες ἐνσιγμοι ἦσαν, δῆλον ἔκ τε τοῦ αἰολικοῦ διπλασιασμοῦ τοῦ θεματ. χαρακτῆρος καὶ ἔκ τινων ἔτι ἐνσίγμων λειψάνων παρὰ τοῖς ἐπικοῖς, οἷα

Digitized by Google

τά: ἦρσα (ἀρ—, ἀραρίσκω) Ἰλ. Ξ, 167. 339. *ἄρσε* Ὀδ. Φ, 45 *ἀρσάμενος* Ἡσιοδ. Ἀσπίδ. 320. *ἔλσαν* (εἴλω) Ἰλ. Α, 413. *ἕλσαι* (ἀπαρ.) Ἰλ. Α, 409. Σ, 294. κ. ἀλλ. μετοχ. *ἕλσας* Ὀδ. Ε, 132. Η, 250. Πινδάρ. Ὀλ. ΙΑ. 43. *ἔκερσα* (μελλ. κέρσω Ἰλ. Ξ, 466. κείρω) συνηθέστατον παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρ' Αἰσχύλῳ Ἱκετ. 652 (χορ)· *ἔκελσα* (μελλ. *κέλσω* Αἰσχ. Ἱκετ. 326. κέλλω) παρ' Ὁμήρῳ, τοῖς τραγικοῖς καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν μεταγενεστέρων. *κέρσαι* (ἴσως ἐκ τοῦ κέντ-σαι ῥ. *κεντ.* τοῦ κεντέω) Ἰλ. Ψ, 337. *ἔκυρσα* (μελλ. κύρσω Σοφ. Οἰδ. Κολ. 225.) Ἰλ. Γ, 23. Ν, 145 κ. ἀλλ. *ὦρσα* (μελλ. *ὄρσω* Σοφ. Ἀντιγ. 1060 ὀρ—, ὄρνυμι) συχνότατον παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις· *ὄρσασκε* Ἰλ. Ρ, 423. (*φθέρσω* μελλ. τοῦ *φθείρω* Ἰλ. Ν, 625) (*φύρσω* μελλ. τοῦ *φύρω* Ὀδ. Σ, 21 *πεφύρσομαι* Πινδ. Νεμ. Α. 68.) 2) οἱ *ἐνεργητ. ὑπερσυντελικοί*, ὧν ὁ πληρέστερος καὶ ἀρχαϊκώτερος τύπος ἐν τῇ ἰωνικῇ διετηρήθη, μάλιστα ἐν τῷ ά. καὶ ϐ'. ἑν. καὶ ϐ'. καὶ γ'. πληθ. π. χ. *ἑτεθήπεα* (ἐκ τοῦ ἐτεθήπ-εσα)) Ὀδ. Ζ, 161. *πεποίθεα* (= πεποίθεσα) Ὀδ. Δ, 434. Θ, 181. *ᾔδεα* Ἰλ. Ξ, 71. *ἠνώγεα* Ι, 44. Κ, 263. Ρ, 55. κτλ. ὅθεν κατὰ συναίρεσιν προῆλθεν ὁ ἀρχαιότερος ἀττικὸς τύπος *η*, ὡς *ᾔδη* (= *ᾔδειν*· οὗτος δ' ἐκ τοῦ ἀρχ. *ᾔδεαν* πρωτ. προσ.) ϐ'. προσ. *ἑτεθήπεας* Ὀδ. Ω, 90. *συνῳδέατε* Ἡροδ. Θ'. 58. τὸ δὲ γ'. πρόσωπον λήγει εἰς *εσαν* ἢ *εισαν* ἐν πάσαις, ὡς γνωστόν, ταῖς διαλέκτοις. 3) *Τὸ γ'. πληθ. τῶν παθ. ἀορίστων: ἐγράφθη-σαν, ἐπλάκη-σα-ν, ἐποιήθησα-ν, ἐστάθησα-ν, ἐτέθησαν, ἐδόθησαν, ἐκάη-σα-ν* κτλ. οὗ καὶ ὁ ἀρχαιότερος τύπος διεσώθη ἐν τῇ ποιητικῇ γλώσσῃ· ὡς *ἤγερθεν* (= ἠγέρθησαν) Ἰλ. Α, 57. *ἄγεν* (= ἐάγησαν) Δ, 214. *ἄερθεν* Θ, 74. *ἄρθεν* (= ἄρθησαν) Π, 211. *ἄλεν* (ἐάλησαν) Χ, 12. *ἐρήτυθεν* Β, 99. 211. *μιάνθην* (= μιάνθησαν) Δ, 146. *ἀπέσσυθεν* Ἡσιοδ. Θεογ. 183 κτλ. Ἡ καθομιλουμένη τὸν διὰ τῆς *σα* σχηματισμὸν ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα τούτων τῶν ἀορίστων, ὡς *ἐγράφθησα, ἐγράφθησες, ἐγράφθησε. ἐδόθησα, ἐστάθησα* κτλ. ἅτινα κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν χρόνους ἦσαν ἐν χρήσει, τώρα δ' *ἐπεκράτησαν* οἱ διὰ τῆς *κα* (ἀντὶ *σα*) μετασχηματισμένοι, ὡς *ἐγράφθηκα, ἐστάθηκα, ἐπλέχθηκα*, ἤδη ἐκ τοῦ Ἱ. αἰῶνος ἐν τῇ γραπτῇ δημώδει ἀπαντῶντες. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ ἐπίθεμα κ ἐκτεθειμένα παραδείγματα τοῦ Ἱ. καὶ ΙΑ. αἰῶνος πρόσθες καὶ τὰ μεταγενέστερα, τὰ ἑξῆς: παρὰ τῷ στιχουργῷ τοῦ Βελθ. κ. Χρ. πρὸς αὐτοὺς *ἐστράφηκε. παρεξερώθηκεν. ἐσηκώθηκε. ἀπελογήθηκεν* κτλ. παρὰ τῷ τοῦ Βελισσαρίου: *ἐδαγκάθηκεν, ἐχαθῆκαν*. πλεῖστα δὲ παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατράχομ. 37 *ἀποκρίθηκε, ἀποκριθῆκαν* 219. *ἁρματωθῆκασι* 275, *βάλθηκεν* 180. *ἐγνωριστῆκαν* 31. *ἐδεήθηκα* 324. *ἐκορι-*

Digitized by Google

ακτίστηκε 340. *ἐλυκήθηκε* 348. *ἐμαζωχθῆκαν* 234. —ήκασιν 191· *ἐπορφυρώθηκε* 378. *ἐσκιαχτῆκαν* 32. *ἑστάθηκε* 193. κτλ. κτλ. — 4) *Τὸ γ'. κληθ. τοῦ παρατ. καὶ τοῦ β'. ἀορ. ἐνεργ. τῶν εἰς μι, ἤδη παρ' Ὁμήρῳ οὕτω μετεσχηματισμένον: ἵστα-σα-ν, ἔστη-σα-ν, περί-στησαν* Ἰλ. Ε, 346. Α, 448. Ν, 488. Δ, 432. *τίθε-σα-ν, ἔθε-σα-ν, θέ-σα-ν* Ὀδ. Χ, 456. Ἰλ. Ι, 637. *δίδοσαν, δόσαν* Ὀδ. Ρ, 367. 411. Ἰλ. Π, 450. *ἧσαν, ἦσαν* καὶ *ἔσαν* παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ συχνότατα καὶ Σοφ. Τραχ. 514. Ἀρφ. Ἱππ. 605. Ἀποσπ. 216. *ἔε-σα-ν* πάντοτε παρ' Ἡροδότῳ *ἔφα-σα-ν* καὶ *φάσαν* συχνότατα κτλ. πρὸς τῷ ἀρχαιοτέρῳ ἁπλουστέρῳ τύπῳ *ν* (ἁπλ.), ὡς π. χ. ἐν τοῖς *ἔσταν* καὶ *στὰν* Ἰλ. Ζ, 106. Ι, 193. Πινδ. Πυθ. Δ'. 135. Εὐριπ. Φοινισ. 1246. *τίθε-ν* Πινδ. Πυθ. Γ'. 65. *ἔεν* καὶ *μέθιεν* Ἰλ. Μ, 33. Ὀδ. Φ, 377. Πινδ. Ἰσθμ. Α. 25. *δίδον, ἔδιδον* Ὕμν. εἰς Δημ. 328. 437. *πίτναν* Πινδ. Νεμ. Ε. 11 κ. ἀλλ. 5) ὁ κατὰ τὸν προειρημένον ὕστερον ἐπεσχηματισμένος τύπος τοῦ γ'. πληθ. τοῦ παρατ. καὶ β'. ἀορίστου ἐνεργ. τῶν τε βαρυτόνων καὶ τῶν περισπωμένων (*), οὗ τὸ ἀρχαιότατον γνωστὸν παράδ. παρ' Εὐριπίδῃ Ἑκαβ. 574 *ἐπληροῦσαν* = *ἐπλήρουν* (κατὰ Χοιροβοσκὸν ἐν Bekker ἀνεκδ. p. 1293). συχνότερον ἀναφαίνεται ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων, π. χ. *ἐσχάζοσαν* (= ἔσχαζον) Λυκοφρ. στ. 21. *εἶχοσαν* (= εἶχον) Ποσειδιππ. ἐν Ἀναλεκτ. τοῦ Brunk. T. II. p. 47. n. VI. *ἔσχοσαν* (= ἔσχον) Σκύμνου στ. 695. *ἀφίλεσαν* καὶ *ἐλαμβάνεσαν* (= ἀφεῖλον καὶ ἐλάμβανον). Description of the greek Papyri in the British Mus. I. Lond. 1839 Papyr. XII, 15 καὶ XIV, 30. *ἐκρίνοσαν* Ἐξοδ. ΙΗ. 26. *ἐλαμβάνοσαν* Ἐζεκ. ΚΒ'. 12. *ἐφαίνοσαν* Μακκ. Δ'. 50 *ἤλθοσαν* Ἐξοδ. ΙΕ. 27. καὶ ψαλμ. ΜΖ'. 4 *κατελίποσαν* Ἐξοδ. ις'. 24. *ἐφάγοσαν* οζ'. 29. *ἐπήλθοσα* Αἰσ. μύθ. 166. *ἀνέλθοσαν* β. Αἰσ. (West.) 9, 1. *κατήλθοσαν* Νικηφ. Βρυέν. σλ. 165. *εἶδοσαν, ἐφεύροσαν* Ἄννης Κομν. Ἀλεξ. ιέ. 464 κ. τ.λ. *κατεροοῦσαν* (= κατενόουν) Ἐξοδ. ΑΓ'. 8. *ἐποιοῦσαν* Ἰὼβ Α. 4· *ἐγεννῶσαν* (= ἐγέννων) Γενεσ. ς'. 4. *ἐδολιοῦσαν* Παυλ. πρὸς Ῥωμ. Γ'. 13 κτλ. Ἡ *καθομιλουμένη*, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἐν μὲν τοῖς βαρυτόνοις δὲν διετήρησε τὸν τύπον τοῦτον, ἐν δὲ τοῖς περισπωμένοις τὸν ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα, ὡς: *ἀδικούσαμεν* ἤδη ἐν τῷ ἐπυλλίῳ (παρὰ Ζαμπελ.) στ. 17 *ἐπηδοῦσαν*. ἐν τῷ Β. Χ. εἰς γῆν οὐκ *ἐπατοῦ-*

(*) Εἶνε γνωστόν, ὅτι ὁ τύπος οὗτος ὑπὸ τῶν ἀρχ. γραμματικῶν αἰολικός, βοιωτικός, χαλκιδικός, ἀλεξανδρινός, ἀσιανὸς καλεῖται.

Digitized by Google

σαν. ἀντιδονοῦσαν. ἀδημονοῦσεν. ἐχαμογελοῦσαν. Ἐκ τοῦ Σ. Σ. *ἐζητοῦσαν. ἐκτυποῦσα(ν). ὠφελοῦσαν* (= ὠφελ—), *ἠγαποῦσαν. ἐμιλοῦσαν* (= ὡμιλ—). *φιλοῦσαν* κτλ. παρὰ Πτωχοπρ. Α. 302. *παραχωροῦσαν* Β'. 138. *ἀγαπούσαμε(ν)* Δημητρ. Ζήν. Βατραχ. 210. *ἀπορούσασι* 236. *ἐπερπατοῦσαν* 452. *θωροῦσαν* (= ἐθεώρουν) 334. *ἐτιμοῦσα* (= ἐτίμων), *ἠγαποῦσα* (= ἠγάπων, ἠγαπῶσα) κτλ. — 6) οἱ εἰς *τωσαν* καὶ *σθωσαν* τύποι τοῦ γ'. πληθ. τῶν ἐνεργ. καὶ μεσ. προστακτικῶν: *λεγέτωσαν* (= λεγόντων), *λαβέτωσαν* (= λαβόντων). *λεγέσθωσαν* (= λεγέσθων), *λαβέσθωσαν* (= λαβέσθων) κτλ. περὶ ὧν ἤδη ἀνωτέρω ἱκανὰ ἐλέχθησαν. — 7) οἱ ἐπ' ἴσης ὑπὸ ποικίλας ὀνομασίας ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν ἀναφερόμενοι (πρβλ. Ahrens Dial. æol. p. 210. 237) τύποι τοῦ γ'. πληθ. τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεσ. καὶ τῶν ἐνεργ. ἀορίστων, εἰς *οισαν* καὶ *αισαν* ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων *οιεν* καὶ *αιεν*. Ἀναφαίνονται δὲ καὶ οὗτοι οἱ τύποι ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς χρόνους, καὶ ἅπαξ μέν, ἤ, κατὰ τὴν τοῦ Böckh (C. I. n. 1694) ἀναπλήρωσιν, ὃς ὁ *παρέχοισαν* ἀντὶ *παρέχειεν* ἐν Δυσὶν Δελφικαῖς ἐπιγρ. C. I. 1694. 1702· συχνάκις δὲ ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Π. Δ. π. χ. *εἴποισαν* Ψαλμ. ΛΔ'. 25 *ἐκλείποισαν* ργ'. 25. Ἰὼβ ΙΗ'. 9 *ἔλθοισαν· θηρεύσαισαν* αὐτ. 7. *περιπατήσαισαν* κὐτ. Κ'. 25. *ποιήσαισαν* Δευτερον. Α. 44. κτλ. — 7) καὶ τελευταῖον ἡ συλλαβὴ *σα* παρενετέθη εἰς τὸ β'. καὶ γ'. πληθ. τοῦ μέσου παρατατικοῦ (ἐνίοτε δὲ καταχρηστικώτερον καὶ τοῦ ἐνεστῶτος) ἐν τῇ καθομιλουμένῃ κατά τινας διαλέκτους, ὡς *ἐρχο(ύ)-σα-σθε* (= ἤρχεσθε), *ἐρχόντο(υ)σαν* (= ἤρχοντο), *ἐφαιρο(ύ)-σα-σθε, ἐφαιρόντουσαν*, ἀλλὰ καὶ *ἐφαιρόντησαν, ἐρχόντησαν* κτλ. ἔνθα καὶ ἀντὶ τῶν ἀρχαίων συνδετικῶν φωνηέντων *ε* καὶ *ο* ἀναφαίνεται τὸ *ου*. Ἦσαν δ' οἱ τύποι οὗτοι ἤδη πολὺ πρὸ ἡμῶν γνωστοί, ὡς εἶνε νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τοῦ *ἐπωλούντασιν* (= ἐπωλοῦντο) τοῦ Πτωχοπροδρόμου Β'. 272, τοῦ *ἐμαζευόντησαν* τοῦ Σ. Σ. κ. ἀλλ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συμπεραίνομεν ἐκτὸς ἄλλων· 1) ὅτι ἡ χρῆσις τῶν πρωτογόνων συνδετικῶν φωνηέντων *α* (συχνοτέρου) καὶ *υ* (= οὐ ἧττον συνήθους) μέχρι σήμερον ποικίλως διήρκεσε. — 2) ὅτι οἱ ἐκ τῆς συλλαβῆς *σα* (= ἔσα παρωχ. τοῦ *ἐστί*) συντεθειμένοι τύποι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν παλαιτάτων χρόνων ἕλκοντες καθ' ὑστέρας τῆς γλώσσης ἡλικίας ποικιλώτεροι πάντοτε καὶ πολυπληθέστεροι ἀπέβησαν. — 3) ὅτι κατὰ πάντα ταῦτα οἱ καθομιλούμενοι τύποι *ἔλεγα, ἐλέγαν, ἐλέγαμεν. ἔφυγα, ἔφυγαν, ἐφύγαμεν* κ.λ. *ἐρχούσασθε, ἐφαιρό(υ)σασθε, ἔρχοντας, ἐφαίρο(υ)ντας, ἐγραφόντουσαν* κ. οἱ ὅμοιοι οὔτε εἶνε, οὔτε δύνανται

Digitized by Google

νὰ ὀνομασθῶσι βάρβαροι, οὐδ' ὡς τοιοῦτοι ν' ἀποδοκιμασθῶσιν, ὡς γίνεται ὑπὸ πολλῶν ὑπεραττικιστῶν· διότι εἶνε περαιτέρα ἀνάπτυξις τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ ἀναλογίας κατὰ νόμους ὅλως γλωσσικούς.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν συνδετικῶν φωνηέντων καθ' ὅλου· περὶ δὲ τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν ἡ (ἐπικῶς χάριν τοῦ μέτρου) ἀντ' αὐτῶν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος, ὡς *θέωμεν* ἢ *θείομεν*, *στέωμεν* ἢ *στήομεν*, *δόωμεν* ἢ *δώομεν* κτλ. καὶ πρότερον ἤδη ἐλέχθη καὶ κατωτέρω πάλιν ἐν τοῖς περὶ τῆς *ὑποτακτικῆς* αὐτῆς θὰ γείνῃ λόγος· ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ ἰδιαιτέρου ἐγκλιτικοῦ γνωρίσματος τῆς *εὐκτικῆς* ι ἢ ιη (ιε) κατωτέρω θὰ ῥηθῇ. Τώρα δὲ μεταβαίνομεν εὐθὺς εἰς τὰ *παρεπόμενα*, ὡς λέγονται, τῶν ῥημάτων.

ΤΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

Πᾶν ῥῆμα, ἤτοι πᾶς τέλειος ῥηματικὸς τύπος, τελείαν ἀπόφανσιν ἐκφέρων παρίσταται ὑπό τινι *γένει* ἢ *διαθέσει*, σημαίνει δηλ. ἐνέργειάν τινα ἀπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος ὑποκειμένου εἴς τι ἀντικείμενον μεταβαίνουσαν ἢ ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ ἢ περὶ αὐτὸ ἐμμένουσαν. παρίσταται δ' ὑπό τινι τῶν *τριῶν προσώπων* τοῦ λόγου, τούτῳ δ' ἢ *ἁπλῷ* ἐξ ἑνὸς ἀτόμου συγκειμένῳ ἢ ἐκ πλειοτέρων συνθέτῳ. ἡ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη ἐνέργεια ἔχει ποιάν τινα σχέσιν πρὸς ἕν τῶν *τριῶν τμημάτων τοῦ χρόνου*, ἡ δ' ἀπόφανσις ἐκφέρεται ὑπὸ πλειοτέρους *τρόπους*, ὅ ἐ. παρίσταται ἢ ὡς *θετικὴ* καὶ *βεβαία* ἐν *θέσει* ἢ *ἄρσει*, ἢ ὡς *δυνατὴ* ἅμα καὶ *προσδοκητὴ* ἐν τῷ προσεχεστέρῳ ἢ ἀπωτέρῳ μέλλοντι, ἢ ἁπλῶς *δυνατὴ* καὶ *νοητὴ* ἄνευ προσδοκίας πρὸς ἐκτέλεσιν, ἢ τέλος ὡς τις *προστακτὴ* καὶ *παρακέλευσις*. Οἱ τέσσαρες οὗτοι *τρόποι* (modus) τῆς ἀποφάνσεως *ἐγκλίσεις*, ὡς γνωστόν, καλοῦνται ἐν τῇ ἑλληνικῇ γραμματικῇ. Παντὶ λοιπὸν ῥήματι ὡς *οὐσιῶδες γνώρισμα* ἀναγκαίως *παρέπεται γένος* ἢ *διάθεσις*, *πρόσωπον* καὶ *ἀριθμός*, *χρόνος* καὶ *ἔγκλισις*. Τῶν *παρεπομένων* τούτων ἄλλο ἄλλο σημεῖον ἔχει ἐν τῷ ῥηματικῷ τύπῳ· καὶ τὰ μὲν *γένη* (αἱ διαθέσεις) κυρίως καὶ ἀρχικῶς, τὰ *πρόσωπα* καὶ ὁ *ἀριθμὸς* αὐτῶν ἐκφέροντα διὰ τῶν *προσωπικῶν λεγομένων καταλήξεων*, ὁ δὲ *χρόνος* ἤτοι ἡ πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὅλου σχέσις τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας μέρος μὲν διὰ τῶν *προσωπικῶν καταλήξεων*, μέρος δὲ διά τινων πρὸ τούτων ἢ πρὸ τοῦ ῥημ. θέματος ἐπιθεμάτων (χρονικοὶ χαρακτῆρες καὶ αὔξησις καὶ ἀναδίπλωσις), αἱ δ' *ἐγκλίσεις* μέρος μὲν δι' *ἁπλῆς τῆς συνάψεως* τῶν δύο στοιχείων τοῦ ὅλου ῥηματικοῦ σώματος, τοῦ *κορμοῦ* ἢ *θέματος* καὶ τῶν *προσωπ. καταλήξεων*, μέρος δὲ δι' *ἰδίων σημείων* ἐν μέσῳ μεταξὺ ἐκείνων κειμένων (ἐγκλιτικὰ ση-

Digitized by Google

μεῖα, ἤ, ὡς συνήθως καλοῦνται, ἐγκλιτικὰ φωνήεντα, τὰ μακρὰ η, ω τῆς ὑποτακτ. καὶ τὰ ι καὶ ιη ἢ ιε τῆς εὐκτικῆς).

Τὰ γένη (αἱ διαθέσεις) *τῶν ῥημάτων.*

Πᾶς μὲν ῥηματικὸς τύπος ἐκφέρει ἀπόφανσιν, ἧς τὸ μὲν κατηγόρημα διὰ τοῦ ῥημ. θέματος ἑρμηνεύεται, τὸ δ' ὑποκείμενον διὰ τῆς προσωπικῆς κατακλήξεως, ὄχι δὲ καὶ τἀνάπαλιν πᾶσα ἀπόφανσις πάντως διὰ τελείου ῥηματικοῦ τύπου ἐκφέρεται. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ *τίθη-μι* π. χ. *δίδω-μι*, *λέγω(μι)* κτλ. ἐν *συνθέσει* ἐκφέρουσιν ὅ,τι ἐν *ἀναλύσει* τὰ *τιθεὶς* (εἰμὶ) *ἐγώ*, *διδοὺς* (εἰμὶ) *ἐγώ*, *λέγων* (εἰμὶ) *ἐγὼ* κτλ. ἐνίοτε ἡ γλῶσσα ἢ *ἀδυνατοῦσα* τὴν σύνθεσιν ἢ καὶ ἐπίτηδες αὐτὴν ἀποφεύγουσα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀποφάνσεως ἀναλελυμένα ἐκφέρει, ὡς π. χ. 1) *ἄνθρωπος* (εἰμὶ) *ἐγώ*. *καλός*. *κακός*. *ἕτοιμος* (εἰμὶ) *ἐγὼ* κτλ. — 2) ὅτω *θαυεῖν μέν ἐστιν οὐ πεπρωμένον* (= οὐ πέπρωται) Αἰσχ. Προμ. 754. εἴ *τις ἐστὶν ἐμπνέων* (= ἐμπνεῖ) Ἀγαμ. 649. οὐ γὰρ *κλύοντές ἐσμεν* αἰσχίστους λόγους. Σοφ. Αἴ. 1299. οὐκέτ' *εἰ βλέπουσα* φῶς Εὐριπ. Ἑκ. 668 κτλ. Ἡ περὶ τὴν σύνθεσιν ἀδυναμία τῆς γλώσσης εἶνε ἡ *ἀρχικὴ* καὶ *οὐσιώδης* γλώσσαις τισὶν *ἰδιάζουσα*, ὡς π. χ. *ταῖς ταρταρικαῖς*, ἐν αἷς αἱ ἀποφάνσεις πᾶσαι ἀναλελυμέναι ἢ μᾶλλον ἀσύνθετοι φέρονται καὶ ῥηματικοὶ τύποι, οἷοι οἱ τῶν ἀρίων γλωσσῶν, εἶνε ἄγνωστοι, ὡς π. χ. τὰ *τουρκικὰ* καταχρηστικῶς *ῥήματα* καλούμενα يازمق (γιαζάρημ) γράφω, كلمك (γκελίριμ) ἔρχομαι باقمق (bακήγιορουμ) βλέπω ἢ κυττάζω σύγκεινται κυρίως ἕκαστον ἐκ δύο διακεκριμένων μερῶν, τῶν μετοχῶν يازار (γιαζάρ) γράφων كلور (γκελίρ) ἐρχόμενος καὶ باقير (bακήιορ) βλέπων, κυττάζων καὶ τοῦ ρ (κατὰ τοὺς φθογγικοὺς τῆς γλώσσης ταύτης κανόνας ποικίλως προφερόμενον *ιμ*, *ημ* [παχύτερον τοῦ *ιμ*]. *ουμ* καὶ *υμ* γαλλ. u), προσωπ. ἀντων. τοῦ ά. προσώπου· ὥστε οἱ ῥηματικοὶ οὗτοι τύποι κατὰ λέξιν μεταφέρονται διὰ τῶν ἑλληνικῶν *γράφων ἐγώ*, *ἐρχόμενος ἐγώ*, *βλέπων ἐγὼ* κτλ. — Ἡ εἶνε προϊὸν τῆς ἐξασθενήσεως τῆς γλωσσικῆς συνειδήσεως καὶ ἀποτέλεσμα τοῦ γήρατος τῆς γλώσσης, καθὼς μᾶς παρίσταται π. χ. ἐν τῇ *τζακωνικῇ διαλέκτῳ*, ἥτις τοὺς πλείστους ῥηματικοὺς τύπους, μάλιστα τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικόν, ἐν ἀναλύσει διὰ τῆς *μετοχῆς* καὶ τοῦ *ὑπαρκτικοῦ* ἢ συνδετικοῦ *ἔνι* = *εἰμί*, π. χ. *γράφουρ-ἔνι*, *γράφουρ-ἔσι*, *γράφουντερ-ἔμι* κτλ. = *γράφων εἰμί*, *γράφων εἶ* (εἶσαι), *γράφοντές ἐσμεν* κτλ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἀκριβέστερον κατωτέρω.

Digitized by Google

Ἡ ἀναλυτικὴ ἑρμηνεία τῆς ἀποφάνσεως γίνεται, ὡς καὶ οἴκοθεν δῆλον καὶ τὸ ἐν ταῖς γλώσσαις συμβαῖνον δεικνύει, διὰ *δύο* ἢ τὸ πολὺ *τριῶν* λεκτικῶν στοιχείων τοῦ *κατηγορουμένου* δι' ἃ τὸ οὐσιαστικοῦ, ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς ἐκφερομένου, τοῦ *ὑποκειμένου* δι' ὀνόματος ἢ ἀντωνυμίας, καί τινος *συνδετικοῦ* καλουμένου ῥήματος τήν τε τῶν δύο ἐκείνων μερῶν σύνδεσιν καὶ τὴν πρὸς τὸν χρόνον σχέσιν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀποφάνσεως σημαίνοντος, ὡς: *ἐγὼ εἰμὶ ἄνθρωπος. ἐκεῖνός ἐστι καλός. ὁ Σωκράτης ἦν φιλόσοφος.* Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι, ὅπου δὲν εἶνε χρεία νὰ δηλωθῇ ἰδίως (ὡς ὑπονοούμενος) ὁ *χρόνος* ἢ ἡ *ἔγκλισις*, δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ συνδετικὸν ῥῆμα, ὅπου δὲ τοῦτο ῥητῶς ἐκφέρεται, νὰ παραλειφθῇ ἡ προσωπικὴ *ἀντωνυμία* (ὡς ἐν τῇ καταλήξει αὐτοῦ ἐμφαινομένη), ἂν μὴ εἶνε χρεία ἐμφάσεως καὶ ἀντιδιαστολῆς, ὡς *ἕτοιμος ἐγὼ· οὐκέτ' εἰ βλέπουσα* κτλ.

Τὰ συνδετικὰ ῥήματα ἦσαν κατ' ἀρχὰς καὶ διατελοῦσιν ὄντα συγκεκριμένα, ἄλλο ἄλλην ἰδίαν σημασίαν ἔχον, *ὕπαρξιν, διαμονήν, γένεσιν, φύσιν, εὕρεσιν, τεύξιν* κ.τ.τ. ὕστερον δὲ κατ' ἀφαίρεσιν τῆς εἰδικῆς των διαφορᾶς *ἁπλᾶ συνδετικὰ* ἀπέβησαν. Ἔχει δ' ἡ ἑλληνικὴ ἥ τ' ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα κοινὰ μὲν συνδετικὰ ῥήματα τά: *εἶναι, ὑπάρχειν* καὶ *γί(γ)νεσθαι*, ἴδια δ' ἡ μὲν ἀρχαιοτέρα τά: *πέλειν, φῦναι* καὶ *πεφυκέναι, τυγχάνειν* καὶ *κυρεῖν*, ἡ δὲ μεταγενεστέρα ἐν μέρει μέχρι τοῦ νῦν τά: *σταθῆναι, εὑρίσκεσθαι* καὶ *χρηματίζειν*. Καὶ περὶ μὲν τῶν κοινῶν καὶ τῶν τῇ ἀρχαίᾳ ἰδιαζόντων, ὡς ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς γνωστῶν, οὐδένα πλέον λόγον κάμνομεν ἐδῶ, περὶ δὲ τῶν τελευταίων τριῶν, τῶν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἰδίων, ἵνα δειχθῇ ἡ ἀρχὴ ταύτης τῆς χρήσεώς των λέγομεν τάδε. 1) Πρὸς ἐξήγησιν τῆς *ὑπαρκτικῆς* καὶ *συνδετικῆς* χρήσεως τοῦ *σταθῆναι* ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς ἐν τοῖς: *πουθενὰ δὲν ἐστάθηκε τέτοιο παλληκάρι* = ἐγένετο, ὑπῆρξε· ὁ Νικόλαος *ἐστάθηκε* φρόνιμος = ἐγένετο, ἦν κτλ. πρόχειρον ὁρμητήριον πρὸς τοὺς *ξενιζοντας*, τοὺς πᾶσαν τῇ ἐπιπολαίῳ μόνον παρατηρήσει φαινομένην διαφορὰν τῆς καθομιλουμένης ἀπὸ τῆς ἀρχαίας δι' ὀθνείας καὶ ἀλλοφύλου ἐπιδράσεως ἐξηγοῦντας, πρόκειται τὸ ἰταλικὸν ***sono stato*** ἢ τὸ γαλλ. **je suis été** (= **status**) = ἐστάθην, ἐγενόμην κτλ. ὡς νὰ μὴ εἶχεν ἡ ἑλληνικὴ ἰδίαν ζωτικὴν δύναμιν τὸ *ἵστασθαι* νὰ μεταφέρῃ προσφόρως εἰς τὴν καινὴν ἢ μᾶλλον *καινοφανῆ* ταύτην χρῆσιν, μηδ' ὅσην ἡ **infima** *latinitas* ἢ τὴν μετοχὴν ***status*** τοιαύτην ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις παραδοῦσα. Ἀλλ' ἐὰν τὰ ἐξῆς ὀλίγα ἐκ πολλῶν παραδείγματα ὑπ' ὄψιν λάβωμεν, ἔνθα τὸ *ἵστασθαι* οὐδὲν ἀλλ' ἢ *εἶναι, εὑρίσκεσθαι* καὶ *ὑπάρχειν* σημαίνει, οὐκ ὀλίγον ἀρχαί-

Digitized by Google

αν θὰ εὕρωμεν τὴν προκειμένην δύναμιν αὐτοῦ. Ἰλ. Κ, 173 ἐπὶ ξυρῷ *ἵσταται ἀκμῆς* = κεῖται, ἐστί. Ὀδ. Η, 89 ἀργύρεοι σταθμοὶ ἐν χαλκέῳ *ἕστασαν* οὐδῷ = ἦσαν, ὑπῆρχον. Σοφ. Αἴ. 200 ἐμοὶ δ' ἄχος *ἕστακεν* = ἔστιν ἄχος, ἔχω λύπην 102. ποῦ τύχης *ἕστηκεν* = ἐν ποίᾳ τύχῃ ἐστί. Φιλοκτ. πᾶν τὸ χρείας *ἱστάμενον* = πᾶσα ἡ παροῦσα χρεία. Τραχιν. 1145 ξυμφορᾶς ἵν' *ἕσταμεν*. 1271 τὰ νῦν *ἑστῶτ'* οἰκτρὰ ἡμῖν = τὰ νῦν ὄντα. Δημοσθ. Φιλιππ. δ'. 36 οὐ *στήσεται* τοῦτο, ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ = οὐκ ἔσται, οὐ γενήσεται. κ. Μειδίου 120. ἐνταῦθ' *ἕστηκε* τὸ πρᾶγμα. Πολυβ. Γ'. 16, 9 τῆς ἐλπίδος ἐπ' ἴσης *ἑστηκυίας* πᾶσιν. Εἰς ταὐτὸ φέρουσι καὶ πολλὰ τῆς Καιν. Διαθήκης. π. χ. Ματθ. ΙΒ'. 47 ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω *ἑστήκασι* = ἔξω εἰσί. Μαρκ. Γ'. 24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται *σταθῆναι* ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται *σταθῆναι* ἡ οἰκία ἐκείνη. καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται, οὐ δύναται *σταθῆναι*, ἀλλὰ τέλος ἔχει = διαμεῖναι, ὑπάρξαι κ.τ.λ. Διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων μεταφερθὲν τὸ *ἱστασθαι* κατήντησεν ἐν τῇ δημώδει, συνήθως κατὰ τὸν παθ. ἀόρ. *ἐστάθην* ἰσοδύναμον τῷ *εἶναι*, *γενέσθαι*, *γεγονέναι*. ὡς *ἐστάθη* τυχηρὸς = γέγονεν (ἐγένετο) εὐτυχής. Τοιοῦτον καὶ τὸ Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 104

ὅσοι εἰς λίμνην *στέκεστεν* καὶ μέσα κατοικᾶτε = εἶσθε, ἐστέ.

2) Τὸ *εὑρίσκεσθαι* ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ τὴν σημασίαν τοῦ *εἶναι* ἁπλῶς ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων. Τοιοῦτον σχεδὸν εἶνε ἐν τῇ Γενεσ. ϛ. 24 καὶ εὐηρέστησεν Ἐνὼχ τῷ Θεῷ καὶ οὐχ *εὑρίσκετο*, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεὸς = οὐκ *ἦν*, οὐχ *ὑπῆρχεν*. Λουκ. εὐαγγ. ΙΖ'. 18 οὐχ *εὑρέθησαν* ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; ἔνθα ἡ ὅλη πρότασις ἰσοδυναμεῖ κυρίως τῇ δημώδει: δὲν εὑρέθη κανένας ἄλλος νὰ γυρίσῃ πίσω νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν θεὸν παρὰ τοῦτος ὁ ξένος; ἐν τέλει δὲ τὸ οὐχ *εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες* = οὐχ ὑπέστρεψαν. Ἀθανασ. ἐν τῇ Φαβρικίου ἑλλ. βιβλ. τομ. VIII σλ. 51 περὶ τῶν ἀρχιερέων τῶν *εὑρισκομένων* ὧδε = ὄντων. Βασιλ. τ. μεγ. ἐπις. Τομ. Γ. 300. c. ὅτι οὐ δεῖ ἀφ' ἑτέρου ἐργαστηρίου εἰς ἕτερον *εὑρίσκεσθαι*. Ἡλιοδ. π. χρυσοπ. στ. 97 (Φαβρ. Βιβλ. αὐτ.) ἐκ τῆς θαλάττης εἰς νέφος *εὑρίσκομαι*. στ. 103 *εὑρίσκομαι* δ' ἔκλαμπρος, ἕκστιλβος λίαν. Ὀριβασ. σλ. 90 (ed Mai) ἵνα δύο μὲν φανῶσιν ἀγκύλαι, μεταξὺ δὲ τῶν ἀγκυλῶν διπλοῦν *εὑρεθῇ* τὸ τῆς καρίνης χάλασμα. Βασιλικ. Θ'. 2, 3 παρὰ τῇ σῇ ἐνδοξότητι ἐνταῦθα, ὡς εἰκός, *εὑρισκομένῃ*. Ἰω. Μαλαλ. σλ. 483, 19 *ἐζητάσθησαν* οἱ *εὑρεθέντες* ἐν τῷ φόνῳ τοῦ ἐπισκόπου

Digitized by Google

Κυζίκου. Κωνσταντ. Πορφυρ. σλ. 53. c. ἐν τούτῳ οὐχ *εὑρίσκεται* εἰς τὴν προέλευσιν ταύτην. Μαυρικ. στρατηγ. σλ. 158. εἰ ὁ στρατὸς εὐπρόθυμος εὑρεθῇ. Σχολ. Ἀριστοφ. Νεφελ. 828. καί ποτε, φασίν, ἐν πανδοκείῳ *εὑρεθείς* κτλ. Ἐν πλήρει δ' ἰσχύϊ ἀναφαίνεται ἡ χρῆσις αὕτη παρὰ τοῖς ἀπὸ ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλ. δημοτικῶς γράψασιν, ὡς π. χ. ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ Μωρέα σλ. 14 (ἐκδ. Ellissen)

Λοιπὸν καθὼς ἐπλάτυνεν καὶ ἀκούσθη τὸ μαντάτον
εὑρέθηκεν εἰς τὴν Βλαχιὰν αὐτὸς ὁ Μπονιφάτζιος
ὁ ῥήγας Σαλονίκης τε μ' ὅσα φουσάτα εἶχεν
ὁμοίως *εὑρέθη* μετ' αὐτῶν ὁ ἐπαινετὸς ἐκεῖνος
τὸν ἔλεγαν μισὲρ Ν. τζεφρέ, Βιλαρδουῆν τὸ ἐπίκλην

— *εὑρέθηκεν* = παρεγένετο. *εὑρίθη* = ἦν, ἐγένετο. πρβλ. σλ. 16 στ. 4. σλ. 26.

αἰθέντη πρέπει νὰ σκοπῆς καὶ νἄχῃς καταλάβει
τὸ πῶς *εὑρίσκεσαι* μακρεὰ ἀπὸ τὰ γονικά σου

= εἶσαι. πρβλ. σλ. 70. στ. 17. καὶ ἀλλ. Δημητρ. Ζην. Βατραχ. 13

ἕναν καιρὸν ὁ ποντικὸς *ηὑρέθην* ἱδρωμένος

στ. 61 ἐγὼ ἀπ' ὅσα *βρίσκονται* ς τὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων
ἀπ' ὅλα τρώγω θαρρετά, χωρὶς κανένα κόπον.

3) τὸ δὲ *χρηματίζειν* ἀπὸ τῆς κυριωτέρας σημασίας *πράττειν*, *διαπράττεσθαι*, *πραγματεύεσθαι*, *πολιτεύεσθαι* κ.τ.ὁμ., περὶ ἧς τὰ λεξικά, εἰς τὴν προκειμένην τοῦ *ὑπάρχειν* ἢ ἁπλῶς *εἶναι* μετέβη διά τινος μέσης βαθμίδος, τῆς τοῦ *ἐνεργεῖν* ἢ *πράττειν* ἢ *προσφέρεσθαι* ὡς τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον *ἀληθῶς μὴ ὄντα*, π.χ. τὸ παρὰ Πολυβίῳ ε. 57, 2 *χρηματίζει* βασιλεὺς = πράττει ἢ προσφέρεται ὡς βασιλεύς, δημωδ. = κάμνει τὸν βασιλιά. πρβλ. φυτ. Λ. 2, 4 Διοδ. Σικελ. Κ'. 53. Τοιοῦτον καὶ τὸ Πλουτ. Ἀντων. 54, 6 Κλεοπάτρα καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον εἰς πλῆθος ἐξιοῦσα σταλὴν ἱερὰν Ἴσιδος ἐλάμβανε καὶ νέα Ἶσις *ἐχρημάτιζεν*. πρβλ. Διοδ. Ἀ. 44. Τὸ δὲ Πλουτ. Ἠθ. σλ. 148 Δ. μὴ πατρόθεν, ἀλλ' ἀπὸ μητέρων *χρηματίζειν* = καλεῖσθαι, ὀνομάζεσθαι. Τοιοῦτον καὶ τὸ Πραξ. τ. Ἀποστ. ΙΑ'. 26 *χρηματίσαι* τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς. Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ἰσοδυναμεῖ ἁπλῶς τῷ *εἶναι*, *γεγονέναι* κ.τ.τ. Παυλ. πρὸς Ῥωμ. Ζ'. 3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς *χρηματίσει*, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ *εἶναι* αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. Πρόκλου ἐν β. Ἡσιόδου σλ. 6, 16 (ἐκδ. Gaisford) τὸν πρὶν μὲν οἰκτρόβιον καὶ ἀφανῆ νομέα ποιμνίων, νῦν δὲ ἡμίθεον *χρηματίσαντα* δι' ἀρετῆς καὶ παιδεύσεως = γενόμενον. Φωτ. βιβλιοθ.

Digitized by Google

φλ. 170 ὁ ἐκ Δαμασκοῦ — Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀκμάσας καὶ φίλος αὐτῷ χρηματίσας κτλ.

Τὰ *συγκεκριμένα* ἤ, ὡς συνήθως καλοῦνται, *κατηγορηματικὰ* ῥήματα εἶνε ἡ *ἐνεργητικά*, τ. ἔ. σημαίνουσιν ἐνέργειαν εἴτε ἐν τῷ ἐνεργοῦντι ὑποκειμένῳ μένουσαν (ἀμετάβατα), εἴτε εἴς τι ἐκτὸς ἀντικείμενον μεταβαίνουσαν (μεταβατικά). ἡ *μέσα* τ. ἔ. σημαίνουσιν ἐνέργειαν οὔθ' ἁπλῶς ἐν τῷ ἐνεργοῦντι ὑποκειμένῳ μένουσαν, οὔτ' εἰς ὅλως ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον μεταβαίνουσαν, ἀλλά τι μέσον, εἴς τι ἀντικείμενον τῷ ὑποκειμένῳ προσῆκον μεταβαίνουσαν καὶ καθ' ὅλου ἐν τῇ τούτου σφαίρᾳ περιστρεφομένην, ἡ τέλος *οὐδέτερα*, τ. ἔ. σημαίνουσι *κατάστασιν*, ἐνέργειαν δηλ. ἤδη εἰς ἠρεμίαν καταντήσασαν· διότι ἡ διὰ τῶν *οὐδετέρων* ῥημάτων σημαινομένη κατάστασις δὲν εἶνε ἄκρα ἠρεμία, ἀλλά τις μᾶλλον ἡ ἧττον ἠρεμοῦσα ἐνέργεια. πρβλ. τά: *ὑπάρχω* (= ὑπο—ἄρχω), ζῶ (= ζά ω, πιθανῶς ἐκ τῆς ῥ. *ja κινεῖσθαι*· τί δ' ἄλλο ἡ ζωὴ ἢ ἀένναος κίνησις;), *γηράσκω* (= ἄρχομαι τοῦ γήρως, μεταβαίνω εἰς τὸ γῆρας) κτλ. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι κυριώτατα μὲν δύο εἶνε τὰ *γένη* ἡ αἱ *διαθέσεις* τῶν ῥημάτων, ἡ *ἐνεργητική*, συμπεριλαμβάνουσα τήν τε μεταβατικὴν καὶ τὴν ἀμετάβατον καὶ τὴν ἠρεμοῦσαν ἐνέργειαν καὶ ἑρμηνευομένη διὰ τῶν ἐνεργητικῶν (εἰς ω καὶ *μι*) τύπων, καὶ ἡ *μέση* λεγομένη διὰ τῶν εἰς *μαι* τύπων ἐκφερομένη. Ἡ δὲ λεγομένη *παθητικὴ διάθεσις* δὲν εἶνε καθ' αὐτὸ διάθεσις, οἷαι αἱ λοιπαί, ἀλλ' ἴδιος τρόπος ἐκφράσεως ἢ ἑρμηνείας· διότι τὸ *τύπτομαι* π. χ. *ὑπὸ τοῦ δεῖνος* ἰσοδυναμοῦν τῷ *ὁ δεῖνά με τύπτει* δύναται κάλλιστα καὶ οὕτω νὰ ἑρμηνευθῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα κατ' ἀρχὰς ἴδιον τύπον πρὸς ἑρμηνείαν τῆς παθητικότητος δὲν ἔπλασεν, ἀλλὰ τοὺς κυρίως διὰ τὴν μεσότητα, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴδαμεν, πεπλασμένους τύπους μετεχειρίσθη ὕστερον καὶ πρὸς ἔκφρασιν τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου τρόπου τῆς ἐνεργητικῆς διαθέσεως, τῆς παθητικότητος, ὀψὲ δὲ μόνον ἡ ἑλληνικὴ ἔπλασε δύο νέους τύπους, τὸν ἰδίως *παθητ. ἀόριστον* (ά. καὶ β΄.) καὶ τὸν *μέλλοντα* (ά. καὶ β΄.) πρὸς ἰδιαιτέραν ἑρμηνείαν τῆς παθητικότητος, ὡς φαίνεται· ἀλλ' ὕστερον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ οἱ κυρίως μέσοι τύποι, κοινοὶ ἀπέβησαν τῇ παθητικότητι καὶ τῇ μεσότητι. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἰδίως κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος. Τὰ δ' ἐνεργητικὰ ῥήματα ἦσαν κατ' ἀρχὰς πάντα ὅμοια, ἐσήμαιναν δηλ. *ἐνέργειαν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ περιοριζομένην*, ὕστερον δ' οἷον ἀναπτυχθείσης ταύτης καὶ ἐκτὸς τῆς σφαίρας της ἐπεκταθείσης, καὶ μεταβατικὰ ἀπέβησαν. Καὶ τινὰ μὲν ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν διέμειναν μέχρι τέλους ἐν τῇ γλώσσῃ, τὰ δὲ πλεῖστα ὑπ' ἀμφοτέρας. Τοῦτο καταφαίνεται μάλιστα ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ἐν ᾗ

Digitized by Google

πάντα σχεδὸν τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα εἶνε μεταβατικά τε ἅμα καὶ ἀμετάβατα, π. χ. *ἀνοίγω τὴν θύραν* καὶ *ἀνοίγει ἡ θύρα. κλεῖσε τὸ παράθυρον* καὶ *ἔκλεισ' ὁ γάμος. τὸν ἔπλασαν κλέπτην* καὶ *ἔπλασε τὸ δένδρον* (= ῥίζας ἔβαλε). *κτυπῶ τὸ βῶδι* καὶ *κτυπάει ἡ καρδία*. κλ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πολλὰ συνήθως μεταβατικὰ ἐκλαμβανόμενα πολλάκις καὶ ἀμετάβατα φέρονται. Πρὸς πίστωσιν τούτου ἂς παρατεθῶσιν ὀλίγα παραδείγματα ἐκ πολλῶν ἐν τοῖς καλοῖς λεξικοῖς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις μνημείοις ζητητέων.

αὐξάνω, συνήθως μεταβατικόν, ἀμεταβάτως φέρεται παρὰ Πολυβ. ις'. 21, 10. Διοδ. Δ'. 64. ΙΔ. 81, 90. Π. Διαθ. Ἡσ. 61, 11. Κ. Διαθ. Πραξ. τ. Ἀποστ. ς'. 7. ΙΒ'. 24. Ζ, 18. Ἰωσηπ. Ἰουδ. ἀρχ. Β'. 7 καὶ ἀλλ. Τοιαῦτα καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τὸ *αὐξαίνω* καὶ τὸ *αὐγατάω* ἢ *αὐγατίζω*.

ἀποσοβέω συνήθως μεταβ. π. χ. Ξενοφ. Κ. Π. Β'. 4, 23. ἀμεταβάτως τέθειται ἐν Ἀριστοφάνους Ὄρν. 1032. 1258, Λουκιαν. Πλοιαρ. 4.

βαίνω συνήθ. ἀμετάβατον, μεταβατ. ἐν Ὀδυσσ. Γ, 162. Πλατ. Φαιδρ. 250. Ε. Ἐπὶ δὲ τοῦ *μέλλοντος βήσω* καὶ τοῦ *ἀ. ἀορ. ἔβησα* καὶ αἰτιατικόν. π. χ. Ἰλ. Α, 310. 438. Ε, 164. Π, 840. Τοιοῦτον καὶ τὸ *εἰσέβησε* παρ' Εὐριπ. Βακχ. 446.

γηράσκω συνήθως οὐδέτ., μεταβατ. δὲ = τῷ *γηράσκειν ποιεῖν ἢ γηροκομεῖν* ἐν Αἰσχυλ. Ἱκέτ. 859.

ἐναυλίζω ἀμετάβ. ἰσόμεσον (= τῷ ἐναυλίζεσθαι Ἡροδ. Θ'. 15.) παρὰ Σοφοκλ. Φιλοκτ. 33. πρβλ. τὸ προηγούμενον αὐτόθι 30 *καταυλίζεσθαι*.

ἐκτετρύπηκεν = ἐξέδυ τῆς τρύπας ἐν Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 337 ἀναλόγως τῷ τῆς καθομιλουμ. *ξετρύπωσεν*, ἐν ᾧ τὸ *ἐκτρυπάω* εἶνε συνήθως μεταβ.

ἐνθουσιά(ζ)ω *ἀμεταβ.* ἐν Αἰσχύλου ἀποσπ. 120 (Dind). Πλατ. Φαιδ. 244 Ε, *μεταβ.* παρὰ Στοβαίῳ Ἐκλογ. φυσικ. σλ. 930. Ἡ καθομιλουμένη ὡς ἀμετάβατον μεταχειρίζεται τὸ μέσον *ἐνθουσιάζομαι*.

ἐξαπαλλάξαι συνήθως μεταβ. ἀμεταβάτως τέθειται ἐν Εὐριπ. Ἑκαβ. 1108.

ἐξορίζω συνηθ. μεταβ., ἀμεταβ παρ' Εὐριπ Ἡρακλειδ. 16.

ἐνδύειν = τῷ ἐνδύεσθαι παρὰ Ἡροδ. Γ'. 98. Δίωνι τ. Κασσ. ΚΔ. 4 καὶ Αἰλιανῷ Ποικ. Ἱστορ. Δ'. 22.

Digitized by Google

ἐπιστρέφω μεταβ. Ἰλ. Γ, 370. Θεογν. 1079. Πλουτ. Ἀντ. 42 κ. ἀλλ. πολλ. — ἀμεταβ. Σοφοκλ. Τραχιν. 566. Ἡροδ. Β΄. 103. Θουκ. Α. 61. Ἀριστοφ. Σφηκ. 422. Ξενοφ. Κυνηγ. Ι΄. 15. Πολυβ. Α. 71, 2. Πλουτ. Ἀντ 6. κτλ. ὁμοίως καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ.

ἀναστρέφω (ἀμ). Ξεν. Ἀναβ. Α. 10,8.

ζάω συνήθως οὐδέτερον· παρὰ δὲ τοῖς Ο΄. μεταφρασταῖς καὶ ἐνεργητ. αἰτιατικῶς = *τῷ ζωοποιῶ*, οἷον τὸ τοῦ ψαλμῳδοῦ *ζήσόν με* Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος.

ἵζω καὶ *ἱζάνω* (καθ—, εν—, προς— κτλ.) μεταβ. Ἰλ. Ζ, 360. Ι, 488. Σοφοκλ. Οἰδ. Κολ. 21. Ἡροδ. Β΄. 121,5 Θουκ. Δ΄. 90. Ϛ΄. 66. Ξενοφ. Κ. Π. Β΄. 2,24 κ. ἀλλ. πολλ. *ἀμεταβ.* Ἰλ. Γ, 394. Ἡσιοδ. Θεογ. 434. Ἡροδ. Ἑ. 25. Αἰσχ. Ἀγαμ. 946. Χοηφ. 789. Εὐμ. 30. Εὐριπ. Ἡρακλ. μαιν. 48. Ἀριστοφ. Νεφ. 253. Πλατ. Νομ. Β΄. 659 Β. Ἀπολλοδ. τ. Καρυστ. Ἀποσπ. 5. Κ. Δ. Πραξ. Β΄. 3. Ἡ. 31 κτλ. ὁμοίως καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ.

θαρσύνω συνήθως μεταβατικὸν π. χ. Ἰλ. Δ, 233. Θουκ. Β΄. 72 κ. ἀλλ. φέρεται καὶ ἀμεταβάτως = *τῷ θαρσέω* ἢ *θαρρῶ* παρὰ Σοφοκλ. Ἠλ. 916.

κατασβέννυμι συνηθέστερον μεταβατ. π. χ. Ἰλ. Φ, 381. Αἰσχ. Ἀγαμ. 958. Σοφοκλ. Αἴ. 1149. Εὐρ. Ὀρ. 696. Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 375 κ. ἀλλ. ἀμεταβάτως δ' ἐν Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 888. Ἡροδ. Δ΄. 5. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ π. χ. *ἔσβη(ν)σαν τὴν φωτιὰ(ν)* καὶ *ἔσβη(ν)σ' ἡ φωτιά*. μεταφορικῶς δὲ θέλω νὰ *σβήσω τὴν δίψαν μου* καὶ *ἔσβη(ν)σε* ὅλη ἡ γενεά των κτλ.

κεύθω συνηθ. μεταβατ. π. χ. Ἰλ. Χ, 118. Ὀδ. Γ, 303. Ι-349. Αἰσχ. Προμ. 570. Χοηφ. 687. Σοφ. Ἠλε. 1109. Ἀντ. 85. Τραχ. 939 κτλ. ἀμεταβάτως δ' ἐν Σοφ Αἴ. 635. Ο. Τ. 968. Ἀντιγ. 911. Ἠλ. 868. Αἰσχ. Ἑπτ. 574 κλ.

κηραίνω μεταβ. Αἰσχ. Ἱκετ. 999. Ἀριστοτ. παρὰ Πλουτ. Ἠθ. σλ. 886. ε. κ. ἀλλ. ἀμεταβ. Εὐριπ. Ἡρακλ. μαιν. 518. Ἱππολ. 223 κ. ἀλλ.

κιρνάω συνήθως μεταβατ. φερόμενον, ἀμεταβάτως δ' ἰσοράσως = *κιρνᾶν ἑαυτὸν* ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων. π. χ. Γενεσ. Κ΄. 1. Πλουτ. Δίων. 27,3. κ. ἀλλ. ταιοῦτον καὶ τὸ *ὑπακούει* παρ' Ἀριστοφ. Ὄρν. 1011. Οὕτω καὶ ἐν τῇ καθομ. π. χ. δὲν *μπορεῖς νὰ τὸν κι-*

Digitized by Google

νήσης ἀπὸ τὸν τόπον του· καὶ πότε κινάει τὸ στράτευμα;

μίγνυμι καὶ *μίσγω* συνηθέστατα μεταβατικῶς φερόμενον ἀπαντᾷ καὶ ἀμεταβάτως πολλάκις μάλιστ' ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθ. *πρός*, *σύν*. π. χ. Σοφ. Φιλ. 106. Εὐριπ. Ἀποσπ. 102 (154) Dind. Πλατ. Νομ. Θ'. 878. Β. Ἡροδ. Α. 127. Β'. 64. Ε. 64. Ϛ'. 112. Θουκ. Δ'. 33, 2. Ζ'. 39. 1. Α. 49, 1. Β'. 84, 3. Ξενοφ. Κ. Π. Ζ'. 4, 11. Ἑλλ. Α. 3, 7. Διοδωρ. Β'. 37 κ. ἀλλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ Θουκ. Α. 2, 1 *ἐπιμιγνύντες*. Οὕτω καὶ νῦν τὸ *σμίγω* μεταβ. *ἔσμιξε χρασὶ καὶ νερό*· καὶ *ἔσμιξαν οἱ δυὸ φίλοι* κ.τ.ὁμ.

ναίω ἀμεταβ. Ἰλ. Β, 412. Ὀδ. Ο, 523. Ἡσιοδ. Ἐργ. 18. Σοφ. Αἴ. 597 κτλ. μεταβατ. Ἰλ. Γ, 74. 257. Ν, 172. Ὀδ. Δ, 811. Σοφ. Φιλ. 153. Ο. Κολ. 64. Ἀντιγ. 1110. Εὐριπ. Ἠλεκτ. 106 κτλ. τοιοῦτον καὶ τό.

οἰκῶ ἀμεταβ. Ἰλ. Ξ, 116. Ὀδ. Ι, 200. 400. Ἡροδ. Α. 56. Πινδ. Νεμ. Γ'. 109 κ. ἀλ. μεταβατ. Ἰλ. Υ, 218. Πινδ. Νεμ. Ζ'. 13. Αἰσχ. Ἱκετ. 961. Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 91. Ἰφ. Ταυρ. 219. Θουκ. Α. 8. Δ'. 6 κτλ.

πελά(ζ)ω ἀμεταβ. Ἡσιοδ. Ἔργ. 732. Αἰσχ. Προμηθ. κ. ἀλλ. μεταβατ. Ἰλ. Β, 744. Σοφ. Τραχ. 748 κ. ἀλλ. (*)

περάω ἀμεταβ. Ἰλ. Δ, 502. Ὀδ. Ε, 174 κ. ἀλλ. μεταβ. Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 132. Οὕτω καὶ νῦν, π. χ. δὲν μπορεῖ *νὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ ὡς ἐκεῖ. θὰ περάσω τὸ ποτάμι*· καὶ *πέρασ' ἀπὸ τὸν λαιμόν* του *ἕνα σχοινί*.

προς-συν-άπτειν συνήθως μεταβατικά. ἀμεταβάτως δὲ παρὰ Σοφ. Ο. Τ. 668. Ἀποσπ. 69 Dind. Αἰσχ. Περσ. 885. Ἡροδ. Β'. 75. Πλατ. Νομ. Ϛ'. 658. Α. Ἀριστοτ. Ἱστορ. Ζώ. Β'. 17. Πολυβ. Γ'. 67,9. Διοδ. Γ'. 38. Στραβ. Α. σ.

Σημ (*). Ἕνεκα τῆς διττῆς ταύτης διαθέσεως τοῦ π ε λ ᾶ ν ἢ π ε λ ά ζ ε ι ν δυνατὸν νομίζω καὶ τὸ σύστοιχον π ι λ ν ᾷ ς ἐν τῷ εἰς Δήμητραν ὁμηρ. ὕμνῳ στ. 15.

τίπτε δὲ νόσφι πόληος ἀπέστιχες, οὐδὲ δόμοισιν.
π ι λ ν ᾷ ς ἔνθα γυναῖκες ἀνὰ μίγαρα σκιόεντα κτλ.

ἀμεταβάτως τεθειμένου καὶ τοῖς ἑρμηνευτικῆς πράγματα παρασχὸν τοῖς μὲν εἰς π ί λ ν α σ ι μεταγράφουσιν (ὡς ὁ Voss) τοῖς δ' εἰς π ι λ ν ᾷ (ὡς ὁ Hermann) κατὰ χώρων ν' ἀφιθῇ, οἷον ἐν τοῖς χειρογράφοις φέρεται.

Digitized by Google

56. κ. ἀλλ. — Τοιοῦτον τὸ *ἀνάπτειν* ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, π. χ. *ἀνάπτω φῶς* καὶ *ἀναψ' ἡ φωτιὰ* κ.τ.δμ.

ῥίπτω συνήθως μεταβ., ἀμεταβ. δὲ παρὰ Θεόγνιδ. 175. Εὐριπ. Ἀλκ. 897. Ἑλ. 1311. Ξενοφ. Κυνηγ. Θ'. 20 κ. ἀλλ.

στηρίζω συνήθως μεταβ., ἀμεταβάτως δὲ φέρεται π. χ. ἐν Ὀδ. Μ, 434. Εὐριπ. Βακχ. 972. 1083. Ἱππολ. 1202. Θουκ. Β'. 49. Ἱπποκρ. σλ. 1250. Δ. Πλουτ. Συλλ. 6 κ. ἀλλ. — Τοιοῦτον καὶ τό:

τείνω περὶ οὗ ἔπιθι τὰ λεξικά. Τοιοῦτον καὶ τό:

τελέω συνηθέστ. μεταβατικὸν ὂν ἀμεταβάτως τέθειται ἁ.) = *ἐκ-τελεῖσθαι* Αἰσχ. Ἑπτ. 640. Herm. Περσ. 224. Χοηφ. 1017. Σοφ. Ἡλ. 1419. Ἀνάλογον τὸ τῆς καθομ. *τελειώνω* = 1) *ἐκτελῶ*. 2) *ἐκτελοῦμαι* ἢ *τελευτῶ*. β'.) = τελέθω = *εἶμαι* παρὰ τ. μεταγενεστέροις π. χ. Τζετζ. χιλ. Β'. στ. 83. 692. Γ'. 278. κ. ἀλλ.

ὑπάγω μεταβ. Ἰλ. Π. 148. Ψ, 291. Ω, 279. Ὀδ. Ζ, 73. Ἡροδ. ς'. 72. Θ'. 93. Θουκ. Γ'. 70. Ξενοφ. Ἑλλην. Β'. 3, 28. Λουκ. Τίμ. 39 κ. ἀλλ. πολλ. ἀμεταβ. Ἀριστοφ. Νεφ. 1298. Ὄρν. 1017. Εὐπολ. Ἀποσπ. 68. Ἡροδ. Δ'. 120. 122. Θεογν. 921. Εὐρ. Κύκλ 52. Ξενοφ. Ἀν. Γ'. 4, 48. Δ'. 2, 16. Ἀριστοτ. Ἱστορ. Ζῳ. Θ'. 44. συνηθέστατον δ' ἐν τῇ Κ. Δ. π. χ. Ἰωαννν. ΙΓ'. 36. ΙΔ'. 4. 5. 28 κτλ κτλ.

Πρὸς ἑρμηνείαν τῶν διαθέσεων ἄλλη γλῶσσα ἄλλους τύπους μεταχειρίζεται· ἡ δ' ἑλληνικὴ ἔχει τρεῖς τοιούτους τύπους πεπλασμένους, ὧν διὰ μὲν τοῦ *ἐνεργητικοῦ* λεγομένου *τύπου* ἡ *φωνὴς* ἐκφέρει τὰ *ἐνεργητικὰ* καὶ τὰ *οὐδέτερα*, διὰ δὲ τοῦ ἰδίως *παθητικοῦ* τὰ *παθητικὰ* ἐν γένει, διὰ δὲ τοῦ *μέσου* τὰ *μέσα* καὶ τὰ ἀρχῆθεν τοιαῦτα ὄντα *ἀποθετικά*. Ἀλλὰ τὰ ὅρια ταῦτα δὲν εἶνε οὕτως ἀκριβῶς διαγεγραμμένα, ὥστε νὰ μὴ γίγνηται μετάβασις ἐπ' ἄλληλα· διότι, ὡς γνωστόν, πολλὰ μὲν οὐδέτερα καὶ ἐνεργητικὰ τὴν διάθεσιν ῥήματα ἐκφέρονται διὰ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ τύπου, πολλὰ δὲ φύσει παθητικὰ ἢ καὶ μέσα διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ. Ἀλλὰ τὴν ἐξακρίβωσιν πάντων τούτων, τόν τε σκοπὸν καὶ τὰ ὅρια τῆσδε τῆς πραγματείας ὑπερβαίνουσαν, ἀλλαχόσε παραπέμποντες, ἐκθέτομεν ἐντεῦθεν διά τινων παραδειγμάτων τὰς ἓξ τρεῖς διαφορὰς τῆς νεωτέρας γλώσσης ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτέρας.

ά.) Πολλὰ ἀποθετικὰ ἤτοι μόνον μέσως σχηματιζόμενα ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ μόνον ἐνεργητικῶς ἢ καὶ ἀμφοτέρως κατὰ διάφορον διάθεσιν (ἐ-

Digitized by Google

νεργ. κ. παθ.) φέρονται ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ. Τοιαῦτα εἶναι π. χ. τά:

ἀγωνίζω = τῷ ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ μόνῳ, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ μετὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ συνήθει *ἀγωνίζομαι*.

ἀδράχνω (ἐκ τῆς ῥ. δρακ — (δράκω) — δράχνω, ὡς δείκω — δείχνω, καὶ μετὰ τοῦ α ἀδράχνω, ὥσπερ τὸ *ἀλησμονῶ* ἐκ τοῦ *λησμονῶ*, τὸ *ἀπερνῶ* ἐκ τοῦ *περνῶ* κ.τ.ὅμ. ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου δράσα(ττ)ομαι (ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης *δρακ*). Ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου *δράσσ(ττ)ω*, ὃ ἐ. *ἀδράχνω* ἀναφαίνεται ἤδη παρὰ Πολυβίῳ Γ΄. 155. πρβλ. καὶ Ε. Μ. σ. 285, 43.

ἀποκτῶ = τῷ ἀρχ. *κτῶμαι*. ὁ ἐνεργ. τύπος κτῶ ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ἰωσήπῳ Ἰουδ. Ἀρχ. Δ΄. 8, 23 ἐν τέλει. φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθά, *προσκτήσαντα* δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι.

αἰτιάζω (οὗ τὸ παθητικὸν *αἰτιάζομαι* παρὰ Ξενοφῶντι Ἑλλ. Ἀ. 6, 5 καὶ 12) ἀντὶ τοῦ ἀρχ. ἀποθ. *αἰτιάομαι* π. χ. παρὰ Δημητρίῳ τ. Ζήνῳ Βατραχομυομ. στ. 252. Φυσίγναθον *αἰτιάζαν* καὶ μέμφετον καθέγας.

αὐθαδιάζω = τῷ ἀρχ. *ἀπ-αυθαδί(ά)ζομαι* (Πλατ. Ἀπολ. 34. Δ. Πλουτ. Ἠθ. Τομ. Γ΄. σλ. 279. Τομ. ΙΑ΄. σλ. 291. Μαρκ. Ἀντων. Βιβλ. Δ΄. 32. 67. Θεμιστ. Λογ. ΚΘ΄. Μενανδρ. παρὰ Φωτίῳ σλ. 113 Α. 118. Δ. Γρηγορ. Ναζιανζ. λογ. Β΄. 14. Β. Δ΄. 103 C. Ζωσιμ. Ἱστορ. Ἑ. 24. Προκοπ. τ. Καισ. Τομ. Γ΄. σλ. 88, 11. 241, 4. κ. ἀλλ.). Τὸ δ' ἐνεργητικὸν *αὐθαδιάζειν* φέρεται ἐν τοῖς χειρογρ. τοῦ Γρηγορ. τ. Ναζιανζ. Λογ. ΜΓ΄. σλ. 891 Α.

βιάζω (= τῷ ἀρχ. βιάζεσθαι) ἤδη ἐν Ὀδυσσ. Μ, 297 Εὐρύλοχ' ἦ μάλα δή με *βιάζετε* μοῦνον ἐόντα. καὶ παρὰ τῷ Κωμ. Ἀλκαίῳ εἰρημένον κατὰ τὸν Ἀντιαττικιστὴν ἐν λ. (Anecd. Bekker p. 86) « *Βιάσαι* » ἀντὶ τοῦ βιάσασθαι. Ἀλκαῖος. « *ἐβίασέ* μου τὴν γυναῖκα » καὶ παρὰ Θεοφρ. Χαρακ. ΚΔ΄. καὶ παρ' ἄλλοις μεταγενεστέροις π. χ. Θεοφαν. Χρον. συνεχ. σλ. 61, 12 κτλ.

ἔγειρα = τῷ *ἐγερόμην*. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ εὔχρηστοι ἐνεργητικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου εἶνε ὁ παρακ. *γέγορα* καὶ ὁ ὑπερσυν. *ἐγεγόρειν*.

ἐξηγῶ = τῷ ἀρχ. *ἐξηγοῦμαι*.

Digitized by Google

χαρίζω (= τῷ ἀρχ. *χαρίζομαι*) ἤδη ἐν τῇ Αἰσώπου βιογρ. σλ. 10, 21. κτλ.

Τοιαῦτα κἀτὶ τὰ ποιητικώτερα *δωρέω* Ἡσιοδ. Ἔργ. 82. Πινδ. Ὀλ. ς'. 78. *σέβω* Αἰσχυλ. Ἱκετ. 995. Ἀγαμ. 892. Εὐμεν. 707. 884 κ. ἀλλ. Σοφ. Αἴ. 743. Οἰδ. Τ. 898. Ἀντιγ. 872. Εὐριπ. Βακχ. 1150. Ἀριστοφ. Νεφ. 600. Πλουτ. 497. Θουκ. Β'. 53 κ. ἀλλ. *προστρέπω* = ἱκετεύω Σοφ. Αἴ. 831. Ο. Κ. 50. καὶ Εὐριπ. Ἱκετ. 1195 ἀντὶ τῶν ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ ἄλλως εὐχρηστοτέρων *δωροῦμαι*, *σέβομαι* καὶ *προστρέπομαι* (Ὁμηρ. Ἐπιγρ. ΙΕ. 1. Αἰσχ. Εὐμεν. 204). Τοιαῦτα κἀὶ τὰ μεταγενέστερα *ἀποδιοπομπῶ* (Εὐσταθ. Opusc. σλ. 262, 40), *λωβάω* (Ψευδοφωκυλ. 33), *λυμαίνω* (Διβαν. Τ. Δ'. 350, 19. Θεοφ. Σιμοκ. 43, 2) ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων *ἀποδιοπομποῦμαι*, *λωβάομαι*, *λυμαίνομαι* καὶ εἴτι ἄλλο.

δ'.) Τὸ *ἀνάπαλιν* πολλὰ ῥήματα ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἐνεργητικῶς συνήθως φερόμενα παθητικῶς ἢ μέσως ἐκφέρει ἡ νεωτέρα, τ. ἔ. *ἀποθετικὰ* ἀπέβησαν ἐν τῇ νεωτέρᾳ.

ἐμπιστεύομαι = τῷ ἀρχ. *ἐμπιστεύω* Διοδῶρ. Ἀ. 67. Πλουτ. Φωκ. 32, 3. Ζωσίμ. Ἱστορ. σλ. 177, 13 καὶ παρὰ τοῖς Ο'. μεταφρ.). Τὸ δ' *ἐμπιστεύομαι* εἶνε παθ. μόνον διαθέσεως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, π. χ. Λουκιαν. Δημων. 51. Ζωσίμ. σλ. 36, 7 κ. ἀλλ.

ἐνασμενίζομαι = τῷ ἀρχαιοτέρῳ *ἐνασμενίζω* Πολυβ. Γ'. 97, 5. Δ'. 41, 5. Ε'. 87, 3. ς'. 8, 3. Φίλων. Τ. Ἀ. 36, 39. Β'. 259, 54. Πλουτ. Ἠθ. σλ. 101. Δ. κ. ἀλλ. Τὸ δὲ μέσον *ἀσμενίζομαι* πρῶτον ἐν Αἰσώπ. μύθ. 4 Κορ.

δυσαρεστοῦμαι = τῷ ἀρχ. *δυσαρεστῶ* (ἀμετ. ἰσομ.) Ἀριστ. Ἱστ. Ζῴ. ς'. 2. Πολυβ. Δ'. 73. Διοδ. Σικ. ΙΗ. 62 κ. ἀλλ. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Ἱπποκρ.

Πολυβ. Δ'. 37 καὶ Διον. τῷ Ἁλικ. π. συνθ. σλ. 56, 8 R. Ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ τὸ ἐνεργ. *δυσαρεστῶ* μεταβατικῶς ἐκλαμβάνεται, ὡς *δυσαρεστῶ τινα*. Ὡσαύτως ἔχει καὶ τό:

εὐαρεστοῦμαι ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἀπαντῶν (ὡς π. χ. Διοδ. Γ'. 55. ΙΖ'. 113. Κ'. 78. Διογ. τ. Λαερτ. Δ'. 42. Ἑ. 137) = τῷ ἐν. *εὐαρεστῶ* Διον. Ἁλ. Ἀρχ. Ἀ. 60. Πλουτ.

ἐπιβουλεύομαι = τῷ ἀρχ. *ἐπιβουλεύω* Αἰσχ. Ἑπτ. 29. Ἡροδ. Γ'. 122. ς'. 137. Θουκ. Ζ'. 51. Σοφ. Ο. Τ. 618. κτλ. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀποθ. *ἐπιβουλεύεσθαι* κεῖται ἤδη ἐν

Digitized by Google

τῷ Θουκ. Γ'. 82, 4 *ἐπιβουλεύσασθαι* = « τὸ ἐπὶ πολὺ βουλεύσασθαι » Σχολ. (πρβλ. αὐτ. Krüger. καὶ Poppo), ἔτι δὲ μᾶλλον ἀναφαίνεται ἐν τῷ Δίων. τ. Κασσίῳ ΝΘ'. 26. *ἐπιβουλευθῆναι*.

ἐπιτηδεύομαι = τῷ ἀρχ. *ἐπιτηδεύω* (οὗ τινος παραδείγματα ἴδε ἐν τοῖς λεξικοῖς.)

ἐπιχειρίζομαι = τῷ *ἐπιχειρέω*, *ἐγχειρέω*, *ἐπιβάλλομαι*· τὸ δ' ἐπεχειρίσθη παθ. εὕρηται παρὰ τῷ Ἱπποκράτει σλ. 1147 ε, ἀλλ' ἀμφισβητούμενον. Τοῦ δὲ συγγενοῦς καὶ μόνου τανῦν εὐχρήστου

μεταχειρίζομαι ὁ μὲν ἐνεργ. τύπος φέρεται παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Εὐριπ. Ἀποσπ. ἀδήλ. 155 (103). Ἡροδ. Γ'. 142. Θουκ. Α. 13, 2. Δ'. 18, 2. ϛ'. 16, 6. Ζ'. 87, 1., ὁ δὲ μέσος παρὰ τοῖς ὕστερον Ξενοφ. Ἀπομν. Α. 4, 17. Οἰκον. ΙΔ'. 2. Πλατ. Τιμ. 20. Α. Πολ. Γ'. 408. Δ., παρ' ᾧ ἤδη καὶ ὁ ἀντὶ τοῦ παρ' ἄλλοις συνήθους μέσ. ἀορ. *μεταχειρίσασθαι* παθητ. *μεταχειρισθῆναι* Φαιδρ. 277. c.

ἐχθρεύομαι = ὡς ἔγγιστα τῷ *ἐχθαίρω*. Τιμοκρ. παρὰ Πλουτ. Θεμιστ. 21. Ἀριστοφ. Βατρ. 1425. Σοφ. Ἠλ. 1023 κ. ἀλλ. Τὸ δὲ μέσον *ἐχθαίρομαι* ἰσοδυν. τῷ ἐνεργ. φέρεται παρὰ Νικάνδρῳ Ἀλεξιφ. 539.

θαμαίνομαι (Ἠπειρωτ.) καὶ *θαυμάζομαι* = τοῖς ἀρχ. *θαυμαίνω* (Ὀδ. Θ, 108. Πινδ. Ὀλ. Γ'. 57 ( )) καὶ *θαυμάζω*. Τὸ δὲ *θαυμαίνομαι* παθ. διαθ. παρὰ Καλλικρατίδᾳ ἐν Στοβ. Ἀνθολ. ΠΕ. 17.

λιμπίζομαι (λι, λιπ, λιχ, λιτ. ὅθεν τὰ λίπτω, γλίχομαι καὶ λίττομαι) = *λίπτω* Ἀπολλ. Ἀργ. Δ'. 813. Λυκόφρ. 131. 353. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον κατὰ παρακ. τοὐλάχιστον *λελιμμένος* φέρεται παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ Ἑπτ. 337.

παρουσιάζομαι = τῷ προγενεστέρῳ *παρουσιάζω* (ὅπερ τώρα μεταβατικῶς ἐκλαμβάνεται, ὡς παρουσιάζω τινά). Θεοφαν. συνεχ. 205, 21 καὶ παρὰ τοῖς παλαιοτέροις ἐκκλησιαστ. συγγραφ.

ἀπο-προσ(κλαίομαι = τῷ ἀρχαιοτέρῳ *προσ(αα)κλαίω* Συνεσ. ἐπις. 73. 79. Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. Θ'. 39 = μέμφομαι, ἀποδύρομαι κτλ.

περιποιοῦμαι = τῷ *περιέπω*, *θεραπεύω* κ.τ.ὅμ. Αὐτὸ δὲ τὸ *πε-*

Digitized by Google

ριποιοῦμαι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ εἶνε μέσον τοῦ *περιποιῶ* (= περιουσίαν ποιεῖν, διασώζειν· περιάπτειν, προσπορίζειν κτλ.) καὶ σημαίνει *πορίζεσθαι, κτᾶσθαι* κ.τ.ὅμ.

ὑπερασπίζομαι ἤδη παρὰ τῷ Συγκέλλῳ σλ. 538,20 ἀπαντᾷ = τῷ ἀρχ. *ὑπερασπίζω*, Πολυϐ. ς΄. 39, 6. Διοδωρ. ΙΖ΄. 99. Κ΄. 52. Διον. Ἁλικ. ἀρχ. Ζ΄. 26. Πλουτ. Κοριολ. 3. Μαρκελλ. 2. Ἀρριαν. Ἀναϐ. Ζ΄. 5, 8 ς΄. 28, 6 — Ο΄. Μεταφρ. Δ΄. Βασιλ. ΙΘ΄. 34. Ἡσα. ΛΑ΄. 5 κ. ἀλλ.

σι(κ)χαίνομαι = τῷ *σικχαίνω* (ἐνίοτε δὲ καὶ *σικχάζω* Εὐσταθ. opusc. σλ. 158, 75). Καλλ. ἐπ. 1, 4. Πολυϐ. Ἐκλογ. Οὐατικ. σλ. 456. Μαρκ. Αὐρηλ. Ἑ. 9. Ἀρριαν. Ἐπικτ. Γ΄. 16, 7. Δ΄. 8, 34. Ἀκύλ. εἰς τ. Γένεσ. ΚΖ΄. 46. Ἀλλὰ καὶ τὸ *μέσον* μετὰ τοῦ ἀορ. *ἐσικχάνθην* φέρεται ἤδη παρὰ τῷ Ἀκύλᾳ εἰς τ. Ἔξοδ. Α΄. 13 καὶ τῷ σχολ. τ. Ἀριστοφ. Βατρ. 442.

συνο(ε)ρίζομαι = τῷ *ἐρίζω* (ἀμιλλῶμαι). Τὸ δὲ μέσον *ἐρίζομαι* φέρεται ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ποιήσει, Ὁμηρ. Ἰλ. Ε, 172. Ὀδ. Δ, 80. Ἡσιοδ. Θεογ. 534. Ἀποσπ. 53 Dind. καὶ Πινδ. Ἰσθμ. Γ΄. (Δ΄.) 47. Δ΄. (Ἑ.) 4. Ὀλ. Α΄. 95 (;) — Ἐν δὲ τῷ 16 Αἰσωπ. μύθῳ φέρεται ἡ μετοχὴ *συνορισάμενος* = τῷ *ἐπιδόμενος, στοιχηματίσας* ἢ ἁπλῶς *συμϐαλόμενος*.

ὑποπτεύομαι = τῷ *ὑποπτεύω* Ἡροδ. Γ΄. 77. Ἡ. 100. Θουκ. Δ΄. 51. Πλατ. Πολ. Ἡ. 567 Α΄. Ξενοφ. Κ. Π. Ἑ 2, 9. Ἱερ. Β΄. 17 κ. ἀλλ. Τὸ δὲ μέσ. *ὑποπτεύομαι* ἐπὶ παθητ. διαθ. φέρεται παρὰ τοῖς ἀρχ. π. χ. Ξενοφ. Ἑλλ. Ἑ. 4, 20 Χ. Π. Β΄. 4, 16 Θουκ. ς΄. 92. Πλατ. Νομ. ΙΒ΄. 967 Δ. κ. ἀλλ. Ὅλως ἀνάλογα τούτοις εἶνε τὰ ἀρχαῖα *ὑποτοπέω* καὶ *ὑποτοπέομαι* ἀμφότερα ταὐτόσημα ὄντα, τὸ μὲν ἐνεργ. Θουκυδ. Α΄. 20. 51. 56. Β΄. 5. Γ΄. 24. Ἑ. 34 κ. ἀλλ. τὸ δὲ μεσ. Ἡροδ. ς΄. 70. Θ΄. 116. Ἀριστοφ. Βατρ. 958. Θεσμοφορ. 496. Λυσίου Λογ. Θ΄. §. 4.

ὑπερηφανεύομαι = τῷ ἀρχαιοτέρῳ *ὑπερηφανέω* Ἰλ. Λ. 694. Πολ. ς΄. 10, 8. Ἰωσήπ. Ἰουδ. ἀρχ. Δ΄. 8, 23. κ. ἀλλ. Τὸ δὲ μέσον *ὑπερηφανεύομαι* ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ σήμερον σημασίας φέρεται ἤδη παρὰ τ. σχολιαστῇ τ. Πινδ.

Digitized by Google

Νεμ. ΙΑ΄. 55. Γρηγορ. τ. Ναζιανζ. κ. ἄλλοις νεωτέροις.

χαίρομαι = τῷ *χαίρω*, οὗτινος, ὡς γνωστὸν, καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ, μέσοι τινὲς χρόνοι συνηθέστατοι ἦσαν, οἷοι ὁ μέλλ (κε) *χαρήσομαι*, ὁ β΄. ἀόρ. *ἐχάρην* καὶ οἱ παρακ. *κεχάρημαι* καὶ *κέχαρμαι*. Ὅτι δὲ καὶ ὁ ἐνεστὼς *χαίρομαι* ἦτον ἤδη κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους ἐν τῇ δημώδει κἂν γλώσσῃ συνήθης, δῆλον ἐκ τῆς ἀποδοκιμασίας αὐτοῦ ὡς *δατισμοῦ* παρ' Ἀριστοφ. Εἰρην. 290. (Πρβλ. αὐτ. τὸν σχολιαστήν). Ῥητῶς δὲ φέρεται παρὰ τοῖς ὕστερον, ὡς Ἀλεξ. Ἀφροδ. Προβλημ Α΄. 11 σλ. 253. 255. 257. Θεοφ. συνεχ. 821, 2. Κωνσταντ. Πορφυρογ. ἐν τ. β΄. Βασιλ. τ. Μακεδ. 457, 17. 459, 3 κλ.

Τοιαῦτα καὶ τὰ ἀρχαιότατα, σχεδὸν συνωνύμως τοῖς ἐνεργητ. τύποις ἐκλαμβανόμενα, μάλιστα *ἐπικὰ* καὶ *ἰωνικά*.

ἀᾶσθαι (= τῷ *ἀᾷν*) Ἰλ. Τ, 91. 129. Ἀπολλ. Ἀργον. Α΄. 1333. Β΄. 623.

ἀεικίσ(σ)ασθαι (= τῷ ἀεικίσ(σ)αι) Ἰλ. Π, 559.

ἀκουάζεσθαι (= τῷ ἀκουάζειν Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 423 = ἀκούειν Ἰλ. Δ, 343. Ὀδ. Ι, 7.

ἀριθμεῖσθαι (ἐξ—, κατ—) Θουκ. Γ΄. 20,3. Πλατ. Φαίδρ. 270 Δ. Ἰσοκρ. λογ. Α΄. 11. κ. ἀλλ. Πολυβ. Α΄. 13,6. Θ΄. 2, 1 κτλ.

αὐδάξασθαι (= αὐδῆσαι) Ἡροδ. Β΄. 55. 57. Ε΄. 51. Ὀππ. Ἁλιευτ. Α΄. 127. τὸ δ' *αὐδάξει* παρὰ Λυκόφρ. 892.

βιοῦσθαι (= βιοῦν) Ἡροδ. Β΄. 177.

βώσασθαι (= βοῆσαι) Θεοκρ. ΙΖ΄. 60.

γηράσκεσθαι (= γηράσκειν) Ἡσιοδ. Ἀποσπ. 168 (Göttl.)

γηρύεσθαι (= τῷ *γηρύειν* π. χ. Πινδ. Ὀλ. Β΄. 87. Ἀριστοφ. Εἰρ. 805) Ἡσιοδ. Ἐργ. 257. Πινδ. Ἰσθ. Α΄. 34 Εὐριπ. Ἱππολ. 213. Παρὰ δὲ τῷ Αἰσχύλῳ Ἱκετ. 443 (Herm) καὶ ὁ παθ. ἀόρ. *γηρυθῆναι* = τῷ *γηρῦσαι*.

ἐννοεῖσθαι (= ἐννοεῖν) Σοφ. Φιλ. 1440. Εὐρ. Μηδ. 900. 925. Ἱππ. 435. Ξεν. Ἀν. Γ΄. 5,3. Πλατ. Νομ. 859. Δ. Τιμ. 61. Ε. — Αἰλιαν. Π. Ἰ. ΙΒ΄. 1.

καμέσθαι (= καμεῖν) Ἰλ. Σ, 341. Ὀδ. Ι, 130.

κραυγάνεσθαι (= κραυγάζειν) Ἡροδ. Α΄. 111.

Digitized by Google

κέρσσθαι (= κυρεῖν) Ἰλ. Ω, 530.

λέγεσθαι (= λέγειν) Ἰλ. Β΄. 435. Ν, 292. *Διαλέξασθαι* Ἰλ. Α, 407 κ. ἄλλ. πολλὰ καὶ *λέκτο* (= διηριθμηται) Ὀδ. Δ, 451.

μετρεῖσθαι (= τῷ μετρεῖν) Μόσχ. Β΄. 153. καὶ μεταφορ. Σοφοκ. Αἴ. 5.

νοήσασθαι (= τῷ νοῆσαι) Ἰλ. Κ, 501. Θεοκρ. ΚΕ. 263. *προύνοησάμην* Εὐρ. Ἱππ. 398. 685. Ἀριστοφ. Ἱππ. 421.

ὁρᾶσθαι (= ὁρᾶν) Ἰλ. Α, 198. κ. ἄλλ. πολλ. *ἰδέσθαι* (= ἰδεῖν). Αἰσχ. Προμ. 92. Ἱκετ. 102. κ. ἄλλ. ὁ δὲ ἀ. ἀόρ. ὄψασθαι μόνον παρὰ Πινδ. Ἀποσπασ. Ἐ. 1, 10. Σοφοκλ. Ο. Τ. 1271. καὶ Πλατ. Νομ. 947. Ε., οὐ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν μεταγενεστέρων, μάλιστα τῶν Βυζαντ.

συγγιγνώσκεσθαι (= τῷ συγγιγνώσκειν ἢ μᾶλλον διὰ τὴν μεσότητα τῷ νεωτ. *συναισθάνεσθαι*) = ἐν ἑαυτῷ, καθ' ἑαυτὸν γιγνώσκειν κ.τ.ὅμ. μόνον παρ' Ἡροδότῳ Α. 45. Γ΄. 53. Δ΄. 126. Ε΄. 86. 94. Ϛ΄. 61. 92. 140 κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ Σοφ. Αἴ. 716 ἐξ ἀέλπτων Αἴας *μετανεγνώσθη*.

Ἡ ἐν πᾶσι τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις, ἀρχαιοτέροις τε καὶ νεωτέροις, χρῆσις τοῦ *μέσου τύπου* ἀντὶ τοῦ πολλάκις συνηθεστέρου ἢ ἐπ' ἴσης συνήθους *ἐνεργητικοῦ* δὲν εἶνε αὐθαίρετος, ἀλλὰ πιθανώτατα συνέβη ἔνεκά τινος ἐν αὐτοῖς περιεχομένης *μεσότητος*, *δυναμικῆς* ἢ *διαφορικῆς* ἢ ἀλλοίας, ὅταν δηλ. πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ῥηματικῆς πράξεως ἀπαιτῆται ἰδιάζουσά τις χρῆσις *ἐσωτερικῆς δυνάμεως* ἢ *ἐξωτερικῶν μέσων* παρὰ τοῦ ἐνεργοῦντος ὑποκειμένου, ἢ ἡ πρᾶξις γίγνηται ἐπ' *ὠφελείᾳ* καὶ *συμφέροντι* ἢ καὶ τοὐναντίον ἐπὶ *βλάβῃ* καὶ *ζημίᾳ* αὐτοῦ, ἢ διὰ τοῦ μέσου (ἀποθ.) ῥήματος ἐκφέρηται *ἀλληλοπάθειά* τις, ἢ *αὐτοπάθεια* ἤτοι ἡ ἐν αὐτῷ ἐκφραζομένη *καταστατικὴ διάθεσις* ἀποβαίνῃ *παθητικωτέρα* ἢ *παθηματικωτέρα* κ. οὗ. καθ. Οὕτω π. χ. ἡ Ἄτη εὑρίσκει τέρψιν τινὰ καὶ ἡδονὴν ἐν τῷ *ἀᾶσθαι* τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τοῦ *αἰκισμοῦ* τοῦ πρώτου (ὡς λέγεται ἐκεῖ) τὸ τεῖχός των εἰσπηδήσαντος Σαρπηδόνος οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ἐξεδικοῦντο καὶ διευκόλυναν τὸν ὅλον ἀγῶνα. Τὰ *αὐδάξασθαι* καὶ *βώσασθαι* καὶ *γηρύσασθαι* καὶ *κραυγάσασθαι* καὶ τὰ ὁμοια ἀπαιτοῦσιν ἢ ὑποθέτουσιν ἰδίαν τινὰ ἰσχύρισιν καὶ ἐπίτασιν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Ὁμοίως οἱ μέλλοντες ἢ δυνάμενοι τὴν τῶν Κυκλώπων νῆσον *εὐκτιμένην* νὰ *κάμουν* ἤθελαν

Digitized by Google

τὴν κάμει τοιαύτην διά τινος ἰδιαζούσης δαπάνης κόπων καὶ μόχθων. Τὸ *νοήσασθαι* καὶ *ἀριθμεῖσθαι* (τὰς *ἐπιβολὰς τῶν πλίνθων* Θουκ. Γ'. 20, 3) σημαίνουσιν ἐνδιάθετον, ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν γινομένην, ἐνέργειαν ἀντιθέτως πρὸς τὴν τῆς ἐξωτερικῆς *νοήσεως* ἤτοι *αἰσθήσεως* (π. χ. Ἰλ. Ω, 294. 312. Ὀδ. Ο, 422. Ὕμν. Ἀφροδ. 180. 186 κ. ἀλλ.) καὶ τῆς *ἐξωτερικῆς ἀριθμήσεως*. Τὸ ὁμηρ. *λέγεσθαι* σημαίνει τὸ μακροὺς καὶ ἀργοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλους λέγοντας προτεσθαι τὸν καιρὸν τῆς μάχης κ. οὗ. καθ. Ὡσαύτως ὁ *ἐνασμενιζόμενός* τινι ἄσμενον ἑαυτὸν καθιστᾷ καὶ τέρπεται ἐκ τῆς περὶ αὐτὸ διατριβῆς· ὁ *εὐαρεστούμενος* ἢ ὁ *δυσαρεστούμενος* καὶ ὁ *χαιρόμενος* ἢ *λυπούμενος* παθαίνεταί πως ὑπὸ τοῦ εὐκρέστου ἢ δυσαρέστου συναισθήματος, τῆς χαρᾶς ἢ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐμποιοῦντος αὐτὰ ἀντικειμένου. ὁ *ὑπερασπιζόμενός* τινα, οἷον τὴν ἑαυτοῦ ἀσπίδα ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλων ἐπιτείνει τὰς διανοητικὰς ἢ σωματικάς του δυνάμεις. Οἱ δὲ *(συν)εριζόμενοι* ἀμοιβαίως ἐνεργοῦσι καὶ πάσχουσι κτλ. κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα ἐν τῇ μακρᾷ τριβῇ τοῦ χρόνου ἀμυδρούμενα καὶ ἐξασθενοῦντα ἐξίστανται τῆς ἀρχῆς αὐτῶν καὶ τῆς πρώτης σημασίας καὶ κατ' ὀλίγον, εἰς ἀχρηστίαν μεταπιπτόντων τῶν ἐνεργητικῶν τύπων, ἀπιθαίνουσιν ἀληθῆ *ἀποθετικά*.

Ἐπειδὴ δ' ἡ πρόθεσις ἡμῶν ἐνταῦθα δὲν εἶνε νὰ γράψωμεν ἰδίαν πραγματείαν περὶ τῶν ἀποθετικῶν, πάντα τὰ γνωστὰ ἀρχαιότερά τε καὶ νεώτερα καταλέγοντες καὶ εἰς διαφόρους κατά τε τὴν ἐν αὐτοῖς λανθάνουσαν μεσότητα καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν κλάσεις διατάττοντες αὐτά, ἔργον τοῦ λεξικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἀλλὰ μόνον νὰ ὑποδείξωμεν τὴν κατὰ ταῦτα ὁμοιότητα καὶ διαφορὰν τῆς νεωτέρας γλώσσης πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν καὶ τῶν φαινομένων διαφορῶν τὴν ἀρχὴν ν' ἀνεύρωμεν, ὡς δυνατόν, διὰ ταῦτα εἰς τὰ πρὸς τοῦτο προεκτεθειμένα παραδείγματα ἐπισυνάπτομεν ἄλλα τινὰ ὅλως ἴδια τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ φαινόμενα, ἅτινα δείχνουσι μετ' ἐκείνων, πῶς ἡ γλῶσσα διηνεκῶς ἐνεργὸς διαμένουσα νέους ἀεὶ τύπους καὶ ἐνταῦθα παρῆγεν· εἶνε δὲ τὰ προχειρότερα τάδε.

ἀνταρεύομαι (= τῷ ἀρχ. τυρβάζομαι). *διακρίνομαι* (= ἔχω διάκρισιν), *ἐκδικοῦμαι* (= ἐκδικῶ ἐμαυτόν. ἀμύνομαι, τιμωροῦμαι), *ἐλεημονεῖσθαι* (= ἐλεῶ. οἰκτείρω), *ἐννοιάζομαι* μετὰ τοῦ ἀπροσώπου *ἐννοιάζει* (ἀνάλογ. τοῖς ἀρχ. *μέλομαι* καὶ *μέλει*), *ἐντηρεῖσθαι* (= ὑποστέλλομαι, εὐλαβοῦμαι), *ἐρωτεύομαι* (= ἐρῶ, ἔραμαι), *καμώνομαι* (= ὑποκρίνομαι), *μυρίζομαι* (= ὀσφραίνομαι· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις τὸ *μυρίζομαι* = 1) μυρίζω ἐμαυτόν, μύροις χρίομαι, *μυρώνομαι* π.

Digitized by Google

χ. Ἡρόδ. Α. 195 2) *ἀποπνεῖν*, *ὄζειν* Ἡλιοδ. Ἰ. 26), *ξεκαρδίζομαι* (κυρ. ἀπὸ τὰ γέλια = σκθνήσκω γέλωτι κ.τ.τ.), *ξεμυστηρεύομαι* (= ἀνακοινοῦμαι ἀπόρρητον, μεταδίδωμι τῶν ἀπορρήτων ἴδε Σκαρλατ. Λεξ. τ. καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. διαλ.), *ὀνειρεύομαι* (= ὀνειρώττω, ἐνυπνιάζομαι), *παραξενεύομαι* (= ξενίζομαι. ξενοπαθέω· τὸ δὲ ἀρχαιότερον παρὰ τῇ σχολιαστῇ τοῦ Ἡφαιστίωνος σλ. 157 Gaisf. φερόμενον *παραξενόομαι* = ξενίζομαι, φιλοξενοῦμαι παρά τινι), *παραπονοῦμαι* (= μέμφομαι, ἀποδύρομαι κ.τ.τ.), *σπλαγχνίζομαι* (σπλαγχνίζομαι = ἐλεῶ, οἰκτείρω κ.τ.τ. ἤδη ἀπὸ τῶν Ο'. μεταφρ. σύνηθες, π. χ. καὶ ἐν τῇ Κ. Δ. Ματθ. ΙΕ. 32. ΙΗ. 27. Μρ. ϛ'. 34. Η. 2. Λουκ. Ζ'. 13 κτλ.) *σπληνίζομαι* (= σπληνιάω· ἤδη παρὰ Γρηγορ. τῷ Ναζιανζηνῷ), *χασμουρίοθμαι* (= τῷ ἀρχ. χασμῶμαι), *ψυχοπονιοῦμαι* κτλ.

Σημ. Περὶ τῶν ἀποθετικῶν δεόντως ἐφιλοσόφησε παρ' ἡμῖν ὁ Κοραῆς (ἐν τῷ Προδρόμῳ, ἐν τοῖς Ἀτάκτοις κ. ἀλλ.) καὶ μετ' αὐτὸν ὁ κύριος Ἀσώπιος (ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἑλλην. σύνταξιν καὶ ἐν τῇ Β'. περιόδῳ). Ἀλλὰ τῶν *βαδεύομαι* καὶ *ἐγκολπώομαι*, ἅπερ ἐν σλ. 284 τῆς Β'. περιόδου συγκαταλέγει τοῖς ἄλλοις, ὡς ἴδια *ἀποθετικὰ* τῆς σημερινῆς γλώσσης, τὸ μὲν πρότερον, ταὐτὸν ὂν τῷ *βατεύομαι* (κατὰ διαλεκτικὴν τοῦ *τ* ὡς *δ* προφοράν), εἶνε *μέσον* τοῦ *βατεύω διάμεσον* = ἀφίνει ἢ παρέχει ἑαυτὸν βατεύειν ἢ βατεῦσαι· καὶ ἅπασα ἡ φράσις « ἂς κουρεύεται καὶ ἂς *βαδεύεται* » ἐπὶ τῶν κτηνῶν, μάλιστα τῶν προβάτων, κυριολεκτουμένη μετεφέρθη καὶ ἐπὶ τὰ λογικὰ ζῶα, τὸ δὲ *ἐγκολπώομαι* ἀπίθη μὲν ἀποθετικὸν ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, οὐδέποτε, ὅσον γνωρίζω, *ἐγκολπώρω* λεγούσῃ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀπαντᾷ ὡς διττὸν *μέσον* 1) = ἐγκολπόω ἐμαυτὸν ἤτοι κολποειδῶς συγκάμπτομαι π. χ. παρ' Ἀρισ. περὶ κόσμου 3 (σλ. 393, 23 Bekk. ἔνθα καὶ τὸ ἐπ' ἴσης μέσον καὶ συνών. *ἀποκολποῦσθαι* φέρεται) 2) ἐντίθημί τινα ἢ τι εἰς τὸν ἐμαυτοῦ κόλπον π. χ. παρὰ Δίωνι τῷ Κασσ. ΜΗ. 52. Θεοφυλ. Ἰς. σλ. 408. Β. Εὐσταθ. Opusc. p. 65, 71. Αὐτὸ τοῦτο σημαίνει κυρίως καὶ νῦν.

Σημ. β'. Ἡ ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἰς τὴν μέσην μετάβασις ἄνευ μεταβολῆς διαθέσεως συμβαίνει ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων, ἅτινα σχηματίζουσιν ἢ μόνους ἢ καὶ μετὰ τῶν ἐνεργητ. μέσους μέλλοντας μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ οἱ ἐνεστῶτες σεμασίας, οἷα π. χ. ἀκούω → ἀκούσομαι, ἁμαρτάνω — ἁμαρτήσομαι, βαδίζω → βαδιοῦμαι· τὸ δὲ *βαδίσω* παρὰ [Λουκ.] Δημοσθ. ἐγκ. 4. Δίωνι τῷ Κασσ. ΑΖ'. 53. κ. ἀλλ. μεταγ. βοάω — βοήσομαι καὶ βοήσω (παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ποιηταῖς), βαίνω — βήσομαι, βιβάζω — βιβάσω (π. χ. Ξενοφ. Ἀνάβ. Δ'. 8, 8. Ἑλ. 2, 10) καὶ βιβάσομαι (Ἀνδοκ.

Digitized by Google

Αεγ. Α. 148), βλέπω — βλέψω καὶ βλέψομαι, γελάω — γελάσομαι (καὶ ἀμφισβ. γελάσω παρὰ Στοβ. Ἀνθ. ΚΓ΄. 13), γηράσκω — γηράσομαι (καὶ γηράσω Πλατ. Πολιτ. 393 Ε καὶ Νομ. 949 Β), γιγνώσκω — γνώσομαι, διώκω — διώξομαι καὶ διώξω, εἰμὶ — ἔσομαι κτλ. (ἅπερ ἴδε ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀνωμάλων λεγομένων ῥημάτων ἐν τῇ ἑλλην. γραμμ. τοῦ Krüger καὶ ἐν τῷ *παραρτήματι* τοῦ Χρυσοβέργη). Ἀλλ' ἂν προσέξωμεν, ὅτι ἐν τούτοις οἱ μέσοι μέλλοντες παρ' ἀρχαιοτέροις ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν ἀπαντῶσιν, οἱ δ' ἐνεργητικοὶ εἶνε μεταγενέστεροι, καὶ ἐνθυμηθῶμεν, ὅπερ κατωτέρω ἐκτενέστερον θὰ ἐκτεθῇ, ὅτι οἱ μέλλοντες τῶν ῥημάτων συνετέθησαν κατ' ἀρχὰς ἐκ τοῦ ῥημ. θέματος καὶ τοῦ *ἔσομαι* μελλ. τοῦ *εἶναι*, θὰ ὑποπτευθῶμεν μήπως οἱ προκείμενοι μέσοι μέλλοντες εἶνε λείψανα τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου σχηματισμοῦ, ἐκτὸς ἂν καὶ ἐν τούτοις ὑποκρύπτεται μεσότης τις.

γ΄.) Τὸ τρίτον τῶν ἐνταῦθα ῥητέων εἶνε, ὅτι ἡ νεωτέρα γλῶσσα καὶ διετήρησε πολλὰ τῶν ἀρχαίων μέσων ῥημάτων καὶ ἄλλα νέα διέπλασεν, ἐκφέρουσα αὐτά, ὥσπερ καὶ ἡ ἀρχαία, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μονολεκτικῶς δι' ἰδίου τύπου, τοῦ λεγομένου *παθητικοῦ*, κυριώτερον δὲ *μέσου* κλητέου (διότι ὁ τύπος οὗτος ἐπλάσθη κατ' ἀρχάς, ὡς ἀπέδειξεν ἡ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν σύγκρισις, πρὸς ἑρμηνείαν τῆς *μεσότητος*, καὶ ἐντεῦθεν ὕστερον μετεφέρθη καὶ εἰς τὸ *πάθος*), καὶ ὄχι, ὡς αἱ νεώτεραι γλῶσσαι καί τινες τῶν ἀρχαίων, οἷα π. χ. ἡ λατινικὴ κατὰ μέγα μέρος, περιφράζουσα διὰ τοῦ ἐνεργ. τύπου καὶ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτόν, σεαυτόν, (ἑ)αὑτὸν κτλ. me, te, se. etc. mich, dich, sich, uns, euch. —). Ἐκ δὲ τῶν *τριῶν εἰδῶν τῶν ἀνταρακλωμένων, ἀλληλοπαθῶν ἢ διαλλήλων* καὶ *διαμέσων* καλουμένων, τοῦ μὲν πρώτου τὰ πλειότερα εἶνε ἐκ τῶν ἐμπεριεχόντων τὴν *αἰτιατικὴν* τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας καὶ εἰς ταύτην ἀναλυομένων, ὀλίγα δ' εἶνε τὰ τὴν ἑτέραν τῶν ἄλλων πτώσεων περιέχοντα ἢ οἵαν δήποτε συνεπτυγμένην μεσότητα· τὰ δὲ τοῦ δευτέρου εἴδους, τὰ *ἀλληλοπαθῆ*, ὑπερβαίνουσι πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, διότι ἡ νεωτέρα πάντα σχεδὸν τὰ τοιαύτης ἀλληλοπαθείας ἐπιδεκτικὰ ῥήματα δύναται νὰ ἐκφέρῃ κατὰ τὸν μέσον τύπον· τῶν δὲ τοῦ τρίτου εἴδους ἀρχαίων πολλὰ μὲν ἐξέλειψαν, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἄλλα νέα προσετέθησαν ὡς ἐκ τῶν νέων σχέσεων. Πρὸς πίστωσιν τῶν εἰρημένων παραθέτω τινὰ παραδείγματα ἐξ ἑκάστου τῶν τριῶν εἰδῶν, παρασημειώνων δι' ἀστερίσκου τὰ ἐκ τοῦ πρώτου εἴδους *ἑτέραν* παρὰ τὴν *αἰτιατικὴν* πτῶσιν ἢ *δυναμικὴν* ἢ *διαφορικὴν* μεσότητα περιέχοντα.

1) ἀγριεύομαι, (ἐξ)ἀγριώνομαι, (αἰ)ματώνομαι, *ἀκονίζομαι (= ἀ-

Digitized by Google

κονίζω τοὺς ἐμαυτοῦ ὀδόντας), ἀλείφομαι, ἀλευρώνομαι, ἀνακατώνομαι, ἀναπαύομαι, ἀναποδογυρίζομαι, (ἀνα)σηκώνομαι, (ἀνας)κουμβώνομαι (ζ=b), ἀναστή(κί)νομαι, *ἀναφέρομαι (= ἀναφέρω τὰς ἐμαυτοῦ ἀξιώσεις, αἰτήσεις ἢ παράπονα), *(ἐξ)ανοίγομαι (ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου, τὴν διάνοιάν μου κ.τ.τ.) τοιοῦτον καὶ τὸ νεωτ. ἀναπτύσσομαι. ἀνταμώνομαι, (ἀντι)στέκομαι, ἀξιώνομαι, ἀπελπίζομαι, ἀπ-δι-κατ-ευθύνομαι, (ἐξ)απλώνομαι (= ἐξαπλώνω ἐμαυτόν, ἤτοι τὰ κῶλά μου ἢ τοὺς λόγους μου, ἐπὶ δὲ πτηνῶν τὰ πτερά), *ἀποβάλλεται καὶ ἀπορήχνεται (= ἀποβάλλει καὶ ἀπορήχνει τὸ ἑαυτῆς ἔμβρυον, ἐξαμβλίσκει, ἐκτιτρώσκει, ἐπὶ γυναικὸς ἢ θήλεος ζώου), ἀποκοιμιοῦμαι, ἀπολυοῦμαι (ἀπολύομαι, ἀπολύω ἐμαυτόν, ἐξορμῶμαι), (ἀπο)μακρύνομαι, ἀποξενώνομαι (ἀπαλλοτριοῦμαι), (ἀπο—ξε—)πλύνομαι, *ἀποχρέφομαι (ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον), (ἀπο)τρελλαίνομαι, ἀπο[τυφλώνομαι, *ἀποφαίνομαι (= 1) ἀποφαίνω ἐμαυτόν, δείχνομαι· 2) ἀποφαίνω τὴν γνώμην μου), ἀραδιάζομαι (= παρατάττομαι), ἀργάζομαι (= 1) ἐργάζομαι, 2) ἀργάζω, ἐξασκῶ, ἐκπονῶ ἐμαυτόν), ἁρματώνομαι, ἀρταί(ύ)νομαι, ἀσπρίζομαι, ἀφανίζομαι (= γίνομαι ἄφαντος), ἀφιερώνομαι, ἀφίνομαι (= ἀφ-ἐξ-ίσταμαι, ἀπέχομαι), *βάλλομαι (= διατείνω πάσας ἐμαυτοῦ τὰς δυνάμεις, ὡς ὅταν λέγωμεν· βάλθηκε νὰ τὸ κατορθώσῃ), *βαρυοῦμαι (= ἀναδύομαι, ὀκνῶ κ.τ.τ.), βασανίζομαι, *βαστιοῦμαι (= 1) βαστῶ, κατέχω ἐμαυτόν, 2) ἔχομαί τινος), βάφομαι (= βάφω ἐμαυτόν. ἤτοι τὴν κόμην, τὸν μύστακα, τὰ γένεια), βεβαιώνομαι, βιάζομαι (= βιάζω ἐμαυτόν, ἐπείγομαι), βόσκομαι, βρέχομαι, γδύνομαι, γεύομαι, γκρεμνίζομαι, *γλυκαίνομαι (= τῷ ἀρχ. ἥδομαι, ἡδύνομαι, Τίμων παρ' Ἀθηναίῳ Ζ'. σλ. 281. Ε. τοιοῦτον καὶ τὸ νεώτ. *νοστιμεύομαι*), ξερο[γλείφομαι (= *περιλείχομαι* καὶ ἐπὶ ζώων *λιχμάζω*), *γνωρίζομαι (= γνώριμόν τινι ποιῶ ἐμαυτόν), γυμναζομαι, γυμνώνομαι, δαγκάνομαι (= δαγκάνω τὰ χείλη μου), δείχνομαι, δένομαι (ὑπο-), δέρνομαι (= δέρνω τὰ στήθη, τὰ γόνατα, τὴν κεφαλήν μου, κόπτομαι ἀρχ.), *διαφέρομαι (= διάφορον ἐμαυτὸν παρέχω πρός τινα, ἐρίζω κ.τ.τ.), δίδομαι (ὡς ὅταν λέγωμεν· ἐδόθηκα εἰς τούτην τὴν δουλειάν), διορθώνομαι, διπλώνομαι, *δυσκολεύομαι (= τῷ ἀρχ. δυσκολαίνω, δυσχεραίνω, ὀκνῶ), ἐγκαρδιώνομαι, ἐγκρατεύομαι, ἐλευθερώνομαι, ἐμπλέκομαι, ἐνδύνομαι, ἐνώνομαι, *ἐξαγοράζομαι (ἤδη παρὰ Παύλῳ τῷ ἀποστ. *ἐξαγοραζόμενοι* τὸν καιρὸν κτλ.), ἐξαλαφρώνομαι, *ἐξηγοῦμαι (= ἐξηγῶ τὰς ἐννοίας μου), *ἐξοδεύ(ιάζ)ομαι (= τῷ ἀρχ. δαπανῶμαι· ἐξοδεύω τὰ ἐμαυτοῦ χρήματα), *ἐξομολογοῦμαι (= ὁμολογῶ, ἐξηγοῦμαι, ἀφηγοῦμαι τὰ ἐμαυτοῦ), ἐπαινιοῦμαι (= τῷ ἀρχ. καυχῶμαι), ἑτοιμάζο-

Digitized by Google

μαι, *εὐκολύνομαι, εὐχαριστιοῦμαι (= ἥδομαι, τέρπομαι, ἀρέσκομαι, ἀρκοῦμαι, ἀγαπῶ), ζαλίζομαι, ζεματίζομαι, ζεύγομαι, ζεσταίνομαι, *ζώνομαι (= 1) ζώνω ἐμαυτόν· 2) καὶ ζώνομαι τὸ σπαθί (μου)), (ξ) λιάζομαι, ἡλικιώνομαι, (ἡ)μερώνομαι, θερμαίνομαι, θηλυκώνομαι, θρέφομαι, θρονιάζομαι, ἰατρεύομαι, ἰδεάζομαι (= φαντάζομαι· τὸ δ' ἐνεργητικ. ἰδεάζω = ἐνθυμίζω, γνωστοποιῶ), (ἐ)σιάζομαι (= 1) εὐτρεπίζομαι, καλλωπίζομαι· 2) διαλλάττομαι, συμβαίνω τινί), καθαρίζομαι, καλοθεμένος (εὐτρεπισμένος), καλοκαρδίζομαι, κατα]κομματιάζομαι (= περισπῶμαι κ.τ.τ.), *κατα(ξε)σχίζομαι (= 1) διαρρήγνυμαι τὰ ἱμάτια· 2) μτφρ. διαρρήγνυμαι βοῶν, κράζων κ.τ.τ.), κατα]πλάνομαι (= ἐπιλαμβάνομαι, ἐπιβάλλομαι, ἔχομαι), κατευοδώνομαι, κατουρλιέται, κινιοῦμαι καὶ κουνιοῦμαι, κλειδώνομαι καὶ κλειοῦμαι, κολνοῦμαι (= κολλῶμαι), κορδώνομαι (= τανύομαι. βρενθύομαι κ.τ.ὁμ.), *(ξε)κορεάζομαι (= ἐκτινάσσω, ἐκκαθαίρω ἐμαυτοῦ τοὺς κόρεις), κουβαριάζομαι καὶ κουλλουριάζομαι (= συσπειρῶμαι, συνειλοῦμαι, συστρέφομαι, ὥσπερ κολλύρα ἡ κουβάριον τ. ἔ. τολύπη), κουκουλώνομαι (= συγκαλύπτομαι), (ξε)κουράζομαι, κουρελιάζομαι (= ῥακόομαι κ.τ.τ.), κουρεύομαι, (ξε)κουφαίνομαι, κόφτομαι, κρέμά(ζο)μαι καὶ κρεμιοῦμαι, κριματίζομαι, *κρατιοῦμαι (ὅμοιον τῷ βαστιοῦμαι), κρύβομαι, κτενίζομαι, κτυπιοῦμαι, κυλιοῦμαι, κυττάζομαι (κυρ. κ. μεταφ.), κωλο]σέρνεται, *λαδώνομαι, λασπώνομαι (= βορβοροῦμαι), *λερώνομαι (= ῥυποῦμαι), λού(ζ)ομαι, λυγίζομαι, λύνομαι, *λυποῦμαι, (συμ)μαζεύ(ζών)ομαι, μανδρίζομαι, μεγαλοπιάνομαι (μεγάλων ἐμαυτὸν ἀξιῶ, σεμνοποιῶ ἐμαυτόν), μετατοπίζομαι, μουτζαλώνομαι καὶ μουτζουρώνομαι (παρὰ τὸ μυσαρός, μυσαρόω, μουτζαρώνω, μουτζαλώνω, μουτζουρώνω), (ἐ)μπερδεύομαι, (ἀ)μπουλώνομαι (παρὰ τὸ ἀμβολώνομαι, ἀμβολή, ἀναβολὴ = εἶδος ἐνδύματος), μυρώνομαι, νίβ(γ)ομαι, *νοστιμεύομαι (ἴδε τὸ γλυκαίνομαι), ξενιτεύομαι (= ξενιτεύω ἐμαυτὸν ἤτοι ἀποδημῶ εἰς ξένην, ἀλλοδαπήν· τὸ δὲ ξενιτεύω = πέμπω εἰς ἀλλοδαπήν, ἀνάλογα τοῖς ἀρχαίοις *στρατεύω* καὶ *στρατεύομαι*), ξενοκοιμοῦμαι, ξεπαίρνομαι (= ξεπαίρομαι, τυφοῦμαι κ.τ.ὁμ.), ξε]παστρεύομαι, ξερο]τανυοῦμαι, ξεσκεπάζομαι, ξε]σκονίζομαι, ξετραχηλίζομαι (ἐκκαλύπτομαι τὰ περὶ τὸν τράχηλον), ξε]σφίγγομαι, ξετζυπώνομαι (μεταφ. = ἀπερυθριάω, ἀπαναισχυντέω, παρὰ τὴν *τζύπαν* = σῦφαρ (ἐπιδερμὶς, δέρμα πεπαλαιωμένον, βικνόν), γῆρας (τοῦ ὄφεως)· μεταφ. τὸ κάλυμμα τῆς αἰδοῦς), ξε]πρήσκομαι καὶ ξε]φουσκώνομαι, ξε]χρεώνομαι (= ξεχρεώνω ἐμαυτόν, ἐξοφλῶ τὰ χρέη μου), ξε]χωρίζομαι, *ξημερωνοβραδυάζομαι, ξι(υ)π-

Digitized by Google

πάζομαι, ξυρίζομαι, οἰκονομιοῦμαι, ὀνομάζομαι, *ὁρκίζομαι, παραιτοῦμαι (=παραιτῶ ἐμαυτὸν ἀπό τινος πράγμ. ἢ καὶ προσώπου, ἀφίεμαι, μαθίσταμαι, ἀποτίθεμαι κ.τ.τ.), παρα]στέκομαι, παρα]φέρνομαι, περιχύνομαι (= περιχύνω ἐμαυτὸν ὕδωρ), περιμαζώνομαι ἢ περιμαζεύομαι, *πιάνομαι, *πικραίνομαι, πιστεύομαι (= πιστεύω ἐμαυτόν τινι, πέποιθα, θαρρῶ ἐπί τινι), πληγώνομαι, πλύνομαι, πνίγομαι, *πορίζομαι, *προμηθεύομαι, *προ]φυλάγομαι, πουλιέται (= πωλεῖ ἑαυτόν), πετιοῦμαι, ῥήγνομαι· σειοῦμαι, *σιμάζομαι (= φοβοῦμαι κ.τ.ἑμ.), σκοτώνομαι, *σπιτώνομαι (= τῷ Αἰσχυλ. Ἱκετ. 925 *δωματοῦσθαι* κατὰ παρακ. *δεδωμάτωμαι*), στενοχωριοῦμαι, στεφανώνομαι, στολίζομαι, στρει(υ)μώνομαι, στρέφομαι, στρώνομαι (= κατακλίνομαι), *συγκαίομαι καὶ *καίομαι (τὸν καίομαι), συγυρίζομαι, *συλλογοῦμαι καὶ συλλογίζομαι, *συλλυποῦμαι, συμβιβάζομαι, *συμβουλεύομαι, συσταίνομαι (= συνέρχομαι, ἀναφέρω, ἀναλαμβάνω), σφαλνιοῦμαι, σφουγγίζομαι, ταράζομαι, τεντώνομαι, τζιτώνομαι (ἴσως παρὰ τὸ τιτώνομαι, τιτόνομαι, τιταίνομαι), *τινάζομαι, τραβιοῦμαι, τρελλαίνομαι, τρίβομαι, τυλίγομαι, ὑαλίζομαι, *ὑπανδρεύεται καὶ *νυμφεύεται, ὑπογράφομαι, ὑποτάσσομαι, ὑπο]χρεώνομαι, φακιολίζομαι, φανερώνομαι, *φαντάζομαι (τὸ δ' ἐνεργ. φαντάζω = διαλάμπω, διαπρέπω), φαρμακών(εύ)ομαι, φέρνομαι, φχιάνομαι καὶ φθειάνομαι, *φορτώνομαι (= 1) φορτώνω ἐμαυτῷ τι, αἴρομαι φορτίον τι, 2) φορτώνω ἐμαυτόν τινι, γίνομαι φορτίον τινί), φ(υ)κιασιδώνεται, χαμηλώνομαι, χανδακώνομαι (ὡς ὅταν λέγωμεν, « πῆγα καὶ χανδακώθηκα μόνος μου »), χύνομαι (= ὁρμῶ), χώνομαι, *χωρίζομαι (= 1) χωρίζω ἐμαυτόν τινος· 2) χωρίζω ἐμαυτοῦ τινα, οἷον τὴν γυναῖκα), ψειρίζομαι, *ψεύδομαι, ψυλλίζομαι, ὠφελοῦμαι. κτλ.

2) Ἐπειδή, ὡς εἴρηται, *ἀλληλοπαθῆ* δύνανται νὰ γείνωσιν ἐκ πάντων τῶν ἀλληλοπάθειαν ἐπιδεκτικῶν ῥημάτων, ἀρκούμεθα εἰς ὀλίγα παραδείγματα καὶ ταῦτα ἐκθέτομεν κατὰ τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον, διότι ἡ ἀλληλοπάθεια συμβαίνει μεταξὺ πλειόνων προσώπων.

ἀγαπιοῦνται (ἀγαπῶσιν ἀλλήλους), ἀγκαλιάζονται, ἀνταμώνονται, ἀνταποκρίνονται, ἀπο]χαιρετιοῦνται, ἐκροῦνται (= ἐκροῦσι, τύπτουσιν ἀλλήλους), (συμ)βοηθοῦνται, γνέφονται, (ἀνα)γνωρίζονται, γρα(ν)θοκοπιοῦνται, δαγκάνονται, δέρνονται, διαφέρονται, ἑνώνονται, ἐξηγάθηκαν, ἐρωτιοῦνται, ζευγαρώνονται, ζη(ου)λεύονται, ζηλο]φθονοῦνται, ζυγίζονται, θωροῦνται ('μάτια 'ποῦ δὲν θωροῦνται, 'γλάγορα λησμονοῦνται), (ἰ)σιάζονται (= συμβιβάζονται), καλημερίζονται, καλησπερίζονται, κατα]ξεσχίζονται, κατα]πληγώνονται, κατηγοριοῦνται, κρατιοῦνται,

Digitized by Google

κουντιοῦνται, κρισολογοῦνται, κτυπιοῦνται, λαβώνονται, λογαριάζονται, λογοφέρνονται, μαδιοῦνται, μαχαιρώνονται, μετριοῦνται (μετροῦσιν ἀμοιβαίως τὰς ἰδίας δυνάμεις ἔν τινι ἀγῶνι), μοιράζονται (= μοιράζουσί τι ἀλλήλοις), ξεκαθαρίζονται (ἐκκαθαίρουσι τοὺς πρὸς ἀλλήλους λογισμοὺς κ.τ.τ.,) ξ]κολνοῦνται, (δ)μιλιοῦνται, παραπονοῦνται, πειράζονται, πελεκιοῦνται, πλάνονται (= εἰς χεῖρας [συν]έρχονται', σαπουνίζονται (μεταφ. = ἐξελέγχουσι, λοιδοροῦσιν ἀλλήλους), συγγενεύονται, τζουγκρίζονται (ἐκ τοῦ συγκρίνονται ἢ συγκρούονται), συγχύζονται, συγχωρνοῦνται, συμβουλεύονται, συνορεύονται, συσφίγγονται, τρώγονται (μεταφ.), τζυμπιοῦνται, (ὑ)βρίζονται, φιλεύονται, φιλιοῦνται, φιλιώνονται, φοβερίζονται, ψυχραίνονται κτλ.

3) *Τὰ διάμεσα* διαιροῦνται καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ, ὥσπερ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, εἰς δύο τάξεις· α) εἰς τὰ περιέχοντα τὴν καθόλου ἔννοιαν «*φροντίζω τῶν ἐμαυτοῦ ἢ τῶν πρὸς ἐμαυτὸν δι' ἑτέρου προσώπου*», β) εἰς τὰ σημαίνοντα ἐν γένει «*παρέχω ἐμαυτόν, ἀνέχομαι παθεῖν τι.*»

α.) ἁγιάζομαι (= ἁγιασμῷ ῥαντίζω ἐμαυτὸν διὰ τοῦ ἱερέως), ἀρραβωνι(ά)ζομαι, ἀσφαλίζομαι (= ἀσφαλίζω ἐμαυτὸν ἢ τὰ ἐμαυτοῦ παρὰ τῷ ἀσφαλιστῇ), βαπτίζομαι (ἐπὶ ἐνήλικος λεγόμενον), βεβαιώνομαι (= βεβαιώνω ἐμαυτὸν παρὰ τοῦ εἰδότος πληροφορίας λαμβάνων), δανείζομαι, δουλεύομαι, εὐλογοῦμαι (ὑπὸ τῶν νεονύμφων λεγόμενον), ἐξομολογοῦμαι, ζυγί(ά)ζομαι (= ζυγίζω ἐμαυτὸν διὰ τοῦ ζυγιστοῦ), (ἐ)μβολιάζομαι (ὑπὸ ἐνήλικος λεγόμ.), κουρεύομαι, κρισολογοῦμαι καὶ κρίνομαι καὶ δικάζομαι (διὰ τοῦ δικαστοῦ καὶ κριτοῦ), λού(ζ)ομαι, μετροῦμαι, μυρώνομαι (διὰ τοῦ ἱερέως), λειτουργοῦμαι, ξυρίζομαι, πληρώνομαι (= μισθὸν φέρω, μισθοφορῶ, μισθαρνῶ), προμηθεύομαι (διὰ δευτέρου προσώπου), προξενεύεται καὶ προξενολογεῖται (ἡ ὡρία γάμου κόρη), στεφανώνομαι (ἐπὶ νεονύμφων), *ξύομαι*, *τρίβομαι*, ἐνδύομαι, κτενίζομαι καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν, λεγόμενα ὑπὸ τῶν μὴ δυναμένων αὐτοὶ νὰ τὰς ἐκτελῶσι παραλύτων καὶ τῶν μὴ θελόντων αὐτοὶ νὰ τὰς ἐκτελῶσι καὶ κατὰ τοῦτο τοῖς παραλύτοις συμφερομένων φιλῳδόνων. Τοιοῦτον καὶ τὸ αὐτὸ τὸ γένος τῶν ὑπηρεσιῶν σημαῖνον *ὑπηρετεύομαι* κτλ.

β.) ἀδικιοῦμαι, ἀπατῶμαι, ἀτιμάζομαι, ἀγοράζομαι (= ἀνέχομαι ἀδικεῖσθαι, ἀπατᾶσθαι, ἀτιμάζεσθαι, ἀγοράζεσθαι), γελιοῦμαι, δολώνομαι, εὑρίσκομαι (= παρέχω ἐμαυτὸν εὑρεῖν)· δὲν ἀκούεται, δὲν λαλιέται, δὲν ὁμιλιέται, δὲν πλησιάζεται, δὲν φαίνεται κ.τ.ὅμ. = δὲν ἀφίνεται νὰ τὸν ἀκούσῃ τις, δὲν ὑποφέρει νὰ τὸν ὁμιλήσῃ τις κτλ. Ἀνάλογα τούτοις καὶ τὰ δὲν *τρώγεται*, δὲν *πίνεται*, κυριολεκτικῶς τε

Digitized by Google

καὶ τροπικῶς. Ὁμοίως δὲν *ζυμώνεται*, δὲν *κλώθεται*, δὲν *γυρίζεται*, δὲν *πιάνεται*, δὲν *σιάνεται*, δὲν *τραβιέται* κτλ. καταπείθομαι, παρακινοῦμαι, παραλογιάζομαι κτλ.

Καθ' ὅλου δ' ἐπισημειωτέον, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ τὰ διάμεσα εἶνε τὸ ὀλιγαριθμότερον εἶδος τῶν μέσων ῥημάτων, τῆς δι' αὐτῶν ἐκφερομένης ἐννοίας ἐν πολλοῖς διὰ τῶν ἁπλῶν ἐνεργητικῶν ἐκφραζομένης καὶ ἐν ταύτῃ καὶ ἐν ἐκείνῃ. Οἷα π. χ. τὰ Ἰλ. Α, 308 νῆα θοὴν ἅλαδε *προέρυσσεν* (ὁ Ἀγαμέμνων, κελεύσας δηλ.). Ἡρόδ. Β'. 124 ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων *ἔστησαν* ἀνδριάντας (ὁ Ῥαμψίνιτος, ὄχι αὐτός, ἀλλὰ διὰ τῶν τεχνιτῶν). Θουκ. Α. 132 τὸ ἐλεγεῖον *ἐξεκόλαψαν* . . . . . καὶ *ἐπέγραψαν* τὰς πόλεις (οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὄχι αὐτοί, ἀλλὰ διὰ τοῦ λιθοξόου). Ξεν. Ἑλλην. Β'. 1, 7 καὶ ταύτας τε τὰς νῆας *ἐπεσκεύαζε* καὶ ἄλλας ἐναυπηγεῖτο (ὁ Λύσανδρος διὰ ναυπηγῶν). Ἀναβ. Α. 4, 10 Κῦρος τὸν παράδεισον *ἐξέκοψεν* κτλ. Οὕτω καὶ ἡ νεωτέρα λέγει: *κόφτω* φόρεμα. *κτίζω* ἕνα σπίτι. *κάμνω* ἢ φτειάνω ὑποδήματα. *σκάφτω* τ' ἀμπέλι μου. *κεντρώνω* ταῖς *ἐλπαῖς* μου. *κράζω* τὸν ἰατρὸν κτλ. ἐπὶ περιπτώσεων, ὅτε ἄλλοι ἐκτελοῦσι τὰ ἔργα ταῦτα δι' ἐπιμελείας καὶ φροντίδος καὶ παραγγελίας τοῦ κυρίου. πρβλ. περὶ τούτων καὶ Ἀσωπ. Β'. περίοδον κεφ. ΙΓ'.

Τὰ πρόσωπα καὶ οἱ ἀριθμοί.

Τὰ πρόσωπα καὶ τὸν ἑκάστοτε ἀριθμόν των ἑρμηνεύουσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, καθὼς καὶ ἐν ταῖς ἀρχαιοτέραις ἀδελφαῖς, αὐταὶ αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις· καὶ ποτὲ δὲν κατήντησεν ἡ ἑλληνικὴ εἰς τὴν ἀνάγκην, εἰς ἣν αἱ *νεορωμαϊκαὶ* γλῶσσαι καὶ αὐτὴ ἡ *γερμανική*, τὴν ἐκ τῆς ἀποτριβῆς τῶν προσωπικῶν καταλήξεων προελθοῦσαν ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν νὰ θεραπεύῃ δι' ἀπολελυμένων προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν εἰς αὐτὰ τὰ ῥήματα προτασσομένων ἢ ἐπιτασσομένων. πρβλ. τὰ προεκτεθέντα παραδείγματα.

Οὕτω λοιπὸν περὶ μὲν τὰς προσωπικὰς καταλήξεις δὲν συνέβη τις οὐσιώδης μεταβολή, οἷα ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς καὶ τῇ νεωτέρᾳ γερμανικῇ· σπουδαιοτέρα δ' εἶνε ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν τ' ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων συμβᾶσα, ἡ *κατάργησις* τοῦ *δυϊκοῦ* ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ. Περὶ τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ χρήσεως τοῦ δυϊκοῦ ἠθέλησάν τινες τῶν παλαιῶν γραμματικῶν νὰ φιλοσοφήσουν. Καὶ ὁ μὲν Ἡρωδιανὸς (ἐν Κήποις Ἀδώνιδος Α. ed. σλ. 582) λέγει τάδε: « Διὰ τί τὰ δυϊκὰ ἐκ τῶν πλη-

Digitized by Google

θυντικῶν κανονίζονται ὕστερα (*) ὄντα; ἐπειδὴ τὰ δυϊκὰ ὑστερογενῆ ἐγένοντο, καὶ οὔτε παρὰ πάσαις ταῖς διαλέκτοις εὑρίσκονται· παρὰ γὰρ τοῖς Αἰολεῦσιν οὐχ εὑρίσκονται, οὔτε ἡ *κοινὴ διάλεκτος* κέχρηται αὐτοῖς καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ πληθυντικῶν κανονίζονται τὰ δυϊκά. » ὁ δὲ Χοιροβοσκὸς (ἐν τοῖς Βεκκέρου Ἀνεκδότ. σλ. 1184) « ὅτι ὑστερογενῆ εἰσι τὰ δυϊκά, δῆλον ἀφ' ὧν οὐ πᾶσαι αἱ διάλεκτοι ἔχουσι δυϊκά· ὅθεν οὐδὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἄποικοι ὄντες τῶν Αἰολέων κέχρηνται τῷ δυϊκῷ ἀριθμῷ. » Ἀλλ' ὅτι ὁ *δυϊκὸς* δὲν εἶνε *ὑστερογενὴς* τοῦ πληθυντικοῦ, ὡς ἐνόμιζαν οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ καὶ μετ' αὐτοὺς πολλοὶ τῶν νεωτέρων, ἀφορμὴν λαβόντες πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶν καταλήξεων ἑκατέρου, τῶν τοῦ δυϊκοῦ φαινομένων ὅτι διά τινος ἀκρωτηριασμοῦ προῆλθαν ἐκ τῶν τοῦ πληθυντικοῦ (ἄνδρες — ἄνδρε, πατέρες — πατέρε. πόδες — πόδε. μοῦσαι — μούσα. λόγοι —λόγω. κτλ.), ἀλλὰ μᾶλλον σύγγονος αὐτῷ, ἥτε φύσις αὐτὴ μᾶς δείχνει, εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη διαιρέσασα τὸ σῶμά μας καὶ τὰ πλείστα μέλη ζωγωτὰ πλάσασα, οἷον δύο ὀφθαλμούς, δύο ὦτα, δύο ῥώθωνας, δύο σιαγόνας, δύο χεῖρας, δύο πόδας κτλ. ἅτινα πάντα ἀνὰ δύο ἰσχυρῶς προσβάλλοντα τὰς αἰσθήσεις τῶν πρώτων ἀνθρώπων ἔπρεπε νὰ παράξωσιν ἀναλόγους τύπους ἐν τῇ γλώσσῃ, ὡς *ὄσσε, ὦτοιν, γνάθοιν, τὼ χεῖρε, τὼ πόδε* κτλ. Καὶ τῷ ὄντι αἱ ἀρχαιότεραι τῶν *ἀρίων* γλωσσῶν, ἵνα παραλείψωμεν τὰς ἄλλας, οἷαι ἡ *σανσκρίτη*, ἡ *ζένδη* (μᾶλλον κατὰ τὰ ὀνόματα), ἡ *λιτταυϊκὴ* καὶ ἡ *γοτθικὴ* (κυρίως κατὰ τὰ ῥήματα), εἶχαν ἰδίους τύπους τοῦ δυϊκοῦ, αἱ δὲ μᾶλλον ἢ ἧττον νεώτεραι ἢ ὀλίγους μόνον τύπους του διεφύλαξαν, καθὼς ἡ *λατινικὴ* καὶ ἡ *παλικὴ* μόνον ἐν λέξεσι *δύο* καὶ *ἄμφω* (duo, ambo) σημαινούσαις, ἢ οὐδόλως τὸν μεταχειρίζονται ὡς αἱ *νεώτεραι γερμανικαὶ* καὶ ἡ *πρακρίτη* καὶ ἄλλαι. τῶν δὲ *σημιτικῶν* ἐν τῇ *ἀραβικῇ* (τῇ τε λογίᾳ καὶ τῇ καθομιλουμένῃ) πληρεσάτη εἶνε ἡ χρῆσίς του. Ἄλλος δ' ὁ λόγος ἂν αἱ τοῦ δυϊκοῦ καταλήξεις πολλαχοῦ ὁμοιάζουσι μὲ τὰς τοῦ πληθυντικοῦ, εἶτ' ἐξ ἀρχῆς τοιαῦται πλασθεῖσαι, εἶθ' ὕστερον διὰ ποικίλων μεταβολῶν συνεξομοιωθεῖσαι. Καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ λοιπὸν ἀνέκαθεν δι' ἰδίων τύπων ὁ δυϊκὸς διακρινόμενος τῶν λοιπῶν ἀριθμῶν ὕστερον ἔνθεν μὲν προβαινούσης τῆς ἐκπνευματώσεως τῆς γλώσσης, ἔνθεν δ' ἀποτριβομένων τῶν τύπων, ἤρχισε νὰ καταργῆται κατ' ὀλίγον. Ἤρχισε δ' ἡ μεταβολὴ αὕτη, ὡς φαίνεται, περὶ αὐτὸν ἔτι τὸν χωρισμὸν τῆς λατινικῆς ἀπὸ τὴν ἑλληνικήν· καὶ ταχύτερον μὲν ἐξενίκησεν ἐν ἐκείνῃ, βραδύτερον δ' ἐν ταύτῃ, ἕως οὗ ἐν τῇ νεωτέρᾳ οὐδὲν ἴχνος ἐσώθη,

(*) Πρότερα γραπτέον νομίζω, δηλ. τῷ πσσῷ ἢ τῇ πληθύϊ.

Digitized by Google

ἐκτὸς τῶν ῥηματικῶν ἐκείνων τύπων, οἵτινες μᾶλλον μὲ τοὺς δυϊκοὺς τῆς ἀρχαίας ὁμοιάζοντες, ὅμως πληθυντικῶς ἐκλαμβάνονται (ἴδε ἀνωτ.). Φαίνεται δ' ὅτι ἡ τοῦ δυϊκοῦ κατάργησις ἤρχισεν ἐκ τῆς *αἰολικῆς* διαλέκτου, ἧς τὰ σωζόμενα μνημεῖα οὐδὲν ἴχνος αὐτοῦ δεικνύουσιν, εἰ μὴ ὅτι τὸ ὁμηρικ. (Ἰλ. I, 5) *ἄητον* πρὸς τὸ *ποίητον* παραβαλλόμενον οὐκ ὀρθῶς βεβαίως *αἰολικὸν* ἀποκαλεῖται ἐν τῷ M. Ἐτ. 23, 12 (πρβλ. Ahr. dial. æol. p. 109). Οὐδ' ἐν τῇ *δωρικῇ* πολὺ εὑρεῖα ἦτον ἡ χρῆσίς του, ὅσον ἐκ τῶν ἀσφαλῶν μαρτυρίων συμπεραίνει. Τοιαῦτα δ' εἶνε ὁ συνήθης τοῖς Λάκωσιν ὅρκος: *ναὶ τὼ σιώ* (Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 81, 174. Ξενοφ. ἑλλ. Δ'. 4, 10), *ποδοῖν* (Δυσιστρ. 1310. 1318). *τὰ ἄμφω* καὶ *ἀμφοῖν* οὐδὲν ἧττον καὶ πληθυντικῷ συντασσόμενα π. χ. Θουκ. Ἑ. 79 *ἀμφοῖν ταῖς πολίεσσιν*, πρὸς ὃ παράθες καὶ τὸ τῆς κρητικῆς ἐπιγρ. (C. I. 2556) *ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι*. Τὸ δὲ *δύο* πληθυντικῶς καὶ κλίνεται καὶ συντάσσεται, ὡς ἐν τοῖς: *δύο ἀπέχοντας* (Ἡρακλεωτ. πιν. Α. 29. 31. 34), *πόδες δύο* (αὐτ. Β'. 55. 56), *δυῶν τριγώνων* (Β'. 21), *δυῶν χοινίκων* (Β'. 36) κτλ. *στεφάνοις δυσί* (ἐν Ῥοδ. ἐπιγρ. C. I. 2525. b), *σκόρυδα δύο* καὶ *γαθυλλίδες δύο* (Ἐπιχαρμ. Ἀποσπ. 89), *ἡμίρας δύο* (αὐτ. 91. b). ὡσαύτως καὶ παρ' Ἀρχιμήδει ἐν τῷ Ψαμμίτῃ σλ. 324. πρβλ. Ἡσυχ. δύων, δύο. Δωριεῖς. ἀλλὰ καὶ ἀκλίτως φέρεται, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, π. χ. ἐν τῇ Κερκυραϊκῇ ἐπιγρ. (C. I. 1845) *δύο δραχμᾶν*. Παρὰ τῷ Ἀρχιμήδει πολλάκις ἀφορμὴν ἔχοντι νὰ μεταχειρίζηται τὸν δυϊκὸν φέρεται μόνον τὸ *ἐπιπέδοιν* (περὶ ἀμβλυγων. κωνοειδέων σλ. 290) καὶ αὐτὸ ἐκ πέντε χειρογράφων καὶ τῆς ἐν Βασιλείᾳ ἐκδόσεως εἰς *ἐπιπέδοις* διορθούμενον. Ὁ Ἀριστοφάνης, ὃς συνήθως τὸν δυϊκὸν *τὼ σκέλη* μεταχειρίζεται, Ἀθηναῖον περὶ τῶν μακρῶν τειχῶν τῶν Μεγαρέων λαλοῦντα εἰσάγων (Λυσιστρ. 1170) λέγει τὰ *Μεγαρικὰ σκέλη* (πρὸς ὃ παρβλ. τὴν Λυσιστράτης αὐτῆς ῥῆσιν: *ἐᾶτε. μηδὲν διαφέρου περὶ σκελοῖν*) καὶ αὐτόθι (1259) ἐν δωρικῷ ἄσματι ὁμοίως τὸ πληθυντικ. *κατὼν σκελῶν* μεταχειρίζεται. οὐδὲ *ῥημάτων δωρικῶν* κατὰ *δυϊκὸν* πλειότερα παραδείγματα ἔχομεν, βέβαιον μὲν τὸ δελφικὸν (C. I. 25) *ἐποησάτην*, τὸ δ' ἐν Ἀχαρν. Ἀριστοφάνους ς. 733 *ἀκούετον* διά τε τὸ μέτρον καὶ διότι ὁ ἐκεῖ Μεγαρεὺς πάντοτε πληθυντικῶς ὁμιλεῖ πρὸς τὰς δύο θυγατέρας του, π. χ. *ὦ πονηρὰ κώρι' ἀθλίου πατρός, ἄμβατε ποττὰν μάδδαν*, αἳ χ' εὕρητέ *πα* (πρβλ. 733—4 καὶ 739—49) εἰς *ἀκούετε* διωρθώνετο ὑπὸ Hermann. Ὁμοίως καὶ τὰ παρ' Ἀρχιμήδει (περὶ ἑλίκων σλ. 232) *ποτιπιπτέτων* καὶ *ἐκπιπτέτων*, διότι καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις ὁμοίαις εὐκαιρίαις μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικόν. (πρβλ. Ahr. dial.

Digitized by Google

Dor. p. 223. 298). Οὐδ' ἐν ἄλλαις δωρικαῖς πηγαῖς τοῦ *δυϊκοῦ παραδείγματα* εὑρίσκομεν· οὕτω π. χ. ὁ Ἐπίχαρμος (Ἀποσπ. 114. Ahr) μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικὸν ὅπου ἥρμοζε μᾶλλον ὁ δυϊκὸς « τὰ πρὸ τοῦ *δύ' ἄνδρες ἔλεγον*, εἰς ἐγὼν ἀποχρέω. » πρβλ. 94. καὶ Σώφρονος Ἀποσπ. 26. Ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ *νεωτέρᾳ ἰωνικῇ* ἦτο συχνὴ ἡ τοῦ δυϊκοῦ χρῆσις· διότι ἐν ὅλῳ τῷ συγγράμματι τοῦ Ἡροδότου π. χ. μόνον ἓν παράδειγμα αὐτοῦ φέρεται, τὸ Α. 11, 3 *δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων*, ὅπερ διὰ ταύτην τὴν σπάνιν ὑπὸ Ahrens (ἐν Φιλολόγῳ τοῦ Schneidewin VI, σλ. 19) εἰς πληθ. *δυοῖν ὁδοῖν* διωρθώνετο. Ὑπολείπονται ἄρα ὁ Ὅμηρος μετὰ τῶν μιμητῶν καὶ οἱ ἀττικοί, παρ' οἷς πυκνοτέρα ἡ τοῦ δυϊκοῦ χρῆσις· ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς δὲν εἶνε πολὺ διωρισμένη καὶ ἀκριβής, διότι ποτὲ μὲν τὰ αὐτὰ ἐναλλὰξ δυϊκῶς καὶ πληθ. φέρονται· π. χ. Ἰλ. Α, 321 τὼ (Ταλθυβ. καὶ Εὐρυβ.) οἱ *ἔσαν κήρυκε* καὶ *ὀτρηρὼ θεράποντε*. 322 *ἔρχεσθον*. 327 *τὼ δ' ἀέκοντε βάτην*. 331—2. Τὼ μὲν *ταρβήσαντε — — — στήτην*, οὐδέ τι μιν *προσεφώνεον* οὐδ' *ἰρέοντο*. 334—5. *χαίρετε κήρυκες*, Διὸς *ἄγγελοι* ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, ἄσσον *ἴτ'* οὔτι μοι *ὔμμες ἐπαίτιοι*, ἀλλ' Ἀγαμέμνων. 338 καί *σφωΐν* δὸς ἄγειν, *τὼ δ' αὐτὼ μάρτυροι ἔστων* κτλ. 2, 436 καὶ Σ, 163 ἀμφ' *Αἴαντε δύω* καὶ οὐκ *ἐδύναντο* δύο *Αἴαντε κορυστά*. Τούτοις ὁμοιότατα καὶ τὰ Ἡσιόδεια Ἀσπ. 326 καί *σφεας* (Ἡρακλ. καὶ Ἰόλ.) θαρσύνουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. πρβλ. 328 *ὔμμι* αὐτ. 350—1 τί νυ νῶϊν (Ἡρακλ. καὶ Κύκνῳ) ἐπίσχετον. — — *ἀνδράσιν*, οἵτε πόνου καὶ ὀϊζύος *ἴδρυές εἰμεν*. πρβλ. αὐτ. 412. 435. 390 *ὅσσε*, 425. 430 *ὅσσοις*. Ξενοφ. Κ. Π. Δ'. 3, 21 ὁ μὲν γὰρ (ἱπποκένταυρος) *δυοῖν ὀφθαλμοῖν* προεωρᾶτο καὶ *δυοῖν ὠτοιν* ἤκουεν· καὶ αὐτόθι « πολλὰ γάρ φασι καὶ ἵππον ἀνθρώποις *τοῖς ὀφθαλμοῖς* προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς ὠσὶ προακούοντα σημαίνειν. » ἄλλοτε δὲ αὐτὸς ὁ δυϊκὸς προφανῶς ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ τίθεται, μάλιστ' ἐπὶ μετοχῶν π. χ. ἐν τοῖς πολλὰ πράγματα τοῖς ἑρμηνευταῖς παρασχοῦσιν ὁμηρικοῖς χωρίοις: Ἰλ. Α, 567 ἄσσον *ἰόντ'* (οἱ θεοὶ δηλ.), Δ, 453 χείμαρροι *ποταμοὶ* κατ' ὄρεσφι *ῥέοντες* — — — *συμβάλλετον* κτλ. Ε, 487 ἀψῖσι λίνου *ἁλόντε* (Ἕκτωρ καὶ Τρῶες). Θ, 74 (ὑποβολιμαῖον):

αἱ μὲν Ἀχαιῶν *κῆρες* ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἐζέσθην, Τρώων δὲ πρὸς οὐρανὸν εὐρὺν ἄερθεν.

Πρβλ. τὰ Ο, 105 ἄσσον *ἰόντες* (οἱ θεοὶ πάλιν). Ὀδ. Θ, 48. Ἔπειτα παρὰ τοῖς ὕστερον, ὡς Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Ἀπόλλωνα 456 (278):

τίφθ' οὕτως *ἦσθον τετιηότες*, οὐδ' ἐπὶ γαῖαν

Digitized by Google

ἐκβῆτ᾽ οὐδὲ καθ᾽ ὅπλα μελαίνης νηὸς ἔθεσθε;
αὐτ. 486—7 (308)·
ἀλλ᾽ ἄγεθ᾽, ὡς ἂν ἐγὼ εἴπω, πείθεσθε τάχιστα·
ἱστία μὲν πρῶτον κάθετον λύσαντε βοείας.

Ἀράτου Φαινομ. 968. 1023 *κόρακες κρώξαντε·* βοῶντε κολοιοί. Ὀππιαν. Κυνηγ. Α΄. 72 *θηρητῆρε* λύκους *ὄλεσαν.* αὐτ. 850 *μησάσθην* πυκινοῖσι νοήμασιν *ἐξευτῆρες* κ. ἀλλ. Τοιαῦτα φαίνονται καὶ τὰ Πινδ. Ὀλυμπ. Β΄. 86 *μαθόντες* δὲ *λάβροι* παγγλωσσίᾳ — ἄκραντα *γαρύετον*, καὶ τὸ Αἰσχ. Εὐμεν. 253 ὅρα, ὅρα μάλ᾽ αὖ, *λεύσσετον* πάντα (ἔνθα ὁ χορὸς τῶν Εὐμενίδων πρὸς ἑαυτὸν λαλεῖ), ὅπερ ἀμφιβάλλω ἂν δικαίως ὁ Hermann εἰς λεῦσσέ τε διώρθωσεν. Τελευταῖον παράδειγμα ἔστω τὸ Πλάτωνος Θεαιτ σλ. 152. e καὶ περὶ τούτου *πάντες* ἑξῆς οἱ *σοφοὶ* πλὴν Παρμενίδου *ξυμφέρεσθον*, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας κτλ. ἔνθα ὁ Bekker τὸ *ξυμφέρεσθον* (ὁριστ.) εἰς τὸ προστακτ. *ξυμφερέσθων* διώρθωσεν. Ἐκτὸς ταύτης τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ φαίνεται πιθανόν, ὅτι ἐν τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ ἦτον ἐν χρήσει ὁ δυϊκὸς κυρίως μόνον ὅπου ἦτο χρεία ἀκριβοῦς διακρίσεως καὶ ἀντιδιαστολῆς τῶν δύο ἐκ τῶν πολλῶν. Τοιοῦτον παράδειγμα πρὸς ἄλλοις πολλοῖς εἶνε τὸ Πλάτωνος Ἐπιστολ. Ζ΄. 333 d. 334 c. « ὕστερον δὲ δὴ κατιὼν οἴκαδε Δίωνι *ἀδελφὼ δύο* προσλαμβάνει Ἀθήνηθεν, οὐκ ἐκ φιλοσοφίας *γεγονότε φίλω*, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας ταύτης τῆς τῶν πλείστων φίλων, ἣν ἐκ τοῦ ξενίζειν τε καὶ μυεῖν καὶ ἐποπτεύειν πραγματεύονται, καὶ δὴ καὶ *τούτω τὼ ξυγκαταγαγόντε* αὐτὸν *φίλω* ἐκ τούτων τε καὶ ἐκ τῆς περὶ τὴν κάθοδον ὑπηρεσίας *ἐγενέσθην ἑταίρω· ἐλθόντες* δὲ εἰς Σικελίαν, ἐπειδὴ Δίωνα *ἤσθοντο* διαβεβλημένον εἰς τοὺς ἐλευθερωθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ Σικελιώτας ὡς ἐπιβουλεύοντα γενέσθαι τύραννον, οὐ μόνον τὸν ἑταῖρον καὶ ξένον *προὔδωσαν*, ἀλλ᾽ οἷον τοῦ φόνου *αὐτόχειρες ἐγένοντο*, ὅπλα *ἔχοντες* ἐν ταῖς χερσὶν *αὐτοὶ* τοῖς φονεῦσι *παρεστῶτες* ἐπίκουροι. » κτλ. Ἀφ᾽ οὗ λοιπὸν ἡ μὲν *αἰολικὴ* πρωτίμως εἶχεν *ἐγκαταλείψασα*, ἡ δὲ *δωρικὴ* καὶ ἡ *νεωτέρα ἰωνικὴ* σπανίως μετεχειρίζοντο τὸν δυϊκόν, ἐν δὲ τῇ *ἀρχαιοτέρᾳ ἰάδι* καὶ τῇ *ἀττίδι* δὲν ἦτο διηνεκὴς καὶ ἀκριβὴς ἡ χρῆσίς του, εὐκόλως ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἐξ ἁπασῶν ὕστερον ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων (δ΄. αἰῶνος π. Χ. λήγοντος) συγκραθεῖσα *κοινὴ διάλεκτος* ἢ μᾶλλον γλῶσσα πάντων τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν ἑλληνιζόντων, μάλιστα ἡ δημώδης, δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν μεταχειρίζηται. Διὸ οὔτ᾽ ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Ο΄. (γ΄. π. Χρ. αἰῶνι κ. ἑξ.) οὔτ᾽ ἐν τῇ Κ. Διαθ. εὑρίσκομεν ἴχνη του. Ἐκ

Digitized by Google

τῶν ἀπείρων ἐν τῇ Κ. Διαθ. παραδειγμάτων, ἔνθα κυρίως μὲν ὁ δυϊκὸς ἀπητεῖτο, ἐτέθη δ' ὁ πληθυντικὸς, ἔστωσαν τάδε, ἅπερ δύνανται εἰς *τέσσαρας κατηγορίας* νὰ ὑπαχθῶσι· 1) τὸ φύσει δυϊκὸν ὄνομα *δύο* συντάσσεται πληθ. ὀνόμασι καὶ ῥήμασι π. χ. Ματθ. Δ'. 18 εἶδε *δύο ἀδελφούς* — — βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· *ἦσαν* γὰρ *ἁλιεῖς* καὶ λέγει *αὐτοῖς*: Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω *ὑμᾶς* ἁλιεῖς ἀνθρώπων· οἱ δὲ εὐθέως *ἀφέντες* τὰ δίκτυα *ἠκολούθησαν* αὐτῷ· Πρβλ. αὐτόθι· 21. ΙΗ'. 9 *δύο ὀφθαλμούς*· αὐτ. 8 *δύο χεῖρας* ἢ *δύο πόδας* κ'. 37 *δύο υἱούς*· 61 *προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον*· Ἰωαν. Δ'. 40. 43. *δύο ἡμέρας*. Πραξ. τ. Ἀποστ. ΙΒ'. 6. 8. κτλ. 2) τὸ αὐτὸ *δύο* κλίνεται πληθυντικῶς π. χ. Πραξ. ΙΒ'. 6 δεδεμένος *ἁλύσεσι δυσί*. 3) ὀνόματα, δύο φύσει συνεζευγμένα ἀντικείμενα δηλοῦντα, πληθυντικῶς ἐκφέρονται, π. χ. Ἰωαν. ΙΘ'. 31. ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ *σκέλη* κτλ 4) *δύο ἑνικὰ* ὑποκείμενα ἢ ἓν ἐκ δύο συγκείμενον πληθυντικῶς φέρονται ἢ συντάσσονται. Πρβλ. ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων Πραξ. Γ'. 1. Πέτρος καὶ Ἰωάννης *ἀνέβαινον*. Δ'. 19. ΙΒ'. 25. Π'. 46 κτλ. — Ἂν δὲ παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον *κοινοῖς* λεγομένοις συγγραφεῦσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἁπαντᾷ κἀνὲν παράδειγμα τοῦ δυϊκοῦ, τοῦτο δὲν ἀποδείχνει ὅτι καὶ ἡ *δημώδης γλῶσσα* τὸν μετεχειρίζετο· διότι αὕτη μὲν, ὡς τά τε προεκτεθειμένα τεκμήρια διαπιστώνουσι καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς (γραμματικὸς τοῦ Ϛ'. μ. Χ. αἰῶνος) ἐν τῷ προειρημένῳ χωρίῳ ῥητῶς μαρτυρεῖ, δέν τον μετεχειρίζετο, οἱ δὲ συγγραφεῖς ἐκεῖνοι μέχρις ἐσχάτων καί περ ὡς ἐπὶ κοινοῦ ἐδάφους τῆς τότε καθομιλουμένης βαίνοντες καὶ πολλάκις καὶ ἄκοντες ὑπὸ τοῦ ῥοῦ αὐτῆς παρασυρόμενοι, ὅμως παντοιοτρόπως ἐσπούδαζον ν' ἀνατρέχωσιν εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους καὶ τὴν τότε γλῶσσαν, μάλιστα τὴν ἀττικὴν νὰ μιμῶνται, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν παιδείαν καὶ τὴν πρὸς μίμησιν ἐπιτηδειότητα κατορθώνων τοῦτο. Τόσῳ δὲ μᾶλλον ἀνεπτύσσετο ὁ ἀττικισμὸς οὗτος, ὅσῳ περισσότερον ηὔξανεν ὁ ζῆλος τῶν ἀττικιστῶν γραμματικῶν καὶ κριτικῶν τῶν τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων μ. Χρ. αἰώνων καὶ ἀδυσωπήτως ἔδακνε τοὺς τἀναντία πράττοντας καὶ κατὰ τὴν *κοινὴν* ἢ *χυδαίαν* ἢ καὶ *βάρβαρον* κατ' αὐτοὺς γράφοντας. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων οἱ τῶν δεσμῶν τοῦ ἀττικισμοῦ ἀπηλλαγμένοι καὶ φυσικώτερον γράφοντες πόσον ἐγγύτερον τῆς κοινῆς ἢ καθομιλουμένης ἔβαιναν, καίπερ οὐδ' αὐτοὶ τῆς τῶν ἀρχαίων μιμήσεως πάντη ν' ἀπέχωσι δυνάμενοι, δεικνύει μεταξὺ ἄλλων ὁ πιθανώτατα περὶ τὰ μέσα τοῦ Ε'. μ. Χρ. αἰῶνος ζήσας Μουσαῖος, ὁ ποιητὴς τοῦ καθ' Ἡρὼ καὶ Λέανδρον ἐπυλλίου, ὅστις ἐν ὅλῳ τούτῳ τῷ ἐκ 341 στίχων συγκειμένῳ ποιήματι πανταχοῦ περὶ τῶν δύο προσώ-

Digitized by Google

πων ἡ τῶν δύο πόλεων τοῦ δράματος λαλῶν, οὐδαμοῦ μεταχειρίζεται τὸν *δυϊκὸν* ἐκτὸς τοῦ στερεοτύπου *ἀποβάντος ἄμφω* (στιχ. 22), π. χ. 18 *ἀμφοτέρῃς πολίεσσιν*· 19 οὔνομα δ' *αὐτῶν* ἱμερόεις τε Λέανδρος ἔην καὶ παρθένος Ἡρώ. 23 ἵκελοι ἀλλήλοισιν. 287—292: — — — *ἀμφότεροι* δὲ

πολλάκι *ἠρήσαντο* κατελθέμεν εἰς δύσιν Ἠῶ·
ὡς *οἱ μὲν* φιλότητος *ὑποκλέπτοντες* ἀνάγκην
κρυπταδίῃ *τέρποντο* μετ' *ἀλλήλων* Κυθερείῃ.
ἀλλ' ὀλίγον *ζώεσκον* ἐπὶ χρόνον, οὐδ' ἐπὶ δηρὸν
ἀλλήλων ἀπόαντο πολυπλάγκτων ὑμεναίων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, περιττὴν νομίζω πᾶσαν περαιτέρω ἔρευναν, πότε ἐξέλιπεν ὁ δυϊκός· διότι ἡ μὲν ἐκ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης ἔκλειψίς του διὰ τῶν εἰρημένων ἀπεδείχθη πολὺ ἀρχαία, ἐν δὲ τῇ ἐπιτετηδευμένῃ τῶν λογίων λέξει ἐμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ καὶ σήμερον. Ἀλλὰ τίς ἐρωτᾷ περὶ τούτου; Ἓν δὲ μόνον ἔτι ἐπισημειωτέον διὰ τοὺς πᾶσαν μεταβολὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἔξωθεν προσδεχομένους, ὅτι καὶ ἡ τοῦ δυϊκοῦ ἔκλειψις προῆλθεν ἐξ αὐτῆς τῆς φυσικῆς πορείας τῆς γλώσσης καὶ ὄχι ἐξ ἀλλοτρίας ἐπιρροῆς.

Σημ. Ἡ μὲν τῶν Τζακωνικῶν τύπων· π. χ. αἱ γυναῖξε = αἱ γυναῖκες, οἱ ποῦε = οἱ πόδες κ. τ. ὁμ. οἵτινες προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἀρχαίους δυϊκοὺς, ἔρευνα ἀνήκει εἰς τὸ περὶ διαλέκτων τῆς σημερινῆς γλώσσης· περὶ δέ τινων καθομιλουμένων ῥηματ. τύπων, οἵτινες τοῖς ἀρχαίοις δυϊκοῖς παρεμφερεῖς ὄντες πληθυντικῶς ἐκλαμβάνονται ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος.

ΧΡΟΝΟΙ.

Τὰς σχέσεις τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας πρὸς τὸν καθ' ὅλου χρόνον ἐκφράζει ἡ γλῶσσα διὰ ποικίλων ῥηματικῶν τύπων, οἵπερ *χρόνοι* ἁπλῶς ἢ ἀκριβέστερον *χρόνοι γραμματικοὶ* καλοῦνται. Ἂν ἡ γλῶσσα ἠκολούθει ταῖς κατηγορίαις τῆς αὐστηρᾶς (φιλοσοφικῆς) λογικῆς, ἔπρεπε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τριτοὺς τινας χρόνους νὰ ἔχῃ κατὰ τὰ τρία ὑπ' αὐτῆς διοριζόμενα τμήματα τοῦ καθ' ὅλου χρόνου. Ἀλλὰ πᾶσα γλῶσσα εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἡ δημώδης λογικὴ τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους· καὶ ἐπειδὴ οὔτε πάντα τὰ ἔθνη ὁμοίως ἀντιλαμβάνονται οὐδὲ διανοοῦνται, οὐθ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος ἐν πάσαις ταῖς ἡλικίαις τοῦ βίου του ἐπὶ τῆς αὐτῆς βαθμῖδος τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἵσταται, διὰ ταῦτα οὔτε πᾶσαι αἱ (τελείας γραμματικῆς διαπλάσεως ἐπιλεκτικαὶ)

Digitized by Google

γλῶσσαι τοὺς αὐτοὺς χρόνους (ὡς οὐδὲ τὰς αὐτὰς ἐγκλίσεις ἢ πτώσεις ἢ ἄλλους τύπους) ἔχουσιν, οὔτε ἡ αὐτὴ γλῶσσα πάντοτε τοὺς αὐτοὺς ἢ ἴσους, ἀλλὰ μεταβαλλομένης καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ βέλτιον μεταπιπτούσης τῆς διανοήσεως, συμμεταβάλλεται καὶ συνειδοποιεῖται καὶ ἡ γλῶσσα ἐπὶ θάτερον. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατ' ἀρχὰς διαπλάττουσα τοὺς χρόνους της δύο τινά, ὡς φαίνεται, ἐσκόπει· πρῶτον νὰ διακρίνῃ τὴν *παρελθοῦσαν ἐνέργειαν* ἢ πρᾶξιν ἀπὸ τῆς *ἐνεστώσης*, ὡς *γράφω — ἔγραφον*, ἔπειτα τὴν ἑκατέρας *παράτασιν* ἢ *διάρκειαν* καὶ *ἄνυσιν* ἢ *συντέλειαν*, ὡς *ἐλάμβανον — ἔλαβον*, *λαμβάνω — λάβω* κ.τ.τ. Καὶ πρὸς μὲν τὴν διάκρισιν τοῦ παρελθόντος ἀπὸ τοῦ παρόντος μετεχειρίσθη τὴν *αὔξησιν* (συλλαβικήν τε καὶ χρονικήν), *ἔ-γραφον*, *ἤκουον* κτλ., ἥτις συνεπέφερε τὴν μείωσιν τῆς καταλήξεως· διότι αἱ καταλήξεις τῶν ἱστορικῶν λεγομένων χρόνων εἶνε, ὡς γνωστόν, αἱ τῶν πρωτευόντων ἢ ἐνεστωτικῶν ἀπημβλυμμέναι· πρὸς δὲ τὴν τῆς *παρατάσεως* καὶ τῆς *ἀνύσεως* διάφορα ἄλλα φθογγικὰ μέσα· καὶ ἵνα μὲν παραστήσῃ τὸ *ἀκαριαῖον* τῆς *ἐνεργείας* ἔπλασε χρόνους ἐκ τῆς ἁπλουστέρας ῥημ. ῥίζης, ὡς *ἐ-λαβ-ον*, *λάβ-ω*, *λάβ-οιμι*, *λάβ-ε* κ. τ. ὁμ. ἵνα δὲ παραστήσῃ τὴν *παράτασιν* τῆς ἐνεργείας ποικίλως ἐπεξέτεινε τὸ ῥηματικὸν θέμα, ὡς *λαμβάν-ω*, *λανθάν-ω*, *στέλλ-ω*, *σπείρ-ω*, *βιβρώσκω*, *διδάσκ-ω* κ. τ. τ. ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ῥιζῶν *λαβ*, *λαθ*, *στελ*, *σπερ*, *βρο*, *δαχ*. κ. τ. λ. καὶ αὕτη εἶνε ἡ διάκρισις ἡ μέχρι τέλους διατηρηθεῖσα ἐν μὲν τῇ ὁριστικῇ μεταξὺ τοῦ παρατατικοῦ καὶ κατ' ἀρχὰς τοῦ β'. λεγομένου ἀορίστου, *ἐλάνθανον*, *ἔλαθον· ἔφευγον*, *ἔφυγον· ἔλειπον*, *ἔλιπον*, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι μεταξὺ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ ἀορίστου, ὡς *λανθάνω*, *λάθω· φεύγω*, *φύγω· λείποιμι*, *λίποιμι· λαμβάνειν*, *λαβεῖν* κτλ. Ἡ δὲ νεωτέρα γλῶσσα τὴν ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας, οἷον *θὰ λαμβάνω*, *θὰ λάβω· θὰ γράφω*, *θὰ γράψω· θὰ σηκώνωμαι*, *θὰ σηκωθῶ* κτλ. Ὅπου δ' ἡ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ῥίζης διάκρισις δὲν ἦτον εὐκρινής, ὡς μεταξὺ τῶν παρατατικῶν *ἔπῑνον*, *ἔκρῑνον*, *ἔπ.ῡνον* κ.τ.ὁμ. καὶ τῶν δι' αὐτὸ τοῦτο ἀχρήστων β'. ἀορ. *ἔπῐνον*, *ἔκρῐνον*, *ἔπ.ῠνον*. κτλ., ἢ ὅπου ἡ ἐπέκτασις τῆς ῥίζης διὰ λόγους εὐφωνικοὺς ἦτον ἀδύνατος, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασι τῆς ἁ. λεγομένης τάξεως, τοῖς ἐξ ἁπλῶν θεμάτων, οἷα τά: *γράφω*, *λέγω*, *νέμω* κτλ. καὶ ἐν τοῖς *καθαρολήκτοις* λεγομένοις, μάλιστα τοῖς εἰς *άω*, *έω*, *όω* παραγώγοις καὶ ἄλλοις εἰς *αζω*, *ιζω*. *ειζω*, *υζω*, *ωζω* κ.τ.ὁμ., ἐνταῦθα ἀντὶ τῶν β'. *συνέθεσε* τοὺς ἁ. ἀορίστους, οἷοι *ἔγραψα*, *ἔλεξα*, *ἔνειμα*, *ἔκρῑνα*, *ἔστειλα*, *ἐπ.ῦνα*, *ἐτίμησα*, *ἐποίησα*, *ἐδήλωσα*, *ἥρπασα* (ἁρπάζω), *ἐνόμισα*, *ἐδάνεισα* κτλ. Λέγω δὲ *συνέθεσε*, διότι, ὡς κα-

Digitized by Google

τωτέρω θὰ ἴδωμεν, οἱ ἐνεργητικοὶ ἀ. ἀόριστοι καὶ οἱ (ἐκ τούτων γενόμενοι) μέσοι εἶνε *σύνθετοι*. Ἵνα δὲ τελευταῖον παραστήσῃ τὴν ἤδη *συντετελεσμένην* καὶ ἐν τῷ *ἀποτελέσματι παρακειμένην* πρᾶξιν, μετεχειρίσθη τὸν *ἀναδιπλασιασμόν*, ἤτοι μόνον, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν σχέσιν ταύτην ὡς πρὸς τὸ *παρόν*, καὶ τοιοῦτοι χρόνοι εἶνε οἱ *παρακείμενοι*, ὡς *γέ-γραφα, λέ-λοιπα, δέ-δωκα, τέ-θειμαι* κτλ. ἢ μετὰ τῆς *αὐξήσεως*, ἵνα ἑρμηνεύσῃ τὴν αὐτὴν σχέσιν ὡς πρὸς τὸ *παρελθόν*, καὶ τοιοῦτοι χρόνοι οἱ *ὑπερσυντελικοί*, ὡς *ἐ-γε-γράφειν, ἐ-λε-λοίπειν, ἐ-δε-δώκειν, ἐ τε-θείμην* κτλ. Τὰς αὐτὰς σχέσεις ἐφήρμοσεν ὕστερον καὶ εἰς τοὺς *μέλλοντας*, ἀφ' οὗ οὗτοι διεκρίθησαν καὶ ἰδίαν τάξιν κατέλαβαν, ὡς *γράψω, γεγραφὼς ἔσομαι· γράψομαι, γεγράψομαι* κ.τ. ὅμ. Ὅτι δ' οἱ μέλλοντες εἶνε ὕστεροι τῶν λοιπῶν χρόνων, τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐτυμολογικὴ σύστασις τῶν συνθέτων ὄντων καὶ ἡ ἀντ' αὐτῶν χρῆσις ἑτέρων τύπων μάλιστα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους (ὁμηρικοὺς) χρόνους. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς χρήσεως ταύτης κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος· περὶ δὲ τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ τῶν διαφόρων τρόπων τῆς θεματικῆς ἐπεκτάσεως τῶν ῥημάτων ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε. Τώρα δὲ λέγομεν, ὅτι ἡ ἑλλην. γλῶσσα ἐπὶ τῆς τελείας αὐτῆς ἀναπτύξεως τὰς τρεῖς εἰρημένας σχέσεις τῆς *παρατάσεως*, τοῦ *ἀκαριαίου* καὶ τῆς *συντελείας* εἰς τὰ τρία χρονικὰ τμήματα ἐφαρμόσασα διέπλασε τοὺς ἓξ χρόνους.

Α) *Ἐνεστὼς χρόνος*

1) καὶ 2)	ἐνέργεια *παρατεινομένη* καὶ ἐνεργ. *ἀκαριαία* ἢ πρόσκαιρος	ὁ κυρίως *ἐνεστὼς*	γράφω, λέγω, ἀκούω, αἰσθάνομαι γεύομαι, ὀσφραίνομαι, λούομαι κτλ.

3) — πρᾶξις *συντετελεσμένη* — *παρακείμενος*· γέγραφα, ἀκήκοα. ἤσθημαι. λέλουμαι.

Β) *Μέλλων χρόνος*

1) καὶ 2)	πρᾶξις παρατεινομένη καὶ πρᾶξις ἀκαριαία ἢ πρόσκαιρος	ὁ κυρίως *μέλ. ἀ.* καὶ *β'*.	γράψω, λέξω, ἀκούσομαι, αἰσθήσομαι γεύσομαι. λούσομαι. δεθήσομαι. κ.τ.λ.

3) — πρᾶξις *συντετελεσμένη* — *μετ' ὀλίγον μέλλων* — γεγραφὼς ἔσομαι, γεγράψομαι.

Digitized by Google

Γ) *Παρωχημένος ἢ παρεληλυθὼς*

1) πρᾶξις *παρατεινομένη* — *παρατατικὸς* — ἔγραφον. ἠσθανόμην. ἐλουόμην.

2) πρᾶξις *ἀκαρ.* ἢ *πρόσκαιρος* — ἀόριστος (ἀ. β΄.) — ἔγραψα. ἠσθόμην. ἐλουσάμην.

3) πρᾶξις *συντελὴς* — *ὑπερσυντελικὸς* — ἐγεγράφειν — ἐλελούμην κτλ.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἐν μέρει μὲν ἀμυδρωθείσης διὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν τῆς δυνάμεως τῶν προεκτεθειμένων τύπων, ἐν μέρει δ' ἀπαμβλυνθείσης τῆς ἱκανότητος τῆς γλώσσης εἰς τὸ πλάσαι νέους μονολεκτικοὺς τύπους, ἤρχισε νὰ μεταχειρίζηται περιφράσεις· κατ' ἀρχὰς μὲν ἐναργέστερον καὶ ἐμφαντικώτερον, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸ τοῦθ' ὅπερ καὶ οἱ ἁπλούστεροι τύποι παριστῶσας. π. χ. *εἰμὶ γράφων* (ἐνεστὼς παρατατικός), *ἦν γράφων* (παρατατικὸς ἐντονώτερος), *ἔσομαι γράφων* (μέλλων παρατατικός). *ἔχω γράψας* ἢ *γεγραφὼς* (παρακείμενος ἐναργέστερος), *εἶχον γράψας* ἢ *γεγραφὼς* (ὑπερσυντ. ἐναργέστερος). Ὕστερον δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς διὰ τοῦ *μέλλω* — *ἔμελλον*, *θέλω* — *ἤθελον* περιφράσεις διὰ τὸ συνώνυμον πρὸς τοὺς ἁπλουστέρους μέλλοντας ἔλαβαν καὶ τὴν δύναμιν ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ τὸν τύπον τούτων ἐξ ὁλοκλήρου, π. χ. *μέλλω γράφειν* ἢ *γράψειν* (= γράψω, ἐναρκτικὸς μέλλων, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν), *ἔμελλον γράφειν* ἢ *γράψειν* (παρωχημένος μέλλων). *θέλω γράφειν* (παρατατικὸς μέλλων τῆς νεωτέρας γλώσσης), *θέλω γράψῃ* (= γράψαι· συντελικὸς μέλλων), *θέλω ἔχει(ν) γραμμένον* (τετελεσμένος μέλλων = γεγραφὼς ἔσομαι) κτλ. κτλ.

Καὶ οὕτω μὲν ἔχουσιν οἱ ὁριστικοὶ χρόνοι, οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων δὲν παριστάνουσι τόσον τὰς χρονικὰς διαφοράς, ὡς *γράφοιμι* — *γράψοιμι*, ὅσον τὰς τρεῖς ἐκείνας σχέσεις τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας, οἷον *γράφω*, *γράφοιμι*, *γράφε* ἐπὶ *παρατάσεως*· *γράψω*, *γράψαιμι*, *γράψον* ἐπὶ τοῦ *ἀκαριαίου*· *γεγράφω*, *γεγράφοιμι*, *γέγραφε* (σπνιώτερον εἰρημένοι) ἐπὶ τῆς *συντελείας*.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἤδη δῆλον, ὅτι οἱ ποικίλοι οὗτοι κατὰ διαφόρους χρόνους διαπλασθέντες καὶ καθιερωθέντες χρόνοι τῆς ἑλληνικῆς εἶνε *τριττοί* τινες κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν σύστασίν των. Α) *ἁπλοῖ* ἤτοι συγκείμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ ἑκάστοτε φθογγικῶς ποικίλως εἰδοποιημένου ῥηματικοῦ θέματος καὶ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων, ἀντωνυμικῶν, ὡς εἴρηται ( ) ῥιζῶν οὐσῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν δύο τούτων στοιχείων τελείαν ἑνότητα ἀποτελοῦντες. Β) *σύνθετοι*, συγκείμενοι ἐκ

Digitized by Google

τοῦ ἑκάστοτε *κυρίου* ῥηματικοῦ θέματος καί τινος ἑτέρου, ὅπερ διὰ τοῦτο *βοηθητικὸν* ἢ *συμπληρωματικὸν* δύναται νὰ κληθῇ καὶ εἰς ὃ προσαρτῶνται αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις. Εἶνε δὲ τοιοῦτον *βοηθητικὸν* ἐν τῇ ἑλληνικῇ βεβαιότατα μὲν τὸ *εἶναι*, κατά τινας δὲ καὶ τὸ *θε*, ἧς ῥίζα τοῦ ῥήματος *τίθημι*, καθὼς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω ἀκριβέστερον. Γ) *περιφραστικοί*, ἐν οἷς τὰ στοιχεῖα ὡς τέλειαι καὶ ἀπ' ἀλλήλων χεχωρισμέναι λέξεις παρίστανται, ὡς π. χ. τὸ γ'. πληθ. πρόσωπ. τοῦ παθ. παρακ. κ. ὑπερσυν. *γεγραμμένοι εἰσί, γεγραμμένοι ἦσαν*, ὁ ἐνεργ. μετ' ὀλίγον μέλλων *γεγραφὼς ἔσομαι* κ. ἄλλοι, ἐν ᾧ ἡ τῶν τοῦ Β'.) εἶδους *σύνθεσις* εἶνε τοσοῦτον ἀφανής, ὥστε δι' ὀξυδερκοῦς μόνον ἐξετάσεως ὑπὸ τῆς τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ἐρεύνης βοηθουμένης κατορθοῦται ἡ ἀνάλυσις αὐτῶν· οὕτω π. χ. ὁ ἀ. λεγόμενος ἀόριστος *ἔγραψα* σύγκειται ἐκ τοῦ ῥημ. θέματος *ἐ-γραφ* καὶ τοῦ *(ἔ)σα* τοῦ παρῳχημένου τοῦ ῥημ. *εἰμί* κ. οὗ. καθ. — Τὰ πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν *περιφραστικῶν* χρόνων *βοηθητικὰ* εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα ἐν τῇ ἑλληνικῇ· καὶ πρῶτον μὲν καὶ γενικώτατον τὸ *εἶναι*, δεύτερον δὲ τὰ κατὰ τοῦτο ὁπωσοῦν συνώνυμα αὐτῷ *τυγχάνειν, κυρεῖν* (ποιητικώτερον), *ὑπάρχειν, γίγνεσθαι* καὶ εἴτι ἄλλο ὅμοιον, τρίτον τὸ *ἔχειν* καὶ τέταρτον τὸ *μέλλειν* καὶ τὸ *θέλειν*, τοῦτο μάλιστα ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ.— Ἐν τῷ ἑπομένῳ διαγράμματι ὡς ἐν τύπῳ ἐκτίθενται καὶ τὰ τρία εἴδη.

Α) *Ἁπλοῖ χρόνοι.*

1) ὁ ἐνεργ. καὶ ὁ παθ. ἐνεστώς· *γράφω, γράφομαι.*
2) ὁ ἐνεργ. καὶ ὁ παθ. παρατατικός· *ἔγραφον, ἐγραφόμην.*
3) ὁ ἐνεργ. καὶ ὁ μέσος Β'. ἀόριστος· *ἔλιπον, ἐλιπόμην.*
4) οἱ δύο ἐνεργ. παρακείμενοι· *γέγραφα, λέλοιπα.*
5) ὁ παθητ. παρακείμενος· *γέγραμμαι, πέπλεγμαι.*
6) ὁ παθητ. ὑπερσυντελικός· *ἐγεγράμμην, ἐπεπλέγμην.*
7) ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων οἱ αὐτοὶ οὗτοι χρόνοι ἐκτὸς τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τῆς εὐκτικῆς τοῦ παθ. παρακ. καὶ ὑπερσυντ., αἵτινες συνήθως περιφράζονται· *γεγραμμένος ὦ, γεγραμμένος εἴην* κτλ.

Β) *Σύνθετοι χρόνοι.*

1) ὁ ἐνεργ. καὶ ὁ μέσος μέλλων· *γράψω, γράψομαι.*
2) ὁ ἐνεργ. καὶ ὁ μέσος ά. ἀόριστος· *ἔγραψα, ἐγραψάμην.*
3) ὁ ἐνεργ. ὑπερσυντελικός· *ᾔδεα* (Ἰλ. Ξ, 71), *πεποίθεα* (Ὀδ. Δ,

Digitized by Google

434. O, 186), *ἑτεθήπεα* (Ὀδ. Z, 166) κτλ. ἐκ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου ἠδ— πεποιθ— τεθηπ— καὶ τοῦ *ἔα* (Ἰλ. Δ, 321. E, 887. Ὀδ. Ξ, 352. Ἡροδ. Β'. 19 κ. ἀλλ.) = *τῷ ἔσα* (Ἰλ. Δ, 438. Z, 244. 248. γ'. πληθ. *ἔσαν*), παρατατικοῦ τοῦ *εἰμί*.

4) Οἱ δύο παθητικοὶ ἀόριστοι· *ἐγράφθην*, *ἐγράφην*, ὑπ' ἄλλων ἐξ ἄλλων στοιχείων σύνθετοι θεωρούμενοι.

5) Οἱ ἐκ τῶν ἀορίστων τούτων κατ' ἀναλογίαν τοῦ μέσου μέλλοντος παρηγμένοι παθητικοὶ μέλλοντες· *γραφθήσομαι*, *γραφήσομαι*.

6) Ἐκτὸς τῶν ὁλοκλήρως συνθέτων τούτων χρόνων ἐκ τοῦ εἰρημένου βοηθητικοῦ *(ἔ)σα* σύνθετα εἶνε τὰ γ'. πληθ. πρόσωπα πολλῶν ἄλλων χρόνων. Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων καθ' ἕκαστον θὰ λεχθῇ κατωτέρω καὶ ἐν μέρει ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη.

Γ) *Περιφραστικοί.*

1) Τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον τοῦ παθητ. παρακ. καὶ ὑπερσυντ. *γεγράμμενοι εἰσί*, *γεγραμμένοι ἦσαν* καὶ ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ αὐτῶν· *γεγραμμένος ὦ*, *γεγραμμένος εἴην*, ὅσάκις οἱ εὐφωνικοὶ κανόνες δὲν συγχωροῦσι τὴν μονολεξίαν.

2) Ὁ ἐνεργ. μετ' ὀλίγον μέλλων συνηθέστατα· *γεγραφὼς ἔσομαι* καὶ ὁ παθ. ἢ μέσος, ὅσάκις οἱ ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς γνωστοὶ κανόνες δὲν συγχωροῦσι τὴν μονολεξίαν, *ἐφθαρμένος ἔσται*, *ἠγαπημένος ἔσει*.

3) Οἱ διὰ τοῦ *μέλλω* καὶ τοῦ *ἔμελλον* (ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ ἀορίστου *ἐμέλλησα*) καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ *ἐνεστῶτος* ἢ *μέλλοντος* ἢ *ἀορίστου* τοῦ ἑκάστοτε προκειμένου ῥήματος περιφραζόμενοι δύο μελλοντικοὶ χρόνοι, ὧν ὁ μὲν διακρίσεως χάριν *ἐναρκτικὸς μέλλων καλείσθω· μέλλω γράφειν* (ἢ *γράψειν* ἢ γράψαι), ὁ δὲ *παρωχημένος μέλλων· ἔμελλον γράφειν* (ἢ γράψειν ἢ γράψαι).

4) Ἡ ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ, τῇ ἐν τοῖς σωζομένοις μνημείοις, ὀλιγώτερον μὲν τῶν ἤδη ὑπὸ τὸ 3) εἰρημένων συνήθης, οὐχὶ δὲ λίαν σπανία περίφρασις διὰ τοῦ *ἐνεστῶτος* ἢ τοῦ *μέλλοντος* τοῦ ῥήματος *θέλειν* (ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ *βούλεσθαι*) καὶ τοῦ ἀπαρεμφ. *ἐνεστῶτος* ἢ ἀορίστου τοῦ ἑκάστοτε προκειμένου ῥήματος, π. χ. *θέλω* (βούλομαι) *γράφειν* ἢ *γράψαι*, *θελήσω* (βουλήσομαι) *γράφειν* ἢ *γράψαι*. Τούτων τῶν τύπων ὁ μὲν διὰ τοῦ *ἐνεστῶτος θέλω* (βούλομαι) ὀλίγον ἢ σχεδὸν οὐδὲν διαφέρει τοῦ *ἁπλοῦ μέλλοντος* καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ νῦν δημοτικῇ γλώσσῃ κατ' ὀλίγον παντελῶς τὸν τόπον του κατέλαβεν, ὁ δὲ διὰ

Digitized by Google

τοῦ *μέλλοντος θελήσω* (βουλήσομαι) μεταθέτει τρόπον τινὰ εἰς αὐτὸν τὸν μέλλοντα χρόνον τὴν ἔναρξιν τῆς μελλοντικῆς πράξεως ἤτοι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο δύναται *μελλοντικὸς μέλλων* νὰ κληθῇ.

5) Οἱ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ διὰ τοῦ παρατατικοῦ *ἤθελον* (—α) καὶ τοῦ ἀπαρεμφ. ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου τοῦ ἑκάστοτε ῥήματος περιφραζόμενοι *συνηθικοὶ* λεγόμενοι χρόνοι *ἤθελα γράφει(ν)* = ἔγραφον ἄν, *ἤθελα γράψῃ* (= γράψαι) = ἔγραψα ἄν, *ἤθελα ἔχει(ν) γραμμένον* = ἐγεγράφειν ἂν ἢ ἔγραψ' ἄν.

6) Ἅπαντες σχεδὸν οἱ χρόνοι, οἵ τε ἁπλοῖ καὶ οἱ σύνθετοι, περιφράζονται διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἑκάστοτε ῥήματος καὶ διὰ τοῦ ἀναλόγου χρόνου ἑνὸς τῶν προμνησθέντων βοηθητικῶν, μάλιστα τοῦ *εἶναι, τυγχάνειν, γίγνεσθαι* καὶ *ἔχειν*, π. χ. *εἰμὶ γράφων, ἦν γράφων, ἐτύγχανε γεγραφώς, ἔχω γράψας, εἶχον γράψας, γεγραμμένος γενήσομαι* κτλ.

Εἰς τὰς περιφράσεις ταύτας κατήντησεν ἡ γλῶσσα, ὡς ἤδη καὶ ἔμπροσθεν ἐρρέθη, ἐξ ἀνάγκης, ποῦ μὲν οὐ δυναμένη διὰ φθογγικὰ ἐμπόδια ἢ δι' ἐξασθένησιν τῆς πλαστικότητος αὐτῆς νὰ μορφώσῃ νέους μονολεκτικοὺς τύπους, ὡς π. χ. ἐπὶ τοῦ γ'. πληθ. ταῦ παθ. παρακ. καὶ ὑπερσ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεργ. μετ' ὀλίγον μέλλοντος συνήθως, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου, ποῦ δὲ τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως ἀποτριβεῖσαν καὶ ἀτονωτέραν ἀποβᾶσαν δύναμιν τῶν μονολεκτικῶν χρόνων ἐμφαντικώτερον καὶ ἐντονώτερον θέλουσα νὰ ἐκφράσῃ, ὡς ἐπὶ τῶν 3 — 6 τάξεων. Ἀλλ' ὕστερον καὶ οἱ περιφραστικοὶ οὗτοι τύποι ἐν τῇ μακρᾷ συνηθείᾳ τὴν ἰδιαιτέραν δύναμίν των ἀποβαλόντες καὶ διὰ τὸν εὐκολώτερον σχηματισμόν των ὑπὸ τῆς καθομιλουμένης προτιμώμενοι ἀπέβησαν κατ' ὀλίγον ὅλως ἰσοδύναμοι τοῖς μονολεκτικοῖς καὶ ἐν μέρει τοὺς ἐξώρισαν ἐκ τῆς γλώσσης. Οὕτω π. χ. αἱ περιφράσεις *ἔχω γράψας, εἶχον γράψας*, κατ' ἀρχὰς βεβαίως ἐναργέστερον τῶν *γέγραφα, ἐγεγράφειν* παριστάνουσαι τὴν *παρακειμενικὴν* καὶ ὑπερσυντελικὴν ἔννοιαν, κατ' ὀλίγον τελείως ἰσοδύναμοι τοῖς ἁπλοῖς τύποις ἀπέβησαν καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ τὸν τόπον αὐτῶν κατέλαβαν ὑπὸ τὴν ὀλίγον παρηλλαγμένην μορφὴν *ἔχω γράψῃ, εἶχα γράψῃ* κτλ.

Τοσαῦτα μὲν γενικώτατα περὶ τῶν χρόνων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καθ' ὅλον τὸν βίον της. Ἐπειδὴ δ' ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἐδῶ εἶνε οὔτε περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν κατὰ πρόσωπα καὶ ἀριθμοὺς νὰ λαλήσωμεν, οὔτε περὶ τῆς χρήσεως ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν, πραγμάτων γνωστῶν ἐκ τῆς ἐγκυκλίου γραμματικῆς, ἀλλά τινων σπανιωτέρων καὶ παραδοξο-

Digitized by Google

τέρων φαινομένων τὴν ἀρχὴν ν᾽ ἀνεύρωμεν ἢ ἤδη ἀνευρημένην καὶ γνωστὴν ν᾽ ἀναγνωρίσωμεν, καθ᾽ ὅσον τοῦτο συντελεῖ μάλιστα εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν νεωτέρων τόπων, διὰ ταῦτα μεταβαίνομεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν τῶν *συνθέτων* καὶ τῶν περιφραστικῶν ἔρευναν.

α.) Ὁ σύνθετος μέλλων καὶ οἱ περιφραστικοὶ τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας.

Οἱ ἀρχαιότατοι Ἕλληνες, ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς ἀπογόνους των Ἀθηναίους τοὺς παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ ὑπὸ τοῦ Κορινθίου χαρακτηριζομένους (Ἀ. 70, 4: μόνοι γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι διὰ τὸ ταχεῖαν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν ὧν ἂν γνῶσιν) καὶ τὰ μέλλοντα ὡς ἤδη γιγνόμενα παρίσταναν εἰς τὴν ζωηρὰν φαντασίαν των καὶ διὰ τοῦτο τὴν μελλοντικὴν ἔννοιαν ἐξέφερναν διὰ ῥηματικῶν τύπων σημαινόντων ἢ *αὐτὴν τὴν πρᾶξιν* ἢ *τὴν ὁρμὴν καὶ ὄρεξιν* πρὸς τὴν ἐκτέλεσίν της ὡς ἤδη ἐνισταμένην καὶ κινουμένην. Τοιοῦτοι τύποι εἶνε 1) *ὁ ἐνεστώς*, οὗτινος ὡς μέλλοντος ἐκλαμβανομένου παραδείγματα οὐκ εὐάριθμα καθ᾽ ὅλον τὸν βίον τῆς ἑλλην. γλώσσης ἁπαντῶσι π. χ.

εἶμι (μετά τινων συνθέτων του) Ἰλ. Κ, 420. 426. Ν, 752. Σ, 280. Υ, 362. 371. Ω, 92. 224. Ὀδ. Γ, 364. 367. Δ, 255. Αἰσχ. Προμ. 325. Θουκ. Α. 82. — Ξενοφ. Κ. Π. Δ΄. 1, 16. 18. Πλατ. Φαιδρ. 228. Δ. 242. Α. 274. Β. Φαιδ 68. Β.

βέομαι Ἰλ. Ο, 194. Π, 852. Χ, 431. Ω, 131.

νέομαι Ἰλ. Σ, 101. 136. Ψ, 150. Ὀδ. Δ, 114. Μ, 141. Ξ, 152 Σ. 260 κ. ἀλλ.

δήω Ἰλ. Ι, 418. 685. Ν, 260. Ὀδ. Δ, 544. Ζ, 291. Λ, 115. Ν, 408. Π, 44.

κείω ὡς μέλλων ἢ ἐφετικὸν τοῦ *κεῖμαι* Ἰλ. Α, 606. Ψ, 58. Ὀδ. Α, 424. Η, 229. Θ, 315. Ξ, 532. Σ, 428. Τ, 48 κ. ἀλλ.

ἀντιόω Ἰλ. Ν, 752. — *ἐξανύω* Ἰλ. Λ, 365. — *ἐρύουσι* Ἰλ. Λ, 454. — *κλείω* Ὀδ. Ρ, 418. *ἐρημοῦτε* Θουκ. Γ΄. 58. *περᾷ* Αἰσχ. Περσ. 799. — Εὐριπ. Ὀρ. 1127 *δηλοῖ* — *ἐπιχεῖς* Ἀριστοφ. Εἰρην. 169 καὶ οἱ πάντοτε ὡς μέλλοντες ἐκλαμβανόμενοι

ἔδομαι Ἰλ. Δ, 237. Π, 836. Σ, 283. Χ, 509. Ω, 129 καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον·

φάγομαι παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, Γενεσ. ΚΖ΄. 25. Ἐξοδ. ΙΒ΄. 8. Εὐαγγ. Λουκ. ΙΖ΄. 8. Ἰακωβ. ἐπιστ. Ε΄ 3. Ἀποκαλ. ΙΖ΄. 16 κ. ἀλλ.

Digitized by Google

πίομαι Ἰλ. Ν, 493. Ὀδ. Κ, 460. Θεογν. 962. Πινδ. Ὀλ. ς'. 146, Αἰσχυλ. Χοηφ. 578. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1289. 1401 κ. ἀλλ. Πρὸς τούτοις καὶ ἄλλοι ἐνεστῶτες σποράδην ὡς μέλλοντες κεχρημένοι. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι ὑπό τινων πολλοὶ τῶν προκειτεθειμένων καθ' ἡμᾶς ἐνεςώτων καθ' αὐτὸ *μέλλοντες* θεωροῦνται ἀποβαλόντες τὸ *σ* κατὰ τὴν γνωστὴν συνήθειαν τῆς ἑλληνικῆς τὸ ἐν ταῖς καταλήξεσι μεταξὺ δύο φωνήεντων *σ* πολλάκις ἐκθλίβειν' ὥστε *νίαμαι* = *νέFσομαι*. *δήω* = *δήσω*. *ἐρύσουσι* = *ἐρύσουσι*. *περᾷ* = *περάσει*, *περάσει*. κτλ.

2) *Οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς*, συμμανούσης καθόλου τὴν *ὁρμὴν* καὶ *τάσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα*, πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν πράξεώς τινος, μάλιστα ὁ ἀόριστος αὐτῆς, *ἄνευ τοῦ* μορίου ἄν (κὲν) ἢ *μετ' αὐτοῦ*.

α) Ἰλ. Α, 262 οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, *οὐδὲ ἴδωμαι* = ὄψομαι. Ἰλ. Ζ, 459 καὶ ποτέ τις *εἴπῃσιν* = ἐρεῖ πρβλ. αὐτ. 479. Η, 87. Ὀδ. Η, 275. Ἰλ. Η, 197 οὐ γάρ τις με βίη γε ἑκὼν ἀέκοντα *δίηται*.

Ἰλ. Ω, 349 οὐ δέ νυ τόνγε
γνωτοί τε γνωταὶ πυρὸς *λελάχωσι* θανόντα,
ἀλλὰ κύνες ἐρύουσι πρὸ ἄστεος ἡμετέροιο.

Ὀδ. Ζ, 201 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτός, οὐδὲ *γένηται*
ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν *ἵκηται*
δηΐοτῆτα φέρων.

Πρβλ. Ὀδ. Π, 437. Μ, 382 κτλ.

Ὕμν. Ἀπολ. 1. Μνήσομαι οὐδὲ *λάθωμαι* Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

β) Ἰλ. Α, 137 (πρβλ. 324)
εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ *δέ κεν* αὐτὸς *ἕλωμαι*.

αὐτ. 183 τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηΐ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἑτάροισιν
πέμψω, ἐγὼ *δέ κ'* ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρῃον.

αὐτ. 204 ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι ὀΐω·
ἦ ὑπεροπλίῃσι τάχ' *ἄν* ποτε θυμὸν *ὀλέσσῃ*.

Β, 488 πληθὺν δ' *οὐκ ἂν* ἐγὼ *μυθήσομαι*, οὐδ' *ὀνομήνω*.

Πρβλ. Ἰλ. Γ, 417. Λ, 433. Ξ, 235. Π, 129. Σ, 558. Ὀδ. Α, 396. Δ, 389. Κ, 507. Ρ, 418. — Ἰλ. Γ, 54. Λ, 387. Ὀδ. Δ, 240. Α, 328. 517 κ. ἀλλ.

Παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον, μάλιστα τοῖς ἀττικοῖς, μελλοντικῶς ἐκλαμβάνεται συνηθέςατα μὲν ὁ β'. *ἀόριστος* τῆς *ὑποτακτικῆς*, πολλάκις δὲ καὶ ὁ ἀ. καὶ ὁ ἐνεστώς, μετὰ τῶν μορίων οὐ *μή*· Ἡροδ. Ζ'. 53: τῶν ἦν

Digitized by Google

κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ ποτε ἀνθρώπων = οὐκ ἀντιστήσεται. Σοφ. Φιλο. 103 οὐ μὴ πίθηται. Θουκ. Δ'. 95 οὐ μή ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσιν. Ξεν. Ἀναβ. Ἑ. 10,4 οὐ μὴ γένηται. Πλατ. Ἱππ. Μείζ. 300. Δ. οὐ γὰρ μή ποτε εὕρῃς. αὐτ. 287. Ε. οὐ μή ποτε ἐλεγχθῶ. Πολιτ. Ἱ. 609. Β. οὐ γὰρ τό γε ἀγαθὸν μή ποτέ τι ἀπολέσῃ. Εὐριπ. Ἡρακλειδ. 384 οὐ γάρ τι μὴ ψεύσῃ γε κήρυκος λόγος. Ξεν. Κ. Π. Γ'. 2, 8 οὐ μὴ δέξωνται. Πλατ. Ἀπολ. 29. d. οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν. Σοφ. Ο. Κ. 1023 οὐ μή ποτε ἐπεύξωνται θεοῖς. Ξεν. Ἀν. Β'. 2, 12. Ἱερ. ΙΑ. 15. οὐ μὴ δύνηται. οὐ μὴ δύνωνται. Πολυβ. Β'. 49 οὐκ εὐδοκήσουσιν οὐδὲ μὴ μείνωσιν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. Ο'. Μεταφρ. Γεν. Γ'. 4 οὐ μὴ φάγητε. ς'. 3 οὐ μὴ καταμείνῃ. ΙΗ. 28—32 οὐ μὴ ἀπολέσω. Ψαλμ. Θ'. 15 ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. ΙΕ. 4 οὐ μὴ συναγάγω — οὐδὲ μὴ μνησθῶ. πρβλ. Ἰὼβ Η. 15. Θ'. 3. 35. ΙΔ'. 2. 5. 7. 12. 16. ις'. 29. Ψαλμ. ΚΕ. 1. 4. 5. ΚΘ'. 6. ΛΓ'. 5. Ἡσαΐ. ΚΓ'. 12. ΚΔ'. 20. ΚΕ. 2. ΛΖ'. 33 κτλ. Ἔτι δὲ μεταγενέστερον ἀνενεώθη ἡ ὁμηρικὴ χρῆσις μετά τε μόνου (ἄνευ τοῦ μὴ) τοῦ μορίου οὐ καὶ ἄνευ αὐτοῦ, π. χ. Βαβρίου μυθ. 24, 7 τί μὴ πάθωμεν; = τί οὐ πεισόμεθα; Λουκ. Διτλ. Θ. ἐναλ. ς'. 3 οὐδὲν πάθῃς. Κυνοσοφ. Α'. 44. οὐδέποτε ἀποφύγῃ = ἀποφεύξεται. Ἱστορ. ὠφελ. (Mullach. σλ. 38) ἐγὼ οὐκ ἀφῶ αὐτὴν μονάσαι, ἀλλὰ ζευγνύω ἀνδρί. Θεοδοσ. ἀκροάσ. π. ἁλ. Κρητ. Β'. 120.

εἰ γὰρ θάνῃ τις, σώζεται παραυτίκα
καὶ ζῶν πορευθῇ καὶ λάβῃ κατοικίας = πορεύσεται κτλ.
αὐτ. 163 ποῦ γὰρ φυγοῦσιν εὑρεθῇ σωτηρία
μένουσιν ἐντὸς Κρητικῶν ὁρισμάτων; = εὑρεθήσεται

Πρβλ. Γ'. 192. Αἰσώπου βίῳ σλ. 8, 1 (Westerm.) οὐ μαστιχθῶμεν = οὐ μαστιγησόμεθα. 14, 13. τύχης τοῦ ζητήματος = τεύξῃ. 25, 14 οὐ μείνω μετ' αὐτοῦ. Πρβλ. αὐτ. 26, 1. 35, 6. Ἄννης Κομν. Ἀλεξ. Τομ. Α. 189, 21 εἰ τὸν Μιχαὴλ θεασάμενοι γνωρίσωμεν, προσκυνήσομέν τε αὖθις αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν παραδῶμεν. Γεωργ. Κεδρ. Τομ. Α. 310, 4. ἐπειδὰν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστείλω σοι ἕνα τῶν μαθητῶν μου, ὀνόματι Θαδδαῖον, ὅστις καὶ τὸ πάθος σοι θεραπεύσει (= σῃ;) καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοι παράσχῃ. Β'. 481, 16 ὡς προϊὼν ἐξείπῃ ὁ λόγος = ἐξερεῖ. Ἀνδρεοπούλου Συντίπα σελ. 73 (Boissonade) καὶ ὁ λέων ἵστατο βλέπων τί ἄρα γένηται· 84 ἐγίνωσκε γὰρ ἀκριβῶς ἡ παμπόνηρος, ὅτι, ὁπότε ὁ παῖς λαλήσῃ τῷ πατρί, οὐ μόνον ἐντροπὴν λάβῃ, ἀλλὰ καὶ θανάτῳ παραδοθήσεται κτλ. Τὴν κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἐν τῇ δημώδει μάλιστα γλώσ-

Digitized by Google

φῃ ἐπικράτησιν τῆς χρήσεως ταύτης μαρτυροῦσιν ἐκτὸς τῶν εἰρημένων καὶ οἱ λεξικογράφοι, τοὺς ἀρχαίους μέλλοντας συνήθως δι' ὑποτακτικῆς ἑρμηνεύοντες, π. χ. ὁ *Φώτιος* συντεύξομαι, συντύχω· *περιτεύξεται*, συντύχῃ. *Σχήσουσι*, σχῶσι. Πείσονται πάθωσι — ὁ *Ἡσύχιος* παροίσομεν, παρενέγκωμεν· οὐχ ὑποίσω, οὐχ ὑπενέγκω. Σχολ. Ἰλ. Β, 141 αἱρήσομεν, λάβωμεν κτλ., ἢ καὶ τἀνάπαλιν ὑποτακτικοὺς πολλάκις διὰ μελλόντων· ὁ *Φώτιος τίσωσι*, τιμωρήσονται· πρόωμαι, παραχωρήσω. ὁ *Ἡσύχιος*· πόρωσι, χαρίσωνται, δώσουσι. Εὐστρατ. εἰς τὸ ς'. τῶν Νικομαχείων σλ. 80, 6 διέλωμεν ἀντὶ τοῦ διαιρήσομεν κτλ. — Εἰς ταὐτὸ φέρει καὶ ἡ ἀξιοσημείωτος μαρτυρία τοῦ Αεσβώνακτος (*περὶ σχημάτων*· ἐν τῷ Ἀμμωνίου π. ὁμοίων κ. διαφ. λέξ. ἐκδ. Valckenaer σλ. 186) « τῶν δὲ Ἀττικῶν τὸ συντάσσειν τὸ *μὴ* μετὰ μέλλοντος χρόνου· *μὴ πείσωμαι*. ἔστι δὲ τὸ σχῆμα τῶν περὶ Ἀντιφῶντα, ὅπανίως δὲ καὶ ὁ Ὅμηρος κέχρηται. Ἡμεῖς δὲ τὰς ἐξ ἀμφοτέρων φωνάς, τήν τε *μὴ* ἀπαγόρευσιν καὶ τὴν *οὐ* ἄρνησιν ὑποτακτικοῖς ῥήμασι συντάσσομεν· οἷον· *οὐ μὴ διαλεχθῶ* σήμερον· *οὐ μὴ εἴπω*. Ἀνακύπτει δ' ἐκ τούτου τοῦ σχήματος καὶ ἕτερον Δώριον, ὃ γίνεται τῆς αὐτῆς συντάξεως χρεωκοπουμένης· οἷον· *οὐκ εἶπω σοι* ἀντὶ τοῦ· *οὐκ ἐρῶ σοι*, καὶ σήμερον *οὐκ ἴδῃς*, ἀντὶ τοῦ (οὐ) *μὴ ἴδῃς* καὶ τὸ

οὐ γάρ πω τοίους ἴδαν ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι. »

Ἂν δ' ὁ συνδυασμὸς τῶν μορίων *οὐ μὴ* ἐπὶ ταύτης τῆς χρήσεως ἐκ παραλείψεως προτάσεώς τινος, οἷαι αἱ· *οὐδὲν δεινόν* (ἐστι) *μή*, ὡς παρ' Ἡροδότῳ Α'. 84. Πλατ. Φαίδ. 84. Β. Γοργ. 520. Δ. κ. ἀλλ. *οὐ δέος* ἢ *οὐ φόβος* (ἐστὶ) *μή*, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει Ἐκκλησ. 650. Ξενοφ. Ἀπομν. Β'. 1, 25 κ. ἀλλ. προῆλθεν ἡ μή, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀδιάφορον ἡμῖν.

Σημ. Ἐκ τούτων ἀφορμὴν λαβὼν καὶ ὁ σοφὸς ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων Hase τοιάδε ἐσημείωσεν ἐν τῷ πίνακι Λέοντος τοῦ Διακόνου· « Conjunctivus aoristi a scriptoribus praecipitatae graecitatis pro futuro adhibitus. Ita, ut hoc utar, ad Aristoph. Plut. vers. 518. *ἕξεις*] exponitur *λάβῃς* et 533 *ἕξει*] *λάβῃ*. vide quoque virum immortalem Coraïum Μύθων αἰσωπείων συναγωγῆ 151 A. 234 B. 92 A. 236 C. 333 B. ubi pro *γενήσῃ*, *ἐρῶ*, *λήψῃ* etc. habes *γένῃ*, *εἶπω*, *λάβῃ* etc., in quibus subjunctivis aoristi praefixa particula *θὰ* graecos hodiernos futura sua formasse *θὰ εἶπω*, *θὰ ἔλθω* credendum est.» Ἀλλ' ὅτι τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τοῦ σοφοῦ ἐκδότου ἀποφάνσεως δὲν εἶνε ὅλως ἀληθές, δείχνει ἡ ἀκόμη ἐν τῇ γλώσσῃ ἐμφανὴς ἀρχὴ τοῦ *θά*, προελθόντος

Digitized by Google

κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῶν *θὲ ρά* (ἢ θελὰ), τούτων δ' ἐκ τῶν *θέλω ρᾰ*, *θέλω ἵνα* (εἶπω, δώσω κ.τ.τ.), τοῦ δὲ *ρὰ* ἢ *ἵνα* μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς ὄντος ἀναλύστεως τοῦ μετὰ τοῦ θέλω ἀπαρεμφάτου, ὡς κατωτέρω ἀκριβέστερον θὰ ἴδωμεν.

3) *Μελλοντικὴν* ἔννοιαν ἐκφέρει μετριώτερον καὶ ὡς *ἐξ ὑποκειμένου γνώμην*, ὄχι δ' ὡς *ἐξ ἀντικειμένου βεβαιότητα*, καὶ ἡ εὐκτικὴ συνήθως μὲν μετὰ τοῦ μορίου *ἄν* (κέν), ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τούτου· διὰ δὲ τὴν συνωνυμίαν ταύτην ἐν συνεχείᾳ τῆς αὐτῆς ἐννοίας μεταβαίνει ὁ λόγος πολλάκις ἐκ τῆς *εὐκτικῆς* εἰς τὸν *μέλλοντα* τὸν *ὁριστικὸν* καὶ τἀνάπαλιν καὶ ἐξ ἑκατέρου εἰς ἄλλους *συνωνύμους ὅρους*, οἷοι οἱ συνδυασμοὶ τῶν ῥημ. (ἐ)*θέλω* καὶ *μέλλω* μετ' *ἀπαρεμφάτου* καὶ τὸ γ'. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς. Τοιαῦτα παραδείγματα εἶνε μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ παρ' Ὁμήρῳ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτόν, ὡς Ἰλ. Χ, 384 — 364.

Ὣς οὐκ ἔσθ' ὃς σῆς γε κύνας κεφαλῆς *ἀπαλάλκοι*
οὐδ' εἴ κεν δεκάκις τε καὶ εἰκοσινήριτ' ἄποινα
στήσωσ' ἐνθάδ' ἄγοντες, ὑπόσχωνται δὲ καὶ ἄλλα.
οὐδ' εἴ κεν σ' αὐτὸν χρυσῷ ἐρύσασθαι ἀνώγοι
Δαρδανίδης Πρίαμος· οὐδ' ὥς σέ γε πότνια μήτηρ,
ἥν θρεμμένη λεχέεσσι *γοήσεται*, ὃν τέκεν αὐτή,
ἀλλὰ κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατὰ πάντα *δάσονται*.

Ἰλ. Κ, 378.

ζώγρειτ', αὐτὰρ ἐγὼν ἐμὲ *λύσομαι*· ἔστι γὰρ ἔνδον
χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος,
τῶν κ' ὔμμιν *χαρίσαιτο* πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα,
εἴ κεν ἐμὲ ζωὸν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

Ὀδ. Θ, 253 — 6

« πῶς *ἄρ* ἐγώ σε *θέοιμι* μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,
εἴ κεν Ἄρης *οἴχοιτο* χρέος καὶ δεσμὸν ὑπαλύξας; »
τὸν δ' αὖτε προσέειπε Ποσειδάων ἐνοσίχθων.
« Ἥφαιστ', εἴπερ γάρ κεν Ἄρης χρεῖος ὑπαλύξας
οἴχηται φεύγων, αὐτός τοι ἐγὼ τάδε *τίσω*. »

Ἔνθα πρὸς τὰ μετά τινος διασταγμοῦ ἐκφερόμενα *ἄρ — θέοιμι*; *εἴ κεν — οἴχοιτο* ἀντιστοιχοῦσι τὰ βεβαιότερα *εἴπερ κεν οἴχηται* καὶ *τίσω*.

Ὀδ. Η, 314 — οἶκον δέ τ' ἐγὼ καὶ κτήματα *δοίην*,
εἴ κ' ἐθέλων γε μένοις· ἄεκοντά δέ σ' οὔτις *ἐρύξει* κτλ.

Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 403. Οὐκ *ἄρ ἀπέλθοιμι*, ἀλλὰ *κόψω* τὴν θύραν. ποικιλώτατα δ' εἶνε τὰ ἑξῆς. Ἐν Ἰλιάδος Ι, 115 — 160 ὁ Ἀγαμέμνων

Digitized by Google

πρὸς τοὺς γέροντας τῶν Ἀχαιῶν λέγει, ὅτι θέλει νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸν μηνίοντά Ἀχιλλέα καὶ, ἵνα τὸν εὐχαριστήσῃ, θέλει νὰ τῷ δώσῃ πολλὰ δῶρα. Ἡ *θέλησις* λοιπὸν αὕτη πρὸς *μέλλουσαν πρᾶξιν* ἐκφράζεται ποικιλώτατα διὰ πάντων τῶν δυνατῶν μέσων τῆς ἑλληνικῆς, καὶ εὐθὺς ἐν τῷ 120 στιχ. τίθεται τὸ *ἐθέλω* μετ' ἀπαρεμφάτου.

ἀλλ' ἐπεὶ ἀάσάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πιθήσας,
ἄψ' *ἐθέλω ἀρέσαι*, *δόμεναί* τ' ἀπερείσι' ἄποινα·

Ἔπειτα ἐν τῷ 125 στ. ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ *κεν* καὶ ἄνευ τούτου.

οὔ *κεν* ἀλήϊος *εἴη* ἀνήρ, ᾧ τόσσα *γένοιτο*.

Ἔπειτα ἐν τοῖς στ. 128. 131—5 ἐπιφέρεται ὁ συνήθης μέλλων.

δώσω δ' ἑπτὰ γυναῖκας ἀμύμονα ἔργα ἰδυίας, —
Τὰς μέν οἱ *δώσω*, μετὰ δ' ἔσσεται ἣν τότ' ἀπηύρων;
κούρη Βρισῆος· ἐπὶ δὲ μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι κτλ.

Μετὰ ταῦτα ἕπεται ἐν τοῖς στ. 137—9 τὸ γ'. *πρόσ.* τῆς *προστακτ.*, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ *βούλομαι*, *ἐθέλω αὐτὸν ποιεῖν* ἢ *ποιήσαί τι*.

εἰ δέ κεν αὖτε
ἄστυ μέγα Πριάμοιο θεοὶ δώωσ' ἁλαπάξαι,
νῆα ἅλις χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ *νησάσθω* —
— Τρωϊάδας δὲ γυναῖκας *ἑλίσσω* κτλ.

Ἔπειτα πάλιν *εὐκτικὴ* καὶ *μέλλ.* ὁριστ. στ. 141—2.

εἰ δέ κεν Ἄργος ἱκοίμεθ' Ἀχαϊκόν, οὔθαρ ἀρούρης,
γαμβρὸς κέν μοι *ἔοι· τίσω* δέ μιν ἶσον Ὀρέστῃ κτλ.

Ἔπειτ' εὐθὺς πάλιν *προστακτικὴ* καὶ *μέλλων* στ. 146—7

τάων ἥν κ' ἐθέλῃσι, φίλην ἀνάεδνον *ἀγέσθω*
πρὸς οἶκον Πηλῆος. Ἐγὼ δ' ἐπὶ μείλια *δώσω* κτλ.

Ἔπειτα πάλιν μέλλων καὶ εὐκτικὴ στ. 155—7.

οἵ κέ ἑ δωτίνῃσι θεὸν ὡς *τιμήσουσιν*
καί οἱ ὑπὸ σκήπτρῳ λιπαρὰς *τελέουσι* θέμιστας.
Ταῦτά *κέ* οἱ *τελέσαιμι* μεταλλήξαντι χόλοιο.

Ὅμοιον εἶνε τὸ Ἀριστοφάνειον Πλουτ. 507 κεξ., ἔνθα ἡ Πενία διδάσκει τοὺς περὶ τὸν Χρεμύλον, ποία ἀδράνεια θὰ διαδεχθῇ τὴν νῦν ἐν τῷ βίῳ δραστηριότητα, ἂν τυχὸν ἀναβλέψῃ ὁ Πλοῦτος καὶ ἐξ ἴσου πᾶσι διανείμῃ τὰ δῶρά του. Ἡ ἐξ ὑποθέσεως ἐξαρτωμένη αὕτη μελλοντικὴ πρᾶξις διὰ ποικίλων τύπων ἐκφέρεται ὡς ἑξῆς.

Πεν. εἰ γὰρ ὁ Πλοῦτος βλέψειε πάλιν διανείμειέ τ' ἴσον αὐτόν,
οὔτε τέχνην *ἂν* τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἂν σοφίαν *μελετῴη*
οὐδείς· ἀμφοῖν δ' ἡμῖν τούτοιν ἀφανισθέντοιν, *ἐθελήσει*
τις *χαλκεύειν* ἢ νυπηγεῖν ἢ ῥάπτειν ἢ τροχοποιεῖν; κτλ.

Digitized by Google

Χρεμ. Λῆρον ληρεῖς· ταῦτα γὰρ ἡμῖν πάνθ', ὅσα γῦν δὴ κατέλεξας, οἱ θεράποντες *μοχθήσουσιν*. Πεν. πόθεν οὖν ἕξεις θεράποντας;

4) Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ γλῶσσα τοὺς ποικίλους τρύτους τύπους ἐπὶ πλήρους ἢ σχεδὸν μελλοντικῆς ἐννοίας μετεχειρίζετο, εἶχεν ἤδη καὶ τοὺς ἰδίους μέλλοντας πλάσασα, πρῶτον μὲν τοὺς ἐνεργητικοὺς καὶ μέσους εἰς *(σ)σω* καὶ *(σ)σομαι*, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς παθητικοὺς εἰς *ή-σομαι* καὶ *θή-σομαι*. Εἶνε δ' ἅπαντες οὗτοι συντεθειμένοι ἐκ τοῦ ἑκάστοτε ῥηματ. θέματος καὶ τῶν (ἐσ)-σω καὶ (ἐσ)σομαι, μελλόντων τοῦ *εἰμί*, τοῦ προτέρου ἀχρήστου ἀποβάντος ἐν ἀναλύσει. Οὗτοι δ' οἱ *ἔσσω* καὶ *ἔσσομαι* (ἐπικ. ἀντὶ τοῦ ἔσομαι) εἶνε ἐπ' ἴσης σύνθετοι ἐκ τῆς ῥίζης ἐς τοῦ εἰμὶ (δωρ. ἐσ-μὶ) καὶ τῆς *ἰᾶ* ῥίζης τοῦ *ἴέναι* (ἵεσθαι, ἐφίεσθαι = ἐπιθυμεῖν) ἢ κατ' ἄλλους τοῦ *ἰέναι* (= πορεύεσθαι, ἔρχεσθαι)· ὅθεν οἱ μὲν ἀρχέγονοι τύποι πρέπει νὰ ἦσαν ἐσ-ιω-μι (= σκρ. as-iâ-mi) καὶ ἐσ-ιο-μαι, ἔπειτα κατ' ἐξομοίωσιν τοῦ ι πρὸς τὸ ἡγούμενον σ καὶ ἀποκοπὴν τῆς ἐνεργ. προσωπ. καταλήξ. *μι ἔσσω* καὶ *ἔσσομαι*· ἡ δὲ σημασία των κατὰ στοιχεῖον: *ἐπιθυμῶ εἶναι*, *θέλω εἶναι* ἢ κατὰ τὴν ἑτέραν γνώμην, *εἰμι ἐσόμενος* τ. ἔ. *ὑπάγω νὰ ἦμαι*, ἀπαραλλάκτως καθὼς πολλαὶ νεώτεραι γλῶσσαι διὰ τῶν αὐτῶν στοιχείων ἀναλελυμένων σχηματίζουσι τοὺς μέλλοντας, π. χ. ἡ μὲν *νεωτέρα ἑλληνικὴ* καὶ ἡ γερμανικὴ κατὰ μέρος διὰ τοῦ *θέλω* καὶ *will*, ὡς *ich will schreiben θέλω γράφειν* ἢ *γράψῃ* (= αι) κτλ., ἡ δὲ γαλλικὴ ἐν μέρει διὰ τοῦ *ἴέναι* (aller) ὡς *je vais être* κτλ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *ἰᾶ* συνετέθη, καθὼς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, καὶ ἡ εὐκτική. Ὥστε καὶ ἐτυμολογικῶς ἐπιβεβαιώνεται ἡ προεκτεθεῖσα κατ' ἔννοιαν καὶ χρῆσιν ἐγγύτης τῶν δύο τούτων τύπων, τῆς εὐκτικῆς καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἔτι δὲ περισσότερον διαβεβαιώνεται ἡ συγγένεια αὕτη καὶ δι' ἀναλόγων φαινομένων ἐν ταῖς συγγενέσι γλώσσαις. Διότι ἐν μὲν τῇ *λατινικῇ* οἱ μέλλοντες *dicam*, *dices*, —*et* κτλ. *audiam*, —*es*, —*et* κτλ. προῆλθαν ὁμαλογουμένως ἐκ τῶν εὐκτικῶν ἢ ὑποτακτικῶν, ὡς συνήθως καλοῦνται, *dicam*, *dicas*, —*at*, *audiam*, —*as*, —*at* κτλ. Ἐν δὲ τῇ *σανσκρίτῃ* ἐκ τοῦ αὐτοῦ τύπου *sjâmi* (μετὰ πρωτευούσης καταλήξ.) καὶ *sjâm* (μετὰ δευτερευούσης), ὅστις σύγκειται ἐκ τοῦ *(a)s* ῥίζης τοῦ ῥημ. *as-mi* (εἰμὶ) καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου *iâ* ἰέναι ἢ ἴέναι εἶνε συντεθειμένοι ὅ τε δυνητικὸς (εἶδος εὐκτικοῦ) καὶ ὁ *βοηθητικὸς* καλούμενος μέλλων (auxiliar futurum).

Οἱ ἀρχέγονοι λοιπὸν ἐκεῖνοι μελλοντικοὶ τύποι τοῦ *εἰμί*, οἱ *ἐσίω* καὶ *ἔσσω*, *ἐσίομαι* καὶ *ἔσσομαι* μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ *ε* τοῖς ῥηματικοῖς θέμασι προσαρτηθέντες παρῆξαν τοὺς ποικίλους μέλλοντας ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

Digitized by Google

ά.) Τοὺς εἰς *σω* καὶ *σιομαι* δωρικούς· *προλειψίω, πραξίομεν, φυλαξίομεν, βοηθησίω, χαριξιόμεθα.* Πρβλ. Ahrens de dial. dor. p. 210.

β'.) Τοὺς εἰς *σσω* καὶ *σσομαι* ἐπικοὺς· *ἀρέσσω, ὀλέσσω, ἀγάσσομαι, αἰδέσσομαι* κτλ.

γ'.) Τοὺς εἰς *σῶ* καὶ *σοῦμαι* (ἐκ τῶν ἀρχ. *σιω, σιομαι, σεω, σέομαι*· πρβλ. χρύσιος — χρύσεος· φλόγιος — φλόγεος κ.τ.τ.) ἐπ' ἴσης δωρικούς· *δοξῶ, νικασῶ, πειρασοῦμαι, ἐργαξεῖται* καὶ ἄλλους (Ahr. p. 203), οἷς συγκαταλέγονται καὶ οἱ παρ' Ἀττικοῖς συνήθεις *κλαυσοῦμαι, πλευσοῦμαι* κ. οἱ ὁμ.

δ'.) Τοὺς κοινοὺς εἰς *σω* καὶ *σομαι* (κατὰ συγκοπὴν τοῦ ἑτέρου τῶν σσ. Πρβλ. μέσσος — μέσος· αἰδεσσάμην — ἠδεσσᾶμην) *γράψω, δόξω, ποιήσω, τιμήσομαι* κτλ.

ε.) Τοὺς εἰς *ιω* (δωρ.), *εω* (ἰων.) καὶ *ῶ, ιομαι, εομαι, οῦμαι* τῶν ὑγρολήκτων καὶ ἄλλων τινῶν· *μενίω, μενέω, μενῶ. τελίω, τελέω, τελῶ. ἀγγελίοντι, ἀποκαθαρίοντι, ὁμιώμεθα* (Ahr. p. 211), *μαχοῦμαι, καθεδοῦμαι, πεσοῦμαι, βαδιοῦμαι* κτλ. Οἱ δωρικοὶ *μενίω, ἀγγελίω* κ. οἱ ὁμ. προῆλθάν ἐκ τῶν *μεν-σίω, ἀγγελ-σίω* συγκοπῇ τοῦ *σ* μετὰ τὰ ὑγρὰ λ, μ, ν, ρ· οἱ δὲ ἰωνικοὶ *μενέω, ἀγγελέω, σπερέω* κλ. ἐκ τῶν εἰς *ιω* μεταβάσει τοῦ *ι* εἰς *ε*· οἱ δὲ *τελέω—ῶ, ἐλάω—ῶ, νομιέω—ῶ, βαδιέομαι—οῦμαι* κ. οἱ τ. ἐκ τῶν *τελέ-σω, ἐλά-σω, νομι-σέω* (ἀρχ. νομι-σίω) ἢ *νομι-έσω, βαδι-σέομαι* (ἀρχ. *βαδι-σίομαι*) ἢ *βαδι-έσομαι* κατὰ συγκοπὴν τοῦ *σ* μεταξὺ δύο φωνηέντων, πάθος συνηθέστατον τῇ ἑλληνικῇ, ὡς *γένε(σ)ος* λατ. gene-r-is. *τύπτεσαι, τύπτεαι, τύπτῃ* (ει) κττ.

ς'.) Οἱ δὲ ἰδίως παθητικοὶ εἰς *(θ)ή-σομαι* ἐσχηματίσθησαν προσαρτηθέντος τοῦ ἐπιθέματος *σο-μαι* εἰς τὸ θέμα τῶν παθητικῶν ἀορίστων, ὡς *ἐ-γράφθη-ν, γραφθή-σομαι. ἐ-κάη-ν, καή-σομαι.* Πῶς δ' ἐπλάσθησαν οἱ παθητικοὶ ἀόρ. θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Οὕτω λοιπὸν συντεθειμένοι οἱ μέλλοντες, κατὰ γράμμα ἑρμηνευόμενοι, σημαίνουσιν: *ἐπιθυμῶ, θέλω* ἢ (κατὰ τὴν ἑτέραν τοῦ *jâ* ἐξήγησιν) *ὑπάγω νὰ ἦμαι ἐν τῇ δι' τοῦ βηματικοῦ θέματος ἐκφερομένῃ ἐνεργείᾳ ἢ καταστάσει ἢ πάθει*, π. χ. *γράψω = θέλω* (ὑπάγω) *νὰ γράφω* ἢ *νὰ γράψω. γράψομαι = θέλω γράφεσθαι* ἢ *γράψασθαι. γραφθήσομαι = θέλω* (ὑπάγω) *νὰ γράφωμαι* ἢ *γραφῶ* κτλ. Παράδοξος ἀλλὰ καὶ σπουδαία σύνθεσις! ἧς τὰ ἔτι ἄμορφα στοιχεῖα πρὸς μεγαλειτέραν ἐνάργειαν ὕστερον ἡ γλῶσσα διὰ μεμορφωμένων καὶ ἀπειργασμένων ἤδη λέξεων ἀνέλυσε καὶ ἔπλασε τοὺς περιφραστικοὺς μέλ-

Digitized by Google

λοντας: *μέλλω ἢ θέλω γράφειν (γράψειν), γράψαι, γράφεσθαι* (γράψεσθαι, γραφθήσεσθαι), *γράψασθαι, γραφθῆναι* κτλ. καὶ τὰς μελλοντικὰς φράσεις *ἔρχομαι* (εἰμι) *γράψων, γραψόμενος* κτλ. καθομ. *ὑπάγω τὰ γράψω, τὰ γραφθῶ* κτλ. οἷς ἀνάλογα μᾶς παρέχουσι καὶ αἱ νεώτεραι τῶν συγγενῶν γλωσσῶν, ὡς ἤδη καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη· π. χ. γερμ. ich will schreiben, ich werde schreiben. γαλλ. je vais écrire, je vais être écrit κτλ.

Καὶ περὶ μὲν τῆς διὰ τοῦ *μέλλω* (= θέλω, σκοπεύω, προτίθεμαι, μελετῶ νὰ πράξω τι) κατ' ἐνεστῶτα ἢ παρατατικόν, σπανίως δὲ κατ' ἀόριστον, καὶ τοῦ *ἀπαρεμφάτου* τοῦ *ἐνεστῶτος* ἢ τοῦ *μέλλοντος*, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ *ἀορίστου* περιφράσεως τῆς μελλοντικῆς ἐννοίας, ὡς γνωστοτέρας ἐκ τῆς ἐγκυκλίου γραμματικῆς, ἀρκούμεθα εἰς ὀλίγα παραδείγματα. Ἰλ. Ζ, 52 καὶ δή μιν τάχ' *ἔμελλε* θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν *φῶσειν* ᾧ θεράποντι καταξέμεν. πρβλ. αὐτ. 516. 393 τῇ γὰρ *ἔμελλε διεξίμεναι* πεδίονδε. Κ, 365. Ψ, 544. *μέλλεις* γὰρ *ἀφαιρήσεσθαι* ἄεθλον. Ὀδ. Ζ, 110. Ψ, 94. Ἰλ. Ψ, 773 ἀλλ' ἴστε δὴ τάχ' *ἔμελλον* ἐπαΐξασθαι ἄεθλον. κτλ. Αἰσχ. Ἱκετ. 1029 τί δὲ *μέλλω* φρένα Δίαν *καθορᾶν*, ὄψιν ἄδυσσον; = τί θέλω νὰ βλέπω; πῶς θὰ βλέπω τὸν νοῦν τοῦ Διός; πρβλ. Ἀγ. 941. Προμ. 836 ἡ Διὸς κλεινὴ δάμαρ *μέλλουσ' ἴσεσθαι*. Χοηφορ. 845. 853. Προμ. 626 μή τοι με κρύψῃς τοῦθ' ἃ *μέλλω παθεῖν*. Σοφ. Τραχιν. 753 *μέλλοντι* δ' αὐτῷ — — *τεύχειν* σφαγὰς κῆρυξ ἵκετο. πρβλ. Οἰδ. Τ. 678. Ἠλεκτρ. 297. 371 *μέλλουσι* γάρ σε — — — ἐνταῦθα *πέμψειν*, ἔνθα μή ποθ' ἡλίου φέγγος προσόψει. πρβλ. Οἰδ. Κολ. 1771. Θουκ. Α. 107, 2 Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες *ἔμελλον κωλύσειν*. πρβλ. Γ'. 20, 3. Δ'. 66, 3. ς'. 66, 1. Ε. 98. — Πλατ. Κρατυλ. 432. Β. εἰ *μέλλει* εἰκὼν *εἶναι*. Πρωταγ. 312. Β. Πολιτ. Β'. 383. C. Θεαιτ. 178. ε. κατὰ τὴν ποτέρου δόξαν φῶμεν τὸ *μέλλον ἀποβήσεσθαι*; Ἀπολ. 21 Β. 30. c. 38. Β. 40. Β. Συμπ. 198. Β. Πολιτ. 376. c. Γοργ. 525. Α. οἱ *μέλλει* ἐλθοῦσα *ἀναπλήναι* τὰ προσήκοντα πάθη. Πολιτ. ς'. 491. Α. κτλ. Δημοσθ. 3, 12 τούτου μόνου *περιγίγνεσθαι μέλλοντος*. πρβλ. 4, 49. 6, 14—15. 8, 2. 9, 5 κτλ. 3, 36 ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι *συνοίσειν* ὑμῖν μέλλει. πρβλ. 4, 51 — 6, 27. 9, 1 κτλ. — Ἰσοκρ. Πανηγυρ. 86 ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς *μέλλοντες κινδυνεύειν* (πρβλ. 93, 5, 16. 83, οἵτινες ὑπὲρ τῆς δόξης, ἧς *ἔμελλον* τελευτήσαντες *ἕξειν*, οὕτως ἑτοίμως ἤθελον ἀποθνήσκειν. 97 πρὸς χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι *διαναυμαχεῖν ἐμέλλησαν* κτλ. κτλ.

Τῆς δὲ διὰ τοῦ *(ἐ)θέλω* ἐνίοτε δὲ καὶ *βούλομαι* καὶ ἄλλων *βουλη-*

Digitized by Google

τεκᾶν ῥημάτων καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου περιφράσεως τῆς μελλοντικῆς ἐννοίας τεκμήρια ἔχομεν ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρ. ἔπεσιν, ἔπειτα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἃς προστεθῶσι δ' εἰς τὰ προεκτεθειμένα τὰ ἑξῆς, ἔνθα πολλάκις ἡ περίφρασις παραλλήλως καὶ συνωνύμως τῷ συντεθειμένῳ τύπῳ φέρεται.

Ἰλ. Γ, 399 κεξ.

Δαιμονίη τί μὲ ταῦτα *λιλαίεαι ἠπεροπεύειν*;
ἦ πῆ με προτέρω πολίων εὐναιομένων
ἄξεις ἢ Φρυγίης ἢ Μηονίης ἐρατεινῆς
εἴ τις τοι καὶ κεῖθι φίλος μερόπων ἀνθρώπων;
οὕνεκα δὴ νῦν δῖον Ἀλέξανδρον Μενέλαος
νικήσας *ἐθέλει* στυγερὴν ἐμὲ οἴκαδ' *ἄγεσθαι*,
τοὔνεκα δὴ νῦν δεῦρο δολοφρονέουσα παρέστης;

Η, 362 κξ. Ἀντικρὺ δ' ἀπόφημι, γυναῖκα μὲν οὐκ *ἀποδώσω*,
κτήματα δ' ὅσσ' ἀγόμην ἐξ Ἄργεος ἡμέτερον δῶ,
πάντ' *ἐθέλω δόμεναι*, καὶ ἔτ' οἴκοθεν ἄλλ' *ἐπιθεῖναι*.

Τ, 187-8 Ταῦτα δ' ἐγὼν *ἐθέλω ὀμόσαι*, κέλεται δέ με θυμὸς
οὐδ' *ἐπιορκήσω* πρὸς δαίμονος.

Ὀδ. Β, 325. Ἦ μάλα Τηλέμαχος φόνον ἡμῖν μερμηρίζει.
ἢ τινας ἐκ Πύλου *ἄξει* ἀμύντορας ἠμαθόεντος.

— — — — — — — — — — — —

ἠὲ καὶ εἰς Ἐφύρην *ἐθέλει*, πίειραν ἄρουραν
ἐλθεῖν, ὄφρ' ἔνθεν θυμοφθόρα φάρμακ' ἐνείκῃ.

Α, 612 κξ. Τοιγὰρ ἐγώ τοι ταῦτα *μεταστήσω*· δύναμαι γάρ.
δώρων δ', ὅσσ' ἐν ἐμῷ κειμήλια κεῖται,
δώσω δ' κάλλιστον καὶ τιμητότατόν ἐστιν.
δώσω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δέ,
ἔργον δ' Ἡφαίστοιο. πόρεν δὲ ἑ Φαίδιμος ἥρως, —
— — — — τεὶν δ' *ἐθέλω* τάδ' *ὀπάσαι*. Πρβλ. Ὀδ. Ο, 114 κεξ.

Ἐν τῷ παρ' Ἀθηναίῳ ΙΔ'. 622. Δ. (Πρβλ. Bergk Poëtae lyrici graeci p. 1020. ed. 2) ἰθυφαλλικῷ ᾄσματι.

Ἀνάγετ', εὐρυχωρίαν
τῷ θεῷ ποιεῖτε·
ἐθέλει γὰρ ὁ θεὸς ὀρθὸς ἐσφυρωμένος
διὰ μέσου *βαδίζειν*

τὸ *ἐθέλει* μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου κυρίως μελλοντικὴν ἔννοιαν ἐκφέρει. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ Πινδαρ. Ὀλ. Ι'. (ΙΑ'.), 7 κεξ.

Digitized by Google

ἀφθόνητος δ' αἶνος ἐλυμπιονίκαις
οὗτος ἄγκειται· τὰ μὲν ἁμετέρα
γλῶσσα *ποιμένειν ἐθέλει* κτλ.

Αἰσχ. Περσ. 516. Ὅμως δ' ἐπειδὴ τῇδ' ἐκύρωσεν φάτις
ὑμῶν, θεοῖς μὲν πρῶτον *εὔξασθαι θέλω*,
ἔπειτα γῇ τε καὶ φθιτοῖς δωρήματα
ἥξω λαβοῦσα πέλανον ἐξ οἴκων ἐμῶν.

Εὐμεν. 422. Ἀθ. *κλύειν* δικαίως μᾶλλον ἢ *πρᾶξαι θέλεις*
428. Ἀθ. τί πρὸς τάδ' *εἰπεῖν*, ὦ ξεν', ἐν μέρει *θέλεις*;

Ὁ δ' Ὀρέστης πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν διὰ κυρίου *μέλλοντος* ἀποκρίνεται.

435. Ὀρ. Ἄνασσ' Ἀθάνα, πρῶτον ἐκ τῶν ὑστάτων
τῶν σῶν ἐπῶν μέλημ' *ἀφαιρήσω* μέγα κτλ.

Σοφοκλ. Ἀντ. 238. *Φύλ.*
φράσαι θέλω σοι πρῶτα τἀμαυτοῦ. —

πρὸς ὃ πρβλ. τοὺς δύο τὴν αὐτήν που ἔννοιαν ἐκφράζοντας *μέλλοντας*,
— 234. *Φύλ.* σοί κεἰ τὸ μηδὲν *ἐξερῶ*, *φράσω* δ' ὅμως.
καὶ 242. *Κρ.* — — — — — δηλοῖς δ' ὥς τι *σημανῶν* νέον.
Οἰδ. Κολ. 1285 κεξ.
Πολ. ἀλλ' *ἐξερῶ*· καλῶς γὰρ ἐξηγεῖ σύ μοι
— — — — — — — — — —
καὶ ταῦτ' ἀφ' ὑμῶν, ὦ ξένοι, *βουλήσομαι*,
καὶ ταῖνδ' ἀδελφαῖν, καὶ πατρὸς *κυρεῖν* ἐμοί·
ἃ δ' ἦλθον, ἤδη σοι *θέλω λέξαι*, πάτερ. —

Εὐριπ. Ἀλκ. 280. Ἄδμηθ', ὁρᾷς γὰρ τἀμὰ πράγμαθ' ὡς ἔχει,
λέξαι θέλω σοι πρὶν θανεῖν ἃ βούλομαι.

Ἡρακλειδ. 134—5 Ἀργεῖός εἰμι, τοῦτο γὰρ *θέλεις μαθεῖν*
ἐφ' οἷσι δ' ἥκω καὶ παρ' οὗ, *λέγειν θέλω* = *ἐρῶ*.

Πρβλ. αὐτ. 205. Ἡρακλ. μαιν. 355—6.

Ἱππολ. 857. Θκ. τί δή ποθ'; ἥδε δέλτος ἐκ φίλης χειρὸς
ἠρτημένη *θέλει* τι *σημῆναι* νέον; = *μέλλει σημῆναι*

Πρβλ. αὐτ. 865. Ἰφιγ. Αὐλ. 1538. Κυκλ. 275.

Ῥήσ. 149 κεξ. Ἕκ. Τίς δῆτα Τρώων οἳ πάρεισιν ἐν λόχῳ
θέλει κατόπτης ναῦς ἐπ' Ἀργείων *μολεῖν*;
τίς *ἂν γένοιτο* τῆσδε γῆς εὐεργέτης; κτλ.
Δολ. ἐγὼ πρὸ γαίης τόνδε κίνδυνον *θέλω*
ῥίψας κατόπτης ναῦς ἐπ' Ἀργείων *μολεῖν*,

Digitized by Google

καὶ πάντ' ἐκμαθὼν Ἀχαιῶν βουλεύματα
ἥξω. — — — —

Πρβλ. Φριν. 693. κτλ. Ἀριστοφάνους Σφκ. 532 κξ.

— — δρᾷς γὰρ ὡς
σοὶ μέγας ἔστ' ἀγὼν
καὶ περὶ τῶν ἁπάντων,
εἴπερ, ὃ μὴ γένοιτο, νῦν
ῥᾴστης ἐθέλει κρατῆσαι = κρατήσει.

αὐτ. 722 κξ. καὶ νῦν ἀτεχνῶς ἐθέλω παρέχειν
ὅ τι βούλει σοι,
πλὴν Κωλαγρέτου γάλα πίνειν. —

πρὸς ἃ πρβλ. αὐτ. 737,
Καὶ μὴν θρέψω γ' αὐτὸν παρέχων
ὅσα πρεσβύτῃ ξύμφορα, κτλ.

Πλουτ. 377 κξ.

Βλε. ὦ τάν, ἐγώ σοι τοῦτ' ἀπὸ σμικροῦ πάνυ
ἐθέλω διαπρᾶξαι πρὶν πυθέσθαι τὴν πόλιν.
τὸ στόμ' ἐπιβύσας κέρμασιν τῶν ῥητόρων.

Πρβλ. αὐτ. 1088—92.

Ἡροδότου Ζ'. 10, δ εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θέλει (= ἐναντ. μέλλει ἢ ἐναντιωθήσεται), βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἔσσωται δ' ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα. Πρβλ. αὐτ. 49, 2. 104 τελ. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυαρέειν, τἆλλα σιγᾶν ἐθέλω τὰ λοιπὸν = σιγήσομαι. Πρβλ. Α. 164, ἔνθα μετὰ τὸ θέλειν καὶ τὰ ἀπαρέμφατον ἔπεται μέλλων, εἶτα τὸ μέλλειν μετ' ἀπαρεμφάτου. — Ξενοφ. Ἀναβ. Γ'. 4, 41 Ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δὲ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρῄζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 5, 8 ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὁπλίτας, ἂν ἐμοὶ ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο, Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δοκῶν. Οἰκον. Ἰ. 1 καὶ ἄλλα τοίνυν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, θέλω σοι πάνυ μεγαλόφρονα αὐτῆς διηγήσασθαι, ἃ μοι ἅπαξ ἀκούσασα ταχὺ ἐπείθετο = θά σου διηγηθῶ. πρβλ. αὐτ. ιε'. 1. — Πλατ. Ἀπολογ. 40 Α ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβεβηκὸς τί ποτε νοεῖ· καὶ εὐθὺς κατωτέρω. « Τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; Ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. Ἀντιφῶντος Τετραλ. Γ'. β'. 7. ἐθέλω δὲ τοὺς κατηγοροῦντάς μου πᾶσιν οἷς ἐγκαλοῦσιν ἐνόχους αὐτοὺς ὄντας ἐπιδεῖξαι. Πρβλ. αὐτ. γ'. 1. — Ἰσαιρ. 5, 1 περὶ οὐ μικρὰ βούλομαι προειπεῖν, ἵνα δηλώσω καὶ

Digitized by Google

θοι καὶ τοῖς ἄλλοις κτλ. — *Λυκούργου κ.* Λεωκράτους 36 ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἡλίκοις κινδύνοις τὴν πόλιν οὖσαν Λεωκράτης προδέδωκεν, *ἀναμνῆσαι* ὑμᾶς *βούλομαι*. πρβλ. 46. 83. 146. — *Αἰσχιν.* 1, 8. *Βούλομαι* δὴ καὶ ἐγὼ νυνὶ πρὸς ὑμᾶς τὸν αὐτὸν τρόπον *χρήσασθαι* τῷ λόγῳ, ὅνπερ τοῖς νόμοις ὁ νομοθέτης· πρῶτον μὲν γὰρ *διέξειμι* πρὸς ὑμᾶς κτλ. πρβλ. 37. 43. 49. 86. — 3, 159. 181. 213. *Δημοσθ.* 8, 76 ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας *καταβῆναι βούλομαι*. 18, 8. 17 *βούλομαι* δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν *ἐξετάσαι*. πρβλ. 102. κτλ. *Διφίλου τ.* κωμ. Ἀποσπ. 92:

ἐν ἡμέραισιν αὐτὸν ἑπτά σοι, γέρον,
θέλω παρασχεῖν ἢ κολοκύντην ἢ κρίνον.

= τῷ τῆς συνηθ. *θά σ' τὸν παραδώσω*. Αἰλ. Π. Ἱστ. Ἀ. 28 ἀλλ' ἔγωγε ὑμῖν *ἐθέλω εἰπεῖν* Ῥόδιον δόξαν. πρβλ. Β'. 4.

Ἡ αὐτὴ που ἔννοια ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ *μέλλοντος* τοῦ ἑτέρου τῶν ῥημάτων *βούλεσθαι* ἢ *θέλειν* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἑκάστοτε ῥήματος. π. χ. Σοφοκλ. Αἴ. 679 κεξ.

ὅτ' ἐχθρὸς ἡμῖν ἐς τοσόνδ' ἐχθρτέος
ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
τοσαῦθ' ὑπουργῶν *ὠφελεῖν βουλήσομαι*
ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα. — = *ὠφελήσω*.

Πινδ. Ὀλυμπ. Ϛ'. 37 (20)

ἐθελήσω τοῖσιν ἐξ ἀρχᾶς ἀπὸ Τλαπολέμου
ξυνὸν ἀγγέλλων *διορθῶσαι* λόγον, κτλ.

Πρβλ. Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 1077. Οἰδ. Κολ. 1287. Εὐριπ. Μηδ. 259. 726. Ἡροδ. Ἀ. 109. Β'. 11 κτλ. Πλατ. Πολιτ. Β'. 375 Α.

Τοιαύτην ἀρχὴν λαβοῦσα ἡ τοῦ *μέλλοντος ἀνάλυσις* καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπεκταθεῖσα ἐν τέλει τοσοῦτον ἐπεκράτησεν, ὥστε παντελῶς ἔξωσε τοὺς μονολεκτικοὺς τύπους, ὡς ἐν τῇ καθομιλουμένῃ. Σχηματίζονται δ' ἐν αὐτῇ οἱ μέλλοντες *τριττῶς*· 1) διὰ τοῦ *θέλω*, κατὰ πρόσωπα καὶ ἀριθμοὺς κλινομένου, καὶ τοῦ *ἀπαρεμφάτου* τοῦ ἑκάστοτε ῥήματος κατ' *ἐνεστῶτα* μὲν ἐπὶ *παρατάσεως* ἢ *ἐπαναλήψεως*, κατ' *ἀόριστον* δ' ἐπὶ τοῦ *ἀκαριαίου* ἢ καὶ *ἀοριστίας* τῆς μελλοντικῆς ἐνεργείας, κατὰ *παρακείμενον* δὲ ἐπὶ *συντελείας* αὐτῆς, τώρα συνήθως ἀποβαλλομένου τοῦ *ν*, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς προγενεστέρους αἰῶνας ἀκόμη διετηρεῖτο. *θέλω, θέλεις, θέλει* κτλ. *γράφει* (= γράφειν). *θέλομεν, θέλετε, θέλουσι* (θέλουν) *γράψη* (= γράψαι). *θέλω, θέλεις, θέλει* κτλ. *φύγῃ* (= φύγην αἰολ. = τῷ ἀττ. *φυγεῖν*) κτλ. *θέλω, θέλεις* κτλ. *εἶσθαι* (ἀπαρέμφ. τοῦ εἶμαι), *γράφεσθαι*

Digitized by Google

κτλ. *θέλομεν* γραφθῆ, δαρθῆ, καῆ κτλ. (ἀντὶ τῶν αἰολ. *γράφθην, δαρθῆν, καῆν* = τοῖς ἀττ. κ. κοιν. γραφθῆναι, δαρθῆναι, καῆναι κτλ.)· *θέλω* ἔχει *γραμμένον, θέλεις* ἔχει *γραμμένον* κτλ. *θέλομεν εἴσθαι* (ἢ εἶναι) *γραμμένοι. θέλουν εἴσθαι τελειωμένοι* κτλ. Ἐνταῦθα πρόκεινται εἰς ἐξήγησιν *τρία τινά*· *πρῶτον* ἡ ἀποκοπὴ τοῦ ν ἐκ τῶν *γράφειν* π. χ. *λάβην, φύγην, γραφθῆν, καῆν* κτλ. *δεύτερον* ἡ χρῆσις τῶν *λάβη, φύγη, φάγη, ἔλθη* καὶ τῶν ἐξ ὧν ταῦτα προῆλθαν *λάβην, φύγην* κτλ. ἀντὶ τῶν ἀττ. κ. κοιν. ἀπαρεμφ. *λαβεῖν, φυγεῖν* κ.τ.δμ. συγχρόνως καὶ ἡ τῶν *γράψη, δείξη, σπάση* ἐν τοῖς *θέλω γράψη* κ.τ.δμ. καὶ *τρίτον* ἡ τῶν *γραφθῆ(ν), καῆ(ν)* κ.τ.δμ. ἀντὶ τῶν συνηθ. ἀπαρ. *γραφθῆναι, καῆναι* κ.τ.δμ.

Ἡ ἀποκοπὴ τοῦ *ν* τῶν ἀπαρεμφάτων οὖσα ἀνάλογος τῆς τῶν *παιδί, τυρί, κηρί, παραθύρι* κ.τ.δμ. ἐκ τῶν προγενεςέρων καὶ τώρα κατά τινας διαλέκτους εὐχρήστων *παιδίν, τυρίν, κηρίν, παραθύριν* κ.τ.δμ. τούτων δ' ἐκ τῶν ἔτι ἀρχαιοτέρων *παιδίον, τυρίον, κηρίον* κτλ. γενομένων, καὶ τῆς τῶν: *τὸν λόγο, τὴ ζωή, τὴν πίστι* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν: *τὸν λόγον, τὴν ζωὴν, τὴν πίστιν* κτλ. συνέβη ὄχι μόνον περὶ ταῦτα τὰ συστατικὰ τῶν μελλόντων ἀπαρέμφατα, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλα, οἷα πρῶτον τὰ ὀνοματικά: *τὸ φαγεῖ, τὸ πιεῖ, τὸ ἰδεῖ* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν: *φαγεῖν, πιεῖν, ἰδεῖν* κτλ. τὸ ἔχει Ἀλέξ. Κομνην. ἔπειτα περὶ ἄλλα μετὰ ῥημάτων συντασσόμενα, ὡς ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ Μωρέα σλ. 34 (Ellissen).

τὸν πόλεμον τὸν δυνατὸν οὐκ *ἠμποροῦν βαστάζει* = *βαστάζειν*. ἐν σλ. 50.

Ἀτός του ὀφείλει καὶ *χρεωστεῖ δουλεύει* διὰ τὸ φιέ του καὶ — — Οὐδὲν *ὀφείλουν ἐκπληρεῖ* εἰς γαρνιζοῦν δουλείας.
Ἐν ᾧ ἐν τῇ αὐτῇ σλ. τὸ *ὀφείλω* καὶ μετὰ πλήρους ἀπαρεμφάτου καὶ μετ' ἀναλύσεώς του φέρεται.

νὰ ὀφείλῃ *ἔχειν* ὁ καθεὶς μετὰ τὸ φλάμπουρόν του καὶ — — ὀφείλει ὁ προνοιάτορας νὰ ἦνε ὅπου θέλῃ.
πρβλ. καὶ σλ. 52

ὀφείλουν *εἴσθαι* πανταχοῦ, ὡς καὶ οἱ προνοιατόροι.

Οἱ τύποι *λάβην, φύγην, φάγην* καὶ οἱ ὅμοιοι, ἑπομένως καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν γενόμενοι νεώτεροι *λάβη, φύγη, φάγη* κτλ. εἶνε αἰολικοὶ ἀντὶ τῶν ἀττ. κ. κοινῶν *λαβεῖν, φυγεῖν, φαγεῖν* κ.τ.δμ. φέρονται δ' ἱκανὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἐν αἰολικοῖς μνημείοις, οἷα: *συμφέρην, (συν-έλ)θην* Ἐπιγρ. Δεσδ. 2166, 20. 39. *ἀρκέην, συνέχην* Κυμ. 17. 18. *εἶπην* Ἀλκαίου ἀποσπ. 45. καὶ Σαπφ. 26. *ἄγην*. Σαπφ. 1, 19. *ἔπαι-*

Digitized by Google

νην, κάλην. Κυμ. ἐπιγρ. 25. 29 *ἀσυνέτην, ἄντλην*. Ἀλκ. 10. 11. *προτέρην* Σαπφ. 14 κτλ. ἀντὶ τῶν *ἐπαινεῖν, καλεῖν, ἀσυνετεῖν, ἀντλεῖν* κτλ. πρβλ. Ahr. p. 89. Ἀλλ' ἐν ᾧ οἵ τ' αἰολικοὶ οὗτοι τύποι καὶ οἱ κατ' αὐτοὺς δημώδεις βαρυτονοῦνται, οἱ *θέλω ἰδῆ, θέλω εὑρῆ* παραδόξως περισπῶνται, ὡς νὰ προῆλθαν κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν ἀττικῶν *ἰδεῖν, εὑρεῖν*. Πιθανὸν μὲν καὶ τοῦτο, πιθανώτερον δέ μοι φαίνεται, ὅτι τὰ *ἰδεῖν* καὶ *εὑρεῖν* ἢ μᾶλλον τὰ ἐξ αὐτῶν *ἰδῆ* καὶ *εὑρῆ* οὕτως ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμένα εὑρέθησαν, οὐ δυνάμενα ἄλλως νὰ τονισθῶσι· διότι ἡ κυρίως δημώδης των μορφὴ εἶνε *δῆ, βρῆ*, ὡς *θέλω 'δῆ, θέλομεν 'δῆ* (ἢ διῆ). *θέλω βρῆ, θέλετε βρῆ* κτλ.

Ἐπ' ἴσης αἰολικοὶ εἶνε καὶ οἱ τύποι *γράψη, σπάση* κ. οἱ ὅμ. ἀντὶ τῶν κοινῶν *γράψαι, σπάσαι* κτλ. Ἦτο δ' αὕτη ἡ ἀντὶ τῆς *αι* προφορὰ καὶ γραφὴ τοῦ *η* τῶν Αἰολέων μάλιστα τοῖς Βοιωτοῖς ἰδία, ὡς *ἱππότη* C. I. 1588. *εὐεργέτης* 1563. 64. *διακατίης* καὶ *χειλίης* 1569. α. III. *τῆς* 1593. ἀντὶ τῶν *ἱππόται, εὐεργέταις, διακατίαις* κτλ. *κατασκεύαττη* 1568. *κεκόμιστη* 1569. α. III. *ὀφείλετη, ἀπογράφεσθη* αὐτ. καὶ 1562. 1563. a. b. *δεδόχθη* 1568 ἀντὶ τῶν *κατασκεύασται, κεκόμισται, ὀφείλεται, δεδόχθαι* κτλ. Οὕτω καὶ ἡ καθομιλουμένη ἡ *γυναῖκες* λέγει ἀντὶ *αἱ γυν.* καὶ *τῆς* ἢ *τσὴ* ἀντὶ *ταίς, κὴ* ἀντὶ *καί*. Θεσσαλικ. δὲ καὶ *γράφουμη, ἔρχουμη* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *γράφομαι, ἔρχομαι* κτλ. Οἱ οὕτω προκύψαντες τύποι *γράψη, σπάση, δείξη, κατασκευάση* (πρβλ. τὸ προεκτεθ. Βοιωτ.) συμπεσόντες ὕστερον κατὰ τὴν προφορὰν τοῖς ἐκ μελλόντων κατ' ἀποκοπὴν τοῦ *ν γράψει(ν), σπάσει(ν), δείξει(ν), κατασκευάσει(ν)*, ὑπὸ τῆς ἀμαθείας ἤρχισαν ὡς μέλλοντες νὰ ἐκλαμβάνωνται, ὥστε καὶ πρὸς ἀναπλήρωσίν των νὰ προστεθῇ πάλιν τὸ *ν*, ὡς νὰ ἦτον ἀνέκαθεν συστατικὸν αὐτῶν: *θέλω γράψειν* (ἢ γράψην), *θέλομεν δείξειν* (—ην) κ.τ. ὅμοια, ὁποῖα θὰ ἐκτεθῶσιν ἐκ τῶν προγενεστέρων αἰώνων.

Τελευταῖον αἰολικοὶ εἶνε καὶ οἱ *γραφθῆ(ν), δειχθῆ(ν), σταθῆ(ν)* κ. οἱ ὅμ. ἀντὶ τῶν *γραφθῆναι, σταθῆναι* κτλ. Τεκμήρια δ' οὐκ ὀλίγα ἔχομεν ἐξ ἀρχαίων αἰολικῶν μνημείων: *ὀντεθῆν* Κυμ. ἐπιγρ. 8. 34 = *ἀνατεθῆναι, γενηθῆν* 19. στεφανωθῆν 46. εἰςενεχθῆν 48 ἐνταφῆν 51. μεθυσθῆν Ἀλκ. 28. *ὀμνασθῆν* Θεοκρ. ΚΘ'. 26 = *ἀναμνησθῆναι* κτλ. Οἱ νεώτεροι γραμματικοὶ κατὰ τὴν γνωστὴν βαρυτόνησιν τῶν Αἰολέων, μαρτυρούντων καὶ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν (Ἰωανν. γραμμ. 245. Γρηγορ. Κορινθ. 619. Μεερμαν. 663) ἀντὶ τῶν ἀττικῶς περισπωμένων *ἐλθεῖν, εἰπεῖν, ἐπαινεῖν* κ.τ.τ. βαρυτόνως γράφουσιν *ἔλθην, εἴπην, ἐπαίνην* κλ. Ἀλλ' ἂν καὶ τὰ ἐκ προπερισπωμέ-

Digitized by Google

ων εἰσενεχθῆναι, ἐνταφῆναι, στεφανωθῆναι κατ' ἀποκοπὴν προελθόντα *εισενεχθηρ, ενταφηρ, στεφανωθηρ* ὀρθῶς βαρυτονοῦσιν, εἶνε ἀμφίβολον· ἡ καθομιλουμένη τοὐλάχιστον μαρτυρεῖ κατὰ τῆς βαρυτονήσεως τούτων, ἐν ᾧ τὰ ἐνεργητικὰ καὶ αὐτὴ ἐπ' ἴσης βαρυτονεῖ ἐκτὸς ὀλίγων, ὧν ἡ διαφορὰ ἤδη ἀνωτέρω ἐξηγήθη.

Ἀφ' οὗ οὕτως ἱκανῶς ἐξηγήθησαν οἱ ποικίλοι τύποι τῶν μελλοντικῶν τούτων ἀπαρεμφάτων, ἂς ἐκτεθῶσί τινα παραδείγματα ἐκ τῆς προγενεστέρας δημώδους γλώσσης, ἔνθα ἀπαντῶσιν ἐνίοτε καὶ πληρέστεροι ἐκεῖνοι οἱ τύποι. Ἀλεξ. Κομν. *θέλει τὸ φανερώσει* (γρ. *ση*)· *θέλεις κλαύσειν* (ἀντὶ κλαύσῃ. πρβλ. ὡς πρὸς τὸ ἀνόργανον *ν* αὐτόθι τό· *οὐ δύναται φυλάξειν* καὶ ἐκ τοῦ Βελισσαρίου *γράψειν εἶχά* καὶ πλειότερα νὰ πῶ), *θέλεις κτήσειν* (= σῃ = κτῆσαι, κτήσασθαι).

ὁ ἔχων φίλους καὶ γνωστοὺς *ζήσει θέλει* 'ς τὸν κόσμον
Πτωχοπρ. Β. 514 *θέλεις σύρειν*. Βελθ. καὶ Χρυσ. (τοῦ 12ου αἰῶνος)
Κορ. Ἀτ. Α. 158

ὅστις γὰρ *θέλει* ἐξ αὐτῆς θλιβῆν τε καὶ *χαρῆναι*
εἰ μὲν καὶ μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν προαίρεσίν σου
θέλεις γυρίσειν καὶ *στραφῆν*, παυόμεθα τοῦ λέγειν.

γυρίσειν γρ. γυρίσην ἀντὶ γυρίσῃ (—σαι). Ἐκ τ. χρον. τ. Μωρ. σλ. 16.

ὅλα τὰ κάστρα τὰ ἕτερα τοῦ τόπου τοῦ Μωρέως
ἄνευ σπαθὶ καὶ πόλεμον *θέλουσι προσκυνήσειν*

προσκυνήσειν = προσκυνῆσαι (—σαι). στ. 32 *θέλεις ἔχει* αὐτ. *θέλομεν ὑπᾷ* (= ὑπάει = ὑπάγει). σλ. 48. *θέλουν δουλεύει, θέλουν χάσῃ* (πρβλ. ὡς πρὸς τὸν καθαρώτερον τύπον τοῦ ἀορ. τὸ σλ. 70 πῶς *σφείλει ποιήσει* γρ. ποιήσῃ = *ποιῆσαι*). Ἐκ τοῦ Σ. Σ.

Γίνωσκε, υἱέ μου Φραντζεσκῆ, τὰ λόγια μ' ἂν τὰ πιάσῃς
εἰς τὰ σὲ συμβουλεύομαι ὀλίγα νὰ κοπιάσῃς
θέλεις χαρῇ καὶ *τιμηθῇ* καὶ *ζήσειν* καὶ *πλουτήσειν*,
καὶ τοὺς ἐχθρούς σου 'ς τὸν λαιμὸν *θέλεις καταπατήσειν*.
Καὶ ὅταν σὲ 'δοῦν καὶ περπατεῖς μὲ φρόνησιν καὶ τάξιν,
θέλουν χαρῆν οἱ φίλοι σου, κοὶ ἐχθροὶ *θέλουν πλαντάξειν*.
Εἰ δ' ἔλθῃ τὸ 'ξανάστροφον, *θέλουν χαρῆν* οἱ ἐχθροί σου,
κοὶ φίλοι νὰ 'ξαφήσουν σε, καὶ σὺ τὴν μούζαν χρίσου.
καὶ καθ' ἡμέρα, Φραντζεσκῆ, ἐσὺ *θέλεις μαθάνειν*
τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ κακὰ, τὰ ποιὰ *θέλεις παθάνειν* κτλ.

Ἀνημ. Ζήνου Βατράχομ. 21 *θὲς ἔχει* (= θέλεις ἔχειν). 163 δὲν *θέλεις*

Digitized by Google

ωὐτ. Ἰδοὺ ἀποχαιρετίζω ὑμᾶς καὶ εὔξασθέ μοι
καὶ τῆς ξενώσεως τὴν ὁδὸν ἰδοὺ νὰ ὑπαγαίνω. κτλ.

Δύσκολον τώρα ν' ἀποφανθῇ τις, ἂν τὸ νὰ τοῦτο ἔκ τοῦ ἀρχαίου ἵνα προῆλθεν ἢ ἐκ τοῦ ἄν (δυνητ.). Ἐπὶ μὲν τῆς προτέρας περιπτώσεως ὁ δι' αὐτοῦ μέλλων εἶνε ἐλλειπτικὸς τοῦ *βουλητικοῦ* ῥήματος, ὡς ὅταν λέγωμεν: θὰ μοῦ δώσῃς τὸ δεῖνα πρᾶγμα; *νὰ σοῦ τὸ δώσω* = θέλω νὰ σοῦ τὸ δώσω· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας περιπτώσεως ὁ δι' αὐτοῦ μέλλων ἐκφέρει μετριώτερον ὡς ἐξ ὑποκειμένου μᾶλλον τὸ διὰ τοῦ *θὰ* ἐντονώτερον καὶ πραγματικώτερον ἐκφραζόμενον· ἡ αὐτὴ ὅηλ. διαφορά, οἵα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μεταξὺ *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ (δυνητ.) *ἄν*, τοιαύτην μετριωτέραν ἔννοιαν πολλάκις ἐκφερούσης, καὶ τοῦ κυρίου *μέλλοντος*· ὥστε θὰ *δώσω*: *νὰ δώσω* = *δώσω*: *δοίην ἄν*.

5)ον καὶ τελευταῖον τρόπον τῆς τοῦ μέλλοντος περιφράσεως ἀπεπείρᾶθη ἡ γλῶσσα, περιοδικῶς μόνον κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, τὸν διὰ τοῦ *ἔχω καὶ τοῦ προσήκοντος ἀπαρεμφάτου*, ὡς π. χ. ἐν τοῖς Ψευδοκαλλισθ. Ἱστορ. Ἀλεξάνδρου Γ'. κ. 17: Οἱ δὲ (Ἰνδοὶ) φοβούμενοι οὐκ ἤθελον μεθερμηνεῦσαι. Σύννους δὲ ἐγενόμην καὶ εἶλκυσα αὐτοὺς κατὰ μόνας. Καὶ εἶπόν τοῦτο οἱ Ἰνδοί. Ταχὺ *ἀπολέσθαι ἔχεις* ὑπὸ τῶν ἰδίων. — Πεπλήρωταί σου τὰ τῆς ζωῆς ἔτη καὶ *ἀνακομισθῆναι οὐκ ἔχεις* πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα σου, ἀλλ' ἐν Βαβυλῶνι *ἔχεις ἀπολέσθαι*. Πρβλ. αὐτόθι: «Βασιλεῦ Ἀλέξανδρε, ἐν Βαβυλῶνι δεῖ σε ἀποθανεῖν· ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀναιρεθήσῃ καὶ οὐ δυνήσῃ ἀνακομισθῆναι πρὸς τὴν μητέρα σου Ὀλυμπιάδα.» Χρον. Θεοφ. 197, 13 κἑξ. τότε θυμωθεῖσα ἡ Ἀριάδνη εἶπε τῷ βασιλεῖ ὅτι ἡ Ἴλλος *ἔχει εἶναι* εἰς τὸ παλάτιον ἡ ἐγὼ = *ἔσται*. 416, 13 γίγνωσκε γὰρ ὅτι μετὰ πολλῆς αἰσχύνης *ἔχει* ὁ χαγάνος *ὑποστρέψαι* εἰς τὴν ἀφιερωθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Ῥωμαίων χώραν = *ὑποστρέψει*. (Πρβλ. Κεδρηνοῦ Α'. 697, 15)· 500 ἐὰν λαλήσῃς τῷ στρατῷ ἵνα δέξωνταί με, καὶ τὰς ῥόγας αὐτῶν *ἐπαυξῆσαι ἔχω* καὶ εἰρήνην *ποιῶ* μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων = *ἐπαυξήσω*, *ποιήσω*. αὐτ. καὶ καλῶς *ἔχομεν ζῆσαι*. Καὶ σπούδασον μετὰ τοῦ λαοῦ σου, ἵνα ἐγὼ βασιλεύσω καὶ πάντας ὑμᾶς *προβιβάσαι ἔχω* καὶ *συγκροτῆσαί* καὶ κατ' ἐξαίρετον σέ. Καὶ ὅτι ἐδήλωσα αὐτῷ διὰ τοῦ συγγαλάκτου αὐτοῦ, ὅτι, εἴτι δύναμαι, *λαλῆσαι ἔχω* τὸν στρατὸν καὶ μοχθῆσαι κτλ. *αὐτόθι*: Διὰ τὴν ἐκείνου ἀγνωμοσύνην οὐδὲ ἐμοὶ *ἔχει* ὁ βασιλεὺς *πιστεῦσαι*. 534, 15 καὶ ἠπείλησε λέγων· ὅτι εἰ ζῶ, *δεῖξαί* σοι *ἔχω* τίς εἰμι. 584, 12 ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· μὴ σπουδάσῃς, *γενέσθαι ἔχεις* βασιλέα (ἴσ. γραπτ. εἰς βασιλέα) = γενήσῃ. 731, 20 εἰ μὴ ποιήσετέ τινα τρόπον καὶ παραδώ-

Digitized by Google

σετε αὐτόν, τοὺς λόγους, οὓς ἔχετε μετ' αὐτοῦ *μηνῦσαι ἔχω* τῷ βασιλεῖ. Θεοφαν. συνεχ. 697, 16 Δέων ὁ υἱός σου παραμήριον βαστάζει καὶ ἡνίκα μονᾳζευθῇ μετὰ σοῦ, *ὁρμᾶν ἔχει* τοῦ σφάξαι σε. Συρ. Μαγίστρου 633, 20 ἐάν μοι τὴν γίῶν τοῦ ἀμερουμνῆ παρέξητε καὶ λαὸν καὶ ἐξέλθω, *ὑποτάξαι ἔχω* τὴν Ρωμανίαν. Αἰσώπου 6. σλ. 39, 15. Αἴσωπος ἔφη· «ἄκων *ἔχεις* τοῦτο εἰς ἐμὲ *πρᾶξαι*. Ηρβλ. 41, 3. Κεδρηνοῦ Α'. 713, 3 (ὁ Φωκᾶς πρὸς Ηράκλειον). «σὺ κάλλιον *ἔχεις διοικῆσαι*» 784, 12 ἐὰν βασιλεύσῃς, ῥίψον αὐτήν, καὶ *γενέσθαι* σοι *ἔχει* (= γενήσεται) ἡ βασιλεία πολυχρόνιος καὶ κραταιά. Β'. 648, 23 εἰπόντων δὲ (τῶν ἰατρῶν) εἰ μὴ τοῦτο ἐπιχειρήσειεν, ἐξ ἀνάγκης *ἔχειν* καυτῆρι *χρήσασθαι*, ἐκ ταύτου δ' ἀπαιδίᾳ *κατασχεθῆναι* δεινῇ κτλ. Ἀνδρεοπ. Συντ. σλ. Ὁ. Ὅ τι ἂν ᾖ σοι τὸ ποθούμενον καὶ εἴπερ ὑπάρχει ῥᾴδιον, τοῦτο σοι δώσω. εἰ δὲ ἀδύνατόν ἐστι τὸ ζητούμενον, οὐκ *ἔχω σοι δοῦναι*. Β. Χ. εἰ ἴσως ταῦτα ἂν εἴπῃς, *ἔχεις καλῶς ποιῆσαι* = ποιήσεις.

Ἡ περίφρασις αὕτη ἔλαβε τὴν ἀφορμὴν βεβαίως ἐκ τοῦ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἤδη χρόνους ἐν τῇ γλώσσῃ συγήθους συνδυασμοῦ τοῦ *ἔχω* μετ' *ἀπαρεμφάτου*, σημαίνοντος *ἔχειν τὴν δύναμιν*, τὴν *ἱκανότητα* καὶ δὴ καὶ *τὸν σκοπὸν ποιεῖν* τι ἢ καθ' ὅλου *δύκασθαι* ἢ *βούλεσθαι* ποιεῖν τι. Οἷα π. χ. τὰ Ἰλ. Η, 217, ἀλλ' οὕπως ἔτι *εἶχεν ὑποτρέσαι* οὐδ' *ἀναδῦναι* ἀψ λαῶν ἐς ὅμιλον. Π, 110 οὐδέ πη *εἶχεν ἀμπνεῦσαι*. Φ, 242 οὐδὲ πόδεσσιν *εἶχε ἀτρίξασθαι* (= ἠδύνατο). πρβλ. Ὀδ. Α, 584. Μ, 433. Σ, 364 ὅππ' ἂν *ἔχῃς βόσκειν* σὴν γαστέρ' ἐναλτον. Σοφ. Φιλοκτ. 1047 πόλλ' ἂν *λέγειν ἔχοιμι* πρὸς τὰ τοῦδ' ἔπη. Ηινδάρου Ὀλ. ΙΓ'. 11 *ἔχω* καλὰ *φράσαι*. Ἰσοκρ. 15, 237 *ἔχω* δὲ *δεῖξαι* καὶ τόπους, ἐν οἷς ἔξεστιν ἰδεῖν τοῖς βουλομένοις τοὺς πολυπράγμονας κτλ. σχεδὸν = τῷ δείξω κτλ. Εἶνε δὲ γνωστόν, καὶ ἤδη πρότερον ἐλέχθη, πόσον εὐχερὴς εἶνε ἡ ἐκ τοῦ *δύκασθαι παιεῖν* τι εἰς τὸ *μέλλειν ποιεῖν* μετάβασις. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ῥωμανικαὶ γλῶσσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ λατινικῇ συνδυασμοῦ τοῦ *habeo* μετ' *ἀπαρεμφάτου* ἐσχημάτισαν τοὺς ἰδίους αὐτῶν μέλλοντας, ἀλλὰ μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, ὅτι ἐν ταῖς πλείσταις αὐτῶν τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς ἓν ὅλον συνεκράθησαν. Οὕτω π. χ. ἐκ τοῦ λατ. *habeo cantare* ἢ *cantare habeo* ἔγεινε τὸ *ἰταλ.* cantar-ho καὶ τὸ γαλλ. chanter-ai, ἔπειτα οἱ τώρα συγήθεις μέλλοντες *cantero*, *je chanterai*, ἐν ᾧ ἐν τῇ *σαρδικῇ* διαλέκτῳ ὁ μέλλων π. χ. τοῦ *esse* ὑπὸ ἀναλελυμένον τύπον ἀκόμη φέρεται, ὡς *appu essi* (= *habeo essa*), *has essi*, *hat essi*. πληθ. *eus essi*, *eis essi*, *hauia essi*. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ

Digitized by Google

τοῦ *cantare habebam* (= ἰταλ. avia) ἐσχηματίσθη ὁ *δυνητικὸς* λεγόμενος τύπος. ἰταλ. *canter-ia*. ἱσπαν. καὶ πορτογ. *cantar-ia*. γαλλ. *chanter-ais* (chanterais), προβηγκ. *chantar-ia* κτλ. Ἔγεινε δὲ μνεία τῶν ἀναλόγων ῥωμανικῶν, ὄχι διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι ἡ μελλοντικὴ χρῆσις τοῦ *ἔχω* μετ' ἀπαρεμφάτου εἰς τὴν μέσην ἑλληνικὴν ἐκ μιᾶς τινος τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν μετεδόθη· διότι μόλις περὶ τὸν *ἕκτατον αἰῶνα* ἤρχισε νὰ μορφώνηται ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτῶν, ἡ *ἀρχαία γαλλικὴ*, ὅτε κατὰ τὰ ἐκ τοῦ Θεοφάνους παραδείγματα ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἦτον ὁ μελλοντικὸς οὗτος τύπος ἤδη συνηθέστατος· ἀλλ' ὀρθότερον εἰπεῖν ἑκατέρωθι ἀνεπτύχθη οἰκοθεν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀπαρεμφατικοῦ ἐκείνου συνδυασμοῦ. Ἐν τέλει σημειωτέον, ὅτι τὸ *ἔχω* ὄχι πλέον μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀλλὰ μετὰ τῆς διὰ τοῦ *νὰ* ἀναλύσεώς του ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ σπανιώτερον μὲν ἐπὶ καθαρῶς μελλοντικῆς σημασίας λαμβάνεται, συνηθέστερον δ' ἐπὶ τῆς τοῦ *δύνασθαι*, *ἱκανὸν εἶναι* ἢ *βούλεσθαι ποιεῖν τι* ἢ *ποιῆσαι*.

ΟΙ ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙ ΤΥΠΟΙ.

Καθὼς ἐν τῇ σανσκρίτῃ ὁ δυνητικὸς τύπος εἶνε συγγενὴς τοῦ (βοηθητικοῦ καλουμένου) μέλλοντος, διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεροι βοηθητικοῦ ἐπιθέματος *sjâ-mi* (μελλ.) καὶ *sjâ-m* (δυνητ.) ἐσχηματισμένοι, μόνον δὲ τῇ ἀτελεστέρᾳ δευτερευούσῃ καταλήξει διαφέρων ὁ δυνητικὸς τοῦ μέλλοντος· καθὼς ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ γερμανικῇ ἐπὶ δυνητικῆς χρήσεως οἱ *παρῳχημένοι* τῆς ὑποτακτικῆς (subjunctivus) λαμβάνονται, ὡς *dicerem*, *dixissem* κτλ. ich *würde sagen*, ich *hätte gesagt* κτλ. καθὼς ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἡ *δυνητικὴ* ἔννοια ἐκφέρεται διὰ τῆς *εὐκτικῆς* (δευτερευούσας καταλήξεις ἐχούσης) συνήθως μετὰ τοῦ *ἄν* καὶ τῶν παρῳχημένων χρόνων τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ αὐτοῦ *ἄν* (κεν), ὡς *λέγοιμ' ἄν* = νὰ λέγω, θὰ λέγω (μετριώτερον), ἠμποροῦσα νὰ λέγω. *εἴποιμ' ἄν* = νὰ εἴπω, θὰ εἴπω (μετριώτερον), ἠμποροῦσα νὰ εἴπω. *ἔλεγον ἄν* = *νὰ ἔλεγα*, θὰ ἔλεγα, ἤθελα λέγει(ν). *εἶπον ἄν* = νὰ εἴπα, θὰ εἴπα ἢ θὰ εἶχα εἴπει, ἤθελα εἰπῆ(ν). *εἰρήκειν ἄν* (σπανιώτερον) κτλ. Καθὼς τελευταῖον ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις ὁ δυνητικὸς εἶνε σύνθετος ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἑκάστοτε ῥήματος καὶ τοῦ (συντετμημένου) *παρατατικοῦ* τοῦ *habeo*, ὡς πρὸ ὀλίγου εἴδαμεν, ἐν ᾧ ὁ μέλλων ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ αὐτοῦ ῥήματος. Οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ὁ δυνητικὸς κατὰ τοὺς αὐτοὺς καὶ ὁ μέλλων τρόπους καὶ διὰ τῶν αὐτῶν μέσων περιφράζεται ἢ καὶ ἐκφρά-

Digitized by Google

ζεται, ὄχι πλέον, ὡς ὁ μέλλων διὰ τοῦ *ἑστῶτος* τῶν βοηθητικῶν ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ παρατατικοῦ.

Περίφρασις διὰ τοῦ βοηθητικοῦ θέλω.

ά.) δυνητικὸς παρατατικός.

1) ἤθελα γράφει(ν)	*παθ.* ἤθελα γράφεσθαι
2) ἤθελε γράφω	ἤθελε γράφωμαι
3) θὲ νὰ (ἢ θελὰ) ἔγραφα	θὲ νὰ γράφουμουν (—όμην)
4) θὰ ἔγραφα	θὰ ἐγράφουμουν (—όμην)

β΄.) ἀόριστος δυνητικός.

1) ἤθελα γράψη	ἤθελα γραφθῆ(ν)
2) ἤθελε γράψω	ἤθελε γραφθῶ
3) (θὲ νὰ ἔγραψα)	(θὲ νὰ ἐγράφθηκα)
4) (θὰ ἔγραψα)	(θὰ ἐγράφθηκα)

γ΄.) συντελικὸς δυνητικός.

1) ἤθελα ἔχει(ν) γραμμένον	ἤθελα εἶσθαι γραμμένος
2) ἤθελε ἔχω γραμμένον	ἤθελε εἶμαι γραμμένος
3) θὲ νὰ εἶχα γραμμένον	θὲ νὰ ἤμουν γραμμένος ἢ θὲ νὰ εἶχα γραφθεί.)
4) θὰ εἶχα γραμμένον (ἢ γράψη)	θὰ ἤμουν γραμμένος ἢ θὰ εἶχα γραφθεί).

Οἱ τύποι οὗτοι, μάλιστα οἱ διὰ τοῦ *θά*, εἶνε οἱ συνηθέστατοι ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ.

Ἡ διὰ τοῦ ἔχω περίφρασις.

Ἡ διὰ τοῦ *ἔχω* περίφρασις τοῦ δυνητικοῦ, καθὼς καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος, ἦτο συνήθης κατὰ τοὺς προτέρους αἰῶνας, ὡς π. χ. παρ' Ἄν. Κομν. τομ. Ἀ. 264, 21 καὶ *εἶχον* πολλοὺς *προσφέρειν* (= προσέφερον ἄν. προσήνεγκον ἄν. γαλλ. j'offrir·ais), εἰ μὴ ὁ χρόνος με τὴν μνήμην ἀφείλετο. Ἀνδρεοπ. Συντίπα σλ. 139 ἐγίνωσκεν ὁ διδάσκαλός μου, ὡς, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς εἰς μεγάλα καὶ μακρὰ μαθήματα βάλῃ με, εὐκόλως *εἶχον ἀλαζονεύσασθαι* καὶ *ἐκφυγεῖν* ἀπ' αὐτοῦ, ἅτε βασιλέως ὑπάρχων υἱὸς = *ἠλαζονευσάμην* καὶ *ἐξέφυγον* ἄν κτλ. Παραδείγματα δὲ τῆς διὰ τοῦ *ἤθελα* περιφράσεως ἐκ τῶν προγενεστέρων ἔστωσαν τάδε. Χρονικ. τ. Μωρ. σλ. 40.

Digitized by Google

κ᾽ *ἤθελεν εἶσθαι* ἁμαρτιά, κατηγορι͡ὰ μεγάλη.

σλ. 104 Πολλάκις ἂν ἐχάνασιν οἱ Φράγκοι τὸν Μωρέαν
μετὰ τοῦ κάστρου ἐκεινοῦ τὸν *ἤθελαν κερδίσηr*᾽
σλ. 94 ἂν εἶχε γὰρ τὴν δύναμιν καὶ εἶχεν ἐπιδέξιον,
δείξη το *ἤθελε* καλὰ Μισὲρ Ντζεφρὲ ἐκείνου.
σλ. 106 ἀλλ᾽ οὕτως σᾶς *ἠθέλασι φονεῦση* καὶ *ἀκληρώση*.

Ἐρωτοκρ. σλ. 92.

καὶ τὸ παιδί μου ἂν κἀνεὶς μοῦ *τὤθελε σκοτώση*,
ἕτοιον καιρὸν ἀντάμειψιν δὲν *ἤθελα τοῦ δώση*,
οὐδὲ *γυρέψηr ἤθελα* νὰ ᾽γδικηωθῶ ἔτοι᾽ ὥρα. κτλ.

ἔνθα τὸ μὲν ἂν *ἤθελε σκοτώση* = *εἰ ἐσκότωσε*, κ᾽ *ἀπέκτεινε* ἢ *ἀπεκτόνει* (σπανιώτερον), τὸ δὲ *ἤθελα δώση* = *ἔδωκα ἄr* κτλ.

Περίφρασις διὰ τοῦ νά.

Τὸ *νὰ* τοῦτο δὲν εἶνε ἄλλο ἢ τὸ ἀρχαῖον *ἄr* ἀντεστραμμένον. Ἡ δὲ χρῆσις αὐτοῦ πρὸς ἑρμηνείαν τῆς δυνητικῆς ἐννοίας καὶ τώρα εἶνε γνωστὴ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς ὅτε λέγομεν: ὁ δεῖνα ἔκαμε τὸ καὶ τό᾽ *νᾷπες* πῶς ἦτο θηρίο(ν) = *εἶπες ἄr*. καὶ ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις ἀκόμη συνηθεστέρα, ὡς π. χ. Πτωχοπρ. Α. 375. ἐβγάνω τ᾽ ὁλοκόκκινον, *νᾷπες* βαφέαν ὁμοιάζω. Β. 211 καὶ τότε *νᾷδες*, Δέσποτα, πηδήματα νεωτέρου = *εἶδες ἄr*. Βαλθ. κ. Χρυσ.

Νὰ εἶπες᾽ οὐρανόδρομον ἀστέρα ἔχει ἔσω.
αὐτ. *Νὰ εἶπες*, ὅτι κίνησιν ἔχουσιν ὥσπερ ζῶντα.
αὐτ. Ἡ φύσις τοίνυν τῶν βροτῶν, εἰ ἐθεᾶτο τοῦτο,
μεγάλως *νὰ ἐπαίνεσεr*, μεγάλως *νὰ ἐθαυμάστηr*.

= *ἐπήνεσεr ἄr*, *ἐθαυμάσατο ἄr*. Ἐκ τοῦ Θανατ. τ. Ῥόδου.

Λέγω ἂν ἔτυχε κἀνεὶς νὰ τὰ καλοσκοπήσῃ
ταργόχειρα, τὰ κάμνασιν πολλὰ *νᾷχεr φουμίση*

= *εἶχεr ἄr φημίσας*, *ἐπεφημίκει ἄr*, *ἢ ἐφήμισεr ἄr*.

Τελευταῖον καθὼς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πολλάκις ἡ *δυνητικὴ ἔννοια* ἑρμηνεύεται δι᾽ ἁπλῆς τῆς εὐκτικῆς ἢ τῶν παρῳχημένων ὁριστικῶν ἄνευ τοῦ ἄν, ὡς π. χ. ἐν Ἰλ. Τ, 321

οὐ μὲν γάρ τι κακώτερον ἄλλο *πάθοιμι*

= *πάθοιμι ἄr*· πρβλ. Δ, 93. Η, 98· κ. ἀλλ. Σοφ. Ἠλ. 1021 κεξ.

εἴθ᾽ ὤφελες τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς
θνήσκοντος εἶναι· πάντα γὰρ *κατειργάσω*

Digitized by Google

=κατειργάσω ἄν· πρβλ. Ἰλ. Ζ, 345 κεξ. Ἡροδ. Α. 187. Πλατ. συμπ. 190. c. κ. ἀλλ. μάλιστ' ἐπὶ τῶν ἐχρῆν, ἔδει καὶ τῶν ὁμοίων· οὕτω καὶ σήμερον διὰ μόνου τοῦ παρατατικοῦ χωρὶς τὰ (ἤθελα ἢ θὰ) ἐκφέρεται, ὡς ὅτε λέγομεν: ἂν ἤρχεσο (ἤρχουσουν) σύ, ἐγὼ δὲν ἔβγαινα ἔξω = οὐκ ἂν ἐξῆειν, οὐκ ἂν ἐξέβην· ἂν ἤθελες νὰ κάμῃς τὸ δεῖνα, δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ χάσῃς τόσον καιρόν· καὶ ἐν παρομοίαις φράσεσιν.

ΟΙ ΑΟΡΙΣΤΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.

Ἡ γλῶσσα ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ὁρμωμένη εἶχε κατ' ἀρχάς, ὡς εἰκός, ἕνα μόνον παρῳχημένον τύπον, συνεπτυγμένως καὶ τὰς τρεῖς ποιότητας τῆς παρῳχημένης ἐνεργείας ἑρμηνεύοντα, τὴν παράτασιν, τὸ ἀπαρίστιον καὶ τὴν συντέλειαν καὶ διὰ τοῦτο τὸν τύπον τῶν ὕστερον διακριθέντων τριῶν τύπων ἐπέχοντα. Ταύτης τῆς χρήσεως λείψανα ἴσως θετέον *παρατατικούς τινας* κατὰ τὴν μεταγενεστέραν συνήθειαν παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ πρὸ πάντων, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις ποιηταῖς ὡς ἀορίστους ἢ ὑπερσυντελικοὺς ἐκλαμβανομένους. Οἷοι οἱ: 1) *βαῖνον* (= ἔβαινον ἀντὶ ἔβησαν) Ἰλ. Α, 437 κείμενος μεταξὺ τεσσάρων ἀοριστων. *τίθη* (= ἔθηκε) αὐτ. 441 καὶ 446 καὶ οὗτος μεταξὺ πολλῶν ἀοριστων. *μίστυλλον* (= ἐμίστυλαν) αὐτ. 465 παρὰ τοῖς ἀοριστοις *ἔπειραν*, *ὤπτησαν*, *ἐρύσαντο*, *ἔζετο* (πρβλ. Πλατ. Μέν. 89', *ἔνδυνε* καὶ *βάλλετο* Ἰλ. Β, 42—3 μεταξὺ τῶν ἀοριστων *ἔγρετο*, *ἀμφέχυτο*, *ἐδήσατο*, *βάλετο* καὶ *εἵλετο*. *λεῖπε* καὶ *λίπε* παράλληλοι ἐν Β, 106—7. Σταθερῶς δ' ὡς ἀόριστοι ἐκλαμβάνονται οἱ κατὰ τὸν τύπον μᾶλλον ἢ ἧττον παρατατικοὶ *ἔκλυον* (παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἐν γνώμαις, ἔνθα συνήθως ἀόριστος τίθεται, ὡς Ἰλ. Α, 218). *ἔφην*, *ἠρόμην* καί τινες ἄλλοι· συχνάκις δ' οἱ: *ἔφερον*, *ἦγον* (καὶ ἐπὶ προστακτικῆς) κτλ. 2) ἀμφὶ ἀμβρόσιον ἑανὸν ἕσαθ', ὃν οἱ Ἀθήνη ἔξυσ' ἀσκήσασα, *τίθει* (= ἐτεθήκει) δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλά. Ἰλ. Ξ, 179. Τὸν αἰσχρῶς ἐνέπιπτε Μελανθὼ καλλιπάρῃος, τὴν Δολίος μὲν *ἔτικτε* (= ἐτετόκει), κόμισσε δὲ Πηνελόπεια Ὀδ. Σ, 321. Τοιοῦτος ἀπέβη σταθερῶς ὁ *ὤχετο*. Ὅτε δ' ἀνεφύη ἡ χρεία τοῦ ἀκριβῶς διακρίνειν δι' ἰδίων τύπων τὰς τρεῖς ἐκείνας χρονικὰς ποιότητας, πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθη ποικίλα μέσα· καὶ πρὸς μὲν τὴν τοῦ *ὑπερσυντελικοῦ* διάκρισιν εἰς τὸ ἑκάστοτε θέμα τοῦ παρακειμένου προέθηκε μὲν τὴν *αὔξησιν* (ὕστερον καὶ παραλειπομένην, ὡς εἴδαμεν), ἐπέθηκε δὲ τὸν *ἔσα* (παρῳχημ. τοῦ *ἐσ μί*), ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη· τὸν δὲ *παρατατικὸν* ἀπὸ *τοῦ ἀορίστου* διέκρινεν, ἐκεῖνον μὲν ἐκ τοῦ ἑκάστοτε καθ' ἕνα ἢ πλείονας ὁμοῦ τῶν προειρημένων τρόπων ἐκ-

Digitized by Google

τεταμένου θέματος σχηματίσασα, τοῦτον δὲ ἐκ τοῦ βραχυτέρου, ὡς ἔλαμβανον — ἔλαβον. ἔλειπον — ἔλιπον. ἔτικτον — ἔτεκον. ἔτεμνον — ἔτεμον ἢ ἔταμον. ἐπίτνεον — ἔπιτνον. ἐστύγεον — ἔστυγον. ἐπετόμην — ἐπτόμην. ἔδυον — ἔδυν. ἤγον — ἤγαγον κτλ. Ἡ δὲ πλαστικὴ αὕτη δύναμις μέχρις ἐσχάτων ἐνεργὸς ἔμεινεν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν νέων διαφορῶν *ἔφερνα* (παρατ. ἤδη ἐν τοῖς δημοτικοῖς μνημείοις τοῦ 12ου αἰῶνος) καὶ *ἔφερα· πήγαινα* καὶ *πάγαινα* (κυρ. ὑπήγαινα, ὑπάγαινα ἐν. Β. Χρ.) καὶ *πῆγα* (= ὑπῆγα = ὑπήγαγον). Τὰς ἐκαινοτόμησε δὲ ἀφ' οὗ οἱ ἀόρ. *ἤνεγκον* καὶ *ἤγαγον* ἄχρηστοι ἀπέβησαν. Ἐπειδὴ δ' ἐπί τινων ῥημάτων, οὐ δυναμένων νὰ ἐκτείνωσι τὰ θέματά των, διὰ γνωστὰς ἢ ἀγνώστους αἰτίας κατ' οὐδένα τῶν προειρημένων τρόπων, ἡ τοιαύτη διάκρισις ἀδύνατος ἦτο, ἡ γλῶσσα εἰς ἄλλην ὁδὸν ἐτράπη. Εἰς τὰ ῥηματικὰ θέματα τῶν τοιούτων, οἷα τὰ *λέγω, γράφω, πέμπω, λάμπω* κ.τ.ὁμ. *πτίγω, τρίβω κρίνω, κλίνω· μολύνω, αἰσχύνω, δείκνυμι* κ.τ ὁμ. καὶ τὰ παρώνυμα εἰς αω, εω, οω καὶ — ζω, ὡς *τιμάω, ποιέω, δηλόω, πειράζω, νομίζω, δανείζω, ἐρπύζω* κτλ. προσῆρτησε τὸν παρωχημένον τοῦ *εἰμί (ἔ)σα* καὶ ἔπλασε τοὺς κατ' ἄγνοιαν ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ἀ. κληθέντας ἀορίστους: *ἔγραψα — ἐγραψάμην· ἔκρῑνα — ἐκρινάμην* (ἀντὶ τῶν ἔκρινσα — ἐκρινσάμην). *ἐτίμησα. ἐποιησάμην. ἐνόμισα. ἐπείρασα. ἐδάνεισα* κτλ. Ἀλλὰ καὶ περὶ ταύτης τῆς συνθέσεως τοῦ *(ἔ)σα* καὶ περὶ ἄλλων, περί τε τῆς ἐκ τῶν ὑγρολήκτων ἀποβολῆς τοῦ *σ* ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ καὶ τῆς ἀλλοίας ἐν ἄλλῃ διαλέκτῳ ἀναπληρώσεώς του ἤδη ἔμπροσθεν ἔγεινε λόγος. Ἐδῶ δ' ὑπολείπονται τὰ ἑξῆς πρὸς ἐξέτασιν. 1) Ὅτι καὶ ἄλλαι συγγενεῖς γλῶσσαι, ἡ σανσκρίτη καὶ ἡ λατινική, τοιούτους ἐνσίγμους παρωχημένους ἀπέδειξαν, συντεθειμένους καὶ τούτους ἐκ τοῦ παρωχημένου τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος. Τοιοῦτοι π. χ. οἱ *σανσκρ.* a-dik-sham, ἔδειξα. a-dik-shas, ἔδειξας. a-dik-shat, ἔδειξε κτλ. ἔνθα τὸ *sh* κεῖται εὐφωνικῶς ἀντὶ τοῦ s οἱ *λατινικοί:* εἰς *si dixi* (= dic-si), *duxi* (duc-si), *sumpsi, compsi, rausi* (ἀντὶ rauc-si, ἐνεστ. raucio), jussi (ἀντὶ jub-si) *pressi* (ἀντὶ prem-si), sparsi (ἀντὶ sparg-si), *mersi* (ἀντὶ merg-si), *fulsi* (= fulg-si), *mansi* κ. ἄλλοι. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ βοηθητικοῦ καὶ τὸ γ'. πληθ. τῶν παρωχ. εἶνε συντεθειμένον, ὡς deder-unt, pepule-runt κτλ. ἔνθα τὸ *s* μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς *r* μετέβη, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ὑφ' ὁμοίας περιστάσεις εἶνε συνηθέστατον τῇ λατινικῇ. Τῶν δ' ἀσίγμων παρωχημένων τῆς λατινικῆς οἱ εἰς *vi* καὶ *ii* καθὼς καὶ εἰς *bam* καὶ *bo* παρατατικοὶ καὶ μέλλοντες εἶνε συντεθειμένοι ἐκ τῆς ῥίζης *bhu* (σκρ) ἔλλην. *φυ* λατιν.

Digitized by Google

fu ὡς αὐτοτελὲς ῥῆμα, οἷα τὰ *fu-i*, *fu-isti*, *fu-eram*, *fu-issem* καὶ αὐτὸ τὸ *fi-o*, καὶ *bu* (χωρὶς τῆς δασύτητος), ὅθεν οἱ παρατατ. *ama-bam*, *dic-e-bam*, *audi-e-bam*, *leg-e-bam*, οἱ μέλλοντες *ama-bo*, *mo-ne-bo* κ. οἱ ὅμ., ἔνθα τὰ *bam* καὶ *bo* εἶνε κατὰ συγκοπὴν ἡ συναίρεσιν ἐκ τῶν *bu-a-m*, *bu-o*, τελευταῖον τὸ *vi* ἀντὶ *bvi* κατὰ σκλήρυνσιν τοῦ φωνήεντ. *u* καὶ διὰ τοῦτο ἀποβολὴν τοῦ *b*, ὅθεν οἱ παρῳχημένοι *ama-vi*, *audi-vi* καὶ *audi-i* (συγκοπῇ τοῦ v)· τὸ δὲ *mon-ui* τέλος πάντων καὶ τὰ ὅμοια εἶνε συντεθειμένα ἐκ τοῦ αὐτοῦ *vi*, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀποσκληρύνσεως τοῦ *u* εἰς *v*. — Ὅτι δὲ καὶ οἱ ὑπερσυντελικοὶ εἶνε ἄντικρυς ἐκ τοῦ παρῳχημένου τοῦ *εἰμί*, τοῦ *ἔσα(r)*, λατ. *eram* (r = s κατὰ τὸ πολλάκις εἰρημένον πάθος) συντεθειμένοι, ἤδη γνωστόν, ὡς *amav-eram* (amav[i] eram), *monu-eram*, *scripe-eram* (= scrip-si-ram ἢ scrip-s[i]eram) κτλ. — 2) Ὅτι ἐκ τῶν εἰς *σα* ἐνεργ. ἀορ. πρότερον οὕτως, ὡς εἴρηται, συντεθειμένων, ἐσχηματίσθησαν καὶ οἱ μέσοι εἰς *σά-μην* προσαρτήσει τῆς μίσης προσ. καταλήξ. *μην* κτλ., ὡς *ἔ-γραψα*, *ἐγραψά-μην*. *ἔκρινα*, *ἐκρινά-μην* κτλ. 3) Τὸ καὶ ἄλλοτε κατ' ἐπανάληψιν σημειωθέν, ὅτι ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἀορίστους εἰς *κα* (ἀντὶ σα), *ἔθηκα*, *ἧκα* καὶ *ἔδωκα* ἐσχηματίσθησαν καὶ ἄλλοι, οἷοι οἱ *ἔπιακα*, *ἔφθακα*, *ἔποικα* ἢ *ποῖκα* (ἤδη ἐκ τοῦ Ἰ. αἰῶνος ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελ. ἐπυλλίῳ στ. 11 *ἐβγῆκε*· 34 *ἐβγήκασιν*· 29 *ποίκασι* (= ἐποίησαν). 41 *ἔποικε*. — καὶ παρὰ Πτωχοπροδ. καὶ τοῖς κατ' αὐτόν τε καὶ μετ' αὐτὸν δημοτικοῖς συγγραφεῦσιν), *ἐσέβηκα* (ἤδη παρὰ Πτωχοπρ. Α΄. 181), *ἐβγῆκα* (Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 178. 233.) *ἐμπῆκα* (= ἐμβῆκα 6 = b λατ. Δημ. Ζην. 10) ἀντὶ τῶν *εἰσέβησα*, *ἐξέβησα*, *ἐνέβησα* καὶ οὗτοι ἀντὶ τῶν 6΄. *ἐσέβην*, *ἐξέβην*, *ἐνέβην*. Ἐν δέ τισι τῶν σημερινῶν διαλέκτων καὶ ἄλλοι πλειότεροι καὶ σχεδὸν πάντες οἱ ἀλλαχοῦ εἰς *σα* καθαρὸν οὕτω μετεσχηματισμένοι εἶνε. Οὕτω π. χ. ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Θηνῇ τῆς Κεραλληνίας *ἔζηκα*, *ἔζωκα*, *ἐζύμωκα*, *ἐφούρνικα* κτλ. ἀντὶ τῶν *ἔζησα*, *ἔζωσα*, *ἐζύμωσα*, *ἐφούρνισα* κτλ. Πρὸς τούτοις ἐν τῇ νεωτέρᾳ ὁ τύπος οὗτος μετέβη καὶ εἰς ἄλλας ἐγκλίσεις, ὡς ὅτε λέγεται: *θὰ τὸν φθάκω*, *ἄν τον πιάκω* κ.τ.τ., ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τὸ πολὺ μόνον εἰς τὴν μετοχὴν φαίνεται μεταβάς, ὡς ἐν τῷ Πινδ. Ὀλ. ς΄. 39 *ζώναν καταθηκαμένα*. 4) Πολλοὶ ἐν τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ εἰς καθαρὸν *σ* λήγοντες ἀόριστοι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἀντὶ τοῦ *σ* τὸ *ξ* ἀποδείχνουσιν· εἶνε δὲ πολλοὶ τῶν εἰς αω καὶ ζω (μάλιστα αζω), ὡς *ἀτίμαξα* — *ἀτιμάξω* (ὑποτ. ΒΧ.), *ἐθαύμαξα* καὶ *ἐθαυμάχτηκα* (ἀττ. ἐθαύμασα· ἐνεστ. θαυμάζω), *ἐτρά-*

Digitized by Google

μαξα καὶ παθητ. ἐτρομάχτηκα (ἐνεστ. τρομάζω), ἐφώναξα (ΒΧ. — φωνάζω = τῷ ἀττ. φωνέω), ἐσκιαξα καὶ παθ. ἐσκιάχθηκα (Δημητρ. Ζήνου Βατραχ. 32), ἐρήμαξα — θὰ ᾽ρημάξῃ· ἥρπαξα (ΒΧ.) — ἁρπάζω (μελλ. ἥδη παρ᾽ Ὁμήρῳ Ἰλ. Χ, 340. ὁ δ᾽ ἀόρ. παρὰ τῷ αὐτῷ ἥρπαξα συνηθέστερος τοῦ ἥρπασα, παρὰ τοῖς ἀττικοῖς συνήθους ὄντος) ὅθεν καὶ παθ. ἁρπαχθῆναι (Ἡροδ. Β΄. 90. Ἡ. 115), ἐτράταξα (ἐν. τραντάζω), ἐνύσταξα (ἤδη παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς συνηθέστατος), ἐβάσταξα καὶ ἐβάστηξα (= τῷ ἀττ. ἐβάστασα), ὅθεν καὶ παθ. ἐβαστάχθην (καὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς· ἐνεστ. καθομιλ. βαστάω, βαστάγω καὶ βαστάζω), νὰ σᾶς ζητήξω παρὰ τῷ Σ. Σ. ἐδίσταξα (ἀττ. ἐδίστασα), ὅθεν καὶ τὸ ῥηματικὸν ὄνομα δισταγμός κτλ. ἐγγιξα (= ἤγγισα· ἐνεστ. ἐγγίζω), ἐχύμιξα (ἐνεστ. χυμίζω ἢ χοιμίζω), ἄρχιξα καὶ ἀρχήνιξα (ἀρχίζω καὶ ἀρχηνίζω) καὶ ἀρχήνησα (ἐνεστ. ἀρχηνάω). ἐσφύριξα (ἐνεστ. σφυρίζω ἀρχαϊκώτερος τύπος τοῦ συρίζω ῥ. σFαρ σκρ. svar ἦχος) παρὰ τοῖς ἀρχ. καὶ συρίξομαι (ὅθεν καὶ συριγμὸς) καὶ συρίσαι (Λουκιαν. Ἀρμον. 2), ἔπαιξα (ἀττ. ἔπαισα (*), ἀλλ᾽ ὁ μέλλων ἀττ. παίξομαι καὶ παιξοῦμαι. οὕτω καὶ παίγ-νιον) ἤδη παρὰ Λουκ. Διαλ. Θεῶν ς΄. 4. Ἐγκώμ. Δημοσθ. 15, Πλουτ. συμποσ. Β΄. 5. Δίων Χρυσ. Β΄. σλ. 78. Φιλοστρ. Σοφ. Ἰ. 6 κ. ἀλλ. ὁ δὲ μέλλων παίξω παρ᾽ Ἀνακρ. ἀποσπ. 24, 8. κτλ. — ἐβούτηξα (Δ. Ζήνου 135. ἐνεστ. βουτάω = βυθάω = βυθίζω), ἐκράτηξα (= τῷ ἀττ. ἐκράτησα· ἐνεστ. καθομιλουμ. κρατάω καὶ κρατέω-ῶ, ἀλλὰ καὶ κρατίζω), ἐτήραξα (= ἐτήρησα· ἐνεστ. τηράω καὶ τηράζω = τηρέω), ἐβρόντηξα (= ἐβρόντησα βροντάω), περπάτηξα καὶ περπάτησα (ἐνεσ. περπατάω καὶ περπατέω-ῶ), ἐσκούντηξα (ἐνεστ. σκουντάω), ἐπέταξα (πετάω), ἐτραύηξα (τραυάω, ἀλλὰ καὶ τραυΐζω), ἐμάζωξα καὶ παθ. ἐμαζώχτηκα (Δημ. Ζήνου 158) ἐξ ἐνεστ. μαζώρω (μαζόω) κτλ. ἔφταιξα καὶ ἔφταισα (ἐνεστ. φταίω καὶ φταίγω = πταίω), ἔφθαξα καὶ ἔφθασα καὶ ἔφθακα (φθ = φτ προφ. ἐνεστ. φτάνω καὶ φθάνω) κτλ. — Ὁ μεταπλασμὸς οὗτος τῶν εἰς σω καὶ σια μελλόντων καὶ ἀορίστων ἐκ τῶν εἰς ζω ἐνεστώτων δὲν εἶνε καινοφανής, ἀλλὰ λίαν ἀρχαῖος, ὡς ἤδη ἔκ τινων τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων ὑπεδείχθη καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς καταφανέστερον γίνεται. Τοιαῦτα πρῶτον τὰ ἐπικά: δατξαι, μερμήριξε, ἐνάριξε, πολεμίχθη, θρυλίχθη ἐξ)ελάπαξε καὶ εἴ τι ἄλλο ἐξ ἐνεστ. δατζω, μερμηρίζω,

(*) Ὅθεν καὶ ὁ τοῦ Φρυνίχου ἀφορισμός· παῖξαι. Δωριεῖς διὰ τοῦ ξ, ὁ δὲ Ἀττικὸς παῖσαι· καὶ παίσατε καὶ συμπαίστης διὰ τοῦ σ ἐρεῖς.

Digitized by Google

ἐναρίζω, πολεμίζω, πεπολεμίζω κτλ. Παρὰ δὲ τοῖς Δωριεῦσιν ἦτο συνηθέστατος ὁ τύπος οὗτος, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐξ ἐπανειλημμένων μαρτυριῶν τῶν παλαιῶν γραμματικῶν (π. χ. Σχολ. Θευκρ. Δ'. 12. — Μ. Ἐτυμ. 100, 32. 443, 52 Θεογν. ἐν τ. Ἀνεκδ. Ὀξων. Β'. 85, 18. πρβλ. Δ'. 419, 13. Εὐσταθ. 126. 1419, 16. Γρηγορ. Κορ. 327 κλ.), ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμέσων τεκμηρίων, οἷα τά: *ἐδικαξάμεθα* Ἡρακλειωτ. πιν. II, 26. *ἐγδικαξάμενοι* B, 49. I, 4. *ἐγδικαξῆται* μέλλ. I, 84. *ἐργαξῆται* μέλλ. I, 120. 121. *ἐργάξονται* I, 64. *δοκιμάξοντι* I, 70. *ἐτέρμαξαν* B, 10. II, 9. *ἐριξαντες* II, 26. *ὥριξαν* (ὁρίζω), *ἐμέριξαν* B, 10. II, 8. *ἀνχωρίξαντες* I, 8. 11. *κατεσφάξαμες* II, 30. ἐν δὲ τῷ B, 47, I, 3 *κατεσφσαμες. χαριξισμεθα* (= τῷ ἀττ. χαριούμεθα) Κρητ. ἐπ. 3048. *ψαφίξασθαι* 3050. *ὁρκιξέω* Ἀμφικτ. 1688. *καταδουλιξάσθω* Φωκ. 73. 81 Ross. *καταχωρίξαι* Αἰτωλ. 3046. *χειριξοῦντας, ἀπολογίξασθαι* Κορκ. 1845 κ. ἄλλα, ἄτινα παρὰ Ahrens p. 90. Τοιαῦτα καὶ τὰ Λακωνικά: *ξυναλίαξε, μυσίξαι, διπαδιάξω* (*ἐστεφάνιξα* ἐκ τῶν Εὐπόλιδος Εἱλώτων) Ἀριστοφ. Λυσιστράτῃ 93. 981. 1244. 1225 φυλὰς *φυλάξαντα* καὶ ὠδὰς *ὠδάξαντα* Πλουτ. Λυκούργῳ 6. καὶ αἱ Ἡσυχιαναὶ γλῶσσαι: *ἀμβροτίξας*, ἀπαρξάμενος. *ἀμπάξαι*, ἀναπαῦσαι. (πρβλ. *ἀμπάζονται*, ἀναπαύονται), *ἀπέσοιξεν*, ἀπέσωσε. καὶ αἱ κρητικαί: ἀγχίξαι = ἐγγίσαι (πρβλ. τὸ καθομ. *ἀγγιξα* = ἤγγισα) καὶ *λιχάξαι*, βῖψαι (= λιθάσαι;). τὰ θεοκρίτεια *κλιξῶς'*. 32. *ἀπόκλαξον*, —ας ΙΕ. 43. 77. *γελάξαι Ζ'*. 42. 128. *Κ'*. 4. 5. *χαλάξαι* ΚΑ. 51. *ἔφθαξα Β'*. 115. *νικαξῇ* ΚΑ. 32 κτλ. Τοιαύτην ἀρχὴν τέλος ἔχουσι καὶ τὰ (δωρ.) ὀνόμ. *χειριξις* Κορκυρ. ἐπιγρ. 1845. *ἐγδίκαξις* Αἰτωλ. 3046. *κατονόμαξις* Ἀρχιμ. Ψαμμιτ. σλ. 325. *καθίπταξις* πομπῆς ὄνομα παρὰ Λακεδαιμονίοις (Ἡσυχ.) *κιθάριξις* ψηφισμ. κατὰ Τιμοθ. ἔπειτα τὰ *Ἁρμοξίδαμος, Σοιξιτέλης, Σοίξιππος* ἀντὶ τῶν Ἁρμοσίδ—, Σωσιν —, Σωσιπ—, καὶ τέλος τὰ *κλῆξ* = *κλαίς, κλεὶς* καὶ *ὄρνιξ* = ὄρνις.

Ταῦτα πάντα ὑποθέτουσι θέματα λαρυγγικά· τοῦτο δ' ἐπιβεβαιώνει τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, ὅτι προσαρτήσει λαρυγγικῶν, ὡς καὶ ἀλλοίων, ἐπιθεμάτων νέα θέματα, ῥηματικά τε καὶ ὀνοματικὰ μορφώνονται. πρὸς δὲ τούτοις ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἐστείρευσεν ἡ πλαστικότης τῆς ἑλληνικῆς μέχρις ἐσχάτων, ἀφ' οὗ δὰ τόσους νέους τύπους ἔπλασεν ἢ μετέπλασεν.

5) Οἱ κατ' ἀρχὰς κατ' ἀνάγκην φθογγικὴν συντεθέντες (ἁ. καλούμενοι) ἀόριστοι ἐπεξετάθησαν ὕστερον καὶ εἰς ἄλλα ῥήματα, ἔνθα δι' ἁπλουστέρων μέσων κατωρθώνετο ἡ διάκρισις τῆς ἀκαριαίας ἐνεργείας

Digitized by Google

ἀπὸ τῆς παρατεταμένης. Οὕτω προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ ἔνσιγμοι ἀόριστοι ἐπληθύνθησαν ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ πολλοὺς προϋπάρχοντας ἀσίγμους ἤτοι δ'. ἔξωσαν ἐκ τῆς γλώσσης· ὥστε ὀλίγιστοι τούτων διεσώθησαν ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ, ἥτις π. χ. *ἐ-ῆξα, θὰ ἐ-άξω. ἀφ-αίρεσα, θὰ ἀφαιρέσω. ἡμάρτησα* (καὶ μόνον γραφικῶς *ἥμαρτον* ἔν τισι φράσεσι), *ἄφησα, ἐβλάστησα, ἀνέγνωσα. ἔδωσα, θὰ δώσω, καθεῖξα, θὰ καθέξω. ἔζησα. ἔθεσα. ἔκραξα. ἔλειψα. ἔρρευσε. ἔτρεξα. ἐφθασα* (καὶ δωρικώτερον Θεοκρ. Β'. 115) *ἔφθαξα* κ.τ.ὅμ. λέγει ἀντὶ τῶν *ἐ-ήγαγον. ἀφ-εῖλον. ἥμαρτον. ἀφ-ῶ. ἔβλαστον. ἀνέγνων. ἔδων. κατέσχον. ἐβίων.* (ἔθην) *θῶμεν. ἐκέκραγον. ἔλιπον. ἐρρύην. ἔδραμον. ἔφθην* κτλ. Ἀλλὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἡ ἀρχὴ εἶνε παλαιά, ὡς εἴπαμεν· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἑξῆς τεκμηρίων.

ἄξαι μετὰ τῶν συνθέτων (ἀντὶ τοῦ ἀγαγεῖν) ἐν Βατραχομυομαχίας στ. 115. 119. Θουκ. Β'. 97. 3. Η. Δ. Βασιλ. Β'. 22, 35. Μακκαβ. Α'. 2, 67. Πέτρου Β'. ἐπιστολ. Β'. 5. Δίων Κασσι. Ε'. 9. ΛΗ'. 49, 1. Ἀλκίφρ. ἐπιστολ. Γ'. 8. Ἀριστων. ἐπιστ. Β'. 10. Γεωπον. ΙΒ'. 9. Συγκέλλου 660, 13 καὶ ἀλλ. περὶ ὧν Lobech εἰς Φρύνιχον σλ. 287 καὶ 735 κεξ.

ἄξασθαι μετὰ τῶν συνθέτων (= ἀγαγέσθαι) Ἰλ. Θ, 505. 545. Ὀδ. Γ, 245. Ἡροδ. Α'. 190. Ε'. 34. Η'. 20.

αἱρῆσαι μετὰ τῶν συνθέτων (= ἑλεῖν) καὶ *αἱρήσασθαι* (= ἑλέσθαι) ἐν ταῖς Ἡσυχίου γλώσσαις: *αἱρήσαντες, —σασθαι, —σάμην, ἀφαιρήσασθαι.* Σπουδαιότατον δὲ τὸ κασαιρῆον (κασ-αίρηον;) κάθελε, Λάκωνες (ὃ ἐ. καθαίρησον). πρβλ. τὸ Κοϊσλινιανὸν καλούμενον λεξικὸν ἐν τοῖς Ἀνεκδ. Bekker σλ. 356. Διονυσ. Ἁλικαρν. excerpta Vatic. p. 526 (ed. Mai). Αἰνείου Τακτ. κεφ. Ξ. Πολυαιν. στρατηγ. Ζ'. 40. σχολ. Λουκιαν. π. τ. ἐπὶ μισθῷ συνόντων 11. Προκοπ. Καισ. Α'. 518, 14. Θεοφ. συνεχ. 9, 19. 25, 2. 78, 11. Ἀνν. Κομν. Ἀλεξι. Α'. σλ. 119, 5 κτλ.

ἁμαρτῆσαι — *ἁμαρτεῖν*. Διοδωρ. Β'. 14. Ἀριστειδ. Πλαταϊκ. Α'. 56. Ἀρτεμιδωρ. Ὀνειροκρ. Δ'. 20. 330. Νεμεσ. π. φυσ. τ. ἀνθρ. Α'. 46. Βασιλ. ἐπιστ. 64, 183. Ἀθανασ. Λογ. Β'. κατὰ τ. Ἀρειαν. 55. 523. Ἐπιγρ. ἀδεσπ. LXXIX 133. Τ. IV. Σχολ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 691 καὶ παρὰ τοῖς ἑρμηνευτ. τοῦ Ἀριστοτέλους. — Παυλ. π. Ῥωμ. 5, 14. 16. Ματθ. ΙΗ'. 15. Λουκ. ΙΖ'. 4. — Βασιλ. Α'. 19. 4. Θρήν. 3, 41. Προκοπ. Α'. 315, 7. Γ'. 212, 3. Ἀγαθίου 167, 18 κ. ἀλλ.

Digitized by Google

παράβαλε περὶ τούτου τε καὶ περὶ τῶν ἑπομένων Lobeck εἰς Φρύνιχον 713—44 καὶ Winer σλ. 75 κεξ.

ἀφῆσαι — *ἀφεῖναι* Θεοφαν. χρον. 511, 11. 15. μεθήσας Καλουθ. 125.

βιῶσαι — *βιῶναι* Ἡρόδ. Α. 163. Ξενοφ. Οἰκον. Δ΄. 18. Πλατ. Φαίδ. 113. Δ. Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικομ. Θ΄. 8. Φίλων. Τ. Ἀ. σλ. 427, 20. 627, 43. Παυσ. Ἡ. 7, 6. καὶ τὸ Πυθαγορικὸν *λάθε βιώσας*, περὶ οὗ ὁ Πλούταρχος ἴδιον λόγον ἔγραψε, Ἠθικ. σλ. 1128 κ. ἀλλ.

βλαστῆσαι — *βλαστεῖν* Ἀριστοτ. π. τ. Οὐρ. σλ. 300, 30. Β Κ. Θεοφρ. ἱς. φυτ. Ζ΄. 2, 4. 4, 8. Ἡ. 11, 9. Ἀπολλ. Ἀργον. Ἀ. 1131. Γ΄. 921. Ἰμερ. Λογ. Ἀ. 15. — Γενέσεως Ἀ. 11. Ἀριθμ. ΙΖ΄. 8. ἰῶδ ΛΗ΄. 27. Ματθ. ΙΓ΄. 26. Ἰακ. Ἐ. 18 κλ.

γνῶσαι (μετὰ τῶν συνθέτων) — *γνῶναι* Ἡρόδ. Α. 68. Ἐ. 106. Ἡ. 100. ἄλλα παραδείγματα παρὰ Lobeck σλ. 735. β. Αἰσώπ. 15, 13.

δῶσαι — *δοῦναι* Θεοκρ. ΚΖ΄. 20 *δώσῃ* (ὅπερ οὐκ οἶδα εἰ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰς *δώσει* μεταγέγραπται.) — Κ. Διαθ. Ἰωαν. ΙΖ΄. 2 Ἀποκαλ. 8, 3, 13, 16. — ἐπιγρ. ἀδεσπ. 694, 266. Γεωπον. Γ΄. 54. Αἰσωπ. μυθ. 44. Προκοπ. Β΄. 17, 21. Θεοφ. χρον. 300, 5. 383, 1. Κωνσταντ. Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. σλ. 223, 12.

δρᾶσαι (*δρᾶναι*) ἐκ τοῦ διδράσκειν Ἀριστοτ. Ἱστ. Ζώ. Γ΄. 9. Διον. Ἀλ. Θ΄. 9. 1759. Ἰωσ. Ἀρχ. Γ΄. 2, 1. Λουκιαν. τοξ. 33. *Δίων Κασσ.* ΟΗ΄. 34. Αἰλιαν. π. ἰ. ΙΓ΄. 29. Πρισκ. Παν. 144, 14. Μενάνδρ. σλ. 299, 13. 361, 9. 394, 22. 400, 23. Ἀγαθίου 126, 10. 171, 5. 188, 19. Νικηφ. Βρυεν. Α΄. 8. 23. Τζετζ. εἰς Λυκόφρ. 467 κτλ.

εὑρῆσαι — *εὑρεῖν* Αἰσωπ. μυθ. 131. Ἐτυμ. Μ. ἐν λ. Ἑρμώνειον. — Ἀποκαλ. ΙΗ΄. 14. Θ΄. 6. Προκοπ. Α΄. 134, 5. Β΄. 120, 6.

εἶξαι (μετὰ τῶν συνθ.) — *σχεῖν* καὶ *ἔξασθαι* ἀντὶ τοῦ *σχέσθαι* Διοδ. excerp. vat. p. 39. Mai. Ἡλιοδ. π. Χρυσοπ. ἐν τῇ Φαβρ. Ἑλλην βιβλιοθ. Τ. 8 σλ. 120, 34. Ἀνθολ. Παλ. App. 204, 7 — Αἰσ. Μυθ. 272. Σχολ. Ἀριστοφαν Ὄρν. 1521. Σχολ. Θουκ. Γ΄. 21. Συμ. τ. Μαγίστ. 633, 20. Ἄνν. Κομν. Δ΄. 114. Β. Νικητ. Χρον. ΙΘ΄. 6. Εὐσταθ. σλ. 133. κτλ. κτλ.

Digitized by Google

ζῆσαι ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις *βιῶναι* παρὰ τοῖς ἀπὸ Διον. τοῦ Ἁλικαρν. κοινοῖς συγγραφεῦσι, π. χ. Δίων. Κασσ. ΞΘ'. 19. παρὰ τοῖς Ο'. μεταφραστ. καὶ ἐν τῇ Κ. Δ., ὡς Ἀποκ. Β'. 8. Λουκ. ΙΕ'. 24. Παυλ. π. Ῥωμ. Ζ'. 9 κτλ.

ἦξαι — ἐκ τοῦ *ἥκειν* Γκλην. Τομ. Ι'. σλ. 205. Παυσ. Β'. 11, 5. ἀμφισβητούμ. τὸ Ἰωσήπ. Ἀρχ. ΙΘ'. 8 *διῆξε λόγος* καὶ Αἰσχιν. τ. Σωκρατ. Ἀξίοχ. ἐν ἀρχῇ: *διῆξε* φωνὴ βοῶντός σου.

θῆσαι — *θεῖναι* (μετὰ τῶν συνθέτων). Σχολ. Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 445. — Εὐμαθ. τῶν καθ'. Ἑσμιν. Γ'. 86. — Ἁρμενοπούλ. Προχ. Β'. 4, 144. Κωνσταντ. Πορφυρογεν. Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμ. Γ'. 148. c.

κράξαι — *κραγεῖν* ἢ *κεκραγεῖν* Θεοφρ. π. σημ. Δ'. 3. Λουκιλλ. Ἀνθολ. Παλατ. 11, 211. παρὰ τοῖς Ο'. Μεταφρ. πολλ. καὶ ἐν τῇ Κ. Διαθ. π. χ. Ματθ. Η'. 29. Κ'. 30 κ.λ. Ψαλμ. ΑΓ'., 17. Ν Δ. 16. ριή. 145. 146.

λεῖψαι (μετὰ τ. συνθ.) — *λιπεῖν* παρ' *Ἀριστοφ.* τ. κωμ. κατὰ τὸν Ἀντιαττικιστὴν τοῦ Bekker σλ. 106. *Χαραξ.* παρὰ τῷ σχολιαστῇ τῶν Νεφελῶν 508. *Αἰσχιν* π. παραπρ. §. 117 (ἀμφισβητ.) *Ἀριστοφ.* Πολ. Α'. 9, 34 (Ὀλυμπιοδ. εἰς Μετεωρολ. Α'. 10). Ἀπολλ. π. συντ. Β'. 8, 117. π. Ἐπιρρ. σ. 576 (Εὐσταθ. σλ. 339.) *Λουκ.* Παρασ. 42. Ἑταιρ. διαλ. Ζ'. *Φιλοστρ.* 6. σοφιστ. Β'. 1, 11. *Δίων Κασσ* ΛΗ'. 39, 4. 181. *Εὐσεβ.* Ἐκκλησ. Ἱστορ. Ἑ. 10. — Πραξ. τ. ἀποστολ. ς'. 2. *Σωκρ.* ἐκκλ. ἱστορ. Α'. 6, 11. Προκοπ. τ. Καισαρ. Γ'. 160, 25. Συγκέλλ. 543, 20. Θεοφ. Σιμοκ. Γ'. 15. Θεοφ. χρον. 164, 16. 169, 8. 237, 18. 6. Αἰσώπ. 33, 29. *Νικητ.* χρον. ΙΖ'. 3. *Σχολ. Εὐρ.* Φοιν. 1061. Ἡσυχ. ἐν λεξ. *ἀάσαντες* κτλ. κτλ.

ὀλισθῆσαι — *ὀλισθεῖν* (μ. τ. συνθ.) *Δημοδόκου* Ἐπιγρ. 4 (Bergk.) στ. 6. *Ἀρωρ.* ἐπιγρ. Ἀνθολ. Παλ. 9, 125, 4. *Ἀπολλοδ.* Β'. 5, 4 τελ. Γ'. 2, 1. *Σχολ. Αἰσχύλου* Περσ. 70.

ῥεῦσαι — ῥυῆναι (μ. τ. συνθ.) Λυκούργ. κ. Λεωκρ. §. 96. Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Ἡ. 18. Σέξτου τ. ἐμπειρ. π. τ. ἀστρολ. σλ. 342. Ψευδοφωκυλ. στ. 180 (192). Λουκιαν. Δὶς κατηγορ. 16. Ἀλκίφρ. Ἐπιστ. Γ'. 64. Φιλοστρ. Εἰκόν. Β'. 27. Ἀχιλλ. Τατ. 124. Ἰμερ. λογ. Ζ'. 532. Θεμιστ. λογ.

Digitized by Google

ΚΖ'. 335. Προκοπ. Γοτθ. Πολ. Β'. 25. Μηχανικ. σλ. 472. Ἄνν. Κομν. ΙΕ. 475 καὶ ἐν τῇ Π. κ. Κ. Διαθ.

τρέξαι (τρέχειν) — *δραμεῖν* Ἰλ. Ν, 409. Σ, 599. 602. Εὐριπ. Ἰφ. Αὐλ. 1569. Ἀριστοφαν. Θεσμ. 657. Ἐπιγρ. παρὰ Πλουτ. Ἀράτ. 20.

τυχῆσαι Ἰλ. Δ, 106. Σ, 579. Μ, 374. Ο, 581. Ψ, 466. Ὀδ. Φ, 13. Ξ, 334. Τ, 291.

φθάσαι ἤδη παρὰ τοῖς ἀττικοῖς σύνηθες π. χ. Αἰσχ. Περσ. 753. Ἀγ. 989. Εὐριπ. Ἰφ. Ταυρ. 669. Φοιν. 975. 1280. Ξενοφ. Ἑλλην. Ζ, 2, 14. Κ. Π. Α'. 5, 3. Ἰσοκρ. Η'. 120 κ. ἀλλ. καίπερ ὑπό τινων ἀττικιστῶν καταδικαζόμενον, ἀποβαίνει συνηθέστατον ἐν τῇ Π. καὶ Κ. Διαθ. π. χ. Ψαλμ. ις'. 13. ιζ'. 18. Κ'. 3. ξζ'. 25. ριή. 147 — 8. Ματθ. ΙΒ'. 28. π. Ῥωμ. Θ'. 31. Β'. πρὸς Κορ. Ί. 14. π. Φιλιππ. Γ'. 16. Α'. π. Θεσσαλ. Β'. 16. καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντ. π. χ. Προκοπ. Γ'. 122, 5. Ἀγαθίᾳ 91, 8. 141, 22. 157, 5. Μενανδρ. σλ. 305, 4. 339, 21. *Ζωσίμ.* 17, 5. 26, 19. 33, 21; 73, 2. 84, 1.

ΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΙ ΑΟΡΙΣΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΕΣ.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, καθὼς καὶ αἱ συγγενεῖς της, μετεχειρίζετο κατ' ἀρχάς, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, τοὺς μέσους τύπους εἰς *μαι* καὶ *μην* πρὸς ἑρμηνείαν τῆς τε *μεσότητος* ἅμα καὶ τοῦ *πάθους*. Ὕστερον προέπλασε τέσσαρας νέους τύπους, ἰδιάζοντας μόνῃ αὐτῇ πασῶν τῶν ἀρίων γλωσσῶν, τοὺς ἰδίως παθητικοὺς ἀορίστους εἰς *θην* καὶ *ην* καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν μέλλοντας εἰς *θή-σομαι* καὶ *ή-σομαι*. Ἄδηλον δ' ἂν πρὸς τοῦτο ἐκ μόνης τῆς ἀνάγκης τοῦ διακρίναι κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τὸ πάθος ἀπὸ τὴν μεσότητα ὡρμήθη, ἢ τοὺς δι' ἄλλας ἡμῖν ἀγνώστους αἰτίας προπεπλασμένους τύπους ἑτοίμως πρὸς τὸν ἴδιον τοῦτον σκοπὸν ἤρχισε νὰ μεταχειρίζηται. Βέβαιον δ' εἶνε ὅτι 1) τῶν τεσσάρων τούτων τύπων οἱ μετὰ τοῦ *θ* πρῶτοι καλούμενοι εἶνε τῷ ὄντι πρῶτοι τ. ἔ. πρὸ τῶν ἄλλων πεπλασμένοι· διότι ὅσῳ ἀνώτερον ἀναβαίνομεν εἰς τοὺς χρόνους, τόσῳ μᾶλλον εὑρύνεται μὲν ὁ τούτων κύκλος, συστέλλεται δ' ὁ τῶν *ἀθήτων* ἤτοι δευτέρων καλουμένων, τὸ δ' ἀνάπαλιν προϊόντος τοῦ χρόνου πρὸς τὰ κάτω αὐξάνει μὲν ἡ τούτων πληθύς, ἐλαττώνεται δ' ἡ ἐκείνων. Ἀλλὰ παραδόξως

Digitized by Google

πως ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἡ τῶν *ἐσθήτων* ἀορίστων χρῆσις εἶνε πυκνοτέρα τῆς τῶν ἄλλων, ὥσπερ ἡ τῶν ἐνσίγμων (ά.) ἐνεργητικῶν τῆς τῶν ἀσίγμων δευτέρων, ὡς *ἐπλέχτηκα* ἢ *ἐπλέχθηκα*, *ἐστάλθηκα*, *ἐδάρθηκα* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *ἐπλάκην*, *ἐστάλην*, *ἐδάρην* κ.τ.τ. 2) Καὶ οἱ τέσσαρες τύποι, οἵτε πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι κατ' ἀρχάς, ὡς εἰκός, μόνον τὸ *πάθος* ἐξέφερναν, τ. ἔ. μόνον *παθητικοὶ* ἦσαν· ὕστερον δ' ἤρχισαν πρὸς τῷ πάθει καὶ τὴν μεσότητα νὰ σημαίνωσι, μάλιστα τὴν *αἰτιατικὴν μεσότητα*, τὴν εἰς ἐνεργητικὸν τύπον καὶ αἰτιατικὴν πτῶσιν ἀναλυομένην, ὡς *ἐτρέφθην* καὶ *ἐτράπην* = *ἔτρεψα ἐμαυτὸν* κ.τ. ὅμ. Ἡ μεταβολὴ αὕτη περὶ τοὺς ἀορίστους πρότερον συμβᾶσα ἦτον ἤδη ἱκανῶς προχωρημένη κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς μέλλοντας μεταβᾶσα, τόσον ἐξενίκησε μὲ τὸν καιρόν, ὥστε οἱ ἰδίως παθητικοὶ οὗτοι τύποι διττὴν λειτουργίαν ἀνέλαβαν, τήν τε τῆς μεσότητος καὶ τοῦ πάθους ἐν ταὐτῷ, καθὼς πάλαι οἱ ἰδίως μέσοι τύποι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' ἐσχάτων παντελῶς κατηργήθη ἡ χρῆσις τῶν ἀντιστοίχων μέσων, ὡς ἂν περιφρονούσης τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἀποβαλλούσης τὰ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς κοινὰ πλάσματα, τοὺς μέσους τύπους, μετὰ δέ τινος ἰδιαιτέρας στοργῆς πρὸς τὰ ἴδια αὐτῆς τέκνα, τοὺς ἰδίως παθητικοὺς τύπους, προσφερομένης. Οὐδ' αὕτη ἡ μεταβολὴ αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς ἐπῆλθεν, ἀλλὰ, καθὼς προελέχθη, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων ἀρχὴν λαβοῦσα ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον προώδευσεν, ἕως οὗ ἐν τέλει ἐπεκράτησεν. — Πρὸς πίστωσιν τούτων ἐπισυνάπτονται οἱ ἑξῆς πίνακες, ἔνθα ἐκθέτονται 1) *μέσοι τινὲς μέλλοντες παθητικῶς παρ' Ὁμήρῳ ἐξειλημμένοι*. 2) *μέσοι μέλλοντες παραλλήλως καὶ συνωνύμως μὲ συστοίχους παθητικοὺς παρὰ τοῖς ὕστερον, μάλιστα τοῖς ἀττικοῖς φερόμενοι*. 3) *παθητικοὶ μέλλοντες μὴ παθητικῶς, ἀλλὰ μέσως* ἢ καὶ *ἄλλως κεχρημένοι*· καὶ 4) *παθητικοὶ ἀόριστοι, ἤδη ἀπὸ Ὁμήρου ἕως ἐσχάτων ἐπὶ μεσότητος λαμβανόμενοι*: Πρὸ δὲ τούτων λεκτέον πρῶτον μὲν περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τύπων αὐτῶν, ἔπειτα δὲ περὶ τῆς ὑπό τινων ὑποτιθεμένης διαφορᾶς τῶν παθ. ἀπὸ τῶν μέσων μελλόντων, ὅταν δηλ. ἐφ' ὁμοίας χρήσεως θέτωνται.

Καὶ τοῖς τέσσαρσι τύποις ὑπόκεινται δύο θέματα, εἰς ἁπλοῦν ἢ καὶ *θη* λήγοντα, π. χ. *γράφη*, ὅθεν *ἐ-γράφη-ν* καὶ *γραφή-σομαι* ἢ *γραφέ-ω*, — ῶ κτλ. *γραφε-ίη-ν* καὶ *γράφθη*, ὅθεν τὰ *ἐ-γράφθη-ν*, *γραφθή-σομαι* καὶ *γραφθε*, ὅθεν *γραφθέ-ω*. — ῶ *γραφθε-ίη-ν*. Οἱ μὲν μέλλοντες ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν δύο θεμάτων προσκρούσει τοῦ βοηθητικοῦ (μέλλοντος τοῦ *εἰμὶ*) *σομαι* κατ' ἀναλογίαν τῶν μέσων

Digitized by Google

προεσχηματισμένων· οἱ δ' ἀόριστοι μόνον διὰ προσαρτήσεως τῶν προσωπ. καταλήξεων. Ἀλλὰ πῶς ἐσχηματίσθησαν τὰ νέα ταῦτα (χρονικὰ) θέματα ἐκ τῶν ῥηματικῶν; Περὶ τούτου πολλαὶ εἶνε καὶ διάφοροι αἱ δόξαι τῶν ἐτυμολόγων. Ὁ Bopp πρότερον μὲν (Conjugationssystem §. 68) ἐδόξαζεν ὅτι ὁ μὲν ά. ἀόρ. π. χ. *ἐτύφθην*, *ἐμίχθην* ἔγεινεν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου εἰς *το-ς* (ἀρχαίας μετοχῆς, ὡς μέχρι τέλους τὰ ἀντίστοιχα τῇ λατινικῇ: *amatu-s auditu-s dictu-s* κτλ.) *τυπτό-ς*, *μικτό-ς*, καὶ τοῦ παρατ. *ἦν* τοῦ εἰμί, οἷον *ἐ-τύπτ-ην*, *ἐ-μίκτ-ην* καὶ κατὰ δάσυνσιν τῶν ψιλῶν *ἐ-τύφθ-ην*, *ἐ-μίχθ ην* κτλ. ὁ δὲ Β'. ὁ καὶ ἱστορικῶς μεταγενέστερος, ἐκ τοῦ ά. κατ' ἀποβολὴν τοῦ *θ* (ἢ τ) καὶ διὰ τοῦτο ἐπιστροφὴν τῶν δασέων φ, χ' εἰς τὰ ψιλὰ ἢ μέσα κ, γ' π, β, ὡς *ἐ-τύπ-ην*, *ἐ-μίγ-ην* κτλ. Ὑπὲρ τῆς δόξης ταύτης, κυρίως τοῦ πρώτου μέρους της, εἶνε πρῶτον μὲν ἡ ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ τῆς αὐτῆς τοῦ παθ. ἀορίστου καὶ τοῦ μέλλοντος ἐννοίας διὰ τῶν εἰς *τος* καὶ τοῦ *εἰμὶ* ἢ *γίγνομαι* περίφρασις, π. χ. Σοφοκλ. Φιλοκτ. 1067. οὐδέ σου φωνῆς ἔτι *γενήσομαι προσφθεγκτός* (= προσφθεγχθήσομαι), ἀλλ' οὕτως ἄπει; Οἰδ. Κολ. 389 — 90 *ζητητὸν — ἔσεσθαι* (= ζητηθήσεσθαι). Πρβλ. Αἴ. 730. 1019 Τραχ. 446. 677. Ἡροδότ. Α'. 71 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν *περιέξονται* οὐδὲ *ἀπωστοὶ ἔσονται* Γ'. 63. *μεταδίωκτος γενόμενος* = μεταδιωχθείς. Πρβλ. ς'. 64. ἔπειτα δ' ἡ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ μετὰ τοῦ τ ἀντὶ τοῦ *θ* συνηθεστάτη προφορά των, ὡς *ἐγράφτηκα*, *ἐπετάχτηκα*, *ἐπλέχτηκα* κτλ. Ὕστερον δ' ὅτε *Bopp* αὐτὸς (Vergleich gramm. σλ. 884) καὶ ὁ *Pott* (Etymolog. Forsch I, 187 ά. ἐκδ.) *ἐδόξασαν*, ὅτι ὁ μὲν Β', πάλιν ἐκ τοῦ ά. ἔγεινε καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, οὗτος δ' ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος καὶ τοῦ *θην* παρῳχ. τοῦ *θε* (σκρ. dhâ), ἐξ οὗ τὸ *τιθέναι*, σημαίνοντος πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ *ποιεῖν*, ὡς ἐν Ὀδ. Α, 146 *σκέδασιν θεῖναι* = σκ. ποιῆσαι = σκεδάσαι. Εὐριπ. Ἴων. 106 πτηνῶν δ' ἀγέλας ..... τόξοισιν ἐμοῖς *φυγάδας θήσομεν* = φυγαδεύσομεν· ὥστε *ἐ-τύφθην* = *ἐ τύφ-θην*, *ἐπλέχ-θην* = *ἐ-πλέκ-θην*. Ἀλλ' οὕτως ἔπρεπε νὰ παραχθῇ ὄχι *παθητικός*, ἀλλ' *ἐνεργητικὸς* χρόνος καὶ ὁ *ἐ-τύφ-θην* π. χ. νὰ σημαίνῃ *τύψιν ἐποίησα*, ὁ *ἐπλέχθην πλοκὴν ἔθην*, *πλοκὴν ἐποίησα*, ὁ *ἐ. ἔτυψα*, *ἔπλεξα* κτλ., ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ G. Curtius (Bildung d. Tempora und modi σ. 326). Αὐτὸς δὲ προτείνει τρίτην γνώμην, ἥτις συμπληρωθεῖσα ἀλλαχοῦ (Zeitschrift f. vergleich. Sprachfors chung Τομ. Ά. σλ. 25 κεξ.) ἔχει ὧδε· ἡ μὲν κατάληξις *ην* λέγεται νὰ ἦνε παρῳχημένος ἐκ τῆς ῥ. *ἰ*=ja (σκρ. πολλαχοῦ χρησιμεύοντος ἐν ταύτῃ τῇ γλώσσῃ πρὸς σχηματισμὸν

Digitized by Google

παθητ. τύπων.) ὅθεν τὸ *ἵημι* = οὐ μόνον *πέμπω*, ἀλλὰ καὶ (μέσως) *πέμπομαι* τ. ἔ. *εἶμι*, τὸ δὲ *θ* λείψανον τῆς ῥίζης *θε* (ὡς ἐκ τοῦ *βοηθόος* κατὰ συγκοπὴν προῆλθε τὸ *βοηθός*). καὶ ὁ μὲν Ϭ. ἀόρ: ἐκ τῆς ῥημ. ῥίζης κατ' εὐθεῖαν καὶ τοῦ *ην* ἐκείνου συντεθεὶς νὰ σημαίνῃ *ἐγράφ-ην* π. χ. = εἰς *γράψιν ἦϊα*, εἰς *γράψιν ἦλθον*, ὁ δ' ἐ. *ἐγράφθην*, ὁ δὲ ά. ἐκ τοῦ ῥηματ. θέματος, τῆς βοηθ. ῥίζ. *θε* καὶ τοῦ *βοηθ.* παρωχημ. *ην*, *ἐ-γράφ-θ-ην* π. χ.= εἰς τὸ *θεῖναι* (ποιῆσαι), *γράψαι ἦϊα* (ἦλθον) κτλ. Ἀλλὰ φανερόν, ὅτι ἡ τρίτη αὕτη ἀνάλυσις μᾶλλον τῶν ἄλλων περιτετεχνημένη φαίνεται καὶ ἡ σύνθεσίς της γλωσσικῶς δυσκατορθωτοτέρα. Τὸ δὲ μόνον βέβαιον ἐκ πάντων τούτων εἶνε, ὅτι τὸ μετὰ τοῦ *θ* θέμα τῶν χρόνων τούτων ὑπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἰς ἣν καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀδοντικοῦ παρηγμένα, οἷα *ἔ-σχεθ-ον*, *ἀ-μέναθ-ον*. *διωκ-άθ-ω*. *ἀλέ-θ-ω*. *ἀρ(ι)θ-μός*. *ὁρμ-αθ-ὸς* κ.τ.τ. περὶ ὧν ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος, τὸ δὲ *ην* τῆς καταλήξ. καὶ ἐν τῇ ὁριστικῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι μεγάλην ὁμοιότητα ἔχει πρός τε τὸν παρωχημ. *ην* καὶ τὰ *ἔω* — *ὦ*, *ἔ-ην* τοῦ *εἰμὶ* ἢ πρὸς τὰ *ἦν* (ἀφ-ἦν ἀρχ. = *ἀφῆκα*) καὶ *εἶην*, *ἔω* — *ὦ* (ἀφ-είην, ἀφ ὦ) κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐν βυθῷ κεῖται ἡ ἀλήθεια.

Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπανειλημμένως ἐλέχθη, ὅτι ἡ καθομιλουμένη τὴν τῶν ἐνεργητικῶν ἀορίστων *ἔδωκα*, *ἔβηκα*, *ἦκα*. *ἐποίηκα*, *ἔζηκα*, *ἐμβῆκα* κ.τ.τ. ἀναλογίαν ἐπεκτείνασα καὶ τοὺς παθητικοὺς εἰς *θῆκα* (ἢ τηκα) καὶ *ηκα* μετέπλασεν. Ὡσαύτως ἐκεῖ ἐλέχθη καὶ περὶ τῆς εἰς *σα* μεταπλάσεως αὐτῶν κατὰ τοὺς προτέρους αἰῶνας. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους χρόνους ἦτο συνήθης καί τις προσχηματισμὸς τοῦ γ'. ἑνικοῦ προσ. εἰς *ν*, ὡς Πτωχοπροδ. Β'. 209—10.

— Νὰ *χρίστην* τὸ μουστάκιν μου, *νάγκώθην* ἡ κοιλιά μου
— *νὰπλώθην* ἡ ψυχή μου κτλ. Βλ. Χρ. *παρεξερώθην τα ἐστάθην*. *ἐκοιμήθην την* ἀντὶ τῶν *παρεξερώθη*, *ἐστάθη*, *ἐκοιμήθη*. Βελισσ. *ἐφάνην* (= —η) Δημ. Ζήν. Βατρ. 43.

ἕναν καιρὸν ὁ ποντικὸς *εὑρέθην* ἱδρωμένος. κτλ.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν διαφορὰν τῶν παθ. μελλόντων εἰς (θ)*ή-σομαι* ἀπὸ τῶν μέσων εἰς-*σομαι* ἡ ὑπὸ G. Hermann πρῶτον ἀποφανθεῖσα καὶ ὑπὸ Krüger εἰς τὴν ἀττικὴν γραμματικὴν (σλ. 145) παραληφθεῖσα γνώμη, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πρόσκαιρον καὶ παροδικὴν ἐνέργειαν σημαίνουσιν, οὗτοι δὲ παρατεταμένην, δὲν φαίνεται πολὺ ἀσφαλής· διότι τὸ πρὸς ἀπόδειξιν προτεινόμενον Πλατωνικὸν χωρίον μόνον του εἶνε ἀνεπαρκές. Πολιτ. Β'. 361. c. « ὁ δίκαιος *μαστιγώσεται*, *στρεβλώσεται*, *δεθήσεται*, *ἐκκαυθήσεται τὼφθαλμώ*, τελευτῶν πάντα κακὰ

Digitized by Google

παθὼν *ἀνασχινδ λευθήσεται.*» — Ἀλλ' οὐδ' αὐτῶν τῶν παθητικῶν οἱ Δ'. φαίνονταί τι κατ' ἔννοιαν διαφέροντες τῶν ά. διότι, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς ἓν μόνον παράδειγμα ἐν Ἰλιάδος Γ, ἀμφότεροι οἱ παθ. ἀόριστοι *μιχθῆναι* καὶ *μιγῆναι* διαφόρως ἐπὶ *μεσότητος* εἶνε τεθειμένοι, δὶς ἑκάτερος· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαθέσεως καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν προσδιορισμῶν ποῦ μὲν εὑρίσκεται ὁ ἕτερος π. χ. Ἰλ. Κ, 457. φθεγγομένου δ' ἄρα τοῦ γε κάρη *κονίῃσιν ἐμίχθη*· ποῦ δ' ὁ ἕτερος, π. χ. Ἰλ. Γ, 55 καὶ ἀλλ. *ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης*. Διαφορά τις ἐννοίας φαίνεται παρὰ τοῖς λογεῦσι τῶν ἀττικῶν κυρίως μεταξὺ τοῦ *φαρθῆναι* καὶ τοῦ *φαρῆναι*, ἐν ᾧ παρ' Ὁμήρῳ καὶ παρὰ τοῖς δραματικοῖς τῶν ἀττικῶν συνήθως ὁ ἕτερος ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἐναλλὰξ καὶ ἀδιαφόρως ἐκλαμβάνονται· ἐπισημότατον τούτου τεκμήριον εἶνε πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ Σοφ. Ἀντιγ. 100 κἑξ. τῆς παρόδου.

Ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλλιστον ἑπταπύλῳ *φαρὲν*
Θήβᾳ τῶν προτέρων φάος
ἐφάρθης ποτ', ὦ χρυσίας ἀμέρας βλέφαρον.

Πιθανώτατον δ' ἐν τούτοις φαίνεται τοῦθ', ὅτι οἱ Δ'. *τύποι* ἐπλάσθησαν ἱκανῶς ὕστερον τῶν ά., ὡς προειδηλώθη, κατ' ἀναλογίαν τῶν λεπτοτέρων καὶ κουφοτέρων *ἐνεργ.* καὶ *μέσων δευτέρων* καλουμένων πρὸς τοὺς παχυτέρους ά., τοὺς ἐνσίγμους, μέρος μὲν *εὐφωνίας χάριν* καὶ *εὐρυθμίας* ἐν τῇ ποιήσει (Πρβλ. ἐπλέχθην — ἐπλάκην, ἐθρέφθην — ἐτράφην, ἐστρέφθην — ἐστράφην, ἐσφάχθην — ἐσφάγην, ἐσφάλθην — ἐσφάλην, ἐφθάρθην — ἐφθάρην κτλ.), μέρος δ' ἴσως ἐκ τῆς ἐμφύτου τῇ γλώσσῃ τάσεως, νέους πάντοτε τύπους καὶ τρόπους ἑρμηνείας ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων τετριμμένων νὰ πλάσσῃ, ὃ δὴ συνέβη καὶ περὶ τοὺς ἐνσίγμους ἀορίστους, δι' ὁμοίας αἰτίας μετὰ τοὺς ἀσίγμους πλασθέντας. Ὕστερον δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, καθὼς τῶν ἐνσίγμων ἀορίστων ὁ ὁρίζων ἐπευρύνθη καὶ ὅπου δὲν ἦτο χρεία, οὕτω καὶ τῶν Δ'. παθ. ἀορίστων καὶ μελλόντων, οἵτινες ἐν μὲν τῇ μεταγενεστέρᾳ λογίᾳ γλώσσῃ ἐπεκράτησαν ὑπὲρ τοὺς ά., ἐν δὲ τῇ δημώδει, ὡς προερρέθη, ὄχι τόσον.

Ἔπονται οἱ προμνησθέντες πίνακες.

1) ἀπαλθή-σεσθαι Ἰλ. Θ, 405. 419.
βεβρώσεται Ὀδ. Β, 203.
δεδμήσεται Ὕμν. εἰς Πυθ. Ἀπολλ. 365.
δονήσεται Ὕμν. εἰς Πυθ. Ἀπολλ. 92.
δῃώσεσθαι Ἀπολλ. Ἀργον. Β'. 117.

Digitized by Google

εἰρήσεσθαι	Ἰλ. Ψ, 795.
διαρραίσεσθαι	Ἰλ. Ω, 355.
κεκλήσῃ	Ἰλ. Γ, 138.
κρανέεσθαι	Ἰλ. Ι, 626.
κατακτανέεσθαι	Ἰλ. Ξ, 481.
λελείψεται	Ἰλ. Ω, 742.
ὀλεῖται	Ἰλ. Β, 325. Θ, 246. Ὀδ. Ω, 196. Πρβλ. Ἡροδ. Ἁ. 38.
μίξεσθαι	Ὀδ. Ζ, 136. Ω, 314.
πεφήσομαι(πέφνον)	Ἰλ. Ν, 827. Ο, 140. Ὀδ. Χ, 217.
σαώσεαι	Ὀδ. Φ, 309. ἀνθ' οὗ παρὰ τοῖς ὕστερον *σωθήσει*.
πέρσεται	Ἰλ, Ω, 729.
τελέεσθαι	Ὀδ. Α, 201. Χ, 216. Ψ, 284.
τελευτήσεσθαι	Ἰλ. Ν, 100. Ὀδ. Ι, 511.
τετεύξεται	Ἰλ. Μ, 345. Φ, 585. τεύξεσθαι Ἰλ. Ε, 653.
τιμήσεσθαι	Ὕμν. εἰς. τ. Πυθ. Ἀπόλλ. 306.
τρώσεσθαι	Ἰλ. Μ, 66.
φθίσονται	Ἰλ. Λ, 821.
φιλήσεαι	Ὀδ, Α, 123.
φοβήσομαι	Ἰλ. Χ, 250.

Οἱ δὲ μόνοι παθητικοὶ μέλλοντες εἶνε ὁ *δαήσομαι* Ὀδ. Γ, 187. Τ, 325. καὶ ὁ *μιγήσεσθαι* Ἰλ. Κ, 365 = τῷ μίξεσθαι καὶ μέσως ἐκλαμβανόμενον.

2) (ἄξομαι	[προς — Θουκ. Δ'. 115, 2], Πλατ. Πολιτ. ε. 458. Δ. Δημοκρ. παρὰ Στοβ. Ἀνθ. ΜΓ'., 43.
(ἀχθήσομαι	
(ἀδικήσομαι	Θουκ. Ε. 56, 2. ς'. 87, 4. Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 1437. Ξεν. Κ. Π. Γ'. 2, 18. Ἰσοκρ. Β'. 16. Δημοσθ. Κ'. 164. ΚΑ'. 30. 220. ΚΓ'. 115. κ. ἀλλ. Πλατ. Γοργ. 509. Δ.
(ἀδικηθήσομαι	
(ἀνεῴξεται	Ξεν. Ε'. 1, 14.
(ἀνοι(χθ)γήσεται	
(ἄρξεσθαι	Αἰσχυλ. Περσ. 592. Ἡροδ. Γ'. 83. Ζ'. 159. 162. Θ'. 122. Ἀριστοτ. Πολ. Γ'. 2, 10.
ἀρχθήσεσθαι	Ἀριστοτ. Πολ. Α'. 5, 5.

Digitized by Google

βλάψεσθαι βλαβήσεσθαι	Θουκ. Α. 81, 2. ς'. 64, 2. Ἰσοκρ. Α. 25.
βεβρώσομαι βρωθήσομαι	
δεδήσεσθαι δεθήσεσθαι	Πλατ. Πολιτ. Β'. 361. ε. Δημοσθ. ΚΔ'. 126. 131. 190.
δημοκρατήσεσθαι δημοκρατηθήσεσθαι	Θουκ. Η. 48, 5. 75, 2. Δημοσθ. ΚΔ'. 99. Θουκ. Η. 75, 2 κατὰ ἃ καλὰ χειρόγραφα.
εἰρήσεται ῥηθήσεται	Θουκ. ς'. 34, 4 καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς. Ξενοφ. Κ. Π. Ζ'. 1, 9. Αἰλιαν. Π. Ἱ. Β'. 20. Θουκ. Α. 73, 2. Η. 66, 1. Δημ. ΜΔ'. 45.
ἐνεδρεύσεσθαι ἐνεδρευθήσεσθαι	Ξενοφ. Ἑλλην. Ζ'. 2, 18.
εἴρξεσθαι εἰρχθήσεται	Ξενοφ. Ἀναβ. ς'. 4 (6), 16. Αἰσχιν. Γ'. 122. παρὰ δὲ Σοφ. Ο. Τ. 890 μέσως.
εὐνομήσεσθαι εὐνομηθήσεσθαι	Ἡροδ. Α. 97.
ἐλασσώσεσθαι ἐλασσωθήσεσθαι	Ἡροδ. ς'. 11. Θουκ. Ε. 104. 105, 2. Θουκ. Ε. 34, 3. Δημοσθ. ΚΑ. 66.
ἐμπεπρήσεται ἐμπρησθήσεται	Ἡροδ. ς'. 9.
ἕξεσθαι σχεθήσεσθαι	Ἰλ. Ι, 102 (Σοφοκλ. Ο. Τ. 889 μέσως).
ἐάσεσθαι ἐαθήσεσθαι	Θουκ. Α. 142. Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 334.
ζημιώσεσθαι ζ	Ἡροδ. Ζ'. 39. Θουκ. Γ'. 40, 2. Ἀνδοκ. π. μυστ. §. 72. Δημ. Α. 27. Ἀριστ. Πολιτ. ς'. 3, 2.

Digitized by Google

(ζημιωθήσεσθαι (	Ξενοφ. Ἀπομν. ς΄. 9, 12. Ἰσαι. Ἀ. 23. Ἰ. 46. Λυσ. ς΄. 15. Ἡ. 18. Δημ. ΚΓ΄. 80 κτλ.
(ἡττήσομαι (ἡττηθήσεσθαι	Λυσ. ΚΗ΄. 9. Ξενοφ. Ἀναβ. Β΄. 3, 23. Λυσ. Κ΄. 32.
(θεραπεύσοιτο (θεραπευθήσεσθαι	Ξενοφ. Κ. Π. Ἐ. 4, 17.
(κεκαλύψεσθαι (καλυφθήσεσθαι	
(κεκλήσεσθαι (κληθήσεσθαι	Αἰσχ. Ἑπτ. 679. Ξενοφ. Συμπ. Ἀ. 15. Πλατ. Νομ. 681. Δ.
κεκλαύσεται	Ἀριστοφ. Νεφ. 1436.
(κεκλείσομαι (κλεισθήσομαι	
(κεκόψομαι (κοπήσομαι	
(κωλύσεσθαι (κωλυθήσεσθαι	Θουκ. Ἀ. 142, 1.
(λέξεσθαι (λελέξεσθαι (λεχθήσεσθαι	Σοφ. Ο. Κ. 1186. Εὐρ. Ἀλκ. 322. Ἑκαβ. 906. Θουκ. Γ΄. 53, 4.
(κατα-λύσεσθαι (ἀπο-(λε)λύσονται (λυθήσεσθαι	Ξενοφ. Κ. Π. Ἀ. 6, 9. Ξενοφ. Κ. Π. ς΄. 2, 37.
(μαστιγώσεσθαι (μαστιγωθήσεσθαι	Πλατ. Πολιτ. Β΄. 361. ε.
(νεμήσεσθαι (νεμηθήσεσθαι	

Digitized by Google

(ξενώσεσθαι Σοφ. Φιλ. 303.
(ξενωθήσεσθαι

(οἰκήσεσθαι Θουκ. Ἡ. 67, 1.
(οἰκηθήσεσθαι Δημοσθ. Ἐ. 10.

(οἴσεσθαι Εὐριπ. Ὀρεστ. 440. Ξενοφ. Οἰκον. ΙΗ. 6.
(οἰσθήσεσθαι ἐξ— Εὐριπ. Ἰκ. 561. Δημοσθ. ΜΔ΄. 45.
(ἐνεχθήσεσθαι (ἐπ— κατ —) Θουκ. Ζ΄. 56, 2. Ἰσοκρ. ΙΓ΄. 19.

(παιδεύσεσθαι Πλατ. Κριτ. 54. Α.
(παιδευθήσεσθαι

(πολιορκηθήσεσθαι Ξεν. Ἑλλην. Δ΄. 8, 5.
(πολιορκήσεσθαι Ἡροδ. Ἐ. 34. Ἡ. 49. 70. Θουκ. Γ΄. 109, 1.
(Ξενοφ. Ἑλλην. ς΄. 4, 6. Ζ΄. 5, 18.

(πολεμήσεσθαι Θουκ. Ἀ. 68, 3. Ἡ. 43, 2. Δημ. ΚΓ΄. 110. δι-
(απολ. — Θουκ. Ζ΄. 14, 2. 25, 7.
(πολεμηθήσεσθαι

(σταθμήσεται Ἀριστοφ. Βατρ. 797 (παρὰ δὲ Λουκ. π. τ. πως
(δεῖ ἱστ. συγγρ. 63 ἐνεργ.)
(σταθμηθήσεσθαι

(στερήσεσθαι Σοφ. Ἠλ. 1210. Ἀντιγ. 890. Θουκ. Γ΄. 2, 2.
(39, 7. Ξεν. Ἀν. Ἀ. 4, 8. Κ. Π. Δ΄. 2, 32. ς΄.
(2, 38.
(στερηθήσεσθαι Λυσ. ΙΒ΄. 70 ἀποστερ—, Δημ. Ἀ. 22. (Δίων
(Κασσ. ΜΖ΄. 7).

(στρεβλώσεσθαι Πλατ. Πολιτ. Β΄. 361. ε. Ἱ. 613. ε.
(στρεβλωθήσεσθαι

(ταράξεσθαι Θουκ. Ζ΄. 36, 6. 67, 2. Ξεν. Κ. Π. ς΄. 1, 43.
(ταραχθήσεσθαι

(τεθάψεσθαι
(ταφήσεσθαι

Digitized by Google

(τιμήσεσθαι — Σοφ. Ἀν. 210. Εὐρ. παρὰ Λυκούργῳ κ. Λεωκρ. 100. στ. 49. Ξενοφ. Ἀναβ. Ἀ. 4, 14. Ἱερ. Θ′. 9. Οἰκον. Θ′. 11. Πλατ. Πολ. 426. c. Ἱππ. μειζ. 284, B. Θουκ. Β′. 87, 5.
(τιμηθήσεσθαι — Θουκ. ς′. 80, 4. Δημ. ΙΘ′. 223. [Διοδ. ιέ. 74. ις′. 75]

(τηρήσεσθαι — Θουκ. Δ′. 30, 3.
(τηρηθήσεσθαι

(θρέψεσθαι — Πλατ. Κριτ. 54 A. Ξενοφ. Κ. Π. Γ′. 3, 16. Ἀναβ. ς′. 5, 20. Οἰκ. Ἐ. 13.
(τραφήσεσθαι — [Δημοσθ.] Ἐπιταφ. 32. Μανέθων. Δ′. στ. 596. Παρὰ δὲ Νικηφ. τ. Γρηγορᾷ [ἱστορ. Βυζαντ. VII, 1. p. 216. καὶ μέσως.]

(τρίψεσθαι — Θουκ. ς′. 18, 7. Ζ′. 42, 6.
(τριβήσεσθαι — (Πλου. Δίων. 25).

ὄσεται — Ξεν. Κυνηγ. Β′. 14.

(φυλάξεσθαι — Σοφ. Φιλ. 48. Ξεν. Οἰκον. Δ′. 9.
(φυλαχθήσεσθαι

(ὠφελήσεσθαι — Θουκ. ς′. 18, 5. Ζ′. 67, 3. Ξεν. Οἰκ. Β′. 8. Ἀπομν. Ἀ. 6, 14. Κυνηγ. ΙΒ′. 1. Δημ. π. τ. στεφ. 144 — κτλ.
(ὠφεληθήσεσθαι — Λυσ. ΚΘ′. 4. ΙΕ. 61 (διορθούμ. εἰς ὠφελήσεσθε) Ἰσαι. Ἰ. 16. Ξεν. Κ. Π. Γ′. 2, 20. Ἀπομν. Β′. 7, 8. Πλατ. Θεαγ. 128. Ἐ. Πλου. Ν. Κ. 16. Μαρκελλ. 19 κ. ἀλλ.

Οὕτω παθητικῶς εἶνε κεχρημένοι καί τινες συνῃρημένοι μέλλοντες, οἷοι

ἀνασκολοπιεῖσθαι — Ἡρωδ. Γ′. 132. Δ′. 43.
αὐανοῦμαι — Σοφ. Φιλοκτ. 954.
φ̓π]ολέσεσθαι — Ἡρωδ. ς′. 29. Σοφ. Φιλοκτ. 1035. 1105. Ξενοφ. ἑλλην. Α′ 7, 24. Β′. 2, 14. Αἰσχιν. Α′. 184.
ἐπιτελέσεσθαι — Ἡρωδ. ς′. 140.
ἁμαλιεῖται — Ξενοφ. Οἰκ. ΙΗ, 5.

Digitized by Google

ὀνειδιεῖσθε Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 1500.
πλυνεῖται Ἀριστοφ. Πλουτ. 1664.
ὑβριεῖται Ἀριστοφ. Ἐκκλησ. 666.
φθεροῦμαι Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 272. τὸ δὲ
φθαρήσομαι Θουκ. Β'. 53, 2. Η'. 75, 3. Εὐρ. Ἡρ. μαιν. 1290. Ἰσοκρ. Παναγ. 124.

3) ἀχθήσεσθαι (προς —, προ —, συν — κτλ.) Θουκ. Δ'. 87, 2. Δημ. ΙΗ'. 269. Π. Δ. Ψαλμ. ργ'. 22. Ἡσαΐ. ΙΗ'. 6. κ. ἀλλ. ὁ δὲ μεσ. μέλλ. *προάξομαι* ἐπὶ μεσ. διαθ. Δημοσθ. ἐ. 14.

(αἰδεσθήσεσθαι Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 900.
(αἰδέσεσθαι Ἰλ. Ω, 208.

(αἰσθήσεσθαι συνηθέστατον παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις
(αἰσθηθήσεσθαι Π. Δ. Ἡσ. ΛΓ'. 11.
(αἰσθανθήσεσθαι Ἡσ. ΜΘ'. 26.

(αἰσχυνεῖσθαι Αἰσχ. Ἀγαμ. 823. Ξενοφ. Συμπ. Η'. 33, Λίσχιν. Α'. 46. κ. ἀλλ.
(αἰσχυνθήσεσθαι Αἰσχ. Ἀγαμ. 1346. ἐπ — Πλατ. Φαίδ. 85, Δ. Π. Δ. Ψαλμ. Λς'. 19. ρκς'. 5. Ἡσ. ά. 29, ξε'. 13.

(ἀπαλλάξεσθαι Ἡροδ. Ζ'. 222. Πλατ. Εὐθυφρ. 11, Δ. Ἀπολ. 30. Α. Πολ. Ε. 660. Ξεν. Κ. Π. Ε. 4, 46. Δημ. Κ'. 28.
(ἀπαλλαχθήσεσθαι Εὐριπ. Ἱππολ. 356. Μηδ. ἐξαπ — Σοφ. Ἡλεκ. 1002. — Ἀρφ. Σφ. 1395. 1421.
(ἀπαλλαγήσεσθαι Ἡροδ. Β'. 120. Θουκ. Δ'. 28, 4. Ξεν. Ἑλλ. Δ', 6, 3. Ἰσοκρ. Δ'. 172. 189. Ζ'. 84. Πλατ. Πολ. Δ'. 648. Β. διαλλ — Θουκ. Η. 86, 5 κ. ἀλλ.

ἀποδυθήσομαι Ἀριστ. Σφη. 1122.

(ἀποκρινεῖσθαι συνηθέστατον παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις.
(ἀποκριθήσεσθαι Π. Δ. Ψαλμ. ριή. 42. Ἡσ. ιδ'. 10. 32. μέ. 9 καὶ Κ. Δ.

ἀπορηθήσεσθαι (ἀποροῦμαι) Ἡσαΐ Η'. 22. κδ'. 19.

Digitized by Google

ἀποξηρανθήσεσθαι (μ.) Ψαλμ. λς΄. 2. Ἡσ. ιθ΄. 5. 6. 7.
ἀποστραφήσεσθαι Γεν. ΙΕ΄. 16. Ψαλμ. λδ΄. 13. Ἡσ. ιθ΄. 22. λζ΄. 7. Θρην. Ε΄. 21.
ἀποτροπιασθησομένην σχολ. Σοφ. Ἠλ. 645.
αὐλισθήσεσθαι Ἰωβ. κθ΄. 19. Ψαλμ. κδ΄. 13. κθ΄. 5.
αὐξηθήσομαι Αἶλ. Ποικ. Ἱστ. Α΄. 34.
ἀφανισθήσεσθαι Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. Δ΄. 8. 48.

(ἀρνήσεσθαι συνηθέστερον μέχρι τῶν συγγρ. τ. Κ. Δ. π. χ.
(Ματθ. κς΄. 34. 35.
(ἀρνηθήσεσθαι Σοφ. Φιλ. 527.

(ἀχθέσομαι Ἀριστοφ. Νεφ. 865. 1432. Ὀρν. 84. Πλατ.
(Πολ. Γ΄. 603. Ε.
(ἀχθεσθήσομαι Ξεν. Κ. Π. Ἡ. 4, 10. Πλατ. Γοργ. 506. c.
(Αἰσχιν. Γ΄. 242. κ. ἀλλ.

ἀρθήσεσθαι (μ.) Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α΄. 1, 2. Ψαλμ. οά. 16 κ. ἀλλ.
ἀρκεσθήσεσθαι Διοδ. Σικ. ΙΕ΄. 50 κ. ἀλλ. Παυλ. π. Τιμόθ. ά. 6, 8. ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτ. *ἀρκέσεσθαι*.
(συμ)βοσκηθήσεσθαι Ἡσ. ιά. 6. 7. ιδ΄. 30. λ΄. 25. ξέ. 25.
διακριθήσεσθαι Διοδ. Σικελ. ΙΕ΄. 84.

(διαλέξεσθαι Πλατ. Χαρμ. 155. c. 170. Ε. Πολιτ. Ά. 328.
(Α. Συμπ. 217. Β.
(διαλεχθήσεσθαι Ἰσοκρ. Ευαγορ. 34. Δημ. π. τ. στεφ. 252.

(διανοήσεσθαι Πλατ. Νομ. 793. Α.
(διανοηθήσεσθαι Πλατ. Νομ. 837. Α. 890. Β.

διανοιχθήσεσθαι (μ.) Γενέσ. Γ΄. 5.

(δεήσομαι σύνηθες παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις.
(δεηθήσομαι Ἰωβ ἑ. 8. θ΄. 15. ιά. 19. Ψαλμ. κθ΄. 8. Ἡσ.
(λζ΄. 4.

διασκορπισθήσεσθαι Ψαλμ. νή. 15. ῾γά. 9. Ματθ. Κς΄. 30 — 31 κ. ἀλλ.
ἐκ-κυλισθήσομαι Αἰσχ. Προμ. 87.
ἐκ-τραγήσονται Αἰσχ. Προμ. 367.

Digitized by Google

ἐμπλησθήσομαι Εὐριπ. Ἱππ. 664. ψαλμ. κά. 26. ξδ'. 4. 11. ργ'. 28. Ἡσ. ιγ'. 21. νή. 11 κλ.
ἐνυπνιασθήσεσθαι Κ. Δ. Πραξ. τ. Ἀποστ. Β'. 17. ἐκ τοῦ προφ. Ἰωήλ.
ἐνωτισθήσεσθαι ψαλμ. ρλδ'. 17.
ἐξεγερθήσεσθαι ψαλμ. νς'. 8. ρζ'. 2. Ἡσ. ιθ'. 2. κς'. 19. Λουκ. ιά. 31.
ἐξυπνιασθήσεσθαι Ἰὼβ ιδ'. 12.

(ἐπιμελήσεσθαι Ἡρόδ. Έ. 29. Ξεν. Οἰκ. Θ'. 1. 14. Πλατ. Γοργ. 515. Β. Κριτ.
(ἐπιμεληθήσεσθαι Ξεν. Ἀπομν. Β'. 7, 8. Αἰσχιν. κ. Κτησιφ. 27.
(μεταμεληθήσεσθαι ψαλμ. ρθ'. 4.

(ἐπι-μνήσεσθαι Ἡρόδ. Ἀ. 51. 177. Β'. 101. ἀπο— Θουκ. Ἀ. 137, 3. ἀνα— Δεινάρχ. 1, 37.
(ἐπι]μνησθήσεσθαι Ἡρόδ. Β'. 3. ς'. 19. Θουκ. Γ'. 90, 1. Ξενοφ. Ἑλλην. Β'. 3, 35. ς'. 4, 5. Ἰσοκρ. Ἐπιστ. 9, 12. Αἰσχιν. Ἀ. 106. 158. 171. Δημ. ΙΗ. 11. κ. ἀλλ.

(ἐν-αντιώσεσθαι Ἡρόδ. Ζ'. 9, 102. Θ'. 7. Αἰσχ. Προμ. 787. Εὐριπ. Ἀλκ. 152. Πλατ. συμπ. 197. Α. Νομ. 659. Β. Λυσ. ΙΓ'. 17. Δημ. ς'. 8.
(ἐναντιωθήσεσθαι Λουκ. ἐν Πλοίῳ ἢ Εὐχ. 32.

ἐπι-στραφήσεσθαι Ἰὼβ λς'. 10. ις'. 23. ψαλμ. νζ'. 37. κά. 27. μετα— Πλατ. Πολ. Ζ'. 518. Δ.
ἐρασθήσεσθαι Αἰσχ. Εὐμεν. 838. Λουκ. Θε. διαλογ. Κ'. 15.
εὐλαβηθήσεσθαι Ἰὼβ ιγ'. 25.
ἐπι-εκ-χυθήσεσθαι Γενέσ. θ'. 6. Ἰὼβ λ'. 16. λς'. 27.

(εὐφρανεῖσθαι Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 5, 9. Συμπ. Ζ'. 5. Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 1123. Ἡρόδ. Δ'. 9.
(εὐφρανθήσεσθαι Αἰσχιν. Ἀ. 191. Στοβ. Ἱ. 52. ις'. 27. ψαλμ. θ'. 2. κ'. 1. λ'. 7. λϐ' 21. νϐ'. 6. ρή. 28. Ἡσ. θ'. 3. 17. ξά. 10. ξϐ'. 5 κ.λ.

θυμωθήσεσθαι Ἰὼβ κά. 4. Ἡσ. ιγ'. 13. νδ'. 9.
ἡσθήσεσθαι Σοφ. Ο. Τ. 453. Ἰσοκρ. έ. 131.

Digitized by Google

ἰσωθήσεσθαι Ἰὼβ κή. 17. 19. ψαλμ. πή. 6.

κατακλινεῖσθαι Ἀριστ. Λυσιστρ. 910.
κατακλιθήσεσθαι Ἀριστ. Ἱππ. 98. Πλατ. συμπ. 222.
συγκλιθήσεσθαι Εὐριπ. Ἄλκ. 1090. ψαλμ. ργ΄. 5.

κατευθυνθήσεσθαι ψαλμ. ρλθ΄. 11.
κινηθήσεσθαι Αἰσχιν. Γ΄. 160.
κοιμηθήσεσθαι Γενέσ. λθ΄. 17. ψαλμ. δ΄. 8. Ἡσ. ε. 27. ν΄. 11.
κουφισθήσεσθαι Εὐρ. Μηδ. 473.
κομισθήσεσθαι Θουκ. Α. 52, 3.
κοιτασθήσεσθαι ψαλμ. ργ΄. 22.
καθαρισθήσεσθαι ψαλμ. ιή. 13. ν΄. 7.
προς-κολληθήσεσθαι Γεν. Β΄. 24. Ἰὼβ μά. 8.
κρυβήσεσθαι Γεν. Δ΄. 14. Ἰὼβ ιγ΄. 20. ψαλμ. ιή. 6.

λυπήσεσθαι Εὐρ. Μηδ. 474. Λουκιαν. Νιγρ. 9. Στοβ. ἀνθολ. ῆδ΄. 29.
λυπηθήσεσθαι (συλ— Ἡροδ. ς΄. 39). Ἡσα. ή. 21. ιθ΄. 10. νά. 19.

μανεῖσθαι Ἡροδ. Α. 109.
μανήσεσθαι

μεγαλυνθήσεσθαι ψαλμ. ιθ΄. 5. 7.
μεθυσθήσεσθαι ψαλμ. λέ. 8. θρην. δ΄. 21.
μακρυνθήσεσθαι (= ἀποστήσεσθαι) ψαλμ. ρή. 17. Ἡσ. μθ΄. 19.
μιχθήσεσθαι Δίων Κασσ. ΝΕ. 13, 1.
ὁμοιωθήσεσθαι Γεν. λδ΄. 15. 22. ψαλμ. κζ΄. 1. λθ΄. 5. πδ΄. 1. πή. 6. ρμδ΄. 7.
ὁσιωθήσεσθαι ψαλμ. ιζ΄. 25.
ὁσφρανθήσεσθαι ψαλμ. ριγ΄. 6.

ὀργιεῖσθαι
ὀργισθήσεσθαι ψαλμ. οή. 5. ρδ΄. 9. ριά. 10. Ἡσ. Κή. 28. νζ΄. 6. 16.

παρρησιασθήσεσθαι Ἰὼβ κδ΄. 26.
πετασθήσεσθαι ψαλμ. νδ΄. 6. Ἡσ. ιά. 14.

πείσεσθαι Ἰλ. Α, 289. Ἡροδ. Ἑ. 19. 39.

Digitized by Google

πεισθήσεσθαι Σοφ. Φιλοκτ. 624. Ξενοφ. Κ. Π. έ. 1, 8. Πλατ. Σοφ. 248. ε. Ἰσοκρ. Ζ'. 57. Αἰσχιν. Γ'. 256. Διοδ. ις'. 68. Ἰωσηπ. ἀρχ. Β'. 4, 2 κ.ἀλλ.

πλανηθήσεσθαι Ἡσαΐ. ιζ'. 11. Ἰωσηπ. Ἰουδ. Πολεμ. Α. 10, 6.

πληθυνθήσεσθαι Ἰώβ λθ'. 4. ψαλμ. ϟά. 12. 14. ρλή. 18. Ἡφ. ς'. 12.

πορεύσεσθαι Εὐρ. Ἀλκ. 538. Ξενοφ. Ἑλλην. Δ'. 8, 35. Αἰσχιν. Α. 4. ς'. Γ'. 76 κ. ἀλλ.

πορευθήσεσθαι Ἐπιγρ. Corp. Inscr. 87.

προθυμήσομαι

προθυμηθήσομαι

ῥυήσεσθαι Ἰώβ λς'. 28. ψαλμ. ά. 3. ρμξ'. 18 (7).

πτοηθήσεσθαι Ἰώβ ιά. 16. κγ'. 15.

προς-τεθήσεσθαι Ἰώβ ιγ'. 9.

σαλευθήσεσθαι Ἰώβ μά. 14. ψαλμ. μέ. 5. πά. 5. ριά. 6.

σεβασθήσεσθαι Γρηγ. Ναζ.

σφαλεῖσθαι Σοφ. Ἀποσπ. 513. Ξεν. συμποσ. Β'. 26.

σφαλήσεσθαι Σοφ. Τραχ. 719. 1103. Θουκ. Η. 86, 5.

συν-τριβήσεσθαι Ἰώβ λή. 11.

σωθήσεσθαι Πλατ. ἀπολ. 31. Ε. 32. Α. διά— Γενέσ. Ἰθ', 20. ψαλμ. ιζ'. 3. οθ'. 3. 7. 19. Ἡσαΐ. Κ', 6. κ. ἀλλ.

ὑπο-ταγήσεσθαι ψαλμ. ξά. 1.

τερφθήσεσθαι ψαλμ. λδ'. 9.

τραπήσεσθαι Ἰωσηπ. Ἀρχαιολ. ΙΗ. 9, 7. Ἡσαΐ. ις'. 7 κ. ἀλλ. = τῷ ἀρχαιοτ. τρέψεσθαι.

(συ)-σχεθήσεσθαι Ἰώβ λς'. 8.

φανεῖσθαι Ἡρόδ. Γ'. 3, 5. Α'. 60. Σοφ. Φιλ. 894. 1437. Θουκ. Α'. 22, 3. Ζ'. 56, 1. Η. 12, 1. Ξεν. Οἰκ. Η. 22. Πλατ. Ἀπολ. 33. Α. 46. Δ. Λυσ.

φανήσεσθαι Ἡροδ. Α'. 97. Ζ'. 218. Σοφ. Φιλ. 82. Ο. Τ. 1063. Τραχ. 663. Ο. Κ. 668. Εὐριπ. Ἀνδρομ.

Digitized by Google

(343. Θουκ. Δ'. 27, 3. Ξεν. Ἑλλ. Β'. 3, 42. Ἰ-
(σοκρ. Γ'. 3. 35. Ἐ. 69. Λυσ. ΙΓ'. 87. Αἰσχιν.
(Α'. 3. 169. Γ'. 81. Δημ. Β'. 13. Ἐ. 10. ΙΗ'.
(109. 118 κτλ.

(φοβήσεσθαι Ξεν. Κ. Π. Α'. 4, 19. Γ'. 3, 18. Δημ. ΙΕ'. 23.
(φοβηθήσεσθαι Ξεν. Κ. Π. Γ'. 3, 30. Λουκιαν. Ζευξ. 9. Ἰὼβ
(ιά. 15. λζ'. 24. ψαλμ. γ'. 6. κδ'. 4. κς'. 1. 3.
(λθ'. 3. μέ. 2. νά. 6. νέ. 3, 4. 11. Ἡσ. ιδ'. 9.
(νθ'. 19 κτλ.

ὑψωθήσεσθαι ψαλμ. ιδ'. 2 μέ. 10. ξγ'. 7. οδ'. 10. πή. 16. 17.

χορτασθήσεσθαι ψαλμ. ις'. 15. λς'. 19. ργ'. 13. Θρην. γ'. 30.

χαρήσεσθαι ψαλμ. ϛέ. 12. Ἀβακ. Ἁ. 16. Ζαχαρ. Ἱ. 7. Ηολυδ. Διοδ. Ἐκλογ. Οὐατικ. σλ. 95. Κ. Δ. Λουκ. Ἁ. 14. Ἰωαν. ις'. 20. 22. Φιλ. Ἁ. 18.

ψεύσομαι (= ψεύδη λέξω) Ἰλ. Κ, 534. Ὀδ. Δ, 140. Ξεν. Ἑλλ. Ἁ. 7, 6.

ψευσθήσομαι (= ἀποτεύξομαι) Σοφ. Τραχ. 712.

4) (ἀάσασθαι Ἰλ. Ι, 116. 537. Τ. 137. Λ, 340.
(ἀασθῆναι Ἴλ. Π. 685. Υ, 113. 136. Ὕμν. Ἀφρ. 252.
(Ὀδ. Δ, 503. 9.

(ἀγάσασθαι Ὀδ. Β, 67. Δημοσθ. π. τ. στεφ. 204 (μόνον
(χωρίον παρὰ τ. ἀττ.).
(ἀγασθῆναι Σόλων 33, 3. Ξεν. Ἑλλην. Ζ'. 4, 10. Συμπ.
(Θ'. 3. Ἀγησ. Α'. 8. Ἡ. 6. Οἰκ. Ζ'. 37. Κ. Π.
(Ζ'. 1, 41. Πλατ. Γοργ. 525 c. Πολ. Α'. 329.
(Δ'. Τιμ. 37. Συμπ. 179. c. Ἰσοκρ. Δ'. 84. —
(Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Ἑ. 6. ΙΒ'. 1.

(ἀγερέσθαι Ἰλ, Ι, 74. Σ, 37. 245. Ὀδ. Β, 385. Λ, 36.
(ἀγερθῆναι Ἰλ. Α, 57. Δ, 152. Χ, 475 κ. ἀλλ. τὸ δὲ ἀ-
(γείρατο = ἄγειρεν ἑαυτῷ Ὀδ. Τ, 293.

(ἀγαγέσθαι (ἀναγ—, κατ—, ἐξ—, ἐπ—, προς—, συν—)
(παρ' Ὁμήρῳ, Θουκ. Γ'. 79. Ξεν. Ἑλλ. Α'. 1, 2.

Digitized by Google

ἀχθῆναι (μετὰ τῶν αὐτῶν προθ. σύνθ.) Ἡροδ. Γ'. 138. Δ'. 103. 152. Ζ'. 168. Θουκ. Β'. 77, 2. Ξεν. Ἑλλην. Α'. 2, 12. 4, 8. 11. 5, 13. Λυκουργ. κ. Λεωκρ. 18. Αἰσχιν. Α'. 37. Δημοσθ. Ἐ. 10. Διοδ. ΙΑ'. 12. ΙΔ'. 50. ΙΕ. 8. 78. Γενεσ. Α'. 9. κτλ.

αἰδέσ(σ)ασθαι Ἰλ. Ι, 508. 640. Χ, 419. Ὀδ. Φ, 29. Αἰσχ. Εὐμ. 516. Χοηφ. 106. 383. Σοφ. Αἴ. 506—7 κ. ἀλλ.

αἰδεσθῆναι Ἰλ. Δ, 402. Η, 93. Ρ, 95. Ὀδ. Β, 65 κ. ἀλλ. Αἰσχ. Χοηφ. 886. Ἀγ. 911. Εὐμ. 730. Σοφ. Ο. Τ. 647. Πλατ. ἐπιστ. Ζ'. 350. Δ. Πρλ. Η. 566 c. Νομ. ΙΑ'. 921 Α. Λυκούργ. κ. Λεωκρ. 142. Ἰωσηπ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 14, 2. Αἰλ. Π. ἱστορ. ΙΓ'. 42 κ. ἀλλ.

αἰσθέσθαι σύνηθες παρὰ τοῖς ἀρχαιοτ. π. χ. Ξεν. Ἑλλ. Α'. 1, 2, 6. 3, 2. Β'. 3, 30 κλ.

αἰσθηθῆναι Ἰωβ Μ'. 18. Μαρκελλ. ἐν β. Θουκ. 20.

αἰσθανθῆναι Ἰωαννη. Καμενιατ. σ. 581, 5.

αἰσχυνθῆναι Ἡροδ. Α'. 10. Ξεν. Ἑλλ. Δ'. 1, 30. 34. Ε'. 4, 33. Ζ'. 4, 13. Οἰκ Δ'. 4. Πλατ. Εὐθ. 15, Δ. Γοργ. 461 Β. Καρμ. 164. Δ. Ἀπολ. 17 Β. Ἰσοκρ. Δ'. 97. Ε'. 62. Ἐπ. ς'. 14. Λυκουργ. 18. 45. Αἰσχιν. Α'. 26. 42. Γ'. 7. Ἰωβ λϛ'. 21. ψαλμ. κδ'. 3. 20 κτλ.

ἀθροισθῆναι Θουκ. Α'. 50, 4. Γ'. 97. Ξενοφ. Ἑλλ. Α'. 4, 13. Ἰσοκρ. Δ'. 44. Διοδ. ΙΔ'. 9. 29. Αἰσ. μυθ. 455.

ἀπ-αλλαχθῆναι Ἡροδ. Ε'. 65. 66. 78. Η'. 18. Πλατ. Γοργ. 491 c. Ἀριστ. Σφηκ. 504. Εὐριπ. Ἡρακλειδ. 1000.

ἀπ-αλλαγῆναι Αἰσχ. Προμ. 472. Ἀγαμ. 321. Θουκ. Β'. 42, 3. Δ'. 87, 2. Πλατ. Εὐθ. 7. Β. Θεαιτ. 168. Α. Ἰσοκρ. Δ'. 140. Αἰσχιν. Α'. 22. 33. Διοδ. ΙΑ'. 9. ΙΔ'. 26. ΙΕ'. 65 κτλ. Αἰλιαν. Π. Ἰ. Γ'.

Digitized by Google

(42. Αἰσ. Μυθ. 150.
(δι-ἐν-κατ=συν-ἀλλαγῆναι Θουκ. Ἀ. 120, 2. Δ΄. 19, 3. 20, 2.
(59, 3.

(ἀΐξασθαι Ἰλ. Κ, 195. Ψ, 773.
(ἀΐχθῆναι Ἰλ. 368. Ε, 854. Ω, 97.

ἀλγυνθῆναι Εὐριπ. Τρῳ. 172. Αἰσχ. Προμ. 247.
ἀληθῆναι Ὀδ. Δ, 81. 83. Ξ, 120. 362. τὸ δὲ *ἀπαλήσατο* ἀντὶ τοῦ *ἀπαλήσεται* κατὰ Göttling ἐν Ἡσιόδου Ἀσπ. 409.
ἁλισθῆναι Ἡροδ. Ἀ. 68. 79. Ἐ. 15.
ἀολλισθῆναι Ἰλ. Ο, 588. Τ, 54.
ἁλῆναι (ἐάλην ἐκ τοῦ εἰλέω) Ἰλ. Ν, 408. Υ. 168. 278. Π, 714. Χ, 12. Φ, 607. Ἡροδ. Ἐ. 119 κατειληθῆναι. Θουκ. Ζ΄. 84, 5 ἀνειλ—.
ἀϊστωθῆναι Ὀδ. Κ, 259. τοιοῦτον καὶ τὸ *ἀφαϊσθῆναι* Ἡροδ. Δ΄. 8. 14.
ἀνδρωθῆναι Ἡροδ. Γ΄. 3. Δ΄. 9. 10. Ἐ. 92, 5. ς΄. 52.
ἀνιαθῆναι Ἰλ. Β, 291. Ὀδ. Δ, 133. Ξεν. Ἑλλ. ς΄. 4,20. Κ. Π. Δ΄. 6, 4.

(ἀμείψασθαι Ἰλ. Ψ, 489. Ὀδ. Δ, 286. Ἡροδ. Ἀ. 37. 43.
(109. Δ΄. 37. Ἐ. 93. Αἰσχ. Προμ. 223. ἐξαμ—
(Νηρειδ. 156 (Herm) διαμ—.
(ἀμειφθῆναι Πινδ. Πυθ. Δ΄. 102. Θεοκρ. Ζ΄. 27. Ξενοφ.
(Ἀναβ. Β΄. 5, 15.

(ἀμιλλήσεσθαι Εὐρ. Ἑλεν. 1471.
(ἀμιλληθῆναι Εὐριπ. Ἑλεν. 165. 387. Ἱκετ. 195. Κυκλ.
(628. Θουκ. ς΄. 31, 4. Πλ. Νομ. 968. Β.

ἐν-ἀντιωθῆναι Ἡροδ. Δ΄. 126. Ἐ. 100. Ζ΄. 9. 10. Η. 100. Θουκ. Ἀ. 136, 4. Β΄. 87, 1. Πλατ. Ἀπολ. 32. Β. 40. Β. Θεαίτ. 209. Δ. Φαίδ. 93. Α. Δεινάρχ. Ἀ. 29. Δημ. ς΄. 11. Ἰή. 65.
δι-ἀνοιχθῆναι Γενέσ. Γ΄. 7. Ζ΄. 11. ψαλμ. ρέ. 17.
ἀπελπισθῆναι Ἰωσηπ. Ἰουδ. Πολ. Ἀ. 23, 5.

(ἀποκρίνασθαι Θουκ. Α΄. 144, 2. 4. 145. Ἡ. 86, 4. Ξεν.
(Ἑλλην. Β΄. 2, 18. 3, 22, Γ΄. 1, 28. Πλατ.

Digitized by Google

Γοργ. 465. Ε. Πρωτ. 311. Ε. Πολ. Α'. 337. Ε. κτλ.

ἀπακριθῆναι Ξενοφ. Ἀνάβ. Β'. 1, 23. [Πλατ.] Ἀλκιβ. β'. 149. Α. Πολυβ. Δ'. 34. Φερεκρατ. τ. κωμ. Ἀποσπ. 52. Διοδ. ΙΑ'. 4. ΙΔ'. 107. ΙΕ. 33. 41. 52. Ἡσαΐ. γ'. 7. κά. 9. λς'. 21. καὶ ἐν τῇ Κ. Δ. Τὸ δὲ Ἡρωδ. Α'. 60 *ἀπεκρίθη* = ἀπέκρινεν ἑαυτό, ἐχωρίσθη.

ἀπολογήσασθαι Θουκ. Ἡ. 68, 3. 109, 2. Ξεν. Ἑλλην. Α', 4, 20. 7, 5. 19. Πλατ. Ἀπολ. 38. Ε. Φαίδ. 63. Β. Νομ. Ι'., 886. Ε. Δημ. ΙΗ. 53. Διοδ. ΙΔ'. 4. 13. ις'. 46. κτλ.

ἀπολογηθῆναι Ξεν. Ἑλλην. Α'. 4, 13. Ἀντιφωντ. τετρ. Α', γ'. 1, δ'. 3. Β'. γ'. 3. Γ', γ'. 1. Πολυβ. Ἰωσ. Ἰουδ. πολεμ. Ἀ. 6, 5. Δίων Χρυσ. ΜΓ'. 5. κτλ.

ἀπαλλοτριωθῆναι Ἰσοκρ. Ἐπιστ. Ζ', 13. Διοδ. ΙΕ .7. ψαλμ. νζ'. 3.

δι-ἀπορηθῆναι Πλατ. Σοφ. 217. Α. Τιμ. 49. Β. ψαλμ. πζ', 15. ἐξαπ—.

ἀπομακρυνθῆναι ψαλμ. ριή. 150. Θρην. ά. 16 [Ἀριστοτελ.] π. Φυτ. Ἀ. 1 κ. ἀλλ.

ἀνακουφισθῆναι Ξεν. Ἑλλ. Ἐ. 2, 28. — Αἰλιαν. Π. Ἱ. ΙΓ'. 1.

ἀνισωθῆναι Ἡρωδ. Ζ'. 103, Ἡ. 13 καὶ ἐξισωθῆναι Διοδ. ις'. 74.

ἀνορθωθῆναι ψαλμ. ιθ'. 8.

ἐπ-αρθῆναι Ὁμ. Ἰλ. Ν, 63. Ὀδ. Θ, 375. Ι, 383. Τ, 540. Ἡρωδ. Ἀ. 212. Ζ'. 9, 3. Θουκ. Δ'. 108, 2. Ἰσοκρ. Ἐ. 10. Ἐπιστ. Ἀ. 5. Δημ. Β'. 8. Διοδ. ΙΔ'. 23 κτλ.

ἀριθμηθήμεναι Ἰλ. Β, 124.

ἄρχεσθῆναι Πολυβ. ΙΓ'. 2, 4. Διοδ. ΙΕ. 33. 72. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Β'. 7, 4 κτλ.

ἀρνήσασθαι Ὁμ. Ἰλ. Ξ, 191. 212. Ὀδ. Θ, 358. Ἡρωδ. Γ'. 1. 74. Αἰσχιν. Β'. 69. Γ'. 224. Γενεσ. ΙΗ. 15. καὶ ἐν τῇ Κ. Δ. π. χ. Ματθ. κς'. 70,72.

ἀρνηθῆναι Θουκ. ς'. 56, 1. 60, 3. Πλατ. Φαίδρ. 256. Α. Πολιτ. Ἑ. 468. c. Σοφ. 217. c. ἐξαρ— Συμπ,

Digitized by Google

{ 492. Ε. Νομ. ΙΒ'. 949. Α. Αυκουργ. 30. Αἰσχιν. Β'. 69. Γ'. 224. Δημοσθ κ. Φιλιππ. γ'. 55. Πολυβ. Δ'. 20, 11 Λουκ. Θε. διαλ. ΚΑ'. 1 κτλ.

ἀσηθῆναι Θεογν. 989. Ἡρόδ. Γ'. 44.

{ αὐλίσασθαι Ἡρόδ. Θ'. 15. Θουκ. Δ'. 43, 2. 45, 1. 4. 134, 2 Η'. 33, 1. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 15, 2

{ αὐλισθῆναι Σοφ. Φιλοκτ. 30 [Εὐρ] Ῥήσ. 518 Ἡρόδ. Η'. 9. Ξεν. Ἀν. Δ'. 5, 21. Πολυβ. Ε'. 8. 8. Η'. 34, 2. ψαλμ. νδ'. 7. κτλ.

αὐξηθῆναι Ἡρόδ. Α'. 58. Δ'. 147. Θουκ. Α'. 12. 89, 1. ς'. 33, 6 Ἰσοκρ. Γ'. 32 Δημ. Β'. 5, 7. [ΙΑ'], Πολυβ. Ι'. 48, 4. Διοδ. ΙΔ'. 116. Αἰλιαν. Π. ἱστ. ΙΓ'. 46 κτλ.

ἀφ]ομοιωθῆναι Ἰλ. Α, 187. Ὀδ. Γ, 120. Θουκ. Δ'. 92, 6. Ἑ. 103, 2. Πλατ. Πολιτ. Γ'. 416. Β. Τιμ. 46. Α. 57. C. Ἰσοκ. Ε'. 114. συνεξ— Πολυβ. ΑΑ. 26, 4. ψαλμ. μή. 12. Πραξ. τ. ἀπ. ΙΔ'. 12 κ. ἀλλ. ἐν τῇ Κ. Δ.

ἐχθεσθῆναι Ἡρόδ. Β'. 103. 173, στ. 21. Θουκ. Α. 84, 2. [Εὐρ. Ἡρ. μαιν. 1264.] Θουκ. ζ'. 15, 3. Ξεν. Ἑλλ. Α. 6, 7. Β'. 4, 32. Συμπ. Α. 14. Πλατ. Γοργ. 486. Α. Λύσ. 218. C. Ἰσοκρ. Δ'. 112. Αυκουργ. 128. Αἰσχιν. Α. 65. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α. 27, 1 κτλ.

{ [βολέσθαι] ἐβόλοντο Ὀδ. Α. 234.

{ βουληθῆναι Ἡρόδ. Β'. 121. Σοφ. Ο. Κ. 736. Ἠλ. 1089. Εὐρ. Ἑλ. 784. Θουκ. Α. 34. 133. Β'. 42, 3. 62, 2. Ξεν. Ἑλλ. Β'. 4, 8. Ε. 4, 1. Πλατ. Φαιδρ. 263. Ε. Πρωτ. 317. Α. Τιμ. 35. Ε. Ἐπιστ. Ζ'. 350. Δ. κτλ. κτλ.

βαρυνθῆναι Ἰωσ Ἰουδ. Πολ. Α. 32, 2.

{ βρυχήσασθαι Πλατ. Φαίδ. 117. Δ.

{ βρυχηθῆναι Σοφ. Οἰδ. Τ. 1265.

{ γενέσθαι ἀρχαιότερον σύνηθες.

Digitized by Google

(γενηθῆναι — δωρικὸν καὶ μεταγενέστερον. πρβλ. Φρύνιχον ἐν λ. γενηθῆναι. Ἀττικὰ δὲ καὶ τῆς κοινῆς παραδ. Μάχων. τ. κωμ. παρ' Ἀθηναίῳ ΙΓ'. 45. 106. παρεγενήθησαν. Πολυϐ. Β'. 67. Γ'. 99. Δ'. 6. Διοδ. Ἀ. 1. Γ'. 40. ΙΔ'. 9. 20. 21. 25. 27. 28. 29. 30. 35. 39. ις'. 90. Διονυσ. Ἁλικ. ἀρχ. Δ'. 69. Ζ'. 55. Στράϐ. Ἀ. 47. Γ'. 399. Παυσ. Ἡ. 13. Ἀθην. Ἑ. 258 ΙΒ'. 446. ἐν τῇ Π. κ. Κ. Διαθ. καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον.

γανωθῆναι — (= χαρῆναι) Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 7.

(γηρυθῆναι — Αἰσχ. Ἱκετ. 443.
(γηρύσασθαι

γυμνωθῆναι — Ἰλ. Π, 342. 400. Ὀδ. Χ, 1. Θουκ. Α'. 6, 3. Π. Δ. Γεν. Θ'. 21. κλ.

δαῆναι — Ἰλ. Γ, 208. Κ, 425. Ὀδ. Δ, 493. Ι, 280.
δαπανηθῆναι

δεηθῆναι — Ἡροδ. Α'. 141. 143. Β'. 132. Ἡ. 40. Θουκ. Ἀ. 27. 75, 1. Ξεν. Ἑλλ. Α'. 4, 7. Ἑ. 4, 26. Συμπ. Δ'. 38. Πλατ. Ἀπολ. 30. c. Δημοσθ. ς'. 6. Διοδ. ΙΑ'. 8. κτλ.

(δερχθῆναι — Αἰσχ. Προμ. 53. 140. 545. Σοφ. Αἴ. 420.
(— Τραχ. 1000. Ἀποσπ. 719.
(δρακῆναι — Πινδ. Νεμ. Ζ'. 3. Ἀποσπ. Θ'. 2.

δεχθῆναι — καὶ ὑποδ — (ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου δέξασθαι) Εὐριπ. Ἡρακλειδ. 757. Σχολ. Ἀπολλ. Ἀργ. Γ'. 587. Κωνστ. Πορφυρογ. Ἐκθ. τ. ϐασ. τάξ. σλ. 406, 16. 408, 3 — 9 —.

διαιτηθῆναι — Ἡροδ. Β'. 112. Θουκ. Ζ'. 87, 4. Πλουτ. Μαρ. 29, 8.

δια[κοσμηθῆναι — Ἰλ. Γ, 1. Β, 126. Μ, 87. Ὀδ. Ι, 157. Ἡροδ. Θ'. 59. Σοφ. Φιλ. 1064. Πλατ. Νομ. Ζ'. 796. c. κτλ.

διατεθῆναι — Ἰσοκρ. Δ'. 28. 43. Ἐπιστ. ς'. 13.

διαζευχθῆναι — Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 22, 4. Πρβλ. Αἰλιαν. π. ἰ. Δ'. 1. καταζευχθείσας.

Digitized by Google

διαλεχθῆναι	Ἡρόδ. Γ'. 54. 52. Ξενοφ. Ἑλλ. Α'. 6, 10. Β'. 3, 50. Οἰκον. Ζ'. 43. Η. 23. Πλατ. Ἀπολ. 39. Ε. Θεαιτ. 142. C. Θεαγ. 130. Β. Πρωτ. 333. C. Συμπ. 213. Δ. Ἰσοκρ. Γ'. 8. 11. Ε. 14. Ἐπιστ. Α. 7. ς'. 4. Λυκουργ. 20. Αἰσχιν. Α'. 92. Δημοσθ. Β'. 6. ΙΗ. 232. 252. κτλ. — Αἰλιαν. Π. Ἰ. Γ'. 18. 27.
διαλεγῆναι	Ἀριστοτ.
διαλέξασθαι	παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις.
δινηθῆναι	Ἰλ. Χ, 165. Ὀδ. Β, 151. Π, 63. Χ, 85.
δηρίσασθαι	Ὀδ. Θ, 76.
δηρινθῆναι	Ἰλ. Π, 756.
δοχθῆναι	καὶ δοκηθῆναι Ἀντιφωντ. τετραλ. Α'. δ'. 2. Εὐριπ. Ἀλκ. 1161. Ἀνδρ. 1286. Βακχ. 1390. Πολυβ. ΚΑ'. 8. Διοδ. ΙΒ'. 55. κ. ἀλλ. Τὸ *δοκηθῆναι* ἀντὶ τοῦ *δόξαι* εἶνε καὶ τὴν σήμερον ἐν χρήσει τοὐλάχιστον ἐν Ἠπείρῳ.
δυνήσασθαι	Ἰλ. Ε, 621. Ν, 510. 607. Ξ, 33. 423. Ὀδ. Ρ, 303.
δυνασθῆναι	Ἰλ. Ψ, 465. Ὀδ. Ε, 349. Πινδ. Ὀλ. Α'. 56. Ἡρόδ. Β'. 49. 63. 110. Ζ'. 106. καὶ ἐκ τῶν Ἀττικῶν Ξενοφ. Κ. Π. Α'. 1, 5. Ἑλλην. Α'. 4, 16. Β'. 3, 33. κ. ἀλλαχοῦ.
δυνηθῆναι	Σοφ. Αἴ. 1067. Θουκ. Α'. 88. Δ'. 33, 2. Ε. 72, 4. Λυσ. ΙΔ'. 46. Ἰσοκρ. Δ'. 15. — Διοδ. ΙΔ'. 111 κ. ἀλλ.
δωροδοκηθῆναι	(= δωροδοκῆσαι) Πολυβ. κς'. 3, 14.
ἐγρέσθαι	Ὀδ. Ζ, 113. Κ, 50. Πλατ. Λυσ. 204. Δ.
ἐγερθῆναι	(μετὰ τῶν συνθέτων) Ἡρόδ. Α'. 34. 209. Δ'. 9. Πλατ. Τιμ. 52. C. 46. Α. Δημοσθ. [Ἐ.], 6. — Π. Δ. ψαλμ. γ'. 5. ζ'. 6. λδ'. 23. νς'. 8. νή. 4. Ἡσ. ιδ'. 9 κλ.
ἐθισθῆναι	Ἀριστοφ. Σφηκ. 542. Πλατ. Νομ. Γ'. 681. Β. Δ'. 707. ΑΖ'. 788. Β. κ. π. ἄλλ. Νικολ. Δαμ. Ἱστ. 241 Κορ.

Digitized by Google

(ἐλελιχθῆναι Ἰλ. Ε, 497. Ζ, 106. Λ, 214. Ρ, 343.
(ἐλευθερωθῆναι Ἡροδοτ. Α′. 95. Ε′. 65. 78. Λυκούργ. 61.
(ἐλυσθῆναι Ἰλ. Ψ, 393. Ω, 510. Ὀδ. Ι, 433. Ἀνακρεοντ. 58 (52), 15.
ἐκτραχηλισθῆναι Ἀριστ. Νεφ. 1501.
(ἐνεχθῆναι (αν—, απ—, δι—, προς—, συν—) Ἡροδ. Α′. 173. 116. Β′. 111. 152. Γ′. 10. Ε′. 111. Ζ′. 220. Θουκ. Α′. 9, 2. 18, 6. 23. 1. Δ′. 19, 3. 65, 1. Η′. 83, 1. 84, 1. Ξεν. Κ. Π. Ζ′. 2, 16. Πλατ. Εὐθ. 7. Δ. Ἰσοκρ. Γ′. 32. Δημ. [ΙΑ′.], 3. Πολ. Α′. 8, 3. — Αἰλ. Π. Ἱστ. Γ′. 4. Δ′. 15. Ε′. 16. ΙΒ′. 27.
(ἐνέγκασθαι (μετὰ τῶν συνθ.) = ἐνέγκαι τι ἑαυτῷ π. χ. Ἀλκαίου Ἀποσπ. 35 (29), 4. Σοφ. Τραχ. 462. Ἡροδ. Α′. 57. 86. Β′. 173. 180. Ξεν. Οἰκ. Ζ′. 13. Ἰσοκρατ. ΙΕ′. 188 κτλ.
(ἐνισκιμφθῆναι Ἰλ. Π, 612. Ρ, 528.
(ἐνιχριμφθῆναι Ἰλ. Η, 272. Ρ, 405. Αἰσχ. Ἱκετ. 771.
(ἐνδοιασθῆναι Θουκ. Α′. 122, 3. Παρθεν.
(ἐνθυμηθῆναι Θουκ. Α′. 42. Β′. 60, 4. Γ′. 40, 4. ϛ′. 78, 1. Ξεν. Ἑλλην. ϛ′. 5, 1. Πλατ. Κρατ. 414. C. Πρωτ. 327. A. Συμπ. 208. C. Λυσ. ΙΒ′. 94. ΙΔ′. 47. Ἰσοκρ. Δ′. 9. Ἐπιστ. Ζ′. 6. Αἰσχιν. Α′. 108. Δημοσθ. Α′. 21. Δ′. 31 κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ
(προθυμηθῆναι Θουκ. Δ′. 84, 1. Ε′. 17, 1. ϛ′. 31, 3. Ζ′. 86, 3. Η′. 1, 1. 2, 2. Ἰσοκρ. Δ′. 88. Πλατ. Φαίδ. 58. Δ. 69. Δ. Θεαιτ. 148. C. Συμπ. 185. B.
(ἐνδυθῆναι Αἰσωπ. Μύθ. 258. Κορ. Τζετζ. Χιλ. Δ′. 934.
(ἐκ— ἀπο-δυθῆναι
(ἀπο— ἐκ-δύσασθαι Ἀρφ. Σφη. 1159. 68. Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Β′. 30. Γ′. 38. ΙΓ′. 37. ΙΔ′. 49. Ἰωαν. Μαλαλ. σλ. 182, 21.
(ἐνδύσασθαι Ἰλ. Β, 578. Λ, 16. — Ἡρακλείδου Πολιτ. 31. ψαλμ. ϡϛ′. 1. Παυλ. π. Κολ. Γ′. 12. π. Γαλ. Γ′. 27. Ῥωμ. ΙΓ′. 14. Ἐφ. Δ′. 24.

Digitized by Google

ἐννοηθῆναι	Πλατ. Τιμ. 61. Ε. Νομ. Θ'. 859. Δ. Νικολ. Δαμασκην. Ἰς. σλ. 246. Κορ. Τοιαῦτα καὶ τὰ
ἀπονοηθῆναι	Ξεν. Ἑλλην ς'. 4, 23. Διοδ. ις'. 61.
διανοηθῆναι	Ἡροδ. Β'. 126. Θουκ. Α'. 18, 4. 141, 1. Δ'. 13, 3. ς'. 91, 1. Ξενοφ. Ἑλλην. Ε'. 1, 21. Πλατ. Φαίδ. 99. Ε. Σοφ. 217. Ε. 230. c. Νομ. ς'. 755. Β. Ἰσοκρ. Γ'. 44. Δ'. 96 = τῷ σπανιωτέρῳ
διανοήσασθαι	Διοδ. Κ'. 3.
ἐπινοηθῆναι	Ἡροδ. Γ'. 122. ς'. 113.
προνοήσασθαι	Εὐρ. Ἱππολ. 685. Ἀντιφῶντ. π. τ. Ἡρῳδ. φόνου 43. Διοδ. ΙΕ'. 84. ις'. 48.
προνοηθῆναι	Πλατ. Κρατ. 395. c. Πολυδ. Δ'. 61, 4. Διοδ. ΙΕ'. 64. ις'. 32.
ἐνυπνιάσασθαι	Γενεσ. ΑΖ'. 9.
ἐνυπνιασθῆναι	Γενεσ. ΑΖ'. 5. 6. 10. πρβλ. Αἰλ. Π. Ἱστ. ΙΒ'. 1. διυπνίσθη [175. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 6, 2. 14, 3] κτλ.
ἐπειχθῆναι	Ἡροδ. Ζ'. 10, 6. Ἡ. 68, 2. 3. Θουκ. Ἀ. 80, 2. 82, 5. Γ'. 3, 3. Ἰσοκρ. Δ'. 87.
ἐπιμεληθῆναι	Ἡροδ. Ἡ. 108. Θουκ. Δ'. 2, 2. Ἡ. 68, 1. Ξεν. Ἑλλ. Γ'. 1, 3. Ε'. 2, 16. 4, 56. Ἀγησ. Β'. 8. Πλατ. Εὐθ. 2. Δ. 3. Α. Ἀπολ. 36. c. Συμπ. 194. Δ. Πολ. Α'. 331. Δ. Λυσ. ΙΒ'. σλ. 128. Ἰσοκρ. Γ'. 32. Δ'. 38. 102. Αἰσχιν. Α'. 30. Γ'. 249. — Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 16, 3 κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ
μεταμεληθῆναι	Διοδ. ΙΔ'. 37. ψαλμ. ρέ. 45. — Τὸ δ' ἁπλοῦν *μεληθεὶς* Σοφ. Αἴ. 1184.
ἐπιστηθῆναι	Ἡροδ. Γ'. 15. Ξεν. Οἰκ. Β'. 11. Πλατ. Κρατ. 393. Συμπ. 186. Δ. Νομ. Γ'. 686. Ε. 687. Α.
ἐράσασθαι	Ἰλ. Ξ, 317. Π, 182. Υ, 223. Ὀδ. Λ, 238. Πινδ. Ὀλ. Ἀ. 25. Πυθ. Β'. 27.
ἐρασθῆναι	Αἰσχ. Περσ. 828. Ἀλκμ. ἀποσπ. 25. Ἡροδ. Ἀ. 8. 96. Β'. 131. Γ'. 31. Ξεν. Ἑλλ. Δ'. 1, 40.

Digitized by Google

(Συμπ. Ἡ. 29. Ἀγησ. Ἐ. 4. Πλατ. συμπ. 213.
(c. Κρατ. 404. c. 398. Δ. Πολ. Ἰ. 607. Ε. —
(Διοδ. ις΄. 26. Λουκ. Θ. Διαλ. Κ΄. 16. κτλ.
(Αἰλιαν. Ἡ. ἰ. Α΄. 15. Β΄. 4. Ἡ. 9.

(ἐρείσασθαι Ἰλ. Β΄. 109. Ε, 309. Λ, 355. Μ, 457. Π,
(736. Πλατ. Πολ. ς΄. 508. Δ. — Ἰωσ. Ἰουδ.
(Πολ. Α΄. 24, 7. Β΄. 2, 5. Θ΄. 39.
(ἐρεισθῆναι Ἰλ. Η, 145. Λ, 144. Μ, 192. Χ, 225. Εὐριπ.
(Ἰφιγ. Ταυρ. 457.

ἐρυτηθῆναι Ἰλ. Β. 99. 211.
ἑστιαθῆναι Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α΄. 17, 4. Αἰλ. Π. ἱς. Β΄. 18.
εὐθυνηθῆναι Ἡρόδ. Α΄. 66.
εὐλαβηθῆναι Πλατ. Φαιδ. 89. c. 99. Δ. Φαίδρ. 236. c.
Πολ. Θ΄. 574. Β. Νομ. Ἡ. 843. Ε. Ἀριστοτ.
π. ψυχ. Α΄. 2. Δημοσθ. ΙΗ. 159. Ἡσαΐ. νζ΄.
11. Διοδ. ΙΔ΄. 35. 36. 112. ΙΕ΄. 35. 54. κτλ.

(κατ-ευνασθῆναι Ἰλ. Γ, 448. Ξ, 314. 331.
(κατ-ευνηθῆναι Ἰλ. Γ, 441. Ξ, 314. Ὀδ. Δ, 334. 414. 421.
(Ε, 384. Θ, 292. Ἡρόδ. ς΄. 69. 107. Νικολ.
(Δαμασκ. Ἱστ. σλ. 200. (Κορ.).

εὐνομηθῆναι Θουκ. Α΄. 18, 2.
εὐφρανθῆναι Πλατ. Τιμ. 37. c. Νομ. Ζ΄. 796. Β. Ξεν. Κ.
Π. Α΄. 5, 9 — Ἰὼβ κά. 25. ψαλμ. Ἐ. 11.
ΛΔ΄. 15. 27. ξς΄. 4.

(εὔξασθαι ἀρχαιότερον σύνηθες π. χ. Ὀδ. Γ, 447. Ὀδ.
(Ν, 51. Ξεν. Οἰκ. Ζ΄. 7. Πλατ. Φαιδρ. 279. Β.
(Νομ. ΙΑ΄. 913. Β. κ. ἀλλ.
(εὐχθῆναι Δίων. Κασσ. ΜΗ΄. 32.

εὐωχηθῆναι Ἡρόδ. Α΄. 31.

(ἧσασθαι Ὀδ. Ι, 353.
(ἡσθῆναι Ἡρόδ. Ἁ. 54. 56. 119. Σοφ. Φιλ. 715. 1314.
(Εὐρ. Ἰφιγ. Αὐλ. 359. Θουκ. Γ΄. 40, 2. Ξεν.
(Ἑλλ. Γ΄. 4, 10. Ἐ. 1, 13. 3, 20. Ζ΄. 1, 32.
(Συμπ. Γ΄. 13. Οἰκ. Δ΄., 22. Πλατ. Φαιδ. 97.
(c. Πρωτ. 315. Β. Γοργ. 458. Δ. Ἰσοκρ. Ἐ.

Digitized by Google

(8. Αἰσχιν. Ἀ. 57. Δημ. ΙΗ. 18. Διοδ. Ιϛ'. 43.
(92. κτλ.

θρασυνθῆναι Αἰσχ. Ἱκετ. 735.
θυμωθῆναι Ἡροδ. Γ'. 1. 32. 34. Ἑ. 33. Ζ'. 11. Πλατ. Πολ. Ζ'. 536. c. Νομ. ΙΑ'. 931. Ἐπιστ. Ζ'. 348. A — Ἰὼβ λϐ'. 5. Ἡσ. λζ'. 29. κτλ.
θοινηθῆναι Ὀδ. Δ, 36.
θωρηχθῆναι Ἰλ. Α, 226. Γ, 340. Ψ, 813. Ὀδ. Χ, 139.
ἰανθῆναι (ἰάνθησαν δὲ παρειαὶ) Ἰλ. Ο, 103. Ψ, 598. 600. Ὀδ. Δ, 549. 840. Χ, 59. Ἀνακρεοντ. 48. (39), 2.

(ἱδρυ(ν)θῆναι Ἰλ. Γ, 78. Η, 56. Θουκ. Α'. 134, 1. Γ'. 72.
(Δ'. 42, 2. Ζ'. 77, 5. τὸ δὲ
(ἐν-ιδρύσασθαι π. χ. παρ' Ἡροδ. Α'. 94. 105. 142. 143. κ,
(ἀλλ. = ἐνιδρῦσαι ἑαυτοῖς.

ἰθυνθῆναι Ἰλ. Π, 475.
ἱλασθῆναι ψαλμ. οϛ'. 9. Θρην. γ'. 42. Εὐαγγ. Λουκ. ιϛ'. 13.

(καθίσασθαι (= καθῖσαι ἑαυτὸν) Ξεν. Κ. Π. Ἑ. 5, 7. =
(καθῖσαι ἑαυτῷ. Δημοσθ. ΚΗ. 15. ΛΓ'. 14.
(Λυκουργ. 141.
(καθ]εσθῆναι Σοφ. Οἰδ. Κολ. 195. καὶ μεταγ. Ἰὼβ ΛΘ', 27.
(καθιζηθῆναι Δίων Κασσ. ΞΓ'. 5.

(κἀκλύψασθαι Ἰλ. Γ, 141. Ὀδ. Ε, 491. Θ, 92. Ἡροδ. ϛ'. 67.
(καλυφθῆναι Ὀδ. Δ, 402.
κινηθῆναι Ἰλ. Α, 47. Β'. 144. 149. Σοφ. Ο. Κ. 1656. Ἡροδ. ϛ'. 98. Θουκ. Β'. 84, 5. Γ'. 82, 1. Ξεν. Οἰκ. ΚΑ. 10 — Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α. 8, 7.

(κλίνασθαι Ὀδ. Ρ, 340.
(κλι(ν)θῆναι (κατα —) Ἰλ. Γ, 360. Ζ. 468. Η, 254. Ὀδ.
(Α, 366. Δ, 794. Ε, 463. Ν, 78. Ἡροδ. Α'.
(211. Β'. 121. Ξεν. Ἑλλην. Δ'. 1, 30. Συμπ.
(Ἀ. 8. Γ'. 13. κ. ἀλλ. Αἰλ. Π. Ἱ. Θ'. 24. Αἰσ.

Digitized by Google

(μυθ. 16, 6. Teubn.
(κατακλινείς Ἀρφ. Σφηκ. 1208.10. 11.

(κοιμήσασθαι Ἰλ. I, 705. 713. Λ, 241. Ω, 673. Ὀδ. Δ, 302. Ξ, 523 — 4.
(κοιμηθῆναι Ἰλ. B, 355. Z, 427. Ὀδ. Ξ, 411. Δ. 295. Η, 343. Θ, 295. Κ, 186. Ἡροδ. Β', 121. Ἡ. 77. Ξεν. Ἑλλ. Β'. 2, 3. Δ'. 5, 21. Κ. Π. Δ'. 1, 7. — Αἰλ. Π. Ἱστ. Θ'. 24.

(κοινολογήσασθαι Πολυβ. ΑΑ'. 13, 5.
(κοινολογηθῆναι Πολυβ. Β'. 5, 4. 48, 4. Γ'. 71, 5. ΚΒ'. 9, 1. Ἱ. 42. 4. ΙΕ. 5, 9.

κομισθῆναι (=κομίσαι ἑαυτὸν) Ἡροδ. Ε. 85. 87. Ζ'. 182. Θουκ. Α'. 91, 2. Β'. 33. 3. 100, 1. Γ, 74, 3. 98, 4. Ε. 10, 10. Ἡ. 19, 2. Ξεν. Ἑλλ. ς'. 2, 11. Πολυβ. Γ'. 96, 14. ΙΑ'. 24, 9. ἀνακ —. Διοδ. ΙΑ'. 5. ΙΔ'. 75. Ἀρριαν. Ἀν. Β'. 2, 2. κατακ —.
κολληθῆναι ψαλμ. μγ'. 25. ξϛ'. 8. ριή. 25. 31. ρλς'. 6. Πραξ. τ. Ἀπος. Ἡ. 29. κτλ.
κρεμασθῆναι Λουκ. Θ. Διαλ. ΚΑ'. 1.
κατακρημνισθῆναι Ξεν. Κ. Π. Α'. 4, 7.

(κορέσασθαι Ἰλ. N, 635. Ὀδ. Υ, 59.
(κορεσθῆναι Ὀδ. Δ, 541. Κ, 499. Θεογ. 1250 — Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Α'. 4. Δ, 9.

(κρίνασθαι = 1) κρῖναι ἑαυτὸν Ὀδ. Θ, 39. 2) κρῖναι ἑαυτῷ Ὀδ. Δ, 408. 530.
(κρι(ν)θῆναι (ἀπο —, δια —,) Ἰλ. B, 815. Ὀδ. Θ, 18. Ἰλ. Γ, 98. 102. Ε, 12. Ὀδ. Ω, 532. Ἡροδ. Ζ'. 219. Η'. 18. 70. Θουκ. Α'. 18, 5. 105, 4. Δ'. 25, 7. 72, 4. Πλατ. Εὐθ. 7. c. — Πολυβ. Α'. 28, 6. Β'. 22, 11.

(κρυφ(θ)ῆναι Ἰλ. N, 405. Σοφ. Αἴ. 1145. Οἰδ. Κ. 1546 (;)
(κρυβῆναι παρὰ τοῖς μεταγεν. π. χ. Γενέσ. Γ', 8. 10. Αἰσ. μύθ. 145.

Digitized by Google

ἀπο-κτάσθαι	Ἰλ. Δ, 494. Ο, 437. Ρ, 472 κ. ἀλλ.	
κατα— κτα(ν)θῆναι	Ὀδ. Γ, 108. Δ, 537. κ. ἀλλ.	ἀμφότεροι παθ.διαθ.
κατακλασθῆναι	Ὀδ. Δ, 481. Κ, 198.	
κυλισθῆναι	(ἐκ—, κατα—,) Ἰλ. Ζ, 42. Ψ, 394. Ἡροδ. Ἀ. 84. Σοφ. Ἠλ. 50. Ἀνακρεοντ. 30 (4), 8.	
κυκηθῆναι	Ἰλ. Α, 129. Σ, 229.	
λεχθῆναι	(λέξαι ἑαυτὸν) Ἰλ. Γ, 188. καταλεχθ— Διοδ. ΙΕ. 23.	
συλλεχθῆναι	Ἡροδ. Ἀ. 97. Β'. 62. Δ'. 159. Ἑ. 118. ς'. 39. Πλατ. Ἐπιστ. 348. Β.	
συλλεγῆναι	Θουκ. Γ'. 72. 101. Ξεν. Ἑλλην. Β'. 1, 6. Δ'. 2, 16. Ἰσοκρ. Δ'. 24. Πλατ. Ἐπιστ. 348. Α.	
λιασθῆναι	Ἰλ. Α, 349. Λ, 80. Ὀδ. Δ, 838. κ. ἀλλ.	
ἐκ-λογίσασθαι	(μετὰ τῶν ἄλλων συνθέτων) Θουκ. Ἀ. 70, 1. Ξεν. Ἑλλ. Γ'. 5, 11. συλλογ—. Πλατ. Χαρμ. 160. Ε. Νομ. Ζ'. 799. Α. Τιμ. Δοκρ. 96. Β. συλλογίξασθαι — Δημ. ΚΔ'. 175 κ. ἀλλ.	
ἐπιλογισθῆναι	Ἡροδ. Ζ'. 177.	
λυθῆναι	(ἀπο—, δια—,) Ἡροδ. Ἀ. 128. Γ'. 85. Ζ'. 177. Θουκ. Β'. 23, 2. 68, 5. Γ'. 1. Δ'. 74, 2. Ἑ. 83, 2. Ξεν. Ἑλλην. Β'. 4, 35. Διοδ. ΙΑ. 7. ΙΔ'. 110. ΙΕ. 54. Ἀνακρεοντ. 30. (4) 10. Αἰλ. Π. Ἱ. Γ'. 11.	
λιπέσθαι	(ἀπο—, ὑπο—, κατα—, περι—) Πλατ. Συμ. 209. Δ. Πολιτ. Ἱ. 599. C. = καταλιπεῖν ἑαυτῷ (ἢ ἑαυτοῦ) Λυσίου Κ'. 25 = ἀπολ. ἑαυτόν. Δημοσθ. ΚΖ'. = ὑπολιπεῖν ἑαυτῷ.	
λειφθῆναι	(μετὰ τῶν συνθ.) ὑπολ— Ἡροδ. Α'. 82. 105. λειφθῆναι Δ'. 97. Ζ'. 168. — ὑπολ— Θουκ. Γ'. 98, 4. Ξεν. Ἑλλ. Δ'. 1, 39. Ἰσοκρ. Δ'. 70. ἀπολ— Ἰσοκρ. Δ'. 44. Πλατ. Πολ. Ἡ. 549. Β. Φαιδρ. 266. Δ. περιλ— Διοδ. ΙΕ. 66. ις'. 63. Αἰλ. Π. Ἱστ. Ἀ. 32.	

Digitized by Google

λυπηθῆναι — Αἰσχ. Ἀποσπ. 320. Πλατ. Φιλ. 52. Β. Αἰσωπ. μύθ. Α. Κορ. 13.

μέμψασθαι — Ἡροδ. Β'. 24. Σοφ. Ο. Τ. 337. Ἀντ. 1142. Θουκ. Α. 143, 2. Β'. 60, 1. Γ'. 37, 5. Ἡ. 109, 2. Ξεν. Ἀγησ. Α. 3. Πλατ. Φαιδρ. 234. Β. Πολιτ. ς'. 487. Α. — Διοδ. ΙΕ. 6.

μεμφθῆναι — Ἡροδ. Α. 77. Γ'. 13. Δ'. 180. Ζ'. 146. Πινδ. Νεμ. ΙΑ. 30. Ἰσθμ. Β'. 20. Εὐριπ. Ἑλεν. 31. 463. 636. Ἱππολ. 1402. Ἀντιοπ. 30. Θουκ. Δ'. 85, 1.

μετεωρισθῆναι — Θουκ. Η'. 16, 2. Διοδ. ΙΕ. 28. 48. 69. ψαλμ. ρλ'. 1.

μιγέσθαι — Ἰλ. Α, 354. Π, 813. Ὀδ. Α, 433.

μιχθῆναι — Ἰλ. Γ, 48. 209. Κ, 457. Λ, 438. Ν, 642. Ψ, 687. Ὀδ. Χ, 329. Ἡροδ. Δ'. 9. Θουκ. Β'. 31, 2. — Ἡσαΐ. λς'. 9.

μιγῆναι — Ἰλ. Γ, 55. 445. Ζ, 161. 165. Ὀδ. Α, 73. Ι, 91. ξυμμιγ. Θουκ. Η'. 42, 4. 103, 1. — ψαλμ. ρέ. 35. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 25, 1.

μαλακίσασθαι — Ξενοφ. Κ. Π. Δ'. 2, 21. Ἀπολ. 33.

μαλακισθῆναι — Θουκ. Β'. 42, 3. 43, 3. Γ'. 40, 6. Ἑ. 9, 7. 72, 1. Ζ'. 68, 2. 77, 7. καταμ. Πλατ. Σοφιστ. 241. c. 267. Α. Ἐπιστ. Ζ'. 329. Δ. Δημοσθ. ΚΔ'. 175. — Ἡσ. λή., 1.

μανῆναι — Σοφ. Αἴ. 713. Πλάτ. Φαιδρ. 244. Κ. 253. c. Πολιτ. Α'. 331. c. Νομ. Β'. 672. Δ. Ἰσοκρ. Ζ'. 73. Αἰσχιν. Γ'. 211. Ἀνακρεοντ. 8 (31), 3. 9. 19. 11 (13), 4. 12. Ἰω. Ἰουδ. Ηολ. Α. 22, 5.

μαρανθῆναι — (μεθ' οὗ καὶ καθῆναι ἐν) Ἴλ. Ι, 212. Ἰώδ ΚΔ'. 24.

μεθυσθῆναι — Ἀλκαίου Ἀποσπ. 20 (4), 35 (29). Ξεν. Ἑλλ. Γ'. 2, 28. Ε'. 4, 5. Πλατ. Συμπ. 203. Β. 214. Α. Πολιτ. Η'. 562. Δ. Αἰσχιν. Ἀ. 56. Δημ. Β'. 19. — Γενέσ. Θ'. 21.

Digitized by Google

4, 2. Ε΄. 1, 33. (Διοδ. ΙΔ΄. 79). Πλατ. Φαιδρ. 255. c. Πολιτικ. 273. A. Νομ. Ζ΄. 765. Ε.— Διοδ. ΙΕ΄. 18.

ὁρμίσασθαι — Ἡροδ. Θ΄. 96. Θουκ. Α΄, 51, 3. Β΄. 83, 3. 85. Δ΄. 1, 2. 8, 3. 45, 1. Η΄. 34, 2. 42, 4, Ξεν. Ἑλλ. Α΄. 1, 15. Β΄. 2, 9. — Λουκ. Πλοίῳ 9.

ὁρμισθῆναι — Θουκ. ς΄. 49, 3 (κατὰ διόρθωσιν τοῦ Schäfer) Ξεν. Ἑλλ. Α΄. 4, 18. Δ΄. 8, 7. — Διοδ. ΙΔ΄. 34. ΙΕ΄. 13. Αἰλιαν. Π. Ἱ. Ζ΄. 19. μεθορ—Η΄. 5. προσορ—

ὀσφρέσθαι — ἀρχ. συνθ.

ὀσφρήσασθαι — Αἰλιαν.

ὀσφρανθῆναι — Γενέσ. Η΄. 21. ΚΖ΄. 27. Ἀριστ. π. ψυχ. Β΄. 12.

ὀνόσ(σ)ασθαι — Ἰλ. Δ, 539. Ξ, 95. Ρ, 173. Ω, 439. Θεοκρ. κς΄. 38.

κατονοσθῆναι — Ἡροδ. Β΄. 136.

παγῆναι — Ἰλ. Δ, 185. 528. Ε, 616. — συμπ— Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Ἀ. 6.

πηχθῆναι — Ἰλ. Θ, 298.

πειρά(ή)σασθαι — Ἰλ. Ζ, 435. Θ, 18. Υ, 352. Ὀδ. Δ, 119. Θ, 23, 120. 124. 377. Ω, 238. Ἡροδ. Α΄. 84. Γ΄. 153. Ε΄. 8. Αἰσχ. Περσ. 852. Θουκ. Β΄. 44, 2. 85, 1. Δ΄. 114, 4. 117, 2. Ε΄. 69, 1. Ξεν. Οἰκον. ς΄. 2. 17.

πειρα(η)θῆναι — Ἰλ. Ε, 220. Κ, 444. Υ, 349. Ψ, 553. Ὀδ. Θ, 100. 205. 213. Ω, 240. Ἡροδ. Α΄. 206. Γ΄. 153. Ε΄ 71. Θουκ. Β΄. 5, 3. 33, 2. ς΄. 92, 3. Σοφ. Ἠλ. 1244. Πλατ. Κρατ. 396. c. Θεαγ. 131. Εὐθ. 3. Δ. Ἰσοκρ. Ε΄. 30. — Διοδ. ΙΕ΄. 88 κτλ.

πιθέσθαι — ποιητικόν· π. χ. Ἀριστ. Σφηκ. 573.

πεισθῆναι — Σοφ. Φιλ. 483. Ἠλ. 974. Ο. Τ. 526. Ο. Κ. 1416. Ἡροδ. Β΄, 121. Ε΄. 97. Θουκ. Α΄. 35.

Digitized by Google

(78, 1. 84, 2. 135, 2. Β'. 21, 1. 60. 61. Δ'.
(63, 3. Ξεν. Ἑλλ. Δ'. 8, 5. Ἀνακρεοντ. 12
((14), 4.

(πιστώσασθαι Ἰλ. Ζ, 233. Φ, 286.
(πιστωθῆναι Ὀδ. Ο, 436. Ὕμν. Ἑρμ. 536.

(πελάσασθαι Ἰλ. Ρ, 341.
(πλῆτο, ἔπληντο Ἰλ. Ξ, 438. 468. Δ, 449. Θ, 63. Ἡσιοδ. Θεογ.
(193.
(πελασθῆναι Ἰλ. Ε, 282. Μ, 420. Σοφ. Φιλ. 1327. (1312).
(Ο. Τ. 213 (χορ.) Εὐρ. Ῥησ. 911. 920. Τρῳαδ.
(203.

πελεμιχθῆναι Ἰλ. Δ, 535. Ε, 626.
περαιωθῆναι Ὀδ. Ω, 437. Ἡροδ. Α. 209. Ε. 14. Η. 25. Θουκ. Β'. 80, 3. Γ'. 23, 5. Δ'. 44, 5. Ε. 109. — Διοδ. ΙΔ'. 95. Πολυβ. Α. 6, 11.
πλαγχθῆναι Ἰλ. Α, 59. Λ, 351. Ν, 592. Ὀδ. Α, 2. Θ, 14. (Ἰλ. Ο, 464 παραπλ.) Θεοκρ. Κ'. 41. ΚΒ'. 35.
πλανηθῆναι Ἰσοκρ. Δ'. 28. Ζ'. 77. Πλατ. Πολιτικ. 263. Α. Τιμ. 86. Ε. — ψαλμ. νζ'. 6. ρς'. 4. ριή. 176.
ἐκ-κατα-πλαγῆναι Ἡροδ. Α. 116. 119. Θουκ. Α. 84, 2. Δ'. 10, 2. ς'. 33, 4. Ξεν. Συμπ. Β'. 19. Ἰσοκρ. Ε. 18. 22. — Διοδ. ΙΑ. 11. Ἰωσ. Ἀρχ. ς'. 6, 1. Αἰλ. Π. Ἱστ. Α. 33. Η. 12.

(πλεχθῆναι Ὀδ. Ξ, 313. Ψ, 33. Αἰσχ. Εὐμ. 256. Πλατ.
(Τιμ. 80. — πρὸς ἄλληλα συμπλεχθεῖσι.
(πλακῆναι Διοδ. ις'. 56. Ἀνακρεοντείων 1 (65), 5. 28
((44), 8. συμπλ — Αἰλιαν. Π. Ἱ. Γ'. 44. ΙΒ'.
(1. περι —.

πληθυνθῆναι (ἐπι —) Γενεσ. Ζ'. 17. ψαλμ. γ'. 1. ΙΕ. 4. κδ'. 19. λζ'. 19 ξή. 4.
πληρωθῆναι Ἡροδ. Α. 211. Πλατ. Πολ. Θ, 586. Α. Φιλ. 52. Α.

(πλησθῆναι (ἐμ—) Ἰλ. Π, 348. Ὀδ. Δ, 705. Ἡροδ. Α. 78. Γ'. 16.
(Αἰσχ. Προμ. 899. Σοφ. Φιλ. 758. Ξεν. Κ. Π.

Digitized by Google

	Α. 3, 4. Πλατ. Πρωτ. 346. c. Πολ. Δ'. 440.
	Α. Νομ. 641. c. — ψαλμ. ις'. 14. πθ'. 14.
	Αἰλιαν. Π. Ἱς. Δ'. 9. ὑποπλ-. Θ'. 26. ὑπερπλ-.
ἐνιπλήσασθαι	Ἰλ. Χ, 312. 504. Ὀδ. Η, 221.
ἔμπλητο	Ἰλ. Φ, 607. Ὀδ. Θ, 16.
ἀμ-πνυτο	Ἰλ. Α, 359. Χ, 475. Ὀδ. Ε, 458. Ω, 349.
ἀμ-πνύνθη	Ἰλ. Ε, 697. Ξ, 436.
πολιτεύσασθαι	
πολιτευθῆναι	Θουκ. ς'. 92, 2. Λυσ. Κς'. 5. Ἰσοκρ. Ἐ. 5. Ζ'. 15. Αἰσχιν. Β'. 176. Δημ. ΙΗ. 207. Ἀρις. Πολιτ. Β'. 12. Διοδ. ΙΑ'. 58.
πονήσασθαι	Ἰλ. Ι, 348. Ὀδ. Ι, 25. 310. Μ, 151. Χ, 377.
	Πλατ. Φιλ. 15. c. διαπ—. Νομ. 966. c. Ἐπιν. 990. c.— Στοβ. ΟΓ'. 61.
πονηθῆναι	Εὐριπ. Ἑλ. 1509. Ἰσοκρ. ΙΕ. 267.
πορευθῆναι	Ἡροδ. Ἐ. 106. Ζ'. 196. Ἡ. 107. Θουκ. Α'. 26. 137, 1. 3. Β'. 67, 1. Ξεν. Ἑλλην. Γ'. 2, 9. Δ'. 6, 6. Οἰκον. Η'. 4. Πλατ. Φαιδ. 113. Δ. Τιμ. 69. Α. 84. Ε. Ἰσοκρ. Δ'. 148. Διοδ. ΙΑ'. 4. ΙΔ'. 9. ΙΕ'. 53. Αἰλ. Π. Ἱ. Θ'. 26.
πορεύσασθαι	Πολυβ. Β'. 27.
πραγματεύσασθαι	Πλατ. [Ἐρυξ] 398. Ε. Ἐπιστ. γ'. 316. Α. Ἰσοκρ. Ἐπιστ. ς'. 5.
πραγματευθῆναι	Ἡροδ. Β'. 87. Ἀριστ. π. ψυχ. Α'. 1. Οὐαλες. παρεκβολ. σλ. 448.
προσποιήσασθαι	Πλατ. Χαρμ. 155. Β. Πολιτ. Δ'. 421. Α. Θ'. 577. Β. Διοδ. Α'. 94.
προσποιηθῆναι	Διοδ. Α'. 94. ΙΔ'. 108. ΙΕ. 16. 46.
πτάσθαι	Ἰλ. Π, 856. Ἡροδ. Ζ'. 12. ἀποπ — Εὐρ. Μηδ. 1. Ξεν. Κ. Π. Β'. 4, 19. Πλατ. συμπόσ. 183. Ε. Λουκ. Θ. Διαλ. Κ'. 6.
πτέσθαι	Ἰλ. Δ, 126. ἐπιπτ — Σοφ. Ο. Τ. 17.

Digitized by Google

(πτῆναι — Ἡσιοδ. Ἔργ. 98. Αἰσχ. Ἱκετ. 782. Προμηθ. 115. Σοφ. Ἀντιγ. 113. 1308. Εὐρ. Ἴων. 796. Μηδ. 440. Ἀνθολ. Ε. 152. Αἰσωπ. μύθ. 2.

(πετασθῆναι — Ἀνακρεοντείων 33 (40) στ. 6. Ἀριστοτ. Σχολ. Ἀπολλ. Ἀργ. Δ'. 1515. ψαλμ. ιζ'. 10.

(ποταθῆναι — Σοφ. Ἀποσπ. 423 (Dind.) Ἀριστοφ. Ὀρν. 1338. Αἰσωπ. μύθ. 147.

πτο(ι)ηθῆναι — Ὀδ. Χ, 298. Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 587. Καλλ. Ὑμν. Ἀρτεμ. 191. — Ἰὼβ λϛ'. 15.

ῥαγῆναι — (μετὰ τῶν συνθέτων) Ἰλ. Π, 300. Ἡροδ. Α. 87. Β'. 173. Γ'. 133. ς'. 129. Η. 19. Θουκ. Ε. 10, 7. Δημοσθ. ΙΗ. 21. 87. — Γενεσ. Ζ'. 11. ψαλμ. ρμ'. 7. Ἡσ. Ε. 27. Ἰωσ. Ἰουδ. πολ. Α. 1, 7. 25, 5. Αἰλ. Π. Ἱ. Θ'. 26.

ῥιφ(θ)ῆναι

ῥυῆναι — Ὀδ. Γ, 455. Θουκ. Β'. 5, 2. Δ'. 12, 1. Ξενοφ. Ἑλλην. Β'. 3, 18. — βίου Θουκ. 4.

σαλευθῆναι — ψαλμ. ιζ'. 7. κ'. 7. οϛ'. 2. ϟέ. 9. 11. ϟς'. 4. ϟζ'. 7.

σαπῆναι — Ἡσιοδ. Ἀσπ. 152. Ἐμπεδ. 290. Ἡροδ. Γ'. 66. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1308. Νικάνδρου Ἀλεξιφ. 248. ψαλμ. λζ'. 5. Ἡρακλείδου Πολιτ. Δ'.

(σβεσθῆναι — Λουκ. ἁλ. ἱστ. Α. 29. Φωτ. Λεξ. 19, 5.

(σβέσασθαι — Ἀνθολ. Παλατ. 9, 104, 3.

σεβισθῆναι — Σοφ. Οἰδ. Κολ. 636.

(σεφθῆναι — Σοφ. Δαιδ. IV, 2 (175 Dind.) Πλατ. Φαιδρ. 254. Β. Πορφυρ. ἐν βίῳ Πλωτ. σλ. ξγ'. 5 (Creuz.)

(σεβασθῆναι — Φωτ. Λεξ. σλ. 19, 7. Θεοφυλ. ἱστ. 7, 3 (σλ. 169).

σ]κεδασθῆναι — (μετὰ τῶν συνθ.) Ἰλ. Β, 398. Ν, 739. Ο, 328. 657. Π, 308. Ἡροδ. Ε. 15. 102. Ζ'. 219. Η. 57. Θουκ. Γ'. 98, 1. Α. 74, 2. Γ'. 112, 5. Διοδ. ΙΔ', 9. Ἰωσ. Ἰ. Πολ. Α. 8, 7. 16, 3.

Digitized by Google

σκορπισθῆναι (δια—) ψαλμ. ξζ'. 1. ρμ'. 7. Στραβ. Δ'. σ. 198. Εὐαγγ. Ἰωαν. ιϛ'. 32. Πλουτ. Τιμολ. 4,

διᾰ-σπαρῆναι Σοφ. Ἡλ. 748. Θουκ. Β'. 27, 2. Πλατ. Τιμ. 85. c. Νομ. 699. Δ. — Διοδ. ΙΔ'. 57.

συ-σπειραθῆναι Ξεν. Κ. Π. Ζ'. 5, 6. Ἀναβ. Ἀ. 8, 21. Ἑλλην. Β'. 4, 14. Γ'. 2, 27. Πλουτ. Ἀλεξανδρ. 33. Ἠθικ. σλ. 828. c. Νικανδρ. Θηρ. 457.

σπερχθῆναι Πινδ. Νεμ. Ἀ. 40. Ἡροδ. Ἀ. 32.

στείλασθαι Εὐρ. Βακχ. 821. Ἑρμησιαν. ἐλεγ. 2. Λουκ. Φιλοψευδ. 32.

σταλθῆναι Corp. Inscr. 3053.

σταλῆναι Πινδ. Ὀλ. ΙΓ'. 49. Σοφ. Φιλ 466. Ἡροδ. Δ'. 163. Ἑ. 92, 2. ἀναϛ— Αἰλιαν. Π. Ἱϛ. ϛ'. 14.

στέψασθαι Ἀπολλ. Ἀργ. Ἀ. 1124. Ἀνθολ. ΙΕ. σλ. 676. Δ. Ὀρφικ. ἀποσπ. 15, 2.

στεφθῆναι Νονν. Διονυσ. Ἑ. 282. C. I. n. 4380, m. 10.

στῆναι (=στῆσαι ἑαυτὸν) π. χ. Ὀδ. Α, 333. 35. Ἡροδ. Ἀ. 34. 45. Β'. 154. Δ'. 126. Θουκ. Ἀ. 102, 3, κτλ.

σταθῆναι (ὁμοίως) Ὀδ. Α, 243. Ρ, 463. Αἰσχ. Περσ. 202, Ἱκ. 470. Ἑπτ. 33. 301. Ἀγαμ. 1452, Χοηφ. 20. Πινδ. Ὀλ, Γ'. 32 (56). Θ'. 31. Πυθ. Δ'. 84. Σοφοκλ. Αἴ. 1150. Ο. Τ. 1463. Τραχ. 339. 605. 1182. κ. ἀλλ. Εὐριπ. Ἀνδρομ. 747. Βακχ. 499. 690. 1290. Ἑκ. 807. Ἑλ. 1583. κ. ἀλλ. Ἡροδ. Γ'. 130. Ἑ. 72. Ἀνακρεοντείων 31 (3). ϛ. 6. Ἀπολλ. Ἀργ, Ἀ. 380. — Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. Ἀ. 3, 5. εἰϛ Μακκαβ. 16. καὶ ἐν τῇ Π. καὶ Ν. Δ. καὶ παρὰ τοῖϛ μεταγενεστέροις συνηθέστατον. Τὸ δὲ

στήσασθαι = στῆσαι ἑαυτῷ ἢ ἑαυτοῦ Ὀδ. Β, 94. Ἡροδ. Ἀ 115. 120. 147. 165. κ. ἀλλ. Θουκ. Δ'. 55, 3. Ξεν. Ἑλλ. Β'. 4, 7. καὶ ἀλλ.

διᾰ-στασιασθῆναι Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Ἀ. 11, 1.

στηρίξασθαι Ἰλ. Φ, 242. Ἀνθολ. 7, 731. Πλουτ. Εὐμεν.

Digitized by Google

	11. — Ἡσα. ν'. 10. ἀντιστ—
στηριχθῆναι	Τυρταίου 7 (6), 32. Bergk — ψαλμ. ϛ. 6. πζ'. 7. Ἡσ. λς'. 6.
στραφθῆναι	Σωφρ. Ἀποσπ. 78. (Ahr.) Θεοκρ. Ζ'. 132.
στρεφθῆναι	Ἰλ. Α, 567. 595. Ν, 545. Π, 598. Θ, 591. Ε, 40. Ὀδ. Θ, 435. Ἀριστοφ. Θεσμοφορ. 1128. Πλατ. Πολιτικ. 273. Ε.
στραφῆναι	Σόλων 37 (25), 6. Ἡροδ. Α. 88. Γ'. 129. ς'. 6. Σοφ. Ἀντιγ. 315. Εὐριπ. Ἑλεν. 768. ἐπιστρ— Θουκ. Δ'. 65, 5. ξυστρ— Ἑ. 10, 9. Ξεν. Ἑλλ. Β'. 4, 18. Ἀναβ. Α. 10, 12. Πλατ. Πολ. Γ'. 405. c. ἀποστρ— Πολ. Α'. 327. Β'. μεταστρ—. Διοδ. ΙΔ'. 30 κτλ. Τὸ δὲ
στρέψασθαι	(μετὰ τῶν συνθ.) = στρέψαι ἑαυτῷ, ὡς π. χ. Ἡροδ. Α'. 71. 73. 75. ς'. 44. 45 κ. ἀλλ.
στρατεύσασθαι	συνηθέστατον παρὰ τοῖς ἀρχ. π. χ. Σοφ. Αἴ. 1111. Αἰλιαν. Π. Ἱ. Γ'. 17.
στρατευθῆναι	Πινδ. Πυθ. Α'. 50.
σύσθαι	(ἐσσύμην, ἔσσυτο, σύτο κ.τ.λ.) Ἰλ. Ξ, 519. Φ, 169. Ὀδ. Ξ, 34. Αἰσχ. Ἀγ. 719 (Herm.) Εὐμ. 989. κ. ἀλλ. Εὐριπ. Ἑλ. 1133. 1162. Φοιν. 1065. Ἡρ. μαιν. 919. Ἀριστοφ. Θεσμ. 126.
συθῆναι	Ἰλ. Ε, 293. Αἰσχ. Προμ. 135. Περσ. 849. Ἑπτ. 924. Σοφ. Αἴ. 294. Ο. Τ. 446. Ο. Κ. 1724. Εὐρ. Ἀλκ. 558. 846. Ἑλ. 1302. Ἰφιγ. Ταυρ. 1294. Ἡροδ. Δ'. 97 κτλ.
σφαλῆναι	(μετὰ τῶν συνθ.) Σόλων 33, 4. Σοφ. Αἴ. 1115. Ο. Κ. 75. 618. 724. Τραχ. 297. Θουκ. Α'. 143, 4. Β'. 65, 9. Γ'. 39, 6. Ἡροδ. Δ'. 140. Ἑ. 50. ς'. 5. Ζ'. 168. Πλατ. Πολ. Ε'. 451. Α'. Τιμ. 42. Β. Ἀριστ. Πλουτ. 351. Αἰλ. Π. Ἱστ. ΙΓ'. 38. Αἰσ. μυθ. 8. 333.
σχισθῆναι	(μετὰ τῶν συνθ.) Ἡροδ. Α'. 58. 143. Ζ'. 233. Ξεν. συμπ. Δ. 59. — Πολυβ. Δ'. 43 7.

Digitized by Google

σ(α)ωθῆναι (= σῶσαι ἑαυτὸν) Ἰλ. Ο, 503. Ρ, 228. Σοφ. Ο. Τ. 1457. Ο. Κ. 386. Ἀντ. 331. Ἡλ. 60. Θουκ. Α′. 82, 2. Γ′. 24, 3. Ξεν. Ἑλλ. Α′. 1, 36. 3, 22. Πλατ. Κριτ. 44. Β. 45. C. — Διοδ. ΙΔ′. 31. 37. τὸ δὲ

σώσασθαι = σῶσαι ἑαυτῷ π. χ. Ἡροδ. Α′. 82. 106. κτλ.

ταθῆναι (= τεῖναι ἑαυτὸν) Ἰλ. Ν, 655. Φ, 119. Εὐριπ. Τρῳ. 114.

τείνασθαι (= τεῖναί τι ἑαυτοῦ). Ἀπολλ. Ἀργ. Α′. 1009. Β′. 1043. διατειν— Θεοκρ. ΚΒ′. 67. ἐντείν— Πλατ. Πολ. Ζ′. 536. C.

ταλαιπωρηθῆναι (σχεδὸν = τῷ ταλαιπωρῆσαι). Ἰσοκρ. Γ′. 64.

τανυσθῆναι Ἰλ. Η. 271. Ν, 392. Π, 485. Σ, 26. Ὀδ, Π, 175. Ὕμν. Διον. 38. τὸ δὲ

τανύσ(σ)ασθαι (μετὰ τῶν συνθ.) = τανύσ(σ)αι ἑαυτῷ ἢ ἑαυτοῦ τι π. χ. Ὀδ. Ι, 298. Φ, 403. κ. ἀλλ.

τάξασθαι (= τάξαι ἑαυτὸν ἢ ἑαυτῷ τι) Ἡροδ. Γ′. 13. 89. Θουκ. Α′. 99, 3. 101, 2. 108, 3. 117, 3. Β′. 20, 1. Ξεν. Ἀν. Ε′. 4, 22. κ. ἀλλ. Αἰλιαν. Π. Ἰ. Δ′. 8.

ταχθῆναι (μετὰ τῶν συνθ.) = τάξαι ἑαυτὸν Ἡροδ. Δ′. 134. Ε′. 102. 109. Ἡ. 70. Θ′. 54. Θουκ. Γ′. 86, 1. Ε′. 9, 4. Ξεν. Ἑλλ. Α′. 6, 31. Δ′. 2, 18. Ἀν. Γ′. 2, 17. Ἰσοκρ. Δ′. 99. Δημ. [ΙΑ′.], 2. Αἰσχιν. Γ′. 35 κτλ. παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ τὸ

ταγῆναι

τερσῆναι Ἰλ. Π, 519. Ὀδ. Ζ, 98.

τειχισθῆναι (= τειχίσαι ἑαυτούς· τεῖχος ἑαυτοῖς περιβαλεῖν.) Θουκ. Α′. 93, 5.

τερφθῆναι καὶ (ἀρχαιότερον καὶ δωρ.) ταρφθῆναι Ὀδ. Ζ, 99. Ε, 74. Τ, 213. Ὕμν. Παν. 45. Σοφ Ο. Κ. 1142. Ξεν. Ἀπομν. Β′. 1, 24.—ψαλμ. ριή. 14.

ταρπῆναι καὶ (κατὰ μετάθεσιν) τραπῆναι Ἰλ. Ξ, 314. Ω, 3. Ὀδ. Ψ, 212. 300. 346.

Digitized by Google

τέρψασθαι Ὀδ. Μ, 188. Π, 26. Ὑμν. Ἀπολλ. 153.
τε]ταρπέσθαι Ἰλ Τ, 49. Ω, 513. 636. Ὀδ. Ψ, 255.
τρεφθῆναι καὶ τραφθῆναι Ὀδ. Ο, 80. Ὁμ. Ἐπιγρ. ΙΔ΄. 7. Ἡροδ. Δ΄. 42. Θ΄. 56. Εὐριπ. Ἡλ. 1046. Ξεν. Ἑλλην. Γ΄. 4, 14. 5, 20. — ψαλμ. ξζ΄. 3 κ. ἀλλ.
τραπῆναι Αἰσχ. Περσ. 998. Σοφ. Αἴ. 743 (30). Ο. Κ. 1537. Ξεν. Ἑλλην. Ε΄. 1, 12. Ἀναβ. Ε΄. 4, 23. — Διοδ. ΙΔ΄. 104. Αἰλιαν. Π. Ἱ. Ε΄. 6.
τραπέσθαι Ἰλ. Α, 199. Ἡροδ. Η. 16. 19. 91. Θουκ. Β΄. 52, 2. 3. Γ΄. 24. Ε΄. 10, 10. Η. 95, 3. Ξεν. Ἀν. Δ΄. 8, 19. Ἑλλην. Ε΄. 4, 21. Οἰκ. ΙΒ΄. 17. — Πλουτ. Καισ. 45. κτλ. τὸ δὲ
τρέψασθαι (μετὰ τῶν συνθ.) = τρέψαι τι ἑαυτῷ π. χ. Ἡροδ. Ζ΄. 225. Θουκ. Ζ΄. 78, 2. Ξεν. Ἀν. Ε΄. 4, 16. Ἑλλην. Α΄. 2, 9. Β΄. 4, 6 κτλ.

τριφθῆναι (μετὰ τῶν συνηθέτων) Ἰσοκρ. Δ, 14. Ε΄. 84. Δημ. ΙΘ΄. 164 (καὶ ἐν τοῖς τρισὶ παθητ.).
τριβῆναι (ὁμοίως) Θουκ. Α΄. 125 (παθητ.) Η. 78, 2. Ξεν. Οἰκ. ΙΕ΄. 10. συν— Αἰσ. μύθ. 153.

ὑποκριθῆναι (= τῷ ἀρχαιοτέρῳ ὑποκρίνασθαι) Πολυβ. Ε΄. 25, 7. βίου τ. Αἰσώπου σλ. 34, 8. Ἀνν. Κομν. Τομ. Α΄. 310, 8. 441, 14. 452, 18. — Ἰωσ. Ἰουδ. Πόλ. Α΄. 26, 2.
ὑποτοπηθῆναι ἴδε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.
ὑψωθῆναι Γενεσ. Ζ΄. 17. 20. 24. ψαλ. νς΄. 5, 11.

φα(α)νθῆναι Ἰλ. Α, 200. Δ, 468. Ν, 278. Ὀδ. Μ, 441 κ. ἀλλ.
φανῆναι Ἰλ. Η, 7. Ὀδ. Κ, 187. κ. ἀλλ. πολλ. Ἡροδ. Α΄. 36. Δ΄. 14. 15. κ. ἀλλ. Θουκ. Β΄. 28. Η. 10, 1. 42, 3. κ. ἀλλ. Ξεν. Ἑλλην. ς΄. 4, 14. Οἰκον. Ζ΄. 42. Σοφ. Αἴ. 739. Φιλοκτ. 521. 1335. Ο. Κ. 974. Ἀντ. 100. 457. Ἡλ. 154. — Δημ. ΙΗ. 71, 72. 104 κτλ. τὸ δὲ
φανθῆναι παρὰ τοῖς ἀττικοῖς πολλάκις παθητ. = τῷ ἀποδειχθῆναι, ἐξελεγχθῆναι π. χ. Σοφ. Ο. Τ. 525. 1485. Δημ. Ε. 9. κ. ἀλλ.

Digitized by Google

φθαρῆναι	(ἐκ —, ἀνα —, προσ —, = τῷ τῆς συνθ. ξεκουμπισθῆναι). Ἀριστοφ. Εἰρ. 72. Ὄρν. 916. Πλουτ. 610. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. Α'. 26, 1. Αἰλιαν. Π. Ἱστ. ΙΔ'. 26.
φθίσθαι	Ἰλ. Ι, 246. Ν, 667. Ὀδ. Κ, 51, Λ, 330. κ. ἀλλ.
φθιθῆναι	Ὀδ. Ε, 110. 133. Η, 251. Ψ. 331.
φιλοτιμήσασθαι	Αἰλιαν. Π. Ἱστ. Γ'. 1. Θ'. 29.
φιλοτιμηθῆναι	Ξεν. Ἀν. Α'. 4, 7. Πλατ. Λαχ. 182. Β. ἐπιστ. Ζ'. 338. Ε. Ἰσοκρ. Δ'. 44. Ἐπιστ. ς'. 5. Πολυβ. Α'. 42. Διοδ. ἑ. 54. ΙΕ'. 44. Οὐαλεσίου παρεκβολ. σλ. 419.
φιλοφρονήσασθαι	Ξεν. Κ. Π. Γ'. 1, 8. Ἀναβ. Δ'. 5, 44.
φιλοφρονηθῆναι	Ξεν. Κ. Π. Γ'. 1, 40. Διοδ. Ις'. 60.
φοβηθῆναι	(παρ' Ὁμήρῳ συνήθως = φυγεῖν). Ἰλ. Ε, 498. Μ, 470. Ο, 637. Χ, 137. Ὀδ. Π, 163 κ.λ. Αἰσχ. Προμ. 1005. Ἑπτ. 458. Ἡροδ. Ἡ. 27. Θουκ. Α'. 51, 3. 142, 1. ς'. 33, 1. Ξεν. Ἑλλ. Α'. 7, 15. Ἑ. 2, 10. Οἰκ. Η'. 6. Πλατ. Ἀπολ. 29. Α. 32. Ε. κτλ. κτλ. τὸ δὲ
φοβήσασθαι	ἐν 31 (3), 11 τῶν Ἀνακρεοντείων.
φράξασθαι	1) π. χ. νῆας — φράξαι τὰς ἑαυτῶν νῆας Ὀδ. Ο, 566. — 2) φράξαι ἑαυτοὺς π. χ. Βατραχομ. 166. Θουκ. Η', 35, 3.
φραχθῆναι	(= φράξαι ἑαυτοὺς) Ἰλ. Ρ, 268.
φράσ(σ)ασθαι	Ἰλ. Ε, 665. Φ, 410. Ψ, 450. 453. Ὀδ. Ρ, 161 κ. ἀλλ.
φρασθῆναι	(= τῷ προηγουμ.) Ὀδ. Τ, 485. Ψ, 260. Ε, 183. Πινδ. Νεμ. Ε'. 34. Ἡροδ. Α'. 84. Δ'. 77. Ε'. 92, 3. Ζ'. 239. Εὐρ. Ἐκ. 546. Ἑλ. 462. 636. Ἡλ. 634. 1046. Ἡρακλειδ. 757. — Ἀπολλ. Ἀργ. Α'. 462. Ἀρριαν. Γ'. 2, 1. κ. ἀλλ.
φρονηματισθῆναι	Πολ. Ε'. 107, 3. Διοδ. ΙΒ'. 43.

Digitized by Google

χήρασθαι Ἰλ. Ξ, 270.
κε]χηρέσθαι Ἰλ. Α, 256. Π, 600. Ὀδ. Β, 249. Γ, 438. Δ, 344. Ρ, 135.
χαρῆναι Ἰλ. Γ, 27. Ζ, 481. Η, 54. Ὀδ. Κ. 616. καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον.

χολώσασθαι Ἰλ. Δ, 501. Ψ, 482. Ὀδ. Ζ, 147. Θ, 227.
χολωθῆναι Ἰλ. Α, 9. Δ, 494. Ι, 33. Ν, 660. Π, 320. Ὀδ. Ο, 254 κ. ἀλλ.

χορτασθῆναι ψαλμ. ις'. 14. νή. 15. Αἰσ. μυθ. σλ. 6. Κορ.
χρησθῆναι (= τῷ ἀρχαιότερον συνήθει χρήσασθαι) Πολυδ. Β'. 32. καὶ ἐν τῷ ἀμφιδόλῳ Σοφοκλ. Ἀντ. 24. *χρησθείς*.

χύσθαι Ὀδ. Η, 143. Θ, 297. 515. 527. Κ, 415.
χυθῆναι (μετὰ τῶν συνθ.). Ὀδ. Δ, 716. Π, 214. Ἰλ. Ξ, 253. 316. Ἡροδ. Β'. 141. Γ'. 13. Ἀρφ. Σφηκ. 1469. — ψαλμ. κά. 14. οϛ'. 2. — Διοδ. ΙΔ'. 17. 60. 70. ΙΕ. 33. 34. 65. 66 Λουκ. Θ. Διαλ. Κ'. 15. Ἀνακρεοντείων 58 (52), 16.

χωρισθῆναι (μετὰ τῶν συνθ.). Γενεσ. ΙΓ'. 11. 14. Πολυδ. Γ'. 110, 7. Διοδ. ΙΔ'. 25. 36. 82. ΙΕ. 71. 73.

ψεύσασθαι (= ψεύδη εἰπεῖν) Σοφ. Ο. Κ. 1145 (— 74). Ξεν. Κ. Π. Α'. 6, 9. Γ'. 1, 21. Ἑλλ. Β'. 4. 19. Πλατ. Πολ. Α'. 331. Β'. κ. ἀλλ.
ψευσθῆναι = 1) ἀποτυχεῖν. Ἡροδ. Α'. 141. Ε. 47. Ζ'. 9, 3. Θουκ. Η'. 103, 1. Ξεν. Ἑλλ. Ε. 4, 61. Ζ'. 1, 16. 5, 25. Ἀγησ. Β'. 9. Πλατ. Ἀπολ. 22. Δ. Γοργ. 499. c. Ἰσοκρ. Δ'. 58. Ε'. 1. — Πολυδ. Γ'. 109, 12. Ε'. 97, 6. 99, 1 κ. ἀλλ. — 2) ἐνίοτε = ψεύσασθαι π. χ. Σοφ. Φιλ. 1326. Πλατ. Θεαιτ. 191. Β.

ὠφεληθῆναι Ξεν. Κ. Π. Ζ'. 2, 11. Αἰλιαν. π. ἰς. Γ'. 47.

Digitized by Google

ΟΙ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΙ, ΟΙ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΤΕΛΕΣΜΕΝΟΙ (ΜΕΤ' ΟΛΙΓΟΝ) ΜΕΛΛΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ.

Ὁ κυριώτατος χαρακτὴρ τῶν χρόνων τούτων εἶνε νὰ σημαίνωσι τὴν συντέλειαν τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας, οἱ μὲν ἐν τῷ παρόντι, οἱ δὲ ἐν τῷ παρελθόντι, οἱ δὲ ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς *γέγραφα* = ἔχω γραμμένον. *ἐγεγράφειν* = εἶχα γραμμένον. *γεγράψομαι* = θὰ ἦμαι γραμμένος κ.τ.λ. Πρὸς ἑρμηνείαν τῆς ἐννοίας ταύτης μετεχειρίσθη ἀνέκαθεν ἡ γλῶσσα τὴν *ἀναδίπλωσιν* ἢ μόνην, ὡς ἐπὶ τῶν παρακ. καὶ τῶν μελλ., ἤ, ἵνα συγχρόνως καὶ τὴν τοῦ *παρελθόντος* ἔννοιαν φανερώνῃ, μετὰ τῆς *αὐξήσεως* ὡς ἐπὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ. Σημαίνει δ' ἡ ἀναδίπλωσις καθ' ὅλου *ἐπίτασιν* τῆς ἐννοίας, ἰδίως δ' ἡ δι' ἐπαναλήψεως μίμησιν φυσικῶν ἤχων ἢ φθόγγων καὶ ἄλλων κινημάτων, ὡς ἐν τοῖς *μορ-μύρω, καχ-λάζω, πα-πταίνω* κ.τ.τ, ἢ *δυναμικὴν ἔντασιν* τῆς (ῥηματικῆς) ἐνεργείας, ὡς ἐν τοῖς: *βέβριθε, μέμαα, ἐπέπληγον, λελαίομαι* κ.τ.τ. ἢ *ἄγναιν* καὶ *συντέλεσιν* τῆς ἐνεργείας, ὡς ἐν τοῖς προκειμένοις χρόνοις· διότι καὶ ἡ τετελεσμένη πρᾶξις εἶνέ τις ἐπιτεταμένη ὡς πρὸς τὴν ἐξακολουθοῦσαν καὶ ἔτι ἀτέλεστον. Ἀλλὰ περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ποικίλων τύπων τῆς ἀναδιπλώσεως καὶ τῆς βαθμιαίας ἐκλείψεώς της ἐκ τῆς μεταγενεστέρας γλώσσης ἀνωτέρω τὰ δέοντα ἐλέχθησαν, ὅσον ἐπιτρέπει τὸ σχέδιον τῆς δε τῆς πραγματείας. Τώρα δὲ λεκτέον ἄλλα τινὰ τὸν λοιπὸν σχηματισμὸν τούτων τῶν χρόνων ἀφορῶντα.

Ὅτι καὶ οἱ ἐνεργητικοὶ *παρακείμενοι* τὰς πλήρεις προσωπικὰς καταλήξεις εἶχάν ποτε, ἐκ τ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν χρόνων τούτων εἶνε δῆλον καὶ ἐκ τῆς παραβολῆς των πρός τε τοὺς μέσους, μέχοι τέλους τὰς πρωτευούσας καταλήξεις διαφυλάξαντας, καὶ πρὸς τοὺς ὅλως κατὰ τὸν ἐνεστῶτα σχηματιζομένους σικελιωτικοὺς παρακειμένους. Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ μέσοι ἀκεραίας τὰς διετήρησαν, οἱ ἐνεργητικοὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐλέπτυναν, ὡς ἐν τῷ δυϊκῷ καὶ πληθ., ἔνθα αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνεστῶτος εἶνε δευτερεύουσαι, ὡς ἐν τῷ ἰδίῳ περὶ αὐτῶν λόγῳ εἴδομεν, καὶ ἐν τῷ γ'. ἑν. τῶν λατ. παρακ. ὡς *ded-i-t pupug-i-t* κτλ. καὶ ἐν τῷ δ'. ἑνικ. τῶν ἑλλην. γέγραφ-α-ς κτλ. (ἁπλοῦν ς ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου *σι*), ἔπειτα δὲ καὶ παντελῶς τοὺς ἐξήλειψαν, ὡς ἐν τῷ ά. καὶ γ'. *ἐν.* ὡς *γέγραφ-α-(ν), γέγραφ-ε(τ)* κτλ. εἰς τὴν ἐξασθένησιν ταύτην τῶν καταλήξεων συνετέλεσεν ἴσως ἐν μέρει ἡ ἀναδίπλωσις, ἱκανῶς ἐξογκώσασα τὸν ὅλον χρονικὸν τύπον, ὃς πρὸς ἀντιστάθμησιν τρό-

Digitized by Google

πον τινὰ μέρος τοῦ ὄγκου του ἐκ τῆς ληγούσης ἀπέβαλε. Προσηρτῶντο δ' αἱ καταλήξεις αὗται καὶ ἐδῶ, καθὼς καὶ ἀλλοῦ, κατ' ἀρχὰς ἀμέσως, οὐδενὸς συνδετικοῦ φωνήεντος μεσολαβοῦντος, ὅπερ δὰ μέχρι τέλους διέμεινεν ἐπὶ τῶν μέσων, *γέγραμ-μαι*, *λέλειπ-ται* κτλ. ἐκ δὲ τῶν ἐνεργητικῶν ἱκανὰ ἀρχαῖα τεκμήρια ἐπιβεβαιώνουσι τὸ εἰρημένον, οἷα *ἴδ-μεν*, *ἴσιγ-μεν*, *δέδοιγ-μεν*, *εἰλήλουθ-μεν* καὶ ἄλλα ἀνωτέρω παρατεθειμένα, ὕστερον δ' ἐπεισῆλθε καὶ ἐδῶ τὸ συνδετικὸν φωνῆεν· ὡς τοιοῦτον δ' ἐπροτιμήθη τὸ ἀρχαιότερον καὶ παχύτερον *α* (*ε* μόνον ἐν τῷ γ'. ἑν. πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ά.) ἐπίτηδες, ἵνα καὶ οὕτω προφυλαχθῇ τὸ βάρος τοῦ θέματος ἀπέναντι τῆς τ' ἀναδιπλώσεως καὶ τῶν καταλήξεων. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἄλλως ἐξωγκωμένη καθ' ἕνα τινὰ τῶν πολλῶν προεκτεθειμένων τρόπων παρίσταται ἡ ῥίζα τῶν *παρακειμένων* (καὶ τῶν ἀναλόγων ὑπερσυντελικῶν καὶ τετελ. μελλόντων) ἀπέναντι τῆς βραχείας ῥίζης τῶν ἀκαριαίαν καὶ παροδικὴν ἐνέργειαν σημαινόντων (Ϛ'.) ἀορίστων. Καὶ καθ' ἁπλῆν μὲν μήκυνσιν ἐξωγκωμέναι εἶνε αἱ ῥίζαι τῶν: *ἔᾱγα* (κυρ. *FέFᾱγα* ῥιζ. *Fαγ*), *λέληθα* (δωρ. λέλᾱθα) — *λαθ*. *μέμηλα* — *μελ*. *ὄδ-ωδα* — *ὀδ*. καὶ ἀλλ. κατὰ δὲ *διφθόγγισιν* καὶ προβιβασμὸν ἐν ταὐτῷ τοῦ λεπτοτέρου φθόγγου *ε* εἰς *ο* ἐν τοῖς: *πέποιθα* — *πειθ* — *πιθ*. *λέλοιπα* — *λειπ* — *λιπ*. *ἔοικα* — *εἰκ* — *ἰκ*. (κυρ. Fικ.). *δέδοικα* — δει(δ) — *δι*. *οἶδα* — *εἰδ* — *ἰδ* (Fιδ.). *εἰλήλουθα* (ἐπικ.) — *ἐλευθ* — *ἐλυθ*. κ. ἄλλ. κατὰ δ' ἁπλοῦν προβιβασμὸν τοῦ φθόγγου *ε* (παλ. ᾰ) εἰς *ο* ἐν τοῖς: *τέτροφα* — *τρεφ* (πάλαι τραφ, ὡς ἐν τῷ δωρ. ἐνεστ. *τράφω* καὶ τῷ κοινῷ Ϛ'. ἀορίστῳ *ἐτράφην*). *ἔκτονα* — *κτεν* (*κταν*). *μέμονα* — *μεν* (μαν ὡς ἐν τῷ μάντις). *τέτοκα* — *τεκ* (παλ. *ταχ* — *τυχ*). *πέπονθα* — *πενθ* (πεν-θ. πόνος) κ. ἄλλοις. κατὰ δὲ ῥινοφθόγγισιν ἐν τοῖς: *κέχανδα* — *χαδ*. *κέκλαγγα* — *κλαγ*. (= τῷ ἐπικῷ *κέκληγα*, ὅπου τὸ φωνῆεν ἐμηκύνθη). *λέλογχα* (= τῷ ἀττικῷ *εἴληχα*. ῥ. λαχ) — λεχ. καὶ τῷ ἀλκαϊκῷ (Ahr. D. Dor. p. 148). πεφύγγων = πεφευγὼς (ἐν τούτῳ ἐξογκοῦται ἡ ῥίζα διὰ μόνης διφθογγίσεως ἄνευ προβιβασμοῦ) — *φυγ*. ὁ δὲ δωρικὸς ἢ ἰδίως σικελιωτικὸς παρακ. *πέποσχα* ὑποθέτει ἐνεστῶτα *πέσχω* ἢ μᾶλλον *πόσχω* συμφωνότερον τοῖς ἐπ' ἴσης δωρικοῖς τῆς μεγάλης Ἑλλάδος *ἀνεπιγρόφως* (= ἀνεπιγράφως), *κοθαρός* (= καθαρὸς) κ. ἄλλοις τοιούτοις (Πρβλ. Ahr. p. 120). Ἐν ἄλλοις τισὶ παρίσταται ἡ ῥίζα ὅλως συνεσταλμένη ἢ καὶ ἀνέκαθεν βραχεῖα, ὡς *ἴδ-μεν*, *ἴσ-τε*, *ἴκ-τον*, *ἐπέπιθ-μεν*, *ἀρᾰρυῖα*, *τεθαλυῖα* ἀπέναντι τῶν *οἶδ-α*, *ἔοικα*, *πέποιθα*, *ἄρηρα* (ἀττ.) καὶ *τέθηλα*. ἐν δὲ τοῖς ἀττικοῖς λεγομένοις *ἐλήλυθα*, *ἐρήριπα* καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐξωγκώθη ἡ ῥίζα κατὰ τὴν πρώτην συλλαβήν

Digitized by Google

(ἐλνθ, ἐριπ). Ἐπικρατοῦσι δ' οἱ κανόνες οὗτοι κυρίως ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις καὶ ὀργανικωτέροις, ἀλλ' ὑπὸ τῶν γραμματικῶν πάλιν ἀντιστρόφως δ'. καλουμένοις παρακειμένοις, ἐκείνοις δηλ., οἵτινες εἶνε ἐσχηματισμένοι ἐκ τῶν ἰδίων θεμάτων διὰ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων μέσων καὶ μεταβολῶν, δι' *ἀναδιπλώσεως, ἐξογκώσεως* καὶ *προσαρτήσεως* τῶν προσωπ. καταλήξ. ἢ μόνων ἢ μετὰ συνδετικοῦ φωνήεντος.

Ἐν δὲ τοῖς ἐσφαλμένως ἀ. καλουμένοις εἰς *χα, φα* καὶ *κα* δὲν τηροῦνται ὁμαλῶς οἱ περὶ τῆς ἐξογκώσεως τῆς ῥίζης κανόνες. Διότι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐσχηματίσθησαν πιθανῶς ὕστερον, ὅτε εἶχεν ἀρχίσει ν' ἀμυδρώνοται τὸ περὶ τὸ ποσὸν τῶν συλλαβῶν αἴσθημα. Οὕτως ἐν μὲν τοῖς *εἴληφα — λαβ. ἦχα* καὶ *ἀγήοχα — αγ. ἀνέῳχα — οιγ. τέθηκα — θα, θαr. κέκμηκα — κμα — καμ. πέπομφα — πεμπ. κέκλοφα — κλεπ. εἴλοχα — λεγ* κ.τ.δμ. εἶνε ἐξωγκωμένα τὰ θέματα. ἐν δὲ τοῖς : *πέπλεχα — πλεκ. κέκοφα — κοπ. κέκρικα — κρι(r). τέτικα — τι(r). τέτακα — τα(r). ἕστα.lκα — σταλ. — στελ. ἔφθαρκα — φθαρ — φθερ.* καὶ τοῖς ὁμοίοις δὲν εἶνε ἐκτεταμένα, ὁμαλώτερον μὲν ἐν τοῖς τελευταίοις, οἵτινες ἔχουσι κἂν τὸ παχὺ *α*, ἀνωμαλώτερον δ' ἐν τοῖς ἄλλοις.

Ἡ ἐν τῇ συνήθει γραμματικῇ ἐσφαλμένως ἐκ παλαιοῦ ἀ. καλούμενοι παρακείμενοι δύνανται εἰς δύο τάξεις νὰ καταταχθῶσιν. Εἰς μὲν τὴν μίαν ὑπάγονται οἱ *δασυντοὶ* τ. ἔ. ἐκεῖνοι, ὧν ὁ θεματικὸς χαρακτήρ, ψιλὸς ἢ μέσος πρότερον ὢν ἐδασύνθη, οἷοι οἱ *πέπομφα — πέμπ. κέκλοφα — κλεπ. κέκρυφα — κρυβ. πέπλεχα — πλεκ. εἴληφα — ληβ* κ.λ. εἰς δὲ τὴν ἑτέραν οἱ ἐπιθέσει τοῦ *κ* ἐσχηματισμένοι, ὡς *τέθηκα, δέδωκα, ἕσταλκα* κ.λ. Ἀμφοτέρους τοὺς τύπους ὑπέλαβαν πολλοὶ τῶν συγκριτικῶν γραμματικῶν συντεθειμένους ὁ μὲν ἐκ τοῦ *σα* ἐκείνου, ἐξ οὗ ὁ (ἀ.) ἀόριστος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ῥηματικοὶ τύποι εἶνε συντεθειμένοι, καθὼς εἴδαμεν· ἐντεῦθεν δὲ κατὰ μετάβασιν τοῦ *σ* εἰς *κ* (οὗτινος τεκμήρια ἄλλα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ) προῆλθαν οἱ εἰς *κα*, κατὰ δὲ λέπτυνσιν τοῦ *σ* ἢ τοῦ *κ* εἰς ˙ καὶ ἕνωσιν τούτου μετὰ τοῦ ἡγουμένου ψιλοῦ ἢ μέσου (π, β. κ, γ.) προῆλθαν οἱ εἰς *φα* καὶ *χα*· ὁ δ' ἐκ τοῦ *κα*, λειψάνου τῆς ῥ. *καρ* (kr = ποιεῖν), ὅθεν τὸ *κρα-ί-νειν* = ποιεῖν, ἐκτελεῖν, δι' ἧς ἐν τῇ σανσκρίτῃ περιφράζονται χρόνοι. ὁ δ' ἐκ τοῦ *εἴχα* (παρακ. τοῦ ἔχω). ὁ δὲ τέλος ἐκ τοῦ *Fa* (ἐκ τοῦ *φυα* παρωχ. τοῦ *φύω*, καθὼς οἱ λατιν. παρατατ. ἐκ τοῦ αὐτοῦ *buam, bam. ama-bam, dice-bam*) κ. οὕτω καθ. Ὁ G. Curtius (Bildung der Temp. u. modi p. 191 κξ.) δι' ἀνακτιρρήτων λόγων ἀναιρέσας πά-

Digitized by Google

σας ταύτας τὰς περὶ συνθέσεως δόξας παραδέχεται μετὰ τοῦ Pott καὶ ἄλλων τὰ ἑξῆς.

1) Οἱ δασυντοὶ παρακείμενοι προῆλθαν κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν ἰδίων ψιλῶν ἢ μέσων θεμάτων κατὰ πνευματισμὸν τῶν ψιλῶν ἢ μέσων χαρακτήρων οὐκ ἀσυνήθη τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καθ' ὅλου τε καὶ κατὰ διαλέκτους· δῆλον δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς τεκμηρίων: ἐκ τῶν ψιλῶν καὶ μέσων θεμάτων *ῠυκ-τ-ός*, *τύκ-ος* (τετύκοντο), διώρυξ — υγος, *σκάζω* (καθομιλ.), *σκίζω* (καθομιλ.) (πρβλ. τὰ σκινδαλμός, σκεδάννυμι καὶ τὸ λατ. scindo), *ἔσκατος* (καθομιλ. ἀντὶ τοῦ ἔκσ-ατος ὃ ἐ. ἔξ-ατος = ἐξώτατος) *ἐκτὸς* προῆλθαν τὰ δασέα *πάν-ῠυχ-ος*, *ἐρ-ῠύχιος*. *τεύχω*. *ὀρυχή*. *σχάζω*, *σχίζω*. *ἔσχατος*. *ἐχθός* (Δοκριν. ἐπιγρ. Β΄. 2 Οἰκονομίδ.). ὁμοίως τά: *βλέφ-αρον*, *κεφ-αλή*, *κρύφα*, *ἀμφιλαφής*, *ὀμφή*, *κύφ-ελ-ιον*, *σταφυλή* καὶ *στέμφυλον* κ.τ.ὁμ. προῆλθαν ἐξ ἄλλων ψιλῶν ἢ μέσων *βλίπ-ω*, *κεβ-(α)λή*, *ἐ-κρύβ-ην*, *ἔλαβ-ον*, *ἵπ-ος* (ἀρχ. Γερ σκρ. vak'), *κύκη* (πρβλ. καὶ κύμβη), *στέμβω* κ.λ. Ὡσαύτως τὰ Βοιωτικὰ *ἀποδεδόαθι* (C. I. 1569. α. III.), *παρίωθι*, *ἐκτεθήκαθι*, *καλέοθι*, *παρτιγύωθη*, *ἀγγραψάνθω* (Ἐπιγρ. Αἰγοσθεν. Böckh) προῆλθαν ἐκ τῶν *ἀποδεδόαντι* (= ἀποδεδώκασι), *παρίωντι* (= παρῶσι), *ἐκτεθήκαντι* (= ἐκτεθείκασι), *καλέοντι* (= καλοῦσι), *παρτιγύωντι*, *ἀναγραψάντω* κτλ. Κατὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον καὶ τὰ θέματα ἐκεῖνα, ἐξ ὧν οἱ δασυντοὶ παρακείμενοι, ἢ πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τούτων ἢ μετὰ ταῦτα ἐπνευματίσθησαν· ὑπὲρ τοῦ τελευταίου μαρτυροῦσί πως τά: *ἀνέῳχα*, *πέπραχα*, *κέκοφα* καὶ εἴτι ὅμοιον πρὸς τὰ ἀρχαιότερα παραβαλλόμενα, οἷα *ἀνέῳγα*, *πέπραγα*, *κέκοπα* (ὁμηρ.). Εἶνε δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν παρακειμένων οὔτε πολυάριθμον οὔτε πολὺ ἀρχαῖον. Ἐκτὸς τῶν κατ' εὐθεῖαν ἐκ δασέων θεμάτων παρηγμένων οἱ ἑξῆς, οἱ πλεῖστοι νεώτεροι τῶν ἀττικῶν χρόνων.

ἦχα καὶ *ἀγήοχα* (ἀγ.

ἀνέῳχα (οἰγ.) Δημοσθ. κ. Φαιν. σλ. 1048.
βέβλαφα (βλεπ.) Στοβ. Ο΄. 13.
δέδειχα (δεικ.)
τέθλιφα (θλίβ.) Πολυβ. ΙΗ΄. 7.
κέκλοφα (κλεπ.)
εἴλοχα (καὶ *εἴλεχα* Σχολ. Ἀπολλ. Ρ. Γ΄. 1178.)
μέμαχα (μαγ.) Ἀριστ. Ἱππ. 55.
πέπαιχα (παιγ.)
ἤλλαχα — (ἀλλαγ)
ἔβλαφα C. I. 1570. α. 51.
δέδηχα (δηκ.) Βαβρ. Μυθ. 77. Lachm.
ἐνήνοχα (ἐνεκ.)
κεκήρυχα (κηρυκ.)
κέκοφα (κοπ.)
εἴληφα (ληβ.)
μέμιχα (μιγ.) Πολυβ. ΑΗ΄. 5. Φαλαρ. ἐπιστ. 77.

Digitized by Google

πέπηχα (πηγ.) Δίων. Κασσ. Μ'. 40 (;)
πέπραχα (πραγ.)
ἔσκηφα (σκηπ.) Διογ. Λαερτ. Α. 118.
τέτροφα (καὶ τέτραφα Δημοσθ. κ. Δεινάρχ.) (τρεπ.)
τέτριφα (τριβ.)
πέπομφα (πέμπ.)
πέπλεχα (πλεκ.) Ἱπποκρ.
ἔπτηχα (πτᾱκ.)
τέταχα (ταγ.)
πεφύλαχα (φυλακ.)

Καὶ εἴ τινες ἄλλοι εἴτε μέχρι τοῦδε ἀπαρατήρητοι, εἴτε κατὰ τύχην μὴ διασωθέντες.

2) Οἱ εἰς *κα* παρακείμενοι ἔλαβαν τὴν ἀρχήν των, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν καθαρολήκτων, τοῦ *κ* ἐπεντεθέντος μεταξὺ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης καὶ τοῦ συνδετικοῦ εἴτε πρὸς θεραπείαν τῆς χασμῳδίας καὶ πρὸς προφύλαξιν τοῦ μήκους τοῦ προηγουμένου φωνήεντος εἴτε ἐκ τῆς, οὐκ οἶδα πόθεν, τάσεως τῆς γλώσσης νὰ παράγῃ πάντοτε νέα λαρυγγικὰ, μάλιστα μετὰ τοῦ *κ*, θέματα, καθὼς καὶ ἐν τῷ περὶ τούτων ἰδίῳ λόγῳ εἴδαμεν καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ (δωρ.) μετασχηματισμοῦ τῶν εἰς *σα* καὶ *σω* μελλόντων καὶ ἀορίστων εἰς *ξα* καὶ *ξω*. Οὕτω λοιπὸν ἐκ τῶν θεμάτων π. χ. *θρα*, *βα*, *τλα*, *φυ* κ.τ.τ. ἐσχηματίσθησαν τὰ νεώτερα λαρυγγικὰ *θρᾱκ* ἢ *θρηκ*, *βᾱκ* ἢ *βηκ*, *τλᾱκ* ἢ *τληκ*, *φῡκ* κτλ. Ἐκ δὲ τούτων ἔγειναν οἱ παρακ. (καὶ ὑπερσυντ.) *τέθρηκα*, *βέβηκα*, *τέτληκα*, *πέφυκα* κτλ. Ὅτι δὲ οἱ εἰς *κα* παρακείμενοι εἶνε μεταγενέστεροι τῶν καθαρολήκτων καὶ ἐκ τούτων πως παρήχθησαν, ὡς εἴρηται, καὶ ὄχι τὸ ἀνάπαλιν, οἱ καθαρόληκτοι ἐξ ἐκείνων κατὰ συγκοπὴν ἔγειναν, ὡς συνήθως νομίζεται, δῆλον ἐντεῦθεν, ὅτι ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν οἱ μετὰ *κ* εἶνε πολὺ ὀλιγώτεροι τῶν ἄνευ τούτου, μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν ῥημάτων οἱ καθαροὶ τύποι εἶνε πλειότεροι τῶν μετὰ *κ*. Τοιοῦτοι δὲ μετὰ *κ* παρακείμενοι εἶνε παρ' Ὁμήρῳ οἱ ἑξῆς· *ἀ(δ)δηκότες*, *ἀδηκότας* Ὀδ. Μ, 281. Ἰλ. Κ, 98. 312. κ. ἀλλ.

βέβηκας, *ἀμφιβέβηκας*, *προβέβηκας* — *ηκε*, *προβεβήκη* — *ήκει* πρὸς τοῖς *βεβάασιν*, *βέβασαν*, *βεβάμεν* (ἀπαρ.), βεβαὼς κτλ. Ἰλ. Β, 134. 720. Ι, 582. Λ, 322. Ρ, 286, 359 κτλ.

βεβλήκειν, *βεβλήκει*
βεβρωκὼς Ὀδ. Χ, 403. Ἰλ. Χ, 94.
δεδάηκας, *δεδάηκε* — *κότας* Ὀδ. Β, 61. Θ, 134. 146.
δεδειπνήκει
δείδοικα (πρὸς τοῖς *δείδια*, — *ας*, — *ε*. Ἰλ. Σ, 34. Ω, 558. *δειδίασιν* Ω, 663.

Digitized by Google

(ἐδείδιμεν Ἰλ. Ζ, 99. ἀπαρ. *δειδίμεν* Ὀδ. Ι, 274. Κ' 381.

δέδῡκεν Ἰλ. Ε, 611. Ι, 239.

τεθαρσήκασι

(*τέθνηκε, κατατεθνήκασιν, τεθνηκυῖαι* Ἰλ. Ο, 664. Ὀδ. Δ, 734.
(τέθναθι Ἰλ. Χ, 365. —άτω. Ο, 496. τεθναίη Σ, 98.
(κ. ἀλλ.

κέκμηκας Ἰλ. Ζ, 262. *κεκμηὼς* Ζ, 261. Ὀδ. Κ. 31. Ν, 282.

μέμβλωκε (παρμ—) Ἰλ. Δ, 11. Ω, 73. Ὀδ. Ρ, 190.

ὑπεμνήμυκε Ἰλ. Χ, 491.

μέμῡκεν (μύω) Ἰλ. Ω, 420.

παρώχηκεν Ἰλ. Κ, 252.

(*ἕστηκας* —ε, —*κασιν, ἑστήκει.*
(*ἕσταμεν* —*ατε, ἑσταότος* —*ότα* κλ.

(*τέτληκας, τέτληκε* Ἰλ. Α, 228. 543. Ὀδ. Υ, 347.
(*τέτλαμεν* Ὀδ. Υ, 311. τέτλαθι Ἰλ. Α, 586. κ. ἀλλ.
(*τετλαίην* Ι, 373. *τετλάμεναι* Ὀδ. Ν, 307.

τετύχηκα, τετυχηκὼς

(πεφύκᾶσι, πεφύκει, ἀμφιπεφύκει
(πεφύασι Ἰλ. Δ, 484. Ὀδ. Η, 128. Ι, 141. πεφυῶτας
(Ὀδ. Ε, 477. πεφυυῖα Ἰλ. Α, 543. Δ, 40. Ξ, 288 κτλ.

Τῶν ἄνευ κ τύπων πολυπληθέστεροι εἶνε οἱ μετοχικοί, ὡς *βεβαρηότα, κεκαφηώς, κεκορηώς, πεπτηυῖα* (ἐκ τ. ῥ. πτα, πτη, ὄθεν ὕστερον τὰ λαρυγγικὰ *πτηκ*, ὄθεν *πτήσσω* = *πτήκ-ιω*, καὶ *πτηχ*, ὄθεν παρακ. μεταγενέστ. *ἔπτηχα*), *τετιηότες, τετμηώς, κεχαρηότι* καὶ ἄλλοι· διότι τὸ πάλαι οὐδεμία χασμῳδία συνέβαινε, τῆς καταλήξεως ως, υια, ος ἀπὸ δίγαμμα ἀρχομένης, ὡς Fως, Fία, (ὄθεν ὕστερον *νῖα*) καὶ Fος (σκρ. *vas*). τὸ F ἐντεῦθεν καὶ ἐπ' ἄλλους παρακειμένους εἶχεν ἐκταθεῖ κατά τινας διαλέκτους, ὡς εἶνε νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν *ἐδήδοFα* καὶ *ἐδήδοFε* τῆς ἐπιγ. 15. τοῦ C. I. — Πρὸς δὲ περαιτέρω πίστωσιν τῆς ὑστερότητος συντελοῦσι πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ δωρικὰ *ἄκουκα* Πλουτ. Ἀγησ. 21. καὶ *γεγάκειν* (ἀπαρ.) Πινδ. Ὀλ. ς'. 49. καὶ τὸ

Digitized by Google

κοινὸν *δεδῶκασι* πρὸς τὰ ἰωνικὰ *ἀκήκοα* καὶ *γεγάμεν* Ἰλ. Ε, 248. Υ, 106. κ. ἀλλ. καὶ τὸ αἰολ. *ἀποδεδύανθι παραβαλλόμενα.*

Ἀφ' οὗ ὁ εἰς *κα* σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν τοῖς καθαρολήκτοις, ὕστερον κατ' ἀναλογίαν διεδόθη καὶ εἰς ἄλλα· καὶ πρῶτον τὰ ὀδοντικά, τόσῳ εὐκολώτερον, ὅσον ταῦτα ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τῷ ἀορίστῳ διὰ τὴν γνωστὴν συγκοπὴν τοῦ ὀδοντικοῦ πρὸ τοῦ *σ* ἐσυγχίζοντο μὲ τὰ καθαρόληκτα. Οὕτως ἐκ τῶν *σπένδω, ἀναγκάζω, νομίζω* ἔγειναν οἱ ἐκ καθαρολήκτων οὐδὲν διαφέροντες μέλλοντες καὶ ἀόρ. *σπείσω* — *ἔσπεισα, ἀναγκάσω* — *ἠνάγκασα*· νομίσω (— ιῶ) — ἐνόμισα· ὅθεν εὐκόλως οἱ παρακείμενοι *ἔσπεικα, ἠνάγκακα, νενόμικα* κτλ. Ἐκ δὲ τούτων περαιτέρω διεδόθη ἡ μεταβολὴ εἰς τὰ ὑγρόληκτα *ἔσταλκα, ἔφθαρκα, ἤγγελκα* κτλ.

Ἀφ' οὗ δ' οὕτω πολλάκις ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος δύο παρακείμενοι ἐσχηματίσθησαν, ἵνα μὴ μένωσιν ἀργοὶ ἢ περισσῶς τὴν αὐτὴν ἀμφότεροι λειτουργίαν ἐκτελῶσιν, εἰς ἰδίαν ἑκάτερος χρῆσιν ἐτάχθη· καὶ ὁ μὲν ἄνευ *κ* συνήθως ἀμεταβάτως καὶ μέσως (*) νὰ ἐκλαμβάνηται, ὁ δ' ἕτερος, εἴτε *σασυντὸς* εἴτε μετὰ *κ*, μεταβατικῶς, ὡς *ἐνέῳγα — ἀνέῳχα. ἔφθορα — ἔφθαρκα· ἐγρήγορα — ἐγήγερκα· ὄλωλα — ὀλώλεκα* κλ.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐνεργ. *παρακειμένων*· περὶ δὲ ἐνεργ. *ὑπερσυντελικῶν* ἤδη ἐν τοῖς προτέροις ἐλέχθη, ὅτι εἶνε συντεθειμένοι ἐκ τοῦ ἑκάστοτε *θέματος* τοῦ *παρακειμένου* καὶ τοῦ *(ἔ)σα*, παρωχημ. τοῦ *εἰμί*. ὡς *ἤδεα* (= ἤδ-εσα), *συνηδέαμεν* (= συνηδέσαμεν), *ἠδέατε* (= ἠδέσατε), *ἤδεσαν* καὶ (ἐπεκτάσει τοῦ ε εἰς ει) *ἤδεισαν* κτλ. Αἱ δὲ ἀττικαὶ καταλήξεις *η* καὶ *ειν, ης(σθα)* καὶ *εις, η* καὶ *ει, ημεν* καὶ *ειμεν* καὶ λ. προῆλθον κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῶν *εα* καὶ *εαν* (ἔνθα διέμεινε τὸ *ν* = λατ. καὶ σκρ. *m* τῆς ἀρχαίας προσ. καταλήξεως), *εας* (εασθα), *εε, εαμεν* κλ. Οὗτος ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ των ἀποδείχνει ἀρκούντως ἐναργῶς, ὅτι οἱ ὑπερσυντελικοὶ εἶνε μεταγενέστερα πλάσματα τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἀπεπειράθη νὰ πλάσῃ ὑπερσυντελικοὺς κατ' ἄλλους δύο τρόπους· πρῶτον εἰς τοὺς παρακειμενικοὺς τύπους προσαρτῶσα τὸ σημεῖον τοῦ παρελθόντος καὶ ὅπου ἦτο δυνατὸν μεταποιοῦσα καὶ τὰς καταλήξεις· δεύτερον κατὰ μὲν τἆλλα ὁμοίους τοῖς ἄρτι εἰρημένοις αὐτοὺς πλάττουσα, προσωπικὰς δὲ καταλήξεις καὶ συνδετ. φων. τὰ τοῦ παρατατικοῦ προσαρτῶσα. Ἀμφοτέρων τῶν τρόπων λείψανα εὑρίσκονται παρὰ τοῖς ἐπικοῖς· 1) *ἐδείδι-μεν* (ἴδε τὸ προεκτεθειμ. διάγρ.) *ἐδείδιε, ἐπέπιθ-μεν* (Ἰλ. Β, 341. Δ, 159 κ.

(*) Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχαία ὀνομασία μέσος παρακείμενος.

Digitized by Google

ἄλλ.), ἀλλὰ καὶ ἀναυξήτως *γέγωνε* (Ἰλ. Ω, 703. Ὀδ. Θ, 305. κ. ἄλλ.) *δείδιε* (Ἰλ. Σ, 34. Ω, 358), *ἐκτεγάτην* (Ὀδ. Κ, 138), *ἔκτην* (Ἰλ. Α. 104. Φ, 285. Ψ, 379. Ὀδ. Δ, 662). — 2) *ἐμέμηκον* Ὀδ. Ι, 439. *ἐπέφυκον* Ἡσιοδ. Ἐργ. 149. Θε 152 673. Ἀσπ. 76. *ἤνωγον*. Ἡ δὲ διὰ τοῦ *σα* σύνθεσις ἤρχισε καὶ ἐδῶ, ὡς καὶ ἀλλοῦ, ἐκ τοῦ γ'. πληθ. προσώπου, ὡς *ἀπετέθρασαν* Ὀδ. Μ, 393. *μέμασαν* Ἰλ. Β, 863 κ. ἀλλ.

Ὁ *μέσος* ᾧ, ὡς συνήθως καλεῖται, *παθητικὸς παρακείμενος* καὶ ὁ *ὑπερσυντελικὸς* οὐδὲν ἄλλο κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς ὁμωνύμους ἐνεργητικοὺς παρὰ τὴν ἀναδίπλωσιν καὶ τὴν αὔξησιν. Διότι σχηματίζονται κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, συνήθως μὲν τοῦ κατ' ὄγκον καὶ βάρος μεσάζοντος, ὅπου ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἑνός, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ ἐλαφροτέρου, ὡς *εἶ-λημ-μαι*, *λέλειμμαι* ἐκ τῶν *ληβ* καὶ *λειπ* ἀπέναντι τῶν ἁπλουστέρων *λαβ* καὶ *λιπ*. *ἔφθαρμαι*, *ἔσταλμαι* ἐκ τῶν *φθαρ* καὶ *σταλ* ἀπέναντι τῶν κουφοτέρων *φθερ* καὶ *στελ*. *κέκλεμμαι*, *τέτυμμαι*, *δέδεμαι* ἐκ τῶν *κλεπ*, *τυπ* καὶ *δε* κτλ. Σχηματίζονται δὲ δι' ἀμέσου, ἄνευ συνδετ. φων. προσαρτήσεως τῶν προσωπ. καταλήξεων, ὁ μὲν παρακείμ. τῶν πρωτευουσῶν, ὁ δὲ ὑπερσυντ. τῶν δευτερευουσῶν, ὅπερ μαρτυρεῖ ἀρκούντως ὑπὲρ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας τῶν χρόνων τούτων· διότι δὲν εἶνε βέβαια ὀρθὸν τὸ νομιζόμενον, ὅτι τὰ συνδετικὰ φωνήεντα καὶ ἐδῶ προϋπάρχοντα ὕστερον συνεκόπησαν. Ὡς ἐκ τῆς ἀμέσου ταύτης προσαρτήσεως τῶν καταλήξεων συμβαίνουσι ποικίλα πάθη, ἢ περὶ τὸν θεματικὸν χαρακτῆρα, σύμφωνον μάλιστα ὄντα, ἢ περὶ αὐτὰς τὰς καταλήξεις. Εἶνε δὲ ταῦτα 1) αἱ γνωσταὶ ἐκεῖναι ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς συμπνευματίσεις, ὡς λέγονται, καὶ ἐξομοιώσεις, ὡς *λέλειμ-μαι*, *λέλειψαι* ἀντὶ τῶν *λέλειπ-μαι*, *λέλειπ-σαι*. *δεδέγμεθα*, *δέδεκται* ἀντὶ τῶν *δεδέχ-μεθα*, *δέδεχ-ται* κτλ. 2) ἡ συγκοπὴ τοῦ *σ* τῶν καταλ. *σθον*, *σθε* ὡς *δέδεχθον*, *δέδεχθε*, ἀντὶ τῶν *δέδεχ-σθον*, *δέδεχ-σθε* κτλ. 3) Ἡ *ἐπένθεσις* τοῦ *σ* μεταξὺ τῶν καταλήξ. καὶ τοῦ φωνήεντος χαρακτῆρος. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ πάθος τοῦτο ἐκ τῶν βραχέων θεμάτων ἀρχὴν λαβόν, ἵν' οὕτω στυλωθῇ καὶ παγιωθῇ τὸ βραχὺ καὶ κοῦφον φωνῆεν ἡ ἀναλάβῃ βάρος τι ἀπέναντι τῆς τ' ἀναδιπλώσεως καὶ τῶν ἱκανῶς βαρειῶν προσωπ. καταλήξεων, ἐπεζετάθη καὶ ὅπου τοιαύτη ἀνάγκη δὲν ὑπῆρχε, καθὼς δὰ ἐν τῇ γλώσσῃ πολλά τινα πολλάκις καὶ κατ' ἄλογόν πως ἀναλογίαν σχηματίζονται. Τοιαῦτα δὲ τῆς μὲν προτέρας κατηγορίας εἶνε τὰ ὁμηρ. *οὔτα-σ-ται* Ἰλ. Λ, 661. *οὐτα-σ-μένος* Ὀδ. Λ, 536. *τετάνυ-σ-ται* Ὀδ. Ι, 116. *τετάνυ-σ-το* Ὀδ. Δ, 135. Ε, 68 Ἰλ. Κ, 165. *τετέλεσμαι* καὶ τὰ ἀττικὰ *ἔσπασμαι*, *ἤνυσμαι* κ. ἄλλα. τῆς δὲ δευτέρας τὰ *ἤκουσμαι*,

Digitized by Google

ἔγνωσμαι κ.τ.τ. — 4) καὶ οὐσιωδέστατον τῶν ἐνταῦθα συμβεβηκότων εἶνε οἱ *ἰωνικοὶ* λεγόμενοι τύποι τῶν γ'. πληθ. προσώπων εἰς *αται* καὶ *ατο* ἀντὶ τῶν *νται, ντο*. Δὲν εἶνε ὀρθὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ *ν* τῶν καταλήξεων *νται, ντο* μετεβλήθη εἰς *α* καὶ οὕτω προῆλθαν αἱ *αται ατο*, ἀλλ' ὅτι ἀνέκαθεν πρὸς ἐκείναις ὡς πληθυντικαὶ καταλήξεις ὑπῆρχαν ἐν χρήσει καὶ αὗται ἐν τῇ γλώσσῃ, ἐκεῖ μὲν τοῦ *ν* σημαίνοντος τὸ πληθυντ. ἐδῶ δὲ τοῦ *α*' καὶ ἐκεῖναι μὲν κατ' ἀρχὰς προςηρτῶντο, ὅπου μηδεμία σύγκρουσις πολλῶν συμφώνων ἔμελλε νὰ συμβῇ, αὗται δὲ ἐπὶ τοιαύτης ἀκριβῶς περιπτώσεως. ὅθεν *πεποίη-νται, ἐπεποίη-ντο*. ἀλλὰ *γεγράφ-αται, ἐγεγράφ-ατο* κτλ. Συνέβη δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ πάθος, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς δασυντοῖς ἐνεργητ. παρακειμ. τ. ἕ. πρὸ τοῦ *α* τῶν *αται* καὶ *ατο* ἐδασύνθησαν οἱ ψιλοὶ καὶ μέσοι χαρακτῆρες τῶν θεμάτων, ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς: *ἔρχ αται* καὶ *εἴρχ-αται* (εἴργω), *ὁρωρέχ-αται* (ὀρέγομαι), *δειδίχαται* (δείκνυμι), *τετράφαται* (τρέπω), *τετρίφατο* (τρίβω). Τοιαῦτα καὶ τὰ μεταγενέστερα *ἐτετάχατο, εἰλίχατο, ἐσσαάχατο* κτλ. Ἀλλ' ἐκ τοιαύτης ἀνάγκης ἀρχὴν λαβοῦσα ἡ χρῆσις τῶν *αται* καὶ *ατο* διεδόθη καὶ ὅπου τοιαύτη ἀνάγκη δὲν ὑπῆρχε, δηλ. εἰς τὰ καθαρόληκτα θέματα καὶ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ *βεβλήαται* καὶ *βεβολήαται, δεδμήατο, κεκλήατο, κεχολώατο, δεδαίαται, κεκλίαται* καὶ ἅπασαι αἱ μέσαι εὐκτικαί, αἵτινες παρ' Ὁμήρῳ πάντοτε εἰς *ατο* λήγουσιν. εἰς ἄλλα τινὰ οὕτως ἐσχηματισμένα καθαρόληκτα ἐπενετέθη εἶτ' εὐφωνίας χάριν, πρὸς ἀποφυγὴν δηλ. τῆς χασμῳδίας, εἴτε κατ' ἐσφαλμένην ἀναλογίαν τῶν *ἀγωγίδ-αται, κεχωρίδ-αται, ἐσκευάδ-αται, ἐρηρίδ-αται* (ἂν ταῦτα ἢ ἄλλα ὅμοια ἦσαν ἤδη κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους συνήθη). τὸ *δ*, ἤδη εἰς τὰ ὁμηρικά: *ἀκηχέδαται, ἐλελάδ-ατο, ἐρράδ ατο*, εἶτα τὸ Ἡροδότειον *κεχύ-δ-ᾶται*, τὸ Ἡσυχιανὸν *ἀπεσπάδατο*; τὸ Δίων. Κασσίου *διακεκρίδαται* καί τινα ἄλλα μεταγενέστερα. — Ἐν ᾧ δὲ τοὺς μετὰ τοῦ *α* τούτους τύπους ἡ *Ἰωνικὴ* διάλεκτος, φύσει τὸ ἐκλελυμένον καὶ ῥευστὸν τῆς προφορᾶς φιλοῦσα, μετὰ ςοργῆς ἐτήρει, ἡ *ἀττικὴ* προςέφυγεν εἰς τὴν διὰ τῆς μετοχῆς καὶ τῶν *εἰσί* καὶ *ἦσαν* περίφρασιν τούτων τῶν προσώπων: γεγραμμένοι εἰσὶ — ἦσαν κτλ.

Οἱ *τετελεσμένοι* ἢ *τρίτοι* ἤ, ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γραμματικῇ καλοῦνται, μετ' *ὀλίγον μέλλοντες*, ἐσχηματίσθησαν συνηθέστατα μὲν ἐκ τοῦ θέματος τῶν παρακειμένων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀ. μελλόντων, μετὰ τῶν καταλήξεων τοῦ μέλλοντος· παραδείγματα δὲ τῆς μὲν 1) περιπτώσεως ἔστωσαν τά: *κεκλήσομαι* (κέκλημαι), *βεβλήσομαι* (βέβλημαι), *τετμήσομαι* (τέτμημαι), *πεφύρσομαι* (πέφυρμαι) κτλ. τῆς δὲ 2) τά: *δεδήσομαι* (δήσω), *λελῦ'σομαι* (λῦ'σω) κ.τ.ὅμ. εἶνε δὲ καὶ τοῦ-

Digitized by Google

των ἡ ἀρχὴ ἀρκούντως παλαιά, διότι οὐκ ὀλίγα παραδείγματα ἀπαντῶσιν ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν, οἷα τά: *δεδέξομαι* Ἰλ. Ε, 238. *κεκλήσομαι* Γ, 138. *λελείψομαι* Ἰλ. ω. 742. *μεμνήσομαι* Ἰλ. Χ, 390. *τετεύξομαι* Μ, 345. Φ, 585 *πεφήσομαι* (φαίνω) Ρ, 155. *κεχαρήσομαι* Ὀδ. Ψ, 266. *κεχολώσομαι* (πολλάκις) καὶ τὸ Ἡσιόδ. Ἔργ. 179. *μεμίξομαι*. πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἐνεργητικοὶ *πεπιθήσω* Ἰλ. Χ, 223. *κεκαδήσω* Ὀδ. Φ, 153. 170. *κεχαρήσω* Ιλ. Ο, 98. *ἀκαχήσω* Ὕμν. Ἑρμ. 286. παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον ἀπαντῶσι πλείονα μὲν παραδείγματα τῶν μέσων, συνήθως ἐπὶ παθητικῆς σημασίας τεθειμένων, οἷοι οἱ *ἠρήσεται* (= ἠρημένος ἔσται) Πλατ. Πρωταγ. 338. c. *ἠτιμώσεται* (= ἠτιμωμένος ἔσται). Δημοσθ. π. Παραπρ. σλ. 432. *λελέξεται, πεπράξεται* (πεπραγμένον, λελεγμένον ἔσται) κ.τ.λ., δύο δὲ μόνα τῶν ἐνεργητικῶν: *τεθνήξει* (= τεθνηκὼς ἔσται) κτλ. Πλατ. Γοργ 469. d. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 590 (ἔνθα = *τῷ αὐτίκα θανεῖ*) καὶ *ἑστήξει* Ξενοφ. Ἀναβ. Β΄. 4, 5. κ. ἀλλαχοῦ. Τούτων τῶν ἐνεργητικῶν ἡ ὑστέρα ἀρχὴ φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν σχηματισμὸν των συμπεριελήφθη καὶ τὸ *κ* τοῦ παρακειμένου: *τέθνηκα, ἕστηκα*, ὅπερ δὲν συνέβη, ὡς εἴδαμεν, ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς. — Ἡ δ᾽ ἀναδίπλωσις καὶ ἐδῶ ἐσήμαινε κατ᾽ ἀρχὰς ἐπίτασιν καθ᾽ ὅλου τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας καὶ ταύτην κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἀνεπτυγμένας φάσεις, ὡς δεικνύουσιν ἔτι τὰ πλεῖστα τῶν ὁμηρικῶν παραδειγμάτων· ὀψὲ δὲ καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἤρχισε νὰ διακρίνηται ἡ σημασία τῆς συντελείας τῆς πράξεως, ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρ. *κεκλήσῃ* (ἀνωτ.) *μεμνήσομαι λελείψεται* καὶ *πεφήσομαι* ὑπυφαινομένη· ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους δὲν διεκρίθη ἀκριβέστατα καὶ εὐκρινέστατα, ὡς δῆλον ἐκ τῆς παρὰ τοῖς ἀττικοῖς χρήσεως αὐτῶν, καθ᾽ ἣν πολλοὶ πολλαχοῦ δὲν διαφέρουσι τῶν λοιπῶν μελλόντων. Ὅθεν διά τε ταύτην τὴν ἀσάφειαν καὶ διότι πολλαχοῦ καὶ ἡ τυπικὴ διάκρισις των ἦτο δύσκολος ἢ ἀδύνατος, ἡ γλῶσσα πρωΐμως προσέφυγεν εἰς τὴν *περίφρασιν*· *περιφράζονται* δ᾽ οἱ μὲν *ἐνεργητικοὶ πάντοτε*, ἐκτὸς τῶν ἐκτεθειμένων, οἱ δὲ *μέσοι πολλάκις*· παραδείγματα θὰ ἐκτεθῶσιν ἐν τῷ περὶ τῶν *περιφραστικῶν* χρόνων ἐν γένει λόγῳ, ἔνθα καὶ περὶ τῶν παρακειμένων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς. Καὶ δὴ εὐθὺς μεταβαίνομεν ἐπ᾽ αὐτούς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΙΔΙΩΣ.

Ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὅτι πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων συντελοῦσι ῥήματά τινα, *βοηθητικὰ* διὰ τοῦτο καλούμενα· ὡς τοιαῦτα δ᾽ ἐκεῖ κατελέχθησαν τὰ *εἶναι, ὑπάρχειν, γίγνεσθαι, τυγ-*

Digitized by Google

χάνειν (κυρεῖν ποιητ.), ἔχειν, θέλειν ἢ βούλεσθαι καὶ μέλλειν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρόθεσίς μου ἐνταῦθα δὲν εἶνε ἐκτενῆ πραγματείαν περὶ αὐτῶν νὰ γράψω, ἀλλὰ νὰ ὑποδείξω ἁπλῶς, πόσον συνήθης ἦτο εἰς τὴν γλῶσσαν ἡ τοιαύτη περίφρασις, διὰ τοῦτο ἀρκοῦμαι νὰ παραθέσω ὀλίγα τινὰ παραδείγματα τῆς δι' ἑκάστου τῶν βοηθητικῶν τούτων ἢ κἂν τῶν κυριωτέρων περιφράσεως, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐξαντλήσω ἅπασαν τὴν περὶ τούτου ὕλην, ἄλλως τε καὶ οὐ πάνυ εὐμεταχείριστον οὖσαν. Καθόλου δὲ σημειωτέον, ὅτι ἡ διὰ τῶν πλείστων αὐτῶν, πλὴν τοῦ *θέλειν* καὶ *μέλλειν*, περίφρασις κυρίως κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους ἀναφαίνεται ἐν τοῖς μνημείοις τῆς γλώσσης. Εἶνε δὲ *γενικωτάτη* πασῶν τῶν περιφράσεων.

1) Ἡ διὰ τοῦ *εἶναι*, δι' οὗ καὶ τῶν ἀναλόγων μετοχῶν πάντες σχεδὸν οἱ χρόνοι περιφράζονται· ἀ.) ὁ *ἐνεστὼς* καὶ ὁ *παρατατικός*. Ὁμ. Ἰλ. Ε, 873 αἰεί τοι ῥίγιστα θεοὶ *τετληότες εἰμέν* = τῷ ἀχρ. *τλῶμεν*. — Ἡσιοδ. Ἀσπ. 134. μόρφνοιο φλεγύαο *καλυπτόμενοι* (ὑπον. *ἦσαν*) πτερύγεσσιν = ἐκαλύπτοντο. Αἰσχ. Προμ. 756. νῦν δ' οὐδέν *ἐστι* τέρμα μοι *προκείμενον*. Ἀγαμ. 649. Καὶ νῦν ἐκείνων εἴ τίς *ἐστιν ἐμπνέων* 1355. εἰ δ' *ἦν πρέπον* τῷδ' ὥστ' ἐπισπένδειν νεκρῷ κτλ. Χοηφ. 129. ἐκ δὲ χρημάτων *φεύγων* Ὀρέστης *ἐστίν* (= φεύγει). 236. προςαυδᾶν δ' *ἔστ'* ἀναγκαίως *ἔχον* (= ἔχει). 681. *ἦν* γὰρ εὐβόλως *ἔχων* (= εἶχεν). Εὐμεν. 535. *προτίων* καὶ *αἰδόμενός* τις *ἐστω*. (= προτιέτω καὶ αἰδέσθω). — Σοφοκλ. Φιλοκτ. 418. *θάλλοντές* εἰσι *νῦν*. Οἰδ. Τυρ 274. ὅτοις τάδ' *ἔστ' ἀρέσκοντα*· 708. *ἐστί* σοι βρότειον οὐδὲν μαντικῆς *ἔχον* τέχνης (= ἔχει). 847. τοῦτ' *ἐστὶν* ἤδη τοὔργον εἰς ἐμὲ *βλέπον*. Αἴ. 1299. οὐ γὰρ κλύοντές ἐσμεν αἰσχίστους λόγους —; 1309 ἦ γὰρ *εἶην* οὐκ ἂν εὖ *φρονῶν* (= φρονοίην). Οἰδ. Τ. 580 ἂν *ἦ θέλουσα* (= θέλῃ). 747 ἀθυμῶ μὴ *βλέπων* ὁ μάντις *ἦ*. Φιλοκτ. 410 οὐκ *ἦν* ἔτι *ζῶν*. Οἰδ. Τ. 126 *δοκοῦντα* ταῦτ' *ἦν*. Αἴ. 530 *πρέπον* γε τ' ἂν *ἦν* δαίμονος τοὐμοῦ. 1303 δρῶν γὰρ ἦν τοιαῦτά με κτλ. — Εὐριπ. Ἑκαβ. 120 *ἦν* — — τῆς μαντιπόλου Βάκχης *ἀνέχων* λέκτρ' Ἀγαμέμνων. 668 οὐκέτ' εἰ *βλέπουσα* φῶς. Ἡρακλ. Μαιν. 312 εἰ μὲν σθενόντων τῶν ἐμῶν βραχιόνων *ἦν* τις σ' *ὑβρίζων*, ῥᾳδίως ἔπαυσα γ' ἄν. Ἱκετ. 527 τί τούτων *ἐστὶν* οὐ καλῶς *ἔχον*; Ἰφιγ. Αὐλ. Λοκρὰς δὲ τοῖσδ' ἴσας *ἄγων ἦν* ναῦς Ὀιλέως τόκος. 235 καὶ κέρας μὲν *ἦν* δεξιὸν πλάτης *ἔχων* Φθιώτης Μυρμιδὼν Ἄρης. 1563 ὦ τόδ' *ἦν μέλον*. Κυκλ. 381 πῶς, ὦ ταλαίπωρ', *ἦτε πάσχοντες* τάδε; — Ἡροδ. Α. 175 *ἔσαν* δὲ Ἠηδασέες *οἰκέοντες* ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν (= ᾤκουν). Β. 61 ὅσοι δὲ Καρῶν *εἰσὶ* ἐν Αἰγύπτῳ *οἰκέοντες*. 134 κατ' Ἀ-

Digitized by Google

μασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις. Ε. 77. αἴπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περισοῦσαι. Γ. 41 εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἑόντες ἑωυτοῖσι. Πρβλ. αὐτ. 108. Β. 99 λέγουσά ἐστι. Η. 136 ἦν λέγοντα. Α. 57 ἔσαν γλῶσσαν ἑέντες. 160 ἦν γενόμενος. Ζ. 209 οὕτως ἔχων ἐστὶ κτλ. Θουκ. Α. 38, 2 εἰ τοῖς πλείοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖςδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν κτλ. Α. 1, 1 ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι. Γ. 2, 1 ἃ μετὰπεμπόμενοι ἦσαν. Ε. 41, 3 ἦν ἀρέσκοντα ἦ. — Ξενοφ. Ἀναβ. Β. 2, 13 ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν. Οἰκον. Ζ. 21 ἃ τῶν στεγνῶν ἔργα δεόμενά ἐστι. ΙΒ. 2 πολλῶν σοι ἴσως ὄντων ἐπιμελείας δεομένων (τούτῳ πρβλ. Πλατ Νομ. ΙΒ. 963 Β. ὧν διαφέρων). — Πλατ. Φαίδρ. 249 Δ. ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἦκων λόγος. Γοργ. 500 C. τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων. Σοφιστ. 257 Δ. διὸ πολλαὶ τέχναι τ' εἰσὶ λεγόμεναι καὶ ἐπιστῆμαι. Τιμ. 26 Β. ἦν μὲν οὖν μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ παιδιᾶς τότε ἀκουόμενα. — Ἀντιφῶν 2 p. 120 (H. Steph). οὐδεμία ἀπολογία τοῖς διωκομένοις ἀρκοῦσά ἐστιν. Ἀριστοτ. Πολιτ. Α. 2, 23 ἔστι δ' αὕτη ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν μέγα ἔχουσα οὐδὲ σεμνόν. Γ. 11, 13. αὕτε γὰρ κτείνειν ἢ φυγαδεύειν, οὐδ' ὀστρακίζειν δήπου τὸν τοιοῦτον πρέπον ἐστί. ς. 2, 4. τὸ ἐπανακρέμασθαι — συμφέρον ἐστίν. ὃ ἔστι δὲ καὶ ὃν λέγουσιν Ὀζύλου νόμον εἶναι τοιοῦτόν τι δυνάμενος. Λυσίας 13, σ. 133· (κ. 39) ἥτις ἦν ἑκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα. σλ. 138 ἃ ἦν ὑπάρχοντα ἐκείνῳ ἀγαθά. Ἰσοκρατ. Ἀογ. 3. § 15. ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. Ἐπιστ. 6, 7. εἰ πρέπον εἰς τὸν λόγον εἴη. Ἐπιστ. 9, 13 τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχον ἐστίν. Λυκουργ. κ. Λεωκρ. §. 30. ὁμολογούμενόν ἐστιν. 37 ὅτι ἂν δοκῇ τῷ δήμῳ συμφέρον εἶναι. [Δεινάρχου κ. Δημοσθ. 89 τέτταρα γὰρ τάλαντά ἐστι καὶ ἑξήκοντα ἤδη εὑρημένα]. Δεινάρχου κ. Δημοσθ. 90. ἔστε καλῶς ἔχον. Δημοσθ. 3, 24 ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησιν (ὑπακροᾶσιν). 33 ἀλλ' ἔστι ταῦτα τὴν ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπανιστάντα. 8, 42 ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν εὖ πεφυκότες. [10] 3, ἔστι δὲ ταῦτα οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σώζειν δυνάμενα. Αἰσχιν. κ. Κτησιφ. 208 ὧν οὐδέτερόν ἐστι Δημοσθένει ὑπάρχον. — Ἀναξανδρίδης ὁ κωμ. Ἀποσπ. 56. ὁ γὰρ δίαυλός ἐστιν αἰσχύνην ἔχων. — Πολύβιος Δ'. 7 ὑπὲρ οὗ δοκεῖ μοι πρέπον εἶναι βραχέα προειπεῖν. οὐκ ἂν ἔτι πρέπον εἴη ποιηταῖς καὶ μυθογράφοις χρῆσθαι μάρτυρι περὶ τῶν ἀγνοουμένων. Ζ'. 9 ἐφ' ᾧ τ' εἶναι σωζομένους ὑπὸ βασιλέως Φιλίππου — Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν κτλ. Διοδωρ. Ε. 25 καὶ περὶ τῆς χώρας αὐτῶν θέον ἐστὶν εἰπεῖν. ΙΔ'. 48 αὕτη ἡ πόλις ἦν ἐπί τινας νήσου

Digitized by Google

μειμένη. — Γενεσ. Δ΄. 2 Κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. Πρβλ. 17. ΙΔ΄. 12. Πραξ. τ. Ἀποστόλων. Β΄. 2 οὐ ἦσαν καθήμενοι. Η. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. — Πρβλ. Α. 13. 14. Β΄. 2. 5. Θ΄. 9. Ι. 30. ΙΑ. 5. ΙΒ΄. 5. 6. 12. 20. ΙΔ΄. 7. — 28 ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. 13 καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ. Ι. 24. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς. Ἐπιστ. Ἰακώβου Α. 17. πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον. Ματθ. ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων. Μαρκ. Θ΄. 4. ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. — Λουκ. Δ΄. 31 ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι. ς΄. ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ κτλ. Κλήμεντος Ῥώμης π. Κορινθ. Α. ἐπιστολ. 34. δέον οὖν ἐστι προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιΐαν. Ἰγνατ. π. Ἐφεσίους 2. πρέπον οὖν ἐστι κατὰ πάντα τρόπον δοξάζειν Ἰησοῦν Χριστόν. — Αἰλιαν. Π. Ἰ. Ἐ. 14 καὶ τοῦτο δὲ ἦν φυλαττόμενον παρ' αὐτοῖς. — Εἰς τοὺς μέσους, τοὺς Βυζαντινοὺς λεγομένους, χρόνους μεταβάντες εὑρίσκομεν πάλιν συχνοτέραν τὴν προκειμένην περίφρασιν, ἐν ᾧ ἀπὸ Πλάτωνος καὶ κατωτέρω ὁπωσοῦν ἐλαττουμένην τὴν εἴδαμεν. Πρῖσκος Πανίτης σελ. 194, 12. Τοῦτο παρὰ πᾶσι καὶ οὐ παρὰ Ῥωμαίοις μόνον συμβαῖνόν ἐστι. — Μάγχος ὁ Φιλαδελφ. σλ. 250, 16. οὐδεὶς ἦν αὐτοῖς ἐφεπόμενος. 249, 1. τῷ βασιλεῖ ταῦτα δοκοῦντά ἐστι. Ἀγαθίας 175, 14. ἀλύοντες ἦσαν. 135, 5 ὅμως τὸν οὐράνιον πλέον ἀγάμενος ἦν καὶ ἐπόθει. — Μένανδρος 295, 15. ἀντικαθιστάμενος ἦν. 289, 18 ἀναλογιζόμενος ἦν. 344, 14 κεξ. Ἰουστινιανός. — ἐγκείμενος ἦν τῷ Σανδίλχῳ τῷ τῶν Οὐτιγούρων ἡγεμόνι. — Προκόπιος ὁ Καισ. Γ΄. 36, 16. Τωτίλας δὲ λυσσῶν ἦν. 65, 12 ἐν τῷ ἱερῷ κρυπτόμενος ἦν τὸν ἅπαντα. — Θεοφάνης ὁ Χρονογρ. σ. 208, 10. ἦν γὰρ μυστικά τινα εἰδὼς καὶ προέλεγεν αὐτῷ. — Θεοδόσιος ἐν τῇ Γ΄. ἀκροάσει περὶ ἅλωσ. τ. Κρήτης στ. 168 ἦν οὖν βαδίζων, ἦν τρέχων ἄνω κάτω. — Ἄννα Κομνηνὴ ἐν Ἀλεξ. Τομ. Α. σελ. 183, 11 τὰ ἱστία διαβιβρώσκοντες ἦσαν οἱ ἄνεμοι κτλ. Ἀνδρεοπούλου Συντίπ. σ. 10 ἐκεῖνος σιωπῶν ἦν. Πρβλ. σελ. 21. 29. 52. 71. 89. 92. 141. 157.

δ΄.) ὁ μέλλων, συνηθέστατα μὲν ὁ γ΄. ἢ μετ' ὀλίγον λεγόμενος, διὰ τοῦ ἔσομαι καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἀορίστου, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ἕτερος μέλλων διὰ τοῦ αὐτοῦ ἔσομαι καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεστῶτος· ὁ δεύτερος οὗτος ἰσοδυναμεῖ κατ' ἔννοιαν τῷ παρατατικῷ μέλλοντι τῆς καθομιλουμένης, π. χ. θέλω γράφει(ν) ἢ θὰ γράφω = ἔσομαι γράφων. Ἰλ. Α, 212. ὧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετε-

Digitized by Google

Μεσμέγον ἔσται. Αἰσχυλ. Ἀγαμ. 1138 καὶ μὴν ὁ χρησμὸς οὐκέτ' ἐκ καλυμμάτων ἔσται δεδορκώς. *Σοφοκλ. Φιλοκτ.* 460. ἀλλ' ἡ πεπραίσα Σκῦρος ἐξαρκοῦσά μοι ἔσται τὸ λοιπόν. = ἐξαρκέσει, θὰ ἐξαρκῇ. Οἰδ. Τυρ. 620. τὰ τοῦδε μὲν πεπραγμέν' ἔσται. 1146. οὐκ, εἰς ὄλεθρον, οὐ σιωπήσας ἔσει; Οἰδ. Κολ. 653 ἀλλὰ τοῖς δ' ἔσται μέλον 816. ἢ μὴν σὺ κἄνευ τούτου *λυπηθεὶς ἔσει* = *λυπηθήσει* ἢ *λελυπήσει*. 1433. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἥδ' ὁδὸς ἔσται μέλουσα. Τραχιν. 937. δ-θούνεκ' — ἔσοιθ' ἅμα — ὠρφανισμένος. Ἀντ. 1054. νέκυν ἀντιδοὺς ἔσει. *Εὐριπ.* Ἰφιγ. Αὐλιδ. 33 τὰ θεῶν οὕτω *βουλόμεν'* ἔσται. — *Ἡροδοτ.* Α'. 112 οὔτε ἡμῖν κακῶς *βεβουλευμένα* ἔσται. Γ'. 134 καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται *τελεύμενα*. ς'. 86, 1 *κείμενα* ἔσται παρὰ σοὶ σόα. — *Ξενοφ.* Ἑλλην. Ζ'. 5, 18 αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο *λελυμασμένος*. αὐτ. 24 ὅλον τὸ ἀντίπαλον *νενικηκὼς* ἔσεσθαι. Οἰκον. Δ'. 14 κάλλιστα *κατεσκευασμένοι* ἔσονται οἱ παράδεισοι. Συμποσ. Δ'. 7. αὐτίκα μάλα τοῦτό γε *ὠφελημένοι* ἔσεσθε. 64 *σεσαγμένος* δὴ παντάπασι πλούτου τὴν ψυχὴν ἔσομαι. Ἀναβ. Ζ'. 6, 36 *κατακεκανότες* ἔσεσθε. — Πλατ. ὅταν γνῶσιν αὐτὴν αὐτῆς τις ἔχῃ, *γιγνώσκων* που αὐτὸς ἑαυτὸν ἔσται. Ἐπιστ. Ζ'. 328. c. πείσας γὰρ ἕνα μόνον ἱκανῶς πάντα *ἐξειργασμένος* ἐσοίμην ἀγαθά. 347. B. οὐ παντάπασιν ἔσται μοι καταγελάστως *πεπραγμένα*. Ἀπολογ. 42. A. δίκαια *πεπορθὼς* ἐγὼ ἔσομαι. *Λυσίας* λογ. 13. §. 96 ἔπειτα τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν φίλοις *τετιμωρημότες* ἔσεσθε. *Δημοσθ.* λογ. 1, 14 ὡς ἀεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν *ἐγνωκὼς* ἔσται. 3, 6 θεάσασθε ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες ἔσεσθε ὑπὲρ Φιλίππου. 4, 50 καὶ τὰ δέοντα *ἐσόμενα ἐγνωκότες* καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι. *Ἀλεξ.* ὁ κωμ. Ἀποσπ. 172 ἔσει *περιπατῶν* σιτόκουρος. *Μένανδρος* Ἀποσπ. 1004 ὅταν λέγῃς μὲν πολλά, μανθάνῃ; δὲ μή, τὸ σὸν διδάξας τοὐμὸν οὐ *μαθὼν* ἔσει. *Πολυβ.* Ζ'. 9. Ἔσται δὲ καὶ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς καὶ Μακεδόνες — — *σωζόμενοι* καὶ *φυλαττόμενοι* ὑπὸ Καρχηδονίων. — Γενεσ. Δ'. 12 στένων καὶ *τρέμων* ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. ΙΚ, 18 *γινόμενος* ἔσται. Πρβλ. ΜΓ'. 9. Ἡσ. λϐ'. 2 καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος *κρύπτων* τοὺς λόγους αὐτοῦ. Πρβλ. αὐτ. 3. 19. — *Μαρκ.* Ιϒ'. 25 οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται *πίπτοντες* καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς *σαλευθήσονται*. *Λουκ.* Ε'. 10 ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ *ζωγρῶν*. ΚΑ'. 24 καὶ *πεσοῦνται* στόματι μαχαίρας καὶ *αἰχμαλωτισθήσονται* εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται *πατουμένη* ὑπὸ ἐθνῶν. *Ματθ.* ΚΔ'. 9. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε *μισούμενοι* ὑ-

Digitized by Google

πὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. κτλ. — *Ἀλκίφρ.* Ἐπιστ. Β΄. 4, 9 *ἔσομαι συμπλέουσά σοι.* — *Ἀνδρεοπούλου* Συντίπα σελ. 51. καὶ *σωφρονοῦντες ἔσονται.* 77. τοῖς κέντροις τῆς μεταμελείας *ἔσῃ κεντούμενος.* 135. πάλιν τὸ φῶς *βλέπων ἔσται.*

γ΄.) ὁ *παρακείμενος* καὶ ὁ *ὑπερσυντελικὸς* διὰ τοῦ ἐνες. καὶ παρατ. τοῦ *εἶναι* καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ ἀορίστου. Ἰλ. Ζ, 488 μοῖραν δ᾽ οὔτινά φημι *πεφυγμένον ἔμμεναι* ἀνδρῶν. Θ, 524. μῦθος δ᾽ ὃς μὲν νῦν ὑγιής, *εἰρημένος ἔστω.* Ψ, 69 εὖδεις, αὐτὰρ ἐμοῖο *λελασμένος ἔπλευ,* Ἀχιλλεῦ; Πρβλ. Π, 538. Ἕκτορ, νῦν δὴ πάγχυ *λελησμένος εἶς* ἐπικούρων. Ψ, 343 ἀλλά, φίλος, φρονέων *πεφυλαγμένος εἶναι. Αἰσχύλ.* Ἱκετ. 474 πολλῶν τάδ᾽ *ἡμῖν ἐστιν ἠξιωμένα.* 909—10 ταῦτ᾽ οὐ πίναξίν *ἐστιν ἐγγεγραμμένα,* οὐδ᾽ ἐν πτυχαῖς βίβλων *κατεσφραγισμένα.* Προμ. 754. ὅτῳ θανεῖν μέν *ἐστιν* οὐ *πεπρωμένον.* Περσ. 257. ὡς πάντα γ᾽ *ἔστ᾽* ἐκεῖνα *διαπεπραγμένα.* 376. πλέουσι δ᾽ ὡς ἕκαστος *ἦν τεταγμένος.* 760. τοιγάρ σφιν ἔργον *ἐστὶν ἐξειργασμένον* μέγιστον. Ἀγαμ. 765—7. σὺ δέ μοι — κάρτ᾽ ἀπομούσως ἦσθα *γεγραμμένος.* 836. εἰ δ᾽ ἦν *τεθνηκώς,* ὡς ἐπλήθυον λόγοι. 1009. ἀλλ᾽ εἴπερ *ἐστὶ* μὴ χελιδόνος δίκην ἀγνῶτα φωνὴν βάρβαρον *κεκτημένη.* Χοηφ. 194. εἴπερ γ᾽ ἀπ᾽ ἐχθροῦ κρατὸς ἦν *τετιμημένος.* Εὐμεν. 207. ἀλλ᾽ *ἔστιν* ἡμῖν τοῦτο *προστεταγμένον.* 814. ἐν ᾧ κεραυνὸς *ἐστιν ἐσφραγισμένος. Σοφοκλ.* Φιλ. 435 χοὗτος *τεθνηκὼς* ἦν. Αἴ. 1278. ὃς ἐκ πατρὸς μέν *εἰμι* Τελαμῶνος *γεγώς.* 727. τί δ᾽ *ἐστὶ* χρείας τῆςδ᾽ *ὑπεσπανισμένον.* Οἰδ. Τυρ. 1374 ἔργ᾽ *ἐστὶ* κρείσσον᾽ ἀγχόνης *εἰργασμένα.* Οἰδ. Κ. 268 τά γ᾽ ἔργα μου *πεπονθότ᾽ ἐστὶ* μᾶλλον ἢ *δεδρακότα.* Οἰδ. Τυρ. 735. Καὶ τίς χρόνος τοῖςδ᾽ *ἐστὶν οὐξεληλυθώς;* 768. μὴ πόλλ᾽ ἄγαν *εἰρημένα* ᾖ μοι. Ἀντιγ. 320. οἴμ᾽ ὡς λάλημα δῆλον *ἐκπεφυκὸς εἶ.* Ἠλεκτρ. 803 μόνη γάρ *εἰμι* σοῦ τ᾽ *ἀπεστερημένη.* Τραχιν. 661. δέδοικα μὴ περαιτέρω *πεπραγμέν᾽* ᾖ μοι πάντα. Οἰδ. Τύρ. 1393 ἔνθεν ἦν *γεγώς.* Ἀντιγ. 566. οὐχ ὥς γ᾽ ἐκείνῳ τῇδε τ᾽ ἦν *ἡρμοσμένα.* Τραχ. 246. τὸν ἄσκοπον χρόνον *βεβὼς* ἦν. 575. δόμοις γὰρ ἦν — *ἐγκεκλημένον* καλῶς. Οἰδ. Τυρ. 90. *προδεῖσας εἰμί·* 970. οὕτω δ᾽ ἂν *θανὼν εἴη* ἐξ ἐμοῦ = *θάνοι ἄν.* Τραχ. 776. ὥςπερ ἦν *ἐσταλμένον.* — *Εὐριπ.* Ἀλκηστ. 122 εἰ φῶς τόδ᾽ ἦν ὄμμασιν *δεδορκώς,* Ἑκάβ. 732 τἀκεῖθεν γὰρ εὖ *πεπραγμέν᾽ ἐστίν.* Ἑλεν. 728. ἐγὼ μὲν *εἶην* — ἐν τοῖσι γενναίοισιν *ἠριθμημένος.* Ἡρακλειδ. 1. πάλαι ποτ᾽ *ἐστὶ* τοῦτ᾽ ἐμοὶ *δεδογμένον.* 910 *ἔστιν* ἐν οὐρανῷ *βεβακὼς* τεὸς γόνος. Ἱκετ. 511. *ἐξαρκέσας* ἦν Ζεὺς ὁ τιμωρούμενος. Ἱππολ. 1164 δι᾽ ἔχθρας μῶν τις ἦν *ἀφιγμένος;* 1413. ὡς τότ᾽

Digitized by Google

ἦσθ᾽ ὠργισμένος. Ἰφιγ. Ταυρ. 509 εἶ κεῖθεν γεγώς; Κύκλωπ. 209 πλήρωμα τυρῶν ἐστιν ἐξημελγμένον; 214. ἄριστόν ἐστιν εὖ παρεσκευασμένον. Μηδ. 453. ἄδ᾽ ἐκ τυράννου ἐστί σοι λελεγμένα.— Ἀριστοφαν. Ἀχ. 484 οὐκ εἶ καταπιὼν Εὐριπίδην; = καταπέπωκας. Ἱππ. 844 ἐμοὶ γὰρ ἐστι εἰργασμένον τοιοῦτον ἔργον. 854. Τοῦτο δ᾽ εἰς ἓν ἐστι συγκεκυφός. Νεφ. 795 εἴ σοί τις υἱός ἐστιν ἐκτεθραμμένος. Λυσιστρ. 26 ἀλλ᾽ ἔστιν ὑπ᾽ ἐμοῦ πρᾶγμ᾽ ἀνεζητημένον, πολλαῖσι τ᾽ ἀγρυπνίαισιν ἐρριπτασμένον. 1038 κἄστ᾽ ἐκεῖνο τοὔπος ὀρθῶς κοὐ κακῶς εἰρημένον. Πλουτ. 867 ὁ δὲ πολὺ μᾶλλον ἑνίους ἐστὶν ἐξολωλεκώς. — Ἡροδοτ. Α. 181 ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔτι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον. Β. 10. οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί. 30. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιόπων. Γ. 27 ὡς σφι θεὸς εἴη φανεὶς διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι. 64. μαθὼν δ᾽ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν. Δ. 127 ἡμῖν οὔτε ἄστεα οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστί. ς. 33 τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ᾽ Ἤπειρον. Πρβλ. 44. 65 ὁ δὲ Λεωτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς. Ζ. 196 Ξέρξης δὲ — ἐξεβεβληκὼς ἦν. Θ. 115. ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς. — Θουκ. Α. 67, 1 ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. 138, 3 ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας = ἐδεδηλώκει. Γ. 97, 3 βεβοηθηκότες γὰρ ἤδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον. ς. 29, 1 εἴ τι τούτων εἰργασμένος ἦν — ἤδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπόριστο — καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἴργαστο κτλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Α. 4, 2 ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέονται πεπραγότες εἶεν παρὰ βασιλέως. 5, 2 ἃ πεποιηκὼς εἴη. Γ. 2, 14 πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαίανδρον. 3, 9 ἐν ᾗ γεγραμμένοι ἦσαν οὓς ἔδει ξυλληφθῆναι. 5, 23. ὡς Λύσανδρος τετελευτηκὼς εἴη καὶ τὸ μετ᾽ αὐτοῦ στράτευμα ἡττημένον ἀποκεχωρήκοι. Ε. 2, 35. Τότε δὲ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ᾽ οὐδενὶ ἀγαθῷ τῇ Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη κτλ. Ἀναβ. Β. 1, 15. εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. 3, 10 οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες. Γ. 4, 9 ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν ἀποπεφευγότες. ς. 4, 24 βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς. 3, 11. Οἱ δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικεκλωμένοι εἶεν αὐτούς. Ἱέρων. 11, 4 εἰ τὰ πάντων τῶν πολιτῶν μεμηχανημένος εἴη ἐνεργὰ εἶναι. Ἀναβ. ς. 1, 6 ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. — Πλάτων Ἀπολογ. 28. Ε. ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργα-

Digitized by Google

σμένος. 31. Δ. ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον = ἤρξατο καὶ ἔστιν ἔτι. 34. Ε. ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. *Κριτ.* 44. Δ. ἐάν τις ἐν αὐτοῖς *διαβεβλημένος* ᾖ. 49 Α. ἃ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις *ἐκκεχυμέναι εἰσί*. Ἐπιστ. Ζ'. 338. Β. ὡς Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ πάλιν *γεγονὼς εἴη* τὰ νῦν. 341. Α. ὡς ἱκανῶς *ἀκηκοότες εἰσὶ* τὸ ὅλον. 339. Β. πρὸς γὰρ δὴ πάντα ταῦτα ἦν *παρεσκευασμένη* τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἡ ἐπιστολή. 344. Δ. ὡς οὐδὲν *ἀκηκοὼς* οὐδὲ *μεμαθηκὼς* ἦν ὑγιές. 348. Β. ὡς Ἡρακλείδης αἴτιος *εἴη γεγονὼς* πάντων τούτων. 349. Δ. ὅτι παρὰ Θεοδότην *εἴην εἰσεληλυθώς*. 350 Α. ὅτι *διαβεβλημένος εἴην* ἐν τοῖς πελταστταῖς. Φαίδων. 76 Β. ἀναμιμνήσκεσθαι ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην *εἰληφότες* ἦμεν. Πολιτικ. 257. Α. φήσομεν *ἀκηκοότες εἶναι* τοῦ περὶ λογισμοὺς καὶ τὰ γεωμετρικὰ κρατίστου; 267. C. οὕτως *ἐστὶ* καὶ *πεπραγμένον*. 274 Ε. πῶς οὖν καὶ πόσον ἁμάρτημα φῂς *εἶναι γεγονὸς* ἡμῖν; Νομ. Γ'. 696. Δ καλῶς τοίνυν *γεγονὸς* ἂν *εἴη*. — *Λυσίας* Λογ. 1, 34 ἐμοῦ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, οἱ μὲν νόμοι οὐ μόνον *ἀπεγνωκότες εἰσὶ* μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ *κεκελευκότες* ταύτην τὴν δίκην λαμβάνειν. 45. οὐδὲ *ἑωρακὼς* ἦν τὸν ἄνθρωπον πώποτε πλὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτί. αὐτ. εἰ μὴ τὸ μέγιστον τῶν ἀδικημάτων ἦν ὑπ' αὐτοῦ *ἠδικημένος*. 12, 53. ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἤλθομεν καὶ αἱ ταραχαὶ *γεγενημέναι* ἦσαν. 82 τί γὰρ ἂν παθόντες δίκην τὴν ἀξίαν *εἴησαν* τῶν ἔργων *δεδωκότες*; 13, 26 εἰ μή τί σοι ἦν *παρεσκευασμένον*. 36 ἅπαντες γὰρ ἤδη *ἐγνωκότες* ἦτε οὗ ἦν κακοῦ ἡ πόλις — *Ἰσοκρατ.* λογ. 5, 18 οὕτως ἐξεπλάγησαν μὴ διὰ τὸ γῆρας *ἐξεστηκὼς* ὦ τοῦ φρονεῖν. 49 νικήσαντες δὲ οὐδὲν μᾶλλον *ἀπηλλαγμένοι* τῶν κακῶν *εἰσί*. 72. εἰ μὴ *παραλελοιπὼς* ἦν λόγον τινά. 7, 24 ὅτι *μεμαθηκότες* ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ φείδεσθαι. 26 *διεγνωκότες* ἦσαν. 52 τοὺς μὲν γὰρ *σεσωκότες* ἦσαν, παρὰ δὲ τῶν δίκην — *εἰληφότες*. — *Λυκουργ.* κ. Λεωκρ. 52 τὸ γὰρ ἀδίκημα τοῦτο *κεκριμένον ἐστὶ* καὶ *κατεγνωσμένον* 68. καὶ οὕτως *ἐστὶν* ἀνόητος καὶ παντάπασιν ὑμῶν *καταπεφρονηκώς*, ὥστε κτλ. 116 ἔν τι τοιοῦτον *γεγονὸς* ἦν ψήφισμα· αὐτ. ὅταν παρὰ πάντων ὁμοίως *εἰληφότες* ὦσι τὴν αὐτὴν τιμωρίαν. — *Δημοσθ.* λογ. 1, 7 σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι τοῦ ταῦτ' ἂν *ἐγνωκότες* ἦσαν ἴσως. 8 ἔχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ἦτε *ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων*· 4, 27. ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει *κεχειροτονημένον εἶναι*. 42 ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα *ὠφληκότες* ἂν ἦμεν δημοσίᾳ. 6, 23 *ἔστι* τοίνυν — παντοδαπὰ *εὑρη-*

Digitized by Google

μένα ταῖς πόλεσι· 29. ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα. 18, 22 ὡς ἄρα ἐγὼ — *κεκωλυκὼς εἴην* τὴν πόλιν κτλ. 23 ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν *ἐξεληλεγμένοι*. 201 τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ' ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν *πεποιημένοι*. *Αἰσχ.* 3, 58 ἃς ἦτε *ἐκπεπομφότες* κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πρβλ. 64. 154 ὧν οἱ πατέρες ἦσαν ἐν τῷ πολέμῳ *τετελευτηκότες*. 164 ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἦν *ἀπειλημμένος* ἐν Κιλικίᾳ. — *Ἀντιφαν.* ὁ κωμ. Ἀποσπασ 58. νεωστὶ γὰρ τὸ σπέρμα τοῦτ' ἀφιγμένον εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστὶ παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἄλεξις. ἀποσπ: 263. ἀφείλεσθ' ὅσα δεδωκὼς ἦν πάλαι. Δρόμον Ἀποσπ. 2 *ἥμερ ἠριστηκότες*.—*Μένανδρος* Ἀποσπ. 5 εἰ δ' *ἔστιν* οὗτος τὴν κόρην *διεφθορώς*. 232. κατὰ πόλλ' ἄρ' *ἐστὶν* οὐ καλῶς *εἰρημένον* τὸ γνῶθι σαυτόν. 237. ἀλλ' *ἔστι* τόλμης καὶ βίου ταῦτ' ὄργαν' *εὐρημέν'* ἀνθρώποις ἀναιδέσιν. 385. οὗτος μεγαλεῖόν ἐστι *διαπεπραγμένος*. 471. ἡμεῖς δ' *ἐσμὲν ἐπιγεγραμένοι*. 517. *ἔστι* γάρ σ' ἐψευσμένος ἄτοπόν τε *πεποίηκε*. 519 ὃς ἂν εὖ *γεγονὼς* ᾖ τῇ φύσει πρὸς τ' ἀγαθά, κἂν Αἰθίοψ ᾖ, μῆτερ, ἔστιν εὐγενής. — *Ἀριστοτ.* Πολιτ. Β'. 9, 9 τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς πολιτείας — — *ἔστω τεθεωρημένα* τὸν τρόπον τοῦτον. Γ'. 11, 7 ἔτι δὲ καὶ πρότερον *εἰρημένον ἐστίν*. Γενεσ. ΙΗ'. 22 Ἀβραὰμ δὲ ἔτι *ἦν ἑστηκὼς* Ἡσαλά. 1 καὶ οὐκ *ἦσαν πεποιθότες* ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ. λς'. 4. 6. *Πολύβιος* Δ'. 15. καὶ διασαφεῖν τίνα τρόπον Αἰτωλοὶ παρὰ τὰς συνθήκας μεθ' ὅπλων ἤδη δὶς *εἰσβεβληκότες εἴησαν* εἰς τὴν Ἀχαΐαν. — *Διόδωρ.* ὁ *Σικελ.* Γ'. 73 ὅτι — τοῖς ἐγχωρίοις *προειρηκὼς εἴη* τεταγμένοις χρόναις ἥξειν υἱὸν αὐτοῦ Διόνυσον. Δ'. 10 ἃς οἱ πρόγονοι σκῦλα τοῖς θεοῖς *ἦσαν ἀνατεθεικότες*. Ε'. 6 οὐ γὰρ *ἦσαν* ὑπὸ μίαν ἡγεμονίαν βασιλέως *τεταγμένοι*. 46. δι' ὧν *ἦσαν* αἱ πράξεις Οὐρανοῦ τε καὶ Διὸς ἀναγεγραμμέναι, 59 ὃν ἀκουσίως *ἦν ἀνῃρηκώς*. Ἐκ τῆς Η'. 22 ὅτι θεασάμενος τοὺς ἐργάτας *εἰληφὼς εἴη* ῥῆγμα. ΙΑ'. 3 τὰς γὰρ νήσους τὰς ἐντὸς Κυανέων καὶ Τριοπίου καὶ Σουνίου *προσηγμένος ἦν* ὁ βασιλεύς. 21 ὁ δὲ Γέλων καὶ αὐτὸς *ἡτοιμακὼς ἦν* τὴν δύναμιν. αὐτ. ἐν αἷς *ἦν γεγραμμένον*. — οἷς *ἦν προστεταγμένον*· περιελθεῖν τοὺς πλησίον τόπους. 25 πολλοὺς στρατιώτας *ἀπεσταλκότες ἦσαν* ἐπὶ τὴν μάχην. 45. Παυσανίας *ἦν συντεθειμένος*. ΙΒ'. 27. τελ. ἃς οἱ Πέρσαι τοῖς Σαμίοις *ἦσαν ἀπεσταλκότες*. 39 Περικλῆς δὲ ὁ Ξανθίππου *καθεστημένος ἦν* ἐπιμελητής. ΙΔ'. 13 τῇ πατρίδι *περιτεθεικὼς ἦν* τὴν ἡγεμονίαν ὁμολογουμένην. 17. Ἠλεῖοι δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν *ἦσαν παρ'* Αἰτωλῶν *εἰληφότες* συμμάχους. 22 ἦν παρὰ Φαρναβάζου *πεπυσμένος* ὅτι κτλ. Πρβλ. 23. 25. 47. 59. 68. 72. 116. ΙΕ'. 10. ὧν τὸν βασιλέα πρό-

Digitized by Google

τερον ἦν *ἐνηργετηκώς*. 47 ἃς Διονύσιος ἦν *ἀπεσταλκὼς* Λακεδαιμονίοις. Πρβλ. 50. 90. Ιϛ'. 21. 52. ἦσαν γὰρ Ἀρταβάζῳ *γεγονότες* — — υἱοὶ μὲν ἕνδεκα, θυγατέρες δὲ δώδεκα. Πρβλ. ΚΑ'. 35. ΚΘ'. 10. 35. ΛΒ'. 27. — *Ἰώσηπος* Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Α'. 13, 1. ἐμφανισθεὶς αὐτῷ καὶ πάντα ὅσα *εἴη παρεσχημένος* καταριθμησάμενος. Β'. 6, 7. οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον *εἶεν ἀποκεκρυφότες*. 7, 2 ὡς ὁ θεὸς ἦν *ὑπεσχημένος*. 5. Αἰγυπτίοις γὰρ *ἀπειρημένον* ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι. 6. ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον *ἤδη βεβιωκὼς εἴη* χρόνον. 15, 3. ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον *ὦσιν* αὐτοὺς *ἀφῃρημένοι*. Γ'. 5, 2 καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν *πεποιημένοι* περιέγραφε. Πρβλ. 6, 2. 3. 4. Δ'. 8, 38 εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον *εἴη παρεσχηκώς*. Ζ'. 3, 3 τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ εὐγενίδων ἦσαν *γεγονότες*. Η'. 7, 7. τὸ ἱμάτιον ὅπερ ἦν αὐτὸς *περιβεβλημένος*. Θ'. 1, 1 ἦν (συμμαχίαν) Ἀδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι *παρασχὼν* ἦν. = παρεσχήκει Πρβλ. 6, 4. 14, 1. ὡς *εἴη πέμψας* κρύφα πρὸς Σώαν. Γ'. 6, 3 εἴτε περισσὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς *κατασταθὲν* ἦν ἐν τῷ ναῷ. 6, 2. ἦν (βίβλον) περὶ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι — — ἦν *συντεταχώς*. Πρβλ. 10, 3 (δίς). ΙΑ'. 3, 7. 5, 7. 6, 11 ἦσαν *ἑτοιμασάμενοι*. αὐτ. ὑπὸ τίνος *εἴη* ταῦτα *γεγενημένα*. ΙΓ'. 4, 6. 12, 5. ΙΔ'. 6, 1. 15, 12. ΙΗ'. 2, 3. κτλ. κτλ. *Πλούταρχος* Λυκουργ. 3, 3 οἷς ἦν *προστεταγμένον*. 24, 1 οὐδεὶς γὰρ ἦν *ἀφειμένος* ὡς ἐβούλετο ζῆν Λυκουργ. κ. Νομ. συγκρ. 2, 4 ἀλλ' ἦν ἡ περὶ τὰ χρήματα κατασκευὴ *δεδομένη* δούλοις καὶ εἴλωσιν. Πελοπιδ. 7, 3. Ἐπαμεινώνδας δὲ τοὺς νέους πάλαι φρονήματος *ἦν ἐμπεπλησμένους*. Πομπ. 45, 5 ἐπεὶ τρίς γε καὶ πρότερον *ἦσαν* ἕτεροι *τεθριαμβευκότες*. Κάτων. τ. νεωτ. 13, 2. Πομπηΐου *ἦν γεγονὼς* ὁ Δημήτριος οἰκέτης. Δημητρ. 19, 3. Ἦν δὲ (Ἀντίγονος) τότε μικρὸν ἀπολείποντα *γεγονὼς* ἔτη ὀγδοήκοντα. 26, 1 τοῦτο δ' οὐ θεμιτὸν *ἦν* οὐδὲ *γεγονὸς* πρότερον. 39, 1 Δημήτριος δὲ μετὰ Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν *ἦν παρειληφώς*. Πρβλ. 46, 1 Ἀντων. 15, 2 Δίων. 21, 2 ὡς οὐ καθ' ἡδονὴν ὁ γάμος *εἴη* Δίωνι *γεγονώς*. Ἀρατ. 20, 1. οὕπω δ' *ἦν* τῷ Διοκλεῖ πρότερον *ἐντετυχηκὼς* κατ' ὄψιν. — *Ἀρριαν.* Ἀνάβ. Α. 2, 3 ἐς ταύτην δὲ τὴν νῆσον καὶ οἱ Θρᾷκες — — *συμπεφευγότες ἦσαν* καὶ αὐτὸς ὁ Σύρμος εἰς ταύτην *ξυμπεφεύγει*. Πρβλ. 3, 3. 12, 8 οὗτοι δὲ πρὸς Ζελείᾳ πόλει *κατεστρατοπεδευκότες ἦσαν*. 15, 6 τῷ δὲ καὶ αὐτῷ πονουμένῳ *συντετριμμένον* τὸ δόρυ *ἦν*. 24, 1 οἱ — *ἦσαν* νεωστὶ πρὸ τῆς στρατείας

Digitized by Google

γεγαμηκότες. 26, 5 καὶ τὰ τείχη ὅπη *πεπορηκότα* ἦν ἐπισκευάζουσιν· κτλ. *Βάβριος* Μυθ. 31, 17 *σωθέντες* ἦσαν. 111, 11 ἦν *πεσών*. — *Σχολ.* *Ἀπολλων.* Ἀργον. Α. 964 τὸ γὰρ πλοῖον ἔξωθεν τῆς πόλεως ἦσαν *ὁρμίσαντες* = *ὡρμίκεισαν*. 987 ἦσαν *ὁρμισθέντες*. 1024. ἦσαν δὲ τὰ πολεμικὰ ἔργα *ἠσκηκότες*. Δ'. 1396. ἦν γὰρ *εἰπὼν* αὐτῷ ὁ Προμηθεύς. κτλ. Πραξ. τ. Ἀποστ. ΙΔ'. 26 ὅθεν ἦσαν *παραδεδομένοι* τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. ις'. 9 ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν *ἑστώς*. *Κλημ.* *ὁ Ῥωμ.* Ἐπιστ. Α. π. Κορινθ. 40. τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι *δεδομέναι εἰσί*. Ἰγνατ. Α. π. Κορινθ. 15, 13 εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ *ἠλπικότες ἐσμὲν* ἐν Χριστῷ μόνον. — *Δίωνος Κασσίου* ἐκ τοῦ λς'. κ. 41. *εὐδοκιμηκῶς* ἦν. 52, 4 ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων φιλίαν *προσειλημφὼς εἴη*. ΛΖ'. 8, 2 τὸ αὐτὸ τῷ Πολυδεύκει *πεπορθὼς εἴη*. 38, 2 ὅτι *σεσωκὼς* τὴν πόλιν *εἴη*. ΛΗ'. 17, 2. τὴν γὰρ σώζουσάν σφας ψῆφον *δεδωκὼς* ἦν. ΝΓ'. 31, 1 ὅτι οὐδένα τῆς ἀρχῆς διάδοχον *καταλελοιπὼς* ἦν. κτλ. Αἰλιαν. Π. Ἰ. ΙΓ'. 36 ἦν δὲ ἄρα ἐξ Ἰλλυρίδος γυναικὸς τῷ Φιλίππῳ *γενομένη*. *Ἡλιοδώρου* Αἰθιοπ. Α. 29 ὅτι μόνον οὐχὶ ζῶσαν *εἴη καταθάψας* καὶ τὸ φαιδρότατον τῶν ἐν ἀνθρώποις Χαρίκλειαν νυκτὶ καὶ ζόφῳ *παραδεδωκώς*. — *Πρίσκου Πανίτου* σελ. 142, 5 φόρον δὲ ἔτους ἑκάστου δισχιλίας καὶ ἑκατὸν λίτρας χρυσοῦ σφίσιν *τεταγμένον εἶναι*. 210, 7. καὶ πρῶτον μὲν τὸν ἵππον ἀφείλετο, ᾧ τὸν Μαξιμῖνον *δωρησάμενος* ἦν. 212, 5. ἦν δὲ καὶ τῷ Βιγίλᾳ τότε πρῶτον εἰς τὴν βαρβαρικὴν *ἠκολουθηκώς*. *Μάλχου Φιλαδελ.* 271, 20. τὰ τῆς προνοίας μεθ' ἡμῶν *ἐστι τεταγμένα* *Μενάνδρου*. 337, 6 οὐκ ἦν ——— *προαποθέμενος*. 322, 6 οἵ γε *αὐτομολήσαντες* ἦσαν ὡς Ῥωμαίους. 329, 4. ὡς Μεβώδης *ἀναπτερώσας* αὐτὸν *εἴη*. Ἐκ τῶν Ὀλυμπιοδώρου σελ. 455, 5. Σάρος δ' ἦν *ἀποστὰς* Ὀνωρίου. *Ζωσίμου.* 54, 10 ἅπερ ἦν (ὁ Ἔρως) εἰς τύπον τῶν βασιλέως γραμμάτων αὐτὸς *μεμησάμενος*. 177, 21 ὑπὸ τίνος τε *εἴη λαβὼν* ὡμολόγει. 248, 18 διδοὺς ἅπασιν ὑπονοεῖν ὡς οὐ *τεθνεὼς εἴη*. 247, 5 ἄπλετος ἦν αὐτοῖς πλοῦτος *συνειλεγμένος*. 310, 5. ἦν ὁ βασιλεὺς ἦν αὐτῷ *παραδοὺς* Ὀλυμπίῳ πειθόμενος. αὐτ. 20 ἦσαν δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ βαρβάρων τινὲς ὑπ' Ἀλαρίχου *σταλέντες*. 319, 22 τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς κελεύσας ὁ Ἰόβιος. — *Ἀγαθίου.* 126, 7 *καταπιὼν εἴη*. 20, 12. *κατεπτηχότες* ἦσαν. 289, 13 νῦν μὲν ὡς ὀρθότατα *εἴη* περὶ τούτων *φυσιολογήσας* καὶ *διαγνοὺς* τὰς αἰτίας, νῦν δὲ ὡς ἥκιστα τοῦ ἀληθοῦς *ἐστοχασμένος*. *Θεοφυλ.* *Σιμοκάτ.* 57, 3 ἦν γὰρ *μεταδοὺς* τῷ υἱῷ τῆς ὀδελυρᾶς καὶ ἀνοσίας τῶν γοήτων μαγγανείας. 325, 8. ἦσαν γάρ τι μικρὸν *μεταβεβληκότες* τὸ φρύαγμα. — *Συγκέλλου* 537,

Digitized by Google

10 ἦν πρὸ μικροῦ *λαβὼν* ἦν διὰ Σκόπα στρατηγοῦ ὁ Πτολεμαῖος. 599, 2 εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ἦσαν *χειροτονήσαντες*. *Θευφάνους Χρον.* 199, 7. ἦσαν δὲ καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς *χειροτονήσαντες* κατὰ ἄγνοιαν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Κυδωνάτον. 212, 7 ἀνθ' ὧν ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *πεποιηκὼς* αὐτῷ οἰκονομίαν. 363, 2 ἦν *ἐλθών*. — Κωνσταντ. τ. *Πορφυρογ.* Ε. Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος 239, 14 πρὸ ὀλίγου *υἱοποιησάμενος* ἦν τὸν Βασίλειον. Ἐκθεσ. τ. βασιλείου τάξεως σελ. 505, 3 ὁ δὲ τῆς πόλεως ἔπαρχος ἦν *προετοιμάσας* καὶ *καταστέψας* τὴν πόλιν. — *Ἰωάνν. Καμενιάτου* ἁλ. Θεσσαλον. 531, 21 ὅπερ ἦσαν ταῖς ἑαυτῶν δεινότησι *προεξευρημένοι* 535, 20 ἔνθα καὶ τοὺς ξυλίνους ἦμεν *προπεπηγότες* προβόλους. 545, 4 τὰς δέ γε πρὸς ἀνατολὴν ἀφορώσας ἡμεῖς *προαποκλείσαντες* ἦμεν. 568, 3 ἔχοντες εἴδησιν ἀκριβῆ περὶ ὧν ἦσαν *προκεκρυφότες*. *Ἐκ τοῦ βίου Αἰσώπου* (ἐκδ. Westermann.) σλ. 8, 26 οὐδενὸς γὰρ ἄλλου ἦν *γευσάμενος* παράπαν ὁ Αἴσωπος. — *Χρονικ. Πασχαλ.* 603, 17 ἐπειδὴ ἦν *φορέσας* πορφύραν βασιλικήν. 625, 13 ἦσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ *ἀποσχίσαντες* μετὰ τοῦ δήμου. — *Ἄννης τ. Κομνην.* 122, 3 πρὸς τοὺς Κομνηνοὺς *διαμεμηνυκὼς* ἦν. 178, 18 *συνειλοχὼς* ἦν. 290, 19 ἦν γὰρ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ εἰς ἄκρον *ἐληλακώς*. — *Γεωργ. τοῦ Κεδρηνοῦ* Τομ. Α'. 227, 21 ὁ δ' ἦν *ὑποσχόμενος* τῷ Ἰδαίῳ πρὸς γάμον τὴν Πολυξένην λαβεῖν. 245, 11 ἦν τότε ἀπὸ τῶν Ἱσπανῶν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν *φυγών*. Τομ. Β'. 376, 6 ὅπερ *λαβὼν* ἦν παρὰ Μιχαήλ. 400, 7 ἦν γὰρ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ μνήμης *συρράξας* τοῖς πολεμίοις. 518, 3 ἦσαν γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν *χειροτονηθέντες*. κτλ. *Ἀνδρεοπούλου* Συντίπ. (ed Boissonade) σελ. 6. Τότε ὁ βασιλεὺς τῷ λόγῳ τούτῳ *συγκαταβὰς* ἦν. 101 ὑπὸ τοῦ διδασκάλου μου Συντίπα *παρηγγελμένος* ἦμην.

2) ἡ διὰ τοῦ *ὑπάρχειν* περίφρασις οὔτε τόσον ποικίλη οὔτε τόσον εὐρεῖα εἶνε, ὅσον ἡ διὰ τοῦ *εἶναι*. Ξενοφ. Ἀναβ. Β'. 3, 23 ἐὰν μέν τοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ *ποιῶν ὑπάρχῃ* = *ποιῇ*. Ἑ. 5, 9 οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε *ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες*. *Δημοσθεν.* 3, 7 *ὑπῆρχον* Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα *κεκτημένοι* = *ἐκέκτητο*. 15, 1 ἅπαντες *ὑπάρχειν ἐγνωκότες* μοι δοκεῖτε. 18, 95 τοῦτο μὲν γὰρ *ὑπάρχειν* ὑμᾶς *εἰδότας* ἡγοῦμαι = *εἰδέναι*. 21, 38 οὐ γὰρ ἐχθρός γε *ὑπῆρχεν* ὤν. 4, 13 δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν *ἐθέλοντας ὑπάρχειν* ἅπαντας ἑτοίμως. 18, 235. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως *ὑπῆρχεν ἔχοντα* = εἶχε. κτλ. — *Διοδώρου* ΙΒ'. 49 ἐπυνθάνετο γὰρ μήτε ναῦς ἐν αὐτῷ *καθειλκυσμένας ὑπάρχειν* μήτε στρατιώτας *εἶναι τεταγμένους* ἐπὶ τῆς φυ-

Digitized by Google

λακῆς. ΙΕ. 82 Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρκάδες μετὰ Πισαίων κοινῇ *τεθεικότες ὑπῆρχον* τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων = *ἐτεθείκεσαν*. ις'. 46 οἱ δ' Αἰγύπτιοι — πάντα μὲν τὰ στόματα τοῦ Νείλου καλῶς *κατεσκευακότες ὑπῆρχον*. κτλ. — *Νικολάου τ. Δαμασκηνοῦ* ἐκ τοῦ βίου Καίσαρος (ἐκδ. Πικκόλου. Paris 1850) σελ. 4, 21 *ὑπάρξειν* δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς ἐκεῖνον τούτοις *ἀχθομένους* = *ἀχθεσθήσεσθαι*. — *Πλουτάρχου* Ἀρταξερξ. 2, 2. Ἡ δὲ μήτηρ *ὑπῆρχε* τὸν Κῦρον μᾶλλον *φιλοῦσα* καὶ βουλομένη βασιλεύειν ἐκεῖνον. — Εὐαγγελ. κ. Λουκ. ΚΓ'. 12 *προϋπῆρχον* γὰρ ἐν ἔχθρᾳ *ὄντες* πρὸς ἑαυτούς. Πραξ. τ. Ἀποστ. Ἡ. 16 οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν *ἐπιπεπτωκός*, μόνον δὲ *βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον* εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. — *Μενάνδρου* ἱστορ. σελ. 292, 3 ὁ γὰρ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος — *ἐκπέμψας ὑπῆρχε*. 305, 20 ὁ βασιλεὺς *στείλας ὑπῆρχεν*. 325, 10 ἡνίκα Ζαχαρίας ὁ ἰατρὸς καὶ τόδε *ἐμπεδώσας ὑπῆρχεν*, — *Ἰωαν. Καμενιατ.* σελ. 565, 19 *χειρωθέντες ὑπῆρχον* κτλ. *Ἀνδρεοπούλου* Συντίπα σ. 75 *ὑπῆρχεν* ἡ περιστερὰ *ἀκολουθοῦσα* ὄπισθεν τῶν θεριστῶν. Πρβλ. σ. 116. 140.

3) Καὶ διὰ τοῦ *γίγνεσθαι* περιφράζονται διάφοροι χρόνοι. Ἰλ. Χ, 219 οὔ οἱ νῦν ἔτι γ' ἔστι *πεφυγμένον* ἄμμε *γενέσθαι* = *πεφευγέναι* ἢ *φυγεῖν*. — *Σοφοκλ.* Αἴ. 588 μὴ *προδοὺς* ἡμᾶς *γένῃ* = μὴ *προδῷς*. Φιλοκτ. 773 μὴ — κτείνας γένῃ· Οἰδ. Τυρ. 957 αὐτός μοι σὺ *σημήνας γενοῦ* = *σήμηνον*. Ἀντιγ. 687 *γένοιτο* μέντ' ἂν χἀτέρῳ καλῶς ἔχον. *Θουκυδ.* Γ'. 68, 3 οἱ Λακεδαιμόνιοι οὗτως *ἀποστεταλμένοι ἐγένοντο* Θηβαίων ἕνεκα = *ἀπεστάλησαν*. — Πλατ. Σοφιστ. 247. C. Μὴ τοίνυν, ὦ ξένε, τήν γε πρώτην αἰτησάντων χάριν *ἀπαρνηθεὶς γένῃ* = *ἀπαρνήθητι*. Νομ. Β'. 670. B. ὅσοι προςάδειν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ *γεγόνασι διηγωνισμένοι*. Ε. 737. C. ὄγκος δὲ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς *γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς* ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις = *λεχθείη ἄν*. Πρβλ. αὐτ. Ζ'. 788. Δ Ἡ. 846. E. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει *ὑπάρχον* δεῖ πρῶτον *γίγνεσθαι*. Ἐπιστολ. Ζ'. 347 E. μέχρι μὲν δὴ τούτων ταύτῃ μοι *βεβοηθημένον ἐγεγόνει* φιλοσοφίᾳ καὶ φίλοις = *ἐβεβοήθητο*. — *Ξενοφ.* Ἀπομνημ. Δ'. 3, 8 καὶ ὅταν αὖ πάλιν *ἀπιὼν γένηται* = *ἀπέλθῃ*. — Αἰσχιν. 1, 52 ἀλλ' ἐπιδείξω αὐτοὺς λέγων ὢν ἐν ταῖς οἰκίαις *ἀνειλημμένος γέγονε*. — *Φρυνίχου* τοῦ κωμ. Ἀποσπ. 67 ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, μή μ' *ἀτιμάσας γένῃ*. εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ὁ Λατῖνος γραμματικὸς Πρισκιανὸς (XVIII p. 198 ed. Krehl.) ἐπισημειώνει τάδε· « Participia pro verbis ponunt Attici, quod frequenter faciunt Latini. . . . . *Φρύ-*

Digitized by Google

τιχος, ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν κτλ. Ο'. μεταφρ. Θρην. ά. 16 *ἐγένοντο* οἱ *υἱοί μου ἠφανισμένοι.* Πρβλ. αὐτ. ϐ'. 22. — *Διοδωρ.* ἐκ τῆς ΛΖ'. (204 Τομ. X. Wessel.) *περιπτυχὴς γενόμενος.* — *Πλουταρ.* Νομᾷ 15, 1 οὕτως ἡ πόλις ἐγεγόνει χειροήθης καὶ *κατατεθαμβημένη* τὴν τοῦ Νομᾶ δύναμιν, ὥστε κτλ. — *Δίωνος τ. Χρυσοστ.* Λογ. ΜΓ'. 5 (ed Emper.) ἀλλά τοι Δαμάτηρ, ἔφη, *κεχολωμένα γένοιτο.* — [Λουκιαν.] Χαριδήμου 19 καὶ *γέγονέ* γε τὸν κηδεστὴν ἐπὶ τέρμασι τῆς νίκης *ἀπεκτονώς.* — *Ἀριστειδ.* εἰς Σαραπ. Τομ. Α. σ. 50 *ἀποδοὰς γεροῦ.* — [Ἀριστοτελ.] περὶ φυτῶν Α. 2, οὐ γὰρ ὅτε μίγνυνται τὰ γένη, καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ ταῦτα *γίγνονται κεχωρισμέναι.* κτλ. — Περιφράζονται δὲ ποικίλοι χρόνοι διὰ τοῦ *γίγνεσθαι* οὐ μόνον μετὰ *μετοχῶν,* ὡς ἐν τοῖς προεκτεθειμένοις παραδείγμασιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν εἰς *τος* ῥηματικῶν, ὥςπερ ἐν τοῖς περὶ τοῦ παθητ. ἀορίστου εἴρηται. Εἰς τὰ ἐκεῖ προεκτεθειμένα παραδείγματα προσθετέον καὶ τάδε· *Ἡροδότου* Β'. 119 *ἐπάϊστος ἐγένετο* τοῦτο ἐργασμένος. Πρβλ. ϛ'. 74. *Θουκ.* Γ'. 30, 1 ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν *ἐκπύστους γενέσθαι,* ὥςπερ ἔχομεν. Πρβλ. Δ'. 70, 3. Η. 42, 1. Ζ'. 48, 1 τοῖς πολεμίοις *καταγγέλτους γίγνεσθαι.* — Ἀρριαν. Ἀναϐ. Δ'. 18 πολλάκις ἤδη *μετάπεμπτος* ἐξ Ἀλεξάνδρου *γιγνόμενος* (Krüger: γεγενημένος) οὐχ ὑπήκουε καλοῦντι. κτλ. κτλ.

ε) Οὐκ ὀλίγον εὑρεῖα εἶνε καὶ ἡ διὰ τοῦ *τυγχάνειν,* παρὰ δὲ τοῖς τραγικοῖς καὶ τοῦ *κυρεῖν,* περίφρασις, οὐκ ἀρχαιοτέρα τῶν ἀττικῶν χρόνων, ὡς φαίνεται, οὖσα. *Αἰσχύλου* Χοηφ. 12 ποίᾳ ξυμφορᾷ *προσεικάσω;* — — ἢ πατρὶ τῷ *μῷ τάδ' ἐπεικάσας τύχω* χοὰς φερούσας κτλ.; τί σοι *φάμενος* ἢ τί *ῥέξας τύχοιμ'* ἄν; 674 εἰ δὴ *τυγχάνω* τοῖς κυρίοισι καὶ προσήκουσιν *λέγων,* οὐκ οἶδα. 977 τί νιν προσείπω, κἂν *τύχω μάλ' εὐστομῶν;* Περσ. 498 *σεσωσμένος κυρεῖ* = *σέσωσται.* Ἀγαμ. 1160 *κυρεῖν λέγουσαν* = *λέγειν.* — *Σοφοκλ.* Αἴ. 88 ἤθελον δ' ἂν ἐκτὸς *ὢν τυχεῖν* = *εἶναι.* 742 πρὶν *παρὼν* αὐτὸς *τύχῃ.* 87 *κυρεῖς ἔχων* = *ἔχεις.* Πρβλ. 347. 542 ὥςπερ χερσὶν *εὐθύνων κυρεῖς.* Πρβλ. 1345. Φιλοκτητ. 30 ὅρα, καθ' ὕπνον μὴ *καταυλισθεὶς κυρῇ.* 444. τοῦτον οἶσθ' εἰ *ζῶν κυρεῖ;* Πρβλ. 544. 805. 1279—80. Οἰδ. Τυρ. 348 εἰ δ' *ἐτύγχανες βλέπων.* 87—8 εἰ *τύχοι* κατ' ὀρθὸν *ἐξελθόντα* = *ἐξέλθοι.* 757. ἢ κἂν δόμοισι *τυγχάνει* τανῦν *παρών;* 1479 ἀλλ' εὐτυχοίης, καί σε τῆςδε τῆς ὁδοῦ δαίμων ἄμεινον ἢ *μὲ φρουρήσας τύχοι* = *φρουρήσειε.* 257—8 *κυρῶ* — *ἔχων* — *ἀρχάς.* 594 οὔπω τοσοῦτον *ἠπατημένος κυρῶ.* 985 εἰ μὴ *κύρει ζῶσ'* ἡ τεκοῦσα. Οἰδ. Κολ. 560 δεινὴν γάρ τιν' ἂν πρᾶξιν *τύχοις λέξας* = *λέ-*

Digitized by Google

ξειας. 1349 εἰ μὲν — μὴ τύγχαν' αὐτὸν δεῦρο προσπέμψας ἐμοὶ = προσεπεπόμφει. 1359 ὅτ' ἐν πόνῳ ταὐτῷ βεβηκὼς τυγχάνεις κακῶν ἐμοὶ = βέβηκας. πρβλ. 1481. 1580. 572 εἰρηκὼς κυρεῖς = εἴρηκας. 1159 παρ' ᾧ θύων ἔκυρον. πρβλ. 1308. Ἀντιγ. 469 σοὶ δ' εἰ δοκῶ νῦν μῶρα δρῶσα τυγχάνειν = δρᾶν. 1186 καὶ τυγχάνω τε κλῆθρ' ἀνασπαστοῦ πύλης χαλῶσα. Ἠλέκτρ. 529 εἰ φρονοῦσ' ἐτύγχανες. 569 ἔπος τι τυγχάνει βαλών. Πρβλ. 586. 794. 1053. 1176 πρὸς τί τοῦτ' εἰπὼν κυρεῖς; = εἴρηκας. 1331 εἰ σταθμεῖσι τοῖςδε μὴ κύρουν ἐγὼ πάλαι φυλάσσων κτλ. = εἰ μὴ ἐφύλασσον. Πρβλ. 1408 Τραχ. 370 ὃ τοῦδε τυγχάνω μαθὼν πάρα. 626 τά γ' ἐν δόμοισιν ὡς ἔχοντα τυγχάνει. Πρβλ. 695. 386 τοῖς νῦν παροῦσιν ἐκπεπλημμέλη κυρῶ. Πρβλ. 399. 406 εἰ μὴ κυρῶ λεύσσων μάταιος. 413. κτλ. — Εὐριπίδου Ἄλκ. 10 ὁσίου γὰρ ἀνδρὸς ὅσιος ὢν ἐτύγχανον. 954 ὅστις ἐχθρὸς ὢν κυρεῖ. Ἀνδρομ. 144 τὸ δὲ σὺν οἴκτῳ φέρουσα τυγχάνω. Πρβλ. 368. 888. 1054. 1120. 422 κἂν θυραῖος ὢν κυρεῖ. Βακχ. 215 ἔκδημος ὢν ἐτύγχανον. 1132 ὅσον ἐτύγχανεν πρέων. 1140. ὅπερ λαβοῦσα τυγχάνει. 728 κυρεῖ δ' Ἀγαύη πλησίον θρώσκουσά μου. Ἑλεν. 180—3 ἔτυχον — θάλπουσα = ἔθαλπον. 891 ὅταν γῆν τήνδε νοστήσας τύχῃς = νοστήσῃς. Πρβλ. Ἡλ. 776. 785. Ἡρακλ. μαιν. 216. 1117. Ἱκετ. 28. 736. Ἱππολ. 281. 487. Ἰφιγ. Αὐλ. 893. Ἰφ. Ταυρ. 441. 473. 630. 615. 1285. 1321. Ἰων. 1382. Μηδ. 265. Ὀρ. 514. 866· Ῥήσου 653. Τρῳαδ 1109. Φοιν. 50. 107. 955. 1344. — Ἀριστοφάνους Ἀχαρν. 1030 οὐ δημοσιεύων τυγχάνω. Ἱππ. 1138 ὅταν μή σοι τύχῃ ὄψον ὄν. Νεφ. 1135 οἷς ὀφείλων τυγχάνω. Πρβλ. 1079. Σφηκ. 336. 462. εἴπερ ἔτυχον τῶν μελῶν τῶν Φιλοκλέους βεβρωκότες = βεβρώκασι· 964 σὺ γὰρ ταμιεύουσ' ἔτυχες. 1429. Εἰρην. 277 εἴτις ὑμῶν ἐν Σαμοθράκῃ τυγχάνει μεμυημένος = μεμύηται. Ὄρν. 463—4 τάχα γὰρ τύχοις ἂν χρηστὸν ἐξειπών. Πρβλ. αὐτ. 468—9. 793. Λυσιστρ. 377. Θεσμοφορ. 29. Βατρ. 598. 1347. Ἐκκλησιαζ. 336. Πλουτ. 3· 35. 150. 237. 242. 1037. 1039. — — Ἡροδότου Δ'. 127 τυγχάνουσι ἡμῖν ἑόντες τάφοι πατρώϊοι. ς'. 28 ἐν δὲ τούτοισι τοῖς χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἄρπαγος. — Θουκ. Α. 103, 2. ἦν ἔτυχον ἡρηκότες νεωστί. Γ'. 98, 2 ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν ἐτύγχανε τεθνηκώς. 9, 2 εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους — ἴσοι — ὄντες. Δ'. 73, 3 τυχεῖν — ἀγωνιζομένους. 124, 4. 132, 2. Ε. 98. — Ξενοφ. Ἑλλην. Ε. 1, 18 ὁ δὲ τεθυμένος ἐτύγχανε. Ἀναβ Α. 1, 8. ὢν ὁ Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων. 10 Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ. 9, 20 ὅ,τι τυγχάνοι βουλό-

Digitized by Google

μενος. 31. οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ. Β'. 1, 7 ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ ἐντίμως ἔχων. 8 ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. 2, 14 οἱ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες· αὐτ. ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἁμάξης πορευόμενος. Ἀπομνημ. Α'. 2, 59 κἂν πάνυ πλούσιοι τυγχάνωσιν ὄντες κτλ. Πλατ. Εὐθυφρ. 2. Α. οὐ γάρ που καὶ σοί γε δίκη τις οὖσα τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα. 4. Α. ὃς γε τυγχάνει ὢν εὖ μάλα πρεσβύτης. Ε. ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων. Πρβλ. 5 Δ. Ε. 12 Δ. 13 Δ. 14 Ε. Ἀπολογ. 17 Δ εἴ τῳ ὄντι ξένος ἐτύγχανεν ὤν. 18. Δ εἴ τις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει ὤν. Πρβλ. 31 Α. 40 C. Κριτ. 52 Α. ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. Πολιτ. Α'. 328 C. τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. Β'. 337. Α. ὁ γὰρ Γλαύκων ἀεί τε ἀνδρειότατος ὢν τυγχάνει πρὸς ἅπαντα. Νομ. Γ'. 677 Ε εἴ τί που αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος. Α'. 629. C. Α'. 629 ἤδη οὖν τυγχάνομεν — ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου. Ἐπιστολ. Ζ'. 350 Α. Θεαιτ. 165 C. Πρωτ. 313 C. Φιλήβ. 12 Ε. Φαίδρ. 473 Δ. Συμποσ. 175 C. κτλ. Λυσίου 1, 33 καὶ τοὺς παῖδας ἀδήλους εἶναι ὁποτέρων τυγχάνουσιν ὄντες. 12, 14 ἐπιτήδειος μέν μοι τυγχάνεις ὤν. 15 ἔμπειρος γὰρ ὢν ἐτύγχανον τῆς οἰκίας. 16 ἅπασαι ἀνεῳγμέναι ἔτυγχον. Πρβλ. αὐτ. 19. 27. 14, 14. 16, 2. κτλ. — Ἰσοκράτ. 2, 3 καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν. Πρβλ. αὐτ. 40. 54 καὶ τιμῶ σε τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. 3, 5 καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες. αὐτ. 37. 40. 43. 53. 4, 4. 6 τὰ δ' εἰρημένα φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ. 67 τυγχάνουσι δ' οὗτοι μὲν ἅπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες. 5, 9 ἅπερ ἐν τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ τυγχάνω συμβεβουλευκώς. 17. μᾶλλον συμφερούσας ὧν νῦν τυγχάνεις προῃρημένος 88. 125. 142. 152. 15, 243. 183. 185. 187. 196. Ἐπιστ. 9, 7 ἐφ' οἷς περ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς. κτλ. Λυκούργου κ. Λεωκρ. 23 εἰ — ζῶν ἐτύγχανεν ὁ Ἀμύντας. 58. ἔτι δὲ καὶ τῆς πεντηκοστῆς μετέχων ἐτύγχανεν. κτλ. Αἰσχίνου Λογ. 1, 49 τυγχάνει γὰρ ἡλικιώτης ὢν ἐμὸς καὶ συνέφηβος. 38 αἰσχρῶς οὕτω τυγχάνει βεβιωκώς. Πρβλ. αὐτ. 168. 3, 9 κτλ. — Δημοσθένους Λογ. 6, 2 ἀλλ' εἰς τοῦτο ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα. 8 ὡς περ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύγοιτε. 18, 123 ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. 174 εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον. κτλ. — Ἀριστοτ. Πολιτ. Α'. 3, 5 ᾗ τυγχάνει (ὁ βίος) ἐλλείπων πρὸς τὸ αὐτάρκης εἶναι. Δ' 3, 14 λοιπὰ δέ, περὶ ὧν τυγχάνομεν διωρικότες ἀρτίως. κτλ. — Ἀντιφαν. τ. κωμ. Ἀποσπ. 73 ἐν τῇδε μὲν ὁ τῶν Φρυγῶν τύραν-

Digitized by Google

νος *οἰκῶν τυγχάνει*. 128 παρὰ λίμνην *γεωργῶν τυγχάνω*. *Ἀλέξιθος* Ἀποσπ. 169 οὐκ *ἔχων* δὲ *τυγχάνω*. *Μενάνδρου*. 94 κἂν *ἀδικούμενος τύχῃ*. Πρβλ. 524. — *Πολυβ.* Ε΄. 1 τὸ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀράτου τοῦ νεωτέρου στρατηγίαν ἴσως *ἐτύγχανε διειλημμένος*. — *Διοδώρου* ΙΔ΄. 3 ἐκεῖ γὰρ *ἐτύγχανε διατρίβων* ὁ Λύσανδρος καὶ προσφάτως *εἰλημμένην* τὴν πόλιν. ΙΕ΄. 13 ὃς *ἐτύγχανε* φυγὰς ὢν καὶ *διατρίβων* ἐν ταῖς Συρακούσαις. — *Πλουτάρχου* Δημοσθ. 29, 2 ὁ δὲ Δημοσθένης *ἐτύγχανεν* ὄψιν *ἐωρακώς*. Δημητρ. 30, 2 καὶ γὰρ ναῦς ἐκεῖ καὶ χρήματα καὶ γυναῖκα Δηϊδάμειαν *ἐτύγχανε καταλελοιπώς*. Πρβλ. Δίων 26, 1. Βρουτ. 38, 1 τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐν ποσὶν ἐθνῶν *ἐτύγχανεν* ὁ Βροῦτος ὑπήκοα *πεποιημένος*. — *Εὐναπ.* σελ. 45, 11 *ἐτύγχανε* — δμῆρον τὸν ἑαυτοῦ *δεδωκὼς* υἱόν. — *Μάλχου* 239, 8 ὃς *ἐτύγχανε πεμφθεὶς* ὑπὸ Ζήνωνος πάλαι. 240, 12 ὅτι *προδεδομένος* ὑπ' ἐκείνου *τυγχάνει*. — *Μενάνδρου* 306, 3 ὃ δῆτα τῷ δήμῳ *ἐτύγχανεν ἀνειμένον*. 344, 14 καὶ οἵ γε ἀμφὶ τὸν Ζαβεργὴν Οὖννοι πόρρω που τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας *ἐπιλελησμένοι ἐτύγχανον*. — *Ὀλυμπιοδώρου* 454, 5 οὓς *ἐτύγχανε* Κωνσταντῖνος *ἀνελών*. *Ζωσίμου* 88, 15 *ἔτυχον πεφευγότες*. 228, 20 *ἔτυχε τεθνεώς*. 24, 14 καὶ τοῦ παιδός, ὃν *ἔτυχε* τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ *τιμήσας*, ἀποσφαγέντος. Πρβλ. 24, 19. 26, 1. 56, 19. 57, 12. 49, 2. 72, 18. 84, 4. 90, 2. 97, 8. 111, 4. 123, 3. 142, 22. 163, 233, 5. 257, 7. 18. 269, 11 κτλ. *Προκοπίου τ. Καισαρ.* Γ΄. 22, 18 ὅσοι τε Ῥωμαίων ἄλλοι ἐνταῦθα *ὄντες ἐτύγχανον*. 24, 10. *ἐτύγχανε* δὲ καὶ στράτευμα Οὔννων ὁ Χοσρόης *στείλας*. 25, 20 ἅπερ ἔναγχος ἡ βασιλὶς τῷ Ζαβεργάνῃ *ἐτύγχανε γράψασα*. 32, 3 *ἐτύγχανε* διάφορος *γεγενημένη*. Πρβλ. 34, 14. 66, 5. 78, 13. 15. 102, 8. 158, 17. 160, 20 κτλ. *Ἀγαθίου* 14, 16 ἐν χώρῳ ἀνύδρῳ *ἐτύγχανον συνειλεγμένοι*. Πρβλ. 16, 4. 17, 7. 38, 5. *ἐτύγχανον* ξυνθήκας *θέμενοι*. 45, 15 *ἐτύγχανον* ἀμφ' αὐτὸν *μεμενηκότες*. 53, 9 οἳ δὴ *ἐτύγχανον* ἔνδον *ἐγκαταστάντες* κτλ. *Θεοφυλ. Σιμοκάττου* 36, 23 εἰ καὶ βασιλεὺς *ἐτύγχανεν* ὤν. Πρβλ. 53, 20. 58, 22. 59, 15. 62, 11. 313, 3. 337, 4 ἐν ᾧ (χάρτῃ) *ἐτύγχανεν* ὢν (?) *διαθέμενος*, ἅπερ ἦν αὐτῷ μελετήματα κτλ. *Κωνσταντίνου τ. Πορφυρογεν.* ἐν β. Βασιλείου τ. Μακεδόνος 245, 1 ἃ καὶ *λελειτουργηκότα* πολλάκις τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ *ἐτύγχανεν* κλ. *Ἀνδρεοπούλου* Συντίπ. σελ. 92. ὅστις ἀεὶ *περισύρων* τὰς γυναῖκας ὅλας *ἐτύγχανεν*.

5) ά.) Διὰ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ *ἔχειν* μετὰ τῆς μετοχῆς τοῦ *ἀορ.* ἢ *παρακειμένου* ἐνεργ. μέσου ἢ ἀποθετικοῦ κατ' ὀ-

Digitized by Google

νομαστικὴν πτῶσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ παθητ. παρακειμένου κατ' *αἰτιατικὴν* (ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ *ἔχειν*) περιφράζονται ἀπὸ τῶν ἀττικῶν που χρόνων συνήθως ὁ *παρακείμενος* καὶ ὁ *ὑπερσυντελικός*. Φαίνεται δ' ἡ ἀρχὴ τῆς περιφράσεως ταύτης ἐν τῷ ὁμηρικῷ Ἰλ. Α, 356 (Πρβλ. Ι, 111) *εἰλὼν* γὰρ *ἔχει* γέρας = *εἶλε* καὶ *ἔχει*, ἐν τέλει δὲ καὶ *ἦρηκε*, κειμένη. — *Πινδάρου* Νεμ. Ά. 31 οὐκ ἔραμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον *καταχρύψας ἔχειν*. — *Αἰσχύλου* Ἑπτ. 920 *ἔχουσι* μοῖραν *λαχόντες*, ὦ μέλεοι, διοσδότων ἀχθέων = *εἰλήχασι*. Ἀποσπασμ. 306. (Herm.) τοῦτον δ' ἐπόπτην ἕποπα τῶν αὐτοῦ κακῶν *πεποικίλωκε κἀποδηλώσας ἔχει* θρασὺν πετραῖον ὄρνιν ἐν παντευχίᾳ. — *Σοφοκλ.* Αἴ 22 νυκτὸς γὰρ ἡμᾶς τῆςδε πρᾶγος ἄσκοπον *ἔχει περάνας*, εἴπερ *εἴργασται* τάδε = *πεπέραγκε*. Φιλοκτ. 600 ὃν γ' *εἶχον* ἤδη χρόνον *ἐκβεβληκότες* = *ἐξεβεβλήκεσαν*. — 1362 καὶ σοῦ δ' ἔγωγε *θαυμάσας ἔχω* τόδε = *τεθαύμακα*. Πρβλ. 943 τὰ τόξα μου ἱερὰ *λαβὼν* τοῦ Ζηνὸς Ἡρακλέους *ἔχει*. Οἰδ. Τυρ. 577 ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν *γήμας ἔχεις*; 701 οἷά μοι *βεβουλευκὼς ἔχει*. 734 ηὐδᾶτο γὰρ ταῦτ', οὐδέπω *λήξαντ' ἔχει*. 699 ὅτου ποτὲ μῆνιν τοσήνδε πράγματος *στήσας ἔχεις*. Οἰδ. Κολ. 817 ποίῳ σὺν ἔργῳ τοῦτ' *ἀπειλήσας ἔχεις*; 1140. *θαυμάσας ἔχω*. 1474 τῷ δὲ τοῦτο *συμβαλὼν ἔχεις*; Τραχιν. 37. ἐνταῦθα δὴ μάλιστα *ταρβήσασ' ἔχω*. 403. σὺ δ' εἰς τί δή με τοῦτ' *ἐρωτήσας ἔχεις*. 412. τί ποτε *ποικίλας ἔχεις*; Ἠλεκ. 590 τοὺς δὲ πρόσθεν εὐσεβεῖς κἀξ εὐσεβῶν βλαστόντας *ἐκβαλοῦσ' ἔχεις* = *ἐκβέβληκας*. Ἀντιγ. 22 τὸν μὲν *προτίσας*, τὸν δ' *ἀτιμάσας ἔχει*. 31 —2 τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντά σοι — κἀμοί, λέγω γὰρ κἀμέ, *κηρύξαντ' ἔχειν*. 77 τὰ τῶν θεῶν ἔντιμ' *ἀτιμάσασ' ἔχε*. 180 ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν *ἐγκλήσας ἔχει*. 192. καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε *κηρύξας ἔχω*. 1058 ἐξ ἐμοῦ γὰρ τήνδ' *ἔχεις σώσας* πόλιν. 1272. *ἔχω μαθὼν* δείλαιος. 794 σὺ καὶ τόδε νεῖκος ἀνδρῶν ξύναιμον *ἔχεις ταράξας*. — Εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ὀρθότατα σημειώνει ὁ Ellendt (Lexicon Sophocleum) ἐν λ. *ἔχω* τάδε· notabile exemplum, quippe melicorum *unum*, quibus non admodum convenit *pedestris* illa loquendi ratio. » — *Εὐριπίδου* Ἀνδρομ. 1085 ὦ μοῖρα, γήρως ἐσχάτοις πρὸς τέρμασιν οἷα με τὸν δύστηνον *ἀμφιβᾶσ' ἔχεις* = *ἀμφιβέβηκας*. Βακχ. 53 ὧν οὕνεκ' εἶδος θνητὸν *ἀλλάξας ἔχω*. 302. Ἄρεώς τε μοῖραν *μεταλαβὼν ἔχει* τινά. Πραξ. Ἑκαβ. 1013. Ἑλεν. 413 ἐφ' ᾗς ἐσώθην μόλις ἀνελπίστῳ τύχῃ Ἑλένη τε, Τροίας ἣν *ἀποσπάσας ἔχω*. Ἡρακλειδ. 3 ὁ δ' εἰς τὸ κέρδος λῆμ' *ἔχων ἀνειμένον* πόλει τ' ἄχρηστος καὶ συναλλάσσειν ἄκρος. 436 *ἀνέσας* δ' *ἔχω* καὶ ταῦθάδε. Ἡρακλ.

Digitized by Google

μαινομ. 264 ἐπεὶ σὺ μὲν γῆν τήν δε *διολέσας ἔχεις*, ὁ δ' ὠφελήσας ἀξίων οὐ τυγχάνει. Ἱκετ. 760 οὓς δ' οὐκ ἔθαψε ποῦ νεκροὺς *ἔχει λιπών;* Ἱππολ. 932 ἀλλ' ἤ τις εἰς σὸν οὖς με *διαβαλὼν ἔχει* φίλων, νοσοῦμεν δ' οὐδὲν ὄντες αἴτιοι; Ἴωνος 230 *ἔχω μαθοῦσα*. 582 σιγᾷς; τί πρὸς γῆν ὄμμα σὸν *βαλὼν ἔχεις*, εἰς φροντίδας δ' ἀπῆλθες; Κυκλωπ 408 ἄλλοι δ' ὅπως ὄρνιθες ἐν μοχοῖς πέτρας *πτήξαντες εἶχον*, αἷμα δ' οὐκ ἐνῆν χροΐ. = *ἐπτήχεσαν*. Μηδ. 33 οὓς προδοῦσ' ἀφίκετο μετ' ἀνδρός, ὃς σφε νῦν *ἀτιμάσας ἔχει*. 90 σὺ δ' ὡς μάλιστα τούσδ' *ἐρημώσας ἔχε*, καὶ μὴ πέλαζε μητρὶ δυσθυμουμένῃ. Ὀρέστ. 1394. τὰ γὰρ πρὶν οὐκ εὔγνωστα *συμβαλοῦσ' ἔχω*. Τρῳάδ. 1122 ὃν (Ἀστυάνακτα) πύργων δίσκημα πικρὸν Δαναοὶ *κτείναντες ἔχουσι*. 1150 ἐνὸς μὲν οὖν μόχθου σ' *ἀπαλλάξας ἔχω*. Φοιν. 705 ἀλλ' εἰς θεοὺς χρὴ ταῦτ' *ἀναρτήσαντ' ἔχειν*. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 330 μῶν *ἔχει τον* παιδίον τῶν παρόντων ἔνδον *εἴρξας*. Νεφ. 1047 εὐθὺς γάρ σ' *ἔχω* μέσον *λαβὼν* ἄφυκτον. Ὄρν. 850 κεξ. ὁμορροθῶ, συνθέλω, *συμπαραινέσας ἔχω* προοδία μεγάλα σεμνὰ προσιέναι θεοῖσιν. Ἀξιοσημείωτον καὶ τοῦτο τὸ χωρίον, ὥσπερ τὸ τελευταῖον Σοφόκλειον, ὡς ἐν χορικῷ κείμενον. Ὁ δὲ σχολιαστὴς αὐτόθι ἐσημείωσε τάδε. « συμπαραινέσας ἔχω· ἀντὶ συμπαρήνεσα. » Θεσμοφ. 706 ὅστις γ' *ἔχει* μου ξαρπάσας τὸ παιδίον. Ἐκκλησ. 24 — 5 πότερον οὐκ *ἐρραμμένους ἔχουσι* τοὺς πώγωνας, οὓς εἶρητ' ἔχειν; 355 νῦν δέ μου ἀχράς τις *ἐγκλείσασ' ἔχει* τὰ σιτία. 955 — 6 ἄτοπος δ' ἔγκειταί μοί τις πόθος, ὃς με *διακναίσας ἔχει* κτλ. Ἡροδότου Α'. 27 τοὺς σὺ *δουλώσας ἔχεις* 28 πλὴν Κιλίκων καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάντας ὑφ' ἑαυτῷ *εἶχε καταστρεψάμενος* ὁ Κροῖσος. 37. νῦν δὲ ἀμφοτέρων τούτων με *ἀποκλήσας ἔχεις*. 41 ἐγώ σε — — *ἐκάθηρα* καὶ οἰκίοισι *ὑποδεξάμενος ἔχω*. 69 καὶ γάρ τινες αὐτοὺς (γραπτέον οἶμαι· *τινὲς ἐς* αὐτούς. Πρβλ. Γ'. 48.) εὐεργεσίαι *εἶχον* ἐκ Κροίσου ἔτι *γεγονυῖαι*. 73 Ἀστυάγη γὰρ τὸν Κυαξάρεω — — Κῦρος ὁ Καμβύσεω *καταστρεψάμενος εἶχε*. Πρβλ. 75. 82. Β'. 115 ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν οἴχεαι *ἔχων ἐκπλέας* = *ἐκκεκλοφώς*. Γ'. 48 ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους *εἶχε* ἐκ τῶν Σαμίων *γενόμενον* γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ *γεγονός*. ς'. 12 οἵ τινες παραφρονήσαντες — — ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, — *ἐπιτρέψαντες* ἡμέας αὐτοὺς *ἔχομεν*. Ζ'. 9, 1 *ἔχομεν* δὲ αὐτέων παῖδας, *καταστρεψάμενοι*. 143. εἰ ἐς Ἀθηναίους *εἶχε* τὸ ἔπος *εἰρημένον* ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι. κτλ. *Θουκυδ.* ς'. 39, 2 Ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν

Digitized by Google

δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν *ἀφελομένη ἔχει*. 76. 2 Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ — *δουλωσαμένους ἔχειν*. Ζ'. 34, 2 αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ *εἶχον ἐμφράξασαι*. — *Ξενοφ. Ἀνάβ.* Ἀ 3, 14 ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα *ἔχομεν ἀνηρπακότας*. 4, 21 ἀλλὰ *συνεσπειραμένην ἔχων* τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ — ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο κτλ. Γ'. 4, 14 τὰς μὲν τῶν τάξεων *εἶχεν* ὅπισθεν *καταστήσας*. Δ'. 7, 1 χωρία γὰρ ὄρεσιν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. Ζ'. 7, 27 ἃ νῦν *καταπεπρεψάμενος ἔχεις*. κτλ. *Πλάτωνος* Κρατυλ. 404. c. ὥσπερ οὖν καὶ λέγεται ὁ Ζεὺς αὐτῆς *ἐρασθεὶς ἔχειν*. *Φαίδρ.* 257. c. τὸν λόγον δέ σου πάλαι *θαυμάσας ἔχω*. Ἀλκιβ. Β'. 140 B. *ἔχουσι* δ' οὖν *διειληφότες* δημιουργίας μέρη. Γοργ. 456 A. ἁπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ *ἔχει* (ἡ ῥητορική). Πολιτ. Ἀ. 351 B. πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ *ἔχειν δουλωσαμένην*. Τιμ. 30. c. τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῷα πάντα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ *περιλαβὸν ἔχει*. Νομ. Ζ'. 793 B. ἃ καλῶς μὲν τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ *περικαλύψαντα ἔχει* τοὺς τότε γραφέντας νόμους. Κριτίου 119. c τὰ δὲ τῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν ὧδ' *εἶχεν* ἐξ ἀρχῆς *διακοσμηθέντα*. — *Αἰσχίνου* 1, 15 ὃς ἑνὶ κεφαλαίῳ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα *συλλαβὼν ἔχει*. *Δεινάρχου* κ. Δημοσθ. 89 οὕτως οὖν, ὦ ἄριστε, εἰπέ μοι, φυλάξομεν, ἐὰν σὺ μὲν εἴκοσι τάλαντα *λαβὼν ἔχῃς* ἰδίᾳ κτλ. 90 τοὺς ῥήτορας καὶ τῶν στρατηγῶν ἑνίους *διηρπακότας ἔχειν*. — *Δημοσθ.* Λογ. 9, 12 καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρώην ὡς φίλος καὶ σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν *ἔχει καταλαβών*. εἰς ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τούτων πονηρία καὶ ψευδολογία *καταστήσασα ἔχει*. — *Ἀλέξιδος* τ. Κωμ. Ἀποσπ. 285 Λέσβος δὲ τάξιν ἑβδόμην *λαχοῦσ' ἔχει*. *Τιμοκλέους* Ἀποσπ. 15 ἃ νῦν *ἔχεις λαβὼν* παρ' ἡμῶν δῶρα. — *Μενάνδρου* 130, στιχ. 15 πολλῷ δὲ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ *κατορύξας ἔχεις*. — *Θεοφράστου* Χαρακτ. κς'. παρελθὼν *ἀποφήνας ἔχει*, ὡς δεῖ αὐτοκράτορας τούτους εἶναι. — *Διοδώρου* Β'. 32 ἐν αἷς (διφθέραις) οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον *εἶχον συντεταγμένας*. 53 τὰ μὲν γὰρ (τῶν φοινικείων στελεχῶν) πάντη τοὺς ῥάδικας *ἔχει περικεχυμένους*, — —, τὰ δὲ ἐφ' ἓν μέρος *ἔχοντα κεκλιμένας* τὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς κόμας σχηματισμὸν ἀποτελεῖ λαμπάδος ἀπαιθυσσομένης. Γ'. 36 *ἔχοντες ἐξηρτυμένα* πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν. Πρβλ. Δ'. 76 Νικολ. Δαμ. Ἱς. σλ. 248 Κορ. ἐπειδὴ ταῦτα *ἀληθεύσας ἔχεις*, φράσον ὅπου νῦν ἂν εὑρεθείην. — *Ἰωσήπου* Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Ζ'. 9, 7 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως *κεκρυμμένους εἶχον*. 13, 2 ὅτι πολὺν αὐτὸς

Digitized by Google

ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον. Πρβλ. Ἡ. 13, 4. ΙΒ΄. 2, 1 *πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας* βιβλίων. Ὅμοιον καὶ τὸ Κ΄. 11. 2 *ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον* παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν. ἐν *βίῳ αὐτοῦ* 65 πρὸ γὰρ εἴκοσιν ἐτῶν *εἶχες γεγραμμένην* (τὴν ἱστορίαν). — *Βαβρίου* Μύθ. 124, 5 *ἡμερώσας εἶχεν.* — *Πλουτάρχου* Καμιλλ. 34, 5 οὐδὲν ἄκος οὐδὲ σβεστήριον *ἔχοντες* οἱ Λατῖνοι *παρεσκευασμένον.* 38, 3 τὰς δὲ πύλας *εἶχον ἀνεῳγμένας.* Πελοπίδ. 35, 4 τοὺς μὲν ἀδελφοὺς ἀφ' ἡμέρας *εἶχε* πλησίον ἐν οἴκῳ τινὶ *κεκρυμμένους.* — Τιτ. Φλαμιν. 20, 4 ἀεὶ δ' ἀπιστῶν (Ἀννίβας) τῇ τοῦ Προυσίου μαλακίᾳ καὶ φοβούμενος τοὺς Ῥωμαίους, τὴν οἰκίαν ἔτι πρότερον ἐξόδοις ἑπτὰ καταγείοις *συντετρημένην* ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διαίτης *εἶχεν.* — Σχολ. Ἀπολλ. Ἀργοναυτ. Ἀ. 970 *μεμόρητο... μεμοιραμένως εἶχε.* ἔνθα ὀρθότερον *μεμοιραμένον* γραπτέον. — *Ἡσιοδώρου* Αἰθιοπ. Ἀ. 8 *ἔχω* δὲ αὐτῆς ἔργῳ τὴν πεῖραν *λαβών.* Β΄. 10 *κἀμὲ καταλείσας ἔχει.* Ἐ. 16 ὡς ἐγώ σου καὶ τὴν ἄλλην μὲν τῆς θυσίας πολυτέλειαν *ἔχω θαυμάσας.* — *Εὐναπίου* 45, 11 ἕως οὗ ἀποδῷ τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς ἐκ τῆς καταδρομῆς *εἶχε συνηρπασμένους.* — *Προκοπίου* Πανηγυρ. σ. 501, 16 ἐπειδὴ τὸν Ἰνδὸν *νικήσας εἶχε* (Ἀλέξανδρος) τῇ μάχῃ. — *Συγκέλλου* σελ. 561, 16 Τοῦτον Ἰδουμαῖοι λῃσταὶ — *εἶχον αἰχμαλωτίσαντες.* Ζωσίμ. σλ. 13, 16 ἅπερ *εἶχον ἀπολωλεκότες.* — *Θεοφάνους* Χρον. 718, 9 ἣν *εἶχε προμνηστευσάμενος.* Ἰωαν. Καμεν. 567, 17 εἴ τις τῶν συλληφθέντων χρήματά που *ταμευσάμενος ἔχει.* 587, 15 τὸν πώγωνα *εἶχε τετριχωμένον.* Ἀνν. Κομν. Τομ. Ἀ. 121, 13 ὁ δὲ τὸν *Χρυσόβουλλον* λόγον *γεγραμμένον ἔχειν* ἔλεγε. Γεωργ. τ. Κεδρ. 385, 8 δειλίᾳ συνεχόμενος ὁ Σκληρὸς *συγκεκλεικὼς ἔχει* τείχους ἔνδον τὰς ῥωμαϊκὰς φάλαγγας. — Ἀνδρεοπ. Συντίπ. σλ. 125 ἅπερ *εἶχεν ἀρωματικὰ* ξύλα *ἠγορασμένα* κτλ.

Περὶ δὲ τῶν διὰ τοῦ *ἔχω, μέλλω, θέλω* (βούλομαι) περιφράσεων τῶν *μελλόντων* καὶ τῶν *δυνητικῶν* ἤδη τὰ δέοντα ἀνωτέρω ἐξετέθησαν.

Οὕτω διατρέξαντες ὅλον σχεδὸν τὸν κύκλον τῶν περιφραστικῶν χρόνων, ἀναγκαῖον πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρανοήσεως νὰ σημειώσωμεν πάλιν, ὅπερ καὶ ἀρχόμενοι εἴπαμεν, ὅτι αἱ ποικίλαι αὗται περιφράσεις, ὅσαι δηλ. μὴ ἐγεννήθησαν ἐκ φθογγικῆς, ὡς εἴρηται, ἀνάγκης, οἷαι π. χ. τὸ γ΄. πληθ. τοῦ παθητ. παρακ. κ. τοῦ ὑπερσυντ. *γεγραμμένοι εἰσὶ* — *ἦσαν* καὶ ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ τοῦ παθ. παρακ. ὡς *γεγραμμένος ὦ, γεγραμμένος εἴην* κτλ. εἶχαν κατ' ἀρχὰς ἰδίαν τινὰ δύναμιν καὶ δὲν ἦσαν πάντη ἰσοδύναμοι τοῖς ἀντιστοίχοις αὐτῶν ἁπλοῖς ἢ με-

Digitized by Google

νολεκτικοῖς τύποις. οὕτω π. χ. αἱ μὲν διὰ τοῦ *εἶναι* ἐναργέστερον παρίσταναν τὴν πολλάκις καὶ διὰ τῶν ἁπλῶν χρόνων ἐκφραζομένην διάρκειαν τῆς ῥηματικῆς πράξεως· π. χ. τὸ Αἰσχύλειον (Εὐμεν. 535) *προτίων* καὶ *αἰδόμενός τις ἔστω*, τὸ Ἡροδότειον (Α. 57) *ἔσαν* οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν *ἱέντες* = *ἀεὶ ἵεσαν* κτλ., αἱ δὲ διὰ τοῦ *τυγχάνειν* καὶ τοῦ *κυρεῖν* τὸ κατὰ *τύχην* καὶ *συγκυρίαν* εἶναι ἢ *γίγνεσθαι* ἢ ποιεῖν, καθὼς πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων χωρίων δύνανται οὕτω νὰ ἐξηγηθῶσιν, αἱ δὲ διὰ τοῦ *ἔχειν* τὸ μετὰ τὴν πρᾶξιν *κατέχειν ἔτι* τὸ *πεπραγμένον*, ὡς ἐν τοῖς Ἡροδοτείοις Α. 27 τοὺς σὺ *δουλώσας ἔχεις* = *ἐδούλωσας* καὶ *ἔχεις αὐτοὺς ἔτι δούλους*. Α: 41 ἐγώ σε — — οἰκίοισι *ὑποδεξάμενος ἔχω* = *ὑπεδεξάμην σε* καὶ *σε ἔχω ἔτι ἐν τῇ οἰκίᾳ μου*., τῷ Ἀριστοφανείῳ Νεφ. 1047 εὐθὺς γάρ σ' *ἔχω μέσον λαβὼν ἄφυκτον* = *ἔλαβόν σε μέσον* καὶ σ' *ἔχω ἔτι*. κ. οὕτω καξ. Ἀλλὰ διὰ τῆς μακρᾶς συνηθείας κατ' ὀλίγον ἀπογυμνωθεῖσαι τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης δυνάμεως ἀπέβησαν σχεδὸν ὁλως ἰσοδύναμοι τοῖς μονολεκτικοῖς τύποις. Οὕτω π. χ. οὐδεὶς σωφρονῶν θὰ θελήσῃ τὸ Σοφόκλειον (Φιλοκτ. 600) ὃν γ' *εἶχον* ἤδη χρόνιον *ἐκβεβληκότες* νὰ ἑρμηνεύσῃ, ὃν *ἐξέβαλον* καὶ *ἐκβεβλημένον* ἔτι τὸν *εἶχον παρ' ἑαυτοῖς*, ἢ τὸ Εὐριπίδειον (Ἱκετ. 760) υἱὸς δ' οὐκ ἔθαψε ποῦ νεκροὺς *ἔχει λιπών; ποῦ ἔλιπε τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἔχει ἀκόμη;* ἢ πάλιν τὸ Σοφόκλειον (Ἠλ. 590) τοὺς δὲ πρόσθεν εὐσεβεῖς κἀξ εὐσεβῶν βλαστόντας *ἐκβαλοῦσ' ἔχεις* = *ἐξέβαλες* καὶ οὕτως *ἐκβεβλημένους τοὺς κατέχεις* κτλ. Οὐδεὶς δ' ἀνθρωπίνως διανοούμενος εἰς πάντα τὰ διὰ τοῦ *τυγχάνειν* ἢ *κυρεῖν* περιφραζόμενα χωρία νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ κατὰ *τύχην* ἢ *συγκυρίαν εἶναι* ἢ *γίγνεσθαι* ἢ *ποιεῖν*. εἰ δὲ μή, ἤθελε κινδυνεύσῃ πάσας τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις προδότους νὰ ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν τυφλὴν καὶ ἄσκοπον τύχην, οὐ μόνον παρὰ τοῖς τὴν εἱμαρμένην πιστεύουσιν ἀρχαίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς χριστιανικωτάτοις Βυζαντινοῖς, οὐχ ἧττον ἀγαπῶσι τὰς διὰ τοῦ *τυγχάνειν* περιφράσεις.

Ἀλλ' ἂν αἱ περιφράσεις τοσαύτην ἤδη ἔκτασιν ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ εἶχον λαβοῦσαι, εἶνε οἰκοθέν τε δῆλον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι χρήσεως, ὅτι εὐρυτέραν χρῆσιν εἶχαν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ, πανταχοῦ, ὡς δυνατόν, εὐχέρειαν καὶ ἐνάργειαν διωκούσῃ. Διότι ἤδη καὶ ἀνωτέρω ὑπεμνήσθη, ὅτι αἱ διὰ τοῦ *ἔχειν* π. χ. περιφράσεις σπανιώτεραι μὲν εἶνε ἐν τοῖς *χορικοῖς*, τοῖς ὑψηλότερον τοῦ κοινοῦ καὶ δημώδους βαίνουσι, πυκνοτέρα δὲ ἐν τοῖς *διαλόγοις* τῶν *δραματικῶν*. Ἑτέρα διαφορὰ τῆς χρήσεως προέρχεται ἐκ τοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον δημοτικοῦ χαρακτῆρος ἑκάστου ποιητοῦ ἢ συγγραφέως. Οὕτω

Digitized by Google

π. χ. οἱ ἥρωας καὶ ἀνθρώπους παριστάνοντες τραγικοί, Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης, μεταχειρίζονται πλειοτέρας περιφράσεις παρὰ τὸν Θεοὺς καὶ Τιτᾶνας καὶ ἥρωας εἰς τὴν σκηνὴν καταβιβάζοντα μεγαλορρήμονα Αἰσχύλον, οἱ δὲ ἀφελεῖς καὶ κοινοὶ συγγραφεῖς Ἡρόδοτος καὶ Ξενοφῶν πολὺ πυκνοτέρας παρὰ τὸν συνεστραμμένον καὶ βραχυλόγον Θουκυδίδην καὶ τὸν κατάτεχνον Πλάτωνα· ὁ *κοινός*, εἰ καὶ προγενέστερος, Διόδωρος παρὰ τὸν πολυμαθῆ νεώτερον Πλούταρχον, αὐτὸς δ' οὗτος παρὰ τοὺς συγχρόνους ἢ καὶ μεταγενεστέρους *ἐψιμυθιωμένους ἀττικίζοντας* σοφιστάς, Δίωνα, Χρυσόστομον, Ἀριστείδην, Λιβάνιον, Θεμίστιον κτλ.

Ἐντεῦθεν ἠδύνατό τις εὐκόλως νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ αἱ πλεῖσται κἂν τῶν περιφράσεων τούτων, εἰ μὴ πᾶσαι, τοσοῦτον ὑπερίσχυσαν, ὥστε τοὺς ἀντιστοίχους μονολεκτικοὺς τύπους ἐντελῶς ἐξέωσαν. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· διότι οὔτε αἱ ποικίλαι ἐκείναι διὰ τοῦ *εἶναι* περιφράσεις διετηρήθησαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασίν των, ὥσπερ π. χ. ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις, ἐν αἷς ἐκτὸς τῶν παρωχημένων πολλῶν *ἐνεργητικῶν* (οὐδετέρων) ῥημάτων καὶ ἅπαντες οἱ παθητικοὶ καὶ μέσοι τύποι διὰ τοῦ *esse* περιφράζονται, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν παθ. παρακειμ. κ. ὑπερσυντ. *εἶμαι γραμμένος, ἤσουν γραμμένος*=*γέγραμμαι, ἐγέγραψο* κτλ., οὔτε αἱ διὰ τοῦ *ὑπάρχειν* ἢ τοῦ *γίγνεσθαι*, ὥςπερ ἐν τῇ γερμανικῇ ὅ τε *ἐνεργητ. μέλλων* καὶ ὁ *δυνητικὸς* καὶ *ἅπαντες* οἱ *παθητ. τύποι* διὰ τοῦ *werden* = *γίγνεσθαι* περιφράζονται, ὡς *μελλ.* ich werde schreiben. *δυνητ.* ich würde schreiben. *παθ. ἐνεστ.* ich werde geschrieben. *παθ. παρατατ.* ich wurde geschrieben κτλ., οὔτε αἱ διὰ τοῦ *τυγχάνειν*, εἰ μὴ ἐν ταῖς ὁπωσοῦν ἰσοδυνάμοις φράσεσιν: *ἔτυχε νὰ ἔλθῃ* (= ἔτυχεν ἢ ἐτύγχανεν ἐλθών). *ἔτυχε νὰ πάγῃ. ἔλαχε νὰ ἤτε ἐκεῖ. τυχαίνει νὰ μὴν ἔλθῃ* κ ἄλλ. ὁμ., ἀλλὰ μόνον αἱ διὰ τοῦ *μέλλω*, κυριώτερον δὲ αἱ διὰ τοῦ *θέλω* καὶ τοῦ *ἔχω* τοσοῦτον ἐπεκράτησαν, ὥστε τελείως κατέλαβαν τὸν τόπον τῶν ἀντιστοίχων μονολεκτικῶν τύπων. Καὶ περὶ μὲν τῶν διὰ τοῦ *θέλω* καὶ ἀρχαιότερον διὰ τοῦ *ἔχω* περιφραζομένων *μελλόντων* καὶ *δυνητικῶν* ἤδη ἐν τοῖς πρόσθεν τὰ δέοντα ἐλέχθησαν. Τώρα δὲ λεκτέον περὶ τῶν διὰ τοῦ *ἔχω* καὶ *εἶχα παρακειμένων* καὶ *ὑπερσυντελικῶν*.

ΟΙ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ.

Δύο εἶνε τὰ *βοηθητικὰ* ῥήματα, δι' ὧν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἀνέκαθεν περιφράζονται οὗτοι οἱ χρόνοι, τὸ *ἔχω* καὶ τὸ *εἶμαι*. Καὶ διὰ μὲν

Digitized by Google

τοῦ ἔχω καὶ τοῦ παρατατικοῦ εἶχα περιφράζονται οἱ τ' *ἐνεργητικοὶ* καὶ οἱ *παθ. παρακείμενοι* καὶ *ὑπερσυντελικοί*· τὸ δὲ δεύτερον στοιχεῖον ἐπὶ μὲν τῶν ἐνεργητικῶν εἶνε ἡ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ἑκάστοτε προκειμένου ῥήματος, τῷ ἀντικειμένῳ τοῦ ἔχω κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν (πάντοτε αἰτιατικὴν) συμφωνοῦσα, ὡς ἔχω (ἔχεις, ἔχει, ἔχομεν κτλ.) *γραμμένον*, —*ην*, —*ους*, —*ας*, —*α*. εἶχα (εἶχες, ε, εἴχαμεν κτλ.) *γραμμένον*, —*ην*, —*ους*, —*ας*, —*α*. κτλ., ἤ τις ἕτερος ἡκρωτηριασμένος ῥηματικὸς τύπος, συνήθως μὲν ὡς ἀπαρέμφατος ἐκλαμβανόμενος, κυρίως δὲ μετοχικὸς ὤν, ὡς κατωτέρω θὰ δειχθῇ, *ἔχω γράψῃ*, *εἶχα λάβῃ* κτλ., ἐπὶ δὲ τῶν παθητικῶν μόνος ὁ δεύτερος οὗτος τύπος τοῦ παθητ. ἀορίστου, ὡς *ἔχω γραφθεί*, *εἶχα γραφθεί*, καὶ ἐδῶ, καθὼς καὶ ἐκεῖ, ἀκλίτως φερόμενος. Διὰ δὲ τοῦ *εἶμαι* καὶ τοῦ παρατατ. *ἤμην* (ἤμουν) καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου πάντοτε τῷ ὑποκειμένῳ συμφωνούσης μόνον οἱ παθητ. παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντελικοί, ὡς *εἶμαι γραμμένος* (=γέγραμμαι), *ἤμουν γραμμένος* (= ἐγεγράμμην) κτλ.

Εἶνε δ' ἐν συνόψει οἱ ποικίλοι τύποι οἱ ἑξῆς:

Παρακείμενος.

ἐνεργ.	*παθητικ.*
1) ἔχω γράψη (λάβη)	ἔχω γραφθεὶ (δοθεὶ)
2) ἔχω γραμμένον (— ην, — ους κτλ.	εἶμαι γραμμένος (δομένος)

Ὑπερσυντελικός.

1) εἶχα γράψη (φύγη)	εἶχα γραφθεὶ (σταθεὶ)
2) εἶχα γραμμένον κτλ.	ἤμην (ἤμουν) γραμμένος.

Παραδείγματα ἐκ τῆς προγενεστέρας δημώδους γλώσσης εἶνε τάδε.

Β. Χ. Ἀνέγνωσε τὰ γράμματα, ἐστέναξε μεγάλως·
εἶπ' ἐξ ὅλης του καρδιᾶς· νὰ μὴ *εἶχα γεννήθην*
καὶ εἰς τῆς γῆς τὸ πρόσωπο ἄψυχος νὰ *εἶχα* ὑρέθην

— — — — — — — — — — — — —

τὸν κόσμον, τὸν ἐγνώρισα, νὰ μὴ *εἶχα γνωρίσῃ*,
καὶ εἰς τὸ ἐρωτόκαστρον ποσῶς νὰ μὴ *εἶχα* ἀσέβη κτλ.

Πλ. Τρ. ποτὲ νὰ μὴ *εἶχα γεννηθεί*, μὴ *εἶχα φανεὶ* 'ς τὸν κόσμον κτλ.

Ἀβ. αὐτός, ὁποῦ τὸ διέβαινεν πολλὰ *ἦτον θλιμμένος*.

αὐτ. *ζωσμένος ἦτον* ἅρματα καὶ *ἀπῆγαινεν* τὸν δρόμον.

Digitized by Google

αὐτ. ἤμην κ' ἐγὼ 'κ τῆς χώρας μου διωγμένος διὰ τὸν πόθον.
Χρ. Μ. σλ. 52. τοὺς τόπους τοὺς ἐπρόνοιασαν, νὰ τοὺς ἔχουν κερδίση.
σλ. 84. χαρτὶ νὰ τοῦ ποιήσωσι νὰ τῶχουσι βουλλώσει (γρ. — η)
96. λοιπὸν νὰ θέλῃ ὁ βασιλεὺς τοῦτο νὰ τοὔχῃ ποιήση. κλ.
Οἱ τύποι *γράψη*, *λάβει*, *φύγει*, *γραφθεί*, *γεννηθεὶ* καὶ οἱ ὅμοιοι, οἱ μέχρι τοῦδε ἀπαρέμφατοι νομιζόμενοι, εἶνε μετοχικοὶ ἐκ τῶν αἰολικῶν γράψαις (= κοιν. γράψας), *λάβεις* (= λαβών), *φύγεις* (= φυγὼν) καὶ τῶν κοινῶν *γραφθείς*, *γεννηθείς* κτλ. γενόμενοι. Ὅτι μὲν τὸ ἔχω πρὸς περίφρασιν τοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ καὶ αὐτῶν τῶν *οὐδετέρων* καὶ *παθητικῶν* ῥημάτων ἀνέκαθεν μετὰ τῆς μετοχῆς (ὄχι τοῦ ἀπαρεμφάτου) τοῦ ἀορίστου ἢ τοῦ παρακειμένου συνετάσσετο, δῆλον ἤδη ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθειμένων ἀρχαίων παραδειγμάτων, ἐξ ὧν πρβλ. — μάλιστα τὸ Ἡροδότειον Α'. 69. Γ'. 48. Ζ'. 143 καὶ τὰ Πλατων. Κρατυλ. 404. c. καὶ Κριτί. 119. c. Ἡ δ' ἀποβολὴ τοῦ ς ἐκ τῶν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει πολυχρήστων καὶ διὰ τοῦτο εὐαποτρίπτων, συνηθέστερον ἀρσενικῶς καὶ ἐνικῶς διὰ τὴν συχνοτέραν τούτου τοῦ γένους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ χρῆσιν φερομένων μετοχῶν *γράψαις*, *λάβεις*, *γραφθεὶς* κ.τ.ὅμ. οὔτε τι δύσκολον οὔτε ἀσύνηθες ἦτο τῇ καθομιλουμένῃ, ἥπερ καὶ ἄλλως φαίνεται τῷ πάθει τούτῳ ὑποκειμένη, ὅπου, κατὰ διάλεκτον τοὐλάχιστον (ἔν τισι τοῦ Αἰγαίου νήσοις καὶ ἐν Ἰωνίᾳ) *τσοὶ ἀνθρώποι* λέγει καὶ *τσοὶ λόγοι* κ.τ.ὅμ. ἀντὶ τῶν αἰολ. *τοὶς ἀνθρώποις*, *τοὶς λόγοις* (= τοῖς ἀττικοῖς *τοὺς λόγους*, *τοὺς ἀνθρώπους* κτλ. καὶ ταῦτα ὄχι χωρὶς πάσης ἀναλογίας ἐκ τῆς ἀρχαίας κατὰ διάλεκτον *ἱππότα* λεγούσης καὶ *νεφεληγερέτα* καὶ τὰ ὅμοια ἀντὶ τῶν *ἱππότας*, *νεφεληγερέτας*, καὶ *Σώκρατε*, *Ἀριστόφανε*, *Διομήδου*, *Σοφοκλέου* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *Σώκρατες*, *Ἀριστόφανες*, *Διομήδους*, *Σοφοκλέους* κτλ. Πρβλ. Ἰωανν. Γραμμ. 245 Γρηγορ. Κορινθ. 617 Γραμματ. Μεερμαν. 662. Οὐδ' ἡ τῶν αἰολικῶν ἀορίστων *γράψαις*, *ἀκούσαις*, *κινήσαις*, *δώσαις* κ.τ ὅμ. ἀντὶ τῶν ἀττικῶν *γράψας*, *ἀκούσας*, κτλ. χρῆσις ἐν τῇ πολλαχοῦ αἰολιζούσῃ καθομιλουμένῃ εἶνέ τι παράδοξον. Κατ' αἰολικὸν ἐπ' ἴσης ἔθος ἐλέγετό ποτε ἐν τῇ καθομιλουμένῃ πιθανώτατα *λάβεις*, *φάγεις*, *φύγεις*, *ἔλθεις*, *ἴδεις* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν *λαβών*, *φαγών*, *φυγών*, *ἐλθών*, *ἰδὼν* κτλ. Καθὼς οἱ Αἰολεῖς κατὰ ῥητὴν τῶν γραμματικῶν μαρτυρίαν οὐ μόνον *τίθεις* (Ἀλκαίου Ἀποσπ. 27) καὶ τὰ ὅμοια ἔλεγαν ἀντὶ τοῦ *τιθεὶς* κ.λ., ἀλλὰ καὶ *οἴκεις* (Ἀλκ. 58), *ἐφόρεις* (Ἀλκ. 70), *μέδεις* (2), *φέρεις* (Σαπφ. 45) ἐκ τῆς διττῆς γραφῆς *φέρων* καὶ *φέρεις* ὑπὸ Ahrens (Πρβλ. Dial. aeol. p. 142) εἰκασθέν, ἴσως δὲ καὶ ἁπλῶς *φέρεις* (= φέρων) γραπτέον, ὡς

Digitized by Google

περ κατὰ τὸν Χοιροβοσκὸν εἰς Θεοδοσ. 859, 20 δωριστὶ *εἷς, ἕντος, ἕντι ἕντα* ἀντὶ *ἑών, ἑόντος* κτλ. ἐλέγετο. Ἔπειτα *στοίχεις, προσμέτρεις* (ἐπιγρ. Κυμ. 13) *λέγαις, ὄρθοις* κ.τ. ὁμ. ἀντὶ τῶν *οἰκέων. ἐφορέων, μεδέων, φορέων* ἢ *φέρων, στοιχῶν, προσμετρῶν, γελῶν, ὀρθῶν* κτλ. κατ' ἀποκοπὴν δὲ τοῦ ς οἱ μὲν ἀ. ἀόριστοι ἀπέβησαν *γράψαι, ἀκούσαι, κινήσαι* κτλ. βοιωτιστὶ δὲ προφερόμενοι ἢ γραφόμενοι *γράψη, ἀκούση, κινήση* κτλ. (ἴδε ἀνωτέρω τὰ περὶ τῶν μελλόντων καὶ τῆς βοιωτ. προφ. καὶ γραφῆς τοῦ η ἀντὶ τῆς αι), οἱ δὲ β'. ἀόρ. *λάβει, φάγει, φύγει, ἔλθει, ἴδει* κτλ. οἱ δὲ παθητ. *γραφθεί, ἀκουσθεί, δοθεί, σωθεί, καεὶ* κτλ. ὑπὲρ δὲ τῶν β'. ἀορίστων μαρτυρεῖ μάλιστα καὶ ὁ σημερινὸς τονισμὸς τῶν βαρύτονος ὤν, ὡς καὶ τῶν ὑποτιθεμένων αἰολικῶν μετοχῶν *λάβει(ς), φάγει(ς), φύγει(ς)* καὶ τῶν μεμαρτυρημένων *ἐφύρεις, μέδεις, στοίχεις* κλ. διότι ἡ καθομιλουμένη λέγει *ἔχω φάγει, εἶχα φύγει, ἔχομεν λάβει* καὶ ὄχι ἀπαρεμφατικῶς *φαγεῖ, φυγεῖ(ν), λαβεῖ(ν)* κτλ. Τὰς οὕτω μεταμεμορφωμένας καὶ κατὰ τὴν προφορὰν τοῖς ἄνευ τοῦ ν ἀπαρεμφάτοις ὁμοφθογγούσας μετοχὰς ἐξελάμβανάν τινες ὕστερον ἀγνοίᾳ τῆς ἐπισκοτισθείσης τῶν ἀρχῆς ὡς ἀληθεῖς ἀπαρεμφάτους καὶ ὡς τοιαύτας οἱ ὁπωσδήποτε τῆς γλώσσης διορθωταί, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Κοραῆ ἐξαιρουμένου, ἐνίοτε τὰς συνεπλήρωναν προσαρτῶντες τὸ ἐλλείπειν νομιζόμενον ν, ἐν ᾧ ὀρθότερον ἔπρεπε νὰ συμπληρώνωνται προσαρτήσει τοῦ ὀνομαστικοῦ ς, ὁσάκις τὸ συγχωρεῖ ἡ ἔννοια. Εἶνε δ' ἀξιοσημείωτον, ὅτι οἱ μετοχικοὶ οὗτοι τύποι ἀκόμη παρὰ τῷ ποιητῇ τῶν *Χρονικῶν τοῦ Μωρέως* πανταχοῦ ἄνευ ν φέρονται, οἷον ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀρχῆς των· ἐν ᾧ οἱ τὸν *μέλλοντα* καὶ τὸν *συνητικὸν* συναποτελοῦντες ἀπαρεμφατικοὶ ἐπαμφοτερίζουσιν, ὡς εἴδαμεν. Πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα. Παρὰ δὲ τῷ πολὺ προγενεστέρῳ καὶ ἐν μέσῳ παραδόξου χυδαϊσμοῦ ὅμως νὰ ἑλληνίσῃ προσπαθοῦντι Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ σλ. 489, 7 πλὴν οὐδ' *ἔχει ὁρίσειν* ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλης ἀπὸ προστάξεως τοῦ βασιλέως ἐκ τῶν θεμάτων κτλ. τὸ *ὁρίσειν* (= *ὁρίσῃ, ὁρίσαι, ὁρίσαις*, ὁρίσας) δεικνύει τὴν ἤδη πολὺ πρὸ τοῦ ι'. αἰῶνος ἀποβολὴν τοῦ ς τῶν τοιούτων μετοχῶν ἐνωτὴ δημώδει γλώσσῃ. Τοιαύτη, νομίζω, καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν νεοελλην. παρακειμένων.

Σημ. Εἶνε γνωστόν, ὅτι καὶ ἡ νεωτέρα *γερμανικὴ* καὶ αἱ *ρωμανικαὶ γλῶσσαι* διὰ τοῦ ἔχω καὶ εἶχα (habe, hatte. ai, avais. ho, avea κτλ.) καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου περιφράζουσι τὸν παρακείμενον καὶ τὸν ὑπερσυντελικόν, ὡς γερμ. ich habe geschrieben, er hatte geschrieben. — j'ai écrit, il avait écrit γαλ καὶ ἰταλ. ho

Digitized by Google

scritto, avea scritto κτλ. *ἔχω γράψη, εἶχε γράψη.* Ἔλαβαν δ' αἱ *ῥωμανικαὶ* τὴν ἀρχὴν τῆς περιφράσεως ταύτης ἐκ τῆς λατινικῆς, αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, ἐν ᾗ π. χ. παρὰ Κικέρωνι φέρονται τά: habeo perspectum. haheo cognitum. satis dictum habeo. habeo absolutum epos. bellum diis indictum habuit κλ. ὅλως ἡ σχεδὸν ἰσοδύναμα τοῖς ἁπλοῖς *perspexi, cognovi, dixi, absolvi, indixit* κ.λ. Ιρβλ. Diez grammatik der romanischen sprachen. Bd. II. p. 98.

Πρὶν δ' ἐπιθέσωμεν πέρας εἰς τὸν περὶ τῶν παρακειμένων καὶ ἐν γένει τῶν χρόνων λόγον, σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐκ πάντων σχεδὸν τῶν ἀμεταβάτων ἐνεργητικῶν καί τινων μεταβατικῶν καὶ τῶν οὐδετέρων ῥημάτων σχηματίζονται παθητικοὶ παρακείμενοι ὄχι πάντοτε καὶ παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν τῷ ἐνεστῶτι διάθεσιν τηροῦντες, ἀντιστοιχοῦντες δ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡ πρὸς ὁμοίους καθ' ὁμοιον τρόπον ἐσχηματισμένους παθ. παρακειμένους, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ἐν τῇ γλώσσῃ παλαιὰν ἀρχὴν τῆς ἕξεως ταύτης, ἡ πρὸς ἰσοδυνάμους ἐνεργητ. παρακειμένους ἡ καὶ ἐνεστῶτας, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸς ἐπίθετα. Παραθέτομεν λοιπὸν παραδείγματά τινα μετὰ τῶν ἐνεστώτων ἐν παρενθέσει καὶ τῶν ἀντιστοίχων ἀρχαίων ἐφεξῆς.

ἀγανακτη(σ)μένος (ἀγανακτῶ) — ἠγανακτηκώς. Πρβλ. τὸ Δουκ. ἐνυπν. *ἀγαρακτησαμένης.*

* *ἀκκουμβη(σ)μένος* (ἀκκουμβῶ) b=b λατιν.—ἐρηρεισμένος κ.τ.ὅμ.

ἀλλαγμένος (ἀλλάζω) — ἠλλαχώς (ἠλλαγμένος).

ἀναμμένος (ἀνάφτω) — ἀνημμένος, ἐξημμένος κ.τ.τ.

ἀναστεναγμένος (ἀναστενάζω) — ἀνα-στέν(άζ)ων.

ἀνατριχιασμένος (ἀνατριχιάζω) — πεφρικώς.

ἀναχωρημένος (ἀναχωρῶ) ἀνακεχωρηκώς, ἀπεληλυθὼς κτλ. πρβλ. τὸ *προχωρε(η)μένος* τοῦ Ἀλεξ. Κομν.

ἀνθη(ι)σμένος (ἀνθῶ, —ίζω) — διηνθισμένος, ἀνθῶν, ἀνθηρός.

ἀποθαμμένος ἤδη ἐν τῷ Β. Χ. (ἀπο-θαν-μένος. ἀποθνήσκω) — τεθνεώς.

ἀποκαμωμένος (ἀποκάμνω) — ἀποκεκμηκώς, ἀπειρηκὼς κ.τ.τ.

ἀποφασισμένος (ἀποφασίζω) — διεγνωκώς.

ἀραθυμησμένος (ἀραθυμῶ) — βαρυθυμῶν κ.τ.τ.

ἀχνι(υ)σμένος (ἀχνίζω) — λελυπημένος, ὠργισμένος.

ἀναι-καται-ἐμ-βασμένος (ἀναι-καται-ἐμ-βαίνω) — ἀνα-κατα-ἐμ-βεβηκώς.

βραχνιασμένος (βραχνιάζω) — βραγχιῶν, βραγχώδης.

βρωμη(σ)μένος (βρωμάει—ᾷ) — ὀδωδώς, δυσώδης.

Digitized by Google

γηρασμένος (γηράσκω, γηρνάω) γεγηρακώς. Πρβλ. τὸ Ἡσιοδ. ἀποσπ. 163. g. *γηράσκεσθαι.*

διαβασμένος (διαβάζω) — πεπαιδευμένος κ.τ.τ. συνώνυμον δὲ τὸ *γραμματισμένος.* τὸ δὲ

διαβασμένος (Χρον. τ. Μωρ. σλ. 70)=πεπερακώς, ἐκ τοῦ διαβαίνω.

διψασμένος (διψάω)—διψῶν, διψαλέος. παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχ. 14.

δακρυσμένος (δακρύζω — δακρύω) — δεδακρυμένος Ἰλ. Π, 7. Χ 491. Ὀδ. Υ, 204. 354. [Πλατ.] Ἀξιοχ. 364. Α. Πλουτ. Τ. Γρακχ. 16, 3. Γ. Γρακχ. 16, 1. Δίων. 42, 3. Ἀντων. 43, 1. Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. Δ'. 8, 48. Παυσ. Ἀ. 21, 5. Ἀριςαιν. ἐπις. ΙΒ'. 13.

ἐπαναστατημένος (ἐπαναστατῶ. ἡμ.) — ἐπανεστηκώς.

ἐ]ταιριασμένος (ἑ)ταιριάζω) — ἁρμόζων, ἁρμόδιος.

εὐ-δυς-τυχησμένος (εὐ-δυς-τυχῶ) — εὐ-δεδυς-τυχηκώς, εὐ-δυς-τυχής.

ζαρωμένος (ζαρώνω) — ἐρριτυδωμένος, ῥυσ(σ)ός, ῥικνός.

θυμωμένος (θυμώνω) — τεθυμωμένος.

ἱδρωμένος (ἱδρώνω) — ἱδρωκώς, ἱδρῶν, ἱδρῶτι περιρρεόμενος.

καταντημένος (καταντῶ) — κατηντηκώς. ἀπεγνωσμένος.

κατσουφιασμένος (κατσουφιάζω) — κατηφιῶν, συνωφρυωμένος.

κλαμμένος (κλαίγω) — κεκλαυμένος Αἰσχ. Χοηφ. 451. 718. Σοφ. Ο. Τ. 1490. Πρβλ. καὶ τὸ Εὐριπ. Ἡλ. 156 πατέρα *κατακλαίομαι.*

κοκκαλιασμένος (κοκκαλιάζω) — ἀποστεωμένος, πεπηγώς.

κοκκινισμένος (κοκκινίζω) — πεφοινιγμένος, ἐρυθριῶν.

κοπιασμένος (κοπιάζω) — κεκοπιακώς, κεκμηκώς.

κοσμογυρισμένος (γυρίζω τ. κόσμον) — πολυπλανής, πολυπλάνητος.

κυβερνημένος (κυβερνῶ) — εὔπορος.

λαχανιασμένος (λαχανιάζω) ἀσθμαίνων, πνευστιῶν.

λιμασμένος (λιμάζω) — λιμώσσ(ττ)ων.

λυσσασμένος (λυσσάζω) — λυσσ(ττ)ῶν.

λωβιασμένος (λωβιάζει) — λεπρῶν, λωβός (μεταγ.)

καλο-κακο-μαθημένος (καλο-κακο-μαθαίνω) — εὖ-, κακῶς ἠγμένος. μεμαθηκώς, συνειθισμένος, ἐθάς.

μετανοιωμένος ἢ μεταγνωμένος (μετανοι(γν)ώνω — μετεγνωκώς. Πρβλ. τὸ Σοφ. Αἴ. 716. *μεταγεγνώσθη* = μετανέγνω.

(αἱ)μουδιασμένος (αἱ)μουδιάζω) — αἱμωδιῶν.

μουχλιασμένος (μουχλιάζει) — εὐρωτιῶν.

νεοφερμένος (νεωστὶ φέρνομαι, — ἔρχομαι) — νέηλυς.

Digitized by Google

ξαγρυπνημένος (ξαγρυπνῶ) — ἠγρυπνηκώς.
ξεθυμασμένος (ξεθυμαίνω) — ἐξεστηκώς. κ.τ.τ.
ξεθωριασμένος (ξεθωριάζω) — ἐξίτηλος, ἐκπεχρωσμένος (;)
ξεμυαλισμένος (ξεμυαλίζω) — φρενῶν ἐξεστηκώς, παραφρονῶν κ.τ.τ.
ξεσπαθωμένος (ξεσπαθώνω) — ἐσπασμένος τὸ ξίφος, ξιφήρης.
ξενολασμένος (ξενολάζω) — ἄφροντις.
ξεπεσμένος (ξεπίφτω) — ἐκπεπτωκώς, παρηκμακώς.
ξεχασμένος (ξεχάνω καὶ ξεχνάω) — ἐπιλελησμένος, ἐπιλήσμων.
ξεχειλισμένος (ξεχειλίζω, —άω) — ὑπερχειλής.
ξυλίασμένος (ξυλιάζω) — ἐξυλωμένος, ἀπεσκληρυμένος.
δ]μονοιασμένοι (δ]μονοιάζουν) — ὁμονοοῦντες.
παγωμένος (παγώνω) — πεπηγώς.
παθιασμένος (παθιάζω) — ἐμπαθής.
πανουκλιασμένος (πανουκλιάζω) — λοιμῶν.
πεινασμένος (πεινάω) — πεινῶν, λιμώσσ(ττ)ων, πεινα(λέ)ος.
περασμένος (περ(ν)άω) — πεπερακώς. παρεληλυθώς. προβεβηκώς.
πιωμένος (πίνω) — πεπωκώς.
πλαγιασμένος (πλαγιάζω) — ἀνα-, κατα-κεκλιμένος.
πλημμυρισμένος (πλημμυρᾶει) — πλημμυρῶν.
πολυπαθημένος (πολὺ πάσχει) — πολύπαθής.
πονεμένος (πονῶ) — πεπονηκώς, πονῶν.
παντοπραγ(μ)ένος (πάντα πράττει) — ἔμπειρος, πολύπειρος· πανοῦργος.
προκομμένος (προκόφτω) — [προκεκοφώς], ἐπιδεδωκώς, πεπαιδευμένος.
σκασμένος (σκάνω, σκάζω) — σχάζων, διεῤῥωγώς.
σκουρλασμένος (σκουρλάζει) — σκωριῶν (;), εὐρωτιῶν, ἰωμένος.
σπορλασμένος (σπορλιάζω) — σπερματίας.
συνεφλασμένος (συννεφιάζει) — συννεφής, συννέφελος.
ταξειδευμένος (ταξειδεύ(γ)ω) — ἀποδεδημηκώς, ἀποδημῶν, ἀπόδημος.
τελειωμένος (τελειώνω ἀμ.) — τετελευτηκώς· ἐξειργασμένος.
τρομαγ(σ)μένος (τρομάζω) — ἔντρομος, τρέμων. Πρβλ. τὸ Σόλων. ἀποσπ. 36 (25), 12 τρομευμένους.
τσιμπλιασμένος (τσιμπλιάζω, παρὰ τὸ *τσίμπλα, τσιμπλός· σιφλός, σιπαλός*) — (γ)λήμων.
ὑδρωπικιασμένος (ὑδρωπικιάζω) — ὑδρωπιῶν, ὑδρωπικός.
φαγωμένος (ἔφαγα) — ἐδηδοκώς, δεδειπνηκώς.

Digitized by Google

φθασμένος (φθάνω) — ἐφθακώς. μεταφ. ἐνῆλιξ ἢ παρῆλιξ, προβεβηκώς.
φουντωμένος (φουντώνει) — κομῶν.
φουσκωμένος (φουσκώνω) — ἐξωδηκώς· φυσῶν, πεφυσημένος.
φορεμένος (φορῶ) — ἐνδεδυκώς, ἐνδεδυμένος.
φρενιασμένος (φρενιάζω) — φρενητιῶν.
χαλαρωμένος (χαλαρώνω) — χαλαρός, ἀνειμένος κ.τ.δμ.
χολιασμένος (χολιάζω) — λελυπημένος.
χολοσκασμένος (χολοσκάνω) — ἠνιαμένος, ἀνιώμενος.
χορτασμένος (χορταίνω) — κεχορτασμένος (Πρβλ. Εὐδ. τ. κωμ. ἀποσπ. 30. Νικοστράτου Ἀποσπ. 21. Ἄμφιδος 28), κεκορεσμένος, ἐμπεπλησμένος.
ἀνα-, προ-χωρημένος (ἀνα-, προ-χωρῶ) — ἀνα-, προ-κεχωρηκώς. ἐπιδεδωκώς.
ψειριασμένος (ψειριάζει) — φθειριῶν.
ψοφη(σ)μένος (ψοφάει) — τεθνεώς κ.τ.δμ.
ψωμωμένος (ψωμώνω) — μεμεστωμένος.
ψωριασμένος (ψωριάζω) — ψωριῶν.
ὡριμασμένος (ὡριμάζω) — πέπων, πεπασμένος κτλ.

Τοιοῦτοι εἶνε καὶ οἱ ἀρχαῖοι παρακείμενοι *πεφυγμένος* (φεύγω) Ἰλ. Ζ, 488. Ὀδ. Α, 18. Ι, 455. κ. ἀλλ. *λελιμμένος* (λίπτω) Αἰσχ. Ἑπτ. 337. 361. *κεχαρμένος* (χαίρω) Εὐριπ. Ἡλ. 1077. Κύκλ. 367. Ὀρέσ. 1122. Τρῳ. 529. *ὑπνωμένος* (ὑπνώττω). Ἡροδ. Α. 11. *οἰκημένος* (οἰκέω). Ἡροδ. Α. 27. κ. ἀλλ. *ἀπεγνωσμένος* (ἀπογιγνώσκω). Πολυδ. Λ'. 8, 3. Πλουτ. Αἰμ. Παυλ. 22 κ. ἀλλ. = τοῖς *πεφευγώς* (ἀνθ' οὗ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τὸ *φευγᾶτος*), [λελιφώς], *κεχαρηκώς*, *ὑπνωκὼς* ἢ *ὑπνώττων*, *ᾠκηκώς* ἢ *οἰκῶν*, *ἀπεγνωκώς*. Τοιοῦτος ὁ *ὑβρισμένος* ἐν τῷ Αἰλιαν. Π. Ἱ. Α. 31 οὐδὲν τῶν *ὑβρισμένων* οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν προσφέρουσιν· ὅπερ ὁ Κοραῆς (Προδρ. σλ. 289) διὰ τοῦ « ὑπερηφάνων, ὑβριστικῶς πολυτελῶν » ἑρμηνεύει, παραθεὶς καὶ τὸ Εὐριπ. Φοιν. 1118 οὐ σημεῖ' ἔχων *ὑβρισμέν'* ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα. ὁ συνήθως Β'. ἀόριστος νομιζόμενος πιθανῶς δ' ἀρχαῖος ἐνεστὼς ὢν *οὐλόμενος* = ὀλλύς, ὀλέθριος. Ἰλ. Α, 2. Ξ, 84. Ὀδ. Κ. 394., ὅςπερ καὶ παθ. ἀλλαχοῦ φέρεται Ὀδ. Δ, 92. Λ, 410 Σ, 273. καὶ ὁ παρ' Εὐριπ. Ἀλκ. 153 *ὑπερβεβλημένην* (γυναῖκα) = ὑπερβάλλουσαν, ἔξοχον. Τοιοῦτοι τέλος καὶ οἱ ἐνεστῶτες *ποθουμένᾳ* (= πόθῳ κατεχομένῃ, ποθούσῃ) Σοφ. Τραχ. 103, *ῥεπομένων* (= ῥεπόντων) Αἰσχ. Ἱκετ. 390 (Herm.) καὶ οἱ νεώτεροι *ἀξιαζούμενος* (= ἀξί(ά)ζων), *γελαζούμενος* (= γελῶν,

Digitized by Google

φαιδρός), *πετούμενα* (πετῶντα, πτηνά), *τρεχάμενος* (=τρέχων· νερὸ(ν) τρεχάμενο(ν) = ναρὸν ὕδωρ) καὶ εἴ τις ἄλλος.

Ἡ ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος εἰς τὸν παθητ. ἢ μέσον παρακείμενον ἄνευ μεταβολῆς διαθέσεως μετάβασις ἐν πολλοῖς τούτων δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τῆς ἀνέκαθεν ἐν αὐτοῖς κειμένης *μεσότητος*, δι' ἣν καί τινα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μόνον μέσως κλίνονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας, οἷα π. χ. *ἀναμμένος* ἐκ τοῦ (ἀμεταβ. ἰσομέσου) *ἀνάφτω* = τῷ ἀρχ. *ἐξάπτομαι*, *ἐπαναστατημένος* = *ἐπανεστηκὼς ἑαυτόν*, *θυμωμένος* = *τεθυμωμένος* = εἰς *θυμὸν ἑαυτὸν ἐμβεβληκώς*, *πλαγιασμένος* = *πεπλαγιακὼς ἑαυτόν*, *πλάγιον ἑαυτὸν κεκλικώς*, *φορεμένος* = *πεφορηκώς* (*ἐνδεδυκώς*) *ἑαυτόν τι*, *χορτασμένος* = *κεχορτακὼς* (*ἐμπεπληκώς*) *ἑαυτὸν* κτλ. Τοιοῦτον π. χ. καὶ τὸ Ἡροδότειον *οἰκημένοι* = *ᾠκικότες ἑαυτούς*. Ἐν ἄλλοις τισὶν ἐμφαίνεται πάθος τι εἰς κατάστασιν μεταστάν, οἷα π. χ. τά· *ἀναστεναγμένος*, *ἀχνι(ν)σμένος*, *βραχνιασμένος*, *διψασμένος*, *κλαμμένος*, *λυσσασμένος*, *λωβιασμένος*, *ποτεμένος*, *τρομαγμένος*, *ψωριασμένος* κτλ. = *ὑπὸ ἀναστεναγμοῦ*, *ἄχους*, *βράγχου*, *δίψους*, *κλαυθμοῦ*, *λύσσης*, *λώβης*, *πάθους*, *πόνου*, *τρόμου*, *ψώρας* κ.τ.τ. *κατεχόμενος*. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους *δεδακρυμένος*, *κεκλαυμένος*, *λελιμμένος*, *ὑπνωμένος*, *πεφυγμένος* κ. ἀλλ. ἐν τῇ καὶ ἄλλως τὸν ἐνεργητικὸν τύπον εἰς — ως (— κως, — χως, — φως) ἀποστρεφομένῃ, ὡς εἴδαμεν ἀνωτέρω, δημώδει γλώσσῃ ἐσχηματισμένοι, ἔχουσι τὴν ἀφορμήν των, νομίζω, ἐν τῇ κατ' ἀρχὰς *ἀδιαφορίᾳ* τῆς μετὰ ταῦτα συνήθως τὴν μεσότητα καὶ τὸ πάθος ἐκφραζούσης καταλήξεως *μέρος*. Ἐν ταύτῃ τῇ ἀδιαφορίᾳ ἡ κατάλ. *μενος* κατ' ἀρχὰς πιθανώτατα καὶ ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς καὶ μέσως ἐξελαμβάνετο, ὥςπερ καὶ ἡ σύστοιχος κατάλ. *τος* τῶν ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἅτινα, ὡς γνωστόν, δὲν εἶνε μόνον *παθητικά*, οἷα τὰ *ἀκουστός*, *κινητός*, *κτητός*, *ποιητός*, *ὠνητός*. κ.τ.τ. ἀλλὰ καὶ *μέσα*, οἷα τὰ *ἐνδυτός*, *ἐκδυτός* (καθομ. ὀγδυτός), *κορεστός*, *μεστός*, *κτενιστὸς* καὶ τὸ καθόμ. *χορτάτος*, καὶ *ἐνεργητικά*, οἷα τὰ *μεμπτός* (Σοφ. Τραχ. 446.), *δυνατός*, *ἄγνωστος ψευδέων* Πινδ. Ὀλ. ϛ'. 67), *ἀπείρατος καλῶν* Πινδ. Ὀλ. I (IA), 18), καὶ *ἀμετάβατα* ἢ *οὐδέτερα*, οἷα τὰ *διωτόν*, *βραστός*, *ζεστός*, *θνητός*, *λεπτός*, καὶ τὰ καθομιλούμενα *σωστός* (= σῶος, ἀκέραιος), *τρεμουλιαστός* (= τρέμων, ὑπότρομος), *τρεχάτος* (= τρέχων, δρομαῖος), φευγάτος (= φεύγων) κτλ. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ λατινικῇ πολλὰ εἰς *tus* **præterita** *ἐνεργητικῶς* ἢ καὶ *οὐδετέρως* ἐκλαμβάνονται, οἷα τὰ ***adultus*** (**adolesco**), ***cœnatus***, ***cretus***, ***coalitus***, ***conjura-***

Digitized by Google

ius, explatus, inveteratus, juratus, nupta, obsoletus, potus, pransus, suetus· σπανιώτερον *conspiratus, injuratus, deflagratus, placitus, pax convenia* (παρὰ Σαλλουστίῳ ἐκ τοῦ *pax convenit*). Τοιαῦτα καὶ τὰ praeterita τῶν ἡμιαποθετικῶν ἢ οὐδετεροπαθητικῶν λεγομένων ῥημάτων (audeo) *ausus*, (fido) *fisus*, (gaudeo) *gavisus* κτλ. Ἐκ τούτων ὕστερον ἀνεπτύχθησαν τὰ ποικίλης διαθέσεως participes passés τῶν ῥωμαϊκῶν γλωσσῶν, οἷα π. χ. τὰ γαλλικὰ *aimé, fini, entré, arrivé, parti* κτλ. Ὅτι δὲ πάλαι ἡ κατάληξις *menos* καὶ ἐνεργητικῶς τῷ ὄντι ἐξελαμβάνετο, δείκνεται ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἀναλόγων καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀπαρεμφάτου καταλήξεως *μεναι*, ἐξ ἧς ὕστερον ἐγείναν αἱ ἁπλούστεραι *μεν*, *(ε)ναι*, *εν* (δωρ.), *ην* (αἰολ.) καὶ *αιν* (ἀττ. κ. κοινῶς), ὡς ἐν τοῖς *ιστάμεναι* Ὀδ. Η, 341. *ζευγνύμεναι* Ἰλ. Γ, 260. *τεθήμεναι* Ἰλ. Ψ, 83. 247. *τιθέμεν* Πινδ. Ηυθ. Ε΄. 23. *πιτνάμεν* Ὀλ. ς΄. 26. *ὀρνύμεν* Ὀδ. Κ, 22. *αἰσχυνθῆμεν* Πινδ. Νεμ. Θ΄. 27. *διαριθῆμεν* Θουκ. Ε΄. 73. *φορῆναι* Ἰλ. Β, 107. *ἀείδεν* Θεοκρ. ς΄. 20. Μ. 4. *τρέπην* Ἀλκαίου Ἀποσπ. 3, κ.τ.λ. Ἡ κατάληξις λοιπὸν *μεναι* οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατ' ἀρχὰς ἢ τοπικὴ (ὕστερον δοτικὴ) πτῶσις τῆς (μετοχ.) καταλήξεως *μενος, μένη, μενον*. ἐπὶ τοῦ θηλυκοῦ = μένη, ὡςπερ τὰ δοτικοφανῆ λεγόμενα ἐπιρρήματα *μόναι*, *χαμαὶ* τοπικαὶ πτώσεις τῶν *μόνος, μάνη* (αἰολ. δωρ. μόνα), *χαμὸς* (ἢ χάμος, ὅθεν τὸ καθομιλούμ. γενικοφανὲς ἐπίρρημα *χάμου*), — *χαμὴ* (χαμὰ) καὶ τὰ *ἰδία, κρυφῆ* τῶν *ἴδιος* = *ἰδία, κρυφὸς* — *κρυφὴ* κτλ. ὕστερον δ' ὑπὸ τῆς συνηθείας πρὸς ἑρμηνείαν τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας τῶν ἐνεργητικῶν καὶ οὐδατέρων ῥημάτων, ὀψιαίτερον δὲ καὶ τῆς τῶν *παθητικῶν* ἀορίστων καθιερώθη, ἐν ᾧ ἡ κατὰ πάντα τὰ γένη, τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς πτώσεις κλινομένη κατάλ. *μενος, μένη, μενον* κλ. ὡρίσθη πρὸς ἔκφρασιν τοῦ *πάθους* καὶ τῆς *μεσότητος* ἐν ταῖς μετοχαῖς μετὰ τῶν εἰρημένων τε καὶ τῶν ἄλλοθεν γνωστῶν ἐξαιρέσεων ἤτοι λειψάνων τῆς πάλαι εὐρυτέρας χρήσεως.

ΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ.

Ἡ γλῶσσα κατ' ἀρχὰς πρὸς ἑρμηνείαν τῶν διὰ τοῦ γνωστικοῦ παραστάσεων καὶ ἐννοιῶν ἔπλασεν ἕνα ῥηματικὸν τύπον, τὸν ὕστερον ἐν τῇ γραμματικῇ *ὁριστικὴν ἔγκλισιν* κληθέντα, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ὄν, τὸ γιγνόμενον, τὸ κινούμενον ἢ ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀντιλαμβανόμενον ἑρμηνεύει καὶ ἐκφράζει. Καὶ τὰ μὲν τῆς ἀμέσου αἰσθήσεως διὰ τοῦ ἐνεστωτικοῦ τύπου, τὰ δὲ τῆς ἐμμέσου ἤτοι τῆς μνήμης διὰ

Digitized by Google

παρωχημένου, ἑνὸς μόνου κατ' ἀρχὰς πιθανώτατα ὄντος. ὕστερον δ', ἀφ' οὗ ἄλλαι ποικίλαι χρονικαὶ σχέσεις ἀνεπτύχθησαν, καὶ διὰ δευτέρου καὶ τρίτου (ἐνεστῶτος) καὶ παρωχημένου ἤρχισε νὰ ἐκφέρῃ τὰ πρότερον οὕτως ἁπλῶς καὶ οἷον συνεπτυγμένως ἐκφερόμενα. Μέλλοντα δέ, οἷος ὁ προληπτικὸς καὶ οἷον προφητικὸς τοῦ γενησομένου, δὲν εἶχεν ἀκόμη τότε ἡ γλῶσσα· διότι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ νεωστὶ καὶ μόλις ἐξελθὼν τῶν κόλπων τῆς φύσεως, ἔχων τὸ παρὸν ἱκανώτατον νὰ αἰσθάνηται καὶ ἀπολαύῃ, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ προλαμβάνῃ τὸ μέλλον, ὥςπερ ὁ τὸ παρὸν βεβαρυμένος καὶ πάντοτε τῇ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδι βοσκόμενος νεώτερος ἄνθρωπος. Τὸν μέλλοντα ἔπλασεν ἡ γλῶσσα, ὅτε ἤρχισεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὀρεκτικὴ δύναμις ν' ἀναπτύσσηται. Τῷ ὄντι αἱ χρεῖαι τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὸ ἐπαγωγὸν πολλῶν διὰ τῆς αἰσθήσεως αὐτῷ γνωσθέντων ἀντικειμένων ἤρχισαν νὰ διεγείρωσιν ἐν αὐτῷ ὁρμὰς καὶ ὀρέξεις πρὸς πλήρωσιν μὲν ἐκείνων, πρὸς ἀνάκτησιν δ' ἢ ἐπίτευξιν τούτων ἀπολωλότων ἢ μακρὰν ὄντων. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ *ὀρεκτικοῦ* καὶ τοῦ *βουλητικοῦ*. Ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῇ γλώσσῃ χρεία τῆς πλάσεως νέου ἢ νέων τύπων πρὸς ἑρμηνείαν τῶν ποικίλων κινήσεών του. Ἀλλ' ἐν ᾧ πολλαπλαῖ εἶνε αἱ φάσεις τῆς ὀρέξεως καὶ θελήσεως, οὔτε μία τις γλῶσσα ἑκάστην δι' ἰδίου τύπου ἐκφέρει, οὔθ' ἅπασαι αἱ γλῶσσαι, οὐδ' αὐταὶ αἱ συγγενεῖς τὰς αὐτὰς διὰ τῶν αὐτῶν τύπων. Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ αἱ ἀδελφαί της τοὺς ἓξ τύπους ἔπλασαν πρὸς ἑρμηνείαν τῶν ἀναλόγων ἐκφάνσεων τοῦ βουλητικοῦ. Ἡ ὄρεξις ἐν αὐταῖς παρίσταται 1) ὑπὸ τὸν *ὁριστικὸν* καὶ *ἀποφαντικὸν* τύπον· « (δὲν) θέλω νὰ πράξω ». 2) ὑπὸ τὸν (*συμπαρορμητικὸν* « ἂς ὑπάγω, ἂς κάμωμεν. ἴω, ποιήσωμεν. » 3) ὑπὸ τὸν *ἐπιτακτικὸν* ἢ *κελευστικὸν* « ὕπαγε, κάμε. ἂς ὑπάγῃ, ἂς κάμῃ· ἴτω, ποιησάτω. » 4) ὑπὸ τὸν *εὐκτικόν*, αἰδήμονα καὶ εὐλαβῆ. « ἂς πήγαινα, ἂς ἐγίνετο· μπορούσαμεν νὰ πάγωμεν κτλ. *ἔοιμι*, γένοιτο· χωροῖμεν ἂν κτλ. » ὁ 1) τύπος, ὁ *ὁριστικὸς μέλλων*, οὐσιωδῶς βουλητικὴν καὶ ὄντως *μελλοντικὴν* ἤτοι μελετικὴν σημασίαν ἔχει· ὁ 2) εἶνε ὁ *ὑποτακτικὸς* καλούμενος ἤτοι ἡ *ὑποτακτικὴ ἔγκλισις*· ὁ 3) ὁ *προστακτικὸς* ἢ ἡ *προστακτικὴ ἔγκλισις*. ὁ 4) ὁ *εὐκτικὸς* λεγόμενος ἢ ἡ *εὐκτικὴ ἔγκλισις*.

Πρὸς σχηματισμὸν τῶν τύπων τούτων ἄλλοτε ἄλλα μέσα μετεχειρίσθη ἡ γλῶσσα. Καὶ τὴν μὲν *ὁριστικὴν ἔγκλισιν* καὶ τὴν *προστακτικὴν* σχηματίζει εἰς τὰ ἑκάστοτε χρονικὰ θέματα τὰς προσωπικὰς καταλήξεις προσαρτῶσα, κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς προερρέθη, ἀμέσως, ὕστερον δὲ καὶ μετὰ τῶν *συνδετικῶν* φωνηέντων· καὶ τὰς μὲν ἀκεραίας καὶ *πρωτευούσας* καλουμένας πρὸς τὸν σχηματισμὸν τοῦ *ἐνεστῶτος* καὶ

Digitized by Google

τοῦ *μέλλοντος* καὶ ἐν μέρει τοῦ *παρακειμένου*, καθὼς ἐπίσης προελέχθη, τὰς δὲ *δευτερευούσας* πρὸς τὸν τῶν παρῳχημένων. Τὴν δ' *ὑποτακτικὴν* καὶ τὴν *εὐκτικὴν* ἐσχημάτισεν, ὁμοίως εἰς τὰ ῥηματικὰ θέματα τὰς προσωπικὰς καταλήξεις προςαρτήσασα, ἐκεῖ μὲν *τὰς πρωτευούσας*, ἐδῶ δὲ *τὰς δευτερευούσας*, ἐκτὸς τοῦ ά. ἑνικ. προσ. τῶν ἐνεργητ., ὅπου συνήθως διετηρήθη ἐπὶ τῆς *εὐκτικῆς* ἀκεραία ἡ ἀρχαία κατάλ. *μι*. Ἵνα δὲ ἑρμηνεύσῃ τὸ ἐν τῷ *μέλλοντι* καὶ ταῖς *λοιπαῖς* ἐκτὸς τῆς ὁριστικῆς *ἐγκλίσεσι βουλητικὸν* καὶ *ἐφετικὸν* στοιχεῖον, ἀρχαιότερον μὲν μετεχειρίσθη 1) τὴν συλλαβὴν *jâ* (ἰ', ιη) *ἰέναι* ἢ *ἰέναι* καὶ *ἐφίεσθαι* σημαίνουσαν μὲ τὸν ὅλον *μελλοντικὸν* καὶ *εὐκτικὸν* τύπον συγκεράσας αὐτὴν μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν προσωπ. καταλήξεων. 2) τὴν *ât* (ωτ, ut) ἐπὶ μόνον τῶν γ'. προσώπων τῆς προςτακτικῆς, ἂν ὀρθῶς τὰ ἀνελύσαμεν ἀνωτέρω. Ὕστερον δ' αὐτὰ ταῦτα τὰ στοιχεῖα ἀναλύσασα, ἐν μέρει δὲ καὶ δι' ἄλλων συνωνύμων παραφράσασα μετεχειρίσθη τὸ μὲν *θέλω* καὶ *ἤθελα* (—ον) πρὸς ἑρμηνείαν τῆς *μελλοντικῆς* καὶ ἐν μέρει τῆς *εὐκτικῆς* ἐννοίας, τὰ δὲ μόρια *ἀς* (= ὡς, ωτ, ât) καὶ *νὰ* (= ἵνα, ὅπως· ἂν) πρὸς τὴν τῆς *εὐκτικῆς* καὶ *προςτακτικῆς*. Πρὸς δὲ τὴν τῆς *ὑποτακτικῆς* ἠρκέσθη εἰς ἁπλούστερον μέσον, τὴν εἰς ω καὶ η μήκυνσιν τῶν συνδετικῶν φωνηέντων (ο, ε), διὰ τοῦ οὕτω μείζονος διαστήματος μεταξὺ τοῦ τὸ κατηγόρημα ἐκφέροντος ῥηματικοῦ θέματος καὶ τῆς τὸ ὑποκείμενον σημαινούσης προσωπ. καταλήξεως συμβολικῶς παριστάνουσα ὄχι τὴν ἤδη ὄντως παροῦσαν ἢ καὶ παρελθοῦσαν ἢ ὡς τοιαύτην ὑπὸ τοῦ λέγοντος παρισταμένην πραγματικότητα, τὴν διὰ τῶν ὁριστ. τύπων ἑρμηνευομένην, ἀλλὰ τὴν εἰς αὐτὴν *τάσιν* καὶ *ὄρεξιν*. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων *ὁριστικῶν* καὶ *προστακτικῶν* τύπων ἤδη πρότερον τὰ δέοντα ἐλέχθησαν· τώρα δὲ ἀκριβέστερόν πως λεκτέον περὶ τῶν *ὑποτακτικῶν* καὶ τῶν *εὐκτικῶν*.

Η ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

Τῆς *ὑποτακτικῆς* ἡ χρῆσις ἡ αὐτὴ πάντοτε διέμεινε καθ' ὅλον τὸν βίον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἔντε τῷ ἐξηρτημένῳ καὶ ἐν τῷ ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ. Ἡ μόνη ἀξία λόγου διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀρχαιοτέρας καὶ τῆς νεωτέρας γλώσσης εἶνε, ὅτι ἐν ταύτῃ τὰ *αὐθυπότακτα* καλούμενα, οἷα π. χ. τὰ *ἄγωμεν*, *ἴωμεν*· *φάγωμεν* καὶ *πίωμεν*, αὔριον *γὰρ ἀποθνήσκομεν* κ.τ.τ. τὰ ἄλλως *προτροπὴν* σημαίνοντα κατὰ β'. ἢ (σπανιώτερον) γ'. πρόσωπον, οἷα π. χ. τὰ *φέρε νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μά-*

Digitized by Google

θης Σοφ. Φιλοκτ. 300., καὶ τὰ ἀπορίαν, δισταγμὸν καὶ διάσκεψιν ἐκφέροντα, οἷα π. χ. ποῖ βῶ; πῇ στῶ; ποῖ τράπωμαι; ποῖ φύγωμεν; (Εὐρ. Αἰσχ.) ποῖ τις οὖν φύγῃ (Σοφ. Αἴ. 403) καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἐν γένει πάντα σχεδὸν τὰ διὰ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν τῷ ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ ἐκφερόμενα μᾶλλον ἀνεπτυγμένα διὰ τῶν μορίων ἂς καὶ νὰ καὶ τοῦ παρακελευστικοῦ ῥήματος ἔλα (προστακτ. τοῦ ἐλᾶν = ἐλαύνειν) ἐκφέρονται, ὡς π. χ. τὰ προειρημένα ὧδέ πως περιφράζονται. ἂς ὑπάγωμεν (ἂς πᾶμεν). ἂς φᾶμεν (= φάγωμεν) καὶ ἂς πιοῦμεν (= πίωμεν). ἔλα τώρα νὰ μάθῃς καὶ τὰ τῆς νήσου. ποῦ νὰ 'πάγω; ποῦ νὰ σταθῶ; ποῦ νὰ φύγωμεν; ποῦ λοιπὸν νὰ φύγῃ τινάς; κτλ. Ὅτι μὲν καὶ ἡ ἀρχαία μετεχειρίζετο παρακελευστικὰ ἢ βουλητικὰ ῥήματα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ὑποτακτικῆς ἐννοίας, οἷα τὰ ἄγε, ἄγετε, φέρε, ὕστερον δὲ καὶ τὸ ἄφες· βούλει; βούλεσθε; θέλεις; θέλετε; καὶ ἀλλαχόθεν γνωστὸν εἶνε καὶ τὸ προεκτεθειμένον Σοφόκλειον παράδειγμα δείχνει· ὅτι δ' ἡ ἀρχαία ἐφ' ὁμοίας σημασίας καὶ τὰ συνώνυμα τοῖς εἰρημένοις μόρια ἵνα, ὅπως, ὡς, ἤδη κατὰ τοὺς ἀττικούς, μάλιστα δὲ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς χρόνους, μετεχειρίζετο, εἶνε ἐπ' ἴσης γνωστὸν καὶ ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τῆς προστακτικῆς τὰ δέοντα ἐλέχθησαν. Ἀπέβη δ' ἡ τοιαύτη ἀνάλυσις, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐπικρατεστέρα ἔκ τε τῆς καθ' ὅλου πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τάσεως τῆς νεωτέρας γλώσσης καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς διαταραχθείσης εὐκρινείας· διότι ἐκ τοῦ ἐπ' ἐσχάτων ἐπικρατήσαντος ἰωτακισμοῦ ἢ ἰτακισμοῦ καὶ τῆς περὶ τὸ χρονικὸν ποσὸν τῶν φωνηέντων ἀναισθησίας οἱ ὑποτακτικοὶ τύποι π. χ. γράφῃς, γράφῃ, γράφητε, γράφησθε, γράφησαι· γράφωμεν, γράφουν (= γράφωσι καὶ γράφουσι), γράφωνται κτλ. ἤρχισαν νὰ συγχέωνται μὲ τοὺς ὁμοφθογγοῦντας ὁριστικούς. Ἔπρεπε λοιπὸν ἀναγκαίως διὰ νέων μέσων ν' ἀποκατασταθῇ ἡ σαφήνεια. Τὰ δύο ταῦτα αἴτια, ἡ κλίσις τῆς δημώδους γλώσσης πρὸς τὸν φθόγγον ου ἀντὶ τοῦ ο, μάλιστα τοῦ ω καὶ ἡ ἴσως ἀνέκαθεν ἐν αὐτῇ ἀστάθεια τῶν ὑποτακτικῶν τύπων προεκάλεσαν, νομίζω, καὶ τὴν ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ πολλαχοῦ φαινομένην σύγχυσιν αὐτῶν μὲ τοὺς ὁριστικούς. Τοιαῦτα εἶνε ἤδη τὰ τῆς Κ. Δ. Παυλ. πρὸς Κορινθ. Α΄. 4, 6 ἵνα μάθητε — — ἵνα μὴ φυσιοῦσθε (ου ἀντὶ ω) Ἰωαννν. Εὐαγγ. ΙΖ΄. 3 ἵνα — — — γινώσκουσι (κατὰ τὰ καλλίτερα χειρόγραφα). π. Γαλάτ. Δ΄. 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς, — — ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε (ὁμοίως). Ἀποκρυφ. Εὐαγγελ. Πραξ. Παύλου καὶ Πέτρου 20 ἐδίδαξα ἵνα τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγοῦνται (ου = ω). Πραξ. Παύλου καὶ Θέκλας σλ. 45 ἵνα γάμοι μὴ γίνονται, ἀλλ' οὕτω μένουσιν (ο καὶ ου = ω). ἔπειτα τὰ τῶν Βυζαντινῶν. Κων-

Digitized by Google

σταντ. Πορφυρογ. 472, ἡ ὀφείλει δὲ γίνεσθαι λάκκος — — — καὶ ἵνα *σκεπάζονται* ἐπάνω τῆς γῆς κτλ. Μαλαλ. σλ. 264 ἐπιτρέψας, ἵνα πάντες — — — *βαστάζουσιν*. 300 ἐποίησε κέλευσιν ἵνα — — — *χρηματίζουσιν*. κτλ. τελευταῖον αὐτὰ τὰ τῆς δημώδους γλώσσης. Πτωχοπρ. Β΄. 132.

Ἂν *δώσουν* στάμενον ποτὲ τὸν χρόνον, νὰ *γουρίσουν* 159. Ὅταν τὰ τρία *δώσουσιν* καὶ πάντες *συναχθῶσιν*, καὶ *ψάλλουν* τὸ Ὑψώσω σε, καὶ *ἄρζονται* τοῦ τρώγειν 137. Ακλοῦσιν· Μὴ *ἐξέρχεσαι* ποσῶς εἰς τὸν πυλῶνα κτλ. Ἐν τῷ τελευταίῳ *ἐξέρχεσαι* καὶ ἐν τοῖς νὰ *λαβαίνετε*, νὰ *λάβετε*, νὰ *κάμετε*, ν' *ἀκούσετε* καὶ τοῖς ὁμοίοις τὸ φιλὸν ε ὄχι μόνον τὸν τόπον τοῦ ἀρχαίου η ἐπέχει, ἀλλ' εἶνε αὐτὸ τοῦτο μόνον βραχύτερον προφερόμενον, καθὼς τὸ ο τῶν *γίνονται*, *ἄρζονται* κ.τ. ὁμ. αὐτὸ τὰ ἀρχαῖον ω βραχέως προφερόμενον. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀποδείχνουσιν, ὅτι οἱ ὑποτακτικοὶ τύποι παντελῶς ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς καθομιλουμένης καὶ τοῖς ὁριστικοῖς ἐταυτίσθησαν· διότι οἱ: *ἂς ἔλθω*, *ἂς ἔλθωμεν*. νὰ *φάγω*, νὰ *φάγης*, νὰ *φάγῃ*. νὰ *φύγωμεν*. νὰ *γράψε(η)τε*, νὰ *δώσουν* μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὑποτακτικοὶ ὄντες. — — Εἶπα δ' ἀνωτέρω, ὅτι ἡ τῶν συνδετικῶν φωνηέντων τῆς ὑποτακτικῆς κατὰ ποσὸν ἀστάθεια ἴσως ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης γλώσσης παρέμεινεν ἐν τῇ δημώδει· διότι εἶνε πασίγνωστος ἡ ἐν τῇ ἐπικῇ ἀμφιδοξία των, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέχθη. Τοιαῦτα π. χ. τὰ Ὁμηρικά: *ἐγείρομεν*, *ἴομεν* Ἰλ. Β, 440. *πεποίθομεν* Ὀδ. Κ, 335. *εἴδομεν* Ἰλ. Α, 363. Ν, 327. Π, 19. *χεύομεν*, *δείμομεν* Η, 337 κξ. *ἄλεται* Λ, 492. *λάβετον* Ἰλ. Κ, 545. *ἴθύνετε* Ὀδ. Μ, 82. *εἴδετε* Ἰλ. Θ, 48. Σ, 53. *νεμεσήσετε* Ἰλ. Ο, 115. *μίσγεαι* καὶ *κατίσχεαι* Ἰλ. Β, 232 κξ. μάλιστα τῶν 6΄. ἀορίστων τῶν εἰς *μι*. *θείομεν* Ἰλ. Α, 143. Ψ, 244. 486, *τραπείομεν* Γ, 441. Ξ, 314. *στείομεν* Ἰλ. Ο, 297. *δαμείετε* Η, 72. *παρστήετον* Ὀδ. Σ, 183 κ. ἄλλα. Ἐν τοῖς τελευταίοις χάριν τοῦ ῥυθμοῦ γίνεται μετάστασίς τις τοῦ χρόνου ἢ ποσοῦ ἀπὸ τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος εἰς τὸ ῥιζικόν.

Σημ. Ἡ ὑποτακτικὴ ἔγκλισις, καθ' ἣν ἔλαβεν εὐκρινῆ καὶ τελείαν διαμόρφωσιν, εἶνε προϊὸν μόνης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· διότι ὁ λεγόμενος *conjunctivus modus* τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ἐτυμολογικῶς τε καὶ ἐννοηματικῶς κατὰ τὸ πλεῖστον, μάλιστα τοὺς παρωχημένους τύπους, ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον τῇ ἑλλην. εὐκτικῇ. Μόνον δὲ σποράδην φέρονται ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ σανσκρίτῃ τύποι τινὲς τοῖς ἑλλην. ὑποτακτικοῖς ὁμοιοι, δηλ. μηκύνσει τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ἐσχηματισμένοι. καὶ ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ οἱ συναποτελοῦντες τὸν παρὰ τοῖς σαν-

Digitized by Google

σκριτισταῖς Let-modus καλούμενον, οἷοι οἱ: as-a-si = ᾖς, as-a-t = ᾖ, bhuv-a-t fuat, sit, as-a-nt, ἐ-ωντι (sint) κ.λ. *patât* = πέσῃ (ἐκ τοῦ pat = πετ, πεσ), â-vah-â-si = *advehas*, bhavâsi = φύῃς, sis, vahânt, = vehant, g'ivât = vivat, g'ajâs = vincas κλ. Ἀλλ' οὗτοι μόνον ἐν ταῖς τῶν Οὐαιδῶν βίβλοις ἀπαντῶντες, καὶ αὐτοῦ ὄχι πάντοτε ἐφ' ὑποτακτικῆς σημασίας, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐπὶ δυνητικῆς, εὐκτικῆς καὶ προστακτικῆς, ἐκ τῆς μεταγενεστέρας παντελῶς ἐξηφανίσθησαν· ἐν δὲ τῇ λατινικῇ οἱ διὰ τοῦ *a* (συνδετ. φωνήεντος) ἐσχηματισμένοι τύποι τοῦ conjunctivus ἐπὶ τῶν ῥημάτων τῆς β'. γ'. καὶ δ'. συζυγίας, ὡς mone-a-m, mone-a-s, mone a-t κτλ. dic-a-m, dic-a-s, dic-a-t κτλ. audi a-m audi-a-s, audi-a-mus κτλ. Ἀλλ' οὗτοι οὔτε κοινοὶ πᾶσι τοῖς ῥήμασιν εἶνε, οὔτ' εὐκρινῶς ἠδυνήθησαν νὰ διακριθῶσιν ἐκ τῶν διὰ τοῦ *i* καὶ *e* ἐσχηματισμένων, οἷοι οἱ τῆς ά. συζυγίας *amem* (= amaim, amaem), *ames* (= ama-is, amaes), *amet* κτλ. καὶ effodint, coquint, sinit, verberit, temperint, carint κ. οἱ τ. Κυρίως λοιπὸν εἰπεῖν ἡ ὑποτακτικὴ τῇ ἑλληνικῇ μόνῃ ἰδιάζει· διὸ καὶ μέχρι τέλους διέμεινεν ἐν αὐτῇ, τῶν εὐκτικῶν τύπων ἐξαλειφθέντων καὶ τῶν λειτουργιῶν των εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις διανεμηθεισῶν, καθὼς εὐθὺς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν.

Η ΕΥΚΤΙΚΗ.

Τῆς εὐκτικῆς τυπικὰ γνωρίσματά τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων αὐτὴν διακρίνοντα εἶνε πρῶτον αἱ (ἀπημβλυμμέναι) δευτερεύουσαι καταλήξεις ἐκτὸς τῆς *μι*, καθὼς ἐλέχθη, τοῦ ά. ἐνικ. τῶν ἐνεργητ., ἔπειτα τὸ ἐγκλιτικὸν καλούμενον φωνῆεν *ι* ἢ μόνον ἢ μεθ' ἑπομένου *ε* ἢ *η* ὡς *ιε* ἢ *ιη* (σκρ. ja, jâ) μετὰ τοῦ προηγουμένου συνδετικοῦ φωνήεντος *ο* ἢ τοῦ θεματικοῦ χαρακτῆρος *α*, *ε*, *ο*, *ι*, *υ*, εἰς *αι*, *ει*, *οι*, ῖ καὶ ῦ συναιρούμενον. Καὶ τὸ μὲν μόνον *ι* ἐν τοῖς κοινοῖς τύποις τῆς β'. (τῆς εἰς ω) συζυγίας, ὡς λέγ-ο-ι-μι, λέγ-ο-ι-ς, λέγ-ο-ι- κτλ. λεγ-οί-μην, λέγ-οι-ο, λέγ-οι-το κτλ. ποιέ-οι-μι (ποιοῖμι), τιμά-οι-μι (τιμῷμι), δηλο-οί-μην (= δηλοίμην) κτλ. τὸ δὲ *ιη* ἐν τοῖς ἀττικοῖς λεγομένοις τύποις τῶν συνηρημένων ῥημάτων καὶ ἐν πάσῃ τῇ ά. (εἰς *μι*) συζυγίᾳ, ὡς ποιε-οίη-ν (ποιοίην), ποιε οίη-ς (ποιοίης) κτλ. στα ίη-ν, στα-ίη-ς, στα-ίη-, θε-ίη-μεν, δο-ίη τε, δο-ίη-σαν. ἐν δὲ τῷ δυϊκῷ καὶ πληθ. τῶν τελευταίων καὶ ἐν πᾶσι τοῖς μέσοις τύποις τῆς ά. συζυγίας τὸ *η* τοῦ *ιη* συναιρεῖται μὲ τὰς προηγουμένας διφθόγγους *αι*, *ει*, *οι*, ἤγουν καταπίνεται ὑπ' αὐ-

Digitized by Google

τῶν, ὡς συνήθως λέγεται, οἷον ποιοῖμεν, τιμῷτε, σταῖτον, θεῖτον, τεθείμην, τιθεῖο, διδοίμεθα, διδοῖσθε, διδοῖντο κτλ. ἀντὶ τῶν ποιοίημεν, τιμῴητε, σταίητον, θείητον, τιθειήμην, τιθείηό κτλ. Μαρτυρεῖ δ' ὑπὲρ τῆς συναιρέσεως ταύτης ὁ τόνος των περισπώμενος ὤν, ἐν ᾧ οἱ ἄνευ αὐτῆς προκύψαντες τύποι. π.χ. λέγοιμεν, λέγοιτε, λέγοισθε, λέγοιντο προπαροξύνονται· τὸ δὲ ιε ἐν τῷ γ'. πληθυντ. ἀμφοτέρων τῶν συζυγιῶν, ὅτάν δηλ. μὴ ἔχωσι τὴν σα, ὡς *λέγοιεν, δηλοῖεν, σταῖεν, τιθεῖεν* κτλ. Ἀλλὰ κατὰ διαλέκτους καὶ τοῦτο τὸ πρόσωπον δι' ἁπλοῦ ι ἐσχηματίζετο, ὡς δῆλον τοὐλάχιστον ἐκ τοῦ *παρέχοιν* (= παρέχοιεν) τετράκις ἐν δελφικαῖς ἐπιγραφαῖς ἁπάντων (Anecdota Delphica ed. E. Curtius n. 12. 13. 31).

Εἶνε δὲ τὸ ι ἢ ιη, ὡς προερρέθη, ἡ ῥίζα τῶν ῥημάτων *ἰέναι* καὶ *ἰέναι* (ἐφίεσθαι) καὶ σημαίνει ταὐτὸν ὅπερ καὶ ταῦτα. Ἡ πρώτη λοιπὸν καὶ κυρία σημασία τῆς εὐκτικῆς εἶνε ἡ *ὁρμὴ* καὶ *τάσις* καὶ *ἔφεσις* πρὸς τὸ διὰ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σημαινόμενον. Ἀλλ' αὕτη ἡ *ἔφεσις* δὲν εἶνε οὔτε τις μετὰ *προσδοκίας* καὶ *ἐλπίδος ὁρμὴ* καὶ *τάσις* πρὸς *πραγματοποίησιν* τῆς ῥηματικῆς ἐνεργείας, ὡς ἐπὶ τῆς *ὑποτακτικῆς*, οἷον: *χωρῶμεν, ἄγωμεν, ἴωμεν. φάγωμεν* καὶ *πίωμεν* κ.τ.τ. οὔτ' *αἴτησις* καὶ *προσταγὴ* καὶ *παρακέλευσις*, ὡς ἐπὶ τῆς *προστακτικῆς*, οἷον *χώρει, ἄγε, ἴτω, φάγετε, πιέτωσαν*, οὔτε τις *εὐχὴ* περὶ *παρελθόντος καὶ διὰ τοῦτο τώρα ἀδύνατος νὰ ἐκτελεσθῇ*, ὡς διὰ τῶν *ἱστορικῶν χρόνων* τῆς ὁριστικῆς, οἷον: εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις, τότε *συνεγερόμην*, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ ἦσθα, Ξενοφ. Ἀπομν. Α. 2, 46. Πρβλ. Ἰλ. Γ, 40. Εὐρ. Ἡλ. 1068., ἀλλά *τις ἁπλῶς ἐν τῷ νῦν τεθειμένῃ* (ἐξ ὑποκειμένου) *εὐχὴ καὶ ἐπιθυμία*, χωρὶς ὁ λέγων νὰ προσδοκᾷ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς, ἢ διὰ τοῦ τύπου νὰ ἐπισημαίνηται, ἂν δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ ἢ μή, μόνον δ' αἱ περιστάσεις δείχνουσιν, ἂν ἡ ἑκάστοτε ἐκφερομένη εὐχὴ εἶνε ἢ ἦτον ἐκτελέσιμος ἢ μή. Οὕτω π. χ. αἱ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς Ἰλιάδος (Α, 18—19 καὶ 42) εὐχαὶ τοῦ Χρύσου ἐξεπληρώθησαν ἀμφότεραι κατὰ τὴν τοῦ ποιητοῦ δόξαν. ἡ δ' ἐν στίχ. 371—2 τῆς Β εὐχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος οὐδέποτε ἐξεπληρώθη. ἡ δ' Ὀδυσσ. Ζ, 180—2 τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τὴν Ναυσικᾶν ἄδηλον ἂν ποτε ἐξετελέσθη. — *Δύο* λοιπὸν εἶνε τὰ *τὴν πρώτην ἐγκλιτικὴν ἔννοιαν τῆς εὐκτικῆς συναποτελοῦντα, ἡ εὐχὴ* καὶ τὸ *ἁπλῶς νοητὸν* αὐτῆς, καθὼς δύο εἶνε καὶ τὰ τυπικά της γνωρίσματα. Καὶ τὸ μὲν ἐκείνων, *τὴν εὐχὴν* καὶ *ἔφεσιν*, παρέστησεν ἡ γλῶσσα διὰ τοῦ ἑνὸς τούτων, τοῦ ι, πρὸς δὲ *τὴν* τοῦ ἑτέρου, τοῦ *ἁπλῶς νοητοῦ*, ἑρμηνείαν προσήρτησεν εἰς αὐτὴν τὰς παρωχημενικὰς καταλήξεις, δι' ὧν εἰς τὸ παρελθὸν μετα-

Digitized by Google

τιθεμένη ἡ εὐχή, *ἐξωθεῖται ἐκ τῆς σφαίρας τῆς πραγματικότητος* καὶ ὡς ὄντως *νοητὴ* καὶ *ἰδεατὴ* παριστάνεται· τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ καὶ ἡ νεωτέρα γλῶσσα, περὶ μὲν ἐπιθυμουμένου τε ἅμα καὶ ἐλπιζομένου *θέλω* καὶ *ἐπιθυμῶ* λέγουσα, περὶ δὲ ἁπλῶς *εὐκτοῦ* καὶ *θελητοῦ*, ἀλλὰ μὴ προσδοκωμένου *ἤθελα* καὶ *ἐπιθυμοῦσα* = τῷ ἀρχ. *βουλοίμην ἄν*. Πρβλ. Ἰλ. Γ, 41. Ὀδ. Α, 390. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἔτι μᾶλλον, ἵνα παραστήσῃ τὴν παντελῆ ἀνυπαρξίαν ἡ γλῶσσα μετεχειρίσθη τοὺς παρωχημένους ὁριστικοὺς ἐπὶ τῆς *ἀνυπάρκτου ὑποθέσεως*, τῆς φανερῶς *ἀνεκτελέστου εὐχῆς* καὶ τοῦ *ἀνεφίκτου σκοποῦ*. Αἱ πρωτεύουσαι καταλήξεις ἐπὶ τῆς διὰ τῶν ὁμωνύμων χρόνων π. χ. *ὑποθέσεως* παριστάνουσι τὸ ὑποτιθέμενον ἢ *ὄντως ὑπάρχον* ἢ κἂν εἰς τὸ *μέλλον προσδοκώμενον*· αἱ δὲ δευτερεύουσαι εἰς τὸ παρελθὸν μετακινοῦσαι αὐτό, ἐμμέσως αἴρουσι τὴν παροῦσαν ἢ τὴν μέλλουσαν πραγματικότητά του. Ὅτι δὲ οὐδ' ἐν τῷ παρελθόντι εἶχάν τινα πραγματικότητα αἱ τοιαῦται *ὑποθέσεις*, *εὐχαὶ* καὶ *σκοποί*, ἐξηγεῖται ἐξ αὐτοῦ δὴ τοῦ *ὑποθετικοῦ*, *εὐκτικοῦ* καὶ *τελικοῦ* τύπου των· διότι περὶ τοῦ ὄντος ἤδη γιγονότος σπανίως μὲν ὑπόθεσις γίνεται, οὐδέποτε δ' *εὐχὴ* ἢ *σκοπὸς* προτίθεται.

Εὐθὺς δ' ἔπειτα τοῦ ἑτέρου τῶν στοιχείων τούτων ἀφαιρεθέντος καὶ τοῦ ἑτέρου, τοῦ *ἁπλῶς νοητοῦ* καὶ *ὑποκειμενικοῦ*, εἰς ποικίλας ἄλλας μερικωτέρας περιπτώσεις ἐφαρμοζομένου ποικίλην καὶ εὐρεῖαν χρῆσιν ἔλαβεν ἡ εὐκτική, πρὸς πάσας σχεδὸν πασῶν τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων τὰς σημασίας ἀντιστοιχοῦσα καὶ ἀντιδιαστελλομένη καὶ πανταχοῦ νοητότερόν τι καὶ *ὑποκειμενικώτερον* καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἔνθεν μὲν *μετριώτερον* ἐκφέρουσα, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι *πραγματικώτερόν τι* πάντοτε καὶ μᾶλλον ἐξ *ἀντικειμένου* καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο πολλάκις *ἀποτομώτερον* καὶ οἷον *ἀγροικύτερον*, ἀλλ' ἅμα καὶ *ἐναργέστερον* σημαίνουσι. Κατὰ ταῦτα ἡ μὲν *εὐκτικὴ* συντελεῖ μᾶλλον εἰς τὴν *ἀκριβορρημοσύνην* τὰς λεπτοτάτας διαφορὰς τῶν ἐννοιῶν, πολλάκις βοηθείᾳ τοῦ μορίου ἄν, ὑποσημαίνουσα καὶ ἰδιάζει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ (Ἀριστοφ. παρὰ Σέξτῳ τῷ ἐμπειρ. πρὸς τ. γραμματ. Α΄. 10) « ἀστείαν καὶ ὑποθηλυτέραν » καλουμένην διάλεκτον, οἷα ἦτον ἡ τῶν τότε ἀστείων, εὐτραπέλων καὶ φιλοφρόνων ἀστῶν καί, τὸ παράδοξον, καὶ αὐτὴ ἡ λίαν ἀφελὴς νομιζομένη ὁμηρική· ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις μαρτυρεῖ, πόσον τότε ἦτο προχωρημένη ἥτε τῶν ἠθῶν γλαφυρότης καὶ ἡ ἁρμοδίως αὐτὴν ἑρμηνεύουσα τέχνη τοῦ λόγου. αἱ δ' ἄλλαι συντελοῦσι μᾶλλον εἰς τὴν *αἰσθητικὴν* καὶ οἷον *πλαστικὴν ἐνάργειαν*, πάντα ἐκτὸς τῆς σκοτεινῆς καὶ ἀορίστου διανοίας τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἐντὸς ἡ ἐγγὺς τῆς πραγματικότητος παριστάνουσαι, καὶ ἰδιάζουσιν εἰς τὴν τότε οὕτω νομιζο-

Digitized by Google

μένην καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κωμικοῦ (αὐτόθι) « ἀνελεύθερον, ὑπαγροικοτέραν » προσαγορευομένην διάλεκτον, οἷα ἦτο πιθανώτατα ἡ τῶν συγχρόνων ἀγροδιαίτων Ἀττικῶν, ἡ τὴν σκάφην σκάφην καὶ τὰ σῦκα σῦκα λέγουσα.

Πρὸς πίστωσιν τῶν εἰρημένων ἀρκεῖ νὰ παραθέσωμεν ἐδῶ ὀλίγα τινὰ παραδείγματα ἑκάστης τῶν ποικίλων σημασιῶν τῆς εὐκτικῆς, παραβάλλοντές τας πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων.

Α) ἡ εὐκτικὴ ἐν τῷ ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ
χωρὶς τε τοῦ ἂν (κεν) καὶ μετ' αὐτοῦ.

φ.) *ἐπὶ εὐχῆς* ὡς ἐν τοῖς προαναφερθεῖσιν ὁμηρικοῖς χωρίοις, π. χ. Α, 18. 42. ὑμῖν μὲν θεοὶ *δοῖεν* Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν — — —,
καὶ *τίσειαν* Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν, κτλ.
Πρβλ. Ἰλ. Δ, 288. 313. Ν, 825. Ὀδ. Η, 148. Θ, 410. 413. κ. ἄλλ. Ἡροδ. Ζ'. 5. 47. 104. Αἰσχ. Προμ. 977. Σοφ. Φιλοκτ. 133. 316. 390. Ξενοφ. Ἑλλ. Δ'. 1, 38 κτλ. Εὐχὴ ἐκφέρεται διὰ τῆς εὐκτικῆς καὶ μετὰ τοῦ ἄν (ἐν ἐρωτήσει). Σοφ Οἰδ. Κολ. 1100
τίς ἂν θεῶν σοι τόνδ' ἄριστον ἄνδρ' ἰδεῖν
δοίη, τὸν ἡμᾶς δεῦρο προσπέμψαντά σοι;
= τῷ καθομιλ. « ποῖος θεὸς *νὰ σώσῃ* » κτλ. » ταύτης ἐντονώτεραι φράσεις εἶνε ἡ διὰ τοῦ *μέλλοντος* τῆς *ὁριστικῆς* πάλιν ἐν ἐρωτήσει, οἷα· *τίς θεῶν σοι* — — — *δώσει;* καὶ ἡ διὰ τῆς *προστακτικῆς* ἐκτὸς ἐρωτήσεως, οἷον « *θεῶν τις δότω σοι* » κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ Σοφοκλ. Φιλοκτ. 794. 1214. Αἴ. 388. Ἠλ. 660. Αἰσχ. Ἀγαμ. 1448. Εὐριπ. Ἀλκ. 864. Ἱππολ. 208. 345. Ἰφιγ. Τ. 627 κτλ. Ὅτι δὲ καὶ ἐκτὸς ἐρωτήσεως διὰ τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *ἄν* (κεν) εὐχὴ ἐκφέρεται, μαρτυρεῖ πρὸ πάντων τὸ Ἰλ. Ζ, 281 « *ὥς κέ* οἱ αὖθι γαῖα *χάνοι* » ἀνάλογον τῷ καθομιλουμ. « *ἂς (νὰ)* τὸν *πάρῃ* (ἢ ἔπαιρν') ἡ κατάρα ». ἐν δὲ Σοφοκλ. Φιλοκτ. 1094 (ἂν ἡ παραδεδομένη γραφὴ ἦνε ὀρθὴ) ἡ εὐχὴ ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ *εἴθε* καὶ τῆς *ὑποτακτικῆς*· « *εἰθ'* αἰθέρος ἄνω πτωκάδες ὀξυτάνου διὰ πνεύματος *ἕλωσί μ'*· οὐ γὰρ ἴσχω. »

Β'.) *ἐπὶ ἐνδόσεως καὶ συγκαταθέσεως.* Ἰλ. Β, 340.
ἐν πυρὶ δὴ βουλαί τε *γενοίατο*, μήδεά τ' ἀνδρῶν,
σπονδαί τ' ἄκρητοι καὶ δεξιαί, ᾗς ἐπέπιθμεν!
μετ' ἀγανακτήσεως ἐκφρασμένη παραχώρησις ἀνάλογος τῇ τῆς συνηθείας· « ἂς *πάγουν* ς τἀνάθεμα καὶ αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἀποφάσεις! » κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ἰλ. Γ, 101. 300. Χ, 274. Ω, 226. Ὀδ. Η, 224.

Digitized by Google

ἰδόντα με καὶ *λίποι* ἀϊών.
κτῆσιν ἐμὴν δμῳάς τε καὶ ὑψηρεφὲς *μέγα* δῶμα.

= ἃς *ἔβλεπα* τοὺς ἰδικούς μου καὶ ἃς *ἀπέθνησκα* (ἃς μ' ἔπαιρν' ὁ Χάρος). *ἔνδοσις* καὶ *συγκατάθεσις* μέχρις *ἀδιαφορίας* πρὸς τὰ λεγόμενα ἢ γιγνόμενα πολλάκις καταντῶσα, ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ *εἶεν* (πιθαν. εὐκτ. γ'. ἑνικ. πρόσ. τοῦ *εἶναι*). Αἰσχ. Προμηθ. 36. Πλατ. Εὐθύφρ. 13. d. καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες· οὐ γὰρ τοιαύτην λέγω. — *εἶεν*· ἀλλὰ τίς δὴ θεῶν θεραπεία ἂν εἴη ἡ ὁσιότης; Ἀπολογ. 19 b. 34. b. 36. b. Φαίδ. 95. a. 117. a. Κρίτ. 47. c. 50. e. Συμποσ. 204. c. 208. b. Πολιτ. 341. a. 424. e. κ. ἀλλ. Ξενοφ. Κ Π. Γ'. 1, 13. 35. Δ'. 3, 8. Δημοσθ. Φιλιππ. Ἀ. 22 κτλ. Καὶ διὰ τοῦ *εἴη*, ὡς ἐν Ἰλ. Ω, 139 *τῇδ' εἴη* κτλ., ὅπερ ὁ παραφραστὴς διὰ προστακτικῆς παραφράζει. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ *ἔστω*, ὡς ἐν Ἰλ. Η, 34 *ὧδ' ἔστω*. Πλατ. Νόμ. Ζ'. 816. 6 *ἔστω* δὴ ταύτη. Πολιτ. Ι, 597. 6 κ. ἀλλ. Καὶ δι' ἄλλων *προστακτικῶν* Σοφ. Φιλοκτ. 120 *ἴτω· ποιήσω* πᾶσαν αἰσχύνην ἀφείς. Οἰδ. Τ. 1458. Πλατ. ἀπολ. 19. a. ὅμως τοῦτο μὲν *ἴτω* ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον. Αἰσχυλ. Προμ. 939 ὃ δ' οὖν *ποιείτω* — *πάντα* προσδοκητά μοι. 942 κξ.

ἐμοὶ δ' ἔλασσον Ζηνὸς ἢ μηδὲν μέλει.
ὁράτω, κρατείτω τόνδε τὸν βραχὺν χρόνον.

Ἐναργέστατα δὲ διαφαίνεται ἡ συγγένεια καὶ οἷον κατὰ τοῦτο ταυτότης ἀμφοτέρων τῶν ἐγκλίσεων ἐν τῷ Αἰσχ. Προμηθ. 1047—1056, ὅπου πρῶτον μὲν *δύο προστακτικαὶ* θέτονται, ἔπειτα δ' ἐπιφέρονται τρεῖς *εὐκτικαί*.

γ'.) Τῇ *ἐνδόσει* καὶ συγκαταθέσει γειτνιάζει ἐγγύτατα ἡ *συνθήκη*, ἣν περ καὶ αὐτὴν ἑρμηνεύει ἥ τε *εὐκτικὴ* καὶ αἱ κατὰ τοῦτο ἀντίστοιχοι, ἥ τε *προστακτικὴ* καὶ ἡ *ὑποτακτική*.

Ἰλ. Γ, 71 κξ.

ὁππότερος δέ κε νικήσῃ κρείσσων τε γένηται,
κτήμαθ' ἑλὼν εὖ πάντα γυναῖκά τε οἶκαδ' *ἀγέσθω*·
οἱ δ' ἄλλοι φιλότητα καὶ ὅρκια πιστὰ *ταμόντες*,
ναίοιτε Τροίην ἐριβώλακα, τοὶ δὲ *νείσθων*
Ἄργος ἐς ἱππόβοτον καὶ Ἀχαιΐδα καλλιγύναικα.

Πρβλ. αὐτ. 94. ὅπου ἀντὶ τῆς προηγουμ. εὐκτ. *ταμόντες ναίοιτε* (= τάμοιτε καὶ ναίοιτε) τίθεται ἡ ὑποτακτικὴ *τάμωμεν*. Ἐν δὲ 255—8 (αὐτόθι) ἀντὶ μὲν τοῦ *ἀγέσθω* τίθεται τὸ *ἕποιτο*, ἀντὶ δὲ τοῦ *νείσθων* τὸ *νέονται* (= νέωνται). Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ Ἰλ. Δ, 17 κξ. Ω, 139 κτλ. — Ἡ *συνθήκη* ἑρμηνεύεται καὶ διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ *ἄν*

Digitized by Google

(κέ, κέν). Τοιοῦτον παράδειγμα σπουδαιότατον εἶνε ὁ τῶν Ἠλείων καὶ Ἠραιέων ὅρος (C. Inscr. XI. Ahrens. de dial. æol. 280 κεξ). «Συμμαχία κ' ἔα (= ἂν εἴη) ἔκατον Fέτεα, ἄρχοι δέ κα τοῖ (= τῷ). αἱ δέ τοι δέοι αἴτε Fέπος αἴτε Fάργον, συνειαν (= συνεῖεν) κ' ἀλλάλοις » κτλ. = τοῖς δημωδ. « νὰ ἤνε, ν' ἀρχίσῃ κτλ. » Ἐπὶ δ' ἐντονωτέρας ἑρμηνείας τίθεται, ὡς γνωστόν, ἡ προστακτικὴ καὶ τὸ ἰσοδύναμον ἀπαρέμφατον ἢ ὁ μέλλων ὁ ὁριστικός· οὕτω π. χ. ἐν ταῖς παρὰ Θουκυδίδῃ (Ε. 18. 23) συμβάσεσι τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων « ἔτη δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντήκοντα. » « ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν. » « *ἀποδόντων* δὲ Ἀθηναίοις Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν. » « ὁ δ' ὅρκος ἔστω ὅδε. » « *ὀμοῦνται* δὲ ταῦτα. » « κατὰ τάδε ξύμμαχοι *ἔσονται*. » — Ἐντεῦθεν ἐκφέρει δ'.) ἡ *σύντομη* (μετὰ τοῦ ἂν συνήθως) *μετριώτερον* τὰ τῆς *προστακτικῆς* καὶ *ὑποτακτικῆς* ἐν *ἐρωτήσει* τε, ὡς Ἰλ. Γ, 52 (Πρβλ. Ε, 456. Ρ, 340—1. Ω, 263. Ὀδ. Ζ, 57. Η, 22) Θ, 195.

οὐκ *ἂν* δὴ *μείνειας* Ἀρπίφιλον Μενέλαον;

= σχεδὸν τῷ « μεῖναν δή », καὶ ἐκτὸς *ἐρωτήσεως*.

Ἰλ. Β, 250

τῷ οὐκ ἂν βασιλῆας ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύοις.

= τρόπον τινὰ τῷ « διὰ τοῦτο δὲν ἔχεις τὴν ἄδειαν νὰ παίρνῃς εἰς τὸ στόμα σου τοὺς βασιλεῖς. » Τοιαῦτα καὶ Σοφ. Ἀντιγ. 444. Ἀριστ. Ἐφκ. 725 πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, *οὐκ ἂν δικάσαις* = *μὴ δικάσῃς*. καὶ τὰ μετὰ *φιλοφροσύνης* εἰρημένα Σοφ. Φιλοκτ. 674 *χωροῖς ἂν* εἴσω = χώρει, εἴ σοι φίλον. Πλατ. Φαιδρ. 227. c. *λέγοις ἄν*. 229. b. *κράγοις ἄν*. ἀλλὰ καὶ τὸ μετ' *εἰρωνείας* λελεγμένον καὶ διὰ τοῦτο ἔντονον προσταγὴν ἐκφέρον Σοφ. Ἠλ. 1491. « χωροῖς ἂν εἴσω σὺν τάχει. » κατ' οὐσίαν = τῷ « κρημνίσου γρήγορα μέσα. » Ἀλλ' ἡ λεπτὴ αὕτη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἐγκλίσεων καθαρώτερον διαφαίνεται, ἂν συμπαραθέσωμεν τὸ Σοφ. Ἠλ. 637.

κλύοις ἂν ἤδη, Φοῖβε προστατήριε,
κεκρυμμένην μου βάξιν· οὐ γὰρ ἐν φίλοις
ὁ μῦθος, οὐδὲ πᾶν ἀναπτύξαι πρέπει.

πρὸς τὸ τ. Ἰλ. Α. 37 *Κλῦθί* μευ, ἀργυρότοξε, κτλ. Ἐν μὲν τούτῳ ὁ πᾶν τὸ δίκαιον καὶ ὅσιον ἑαυτῷ συνειδὼς ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ θάρρους προσελθὼν τῷ θεῷ του *ἀπαιτεῖ* πως νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ τοῦ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐκεῖ δ' ἡ αὐτόχειρ τοῦ νομίμου ἀνδρὸς καὶ σύνευνος τοῦ συνενόχου Αἰγίσθου καὶ δυσμενὴς πρὸς τὰ γνήσια αὐτῆς τέκνα κόρη τοῦ Τυνδάρεω, ὑπὸ νυκτερῶν φασμάτων τεταραγμένη καὶ

Digitized by Google

περιδεὴς περὶ τῆς ἐπὶ τῷ ἰδίῳ αὐτῆς κακῷ ἐκβάσεως, μεθ' ὑποστολῆς προςέρχεται πρὸς τὸν προςτατήριον Φοῖβον καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ δέεται αὐτοῦ εἰς καλὸν αὐτῆς νὰ τρέψῃ τὰ ὄνειρα, ἐνδοιάζουσα ἀκόμη, ἂν ὁ θεὸς θὰ τὴν εἰςακούσῃ. Ἐν δὲ τῷ Ἰλ. Γ, 406 κεξ. καὶ ἡ χωρὶς τοῦ ἂν εὐκτικὴ συνωνυμεῖ τῇ προςτακτικῇ. Πρβλ. Ζ, 164. Λ, 790. Ὀδ. Β, 230 κξ. Ἐ, 8—10. Ν, 229. Ω, 461. 491. *Μετρία προςταγὴ* ἐκφέρεται πολλάκις καὶ διὰ τῆς *εὐκτ.* μετὰ τοῦ *εἰ*, ἥπερ κυρίως δύναται ἢ ἰδίως *εὐκτικὴ* νὰ θεωρηθῇ, τοῦ *εἰ* ὄντος = τῷ *αἰ*, *εἴθε*, ἢ *ὑποθετική*, κατὰ παράλειψιν τῆς ἀποδόσεως, οἷα π. χ. καὶ ἡ «*καλῶς* (εὖ) *ἂν ποιήσειας*», προςτακτική πως ἀποβῶσα· π. χ. Ἰλ. Ο, 571. Ω, 74. Πρβλ. Ὀδ. Ε, 388.

ε.) Τῇ *ἐνδοτικῇ εὐκτικῇ* ἔγγιστα γειτνιάζει καὶ ἡ ἑρμηνεύουσα τὸ *καθαρῶς νοητόν*, τὸ *ἁπλῶς* καὶ *μόνον ἐν τῇ διανοίᾳ τεθειμένον*, οἷον τὸ Ὀδ. Ξ, 191 κεξ.

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προςέφη πολύμητις Ὀδυσσεὺς
τοιγὰρ ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
εἴη μὲν νῦν νῶϊν ἐπὶ χρόνον ἡμὲν ἐδωδὴ
ἠδὲ μέθυ γλυκερὸν κλισίης ἔντοσθεν ἐοῦσιν
δαίνυσθαι ἄκεοντ', ἄλλοι δ' ἐπὶ ἔργον *ἕποιεν*,
ῥηϊδίως κεν ἔπειτα καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ἅπαντα
οὔτι διαπρήξαιμι, λέγων ἐμὰ κήδεα θυμοῦ κτλ.

= τῷ τῆς συνηθ. «ἀς 'ποῦμε(ν) πῶς εἴχαμε(ν) διὰ πολὺν καιρὸν φαγεῖ' καὶ γλυκὸ κρασὶ καὶ ὅτι ἄλλοι 'πήγαιναν νὰ ἐργάζωνται (ἢ 'σὲ δουλειά), τότε καὶ ὁλόκληρον χρόνον λέγοντας τὰ πάθιά μου εὔκολα δὲν θὰ τἀπόσωνα κτλ.» — Τὸ δὲ Πλατ. Πολιτ. Η'. 549. α καὶ δούλοις μέν τισιν (νεωτ. γρ. τις ἂν) ἄγριος *εἴη* ὁ τοιοῦτος, οὐ καταφρονῶν δούλων, ὥςπερ ὁ ἱκανῶς πεπαιδευμένος, ἐλευθέροις δὲ ἥμερος κτλ., ὅπερ ὁ Bäumlein (Untersuch. σλ. 255) ἐνταῦθα ὑπάγει, μᾶλλον εἰς τὴν προηγουμένην δ'.) περίπτωσιν ἀνακτέον νομίζω καὶ τὸ *εἴη* ἢ *εἴη ἂν* περίπου διὰ τοῦ *ἔστω*, *δεῖ εἶναι* περιφραστέον, ὡς δείχνει τὸ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς αὐτῆς περιόδου τεταγμένον «αὐθαδέστερόν τε *δεῖ* αὐτὸν — *εἶναι* κτλ.

Τοιαύτη *θέσις* τοῦ *ἁπλῶς φανταστοῦ*, ἀλλ' οὐχ *ὑπάρχοντος ἀληθῶς* ἐκφέρεται καὶ διὰ τῆς *ὁριστικῆς*, συνήθως μετὰ τῶν μορίων *καὶ δή*, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἐναργέστερον καὶ ζωηρότερον παρὰ διὰ τῆς *εὐκτικῆς*. Εὐριπ. Μηδ. 386 κεξ. *εἶεν· καὶ δὴ τεθνᾶσι·* τίς με δέξεται πόλις; = ἀς ἦνε. *εἰπὲς πῶς 'πέθαναν* κτλ. Ξεν. Ἀναβ. Ε'. 6, 9 ποιῶ δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φᾶσιν· *καὶ δὴ*

Digitized by Google

ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ. κτλ.

ς'.) Ἐκ ταύτης τῆς οὕτως εἰπεῖν *θετικῆς* εὐκτικῆς ἀνεπτύχθη ἡ *ὑποθετική*, ἡ πρὸ αὐτῆς τὸ ὑποθετικὸν μόριον *εἰ* ἤτοι μόνον ἢ μετὰ τοῦ ἄν (ποιητ. κέ, κὲν) ἔχουσα. Διὰ ταύτης *ὑποτίθεταί* τι *ἁπλῶς* ἄνευ *ἀναφορᾶς πρὸς τὴν πραγματικότητα*, ἵνα ἐξαχθῇ συνέπειά τις ἤτοι *πραγματικὴ* καὶ *βεβαία*, ἢ *νοητὴ* καὶ αὐτὴ καὶ *μόνον ἐνδεχομένη*. ἐναργέστερον παράδειγμα εἶνε τὸ Ὀδ. Σ, 366 — 386. Ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτῆς ἐκτενέστερον κατωτέρω.

ζ'.) Ἡ *εὐκτικὴ* ἐκφέρει καὶ *ἁπλῆν διάσκεψιν* ἄνευ τάσεως πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἐν ᾧ ἡ *ὑποτακτικὴ διάσκεψιν μετὰ τάσεως* καὶ οἷον *προετοιμασίας* πρὸς αὐτήν. Αἰσχ. Ἱκετ. 20 κεξ.

Τίνα γοῦν χώραν εὔφρονα μᾶλλον
τῆσδ' *ἀφικοίμεθα*
σὺν τοῖσδ' ἱκετῶν ἐγχειριδίοις
ἑριοστέπτοισι κλάδοισιν;

= εἰς ποίαν ἄλλην χώραν ταύτης εὐφρονεστέραν *νὰ πηγαίναμεν*; Τὸ *ἀφικώμεθα* θὰ ἐσήμαινε τὰς Δαναΐδας διαβουλευομένας νὰ τραπῶσιν ἐπ' ἄλλην τινὰ τοῦ Ἄργους εὐφρονεστέραν χώραν, ἐν ᾧ τὸ *ἀφικοίμεθα* φανερώνει ἁπλῆν τινα διάσκεψιν ἄνευ τοῦ (ἀποφασισμένου) τούτου σκοποῦ. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ Ἀγαμέμν. 1374 κεξ. Σοφ. Οἰδ. Κ. 1418. Θεοκρ. ΚΖ'. 24. Δημοσθ. κ. Μιδ. 35. « εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τεθέντι καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἐστ' ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος πότερα μὴ *σῷ* διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω *δοίη* δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω » = νὰ μὴ τιμωρηθῇ διὰ τοῦτο, ἢ περισσότερον, *λέγετε νὰ τιμωρηθῇ*; κτλ.

ή.) Ἡ εὐκτικὴ ἐγγύτερον πρὸς τὴν πραγματικότητα προσερχομένη ἐκφέρει *ἐξ ὑποκειμένου γνώμην* περὶ *παρόντος* ἢ *μέλλοντος ἐνίοτε* δὲ καὶ περὶ *παρελθόντος*, ἀρχαιότερον μέν, ὡς εἰκός, ἄνευ τοῦ ἄν, ὕστερον δὲ συνηθέστερον, ὡς ἐκ τῶν προκειμένων μνημείων τῆς γλώσσης δῆλον, μετὰ τοῦ ἄν.

1) *Ἄνευ τοῦ ἄν*. Ἰλ. Τ, 321 οὐ μὲν γάρ τι κακὸν ἄλλο *πάθοιμι* = *δὲν θὰ πάθω, νομίζω*. Υ, 286 ἢ οὐ δύο γ' ἄνδρε *φέροιεν* = *δὲν φέρουν, νομίζω*. Ψ, 151 Πατρόκλῳ ἥρωϊ κόμην *ὀπάσαιμι* φέρεσθαι = *βούλομαι ὀπάσαι, ὀπάσω*. Ἰλ. Κ. 246.

τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο
ἄμφω *νοστήσαιμεν*, ἐπεὶ περίοιδε νοῆσαι.

= νοστήσομεν, ἐγῷμαι. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ὀδ. Γ, 231. Η, 314 κεξ. Ν,

Digitized by Google

218. Ὀδ. Σ, 122 κεξ. Ἰλ. Κ. 556 κεξ. Ο, 45 κεξ. Ἡσιοδ. Θεογ. 722 κεξ. Αἰσχ. Χοηφ. 591 κεξ.

πτηνά τε καὶ πεδοβάμον' ἀπ' ἀνεμοέντων
αἰγίδων φράσαι κότον'
ἀλλ' ὑπέρτολμον ἀνδρὸς φρόνημα τίς λέγοι;

Σοφ. Ἀντιγ. 604.

Τεάν, Ζεῦ, δύναστιν τίς ἀνδρῶν
ὑπερβασίᾳ κατάσχοι;

Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 523. Πινδ. Ὀλυμπ. Γ'. ἐν τέλει.

τὸ πόρσω δ' ἐστὶ σοφοῖς ἄβατον
κἀσόφοις· οὗ μιν διώξω. κεινὸς εἶην.

= κενὸς ἔσομαι, νομίζω. Ὀλ. Θ'. 120 κεξ. Ι. ἐν τέλ. Πυθ. Δ'. 210.

Αἴσωνος γὰρ πᾶς ἐπιχώριος οὐ ξείναν ἱκοίμαν γαῖαν ἄλλων

= δὲν ἦλθα (ἢ δὲν ἔρχομαι), νομίζω, εἰς ξένην γῆν. Αἰσχυλ. Ἱκετ. 727. Σοφ. Αἴ. 921. Εὐρ. Ἰφιγ. Αὐλ. 1209. Ἱππολ. 470. Ἰφ. Τ. 1055. Ἀνδρ. 930. Ἀριστοφ. Ὄρν. 180. Θεοκρ. Ἡ. 20 87 κεξ. ΚΒ'. 73 κεξ. ΚΖ'. 59. ΚΗ. 12 κεξ. ΚΘ'. 37 κεξ. Μοσχ. Ϛ'. 6. Ἀντιφωντ. κατηγ. φαρμ. 25. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖον χωρίον καὶ τὰ Ἰσαίου π. τ. Νικ. κλ. 19 π. τ. Ἀπολλ. κλήρου 36. π. τ. Ἀριστ. κλ. 18. 23. π. τ. Ἀγνίου κλ. 38. Δεινάρχου κ. Ἀριστ. 3 κ. Φιλ. 18. 19 — Λυκούργου κ. Λεωκρ. 50. Ξεν. Ἱερ. ΙΑ. 13 καὶ εἴ τινα ἐν τοῖς χειρογράφοις ἄνευ τοῦ ἂν φερόμενα χωρία διώρθωσαν οἱ νεώτεροι τῶν ἐκδοτῶν προεθέσαντες αὐτό. Ἡ ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἀκριβορρημοσύνη τοῦ πεζοῦ λόγου, μάλιστα τοῦ ἀττικοῦ, συγχωρεῖ ἴσως τὴν διόρθωσιν ταύτην· ἀλλ' ἀδιαφιλονείκητος φαίνεται οὖσα ἡ ἄνευ τοῦ ἂν γραφὴ τῶν προεκτεθειμένων τε καὶ εἴ τινων ἄλλων ὑπὸ τῶν χειρογράφων μεμαρτυρημένων ποιητικῶν χωρίων. Διότι καὶ ἡ ποίησις καθόλου, ὡς γνωστόν, πρὸς ἀρχαϊκὰς λέξεις καὶ συντάξεις ἐπιρρεπεστέρα εἶνε καὶ αἱ τοιαῦται φράσεις αἱ ὕστερον ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πεζοῦ λόγου συνήθως μετὰ τοῦ ἂν φερόμεναι τὸ πάλαι δι' ἁπλῶν τῶν ἐγκλίσεων χωρὶς τοῦ ἂν βεβαίως ἐξεφέροντο, ὅτε ἀκόμη οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι ἦσαν ἐναργέστεροι ἐν τῇ συνειδήσει τῆς γλώσσης. Ἀφ' οὗ δ' ἤρχισεν ἡ ἐνάργεια αὕτη ν' ἀμυδρώνηται καὶ τις σύγχυσις καὶ ἀσάφεια ν' ἀναφύηται ἐν τῷ λόγῳ, ἤρχισε καὶ ἡ ἔλλειψις αὕτη ν' ἀναπληρώνηται ἐδῶ μὲν διὰ τῆς χρήσεως τούτου τοῦ μορίου, ἀλλαχοῦ δ' ἄλλων· ὁμοίως ὥσπερ καὶ αἱ δι' ἀπλῶν τῶν πτώσεων ἀρχῆθεν ἑρμηνευόμεναι σχέσεις ὕστερον διὰ τῶν προθέσεων ἤρχισαν νὰ σημαίνωνται.

Digitized by Google

2) *Μετὰ τοῦ ἄν.* Ἰλ. Α, 100 — — *τότε κέν μιν ἱλασσάμενοι πεπίθοιμεν* = θὰ τὸν πείσωμεν, πιστεύω. αὐτ. 255.

ἦ *κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,*
ἄλλοι τε Τρῶες μέγα *κεν κεχαροίατο θυμῷ,*
εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιϊν.

= θὰ χαροῦν, φοβοῦμαι, καὶ ὁ Πρίαμος καὶ τὰ παιδιά του κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ αὐτ. 293 κεξ. Β, 12. 29. 66. Γ, 44. 220. 223. Δ, 171. Θ, 24—26. 210. Ἰλ. Ω, 56 (ἀξιοσημείωτον διὰ τὴν μετριότητα) Αἰσχ. Προμ. 937 — 8.

Πρ. τί δ' *ἂν φοβοίμην,* ᾧ θανεῖν οὐ μέρσιμον;
Χορ. ἀλλ' ἄθλον *ἄν* σοι τοῦδέ γ' ἀλγίω πόροι.

Ἡρόδ. Α'. 36 παιδὸς μὲν πέρι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι. οὐ γὰρ *ἂν* ὑμῖν *συμπέμψαιμι* = οὐ συμπέμπω αὐτόν (δι' οὓς σύνοιδα λόγους). Ξεν. Ἀγησ. Α'. 1. 2. 3. 20. 24. Β'. 12. 23. 25. Δ'. 1. 2. 3. 5. Ε'. 4. ς'. 4. 7. κ. ἄλλα. Πλατ. Ἀπολ. 17, 6 — c. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, *ὁμολογοίην ἂν* ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὐδὲ γὰρ *ἂν* δηπού *πρέποι,* ὦ ἄνδρες, τῆδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι = δὲν πρέπει, νομίζω. Αὐτ. 18, a. 19, a. 26, c. d — e. 22, e. 23, d. 24, a. 27, d. e. Κρίτ. 43, b. c. 44, c. 46, c. 47, a. 48, d — b. 50, b. c. d. e. 52, a. d. κτλ.

Τὸ ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐκφερόμενον εἶνε ἐξ *ὑποκειμένου* (πολλαπλῆς μετρίας, μεθ' ὑποστολῆς καὶ ἐνδοιασμοῦ) *γνώμης,* καὶ ὄχι ἐξ *ἀντικειμένου* (θαθαίας, μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως) *γνώσεως* καὶ *ἀποφάνσεως,* ὅπως συνήθως διὰ τῆς *ὁριστικῆς* ἐκφέρεται. Καὶ τὰ μὲν προεπεξεθειμένα παραδείγματα εἰς τὸ *ἐνεστὼς* ἀναφέρονται ἢ εἰς τὸ *μέλλον* καὶ διὰ τοῦτο ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸν *ἐνεστῶτα* καὶ τὸν *μέλλοντα* τῆς ὁριστικῆς (καὶ τὸν ἐν τῇ ὁμηρικῇ γλώσσῃ τούτῳ συνώνυμον *ὁριστὸν* τῆς *ὑποτακτικῆς*). Διὰ δὲ ταύτην τὴν *ἀντιστοιχίαν* καὶ σχεδὸν *συνωνυμίαν* πολλάκις ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ εἰ ἐγκλίσεις διαδέχονται ἀλλήλας. Οὕτως ἐν τῷ Θεογν. Η'. 18 — 20.

Σήριγγ', ἣν ἐποίησα, καλὴν ἔχω ἐννεάφωνον,
λευκὸν χαρὸν ἔχοισαν, ἴσον κάτω, ἴσον ἄνωθεν·
ταύτην *κατθείην,* τὰ δὲ τῶ πατρὸς οὐ *κατάθησῶ*

ἡ εὐκτικὴ *κατθείην* κεῖται μεταξὺ τεσσάρων μὲν προηγουμένων (στ. 13. 14. 15. 17), ἑνὸς δ' ἑπομένου (στ. 20) *μέλλοντος.* Ὁμοίως ἐν τῷ τῆς Ὀδ. Η, 314 κεξ.

— — — οἶκον δέ τ' ἐγὼ καὶ κτήματα *δοίην,*
εἴ κ' ἐθέλων γε μένοις· ἀέκοντα δέ σ' οὔ τις *ἐρύξει.*

Digitized by Google

τὴν εὐκτικὴν διαδέχεται ὁ ὁριστικὸς μέλλων. Τοιαῦτα καὶ Ἰλ. Α, 298 κξ. Β, 159 κξ. Γ. 53—6. Ζ, 456 κξ. Κ, 242 κξ. Ι, 141—2. 155—7. Ἀριστ. Πλουτ. 507—10. Ἀχαρν. 403 οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, ἀλλὰ κόψω τὴν θύραν κτλ.

Εἰς δὲ τὸ παραλειπόμενον ἀναφέρονται τὰ ὁμηρ. Ἰλ. Α, 232. Β, 80—1. Γ, 220.

φαίης κε ζάκοτόν τιν' ἔμμεναι ἄφρονά τ' αὖτως
= ἔφης ἄν.

223. οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.
= οὐκ ἂν ἤρισσε. Τοιαῦτα καὶ Δ, 329 κξ. 539 κξ. Ε; 311 κξ.

καὶ νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο ἕναξ ἀνδρῶν Αἰνείας,
εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.

= ἀπώλετ' ἂν = θὰ ἔχαττο ἢ θὰ εἶχε χαθεί. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ε, 388. Α, 58 κξ. Ρ, 70 κξ. 398 κξ. Ἡροδ. Ζ'. 180. 214. Θ'. 71 ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν = εἶπον ἂν = ἴσως εἶπαν. Ἱκετ. 774 κξ. — Ἀλλ' ἐν τούτοις ὕστερον οἱ τῆς ὁριστικῆς παρωχημένοι κατέλαβαν ὅλως τὸν τῆς εὐκτικῆς τόπον, ἓν τῶν πολλῶν καὶ τοῦτο δειγμάτων τοῦ κατ' ὀλίγον περιορισμοῦ τῆς ἐπικρατείας τῆς εὐκτικῆς.

Η ΕΥΚΤΙΚΗ ΕΝ ΤΩ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΩ ΛΟΓΩ.

Ἐν τοῖς διαφόροις εἴδεσι τοῦ ἐξηρτημένου λόγου ἤτοι τῶν ἐξηρτημένων προτάσεων ἐπικρατοῦσι τὰ δύο γενικώτερα καὶ κυριώτερα σημαινόμενα τῆς εὐκτικῆς, τὸ *ἁπλῶς ποητὸν* ἢ *ἂν τῷ νῷ τεθειμένον* χωρὶς ἀναφορᾶς πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ τὸ *ἐξ ὑποκειμένου* ἤτοι ἡ *ἐξ ὑποκειμένου κρίσις*. Ἀνακεφαλαιοῦνται δὲ τὰ εἴδη ταῦτα τῶν ἐξηρτημένων προτάσεων εἰς τὰ ἑξῆς *τέσσαρα*· α') τὰς *ὑποθετικὰς* προτάσεις, αἷς συνυπάγονται καὶ αἱ διὰ τοῦ μορίου *εἰ ἔμμεσοι* ἐρωτήσεις. β'.) τὰς *τελικάς*, αἷς συνυπάγονται καὶ αἱ διὰ τοῦ *ὥστε συμπερασματικαί*. γ') τὰς *ἀναφορικὰς* μετὰ τῶν συνήθως ἀπὸ ἀναφορικῶν μορίων ἀρχομένων *χρονικῶν* καὶ δ'.) τὰς *εἰδικὰς* ἢ *ἐνθετικὰς* διὰ τοῦ ὅτι καὶ ὡς. Ἕκαστον δὲ τούτων φέρεται κατ' *εὐθὺν* ἢ κατὰ *πλάγιον* (ἱστορικόν, διηγηματικὸν) λόγον, καὶ ἤτοι χωρὶς τοῦ μορίου *ἂν* ἢ μετ' αὐτοῦ.

Digitized by Google

Α.) ΥΠΟΘΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

1) *χωρὶς τοῦ ἂν κατ' εὐθὺν λόγον.*

Διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ *εἰ* μόνου *ὑποτίθεταί τι καθαρῶς νοητὸν* χωρὶς τινος πρὸς τὸ πραγματικὸν ἀναφορᾶς, ἵνα συμπερανθῇ *συνέπειά* τις. Αὕτη δὲ κατὰ τὴν μικροτέραν ἢ μεγαλειτέραν ἐξ ὑποκειμένου ἢ ἐξ ἀντικειμένου *πιθανότητα* ἢ *βεβαιότητα* ἐκφέρεται

α) διὰ τῆς *εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν*, ὡς ἐν Ἰλ. Α, 255 κεξ.

ἦ *κεν γηθήσαι* Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,
ἄλλοι τε Τρῶες μέγα *κεν κεχαροίατο* θυμῷ,
εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιϊν

= ἂν *ἐμάνθανον, θὰ χαροῦν, νομίζω*. Τοιαῦτα καὶ Ἡρόδ. Ζ'. 9, 3. 16. 49. 50. 104. 135. 152. 214. 237. Θουκ. Α'. 70. 120. 140. Ξεν. Κ. Π. Α'. 1, 4. 3, 9. 4, 11. 6, 22. 26. Β'. 4, 11. Πλατ. Λυσ. 219, d — e κτλ.

β) *διὰ τῆς ὁριστικῆς χωρὶς τοῦ ἄν*. Ἡρόδ. Ζ'. 101. οὐδ' *εἰ* πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι *συλλεχθείησαν*, οὐκ ἀξιόμαχοί *εἰσι* ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι μὴ ἐόντες ἄριθμιοι. Θουκ. Α'. 121, 3. Ξεν. Κ. Π. Α'. 6, 11. 6, 13 κ. ἀλλ. — Ὅτι δ' ἐν τῇ *ἀποδόσει* ἀντὶ τῶν δύο τούτων ἐγκλίσεων, μάλιστα τῆς *εὐκτικῆς*, τίθεται καὶ *ἀπαρέμφατον* καὶ *μετοχὴ* μετὰ τοῦ *ἄν*, καὶ ἀλλαχόθεν γνωστὸν καὶ τάδε τὰ παραδείγματα μαρτυροῦσι. Θουκ. Α. 120. 140. Ξεν. Κ. Π. Α. 5, 10. 6, 39. Ἀγησ. Β'. 7. — Ἡρόδ. Ζ'. 15.

Ἡ διαφορὰ ταύτης τῆς διὰ τῆς *εὐκτικῆς* ἐκφερομένης *καθαρᾶς ὑποθέσεως* πρὸς τὴν διὰ τῆς *ὑποτακτικῆς πραγματικότητος μετέχουσαν* καὶ *οἷον ἅπαξ* ἢ *ἑκάστοτε προσδοκητὴν* διαφαίνεται ἐν τῷ προσημειωμένῳ Πλατωνικῷ (Δύσ. 219) χωρίῳ, ὅπου κατὰ τὴν διάφορον φύσιν τοῦ ὑποτιθεμένου ἑκατέρα τῶν ἐγκλίσεων ἐτέθη. « *Ἐάν* τίς τι περὶ πολλοῦ *ποιῆται*, οἷόν περ ἐνίοτε πατὴρ υἱὸν ἀντὶ πάντων τῶν ἄλλων χρημάτων προτιμᾷ — ὁ δὴ τοιοῦτος ἕνεκα τοῦ τὸν υἱὸν περὶ παντὸς ἡγεῖσθαι ἆρα καὶ ἄλλο τι ἂν περὶ πολλοῦ ποιοῖτο; οἷον *εἰ αἰσθάοιτο* αὐτὸν κώνειον πεπωκότα, ἆρα περὶ πολλοῦ ποιοῖτ' ἂν οἶνον, *εἴπερ* τοῦτο *ἡγοῖτο* τὸν υἱὸν σώσειν; Τί μήν; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὁ οἶνος *ἐνείη; Τὸ μὲν τινά τι περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι* εἶνέ τι συνήθως ἐν τῷ κόσμῳ συμβαῖνον καὶ πάντοτε προσδοκητόν, τὸ δὲ τὸν *πατέρα τὸν υἱὸν κώνειον πεπωκότα αἰσθάνεσθαι* καὶ πᾶσαι αἱ παρεπόμεναι αὐτῷ ὑποθέσεις « *ἡγεῖσθαι, ἐνεῖναι* » εἶνε μόνον φανταστὰ καὶ ἁπλῶς

Digitized by Google

καθ' ὑπόθεσιν τεθειμένα. Πρβλ. Πλατ. Κρίτ. 50, a. c. Δημ. π. τ. ἐν Χερρον. §. 34 *εἰ* λόγον ὑμᾶς *ἀπαιτήσειαν* οἱ Ἕλληνες — §. 36. *εἰ* δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν *φήσαιεν*. §. 37. ἂν ταῦτα *λέγωσι* κτλ.

2) *χωρὶς* τοῦ ἂν *κατὰ πλάγιον λόγον*.

Καὶ ἐν τῷ *πλαγίῳ* (τῷ διηγηματικῷ) λόγῳ τηρεῖται ἡ προειρημένη σημασία τῆς ὑποθετ. εὐκτικῆς διότι καὶ ἐνταῦθα τὸ *ὑποτιθέμενον*, καθὸ ὑπὸ τοῦ διηγουμένου ἐκ γνώμης ἑτέρου, ἢ καὶ ἑαυτοῦ ἐν ἄλλῳ τινὶ παρὰ τὸν παρόντα καιρῷ, ἀναφερόμενον, παρίσταται *καθαρῶς νοητόν*, οὐτινος περὶ τῆς πραγματοποιήσεως οὐδεὶς πλέον λόγος. Ἀντιστοιχεῖ δὲ ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις a) εἰς τὴν ἐν τῷ *εὐθεῖ λόγῳ δι' ὁριστικῆς* ἐκφερομένην· ὡς Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 6, 7. Ἐκείνων δέ, ὦ παῖ, ἐπελάθου, ἃ ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα, ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις *δύναιτο* ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς *ἔχοιεν* =τῷ εὐθεῖ λόγῳ· ἱκανόν ἐστι καὶ καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις *δύναται* ἐπιμεληθῆναι κτλ. ἐναργέστερον δὲ τοῦτο φαίνεται ἐν τῷ Θουκ. Ἀ. 27 ὅπου τὴν εὐκτικὴν *ἐθέλοι* διαδέχεται ἡ ὁριστ. *βούλεται*, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας. — b) εἰς τὴν *ὑποτακτικὴν* μετὰ τοῦ *ἐὰν* ἐν τῷ *εὐθεῖ* λόγῳ. Θουκ. Ἀ. 27 ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψειν, *εἰ* ἄρα *κωλύοιντο* ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν = τῷ εὐθ. λόγ. « δεόμεθα ὑμῶν, ὦ Μεγαρεῖς, — ξυμπροπέμψαι *ἢν* ἄρα *κωλυώμεθα* κτλ. » Τοιαῦτα καὶ Θουκ. Ἀ. 49, 3. 72, 2. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 5, 3. 4. 6, 33 κλ.

c) εἰς *αὐτὴν τὴν ὑποθ. εὐκτ. ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ*. Θουκ. Ἀ. 57, 3 νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα *ἔχοι* ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. Τοιαῦτα καὶ αὐτ. 136, 4. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 5, 2. Ἀπομν. Ἀ. 2, 15. Ἀγησ. Θ'. 7 κτλ.

Διὰ τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *εἰ* (ἢ τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων) ἐν τῷ *πλαγίῳ λόγῳ* καὶ αἱ ἔμμεσοι ἐρωτήσεις φερόμεναι ἀντιστοιχοῦσι a) πρὸς τὴν *ὁριστικὴν* ἐν τῷ *εὐθεῖ λόγῳ*. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 4, 6 οὐ γὰρ προσῄει, εἰ μὴ ἴδοι, *εἰ* καιρὸς *εἴη* = τῷ εὐθεῖ λόγῳ· « οὐ προσέρχεται, ἂν μὴ ἴδῃ, *εἰ* καιρός *ἐστι*. » Ἡροδ. Ζ'. 37. 147 ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτούς, *ὅκοι πλέοιεν* = τῷ εὐθεῖ λόγῳ· ὁ Ξέρξης ἐρωτᾷ αὐτοὺς *ὅκοι πλέουσι*. Τοιαῦτα καὶ αὐτ. 218. Ξεν. Κ. Π. Α'. 3, 15. 17. 6, 18. Β'. 1, 2. 2, 22.

Διὰ τὴν *συνωνυμίαν* ταύτην ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ ἡ ἑτέρα ἐγκλισις διαδέχεται τὴν ἑτέραν. Ἡροδ. Ζ'. 151. Ἀργείους δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα

Digitized by Google

πὸν Ξέρξεω, εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Πέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. Ὁμοίως ἐν τῷ Ξεν. Κ. Π. Α΄. 13—14. δὶς μὲν ὁριστικὴ εἶνε τεθειμένη, δὶς δ' εὐκτική. Τοιοῦτον καὶ Ἡρόδ. Ζ΄. 208.

b) *πρὸς τὴν (διασκεπτικὴν) ὑποτακτ. ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ.* Ἰλ. Α, 189 (Β, 3 κξ.)

μερμήριξεν.
ἢ ὅ γε φάσγανον ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὁ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρίζοι,
ἦε χόλον παύσειεν, ἐρητύσειέ τε θυμόν.

= τῷ εὐθεῖ λόγῳ· μερμηρίζω, ἢ ἀναστήσω — ἐναρίζω κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ἰλ. Β, 97 κξ. Ψ, 49 κξ Ὀδ. Α, 317 κξ. ἐν οἷς *πειρώμενος* (οι) ἤ τι ὅμοιον ἐξυπακουστέον. Ὀδ. Δ, 117 κξ. Ζ, 141 κξ. Ἡρόδ. Ε. 67. ς΄. 35. Η. 67. Ζ΄. 145. φρονήσαντες εἴ πως ἔν τε *γένοιτο* τὸ ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τωὐτὸ *πρήσσοιεν* πάντες. Θουκ. Α΄. 25, 1. 58, 1 Ποτιδαιᾶται δὴ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως *πείσειαν* μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδὲν κτλ.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ ἀμφότεραι αἱ ἐγκλίσεις θέτονται, ὡς ἐν τῷ Ἡρόδ. Α΄. 53 τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια *εἰ στρατεύηται* ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν *προσθέοιτο* φίλον. Ἡ διαφορὰ εἶνε ἴσως, ὅτι τὸ μὲν *στρατεύεσθαι* εἶνε τὸ κύριον ζήτημα, τὸ δὲ *συμμάχους προσλαβεῖν* εἶνε δευτερεῦον καὶ ἐκ τῆς τοῦ προτέρου καταφάσεως ἐξαρτώμενον. Ὅμοιον καὶ τὸ Ἰλ Π, 646—51.

3) *Μετὰ τοῦ ἂν κατ' εὐθὺν λόγον* φαίνεται ἡ ὑποθετικὴ εὐκτικὴ *ἐξ ὑποκειμένου γνώμην*, ὥςπερ καὶ ἐκτὸς ὑποθέτεως πάντοτε ἡ μετὰ τοῦ ἂν εὐκτική, ἐκφέρουσα ἀντιστοίχως πρὸς τὴν δι' ὁριστικῆς ἐξ *ἀντικειμένου ἀπόφανσιν* π. χ. Πλάτ. Μέν. 79, c. Δεῖ οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ὦ φίλε Μένων, τί ἐστιν ἀρετή, *εἰ* μετὰ μορίου ἀρετῆς πᾶσα πρᾶξις ἀρετὴ *ἂν εἴη* = *εἰ* — ἀρετή *ἐστιν, ὡς σὺ λέγεις*. Τοιαῦτα καὶ Ξεν. Κ. Π. Γ΄. 3, 55. τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' *ἄν*, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον *ἂν* ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν = *εἰ* — ὠφελεῖ, *ὡς λέγεις* (ὥςπερ καὶ εἶχεν εἰπὼν ἐν §. 49 ὁ Χρυσάντας). Δ΄. 5, 47. Δημ. πρὸς Ἀπατούρ. 34. κατὰ Μιδ. 212 κ. Θεοκρ. 46. κ. Στεφάνου Α΄. 23. πρὸς Πολυκλ. 2. Φιλιππ. Α΄. 48. Ἰσοκρ. Ἀρχιδ. 25. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχομεν, ὥςτε μηδὲ περὶ ἑνὸς ἀντιλέγειν, μηδ' ἐὰν αὐτὴν

Digitized by Google

τὴν Σπάρτην ἐκλιπεῖν προστάττουσιν ἡμῖν, παράργον ἐστὶν ὑπὲρ Μεσσήνης σπουδάζειν, εἰ δὲ μηδεὶς ἂν ὑμῶν ἀξιώσειε ζῆν ἀποστερούμενος τῆς πατρίδος, πρόσηκε καὶ περὶ ἐκείνης τὴν αὐτὴν ὑμᾶς γνώμην ἔχειν. » Τῇ ὑποθέσει ὑπόκειται ἡ ἐξ ὑποκειμένου γνώμη· « οὐδεὶς ἂν ὑμῶν ἀξιώσειε » = οὐδεὶς ὑμῶν, οἶμαι, ἄξιος ἢ ἀξιώσει. Τούτου δ' ὑποτεθέντος, ἕπεται ἐκεῖνο. — —. Ὅμοια εἶνε ἕπειτα τὰ Ἡσιοδ. Ἔργ. 434. Πινδ. Πυθ. Δ'. 468 κεξ. (ὅπου ἀντὶ τοῦ *κὲν* τὸ ὑπὸ Hermann. προταθὲν *μὲν* παρέλαβεν ὁ Bergk) — Νεμ. Ζ'. 131 κεξ. (ὅπου ἀντὶ τῆς κοιν. γρ. *ἂν ἔχοι* ὁ Böckh καὶ ὁ Bergk τὸ ὑπὸ τοῦ Thiersch προταθὲν *ἀνέχοι* = *παρέχοι* παρέλαβαν.) Εὐριπ. Ἀνδρ. 771. Ἑλ. 825. Φοιν. 726. Πλατ. Νόμ. Γ'. 905. — Ἰλ. Ε, 273. 494. Ζ, 49 κεξ. Κ, 380 κέξ.

τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα,
εἴ κεν ἐμὲ ζωὸν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

= *ἂν ἐμάθοιτε πῶς εἰμι ζωγρίας, καὶ ἐλπίζω τὰ τὸ μάθῃ.* Ἰλ. Υ, 321 κεξ. Ὀδ. Θ, 352 κεξ.

Ἐν πᾶσι τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις τὸ *ὑποτιθέμενον* κεῖται μεταξὺ τοῦ δι' *ὑποταικτικῆς* καὶ τοῦ *ἐὰν* (ἢν, ἂν) *προσδοκητοῦ* καὶ τοῦ δι' *ἀπλῆς* τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *εἰ καθαρῶς τοιητοῦ*. Οὕτω π. χ. ἐν τῷ Ἰλ. Α'. 59 — 60.

Ἀτρεΐδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὀίω
ἂψ ἀπονοστήσειν, *εἴ* κεν θάνατόν γε *φύγοιμεν*.

Τὸ μὲν *εἴ κε* (= ἐὰν) *φύγωμεν* θὰ ἐσήμαινέ τι προσδοκητόν, πρὸς οὗ τὴν ἐκτέλεσιν ἤδη ἀπόπειρα γίνεται, τὸ δὲ *εἰ φύγοιμεν* καθαρὰν ὑπόθεσιν ἄνευ τινὸς πρὸς τὴν πραγματικότητα ἀναφορᾶς, τὸ δὲ *εἴ κεν φύγοιμεν* μέσον ἀμφοτέρων κείμενον = *ἂν ἴσως φύγωμεν*. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ ἡ ἐν συνεχείᾳ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸ μὲν *προσδοκητὸν* καὶ *ἐγγύτερον* εἰς τὴν ἐκτέλεσιν διὰ τῆς *ὑποταικτ.* μετὰ τοῦ *εἴ κεν* ἐκφέρεται, τὸ δ' *ἀπώτερον* καὶ *ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ προτέρου ἐξαρτώμενον* διὰ τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *εἶκεν*. Οὕτω π. χ. ἐν τῷ Ἰλ. Κ ὁ Διομήδης περὶ μὲν τοῦ κτόνου τοῦ Αἰνείου καὶ τοῦ Πανδάρου ἢ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, μετὰ θάρρους ὑπ' αὐτοῦ τῇ συναρωγῇ τῆς Ἀθηνᾶς προσδοκωμένου, ἐν στ. 260 λέγει

αἴ *κέν* μοι πολύβουλος Ἀθήνη κῦδος *ὀρέξῃ*
ἀμφοτέρω κτεῖναι, κτλ.

περὶ δὲ τῆς *ἀπωτέρας* καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου ἐπιτυχίας ἐξαρτωμένης συλλήψεως τῶν ἵππων ἐν στ. 273

εἰ τούτῳ κε λάβοιμεν, ἀροίμεθά κε κλέος ἐσθλόν.

Digitized by Google

Τοιαῦτα καὶ τὰ I, 135 κεξ. καὶ 491 πρὸς ἄλληλα παρατιθέμενα.

Πολλάκις δὲ τοσοῦτον μικρὰ μένει ἡ διάστασις μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν τρόπων, ὥστε ὁ διὰ τῆς εὐκτικῆς οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ μετρία μόνον ἔκφρασις τοῦ διὰ τῆς ὑποτακτικῆς. Οὕτω π. χ. Ἰλ. Θ, 205 κεξ.

εἴπερ γάρ κ' ἐθέλοιμεν, ὅσοι Δαναοῖσιν ἀρωγοί,
Τρῶας ἀπώσασθαι καὶ ἐρυκέμεν εὐρύοπα Ζῆν'
αὐτοῦ κ' ἔνθ' ἀκάχοιτο καθήμενος οἷος ἐν Ἴδῃ.

Τοιαῦτα καὶ Ὀδ. Η, 314 κξ. Ν, 389 καί τινα τῶν προεκτεθειμένων, ὡς Εὐριπ. Ἑλ. 825. Φοιν. 724 καὶ Ξεν. Κ. Π. Δ'. 5, 47.

Ὡσαύτως ἄλλα τινὰ τῶν τοιούτων χωρίων περιέχουσι μετριωτέραν ἔκφρασιν τῆς διὰ τῆς ὁριστικῆς (κατ' ἐνεστ. ἢ μελλ.) μετὰ τοῦ *εἰ* ὑποθέσεως· οἷα Ξεν. Κ. Π. Γ'. 3, 37 ὧν γὰρ ἂν ὀψιμαθεῖς ἄνθρωποι γένωνται, οὐδὲν θαυμαστόν, εἴ τινες αὐτῶν καὶ τοῦ ὑπομιμνήσκοντος *δέονται*, ἀλλ' ἀγαπητόν, *εἰ* καὶ ἐξ ὑποβολῆς *δύναιντ'* ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. — ὅπου ἀμφότεραι αἱ ἐγκλίσεις παραλλήλως ἐτέθησαν. Τοιαῦτα καὶ Ξεν. Κ. Π. Δ'. 2, 27. Ἀριστοφ. Νεφ. 1184 κεξ. Πλάτ. Πρωτ. 329, b. Μέν. 98, 6. Κρατύλ. 398, e. Δημ. κ. Θεοκρ. 46. πρὸς Λεπτ. 62. πρὸς Πολ. 2.

Τελευταῖον ἔρχονται καὶ χωρία, ἐν οἷς ἡ διὰ τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *εἶκεν* ὑπόθεσις *πλαστόν τι* ὅλως καὶ *ἀπίθανον* ἐκφέρουσα οὐδέν, φαίνεται, διαφέρει τῆς διὰ μόνου τοῦ *εἰ* καὶ τῆς *εὐκτικῆς*, ὡς Ἰλ. I, 444 κεξ.

ὡς ἂν ἔπειτ' ἀπὸ σεῖο, φίλον τέκος, οὐκ ἐθέλοιμι
λείπεσθ' οὐδ' *εἰ κέν* μοι *ὑποσταίη* θεὸς αὐτὸς
γῆρας ἀποξύσας θήσειν νέον ἠβώοντα.

Τοιαῦτα καὶ Ν, 288 κεξ. Χ, 220 κεξ. Ψ, 346. 592 κεξ. Ὀδ. Β, 246. Ο, 545. Ὕμν. εἰς Ἀφρ. 152. Ἡσιοδ. Ἔργ. 361.

Καὶ ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ *εἰ ἐμμέσοις ἐρωτήσεσιν* ἡ μετὰ τοῦ *ἂν εὐκτικὴ ἐξ ὑποκειμένου* κρίσιν ἐκφέρει, ὡς Ἰλ. Δ, 792.

Τίς δ' οἶδ', *εἴ κέν* οἱ σὺν δαίμονι θυμὸν ὀρίναις
παρειπών;

τὸ ἀπορούμενον εἶνε τὸ *ὀρίναις κε*. Τοιαῦτα καὶ Ὀδ. Μ, 112 κεξ. Ξ, 119 κξ. Ἀριστοφ. Ὀρν. 1017. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 6, 41 εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις μηχανᾶσθαι, *οὐκ οἶδ'*, ἔγωγε, *εἴ τινα λίποις ἂν* πολεμίων = *οὐκ ἂν λίποις* = *οὐ λείψεις*, *ὡς οἶομαι*. Αὐτ. Ἑλλ. 3, 26. Ἀ. 6, 10. Ἀνάβ. Δ'. 8, 7. Ἑλλην. Δ'. 7, 2. Ζ'. 4, 6. π. Πόρ. Ἀ. 1. ς'. 6.

β) *Μετὰ τοῦ ἂν κατὰ πλάγιον λόγον* ἐκφέρει τελευταῖον ἡ ὑπο-

Digitized by Google

θεῖ. εὐκτικὴ ὅτι ἐν τῷ *εὐθεῖ λόγῳ ἡ ὑποτακτικὴ* μετὰ τοῦ *ἐάν* (ἄν, ἤν). Ἰλ. Β, 597.

στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, *εἴπερ ἄρ* αὐταὶ
Μοῦσαι *ἀείδοιεν*, κτλ.

= τῷ εὐθεῖ λόγῳ· εὔχομαι νικήσειν, *ἤν περ* = *ἀείδωσι*. Ὀδ. Ν, 415. Ἴσως δὲ καὶ τὸ Ρ, 556, ἂν ὁ λόγος τοῦ Εὐμαίου ὡς ἐκ Πηνελόπης λη-φθῇ. — Ἰσαίου π. τ. Ἀριστ. κλ. 13 κελεύει γὰρ ὁ νόμος σὺν ταύταις κύριον εἶναι δοῦναι, *ἐάν τῳ βούλοιτο*, τὰ ἑαυτοῦ.

Ἐνταῦθ' ἐπισημειωτέον, ὅτι ἡ ἐν τούτοις χρῆσις τοῦ *ἄν* μετὰ τοῦ *εἰ*, ἐνίοτε συνηρημένως *ἐάν*, *ἤν*, παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις σπανιωτέρα οὖσα καὶ μόνον πρὸς διάκρισιν ἀπό τε τοῦ ἁπλοῦ *εἰ* μετ' *εὐκτικῆς* καὶ ἀπὸ τοῦ *ἐάν* (ἄν, ἤν) *μεθ' ὑποτακτικῆς* γινομένη, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῖς ὕ-στερον ἀπέβη συχνοτέρα καὶ χωρὶς ταύτης τῆς διαφορᾶς, ἕως οὗ ἐπ' ἐ-σχάτων τὸ *ἐάν* (ἄν) πανταχοῦ κατέλαβε τὸν τοῦ ἁπλοῦ *εἰ* τόπον, ὡς· ἐὰν (ἂν) ἔρχεται. ἂν ἤρχετο. δὲν ἤξερω ἂν θὰ ἔλθῃ κτλ. = τοῖς εἰ ἔρ-χεται. εἰ ἤρχετο ἢ εἰ ἦλθον, οὐκ οἶδ' εἰ ἐλεύσεται κτλ. Ἀλλὰ περὶ τού-του ἀλλαχοῦ πλειότερα.

Β΄.) ΤΕΛΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Καὶ ἐν ταῖς τελικαῖς προτάσεσιν ἡ μὲν ἁπλῆ εὐκτικὴ ἄνευ τοῦ ἂν παριστάνει τὸ τέλος, κατά τε τὸν *εὐθὺν* καὶ τὸν *πλάγιον* λόγον, ὡς *καθαρῶς εὐκτὸν ἢ ἐν τῇ διανοίᾳ τεθειμένον* χωρὶς προσδοκίας τῆς (προσεχοῦς) ἐκτελέσεώς του, ἡ δὲ μετὰ τοῦ ἂν ἐκφέρει αὐτὸ ὡς *ἐξ ὑπο-κειμένου γνώμην*, οὔτε δηλ. ὡς *ἁπλῶς εὐκτόν*, καθὼς τὸ διὰ τῆς *ἁ-πλῆς εὐκτικῆς*, οὔτ' *ἐξ ἀντικειμένου δυνατὸν καὶ καθόλου προσδοκη-τόν*, ὥςπερ τὸ διὰ τῆς *ὑποτακτικῆς*. Οὕτω π. χ. τῷ μὲν *ὄφρα γένη-ται* ἔγκειται ἡ ἔννοια· *γένηται* (= γενέσθω ἢ γενήσεται), τῷ δὲ *ὄφρα γένοιτο* ἡ εὐχὴ *γένοιτο*, τῷ δὲ *ὄφρ' ἂν γένοιτο* ἡ ἐξ ὑποκειμένου κρί-σις *γένοιτ' ἄν* (= γενήσεται, ὡς οἶομαι, ὡς ἐλπίζω, ὡς φοβοῦμαι κ.τ.τ.)

1) Ἡ *τῆς τελικῆς εὐκτικῆς ἄνευ τοῦ ἂν κατὰ τὸν εὐθὺν λόγον* χρῆσις διακρίνεται εἰς τὰς ἑξῆς διαφόρους περιπτώσεις.

a) ὅτε ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτέλεσις τοῦ τέλους *ἀφορίζεται μακρὰν* καὶ μὴ προσδοκᾶται προσεχῶς, ὡς ἐν τῷ Ὀδ. Ρ, 249 κεξ.

τόν ποτ' ἐγὼν ἐπὶ νηὸς εὐσσέλμοιο μελαίνης
ἔξω τῆλ' Ἰθάκης, ἵνα μοι βίοτον πολὺν *ἅλφοι*.

Τοιαῦτα καὶ τὰ Ξεν. Κ. Π. Α΄. 6, 34. Γ΄. 1, 11.

b) ὅτε ἡ ἐκτέλεσίς του *ἀμφιβάλλεται* ἢ *νομίζεται ἀδύνατος*, ὡς

Digitized by Google

ἐν τῷ Σοφ. Ἠλ. 757 ὁ γέρων παιδαγωγὸς μετ' ἀμφιβολίας, ἴσως δὲ καί τινος *εἰρωνείας* λέγει περὶ τοῦ δῆθεν ἀποθανόντος Ὀρέστου.

Καί νιν πυρᾷ κήαντες εὐθὺς ἐν βραχεῖ
χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ
φέρουσιν ἄνδρες Φωκέων τεταγμένοι,
ὅπως πατρῴας τύμβον *ἐκλάχοι* χθονός.

Ὁμοίως μετ' ἀμφιβολίας λέγει αὐτόθι 53 αὐτὸς ὁ Ὀρέστης

εἶτ' ἄψορρον ἥξομεν πάλιν
τύπωμα χαλκόπλευρον ἠρμένοι χεροῖν,
ὅπως λόγῳ κλέπτοντες ἡδέαν φάτιν.
φέροιμεν αὐτοῖς. κ.τ.λ.

Πρβλ. Ἀριστοφ. Σφ. 109 κξ. 175.

Ἐν δὲ τῷ Σοφ. Οἰδ. Κ. 11 (κατὰ τὰ χειρόγραφα)

στῆσόν με κἀξίδρυσον, ὡς πυθαίμεθα,
ὅπου ποτ' ἐσμέν.

ὁ Οἰδίπους *ἀθάνατον* σχεδὸν θεωρεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοπουμένου, ὡς δῆλον ἐκ τῆς κατωτέρω 26—27 πρὸς τὴν ἐρώτησιν τῆς Ἀντιγόνης.

Ἀλλ' ὅστις ὁ τόπος, ἢ μάθω μολοῦσά ποι;

ἀποκρίσεώς του: Ναί, τέκνον, εἴπερ ἐστί γ' ἐξοικήσιμος. Ὁμοίως ἀνεκτέλεστος παριστάνεται ὁ σκοπὸς καὶ ἐν τῷ Ἀριστ. Βατρ. 21 κξ. Ἰλ. Α, 344 διὰ τὴν προηγουμένην ἄρνησιν.

c) ὅτε ὁ σκοπὸς ἐκ τινος εὐχῆς ἐξαρτώμενος ὡς ἄλλη εὐχὴ καὶ αὐτὸς παριστάνεται. Οὕτως ἐν τῷ Αἰσχ. Εὐμ. 297 κξ.

ἔλθοι — κλύει δὲ καὶ πρόσωθεν ὢν θεός —
ὅπως *γένοιτο* τῶν δ' ἐμοὶ λυτήριος.

Σοφ. Φιλ. 328.

Θυμὸν *γένοιτο* χειρὶ πληρῶσαί ποτε,
ἵν' αἱ Μυκῆναι *γνοῖεν*, ἡ Σπάρτη θ', ὅτι
χἠ Σκῦρος ἀνδρῶν ἀλκίμων μήτηρ ἔφυ.

Τοιαῦτα καὶ τὰ Σοφ. Αἴ. 1218 κξ. Τραχ. 953 κξ. Εὐρ. Ἑκ. 836 κξ. Ὀδυσσ. Ξ, 408. Υ, 80 κξ.

d) ὅτε ἐξαρτᾶται ἐκ τινος *καθαρᾶς* (πάλιν δι' εὐκτικῆς ἐκφερομένης) ὑποθέσεως. Ξεν. Κυρ. Π. Α'. 6, 22 καὶ *εἰ δὴ πείσαις* ἐπαινεῖν τέ σε πολλούς, ὅπως δόξαν *λάβοις* καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἴης ἂν καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πεῖραν δοίης, ἐξεληλεγμένος ἂν καὶ προσέτι καὶ ἀλαζὼν φαίνοιο. Πρβλ. αὐτ. Δ'. 2, 45.

e) Ὅτε ἐξαρτᾶται ἀπό τινος *ἐξ ὑποκειμένου γνώμης* (διὰ τ. εὐκτ.

Digitized by Google

μετὰ τοῦ ἄν). Ξεν. Κ. Π. Β΄. 4, 17 ὁπότε δὲ σὺ προελήλυθοίης σὺν ᾗ ἔχοις δυνάμει, καὶ θηρῴης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, *πέμψαιμι ἄν* σοι ἱκανοὺς ἱππέας καὶ πεζοὺς τῶν παρ' ἐμοὶ ἠθροισμένων, οὓς σὺ λαβὼν εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν *πειρῴμην* μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, *ἵνα*, εἴ που καιρὸς εἴη, *ἐπιφαρείην*. Πρβλ. Ἀναβ. Γ΄. 2, 26. Ἀγησ. Θ΄. 3. ὅμοιον φαίνεται καὶ τὸ Ὁμηρ. Ἰλ. Η, 340.

f) Ὅτε ὁ σκοπὸς ὑπὸ τοῦ λέγοντος παριστάνεται (πλαγίως) ὡς ἐξ ἑτέρου γνώμης. Πλατ. Πολιτ. Γ΄. 410, c. Καὶ οἱ καθιστάντες μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν οὐχ οὗ ἕνεκά τινες οἴονται καθιστᾶσιν, *ἵνα* τῇ μὲν τὸ σῶμα *θεραπεύοιντο*, τῇ δὲ τὴν ψυχήν; — Ἔνθα ὁ Stallbaum ὀρθῶς ἐσημείωσεν. « optativus ideo adhibetur, quia Socrates non e sua ipsius sententia rem affert, sed consilium, quod gymnastices conditores secuti sint, ex ipsorum mente indicat. »

g) Ἐνίοτε ἡ εὐκτικὴ ἐκφέρει *μετριώτερον* τὸν συνήθως διὰ τῆς ὑποτακτικῆς ἑρμηνευόμενον σκοπόν, οἷονεὶ δηλ. ἡ ἐπίτευξις καὶ προσδοκητὴ εἶνε καὶ προσεχής. Ἰσοκρ. πρὸς Φίλιππον 154. Δοιπὸν οὖν ἐστι τὰ προειρημένα συναγαγεῖν, ἵν' ὡς ἐν ἐλαχίστοις *κατίδοις* τὸ κεφάλαιον τῶν συμβεβουλευμένων.

2) Χωρὶς τοῦ ἂν κατὰ *πλάγιον λόγον*, ἤτοι ἐν *ἱστορικῇ διηγήσει* διὰ τῶν *παρῳχημένων* τῆς ὁριστικῆς καὶ τοῦ ἱστορικοῦ λεγομένου *ἐνεστῶτος*, ἐκφέρει τὸν σκοπὸν ἡ *τελικὴ* εὐκτικὴ ἐπίσης ὡς τι καθαρῶς νοητόν, ἐν τῷ παρελθόντι ὑπὸ τοῦ *ὑποκειμένου* τοῦ λόγου πρατεθειμένον, περὶ οὗ τῆς πραγματοποιήσεως κατὰ τὸν τῆς διηγήσεως καιρὸν οὐδεὶς πλέον λόγος οὐδὲ προσδοκία. Ἰλ. Δ, 299 κεξ.

— — κακοὺς δ' ἐς μέσσον *ἔλασσεν*
ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ *πολεμίζοι*

αὐτ. 465 κεξ. Ὀδ. Δ, 261. Γ, 175. Δ, 463. 473 κεξ. Ὀδ. Α, 132 κξ.

Πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν *θέτο* ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
μνηστήρων μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
δείπνῳ *ἀδδήσειεν*, ὑπερφιάλοισι μετελθών,
ἠδ' *ἵνα* μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο *ἔροιτο*.

αὐτ. 157. Γ, 2. 77. 438. Δ, 70. 584. Αἰσχ. Ἑπτ. 215. Ἀνδοκ. κ. Ἀλκιβ. 15. 29. παρ' Ἀριστοφ. Ἱππ. 854 κεξ. τὴν ὑποτ. διαδέχεται ἡ εὐκτ. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 3, 4. 6, 29. 34. Ἰσοκρ. Πανηγ. 84 (ἵνα μὴ) 104. Πλατ. Φαίδρ. 228, b. Εὐρ. Ἑκ. 40 κεξ.

Πολὺν δὲ σὺν ἐμοὶ χρυσὸν *ἐκπέμπει* λάθρα
πατήρ, *ἵν'* εἴ ποτ' Ἰλίου τείχη πέσοι,

Digitized by Google

τοῖς ζῶσιν *εἴη* παισὶ μὴ σπάνις βίου.

Ἰλ. Β, 280 κεξ.

— — — — σιωπᾶν λαὸν *ἀνώγει*
ὡς ἅμα θ' οἱ πρῶτοί τε καὶ ὕστατοι υἷες Ἀχαιῶν
μῦθον *ἀκούσειαν* καὶ *ἐπιφρασσαίατο* βουλήν.

Ὀδ. Γ, 145. Αἰσχ. Προμ. 200. 203. 660. Ἑπτ. 55. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 4, 17 (ὡς μὴ) Αἰσχ. Προμ. 463 κεξ.

κάζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα
ζεύγλαισι δουλεύοντα σώμασιν θ' ὅπως
θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
γένοιντο.

Εὐμ. 669 κεξ. Σοφ. Φιλοκτ. 351. Ἡροδ. Ἀ. 63. φευγόντων δὴ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος *ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθεῖεν* ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσκεδασμένοι τε *εἶεν*. Ξεν. Ἀναβ. Δ'. 7, 19. Κ. Π. Ἀ. 4, 7. 16. 25. 6, 2, 12, 28, 33, Πλατ. Φαίδρ. 277, e. Ὀδ. Δ, 526 κεξ.

φόλασσε δ' ὅγ' εἰς ἐνιαυτόν,
μή ἑ *λάθοι* παριών, *μνήσαιτο* δὲ θούριδος ἀλκῆς.

Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 4, 25 καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατήρ τι *ἄχθοιτο* καὶ ἡ πόλις *μέμφοιτο* αὐτῷ.

Τὰ δύο τελευταῖα χωρία, τό τε ὁμηρικὸν καὶ τὸ ξενοφώντειον, ἔχουσιν ἐξυπακουομένην τὴν μετοχὴν *φοβούμενος*. Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὴν σύνταξιν τῶν *φόβου* καὶ τῶν ὁμοίων δηλωτικῶν ῥημάτων τὴν αὐτὴν σχεδὸν οὖσαν τῇ τῶν *τελικῶν* προτάσεων. Ἐκφέρεται καὶ ἐδῶ τὸ *ἀντικείμενον τοῦ φόβου* ἤτοι *τὸ τὸν φόβον ἐμποιοῦν* διὰ τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *μὴ* (ἀποφατ. *μὴ οὐ*) συνηθέστατα, ἐνίοτε δὲ καὶ δι' ἄλλων τινῶν μορίων, ὅτε παριστάνεται μήτε *ὡς ἀκόμη ἀπὸ τῆς τοῦ λέγοντος περιωπῆς ἐπὶ τὸ μέλλον προσδοκητὸν* ἢ *ἐπικείμενον*, ὅπερ συνήθως διὰ τῆς *ὑποτακτικῆς* ἐκφέρεται, ὡς ἐν τῷ Πλατ. Φαίδρῳ 257, d. « Οἱ μέγιστον δυνάμενοί τε καὶ σεμνότατοι ἐν ταῖς πόλεσιν αἰσχύνονται λόγους τε γράφειν καὶ καταλείπειν συγγράμματα ἑαυτῶν, δόξαν φοβούμενοι τοῦ ἔπειτα χρόνου, *μὴ* σοφισταὶ *καλῶνται*. » καὶ ἐν τοῖς αὐτ. 232, c, Φιλήβ. 16, b. Θεκιτ. 143, e. Σοφ. 242, a. Εὐρ. Ὀρ. 770. Ξεν. Ἀν. Ἀ. 3, 17 κ. ἀλλ., μήτε ὡς *ἐν τῷ παρόντι ὑπάρχον* ἢ *γιγνόμενον*, ὅπερ διὰ *ἐνεστῶτος* τῆς *ὁριστικῆς* ἐκφέρεται, ὡς ἐν τῷ Σοφ. Τραχ. 550 κεξ.

ταῦτ' οὖν *φοβοῦμαι μὴ* πόσις μὲν Ἡρακλῆς
ἐμὸς *καλεῖται*, τῆς νεωτέρας δ' ἀνήρ.

καὶ Ἡλ. 580—[illegible] καὶ ἀλλ., μήθ' ὡς *γενόμενον ἤδη* καὶ *τετελεσμένον*,

Digitized by Google

περὶ οὗ νῦν ἐκφράζεται ἐπιθυμία νὰ μὴ εἶχε γείνη, ὅπερ διὰ τῶν *παρῳχημένων* τῆς *ὁριστικῆς* ἐκφέρεται, ὡς ἐν τῷ Ὀδ. Ε, 300

δείδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν.

τῷ Θουκ. Γ΄. 53 *φοβούμεθα* μὴ ἀμφοτέρων ἅμα *ἡμαρτήκαμεν*· καὶ τῷ Πλατ. Λύσ. 218 κ. ἀλλ., *ἀλλ᾽ ὡς ἁπλῶς ἀναφερόμενον* ἄνευ πλέον προσδοκίας τῆς ἐπὶ τὸ μέλλον πραγματοποιήσεώς του, ἢ ὡς *τοιοῦτον*, οὗτινος ἡ ἐν τῷ *μέλλοντι πραγματοποίησις παρίσταται προβληματικὴ* καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐγγυτέρου ἐξαρτωμένη. Ὑπὸ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ὑπάγεται τὸ ὁμηρ. Ἰλ. Ι, 244—46.

ταῦτ᾽ αἰνῶς δείδοικα κατὰ φρένα, *μή* οἱ ἀπειλὰς
ἐκτελέσωσι θεοί, ἡμῖν δὲ δὴ αἶσιμον *εἴη*
φθίσθαι ἐνὶ Τροίῃ, ἑκὰς Ἄργεος ἱπποβότοιο.

ὅπου τὸ μὲν *προσεχέστερον* τῇ ἐκτελέσει δι᾽ *ὑποτακτικῆς* ἐκφέρεται, τὸ δ᾽ *ἀπώτερον* καὶ ἐκ τοῦ προτέρου ἐξαρτώμενον δι᾽ *εὐκτικῆς*. Εἰς δὲ τὴν προτέραν περίπτωσιν ὑπάγονται καὶ ἄλλα μέν, μάλιστα δὲ τὰ *διηγηματικῶς καὶ πλαγίως* ἐκφερόμενα, ἅτινα ἐν τῷ παρελθόντι φόβον ἐμποιήσαντα τῷ ὑποκειμένῳ τοῦ λόγου ἢ τῷ λέγοντι μήπως τότε συμβῶσιν ὑπὸ τούτου νῦν (διηγηματικῶς) ἀναφέρονται ὡς οὐδεμίαν πλέον ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι ἰσχὺν ἔχοντα. Σοφ. Τραχ. 24—5

ἐγὼ γὰρ ἥμην ἐκπεπληγμένη φόβῳ,
μή μοι τὸ *κάλλος* ἄλγος ἐξεύροι ποτέ.

Πλατ. Συμπ. 198, c. *Ἐφοβούμην μή* μοι τελευτῶν ὁ Ἀγάθων Γοργίου κεφαλὴν δεινοῦ λέγειν ἐν τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν ἐμὸν λόγον πέμψας αὐτόν με λίθον τῇ ἀφωνίᾳ *ποιήσειε*. Ξεν. Ἀναβ. Ἑ. 7, 26. Ἠδίκουν μὲν οὐδέν, *ἔδεισαν* δὲ *μὴ* λύττα τις ὥςπερ κυσὶν ἡμῖν *ἐμπεπτώκοι*. Ἀνδοκ. κ. Ἀλκιβ. 15. Ἀλλὰ καὶ λαθραῖον θάνατον ἐπεβούλευσε Καλλίᾳ, *ἵνα* τὸν οἶκον τὸν Ἱππονίκου *κατάσχοι*, ὡς ἐναντίον πάντων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατηγόρει· (ὃς — κατηγόρει, κατὰ Baiter) καὶ τὰ χρήματα τῷ δήμῳ ἔδωκεν, εἴπως τελευτήσειεν ἅπαις, *φοβούμενος μὴ* διὰ τὴν οὐσίαν *ἀπόλοιτο* κτλ.

3) *Μετὰ τοῦ ἂν κατ᾽ εὐθὺν λόγον, εἰς τὸ μέλλον ἀναφερομένου τοῦ σκοποῦ.* Ὀδ. Π, 295 κξ.

νῶϊν δ᾽ οἵοισιν δύο φάσγανα καὶ δύο δοῦρε
καλλιπέειν καὶ δοιὰ βοάγριχ χερσὶν ἑλέσθαι,
ὡς ἄν ἐπιθύσαντες *ἀλοίμεθα*.

Πρβλ. Ὀδ. Ν, 402. Ο, 538. Π, 257. Ω, 534 κξ. Εὐριπ. Ἰφ. Τ. 1024.

Ὀρ. τί δ᾽ εἴ με ναῷ τῷδε κρύψειας λάθρᾳ;
Ἰφ. ὡς δὴ σκότος λαβόντες *ἐκσωθεῖμεν ἄν*;

Digitized by Google

Ἡροδ. Α'. 110 κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα *διαφθαρείη*. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ξεν. Κ. Π. ς'. 1, 42. ἐν μέρει δὲ καὶ Α'. 3, 8.

4) *Μετὰ τοῦ ἂν κατὰ πλάγιον λόγον*, εἰς τὸ *παρελθὸν ἀναφερομένου τοῦ σκοποῦ*. Ὀδ. Ω, 333 κεξ.

σὺ δέ με προΐεις καὶ πότνια μήτηρ
ἐς πατέρ' Αὐτόλυκον μητρὸς φίλον, ὄφρ' ἂν *ἐλοίμην*
δῶρα, τὰ δεῦρο μολών μοι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν.

Αἰσχ. Ἀγαμ. 362 κλ.

Δία τοι ξένιον μέγαν αἰδοῦμαι
τὸν τάδε πράξαντ', ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ
τείνοντα πάλαι τόξον, ὅπως ἂν
μήτε πρὸ καιροῦ μήθ' ὑπὲρ ἄστρων
βέλος ἠλίθιον *σκήψειεν*.

Ἡροδ. Α' 75 (λέγεται τὸν Θαλῆν) ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθέαν ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου *λάβοι*, κτλ. Τοιαῦτα καὶ αὐτ. 152. Ἑ. 37. Ἡ. 13. Θ'. 22. 51. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 6, 13. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀπέφησα, ἐπήρου με αὖ πάλιν, εἴ τινας τέχνας ἐδίδαξεν, ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν οἱ σύμμαχοι *γίγνοιντο*. Ἀποφήσαντος δέ μου καὶ τοῦτο, ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τί μ' ἐπαίδευσεν, ὡς ἂν *δυναίμην* στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν κτλ. Γ'. 1, 1. ς'. 1, 42. Ζ'. 5, 37. Ἡ. 3, 33. Ἑλλ. Δ'. 8, 16. 30.

Ὁμοίως μετὰ τῆς *εὐκτικῆς* καὶ τοῦ ὡς ἂν (ὅπως ἂν) ἐπ' ἀμφότερα συντάσσονται καὶ τὰ *βουλῆς, φροντίδος, ἐπιμελείας, δεήσεως, προτροπῆς* καὶ τῶν τοιούτων δηλωτικά. Ξεν. Συμπ. Ζ'. 2. Νῦν γοῦν *σκοπῷ* ὅπως ἂν ὁ μὲν παῖς ὧδε ὁ σὸς καὶ ἡ παῖς ἥδε ὡς ῥᾷστα *διάγοιεν*, ἡμεῖς δ' ἂν μάλιστα ἂν *εὐφραινοίμεθα* θεώμενοι αὐτούς. κτλ. Κ. Π. Α'. 2, 10 καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων *ἐπιμελεῖται* ὅπως ἂν *θηρῷεν*. Αὐτ. 6. 6, 7. 23. — Β'. 1, 4. *βουλευσόμεθα* ὅπως ἂν *ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα*. — Ἑλλην. Β'. 3, 13 ἤρξαντο *βουλεύεσθαι*, ὅπως ἂν *ἐξείη* αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο. Πινδ. Ὀλ. Ζ'. 71. *ἔντειλεν* ὡς ἂν *κτίσειεν*. Ὀδ. Ρ, 362 *ὦτρυν'* ὡς ἂν πύρνα κατὰ μνηστῆρας *ἀγείροι*. — Ἡροδ. Α'. 91. *Προθυμεομένου* δὲ *Λοξίεω*, ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου *γένοιτο* τὸ Σαρδίων πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷός τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας. Β'. 126 καὶ τοῦ ἐπιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου *δέεσθαι* ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι

Digitized by Google

ἔργοισι *ὡρίσατο*. — Γ'. 44. Ε'. 98 ὡς δὲ οὐ κατίλαβον, *ἀπηγγέλλοντο* εἰς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, *ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν*. κτλ.

Μετὰ τῆς *εὐκτικῆς* καὶ τοῦ *ἂν* συντάσσονται τελευταῖον καὶ τὰ *φόβου δηλωτικά*, ἐπ' ἀμφότερα, εἴς τε τὸ *μέλλον* τὸ *ἐκ τοῦ λέγοντος* καὶ *εἰς τὸ μέλλον* τὸ *ἐκ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ λόγου*, ἀναφερόμενα Σοφ. Τραχ. 63 κεξ.

δέδοικα γάρ,
μὴ πρὼ λέγοις ἂν τὸν πόθον τὸν ἐξ ἐμοῦ,
πρὶν εἰδέναι τἀκεῖθεν εἰ ποθούμεθα.

Ξεν. Ἀναβ. ς'. 1, 1. Θουκ. Β'. 93 οὔτε γὰρ ναυτικὸν αὖ προφυλάσσον ἦν αὐτῷ οὐδέν, οὔτε προσδοκία οὐδεμία, μὴ ἂν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως *ἐπιπλεύσειαν*. κτλ.

Ἡ ἐν πᾶσι τούτοις ἐγκειμένη ἔννοια εἶνε ἡ τῆς *εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν* ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ, ὑπὸ τὸν τύπον· « *εἴη ἂν· γένοιτ' ἄν* » = « ἔστιν, ὡς οἶμαι· ἦν ἢ ἐγένετο, ὡς οἶμαι. » ἢ « ἔσται ἢ γενήσεται ἢ καὶ γίγνεται, ὡς οἶμαι (φημί, νομίζω. κ.τ.τ.). » Οὕτω π. χ. ἐν τῷ ἐκτεθειμένῳ Ἡροδ. Α. 110 « κελεύει — θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὀρέων, *ὅπως ἂν — διαφθαρείη*. » ἔγκειται κυρίως ἡ ἔννοια « *καὶ οὕτως ἂν διαφθαρείη* » = « *οὕτω διαφθερεῖται*, ὡς Ἀστυάγης οἴεται. » Διότι τὰ μόρια ὡς, ὅκως (ὅπως), *ἀναφορικὰ τρόπου κατ' ἀρχὰς ὄντα*, ὕστερον *τελικὰ ἀπέβησαν*. Ὁμοίως τὸ Ὀδυσσ. Ω, 334 *ὅφρ' ἂν ἐλοίμην* = *ὅπου ἂν ἐλοίμην* = καὶ *ἐκεῖ ἐλοίμην ἄν* = τῷ δημ. *καὶ ἐκεῖ θὰ ἐπαιρνα*. Ἐν τῷ Ξεν. Συμπ. Ζ'. 2 τὸ *σκοπῶ ὅπως ἂν — διάγοιεν* = *σκοπῶ πῶς ἂν διάγοιεν* = *πῶς ἂν διάγοιεν* (= περίπου τῷ « πῶς διάξουσι »); τοῦτο σκοπῶ. Τὸ Σοφ. Τραχ. 630 *δέδοικα — μὴ πρὼ λέγοις ἄν* = *πρὼ λέγοις ἄν*, τὸ *φοβοῦμαι* = τῷ δημ. *πρόωρα λέγεις, φοβοῦμαι*. κ. οὗ. καθ.

Καὶ ἐν ταῖς *συμπερασματικαῖς* προτάσεσι διατηρεῖ *ἡ μετὰ τοῦ ἂν εὐκτικὴ* τὴν συνήθη της σημασίαν· ἐκφέρει δηλ. καὶ ἐνταῦθα *ἐξ ὑποκειμένου γρώμην*, ἀντιστοίχως καὶ σχεδὸν συνωνύμως πρὸς τὸν *ἐνεστῶτα* ἢ τὸν *μέλλοντα τὸν ὁριστικόν*. Σοφ. Ἠλ. 333.

ἀλγῶ 'πὶ τοῖς παροῦσιν, ὥς τ' *ἄν*, εἰ σθένος
λάβοιμι, *δηλώσαιμ' ἄν*, οἳ αὐτὸς φρονῶ.

= *ὥστε δηλώσειν μοι δοκῶ, ὥστε δηλώσω*, οἶμαι (λέγω), εἰ κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ξεν. Κ. Π. Α'. 1, 4 καὶ γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥσθ' ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς *δύναιτ' ἂν* ἔθνους ἐπάρξαι, *ἀγαπῴη δ' ἄν*,

Digitized by Google

εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο. κτλ. Β΄. 3, 35. Πλατ Ἀπολ. 33, e. Ἰσοκρ. π. εἰρήν. 55. π. ἀντιδ. 212 κ. ἄλλα.

Γ΄.) ΑΝΑΦΟΡΙΚΑΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

Καὶ ἐνταῦθα ἐπικρατοῦσι τὰ δύο γενικώτερα σημαινόμενα τῆς *ἐπ-ατικῆς*, τὸ *ἁπλῶς νοητόν*, μᾶλλον ἐν τοῖς ἄνευ τοῦ μορίου *ἄν*, καὶ τὸ *ἐξ ὑποκειμένου ἢ ἡ ἐξ ὑποκειμένου γνώμη*, μᾶλλον ἐν τοῖς μετὰ τοῦ *ἄν*.

1) *Χωρὶς τοῦ ἂν κατ' εὐθὺν λόγον.* α) Πρὸς ἔκφρασιν τοῦ *καθαρῶς νοητοῦ* καὶ *ἁπλῶς θετοῦ*, χωρὶς ἀναφορᾶς πρὸς παροῦσαν ἢ μέλλουσαν καὶ προσδοκωμένην πραγματικότητα, π. χ. Ἰλ. Γ, 299 κεξ.

Ὀππότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια πημήνειαν,
ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι, ὡς ὅδε οἶνος

= τῷ ε *εἰ — πημήνειαν* » καὶ διάφορον τοῦ τε' *ὁππότεροι (ἂν)* — *πημήνωσι*, ὅπερ παριστάνει τὸ πρᾶγμα προσδοκώμενον, καὶ τοῦ' *ὁππότεροι — πημαίνουσι*, τὸ ἤδη συμβαῖνον σημαίνοντος. Ἰλ. Ψ, 494 (Ὀδ. Ζ, 286) καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον, *ὅστις τοιαῦτά γε ῥέζοι* = εἴ τις — ῥέζοι. Ἰλ. Μ, 228—9. Ν, 117—8. Ρ, 630. Ὀδ. Α, 228 κεξ. Δ, 222 κεξ. Τ, 511. Ἡροδ. Ζ, 49 ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, *ὅστις γε σύνεσιν ἔχοι*, *μέμφοιτ' ἂν* = εἴ τις — ἔχοι. Ξεν. Ἀγησ. Ἀ. 27. *ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιεν*, πολεμικὰ δ' *ἀσκοῖεν*, πειθαρχίαν δὲ *μελετῷεν*, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; = *εἴ που — σέβοιεν*, — *ἀσκοῖεν* κτλ. Δ΄. 2. Κ. Π. Ἀ. 6, 19. Ἀπομν. Ἀ. 5, 4. Σοφ. Ἀντιγ. 666 — *Χρονικά*. Ἰλ. Δ, 261 κεξ.

εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ
δαιτρὸν πίνωσιν, σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἕστηχ', ὥςπερ ἐμοί, πιέειν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

= *εἴποτε — ἀνώγοι* = τῷ τῆς συνηθ. ὅποτε (ὁσάκις) ἤθελες ἐπιθυμήσει. — Ν, 317 κεξ.

αἰπύ οἱ ἐσσεῖται μάλα περ μεμαῶτι μάχεσθαι,
κείνων νικήσαντι μένος καὶ χεῖρας ἀάπτους
νῆας ἐνιπρῆσαι, ὅτε μὴ αὐτός γε Κρονίων
ἐμβάλοι αἰθόμενον δαλὸν νήεσσι θοῇσιν.

Ἐδῶ προσεκτέον καὶ εἰς τὸ μόριον *μή*, ὅπερ ἐπὶ ἀποφάσεως ἡ ἀρνήσεως τῶν τοιούτων πάντοτε θέτεται καὶ ὄχι τὸ *οὐ*. Ὀδ. Ω, 254. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 3, 11. Στὰς ἄν, ὥςπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα *ὁπότε βούλοιτο*

Digitized by Google

παριέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἄν, ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν. Ὅ, 10. 6 3 κ. ἄλλα.

Τὸ *καθαρῶς νοητὸν τῶν τοιούτων* ἀκόμη περισσότερον διαφαίνεται, ὅπου ὁ λόγος πλαγιότητά τινα λαμβάνει· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὅτε αἱ τοιαῦται προτάσεις ἐκφέρουσιν. *ἀναφορικὰ* καὶ *χρονικὰ συμπληρώματα καθαρᾶς ὑποθέσεως*. (διὰ τῆς εὐκτικῆς); *ἐξ ὑποκειμένου ψυχῆς* καὶ *γνώμης*. Τότε λοιπὸν καὶ αἱ συμπληρωματικαὶ αὗται προτάσεις, εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἡ κυρία σφαῖραν συμπίπτουσαι καὶ οἷον ὑπὸ ταύτης ἑλκόμεναι, διὰ τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως, τῆς εὐκτικῆς, ἐκφέρονται, ἐν ᾧ ἄλλως δι' ὁριστικῆς ἢ ὑποτακτικῆς θὰ ἐξεφέροντο. Τοιαῦτα δ' εἶνε πολλὰ μὲν τῶν ἤδη προεκτεθειμένων χωρίων, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, οἷα τάδε· *Μετ' εὐχὴν* Ἰλ. Ζ. 57 κέξ,

— — — τῶν *μή* τις *ὑπεκφύγοι* αἰπὺν ὄλεθρον
χεῖράς θ' ἡμετέρας· μηδ' ὄντινα γαστέρι μήτηρ
κοῦρον ἐόντα *φέροι*, μηδ' ὃς *φύγοι*.

Ρ, 640. Φ, 428 κεξ. Ὀδ. Α. 47.

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅ *τις* τοιαῦτά γε *ῥέζοι*.

Μ, 106 κεξ. Θ, 359. Σ, 141 κεξ. 146 κεξ. Σοφ. Φιλοκτ. 528 κεξ.

μόνον θεοὶ *σώζοιεν* ἔχγε τῆσδε γῆς
ἡμᾶς, ὅποι τ' ἐνθένδε βουλοίμεσθα πλεῖν.

Τραχ. 953. κεξ. Ἀριστ. Εἰρην. 1072. Ἱππ. 694. Μισνέρμ. Α'. 2. Σοφ. Φιλοκτ. 961

ὅλοιο μήπω *πρὶν μάθοιμ'*, εἰ καὶ πάλιν
γνώμην μετοίσεις.

Τραχ. 657. κ. ἄλλα. — Ὅμοιον τὸ Ἀριστοφ. Σφ. 1431. *Μεθ' ὑπόθεσιν*. Ξεν. Κ. Π. Α'. 5, 10. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες πρίγ τινα καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσασθαι περιεῖδον· αὐτοὺς γήρα ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴτις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, *ὁπότε* καρποῦσθαι ταῦτα *δέοι*, *ἐφη* τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. Ἐν δὲ τῷ Ξεν. Κ. Π. Β'. 4, 11 ἀμφότεραι αἱ ἄρτι εἰρημέναι περιπτώσεις συνέρχονται. « Ἐὰν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ *ἂν εἴη* λαμβάνειν, *ὁπότε δεοίμην*, ἄλλως τε καὶ *εἰ* εἰς τοιοῦτόν τι *λάβοιμι*, *ὃ μέλλοι* καὶ σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι. » ἐνταῦθα τὸ μὲν « *ὁπότε δεοίμην* » ἀκολουθεῖ τῷ προηγουμένῳ « *ἂν εἴη* », τὸ δὲ « *ὃ μέλλοι* » τῷ « *εἰ λάβοιμι* »

Μεθ' ὑποκειμενικὴν γνώμην. Ὀδ. Ε, 186 κεξ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἅσσ' *ἂν* ἐμοὶ περ

Digitized by Google

αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειὼ τόσον ἵκοι.

ὅπερ ὁριστικώτερον θὰ ἐξεφέρετο «ἄσσα ἐμοί περ αὐτῇ μήσομαι, ὅταν με — ἵκῃ.» Τοιαῦτα καὶ Ὀδ. Λ, 375 — 6. Μ, 112 — 14. Θ, 239 κεξ. Ἰλ. Ζ, 521 Ι, 125. Ὅμοιον καὶ τὸ Ἰλ. Κ, 204 — 207. Ξ, 247 — 8 Ὀδ. Λ, 360. 490 — 1. Ο, 317. Ψ, 100 κεξ. 185 κεξ. Ξεν. Κ. Π. Α΄. 3, 11. Ἐπειδὰν δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν. ἕως παρατείναιμι τοῦτον, ὥςπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. — Θεογν. 125 κεξ.

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὔτε γυναικός,
πρὶν πειρηθείης, ὥσπερ ὑποζυγίου.

Σοφ. Οἰδ. Τ. 505. Ἀριστοφ. Βατρ. 96 κεξ

Μετὰ τέλος δι' εὐκτικῆς ἐκφερόμενον. Ξεν. Ἀγησ. Β΄. 8. ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕς τινας δέοι μάχεσθαι· ὅπερ εὐθύτερον οὕτω θὰ ἐξεφέρετο· ὡς ἂν ἱκανοὶ ὦσι, πρὸς οὕς τινας ἂν δέῃ, μάχεσθαι Ὀδ. Ν, 22.

b) Πρὸς ἔκφρασιν ἐξ ὑποκειμένου γνώμης. Ἰλ. Χ, 348.

ὣς οὐκ ἔσθ', ὃς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι

= οὐκ ἔστιν ἐκεῖνος (τις), ὃς ἂν — ἀπαλάλκοι (= τῷ τῆς συνηθ. δὲν εἶνε κἀνείς, ὅστις νὰ — ἀπεδίωκε) = τῷ ὁριστικώτερον εἰρημένῳ· — — — ὃς ἀπαλεξήσει = οὐδείς, οἶμαι (ἢ ἐλπίζω), σῆς κεφαλῆς κύνας ἀπαλεξήσει.

Αἰσχ. Προμ. 291 κεξ:

οὐκ ἔστιν, ὅτῳ μείζονα μοῖραν
νείμαιμ' ἢ σοί.

= οὐδενὶ νείμαιμ' ἄν, μετριώτερον τοῦ· οὐδενὶ νεμῶ· εἰρημένον. Χοηφ. 172. Σοφ. Ο. Κ. 1172 καὶ

τίς ποτ' ἐστίν, ὅν γ' ἐγὼ ψέξαιμί τι;

= ὅν γ' ἐγὼ ψέξαιμ' ἄν τι, μετριώτερον τοῦ· ὃν ψέξω. Εὐριπ. Ἀλκ. 52. ἔστ' οὖν ὅπως Ἄλκηστις ἐς γῆρας μόλοι; = ἔστι τρόπος, καθ' ὃν (ὅπως) — ἂν μόλοι; μετριώτερον τοῦ ἔστι τρόπος, καθ' ὃν — μολεῖται; Ἰφιγ. Τ. 592. Ἀριστ. Θεσμ. 871 κεξ. Ἰλ. Ε, 302.

ὁ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ
Τυδείδης, μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρε φέροιεν,
οἷοι νῦν βροτοί εἰσι.

= ὃ οὐκ ἂν φέροιεν, μετριώτερον τοῦ· ὃ οὐ φέρουσι. Ἀνδοκιδ. π. τ. πρὸς τ. Λακεδαιμ. εἰρήν. 1. Ὅτι μὲν εἰρήνην ποιεῖσθαι δικαίαν ἄμεινόν ἐστιν ἢ πολεμεῖν, δοκεῖτέ μοι, ὦ Ἀθηναῖοι, πάντες γινώσκειν. ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις, ἀφ'

Digitized by Google

ὧν ἡ εἰρήνη *γένοιτο*, ἐναντιοῦνται, τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε. = *ἀφ' ὧν ἂν — γένοιτο*, μετριώτερον τοῦ *ἀφ' ὧν γενήσεται* (ἢ γίγνεται).

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ *παρελθὸν* ἀναφερομένου τοῦ λόγου, οἷον τὸ Ὀδυσσ. Ε, 237.

ἦρχε δ' ὁδοῖο
νήσου ἐπ' ἐσχατιῆς, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλείθρη τ' αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἣν οὐρανομήκης
αὖκα πάλαι, περίκηλα, *τά οἱ πλώοιεν* ἐλαφρῶς

ἐνταῦθα ἡ *εὐκτικὴ* φαίνεται τεθεῖσα, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν ἱστορικῶς ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀναφερομένην γνώμην (καὶ δὴ καὶ σκοπὸν) τῆς Καλυψοῦς. τῆς Καλυψοῦς τὸν Ὀδυσσέα ὁδηγούσης ἡ ἔννοια ἦτα. Εἰς τοιαῦτα (ξηρὰ) δένδρα σὲ ἄγω, *ἃ σοι ἐλαφρῶς ἂν πλέοιεν* (ἢ πλευσοῦνται).

Περὶ τῶν ὑπὸ τὸ b) ἐπισημειωτέον πρῶτον, ὅτι τὸ παρὰ τοῖς ὕστερον ἐν ὁμοίοις χωρίοις συνήθως φερόμενον μόριον *ἂν* ἐνταῦθα ἐλλείπει· ἕτερον καὶ τοῦτο δεῖγμα τῆς καὶ ἀνωτέρω ὑποδηλωθείσης γνώμης, ὅτι ἐν τούτοις τε καὶ τοῖς ὁμοίοις δὲν ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν τὸ μόριον τοῦτο, ἀλλ' ὀψὲ μόνον προσετέθη, ἵν' ἀποκαταστήσῃ τὴν τότε κατά γε τοῦτο ἐκλείπουσαν ἔμφασιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς ἐγκλίσεως. ἔπειθ' ὅτι ἡ ἐν αὐτοῖς εὐκτικὴ μετριώτερον ἐκφέρουσα, ὡς εἴδαμεν, τὰ τοῦ *ὁριστικοῦ μέλλοντος*, πολλάκις τελικὴν σημασίαν ἐν ταῖς ἀναφορικαῖς προτάσεσιν ἔχοντος, μεταπίπτει καὶ αὐτὴ πολλάκις εἰς τὴν αὐτήν. Οὕτω π. χ. ἐν τῷ τῆς Ὀδυσ. Ε, 237 *τά οἱ πλώοιεν* = *ἅτινα νὰ ἔπλεον*, ἐκ μέρους τοῦ ποιητοῦ λεγόμενον, ἐκ μέρους δὲ τῆς Καλυψοῦς = *ἅτινα νὰ πλέωσι*. Ὀδ. Ο, 458. Τοιαῦτα δὲ χωρία μετὰ *μέλλοντος ὁριστικοῦ* εἶνε πρὸς ἄλλοις πολλοῖς καὶ τάδε.

Ὀδ. Ξ, 332 κεξ.

— — — — — — — ἑπαρτέας ἔμμεν' ἑταίρους,
οἳ δή μιν *πέμψουσι* φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

= *οἳ ἂν πέμψωσιν ἵνα — πέμψωσι* = τῷ τῆς συνηθ. *οἵ τινες νὰ τὸν πέμψωσι* Σοφ. Φιλ. 303.

οὐ γάρ τις ὅρμος ἐστίν, οὐδ' ὅποι πλέων
ἐξεμπολήσει κέρδος, ἢ ξενώσεται.

= *οὐδὲ τόπος τις ἄλλος* (ἐστίν), *ἵν' αὐτόσε πλέων ἐξεμπολήσῃ — ἢ ξενωθῇ*. Ὀδ. Π, 437—8.

Ἂν δὲ ταῦτα τὰ ἄρτι ἐκτεθειμένα χωρία παραθέσωμεν πρὸς τὰ πρότερον, μάλιστα τὸ Ἰλ. Χ, 348 καὶ τὸ Ὀδ. Ε, 237 καὶ τὸ Σοφ. Ο. Κ. 1172. καὶ πρὸς τὰ ὅμοια τὰ διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ *ἂν* (κεν) ἐκφε-

Digitized by Google

ρόμενα (οὕτω καὶ μετ' ἐρώτησιν. Ἀρφ. Σφηκ. 472 κξ.), οἷον π. χ. τὸ Ὀδ. Ρ, 445 κεξ.

οὐ γάρ οἱ πάρα νῆες ἐπήρετμοι καὶ ἑταῖροι,
οἵ κεν μιν πέμποιεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης

= τῷ τῆς συνηθείας· « οἵ τινες νὰ τὸν ξεπροϝοδήσουν ἢ (κυριολεκτικώτερον) ξεπροϝωδοῦσαν κλ. », (Πρβλ. Ὀδ. Κ, 434), εὑρίσκομεν ἐν πᾶσι κατ' οὐσίαν τὸν αὐτὸν τῆς ἑρμηνείας τρόπον· ἡ ὁμοιότης μάλιστα ἢ μᾶλλον ταυτότης τῶν διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν πρὸς τὰ χωρὶς τούτου ἐπικυρώνει τὴν ἄρτι ἀποφανθεῖσαν γνώμην περὶ τῆς ὑστέρας χρήσεως τούτου τοῦ μορίου. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ· ἀλλὰ βλέπομεν πρῶτον μέν, ὅτι ἐν πολλοῖς τούτων, τῶν τε δι' ὁριστικῆς (οὐ μόνον κατὰ *μέλλοντα*, ἀλλὰ καὶ κατ' *ἐνεστῶτα* καὶ κατὰ *παρῳχημένον*) καὶ τῶν δι' εὐκτικῆς ἁπλῆς ἢ μετὰ τοῦ ἄν, ἐκτὸς τῆς τελικῆς καί τις *γενικὴ ἔννοια* ἐκφέρεται, οἷα π. χ. τὸ Ἡροδ. Ζ'. 46 ἐν γὰρ οὕτω βραχέϊ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος εἰὼν εὐδαίμων πέφυκε — τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκὶ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν· ὅπου ἡ ἀναφορ. πρότασις ἐκφέρει ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς ἐν τῷ κυρίῳ κώλῳ γενικῆς ἐννοίας· *οὐδεὶς ἄνθρωπος οὕτως εὐδαίμων πέφυκε*. Αὐτ. 54. 102. Λυσ. π. τ. Ἐρατοσθ. φόνου 3 νομίζω — οὐδένα οὕτως ὀλιγώρως διακεῖσθαι, *ὅστις οἴεται*· ὅπου τὸ « *ὅστις οἴεται* » εἶνε ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς γεν. ἐννοίας. « *οὐδεὶς οὕτως ὀλιγώρως διάκειται*. » Εὐριπ. Ἰφ. Τ. 347 κεξ.

Ἀλλ' οὔτε πνεῦμα Διόθεν ἦλθε πώποτε
οὐ πορθμίς, ἥτις διὰ πέτρας Συμπληγάδας
Ἑλένην ἀπήγαγ' ἐνθάδ', ἥ μ' ἀπώλεσε, κτλ.

ἔνθα πάλιν τὸ ἀναφορικὸν κῶλον ἐκφέρει ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς γενικῆς ἐννοίας· *οὐδὲν οὔτε πνεῦμά ποτε οὔτε πορθμὶς ἦλθε*. Ἀντιγον, 666

Ἀλλ' ὃν πόλις *στήσει*, τοῦδε χρὴ κλύειν.

= τῷ *ὑπὸ τῆς πόλεως σταθέντι, ὅστις δήποτε καὶ ἂν ἦτε, ὑπακουστέον*.

Οἰδ. Τ. 979

εἰκῇ κράτιστον ζῆν, *ὅπως δύναιτό τις*.

τὸ *ὅπως δύναιτο* εἶνε ἀνάλυσις τῆς γενικῆς ἐννοίας *εἰκῇ* κτλ. Πρβλ. Ὀδ. Α, 289 κξ. Ρ, 421., εἶτα δ' εὑρίσκομεν διάφορον τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα χρῆσιν τῆς *λατινικῆς*, τὸν *conjunctivum* μεταχειριζομένης, καὶ αὐτῆς δὰ τῆς ὑπὲρ τὸ δέον ἐγκλιτικὴν πενίαν καταγιγνωσκομένης νεωτέρας ἑλληνικῆς, ἥπερ τὰ τοιαῦτα διὰ τῆς *ὑποτακτικῆς* μετὰ τοῦ μορίου *να* (= ἵνα, ἵν) καὶ τῶν *παρῳχημένων* τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ

Digitized by Google

αὐτοῦ μορίου ἐκφέρει, ὡς τὸ τῆς Ἀντιγ. 666 διὰ τῶν· « ὅποιον (καὶ ἂν) στήσῃ. » τὸ τοῦ Λυσίου « ὅστις οἴεται » διὰ τοῦ « ὅστις τὰ στοχάζηται. » τὸ Εὐριπ. Ἰφ. Τ. 347. « ἥτις τὰ ἔφερεν (ἢ νὰ εἶχε φέρῃ) ἐδῶ τὴν Ἑλένην. » καὶ τὰ ἄλλα ἴδε ἀνωτέρω. Ἐὰν λοιπὸν ταῦτα πάντα ὑπ' ὄψιν λάβωμεν, θὰ πεισθῶμεν ὄχι μετὰ δυσκολίας, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις πᾶσιν ἡ λογικὴ ἀκρίβεια ἀπήτει νὰ τεθῇ ἄλλη παρὰ τὴν ὁριστικὴν ἔγκλισις, καὶ ἐν μὲν τοῖς εἰς τὸ *μέλλον* ἢ τὸ *παρὸν* ἀναφερομένοις ἡ *ὑποτακτικὴ* (ὥςπερ ἐν τῇ λατινικῇ οἱ ἐνεστωτικοὶ χρόνοι τοῦ *conjunctivus*) ἐν δὲ τοῖς εἰς τὸ *παρελθὸν ἡ εὐκτικὴ* (ὥςπερ ἐν τῇ Λατιν: οἱ παρωχημένοι τοῦ conjunctivus) ἢ μᾶλλον ἐν πᾶσιν, *ὅπου γενικὴ ἔννοια* ἐκφέρεται, καὶ μάλιστ' ἐν τοῖς *ἀποφατικοῖς*, *ἡ εὐκτική*. Διότι ἡ μὲν *γενικὴ* (καὶ ἀφῃρημένη) *ἔννοια εἶνέ τι καθαρῶς νοητὸν*, *ἁπλῶς οὕτως οἷον τύπος καὶ παράδειγμα εἰς τὸ μέσον ἐκφερόμενον χωρὶς τινος πρὸς παρελθλυθυῖαν ἢ ἐνεστῶσαν ἢ μέλλουσαν πραγματικότητα ἀναφορᾶς* (Πρβλ. τὰ Σοφ. Ἀντιγ. 666. Ο. Τ. 979. Ἡρόδ. Ζ'. 46 κ. ἄλλα), ἐν δὲ τοῖς *ἀποφατικοῖς* καὶ ἄντικρυς *ἀποφάσκεται* ἡ πραγματικότης· πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα χωρία Σοφ. Φιλ. 303. Δυσ. π. τ. Ἐρατοσθ. φόνου 3. Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ. 374. Ἐν ᾧ ἐν τῷ Σοφοκλείῳ λέγεται, ὅτι οὔτε ὅρμος τις οὔτ' ἄλλος τόπος πρὸς ἐξεμπόλησιν ἢ ξένωσιν ὑπάρχει, *συναποφάσκεται βεβαίως καὶ πᾶσα ἐν τῷ παρόντι ἢ μέλλοντι ἐξεμπόλησις ἢ ξένωσις*· ὁμοίως ἐν τῷ τοῦ Λυσίου, ἀποφασκομένης τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαθέσεώς τινος, συναποφάσκεται καὶ ἡ παρεπομένη αὐτῇ ἰδιότης ἡ διὰ τοῦ *ὅστις οἴεται* κτλ. ἐκφερομένη. Ὡταύτως ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ, ἀφ' οὗ *οὔτε ἄνεμός τις, οὔτε πορθμὶς ἦλθέ ποτε* εἰς τὴν Ταυρίδα, *οὐδὲ τὴν Ἑλένην ἠδύνατο τὰ ἀγάγῃ*. Ὥστε τὰ διὰ ὁριστικῆς ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει ἐκφερόμενα τῶν τοιούτων ἀκριβέστερον βασανίζοντι *ἀντίφασίν τινα* ἐνέχουσιν, *ἔνθεν μὲν αἱρομένου, ἔνθεν δὲ πάλιν τιθεμένου τοῦ ἤδη ἀρθέντος*. Ἡ λογικὴ ἀκρίβεια, τὸ ἐπαναλαμβάνω πάλιν, ἀπήτει ἐν αὐτοῖς τὴν τῆς *εὐκτικῆς* χρῆσιν. Ἀλλὰ διὰ τί δὲν μετεχειρίζετο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν *εὐκτικήν*, ἀλλὰ ποῦ μὲν ταύτην, ποῦ δὲ τὴν *ὁριστικήν*; Ὁ λόγος εἶνε ὁ αὐτός, δι' ὃν καὶ ἀλλαχοῦ ἡ γλῶσσα ἀντὶ τῆς *εὐκτικῆς* τὴν *ὁριστικὴν* ἢ τὴν *ὑποτακτικὴν* ἔθετεν. Ἀλλὰ περὶ τούτου κατωτέρω ἐκτενέστερον· ὁ δ' ἰδίως ἐνταῦθα ἐπικρατῶν καὶ τῷ γενικωτέρῳ ἐκείνῳ ὑπαγόμενος λόγος εἶνε ἡ ἐν τῇ ἑλληνικῇ συντάξει καθόλου χαλαρωτέρα παρὰ τὴν λατινικὴν π. χ. καὶ τινας τῶν νεωτέρων γλωσσῶν σύνδεσις καὶ ἀλληλουχία τῶν κώλων τῆς περιόδου.

Digitized by Google

εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο. Ξεν. Κ. Π. Β'. 3, 10. 20 εἰ μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο. = ὁσάκις μή — ἔπραττον. Ἀγησ. Α'. 12. 21. Ε'. 2. Ζ'. 3. κ. ἀλλ. Πλατ. Ἀπολ. 40, a. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν. Ἐν δὲ τῷ Σοφ. Φιλοκτ. 691 — 705.

ἵν' αὐτὸς ἦν πρόςουρος, οὐκ ἔχων βάσιν,
οὐδέ τιν' ἐγχώρων κακογείτονα,
παρ' ᾧ στόνον ἀντίτυπον βαρυβρῶτ' *ἀποκλαύσειεν*
αἱματηρόν.
οὐδ' ὅς θερμοτάταν αἱμάδα κηκιομέναν ἑλκέων
ἐνθήρου ποδὸς ἠπίοισι φύλλοις
κατευνάσειεν, εἴ τις *ἐμπέσοι*.
φορβάδος ἐκ γαίας ἑλών.
εἶρπε δ' ἄλλοτ' ἄλλον, τότ' ἂν εἰλυόμενος,
παῖς ἅτερ ὡς φίλας τιθήνας, *ὅθεν* εὐμάρει *ὑπάρ-*
χοι, πόρον, *ἁνίκ' ἐξαρκεῖ* δακέθυμος ἄτα.

συνέρχονται παραδείγματα οὐ μόνον τῶν ἄρτι εἰρημένων τριῶν περιπτώσεων, οἷα τά· *εἴ τις ἐμπέσοι* (= ὁσάκις τις ἐνέπιπτε), *ὅθεν* — *ὑπάρχοι* (= πάντα πόρον, ὅθεν ὑπῆρχεν εὐμάρεια), *ἁνίκ' ἐξαρκεῖ* (= ὁσάκις, ἢ πάντοτε ὅτε ἐχαλάρωνε), ἀλλὰ καὶ τῆς προειρημένης χρήσεως, καθ' ἣν ἡ εὐκτικὴ ἡ ἀναφορικὴ ἐκφέρει ἀναγκαῖον συμπλήρωμα γενικῆς ἐννοίας κατά τινα τελικὴν χροιάν, οἷα τά· *παρ' ᾧ* — *ἀποκλαύσειεν* (= παρ' ᾧ νὰ ἀπέκλαιε, νὰ ἔλεγε τὰ παράπονά του) καὶ ὅς — *κατευνάσειεν* (ὅστις νὰ κατηύναζε).

d) *Παραδ. παρῳχημένων ὁριστικῶν.* Ἡροδ. ς'. 110. Μετὰ δὲ οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἑκάστου αὐτέων *ἐγίνετο* πρυτανηίη τῆς ἡμέρας, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. Ὁ παρατατικὸς τ. ὁριστ. ἐτέθη, διότι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατηγῶν καθ' ὅλου ἦτο γνωστὸς καὶ ἡ ἡμέρα τῆς πρυτανείας ἑκάστου καθ' ὡρισμένην τάξιν ἐπανήρχετο. Ξεν. Ἀπομν. Γ'. 4, 3 οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καί, *ὁσάκις κεχορήγηκε*, πᾶσι τοῖς χοροῖς *νενίκηκε*. — Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀντισθένης εἶχεν ὡρισμένον ἀριθμὸν χορηγιῶν χορηγήσας. Πλατ. Χαρμ. 158, a. «Πυριλάμπους γὰρ τοῦ σοῦ θείου οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ λέγεται καλλίων καὶ μείζων ἀνὴρ δόξαι εἶναι, *ὁσάκις* ἐκεῖνος ἢ παρὰ μέγαν βασιλέα ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πρεσβεύων *ἀφίκετο*». Ὁ Πυριλάμπης καθ' ὡρισμένους καὶ γνωστοὺς τῷ τε λέγοντι καὶ τῷ ἀκούοντι

Digitized by Google

καιρούς εἶχε πρεσβεύσας. Ἡ δὲ διαφορὰ τῶν δύο ἐγκλίσεων διαφαίνεται ἐν τοῖς Ξεν. Κ. Π. Β΄. 3, 10. Καὶ ἐγώ, ἔφη, ἐκ παιδίου εὐθὺς προβάλλεσθαι ἠπιστάμην πρὸ τούτων, *ὅ,τι οἰοίμην* πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν *ἔχοιμι*, τὼ χεῖρε προέχων ἐνεπόδιζον, *ὅ,τι δυναίμην*, τὸν παίοντα. κτλ. Τὸ μὲν *ὅ τι οἰοίμην πληγήσεσθαι* σημαίνει « πᾶν ἀνεξαιρέτως, ὅ τι ᾠόμην πληγ. » καὶ τὸ *εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι* ἐξαιρεῖ πάντα τὰ ἄλλα τῆς ἀντιστάσεως μέσα παρὰ τὴν τῶν χειρῶν προβολήν, αὐτὴ δὲ ἡ διὰ τῆς τῶν χειρῶν προβολῆς *κατὰ τὸ δυνατὸν* ἐμπόδισις τοῦ παίοντος εἴνέ τι ὅλως ὡρισμένον μέσον ἀντιστάσεως. Διὸ ἐκεῖνα μὲν διὰ τῆς *εὐκτικῆς* ἐξεφέρθησαν, τοῦτο δὲ διὰ τῆς *ὁριστικῆς*. καὶ αὐτ. 18 — 20. *Ὅπου δὲ ὁμόσε γένοιντο* οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρούς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας. — Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον *ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο*, ἢ *ὅτε πρόσω ἦσαν* (πληγεῖεν) κτλ. Διὰ μὲν τοῦ *ὅπου δὲ ὁμόσε γένοιντο* ἐκφράζονται *ἅπασαι αἱ συμβᾶσαι περιπτώσεις* τοῦ *ὁμόσε γίγνεσθαι*· διὰ δὲ τῶν *ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο* καὶ *ὅτε πρόσω ἦσαν* ἀντιδιαστέλλονται *δύο ὡρισμέναι φάσεις* τῆς ὅλης ἐκείνης πλαστῆς καὶ παιγνιώδους μάχης.

2) *Χωρὶς τοῦ ἂν κατὰ πλάγιον λόγον* ἐν ταῖς ἀναφορικαῖς καὶ χρονικαῖς προτάσεσιν ἡ εὐκτικὴ ἀντιστοιχεῖ ἢ ἐπέχει τὸν τόπον α) *τῆς ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ὁριστικῆς*. Ἰλ. Ζ, 176 κεξ.

καὶ τότε μιν ἐρέεινε καὶ ἤτεε σῆμα ἰδέσθαι,
ὅττι ῥά οἱ γαμβροῖο πάρα Προίτοιο *φέροιτο*.

Ἡροδ. Ζ΄. 2. Θουκ. Α. 72, 2 καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι *ὅση εἴη* δύναμιν κτλ. ὁ εὐθὺς λόγος θὰ ἦτο· τὴν ἡμετέραν πόλιν βουλόμεθα σημῆναι *ὅση ἐστὶ* δύναμιν κτλ. 95, 2. 136, 2. Ξεν. Κ. Π. Α. 4, 8. οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδόρουν καὶ ἔλεγον, εἰς *οἷον* κίνδυνον *ἔλθοι*· καὶ ἔφασαν καρτερεῖν αὐτοῦ. — ὁ εὐθὺς λόγος θὰ ἦτο· *λέγουσιν αὐτῷ (ἢ λέγομέν σοι) εἰς οἷον κ. ἦλθε(ς)*: Ἀγησ. Α. 18. 24. 25. Β΄. 13. ς΄. 6. Ζ΄. 7. Ἡ. 4. ΙΑ. 4. — 6) *τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ*. — Ἰλ. Δ, 333 κεξ.

— — — — οἱ δὲ μένοντες
ἕστασαν, *ὁππότε* πύργος Ἀχαιῶν ἄλλος ἐπελθὼν
Τρώων *ὁρμήσειε* καὶ *ἄρξειαν* πολέμοιο

= τῷ εὐθεῖ λόγῳ· *ἱστάμεθα* (ἵστανται) *μένοντες, ὁπόταν* —*ὁρμήσῃ*. Ὀδ. Ι, 331 κεξ.

αὐτὰρ τοὺς ἄλλους κλήρῳ πεπαλάσθαι ἄνωγον,
ὅστις τολμήσειεν ἐμοὶ σὺν μοχλὸν ἀείρας

Digitized by Google

τρ'ψαι ἐν ὀφθαλμῷ, ὅτε τὸν γλυκὺς ὕπνος *ἱκάνοι*.

= τῷ εὐθεῖ λόγῳ· ὑμᾶς τοὺς ἄλλους πεπαλάσθαι ἄνωγα, ὅστις *ἂν τολμήσῃ* — *ὅταν* — *ἱκάνῃ*. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 4, 17 ἐκέλευε περιβαλλομένους, *ὅπως τις ἐπιτυγχάνοι*, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. 3, 17. Ἐν τούτῳ αὖ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι, *ὁπότε* μὲν *κατασταθείην* τοῦ ἁρμόζοντος κριτής, οὕτω *δέοι* ποιεῖν· *ὁπότε* δὲ κρίνειν *δέοι*, ὁποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ', ἔφη, σκεπτέον εἶη, τίς κτῆσις δικαία ἐστί. 4, 21. 6, 34. Ἀγησ. Ἀ. 10. Πλατ. Φαίδ. 59, d. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, *ἕως ἀνοιχθείη* τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρῴ. = τῷ εὐθεῖ λόγῳ· περιμένομεν — *ἕως ἂν ἀνοιχθῇ*. — Οὕτω μάλιστα συντάσσεται τὸ *πρίν* μετ' ἀποφατικὰς καὶ ἀπαγορευτικὰς προτάσεις. Σοφ. Φιλ. 551

ἔδοξέ μοι μὴ σῖγα, *πρὶν φράσαιμί σοι*,
τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι.

= τῷ εὐθεῖ λόγῳ· δοκεῖ μοι μὴ σῖγα, *πρὶν ἄν σοι φράσω* κτλ. Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 4, 14 καὶ βασιλικῶς δὲ παρὼν αὐτὸς ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, *πρὶν* Κῦρος *ἐμπλησθείη* θηρῶν. Ἑλλην. ς'. 5, 19. Ἰσοκρ. Εὐαγ. 63. Πλατ. Ἀπολ. 36, c. κ. ἀλλ.

3) *Μετὰ τοῦ ἂν κατ' εὐθὺν λόγον* ἐκφέρει ἡ εὐκτικὴ ἐν *προσδιοριστικαῖς* τε καὶ *προσθετικαῖς ἀναφορικαῖς* καὶ *χρονικαῖς* προτάσεσι κυρίως *ἐξ ὑποκειμένου* γνώμην, ὥςπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐκτὸς τῶν τοιούτων προτάσεων. α) *Ἀναφορικὰ παραδείγματα*. Ἰλ. Γ, 234 κεξ.

Νῦν δ' ἄλλους μὲν πάντας ὁρῶ ἑλίκωπας Ἀχαιοὺς
οὕς κεν ἐὺ γνοίην καὶ τοὔνομα *μυθησαίμην*·
δοιὼ δ' οὐ δύναμαι ἰδέειν κοσμήτορε λαῶν.

Τὸ *οὕς κεν ἐὺ γνοίην* κτλ. εἶνε μετριώτερον εἰρημένον ἴσον τῷ· *οὕς ἐὺ γιγνώσκω ἢ γνώσομαι* κτλ. Ὀδ. Ε, 188. Η, 33 κεξ. Ι, 126. 127. Λ, 366. Ο, 21. 448. Π, 392. Ἰλ. Ζ, 450 κεξ.

Ἀλλ' οὔ μοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω,
οὐδ' αὐτῆς Ἑκάβης, οὔτε Πριάμοιο ἄνακτος
οὔτε κασιγνήτων, *οἵ κεν* πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
ἐν κονίῃσι *πέσοιεν* ὑπ' ἀνδράσι δυσμενέεσσιν
ὅσσον στεῖο.

= *οἵτινες* ἴσως (ὡς φοβοῦμαι) *πεσοῦνται*. Ὀδ. Κ, 434. Ρ, 58. Σ, 27. Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 1167 κεξ.

ὅρα κατ' Ἄργος εἴ τις ὑμιν ἐγγενὴς
ἔσθ', *ὅστις ἄν σου* τοῦτο *προσχρῄζοι* τυχεῖν.

Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 1, 4 καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν (Κῦρος ἡγήσατο),

Digitized by Google

ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. 4, 11. 27. 43. Β'. 4, 13. Ἀγησ. Α. 24. Ε. 4. κ. ἀλλ. Πλατ. Ἀπολ. 27, e. Ὅπως δὲ σύ τινα *πείθοις* ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν. = πῶς θὰ *πείσῃς* (ὡς νομίζεις). 30 d. 34, b. c. 36, d. 38, b. 40, a. Κρίτ. 45, c. d 52, d.

Τῆς ἐξ ὑποκειμένου γνώμης εἰς ὑποκειμενικὸν σκοπὸν μεταβάσης, αἱ τοιαῦται διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἀναφορικαὶ προτάσεις λαμβάνουσι πολλάκις *τελικὴν* σημασίαν, ὥσπερ κατὰ τὰ εἰρημένα καί τινες ἄνευ τοῦ ἄν. Τοιαῦτα δὲ χωρία ἐκτὸς τοῦ ἐκεῖ παρατεθειμένου εἶνε καὶ τὰ Ἰλ. Ω, 149 κεξ. (Ἰλ. Α, 64).

κήρυξ τίς οἱ ἔποιτο γεραίτερος, ὅς κ' *ἰθύνοι*
ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν εὔτροχον, ἠδὲ καὶ αὖτις
νεκρὸν ἄγοι προτὶ ἄστυ, τὸν ἔκτανε δῖος Ἀχιλλεύς.

= *ὅστις τὰ διευθύνῃ καὶ ἄγῃ*. Ἰλ. Θ, 291. Κ, 307. Ὀδ. Ο, 518. Ὀδ. Β, 52 κεξ. Θ, 20 κεξ. Ν, 401 κεξ.

b) *Χρονικά*. Ξεν. Οἰκον. ΙΑ. 14. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἰσχόμαχος, *ἀνίστασθαι* μὲν ἐξ εὐνῆς εἴθισμαι, *ἡνίκ' ἂν* ἔτι ἔνδον *καταλαμβάνοιμι*, εἴ τινα δεόμενος ἰδεῖν τυγχάνοιμι. μετριώτερον = τῷ *ἡνίκ' ἔτι ἔνδον καταλαμβάνω*. Δημ. Φιλιππ. Α. 31, ὅπου ἡ χρονικὴ πρότασις· « *ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δοκῶμεν ἐκεῖσε ἀφικέσθαι* » ἐπιφέρει ἐπεξήγησίν τινα τοῦ ἤδη ἐν τοῖς πρόσθεν ἀκριβῶς ὁρισθέντος χρόνου, καθ' ὃν ὁ Φίλιππος τὰ πολλὰ διεπράττετο, ἀλλ' ὄχι ἀποφαντικῶς, καθὼς θὰ ἦτο διὰ τῆς *ὁριστικῆς* ἡνίκ' *ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα* κτλ., ἀλλὰ μετριώτερον καὶ ὡς ἐκ τῆς τοῦ ῥήτορος γνώμης.

Ἐν δὲ τῷ Ἰλ. Τ, 205 κεξ

— — — — ἤ τ' ἂν ἔγωγε
νῦν μὲν ἀνώγοιμι πτολεμίζειν υἷας Ἀχαιῶν
νήστιας, ἀκμήνους· ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι
τεύξεσθαι μέγα δόρπον, *ἐπὴν τισαίμεθα λώβην*.

καθ' ἕλξιν φαίνεται τεθεῖσα ἡ εὐκτικὴ ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς· *ἐπὴν τισώμεθα*, ὡς ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς προηγουμένης ἤ τ' ἂν *ἀνώγοιμι* καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν καὶ αὖτη σφικτὸν ὑπαγομένη. Τοιοῦτον εἶνε καὶ τὸ Ξεν. Κ. Α 6, 22. Καὶ *εἰ* δὴ *πείσαις* ἐκεινεῖν τέ σε πολλούς, ὅπως δόξαν *λάβοις*, καὶ κατασκευὰς κλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν *κτήσαιο*, ἄρτι τι ἐξηπατηκὼς εἶης ἂν καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, *ὅπου ἂν πεῖραν δοίης*, ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἶης καὶ πρωτέτι καὶ ἀλαζὼν *φαίροιο*. — Ἐνταῦθα αἱ εὐκτικαὶ *ὅπως* — *λάβοις*, καὶ *ὅπου ἂν δοίης*, ἐτέθη-

Digitized by Google

σαν ἀντὶ τῶν ὑποτ. *λάβῃς*, *ὅῳς ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κυρίως τεθειμένων* ἐξαρτώμεναι. Τοιαῦτα καὶ τὰ Ἰλ. Ω, 226 κεξ. Ὀδ. Δ, 222 κεξ. Ἀριστ. Ἱππ. 1056. Πλατ. Φαίδ. 101. d. καὶ εἴ τινα ἄλλα. Ἐπειδὴ δ' ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ ἡ *ἁπλῆ εὐκτικὴ* ἄνευ τοῦ *ἂν* θέτεται, ὡς δείκνυουσιν ὄχι μόνον τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ 1) a) προεκτεθειμένα, ἀλλὰ καὶ τὸ Ξεν. Κ. Π. Ἀ. 3, 11., ὅπου ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας τὴν ἁπλῆν εὐκτικὴν *ὁπότε βούλοιτο* διαδέχεται ἡ μετὰ τοῦ *ἂν ὁπόταν ἥκοι* καὶ *ἐπειδὰν σκοπάζοι*, ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους ἰσοδυνάμους θεωροῦντες τακτέον καὶ τοῦτο εἰς τὰ τεκμήρια τῆς ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις μεταγενεστέρας χρήσεως τοῦ *ἂν* πρὸς διευκρίνησιν τῆς ἁπλῆς ἐγκλίσεως.

Ἄλλο τεκμήριον τοῦ ἄρτι εἰρημένου εἶνε ἡ ἐν ἀναφορικαῖς καὶ χρονικαῖς προτάσεσιν *ἐπαναληπτικὴ* λεγομένη μετὰ τοῦ *ἂν* εὐκτική, ἡ ἐκφέρουσα δηλ. γένος παρελθουσῶν πράξεων καὶ συμβεβηκότων, ἀδιαφόρως, ὥσπερ καὶ ἡ *ἁπλῆ ἄνευ τοῦ ἂν* εὐκτική, ἡ καὶ συνηθεστέρα. π. χ. Ἡρόδ. Ἀ. 196 κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· *ὡς ἂν αἱ παρθένοι γενοίατο* γάμων ὡραῖαι, ταύτας *ὅκως συναγάγοιεν* πάσας, εἰς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας. Ξεν. Κ. Π. Ἡ. 3, 38. Θουκ. Ἡ. 68 (ἀμφισβητούμενον).

Ἰλ. Ι, 524 κεξ.

Οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπειθόμεθα κλέα ἀνδρῶν
ἡρώων, *ὅτε κέν* τιν' ἐπιζάφελος χόλος *ἴκοι*.

Ὀδ. Β, 105 (Τ, 150).

νύκτας δ' ἀλλύεσκεν, *ἐπὴν* δαῖδας *παραθεῖτο*.

Ἡσιοδ. Ἔργ. 131.

ἀλλ' *ὅτ' ἂν* ἡβήσειε καὶ ἥβης μέτρον *ἵκοιτο*
παυρίδιον ζώσκεν ἐπὶ χρόνον.

Ξεν. Κ. Π. Ἑ. 3, 47 καὶ *ὅταν* τιμῆσαι δέ ποτέ τινα *βούλοιτο*, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν Ἡ. 1, 44.

4) Ἀλλὰ *καὶ ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἡ εὐκτικὴ* μετὰ τοῦ *ἂν* σχεδὸν ἰσοδυνάμως τῇ ἄνευ τούτου ἐν ταῖς ἀναφορ. καὶ χρον. προτάσεσι θέτεται, ἀντιστοιχοῦσα τοιουτοτρόπως τῇ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ὑποτακτικῇ μετὰ τοῦ *ἄν*. Ἡρόδ. ϛ'. 44 ἐν νόῳ ἔχοντες *ὅσας ἂν* πλείστας *δύναιντο* καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων = *ὅσας — δύναιντο* καὶ κατ' εὐθὺν λόγον *ὅσας ἂν δύνωνται*. Θουκ. Ἡ. 54 ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν, *ὅπῃ ἂν* αὐτοῖς *δοκοίη* ἄριστα ἔξειν. Ξεν. Ἀναβ. Ἀ. 5, 9 νομίζων, *ὅσῳ* μὲν *ἂν* θᾶττον *ἔλθοι*, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι. Γ'. 2, 14 καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, *ὁπόσους ἂν κατακάνοιεν* τῶν πολεμίων, το-

Digitized by Google

σκύτας χιμαίρας καταθέσειν τῇ θεῷ κτλ. Ζ'. 2, 6. Πολιτ. Λακεδ. Α. 8. Β'. 10. Κ. Π. Ζ'. 5, 49. Η. 2, 16. 3, 48. — Ἀλλ' ἐν πολλοῖς τούτων, φαίνεται, τὸ μόριον ἂν κυρίως τῷ ἀναφορικῷ συναπτόμενον γενικεύει τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ οὕτως ἀποβαίνει τὸ μὲν *ὅ ἂν* = τῷ καθομιλουμ. *ὅ,τι καὶ ἄν*· τὸ δὲ *ὅσος ἂν* = τῷ *ὅσος καὶ ἄν*, τὸ δὲ *ὅπη ἂν* = τῷ *ὅπως καὶ ὑν* κ. οὗ. καθ. Ἡ τε ὁμοιότης αὕτη καὶ ἡ διαφορὰ ἐμφαίνεται ἐν τῷ Ξεν. Κ. Π. Ἑ. 5, 1. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπέπρακτο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην καὶ ἐπέστελλεν αὐτῷ ἥκειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, *ὅπως* περί τε τῶν φρουρίων, ὧν εἵλήφεσαν, βουλεύσαιντο, *ὅ τι χρήσαιντο*, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος *ὅ τι ἂν δοκοίη* ἐκ τούτου πράττειν = *ἵνα σκεψθῶσι, τί νὰ κάμουν* (ἢ τί νὰ ἔκαμναν) καὶ *ἵνα* συμβουλεύσῃ περὶ τῶν ἄλλων, *ὅ,τι καὶ ἂν φαρῇ* καλὸν νὰ πράξωσι κτλ.

Χρονικά. Αἰσχ. Περσ. 450 κεξ.

Ἐνταῦθα πέμπει τούσδ' ὅπως, *ὅταν* νεῶν
φθαρέντες ἐχθροὶ νῆσον *ἐκσωζοίατο*,
κτείνοιεν εὐχείρωτον Ἑλλήνων στρατόν.

= τῷ *ὅτ' ἐκσωζοίατο* καὶ κατ' εὐθὺν λόγον *ὅταν ἐκσώζωνται*. Δημ. πρὸς Ὀνήτ. Α. 6 ὥστ' ἐκ τῶν γιγνομένων οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐχ ἡγεῖτο τῶν εἰδότων δίκην με λήψεσθαι παρ' αὐτῶν, *ἐπειδὰν τάχιστα ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην*. Ἀντιφ. π. τ. Ἡρώδου φόνου. 34. Ξεν. Ἑλλην. Β'. 3, 48 κτλ.

Δ'.) ΕΙΔΙΚΑΙ Η ΕΚΘΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΜΟΡΙΩΝ ΟΤΙ ΚΑΙ ΩΣ.

Ἐν ταύταις θέτεται *ἡ εὐκτική*, ὅταν ὁ λέγων *ἁπλῶς ἀναφέρῃ γνώμην* εἴτ' ἰδίαν αὐτοῦ εἴθ' ἑτέρου χωρὶς νὰ ἐκφράζῃ καὶ κρίσιν, ἂν ἡ γνώμη εἶνὲ πραγματικὴ ἤτοι ἐκφράζει πραγματικόν τι· ἀπαραλλάκτως ὅπως ἡ μὲν *γερμανικὴ* τοὺς πρωτεύοντας χρόνους τοῦ conjunctivus μεταχειρίζεται, ἡ δὲ *γαλλικὴ* τοὺς τοῦ conditionnel. Ἀνάγεται δὲ καὶ αὕτη ἡ μερικὴ χρῆσις τῆς εὐκτικῆς ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτῆς ἐκείνην ἔννοιαν· διότι ὅπου τι ὡς *ἁπλῆ γνώμη*, ὡς *καθαρὰ παράστασις* ἀναφέρεται ἄνευ πάσης περὶ τῆς πραγματικότητός του κρίσεως, ἐκεῖ συμβαίνει *καθαρῶς ἐξ ὑποκειμένου πνευματικὴ ἐνέργεια* ἄνευ πάσης πρὸς τὴν πραγματικότητα σχέσεως. Ἐκφέρεται δὲ τοιαύτη *ἐξ ὑποκειμένου γνώμη* συνηθέστερον μέν, ὅτε ὁ λέγων ἱστορικῶς καὶ διηγηματικῶς ἀναφέρει προτέραν ἑαυτοῦ ἢ ἑτέρου δόξαν ἁπλῶς ὡς τοιαύτην

Digitized by Google

ἄνευ τινὸς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀναφορᾶς· καὶ ἐντεῦθεν ἡ συνηθεστέρα μετὰ τῶν *παρῳχημένων* ἢ *ἱστορικῶν* χρόνων σύνταξις τῆς εὐκτικῆς ἐν τοιαύταις προτάσεσιν, ἀλλ' ὄχι σπανίως καὶ ὅταν ἡ τοιαύτη δόξα περὶ *παρόντων* ἢ *μελλόντων* ἦνε. Καθόλου λοιπὸν καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦ *πλαγίου λόγου* θέτεται ἡ *εὐκτικὴ* καὶ ἐν ταῖς *εἰδικαῖς* ἢ *ἐκθετικαῖς* προτάσεσιν, ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ.

1) *Παραδ. περὶ παρελθόντων.* Ἡροδ. Ζ'. 2 ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς *ἐστασίαζον*, ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης κατ' ὅ τι πρεσβύτατός τε *εἴη* παντὸς τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενα *εἴη* πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δέ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς *εἴη* τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κῦρος *εἴη* ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. 3. 6 (δίς). 18 ἐγὼ μέν, ὦ βασιλεῦ, — οὐκ ἐὼν σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν *εἴη* τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν. 46. 168. 194. 203 (τετράκις). 208 (δίς). 226. 239. Θουκ. Α'. 67, 1 παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατελθόντες τῶν Ἀθηναίων, *ὅτι* σπονδάς τε *λελυκότες εἶεν* καὶ *ἀδικοῖεν* τὴν Πελοπόννησον. 72, 1. 87, 3. 133. Ξεν. Κ. Π. Α'. 1, 3. Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως *ἐγιγνώσκομεν* περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων *βέλτιον εἴη* ζώων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. 3, 13. 15. 17. 4, 7. 10. 25. 5, 1. 3 (τρίς). 6, 6. 7. 14. 34. κ. ἀλλ. Πλατ. Φιλήβ. 58, a. *Ἤκουον* μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου πολλάκις, ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ *διαφέροι* πασῶν τεχνῶν· πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων ἀλλ' οὐ διὰ βίας *ποιοῖτο* καὶ μακρῷ ἀρίστη πασῶν *εἴη* τῶν τεχνῶν. Πολ. ἑ. 614, d. Ἐπιστ. Β'. 313, b. Θεαιτ. 142, d. Ἀριστ. Σφηκ. 890 κ.ἑ.

2) *Περὶ ἐνεστώτων καὶ μελλόντων.* Ἡροδ. Ζ'. 16 ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακνε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρσῃσι, τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ καταπαυούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν *εἴη* διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τοιουτέων προκειμενέων τῶν γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλεωτέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. = Καθ' ὅσον μὲν ταῦτα εἰς τὴν προγενομένην διάκεψιν καὶ συζήτησιν (Ζ'. 8 — 12) ἀναφέρονται, καὶ τοῦτο τὸ χωρίον συγκατατακτέον εἰς τὰ προεκτεθειμένα· καθ' ὅσον δ' ἡ διὰ τῆς εὐκτικῆς ἐκφερομένη γενικὴ γνώμη πάντοτε κῦρος ἔχει (ἐνταῦθα μόνον πλαγίως ἐκφραζομένη), ἐκτέον αὐτὸ ὅπου κεῖται. Βεβαιότερον δ' ἐνταῦθα ἀνάγεται τὸ Πλάτ. Πολ. ς'. 490, a — b. Ἆρ' οὖν δὴ οὐ μετρίως *ἀπολογησόμεθα*, ὅτι πρὸς τὸ ὂν πεφυκὼς *εἴη* ἁμιλλᾶσθαι ὅγε ὄντως φιλομαθὴς καὶ οὐκ *ἐπιμένοι* ἐπὶ

Digitized by Google

τιὶς δοξαζομένοις εἶναι πολλοῖς ἑκάστοις, ἀλλ' ἴοι καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο οὐδ' ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, πρὶν αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἑκάστου, τῆς φύσεως ἅψασθαι, ᾧ προσήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου· προσήκει δὲ ξυγγενεῖ· ᾧ πλησιάσας καὶ μιγεὶς τῷ ὄντι ὄντως, γεννήσας νοῦν καὶ ἀλήθειαν, *γνοίη τε* καὶ ἀληθῶς *ζῴη* καὶ *τρέφοιτο* καὶ οὕτω *λήγοι* ὠδῖνος, πρὶν δ' οὔ. — Τοιοῦτον φαίνεται ὂν καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ἑρμηνευτῶν συνήθως ὡς εὐχὴ ἐξηγούμενον *εὕροι* (= εἴθ' εὕροι) τοῦ Αἰσχ. Ἀγαμ. 604 κεξ.

ταῦτ' ἀπάγγειλον πόσει·
ἥκειν ὅπως τάχιστ' ἐράσμιον πόλει.
γυναῖκα πιστὴν δ' ἐν δόμοις *εὕροι* μολὼν
οἵαν περ οὖν ἔλειπε.

= *ὅτι εὑρίσκει ἢ εὑρήσει*, ἐκ μέρους τῆς Κλυταιμνήστρας διὰ τοῦ κήρυκος λεγόμενον.

Συμβαίνει δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλάκις τὸ καὶ ἀλλαχοῦ γενόμενον, ὅτε προτάσεις *λογικῶς* μὲν καὶ *κατ' ἔννοιαν* ἀπὸ *εἰδικῶν* μετὰ τοῦ *ὅτε* ἢ ὡς ἐξαρτώμεναι, γραμματικῶς δ' ἀνεξάρτητοι φερόμεναι, οὐκ ἐπαναλαμβανομένου δηλ. τοῦ ἑτέρου τῶν μορίων ἐκείνων, ἢ καὶ ἐπεξηγητικῶς διὰ τοῦ *γάρ*, *οὖν* κ.τ.τ. ἐπιφερόμεναι ὁμοίως διὰ τῆς *εὐκτικῆς* ἐκφράζονται. Τοιαῦτα εἶνε ἐκτὸς τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ Πλατ. Πολιτ. ς'. 490, b. Φιλήβ. 58, a. καὶ τοῦ Αἰσχ. Ἀγαμ. 606, τὸ Σοφ. Φιλοκτ. 615.

εὐθέως ὑπέσχετο
τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
οἷοιτο μὲν μάλισθ' ἑκούσιον λαβών.

Θουκ. Β'. 72, 3 οἱ δὲ Πλαταιέων πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἀπεκρίναντο αὐτῷ, *ὅτι* ἀδύνατον σφίσιν *εἴη* ποιεῖν, ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις *εἶησαν*. Ἡροδ. Ζ, 3. (Δημάρητος) ἤρξη συνεβούλευε λέγειν — ὡς αὐτὸς μὲν *γένοιτο* Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ· οὐκ ὦν οὔτ' εἰκὸς *εἴη* οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ. Ξεν. Ἑλλην. Γ'. 2, 23. Ἀναβ. Ζ'. 3, 43. Πλατ. Θεαιτ. 201, e. Συμποσ. 201, a. Πολιτ. Δ'. 420, c. Ἐπιζ. 328, Φαίδ. 95, d.

3) Καὶ *ἡ μετὰ τοῦ ἂν εὐκτικὴ* ἐν ταῖς *εἰδικαῖς προτάσεσι* διατηρεῖ τὴν συνήθη της δύναμιν, *ἐξ ὑποκειμένου γνώμην* ἐκφέρουσα καὶ μετριώτερον τὰ τοῦ ὁρμητικοῦ ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος παριστῶσα, μάλις' *ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ*. Πλάτ. Ἀπολ. 32, a. Ἀκούσατε δή μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵν' εἰδῆτε ἅτε οὐκ ἂν ἐνὶ *ὑπεικάθοιμι* παρὰ τὸ δίκαιον

Digitized by Google

δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δ' ἄμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην = ὅτι οὐδενὶ ὑπείκω ἢ ὑπείξω, μετριώτερον εἰρημένῳ. 39, a. Κρίτ. 45, b. Ἐν τῷ Ξεν. Κ. Π. Α'. 4, 2 καταδείχνεται ἡ ὁμοιότης τῶν δύο ἐγκλίσεων, τὴν ὁριστικὴν διαδεχομένης τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν. Αὐτ. 6, 3. Β'. 4, 14. Ἀγησ. Α'. 20. Θ'. 7. — Ἐπειδὴ δὲ οἱ τῇ εὐκτικῇ μετὰ τοῦ ἂν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἐπὶ τὸ ἐντονώτερον συνώνυμοι ὁριστικοὶ χρόνοι (ὁ ἐνεστ. καὶ ὁ μέλλων), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μεταβαίνοντες, γίνονται εὐκτικοὶ (ἐνεστ. κ. μέλλων), οἱ αὐτοὶ μετριώτερον καὶ ἐξ ὑποκειμένου ἐκφερόμενοι πάλιν διὰ τῶν εὐκτικῶν χρόνων (ἐνεστ. ἢ ἀορ. καὶ μέλλοντος) μετὰ τοῦ ἂν ἀντικαθιστῶνται· οἷον τὸ Σοφ. Οἰδ. Κ. 939 κεξ.

Ἐγὼ οὔτ' ἄνανδρον τήνδε τὴν πόλιν λέγων,
ὦ τέκνον Αἰγέως, οὔτ' ἄβουλον, ὡς σὺ φῄς,
τοὔργον τόδ' ἐξέπραξα, *γιγνώσκων* δ' ὅτι
οὐδείς ποτ' αὐτοὺς τῶν ἐμῶν ἂν *ἐμπέσοι*
ζῆλος ξυναίμων, ὥστ' ἐμοῦ τρέφειν βίᾳ·
ἤδη δ' ὀθούνεκ' ἄνδρα καὶ πατροκτόνον
κἄναγνον οὐ *δείσοιατ'* οὐδ' ὅτῳ γάμοι
ξυνόντες εὐρέθησαν ἀνόσιοι τέκνων.

Ἔνθα τὸ μὲν «ἂν *ἐμπέσοι*» καὶ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ὁμοίως θὰ εἶχεν· ἀντὶ δὲ τοῦ *δείσοιατο* θὰ ἔκειτο *δέδονται*.

Διελθόντες οὕτω τὰς ποικίλας τῆς εὐκτικῆς χρήσεις εἴδαμεν *πρῶτον* ὅτι ἡ πρώτη καὶ κυρία αὐτῆς σημασία ἐκ ψυχολογικῆς ἀνάγκης, ὡς εἴρηται, προελθοῦσα, εἶνε ἡ *ἁπλῆ εὐχὴ* καὶ *ἐπιθυμία* ἄνευ πάσης πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ πραγματοποίησιν σχέσεως. Ἐκ δὲ ταύτης δύο κυρίως στοιχεῖα περιεχούσης, 1) *ποιάν τινα θελήσεως ἔκφρασιν*, 2) *ἁπλῆν θέσιν ἄνευ πραγματικότητος*, κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἑτέρου αὐτῶν καὶ συνεκδοχικῶς, ἀνεπτύχθησαν αἱ ἄλλαι, αἵ τε κατὰ τὸν ἀνεξάρτητον καὶ αἱ κατὰ τὸν ἐξηρτημένον λόγον Ἥτε γὰρ *ἔνδοσις* καὶ *συγκατάθεσις* καὶ ἡ *συνθήκη* καὶ ἡ *μετριωτέρα* (συνήθως διὰ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) *προσταγὴ* καὶ *παρόρμησις* εἶνε ἰδιαιτέρα τις ἑκάστη *φάσις* καὶ *ἔκφρασις* τῆς *θελήσεως*. Τὴν δ' *ἁπλῆν θέσιν* καὶ τὴν ταύτῃ συμφυᾶ *καθαρὰν ὑπόθεσιν* ἐκφέρει ἡ ἀνωτέρω *θετικὴ* κληθεῖσα καὶ ἡ *ὑποθετικὴ* εὐκτική. θέσιν τινὸς καὶ παραδοχὴν κἂν παρὰ τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑποκειμένου *ἐκφράζει* ἡ εὐκτικὴ ἀρχαιότερον μὲν χωρὶς τοῦ ἄν, ὕστερον δὲ συνήθως μετ' αὐτοῦ. *Ἁπλῶς τι νοητὸν* καὶ *ἐξ ὑποκειμένου τεθειμένον* εἶνε τὸ διὰ τῆς *εὐκτικῆς* ἐκφερόμενον *τέλος*, οὗ τινος ἡ εἰς τὸ μέλλον ἐκτέλεσις ἐξ ἑτέρου πολλάκις ἐξαρτωμένη μακρὰν καὶ ἐν ἀδήλῳ κεῖται (τελικὴ εὐκτικὴ μετὰ

Digitized by Google

ἐνεστῶτα) ἢ οὐδεὶς πλέον λόγος γίνεται περὶ τῆς ἐκ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὁ λόγος, ἐπὶ τὸ μέλλον ἐκτελέσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ ἐν αὐτῷ μέλλον ἀνήκοντος (τελικὴ εὐκτ. μετὰ τοὺς παρῳχημ. ἢ ἱστορικοὺς χρόνους). ἁπλῶς τι *νοητὸν* καὶ *ἐξ ὑποκειμένου ἐν τῷ παρόντι τεθειμένον* εἶνε καὶ τὸ διὰ τῆς *εἰδικῆς* εὐκτικῆς (μετὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς) ἐκφερόμενον, δι' ἧς ὁ λέγων ἀναφέρει προτέραν ἢ ἄλλην παρὰ τὴν παροῦσαν γνώμην ἑαυτοῦ ἢ ἑτέρου ὡς τοιαύτην χωρὶς νὰ ἐπισημήνῃ ὅτι εἶνε ἢ ἦτο καὶ πραγματικῶς ἀληθής. *Ἁπλῶς τι νοητὸν* ἐκφέρει καὶ ἡ *ἀναφορικὴ εὐκτική*, ἥ τε ἑρμηνεύουσα ἰδιότητά τινα ἢ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα *γενικῆς* (ἀφῃρημένης) *ἐννοίας*, μάλιστ' *ἀρνητικῆς*, καὶ ἡ *ἐπαναληπτικὴ* λεγομένη, ἡ ἐκφέρουσα *ὅλον γένος* πράξεων ἢ συμβεβηκότων ἐν τῷ παρελθόντι, ἢ ὡς ἐν τύπῳ καὶ παραδείγματι πάσας τὰς δυνατὰς περιπτώσεις περιλαμβάνουσα, ἐν ᾧ οἱ παρῳχημένοι τῆς ὁριστικῆς ἀναφέρουσι μόνον συγκεκριμένας τινὰς καὶ γνωστὰς περιπτώσεις. Ἐξ *ὑποκειμένου γνώμην* τελευταῖον ἐκφέρει ἡ *μετὰ τοῦ ἄν εὐκτικὴ* ἐν ταῖς πλείσταις τῶν κατά τε τὸν ἀνεξάρτητον καὶ τὸν ἐξηρτημένον λόγον χρήσεών των.

Ἔπειτα εἴδαμεν, ὅτι καθ' ἑκάστην τούτων τῶν χρήσεων ἡ εὐκτικὴ ἀντιστοιχεῖ καὶ μέχρι συγχύσεως γειτνιάζει πρὸς μίαν ἢ δύο τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων. Καὶ ἐπὶ μὲν α.) *τῆς εὐχῆς* πρὸς τὴν *προστακτικήν*, ἐπὶ δὲ β'.) *τῆς ἐνδόσεως* καὶ *συγκαταθέσεως* πάλιν πρὸς τὴν *προστακτικήν*· γ'.) ἐπὶ τῆς συνθήκης πρὸς τὴν *προστακτικήν*, τὴν *ὑποτακτικὴν* καὶ *τὸν ὁριστ. μέλλοντα*· δ'.) ἐπὶ τῆς *ἁπλῆς θέσεως* πρὸς τὴν *ὁριστικήν*· ε.) ἐπὶ τῆς *διασκέψεως* πρὸς τὴν *ὑποτακτικήν*· ς'.) ἐπὶ τῆς *ἐξ ὑποκειμένου γνώμης* πρὸς τὴν *ὁριστικήν*· ζ'.) ἐπὶ *τῆς ὑποθέσεως* πρός τε τὴν *ὁριστικὴν* καὶ τὴν *ὑποτακτικήν*· η.) *ἐπὶ τοῦ τέλους* πρὸς τὴν *ὑποτακτικὴν* καὶ τοὺς *παρῳχημένους* τῆς *ὁριστικῆς*· θ'.) ἐπὶ *τῆς ἀναφορᾶς*, 1) *τῆς τελικῆς*, πρὸς τὸν *μέλλοντα* τῆς *ὁριστ.* καὶ τὴν *ὑποτακτικήν*, 2) *τῆς γενικὴν ἔννοιαν ἐκφερούσης*, πρὸς τὴν *ὁριστικὴν* καὶ τὴν *ὑποτακτικήν*, 3) ἐπὶ τῆς *ἐπαναληπτικῆς* λεγομένης πρὸς τοὺς παρῳχημένους τῆς *ὁριστικῆς*, 4) ἐπὶ τοῦ *πλαγίου λόγου* πρὸς τὴν *ὁριστικὴν* καὶ *τὴν ὑποτακτικήν*· ι') ἐπὶ τῶν *εἰδικῶν προτάσεων* πρὸς τὴν *ὁριστικήν*.

Ἐκ πάντων δὲ τούτων ἐν τέλει ἐπιβεβαιώνεται τὸ καὶ ἀνωτέρω ὑπομνησθέν, ὅτι τὴν χρῆσιν τῆς εὐκτικῆς *ψυχολογικὴ μὲν χρεία*, ὥσπερ καὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων, παρήγαγε, *λογικὴ* δὲ *λεπτότης* μετὰ *λεκτικῆς ἀκριβορρημοσύνης* καὶ *μετριότης τῆς ἑρμηνείας* εὗρυναν. *Λογικὴ* καὶ *λεκτικὴ ἀκρίβεια* βεβαίως εἶνε τὸ διακρίνειν, ἂν τὸ λεγό-

Digitized by Google

μενον *ἁπλῶς οὕτω τίθεται* ἄνευ τινὸς πρὸς τὴν πραγματικότητα ἀναφορᾶς, ἵνα τις συνέπεια ἐξ αὐτοῦ συμπερανθῇ (ὑποθ. εὐκτική), ἢ ὡς *προσδοκητὸν* ἐν τῷ μέλλοντι καὶ *ἐκτελεστόν* (ὑποθετ. ὑποτακτ.), ἢ ὡς *πραγματικῶς ὑπάρχον* ἢ ὡς τοιοῦτον *κἂν παριστάμενον* (ὑποθ. ὁριστική), ἢ καὶ ὡς *ὅλως ἀνύπαρκτον* (ὑποθ. ὁριστικ. κατὰ παρωχημένον χρόνον). Οὐ μικρὰν *λογικήν* τε καὶ *λεκτικὴν ἀκρίβειαν* παρέχει καὶ τὸ διακρίνειν, ἂν τὸ λεγόμενον ὡς *ἐξ ὑποκειμένου γνώμη* ἢ *δόξα* ἐκφέρεται· οἷον τὸ Πινδ. Ὀλ. Ἰ. τέλει « τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες *διαλλάξαιντο* ἦθος. » καὶ τὸ « πολλὰ — — —ἐν τῷ μακρῷ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπων χρόνῳ. » Σοφ. Φιλοκτ. 305 κἑξ., ἢ ὡς γενικὸν κῦρος ἔχουσα καὶ παρὰ πάντων ὁμολογουμένη ἀλήθεια, οἷον τὸ Σοφόκλειον·

ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου ὅτι δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

καὶ τὸ Ξενοφ. Ἀπομνημ. Β'. 1, 28 καὶ ἄλλα — Τῇ *λογικῇ ἀκριβείᾳ* ὑπηρετεῖ καὶ ὅτε ὁ λέγων διακρίνει, *ἂν τὸ λεγόμενον ἐκ τῆς ἰδίας του, καθ' ὃν χρόνον ὁ λόγος γίνεται, περιωπῆς λέγεται* ὑποδεικνύοντος, ὅτι ὁ λόγος εἶνε περὶ προτέρας ἑαυτοῦ ἢ ἑτέρου γνώμης, ἥτις ἀδιάφορον ἂν ἦτο ἢ εἶνε τώρα ἀληθής (εὐκτικὴ ἐν ταῖς εἰδικαῖς προτάσεσιν, ἧς τὰ παραδείγματα ἴδε ἀνωτέρω), ἢ μόνον ἐκ τῆς *τοῦ ὑποκειμένου τοῦ λόγου*, ὅτε ὁριστικὴ καὶ ὑποτακτικὴ θέτονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ, ὡς ἐν τῷ Ἡροδ. Ζ'. 146 ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἤγον εἰς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἵσι *ἦλθον*, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἕωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ *ἐθέλωσι* χώρην ἀσινέας. » καὶ ἐν τῷ Θουκ. Α. 34 καὶ ἄλλοις.

Ἡ δ' ἐκ *φιλόφρονος ἀστειότητος* καὶ *εὐλαβοῦς αἰδημοσύνης* ἢ καὶ τοὐναντίον *ἐξ ὀξείας* καὶ *δηκτικῆς εἰρωνείας* προερχομένη μετριότης τῆς ἑρμηνείας ἐμφαίνεται π. χ. 1) ἐν τῷ ἐκφέρειν κρίσιν τινὰ ἢ ἀπόφανσιν ὄχι ὑπὸ τὸν δογματικὸν καὶ πολλάκις ἀπότομον τύπον « *ἔστι, γίγνεται, ἐγίνετο, γέγονε, ἔσται, γενήσεται.* » ἀλλ' ὑπὸ τὸν συνεζαλμένον καὶ εὐλαβῆ. « *εἶναι, νομίζω· γίνεται, νομίζω· θὰ γείνῃ, νομίζω· ἴσως εἶνε· ἴσως γείνῃ* κτλ. ἅπερ ἡ ἀρχαία διὰ τῆς *εὐκτικῆς μόνης* ἢ μετὰ τοῦ *ἂν* ἑρμηνεύει· οἷα π. χ. τὸ Ἰλ. Γ, 41 *καί κε τὸ βουλοίμην* καὶ τὸ Ὀδυσσ. Α, 390

καί *κεν* τοῦτ' *ἐθέλοιμι* Διός γε διδόντος ἀρέσθαι.

μετριώτερα τῶν *βούλομαι* καὶ *ἐθέλω*, οἷα μετριότης ἁρμόζει τῷ τ' ἀ-

Digitized by Google

δελφῷ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ὄλεθρον εὐχομένῳ καὶ τῷ κοσμίῳ καὶ αἰδήμονι νεανίσκῳ τῷ πρῶτον τότε εἰς τὴν τῶν ἀνάκτων ὁμήγυριν παρουσιαζομένῳ, τῷ Τηλεμάχῳ. Τοιαῦτα καὶ πάμπολλ' ἄλλα παρά τ' αὐτῷ τῷ Ὁμήρῳ (π. χ. Ἰλ Ζ, 129. 141) καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, μάλιστα τῷ ἀστειοτάτῳ Πλάτωνι π. χ. Θεαιτ. 142. d. « *ἔχοις ἂν* διηγήσασθαι;» μετριώτερον πολὺ τοῦ « ἔχεις διηγήσασθαι; » 143, b. οὐκ *ἂν* ἀηδῶς *ἀναπαυοίμην*, πολὺ μετριώτερον τοῦ προηγουμένου 143, a. ἀναπαύσασθαι δέομαι αὐτ. e. « εἰ δὴ οὖν τινι ἐνέτυχες; ἀξίῳ λόγου, ἡδέως *ἂν πυθοίμην*. » πολὺ μετριώτερον τοῦ *ἡδέως πυνθάρομαι* ἢ *πεύσομαι*. Πρβλ. αὐτ. 145. b. 146. a. b. 147. a. c. Ἀπολογ. 28. b. c. 30. b. c. 31. a. b. κτλ. κτλ. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ ἡ) ἐκτεθειμένα χωρία. 2) ὅτε ἡ ἐπί τινα ἀποτεινομένη θέλησις τοῦ λέγοντος ἐκφέρεται ὄχι ὑπὸ τὸν ὀρθὸν καὶ ἐπιτακτικὸν τύπον π χ. *χώρει, λέγε· χωρῶμεν, ἴωμεν· γενέσθω* κ.τ.τ. ἀλλ' ὑπὸ τοὺς μετριωτέρους : *χωροῖς ἄν, χωροῖμεν (ἄν), ἴοιμεν (ἄν), γένοιτ' ἂν* κτλ. (Πρβλ. τὰ ὑπὸ τὸ δ'. προειρημένα χωρία), δι' ὧν ἡ θέλησις τοῦ λέγοντος εἰς τὸ μέσον πως βάλλεται χωρὶς νὰ ἐπισκήψῃ ὡς ἀσθενεστέρα ἢ ἐντονωτέρα ἐπιτακτὴ ἢ παρακέλευσις ἐπὶ τοῦ ἀκούοντος ἢ τρίτου τινὸς προσώπου.

Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς *λογικῆς ἀκριβείας* καὶ τῆς *μετριότητος* τῆς *ἑρμηνείας* τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνέκαθεν ἔχει καὶ ἄλλην ἐπικρατεστέραν ἰδιότητα, τὴν *ζωηρὰν φαντασίαν*, τὴν παριστάνουσαν τὰ παρελθόντα ἢ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα, τὰ ἀπόντα ὡς παρόντα καὶ τὰ ἔμμεσα ὡς ἄμεσα καὶ τἀνάπαλιν. Διὰ ταύτην συμβαίνει συχνότατα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ λεγομένη *ἐναλλαγὴ* τῶν χρόνων, ἥτις μόνον ἐπιπολαίως φαίνεται καὶ δὲν εἶνε οὐσιωδῶς τοιαύτη· διότι ἕκαστος χρόνος ἢ γενικώτερον ἕκαστος γραμματικὸς τύπος, ἐν ὅσῳ ἡ συνείδησις αὐτοῦ εἶνε ἐναργὴς ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ λαλοῦντος τὴν γλῶσσαν ἔθνους, πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν διατηρεῖ. ἡ δὲ λεγομένη ἐναλλαγὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὅτι ὁ λέγων ἢ γράφων τὰ αὐτὰ ἢ ὅμοια πράγματα νῦν μὲν οὕτως νῦν δ' ἄλλως ἀντιλαμβανόμενος καὶ διὰ τῆς φαντασίας ἄλλοτε εἰς ἄλλο τμῆμα τοῦ χρόνου μεταφέρων, ἄλλοτε δι' ἄλλου τύπου ἐκφέρει. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐναλλαγὴν φαίνονται *ἐνεστῶτες* τεθειμένοι ὅπου κατὰ λογικὴν ἀκρίβειαν *ἀόριστοι* ἢ *μέλλοντες* ἔπρεπε νὰ τεθῶσι. Καὶ *ἐνεστώτων μελλοντικῶς* εἰλημμένων παραδείγματα ἤδη ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ μέλλοντος παρενετέθησαν. Πρβλ. καὶ Αἰσχ. Προμ. 172. ἐνεστώτων δ' *ἱστορικῶν* καλουμένων παραδείγματα πρὸς ἄλλοις πολλοῖς εἶνε τάδε. Ἰλ Β, 114 κεξ. Αἰσχ. Προμηθ 109. Σοφ. Ο. Κ 691. Ἀντιγ. 406. Τραχ. 497 κεξ. Θουκ. Ζ'. 83. Εὐριπ. Βακχ. 2. Ξενοφ Ἀ-

Digitized by Google

ναβ. Α. 1, 3. Πλατ. Γοργ. 489. Παυσ Θ΄. 6, 1. κτλ. Κατὰ ταύτην τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ *ἔτι μέλλοντος* διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὸ *ἤδη παρεληλυθὸς* μεταφερομένου πολλάκις τίθεται ὁ *ἀόριστος* ἔνθα τις προσεδόκα τὸν ἁπλοῦν ἢ *συντελικὸν μέλλοντα*· ὡς ἐν τοῖς Ἰλ. Δ, 164. Ι, 412 κεξ. Εὐριπ. Μηδ. 78. Δημοσθ. Φιλιππ. Α. 44 κλ. Εἰδός τι τοιαύτης ἐναλλαγῆς εἶνε καὶ ὅτε ὁ *ὁριστικ. ἀόριστος*, ὁ ἁπλῶς *μνημονικὸς* καὶ *διηγηματικὸς* οὗτος τύπος, ὁ μόνον συνοπτικῶς τὸ γεγονὸς ὡς τοιοῦτον ἄνευ περαιτέρου προσδιορισμοῦ ἀναφέρων, τίθεται ὅπου κατὰ τὴν ἄλλοτε ἐν αὐτῇ τῇ ἑλληνικῇ καὶ συνήθως ἐν ταῖς συγγενέσι γλώσσαις, τῇ λατ. π. χ. καὶ τῇ γερμ., τηρουμένην λογικὴν καὶ φραστικὴν ἀκρίβειαν ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς τις τῶν λοιπῶν *σχετικῶν* λεγομένων (παρωχημ.) *χρόνων*, δι' ὧν ἐκφέρεται ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ γεγονότος καὶ τις σχέσις του πρὸς τὸν *λέγοντα* ἢ *ἀκούοντα* (παρατατικός), πρὸς τὸν ἑπόμενον χρόνον (παρακείμενος), ἢ πρὸς ἄλλα ἑπόμενα γεγονότα (ὑπερσυντελικός), — ἢ *αὐτὸς ὁ ἀόριστος καθ' ὑποτακτικήν*. Οὕτω π. χ. ἀντὶ μὲν τοῦ *παρακειμένου* ἐτέθη ὁ *ἀόριστος*, χωρὶς δηλ. νὰ μεταλάβῃ κυρίως παρακειμεν. χαρακτῆρα ἐν τοῖσδε: Ἰλ. Χ, 393. Ὀδ. Ψ, 55 κξ. Θουκ. Α. 13. 21. Ἡροδ Β΄. 116. Παυσ. Θ΄. 5, 5 καὶ ἀλλ. ἀντὶ δὲ τοῦ *ὑπερσυντελικοῦ*, καὶ ἀλλαχοῦ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῶν *χρονικῶν μορίων ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε*, ὡς καὶ ἐν ἀναφορικαῖς καὶ χρονικαῖς προτάσεσιν, ὡς π. χ. ἐν Ὀδ. Ξ, 111. 472. Σοφ Ἀντιγ. 167. Ἡροδ. Ζ΄. 193. Θουκ. Α. 102. Ξενοφ. Ἀναβ. Α. 1, 3. — Ἰλ. Β, 313. Ἡροδ, Γ΄. 10. Ἰλ. Γ, 393. Ἡροδ. Η. 83 κ. ἀλλ., ἅτινα πάντα ἐν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ γερμανικῇ διὰ τοῦ *ὑπερσυντελικοῦ* μεταφράζονται. Ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ὅμοια γεγονότα ἀλλαχοῦ διὰ τοῦ *ὑπερσυντελικοῦ* ἐπ' ἴσης ἐκφέρονται π. χ. Ὀδ. Ξ, 5. Ἡροδ. Α. 116. ἐν δὲ τῷ Ζ΄. 193 ἀμφότεροι ἐναλλὰξ ἐτέθησαν. Καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ χρῆσις εἶνε συνηθεστέρα τῆς τοῦ ἀορίστου. Οὕτω π. χ. τὸ Ἰλ. Β, 313 « *ἀτὰρ μήτηρ ἐνάτη ἦν, ἢ τέκε τέκνα* » συμφωνότερον τῷ πνεύματι τῆς σημερινῆς γλώσσης περιφράζεται: *ἤτις εἶχε γεννήσῃ τὰ παιδιά* κτλ. Ἀντὶ δὲ τοῦ *ὑποτακτικοῦ ἀορίστου* (λατιν. futurum perfectum) π. χ. Ἡροδ. Β΄., 29—30, ὅπου ἀντὶ τοῦ *ἥλθες* ἀκριβορρημονέστερον *ἔλθῃς* (veneris) ἔπρεπε νὰ τεθῇ. Ἐνταῦθα ἀνάγεται καὶ ἐκείνη ἡ χρῆσις τοῦ *ἀορίστου*, καθ' ἣν ἐκφέρεταί τι ὡς ἤδη ἔργῳ τετελεσμένον, ὅπερ κυρίως δὲν εἶνε τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ μέλλοντος αὐτό πράξαι ἐξετελέσθη ἤτοι ἀπεφασίσθη. Ἐναργέστερον τούτου παράδειγμα εἶνε τὸ Σοφ. Αἴ. 1126 κεξ.

Μεν. δίκαια γὰρ τόνδ' εὐτυχεῖν *κτείνατά με.*

Digitized by Google

Τευκρ. κτείναντα ; δεινόν γ' εἶπας εἰ καὶ ζῇς θανών.
Μεν. Θεὸς γὰρ ἐκσώζει με, τῷδε δ' οἴχομαι.

Ἔνθα ὁ τελευταῖος ςίχος ἐπεξηγεῖ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ *κτείναντα*, ὅτι ὅσον ἐκ προθέσεως τοῦ Αἴαντος ὁ τοῦ Μενελάου φόνος ἦτον ἤδη τετελεσμένος, τὴν δ' ἔργῳ ἐκτέλεσίν του θεός τις ἐκώλυσε. Τοιαῦτα καὶ τὰ Εὐριπ. Ἰφιγ. Ταυρ. 975. Ἴων. 1291. 1499. 1500 κ. ἄλλα. Ταῦτα μετ' ἄλλων ὁμοίων ἀποδεικνύουν, πόσον καὶ τοῖς ἀρχαίοις συνήθης ἦτο ἡ μόνον κατ' ἰδέαν ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος θεωρία τῶν γεγονότων, ἡ κυριωτάτη πηγὴ τῆς ποικίλης χρήσεως τῆς εὐκτικῆς μάλιστ' ἐν τῷ συνηρτημένῳ λόγῳ.

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τὴν ὑπὲρ τὴν λογικὴν ἀκρίβειαν *ἐπικράτησιν* τῆς *φαντασίας* πολλάκις ἡ γλῶσσα ἀρέσκεται ἐκ τοῦ δι' *ἀπαρεμφάτου* καὶ τῶν *πλαγίων ἐγκλίσεων* καὶ *τῆς μετοχῆς* λόγου νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸν διὰ τῆς *εὐθείας ὁριστικῆς* ἢ *προστακτικῆς*. Τοιοῦτον δ' ἀρχαιότατον παράδειγμα εἶνε τὸ Ἰλ. Α, 396 κεξ.

Πολλάκι γάρ *σεο* πατρὸς ἐνὶ μεγάροισιν ἄκουσα
εὐχομένης, ὅτ' ἔφησθα κελαινεφέι Κρονίωνι
οἴη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν *ἀμῦναι*,
ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι,
Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.
ἀλλὰ *σὺ* τόν γ' ἐλθοῦσα, θεά, *ἀπελύσαο* δεσμῶν.

Τοιαῦτα καὶ τὰ Ἰλ. Β, 8—15 κεξ. Ω, 608. Αἰσχ. Εὐμεν. 345. Χοηφ. 280 κεξ. ἔνθα μετὰ τὸ *ἐφώνει*, αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου ἀπαιτοῦν, ἔρχονται πρῶτον αἱ ὁριστικαὶ *κινεῖ*, *ταράσσει* καὶ *διώκεται*· ἔπειτα πάλιν πλαγιάζοντος τοῦ λόγου τὰ ἀπαρέμφατα *εἶναι*, *ἀπείργειν* καὶ ἄλλα. Εὐριπ Ἰφιγ. Ταυρ. 1211 κεξ Ἀριςοφ. Ἱππ. 135. Βατρ. 422—26. Θουκ. Η. 76, 4 « καὶ δι' ἑαυτούς τε (ἔφασαν οἱ ἐν Σάμῳ στρατιῶται) ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς *κρατεῖν* τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔςπλου, καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον *καταστήσονται* μὴ βουλομένων σφίσι τὴν πολιτείαν πάλιν ἀποδοῦναι. » Πρβλ. ς'. 18, 4—5. ἐν δὲ τῷ Πλατ. Φαίδωνι 88. b ἡ ὁριστικὴ κεῖται μεταξὺ δύο ἀπαρεμφάτων. Πρβλ. Κρατύλ. 439. c. Δημοσθ. π. Παραπρ. 115. Λυσ. κ. Ἐρατοσθένους 38. οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ προςήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστίν, πρὸς μὲν τὰ κατηγορημένα μηδὲν *ἀπολογεῖσθαι*, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες ἐνίοτε *ἐξαπατῶσιν* κτλ. Πρβλ. κ. τῶν σιτοπωλῶν. 19. Ξεν. Κ. Π. Β'. 3, 17. ἔνθα τὴν μετοχὴν *ἀντιτάξαντα* διαδέχεται ἡ ὁριστ. *ἔδωκε* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου.

Digitized by Google

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ ὁ *πλάγιος λόγος* εἰς *εὐθὺν* μεταπίπτει συχνότατα. Ἀρχαιότατον τούτου παράδειγμα εἶνε τὸ Ἰλ. Γ, 88 κεξ.

ἄλλους μὲν κέλεται Τρῶας καὶ πάντας Ἀχαιοὺς
τεύχεα κάλ' *ἀποθέσθαι* ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
αὐτὸν δ' ἐν μέσσῳ καὶ ἀρηΐφιλον Μενέλαον
οἷους ἀμφ' Ἑλένῃ καὶ κτήμασι πᾶσι *μάχεσθαι*·
ὁππότερος δέ κε νικήσῃ κρείσσων τε γένηται,
κτήμαθ' *ἑλὼν* εὖ πάντα γυναῖκά τε οἶκαδ' *ἀγέσθω*.
οἱ δ' *ἄλλοι* φιλότητα καὶ ὅρκια πιστὰ *τάμωμεν*.

Πρβλ. Δ, 301 κεξ. Ξενοφ. Κ. Π. Ἀ. 6, 14 ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄρρητον *ἐφαίνετο*, τέλος δή με *ἐπῆρον*, ὅ,τι ποτὲ διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα *ἀποκρίνομαι*, ὅτι τὰ τακτικά· καὶ σὺ γελάσας *διῆλθές* μοι παρατιθεὶς ἕκαστον, ὅτι *οὐδὲν ὄφελος εἴη* στρατιᾷ τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων· *τί* δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; *τί* δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εἰρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; κτλ. » ἐνταῦθα σημειωτέον μὴ μόνον τὴν ἀπὸ τοῦ πλαγίου λόγου: *ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη* εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ ἄμεσον ἐρώτησιν: *τί* δ' *ἄνευ* κτλ. μετάβασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν παρωχημένων *ἐφαίνετο*, *ἐπῆρον* ἐπὶ τὸν (ἱστορ.) ἐνεστῶτα *ἀποκρίνομαι*. Αὐτ. Β'. 4, « ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος λέγων, *ὅτι* Ἰνδῶν *παρείη* πρεσβεία· *κελεύει* οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. *Φέρω* δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρου. » πρβλ. αὐτ. Δ'. 1, 3. Αἰσχ. κ. Κτησιφ. 122. « Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς κῆρυξ *ἀνηγόρευε* τοὺς *ἱερομνήμονας* καὶ πυλαγόρας *ἥκειν* εἰς τὸν αὐτὸν τόπον βοηθήσοντας τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, ἥτις δ' ἂν μὴ παρῇ πόλις, *εἴρξεται* τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐναγὴς *ἔσται* καὶ τῇ ἀρᾷ ἔνοχος. »

Ταῦτα εἶνε ἱκανὰ ν' ἀποδείξωσι πόσον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ λογίᾳ, τῇ γραφομένῃ ἑλληνικῇ ἐπεκράτει ἡ φαντασία, ἡ τὰ παρελθόντα ὡς ἐνεστῶτα περιστῶσα, τὰ δ' ἀπόντα ὡς παρόντα, τὰ δὲ πλάγια εὐθύνουσα καὶ τὰ σκοτεινότερα ἢ ἀσθενέστερα ἐναργέστερον ἢ ἐντονώτερον παρουσιάζουσα. Ἂν δὲ τοῦθ' οὕτως εἶχεν ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ, τῇ μείζονος λογικῆς ἀκριβείας ἐπιδεκτικῇ, πολὺ περισσότερον θὰ ἦτο ἐν τῇ δημώδει, τῇ καθομιλουμένῃ, ἥτις πάντοτε καὶ παντὶ καιρῷ τὸν τ' εὐθὺν τρόπον τῆς διηγήσεως παρὰ τὸν πλάγιον προτιμᾷ καὶ ἐν γένει ὀλιγωτέρους ὅρους καὶ τύπους μεταχειρίζεται τῇ λογικῇ ἀκριβείᾳ ὑπηρετοῦντας, τὰ πολλὰ ἀφίνουσα νὰ ὑπονοῶνται ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῶν ταύτῃ συνοδευόντων σχημάτων καὶ νευμάτων. Ἡ *εὐκτική*, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης *ἐφετικῆς* σημασίας, τύπος τῆς *πλαγιότητος*, τῆς *λε-*

Digitized by Google

πτόητος καὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ λόγου ἀποβᾶσα, πρέπει καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ δημώδει γλώσσῃ καθ' ὅλου νὰ ἦτον ὀλιγώτερον συνήθης, ἐν πολλοῖς τὴν λειτουργίαν της τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων ἀναλαβουσῶν, καὶ παρ' ἑκάστῳ τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων κατὰ διάφορον βαθμὸν εὔχρηστος, καθὼς ἕκαστος εἶχεν ἀκριβορρημοσύνης καὶ λεπτότητος. Οὕτω π. χ. ὁ Ξενοφῶν, ἂν καὶ μεταγενέστερος, εἶνε ὅμως τοῦ τε Θουκυδίδου καὶ τοῦ Ἡροδότου ἀκριβέστερος περὶ τὴν χρῆσιν τῆς εὐκτικῆς, πάντων δ' ἀκριβέστατος ὁ Πλάτων, καθὼς καὶ περὶ τὴν τῶν ποικίλων μορίων χρῆσιν, τῶν εἰς ταὐτὸ συντελούντων. Ἐν τέλει δ' ἀφοῦ κατ' ὀλίγον ἐξέλιπεν ἐκ τῆς γλώσσης ἐκείνη ἡ σήμερον ὑφ' ἡμῶν τῶν νεωτέρων μόλις ἀξιωθαυμαζομένη, ὄχι δὲ καὶ κατανοουμένη φραστικὴ λεπτότης καὶ ἀκρίβεια ἡ τὰς ἐλαχίστας τῶν ἐννοιῶν διαφορὰς δι' ἰδίων τύπων καὶ ὅρων ἑρμηνεύουσα, ἔπρεπε νὰ συνεκλείψῃ ἡ τ' εὐκτικὴ καὶ τἄλλα τὰ τῇ τοιαύτῃ ἀκριβορρημοσύνῃ συνυπηρετοῦντα. Συνέβη δὲ καὶ αὕτη ἡ μεταβολή, καθὼς πᾶσα ἄλλη ἐν τῇ γλώσσῃ, οὔτ' αἴφνης καὶ διὰ μιᾶς, οὔτ' ἐξ ἴσου παρὰ πᾶσιν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν που τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἀρχὴν λαβοῦσα προεχώρησεν ὕστερον κατ' ἀνιοῦσαν πρόοδον καὶ διαφόρως, ὡς εἴρηται, παρ' ἑκάστῳ τῶν ποιητῶν καὶ λογέων. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτων ἃς παρατεθῶσι παραδείγματά τινα ἐκ διαφόρων χρόνων.

Ἐν τῷ Ἁ. βιβλίῳ τοῦ *Ἡροδότου* ἐκ 51 *ἀναφορικῶν* καὶ *χρονικῶν* προτάσεων ἐπὶ τῆς *ἐπαναληπτικῆς* καλουμένης χρήσεως καὶ ἐν πλαγίῳ λόγῳ τεθειμένων αἱ μὲν 29 ἐκφέρονται δι' *εὐκτικῆς*, αἱ δὲ 22 διὰ τῶν δύο ἄλλων ἐγκλίσεων, *τ. ὑποτακτ. κ. τ. ὁριστικῆς*, 7 μὲν διὰ *τ. ὁριστικῆς*, αἱ δὲ λοιπαὶ διὰ *τ. ὑποτακτικῆς*, ἐν ᾧ ἡ λογικὴ ἀκρίβεια πανταχοῦ τὴν εὐκτικὴν ἀπήτει. Εἶνε δὲ τὰ μὲν τὴν *εὐκτικὴν* περιέχοντα χωρία τάδε· 11. 17 (τρίς). 21. 29. 44. 50. 67. 68. 79. 88. 100 (δίς). 106. 111. 162. 164. 171. 175. 186 (δίς). 196 (δίς). 204. Τὰ δὲ τὴν *ὑποτακτ.* καὶ *τ. ὁριστ.* περιέχοντα: 19. 21 (δίς). 29. 47 (δὶς *ὑποτ.* καὶ ἅπαξ *ὁριστ.*) 59 (ὁρ.) 82 (δὶς *ὑποτ.*) 87. 117. 119 (ὁρ. καὶ δὶς *ὑποτακτ.*). 151. 163. 164. 191. 196 (δὶς ὁρ.). 207. 210. Ἐν τῷ Ζ΄ βιβλ. τῶν 23 *ἀναφορ.* καὶ *χρονικῶν προτάσεων* αἱ μὲν 10 ἐκφέρονται δι' *εὐκτικῆς*, αἱ δὲ 9 δι' *ὁριστικῆς*, αἱ δὲ 4 διὰ *τ. ὑποτακτικῆς*. Καὶ τὰ μὲν τὴν *εὐκτικὴν* περιέχοντα χωρία εἶνε: 6. 25. 41. 49. 54. 119 (τρίς). 128. 211., τὰ δὲ τὴν ὁριστικήν: 8. 23. 46. 49. 54. Ἐν τῷ Ἁ. βιβλίῳ τοῦ *Ἡροδότου* ἐκ τῶν 40 *τελικῶν προτάσεων* ἐν πλαγίῳ λόγῳ αἱ μὲν 27 δι' *ὑποτακτικῆς* ἐκφέρονται, αἱ δὲ 13 δι' *εὐκτικῆς*. Καὶ τὰ μὲν τὴν *ὑποτακτικὴν* περιέχοντα χωρία εἶνε 5. 9. 20. 22. 24. 29. 34. 46. 77. 80. 84. 116. 117. (δίς). 122.

Digitized by Google

155. 156. 165 (δίς). 196. τὰ δὲ τὴν εὐκτικήν: 17 (δίς). 63 (δίς). 75 (δίς). 82. 91. 94. 99 (τρίς). 110 (εὐκτ. μετὰ τοῦ ἄν). 117. 185 (δίς). 186. 196. — Ἐν τῷ Ζ'. βιβλίῳ τῶν 27 *τελικῶν* προτάσεων αἱ μὲν 19 ἐκφέρονται δι' *ὑποτακτικῆς*, αἱ δὲ 8 δι' *εὐκτικῆς*· καὶ ἐκεῖναι μὲν ἐν τοῖς: 8 (δίς). 36 (τρίς). 37. 131. 149 (δίς). 150. 163. 168. 191. 206 (δίς). 218. 220. 225. 236. αὗται δ' ἐν τοῖς: 25. 88. 103. 107. 176 (δίς). 239 (δίς). — Ἐν δὲ τῷ Ἁ. βιβλίῳ ἐκ τῶν 91 *εἰδικῶν* ἢ *ἐκθετικῶν*, ὡς ὀνομάζονται, προτάσεων καὶ *ἐξηρτημένων ἐρωτήσεων*, *ἐν πλαγίῳ δηλ. λόγῳ*, αἱ μὲν 55 ἐκφέρονται δι' *εὐκτικῆς*, αἱ δὲ 57 δι' *ὁριστικῆς*· καὶ αὗται μὲν ἐν τοῖς κεφαλ. 2. 3. 5. 31. 34. 44 (δίς). 48. 55. 60. 68. 70 (δίς). 82. 86 (δίς). 90 (δίς). 111. 118 (δίς). 119 (δίς). 120 (ἐν ἀποδόσει ἀδυνάτου ὑποθέσεως). 127. 129 (τρίς). 146 (δίς). 153. 156. 164. 167. 206. *ἐκεῖναι* δ' ἐν τοῖς: 2.3. 24 (τρίς). 27. 31 (δίς). 35. 44. 45 (δίς). 46 (τρίς). 47. 56. 60. 67. 70 (δίς). 79. 83 (δίς). 86 (ἑξάκις). 87. 89. 90. 91. 96. 108. 111 (τρίς). 116 (δίς). 119 (τρίς). 122 (δίς). 126. 127. 129. 158. 163. 173. 196. 210 (δίς). — Ἐν τῷ Ζ'. ἐκ τῶν 79 *ἐκθετικῶν* καὶ *ἐρωτηματικῶν προτάσεων κατὰ πλάγιον λόγον* αἱ μὲν 38 δι' *εὐκτικῆς* ἐκφέρονται, αἱ δὲ 41 δι' *ὁριστικῆς*· καὶ αὗται μὲν ἐν τοῖς κεφ. 5. 37. 104. 128. 130. 138. 146. 147. 148 (τρίς). 150. 151. 163. 166. 167 (τετράκις). 168 (τετράκις). 169 (δίς). 172. 197 (τετράκις). 205 (δίς). 208. 209. 214. 218. 226. 233 (δίς). 237. 238. *ἐκεῖναι* δ' ἐν τοῖς: 2 (τετράκις). 3 (τρίς). 6 (δίς). 16. 18. 27, 28. 37. 38. 46. 134. 147. 151. 168. 191 (δίς)· 194. 196. 203 (τετράκις). 208 (τρίς)· 209. 210. 218. 226. 233 (δίς). 239.

Ἐν τῇ Ἁ. *ξυγγραφῇ τοῦ Θουκυδίδου* ἐκ τῶν 41 *ἀναφορικῶν καὶ χρονικῶν* προτάσεων ἐν *πλαγίῳ λόγῳ* αἱ μὲν 17 ἐκφέρονται δι' *ὁριστικῆς*, αἱ δ' 11 δι' *ὑποτακτικῆς*, αἱ δὲ 13 δι' *εὐκτικῆς*· καὶ τὴν *ὁριστ.* περιέχουσι τὰ κεφάλαια: 2, 1. 5, 2. 15, 1. 2. 28, 2. 40. 50 (δίς). 90 (δίς). 91 (δίς). 99. 130. 132. 134. 138., τὴν δ' *ὑποτακτικὴν* τά: 28, 2 (τρίς)· 29, 3. 58. 62. 90 91. 126. 135. 137., τὴν δ' *εὐκτικὴν* τά: 5, 2. 18, 6. 22, 2. 49 (δίς). 50. 90. 91. 95. 99 (δίς). 138 (δίς). —Ἐν τῇ αὐτῇ ξυγγραφῇ ἐκ 33 *τελικῶν* καὶ *φόβου σημαντικῶν* προτάσεων *μετὰ παρωχημένους χρόνους* τ. ἔ. ἐν ἱστορ. διηγήσει αἱ μὲν 21 ἐκφέρονται δι' *ὑποτακτικῆς*, αἱ δ' ἑπτὰ (7) *διὰ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς*, αἱ δὲ 5 *δι' εὐκτικῆς*· καὶ τὰ μὲν τὴν *ὑποτακτικὴν* περιέχοντα κεφάλαια εἶνε τά: 26. 31, 3. 44, 2. 50 (τρίς). 51. 52. 56 (δίς). 62. 64. 65. 87. 88. 91. 95. 99. 102. 119. 132. τὰ δὲ

Digitized by Google

τὴν ὁριστ. τά: 19, 1. 57. 65. 103 (δίς). 113. 126, τὰ δὲ τὴν εὐκτικήν: 55. 72. 109. 126. 134. Ἐν τῇ αὐτῇ ξυγγραφῇ ἐκ τῶν 63 ἐκθετικῶν προτάσεων καὶ ἐξηρτημένων ἐρωτήσεων ἐν πλαγίῳ λόγῳ αἱ μὲν 52 δι' ὁριστικῆς ἐκφέρονται, αἱ δ' 11 δι' εὐκτικῆς· καὶ ἐκεῖναι μὲν κεῖνται ἐν τοῖς κεφαλαίοις 5, 2. 10, 6. 25, 3. 27. 30, 2. 37, 1 (δίς). 51. 52 (δίς). 54 (δίς). 55. 57. 61. 66 (τρίς) 68. 70. 74. 84. 86. 90 (τρίς). 91 (τρίς). 92 93. 102. 103. 114 (τρίς). 116. 118. 119. 126. 127. 132 (τρίς). 136 (δίς). 137 (τρίς). 139 (δίς). 140. αὗται δ' ἐν τοῖς: 25 (δίς). 38. 67 (δίς). 72. 87. 90. 133 (δίς). 136.

Ἐν τῷ Ἀ. βιβλίῳ τοῦ *Πολυβίου* ἐκ 30 ἀναφορ. κ. χρονικῶν κατὰ πλάγιον λόγον αἱ μὲν 12 ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ 18 διὰ τῶν δύο ἄλλων ἐγκλίσεων, ὧν αἱ μὲν 5 ὁριστ. αἱ δὲ 13 ὑποτακτικαί· καὶ αἱ μὲν πρῶται ἐν τοῖς κεφαλαίοις: 9, 22. 51 (δίς). 54. 68 (δίς). 69 (τρίς). 82. 84, αἱ δὲ δεύτεραι ἐν τοῖς: 33. 59. 80. 81. 83. αἱ δὲ τρίται ἐν τοῖς: 9. 19. 21. 40. 53. 66 (δίς). 78. 80. 81 (δίς). 82. 85. αὐτόθι ἐκ τῶν 17 τελικῶν καὶ φόβου σημαντικῶν προτάσεων αἱ μὲν 15 ἐκφέρονται (κατὰ πλάγιον δηλ. λόγον) δι' ὑποτακτικῆς ἐν τοῖς κεφ. 16. 26. 31. 44. 62. 66 (τρίς). 69 (τρίς). 79 (τρίς). 83., αἱ δὲ 2 μόναι ἐν τοῖς κεφ. 10. 79. δι' εὐκτικης. αὐτόθι ἐκ 33 ἐκθετικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν προτάσεων ἐν πλαγίῳ λόγῳ αἱ μὲν 28 ἐκφέρονται δι' ὁριστικῆς ἐν τοῖς κεφαλ. 4 (δίς). 10 (δίς). 19 (δίς). 26 (δίς). 27 (δίς). 29 (δίς). 30 (δίς). 32 (δίς). 41. 49. 59. 60 (τρίς). 69 (τρίς). 70. 71. 80. 84., αἱ δὲ *πέντε* μόναι δι' εὐκτ. ἐν τοῖς κεφ. 32. 33. 39 (δίς). 42. — Ἐν τῷ ΙΖ'. βιβλίῳ τοῦ *Διοδώρου* τῶν 21 τελικῶν καὶ φόβου δηλωτικῶν προτάσεων οὐδεμία εἶνε κατ' εὐκτικήν, καίπερ ἐν πλαγίῳ λόγῳ τεθειμέναι, ἅπασαι καθ' ὑποτακτικὴν ἐν τοῖς κεφ. 2. 4. 5. 23. 30. 36. 38. 42. 53. 57 (δίς). 65 (δίς). 69. 77. 79 (τρίς). 80. 86. 116. — αὐτόθι ἐκ 19 ὑποθετικῶν προτάσεων ἐν πλαγίῳ λόγῳ αἱ μὲν 6 δι' ὁριστικῆς ἐκφέρονται ἐν τοῖς κεφ. 4. 20. 41. 54 (δίς). 62. αἱ δὲ 12 δι' ὑποτακτικῆς ἐν τοῖς: 2, 15. 17. 39 (δίς). 69. 72 (δίς). 76. 103. 112 (δίς), μία δὲ μόνη δι' εὐκτικῆς ἐν κεφ. 94. — αὐτόθι ἐκ τῶν 37 ἐκθετικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν προτάσεων ἐν πλαγίῳ λόγῳ αἱ μὲν 36 δι' ὁριστικῆς ἐκφέρονται ἐν τοῖς κεφ. 5. 10. 12. 17. 18. 24. 29. 30 (δίς). 32. 36 (τρίς). 37 (τετράκις). 38. 49. 60. 68. 76. 77. 79 (δίς). 81. 83. 84. 85. 88. 91. 93. 99. 106. 116. 117, μία δὲ μόνη ἐν κεφ. 41 δι' εὐκτικῆς. — Οὕτω βαθμηδὸν ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνεγράφη ἡ *Καινὴ Δια-*

Digitized by Google

θήκη, ἐν ᾗ ἐπ' ἴσης σπανία εἶνε ἡ χρῆσις τῆς *εὐκτικῆς* μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *ἄν* ἔν τε τῷ ἁπλῶς *ἐξηρτημένῳ* λόγῳ καὶ ἐν τῷ *πλαγίῳ*. Οὕτω π. χ. ἐν *ἐξηρτημένῃ* ἐρωτήσει ἀπαντᾷ ἡ εὐκτικὴ ἐν τοῖς ἑξῆς περίπου χωρίοις: Λουκ. Α. 29. Γ. 15 Η. 9. ΙΕ. 26. ΙΗ. 36. ΚΒ. 23. Πράξ. ΙΖ. 11. ΚΑ. 33. ΚΕ. 20. ΚΖ. 12. — Ὁμοίως ἀπαντᾷ ἡ *εὐκτικὴ* ἐν *ὑποθέσει* κατά τε *εὐθὺ* καὶ κατὰ *πλάγιον λόγον*. καὶ μόνον ἐν *παρεκθέσει*, ὡς ἐν Α. πρὸς Κορινθ. ΙΕ. 37. « σπείρεις — — — — — γυμνὸν κόκκον, εἰ *τύχοι*. » Α. Πέτρου Ἐπιστολ. Γ. 17 « κρεῖττον ἀγαθοποιοῦντας, *εἰ θέλοι* τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν. » Πρβλ. αὐτ. Γ. 14. Πράξ. ΚΖ. 39 « κόλπον τινὰ κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο, *εἰ δύναιντο*, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. » καὶ ἐν Πραξ. ΚΔ. 19. — Ἐν δὲ *χρονικαῖς προτάσεσιν* (ἄνευ τοῦ ἂν) κατὰ πλάγιον λόγον *ἅπαξ μόνον* ἐν Πράξ. ΚΕ. 16. οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον *ἔχοι* τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας *λάβοι*. Ἐν δὲ *τελικαῖς προτάσεσι* μετὰ *παρῳχημένον* ἢ *ἱστορικὸν* χρόνον οὐδέποτε ἀπαντᾷ ἡ *εὐκτικὴ* ἐν τῇ Κ. Δ., ὡς οὐδ' ἐν τῇ *τῶν Ο'. μεταφράσει*, οὔτ' ἐν τοῖς *ἀποκρύφοις* καὶ τοῖς *ψευδεπιγράφοις*.

Ἂν λοιπὸν ἡ χρῆσις τῆς *εὐκτικῆς* ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ, τῇ πάντοτε μᾶλλον ἀρχαϊζούσῃ κατά τε λέξιν καὶ σύνταξιν, ἤδη κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν χρόνους, κατ' αὐτὸν δὴ τὸν δεύτερον (3ον π. Χ.) ἀλεξανδρινὸν αἰῶνα τόσον σπανία εἶχεν ἀποβᾶσα, πολὺ σπανιωτέρα, σπανιωτάτη ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐν τῇ τότε δημώδει. Δὲν εἶνε λοιπὸν οὐδ' ὅλως παράδοξον οὐδ' ἀπίθανον, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους ἤδη Χριστιανικοὺς αἰῶνας ἡ χρῆσίς της περιωρίσθη μόνον εἰς τὸν *ἀνεξάρτητον λόγον* καὶ ἐνταῦθα μόνον ἐπὶ *εὐχῆς* ἴσως δὲ καὶ πρὸς ἑρμηνείαν τῆς ἐξ *ὑποκειμένου γνώμης* μετὰ τοῦ *ἄν*, ὡς *γένοιτο* καὶ *γένοιτ' ἄν*. Ὕστερον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἐξέλιπε μέχρις *ὀλίγων τυπικῶν φράσεων* ἐπὶ *εὐχῆς*, αἵτινες μέχρι σήμερον παρέμειναν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐκ τῆς συχνῆς τῶν γραφῶν ἀκροάσεως, οἷαι αἱ: *γένοιτο! ὁ μὴ γένοιτο! Θεὸς φυλάξῃ!* (αἰολ.= φυλάξαι) καὶ ἡ γραφικωτέρα: « *δῴη* σοι Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου *πληρώσαι*. » καὶ εἴ τις ἄλλη. — Παρόμοια τοῖς προειρημένοις περὶ τῆς ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ σπανιωτάτης χρήσεως τῆς εὐκτικῆς κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν αἰῶνας ἀποφαίνεται καὶ ὁ *Winer* ἐν σλ. 258 (τῆς 6ης ἐκδόσεως τῆς γραμματικῆς τῆς Κ. Δ.), ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῶν τελικῶν προτάσεων. « Da jedoch im N. T. *niemals* der Optativ in solcher gar häufigen Construction (B) vorkommt, so darf man den heiligen Autoren jene feine Unter-

Digitized by Google

scheidung keineswegs zutrauen; vielmehr scheinen sie den Optativ, der in der späteren Sprache immer seltner wird und in der Umgangssprache vielleicht nie den Regeln der attischen Schriftsprache sich anbequemte, unbewusst vermieden zu haben, auch in solchen Stellen, wo ein ausgebildeteres Sprachgefühl gewiss den Optativ vergezogen haben würde (z. B. Jo. 4, 8. 7, 32. Lc. 6, 7. 19, 4. 2C 8, 6. Hb 2, 14. K. 35, a.). Braucht doch schon Plutarch in jener Fügung gewöhnlich den Conjunctiv. Selbst bei den ältern Schrift stellern findet sich der Conjunctiv nach Präterit. in Verbindung mit Absichts partikeln häufiger, als man sonst einräumen wollte. s. Bremi Lys. exc. I p. 435 sqq. In der Hellenist. Sprache aber ist er durchaus der herrschende Modus, wie jede Seite der LXX, Apokryphen, Pseudepigraphen u s. w. lehrt Thilo Act. Thom p. 47). » Πρбλ. καὶ τὰ ἐν σλ. 269. « In oratio obliqua — — — Kommt der Optativ nur selten vor: Act. 25, 16 (ὅπερ ἴδε ἀνωτέρω παρατεθειμένον), wie dennüberhaupt die Beispiele der oblique angeführten Worte eines Andern im N. T. selten sind. Wo sich dergleichen findet, steht gewöhnlich der Indicativ, entweder weil der Zwischensatz, wo man den Optatif erwarten sollte, in der Person des Erzählers ausgesprochen ist (Bln. 270. Lc. 8, 47. Mt. 18, 25. Mr. 9, 9. Act. 22, 24), oder weil durch eine Vermischung zweier Constructionen der Modus der *oratio recta* statt derjenigen der oratio obliqua gesetzt ist (was wohl der Umgangssprache besonders nahe lag). Act. 15, 5. Lc. 18, 9. Act. 12, 18. 9, 27. 23, 20. 1Cor. 1, 15. Aehnliches bei Attikern, doch meist in umfangreichern Sätzen. Isocrat. Trapez. 860. Demosth. Phorm 586. u. Polycl 710. 711. Lys. caed. Eratosth. 19. Xen. Cyrop 2, 4, 3. 3, 2, 27. 4, 5, 36. Hell. 2, 1, 24., und Spätern Aelian. 11, 9. Diog. L. 2, 32 74. Pausan 6, 9, 1. S. Heindorf Plat. Soph. p. 439 sq. Mtth. 1224. sq Bhdy 389. »

Ἀλλ' ἂν ἀκόμη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας μετὰ Χριστὸν οἱ συγγραφεῖς μετεχειρίζοντο πολλαχοῦ τὴν εὐκτικήν, τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει πάντως, ὅτι ἡ ἔγκλισις αὕτη ἦτον ἐξ ἴσου συνήθης καὶ ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ. Διότι ἡ γλῶσσα τῶν συγγραφέων ἐκείνων, μάλιστα τῶν νεωτέρων σοφιστῶν, Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου, Φιλοστράτου, Ἀριστείδου, Λουκιανοῦ, Παυσανίου κ. ἄλλων, μεμελετημένη καὶ ἐπιτετηδευμένη οὖσα

Digitized by Google

καὶ τῇ ἀττικῇ συνηθείᾳ, ὅσον ἐνεδέχετο, ἀκολουθοῦσα, πολὺ ἀφίσταται τῆς τότε καθομιλουμένης, ὡς δῆλον ἐξ αὐτῶν δὴ τῶν προγενεστέρων τῆς γλώσσης τεκμηρίων. Διότι ὄχι μόνον ἡ περισσότερον τῇ δημώδει προσεγγίζουσα λέξις τῆς τε τῶν Ο'. μεταφράσεως καὶ τῆς Κ. Διαθ. εἶνε πολυειδῶς ἁπλουστέρα τῆς τῶν μετὰ ταῦτα ἀττικιζόντων σοφιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πολὺ παρ' ἐκείνους λογιωτέρων συγγραφέων τῆς κοινῆς, Πολυβίου, Διοδώρου, Στράβωνος καὶ τ. ὁμοίων.

Ἀφ' οὗ ἐκ τῶν εἰρημένων ψυχολογικῶν, ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐγκειμένων, αἰτίων περιωρίσθη ἐπὶ τοσοῦτον ἡ χρῆσις τῆς εὐκτικῆς, ἄλλη τις μᾶλλον ἐξωτερική, φθογγικὴ αἰτία ἐξηφάνισε καὶ τὰ τελευταῖα ἴχνη της. Εἶνε δ' αὕτη ἡ αὐτὴ καὶ ἡ πολλαχοῦ τὴν ὑποτακτικὴν μὲ τὴν ὁριστικὴν συγχύσασα, ἡ ἕνεκα τοῦ ἰωτακισμοῦ καὶ τῆς ἐν τῇ καθομιλουμένῃ αἰολιζούσης ἢ μερικώτερον βοιωτιζούσης προφορᾶς τῆς *αι* ὡς *η* σύμπτωσις τῶν αι, οι, η, ει. Οὕτω π. χ. αἱ παρὰ Κωνσταντίνῳ τ. Πορφυρογενν. (ἐκθ. τ. βασ. τάξ.) σλ. 198. 199. 216. 217. δι' ὁριστικῆς καὶ ὑποτακτ. ἐκφερόμεναι εὐχαί: «(ὁ Θεὸς) τοὺς χρόνους σου *πληθύνει* ἐν τῇ πορφύρᾳ. *εἰσακούσει* ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ ὑμῶν. — (ὁ Χριστὸς) *εὐλογήσει* τὸ στεφάνωμά σου. — ὁ στέψας σε αὐτοχείρως *φυλάξει* σε εἰς πλήθη χρόνων ἐν τῇ πορφύρᾳ. — καλὰς ἡμέρας καὶ ἀγαθὰς ὁ Θεὸς *παράσχῃ* τοῖς ὀρθοδόξοις δεσπόταις. — καλαῖς ἡμέραις *πλεονάσει* τὴν βασιλείαν. — ὁ Θεὸς καλὰς ἡμέρας *καταπέμψει* τοῖς δεσπόταις. — ὁ Θεὸς καλὰς ἡμέρας καὶ καλὰ γενέθλια παράσχῃ τῷ τεχθέντι ἡμῖν *ὁ δεῖνα* τῷ Πορφυρογεννήτῳ κτλ.» πιθανώτατα ἦσαν τότε ἀκόμη *εὐκτικαί*· ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀλλαχόθεν παντελοῦς ἐκλείψεως τῆς ἐγκλίσεως ταύτης καὶ τῆς φθογγικῆς μὲ τὰς ἄλλας συμπτώσεως ἐξελαμβάνοντο καὶ ἐγράφοντο ὡς αὗται· ἀντὶ π. χ. *φυλάξῃ* (=αι) ἢ *φυλάξοι* (μελλ. εὐκτ.), *παράσχοι*, *πληθύνοι*, *πλεονάσῃ* (=αι) ἢ *πλεονάσοι*, *καταπέμψῃ* (=αι) ἢ *καταπέμψοι* κτλ.

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ.

Ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων ὑποκείμενοι, ἦσαν αἰσθητικώτεροι καί πως ὑλικώτεροι, πάσης σκέψεως καὶ ἀφαιρέσεως ἐκτὸς ὄντες, αἱ πρῶται *λέξεις*, *ὀνόματα* ἢ *ῥήματα*, ἑρμήνευαν αὐτὰς τὰς διὰ τῶν (ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν) αἰσθητηρίων *παραστάσεις* καὶ ὄχι *γενικὰς* ἢ *ἀφηρημένας ἐννοίας*. Ἐπειδὴ δ' αἱ παραστάσεις μᾶς προσπίπτουν πάντοτε πρῶτον μὲν *ἀλ-*

Digitized by Google

καὶ καὶ *συγκεκριμέναι*, ἔπειτα δὲ μετά τινος οἵας δήποτε κινήσεως ἢ ἐνεργείας συνημμέναι, τ. ἔ. οὕτως ἢ ἐκείνως ἐπενεργοῦσιν ἐφ' ἕν τι ἢ πλείονα τῶν αἰσθητηρίων, ὡς π. χ. ὅταν ὁρῶ τὸν *ἥλιον ἀνατέλλοντα*, *ἵππον τρέχοντα*, *φυτὸν ἀναβλαστάνον* κτλ λαμβάνω παράστασιν τοῦ *ἡλίου*, *τοῦ ἵππου*, *τοῦ φυτοῦ* κλ. μετὰ πασῶν τῶν ἰδιοτήτων ἑκάστου καὶ μετὰ τῆς ἰδιαιτέρας ἐκείνης τοῦ *ἀνατέλλειν*, *τοῦ τρέχειν* καὶ *τοῦ ἀναβλαστάνειν* κινήσεως ἢ ἐνεργείας· διὰ ταῦτα αἱ πρῶται λέξεις ἐξέφερναν τοιαύτας συγκεκριμένας καὶ ἐνεργητικὰς παραστάσεις, ἤτοι ἐσήμαιναν τὰ οὕτως ἢ ἐκείνως εἰς τὰ αἰσθητήρια ἐπενεργοῦντα ἀντικείμενα. Ὡς δὲ τοιαῦται, τὸ ἀντικείμενον μετὰ τῆς ἐνεργείας του συγκεκριμένον παριστῶσαι, οὔτε ὀνόματα κυρίως ἦσαν οὔτε ῥήματα, ἀλλ' ἔτι ἄμορφοι ῥίζαι, δυνάμει ἀμφότερα οὖσαι καὶ ἀμφοτέρων τὰ σπέρματα περιέχουσαι. Ἅμα δ' ἤρχισεν ἡ ἀφαίρεσις καὶ ἡ κρίσις, ἤρχισαν καὶ αἱ ἄμορφοι ἐκεῖναι ῥίζαι εἰς ὀνόματα καὶ ῥήματα νὰ διαπλάσσωνται. Π. χ. ἐκ τῆς ἀμόρφου ῥίζης *τρεχ* (παλ. τραχ), τὴν συγκεκριμένην παράστασιν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου ὑπὸ τὴν τοῦ *τρέχειν* ἐνέργειαν ἐπὶ τὸ αἰσθητήριον ἐπενεργοῦντος σημαινούσης, διεκρίθη κατ' ἀφαίρεσιν αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον ἀπὸ τῆς ἐνεργείας του καὶ ἐπλάσθησαν τὰ ὀνόματα *τρόχ-ις* καὶ *τροχ-ός*, σημαίνοντα τὸ ἀντικείμενον ἐκεῖνο ὡς σταθερὰν ἰδιότητα τὴν ἐνέργειαν τοῦ τρέχειν ἔχον, διὰ ταύτης ὁριζόμενον καὶ τῶν λοιπῶν διακρινόμενον, καὶ τὸ ῥῆμα τρέχ-ε-τι (= τρέχει), σημαῖνον τὴν πρώτην ἐκείνην *συγκεκριμένην* καὶ οἷον *σκοτεινὴν* παράστασιν ἤδη εἰς τὰ ἴδια μέρη *διακεκριμένην* καὶ ἐν τοιαύτῃ διακρίσει ταῦτα πάλιν εἰς *διευκρινημένην* ἑνότητα συνερχόμενα, ἤτοι τὴν κρίσιν: *οὗτος (τοῦτο) ἐστὶ τρέχων* (—ουσα, —ον). Καὶ μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἀφαίρεσιν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη αἱ σημασίαι τῶν τ' ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἱκανῶς συγκεκριμέναι καὶ ὑλικαὶ ἔμειναν, τῶν μὲν ὀνομάτων αὐτὰ τὰ ἐνεργοῦντα ὑποκείμενα σημαινόντων, ἀμφοτέρων δ' εἰς τὰς αἰσθητικὰς καὶ ὑλικὰς παραστάσεις περιοριζομένων ἐκτὸς πάσης πνευματικότητος. Ἐσήμαιναν λοιπὸν οὐ μόνον τὰ *ἀοιδὸς* π. χ. *ἀρχός*, *πομπός*, *φορὸς* κ.τ.ὅμ. τὸν *ἀείδοντα*, *τὸν ἄρχοντα*, *τὸν πέμποντα*, *τὸν φέροντα* κτλ., ἀλλὰ καὶ τὰ *λόγος*, *στέφανος*, *ὀρχηθμός*, *καμπτὴρ* κ.τ.τ. *τὸν λέγοντα*, *στέφοντα*, *ὀργούμενον*, *κάμπτοντα* κ.λ. Τὰ δ' ὕστερον ὅλως πνευματικὰ καὶ ἀφῃρημένα ῥήματα π. χ *ἐπίστασθαι*, *συνιέναι* (ὥςπερ καὶ τὸ συνώνυμον *συμβάλλειν*), *εἰδέναι* κ.τ.τ. *κατ' ἀρχὰς* ὅλως αἰσθητικὴν καὶ ὑλικὴν σημασίαν εἶχαν καὶ ἐκ ταύτης περαιτέρω μετεφέρθησαν· τὸ μέν, *ἐπί τινος* (ἢ τινί) *ἵστασθαι*, καθὼς ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ δημώδης γλῶσσα τὸ *καταλοιπὸν* διὰ τῆς ὑλικῆς καὶ

Digitized by Google

εἰκονικῆς φράσεως « *ἐμβῆκες μέσα*; » παρασταίνει· τὸ δέ, *ἰέναι* ἢ *βάλλειν ὁμοῦ τὰ ἀντικείμενα εἰς τὴν διάνοιαν* ἢ *ἑαυτὸν συνάπτειν ἐκείνοις*, καθὼς τὸ κοινότερον *καταλαμβάνειν* = *κατέχειν* καὶ *κρατεῖν*. τὸ δὲ *εἰδέναι* (= Feιδέναι, Fιδ. σκρ. vêda = vaida συγγεν. τῷ *vindâmi* = νεογερμ. *finden* = ἐξευρίσκειν) αὐτὸ τὸ *ἐξευρίσκειν* ἐσήμαινε, καθὼς ἀκόμη ἡ καθομιλουμένη τὸ *(ἐ)ξεύρω* μεταχειρίζεται ἀντὶ τοῦ *οἶδα*. Ὕστερον δὲ προχωρούσης ἀεὶ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τῶν γενικῶν καὶ ἀφῃρημένων ἐννοιῶν μορφουμένων, γενικώτεραι, μᾶλλον ἀφῃρημέναι καὶ πνευματικώτεραι ἀπέβησαν καὶ αἱ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σημασίαι· καί, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τὰ ὀνόματα, ποικίλα ἐπιθέματα, εἴτ' ἐξ αὐτῶν τῶν ῥιζῶν ὡς κλάδοι ἐκ στελέχους ἀναφυόμενα, εἴτε μᾶλλον αὐταῖς ἔξωθεν προσκολλώμενα καὶ οἷον ἐνοφθαλμιζόμενα, χωρὶς τῆς μετὰ ταῦτα ἀρκούντως διορισθείσης ἀπ' ἀλλήλων διακρίσεως, κατ' ἀρχὰς ἐσήμαιναν πάντα ἀδιαφόρως τὰ ἐνεργοῦντα ὑποκείμενα, ἅτινα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατὰ τὴν φύσει ὑπάρχουσαν ἢ ἐξ ἀναλογίας ἐξευρεθεῖσαν διαφορὰν εἰς δύο γένη διεκρίθησαν, π. χ *ἀνὴρ—γυνή. ἀλέκτωρ — ἀλεκτορίς. ἥλιος — σελήνη. οὐρανὸς — γῆ* κτλ. εἰς τρίτην δὲ τάξιν ἐτάχθησαν τὰ εἰς οὐδέτερον τῶν γενῶν ἀνήκοντα, τὰ ἀληθῶς *οὐδέτερα*, σημαίνοντα ὄχι τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον, ἀλλὰ τὸ τῆς *ἐνεργείας ἀποτέλεσμα*, οἷα π. χ. τά: *πρᾶγμα, σῶμα, ἔργον, ξόανον, ξύλον* κτλ. Ὅτι δὲ τὰ ὅρια ταῦτα ὕστερον συνεχύθησαν, μόλις εἶνε ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ· ἀρκεῖ δὲ μόνον ἀκριβῶς ὡρισμένον νὰ μένῃ, ὅτι κατ' ἀρχὰς οὕτως, ὥςπερ ἐλέχθη, εἶχε τὸ πρᾶγμα, ὅπερ καὶ ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων δῆλον καὶ κατωτέρω ἐν τοῖς περὶ ἑκάστου τῶν ἐπιθεμάτων θὰ δειχθῇ Καὶ εὐθὺς κατὰ τὸν πρῶτον τῆς ἀφαιρέσεως βαθμόν, ὅτε αἱ ἐνέργειαι καὶ ἐν γένει αἱ ἰδιότητες ἐκ τῶν ἀντικειμένων χωριζόμεναι ἤρχισαν ἀπολύτως ὥςτινα νέα ἀντικείμενα νὰ παρασταίνωνται, ἡ γλῶσσα πρόχειρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν των μέσα εὗρε τὰ θηλυκὰ ὀνόματα, ἐξ αὐτῶν τῶν συγκεκριμένων (θηλ.) ἀντικειμένων εἰς τὰς ἀφῃρημένας των ἰδιότητας μεταφέρουσα. Οὕτω π. χ. ἀπέναντι τῶν συγκεκριμένων ἀρσενικῶν *ἀρχός, ἀμοιβός, ἀοιδός, (ἑκη—)βόλος, φορός, κλοπός, θερμός, ἄκρος, πιτυτὸς* κτλ. διεκρίθησαν τὰ (θηλ.) ἀφῃρημένα *ἀρχή, ἀμοιβή, ἀοιδή, βολή, φορά, κλοπή, θέρμη, ἄκρα, πιτυτὴ* κτλ Αὕτη δ' ἡ διὰ τοῦ θηλυκοῦ τύπου τοῦ τε συγκεκριμένου θηλυκοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ἀφῃρημένης του ἰδιότητος παράστασις μέχρι τέλους διέμεινεν ἐν τῇ γλώσσῃ. Οὕτω π. χ. τὰ *μακαρία, μελανία, σωτηρία* κ.τ.τ. τὰ ἐσχάτως ὡς ἀφῃρημένα καθιερωθέντα, κατ' ἀρχὰς ἦσαν θηλ. συγκεκριμένα, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐξ αὐτῶν κατὰ με-

Digitized by Google

τάθεσιν τοῦ ι γενόμενα καὶ σταθερῶς ὡς συγκεκριμένα θηλ. λαμβανόμενα *μάκαιρα, μέλαινα, σώτειρα.* Ἀκόμη καὶ σήμερον ὁ εἰς *ια* (ἄλλως ἀφηρημένος) τύπος πολλάκις συγκεκριμένην σημασίαν ἔχει, ὡς *καπλά, Κρητικλὰ* = *καπή, Κρῆσσα* κτλ. Ἔτι δὲ περαιτέρω προβάσης τῆς ἀφαιρέσεως, καὶ τὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰ οὐδέτερα ἀφηρημένην σημασίαν μετέλαβαν, οἷα π. χ. *λόγος, κόρος, πόρος, κόσμος, στόλος* κτλ. *τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν, τὸ κακόν, τὸ ποιητὸν* κτλ. Ἀλλ' ἂς μεταβῶμεν ἐπ' αὐτὸν τὸν *σχηματισμὸν* τῶν ὀνομάτων.

Τὰ ὀνόματα σχηματίζονται ἢ κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῆς ῥίζης ἤ τινος ἐκτενεστέρου ῥηματικοῦ θέματος, ὡς *φλέψ* (= φλεβ-ς), *φ.λόξ* (= φλογ-ς ῥ. φλεγ). *λόγ-ος* (ῥ. λογ — λεγ), *φυγ-ή, λήθ-η*, πρᾶγ-σις (πρᾶξις), *φ.λέγ-μα* (τ), *φραύ-μων· ἡδ-ύς, σαφ ής, ἡδ-ονή, λῆψις* (ληβ-σις) κτλ. ἢ ἐξ *ὀνοματικοῦ θέματος*, ὡς *ἀγαθό-της, ἀγαθω-σύνη* (ἐκ τοῦ ἀγαθό-ς), *δειλ-ία, κακ-ία* (ἐκ τῶν δειλό-ς, κακό-ς), κάλλ-ιμος (κάλλος), τρόπα-ιον (τροπά, τροπή), *χαριτ-όεις* (χάρι(τ)-ς) κτλ. Τὰ μὲν πρότερα εἶνε τὰ κυρίως *πρωτότυπα, τὰ κατὰ τὴν πρώτην θέλησιν λεχθέντα* (Διονυσ. Θρᾳκ. §. 14. Bekk. amecd. p. 634), τὰ δὲ δεύτερα τὰ *παράγωγα, τὰ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀρχὴν ἐσχηκότα·* (αὐτ. καὶ σχολ. p. 857 — 59). *Τὰ πρωτότυπα* δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο: 1) τὰ ἐσχηματισμένα εὐθὺς ἐκ τῆς ῥίζης διʼ ἁπλῶν τῶν πτωτικῶν καταλήξεων, οἷα τά: *φλέβ-ς, φλόγ-ς, πού-ς* (= ποδ-ς), *ῥᾶδ-ς* ἢ *ῥηῦ-ς, βοῦ ς* (= βοF-ς, πρβλ. τὸ λατιν. bov-is) κτλ., *οἷς ἀνάλογα τὰ τῆς ά.* (τῆς εἰς μι) *συζυγίας ῥήματα*, καὶ ταῦτα εὐθὺς ἐκ τῆς ῥίζης προσαρτήσει μόνων τῶν προσωπικῶν καταλήξεων ἐσχηματισμένα, οἷα π. χ. τά: *φη-μί, εἰ μί* (= ἐσ-μί), *ἵστη μι, τίθη-μι* κτλ. 2) τὰ ἐπ' ἴσης μὲν ἐκ τῆς ῥίζης ἐσχηματισμένα, ἀλλὰ μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων ποικίλων ὀνοματικῶν θεμάτων μεσολαβούντων, οἷα π. χ. τά: *λόγ ο-ς, ὁδ-ό-ς, φυγ-ή, πρᾶγ-σι-ς, πραγ-μα(τ—ος), ἐέρ-ε τη-ς, ῥή-τωρ* κτλ. Τούτοις δέ πως *ἀνάλογα* τὰ τῆς 6'. (τῆς εἰς ω) συζυγίας *ῥήματα*, ἔνθα ὁμοίως μεταξὺ τῶν προσωπικῶν καταλήξ. καὶ τῆς ῥίζης μεσολαβοῦσιν ἐν οἷς μὲν μόνα τὰ συνδετικὰ φωνήεντα, ὡς: *λέγ-ο μεν, λέγ-ε-τε, λέγ-ο-νται* κτλ, ἐν οἷς δὲ καὶ ἄλλα ῥηματικὰ ἐπιθέματα, ὡς *πρά σσ-ω* (= πράγ-ιω), *στέλλω* (= στέλ ιω), *λαμβάνω* (= λα-μ β άν-ω), *δι-δρά-σκω* κτλ. — Ἐν τοῖς ἑξῆς καλοῦμεν τὰ μὲν πρωτότυπα *ῥηματικά*, ὡς ἐκ ῥημάτων ἐν τῇ γλώσσῃ πραγματικῶς ὑπαρχόντων ἢ ἐκ ῥηματικῶν ῥιζῶν ἢ θεμάτων γενόμενα, τὰ δὲ παράγωγα *παρώνυμα*, ὡς ἐξ ὀνομάτων ἀπηρτισμένων γενόμενα.

Digitized by Google

Τὰ *ἐπιθέματα*, δι' ὧν τὰ ῥηματικὰ σχηματίζονται, διαφέρουσιν ἐν γένει ἀπὸ τὰ τῶν *παρωνύμων*· ἀλλ' ἐνίοτε καὶ συμπίπτουσιν. οὕτω π. χ. διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ος* (σκρ. — as) σχηματίζονται καὶ ῥηματικά, οἷα τὰ *μέν ος*, *γέν-ος*, *τέλ-ος* κ.τ.ὅμ· καὶ παρώνυμα, οἷα τά: *ὄξος* ἐκ τοῦ *ὀξύς*, *εὖρος* ἐκ τοῦ *εὐρὺς* κτλ. Ὡσαύτως διὰ τοῦ *της* (συγγ. τὴρ) καὶ ῥηματικά, οἷα τά: *δέκ-της*, *ποιη-τὴς* κ.τ.τ. καὶ παρώνυμα, οἷα τά: *φυλέ-της*, *πολί-της*, *στρατιώ-της* κ.τ.τ. Ὁμοίως διὰ τοῦ *τος* καὶ ῥηματικά, οἷα τά: *λεκ-τός*, *πλεκ-τός*, *γραπ-τὸς* κτλ. καὶ παρώνυμα οἷα τά: *θυσανω-τός*, *κεδρω-τὸς* (θύσανος, κέδρος) ὡς ἐκ ῥημάτων *θυσανόω*, *κεδρόω* κτλ. Τοὐναντίον διὰ τοῦ ὁμολογουμένως παρωνυμικοῦ ἐπιθέματος *τη-ς* γεν. *τητ-ος* ἔγεινε τὸ ῥηματικὸν βιό-τητ-α (Ὕμν. εἰς Ἑρμ. ς. 10). Διὰ ταύτην τὴν σύμπτωσιν πολλῶν ἐπιθεμάτων πολλάκις ἀποβαίνει δύσκολος ἡ διάκρισις, εἰς ποίαν τάξιν ἀνακτέον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα. Πότερον τὸ *βρῖθος* ἐκ τοῦ ῥημ. *βρίθω* παρακτέον ἢ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἐπιθ. *βριθύς*; τὸ *ψεῦδος* ἐκ τοῦ *ψευδὴς* ἢ ἐκ τοῦ *ψεύδομαι*; τὸ *οἰκέτης* ἐκ τοῦ *οἰκέω* ἢ μᾶλλον ἐκ τοῦ *οἶκος*, καθὼς καὶ τὸ ἰωνικὸν *οἰκιήτης* ἐκ τοῦ *οἰκίη* (— ια); Ἀλλὰ πολλάκις διακρίνονται ἀκριβέστερον τὰ ἕτερα ἐπιθέματα τῶν ἑτέρων, καθ' ὅσον 1) τὰ παρωνυμικὰ συνήθως ἄρχονται ἀπό τινος φωνήεντος, π. χ. τὰ *ιτο-ς*, *ιμο-ς* παραβαλλόμενα πρὸς τὰ ὁμοιά των ῥηματικὰ *τό-ς*, *μό-ς*. Πρβλ. *λίθ-ιτο ς*, *κάλλ-ιμο-ς* πρὸς τὰ *στυγ-τό-ς*, *θερ-μό-ς* κτλ. 2) ἐν τοῖς παρωνύμοις πολλάκις ἐκθλίβονται ἢ συγκόπτονται φθόγγοι ἢ ὅλαι συλλαβαὶ μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τοῦ ἐπιθέματος· πρβλ. τὸ *κρύ-ος* πρὸς τὰ *ὄξ(υ)ος*, *εὖρ(υ)ος*, *γλεῦκ-ος*· ὁμοίως τὰ *δειλ-ία*, *ἀρχ-ικός*, *μουσ-ικός*, *ἀμαθ-ία* εἶνε ἀντὶ τῶν *δειλ(ο)-ία*, *ἀρχ(η)-ικός*, *μουσ(α)ικός*, *ἀμαθ-(εσ)-ία* κτλ.

Καὶ τοσαῦτα μὲν καθ' ὅλου περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων εἰς δύο τάξεις διακρίσεως. Πρὶν δὲ μεταβῶμεν ἐπὶ τὴν καθ' ἕκαστον ἔρευναν τῶν ἐπιθεμάτων τῶν ῥηματικῶν, περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ κυριώτερός μας λόγος, ὑπομιμνήσκομεν ὅσα ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ τῶν ῥηματικῶν θεμάτων περὶ τῆς ποικιλίας των εἰδοποιήσεως ἐλέχθησαν. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν προβιβάζεται εἴτε διὰ *μεταφθογγίσεως* τοῦ *ε* (πάλαι *α*) εἰς *ο* μεταβαίνοντος, ὡς ἐν τοῖς: *λόγ-ος* (λεγ), *φόρ-ος* (φερ), *τροφεύς* (τρεφ-τραφ), *γονεύς* (γεν), *ὄρφος* (ἐρεφ), ὀδύνη (αἰολ. ἐδύνη ἐκ τοῦ *ἔδω* = τρώγω), *ὀδούς* (αἰολ. ἔδους — ἔδω), τόλμα (τελ, ταλ, τλα), *ὄρχαμος* (ἔρχ — ἄρχ-ω), *θρόνος* (θρε — θρα — θρήσκασθαι) κτλ. εἴτε δι' ἁπλῆς *μηκύνσεως*, ὡς ἐν τοῖς: λήθ-η (λᾰθ), *Προμᾱθεὺς* καὶ *Προμηθεὺς* (μα-μα-θ), *ῥηγμὶν* (ραγ), *ὤψ* (ὀπ), *πτώξ* (πτακ,

Digitized by Google

ἔπτηχα), *ῥώξ*, *ῥωγμή*, *ῥωγμός* (ῥήγ-νυ-μι ραγ), *ἀγωγή* (ἀντὶ τοῦ ἀ-γαγή), εἴτε τέλος διὰ *διφθογγίσεως*, ὡς ἐν τοῖς: *εἶδος* (ἰδ. Fιδ), *τεῦ-χος* (τυχ, τυκ) κ.τ.δμ. ἔπειτα καὶ *ἄλλως αὐξάνει τὸ βάρος* ἢ ὁ ὄγ-κος τῶν θεμάτων δι' ἐπιθέσεως ἢ ἐπενθέσεως συμφώνων, μάλιστα τῶν ἐρρίνων *μ*, *ν*, *γ*, ὡς ἐν τοῖς: *ἄχ-θ-ος* (ἀγ), *στῆ-θ-ος* (στα), *μόχ-θ-ος* (μόγ-ις), *ἔσ-θ-ος* καὶ *ἐσ-θ-ής* (ἐσ, Fες· πρβλ. τὸ λατιν. ves—tis), *βα-θ-μός*, *μηκυ-θ μός*, *πορ-θ-μός*, *ἰ-σθ-μός*, *ὀφ-θ-αλμός* (ὀπ.). ἐν δὲ τῷ συγγ. *ὄκ-τ-αλλος* τὸ τ (ῥ. ὀκ. ὄθεν καὶ τὸ oc-ulus), χ-θ-αμα-λός (Πρβλ. χαμηλός), *μαλ-θ-ακός* κ.τ.δμ. *π-τ-όλις*, *π-τ-όλεμος*, ὡς καὶ ἐν τῷ *κ-τ-άομαι* (= κάομαι, πάομαι, πάσθαι, πᾶμα, παμ-πησία). *τύ-μ-πανον*, ῥό-μ-βος (ῥεβ, ῥεπ). *σχι-ν-δ ά.λ(α)μὸς* (σχιδ. sci-n-d) *σκά-νδ-αλον* (ῥ. σκα, ὄθεν σκάζω), *μά-γ-γανον*. (Πρβλ. μάγ-αδις, μηχ-ανή), *ἄ-γ-γελος* (πρβλ. ἀγ ἑλη ῥ. ἀγ.) κτλ.

ά.) Ὁ πρῶτος καὶ ἁπλούστατος τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὀνο-μάτων εἶναι ἡ χρῆσις αὐτῆς τῆς ῥίζης ὡς ὀνόματος τελείου προσαρτή-σει μόνης τῆς πτωτικῆς καταλήξεως ἐν ἑκάστῃ πτώσει, π. χ. *βηξ* (= βηχ-ς), φριξ (= φρικ-ς) λατιν. rex (= reg-s), lex (= leg-s), dux (= duc-s) κτλ. Τούτων τὰ μὲν *ἀρσενικὰ τὸ ἐνεργοῦν ὑποκεί-μενον* συνήθως σημαίνουσιν, οἷα τά: *κλώψ*, *πτώξ*, *κράξ*, *θρίψ*, *παι-δό-τριψ*, *φθείρ* λατ. *tibi-cen*, *prae-ses* (γ. prae-sid-is), arti-fex, *armi-ger* κτλ. τὰ δὲ *θηλυκὰ* πρᾶξιν ἢ πρᾶγμα, ὡς *ὤψ* (ὀπ), ὄψ (= Fοπ-ς), *φριξ*, *δήξ*, *φλόξ*. λατ. lex, pax, nex, lux κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἀρ-σενικά τινα πρᾶγμα σημαίνουσιν, οἷα τά: πού-ς (ποδ — πεδ), λατ. pes (ped-is). σκρ. *pad* (σύστοιχα τὰ πέδ-ον, πάτ-ος). Ἔν τισι τῶν πρᾶγμα σημαινόντων ἡ πρώτη σημασία ἀκόμη διακρίνεται, π. χ. ἡ *ὤψ* (= ὄψις) σημαίνει τὴν *ὄπουσαν* ἤτοι ὁρῶσαν ἢ διὰ τῆς εἰς τὰ αἰσθη-τήρια ἐπενεργείας της ὁρατὴν γιγνομένην. ἡ *φλὸξ* τὴν *φλέγουσαν*, ὁ *ποὺς* τὸν *βαίνοντα*, *πατοῦντα* κτλ. Ταῦτα τὰ ὀνόματα εἶνε ὀλίγιστα τὸν ἀριθμὸν ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν ταῖς συγγενέσι γλώσσαις, κἄτε πλειότερα μὲν ἐν συνθέσει, μάλιστα τὰ εἰς τ λήγοντα, οἷα τά: ἀγνώς (γεν. ἀ-γνῶτ-ος), *ἀνδρο-βρώ-ς*, *σιδηρο-βρώ-ς*, *ὠμο-βρώ-ς*, *φυλλο-στρώ-ς*, *ἀ-δμή-ς*, *ἀ-βλή-ς*, *δορι-κμή-ς*, *ἰθυ-τμή-ς*, *ἡμι-θνή-ς* κτλ., ἅπερ ἴσως εἶνε αἱ ἀρχαιότεραι μορφαὶ τῶν ὕστερον εἰς *το-ς* ῥηματικῶν: *βρω-τό-ς*, *θνη-τό-ς*, *στρω-τό-ς* κτλ., ὀλιγώτερα δ' ἁπλᾶ. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσιν ἄλλοις ἐκτενεστέροις ἢ ὀγκωδε-στέροις καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις εὐκλιτωτέροις καὶ κομψοτέροις, π. χ. ἀντὶ τῶν *ὤψ*, *ὄψ*, *φριξ*, ἐπῆλθαν τά: *ὄψις*, *ὄσσα*, *φρίκη*. ἀντὶ τῶν *ἀ-δμής*, *ἀβλὴς* κ.τ.τ. τά: *ἄδμητος*, *ἄβλητος* κτλ. τελευταῖον δὲ καὶ ἀντὶ

Digitized by Google

τῶν φθείρ, φλόξ, ποὺς κ τ.ὁμ. τὰ σήμερον καθομιλούμενα ψεῖρα, φλόγα, πόδι(or) κτλ., ἕως οὗ πάντα τὰ μονοσύλλαβα ἐξηφανίσθησαν. Τὰς αἰτίας τῆς τοῦτων τε καὶ τῶν ὁμοίων δισυλλάβων ἐκλείψεως ἀποχρώντως ἐκθέτει ὁ Lobeck ἐν τοῖς Παραλειπομένοις σλ. 130—132. « Verum enim vero hujus generis numerus, si cujuscunque mensuræ vocabula colligas, et ab initio perexiguus fuit et procedente tempore imminutus est, his ipsis, quæ jam ascita et probata erant, alio traductis. Ad hoc igitur solvendum, duas rationes afferi posse arbitror, quarum una ad monosyllaba, altera ad universa perfinet. Prima est, quod si sermo, quo cœperat, ire perrexisset, torrentis modo insuperabilis exundasset monosyllaborum copia, qui verborum prototyporum pars major una constat syllaba primitiva, monosyllaba autem cum per se, ut Gellii verbis utar XII, 13, 8 parvo exiguoque sonitu obscurius promuntur, tum spissius continuata auribus molesta sunt, *quia necesse est compositio clausulis concisa subsubtet.* Quintil IX. 4, 42 κτλ. »

6'.) Σχηματίζονται ἐκ τῶν ῥιζῶν ὀνόματα προσαρτήσει τοῦ ᾰ̈ (ἡ ᾱ̈), ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ καὶ εἰς τὰ τρία γένη συντελοῦντος, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ εἰς ᾱ̈ ἐπὶ θηλυκῶν, ᾱ̈ (η) ἐπ' ἀρσενικῶν καὶ θηλ. καὶ ο ἐπὶ τῶν τριῶν γενῶν διασταλέντος. *Ἀρσενικὰ* εἰς α-ς καὶ η-ς ἁπλᾶ μὲν εἶνε σπανιώτατα, οἷα τά: *ἀρτύρ-α-ς, εὐθύρ-η-ς* (= εὔθυν-ο-ς), *κοί-η-ς* καὶ *κό-η ς* (ἱερεὺς) καὶ τὰ παρ' Ἡσυχίῳ *τύπ-η-ς* (= πλήκτης), *ὕδης (ἔμπειρος)* καὶ τινα ἄλλα, τὰ δημώδη *χάχ-α-ς, χάσκ-α-ς* καὶ ἴσως τινὰ τῶν ἐπ' ἴσης δημωδῶν εἰς *ᾱς, δακνᾶς, παπᾶς, φαγᾶς* κτλ. ἅπαντα *προσώπων* δηλωτικά, *πραγμάτων* δὲ τά: *ἀμόργ-η-ς, πόρκη-ς* καὶ εἴτι ἄλλο. πλειότερα δὲ *σύνθετα*, ὡς *λογο-θήρ-α-ς, ὀρνιθοθήρ-α-ς, τειχο-μάχ-η-ς, αἰθερο-δόσκ-η-ς, ὑελ-έψ-η-ς, λαθρο-δάκτ-η-ς θεο-σύλ-η-ς, πραγματο-δίφ η-ς* κτλ. καὶ τὰ χωρὶς τοῦ ς τῆς ὀνομαστικῆς αἰολικὰ καλούμενα: *εὐρύ-οπᾰ̈, παρθεν-οπῐ̈π-α.* — *Θηλυκὰ* εἰς ᾱ̈ ἢ η *προσώπων σημαντικὰ* ὡς κυρίως οὐσιαστικὰ εἶνε ὀλίγα, οἷα τά: *μοῦσα, θεά, οἰνο-χό-η* καὶ εἴτι ἄλλο, καί τινα δημώδη, ὡς τὸ *πολυλόγα*, οἷς ἀνάλογα τὰ λατινικὰ *puer-per-a, grandiloqua, pedis-sequa*· πολλὰ δὲ τὰ *ἐπιθετικά*, ὡς *κόρ-η* (κούρ-η), *δούλ-η, δμω-ὴ* κτλ. ἔτι δὲ πλειότερα τὰ *πράγματος* δηλωτικὰ καὶ τὰ *ἀφῃρημένα*, ὡς *αὔα* (φωνή), *θέα, φθορά, φορά, ἀγορά, κουρά, δόξα, μύξα, δίψα, πεῖσα, ἀκοή, ζόη*, καὶ *ζωή, θωή, φυή, δύη, γρα-*

Digitized by Google

φή, ἀρχή, εὐχή, λαβή, ψυχὴ κτλ. Τούτων πολλὰ προσαρτήσει τοῦ δ ἐπεξετάθησαν εἰς αδ, ὡς ἐθ ά-ς (γεν. ἐθ άδ-ος), μαιν-ά(δ)ς, λαμπ-ά(δ)ς, λιβ ά(δ)ς, ἁμαρτ-ά(δ)ς (= ἁμαρτία) κτλ. Εἰς ο-ς ἄρσεν. καὶ θηλυκ. προσωπικὰ μὲν οὐσιαστικὰ ὀλιγώτερα: ἀρχ-ό ς (καθομ. ἄρχος), ἀγός, ταγός, σκοπ-ό-ς, βοσκ-ό-ς, πομπ-ύ-ς, τροφός, ἀκουός, ἄρσκος, φειδός, φάγος καὶ τὰ καθομιλ. μάχος (= χριστιανομάχος), παθός, χαζός, ζαβὸς καὶ εἴτι ἄλλο. πλειότερα δ' ἐν συνθέσει: ἐπεσ-βόλος, πυρ-φόρος, εἰρο-πόκος, φυτοσπόρος, ἱππημολγός, θαλασσοπόρος κτλ. Ἔτι δὲ πλείονα εἶνε τὰ ἐπίθετα: αἰθός, θοός, λοιπός, πηγύς, στιλβός, τομός, φαιὸς καὶ τὰ ἐπενθέσει τοῦ σ γενόμενα: γέλασος, κραύγασος, μυσός, καμψός, κομψὸς καὶ τὸ καθομιλ. λειψός. Πλεῖστα δ' εἶνε τὰ πράγματος δηλωτικὰ καὶ τὰ ἀφῃρημένα: δόμος, ὁδός (ἑδ.), οἶκος (Γοικ. λατ. vic-us), ὄροφος, ὄρος, πόρος, φόρος, νόος, νόμος, τάφος κτλ. καὶ τὰ ἐπενθέσει τοῦ δ γενόμενα κλά-δ-ος (κλά-ω), βά-δ-ος (βχ) κλ. Τελευταῖον τὰ εἰς ογ οὐδέτερα, ὧν τὰ μὲν ἐνεργητικά, ὡς ζυγόν (= τὸ ζευγνύον), τὰ δὲ παθητικά, ὡς ἔργον (τὸ ἐρδόμενον), πέδον (τὸ πατούμενον) κτλ.

γ'.) Διὰ τοῦ ι συνήθως μὲν βραχέος, ἐνίοτε δὲ καὶ μακροῦ (ὡς ἐγ τοῖς βαθμ-ῖ-δ ος, εὐπλοκαμῖδος, ψηφῖδος), ὅπερ ἢ καθαρὸν μένει ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν ἢ προσλαμβάνει τὸ δ ἢ τ ὡς νέον ἐπίθεμα. Τοιαῦτα δὲ προσώπου δηλωτικὰ ὀλιγώτερα μὲν εἶνε ἁπλᾶ, πλείονα δ' ἐν συνθέσει: ὁ στρόφ-ι-ς, ὁ τρόχ-ι-ς. πάμπολλα θηλυκά: στρατηγ-ί-ς, συμμαχ-ί-ς, ἑταιρ-ί-ς, βασιλ-ί ς, μυρόπωλ-ι-ς κτλ., ἀλλὰ ταῦτα εἶνε μᾶλλον παρώνυμα ἐκ τῶν στρατηγός, σύμμαχος κτλ. Τὸ ἐπίθετον τρόφ-ι-ς (θρεπτός, τεθραμμένος). Πραγματικὰ καὶ ἀφῃρημένα (συνήθως θηλυκὰ) πλειότερα: πόλ ι-ς, ἄγυρ-ι-ς, μῆν-ι(δ)ς, φρόν ι(δ)ς, κλη-ί(δ)ς, ἐλπ-ί(δ)ς, ἔρι(δ)ς, χάρι(τ)ς κτλ.

δ'.) Διὰ τοῦ υ, ὅπερ ἐν μὲν τοῖς ἐπιθέτοις συνήθως καὶ ἔν τισιν οὐσιαστικοῖς κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις εἰς ε βραχύνεται, ὡς ἡδ-ύ-ς, (γεν. ἡδ-έ-ος), βραχ ύ ς, παχ-ύ-ς, πλατ-ύ-ς, καὶ τὸ καθομιλούμενον φαρδύς (= πλατύς), ἀμφότερα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχαίου τύπου *pardhus*, τὸ μὲν καθομιλούμ. ἁπλούστερον κατὰ μετάθεσιν τοῦ δασέος ἐκ τῆς Ϭ. εἰς τὴν ά. συλλαβήν, τὸ δὲ πλατὺς κατὰ μετάθεσιν καὶ μετάβασιν τοῦ ρ εἰς λ καὶ διατήρησιν τοῦ ἀρχαιοτέρου ψιλοῦ τ ἀντὶ τοῦ μέσου δ ἢ τοῦ δασέος θ (dh), βαρ-ύ-ς, ὠκ-ὺ ς κτλ. πῆχ-υ-ς (γεν. πήχ-ε-ως), πέλεκ υ-ς, πρέσβ υ-ς καὶ εἴτι ἄλλο. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς οὐσιαστικοῖς διατηρεῖται καθαρόν: ἰχθ ύ-ς (γεν.—ύ-ος), ἰσχ ύ-ς, ὀτζ ύ-ς, γέν-υ ς κτλ. Τινὰ δὲ καὶ ἐπενθέσει τοῦ δ, ὡς χ.λαμ-ύ(δ)ς. ἐν δὲ τοῖς

Digitized by Google

ὀ-φρυ·ς (τὸ ο πρόθεμα. πρβλ. τὸ σκρ bhrû) καὶ ὀρῦ-ς, ἄτινα καὶ μακρὸν ἔχουσι τὸ υ, τοῦτο φαίνεται τῇ ῥίζῃ ἀνῆκον. — Ὁμοίως εἰς τὴν ῥίζαν φαίνεται ἀνῆκον τὸ υ καὶ ἐν τοῖς: γραῦ-ς ἢ γρηῦς (ῥ. γρᾱυ ἢ γρυ τ. ἔ γρᾱF, γρηF, ὅθεν καὶ τὸ σημερινὸν γρηῦος = γρῆFος, πολιός. πρβλ. τὸ γερμ. grau), ναῦ-ς ἢ νηῦ ς (πιθαν. ἐκ τῆς ῥ. snu = ῥεῖν, ἴσως δὲ καὶ πλεῖν, κολυμβᾷν, κατὰ διφθόγγισιν snau καὶ ἀφαίρεσιν nau) καὶ βοῦ-ς (ῥ. βου, βοF πρβλ. λατ. bov-is, σκρ. gâu-s) Τὰ δὲ πλοῦς, ῥοῦς, νοῦς, κ.τ τ. εἶνε συνῃρημένα ἐκ τῶν πλό-ος, ῥό ος, νό-ος κτλ. Τὸ ποὺ-ς ἐκ τοῦ πόδ-ς, τὸ οὖς ἀντὶ οὖτ (καὶ ὦς) ἐξ ἀρχαιοτέρου αὖς γεν. αὐτ-ός, ὅθεν καὶ τὸ καθομιλ. αὐτ-ί(or), λατιν. aur-is, ἀντὶ aus-is. — Τὸ δὲ Ζεὺς (αἰολ. Δεὺς) ἔγεινεν ἐκ τοῦ ἐν τῇ σανσκρίτῃ σωζομένου djau-s, οὐρανός, (ἐκ τ. ῥίζ. div λάμπειν), τοῦ μὲν j εἰς ζ μεταβάντος καὶ πρὸ τούτου ἐκπεσόντος τοῦ δ, τοῦ δὲ α βραχυνθέντος εἰς ε. Ἐν δὲ τῷ αἰολ. Δεὺς ἐξεθλίβη τὸ j καὶ ἔμεινε τὸ δ, ἐν δὲ τῷ λατιν. Jov-is ἐπ' ἴσης ἀφῃρέθη τὸ d, τὸ α εἰς ο ἐβραχύνθη καὶ τὸ u ἀπεσκληρύνθη εἰς v (F) καὶ ὁ ὅλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος ἔγεινε κατὰ τὸν γ'. τρόπον, ὥςπερ καὶ τοῦ nav-is ἀντὶ τοῦ σκρ. καὶ ἑλλην. nâu-s, ναῦ-ς (νηῦ-ς).

ε.) Διὰ τοῦ ας, ὅπερ ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ πανταχοῦ διετηρήθη ἀμετάβλητον· π. χ. tĕ'g'as γεν. tĕ'g'as-as λάμψις, ἰσχύς, a'pas γεν. a'-pas-as = opus, operis κτλ., ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ εἰς τρία ἀντιδιεςάλη· 1) εἰς ας, ὡς ἐν τοῖς γῆρ ας γεν. γήρ α-ος (ἀντὶ γήρ ασ·ος), τέρ-ας, τέρ-α(σ)-ος κτλ., ἐν οἷς τὸ τ ὡς γήρ ατ ος, κέρ ατ-ος κτλ. εἶνε μεταγενέστερον εὐφωνικὸν ἐπένθεμα. 2) ος καὶ ἐν ταῖς πλαγ. πτώσ. εσ ἐπὶ οὐδετέρων οὐσιαστικῶν, ὡς γέν-ος, γεν. γεν-ε(σ)-ος, μέν-ος, γεν. μέ-νε(σ)-ος κτλ. 3) ες καὶ ἐπὶ τῆς ἀρσεν. καὶ θηλ. ἐν. ὀνομαστικῆς ης ἐπὶ τῶν εἰς ης καὶ ες ἐπιθέτων: σαφ-ής, σαφ ές, γεν. σαφ-έ(σ)-ος, ψευδ-ής, ψευδ-ές, γεν. ψευδ έ(σ)-ος κτλ. ἐν δὲ τῇ λατινικῇ εἰς ar, us ἢ ur, or, er, π. χ. corp-us γεν. corp-or is. rob-ur, rob-or-is. ven-us, ven er-is. cal-c-ar, calc-ar-is. Cer-es, Cer-er-is. honor καὶ honos γεν. honoris. Ὅτι δ' ἐν τούτοις τὸ s εἶνε μέρος τοῦ θέματος καὶ ὄχι τῆς ὀνομαστικῆς γνώρισμα, δῆλον 1) ἐκ τοῦ ὅτι τὰ οὐδέτερα δὲν ἔχουσι γνώρισμα τῆς ὀνομαστικῆς τὸ s· 2) ἐκ τῶν ἀντιστοίχων σανσκριτικῶν, ἐν οἷς τὸ s καὶ ἐπὶ πλαγίων πτώσεων διατηρεῖται ἐν τῇ ἰδίᾳ θέσει. Πρβλ. τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα· 3) ἐκ τῶν ἀντιστοίχων λατινικῶν, ἐν οἷς τὸ s ἐπὶ μὲν τῶν πλαγίων πτώσεων πάντοτε, πολλάκις δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὀνομαστικῇ εἰς r μετέβη. Πρβλ. τὰ προειρ. παραδ. 4) ἐκ τῆς καὶ ἐν τῇ ἑλλην. διατηρήσεώς του ἐν ταῖς ἀρχαίαις

Digitized by Google

(ἐπικαῖς) πληθ. δοτικαῖς: *τεύχεσ-σι π. χ. ὄρεσ-σι, φάεσ-σι* κτλ καὶ ἐν πολλοῖς συνθέτοις, οἷα τὰ *σακέσ-πα.λος, τελεσ-φόρος, φαεσ-φόρος* κτλ. Ἐν τέλει σημειωτέον, ὅτι πάντα τὰ διὰ τούτου τοῦ ἐπιθέματος ἐσχηματισμένα οὐσιαστικὰ ἐν μὲν τῇ ἑλληνικῇ εἶνε οὐδέτερα, ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ λατινικῇ τινὰ καὶ θηλυκά, οἷα τὸ σκρ. *g'ara's* γῆρας καὶ τὰ λατ. *Venus, Ceres*, ἀρσενικ. δὲ τὸ *honor*. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἑλλην. δύο θηλυκὰ οὐσιαστικὰ εἰς ως ἐνταῦθα φαίνονται ἀνήκοντα, τά: *ἠώς* καὶ *αἰδώς*. Καὶ ὅτι μὲν τὸ *ἠὼς* ἐδῶ ἀνήκει, μαρτυρεῖ ὁ ἀρχαῖος αἰολικὸς τύπος *αὔως* παραβαλλόμενος πρὸς τὸ λατιν. *aurora* καὶ τὸ σανσκριτικὸν *usha's* (ἐκ τῆς ῥ. *ush* καίειν, λάμπειν, ἐξ ἧς καὶ τὸ λατιν. *us-tum* καὶ *uro* ἀντὶ *uso*). Ἐκ τοῦ *usha's* ἐν ταῖς ἰσχυραῖς λεγομέναις πτώσεσι τὸ α ἐκτείνοντος, π. χ. αἰτιατ. ἑν. *ushâs-am*, ὀν. καὶ αἰτ. πληθ. *ushâs-as* κτλ. κατὰ διφθόγγισιν καὶ συνήθη τῇ ἑλληνικῇ ἀντὶ τοῦ ᾱ κατάστασιν τοῦ ω ἔγεινεν *αὔσως* (λατ. *ausós*) καὶ ἐντεῦθεν ἐν μὲν τῇ ἑλλην. συγκοπέντος τοῦ *σ* μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἐν δὲ τῇ λατιν. εἰς *r* μεταβάντος, *αὔως* (ἄϜως, ἀώς, ἠώς) λατ. *aurôs* καὶ κατ' ἐπαύξησιν τοῦ θέματος διὰ τοῦ *a aurôsa* καὶ τέλος *aurôra*. Ὅτι δὲ καὶ τὸ *αἰδὼς* γεν. *αἰδό ος* ἀντὶ *αἰδόσ-ος* ἐνταῦθα ἀνήκει, φαίνεται ἔκ τε τοῦ παραγώγου ῥήματος *αἰδέ-ομαι*, ὅπερ μάλιστα ἐν τοῖς μέσοις καὶ παθητ. χρόνοις τὸ ς διετήρησεν, ὡς αἰδέσ-σομαι, *αἴδεσ-σαι* (ἐπικαὶ τύποι), *ᾐδέσ-θην, αἰδεσ-τὸς* καὶ ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *αἰδέσ ιμος*.

ς΄.) Διὰ τοῦ *ατ* κυρίως ἐπὶ τῶν πλαγίων πτώσεων: *γήρ-ατ-ος, ἦμ-ατ ος, ἦπ-ατ-ος, δόρ ατ-ος, ὕδ-ατ-ος, κέρ-ατ-ος, τέρ-ατ-ος* κτλ. Αἱ δ' ἐνικαὶ ὀνομαστικαὶ τούτων, πάντων οὐδετέρων ὄντων, ἔχουσιν ἢ τὸ προεκτεθειμένον *ας*, ὡς *γῆρας, κέρας, κρέας* κτλ ἢ τὸ *αρ: ἦμαρ. ἦπαρ, φρέ αρ, μῆχ-αρ, δέ αρ, δέ.λε-αρ* καὶ κατὰ μήκυνσιν τοῦ α εἰς ω τὸ *ωρ:* ὕδ-ωρ, πέλ-ωρ, ἐέλδ-ωρ, ἄπερ ἐπὶ μόνης τ. ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ ἀπαντῶσιν, οἷον φαίνεται ὂν καὶ τὸ *τέκμαρ*, οὗ τὸ πλῆρες ἐπίθεμα εἶνε *μαρ* Ἐν δὲ τοῖς *ἕ.λωρ, μάκ αρ* (ἀρσ. κ. οὐδ.), *πῖ αρ, ἔ-αρ* τὸ ρ διήκει διὰ πασῶν τῶν πτώσεων.

Ἐκ τῶν *αρ* καὶ *ωρ* κατὰ παραγωγήν, τ. ἔ. προσάρτησιν νέου ἐπιθέματος α (ᾱ, η, ο) προῆλθαν τά: *αρο ς* (ερο-ς), *αρα* (ερα, ερη), *ωρο-ς, ωρο-ν*, ὡς ἐν τοῖς: πι αρό-ς, Πί-ερο-ς, πι-έρη. ἡμ έρα (αἰολ. ἀμ-άρα). *πέλ ωρο-ς, πέ.λ-ωρο-ν, πελ-ώρη. ἔν-υδ ρο-ς* (ὕδ ωρ), *ὑγ ρό-ς* (= ὑδ-ρό-ς). Ἐντεῦθεν ὕστερον, φαίνεται, προελθόντα αὐτοτελῆ ἐπιθέματα ἀπέβησαν τά: *ρο-ς, ρα, ρο ν, αρο-ς, ερο-ς, ηρο ς, υρο-ς, ώρη*, δι' ὧν πλῆθος μέγα παρωνύμων καὶ τινων ῥηματικῶν παρήχθησαν: *λιπ αρός,*

Digitized by Google

ἐσχ ἀρα (;). θο.ι-ερός, κρησ-έρα. ζω-ηρός, γλαφ·υρός, ἀγκ-υρα, γέφ-υρα (;), πίτ-υρον. ἀλε-ωρή, ἐλπ-ωρή, θαλπ-ωρὴ κτλ.

ζ'.) Διὰ τοῦ Fος (σκρ. vas), οὗ τὸ F ἐπὶ μὲν τῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων συνεκόπη, ἐπὶ δὲ τῶν θηλυκῶν εἰς υ ἐξυγράνθη, τὸ δὲ σ ἐπὶ μὲν τῆς ὀνομαστικῆς τῶν οὐδετέρων (καὶ τῶν ἄρσεν, εἰ καὶ ἐνταῦθα τῷ γνωρίσματι τῆς ὀνομαστικῆς συνέπεσε) διετηρήθη, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν πτώσεων καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ θηλυκοῦ συνεκόπη καὶ αὐτὸ μεταξὺ δύο φωνηέντων, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρσ. καὶ οὐδετ. ἀντ' αὐτοῦ ἐπῆλθε τὸ τ κατ' ἀναλογίαν, ὡς φαίνεται, τῶν ἄλλων μετοχῶν, αἵτινες ἐκ τοῦ ἐπιθέματος ο-ντ ἔχουσι τὸ τ: *λελοιπ-ώς, λελοιπός*, (= λελοιπ-Fώς, λελοιπ-Fός) θηλ. *λελοιπυῖα* (= λελοιπ-Fία). *ἀραρ-ώς, ἀραρ-ός, ἀραρ-υῖα· πεποιηκ-ότ ος* (ἀντὶ τοῦ πεποιηκ-Fόσ-ος, πεποιηκ-όσ-ος), πεποιηκ-υῖα (πεποιηκ-Fοσ-ια, πεποιηκ-υσ-ία) κτλ. Τὰ δὲ τούτοις ὅμοια *ἔρως, ἔρωτ-ος· γέλ-ως, γέλ-ωτ·ος* κ.τ.τ. προῆλθαν κατὰ παραγωγὴν ἐκ τῶν ἔρ-ος, ἔρ-ου· γέλ-ος, γέλ-ου κτλ., προσαρτήσει τοῦ τ νέου ἐπιθέματος σχηματισθέντος. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ο·ντ* ἐσχηματισμέναι φέρονται ἀναδιπλωμέναι τινὲς μετοχαί, οἷαι ἡ ὁμηρικὴ *κεκλήγοντος*, αἱ πινδαρικαὶ *κεχλάδοντας* (Πυθ. Δ'. 179), *πεφρίκοντας* (αὐτ. 183) καὶ αἱ αἰολικαὶ *πεφύγγων*, (= πεφευγὼς, Ἀλκαίου κατὰ τὰ Ὀξώνεια ἀνέκδοτα I, 366, 22), *κεπληρώκοντα* (Δεσβ. ἐπιγρ. 2189) καὶ εἴ τις ἄλλη. Αὗται πρὸς τοῖς ἄλλοις μαρτυροῦσι τὸν ὡς ἐνεστώτων σχηματισμὸν τῶν παρακειμένων κατά τινας (ἀρχαϊζούσας) διαλέκτους, μάλιστα τὰς δωρικὰς καὶ τὴν αἰολικήν. Ἀλλὰ περὶ τούτου καὶ ἀλλαχοῦ ἐλέχθη.

ή.) Διὰ τοῦ *ντ* ἢ μόνου ἢ μετά τινος συνδετικοῦ φωνήεντος, πάλαι μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων *α, (ι), υ*, ὕστερον δὲ καὶ τοῦ *ο*: *ἱστά-ντ-ς*, γεν. *ἱστά-ντ-ος, τιθέ·ντ-ος, διδό-ντ-ος, φύ-ντ-ος, Ἄτλα-ντ-ος* κ.τ.ὅμ. *Λῖ-α-ντ-ος, Πάλλ-α-ντ-ος, Ποί-α-ντ-ος, Φόρβ-α-ντ-ος* καὶ εἴτε ἄλλο, ἅτινα εἶνε ἀρχαῖαι μετοχαί. λατ. dic-e-nt-is, scrib-e-nt-is, audi-e-nt-is κτλ. *δεικν-ύ-ντ-ος, ῥηγν ύ·ντ-ος* κ.τ.τ. *Τίρ-υ-νθ-ος* (;) πνευματισμῷ τοῦ τ, ὡς καὶ ἐν τοῖς Βοιωτικοῖς *ἴωνθι* (=ἴωντι, ἴωντι), *παργινύωνθη* (= παργινύωνται) κλ *ἕλκ-ο-ντ-ος, λέγ·ο·ντ ος* καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν εἰς ω μετοχαί, ἔτι τά: *γέρ-ο-ντ ος, λέ-ο-ντ-ος, ὀδ-ό-ντ-ος* (αἰολ. ἔδ-ο-ντ-ος = ἐσθίοντος), *δράκ-ο-ντ-ος* κ.τ.τ., ἅτινα πάντα εἶνε ἀρχαῖαι μετοχαί.

θ'.) Διὰ τῶν ἀρχαίων *ᾶr* (σκρ. ân), ἐξ οὗ τὰ *ηr* καὶ *ωr*, *ἄr*, ἐξ οὗ τὰ *er* καὶ *or*, *ῖr* καὶ *ara* (ανα, όνη, ηνο κτλ.) *Παι-ᾶr*, γεν. *παι-ᾶρ-ος, μέλ-ᾶρ·ος, τάλ-ᾶρ-ος* κ.τ.τ. *Σειρ·ήr*, γεν. —ῆρ-ος, *Ἑλλ-ηr*

Digitized by Google

(ἀρχ. Ἔλλ αν), *πευθ-ήρ*, *δοθι-ήρ* κ.τ.δμ. — *ἀγ-ὼρ* γεν. *ἀγ-ὼρ-ος*, *τρίβ-ωρ*, *ἀγκ-ὼρ* κ τ.δμ. *τέρ-ην* γεν. *τέρ-ερ-ος*, *εἴρ-ην* γεν. *εἴρ-ερ-ος* κ.τ.τ. — *ἀηδ-ὼν* γεν. *ἀηδ-όν-ος*, *χελιδ-ὼν* γεν. *χελιδ-όν-ος*, *ἀρηγ-ών*, *σταγ-ών*, *εἰκ ών*, *ἄξ-ων*, *κί-ων*, *τέκτ-ων*, *πέπ-ων* κ.τ.δμ. καὶ τὰ ἐπενθέσει τοῦ *δ* γενόμενα: *σπά-δ-ων*, *φλέ-δ-ων*. *ἀλγ-η δ-ών*, *ἀ-χθ-η-δ-ών*, *χαιρ-η-δ-ών*, *μελ-ε-δ-ών*, *σηπε-δ-ών*, *τερ-η-δ-ών*, *Σαρπ-ήδ-ων*, γεν. *Σαρπ-ήδ-οντ-ος* καὶ *Σαρπηδόνος* (ἐκ τῆς ϑαρπ, σερπ, ἑρπ, σκρ. sr.p λατ. serp = *ἕρπειν*, *ἰέναι*, *ὁρμᾶν*. ὅθεν Σαρπηδὼν = ὁ ἐφορμῶν). ἐν τοῖς ἀπὸ τοῦ *ἀλγ-η-δ-ών* τοῦ *δ* ἐπεντεθέντος καὶ μετὰ σύμφωνον, ὄχι μόνον μετὰ φωνῆεν, ὡς ἐν τοῖς *σπάδων*, *φλέδων*, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς παρενετέθησαν καὶ τὰ φωνήεντα *η*, *ε*., — *τελχ-ίν* (ὅπερ λέγεται ταὐτὸν τῷ *Θελγ-ὶν* ὄν.), *ἱκτ-ίν*. Ἐκ τούτων κατὰ *παραγωγήν*, τ. ἔ. προςάρτησιν τοῦ νέου ἐπιθέματος *α* (*α*, *η*, *ο*), προῆλθαν τὰ *ara*, *arη*, *aro*— : *ἐργ-άνη* (δωρ. ἐργ-άνα), *δαπ-άνη*, *δρεπ-άνη*, *ἐρκ-άνη*, *μηχ-ανή*, *ὀχ-άνη*, *πατ-άνη*, *πτισ-άνη*, *στεφ-άνη*, *τρυπ-άνη*, *τρυτ-άνη* κτλ. *βάσκ-αρος*, *κοίρ-αρο-ς*, *βάλ-αρος* (πιθ. ἐκ τοῦ *βαλ* = τὸ βαλλόμενον, τὸ πίπτον ἐκ τοῦ δένδρου), *στέφ-αρος*, *λιχ-αρός*, *οὐρ-αρός* (ἐκ τῆς ξ. ὀρ — ὄρνυμι, ὄρος). *δρέπ-αρον*, *γλύφ-αρον*, *κτέ-αρον* (τὸ κεκτημένον), *πλόκ-αρον* (τὸ πεπλεγμένον), *πόπ-αρον* (= τὸ πεπεμμένον, πέμμα), *ὄχ-αρον*, *τρύπ-αρον* κτλ. πολλὰ δὲ τοιαῦτα ἐπίθετα: *ἀγ-αρός*, *ἐδ-αρός*, *ἰδ-αρός*, *ἰκ αρός*, *κι-θ-αρός*, *στεγ-αρός*, *στυγ-αρὸς* κτλ. τινὰ δὲ εἰς *δαρος* ἐπενθέσει τοῦ *δ*: *χλι-δ-αρός*, *τηκ-ε-δ-αρός*, *ληθ-ε-δ-αρός*, *τυφ-ε-δ-αρός*. Συνέβη δὲ καὶ ἐνταῦθα ὅπερ καὶ ἐν τοῖς *ἀχθ-η-δ-ών*, *χαιρ-η-δ-ών*, κ.τ.λ. Ἀναλόγως δὲ ὕστερον ἐσχηματίσθησαν τὰ παρώνυμα *μηκ-ε-δ-αρός* (μῆκος), *οὐτιδαρός* (οὔτις), *ἐρευθεδαρὸς* (ἔρευθος) κτλ. ἔπειτα τὰ *ορη* καὶ *ώρη* καὶ *ωρος*: *ἀκ-όρη* (ac-uo, ac er, ἄκ-ρος, σκρ. *ἀçu-s* = ὠκ-ύς), *ἀγχ-όρη*, *βελ-όρη*, *περ-όρη* καὶ ἐπενθέσει τοῦ *δ* *ἁρπ-ε-δ-όρη*, ἀφῃρημ. *ἠδ-ορή*, *αὐ-ορή* (αὔω, αὔω=ξηραίνω). *κοιλ-ώρη*, *ἀγκ-ωρή* (καθομιλ.), *μελ-ε-δ-ώρη*, *μελ-ε-δ-ωρὸ-ς* κτλ. Τελευταῖον τὰ *ηρὸ-ς* καὶ —*ήρη*: *τιθ-ηρὸ-ς* καὶ *τιθ-ήρη*. (Ιρβλ. τὴν σκρ. μέσην μετοχὴν τοῦ dhâ—da-dhâna = τιθεῖσα, ποιοῦσα). *σελ-ήρη* (δωρ. σελ-άνα, σέλ-ας), *εἰρ ήρη* (εἴρω, ἁρμόζω), *Ἀθ-ήρη* (Ἀθ-άνα) κτλ.

ί.) Διὰ τοῦ (συγγενοῦς τοῖς προηγουμένοις) *ρα* (*νη*, *νο-ς*, *νο-ν*) σχηματίζονται καὶ οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα: *ἄχ-ρη* καὶ *ἀχ-ρός*, *πάχ-ρη*, (*πάγ-ος*), *τέχ-ρη* (*τεκ* — *τέκ-ος*, *τέκτ-ων*), *φάτ-ρη* καὶ *πάθ-ρη* (ἐκ τοῦ *πατ* — *πατέομαι*) ὅθεν καὶ τὸ καθομιλούμ. *παχνί(ον)* ἐναλλαγῇ τοῦ θ εἰς χ, ὡς καὶ ἐν τοῖς *ὄρνιθος* καὶ *ὄρνιχος*· *λύχ-νος* (ξ.

Digitized by Google

λυκ. ἀμφι-λόκη, λυκ-αυγές· λατ. luc-is, lu(c)-na, *πλό-τος* καὶ *πλυ-τός*, *ὑπ-νος* (σκρ. sva'pna-s), *ἰκ-νός* (πρβλ. τὴν μετοχ. *ἰπ-ούμενον*)· *ἀ-ιδ-ρός*, *δα-ρός*. (δα-δαίω), *ἀγ-ρός*, *δει-ρός* (ῥ. δει-δείδω), *σεμ-νός* ἀντὶ *σεβ-νός* (σέβομαι), *στεγ-νός* (= στεγ-ανός). *στυγ-νός*, *τερπ-νός*. *σκέπαρ-νον* (ῥ. σκαπ. — σκάπτω), *σπλάγχ-νον*, *στέρ-νον* (στερ-εὸς) καὶ τὸ καθομιλ. *σπάραχ-νον* (ἴσ. ἐκ τοῦ σπαραγ — σπαράσσω). Εἶνε δὲ τὰ διὰ τῶν ἐπιθεμάτων ᾱρα καὶ να ἐσχηματισμένα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, προσώπων τε καὶ πραγμάτων δηλωτικά, ἀφῃρημένα τε καὶ συγκεκριμένα, ἐνεργητικά τε καὶ παθητικὰ καὶ οὐδέτερα, ὡς δείχνουσι τὰ προικτεθειμένα παραδείγματα.

Σημ. Συγγενῆ τοῖς προηγουμένοις εἶνε καὶ τὰ ἐπιθέματα *υν* καὶ κατὰ παραγωγὴν *υνο-ς* καὶ *υνη*, ἅπερ ἐμφανίζονται ἐν τοῖς *τέκτ-υν* (αἰολ. = τέκτ-ων) *μόσ-υν* γεν. *μόσ-υν-ος* (ἀν τὸ ὄνομα ἦνε καθ' αὐτὸ ἑλληνικόν), *κίνδ-υν-ος* ἀλλὰ καὶ *κίνδ-υν* (κατὰ Χοιροβοσκὸν ἐν τοῖς Bekker ἀνεκδ. 1389. b.) καὶ *ὀδ-ύνη* (αἰολ. *ἐδ-ύνη* ἐκ τῆς ῥ. ἐδ — ἔσθιειν· ὅθεν ὀδ-ύνη = ἔδουσα)) κτλ.

ιά.) Τὰ ὑπὸ τὸ ἡ.) καὶ θ'.) ἐπιθέματα τὸ *μ* προσλαβόντα πρὸ τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος παρῆξαν 1) τὸ *μαντ*, ὡς ἐν τῷ *ι-μάντ-ος* (ἐκ τῆς ῥιζ. *σι*, ἥτις ἐν τῇ σανσκρίτῃ *δεῖν*, *δέκειν* σημαίνει), καὶ κατὰ συγκοπὴν τοῦ *ν* ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τῶν εἰς *μα* οὐδετέρων: *πράγ-μα(ν)τ-ος*, *πράγ-μα(ν)τ ι* κτλ. Αὐτὸ δὲ τὸ *μα* προῆλθεν ἐκ τοῦ *μαντ* κατ' ἀποκοπὴν καὶ τοῦ *ν* καὶ τοῦ *τ*. Δῆλον δὲ πρῶτον ἐκ τῶν ἀντιστοίχων λατινικῶν *ag-men* (= ἄγη-μα), *no-men* (= *gno-men*, πρβλ. *co-gno men*, ὄ νο-μα), *frag-men* καὶ *frag-ment-um* (= ῥῆγ-μα) κτλ. Ἔπειτα ἐκ τῆς ἐν συνθέσει εἰς *μων* (μον) μορφῆς τῶν εἰς *μα*, ὡς *πολυ-πράγ-μων*, *νεκρο-δέγ-μων*, *αἰθερο-βάμων* κτλ. καὶ τελευταῖον ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. εἰς *μαρ* ἀντὶ *μα*, οἷαι αἱ: *πρᾶγμαρ*, *θαῦμαρ*, *σῶμαρ* καὶ αἱ ὅμοιαι εἰς μέγα πλῆθος ἐν τῇ περὶ τὸν ιϐ'. μ. Χ. αἰῶνα ἀναφανεῖσαι, π. χ. παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ: *ἀπολάκτισμαρ* Β'. 179. *ἀπόξυσμαρ* Α. 179. *θυρόκομμαρ* Β'. 224. *πέραμαρ* Α. 223. Β'. 572 κτλ.

2) Τὰ *μᾱρ*, *μηρ*, *μωρ* καὶ τὰ βραχέα *μερ*, *μορ*: *Ἀλκ-μᾱρ ος*. *ποι-μὴρ* γεν. *ποι-μέν-ος* (ῥ. ποι, πό α), *ὑ-μὴρ* γεν. *ὑ μέν ος* (ῥ. ju, ὅθεν καὶ *ζυ γ*, ζευγνύναι), *λι-μήρ*, *πυθ μήρ* (πρβλ. βυθ ός, ἄβυσσος), *ἀϋτ-μήρ* (αF, αῦ, αὔτ), *χει-μὼρ* γεν. *χειμῶρ-ος* (πρβλ. χεῖ-μα), *λειμώρ*, *κευθ-μών*, *τελα-μών* (ῥ. τλα, ταλ. ὅθεν τελαμὼν = ὁ τλάς, φέρων). *πνεύ-μων* γεν. *πνεύ μον-ος*, *ἄκ-μων* (ῥ. ακ, ac-uo, ὀξύς), *δαί-*

Digitized by Google

μων, ἡγε-μών, κηδ-ε-μών, ἐπι-λήσ-μων, τέρ-μων, τλή-μων, φραδ-μων κτλ.

3) Ἐκ δὲ τῶν ἄρτι ἐκτεθειμένων κατὰ παραγωγὴν ἡ *παρέκτασιν τά: μό-ρη, μέρ-ος, μέρη, μέρο-ν* καὶ κατὰ συγκοπὴν *μηό-ς, μνα* (ἡ μνη) καὶ *μνον. πη-μονή* (πα, πη, πα θ), *πλησ-μονή* (ῥ. πληθ.), *κλαυ-μόνη, χαρ-μονή, φ.λεγ-μονὴ* κτλ. *ἱστά-μενος, τιθέ-μενος, διδό-μενος, λεγ-ό-μενος, πεποιη-μένη, πεπραγ-μένον* καὶ πᾶσαι αἱ μέσαι μετοχαί, ἔτι δὲ καὶ τὰ ὀνόμ. *μέδι-μνος* (ῥ. *μεδ-ι.* πρβλ. τὸ λατιν. **mĕd-i-or** μετρῶ· ἐντεῦθεν καὶ τὸ *μέδ-ωρ*), *στά-μνος, ἀ-τέρ-α-μνος* (ῥ. τερ, τείρω· ὅθεν καὶ τὸ οὐδ. *τέρ-ε-μνον*), *γυ-μνός* (= γύ-μενος ὁ ἐ. δύμενος, δυ-μνός, καθὼς καὶ σήμερον πολλαχοῦ λέγεται), *κρή-θε-μνον, μέρ-ι-μνα* (ῥ. μερ, ὅθεν καὶ *μέρ-μερ-α*, μερ-μηρ-ίζω, ἀρχαιότερον *σμερ*, ὅθεν *σμερ-δ-νός, σμερ-δ-αλέος*, ἔτι ἀρχαιότερον *σμαρ*, ὅθεν *σμάρ-αγ-ος* κτλ. σκρ. **smr** = κινεῖσθαι, ταράττεσθαι, διαλογίζεσθαι, διαβουλεύεσθαι), *ποί-μνη, στρω-μνὴ* καὶ τ.τ., ἅπερ πάντα ἦσαν πάλαι προφανῶς μετοχαί, ὡς *μεδ-ίμνος* (ὁ μετρῶν), *στά-μνος*, (= ὁ ἱστάμενος), *ποι-μένη* (= ἡ βόσκουσα), *στρω-μένη* κτλ. Ἐκ τῆς δοτικῆς ἢ μᾶλλον τοπικῆς τούτων εἶνε καὶ τὰ ἀπαρεμφατικὰ ἐπιθέματα *μεναι* καὶ *εναι* (= αναι), ὡς ἐν τοῖς *δό-μεναι, τεθνά μεναι, λελοιπέναι* κτλ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἰδίως κατωτέρω. Ἀνάλογα δὲ τὰ λατιν. **vertu-mnus** (verto), **auct-u-mnus** (au-g-eo), **al u-mnus** (alo), **fœmina** (= **fu-mina** = φυμένη, φύουσα, γεννῶσα), **col-u-mna** (ῥ. cel — cello).

4) Τὰ *μιρθ* (ἀντὶ *μιρτ*) καὶ *μιρ*: *ἔλ-μιρθ-ος* (πιθανῶς ἐκ τῆς ῥίζ. *ἑλ. Fελ, ἑλίσσω* λατ. **ver-mis**) καὶ κατὰ παρέκτασιν τὸ *μιρθο-ς* καὶ *βιρθο-ς* (μ καὶ β ἢ F συναλλάσσονται): *τέρ-μιρθο-ς* καὶ *τερ-έ-βιρθο-ς, ἐρέ βιρθο-ς. ῥηγ-μῖρ* γεν. *ῥηγ-μῖρ-ος* (συνων. τῷ *ῥῆγ-μα*), *ἐρ-μίρ, ὑσ-μῖρ-ι* (δοτικ. καὶ ὀνομαστ. κατὰ παραγωγὴν *ὑσ-μίρη* ἐκ τῆς ῥ. **judh** σκρ. ὅθεν **judh-ma** μάχεσθαι, μάχη), *στα-μίρ* καὶ εἴτι ἄλλο. κατὰ δὲ παραγωγὴν τὸ *μιρο-ς*, ὡς ἐν τῷ *κά-μιρο-ς* (ἐκ τοῦ κάF-ω, καί-ω;). Σημαίνουσι δὲ ταῦτα τὰ ἀπὸ *μ* ἀρχόμενα ἐπιθέματα καὶ πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ ἰδιότητας συγκεκριμένας τε καὶ ἀφῃρημένας.

ιϐ'.) Τὸ *μ* βάσιν ἔχουσι καί τινα ἄλλα ἐπιθέματα οὐσιαστικά τε καὶ ἐπιθετικά, οἷα τά: *μο ς, μη, μι-ς* (καὶ κατὰ παραγωγὴν *μιδ, μιτ, μιστ*) ἐν τοῖς οὐσιαστ. *ὄρχ-α-μος* (ἐκ τοῦ ἄρχ ω), *ἀτ-μός, βαθ-μός, σταθ-μός, ἰ-σθ-μός, κλισ-μός, πορθ-μός, ὀρχη-θ-μός, σεισ-μός, δεσ-μός, θεσ-μός, οἰκτιρ-μὸς* κτλ. ἐν τοῖς ἐπιθέτοις: *θερ-μὸς* καὶ εἴτι

Digitized by Google

ἄλλο. *γνώ-μη, δέσ-μη, γραμ-μή, φή-μη* κτλ. *δύνα-μις, τέρ-μις, φῆ-μις, Θέ-μι-ς* γεν. Θέ-μιδ-ος, Θέμιτ-ος καὶ Θέμιστ ος.

ιγ΄.) Ἄλλο γένος; ἐπιθεμάτων εἶνε τὸ *tar* (σκρ. tr, tar, târ· ἑλλην. *τορ, τωρ* μόνον ἐπὶ τῆς ἐν. ὀνομαστ. καὶ *τηρ* ἐπί τε τῆς ὀνομαστ. καὶ τῶν πλαγίων πτώσεων, *τερ* ἐπὶ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ *τυρ* μόνον ἅπαξ. λατιν. *tor*, ἐνίοτε *ter* καὶ διὰ *tur*) σημαῖνον συνήθως μὲν καὶ ἀρχῆθεν τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον, ὕστερον δὲ καὶ πράγματα. Καὶ προσωπικὰ μὲν εἶνε τά: *ἰά τωρ* καὶ *ἰα-τήρ, δό-τωρ* καὶ *δο-τήρ, σω-τήρ, πα-τήρ, μή-τηρ, εἰρά τηρ, μάρ-τυρ* (αἰολ.) καὶ *μάρ-τυς* (κοιν. ἐκ τῆς ῥ. *μαρ* πτλ. *σμαρ* = μεμνῆσθαι). λατ. *da-tor, via-tor, pa-ter, mâter, fra-ter, pas-ser* (ἀντὶ *pat ter* ἐκ τῆς *pat* = βαίνειν, βαδίζειν, τοῦ στρουθοῦ παρὰ τὰ λοιπὰ πτηνὰ μᾶλλον βαίνοντος καὶ οἷον σκιρτῶντος), *vul-tur* (vel-lo σπαράσσω). Πραγματ. *ἀορ-τήρ* (ἀέρω, αἴρω), *ἑλκυσ-τήρ, ζωσ-τήρ, καλυπ-τήρ, κολαπ-τήρ, κλιν-τήρ, κρα-τήρ, λαμπ-τήρ, νιπ-τήρ, ξυσ-τήρ, ἐνδυ-τήρ, καμπ-τὴρ* καὶ τὸ οὐδέτερον *ἦτορ* (ἐκ τοῦ va = αF, πνέω, ὅθεν κυρίως *Fἦ-τορ*) λατ. *gul-tur* (πιθανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης *ghas* ἐσθίειν, βιβρώσκειν (πρβλ. τὰ γερμ. *gas -t* ἐκ τοῦ *gas tis* καὶ ge-ges-sen) ἐξ ἧς καὶ τὸ ἑλλην. *γασ-τήρ*).

Ἐκ τοῦ *tar* τούτου προῆλθαν κατ' ἀποκοπὴν ἢ παραγωγὴν ἤτοι παρέκτασιν ἄλλα ἐπιθέματα· καὶ 1) κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ρ τὸ *τᾰ* (λατ. *ta*) οὕτω γυμνὸν τιθέμενον ἐπὶ τῆς ὀνομαστ., ὡς ἐν τοῖς ἐπικοῖς καὶ αἰολικοῖς: *ἠπύ-τα, ἠχέ-τα, νεφεληγερέ-τα* κτλ. λατ. *poe-ta, nau-ta* κτλ. καὶ τὸ *τη-ς* (μετὰ τοῦ γνωρίσματος τῆς ὀνομαστικῆς), ὥστε τὰ ἀρχαιότερα καὶ πληρέστερα καὶ πως τῇ κλίσει δυσκολώτερα *ἀθλη-τήρ, αὐλη-τήρ, δεκ-τήρ, ὀρχη-σ-τὴρ* κ.τ.τ. διεδέχθησαν τὰ ἁπλούστερα καὶ εὐκολώτερα *ἀθλη-τής, αὐλη-τής, δέκ-της, ὀρχη-σ-τὴς* κ.τ.ὅμ. Ὁμοίως ἀντὶ τοῦ *μάρ-τυρ* ἐπῆλθε τὸ *μάρ-τυς* καὶ αἰτιατ. *μάρτυν* ἀντὶ μάρτυρα (παρὰ Μενάνδρῳ), ἐν ταῖς λοιπαῖς πτώσεσι τοῦ ρ διατηρουμένου. — 2) κατὰ παρέκτασιν ἐπὶ τὸ εὐκλιτώτερον ἐκ μὲν τοῦ βραχυτέρου *tar* τὸ *tara* τ. ἔ. *τόρο-ς* (τυρο-ς) *τερο-ς, τερα: ἀλάσ-τορο-ς* ἐκ τοῦ *ἀλάστωρ* (γεν. ἀλάστορος), *διάκ-τορο-ς* (διάκ-τορ), *μάρ-τυρο ς* (παρ' Ὁμήρῳ ὀν. πληθ. μάρτυροι), *ἀγρό-τερο-ς* (ἐκ τοῦ ἄγρο-τήρ, ἀνθ' οὗ καὶ ἀγρό-της λέγεται), *ὀρέσ-τερο-ς* (ἐκ τοῦ ἀπηρχαιωμένου ὀρεστήρ, οὗ νεώτερος τύπος Ὀρέσ-της ἐκ τοῦ *ὄρος*, θεμ. *ὄρες*, πρβλ. *ὀρεσ-κῷος*) κτλ. Ἀλλὰ τὰ τελευταῖα εἶνε ἤδη παρώνυμα. Ἐκ δὲ τοῦ μακροτέρου *târ* τὸ *târa* τ. ἔ. *τηρο-ς, τηρα, τηρο-ν*, οἷα τὰ ἐπιθετικῶς ἐκλαμβανόμενα *καυσ-τηρὸ ς* ἐκ τοῦ *καυσ-τήρ* (καF, καίω), *αὐσ-τηρὸ-ς* ἐκ τοῦ ἀπηρχαιωμένου *αὐσ-τὴρ* (ῥ. αὔ-ω κυρ. *αὔσ-ω*, σκρ. *ush*. λατ.

Digitized by Google

ur-ere) κτλ. Ἐν δὲ τῇ λατιν. τοῦ ἁ ἢ ὁ εἰς ῡ̂ τραπέντος τὸ *turu s*, *tura*, ἐπιθέματα τῶν μετοχ. μελλόντων: *da turu-s*, *scrip-turu-s*, *quaesi-turu-s* κτλ. ἐκ τῶν *da-tor*, *scrip-tor* κτλ., καὶ ἀφῃρημένων ὀνομάτων *praetura*, *quaes-tura*, *na-tura* κτλ. — 3) Κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *tara* τὸ *tra* ὃ ἐ. *τρο-ς*, *τρα*, *τρο-ν*, προςώπων τε σημαντικὰ καὶ πραγμάτων: *ια-τρό-ς* (πρβλ. *ια-τήρ*), *δαι-τρο-ς* (δαι τὴρ καὶ δαί-τωρ ἐκ τοῦ δαί ω), *χύ-τρο-ς*, *ὄλε-θρο-ς* (πνευματισμῷ τοῦ τ, ὡς καὶ ἀλλοῦ) καὶ τὰ ἐπίθετα *βλω-θρό-ς* (μολ — μβλώσκω, βλώσκω), *λά-λη θρο-ς*. *Δήμητρα* ἐκ τοῦ *Δημήτερα* (ὀνομαστ. ἀρχαιοτ. ἀντὶ τοῦ Δημή-τηρ), *μή-τρα*, *μί-τρα*, *γάσ-τρα*, *καῦσ-τρα*, *φαρ-έ-τρα* (ῥίζ. *φαρ*, *φερ*, ὅθεν ἴσως καὶ φᾶρος = φόρεμα), *βά-θρα*, *χύ-τρα* (ἰων. *κύ θρη* πρβλ. κιθὼν καὶ χιτών), *ξύσ-τρα*, *μάκ-τρα* (ῥ. μαγ, ὅθεν καὶ *μάσσω* μᾶζα καὶ *μάγ-ειρο-ς*) κτλ. *ἄρο-τρον*, *λου τρόν*, *θέα-τρον*, *κέν-τρον*, *ῥέε-θρον*, *σεῖσ-τρον*, *σκῆπ τρον*, *τέρε-τρον*, πάντα τόπων καὶ ὀργάνων δηλωτικά· μισθοῦ δὲ σημαντικὰ τά: *δίδακ-τρον*, *λὰ-τρον*, *μήτυ-τρον*, *σῶστρον* συνήθως ἐπὶ πληθυντικοῦ. Λατινικὰ δὲ τοιαῦτα εἶνε τά: *fenés tra* πιθαν. ἐκ τοῦ *φαιρ*, *φαρ* σκρ. bhâ), *lus-trum*, *mons-trum* κτλ.

ιδ΄.) Ἕτερον γένος ἐπιθεμάτων ἀπὸ τ ἀρχομένων εἶνε.

1) τὸ *τα* (ἑλλην. *το-ς*, *τη*, *το-ν*· λατ. tu-s, ta, tu-m), δι' οὗ ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ λατινικῇ ἐσχηματίσθησαν αἱ παθητικαὶ μετοχαί, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ τὰ τούτοις ἐννοηματικῶς τε καὶ τυπικῶς ὁμοιότατα ἐπίθετα. Ἦσαν δὲ ταῦτα κατ' ἀρχὰς ὄχι μόνον παθητικά, οἷα τὰ *γραπ-τός*, *λεκ-τός*, *ῥη τὸς* κτλ. λατ. *scrip-tus*, *dic-tus*, *ama tus* κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐνεργητικὰ ἢ οὐδέτερα, οἷα τά: *μενετός* (= μένων), *ἀπείρα τος*, *ἄγνωστος* (= ἄπειρος, οὐ πειρασάμενος, οὐκ ἐγνωκώς) κτλ. λατιν. conceptus = qui concepit σκρ. *bhîtas* = τρέμων, φοβούμενος (ἐκ τοῦ *bhi*, φοβεῖσθαι). Τούτων τινὰ ἀπέβησαν οὐσιαστικά: *ἑρπ-ε-τόν* (= τὸ ἕρπον), *δάκ-ε-τον* (τὸ δάκνον), *γωρυ-τός*. Ἄλλα δ' ἀφῃρημένην ἔννοιαν ἔλαβαν: *ἄμη-τος*, *ἄρο-τος*, *βίο-τος*, *ἔμε-τος*, *θάν-α-τος*, *κάμ-α-τος*, *κωκυ τός*, *ὑ-ε-τός*. *ἀῦ-τή*, *ἄ τη*, *γεν-ε-τή*, *δαί-τη*, *κοί-τη* (κεῖ-μαι), *μελ-έ τη*, *πινυ-τή*, *τελ-ε τὴ* κλ.

2) τὸ *τι-ς* καὶ (τροπῇ τοῦ τ εἰς τὸ συριστικὸν σ πρὸ τοῦ ι, καθὼς καὶ ἐν τῷ γ΄. προσώπῳ τῶν ῥημάτων: *δίδω-σι* ἀντὶ *δίδω τι*, λέγουσι ἀντὶ λέγοντι) *σι-ς*. Εἶνε δὲ ταῦτα συγκεκριμένα τε καὶ ἀφῃρημένα: *μάν-τις* (ἐκ τῆς ῥ. *μαν* ὅθεν καὶ *μνα*, μεμνῆσθαι, μένος, mens κτλ.), *μάρπ-τις* (ῥ. μαρπ—μαρ, ὅθεν μάρ-η = χεὶρ καὶ μάρ-να-μαι), *πόσι-ς* (σκρ. patis, ὅθεν καὶ δεσ-πότη ς), *πάμφθερ-σις*, *βυρβοροτάρα-*

Digitized by Google

ξις, ὠτοκάταξις κτλ. λατιν. **hos-tis** (γοτθ. *gast(i)s* ἐκ τῆς ῥ. **ghas** = ἐσθίειν). *ξυσ-τις* γεν. *ξυσ-τί-δ-ος· ἄμπω-τις, μῆ-τις, φά-τις, πίσ-τις* (πιθ), *πύσ-τις* (πυθ), *βά-σις, δό σις, ὄψις, σκέψις, φεῦξις* κλ.

3) Τὸ *tu* (*τυ-ς* ἀρσ. κ. θηλ καὶ *τυ* οὐδέτερον) σημαῖνον καὶ τοῦτο κατ' ἀρχὰς τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον, ὡς δῆλον ἐκ τῶν σανσκριτικῶν **jâ tus** ὀδίτης (ἐκ τοῦ **jâ** ἰέναι), ***bhâ tus*** (ἐκ τοῦ ***bhâ*** φαίνειν), ***gâ-tus***, ἀηδών (ἐκ τοῦ **gâi** ᾄδειν), ***vaha-tus*** ὄχος (ἐκ τοῦ ***vah, vehere, Fέχειν***, ὀχεῖν) κλ. καὶ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν *μάρπ-τυς* ἅρπαξ (Ἡσυχ.), *φῖ-τυς* = φύ-τυς, γεννήτωρ. *Πραγμάτων* δὲ σημαντικά, μάλιστα κατ' οὐδέτερον γένος, εἶνε τὰ λατιν. ***fruc-tus, por tus, habi-tus*** καὶ τὰ ἑλλην. *ἄσ-τυ* (ῥ. vas = κατοικεῖν), *φῖ-τυ* καὶ εἴ τι ἄλλο. *Ἀφῃρημένης* δ' ἐννοίας τὰ σκρ. ***hê tus*** αἰτία (ἐκ τοῦ **hi** *θεῖναι*), ***Kra-tus*** θυσία (ἐκ τοῦ kr. ποιεῖν, τελεῖν), τὸ λατιν. ***or-tus*** καὶ τὰ Ἑλλην. *ἀλαλη-τύς, ἁρπακ-τύς, βοη-τύς, γραπ-τύς, δαι-τύς, ἰδη-τός, σωφρονιστ-ύς* κτλ.

Τὰ *τρία* ταῦτα *ἐπιθέματα* ***ta, ti*** καὶ ***tu*** εἶνε συγγενέστατα τῇ τε φωνῇ καὶ τῇ ἐννοίᾳ, ὡς δεικνύει ἡ πρὸς ἄλληλα παράθεσίς των, καὶ δὴ καὶ ἐναλλάσσονται πολλάκις, ὡς *ἀλαλητός* (παρ' Ὁμήρῳ, Ἡσιόδῳ καὶ Πινδάρῳ) καὶ *ἀλαλητύς* (Ἀνθολ. Παλατ. 6, 51). *βοητός* (καθομιλούμενον) καὶ *βοητύς· φυτόν* καὶ *φῖτυ* κτλ. Ἄλλο ἐπίθεμα, μάλιστα τῷ ***ta*** (το-ς) συγγενέστατον, εἶνε τὸ ἁπλοῦν τ, ὅπερ πρὸ τοῦ ς τῆς ὀνομαστικῆς ἐκπίπτον ἐν ταῖς λοιπαῖς πτώσεσιν ἐπανέρχεται. Διὰ δὲ τὴν βραχύτητά των τὰ τοιαῦτα ὀνόματα συνήθως ἐν συνθέσει διετηρήθησαν, οἷα π. χ. ἀγνώ-ς γεν. ἀγνῶτ-ος, *σιδηρο-βρώ-ς, ἡμι-θνὴ-ς* κτλ. περὶ ὧν ἤδη ἀνωτέρω ἐρρέθη. Ἐντεῦθεν ἡ ὑποψία, μήπως ὁ ἀρχαιότατος τούτων τύπος ἦτο τὸ ἁπλοῦν τ, ἐξ οὗ ὕστερον κατὰ παρέκτασιν προῆλθαν τὰ *τ-ός, τη, τορ, τι-ς, τυ ς* καὶ *τυ*. Ἁπλοῦν δ' οὕτως ἐσχηματισμένον φαίνεται τὸ *δαί ς* γεν. *δαιτ-ός*, ὅθεν κατὰ μετάπτωσιν *δαίτη*. Τοῦ δ' ὁμοίου φαινομένου οὐδετέρου *σταῖς* γεν. *σταιτὸς* ἔμοιγε ἄδηλος ἡ ἀρχή.

ιέ.) Ἄλλο γένος ἐπιθεμάτων εἶνε τὰ διὰ τοῦ *ἰ*, ὡς *λο-ς* (λη, λο-ν), *αλο-ς, ελο ς, η.ιο-ς, ι.ιο-ς, υ.ιο-ς, ω.ιο-ς* (ωλη κτλ.), δι' ὧν σχηματίζονται ὀλίγα μὲν *ῥηματικά*, πλεῖστα δὲ *παρώνυμα: αὐ-λός* (ϝπνέω), *καυ-λός* (καϝ, καίω), *χυ-λός* (χυ, χέϝ-ω), *στῦ-λος* (στυ, στα), *μοχ λός* (μογ, μόγις). καὶ *ἐπίθετα· δει-λός, δῆ λος* (δα, δθεν καὶ δτλός), *στρεβ-λός* (στρέφ-ω), *τραυ-λός* (τραϝ, δθεν τραῦμα), *τυφ-λός* (τύφ-ω. κυρίως ὁ καπνῷ ἢ ὁμίχλῃ ἐκτετυφλωμένος), *ψι-λὸς* (ψίλ, ψιά. τετριμμένος, γυμνὸς) κτλ. θηλ. *αὖ-λη* καὶ *αὐ-λή, ζεύγ-λη, θη-λὴ*

Digitized by Google

(θκ — θῆσκι, θῆσθι = θηλάζειν, θηλὴν ὑπέχειν), *παῦ λα* (*παύ ω*), *τρίγ-λη* καὶ τὸ καθωμιλ. *στρίγ-λα* (τριγ — τέτρῑγα), *τρώγ-λη* (τρώγω· κυρίως σπήλαιον, ἔνθα ἡ γῆ ἐξεσκαμμένη καὶ οἷον ἐκτετραγημένη), *φυλὴ* (φύω) — οὐδετ. *ζάγκ-λον* (ζάγκ αἰολ. = δαγκ. ὅθεν ζάγκλον = ὄργανον δάκνον καὶ τέμνον), *κᾶ-λον* καὶ *κῆ-λον*· (τὸ καιόμενον ξύλον, *κάF-ω*), *μῆ-λα* (τὰ πρόβατα, ἐκ τῆς φωνῆς *μῆ*), *ναῦ-λον*, *ξύ-λον* (ξύω, *ξέF-ω*) κτλ. *αἰθ-αλος* καὶ *αἰθ-άλη*, *ἄγκ-αλος* καὶ *ἀγκ-άλη*, *δάμ-αλος* καὶ *δαμ-άλης* καὶ *δάμ-αλις*, *κεκρύφ-αλος*, *κέφ-αλος*, *διδάσκ-αλος*, *ὀμφ-αλὸς* (umb-i-licus) κτλ. *ἐπίθετα*: *ἀπ αλός* (ἀφ. εὐαφής, ἡδὺς τῇ ἁφῇ), *ληφ-αλὸς* καὶ *ληφ-αλέος* καὶ *ληφ-άλιος*, *νυστ-αλὸς* καὶ *νυσταλέος*, *σπάτ-αλος* κλ. θηλ. *ἀμ-άλη*, *κροκ-άλη* (κρόκ-η, κρέκω), *στραγγ-άλη* (ῥ στραγ, ὅθεν καὶ ἀστράγαλος), *φι-άλη* (= πιάλη, πί-νω), *κεφ-αλὴ* καὶ (μακεδον.) *κεβ-λή*. οὐδετ. *γνάφ-αλον* (γνάφω, γναφεύς), *γύ-αλον* (γύ-α, γύ-ης, γυῖον, γυρός), *κρότ-αλον*, *πτέ-αλον* (καὶ πτύ-ελον· πτύ-ω), *ῥόπ-αλον* (ῥέπω, ῥίπτω) κτλ. — *ἄγγ-ελος* (ἄγω), *εἰκ-ελος* (εἰκ. εἰκών), *κρέκ-ελος* (θρῆνος, κοπετός), *ῥάκ ελος* (τραχύς, ἀπότομος. Πρβλ. τὸ *ῥά-κος* καὶ τὸ σημερινὸν *βράχος* = Fράχος ἐκ τοῦ Fρήγ-νυ-μι), *Σθέν-ελος*, *σκόπ-ελος*. *ἀγ-έλη*, *θυ-μ-έλη*, *κυψ-έλη* (κύπη. πρβλ. τὸ σημερ. *κουφάρι* = κυφάρι ἐκ τοῦ *κυφάλιον*), *νεφ-έλη*, *πιμ-ελή*· *δεῖκ-ελον* καὶ *δεῖκ-ηλον* κτλ. *ἀτυζ-ηλός* (= τρομακτικός, ἀτύζω), *γαμ-ηλὸς* καὶ *γαμ-ήλιος*, *διψ-ηλὸς* καὶ *διψ-αλέος*, *ἔκ-ηλος* (ἐκ-ών; Buttm.), *ἀ-ϝιδ-ηλος* (ὁ μὴ ὁρώμενος καὶ ὃ ποιῶν μὴ ὁρᾶσθαι), *καπν-ηλός*, *μιμ-ηλός*, *ὑπν-ηλός*, *ὑψ-ηλὸς* κτλ. *γαμφ-ήλη* (γάμφ. κάμπ-τ-ω), *θυ-ήλη*, *ζυ-ήλη* *ραικ-ηλον* (Λυκόφρ. = αἴνιγμα. πρβλ. ῥοικός), *κειμ-ήλιον*, *καρθ-ήλιον*. καὶ μετὰ τῆς διφθόγγου *ει ἀπειλὴ* (ἴσως ἐκ τοῦ ἀπ-ύ-ω) καὶ *ὠτ-ειλὴ* (ὠτ-άω) κτλ.— *αἴγ-ιλος*, *ἄργ-ιλος* (ἀργ. ἀργ-ής, ἄργυρος, alb-us), *δαψ-ιλὸς* καὶ *δαψ-ιλής*, *ὀργ-ίλος*, *στρόβ-ιλος*. *μαρ-ίλη* (ἀνθρακιὰ μεμαρασμένη· μαρ—, μαρ-αίνω), *πε-πραδ-ίλη*, *πέδ-ιλον* ττλ. — *δάκτ-υλος* (*δακτ — δεκτ— δεικ-τ*. πρβλ. τὸ καθομιλούμενον *δείχτω*), *βόμβ υλος* καὶ *βομβ ύλη*, *πίτ υλος*, *στέμφ-υλον* καὶ *σταφ-υλή* *ἐπίθετα*: *ἀγκ-ύλος*, *αἰδ-ύλος*, *αἴσ-υλος*, *γογγ-ύλος*, *στωμ-ύλος* κτλ. *αἰ-όλος* (*ἀΐω*, *ἀϊσσω*), *ἱερ-όλης* (= ἱερεύς. Σοφοκλῆς παρ' Ἡσυχίῳ), *μαιν-όλης*, *ὀζ-όλης*, *σκωπτ-όλης*, *φαιν-όλης* (εἶδος ἐπενδύτου) καὶ *φαιν ολὶς*=φωσφόρος. *ἁμαρτ-ωλός*, *φειδ-ωλός*. *γαμψ-ωλή*, *εὐχ-ωλή*, *θερμ-ωλή* (= θερμότης), *μεμφ-ωλή* (Ἡσυχ. μέμψις), *παυσ-ωλή*, *τερπ-ωλή*, *φειδ-ωλή*. *εἶδ-ωλον*, *ἔδ-ωλον* καὶ *ἐδ-ώλιον* κτλ.

ις΄.) *ακ* καὶ *ηκ*, δι' ὧν καὶ *ῥηματικὰ* καὶ *παρώνυμα*: *ἅρπ-αξ* (=

Digitized by Google

ακ-ς. πρβλ. τὸ λατιν. rap-ax), *βῶλ-αξ* (ἐκ τοῦ βῶλος), *κόλ-ακ-ς*, *κόρ-αξ*, *φαίρ-αξ*, *ὄρπ-ηξ*, *μύ-αξ* (ἐκ τοῦ μῦς), *ἄρ-αξ*, *βάβ-αξ*, *πάλ-λ-αξ*, *τρίβ-αξ*, *φύλ-αξ* καὶ κατ' ἐξόγκωσιν ἡ παρέκτασιν τά: *φάλ-αγξ*, *φάρ αγξ*· *βάβυκος*, *παλλακός*, *φύλακος* (Ἡροδ. Β'. 121 κ ἀλλ.), φαρμ-ακὸ-ς κτλ.

ιζ'.) *ιο-ς*, *ια*, *ιο-ν*, δι' ὧν ἐπίσης ῥηματικά τε καὶ παρώνυμα: *ἄγ-ιος* (ἁγ — ἄζομαι σκρ jag' = θεραπεύειν), *πάγ-ιος* (παγ, πήγ νυμι), *φθί-δ-ιος*, *ἀμφά-δ-ιος* (ἀνα-φα ἰνω), *ἀποσπά-δ-ιος* κτλ. θηλ. οὐσιαστικά: *μαν-ία*, *μαχ-ία* (βαγ = βήγνυμι). τοιαῦτα καὶ τὰ *γέννα* καὶ *γεν-ειὰ* ἐκ τοῦ *γεν-ϝὰ* (διατηρ. ἐν τῇ καθομιλουμένῃ) κατ' ἐξομοίωσιν τοῦ *ι* μὲ τὸ ἡγούμενον *ν* ἢ τροπὴν εἰς *ε*, οἷς ἀνάλογα τὰ λατιν. *fur ia*, *ser-ies*, *progen-ies*, *fac-ies*

Ταῦτα εἶνε τὰ κυριώτερα ἐπιθέματα, δι' ὧν ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ τισι τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ἐσχηματίσθησαν τὰ *πρωτότυπα* ὀνόματα, τὰ ῥηματικά. Τὰ δὲ λοιπὰ ἢ εἶνε παρεκτάσεις τούτων ἢ συνδυασμοὶ δύο ἢ πλειοτέρων, π. χ. *αλ-εος*, *αλ-ιος*, *αλ-μι-ος*, *αλ-μος*, *ιμος*. *ο-μ-εος*, *μγ-ε-ος*, *τηρ-ιος*, *τηρ-ιον*, *τ-εος* κτλ. Ἀλλ' ἡ ἔρευνα τούτων τε καὶ τῶν ὁμοίων ἀνήκει πλέον εἰς ἄλλο μέρος τῆς γραμματικῆς.

Τὰ θέματα λοιπὸν τῶν ὀνομάτων λήγουσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἰς *φωνήεντα* καὶ εἰς *σύμφωνα*· καὶ τὰ μὲν φωνήεντα εἶνε τὰ τρία πρωτογενῆ, τὸ *α* (μετὰ τῶν ἐπιγόνων του η καὶ ο καὶ ω) καὶ *ι* καὶ *υ*, τὰ δὲ σύμφωνα εἶνε πάντα τὰ ἄφωνα κ, γ, χ. τ, δ, θ. π, β, φ. τὸ ἔρρινον *ν*, τὸ ὑγρὸν ρ καὶ τὸ συριστ. *ς*. εἰς *λ* λήγει τὸ θέμα μόνου τοῦ *ἅλ-ς* γεν. *ἁλ-ός*, ἐν ᾧ ἐν τῇ λατινικῇ π χ. πλείονα θέματα λήγουσιν εἰς τὸ ὑγρὸν τοῦτο: *sol-is*, *ex-sul-is*. *con-sul-is* κτλ. εἰς δὲ τὸ *μ* οὐδὲν ἑλληνικὸν θέμα λήγει. Ἐκ τῶν εἰς φωνῆεν ληγόντων τὰ εἰς α (ο, η) πάντα, πλὴν τῶν εἰς ω θηλ., οἷα τὰ *ἠχὼ* γεν. *ἠχό-ος*, *Γοργὼ* κτλ. ἐπὶ τοῦ ἑνικοῦ, ὑπάγονται εἰς μίαν *κλίσιν*, ἥτις ἐκ τῆς ἐν τῇ ἀττικῇ καὶ τισιν *ἄλλαις διαλέκτοις ισοσυλλαβίας* τῶν λοιπῶν πτώσεων πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν *ισοσύλλαβος* ἐκλήθη· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα εἰς φωνῆέν τε καὶ σύμφωνον λήγοντα, εἰς ἑτέραν, τὴν *περιττοσύλλαβον* καλουμένην. Ἡ πρότερα τούτων εἶνε πολὺ εὐχερεστέρα τῆς ἑτέρας καὶ οἷον λειοτέρα καὶ ὁμαλωτέρα. Ἡ γλῶσσα λοιπόν, μάλιστα ἡ ποιητικὴ καὶ ἡ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἔνθεν μὲν ταύτην τὴν κλιτικὴν εὐκολίαν θηρεύουσα, ἔνθεν δὲ τοὺς πληρεστέρους καὶ ἀνετωτέρους τύπους, οἷοι οἱ φωνηεντόληκτοι πρὸς τοὺς συμφωνολήκτους, ἀγαπῶσα, ἢ χρείαν αὐτῶν χάριν τοῦ μέτρου ἔχουσα, πρωΐμως ἤδη ἤρχισε νὰ ἐπευρύνῃ τὰ συμφωνόληκτα εἰς φωνηεντόληκτα, ἐνίοτε δὲ καὶ τοὐναντίον, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐ-

Digitized by Google

τὴν χρείαν τὰ δεύτερα εἰς τὰ πρότερα. Περὶ ἑκατέρας τῶν τροπῶν τούτων ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σποράδην ἔγεινε λόγος. Ἐκεῖ δηλ. ἐλέχθη, ὅτι τὰ ἐπιθέματα *ar*, *or*, *ωr*, *ηr*, *μεr*, *μor*, *ταρ*, *τηρ*, *ακ* κατὰ παρέκτασιν ἔγειναν *aro*, *αρη*, *ορη*, *ωρη*, *ηρο*, *ηρη*, *μερο*, *μερη* καὶ (συγκοπῇ) *μρο*, *μρα*, *μορη*, *τρο*, *τρα*, *τηρο*, *τηρα* καὶ (ἀποκοπῇ) *τα* ἢ *τη*, *ακο*, ὧν παραδείγματα αὐτόθι ἐξετέθησαν, οἷς προσθέντες ἐδῶ ἄλλα τινὰ παραδείγματα, καταφανέστερον ποιοῦντα, πόσον ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς συμφωνολήκτων εἰς *φωνηεντόληκτα* μεταπλάσεως ἐπεκράτησε.

Μετεπλάσθησαν λοιπὸν τοιουτοτρόπως.

τὰ		*εἰς*
ἄτις (Ἀπολλ. Ἀργον. Δ΄. 820)		
	—	ἀτική (Ὅμηρ)
ἄναξ	—	ἄνακος ἢ ἀνακός (Σχ. Ἰλ. Ω, 566.)
ἄμβιξ	—	ἄμβικος
αἴξ	—	ἤγος (Βοιωτ. Ἐπιγρ. C. I. 1569 α.)
ἅρπαξ	—	ἅρπαγος, ἁρπάγη ἁρπαγή.
ἀγών	—	ἄγωνος (Ἀλκαίου Ἀποσπ. C IIII, 65 παρὰ Φωτίῳ ἐν λ. καὶ Σουΐδα.)
ἕλιξ	—	ἑλίκη
ἥλιξ	—	ἡλίκος
ἴωξ (Ἰλ. Λ, 601)	—	ἰωκή (Ἰλ. Ε, 521.)
ἴλιγξ	—	ἴλιγγος, ἰλίγγη (Ἡσυχ.)
ὄρυξ	—	ὀρυγὴ καὶ ὀρυχή
ὄψ (λατιν. vox)	—	ὄσσα
κέρκωψ	—	κερκώπη
κῆρυξ	—	κήρυκος (αἰολ. Ε. Μ. 775, 26.)
κρέξ	—	κρέκα (ἡ. Εὐσαθ. 1528, 18.)
κίνυψ	—	κίνυφος
Κρητῶν	—	Κρησσόνη. οὕτω καὶ
(Ἑρμιών	—	Ἑρμιόνη
Ἴτων	—	Ἴτωνη
ὠλήν	—	ὠλένη. (Σουΐδ.)
Καππάδοξ	—	Καππαδόκης, — κος (Ε. Μ. 490)
κρόκα (αἰτιατ. Ἡσιοδ. Ἔργ. 538)		
	—	κρόκη (ἡ)
Γραῖκες	—	Γραικοί.
γλαύξ	—	γλαῦκος (Ζηνοδ. π. Ζῷ σλ. 230.)
	—	καὶ γλαῦκα. Σχολ. Λειψ. Ἰλ. Α, 195.
γρύψ	—	γρύπος
Γόρτυν	—	Γόρτυνα.
Γοργών	—	Γοργώνη (Λουκ. ετ. διαλ. ά)
Γυρτών	—	Γυρτώνη
Γηρυών	—	Γηρυόνης καὶ Γηρυονεύς.
Χάλυβες	—	Χάλυβοι
Χοίνικες	—	Χοινίκαι
πάλλαξ	—	παλλακός, — κή (Φωτ. Ἡσυχ.)
πέλιξ	—	πελίκη.

Digitized by Google

τὰ		εἰς
πίθηξ	—	πίθηκος
πελεκάν	—	πελεκανός
πτύξ	—	πτυχή
πρόσφυξ	—	πρόσφυγος
πλάκες	—	πλάκαι (Ἐπιφαν. Τ. Β'. 279.)
βάβαξ	—	βάβακος (Ἡσυχ.)
βόστρυξ	—	βόστρυχος.
Βραχμᾶνες	—	Βραχμάνοι (Καισαρ. διαλ. Β'. 611. c.)
Βρύγες	—	Βρύγοι
φύλαξ	—	φύλακος Ἡροδ. Γ'. 4, 14. 48. ς'. 75.)
Φοῖνιξ	—	Φοινίκη
φάλαγξ	—	φαλάγγη
φύσιγξ	—	φυσίγγη
φλέβες	—	φλέβαι (Ἡσυχ.)
φρίξ	—	φρίκη (μεταγ.)
τιβήν	—	τίβηνος

τὰ		εἰς
τέρην	—	τέρεινος
τρίβαξ	—	τρίβακος
Δάκες	—	Δάκοι καὶ Δακοί
δόρξ	—	δόρκος, δόρκη, δορκάς.
δαίς	—	δαίτη (Ζ'. 155 Σχολ. Θεοκρ.)
θρίναξ	—	θρινάκη
διασφάξ	—	διασφαγή
θισί	—	θίναις (ποιητ. π. δοτ. ς. 3.)
λάλαξ	—	λαλαγή
λάταξ	—	λατάγη
λύγγας	—	λύγγους (Ἀρτεμιδ. Ὀνειρ. Β'. 12).
Μόσσυνες	—	Μόσσυνοι
στίχες (ὀν. ςίξ;)	—	στίχος (ῐ).
σκώψ	—	σκῶπος κτλ.
σάμβυξ	—	σαμβύκη.

Ἂν δὲ τὰ Αἰακός, Πιττακός, Πιττάλακος, Πύρρακος, Ἀστράβακος, Ἄστακος, Ἀβδακος, ὀστακὸς ἢ ἀστακός, ἐρίθακος, μαλ(θ)ακός, φαρμακὸς κ. τ. ὅμοια παραβάλωμεν πρὸς τὰ Ajax, βλάξ (= μ(α)λάξ) καὶ τὰ λοιπὰ εἰς *αξ*, δὲν θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ ταῦτα ἐξ ἀρχαιοτέρων εἰς *ακ-ς* μετεπλάσθησαν. Εἶνε γνωστὴ καὶ ἡ διμορφία τῶν ἐκ τῆς ῥ.ζ. *ὀπ* ἢ τοῦ ἐπιθέματος *οκ* (= *οκ*) συνθέτων ἢ παραγώγων, οἷα *Χάροψ* καὶ *Χάροπος*, *Κέκροψ*, *Κρότωπος*, *Θεόπη*, *Καλλιόπη*, *Παρθενόπη*, *Τριόπας* κτλ. Ἐπ' ἴσης γνωστὴ εἶνε καὶ ἡ κατὰ πτώσεις (ἁπαντῶσα) μετάπλασις τῶν ὀνομάτων *Ἀΐδης*, *ἅλως*, *αἰπός*, *ἀλκή*, *Ἄρης*, *γέλως* (—ος), *γόνυ*, *δάκρυ* (—υον), *ἔρως* (—ος), *Ἐτεοκλῆς* καὶ *Πάτροκλος*, *ἕως* (*ἠώς*), *ἥρως*, *λᾶας*, *Οἰδίπους* (γεν. —ος, —αο κλ.) (οὕτω καὶ αἰγόπους καὶ αἰγι-(ο)πόδης Ὕμν. εἰς Πᾶνα 2), *ὄνειρον*, *ὄσσε* (δοτ. πληθ. ἄσσοις), *πρόσωπον* (πληθ. *πρόσωπα* καὶ *προσώπατα* κτλ.), *ὕδωρ*, *υἱός*, *οὖς* (δοτ. πληθ. *ὠσὶ* καὶ *ὠτοις* Φρύνιχος 211). Κατὰ τὸ *ὠτοις* ἐσχημάτιζαν εἰς *οις* ἀντὶ *σι* τὰς δοτ. πληθ. πολλῶν ὀνομάτων, μάλιστα τῶν εἰς *μα*, Αἰολεῖς τινες καὶ Δωριεῖς, οἱ Αἰτωλοὶ π. χ. *γεράντοις* ἔλεγαν καὶ *παθημάτοις* (Ἀριστοφ. Βυζαντ., παρ' Εὐσταθ. 279, 38. 1761, 22 κεξ.), οἱ δὲ Δελφοὶ τοὐλάχιστον κατὰ

Digitized by Google

τὸν γ'. π. Χ. αἰῶνα, *ἀγώρους*, *ἐντυγχανόντοις* καὶ *Λαμιέοις* ἔλεγαν (C. I, 1693. I, 3. 7. Rhein. Mus II. p. 114), οἱ δὲ Ταυρομενῖται *ἐρομναμόροις* καὶ *σιτοφυλάκοις* (παρὰ Franz.). Ἡ γεν. τοῦ *γάλα* ἦτον ὄχι μόνον *γάλακτος*, ἀλλὰ καὶ *γάλα* (Ἀριστοφ. Βυζαντ. παρ' Εὐσταθ. 1627, 43). Ὁμοία εἶνε καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν εἰς *ης* (γεν. ους) καὶ *ος* (γεν. ου) ἐπιθέτων· *ἀλουργὴς* καὶ *ἀλουργός*, *ἐνεργὴς* καὶ *ἐνεργός*, *ὁμαλὴς* καὶ *ὁμαλός*, *νεουργὲς* (Πλουτ. Αἰμ. 2. π. 5) — *νεουργόν* (Πλατ. Πολιτ. ς'. 93), *ψαψιλὴς* καὶ *ψαψιλός*, *δυστυχὴς* καὶ *δύστυχος*, *εὐτυχὴς* καὶ *εὔτυχος* (καλότυχος καθομιλ.) κτλ.

Πόσον δὲ μεγάλη ἦτον ἡ ἀνάγκη τῆς μεταπλάσεως ταύτης εἰς τὴν ἡμετέραν, τὴν ἀρίαν, φυλήν, δῆλον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία τῶν ἀδελφῶν τῇ ἑλληνικῇ γλωσσῶν ἔμεινεν αὐτῆς ἐλευθέρα, καὶ χωρὶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ νεώτεραι καὶ γνωστότεραι παραφυάδες, αἱ γερμανικαὶ καὶ αἱ ῥωμανικαὶ γλῶσσαι. Οὕτω π. χ. ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ 1) τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἰς *αx* ἢ *ακο* θέματα φέρονται συνήθως εἰς *aca*, ὡς *nây-aca -s* ἡγεμών, ὁδηγός (ῥ. nî), *nart-aca-s* ὀρχηστὴρ (ῥ. nr.t) κτλ. 2) τοῦ μετοχικοῦ ἐπιθέματος *ant* καὶ *anta* παρεκταθέντος ἐσχηματίσθησαν ὀνόματα ἀντίστοιχα τοῖς εἰς *της* καὶ *τωρ* ἑλληνικοῖς π. χ. *g'ay-ant* — *g'ay-anta*, νικητὴς (ῥ. g'î, ὅθεν πιθανῶς καὶ τὸ γί-γ α(ντ)ς.

g'îv-ant — *g'îv-anta* ζωντανὸς (ῥ. g'îv).

manday-ant — *manday-anta*, κοσμήτωρ

(θέμα *manday* ῥ. *mand* κόσμος) τούτοις ἀνάλογα εἶνε τὰ ἑλληνικὰ *ἐθελοντής*, *ἐκοντὴς* (Φρυν. — σλ. 4. Θωμᾶς Μάγ. 285. Ε. Μ. 436, 4) ἐκ τῶν *ἐθέλ οντ-ς*, *ἐκ-όντ-ς* καὶ ἀκόμη ἐγγύτερα τὰ *Δόντας* (Παυσ. ς'. 19, 8) ἐκ τοῦ *δό-ντ ς* (δοὺς) καὶ πᾶσαι αἱ καθομιλούμεναι ἐνεργ. μετοχαὶ *λέγοντας*, *γράφοντας*, *ζῶντας*, *ἀγαπῶντας* κ λ. ἐκ τῶν *λέγων*, *γράφων*, *ζῶν*, *ἀγαπῶν* κλ. ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ ὀνομαστικοῦ ς ἕνεκα τῆς ἀκλίτου των χρήσεως: γράφοντα, λέγοντα, ἀγαπῶντα κλ. ὧν ἡ χρῆσις ἐν τῇ δημώδει, ἀλλὰ γεγραμμένῃ γλώσσῃ, ἐμφανίζεται ἤδη ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος: Ἐκ τοῦ ποιήμ. Β. Χ. *γελῶντα*, *βλέποντά τον ἡ κόρη* (πρβλ. καὶ *χαμογελῶν ἡ κόρη*), *ἀκούοντα ὁ Βέλθανδρος οὐδὲν ἀπηλογήθην*, *λέγοντα* (ἡ Χρυσάντζα) κτλ. ἐκ τῶν τοῦ *Στεφ. Σαχλίκη: πιστεύοντα νά μ' ἔκαμε πολλὰ μεγάλην χάριν. Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 347 βλέποντα θαμμένον τὸν Σευτλαῖον· αὐτ. 406 λέγοντάς τ' ἀπεκρίθη κτλ. — 3) ὁμοίως: μετεπλάσθησαν τά: *str.* εἰς *târâ*, *ἀστήρ. (dant)* (πρβλ. τὸ λατιν. *dent-is*) εἰς *danta-s* ὀδούς, — ὀντ-ος· *nis'* καὶ *mis'â* νύξ. *pad* καὶ *pada-s* πούς, ποδ ός. *mâns* καὶ *mânsa* κρέας *mâs* καὶ *mâsa-s* μὴν (μεὶς κατὰ διαλ. λατ. mens).

Digitized by Google

kara (χε'ρ) κατὰ γράμμα ἀντιστοιχοῦν τῷ ἑλλην. δημ. *χέρα· c'ira s* (φώρ) κλέπτης κτλ.

Ἐν δὲ τῇ *λατινικῇ* 1) τὰ ἐν τοῖς ἑξῆς συνθέτοις μονοσύλλαβα καὶ συγχρόνως τριττοσύλλαβα παρεξετάθησαν εἰς δισύλλαβα καὶ ἰσοσύλλαβα· *prae-cox* (coc-s) — *prae-coquu s. pani-fex* — *panificus. aru-spex* — *pro-spicus. armi-ger* — *mori-gerus. tibi-cen* — *tibi-cinus. vesti-ceps* — *urbi-capus. fœni-sex* — *fœni-seca* κλ.

2) Τὰ ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ ἑλληνικῇ εἰς u (υ) ἐπιθετικὰ θέματα ἢ ἀμετάτροπα μείναντα εἰς τὴν ἰσοσύλλαβον κλίσιν μετέβησαν, οἷα τά: *densu-s δασύ-ς. bardu-s βραδὺ-ς* ἢ διὰ τοῦ i παρεξετάθησαν, οἷα τά: *brev-i-s, βραχύς. lev i s* (ἀντὶ leg-vi-s) — *ἐ.λαχ-ὺ-ς* σκρτ. *laghu-s. tenu-i s* σκρ. *tanu-s. suav-i-s* (ἀντὶ suadvi s), *ἡδύς. svádu-s* (σκρτ.). Ὁμοίως μετεπλάσθησαν, φαίνεται, καὶ τὰ *can-i-s* (ῥ. cun — cvan, can πρβλ. τὰ ἑλλην. *κύ ων, κυ-νός*). *juven-i s* σκρτ. juvan. *aur-i-s* (ἀντὶ aus-i s) *ἐκ* τοῦ *aus*. πρβλ. τὰ αἰολ. καὶ κρητ. *αὖς* γεν. *αὐτ-ός*. δωρ. *ὦς, ὠτός*, κοιν. *οὖς*. Καὶ πολλὰ συμφωνόληκτα ἐπὶ τῆς γεν. πληθ. *moni-i-um, gent-i-um, civilat i um* καὶ ἄλλα. Καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πτώσεως καὶ τῆς πληθ. ὀνομ. τὰ οὐδέτερα, αἱ μετοχαὶ καὶ τὰ ἀνάλογα ἐπίθετα. *agent-i-a, agent i-um, simplic-i a, simplic-i-um*. κτλ. Περὶ τοῦ ἐκ τοῦ περιττοσυλλάβου *αὔ(σ)ως* (ἀώς, ἠώς) σχηματισμοῦ τοῦ ἰσοσυλλ. *aurora* ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη.

3) Πολλὰ ἰδίως *ἑλληνικὰ* περιττοσύλλαβα εἰς τὴν λατινικὴν μεταβάντα ἰσοσύλλαβα ἀπέβησαν, οἷα τά: *Ἀγκὼν — Ancona. Ἀσκάλων — Ascalona.* ἀτταγᾶ(ν)ς — attagêna. ἄλιξ — alica. ἁψὶς — absida. *εἵλως* — Helota. ἔποψ — upupa. ἑβδομὰς — hebdomada. Ὀποῦς (αἰτ. Ὀπόεντα) — opoenta. — βούπαις — pûbêda. Περσὶς — Persida. πλακοῦς — placenta. πάνθηρ — panthêra. — φάλαγξ — palanga. σπήλυγξ spelunca. φόρμιγξ (μύρμυξ. Ἡσυχ.) formica. — θώμι(γ)ξ — t(h)omica. κρηπὶς — crepida. κρατὴρ — cratera. στατὴρ — statera. Τοιαῦτα ἴσως εἶνε καὶ τὰ σφὴξ — vespa. θὴρ — fera (αἰολ. φήρ). Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀποδεικνύουν τὸ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ λόγου ῥηθέν, πόσον ἀναγκαία εἰς τὴν γλῶσσαν εἶχεν ἀποβᾶσα πρωτίμως ἡ εἰς φωνηεντόληκτα παρέκτασις ἢ μετάπλασις τῶν συμφωνολήκτων θεμάτων, μάλιστα ἐν τῇ τοῦ δήμου συνηθείᾳ, πανταχοῦ τὴν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν ἐπιδιωκούσῃ· τὰ δὲ τελευταῖα ἰδίως ἐμφαίνουσι πόσον εἶχε τὸ πάθος τοῦτο ἐπικρατῆσαν ἐν ταῖς δημοτικαῖς διαλέκτοις τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ὅτε ἡ λατινικὴ τὰ ἠρνίζετο ἐξ αὐτῶν. διότι δὲν πιστεύω, ὅτι ὅλη ἡ μετάπλασις εἶνε μόνης τῆς λατινικῆς ἔργον. Τὴν

Digitized by Google

κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἤδη συνηθεστάτην ταύτην μετάπλασιν τῶν τριτοκλίτων εἰς πρωτόκλιτα καὶ εἰς δευτερόκλιτα ἐν τῇ ἑλληνικῇ συμμαρτυροῦσι μετὰ τῶν εἰρημένων καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν εἰς *αν* (ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ συνήθους *α*) αἰτιατικῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων, αἵτινες πᾶσαι, ἢ τοὐλάχιστον αἱ πλεῖσται, ὀνομαστικὰς ἑνικ. εἰς *α ἢ α ς* ὑποθέτουσιν. Ἁπαντῶσι δ' αἱ τοιαῦται αἰτιατικαὶ ἐν ἐπιγραφαῖς, π. χ. *μητέραν* (C. I., 1988, b. A, 10), *γυναῖκαν* (2089. 2472 f.), *θυγατέραν* (2039. 2264. b.), *στυλλεῖδαν* (3293), *εὐσχήμονα* (2347. b. 3), *ἀνδριάντα* (3676, 17), *ἄνδρα* (1781. 2472. e), *ἥρωα* (2264 f) κ.λ. Τοιαῦται καὶ αἱ εἰς *κλῆν* (ἀντὶ *κλῆ* ἐκ τοῦ *κλεα*): Ἡρακλέην (Ἀνεκδότ. Bekker p. 1191), *Σοφοκλῆν* (ἐπιγραμ. ἐν τ. βίῳ τοῦ Σοφοκλέους. Εὐσταθ. 1562, 39). C. I 388, 3), *Τηλεκλῆν* (Πολυβ. ΑΒ'. 7, 14), *Πραξικλῆν* (C. I. 2376, 2). *Κτησικλῆν* (2347. c. 14), *Μενεκλῆν* (3052, 7. 35), *Διοκλῆν* (Διοδώρ. Σικ. ις'. 61. *Διοκλέα* Πλουτ. Θεμιστοκλ. 32), *Μνασικλῆν* (Διοδ ΙΗ. 21), *Δημοκλέην* (C. I. n. 3256 δίς, ἀλλ' αὐτόθι *Δημοκλέα*), *Ἐτεοκλῆν* (Anecd. Bekker. 731, 14), *Στρατοκλῆν* (C. I. 109, 8. 2488, 2), *Ἀγαθοκλῆν* (2558, 3), *Ἱεροκλῆν* (3137, 7. 21), *Μεγακλῆν* (Διοδώρ. ΙΔ'. 6), *Χαρικλῆν* (Νικήτ. Εὐγενιαν. ἐρωτ. διηγ. Α. 327), *Πολεμοκλῆν* (Πολυβ. Δ'. 52, 2) κτλ. κτλ.

Διὰ τοιούτων λοιπὸν βαθμίδων διελθοῦσα ἡ μετάπλασις τῶν συμφωνολήκτων θεμάτων εἰς φωνηεντόληκτα καὶ καθ' ὅλου τῶν περιττοσυλλάβων εἰς ἰσοσύλλαβα, ἐπ' ἐσχάτων πανταχοῦ ἐπεκράτησεν· ὥστε οὐ μόνον ἡ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων (δημώδης) γλῶσσα *ἡ λαμπάδα* ἔλεγεν, *ἡ ἑβδομάδα*, *ἡ τετράδη* κ.τ. ὅμοια (Πρβλ. Μιχ. τ. Ἐφέσιον ἐν τῷ ἑ τῶν Ἀριστοτ. Νικομ. σλ. 64, b. 67, a. Θεοφαν. Χρον. συνεχ. σλ. 430, 1. 15. κ. ἀλλ.), προσέτι ἡ *σπάρη* (ι) ἀντὶ *σπάρις* (Θεοφ. συνεχ. 479, 2. 759, 13), ἡ *Τραπεζοῦντα* (Χρον Πασχαλ. σλ. 35) καὶ τὰ ὅμοια, καὶ ἐπὶ τῶν πλαγίων πτώσεων: ὁ Ἄλυς γεν. τοῦ Ἄλυ, ὁ Λαρδῦς ἢ Λαρδύς, τοῦ Λαρδῦ (Θεοφ. Χρον. συνεχ. 427, 4. Σιμοκ. 331, 7. 332. 340), ὁ Τίγρης, τοῦ Τίγρη (Θεοφ. συνεχ, 427, 6) κτλ. ἀλλ' ἐν τέλει καὶ ἡ μετὰ ταῦτα μέχρι σήμερον καθομιλουμένη πάντα τὰ τριτόκλιτα ἐπὶ μὲν τῆς ἑνικ. ὀνομαστ. σταθερῶς, ἐπὶ δὲ τῆς ἐν. γεν. συχνότερον εἰς πρωτόκλιτα, ὃ ἐ εἰς *ας* (ἀρσ.) καὶ *α* (θηλ) μετασχηματίσασα λέγει π. χ. ὁ *φύλακας*, ὁ *κόρακας* (ἐνίοτε δὲ καὶ *κόρακος*, ὡς ἐν τῇ παροιμίᾳ: « *κόρακος κοράκου μάτια δὲν βγάζει* »), ὁ *λέοντας*, ὁ *γίγαντας*, ὁ *ἄρχοντας* (καὶ ὁ *ἄρχος*), ὁ *γέροντας* (καὶ ὁ *γέρος* μετά τινος διαφορᾶς τῆς σημασίας), ὁ *δαίμονας*, ὁ *πατέρας*, ὁ *βασιλιάς*, ὁ *χα.λ-*

Digitized by Google

κλὰς κτλ. ἡ αἶγα, ἡ φλέβα, ἡ χέρα, ἡ ἑβδομάδα, ἡ τετράδη, ἡ Τροιζῆνα, ἡ μητέρα κτλ. Ἐπὶ δὲ τῆς ἕν. γεν. τοῦ φύλακα (σπαν. φύλακος), τοῦ ἄρχοντα καὶ ἀρχόντου (σπαν. ἄρχοντος), τοῦ γέροντα (σπαν. — ος), τοῦ δαίμονα (—ου), τοῦ πατέρα, τοῦ βασιλῆᾶ, τοῦ χαλκῆᾶ κτλ. τῆς αἴγας, τῆς φλέβας, ἀλλὰ τῆς ἑβδομάδος, τῆς μητέρας καὶ μητρὸς κτλ. Ἐπὶ δὲ τῆς πληθ. ὀνομαστ. τὰ μὲν ἄρσεν καὶ εἰς ες καὶ εἰς σι, ὡς γέροντες καὶ γερόντοι, ἄρχοντες καὶ ἀρχόντοι, κόρακες καὶ κοράκοι, δαίμονες καὶ δαιμόνοι, ἀλλὰ πατέρες καὶ πατεράδες (μετὰ διαφόρου σημασίας), βασιλιάδες καὶ (συνηρ.) βασιλεῖς κτλ. τὰ δὲ θηλ. εἰς ες μόνον: φλέβες, μητέρες καὶ μητεράδες, ἑβδομάδες κτλ. Τῶν δ' οὐδετέρων τὰ μέν, ἀκεραιότερα κατὰ τοὺς ἀρχαίους τύπους διετηρήθησαν, ὡς π. χ. τὸ πρᾶγμα, τὸ σῶμα κτλ. τὸ πάθος, τὸ γένος, τὸ τεῖχος, τὸ τέλος κτλ. τὸ κρέας (ἀλλὰ καὶ κριάσι ἐκ τοῦ κριάσιον ὑποκορ.), τὸ τέρας κτλ. τὰ δὲ μετεπλάσθησαν μάλιστ' ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν, ὡς τὸ κέρατον, τοῦ κεράτου. τοῦ κρεάτου, τοῦ γένου(ς), τοῦ τέλου(ς) κτλ. Ἀρχαιότερα παραδείγματα ἐκ τῆς δημώδους γλώσσης εἶνε τὰ ἑξῆς: ἐκ τοῦ Α. Κ. ἡ χεῖρα (= χείρ). εἰς πένηρ (= πένητα). τὸ ἥμισον (= ἥμισυ). ὁ ἄνδρας (πολλάκις). τὴν χάριταν (δίς). γειτονας, συγγενῆρ. εἰς τιναν. εἰς λυκάβας (= λυκάβαντας) αἰῶνας. Ἐκ τοῦ Β. Χ. ἡ πατρίδα. τὴν φλύγαν. οἱ μεγιστᾶνοι, τοὺς μεγιστάνους. τὴν γυναῖκαν. τῆς εὐγενῆς μου θυγατρός. τοὺς συγγενούς. Ἐκ τοῦ Θ. Ρ. ὁ Χάροντας (= ὁ Χάρων). ὁ μάστορας. τινάς (= τίς). ὁ Χάρος. γυναῖκαν. τὴν χέραν. ὁ γέρος (= γέρων). ἡ γυναῖκα. τὴν νιότην (= νιότητα). ἐκ τοῦ Σ. Σ ἡ πλάκα τοῦ μνημάτου. ἡ ψείραις. κορέοι. μυρμῆγκοι. οἱ φυλακατόροι. τὴν μάνιταν. ὁ φυλακάτορας. τοὺς φυλακατόρους. τὴν χέραν. κοράκοι κτλ. ἐκτὸς τῶν εἰς ορτα(ς) μετοχῶν, περὶ ὧν κατωτέρω.

Ἀλλ' ἡ παράθεσις τούτων πρὸς τὰ ἀρχαιότερον μεταπλασθέντα μᾶς δείχνει διαφοράν τινα, ταύτην, ὅτι ἐν τούτοις μὲν ἐπικρατεῖ τὸ φων. α π. χ. ὁ φύλακας, ἡ φλέβα κτλ. ἐν ἐκείνοις δὲ τὸ ο καὶ τὸ η π. χ. ὁ φύλακος, ὁ τρίβακος, ὁ ἄγωγος. ἡ δίκη, ἡ δαίτη, ἡ φρίκη κτλ. πόθεν ἡ διαφορὰ αὕτη; Πρὸς ἐξήγησιν αὐτῆς οἱ γραμματικοί, ἀπὸ τοῦ Ἀπολλωνίου μέχρι Κοραῆ καὶ μέχρι σήμερον, ἔπλασαν ἢ πεπλασμένον παρέλαβαν τὸ πάθος τὸ λεγόμενον ἀναδρομήν, ἤτοι τὸν σχηματισμὸν νέων ὀνομαστικῶν ἐκ μιᾶς τῶν ἄλλων πτώσεων, τῆς γεν. τοῦ ἕν. καὶ τῆς αἰτ. ἕν. καὶ πληθ. ὥστε κατ' αὐτοὺς ἐκ μὲν τῆς ἕν. γεν. ἐσχηματίσθησαν αἱ εἰς ος νέαι ἄρσεν. ὀνομαστικαί, ἐκ δὲ τῆς πληθ. αἰτιατ. αἱ εἰς ας ὀνομ., ἐκ δὲ τῆς ἕν. αἰτιατ. αἱ εἰς α θηλ. ὀν. Ὁ δὲ λόγος, δι' ὃν ἡ

Digitized by Google

γλῶσσα τὸ παιγνίδι τοῦτο ἔπαιζεν, εἶνε ὅτι αἱ δύο αὗται ἢ τρεῖς πτώσεις εἶνε κατ' αὐτοὺς αἱ συνηθέστεραι ἐν τῷ λόγῳ. Διὸ καὶ ὁ μὲν Ἕλλην τοῦ δήμου ἀνὴρ παρὰ τοῦ λογίου συμπολίτου του συχνὰ πυκνὰ γενικὰς εἰς *ος* καὶ αἰτιατικὰς εἰς *α* καὶ *ας* ἀκούων ἐξέλαβεν αὐτὰς ὀνομαστικάς (!) καὶ ὡς τοιαύτας ἤρχισε νὰ τὰς μεταχειρίζηται, ὁ δὲ Λατῖνος παρὰ τοῦ γείτονός του Ἰταλιώτου ποτὲ μὲν συνηθέστερον τὰς γενικὰς *ἐλέφαντος, ἄβακος, τιτᾶνος* κ. ἄλλας ὁμ. ἀκούων ἔπλασε τὰς ὀνομαστικὰς *elephantus, abacus, Titanus*, ποτὲ δὲ τὰς ἐν. αἰτιατ. *πάνθηρα, κρατῆρα, φάλαγγα* κ. ἄλλ. ἔπλασε τὰς ὀνομ. *panthera, cratera, phalanga* κτλ.

Σημ. Ἰδοὺ καὶ αἱ περὶ τούτου δόξαι τινῶν ἀρχαίων γραμματικῶν καὶ τοῦ Κοραῆ ὑπὸ Lobeck εἰς ταὐτὸ συνηγμέναι ἐν Παραλειπομένων σλ. 141 κεξ. ὁ Πρισκιανὸς ἐν βιβλ. IV. 5, 25. p. 236 λέγει: in multis invenimus a genitivo græco factum latinum nominativum, *elephantus, abacus, Titanus, Aethiopus*; nec non ab accusativo *panthera, cratera*; quod græci quoque in multis fecêre et genitivo et aliis casibus pro nominativo usi, ὁ *μάρτυρος*, ὁ *ἰκτῖνος*.— Ὁ δὲ Φώτιος: *Κρίψ*, ζωῦφιον. ἡ γενικὴ μετέστη εἰς εὐθεῖαν καὶ σημαίνει τὸν ὀλίγον δαπανῶντα. — Ἐτυμ. Μεγ. 490, 18: *Καππάδοξ* σεσημείωται ἐκ τῶν εἰς ῶξ ἀρσενικῶν διὰ τοῦ μικροῦ γραφόμενον· ἡ γενικὴ *Καππάδοκος* μετάγεται εἰς εὐθεῖαν καὶ κλίνεται *Καππαδόκου*, τὸ δὲ *Καππαδόκης* κατὰ μεταπλασμόν. — Στέφανος ἐν λ. *Ἰβηρία*: — Ἀπολλώνιος ἀπὸ τῆς γενικῆς *Ἴβηρος* εὐθεῖαν παράγει ὡς *τοῦ φύλακος*, ὁ *φύλακος*, ὁ *μάρτυρος*, *χάροπος*, *Τροίζηνος*. Πρβλ. E. M. 87, 35, Στέφανον ἐν λ. *Ἑρμιόνη*. E. M. *δαίτη*. Εὐσταθ. 665, 7: ἀπὸ τοῦ *φρίξ*, *φρῖκα*, παρὰ τοῖς ὕστερον ἡ *φρῖκα* καὶ *φρίκη* ἰωνικῶς. « et *αὖρα* ex *ἀέρα* ortum esse affirmat Schol. I 1, 133, *δίαιτα* = *δαῖτα* Etym. M. in quam opinionem vix incidissent, nisi jam illa ætate percrebuisset haec terminationum casualium depravatio, quum in novitia græcitate latissime grassari locuples testis est Corais ad Plut. Alcib. c. 22. p. 365. T. 11: πολλὰ ἐκ τῆς τῶν περιττοσυλλάβων εἰς τὴν τῶν ἰσοσυλλάβων μετηνέχθησαν κλίσιν, παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις πεφεισμένως· ἡ *Δήμητρα*, ἡ *Γόρτυνα*, ἡ *Γυρτώνη*· παρ' ἡμῖν δὲ κατακορέστερον ἡ *μητέρα* γὰρ φαμὲν καὶ ἡ *θυγατέρα* ἢ ἡ *γαστέρα*, et similiter ab accusativis pluralibus nominativos proserpere, ὁ *κόρακας*, ὁ *βασιλέας*, ὁ *ἱερέας*, quibuscum comparat nomina propria antiquitus recepta: *Τριότας*, *Λεπρέας*, *Ἀμοιβέας*, *Πρωτέας* quae aliorsum pertinere ostendi in dissert: de Ambiguis, et ad

Digitized by Google

extremum participiorum casum in nominativum converti demonstrat, primum apud veteres græcos Δόντας Paus. VI. 19 tum multo magis adulterato antiquitatis colore *ὄντα*, *βλέποντα*, *ἀκούοντα* pro casibus rectis. » Lobeck ἐν τῷ προειρημένῳ χωρίῳ.

Ἀλλὰ διὰ τί, καθὼς ὁ Ἕλλην δημότης παρὰ τοῦ συμπολίτου του (λογίου) συχνότερον τὰς εἰς *ος* ἑνικ. γενικ. καὶ τὰς εἰς *ας* πληθ. αἰτιατ. ἤκουε, νὰ μὴ τὰς ἤκουε καὶ ὁ Λατῖνος παρὰ τοῦ γείτονός του Ἰταλιώτου ἐπ' ἴσης συχνά, ἵνα καὶ ἐκ τούτων τὰς εἰς *ας* ὀνομαστ. καὶ πυκνότερον τὰς εἰς *os* ἢ *us* ἔπλασσε; Ποῖος δ' ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ μὲν ἀρχαιότεροι Ἕλληνες συχνότερον τὰς εἰς *ος* ἑν. γεν. ἤκουαν καὶ ἐκ τούτων δῆθεν τὰς εἰς *ος* ὀνομαστικὰς των ἐσχημάτιζαν, ὡς *φύλακος*, *ἄγωγος*, *πελεκᾶνος*, *γρύπος*, *ἤγος* (Βοιωτ. = αἴξ) κλ., οἱ δὲ νεώτεροι τὰς εἰς *ας* πληθυντ. αἰτιατ. συχνότερον δῆθεν ἀκούοντες ἐκ τούτων τὰς εἰς *ας* ὀνομαστ. ἐσχημάτισαν; Ποῖος δ' ὁ λόγος δι' ὃν ἡμεῖς μὲν συνηθέστατα τὰς εἰς *α* θηλυκ. ὀνομαστ. μεταχειριζόμεθα, ἡ *αἶγα*, ἡ *φλέβα*, ἡ *μητέρα* καὶ σχεδὸν μόνον ἡ *τετράδη*, ἐκεῖνοι δὲ συχνότερον τὴν εἰς *η* μετεχειρίζοντο: ἡ *δαίτη* καὶ ὄχι ἡ *δαῖτα*, ἡ *φρίκη*, ἡ *διασφαγή*, ἡ *ῥωγὴ* κ. τ.τ. καὶ ὄχι, ὡς τὴν σήμερον ἐν πολλοῖς, ἡ *φρίκα*, ἡ *διασφάγα*, ἡ *ῥῶγα* κτλ.; Ὁ μόνος ἢ κυριώτατος λόγος πάντων τούτων εἶνε, ὅτι ἡ γλῶσσα, μάλιστα ἡ δημώδης, δυσκολίαν τινὰ ἀπαντῶσα ἔν τε τῷ πρώτῳ σχηματισμῷ καὶ τῇ κλίσει τῶν συμφωνολήκτων καὶ ἐν γένει περιττοσυλλάβων ὀνομάτων, ἐν δὲ τῇ τῶν μονοσυλλάβων χρήσει καί τινα μονοτονίαν, ὡς εἴρηται, καὶ ἀτερπῆ ἀρρυθμίαν αἰσθανομένη, ἤρχισε νὰ τὰ παρεκτείνῃ καὶ πως ἐξομαλύνῃ προσκρτήσει τοῦ φωνήεντος *α*, ὅπερ ἐν μὲν τῇ Ἰων. διαλέκτῳ καὶ τῇ ἐκ ταύτης ἀναπτυχθείσῃ λογίᾳ Ἀτθίδι μετέβη εἰς τὰ ἀγαπητὰ αὐταῖς φωνήεντα *ο* (ἐπὶ τῶν ἄρσεν.) καὶ *η* (ἐπὶ τῶν θηλ.), ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις ταῖς ἧττον πεπαιδευμέναις, τ. ἔ. ἧττον ἀπεξεσμέναις καὶ λελεκασμέναις καὶ διὰ τοῦτο ἀρχαϊκωτέραις, ταῖς αἰολ. καὶ δωρικαῖς καὶ ἐν τῇ ἐπ' ἴσης κατὰ πολλὰ ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐμμενούσῃ ἢ καὶ πολλάκις ἐπ' ἐκεῖνα ἐπιστρεφούσῃ δημώδει ἐκεῖνο τὸ *α* διετηρήθη ἢ ἀνενεώθη, συντελούσης ἐν μέρει μόνον καὶ τῆς εἰς *α* καὶ *ας* ληγούσης ἑν. καὶ πληθ. αἰτιατ. ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰων καὶ ὁ πεπαιδευμένος Ἀττικός, Αἰολεὺς καὶ Δωριεὺς ἀντὶ μὲν τῶν *φύλαξ*, *ἀγών*, *μάρτυρ(c)*, *ἅρπαξ* κ.τ.δμ. ἔπλασαν ἢ πεπλασμένα παραλαβόντες μετεχειρίσθησαν τὰ *φύλακος*, *ἄγωγος*, *μάρτυρος*, *ἅρπαγος* κ.τ.τ., ἀντὶ δὲ τῶν *φρίξ*, *ἴωξ*, *ῥώξ*, *δαίς*, *πτύξ* κλ. τὰ *φρίκη*, *ἰωκή*, *ῥωγή*, *πτυχὴ* κ.τ τ., ὁ δ' ἀπαίδευτος καὶ ἀρχαϊκὸς Αἰολεύς, Δωριεύς, Ἀττικὸς καὶ ὁ κατά τε

Digitized by Google

τοῦτο καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ αἰολοδωρίζων νέος Ἕλλην τὰ *φύλακας, ἀγῶνας, μάρτυρας, ἅρπαγας· ῥῶγα, φλέβα, ἑβδομάδα* κτλ. Διὰ ταῦτα ὀρθότερόν μοι φαίνεται περὶ τοῦ ὅλου πράγματος ὁ Lobeck λέγων (Paralipom. p. 148): Non minus ambigum, sed minus ambigi dignum, qua via paronyma illa sint orta; utrum, ut veteres volunt, a certis praeformatisque casibus, an potius a stirpe ipsa. Equidem ita mihi persuasi, anadromen illam ad servandum scholasticae disciplinae tenorem perapte excogitatam esse, sed priscos nomenclatores, quae dictu opus erant, libere atque sine proplasmate finxisse. Adeo enim cerea est vocabulorum natura, ut in ipso loquentium ore aliter atque aliter figurentur. »

Ὁ ὑπὸ τῶν Ἰώνων πολλάκις ὀνειδιζόμενος διὰ τοῦ α πλατειασμὸς τῶν Αἰολέων καὶ Δωριέων μετὰ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν κατὰ τοῦτο πολλαχοῦ δωριζόντων Ἀττικῶν ἐμφαίνεται μάλιστα, τῶν ῥιζῶν παραλειπομένων, ἐν ταῖς καταλήξεσι τῆς ά. κλίσεως. Οἷα π. χ. τά: *Ἀφροδίτα* καὶ αἰολ. *Ἀφρόδιτᾶ, εἰράνα, Σελάνα, νύμφα, Ἀτρείδας, Λεωνίδας, Φοιβίδας, Δερκυλλίδας, Αἰσχρώνδας, Ἐπαμειρώνδας, Πυθαγόρας, Ἀριστα γόρας* (Ἰων. — ρης)· *ἀλήθεια, βασιλεία* κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν Ἰων. *Ἀφροδίτη, εἰρήνη, σελήνη, νύμφη, Ἀτρείδης, Λεωνίδης, ἀληθητη, βασιλητη* κτλ. καὶ τὰ ἰδίως Μακεδονικά: *Ἀλκέστας, Πευκέστας, Φιλώτας, βουκεφάλας* κτλ. Εἰς ταὐτὸ φέρει ἡ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἔχει καὶ ἡ ἐν ταῖς αἰολ. καὶ δωρικαῖς διαλέκτοις καὶ μάλιστα ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ προτίμησις 1) τῶν εἰς *ας* καὶ *ης* (τοῦ η προελθόντος ἐκ τοῦ ᾱ) πρωτοκλίτων ἀντὶ τῶν ἐν τῇ λογίᾳ συνήθων εἰς *ος*, οἷα π. χ. τὸ Λακωνικὸν *Παρθενίας* (ἀντὶ τοῦ Παρθένιος), τὰ παρὰ τοῖς δραματικοῖς, ἐν τοῖς χορικοῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἁπαντῶντα: *ἁρπαξάνδρα* (κὴρ) Αἰσχ. Ἑπτ. 757 ἀντὶ τοῦ *ἁρπάξανδρος, Λαέρτης* (ἀντὶ Λαέρτιος) Σοφ. Αἴ. *εὐλύρας* (εὔλυρος). Εὐριπ. Ἄλκ. 570 (Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 969) *μηλονόμας* (— μος) αὐτ. 572. *λευκολόφας* (— ος). Φοιν. 119. (Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 645). Πρβλ. Ἡλ. 459. Ἱππολ. 1399. *τειχομάχας* (— ος). Ἀριστοφ. Ἀχ. 570. *σαμφόρας* (— ος) Ἱππ 603. Νεφ. 122. *ὀβριμοπάτρα* (— τρος ἢ — τωρ) Ὁμηρ. καὶ Ἀριστοφ. Ἱππ. 1178. *Γοργολόφα* αὐτ. 1181. *τεττιγοφόρας* 1331. *ἱπποκόμας* Νεφ. 571. *χρυσοκόμας* Ὀρν. 217. *χρυσολύρας* Θεσμ. 315. *σταδιοδρόμης* ἀποσπ. 824 (παρὰ Πολυδεύκει), Λάβης (καὶ Λάβχς Θεοκρ. ΙΔ'. Σφηκ. 836. 895), *βουτυροφάγας, αὐχμηροκόμας* Ἀναξανδρ. Ἀποσπ. 40. *ἁρπαξομίλης*. Σωπατρ. ἀποσπ. 278. *Δικολύμης* αὐτόθι 284. *βι-*

Digitized by Google

βλιολάβας (ἐπώνυμον Διδύμου τοῦ Χαλκεντέρου), *κωλυσαρέμας*, *ληγοπλόκας*, *ὑδροφόβης* Πλουτ. συμποσ. Ἡ. 9, 1. 2· *ἀκειρεκόμης* καὶ *ἀκερσοκόμης* ἀπέναντι τοῦ *ἠύκομος*, *βιαιομάχης* καὶ *βιημάχος*· *βακτροφόρας*, *αἰθεροβόσκης* Κερκιδᾶ ἀποσπ. 2. *ἀνδρογύνης* καὶ *ἀνδρόγυνος*, *ἀδολέσχης* καὶ *μετεωρολέσχης* ἀπέναντι τοῦ *ἀδόλεσχος*, *γυναικοφιλὴς* καὶ *γυναικόφιλος*, *Μελαγκόμας* (ὄν. Μακεδον. ἄρχοντος ἐν Ἐφέσῳ) *Βραχύλλης* (— λος). Πλουτ. ἐν 6. Φλαμιν. *Τορύλλας* (Θετταλός τις παρὰ Πλουτάρχῳ), *ἐμβασκοίτας* Ἀθην. ΙΑ΄. 36. *Σωτίμας*. C. I. 553 καὶ *Σώτιμος* 169 κ. ἀλλαχοῦ. *Σωδάμας* Παυσαν. Γ΄. 9, 4 καὶ *Σώδαμος* ἐπὶ νομισμάτων τῆς *Κασσώπης* (Σχολ. Εὐριπ. Ἱππολ. 263). Τοιαῦτα καὶ τὰ *Μέλαντος* (Intelligenz blatt der allgemein Literat. 1835 p. 269), *Μελάντας* Πλουτ. Ἀρτοξ. 19. Διογ. Λαερτ. Ἐ. 2, 36. καὶ *Μελάντης* C. I, 2214 Διογ. Λαερτ. Ἐ. 2, 53. 54. 55. *Ἀκρατολύμας* Ἀλκιφρον. Ἐπιστολ. Γ΄. 53 *ἀγκυλοχείλης* Γ΄. 59, 3. *Χασκοβούκης* 60. *Φρυγοκοίλης* 74. *κεκροπέρνας* Λυκόφρον· παρ' Εὐσταθίῳ 1234, 63. παρὰ τῷ αὐτῷ καὶ *κηποκόμας* 907, 21. *Χρυσοκόμας* καὶ *ἡλιοκόμας* 432, 27. 976, 52. *αἰγοθέτας*, *ἀρρενώπας* Κρατίνου παρ' Εὐσταθίῳ 1071, 42. — *φιλοίφας* αὐτ. 1590, 30. *στηλοκόπας* (ἐπώνυμ. τοῦ Πολέμωνος παρ' Ἀθηναίῳ ς΄. 200), *χειροψάλας* Κλημ. Ἀλεξ. *δορυόρμας* (Ἡσυχ.), *βουθοίνας* Γρηγορ. Ναζιανζ. λόγος Δ΄. 115. κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ βυζαντινὰ καὶ νεώτερα: *Κορτοχέρης*, *χρυσοχέρης* (Θεοφ. Χρον. 366, 5. 756, 9), *κορτογέρης*, *κορτομύτης* (Θεοφ. συνεχ.) *πλατυπόδης* (αὐτ. 401, 18), *πτωχομάχης* 654, 18. *Ἀγγούρης* 832, 10. *Λειχούδης*, *Στραβομύτης* Γεωργ. Κεδρην. *κορτολαίμης*, *στραβομμάτης*, *κουλλοχέρης*, *στραβοπόδης*, *Νικομάχης*, *Καλλιμάχης*, Ἀριστάρχης κ.τ.τ. *Χρυσούλης*, *Γεωργούλας*, *Ἀθανασούλας* κ τ.ὅμ. = τοῖς ἀρχ. *Χρυσύλος*, *Γεωργύλος*, *Ἀθανασύλος* κτλ. Γνωστὴ δὲ καὶ ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπαμφοτέρισις τῶν ἐκ τοῦ *ἄρχειν* συνθέτων, π. χ *γυμνασιάρχης* καὶ *γυμνασίαρχος*, *ταξιάρχης* καὶ *ταξίαρχος* κτλ., ὧν τὰ μὲν εἰς *ης*, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἀρκούντως πιθανολογεῖται, τῇ δημώδει ἦσαν συνηθέστερα, τὰ δ' εἰς *ος* τῇ λογίᾳ.

2) Ἐμφαίνεται ἡ ἐν τῇ δημώδει ἐπικράτησις τοῦ φθόγγου *α* ἐν ταῖς εἰς *ας* ὀξυτόνοις ἢ περισπωμένοις ἀντὶ τῶν λογιωτέρων εἰς *ος* καὶ *ους*. Φαίνεται δ' ὅτι ταῦτα ἐκ διττῆς πηγῆς ἔρρευσαν: *α*) ἐκ τῶν εἰς *ος*, ἀντὶ τοῦ *ο* τοῦ *α* τεθέντος· εἴτε πρὸς τὴν διὰ τοῦ πλατέος *α* μεγέθυνσιν τῆς ἁπλῆς ἐννοίας τῶν εἰς *ος* ὡς *φάγος* ἡ *φαγὸς* = ἁπλῶς ὁ ἐσθίων, *φαγὰς* δὲ ἡ *φαγᾶς* = ὁ πολυφάγος. *δάκρος* ἢ *δακρὸς* καὶ *δακρᾶς* κλ.,

Digitized by Google

εἴθ' ἁπλῶς καθὼς καὶ ἐν τοῖς προεκτεθειμένοις, κατ' ἀρχὰς μὲν ἄνευ διαφορᾶς ἐννοίας, ὕστερον δὲ τῆς διαφορᾶς τῆς καταλήξεως προκαλεσάσης καὶ τὴν τῆς ἐννοίας, ἐν γοῦν τοῖς πλείστοις. Ἀφ' οὗ δ' ἔν τισιν ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς διεπλάσθη ὁ τύπος ᾱς ἐπεξετάθη κατ' ἀναλογίαν καὶ εἰς ἄλλα, ἐπ' ἴσης μεγεθυντικά, ἐν οἷς ἡ ἐκ τοῦ *ος* ἀρχὴ δυσκολώτερον ἀνευρίσκεται, π. χ. *ψιλᾶς* = τῷ ἀττ. *ψιλός*, *ψιλαξ*, *λειογένειος*. *κορυζᾶς* = *κορύζης* μεστός *λαρυγγᾶς* = κυρ ὁ εὐρὺν τὸν λάρυγγα ἔχων, ὅθεν = *λαυραγόρας* κτλ. — 6'.) Ἐκ τῶν εἰς *ευς* (καὶ *ευτης*), δημιουργοὺς καὶ καπήλους σημαινόντων, οἷα τά: *κεραμεύς*, *χαλκεύς*, *σχοινεύς*, *λαχανεὺς* κτλ. Τὸ ἐπίθεμα τοῦτο *ευς* κεῖται μεμονωμένον ἐν τῇ ἑλληνικῇ χωρὶς ἀντιστοίχου ἐν ταῖς συγγενέσι γλώσσαις. — Ἀλλ' ὀνόματά τινα, μάλιστα κύρια, διὰ τριῶν ἢ τεσσάρων τύπων διερχόμενα, καὶ νῦν μὲν τοῦτον φέροντα, νῦν δ' ἐκεῖνον, νῦν δὲ τὸν ἄλλον, τῶν *ιας*, *ιος*, *εας*, *ευς*, π. χ *Μελάνθιος* — *Μελανθεύς* (ὁ αὐτὸς βουκόλος τοῦ Ὀδυσσέως ἐν Ὀδυσσείᾳ). Ἀριστίας (C. I. 1577, 115. 270 καὶ συγκεκομμ. *Ἀριστις* C. I. 1232), *Ἀριστέας* (Ἡροδ. Ζ'. 137) καὶ *Ἀριστεύς* (Θουκ. Α. 29. 60. Β'. 67 κ. ἀλλ. C. I, 1260). *Ἀμοιβέας* (Αἰλ. Ποικ. ἱστ. Γ'. 30) καὶ *Ἀμοιβεύς* (τὸ αὐτὸ πρόσωπον Αἰλιαν. Ζ'. ἱστ. 1. καὶ Ἀθην. ΙΔ'. 623. d). *Λεπρέας* (Αἰλ. Π. ἱστορ. Α. 24) καὶ *Λεπρεύς* (Ἀθην. Ἰ. 412. a. ὁ αὐτὸς ἐπώνυμος ἥρως τῶν Λεπρεατῶν). *Θράσιος* ἢ *Θρασίας* (Διοδ. Σικ. ις'. 82), *Θρασέας* (πολλαχοῦ) καὶ *Θρασεύς* (Ἰάμβλ. β. Πυθαγ. 36). *Πρωτέας* (Θουκ. Α. 45. Β'. 23. Ἀριστοφ. Θεσμ. 876) καὶ *Πρωτεύς*. *Πύθιος*, *Πυθέας* (ὁ γνωστὸς Μασσαλιώτης περιηγητὴς) καὶ *Πυθεὺς* (Θουκ. Ε. 53) καὶ *Πύθης* (Πολυαιν. στρατηγ. Ἡ. 42) κ τ.λ. παρέχουσιν ἀφορμὴν εἰς τὴν ὑπόνοιαν, μὴ ὁ ἀρχαιότατος τούτων τύπος εἶνε *ιας* (κατὰ διαλ. *ιος*). Ὕστερον δὲ τοῦ *ι* πρὸ ἑτέρου φωνήεντος εἰς *ε* μεταβάντος ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις πλὴν τῆς αἰολικῆς, ἀκεραιότερον τὸ ἀρχαῖον *ι* διαφυλαξάσης, ὡς δῆλον καὶ ἐκ τῶν *χρύσιος*, *φλόγιος* κ.τ.ὁμ. ἀντὶ τῶν συνήθων *χρύσεος*, *φλόγεος* κ.τ.τ., προῆλθεν ὁ *εας*. Φέρουσι δὲ τὴν διττὴν ταύτην μορφὴν παρὰ τὰ προεκτεθειμένα καὶ ἄλλα, οἷα τά: *Ἰσίας* C. I. 267. 281. καὶ *Ἰσέας* Πολυβ Β'. 41, 14. *Αἰνίας* C. I. 237 καὶ *Αἰνέας*. *Ἑρμίας* C. I. 196. 204 καὶ *Ἑρμέας* 728. *Ἀρχίας* καὶ *Ἀρχέας* 1542. *Νικίας* καὶ *Νικέας* 139. 140. 1542 *Αὐσίας* καὶ *Αὐσέας* (Bulletino dell' instit. etc. 1840. n. III. a), *Καλλίας* καὶ *Καλλέας* C. I. 165. 1252. 1256. *Στασίας* καὶ *Στασέας* 1758 καὶ φιλόσοφος Νεαπολ. παρὰ Κικέρωνι Orat I 22 κ. ἀλλ. *Χαβρίας* καὶ *Χαβρέας* C. I. 265 κ.τ.λ. Τὸν δὲ διττὸν τύπον *ιος* καὶ *ιας* φέρουσι παρὰ τὰ εἰρημένα καὶ τά:

Digitized by Google

Ἐρώτιος C. I. 405 καὶ *Ἐρωτίας* 485. *Τιμήσιος* καὶ *Τιμησίας*, *Κρίτιος* καὶ *Κριτίας*, *Ἡγήσιος* καὶ *Ἡγησίας* (Φωτ. βιβλ. σλ. 445. a. 39 Bekk.), *Φιλήσιος* καὶ *Φιλησίας*, Παυσ. Ἑ. 27, 6. *Σωτήριος* C. I. 2562 καὶ *Σωτηρίας* 875 κ.τ λ. κ.τ.λ. — Ἐκ δὲ τοῦ *ἑας* ἐπεντεθέντος τοῦ F πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμῳδίας ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις χρόνοις καὶ παρ' Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι, προῆλθε, φαίνεται, τὸ *εFας* (ευας), ὡς δῆλον ἔτι ἐκ τῶν *Κλεύας* (Ἐτ. Μ. 498, 33. Bekk. Anecd. 1183) καὶ *Κλεύης* (Στραβ. ΙΓ'. 582). *Κρατεύας* (ὄν. μιᾶς τῶν Ἀλέξιδος κωμῳδιῶν). Ἐντεῦθεν τελευταῖον συγκοπῇ τοῦ *α* τὸ *ευς* (εF-ς), ὡς δείχνεται ἀκόμη καὶ ἐκ τοῦ *βασιλεύς*, ὅπερ πιθανώτατα ἐκ τοῦ *βασίλαος*, *βασίλεFος* ἔγεινεν, αἰολιστὶ μὲν *βασίλευς* κοινῷ δὲ τονισμῷ *βασιλεύς*. Ἀλλ' ἂν μὴ παραδεχθῶμεν τὴν ἐκ τοῦ *ιας* (ιος) διὰ τῶν *εας* καὶ *εFας* εἰς τὸν *ευς* πρόοδον, πάντως ὅμως παραδεκτέον τὴν ἐκ τοῦ *ευς* εἰς *εας* μετάβασιν. Ὁποτέρως δήποτε καὶ ἂν ἐγεννήθη τὸ ἐπίθεμα *εας* (ἰων. *εης*), ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ συνηθέστερον ὂν παρὰ τὰ *ευς* καὶ *ης* (γεν. *εος*) καὶ ἰσοσυλλάβως ὡς τὸ πολὺ κλινόμενον, ὡς δῆλον, πλὴν τῶν ἤδη ἐκτεθειμένων καὶ ἐκ τῶν *Ἀριστοκλέας* C. I. 812. *Ἡρακλέας* 300. *Ἰφικλέας* (σχολ. Πινδ. Πυθ. ΙΑ. τελ.), *Πατροκλέας* Πλουτ. π. τ. βραδ. ὑπὸ τ. θείου τιμωρ. 1. 2. 7. 17. καὶ κλητ. *Πατροκλέα* αὐτ. 3, 8. καὶ *Δαμοκλέας* γεν. *Δαμοκλέα* ἐν ἐπιγρ. Τιθορεακῇ Rhein. Mus. II. 1843. p. 554 Πρβλ. Ahrens. Dial. dor. p. 561 κξ. — Ὕστερον συναιρεθὲν παρήγαγε τὸ *ᾶς* καὶ *ῆς* (ἰων.). Οὕτω λοιπὸν ἀντὶ τῶν δημοτικῶν *Πρωτέας* (=Πρωτεύς), *Ἡρακλέας*, *Ἀπελλέας* (—ένης). *Σωτηρέας* (=Σωτηρίας) κ. τ. δμ. ἐπῆλθαν ὕστερον τὰ ἐπ' ἴσης δημοτικὰ *Πρωτᾶς* C. I. 2822, 15 Γαλην. τόμ. ς'. σλ. 349 ΙΓ'. 631. *Ἡρακλᾶς*, *Ἀπελλᾶς* καὶ *Ἀπελλῆς*, *Σωτηρᾶς*. C. I. 1222. 1279. Σχολ. Ἰλ. Δ, 412. ἀντὶ τῶν λογιωτέρων *κεραμεύς*, *χαλκεύς*, *ξυλεύς* κ.τ.τ. ἐν τῇ δημώδει ἦσαν τότε ἀκόμη πιθανῶς συνήθη τὰ *κεραμέας*, *χαλκέας* (= τῷ σημερ. χαλκιάς), *ξυλέας* κ.τ.λ Ἐκ δὲ τούτων ὕστερον προῆλθαν τὰ νεώτερα *κεραμᾶς*, *ξυλᾶς* κ.τ. ὅμοια. Ἀφ' οὗ δὲ κατ' ἀμφοτέρους τούτους τοὺς τρόπους σχηματισθὲν τὸ *ᾶς* κατ' ἀρχὰς ἐπ' ὀλίγων, ὡς εἰκός, ὀνομάτων, ποῦ μὲν μεγέθυνσιν δηλοῦν, ὡς καὶ πολλὰ τῶν, ἐξ ὧν καὶ τὰ προειρημένα ἔγεινεν, εἰς *ιας*, ποῦ δὲ τέχνην καὶ ἐπιτήδευμα (ἀντὶ τῶν εἰς *ευς*), κατ' ἀναλογίαν ἐπεξετάθη καὶ εἰς ἄλλα πλειότερα. Ἐν δὲ τοῖς κυρίοις συνέβη καὶ ἄλλο τι τόδε: Ὀνόματα ποικίλα τόν τε τύπον καὶ τὴν συλλαβικὴν ἔκτασιν συνέρρευσαν εἰς τὸν ἕνα καὶ ἁπλοῦν τύπον *ας*, θώπευσιν πολλάκις καὶ ὑποκορισμὸν ἢ σκῶψιν σημαίνοντα, π. χ. *Δημᾶς* = Δημήτριος καὶ *Δημέας*, *Μηνᾶς* (Θουκ.

Digitized by Google

Ἐ. 19) = Μηνόδωρος, *Λουκᾶς* καὶ (καθομιλ. διαλεκτ.) *Λουκῆς* = Λούκιος ἢ Λουκιανός, *Νικομᾶς* = Νικόμαχος, *Νυμφᾶς* = Νυμφέας καὶ Νύμφιος καὶ Νυμφόδωρος. *Φιλητᾶς* = Φιλήτιος, *Φιλῆς* = Φιλέας ἢ Φίλιος, *Μιμνῆς* (Ἱππώνακτ. ἀποσπ. 49) ἴσως = Μιμνέας. *Βακχᾶς* (Σοφοκλ. ἐν Ὑδροφόροις παρὰ τῷ σχολ. τοῦ Φιλοκτ. 1197) κτλ. καὶ οὕτως ἀπέβη ὁ τύπος *ᾶς* (ῆς) εἷς τῶν συνηθεστάτων δημοτικῶν τύπων. Καὶ πόσον μὲν σήμερον εἶνε συνήθης, εἶνε γνωστόν· ὡς 1) ἐν κυρίοις ὀνόμασιν, οἷα τὰ *Λουκᾶς* καὶ *Λουκῆς*, *Μιμῆς*, *Μηνᾶς* κ.λ. ἐν οἷς καὶ τὰ οἰκογενειακὰ *Πετρᾶς* καὶ *Πετρῆς*, *Κρασᾶς* κτλ. 2) ἐν δημιουργῶν καὶ τεχνιτῶν, οἷα τά: *ζευγᾶς*, *κεραμᾶς*, *χαλκωματᾶς*, *λαχανᾶς*, *λαδᾶς*, *κρασᾶς*, *πετρᾶς*, *ξυλᾶς* κτλ. 3) ἐν μεγεθυντικοῖς καὶ σκωπτικοῖς: *φαγᾶς*, *χειλαρᾶς* καὶ *χειλᾶς*, *μυταρᾶς*, *κοιλαρᾶς* κτλ. Πόσον δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦσαν συνήθη δεικνύουσιν ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων καὶ τῶν γνωστοτέρων *Ἀλεξᾶς* (= Ἀλέξανδρος) παρ' Ἐπιφανίῳ, *Ἐπαφρᾶς*, *Θωμᾶς*, *Κοσμᾶς*, *Παλλαδᾶς*, *Παρμενᾶς*, *Ἀρτεμᾶς* καὶ *Ἑρμᾶς*, τά: *Ἡρᾶς* Ἐτ. Μ. 436. *Δημᾶς* σχολ. Διονυσ. Γραμμ 714, 24. *Ἀμυνᾶς* (= Ἀμυνίας καὶ Ἀμύνανδρος). Πολυβ. Δ'. 16, 9. *Πτερᾶς* Παυσ. Ἱ. 5, 10. *Πελλᾶς* Ἀρκαδ. 22. *Ἀμπελᾶς* Λέον. τ. Διακ Ζ'. 113. καὶ τὰ ἐξ ἀττικῶν ἐπιγρ *Ἑρμᾶς*, *Ἐπαφρᾶς*, *Ἀγαθᾶς*, *Ἀρτεμᾶς*, *Βασιλᾶς*. C. I 268. *Ἡρᾶς*, *Ζωσιμᾶς*, *Ασκληπᾶς* 269 (ἔνθα καὶ *Δημύλας* καὶ *Νύνφας*· ἢ γραπτέον καὶ ταῦτα εἰς *ᾶς*;) *Εὐτυχᾶς* 277. *Ἀελπᾶς*, *Πρωτᾶς*, *Εἰσᾶς* 282. *Ζωσᾶς*, *Ἐπικτᾶς*, *Εὐκαρπᾶς* 284. *Προσδοκᾶς*, *Κτησᾶς* 287 κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ παρ' Ἰωσήπῳ *Κοτυλᾶς*, *Ζεβινᾶς*, *Μαχαιρᾶς*, τὰ παρὰ Πλουτάρχῳ: *Γοματᾶς*, *Ὑπερβατᾶς* (β Κλεομ.) κλ. τὰ παρὰ Προκοπίῳ (Γ'., 30, 11), *Φαγᾶς*, Ἀγαθίᾳ (55, p) *Ζανδαλᾶς*, παρὰ Σιμοκάττῃ (100, 15), *Βουσᾶς*· τὰ παρὰ τῷ Συγκέλλῳ ἐκ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων: *Βαβυλᾶς*, *Ἡρακλᾶς* σλ. 681, 13 — 14. *Βησᾶς* 692, 10 *Θεωνᾶς*, 724, 7 *Νικομᾶς* 726, 13. κτλ. τὰ παρὰ Θεοφάνει Χρονογρ. 687, 3 *Ἀβδελλᾶς*, *Ἀνεμᾶς*. 749, 12. *Σαλιβαρᾶς* 754, 13. *Κεφαλᾶς* Θεοφαν. συνεχ. 820, 21, *Κασσιτερᾶς* 22, 11. *Κουφαρᾶς* 162, 14. *Χειλᾶς* 172, 21. *Κρασᾶς* 198, 17. *Πασπαλᾶς* 357, 4. *Γαριδᾶς* 386, 20. *Βογᾶς* 387, 2. *Τοξαρᾶς* 388, 19. *Ζωναρᾶς* 442, 2. *Βελωνᾶς* 452, 11 κτλ παρὰ Λέοντι τῷ Διακόνῳ *Ἀνεμᾶς*, *Δελφινᾶς*, *Παστελᾶς*. Ἄννῃ κομν. *Μιχαηλᾶς*, *Γαριδᾶς*, *Βρανᾶς*, *Ξαντᾶς*, *Μεταξᾶς* καὶ Γεωργ. Κεδρηνῷ: *Κοπανᾶς*, *Χειλᾶς*, *Προβατᾶς*, *Ὀψαρᾶς* κτλ.

Ἄλλος τρόπος τῆς παρεκτάσεως καὶ διευκολύνσεως τῶν βραχέων καὶ συμφωνολήκτων θεμάτων ἦτο, μάλιστα ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ,

ὁ διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ιον*. Εἶνε δ' ὁ τρόπος οὗτος ἐν μέρει ἀντίθετος τῷ ἄρτι προειρημένῳ· διότι καθὼς ἐν πολλοῖς ἐκείνων τὸ ἐπίθεμα *ας μεγέθυνσιν* τοῦ σημαινομένου παριστάνει, οὕτως ἐν τούτοις τὸ *ιον* κατ' ἀρχὰς *σμίκρυνσιν* αὐτοῦ ἐσήμαινεν, ὡς *παιδίον* = παῖς μικρός, *χοιρίον* = μικρὸς χοῖρος κτλ. Καὶ καθὼς ἐν ἐκείνοις πολλαχοῦ ἡ σημασία ἐκ μεγεθύνσεως εἰς θωπείαν καὶ δὴ καὶ σκῶψιν μετέβη, οὕτως ἐνταῦθα ἐκ τῆς σμικρύνσεως εἰς ὑποκορισμὸν καὶ δὴ χλεύην καὶ περιφρόνησιν. Διότι ὁ κοινὸς ἄνθρωπος, ὡς γνωστόν, θωπεύων τε καὶ ὑποκοριζόμενος, πολλάκις τὰ ἐναντιώτατα μεταχειρίζεται, τὰ μὲν μικρὰ μεγεθύνων, τὰ δὲ μεγάλα σμικρύνων· μόνον δ' ἐκ τοῦ τόνου τῆς ἀπαγγελίας σημαίνεται, πότε τὸ κυρίως μεγεθυντικὸν ἢ ὑποκοριστικὸν ὄνομα εἶνε σκωπτικὸν καὶ χλευαστικὸν καὶ πότε ἁπλῶς θωπευτικόν. Τὸ ὄνομα π. χ. *παιδί* ἄλλο μὲν σημαίνει, ὅτε ἀκούεται ἐκ τοῦ στόματος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον «παιδί μου» προσφωνούσης, ἄλλο δ' ἐν τῇ περιφρονητικῇ φράσει «ἄφες τον· εἶν' ἀκόμη παιδί.» Ὁμοίως ἄλλο σημαίνει τὸ ὄνομα *μαχαιρᾶς* ἐν τῷ ἐπιφωνήματι «ἄ μαχαιρᾶ μου» ἄλλο δ' ἐν τῇ φρ. «ἀφήσετε τὸν *μαχαιρᾶν*, νὰ 'πάγῃ 'ς τὸ καλόν.» κτλ Ἀλλ' ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἐπίθεμα *ιον*, τὰ δι' αὐτοῦ ἐσχηματισμένα (ὑποκοριστικὰ) ὀνόματα ἤδη πρωΐμως φαίνονται ὅτι τὴν πρώτην ἐκείνην σημασίαν των ἀρχίσαντα ν' ἀποβάλλουν ἰσοδύναμα τοῖς κυρίοις ἀπέβησαν· ὥστε ἡ δημώδης γλῶσσα ἔτυχεν αὐτοῦ ἁρμοδίου μέσου πρὸς παρέκτασιν καὶ διευκόλυνσιν τῶν τριτοκλίτων, μάλιστα μονοσυλλάβων ὀνομάτων: *αὐτίον* ἢ *ὠτίον* ἀντὶ αὖς ἢ οὖς· *ὀμμάτιον*, *ῥωθώνιον*, *χέριον*, *πόδιον*, *ὀρύχιον* κ.τ.τ. λέγουσα ἀντὶ τῶν *ὄμμα*, *ῥώθων*, *χείρ*, *πούς*, *ὄρυξ* κτλ. Ἡ δὲ κλίσις αὕτη τοῦ δήμου τὰ οἰκεῖα αὐτῷ πράγματα ἢ πρόσωπα θωπευτικῶς ἢ ὑποκοριστικῶς νὰ παριστάνῃ ὑπὸ τῆς ἀναλογίας ὑποβοηθουμένη ἐπεξέτεινε τὸν σχηματισμὸν τοῦτον ἀπὸ τῶν μονοσυλλάβων καὶ συμφωνολήκτων καὶ εἰς ὑπερμονοσύλλαβα καὶ φωνηεντόληκτα. Ἐντεῦθεν ἀντὶ τῶν *βίβλος*, π. χ. *χῶρος*, *χώρα*, *κορμός*, *κεφαλή*, *τράπεζα*, *στάμνος* κλ. ἐπῆλθαν τὰ: *βιβλίον*, *χωρίον*, *χωράφιον*, *κορμίον*, *κεφάλιον*, *τραπέζιον*, *σταμνίον* κτλ. Περὶ δὲ τῆς πρωΐμου καταχρήσεως τῶν ὑποκοριστικῶν ἀντὶ τῶν κυρίων μαρτυροῦσι τὰ ἑξῆς: *λητὸς* Ἰλ. Ι, 138. 280. Ὀδ. Γ, 106. *ψαφὶς* Ἰλ. Φ, 260. *ἀγκαλὶς* (= ἀγκάλη) Ἰλ. Σ, 555. Χ. 503. *σκαφὶς* Ὀδ. Ι, 223. *πλημμυρὶς* Ὀδ. Ι, 486. ἔπειτα τά: *ἑρκίον* Ἰλ. Ι, 476. Ὀδ. Σ, 102. *τειχίον* Ὀδ. Π, 165. 348. *πεδίον* (πολλάκις)· *ἀκοντίον* Ὑμν. Ἑρμ. 460 (Πρβλ. Ἡροδ. Α'. 34 καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς)· *θηρίον* Ὀδ. Κ, 179. 180.

Digitized by Google

ἔχνιον Ἰλ. Σ, 321. Ψ, 746. Ὀδ. Β, 406. Τ, 436. Ὕμν. Ἑρμ. 220. *μηρίον* (πολλάκις) καὶ *σφονδύλιον* (κατὰ πληθ. γεν. Ἰλ. Γ, 483) — *Παρηΐς* (= παρειά). Αἰσχ. Ἑπτ. 516. Χοηφορ. 24. *περονίς* (= περόνη). Σοφ. Τραχ. 921. *κρηνίς* (= κρήνη) Εὐριπ. Ἱππολ. 210. *στολίς*. Βακχ. 929. Φοιν. 1505. Ἑλεν. 1372. *στροφίς* Ἀνδρομ. 719. *σπαθίς* (= σπάθη) Ἀριστοφ. Δαιταλ. παρὰ Πολυδ. Ι'. 119. *μηλίς* καὶ *οἰναρθίς* (= μηλέα καὶ οἰνάνθη). Ἰβύκου παρ' Ἀθην ΙΓ'. 601. b. *σησαμίς* (σησαμῆ). Στησιχ. καὶ Ἰβύκ. παρ' Ἀθην. Δ'. 172. e. *νοτίς* (= *νοτία*) καὶ παρ' ἄλλοις καὶ παρὰ Πλάτωνι Τιμ. 60. d. *ἀρβυλίς* καὶ *σταφυλίς* (= ἀρβύλη καὶ σταφυλῆ). Θεοκρ. Ζ'. 26. ΚΖ'. 9. Τοιαῦτα καὶ *λαβίς*, *ὀπίς*. (= ὄπη), *παγίς* (= πάγη) καὶ ἄλλα. Ὁ Ἱππῶναξ (ἀποσπ. 18) *χλαῖναν* καὶ *κυπασσίσκον* καὶ *σαμβαλίσκα κἀσκερίσκα* παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ αἰτούμενος δὲν τὰ ἐζήτει βέβαια μικρὰ καὶ μικρότερα τοῦ ἰδίου μεγέθους, ἀλλὰ καὶ πολὺ μεγάλα καὶ δασέα, ἵνα τῷ ἦσαν ἐν *χειμῶνι φάρμακον ῥίγους*. Οὐδ' ὁ Ἀλκμὰν τὰ πράγματα μικρότερα ἑαυτῶν θέλων νὰ παρασταίνῃ, ἀλλὰ τοῦ *πρέποντος ἕνεκα* (*), τ. ἔ. ἵνα ἐναργῶς μιμηθῇ τὴν ταῖς παρθένοις πρέπουσαν ἀφελῆ καὶ οἰκειακὴν διάλεκτον ἐνέβαλλεν εἰς τὸ στόμα τῶν Σπαρτιατίδων κορῶν ὑποκοριστικὰ ὀνόματα, οἷα ἐκ τῶν σωζομένων τά: τὸ *καλὸν μελίσκον* (ἀποσπ. 58). *θριδακίσκα* (70), *πλήθριον* (= πλῆκτρον· Crammer Anecd. oxon. I, 343, 11) κτλ. Τοιοῦτον φαίνεται ὂν καὶ τὸ Αἰσχύλου Ἑπτ. 777. Χοηφ. 181 *κλυδώνιον* (= κλύδων).

Οἱ δὲ κωμικοὶ θέλοντες κατὰ πάντα νὰ μιμηθῶσι τὸ ἦθος τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, εἰς τούτων συνήθως τὸ στόμα ἐμβάλλουσι τὰ ὑποκοριστικά, ἅπερ πολλάκις μὲν ἔχουσιν ἀληθῶς *σμικρυντικὴν* ἢ *μειωτικὴν δύναμιν*, πολλάκις δ' ἴσα τοῖς πρωτοτύποις σημαίνουσι (**). π. χ. παρ' Ἀριστοφάνει Ἀχαρν. 340 *λαρκίδιον*. 439 *πιλίδιον*. 444 *ῥηματίοις*. 448 *βακτηρίου*. 451 *σκευαρίων*. 453 *σπυρίδιον*. 457 *κυλίσκιον*. 512 *ἀμπέλια* (= ἄμπελοι). 517 *ἀνδράρια*. 519 *χλανίσκια*. 520

(*) Ὧ: λέγει ὁ γραμματικὸς Στέφανος ἐν Bekker ἀνεκδότ. σλ. 855· λαμβάνεται (τὸ ὑποκοριστικὸν) ἕνεκεν τοῦ πρέποντος, ὡ παρ' Ἀλκμᾶνι . . . . . κόραι γὰρ αἱ λέγουσαι. πρβλ. Cram Anecd. ox IV, 275, 12 ἢ διὰ τὸ πρέπον, ὡς παρ' Ἀλκμᾶνι, ἔχοντι τὰς παρθένους ὑποκοριστικαῖς χρωμένας· λέξεσι· πρέπει γὰρ τοῦτο παρθένοις.

(**) Τοῦτο συμμαρτυρεῖ ῥητῶς καὶ ὁ Πολυδεύκης Ι'. 118. « Ὅταν δ' εἴπῃ ἐν τῷ Αἰολοστίκωνι Ἀριστοφάνης· « δυοῖν λυχνιδίοιν » δῆλον ὅτι λύχνια (λυχνίας;) εἴρηκεν, ἀλλ' οὐ λύχνους μικρούς, ὥσπερ καὶ ὁ Σωκράτης φῇ ἐν τοῖς Γείτοσιν « οὐκ ἔστι λυχνίδιον. »

Digitized by Google

(λαγώδιον), *χοιρίδιον*. 731 *κώρια*. 740 *χοιρίων* (πρβλ. 747—9). 744 *ρυγχία*: 993 *γερόντιον*. 1034 *καλαμίσκον*. 1036 *βοιδίοιν*. 1110 *λεκάνιον*. *τρύβλιον* (= τρύβλη Ἀχαρν. 278. Ἱππ. 630. 905. Σφ. 77. Ἐκκλ. 252. Πλουτ. 1108). Ἱππ. 909. *τὼφθαλμιδίω*. 921. *δαδίων*. 1076—79 *ἀλωπεκίοισι*. 1077 *χωρίοις*. 1105 *μαζίσκας*. 1215 *παππίδιον* κτλ. Νεφ. 197. *πραγμάτιον*, *Σωκρατίδιον* (πολλάκις). 178 *ὀβελίσκος* (= ὀβελός) Σφηκ. 189 *πωλίῳ* (= πώλῳ). 203 *βωλίον*. 354—64 *ὀβελίσκους* κτλ. Εἰρην. 959 *δαλίον*. 1002 *χλανισκιδίων*. 1148 τὸ χωρίδιν. — Ὀρν. 582 *ζευγαρίων* (= ζευγῶν). 654 *ῥίζιον*. 1283 *σκυτάλια*. Λυσιστρ. 72. ζώνιον (= ζώνη). 99 *τῶν παιδίων* (= παίδων, τέκνων). 160 *δωμάτιον* (καθὼς καὶ σήμερον). Θεσμοφ. 421 *κλειδία* (= κλεῖδας). 447 *παιδάρια*. 537 *δουλάρια*. 690—1 παιδίον, *τιτθίον* (πρβλ. 640, ὅπου ἐτέθη *τιτθοὺς*) κτλ. Βατρ. 269 *κωπίῳ*. 278 *θηρία*. 311 *αἰθέρα Διὸς δωμάτιον*. 725 *χαλκίοις*. Πλουτ. 227 *κρεάδιον*. 293 *προβατίων* (πρβλ. 922). 812 λοπάδιον. 1165 *βιότιον*. Ἀποσπ. 106. *ζευγάριον* βοικόν. 109 *τοὐθόριον*. 133 *βακτηρίου*. 140 *τεύτλιον*. 233 *κλινάριον*. 774 *λογάρια* (= οἱ λόγοι. Ἀριστοφάνης Σουϊδ.) κτλ. *Ἑρμίππου* ἀποσπ. 35 *βούδια*. *Πλάτωνος* Ἀποσπ. 75 *παρακλείδιον*. 92 *ὀψάριον* (= ἰχθύς). 224 *μειράκια καλλιά(ή)κια*. (= παῖδες τ. ἐ. παλληκάρια). 225 *ποδάρια* κτλ. *Ἀντιφάνους* 3 *ὀρτυγίου*. *Ἀναξανδρίδου* 7 *περιστέρια* καὶ *στρουθία*. *Ἀλέξιδος* Ἀποσπ. 103 *κρεάδια*, *ποδάρια*, *ὠτάρια*, *ἡπάτιον* — *λοπάδιον* κτλ. *Φιλήμονος* 94 *σιτάρια*. 26 *σκιμπόδιον*, *κώδιον*, *ψιάθιον*. 32 *ὀψάρια*. 56 *βοιμάτιον* (ἀλλὰ τὸ *ἱμάτιον* παντὸς σχεδὸν = τῷ ἀπηρχαιωμένῳ εἷμα.) 80 *κυμβίον* κτλ. *Πλάτωνος* Θεαιτ. 149. c. Φαίδ. 268. c. *φαρμάκια* (= φάρμακα), ἐπιστολ. 361. a. 363. a. *σταμνία* κ. ἄλλα. Ἀριστοτ. Πολιτ. Β'. 3, 8. *στηθόριον* (= στήθων). Φυσιογν. 2 *δερμάτιον*, 3 *τριχωμάτιον*, *ὁμμάτιον*, *ῥινία*, 6 *στηθία* κτλ. *Πολυβίου* ς'. 23. *σιβύνιον*. Ἐπιγ. *Ῥοσσετανῆς* 18—19 *ὀθόνια* (= ὀθόναι) πρβλ. Ὡσηὲ Β'. 5, 9. Εὐαγγ. Λουκ ΚΔ'. 12 κ. ἀλλ. Γενεσ. ΙΗ' 7, 8 *μοσχάριον*. *Ἰὼβ* Α'. 19 ἐπὶ τὰ *παιδία* σου (= τέκνα) κτλ. *ἀρνίον* πολλάκις ἔν τε τῇ Π. Δ καὶ τῇ Κ. Δ. — *Ἰωσήπου* Ἀρχ. πολλάκις; *σακκίον*, *φορτίον*. *Ailiar.* Ἱστ. Ζῴ. ς'. 31 *φωτίγγιον* κτλ. Πόσον δὲ συνήθης εἶχεν ἀποβῆ ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ἡ τῶν ὑποκοριστικῶν ἀντὶ τῶν κυρίων χρῆσις, φαίνεται καὶ ἐκ τῆς Κ. Διαθ., ὅπου πλεῖστα τοιαῦτα ἀπαντῶσι· π. χ. Ματθ Ἱ. 29, 32 *στρουθία* ΙΑ'. 30 *φορτίον*. ΙΔ'. 11 καὶ ἀλλαχοῦ πολλ. *κοράσιον*. ΚΓ'. 37 (πρβλ. ψαλμ. 83, 3) *νοσσία* (νοσσοί). ΚΕ. 33 *ἐρίφια*. κς'. 51 (Μαρκ ΙΔ'. 47. *Λουκ*. 51. Ἰ-

Digitized by Google

ωαννν. ΙΗ. 10) *ὠτίον Μάρκ.* Ζ'. 28 *κυνάρια, ψιχία* (Η. 6 ἰχθύδια) ΙΔ'. 13 *κεράμιον* (πρβλ. Δουκᾶ ΚΒ'. 10). Δκ. ιέ. 16 *κερατίων* (; ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι). Ἰωαννν. Δ'. 40 *παιδίον* (= υἱός). αὐτόθι καὶ *παῖς* 52. — ς'. 9 *ὀψάρια* (ἰχθύες ἀλλαχοῦ). 22. 23 *πλοιάρια* = τῷ ἀλλαχοῦ (24) *πλοῖα*. Ἰωαννν. Ἐπιστ. καθ. Α. 2, 1. 12. 28. 3, 7 κ. ἀλλ. *τεκνία* (= τέκνα) κτλ. κτλ.

Διὰ τὴν αὐτὴν καὶ οἱ κωμικοὶ αἰτίαν μετεχειρίσθη συχνὰ τὰ ὑποκοριστικὰ καὶ ὁ ἐπιστολογράφος Ἀλκίφρων π. χ. Α 1, 2 *καλύβια, κομμάτια.* 3 *σκαφίδιον.* 2, 4 *φερνίον.* 13, 4 *θυγάτριον* (= ἡ παῖς). 23, 1 *θύριον* (= θύρα. Πρβλ. Γ'. 30), 26, 2 *χαρτίδια.* 31, 4 *μαστάρια* (= μαστοί) πρβλ. 39, b. Ἀποσπ. 6, 13—36, 2 *κτηνάτιον* (πρβλ. Ἀποσπ. 6, 1) *μισθωμάτια, ταραντινίδια.* 5 *στεφάνια.* 39, 4 *ζώνιον, χιτώνιον* (πρβλ. ὃ) Γ'. 15 *πιθάκνια.* 16, 1 *αἰγίδια* (= αἶγες). 20, 1 *παλάθια.* 4 *ὠτίον.* 22, 1 *κρεάδιον.* 2 *γνωμίδια* καὶ *προβουλευμάτια. μειράκιον* (= μεῖραξ) παρά τε τῷ Ἀλκίφρονι καὶ παρ' ἄλλοις πολλοῖς ἀρχαιοτέροις τε καὶ νεωτέροις. 27, 2 *παιδισκάριον.* 38, 2 *ἀργυρίδιον.* 40, 3. 55, 9. *τριβώνιον, πηρίδιον.* 42, 1 *ῥακίοις.* 53, 4 *λοπάδιον* (= λοπὰς αὐτ. 1). 56, 2 *στιχίδιον.* 62, 2 *γραμματίδια.* 63, 1 *γύναιον.* 73, 2 *κριθίον.* Ἀποσπ. 6, 1 *κυπαρίττιον.* 3 *κλωνία* (πρβλ. αὐτ. 14. 15). 4 *ἐπαύλια. πετριδίων.* 5 *σχιζία, πυριδίῳ* (= πυρί). 7 *ταπήτια.* 8 *χλανίσκια.* 10 *γαλάκτια, πεμμάτια.* 16 *ὀρνίθια, λαγωδίων* κτλ. κτλ.

Σημ. Ἅπασα αὕτη ἡ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὑποκοριστικῶν θεωρία διαφέρει πολὺ τῆς τοῦ Κοραῆ δόξης λέγοντος ὅτι τὰ ὑποκοριστικὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν κωμικῶν ἐπλάσθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν μετεφέρθησαν. Τοῦτο μόνον εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ κωμικοὶ συχνότερον τῶν λοιπῶν μετεχειρίζοντο τὰ ὑποκοριστικὰ τοῦ γελοίου χάριν. Πιθανὸν δὲ καὶ ἄλλη αἰτία νὰ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς χρήσεώς των· ὁ δοῦλος περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων λαλῶν ἀγαπᾷ νὰ τὰ σμικρύνῃ καὶ ὑποκοριστικῶς νὰ τὰ ἐκφέρῃ. Δοῦλοι δὲ καὶ πάλαι ἦσαν ἐν Ἑλλάδι τῶν δεσποτῶν ὑπεραριθμότεροι καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ μακρότατον ἐδούλευσεν ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκόμη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡς μὴ ὤφειλε, δουλεύει. Ἡ τελευταία περὶ τῶν ὑποκοριστικῶν γνώμη φαίνεται καὶ περὶ τῶν εἰς *ᾶς* ἐκ μακροτέρων, ὡς *Μηνᾶς* ἀντὶ *Μηνόδωρος*, γενομένων ἀληθεύουσα· πιθανὸν δηλ. αἱ τοιαῦται συναιρέσεις ἢ συντμήσεις κατ' ἀρχὰς ἐν δούλων ὀνόμασι γενόμεναι, ὕστερον περαιτέρω νὰ διεδόθησαν. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ εἰς *ιον* ὑποκοριστικὰ ἀπέβησαν πάντη ἰσοδύναμα τοῖς κυρίοις ἢ πρωτοτύποις των, ὅλως

Digitized by Google

λημονηθείσης τῆς ἀρχῆς των, τριφάσιαί τινες πάλιν μεταβολαὶ περὶ αὐτὰ συνέβησαν. 1) τὸ ἐπίθεμα *ιορ* (*ιδιορ*, *αριορ* κτλ), οἱονεὶ ἄγαν μακρόν, ἤρχισε νὰ συγκόπτηται πρῶτον τὸ *ο* καὶ νὰ γίνηται *ιρ*, ὕστερον δὲ καὶ τὸ *ρ*, ἕως οὗ κατήντησεν ἁπλοῦν *ι* σχεδὸν πανταχοῦ τῆς νῦν ἑλληνικῆς χώρας, ἐκτὸς τῆς Κύπρου καὶ εἴ που ἀλλοῦ. Διὰ δὲ τῆς ποικίλης ταύτης καὶ πολυτρόπου προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως ἐπανῆλθέ πως ἡ γλῶσσα εἰς ἕνα τῶν πρώτων τύπων τοῦ οὐδετέρου γένους, τὸν διὰ μόνου τοῦ *ι*. ἐσώθη δ' οὗτος κατὰ μέγα μέρος ἐν τῇ σανσκρίτῃ π. χ. *vâri* (= τῷ λατιν. mâre γεν. mar-is) ὕδωρ *mahati* = μέγα κτλ. ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ἐν τοῖς ἐξ Ἰνδιῶν εἰς Ἑλλάδα ἀνέκαθεν ἐρχομένοις εἴδεσι· *βάχγαρι*, *πέπερι*, *κόμμι*, *κιννάβαρι*, *σίνηπι* κτλ. μέχρι τοῦ νεωτάτου *σάχγαρι* ἢ *ζάχαρι*, ὅπερ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐξεθηλύνθη, ὡς φαίνεται, διὰ τὴν γλυκύτητα· καὶ ἔν τισι μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ἐφοδίων ἐκ τῆς ἀρχαίας πατρίδος ἐν ἀμνημονεύτοις χρόνοις ἐλθοῦσιν, οἷα τά: *μέλι*, *κρῖ*. Συνέβη δ' ὁ ἀκρωτηριασμὸς οὗτος καὶ ἐπ' ἄλλων ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων ὀνομάτων, διὰ τοῦ ἐπιθέματος *ιο-ς* καὶ *ιο-ν* ἐσχηματισμένων, ὡς π. χ. ἐκ τῶν *Δημήτριος*, *Εἰρηναῖος* κ.τ.τ. ἔγειναν τὰ *Δημήτρις*, *Εἰρηναῖς* κτλ. ἐκ τῶν λατινιζόντων *τζαγγάριος*, *μακελλάριος* τά: *τζαγγάρις*, *μακελλάρις* κ.τ.τ. ἐκ τῶν *Φιλημάτιον*, *τραπέζιον*, *ὀψάριον* κ.τ.δμ. τά: *Φιλημάτι(ν)*, *τραπέζι(ν)*, *ὀψάρι(ν)* κτλ. 2) ἐκ τούτων τῶν ἤδη ἀντὶ τῶν κυρίων ἐκλαμβανομένων ὑποκοριστικῶν παρήχθησαν δεύτερα ἀληθῶς ὑποκοριστικά, π. χ. *(ὁμ)ματάκι(ον)*, *χεράκι(ον)*, *παιδάκι(ον)*, *ποδαράκι(ον)*, *τραπεζάκι(ον)*, *σταμνάκι(ον)* κλ. — 3) ἐκ τῶν αὐτῶν πρώτων ὑποκοριστικῶν προσαρτήσει ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ τύπου, πάντοτε μεγαλειτέρου τι καὶ ἰσχυρώτερον τοῦ οὐδετέρου παριστάνοντος, ἐπλάσθησαν μεγεθυντικά· π. χ. *μυτάρα* ἢ *μύταρος* (= μεγάλη μύτη) ἐκ τοῦ ὑποκορ. *μυτάρι(ον)*. *μουστάκαρος* ἢ *μουστάκα* ἐκ τοῦ *μουστάκι(ον)*, *πόδαρος* ἢ *ποδάρα* (=μέγας ποὺς) ἐκ τοῦ *ποδάρι(ον)*, *παίδαρος* (= μέγας παῖς) κτλ. Ὅτι δὲ μάλιστα διὰ τοῦ πλατέος *α* πολλάκις ἡ γλῶσσα μέγεθος σημαίνει ἤδη καὶ ἄλλοθεν δῆλον καὶ ἐκ τῶν ὁμοίως μεγεθυντικῶς λαμβανομένων *κεφάλα*, *μαχαίρα* (πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἐκ τοῦ *μαχαίρι(ον)* = μάχαιρα), *χέρα*, *δακτύλα* (= μέγας δάκτυλος), *τραπέζα*, *κονδύλα*, *καυδήλα*, *στάμνα*, *χάρτα*, *ποτήρα* (= μέγα ποτήριον) ἀπέναντι τῶν *χέρι*, *δάκτυλον* ἢ *δακτύλι*, *τραπέζι*, *κονδύλι* κτλ. Ἀλλ' ὁ περὶ τούτων τε καὶ ὁ περὶ τῶν δευτερογενῶν ὑποκοριστικῶν λόγος ἀνήκει ἀλλαχοῦ. — Ἡ δὲ τῶν εἰς *ιο-ς* (*ια-ς*) καὶ *ιο-ν* ἀκρωτηριάσεις δὲν ἔγειναι χθὲς καὶ πρώην, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμηρικῶν που χρόνων ἀρ-

Digitized by Google

χὴν λαβοῦσα μικρὰν πάντοτε μᾶλλον ἐπέδιδεν ὕστερον καὶ ἐπ' ἐσχάτων συνηθεςάτη ἀπέβη. Δῆλον δ' ἐκ τῶνδε: Τὸ παρ' Ὁμήρῳ πολλῶν Τρώων τε καὶ ἐπικούρων κοινὸν ὄνομα *Χρόμιος* φέρεται ὑπό τε τὸν πλήρη τοῦτον τύπον. π. χ. Ἰλ. Δ, 295. Ε, 160. 677. Θ, 275. Λ, 286 κ.λ. καὶ ὑπὸ τὸν βεβαίως συγκεκομμένον *Χρόμις* Ἰλ. Β, 858. *Βάχχις* τὸ ὄνομα τοῦ γενάρχου τῶν Βακχιαδῶν, ἦτο πιθανώτατα ἐκ τοῦ πληρεστέρου *Βάχχιος* συντετμημένον (πρβλ. Κορᾶην εἰς Ἡρακλείδην τὸν Ποντικὸν σλ. 353). Τὸ παρ' Ἀνακρέοντι (σλ. 28ὺ Bergk) *Τέλλις* οὐδὲν διαφέρει τοῦ παρὰ Σουΐδᾳ (ἐν λ) *Τελλίας*. *Νόμφις*, τὸ ὄν. τοῦ Ἡρακλεώτου ἱστορικοῦ ἦτο βεβαίως ἀκρωτηριασμα τοῦ *Νύμφιος*. C. I, 284. III, 27. Ὁ παρὰ Λυσίᾳ *Τῖσις* ἦτον ὁμώνυμος τῷ περιφήμῳ Συρακουσίῳ σοφιστῇ *Τισίᾳ*· αὐτὸ δὲ τὸ *Λυσίας* συγκοπὲν ἐγέννησε τὸ Πλατωνικὸν *Λύσις*. *Ἄλεξις* δὲ ἢ καθὼς τώρα τονίζεται *Ἀλέξις* καὶ *Στράττις* οἱ κωμικοὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ *Ἀλέξιος* καὶ *Στράττιος*· τοιαῦτα καὶ *Ἀκέσιν* (= Ἀκέσιον) C. I, 511. 18. *Ἀρίστις*. C. I, 1232. I, 3 = *Ἀριστίας* αὐτ. 1577. 9. 115. II, 38. — 270, II, 3. *Ἀφροδείσιν* (= Ἀφροδείσιον) ἀριθ. 1781. *Δημήτρις* (= Δημήτριος) 284. III. α. 43. 296. 196. κ. ἀλλ. *Εἰρηναῖς* (= Εἰρηναῖος) 269, 15. *Ἑλλάδις* (= —διος) 242. *Ἵππις* (= Ἱππίας) 1565, 14. *Κτῆσις* (= Κτησίας) Ἰσαίου π. Νικοστρατ. Κλήρου 9. *Νῖκιν* (ἢ Νικίν; = *Νικίαν*). 1197, 2. *Σιβύρτιν* 1001, 1 = *Σιβύρτιον* παρ' Ἀριστοφ. Ἀχ. 118. Πλουτ. Ἀλκιβ. 3. *Σῶσις* ἢ *Σωσὶς* (= Σωσίας) Ἀθην. ς'. 251. *Φίντις* (ἢ Φιντίς;) = Φιντίας. C. I. p. 10, 6. *Ἐλευθέριν* (= Ἐλευθέριον). C. I. 704. *Φιλημάτιν* (= Φιλημάτιον) 506. *Καλλίστιν* (Καλλίστιον)· η. 1898. κλ. Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν τοιούτων ἀμφίβολον εἶνε, ἂν δηλ. φυλακτέον τὸν τόνον ὅπου καὶ πρὸ τῆς συγκοπῆς ἔκειτο ἢ ἀναβιβαστέον, ὡς ἔκαμεν ὁ Böckh ἐν πολλοῖς. *Δήμητρις* π. χ. καὶ *Ἄριστις* καὶ *Ἄκεσις* καὶ *Εἰρήναῖς* καὶ *Ἀθήναῖς* γράψας· ἴσως τὰ σημερινὰ *Δημήτρις*, *Γεώργις*, *(Ε)λευθέρις*, κ.τ.τ. καὶ τὸ Κύπριον *Βαρθολομαὶς* (= Βαρθολομαῖος) εἶνε ἱκανὰ τεκμήρια ὑπὲρ τῆς προτέρας δόξης. Καὶ τοσαῦτα μὲν παραδείγματα τῆς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους π. Χρ. καὶ περὶ Χριστὸν συγκοπῆς τῶν τοιούτων κυρίων ὀνομάτων· ἂν δέ τινα πίστιν δοτέον τῷ παρ' Ἀριστοφάνει (Θεσμοφ. 1083 κεξ.) τοξότῃ Σκύθῃ μεταξὺ πολλῶν μιξοβαρβάρων καὶ ἐν στ. 1185 τὸ *τιττὶ* ἀντὶ *τιτθίον* λέγοντι, ἴσως καὶ τῶν εἰς *ιον* προσηγορικῶν ἡ ἀποκοπὴ ἦτον ἤδη τότε ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τῶν Ἀθηναίων συνήθης. Ἀλλὰ πάντως ἀσφαλέστερα εἶνε τὰ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν τούτου παραδείγματα. Εἶνε δὲ ταῦτα κυρίων μὲν

Digitized by Google

παρ' Ἀγαθίᾳ τά: *Λευθάρις* (= — ιος) σλ. 26, 16. 66, 9. (70, 21 Λευθαρίῳ). *Κοταΐσιν* (= — ον) τὸ φρούριον 105, 8 (Κοταΐσίου 150, 22). κυρίων τε καὶ προσηγορικῶν παρὰ τοῖς ὕστερον π. χ. Θεοφαν. Χρον. σλ. 198, 6. 394, 6 κ. ἀλλ. *καμηλαύκιν* (= — ιον). 377, 15 *μανιάκιν*, 728, 16 *μανδύλιν*, 345, 19 *ὀψάριν*, 638, 14 *παρίππιν*, 377, 20 *σκουτάριν*, 260, 2 *στιχάριν*, 367, 16 *σιλεντιαρίκιν*, 351, 11 *μαργαρίτιν*, 723, 17 *ῥυάκιν*, 303, 5 *ἱπποδρόμιν*, *Δανούβιν* 340, 11. 437, 13 *ἀλεκτόριν*, 572, 3 *στόμιν*, 489, 4. *σπαθίν*, 619, 19 *κύρις* (= κύριος) πρβλ. καὶ 693, 4. 696, 19. Θεοφαν. συνεχ. 356, 1. *Καλοκύριν* 412. 18. — τοῦ Λάμαρη (ι) 681, 5. Μυξιάρης (ις) 699, 13. *Καμύτζης* (= — σκιος) 708, 6. *Ἀγγούρης* (ις) 832, 10. Χρονικ. Πασχαλ. 613, 20 *χλαμύδιν* 601, 14 *παλάτιν*, 621, 16 *Βελισσάριος*, *Χρυσάφις* 590, 6. — 700, 2. 14. *Φώτις*, *καβαλλάριος* κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ (π τ. βασιλ. τάξ). ἀκέραιά τε καὶ συγκεκομμένα σλ. 15 *θυρίον* (= θύρα), *ταβλίον*, *κυκλίν* (— κυκλίον), *ὀμφάλιον*, 34, 4 ἐν τῷ *πεζουλίῳ* τοῦ *παραθαλασσιδίου*. 12 τὰ *τριψίδια*, 67, 14 *βεργία* 96, 6 *τραπεζίου*, 10 τὸ *σαγίον*. 100, 22 *σπαθία*, 102, 18 *κηρίον*, 105, 16 *χλανίδιον*, 131, 17 *χαρτία*, 144, 4 *στιχάριν* καὶ *βαλτίδιον*, 181, 3 *λεοντάρια*, 401, 19 τὰ δὲ *κραββάτια* καὶ *σκύφια* καὶ *τραπέζια* καὶ *κλιβάνια* καὶ *χύτρας* ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως ἀπολύει· 463 *οἰνάριν*, *φασούλιν*, *ὀρύζιν*, *πιστάκιν*, *τυρίν*, *ὀψάρια*, *παστά*, *ἀγελάδια* ὑπόμοσχα. 465 σκαμνία συσταλτά. 582, 10 τὰ νυμφικὰ *ζωνάρια*. 673 *λινάριον*, *κακκάβια*, *κουκούμια*, *τηγάνια*, *περόνια* μεγάλα, *βουτία*, *κουβάρια*, *ὑποκαμισοβράκια* κτλ. κτλ. Καὶ ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελ. Ἐπυλλίῳ φέρονται πλῆθος εἰς *ιν* ὀνομάτων. *βουτίν*, *δικίμιν*, *ῥαφίδιν*, *μολύβιν*, *ἀλυσίδιν*, *σπαθίν*, *κοντάριν* κλ. Παραδείγματα δὲ καὶ τῆς τοῦ *ν* ἀποκοπῆς ἐμφανίζονται μετὰ τὸ προειρημένον τοῦ Σκύθου *τιττὶ ἐκ τῆς ιδ'*. περίπου ἑκατονταετηρίδος τάδε: Α. Κομν. *παιδί* μου ποθεινότατον, *παιδί* μου ἠγαπημένον· οὕτω πυκνότατα παρ' αὐτῷ τὸ *παιδί* μου· *κορδόλι* Β. Χ. *χωρολιβαδοτόπι*, *ἀπελατίκι*, *φαλκώνι*, *παραθύρι*, *περιβόλι*, *τραπέζι*, *καράβι* (μεθ' ὧν αὐτόθι καὶ τὰ μετὰ τοῦ *ν* ἀκόμη· *φαλκώνιν* (πολλάκις), *περιβόλιν*, *καράβιν*, *παλάτιν*, *ποτάμιν* κτλ.)· συνηθέστατα δὲ πλέον κατὰ τὸν ιδ'. αἰῶνα, π. χ. παρὰ τῷ ποιητῇ τῶν Χρονικῶν τοῦ Μωρέως σλ. 4 (Ellissen) *ταξειδι*, *λογάρι*. 10 *Ἀνάπλι* 30 *μοναστῆρι*, *Νίκλι*, *σπαθί*. 46 *γεράκι*. 54 *σπαθί* (δις) κτλ. Παραλείπεται ὁ πολὺ ὕστερος Δημ. Ζῆνος, παρ' ᾧ πάμπολλα τοιαῦτα: *παλληκάρι* Βατρα-

Digitized by Google

χορ. 6, *πηγοῦνι* 16. *ψωμὶ* 63. *τυρὶ* 67. *κορμὶ* 94. *ἤθι* 105. *πετάμι* 133. *κουπὶ* 145. *νησὶ* 153. κτλ. κτλ.

Καὶ τοσαῦτα μὲν καθόλου περὶ τῆς μεταπλάσεως τῶν συμφωνολήκτων θεμάτων εἰς φωνηεντόληκτα. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα καὶ τὸ ἀντίστροφον ἀπεπειράθη, πολλὰ φωνηεντόληκτα εἰς συμφωνόληκτα μετατρέψασα, καὶ τοῦτο ἐπενθέσει τινὸς συμφώνου μετὰ τὸ φωνηεντόλ. θέμα πρὸ τῆς πτωτικῆς καταλήξεως. Τοιαῦτα δὲ σύμφωνα εἶνε συνήθως τὰ τρία ὀδοντικὰ τ, δ, θ.

ά.) τὸ τ μεταγενέστερον ἐπένθεμα φαίνεται εἶναι 1) ἐν τοῖς Γύγη-ς γεν. Γύγη-τ-ος (ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων Γύγου καὶ ἰων. Γύγε-ω), *Δάρης* γεν. *Δάρη τ-ος* (Δάρου καὶ Δάρε-ω), *Θαλῆς* (ἐκ τοῦ Θαλέας) γεν. *Θάλη τ-ος* (*Θαλοῦ* καὶ ἰων. *Θάλεω*), *Μέγη-ς* γεν. *Μέγη-τ-ος* (καὶ Μέγου). Πρβλ. Ἀνεκδ. τοῦ Bekker σλ. 1188. Ἔπειτα 2) ἐν τοῖς *γέλω-ς* γεν *γέλω-τ-ος* δοτ. *γέλω-τ-ι* κτλ. *ἔρω-ς* γεν. *ἔρω-τ-ος*, *ἔρω-τ-ι* κτλ *ἱδρώ-ς*, *ἱδρῶ-τ-ος*, *ἱδρῶ-τ-ι* κτλ. *χρώ-ς*, *χρω-τ-ός*, *χρω-τ-ὶ* κτλ. ὧν οἱ ἀρχαιότεροι τύποι εἶνε *γέλο-ς* αἰτ. *γέλο-ν* (ὅθεν καὶ γέλο ιον), *ἔρο-ς* αἰτ. *ἔρο-ν* (συχνότατον παρ' Ὁμ.) γεν. *χρο-ός*, δοτ. *χρο-ί*, αἰτ. *χρό α*, συνηθέστατα παρ' Ὁμήρῳ ἐκτὸς τοῦ Ἰλ. Κ, 575 *χρω-τ-ὸς* καὶ δύο τῆς Ὀδυσσ. χωρίων, ἔνθα *χρῶ-τ'* ἀπονιψαμένη. δοτ. *ἱδρῶϊ* καὶ *ἱδρῷ* (μόνον ἐν Ἰλιαδ Δ, 27 *ἱδρῶθ'*, ὅπου καταλληλότερον ἱδρῷ θ' γραπτέον). — 3) ἐν τοῖς *μέλι*, *μέλι τ-ος* (πρβλ. τὸ λατ. *mel*, *mell-is*), *χάρις*, *χάρι-τ-ος* (αἰτ. *χάρι ν*), *Θέμι-ς*, *Θέμι τ-ος* καὶ *Θέμι στ-ος* καὶ *Θέμι-δ ος* (Πρβλ. πρὸς τὸ *δύνα-μι-ς* γεν. δυνάμε ως). — ἐν τοῖς *γό(ύ)ρα τ-ος*, *γό(ύ)ρα-τ-ι*, *γό(ύ)ρα-τ-α* κτλ. *δύ(υ)ρα-τ ος*, *δό(ύ)ρα-τ-ι*, *δό(ύ)ρα-τ-α* κτλ. ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ὀν. *γόρυ* (καθομιλ. *γόνα*) γεν. *γουν ός* (ἀντὶ γόν-υ ος), *γοῦνα* (ἀντὶ *γόνυα*), *γούνων* κτλ. *δο(υ)ρός*, *δο(υ)ρί*, *δοῦρα* (ἀντὶ τῶν *δόρυος*, *δόρυϊ*, *δόρυα* κτλ.), *δούρων* (= δορύων) κτλ. Ἐκτὸς ἂν ταῦτά τε καὶ τὰ *κέρα-τ-ος*, *κρέα-τ-ος*, *τέρα-τ-ος*, *γήρα-τ-ος* κ.τ. ὅμοια ἀρχῆθεν εἶχαν καὶ δεύτερα θέματα εἰς τ λήγοντα, ὡς *γόνατ* (ὅθεν τὸ καθομιλ. *γόνα κατ'* ἀποκοπὴν τοῦ τ μὴ δυναμένου νὰ σταθῇ ἐν τέλει ἑλλην. λέξεως), *δόρατ*, *κέρατ*, *κρέατ*, *γῆρατ* κτλ. ὅθεν κατὰ ἐξύγρανσιν τοῦ τ εἰς ς τὰ *κέρας*, *κρέας*, *γῆρας* κτλ. — 5) ἐνιαχοῦ ἀναφαίνεται τὸ τ καὶ μετὰ σύμφωνον ὡς ἐν τοῖς: *ἄνακ-τ-ος* (ὀν. *ἄνακ ς* πρβλ. καὶ τὴν πληθ. ὀν. *ἄνακ-ες*), *νυκ-τ ός* (Πρβλ. *παννυχ-ί*, *ἐννύχ-ιος* κ.τ τ.), *γάλακ τ-ος* (ὀν. γάλα λατ. lac, lac-t-is) κτλ. — 6) ἐν τοῖς συνήθως δευτεροκλίτοις *ὄνειρον* καὶ *πρόσωπον*, κατά τινας πτώσεις μετὰ τοῦ τ φερομένων, ὡς πληθ. ὀν. *ὀνείρατα* Ὀδ. Υ, 87, *ὀνειράτων* Ἡροδ. Α. 120. Ζ'.

Digitized by Google

15. *ὀρείρα(τ)σιν* Εὐριπ. Ἰφ. Ταυρ. 452 κτλ.ἐν. γεν. *ὀρείρατος*. Πλατ. Θεαιτ. 201 d. *προςώπατα* Ὀδ. Ε, 192. *προςώπασι* Ἰλ. Η, 212 κτλ.

Τὴν ἀναλογίαν ταύτην περαιτέρω ἐφαρμόσασα ἡ δημώδης μάλιστα γλῶσσα παρὰ τὰ εἰρημένα καὶ ἄλλα πολλὰ οὕτω μετέπλασεν, οὕτω π. χ. κατὰ τὸ *προσώπατα* λέγει *ἀλόγατα* (ἀντὶ ἄλογα). ἔπειτα *τρεξίματα*, *δοσίματα*, *γραψίματα* καὶ πάντα τὰ εἰς *ιμα* (ἐνικ. ὀν. *ιμον*) εἰς *ίματα* μεταπλάσασα. Συνέβη δὲ τοῦτο ἤδη πρὸ τοῦ Θ΄. αἰῶνος, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων: *μεταστασίματα* (= μεταστάσιμα). Θεοφαν. συνεχ. 430, 2. *ἐθίματα* (= ἔθιμα) Κωνσταν. Πορφ 606, 12. μετὰ *ἀλλαξιμάτων* 441, 5. *ἀλλαξίματα* 157, 14 κτλ. τώρα δὲ καὶ ἐνικ. *φερσίματος*, *τρεξίματος*, *γραψίματος*, ἀλλὰ καὶ *γραψιμάτου* κλ. Τὰ δὲ εἰς *ιμον* ταῦτα ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ ῥηματικὰ καὶ παρώνυμα, συνήθως ἐπίθετα ὄντα, ἡ μεταγενεστέρα ἤρχισε νὰ τὰ ἐκλαμβάνῃ μάλιστα μὲν ἀντὶ τῶν εἰς *σις* ἀφῃρημένων π. χ. *γράψιμον* = *γράψις* ἢ *γραφή*· *πιάσιμον* = *πίασις* ἤτοι *λαβή*· *δέξιμον* = δέξις ἢ *(ὑπο)δοχὴ* κτλ. πολλάκις δὲ καὶ ἀντὶ τῶν εἰς *μα* πραγματικῶν, ὡς *δόσιμον* = δόμα· *νίψιμον* = νίμμα ἢ *χέρνιψ*· *γράψιμον* = τὸ γεγραμμένον κτλ. Τῆς χρήσεως ταύτης παραδείγματα πολλὰ ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, οἷα ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων τά: *στέψιμον* (= στέψις) Θεοφ. Συνεχ. 41, 3. 619, 16. 645, 15. 809, 4. *σαξιμοδέξιμον* 640, 19. — 86, 17. *δέξιμον* Κωνσταντ. Πορφ. 280, 3. κτλ. — Τὴν δὲ πραγματικὴν σημασίαν εἶχόν τινα ἤδη καὶ κατ᾽ ἀρχαιοτέρους χρόνους λαβόντα, οἷα ἐκτὸς τῶν σκοτεινοτέρων *ἐρέψιμον* εἶδος πόας (Σουΐδ.), *κίκιμον* τῆς κορώνης τὸ κόπριον (Ἡσυχ.), *ὄστιμον* καὶ *ὄκιμον*, τὰ γνωστότατα *νόμιμα* Πινδ. Ἀποσπ. 152. Σοφ. Ἀντιγ. 455. Πλατ. Φαίδρ. 265. α κ. ἀλλ. τὰ *ἔθιμα* = *ἔθη* Ἀθην. Δ΄. σλ. 151. e κ. ἀλλαχοῦ.

ϛ΄.) Τὸ δ᾽ περὶ τῆς ἐπενθέσει τούτου μεταπλάσεως τῶν θεμάτων ἢ παραγωγῆς νέων θεμάτων, τὰ δέοντα ἐλέχθησαν ἐν τῷ γενικῷ λόγῳ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν θεμάτων, ἔνθα καὶ περὶ τῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀδοντικοῦ μεταπλάσεως τῶν πλείστων ἀρσεν. καὶ θηλυκῶν πρωτοκλίτων, ὡς *παπά-δ-ες*, *δεσποτά-δ-ες*, *πατριαρχά-δ-ες*, *μαθητά-δ-ες· μανά-δ-ες*, *κυρά-δ-ες* κτλ. καὶ περὶ τῆς ἤδη κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους ἀρχῆς των.

ϛ΄.) Ὡσαύτως ἐκεῖ ἐλέχθη καὶ περὶ τῆς διὰ τοῦ *θ* νέων θεμάτων, ὀνοματικῶν τε καὶ ῥηματικῶν παραγωγῆς.

Τελευταῖον τινὰ εἰς *ορος* δευτερόκλιτα, ἔνθα τὸ *ορ* εἶνε ῥιζικόν, μετὰ τῶν εἰς *ωρ* γεν. *ορ-ος* τριτοκλίτων συγχισθέντα, ἀπέβησαν καὶ

Digitized by Google

αὐτὰ *τριτόκλιτα*. Τοιαῦτα εἶνε τὰ *διάκων* (ὅθεν κατὰ τὰ ἄρχων — ἄρχος, γέρων — γέρος. καὶ τὸ καθομιλ. *διάκος*) γεν. *διάκονος* ἐν τῇ Charta Borgiana 7, 16 — 18. 9, 23. *ἡμίονες* (= ἡμίονοι) παρὰ Σιμοκάττῃ σλ. 59, 5. τὸν *ἔγγονα* (= ἔγγονον) παρὰ Θεοφαν. Χρον. 582, 21 καὶ συνεχ. 13, 9. Κατὰ ταῦτα ἐκαινοτόμησε καὶ ἡ σημερινὴ ἀμάθεια τὸ *ἐπίμων* ἀντὶ *ἐπίμονος*.

ΤΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ.

Τέσσαρες εἶνε αἱ πρῶται, ὡς εἰκός, καὶ κυριώταται καταλήξεις τοῦ ἑλλην. ἀπαρεμφάτου· ά.) ἡ *μεραι*, ἥτις ἐν μὲν τῇ ά. (τῇ εἰς *μι*) συζυγίᾳ προσαρτᾶται εἰς τὸ ῥηματ. θέμα ἀμέσως, ἐν δὲ τῇ β'. (τῇ εἰς ω), μεσολαβοῦντος τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος *ε*, π. χ.
ἐνεστ. ἀκου-έ-μεραι, φορή-μεραι (ἀντὶ φορε-έ-μεναι), *ἔμ-μεραι* (ἐκ τοῦ ἔσ μεναι), *διδό-μεραι* κτλ.
ἀόρ. β'. ἐνεργ. δό-μεραι, στή-μεραι, ἐλθ-έ-μεραι. μέλλων. ἀξ-έμεραι. παρακείμενος. ἴδ-μεραι, γεγων-έ-μεραι, ἑστά-μεραι κτλ.
παθητ. ἀορ. ά. καὶ β'. ὁμοιωθή-μεραι. μιγή-μεραι κτλ.

Ἐκ τῆς *μεραι* προῆλθαν κατ' ἀποκοπὴν αἱ *μερ* καὶ *μειρ*, π. χ.
1) *ἀκου-έ-μερ, διδό μερ, δό-μιρ, ἴδ-μερ, ἀξ έ-μερ, τραφῆ-μερ, αἰσχυνθῆ-μερ, ἐλθ-έ-μερ, γεγων-έ-μερ* κτλ.
2) *εἶ-μειρ* (= ἔμμεναι), *δόμειρ* (= δόμεναι). C. I. 2905 ἐν ἐπιγρ. *Ῥοδίᾳ*.

β'.) ἡ *ε-ραι*, ἔνθα τὸ *ε* συνδετικὸν ὂν καὶ παρεντιθέμενον, ὡς φαίνεται, μετὰ σύμφωνον κατ' ἀρχάς, ἤρχισεν ὕστερον καὶ μετὰ φωνῆεν νὰ παρενθέτηται, π. χ.
πελ-έ-ραι, φορῆραι (ἐκ τοῦ φορε έ-ναι), *καλεῖραι* (= καλε-έ-ναι), *διδοῦραι* (= διδο-έ-ναι) Ἰλ. Ω, 425. *δοῦραι, μαθεῖραι, φῦραι* (φυ-έναι), *μιγῆραι* (= μιγη(ε)-έναι), *ὁμοιωθῆραι* κτλ. *εἰδ-έ-ραι, γεγωρ-έραι* κλ. *ἄρευ* δὲ *τοῦ συνδετικοῦ* ἐν τοῖς: *διδό-ραι, τιθέ-ραι, ἑστάραι, φά-ραι, ἑ-ραι, εἶ-ραι* (ἐκ τοῦ ἔσ-ναι) κτλ.

Ἐκ τῆς *εραι* κατ' ἀποκοπὴν τῆς συλλ. *αι* προῆλθαν:
1) ἡ *ερ* συνήθης τῇ *δωρικῇ*, π. χ. *πέλ-ερ, λαβέρ* (ἢ λάβεν;), *ἁρμόσερ* (= τῷ κοιν. ἁρμόσειν). ἄλλα παραδ. ἐν ἐπιγρ. C. I. 2555. 2556. 2557. 58. 3050. 2448. 1688. ἐν Ἀριστοφ. Ἀχ. 754 κ. ἀλλ.
2) ἡ *ειρ*, ἡ κοινοτάτη πασῶν ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ: *πέλειρ, φορεῖρ* (ἐκ τοῦ *φορέειρ*), *μαθ-εῖρ, ἄξειρ, γεγόρ-ειρ, γεγάκ-ειρ* (Πινδ. Ὀλ. ς'. 49) κτλ.

Digitized by Google

3) ἡ ην συνήθης τῇ αἰολικῇ π. χ. *φέρην*, *ἐπαίνην*, *διδῶν* (= διδόην), *λάβην* (καὶ ὄχι, ὡς συνήθως γράφεται, *λαβῆν*), *τεθράκην*, *ἐπιδώσην*, *ἐνταφῆν* (= ἐνταφῆναι), *μεθυσθῆν* (= μεθυσθῆναι) κτλ.

Οἱ τύποι *μειν*, *ειν* καὶ *ην* προῆλθαν ἐκ τῶν *μέναι*, *εναι*, ἀποκοπείσης μὲν τῆς συλλαβῆς *αι*, ἀναπληρωθείσης δὲ τῆς ζημίας ταύτης τοῦ ὄγκου διὰ τῆς ἀλλαχόθεν ἐπαυξήσεώς του, κατὰ διφθόγγισιν ἢ (αἰολιστὶ ἀντὶ τῆς *ει* τὸ *η*) κατὰ μήκυνσιν.

γ΄.) ἡ *αι*, δι' ἧς μόνοι οἱ ἐνεργητικοὶ ά. ἀόριστοι ἐσχηματισμένοι ἀναφαίνονται, ἐν ᾧ διὰ τῶν προεκτεθειμένων πάντες οἱ ἄλλοι χρόνοι πλὴν τούτων τῶν ἀορίστων. Εἶνε δ' ὁ τύπος οὗτος βεβαίως νεώτερος μὲν ἐκείνων, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ά. ἀόριστος τῶν λοιπῶν χρόνων, ἀλλ' ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἕπεσιν ἦτον ἐν πλήρει χρήσει π. χ. *γράψαι* Ἰλ. Ν, 553, *ἀκοῦσαι* Ι, 109. *γῆμαι* Φ, 72. *χεῦαι* Η, 461. κλ. — Καὶ ἐν τῇ σανσκρίτῃ ἐν ταῖς τῶν Οὐαιδῶν βίβλοις ἀπαντῶσί τινα τοιαῦτα ἀπαρέμφατα· π. χ. vakshê (ê = ai) (ὁριστ. ά. προσωπ. avâksham) ἐκ τοῦ vah λατ. *veh-ere* ὀχεῖσθαι· *jaishê* καὶ *jishê* ἐκ τοῦ ji νικᾷν, *stushê* ἐκ τοῦ *stu* ἐπαινεῖν κτλ. Τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἔπειτα εἶνε καὶ ἡ λατινικὴ ἀπαρεμφ. καταλ. *se* (= sai), δι' ἧς, ποικίλως κατὰ τοὺς φθογγολογικοὺς νόμους τῆς λατινικῆς μεταποιηθείσης ἐσχηματίσθησαν τὰ λατιν. ἀπαρέμφατα *es-se*, *pos-se* (pot-se), *es-se* (ed-se = ed-ere), *velle* (= vel-se), *ferre* (= fer-se), *amare* (= ama-re), *monere* (= *mone-se*) κτλ. Ἡ μόνη διαφορὰ τῆς λατινικῆς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν καὶ σανσκρίτην εἶνε, ὅτι ἐν ταύταις μὲν τὸν τύπον *(σ)αι* *(shê)* φέρουσι μόνων τῶν ἐνεργ. ἐνσίγμων ἀορίστων τὰ ἀπαρέμφατα, ἐν ἐκείνῃ δὲ πάντα πάντων τῶν χρόνων καὶ διαθέσεων· διότι καὶ τὰ *amari* π. χ. *moneri*, *audiri* κτλ. ἐγκρύπτουσι τὴν συλλαβὴν *si* συγγ. τῇ *se*.

δ΄.) ἡ *σθαι*, δι' ἧς ἐσχηματισμένα εἶνε τὰ ἀπαρέμφατα τῶν μέσων χρόνων π. χ. *γράφ-ε-σθαι*, *ποιέ-ε-σθαι*, *ἵστα-σθαι*, *τίθε σθαι*, *δόσθαι*, *γεν-έσθαι*, *γνώσ ε σθαι*, *γεγράφ-θαι* (ἀντὶ γεγράφ-σθαι) κτλ. Φαίνεται δ' ὅτι αὕτη εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ ἐν ὀλίγοις μόνον ἀπαρεμφάτοις τῶν Οὐαιδῶν διατηρηθείσῃ σανσκρ. καταλ. *a-dhyâi*, ὡς *bha'radyâi* φέρεσθαι, *sahadyâi* ἔχεσθαι κτλ.

Πανταχοῦ λοιπὸν ἐμφανίζεται ἡ δίφθογγος *αι*, ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶνε τύπος τοπικῆς ἢ δοτικῆς πτώσεως εἰς *α* ληγόντων θεμάτων. Πιθανώτατα ἄρα ἡ μὲν *μεναι* εἶνε τοπικὴ (δοτικὴ) πτῶσις θηλ. ὀνομάτων εἰς *μένη* ληγόντων, ἅτινα ὑπὸ μὲν τοῦτον τὸν τύπον ἐμφανίζονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὡς μετοχαί, ὡς *λεγ-ό-μενος* κτλ. ὑπὸ δὲ

Digitized by Google

μικρὸν παρηλλαγμένον *μονη* ὡς ἀφῃρημένα ὀνόματα, ὡς *π.λησ-μονή*, *χαρ-μονή*, *φλεγ-μονὴ* κτλ. Ἡ δὲ *ε-ναι* ὁμοίως εἶνε τοπικὴ πτῶσις ὀνομάτων εἰς *να*, ὡς *εἰρά-να*, *τέχ-να*, *μαχ-ά-να* (= μηχανὴ) κτλ. Ὁμοίως φαίνεται ὅτι καὶ ἡ *σαι* εἶνε τοπικὴ πτῶσις ὀνομάτων εἰς *σα* ληγόντων· τοιαῦτα δ' εἰς *σο-ς* καὶ *σα* (ἢ *ση*) ῥηματικὰ ὀνόματα εἴδαμεν ἀνωτέρω ἱκανά, συγκεκριμένα τε καὶ ἀφῃρημένα, οἷα *γέλα-σο-ς*, *κάγχα-σο-ς*, *κραύγα-σο-ς* κτλ. *ἄση*, *δόξα* (δόκ-σα), *πεῖ-σα* (= πειθώ), *αἶ-σα*, *δίψα* καὶ τὰ νεώτερα *κάψα* (= καύσα), *τρίψα* (= τρίβ-σα) κτλ. καὶ ἡ *σθαι* (σ-θαι) ἴσως εἶνε τοπικὴ πτῶσις ὀνομάτων ῥηματικῶν εἰς *τα*, οἷα πραγματικῶς ὡς ἀφῃρημένα οὐκ ὀλίγα φέρονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ὡς *ἄ-τη*, *ἀϋ-τή*, *γενε-τή*, *τε.λε-τή*, *μελέ-τη*, *πινο-τὴ* κτλ. Οὕτω πάλαι ἐσχηματίζοντο, φαίνεται, ἐκ πάντων τῶν ῥημάτων τοιαῦτα ὀνόματα, ὡς *λέγ-ε-τα*, *γράφ-ε-τα*, *ἵστα-τα*, *δό-τα* κτλ. ἐκ δὲ τούτων αἱ τοπικαὶ πτώσεις: *λέγ-ε-ται*, *γράφ-ε-ται*, *ἵστα-ται*, *δό-ται* κλ. ὕστερον δέ, ἄδηλον πόθεν ἐπελθόντος τοῦ σ καὶ ἐπιρροῇ αὐτοῦ τοῦ τ δασυνθέντος, προῆλθαν οἱ τύποι *λέγ-ε-σθαι*, *γράφ-ε-σθαι*, *ἵστα-σθαι*, *δό-σθαι* κτλ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἅπαντες οἱ ἀπαρεμφατικοὶ τύποι εἶνε δοτικαὶ ἢ τοπικαὶ πτώσεις ἀφῃρημένων ῥηματικῶν ὀνομάτων. Καὶ ἡ μὲν διὰ πτωτικῶν τύπων ἀφῃρημένων ὀνομάτων παράστασις τῆς ἀπαρεμφατικῆς ἐννοίας καθ' ὅλου δὲν ἰδιάζει μόνῃ τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλ' ὡς πρὸ ὀλίγου εἴδαμεν καὶ τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ λατινικῇ. Ἐκτὸς τούτων ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ ἡ συνήθης ἀπαρεμφατικὴ κατάληξις εἶνε ἡ *tum* συμπεπηγυῖα αἰτιατικὴ τῆς ὀνοματ. καταλήξεως *tu*, δι' ἧς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποτε (ἀφῃρημένα) ὀνόματα ἐσχηματίζοντο, οἷα τά: *ἐθητύ-ς*, *ἀγορη-τύ-ς*, *μνησ-τὺ-ς* κτλ., ἐν δὲ τῇ λατινικῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέματος εἶνε ἐσχηματισμένον τὸ *sounīror*, εἶδος καὶ αὐτὸ ἀπαρεμφάτου, ὡς *stâ-tum* = σκρ. *sthâ-tum*, *dâ-tum* = σκρ. *dâ-tum* κτλ. ἐν δὲ τῇ *σλαυϊκῇ*, *λιταυϊκῇ* καὶ *κελτικῇ* δι' ὁμοίας αἰτιατικῆς καταλήξεως *tĕ* = τῇ ἑλλην. *τι*, *σι* (ὡς ἐν τοῖς: *φά-τι-ς*, *μνῆσ τι-ς*, *φό-σι-ς* κ.τ.τ.) ἑρμηνεύεται ἡ ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια. Ὅτι δ' ἡ ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια ποῦ μὲν δι' *αἰτιατικῆς*, ποῦ δὲ διὰ *δοτικῆς* (τοπικῆς), ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ κατ' ἀρχὰς μόνον διὰ ταύτης, ἐκφέρεται, τούτου αἰτία εἶνε ἡ πρώτη σημασία καὶ χρῆσις τοῦ τ' ἀπαρεμφάτου καὶ τούτων τῶν πτώσεων. Ἡ *αἰτιατικὴ* καθ' ὅλου καὶ ἡ *δοτικὴ* κατὰ μέρος ἐσήμαιναν τὸ κατ' ἀρχὰς τὸ τέρμα τῆς κινήσεως ἤ, ὡς συνήθως λέγεται, τὴν εἰς τόπον κίνησιν, ὡς π. χ. ἐν τοῖς: *οὐρανὸν ἵκετο* = *εἰς οὐρανόν*. *βάτε δόμῳ* (= εἰς δόμον) Αἰσχ. Εὐμεν. 1014. ὅρα γε ποῦ στάσει, *ποῖ* δὲ βάσει; (=

Digitized by Google

τῷ καθομ. σὲ ποῦ;) Σοφ. Φιλοκτ. 833. ἐλθόντες δ' ἄρα τῷ γε *μυχῷ* σπείους γλαφυροῖο (= εἰς μυχόν). Ὀδ. Ε, 226 κλ. Τὸ *τέρμα* τῆς *κινήσεως* ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς καὶ τὸ *ἀπαρέμφατον*· δῆλον δ' ἐκ τῶν δε· οἶνον τ' ἐγκεράσασα *πιεῖν* (= εἰς πόσιν, ἵνα πίητε). Ἰλ. Θ, 189. τρίποδας ἔτευχεν *ἑστάμεναι* (= εἰς στάσιν, ἵνα *ἑστῶσι*) Σ, 374. χέρνιβα ἐπέχευε *νίψασθαι* Ὀδ. Α, 138. Δ, 54 = ἵνα *νίψηται*. ἐμὲ ξυμβάλετε *μάχεσθαι* (= εἰς μάχην, ἵνα *μάχωμαι*) Ἰλ. Γ, 70. πρβλ. Μ. 377. ἐντεῦθεν καὶ ἐν Ἰλιαδ. Α, 8 ἔριδι ξυνέηκε *μάχεσθαι* τὸ ἀπαρέμφατον φαίνεται πιθανώτερον ἐπεξήγησις ὂν τῆς δοτ. ἔριδι = συνέβαλεν εἰς ἔριν ἤτοι εἰς μάχην (ἵνα μάχωνται). μοῦσα ἄνηκεν *ἀειδέμεναι* Ὀδ. Θ, 73 = εἰς ἀοιδήν. δῶκε τεύχεα *φορῆναι* Ἰλ. Η, 149 = εἰς φόρησιν, ἵνα φοροίη. Πρβλ. Π, 40. — ἔλαχον ἄλα *ναιέμεν* = εἰς κατοικίαν ἢ οἴκησιν Ο, 190. Πρβλ. Ω, 400 κτλ. Μᾶλλον δὲ *δυναμικῆς* δοτικῆς ἔργον ἐκτελεῖ τὸ ἀπαρέμφατον ἐν τοῖς Ἰλιαδ Π, 195 μετέπρεπε *μάχεσθαι* = τῇ μάχῃ, ἐπὶ τῇ μ. — Σ, 3 ἐκέκαστο *γυῶναι* καὶ *μυθήσασθαι*. Ζ, 460 (πρβλ. Α, 746. Π, 292. 551. κ. ἀλλ.) *ἀριστεύεσκε μάχεσθαι*. Ὀδ. Ε, φέρτεροί εἰσι *νοῆσαί* τε *κρῆναί* τε. Ο, 322 οὐκ ἄν μοι ἐρίσειε βροτὸς ἄλλος πῦρ τ' εὖ *νῆσαι* κτλ. — Τοιαῦτα, ὡς λέγονται, *τελικὰ* ἦσαν κατ' ἀρχὰς καὶ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον παρ' Ὁμήρῳ τὰ ἀπαρέμφατα, σπανιώτερα δὲ παρ' αὐτῷ τὰ *εἰδικὰ* λεγόμενα, τ. ἔ. τὰ ἀντιστοιχοῦντα προτάσεσι διὰ τῶν μορίων *ὅτι* καὶ ὡς ἐκφερομέναις, π. χ. Ἰλ. Κ, 48 οὕπω ἰδόμην, οὐδὲ ἔκλυον ἄνδρα ἕνα *μητίσασθαι*. πρβλ. Ζ, 387. Ω, 543. Ὀδ. Π, 242. Ἰλ. Γ, 366, ἐφάμην *τίσεσθαι*. πρβλ. Θ, 499. Ο, 252. Ἰλ. Α, 60 ὅτω *ἀποροστήσειε*. πρβλ. αὐτ. 286. 296. 427. Ν, 746. Υ, 363. Ὀδ. Ζ, 174. Π, 311 κτλ. — Ἀλλ' ὕστερον ἔνθεν μὲν τῆς πλήρους καταλήξεως ἀποτριβομένης καὶ τῆς πρώτης σημασίας ἀμυδρουμένης, ἔνθεν δὲ τῆς ἐννοίας ἄλλοθεν ἄλλοσε μεταφερομένης, τὸ ἀπαρέμφατον ἀπέβη ἀληθὲς *ἀπαρέμφατον*, *ὁ γενικώτατος καὶ ὅλως ἀόριστος τύπος τοῦ ῥήματος*, ἄνευ τινὸς πρὸς ὡρισμένον πρόσωπον ἢ ἀριθμὸν ἢ (καὶ συνήθως) χρόνον σχέσεως, ὥςπερ ἡ ἔτι ἄμορφος ῥίζα, ἡ πάντας τοὺς ῥηματικοὺς τύπους δυνάμει περιέχουσα, ἔργῳ δ' οὐδεὶς αὐτῶν οὖσα. Διὰ ταύτην τὴν ἐγκύμονα ἀοριστίαν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον πάντα τὰ πρόσωπα, τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς ἐγκλίσεις περιέχει καὶ ἑκάστοτε ἑνί τινι αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ καὶ εἰς αὐτὰ ἀναλύεται, ἀληθῶς οὐδὲν αὐτῶν ὄν. Ἡ ποικίλη αὕτη τοῦ ἀπαρεμφάτου χρῆσις εὑρίσκεται ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσι διαμεμορφωμένη, ὅπερ ἄλλο τεκμήριον τῆς πολὺ πρὸ αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ διαπλάσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τε καὶ παιδείας. Καὶ παραδείγματα 1) τοῦ *τελικοῦ* λεγομέ-

Digitized by Google

νου ἀπαρεμφάτου τῇ τελ. ὑποτακτικῇ ἢ εὐκτικῇ ἰσοδυναμοῦντος παρετέθησαν ἤδη ἀνωτέρω. Ὡσαύτως 2) τοῦ *εἰδικοῦ*, *ὁριστικῇ ἢ εὐκτικῇ ἐν εἰδικαῖς* προτάσεσιν ἰσοφαρίζοντος. 3) Ἀπαρέμφατον τῇ ἀπολύτῳ εὐκτικῇ ἰσοδύναμον εἶνε τὸ Ὀδ Ρ, 354, Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον *εἶναι* καί οἱ πάντα γένοιθ' ὅσσά φρεσὶν οἷσι μενοινᾷ. 4) τῇ προστακτικῇ ἰσοδυναμεῖ ἢ παραλλήλως τίθεται τὸ Ἰλ. Γ, 458:

ὑμεῖς δ' Ἀργείαν Ἑλένην καὶ κτήματ' ἄμ' αὐτῇ
ἕκδοτε καὶ τιμὴν *ἀποτινέμεν* ἥν τιν' ἔοικεν.

Τοιαῦτα καὶ τὰ Ἰλ. Η, 78. Ὀδ. Γ, 19. Λ, 441 καὶ ἄλλα. — 5) *ὀνομαστικὸν ἀπαρέμφατον* ὡς *ὑποκείμενον* εἶνε π. χ τὸ Ὀδ. Φ, 154 κξ:

ἐπεὶ ἢ πολὺ φέρτερόν ἐστι *τεθνάμεναι* ἢ ζώοντας *ἀμαρτεῖν*. κτλ. — 6) *αἰτιατικὸν ἀπαρέμφατον* ὡς *ἀντικείμενον* Ἰλ. Η, 93 αἴδεσθεν μὲν *ἀνήνασθαι*, δεῖσαν δ' *ὑποδέχθαι*. Τοιαῦτα καὶ τά: Ζ, 226. Σ, 450. 500 κ. ἄλλα. — Τοῦ δ' *ἀπολύτου* λεγομένου ἀπαρεμφάτου παραδείγματα, οἷα ἤδη παρὰ τῷ Ἡροδότῳ συνηθέστατα, ὡς Α. 153 τὴν πρώτην *εἶναι*. Β'. 15 (134. Γ'. 6) ὡς λόγῳ *εἰπεῖν*. Β'. 125 ὡς ἐμὲ *μεμνῆσθαι*. πρβλ. Β'. 28. — Δ'. 50 ἓν πρὸς ἓν *συμβαλεῖν* κλ., παρ' Ὁμήρῳ δὲν ἀπαντῶσιν ἀκόμη.

Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀοριστίᾳ τὸ γλωσσικὸν πνεῦμα δὲν ἐλησμόνησεν ὅλως τὴν πρωτότυπον σημασίαν τοῦ ἀπαρεμφάτου· καὶ πρὸς διασάφησιν ἢ ἀποφυγὴν τῆς ἀοριστίας ἀνέκαθεν διετέλεσεν ἄλλους ἰσοδυνάμους τύπους (δοτικήν, αἰτιατ. μετὰ τῶν προθέσ. *εἰς*, *πρός* καὶ τὰς ὁμοίας τελικὰς προτάσεις διὰ τῶν *ὄφρα*, *ἵνα* κ.τ.ὁμ., ἐπὶ δὲ τῆς ὑστερογενοῦς *εἰδικῆς* χρήσεως εἰδικὰς προτάσεις διὰ τῶν *ὅτι*, *ὡς*) ἀντικαθιστῶν ἀντ' αὐτοῦ. Καὶ τῆς μὲν *ἐναλλαγῆς* τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ τὴν ὁριστικὴν ἢ εὐκτικὴν μετὰ τοῦ *ὅτι* ἢ *ὡς* ἐν ταῖς *εἰδικαῖς* ἢ *ἐκθετικαῖς* προτάσεσιν, οὔσης συνηθεστάτης παρὰ τοῖς μεθ' Ὅμηρον, ὀλίγα τινὰ παραδείγματα ἀρκεῖ νὰ παρατεθῶσιν, οἷα τά: Ἡροδ. Γ'. 75: καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν *ὡς* αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος *ἀποκτείνειε*, τοὺς Μάγους δὲ *βασιλεύειν*. Πρβλ. Η. 118. Θουκ. Α. 87, 3 προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον *ὅτι* σφίσι μὲν *δοκεῖεν* ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, *βούλεσθαι* δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπαγαγεῖν κτλ. Πρβλ. Γ'. 3, 3. 25, 2. Ξενοφ. Κ. Π. Α. 3, 13. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, *ὅτι βούλοιτο* μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι *νομίζειν* καταλιπεῖν. κτλ. κτλ. — Τοῦ δὲ *τελικοῦ* ἀπαρεμφάτου *ἀναλύσεις*· ἢ μᾶλλον τῆς τοιαύτης ἀπαρεμφατικῆς ἐννοίας δι' ἄλλων ἰσοδυνάμων τύπων (ὑποτακτ. ἢ εὐκτικ. μετὰ τῶν μορίων *ὄφρα*, *ἵνα*, *ὡς*, *ὅπως*, *ὥστε*) ἑρμη-

Digitized by Google

νείας εὑρίσκομεν ἤδη παρ' Ὁμήρῳ ὕστερον κατ' ἀνιοῦσαν πρόοδον αὐξανομένας.

Ἰλ. Α, 133. ἦ ἐθέλεις ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτάρ ἐμ' αὖτως
ἦσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τήνδ' ἀποδοῦναι;
αὐτ. 520. — — ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται ὄφρα τελέσσω.
= τελέσσαι.
Δ, 405. ἕλκε δ' ὑπὲκ βελέων, λελιημένος ὄφρα τάχιστα
τεύχεα συλήσειε. — —
= συλῆσαι πρβλ. Ε, 690.
Ζ, 361. ἤδη γάρ μιν θυμὸς ἐπέσσυται ὄφρ' ἐπαμύνω Τρώεσσι
= ἐπαμῦναι.
Ι, 181. πειρᾶν ὡς πεπίθοιεν ἀμύμονα Πηλείωνα.
Π, 652 κεξ. ὧδε δέ οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι
ὄφρ' ἠὺς θεράπων Πηληιάδεω Ἀχιλῆος
ἐξαῦτις Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα χαλκοκορυστὴν
ὥσαιτο προτὶ ἄστυ, πολέων δ' ἀπὸ θυμὸν ἔλοιτο.
= δοάσσατο κέρδιον εἶναι τὸ ὥσασθαι καὶ τὸ ἑλέσθαι.
Φ, 137. ὥρμηνε δ' ἀνὰ θυμὸν ὅπως παύσειε πόνοιο
δῖων Ἀχιλλῆα, Τρώεσσι δὲ λοιγὸν ἀλάλκοι.
Ὀδ. Γ, 347. Ζεὺς τόγ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
ὡς ὑμεῖς παρ' ἐμεῖο θοὴν ἐπὶ νῆα κίοιτε
= ἀλεξήσειε τοῦτο, τὸ ὑμᾶς — — κίειν.
Ρ, 362. ὥτρυν', ὡς ἄρ πύρνα κατὰ μνηστῆρας ἀγείροι
= παρεκίνει τὰ συνάζῃ κτλ. Πρβλ. Σ, 54.
— — — — — ἀλλά με γαστὴρ
ὀτρύνει κακοεργός, ἵνα πληγῆσι δαμείω.

αὐτ. 57, ἔνθα μετὰ τὸ ὁμόσσατε καρτερὸν ὅρκον τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὅρκου δι' ὑποτακτ. μετὰ τοῦ μὴ ἐκφέρεται, ἐν ᾧ ἐν Ἰλ. Ψ, 525 ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας ἐτέθη ἀπαρέμφατον.

Ὀδ. Χ, 51 κεξ.
ἀλλ' ἄλλα φρονέων, τά οἱ οὐκ ἐτέλεσσε Κρονίων,
ὄφρ' Ἰθάκης κατὰ δῆμον ἐϋκτιμένης βασιλεύοι
αὐτός, ἀτὰρ σὸν παῖδα κατακτείρειε λοχήσας.
Γ, 327 λίσσεσθαι δέ μιν αὐτὸν ἵνα νημερτὲς ἐνίσπῃ.

Τοιαύτη που ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια ἐκφέρεται διὰ τῶν αὐτῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν μορίων ὅπως (κε), ὡς (κε) 1) μετὰ τὰ ῥήματα φράζεσθαι, πειρᾶν, λίσσεσθαι κ.τ.ὅμ. π. χ. Ὀδ. Α, 77.

Digitized by Google

Ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἵδε *περιφραζώμεθα* πάντες
νόστον, ὅπως *ἔλθῃσι*.

αὐτ. 205. *φράσσεται*, ὥς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν.

Πρβλ. αὐτ. 270. 295. B, 168. 367.

αὐτ. 316. *πειρήσω* ὥς κ' ὔμμι κακὰς ἐπὶ κῆρας *ἰήλω*.

Δ, 545. πείρα ὅπως κεν δὴ σὴν πατρίδα γαῖαν *ἵκηαι*.

2) μετὰ τὰ κινήσεως δηλωτικὰ ῥήματα *ἔρχεσθαι, ἰέναι, βῆναι*. π. χ. Ἰλ. Z, 28. Ἐγὼ δὲ Πάριν μετελεύσσομαι *ὄφρα κα.ἰέσσω*.

αὐτ. 365. καὶ γὰρ ἐγὼ οἶκονδ' ἐλελεύσομαι *ὄφρα ἴδωμαι*.

Λ, 837. *ἔρχομαι ὄφρ'* Ἀχιλῆϊ δαΐφρονι μῦθον *ἐνίσπω*.

Σ, 114. Νῦν δ' εἶμ' *ὄφρα* φίλης κεφαλῆς ὀλετῆρα *κιχείω*.

Ηρβλ. αὐτ. 147. Υ, 24. — Τοιαύτη ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια ἀλλαχοῦ, μάλιστα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συνηθέστερον μὲν διὰ τῆς μελλοντικῆς μετοχῆς, πολλάκις δὲ καὶ δι' ἀπαρεμφάτου ἐκφερομένη, ἑρμηνεύεται διὰ τῶν αὐτῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν τελικῶν μορίων.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια φέρονται καὶ παρὰ τοῖς μεθ' Ὅμηρον. Πινδ. Ὀλ. Z'. 40 κεξ.

μέλλον ἔντειλεν φυλάξασθαι *χρέος*
παισὶν φίλοις,
ὡς ἄρ θεᾷ πρῶτοι *κτίσαιεν* βωμὸν ἐναργέα, καὶ σε-
μνὰν θυσίαν θέμενοι
πατρί τε θυμὸν *ἰάναιεν* κόρᾳ τ' ἐγχειβρόμῳ κτλ.

Πυθ. Á. 71—2.

Λίσσομαι, νεῦσον Κρονίων, ἄμερον
ὄφρα κατ' οἶκον ὁ Φοίνιξ ὁ Τυρσανῶν τ' ἀλαλατὸς *ἔχῃ*.

Δημοτ. ᾄσμ. 34, 6 (Bergk)

χὴ μὲν τὰ σεμνὰ τῆς Κόρης μυστήρια
ἔρχεθ', *ἵνα ποιήσῃ*.

Σοφ. Αἴ. 530 κόμιζέ νύν μοι παῖδα τὸν ἐμὸν ὡς *ἴδω*
δός μοι *προσειπεῖν* αὐτὸν ἐμφανῆ τ' *ἰδεῖν*.

Πρβλ. πρὸς τὸ 538, ὅπου ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας ἐτέθη τὸ ἀπαρέμφατον.

αὐτ. 556 ὅταν δ' ἵκῃ πρὸς τοῦτο, *δεῖ* σ' ὅπως πατρὸς
δείξεις ἐν ἐχθροῖς, οἷος ἐξ οἵου 'τράφης.

τοιαῦτα καὶ Φιλοκτήτ. 55 δεῖ σ' *ὅπως ἐκκλέψεις*· *Κρατίνου Νεμέσει* 2 δεῖ σ' ὅπως ἀλεκτρυόνος μηδὲν *διοίσεις*.

Αἴ. 567—9 κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγείλατ' ἐντολήν, *ὅπως*
τὸν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων,
Τελαμῶνι *δείξει* μητρί τ' Ἐριβοίᾳ λέγω.

Digitized by Google

Τραχ. 604 κεξ.

Διδοὺς δὲ τόνδε *φράζ᾽ ὅπως* μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν *ἀμφιδύσεται* χροΐ,
μηδ᾽ *ὄψεταί* νιν μήτε φέγγος ἡλίου κτλ.

Εὐριπ. Βακχ. 807

ξυνέθεσθε κοινῇ τάδ᾽ *ἵνα βακχεύητ᾽* ἀεί.

ἐγγὺς δὲ τῆς ἀναλύσεως εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου μετὰ τοῦ *ὥστε* ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ, ὡς ἐν Εὐριπ. Ἱππολ. 1327

Κύπρις γὰρ ἤθελ᾽ *ὥστε γίγνεσθαι* τάδε.

Ἰφιγ. Ταυρ. 1017

Πῶς οὖν *γένοιτ᾽ ἂν ὥστε* μήθ᾽ ἡμᾶς *θανεῖν*;

Ἀριστοφ. Ἱππ. 495

μέμνησό νυν
δάκνειν, *διαβάλλειν*, τοὺς λόφους *κατεσθίειν*
χὤπως τὰ κάλλαι᾽ ἀποφαγὼν ἥξεις πάλιν.

ὅπου μετὰ τὰ ἀπαρέμφατα ἕπεται ἀνάλυσις

801 οὐχ *ἵνα γ᾽ ἄρχῃ* μὰ Δί᾽ Ἀρκαδίας προνοούμενος, ἀλλ᾽ *ἵνα* μᾶλλον
σὺ μὲν *ἁρπάζῃς* καὶ *θωροδοκῇς* παρὰ τῶν πόλεων κτλ.

925 ἐγὼ γὰρ εἰς τοὺς πλουσίους *σπεύσω σ᾽ ὅπως ἂν ἐγγραφῇς*.

πρβλ. αὐτ. 934. 1255.

— — — καί σ᾽ *αἰτῶ* βραχύ,
ὅπως ἔσομαί σοι Φανὸς ὑπογραφεὺς δικῶν.

Πλουτ. 492 ἐπιθυμοῦντες — — — *ὥστε γενέσθαι*. Ἡρόδ. Α. 91. Προθυμεομένου δὲ Λοξίεω *ὅκως ἂν* κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου *γένοιτο* τὸ Σαρδίων πάθος καὶ μὴ κατ᾽ αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷός τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας. Β΄. 126 καὶ τοῦ ἐκιόντος — δέεσθαι *ὅκως ἂν* αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι *δωρέοιτο*. Γ΄. 44 *ἐδεήθη ὅκως* ἂν καὶ παρ᾽ ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον *δέοιτο* στρατοῦ. Ε΄. 98 ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι *ὅκως* ἂν ὀπίσω *ἀπέλθοιεν*. ς΄. 42 *συνθήκας* σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, *ἵνα* δωσίδικοι *εἶεν* καὶ μὴ ἀλλήλους *φέροιέν* τε καὶ *ἄγοιεν*. — Θουκ. Γ΄. 51, 2 *ἐβούλετο* δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι᾽ ἐλάσσονος τοῖς Ἀθηναίοις *εἶναι*, τούς τε Πελοποννησίους *ὅπως μὴ ποιῶνται* ἔκπλους — — — τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν *εἰσπλεῖν*. ἔνθα μεταξὺ δύο ἀπαρεμφάτων κεῖται μία ἀνάλυσις. Ε΄. 36, Πάνακτον *ἐδέοντο* Βοιωτοὺς *ὅπως παραδῶσι* Λακεδαιμονίοις. Ὅμοια τὰ διὰ τοῦ *πράσσειν ὅπως* καὶ τοῦ ὁριστ. μέλλον-

Digitized by Google

τος, ὑποτακτ. ἡ εὐκτικῆς, π. χ. Α. 56, 1 τῶν Κορινθίων *πρασσόντων ὅπως τιμωρήσωνται* αὐτούς. Πρβλ. Γ. 4, 6. 70, 1. Α. 57, 2. 58, 1. ς'. 88, 3. — Δημοσθ. π. τ. στεφάνου 302 οὐ τὴν σιτοπομπίαν, *ὅπως* παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ Πειραιῶς *κομισθήσεται, προῒδέσθαι;* — — — τὰ δ' *ὅπως* οἰκεῖα καὶ σύμμαχα *ὑπάρξει* πρᾶξαι; — Τέλητος τοῦ Πυθαγορείου παρὰ Στοβαίῳ Ἀνθολ. 97, 31 εἰ δὲ καὶ τούτου *τύχοι*, οἶμαι, *ἵνα* Ζεὺς *γένηται ἐπιθυμήσει*. — Ξενοφ. Κ. Π. Α. 2, 3 οἱ δὲ περσικοὶ νόμοι προλαβόντες *ἐπιμέλονται*, *ὅπως* τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι *ἔσονται* οἱ πολῖται κτλ. αὐτ. 5 προστατεύουσιν, ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα *ἀποτελῶσιν*. Πρβλ. αὐτ. 6. 10. 6, 7. Β'. 1, 4 *βουλευόμεθα ὅπως* ἂν ἄριστα *ἀγωνιζοίμεθα*. Ἑλλην. Β'. 1, 22 *προεῖπεν* ὡς μηδεὶς *κινήσοιτο* ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ *ἀνάξοιτο*, 3, 13 ἤρξαντο βουλεύεσθαι *ὅπως* ἂν *ἐξείη* αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι. Ἐν γένει οὕτω συντάσσονται παρὰ Ξενοφῶντι συνήθως τὰ *βουλῆς, φροντίδος* καὶ *ἐπιμελείας* σημαντικὰ ῥήματα, ὅπου ἡ διὰ τοῦ *ὅπως* (ἂν) καὶ τοῦ ὁριστικοῦ μέλλοντος, τῆς ὑποτ. ἢ τῆς εὐκτικῆς ἐκφερομένη πρότασις ἀντικείμενον τῶν ῥημάτων τούτων οὖσα ἑρμηνεύει ἀπαρεμφατικὴν ἔννοιαν. πρβλ. καὶ Ξενοφ. Συμποσ. Ζ'. 2. Οἰκον. Ζ'. 34. 36. 37. Θ'. 14. ΙΑ. 8. 9. ΙΒ. 1. Κ'. 8. 10. 16 καὶ ἀλλαχοῦ. — Πλάτων. Φαίδρ. 239. b. *μηχανᾶσθαι ὅπως ἂν* κτλ. Ὅτι δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ἐκ τῆς μετ' ἀπαρεμφάτου συντάξεως τῶν αὐτῶν ῥημάτων, π. χ. Θουκ. ς'. 54, 6 ἀεί τινα *ἐπεμέλοντο* σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς *εἶναι*. Ξενοφ. Ἀπομν. Δ'. 7, 1 αὐτάρκεις *εἶναι* αὐτοὺς *ἐπεμελεῖτο*. Πρβλ. Οἰκον. Κ'. 9. Δημοσθ. πρὸς Ζηνόθεμιν 22—23 *ἔπραττεν ὅπως* μὴ εἰσαγώγιμα δεῦρ' *ἔσται*· καὶ εὐθὺς κατωτέρω δίς: « μὴ δεῦρο *πλεῖν* τὴν ναῦν *ἔπραττε*.» Σοφ. Ἠλεκτρ. 213 *φράζου* μὴ πρόσω *φωνεῖν*. — Πλουτάρχου Φαβ. Μαξ. 12, 1 καὶ τὰ πράγματα *γιγνώσκειν ἐφρόντιζεν* οὐ δι' ἀγγέλων κτλ. Ταῦτα δὲ λέγων δὲν διατείνομαι, ὅτι ἐν πάσαις ταύταις ταῖς διὰ τοῦ *ὅπως* (ἂν) προτάσεσι τὸ μόριον τοῦτο εἶνε ἀπαραλλάκτως ἴσον τῷ τῆς καθομιλουμένης *νά*, ἀλλ' ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις, ὡς εἰκός, τὴν πρώτην σημασίαν, τὴν τροπικὴν (= ὁποίῳ τρόπῳ, τίνι τρόπῳ, πως) ποῦ μὲν μᾶλλον, ποῦ δ' ἧττον διατηροῦν κατ' ὀλίγον ἀπέβη ἀλλαχοῦ κυρίως τελικόν (= τῷ ἵνα, ὄφρα), τέλος δὲ καὶ πάντη ἰσοδύναμον τῷ (ἀναλυτικῷ) *νά*.

Μέση τις βαθμὶς μεταξὺ τοῦ ἁπλοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς ἀναλύσεώς του εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ *ὥστε* καὶ τοῦ *ἀπαρεμφάτου* ἀντὶ τούτου μόνου τ. ἔ. ὅπου συνηθέστερον ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον τίθεται. π. χ. Ἡροδ. Γ'. 14 *συνέτεινε ὥστε — παριέναι*. ς'. 5 οὐκ *ἔπειθεν — ὥστε δοῦναι*.

Digitized by Google

Π. 57 *κατέχειν ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι.* Θουκ. Ε. 14, 1 *ξυνέβη ὥστε ἁψασθαι* 16, 5 *πεῖσαι ὥστε χρῆναι* 17, 2 *ξυνεχωρεῖτο, ὥστε εἰρήνην ποιεῖσθαι.* Πρβλ. Ε. 35, 6. 37, 1. Ζ'. 86, 3. Η. 5, 2. 45, 1. 3 47, 2. 73, 1. 86, 6. 87, 2. Ξενοφ. Ἑλλην. Δ'. 8, 32 *διεπράξατο ὥστε γενέσθαι·* ς'. 54 *ποιήσειν ὥστε τειχισθῆναι.* Ἀριστοτ. Πολιτ. Δ'. 5, 2. πολλαχοῦ *συμβέβηκεν ὥστε* τὴν μὲν πολιτείαν τὴν κατὰ τοὺς νόμους μὴ δημοτικὴν *εἶναι*, διὰ δὲ τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀγωγὴν πολιτεύεσθαι δημοτικῶς. κτλ.

Ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια ἐκφέρεται καὶ διὰ προτάσεων (ὑποθετικῶν) διὰ τοῦ *εἰ, ἐάν (ἤν)*, *ὅταν*, αἵτινες εἶνε ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον ἑτέρας ἡγουμένης ἢ ἑπομένης προτάσεως, ἢ κατ' εὐθεῖαν ἢ κατ' ἐπεξήγησιν τοῦ ἐν ταύτῃ (ἀορίστου) δεικτικοῦ *τοῦτο* ἢ *ἐκεῖνο*. π. χ. Θουκ. ς'. 85, 1 καὶ ἡμᾶς *τοῦτο* ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ *ἤν* τοὺς φίλους *κακώσωμεν*, ἀλλ' *ἤν* οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων ῥώμην ἀδύνατοι *ὦσιν.*» ἅπερ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ δύνανται κάλλιστα διὰ τοῦ *νὰ* ἀποδοθῆναι. «Καὶ ἡμᾶς τοῦτο μᾶς ὠφελεῖ ἐδῶ, ὄχι *νὰ κακώσωμεν* τοὺς φίλους; ἀλλ' οἱ ἐχθροί μας *νὰ ἦνε* ἀδύνατοι κτλ. Ε 109 τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις οὐ τὸ εὖνουν τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' *ἤν* τῶν ἔργων τι; δυνάμει πολὺ *προθυμῇ· Γνωμ.* βίος ἐστὶν *ἤν* τις τῷ βίῳ *χαίρῃ* βιῶν. *Εὐριπίδης* παρὰ Πλουπάρχῳ π. παιδ. ἀγωγ. δοῦλοι δ' ἄνδρα, *ὅταν συνειδῇ* πατρὸς ἢ μητρὸς κακά. Ἰσοκρ. πρὸς Νικοκλ. 20 ἡγοῦ δὲ θῦμα *τοῦτο* κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, *ἂν* ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν *παρέχῃς.* Νικοκλ. 2 ἔπειτα *κἀκεῖνο* ἄτοπον *εἰ λέληθεν* αὐτοὺς κτλ. Αἰσχίν. κατὰ Κτησιφ. 124 ἐκκλησίαν γὰρ ὀνομάζουσιν, *ὅταν* μὴ μόνον τοὺς πυλαγόρας καὶ τοὺς ἱερομνήμονας *συγκαλέσωσιν*, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνθύοντας καὶ χρωμένους τῷ θεῷ κτλ.

Ἀπαρεμφατικὴ ἔννοια ἐκφέρεται παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἀπὸ Ἀριστοτέλους καὶ ἑξῆς ἐν ταῖςδε ταῖς διὰ τοῦ *ὅπως* καὶ τ. ὁμ. καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἢ εὐκτικῆς φράσεσιν: Ἀριστοτ. Πολιτ. Β'. 5, 4 ἔτι δὲ νόμον ἐτίθει περὶ τῶν εὑρισκόντων τι τῇ πόλει συμφέρον, *ὅπως τυγχάνωσι τιμῆς.* Πρβλ. Ζ'. 2, 5. Ποιητ. ΙΕ. 1 Πολυβ. Β'. 8 κοινῇ μὲν ἔφη πειρᾶσθαι *φροντίζειν*, ἵνα μηδὲν ἀδίκημα *γίγνηται* Ῥωμαίοις κτλ. Δ'. 26 ἔπεμψεν ἐπιστολὴν — *διαναφῶν*, *ἵνα* — — *ποιῶνται.* Πρβλ. Ε. 2. 10. ς'. 33. 35. Ἰ. 18. 20 Διονυσ. Ἁλικαρν. Ἀρχ. Ἀ. σλ. 215. Β'. 666. Σχολ Ἀπολλ. Ἀργοναυτ. Β'. 946 *αἰτησαμένη* παρ' αὐτῶν πρότερον ἵν' *ἐπιτύχοι* κτλ. Διοδωρ. Σικελ. Ι. σλ. 549 (Bekk.), 23 παρεκάλεσαν αὐτὸν *ἵνα διὴ* τοὺς ὀδόντας — — Ἰωσήπ. Ἀρχαιολ.

Digitized by Google

Β'. 8, 1 προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισίν, ἵνα τοὺς ἰωσήπου παῖδας. Ἔφρ. καὶ Μαν. εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν *προσῶνται* ς'. 8, 1: ἔλεγε δὲ ἥκειν *ἵνα θύσῃ* τῷ Θεῷ. Πρβλ. αὐτ. 13, 10. 14, 6. Ζ'. 14, 5. Η. 14, 2. Ί. 9, 1. ΙΑ. 1, 2. 5, 1. 7. 7, 5. ΙΒ'. 2, 14. 3, 1 4, 6. 10, 6. 11, 1. ΙΓ'. 3. 4, 9. ΙΔ'. 2, 1. 9, 4. ΙΕ. 2, 7 κτλ. Πλουτάρχου Ρωμ. 15, 4 ἐγένοντο συνθῆκαι περὶ τῶν γυναικῶν, *ὅπως* μηδὲν ἄλλο ἔργον τοῖς ἀνδράσιν ἢ τὰ περὶ τὴν ταλασίαν *ὑπουργῶσι*. Λυκούργου 13, 3 μία μὲν οὖν *τῶν ῥητρῶν ἦν*, ὥσπερ εἴρηται, μὴ *χρῆσθαι* νόμοις ἐγγράφοις, ἑτέρα δὲ πάλιν κατὰ τῆς πολυτελείας, *ὅπως* οἰκία πᾶσα τὴν μὲν ὀροφὴν ἀπὸ πελέκεως εἰργασμένην *ἔχῃ* κτλ. Σόλ. 30, 2 Ἀρίστωνος δὲ *γράψαντος*, *ὅπως δοθῶσι* πεντήκοντα κορυνηφόροι τῷ Πεισιστράτῳ φυλακὴ τοῦ σώματος, ἀντεῖπεν ὁ Σόλων κτλ. Πρβλ. Ἀλκιβ. 24, 2. Τιμολ. 22, 4. Φιλοποίμ. 17, 4. Μαρίου 29, 7. Κρασσου 12, 3. Πομπ. 54, 5. Ἀλεξ. 10, 3. Φωκ. 21, 1. Κάτ. τ. νεωτ. 8, 2. 12, 5. Κλεομ. 6, 1. Δημητρ. 38, 9. Ἀντων. 5, 2. 70, 3. « μέλλων οὖν οἰκοδομεῖν τὸν τόπον, ἐβουλήθην δημοσίᾳ *προειπεῖν*, *ἵνα*, ἂν ἄρα τινὲς ἐθέλωσιν ὑμῶν, πρὶν ἐκκοπῆναι τὴν συκῆν, *ἀπάγξωνται*. » Διωνος 5, 3 κτλ. Ἀρριαν. Ἐπικτ. Γ'. 23, 27. Α'. 18, 14. 10, 8. — Δίωνος τ. Κασσίου ΛΗ. 17, 7. Καὶ *προσεπεκηρύχθη ἵν'*, εἰ δήποτε ἐντὸς αὐτῶν φανείη, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ὑποδεξάμενοι αὐτὸν ἀνατὶ *διόλωνται*· 42, 2 *πέμψαντος* γάρ μου πρὸς αὐτὸν φιλικῶς, *ὅπως ἔλθῃ* τε πρὸς ἡμᾶς καὶ κοινῇ μεθ' ἡμῶν *βουλεύσηται* περὶ τῶν παρόντων, οὔτ' ἦλθεν, οὔθ' ἥξειν ὑπέσχετο. ΝΑ'. 10, 7 καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν παρόντων τινὸς *ἐδεήθη ἵν'* αὐτὸν *ἀποκτείνῃ*. 9 καὶ *ἱκέτευσε* τοὺς παρόντας *ὅπως* πρὸς τὸ μνῆμα αὐτὸν *κομίσωσι*. 12, 6. ΝΒ'. 26, 1. περὶ μὲν οὖν τῶν βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων ταῦτά σοι συμβουλεύειν ἔχω, καὶ νὴ Δία καὶ *ἐκεῖνα*, *ἵνα*, ἕως τε ἔτι παῖδές εἰσιν, ἐς τὰ διδασκαλεῖα *συμφοιτῶσι* κτλ. ΝΔ'. 26, 7 τοῦτό τε οὖν ἐν τῇ τοῦ Αὐγούστου ἐκδημίᾳ *ἐψηφίσθη καὶ ἵν'*, ἐπειδὴ μηδεὶς ἔτι ῥᾳδίως τὴν δημαρχίαν ᾖτει, κλήρῳ τινὲς ἐκ τῶν ταμιευκότων καὶ μήπω τεσσαράκοντα ἔτη γεγονότων *καθιστῶνται*. ΝΕ. 13, 1 κτλ. — *Κοΐντου Σμυρναίου* Β'. 127 ὥς μοι ἔτι κρήνειαν, *ἵν'* Ἀργείους *ἐςίδωμαι* κτλ. Ἐ. 171 — 2 καί ῥά μοι ἔνδοθεν ἦτορ ἐν φρεσὶ *ταῦτα* μενοινᾷ, *ὄφρα* δορυκτήτοισι δικασπολίην *ὀπάσωμεν*. ς'. 16 νῦν δέ μοι ἀλλήκτους *ὀδύνας* ἐνεθήκατο δαίμων, *ὄφρ' ὁρόω* κακὰ πολλά. αὐτ. 33. Ζ'. 241 παρφάμενοι κείνου θρασὺν νόον, *ὄφρ' ἀφίκηνται* δήϊον εἰς ἐνοπήν. Θ'. 25 κεξ. 81 κεξ. ΙΔ'. 239 κεξ. — Αἰλ. Π. Ἱστορ. ΙΒ'. 30. ΙΔ'. 9.

Ἂν λοιπὸν ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ ἀπὸ Ὁμήρου μέχρι Κοίντου, ἀπὸ τοῦ

Digitized by Google

10ου π. Χρ. μέχρι τοῦ 4ου μ. Χρ. αἰῶνος παρὰ τῷ ἀπαρεμφάτῳ καὶ ἡ ἀνάλυσίς του ἢ μᾶλλον ἡ τῆς ἐννοίας του δι' ἄλλων τύπων, τῶν παρεμφατικῶν ἐγκλίσεων μετὰ μορίων, ἑρμηνεία ἦτο τόσον συνήθης, ἐν τῇ δημώδει, τὴν ἐνάργειαν καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, τὴν διὰ τῶν ἐγκλίσεων κατὰ πρόσωπα καὶ ἀριθμοὺς εὐκρίνειαν, πολὺ πρὸ τῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀορι-ίας καὶ τῆς τοῦ λόγου συμπυκνώσεως προκιρουμένη, ἔπρεπε νὰ ἦνε πολὺ συνηθεστέρα, προοδεύοντος δὲ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τοῦ ἀναλυτικοῦ πνεύματος, ἔτι συνηθεστέρα ν' ἀποβῇ. Ὅτι δὲ τοῦθ' οὕτως εἶχε, δῆλον ἔκ τε τῆς ἐν τῇ τῶν Ο'. μεταφράσει καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ χρήσεως ταύτης τῆς ἀναλύσεως, πυκνοτάτης οὔσης. Ἀνάγονται δὲ καὶ αὗται, ὥςπερ αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις εἰς δύο κυρίως γένη: 1) εἰς τὰς ἐκφερούσας τὸ ἀντικείμενον ῥημάτων καθ' ὅλου μὲν *θελήσεως*, ἰδίως δὲ *δεήσεως, αἰτήσεως, παρακλήσεως, παραγγελίας, προσταγῆς, προθυμήσεως, φροντίδος* κ.τ.δμ. δηλωτικῶν, π. χ. Β'. Μακκαβ. 2, 8 ὡς καὶ ὁ Σαλωμῶν *ἠξίωσεν, ἵνα* ὁ τόπος *καθαγιασθῇ* μεγάλως. Γ'. Ἔσδρα 4, 46 *δέομαι* οὖν *ἵνα ποιήσῃς* τὴν εὐχὴν κτλ. 6, 31 καὶ *προσέταξεν, ἵνα*, ὅσοι *ἂν παραβῶσί* τι τῶν προειρημένων — — — *ληφθῆναι* (ἀντὶ ληφθῶσι). Σιρὰχ ΛΖ'. 15 *δεήθητι Ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ* ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου. Πρβλ. ΛΗ'. 14 κ.λ. *Ματθ.* Δ'. 3 *εἰπὲ ἵνα* οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι *γένωνται*. Ζ'. 12. Πάντα ὅσα ἂν *θέλητε ἵνα ποιῶσιν* ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Η'. 34 *παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ* ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. *Μάρκου* Γ'. 9 καὶ *εἶπε* τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ *ἵνα* πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ κτλ. Ε'. 17 *παρεκάλει* αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς *ἵν' ᾖ* μετ' αὐτοῦ. ς'. 25 *θέλω ἵνα* μοι δῷς ἐξ αὐτῆς κτλ. Ζ'. 26 καὶ *ἠρώτα* αὐτὸν *ἵνα* τὸ δαιμόνιον *ἐκβάλῃ* ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Η'. 22. Θ'. 30 καὶ οὐκ ἤθελεν *ἵνα* τις γνῷ. — *Λουκᾶ* Γ'. 4. Ζ'. 36 *ἠρώτα* δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων *ἵνα φάγῃ* μετ' αὐτοῦ. Η'. 31. Θ'. 40 καὶ *ἐδεήθησαν* τῶν μαθητῶν σου *ἵνα ἐκβάλωσιν* αὐτό. Ι'. 40 *εἰπὲ* οὖν αὐτῇ *ἵνα* μοι *συναντιλάβηται*. ΚΒ'. 32. Πράξ. ΚΖ'. 42 τῶν δὲ στρατιωτῶν *βουλὴ ἐγένετο ἵνα* τοὺς δεσμώτας *ἀποκτείνωσιν*. Ἰωαννν. Δ'. 47 *ἠρώτα ἵνα καταβῇ* καὶ *ἰάσηται* αὐτοῦ τὸν υἱόν. Θ'. 22 ἤδη γὰρ *συνετέθειντο* οἱ Ἰουδαῖοι, *ἵνα*, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστὸν ἀποσυνάγωγος *γένηται*. ΙΑ'. 37 οὐκ ἠδύνατο οὗτος — — — *ποιῆσαι ἵνα* καὶ οὗτος μὴ *ἀποθάνῃ*; 57 δεδώκεισαν *ἐντολήν*, ἵνα — — *μηνύσῃ*. ΙΒ'. 10 *ἐβουλεύσαντο ἵνα* καὶ τὸν Λάζαρον *ἀποκτείνωσιν*. ΙΓ'. 34. ΙΕ'. 17. ΙΖ'. 15. Ἀποκαλ. Γ'. 9 ἰδοὺ *ποιήσω* αὐτοὺς *ἵνα ἥξωσι* καὶ *προσκυνήσωσι* κτλ. Α'. πρὸς Κορινθ. 1, 10 *παρακαλῶ* ὑμᾶς — — — *ἵνα* τὸ αὐτὸ *λέγητε* πάντες κτλ. 16,

Digitized by Google

12. Β'. Κορινθ. 9, 5. 12, 8 *παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.* πρ. Κολασσαεῖς Δ'. 16 *ποιήσατε ἵνα* καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ *ἀναγνωσθῇ* κτλ. Ἀλλαχοῦ φέρεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας καὶ αὐτὸ τὸ *ἀπαρέμφατον*, μάλιστα παρὰ τῷ Λουκᾷ, οὗ ἡ λέξις εἶνε μᾶλλον τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμεμελημένη. π. χ. Εὐαγγ. Ἑ. 3 *ἠρώτησεν* αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς *ἐπαναγαγεῖν* ὀλίγον. Πραξ. Ἡ 31 παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα *καθίσαι* σὺν αὐτῷ. Τοιαῦτα καὶ τὰ αὐτ. ΙΑ. 23. ις'. 39. ΙΘ'. 31. ΚΖ'. 33. Ἰωαννι. Εὐαγγ. Δ'. 40. Α. Θεσσαλον. 5, 12. — Εἰς δὲ τὸ 2) γένος ὑπάγονται ἅπασαι αἱ ἀναλύσεις τοῦ ἀπαρεμφάτου αἱ ἐκφέρουσαι τὸ ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον ἑτέρας (συνήθως ἡγουμένης) προτάσεως ἢ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς ἐπεξήγησιν τοῦ ἤδη ἐν αὐτῇ ἀορίστως τεθειμένου *τοῦτο* ἢ *ἐκεῖνο* ἤ τινος ὁμοίου. καὶ ά.) διὰ τοῦ *ἵνα* καὶ τῆς *ὑποτακτικῆς*: Ματθ. Ἰ. 25 *ἀρκετὸν* τῷ μαθητῇ *ἵνα γένηται* ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. ΙΗ 6 *συμφέρει* αὐτῷ *ἵνα κρεμασθῇ* μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. *Λουκ.* Α. 43 καὶ πόθεν μοι *τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ* ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρός με; ΙΖ'. 2 *λυσιτελεῖ* αὐτῷ *εἰ* μύλος ὀνικὸς *περίκειται* περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ *ἔρριπται* εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ *ἵνα σκανδαλίσῃ* ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. Ἰωαννι. Α. 27 οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος *ἵνα λύσω* αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Δ'. 34 ἐμὸν βρῶμά ἐστιν *ἵνα ποιῶ* τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ΙΕ. ἐν *τούτῳ* ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου *ἵνα* καρπὸν πολὺν *φέρητε*. ις'. 7 *συμφέρει* ὑμῖν *ἵνα* ἐγὼ *ἀπέλθω*. ΙΖ'. 3 *αὕτη* δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, *ἵνα γινώσκωσί σε* τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν κτλ. Καθολ. Α. ἐπιστολ. 3, 11 *αὕτη* ἐστὶν ἡ ἀγγελία — — *ἵνα ἀγαπῶμεν* ἀλλήλους. 23 *αὕτη* ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, *ἵνα πιστεύσωμεν* τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Δ'. 17. 21. Ἑ. 3 *αὕτη* ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, *ἵνα* τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ *τηρῶμεν*. Β'. ἐπιστ. 5. 6. Γ'. ἐπιστ. 4 μειζοτέραν *τούτου* οὐκ ἔχω χαράν, *ἵνα* ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. Α. πρὸς Κορινθ. Δ'. 2—3 ὃ δὲ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, *ἵνα* πιστός τις *εὑρεθῇ*· ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν *ἵνα* ὑφ' ὑμῶν *ἀνακριθῶ* κτλ. Θ'. 15 «καλὸν γάρ μοι μᾶλλον *ἀποθανεῖν* ἢ τὸ καύχημά μου *ἵνα τις κενώσῃ*.» ἐνταῦθα τὸ ἀπαρέμφατον διαδέχεται ἀνάλυσις. 18 τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; *ἵνα* εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον *θήσω* τὸ εὐαγγέλιον τοῦ *Χριστοῦ* κτλ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτὸ δὲν εἶνε λίαν σπάνιον ἐν τούτοις. π. χ. Ματθ. Γ'. 11 οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα *βαστάσαι*. 14 ἐγὼ *χρείαν ἔχω* ὑπὸ σοῦ *βαπτισθῆναι*. Λουκ. ΙΕ. 19 οὐκέτι εἰμὶ *ἄξιος κληθῆναι* υἱός σου. Α. πρὸς Κορινθ. ΙΕ. 9 κ. ἀλλ. 6'.) διὰ τῶν *εἰ, ἐάν, ἄν*. π. χ. Μάρκ. ΙΔ'. 21 *καλὸν* ἦν αὐτῷ *εἰ* οὐκ *ἐγεννήθη*

Digitized by Google

ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Α. Κορινθ. Ζ'. 8 *καλὸν αὐτοῖς ἐστιν ἐὰν μείνωσιν* ὡς κἀγὼ κτλ. — Ἐκ τῶν *ἀποστολικῶν πατέρων*: Βαρνάβα ἐπιστ. Ε. *ἔδει* γάρ, *ἵνα* ἐπὶ ξύλου *πάθῃ*. ΙΒ'. λέγει εἰς τὴν καρδίαν Μωσῆ τὸ πνεῦμα, *ἵνα ποιήσῃ* τύπον σταυροῦ κτλ. αὐτ. ἐδέοντο Μωσέως, *ἵνα* ὑπὲρ αὐτῶν *ἀνενέγκῃ*. ΙΓ. *θέλων ἵνα εὐλογηθῇ*. Κλήμεντος Ῥωμ. πρὸς Κορινθ. Α. 44 καὶ μεταξὺ *ἐπιτομὴν* δεδώκασιν, ὅπως — — *διαδέξωνται* ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν. αὐτ. εὐχώμεθα οὖν καὶ *αἰτώμεθα* ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, *ἵνα* ἐν ἀγάπῃ *ζῶμεν*. Β'. πρὸς Κορινθ. 10 τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς *ἵνα ζήσωμεν*. — Ἰγνατίου πρὸς Ἐφεσ. 3 διὰ τοῦτο παρέλαβον *παρακαλεῖν* ὑμᾶς ὅπως *συντρέχητε* τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Πρὸς Ῥωμαίους 3 ἐγὼ δὲ *θέλω ἵνα* κἀκεῖνα βέβαια ᾖ. πρὸς τοὺς Σμυρν. 1 *παρακαλεῖν ἵνα σώζωνται*, 2 *αἰτεῖ ἵνα* σοι *φανερωθῇ*. 7 τοῦτον *καταξιῶσαι ἵνα* πορευθεὶς εἰς Συρίαν *δοξάσῃ* ὑμῶν τὴν ἄοκνον ἀγάπην κτλ. 2) *Μαρτυρίου* τοῦ ἁγ. Ἰγνατ. 19 *αἰτήσασθε* περὶ ἐμοῦ *ἵνα ἐπιτύχω*. 3) *Μαρτυρ.* 2 τούτοις ὑμῶν *εὔχονται* αἱ γυναῖκες, *ἵνα* ὑμῖν τὴν σωφροσύνην *φυλάττωσιν*. — Προοιμίου *τῆς πρὸς Φιλιππησ. ἐπιστ. τ ἁγ. Πολυκάρπου* 6 εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ Κυρίου, *ἵνα* ἡμῖν *ἀφῇ* κτλ. 13 *ἐγράψατέ* μοι — — — *ἵνα* καὶ τὰ παρ' ὑμῶν *ἀποκομίσῃ* γράμματα. — *τ. ποιμένος τοῦ Ἑρμᾶ* Ὁρασ. Α. 2 ποίοις ῥήμασιν *ἐρωτήσω* τὸν Κύριον *ἵνα ἱλατεύσῃ* μοι; Β'. 2 τὰ ῥήματα — ἃ ἐνετείλατό μοι ὁ δεσπότης *ἵνα* σοι *ἀποκαλυφθῇ*. αὐτ. *ἐρεῖς* οὖν τοῖς προηγουμένοις τῆς ἐκκλησίας *ἵνα κατορθώσωνται* τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Γ'. 13 ἀξιῶ τὸν Κύριον *ἵνα* τὰς ἀποκαλύψεις καὶ τὰ ὁράματα *τελειώσῃ*. Ἐντολ. Δ'. 1. ς'. 1. Παραβολ. Ε. 2 *συνευδόκησεν* αὐτῷ *ἵνα* συγκληρονόμος *γένηται* ὁ δοῦλος τῷ υἱῷ. αὐτ. 4. Ζ'. 1. Θ'. 28 πονηρὰ γὰρ ἡ *βουλὴ* αὕτη, ἵνα δοῦλος Κύριον ἴδιον *ἀρνήσηται*. αὐτ. *ἀξίους* ὑμᾶς ἡγήσατο ὁ Θεός, *ἵνα* τούτου τὸ ὄνομα *βαστάζητε* κτλ.

Ἐκ *τῶν κανόνων τῶν συνόδων* (ἐκδ. Ποτλῆ καὶ Ῥάλλη) τῆς *ἐν Καρχηδ. συνόδου* (Τόμ. Γ'.) σελ. 15 ὃ ἅπαξ ἐκρίναμεν *τοῦτο* καὶ κατέχομεν, *ἵνα* τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων ἐρχομένους *βαπτίζωμεν*. 17 ἐγὼ *κρίνω ἵνα* — — *βαπτισθῶσιν*. 16 ἀεὶ *τοῦτο* ἐγὼ *ἐφρόντισα*, *ἵνα* οἱ αἱρετικοὶ — — — *βαπτισθῶσιν*. 17 *φρονῶ ἵνα* κτλ. σλ. 256 κανόν. Ἰ. τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου· καὶ *τοῦτο* ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω, *ἵνα* μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας *ἐξετάζοιτο*. Πρβλ. ΙΑ. τοὺς πατέρας ἡμῶν *κεκρικέναι*, *ἵνα* . . . . . *ἀποκινοῖτο* κτλ. Τοιαύτη ἀνάλυσις ἀπαρεμφάτου ἀπαντᾷ ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς κανόσιν ἐκείνης τῆς συνόδου. — σλ. 291 (ἐκ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἐπὶ Ὀνωρίου) *ἀρκεῖ ἵνα* — — καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν *συζητήσῃ*. 302 *ἀρέσκει ἵνα* ἐπίσκοπος καὶ

Digitized by Google

πρεσβύτερος καὶ διάκονος καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντες, τῆς σωφροσύνης φύλακες, γυναικῶν *ἀπέχωνται*. 362 (συν. Καρθαγ.) ὁμοίως *ἤρεσεν ἵνα* ἐπίσκοποι κλ. ἐκλήπτορες *μὴ γίνωνται*. 429 *αἰτοῦμεν, ἵνα* — *καταξιώσητε* — ἐξ *ἐπιστολῆς Ἀττικοῦ* τοῦ *Κωνσταντινουπόλεως* πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον σλ. 616 (Τομ. Γ'.) « *Κύριοι, μακαριώτατοι ἀδελφοί, ἐγράψατε* δηλαδὴ *ἵνα* τοὺς ἀληθεςάτους κανόνας τοὺς ἐν τῇ Νικαίων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας *παρὰ* τῶν πατέρων ὁρισθέντας *μετὰ τὴν* τῆς πίστεως ἔκθεσιν *ἀποστείλω*. Καὶ τίς ἐστιν ὁ τὴν κοινὴν πίστιν καὶ τοὺς ὅρους τοὺς *ἀπὸ* τῶν πατέρων βεβαιωθέντας τοῖς ἰδίοις ἀδελφοῖς ἀρνούμενος; — κτλ. Οὕτω λοιπὸν πανταχοῦ εὑρυνομένην εὑρίσκομεν τὴν χρῆσιν τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν αἰῶνας. Κατόπιν δ' ἔρχονται καὶ ἄλλα. σχολ. Αἰσχ. Προμ. 347 ἀλλ' οὐχὶ *διὰ τοῦτο ἵνα* καὶ ἄλλοι τὰ ὅμοια ἐμοὶ *πάσχωσι θέλω*.

Ταὐτὸν συνέβη μάλιστα περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἐν τῇ *λατινικῇ*· καὶ ἐδῶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προειρημένων περιπτώσεων ἀπαντᾷ πρὸς τῷ ἀπαρεμφάτῳ συχνοτάτη καὶ ἡ ἀνάλυσίς του διὰ τοῦ μορίου *ut* (= ὡς, ὅπως, ἵνα). Καὶ α.) ὡς *ἀρτιχείμερον* τῶν καθ' ὅλου *θελήσεως* καὶ *βουλῆς* σημαντικῶν ῥημάτων π. χ. Cic. de off. 3, 25. Phaëthon *optavit ut* in currum patris *tolleretur*. αὐτ. 5 non *patitur ut* — — *augeamus*. in Vat. 7 (πολλάκις) *volo ut* mihi *respondeas*. Ad. Attic. 8, 9. Balbus minor ajebat, nihil *malle* Cæsarem quam *ut* Pompejum *assequeretur*. καὶ εὐθὺς κατόπιν ἀπαρέμφατον. Liv. 3, 19. Tribuni plebis *postulant, ut* sacrosancti *habeantur*. Cic. pro Rosc. Amer. 19 potuerit *animum inducere, ut* naturam ipsam *vinceret, ut* — *ejiceret*, — *ut* — *obliviscereturr*. Cic de fin. 5, 9 id *agit ut* se *conservet* de offic. 1, 14 videndum *est* igitur, *ut* ea liberalitate *utamur*. Sallust. Jug. 10 *moneo obtestorque* uti hos — — — caros *habeas*, neu *malis* etc. Nepos Themist, 2. Themistocles *persuasit* populo, ut pecunia publicâ, — — classis centum navium *aedificaretur*. Curt. 3, 33. Parmenio litteras aperit, in quis erat scriptum, *ut* mature Alexander aliquem ex ducibus suis *mitteret* Cic. in Verr. 4, 12 *jubere, ut* — *referret*. Nep. Epam. 6. Epaminondas *perfecit*, ut auxilio sociorum Lacedæmonii *privarentur*. Cic. ad Att. 2, 4. Tu quidquid indagaris de republica, *facito ut sciam* Cæs, de bell. civ. 3, 89. Nep, Milt. 1 κ. ἀλλαχοῦ. — β'.) ὡς *ὑποκείμενον* 1) μετὰ τὰς φράσεις *fit* (fieri non potest), *accidit, incidit, contingit, evenit, usu venit, occurrit, est* Cic. Tusc. 1, 3. *Fieri* autem *potest, ut* recte quis *sentiat, et* id,

Digitized by Google

quod sentit, potite *eloqui non possit*. de off. Persæpe *evenit*, ut utilitas cum honestate *certet* κ. ἀλλ.

2) Μετὰ τὰ *futurum*, *extremum*, *prope*, *proximum*, *reliquum est*, *relinquitur*, *sequitur*, *restat*, *superest* ἐνίοτε δὲ καὶ *accedit*, π. χ. Nep. Att. 21. Amicis quoniam satisfeci, *reliquum est ut* egomet mihi *consulam*. Cic. pro Murena 22 *accedit* eodem *ut* etiam ipse candidatus — non *possit* ponere κτλ.

3) Μετὰ τὰ *mos est*, *moris est*. Cic. Brut. 21. *est mos* hominum *ut nolint* eundem pluribus rebus excellere. in Verr. 1, 26 negavit *moris esse* græcorum, *ut*, in convivio virorum *accumberent* mulieres. Πρβλ. pro Mur. 2.

4) Μετὰ τὰ *aequum*, *rectum*, *utile*, *verum*, *verisimile*, *rarum*, *novum est* κ.τ.ὁμ. Cic. Tuscul. 5, 21. Atque ei ne *integrum* quidem *erat*, *ut* ad justitiam *remigraret* etc. Τὸ δὲ non *verisimile est ut* ἁπαντᾷ τετράκις ἐν τοῖς pro Rosc. Am 41. §. 121 in verrem 4, 6. §. 11. pr. Sulla 20, §. 57. pr. Sen. 36. §. 78 κτλ. κτλ.

Ἐκ ταύτης τῆς πρὸς τὴν λατινικὴν ὁμοιότητος δὴν ἔπεται, ὅτι ἡ ἀνάλυσις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ ἑλληνικῇ προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπ' αὐτὴν ἐπενεργείας τῆς λατινικῆς μετὰ τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καθυποταγὴν τῆς Ἑλλάδος. Διότι, ὅτε ὁ Ὅμηρος τὰς διὰ τοῦ ὅφρα κ. τ. ὁμ. μορίων καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἢ εὐκτικῆς προτάσεις παραλλήλως καὶ ἰσοδυνάμως ἁπλοῖς ἀπαρεμφάτοις μετεχειρίζετο, οὔτε Ῥώμη ὑπῆρχεν ἀκόμη οὐδέ τις καὶ μακρόθεν ἐπιρροὴ τῆς ἔτι τότε ἀπαιδεύτου λατινικῆς ἐπὶ τὴν ἑλληνικὴν ἦτο δυνατή. Ἂν δ' ὅλως πρέπει να παραδεχθῶμεν ἐπιρροήν τινα τῆς ἑτέρας ἐπὶ τὴν ἑτέραν, δικαιότερον τὴν ἀντίστροφον τῆς εἰρημένης παραδεκτέον, τὴν τῆς πολὺ πρότερον ἀνεπτυγμένης ἑλληνικῆς ἐπὶ τὴν ὀψιαίτατα δι' Ἑλλήνων καὶ ἡμιελλήνων παιδευθεῖσαν λατινικήν. Ἀλλ' ἔτι ἐγγύτερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν προσερχόμενοι πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἤτε κατὰ τοῦτο καὶ ἡ κατ' ἄλλα πολλὰ ὁμοιότης τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν γλωσσῶν πηγάζει ἐξ αὐτῆς τῆς ἀδελφότητός των, ἐκ τοῦ αὐτοῦ καθ' ὅλου ἐν ἀμφοτέραις ἐπικρατοῦντος πνεύματος. Ἡ δ' ἀνάλυσις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀμφοτέραις ἀνέκαθεν οἰκεία οὖσα, ὡς δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων, παραλλήλως τῷ ἀπαρεμφάτῳ μέχρις ἐσχάτων κατῆλθεν, ἧττον μὲν συνήθης παρὰ τούτῳ τῷ ποιητῇ ἡ λογεῖ, συνηθεστέρα δὲ παρ' ἐκείνῳ κατὰ τὸν ἑκάστου χαρακτῆρα, ἔτι δὲ συνηθεστέρα ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ· συνηθεστάτη δ' ἀπέβη ἐν τοῖς ὑστάτοις χρόνοις, ὅτε ὑπερίσχυσε τὸ ἀναλυτικὸν πνεῦμα. Ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς ἐκ τῆς λατινικῆς κατὰ τὸ μέγιστον μέρος παρηγμέναις ῥωμανικαῖς

Digitized by Google

γλώσσαις, καθ' ὃ πάντη νέον βίον, ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς ἀλλοφύλων στοιχείων, τοῦτε γερμανικοῦ καὶ τοῦ ἰθαγενοῦς ἑκάστης τῶν ῥωμανικῶν χωρῶν, ἀρχιτάσσεις, τὸ ἀπαρέμφατον ἔλαβε καὶ αὐτὸ νέαν ζωήν, εἰ μὲν ὄχι κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν, καθὼς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λατινικῇ (ὄχι π. χ. αἰτιατ. μετ' ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), καθ' ἱκανὸν κἂν μέρος τῆς πάλαι χρήσεώς του. Ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ, τὴν ἀνέκαθεν ὑπάρχουσαν ἀνάλυσιν ἀδιακόπως ἐξακολουθούσῃ καὶ ἀεὶ μᾶλλον εὐρυνούσῃ περιωρίσθη ἐν τέλει εἰς δύο μόνας χρήσεις 1) *τὴν ὁρματικὴν* π. χ. τὸ *φαγεῖ(ν)*, τὸ *πιεῖ(ν)*, κατὰ τὸ *ἰδεῖ(ν)*, κατὰ τὸ *λέγειν* του κτλ. 2) τὴν *βοηθητικὴν* πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν μελλόντων: *θέλω γράφει(ν)* ἢ *γράψῃ* (= αι), *θέλω γραφθῇ(ν)*, *θέλω ἔχει(ν)* γραμμένον κτλ. καὶ ἐνταῦθα πολλαχοῦ ἀπολέσαν τὸ λῆκτικὸν ν, πρὸς ὃ καθ' ὅλου ἀντιπάθειάν τινα δεικνύει ἡ δημώδης γλῶσσα, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐν. αἰτιατ. τῆς ά. καὶ β'. κλίσεως καὶ τῶν εἰς *ον* οὐδετέρων δῆλον, π. χ. *τὴ(ν) ζωή(ν)*, *τὸ(ν) λόγο(ν)*, *τὸ δένδρο(ν)*, *τὸ παιδί(ν)* κτλ. Τοιουτοτρόπως ἡ γλῶσσα δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς πρώτας αὐτῆς ἀρχάς, ὅτε τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα μόνον ὑπῆρχε κατὰ δοτικὴν (τοπικὴν) πτῶσιν. Ἡ δ' ἐν τῇ γλώσσῃ ἐπικράτησις καινοφανῶν τύπων μέχρι καταργήσεως ἄλλων πολλάκις ἀρχαιοτέρων, ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἰδίως, ἐμφανίζεται καὶ ἀλλαχοῦ. Τοιαύτη π. χ. εἶνε ἡ ἐπικράτησις τῶν ἰδίως παθητικῶν χρόνων ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων μέσων· ἡ τῆς ὁριστικῆς καὶ μάλιστα τῆς ὑποτακτικῆς ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς· ἡ τῶν ἀπὸ οὐδετέρων ἢ ἀμεταβάτων ἐνεργητικῶν ῥημάτων μετοχικῶν παθητ. παρακειμένων ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐνεργητικῶν, π χ. *παγωμένος* = *πεπηγώς*. *ἀναιβασμένος* = *ἀναβεβηκώς*. *διψασμένος* καὶ *πεινασμένος* = *διψῶν* καὶ *πεινῶν* κτλ. ἡ τῆς αἰτιατικῆς μετὰ τῆς προθέσεως *πρὸς* ἢ *εἰς* ἀντὶ τῆς δοτικῆς καὶ ἄλλων. Ἡ δὲ κυριωτάτη αἰτία τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶνε, ὡς προείρηται, ἡ *σπουδὴ* ἡ περὶ τὴν *εὐκρίνειαν* καὶ *ἐνάργειαν* τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως πολλῶν μερικῶν εὐορίστων καὶ εὐκρινῶν τύπων ἀνθ' ἑνὸς γενικοῦ καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἀορίστου καὶ ἀσαφοῦς π χ. τῶν *θέλω νὰ γράφω* (ἢ γράψω), *νὰ γράφῃς* (γράψῃς), *νὰ γράφῃ* (γράψῃ), *νὰ γράφωμεν* (γράψωμεν) κτλ. ἀντὶ τοῦ *θέλω γράφειν* (γράψαι).

Πρὶν ἢ ἐπιθέσωμεν πέρας εἰς τὸν περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου λόγον, ἐρευνητέον ἀκόμη τρία τινά 1) ἂν παρὰ τὰς προειρημένας ἐκείνας δύο περιπτώσεις σώζονται καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ καθομιλουμένῃ· 2) πότε ἤρχισε ν' ἀποκόπτηται τὸ *ν* τοῦ ἀπαρεμφάτου, καὶ 3) πότε τὸ *ἴνα* τὸ πρὸ τῶν ἄλλων ὁμοταγῶν μορίων ὄφρα. ἅπως,

Digitized by Google

ὡς μάλιστα ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀνάλυσιν συντελοῦν εἰς τὸ *νὰ ἠκρωτηριάσθη*.

1) Λείψανα τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἄλλα παρὰ τὰ βοηθητικὰ πρὸς τὸν τοῦ μέλλοντος σχηματισμόν: *θέλω γράφει(ν), θέλω γράψη* (= αι), *θέλω γραφθῆ(ν)* καὶ τὰ ὀνοματικὰ εἰς *ει(ν)*: τὸ *ἔχει(ν) του*, κατὰ τὸ *λέγει(ν) του*, μὲ *ἰδεῖν ἄγριον, φαγεῖ* καὶ *πιεῖ(ν)*, τὸ *δεσμεῖν* καὶ *λύειν*· τὸ *λύσειν* καὶ τὸ *δέσειν* ἐκ τῶν ἀορ. *λύση* (= αι) καὶ *δεση* (= αι) κατὰ σύγχυσιν, ὡς φαίνεται, προελθόντα κ. τ. ὁμ. εἶνε ἀ.) τὰ *φρασεολογικά*: *μᾶλλον εἰπεῖν· φέρ' εἰπεῖν· τί μέλλει γενέσθαι;* ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ *εἶναι* καὶ εἶτι ἄλλο. — β'.) τὰ κατ' ἀποκοπὴν καὶ ὁμοφθογγίαν ὡς προστακτικὰ φαινόμενα: τὸ *φάγε* καὶ τὸ *πίε*· τὸ *ἄμε* καὶ *ἔλα*· τὸ *δῶσε* καὶ λάβε (ἢ *πάρε*)· εἰς *ἓν ἄψε* καὶ *σβῆσε*· τὸ *ἀναίβα* καὶ *καταίβα*· εἰς τὸ *ἔβγα τοῦ μηνός* κ. τ. τ. Ὅτι ταῦτα δὲν εἶνε προστακτικά, ἀλλὰ πραγματικὰ ἀπαρέμφατα δῆλον πρῶτον ἐκ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὰ ἄρθρου, ὅπερ ἀτοπώτατα θὰ συνετάττετο μὲ προστακτικήν, εἶτα ἐκ τῆς μετὰ γενικῆς ἢ προσδιοριστικοῦ ἐπιθέτου συντάξεώς των ὡς 'ς τὸ *ἔβγα τοῦ μηνός*· εἰς *ἓν ἄψε* καὶ *σβῆσε*, ἥτις μόνον ἐπ' ὀνοματικοῦ ἀπαρεμφάτου εἶνε ἔλλογος. Τῆς δὲ τοιαύτης ὅλως ὀνοματικῆς συντάξεως τῶν ἀπαρεμφάτων παραδείγματα ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας γλώσσης ἔτυχε νὰ σημειώσω τάδε: Σοφοκλ. Οἰδ. Κολ. 230 *ὧν* προπάθη τὸ *τίνειν* = τὸ *τίνειν* (ἢ τίσις) ὧν (= ἐκείνων, ἃ) προπάθη. Εὐριπ Ἄλκηστ. 832 ἀλλὰ *σοῦ τὸ μὴ φράσαι*· καὶ Ἰγνατίου πρὸς Σμυρναίους κεφ. 4 τούτου δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ *ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν*· ἔπειτα ἐκ τινων μετὰ τοῦ *ν* τύπων, π. χ. ἔν τε τῇ κυπριακῇ διαλέκτῳ σωζομένων, ὡς τὸ *ἄμεν* καὶ *ἔλαν*, καὶ παρὰ τοῖς δημοτικοῖς στιχουργοῖς τῶν προγενεστέρων αἰώνων, π. χ. ἐν τῷ ποιήμ. Β. Χ. εἰς κάμπον κλεισουρότοπον εἰς *διάβαν* τουρκοβούνου. Ἄλλα δὲ τοιαῦτα ἄνευ τοῦ *ν* ἐκ τῶν προγενεστέρων εἶνε τάδε. Πτωχοπροδρ. Β'. 113 ἐρώτησε 'ς τὸ *διάβα σου* ἐπὶ τοὺς Βενετίκους. Χρον. τ. Μωρ. σλ 64 ἐκ τὴν Τζαμπάνιαν ξέβηκε 'ς τὸ *ἔμβα* ποεμβρίου. Ἐκ τοῦ Θ. Ρ. μέρα νύκτα ναὺρίσκεται 'ς τὸ *πέσε* καὶ τὸ *γῦρε*.

καὶ θάμπηναν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὸ *πὲ* καὶ *κλάψε*.

Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 118 *εἰς τό 'βγα*.

Προῆλθαν λοιπὸν τὰ μὲν *φαγεῖ* καὶ *πιεῖ* καὶ τὰ ὅμοια ἐκ τῶν κοινῶν *φαγεῖν* καὶ *πιεῖν* κτλ., τὰ δὲ « *φάγε* καὶ *πίε* », τὸ « *ἄμε* καὶ *ἔλα* », τὸ « *ἀναίβα* καὶ *καταίβα* » κ.τ.ὁμ. ἐκ τῶν δωριζόντων *φάγερ, πίερ, ἄμερ, ἔλαρ* (= ἔλα-εν', *ἀναίβαρ* (= ἀναίβα εν), *καταίβαρ* (= καταίβα-εν) ἀντὶ τῶν ἀττικῶν ἢ κοινῶν *φαγεῖν, πιεῖν, ἄμειν* (ὅπερ ἐν

Digitized by Google

τοῖς ἀρχαίοις μνημείοις δὲν ἀπαντᾷ, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ *ἀμεύειν*), *ἐλᾶν* = ἐλαύνειν, ὅπερ ἐπὶ τῆς ἔρχεσθαι ἢ ἰέναι σημασίας σχεδὸν ἤδη παρὰ Πινδάρῳ Ἰσθμ. Δ'. (Ε'.) 38 ἀπαντᾷ « *ἔλα* νῦν μοι πεδόθεν· λέγε, τίνες Κύκνον, τίνες Ἕκτορα πέφνον », *ἀναβῆναι* (αἰολ. ἀναίβην), *καταβῆναι* (αἰολ. καταίβην). τὰ δὲ « *ἄψε* καὶ *σβῆσε*, τὸ « *δῶσε* καὶ *πάρε* » καὶ τὰ ὅμοια ἐκ τῶν *ἅψαι*, *σβῆσαι* (ἀττ. *σβέσαι*), *δῶσαι* (= δοῦναι) καὶ *πᾶραι* (= ἐπᾶραι), διὸ καὶ ὀρθότερον διὰ τῆς αι γραπτέα.

Περὶ τούτων ἐν ἐκτάσει ἐπραγματεύθη ὁ Κοραῆς ἐν τοῖς αὐτοσχεδίοις στοχασμοῖς τοῖς πρὸ τοῦ γ'. τόμου τῶν Πλουτάρχου παραλλήλων καὶ ἐν τῷ Α. τῶν Ἀτάκτων σλ. 159.

Ἄλλα ἀπαρέμφατα παρὰ τὰ ὀνοματικὰ καὶ βοηθητικὰ φέρονται ὄχι πολὺ σπανίως παρὰ τοῖς ἀπὸ τοῦ 12ου μέχρι τοῦ 15ου αἰῶνος ςιχουργοῖς τῆς δημώδους. Εἶνε δὲ ταῦτα συντεταγμένα συνήθως μετὰ τῶν ῥημάτων *θέλειν*, *βούλεσθαι*, *ἐπιθυμεῖν*, *δύνασθαι*, *ἰσχύειν*, *ἄρχεσθαι*, *παύειν*, *ὀφείλειν*, *χρεωστεῖν* κ.τ.ὁμ. π. χ. παρὰ τῷ Α. Κ. *ἄρχομαι* ταῦτα *λέγειν*. οὐ *δύναται φυλάξειν*. παρὰ τῷ Πτωχοπροδ. Α. 445 *ἤρξατο ῥουκανίζειν*. 260—1 (δὲς) τί *φορεῖν* οὐκ *ἔχω*. 273 *ὥρμησα συγκαθίσαι*. 290 *ἠρξάμην ἐμπουκώνεσθαι*. Β'. 64 *ἠξεύρεις συλλαβῆσαι*. 79 *ψάλλειν* οὐκ *ἰσχύεις*. 160ου ὅταν ἄρξωνται *τοῦ τρώγειν*. 161 τίς *ὑποίσει καθορᾶν* τὰ πλήθη τῶν ἰχθύων; 190 οὐδ' *ἀτενίσαι* καὶ ἰδεῖν κἂν ὅλως με *ἀφίνουν*. 257 μὴ *ἔχων* δ' ἄλλο τι *φαγεῖν* (*) τρώγει τὰς Παλαμίδας. 306 *δυνάμενα ποιῆσαι*. 308 εἰ *θέλεις ἐρευνῆσαι*. 367 *βούλει μαθεῖν*. Ἐκ τοῦ Β. Χ. οὐ *δύναμαι*, ὦ Βέλθανδρε, τὴν ξενιτείαν σου *ἀκοῦσαι*. ἀλλά γε τούτου τὴν βουλὴν οὐκ *ἠδυνήθην κόψαι*. οὐ *δύναμαι* ἀπὸ συμβουλῆς τινος τοῦ *κωλυθῆναι*. οὐκ *ἠμπορεῖ βαστάζειν*. *παυόμεθα* τοῦ *λέγειν*. *ἐπιθυμεῖ γνωρίσαι*. φράσαι κἂν ὅλως ἀπορῶ τὴν καλλονὴν τὴν τόσην. Ἐκ τῶν Χρον. τ. Μωρ. σλ. 34 οὐκ *ἠμποροῦν βαστάζει* (= ειν). 50 *ὀφείλει* καὶ *χρεωστεῖ δουλεύειν* (= ειν). αὐτ. νὰ *ὀφείλῃ ἔχειν*. 52 *ὀφείλουν εἶσθαι* κτλ. Τώρα εἶνε ἄδηλον, ἂν ταῦτα τοῦ *ἀρχαϊσμοῦ* ἢ, ὡς λέγει ὁ Κοραῆς, *μακαρορισμοῦ* τῶν στιχουργῶν καταλογιστέον, ἢ εἶνε πραγματικὰ λείψανα τῆς τότε οὔπω παντελῶς καταργηθείσης τοιαύτης χρήσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὰ αὐτὰ ῥήματα παρὰ τοῖς αὐτοῖς φέρονται καὶ μετ' ἀναλύσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου συντεταγμένα, π. χ. Πτωχοπρ. Α. 74 *ἂν θέλῃς* νὰ *φελέσῃς*. 122 δός με νὰ

(*) Ἐκ τούτου τὸ καθομιλούμενον « τὸ φαγεῖ », ὅπερ διφθογγογραφητέον καὶ ὄχι, ὡς συνήθως γράφεται, « φαγί ».

Digitized by Google

προγεύσωμαι. Β΄. 110 *παῦσε τὸ νὰ τρῶς πολλά*. καὶ ἄλλα πλείονα: Β. Χ. ἤρξαντο *νὰ παγαίνουν*. τὸ ἐπεθύμει *νὰ ἰδῇ*. καὶ *χρὴ νὰ σὲ δουλεύουν*, οὐχὶ τοῦ (σύ;) *νὰ δευλεύῃς*. Χρον. Μωρ. σλ. 50. *ὀφειλει* ὁ προνοιάτορας *νὰ ἤνε* ὅπου θέλῃ. 86 ταὶς εἶχε *νὰ ὀρθώῃ*. 104 κ᾽ ἐκεῖνοι οὐκ *ἠθέλησαν* ποσῶς *νὰ* τοῦ *βοηθήσουν*. κ᾽ οὐδὲν *ἠθέλησε* τριχὸς τίποτε *νἄχῃ* ἐπάρῃ κτλ. Παρὰ δὲ Δημητρίῳ Ζήνῳ (ποιητῇ τοῦ 16ου αἰῶνος) ἐν τῇ Βατραχομυομαχίᾳ οὐδὲν πλέον ἴχνος τῆς τοιαύτης χρήσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν ᾧ αἱ πρὸς αὐτὴν ἀφορμαὶ ἦσαν πλεῖσται ὅσαι. Ὅτι δ᾽ ἡ παρὰ τοῖς προγενεστέροις ἐκείνοις σποράδην χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου μᾶλλον τῷ ἀρχαϊσμῷ των εἶνε ἀποδοτέα, ἀρκούντως πιθανολογεῖται, νομίζω, ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελίῳ ἐπυλλίου, ἔνθα πεντάκις μὲν φέρεται ἀνάλυσις ἀπαρεμφάτου, οὐδ᾽ ἅπαξ δ᾽ ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον.

2) Τῆς ἀποκοπῆς τοῦ *ν* τοῦ ἀπαρεμφάτου παραδείγματά τινα φέρονται ἤδη ἐκ τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος παρὰ Α. Κ. οἷα τά: *θέλει* τὸ *φανερώση*. ὁ ἔχων φίλους καὶ γνωστοὺς *ζήση θέλει* ᾽ς τὸν κόσμον. ἀπέναντι τῶν οὐ *δύναται φυλάξειν*. *θέλεις κτήσειν*, *θέλεις κλαύσειν*, ἐν οἷς, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, τὸ *ν* εἶνε ἀνόργανον. ὀργανικοῦ δὲ *ν* ἀποκοπὴ συνέβη ἐν τῷ ὀνοματικῷ ἀπαρ. τὸ *ἔχει σου* παρὰ τῷ αὐτῷ Α. Κ. Ἐντεῦθεν ἱκανῶς φανερώνεται, ὅτι καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀπαρεμφάτοις ἀποκοπὴ τοῦ *ν* εἶνε σύγχρονος τῇ τῶν εἰς *ιν* καὶ *ον* οὐδετέρων, περὶ ἧς ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος. Πλειότερα δὲ παραδείγματα τὸ *ν* ἀποκεκομμένων ἀπαρεμφάτων φέρονται παρὰ τῷ ποιητῇ τῶν Χρον. τ. Μωρ., ὧν τινα ἤδη παρετέθησαν. Παρὰ δὲ Δημητρίῳ Ζήνῳ (ἐν τ. Βατραχομυομ.) πάντα τὰ ἀπαρέμφατα ἄνευ τοῦ *ν* φέρονται, οἷα π. χ. στ. 21 *θὲς ἔχει*. 117 *θέλεις χαρῆ*. 163 δὲν *θέλεις φύγει*. 262 τοὺς *θέλομε ἀντισταθῆ*. Ἂν δ᾽ ὁ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα (1637) μεταφράσας καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐκδώσας τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Αὐγουστίνου μετεχειρίζετο ἀκόμη ἀπαρέμφατα μετὰ τοῦ *ν*, ὡς ἐν τῷ παρὰ Κοραῇ (Αὐτοσχ. στοχασμ. εἰς τὸ Γ΄. μέρος τῶν Πλουτ. Παραλλήλων βίων) χωρίῳ « Μάλιστα *θέλουσι κραχθῆν* υἱοὶ θεοῦ καὶ θεοί. — — — τὸ καλὸν ἐκεῖνο δὲν *θέλει* τοὺς *λείψειν*, καθὼς βέβαιοι εἶνε πῶς μὲ τὸ θέλημά τους δὲν *θέλουν τὸ χάσειν*, μηδὲ ὁ θεὸς ὁποῦ τοὺς ἀγαπᾷ, δέν το *θέλει πάρην* ἀπὸ τοὺς ἠγαπημένους του. » Ἂν ὁ σύγχρονος ἢ καί τι μεταγενέστερός του μεταφραστὴς τῶν Ἀμμωνίου εἰς τὰς πέντε φωνὰς τοῦ Πορφυρίου μετεχειρίσθη ἀκόμη ἀπαρέμφατά τινα μετὰ τοῦ *ν*, οἷα: *θέλει μεταχειρισθεῖν* (= ῆν). δὲν *ἤθελε δεχθεῖν* (= ῆν) *ἤθελεν εἰπεῖν* (παρὰ τῷ *ἤθελε σφάλει* = η), *θέλει εἰπεῖν* (παρὰ τῷ *θέλει ἔχει* κ. ἄλλοις), ἀλλὰ καὶ

Digitized by Google

ἤθελεν ἦστεν (= εἶσθαι) καὶ εἴ τι ἄλλο· ταῦτα ἀποδοτέον ἴσως ἢ εἰς τὸν ἀρχαϊσμὸν τῶν γραψάντων, ἢ εἴς τινα διάλεκτον.

3) Τῆς δὲ τοῦ *νὰ* ἀντὶ τοῦ *ἵνα* χρήσεως ἐν ἀναλύσει ἀπαρεμφάτου παράδειγμα ἀπαντᾷ ἤδη παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ (10ῳ αἰῶνι) σλ. 693, 3 κεξ. ὁ εἰς τοὺς Φαργάνους εἴτε εἰς τοὺς Χαζάρους θέλων γενέσθαι ὀφείλει διδόναι λίτρας ζ'. δηλονότι *νὰ ἔχῃ* ῥόγαν νομίσματα ιϐ'. — Τοῦτο παρέχει τὴν ὑποψίαν, μήπως παρὰ τῷ αὐτῷ ἀλλαχοῦ συνηθεστέρα χρῆσις τοῦ πλήρους *ἵνα* εἰς τὸν ἀρχαϊσμόν του ἀποδοτέα, ἂν καὶ ἀρχόμενος τοῦ συγγράμματός του ὁ Πορφυρογέννητος μᾶς εἶχεν ὑποσχεθεὶς νὰ κοινολεκτήσῃ καὶ γράψῃ ἐν τῇ κοινῇ καὶ καθημαξευμένῃ.

Εἶνε δὲ τοιαῦτα χωρία, ὅπου καὶ αὐτὸς καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Θεοφάνης τὴν διὰ τοῦ *ἵνα* τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀνάλυσιν ἔχει, πρὸς ἄλλοις πολλοῖς τάδε· Θεοφ. Χρον. σλ. 498, 6 καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι *ἔδοξεν ἵνα* ἐκ Χαλκηδόνος *ἀναχωρήσωσι*. 500 *ἐὰν λαλήσῃς* τῷ στρατῷ, *ἵνα δέξωνταί με*, καὶ τὰς ῥόγας αὐτῶν *ἐπαυξῆσαι ἔχω* κτλ. αὐτ. *σπούδασον* μετὰ τοῦ λαοῦ σου *ἵνα* ἐγὼ *βασιλεύσω*. αὐτ. *ἐδήλωσέν μοι, ἵνα* τῇ κγ'. τοῦ Μαρτίου μηνὸς *λάβω* ταξάτους νεωτέρους καὶ εἰς τὴν ποντογέφυραν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ *ὑπαντήσω* αὐτῷ. 534 Στραφεὶς δὲ Μαυίας λέγει τῷ Ἀνδρίᾳ· τί ζητεῖς; ὁ δὲ λέγει· *ἵνα δώσῃς* βοήθειαν κατὰ τοῦ ἀντάρτου (= τῷ καθομιλ. *νὰ δώσῃς* κτλ.). 703, 19 καὶ *ἀποστείλασα* σπαθάριον Θεόφιλον *παρήγγειλεν ἵνα* συντόμως *ἁρπάσῃ* καὶ *φέρῃ* αὐτόν. Θεοφ. συνεχ. 356, 4 καὶ οὐκ *ἐμήνυσας*, ἀϐᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ *ἵνα* ἐν τούτῳ τὸν πατριάρχην ἐλέγξῃς; 355, 21 *ὁρκίζω* σε, δέσποτα, κατὰ τοῦ Θεοῦ, *ἵνα* πρότερόν με *καθαιρήσῃς*. 228, 13 καὶ οὐδὲν ἕτερον *ἐπιζητῶ* ἢ *ἀπαιτῶ* παρὰ σοῦ πλὴν *ἵνα ἀγαπᾷς* καὶ *ἐλεῇς* ἡμᾶς. 229, 20 λέγει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος Θεόφιλος πρὸς τὸν Καίσαρα· ὅτι ἔχω, δέσποτα, ἄνθρωπον, ὃς ἐὰν *κελεύσῃς, ἵνα παλαίσῃ* μετὰ τοῦ περιϐοήτου τούτου Βουλγάρου = *νὰ παλαίσῃ, παλαισάτω, παλαίσειεν ἄν* κτλ. Κωνσταντ. Πορφυρογ. σλ. 115, 8 μηνύεται ὁ Πατριάρχης *ἵνα* ἐλθὼν *ἐπὶ* τὴν αὔριον *ἐκτελέσῃ* τὴν θείαν λειτουργίαν. 140, 2 ὑπομιμνήσκω αὐτὸν περὶ τοῦ Πατριάρχου, *ὅπως* ἐσπέρας εἰς τὸν ἁγιασμὸν *ἔλθῃ*. αὐτόθι 20 *λέγει* τοῖς ἱερεῦσιν, *ὅπως ἄρξωνται* τῆς θείας λειτουργίας. 378, 1 ἀξίως σε εὐχόμεθα, *ἵνα* ἀδιάδοχος *μείνῃς* διοικῶν ἡμᾶς. 408, 9 δηλῶσαι τῷ πρεσϐευτῇ, *ἵνα* τῇ ἑξῆς *προέλθῃ* εἰς τὸ παλάτιον. 480, 3 *θέσπισμα* δὲ ἀρχαῖον τυγχάνει βασιλικόν, *ἵνα* μηδεὶς *λαμϐάνῃ* χαριστικήν. πρϐλ. 489. 494. 617, 14 κτλ. Παρὰ δὲ τοῖς δημοτικοῖς ςιχουργοῖς τοῦ 10ου καὶ 11ου καὶ 12ου

Digitized by Google

αἰῶνος εἶνε ἤδη συνηθεστάτη ἡ χρῆσις τοῦ *νά*. π. χ. Η. Ζ. στ. 3 τῆς ὥρας *νὰ γενήσῃ*. 40 *μὴ γύρῃς νὰ πεζεύσῃς*. 53 *σὲ κάμνω νὰ πεζεύσῃς* κτλ.

Α. Κ. Ἄλλοι *νὰ βλάπτωνται* ἐξ αὐτῶν καὶ ἄλλοι *νὰ ὠφελῶνται*.

αὐτ. Μὲ τὴν καλογνωμίαν σου *σποὐδαζε νὰ τ' αὐξάνῃς*,
νὰ σὲ δοξάζουν οἱ πολλοὶ καὶ θεὸς *νά σ' ἔχῃ* χάριν.

αὐτ. Ἐάν τινα *ὑποσχεθῇς* τίποτε *νὰ χαρίσῃς*,
συντόμως τοῦτο χάρισε, νἄνεν ἡ χάρις σου χάρις.

Ἐκ δὲ τοῦ Πτωχοπροδρόμου, τοῦ Βελθάνδρου καὶ τῶν Χρον. τ. Μωρέως ἱκανὰ εἶναι καὶ τὰ ἀνωτέρω (ὑπὸ τὸ 1) ἐκτεθειμένα παραδείγματα. Ἂν δ' ἡ παρ' αὐτοῖς τούτοις ἐνιαχοῦ χρῆσις καὶ τοῦ πλήρους *ἵνα* ἐναλλὰξ μὲ τὸ *νὰ* (ἀκλυτ) καὶ μὲ τὸ *διὰ νὰ* (τελικόν), ἦτον ἀπόμη τῆς τότε καθομιλουμένης ἰδία ἢ τῷ ἀρχαϊσμῷ αὐτῶν ἀποδοτέα, ἀμφίβολον. Εἶνε δὲ τοιαῦτα ἐκ μὲν τοῦ Α. Κ. τὸ μόνον παραδ. *ἵνα μὴ δώσῃς* (τελ.) δὶς δὲ τὸ *διὰ νὰ* ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ *νὰ* ὡς: τὸ *θέλεις διὰ νὰ κάμῃς*· εἶχα καὶ ἄλλα τίποτις τώρα *διὰ νὰ σὲ γράψω*· πλείονα δὲ ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρ· ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν χρήσεων, *τελικῶς μὲν* ἐν Α. 150 *ἵνα χορτάσω* ψωμίν. 268 *ἵνα* καὶ τὸ πρὸ μικροῦ συμβάν μοι *σαφηνίσω* κ. ἀλλαχοῦ. *ἀναλυτικῶς* δὲ Β'. 245 παρὰ μικρὸν δὲ *ἔλειψεν ἵνα με θανατώσουν* κ. ἀλλ. Ἐκ τοῦ Β. Χ.

κρεῖττον γὰρ *ἵνα γένωμαι* τῶν πετεινῶν βρῶμα,
παρ' ὅτι πάλιν νὰ στραφῶ τοῦ ποταμοῦ ἐξοπίσω.

Η ΜΕΤΟΧΗ.

Καὶ ἡ *μετοχή*, καθὼς τὸ ἀπαρέμφατον, εἶνε *ὄνομα ῥηματικόν*, ἐναργέστερον τῶν ἄλλων ῥηματικῶν, τῶν εἰς της (τηρ, τωρ), τος, τεος, σι-ς (τι-ς), *μων*, *μην* κτλ. τὸν ῥηματικὸν χαρακτῆρα, τ. ἔ. τὴν τῶν διαθέσεων καὶ τῶν χρόνων εὐκρινῆ διάκρισιν, διατηροῦν. Διὰ τὸν διπλοῦν τοῦτον χαρακτῆρά της διφασίας καὶ χρήσεις εἶχεν ἐν τῷ Ἑλληνι λόγῳ· ἁ.) *ὀνοματικάς*, καθ' ἃς ὡς *ὑποκείμενον*, *κατηγορούμενον*, *ἀντικείμενον* καὶ *προσδιορισμὸς* ἀλλοῖος τίθεται· ἐπέχει ἄρα οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου τόπον 4) π. χ. *δεῖ δ' ὁ σωθεὶς* ἐστιν ἀχάριστος (Γνωμ.)· οὐδ' *ὁ κωλύσων* παρῆν (Σοφ. Ἀντ. 261)· τῶν Κερκυραίων *οἱ ἔχοντες* τὰ πράγματα (Θουκ. Γ'. 77). βασιλέως *προσήκοντές* τινες καὶ ξυγγενεῖς (Θουκ. Α. 128). 2) εἰς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις *ἐὼν* παῖς. Ἡροδ. Α. 38. δόλος ἦν *ὁ φράσας*, ἔρως *ὁ κτείνας*. Σοφ. Ἡλ. 197 κτλ. 3) τὰ *νομιζόμενα* ἐποίησε Ἡροδ. Α. 35. τὸ βρα-

Digitized by Google

δὺ καὶ τὸ *μέλλον*, ὁ μέμφονται ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε (Θουκ. Α. 84) κτλ. 4) ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ *ὁ καθαρθεὶς* τὸν φόνον. Ἡροδ. Α'. 43. παῖδά τε σόν — *ἀπῆμονα* τοῦ *φυλάσσοντος* εἶνεκεν προεδόκα τοι ἀπονοστήσειν αὐτ. 42. Τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος *ἦκον* Γ'. 43 κτλ. 6'.) *ῥηματικάς*, καθ' ἃς ἐπέχει τόπον ποικίλων ὁμοταγῶν ἢ ὑποταγῶν καὶ προσδιοριστικῶν τοῦ κατηγορήματος τῆς κυρίας προτάσεων. π. χ. Ἰλ. Γ', 141.

αὐτίκα δ' ἀργεννῇσι *καλυψαμένη* ὀθόνῃσιν
ὥρμᾶτ' ἐκ θαλάμοιο, τέρεν κατὰ δάκρυ χέουσα
= *ἐκαλύψατο* καὶ *ὥρμᾶτο* καὶ *ἔχεεν*.

Α, 42 κεξ. ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
λυσόμενός τε θύγατρα, φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα·
στέμματ' *ἔχων* ἐν χερσὶν Ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

= ἦλθεν *ἵνα λύσαιτο* καὶ *ἔφερε* — καὶ *εἶχε* κτλ Ἡροδ. Γ'. 43 *ἐπελεξάμενος* δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος *ἦκον*, ἔμαθε ὅτι κτλ. = *ἐπεὶ ἐπελέξατο* τὸ βιβλ., *ὃ* — *ἦκε*, ἔμαθε κτλ. Αἱ ὑπὸ τὸ 6'.) μετοχαὶ ποικίλαις ὁμοταγέσιν ἢ ὑποταγέσι προτάσεσιν ἰσοδυναμοῦσαι, πολλάκις καὶ ἀναλύονται εἰς αὐτάς, καθὼς τὸ ἀνάπαλιν αἱ τοιαῦται προτάσεις συμπτύσσονται εἰς ἀναλόγους μετοχάς, ὥσπερ πολλαὶ τελικαὶ καὶ ἐκθετικαὶ προτάσεις κατὰ τὰ εἰρημένα εἰς ἀπαρέμφατα, π. χ. ἀντὶ τοῦ *ἦλθον* καὶ *εἶδον* λέγεται καὶ *ἐλθὼν εἶδον* καὶ τὸ ἀνάπαλιν. τὸ Ἡροδότειον Γ'. 41 τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, *ἀπικόμενος* δὲ ἐς τὰ οἰκεῖα συμφορῇ ἐχρῆτο. ἠδύνατο καὶ οὕτω νὰ ἐκφερθῇ· *ἐπεὶ* δὲ τοῦτο *ἐποίησε*, ἀπέπλεε· *ἐπεὶ* (ὡς) δὲ *ἀπίκετο* κτλ. τὸ Θουκυδ. Α. *δουλωσόμενος* (ἦλθε) = τῷ *ἵνα δουλώσαιτο*. ἀντὶ τοῦ Ἡροδ. Γ'. 40 « τὸ θεῖον *ἐπισαμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν* », ἠδύνατο καὶ *φθονερὸν ὄν* νὰ τεθῇ, καθὼς δὲ ὀλίγῳ πρότερον τὸ σύστοιχον *πυνθάνεσθαι* μετὰ τῆς μετοχῆς *εὖ πρήσσοντα* συντεταγμένον κεῖται. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπὸ τὸ ά.) μετοχαὶ δύνανται νὰ ἀναλυθῶσι καὶ ἀναλύονται πολλάκις εἰς ἀναφορικὰς προτάσεις. π. χ. ἀντὶ τοῦ Θουκ. Γ'. 77 (ἴδε ἀνωτέρω) ἠδύνατο νὰ τεθῇ καὶ « *ὅσοι τῶν Κερκυραίων εἶχον τὰ πράγματα.* » Αἱ Σοφόκλειαι *ὁ φράσας*, *ὁ κτείνας* = ταῖς (ἐκείνοις) *ὃς ἔφρασεν*, *ὃς ἔκτεινε*. *τὰ νομιζόμενα* τοῦ Ἡροδότου Α' 35 = ἃ (ὅσα) *ἐνομίζετο* (ἢ νομίζεται). τὸ γνωμικὸν *ὁ σωθεὶς* = *ὃς ἐσώθη* ἢ *ὃς ἂν σωθῇ* κτλ. Ἡ τοιαύτη διὰ μετοχῶν καὶ ἀπαρεμφάτων σύμπτυξις, τὰ ἄλλως διεστῶτα κῶλα τῆς περιόδου συνάπτουσα καὶ περὶ ἓν συγκεντρώνουσα, ἐμποιεῖ μὲν εἰς τὸν λόγον συντομίαν, στρογγυλότητα καὶ διὰ ταῦτα δύναμιν καὶ χάριν, ἀρετὰς μάλιστα πασῶν τῶν ἄλλων συγγενῶν γλωσ-

Digitized by Google

σῶν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἰδιαζούσας διὰ τὸ *φιλομέτοχον* καὶ *πολυμέτοχον* αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἑτέρωθεν καὶ παραβλάπτει πολλάκις τὴν ἐνάργειαν· διότι καὶ ἡ μετοχή, ὥςπερ τὸ ἀπαρέμφατον, ὀλιγώτερον μὲν τούτου ἐνέχει ὅμως ἀσάφειάν τινα κατά τε τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔννοιαν. Οὕτω π. χ. τὸ *ἔχων* = τοῖς: *ὃς ἔχει* (εἶχε, ἔχῃ, ἔχοι), *ὅτι ἔχει* (εἶχε, ἔχοι), *εἰ, ἐάν, ἐπεί* (δή, ἐπειδάν), *ὅτε, ὅταν, ἐν ᾧ ἔχει*, (εἶχε, ἔχῃ, ἔχοι). τὸ γνωμικὸν « οὐκ ἔστιν αἰσχρὸν *ἀγροοῦντα* μανθάνειν = *ὅστις ἀγροεῖ, ὅταν* (ἄν) *τις ἀγροῇ, εἴ τις ἀγροεῖ*. τὸ Σοφοκλ. Φιλοκτ. ἀπεστέρησας τὸν βίον τὰ τόξ᾽ *ἑλὼν* = ἐπεὶ (αἰτιολ. ἢ χρον) ἢ *ὅτι ἀφεῖλες*. τὸ *δουλωσόμενος* = *ἵνα δουλώσηται*, ἢ *ἵνα δουλώσαιτο* κτλ. Τῆς διὰ μετοχῶν συμπυκνώσεως τῆς περιόδου παράδειγμα ἐκ πολλῶν ἄλλων ἂς παρατεθῇ τὸ Πλάτωνος Γοργ. 471. b. « Νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν· ὃς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν τὸν δεσπότην καὶ θεῖον *μεταπεμψάμενος* ὡς *ἀποδώσων* τὴν ἀρχήν, ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφεῖλετο, *ξενίσας* καὶ *καταμεθύσας* αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὑτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, *ἐμβαλὼν* εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ *ἐξαγαγών*, ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους· καὶ ταῦτα ἀδικήσας ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος *γενόμενος* καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὀλίγον ὕστερον τὸν ἀδελφόν, τὸν γνήσιον Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὡς ἐπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως *ἐκθρέψας* καὶ *ἀποδοὺς* τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀλλ᾽ εἰς φρέαρ *ἐμβαλὼν* καὶ *ἀποπνίξας* πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη *διώκοντα* ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. »

Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐντέχνῳ λογίᾳ γλώσσῃ, στρογγυλότητα μᾶλλον καὶ δεινότητα καὶ χάριν καὶ ἄλλας τοιαύτας ἀρετὰς θηρευούσῃ, εὐρεῖα εἶνε ἡ χρῆσις τῆς τε μετοχῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, διαφόρους κατὰ τὴν μείζονα ἢ ἐλάττονα ἑκάστου ποιητοῦ ἢ λογέως περιτέχνησιν βαθμοὺς κατέχουσα, παρὰ δὲ Πλάτωνι ἐπὶ τοῦ κολοφῶνος ἱσταμένη· ἐν δὲ τῇ δημώδει, τὴν ἐνάργειαν μᾶλλον διωκούσῃ καὶ ἀντὶ τῆς τῶν προτάσεων συστροφῆς καὶ συμπυκνώσεως τὴν παράλληλόν των παράταξιν προτιμώσῃ, ἔπρεπεν εἰκότως νὰ ἦνε φειδωλοτέρα. Ὅτι δὲ καὶ ὄντως οὕτως εἶχεν, ἱκανῶς μαρτυρεῖται 1) ὑπὸ τῆς πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον ἀναλογίας, σπανιώτερον ὂν κατὰ τὰ προειρημένα ἐν τῇ δημώδει. 2) ἐκ τῆς καὶ ἐν τῇ λογίᾳ γλώσσῃ ἀναλελυμένης ἑρμηνείας ἐννοιῶν ἀλλαχοῦ διὰ μετοχῆς ἢ ἀπαρεμφάτου ἐκφερομένων, π. χ. αἱ παρὰ Σοφοκλ. Ἀντιγ. 176 κεξ.

Ἐμοὶ γάρ, ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,

Digitized by Google

ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.

αὐτ. 1121. Ἀριστοφ. Σφηκ. 725.

ἥπου σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκεν, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς
οὐκ ἂν δικάσαις.

732. 728. 740. ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐπέχουσι τόπον ὀνοματικῶν μετοχῶν. Αἱ παρὰ Ξενοφ. Κ. Π. Ἀ. 6, 42 εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι, ὁπόσους ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ αὐτῶν βουλεύεσθαι. Ἑλλην. Ἀ. 6, 11. Ἑ. 2, 19 Πλατ. Κρίτ. 43 αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις. Γοργ. 483. d. ἡ δέ γε, οἶμαι, φύσις αὐτὴ ἀποφαίνει αὐτό, ὅτι δίκαιόν ἐστι τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατωτέρου. Δηλοῖ δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει κτλ. Πολιτ. Β'. 366 κ. ἀλλ. εἰδικαὶ προτάσεις τόπον εἰδικῶν μετοχῶν. Αἱ παρὰ Θουκυδ. Ἀ. 91, 1 καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεταί τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον κτλ. αὐτ. 3 ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν, ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη κτλ. Γ'. 88, 2 Ξενοφ. Ἑλλην. ς'. 3, 7 ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μέν φατε ὡς αὐτονόμους τὰς πόλεις χρὴ εἶναι, αὐτοὶ δέ ἐστε μάλιστα ἐμποδὼν τῇ αὐτονομίᾳ. Ἀπομνημ. Γ'. 3, 14 Πλατ. Γοργ. 467 e. ἀληθῆ ἄρα ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. 487. a. ἐννοῶ ὅτι — δεῖ κ.τ.λ. Αἰσχιν. κ. Κτησιφ. 58. Δημοσθεν. Φιλιππ. Ἀ. 54. Πολυβ. ΚΗ'. 9, 4. κ. αἱ ὁμ. εἰδικαὶ προτάσεις ἐπέχουσι τόπον εἰδικῶν ἀπαρεμφάτων. 3) ἐκ τῆς πολλάκις συμβαινούσης μεταβάσεως τοῦ λόγου ἀπὸ μετοχῆς εἰς ὁμοταγῆ παρεμφατικὴν ἔγκλισιν, π. χ. Ὁμ. Ἰλ. Ε, 135

καὶ πρίν περ θυμῷ μεμαὼς Τρώεσσι μάχεσθαι,
δὴ τότε μιν τρὶς τόσσον ἔλεν μένος, κτλ.

Ὀδ. Α, 160—2

ἀνέρος οὗ δήπου λεύκ' ὀστέα πύθεται ὄμβρῳ
κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἢ εἰν ἁλὶ κῦμα κυλίνδει.

Σοφ. Οἰδ. Τ. 1198 κεξ. κατὰ μὲν φθίσας τὰν γαμψώνυχα παρθένον χρησμῳδὸν· θανάτων δ' ἐμᾷ χώρᾳ πύργος ἀνέστας. Ἡροδ. Θ'. 104. Οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον, ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον εἰς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. Θουκ. Δ'. 100, 1 ἄλλῳ

Digitized by Google

τε τρόπῳ *πειράσαντες* καὶ μηχανὴν *προσήγαγον*. Πλατ. Θεαιτ. 168 d. ἐνενόησάς που *λίγοντος* ἄρτι τοῦ Πρωταγόρου καὶ *ὀνειδίζοντος* ἡμῖν ὅτι πρὸς παιδίον τοὺς λόγους ποιούμενοι τῷ τοῦ παιδὸς φόβῳ ἀγωνιζόμεθα εἰς τὰ ἑαυτοῦ, καὶ — — — σπουδάσας ἡμᾶς *διεκελεύσατο* περὶ τὸν αὐτοῦ λόγον; Εὐριπ. Ἀποσπ. 455, 7. Παυσαν. Ζ΄. 5, 5. Ἔστι δὲ ἐν Ἐρυθραῖς καὶ Ἀθηνᾶς Πολιάδος ναὸς καὶ ἄγαλμα ξύλου μεγέθει μέγα *καθήμενόν* τε ἐπὶ θρόνου, καὶ ἠλακάτην ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν *ἔχει* καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλον κτλ. Τοιαῦτα ἐκ τῆς Κ. Δ. τά: Ἰωαν. Α΄. 32 τεθέαμαι τὸ πνεῦμα *καταβαῖνον* ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ καὶ *ἔμεινεν* ἐπ' αὐτόν. Ἐ. 44. Πανλ. Α΄. πρὸς Κορινθ. Δ΄. 14 οὐκ *ἐντρέπων* ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ *νουθετῶ*. Ζ΄. 37. Β΄. πρὸς Κορινθ. ς΄. 9. Κολοσσ. Α΄. 6, 26. Ἐφεσ. Β΄. 3. Α΄. 20. — Τούτῳ ἀνάλογον εἶνε ἡ ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς παρεμφατικὴν ἔγκλισιν καὶ τἀνάπαλιν μετάβασις.

Τὸ ὀλιγομέτοχον τῆς δημώδους γλώσσης ἐναργέστερον μᾶς διαφαίνεται ἐν ἐλλείψει ἄλλων ἀρχαιοτέρων δημοτικῶν τεκμηρίων ἐκ τῆς Κ. Δ. ἔνθα κατακορὴς εἶνε ἡ παράταξις τῶν προτάσεων ἀντὶ τῆς κυρίας *συντάξεως* καὶ ὑποτάξεως ἢ ὑπαλληλίας, π. χ. Ματθ. ΙΖ΄. 16 *καὶ προσήνεγκα* αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου *καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν* αὐτὸν θεραπεῦσαι. 18 καὶ *ἐπετίμησεν* αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, *καὶ ἐξῆλθεν* ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, *καὶ ἐθεραπεύθη* ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. κς΄. 40 καὶ *ἔρχεται* πρὸς τοὺς μαθητὰς *καὶ εὑρίσκει* αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ *λέγει* τῷ Πέτρῳ κτλ. Μάρκου Ιλ΄. 16 καὶ *ἐξῆλθον* οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ *ἦλθον* εἰς τὴν πόλιν καὶ *εὗρον* καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ *ἡτοίμασαν* τὸ πάσχα. πρβλ. 37. 68. Λουκ. Β΄. 34 *καὶ εὐλόγησεν* αὐτοὺς Συμεὼν *καὶ εἶπε* πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ κτλ. Δ΄. 9 *Καὶ ἤγαγεν* αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ *καὶ ἔστησεν* αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ *καὶ εἶπεν* αὐτῷ κτλ. αὐτ. 14—16. Ζ΄. 11. 14—15 *καὶ ἀνεκάθισεν* ὁ νεκρὸς *καὶ ἤρξατο* λαλεῖν' *καὶ ἔδωκεν* αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ἰωάνν. Γ΄. 2 οὗτος *ἦλθε* πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς *καὶ εἶπεν* αὐτῷ κτλ. 3. *ἀπεκρίθη* ὁ Ἰησοῦς *καὶ εἶπεν* αὐτῷ· αὐτ. 22. 23. Δ΄ 3. 10. 17. 50. Ε΄. 19. ς΄. 18. ΙΑ΄. 46, 47. ΙΖ΄. 1. κ. ἀλλ. καὶ ἐκ τῶν *ἀποστολικῶν* λεγομένων *Πατέρων* καὶ τῶν ἀποκρύφων βιβλίων, ὁμοίας τὴν κατασκευὴν τὰς περιόδους ἐχόντων.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐν τῇ σημερινῇ δημώδει εἶνε πολὺ περιωρισμένη ἡ χρῆσις τῆς μετοχῆς, τιθεμένης ἀ.) *ὀνοματικῶς* 1) ὡς *ὑποκείμενον*, *ἀντικείμενον* καὶ *προσδιορισμός*, ἀλλὰ πολὺ σπανιώτερον ἢ ἐν τῇ ἀρχαΐᾳ καὶ συνήθως κατὰ παθητικὸν παρακείμενον, π. χ. *ὁ καυμένος*, *ὁ*

Digitized by Google

χαμένος, ὁ χορτασμένος, τὸν πεινασμένον, «τὸ χαρισμένον ἔλογον ς τὰ ὀόντια δὲν τὸ βλέπουν» (παροιμ.) Δημητρ. Ζήνου Βατροχομ. 63 — 64

Δὲν μὲ λανθάνει τὸ ψωμὶ τὸ *καλοζυμωμένο*,
οὐδ' ὅμορφον λαλάγγιον μὲ μέλι *γεναμένο*.

97 — 8 Μὰ σὺ φοβᾶσαι ἅπαντα, μικρά τε καὶ μεγάλα,
σαρκόμενα, *πετούμενα*, ἀνθρώπους καὶ τὰ ἄλλα.

Πρβλ. 180. 324. καὶ ἄλλαι ὅλως οὐσιαστικαὶ ἀποβᾶσαι, ὥςπερ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ὡς *οἱ ἄρχοντες*, *ὁ προεστώς*, *ὁ ὁρίζων* καὶ τὰ νεόφυτα ἐπιστημονικώτερα *ἡ ἐφαπτομένη*, *ἡ ὑποτείνουσα*, *τὸ ὑποκείμενον*, *τὸ κατηγορούμενον*, *τὸ ἀντικείμενον*, *τὸ παραγόμενον*, *τὸ ἐξαγόμενον*, *τὸ κατα(ὑπο)λειπόμενον*, *οἱ ἀντικολιτευόμενοι*, *οἱ ἀφωσιωμένοι* κλ.

2) ὡς *κατηγορούμενον* πρός τε χρόνων περίφρασιν καὶ ἐκτὸς ταύτης· π. χ. *ἔχω γραμμένον* ἢ *γράψη* (= γράψαις) = γέγραφα. *εἶμαι σηκωμένος* ἢ *ἔχω σηκωθεῖ* (= σηκωθεῖς) = ἐγήγερμαι. *ἤμουν ἐξυπνισμένος* ἢ *εἶχα ἐξυπνίσει* (= ἐξυπνήσας) κτλ. Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 129 μετανοιωμένος ἦτονε. 191 *εὑρέθη σηκωμένος*. 192 ὁποῦ *τον λυπημένος*. 14—15

ἕνα καιρὸν ὁ ποντικὸς ηὑρέθην *ἐδρωμένος*,
γιατὶ τῆς γάτας ἔφυγε κ' ἦτονε *διψασμένος*.

145—6 Γιατὶ ἐμάθαν καὶ εἶδασι ἀδίκως *φορεμένον*.

ἐκεῖνον τὸν Ψιχάρπαγα, εἰς τὸ νερὸ *πνιμμένον*.

Πρβλ. 323. 324 καὶ ἀλλ. Πτωχοπρ. Α. 106. 117. 155. 177 κτλ.

β'.) *ῥηματικῶς* ἤτοι πρὸς ἀντικατάστασιν δευτερευουσῶν (προσδιοριστικῶν) προτάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα πολὺ φειδωλότερον τῆς ἀρχαίας καὶ συνήθως μόνον πρὸς ἑρμηνείαν *χρονικῶν* καὶ *τροπικῶν προσδιορισμῶν*, ὄχι δὲ καὶ *ὑποθέσεων αἰτιολογιῶν*, *τέλους* κ.τ. δμοίων, π. χ. *πάγει λέγοντας* = ἐν ᾧ (ὅτε) ἔλεγε ἢ διὰ τοῦ λέγειν. ἔφυγε *τρέχοντας* = ἔφυγε (ἀπῆλθε) δρομαῖος. *σηκώθηκε φωνάζοντας*. εὐθὺς *μβαίνοντας* ἄρχισε νὰ λέγῃ = εὐθὺς ἐμβαίνων ἢ ἐμβὰς (εἰσιὼν ἢ εἰσελθών) ἤρξατο λέγειν. *σέρνοντάς* τον ἐπῆγαν εἰς τὸ σχολειό(ν). *παγαινάμενοι* τὸν εὕραμεν. *ἐρχόμενοι* τὸν ἀπαντήσαμεν κτλ. Δ. Ζ. Βατραχ. 106

τὸν Ψιχαρπάκτην ἔβλεψε, *λέγοντάς* τ' ἀπεκρίθη.

142. *κλοτζῶντας* σὰν ἠμπόρια κὴ ἐπάνου ἔστρεφέ τον.

239. Ῥαβδὶ κρατῶντας τορνευτὸ ς τὰ χέρια του τὰ δύο.

Αἱ ῥηματικαὶ ἢ μᾶλλον ἐπιρρηματικαὶ αὗται μετοχαὶ τῆς δημώδους

διαφέρουσι τῶν ἀρχαίων κατὰ τρία τινά· 1) ὅτι ἐκφέρονται πάντοτε σχεδὸν καθ' ἕνα μόνον χρόνον, τὸν ἐνεστῶτα· 2) αἱ ἐνεργητικαὶ αὐτῶν τῇ συνήθει τῶν τριτοκλίτων μεταπλάσει ὑποκύψασαι παρεκλίθησαν εἰς *οντας* (ἀντὶ ων, ουσα, ον) καὶ ἄνευ τοῦ ὀνομαστικοῦ ς εἰς *οντα*, οἷα παραδείγματα ἀνωτέρω παρετέθησαν. 3) ὅτι αἱ αὐταὶ αὗται ἄκλιτοι ἀπέβησαν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν τριῶν γενῶν ἐκλαμβανόμεναι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις. Ἐν τῇ γαλλικῇ π. χ. αἱ εἰς *ant* ἐνεστωτ. μετοχαὶ εἶνε ἄκλιτοι: *aimant*, *finissant*, *recevant*, *disant* κ.λ. κλίνονται δὲ μόνον, ὅταν ἐκλαμβάνωνται ὡς καθαρὰ ἐπίθετα. Ἀλλὰ προσεκτέον ὅπως μὴ τὴν ὁμοιότητα ταύτην ἐκλάβωμεν ἀμοιβαίαν μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν μίμησιν. Ἑκάτερον μέρος τῇ ἰδίᾳ ἑπόμενον φύσει κατήντησεν εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην.

Ἔλαβε δ' ἡ χρῆσις αὕτη τῶν εἰς *οντα-ς* (ωντα-ς) μετοχῶν ἀρχὴν μὲν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀπολύτου ὀνομαστικῆς, πολλῆς μὲν οὔσης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ λογίᾳ γλώσσῃ, πλειοτέρας δ', ὡς εἰκός, ἐν τῇ δημώδει· ἐπαγιώθη δ' ἐπενεργησάσης τῆς σημασίας των, ἥτις εἰς *χρονικὸν* καὶ *τροπικὸν* διορισμὸν τῆς κυρίας προτάσεως, ὡς ἐλέχθη, περιορισθεῖσα καὶ οἷον ἐπιρρηματικὴ ἀποβᾶσα συνεπέφερε καὶ τὴν τοῦ τύπου ἀκλισίαν. Πόσον λοιπὸν συνήθης ἦτο καὶ πάλαι ἡ χρῆσις τῆς ἀπολύτου ὀνομαστικῆς, δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων. Ἰλ. Β, 350 κεξ.

φημὶ γὰρ οὖν κατανεῦσαι ὑπερμενέα Κρονίωνα
— — — — — — — — — — — — —
ἀστράπτων ἐπιδέξι', ἐναίσιμα σήματα *φαίνων*·
Ζ, 510 κεξ. — — — ὁ δ' ἀγλαΐηφι *πεποιθώς*,
ῥίμφα *ἐ* γοῦνα φέρει μετὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων.

Πρβλ. Ὀδ. Ω, 483. Ἡροδ. Α'. 51 τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται *Λακεδαιμονίων φαμένων* εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς *λέγοντες*. Β'. 66 *ταῦτα δὲ γινόμενα* πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. Δ'. 132 *Δαρείου* μέν νυν ἡ γνώμη ἦν — — — εἰκάζων τῇδε. Ζ'. 17 *ἐνδὺς* δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ *ἱζόμενος* ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον — — ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τωὐτὸ ὄνειρον κτλ. 157 ἁλὴς μὲν γὰρ γινομένη *πᾶσα ἡ Ἑλλάς*, χεὶρ μεγάλη συνάγεται καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι. Ἡ. 83. Αἰσχ. Ἱκετ. 429 καὶ *γλῶσσα τοξεύσασα* μὴ τὰ καίρια,

γένοιτο μύθου μῦθος ἂν θελκτήριος.

Προμηθ. 203 κεξ.

στάσις τ' ἐν *ἀλλήλοισιν* ὠροθύνετο,

Digitized by Google

οἱ μὲν θέλοντες ἐκβαλεῖν ἕδρας Κρόνον,
ὡς Ζεὺς ἀνάσσοι δῆθεν, οἱ δὲ τοὔμπαλιν
σπεύδοντες, ὡς Ζεὺς μήποτ' ἄρξειεν θεῶν.
Εὐμεν. 97 κεξ. Χρφ. Αντιγ. 259
λόγοι δ' ἐν ἀλλήλοισιν ἐρρόθουν κακοί,
φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, κἂν ἐγίγνετο
πληγὴ τελευτῶσ', οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν.
Πρβλ. αὐτ. 413. Εὐριπ. Ἰφιγ. Ταυρ. 695 κεξ. 947
ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε πρῶτα μέν μ' οὐδεὶς ξένων
ἐκὼν ἐδέξαθ', ὡς θεοῖς στυγούμενον.
εἰπὼν δ' ἀκούσας θ' αἵματος μητρὸς πέρι,
Φοῖβος μ' ἔσωσε μαρτυρῶν.
Κυκλ. 330 Δοραῖσι θηρῶν σῶμα περιβαλὼν ἐμὸν
καὶ πῦρ ἀναίθων, χιόνος οὐδέν μοι μέλει.
Ἡρακλειδ. 39 κεξ. Φοινισσ. 283 κεξ.
Μέλλων δὲ πέμπειν μ' Οἰδίπου κλεινὸς γόνος
μαντεῖα σεμνὰ Λοξίου τ' ἐπ' ἐσχάρα,
ἐν τῷδ' ἐπεστράτευσαν Ἀργεῖοι πόλιν.
Ἰνοῦς ἀποσπ. 6. Παλαμήδ. ἀποσπ. 8 πάλαι δή σ' ἐξερωτῆσαι θέλων,
σχολή μ' ἀπεῖργε. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 1165 κεξ.
ἠτιαλῶν γὰρ οἰκαδ' ἐξ ἱππασίας βαδίζων
εἶτα κατάξειέ τις αὐτοῦ μεθύων τὴν κεφαλὴν Ὀρέστης.
αὐτόθι 1182 κεξ. Εἰρην. 1242
μόλυβδον εἰς τουτὶ τὸ κοῖλον ἐγχέας,
ἔπειτ' ἄνωθεν ῥάβδον ἐνθεὶς ὑπόμακρον,
γενήσεταί σοι τῶν κατακτῶν κοττάβων.
Θουκ. Β'. 53, 4. Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι κτλ. Γ'. 36, 2. Δ'. 23, 2. 40, 2. 80, 4. ς'. 24, 3. 61, 5 Ζ'. 42. 2. Καὶ τοῖς μὲν Συρακουσίοις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, — — ὁρῶντες κτλ. 70, 7. 74, 1. Ἑ 70. Ἡ. 104, 4 κ. ἀλλ. Ξενοφ. Κ. Π. Ἀ. 3, 8 καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων. Γ'. 2, 18 βούλοισθ' ἄν, ἀποτελοῦντες ὅσα περ οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι ὁπόσην ἂν θέλητε; αὐτ. 28 περὶ τὸ τέλος τοιαῦτα καὶ Δ'. 2, 3. 5, 37. ς'. 1, 31 βουλόμενος δέ — — — ἔδοξεν αὐτῷ. Ἡ 3, 12 μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλο

Digitized by Google

τρίτον ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι *καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι*. 8, 10 ἦν δὲ *αὐτοῖς* νόμιμον — — — νομίζοντες κτλ. — Ἑλλην. Β΄. 2, 3 καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ *ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων*. Γ΄. 2, 19. *Δόξαντα* δὲ ταῦτα καὶ *περανθέντα*, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε κτλ. Δ΄. 1, 24 ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ *ἐπιπεσὼν* τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων *πολλοὶ ἔπεσον* κτλ. Ἀπομν. Β΄. 2, 5. Ἡ δὲ γυνὴ — — — τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται, οὔτε *πεπορθυῖα* οὐδὲν ἀγαθόν, οὔτε *γιγνῶσκον* τὸ *βρέφος* ὑφ' ὅτου εὖ πάσχει κτλ. — Πλατ. Ἀπολ. 21. c. καὶ *διαλεγόμενος* αὐτῷ, *ἔδοξέ μοι σὺτος* ὁ ἀνὴρ κτλ. Φαίδρῳ 241 d. καίτοι ὤμην *σε* μεσοῦν αὐτοῦ — — — *λέγων* ὅσ' αὖ ἔχει ἀγαθά. Νομ. Γ΄. 686 d. *ἀποδλίψας* γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον— — — *ἔδοξέ μοι* πάγκαλός τε εἶναι κτλ. Ζ΄. 811. c. Η. 850. c. — Κυπρίων ἐπ. Ἀποσπ. παρ' Ἀθην. ΙΕ. σλ. 682 f.

ἡ δὲ σὺν ἀμφιπόλοισι φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
πλεξαμένη στεφάνους εὐώδεας, ἄνθεα γαίης,
ἂν κεφαλαῖσιν ἔθεντο θεαὶ λιπαροκρήδεμνοι.

Πολυβ. Κ΄. 5. Ἀντίγονος μετὰ τὸν Δημητρίου θάνατον, *ἐπιτροπεύσας* Φιλίππου, *πλέων* ἐπί τινας πράξεις πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς Βοιωτίας — — — — *ἐκάθισαν* πρὸς τὸ ξηρὸν *αἱ νῆες* αὐτοῦ. Στράβων ς΄. 280 τῶν δὲ Εἱλώτων τινὲς *ἐξαγγείλαντες*, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι χαλεπὸν ἔγνωσαν (οἱ Σπαρτιᾶται) . . . . τοὺς μέλλοντας δὲ αἴρειν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπιέναι προείπαξαν. Ἰωσηπ. Ἀρχ. Ἰ. 9 διδιέναι γὰρ ἔφασκον, μὴ *φονευθεὶς* αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς *ἀπώλεια γένηται* τῶν ὑπολειπομένων. — Πλουτάρχου Πυρραλλ. Ἑλλην. κ. Ῥωμ. σλ. 314 κατὰ κλῆρον *καλουμένη* Οὐαλερία Λουπέρκα, σπασαμένη τὸ ξίφος, *ἀετὸς καταπτὰς* ἥρπασε (τὸ ξίφος). Λουκιαν. Διαλ. θεῶν ΙΔ΄. 2 ὁ δὲ κάκιστα ἀνέμων ἀπολούμενος Ζέφυρος, ἥρα μὲν ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτός, *ἀμελούμενος* δὲ καὶ μὴ *φέρων* τὴν ὑπεροψίαν, ἐγὼ μὲν ἀνέρριψα τὸν δίσκον . . . . ὁ δὲ *καταπνεύσας* κτλ. Πλουτ. Ἐ. 20, 4 *ἐθέλων* δὲ ὑπολιπέσθαι τῆς νίκης ὑπόμνημα, *ὤρυσσον* εἰς βόθρου ποίησιν (οἱ ἐργάται) κτλ. Κ. Δ. Πτολ. πρὸς Ἐφεσ. Δ΄. 2. Παρακαλῶ οὖν *ὑμᾶς* — — — ἀξίως *περιπατῆσαι* τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, — — — *ἀνεχόμενοι* ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, *σπουδάζοντες* τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος κτλ. π. Κολοσσ. Γ΄. 16 ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν *ὑμῖν* πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ· *διδάσκοντες* καὶ *νουθετοῦντες* ἑαυτοὺς κτλ. Β΄. πρὸς Κορινθ. 9, 10. 13. 1, 7. 7, 5. πρὸς Φιλιππησ. Α. 29— 20. Πραξ. κς΄. 3 ἡγημαι *ἐμαυτὸν* μακάριον *μέλλων* ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ

Digitized by Google

σοῦ σήμερον κτλ. Ἰούδα ἐπιστ. 16 καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα, *θαυμάζοντες* πρόσωπα ὠφελείας χάριν. Εὐαγγ. Ἀποκρ. σλ. 169 —445 κτλ. — Ἑρενν. Δεξίππου σλ. 11, 1 κεξ. *Ἀυρηλιανὸς* κατὰ κράτος *νικήσας* τοὺς Ἰουθούγγους Σκύθας καὶ κατὰ τὴν τοῦ Ἴστρου περαίωσιν εἰς τὴν ἀποφυγὴν πολλοὺς τούτων *ἀνελών*, οἱ *λειπόμενοι* ἐς σπονδὰς ἦκον καὶ πρεσβείαν ἐστείλαντο. *Μάλχου Φιλαδ.* 262, 1. Ὁ *Ζήρων πρεσβευσάμενος* —— *ὑπέσχετο* (ὁ τῶν Γότθων στρατηγός). Μενάνδρου σλ. 313, 11 *ἀνευρεθέντες* οἱ τὴν κλοπὴν εἰργασμένοι ἐν φανερῷ τε *γενόμενοι ἀπεκατέστησε* κτλ. 317, 15 οἱ *στρατηγοὶ* εἰσβολὴν *ποιησάμενοι* καὶ δημήρους *λαβόντες*, *ἦκον* εἰς Βυζάντιον (οἱ δημηροι). Πρβλ. 301, 18. 287, 9 τοῦτο *εἰρημένον* αὐτοῖς —— *ἐχρήσαντο* (αἰτιατ. ἢ ὀνομαστ. ἀπόλ.) ὁμοίως καὶ 290, 20. 300, 4. 326, 6. 374, 14. 417, 16. *Ζωσίμου* 73, 5. *Συμβὰν* δὲ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσάντιον ἐν αὐτῷ τελευτῆσαι τῷ χρόνῳ, τῶν μὲν ὄντων αὐτῷ γνησίων παίδων οὐδένα πρὸς βασιλείαν *ἔκρινεν* ἀξιόχρεων. Προκοπ. τ. Καισαρ. Γ'. 182, 16 καὶ φέρει μὲν χειρὶ τῇ λαιᾷ πόλον (ἢ εἰκόνα), *παραδηλῶν* ὁ *πλάστης* ὅτι κτλ. ἐν δὲ τοῖς Γ'. 44, 12. 66, 17. 67, 12 ὀνομ. ἢ αἰτιατ. ἀπόλ. — *Θεοφαν.* Χρον. 23, 13 *τούτῳ* διὰ γραμμάτων ὁ θεῖος *Κωνσταντῖνος κελεύσας* — — — οὐκ *ἐπείσθη* 124, 15. 163, 10. 413, 7. 478, 6. *Κωνσταντ. Πορφυρ.* 65, 6 καὶ *προσκυνήσαντες* ἀλλήλους ὅτε βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης, ἐξέρχεται ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου κτλ. 66, 8. 111, 17. 146, 13 καὶ εἰσέρχονται οἱ ἱερεῖς καὶ τὸν στίχον *ποιήσαντες*, *εἰσέρχεται* πάλιν ὁ *πατριάρχης*. 147, 12. 150, 22. 153, 18. 544, 8 κτλ.

Οὕτω βαθμηδὸν καταντῶμεν εἰς τὰς ἀκλίτους μετοχὰς εἰς *ων* καὶ *οντα-ς*, αἵτινες ἐν γραφῇ ἀναφαίνονται περὶ τὸν ΙΑ'. αἰῶνα, π. χ. ἐν τῷ Α. Κ.

υἱέ μου, βλέπε εἰς τιναν μάχην μηδὲν ποιήσῃς,
θαρρῶντα κ' ἔχεις συγγενῆν τοῦ νὰ σὲ βοηθήσῃ.

ἔπειτα ἐν τῷ ποιήματι Β. Χρ

ταῦτα *εἰπὼν* (ἡ κόρη) ἐξέβηκε καὶ πάγει 'ς τὴν κυράντης;
αὐτ. μικρὸν ἀπεμειδίασε *βλέποντά* τον ἡ *κόρην*
αὐτ. *λέγοντα* (ἡ Χρυσάντζα) μὲ τὸν κομισὴν τὸν ἐκυτῆς πατέρα
αὐτ. καὶ ταῦτ' *εἰπὼν* ἐξήπλωσε χαμαὶ *τετεκρωμένη*.
αὐτ. εὐθέως; *τρέχων* βλέπει τον ἐκεῖθεν εἰς τὸ πέρα.
εἰδὼν ταύτην ὁ *Βέλθανδρος* ἐχάρην ἡ ψυχή του.
αὐτ. τοῦτο *μαθὼν* ἡ *δέσποινα* μεγάλως τὸ ἐλυπήθην.
αὐτ. ταῦτα *εἰπὼν* ἐστράφηκε *γελῶντα* πρὸς ἐκεῖνον.

Digitized by Google

αὐτ. μὲ τὸ καράβιν, τό 'ςειλε νὰ πᾷ *γυρεύοντά* τον.
ἐν τῷ Βλ. *βλέποντα* οὕτως ἔκραξε τὸ πόπολον τῆς χώρας.
ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς *καταμαθὼν* τὰ πάντα,
ἃ ἠνδραγάθησεν αὐτὸς ὁ καπιτάνιός του,
— — — — — — — — — — —
ἐχάρην ἡ ψυχοῦλά του, ἐσκίρτησε μεγάλως.
Παρὰ τῷ Σ. Σ. ὁ λογισμός μ' ἐβιάζέ με, ὁ νοῦς μ' ἠνάγκαζέ με
λέγοντα· γράψε γράμματα, Στέφανε, διὰ τοὺς φίλους.
Τ. αὐτ. Σιμώνει ὁ φυλακάτορας τάχα τε πρὸς ἐμένα.
καὶ λέγει· ἐγώ τους ἔφερα νὰ σὲ παρηγορήσουν,
πιστεύοντα νά μ' ἔκαμε πολλὰ μεγάλην χάριν
κτλ. κτλ. κτλ.

ΤΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

Εἰς τὰ κατὰ τοὺς προεκτεθειμένους τρόπους ἐσχηματισμένα θέματα τῶν ὀνομάτων προσαρτῶνται νέοι τινὲς φθόγγοι ἢ φθόγγων συνδυασμοὶ ἤτοι συλλαβαί, οἵτινες *πτωτικαὶ* μὲν καταλήξεις συνήθως καλοῦνται, σημαίνουσι δὲ ὄχι μόνον τὴν ἑκάστοτε *πτῶσιν* τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ τὸ *γένος* καὶ *τὸν ἀριθμόν* του.

ΤΑ ΓΕΝΗ.

Κατὰ τὴν πρώτην πλάσιν τῶν ὀνομάτων τὸ γλωσσικὸν πνεῦμα διέκρινε τὰ ὀνομαστέα ἀντικείμενα πρῶτον εἰς *δύο τάξεις*, τὴν τῶν *ἐμψύχων* καὶ τῶν *ἀψύχων*. Τὴν κατὰ τὸ ποιὸν ταύτην διαφοράν των καὶ φωνητικῶς διὰ τοῦ τύπου νὰ παραστήσῃ κατάλληλον μέσον εὗρε τοῦτο· εἰς μὲν τῶν *ἐμψύχων* τὸν ὀνομαστικὸν τύπον τ. ἔ. τὴν ὀνομαστικὴν πτῶσιν νὰ προσαρτήσῃ τὸ βοῆν καὶ κίνησιν σημαῖνον ς, ὡς *βοῦ-ς*, *ἵππο-ς*, *ὄρο-ς*, *ἀλώπηκ-ς* κτλ. τὰ δ' ἄψυχα νὰ ἐκφέρῃ γυμνὰ τοῦ γνωρίσματος τούτου, ὡς *κρί*, *μέλι(τ)*, *πῶυ*, *μέθυ*, *ἡδύ*, *βαρύ*, *γλάφυ* κτλ. ἡ μετὰ τοῦ ἀφώνου καὶ ἀκινήτου τ. Ὅπερ ἐν μὲν τῇ Ἑλληνικῇ διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀφωνίαν πρωΐμως ἐξηφανίσθη ἐκ ταύτης τῆς χώρας, ἐν δέ τισιν ἄλλαις τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ἐνισχοῦ διετηρήθη, π χ. σκρ. *êtat*, *tat*, *anjat* = τοῖς ἑλλην. *τό(τ)*, *τοῦτο(τ)*, *ἄλλο(τ)*, λατιν. *id*, *illud*, *quod*, *aliud*, *istud* (ἔνθα τὸ t εἰς d ἀπαλύνθη). Ὕστερον δ' ἀντὶ τοῦ τ ἐπῆλθεν ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις οὐδε-

Digitized by Google

τέροις τὸ *m* (σκρ. λατιν.) καὶ *r* (ἑλλην. καὶ πρωσσιστί), ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τῶν ἀρσενικῶν (καὶ θηλυκῶν) μεταφερθὲν διὰ τὴν τοῦ οὐδετέρου πρὸς ταύτην τὴν πτῶσιν ὁμοιότητα· διότι ἀμφότερα σημαίνουσιν ἀντικείμενα ἀκίνητα καὶ μόνον ὡς τέρμα ἑτέρων ἐνεργείας παριστάμενα λατ. *lignum*, *donu-m* κτλ. ἑλλην. *ξύλο-ν*, *δῶρο-ν* κτλ.

Ἀλλ' ὁ τότε ὅλως ὑπὸ τὸ κράτος τῆς φύσεως τελῶν καὶ μετὰ θάμβους καὶ ἐκπλήξεως τὰς μεγαλουργίας της θεώμενος ἄνθρωπος πανταχοῦ, ὅπου κίνησιν καὶ ζωὴν ἠσθάνετο, ἐκεῖ καὶ ψυχὴν ἐπίστευεν. Πολλὰ λοιπὸν, ὕστερον ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς σκέψεως ἄψυχα ἐκλαμβανόμενα, ἐκεῖνος οὐ μόνον ἐζωοποίει, ἀλλὰ καὶ ἐπροσωποποίει καὶ τὰ μὲν δραστηριώτερον ἐπ' αὐτὸν ὠφελίμως ἢ βλαβερῶς ἐπενεργοῦντα θεοποιῶν ἐλάτρευε, πάντα δ' εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀληθῶς ἐμψύχων μετάγων δι' ἀναλόγων ὀνομάτων τὰ ὠνόμαζε, π. χ. *ἥλιο-ς*, *οὐρανό-ς*, *ἀστήρ-(ς)*, *ἀήρ-(ς)* κτλ. Καὶ μέχρι μὲν τούτου προέβησαν οἱ ἠμέτεροι ἐν Ἀσίᾳ γενάρχαι καὶ πρόπαπποι. οἱ δὲ θερμότεροι Σημῖται ἔτι περαιτέρω προβάντες καὶ εἰς πάντα τὰ ἄψυχα ψυχὴν ἔδωκαν. Μετὰ δὲ ταῦτα οὗτοί τε καὶ ἐκεῖνοι τά τ' ἔμψυχα καὶ τὰ ὡς τοιαῦτα ἐκλαμβανόμενα εἰς δύο γένη διέκριναν, καθὼς τὰ ἀντελαμβάνοντο τὰ μὲν μᾶλλον *πρὸς τὰ ἔξω*, *δραστηριώτερον*, *σφοδρότερον* καὶ καθ' ὅλου *ἀνδρικώτερον* ἐπενεργοῦντα, τὰ δὲ *μᾶλλον ἐπὶ τὰ ἔσω*, *δεκτικώτερον*, *παθητικώτερον*, *κυητικώτερον* καὶ ἐν γένει *θηλυκώτερον*. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν τὰ τρία μὲν ἐν ταῖς *ἀρίαις* γλώσσαις, δύο δ' ἐν ταῖς *σημιτικαῖς γένη* τῶν ὀνομάτων, *δύο μὲν* τῶν *ἐμψύχων* ἢ ὡς *ἐμψύχων*, τὸ *ἀρσενικὸν* καὶ τὸ *θηλυκόν*, καὶ τὸ τῶν *ἀψύχων*, τὸ *οὐδέτερον*.

Καὶ καθ' ὅλου μὲν ἡ διαφορὰ αὕτη πρὸς πάντας ἀνθρώπους εἶνε αἰσθητή· ἀλλ' οὔτε πάντα τὰ ἀντικείμενα πανταχοῦ ἐπὶ πάντας ὁμοίως ἐπενεργοῦσιν, οὔτε πάντες τὰ αὐτὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὄψιν ὁρῶσι καὶ αἰσθάνονται. Ἐντεῦθεν προκύπτει τριττή τις κατὰ τὰ γένη διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν τῶν συγγενῶν γλωσσῶν, ἵνα κατὰ χώραν ἐάσωμεν τὰς μὴ τοιαύτας, 1) ἡ μεταξὺ τῶν *πρωτευουσῶν συγγερῶν*, καθ' ἣν τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα πολλάκις διαφορογενῶς ἐκφέρονται· οὕτω π. χ. ἐν ᾧ τὴν μὲν *γῆν* ὅ τε Ἰνδὸς καὶ ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Γερμανὸς οἷον γενέτειραν καὶ μητέρα ἀντιλαμβανόμενοι θηλυκῶς ὠνόμασαν: gô = *gau* (σκρ.), γαῖα, erde (γερμ.), τὸν δ' *οὐρανὸν* καὶ οἱ τρεῖς ὡς δοτῆρα καὶ πατέρα θεωροῦντες, ἀρσενικῶς: *dyâus* (σκρ. ὄθεν τὸ ἑλλην. *Ζεὺς* καὶ τὸ λατιν. jov-is), *οὐρανός*, *Himmel*, τὴν *Σελήνην* ὁ μὲν Ἰνδὸς καὶ ὁ νεώτερος Γερμανὸς ἀρσενικὴν ἐκλαμβάνοντες καὶ *Mond*

Digitized by Google

(der) τὴν ὀνομάζουσιν, ὁ δ' Ἕλλην ὁ ἀρχαῖος, λιπαράν, χρυσόκομον καὶ εὔζωνον νεάνιδα ἐπὶ τῶν ὀρέων ἔρωτας διώκουσαν καὶ θῆρας κυνηγετοῦσαν αὐτὴν φανταζόμενος, *Σελήνην* καὶ *Ἄρτεμιν* καὶ *Ἑκάτην* τὴν ἀπεκάλεσεν, ὁ δὲ νεώτερος, ὁ χριστιανὸς Ἕλλην, ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς γενέσεως μαθών, ὅτι ὁ ποιητὴς τῶν ὅλων τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας ὡς φωστῆρας καὶ οἷον φεγγίτας τῆς μικρᾶς γῆς ἀνεκρέμασεν ἀπὸ τοῦ στερεώματος, *φεγγάρι* τὴν μετωνόμασε τ. ἔ. μικρὸν φέγγος πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ μεγάλου φωστῆρος, τοῦ ἡλίου. 2) ἡ μεταξὺ τῶν *διαλέκτων μιᾶς* καὶ τῆς *αὐτῆς γλώσσης*, καθ' ἣν ἐπίσης τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα διαφορογενῶς ὀνομάζονται, ὡς π. χ. ἀντὶ τῶν ἀττικῶν ὁ *λιμός*, τὸ *θάμβος*, ὁ *σκότος* οἱ Δωριεῖς συνήθως ἔλεγαν ἡ *λιμός* (ὁ παρ' Ἀριστοφάνει Ἀχαρν. 743 Μεγαρεὺς πρβλ. κ.τ. προφ. Ἡσαΐαν Η. 21 ἤξει ἐφ' ὑμᾶς *σκληρὰ λιμός*), ὁ *θάμβος* (Σιμωνίδης παρὰ τῷ σχολ. τῆς Ἰλ. Δ, 79), τὸ *σκότος* (Ἐπίχαρμος Ἀποσπ. 19. Σώφρων 80 Ahrens) κτλ. 3) ἡ μεταξὺ τῶν ἡλικιῶν ἢ περιόδων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης ἢ διαλέκτου. Οὕτω π. χ. ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου (ἀττ.) *ὁ ἕλκος* ἐπεκράτησεν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ἀπὸ τῶν μεταφραστῶν τῆς Παλαιᾶς καὶ τῶν συγγραφέων τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ οὐδέτερον *τὸ ἕλκος*. Ὁμοίως ἀντὶ τῶν πάλαι συνηθεστέρων ἄρσεν. λεγομένων *ὁ φθεῖρ*, *ὁ κόρις* (Ἀριστοφ Νεφ. 634. 699. Πρβλ. Σουΐδ. ἐν λ.), *ὁ πῆχυς*, ἐπῆλθαν ὕστερον τὰ ὑπὸ τῶν ἀττικιστῶν (Φρυνίχου σλ. 307. Lob. Θωμ. Μαγίστρου ἐν λ.) καταδικαζόμενα *ἡ φθεῖρ*, *ἡ κόρις* (τῆς κόρεως καὶ κόριδος. Μοσχίων. π. γυν. παθ. σλ. 22. Γεωπον. Γ'. 14) καὶ *ἡ πῆχυς* (Θεοφ. Χρον. σλ. 687, 3 *πήχεως μιᾶς* ἥμισυ) καὶ τελευταῖον τά: *ἡ ψεῖρα* (κατ' αἰολ. κ. δωρ. τροπήν, ὡς καὶ *ψίοις* = φθίσις. ψείρω = φθείρω. ψύττω = πτύω κ.λ.), *ἡ κόριζα* (ἀλλὰ καὶ ὁ *κοριὸς* κατὰ διάλεκτον) καὶ *ἡ πήχη*· ἀντὶ δὲ τῶν ἀττικῶν θηλ φερομένων *ἡ βήξ*, *ἡ ψύλλα* (Ἱππokρ. Ἐπιδημ. Ζ'. 659. Ἀριστοφ. Νεφ. 145. 149 κ. ἀλλ. Ξενοφ. συμποσ. ς'. 8) τὰ ἀρσενικὰ *ὁ βῆξ* (ἤδη παρὰ Θουκυδ. δη Β'. 49 μετὰ *βηχὸς ἰσχυροῦ* καὶ Θεοφρ Ἱστ. Φυτ. Θ'. 13, 2 Β. ξηρὸν) καὶ καθομιλούμενον *ὁ βῆχας* καὶ *ὁ ψύλλος*, ὅπερ ὑπὸ μὲν τῶν Λεξικογράφων (Σουΐδα, Ἡσυχ. Φωτ. ἐν λ. ψύλλα) τῷ Ἐπιχάρμῳ ἀποδίδοται, ὑπὸ δὲ τοῦ σχολιαστοῦ Ἀριστοφ. Πλούτου 537 γενικῶς δωρικὸν καλεῖται, ἐπῃτῶς δὲ παρ' Ἀριστοτέλει Ἱστ. Ζῴ Δ'. 10 Διοσκουρ. Δ'. 70 καὶ Γαληνῷ π. ἀνατομ. ἐγχειρήσ. ς'. 1 σλ. 130 φέρεται. Καὶ ὅμως οὐδὲ τούτων ἐφείσθησαν οἱ ἀττικισταί (πρβλ. Φρύνιχον σλ. 332 *ψύλλος βάρβαρον*· ἡ δὲ *ψύλλα* δόκιμον, ὅτι καὶ ἀρχαῖον). Ὁμοίως ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων *ὁ δάκτυλος*, *ὁ σίδηρος*, *οἱ στέφανοι* ἐπεκράτησαν τὰ οὐδέ-

Digitized by Google

τερα τὸ δάκτυλο(ν), τὸ σίδηρο(ν) (ἤδη παρὰ τῷ σχολιαστῇ Ἀπολλων. Ἀργοναυτ. Δ'. 887), τὰ στέφανα (κυρίως τὰ γαμικά, ἤδη παρὰ Θεοφάνει Χρον. 682, 18). (*) Εἶνε δὲ γνωστὴ ἡ κατὰ παραγωγὴν μεταβολὴ τῶν γενῶν ἔν τε τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ, ὡς ὁ ποὺς — τὸ πόδι(ον), ὁ παῖς — τὸ παιδί(ον), ὁ κορμὸς — τὸ κορμί(ον) ἡ χεὶρ — τὸ χέρι(ον), ἡ τράπεζα — τὸ τραπέζι(ον) κτλ. Ἄλλη τις μεταβολὴ γενῶν εἶνε, καθ' ἣν ἔν τισι γλώσσαις καθ' ὑστέρας ἡλικίας, μάλιστ' ἐν δευτερευούσαις ἐξ αὐτῶν παρηγμέναις, οἱ τύποι τῶν γενῶν ἐλαττοῦνται ἢ καὶ παντελῶς ἐξαλειφθέντες διὰ τυπικῶν προσδιοριστικῶν λέξεων ἀναπληρώνονται. Οὕτω π. χ ἐν μὲν ταῖς ἐκ τῆς λατινικῆς *ρωμανικαῖς* γλώσσαις *δύο γένη* διακρίνονται, τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκόν, ἐν δὲ τῇ ἐκ τῆς *γερμανικῆς ἀγγλικῇ* δι' ἰδίου μὲν ἐν τῷ ὀνόματι προσπεφυκότος τύπου οὐδὲ ἕν, διὰ δὲ τῶν τριτοπροσώπων ἀντωνυμιῶν *he, she, it* καὶ τὰ τρία γένη. Ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ τὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ διάκρισιν καὶ τῶν τριῶν γενῶν μετὰ τῶν προειρημένων παραλλαγῶν διατηρήσασα πλεονεκτεῖ κατὰ τοῦτο τῆς τ' ἀγγλικῆς καὶ τῶν ρωμανικῶν γλωσσῶν καὶ αὐτῆς τῆς *γερμανικῆς*, ἐν ᾗ οὐδ' αὐτὴ εἶνε πολὺ εὐκρινὴς τὴν σήμερον ἡ τυπικὴ διάκρισις τῶν τριῶν γενῶν. Εἶνε δὲ καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις ἓν τεκμήριον, ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ δὲν εἶνε δευτερεύουσα ἐκ τῆς ἀρχαίας παρηγμένη, ὥσπερ αἱ ῥωμανεκαὶ ἐκ τῆς λατινικῆς, ἀλλ' ἡ νεωτάτη ἐκείνης φάσις ἡλικία. — Καὶ μέχρι μὲν τούτου ἡ κατὰ γένη διάκρισις τῶν οὐσιαστικῶν· τὰ δ' ἐπίθετα καὶ αἱ ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι, ἰδιότητας καὶ τυπικοὺς διορισμοὺς τῶν οὐσιῶν σημαίνοντα, κυρίως μὲν δὲν ἔχουσε γένη οὔτε δηλ. ἀρσενικὰ εἶνε οὔτε θηλυκά, ἀλλ' οὐδέτερα, ἡ δ' ἀνάγκη τῆς ἐξωτερικῆς, τυπικῆς των πρὸς τὰ δι' αὐτῶν προσδιοριζόμενα οὐσιαστικὰ συμφωνίας προὐκάλεσε καὶ ἐν τούτοις τὴν εἰς τρία γένη τυπικὴν διάκρισιν. Διετηρήθη δὲ καὶ αὕτη ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ἀκεραία, οἷα

(*) Σημ. Περὶ τῆς χρήσεως τῶν ὀνομάτων κατ' ἄλλο παρ' ἄλλοις γένος, ἄλλο μέν τι θέλων ν' ἀποδείξῃ, καθ' ὅλου δ' ὀρθότερον τῶν ὑπερακριβῶν ἀττικιστῶν ἐφιλοσόφησεν ὁ Ἐμπειρικὸς Σέξτος (πρὸς σ. γραμμ. Ζ'. 448) τάδε λέγων· « Τὰ δὲ αὐτὰ ὀνόματα οὐ πᾶσίν ἐστι τὰ αὐτά, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρρενικά, τοῖς δὲ θηλυκά, τοῖς δὲ οὐδέτερα· οἷον Ἀθηναῖοι μὲν τὴν στάμνον λέγουσι θηλυκῶς, Πελοποννήσιοι δὲ τὸν στάμνον ἀρρενικῶς· καὶ οἱ μὲν τὴν θάλαν, οἱ δὲ τὸν θάλον, καὶ οἱ μὲν τὴν βῶλον, οἱ δὲ τὸν βῶλον. Καὶ οὐ διὰ τοῦτο οὗτοι ἢ ἐκεῖνοι λέγονται ἁμαρτάνειν· ἕκαστος γὰρ ὡς τεθεμάτικεν οὕτω χρῆται. Καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ διαφόρως ταῦτα (γρ. ταὐτὰ) ὅτε μὲν ἀρρενικῶς ἐκφέρουσιν, ὅτε δὲ θηλυκῶς, λέγοντες τὸν λιμὸν καὶ τὴν λιμόν.

Digitized by Google

καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ἐν ᾧ π. χ. ἐν τῇ *γερμανικῇ* τὰ γένη διακρίνονται ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων, ὅτε εἶνε συντεταγμένα τοῖς οὐσιαστικοῖς: *der gute Mann* ἢ *ein guter knabe, eine gute Frau,* das *gute* (ἢ ein *gutes*) *kind* κτλ. ὄχι δὲ καὶ ὅτε κατηγορηματικῶς θέτονται, ὡς der *Mann ist gut, diese Frau ist schön* κτλ. Ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης περιπτώσεως τὰ ἐπίθετα εἶνε πάντη ἄκλιτα ἐν τῇ γερμανικῇ.

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ.

Περὶ τῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων ἐλαττώσεως *τῶν τριῶν ἀριθμῶν εἰς δύο* ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ καὶ τῆς πλαιοτάτης τοῦ πάθους τούτου ἀρχῆς ἤδη ἐν τῷ περὶ τῶν ῥημάτων λόγῳ τὰ δέοντα ἐρρέθησαν. Ὅθεν εὐθὺς μεταβαίνομεν ἐπὶ τὰς πτώσεις.

ΑΙ ΠΤΩΣΕΙΣ.

Αἱ πτώσεις σημαίνουσι τὰς σχέσεις τῶν τοῦ λόγου προσώπων πρός τ' ἄλληλα καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον. Αἱ πρῶται καὶ κυριώτεραι τῶν σχέσεων τούτων εἶνε δύο μὲν αἱ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον: ἡ μέν, *κλητική*, καθ' ἣν *προσαγορεύεται* καὶ *καλεῖται* τὸ πρόσωπον, πρὸς ὃ ἀποτείνεται ὁ λόγος, ἐκφέρεται δὲ διὰ τῆς *κλητικῆς* πτώσεως· ἡ δέ, *ὀνομαστική*, καθ' ἣν ὀνομάζεται τὸ *τοῦ λόγου ὑποκείμενον* ἢ καὶ *κατηγορούμενον*, ἡ δ' αὐτὴν ἐκφέρουσα πτῶσις αὐτὸ τοῦτο *ὀνομαστικὴ* καλεῖται. Αἱ δὲ σχέσεις τῶν τοῦ λόγου προσώπων πρὸς ἄλληλα, οὖσαι *πολλαὶ* καὶ *ποικίλαι*, *ὑλικαὶ* καὶ *ἠθικαί*, *τοπικαὶ* καὶ *χρονικαί*, φαίνεται ὅτι ἐξ *ὀλίγων* τινῶν κατ' *ἀρχὰς τοπικῶν* ἀνεπτύχθησαν, οἷαι 1) ἡ τοῦ *πόθεν* ἤτοι ἡ *ἀφορμὴ τῆς κινήσεως* (ἀπό τινος τόπου), ἐξ ἧς ἡ διά τινος τόπου καὶ αἱ νοερώτεραι καὶ ἠθικώτεραι τῆς *γενέσεως*, τῆς *κτήσεως*, τοῦ *χωρισμοῦ*, τῆς *ἀποστάσεως*, *ἀφαιρέσεως* καὶ τ. ὅμ. (*ἀφαιρετικὴ* καὶ *γενικὴ πτῶσις*)· 2) ἡ τοῦ *ποῦ* ἤτοι ἡ *ἐν τόπῳ στάσις* (ἢ καὶ κίνησις), ἐξ ἧς αἱ νοερώτεραι τῆς *ἀποτάσεως*, *δόσεως*, τῆς *χρήσεως* πρὸς *ὠφέλειαν* ἢ *βλάβην* κ. ἄλλαι (*τοπικὴ* καὶ *δοτική*)· 3) ἡ τοῦ *ποῖ* ἢ *πόσε* ἤτοι ἡ *εἰς τόπον* ὡς *εἰς τέρμα κίνησις*, ἐξ ἧς ἡ τοῦ *ἠθικοῦ τέλους* ἢ *σημείου*, ἔνθα μεταβαίνει οἵα δήποτε ἐνέργεια τ. ἔ. ἡ τοῦ *ἀντικειμένου* τῆς ἐνεργείας (αἰτιατική). Ἐκ δὲ τούτων καὶ ἄλλαι πλειότεραι ἀνεπτύχθησαν.— Τὰς σχέσεις ταύτας ἄλλη γλῶσσα δι' ἄλλων μέσων ἑρμηνεύει· αἱ μὲν διὰ *χωριστῶν μορίων* τῷ θεματικῷ τύπῳ ἑκάστου ὀνόματος προτασσομένων ἢ ἐπιτασσομένων (προθέσεων ἢ

Digitized by Google

ἐπιθέσεων)· καὶ διὰ μὲν *προθέσεων* π. χ. ἐν ταῖς *ῥωμαϊκαῖς γλώσσαις*, διὰ δ' *ἐπιθέσεων* ἐν ταῖς ταταρικαῖς, ὧν μία καὶ ἡ τουρκική. αἱ δὲ διὰ μορίων μὲν ἦτοι τοπικῶν ἢ, ὡς συνήθως καλοῦνται, ἀντωνυμικῶν ῥιζῶν τὴν ἀρχήν, ἀλλ' εἰς ἓν συνημμένων μὲ τὰ θέματα τῶν ὀνομάτων, ὅ ἐ. διὰ *πτωτικῶν καταλήξεων*, ὡς αἱ ἀρχαιότεραι ἄριαι γλῶσσαι, ἐν μέρει δὲ καὶ αἱ νεώτεραι. Ἡ μὲν διὰ προθέσεων ἢ ἐπιθέσεων ἑρμηνεία τῶν πτωτικῶν σχέσεων ἀναλύουσα τὸν λόγον παρέχει αὐτῷ ἄνεσιν καὶ πολλάκις σαφήνειαν, πολλάκις δὲ καὶ τὸν χαλαρώνει, ἡ δὲ διὰ *πτωτικῶν καταλήξεων συντομίαν* καὶ *δύναμιν*, πολλάκις δὲ καὶ *ἀσάφειαν*. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ περὶ τὰς πτώσεις, καθὼς καὶ περὶ τὰ γένη καὶ τοὺς ἀριθμούς, οὐκ ὀλίγαι διαφοραὶ καὶ μεταξὺ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν π. χ. τῶν ἀρίων, ἵν' ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς ἄλλας, καὶ ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν ποικίλαι μεταβολαὶ συνέβησαν κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας της. Καὶ πρῶτον μὲν τούτων τῶν γλωσσῶν αἱ μὲν ἔχουσι πλείονας, αἱ δὲ ὀλιγωτέρας πτώσεις ἤτοι πτωτικοὺς τύπους· ἡ μὲν *σανσκρίτη* καὶ ἡ *ζένδη* ἔχουσιν ὀκτώ, τ. ἔ. πρὸς ταῖς ἓξ τῆς λατινικῆς καὶ ἄλλας δύο, τὴν *ὀργανικὴν* καλουμένην καὶ τὴν *τοπικήν* (τυπικῶς τῇ Ἑλλην. δοτικῇ ἀντιστοιχοῦσαν)· τὰς δ' αὐτὰς, ἀλλ' ἄνευ τῆς κυρίως *ἀφαιρετικῆς* ἔχει καὶ ἡ *λιτουϊκή*. Ἡ δ' *ἑλληνικὴ* κατὰ τὴν τελείαν ἀνάπτυξίν της καὶ ἡ *γερμανικὴ* ἀποδεικνύουσι μόνον *πέντε*. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τὴν *ἀφαιρετικὴν* εἶχέ ποτε καὶ ἡ ἑλληνική, ὡς δῆλον ἔκ τε τῆς ἐν τῇ λατινικῇ, τῇ πλησιεστάτῃ ἀδελφῇ, ὑπάρξεώς της καὶ ἔκ τινων ἐν αὐτῇ τῇ ἑλληνικῇ ὕστερον ἐπιρρηματικῶς λαμβανομένων λειψάνων της, περὶ ὧν κατωτέρω τὰ δέοντα θὰ λεχθῶσιν. Ἔπειτα καὶ αἱ πτώσεις ἤρχισαν νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου. Καὶ ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ ἡ ἀφαιρετικὴ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνικοῦ περιωρίσθη μόνον εἰς τὰ εἰς α θέματα καὶ τὰς ἀντωνυμίας, ἐπὶ δὲ τοῦ πληθυντικοῦ πανταχοῦ τῇ δοτικῇ ἐταυτίσθη. αὐτόθι ἡ κλητικὴ συνέπεσε τῇ ὀνομαστικῇ· ἐπὶ δὲ τοῦ δυϊκοῦ τρεῖς μόνοι πτωτικοὶ τύποι διακρίνονται, εἴτε ἀρχῆθεν τοσοῦτοι πλασθέντες, εἴτε κατ' ἀποτριβὴν τῶν ἰδίων γνωρισμάτων ὕστερον πλειότεροι εἰς ἓν συμπεσόντες. Περιλαμβάνει δὲ τῶν τριῶν τούτων τύπων ὁ μὲν 1) τὴν ὀνομαστ. αἰτιατ. καὶ κλητικήν, ὁ δὲ 2) τὴν γενικὴν καὶ τοπικήν. Ἐν δὲ ταῖς νεωτέραις παραφυάσι τῆς σανσκρίτης, τῇ *πρακρίτῃ* καὶ τῇ *παλικῇ* μεθ' ὅλου τοῦ δυϊκοῦ ἐξέλιπε καὶ *ἡ δοτικὴ* ἀμφοτέρων τῶν ἄλλων ἀριθμῶν, ἡ δὲ λειτουργία της μέρος μὲν τῇ *γενικῇ* ἀνετέθη, μέρος δ' ἀναλόγοις προθέσεσιν. Ἐν δὲ τῇ *λατεικῇ* ἡ μὲν ἑν. *ἀφαιρετικὴ* πολλαχοῦ ἐταυτίσθη τῇ *δοτικῇ*, ἐπὶ πάντων τῶν δευτεροκλίτων καὶ πολλῶν τριτοκλίτων καὶ τεταρτοκλίτων, ἐπὶ δὲ τῶν

Digitized by Google

πρωτοκλίτων θηλ. σχεδὸν τῇ ὀνομαστικῇ, μόνον τῷ χρόνῳ τοῦ *α* (μακροῦ ὄντος ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ) διαφέρουσα· ἡ δὲ πληθυντικὴ παντα χοῦ. *Ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστική, ἡ αἰτιατικὴ* καὶ *ἡ κλητικὴ* ἐπὶ μὲν τῶν οὐδετέρων, καθὼς καὶ αἱ ὁμώνυμοι ἑνικαί, συμπίπτουσιν, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων γενῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς κλίσεσι περὰ τὰς δύο πρώτας κ. οὗ. καθεξῆς· ἐν δὲ ταῖς ἐκ τῆς *λατινικῆς παρηγμέναις ῥωμανικαῖς* καὶ ὅλως ἐξηλείφθησαν οἱ πτωτικοὶ τύποι καὶ τὰς λειτουργίας των ἀνέλαβαν προθέσεις τινές. Ἐν δὲ τῇ *ἑλληνικῇ* μετὰ τὴν τῆς ἀφαιρετικῆς ἐξαφάνισιν ἡ μὲν *πληθυντικὴ κλητικὴ* παντα χοῦ συνέπεσε τῇ ὀνομαστικῇ, ἡ δ' *ἑνικὴ* σταθερῶς μὲν ἐπὶ τῶν οὐδετέρων, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν (ἡ ἀττικὴ λεγομένη κλητικὴ ἐπὶ τῆς Β'. κλίσεως). Ἡ *πληθυντικὴ* αἰτιατ. ἐν μὲν τῇ αἰολικῇ συνέπεσε μὲ τὴν πληθ' δοτικὴν ἐν τῇ ά. καὶ Β'. κλίσει, ἐν δέ τισι τῶν δωρικῶν διαλέκτων μὲ τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικήν· π. χ. (ὁ) *λόγος*, (τὸς) *λόγος* κ.τ. ὅμ.: Γνωστὸς δὲ καὶ ὁ εἰς δύο μόνους τύπους περιορισμὸς τῶν πτώσεων τοῦ δυϊκοῦ. Ἐν δὲ τῇ *καθομιλουμένῃ* ἐπὶ μὲν τῆς γ'. κλίσεως παντα χοῦ συνεταυτίσθη ἡ *ὀνομαστικὴ* τῇ *αἰτιατ.* π. χ. (ἡ) γυναῖκες, (ταὶς) γυναῖκες. (οἱ) *ἄνδρες τοὶς* (τσοὶ) *ἄνδρες* κτλ. ἐπὶ δὲ τῆς ά. ἐν πολλοῖς ὡς (ἡ) *τιμαὶς*, (ταὶς) *τιμαὶς*· (οἱ) *πατριαρχάδες* (τοὺς) *πατριαρχάδες* κτλ. ἐπὶ δὲ τῆς Β'. κλίσεως συνέπεσαν αἱ δύο αὗται πτώσεις παρὰ τοῖς πλείστοις κἂν τῶν Αἰγαιοπελαγιτῶν, ὡς (οἱ) *ἀνθρώποι*, (τοὺς ἢ τσοὶ) *ἀνθρώποι*. Τελευταῖον ἐξέλιπεν ἡ τοὐλάχιστον φαίνεται ὅτι ἐξέλιπεν ἡ *δατικὴ* μέχρις ὀλίγων λειψάνων ἐν στερεοτύποις τισὶ φράσεσιν. — Ὁ περιορισμὸς οὗτος καὶ ἡ ἔκλειψις τῶν πτώσεων ἔκ τε τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν συγγενῶν προῆλθε διὰ τὰς ἑξῆς αἰτίας. Οἱ φθόγγοι, τὰ κελύφη ταῦτα τῶν ἐννοιῶν καὶ παραστάσεων τῶν διὰ τῆς γλώσσης ἑρμηνευομένων, ὑπείκουσι καὶ αὐτοὶ εἰς ἰδίους, διαφόρους παρὰ τοὺς τῶν σημαινομένων, νόμους, καθ' οὓς παρὰ τὸν μακρὸν βίον τῆς γλώσσης ποικίλως εἰδοποιοῦνται, ἐξομοιώνονται πρὸς ἀλλήλους, ἀποξέονται, λεαίνονται, ἀποτρίβονται, συγκόπτονται. Ἐντεῦθεν πολλοὶ τὸ κατ' ἀρχὰς διάφοροι τύποι ὁμοφθογγοῦσιν ὕστερον ἀλλήλοις· ἡ ὁμοφθογγία συνεπάγεται καὶ σύμπτωσιν ἢ σύγχυσιν τῶν λειτουργιῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ κατὰ συγχώνευσιν εἷς τύπος ἐκτελεῖ πλειόνων ὁμοῦ τὰς λειτουργίας· ἐν τῇ νεωτέρᾳ π. χ. ἑλληνικῇ ἡ *γενικὴ* μόνη, ὡς ἐκ τῆς πολλαχοῦ ὁμοφθογγήσεώς της πρὸς τὴν δοτικὴν ἐνταῦθα μόνον κατ' ἀρχὰς τὰς ταύτης λειτουργίας ἀναλαβοῦσα, ὕστερον τῆς ἀναλογίας καὶ ἀλλαχοῦ μεταφερθείσης, ἤρχισε καὶ τὰς ταύτης καὶ τὰς ἑαυτῆς νὰ ἐκτελῇ, ἕως οὗ τὸ καθ' ἑαυτὴν παντελῶς κατήργησε τὸν

Digitized by Google

τύπον τῆς δοτικῆς Καὶ περὶ μὲν τούτου ἀκριβέστερον κατωτέρω θὰ ῥηθῇ. Ἐν ᾧ δ' ἡ ἐξ ὁμοφθογγίας αὕτη εἰς ἓν συγχώνευσις πολλῶν τύπων καὶ ἐνταῦθα (ἐπειδὴ ὁ λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν) τῶν πτώσεων προβαίνει, συγχρόνως γίνεται καὶ ἑτέρα μεταβολή. Ἡ γλῶσσα ἐπιχειρεῖ τὰς δι' ἁπλῶν τῶν πτώσεων ἑρμηνευομένας σχέσεις νὰ ἐκφέρῃ δι' αὐτῶν τούτων ἢ τινῶν μόνον μετὰ προθέσεων, τοῦτο δ' ἢ πρὸς μείζονα ἐνάργειαν καὶ σαφήνειαν, ὅσην παρέχει ἡ τοιαύτη ἀνάλυσις, ἢ πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς ἤδη ἀμυδρωθείσης δυνάμεως τοῦ ἁπλοῦ τύπου. Ἡ ἀνάλυσις προτιμᾶται παρὰ τῷ δήμῳ, ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ὁμιλίᾳ, ἢ ἐν ὑστέραις τῆς γλώσσης ἡλικίαις, ὅτε καθ' ὅλου τὸ ἀναλυτικὸν πνεῦμα ἐπικρατεῖ· οὕτω δ' οἱ ἁπλοῖ τύποι ὀλιγωρούμενοι, ἂν μάλιστα καὶ ἐξωτερικάς, τυπικὰς καὶ φθογγικὰς δυσκολίας ἔχωσιν, ὡς π. χ. οἱ ἰδίως μέσοι χρόνοι, μέλλοντες καὶ ἀόριστοι, ἀπέναντι τῶν ὁμωνύμων παθητικῶν, ἡ εὐκτικὴ ἀπέναντι τῶν ἄλλων δύο ἐγκλίσεων καταργοῦνται. Ὅπερ συνέβη πάλιν ἐν μέρει μὲν περὶ τὴν ἑλληνικὴν *δοτικήν*, ἀνθ' ἧς ἐπῆλθεν ἡ *αἰτιατικὴ* μετὰ τῆς προθέσεως *πρός* ἢ *εἰς*, ἐν γένει δὲ περὶ πάσας τὰς λατινικὰς πτώσεις ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς ῥωμανικαῖς γλώσσαις, ἐν αἷς προθέσεις τινὲς (de, à) μετὰ τοῦ γυμνοῦ θέματος τοῦ ἑκάστοτε ὀνόματος ἐκφέρουσι τὰς πτωτικὰς σχέσεις, ὡς ἄρτι ἐλέχθη. — Ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκτὸς τῆς δοτικῆς ἀντὶ τῶν κατ' ἀρχὰς ἁπλῶν πτώσεων πολλαχοῦ ὕστερον ἐμπρόθετοι ἐκφράσεις ἐπῆλθαν, εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς· ἐδῶ δὲ ἀρκοῦσιν ὀλίγα τινὰ παραδείγματα. Ἡ τὸ πάλαι δι' ἁπλῆς *γενικῆς* (ἀφαιρετ.) ἑρμηνευομένη *ἀπὸ τόπου κίνησις*, ὡς ἐν τῷ Ἰλ. Α, 359 καρπαλίμως δ' *ἀπ' Οὐλύμποιο* καθέζετο (πρβλ. Β, 310), ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ σταθερῶς ἐκφέρεται διὰ τῆς αὐτῆς πτώσεως μετὰ τῆς *ἐκ* (ἢ ἀπό). ἡ κατ' ἀρχὰς δι' *ἁπλῆς δοτικῆς* (τοπικῆς) ἑρμηνευομένη *ἐν τόπῳ στάσις*, ὡς ἐν τῷ Ἰλ. Ζ, 397 Ἡετίωνος ἔναιεν — *Θήβῃ ὑποπλακίῃ* (πρβλ. Ὀδ. Ζ, 162. Σοφοκλ. Αἰ. 174. Οἰδιπ. Τυρ. 20 κτλ.), ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ μονίμως ἐκφέρεται διὰ τῆς αὐτῆς πτώσεως μετὰ τῆς *ἐν* (ἐνίοτε δὲ διὰ τῆς *αἰτιατ.* μετὰ τῆς *κατά*). Ὁμοίως τὴν ἀρχαίαν δι' ἀπροθέτου αἰτιατικῆς ἑρμηνείαν *τῆς εἰς τόπον κινήσεως*, οἷα ἐν Ἰλ. Α, 497 ἠερίη δ' ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Ὄλυμπόν τε* (πρβλ. αὐτ. 322. Σοφ. Ἰλ. 32. Ο. Τ. 533. 637. Ο. Κ. 2. 669 κ. ἀλλ.), διεδέχθη ἡ μετὰ τῆς προθέσεως *εἰς* (ἐνίοτε *πρός*), ὡς *εἰς οὐρανόν*, *εἰς Ὄλυμπον* κτλ. — Καὶ τοσαῦτα μὲν καθ' ὅλου περὶ τῶν πτώσεων, νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν τύπων ἑκάστης.

Digitized by Google

Η ΕΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ.

Πρὸς σχηματισμὸν τῆς πτώσεως ταύτης ἥ τε ἑλληνικὴ καὶ αἱ ἀδελφαί της προςήρτησαν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων καὶ ὡς ἐμψύχων (ἀρσ. καὶ θηλ.) ἐν γένει τὸ ς εἰς τὸ ἑκάστοτε ὀνοματικὸν θέμα, κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθειμένους τρόπους ἐσχηματισμένον, π. χ. *ὀρνιθοθήρᾱ-ς, παιδο.λύμᾱ-ς, γόη-ς, δεσπότη-ς, ὀρχηστή-ς, ποιητή-ς, πολίτη-ς* (τὰ εἰς τη-ς πιθανῶς ἐκ τῶν εἰς τηρ, τοῦ ρ πρὸ τοῦ ὀνομαστικοῦ ς ἐκπεσόντος. πρβλ. τὰ *μάρτυρ — μάρτυς*). *λόγο-ς, τροχό-ς, ὁδό-ς, νόσο-ς.* ὁ καὶ ἡ *πικρό-ς* (Ὀδ. Δ, 406), ὁ καὶ ἡ *κλυτό-ς* (Ἰλ Β, 742). ἡ *πλαγκτό-ς* (Αἰσχ. Ἀγαμ. 579), ἡ *φανερό-ς* (Εὐριπ. Βακχ. 892. 1012) καὶ ἄλλα τοιαῦτα. *τρόχι-ς, οἶνι-ς, πόλι-ς, μῆτι ς, φύσι-ς, λέξι-ς, μῦ-ς* (ὅπου τὸ ὀνομαστικὸν ς συμπίπτει τῷ θεματικῷ· διότι τὸ θέμα εἶνε *μυς* σκρ. mu-sh κλέπτειν, ὡς δῆλον καὶ ἐκ τοῦ λατιν. *mus* γεν. mur-is ἀντὶ *mu-s-is*. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν τοῖς εἰς *ος* οὐδ. καὶ τοῖς εἰς *ης* καὶ *ες* ἐπιθ., ἔνθα τὸ ς εἶνε θεματικόν, *ὀφρύ-ς, ἰχθύ-ς, ἡδύ ς, βραχύ-ς, ναῦ-ς, βοῦ-ς. ἅρπαγ-ς* (—αξ), *κόραξ, ἀλώπηκ-ς, λίβ-ς* (λίψ), *χέρνιβ-ς*, ὁ καὶ ἡ *αἶθοπ-ς, πούς* (= πόδ-ς), *ἀγνώ(τ)-ς, ἡλιοβλήτ(ι)-ς. ἑστά(ντ)ς, τιθεί-ς* (= τιθέντ-ς), *δούς* (δόντ-ς), *ἀδούς* (ἀδόντ ς), *μέλα(ν)-ς, Ἄτλα(ντ)ς, Τίρυν(θ)ς* κτλ. Τὰ πάθη τοῦ πρὸ τοῦ ς συμφώνου ἢ συνδυασμοῦ συμφώνων καὶ μετὰ τὴν τούτου ἀποβολὴν τοῦ προηγουμένου φωνήεντος εἶνε γνωστὰ καὶ ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς. Οὕτω λοιπὸν ἅπαντα τὰ ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς τὸ ς ἔχοντα, ἐκτὸς τῶν εἰς *ας*, *ος* καὶ *ες* οὐδετέρων, ἐν οἷς τὸ ς εἶνε θεματικόν, ἢ ἀρσενικὰ εἶνε ἢ θηλυκά, π. χ. τὰ μὲν *δεσπότη ς, πόσι-ς, βασιλεύ-ς, λόγο-ς*, ἀρσεν. τὰ δὲ *βασιλί-ς, πόλι-ς, ὁδό-ς* κ.τ.τ. θηλυκά, ἢ δι' ἑνὸς τύπου ἀμφότερα τὰ γένη σημαίνουσι καὶ ταῦτα ἤτοι *κοινῶς* (ὁ, ἡ) *ἄνθρωπος, ἵππος, λαφος*, ἡ *ἐπικοίνως* (ὁ) *ἀετός, λύκος*, (ἡ) *ἀλώπηξ, ἀκρὶς* κτλ.

Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκά, ἐν οἷς δὲν ἐμφαίνεται τὸ ὀνομαστ. ς. Τοιαῦτα δ' εἶνε 1) τινὰ αἰολικὰ λεγόμενα εἰς ᾰ πρωτόκλιτα: *νεφεληγερέτα, εὐρύοπα* κ. ἄλλα, οἷς ὅμοια πάντα τὰ τοιαῦτα λατινικά: *auriga, agricola, nauta* κτλ. 2) πάντα τὰ εἰς ᾱ ἢ η καὶ ᾰ θηλυκά, ὧν ἐν πολλοῖς παρὰ τὴν τοῦ ς ἀποβολὴν καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς μακρὸν ᾱ ἐβραχύνθη· δῆλον δ' ἐκ τῆς σανσκρίτης, ἔνθα τὰ θηλυκὰ εἰς ᾱ, ῑ καὶ ῡ σχηματίζονται ἀποβληθέντος καὶ ἐνταῦθα τοῦ ὀνομαστ. ς πανταχοῦ, πλὴν τῶν εἰς ῑ μονοσυλλάβων ἐκτὸς τοῦ *strî* γυνὴ) καὶ πάντων τῶν εἰς ῡ. Ἐν ποίοις δὲ τῶν τοιούτων ἑλληνικῶν τὸ ᾱ

Digitized by Google

μένει μακρόν, ἐν ποίοις δ' ἐβραχύνθη ἡ τοῦ ᾱ τὸν τόπον ἐπέχει τὸ η, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ συνήθει γραμματικῇ κανόνων ὁριζόμενον, ἐδῶ τὸ παρατρέχομεν. Τοῦτο δὲ μόνον σημειωτέον, ὅτι τὴν ἐν αὐτοῖς *ιωνικωτέραν* χρῆσιν τοῦ η ἀντὶ τοῦ ᾱ ἡ ᾰ διετήρησε πολλαχοῦ καὶ ἡ καθομιλουμένη, *πικρή, μικρή, ἐλεύθερη, δεύτερη* καὶ τὰ ὅμοια λέγουσα ἀντὶ τῶν ἀττικῶν *πικρά, μικρὰ* κτλ., ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ μᾶλλον δωρίζουσα *δούλα, διδασκάλα, δαμάλα* λέγει ἀντὶ τῶν *δούλη, διδάσκαλος* (ἡ) κ.λ. καὶ *χωματίλλα, κρασίλλα, καψάλα, Γεωργίνα, Ἰακωμίνα* κ.τ.ὅμ. ἀντὶ τῶν *χωματίλλη, κρασίλλη, Γεωργίνη*, κατὰ τὰ ἀρχαιότερα *μαρίλλη, πεπρασίλλη, ὠκεανίνη* κτλ. 3) Τὰ εἰς *ην* καὶ *ων*, ὡς *ποιμήν* (ἀντὶ ποιμέν-ς), *λιμήν* (= λιμέν-ς), *πυρήν* (= πυρήν-ς), *γέρων* (γέροντ-ς), *λέγων* (= λέγοντ-ς) κτλ. ἐν οἷς μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ς (καὶ τοῦ τ, ἀφορήτου ὄντος τῇ ἑλληνικῇ ἐν τέλει λέξεως) τὸ θεματικὸν φωνῆεν ἐμηκύνθη πρὸς ἀποκατάςασιν τοῦ ἐλαττωθέντος ὄγκου τοῦ ἐπιθέματος καὶ πρὸς τὴν οὕτω διάκρισιν τοῦ ἀρσενικοῦ (ἢ θηλ.) ἀπὸ τοῦ οὐδετέρου. 4) Τα εἰς *υν* καὶ *ιν* διφοροῦνται ἀρχαιότερον μὲν τὸ *ν* ἀποβάλλοντα, ὕστερον δὲ τὸ ς, ὡς *ῥὶς* καὶ *ῥὶν*, *Σαλαμὶς* — *μὶν*. *Γόρτυς* καὶ *Γόρτυν* κτλ. 5) Τὰ εἰς ρ πάντα, ὡς *χεὶρ* (= χέρ-ς), *πατήρ, μήτηρ, θαήρ, σωτήρ, ῥήτωρ* κτλ. Ἐν πολλοῖς τούτων τὸ θεματικὸν φωνῆεν, βραχὺ πρότερον ὄν, ἐμηκύνθη μετὰ τὴν τοῦ ς ἀποβολήν, δι' οὓς ἀνωτέρω ἐλέχθησαν λόγους. Τὸ αὐτὸ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας συνέβη 6) καὶ ἐν τοῖς εἰς *ες* (θεματ.) ἐπιθέτοις, ἀποβληθέντος τοῦ ὀνομαστικοῦ ς ἢ καὶ ἀρχῆθεν οὐ προςαρτηθέντος διὰ τὸ ἐν τέλει λέξεως τῇ ἑλληνικῇ ἀφόρητον ςς, ὡς *εὐγενὴς* — *εὐγενές*, *εὐτυχὴς* — *εὐτυχὲς* κτλ. Ὅτι δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡ κἂν ἐν τοῖς πλείστοις πάλαι ποτὲ τὸ ὀνομαστ. ς ὑπῆρχε δῆλον ἀ.) ἐκ τῆς μέχρις ἐσχάτων διατηρήσεώς του ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἀρσενικοῖς τε καὶ θηλυκοῖς· β'.) ἐκ τῆς ὑπάρξεώς του ἐν πᾶσι τοῖς ἀναλόγοις πρὸς τὰ ὑπὸ τὸ 1) ἐκτεθειμένα· γ'.) ἐκ τῆς διατηρήσεώς του ἐν πᾶσι τοῖς λατινικοῖς πεμπτοκλίτοις εἰς *es*, ἅτινα οὐδὲν διαφέρουσι τῶν εἰς *a* πρωτοκλίτων, ὡς ἤδη ἀποχρώντως τὸ ἀπέδειξεν ἡ συγκριτικὴ γραμματική: *faciês, pauperies* (καὶ pauperia), *effigies* (καὶ effigia), *planities* (καὶ planitia) κτλ. δ'.) ἐκ τῆς διατηρήσεώς του ἐν ταῖς βεβαίως ἀρχαιοτέραις μετοχαῖς *ἱστά-ς, τιθεί-ς* καὶ *τιθέ-ς* (Δωρ. Κρητικ. καὶ Ἀργ.), λατιν. *aman-s, docen-s, dicen-s* κ.λ. ἀπέναντι τῶν ὀπωσοῦν ὑστέρων *λέγων, γράφων* κλ. ε.) καὶ τελευταῖον ἐκ τῆς ἐν ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις διατηρήσεώς του ἐπί τινων εἰς ρ ληγόντων, οἷα *περίηρς, μάκαρς* (παρ' Ἀλκμᾶνι p. 68. 77. Weleker) *χέρς* (= χείρ, παρὰ Τιμοκρέοντι. Ἡφαιστίωνος σλ. 2 ἢ 4 gf.) *μάρτυ ς* (=

Digitized by Google

γωρίσματος ὡς ὀνομαστικὴν ἅμα καὶ αἰτιατ. καὶ κλητικὴν ἐκλαμβάνουσαι. οἷα ἰταλικὰ μὲν τά: *il mio caro amico, un poco d' aqua, un buono cavallo, generale, generalissimo* κτλ. *γαλλικὰ* δὲ *mon cher ami, un peu d' eau, un bon cheval, general, generalissime* κτλ. ἀπέναντι τῶν ἔτι μεστῶν *λατιν. meus carus amicus, paucum* (ἢ *paucom*) *aquae, caballus, generalis, generalissimus* κτλ. *γερμανικὰ* δὲ *sohn, fuss, hand, gast, gunst, that, fisch, reich* κτλ. ἀπέναντι τῶν ἔτι πληρεστέρων γοτθικῶν *sunu-s* (υἱὸς ἐκ τῆς ῥ. *su* = φύειν, γεννᾶν, ὅθεν καὶ τὰ *σῦς, ὗς, ὑ ιός*, ὡς ἐκ τοῦ *fi-o* τὸ *fi-lius*), *fotus* (πούς), *handu-s* (χείρ), *gast(i)s* (ξένος), *aust(i)s* χάρις, *déth(i)s* πρᾶξις (κυρ. θέσις), *fisk(a)s* ἰχθύς, *reiki*(am) βασίλειον (*regium, regnum*) κτλ.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης μανθάνομεν πρῶτον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ καθομιλουμένη σήμερον ἑλληνικὴ καὶ κατὰ τὴν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς διατύπωσιν, ὥςπερ καὶ κατ' ἄλλους πολλοὺς τύπους, μάλιστα τοὺς ῥηματικούς, πλεονεκτεῖ πασῶν τῶν νεωτέρων, *ρωμανικῶν, γερμανικῶν* καὶ δὴ καὶ *σλαυϊκῶν* γλωσσῶν, ἀκριβῶς διακρίνουσα δι' ἰδίων τύπων τὰς τρεῖς ταύτας πτώσεις, ὀνομ. αἰτ. καὶ κλητικὴν καὶ τὰ τρία γένη· ἔπειτα ὅτι τὸ *τζακωνικὸν ἰδίωμα*, κατά γε τοῦτο τῇ ἰταλικῇ συνομαρτοῦν, δὲν εἶνε ἄμεσος καὶ γνήσιος γόνος τῆς ἀκόμη κατὰ πολλὰ ἀδιαμορφώτου *πολιᾶς πελασγικῆς*, ὡς ἐνόμιζέ ποτε περὶ αὐτοῦ γράφων ὁ Θείρσιος (Thiersch), ὑπὸ τοῦ ἄκρου βεβαίως περί τε τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον ἑλληνισμὸν ζήλου πκραχθεὶς κατὰ τῶν ἐνασμενιζομένων νὰ διατείνωνται, ὅτι ἡ τῶν Τζακώνων διάλεκτος εἶνε οὐσιωδῶς σλαυϊκή (!), ἀλλ' εἶνε, οἷα ἄρτι ἐχαρακτηρίσθη, κορμὸς παλαιὸς τὰ φύλλα καὶ τοὺς πλείστους τῶν κλάδων περικεκομμένος, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον τῇ ἀρχαίᾳ ἀκόμη ἀδιατυπώτῳ ῥίζῃ προσπελάζων.

Η ΕΝ. ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΗΛΥΚΟΥ ΙΔΙΩΣ.

Ἐν τοῖς προεκτεθειμένοις εἴδαμεν, ὅτι πολλαχοῦ δι' ἑνὸς κοινοῦ τύπου ἐκφέρεται ἡ ὀνομαστικὴ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, ἀρσεν. καὶ θηλυκοῦ. Ἀλλὰ συγχρόνως ἡ γλῶσσα, ἵνα εὐκρινέστερον διακρίνῃ τὸ θηλυκὸν ἐκ τοῦ ἀρσενικοῦ ποικίλους ἄλλους τύπους ἔπλασε. καὶ 1) τῶν διὰ τοῦ ἐπιθέματος α (α, η, ο, ω) ἐσχηματισμένων θεμάτων τὸ ὀνομαστικὸν ς ἀποκόψασα ἢ καὶ ἀρχῆθεν οὐ προσαρτήσασα καὶ τὸ οὕτω γυμνὸν ἀπομεῖναν φωνῆεν α (α, ε, ο), ἵνα τὸ προφυλάξῃ ἀπὸ τριβῆς καὶ

Digitized by Google

ἐξασθενίσεως ἢ καὶ παντελοῦς ἐξαλείψεως (οἷα συνέβη κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν ταῖς νεωτέραις εὐρωπ. γλώσσαις), μηκύνασα ἔπλασε τοὺς τρεῖς θηλυκοὺς τύπους εἰς ᾱ (αἰολιστὶ καὶ δωριστί), η (ἰωνιστὶ) καὶ ω (κοινή, μάλιστα τῇ δημώδει, ὡς φαίνεται, συνήθης) ἀπέναντι τῶν ἀρσενικῶν εἰς α-ς, η-ς καὶ ο-ς. Ἀλλὰ τὸ ᾱ πρωΐμως ἐπανῆλθε πολλαχοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν βραχύτητα, ἕως οὗ ὑπ' ἐσχάτων πανταχοῦ ἐξενίκησεν ἡ βραχύτης. Οὕτω λοιπὸν ἐπλάσθησαν ά.) τὰ εἰς α θηλυκὰ οὐσιαστικά τε καὶ ἐπίθετα: *θέᾱ, χώρα, αὖρα, ὥρα. ἐκυρά* (ἑκυρός), *πενθερά* (πενθερός), *δευτέρα, ἐλευθέρα, χρυσέα, ἀργυρέα, ἀθρόα, χήρα* κτλ. *μοῦσα, δόξα, δίψα* κτλ. β'.) τὰ εἰς η: *γυνή, κόρη, ἀδελφή, Τρωή, δμωή, ἀράχνη* (ἀρσ. *ἀράχνης*), *γύη* (γύης), *ἀήτη* (ἀήτης), *Ἰνδή* (Ἰνδός). *τιμή, νομή, κώμη. ἀγαυή, ἀγαθή, πρώτη* κτλ. Κατὰ δὲ ταῦτα τὰ ἰωνικώτερα καὶ ἐπικώτερα *ἀγακλειτή* (Ἰλ. Σ, 45), *ἀριγνώτη* (Ὀδ. Ζ, 108), *ἀντιθέη* (Ὀδ. Ν, 378), *ἀριζήλη* (Ἰλ. Σ, 219), *ἀμβρότη* (Ἰλ. Μ, 402), *ἀμφιβρότη* (Β, 389. Λ, 32. Μ, 402), *ἀσβέστη* (Π, 123), *ἐϋξέστη* (πολλ.), *εἰναλίη* (Ὀδ. Ε, 67. Ο, 479), *ἐννυχίη* (Ἰλ. Γ, 178), *αὐτομάτη* (Ἰλ. Ε, 749), *ἀργυρόπεζα* (πολλ.) καὶ ἄλλα. Τῇ τούτων ἀναλογίᾳ ἀκολουθοῦσα καὶ σταθερώτερον τὸν τοῦ ἀρσενικοῦ τόνον διατηροῦσα, λέγει καὶ ἡ καθομιλουμένη: *ἀθανάτη, ἄπραγη (ἄπραγος), ἄπειρη, εὔμορφη, εὔσπλα(γ)χνη* καὶ *ἀσπλαχνη, καλόκαρδη* (ἀρσ. καλόκαρδος), *στενόκαρδη, καλότυχη, κακομοίρα* κτλ. γ') τὰ εἰς ω: *ἀνθρωπώ* (ἄνθρωπος), *κοσμὼ* (κόσμος) ἢ *κομμώ* (= κομμότρια), *μιμώ* (μῖμος), *βασιλώ* (βασιλεύς), *καμινώ* (καμινεύς· καθομιλ. καμινᾶς), *τραπεζὼ* (τραπεζεύς· καθομ. τραπεζᾶς) κτλ. καὶ κύρια: *Δαμνώ, Ἐλευθώ, Βριθώ, Ἀλεξώ, Καλυψώ, Κλωθώ, Ῥοδώ, Εὐδωσώ, Δηώ, Λητώ, Σαπφώ.* Καθ' ἃ καὶ τὰ εἰς μέγα πλῆθος νῦν καθομιλούμενα εἰς ω καὶ (κατὰ δημωδεστέραν προφορὰν) εἰς ου: *Μαριγώ, Σάβω, Φρόσω, Χάϊδω, Κατίγκω, Δεσποινού, βάβω, κοσκινού, γλωσσού* κτλ. Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἡρωδιανοῦ λέγοντος, ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἀντίγραφα εἶχαν ἐν τούτοις προςγεγραμμένον ι, *Λητωΐ, Σαπφωΐ*, τὰ ἔτι ἐν ἐπιγραφαῖς σωζόμενα λείψανα τῆς γραφῆς ταύτης, οἷα *Φιλυτωΐ* ἐν Δηλιακῇ ἐπιγρ. C. I. 2310. *Θεαριστωΐ* παρὰ Lebas Voyage archéol. Inscr. II. n. 960 καὶ εἴτι ἄλλο, καὶ ἡ κλητικὴ των εἰς οι πάντοτε λήγουσα παρέχουσι τὴν ὑποψίαν, μὴ τὰ θηλυκὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν δι' ἄλλου τινὸς μέσου, περὶ οὗ εὐθὺς κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος, τοῦ ι, μακροῦ μὲν κατ' ἀρχὰς ὄντος, ὡς ἐν τῇ σανσκρίτῃ πάντοτε, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ὕστερον ἐκτὸς ὀλίγων βραχυνθέντος. Τότε λοιπὸν ὁ ἀρχαιότατος αὐτῶν τύπος θὰ ἦτον εἰς οι, μέχρις ἐσχάτων ἐν τῇ κλητικῇ διατηρηθείς, ὡς *Σαπφοΐ*,

Digitized by Google

θεαροῖ, καμιροῖ, κτλ. ὅθεν ἴσως κατὰ μὲν προφορὰν τοῦ *οι* ὡς *ου* (πρβλ. κοίρ-ανος, *κύρ-ιος*, κουρ-ίδ ιος) τὰ καθομιλούμενα εἰς *ου*, ὡς *γλωσσού, κοσκιρού*· κατὰ δὲ μήκυνσιν τοῦ *ο* καὶ ἔκπτωσιν τοῦ *ι* ὁ εἰς *ω* τύπος.

Σημ. Ὁ **Bopp** (Vergleich. grammatik σλ. 294 κεξ.) πάντα τὰ εἰς ω (κλητ. οι) θηλ. παράγει ἐκ θεμάτων εἰς *or* (σκρ. **an** ὡς ἀρσεν. **âtma'n**, ψυχὴ) διὰ τὸ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τινῶν ἐμφανιζόμενον *r*, ὡς *ἀηδώ(r)*, *ἀηδόν-ος*, *χελιδώ(r)*, *χελιδόν-ος* κτλ. Ὁ δὲ **Ahrens** **Zeitschrift für vergleichende sprachforschung III 105** ἐκ θεμάτων εἰς οι, ὅπερ συμπίπτει μὲ τὴν πρὸ ὀλίγου ἐκτεθειμένην δόξαν.

2) Διέκρινεν ἡ γλῶσσα τὸ θηλυκὸν ἀπὸ τοῦ ἀρσενικοῦ διατηρήσασα μετὰ τοῦ ὀνομαστικοῦ ς καὶ τὸν ἀρχαῖον τύπον τοῦ ἐπιθέματος *α* ἀπέναντι τοῦ ἐν τοῖς ἀρσενικοῖς ἐπικρατοῦντος *ο*. Τοιουτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν οὐκ ὀλίγα θηλυκὰ ἐπίθετα καὶ (κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἀποβάντα) οὐσιαστικὰ εἰς α-ς, ἅπερ πρὸ τῶν καταλήξεων τῶν λοιπῶν πτώσεων προσέλαβαν τὸ *ν* ἴσως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κλίσεως. *ἀγριά-ς* (ἀρσ. ἄγριο-ς), *αἱμά-ς* (= αἵματος ξοὴ Σοφ. Φιλοκτ. 696. ἀρσ. ἐπ' ἴσης οὐσιαστικὸν τὸ αἷμος), *ἀλιά-ς* (ἀρσ. ἅλιο-ς), *δρομά-ς* (οὗ τὸ ἀρσεν. ὡς συγκεκριμένον μόνον ἐν συνθέσει π. χ. ἡμεροδρόμος), *λευκά-ς* (ἀρσ. λευκός), *λισσά-ς* (λισσός), *λυσσάς* (ὡς ἐξ ἀρσεν. λυσσός), *θυιάς* (ὡς ἐξ ἀρσεν. θυιός), *μαινά-ς* (ἐξ οὗ ἀρσ. ἀχρ. *μαινός*), *φορά-ς* (φορός), *φορβά-ς* (ἀρσ. ἐν συνθ. ἱπποφορβός), *φοιβά-ς* (Φοῖ-βος), *φοιτά-ς* κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ *Μαιάς* ἀντὶ τοῦ *Μαῖα* συνηθέστατον ἐν τῷ ὁμηρικῷ ὕμνῳ εἰς Ἑρμῆν. Καὶ ταῦτα ἔχουσιν ἐνεργητικὴν σημασίαν· ἄλλα δέ τινα, ἐπ' ἀμφοτέρων μάλιστα τῶν γενῶν φερόμενα, εἶνε παθητικά, π. χ. *λογά-ς* (λελεγμένος, —η), *σπορά-ς* (ἐσπαρμένος, —η) κλ. Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι ἡ καθομιλουμένη τὰ αὐτῆ συνήθη τούτων εἰς *άδα* μετέπλασε καὶ οὐσιαστικῶς τὰ μεταχειρίζεται, ὡς *ἀγριάδα, φοράδα, ἀμνάδα, Μαινάδα, Λευκάδα* κτλ.

3) Ὅτι μὲν τὸ βραχὺ *ι* συντελεῖ πρὸς πλάσιν ἀρσενικῶν τε καὶ θηλυκῶν καί τινων ὀλίγων οὐδετέρων ὀνομάτων (συγκεκριμ. καὶ ἀφηρημ.), οἷα π. χ. *ὄρν-ι-ς, πόλ-ι-ς, κόν-ι-ς* κτλ. λατ. **amn-i-s, coll-i-s** κτλ. *σίνηπ-ι, πέπερ-ι* κτλ., τὸ εἴδαμεν ἀνωτέρω. Τὸ δὲ μακρὸν ī χρησιμεύει καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, καθὼς συνηθέστατα ἐν τῇ σανσκρίτῃ π. χ. **mahat** μέγας, **mahatî** μεγάλη, πρὸς παραγωγὴν θηλυκῶν ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων) ἐκ παντοίων (ἀρσεν. μάλιστα, οὐδετέρων καὶ καταχρησικῶς θηλυκῶν) θεμάτων. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γλωσσῶν εἶνε πρῶτον, ὅτι ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὸ ī πρωΐμως ἐβρα-

Digitized by Google

χίνθη ἐκτὸς ὀλιγίστων, ἔπειτα μεταξὺ τοῦ ι καὶ τῶν πτωτικῶν καταλήξεων παρενετέθη καὶ ἐντεῦθεν, καθὼς ἐπὶ τῶν εἰς α-ς, τὸ δ, ἴσως δι' ὃν καὶ ἐκεῖ εἴρηται λόγον. *παραδ: ἀλεκτορί-ς* (ἀλέκτωρ) γεν. *ἀλεκτορί-δ-ος*, *ἀμνί-ς* (ἀμνός), *ἀλκυονί-ς* (ἀλκυών), *ἀηδονί-ς*, *χελιδονί-ς* κτλ. *βασιλί-ς* (βασιλεύς), *ὀρχηστερί-ς* (ὀρχηστήρ), *παλλακί-ς* (πάλλαξ), *ἑταιρί-ς* (= ἑταίρα), *ἱερί-ς* (= ἱέρεια), *ἡγεμονί-ς*, *ἡρωί-ς*, *νεᾶνι-ς* (ἀρσεν. νεᾶν γεν. νεᾶν-ος ἄχρ. κατὰ τὸ παιάν, παιᾶν-ος, *ξυνὰς* = ξυνὸς = κοινός, *μεγιστὰν* = μέγιστος. Ἀπολλων. ἐν τ. Ἀνεκδ. Bekker p. 570,11) *βαθμί-ς* γεν. *βαθμῖ-δος*, *πλοκαμί-ς* (πλόκαμος), *ψηφί-ς* (ψῆφος) καὶ τὰ τρία μακρὸν ἔχοντα τὸ ι· *σκαφί-ς* (σκάφη), *στολί-ς* (στολή), *πιτυρί-ς* (πίτυρον)· *ἀφηρημ. ἐλπί-ς*, *μῆνι-ς*, *τερατνί-ς* κτλ Κυρίως δ' ἐπίθετα τοιαῦτα εἶνε μάλιστα τὰ *ἐθνικά*, *φυλετικά*, *πατρωνυμικὰ* καὶ ἄλλα: *Ἀντιοχίς* (ἀρσ. Ἀντιοχεύς), *Ἀταρνίς*, *Ἑρμιονίς*, *Μαντινίς*, *Ἀκαμαντίς*, *Αἰγηΐς*, *Λεοντίς*, *Χρυσηΐς*, *Βρυσηΐς*, *Νηρηΐς*· *ἁμαζονίς* (στήλη Πλάτ. Ἀξιοχ.), *κιθαιρωνίς* (εἰσβολὴ Ἡροδοτ. Θ'. 39), *περσίς* (βακτηρία Ἡολυδ. Γ'. 173), *σιρωπίς*, *δωρίς* κ. τ. τ. Καὶ τὰ παιδικῶν ὀνόματα *Ἡρακλῆς*, *Θηβαῖς*, *Γηρυονίς*, *Φορωνίς*, καθὼς καὶ *Ἰλιάς*, *Αἰνειάς*, κτλ. *νυκτερίς* (ἀρσ. *νύκτερος*), *θεωρίς* (θεωρός), *πατρὶς* (ἀρσ. πατήρ) κτλ. Καὶ ἡ μὲν ἐξ ἀρσενικῶν τοιούτων θηλυκῶν παραγωγὴ προεκαλεῖτο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς εὐκρινείας· ἀλλ' ἤδη ἐκ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἤρχισεν ἡ κατάχρησις τῆς ἀναλογίας ταύτης, θηλυκῶν ἐκ θηλυκῶν παραγομένων, οἷα πρὸς τὰ ἄρτι εἰρημένα καὶ τά: *ἀνεμωνί-ς* (ἀνεμώνη), *ἀρβυλίς* (ἀρβύλη), *διφθερίς* (διφθέρα), *σταφυλίς* (σταφυλή), *σπαθίς* (σπάθη) καὶ ἄλλα. Ἐκ δὲ τῶν οὐσιαστικῶν προέβη ἐπὶ τὰ ἐπίθετα καὶ οὕτως ἔγειναν ἐκ τῶν ἤδη θηλυκῶν *κόλαξ*, *φύλαξ*, *ἑταῖρα*, *δούλη*, *θεράπαινα*, *συγγενής*, *εὐγενὴς* κ.τ.τ. τά: *κολακίς*, *φυλακίς* (Πλάτ. Πολιτ. Ἑ. 19), *ἑταιρίς*, *δουλίς* (Ὑπερίδης παρὰ Ἡολυδεύκ. Β'. 74. Ῥουφιν. Ἐπιγρ Ι. Παραλειπομ. ἐπιγ. 36. Νικήτας Χρον. Β'. 6, 47. 6. Εὐστάθ. 1475, 44), *θεραπαινίς*, *συγγενίς* (Πλουτ. Ῥωμαϊκ. Ζητημ. ς'. 314. Χαρίτ. Ἀφροδ. ε. 3. Συνεσ. ἐπιστ. 154. Κωνσταντ. Πορφυρ. πολλ.), *εὐγενίς* (Ἰωσηπ. Ἀρχ. Ζ'. 3. Εὐσεβ. ἐκκλη. ἱστορ. Θ'. 8 κλ.), ἅτινα οἱ ἀττικισταὶ ἀπεδοκίμαζαν. Πρβλ. Ἡρωδιανὸν παρὰ Lobeck ἐκδ. τοῦ Φρυνίχου σλ. 451. Ἡολυδ. Γ'. 38 καὶ ἐν τῷ προκαταφερθέντι χωρίῳ.

Ἀλλ' ἡ γλῶσσα οἷαν συνειδυῖα τὴν κατάχρησιν ταύτην ἠθέλησε νὰ τὴν θεραπεύσῃ, κἂν ἐν μέρει, πολλὰ τῶν οὕτως ἐσχηματισμένων ὑποκοριστικῶς ἐκλαμβάνουσα, ὡς *ψηφίς* = μικρὰ ψῆφος, *κυψελίς* = μικρὰ κυψέλη, *σκαφίς* = μικρὰ σκάφη καὶ ἄλλα, περὶ ὧν ἤδη καὶ ἀνω-

Digitized by Google

τέρω ἐλέχθη. Διότι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μάλιστα πασῶν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ὡς ἀγαθὴ οἰκονόμος τὴν ἰδίαν οὐσίαν εὖ διακοσμοῦσα οὐδένα τύπον ἀργὸν ἀφίνει. Ἡ δὲ νῦν καθομιλουμένη οὐκ ὀλίγα τῶν τοιούτων ὀνομάτων διατηρεῖ, ἀλλ', ὡς οἰκοθεν δῆλον, εἰς *ιδα* μεταπλάσασα, καθὼς καὶ τὰ εἰς *α-ς* εἰς *αδα* π. χ. *ἡγεμονίδα*, *παλλακίδα*, *Νεραΐδα*, *νυκτερίδα*, *βαθμῖδα*, *πιτυρίδα*, *ψηφῖδα*, *σκαφῖδα*, *πατρίδα*, *ἐλπίδα* κτλ. καὶ τὸ ὑποκορ. *κορασίδα* = μικρὸν κόριον.

4) Ἰα. Εἴτε ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐκείνου *ι* κατὰ παραγωγὴν ἢ παρέκτασιν προελθόν, εἴτ' αὐτοτελῶς πλασθέν, ἦτον ἤδη πρωϊαίτατα ἐν χρήσει τὸ ἐπίθεμα *ια* (πάλαι ja, καθὼς καὶ σήμερον πολλαχοῦ προφέρεται) πρὸς σχηματισμὸν θηλυκῶν ὀνομάτων, οὐσιαστικῶν τε, μάλιστ' ἀφῃρημένων, καὶ ἐπιθέτων, οὐ τὸ *ι* κατὰ τὴν εἰς τὸ θέμα προςάρτησίν του ποικίλα τινὰ ἔπαθε πάθη, ὡς καὶ ἄλλαχοῦ τὸ ι (j) πολλῶν ἄλλων ἐπιθεμάτων.

ά.) Καθαρὸν μὲν διετηρήθη μόνον μετὰ τοῦ ἀμέσως ἡγουμένου φωνήεντος εἰς δίφθογγον συναιρεθὲν (ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡς φωνῆεν, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ συνηθέστερον ὡς *ἡμίφωνον* j) a) ἐν τοῖς ἀφῃρημένοις καί τισι συγκεκριμένοις τοῖς ἐξ ὀνομάτων συμφωνολήκτων τε καὶ φωνηεντολήκτων, π. χ. ἄγγελο-ς — *ἀγγελ-ία*, *κακὸ-ς* — *κακ-ία*, *δειλὸ-ς* — *δειλ-ία*, *γιγαντομαχ-ία*, *πολιορκ-ία* (ὡς ἐξ ὀνόματος συγκεκρ. *πολιόρκος*), κυρίως ἀντὶ τῶν *ἀγγελό-ια*, *κακό-ια*, *δειλό-ια*, *γιγαντομαχό-ια*, *πολιορκό-ια* κ.τ.δμ. τοῦ θεματικοῦ *ο* πρὸ τοῦ *ι* ἐκπεσόντος· τὸ δὲ *ἁμαρτ-ία* φαίνεται ἐκ ῥηματικοῦ θέματος γενόμενον. ἔπειτα τά: *εὐτυχία*, *ἀμαθία*, *εὐγενία* καὶ τὰ ὅμοια, ὡς ἐξ ἐπιθέτων *εὔτυχος* (καθομιλ. καλότυχος), *ἄμαθος* (σύνηθες ἐν τῇ καθομιλουμένῃ), *εὔγενος* κτλ. *ναυτ-ία* καὶ *ναυσ-ία* (ναύτη-ς), *ἀθανασ-ία* (ἀθάνατος), *ἀφθαρσία* (—τος), ἐν οἷς τὸ *τ* πρὸ τοῦ *ι* εἰς *σ* ἐξυγράνθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις κατωτέρω ῥηθησομένοις. *μελαν-ία* (μέλαν-ος), *μακαρ-ία*, *σωτηρ-ία*, *ὀρχήστρια*, *τυμπανίστρια* ἐκ τῶν *ὀρχησ-τήρ*, *τυμπανισ-τὴρ* (—τη-ς) κατὰ συγκοπὴν τοῦ *η*. *εὐδαιμον-ία*, *Πιερ-ία* (Πίερ ες), *ἱέρ-ιαν* (= ἱέρειαν) παρ' Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ. 34 τρισύλλαβον ὡς *ἱέρjαν*, *ἰάτρια* Ἀλέξιδ. Ἀποσπ. 335, *οὐσ-ία* (ἐκ τοῦ ὀντ-ία, ὄντ-ος), *γερουσ-ία* (ἐκ τοῦ *γεροντ-ία*, ὅπερ ἁπλοῦν μὲν ἦτο σύνηθες παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις, ὡς δῆλον ἐκ τῶν Ξενοφῶντος π. τ. Λακεδαιμ. πολιτ. κεφ. Ἱ, σύνθετον δ' ἐν τῷ παρ' ἡμῖν *δημογεροντία*), ἐν οἷς μετὰ τὴν τοῦ *τ* εἰς *σ* ἐξύγρανσιν τὸ μὲν *ν* πρὸ αὐτοῦ συνεκόπη, ὁ δ' ἐλαττωθεὶς ὄγκος τοῦ θέματος ἀνεπληρώθη διὰ τοῦ *υ*. b) ἐν τοῖς ἐκ ποικίλων θεμάτων σχηματιζομένοις *περιεκτικοῖς*, ἐν οἷς πρὸς ἀντιδιαστολὴν των, ὡς

Digitized by Google

φαίνεται, ἀπὸ τῶν ἀφῃρημένων καὶ ἐπιθέτων κατεβιβάσθη καὶ ὁ τόνος· οἷα τά: *ἀνθρακ-ιά*, *σφηκ-ιά* (καθομ. σφηκ-jά), *ροδ-ων-ιά*, *ι-ων-ιά*. ἐν τοῖς δυσὶ τελευταίοις τὰ δύο περιεκτικὰ ἐπιθέματα *ων* καὶ *ια* εἰς ἓν συνῆλθαν. Εἶδος περιεκτικοῦ εἶνε καὶ τὸ *λοφ-ιὰ* = τράχηλος λοφώδης, τριχώδης, χαιτήεις κτλ. Ἀλλὰ καὶ τὸ δενδρωνυμικὸν ἐπίθεμα *εα* (συνῃρημ. *η*), ἐν τῇ δημώδει *ja* προφερόμενον, εἶνε τοῦ *ια* παρασχηματισμός· δῆλον δ' ὄχι μόνον ἐκ τῶν καθομιλουμένων *μηλ-jά* (= μηλ-έα), *συκ-jά* (= συκ-έα), *ἀπιδ-jά*, *δαμασκην-jὰ* κ.τ.ὅμ. ἐν οἷς τὸ ἀρχαῖον j (ι) ἐπικρατεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων *ρο-ιά*, *ἐλα-ία* καὶ εἴ τι ἄλλο ὅμοιον, ἐν οἷς ἐπ' ἴσης διετηρήθη τὸ *ι*. — c) ἐν τοῖς ἀφῃρημένοις καὶ συγκεκριμένοις τοῖς ἐξ οὐδετέρων οὐσιαστικῶν εἰς *ος* (ες) καὶ ἐπιθέτων εἰς *ο-ος*, *ης*, *(ες)* καὶ *υ-ς*: *μισγάγκε-ια* ἐκ τοῦ *μισγαγκέ(σ)-ια* (ἄγκος γεν. ἄγκε(σ)ος), *εὐγένε-ια* ἐκ τοῦ *εὐγένε(σ)-ια*, *εὐσέβε-ια*; — *εὐσέβε(σ)-ια* κ τ.ὅμ. ἐν οἷς τὸ μὲν θεματικὸν *ς* συνεκόπη μεταξὺ δύο φωνηέντων, τὸ δὲ *ε* μετὰ τοῦ προηγουμένου *ε* εἰς *ει* συνῃρέθη. *ἄνϙ-ια* (ἄνο-ος), *εὔπλο-ια* (εὔπλο-ος), ἐν οἷς τὸ ἐπίθεμα *ο* συνεκόπη, τὸ δὲ *ι* μετὰ τοῦ ῥιζ. *ο* εἰς *οι* συνῃρέθη. *ἡδε-ῖα* (ἡδύ-ς, γεν. ἡδέ ος), *βραχε-ῖα* (βραχύ-ς, βραχέ-ος), ἐν οἷς τὸ θεματικὸν *υ* εἰς *ε* ἐξετράπη, καθὼς καὶ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τῶν ἀρσενικῶν. *βασιλε-ια* (= βασιλὶς) καὶ *βασιλε-ία* (ἀφῃρ.), *ἱέρε-ια*, *πραγματε-ία* κ.τ.τ., ἐν οἷς τὸ F (υ) τῶν πρωτοτύπων *βασιλεύ-ς* (βασιλέF-ς), *ἱερεύ-ς*, *πραγματεύομαι*, μεταξὺ τῶν δύο φωνηέντων *ε* καὶ *ι* ἐξεθλίβη· ἐν δὲ τοῖς θηλ. τῶν παρακειμένων, ὡς *λελοιπυῖα*, *γεγραφυῖα*, *δεδοικυῖα* ἐκ τῶν *λελοιπότ-ος*, *γεγραφότ-ος*, *δεδοικότ ος* (ἀρχαιότερον —Fοτ-ος, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη) τὸ μὲν *υ* προῆλθεν ἐκ τοῦ *Fo*, τὸ δὲ *τ* πρὸ τοῦ *ι*, ὡς *λελοιπυτια* (ἐκ τοῦ λελοιπFοτία), ἐξυγράνθη εἰς *σ*, τοῦτο δὲ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἐξεθλίβη· λελοιπυ(σ)ία — *λελοιπυῖα* κτλ.

δ') ἀπὸ τῆς καταλήξεως εἰς τὸ θέμα *μετεπήδησεν* ἐν τοῖς θηλυκοῖς τῶν εἰς *αν*, *οντ* (ἀρχ. *αντ*), ἐν, *αρ* καὶ (τ) *ερ*, ὡς *μέλαινα* (μέλαν-ος), *θεράπαινα* (θεράποντ-ος ἀρχ. *θεράπαρ(τ)*), *λέαινα* (λέοντ—λεαν(τ)), *τέρεινα* (τέρεν), *μάκαιρα* (μάκαρ), *γενέτειρα* (γενετερ), *σώτειρα* (σῶτερ), *Κάειρα* (Κάερ, ὅθεν κατὰ συναίρ καὶ Κᾶρ) κ. τ. ὅμοια ἀντὶ τῶν *μέλαν-ια*, *θεράπαν-ια* *λέαν-ια*, *τέρεν-ια*, *μάκαρ ια*, *γενέτερ-ια*, *σώτερ-ια*, *Κάερ-ια*, *κτλ.* Τὰ δὲ *νέαιρα* καὶ *πίειρα* ἐκ τῶν *νεαρ-ός* καὶ *πιερ ός* (πιαρ ός).

γ'.) ἐξωμοιώθη πρὸς ἡγούμενον σ, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐπιρροῇ τοῦ *ι* προῆλθεν ἀπὸ *κ* (ἐνίοτε χ) καὶ *τ*, ἐν πολλοῖς ἐπιθέτοις τε καὶ οὐσιαστικοῖς ἐξ ἀφωνοκλήτων θεμάτων γενομένοις· *ἄρασσα*, *Θρᾷσσα*, *Κίλισσα*,

Digitized by Google

Κρῆσσα, Φοίνισσα, θῆσσα, Μάγνησσα, πέκησσα, χαρίεσσα, μέλισσα, θάλασσα ἐκ τῶν *ἀρακ-ϳα, Θρᾴκ-ϳα, Κίλικ-ϳα, Κρήτ-ϳα, Φοίνικ-ϳα, θήτ-ϳα, Μάγνητ-ϳα, πέκητ-ϳα, χαρίεντ-ϳα* (χαρίεις ἀκ), *μέλιτ-ϳα, θάλαχ-ϳα* (τάραχ-ικ *τάραχ-ος*, ὅθεν καὶ ταράσσω καὶ θράσσω). Τοιοῦτον καὶ τὸ *πρόφρασσα* ἐκ τοῦ *πρόφραντ-ϳα* (*πράφρων* ἀρχ. πρόφραν-τ).

δ.) Ὅλως δ' *ἐξεθλίβη* τὸ ι ἐν ταῖς ἐνεργ. θηλ. μετοχαῖς πλὴν τῶν προειρημένων παρακειμένων, ὡς *λέγουσα, ἱστᾶσα, τιθεῖσα, διδοῦσα* κλ. ἐκ τῶν *λέγοντ-ϳα* (λέγονσ-ϳα), *ἱστάντ-ϳα* (ἱστάνσ ϳα), *τιθέντ-ϳα, διδόντ-ϳα*, κτλ. Ἐν τισιν εἰς *ῶσα* μάλιστα κυρίως ἐξ ἀρσενικῶν εἰς *ωτ* *Ἀριστοφῶσα, Ἰοφῶσα*, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐκ τῶν *Ἀριστοφῶντ-ϳα, Ἰοφῶντ-ϳα* κτλ. Πιθανῶς δὲ καὶ ἐν τῷ *πάτρα* ἀντὶ *πάτρ-ια* (Πρβλ. τὸ λατ. patria. Ἀλλὰ βεβαίως ἐν τοῖς καθομιλουμένοις *δουλεῦτρα, χορεῦτρα, ψάλτρα* κτλ. ἐκ τῶν ἀρχ. *δουλεύτρια* (ἀρσ. δουλευτήρ), *χορεύτρια, ψάλτρια* κτλ.

Ἀφ' οὗ οὕτως ὀργανικῶς ἀναπτυχθέντα τὰ ἐπιθέματα *εια, νια, αιρα, ειρα, ισσα* αὐτοτελῆ πως ἀπέβησαν, ἤρχισεν ἡ γλῶσσα καὶ εἰς ἄλλα ποικίλα θέματα αὐτὰ προσαρτῶσα νὰ παράγῃ ἀνόργανα, οὕτως εἰπεῖν, καὶ καταχρηστικὰ θηλυκά, οἷα τὰ *κώδ εια* (= τῷ κώδη) *κερδαλῆ* μάλιστα τοῦ μήκωνος *ἀριστοτόκ-εια* τῷ ἀριστοτόκος κτλ. *αἴθυια* (ἐξ ἀδήλου βίζης) εἶδος θαλασσίου πτηνοῦ, *ἀγ-υιά* (ἄγ-ω) καὶ *ὀργ-υιά* (ὀρ[έ]γω). *θέαιρα* (ἤδη παρ' Ὁμήρῳ πολλάκις) ἐκ τοῦ *θεός, λέναιρα* (λύκος), *κάπραιρα, ὗαιρα* (ὗ-ς), καὶ τὰ κωμικώτερα *κυρδέαιρα, ἰχθυοπώλαιρα, μαγείραιρα* καὶ *ἀλεκτρύαιρα*· ἔπειτα *φαγέδαιρα, φλύκταιρα. πέπειρα* (πέπ ων), *πρίοβειρα* (πρίοβ-υς) κτλ. *βασίλισσα* (ἤδη παρὰ Ξενοφ. Οἰκον. Θ'. 15 ὡς ἐκ τοῦ *βασίλιδ ια. βασιλίδ-ος*), *βαλάνισσα* (Ἀνθολ. Ἑ. 82), *ἱέρισσα* (παρὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συγγραφεῦσι). Τὰ δύο μάλιστα ἐπιθέματα *αινα* καὶ *ισσα* σημαίνοντα τὴν γυναῖκα ἢ τὸ θῆλυ ἐν γένει τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρσενικοῦ σημαινομένου κυρίου ἢ προσηγορικοῦ συνηθέστατα ἀπέβησαν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ἀπὸ τῶν μακεδονικῶν που χρόνων, ὡς ἐν τοῖς: *Μακεδόνισσα* (Στράττιδ. ἐν Ἀνεκδ. Bekk. p. 108), *κούρισσα* (Μ. Ε 528, ὁ), *παρθόνισσα* (Στεφ. Βυζαντ. ἐν λ. Καππαδοκία) *Ἀράβισσα, φυλάκισσα* (Ἅσμα Ἀσμ. Α'. 5). κ. ἄλλ. καὶ τοῖς βυζαντινοῖς: *διακόνισσα* (Ἐπιφαν. κ. αἱρέσ. 79 καὶ ἐν τοῖς συνοδ. κανόσι πολλάκις), *γουβέρνισσαι* (Θεοφαν. χρον. 700, 17). *στρατήγισσαι, ἐπάρχισσαι, ἀρθυπάτισσαι, σκαθαροκαρδιάτισσαι, τοποτηρήτισσαι, ὑπάτισσαι, στρατώρισσαι, κομήτισσαι, δομεστίκισσαι* κτλ. (Κωνς. Πορφυρογ. ἐν τῇ Ἐκθ. τ. βασιλεί-

Digitized by Google

συ τάξεως σλ. 67 καὶ ἀλλαχοῦ), *κτητόρισσα* (Νικηφ. Γρηγορ. 5. 4), κυράδες *χειρομάχισσες* καλωκοδέσποινές μου (Πτωχοπροδ. Α'. 201), κυρὰ κυρὰ *μαστόρισσα*, κυρὰ *χορδοκυλίστρα* (αὐτ. 336)· καὶ τοῖ νεωτέροις: *ἀρχόντισσα*, *γειτόνισσα*, *γερόντισσα*, *μαγέ(ί)ρισσα* (ἤδη ἐν Βασιλειῶν Ἀ. 8, 13), *μάντισσα* κτλ. καὶ τ. *ἐθνικοῖς: Κωνσταντίνου] πολίτισσα*, *Τριπολιτζιώτισσα*, *Σπαρτιάτισσα*, *Κυδωνιάτισσα*, *Τζηρηγώτισσα* κτλ. Εἰς *αινα* ἀρχαιότερα μὲν τά: *γείταινα*, *τέκταινα* (ποιητικὰ κατὰ Χοιροβοσκὸν ἐν Ἀνεκδ. Bekk. 1190), *ζύγαινα* (βοῦς θήλεια Ἡσυχ.), *(σ)μύραινα*, *σκόρπαινα* (θῆλυς σκορπίος Εὐσταθ. 1129, 22), *φάλαινα*, *γρόμφαινα*, *φώκαινα*, *ἀμφίσβαινα*, *δεσπόζαινα* (Μ. Ε. 258, 22), *ἰάτραινα* (Αἴλ. Διονυσ. παρ' Εὐσταθ. 859, 51) καὶ τὰ ἑταιρικὰ *Γνάθαινα*, *Τρύφαινα* κτλ. ἐν δὲ τῇ καθομιλουμένῃ συνηθέστατα τὰ *γυναικωνυμικά*: *Ἀποστόλαινα* (γυνὴ τοῦ Ἀποστόλου), *Βασίλαινα* (γυνὴ τοῦ Βασίλη, — είου), *Γεώργαινα*, *Δημήτραινα*, *Ἰάνναινα*, *Κώσταινα*, *Λάμπραινα*, *Μιχάλαινα* κτλ. καὶ τὰ ἐξ ἀρσεν. πατρωνυμικῶν ἢ γενεολογικῶν *Μαυροκορδάταινα*, *Τζαβέλλαινα*, *Ῥάλλαινα* κτλ. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Ἰωάννῃ τῷ Κουροπκλ. σλ. 729, 9 *Βατάτζαινα*. Τοιαῦτα καὶ τὰ παρὰ Σ. Σ. *Κονταγιώταινα*, *Βλάσαινα*, *Κουλουμπάδαινα*, *Τζαβούλαινα* κτλ.

Τὸ δὲ ἁπλοῦν ἐπίθεμα *ια*, ἡ βάσις πάντων τῶν ἄλλων, διετηρήθη ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν *ἀφηρημένων*, ὡς *καπία*, *πονηρία* καὶ *πονηριά*, *μελαγιὰ* κτλ. ἐπὶ τῶν *περιεκτικῶν* καὶ *δενδρωνυμικῶν σφηκιά*, *φουκτιά* (= πυκτιά, δράξ, δράγμα), *καραβιά*, *μηλιά*, *συκιά*, *ἰτιά* (ἰτέα), *κουκουναριά* (= κωναριά, πίτυς) κτλ. ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιθέτοις, οἷα τὰ *κακιά* (= κακή), *Κρητικιά* (= Κρῆσσα), *Τηγιακὴ* καὶ *Τηγιακιά*, *παπαδιά* (ἐκ τοῦ πληθ. θέματος *παπάδ-ες*) καὶ εἴ τι ἄλλο.

5) *ιρα* (*ιρη* καὶ αἰολ. *ιρρα*). Καὶ τοῦτο τὸ ἐπίθεμα συντέλει καθ' ἑαυτό, χωρὶς δηλ. νὰ ἦνε ὁ θηλυκὸς τύπος τοῦ *ιρος*, οὐδ. *ιρον*, ὡς ἐν τοῖς *ξύλινος*, *λίθινος*, *χθεσινός* κτλ., εἰς σχηματισμὸν ποικίλων θηλυκῶν σημαινόντων τὴν γυναῖκα, τὴν θυγατέρα ἢ καθ' ὅλου τὸ θῆλυ τοῦ ὑπὸ τοῦ θέματος ἐκφραζομένου: *βασίλιρρα* (Μενάνδρου Ἀποσπ. 863) = βασιλίς, καὶ τὰ κύρια *Ἥιρρα*, *Κόριρρα*, *Μέλιρρα*, *Φίλιρρα* κτλ. *ἰατρίκη* = ἰατρὸς γυνὴ παρὰ Γαληνῷ, Ἀλεξ. Ἀφροδισιεὺς κ. ἄλλ., *ἡρωΐνη* (= ἡρωΐς). *Ὠκεανίνη* (Ὠκεανοῦ θυγάτηρ), *Ἀδρηστίνη* (Ἀδράστου θυγάτηρ) ἡ Αἰγιάλεια Ἰλ. Ε, 412 κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ καθομιλούμενα *προβατίνα* (θῆλυ πρόβατον) ἤδη παρὰ Σ. Σ.: Καὶ κεῖνοι ὁποῦνε *κτήματα*, βούδια καὶ *προβατίναις*: ὅπου σημειω-

Digitized by Google

τέον καὶ τὸ *κτήματα* = κτήνη, ᾧ ὅμοιον τὸ λατιν. *gallina*, *(δι)δα-σκαλίνα*, *ὑπουργίνα* κτλ. = διδασκάλου, ὑπουργοῦ γυνή. *Χριστο-δουλίνα*, *Γενναδίνα* κ.τ.ὅμ. = Χριστοδούλου, Γενναδίου κόρη ἢ γυνή κτλ. Τοιαῦτα ἤδη τὰ παρὰ Σ.Σ. *Ἀγγελίνα*, *Ἰακουμίνα*· ἡ *περ-πυρίναις* κτλ. — Ὁμοίως ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ θέματος *ἄγκον* (ὀνομ. *ἀγκὼν*) τὸ καθομιλούμενον *ἀγκονιὰ* καὶ τὸ ἀρχαῖον *ἀγκοίνη* (κατὰ μεταπήδησιν τοῦ ι τοῦ *ια* πρὸ τοῦ ν). Τὸ δὲ *δέσποινα* ἄδηλον ἂν ἐκ τοῦ *δεσποτίνα*, *δεσποσίνα* καὶ (συγκοπῇ τοῦ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων) *δέσπο-ινα* ἔγεινεν ἢ ἔκ τινος ἐκ μὲν τῆς ἑλληνικῆς ἐξαφανισθέντος, ἐν δὲ τῇ λιταυϊκῇ σωζομένου, θέματος *pona* (= δεσπότης, κύριος. δεσ-πόν-ια).

Η ΕΝ. ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΟΥΔΕΤΕΡΟΥ ΙΔΙΩΣ.

Ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέχθη καθ' ὅλου περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς οὐδετέρας ὀνομαστικῆς. Εἰς ἐκεῖνα προστίθενται τὰ ἑξῆς: Τὰ διὰ γυμνοῦ τοῦ θέματος παριστανόμενα οὐδέτερα εἶνε 1) πάντα τὰ συμφωνόληκτα, ὧν τὰ εἰς τ ἀποβάλλουσι καὶ τοῦτο ὡς ἀφόρητον ἐν τέλει: *μέλαν*, *τέραν*, *σώμα(τ)*, *ὕδωρ*, *ἔλωρ* καί τινα ἄλλα ὅμοια, ἐν οἷς ἐξαιρετικῶς πως μακρὸν φέρεται τὸ θεματ. φωνῆεν. *ἦπαρ* (τ. σκρ. **jâkrt** λατιν. **jecur**), *μέλι(τ)*, *λέγον(τ)*, *διδόν(τ)*, *τιθέν(τ)* κ.τ.τ. *τετυφός* (= τετυφότ), *τέρας* (= τέρατ), *γῆρας* (= γῆρατ), *μέλος* (θέμα μέλες), *σάκος* (σακέσ-παλος) κτλ. *εὐγενές*, *εὐτυχὲς* κτλ., ἐν οἷς πᾶσι τὸ ς εἰς τὸ θέμα ἀνήκει. 2) πάντα τὰ εἰς τὰφωνήεντα ι καὶ υ: *ἄπολι*, *εὔπατρι*, *ἄϊδρι*. *ἄλφι*, *κρῖ*, *γόνυ*, *δόρυ*. *ἡδύ*, *βραχύ*, *ἄστυ*, *δάκρυ*. καί τινα εἰς α, οἷα τὰ τῶν γραμμάτων ὀνόματα, *ἄλφα*, *βῆτα*, *γάμμα* κτλ., ἅπερ ἐνίοτε καὶ θηλυκῶς ἀκούονται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς ἐν τῇ φράσει, «οὐδὲ τὴν ἄλφα ξεύρει.» τὰ δ' εἰς ο (πάλαι α) θέματα ἦτό ποτε καιρός, φαίνεται, ὅτε δι' ἑνὸς μόνου τύπου, τοῦ γυμνοῦ θέματος εἰς α ἐξέφερον καὶ τὰς τρεῖς πτώσεις τοῦ τε ἑνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ· τοῦτο δέ, διότι τὸ γλωσσικὸν πνεῦμα ἐθεώρει τὰ οὐδέτερα ὡς τινα ἄψυχον, ἄμορφον καὶ ἀδιάκριτον εἰς ἄτομα ὕλην. Ὅθεν καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ πληθυντικοῦ μεθ' ἑνικοῦ ῥήματος σύνταξίς των. Ὕστερον δ' εἰς τὰς τρεῖς πτώσεις τοῦ ἑνικοῦ, ἐκ τῆς ἀρσεν. αἰτιατικῆς μεταφερθέν, προσηρτήθη τὸ ἔρρινον *r* μὲν ἐν τῇ ἑλληνικῇ καί τισιν ἄλλαις τῶν συγγενῶν, *m* ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ λατινικῇ: *ξύλον*, *νεῦρον*, *στέρνον* κτλ. *ἀγαθό-ν*, *κακό-ν* κτλ. Ἐπιρροὴ τοῦ ν τούτου φαίνεται, ὅτι

Digitized by Google

καὶ τὸ ἐπίθεμα αὐτῶν *α* μετεβλήθη εἰς *ο*, διότι τὸ ἔρρινον καὶ ἀλλαχοῦ ἔχει ταύτην τὴν δύναμιν, π. χ. ἐν τοῖς *λέγ-ο-μεν*, *φέρ-ο-μεν* (σκρ. bha'r-â-mas), *ἔφερ-ο-ν*, *ἔλεγ-ο-ν* (σκρ. *a'bharam*, *a'bharan*) ἀντὶ τῶν *λέγ-α-μεν*, *φέρ-α-μεν*, *ἔφερα-ν*, *ἔλεγα-ν* πρβλ. τὰ *λέγετε*, *φέρετε*, *ἔφερες*, *ἔλεγες* κτλ. Ἀλλ' ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἤδη ἀπὸ τοῦ Γ'. αἰῶνος ἀρχίζουν ν' ἀναφαίνωνται οὐδέτερα ἄνευ τοῦ *ν*. Ἂν ἡ ἔλλειψις αὕτη ἦτο ἐντελὴς ἔλλειψις ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ἀνέκαθεν ὑπολανθάνουσα καὶ τότε πρῶτον μετ' αὐτῆς ἐν γραφῇ ἐξαναδῦσα, ἡ παράλειψις τότε ἀρχὴν λαβοῦσα ὡς ἐκ τῆς πολλαχοῦ πρὸς τὸ ληκτικὸν *ν* ἀντιπαθείας τῆς καθομιλουμένης, ἀμφίβολον εἰπεῖν· ἴσως δ' ἀληθέστερον εἶνε τὸ δεύτερον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παράλειψις αὕτη τοῦ *ν* βαίνει παράλληλος τοῦ τῆς ἐν. αἰτιατικῆς εἰς *ον* καὶ *αν* ἀκριβέστερα περὶ αὐτῆς ἐν τῷ περὶ τῆς αἰτιατικῆς θὰ λεχθῇ.

Η ΕΝΙΚΗ ΚΛΗΤΙΚΗ.

Καὶ ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν ἐξεφέρετο συνήθως καὶ ἐκφέρεται διὰ γυμνοῦ τοῦ θέματος, ὡς *Αἰνεία*, *ταμία*, *μοῦσα*, *Ἑλέγη*. *πόλι*, *βασιλεῦ*, *Ζεῦ*, *ἄνα* (ἀντὶ τοῦ κακοφώνου *ἄνακτ*), *δαῖμον*, *εὐγενές*, *εὐτυχές*, *Σώκρατες*, *Περίκλεις* (= Περίκλεες) κτλ. καὶ τὰ νεώτερα: *παπᾶ*, *φαγᾶ*, *δέσποτα*, καὶ *δεσπότη* (μετὰ διαπρίσεως ἐννοίας) *Νικόλα* (ὀν. *Νικόλα-ς*), *Πέτρο*, *Παῦλο*, *Δημῆτρι* (ὀν. Δημῆτρις) κτλ. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα τὰ ὅρια ταῦτα ὑπερβᾶσα, ἔνθεν μὲν ἀκόμη περισσότερον ἐβράχυνε τὰ θέματα καὶ ἔπλασε τὰς κλητικάς: *λόγε*, *Θεέ*, *ἄγγελε*, *Κύριε* κ.τ.λ. *Θεαροῖ*, *Καλυψοῖ*, *Σαπφοῖ* κτλ. ἔνθεν δὲ αὐτὰς τὰς ὀνομαστικὰς ὡς κλητικὰς μετεχειρίσθη (αἱ ἀττικαὶ καλούμεναι κλητικαί); (ὦ) *θεός*! ὦ *πόλις*, ὦ *εὐτυχής*, ὦ *Αἴας* Σοφ. Αἴ. 89. δός, *φίλος* Ὀδ. Ρ, 415. Πρβλ. Ὀρφ. Λιθ. π. κρυστ. στ. 16. ὅθεν ἀτόπως καὶ οὗτος ὁ τύπος τῆς κλητ. ἀττικὸς ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν γραμματικῶν, ὧν τὰς μαρτυρίας ἴδε παρὰ Ahrens dial. æol. p. 109 κ.τ.λ. Ἵνα τὸ ὄνομα τοῦ καλουμένου ἐμφαντικώτερον ἐξαρθῇ, ὁ τόνος τῆς κλητικῆς πολλαχοῦ ἀναβιβάζεται, ὡς *πάτερ*, *θύγατερ*, *Σώκρατες*, *εὔδαιμον* κτλ. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ σανσκρίτη τὴν ἀρχὴν ταύτην μέχρι τέλους διεξήγαγεν ἐπὶ πασῶν τῶν κλητικῶν πάντων τῶν ἀριθμῶν ἀναβιβάσασα τὸν τόνον, ἡ ἑλληνικὴ ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ ἀπέμεινεν, ἄδηλον διὰ τί.

Digitized by Google

Η ΕΝΙΚΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ.

Τὸ ἀρχαιότατον γνώρισμα τῆς αἰτιατικῆς ἦτο *m*, ἐν τῇ σανσκρίτῃ, τῇ λατινικῇ καὶ ἄλλαις διατηρηθέν, ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων (καὶ πασῶν τῶν κλίσεων). ὡς σκρ *siva-m* εὐτυχῆ (ἀρσ.), *sívam* (θηλ.), *mati-m* μῆτιν, *bhanu-m* ἥλιον (φάνον ἢ φάνητα), *pitara-m* πατέρα, *dâtâr-a-m*, δοτῆρα, *nâv-a-m*, νῆα κτλ. Λατιν. *Aeneâm divu-m*, *patr-e-m dâtor-e-m*, *nav-i-m* κτλ. Τὸ *m* τοῦτο ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν ἄλλαις ἀδελφαῖς γλώσσαις, οἷαι π. χ. ἡ ἀρχαία πρωσσικὴ καὶ ἡ γοτθική, ποῦ μὲν ἐξησθένησεν εἰς ν (n), ποῦ δ' ἐντελῶς ἀπεκόπη, καὶ ἐν μὲν τῇ ἑλληνικῇ ἀπεκόπη τὸ *r* ἐπὶ πάντων τῶν εἰς σύμφωνον ἢ F θεμάτων· μετὰ δὲ τὴν ἀποκοπὴν ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς αἰτιατ. ἀπέμεινε τὸ φωνῆεν α τὸ συνδέον πρότερον τὸ ν (m) μετὰ τοῦ θέματος, π. χ. *φρίκ α(r)*, *φ.λέβ α(r)*, *πατέρ-α(r)*, *μητέρ α(r)*, *γέροντ-α(r)*, *λέοντ-α(r)*, *ποιμέν-α(r)*, *ἐλπίδ α(r)*, *ὄρνιθ-α(r)*, *βασιλέF-α(r)*, *ῥῆF-α(r)* ἢ *ῥέF-α(r)* κτλ. Ἐν δὲ τοῖς *πόλι-ν*, *μῦ-ν*, *ἰχθύ-ν*, *ἡδύ-ν*, *ὄρνι-ν*, *ναῦ-ν* κ.τ.ὁμ. διετηρήθη τὸ *ν* κατ' ἀνάγκην, μετὰ τοῦ θέματος φωνηεντολήκτου ὄντος ἀμέσως συνδεόμενον, ἄνευ μεσολαβήσεως τοῦ α. Περὶ τῆς κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους ἐξαναδύσεως τοῦ ν ἐν τοῖς *φ.λέβα*, *πατέρα* κ.τ ὁμ. ἤδη ἔμπροσθεν ἔγεινε λόγος. Τώρα δ' εἰς τὰ ἐκεῖ παραδείγματα ἃς προστεθῶσι καί τινα ἄλλα: *ἄνθρακαν* Π. Δ. Ἐζεκ. 28, 13 *ἀσεβῆν* ψαλμ. Θ'. 23. λς'. 35. *βασιλέαν* Βασιλ. Γ'. 1, 45. *γραμματέαν* Βασιλ. Δ'. 22, 3. 25, 19. *γυναῖκαν* Ρουθ 4, 12. *ἐλπίδαν* Σιρὰχ 13, 6. *ἱερέαν* Βασιλ. Α. 22, 11. Παραλ. Β'. 24, 19. *φρέναν* Μακκαβ. Γ'. 5, 3 κτλ. Ἡ δ' ἀποκοπὴ τοῦ *ν* περαιτέρω διαδοθεῖσα ἐπεκράτησε τέλος ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐπὶ πασῶν τῶν ἑνικ. αἰτιατικῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῶν εἰς *ον* καὶ *ι(ο)ν* οὐδετέρων. Ἀναφαίνεται δὲ τοῦτο τὸ πάθος ἐν τῇ δημώδει, ἂν μὲν ἦνε συγχωρημένον νὰ συμπεράνωμέν τι περὶ αὐτῆς ἐκ τῶν βαρβαρισμῶν τοῦ παρ' Ἀριστοφάνει (θεσμοφοριαζούσαις) Σκύθου τοξότου, ἤδη κατὰ τὸν ε. πρ. Χρ αἰῶνα. Λέγει δ' ὁ Σκύθης ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀλλοφύλων οὐδετέρως ἐκφέρων καὶ ταῦτα χωρὶς ν τάδε: ἐν στ. 1097 *λάλο* καὶ *κατάρατο γύναικο*. 1176 *τί τὸ βόμβο τοῦτο*; 1180 *ὥςπερ ψόλλο κατὰ τὸ κώδιο*. 1185 *στέριπο τὸ τεττί* (= στέριφον τὸ τιτθίον). 1192 *γλυκερό*. 1199 *γράδιο*. 1210 *ὡς καριεντό σοι τὸ τυγάτριον* (= χαρίεντον = χαρίεν). 1210 *καὶ δύσκολ'(ο)*, *ἀλλὰ πρᾶο* — *ποῦ τὸ γράδιο*; 1222 *ὦ μιαρὸ γρᾶο*. κυρίως δ' ἀρσενικὰ καὶ θηλυ-

Digitized by Google

κά: 1096 λαβέ *τη μιαρά*, 1114 τὸ κύστο (= τὸν κύσθον). Πρβλ· 1119. 1123 *τὴ γέροντο*, *τὴ σανίδο*. 1135 *τὴ μάστιγαν*. 1176 *κῶμο* τίς ἀγείρι μοι; (= κῶμον). 1222 *τὴν ὁδὸ* κτλ. Πρὸ δὲ τοῦ Σκύθου ὁ Ψευδαρτάβας ἐν Ἀχαρν. 104 εἶχεν εἰπών: *οὐ λῆψι χρῦσο* (= χρυσόν). Ἀλλ' ἂν μήτε ὁ Ψευδαρτάβας μήθ' ὁ Σκύθης εἶνε ἀξιόπιστοι μάρτυρες περὶ τῆς γλώσσης τοῦ τότε ἀττικοῦ ὄχλου, ἃς προείλθωμεν εἰς τινας ἀττικὰς τε καὶ ἀλλοδαπὰς ἐπιγραφὰς τῶν αὐτῶν, καθ' οὓς καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐποίει καὶ ὑστέρων χρόνων καὶ ἐνταῦθα θὰ ἀκούσωμεν τὰ προκανακρούσματα τῆς ἀποβολῆς τοῦ ν. Ἐν μὲν ταῖς ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς C. I. 75 ἀναγιγνώσκομεν στιχ. 15 *τὸμ φόρον*, στ. *τῶμ πόλεων*. 76, 7 *τῶλ λογιστῶν*, 11 *ἐάμ που*, 14 *ὅταμ περ*, 15 *ἐμ πόλει*, 15 *συγκλειόντων* καὶ *συσσημαίνεσθων*, 87, 14 *ἐς στήλη* (= ἐν στήλῃ), 31 *ἐς Σιδῶνι* (= ἐν Σιδῶνι). 101, 3 *ἐστὶμ* περὶ τὸν *δῆμον*, 6 ἐπὶ *τῶν καιρῶν*. 170, 6 *αἰθὴρ μὲμ ψυχὰς ὑπεδέξατο*. 10 *ἄνδρας μὲμ πόλις ἤδε ποθεῖ*. Ἃς ἀναγνώσωμεν δὲ καὶ ὁλόκληρον τὸ μεγαρικὸν ψήφισμα (C. I. 1052). Ἀπὸ δὲ Μεγαρίδος εὐθὺ Βοσπόρου Κιμμερίου διαπλεύσαντες ἀκούσωμέν τινα καὶ τοῦ τῶν Βοσποριανῶν ψηφίσματος: C. I. 2058. Β. τοῦ πρὸς *τὸμ ποταμόν*. — Τῶν δὲ αὐτομόλων *ἐπαγγελλόντων* Γαλάτας καὶ Σκίρους πεποιῆσθαι *συμμαχίαν*. *τῶν Γαλατῶν*, *ἐγλείπειν τὴμ πόλιν*. *ἐγλελοιπέναι* δὲ πολλοὺς τῶν ξένων, οὐκ ὀλίγους δὲ *τῶμ πολιτῶν*· *τὸν κίνδυνον τὸμ μέλλοντα* καὶ τὰ δεινὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ποιούμενος· *προσθήσειμ πᾶσαν τὴν εἰς αὐτὰ δαπάνην*· *τὸν καθ'* Ἡγήτορος καὶ *τὸν κατὰ* τὴν ἀμαξιτὸν καὶ τὸν Ἐπιδαυρίου (ἐπὶ Δαυρίου;). *τὸμ πυλῶνα* τὸν ἐπὶ τοῦ δείγματος· πολλάκις *αὐτὸν* καὶ πρότερον ἐστεφανωκώς. — κατὰ *τὸμ* πόσιος πύργον. εἰς ἣμ προέθηκε χρυσοῦς ἑκατόν· ὃν *ἂμ* βούληται *τρόπον χρήσασθαι*. — *ἄφεσιμ ποιήσασθαι* κτλ. κτλ. Ἀπὸ δὲ Βοσπόρου ἐπὶ Σάμον καὶ Ἰωνίαν ἀνακάμψαντες ἀκούσωμεν καὶ τοῦ βασιλέως Λυσιμάχου C. I. 2254 *τὴν χώραν* (τρίς), *πρότερομ μὲν* κτλ. Τί σημαίνουσι ταῦτα πάντα; Ὅτι ἡ ἐκ τῆς συνήθους γραμματικῆς γνωστὴ ὡς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἑκάστοτε λέξει συμβαίνουσα προσομοίωσις εἶνε ἤδη θόλωσίς τις τοῦ καθαροῦ χαρακτῆρος τοῦ *r*, σχεδὸν ἀντίστοιχος τῇ ἐν ἄλλαις συγγενέσι γλώσσαις ἀπαμβλύνσει του εἰς τὸ η (ὡς ἐν τοῖς γαλλ. *en passant on dit* κ.τ.ὁμ.) — Ἓν δὲ μόνον δῆμα προβάσης τῆς ἀμυδρώσεως, καταντῶμεν εἰς τὴν τελείαν τοῦ *r* ἐξαφάνισιν. Διότι ἂ· ἐν μὲν τοῖς: *τὴμ βουλὴν* καὶ τὸν *δῆμον*· *τὴμ πόλιν* — *ἄφεσιμ ποιήσασθαι*. *τὴν χώραν* — *τὸμ φόρον* κτλ. τὸ μ καὶ τὸ γ εἰς τὴν ἑπομένην λέξιν μεταφέρωμεν, ὡς φιλεῖ ὁ δῆμος ποιεῖν, π. χ. *τὸ νῶμο(ν)* λέγων καὶ ὁ

Digitized by Google

νῶμος ἀντί: *τὸν ὦμον*, ὁ *ὦμος· τὴ νουρὰ* καὶ *ἡ νουρὰ* ἀντί: *τὴν οὐρὰν* καὶ *ἡ οὐρά* κ.τ.τ., τὰ δὲ «*τὸλ λογιστὴν* καὶ *τὸμ μετρητὴν* καὶ *τὸρ ῥήτορα* πλεῦσαι εἰς τὴν νῆσον Νάξον» ἀναγνώσωμεν, ὅπως τὰ ἀναγιγνώσκει καὶ προφέρει ὁ κοινὸς ἄνθρωπος πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς δηλ. ἐν τοῖς συνδυασμοῖς *λλ*, *μμ*, *νν* καὶ *ρρ* ν' ἀκούωνται ἀμφότερα τὰ στοιχεῖα, τότε ἐκ τούτων μὲν παντελῶς ἐξαφανίζεται τὸ ν, ἐν ἐκείνοις δὲ ἀμυδρῶς πως καὶ ὑποκώφως ἐπιβομβεῖ τῷ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντι, ἀμυδρότερον σχεδὸν τοῦ .n ἐκείνου τῶν συγγενῶν γλωσσῶν καὶ τοῦ τῶν γαλλικῶν *non*, *en parlant* κτλ., καθὼς δὰ καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ αἰτιατικαὶ π. χ. 'ς *τὴ ζωή* μου, 'ς *τὸ θεό* σου, 'ς *τὴ τιμή* μου κ.λ. ἐν πολλῶν στόμασι μετά τινος τοιαύτης ἐπιβομβήσεως ἢ ἐλαφροτάτης ῥινοφθογγήσεως ἀκούονται. Τοιαύτας, νομίζω, βαθμῖδας διῆλθε τὸ αἰτιατικὸν *ν*, ἕως οὗ πως ἐξηφανίσθη ἔκ τε τῶν ἑνικῶν αἰτιατικῶν καὶ ἐκ τῶν οὐδετέρων τῆς καθομιλουμένης, ἀλλ' ὄχι ἀνεπιστρεπτί, ἀγαθῇ τύχῃ, οὐδὲ πανταχοῦ τῆς ἑλληνικῆς χώρας. Τῆς τελείας δ' ἐκλείψεως παραδείγματα ἀναμφίλεκτα ἤδη περὶ τὸν Ἱ. μ. Χρ. αἰῶνα ἀπαντῶμεν. Εἶνε δὲ τοιαῦτα παρὰ τὰ ἐκ τοῦ Β. Χ. καὶ τῶν Χρον. τ. Μωρέως προεκτεθειμένα καὶ τάδε: ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελλ. ἐπυλλ. στ. 23. 27. *τρικάνταρο* μολύβιν. στ. 69—70.

βγάλλει τὸ *μαῦρο φλάμπουρο* τὸ *κόκκινο* σηκώνει,
στήνει καὶ *τέντα ὁλόχρυση*, 'ς *τὴ Κρήτη κουρσευμένη*.

Ἔπειτα ἐκ τοῦ Α. Κ. *νάνε* διὰ τιμή σου. — *ἂν ἔχει εὐγνωμοσύνη*. — *γυρεύει τὸ κακό* σου. — *τὸ ἰδικό* σου *κακὸ* τῆς ἀνυποληψίας. — διὰ *τὸ 'πολιπτικό σου* κτλ. — Β. Χ. *ἀστραπόβροντο* πολύ. *τρυγόνι* (πολλάκις)

καὶ *ποία στράτα* καὶ ποίαν ὁδόν, ποῦ πορευθῶ, ἡ ἀθλία!

— τὸ φυσικό μας στέμμα. — Καὶ λάβε κατὰ *νοῦ* σου. (Πρβλ. αὐτ. κατωτέρω: καὶ λάβε κατὰ *νοῦν*).—καὶ νὰ προκρίνῃς τὸ *καλὸ* καὶ κεῖνο νὰ ποιήσῃς. — ἄνακτος *παιδί*. — εἰς τὴν *κλεισοῦρα*. — γένος ἰδικό μου.

— καὶ *ψίκι* μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐποίκασιν ἐτότες
— ἐπαίξαν τὰ παιγνίδια, ὡς εἶχαν κατὰ τάξι.
— ηὗρηκα τὸ *γεράκι* μου, τὸ εἶχ' ἀπολυμένον.

χώρα καὶ βκσιλείκν. *τὴν φλόγαν* σου *κρυμμένη* τὸ *ταχεῖο* (= τὸ ταχύ)· *τὴν ψυχή· τὴν αἴσθησί* του. Ἐκ τῶν χρονικῶν τοῦ Μωρέως παρὰ τὰ ῥωμανίζοντα: *πασσάτζο* σλ. 4 38 κ. ἀλλ' *ὁμάττιο* 16. 40. *κοντάτο* 4. 40. *κάστρο* 28. 34. 44. *φουσάτο* 38. *ῥητζίστρο* 48. 56. *κοῦρσο* 106. *σπῆτι* 8. τὰ καθαρῶς ἑλληνικά: *δίλο* 28. *κάτεργο* 66. *πλιθάρι* (= πλινθάριον) 6. *ἀρχοντολόγι* 24. *τὴν Ἀνδραβίδα* 40. *τὴν*

Digitized by Google

Καλαμάτα 32. 'ς τὴν *Borîtσα* 46 ποίησέ την *κυρά* μας 92 κτλ. Ἐκ τοῦ Βλσ. ὁ φθόνος τὸ *κακὸ* θηρίον ἐμπῆκεν εἰς Ῥωμαίους,

— καλὸν *μοιράδι* ἔστησεν 'ς τὸ *πλάγι* τῶν Ῥωμαίων.

— πίστευσον, καταστήσω σε *μέγα* τοῦ Παλατίου.

νὰ ποιήσῃ *τέτοια κρίσι*. ἔκλινε τὸ *κεφάλι*. ἐκεῖ 'ς τὸ *κοντοσκάλι*.

— ἢ νὰ χαθοῦμε παντελῶς *ρωθοῦνι* μὴ γλυτώσῃ,

— ἂν εἶν' κ' ἐγὼ πραξα ποτὲ δόλον, *δημεγερσία*

— εἰς μέσον Βελισσάριος μετὰ *μεγάλο ψίκι*. κτλ.

Ἐκ δὲ τῆς Βατραχομυομαχίας Δημητρίου Ζήνου, ὅποῦ συχνὴ ἡ ἀποκοπὴ τοῦ *ν* ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν μόνους τοὺς πρώτους τέσσαρας στίχους τοῦ προλόγου.

— Μὴ νὰ 'χεις τίποτες *βιβλίο νέο*, νὰ μοῦ πουλήσῃς;

— Ναί, ἔχω ἕνα *εὔμορφο*· καὶ ἰδές το· ἂν ὁρίσῃς

— Εἰπές μου, πῶς τὸ λέγουσι· 'τι τώρα δὲν ἀδειάζω·

ἔχω *δουλειὰ οπουδαστική*· δὲν στέκω νὰ διαβάζω.

Διατηρεῖται δὲ ἀκεραιότερον τὸ *ν* τῶν αἰτιατικῶν καὶ τῶν οὐδετέρων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ κατὰ τὴν τῶν Κυπρίων καὶ τινων ἄλλων νησιωτῶν τοῦ Αἰγαίου ἢ μᾶλλον Καρπαθίου πελάγους. Οὕτως οἱ Κύπριοι λέγουσιν οὐ μόνον τὸ *παιδίν*, τὸ *τυρίν*, τὸ *κεραμίδιν* κτλ. ἀλλὰ καὶ τὴν *χώραν*, τὴν *δόξαν*, τὸ *ξόλον*, τὸ *δένδρον* κτλ. Πέρα δὲ τοῦ ἀρχαίου κανόνος προβαίνοντες καὶ τὸ *ἄλλον* κτλ. Τοιαῦτα καὶ τὰ ἐξῆς ἐκ τῆς Ῥοδίων, Καρπαθίων, Κασσίων καὶ Κρητῶν διαλέκτου παρὰ L. Ross (Reisen etc.) σλ. 176 τοῦ γ'. τόμου: τὴν *'στόρησίν σου· μιάν ζωγραφιάν· τὴν εὔμορφην· μὲ τὴν καρδιάν* μου σ' ἀγαπῶ· — *τὸν λογισμόν* του χάνει· *ἀειρὸν* (— κόν;) *βασιλικὸν* ἔχεις 'ς *τὴν κεφαλήν* σου. τὸ *πρόσωπον*. 'σὰν ὄφις τρέχω 'ς τὸ *νερόν*. *ἄσπρον* τριανταφυλλάκι μου. *κλαδίν*. *κλειδίν*. *ψεγάδιν* κτλ. παρὰ τῷ αὐτῷ ἀλλαχόθεν· πόλιν (ἴσ. πόλιον τ. ἔ. πολίχνιον), ὄνομα χωρίου ἐν Κάσσῳ. Φοινίκιν, ὄνομα λιμένος ἐν Καρπάθῳ. τὰ Ῥόδια: *παιτρ* (παιδίν), *τραγούτρ* (= τραγοῦδιν) κτλ. Ἔνθα ἀξιοσημείωτος καὶ ἡ τοῦ *δ* συγκοπή, καὶ παρὰ Χίοις καὶ ἄλλοις τισὶν οὖσα συνήθης, ὡς π. χ. *ἒν* = δέν, *ουλεύω* = δουλεύω.

Ἀνάλογος καὶ σύγχρονος τῇ ἀποκοπῇ τοῦ *ν* τῶν αἰτιατικῶν καὶ τῶν οὐδετέρων εἶνε καὶ ἡ τῶν ἀπαρεμφάτων, περὶ ἧς ἤδη ἐλέχθη· ἔπειτα ἀρχαιότεραι ἀποκοπαὶ ἢ καὶ ἐν μέρει ἀνέκαθεν ἐλλείψεις τῶν ληκτικῶν ἐρρίνων *μ*, *ν* ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἶνε καὶ αἱ ἑξῆς: 1) ἡ τοῦ *μ*(ι) ἐκ τοῦ ά. ἑνικοῦ τῆς εἰς ω συζυγίας: *λέγω*, *γράφω*, *λέξω*, *γράψω* κτλ. ἐκ τῶν *λέγω-μ*(ι), *γράφω-μ*(ι) κτλ. 2) τοῦ *μ* ἢ *ν* ἐκ τοῦ ά. ἑνικοῦ τοῦ

Digitized by Google

dauhtar. νεογερμαν. *sohn*. (τὸ n θεματικόν), *hand* (θηλ.), *bruder tochter* = υἱόν, χεῖρα, πατέρα, θυγατέρα *daur* = δῶρ ο-ν. ἐν δὲ τῷ *nomô* γοτθ. καὶ νεογ. *name* = ὄνομα, καθὼς καὶ ἐν τῷ σκρ. καὶ ζενδικῷ *nâma*, ἀπεκόπη καὶ τὸ θεματικὸν *n*, διετηρήθη δέ, ὡς εἴδαμεν, μόνον ἐν τῷ λατιν. *nomen* καὶ τῷ μέσῳ ἑλλην. *ὄνομαν*. γ'.) ἐν τῇ *λιτανικῇ* ὁ μὲν οὐδέτερος τύπος τῶν οὐσιαστικῶν παντελῶς ἐξηφανίσθη, τῶν δ' ἐπιθέτων τὰ μὲν οὐδέτερα ὁμοίως ἀπέβαλαν τὸ χαρακτηριστικὸν *m* ἢ *n*, ἐν δὲ ταῖς ἀρσ. αἰτιατ. τῶν πλείστων οὐσιαστικῶν καὶ πάντων τῶν ἐπιθέτων γράφεται μὲν ἀκόμη ὡς πτωτικὸν σημεῖον τὸ .*n*, πρό τινος χρόνου ὡς τὸ γαλλ. *n* ἐν τέλει λέξεως προφερόμενον, ἀλλὰ τώρα δὲν ἀκούεται πλέον, ὡς ἐν τοῖς *ta-.n* (προφ. ta), = τόν, τοῦτον, *dé'va-.n* (προφ. dé'va) = θεόν. *gé'ra-.n* (προφ. gé'ra) τὸν ἀγαθόν, *gé'ra* τὸ ἀγαθὸν κτλ. Ἑτέρα πρὸς τὴν ἑλληνικήν, μάλιστα τὴν νεωτέραν, κατὰ τοῦτο ὁμοιότης τῆς *γοτθικῆς* καὶ τῆς *λιτανικῆς* εἶνε, ὅτι τὰ εἰς *ja* οὐσιαστικὰ θέματα (συμφώνου πρὸ τοῦ j ὄντος), ὧν ἡ μὲν ἐν. ὀνομαστ. εἰς *ja-s*, ἡ δ' αἰτιατ. εἰς *ja-n* (ἢ jam) = ἑλλην. *ιο-ς*, *ιο-ν*, ἔπρεπε νὰ λήγῃ, ἐκ μὲν τῆς ὀνομαστ. μόνον τὸ *a* συγκόπτοντα, ἐκ δὲ τῆς αἰτιατ. τῶν ἀρσεν. καὶ ἐκ τῶν οὐδετέρων καὶ τὸ *a* καὶ τὸ *η* σχηματίζονται εἰς *ι-ς* καὶ *ι*, π. χ. λιτ. *ló'bi s* (ἐκ τοῦ *ló'bja-s*) ὄλβος, πλοῦτος, γοτθ. *sûti-s* (ἀντὶ sûtja-s). νεογερμ. süss ἡδύς, γοτθ. *reiki* (ἀντὶ reikja-n σκρ. *râ'g'jam*. λατ. rêgnum) βασίλειον (ὅθεν τὸ νεογερμ. reich). ἀπαραλλάκτως, ὥςπερ τὰ ἑλλην. *Ἄμφις* ἀντὶ *Ἄμφιος* κ.τ.ὅμ. *πόδι* ἀντὶ *ποδίον* κτλ. — δ'.) Ἐν δὲ τῇ *σλαυϊκῇ* τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς αἰτιατ. καὶ τοῦ οὐδετέρου ποῦ μὲν ἀντελῶς ἐξέπεσε, ποῦ δ' ἐξησθένησεν εἰς τὸ αἰρημένον ἔρρινον .*n*, π. χ. *novú* = νέος — νέον (λατ. novu-m), *dêlo* (οὐδετ.) ἔργον. ἀρσ. αἰτ. *sūnú* (πρβλ. τὸ σκρ. sûnu'm) υἱόν. θηλ. αἰτ. *no'shti* νύκτα, *matere* (σκρ. mâta'r a-m(μητέρα, dùshter-e (σκρ. duhitar-a-m) θυγατέρα κτλ. θηλ. αἰτιατ. *vidovu-n*. (λατιν. vidua-m) χήραν κτλ. — ε'.) Καὶ ἐν τῇ *λατινικῇ* τὸ ληκτικὸν *m*, τῷ ἑλλην. ν ἐν τοῖς πλείστοις ἀντιστοιχοῦν, ἤδη κατὰ ῥητὴν τοῦ Κοϊντιλιανοῦ μαρτυρίαν (IX, 4, 40) ἀσθενῶς προὐφέρατο « *parum* exprimitur ut neque enim eximitur, sed obscuratur. » Διὸ 1) ἐν συνθέσει ἀποκόπτεται ἀπὸ τοῦ *circum*, ὡς *circuire*, *circuitus*, *circuago* κτλ. ἀπὸ τοῦ *cum*: *coagulum*, *coactum*, *coalescere* κτλ. 2) ἐν συντάξει πρὸ τοῦ ν καὶ τῶν ὀδοντικῶν *t*, *d*, καὶ τοῦ *q* εἰς *n* μετέβαινεν, ὡς cun nobis etian nunc, an terminum (= am, amb — ambi terminum), per decen dies, tan concorde (= tam c.) conquo, conque κτλ. (παρὰ Corssen über Aus-

Digitized by Google

sprache, Vocalismus und Betonung der lateinischen sprache) p. 108. — 3) ἀπεβλήθη πρωϊμώτατα ἐκ τοῦ ά. ἐνικοῦ προςώπου τῶν ἐνεργητ. ῥημάτων, ὡς *lego* (= legomi, legom), *dico* (dicomi, dicom), amo κτλ., ἐκτὸς τῶν sum (= es-um), inquam, περὶ ὧν ἤδη καὶ πρότερον ἐρρέθη· ὕστερον δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς *attinge* (= attingam), *dice* (= dicam), *ostende* (ostendam) κτλ. Corss. p. 109. — 4) ἐκ τῆς αἰτικτ. τῶν ἀρσ. καὶ θηλ. καὶ ἐκ τῶν οὐδετέρων ἤδη κατὰ τοὺς φοινικοὺς πολέμους. Παραδείγματα ἐκ τῶν διαφόρων χρόνων a.) ἐκ τῶν φοιν. πολέμων: *dono*, *donu* (= donom, donum), *viro*, *oino* (= unum), *oppumo*, *Samnio*, *Romano*, *vicesima*, *Corsica*, *Taurasia* κτλ. b) ἐκ τῶν χρόνων τοῦ S. C. de Bacchanalibus: *Antioco*, *signu*. c) ἐκ τοῦ ά. μετὰ Χριστὸν αἰῶνος (Πομπηΐας), *Maximo*, *Antioco*, *Dionysia*, *Vindemia*, *sincera*, *ortu*, *tota*, *Venere*, *Maecone*. d) ἐκ τοῦ γ'. μετὰ Χρ. αἰῶνος: *Casilino*, *habituru*, *theatru*, *monimentu*, *monumentu*, *vinu*, *sinu*, *lucru*, *annu*, *olla*, *mea*, *sepultura*, *urina*, *anima*, *eterna* κτλ. *uxore*, *incursione*, *herede*, *dedicatione* κτλ. Corss. σλ. 110—12.

Σημ. Ὁ Bopp. vergleich gramm. σλ. 318 τεκμήριον μεταχειριζόμενος τὸ *Ki-m* (σκρ) = τί; (ἐκ τοῦ θέματος Ki, ὅθεν καὶ τὸ λατιν. qui-d) εὑρίσκει πιθανόν, ὅτι καὶ τὰ εἰς ι καὶ υ οὐδέτερα ἀρχαιότατα εἶχαν τὸ χαρακτηριστικὸν *m* (ν), καὶ ὅτι διὰ τὴν σπανιωτέραν χρῆσιν τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἐν πάσαις ταῖς ἀρίαις γλώσσαις ἀπεκόπη πρωϊαίτατα, ἐν ᾧ ἐν τοῖς εἰς α (α, η, ο) πολυχρηστοτέροις ἐπὶ μακρότερον διετηρήθη.

ΙΙ ΕΝ. ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ.

Ἡ πρώτη καὶ κυρία σημασία τῆς *ἀφαιρετικῆς*, ἀκόμη ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ ἐν τοῖς λατινικοῖς πόλεων ὀνόμασι διατηρουμένη, εἶναι ἡ *ἀφορμὴ* καὶ *ἀπόστασις* ἔκ τινος τόπου, ἡ σχέσις *πόθεν*. Ἐντεῦθεν μετεφέρθη καὶ εἰς ἄλλας σχέσεις, μάλιστα τὴν τῆς *αἰτίας* καὶ τοῦ *τρόπου*, ἀμφοτέρων θεωρουμένων ὡς τόπου, ὅθεν ἀφορμᾶται πρᾶξίς τις. Τοῦτο ἐπιβεβαιώνει καὶ ἡ γλῶσσα, ἀμφοτέρας ταύτας τὰς σχέσεις, καθὼς καὶ τὴν πρώτην, διὰ προθέσεων ἀφορμὴν σημαινουσῶν ἐκφράζουσα, ὡς π. χ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὰ μέν: *ἐξ ἐμοῦ*, *ἐκ σοῦ*, *ἐξ Ἀλεξάνδρου*, *παρ' αὐτοῦ*, *ἀπὸ τούτων οὐδὲν ἐλέχθη* κ.τ.δμ. *αἰτίαν* σημαίνουν, τὰ δὲ *ἐξ ἴσου*, *ἀπὸ τοῦ ἴσου* καὶ *τοῦ ὁμοίου* κ.τ.τ. *τρόπον*. Ἔπειτα δὲ μετεφέρθη καὶ εἰς ἄλλας, ἐνίοτε τῶν προειρημένων ἐναντίας, σχέσεις. Ἡ-

Digitized by Google

το δὲ τὸ *γνώρισμα* τῆς ἀφαιρετικῆς τὸ δεικτικὸν τοῦ γ'. προσώπου ί, διατηρηθὲν ἐν τῇ σανσκρίτῃ μόνον ἐπὶ τῶν εἰς *a* θεμάτων, π. χ. *a'çvât* ἐκ τοῦ ἵππου equo. *Ka'-smât* ἐκ τίνος; ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν θεμάτων ἡ *ἀφαιρετικὴ* καὶ ἡ *γενικὴ* ἐταυτίσθησαν. Τὸ t ἐν τῇ Ζένδῃ εἰς d μαλακυνθὲν καὶ ἐπ' ἀλλοίων θεμάτων εἶνε σύνηθες. Ἴσην ἔκτασιν εἶχε καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ λατινικῇ ὁ διὰ τοῦ *d* σχηματισμὸς τῆς ἀφαιρετικῆς, οὗτινος παραδείγματα ἐσώθησαν ἔν τε τῇ *columna rostrata* καὶ ἐν τῷ S. C. de Bacchanalibus, οἷα τά: *navale-d*, *praeda-t* (= navali praedâ), *in alto-d mari-d* (= in alto mari) κτλ. Ἐν δὲ τῇ μεταγενεστέρᾳ λατινικῇ ὀλίγα τινὰ ἴχνη τοῦ πλήρους τύπου ἐσώθησαν, π. χ. ὁ μετὰ ταῦτα σύνδεσμος *sed* ἐν τῷ S. C. de Bacch. δὶς ὡς ἀντωνυμία προσωπ. = *se* ἀπαντῶν, καὶ ἡ ἐγκλιτικὴ ἀντων. *met* (= τῇ σανσκρ. smât), ἥτις ἐν τῇ χρήσει καὶ μετ' αἰτιατικῆς συντάσσεται, ὡς *me — met ipsum* κτλ., καθὼς καὶ αἱ κατὰ τύπον ἀληθεῖς ἀφαιρετικαὶ *med*, *ted* παρὰ Πλαύτῳ ὡς αἰτιατ. ἐκλαμβάνονται. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐξέπεσεν ὕστερον τὸ d, π. χ. *hoc modo*, *quo modo*, *pari modo*, *locô*, *senatû* κτλ. — Οὐδ' ἡ *ἑλληνικὴ* ἦτο πάντη ἄμοιρος τοῦ ἀφαιρετικοῦ τύπου, κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους κἂν χρόνους. Διότι τὰ εἰς ω-ς *τροπικὰ* ἢ (κατὰ τοὺς ἀρχαίους γραμματικοὺς) *μεσότητος* ἐπιρρήματα, οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, φαίνεται, ἢ ἀφαιρετικαί, ἐν αἷς εἴτε κατ' εὐθεῖαν τὸ ἀρχ. τ εἴτε διὰ μέσου τοῦ *δ* εἰς ς ἀπέρρευσεν, ἧς δὴ μεταβολῆς καὶ ἄλλα πάμπολλα τεκμήρια παρέχει ἡ ἑλληνικὴ (πρβλ. τά: τέρας, πέρας, τετυφὸς κτλ. ἐκ τῶν *τερατ*, *περατ*, *τετυφοτ* κτλ.), π. χ. *ὁμῶ-ς* (= τῷ σανσκρ. samât), *οὕτως*, *ὡ-ς*, *πῶ-ς*, *ἀμῶ-ς* κτλ. ἐκ τῶν *ὁμὼ-τ*, *οὕτω-τ*, *ὡ-τ*, *πῶ-τ*, *ἀμῶ-τ* ἢ *ὁμῶ-δ*, *οὕτω-δ* κτλ. ἐκ τῶν θεμ. *ομο* (ὅθεν καὶ *ὁμοῦ*, *ὁμο-ῖ-ος*), *οὑτο-ς*, *ὁ-ς*, *πο* (ὅθεν καὶ *ποῦ*, *ποῖ*, *πῇ*, *πο-ῖ-ος*), *ἀ-μο* (ὅθεν καὶ ἀμόθεν) κτλ. Τούτων τὸ ω ἐν μὲν τοῖς ἐκ θεμάτων εἰς ο εἶνε ὀργανικόν, ἀντιστοιχοῦν τῷ σανσκριτικῷ καὶ ζενδικῷ ā, ἐν δὲ τοῖς ἐξ ἀλλοίων θεμάτων ἔπρεπε κυρίως νὰ ἦνε ο ἀπέναντι τοῦ βραχέος α ἐν τῇ ζένδῃ καὶ ἡ πλήρης ἀφαιρετικὴ κατάληξις *ος* = *ad*, ὡς *σωφρόν-ος*, *ἀληθέ(σ)-ος*, *ἡδέ-ος* κτλ., ἀλλ' ἦτε ἀναλογία τῶν πολυπληθεστέρων εἰς ως ὀργανικῶς γενομένων καὶ ἡ σύγχυσις τῶν εἰς ος ἀφαιρ. μετὰ τῶν ὁμοφθόγγων γενικῶν προσκάλεσαν καὶ ἐν τούτοις τὴν μήκυνσιν τοῦ ο καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν τά: *σωφρόν-ως*, *ἀληθέ-ως*, *ἡδέ-ως* κτλ. Καθὼς δ' ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ (τῇ κλασσικῇ) λατινικῇ ὅλως ἀπεκόπη τὸ ἀφαιρ. *d*, οὕτω καὶ ἐκ πολλῶν ἑλλην. τὸ ς: *οὕτω*, *ὧδε* (ὡς-δε), *ἄφρω*, *ἄνω*, *κάτω*, *ἔξω*, *ἔσω*, *ἅπερ* εἶνε ἀνάλογα τοῖς ὁμοίως ἐκ προθέσεων σανσκριτικοῖς *adha'stât* ὑποκάτω, *pura'stât* πρόσω κτλ.

Digitized by Google

Τοιαῦτα φαίνονται ὄντα καὶ τὰ δωρικά: *πῶ, τοντῶ, αὐτῶ, τηνῶ* (πρβλ. Ahrens dial. dor. 374) = *πόθεν, τούτοθεν, αὐτόθεν, τηνόθεν*. Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι πολλὰ τῶν ἐπιρρημάτων, τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῆς ἀρχῆς των ἐπισκοτισθείσης, ἄλλην παρὰ τὴν ἀφαιρετικὴν σημασίαν καὶ χρῆσιν ἀνέλαβαν. Οὕτω καὶ αἱ λατιν. *quó, eó, illo* = ποῖ, αὐτόσε, ἐκεῖσε σημαίνουσι.

Η ΕΝΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ.

Τὰ ἀρχαιότατα γνωρίσματα τῆς ἑν. γενικῆς ἦσαν δύο· 1) τὸ *ας* (ὅθεν αἱ σανσκριτικαὶ γεν. *vâć-as* (ὀνομ. vak) ἔπεος, *matj-âs* (ὀνομ. *mati-s* μῆτις), dhênu-s ἡ βοῦς γεν. dhênv-âs κτλ.)—6΄.) τὸ sja (σκρ. *çiva-s* εὐτυχὴς γεν. *çiva-sja* κτλ.). Καὶ ά.) ἐκ μὲν τοῦ *ας* ἀνεπτύχθησαν τὰ ἑλληνικά: 1) τὸ *ας* συντελέσαν πρὸς σχηματισμὸν τῆς γεν. τῶν εἰς *α* (η) θηλυκῶν θεμάτων, ἀλλὰ συναιρεθέντων εἰς ἓν τοῦ θεματ. *α* ἢ η καὶ τοῦ καταλ. *α*, ὡς *σοφίᾱ-ς* (ἐκ τοῦ σοφία-ας), *ἡμέρᾱ-ς, μούση ς* (ἐκ τοῦ μούσα-ας), *νίκη-ς* ἐκ τοῦ *νίκη-ας* κτλ. 2) τὸ *ος*, δι' οὗ ἐσχηματίσθη ἡ γεν. πάντων τῶν εἰς σύμφωνον καὶ εἰς τὰ φων. *ι, υ* καὶ *ω* (ὀνομαστ.) ληγόντων θηλυκῶν: *ποδ-ός, λαλαπ-ος, ποιμέν ος. πόλιος* (αἰολ. ἰων.), *φύσι-ος* κτλ. *ἡδέ ος* (ἀντὶ τοῦ *ἡδύ-ος*), *μυ-ός, ἰχθύος. αἰδώ-ς* γιν. *αἰδό-ος* Κλωθὼ γεν. *Κλωθό-ος*. Τοιαῦται καὶ αἱ κατ' Ἀπολλώνιον σλ. 94 δωρικαὶ ἀντωνυμ. γενικῆς· *ἐμέ-ος, ἐμοῦς* καὶ *ἐμεῦς, τέ-ος* καὶ *τεῦς*. 3) τὸ *ως*, δι' οὗ ἡ γεν. τῶν εἰς *ι*-ς τριτοκλίτων, ὧν τὰ πλεῖστα θηλυκά, καί τινων εἰς *υ*-ς μὴ οὐδετερ. οὐσιαστικῶν, τύπος διὰ τὴν ἐν τῇ ἀτθίδι ἐπικράτησίν του ἀττικὸς καλούμενος: *πόλε-ως, φύσε-ως, πήχε-ως* κτλ. — 6΄.) Διὰ δὲ τοῦ *αιο* (sja) ἐσχηματίσθη ἡ γεν. τῶν εἰς *α* (η) καὶ *ο* θεμάτων, ἐκτὸς τῶν εἰς *α* (η) θηλυκῶν, περὶ ὧν ἤδη ἔγεινε λόγος, καὶ τῶν τριῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἀττικῶν καὶ κοινῶν). Ἀλλ' ἐν τούτοις συνέβησαν πάθη τινὰ καὶ ἀλλαχοῦ τῇ ἑλληνικῇ συνήθη. Καὶ 1) τὸ *σ* συνεκόπη μεταξὺ τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος καὶ τοῦ ἑπομένου *ι*, καὶ οὕτως ἐμορφώθη ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν (πρβλ. Ahrens de dial. æol. p. 221 Anm. 5) *θεττα λικὴ* ἢ γενικῶς *αἰολικὴ* καλουμένη γενικὴ εἰς *οιο*: *ἀργυρέοιο βιοῖο* (ἐκ τοῦ ἀργυρεο-σιο βιο-σι-ο), *οἴνοιο ἠδυπότοιο, πεδίοιο* κτλ. *ἐμοῖο, σοῖο, τοῖο, ἑοῖο* κτλ. — 2) Συνεκόπη καὶ τὸ *ι*, ὡς ἐν τοῖς πρωτοκλίτοις: Αἰνεία ο (= Αἰνεία-σι-ο), *Ἀΐδαο πυλάρταο* Ἰλ. Ω, 367, *αἰχμητᾶο* Πινδ. Πυθ. Δ΄. 12 κλ. — 3) Τοῦ ἐπιθέματος τούτου *ᾶο* τὸ μὲν *α* ἐξησθένησεν εἰς *ε* καὶ τὸ βάρος του μετεφορτώθη εἰς τὸ *ο*,

Digitized by Google

δθεν ὁ ἰωνικὸς *εω*: *Πηληϊάδεω*, *Ἀτδεω*, *Ἀ.ιτεω* (Ὁμηρ.), *νεηνίεω* (= νεανίᾱο) Ἡροδ. Ζ'. 99. *Τισίεω* ς'. 133. *Σπερθίεω* Ζ'. 137 κτλ. ἀνάλογα τοῖς: *πόλε-ως*, *πήχε-ως*, *Μενέλεω-ς*, *Ἀκρόνεω-ς* ἀντὶ τῶν *πόλι-ος*, *πήχυ-ος*, *Μενέλᾱο-ς*, *Ἀκρόνᾱο-ς*, ἐν οἷς ὁμοία μεταμόρφωσις συνέβη. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν ἰωνικῶς καὶ τὰ δευτερόκλιτα *Μεμβλιάρεω* (ὀν. Μεμβλίαρος) Ἡροδ. Δ'. 147. *Κλεομβρότεω* Ἑ. 32 κ. ἄλλα, ὡς ἐξ ὀνομαστικῶν *Μεμβλιάρας*, *Κλεομβρότας*. — δ) Τὰ *αο* καὶ *οο* συνῃρέθησαν κοινῶς μὲν εἰς *ου*, ὡς *ταμίου*, *νεανίου*, *λόγου*, *πεδίου* κτλ. κατὰ δέ τινας διαλέκτους, μάλιστα τὴν αὐστηροτέραν καλουμένην δωρίδα, τὴν ἀρκαδικήν, ἠλειακὴν καὶ βοιωτικὴν εἰς ω· οἷα *πρωτόκλιτα* μὲν ἤδη παρ' Ὁμήρῳ: *Λίνειω* Ἰλ. Ε, 534. *Ἑρμείω* Ο, 214. *βορίω* Ξ, 395. *ἐυμμελίω* (ὀν. ἐὐμμελίης) Δ, 47 κτλ. *δευτερόκλιτα* δὲ ἐν ταῖς ἄρτι εἰρημέναις διαλέκτοις: *Ἐπιδαύρω*, *Πελοποννάσω*, *τῶ σιῶ* (ἐκ τῶν παρὰ Θουκυδ. Ἑ 77 περὶ συμμαχίας προτάσεων τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀργείους) κ. ἀλλ. Τὰ βοιωτ. *πολέμω*, *ἱπποδρομίω*, *Δωροθίω* C. I. 1562. *ἵππω* Κορίννας Ἀποσπ. 8. ἀρκαδ. κ. ἠλειακὰ παραδ. ἴδε κατωτέρω ἐν τῷ περὶ τῆς δοτικῆς. Τοιαῦται καὶ αἱ ἀντων. *ἐμίω*, *τίω* (Ἀπολλων. π. ἀντ. 95 — 6). Ἡ δὲ τῆς *ἀττικῆς* λεγομένης γενικῆς, ὡς *λαγώ*, *νεώ*, *Μενέλεω*, ἀρχὴ κεῖται ἐν τῷ ὁμηρικῷ *Πετεῶο*, δηλ. τὸ ἁπλοῦν ω τῆς γενικῆς προῆλθε κατὰ συναίρεσιν τοῦ θεματικοῦ ω μετὰ τοῦ τῆς γεν. ο. — ε) Τὸ *ᾱο* συνῃρέθη εἰς *ᾱ* ἢ μᾶλλον ἀπεκόπη τὸ ο συνηθέστατα ἐν ταῖς δωρικαῖς καὶ αἰολικαῖς διαλέκτοις, ὡς *Κρονίδα* Ἀλκαίου 39. *Ἀτδα* Σαπφ. 69. *κτίστα*, *εὐεργέτα*, *Ἡρακλείδα* ἐν τῇ Κυμ. ἐπιγρ. 16. 59. 60. *Ἀρκεσίλα* C. I. 2. Ἀργ. *Ἀριστόλα* 1157 Λακων. κτλ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀττικῇ τινα, ὡς *Ὀρόντα* (καὶ Ὀρόντου), *Πλειστόλα*, *βορρᾶ*, *πατραλοία*, *μητραλοία*, *ὀρνιθοθήρα* κτλ. Τούτων διαφέρουσι μόνον κατὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν καὶ ὄχι κατὰ τὴν κλίσιν αἱ γεν. *Πολυδεύκη*, *Εὐαγέτη*, *Ἑρμογέτη* (ἐν Λεσβίᾳ ἐπιγρ παρὰ Ahrens dial. Dor. 496) ὀνομάτων κοινῶς μὲν τριτοκλίτων, παρὰ δὲ τοῖς Λεσβίοις πρωτοκλίτως κλινομένων, ὡς *Ἑρμογέτης*, *Ἑρμογέτη*, *Ἑρμογέτῃ*, *Ἑρμογέτην* κτλ., περὶ ὧν πρβλ. καὶ Γρηγόρ. Κορίνθ. 617. Ἰωαννικ. Γραμμ. 245. α.

Οὕτως ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ σχηματισμὸν τῆς γενικῆς τῶν πρωτοκλίτων, τῶν μὲν εἰς *α-ς* εἰς *α*, τῶν δ' εἰς *ης* εἰς *η*, ὡς *Νικόλας* γεν. *Νικόλα* (κατὰ τὰ δωρ. Ἀρκεσίλα, Πλειστόλα κτλ.) *Γιωργούλα*, *παπᾶ*, *φιγᾶ* κτλ. τοῦ *δεσπότη*, *χτίστη*, *ναύτη*, *Νικολῆ*, *Κωστῆ* κτλ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παραθέσωμεν παραδείγματά τινα

Digitized by Google

καὶ ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων, ἃς παραληφθῶσιν ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι δύο παράδοξοι τύποι, ὁ μὲν ἰδίως Θεσσαλικὸς δευτερόκλιτος εἰς *οι*, ὡς *Μυσκελείοι*, *Παυσαριαιοι*, *Σιλάνοι*, *Γερράοι*, *Ἀλαισουρείοι*, *Ἀρτιγορείοι* ἐκ Θεσσαλικῶν ἐπιγρ. παρὰ Ahrens Dial. Dor. p. 528 κεξ., ὁ δὲ τῶν δωρικῶν ἀντωνυμιῶν *ἐμίως* καὶ (συναιρέσει) *ἐμῶς*, *τεοῦς* καὶ *ἑοῦς* (Ἀπολλων. π. ἀντων. σλ. 95 — 8). Καὶ αὗται μὲν φαίνονται ἐκ τῶν ἤδη ἀπηρτισμένων γεν. *ἐμίω* (= ἐμίου), *τεοῦ* καὶ *ἑοῦ* ἐκ δευτέρου διὰ τοῦ ς μετασχηματισθεῖσαι. Ὁ δὲ θεσσαλ. τύπος ἔνθεν μὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν ἀρχαίαν δοτικὴν (κυρίως τοπικὴν) *οἴκοι*, *λόγοι*, *Ἰσθμοῖ* κτλ., ἔνθεν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ *λατιν.* γενικῇ τῆς Ϛ'. κλίσεως *lupoi*, *locoi* κτλ. (ὅθεν ὕστερον lupi, loci), ἥτις καὶ αὐτὴ λέγεται, ὅτι κυρίως *τοπικὴ* οὖσα τὸν τῆς γενικῆς τόπον κατέλαβεν. Ὅθεν δυοῖν θάτερον, ἢ πρέπει καὶ ὁ θεσσαλικὸς τύπος ἐπ' ἴσης *τοπικός* (ἢ δοτικός), παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς πολλάκις ὡς *γενικὸς* ἐκλαμβανόμενος, νὰ ὑποτεθῇ, ἢ ἀληθῶς *γενικὸς* ἐκ τοῦ πληρεστέρου τύπου *οιο* ἀκρωτηριασθείς. — Τότε δύνανται καὶ οἱ λατινικοὶ τύποι ὡς καθαροὶ *γενικοὶ* νὰ ἐκληφθῶσι καθ' ὁμοίαν ἀποκοπὴν προελθόντες — ἢ μήπως τὸ *οι* ἤτό τις τοῖς Θεσσαλοῖς ἰδιάζουσα γραφὴ τοῦ φθόγγου υ (= ü), οὕτω προφερομένου παρ' αὐτοῖς ἐνίοτε τοῦ τῆς γεν. *ου*, καθὼς καὶ ἄλλοι Αἰολεῖς ἀντὶ τῶν αἰτιατ. πληθ. π. χ. *τοὺς λόγους τοῖς λόγοις* ἔγραφαν;

Μεταγενέστερα παραδείγματα γενικῆς εἰς *α* ἐκτὸς τῶν παρὰ Ξενοφῶντι *Γωβρύα* (διαφ. γραφ. Γωβρύου) Κ. Π. Ἑ 2, 14. *Μασκᾶ* Ἀναβ. Α. 5, 4 καὶ Θεσκρίτῳ Σ'. 150 *Κομάτα* κ. ἀλλ., ἐκ τῆς Κ. Δ. εἶνε τά: *Ἰωαννᾶ* Λουκ. Γ'. 27. *Ἰωνᾶ* Μτθ. ΙΒ'. 39. Ἰωαννᾶ Α. 43 κ. ἀλλ. *Κλωπᾶ* Ἰωαννᾶ ΙΘ'. 25. *Στεφανᾶ* Α. πρὸς Κορινθ. Α. 16. ις'. 15. *Σκευᾶ* Πράξ. ΙΘ'. 14. *Κηφᾶ* Α. πρὸς Κορινθ. Α. 12. *Σατανᾶ* Μρ. Α. 13. Β'. πρὸς Θεσσαλον. Β'. 9. *Ἐπαφρᾶ* πρὸς Κολοσσ. Α. 7. οὕτω καὶ *Θωμᾶ* (ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς αὐτῷ ἀνατιθεμέναις) *Λουκᾶ* (Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστ. Γ'. 24) *Ἑρμᾶ* (αὐτ. Γ'. 3) κ. ἄλλα. *Καϊάφα* Ἰωαννᾶ ΙΗ'. 13. *Ἄννα* Λουκ. Γ'. 2. *Ἀρέτα* Β'. π. Κορινθ. ΙΑ. 32 (πρβλ. Ἰωσηπ. Ἀρχ. ΙΖ'. 3, 2. ΙΗ. 5, 1), *Βαρνάβα* π. Γαλάτ. Β'. 1. Κολοσσ. Δ'. 10. *Ἀγρίππα* Πράξ ΚΕ. 23 (Πρβλ. Ἰωσηπ. Ἀρχ. ις'. 2, 3. 6, 7. Κ'. 7, 1 κ. ἀλλ., ἀλλὰ καὶ *Ἀγρίππου* ΙΗ. 7, 1. 2. 8, 8 κ. ἀλλ.) *Ἰούδα* (πολλάκις). — *Σίλα* Ἰωσηπ. ἐν τῷ ἰδ. βίῳ 17. *Ματθεία* Ἀποκρ. Πράξ. σλ. 133 κτλ.

Τῆς δ' εἰς η ἐκ τοῦ ς'. μ. Χρ. αἰῶνος καὶ κατωτέρω τάδε: Λέοντος τοῦ *Μακέλλη* Μάλχ. Φιλαδ. σλ. 231, 2. τοῦ *Λαμπούδη* Θεοφαν. συνεχ. 384, 14. τοῦ *Μαρούλη* 389, 5. τοῦ *Γογγύλη* 390, 13. ταῦ

Digitized by Google

Κουβάτζη 400, 13. τοῦ *Πλατυπόδη* 401, 18 κτλ. τοῦ *Συμβατίκη* (αὐτοθι) Κωνσταντ. Πορφυρ. 657; 8. τοῦ *Παγκράτη* αὐτ 21. τοῦ *Μιχαηλίτζη* Συμ. τ. Μαγίστρου 643, 9. τοῦ *Πηγάνη* 680, 9. *Λάμαρη* 681, 5. τοῦ *Μαγγάνη* Ἀνν. Κομν. 116, 18. τοῦ *Κατανάγκη* 293, 7 κ.τ.λ.

Τὴν δ' *ος* γενικ. κατάλ. διετήρησεν ἡ καθομιλουμένη ἀκεραίαν ἐφ' ὅσων δηλ. ἀκόμη τριτοκλίτως σχηματίζει, ὡς ὁ *ἀνδρας* γεν. τοῦ *ἀνδρός*, ὁ *πατέρας* γεν. τοῦ *πατρὸς* καὶ *πατέρα* κτλ. Τῶν δ' εἰς τὰ φωνήεντα *ι* καὶ *υ* ληγόντων τὰ μὲν εἰς *-ι* θηλ. ὡς πρωτόκλιτα ἐκλαμβάνουσα διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τοῦ *η* καὶ *ι*, συνήθως ἰσοσυλλάβως κλίνει, ὡς ἡ *πόλι(ς)* γεν. τῆς *πόλις* (ης) σπαν. τῆς *πόλεως* ἡ *φύσι(ς)*, τῆς *φύσις* (ης) κτλ. Τοιαῦτα ἤδη ἐκ τῆς ΙΒ'. ἑκατονταετηρίδος τά: ἐκ τοῦ *Α. Κ.* οὐδὲν δικαιώνεσαί ποτε εἰς κρίσιν ἡ ἔξω *κρίσις*.

Β. Χ. μετὰ *πολλῆς παράστασις* κ.τ.λ. *Α. Κ.* τῆς *Κρίσις*. ἡ *γνῶσί* σου. ἐκ τοῦ *Βλο.* ἡ *γνῶσι* σου. τὸ κτίσιμον τῆς *πόλις*. χρον. τ. Μωρ. σλ. 36 οἱ ἀρχηγοὶ τῆς *δόσης* (—ις). ἐκ τοῦ Θ. Ρ. ἡ *ὄρεξί* σου. Ἐκ τοῦ Σ. Σ. ἡ *θλίψι* του κτλ. — Τῶν δ' εἰς *υ ς* τὰ μὲν ἐπίθετα ἀρσενικά τε καὶ οὐδέτερα δευτεροκλίτως σχηματίζει ἐπὶ τῆς γεν. εἰς *υοῦ* ἡ *ιοῦ*, ὡς *πλατὺς* γεν. πλατυοῦ (— ιοῦ), *γλυκὺς*, *γλυκὺ* γεν. γλυκυοῦ (— ιου) κτλ. Τινὰ δὲ γενεαλογικὰ ἀποβάντα, ἐπὶ τῆς γεν. εἰς υ, ὡς ὁ *Μακρὺς* γεν. τοῦ *Μακρῦ*, ὁ *Πλατύς*, τοῦ *Πλατῦ* κτλ. κατὰ τὰ ἀρχαιότερα *Διονῦς* (= Διονύσιος), *Διονῦ*, *καμμῦς*, *κλαυσῦς*, *Λαρδῦς* (παρὰ τῷ Σχολιαστῇ Διονυσίου τοῦ Θρᾳκὸς ἐν Bekker ἀνεκδ. αλ. 857). Τὸ τελευταῖον ὡς ἐπώνυμον φέρεται καὶ παρὰ Θεοφυλάκτῳ τῷ Σιμοκάττῃ σλ. 331, 7. 232. 340. Κωνσταντίνου τοῦ λεγομένου *Λαρδῦ*.

Η ΕΝΙΚΗ ΔΟΤΙΚΗ.

Τὸ *γνώρισμα* τῆς *δοτικῆς* ἐν τῇ ἑλληνικῇ, καθὼς καὶ ἐν τῇ λατινικῇ, εἶνε τὸ *ι*, ὅπερ ἐν τῇ σανσκρίτῃ εἶνε κυρίως τῆς τοπικῆς (τὴν ἐν τόπῳ στάσιν σημαινούσης), ὡς *a'çvê* (=a'çvai) (ἐν) ἵππῳ, *nâv i* (ἐν) *nāF-i* (ὕδωρ). νηΐ. *bha'rat-i* (ἐν) φέροντι *dâtâ'r i* (ἐν) δοτῆρι, *vâ'ri-n-i* = τῷ λατ. *mâri* (=*mâri i*) (ἐν) ὕδατι κτλ. Ἐντεῦθεν ἤδη φανερόν, ὅτι ἡ πρώτη σημασία τῆς ἑλληνικῆς δοτικῆς ἦτο τοπική, καὶ πρῶτον μὲν *τὴν ἐν τόπῳ* (ἢ χρόνῳ) *στάσιν* σημαίνουσα, ἧς μέχρις ἐσχάτων τεκμήρια διετηρήθησαν τά: *Μαραθῶν-ι*, *Σαλαμῖν-ι*, *οἴκοι*

Digitized by Google

Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, χαμαὶ (ἢ μᾶλλον χαμαῖ), *ἀγρῷ*, τῇ *αὐτῇ ἡμέρᾳ*, τῇ *αὐτῇ νυκτὶ* κτλ. (πρβλ. καὶ τὰ ἀνωτ. ὁμηρ. κ. τραγ. παραδ.). Ὕστερον δ' ἐντεῦθεν πρωϊαίτατα μεταφερθεῖσα καὶ τὴν *ἐν τόπῳ* ἢ *εἰς τόπον κίνησιν* ἐσήμαινεν, ὡς δῆλον ἔκ τε τῆς παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν χρήσεως τῶν *δοτικοφανῶν* καλουμένων ἐπιρρημάτων *ποι* καὶ *πῇ* π. χ. Ἰλ. Ε, 472. Ἕκτορ, *πῇ* δή τοι μένος οἴχεται, ὅ πρὶν ἔχεσκες; Πρβλ. Ζ, 377. Ὀδ. Ρ, 219 *πῇ* δὴ τόν δε μολοβρὸν ἄγεις, ἀμέγαρτε συβῶτα; Αἰσχυλ. Χοηφ. 719 (Herm.) *ποῖ* δὴ πατεῖς, Κίλισσα, δωμάτων πύλας; Πρβλ. Ἱκετ. 748. Περσ. 736. Σοφ. Φιλοκτ. 833. Τραχ. 705. Ἠλ. 1174. Εὐριπ. Ἀλκ. 866 *ποῖ* βῶ; Ἀριστοφ. Εἰρ. 92 *ποῖ* μετεωροκοπεῖς; 103 *ὅποι* πέτεσθαι διανοεῖ; Πλατ. Γορ. 478. a *ποῖ* τις τρέψεται; κτλ. καὶ ἐκ *δοτικῶν*, οἷαι παρὰ τὴν ἀνωτέρω (π. ἀπαρεμφάτου) αἰσχύλειον καὶ αἱ: Εὐριπ. Μηδ. 505 καλῶς γ' ἂν δέξαιντό μ' *οἴκοις* ὧν πατέρα κατέκτανον = *εἰς οἴκους*. αὐτ. 713. Ἡροδ. Α'. 1 *τῇ τε ἄλλῃ (χώρῃ)* ἐςαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ *ἐς Ἄργος*. Ross. ἐπιγρ. II. n. 174, 4 ἔρνος *πένψας* Φερσεφόνας *θαλάμοις* κτλ. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι ἐντεῦθεν μετεφέρθη καὶ εἰς τὴν σχέσιν τῆς *ἀποτάσεως*, τῆς *δόσεως*, καὶ ἄλλας ὁμοίας καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἐναντιωτάτην τῆς *λήψεως* καὶ *ἀφαιρέσεως*, ὡς ἐν τῷ περιλαλήτῳ Ἰλ. Ο, 87. *Θέμιστι* δέκτο δέπας καὶ τοῖς ὁμοίοις, συμπεσοῦσα τοιουτοτρόπως τῇ *ἀφαιρετικῇ* (ἢ *γενικῇ*) καθὼς καὶ ὅτε σημαίνει *ὄργανον* ἢ *μέσον*: *ξύλοις* καὶ *ῥοπάλοις* ἔπαινον αὐτόν· *χερσίν* τε ποσίν τε σκηριπτόμενος. *χρῆσθαί τινι* κτλ.

Τὸ δοτικὸν ι 1) καθαρὸν μὲν διετηρήθη ἐν τοῖς συμφωνολήκτοις καί τισι τῶν εἰς-ι καὶ υ, ὡς *ποδ-ί*, *πατρ-ί*, *γρα-ί* (ἀντὶ γραϜ ί), *βο-ί* (= βοϜ-ί = τῷ λατ. bov-i), *ἴδρι-ι*, *ὄκρι-ι*, *ἰχθύ-ϊ*, *μυ-ί* κτλ. 2) μετὰ δὲ τῶν φωνηέντων α, ο καὶ ε (ἐκ τοῦ ι καὶ υ προελθόντος) εἰς τὰς διφθόγγους *αι*, *οι* καὶ *ει* συνῃρέθη, ὡς *χαμαί* (γραπτέον κυρ. χαμαῖ. θέμα χάμα), *πάλαι* (ὅθεν καὶ παλα-ιό-ς), *οἴκοι (οἶκο)*, *μοί*, *σοι*, *οἱ* θεμ. *μο*, *σο*, *ὁ* ἐκ τῶν ἀρχαίων *μα*, *σα* ἢ μᾶλλον *τα* καὶ *ἁ* = ςα), *πόλει* (ἀντὶ πόλι-ι) *πήχει* (ἀντὶ πήχυ-ι) κτλ. Ἐν δὲ τῷ *βασιλεῖ* καὶ τοῖς ὁμοίοις συνεκόπη καὶ τὸ θεματικὸν F: *βασιλέϜ-ι* κτλ. Ἐν δὲ τῷ *ἔπει*, *εὐγενεῖ*, *κέραι* (καὶ *κέρᾳ*) καὶ τοῖς ὁμοίοις οὐδετέροις εἰς ος, ες (ἀρσεν. ὀν. ης) καὶ ας (= ατ) συνεκόπησαν τὰ θεματικὰ σ καὶ τ(;) τῶν *ἔπε(σ)ι*, *εὐγενέ(σ)ι*, *κέρατ(τ)ι* κτλ. Τελευταῖον καὶ αἱ κύριαι δίφθογγοι *αι* καὶ *οι* πρὸς διάκρισιν, φαίνεται, τῶν εἰς αὐτὰς ληγουσῶν δοτικῶν ἀπὸ τῶν ὁμοιοτύπων πληθ. ὀνομαστικῶν π. χ. *χῶραι* (ὀν —) *χώραι* (δοτ.), *λόγοι* (ὀν. καὶ δοτ.) τοῦ προτακτικοῦ

Digitized by Google

φωνήεντος μηκυνθέντος, εἰς τὰς νόθας λεγομένας φ, η, καὶ ω μετέβησαν: *χώρᾳ, τιμῇ, λόγῳ* κτλ. Τελευταῖον δὲ τὸ *ὀρθογραφικὴν* πλέον καὶ ὄχι *φθογγικὴν σημασίαν* ἔχον τοῦτο ὑπογεγραμμένον ι παντελῶς ἐξέπεσε. Ταύτης τῆς ἐκβολῆς ἤδη ἀπὸ τῶν Ἀλεξάνδρου χρόνων, ἂν μὴ καὶ ἀρχαιότερον, τοὐλάχιστον παρ' Αἰολεῦσι γιγνομένης, μάρτυρας ἔχομεν παρὰ τοὺς γραμματικοὺς Χοιροβοσκὸν παρὰ Bekker Ἀνεκδ. σλ. 1187 (Γρηγορ. Κορινθ. 606), Δράκοντα τὸν Στρατονικέα 109, 13 καὶ ἄλλους, τὸν Στράβωνα ΙΔ'. σ. 648. c. «πολλοὶ γὰρ χωρὶς τοῦ ι γράφουσι τὰς δοτικὰς καὶ ἐκβάλλουσί γε τὸ ἔθος φυσικὴν αἰτίαν οὐκ ἔχον.» καὶ τὰς αἰολ. ἐπιγρ. C. I. 3523 — 4 (ἐκ τῶν π. Χ. ῥωμαϊκῶν χρόνων) καὶ 3540 (ἐκ τῶν Ἀλεξ. τ. Μ. χρόνων), ἐν αἷς φέρονται: *ἐν ἐκκλησίᾳ· χρυσέῳ στεφάνῳ τῷ ἐππόμῳ· τύχᾳ ἀγάθᾳ· ἐν τῷ γυμνασίῳ* κτλ. Ἄλλας τινὰς κυρίως μετρικὰς ποικιλίας, ὡς *πόλη ἰ, βασιλῆ·ϊ* ἀντὶ *πόλει, βασιλεῖ* κτλ. ζητητέον ἐν ταῖς εἰδικαῖς γραμματικαῖς.

Ἐνταῦθα σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἑλληνικῇ κατ' ὀλίγον ἐπετρίβη, ἐσυγχίσθη μετ' ἄλλων καὶ τέλος ἐξηφανίσθη μέχρις ὀλίγων λειψάνων ὁ καθαρὸς τύπος τῆς δοτικῆς. Συνετέλεσαν δὲ πρὸς τοῦτο, νομίζω, τὰ ἑξῆς αἴτια καὶ συμπτώματα. 1) Οἱ Βοιωτοὶ καὶ ἴσως ἄλλοι τινὲς ἑλληνικοὶ λαοὶ μετ' αὐτῶν περὶ τοὺς μακεδονικοὺς χρόνους ἀντὶ τῆς *οι* τῆς δοτικ. τοῦ τε ἑνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τῆς πληθυντ. ὀνομαστικῆς ἔγραφαν *υ*, ὡς *τῦ δάμυ, αὐτῦ, Εὐβώλυ, Φελατιήυ, ὁδῦ, τύ, τύδε, τῦς ἄλλυς, αὐτῦς, ἵππυς, ἤγυς, προβάτυς* κτλ. (ἐν ταῖς ἐπιγρ. τοῦ C. I. 1562—4. 1568—9. 1583) ἀντὶ τῶν: *τοῖ δάμοι* (τῷ δάμῳ), *αὐτοῖ* (αὐτῷ), *Εὐβώλοι* (—ῳ) κτλ. *τοί* (= οἱ), *τοίδε, τοῖς ἄλλοις* κτλ. ὅπερ σημαίνει, ὅτι τὴν δίφθογγον *οι*, τοὐλάχιστον ἐν τούτοις τοῖς τύποις, ὡς *υ*, ὃ ἐ: ἢ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ *υ* προφορὰν ὡς *ου* (u λατιν.), ἢ κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ὡς *u* γαλλ. ἐπρόφερναν. — 2) Οἱ Θεσσαλοὶ τὰς εἰς *φ* δευτεροκλίτους δοτικὰς εἰς *ου* ἐπρόφερναν καὶ ἔγραφαν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν παρὰ Ahrens κατὰ Leake ἐπιγραφῶν (De dial. II. p. 528 κεξ.), ἔνθα φέρονται αἱ δοτικαὶ «ἔδοξε *τοῦ κοινοῦ* τῆς πόλιος· N° 1, 1. n. 2, 14 «*αὐτοῦ* (= αὐτῷ) καὶ *τοῖς ἐγκόροις.*» «*αὐτοῦ ὑπαρχέμεν*» n. 1, 5. 8. 2, 13. 18. 20. «ἐν τοῦ *ἰαροῦ* (= ἐν τῷ ἰαρῷ) 2, 25. — 3) Οἱ αὐτοὶ τὰς εἰς *ωr* κοινὰς πληθ. γενικὰς εἰς *ουr* ἐπρόφερναν καὶ ἔγραφαν, ὡς *τάουr κοινάουr ποθόδουr* (= τῶν κοινῶν προσόδων) n. 1, 13. τοῦιν *Πελασγιουτάουr, ταγευόρτουr, ταμιευόρτουr, τοῦr πολιτάουr, τοῦr ταγοῦr* n. 2, 1. 3. 6. 17. 23. Καθὼς δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἀντὶ τοῦ φθόγγου ω τὸν

Digitized by Google

θυ μετεχειρίζοντο π. χ. *Κραννουνίοις* (= Κραννωνίοις), *ἀνάλουμα* (= ἀνάλωμα), *Φειδουνα* (= Φείδωνα), *γνούμας* (= γνώμας) κτλ. ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς. — 4) ὡς *ου* προφέρονται ἀνέκαθεν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ πολλαχοῦ τό τε φων. ω καὶ ἡ δίφθογγος *οι*, ὡς ἐν τοῖς *ἄγουρος*, *κουνούπι*, *κουδούνι*, *γράφου* (καὶ γράφουμε) Θετταλ. κ. ἄλλοις. *προυκιά*, *φλοῦδα*, *βοῦδι*, *ροῦδι* κ. ἄλλοις ἀντὶ τῶν: *ἄωρος*, *κώνωψ*, *κώδων*, *γράφω* (γράφομεν). *προικιά* (πρoῖξ), *φλοῖδα* (φλοῖς γεν. φλοΐδος), *βοίδιον*, *ροίδιον* (βοιά) κλ.— Εἰς ταῦτα δ) πρόσθες, ὅτι ἐν τῇ Βοιωτικῇ καὶ τῇ αὐστηροτέρᾳ καλουμένῃ Δωρικῇ αἱ ἐνικαὶ γενικαὶ τῆς β'. κλίσ. εἰς ω ἐκφερόμεναι συνέπιπταν ταῖς κοιναῖς δοτικαῖς εἰς ῳ, ὡς *ἀνθρώπω*, *πολέμω* (= —ου). Ὁμοίως καὶ παρὰ Ἀρκάσιν, ὡς Οὐτίω C I. 1513, 8. Μόσχω 1514 καὶ Ἠλείοις, ὡς *ἀργύρω*. παρ' *πολέμω* ἐν τῇ γνωστῇ ῥήτρᾳ τῶν Ἠλείων καὶ τῶν Ἡραιέων. Ἐντεῦθεν ἠδύνατο εὐκολώτατα ἡ μὲν ἐνικὴ δοτικὴ νὰ συμπέσῃ τῇ ἐν. γενικῇ, ἡ δὲ πληθυντ. τῇ πληθυντ. *αἰτιατικῇ* ἐπὶ τῶν εἰς *ο* (ἤτοι δευτεροκλίτων) θεμάτων. Ὅπερ δὴ καὶ συνέβη, ὡς ὅτε λέγει ἡ καθομιλουμένη: *μοὺ* τὸ εἶπε. *σοὺ* τὸ δίδω. *τοῦ* λέγω. δός το *τοῦ* Νικόλᾳ. μήνυσε τοῦ ἰατροῦ. *τοὺς* ἔγραψα. *τοὺς* το ἔδωκα. εἰπέ *τους* κτλ. ἅτινα εἶνε ἀντὶ τῶν ἀττικῶν: *μοί*, *σοί*, *τῷ* (πάλαι *τοί*), *τῷ ἰατρῷ* (ἀρχ. τοῖ ἰατροῖ), *τοῖς*. Ἀφ' οὗ δ' ἅπαξ ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἐπὶ μιᾶς κλίσεως ἡ δοτικὴ φθογγικῶς συνέπεσεν ἔνθεν μὲν τῇ *γενικῇ*, ἔνθεν δὲ τῇ *αἰτιατικῇ*, ἡ σύγχυσις μετεφέρθη καὶ εἰς τὴν σημασίαν καὶ δι' ἀμφοτέρων ἅμα καὶ εἰς ἄλλας κλίσεις καὶ ἀριθμούς. Οὕτω λοιπὸν κατὰ μὲν τὰς *γενικοφανεῖς* δοτικὰς π. χ. εἰπέ *του*. παράγγειλε *τοῦ δούλου* σου κ.τ.δμ. ἤρχισαν καὶ αἱ *ἀληθεῖς γενικαί*: εἰπέ *της*. δός *της*. δός το *τῆς μάνας* σου. δέν *των* ἐδώσαμεν τίποτε κ. αἱ ὅμ. τὰς λειτουργίας τῶν δοτικῶν *τῇ*, *τῇ μάνᾳ*, *τοῖς* κ.λ. νὰ ἐκτελῶσι· κατὰ δὲ τὰς *αἰτιατικοφανεῖς* δοτικάς: *τοὺς* τὸ ἔδωσα. εἰπὲ *τοὺς ἀτάκτους* ἐκεῖ νὰ σωπάσουν κ.τ.δμ. καὶ αἱ ἀληθεῖς αἰτιατικαί: δέν *σε* τὸ δίδω. εἰπέ *με*. εἰπὲς *τὰ παιδιὰ* νὰ ἔλθουν κ.λ. τὰς λειτουργίας τῶν δοτικῶν: *σοι*, *μοι*, *τοῖς παιδίοις*. Συνέβη δ' ἡ ἑκατέρωθεν αὕτη σύγχυσις τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ τῆς μὲν *αἰτιατικῆς* ἡ σημασία τε καὶ χρῆσις καὶ ἀνέκαθεν συνέπιπτεν ἐν μέρει τῇ τῆς δοτικῆς, ἀμφοτέρων σημαινουσῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν εἰς *τέρμα τι κίνησιν*, κατὰ τὰ προεκτεθειμένα τεκμήρια. Ὅθεν καὶ πρωϊαίτατα ἡ ἁπλῆ *αἰτιατικὴ* ἤρχισε νὰ ἐκτελῇ τὰς λειτουργίας, ἃς ἄλλως καὶ ἡ δοτικὴ ἐξετέλει. Εἶνε δὲ τοιαῦτα παραδείγματα τάδε: Ἰλ. Σ, 170 ἔπος τέ *μιν* ἀντίον ἠὐδα. Ἰλ. Α, 201 καί *μιν* φωνήσας ἔπεκ πτερόεντα προς-

Digitized by Google

ηὐδα. Πρβλ. Ὀδ. Κ, 265. 430. Ἰλ. Χ, 84. 90. Α, 539. Ὕμν. Ἑρμ. 253. Μ, 60. 210 δὴ τότε Πουλυδάμας *θρασὺν Ἕκτορα εἶπε παραστάς*. 223 ἐπέεσσιν *Ἀτρεΐδην προσέειπε*. Πρβλ. αὐτ. 260. 320. Ε, 179. Ρ, 237. — Α, 364 *τὴν* δὲ βαρὺ στενάχων *προσέφη* πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς Πρβλ. αὐτ. 511. 517. Ὕμν. 281. Α, 332 οὐδέ τί *μιν προσεφώνευν* οὐδ' ἐρέοντο. 413 *τόν* δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα. Πρβλ. αὐτ. 121. 130. 172. 215. 285. Γ, 171 *τόν* δ' Ἑλένη μύθοισιν *ἀμείβετο*. Ὀδ. Λ, 278. Ὕμν. εἰς Ἑρμ. 260 κτλ. — *Ἡσιόδου* Ἀσπ. 117 καί *μιν* ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα *προσηύδα*. Πρβλ. 326. Θεογ. 169. Ἐργ. 203 ὣδ' ἴρηξ *προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόγηρυν*. Πρβλ. Ἀσπ. 102. 349. Θεογ. 542. 546. 748—9. Ἔργ. 13. Ἀσπ. 77. Θεογ. 558 κτλ. *Ἡροδότου* Α. 32 ἐκεῖνο δέ, τὸ εἴρεό με, οὔ κώ *σε* ἐγὼ λέγω. Γ'. 50 ἅ τε φονέα τῆς μητρὸς τὸν *πατέρα* οὐ *προσεῖπε*. 52 ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν *ἀμείβεται τὸν πατέρα*. Β'. 173 ταῦτα τοὺς *φίλους ἀμείψατο* Α. 60 προσεύχοντο τὴν *ἄνθρωπον*. Πρβλ. Ε. 31. — *Πινδάρου* Πυθ. Θ'. 38 *τὸν* δὲ Κένταυρος ζαμενὴς — — μῆτιν ἐὰν εὐθὺς *ἠμείβετο*. Δ'. 101 *τὸν* δὲ θαρσήσας ἀγανοῖσι λόγοις ὦδ' *ἀμείφθη*. αὐτ. 119 Φῆρ δέ *με* θεῖος Ἰάσονα κικλήσκων *προσηύδα*. Ἰσθ. Α. 55. — *Αἰσχύλου* Ἀγαμ. 339 θεοὺς *προσειπεῖν* εὖ παρασκευάζομαι. Πρβλ. αὐτ. 750. Ἱκετ. 223. Προμ. 948 *σὲ τὸν σοφιστὴν* τὸν πικρῶς ὑπέρπικρον τὸν πυρὸς *κλέπτην λέγω*. αὐτ. 987 *σὲ* γὰρ *προσηύδων* οὐκ ἂν ὄνθ' ὑπηρέτην. Ἐν δὲ τῷ τῶν Εὐμενίδων 400—404 ἡ δοτικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἐναλλὰξ ἐτέθησαν

πᾶσι δ' ἐς κοινὸν *λέγω*
βρέτας τοὐμὸν τῷδ' ἐφημένῳ ξένῳ,
ὑμᾶς θ' *ὁμοίας* οὐδενὶ σπαρτῶν γένει.

Σοφοκλέους Αἴ. 855 καί τοι *σὲ* μὲν κἀκεῖ *προσαυδήσω* ξυνών. αὐτ. 863. 538 δός μοι *προσειπεῖν αὐτὸν* ἐμφανῆ τ' ἰδεῖν. Πρβλ. 1222.— *Εὐριπίδου* Ἱππολ. 1097 *προσείπαθ' ἡμᾶς* καὶ προπέμψατε χθονός. Πρβλ. Μηδ. 1069. Ἰφιγ. Ταυρ. 701 πρὸς δεξιᾶς *σε* τῆσδ' *ἐπισκήπτω* τάδε. *Πλάτωνος* Φαίδ. σλ. 60 a. ὕστατον δέ *σε προσεροῦσιν* οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ *τούτους*. *Ξενοφῶντος* Ἀπομν. Γ'. 13, 1 *προσειπών τινα* χαίρειν οὐκ *ἀντιπροσερρήθη*. — Οὕτω συντάσσεται παρ' Ἀττικοῖς τὸ *ἀρέσκω* πολλάκις, ἄλλως δοτικῇ συντασσόμενον, π. χ. Σοφ. Αἴ. 584 οὐ γὰρ *μ' ἀρέσκει* γλῶσσά σου τεθηγμένη. Θουκ. Α. 118, 5. εἴ οὖν τί *σε* τούτων ἀρέσκει. Πλατ. Ἐπίς. 326. 6. ἐλθόντα δέ *με* ὁ ταύτῃ λεγόμενος αὖ βίος; εὐδαίμων — οὐδαμῇ οὐδαμῶς *ἤρεσε*. Κρατύλῳ 391. c εἰ μὴ αὖ *σε* ταῦτα *ἀρέσκει* κτλ. Ἀλλ', ὡς φαίνεται, καὶ ἐν

Digitized by Google

τούτῳ καὶ ἐν ἄλλοις *οὐδετέροις ἢ ἀμεταβάτοις ἢ* καὶ *μεταβατικοῖς* ῥήμασι, τῆς ἐννοίας μεταβατικωτέρας ἢ ἐνεργητικωτέρας γενομένης, συμμετεβλήθη καὶ ἡ μετὰ *δοτικῆς ἢ γενικῆς* σύνταξις εἰς τὴν μετ' *αἰτιατικῆς*. Οὕτω π. χ. τοῦ *ἀρέσκειν* ἡ τοιαύτη σύνταξις ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐν τοῖς Ὁμηρ. Ἰλ. Ι, 112 *ὥς κέν μιν ἀρεσσάμενοι πεπίθωμεν δώροισίν τ' ἀγανοῖσιν* κτλ. Πρβλ. Ὀδ. Θ, 402. Τοιοῦτον καὶ τὸ Ξενοφ. Ἀπομν. Δ'. 4, 16 νόμος δὲ δήπου πανταχοῦ ἐστι κατὰ δύναμιν ἱεροῖς *θεοὺς ἀρέσκεσθαι*. — Ἄλλα δὲ τοιαῦτα εἶνε: Αἰσχ. Ἱκετ. 309 *Ἄργεῖον ἀντήσας στόλον*. Ἡρόδ. Δ'. 80 *ἠντίασάν μιν* οἱ Θρῆικες. Πρβλ. Δ'. 118. Λυσίου Ἐπιταφ. 52 *τοὺς* εἰς τὴν σφετέραν ἐμβαλεῖν *ἀξιώσαντας* εἰς τὴν ἀλλοτρίαν *ἀπαντήσαντες* κ. ἀλλ., ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ *δοτικῇ* ἡ *αἰτιατ.* μετὰ τῆς *πρὸς* συντάσσεται, π. χ. Ἡρόδ. Η. 9 *ἀπαντᾶν* τῇσι *περιπλωούσῃσι* τῶν νεῶν. Σοφ. Αἴ. 136 « *σὲ* μὲν εὖ πράσσοντ' *ἐπιχαίρω* », οὗ ἡ συνηθεστέρα σύνταξις, *ἐπιχαίρω τινί*. Πρβλ. Ἀριστοφ. Εἰρ. 1015. Ἀπολλ. Ἀργ. Δ'. 55 κ. ἀλλ. — Ὁμοίως τὸ *ὠφελεῖν*, οὐδέτερον μὲν ἡ ἀμετάβατον ὂν καὶ σημαῖνον καθ' ὅλου τὸ *ὠφέλιμον εἶναι* κ.τ.τ. δοτικῇ συντάσσεται, π. χ. Αἰσχ. Προμ. 344 μάτην γὰρ οὐδὲν *ὠφελῶν ἐμοὶ* πονήσεις. Περσ. 844 *ὡς τοῖς θανοῦσι* πλοῦτος οὐδὲν *ὠφελεῖ*. Σοφ. Ἀντιγ. 560 ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι τέθνηκεν, *ὥστε τοῖς θανοῦσιν ὠφελεῖν*. Πρβλ. Φιλοκτ. 871. Εὐριπ. Ὀρεστ. 666 ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς *φίλοισιν ὠφελεῖν* κτλ. *μεταβατικώτερον* δὲ γενόμενον καὶ ἄντικρυς *ἀντίθετον* τῷ *βλάπτειν αἰτιατικῇ* συντάσσεται, π. χ. Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 984 *δυστυχοῦντας ὠφελεῖν*. Πρβλ. 1008. Ῥήσῳ 328 δέχου δὲ τοὺς θέλοντας *ὠφελεῖν πόλιν*. Πρβλ. Κ. Π. Ἁ. 4, 25. Λυσίου λογ. ΙΘ'. 59. Ἰσοκρ Ἀ. 4 κ. ἀλλ. Οὕτως *ἐμβατεύειν εἰς τὸ χωρίον* Ἰσαίου λογ. Θ'. 3. *ἐμβατεύειν πατρίδος*. Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 825 καὶ *ἐμβατεύειν πατρίδα, πόλιν* κ.τ.τ. Εὐριπ. Ἑκάβ. 913 Ἡλ. 595. 1251. Ἡρακλειδ. 876 κλήρους δ' *ἐμβατεύσετε χθονός*. Ῥήσῳ 225 *ναὸν ἐμβατεύων*. Ἀλκ. 1001 καί τις δοχμίαν *κέλευθον ἐμβαίνων* τόδ' ἐρεῖ. Τοιοῦτον τὸ *ὑποχωρεῖν* παρὰ Θουκυδ Β'. 88, 2 *μηδένα ὄχλον* — νεῶν *ὑποχωρεῖν* ἀντὶ τοῦ *μηδενὶ ὄχλῳ* ὑποχ. — Δ'. 28, 3 *ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα*. καὶ παρὰ Λουκιανῷ Τοξάρ. 36 *ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας*.

Τοιουτοτρόπως πάντα σχεδὸν ἢ τὰ πλεῖστα *δοτικῇ ἢ γενικῇ* συντασσόμενα ῥήματα *αἰτιατικοσύντακτα* ἀπέβησαν κατ' ὀλίγον, ὅπως τώρα ἐν τῇ καθομιλουμένῃ φέρονται, π. χ. παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομ.

στ. 1. Πρὸ τοῦ ν' ἀρχίσω, *δέομαι τὸν Ὕψιστον τὸν Δία*

Digitized by Google

ὡς ὁ (= au = as) σχηματίζεται, καὶ τὴν *ἀρμενικήν*, ἥτις τὸν τύπον τῆς πληθυντ. *δοτικῆς* ἅμα καὶ *ἀφαιρετικῆς* καὶ εἰς τὴν γενικὴν μετέφερεν. Ἐκ πάντων τούτων εἶνε καταφανές, ὅτι ἀνέκαθεν ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ γλώσσῃ τάσις τις πρὸς τὴν ταύτισιν τῆς *δοτικῆς* μὲ τὴν *γενικήν*, προερχομένη μὲν ἴσως ἐκ τῆς ὁμοιότητος ἢ ἐγγύτητος τῶν σημασιῶν· διότι τὸ *παρεχόμενον* καὶ *διδόμενόν τινι γίνεται συνήθως ἴδιόν του*, καὶ *ὁ ἔν τινι τόπῳ ὢν* ἢ *κινούμενος* δύναται νὰ θεωρηθῇ *ὡς ἀνήκων εἰς αὐτόν*, *ὡς ὢν αὐτοῦ*· ὑποβοηθουμένη δὲ ὑπὸ τῆς ἐκ φθογγικῶν μεταβολῶν συγχύσεως τῶν πρότερον χωριστῶν τύπων. Οἱ δύο οὗτοι παράγοντες, μάλιστα ἡ περαιτέρα τῶν τύπων σύμπτωσις, οἵαν ἀνωτέρω εἴδαμεν, συνετέλεσαν εἰς τὴν περαιτέραν πρόοδον τῆς συγχύσεως καὶ συγχωνεύσεως τῆς *δοτικῆς* μὲ τὴν *γενικήν*. Ἀλλ' ἐν ᾧ τῆς ἀντὶ τῆς *δοτικῆς* χρήσεως τῆς *αἰτιατικῆς* πρωιμώτατα παραδείγματα εὕραμεν ἐν τῇ λογίᾳ *ἑλληνικῇ*, τῆς *γενικῆς* ὡς *δοτικῆς* ἐκλαμβανομένης τεκμήρια ἀπαντῶμεν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τὸ πρῶτον περὶ τὸν Ἰ. μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, οἷα τάδε.

ά.) *γενικοφανῶν δοτικῶν*· ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελλίῳ (Σκέψεις περὶ ἑλλην. ποιήσεως) σλ. 38—40 δημοτικοῦ ἐπυλλίου.

στ. 29 Κὴ ἀφ' οὗ ταῦτα *τοῦ ποίκασ'* οἱ Σαρακηνοί, *λαλοῦν του*

36 φτερνιστηρίαν του χάρισε, ς τὸν κάμπον καταβαίνει,
υἱέ μου, *τοῦ* λέγει ἡ μάνα του, υἱέ μου *τοῦ* λέγει πάλιν,
υἱέ μου κὴ ἂν πᾷς ς τὸν κύριν σου, ςάθου νὰ *σοὺ* συντύχω.

68 Δίδει χαρίσματα πολλὰ, σχαρίκιν *τοῦ φουσάτου* κτλ.

Ἐκ τοῦ Α. Κ.

— Ἂν δώσῃς τίποτε τινάν, μὴ *τού* το ὀνειδίσῃς,
— εἴ τις *σοὺ* 'πῇ μυστήριον καὶ πιστευθῇ *σου* λόγον.

— Β. Χ. ποτὲ οὐδὲν *τοῦ* ἔτυχα λόγον. — νὰ *τοῦ* συντύχω Δημ. Ζήνου Βατραχομ. 338 *τοῦ* Λειχήνορα *ἔδωσε* κονταρέα. 358. *τοῦ 'δωσε* κονταρέα· 402 γιὰ νὰ *τοῦ* βοηθήσῃ κτλ. Χρον. τ. Μωρ. σλ. 4.

ὁ Κόντος γὰρ *τοῦ* ἐξέδωκεν ὅσον λογάριν εἶχε.

σλ. 34. Τοῦ *Καμπανέση τὰ* ἔδωκαν, καὶ ἐπροσκύνησάν τον

— 36. καὶ ἐναντίον ἦλθέ *μου* εἴδησις εἰς τοὺς τρόπους κτλ.

β'.) *ἀληθῶν γενικῶν ἀντὶ δοτικῶν*. Β. Χ. λέγει *των* (πολλάκις)—

— Καὶ κατὰ μόνας *λέγει της* μετὰ πολλοῦ τοῦ πόθου
— καὶ κεῖνον, ὁποῦ *τῆς* πιστευθῇ, νὰ τῶχῃ διὰ μυστήριον.

Α. Κ. — Καὶ 'μοιάσῃς καί *τινος ἀνθρώπου κακογνώμου*,
— μὴ *δώσῃς* δῶρον *τοῦ κριτοῦ* νὰ κρίνῃ τὴν ἀλήθειαν.

Digitized by Google

— ὡςὰν τῆς λείψῃ τίποτις ἡ ὡςὰν χάσῃς τὸ ἰδικό σου.

Χρ. Μωρ. σλ. 32.

Ὁ Καμπανέσης ὥρισεν ὅλων τῶν πλευτικῶν του.

34 τῶν ἀρχηγῶν του ὥρισεν ὁ πόλεμος νὰ παύσῃ.

38 Νὰ ποιήσω πρᾶγμα εὔπρεπον, νὰ πρέπῃ τῆς τιμῆς σας.

Δημ. Ζην. 290

Τίνων καὶ τίνες θέλετε νὰ γένετε βοήθεια

293 Νὰ βοηθήσῃς τῶν μυῶν.

298 τῶν ποντικῶν βοήθεια δὲν γίνομαι ποτέ μου.

318 οὐδὲ βορβάκων γίνομαι βοήθεια κἀμμία.

313—4 Καὶ κείνη, ποῦ τὸ δάνεισε, θέλει νὰ τῆς τὸ δώσω,
ζητᾷ μου καὶ περσότερο, ζοῦρα νὰ τῆς πληρώσω.

388 τῆς ἰδικῆς του συντροφιᾶς βοήθεια νὰ δώσῃ κτλ.

4) Εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς χρήσεως τῆς ἁπλῆς δοτικῆς συνετέλεσε καὶ ἡ παλαιόθεν μέν, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους ἐπικρατήσασα, ἐξαιρέτως ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ, *ἀνάλυσις τῶν ἁπλῶν τύπων*, καθ' ἣν ἀντὶ τῶν ἁπλῶν πτώσεων θέτονται *αἱ αὐταὶ ἢ ἄλλαι πτώσεις μετὰ προθέσεων*. Οὕτω π. χ. ἵνα περιορισθῶμεν εἰς μόνην *τὴν δοτικὴν* καὶ ταύτης μίαν χρῆσιν, τὴν κυρίως *δοτικὴν* ἢ *ἀποστατικήν*, πρὸς ταύτης τῆς σχέσεως τὴν ἑρμηνείαν ἀπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν δημηρικῶν χρόνων πρὸς τῇ *ἁπλῇ δοτικῇ* ἐχρησίμευε καὶ ἡ *αἰτιατική*, ὄχι μόνον ἀπρόθετος, καθὼς εἴδαμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ μιᾶς τῶν προθέσεων *πρὸς* (ἐνίοτε ὡς παρ' Ἀττικοῖς) καὶ *εἰς*. Ἐννοεῖται δ', ὅτι οἱ ἐμπρόθετοι οὗτοι τύποι τόσον ἐπεκράτησαν, προϊόντος τοῦ χρόνου, ὥστε καὶ ὅλως τὸν τόπον τῶν ἰσοδυνάμων ἁπλῶν δοτικῶν ἐπ' ἐσχάτων κατέλαβαν. Δῆλον δ' ἐκ τῶνδε.

ά.) *αἰτιατικὴ μετὰ τῆς πρὸς ἰσοδύναμος τῇ ἁπλῇ δοτικῇ*. Ἰλ. Ρ, 90 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε *πρὸς ὃν* μεγαλήτορα θυμόν. Πρβλ. Χ, 98. Ὀδ. Ε, 298. Ἰλ. Γ, 155 ἦκα *πρὸς ἀλλήλους* ἔπεα πτερόεντ' *ἠγόρευσον*. Πρβλ. Ε, 274. Ὀδ. Π, 151 ἀτὰρ *πρὸς μητέρα εἰπεῖν*. Πρβλ. αὐτ. 130 *ἐχέφρονι Πηνελοπείῃ εἴφ' ὅτι* κτλ. Ἰλ. Ρ, 471 οἷον *πρὸς Τρῶας μάχεαι* πρώτῳ ἐν δμίλῳ. Ζ, 835 ὃς *πρὸς Τυδείδην* Διομήδεα τεύχε' *ἄμειβεν*. Ἡσιοδ. Ἔργ. 210 *πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν*. Πρβλ. Θεογ. 609 *κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει*.— Πινδ Πυθ. 88 χρὴ δὲ *πρὸς θεὸν* οὐκ *ἐρίζειν*. 34 *ποτὶ δ' ἐχθρὸν* ἄτ' ἐχθρὸς ἐὼν λύκοιο δίκην *ὑποθεύσομαι*. — Ἡροδ. Γ'. 53 ἡ μὲν δὴ — *ἔλεγε πρὸς αὐτόν*. Πρβλ. Α'. 8. 88. 89. 90. — Αἰσχ. Ἱκετ. 234 ἐγὼ δὲ *πρός σε* πότερον ὡς ἔτην *λέγω* ἢ τηρὸν Ἑρμοῦ ῥάβδον κτλ., Χοηφ. 652 εἶπε θαρσήσας ἀνὴρ *πρὸς*

Digitized by Google

ἄνδρα. — Σοφοκλ. Ἀντιγον. 62 πρὸς ἄνδρας οὐ μαχουμένα. Πρβλ. 10 πρὸς τοὺς φίλους στείχοντα τῶν ἐχθρῶν κακά. Τραχ. 369 ἔδοξεν οὖν μοι πρὸς σὲ δηλῶσαι τὸ πᾶν. Πρβλ. Φιλοκτ. 1336. — Εὐριπ. Ἑκάβ. 217 νέον τι πρός σε σημανῶν ἔπος. Ἀλκ. 1008 φίλον πρὸς ἄνδρα χρὴ λέγειν ἐλευθέρως. Ἑλέν. 1604 δείξατε πρὸς ἄνδρας βαρβάρους. Πρβλ. Ἡρακλ. Μαιν. 535. Ἱκετ. 247 Ἰφιγ. Αὐλ. 45 πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις. 99 γράψας ἔπεμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν. Πρβλ. Ἴων. 1520 πρὸς σὲ φράσαι. 1559 Φοιν. 693. Τρῳαδ. 662. — Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 311 λέγειν πρὸς ἡμᾶς. 722 πωλεῖν πρὸς ἐμέ. Πρβλ. Ἱππ. 899. Νεφ. 63 ἵππον προσετίθει πρὸς τοὔνομα. 359 φράζε πρὸς ἡμᾶς ὅ τι χρῄζεις. 480 μηχανὰς — πρός σε καινὰς προσφέρω. Σφηκ. 44. Πλουτ. 252. Θουκ. Α. 118 ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον. Β'. 65 οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον κτλ. 59 πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους — ξυγχωρεῖν. πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας (πρβλ. χαλεπαίνειν τινί). Ζ'. 82 κτλ. Ξενοφ. Ἀπομν. Β'. 6, 29 ὅταν ἐπιθυμήσῃς φιλίαν πρός τινας ποιεῖσθαι (πρβλ. αὐτόθι: οἷς ἂν βούλοιο φίλος γενέσθαι). Πρβλ. Δ'. 2, 16 Κ. Παιδ. Α. 6, 31. Η. 2, 12 ὅπως μνησθῆναι ἄν τις ἐτόλμησε πρός τινα περὶ Κύρου φλαῦρόν τι. Ἀναβ. Α. 1, 8 πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου κτλ. (Πρβλ. Εὐριπ. Ἰφιγ. Αὐλ. 360 πέμπεις σῇ δάμαρτι παῖδα δεῦρ' ἀποστέλλειν). αὐτ. 10 καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται (πρβλ. Θουκ. Ε. 47 καταλύειν μηδεμιᾷ τῶν πόλεων). Ἀναβ. Ζ'. 6, 15 περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι (πρβλ. Ἀντιφῶντα π. τ. Ἡρώδου φ. 50 οἱ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν λόγους λέγοντες πιστότεροί εἰσι τῶν διαφερομένων σφίσιν αὐτοῖς. καὶ Ἀναβ. αὐτ. νῦν πάντων (αὐτῷ) διαφορώτατός εἰμι). Ἀναβ. Β'. 3, 2 λέξατε οὖν πρός με τί ἐν νῷ ἔχετε. Πρβλ. αὐτ. Β'. 5, 25. Γ'. 1, 16 Α'. 2, 1. 3, 4 πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα. 5 πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. κτλ. Πλάτων. ἐπιστ. σλ. 310, b. ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους βέλτιον προσφέρῃ. c. ὑγιές τι Κρατιστόλου καὶ Πολυξένου πρὸς σὲ εἰρηκότων. Πρβλ. αὐτ. 311 a. 313. a. 314. a. 315. c. πρὸς τοὺς μισθοφόρους διεβλήθην. 321. e 324. b πρὸς ἡμᾶς διεξελθεῖν 347. b. e. 348. e. Διονύσιος ὁμολόγει πρὸς ἐμὲ καὶ σέ. 357. a διεπολέμησαν πρὸς τὴν τυραννίδα. Πολιτ. στ. 488. b. Η'. 545 d. 566. a. Κρατύλ. 390. e. οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ὅπως χρὴ πρὸς ἃ λέγεις ἐναντιοῦσθαι. Νόμ. Α'. 625. d. ἥδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ καὶ πρὸς τὴν τῶν πεζῇ δρόμων μᾶλλον σύμμετρος. Γ'. 686. b. Πρὸς τὰ δύο πολεμῶν. Λάχ. 191. d. πρὸς

Digitized by Google

ἐπιθυμίας μάχεσθαι. b. πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, Θεαγ. 123. a. — Αἰσχιν. Ἐρυξίᾳ §. 15 εἶπον οὖν ἐγὼ πρὸς τὸν Πρόδικον. — ταῦτα ἐμοῦ λέγοντος, ὁ Πρόδικος ἀντανήγετο πρὸς τὸ μειράκιον κτλ.— *Λυσ.* ἐπιταφ. 65. *στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους* βίᾳ (πρβλ. Ξενοφ. Ἀπομν. Β'. b, 17 *στασιάζοντας ἀλλήλοις.*) 24 ἀπήντων ὀλίγοι πρὸς πολλούς (πρβλ. αὐτ. 31 *κατὰ γῆν* τοῖς *βαρβάροις ἀπαντήσονται*). κατὰ Ἐρατοσθ. 14 *λέγω πρὸς αὐτὸν τάδε.* 24 *πρὸς ἕτερον* περὶ τούτου *διαλέγεσθαι.* Πρβλ. 69. — π. τραύμ. ἐκ προν. 5 *φρασάτω πρὸς ὑμᾶς.* ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθ. φ. §. 19 *ἐμνήσθην* Ἐρατοσθένους *πρὸς αὐτήν.* Ἐπιταφ. §. 47 δόντες ἔλεγχον τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς — — καὶ *πρὸς* τοὺς βαρβάρους καὶ *πρὸς* τοὺς Ἕλληνας κτλ. — *Ἰσοκρ.* ἐπιστ. Α. 2 ῥᾷον ἂν τις παρὼν *πρὸς παρόντας φράσειεν.* πρὸς Νικοκλ. §. 18 περὶ ὧν ἂν *πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι.* 24 οὕτως *ὁμίλει* τῶν πόλεων *πρὸς* τὰς ἥττους, ὥςπερ ἂν τὰς κρείττους *πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσεις.* Ἀρεοπαγ. §. 51. Πανηγ. 116 ἀντὶ τοῦ *πρὸς ἑτέρους* περὶ τῆς χώρας *πολεμεῖν* ἐντὸς τείχους οἱ πολῖται *πρὸς ἀλλήλους μάχονται.* — *Δημοσθ.* Φιλιππ. Γ'. 18 τοῦτον εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ *πρὸς ὑμᾶς*! 20 βούλομαι δ' *εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς.* 28 *οὐ πέμπομεν* πρέσβεις περὶ τούτων *πρὸς ἀλλήλους.* π. Συμμορ. 10 εἰκότως ἂν ἴσως φανεροὶ *πρὸς ἐκεῖνον* ἐγιγνόμεθ' *ἀντιτασσόμενοι.* 38 ἀπαγγέλλεσθαι *πρὸς βασιλέα.* κ. Ἀριστοκρ. §. 114 ἡνίκα μὲν *στασιάζοι πρός τινας.* π. τ. στεφάνου 103 ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν *πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν.* — *Ἐπιστολ.* [Φιλίππου] §. 16 τοῦ στρατηγοῦ *διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας.* 17 *πρὸς ἐμὲ* μὴ διαλύσασθαι. — — Αἰσχιν. κ. Τιμ. 8 πρῶτον μὲν *διέξειμι πρὸς ὑμᾶς* τοὺς νόμους. 70 ὃ *ἐπράττετε πρὸς* τοῦτον οὐκ ἐγγράφω. 78. 79 *πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν.* 87 *πρὸς* οὕς τινας *ἐπολέμει.* 118 *λέξω πρὸς ὑμᾶς.* Πρβλ. αὐτ. 157. 158. 159. *ἀποκρίνασθε πρὸς ἐμέ.* 163. 165. 168. 173. 176. *πρὸς* ταῦτα *ἀντιτετάχθαι.* 177 *πρὸς ὑμᾶς παρρησιάσασθαι.* π. παραπρ. §. 4 *παρακελεύσασθαι πρὸς ἄνδρας* ὁμωμοκότας (πρβλ. Θουκ. Β'. 88 τοιαῦτα τοῖς *Πελοποννησίοις* οἱ ἄρχοντες *παρεκελεύσαντο* κτλ.) — *Ἀριστοτ.* Πολιτ. Ε. 4, 5 Πεισίστρατος *στασιάσας πρὸς τοὺς πεδιακούς.* Πρβλ. αὐτ. 5, 3. 6. 7. οἱ *πρὸς τούτους μαχόμενοι.* Ε, 7, 2 τοῖς σοφίσματος χάριν *πρὸς τὸ πλῆθος συγκειμένοις.* 7 τοὺς ζῶντας *ἀσυμφόρως πρὸς τὴν* πολιτείαν ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ *πρὸς τὴν* δημοκρατίαν, ἐν δὲ τῇ ὀλιγαρχίᾳ *πρὸς τὴν* ὀλιγαρχίαν. Ε. 7, 14 *φιλίαν πρὸς τὴν* καθεστῶσαν πολιτείαν *ἔχειν* κτλ. — *Πολυβ.* Β'. 22 *ἐπεχείρησαν* (οἱ Ῥωμαῖοι) *πρὸς τὰ* κατὰ τοὺς πολεμίους. — *Διοδ. Σικελ.* Γ'. 64 *εἰπεῖν πρὸς αὐτήν.* ΙΒ'. 42 οἱ Πλαταιεῖς *πρὸς Ἀθηναίους* ἔπεμψαν πρέσβεις

Digitized by Google

περὶ βοηθείας. 44 *πολεμῶν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους*. 46 *ἐπεκηρυκεύσαντο πρὸ τοὺς* πολιορκοῦντας. ΙΔ'. 82. Μηδίου *διαπολεμοῦντος πρὸς Λυκόφρονα*. Πρβλ. αὐτ. 96. 98. 99. ΙΈ. 9. 12 ἀγωνιζόμενοι *πρὸς τοὺς πολεμίους*. — *Ἰωσήπου* Ἀρχ. ΙΓ'. σλ. 183, 32 (Teubn.) *πέμψαντες πρὸς αὐτὸν* οἱ Πτολεμαιεῖς παρεκάλουν κτλ. ΙΖ'. 73, 27 καὶ δὴ καὶ λόγων *πρὸς μόνον* τὸν υἱὸν *εἰρημένων ἐξοίσεις* πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας. *Πλουτ.* Νομ. 2, 5 οὐκ ἐστασίασαν *πρὸς Ῥωμύλον*. 3, 1 συνέβησαν *πρὸς ἀλλήλας*. 3 πρέσβεις *ἐκπέμπουσι πρὸς τὸν ἄνδρα*. Πομπηΐ. 44, 4 *πρὸς τὰς* γυναῖκας ὁ Κάτων *ἔφησε*. 47, 1 Κράσσου *πρὸς Πομπήϊον διαφερομένου*. Ἀγησ. 15, 6. 16, 1 Σερτωρ. 7, 3. *πρὸς ὃν* ἐπεχείρησε *διαναυμαχεῖν*. 9, 2 Ἀλεξανδρ. 5, 1. *πρὸς τοὺς* ἡλικιώτας *ἔλεγεν*. 7, 4 *γράφει πρὸς αὐτὸν* ἐπιστολήν (πρβλ. 22, 2 *ἔγραψε Παρμενίωνι* κελεύων). 12, 3 ἀνήχθη *πρὸς Ἀλεξανδρον*. 22, 2. 4. 29, 1. ἠγωνίζοντο *πρὸς ἀλλήλους*. 2 *πρὸς τὸν* ἀγῶνα τῶν Διονυσίων οὐκ *ἀπήντησεν*. Πρβλ. αὐτ. 4. 31, 6 *πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντες*. Τιμολ. 14, 2 *ἐρίζειν πρὸς ἐκείνας*, 15, 2 *πρὸς τὸν* μουσικὸν Ἀριστόξενον *ἔφη*. 17, 1. *Πρὸς Τιμολέοντα* πολλοὺς ἑώρα *συνισταμένους*. — Ἀρριαν. Ἀναβ. Ἀλεξ. Ἁ. 10, 4 ὁ δὲ τὰ μὲν ἄλλα φιλανθρώπως *πρὸς τὴν* πρεσβείαν *ἀπεκρίνατο*. 12, 9 διὰ κινδύνου *ἰέναι πρὸς τοὺς Μακεδόνας*. 25, 4 *λέγει πρὸς Παρμενίωνα* ὧν ἕνεκα ἀπεστάλη. 27, 3 *ξυνέβη πρὸς αὐτούς*. 28, 1 κλ. *Ἀρτεμιδ.* ὀνειροκρ. Ἁ. προοιμ. *πρὸς τοὺς* ἀναιρεῖν ἐπιχειροῦντας *ἀντιτάξασθαι*. Ἁ. 2 εἰ μὴ *πρὸς φιλονεικοῦντας λέγοιτο*. Φιλοστρ. τ. πρεσβ. εἰκόν. Ἁ. 1 τὴν Ἀσίαν *πρὸς τὴν Εὐρώπην ἀντιτάξαι*. — *Ἀλκίφρ. ἐπιστολ.* Ἁ. 10, 1. *πρὸς ἀλλήλους ἀρασσόμενοι*. 13, 1 *λέγε πρός με* οὐ *πρὸς ἑτέρους ἔκπυστα ποιῶν τἀμά*. 23, 3 *πρὸς ἀλλήλους ἐδέδεντο* οἱ λίθοι. — *Ἀρισταιν.* ἐπιστολ. Ἁ. 2 *ἀμιλλώμεναι πρὸς ἀλλήλας ἀδόλως*. 4 *ἔφη πρὸς ἐμέ*. Πρβλ. ἐπιστολ. 7. Β'. 14 κτλ.

Ἐκ τῆς Κ. Δ. *Ματθ.* Γ'. 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς *εἶπε πρὸς αὐτόν*. *Μαρκ.* Γ'. 31 *ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν*. *Λουκ.* Ἁ. 28 ὁ ἄγγελος *εἶπε πρὸς αὐτήν*. 34 *εἶπε* δὲ Μαριὰμ *πρὸς τὸν* ἄγγελον. 55 καθὼς *ἐλάλησε πρὸς τοὺς* πατέρας ἡμῶν. Πρβλ. Β'. 15. 18. 20. 34. 48. Γ'. 12, 13. 14. Δ'. 3 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς *πρὸς αὐτόν*. 21. 23. Ἑ. 22. 31. 33. 34. 36. ϛ'. 3. 9. 11. Ἡ. 21. 22. 25. Κ'. 2, 3. 9. 10. ἀπέστειλε *πρὸς τοὺς* γεωργοὺς δοῦλον. Πρβλ. ΚΓ'. 7. 15. ΚΔ'. 13 καὶ αὐτοὶ *ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους*. Ἰωανν. Ἁ. 42 καὶ ἤγαγεν αὐτὸν *πρὸς τὸν Ἰησοῦν*. Β'. 3 *λέγει πρὸς αὐτόν*. Πρβλ. Γ'. 4. Δ'. 15. 33. Ἑ. 33. 45 μὴ δοκεῖτε, ὅτι ἐγὼ *κατηγορήσω* ὑμῶν *πρὸς τὸν* πατέρα. ϛ.' 5. 34. 52 *ἐ-*

Digitized by Google

μάχοντο οὖν οἱ Ἰουδαῖοι *πρὸς ἀλλήλους* λέγοντες κτλ. Η. 31 *ἔλεγεν* ὁ Ἰησοῦς *πρὸς τοὺς πεπιστευκότας* αὐτῷ Ἰουδαίους. Πρβλ. αὐτ. 57. ΙΑ. 21. ΙΒ. 19. Πράξ. Α. 7 *εἶπε* δὲ *πρὸς αὐτούς*. Β. 7. 12. 29. 37. 38, Γ. 12 *ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν*. 22. 23. 25 τῆς διαθήκης ἧς *διέθετο* ὁ Θεὸς *πρὸς τοὺς πατέρας* ἡμῶν, *λέγων πρὸς Ἀβραάμ*. Δ. 1. 8. 19. 23. Ε. 9. 35. Ζ. 3. Η. 14. 24 *δεήθητε πρὸς τὸν Κύριον*. Θ. 10. 11. 15. Ι. 28. ΙΑ. 2 *διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν* οἱ ἐκ περιτομῆς. 13. 20. 30 κτλ. Πρὸς Ῥωμ. ἐπιστ. Ι. 24 *Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει*. Β. Κορινθ. Δ. 2 *συνιστῶντες* ἑαυτοὺς *πρὸς πᾶσαν* συνείδησιν ἀνθρώπων (Προβλ. Ε. 12 οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς *συνιστάνομεν ὑμῖν*) Ζ. 12 *φανερωθῆναι πρὸς ὑμᾶς*. ΙΓ. 7 *εὔχομαι* δὲ *πρὸς τὸν Θεὸν* (Προβλ. Πράξ. ΚΣΤ. 29 *εὐξαίμην ἂν* τῷ Θεῷ) κτλ. *Αἰσώπ.* μύθ. 16. 6 (Teubn.) ἡ δὲ *ἀπεκρίθη πρὸς τὸν ἄλλουρον* ταῦτα. 31 *ἔφη πρὸς αὐτὴν* κτλ.

ϛ΄.) *αἰτιατικὴ μετὰ τῆς εἰς*.

Καὶ ἡ διὰ τῆς *εἰς* καὶ τῆς *αἰτιατικῆς* ἀντικατάστασις τῆς δοτικῆς ἀπὸ τῆς *εἰς τόπον κινήσεως* ἀρχὴν λαβοῦσα ἐπεξετάθη κατ' ὀλίγον καὶ εἰς ἄλλας σχέσεις. π. χ. Ὀδ. Γ. 1 Ἥλιος δ' ἀνόρουσε — — *οὐρανὸν ἐς πολύχαλκον*. Πρβλ. Ἰλ. Ε, 503 — 4 Ἰλ. Θ, 115 *εἰς ἅρματα* ϛαίνων. Ἡροδ. Β' 169 ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν — *ἀπήχθη ἐς Σάτι* πόλιν κτλ. Ἐντεῦθεν, τοῦ τόπου μετωνυμικῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν ἐνοικούντων ἐκφερομένου, ἡ *εἰς* σημαίνει ἤτοι *κίνησιν ἕως εἰς αὐτοὺς ὡς εἰς τέρμα ἢ κίνησιν* καὶ *διάδοσιν τῆς ἐνεργείας μεταξὺ αὐτῶν*, π.χ. Ἰλ. Ω, 382 ἐκπέμπεις κειμήλια *ἄνδρας ἐς ἀλλοδαπούς*. Ὀδ. Ζ, 327 δός μ' *ἐς Φαίηκας* φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν. Πρβλ. Ἰλ. Κ, 211. Ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ *ἐνικῶς* τιθέμενα τὰ προσωπικὰ ὀνόματα φανερώνουσι πρῶτον μὲν τὴν *εἰς τόπον*, ὅπου τὰ πρόσωπα καθ' ὅλου διατρίβουσι, *κίνησιν* π. χ. Ἰλ. Π. 574 *ἐς Πηλῆ* ἱκέτευσε καὶ *ἐς Θέτιν* ἀργυρόπεζαν = εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πηλ. καὶ Θετ. ἱκέτης ἦλθε. Η. 344 Αἴανθ' αὖθ' ἑτέρωθεν ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοὶ *εἰς Ἀγαμέμνονα* δῖον ἄγον. Πρβλ. Ψ, 36 καὶ 38 : οἵδ' ὅτε δὴ *κλισίην* Ἀγαμέμνονος *ἶξον* ἰόντες. Τοιαῦτα καὶ τά: Ὕμν. Ἑρμ. 322—3. Ὀδ. Ξ, 127. Ὀδ. Γ, 317 *ἐς Μενέλαον ἐλθεῖν*. Πρβλ. αὐτ. 326 οἵ τοι πομπῆς ἔσονται *ἐς Λακεδαίμονα* δῖαν, ὅθι ξανθὸς Μενέλαος κτλ. Ἀλλ' ἡ τοπικὴ αὕτη σχέσις τοσοῦτον ἀμυδρώνεται ἐν τοῖς τοιούτοις, ὥστε ἡ *εἰς* κατάντη νὰ σημαίνῃ *ἁπλῶς τὴν εἰς πρόσωπον κίνησιν* καὶ *ἀπόστασιν*, συντασσομένη ὄχι μόνον μετὰ ῥημάτων *ἔλευσιν*, *πορείαν*, *ἀγωγήν*, *πομπὴν* κ. τ.ὅμ. σημαινόντων, ἀλλὰ καὶ ἀλλοίων, ἅπερ πάντα καὶ ἁπλῇ δοτικῇ

Digitized by Google

συντάσσονται. π. χ. Ἰλ. Ρ, 709 *ἐλθεῖν εἰς Ἀχιλῆα* πόδας ταχύν. Πρβλ. Σ, 2 ἔνθα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας φέρεται *δοτική*. Ἰλ. Α, 390. Ο, 402. Ψ, 403. κάλεόν τέ μιν *εἰς ἕ* ἕκαστος (τῶν ἀνέμων δηλ. παρὰ τῷ Ζεφύρῳ εὐωχουμένων ἐκάλουν τὴν Ἶριν). Ὀδ. Χ, 435. Η, 254 νῆσον *ἐς Ὠγυγίαν* πέλασάν (με) θεοί. Πρβλ. Ὀδ. Κ, 440 κτλ.

Δὲν ἀγνοῶ, ὅτι τινὲς λίαν ἀκριβολογοῦντες καὶ τὴν ἔννοιαν παραβιάζοντες θέλουσι καὶ εἰς τὰ ἄρτι παρατεθειμένα τὴν τοπικὴν ἐκείνην σχέσιν νὰ ἐφαρμόζωσιν, οὐδέποτε παραδεχόμενοι καὶ τὴν *εἰς* ἐπὶ τῆς εἰς *πρόσωπον κινήσεως* καὶ *ἀποτάσεως*, ἀλλὰ μόνον τὴν *πρός* (ἀττικῶς δὲ καὶ τὴν ὡς). Ἀλλὰ πόσον ἄτοπος ἀποβαίνει ἡ ὑπερακρίβεια αὕτη, ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων καὶ τάδε δεικνύουσιν. Ἰλ. Μ, 287 αἱ μὲν ἄρ' *ἐς Τρῶας*, αἱ δ' ἐκ Τρώων *ἐς Ἀχαιοὺς* κτλ. ἔνθα αἱ λίθοι ἐβάλλοντο ὄχι εἰς τὸν τόπον τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλ' *εἰς αὐτοὺς τοὺς Τρῶας* καὶ *Α*. Ω, 204. Ὀδ. Ζ, 175 ἀλλ' *ἄρασσ', ἐλέαιρε σὲ γὰρ* — *ἐς πρώτην ἰκόμην*· ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἔρχεται εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἡ Ναυσικᾶ διέτριβεν, ὃν οὐδ' ἐγνώριζεν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν Ναυσικᾶν. — Τοιαῦτα καὶ τά: Ἡσιοδ. Ἀσπ. 83 *ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα* καὶ Ἠνιόχην τανύπεπλον. Πρβλ. αὐτ. 354 — Ἡροδ. Γ'. 51 *ἐς τούτους πέμπειν* ἄγγελον ἀπηγόρευε *μή μιν* δέκεσθαι οἰκίοισιν. 53 βούλεαι τὴν τυραννίδα *ἐς ἄλλους πεσεῖν*; Α. 13 *ἀποδοῦναι* ὀπίσω *ἐς Ἡρακλείδας* τὴν ἀρχήν Πρβλ. Δ'. 147. Α. 5. Γ'. 49. 52. ἀντιστατέων τε καὶ ὀργῇ χρώμενος *ἐς τόν* σε ἥκιστα ἐχρῆν. αὐτ. *ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρείσσονας τεθυμῶσθαι* (πρβλ. Αἰσχυλ. ἀποσπ. 315. Herm. ἀνδρῶν γάρ ἐστιν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν ἐν τοῖς κακοῖσι μὴ *τεθυμῶσθαι θεοῖς*.) Α. 97 *ἐς ἑωυτὸν* πᾶν *ἀνακείμενον*. 116 *προσφέρεσθαι ἐς ἑωυτὸν* = προσοικειοῦσθαι. ς'. 69 πᾶν *εἰς σὲ κατειρήσεται*. 73 ἀγαγόντες δέ σφεας ἐς γῆν τὴν ἀττικὴν *παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους* Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Πρβλ. 86, 4. Η. 65 κτλ. — Πινδάρου Ὀλ. Β'. 34 ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι εὐθυμιᾶν τε μέτα καὶ πόνων *ἐς ἄνδρας ἔβαν*. αὐτ. 49 Πυθῶνι δ' ὁμόκλαρον *ἐς ἀδελφεὸν* (χέρας ἔδεκτο) κτλ. — *Αἰσχ.* Περσ. 710 *ἐς δὲ παῖδ'* ἐμὸν Ζεὺς *ἐπέσκηψεν* τελευτὴν θεσφάτων. Πρβλ. αὐτ. 104 *ἐπέσκηψε* δὲ (Μοῖρα) Πέρσαις πολέμους πυργοδατκτους κλ. Χοηφ 237 καὶ τὸ μητρὸς *ἐς σέ* μοι ῥέπει στέργηθρον. — Σοφ. Αἴ. 1006 ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατόν, *ἐς ποίους* βροτούς; Φιλοκτ. 396 *ἐς τόν δ'* Ἀτρειδᾶν ὕβρις πᾶσ' *ἐχώρει* (πρβλ. Τραχ. 303 *πρὸς* νειδος *τοὐμὸν* οὕτω σπέρμα χωρήσαντά σοι). αὐτ. 522 τοῦτο — *εἰς ἐμὲ* τοῦ — ὀνειδίσαι. Πρβλ. 1308. Ἀντιγ. 1088 ἵνα τὸν θυμὸν οὗτος *ἐς νεωτέρους* ἀφῇ. Ἠλ. 374. 597. 606 τοῦδέ γ' οὕνεκα *κήρυσσέ* μ' *εἰς* ἅ-

Digitized by Google

παντας. Πρβλ. 642. Οἰδ. Τυρ. 62. τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἓν ἔρχεται μόνον. 93 ἐς πάντας αὔδα. — Εὐριπ. Βακχ. 779 ψόγος ἐς Ἕλληνας μέγας. 775 ταρβῶ μὲν εἰπεῖν τοὺς λόγους ἐλευθέρους εἰς τὸν τύραννον. Ἡλ. 1267 αἰτίαν εἰς αὐτὸν οἴσει. 1332 οὐδ' ἐγὼ εἰς σὸν βλέφαρον πελάσω. Ἰφιγ. Ταυρ. 23 τὸ καλλιστεῖον εἰς ἔμ' ἀναφέρων. Ὀρεστ. 736 Μενέλεως κάκιστος εἴς με καὶ κασιγνήτην ἐμήν. — Πολὺ δ' ἐναργέστερα φαίνεται ἡ ἀνθ' ἁπλῆς δοτικῆς χρῆσις τῆς εἰς μετ' αἰτιατικῆς ἐν Ῥήσῳ 875 οὐ γὰρ εἰς σὲ τείνεται γλῶσσα. 928 τρέφειν δέ σ' οὐ βρότειον ἐς χέρα Στρυμὼν δίδωσιν, ἀλλὰ πηγαίαις κόραις. Ὀρεστ. 453 χάριτας πατρῴας ἐκτίνων εἰς οὕς σε δεῖ. Ἱππολ. 645 χρὴν δ' εἰς γυναῖκας πρόσπολον μὲν οὐ περᾶν (= πορεῖν = παρασχεῖν, δοῦναι;), ἄφθογγα δ' αὐταῖς συγκατοικίζειν δάκη θηρῶν. Βακχ. 421 ἴσα δ' εἴς τε τὸν ὄλβιον τόν τε χείρονα δῶκ' ἔχειν. Ἑκαβ. 303 ἃ δ' εἶπον ἐς ἅπαντας οὐκ ἀρνήσομαι κ.τ.λ. — Ἀριστοφ. Ἱππ. 657 ἐπένευσεν εἰς ἐκεῖνον ἡ βουλὴ πάλιν. Προβλ. 663. Πλουτ. ὥστ' εἰς ἔμ' ἥκει τῆς πόλεως τὰ πράγματα. — Θουκ. Α'. 72 ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι. Προβλ. αὐτ. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν. Β'. 7. πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους. Ε. 45, 1 ἂν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέγωσιν. Πρβλ. αὐτ. 4. ς'. 54, 4 οὐδὲ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθὴς ἦν ἐς τοὺς πολλούς. 41, 1 διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι. Γ'. 109, 3 Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ Ἕλληνας. Δ'. 22, 3. Ε'. 41, 1 δίκης ἐπιτροπὴν γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τινὰ ἢ ἰδιώτην. Η. 47, 2 Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας, ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων. 48, 1 πολλὰς ἐλπίδας εἶχον — — τὰ πράγματα — ἐς ἑαυτοὺς περιποιήσειν κλ. — Ξενοφ. Ἀναβ. Ε'. 4, 2 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον. 6, 27 εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν. 28 λέγειν εἰς ὑμᾶς. Ζ'. 1, 14 τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Κ. Π. Γ'. 3, 66 τοξεύειν μὲν ἢ ἀκοντίζειν εἰς τοὺς κατακαίροντας οὔτε ἐφρόνουν οὔτε ἐδύναντο. Ἑλλην. Α. 7, 3 καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι. αὐτ. 5 ἣν (ἐπιστολὴν) ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον. — Δημοσθ. π. τ. στεφ. §. 88 ὁ — ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς διδούς. 94 περὶ ὧν ἡγωμορήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις. 108 ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήγεγκα τὰς τριηραρχίας. 112 εἰς

Digitized by Google

τοὺς συκοφάντας ἄγειν. Ἀριστοτέλους Πολιτ. Β΄. 1, 17 μικρὸν γλυκὺ εἰς πολὺ ὕδωρ μιχθὲν ἀνάισθητον ποιεῖ τὴν κρᾶσιν. Ἐ. 5, 2 ἐν Ἴστρῳ δ' εἰς δῆμον ἀπετελεύτησεν, ἐν Ἡρακλείᾳ δ' ἐξ ἐλαττόνων εἰς ἑξακοσίους ἦλθεν. αὐτ. 6 ὅταν ἕνιοι εἰς ἐλάττους ἔλκωσι τὴν ὀλιγαρχίαν.— Πολυβ. Β΄. 59 εἰ καὶ μηδὲν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ἥμαρτεν. Γ΄. 17 διδοὺς αὐτὸν εἰς τοὺς κινδύνους. Ἐ. 106 εἰς πάντας τοὺς βασιλεῖς ἐξεκέχυντο καὶ μάλιστα τούτων εἰς Πτολεμαῖον. — Ἀπολλων. Ἀργον. Α΄. 1330. ὁ δ' ἐσσυμένως ἐβεβήκει ἐς Ἰήσονα. Πρβλ. 1296. 250. ἄλλη δ' εἰς ἑτέραν ὀλοφύρετο δάκρυ χέουσα. — Θεοκρίτου Α΄. 5 ἐς τέ (= σοὶ) καταρρεῖ ἡ χίμαρος. — Νικολ. Δαμασκ. (ἐν τ. βίῳ Καίσαρος ἐκδ. Πικκόλου) σλ. 52. πολλὰ δ' ἐπέμπετο καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ Καίσαρος εὖ πεπονθότας. 70 περὶ δὲ δείλην ὀψίαν ἔρχεται καὶ εἰς Καίσαρα ὁ λόγος. — Διονυσ. Ἁλικαρν. Ρ. Ἀρχ. Α΄. 7 καὶ πόθεν εἰς ἐμὲ ἡ τούτων γνῶσις παραγέγονεν ἀξιώσουσι μαθεῖν. κτλ. — Ἰωσηπ. Ἀρχ. Θ΄. σλ. 261 (Bekker) οὗτος αὐτὴν εἰς Ἰεροβοάλαν προεῖπε τοῦτον ἀπολεῖσθαι τὸν τρόπον. Ις΄. σλ. 54 καί τι τοιοῦτον εἶπεν εἰς τὸν Συλλαῖον. Πλουτάρχου Κάτ. τ. Πρεσβ. 20, 8 καταμιγνύμενος εἰς γένος τηλικοῦτον. Φωκ. 32, 2 συσκευαζόμενος εἰς ἐαυτόν. Ἄγιδ. 3, 5 εἰς αὐτὸν ἡ βασιλεία περιῆλθεν. Πρβλ. Νομ. 2, 5. — Κ. Δ. Ἰωαννου Ἡ. 27 ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον. — Πράξ. Β΄. 22 ἄνδρα ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι. π. Ῥωμ. Α΄. 26 διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. Πρβλ. αὐτ. 28. Ε΄. 8 συνέστησε δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. αὐτ. 15. ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. Ἡ. 18 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ΙΕ΄. 26 κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς κτλ. Ι΄. 14 πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πρβλ. αὐτ. Δ΄. 3 ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ. Β΄. πρὸς Κορινθ. Β΄. 9 εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. Ἡ. 24 τὴν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν — — εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε. ΙΑ. 6 ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. Ι΄. 13 ἡμεῖς δ' οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα. π. Κολοσσ. Α΄. 6 τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς. αὐτ. 20 καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν. Γ΄. 9 μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους. Α΄. πρὸς Θεσσαλ. Α΄. 5 τὸ Εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον. Πρβλ. Β΄. 9 ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. Δ΄. 18 τὸν δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς κτλ. Βαρνάβα ἐπιστ. ιγ΄. ἀλλ' ἴδωμεν — εἰ ἡ διαθήκη εἰς ἡμᾶς, ἢ εἰς ἐκείνους. — Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτήν, — Κλήμεντ. Ῥώμης Ἐπιστ. Α΄. πρὸς Κορινθ. 23 καὶ ἐγκεκύφα-

Digitized by Google

τε εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 56 ἡ νουθέτησις, ἣν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους. Ἰγνατ. πρὸς Σμυρν. 9 ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν εἰς Θεὸν μετανοεῖν. — Κοίντου Γ'. 469. 699. Ζ. 153. ἴκανεν ἐς Εὐρύπυλον βασιλῆα ἀγγελίη Δαναῶν. Θ'. 35 κήρυκα Μενοίτιον εἰς Ἀγαμέμνονα πέμψε. Ι'. 270. 324 ἀλλά μοι ἔρρε δόμοιο καὶ εἰς Ἐλένην ἀφίκανε. ΙΔ'. 467 κτλ.

Οὕτω λοιπὸν παρακολουθήσαντες τὴν πορείαν τῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων, τῶν διὰ τῶν δημηρικῶν ἐπῶν γνωστῶν μας χρόνων, μέχρι τοῦ δ'. μ. Χ. αἰῶνος, εἴδαμεν, ὅτι ἡ δοτικὴ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας τοπικῆς ἤτοι τοῦ τύπου τοῦ σημαίνοντος οὐ μόνον στάσιν ἐν τόπῳ (ἢ χρόνῳ), ἀλλὰ καὶ κίνησιν κατὰ τόπον καὶ εἰς τόπον, ἀρχὴν λαβοῦσα καὶ εἰς ἄλλας μᾶλλον ἢ ἧττον ἀφῃρημένας σχέσεις ἐπεξετάθη· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀνάλυσις αὐτῆς ἢ ἀντικατάστασις διὰ τῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς ἑτέρας τῶν προθέσεων πρὸς καὶ εἰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκείνης τοπικῆς σχέσεως ἀρχὴν λαβοῦσα καὶ ἐπὶ τὰς ἄλλας διεδόθη. Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ συνήθως ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἡ τῶν ὁμοίων καὶ συστοίχων τύπων πληθὺς δὲν μένει ἄτακτος σωρὸς ἢ ἄχρηστος περιουσία, ἀλλ' ἕκαστος λαμβάνει χρῆσιν ἰδίαν οὕτως ἢ ἐκείνως τῆς τῶν ὁμοειδῶν διαφέρουσαν, οὕτω καὶ ἕκαστος τῶν τριῶν τούτων τύπων κατ' ἀρχὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰδίαν καὶ σημασίαν καὶ χρῆσιν εἶχε· π. χ. τῶν τύπων πέμπω τινί, πέμπω πρός τινα καὶ πέμπω εἴς τινα, τὴν αὐτὴν ἐν γένει ἔννοιαν ἐκφερόντων, ὁ μὲν πρῶτος σημαίνει περίπου τὴν πομπὴν γιγνομένην πρὸς ὄφελος ἢ χάριν τινός, ὁ δὲ δεύτερος τὴν πρός τινα εὔθυνσιν καὶ ἀπότασίν της, ὁ δὲ τρίτος τὴν κίνησίν της ὡς εἰς τέρμα τὸν τόπον ἢ καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπόν τινος. Ἀναλόγους διαφορὰς δύναταί τις νὰ ἐξεύρῃ καὶ ἐν τοῖς π. χ. λέγω τῷ δήμῳ, λέγω πρὸς τὸν δῆμον, λέγω εἰς τὸν δῆμον κ.τ.τ. Ἀλλ' ἡ ἐξακρίβωσις τῶν τοιούτων ὑπερβαίνει τόν τε σκοπὸν καὶ τὰ ὅρια τῆσδε τῆς πραγματείας. Ἐνταῦθα μετὰ τὰ γενικώτατα ταῦτα περὶ τῶν διαφορῶν τούτων, σημειωτέον μᾶλλον, ὅπερ καὶ ἄλλοτε εἴπαμεν, ὅτι ἡ γλῶσσα, μάλιστα τοῦ δήμου, οὐδαμῶς κατὰ μαθηματικοὺς κανόνας βαίνουσα, οὐδέποτε ἐμμένει ἐν τοῖς ἀρχῆθεν δι' οἷον δήποτε λόγον διαγεγραμμένοις ὁρίοις. Οὕτω καὶ ἐν τῇ χρήσει τῆς δοτικῆς καὶ τῶν συστοίχων ἀναλυτικῶν τύπων, ἀφ' οὗ αἱ λεπταὶ ἐκεῖναι διαφοραὶ ἤρχισαν ν' ἀμαυρώνωνται καὶ νὰ ἐπικρατῇ ὅσ' ἡμέρας ἡ ἀναλυτικὴ ἀρχή, ἔπρεπεν εἰκότως νὰ ἐπέλθῃ ὄχι μόνον ἀδιαφορία τις, ἀλλὰ καὶ προτίμησις τῆς ἀναλύσεως, τοὐλάχιστον παρὰ τοῖς κοινοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀφελεστέροις τῶν ἀρχαιοτέρων ποιητῶν ἢ συγγρα-

Digitized by Google

φέων καὶ δὴ καὶ τοῖς ἀμαθεστέροις τῶν μεταγενεστέρων· Τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην ηὕραμεν ἐν τοῖς παρατεθειμένοις χωρίοις, ποῦ μὲν μᾶλλον, ποῦ δ' ὀλιγώτερον· παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον ἀπέβη συχνοτέρα, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος π. Χρ. καὶ κατωτέρω παραδειγμάτων. *Ἐρευν. Δεξίππου* σ. 25, 15 εἰ μήτε *ἑαυτοῖς ἐπιβούλως* καὶ *ἐς τὸν ἄρχοντα ἐναντίως* πράσσετε. 27, 16 θέλων — *ἐς ἑαυτὸν μὴ καταλῦσαι* τῆς πόλεως τὴν ἀξίωσιν. *Μενάνδρου* 293, 2 *ἐς τὸν Μεβώδη παρήγαγε* τὰς αἰτίας. *Ζωσίμου* 216, 22 *εἰς Κωνσταντῖνον ἦλθεν* ἡ βασιλεία. Πρβλ. 14, 23. 61, 10. 171, 15. 181, 18 τὴν τῶν πραγμάτων *εἰς αὐτὸν μεταθεῖναι ῥοπήν*. 294, 10. 311, 2 τούτων *εἰς τὸν βασιλέα κεχωρηκότων*. *Προκοπίου* Ἀ. 60, 5 *ἐς μόνον* Ἰουστινιανὸν ἡ βασιλεία *ἦλθεν*. Γ'. 13, 10 λίαν *ἐς αὐτὴν* ἡ Θεοδώρα ἠγριαίνετο. Γ'. 15, 1 ὡς μὴ *ἐς βασιλέα ἔκπυστα* γένηται. 37, 20 *πιστὴ εἰς τὸν αὐτῆς οἶκον*. Γ'. 74, 1 καὶ τὰς οὐσίας *εἰς τοὺς παῖδας* ἡ *ξυγγενεῖς* μηκέτι παραπέμπειν οἷόν τε εἶναι. Πρβλ. 78, 23. 97, 12. 105, 9. 181, 17 *ἐς ἀλλήλους* — *ἐναρμοσθεῖσι*. 186, 11 — — *Συγκέλλου* 554, ὃ μερίζεται ἡ τῆς Συρίας ἀρχὴ *εἴς τε Δημήτριον* τὸν τοῦ Δημητρίου — — καὶ *εἰς τὸν υἱὸν* Ἀλεξάνδρου. — Θεοφαν. Χρον. σλ. 16, 7 ἀλλήλους ὑπερβαλεῖν ἔσπευδον *εἰς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμόν*. 161, 7 Τίς γὰρ εἰμί, *ἵνα εἰς ἐμὲ* τοῦτο *γένηται;* 375, 8 φιλονεικούντων τῶν μερῶν *εἰς ἀλλήλους*, ἔπεμψεν μανδάτα *εἰς ἑκάτερα* τὰ μέρη ὁ βασιλεύς, λέγων *εἰς μὲν τοὺς Βενέτους*, ὅτι Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς παρ' ὑμῖν ἐτελεύτησεν, εἰς τοὺς *Πρασίνους* ὅτι παρ' ὑμῖν κτλ. — *Ἐν συνεχείᾳ Θεοφάνους Χρον.* 390, 23 *εἰς Λέοντα* τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. 392, 13 τὴν ἐξουσίαν *εἰς ἑαυτὸν* ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενος. *Αἰσώπου μύθ.* 16, b (Teubn.) *εἰς ὃν* αἴλουρος προκύψας *ἔφη* ταῦτα. — *Θεοδοσίου ἀκροάσ.* π. ἀλώσ. Κρήτης. Ἀ. στ. 30 ὁ μιγνύων πράξεις ταπεινὰς *εἰς ἐπηρμένους* λόγους. — *Χρον. Πασχ.* 410, 16 ἡ τούτου μετέπεσεν ἀρχὴ *εἰς τοὺς υἱοὺς* αὐτοῦ. 559, 2 καὶ *ἐγένετο* φόβος πολὺς *εἰς τοὺς κακοπράγμονας* κτλ. — *Ἄρρ. Κομνην.* σ. 24, 10 *εἰς τὸν Καίσαρα παραπέμπομεν*. 368, 19 ὁ Δαλασσηνὸς — τὸ πᾶν *εἰς τὸν ἐρχόμενον* Δούκαν ἐφαίνετο ἀνατιθέμενος. 417, 18 τοῦτον — *εἰς μίαν* τῶν θυγατέρων αὐτοῦ *εἰσῳκίσατο*. — *Γεωργ. Κεδρηνοῦ* Τομ. Ἀ. σ. 433, 5 καὶ *εἰς ἀναξίους* ἡ χάρις ἐνεργεῖ πολλάκις. Β'. 283, 16 *διαβάλλει* τὸν ἑταιρειάρχην *εἰς τὴν Αὐγούσταν* ὡς σφετεριζόμενον τὴν βασιλείαν *ἐς τὸν ἑαυτοῦ* ἀδελφόν. 605, 16 ὑπερλαλῆσαι τούτων *ἐς τὸν βασιλέα* ἐπώμνυτο. 621, 22 τὰ *εἰς τὸν ὑψαρᾶν* συμβεβηκότα κλ.

Digitized by Google

Οὕτω τέλος πάντων φθάνομεν εἰς τὰ λείψανα τῆς καθ' αὐτὸ δημώδους γλώσσης· ἐκ δὲ τούτων παραλείποντες τὰ προγενέστερα, τὰ ἀπὸ τῆς ς'. μέχρι τῆς ιϐ'. ἑκατονταετηρίδος, — διότι ταῦτα οὐ πάντη ἀνόθευτα φέρονται παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι, — μεταβαίνομεν εὐθὺς εἰς τοὺς δημοτικοὺς στιχουργοὺς τῆς ιϐ'. ἑκατονταετηρίδος. Καὶ πρῶτον ἀναφέρομέν τινα ἐκ τοῦ Α. Κ.

— Τοιοῦτος, παιδί μου, σπούδαζε νὰ γνωρισθῇς *εἰς πάντας*,
— συγγνώμην τὴν εὐήμερον *πάρεχε εἰς ἐκείνους*.
— πλὴν οὐκ ἠρκέστη ὁ βασιλεὺς *εἰς τὴν βουλὴν* ἐκείνων.
— Καὶ τὸν ζυγὸν σκληρότερον *εἰς αὐτους ἐπιθέσῃς*,
— ἐγύρισε τὰ ὄπισθεν καὶ *πρὸς ἐκεῖνον εἶπεν*.
— καὶ δύο σκῆπτρ' ἀπέμειναν *εἰς Ῥοβοὰμ* ἐκεῖνον.
— νὰ *δώσῃς* φήμην *εἰς αὐτόν*, τιμὴν εἴτε καὶ δόξαν.
— υἱέ μου, βλέπε, *εἴς τινα* μάχην μηδὲν ποιήσῃς κτλ.

Ἐκ τοῦ *Πτωχοπροδ.* Α. 141.

— ἀλλὰ τὰ μέτρα ποῦ 'φελοῦν 'ς τὴν ἄμετρόν μου πεῖναν;
288 — πῶς ὑπὲρ λόγον *ἔφερε* τἀπάκιν *εἰς ἐμέναν*.
Β'. 150 — νὰ φανῶ 'ς τοὺς *γείτονας*, ὅτ' εἶμαι καβαλλάρης.
270 — νὰ ὥρισα νὰ τὰς *ἔδωκαν* μαγγάβια 'ς τὸν *Εὐγένην*.

Ἐκ τοῦ Β. Χ.

Ταῦτα καὶ ἄλλα πλείονα *εἶπον* οἱ στρατιῶται
Πρὸς τὸν καλὸν καὶ εὔμορφον Βέλθανδρον τὸν ἀνδρεῖον.
— Καὶ τότε ἐσηκώθηκε καὶ *πρὸς ἐκεῖνον λέγει*.
— ἰδὼν ταύτας ὁ Βέλθανδρος *ἔφησε πρὸς ἐκείνας*.
— Ὁ Βέλθανδρος ἐστράφηκε καὶ *πρὸς τὴν κόρην λέγει*.

Ἐκ τῶν *Χρον. τ. Μωρ.* σλ. 38.

Διὰ τοῦτο λέγω *πρὸς ἐσᾶς*, ὅλους παρακαλῶ σας.
40 — τότε τὸν μετελάλησε καὶ *λέγει πρὸς ἐκεῖνον*,
— κ' ἐγὼ πάλιν ν' ἀποθαρρῶ τὰ πάντα μου 'ς *ἐσένα*.
66 — ν' ἀποθαρρήσῃ *εἰς αὐτὸν* καὶ νὰ τὸν ἀπεργώσῃ κτλ.

Ἐκ τούτων ἀρκούντως ἀποδείχνεται, νομίζω, ὅτι ἡ διὰ τῆς *αἰτιατικῆς* μετὰ μιᾶς τῶν προθέσεων *πρὸς* καὶ *εἰς* ἀνάλυσις ἢ περίφρασις τῆς *δοτικῆς* προῆλθεν ἐξ αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τῆς γλώσσης, οἰκείᾳ ὁρμῇ καὶ τάσει πρὸς αὐτὴν ἐλαυνομένης, ὄχι ἐξ ἀθνείας καὶ ἀλλοφύλου ἐπενεργείας. Διότι ἂν ὑποθέσωμεν πρὸς ὀλίγον, ὅτι κατ' ἀλλοτρίαν ἐπιροὴν συνέβη ἡ μεταβολὴ αὕτη, τότε διεγείρεται πάλιν τὸ αὐτὸ ζήτημα, πόθεν αὕτη προῆλθεν ἐν τῇ ἀθνείᾳ ἐκείνῃ γλώσσῃ, ἥτις δήποτε εἶνε;

Digitized by Google

Αἱ ῥωμανικαὶ π. χ. τῆς λατινικῆς δοτικῆς περιφράσεις *à l'homme, à la femme, à l' esprit* κτλ. *all' uomo, alla moglie, allo spirito* ἀντὶ τῶν *homini, mulieri* (ἢ feminæ), *spiriti* κτλ. προῆλθαν διὰ τὰς αὐτὰς καὶ ὁμοίας καὶ αἱ ἑλληνικαὶ αἰτίας Ἵνα δὲ προστεθῇ εἰς τὰ μέχρι τοῦδε περὶ αὐτῶν εἰρημένα καὶ τὸ κῦρος ἀνδρὸς τὰ μάλιστα περὶ τὰ τοιαῦτα ἀξιοχρέου, τοῦ A. Fr. Pott, ἐπισυνάπτω αὐτολεξεὶ ὅσα ἐν κεφαλαίῳ περὶ αὐτῶν ἀποφαίνεται, καὶ τὴν τοῦ *Fuchs* γνώμην παραδεχόμενος, ἐν σλ. 42—3 τοῦ Á. τόμου τῶν *Ἐτυμολογικῶν* του *ἐρευνῶν* (Etymologische Forschungen etc. 2te Aufl. 1859) « Das Ersetzen der allmälig immer hinfälliger gewordenen Casus durch Präpositionen (insbes *de* und *ad*) im Romanischen hat sehr gut *Fuchs* a. a. O. 104 ff, aus der Hinneigung des Latein, namentlich in der mehr gewöhnlichen Rede, zum Gebrauche gedachter Partikeln statt einfacher Casus erklärt. Wundern kann man sich darüber um so weniger, fasst man besonders den Umstand ins Auge, dass namentlich Fremdlinge in den römischen Legionen und Provinzen, unmöglich in den mehr verwickelten Structuren mit lateinischen Casus letztere immer richtig zu setzen und jeden in gehöriger Schranke zu halten verstehend, bald unter diesen grosse Verwirrung anrichten mussten. Dann waren zwei Präpositionen gleichsam die allezeit zur Aushülfe bereite Krücke, etwa so, wie im Persischen, im Türkischen u. s. w. häufig das abstracte Zeitwort « machen » mit Nominibus, die fremden Sprachen angehören, herhalten muss zum Ersatze für concretere Verba. Schon das Vermischen der Vocale *e* und *i*, oder *o* und *u*, sowie das Ablegen der schliessenden Consonanden *s* oder *m*, (welche bereits im vorklassischen Latein, wie auch die Poesie beweist, nicht recht fest sassen und deren Unterdrückung noch glücklich die classische Schriftsprache entgegenwirkte) mussten die Dämme der einzelnen Casus vielfach durchbrechen und zwischen ihnen Synkretismus herbeiführen, wobei ihre Vernichtung nicht ausbleiben konnte » κτλ.

Πανταχόθεν λοιπὸν περιορισθεῖσα ἡ χρῆσις τῆς κυρίας δοτικῆς κατήντησεν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ εἰς στερεοτύπους τινὰς φράσεις, ἔνθα φέρεται ἀπροθέτως ἢ ἐμπροθέτως, οἷαι αἱ: *δόξα τῷ Θεῷ. Χάριτι θείᾳ. Τῷ Κυρίῳ δεῖται* (ἐν ἐπιγραφαῖς ἐπιστολῶν). *σὺν Θεῷ. σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. ἐν καιρῷ πολέμου. τῇ ἀληθείᾳ. ἐν τούτοις. ἐν τοσούτῳ. ἐν ᾧ* καὶ λ. Παρὰ δὲ ταύτας καὶ αἱ προειρημέναι *γενικοφανεῖς*,

Digitized by Google

π. χ. δός *μού* το. δέν *σου τὸ δίδω. τοὺ τὸ εἶπα* καὶ αἱ ὅμοιαι ἀντὶ τῶν *μοί, σοί*, τῷ κτλ. Ἄδηλον δ' ἂν αἱ παρὰ τοῖς δημοτικοῖς χιχουργοῖς ἀπὸ τοῦ Ἀλ. Κομνηνοῦ καὶ Πτωχοπροδρόμου μέχρι Δημητρίου Ζήνου ἔτι ἀπαντῶσαι δοτικαὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν τότε δημώδη γλῶσσαν ἢ ἀποδοτέαι εἰς τὸν ἀρχαϊσμὸν τῶν γραψάντων. Εἶνε δὲ τοιαῦται π. χ. ἐκ τοῦ Α. Κ. *εἰπῆτέ μοι.* τί λέγετε, τί ἔνι ἡ βουλή σας.

— *αὐτά σοι ὑπομένουσιν ἐν τῷ παρόντι βίῳ,*
— *ὅτι ἀρρωστία* καὶ θάνατος ἔνι κοινὰ *τοῖς πᾶσι.*
— *ὅτι Θεὸς τὸ δίκαιον θέλει* το φανερώσει
ἐμπρὸς εἰς τὸ κριτήριον *ἀγγέλοις* καὶ *ἀνθρώποις.*

Ἐκ τοῦ Β. Χ.

εἰς γοῦν τὸν λιβαδότοπον *ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ*
— οὐκ οἶδα, τί *σοι* λογισμοὶ καὶ τί *σοι* ἐπινοίαις.
— *τοῖς δὲ ποσὶ* τοῖς ἔμπροσθεν ἐβάσταζε λεκάνη.
— *τῇ δὲ παλάμῃ* τῆς χειρὸς καθήμενον ἐκράτει.
— καὶ ἐσμίγετο *τοῖς δάκρυσι* τοῦ λιθίνου ζῳδίου κτλ.

Ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρόμου Α. 178.

— καὶ *ταῖς χερσὶ* κατέχουσαν ἄσπρον σεμιδαλάτον.

Β'. 293. — ἵνα μὴ περιπέσῃ τις *κακίστοις τοῖς ὁμοίοις* κτλ.

Δημ. Ζήνου 39

— *τοῖς πᾶσι* ἔνε φανερὸν Ἀσίας καὶ Εὐρώπης,
40 — *τοῖς πετεινοῖς* τοῦ οὐρανοῦ *θεοῖς* καὶ τοῖς *ἀνθρώποις.*
295 — ὁποὺν' γεμάτος θυσιῶν, καὶ τέρπονται *τῇ κνίσῃ.*
— ὦ Ζεῦ Κρονίδη, ἤξευρε, τῶν βορθακῶν *τῷ πλήθει*
δὲν δύνατ αι ἡ Ἀθηνᾶ, οὔτε ἐγὼ ὁ Ἄρης
βοήθεια νὰ δώσωμεν, ἂν ὅλους δὲν μᾶς πάρῃς κτλ.

Ἡ δὲ χρῆσις *τῆς αἰτιατικῆς* μετὰ τῆς *εἰς* ἀντὶ τῆς *δοτικῆς* μετὰ τῆς *ἐν* πρωϊκίτατα ἀρχὴν μικρὰν λαβοῦσα κατ' ὀλίγον ἐπευρύνθη καὶ αὐτή, ὥστε κατὰ τοὺς περὶ Χριστὸν χρόνους εἶχεν ἤδη συνηθεστάτην ἀποβᾶσα. Ἐπειδὴ δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς *ἐν* καὶ *εἰς* ἱκανὰ παραδείγματα ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Ἱ. μ. Χρ. αἰῶνος παρετέθησαν, περιττὸν νομίζω καὶ ἄλλα νὰ προστεθῶσιν ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα δημοτικῶν μνημείων, ὅπου οὐδὲν συνηθέστερον τούτου.

Digitized by Google

ΔΥΪΚΟΥ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ, ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΛΗΤΙΚΗ.

Τῶν τριῶν τούτων πτώσεων κοινὸν γνώρισμα εἶνε 1) τὸ *ε* ἐπὶ τῶν εἰς σύμφωνον καὶ εἰς τὰ φωνήεντα *ι* καὶ *υ* ληγόντων θεμάτων, τ. ἔ. ἐπὶ τῶν τριτοκλίτων καὶ κατὰ τὰ τρία γένη, ἐν ᾧ ἐν τῇ σανσκρίτῃ τὰ οὐδέτερα καὶ ἐν τῷ δυϊκῷ διακρίνονται τῶν ἄλλων γενῶν. π. χ. *κήρυ-κ-ε*, *ἅρπαγ-ε*, *λέγοντ-ε*, *ποιμέν-ε*, *πατέρ ε*, *ἀνδρ-ε*, *γένε-ε* (ἀντὶ γένες-ε), *πόσι-ε*, *πόρτι-ε*, *πόλε-ε*, (= πόλι-ε), *νέκυ-ε*, *γέγυ-ε*, *πήχε -ε* (= *πήχυ-ε*), κτλ. 2) τὰ ᾱ καὶ ω, τ. ἔ. μήκυνσις τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος τῶν εἰς *α* καὶ ο ληγόντων, δηλ. τῶν ά.—κλίτων καὶ δ΄.—κλίτων. *μοῦσᾱ*, *τιμᾱ*, *ταμίᾱ*, *Ἀτρείδᾱ* κτλ. *λόγω*, *ὁδώ*, *ξύλω*, *ἀγαθὼ* κτλ. Ἂν δὲ τὸ μὲν *ε* κατὰ μὲν **Buttmann** (Lexilog. I, 49. An. 3) κατ᾽ εὐθεῖαν ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἐπιθέματος *ες* κατ᾽ ἀποκοπὴν προῆλθεν ἢ κατὰ **Dünzer** (Die declination der indogermanischen sprachen σλ. 66) ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἐπιθέματος *am* πάλιν ἀποκοπῇ τοῦ *m* καὶ λεπτύνσει τοῦ *α* εἰς *ε* (μεταβολαὶ καὶ ἀλλαχοῦ συνήθεις τῇ ἑλληνικῇ) ἢ κατὰ **Bopp** (vergl. gramm. σλ. 414) ἐκ τοῦ ἐν τῇ σανσκρίτῃ *âu* (δι᾽ οὗ σχηματίζονται πολλῶν ἀρσεν. καὶ θηλυκ. αἵ τρεῖς αὗται πτώσεις καὶ ὅπερ λέγεται ἐκ τοῦ πληθυντ. ἐπιθέματος *ας* προελθὸν) διὰ τοῦ ἐν τοῖς Οὐαίδαις ᾱ καὶ τοῦ ζενδικοῦ ᾰ (π. χ. *a᾽çvâ*, *a᾽çvâ*, ζενδ. *a᾽çpa* = ἵππω), ἃς μένῃ πρὸς τὸ παρὸν ἀναποφάσιστον. Τὰ δὲ ᾱ καὶ ω ὁ μὲν **Dünzer** παράγει πάλιν ἐκ τῶν *ar* καὶ *or* (παλ. *am*), ἀποκοπέντος δηλ. τοῦ *r* καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας μηκυνθέντος τοῦ προηγουμένου φωνήεντος· ὁ δὲ **Bopp** νομίζει, ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ δυϊκὸν ἐκεῖνο ἐπίθεμα *âu* πρόπαλαι ἀπεκόπη, καθὼς καὶ ἐν τοῖς σανσκρ. εἰς *i* καὶ *u* καὶ ἔπειτα πρὸς ἰσορροπίαν ἐμηκύνθησαν τὰ θεματικὰ φωνήεντα, τὸ καὶ ἐν τῷ ἑνικῷ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρὸν *α* καὶ τὸ πάντοτε βραχὺ *ο*, ὥστε κατ᾽ αὐτὸν τὰ ἑλληνικὰ *χώρα*, *λόγω* κ.τ.τ. ἀντιστοιχοῦσι κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῖς σανσκρ. *pâtî* (ἐκ τοῦ ὑποτιθεμ. ἀρχ. *pati-y-âu*) πόσι-ε καὶ *sûnû* (ἐκ τοῦ ὑποτιθεμ. *sûnu-v-âu* ἐν. ὀν. *sûnu-s*) υἱέ-ε κτλ. — Τὰ δὲ *νῶι* (παρὰ τῷ ἁπλουστέρῳ *νὼ*) καὶ *σφῶι* (καὶ σφὼ) εἶνε, φαίνεται, ἀνάλογα τοῖς οὐδετέροις σανσκριτικοῖς, ἅτινα τὸν μὲν δυϊκὸν προσαρτήσει μακροῦ *î*, τὸν δὲ πληθυντ. βραχέος σχηματίζουσιν, ὡς π. χ. *vâ᾽ri-n-î* ὕδατε καὶ *vâ᾽ri-n-i* ὕδατα· μόνον τοῦτο διαφέροντα, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἐν ταῦθα, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ συνήθως, τὸ ἀρχαῖον *î* συνέστειλε.

Digitized by Google

ΔΤΪΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΤΙΚΗ.

Ἡ κατάληξις τῶν δύο τούτων πτώσεων ἐν τοῖς προκειμένοις μνημείοις τῆς ἑλληνικῆς εἶνε ἡ συλλαβὴ *ιr*, ἧς τὸ *ι* καθαρὸν μὲν ἐμφανίζεται ἐν ταῖς ἀντωνυμ. *τῶιr*, *σφῶιr* καὶ *σφωῖr*, συνῃρημένον δ' ἐν τοῖς *τῷr* καὶ *σφῷr*, εἰς δὲ τὰς κυρίας διφθόγγους *αι*, *οι* μετὰ τῶν προηγουμένων φωνηέντων *α*, *ο* συνδυασμένον ἐν τοῖς ὀνόμασι καὶ τῶν τριῶν κλίσεων, ὡς *μούσαιr*, *λόγοιr* καὶ *ποδοῖr*. Τὴν ἀρχὴν τῆς καταλήξεως ταύτης ἐκ τῶν αὐτῇ τῇ ἑλληνικῇ ἐνόντων ζητοῦντι παρίσταται ἡ οὐκ ἄλογος ὑποψία, μήπως ἡ *ιr* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ τῆς ἑνικῆς δοτικῆς γνώρισμα προσλαβὸν τὸ *r* ὡς τοῦ δυϊκοῦ σημεῖον· ἢ ἐπειδὴ καὶ τῆς πληθ. γενικῆς γνώρισμα τὸ *r* εἶνε, ἐν. δοτικῆς καὶ πληθ. γενικῆς γνωρίσματα συνδυασθέντα ἀπετέλεσαν ἕνα τύπον μέσον μὲν τῶν δύο ἄκρων ἀριθμῶν, κοινὸν δ' ἀμφοτέραις ταῖς προκειμέναις πτώσεσι. Καὶ καθ' ὅλου μὲν οὕτως ἔχον φαίνεται. Ἀλλ' ἡ ἐν τοῖς τριτοκλίτοις πλήρης κατάληξις *οιr*, ὡς *ἀνδρ-ο-ῖr*, ἔνθα τὸ ο περιττεύει, οὔτε τῷ θέματι ἀνῆκον, οὔτε τῇ καθ' αὑτὸ πτωτικῇ καταλήξει, παρέχει τὴν ὑπόνοιαν, μήπως μεταξὺ τοῦ *ο* τούτου καὶ τοῦ *ιr* ἔκειτό ποτε σύμφωνόν τι ἢ ἡμίφωνον (F ἢ j) ὕστερον ἐκθλιβέν, καθὼς ὁμολογουμένως ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπιθέματος *εις* ὀνομ. *ερτ-ος* γεν. π. χ. ἐν τοῖς *χαρί-ερτ-ος*, *πυρ-ό-ερτ-ος* ὑπάρχον πάλαι τὸ F συνεκόπη ἐκ τῶν *χαρίFερτος*, *πυρόFερτος*. Καθὼς λοιπὸν ἐν τῷ *πυρόFερτος* καὶ τοῖς ὁμοίοις τὸ *ο* μόνον ὡς συνδετικὸν τοῦ ρ καὶ τοῦ F παρενετέθη, οὕτω καὶ ἐν τῷ *ἀνδροῖr* κ.τ.τ. τοιαύτην τινὰ σημασίαν πρέπει νὰ εἶχε· διότι ἄλλως ἀνεξήγητον, πῶς τὰ τριτόκλιτα νὰ μὴ λήγωσιν εἰς ἁπλοῦν *ιr*, οἷον *ἀνδρ-ῖr*, *ποδ-ῖr* κτλ. Ποῖον λοιπὸν σύμφωνον ἦτο πρὸ τοῦ *ιr*; Πρὸς τὴν τούτου ἀνεύρεσιν μᾶς φέρουσιν οἱ ὁμηρικοὶ τύποι *Θεό-φιr*, *δακρυ-ό-φιr*, *ναῦ-φιr* καὶ οἱ ὅμοιοι καὶ αἱ λατινικαὶ δοτικαὶ *li-bi*, *si-bi*, *mi-hi* καὶ τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα *u-bi*, *i-bi* κτλ. καὶ τελευταῖον ἡ bhy-âm κατάληξις τῆς ὀργανικῆς, δοτικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ δυϊκοῦ ἐν τῇ σανσκρίτῃ. Τῆς *bhy-âm* (= bhi-âm) τὸ μὲν πρότερον μέρος εὑρίσκεται πάλιν ὡς τοπικὴ κατάληξις ἐν τῇ σανσκριτικῇ προθέσει a-bhi (ἑλλην. μεταγεγραμ. *ἀ-μ-φι*) *πρός*, *ἐπὶ* μετ' αἰτιατ. καὶ *εὐθὺ* μετὰ γενικῆς σημαινούσῃ καὶ ἐν ταῖς ἄρτι ἐκτεθειμέναις λατιν. ἀντωνυμίαις καὶ τοῖς ἐπιρρήμασι. Τὸ δὲ δεύτερον âm συμπίπτει καὶ δὲν εἶνε δι' ὅλου ἀπίθανον νὰ ἦνε ταὐτὸν τῇ σανσκρ. καταλ. τῆς πληθ. γενικῆς, ὡς ἐν τοῖς *nâv-âm* νεῶν, *marut-âm* ἀνέ-

Digitized by Google

φιν. Οὕτω λαμβάνει ὑπόστασίν τινα ἡ προδηλωθεῖσα ὑποψία. Ἐκ τῆς πλήρους καταλήξεως *bhyâm* συσταλείσης πιθανώτατα προῆλθεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἡ *φιν*. Αὕτη δὲ εἰς τὰ θέματα τῶν ὀνομάτων ἀμέσως ἢ διὰ συνδετικοῦ φωνήεντος, τοῦ ο, προσαρτωμένη ἐσχημάτιζε πάλαι τὴν δυϊκ. γεν. καὶ δοτικήν, π. χ. *Ἀτρείδα-φιν*, *μούσα-φιν*, *λόγο-φιν*, *ἀνδρ-ό-φιν*, *πολί-ο-φιν ρεκύ-ο-φιν* κτλ. Ὕστερον δὲ τὸ φ εἰς F ἐξαπαλυνθέν, τελευταῖον δὲ καὶ ἐκθλιβὲν παρῆξε τοὺς συνῃρημένους τύπους *Ἀτρείδαιν*, *λόγοιν*, *ἀνδροῖν* κτλ. Ὅμοια ἔπαθε καὶ τὸ ἀντίστοιχον σανσκρ. *bh* καὶ τὸ λατιν. *b*, τοῦτο μὲν πρῶτον εἰς *h* ἐμαλακύνθη ἐν τῷ *mi-hi* (ἀντὶ *mi-bi*), τοῦ δὲ h καὶ ὅλως ἐκθλιβέντος, προῆλθε τὸ συνῃρημένον *mî* ἐκεῖνο δ' ἐν τῇ *bhis* τῆς πληθυντ. ὀργανικῆς, ὡς ἐν τῷ *a'ç-va-bhis* δι' ἵππων μεταξὺ δύο φωνηέντων ἐκθλιβὲν παρήγαγε τὸν τύπον *a'çvais*. Ὁμοίως τὸ *bh* εἰς *h* ἁπλοῦν ἐλεπτύνθη ἐν τῇ ἑν. δοτικῇ τῆς πρωτοπροσώπου ἀντωνυμίας *ma-hyam* (λατιν. mi-hi) ἀντὶ *ma-bhyam* κατὰ τὸ *tu'-bhy-am*, *ti-bi*. — Καὶ λείψανα μὲν τῆς πληρεστέρας καταλήξεως *φιν* σώζονται οὐκ ὀλίγα ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ ἀρχή της δὲν φαίνεται νὰ ἦνε ἀπαραλλάκτως ἡ αὐτὴ μὲ τὴν δυϊκὴν κατάληξιν *ιν*. Διότι διὰ τοῦ αὐτοῦ μορίου *bhi* (ἀς ὀνομασθῇ οὕτως) ἐν τῇ σανσκρίτῃ εἶνε ἐσχηματισμέναι παρὰ τὴν δυϊκὴν *bhyâm* καὶ ἄλλαι τρεῖς καταλήξεις 1) ἡ *bhyam* οὐσιωδῶς μὲν ἑνικὴ σχηματίζουσα τὴν ἑν. δοτικὴν τῆς δευτεροπρ. ἀντωνυμίας *tu'-bhyam* καὶ τὴν τῆς πρωτοπρος. *ma-hyam* κατὰ τὴν εἰρημένην τοῦ *bh* εἰς *h* ἐκτροπήν, μεταβᾶσα δὲ καταχρηστικῶς καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ σχηματίζουσα τὴν πληθυντ. δοτικ. ἀμφοτέρων τῶν προσώπων *asma'-bhyam* ἡμῖν, *yush-ma'-bhyam* ὑμῖν. Ἐκ ταύτης δὴ τῆς *bhyam* προῆλθεν ἡ ἑλλ. κατάλ. τῶν αὐτῶν ἀντωνυμ., καὶ οἱ ὅλοι δὲ τύποι *ἡμῖν* καὶ *ὑμῖν* ἐκ τῶν *asma'-bhyam* καὶ *yushma bhyam* προῆλθαν, τοῦ μὲν συριστικοῦ s καὶ *sh* ἔν τισι μὲν ἀρχαιοτέραις διαλέκτοις ἐξομοιωθέντος τῷ ἑπομένῳ *μ*, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ *ἐσ-μί* αἱ αὐταὶ διάλεκτοι ἔπλασαν τὸ *ἐμ-μί*, ἐν δ' ἄλλαις συγκοπέντος καὶ πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ χρόνου μηκυνθέντων τῶν προηγουμένων φωνηέντων ᾰ καὶ ŭ εἰς ᾱ καὶ ῡ καὶ τελευταῖον τοῦ y (j) τοῦ *yushma* μεταβάντος, καθὼς συνήθως τὸ ἐναρκτικὸν j ἐν τῇ ἑλληνικῇ, εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα ῾. Οὕτω λοιπὸν πρῶτον ἐσχηματίσθησαν τὰ *ἄμμε-φιν* ἢ *ἧμε φιν* (ἐν τούτῳ τὸ ῾ ἀνόργανον εἶνε), *ὔμμε-φιν* ἢ *ὑμέ-φιν*· ἐκ δὲ τούτων συγκοπῇ τοῦ φ καὶ συναιρέσει τοῦ *ει* εἰς ῑ προέκυψαν τὰ *ἡμῖν* ἢ *ἧμιν*, *ὑμῖν* ἢ *ὕμιν*. — 2) ἡ *bhis*, κατάλ. τῆς πληθ. ὀργανικῆς π. χ. *a'çva-bhis ἵπποις*, *δι' ἵππων*. *nâu-bhis* ναυσὶν κτλ. — 3) ἡ *bhyas* τῆς πληθ. δοτ. καὶ ἀφαιρετικῆς, ὡς *a'çvê-*

Digitized by Google

bhyas ἵπποις, ἀφ' ἵππων, *nâubhyas* κτλ. Ἐκ τῆς ἑτέρας τούτων προ-ῆλθεν ἥ τε λατινικὴ *bis* ἐν τοῖς *no-bis*, *vo bis* καὶ ἡ ἑλληνικὴ (ὁ-μηρικὴ) *φιν* πληθυντικῶς μὲν ἐν τοῖς π. χ. *δακρυ-ό-φιν*, *ὄχεσ-φιν*, *ὄρεσ-φιν*, *στήθεσ-φιν* κτλ. ἑνικῶς δ' ἐν τοῖς *παλάμη-φιν*, *αὐτό-φι*, *θύρη-φι*, *θεό-φιν* κ.τ.ὁμ. ἐκλαμβανομένη. Ἀλλὰ πιθανώτερον ἡ ἑνικὴ *φι(ν)* ἐκ τοῦ ἁπλοῦ *bhi* τοῦ ἐν τῇ σανσκρ. προθέσει *abhi*, τῇ ἑλ-λην. *ἀμ-φί* καὶ τοῖς λατιν. *ti-bi*, *si-bi*, *u-bi*, *i-bi*, *utru-bi* κτλ. προῆλθεν. Ἐν ἀμφοτέραις δὲ τὸ κινητὸν *ν* δὲν προῆλθε κατὰ μετά-βασιν ἐκ τοῦ ἀρχαίου *ς*, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἀντ' αὐτοῦ καὶ χωρὶς αὐτοῦ πρὸς μόνην φθογγικὴν χρείαν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς *γράφομεν*, *ἐλέγο-μεν*, *ἔγραφεν*, *ἔδωκεν* ἀντὶ τῶν *γράφομες*, *ἐλέγομες*, *ἔγραφε(τ)*, *ἔ-δωκε(τ)*, διὰ τῶν μέσων ὅρων *γράφομε*, *ἐλέγομε*, *ἔγραφε*, *ἔδωκε* κτλ. Σημαίνουσι δ' οἱ διὰ τοῦ φι(ν) ἐσχηματισμένοι τύποι πάσας τὰς ὑλικὰς σχέσεις τὰς διὰ τῆς δοτικῆς πάλαι ἐκφερομένας, ἀντιστοιχοῦν-τες τῇ τ' *ἀφαιρετικῇ* καὶ τῇ *ὀργανικῇ* καὶ τῇ *δοτικῇ* τῆς σανσκρίτης. Ἐκ τῶν 192 χωρίων, ἅπερ ὁ Dronke (Rhein. Mus. IX, 1854 σ. 619) παρ' Ὁμήρῳ εὗρεν, ἐν μὲν τοῖς 113 *τοπικὴν* σημασίαν ἔχει τὸ *φι(ν)*, οἷα π. χ. Ἰλ. Ν, 168 *κλισίηφι* λέλειπτο = ἐν κλισίῃ. Α, 44 *αὐτόφιν* (Τ, 255 ἐπ' αὐτόφιν) = αὐτοῦ (ἐπιρρημ.) λεῖπε *θύρηφιν* Ὀδ. Ι, 238. — Ἰλ. Κ, 458 κυνέην *κεφαλῆφιν* ἕλοντο = ἐκ τῆς κεφαλῆς. Π, 762 *κεφαλῆφι* λάβεν = ἐκ τῆς κεφαλῆς ἢ διὰ τῆς κ. κτλ. ἐν δ' ἄλλοις *χρονικήν*, ὡς π. χ. Ἰλ. Ι, 618. 682. ἅμ' ἠοῖ *φαινομένῃφι* κτλ. ἐν δ' 72 *ὀργανικὴν* καὶ *δυναμικήν*, π. χ. Ἰλ. Θ, 290 ἵπποι αὐτοῖσιν *ὄχεσφιν*. Α, 38 Τενέδοιότε *ἴφι* ἀνάσσεις. Χ, 107 *ἤφι βίηφι* κτλ. ἐμπροθέτως δὲ πρὸς πληρεστέραν ἑρμηνείαν τῆς σχέσεως ἐν τοῖς: Ὀδ. Ε, 59 πῦρ ἐπ' *ἐσχαρόφιν* καίετο. Μ, 414 κάππεσ' ἀπ' *ἰκριόφιν*. Ἰλ. Ξ, 150 *ἐκ στήθεσφιν* ὄπα ἧκεν. Κ, 156 *ὑπὸ κράτεσφι* τάπης τετάνυστο. Ε, 41 διὰ *στήθεσφιν* ἔλασσε κτλ.

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ.

Ὁ σχηματισμὸς ταύτης τῆς πτώσεως ἐπὶ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυ-κῶν ἐν τοῖς γνωστοῖς μνημείοις τῆς Ἑλληνικῆς εἶνε διττός· 1) ὁ διὰ τοῦ *ι* προσαρτωμένου τῷ θεματικῷ φωνήεντι *α* ἢ *ο* ἐπὶ τῶν εἰς ἕτερον τούτων ληγόντων τ. ἔ. τῶν πρωτοκλ. καὶ δευτεροκλ., ὡς *ταμία-ι*, *τι-μα-ί* (θέμα *τιμᾱ*), *κριτα-ί* (θέμα *κριτᾰ*), *μοῦσα-ι* κτλ. *λόγο-ι*, *ὁδο-ί* κτλ. — 2) ὁ διὰ τῆς συλλαβῆς *ες* (παλ. *ας*), ἥτις εἶνέ τις ἐπεύρυνσις τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐν. ὀνομαστ. *ς*, καὶ συμβολικῶς πως σημαίνει τὴν

Digitized by Google

πληθὺν ἀπέναντι τοῦ ἁπλοῦ ς (πρβλ. τὰ ἰων. πληθ. *κεχωρίδ-α-ται, ἑ-τετάχ-α-το* πρὸς τὰ ἑνικὰ *κεχώρισ-ται, ἐτέτακ-το* κτλ.). Προσαρτᾶται δ' ἡ *ες* εἰς πάντα τὰ εἰς σύμφωνον ἢ τὰ φωνήεντα ι καὶ υ λήγοντα θέματα, ὡς *φλέβ-ες, ἅρπαγ-ες, πόδ-ες, ἀγῶν-ες, πατέρ-ες, ἴδρι-ες, πόλι ες* (μεταγενέστ. πόλε-ες) *βότρυ-ες, βασιλέ-ες* (= βασιλέF-ες) κτλ. Τῶν δ' ἀντωνυμιῶν αἱ μὲν προσωπικαὶ ὑπάγονται εἰς τὸν δεύτερον τρόπον, ὡς *ἄμμ'-ες, ὔμμ'-ες* (ἐκθλιβέντος τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος), ἀλλὰ καὶ *ἡμέ-ες, ὑμέ-ες*· αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τὸν πρότερον, ὡς *οἱ* καὶ *οἳ* (δωρ. *τοί*), *αἵ* καὶ *αἱ, οὗτοι, ἐκεῖναι* κτλ. — Τὸν κανόνα τοῦτον ἐτήρησε καὶ ἡ κλασικὴ λεγομένη *λατινική*, π. χ. *terrae* (ἀρχ. *terra-i*), *lupî* (ἐκ τοῦ lupoi, οὗ ἀνάλογος ἡ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ προφορὰ τῆς οι ὡς ι), *vocês, hominê-s, dicentê-s* κτλ. ἐν οἷς τὸ μῆκος τοῦ e ἐκ συναιρέσεως τῆς διφθόγγου *ei* προῆλθε (Bopp. Vergleich. gramm. § 230). Ἐνταῦθα δὲ τὸ μὲν *i* ἀνήκει εἰς τὸ ἐπευρυνθὲν θέμα ὡς *voci, homini* κτλ., τὸ δὲ *e* ἐπῆλθε μετὰ τοῦ *s* τοῦ πληθυντ. πρὸς διφθόγγισιν τοῦ *i* (ἐνίσχυσις συνηθεστάτη τῇ τε σανσκρίτῃ καὶ ταῖς ἄλλαις συγγενέσι γλώσσαις). Ἀλλ' ἀμφότεραι αὗται αἱ ἀδελφόταται γλῶσσαι, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινική, ἀφίστανται πως κατὰ τὸν τοῦ πληθυντικοῦ σχηματισμὸν τῆς τε σανσκρίτης καὶ ἄλλων κατὰ τοῦτο ἐγγυτέρων ταύτῃ γλωσσῶν. Διότι ἡ σανσκρίτη π. χ. σχηματίζει τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν πάντων τῶν ἀρσ. καὶ θηλυκῶν ὀνομάτων προσαρτήσει τῆς συλλαβῆς *as* (ἑλλην. *ες*) εἰς τὸ θέμα, ὡς *bha'rant-as* φέροντες, *dâtâ'r-as* δοτῆρες, *nâv'-as* νῆFες κτλ. καὶ ἐκ θεμάτων εἰς *a*: *a'çvâ-s* (ἀρσ. καὶ θηλ. = *a'çva-as*) ἵπποι κτλ. Μόναι δ' αἱ ἀρσενικαὶ ἀντωνυμίαι (τοῦ γ'. προσώπου δηλ.) σχηματίζουσι τὴν πληθυντ. ὀνομαστ. ἐν τῇ σανσκρίτῃ προσαρτήσει τοῦ *ι*, ὅπερ μετὰ τοῦ θέματος *a* εἰς *ê* συναιρεῖται, ὡς *tê* (= *tai*) τοί, οἱ κτλ. Τοῦτον τὸν ἀντωνυμικὸν σχηματισμὸν ἐκ τῆς κοινῆς πηγῆς παραλαβοῦσαι ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ εἰς πάντα τὰ εἰς *o* θέματα ἐπεξέτειναν. Ἀλλ' ἐν τῇ λατινικῇ παρὰ τὸν εἰς *ι* τύπον τῶν εἰς *a* καὶ *o* θεμάτων ἀπαντῶμεν καὶ τῷ εἰς —ς. Καὶ ά) πολλὰ εἰς *a* (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον) θηλυκὰ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν εἰς *ês* (περὶ τοῦ μήκους τοῦ e πρβλ. Bopp. σλ. 147 κεξ.) μετασχηματισθέντα εἰς τὴν λεγομένην πέμπτην κλίσιν μετέβησαν, ὡς *pauperia* — *pauperiês* (ἐν. κ. πληθ. ὀνομ.), *canitia* — *canitiês* κτλ. β'.) Πολλὰ συνήθως εἰς *î* (oi, ei) λήγοντα ἐπὶ τῆς πληθ. ὀνομαστ. ἐν ἐπιγραφαῖς (Ritschl, Monumenta epigraphica tria p. 18 ff.) φέρονται καὶ εἰς *îs, eis* καὶ *ês*, π. χ. *vireis* (= ei — i), *gnateis, facteis, populeis, leibereis*, (conscr)*iptes, magi-*

Digitized by Google

sires, *duomvires*, *ministris* κτλ. Τοιαῦται καὶ αἱ ἀντωνυμίαι *ques* = qui (s. c. de Bacchanal.), *hisce* = *hîce* καὶ *eis* = *ii*. Ἀνάλογα δὲ τὰ ὀσκικὰ pus — scriptas = quæ scriptæ, pu's = qui, *Nuvlanu's* = Nolani καὶ *Abellanu's* = Abellani. Πάντα δὲ ταῦτα παραβαλλόμενα τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Θεοκρίτου Α. 92 « ἐκεῖνοι (οἱ Δωριεῖς) γὰρ τὰς παρ' ἡμῖν ἐκφερομένας εὐθείας τῶν πληθυντικῶν διὰ τῆς *αι* διφθόγγου διὰ τοῦ *ες* ἐκφέρουσιν » καὶ πρὸς τὰ σπεράδην φερόμενα: *πάσσαλερ* (= πάσσαλες τ. ἕ. πάσσαλοι), *σφῆνες* (Ἡσυχ.), *γεῶρες* (= γεῶραι) καὶ *μενθῆρες* (= *μενθ-ῆραι* ἐκ τοῦ *μενθ — μαν-θ* — μέν-ος κ.τ.λ.) (Σουΐδ.) καὶ τὰ ἐν χειρογράφοις: *ὀρνιθοθῆρες* (Αἰλιαν. Ἱστ. Ζῴ. Γ'. 14), *κυνοθῆρες* (Διοσκουρ.), *λεξιθῆρες* (Ἐπιφανίου), *μνῆες* (Λουκιαν. π. τ. Συρ. θεοῦ 48), *ζυμῖτες* (= ζυμῖται Πολυδ. ς'. 77 Ἀθην. Δ'. 151. a) Ἀπόλλωνι μὲν συγχορευταὶ (αἱ Νύμφαι) καὶ *ξυμπαίστριες* (= ιαι. Ἰμερ. Λογ. ΙΒ'.) καὶ ἄλλα, παρέχουσι τὴν ὑποψίαν, μήπως ἐν ἀμφοτέραις ταῖς γλώσσαις κατά τινα κἂν διάλεκτον ἀνέκαθεν διεσώζετο πρὸς τῷ διὰ τοῦ ι τύπῳ καὶ ὁ διὰ τοῦ ς. Ἀλλὰ βεβαιότερον φαίνεται, ὅτι ὁ διὰ τοῦ ς τύπος εἶνε μετασχηματισμὸς ἢ ἐπισχηματισμὸς τοῦ διὰ τοῦ ι (ei), τ. ἕ. ἐν μὲν τοῖς λατινικοῖς *vireis*, *populeis*, *ministris* κ.τ.δμ. καὶ τοῖς ἑλλην. *ὀρνιθοθῆρες* (= ὀρνιθοθῆραις), *ζυμῆτες*, *μνῆες* κ.τ.δμ. τῷ ἤδη τελείῳ τύπῳ εἰς ἰ (ei) καὶ *αι* ἐπῆλθεν ἡ νέα κατάληξις *s*. τὰ δὲ *triomvires*, *magistres*, *πάσσαλερ* (= ες), *πρωτόθρονες* (Μαρκελλ.) καὶ τ. δμ. κατ' εὐθείαν, πρὶν ὁ εἰς ι τύπος ἐσχηματίσθη, εἰς *ες* μετεπλάσθησαν, ἅπαντα κατ' ἀναλογίαν πρὸς μᾶλλον ἢ ἧττον δμοιοληκτοῦντα τριτόκλιτα. Μεταβολὴ οὐδ' αὐτὴ τῇ σανσκρίτῃ ἄγνωστος· ὅπου ἐν ταῖς τῶν Οὐαιδῶν βίβλοις ἤδη τέλειαι πληθυντ. ὀνομαστικαὶ εἰς *ás* (= α-ας κατὰ τὰ προειρημένα) ἐξ ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν θεμάτων εἰς *a*, ὡς *dévás* θεοί, *dhûmás* καπνοὶ (θυμοὶ) κτλ. ἐκ δευτέρου τὴν κατάληξιν *as* προσλαβοῦσαι ἔγειναν dévâsas, dhûmâsas κτλ. Ἵνα δὲ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἑλληνικήν, κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους, ὅτε ἡ δίφθογγος *αι* ἤδη ὡς *ε* προσέφερετο, ἡ δμοφθογγία τῶν εἰς *αι* (= ε) πρωτοκλίτων πρὸς τὰ εἰς *ες* τριτόκλιτα ἀπόμη περισσότερον συνετέλει εἰς τὴν μεταφορὰν τῆς τούτων καταλήξεως πρὸς ἐκεῖνα· ὥσπερ κατὰ τοὺς αὐτοὺς καὶ ὀλίγον ὑστέρους χρόνους ἤρχισεν ἀντίστροφός τις τῶν εἰς *αι* ἐπὶ τὰ εἰς *ες* διφασία ἐπενέργεια. Πρῶτον ἐπειδὴ τῶν εἰς *αι* πρωτοκλίτων ἡ πληθυντ. αἰτιατ. ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ αἰολικῶς εἰς *αις* ἐσχηματίζετο καὶ τότε, καθὼς καὶ σήμερον, ἡ ὡς *ες* ἤδη τότε προφερομένη αὐτὴ κατάλ. *αις* καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν τῶν τριτοκλίτων ἀπὸ

Digitized by Google

ας εἰς ες μετέπλασεν, ὁμόφωνον τῇ πληθ. ὀνομαστικῇ, καθὼς σήμερον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ εἶνε συνηθεστάτη· ἐντεῦθεν ἡ ἐξῆς ἀναλογία: ὀν. ἄνδρες, γυναῖκες: ὀν. *τιμαὶς* (= ες), ῥαφτάδες = αἰτ. ἄνδρες, γυναῖκες: αἰτ. *τιμαὶς, δόξαις.*

Ἔπειτα ἔνθεν μὲν ἡ τῆς ἑνικ. ὀνομαςικῆς τῶν τριτοκλίτων, οἷα τά: *Σωκράτης, Ἀριστοφάνης* κ.τ.ὅμ. πρὸς τὰ εἰς ης πρωτόκλιτα ὁμοφθογγία, ἔνθεν δ' ἡ τῆς πληθ. ὀνομαστ. εἰς ες (προφ. ις) μετὰ τῆς ὁμοφώνου ἑνικ. ὀνομαστ. ης (= ις) σύγχυσις προεκάλεσαν τὴν καὶ ἑνικῶν καὶ πληθυντικῶν εἰς πρωτόκλιτα μετάπλασιν, π. χ. *Σωκράτου, —τῃ, —τηv.* πληθ. *Σωκράται, —τας* κτλ. Τοιαῦτα λοιπὸν εἶνε: *Σωκράτου, Σοφοκλέου, Δειτοκράτου, Εὐθυκράτου, Καλλισθένου, Σωσιγένου, Περιγένου, Ἀπολλοφάνου, Ἡρακλείδου,* ἀλλὰ καὶ *ἰσοτελοῦ* ἐν ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς τῶν περὶ Χρ. ῥωμαϊκῶν χρόνων. C. I. 129. 180. 199. 203. 808. 811 κ. ἀλλ. *Ἀριστοφάνην, Φιλοκλῆν, Νικοκράτην, Ἀντισθένην, Λυσικλῆν* ἐκ τῶν ἐπιγρ. C. I. 102. 108. 115. 129 καὶ ἄλλαι ἀνωτέρω παρατεθεῖσαι τοιαῦται αἰτιατικαί· ἔπειτα αἱ πληθ. ὀνομαστ. *Κλεάνθαι* Ἰμερ. Λογ. ΙΔ'. 20. *Ἑρμογέναι* Α. 13. *Σωφάναι* Πλουτ. συγκρ. Ἀρις. κ. Κάτ. Ἀ. *Κλεισθένναι* Συνεσ. Φαλάκρ. ἐγκωμ. σλ. 85. 6. Πραξιτέλης (παρὰ Φιλοςράτῳ)· ἔπειτα αἱ πληθ. αἰτ. *Διογένας, Σωκράτας* Συνεσ. ἔνθ' ἀνωτ. §. 6. *Λεωκράταις* Πλουτ. Περικλ. 16 *Κλεάνθαις* Γρηγορ. Ναζιανζ. Λόγ. Ἰ. 173. α.

Διὰ ταύτας τὰς αἰτίας συνηθεστάτη ἀπέβη ὕστερον ἡ τῶν εἰς αι πρωτοκλίτων κατὰ τὰ εἰς ες τριτόκλιτα μετάπλασις· ἡ δὲ τῶν δευτεροκλίτων καὶ πρότερον σπανιωτέρα οὖσα ἀνεχαιτίσθη ἢ ἔμεινε περιωρισμένη εἰς τὰ πρότερα ἐκεῖνα, ἅπερ προεξετέθησαν. Γνωριμώτατα δὲ δευτερόκλιτα εἰς τριτόκλιτα μεταπλασθέντα εἶνε παρὰ τὰ προειρημένα τινὰ εἰς *ους* συνῃρημένα, τὸ πάθος τοῦτο παθόντα διὰ τὴν πρὸς τὸ τριτόκλιτον *βοῦς* ὁμοφθογγίαν των, οἷα τά: *νοῦς, νο-ός, νο-ί, νό-ες, νό-ας* ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων *νοῦ, νῷ, νοΐ, νοῦς. πλοῦς, πλοός, πλοΐ, πλόες* κτλ. ἤδη ἀπὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων συνήθη, ὡς παρὰ Παύλῳ Α. πρὸς Κορινθ. ἐπιστ. 14, 19. Εὐσεβίῳ ἐκκλησ. ἱστορ. Ἰ. 4. Ζωναρ. Χρον. Γ'. 118. b. καὶ ἀλλ. *νο-ός, νοΐ* δὲ παρὰ Παύλῳ αὐτ. 1, 10. 14, 15. Πρὸς Ῥωμαίους Ζ'. 25. Φίλωνι νομ. ἀλληγορ. σλ. 58. Γρηγορ. Ναζιανζ. λογ. Β'. 48. e. Ἡ. 232. *Κουφόροες* Πολέμων. Φυσιογν. Α. 3. *παχύροες* Φωτίῳ ἐν λ. *μεγαλόροες* Ἀδαμαντ. φυσιογν. Ἡ. 242. *οἱ νόες* Μαρκελλ. π. Θουκυδ. σλ. 8. — Τοῦ *πλοὸς* Πράξ. τ. ἀποστόλ. 27, 9. Ἀρριαν. περίπλου Ἐρυθρ. σλ. 176 καὶ παρὰ Βυζαντινοῖς. τοῦ *ῥοὸς* Ἀρριαν. ἔνθ' ἀνωτ. σλ. 168. τῷ *ῥοΐ* Πορφυρ. σχολ. εἰς

Digitized by Google

Ἰλ. σλ. 284 (ed. Valck.). Διοσκουρίδου Α. 148, 57. b. *τῷ χροΐ* Θεοφρ. π. φυτ. αἰτ. ϛ΄. 14. *οἱ π.λόες* παρὰ Φωτίῳ ἐν λ. *πλοῖ* κτλ.

Ἡ δὲ τῶν πρωτοκλίτων ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μετάπλασις γίνεται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ διττῶς· ἢ μεταβάλλεται κατ' εὐθείαν ἡ κατάληξις *αι* εἰς *αις* ἢ *ες*, ὡς ἡ *κυρές*, ἡ *κόραις* (— ες), ἡ *τιμές*, οἱ *προφῆτες* κτλ. ἢ τοῦ θέματος διὰ τοῦ δ ἐπαυξηθέντος ἐπέρχεται ἡ κατάληξις *ες*, ὡς οἱ *πατριαρχάδ-ες*, οἱ *ραφτάδ-ες*, ἡ *μαγάδ-ες*, ἡ *κυράδ-ες* κτλ. Τὰ εἰς *ᾶς* μάλιστα οὕτω πάντοτε σχηματίζονται ἐπὶ τοῦ πληθυντικοῦ, ὡς *παπάδες*, *ζευγάδες*, *Γ!ωργαλάδες* κτλ. *Παραδείγματα ὀνομαστικῶν* εἰς *ες* ἢ *αις* καὶ *αἰτιατ.* εἰς *ες* (τριτοκλ.) ἐκ τῶν προγενεστέρων αἰώνων μετὰ τὰ πρὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος προεκτεθειμένα ἔστωσαν ἐκ τοῦ Γ΄. καὶ ἐφεξῆς τάδε: ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελίῳ (Σκέψεις π. ἑλλην. ποιήσ.) σλ. 38 κεξ. ἐπυλλίου.

στ. 19. — ὄχι γυναῖκες *ἄτροφαις*, ἀλλὰ καὶ *ἐγγαστρωμέναις*.

39. — *ὅλαις* ἢ *τέρταις κόκκινες* καὶ τοῦ κυροῦ σου μαύρη.

ἐκ τοῦ Α. Κ. διατὶ οὐκ εἶχε *μάρτυρες* (=ας)· *οἱ καλοθελητάδες* (= οἱ καλοθεληταί). Ἐκ τοῦ Πτωχοπρ. Α. 190. κυράδες

201. *κυράδες χειρομάχισσες καλῳκοδέσποινές* μου.

220. καὶ ἢ *ἀρχόντισσαις* νὰ τἄπαιρναν, νά μ' ἔδιδαν κομμάτας.

Β΄. 176. *μεγάλες ἀθερίνες*. 251 *καλαῖς ἔνε* κτλ.

ἐκ τοῦ Β. Χ.

— Λοιπὸν ἐσεῖς, *ἀρχόντισσαις*, δεῦτε κἠ τρεῖς ὁμοῦ τε
— ἀπῆγαν, ἤλθασιν *αὐταῖς* δὶς τρὶς καὶ τετράκις,
Καὶ τοῦτον κατεκράτησαν ἡ *βίγλαις* τῆς ὡραίας κτλ.

Χρον. τ. Μωρ. σλ. 20.

ἢ *χώραις* ἓν' *ἀπλότεραις*, κάμποι δὲ καὶ δρυμῶνες.

σλ. 24 — τὰ κούρση κ' αἱ *αἰχμαλωσ!αῖς* ἀπὸ τὰ γονικά σας.
— καὶ οἱ *χωριάταις* τῶν χωριῶν νὰ στέκουν ὡς τοὺς ηὗραν.

78 — ἡ *συμφωρ!αῖς* ὁποῦ ἔποικεν ὁ κόντος τῆς Τζαμπάνιας κλ.

Δημ. Ζήνου Βατρ. 65.

οὐδὲ *καλαῖς αὐγόπηταις* ἢ *πολυσουσαμάταις*,
οὐδὲ *ἐκείναις* ἢ *λευκαῖς*, ὁποῦνε ζαχαράταις,
οὐδὲ νεόπηκτον τυρί, ποῦ κάμνουν μὲ τὸ γάλα,
οὐδὲ *μυζήθραις ἁπαλαῖς* καὶ τὰ τυρία τἄλλα κτλ.

Ἐνταῦθα τελευταῖον ὑπομνητέον καί τινος ἑτέρας τῶν ἀρσεν. πρωτοκλίτων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ μεταπλάσεως, τῆς εἰς *αιοι* ἀντὶ *αι*, μάλιστα τῶν γενεκλογικῶν καὶ τῶν ἐπιτήδευμα σημαινόντων, ὡς

Digitized by Google

π. χ. *Λάππας* πληθ. *Λαππαῖοι*, *Τζαβέλλας* πληθ. *Τζαβελλαῖοι· περιβολάρης* (= κηπουρὸς) *περιβολαραῖοι*, *οἰκοκύρης* (= οἰκοκύριος), *οἰκοκυραῖοι* κτλ.

Τὰ δ' *οὐδέτερα* λήγουσιν ἐπὶ τῆς πληθυντ. *ὀνομαστ. αἰτιατ.* καὶ *κλητικῆς* καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ὥςπερ καὶ ἐν πάσαις ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἀδελφαῖς καὶ τῶν ἀσιανῶν ἐν τῇ *ζένδῃ*, κατὰ πάσας τὰς διαλέκτους καὶ ἡλικίας της εἰς *α*, ὡς *δένδρα*, *ξύλα*, *ἀγαθὰ*, *ἄστεα* (= ἄστυ-α), *βαρέα* (= βαρύ-α), σώματ-α κτλ.

Εἶνε δὲ τὸ *α* τοῦτο ἐν μὲν τοῖς τριτοκλίτοις καθαρὰ πτωτικὴ κατάληξις, ἐν δὲ τοῖς δευτεροκλίτοις ἡ κατάληξις μετὰ τοῦ ἀρχαίου θεματικοῦ *α* πάλαι μὲν εἰς ᾱ συνῃρημένη, ὡς δῆλον ἀκόμη ἐκ τῶν μονοσυλλάβων ζενδικῶν *tâ* = τὰ (ταῦτα), *jâ* ἃ, ὕστερον δὲ βραχυνθεῖσα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ζένδῃ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀδελφαῖς. Ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ τὸ *α* τοῦτο (κατὰ **Bopp** σλ. 456 ταὐτὸν τῇ ἀρσενικῇ καὶ θηλ. καταλ. *ας* = ἑλλ. *ες* ἄνευ τοῦ τὰ ἔμψυχα σημαίνοντος ς) φαίνεται, ὅτι περαιτέραν βράχυνσιν καὶ ἐξασθένησιν παθὸν μετέβη εἰς Ζ. Διότι τοῦτο εἶνε ἐν τῇ σανσκρίτῃ τὸ γνώρισμα τῆς πληθ. ὀνομ. κ. αἰτιατ. πάντων τῶν οὐδετέρων, ὡς *dâ'nâ-n-i* (Οὐαιδ. *dâ'nâ* = *dâ'-na-a*) λατ. *dona* ἑλλην. *δῶρα* γοτθ. *daura*, ζενδ. *dâda· vârî-n-i* λατ. *maria*, ὕδατα. *vâ'c'ans-i* = *ἔπε(σ)α*, ἔπη κτλ.

ΠΑΘΗΤΥΝΤΙΚΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ.

Ἡ κατάληξις τῆς πτώσεως ταύτης φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς ἡ *ντς* ἦτον, ἧς τὸ μὲν ς εἶνε σημεῖον τῶν ἐμψύχων γενῶν ἀπέναντι τῶν νεκρῶν οὐδετέρων καὶ διὰ τοῦτο τὸ ς στερουμένων, τὸ δὲ *ντ*, οἷον σύμβολον τοῦ ἐν τῷ πληθυντικῷ ἐκφραζομένου πλήθους, καθὼς καὶ ἐν τῷ πληθ. γ'. προςώπῳ τῶν ῥημάτων π. χ. *ἐν-τὶ* (= ἐσ-ντὶ) ἀπέναντι τοῦ ἑν. *ἐστί*, *φέροντι* (ὕστερον φέρονσι, φέρουσι) σκρ. *bha'ra-nti* ἀπέναντι τοῦ ἑν. *φέρ-ε-ι* (πάλαι φέρ-ε τι) σκρ. *bha'ra-ti* κτλ. Πρὸς ἐμβριθεστέραν τῆς πληθύος παράστασιν ἡ σανσκρίτη καὶ τὸ πρὸ τοῦ *ν* βραχὺ φωνῆεν τοῦ θέματος ἐμήκυνεν, ὡς a'çvân (πάλαι a'çvâ-ns) ἵππους, *pâti-n(s)* πόσιας, *sûnû'-n(s)* υἱοὺς κτλ. ἐκ τῶν θεμάτων *a'çva*, *pati* καὶ *sûnu*, ἀπέναντι τῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μακρὸν τὸ θεματικὸν φωνῆεν ἐχόντων θηλ. *a'çva-s* (πάλαι a'çvâ-ns), *prîtî-s* χαράς, *ha'nû s* γένυ-ας κτλ. Ἡ *ντς* αὕτη ἐν μέν τινι τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ὁλόκληρος διετηρήθη, ὡς π. χ. ἐν τῇ γοτθικῇ *vulfa-ns* λύκους, *gasti-ns* ξένους, *sunu-ns* υἱοὺς κλ.

Digitized by Google

ἐν δ' ἄλλῃ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ, π. χ. ἐν τῇ σκρ. ἐπὶ μὲν τῶν εἰς βραχὺ φωνῆεν ἀρσ. θεμάτων κατὰ τὸ n, ἐπὶ δὲ τῶν (εἰς μακρὸν φωνῆεν) θηλυκῶν κατὰ τὸ s, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν πλείστων συμφωνολήκτων θεμάτων κατὰ τὸ s, ὅπερ συνάπτεται τῷ θέματι διὰ συνδετικοῦ τοῦ βραχέος *a*, ὡς *nav-as* νᾶF-ας (δωρ.), *vâ'c'-as* νόc-es, ὄπ-ας, *bha'rat-as* φέροντας κτλ.

Τῆς δ' ἑλληνικῆς ἐν πάσαις μὲν ταῖς διαλέκτοις καὶ κατὰ πάντας τοὺς χρόνους διετηρήθη τὸ ς· τὸ δὲ ν ὡς ἀσυμβίβαστον τῷ σ πρωιαίτατα ἐκπεσόν, καθὼς καὶ ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομαστικῶν π. χ. *πᾶς*, *μέλας*, *γράψας*, *τιθείς*, *διδοὺς* κ.τ.δμ. ἀντὶ τῶν *πάντ(τ)ς*, *μέλανς*, *γράψαντ(τ)ς*, *τιθέντ(τ)ς*, *διδόντ(τ)ς* κτλ., ἴχνη τινὰ ἀπέλιπεν ἐν τῇ τῶν Ἀργείων καί τινων Κρητῶν διαλέκτῳ, οἷα τά: *πρειγευτάνς* (ἐν Κρητ. ἐπιγρ. C. I. 3058, 7), *τὸνς* (αὐτ. 16) ἀντὶ τῶν *πρεσβευτάς*, *τοὺς*. *τιθένς*, *Τίρυνς*, *μόνσα* (= μοῦσα) τῆς Ἀργείων διαλέκτου ἴδια. *πάνσας* (= πᾶσας), *ὑπαρχόνσας* (C. I. 3050, 7. 16) καὶ τὸ Κρητικῆς πόλεως ὄνομα *Πριάνστος* (πρβλ. Ahrens. Dial. dor. § 14). Μετὰ δὲ τὴν τοῦ *ν* συγκοπὴν ἐπὶ μὲν τῶν εἰς σύμφωνον ἢ εἰς τὰ φωνήεντα *ι*,*υ*, *αυ*, *ευ*, *ου* θεμάτων (κατὰ πάντα συμβαδιζόντων), οὐδεμία ἑλληνικὴ διάλεκτος, ὡς φαίνεται, ἐμήκυνε πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλαττωθέντος βάρους τὸ μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῆς καταλήξεως συνδετικὸν βραχὺ *a*, ὡς *φλέβ-ᾰ-ς*, *κήρυκ-ᾰ-ς*, *κανόν-ᾰ-ς*, *πατέρ-ᾰ-ς*, *πόλι-ᾰ-ς*, *νέκυ-ᾰ-ς*, *νῆF-α-ς*, *γονέF-ας* (θέμα γονευ, γονεF), *βόF-α-ς* κλ. ἀντὶ τῶν *φλέβ α-ς*, *κήρυκ-α-ς*, *κανόν-α-ς* κτλ. Δὲν εἶνε δ' ἀπίθανον, ὅτι ἤτό ποτε χρόνος, ὅτε τὸ *α* ἐμηκύνετο· ὕστερον δ' ἐβραχύνθη κατὰ τὴν γενικὴν τῆς γλώσσης τάσιν νὰ μεταβαίνῃ πάντοτε κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ βίου της ἀπὸ τῶν πάλαι βαρυτέρων καὶ μακροτέρων εἰς ἐλαφροτέρους καὶ βραχυτέρους φθόγγους· οὗ δὴ καὶ ἄλλα τεκμήρια μετ' ὀλίγον θὰ ἀκούσωμεν. Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς *α* καὶ *ο* θεμάτων καθ' ὅλου μὲν τὰ θεματικὰ ταῦτα φωνήεντα ἐμηκύνθησαν, τὴν δὲ μήκυνσιν ἄλλη διάλεκτος ἄλλως κατώρθωσεν· ἡ μὲν αἰολικὴ τῶν ἐν Ἀσίᾳ Αἰολέων π. χ. ἀντὶ τοῦ συγκοπέντος ἀρχαίου *ν* τὸ *ι* ἐπενθέσασα, ὡς *ταὶς ἰρείαις* Λεσβ. ἐπιγρ. C. I. 2166. *παίσαις* (= πάνσανς, πάσας) 2188. *ταὶς χρυσίαις*, *ταὶς ὑπαρχοίσαις* Κυμ. ἐπιγρ. 7. 8. 41. *δίκαις* Λαμψακ. 12. 24. *πὰρ ὄχθαις*, *κυλίχναις μεγάλαις*, *νόμφαις* κτλ. Ἀλκαίου ἀποσπ. 3, 33. 65. *καπάλαις*, *πλέκταις*. Σαπφ. 15. *πρὸς τοῖς ἕοντας*, *πρὸς ἀλλάλοις*. Λεσβ. ἐπιγρ. 2166. *μερίζοις* — *τίμαις* Κυμ. ἐπιγρ. *καττοῖς νόμοις*, *τοῖς στρατάγοις*, *πρὸς Λαμψακάνοις*. Λαμψακ. ἐπιγρ. *πασάλοις*, *ἐρειπαμένοις*. Ἀλκ. 7. 28. *στεφάνοις* Σαπφ.

Digitized by Google

67. *ἀνδρείοις πέπλοις, μαλάκοις πόκοις, δόμοις, γόοις* Θεοκρ. εἰδ. ΚΗ. κτλ. — Ἡ δὲ *βαρυτέρα* ἢ αὐστηροτέρα λεγομένη δωρὶς τῶν Ἀκκώνων, Κρητῶν, Θηραίων καὶ ἄλλων καὶ ἡ κατά τε τοῦτο καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ ὁμοία βοιωτικὴ τὸ *ο* εἰς *ω* ἐξέτειναν π. χ. *ποττὼς Ἀργείως, τὼς ἄνδρας, αὐτώς, τὰς πόλιας αὐτονόμως* ἦμεν, *βουλευσαμένως* κτλ. παρὰ Θουκυδ. Ε'. 77. *σφετέρως ἵππως* Ἀλκμ. ἀποσπ. 3 Bergk. οἶδα δ' ὀρνίχων *νόμως* 61. ἄλλα δὲ παραδείγματα ἐν Ἀριστοφάνους Λυσιστράτῃ, ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ἀλλαχοῦ· βοιωτικὰ δὲ τά: *ἐσγόνως* C. I. 1562. *συνγγράφως* 1569. *ψιάθως, ἰχίνως* Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 840. 845 κτλ. Ἡ δ' Ἰωνικὴ καὶ ἡ ἀττικὴ ἐρρευστοποίησαν τὸ *ρ* εἰς *υ* μετὰ τὸ θεματ. *ο* καὶ οὕτω παρήγαγον τὴν δίφθογγον ἢ μᾶλλον τὸ μακρὸν φωνῆεν *ου*, ὡς *λόγους, ὁδοὺς* κτλ. Τὸ δὲ ᾰ̈ τῶν πρωτοκλίτων αὗταί τε καὶ αἱ πλεῖσται δωρικαὶ εἰς ᾱ̈ ἐμήκυνσαν, ὡς *Ἀτρείδᾱς, μούσᾱς, τιμὰς* κτλ. Καὶ οὕτω μὲν εἶχε καθ' ὅλου ὁ σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς διαλέκτοις. Ἀλλὰ πρωτιμώτατα ἓν τισιν αὐτῶν, μάλιστα τῶν δωρικῶν, ἤρχισεν ἡ βράχυνσις τῶν μακρῶν ᾱ, ω ἢ ου εἰς ᾰ̈ καὶ *ο* ὄχι μόνον ἐν τῇ πληθυντικῇ αἰτιατικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς εἰς ᾰ̈ς, *εις, ους*, ῡ̆ς τριτοκλίτοις ὀνομαστικαῖς. Παραδείγματα δὲ πρωτοκλίτων μὲν φέρονται ἤδη παρ' Ἡσιόδῳ· *κουρᾰ̈ς* ὁμόφρονας Θεογ. 60. *πᾶσας* ἐδέξατο *γαῖα*. 184. *βούλᾰ̈ς* 534. *Σκύθᾰ̈ς* Ἀποσπ. 190. παρὰ Στράβωνι Ζ'. 300. παρ' Ἀλκμᾶνι: *τροπᾰ̈ς* Ἀποσπ. 13 (23). Ἐπιχάρμῳ *μορᾰ̈ς* Ἀποσπ. 5 (Ahrens) *πλευρᾰ̈ς* 68. *ἀφύᾰ̈ς* 82. Στησιχόρῳ 5. (Schneidew.) παρὰ *πηγὰς ἀπείρονας*. ἐν τῷ Ῥοδίων χελιδονισμῷ στ. 2. *καλὰς ὥρας* ἄγουσα. παρὰ Τυρταίῳ: *δημότᾰ̈ς, δεσπότᾰ̈ς* Ἀποσπ. 2. 6. (Shneidew). — Δευτεροκλίτων δὲ ἐν ἐπιγρ. Κρητικ. 2555. *τὸς θεός, κάρπος* κτλ. 2556 *κατὰ τὸς νόμος τὸς κειμένος*, παρ' *ἀλλάλος*. 2558 *προξένος αὐτός*. 3053. Α. *τὸς τοιούτος* κτλ. 3053. Β. *τὸς κόσμος*. ἐν Κυρηναϊκῇ 1 *τὸς κοινὸς* — *Ῥωμαίος*. 9 *ποττός* (θεός). ἐν Θηραϊκῇ 2448, IV. 24 *τὸς* — *γενομένος* — *παραγενομένος*. 35 *στεφάνος*. V, 1 *τὸς νόμος*. VIII, 34 *τὸς συλλόγος* κ. ἄλλα. — Τριτοκλίτων δ' ὀνομαστικῶν τεκμήρια ἀναφέρουσιν οἱ γραμματικοὶ (Χοιροβοσκὸς Bekker 1282. 1234. 1187. Ἰωάννης Γραμμ. 243 α. Γρηγ. Κορ. 335. Ε. Μ. 721, 54) τὰ *πράξας*, Αἴας ἐξ Ἀλκμᾶνος 50 (52). *δείσᾰ̈ς* ἐξ Ἡσιόδου. *Μαλόες* ἐκ Καλλιμάχου. *ἀστερόες, χαρίες* κτλ. Τὸ δὲ *τά Ἰας* παρὰ Θεοκρίτῳ Β'. 4 φέρεται.

Τῶν τύπων τούτων οὐκ ὀλίγους διετήρησεν ἡ καθομιλουμένη· καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πρωτοκλίτων συνηθέστατον τὸν αἰολικὸν εἰς *αις*, ὡς *ταῖς*

Digitized by Google

τιμαίς, ταὶς δόξαις, τοὶς ἢ (κατὰ μετάθεσιν ἢ τροπὴν τοῦ τ εἰς σ καὶ ἀποκοπὴν τοῦ ληκτικοῦ ς) *τσοὶ προφήταις* κτλ., κατὰ διαλέκτους καὶ τὸν ἀττικὸν ἢ κοινὸν εἰς ας ἢ μᾶλλον τὸν δωρικὸν εἰς ᾶς. ἐπὶ δὲ τῶν δευτεροκλίτων συνηθέστατον μὲν τὸν κοινὸν τύπον: *τοὺς λόγους, τοὺς δρόμους* κτλ. κατὰ δὲ διάλεκτον (ἐν ταῖς δυτικαῖς καὶ μεσημβριναῖς παραλίαις τῆς Ἀσίας καὶ τισι τῶν παρακειμένων νήσων) τὸν δωρικόν: *τὸς ἀνθρώπος, τὸς διαβόλος* κτλ. ἐν δέ τισι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ ς ἐκπεσόντος ἡ αἰτιατικὴ ἐταυτίσθη τῇ ὀνομαστικῇ μόνον τῷ διαφόρῳ ἄρθρῳ διακρινομένη: οἱ ἀνθρώποι, *τσοὶ* (τοὶς) *ἀνθρώποι· οἱ νόμοι, τσοὶ* (τοὶς) *νόμοι* κτλ. Ὅτι δὲ κατ' ἐπιρροὴν τῶν πρωτοκλίτων καὶ ἡ τῶν τριτοκλίτων πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τῇ ὀνομαστικῇ ἐταυτίσθη, ὡς *οἱ πατέρες, τσοὶ* (τοὺς) *πατέρες οἱ ἄνδρες, τσοὶ* (τοὺς) *ἄνδρες· ἡ γυναῖκες, τσὴ* (ταὶς) *γυναῖκες* κτλ. ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη.

Παραδείγματα δημώδη τοῦ εἰς *αις* τύπου τῆς αἰτιατικῆς τῶν πρωτοκλίτων ἐκ τοῦ Γ'. αἰῶνος καὶ κατωτέρω εἶνε τάδε· ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελίῳ ἐπυλλίου στ. 21 κεξ.

Δέστε καὶ ἐξαγκωνιάστε με τρεῖς *δίπλαις* τἀλυσίδιν,
ράψετε καὶ τὰ μάτια μου τρεῖς *δίπλαις* τὸ βαφίδιν,
βάλτε καὶ 'ς *ταὶς μασχάλαις* μου τρικάνταρο μολύβιν,
κομβῶστε κ αὶ 'ς τὰ πόδια μου δύο *σιδηρέναις κλάπαις.*

50. Ἂν δὲν ὁμόσῃς τρεῖς *φοραὶς*, δὲν γέρνω νὰ πεζεύσω κτλ.

Α. Κ.— εἰς *ταὶς χαραὶς* τῶν φίλων σου, εἰς παρακαλέσματά των
μὴ γίνεσ' ὀλοπρόθυμος καὶ τρέχῃς καὶ ὑπαγαίνῃς.
εἰς λύπας δὲ καὶ συμφορὰς καὶ δυστυχίας τούτων
τρέχε καὶ πρίν σε κράξουσιν καὶ μοίρασε τὸ πάθος
— ὅτι οἱ φίλοι οἱ καλοὶ βοηθοῦν εἰς τὴν χρειάν σου
καὶ εἰς *ἀνάγκαις* τρέχουσιν κ' *εἰς βίαις ἰδικαὶς σου.*
— μηδὲ μιλῇς *ἀργυρολογίαις*, νὰ λέγῃς νὰ καυχᾶσαι.

Β. Χ. — καὶ ποίαν ἔδωκες τὸ βεργίν, νᾶνε κυρία *εἰς δλαις;*
—Χρυσάντζα *ταὶς βαγίτζαις* της ὥρισεν *ταις* ν' ἀδειάσουν.

Πτωχοπρ. Α. 101
— γυρεύω τοῦ κελλίου *ταὶς τέσσαρες γωνίαις.*

Β'. 73. καὶ δίωχες *ταὶς κουρούναις.*

248. Μακάρι νὰ *ταὶς* εὕρισκα καὶ πάλε καὶ τρωγά *ταις* κτλ.

Digitized by Google

Χρον. τ. Μωρ. σλ. 8.

Τιμήν, *δωρεαὶς* νὰ ἔχωσιν, κ' *εὐεργεσιαὶς μεγάλαις.*

12. *ταὶς σκάλαις* ὁποῦ εἶχασιν, ἔστησαν εἰς τοὺς τοίχους.

24. ὅλα τὰ ἀρχοντόπουλα, ὁποῦχασι *προνοίαις.*

40. ὅλα γὰρ τὰ ποιήματα καὶ *ταὶς μεγάλαις τάξαις.*
ἐσὺ ταὶς ἐσυμβούλευσες κ' *ἀποκατέστησέ ταις.*

42. κι' ὅσον *ταὶς ἐκατέστησε ταὶς συμφωναὶς ἐκείναις.* κτλ.

Δημ. Ζήνου Βατραχ. 73.

καὶ μέσα 'ς αὐτὰ βάνουσι ταῖς *κάλλιαις μυρωδίαις*
'ποῦ φέρνουν ἐκ τῆς Ἰνδίας καὶ κάμνουν *ἀρτυσίαις.*
Ἐγὼ εἰς *μάχαις* ἔτυχα· δὲν ἔφυγα ποτέ μου.

111. *πολλαὶς φοραὶς* ἐβύθιζε καὶ πάλιν ἀνδρεύετον.

152. καὶ *θάλασσαις* ἀπέρασε *μεγάλαις* καὶ μὲ βίαν.

Τριτοκλίτων δ' αἰτιατικῶν εἰς *ες* (ἀντὶ *ας*) παραδείγματ' ἀρχαιότερα παρὰ τὰ προεκτεθειμένα ἔστωσαν τάδε.

Ἐκ τοῦ Θ. Ρ.

καὶ θέρισε τὸν 'πίτκοπον κ' ἔκοψε τοὺς *παπάδες,*
διακόνους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς καὶ τοὺς 'ξαγορευτάδες.
καὶ πίκρανε τοὺς γέροντας κ' ἔθλιψεν ταὶς *μαράδες,*
ταὶς κόραις ταὶς ἀνέγλυταις καὶ ταῖς *οἰκοκυράδες.*
— παιδιὰ ἀπὸ τὰ μέλη μου καὶ ἀφ' ταὶς *ἀδελφάδες,*
— οὐδ' *ἄρχοντες* ἐντρέπεσαι, οὐδὲ πτωχοὺς λυπᾶσαι. κτλ.

Ἐκ τοῦ Σ. Σ.

Ἐδ' ἄρτι συμβουλεύω σας, *ὅλαις, καλαὶς κυράδες.*
ἀμέτε νὰ μαυλίζετε *ὕπανδρες* καὶ *χηράδες.*
γελᾶτε *ταὶς ἀνέγλυταις* καὶ ταὶς *νοικοκυράδες.*
καὶ βλέπετε, ὅσον ἔχετε, ἀπὸ ταῖς *πενθεράδες.*
— τοὺς *ἄνδρες* μὲ τὰ λόγια σας ὅλους νὰ τοὺς πλανᾶτε.
— καὶ *ὅσαις* 'μποροῦν 'ς τὸ *κακὸν γυναῖκες* νὰ γυρίσουν· κτλ.

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ.

Ἡ κατάληξις ταύτης τῆς πτώσεως ἦτο κατ' ἀρχὰς ἡ *sâm*, ἧς τὸ μὲν *s* ἔχει τι πρὸς τὴν ἑνικὴν γενικήν, τὸ δὲ *âm*, μακρὸν φωνῆεν μετ' ἐρρίνου ἴσως σημαίνει συμβολικῶς τὴν πληθύν. Διετηρήθη δὲ τὸ ς ἀκέραιον μόνον ἐπὶ τῶν τριτοπροσώπων ἀντωνυμιῶν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἀ-

Digitized by Google

ρίων γλωσσῶν, π. χ. σανσκρ. *tê-shâm*, γοτθ. *thi-sê* τ'-ῶν, τούτων, *tâ'-sâm* (σκρ.), *thi-so'* (γοτθ.). *τά-ων*, τουτέ-ων. σκρ. *jê-shâm* ὧν *jâ'-sâm* ἄων (ὧν). ἀρχ. πρωσσιστὶ *nou-son* ἡμῶν, *iou-son* ὑμῶν. Ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ ἐπὶ τῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ ά. καὶ β'. προσώπου ἀντὶ τοῦ s ἐμφανίζεται τὸ k, ὡς *asmâkâm* ἡμέ-ων, *jushmâ'-kâm* ὑμέ-ων. — Ἡ δὲ λατινικὴ διετήρησε μὲν τὸ ἐναρκτικὸν σύμφωνον τῆς καταλήξεως ταύτης ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν ἀντωνυμιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν φωνηεντολήκτων θεμάτων, μάλιστα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνήθειάν της τὸ s μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς r μετέβαλεν, ὡς *terra-rum*, *virô-rum*, *bonô rum*, *malô-rum*, *rê-rum*, *diê-rum* κτλ. ἀρχαιότερα δὲ (κατὰ Οὐάρρωνα καὶ Χαρίσιον) καὶ *bove-rum*, *Jove-rum*, *lapide-rum*, *rege-rum*, *nuce-rum* ἐκ θεμάτων εἰς i μεταπεπλασμένων, ὡς *bovi-s*, *Jovi-s*, *lapidi-s regi-s* κτλ. ἐπὶ δὲ τῶν συμφωνολήκτων καὶ τῶν εἰς i καὶ u θεμάτων κατὰ τοὺς κλασικοὺς χρόνους συνέκοψε τὸ s, ὡς *radic-um*, *duc-um*, *avi-um*, *lacu-um*, *genu um* κτλ. παντὸς δὲ τὸ ἀρχαῖον ᾶ τῆς καταλήξεως εἰς ῦ ἐβράχυνε, πρὸς ὃ ἔχει ἰδίαν τινὰ κλίσιν.

Ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ποτε ὑπῆρχε τὸ σ, τὸ μαρτυροῦσι τύποι ἀρχαῖοι, οἷοι οἱ *ἀγορά-ωρ*, *ἀγορέ-ωρ*, *αὐτά-ωρ*, *αὐτέ-ωρ*. *μελισσά-ωρ ἀδινά-ωρ* αἰεὶ νέον *ἐρχομενά-ωρ* κ.λ. Μετὰ δὲ τὴν συγκοπὴν τοῦ ς, καθὼς καὶ ἐν τοῖς γένε(σ)ος, τείχε(σ)ος, κ.τ.δμ., ἡ μὲν ἀρχαιοτέρα *αἰολὶς* καὶ ἡ *ἰωνικὴ* τὸ ω τῆς καταλήξεως δὲν συνήρεσε μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων, ἡ δὲ *δωρικὴ* τὰ μὲν *ά-ωρ* συνήθως εἰς *ᾶρ* συνήρεσε, τὰ δὲ *ό-ωρ* εἰς *ωρ*, ὡς *Μοισᾶρ*, *τιμᾶρ*, *Ἀτρειδᾶρ*, *ἵππωρ*, *νόμωρ* κτλ. ἡ δ' *ἀττικὴ* τὰ μὲν *αωρ* καὶ *οωρ* εἰς *ωρ* συνήρεσε: *τιμῶρ*, *λόγωρ* κτλ. τὸ δὲ *εωρ* (ἐκ τοῦ ιωρ, εϝωρ καὶ υωρ) ποῦ μὲν συναιρεῖ, ποῦ δ' ὄχι· ὡς *βασιλέ-ωρ*, *πόλε-ωρ*, *πήχε-ωρ* καὶ *πηγῶρ* (π. χ. παρὰ Ξενοφ. Ἀναβ. Δ'. 7, 16), *χοέ-ωρ* καὶ *χοῶρ* κτλ. Τὸ *ωρ* συνηρημένον τε καὶ ἀσυναίρετον διετηρήθη καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, ὡς *θαλασσῶρ*, *προφητῶρ*, *μαθητάδωρ*, *παππάδωρ*, *βασιλέωρ* καὶ *βασιλιάδωρ*, *λόγωρ*, *παιδιῶρ*, *ἀνδρῶρ*, *σωμάτωρ* κτλ. — Πολλαχοῦ δὲ μετὰ τὸ ν πρὸς προφύλαξίν του ἀπὸ πάσης τριβῆς προσαρτᾶται τὸ ε, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἑνικῇ αἰτιατικῇ κατὰ τὰ ἐκεῖ εἰρημένα, ὡς *θαλασσῶρε*, *νυμφῶρε*, *λόγωρε*, *παιδιῶρε* κτλ.

Digitized by Google

ΔΟΤΙΚΗ (ΑΡΧ. ΤΟΠΙΚΗ).

Ἡ πρώτη κατάληξις τῆς πτώσεως ταύτης, ἥτις πάλαι μὲν ἦτο τοπική, οἷα μέχρι τέλους διέμεινεν ἐν τῇ *σανσκρίτῃ*, *ζένδῃ* καὶ ἄλλαις, ὕστερον δ' ἐν τῇ ἑλληνικῇ δοτικὴ ἀπέβη, ἦτο ἡ *sva* (σFα), κατὰ Bopp σλ. 494 (§ 250) ῥίζα τῆς αὐτοπαθοῦς καὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας, σκρ. *sva*. λατ. *se*. ἑλλ. *σφέ* καὶ *Hέ* (ἑ). Ὡς δὲ τοπικὴ κατάληξις διετηρήθη ἐντελέστερον ἐν τῇ ζένδῃ ὑπὸ τοὺς τύπους *shva* καὶ *hva*, ὅθεν ὕστερον οἱ *shu* καὶ *h'u*, ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ ὑπὸ τὸν βραχύτερον τύπον *su* καὶ (κατὰ φθογγολογικοὺς τῆς σανσκρίτης κανόνας) *shu*· π. χ. *a'çvêshu* ἵπποι-σι, *a'çvâ-su* ἵπποι σι (θηλ.) κτλ. Ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ἐκ τοῦ *σFά* ἔγεινε πρῶτον τὸ *σFι* καὶ ἐντεῦθεν κατ' ἐξομοίωσιν *σσι* (ὡς π χ. καὶ ἐκ τοῦ *τέσFαρες* σανσκρ. *c'atvâ'ras* τὸ *τέσσαρες*), ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τελείαν τοῦ F ἢ τοῦ ἑτέρου σ σύγκοπήν, *σι*.

Συντελοῦσι δ' αἱ καταλήξεις αὗται *σσι* καὶ *σι* ἀμφότεραι μὲν πρὸς σχηματισμὸν τῶν τριτοκλίτων δοτικῶν, μεσολαβοῦντος πολλάκις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ θέματος ἑνὸς (συνδετικοῦ) φωνήεντος, *α* μὲν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους, ὡς εἰκός, χρόνους καὶ ὕστερον ἔν τισιν ἀρχαϊζούσαις διαλέκτοις· π. χ. *πρασσόντ-α-σσι*, *ὑπαρχόντ-α-σσιν*, *ποιοντ-α-σσι* (ἐν τοῖς Ἡρακλεωτ. πίναξιν I, 2. 110. 127), *ε* δὲ κοινότερον, ὡς ἐν τοῖς *πόδ-ε-σσι*, *πάντ-ε-σσι*, *γυναῖκ-ε-σσι*, *κύν-ε-σσι*, *νεκύ-ε-σσι*, *ἐπέ-ε-σσι* (ἀντὶ ἐπέσ-ε-σσι). ἐν δὲ τοῖς *τείχεσ-σι*, *ὄρεσ-σι* κ.τ.δμ. τὸ ἕτερον σ εἶνε θεματικόν. Ὁμοίως θεματικὸν ἐξ ἀρχαίου τ ἢ δ γενόμενον εἶνε καὶ ἐν τοῖς *γούνασ-σι* (ἐκ τοῦ γούνατ-σι), *δώμασ-σι* (= δώματ-σι), *κοσ-σί* (= ποδ-σι) κ.τ.τ. Ἐν δὲ τοῖς *νεκύ-ε-σσι*, *ἰχθύ-ε-σσι*, *πολί-ε σσι*, *νά(F)-ε-σσι*, *βό(F)-ε-σσι* κ.τ.δμ. ἀπέναντι τῶν ἁπλουστέρων *νέκυ(σ)σι*, *ἰχθύ(σ)σι*, *πόλε(σ)σι*, *ναυ-σί*, *βου-σί* τὸ *ε* πλεονάζον πως φαίνεται· ἀλλὰ τὰ εἰς *ι*, *υ*, *αυ*, *ευ* καὶ *ου* τῇ τῶν συμφωνολήκτων κλίσει συνήθως ἕπονται, ὡς καὶ πρότερον πολλάκις εἴδαμεν. Ἐν δὲ τοῖς *ἀνδρά-(σ)σι*, *πατρά-(σ)σι*, *μητρά-(σ)σι*, *ἀρνά-σι* καὶ τοῖς ὁμοίοις τὸ πρὸ τῆς καταλήξεως *α* εἶνε θεματικὸν ἔνδοθεν τοῦ θέματος αὐτόσε μετατοπισθέν: ἐκ τῶν *ἀνάρ-σι* (ῥ. α-ναρ σκρ. nr.= nar), *πατάρ-σι* (ἀρχ. θέμα πα-τὰρ = πατήρ), *μητάρ-σι* (μα-τὰρ = μᾶ-τερ), *ἀράρ-σι* (θέμα *ἀραρ* πρβλ. *ῥήγ*, *ἀ-ρήγ*, *ἀρρήγ*). Οὕτω καὶ *ἕδρακον* ἐκ τοῦ *ἔδαρκον* (ῥ. δαρκ—δερκ) καὶ *τέτρασι* ἐκ τοῦ *τέταρ-σι*.

Ἡ δὲ τῶν εἰς *α* καὶ *ο* θεμάτων ἤτοι τῶν πρωτοκλίτων καὶ δευτεροκλίτων πληθ. δοτικὴ ἐσχηματίζετο πάλαι διὰ τῆς ἁπλουστέρας κατα-

Digitized by Google

λήξεως *σι*, ἧς παραδείγματα τοπικὰ μὲν ἐσώθησαν τά: *Πλαταιᾶ-σι*, *Ὀλυμπιᾶ-σι*, *Ἀθήνη-σι* κ.τ.ὅμ. ἀλλοῖα δὲ οὐκ ὀλίγα, μάλιστα ἐκ τῶν ποιητῶν: *Μούσαι-σι*, *πολλῇ-σι*, *νήσοι-σι*, *ἵπποι-σι*, *λόγοι-σι* κτλ. Ἐν τούτοις ἡ μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν *α*, *ο*, πρὸς ἐνδυνάμωσιν τοῦ θέματος ἀπέναντι τῆς ἀρκετὰ ὀγκώδους καταλήξεως (*σι*, *πάλαι σσι* καὶ *σϝα*) προσθήκη τοῦ *ι* εἶνε ἔλλογος κυρίως ἐπὶ τῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων, μάλιστα τῶν δευτεροκλίτων, ἐν οἷς τὸ θεματικὸν φωνῆεν εἶνε *α* καὶ *ο*, π. χ. *ἱππότα-ι-σι* (θέμα *ἱππότᾰ*), *λόγο-ι σι*, *ξύλο-ι-σι* (πρβ. τὸ ακρ. *a'çvê-shu* ê = αι, οι). ἐν δὲ τοῖς θηλυκοῖς πρωτοκλίτοις, οἵκοθεν μακροῦ ὄντος τοῦ *α*, οὐδένα λόγον ἔχει, ὡς δὰ καὶ ἐκ τῆς σανσκρίτης δῆλον: *a'çvâ su* (καὶ ὄχι *a'çvai shu*). Ἀλλ' ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἡ ἀναλογία καὶ κατὰ τοῦτο ἐξωμοίωσε τὰ θηλυκὰ τοῖς ἀρσενικοῖς κ. οὐδετέροις. Μόνη δ' ἡ ἀττικὴ διάλεκτος λέγεται, ὅτι τὰ πρωτόκλιτα ὀργανικώτερον εἰς ᾶσι ἐσχημάτιζεν, ὡς *ταμίᾱσι* (Krüger gr. gramm. Bd. II. §. 15, 6, 3). Κατὰ δὲ τοῦτο καὶ κατὰ τὰ προειρημένα· *Πλαταιᾶσι*, *Ἀθήνησι* ἀναγνωστέον καὶ γραπτέον διὰ τοῦ *η* καὶ ὄχι διὰ τοῦ ει = η καὶ ἄλλας δοτικὰς διὰ τοῦ ἁπλοῦ Ε γεγραμμένας, οἷαι π. χ. αἱ C. J. 24 ΙΕΡΕΣΙ. 71, 6 ΑΥΤΕΣΙ *ἱερῆσι*, *αὐτῆσι*. Δὲν εἶνε δὲ παράδοξον, ὅτι ἡ συνείδησις τῆς ἀρχαίας ὀρθογραφίας διετηρεῖτο παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς μέχρι τοῦ χρόνου, ὅτε ἐγράφθη τὸ Δεξίππειον ἐπίγραμμα C. I. 1080, ἐν ᾧ φέρονται αἱ δοτικαὶ ΚΑΘΑΡΗCΙΝ — ΕΥΝΟΜΙΗCΙΝ. Ἀλλ' ὅπως ποτ' εἶχαν ταῦτα, ἡ ἀναλογία τῶν δευτεροκλίτων κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἤδη χρόνους εἶχεν εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἰσχωρήσασα, ὡς μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις Δωριεῦσί τε καὶ Αἰολεῦσι ποιηταῖς εἰς *αισι* καὶ *ησι* δοτικῶν. Ἡ δὲ γραφὴ *ησι* ἀντὶ *αισι* εἶνε κυρίως αἰολική, μαρτυροῦσα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὑπὲρ τῆς ὡς η (= ε) προφορᾶς τῆς διφθόγγου *αι* κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, τοὐλάχιστον παρ' Αἰολεῦσι· διότι ἄλλως θὰ ἔγραφαν καὶ αὐτοί, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι, *αισι*. Ἐκ δὲ τούτων τῶν *αισι* καὶ *οισι* προῆλθαν ὕστερον αἱ ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ συνήθως *αις* καὶ *οις* κατ' ἀποκοπὴν τοῦ *ι*, ὡς περιττοῦ θεωρουμένου, εἴτε διότι ἐνομίζετο τότε ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυρίας ἀρχῆς του προσχηματισμός, καθὼς ἐν τοῖς *οὑτοσί*, *ἐκειροσί* κ.τ.ὅμ εἴτε καὶ ἄλλως, ἱκανῶς χαρακτηριζομένης τῆς δοτικῆς καὶ ἄνευ τούτου διὰ τῶν *αις* καὶ *οις*.

Digitized by Google

ΠΤΩΣΙΟΕΙΔΗ ΕΠΙΘΕΜΑΤΑ.

Παρὰ τὰς ἐκτεθειμένας πτωτικὰς καταλήξεις πτωτικὰς σχέσεις, μάλιστα τὰς πρώτας ὑλικὰς ἤτοι κυρίως τοπικάς, ἐκφέρουσι καί τινα ἄλλα ἐπιθέματα, προσαρτώμενα καὶ αὐτὰ συνήθως εἰς τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων, ἓν δὲ μόνον αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ἤδη ἀπηρτισμένην αἰτιατικήν. Εἶνε δὲ ταῦτα: 1) τὸ *θεν* (σκρ. *tas* λατιν. tus, ὡς ἐν τῷ *cœli-tus*), οὗτινος τὸ ν ἀνοργάνως ἐπετέθη ὕστερον ἀντὶ τοῦ προεκβληθέντος ς· διὸ καὶ πολλαχοῦ μάλιστα ἐν τῇ ποιητικῇ γλώσσῃ ὁ μέσος τύπος *θε* φέρεται. Σημαίνει δὲ τὸ ἐπίθεμα τοῦτο *κίνησιν ἀπὸ τόπου*, ὡς *Ἀθήνη-θεν* (ἐκ τοῦ Ἀθήνη), *Ἴδη-θεν*, *Σπάρτη-θεν*. *οἴκοθεν*, *οὐρανόθεν*, *Μεγαρόθεν*, *αὐτόθεν*, *πάντ-οθεν* (ἔνθα τὸ ο εἶνε συνδετικόν). τὸ δὲ *ριζόθεν* εἶνε ἀντὶ τοῦ *ρίζαθεν* κτλ. Πρβλ. Ἰλ. Ζ, 291. Γ, 276. Ι, 5, 72. Ὀδ. Υ, 124. Εὐριπ. Ἰλ. 451. Ἰφιγεν. Ταυρ. 394. Ῥήσ. 458 κτλ. Ἐκ δὲ τῆς τοπικῆς καὶ εἰς νοερωτέρας σχέσεις μεταφερθὲν ἐκλαμβάνεται πολλαχοῦ ὡς καθαρὰ *γενική*, π. χ. ἐν τοῖς Ἰλ. Κ, 68 *πατρόθεν* ἐκ γενετῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον. Α, 180 *σέθεν* δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω (= σοῦ). Σοφ. Οἰδ. Κολ. 578 *ματρόθεν* δυςώνυμα λέκτρα (= ματρός). Πινδ. Ὀλ. ΙΒ'. 8 *θεόθεν* καὶ παρὰ τραγικοῖς πολλάκις. Πρβλ. Ἰλ. Ω, 194. 561. Πινδ. Νεμ. Δ'. 61. Τελευταῖον δὲ πρὸς ἀποκατάστασιν, ὡς φαίνεται, τῆς ἀμαυρωθείσης τοπικῆς καὶ πτωτικῆς δυνάμεως φέρεται καὶ μετὰ τῆς *ἐκ* προθέσ. συντεταγμένον, ὡς ἐν τοῖς: *ἐξ οὐρανόθεν* Ἰλ. Θ, 19. 21. *ἐξ ἀλόθεν* Φ, 335. καὶ μετὰ τῆς *κατά*, ὡς *κατὰ Κρῆθεν* Ἰλ. Π, 548. Ὀδ. Λ, 588.

2) Τὸ *θι στάσιν* ἐν τόπῳ (καὶ χρόνῳ) σημαῖνον, ὡς ἐν τοῖς: *ἄλλοθι*, Ἰλιόθι (Ἰλ. Θ, 561. Ὀδ. Θ, 581) *ἠῶθι* Ἰλ. Λ, 50 Ὀδ. Ζ, 36 κτλ.

3) *τά*: *δε* (πολλάκις καὶ εἰς τελείαν αἰτιατικὴν προσαρτώμενον), *σε* καὶ *τε*, καὶ τὰ τρία *κίνησιν εἰς τόπον* καὶ (κατὰ μεταφορὰν) ἄλλας ὁμοίας νοερωτέρας σχέσεις σημαίνοντα, ὡς ἐν τοῖς *κλισίηνδε* Ἰλ. Α, 485 *ἄστυδε* Σ, 255. *Κρήτηνδε* Ὀδ. Τ, 186. *Αἴγυπτόνδε* Ξ, 246. *Πυθῶδε* Λ, 581. *πόλεμόνδε* Ἰλ Β, 589. Θ, 400. *φόβονδε* Θ, 139. *φόωσδε* Ἰλ. Τ. 103. Ὀδ. Α, 223. *οἶκόνδε* καὶ *οἶκαδε* (θέμα οἶκο), *Ἐλευσῖνάδε*, *Μέγαράδε* κτλ. *αὐτόσε*, *ἐκεῖσε*, *πάντοσε*, *πανταχόσε*, *ἄλλοσε κτλ. ἔραζε*, *χαμάζε*, *θύραζε*, *Ἀθήναζε*, *Θήβαζε κτλ.*

Ἐκ πάντων τούτων τῶν ἐπιθεμάτων διατήρησεν ἡ καθομιλουμένη μόνον τὸ *θε* ὅπερ πάντων ὁμοῦ τὰς λειτουργίας ἐκτελεῖ· καὶ *κίνησιν μὲν ἀπὸ τόπου* σημαίνει π. Χ. ἐν τῇ ἐρωτήσει: *ποῦθε ἔρχεσαι* (=

Digitized by Google

πόθεν ἔρχει); ἐν τῇ ἀποφάνσει· « *παντοῦθε τὸν ἐστεροχώρησαν* » καὶ ἀλλαχοῦ *κίνησιν δ' εἰς τόπον* ἐν τοῖς: *παντοῦθε τρέχει* καὶ τοῖς ὁμ., *στάσιν δ' ἐν τόπῳ* ἐν τῷ: *ὁλοῦθε τὸν εὑρίσκει τινὰς* κ.τ.ὁμ. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ *θε* τοῦτο εἶνε ὁ μέσος ἐκεῖνος τύπος μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου *θες* (= τῷ σανσκρ. tas) καὶ τοῦ μεταγενεστέρου *θεν*, ἀπαντῶν ἤδη καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς, ἐνίοτε τὴν *εἰς τόπον κίνησιν* σημαίνων, ὡς εὐθὺς ἐν Ἰλ. Α, 35. *ἀπάνευθε κιών*· σχεδὸν δὲ καὶ τὴν *ἐν τόπῳ* στάσιν, ὡς ἐν Ἰλ. Β. 27 ὃς σεῦ *ἄνευθεν ἐὼν* μέγα κήδεται κτλ. *ἑκάτερθ'* Ἰλ Λ. 27. *ὄπισθε μέγων* Ἰλ. Ι, 332. Τοιαῦτα καὶ τὰ (ἔ)*νερθε*(ν), *πρόσθε*(ν), *πάροιθε*(ν), *οὐρανόθε* Ὀδ. Ι, 145 (οὐρανόθεν Bekker). Ἀξιοσημείωτα ἐν τοῖς τοιούτοις τῆς καθομιλουμένης εἶνε ὁ φθόγγος *ου* ἀντὶ τοῦ *ο* καὶ ὁ πάντοτε ἐπὶ τῆς παραληγούσης τονισμός, ὡς *παντοῦθε*, *ὁλοῦθε*, *ἀλλοῦθε* κτλ. — Ἄλλος τις καὶ τοῦ *θεν* καὶ τοῦ *θε* ἀρχαιότερος τύπος εἶνε ὁ *θα* (προελθὼν δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ ἀρχαιοτάτου *θας* = σκρτ. tas). Καὶ ὁλόκληρος μὲν ὁ *θας*, λακωνιστὶ *σας* προφερόμενος, διετηρήθη πιθανῶς ἐν τῇ Ἡσυχιανῇ γλώσσῃ: *ἐξέσας* (γρ. ἔξεσας) *ἔξωθεν*. *Λάκωνες*. ὡς *θα* δὲ ἔν τε τῷ Ἀλκαϊκῷ (ἀποσπ. 102 Ahr.) *ἐξύπισθα* = ἐξόπισθεν καὶ τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς *ἄνωθα*, *ἔμπροσθα* (Ἡρακλ. Πινάκ. Β, 17. Ι, 39. Ι, 9. 52) καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τῶν γραμματικῶν (παρὰ Ahrens Dial. I, p. 152 II, 366 κεξ) τοῖς Αἰολεῦσιν ἅμα καὶ τοῖς Δωριεῦσιν ἀποδιδομένοις *πρόσθα*, *ἔνερθα*, *ὕπερθα*, *ὄπισθα*, τοῖς *λακωνικοῖς ἔντεσα*, *ἔσωθεν* (Ἡσυχ.), *ἔξουθα*, *ἐκτός* (Ἡσυχ.), ὅπερ κατὰ τὸν παραλήγοντα φθόγγον ὁμοιάζει μὲ τὰ καθομιλούμενα *παντοῦθε* κ.τ.λ. καὶ τελευταῖον ἐν τῷ καθομιλ. *μπροσθά* = ἔμπροσθεν. — Τὸ δὲ καθομιλούμενον *πουθενά* (= ποθέν, ποθί, [ποσὲ] ποῖ) εἶνε αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον *ποθὲν* δημωδέστερον *πουθὲν* προφερόμενον μετὰ τοῦ προσχηματισμοῦ *α*, οἷον ἐν τοῖς *ἐμέν-α*, *ἐσέν α* (περὶ ὧν κατωτέρω), *ἤμουν-α* (= ἤμην), *γραφούμουν-α* (= ἐγραφόμην) καὶ τοῖς ὁμοίοις, περὶ ὧν ἤδη ἀνωτέρω ἔγεινε λόγος.

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΟΙ ΒΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΕΣΕΩΣ.

Περὶ μὲν τῶν ποικίλων τρόπων, καθ' οὓς τὰ θηλυκὰ ὄχι μόνον τῶν οὐσιαστικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιθέτων ἐκ τῶν ἀρσενικῶν θεμάτων ἔν τε τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ καὶ τῇ νεωτέρᾳ παράγονται, ἤδη ἀνωτέρω τὰ δέοντα ἐλέχθησαν. Ἡ δὲ κλίσις τῶν ἑλληνικῶν ἐπιθέτων εἶνε ὁμοιοτάτη ἢ μᾶλλον ἡ αὐτὴ τῇ τῶν οὐσιαστικῶν, οὐδὲ διακρίνεται εἰς *πληρεστέραν* καὶ *ἀτελεστέραν*, καθὼς ἡ τῶν γερμανικῶν, ἢ εἰς *ὡρισμένην* καὶ

Digitized by Google

ἀόριστον, καθὼς ἡ τῶν σλαυϊκῶν καὶ τῶν λιταυϊκῶν. Διὸ μεταβαίνομεν εὐθὺς ἐπὶ τοὺς *βαθμοὺς τῆς παραθέσεως*.

Δύο τάξεις ἐπιθεμάτων ἀνέκαθεν μετεχειρίσθη καὶ ἡ ἑλληνικὴ καὶ αἱ πλεῖσται τῶν συγγενῶν γλωσσῶν πρὸς σχηματισμὸν τῶν τε συγκριτικῶν καὶ τῶν ὑπερθετικῶν.

1) *Συγκρ.* τερο-ς, τερα (ἰων. τερη), τερο ν. λατ. ter καὶ teru-s, tera, teru-m. σκρ. tara-s, tarâ, tara-m κτλ.

ὑπερθ. τατο-ς, τατη, τατο-ν. σκρ. tama-s, tamâ, tama-m. λατιν. timu-s καὶ (τροπῇ) simu-s κλ.

2) *Συγκρ.* ῑων (ἀρσ. καὶ θηλ.), ῑον (οὐδ.). λατ. ior (ἀρσ. καὶ θηλ) καὶ ius (οὐδ.). σκρ. ijâns καὶ ijas. ὑπερθ. ιστο-ς κλ. σκρ. iṣṭa-s, iṣṭâ, iṣ'ṭ.a-m.

Σημ. Κατὰ **Bopp** τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐπίθεμα *tara* προῆλθεν ἐκ τῆς βίζης *tar* ὑπερβαίνειν, ὅθεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αἱ προθέσεις tarô (ζενδ.), tira's (σκρ.), trans (λατ.), thair h (γοτθ.), durch (νεογερμ.) = ὑπέρ, διά· τῶν δ' ὑπερθετικῶν τὸ μὲν σκρ. *tama* εἶνε σύνθετον ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ tara καὶ τοῦ *ma*, ὅπερ ἐκτὸς ἄλλων καὶ ἐν τῷ σκρ. panc'a-ma-s = πέμπ-το-ς καὶ τῷ ἑλλην. ἕβδομο-ς ἐμφανίζεται· ὥστε τὸ πλῆρες ὑπερθετικὸν ἐπίθεμα θὰ ἦτο tarama· τὸ δ' ἑλλην. *τατο-ς* ἐκ τοῦ *ταρα-το-ς* συγκοπῇ τῆς μεσαίας συλλαβῆς ρα· τὸ δὲ λατιν. timu-s (ἐνίοτε simu-s ὡς ἐν τῷ maximus = mag-simu-s, mag-timu-s, μετὰ δὲ l καὶ r *limus* καὶ rimu-s, ὡς ἐν τοῖς facil-limus, pulcher-rimus) εἶνε ταὐτὸν τῷ σκρ. tama-s, ἐλαφρότερον τούτου κατὰ τὴν παραλήγουσαν ἀντὶ τοῦ *a* τὸ *i* ἔχον. Ὁμοίως τὸ ὑπερθετικὸν ἐπίθεμα *ιστο-ς* σύγκειται ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ is συνῃρημένου ἐκ τοῦ πλησιεστέρου ija(n)s, ὡς ἐν τῷ λατινικῷ *mag-is* ἐκ τοῦ mag-ius, καὶ τοῦ *το-ς*, ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τοῖς τακτικοῖς πρῶ-τος, τρί-τος, τέταρ-τος κ λ. ἐμφανίζεται.

Τὰ ὑπὸ τὸ 1) ἐπιθέματα προσαρτῶνται εἰς τὸ κοινὸν τῷ ἀρσενικῷ καὶ οὐδετέρῳ θέμα τοῦ θετικοῦ, οὗ τὸ θεματικὸν φωνῆεν, βραχείας μὲν συλλαβῆς ἡγουμένης, μηκύνεται, ἵν' οὕτω διατηρηθῇ ἰσορροπία τις μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τοῦ δισυλλάβου ἐπιθέματος· μακρᾶς δ' ἡγουμένης, μένει βραχύ. δεινό-ς, δεινό-τερο-ς, δεινό-τατο-ς. σοφό-ς, σοφώ-τερος, σοφώ-τατο-ς. μάκαρ, μακάρ τερο-ς, μακάρ-τατο-ς. μέλα-ς (θέμα μελαν), μελάν-τερο-ς, μελάν-τατο-ς. εὐγενής (θέμα εὐγενες), εὐγενέστερο ς, εὐγενέσ-τατο-ς· ὀξύ-τερο-ς, ὀξύ-τατο ς κτλ. Πρβλ. τὰ σανσκριτικά: pu'nja-s (καθαρός), pu'nja-tara-s, punja-tama-s. ma-

Digitized by Google

ha't (μέγας), maha't-tara s, maha't-tama-s καὶ ἄλλα. — Ἐκτὸς δὲ ταύτης τῆς μηκύνσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἄλλα ποικίλα πάθη συνέβησαν περὶ τὸν σύνδεσμον τῶν ἐπιθεμάτων μετὰ τοῦ θέματος. Καὶ ά.) ἐν μὲν τοῖς φίλτερος, φίλτατος. παλαί-τερος, παλαί-τατος. σχολαί-τερος, γεραίτερος συνεκόπη τὸ θεματικὸν ο ἐκ τῶν φιλώ-τερος, φιλώ-τατος, παλαιό-τερος κτλ. Κατὰ δὲ ταῦτα, ἢ κατ' εὐθεῖαν ἀνάλογίαν ἢ μᾶλλον τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος (πάλαι α) ἀντὶ τοῦ ω εἰς αι μηκυνθέντος, ἐσχηματίσθησαν τὰ ἀρχαιότερα: εὐδιαίτερος, εὐδιαίτατος. ἡσυχαίτερος (καὶ ἡσυχώτερος), ἰσαίτερος, μεσαίτερος, ὀψιαίτερος, παραπλησιαίτερος, πρωϊαίτερος, ἰδιαίτερος (ἀττικῶς δὲ συνηθέστερον ἰδιώτερος, ἰδιώτατος) ἀντὶ τοῦ: εὐδιώτερος, εὐδιώτατος. ἰσώτερος, μεσώτερος κλ. καὶ τὰ νεώτερα: πρωτήτερος (η = αι ἐπὶ τὸ αἰολικώτερον) ὡς ἐκ θετικοῦ πρῶτο-ς, ἐμπροσθήτερος. τὸ δὲ ἀρχήτερος = τῷ ἀρχαίτερος ἐκ τοῦ ἀρχαιότερος· τὸ δὲ ἐνωρήτερος = ἐνωρότερος ὡς ἐκ τοῦ ἔνωρος ἢ ἐνωρῆς, ὄχι ἐνωρίτερος = τῷ παρὰ Φυλάρχῳ (Ἀθην. Δ'. 142. c) ἐνωρίστερος (ὡς ἐκ τοῦ ἐνωρίς, ὅπερ ἀνύπαρκτον. Πρβλ. κατωτέρω τὰ περὶ τῶν ἐπιρρ.) ϛ'.) ἐν δὲ τῷ ἐπιλησμότατος ἀντὶ τοῦ ἐπιλησμόντατος συνεκόπη τὸ ν. γ'.) ἐν δὲ τῷ ἰθύντατα (Ἰλ. Σ, 508) ἀντὶ ἰθύτατατα ἐκ τοῦ ἰθὺ ς ἐπενετέθη τὸ ν. δ'.) τὰ δὲ ἁπλούστερος, ἁπλούστατος. εὐνούστερος, εὐνούστατος κλ. ἀντὶ τῶν ἁπλοώτερος, εὐνοώτατος κλ. ἤτοι κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν ὀνομαστικῶν ἁπλοῦς, εὔνους κλ. ἐσχηματίσθησαν, ἢ μᾶλλον ἐκ τῶν ἁπλο-ές-τερος, εὐνο ές-τατος κλ. ἔνθα ἡ συλλαβὴ ες εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἐν τοῖς: σωφρον-ές-τερος, σωφρὸν-ές-τατος, τλήμον-ές-τερος, ἀφθονές-τερος Πινδ. Ὀλ. Β'. 94. ἐρρωμεν ές-τερος, ἄσμεν-ές-τατα, ἐπιπεδ ές-τερος (Ξεν. Ἑλλην. Ζ'. 4, 13) σπουδαι-ές-τερος, —ές-τατος (Ἡροδ. Α. 8, 133. παρ' ᾧ καὶ σπουδαιότατος Β'. 86), ὑγιηρ-ές τατος (Ἡροδ. Β'. 77), καὶ ὑγιηρότατος (Δ. 187) αἰδοιές-τατος (Πινδ. Ὀλ. Γ'. 42. Πύθ. Ε'. 17) ἀμορφ-ές-τατος (Ἡρόδ. Α'. 196.) ἀνιηρ-ές-τερος (Ὀδ. Β, 190), ἀπον-ές-τερος (Πινδ. Ὀλ. Β'. 62), εὐρυχωρ-ές-τερος (Διοδ. Σικελ. Β'. σλ. 202 Teubn.) καὶ ἡ ις τῶν: ἁρπαγ-ίσ-τερος, λαλ-ίσ-τερος, — ίσ-τατος, πτωχ-ίσ-τερος, — ίσ-τατος, ἁλαζον-ίσ-τατος, κλεπτ-ίσ-τατος, πλεονεκτ-ίσ-τατος καὶ εἴτι ἄλλο. Εἶνε δὲ τῆς συλλαβῆς ταύτης ις ἡ εσ κατά τινας μὲν τὸ σ εὐφωνικὸν ἐπένθεμα, οἷον καὶ τὸ ἐν τοῖς: ἔσπα-σ μαι, γέλα-σ-μα, δέ-σ-μη, τανυ-σ-μός, δυνά-σ-της, κρεμά-σ-τρα, ὀρχή-σ-τρα, γνω-σ-τός, ἐμνή-σ-θην, χρη-σ-μὸς κ. τ. τ. τὸ δὲ ι ἢ ε συνδετικὸν μεταξὺ τοῦ συνήθως εἰς σύμφωνον λήγοντος θέματος καὶ τοῦ ἀπὸ συμφώνου (τοῦ σ) ἀρχομένου ἐπιθέματος (Christ. gr. 6. 145). Κατὰ δὲ

Digitized by Google

Bopp. (Vergl. gr. II, 33. 2 ἐκδ.) καὶ ὁ ις καὶ ὁ ες εἶνε συνῃρημένοι τύποι τοῦ πληρεστέρου συγκριτικοῦ ἐπιθέματος ija(n)s. ὥςτε τὰ μὲν εὐδαιμον-έσ-τερος λαλ-ίσ-τερος κ.τ.δμ. εἶνε συγκριτικὰ ἐκ συγκριτικῶν, ἔνθα ἡ ἀρχὴ καὶ σημασία τοῦ προτέρου ἐπιθέματος ἐπεσκοτίσθη, οἷα καὶ τὰ μεταγενέστερα χειρότερος (=χειρόν-τερος), καλλίτερος (=καλλι όν-τερος), ὑστερώτερος (καθομ.) κ.τ.δμ. καὶ τὰ λατινικὰ mag-is-ter min-is-ter ἴσως δὲ καὶ τὸ sinis-ter. Τὰ δὲ εὐδαιμον-έσ τατος, κλεπτ-ίσ-τατος κ.τ.τ. ὑπερθετικὰ ἐκ συγκριτικῶν, ὡς καὶ τὰ εἰς is-simus λατινικά, οἷα τὰ nov-is-si-mus, nobilis-simus καὶ τὸ soll-is-timus ἐκ τοῦ sollus (=ὅλος, ἀκέραιος). Ἀλλ' ἂν ἔχεταί τινος ἀληθείας ἡ προεκτεθειμένη ὑποψία, ὅτι τὰ ὑπερθετικὰ ἐπιθέματα τατο-ς, λατ. timus, σκρ. tama-s ἐκ τῶν ταρα το-ς, tara-ma-s προῆλθαν, πάντα τὰ ὑπερθετικὰ ἐκ συγκριτικῶν παρήχθησαν. Πιθανώτερον δὲ τὸ ὑπερθετικὸν ἐπίθεμα *ισ-τος* (σκρ. is'tas), σύγκειται ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ is καὶ τοῦ το-ς, ὅπερ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὡς ὑπερθετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἐμφανίζεται ἐν τοῖς: πρῶ-τος (=προ-τος κατὰ μήκυνσιν τοῦ θεματικοῦ ο πρὸς ἰσορροπίαν, καὶ ὄχι, ὡς συνήθως ἐκλαμβάνεται, ἐκ τοῦ πρό(τ)ατος κατὰ συναίρεσιν), μέσσα-τος (Ἰλ. Θ, 223. Λ, 6) καὶ *μέσα-τος* (Ἀριστοφ. Σφ. 1502. Θεοκρ. ΚΑ'. 19), νέα-τος καὶ νεία-τος (παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς τραγικοῖς;) καὶ μύχα-τος (Εὐριπ Ἑλ. 187). Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τακτικοῖς: *τρί-τος*, πέμπ-τος, ἕκ-τος, δέκα-τος, εἰκο-σ-τὸς κτλ. ἔχει τινὰ ὑπερθετικὴν δύναμιν τὸ ἐπίθεμα το-ς. έ) ἐν δὲ τοῖς ἀχαρίστερος, χαριέστερος, — έστατος, τιμηέστερος κ.τ.δμ. ἐκ τῶν ἀχαρίτ-τερος, χαριέ(ν)τ-τερος κτλ. τὸ σ προῆλθεν, ὡς φαίνεται, ἐξ ἀρχαιοτέρου τ. ς'.) Τὰ δὲ νεώτερα ἀθλιέστερος, ἀθλιέστατος. ἀχρειέστερος, ἀχρειέστατος καὶ πλησιέστερος (Ἰωσηπ. Μακκαβ. ΙΒ'. 8. Θεμιστ. λογ. ά.) πλησιέστατος (Θεοφυλάκτου) ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων πλησιαίτερος, πλησιαίτατος (Ξεν. Ἀν. Α'. 10, 5) ἐπλάσθησαν κατὰ τὰ παλαιότερα σωφρονέστερος, ἀφθονέστερος κ.τ. ὅμοια.

Τὰ δ' ὑπὸ τὸ 2) ἐπιθέματα ῑων, ῑστο-ς προσαρτῶνται συνήθως εἰς θετικὰ θέματα εἰς υ-ς καὶ ρο-ς λήγοντα μετὰ τὴν ἀποκοπὴν αὐτῶν τούτων τῶν θετικῶν ἐπιθεμάτων: ἡδ-ύ-ς, ἥδ'-ίων, ἥδ'-ιστος· ταχ-ύ-ς, ταχ'-ίων, τάχ'-ιστος· ἐχθ-ρό-ς, ἐχθ'-ίων ἔχθ'-ιστο-ς· αἰσχ-ρό-ς, αἴσχ-ιων, αἴσχ-ιστο-ς κτλ. Πρβλ. τὰ σκρ. svâ'd-îjân (ὀνομαστ. ἡδίων, svâ'd-ist'a-s ἥδιστος ἐκ τοῦ θετ. svâdu's. pra'th-îjân, pra'th-is't'a-s ἐκ τοῦ prathu's s. φαρδύ-ς, πλατὺς pâ'p-îjân, pâ'p'-ista-s

Digitized by Google

ἐκ τοῦ papa'-s κακὸς κτλ. Ἔπαθε δὲ τὸ ι τοῦ ἐπιθέματος *ιων* τὰ αὐτὰ πάθη, ἅπερ καὶ ἀλλαχοῦ τὸ παλαιὸν j μετὰ ἄφωνα ἢ ὑγρά, ὡς γλύσσων = γλύκ-jων. ἐλάσσων = ἐλάχ-jων κρέσσων (ἰων) καὶ κρείσσων (αττ.) = κρέτ-jων (κράτ-jων). βράσσων = βράδ-jων. βάσσων = βάθ-jων ἐκ θετικῶν τῶν: γλυκ-ύ-ς, ἐλαχ-ύ-ς (σκρ. laghu'-s), κρατ-ύ-ς, βραδ-ύ-ς, βαθ-ύ ς. μᾶλλον = μάλ-jον (μάλα), χέρρων (αἰολ.) = χέρ-jων· κάρρων (δωρ.) = κάρ jων ἐκ τοῦ καρ-τύ-ς· ἀμείνων = ἀμέν-jων, χείρων = χέρ jων· μέζων (ἰων.) = μέγ-jων· τοῦ δ' ἀττικοῦ μείζων τὸ μὲν ζ προῆλθεν ἐκ τοῦ j τοῦ jων (ιων), τὸ δὲ ι ἐπέχει τὸν τόπον τοῦ γ ἐκ τοῦ μέγ-α-ς· ὀλίζων = ὀλίγ-jων κτλ. ῥᾷον = ῥᾰ-jον (ὡς ἐκ θετικ. ῥα-ὺ-ς) ἀρείων = ἀρέ-jων (ὡς ἐκ τοῦ θετικοῦ ἀ-ρῆς γεν. ἀρέ-ος), μείων = μέ-jων, μί-jων ἐκ τοῦ θετικ. μικ-ρὸς κτλ.

Τῶν ἐπιθεμάτων *ιων* καὶ *ιστο-ς* ὁ ὁρίζων πάλαι εὐρύτερος ὤν, ὡς δῆλον ἐκ τῆς παρ' Ὁμήρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς χρήσεώς των (παραδείγματά τινα κατειλεγμένα ἴδε παρὰ Krüger. gr. gr. Τομ. II, 23, 3, 1 — 4) ὕστερον πολὺ περιωρίσθη· διότι πολλὰ διὰ τούτων κατ' ἀρχὰς ἐσχηματισμένα ἀντ' αὐτῶν ἢ καὶ ἐπ' αὐτῶν εἰς τερο-ς καὶ τατο-ς μετεσχηματίσθησαν. Συνέβη δ' ἡ μεταβολὴ αὕτη καθ' ὅλου μὲν διὰ τὴν κατά τε παραγωγὴν καὶ κλίσιν μεγαλειτέραν εὐκολίαν καὶ ὁμαλότητα τῶν εἰς τερο-ς καὶ τατο-ς, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ (δακτυλικοῦ) μέτρου χάριν. Ὥστε τὴν ἀρχὴν ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἔχουσα ἐπιδίδει κατὰ τοὺς ἑξῆς χρόνους. Δῆλον δ' ἐκ τῶνδε·

Παραθετικὰ εἰς τερο-ς καὶ τατο-ς

ά.) ἀντ' ἀρχαιοτέρων εἰς *ιων* καὶ *ιστος*

ἀγαθώτερος (παρ' Ἀριστοτέλει πολλαχοῦ. Γρηγορ. Ναζ. λογ. ιδ'.) *ἀγαθώτατος* (Διοδωρ. Σικελ. Ἐκλ. τῆς Η'. σλ. 29. Ἀπολλ. π. τ. συντ. Α'. 12. Ἡλιοδ. Ε'. 15) ἀμφότερα ὑπὸ τῶν ἀττικιστῶν (Φρυνίχου σλ. 92 καὶ Αἰλ Διον. παρ Εὐσταθίῳ 1384, 50) ἀποδεδοκιμασμένα. ἀγχότερος (Ἡροδ. Ζ'. 175), ἀγχότατος (Εὐρ. Παλαμ. 2) ἀντὶ τῶν ἄτσον (Ὁμηρ. καὶ ἄλλ.) καὶ ἄγχιστος (Αἰσχυλ. Ἀγ. 217. Πινδ. Πυθ. Θ'. 64 Σοφ. Οἰδ. Τ. 919 κλ.), βέλτερος (Αἰσχ. Ἑπτ. 319. Ἱκετ. 1055), βέλτατος (Αἰσχ. Ἱκετ. 1040. Εὐμ. 465) ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων βελτίων, βέλτιστος γλυκύτερος· γλυκύτατος (παρὰ Πινδάρῳ, τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς καὶ ἄλλοις μεταγενεστέροις, ὡς Θεοφρ. Ἱστ. Φυτ. Δ'. 4, 1) ἀντὶ τῶν ὁμηρ. καὶ ἐπικῶν γλυκίων, γλύκιστος (Ἰλ. Α'. 249. Β, 453. Θεοκρ. ΙΔ'. 37). ἐχθρότερος, ἐχθρότατος (Πινδ. Νεμ. Α'. 65. Σοφ. Οἰδ. Τ. 1346. Δημοσθ. ΙΘ'. 300 ΚΓ'. 149.

Digitized by Google

Προοιμ. 40. Διοδ. Σικελ. Θ'. σλ. 532 Teuba.)· κακώτερος (Ἰλ. Τ, 321 καὶ ἄλλοις 4 χωρίοις. Ἀπολλ. Ἀργον. Γ'. 421. Θεοκρ. Ε'. 52. ΚΖ'. 20 κ. ἀλλ.) ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου κακίων (Ἰλ. Ι, 601 κ. ἀλλ.)· μεγαλώτατος (Λεοντ. Διακ. εἰς Ἡσίοδον σλ. 209)· μικρότατος (Δίων Κασσ. ΝΔ'. 9, 2 Ν;'. 38, 4 Ἰγνατ. πρὸς Μαγνησ. 11). οἰκτρότερος, οἰκτρότατος (Ὀδ. Λ, 421 καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον) ἀντὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου καὶ παρ' Ὁμήρῳ εὐχρηστοτέρου οἰκτιστος. ῥητερος (Ἰλ. Σ, 258. Ω, 243) ῥήτερος (Θεογν. 1370 Bekk), ῥᾴτερον Πινδ. Ὀλ. Η. 60). ῥητατα (Ὀδ. Τ. 577. Φ, 75) ἀντὶ τῶν ῥᾴων καὶ ῥᾷστα (ῥᾴτστος Ὀδ. Δ, 565. Θεοκρ. Γ'. 7 ῥᾴστα), ταχύτερος (Ἡροδ. Θ'. 101. Δ'. 129) ἀντὶ τοῦ θάσσων· φέρτατος (Ἰλ. Η, 289. Ρ, 105 καὶ ἀλλ.) καὶ φέριστος (Ἰλ. Ζ, 123. Ι, 110. Ὀδ. Α, 405 καὶ παρά τισι τῶν ὑστέρων) ὠκύτατος (Ὀδ. Θ, 331) καὶ ὤκιστος (Ἰλ. Ο, 238) κτλ.

6'.) ἐξ ἀρχαιοτέρων εἰς *ιων* καὶ *ιστος*.

ἀρειότερος (Θεογν. 548. Κολούθου ἁρπ. Ἑλέν. 65. 75) ἐκ τοῦ ἀρείων· ἀσσοτέρω (Ὀδ. Ρ, 572. Τ, 506) ἐκ τοῦ ἄτσον· χειρότερος καὶ χερειότερος (Ἰλ. Ο, 513. Υ, 436. Β. 248. Μ, 270. Ἡσιοδ. Ἐργ. 127. Ἀσπ. 51.) ἐκ τοῦ χείρων. πλειοτέρη (Καλλίμαχος παρὰ Φωτίῳ καὶ Ἡρίωνι), μειότερος (Ἀπολλ. Ἀργον. Β'. 368) ἐκ τῶν πλείων καὶ μείων Ὅτι δὲ καὶ ἀμεινότερον καὶ καλλιώτερον καὶ πρεισσότερον ποτὲ ἐλέγετο, δῆλον ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Φρυνίχου σλ. 136. Οἱ δὲ συγγραφεῖς τῆς Κ. Δ. εἶπαν καὶ μειζότερος (Ἰωαννι. Γ'. ἐπιστ. 4) καὶ ἐλαχιστότερος (Παυλ. π. Ἐφεσ. Γ'. 8). Ἄλλα δὲ τοιαῦτα παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ὡς κρειττότερος, μειζονότερος (Δούκας 27. 29. 37 Μαλαλᾶς 18 σλ. 490), μειζότερος (Κωνσταντ. Πορφυρ. Γ'. 257), πλειότερος (Θεοφ. Χρον. σλ. 567) καὶ ἄλλα ἀλλαχοῦ.

Διὰ τῶν δύο τούτων τρόπων πάντα τὰ εἰς ιων συγκριτικὰ εἰς τερος μεταπλασθέντα ἐξέλειψαν ἐκ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης ἐκτὸς τῶν ἐπιρρηματικῶν *πλέον* καὶ *πλειό(ν)*. Τὸ δὲ κάλλιον (προφ. κάλjο(ν)) διετηρήθη μὲν ὡς συγκριτικὸν ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου *καλλίτερον* (ἐκ τοῦ καλλιότερον), κλίνεται δ' ἰσοσυλλάβως, ὁ κάλλιος ἡ κάλλια, τὸ κάλλιο(ν) π. χ. παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομ. 72 — 73. παρὰ τῷ αὐτῷ ἰσοσυλλάβως κλίνεται καὶ τὸ πλειὸς ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου πλειότερος. Ἄλλα δὲ τοιαῦτα παρὰ τὰ εἰρημένα τῆς καθομιλουμένης εἶνε τά: μικρότερος (= τῷ ἀρχ. ἐλάσσων) = τῷ ἀττ. σμικρότερος (Πλατ. Νόμ. Ε'. 713. Β.), οὗ τὸ ὑπερθετικὸν παρὰ τοῖς ἀττικοῖς σμικρότα-

Digitized by Google

τος Πλατ. Πολιτ. Ε'. 473. Β. Ξενοφ. Ἀπομν. Γ'. 11, 12) μεγαλείτερος (πιθαν. ἐκ τοῦ μεγαλειότερος Πλάτ. Θεαιτ. σλ. 168. c. Ξενοφ. Ἑλλην. Δ'. 1, 9) ἀντὶ τοῦ μείζων ὀλιγώτερος (ἤδη καὶ παρ' Αἰλιανῷ Ἱστ. Ζῴων. Β'. 42 ς'. 51 ἐκτὸς τοῦ Δίωνος Κασσίου καὶ Ἰγνατίου, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη.) = τῷ μείων ἢ ἧττων· χειρότερος, γλυκύτερος (ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, Πινδάρῳ καὶ ἄλλοις) κτλ.

Ὑπερθετικὰ δὲ εἰς *ιστος* εὐάριθμα διετήρησεν ἡ καθομιλουμένη, οἷα τὰ ἄριστος, κάλλιστος, κάκιστος καὶ εἴτι ἄλλο. Ἀλλὰ ταῦτά τε καὶ τὰ εἰς *τατος* μεταχειρίζεται ἡ καθομιλουμένη κυρίως ἐν ἀπολύτῳ χρήσει τ. ἔ. ἄνευ συγκρίσεως, συνωνύμως τοῖς ὑπὸ τῶν ἐπιρρ. πολύ, μάλα, λίαν, πάνυ προσδιοριζομένοις θετικοῖς π. χ. κάλλιστος = πάνυ ἢ λίαν καλός· γλυκύτατος = πολύ, μάλα γλυκὺς κτλ. Ἐν δὲ συγκρίσει ἀντὶ τῶν κυρίως ὑπερθετικῶν μεταχειρίζεται τὰ συγκριτικὰ ἐνάρθως, ὡς ὁ καλλίτερος = κάλλιστος, ὁ μεγαλείτερος = μέγιστος, ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους εἶνε ὁ τάδε = ὁ χείριστος πάντων εἶνε ὁ δεῖνα κτλ. Ἡ ὁμοιότης τούτων πρὸς τὰ γαλλικὰ καὶ ἰταλικὰ π. χ. le meilleur, il migliore = ἄριστος. le plus grand, i plu grande = μέγιστος κ.τ. ὅμ. θὰ ἐκίνει τὴν ὑποψίαν ἀφελεστέρων τινῶν, μὴ πὰ καθομιλούμενα κατὰ μίμησιν τῶν ῥωμανικῶν ἐπλάσθησαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· διότι ἡ χρῆσις αὕτη τῶν συγκριτικῶν ἀντὶ τῶν ὑπερθετικῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἶνε καὶ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἀρχαιοτέρα, π. χ. παρὰ Δεινάρχῳ κ. Δημοσθ. 87 ὑμεῖς δὲ τί ποιήσετε οἱ *πάντων* εἶναι φάσκοντες *εὐσεβέστεροι*; Ἀριστοτ. Πολιτ. Γ'. 7, 10 εἴ τις πάλιν εἷς *πλουσιώτερος ἁπάντων* ἐστι. Θεοφρ. Ἱστ. Φυτ. Δ'. 11, 11 ὀλιγογόνατος μέν, σαρκωδέστερος δὲ *πάντων* (ὁ τοξικὸς κάλαμος). Πολυβ. Δ'. 85 ὅταν δὲ κατά τινος τῶν φίλων προσπέσῃ τις αὐτῷ λόγος, *τὸν ἀκριβέστερον* ἔλεγχον ποιεῖσθαι πρὶν ἢ δέξασθαι τὴν διαβολήν. Διοδ. Σικ. Ἐκλ. ἐκ τῆς Θ'. σλ. 529, 5 Teubn. τοῦτον γὰρ εἶναι *σοφώτερον πάντων*. Παύλῳ πρὸς Ἐφεσ. Γ'. 8 ἐμοὶ *τῷ ἐλαχιστοτέρῳ* πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη. Ἰγνατ. πρὸς Μαγνησ. 11 ὦ πάντων πονηρῶν πνευμάτων *πονηρότερον* ἐκ κακονοίας πνεῦμα! Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. ΙΕ'. (σλ. 343, 26 Teubn.) ἡγούμενος *ἁπάντων* αὐτῷ τῶν πεπραγμένων *περισημότερον*, ὥσπερ ἦν, ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο. Πλουτ. Κράσσου 2, 1 ἔοικε δὲ μία *πασῶν ἐρρωμενεστέρα τῶν* ἐν αὐτῷ *κακιῶν* γενομένη τὰς ἄλλας ἀμαυρῶσαι κλ. Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων τῆς ἀρχαιοτέρας ἀφορμῶν ἀνέπτυξε καὶ ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ κατὰ τὸ αὐτὸ ταῖς ῥωμανικαῖς πνεῦμα, ὄχι κατ' εὐθεῖαν μίμησιν, τὴν ἔναρθρον χρῆσιν τῶν συγκριτικῶν ἀντὶ τῶν ὑπερθετικῶν.

Digitized by Google

Τὴν δ' ἐναντίαν χρῆσιν τῶν ὑπερθετικῶν ἐν συγκρίσει, ὅτε ὑπεκείμενόν τι πρὸς ἑαυτὸ παραβαλλόμενον εὑρίσκεται ἰδιότητά τινα ἐν ἀνωτάτῳ ὑπὲρ πάντας τοὺς προτέρους βαθμῷ ἔχον, οἷα πολλάκις φέρεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς παρὰ Πλάτωνι νέος ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα *ἀμβλύτατα* αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ, γέρων δὲ *ὀξύτατα*. Εὐριπ. ἕκαστος ἐπὶ τοῦτ' ἐπείγεται, ἵν' αὐτὸς *αὐτοῦ* τυγχάνει *βέλτιστος*. ὧν. Πλουτ. Ἀγησιλ. 26, 3 τῷ γὰρ ὄντι Θηβαίους αὐτοὺς *ἑαυτῶν πολεμικωτάτους* ποτὲ γενέσθαι φασί. 32, 2 ἐρρύη *πλεῖστος ἑαυτοῦ* καὶ *μέγιστος* τότε ὁ Εὐρώτας. Κλεομ. 33, 2. ὁπότε νήφοι μάλιστα καὶ *σπουδαιότατος ἑαυτοῦ* γένοιτο κτλ., ἡ καθομιλουμένη δὲν ἔχει, ἢ δὲν ἔχει τὴν ἀφορμὴν καὶ εὐκαιρίαν νὰ δείξῃ.

Συνήθης δ' αὐτῇ εἶνε οὐχ ἧττον ἢ τῇ ἀρχαίᾳ 1) ἡ περίφρασις τοῦ συγκριτικοῦ διὰ τοῦ *πλειό(ν)*, *πλέον* (ἀρχ. μᾶλλον), ὄχι μόνον ὅτε τὸ θετικὸν εἶνε ἀνεπιτήδειον πρὸς παραγωγὴν συγκριτικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε, ὡς πλειὸ καλός (= καλλίτερος), πλειὸ μεγάλος (= μεγαλείτερος)· τὸν ἔχω πλειὸ φίλον (= φίλ(ώ)τερον), πλέον ξεπεσμένος, πλειὸ ἀξιαζούμενον (= ἀξιώτερον) κτλ. Ἀρχαῖα δὲ τοιαῦτα εἶνε π. χ. Αἰσχ. Χοηφ. 215. μὴ μάτευ' ἐμοῦ *μᾶλλον φίλον*. Εὐριπ. Ἡρακλειδ. 537. λόγους *μᾶλλον* τούτων *γενναίους*. Εὐριπ. Ἡρακλ. μαινομ. 536. τὸ θῆλυ γάρ πως *μᾶλλον οἰκτρὸν* ἀρσένων. Ἀριστοτ. Πολιτ. Ζ'. 15, 8 ἡλικίαν *πλέον* προσήκουσαν. Ἰγνατ. πρ. Πολύκαρπον 3 *πλέον σπουδαῖος* γίγνου οὗ εἶ. κτλ. 2) Ἡ διὰ τοῦ πλειὸ (μᾶλλον) ἐπίτασις αὐτοῦ τοῦ συγκριτικοῦ π. χ. πλειὸ καλλίτερος, πλειὸ μεγαλείτερος, πλέον πτωχότερος κτλ. κατὰ τὰ ἀρχαῖα Ἰλ. Ω, 243 *ῥητέροι* γὰρ *μᾶλλον* Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔστσθε κεἰνου τεθνηῶτος ἐναιρέμεν. Αἰσχ. Ἱκετ. 266. Λιβυστικαῖς γὰρ *μᾶλλον* ἐμφερέστεραι γυναιξὶν ἐατε. Ἑπτὰ 654. τίς ἄλλος *μᾶλλον ἐνδικώτερος*; Ἀριστοφ. Νεφ. 1216 ἀλλὰ *κρεῖττον* εὐθὺς ἦν τότε ἀπερυθριᾶσαι *μᾶλλον* ἢ σχεῖν πράγματα. Ἐκκλησ. 1131 *μᾶλλον ὀλβιώτερος* κτλ. Τοσαῦτα περὶ τῶν ποικίλων τύπων τῆς παραθέσεως· τὰ δὲ περὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν δῆλον ὅτι εἰς τὸ συντακτικὸν ἀνήκουσιν.

Digitized by Google

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ.

ά.) τὰ ἀπόλυτα.

1. Πρὸς ἑρμηνείαν τῆς τοῦ *ἑνὸς* ἐννοίας ποικίλα ὀνόματα μετεχειρίζετο ἡ ἀρχαία ἑλληνική, οἷα τά: *εἷς* καὶ (παρ' Ἡσιόδῳ Θεογ. 145) *ἕεις* ἐκ τῶν *ἑν-ς*, *ἑεν-ς*. *ὄνο-ς(;) οἶνο-ς* ἡ *οἰνό-ς*, *οἴνη* ἡ *οἰνή* (= ἡ μονὰς τοῦ κύβου Πολυδ. Ζ'. 204 σχολ. Πλατ. σλ. 460. Bekk.), πρὸς ἃ πρβλ. τὰ λατιν. oino-s ἀρχ. = τῷ unu-s· *οἶο-ς*, *ἴο-ς* δοτ. ἰῷ (Ἰλ. Ζ, 422), θηλ. ἴα, γεν. ἰῆς, δοτ. ἰῇ (ἐν Ἰλιάδι πυλλάκις), αἰτ. ἴαν (Ὀδ. Ξ, 435). *μία*, *μόνο-ς*, *μονά-ς*. Ἡ κοινὴ πάντων τούτων ῥίζα, ἂν τῷ ὄντι ἐκ μιᾶς ἐβλάστησαν, φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *ava* (aFa) οὗτος· διότι καὶ ἐν ἄλλαις μάλιστ' ἀδελφαῖς γλώσσαις ἡ τοῦ *ἑνὸς* ἔννοια δι' ἀντωνυμικῆς ῥίζης ἐκφέρεται (π. χ. τὸ σκρ. êka-s = εἷς ἐκ τῆς ἀντων. ῥίζης ê καὶ τοῦ ἐπιθέματος ka. τὸ γοτθ. καὶ ἀρχαῖον πρωσσικὸν ain-s [θέμα aina] = τῷ νεογερμ. einer ἐκ τῆς ἐλλειπτικῆς σκρ. ἀντωνυμ. êna (= aina) οὗτος· τὸ σλαυϊκὸν *ino* ἄλλος ἐν συνθέσει *μόνος* σημαίνει, ὡς ἐν τῷ ino-rogŭ μονόκερως). Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς ἀντων. *ava* προσαρτήσει μὲν τοῦ ἐπιθέματος *na* προῆλθε τὸ θέμα *avana* ἡ ἀφαιρέσει τοῦ ἐναρκτικοῦ *a* τὸ *Fana*, καὶ ἐξ ἐκείνου μὲν τριτοκλίτως κατὰ τοὺς ἰδίους τῇ γνησίᾳ ἑλληνικῇ φθογγολογικοὺς νόμους μεταπλασθέντος προῆλθαν τά: ἙFεν-ς, ἙFει-ς καὶ (κατὰ τροπὴν τοῦ F εἰς ˙ καὶ μετάθεσιν) ἕεις. ἐκ δὲ τούτου ἔνθεν μὲν τά: Fαν-ς, Fεν-ς, Fει-ς, εἷς καὶ τὸ καθομιλούμενον ἕνα-ς (προφ. ἕνα-ς), ἔνθεν δὲ τά: μόνο-ς μονὰ-ς (τροπῇ τοῦ F εἰς μ, ὡς καὶ ἐν τῷ μύρ-μηξ λατ. for-mica ῥ. Fαρ, var ἐλίσσειν, συνειλεῖν) καὶ τὰ *οἰνό-ς*, *οἴνη* τροπῇ τῆς συλλαβῆς Fαν εἰς *οιν* (ο = F, ὡς καὶ ἐν τῷ Ὄαξος = Fαξος καὶ Ὀϊλεύς = Fιλεὺς κ. ἀλλ.) Τῶν δὲ λοιπῶν τὸ μὲν *οἷος* καὶ τὸ *μία* προῆλθαν ἐκ τοῦ *va* προσαρτήσει τοῦ ἐπιθέματος ja (ιο-ς, ια), ὡς Fa-ja-s καὶ συναιρέσει τῆς συλλαβῆς Fα ἐκεῖ μὲν εἰς ο (ο-ιο-ς), ἐνταῦθα δ' εἰς μ ὅθεν μ-ία· ἐν δὲ τοῖς *ἴο-ς* καὶ *ἶ-α*, ἂν τῷ ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἀντωνυμίας a-va προῆλθαν, πᾶν ἴχνος τῆς ῥίζης φαίνεται ἀπολεσθέν.

Ἡ νεωτέρα γλῶσσα διετήρησεν ἐκ τῶν ποικίλων τούτων τύπων μόνους τούς: ἕνα-ς γεν. *ἑνὸς* καὶ *ἑνοῦ* καὶ μιανοῦ· οὐδ. *ἕνα* καὶ ἐν προτέροις χρόνοις *μίον* μάλιστ' ἐν τῇ φρ. εἰς *μίον* (= τῇ νεωτ. διὰ μιᾶς) παρὰ Γεωργαλλᾷ Θ. Ρ. πολλάκις καὶ παρὰ Σ. Σ. θηλ. μία καὶ μjά, γεν.

Digitized by Google

μιᾶς καὶ μιανῆς· καὶ τά: *μόνος* καὶ *μονὸς* (κατὰ διάφορον σημασίαν) καὶ ἀφῃρημ. ἡ *μονάδα*.

2. Τὸ θέμα εἶνε *dva*, ὅθεν δύο καὶ δύω (δυϊκ.= τῷ σκρ. dvâu) καὶ *dvi*, ὅθεν *δι* ἀντὶ δFι ἐν τοῖς: δίπους, διμοιρία κ.τ.τ. Τὸ *δι* τοῦτο (λατιν. bi ἐκ τοῦ dbi ἐν τοῖς biceps, bidens) εἶνε διάφορον τοῦ ἐπιρρήμ. *δὶς* (σκρ. dvis, λατιν. bis = dbis). Οἱ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἁπαντῶντες τύποι εἶνε οἵδε·

Δυϊκοί (ἀλλὰ καὶ μετὰ πληθ. ὀνομάτων συντασσόμενοι).

α΄.) *δύο* καὶ *δύω* (ἀρχαιότερος, ἐπικώτερος) κυρίως μὲν ὀν. καὶ αἰτ, πολλάκις δ' ἀκλίτως ἀντὶ γενικῆς καὶ δοτικῆς ἐκλαμβανόμενοι, ὡς ἐν Ἰλ. Κ, 253 τῶν *δύο μοιράων*· Ὀδ Κ. 515. Ἰλ. Ν, 407 δύο κανόνεσσ' ἀραρυῖαν· Α. 228 *σὺν δύο* καὶ δέκα.

β΄.) *δυοῖν* καὶ (ἀττικώτερος) *δυεῖν* γεν. καὶ δοτ.

γ΄.) *δοιὼ* ὀν. καὶ αἰτ. (μόνον παρ' Ὁμήρῳ καὶ Πινδάρῳ), παράγωγον, ὡς φαίνεται, ἐκ τοῦ θέματος *δο* (ἐκ τοῦ dva, δFα) διὰ τοῦ ἐπιθέματος ja, ὥσπερ τὰ *δισσό ς*, *τρισσό-ς*, ἐκ τῶν δί-τιο-ς, τρί-τιο-ς (Πρβλ. τὸ λατιν. ter-tius). Ἀλλ' ὁ ἑνικὸς *δοιὸς* οὐδαμοῦ εὑρίσκεται, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν.

Πληθυντικοί.

α΄.) αἱ ὁμηρικαὶ ὀνομαστικαὶ *δοιοί*, *δοιαί*, *δοιά*.

β΄.) αἱ ὁμηρικαὶ αἰτιατικαὶ *δοιούς*, *δοιάς*, *δοιά*.

(Πρβλ. τὰ περὶ τοῦ δοιὼ εἰρημένα).

γ΄.) *δοιοῖς* καὶ *δοιοῖσι*, δοτικαὶ ὁμηρικαί.

δ΄.) ἡ γεν. *δυῶν*.

ε΄.) *δυοῖσι* παρ' Ἡροδότῳ Α΄. 32. Ζ΄. 104. *δυσὶ* καὶ *δυσὶν* ἀττ.

Σημ. Κατὰ Buttmann (Ἑλλην. γραμ. Τομ. Α΄. σλ. 277) οἱ μετὰ τοῦ *οι* τύποι εἶνε οἱ αὐτοὶ τοῖς μετὰ τοῦ υ, μόνον διαφόρως γραφομένοι, ὡς κοίρανος = κύριος· pœna: punio κ.τ.τ.

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ τὸ *δύο* συνήθως ἄκλιτον φέρεται, ὡς δύο (ἢ δυὸ) ἄνθρωποι, δύο (δυὸ) ἀνθρώπων), δύο (δυὸ) ἀνθρώπους, δύο (δυὸ) γυναῖκες, δύο (δυὸ) γυναικῶν(ε), κτλ· Οὕτως ἄκλιτον φέρεται ἤδη παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς. π. χ. Ἰωσ. Ἰουδ. ἀρχ. Γ΄. σλ. 141, 31 (Bekk) ἐν *ταῖς δύο* πλαξίν. Ἐν τῇ Κερκυραϊκῇ ἐπιγρ. C. I. 1845 *δύο δραχμὰν* καὶ παρ' Ἀρχιμήδει συνηθέστατον. Ἐνίοτε δὲ φέρεται ὁ τῆς πληθ. γεν. τύπος *δυωρῶν* (ἢ *δυορῶν*) ἤδη ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ σλ. 183.

Ἐὰν φρόνιμη, καὶ τῶν δυονῶν τέλος κακὸ λογιάζει.

Digitized by Google

μάλιστ' ἀπολύτως, ἄνευ δηλ. προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς σημασίας *ἀμφοτέρων* ὡς ἐν τῷ παρατεθειμένῳ στίχῳ. Ἐσχηματίσθη δ' ὁ τύπος *δυωρῶν* κατὰ παραγωγὴν τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τοῖς: *ὁλουνοῦ*, ὁλωνῶν (ἢ ὁλονῶν), ὁλουνοὺς ἀντὶ τῶν: ὅλου, ὅλων, ὅλους, οἵτινες ἤδη παρὰ Δαμασκηνῷ τῷ Στουδίτῃ ἀπαντῶσιν, Ὁμιλ. 12 τῶν ἑορτῶν τῶν *ὁλωρῶν* καὶ 13 δέσποινα καὶ βασίλισσα τοῦ κόσμου ὁλουνοῦ. Ἀλλὰ περὶ τῆς παραγωγῆς ταύτης καὶ κατωτέρω. Ἐν δὲ τῇ τῶν Κερασουντίων καὶ ἄλλων Ποντικῶν διαλέκτῳ τὸ *δύο* κλίνεται κατὰ γένη καὶ πτώσεις ὡς: οἱ δύοι, τῶν δύων, τοὺς δύους· αἱ δύαι, τὰ δύα κτλ.

3. Τὸ θέμα εἶνε *tri*, ὅθεν προῆλθε πρῶτον τὸ ἐν συνθέσει μόνον ἁπαντῶν *τρι*, ὡς ἐν τοῖς Τρι-πτόλεμος, Τρί-πολις, τρί-πολος, τρί-πους κ.τ.τ. ἔπειτα οἱ κλιτοὶ τύποι ἀρσ. κ. θηλ. τρεῖς (ἐκ τῶν τρί-ες, τρέ-ες κατὰ τὰ πόλι-ες, πόλε-ες, πόλεις), δωριστὶ δὲ *τρῖς* (ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξιν). οὐδ. τρί-α, γεν. τρι-ῶν, δοτ. τρι-σί.

Τοὺς αὐτοὺς τύπους διατηρεῖ καὶ ἡ νεωτέρα γλῶσσα, ἐκτὸς δηλ. τῆς δοτικῆς, ἐνιαχοῦ τὸ *τρία* ὡς *τρίja* προφέρουσα. Αὕτη δ' ἡ μεταξὺ τῶν φθόγγων ι (η, ει, οι, υ) καὶ α (ο, ε) καὶ ου συνήθως ἀνόργανος ἀνάπτυξις τοῦ ἡμιφώνου j, συνηθεστάτη οὖσα τῇ σανσκρίτῃ, δὲν εἶνε πολὺ σπανία ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ, ὡς δῆλον ἐκ τῶν τρίja, τριjῶν, τριjάντα· κύριjος γρηjὰ (προφ. γριjά = γραῖα αἰολ. γρῆα, ὅθεν καὶ οἱ νεώτεροι τύποι *γρηὰ* καὶ γρηjὰ) παιδιὰ καὶ παιδιjά, παιδιῶν καὶ παιδιjῶν κ.τ.τ.

4. Τὸ θέμα εἶνε *katvar*, ὅθεν οἱ σανσκριτικοὶ τύποι ἀρσ. ὀν. c'atvâ'r-as τέσσαρες, οὐδ. ὀνομ. c'atvâr-i τέσσαρα καὶ ὁ λατιν. quatuor (ἄκλιτος). Τῶν δ' ἑλληνικῶν ὁ μὲν αἰολικὸς *πίσυρες* (καὶ πέσυρες) προῆλθεν ἐκ τοῦ ὑποτιθεμένου ἀρχαιοτάτου (πελασγικοῦ) τύπου Κάτ-Fαρ-ας κατὰ τροπὴν οὐκ ἀσυνήθη τῇ ἑλληνικῇ τοῦ κ εἰς π (πρβλ. κῶς: πῶς, κότε: πότε, ἵκκος: ἵππος = τῷ λατιν. equus καὶ τῷ σκρ. açva-s) συστολὴν τοῦ πρώτου α εἰς ι, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἄρτι εἰρημένῳ ἵππος (= acva-s), οὗ τὸ πρωτότυπον α διασώζεται ἐν τῷ κυπριακῷ ἄππαρος (= ἵππος), καὶ συναίρεσιν τῆς συλλαβῆς Fα (va) εἰς υ (πρβλ. τὸ ὕδ-ωρ· λατιν. vad-um) καὶ τέλος κατὰ μετάβασιν τοῦ τ τῆς συλλαβῆς τFα (ὅθεν ὕστερον κατὰ τὰ εἰρημένα τυ) εἰς σ πρὸ τῶν υ (= γαλλ. u) καὶ ι φρύγγων, ὡς π. χ. καὶ ἐν τοῖς *σύ* = τυ (= TFα), θέσις = Θέτις, ἀθανασία = ἀθανατία κτλ. Οἱ δ' ἰων. καὶ ἀρχαῖοι ἀττικοὶ *τέσσαρες* καὶ *τέσσερες* κατὰ τροπὴν τοῦ ἐναρκτικοῦ

Digitized by Google

k εἰς τ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς: τίς, τί, = τοῖς λατιν. quis, quid καὶ τοῖς σκρ. kas, kim, τοῦ τ εἰς σ, ἐπιρροῇ τοῦ F (υ), καὶ ἐξομοίωσιν αὐτοῦ τούτου πρὸς τὸ σ (ὡς καὶ ἐν τῷ ἥμισσος τῆς Τεγεατικῆς ἐπιγραφῆς = ἥμισυς = ἥμισFα-ς, περὶ οὗ κατωτέρω). Τοῦ δὲ δωρικοῦ *τέττορες* καὶ τοῦ νεωτέρου ἀττικοῦ *τέτταρες* τὸ τ προῆλθεν ἢ ἐκ τοῦ *σσ* τοῦ *τέσσαρες* κατὰ τὰ Θρᾷττα, θάλαττα, μέλιττα ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων Θρᾴσσα (ἰων. Θρῆσσα), μέλισσα κ.τ.τ. ἢ ἐκ τοῦ τF τοῦ *ΚατFαρας* κατ' ἐξομοίωσιν τοῦ F πρὸς τὸ τ. Ἐν δὲ τῷ παρ' Ἡροδότῳ Ζ'. 228 καὶ Θεοκρίτῳ ΙΔ'. 16 καὶ ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξι καὶ δελφικῇ ἐπιγρ. C. I. 1690 δωρικῷ *τέτορες* συνεκόπη τὸ ἕτερον τῶν ττ. ὁ δὲ Πινδαρικὸς τύπος (Ὀλ. Η'. 68. ΙΑ'. 83 κ. ἀλλ.) *τέτρασε* προῆλθε κατὰ μετάθεσιν ἐκ τοῦ *τέτ(τ)αρσι*, καθὼς οἱ πατράσι, ἀνδράσι ἐκ τῶν πατάρσι, ἀνάρσι, ὧν τὰ ἀρχαῖα θέματα εἶνε *παταρ. ἀναρ.*

Ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ὁ ᾱ τριφασίως ἐκφέρεται: τέσσαρες (ἀττ.), τέσσερες (ἰων.) καὶ τέσσερεις (ει = ι) καὶ τέσσεροι (οἱ = ι). αἰτιατ. τέσσαρους καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς τῆς ὀνομαστ. τύπους, ἡ δὲ γεν., ὡς καὶ πάλαι, *τεσσάρων*.

5. Τὸ θέμα εἶνε *pankan*, ὅθεν τὸ σκρ. pa'n'c'an, τὸ λατιν. *quingue*, ὅθεν πιθανολογεῖται, ὅτι τὸ ἔτι ἀρχαιότερον θέμα ἦτο *kankan*, οὗ τὸ μὲν πρῶτον k ἐν τῷ σανσκριτικῷ εἰς p μετέβη, ἀμφότερα δ' ἐν τῷ αἰολικῷ *πέμπε* ἐκ τοῦ *πέγπε* (πρβλ. τὸ *πέγπτης* τῆς 90 ἐπιγρ. τοῦ C. I. gr.). Ἐν δὲ τῷ κοινῷ *πέντε* τὸ δεύτερον k εἰς τ μετέβη (πρβλ. τὸ τέσσαρες). Παρὰ δὲ ταῦτα τὰ πάθη ἀπεκόπη τὸ ληκτικὸν ν ἔν τε τῷ λατιν. καὶ τοῖς ἑλληνικοῖς. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἀλλαχοῦ, καθὼς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Τὸ *πέντε* ἔμεινεν ἄκλιτον καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ. ἐν δὲ ταῖς ἀσιατικαῖς ἀδελφαῖς, τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ ζενδικῇ, κλίνεται, π. χ. γεν. πληθ. σκρ. pan'c'ânâ'm, ζενδ. panc'anan'm.

6. Ὁ πλήρης τύπος ἀποβλέποντι πρὸς τὸ ζενδικὸν *k'svas* ἦτον ὁ *ksvas* (ξFας), ὅθεν δασύνσει μὲν τοῦ λαρυγγικοῦ προῆλθεν ὁ ζενδικὸς τύπος· ἀποκοπῇ δ' αὐτοῦ καὶ δασύνσει τῶν s ὁ σανσκριτικὸς 'sa's καὶ οὕτω καθεξῆς. τὸ ἐναρκτικὸν λαρυγγικὸν διατηρεῖται καὶ ἐν τῷ ἀλβανικῷ τύπῳ *γjάσ-τε*. ὁ δ' ἑλληνολατινικὸς τύπος *σεξ* προῆλθε, φαίνεται, ἐκ τοῦ *κσ(F)ας* κατὰ μετάθεσιν. Ἐντεῦθεν δὲ κατ' εὐθεῖαν μὲν τὸ λατινικὸν sex, ἀπολεπτύνσει δὲ τοῦ σ εἰς τὸ ' τὸ ἑλλην. ἓξ, ὅπερ ἡ νῦν καθομιλουμένη εἶθ' ὕστερον παρατείνασα, εἴτε τὸν ἀρχαι-

Digitized by Google

ὄγδοον τύπον (ἴδε κατωτέρω) διαφυλάξασα, ἕξη λέγει (προφ. ἕξι ἢ ἕξε). Τοῦ δ' ἡρακλεωτικοῦ *Fεξ* καὶ τῶν παραγώγων *Fέκτος*, *Fεξήκοντα*, *Fεξακάτιοι* τὸ F ἢ εἶνε αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ υ τοῦ *k'svas*, ἢ ἐπέχει τὸν τόπον τοῦ ἐν τῷ *σεξ* σ ἢ μᾶλλον τοῦ ἐν τῷ ἕξ δασέος. — Τὸ ληκτικὸν σ τοῦ ἕξ ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ συνθέτου *ἑκκαίδεκα* καὶ τοῦ παραγώγου *ἕκ-τος*, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐκ τοῦ λατινικοῦ *sextus*.

7. Ὁ πλήρης τύπος, διασωθεὶς ἐν τῇ σανσκρίτῃ, ἦτον ὁ *saptan*, ὅθεν τὸ ζενδικὸν *haptan* (μεταβάσει τοῦ *s* εἰς *h*), τὸ λατιν. *septem*, οὗτινος τὸ *m* παρεισέφρησεν ἐδῶ ἐκ τοῦ τακτικοῦ saptama'-s (σκρ.)= ἕβδομος, καὶ τὸ ἑλλ. *ἑπτὰ* μεταβάσει τοῦ σ εἰς ' καὶ ἀποκοπῇ τοῦ ληκτικοῦ ν, ὡς καὶ τὸ *πέντε* ἀντὶ *πέντερ* ἢ *πέντατ* καὶ *ἐννέα* ἀντὶ *ἐννέαν* (= τῷ σκρ. na'van, λατ. novem).

Ἡ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ ψιλώσασα μὲν τὴν ἀρχὴν κατ' ἰδίωμα σταθερόν, δασύνασα δὲ τὸ π, καθὼς καὶ ἐν τοῖς πέφτω (= πίπτω), κόφτω (= κόπτω), ῥάφτω (= ῥάπτω), ὀχτὼ (= ὀκτὼ) κ.τ.ὁμ., λέγει ἑφτὰ (προφ. ἐφτά).

8. Τὸ πλῆρες θέμα ἦτον *aktar*, ὅθεν μεταβάσει τοῦ κ εἰς 's ἢ καὶ ἁπλοῦν s προῆλθεν ὁ σκρ. τύπος *a'star* καὶ ὁ ζενδ. *astan*· οἱ δὲ τύποι as'tâu (σκρ.), *ahtau* (γοτθ.), *ὀκτὼ* καὶ octo (λατιν.) φαίνονται μὲν δυϊκοὶ ὄντες, πιθανώτερον δὲ τὸ u τῶν *a'stâu*, *ahtau*, ὅθεν κατὰ συναίρεσιν τοῦ *au* εἰς ω τὸ ἑλλ. *ὀκτώ*, ἀνήκει εἰς τὸ θέμα, προελθὸν ἐκ τοῦ ἀρχαίου n (ν)· δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν τακτικῶν octâv-us, ὄγδο-ος = ὄγδοF-ος καὶ τῆς γερμαν. δοτικῆς ahtow-en. — ἐν δὲ τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξι φέρεται καὶ ὁ τύπος *ὀκτώ*, καθὼς καὶ ὁ *ἐννέα* αὐτόθι.

Ἡ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἀντὶ μὲν τοῦ *ὀκτὼ* λέγει *ὀχτὼ* κατὰ τὰ ἐν τῷ περὶ τοῦ 7. ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν συνθέσει *ὀκτα* πολλάκις *ἀχτα*, ὡς ἀχταπόδι = ὀκτάπους κτλ. ἔνθα τὸ ἀρχαῖον α διεσώθη, ἐν δὲ τῷ *ὀκτὼ* τὸ ο προῆλθεν ἐκ τοῦ α κατ' ἐξομοίωσιν τῆς παραλῃγούσης πρὸς τὴν λήγουσαν.

9. Ὁ πλήρης τύπος *navan*, ὅθεν σκρ. *na'van*, ζενδ. navan. γοτθ. niun, λατιν. novem (ἐκ τοῦ τακτικοῦ nava-ma'-s. πρβλ. τὰ περὶ τοῦ 7). Τὸ δ' ἑλληνικὸν *ἐν-νέα* (= ἐν-νέFα-ν) προῆλθεν ἀποκοπῇ μὲν τοῦ ληκτικοῦ ν, συγκοπῇ δὲ τοῦ F (ν), προθέσει δὲ τοῦ ε ἢ μόνου, ὡς ἐν τοῖς ἐ-λαφρός, ἐ-λάχιστος, ἐ-κεῖνος, ἐ-τοῦτος, ἐ-σὺ κτλ., ἢ μετὰ ν, ἀνθ' οὗ καὶ ι ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ, ὡς ἐν τοῖς : εἰνάκις (= ἐν-νεάκις) Ὀδ. Ξ, 230 (Πρβλ. Ἡροδ. Γ'. 95), εἰνάετες Ὀδ. Ξ, 240. εἰνάνυχες Ἰλ. Ι, 470, *εἰνακόσιοι* Ἡροδ. Β'. 13. 145 κλ. (Πρβλ.

Digitized by Google

τὰ ἰων. καὶ κοινὰ φαεινός, στεινός, ξεῖνος, φθείρω κ.τ.τ. πρὸς τὰ αἰολ. φάεννος, στέννος, ξέννος, φθέρρω κτλ.). Πόθεν λοιπὸν προῆλθε τὸ ν τῆς προθεματικῆς συλλαβῆς *sr;* εἶνέ τι ἀνόργανον ἐπένθεμα, διπλασιασθέντος τοῦ ἐναρκτικοῦ ν τοῦ νεF(ν) πρὸς σχηματισμὸν δακτύλου (—υυ ἐννέα), ὡς συνήθως ἐκλαμβάνεται, ἢ μᾶλλον προῆλθεν ἐκ τοῦ F(υ) τοῦ δεικτικοῦ αF(α) — αυα, ὅθεν παρήχθησαν, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ ἑν-ός, μία, μόνος κ.τ ὅμ., κατ' ἐξομοίωσιν τοῦ F πρὸς τὸ ἑπόμενον ν. Ἂν τοῦτο ἦνε ἀληθές, τότε τὸ μὲν πρωτότυπον τοῦ ἐννέα θὰ ἦτον αFναFαν = « τοῦτο νέον, ἓν νέον » (Πρβλ. τὸν δωρικὸν τύπον *ἐννέα·* ὅπερ ὑποθέτει, ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι Ἕλληνες ἠρίθμουν ποτὲ πρὸ τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος κατ' ὀκτάδας, τὴν δὲ μετὰ τὴν ὀκτάδα μονάδα ὠνόμαζαν « ἓν νέον, τοῦτο νέον. » ἐν δὲ τῷ *ἐνενήκοντα* καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ, ἅπερ ἀσφαλέστερον οὕτω γραπτέα (πρβλ. Μ. Ε. 308, 52. Ἰλ. Β, 602), ἡ *ἐννενήκοντα* κτλ. τὸ προθεματικὸν ν συνεκόπη. — Ἡ δὲ νῦν καθομιλουμένη ἐκφέρει τὸ 9 συνηθέστερον ἐνjὰ κατὰ τὰ μηλjά, συκjὰ κ.τ.τ. ἀντὶ τῶν μηλέα, συκέα κτλ. — Τῶν δὲ συγγενῶν γλωσσῶν μόνη ἡ ἀρμενικὴ ἀποδεικνύει ἐν τῷ ἐννέα τὸ προθεματικὸν e ἢ i, μόνον ἢ μετὰ n, ὡς πληθ. ὀν. in(n)un—q. πληθ. δοτ. ἀφαιρ. γεν. e'nni—z.

10. Ὁ πλήρης ἀρχαῖος τύπος ἦτο *da'kan,* ὅθεν τὸ σκρ. *da's'an* τὸ ζενδ. dasa(n), τὸ ἑλλην. *δέκα* (ἀντὶ δέκαν) καὶ τὸ λατιν. decem (ἐκ τοῦ σκρ. τακτικοῦ das'ama'-s. Πρβλ τὰ περὶ τοῦ 7 εἰρημένα.)

Σημ. Ἐν ᾧ ἡ σανσκρίτη τοὺς μὲν τέσσαρας πρώτους ἀριθμοὺς (ἀπὸ 1—4) καὶ κατὰ γένη καὶ κατὰ πτώσεις κλίνει, τοὺς δὲ λοιποὺς μέχρι τοῦ *ἑκατὸν* μόνον κατὰ πτώσεις, αὐτὸν τὸν *ἑκατὸν* καὶ τὸν *χίλιοι* πάλιν συνήθως κατά τε γένη καὶ πτώσεις, ἡ ἑλληνικὴ μόνους τοὺς τέσσαρας πρώτους, τοὺς ἐκ τοῦ ἑκατὸν συνθέτους καὶ τὸν *χίλιοι* κατ' ἀμφότερα κλίνει, ἡ δὲ λατινικὴ ἀκόμη ὀλιγώτερον, μόνους τοὺς τρεῖς πρώτους καὶ τὰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας, ἑκτὸς δηλ. αὐτοῦ τοῦ centum.

Οἱ ἀπὸ τοῦ 11—19 ἀριθμοὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἑρμηνεύονται διττῶς: ἀ.) προτάσσονται μὲν οἱ μικρότεροι (αἱ μονάδες), ἐπιτάσσεται δὲ τῆς δεκάδος ὄνομα, ἀμφότερα δὲ τὰ στοιχεῖα συνέρχονται εἰς ἓν ἐπὶ μὲν τῶν δύο πρώτων χωρὶς τοῦ συνδέσμου *καὶ, ἕνδεκα, δώδεκα* (= τῷ σκρ. dvâ'das'an), *δυώδεκα* Ἰλ. Β, 637. Ἡροδοτ. ζ' 108, ἀλλὰ καὶ *δυοκαίδεκα* Ἰλ. Β, 557. ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν μετὰ τοῦ *καί*: τρισκαίδεκα (ἀντὶ τρεισκαίδεκα), τριακαίδεκα, τεσσαρεσκαίδεκα, πεντεκαίδεκα, ἑκκαίδεκα, ἑπτακαίδεκα, ὀκτωκαίδεκα, ἐννεακαίδεκα. — Ὁμοίως

Digitized by Google

εἶνε ἐσχηματισμένα τὰ ὀνόματα τῶν ἀριθμῶν τούτων καὶ ἐν ταῖς ἀδελφαῖς γλώσσαις, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ συνδέσμου *καί*· π. χ. σκρ. ê'kâdâs'an, dvâ'das'an, trayó'das'an, c'ata'rtas'an κτλ, λατιν. undecim, duodecim, tredecim, quatüordecim, quindecim κτλ. γερμ. eilf, zölf, dreizehn, vierzehn κτλ. γαλλ. onze, douze, treize, quatorze κτλ. (ze = decem).

ϛ'.) Προτάσσεται μὲν ἡ δεκάς, ἐπιτάσσονται δ' αἱ μονάδες ἀπὸ τοῦ 13 καὶ ἀνωτέρω, ἀμφότερα δὲ τὰ στοιχεῖα συνάπτονται πάλιν εἰς ἕν: δεκατρεῖς, δεκατέσσαρες, δεκαπέντε, δεκαέξ, δεκαεπτά, δεκαοκτώ, δεκαεννέα· δωριστὶ δὲ καὶ *δέκα εἰς* = ἕνδεκα ἐν δελφ. ἐπιγρ. C. I. 1690, *δέκα δύο* = δώδεκα, ἐν τῷ Ἡρακλεωτ. πίνακι II, 53 ἐνίοτε διὰ τοῦ *καὶ* συνδέονται.

Παραδείγματα ά.) Ἡροδ. Α'. 50 ἑπτακαίδεκα· 90 τριακαίδεκα· ἀλλὰ καί: *τρία καὶ δέκα* αὐτ. 119 Ζ'. 36 τεσσαρακαίδεκα· 185 ἑκκαίδεκα· 194 πεντεκαίδεκα· 195 ἕνδεκα. Ἡ. 1 ὀκτωκαίδεκα. Θουκ. Α'. 29, 4 πεντεκαίδεκα· 46, 1 δώδεκα· 116, 1 ἑκκαίδεκα· 117, 1 περὶ τέσσαρας καὶ δέκα. Πρβλ. Β'. 2. κτλ.

ϛ'.) Πολυϐ. Γ'. 56 ἡμέρας δεκαπέντε. Διοδ. Σικελ. ΙΒ'. σλ. 129 (Teubn) δεκαεπτά· 164 δεκαεννέα. Πλουτάρχου Νουμᾶ 3, 4 πρὸ δεκαμιᾶς Καλανδῶν. Τίτ. Φλαμ. 14, 1 — 2 δεκατρεῖς — δεκατέσσαρας. Γάλϐᾳ 24, 2 πρὸ δεκαοκτὼ Καλανδῶν. κτλ.

Ὁ ϛ'. τρόπος ἀπέϐη ὁ μόνος συνήθης ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, ἤδη ἐκ τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων συνηθέστερος γενόμενος, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν προεκτεθειμένων καὶ ἄλλων συγχρόνων παραδειγμάτων.

20 — 100. Ἡ ἔννοια τῆς δεκάδος ἐν τοῖς ἀπὸ 20 μέχρις 100 ἀριθμοῖς ἑρμηνεύεται ὑπὸ τῶν ἀρίων γλωσσῶν ἐν γένει διὰ τῶν φθεγμάτων *κατι, κα(ν)τα* μετὰ τοῦ ἑκάστοτε προσήκοντος ὀνόματος τῆς πληθύος τῶν δεκάδων εἰς ἓν ὄνομα συντεθειμένων. Ἦσαν δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα κατ' ἀρχὰς οὐσιαστικά, ὡς δῆλον ἔτι ἐκ τῆς ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ τῇ ζενδικῇ χρήσεώς των, ἔνθα τὰ ὑπ' αὐτῶν προσδιοριζόμενα ὀνόματα ἤτοι ὁμοιοπτώτως συμπαρατάσσονται, ἢ κατὰ γενικήν· ὕστερον δὲ καὶ ἐν τῇ σανσκρίτῃ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ἐπίθετα ἀπέϐησαν, ἐν ταῖς δυσὶ τελευταίαις ἄκλιτα. Οἱ τύποι *κατι, κα(ν)τα*, ὅθεν ἐν μὲν τῇ σανσκρίτῃ κατὰ συνήθη τοῦ κ εἰς s' μετάϐασιν οἱ *s'ati, s'at* ἢ καὶ μόνον *ti* προῆλθαν· ἐν δὲ τῇ ζενδικῇ οἱ *s'aiti, s'ata* ἢ *ti*· ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ πληρέστερον καὶ ἀρχαιότερον οἱ *κατι* (ὅθεν ὕστερον καὶ κοσι) καὶ *κοντα* καὶ *κατο-ν*· ἐν δὲτῇ λατινικῇ κατὰ τὴν τοῦ κ εἰς g (γ) μετάϐασιν οἱ ginti καὶ ginta, ἄνευ

Digitized by Google

δὲ ταύτης ὁ centu-m, φαίνονται λείψανα πληρεστέρων φθεγμάτων ἐκ τοῦ *dakan* (δέκα) διὰ τῶν ἐπιθεμάτων *ti*, *ta*, παρηγμένων, ὡς *dakanti*, *dakanta*. Ἡ δὲ μεταγενεστέρα ἑλληνικὴ ἔτι μᾶλλον ἠκρωτηρίασε τὸ φθέγμα *κοντα* εἰς *ντα*.

	Σανσκρ.	*Λατινικά.*	*ἀρχ. Ἑλλην.*	*νεώτ. Ἑλλην.*
20	vins'a'ti	viginti	(F(ε)ίκατι (αἰολ. δωρ.) (ἐ(F)είκοσι (Ὁμηρ.) (εἴκοσι (ἀττ.)	εἴκοσι
30	trins'a't	triginta	(τριάκοντα (τριήκοντα (ἰων.)	τριᾶντα
40	c'atvàrins'a't	quadrâginta	(τεσσ(ττ)αράκοντα (τετρώκοντα (δωρ.)	σαρᾶντα
50	pan'c'âs'a't	quinquâginta	πεντήκοντα	πεν(τ)ῆντα
60	'sa'sti	sexâginta	ἑξήκοντα	ἑξῆντα
70	saptat'	septuâginta	(ἑβδομήκοντα (ἑβδεμήκοντα (δωρ.)	ἑβδομῆντα
80	as'iti	octóginta	(ὀγδοήκοντα (ὀγδώκοντα (ἰων.)	ὀγδοῆντα ὀγδῶντα
90	navati	nônâginta	(ἐνενήκοντα (ἐννήκοντα [ἐπικ.]	ἐνενῆντα
100	s'ata'-m	centu-m	ἑ-κατό-ν	(ἑ)-κατό-(ν).

Σημ. Τὸ πλῆρες τοῦ *εἴκοσι*, αἰολ. Fείκατι, λατιν. viginti πρέπει νὰ ᾖ το δFι-καν τι, ἵνα ἐσήμαινε *δίδεκα*, *δύο δεκάδες*· ἀλλὰ τὸ ἐν ἀρχῇ ὀδοντικὸν ἐν ταῖς γερμανικαῖς γλώσσαις διεσωθέν, ὡς γοτθ. tvan-tiguns (αἰτιατ.), νεογερμ. Zwanzig, ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις ἀδελφαῖς ἀφῃρέθη· ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ καὶ τὸ F (υ) μέχρι τινὸς διετηρήθη, ὡς ἐν τοῖς αἰολ. καὶ δωρ. *Fείκατι*, *Fίκατι* (ἐν τοῖς ἡρακλεωτικοῖς πίναξιν, ἐν τῇ λακωνικῇ ἐπιγρ. C. I. 1511) καὶ τῷ ὁμηρ. *ἐFείκοσι*, ἔνθα τὸ ἐναρκτικὸν ε εἶνε πρόθεμα, οἷον καιέν τοῖς ἐFέλδωρ, ἐFεδνα κ.τ.ὁμ., ὕστερον ἀρδὴν ἐξηφανίσθη. Ἐνταῦθα πρωιαίτατα συνεκόπη καὶ τὸ θεματικὸν ν (ὡς Fίκατι ἀντὶ Fίκαντι), ὅπερ ἐν μὲν τῇ λατινικῇ ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ ἔμεινεν, ἐν δὲ τῇ σανσκριτικῇ εἰς *την* προπαραλήγουσαν μετετέθη. — Τὰ *τριάκοντα*, *τεσσαράκοντα*, *πεν-*

Digitized by Google

τήκοντα κτλ. φαίνονται οὐδέτερα πληθυντικὰ ἐκ τῶν *τρία*, *τέσσαρα*, *πέντε* κλ. καὶ τοῦ *κοντα* (πληθ. τοῦ κοντο-ν, ὅπερ ἄνευ τοῦ παραλήγοντος ν ἐμφανίζεται ἐν τῷ ξ κατο-ν) συντεθειμένα καὶ σημαίνοντα: τρία, τέσσαρα, πέντε κτλ. δέκα ἢ τρεῖς, τέσσαρες, πέντε κλ. δεκάδες. Ἡ λήγουσα τῶν πρώτων συνθετικῶν τρία, τέσσαρα, πέντε (πάλαι πέντα, ὡς ἐν τῷ πεντα-πλόος, πεντά-μετρον κ.τ.τ.), ξξ (πάλαι ἕξα, ὡς ἐν τοῖς ἑξαπλόος, ἑξάπηχυς κ τ.τ.) κλ. ἐμηκύνθη εἰς ᾱ ἢ η εἴτε πρὸς ἰσχυρωτέραν σύνδεσιν τῶν συντεθειμένων στοιχείων, ὡς καὶ ἐν τοῖς στρατηγὸς (δωρ. στρατᾱγός), ἀνώνυμος, ὀνηλάτης (— ἐλα) κ.τ.ὁμ., εἴτε δυνάμει τοῦ τόνου, αὐτόθι ἀνέκαθεν ἐπικειμένου. Οὕτω λοιπὸν τριᾱ́κοντα ἢ (ἰων.) τριήκοντα, τεσσαρᾱ́κοντα (ἀρχαιότερον, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου ἰωνικοῦ τύπου, ὕστερον δὲ τεσσαρᾱ́κοντα) ἢ (ἰων.) τεσσερήκοντα (πολλάκις ἐν χειρογράφοις ἁπάντων) ἢ (δωρ.) τετρώκοντα (ἀντὶ τετρᾱ́κοντα ἐκ τοῦ τετ(τ)αρᾱ́κοντα κατὰ συγκοπήν), πεντήκοντα, ἑξήκοντα, ἑνενήκοντα (ἢ ἐκ τοῦ ἐννεήκοντα κατὰ μετάθεσιν τοῦ ε, ἢ ἐκ τοῦ ἑνεαν-ή-κοντα κατὰ συγκοπὴν τοῦ α, ἔνθα τὸ ἐ-νέαν = ἐ-νέFαν = λατ. **novem** εἶνε ὁ ἀρχαιότερος τύπος). Τὰ δὲ *ἑβδομήκοντα* (δωρ. ἑβδεμήκοντα ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξι καὶ τῇ δελφ. ἐπιγρ. C. I. 1690) καὶ *ὀγδοήκοντα* σύγκεινται παραδόξως ἐκ τῶν τακτικῶν *ἕβδομα*, *ὄγδοFα* καὶ τοῦ κοινοῦ *κοντα* ἀντὶ τῶν πρὸς τὰ λοιπὰ ἀναλογωτέρων *ἑπτήκοντα* ἢ *ἑπτᾱκοντα*, *ὀκτᾱκοντα* ἢ *ὀκτώκοντα*. Τὸ δ' ἰων. *ὀγδώκοντα* συνῃρέθη ἐκ τοῦ *ὀγδοήκοντα*. Τὸ δὲ *ἑκατόν* = ἑ-κατό-ν = ἓν κατόν = **unum centum, ein hundert**, ἔνθα τὸ *κατόν*, πάλαι πληρέστερον *καντο-ν*, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ λατινικοῦ **centu-m**, φαίνεται καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ **dakan** (δέκα) διὰ τοῦ ἐπιθέματος **ta-m**, ἑλλην. το-ν, λατιν. **tu-m** παρηγμένον καὶ συμβολικώτερόν πως ἄθροισμα *δέκα δεκάδων* σημαῖνον. Ἡ δὲ νέα αὕτη μονὰς ἡ ἐκ δέκα δεκάδων συγκειμένη αὐθυπαρκτοτέρα ἀπέβη διὰ τοῦ ἐν μόνῃ τῇ ἑλληνικῇ προτεθέντος ἑ = ἕν. Τελευταῖον τὸ παραλῆγον α τοῦ φθέγματος *κανται* (ἢ καντι) καθαρὸν μὲν διετηρήθη ὅπου τὸ μετ' αὐτὸ ν συνεκόπη, ὡς Fίκατι, ἑ-κατό-ν, ἐθολώθη δ' εἰς ο ἐπιρροῇ τοῦ ἐρρίνου, ὡς *τριάκοντα*, *τεσσαράκοντα* κτλ.

Ἡ δημώδης γλῶσσα ἀνέκαθεν εἰς συστολὴν τῶν μακρῶν τόπων τείνουσα, συνέκοψε καὶ ἐνταῦθα τὴν μέσην συλλαβὴν κο τῶν ἀπὸ *τριάκοντα* μέχρις *ἐνενήκοντα*, ὡς πρόκεινται ἐν τῷ προεκτεθειμένῳ διαγράμματι· τὸ δ' *ὀγδῶντα* εἶνε συνῃρημένον ἐκ τοῦ *ὀγδοῆντα*, καθὼς τὸ ἰων. *ὀγδώκοντα* ἐκ τοῦ ὀγδοήκοντα. τὸ δὲ *πεντῆντα* ἐκ

Digitized by Google

τοῦ πεντήκοντα, ὅπερ φέρεται ἀκόμη παρὰ τοῖς στιχουργοῖς τοῦ ιέ. αἰῶνος, π. χ. παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Θανατικοῦ τῆς Ῥόδου:

— καὶ τέτοιος νἄνεν ἄνθρωπος *πεντῆντα* ἢ *ἑξῆντα*,
δὲν λείπει καταδίκασις, καί 'ξάφες το διά εἶντα.
— Ἡ ἡλικία του στράβωσε καὶ περπατεῖ περβάντα,
πεντῆντα 'ξῆντά 'νε χρονῶν, καὶ λέγει καῖνε *τριᾶντα*.

Τὸ δὲ *τεσσαράκοντα* καὶ τὴν ἐναρκτικὴν συλλαβὴν *τεσ* ἀφαιρεθὲν κατήντησε *σαρᾶντα*. Καὶ ταύτης τῆς ἀφαιρέσεως ἡ ἀρχὴ εἶνε ἱκανῶς παλαιά, ἀρχαιοτέρα τοὐλάχιστον τοῦ Θ΄. αἰῶνος, ὡς δῆλον ἔκ τε τοῦ παρὰ Κωνστ. τῷ Πορφυρογεν. (ἐκθ. τ βασιλ. τάξεως σλ. 479): *σαράκοντα* συντρόφων: καὶ τοῦ παρὰ Θεοφάνει Χρον. σλ. 734. Κωνσταντῖνον τὸν *Σαραντάπηχυν*. Πρβλ. καὶ τὸν στ. τοῦ ποιήματος Β. Χ.

χορὸν ὡραίων γυναικῶν, τὸν ἀριθμὸν *σαρᾶντα*.

Παλαιότερον δὲ καὶ τοῦ *τέσσαρα* ἢ *τέτταρα* ἢ καὶ *τετρα* τὴν ἐναρκτικὴν συλλαβὴν ἀφῄρει πολλάκις ἡ δημώδης γλῶσσα, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ὀνομάτων *τράπεζα* = *τετράπεζα*, *Τύρταιος* πιθανῶς = τῷ Τετύρταιος ὁ ἐ. Τεταρταῖος καὶ ἐκ τῶν τοῦ κωμικοῦ Ἀμφιδος.

— — — ἀλλὰ συλλαβὴν ἀφελών, *'τάρων*
'βολῶν γένοιτ' ἄν· ἡ δὲ 'κέστρα; 'κτώ 'βολῶν.

ὅπου *'τάρων* = τεττάρων, *'κτώ* = ὀκτὼ καὶ *'βολῶν* = ὀβολῶν. Τὸ δ' *ἑκατόν* ἢ νῦν καθομιλουμένη πολλάκις ἐκφέρει καὶ *κατό*.

Καὶ οἱ ἀπὸ 21 — 99 ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους δύο τρόπους, καθ' οὓς καὶ οἱ ἀπὸ 11 — 19· εἶνε δ' αὐτῶν ὁ μὲν ά, ὡς εἴρηται, ἀρχαιότερος καὶ τῷ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν συμφωνότερος, ὁ δὲ β΄., νεώτερος καὶ ὁ μόνος ἐπικρατήσας ἐν τῇ καθομιλουμένῃ.

Παραδείγματα.

ά.) Τῶν δύο στοιχείων πάντοτε διὰ τοῦ *καί*, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τοῦ *τε* — *καὶ* συνδεομένων: Ἡρόδ. Α. 7 δύο τε καὶ εἴκοσι γενεάς· 25 ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα· 26 πέντε καὶ τριήκοντα· 102 τρία καὶ πεντήκοντα· — δύο καὶ εἴκοσι· 106 ὀκτὼ καὶ εἴκοσι· 130 πέντε καὶ τριήκοντα· ς΄. 184 τέσσερας καὶ εἴκοσι· τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι Η. 2 μία καὶ ἑβδομήκοντα· 48 ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα. Θουκ. Α΄. 46 ἑπτὰ καὶ εἴκοσι· 116 πέντε καὶ εἴκοσι. κτλ.

β΄.) Μεσολαβοῦντος ἢ οὗ τοῦ *καί*: Ἡρόδ. Α΄. 32 τριήκοντα πέντε· ς΄. 117 ἐνενήκοντα καὶ δύο. Ζ΄. 184 πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία· 185 ἑξήκοντα καὶ τέσσερες· 186 εἴκοσι καὶ ὀκτώ. Θουκ. Α΄. 29 ἑ-

Digitized by Google

ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε· 116 τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι κτλ. — Ο΄. μεταφρ. Γενεσ. Ε΄. 15 ἑξήκοντα πέντε· 17 ἑνενήκοντα πέντε· 18 ἑξήκοντα δύο· 26 ὀγδοήκοντα δύο· 27 ἑξήκοντα ἐννέα· 28 ὀγδοήκοντα ὀκτώ· 31 πεντήκοντα τρία. ΙΑ΄. 12 τριάκοντα πέντε· 16 τριάκοντα τέσσαρα· 20 τριάκοντα δύο· 24 ἑβδομήκοντα ἐννέα· 25 εἴκοσι ἐννέα· ις΄. 16 ὀγδοήκοντα ἓξ· ιζ΄. 1 ἑνενήκοντα ἐννέα. κτλ. Πολυβ. Γ΄. 33 πεντήρεις μὲν τριάκοντα δύο. Διοδ. Σικελ. ΙΒ΄. σλ. 129 (Teubn.) εἴκοσι ἑπτά· τεσσαράκοντα δύο· 130 εἴκοσι ἑπτά. κτλ. Κ. Διαθ. Ἰωαν. Β΄. 20 τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν. Ε΄. 5 τριάκοντα καὶ ὀκτώ. ΚΑ΄. 11 πεντήκοντα τρεῖς. Ἀποκαλ. ΙΔ΄. 3 τεσσαράκοντα τέσσαρες. ΚΑ΄. 17 τεσσαράκοντα τεσσάρων. ΙΑ΄. 2 τεσσαράκοντα δύο κτλ.

200 — 10,000. Οἱ μὲν ἀπὸ 200 — 900 ἐκφέρονται δι' ὀνομάτων ἐκ τριῶν στοιχείων συγκειμένων, ὧν τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ σημαίνει τὴν ἑκάστοτε πληθὺν τῶν ἑκατοντάδων, τὸ δὲ μέσον *τατ ἡ κοσ* (ἐξ ἀρχαιοτέρων καντ, κοντ) αὐτὴν τὴν ἑκατοντάδα, τὸ δὲ ληκτικὸν *ιο* εἶνε ἐπιθετικὸν ἐπίθεμα, τριγενῶς τε καὶ συνήθως πληθυντικῶς κλινόμενον εἰς — ιοι, — ιαι, — ια, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑνικῶς μετὰ περιληπτικῶν ὀνομάτων, ὡς τὸ Θουκυδίδειον (Α΄. 62) *διακοσίαν ἵππον* = διακοσίους ἱππεῖς, τὰ Ξενοφώντεια (Κ. Π. Δ΄. 6, 2) ἵππον χιλίαν τριακοσίαν. Ἀναβ. Α΄. 7, 10 *ἀσπὶς μυρία* καὶ *τετρακοσία* καὶ τὰ Αἰσχύλεια Περσ. 307 *μυρίας ἵππου*. 320 *ἵππου τρισμυρίας*.

	Δωρικ.	*ἀττ. κ. κοιν.*
200	διακάτιοι	διακόσιοι, — ιαι, — ια
300	τριακάτιοι	τριακόσιοι κτλ.
400	τετρακάτιοι	τετρακόσιοι κλ.
500	πεντακάτιοι	πεντακόσιοι
600	Fεξακάτιοι	ἑξακόσιοι
700	ἑπτακάτιοι	ἑπτακόσιοι
800	ὀκτακάτιοι	ὀκτακόσιοι
900	— — —	ἐννακόσιοι.

Οἱ μὲν δωρικοὶ τύποι ἀπαντῶσιν ἐν ποικίλοις πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου δωρικοῖς μνημείοις: ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς πίναξιν, ἐν ἐπιγραφαῖς τοῦ C. I. 1688. 1511 κ. ἀλλ. οἱ δ' ἀττικοὶ ὄχι μόνον παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ Δωριεῦσι τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον, τινὲς δ' ἤδη καὶ πρὸ Ἀλεξάνδρου, ὡς π. χ. τὸ *διακόσιοι* ἐν τῷ ἡρακλεωτ. πίν. II, 35, καί που καὶ *τεσσαρακόσιοι*.

Digitized by Google

Ἐν μὲν τοῖς *διακάτιοι, τριακάτιοι* κλ. = τοῖς λατιν. **ducenti, trecenti, quadringenti** κλ. φαίνεται πρωϊαίτατα τὸ ν τοῦ *κατ* συγκοπέν, ἐν δὲ τοῖς διακόσιοι, τριακόσιοι (ἐκ τῶν διακόντιοι, τριακόντιοι κλ.) καὶ τὸ τ ἐπιρροὴ τοῦ ἑπομένου ι εἰς σ μετέβη, καθὼς ἐν τῷ *εἴκοσι* (ἐκ τοῦ Fίκαντι, Feίκοντι) = Ἡ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ διεφύλαξε μόνον τοὺς κοινοὺς τύπους εἰς *σιοι* μόνον πληθυντικῶς αὐτοὺς κλίνουσα, τὸ δὲ σ μετὰ τοῦ ἑπομένου ι (ὡς j) ἐνιαχοῦ (π. χ. ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ) ὡς ch (γαλλ.) προφέρουσα, καθὼς καὶ τὸ τοῦ εἴκοσι, ὡς εἰκochi, διακόcha, κτλ. Τοῦ δὲ τριακόσιοι τὸ ι τῆς συλλαβῆς *τρι* συγκόπτουσα λέγει τρακόσιοι ἢ τρακόchi.

Ὁ 1000 ἐκφέρεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ διὰ τῶν: *χέλλιοι* (λεσβιακῶς), χείλιοι (βοιωτικῶς), *χήλιοι* ἢ χηλίοι (δωρικῶς) καὶ χίλιοι (ἀττικῶς)· ἡ δὲ νεωτέρα μόνον τὸν τελευταῖον διατηρεῖ, τὸ° μετὰ τὸ λ ι ὡς j προφέρουσα. Αἱ δὲ λοιπαὶ χιλιάδες μέχρι τῶν 9000 ἑρμηνεύονται ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ διὰ συνθέτων τριγενῶν, ὥςπερ καὶ αὐτὸ τὸ *χίλιοι* (— αι, α) ἐπιθέτων ἐν γένει μὲν πληθυντικῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑνικῶς, ὥςπερ καὶ τὰ τῶν ἑκατοντάδων καὶ μυριάδων ὀνόματα, καθ᾽ ἃ προεῤῥέθη. Ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ διὰ τοῦ ἀφηρημένου *χιλιάδες* καὶ ἑνὸς ἑκάστοτε ἀπολύτου τὴν πληθὺν ἢ τὸ ποσὸν τῶν χιλιάδων σημαίνοντος.

	ἀρχαῖα	*νεώτερα*
2000	διςχίλιοι, — ιαι, — ια.	δύο χιλιάδες (συνηθ. προφερ. χιλjάδες)
3000	τριςχίλιοι κτλ.	τρεῖς χιλιάδες
4000	τετρακισχίλιοι	τέσσαρες χιλιάδες
5000	πεντακισχίλιοι	πέντε χιλιάδες
6000	ἑξακισχίλιοι	ἑξ(η) χιλιάδες
7000	ἑπτακισχίλιοι	ἑφτὰ χιλιάδες
8000	ὀκτακισχίλιοι	ὀχτὼ χιλιάδες
9000	ἐννακισχίλιοι	ἐνjὰ χιλιάδες.

Ὁ δὲ 10,000 ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ δι᾽ ἰδίου ὀνόματος *μύριοι*, — *αι*, — *α* (μετὰ δὲ περιληπτικῶν καὶ ἑνικῶς, ὡς ἀσπὶς μυρία, ἵππου μυρίας κλ.) ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ περιφραστικῶς διὰ τοῦ: *δέκα χιλιάδες*. Καθ᾽ ἑκάτερον τούτων τῶν τρόπων ἐκφέρονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ νεωτέρᾳ καὶ οἱ πολλαπλάσιοι τοῦ 10,000 οἷον.

20,000	ἀρχ. διμύριοι, — ιαι, — ια	νεωτ. εἴκοσι χιλιάδες	
30,000	— τριμύριοι	— τριάντα χιλιάδες	
40,000	— τετρακισμύριοι	— σαράντα χιλιάδες κτλ.	

Digitized by Google

Μόνη ἡ νεωτέρα, ἐκ τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν παραλαβοῦσα, μονολεκτικῶς ἑρμηνεύει διὰ τοῦ μιλιόνι τὰς ἑκατὸν μυριάδας τῆς ἀρχαίας.

Ἡ κοινὴ ἀρχὴ τῶν ποικίλων ἑλληνικῶν τύπων τοῦ *χίλιοι* κεῖται πιθανῶς ἐν τῷ σανσκριτικῷ saha'sra (ἐκ τοῦ saghasra, gh = χ) (*) ὅθεν προεδόκα τις κατὰ τὰς φθογγολογικὰς σχέσεις τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν τοὺς (ἀρχαϊκοὺς) τύπους σαχασλ-ιο-ι, ἀχέολ-ιο-ι (ἀντὶ τοῦ σκρ. r τοῦ ἑλλην. λ ἐπελθόντος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς)· ἐντεῦθεν ἀφαιρέσει τῆς πρώτης συλλαβῆς προῆλθε πρῶτον ὁ *χίσλιοι*, ἔπειτα ἐξομοιώσει μὲν τοῦ σ πρὸς τὸ ἑπόμενον *λ* ὁ λεσβιακὸς τύπος *χίλλιοι*, ἀντικαταστάσει δ' αὐτοῦ διὰ τοῦ ε ὁ βοιωτ. *χειλιοι*, συγκοπῇ δ' αὐτοῦ καὶ ἀναπληρώσει τοῦ ἐκλιπόντος χρόνου διὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ ε (ἢ α) ὁ δωρ. *χήλιοι*, τέλος δ' ἐπικρατήσει τοῦ ἰωτακισμοῦ ὁ ἀττ. *χίλιοι*. Τὸ δὲ μῆκος τοῦ παραλήγοντος ι τῶν ὁμηρικῶν *ἐννεαχῖλοι*, *δεκάχῑλοι* = ἐννεακισχίλιοι, δεκακισχίλιοι, φαίνεται μᾶλλον κατὰ μεταπτῆσιν τοῦ ι τοῦ ἐπιθέματος *ιο* πρὸ τοῦ λ προελθόν. — Τὸ δὲ μύριοι φαίνεται καὶ αὐτό, ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἁπλῶς *πολλοί*, *πολυάριθμοι*, ἀπειράριθμοι ἐσήμαινεν, ὕστερον δὲ μετεφέρθη εἰς εἰδικωτέραν χρῆσιν, τὴν τῶν *δεκακισχιλίων* (**). Τότε δὲ καὶ πρὸς διάκρισιν τῶν σημασιῶν διάφορον ἔλαβε τονισμόν, ὡς *μύριοι* = 10,000. *μυρίοι* = ἀπειράριθμοι. Ἡ δὲ νεωτέρα γλῶσσα ἐπὶ μόνης τῆς ἀορίστου σημασίας μεταχειρίζεται τὴν λέξιν καὶ μόνον προπαροξυτόνως, ὡς ὅτε περὶ τοῦ ῥωδίου αἰνιγματωδῶς λέγει: *χίλιοι μύριοι καλογῆροι εἰς ἕνα ῥάσο τυλιγμένοι* (η προφ. ὡς ε). — Καὶ οἱ ἀπὸ μυριάδων, χιλιάδων, ἑκατοντάδων καὶ μονάδων ἢ δεκάδων σύνθετοι ἀριθμοὶ ἑρμηνεύονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους τρόπους, καθ' οὓς καὶ οἱ ἀπὸ δεκάδων καὶ μονάδων· τ. ἔ. ά.) προτάσσονται οἱ μικρότεροι καὶ ἕπονται οἱ μεγαλείτεροι, συνδεόμενοι συνηθέστερον μὲν διὰ τοῦ *καί* ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τῆς ἑτέρας τῶν προθέσεων *πρός*, *ἐπί*. δ'.) προτάσσονται μὲν οἱ μεγαλείτεροι, ἕπονται δ' οἱ μικρότεροι μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *καί*. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τῆς *πρὸς* ἢ *ἐπί*. ὁ δ'. τρόπος καὶ ἐνταῦθα ἀπέβη ὁ μόνος συνήθης ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, μάλιστα ἄνευ τοῦ *καί*.

(*) Τὸ sahasra κατὰ J. grimm geschichte der D. sprache 1848 p. 254 προῆλθεν ἐκ τοῦ sa'h as ἰσχύς· « denn die Begriffe der stärke, grösse und vielheit berühren sich nahe » Bopp.

(**) Τοὐναντίον συνέβη περὶ τὸ λατιν. sexcenti — 600. ὅπερ ἐκ μερικοῦ καὶ ὡρισμένου γενικὸν καὶ ἀόριστον κατήντησεν — τῷ μυρίοι.

Digitized by Google

Παραδείγματα.

α.) Ἡρόδ. Α. 7 ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια. 32 ἡμέρας διηκοσίας καὶ πενταχιλίας καὶ διςμυρίας. — πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ διςμυριέων. 50 ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. 95 εἴκοσι καὶ πεντακόσια. Ζ'. 36 ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας. τεσσαρακαίδεκα καὶ τριηκοσίας. 89 ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι. Πρβλ. 184. 185. τετρακισχίλιοι καὶ διςμύριοι. Η'. 1 ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. 44 ὀγδώκοντα καὶ ἑκατόν. 48 ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσιαι. — Θουκ. Α 10 εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν. 13 ἑξήκοντα καὶ διακόσια. 46 πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. 47 δέκα καὶ ἑκατόν. 60 ἑξακοσίους καὶ χιλίους. 107 τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. Β'. 5 ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. — Πλάτ. Νομ. ί. 894. ϑ. χίλια ἐπὶ μυρίοις. Λουκιαν. κατάπλῳ 4 τέτταρας πρὸς τοῖς χιλίοις.

β'.) Ἰλ. Β, 510 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. — Ἡρόδ. Α. 32 χίλιαι πεντήκοντα. ς'. 117 ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους. ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. 184 τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους. — τριςμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἕπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάς. — διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάς. 185 μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἑξήκοντα καὶ τέσσαρες, ἕπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα καὶ δεκάς. 186 πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν. — Θουκ. Α. 10 χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν. 96 τετρακόσια τάλαντα καὶ ἑξήκοντα κτλ. Σοφοκλ. Τραχιν. 45 δέκα μῆνας πρὸς ἄλλοις πέντε. Πρβλ. Αἰσχ. Προμ. 775. — Πολυϐ. Γ'. 33 ἱππεῖς μὲν χίλιοι διακόσιοι, πεζοὶ δὲ μύριοι τριςχίλιοι ὀκτακόσιοι πεντήκοντα — χιλίους ὀκτακοσίους — μυρίους χιλίους ὀκτακοσίους πεντήκοντα. — Διοδ. Σικ. ΙΒ'. σλ. 127 (Tbn.) ἑκατὸν εἴκοσι. 133 τετρακόσια ἑξήκοντα. 156 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ΙΓ'. προοιμ. ἑπτακόσια ἑξήκοντα. — Πλουτ. Τιτ. Φλαμ. 14 χρυσίου μὲν συγκεχωνευμένου λίτρας τριχιλίας ἑπτακοσίας δεκατρεῖς, ἀργύρου δὲ τετρακισμυρίας τριχιλίας διακοσίας ἑβδομήκοντα, φιλιππείους δὲ χρυσοῦς μυρίους τετρακισχιλίους πεντακοσίους δεκατέσσαρας. — Κ. Δ. Ἰωαν. ΚΑ. 11 ἑκατὸν πεντήκοντα τρεῖς. Ἀποκαλ. Ζ'. 4 ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες κτλ.

Ἡ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων αἰώνων συνηθεστάτη

Digitized by Google

χρῆσις τῶν ἀφηρημένων: δύο, τρεῖς, τέσσαρες κλ. χιλιάδες ἀντὶ τῶν συγκεκριμένων δισχίλιοι, τρισχίλιοι, τετρακισχίλιοι κλ. δὲν ἦτον ὅλως ἄγνωστος τῇ ἀρχαίᾳ, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα τὸ ἀριθμούμενον ἀντικείμενον συνηθέστερον μὲν ἐξεφέρετο διὰ γενικῆς, σπανιώτερον δ᾽ ὁμοπτώτως τοῖς ἀριθμητικοῖς, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ τῇ καθομιλουμένῃ μόνον ὁμοπτώτως.

Παραδείγματα.

Ἡροδ. Ζ΄. 28 δύο χιλιάδας ταλάντων. τετρακοσίας μυριάδας στατήρων. 60 σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. 87 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες. 184 *ἄνδρες τέσσερες μυριάδες* καὶ *εἴκοσι*. σύμπαν ἐὸν (τὸ ναυτικὸν) πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία κτλ. Πρβλ. καὶ τὸ 186. — Συμεῶνος τ. Μαγίστρου σλ. 616 ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι χιλιάδες λ΄. δολοσίδηροι. 617 ὄντων ὁμοῦ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων *χιλιάδες* (—δων ;) ν΄. — προσέταξε χιλιάδας έ. σιδηροδεθέντας. 625 μετὰ Περσῶν χιλιάδας ιδ΄. κτλ. τ. Θανατ. τ. Ῥόδου ἀρχῇ: *μύριαις μυριάδες* κρίματα μὲ ἄλλην μιὰν χιλιάδα.

Ἀντὶ τῶν *ὀκτὼ* ἡ *ἐννέα* καί τινος *δεκάδος* ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ παρὰ τὰς προειρημένας συνήθεις ἐκφράσεις π. χ *ἐννεακαίδεκα* ἢ *δεκαεννέα*, *ὀκτὼ* καὶ *εἴκοσι* ἢ *εἴκοσι ὀκτὼ* κλ. μετεχειρίζετο τὴν ἀμέσως ἑπομένην δεκάδα μετὰ τοῦ *δυοῖν* (ἰων. δυῶν, οὐδέποτε *δύο*) ἢ *ἑνὸς* (μιᾶς) *δέων* ἢ (σπανίως) *ἀποδέων*, ταύτης τῆς μετοχῆς κατὰ πάντα συμφωνούσης τῷ ὀνόματι τοῦ ἀριθμουμένου ἀντικειμένου. Ἡρόδ. Α. 14 βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσαράκοντα ἔτεα = 38. — 16 ἑνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα = 49. — 130 τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα = 128. — Θουκ. Β΄. 2 πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη. Ζ΄. 53, 3 δυοῖν δὲ δεούσας (ναῦς) εἴκοσιν οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον. Ἡ. 7 ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι τῶν ξυμμαχικῶν νηῶν αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα κτλ. Οὕτω καὶ τὰ *τακτικά*, ὡς Θουκ. Ἡ. 6 καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα. — Τῇ ἀρχαιοτέρᾳ (τῶν Ἰώνων καὶ τῶν Ἀττικῶν) συνηθείᾳ φαίνεται ἀντιβαίνουσα ἡ τῆς μετοχῆς *δέων* πρὸς τὸ ἀφαιρούμενον *ἑνὸς* ἢ *δυοῖν* συμφωνία· διότι τὸ *δέω* σημαίνει ὄχι *ἐλλείπω*, ἀλλ᾽ *ἔχω ἔλλειψιν*, *χρῄζω*. Ὅθεν τὸ Ξενοφῶντος Ἕλλην. Α. 1, 5 *δυοῖν δεούσαιν εἴκοσι ναυσὶν* εἰς *δεούσαις* διώρθωσαν. Ἀλλὰ μεταγενέστεροι καὶ κατὰ τοιαύτην σύνταξιν φαίνονται μεταχειρισθέντες τὴν *δέων*. π. χ ὁ Πλούταρχος Πομπ. 79 *ἑξήκοντα ἑνὸς δέοντος ἔτη*. Διογ. Λαέρτιος Ἐ. 27 *πόλεων δυοῖν δεούσαιν ἑξήκοντα*. — Παρὰ

Digitized by Google

τοῖς ὕστερον καὶ ἄλλαι τινὲς ὅμοιαι φράσεις φέρονται, π. χ. παρ' Ἀριστοτέλει ( ) τὰ ἐνὸς δεῖν πεντήκοντα. παρὰ Πολυβίῳ Γ'. 22, 2 λείπειν δυοῖν. παρὰ Διοδώρῳ Ἀ. 5 λείπειν δυσὶν κτλ. Ἔπειτα αἱ μὲν τῆς παρὰ φράσεις, ἤδη παρὰ Θουκυδίδῃ φερόμεναι, ὅπου ἡ πρόθεσις αὕτη ἔλλειψιν ἢ ἀφαίρεσιν τοῦ μετ' αὐτῆς συνταξομένου ἀπὸ μείζονος ποσοῦ, π. χ. Θουκ. Ἡ. 29 ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἢ τριῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν· ἐς γὰρ πέντε ναῦς τρία τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός. — Δημοσθ. κ. Ἀριστοκρ. σλ. 688. Ἰσαίου περὶ τ. Πύρρου κλ. σλ. 41 παρὰ τρεῖς ψήφους. Λυκούργου κ. Λεωκρ. σλ. 155. Λουκιαν. κατάπλῳ 4 παρὰ ἕνα. — Παύλου πρὸς Κορινθ. Β'. ἐπιστολ. ΙΑ. 24 πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν, Ἰωσήπου Ἀρχ. Ἰουδ. Δ'. 8, 1 τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρὰ τριάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων κτλ. — Τοιαῦται καὶ αἱ: παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, παρ' οὐδέν, παρὰ πολύ, παρὰ τοσοῦτον. Θουκ. Α'. 22. Β'. 89. Ζ'. 71. Η'. 33. 76. Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ, 871. Ἡρακλειδ. 296. Αἰσχιν. κ. Κτησιφ. ἐν τέλει. Πλουτ. Πύρρῳ 14. Κάτωνι τῷ νεωτ. 11. 23. Καίσ. 39. Πελοπ. 8 κτλ.

Ἡ νεωτέρα γλῶσσα μεταχειρίζεται τὸν ἀφαιρετικὸν τοῦτον τρόπον διὰ τῆς παρὰ καὶ ἄλλων συνωνύμων καὶ ἀλλαχοῦ μέν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ὡρῶν καὶ λεπτῶν ἀριθμήσεως, ὡς πέντε παρὰ εἴκοσι = πέντε ὥραι παρὰ εἴκοσι λεπτά (= εἴκοσι λεπτῶν δέουσαι). Ὀκτὼ παρὰ τέταρτον κτλ. Πτωχοπροδ. Β'. 374: Ἐμμανουὴλ παμβασιλεῦ παρὰ σαράντα πέντε δ. ἰ. Μανουὴλ = τῷ Ἐμμανουὴλ (Χριστὸς) παρὰ 45 (= εμ).

Σημ. Ὅμοιον ἀφαιρετικὸν τρόπον ἀριθμήσεως ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀδελφῶν ἔχουσι καὶ ἡ σανσκρίτη καὶ ἡ Λατινική· ἡ μὲν λέγουσα π. χ. ûnavinś'ati 19 (κυρ. εἴκοσι παρὰ [ἓν]), ûnatrinś'a't 29 (κυρ. τριάκοντα παρὰ (ἓν), ûnacatvarinś'a't 39 κτλ. ἡ δὲ duodeviginti, undeviginti 18. 19. duodetriginta, undetriginta 28. 29 κτλ.

Παραλείπονται ἄλλαι τινὲς περιφραστικαὶ ἀριθμήσεις, τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς ἴδιαι καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύουσι Βυζαντινοῖς: οἷαι π. χ. 1) ἡ παρ' Αἰσχύλῳ Περσ. 333 κεξ. — —

« καὶ γὰρ Ἕλλησι μὲν ἦν
ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἐς τριακάδας δέκα,
νεῶν δεκὰς δ' ἦν τῶνδε χωρὶς ἔκκριτος.
Ξέρξῃ δέ, καὶ γὰρ οἶδα, χιλιὰς μὲν ἦν
ὧν ἦγε πλῆθος, αἱ δ' ὑπέρκομποι τάχει

Digitized by Google

ἑκατὸν δὶς ἦσαν ἑπτά θ'· ὧδ' ἔχει λόγος.

2) ἡ ἐν τῇ ἐν Μνημοσύνῃ τοῦ 1852 (τεύχει ΙΒ'. ἐν Ἀθήναις) ὑπ' ἐμοῦ ἐκδεδομένῃ Βυζαντινῇ ἐπιγραφῇ:

« Ἔτους τρέχοντος *ἑξάδι μὲν χιλίων,*
σὺν τοῖς *ἑκατὸν ἑπτὰ* δί.... κύκλοις,
τριπλῇ δεκάδι καὶ μοναπλῇ τριάδι
τρισκαιδεκάτης Ἰνδικτιῶνος κτλ.

β'.) τὰ τακτικά.

Τὰ τακτικὰ εἶνε σχηματισμένα ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ, ἀρχαίᾳ τε καὶ νεωτέρᾳ, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἐν γένει κατὰ προσάρτησιν ἑνὸς τῶν (ὑπερθετικῶν) ἐπιθεμάτων *τος, (ι)στος, μος,* ἐπὶ δὲ δύο καὶ τοῦ (συγκριτικοῦ) *τερος* εἰς τὸ ἑκάστοτε ἀπόλυτον. Καὶ διὰ μὲν τοῦ *τος* εἶνε σχηματισμένα τά: *πρῶτος* (περὶ πλειόνων ἢ δύο ὄντος τοῦ λόγου), *τρίτος, τέταρτος, πέμπτος, ἕκτος, ἔνατος, δέκατος* καὶ τὰ ἐκ τούτου σύνθετα: ἑνδέκατος, δωδέκατος κλ. διὰ δὲ τοῦ *(ι)στος* τά: εἰκο-στός, τριακο-στός, τεσσαρακο στὸς κτλ. μέχρι τοῦ *μυριοστοῦ*· διὰ δὲ τοῦ *μος* τά: *ἕβδομος* καὶ τὸ ποιητικὸν *πρόμος*. Διὰ τοῦ *μος* σχηματισμένον ἔπρεπε νὰ ἦνε καὶ τὸ ὄγδομος (ἀντὶ ὄγδο-ος) κατὰ τὸ σανσκριτικὸν a-s'i.ama's, ἀλλὰ συνεκόπη τὸ μ, φαίνεται, ἕνεκα τοῦ πρὸ αὐτοῦ F τοῦ ὄγδοF-μος = τῷ λατιν. octâv-us. Διὰ δὲ τοῦ *τερος* μόνα τά: πρότερος (δυοῖν) καὶ δεύτερος. Τὸ δὲ διὰ τοῦ πληρεστέρου (ὑπερθετ.) ἐπιθέματος ἐσχηματισμένον *δεύτατος* σημαίνει *ἔσχατος*.

Τὰ μὲν *πρόμος* καὶ *δεύτατος* μόνῃ τῇ ἀρχαίᾳ ποιητικῇ γλώσσῃ ἰδιάζουσιν, ὡς εἴρηται· τὰ δὲ λοιπὰ ἐκτὸς τοῦ *μυριοστὸς* εἶνε κοινὰ τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ νεωτέρᾳ. Ἡ σημερινὴ γλῶσσα ἀγνοεῖ τὴν τοῦ *πρότερος* ἀπὸ τοῦ *πρῶτος* διάκρισιν. Ὅθεν ἐπ' ἀμφοτέρων μόνον τὸ πρῶτος μεταχειρίζεται.— Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἀρίων γλωσσῶν τὸ τακτικὸν τοῦ *ἑνὸς* ἐξ αὐτοῦ τούτου εἶνε παρηγμένον, ἀλλ' ἐκ τῆς προθ. *προ* (σκρ. pra)· ὅθεν σκρ. prat'a's ζενδ. trat'emô, γοτθ. frum'-s (ἐκ τοῦ fruma-s ἀντὶ fram s) λατιν. pri-mu-s κτλ. Ἐν ᾧ δὲ τὰ *πρότερος* καὶ *πρόμος* βραχὺ διετήρησαν τὸ φωνῆεν τῆς *πρό*, τὸ πρῶτος (δωρ. πρᾶ-τος ἐκ τοῦ ἀρχ. τύπου πρα) τὸ ἐμήκυνεν, ὡς καὶ τὸ σκρ. prâta'r πρωΐ, διότι δὲν εἶνε πολὺ πιθανόν, ὅτι τὸ πρῶτος ἐκ τοῦ *πρό(τ)ατος* κατὰ συγκοπὴν καὶ συναίρεσιν προῆλθε. — Ἐν τοῖς *δεύτερος, δεύτατος* τὸ θέμα *δυ* ἐδιφθογγίσθη. — παρὰ τῷ *τρί-τος* φέρεται παρ' Ὁμήρῳ καὶ *τρί-τατος*

Digitized by Google

(πρβλ. τὸ *δεύτατος*), αἰολιστὶ δὲ καὶ *τέρτος* κατὰ μετάθεσιν ἐκ τοῦ *τρί-τος*, ὡς καὶ Πέρραμος ἐκ τοῦ Πρίαμος. (Πρβλ. τὸ λατιν. ter-tius) καὶ παρ' Ἡσυχίῳ « *τέρτα ἡ τρίτη.* » — Παρὰ τῷ *τέταρτος* ὁμηριστὶ καὶ *τέτρατος* (πρβλ. καὶ Πινδ. Πυθ. Δ'. 47). — Πρὸς δὲ τοῖς *ἕβδομος* καὶ *ὄγδοος* Ὁμηρ. καὶ *ἑβδόματος* καὶ *ὀγδόατος* (= ὀγδόϜατος). — Προῆλθεν δὲ τὰ *ἕβδομος* καὶ *ὄγδοος* ἐκ τῶν *ἕπτομος* καὶ *ὄκτο(F)ος* κατὰ τροπὴν τῶν ψιλῶν κ, π, τ εἰς τὰ μέσα γ, β. δ. — Πρὸς τῷ *ἔνατος* ὁμηρ. καὶ *ἔρατος* καὶ *εἴρατος*. — Ἡ νεωτέρα γλῶσσα ἀντὶ τῶν *τέταρτος* καὶ *ἕβδομος* ἐνίοτε λέγει καὶ *τέτραδος* καὶ *ἑβδόμαδος*, ἐκ τῶν ἀφῃρημένων τετρὰς γεν. τετράδος, ἑβδομὰς γεν. — ἄδος αὐτὰ σχηματίσασα, ὡς π. χ. ἐν τῇ φράσει: *ἦλθ' ὁ τέτραδος*, *πάγει ὁ ἑβδόμαδος*.

Τὰ ἐκ μονάδων, δεκάδων, ἑκατοντάδων κλ. σύνθετα ἐκφέρονται ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ τριττῶς, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ μόνον κατὰ τὸν ἕνα τῶν τριῶν τούτων τρόπων.

ά). προτάσσονται μὲν οἱ μικρότεροι ἐπιτάσσονται δ' οἱ μεγαλείτεροι, συνήθως διὰ τοῦ *καί* συνδεύμενοι, καθὼς καὶ οἱ ἀπόλυτοι, καὶ μόνον τὸ τελευταῖον μέρος προσλαμβάνει τὸ τακτικὸν ἐπίθεμα, ὡς: *ἑνδέκατος δωδέκατος* (δυωδέκατος Ὁμηρ. κ. Ἡροδ.) καὶ *δυοκαιδέκατος*, *τρισκαιδέκατος* (=τῷ τρεισκαιδ) *τεσσαρακαιδέκατος* καὶ *τεσσαρεσκαιδέκατος* (Ἡροδ.), *πεντεκαιδέκατος* κτλ. μέχρι τοῦ *ἑννεακαιδέκατος*. Ἔπειτα *πεντεκαιεικοστὸς* ἢ *πέντε καὶ εἰκοστός*, *τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλιοστὸς* κτλ.

β'.) Πάντα τὰ μέρη, κατὰ τὴν ὑπὸ ά.) εἰρημένην τάξιν συντασσόμενα, προσλαμβάνουσι τὸ τακτικὸν ἐπίθεμα, ὡς: *τρίτος καὶ δέκατος*, *πέμπτος ἢ ἕκτος καὶ δέκατος*, *τεσσαρακοστὸς καὶ χιλιοστός* κτλ.

γ'.) Προτάσσονται μὲν οἱ μεγαλείτεροι, ἐπιτάσσονται δ' οἱ μικρότεροι ἄνευ τοῦ *καί*, ἀμφότεροι τακτικῶς κλινόμενοι, ὡς: *δέκατος τρίτος*, *δέκατος πέμπτος*, *εἰκοστὸς ἕκτος*, *τριακοστὸς ἔνατος*, χιλιοστὸς ὀκτακοσιοστὸς πεντηκοστὸς ὄγδοος κτλ. — Οὗτος ὁ τρόπος εἶνε ὁ μόνος συνήθης ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ, ἥτις ἄλλως ἐπὶ χρονολογίας καὶ τὰ ἀπόλυτα ἀντὶ τῶν τακτικῶν μεταχειρίζεται, λέγουσα π. χ. τὸ *χίλια ὀκτακόσια ἑξήντα* ἢ *ς τὰ χίλια* κτλ.

Σπανιώτεραι δὲ καὶ ποιητικώτεραι εἶνε αἱ μετὰ τῶν προθ. *πρός*, *ἐπὶ* φράσεις, οἷαι π χ. αἱ Αἰσχύλου Προμ. 775.

Τρίτος γε γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς. Ἀγαμ. 1573.

Τρίτον γὰρ ὄντα μ' ἐπὶ δέκ' ἀθλίῳ πατρὶ κτλ. μετὰ *τὴν τριτην ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα Ὀλυμπιάσιν* κτλ. Συνηθεστάτη δ' εἶνε ἡ *ἐπὶ* πρὸς ἡμερολογίαν π. χ. *ἑννάτῃ ἐπὶ δέκα* = τῇ 19ῃ· *ἕκτῃ ἐπὶ εἰκάδι* =

Digitized by Google

τῇ 26 κλ. Καὶ ἐδῶ ἡ καθομιλουμένη συνήθως τὰ ἀπόλυτα μεταχειρίζεται, ὡς *'ς ταῖς δυό*, *'ς ταῖς τρεῖς*, *εἰς ταῖς εἰκοσιπέντε τοῦ μηνὸς* = τῇ 2ᾳ, τῇ 3ῃ, τῇ 25ῃ τοῦ μηνὸς κτλ.

Σημ. Τὰ ἐκ τῶν τακτικῶν *πρότερος* (ὄχι πρῶτος,) *δεύτερος*, *τρίτος*, *τέταρτος* κτλ. εἰς *αῖος*, *αία*, *αῖον* ἐπίθετα, τάξιν ἢ διάρκειαν ἡμερῶν σημαίνοντα, ὡς: *δευτεραῖος ἀφίκετο* = τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ· *τεταρταῖος*, *πεμπταῖος νεκρός* = *τεσσάρων*, *πέντε ἡμερῶν* κτλ., δὲν τὰ μεταχειρίζεται πλέον ἡ σημερινὴ γλῶσσα.

γ'.) *Διανεμητικά.*

Διανεμητικὰ ἴδια καθὼς τὰ λατινικὰ singuli, bini, terni, quaterni κτλ. οὔτε ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ εἶχεν οὔτε ἡ νεωτέρα. Ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐξέφραζε τὴν διανεμήν

1) Διὰ τῶν ἀπολύτων μετὰ τῆς *σὺν* εἰς ἓν συντιθεμένων, ὡς *σύνδυο* = bini, *σύντρεις* = terni, *συνδώδεκα*, *συνεκκαίδεκα*.

2) Διὰ τῶν ἀπολύτων μετὰ τῶν προθέσεων *κατά*, *ἀνὰ* ἐν παρατάξει, ὡς: *καθ' ἕνα*, *κατὰ δύο ἐπορεύθησαν*, *ἀνὰ πέντε παρασάγγας* = φορὰ(ν) πέντε παρασάγγας κτλ.

3) Διὰ τῶν ἀπολύτων διπλασιαζομένων, π. χ. «*μίαν μίαν*» ἀντὶ τοῦ κατὰ μίαν. Σοφοκλῆς Ἐριδι » ὁ Ἀντιαττικιστὴς ἐν Ἀνεκδότοις τοῦ Bekker σλ. 108. Τοιοῦτον καὶ τὸ Αἰσχύλου Περσ. 954 (Herm.) μυρία μυρία πεμπαστὸν = κατὰ μυριάδα(ς) ἀριθμητόν· τὸ τοῦ Μάρκου Εὐαγγ. ς'. 7 *δύο δύο ἤρξατο ἀποστέλλειν* κ.τ.λ.

Ἡ δὲ νεωτέρα τὸν τρίτον τρόπον ἐκ τῆς ἀρχαίας παραλαβοῦσα συνηθέστατον κατέστησεν ὡς ἁρμοδιώτερον τῇ ἐναργεῖ δημώδει φράσει: *ἕνας ἕνας*, *μία μία*, *δύο δύο*, *τρεῖς τρεῖς*, *τρία τρία*, *πέντε πέντε* κτλ. π. χ. παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξεως σλ. 240 καὶ ἀκτολογοῦσιν *ἕνα ἕνα* πατρίκιον, ἕκαστον κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ. 261 καὶ ἀπέρχεται *μία μία* προσκυνοῦσα. — Παρὰ δὲ τοῦτον μεταχειρίζεται καὶ τὸν *ἐμπρόθετον* τρόπον, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀπὸ ἀντὶ τῆς *κατὰ* ἢ *ἀνά*, π. χ. *'πῆγαν ἀπὸ δυό*, *ἀπὸ τρεῖς*, *ἀπὸ δέκα* κτλ = ἐπορεύθησαν *σύνδυο* (ἀνὰ δύο), *σύντρεις* (ἀνὰ τρεῖς) κτλ. *Ἔλαβαν ὅλοι ἀπὸ πέντε μῆλα* = *κατὰ* (*ἀνὰ*) *πέντε* μῆλα κτλ. Τὴν δὲ *κατὰ* μεταχειρίζεται μόνον μετὰ τοῦ *εἷς* (ἕνας), *μία* ἢ *μιά*, *ἕν* (ἕνα), *κατ' ὀνομαστικὴν αὐτὰ ἐκφέρουσα*: *καθ' εἷς* ἢ *καθεὶς* (κατὰ τὰ οὐδεὶς, μηδεὶς, ἀντὶ οὐδεῖς, μηδεῖς) καὶ *καθένας*, *καθαμιὰ* ἢ *καθεμιά*, *καθὲν* ἢ *καθέ-*

Digitized by Google

ψη = τοῖς ἕκαστος, η, ον, τῆς δασύτητος ἐκ τοῦ *καθεἰς* μεταβάσης ἀνοργάνως καὶ εἰς τὸ *καθαμιά* ἀντὶ καταμιά. Ἐκ τοῦ *καθἐν* κατὰ προβιβασμὸν τοῦ τόνου καὶ ἀποκοπὴν προῆλθε τὸ *κάθε*, ὅπερ ἀκλίτως ἐκλαμβάνεται ἀντὶ τῶν ἕκαστος η ον, ἡ πᾶς, πᾶσα, πᾶν, ὡς: *κάθε ἄνθρωπος, κάθε ἡμέρα, κάθε παιδὶ* κτλ. αἰτιατ. *κάθε ἄνθρωπον, κάθε γυναῖκα, κάθε ἡμέρα(ν)* κτλ.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀνώμαλος κατ' ἀρχὰς μὲν σύνταξις *καθ' εἷς* (= καθ' ἕνα), ὕστερον δὲ καὶ σύνθεσις *καθεἷς*, δὲν εἶνε χθεσινὴ καὶ προχθεσινή· διότι ἤδη ἐν μὲν ταῖς Πράξ. τ. Ἀποστόλων ΚΑ. 21 φέρεται *ἀνὰ εἷς ἕκαστος*, ἐν δὲ τῷ Εὐαγγελ. Μάρκου ΙΖ'. 19. Ἰωάννου Η. 9 *εἷς καθ' εἷς* (ἢ καθεἷς), ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥωμ. ἐπιστ. Παύλου ΙΒ'. 5 (3 Μακκ. 5, 34) *ὁ καθεἷς*, παρὰ δὲ Πλουτάρχῳ ἐν β. Αἰμ. Παύλου 32 ὧν ἕκαστον *ἀνὰ τέσσαρες* ἐκόμιζον, παρὰ δὲ Κεδρηνῷ Β'. σλ. 698. 723 καὶ Ἰωάννῃ Κουροπαλ. σλ. 698 *εἷς καθεἷς*, ἐν συνεχείᾳ Θεοφάνους Χρονογρ. σλ. 39. 101 *καθεἷς*, ἐν δὲ τ. Λέοντος τακτικοῖς Ζ'. 83 *εἷς παρ' εἷς* κτλ. — Ἂν δὲ ἡ διὰ διπλασιασμοῦ ἑρμηνεία τῆς διανεμήσεως ἦτο καὶ τῇ ἑβραϊκῇ συνήθης π. χ. ἐν Γενέσ. Ζ'. 3. Καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν *ἑπτὰ ἑπτά, ἄρσεν* καὶ *θῆλυ* καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν *δύο δύο*, ἄρσεν καὶ θῆλυ κτλ. Πρβλ. αὐτόθι 9. 15. ς'. 19. 20 κ. ἀλλ., τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ μεταγενεστέρα ἑλληνικὴ ἐξ ἐκείνης παρέλαβε τὴν χρῆσιν ταύτην διὰ τῆς τῶν Ο' μεταφράσεως, ἀφ' οὗ τὴν ηὕραμεν ἤδη καὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς Αἰσχύλῳ καὶ Σοφοκλεῖ, ὅλως ἀγνοοῦσι βεβαίως τὴν ἰουδαϊκὴν βίβλον. Ἀλλ' ἡ δημώδης αὕτη χρῆσις εἶνε κοινὴ πολλαῖς ἄλλαις γλώσσαις, ὄχι μόνον τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἑβραϊκῇ. Οὕτω π. χ καὶ ἡ Τουρκικὴ λέγει *bir'er bir'er* = ἕνας ἕνας, *ikich'er ikich'er* = δύο δύο κτλ. — Ἀπὸ δὲ τῶν ἀριθμητικῶν μετεφέρθη ὁ διπλασιασμὸς οὗτος καὶ ἐπ' ἄλλα, ἄθροισμα, πλῆθος ἢ καὶ ἀλλοῖον ποσὸν σημαίνοντα, ὀνόματα καὶ ἐπιρρήματα. Τοιαῦτα π. χ. τὰ ἐν τ. ἀνεκδότοις τοῦ Bekker σλ. 408: « μᾶλλον μᾶλλον: ἀντὶ τοῦ ἀεὶ κατὰ μᾶλλον. Ἄλεξις Πεζονίκῃ. » « μεῖζον μεῖζον (*), μικρὸν μικρόν: ἀντὶ τοῦ ἀεὶ κατὰ μικρόν. Ἀντιφάνης Ἀγροίκῳ. » ἐν Εὐαγγ. Μάρκου ς'. 39 ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας *συμπόσια συμπόσια*—40 ἀνέπεσον *πρασιαὶ πρασιαί*.

(*) Ἴσως ἀναπληρωτέον· ἀντὶ τοῦ ἀεὶ κατὰ μεῖζον.

Digitized by Google

δ'.) *Οὐσιαστικὰ ἀριθμητικά.*

Τοιαῦτα εἶνε 1) τὰ ἐκ τῶν ἀπολύτων διὰ τοῦ ἐπιθέματος *αδ* (ὀν. ἀ-ς γεν. αδ-ος) σχηματιζόμενα, οἷα τά: *μονὰς* (καὶ σπανιώτερον *ἑνάς*), *δυάς*, *τριάς*, *τετράς*, *πεντὰς* (καὶ *πεμπὰς* ἐκ τοῦ αἰολ. *πέμπε* καὶ *πεμπτὰς* ἐκ τοῦ τακτικοῦ *πέμπτος*), *ἑξάς*, *ἑβδομάς*, *ὀγδοάς*, *ἐνεάς*, *δεκάς*, *ἑνδεκάς*, *δωδεκὰς* κτλ. *εἰκάς* (ὄχι εἰκοσάς), *τριακάς* (ὄχι τριακοντάς), *τεσσαρακοντάς*, κτλ. *ἑκατοντάς*, *χιλιάς*, *μυριάς*, δύο, τρεῖς κτλ. μυριάδες. Ἐν δὲ τῇ καθομιλουμένῃ μεταπεπλασμένα: *μονάδα*, (δυάδα), *τριάδα*, *τετράδη* (= τετάρτη ἡμέρα) κτλ. ἑκατοντάδα, *χιλιάδα* κτλ. — Τούτων αἱ γενικαὶ πληθ. λέγεται ὅτι παρὰ τοῖς ἀττικοῖς εἰς *αδῶν* ὄχι εἰς *άδων* ἐτονίζοντο.

2) Τὰ εἰς *υς*, ὀλίγιστα τὸν ἀριθμόν: *τριττύς* (= τριάς, ἄθροισμα τριῶν ἀτόμων κτλ.), *τετρακτύς* (= τετράς, ἄθροισμα ἢ σύστημα τεσσάρων κλ.), *ἑκατοστύς* (= ἑκατοντὰς) παρὰ Ξενοφῶντι Κ. Π. ς'. 3, 34. καὶ εἴτι ἄλλο. Ἐκ τούτων μόνον τὸ τελευταῖον μεταχειρίζεται ἡ καθομιλουμένη, συνήθως μετὰ τοῦ *κάμμιὰ* ἐπὶ προσεγγίσεως, ὡς ὅτε λέγει: κάμμιὰ ἑκατοστὺ(ς) στρατιῶται = περὶ (εἰς, ὡς) ἑκατὸν στρατιῶται.

3) Τὰ εἰς *αριὰ* (πρότερον π. χ. παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ εἰς *αρέα* γραφόμενα) ἀπὸ τοῦ πέντε καὶ ἐπέκεινα, ὡς πενταριά, ἑξαριά, ἑφταριά, ὀχταριά, ἐνjαριά, δεκαριά, εἰκοσαριά, τριανταριά, σαρανταριά, πενηνταριά, ἑξηνταριὰ κτλ. ἑκατονταριά, διακοσαριά, τρακοσαριά (= τριακοσαριά), τετρακοσαριά, πεντακοσαριὰ κτλ. = τοῖς πεντάς, ἑξὰς κτλ. Εἶνε δὲ ταῦτα θηλυκὰ ἀφῃρημένα τῶν εἰς *αριος* καὶ συγκοπῇ *άρις* ἀριθμ. ἐπιθέτων, συνήθως ἡλικίαν σημαινόντων: δυάρι, δυάρα. τριάρι, τριάρα. πεντάρι, πεντάρα. ἑξάρι, ἑξάρα. εἰκοσάρι, εἰκοσάρα κτλ.— Τὸ δ' ἐπίθεμα *αρι(ο)ς*, τὸν ἔχοντα τὴν ἀξίαν (τιμήν, ἡλικίαν κ.τ.τ.) τοῦ ὑπὸ τοῦ θέματος δηλουμένου (πράγματος ἢ ἀριθμοῦ) σημαῖνον, φαίνεται ταὐτὸν ὂν τῷ λατινικῷ *ari(u)s*, κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους εἰς τὴν δημώδη ἑλληνικὴν μεταβὰν ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν προκειμένων ἀριθμητικῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλαχοῦ, ὡς *περιβολάρις* = κηπουρός, *τραπεζάρις*, *καρβουνάρις* (λατ. carbonarius) = ἀνθρακεύς, *φουρνάρις*, *ψεμματάρις*, *διωματάρις* κτλ. κατὰ τὰ λατιν. librarius, tesserarius, tabellarius κλ.

Digitized by Google

Τὰ εἰς *aria* ἀριθμητικὰ μετὰ τοῦ *καμμιὰ* σημαίνουσι τὸν ἑκάστοτε ἀριθμὸν κατὰ προσέγγισιν, ὡς: καμμιὰ τριανταριά = τριάκοντά που, σχεδὸν τριάκοντα κτλ.

ε.) *Πολλαπλασιαστικά.*

Ταῦτα εἶνε 1) τὰ μοναδικὰ *δισσός*, *τρισσός*, νεοαττ. *διττός*, *τριττὸς* καὶ ἰων. διξός, τριξός, ἐκ τῶν δί-τιος, τρί-τιος (σσ ἢ ττ = τι)· οὕτω καὶ *περισσὸς* ἢ *περιττὸς* ἐκ τοῦ *περί-τιος* (ὅθεν καὶ μετ' ἀρχαϊκωτέρου τονισμοῦ τὸ καθομιλ. περίσσος προφ. perischos) *μέσσος* ἐκ τοῦ *μέτιος* (Πρβλ. τὸ λατιν. medius).

2) Τὰ εἰς *πλοος*: ἁπλόος, διπλόος, τριπλόος, τετραπλόος, πενταπλόος, ἑξαπλόος, ἑπταπλόος, ὀκταπλόος, ἐννεαπλόος, δεκαπλόος, εἰκοσαπλόος, ἑκατονταπλόος κτλ. ἅπερ δωριστὶ μὲν συνήθως ἀσυναίρετα φέρονται (Πρβλ. τὰς ἐπιγρ. τοῦ C. I. 2554. 2555. ἁπλόως καὶ τὸ *δυοδεκάπλοα* τῆς Βρεττίας ἐπιγρ. διπλόα Πινδ. Ἰσθμ. Δ'. 17 διπλόαν Νεμ. ε. 52. Γ'. 89 κ. ἀλλ.), ἀττικιστὶ δὲ συνηρημένα, συγκεκομμένα δ' εἰς *πλους* ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ γλώσσῃ, μάλιστα τῇ νῦν καθομιλουμένῃ ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων μ. Χρ. αἰώνων, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Μοίριδος: «*τριπλᾶ*, *τετραπλᾶ* περισπωμένως καὶ μακρῶς, ἀττικῶς· βραχέως, ἑλληνικῶς.» Ὅλως δ' ἴδιοι τῇ δημώδει νῦν γλώσσῃ εἶνε οἱ τύποι: τριδιπλος, τετράδιπλος, πεντάδιπλος κτλ. = τοῖς τριπλοῦς, τετραπλοῦς, πενταπλοῦς κτλ.

Σημ. Τὸ *ἁ-πλόος* σύγκειται ἐκ τοῦ ἄ = τῷ παλ. *sa*, ὅθεν καὶ τὰ *sam* (σκρ. = μετά, σύν), *συν*, *cum* λατιν. *sim* καὶ *sin* ἐν τοῖς *simplex* (ἐκ τοῦ plico), sin-guli (πιθανῶς ἐκ τοῦ ὑποκοριστ. sin-cu-li) καὶ τοῦ *πέλ-ω*. Ὅθεν *ἁπλόος* = ὁ *μόνος (εἷς) ὑπάρχων* (ὤν). εἶνε δὲ τὸ *ἁ* τοῦτο ταὐτὸν τῷ ἑνωτικῷ ἢ ἀθροιστικῷ λεγομένῳ *ἁ* καὶ ὕστερον *ἀ*, αἰολιστὶ δὲ *ὁ*, ἐν τοῖς ἄ-παξ, ἅ-πᾶς, ἀθρόος, ἀδελφ-ειός, ἄ-λοχος, ὅ-πατρος, ὅ-ζυξ κλ. Τὸ δὲ *ἅπαξ* κατὰ μέν τινας σύγκειται ἐκ τούτου τοῦ *ἁ* (ἐδῶ τὸ *ἅρ* σημαίνοντος, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ *ἁπλόος*) καὶ τῆς ῥίζης *παγ*, ὅθεν πήγνυμι, καθὼς τὸ ἀντίστοιχον σανσκριτικὸν *sa-krt* ἅπαξ ἐκ τῆς ῥίζης krt = kart τέμνειν· κατὰ δ' ἄλλους προῆλθε κατὰ τροπὴν τοῦ μ εἰς π καὶ συστολὴν τῆς συλλαβῆς κις εἰς ξ ἐκ τοῦ *ἁμάκις* (= ἅπαξ παρὰ Κρησὶ καὶ Ταραντίνοις καθ'

Digitized by Google

Ἡσύχιον (*)) γ' εἶνε δὲ τὸ *ἀμάκις* παρηγμένον εἰς τὸ *ἀμός* (= εἷς, τίς· ὅθεν προῆλθαν οἱ εὔχρηστοι τύποι: *ἀμόθεν* = ἔκ τινος ποθὲν Ὀδ. Α, 10. *ἅμα* καὶ δωρ. *ἁμᾶ* unâ (λατιν.). *ἀμῶς γέ πως, ἀμῆ γέ πη, οὐδαμοῦ, οὐδαμόσε, οὐδαμῶς, μηδαμοῦ, μηδαμόσε, μηδαμῶς* καὶ τὰ ὅμοια) καθ' ὃν τρόπον τὰ *τετράκις, πεντάκις* κτλ. ἐκ τῶν *τέτ(τα)ρα, πέντε* κτλ.

3) Τὰ εἰς *πλάσιος* (ἰων. πλήσιος) καὶ *πλασίων*: διπλάσιος, τριπλάσιος, τετραπλάσιος, πενταπλάσιος. ἑκατονταπλάσιος. χιλιοπλάσιος. μυριοπλάσιος. ποσαπλάσιος (ἐρωτημ.). πολλαπλάσιος. — *ἑκατονταπλασίονα* Ξενοφ. Οἰκον. Β'. 3. *πολυπλασίω* χρόνον Ἰσοκρ. περὶ ἀντιδ. 177. Τούτων τὰ εἰς *πλάσιος* καὶ ἀρχαιότερα εἶνε καὶ τὰ μόνα εὔχρηστα ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ· τὰ δ' εἰς *πλασίων* παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις (κοινοῖς) συνηθέστερα.

Σημ. Συνώνυμοι τούτοις εἶνε αἱ περιφράσεις: *δὶς δύο. δὶς τοσοῦτοι* καὶ (ποιητικῶς) *δὶς τόσοι* = ταῖς καθομιλ. δύο φοραὶς δυό. δύο φοραὶς τόσοι.

ς'.) *Κλασματικά.*

Τὸ 1)2 ἑρμηνεύεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κατὰ τοὺς ἑξῆς ποικίλους τρόπους: 1) διὰ τοῦ *ἥμισυς* (δωρ. ἅμισυς), εια, υ· πάλαι *ἄμισσος*, ὅθεν τὸ καθομιλούμενον *μισός, μισή, μισό(ν)*, ἐπιθετικῶς, ὁμογενῶς τε καὶ ὁμοπτώτως τῷ ἰδίῳ οὐσιαστικῷ ἐκλαμβανομένου: *ἥμισυς* λόγος (Αἰσχυλ.), *ἡμίσεια* πόλις (Πλάτ.), *ἥμισυ τεῖχος* (Θουκυδ.) = τοῖς καθομιλουμ. *μισὸς* λόγος, *μισὴ* πόλις, *μισὸ(ν)* τεῖχος. αἱ *ἡμίσειαι* χάριτες (Ξεν.), τὰ ἅρματα τὰ *ἡμίσεα* (Ξεν.). ψῆφοι αἱ μὲν *ἡμίσειαι* — — *ἡμίσειαι* δὲ (Ἀριστοτ.) κτλ. 2) διὰ τοῦ *ἥμισυς* ὁμογενῶς μὲν ἀλλ' ἑτεροπτώτως, δ. ἐ. τοῦ οὐσιαστικοῦ κατὰ γενικὴν ἐκφερομένου: ὁ *ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ* (Πλατ.), ἡ *ἡμίσεια τῆς γῆς* (Θουκ.). Τὸ ὕψος *ἥμισυ* ἐτελέσθη *οὗ* διενοεῖτο (Θουκ. Ἀ. 93) *τοὺς ἡμίσεας τοῦ στρατοῦ* (Ἡροδ.) κτλ. Οὗτος ὁ τρόπος δὲν εἶνε πολὺ συνήθης τῇ καθομιλουμένῃ. — 3) οὐδετέρως μὲν τοῦ *ἥμισυ* ἐκφερομένου, κατὰ γενικὴν δὲ τοῦ οὐσιαστικοῦ: (τὸ) *ἥμισυ ἀρετῆς, τιμῆς, ἐνάρων* (Ὁμηρ.). τὸ *ἥμισυ ἀψῖδος* (Ἡροδ.), τοῦ *στρατοῦ* (Θουκ.) κτλ. ἀλλὰ καὶ *πληθυντικῶς: τὰ ἡμίσεα τῶν ἄρτων* (Ξενοφῶντ. Ἀναβ. Ἀ. 9, 26), ἀνθ' οὗ ἐν Κ. Π Δ'. 5, 4 τῶν ἄρτων *τοὺς ἡμίσεις*. — Οὗτος ὁ τρόπος εἶνε καὶ τῇ καθομιλουμένῃ

(*) Ἅμακις, ἅπαξ. Κρῆτες. ἅματις, ἅπαξ. Ταραντῖνοι (Ἡσυχ.)

Digitized by Google

συνήθης, ἀλλ' ἀντὶ τῆς γενικῆς συνηθέστερον τίθεται ἡ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς ἀπό: τὸ *μισό μου*, τὸ *μισό σου*, τὸ *μισό του* (της). τὸ *μισὸ τουτου-νοῦ* (ἢ ἀπὸ τοῦτο). *τὰ μισὰ τῶν καρυδιῶν* (ἢ ἀπὸ τὰ καρύδια) κλ. — 4) διὰ τοῦ *ἡμι*— ἐν συνθέσει: *ἡμίπλεθρον*, *ἡμιδαρεικόν*, *ἡμιτάλαντον* = καθομιλ. *μισὸ στρέμμα*, *μισὸ τάληγον*, *μισὸ καντάρι* κλ.

Τὸ 1 $\frac{1}{2}$: 1) διὰ τοῦ *ἡμιόλιος* = (ἓν) ὅλον καὶ ἥμισυ (*αὐτοῦ*): ὑπισχνεῖτο *ἡμιόλιον* (Ξενοφ.). 2) διὰ φράσεως σημαινούσης *τρία ἡμίσεα* $\frac{3}{2}$: ἀντὶ *δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικά* (Ξενοφ.). Οἱ δὲ λοιποὶ μικτοὶ ἀριθμοὶ 1) διὰ συνθέτων τοῦ *ἡμι*: *πέντε*, *ἑπτὰ ἡμιτάλαντα* = 2 $\frac{1}{2}$, 3 $\frac{1}{2}$ τάλαντα. Οὕτω καὶ *τριημιπόδιος*, *πενθημιπόδιος* = 1 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ ποδῶν. 2) χωρὶς μὲν τοῦ ἀκεραίου, χωρὶς δὲ τοῦ κλάσματος διὰ τοῦ *ἥμισυ*, *τρίτον*, *τέταρτον* (μέρος) ἐκφερομένου: παρασάγγαι πεντεκαίδεκα (δύο καὶ τεσσαράκοντα, ἓξ καὶ πεντήκοντα, τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα) καὶ *ἥμισυ* Ἡροδ. Ε. 52. μέδιμνος *εἷς καὶ τρίτον μέρος* Πολυβ. ς'. 39. ἔνθα σημειωτέον, ὅτι τὸ *ἥμισυ* ἑτερογενῶς πρὸς τὸ ἡγούμενον οὐσιαστικὸν συνήθως τίθεται. Πρβλ. ἐκτὸς τῶν ἐκτεθειμένων καὶ τά: ὀψωνεῖν δυοῖν δραχμῶν καὶ *ἡμίσους* (ὄχι *ἡμισείας*, ὡς προεσδόκα τις) Ἀθην. ς'. σλ. 274. c. — μυριάδων ἑπτὰ καὶ *ἡμίσους* (ἀντὶ *καὶ ἡμισείας*) Πλουτάρχου Μαρ. 34. *μόραν καὶ ἥμισυ* Ξενοφ. Ἀγησ. Β'. 6 κλ.

Ἡ δὲ καθομιλουμένη τὰ μὲν ἐκ τοῦ *ἥμισυ* μικτὰ ἐκφέρει διττῶς· 1) χωρὶς τοῦ συνδέσμου *καὶ* ἐπ' ἴσης ἑτερογενῶς, ὡς καὶ ἡ ἀρχαία: *ἑνά μισυ*, *δυό 'μισυ*, *τρεῖς ἥμισυ* (τριά 'μισυ), *τέσσερες ἥμισυ* (*τεσσερά 'μισυ*) κτλ. ἀλλὰ καὶ ἀκλίτως, ὡς ἤδη παρὰ Βυζαντινοῖς, π. χ. Γ. Κεδρηνοῦ Α. 436, 11 ἔσονται *ἡμέρας τρεῖς ἥμισυ* ἄταφοι. 695, 17 *χρόνων* ὑπάρχων *τεσσάρων ἥμισυ*. Β'. 462, 23 περὶ τὰς *τέσσαρας ἥμισυ μυριάδας* κλ. Καὶ ἔτι πρότερον παρὰ Θεοφάνει Χρονογρ. σλ. 687, 3 πήχεως *μιᾶς ἥμισυ*. — 2) μετὰ τοῦ *καὶ* ὁμογενῶς: *δύο καὶ μισός* (μισή, μισό-ν), *τρεῖς* (τέσσαρες κ.λ.), *τρία* (τέσσερα κλ.) καὶ *μισὸς* (μισή, μισὸ-ν) κτλ. — Τὰ δ' ἐκ τῶν $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{5}$ κλ. καθ' ἕνα μόνον τρόπον, διὰ τῶν κλασματικῶς, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, λαμβανομένων τακτικῶν: *τρίτον*, *τέταρτον*, *πέμπτον* κλ. διὰ τοῦ *καὶ* συνδέουσα ταῦτα μὲ τὸ ἀκέραιον: δύο καὶ ἓν τρίτον. τρία καὶ ἓν τέταρτον. τέσσαρα καὶ τρία τέταρτα. πέντε καὶ πέντε ἕκτα κλ. — Ἀρχαϊκώτεραι μὲν καὶ ἁπλοϊκώτεραι εἶνε αἱ φράσεις: Λακεδαιμόνιοι Πελοποννήσου τῶν *πέντε τὰς δύο μοίρας* νέμονται (Θουκ. Α. 10, 2) = τὰ $\frac{2}{5}$. Ἀριστοτ. Πολιτ. Β'. 6, 11 ἔστι τῶν γυναικῶν σχεδὸν τῆς πάσης χώρας τῶν *πέντε μερῶν τὰ δύο*· συμβολικωτέρα δέ πως ἡ: ἔφραζον εἶναι ἐς

Digitized by Google

ἰσθμὸν τοῖς *δύο μέρεσιν* (Θουκ) = τοῖς. $\frac{2}{3}$ Ταῖς προτέραις ὁμοιαι εἶνε αἱ καθομιλούμεναι: *ἀπὸ δέκα μοιράδια τὰ δυό. τὰ τρία μοιράδι' ἀπὸ τέσσαρα.*

Σημ. Τὸ *ἥμισυς*, ἐν δὲ τῇ Τσεκατικῇ ἐπιγραφῇ *ἥμισσος*, σύγκειται ἐκ τοῦ *ἡμι* (σκρ. sâmi, λατ. sêmi ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου *sama'* =ἴσος, ὅμοιος, ὥπερ συγγενεύουσι καὶ αἱ προθέσεις *συν*, *cum* καὶ τὰ *ἐπιρρ. ἅμα, ὁμοῦ*) καὶ τῆς ἀντωνυμικῆς ῥίζης *σFα* (ὅθεν αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι Fέ, ξ, se κλ.) ὁ ἀρχαιότατος λοιπὸν τύπος θὰ ἦτο *σἀμισFα-ς*, ὅθεν μεταβάσει τοῦ ἀρκτικοῦ *σ* εἰς τὸ *δασὺ* πνεῦμα καὶ συναιρέσει τοῦ Fα εἰς υ προῆλθεν ὁ κοινὸς τύπος *ἥμισυς* (δωρ. ἅμισυς), ἐξομοιώσει δὲ τοῦ F πρὸς τὸ πρὸ αὐτοῦ *σ* ὁ ἀρκαδικὸς *ἥμισσος*. Σημαίνει δ' ἐτυμολογικῶς τὸ *ἥμισυς* « *ὁ ἔχων (ἕτερον) ἴσον του.* » Ἐκ τοῦ ἀρκαδικοῦ τούτου *ἥμισσος*, ἴσως τονιζομένου ποτὲ *ἡμισσός*, προῆλθε, νομίζω, κατ' ἀφαίρεσιν ὁ καθομιλούμενς τύπος *μισ(σ)σός*, ἡ, ό(ν) (*) καὶ ὄχι ὡς ὁ Κοραῆς ὑπελάμβανεν, ἐκ τοῦ *μέσος*. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ ἠκρωτηριασμένου *μισὸς* εἶνε συνηθεστάτη ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ.

Τὰ $1\frac{1}{3}$ καὶ $1\frac{1}{4}$ ἡρμηνεύοντο ἀρχαιότερον μὲν διὰ τῶν *ἐπίτριτος, ἐπιτέταρτος*, ὕστερον δὲ διὰ τῶν *εἷς* (μία, ἕν) καὶ *τρίτον, τέταρτον* (μέρος). Πρβλ. Πολυβ. ς'. 39. Οὕτω καὶ σήμερον.

ζ'.) *Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα.*

1) Τὰ *ἐπαναληπτικὰ* εἶνε τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι τοῦ 3 τάδε: *ἅπαξ* (προελθόν, ὡς ἐρρέθη, ἐκ τοῦ *ἅμακις*), *δίς, τρίς· τὰ δ' ἀπὸ τοῦ 4* καὶ ἑξῆς εἶνε σχηματισμένα ἐκ τῶν ἀρχαίων, εἰς *α* ληγόντων θεμάτων τῶν ἀπολύτων διὰ τοῦ ἐπιθέματος *κῐς: τετράκις, πεντάκις, ἑξάκις, ἑπτάκις, ὀκτάκις, ἐν(νε)άκις, δεκάκις, εἰκοσάκις, ἑκατοντάκις, χιλιάκις, μυριάκις.* Κατὰ δὲ ταῦτα καὶ *ὀλιγάκις, ἐλαττονάκις, πολλάκις, πλεονάκις, ἰσάκις, ἑκατεράκις, τοσαυτάκις, τοσάκις, ὁσάκις, ὁποσάκις.*

Ἡ δὲ καθομιλουμένη ἀντὶ τούτων μεταχειρίζεται τὰ *ἀπόλυτα* μετὰ τῶν *αἰτιατικῶν φορὰ(ν) ἢ βολά(ν), φοραῖς ἢ βολαῖς, ὡς μία(ν) φορὰ(ν) ἢ βολά(ν), δύο* φοραῖς (βολαῖς), τρεῖς φοραῖς (βολαῖς), δέκα φοραῖς (βολαῖς), ἑκατὸ φοραῖς (βολαῖς). πολλαὶς φοραῖς. λίγαις φοραῖς. πόσαις φοραῖς; ἄπειραις φοραῖς = ἀπειράκις κτλ. — Καθ' ὁμοίαν πε-

(*) Εὕρηται ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν πρὸ Χριστοῦ χρόνων τὸ ἥμισον.

Digitized by Google

ρίφρασιν ἐκφέρονται ταῦτα καὶ ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις, π. χ. *ital.* una volta, due volte, tre volte κτλ. *gall.* une fois, deux fois, trois fois, mille fois κτλ. *γερμ.* einmal, zweimal, dreimal, viermal, hundertmal tausendmal κτλ. ἔνθα τὸ ὄνομα *mal* ἄκλιτον μένει. — Ἡ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ χρῆσις τούτων μαρτυρεῖται ἤδη ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος.

Τὴν δ' ἀρχὴν τῆς τοιαύτης χρήσεως τοῦ ὀνόμ. *φορὰ* εὗρισκεν ὁ Κοραῆς ἤδη παρ' Ἱπποκράτει περὶ τ. ἐντοσθ. παθῶν §. 38: πινέτω δὲ μὴ ἀθρόον πουλύ, ἀλλὰ *κατὰ φορὰν* ἡμικοτύλιον, ὅκως μὴ διάρροια αὐτῷ ἐπιγένηται. « ὅπου τὸ *κατὰ φορὰν* ὁ μὲν Πλούταρχος ἤθελε τὸ ἑρμηνεύσειν *καθ' ἑκάστην φοράν*, ἡ δὲ κοινὴ μας γλῶσσα *κάθε φοράν*. » Κορ. ἐν Ἀτάκτ. Δ'. 655, ἔνθα πρβλ. καὶ τὸ Πλουτ. Ἀντων. 68: τοὺς πολίτας ἅπαντας ἀναγκάζεσθαι τοῖς ὤμοις καταφέρειν μέτρημα πυρῶν τεταγμένον. . . καὶ μίαν μὲν οὕτω *φορὰν* ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ δευτέραν κλ. — « Ἐδῶ βλέπεις, ὅτι τὸ *μίαν φοράν*, γεννηθὲν ἀπὸ τὸ *καταφέρειν*, ἐμπορεῖς νὰ τὸ νοήσῃς καὶ νὰ τὸ ἑρμηνεύσῃς ἀδιαφόρως διὰ τοῦ συνων. *μίαν κατακομιδὴν* (une charge ἢ une portée) καὶ συντομώτερον διὰ τοῦ *ἅπαξ* (une fois). » Κορ. Αὐτ. — Ἂν τῷ ὄντι τὸ *φορὰ* ἐπὶ τοιαύτης χρήσεως ἐκ τοῦ φέρω προῆλθε, δῆλον ὅτι καὶ τὸ συνώνυμον *βολὰ* ἢ εἶνε καὶ συγγενές, μόνον ἀντὶ τῶν δασυτέρων φθόγγων φ καὶ ρ τοὺς μέσους β καὶ λ ἔχον, ἢ ταὐτὸν τῷ *βολή* (ἐκ τοῦ βάλλω). Ἀλλὰ δὲν εἶνε ὅλως ἀπίθανον, ὅτι ἀμφότερα ἄλλοθεν ἕλκουσι τὴν ἀρχήν, ὅθεν καὶ τὸ γερμαν. *mal*. Τὸ ὄνομα *vâra-s* ἐν τῇ σανσκρίτῃ σημαίνει *πλῆθος, χρόνον, καιρὸν* καὶ ὅ,τι τὸ καθομιλούμενον *φορὰ* μετ' ἀριθμητικῶν, ὡς π. χ. *bahuvâram* = πολλάκις, πολλαῖς φοραῖς. Ἐντεῦθεν φαίνεται προελθὸν ά.) τὸ ἰσλανδικὸν ἐπίθεμα *var* τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων, ὡς *tvisvar* δίς, *thrisvar* τρίς. β'.) τὸ γερμαν. *mal* ἐν τοῖς *einmal, zweimal, dreimal* κλ. γ'.) τὸ λατιν. ἐπίθεμα τῶν μηνῶν *septem-ber, octo-ber, novem-ber, decem-ber* = ὁ ἕβδομος, ὄγδοος, ἔννατος, δέκατος καιρός (μήν)· καὶ τὸ *per* τῶν *sem per, nu per, parum per, paulis-per*. δ'.) τὸ δεύτερον μέρος τῶν *ἔσ-περ-ος* (= ves-per δυτικὸς καιρός, δυτικὴ ὥρα), *τό φρα, ὅ-φρα* ἀντὶ τῶν *τό-φερα* (ἢ τό περα), *ὅ-φερα* (ἢ ὅ περα)· ἐν οἷς πᾶσι τὸ ἐναρκτικὸν F (u) ποῦ μὲν ἀκέραιον διέμεινε, ποῦ δὲ εἰς p, b, φ, ποῦ δὲ καὶ εἰς m μετέβη. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λοιπὸν *vâra-s* καθ' ὁμοίας τῶν φθόγγων μεταβολὰς δυνατὸν νὰ προῆλθαν καὶ τά: *φορὰ* καὶ *βολὰ* ἐφ' ἧς πρόκεινται ἐδῶ χρήσεως.

2) Τὰ τακτικά: *πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον* κτλ. ἅπερ ἡ καθομιλουμένη πάλιν διὰ τῶν θηλ. τακτικῶν καὶ τοῦ *φορὰ(ν)* περι-

Digitized by Google

φράζει: *πρώτη(ν) φορά(ν), δευτέρα(ν) φορά(ν), τρίτη(ν) φορά(ν)* κτλ. Καὶ ταύτης δὲ τῆς χρήσεως τοῦ *φορὰ* ἡ ἀρχὴ ἀναφαίνεται ἤδη κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα παρὰ Θεοφάνει Χρον. σλ. 510: καὶ γίνεται *πρώτῃ φορᾷ* πτῶσις τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ. Διὰ τοῦ *φορὰ* περιφράζει ἡ καθομιλουμένη καὶ τά: *ποτέ, ἄλλοτε, ἑκάστοτε, οὐδέποτε*, λέγουσα: *μία(ν) φορά(ν)* (ἢ βολάν), *ἄλλην φοράν, κάθε φοράν, καμμίαν φορὰν* κτλ.

3) Τὰ *τροπικά: μοναχῇ* καθομιλ. *μοναχᾷ* ἢ μᾶλλον *μοναχά* (οὐδετ. πληθ.), *διχῇ* (δωρ. διχᾷ) καὶ *δίχα* καὶ *διχθά, τριχῇ* (δωρ. τριχᾷ) καὶ *τρίχα* καὶ *τριχθά, τετραχῇ* καὶ *τέτραχα, πενταχῇ* καὶ *πένταχα, ἑξαχῇ, πολλαχῇ, πανταχῇ, ὁσαχῇ* κτλ. Ἔπειτα τὰ ἐκ πολλαπλασιαστικῶν *διπλῇ, τριπλῇ, τετραπλῇ* κτλ. *ἁπλῶς, διπλῶς, τριπλῶς, τετραπλῶς* κτλ. *διπλασίως, τριπλασίως, τετραπλασίως* κτλ. Ἡ δὲ καθομιλουμένη ἀντὶ τούτων μεταχειρίζεται τὰ (ἐξ αἰτιατικῶν) *ἁπλᾶ, μοναχά, διπλᾶ (—ά), τριπλᾶ (—ὰ)* κτλ.

ΤΑ ΑΡΘΡΑ.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι τὸ *ὁριστικὸν* λεγόμενον ἄρθρον, *ὁ, ἡ, τό*, οὐδὲν διαφέρον τὸ πάλαι τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ἤτοι αὐτὸ τοῦτο δεικτικὴ ἀντωνυμία ὄν (ἴδε κατωτέρω τὰ περὶ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν), κατ' ὀλίγον διωρίσθη εἰς τὴν γνωστὴν χρῆσιν τοῦ σημαίνειν μετὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος 1) *ὡρισμένον καὶ γνωστὸν ἄτομον* ἐξ εἴδους τινὸς ἀντικειμένων κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἄλλα ἄτομα, οἷον *ὁ γέρων* = *ὁ γνωστὸς* καὶ ὄχι οἷος δήποτε γέρων. 2) *ὁλόκληρον εἶδος* ἢ *γένος* ἀντικειμένων πρὸς ἄλλα εἴδη ἢ γένη, ὡς *ὁ γέρων* = ἡ τάξις τῶν γερόντων ἀπέναντι τῶν νεωτέρων κ.τ.λ. Εἶνε δ' ἐξ ἴσου γνωστόν, ὅτι ἐν τοῖς δημηρικοῖς ἔπεσιν ὁ κατ' ὀλίγον οὗτος χωρισμὸς τοῦ ἄρθρου ἐκ τῶν ἀντωνυμιῶν ἐναργῶς διαφαίνεται, ἔτι σαλευούσης τῆς χρήσεώς του μεταξὺ δεικτικῆς (πρὸ πάντων) ἀντωνυμίας καὶ καθ' αὐτὸ ἄρθρου. Μετὰ δὲ ταῦτα ὄχι μόνον τὸ *ὁριστικὸν* τοῦτο *ἄρθρον* ἐντελῶς διεκρίθη καὶ εἰς ἰδίαν χρῆσιν ἐτάχθη, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἄρθρον, τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις *ἀόριστον* ἢ *ἀοριστῶδες* (article indefini) καλούμενον, ἤρχισε κατ' ὀλίγον ν' ἀναπτύσσηται, ἕως οὗ συνηθέστατον ἀπέβη σήμερον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, καθὼς καὶ ἐν πάσαις ταῖς νεωτέραις γλώσσαις, *ῥωμαϊκαῖς* τε καὶ *γερμανικαῖς* καὶ *ταταρικαῖς*. Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ ἄλλως ἀπόλυτον ἀριθμητικὸν *εἷς, μία, ἕν* (καθομιλ. *ἕνας, μιά, ἕνα*) καὶ ση-

Digitized by Google

μαίνει ἓν ἀόριστον καὶ ἄγνωστον (πολλάκις) ἄτομον ἐκ πολλῶν ὁμοίων ἀποκεχωρισμένον, π. χ. *ἕνας ἄνθρωπος, μιὰ γυναῖκα, ἕνα παιδί(ν)* κτλ. ὅ,τι δηλ. ἡ ἀρχαιοτέρα γλῶσσα ἐσήμαινε συνήθως διὰ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας *τίς, τί, ὡς ἄνθρωπός τις, γυνή τις* κτλ. ἢ καὶ δι' ἀνάρθρου τοῦ ὀνόματος, ὡς *ἄνθρωπος, γυνὴ* κτλ. Πρβλ. κατωτέρω τὰ περὶ τῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν.

Ἕνεκα ταύτης τῆς δυνάμεως ἡ σύνταξις τοῦ *εἷς* (ἕνας) εἶνε 1) *διαιρετικὴ* ἢ *μεριστική*, φέρεται δηλ. μετὰ τῆς *διαιρετικῆς* ἢ *μεριστικῆς* λεγομένης γενικῆς, ἀνθ' ἧς ἡ καθομιλουμένη συνήθως τὴν *ἀπό μετ' αἰτιατικῆς* μεταχειρίζεται, καὶ ταύτης τῆς χρήσεως τὴν ἀφορμὴν παλαιόθεν ἔχουσα. Τοιαῦτα δὲ διφάσια παραδείγματα ἤδη πρωΐμως ἀπαντῶσι πρὸς τοῖς ἄλλοις τάδε: Ἡροδ. Δ'. 3 *εἷς αὐτῶν* ἔλεξε τάδε. Θουκυδ. Α. 85, 3 *εἷς τῶν ἐφόρων* τότε ὤν. Δ'. 40, 2 *ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου* αἰχμαλώτων. 57, 2 Λακεδαιμονίων φρουρὰ *μία* τῶν περὶ τὴν χώραν. Αἰσχιν. Σωκρ. Ἐρυξ. 2 δείξας *εἷς τὸν ἕνα τῶν πρέσβεων*. Αἰσχιν. τ. ῥήτορ Α 180 *παρελθών τις τῶν γερόντων*, οὓς ἐκεῖνοι καὶ αἰσχύνονται καὶ δεδίασιν — — — *τούτων εἷς* παρελθὼν ἰσχυρῶς ἐπέπληξε τοῖς Λακεδαιμονίοις. κ. ἀλλ. Συχνότερα δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις· οἷον ψαλμ. πά. 7 *ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων* πίπτετε. Εὐαγγ. Ματθ. ΙΗ' 28 εὗρεν *ἕνα τῶν συνδούλων* αὐτοῦ. Μαρκ. ΙΔ'. 47 *εἷς τῶν παρεστηκότων*. Λουκ. ιέ. 26 καὶ προσκαλεσάμενος *ἕνα τῶν παίδων* κτλ. Πλούτ. Ἀράτῳ 5 ἦν δὲ *τῶν φυγάδων ἑνὸς* Ξενοκλέους ἀδελφός. Πρβλ. Κλεομ. 7. Τῶν δὲ μετὰ τῆς *ἀπὸ* δύο τὰ ἀρχαιότερα εἶνε τὸ Ἡροδότου ς'. 27 *ἀπὸ ἑκατὸν* καὶ *εἴκοσι παίδων εἷς* μόνος ἀπέφυγε », ὅπερ παράβαλε ἔνθεν μὲν τῷ αὐτόθι μικρὸν ἀνωτέρω « *δύο μοῦνοι τουτέων* (100 νεηνιέων) ἀπενόστησαν ». ἔνθεν δὲ τῷ Θουκυδ. Ζ'. 87, 6 « *ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν* ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν » καὶ τὸ Σοφοκλ. Φιλοκτ. 1143 *κεῖνος δ' εἷς ἀπὸ πολλῶν* ταχθεὶς τῶνδ' ἐφημοσύνᾳ κλ. — 2) *ὁμόπτωτος ά.*) μετὰ τῆς ἀντωνυμίας *τις* καὶ σημαίνει *ἕνα ὅττινα ἀήποτε*. Ταύτης παράδειγμα ἀρχαιότατον καὶ γνωστότατον εἶνε τὸ Ὁμηρ. Ἰλ. Α, 144 « *εἷς δέ τις ἀρχὸς* ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω », συχνότερα δὲ παρὰ τοῖς ὕστερον μετά τε τῆς ἀντωνυμ. *τὶς* καὶ μετὰ τῆς *ἕκαστος*· β'.) μόνον τὸ *εἷς* ὁμοπτώτως τῷ προσδιοριζομένῳ ὀνόματι. Ταύτης δὲ τῆς συντάξεως παράδειγμα ἀρχαιότερον τῶν ἐξῆς δέν μοι εἶνε γνωστόν. Θουκ. Δ'. 56,2 « *μία φρουρὰ* — τὸν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐφόβησε » 50, 1 *εἷς τῶν* ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων *στρατηγός*. Ἀριστοφ. Ἱππ. 400 εἴ σε μὴ μισῶ, γενοίμην *ἓν* Κρατίνου κώδιον. Ὀρνίθ. 1292 πέρδιξ μὲν *εἷς κάπηλος* ὠνομάζετο. Πυκνότερα δὲ παρὰ

Digitized by Google

τοῖς ὕστερον, Ξεν. Ἑλλην. Β΄. 2, 10 διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας οὐδ' ἐπὶ *μιᾷ αἰτίᾳ* ἑτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν (ἔνθα τὸ *οὐδ' ἐπὶ μιᾷ* = ἐπ' οὐδεμιᾷ). Ἀπομνημον. Γ΄. 3, 3 ὅταν γε *χορὸς εἷς* ἐκ τῆς δὲ τῆς πόλεως γίγνηται κτλ. Πλάτ. Νόμ. Α΄. 627. ὅστις (δικαστὴς) παραλαβὼν *ξυγγένειαν μίαν* διαφερομένην μήτε ἀπολέσειε μηδένα κτλ. Αἰσχίν. Ἀ. 165 καὶ 182 *ἀνὴρ εἷς τῶν πολιτῶν*' [ἐπιστολ.] 10, 9 λουομένην αὐτὴν μετὰ *μιᾶς γραὸς* ἰδών. — Ἀπολλοδ. Βιβλιοθ. Δ΄. 4, 3 ἁρπάσας *παῖδα ἕνα*. Ο΄. μεταφρ. Γενεσ. ΚΑ΄. 15 καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω *μιᾶς ἐλάτης*. ΚΒ΄. 13 καὶ ἰδοὺ *κριὸς εἷς* κατεχόμενος ἐν φυτῷ Σαβὲκ τῶν κεράτων. — Κ. Δ. εὐαγγ. Ματθ. Η΄. 19 προσελθὼν *εἷς γραμματεὺς* εἶπεν αὐτῷ. ΙΗ΄. 24 *εἷς ὀφειλέτης* μυρίων ταλάντων. ΚΑ΄. 19 ἰδὼν *συκῆν μίαν*. Πρβλ. ΚΖ΄. 69 Ἰωάνν. ς΄. 9 ἔστι *παιδάριον ἓν* ὧδε κτλ. Ἀποκαλ. Η΄. 13 ἤκουσα *ἑνὸς ἀγγέλου* πετωμένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος κτλ. Ἰωσηπ. Ἀρχ. Ζ΄. 14, 3 εὑρίσκεται ἐν τῇ πόλει *γυνὴ μία* πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, Ἀβεσάκη τοὔνομα. Πλουτ. Κράσσῳ 4 πρὸς δὲ τὸν Οὐᾶριον ἔπεμψεν *ἕνα δοῦλον* ἀποπειρώμενος κτλ. Περὶ δεισιδαιμ. 17 ἔμειναν ὥσπερ ἐν *σαγήνῃ μιᾷ* τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι. — Αἰλιαν. Π. Ἱς. Γ΄. 18 ἠράσθη αὐτοῦ *Νύμφη μία*. ΙΓ΄. 1 καὶ ἦν ἐν κοίλῃ τῇ φάραγγι *σπήλαιον ἕν* καὶ βαθὺ πάνυ. — Μουσαίου καθ' Ἡρὼ καὶ Λέανδρον στιχ. 210.

μοῦνον ἐμοὶ *ἕνα λύχνον* ἀπ' ἠλιβάτου σέο πύργου
ἐκ περάτης ἀνάφαινε κατὰ κνέφας.

[Λόγγου] ποιμενικ. Δ΄. σλ. 115 (ed Schäf.) κρεμᾷ γέροντα ἄνθρωπον ἐκ *μιᾶς πίτυος* ὡς Μαρσύαν. Εὐναπ. ἐν τ. βίοις σοφιστῶν σ. 72 (ed. Boissonade) καί που καὶ *διαλέξεως μιᾶς* διαβολή τις ἐγκατεσπείρετο τῷ προοιμίῳ.

Μετὰ τοσαῦτα μαρτύρια περιττὸν σχεδὸν ἀποβαίνει νὰ ζητηθῶσι καὶ ἄλλα νεώτερα, ἀλλὰ πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας ἂς παρατεθῶσιν ἐκ πολλῶν καὶ τὰ ὀλίγα τάδε [ἀπὸ 9ου μέχρις 11ου μ. Χ. αἰῶνος] ἐν τ. 6. Αἰσώπου (Westerm). σ. 12, 26 ἰδὼν δὲ *ἕνα γύργαθον* μεστὸν ἄρτων — εἶπε· 19, 5 ἰδέ, κἀγώ σοι *ἕνα παῖδα* ἐξωνησάμην. Κωνσταν. Πορφυρ. 398, 16 δεῖ τὸν μάγιστρον πέμψαι εἰς τὰ μεθόρια *ἕνα ἄρχοντα* ἰλλούστριον ἢ σιλεντιάριον ἢ τριβοῦνον ἢ καὶ *ἕνα τῶν ἐπισήμων*. Χρον. Ἀλεξανδρ. σλ. 553, 14 καὶ ἀφορίσας ὁ βασιλεὺς Ἰοβιανὸς *ἕνα συγκλητικὸν* αὐτοῦ. κτλ. 587, 10 καὶ ἐδήλωσεν (ὁ Ἀττίλας) διὰ *Γότθου ἑνὸς πρεσβευτοῦ* Οὐαλεντινιανῷ κτλ. 602, 6 καὶ ἐβλήθησαν εἰς *ἕνα πύργον* τοῦ κάστρου. κτλ. Τελευταῖον δὲ ἐκ

Digitized by Google

τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ἐκ τοῦ παρὰ Ζαμπελίῳ ἐπυλλίου στιχ. 45.

Δίνει ἕνα κλότσον φοβερόν, ἔξωθεν ἔσ᾽ εὑρέθη.

Β. Χ. κρατῶν καὶ εἰς τὸ χέριν του *μία χρυσῆν σαΐτα*
— καὶ παρευθὺς ἐτήρησεν εἰς *ἓν μέρος* καὶ βλέπει.
— κεῖς *ἕνα τόπον* ὑψηλόν, εἰς *ἕνα* βουνοτόπιν.
ἠὗραν πάραυτα λαγωὸν κ᾽ ἐλύσαν τὸ φαλκῶνιν.

Δ. Ζην. Βατραχ. 13

ἕναν καιρὸν ὁ ποντικὸς εὑρέθην ἰδρωμένος.

382 *Μιὰ νύκτα* δέν με ἄφησαν τὰ μάτιά μου νὰ κλείσω κτλ.

Ἐκ τούτων λοιπὸν σαφῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι οὐδὲ τὸ *ἀοριστῶδες τοῦτο* ἄρθρον ἀνεπτύχθη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κατ᾽ ἀλλοτρίαν ἐπιρροὴν, ἀλλ᾽ ἐξ οἰκείας φύσεως τῆς γλώσσης καὶ ἐκ τῆς κοινῆς πάσαις ταῖς νεωτέραις, ἢ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους παραταθείσαις γλώσσαις πρὸς ἀναλυτικωτέραν καὶ ἀνετωτέραν ἔκφρασιν τάσεως. Οὕτω καὶ αἱ μὲν Ῥωμανικαὶ γλῶσσαι ἐκ τῆς ἀντωνυμίας *ille, illa* ἀνέπτυξαν τὸ ὁριστικὸν ἄρθρον *le, lo, la, il* κτλ. ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμητικοῦ *unus, una, unum* (προφερομ. πάλαι καὶ *unom* καὶ *uno*) τὸ ἀοριστῶδες ἄρθρον *uno, una, un, une.* ἡ δὲ γερμανικὴ καὶ ἀγγλικὴ τὰ ἴδια ἄρθρα *der, die, das* (ὁριστ.) *ein, eine* (ἀορ.). *the* (ὁρ.) καὶ *a* ἢ *an* (ἀόρ.) ἐπ᾽ ἴσης ἐξ ἀρχαίων ἀντωνυμιῶν καὶ ἀριθμητικῶν. Εἶνε δὲ καὶ τοῦτο γνωςόν, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς γλώσσαις τὰ ὁριστικὰ ἄρθρα ἐκλαμβάνονται ἀκόμη καὶ ὡς ἀντωνυμίαι, π. χ. γαλλ. *je l᾽ ai vu, je les ai vus* = *τὸν* (τοὺς) *εἶδα.* γερμ. *der ist ein guter mann* = οὗτος εἶνε *ἕνας καλὸς* ἄνθρωπος. das kenne ich nicht = (τοῦτο) δέν το γνωρίζω κτλ. Τὰ δὲ παρατεθειμένα παραδείγματα ἤδη δεικνύουσιν, ὅτι καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ *τά : τόν, τήν, τό* (ὀνομ. τός, τή, τό) καὶ ἀντωνυμικῶς ἐκλαμβάνονται, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ (ποιητικῇ) γλώσσῃ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἀκριβέστερον ἀλλαχοῦ.

Σημ. Ἂν ἐνταῦθα πρέπῃ πάντως νὰ παραδεχθῶμεν ἀμοιβαίαν τινὰ ἐπιρροὴν τῶν συγγενῶν γλωσσῶν ὡς πρὸς τὴν πρώτην ἀφορμὴν καὶ εἰςαγωγὴν τοῦ ἀοριστώδους ἄρθρου, ἡ ἐπιρροὴ αὕτη εἶνε μᾶλλον ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὰς λοιπὰς ἢ τὸ ἀνάπαλιν. Διότι πρὶν ἢ μακρόθεν προφανῶσιν εἰς τὴν ζωὴν αἱ ῥωμανικαὶ γλῶσσαι καὶ ἐν ᾧ ἀκόμη ἡ γερμανικὴ ἀκατέργαστος περιήχει ἐν τοῖς δρυμῶσι τῆς Γερμανίας, ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρκούντως συνήθης εἶχεν ἀποβᾶσα ἡ τοῦ ἀοριστώδους ἄρθρου χρῆσις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀποχρώντως ἀπεδείχθη. Ἐκ δὲ τῆς ἑλληνικῆς διὰ τῆς ὑπὸ Οὐλφιλᾶ μεταφράσεως τῆς *Καινῆς Διαθήκης* καὶ τῆς *Βουλγάτας* μετέβη εἰς τὴν *γοτθικὴν* καὶ *γερμανικήν*, τὴν *λατινικὴν* καὶ τὰς *ῥωμανικάς.* Οὕτω π. χ. τὸ τοῦ Ματθ. Ἡ. 19 προελθὼν *εἰς*

Digitized by Google

γραμματεὺς ἐν μὲν τῇ Βουλγάτᾳ ἀπεδόθη διὰ τοῦ: accessit unus scriba, ὑπὸ δὲ τοῦ Οὐλφιλᾶ: dualgaggands a'ins bókareis. Πρβλ. Diez. Thl. III. 18. Ἐν τέλει σημειωτέον, ὅτι καὶ σήμερον ἔτι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τὸ ἀοριστῶδες ἄρθρον δὲν εἶνε τόσον σύνηθες, ὅσον ἐν ταῖς προειρημέναις νεωτέραις γλώσσαις. Οὕτω π. χ. ἐν τῷ παρὰ Ζαμπελλίῳ (Ἄσματα δημοτ. κτλ.) σλ. 636, 48 ᾄσματι

Ἦταν ἡμέρα βροχερὴ καὶ νύκτα χιονισμένη
628, 38 Χρυσὸς ἀετὸς ἐκάθουνταν 'ς τὸν Ἥλιο καὶ μαδιόνταν.
620, 30 Ἐψὲς προψὲς ἐπέρασα 'πὸ κλέφτικο λημέρι.
614, 23 Μαῦρο καράβι ἔπλεε 'ς τὰ μέρη τῆς Κασσάνδρας κτλ.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ.

ά.) προσωπικαί.

Οἱ ποικίλοι τούτων γνωστοὶ τύποι κατά τε τὰς ἀρχαίας διαλέκτους καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ καθομιλουμένῃ εἶνε οἱ ἑξῆς.

ά. πρός. (θέμα ΜΑ) Ἐγικῶς ὀν.	β'. πρός. (θ. ΤΡΑ) ὀν.	γ'. πρός. (θ. ΣΡΑ) ὀν.
αἰολ. ἔγω(ν) (Ἀπολλ. σλ. 64)	τὺ (Σαπφ. ἀποσπ. 1)	
βοιωτ. ἰών, ἰώνγα, ἰώνει (Ἀπολλ. αὐτ.)	τού, τούν, τούγα, τύ (Ἀπολλ. 69)	ἴ ἀπηρχαιωμένη
δωρ. ἐγώ(ν), ἐγώνγα, ἐγώνη (Ἀριστοφ. Λυσιστρ. Ἀπολλ. Ἡσυχ.)	τύ, τύγα, τύνη καὶ τούνη (παρὰ τ. αὐτοῖς.)	παρ' Ἀπολλωνίῳ σλ. 329. Bekk).
Ὁμηρ. ἐγὼν (ἰδίως ὁμηρ.)	τύνη (ἰδίως ὁμ.)	
Ἰων. ἐγὼ (Ὁμήρῳ κ. τ. ἄλλ. Ἴωσι κοιν.)	σύ, (ὡσαύτως)	
ἀττ. ἐγώ, ἔγωγε	σύ, σύγε	αὐτός,-ή,-ὸ καὶ
καθομιλ. ἐγὼ (ἐὼ κυπρ.)	σὺ	τός, τή, τὸ (ἐν τοῖς νά τος, νά τη, νά το)

γεν.	γεν.	γεν.
αἰολ. ἔμεθεν (Ἀπολλ. 83)	σέθεν (Σκπφοῦς)	Fέθεν (Ἀπολλ. 98)
βοιωτ. ἐμοῦς (Κορίννης παρ' Ἀπολλων.)	τεοῦς, τιοῦς, τεῦς.	ἑοῦς, ἴσως δὲ καὶ Fίο
δωρ ἐμέος καὶ ἐμεῦς παρ' Ἐπιχάρμῳ)	τέος Σώφρονος	

Digitized by Google

(ἐμοῦς καὶ ἐγκλ. μεθὲν	τέορ Κρητῶν	
((Συρακουσ.)	τέο Ἀλκμάνος	
(ἐμεῦ Σώφρονος καὶ Θε	τεοῦς, τεοῦ Σωφρ. Ἐ	ἑοῦς, ἑοῦ Ἀπολλων.
(οκρίτου.	πιχ.	
(ἐμίο, ἐμίω(ς) ἐμῶς Ῥίν-	τεῦς, τεῦ Ἐπιχ. Θε-	οὗς παρὰ Πρισκιανῷ
(θωνος.	οκρ.	
(μου, μευ ἐγκλ. Θηρ. Ζ.	τίος, τίω(ς) Ῥίνθωνος	Ῥίο (Ταραντίνων. Ἡ-
(I. 2448.		συχ.)
Ὁμηρ. ἐμεῖο, ἐμέθεν	τεοῖο, σεῖο, σέθεν	εἷο, ἕο, ἕθεν.
Ἰων. ἐμέο, ἐμεῦ, μεῦ. ἐμέογε	σέο, σεῦ	εὗ
ἀττ. ἐμοῦ, μου, ἐμοῦγε	σοῦ, σου. σοῦγε	οὗ
καθομ. ἐμένα, μου ἐγκλ.	ἐσένα, σου ἐγκλ.	τοῦ, τῆς.

δοτ.	*δοτ.*	*δοτ.*
αἰολ. ἔμοι, μοι Ἀπολλ. 104	σοὶ (ἢ σοῖ), τοι Ἀπ.	Ϝοῖ Ἀπολλ.
βοιωτ. ἐμὺ Ἀπολλ. 104		Ϝῦ Ἀπολλ. 106 ἐν Κορίνν.
δωρ. ἐμίν, ἐμίνγα, ἐμίνη Ἀ-	τίν, τίνη Ἀπολ. 104	Ϝίν, ἴν.
πολλ. 104.		
μοι ἐγκλ. Θηρ. ἐπιγρ.	τοι, ὀρθοτ. Ἀλκμ.	οἱ
2448 κ. ἀλλ.	67	
δμ.	τεῖν	ἑοῖ (ἕοι;)
Ἰων. ἐμοί, μοί.	τοί, σοί.	οἱ.
ἀττ. ἐμοί, μοίˑ ἔμοιγε.	σοί, σοίγε	οἱ.
καθομ. ἐμένα, μού.	ἐσένα, σού.	τού, τσῇ (τῆς)

αἰτιατ.	*αἰτιατ.*	*αἰτιατ.*
αἰολ. ἐμέ, μὲ	τέ, σὲ	Ϝε
βοιωτ. (ἴσως ἐμὶν)	τίν Κορίννης. 5.	
δωρ. ἐμέ, με Σώφρ. 28 Θηρ.	τέ, σε	ἔ, νιν Ἀπολλ. 108
ἐμεὶ Ἐπιχάρμου.	τρὲ (ἐκ τοῦ τϜὲ Κρη-	
	τῶν)	
	τεὶ Ἀπολλ. 105 τὺ	
	ἐγκλ.	
δμ.		ἔὲ (ἔε;)
Ἰων. ἐμέ, μὲ	σε	ἔ, μίν.
ἀττ. ἐμέ, μὲ	σὲ	ἔ, (νίν ποιητ.)
καθ. (ἐ)μένα, μὲ	(ἐ)σένα, (ἐ)σὲ	τόν, τήν, τό.

Digitized by Google

Δυτικῶς (σχεδὸν κοινῶς.)

θέμα ΝΑ	θ. ΣΓΑ	θ. ΣΡΑ
ὀν. νῶι (νῶιν) νῶε Βοιωτ.	σφῶι, σφὼ	
γεν. νῶιν	σφῶϊν	
δοτ. νῶιν	σφῶϊν σφῷν	σφωΐν
αἰτ. νῶι, νὼ	σφῶι, σφὼ	σφωέ.

Πληθυντικῶς.

ὀν. (θέμα Α-ΣΜΑ)	ὀν. (θ. ΙΥ-ΣΜΑ)	ὀν. (θ. ΣΡΑ)
αἰολ. ἄμμες Ἀπολλ. 119 Βοιωτ.	ὔμμες Ἀπολλ. 119 οὐμὲς Ἀπολλ. 119 ὑμὲς Ἀχαρν. 828	σφεῖς Ἀπολλ. 120
δωρ. ἀμὲς Ἡρακλ. I. 3. Κρητ. 2557. Ἐπιχ. 23 κ. ἀλλ.	ὑμὲς Ἀπολλ. 119 κ. ἀλλ	σφεῖς, σφὲς Ἀπολλ. 120 Φαβωρ. 412, 2
δμ. ἄμμες	ὔμμες	
Ἰων. ἀττ. ἡμεῖς	ὑμεῖς	σφεῖς
καθομ. ἡμεῖς, ἐμεῖς	ἐσεῖς, σεῖς	(αὐ)τοί, (αὐ)ταί, (αὐ)τά·

γεν.	γεν.	γεν.
αἰολ. ἀμμέων Ἀπολλ. 121	ὑμμέων Ἀπολλ. 122	σφείων Ἀπολλ. 122
Βοιωτ. ἀμίων Ἀπολλ. 121	οὐμίων Ἀπολλ. 122	
δωρ. ἀμέων Ἀλκμ. 16. Κρητ. 3047. ἀμῶν Θηρ. 2448	ὑμέων Σωφρ. 1. 79. ὑμῶν Ἀπολλ. 122	σφείων Ἀπολλ. 122 ψέων, ἕων, ὧν Σωφ.
δμ. ἡμείων	ὑμείων	σφείων, σφῶν
Ἰων. ἡμέων	ὑμέων	σφέων
ἀττ. ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν
καθ. ἡμῶν, μας (ἐγκλ.)	(ἐ)σᾶς	τῶν.

δοτ.	δοτ.	δοτ.
αἰολ. ἄμμι, ἄμμιν Ε. Μ. 84 ἄμμεσιν Ἀπολλ. 123	ὔμμι, ὔμμιν Ἀπ. 124 οὐμῖν (Βοιωτ.) Ὀξων. Ἀν. I, 146, 15	ἄσφι Ἀπολλ. 126 σφίν, ψὶν Συρακ.
δωρ. ἀμίν, ἄμιν ἐγκλ.	ὑμίν, ὔμιν ἐγκλ.	φὶν Λακων. σφεῖς Τεγεατῶν
δμ. ἄμμι(ν)	ὔμμι(ν)	σφίσι(ν), σφὶ(ν)

Digitized by Google

Ἰων. ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν), σφι(ν)
ἀττ. ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
καθ. (ἐ)μᾶς, εἰς ἡμᾶς	(ἐ)σᾶς, εἰς ἐσᾶς	τοῖς, ταῖς (τούς).

αἰτ.	*αἰτ.*	*αἰτ.*
αἰολ. ἄμμε Ἀπολλ. 127	ὔμμε Ἀπολλ. 127	ἄσφε Ἀπολλ. 128
δωρ. ἀμὲ Ἀπολλ. 127	ὑμὲ Ἀπολλ. αὐτ.	σφέ, ψὲ Συρακουσ.
δημ. ἄμμε, ἧμας	ὔμμε	σφάς, σφείας, σφέ.
ἰων. ἡμέας	ὑμέας	σφέας, σφέ.
ἀττ. ἡμᾶς	ὑμᾶς	σφᾶς
καθ. ἡμᾶς, (ἐ)μᾶς	(ἐ)σᾶς	τούς, ταίς, τά.

Καὶ ἡ ἀρχ. ἑλληνική, καθὼς καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαιότεραι ἀδελφαί της, δὲν διακρίνει γένη ἐν ταῖς προσωπικαῖς ἀντωνυμίαις· αἱ δὲ νεώτεραι, ἐν αἷς καὶ ἡ νεωτέρα ἑλληνική, ἀντὶ τῆς ἀρχαίας (αὐτοπαθοῦς) τριτοπροσώπου ἀντωνυμίας δεικτικὰς μεταχειριζόμεναι, ἐν ταύταις διακρίνουσι γένη: π. χ. νεοελλ. τός, τή, τό. τόν, τήν, τὸ κ.τ.λ. νεογερμ. er, sie, es. αἰτ. ihn, sie, es κτλ. γαλλ. il, elle. le, la κτλ. Ὁμοίως πᾶσαι αἱ ἄριαι γλῶσσαι, ἀρχαιότεραί τε καὶ νεώτεραι, τὴν ἐν. ὀνομ. τοῦ ἀ. προς. ἐξ ἄλλου παρὰ τοὺς λοιποὺς τύπους θέματος ἔχουσιν ἐσχηματισμένην. Εἶνε δὲ τοῦτο σκρ. aha-m, ζενδ. asem, γοτθ. ik, λατιν. ego κτλ. Τὸ *m* τοῦ σανσκριτικοῦ καὶ ζενδικοῦ τύπου, καθὼς καὶ τὸ τοῦ σανσκριτικοῦ *tvam σύ*, καὶ τὸ ν τοῦ αἰολικοῦ καὶ δωρικοῦ *ἔγων* καὶ *ἐγὼν* καὶ τοῦ βοιωτ. *τοὐν* = τῷ σανσκρ tvam εἶνε κατάληξις οὐδετέρας ὀνομαστικῆς χαρακτῆρα περιβάλλουσα αὐτά· τὸ δ' ὑπόλοιπον aha (= agha) τοῦ σανσκριτικοῦ aha-m κατὰ Bopp σύγκειται ἐκ τοῦ δεικτικοῦ a, ὅπερ πολλαχῶς διεσώθη καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μέχρι σήμερον, καθὼς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, καὶ ἐκ τοῦ ἐπ' ἴσης δεικτικοῦ μορίου ha = gha = γα, γε πρωϊμώτατα εἰς ἓν μετὰ τοῦ a συσσωματωθέντος. Οὕτως ἀπέναντι τοῦ σανσκρ. aham (agham) φθογγικῶς μὲν προσεδόκα τις τὸν ἑλληνικὸν τύπον *ἄγον* ἢ *ἔγον*, καὶ ἐντεῦθεν χωρὶς τοῦ ν *ἔγω* ἢ *ἐγώ*, ἐννοηματικῶς δὲ τὸ *ἐγὼ(ν)* θὰ ἐσήμαινεν, ὅπερ καὶ τά: *ὄγε, ὄδε*, τοῦ λέγοντος ἑαυτὸν δεικνύοντος, καθὼς δὰ ἐν τῷ ἑλληνικῷ δράματι τά: *ὀδ' ἀνὴρ* κ.τ.δμ. ἀντὶ τοῦ ἐγὼ ἐκλαμβάνονται. Πρβλ. π. χ. Σοφ. Αἴ. 78. 822. Φιλοκτ. 1375. Ἡλ 956. κ. ἀλλ.—Ποῖαι δὲ καὶ πόσαι μεταβολαὶ συνέβησαν ἀπὸ τοῦ ὑποτιθεμένου ἐκείνου *ἄγον* ἢ *ἀγὸν* μέχρι τοῦ βοιωτικοῦ *ἰὼ* καὶ τοῦ νεωτέρου κυπριακοῦ *ἰὼ* καὶ *ἰώ*, εἶνε φανερὸν καὶ οὐδενὸς περαιτέρω χρῄζει λόγου.

Digitized by Google

— Τὸ δὲ μόριον γὰ (αἰολ. καὶ δωρ.) ἢ γὲ (ἰων. κ. ἀττ.] πρὸς ἔμφασίν καὶ ἀντιδιαστολὴν προσηρτήθη ταῖς ἀντωνυμ. τῶν δύο πρώτων προσώπων: ἐγώ, ἐμοῦ κλ. σύ, σοῦ κλ. ἔν τε τῷ πεζῷ καὶ ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ, καὶ εἰς τὴν δεικτικὴν ὁ, ὡς ὅγε, ἥγε, τόγε ἐν μόνῳ τῷ ποιητικῷ. Ἡ δὲ καθομιλουμένη ἐν ταύταις ταῖς χώραις δὲν διετήρησε τὸ μόριον τοῦτο. Ἀλλὰ τὸ εἰς τὰς δεικτικὰς τός (= αὐτός), τοῦτος, ἐκεῖνος ἐνιαχοῦ σήμερον προτιθέμενον ἢ ἐπιτιθέμενον ιὰ ἢ ja, ὡς jάτοςjά. τοῦτοςjά, ἐκεῖνοςjά, εἶνε ἴσως ταὐτὸν τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ γα, μόνον ἀσθενέστερον κατὰ τὸ σύμφωνον προφερόμενον (j ἀντὶ γ). Εἶνε δὲ τοῦτο τόσον πιθανώτερον, ὅσον τὸ γὲ καὶ εἰς ἄλλας δεικτικὰς προσηρτημένον εὑρίσκεται παρ' Ἀττικοῖς: τοῦτό γε Σοφ. Ο. Τ. 849. οὐ κεῖνός γε αὐτ. 855, τουτονὶ γε, αὐτηὶ γε. ταυτί γε, τουτί γε Ἀριστοφ. 1571. 301. Ἐκκλ. 88. 523.

Τὸ ε τῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ἑλληνικῶν ἐμοῦ, ἐμοί, ἐμὲ καὶ τῶν νεωτέρων ἐσύ, ἐσέ(να), ἐσεῖς, ἐσᾶς, ἔπειτα τῶν δεικτικῶν ἐτοῦτος (= οὗτος), ἐτότες (= τότε), ἐκεῖνος (= κεῖνος, κῆνος) κλ. μόνον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐμφανιζόμενον, δὲν εἶνε, φαίνεται, πάντῃ ἀργὸν ἐπίθεμα, οἷον φαίνεται τὸ ε τῶν ἐ λαχύς, ἐ-ρυθρὸς καὶ τὸ ο τῶν ὄ-νομα, ὀ-φρύς, ἀλλὰ δεικτικόν, οἷον καὶ τὸ ε τοῦ ἐγὼ καὶ τὸ α τοῦ σκρ. a-ham, ἐπιτεῖνον τὴν ἀρχῆθεν ἐν τοῖς θέμασι ΜΑ, ΤΓΑ, ΤΑ, ΚΑ (ὅθεν προῆλθαν αἱ δύο προσωπικαὶ καὶ αἱ δύο δεικτικαὶ) ἐνυπάρχουσαν δεικτικὴν δύναμιν. Διεσώθη δὲ τὸ δεικτικὸν τοῦτο μόριον ὑπὸ τὸν ἀρχαῖον τύπον α μέχρι σήμερον ἐν τῇ τῶν Τραπεζουντίων καὶ Κερασουντίων καὶ ἄλλων ποντικῶν διαλέκτῳ, ἥπερ αὐτὰ μὲν τῶν νῦν κοινοτέρων ἐτοῦτος, ἐτότες λέγει ἀοῦτος, ἀτότες, πρὸς δὲ καὶ ἀτόσον (= τόσον), ἀτώρα (=τώρα ἐκ τοῦ τῇ ὥρᾳ), ἀέτσι (= ἔτσι) καὶ εἴτι ἄλλο. Τελευταῖον δὲ καὶ ὅλως ἰδίαν ἀντωνυμίαν ἐξ αὐτοῦ ἐσχημάτισε, τὴν ἀτκος = τοῖος, τοιοῦτος. —Τούτων καὶ ἄλλων τοιούτων παραδείγματα ἴδε ἐν τῇ ὑπὸ Ι. Γ. Βαλαβάνη ἐν Ἀθήναις 1860 ἐκδεδομένῃ κωμῳδίᾳ «Εἱμαρμένης παίγνια» καλουμένῃ.

Τὰ ἀρχαῖα θέματα, ἐξ ὧν οἱ θ' ἑνικοὶ καὶ οἱ δυϊκ. καὶ πληθ. τύποι τῶν προσωπικῶν εἶνε παρηγμένοι, ἐν τῷ διαγράμματι προτεταγμένα εἶνε τὰ ΜΑ, ΤΓΑ, ΣΓΑ (ἐν. δυϊκ. κ. πληθ.), ΝΑ, Α, ΙΓ μετὰ τοῦ κοινοῦ ἐπιθέματος ἢ συμπληρώματος μόνων τῶν τοῦ ά καὶ δ'. προς. πληθυντικῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ΣΜΑ. — Περὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν σχηματισμοῦ τῶν ποικίλων πτωτικῶν τύπων ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὰ δέοντα ἐλέχθησαν ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ τῶν πτώσεων καθ' ὅλου. Ἐδῶ δὲ σημειώνομεν ἰδιαιτέ-

Digitized by Google

ρως τὰ ἑξῆς. ά.) Τὸ ἀρχαῖον α τῶν θεμάτων τούτων κατὰ τοὺς φθογγικοὺς νόμους τῆς ἑλληνικῆς ὄχι μόνον εἰς ε καὶ ο καὶ κατ' ἔκτασιν εἰς η καὶ ω ἐλεπτύνθη, ὡς ἐν τοῖς: *ἐμέ-θεν, ἐμέ-ιο, ἐμέ. σέ-θεν, σέ-ιο, σέ. τέ-ος, τε ό-ιο. Fέ θεν, ἕ-ιο, ἕ. ἡ μέ-ας, ὑ-μέ-ας, σφέ-ας. ἡ-μέ-ων, σφέ-ων. ἐμο-ί, το-ί, σο-ί, οἵ. ἐ-μό-ς, σό-ς, ὅ-ς. νῶ-ι, σφῶϊ* κλ. ἀλλὰ καὶ εἰς ι, ὡς ἐν τοῖς: *ἐ μί-ο, ἐ-μί-ω(ς), τί-ος, Fί-ο. ἁ-μί-ων, σύμίων, ἐμί-ν, τί-ν, Fί-ν* κλ. Ϛ'.) Καθὼς ἀπέναντι τοῦ σανσκριτικοῦ **aham** εἶνε οἱ αἰολ. καὶ δωρ. τύποι ἔγων, ἐγών-(η), ἰών-(ει), οὕτω καὶ ἀντὶ τοῦ σκρ. **tvam** εἶνε οἱ ἐπ' ἴσης αἰολ. καὶ δωρ. *τούν-(η), τύν-(η)*, ἔνθα τὸ μὲν *ου* ἢ *υ* προῆλθεν ἐκ τοῦ υα (Fα) κατὰ συναίρεσιν, ἐπενεργοῦντος ἐδῶ καὶ τοῦ ἐρρίνου πρὸς σχηματισμὸν τοῦ σκοτεινοῦ φθόγγου υ (ου), ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ τὸ μὲν α εἰς ε, ο, ι μετέβη, ὡς εἴδαμεν, τὸ δὲ F (υ) συνεκόπη ἢ τὸ πνεῦμά του εἰς τὸ τ μεταδῶσαν εἰς *σ* τὸ μετέβαλεν, ὅπερ καὶ ἐν τέλει ἐπεκράτησεν, ὡς *σύ, σοῦ, σοί, σέ* κλ. Τὸ δὲ η τῶν *ἐγώη, τούη, τύη* καὶ τὸ *ει* τοῦ *ἰώει* εἶνε προσχηματισμός, οἷος καὶ ὁ η τῶν δωρικῶν δοτικῶν *ἐμίη, τίη* καὶ τῶν καθομιλουμένων αἰτιατικῶν ἅμα καὶ δοτικῶν *ἐμέα, ἐσέα* καὶ τῶν αἰτιατ. *τορέ, τηνέ, τοῦτορε, αὐτόρε, ἐκείνορε* (= ἐκείνονα Κερασουντ.) καὶ τῶν καθομιλουμένων γ'. προσ. ῥημάτων, *ἤτορε, ἤταρε, ἐγράφαρε, ἐφαιρούντανε* κλ. γ'.) Τὸ μὲν *ν* τῶν δοτικῶν *ἐμίν, τίν, Fίν, νῶϊν, σφῶϊν, σφωΐν, ἡμῖν* (ἐκ τοῦ ἡμέ-ιν), *ὑμῖν* (ὑμέ-ιν), *σφίν* εἶνε μέρος τῆς ὅλης καταλήξεως *ιν* (ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐν τῇ σανσκρίτῃ σωζομένης *bhyam*) προσηρτημένης, ὡς φαίνεται, εἰς τὰ ἑνικὰ θέματα καὶ εἰς τὸ πληθ. *σφ(α)* κατὰ συγκοπὴν τοῦ θεματ. φωνήεντος. Τὸ δὲ τῶν αἰτιατικῶν *τίν* (βοιωτ.), *μίν* (ἐκ τοῦ Fιν, ὡς μαλλὸς — vellus, μύρμηξ — formica, μοχλὸς — Foχλὸς ἐκ τοῦ Fέχω λατ. veho κλ.) καὶ *νίν* (ἢ ἐκ τοῦ *μίν* μεταβάσει τοῦ μ εἰς ν, ἢ ἐκ τοῦ θέματος ΝΑ) εἶνε τὸ κοινὸν γνώρισμα πασῶν τῶν αἰτιατικῶν, ὕστερον ἐκ τῶν κοινῶν ἀντωνυμιῶν *μέ, τέ, σέ, ἕ*, καθὼς καὶ ἐκ τῶν τριτοκλίτων ἐξαφανισθέν, ἑκατέρωθι δὲ παραδόξως ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἀναφανέν (πρβλ. τὰ περὶ τῆς ἑνικῆς αἰτιατικῆς ἀνωτέρω). Τοιαῦται εἶνε αἱ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν στιχουργοῖς καὶ ἔν τισι σημεριναῖς διαλέκτοις (τῇ τῶν Ποντικῶν π. χ.) αἰτιατ. *ἐμέν, ἐσέν*, καὶ αἱ μετὰ τοῦ προσχηματισμοῦ κοιναὶ *ἐμένα, ἐσένα*, καὶ αἱ μετὰ τὸν προσχηματισμὸν ἕτερον ν προσλαβοῦσαι *ἐμένανε, ἐσένανε*, καὶ τέλος αἱ μετὰ τὸ δεύτερον ν δεύτερον προσχηματισμὸν προσλαβοῦσαι *ἐμένανε, ἐσένανε*. Ὅτι δὲ καὶ ἀρχαιότατα εἶχαν τὸ γνώρισμα *ν* αὗται αἱ αἰτιατικαί, δῆλον καὶ ἐκ

Digitized by Google

τῶν σανσκριτικῶν τύπων *mâm* μὲ (κατὰ γράμμα *μέν*), *tvâm* σὲ (κ. γρ. τὴν ἢ σὴν) πρὸς τοῖς βραχυτέροις *mâ*, *tvâ*. Αἱ δὲ δωρικαὶ αἰτιατικαὶ *ἐμεί*, *τεί*, φαίνονται προελθοῦσαι ἐκ τῶν πληρεστέρων *ἐμείν*, *τείν* (ὅθεν κατὰ συναίρεσιν τοῦ *ει* εἰς *ε* οἱ βοιωτικοὶ τύποι ἐμίν (;) τίν), ὅπου ἡ δίφθογγος *ει* ἀντιστοιχεῖ τῷ *â* τῶν σανσκριτικῶν *mâm*, *tvâm*.

δ'.) Οἱ πληθυντικοὶ τύποι τοῦ ά. καὶ τοῦ ϐ'. προσώπου προῆλθαν ἐκ τῶν (ἐν τῇ σανσκρίτῃ καθαρωτέρων διατηρηθέντων, π. χ. αἰτ. πληθ. a-smân, yu-s'mân, ἀφαιρ. a-smat, yu-s'mat) θεμάτων *α σμα*, *ιυ-σμα* κατὰ συνηθεστάτας τῇ ἑλληνικῇ φθογγικὰς μεταβολάς. Καὶ πρῶτον ἐν τῷ ϐ'. προσ. τὸ ἐναρκτικὸν Ι πανταχοῦ εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα ἀπερρευστώθη (ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς αἰολικοῖς ἐλεπτύνθη), ἔπειτα τὸ σ τοῦ *σμα* ἐν μὲν τοῖς (ἀρχαιοτέροις) ὁμηρικοῖς καὶ αἰολικοῖς τύποις ἐξωμοιώθη τῷ ἑπομένῳ *μ* (καθὼς καὶ τὸ τῶν ἐμμὶ = ἐσ-μί, Fέμ-μα = Fέσ-μα = εἷμα κ. ἀλλ.), ὡς *ἄμμες*, *ὔμμες* (ἀντὶ τῶν ἄμμε-ες, ὔμμε-ες, συγκοπέντος τοῦ θεματικοῦ ε), *ἀμμέων*, *ὑμμέων*, *ἄμμιν*, *ὔμμιν* (ἐκ τῶν ἄμμε-ιν ὔμμε-ιν), αἰτιατ. *ἄμμε*, *ὔμμε* (ἀντὶ τῶν ἄμμε ας, ὔμμε-ας)· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν διαλέκτων συνεκόπη καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐμηκύνθη τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὸ ᾰ εἰς ᾱ [δωρ.] ἢ η (ἰων. ἀττ.) καὶ τὸ ῠ εἰς ῡ. — έ.) ἐν τοῖς δωρικοῖς *ἀμίν*, *ἄμιν*, *ὑμίν*, *ὔμιν* κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῶν ἄμε-ίν, ὔμε-ίν τὸ ῐ συνεστάλη, ὡς καὶ Ἀπολλώνιος ῥητῶς μαρτυρεῖ (Ἀπολλ. π. ἀντων. 124 Β.). Ἡ δὲ τεγεατικὴ δοτικὴ *σφεῖς* (ἐκ τοῦ σφέ ις) ἀντὶ τῆς κοινῆς *σφί-σι(ν)* εἶνε σχηματισμένη ἰσοσυλλάϐως κατὰ τὰ μεσσηνιακὰ *εὐσεϐέοις*, *ἐπικατασταθέντοις*, *ἐπιτελούντοις* κλ. Πρϐλ. τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου Στ. Κουμανούδη ἀνδαναικὴν ἐπιγραφήν. ς'.) ἐκ τοῦ θέματ. ΣFA (sva) προῆλθαν ὄχι μόνον οἱ ἑνικοὶ τύποι τοῦ γ'. προσώπου, πρωϊαίτατα μὲν ἐξαφανισθέντος τοῦ ἐναρκτικοῦ *σ*, ὕστερον δὲ κατ' ὀλίγον καὶ τοῦ F, ἀνθ' ὧν ἀπελείφθη μόνον τὸ δασὺ πνεῦμα, ὡς Fέθεν, Foῖ, εἷο, οἷ, ἕ κλ. ἀλλὰ καὶ οἱ δυϊκοὶ τοῦ ϐ'. καὶ τοῦ γ'. καὶ οἱ πληθυντικοὶ τοῦ γ'., ἔνθα τὸ F ἐπενεργείᾳ τοῦ σ εἰς φ ἀπεσκληρύνθη. Ἐν δὲ τοῖς λατινικοῖς *se*, *si-bi* καὶ τοῖς γερμανικοῖς *sic*, *sich* ἐξηφανίσθη μὲν τὸ *ν*, ἀπέμεινε δὲ τὸ *s*. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι οἱ συνήθως πληθυντ. ἐκλαμϐανόμενοι τύποι *σφέ* (= σφέας κατὰ τὰ ἄμμε, ὔμμε = ἀμμέας, ὑμμέας) καὶ *σφί(ν)* καὶ ἐπὶ ἑνικοῦ ἀπαντῶσι. π. χ. ἐν τοῖς ὁμηρ. ὕμνοις ΙΗ. 19. Α'. 9. Πινδ. Ἰσθ. ς'. (Ἑ.) 108. Αἰσχ. Προμ. 9. Περσ. 759 κ. ἀλλ. Σοφ. Αἴ. 51 κ. ἀλλ. — Πρὸς τούτοις οἱ πληθυντικοὶ τύποι τοῦ γ'. προς. φέρονται καὶ ἀντὶ τῶν ἄλλων προσώπων ἐκλαμϐανόμενοι, σπανιώτερον μὲν ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ, συχνότερον δ' ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ: Ἰλ. Κ, 398 *μετὰ σφισιν* = *μεθ' ὑ-*

Digitized by Google

μῖν. Κλημ. Ἀλεξ. Παιδ. Β΄. 1, 10 *σφᾶς αὐτοὺς* = ἡμᾶς αὐτούς (πρβλ. καὶ 2, 26). Πρβλ. καὶ Λουκιανὸν ἐν Ψευδοσοφιστῇ 8, 9 καὶ Θ. Μάγιστρον σλ. 329, 17 R ταύτην τὴν χρῆσιν ψέγοντας. Ἐντεῦθεν λαμβάνει πιθανότητά τινα καὶ ἡ γνώμη τῶν λεγόντων, ὅτι τὰ *σεῖς*, *σᾶς* προῆλθαν ἐκ τῶν *σφεῖς*, *σφᾶς*· ἀλλ᾽ ἐγὼ πιθανωτέραν εὑρίσκω τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθειμένην περὶ τῆς ἐκ τοῦ *ἐσύ* (σὺ) κτλ. — ζ΄.) οἱ καθομιλούμενοι τύποι *μᾶς* καὶ *σᾶς* εἶνε κυρίως αἰτιατικοὶ = τοῖς *ἐμᾶς* ἢ *ἡμᾶς* (ἐκ τοῦ ἡμέας) καὶ *ἐσᾶς* (ἐκ τοῦ ἐ-σέ-ας), ὕστερον δὲ καταχρηστικῶς μετεφέρθησαν καὶ εἰς τὴν δοτικὴν καὶ γενικήν, π. χ. τὸ *παιδί μας* (= ἡμῶν). *σᾶς τὸ εἶπα* ἢ (κατά τινας νησιώτας) *εἶπα σᾶς το* (= ὑμῖν). *θέν σας γνωρίζω* (= ὑμᾶς). Ὅμοιόν τι συνέβη περὶ τὰ γαλλικὰ *nous*, *vous* (= τοῖς λατιν. *nos*, *vos*) καὶ τὰ γερμαν. *uns*, *euch* καὶ *sich*, ἅπερ καὶ ἀντὶ τῆς αἰτιατ. καὶ ἀντὶ τῆς δοτ. ἐκλαμβάνονται. Πληρέστερον δὲ τὰ σανσκριτικὰ *nas* (=μας, ἡμᾶς) καὶ *vas* (= λατ. *vos*, ἑλλ. σας, ὑμᾶς) καὶ τῶν τριῶν προειρημένων πτώσεων δύναμιν καὶ χρῆσιν ἔχουσιν. Οὕτω καὶ ἡ γ΄. προς. αἰτιατικὴ τοὺς συνήθως καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν πτώσεων ἐκλαμβάνεται: τὸ *παιδί τους* (= αὐτῶν), *τοὺς τὸ εἶπα* (= αὐτοῖς), *τοὺς εἶδα* (= αὐτούς). Ἀλλά τινες διάλεκτοι [π. χ. νησιωτῶν τινων] ἐπὶ τῆς γενικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς δοτικῆς, μεταχειρίζονται τὸ *τῶν*. Ἡ δὲ τῶν Κερασουντίων καὶ τὰς τοῦ ά. καὶ β΄. προς. γεν. *μουν* (= ἡμῶν), *σουν* (= σῶν, ὑμῶν), καθὼς καὶ τὴν τοῦ γ΄. *τουν* (= τῶν, αὐτῶν), ἔνθα ἡ χρῆσις τοῦ *ου* ἀντὶ ω εἶνε κατὰ τὰ θεσσαλικὰ *τοθν Κραννουνίουν* κ.τ.τ. ἀντὶ *τῶν Κραννωτίων* π. χ.

Μύρια εὑρίκ᾽ς τὸν τόπον *μουν* ἀμὸν Μάϊ᾽ κεράσια
— κρατέστεν εἰς τὰ χέρια *σουν*.
τὰ κοφτερὰ μαχαίρια *σουν*
— ἂς τὰ χέρια τουν (= ἐκ τὰ χέρια των).

Ἐν τῇ αὐτῇ διαλέκτῳ φέρεται καὶ τὸ *μάσε* ἀντὶ τοῦ κοινοτέρου *μας* μετὰ προσχηματισμοῦ: *᾽πέ μασε* = *εἰπέ μας* = *εἰπὲ ἡμῖν*.

Σημ. Ἅπαντα τὰ παραδείγματα ἐκ τῆς τοῦ Βαλαβάνη κωμῳδίας «Εἰμαρμένης Παίγνια» ἐν Ἀθήναις 1860.

ή.) Αἱ ἀντωνυμίαι καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ὄχι μόνον ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας (κυρίως κατὰ γενικὴν) θέτονται, ὡς: *ἔλουσα τὸ κεφάλι μου* (= ἐμαυτοῦ). *μάζεψε τὸ ζωνάρι σου* (= σεαυτοῦ). *ἐκλάδεψε τ᾽ ἀμπέλι του* (= ἑαυτοῦ). *ἐχρημτίσαμεν τὸ σπίτι μας* (= ἡμῶν αὐτῶν) κλ. Πρβλ. Βαρνάβα ἐπιστολ. ιθ΄. οὐ μὴ ἀρῇς τὴν *χεῖρά σου* ἀπὸ τοῦ *υἱοῦ σου* ἢ ἀπὸ τῆς *θυγατρός σου* κλ. Πλουτ. Αυκούργῳ 19 σὺ γὰρ πρῶτος ἐν τῇ

Digitized by Google

οἰκία σου ποίησον δημοκρατίαν. Ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ ἐπὶ τοιαύτης χρήσεως ὄχι μόνον ἡ τοῦ γ΄. προς., ὡς γνωστόν, ἐκλαμβάνεται, π. χ. ἐπὶ ἐμμέσου ταυτοπροσωπίας τὸ Θουκυδίδειον: ἐγκλήματα ἐποιοῦντο, ὅπως *σφίσιν* (= ἑαυτοῖς) ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν» ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν λοιπῶν προςώπων, ἤδη παρὰ τοῖς ἀττικοῖς, καὶ ἐπὶ ἀμέσου μάλιστα ταυτοπροσωπίας, ὡς ἐν τοῖς: Αἰσχ. Ἱκετ. 103 ζῶσα γόοις *με* τιμῶ (= ἐμαυτήν). Ἑπτὰ 235 αὐτὴ σὺ δουλοῖς καὶ *σὲ* καὶ πᾶσαν πόλιν (= σεαυτήν). Χοηφ. 103 ἐμοί τε καὶ σοὶ τἄρ᾽ ἐπεύξομαι τάδε; Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 379 Κρέων δέ σοι πῆμ᾽ οὐδέν, ἀλλ᾽ αὐτὸς σὺ *σοί*. Πρβλ. αὐτ. 546. Εὐριπ. Κύκλ. 334 ἀγὼ οὔτινι θύω πλὴν *ἐμοὶ* (= ἐμαυτῷ) κλ. Πρβλ. Βαρνάβα ἐπιστ. κά. ἄρατε ἐξ *ὑμῶν* πᾶσκν ὑπόκρισιν. Οὕτως ἡ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων χρῆσις τούτων τῶν ἀντωνυμιῶν δὲν εἶνε καινοφανής, καὶ αὐτὴ ἐν τῇ πολιᾷ ἀρχαιότητι τὰς ἀρχὰς ἔχουσα.

Ἡ τῶν *σεῖς*, *σᾶς* χρῆσις, οἵα καὶ σήμερον, ἀναφαίνεται ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ κατὰ τὸν Ι΄. αἰῶνα ἔν τε τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρογίκου στ. 18—20 (παρὰ Σ. Ζαμπελίῳ περὶ τοῦ τραγουδίου)

Δικίμιν ᾽ποῦ πηδᾶτε *σεῖς*, πηδοῦντο κἠ γυναῖκες
ὄχι γυναῖκες ἄτροφαις, ἀλλὰ κὴ ἐγγαστρωμέναις.
οἱ μαῦροί *σας* μετροῦντ᾽ ἐννιὰ κὴ ἕνας δικός μου δέκα.

καὶ παρὰ Κωνστ. τ. Πορφυρογεννήτῳ ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. σλ. 36, 8 (πρβλ. 37. 38. 42. 44. 50. 61): πολυχρόνιον ποιήσει (γρ. ποιήση = ποιήσαι) ὁ Θεὸς τὴν ἁγίαν βασιλείαν *σας* εἰς πολλὰ ἔτη. 380: εὐγενεῖς νεόνυμφοι, Θεὸς διαφυλάξει (= διαφυλάξαι) *σας*. ἔντιμοι, ἐνάρετοι, Τριὰς κατευοδώσει *σας*, εὐλογῶν τὸν γάμον *σας*. Χριστὸς συνέστω ἑκάστῳ περιέπων τὰς κορυφάς *σας* κτλ.

Καθὼς ἡ ἀρχαία γλῶσσα πρὸς τιμὴν καὶ φιλοφροσύνην ἀντὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων πολλάκις μετεχειρίζετο περιφράσεις συγκειμένας ἔκ τινος ἀφῃρημένου, ἔξοχόν τινα ἰδιότητα ἢ ἀρετὴν τοῦ ὀνομαζομένου προςώπου σημαίνοντος, καὶ ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ νεωτέρα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὁμοίως περιφράζει τὰς προςωπικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν προςώπων. Καὶ πάλαι μὲν τὰ ἀφῃρημένα ταῦτα ἦσαν διάφορα κατὰ τὰς διαφόρους ἐξεχούσας ἰδιότητας, ἀρετὰς ἢ καὶ (ἐνίοτε) κακίας τῶν ὀνομαζομένων προςώπων, πάντοτε ὅμως ὑλικώτερά πως κατὰ τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τῶν χρόνων ἐκείνων, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς παραδειγμάτων: *βίη* (Πριάμοιο, Διομήδεος, Ἡρακλῆος = Ἡρακλέους) Ἰλ. Γ, 105. Β, 666. Λ, 690. (κρατερή, ἱερὴ)

Digitized by Google

ἐς (Ὀδυσῆος, Τηλεμάχοιο) Ὀδ. Ψ, 720. Β, 409. *μένος Ἀτρείδαο* Ἰλ. Λ, 268. *ἱερὸν μένος Αἰκιτόοιο* Ὀδ. Η, 167. *σθένος* (Ἕκτορος, Ἰδομενῆος) Ἰλ. Ι, 351. Ν, 248. Ἄτλαντος *ὑπέροχον σθένος κραταιὸν* Αἰσχ. Προμ. 428. *Πολυφόντου βία* Ἑπτὰ 429. Πρβλ. 550. 552. 601. 622. Ἱππομέδοντος *σχῆμα καὶ μέγας τύπος* 469. Αἰγίσθου *βίαν* Χοηφ. 642. Πρβλ. 881. *Ἀθηνᾶας σθένος* Εὐμεν. 296. *Τηρεΐας μήτεδος* Ἱκετ. 56. αὐτάδελφον *Ἰσμήνης κάρα* Σοφοκλ. Ἀντιγον. 1. πρβλ. 899. 915. *Δαναΐδας δέμας* 945. *τοὐμὸν κάρα* Σοφοκλ. Ἠλέκτρᾳ 1310. πρβλ. Ἀντιγ. 1272. Καδμεῖας νύμφας *ἄγαλμα* Ἀντιγ. 1115. Τοιαῦτα καταχρησικώτερά πως καὶ περὶ ἀλόγων ζώων καὶ ἀψύχων πραγμάτων: *ποταμοῦ σθένος* Σοφοκλ. Τραχιν. 507. *φάσμα ταύρου* 508. *Ἀσιάτιδος γῆς σχῆμα* Εὐριπ. Ἀνδρομ. 1. — *ἐπίφθονόν τι χρῆμα θηλείας φρενὸς* 181. — Ἰφιγ. Αὐλ. 417: *μήτηρ δ' ὁμαρτεῖ, σῆς Κλυταιμνήστρας δέμας.* Τοιαῦτα καὶ τά: *τοὐμὸν δέμας, σῶμ' ἐμὸν* Ἰφ. Αὐλ. 937. 40 = ἐμέ, ἐγώ. *Ἠλέκτρας θάλος* Εὐρ. Ἠλ. 15. Κύκλωπος *ἀρσένιον κάρα* Κυκλ. 438. Ζηνὸς *ἀμόλεκτρον κάρα* Ὀρέστῃ 476. *σὸν κάρα* (= σὲ) 682. *ὦ δία κεφαλὰ* Ῥήσῳ 226. Ἕκτορος *φίλον κάρα* Τρῳάδ. 661. *ὦ κατάπτυστον κάρα* 1024 κτλ. κτλ.

Τὰ δὲ νεώτερα οὐχ ἧττον ποικίλα καὶ πνευματικώτερα τῶν ἀρχαίων: *ἡ λογιότης σου, ἡ σοφολογιότης τοῦ, ἡ ἐξοχότης σας* (περὶ ἰατρῶν καὶ ὑπουργῶν), *ἡ ἐκλαμπρότης του* (περὶ προξένων), *ἡ μεγαλειότης, ἡ γενναιότης* (περὶ στρατηγῶν), *ἡ τιμιότης* (περὶ ἐμπόρων) κτλ. Τὰ δὲ γενικώτερα καὶ περὶ πάντων λεγόμενα εἶνε: *ἡ εὐγενία, ἡ ἀφεντιὰ* (ἐκ τοῦ *αὐθεντία*, ἐν Ἠπείρῳ μάλιστα σύνηθες), *ἡ Ἀπυρωμὴ* (ἐκ τοῦ ἐπωνυμία παρεφθαρμένον, ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις σύνηθες) καὶ *τοῦ λόγου* (σου, του, σας, των), ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ *ἡ λόγου σου* κλ. Ἔπειτα τὰ ἐκκλησιαστικά: *ἡ ἱερότης, ἡ ἱερολογιότης, ἡ παρασιότης, ἡ παιτερότης, ἡ αἰδεσιμότης, ἡ παναγιότης, ἡ ἁγιωσύνη* κτλ. Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῶν πνευματικωτέρων τούτων περιφράσεων ἀναφαίνονται παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Κ. Δ. π. χ. παρὰ Παύλῳ Α. πρὸς Κορινθ. ις'. 18 *ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν* = *ἐμέ τε καὶ ὑμᾶς.* π. Γαλ. ς'. 18: *ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.* Β'. Τιμοθ. Δ'. 22 *ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου.* Πρβλ. πρὸς Φιλημ. 25. — Ἰγνατίῳ π. Τραλλιαν. 13 *ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη Σμυρναίων καὶ Ἐφεσίων.* πρὸς Ῥωμ. 1: *φοβοῦμαι γὰρ τὴν ὑμῶν ἀγάπην, μὴ αὕτη με ἀδικήσῃ.* 9: *ἀσπάζεται ὑμᾶς τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἐκκλησιῶν* κτλ. πρὸς Μαρίαν: *κατασπάζομαι τὴν ἱερὰν σου ψυχήν.* Πρὸς Φιλαδ. 4: *διὸ καὶ θαρρῶν*

Digitized by Google

γράφω τῇ ἀξιοθέῳ ἀγάπῃ ὑμῶν· ἔπειτα ἐν τῇ ά. κανον. ἐπιστ. Βασιλείου τ. μεγαλ. ὁσάκις ἄν σου δεξώμεθα τῆς φιλοπόνου ψυχῆς τὰ γράμματα. — Κατόπιν ἔρχονται τὰ βυζαντινά: ἐκ τῆς Χοσρόου τοῦ Πέρσου πρὸς Ἰουστινιανὸν συνθήκης παρὰ Μενάνδρῳ σλ. 353, 13 κεξ. τῇ ἀδελφότητι τοῦ Καίσαρος. — ἡ ἀδελφότης τοῦ Καίσαρος. Κωνς. Πορφυρ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. σλ. 36: τὴν ἁγίαν βασιλείαν σας. Ἀνν. Κομν. 174 (προοίμιον ἐπιστολῆς Α. Κομνηνοῦ τοῦ αὐτοκρ. πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γερμανίας): τὰ κατὰ τὴν σὴν μεγαλοδύναμον ἐξουσίαν καλῶς ἔχειν καὶ προκόπτειν ἐπὶ τὸ βέλτιον εὐχῆς ἔργον ἐστὶ τῇ βασιλείᾳ μου, πανευγενέστατε καὶ τῷ ὄντι χριστιανικώτατε ἀδελφέ. — αὐτ. 175: ἡ τιμιότης (περὶ ἐμπόρων).

6'.) *Κτητικαί.*

Ἡ κτητικὴ σχέσις ἐκφέρεται ἐν τῇ ἑλληνικῇ τρισσῶς 1) Διὰ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν μὲν ἀντωνυμιῶν κυρίως ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας, ὡς ὁ *πατήρ μου* (σου, ἡμῶν, ὑμῶν. αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῶν), τῶν αὐτοπαθῶν δ' ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ὡς *τὸν ἐμαυτοῦ (σεαυτοῦ, ἡμῶν αὐτῶν* κ.λ.) πατέρα κ.τ.λ. Ἡ νεωτέρα τοῦτο μόνον διαφέρει τῆς ἀρχαίας, ὅτι ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν γεν., ὡς εἴρηται, τὰς προσωπικὰς μεταχειρίζεται. 2) Δι' ἐπιθετικῶν τύπων ἐκ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν παρηγμένων καὶ διὰ τοῦτο κτητικῶν ἀντωνυμιῶν καλουμένων. Ἐκφέρονται δὲ αὗται ἐνάρθρως μέν, διακρίσεώς τινος οὔσης: *ὁ ἐμὸς* (ὁ σός, ὁ ἡμέτερος, ὁ σφέτερος κλ.) *πατήρ*, ἀνάρθρως δὲ χωρὶς ταύτης: *ἐμὸς* (σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος κλ.) *πατήρ*. Αἱ *κτητικαὶ* αὗται ἀντωνυμίαι, ὡς γνωστόν, εἶνε ἐμφαντικώτεραι τῶν *προς. γενικῶν*, *ἐγκλιτικῶς* ἐκλαμβανομένων. Οὕτω π. χ. διαφέρουσιν ἀλλήλων κατ' ἔμφασιν αἱ φράσεις: (ὁ) *πατήρ μου· ἐμὸς πατὴρ* ἡ *πατὴρ ἐμός· ὁ ἐμὸς πατήρ*.

Ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης ἔλειψαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ αὗται αἱ κτητικαί, ἡ δὲ ἔννοιά των ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐπιθ. *ἰδικὸς* μετὰ τῆς γεν. τῶν προσωπικῶν, περὶ οὗ εὐθὺς κατωτέρω.

3) Διά τινων ἐπιθέτων, ἅτινα ἐμφάτεως μὲν καὶ σαφηνείας ἕνεκα συνοδεύονται ὑπὸ τῶν προσωπ. γενικῶν, ἄνευ δὲ τούτου ἐκφέρονται μόνα. Εἶνε δὲ ά.) τὸ *οἰκεῖος* (παρὰ τὸ *οἶκος· ὅθεν κυρίως τὸν τῷ οἴκῳ ἀνήκοντα σημαίνει*, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸν *ἴδιον*, τὸν *ἰδικόν*), οὗ ἡ τοιαύτη χρῆσις ἤδη παρὰ τοῖς ἀττικοῖς καὶ τῷ Ἡροδότῳ ἀρχὴν λαβοῦσα, συνηθεστάτη ἀπέβη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς: Ἡρόδ. Ζ'. 10 *σοφίῃ οἰκη-*

Digitized by Google

ἢ συμβάλλεσθαι (= ἰδίᾳ αὐτοῦ). Σοφ. Αἴ. 260 *οἰκεῖα πάθη* (= ἴδια αὐτοῦ). 860 ὦ γῆς ἱρὸν οἰκείας πέδον Σαλαμῖνος (= ἡμετέρας, τῆς πατρίδος). Πρβλ. Ἀντιγόνης 1203 *οἰκείας* χθονός. Θουκ. Ἀ. 41 τὰ *οἰκεῖα* χεῖρον τίθεσθαι κτλ. — Ἐρενν. Δεξίππου σελ. 17 καὶ λαμπρὰ τοῖς νενικηκόσιν ὑπελείποντο τῆς *οἰκείας* (= ἑαυτῶν) ἀρετῆς ὑπομνήματα. Πέτρου Πατρικ. σλ. 135 τὸν δὲ Ἰβηρίας βασιλέα τῆς *οἰκείας* βασιλείας τὰ σύμβολα Ῥωμαίοις ὀφείλειν. Πρβλ. 126, 4. 127, 10. 129, 13 κλ. Μενάνδρου σλ. 287 καὶ τὸ ἀμελὲς αὐτῶν *οἰκεῖον* τίθεσθαι κέρδος. Πρβλ. 310, 11. 308, 7. 313, 6. — Ζωσίμου 80, 18 ὁ Κωνσταντῖνος ἐνεκελεύετο τάττεσθαι *τοῖς οἰκείοις*. Πρβλ. Ἀγαθίου σλ. 44, 5. 65, 10. 70, 12. 95, 11. — Συγκέλλου σλ. 555, 15. 564, 15. 594, 11. Θεοφαν. σλ. 112, 19 *οἰκείαις* χερσί. 140, 6, 11· κ. ἀλλ. — β΄.) τὸ *ἴδιος* (ἐκ τοῦ Fίδιος, ὡς πολλάκις φέρεται ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς Πίναξιν, ἐν δὲ Πινδ. Ὀλ. ΙΓ΄. 47 ἀποτελεῖ ἀκόμη χασμωδίαν, ὅπερ εἶνε σημεῖον τοῦ ἐναρκτικοῦ F. Τὸ δὲ *Fίδιος* ἢ προῆλθεν ἐκ τοῦ *εἶδος* = *Fεῖδος* (ῥ. Fιδ) καὶ σημαίνει « ὁ ἀνήκων εἰς τὸ εἶδός τινος, ὅ ἐ. εἰς τινα ἢ εἴς τι », ἢ ἐκ τοῦ ἀντων. θέματος σFα (λατιν. se, ὅθεν suus), σφέ, Fέ, ἑ διὰ τοῦ ἐπιθέματος *διο-ς* ὡς τὰ *ἐνθά-διος*, *μενυνθά-διος*, *κουρ-ί-διος* ἐκ τῶν *ἔνθα*, *μένυνθα*, *κούρη*, καὶ σημαίνει: « ὁ εἰς τὸ ἑαυτό, τὸ ἄτομόν τινος ἀνήκων »). ὁμοίως τῷ *οἰκεῖος* συντασσόμενον καὶ σημαῖνον ὄχι μόνον τὸ *ἴδιον*, *ἰδιαίτερον*, τὸ *ἀτομικὸν* ἀντιθέτως πρὸς τὸ *κοινὸν* καὶ *δημόσιον* (π. χ. παρὰ Θουκ. Ἀ. 80. Β΄. 60. Πλατ. Γοργ. 484 κ. ἀλλ.), ἀλλὰ καὶ τὸ *ἴδιον* ἀντιθέτως πρὸς τὸ *ἀλλότριον*, ἤτοι τὸ *ἀνῆκον αὐτῷ ἑκάστῳ τινί*, ὅθεν καὶ ἡ κυρίως ἀντωνυμικὴ χρῆσις παρὰ τοῖς ὕστερον ἀνεπτύχθη. Καὶ πρῶτον = τὸ *αὐτῷ ἑκάστῳ ἀνῆκον* π. χ. παρ' Αἰσχύλῳ Προμ. 543 *ἰδία γνώμη*. 403 *ἰδίοις νόμοις κρατύνειν*. Θεόγν. 440 *τὸν αὐτοῦ ἴδιον νόον*. *ἴδια αὐτοῦ* κτήματα Πλατ. Μενεξ. 247, 6 *τὰ ἐμὰ ἴδια*, *τὰ ὑμέτερα ἴδια* Δημοσθ. σλ. 1226, 24. 439, 25 κ. ἀλλ. Ἔπειτα = τὸ *ἐμὸν* ἢ *ἐμαυτοῦ*, *σὸν* ἢ *σεαυτοῦ*, *ἑὸν* (ὄν) *αὐτοῦ* ἢ *ἑαυτοῦ* κτλ. συνήθως ἄνευ τῆς προσδιοριζούσης προσωπικῆς γενικῆς, τοῦ ἑκάστοτε προσώπου ἐκ τῆς τοῦ λόγου συνεχείας ἐννοουμένου. Ἤδη ἀπὸ Ἰσοκράτους (ἂν μὴ καὶ ἀρχαιότερον) Φιλίππῳ 30 φημὶ χρῆναί σε *τῶν* μὲν *ἰδίων* (= τῶν σεαυτοῦ) μηδενὸς ἀμελῆσαι, περιαθῆναι δὲ διαλλάξαι κτλ. Λυκούργου κ. Δεωκρ. 42 τοσαύτη δὲ ἡ πόλις ἐκέχρητο μεταβολῇ, ὥστε πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις ἀγαπᾶν ἐὰν ὑπὲρ τῆς *αὐτῶν* σωτηρίας ἀσφαλῶς δύνηται κινδυνεῦσαι, καὶ πρότερον μὲν πολλῆς χώρας τῶν βαρβάρων ἐπάρχειν, τότε δὲ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς *ἰδίας* κιν-

Digitized by Google

δυνεύειν. Πρβλ. Αἰσχιν. κ. Κτησιφ. 163. Δεινάρχου κ. Δημοσθ. 66. 69. Ἀριστοτέλους Πολιτ. Ε. 8, 8 ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν *ἰδίων* ςέρησιν. Πολυϐ. Α. 79 μὴ — — — μεγάλα βλάψωσι τὰς *ἰδίας* πράξεις. 80 ἑκάστου κατὰ τὴν *ἰδίαν* διάλεκτον συμϐουλεύοντος. Β'. 3 οἱ Αἰτωλοὶ καταπιστεύσαντες ταῖς *ἰδίαις* δυνάμεσι κτλ. Διοδ. Σικ. Α. σλ. 423 (Teub.) τὸ δὲ σῶμα τιθέασιν οἱ μὲν *ἰδίους* ἔχοντες τάφους ἐν ταῖς ἀποδεδειγμέναις θήκαις, οἷς δ' οὐχ ὑπάρχουσι τάφων *κτήσεις*, καινὸν οἴκημα ποιοῦσι κατὰ *τὴν ἰδίαν* οἰκίαν. Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀναϐ. Α. 26, 4. Ε. 25, 1. — Ματθ. ΚΒ'. 5 ἀπῆλθεν εἰς τὸν *ἴδιον* ἀγρόν. ΚΕ. 14 ἐκάλεσε *τοὺς ἰδίους* δούλους. Πρβλ. πρὸς Τίτον Β'. 9. Ἰωαννι. Α. 42. Πρὸς Ἐφεσ. Ε. 22 αἱ γυναῖκες τοῖς *ἰδίοις* ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε (πρβλ. αὐτ. 25. π. Τίτ. Β'. 5. Πέτρου Α. γ'. 1. 5). — Κλήμεντος Α. πρὸς Κορινθ. 20 ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν *ἴδιον* καιρὸν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσι. — *Πέτρου Πατριν.* σλ. 128, 16 ἐκέλευσε τῷ πρεσϐευομένῳ *τῷ ἰδίῳ* ϐασιλεῖ ἀπαγγεῖλαι τὴν Ῥωμαίων καλοκαγαθίαν. *Συγκέλλου* σλ. 555 ὁ αὐτὸς καὶ Μαριάμμην *ἰδίαν* γαμετὴν θυγατέρα Ὑρκανοῦ φονεύει. — Κωνσταντ. Πορφυρογ. Ἐκθ. τ. ϐασ. τάξεως (πολλάκις) ὁ μὲν Πραιπόσιτος ἵσταται εἰς τὸν *ἴδιον* τόπον, ὁμοίως καὶ οἱ ὁστιάριοι ἵστανται εἰς τοὺς *ἰδίους* τόπους. Συχνότατα δ' ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐτίμησαν τὸν *ἴδιον δεσπότην* (αὐτοκράτορα)· *τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ· τῷ ἰδίῳ υἱῷ· τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ* (συμϐίῳ κλ.) — γ'. τὸ *ἰδικὸς* (*ἐδικὸς* καὶ *'δικὸς*) κατὰ δευτέραν παραγωγὴν ἐκ τοῦ *ἴδιος* ἀναπτυχθὲν καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ μετὰ τῶν προς. γεν. *μου, σου, του.* κλ. συντασσόμενον καὶ ἀντὶ τῶν *ἐμός, σός, ὅς, ἡμέτερος* κλ. ἐκλαμϐανόμενον. Ἀναφαίνεται δὲ τὸ *ἰδικὸς* ἐν τοιαύτῃ χρήσει ἤδη παρὰ Μανεθῶνι Ε. 122.

οὐκ *ἰδικὴν* γὰρ ἔχει φάσιν ἡ θεὸς (Μήνη), ἀλλά τιν' αὐγὴν
χείρον' ἀπ' Ἠελίοιο δανείζεται, οὐ μόνιμον φῶς.

Ἔπειτα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς π. χ. Προκοπίῳ τ. Καισ. Γ'. σλ. 127 πρᾶος δὲ καὶ ἀγαθὸς ἄγαν καὶ οὐδὲ πορίζεσθαι χρημάτων *ἰδικῶν* πόρους εἰδώς. Συνηθέστατον δὲ παρὰ τοῖς ἀπὸ Πτωχοπροδρόμου δημοτικοῖς στιχουργοῖς, π. χ. παρὰ Α. Κομνηνῷ εἰς τὸ *ἰδικόν του* — τὸ *ἰδικό σου* — τὸ *δικό σου*, τὴν *ἰδικήν σου* — Πτωχοπρ. Β'. 323 ὁ δὲ *'δικός μου* στόμαχος νὰ πάσχῃ ἀπὸ τὸ 'ξείδιν. κτλ.

Σημ. Ἂν τὸ *ἴδιος* τῷ ὄντι ἐκ τοῦ *σFα* προῆλθεν, ὄντως παράλληλόν του ἐτυμολογικῶς τε καὶ κατὰ τὴν χρῆσιν εἶνε τὸ *σφέτερος*, ὄχι μόνον συνωνύμως τῷ *ἑαυτῶν*, ὡς συνήθως, ἐκλαμϐανόμενον, ἀλλὰ καὶ *ἐνικῶς* ἀντὶ τοῦ *ἑός*, ὡς παρ' Ἡσιόδῳ Ἀσπ. 90. Αἰσχ. Ἀγαμ.

Digitized by Google

760. κ. ἀλλ. — τοῦ *σός*, ὡς ἐν Θεοκρ. ΚΒ'. 67. — τοῦ *ἐμός*: Ἀπολλ. Ἀργον. Δ'. 1353. Ξενοφ. Κυρ. Π. ς'. 1, 10. — τοῦ *ἡμέτερος* Πολυβ. ΙΑ'. 5, 3. 31, 6. καὶ τοῦ *ὑμέτερος*: Ἡσιόδου Ἔργ. 2. Ἀλκμ. ἀποσπ. 37 Bergk Ἀπολλ. Ἀργ. Δ'. 1327 καὶ ἀρχαιότερον μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ ποιηταῖς, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων, ὕστερον δὲ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς πεζοῖς. π. χ. Πρβλ. τὰ τοῦ Διξίππου σλ. 13, 7 *ἡμεῖς* — — — — τοῦ *σφετέρου* στρατεύματος τὸ ἀνανταγώνιστον (= τοῦ ἡμετέρου). 19, 8 ὅπως ἂν τὸ *σφέτερον* δέος ἐπηλυγάζησθε (= ὑμέτερον). 25, 10 τὸ τῆς *σφετέρας* (= ἑαυτοῦ) σωτηρίας ἐπικίνδυνον οὐκ ἰασόμενος. κτλ.

γ'.) *Αἱ αὐτοπαθεῖς καὶ αἱ ἀλληλοπαθεῖς.*

Αἱ αὐτοπαθεῖς καλούμεναι ἀντωνυμίαι σύγκεινται, ὡς γνωστόν, ἐκ τῶν προσωπικῶν καὶ τῆς *αὐτός*, αἵτινες πάλαι μέν, ὡς ἀκόμη παρ' Ὁμήρῳ, χωρὶς ἐφέροντο, ὕστερον δὲ κυρίως ἐπὶ τοῦ ἑνικοῦ καὶ τῶν τριῶν προσώπων, καὶ ἐπὶ τοῦ πληθ. μόνον τοῦ γ'. εἰς ἓν συνετέθησαν: ἐμέο αὐτοῦ — ἐμαυτοῦ· σέο αὐτοῦ — σεαυτοῦ ἢ σαυτοῦ· ἑο αὐτοῦ — ἑαυτοῦ, αὐτοῦ· ἡμῶν αὐτῶν, ὑμῶν αὐτῶν, σφῶν αὐτῶν ἢ ἑαυτῶν. Γνωστὴ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προσώπων χρῆσις τῆς τριτοπροσώπου *ἑαυτοῦ*, *ἑαυτῶν*, ὡς ἐν Αἰσχ. Χοηφ. 217 αὐτὸς *καθ' αὑτοῦ* τάρα μηχανορραφῶ. 1009 νῦν *αὐτὸν* αἰνῶ. Ἀγαμ. 1509 κτείνας ἄνδρα τὸν *αὐτῆς* (= σεαυτῆς). Τοιαῦτα καὶ τὸ Δημοσθένους: εἰ μὴ προεξανέστημεν, οὐδ' ἀναλαβεῖν *αὐτοὺς* ἂν ἠδυνήθημεν (= ἡμᾶς αὐτούς). τὸ Μενάνδρου: ἡμεῖς γε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν αὐτοὶ παρ' *αὑτῶν* ἕτερα προσπορίζομεν. τὸ Λυσίου: ἀποφαίνετε σκαιοτάτους *ἑαυτοὺς* (= ὑμᾶς αὐτούς) κτλ. κτλ.

Ἐκ τῆς *αὐτός* διπλασιαζομένης σύγκεινται καὶ αἱ δωρικαὶ ἀντωνυμίαι ἑν. γεν. αὐταυτοῦ (ῶ), αὐταυτᾶς, αὐταυτοῦ (ῶ). ἓν. αἰτ. αὐταυτόν, αὐταυτήν, αὐταυτό(ον). πληθ. γεν. αὐταυτῶν, αὐταυτᾶν. δοτ. αὐταυτοῖς, αὐταυταῖς. αἰτ. αὐταυτὼς (ούς), — άς, — ὰ κτλ. αἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξελαμβάνοντο ἐμφαντικῶς, ὡς αἱ ἀττικαὶ αὐτὸς (αὐτή, αὐτό), αὐτοῦ (αὐτῆς, αὐτοῦ), αὐτὸς (αὐτὴ αὐτό), αὐτῷ (αὐτῷ αὐτῇ), αὐτὸς αὐτὸν κτλ. ὕστερον δ' ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν καὶ τῶν τριῶν προσώπων: *ἐμαυτοῦ*, *σεαυτοῦ*, *ἑαυτοῦ* κτλ. Ἴδε Ahrens II. p. 272 κεξ. Ἡ δὲ νεωτέρα γλῶσσα, καθὼς τὸ *ἰδικός* μετὰ τῶν προσωπικῶν γενικῶν *μου*, *σου* κτλ. ἐξέλαβεν ἀντὶ τῶν *ἐμός*, *σός*, *ὅς*, *ἡμέτερος* κτλ. οὕτω καὶ τὸ ἑνικὸν τῆς τριτοπροσώπου συνθέτου *ἑαυτοῦ*,

Digitized by Google

ἑαυτὸν ἐνάρθρως καὶ μετὰ τῶν προσωπικῶν γενικῶν μεταχειρίζεται ἀντὶ τῶν ἀρχαίων συνθέτων, ὡς: ἐμαυτοῦ — τοῦ ἑαυτοῦ μου. ἡμῶν αὐτῶν — τοῦ ἑαυτοῦ μας. ἐμαυτὸν — τὸν ἑαυτόν μου. ἡμᾶς αὐτοὺς — τὸν ἑαυτόν μας. σαυτοῦ — τοῦ ἑαυτοῦ σου. ὑμῶν αὐτῶν — τοῦ ἑαυτοῦ σας. σαυτὸν — τὸν ἑαυτόν σου. ὑμᾶς αὐτοὺς — τὸν ἑαυτόν σας. ἑαυτοῦ — τοῦ ἑαυτοῦ του. ἑαυτῶν — τοῦ ἑαυτοῦ των. ἑαυτὸν — τὸν ἑαυτόν του. — ἑαυτοὺς — τὸν ἑαυτόν τους (των) ἑαυτὴν — τὸν ἑαυτόν της. ἑαυτὰς — τὸν ἑαυτόν των κτλ. Καὶ ἡ μὲν τοιαύτη χρῆσις τῆς τριτοπροσώπου συνθέτου ἦτο καὶ εἶνε ἡ συνηθεστέρα· ἀλλ' ἐνίοτε πρότερόν τε μετεχειρίζοντο καὶ τώρα μεταχειρίζονται καὶ τὴν πρωτοπρόσωπον μετὰ τῶν αὐτῶν προσδιορισμῶν πρὸς περίφρασιν τῶν αὐτοπαθῶν, ὡς τοῦ *ἐμαυτοῦ μου*, τὸν *ἐμαυτόν μου*, τὸν *ἐμαυτόν του* (ἤδη παρὰ Στεφ. Σκυλήκῃ). Ἡ δὲ τῆς τριτοπροσώπου τοιαύτη χρῆσις ἀναφαίνεται ἐν τῇ γραπτῇ δημώδει κατ' αὐτὸν τὸν ιά. αἰῶνα παρὰ Α. Κομνηνῷ π. χ. μὴ πράξῃς *ἑαυτόν σου* κακὸ τῆς ἀνυποληψίας — εἰς τὸν *ἑαυτόν σου*· ἔπειτα παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 276 παπᾶς γραμματικὸς εἶσαι, τρέφε *τὸν ἑαυτόν σου* κτλ.

Ἀντὶ δὲ τῶν ἀρχαίων ὀνομαστικῶν τῶν τοιούτων *ἐγὼ αὐτός, σὺ αὐτός, οὗτος αὐτός. ἡμεῖς αὐτοί, ὑμεῖς αὐτοί, αὐτοὶ ἢ αὐτοὶ ἐκεῖνοι* ἡ νεωτέρα γλῶσσα μεταχειρίζεται τοὺς: *ἀτός μου, ἀτός σου, ἀτός του, ἀτοί μας, ἀτοί σας, ἀτοί των*. ἔνθα τὰ ἀτός, ἀτοὶ εἶνε ταὐτὰ τοῖς *αὐτός, αὐτοί*. Εἶνε δὲ καὶ αὕτη ἡ τοῦ ἀτὸς χρῆσις ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Β'. 586: ἀτός του γίνεται ἰατρὸς κτλ.

Σημ. Περὶ τῆς (ἐμμέσου) ἀνταναπλαστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς χρήσεως τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἔν τε τῇ νεωτέρᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἤδη ἀνωτέρω τὰ δέοντα ἐλέχθησαν.

Καθὼς ἐκ τῶν *ἐμέο αὐτοῦ, ἐμὲ αὐτὸν* κ.λ. *σέο αὐτοῦ, σὲ αὐτὸν* κλ. *ἕο αὐτοῦ, ἑοι αὐτῷ* κλ. συνετέθησαν μεθ' Ὅμηρον αἱ ἰδίως *σύνθετοι* καλούμεναι ἀντωνυμίαι: *ἐμαυτοῦ, ἐμαυτὸν* κλ. *σεαυτοῦ, σεαυτὸν* κλ. *ἑαυτοῦ, ἑαυτὸν* κ.λ. καὶ ἐκ τῶν *αὐτὸς αὐτοῦ, αὐτὸς αὐτόν, αὐτὴ αὐτῆς* κλ. αἱ δωρικαί: *αὐταυτοῦ, αὐταυτόν, αὐταυτῆς* κλ. οὕτως ἐκ τῶν *ἄλλοι ἄλλων, ἄλλοι ἄλλους, ἄλλαι ἄλλας* κλ. αἱ δι' αὐτὸ τοῦτο *ἀλληλοπαθεῖς* λεγόμεναι: *ἀλλήλων, ἀλλήλοις, ἀλλήλους*, αἵτινες σημαίνουσιν ἀμοιβαίαν ἐνέργειαν καὶ πάθος πολλῶν ἀντικειμένων: *ἔτυπτον ἀλλήλους. ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε* κ.τ.λ. Ἀντὶ τούτων ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὰς ἀναλύσεις: γεν. *ὁ εἷς* (ἕνας) *τοῦ ἄλλου* (ἢ ἀλλουνοῦ), δοτ. *ὁ εἷς* (ἕνας) *'ς τὸν ἄλλον*, αἰτιατ. *ὁ ἕνας τὸν ἄλλον πάντοτε ἐνικῶς αὐτὰς ἐκφέρουσα διὰ τὸ ἑτ*

Digitized by Google

πὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἄκλιτον τοῦ *εἰς*, ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία μόνον πληθυντικῶς ἐκφέρει τὰς ἀντιστοίχους. Ἀναφαίνεται δ' ἡ ἀνάλυσις αὕτη ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ τὸ πρῶτον, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, ἐν τῷ B. X. στ.

λαμπρὰν εἶχαν τὴν σύνθεσιν τὸ *ἕνα πρὸς τὸ ἄλλο*
στ. πέντε ἡμέρας ἔποικαν, *εἰς τὸν ἄλλον* οὐκ εἶδεν.

ἔπειτα ἐν τῷ B. στ.

ἀλλ' *εἰς τὸν ἄλλον* ἔβλεπον οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι.

ἐν δὲ στιχ. καὶ *ἄλλος ἄλλον* ἠρώτησεν, φιλόσοφ' ἦσαν κ' οἱ δύο. καὶ ἡ φρ. *ἄλλος ἄλλον* πλησιέστερον εἰς τὴν ἐτυμολογικὴν ἀρχὴν *ἀλλήλους* σημαίνει, ἐν ᾧ πάλαι ἐσήμαινε τοῦθ' ὅπερ ἡ νεωτέρα φράσις: *ὁ ἕτερος τὸν ἄλλον καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἄλλον*, περὶ πλήθους ὄντος τοῦ λόγου.

στ. ἡ γούλα καὶ τὸ πόρνευμα, *τὸ ἕνα σύρνει τἄλλο*.

Ἡ δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ B. X. ἐν στιχ.

ὡς γοῦν ἐστράφησαν οἱ δυὸ καὶ *εἴδοσαν ἀλλήλους*.

καὶ παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. στιχ. 32

ἀλλήλους ἐφιλεύτησαν καὶ τότες ἐσμιχτῆκαν

χρῆσις τῆς *ἀλλήλους* ἴσως ἀποδοτέα εἰς τὸν ἀρχαϊσμὸν τῶν ποιητῶν, ἂν μή τις ἐκλάβῃ λείψανα τῆς ἀρχαίας συνηθείας μέχρι τότε ἐν τῇ καθομιλουμένῃ διασωθέντα.

δ'.) *αὐτὸς* = *αὖ τό-ς*.

Ἡ *αὐτὸς* σύγκειται ἐκ δύο ἀντωνυμικῶν ῥιζῶν 1) τῆς δεικτικῆς *αὖ*, ἥτις πληρέστερον *ava* ζενδιστὶ μὲν = οὗτος (ὅθεν σλαβ. *ovo*. οὗτος, ἐκεῖνος) σημαίνει, σανσκριτιστὶ δὲ ὑπὸ δύο μορφὰς διατηρηθεῖσα, ὡς μὲν *ava* (ὅθεν πιθανῶς καὶ ἡ *ἀπό*) προθετικῶς ἐκλαμβάνεται = ταῖς *ἀπό*, *ἐκ*, *κατά*, ὡς δὲ *u* (κατὰ συναίρεσιν) προσαρτᾶται ταῖς ἀντωνυμίαις, ὡς τὸ ἑλλην. *δε* ἐν ταῖς *ὁ δε*, *τοιόσ δε* κλ. Ἐκ τοῦ *u* τούτου σύγκεινται πιθανῶς αἱ λατινικαὶ ἀντωνυμίαι *u-ter*, *ne-u-ter*. Ἔκ τινος (ἀφανοῦς ἀποβάσης) πτώσεως τῆς *ava* προῆλθε τὸ ἑλλην. ἐπίρρημα *αὖ* = πάλιν (χρονικῶς) καὶ *πάλιν*, *ὀπίσω*, *ἀπό* (τοπικῶς) ἐν τῷ *αὐέρυσαν*· ἐκ δὲ τῆς ἐν. αἰτιατικῆς, ἥτις ζενδιστὶ *avam* θὰ ἦτο, τὸ μόριον *οὖν* (αυ(α)ν, οὖν τροπῇ τοῦ α εἰς ο καὶ ἰων. *ὦν* συναιρέσει τοῦ *αο* εἰς ω, ὡς καὶ ἐν τοῖς *ᾠόν* = *ἀυ-ιον*, ὦλαξ = αὔλαξ κ. ἄλλ.) αὐτόθεν καὶ τὰ ἐπιρρήματα *αὖ-θι*, *αὖθα* (ζενδ. avad'a) καὶ *εὖθεν* (ἀντὶ αὔθεν), τὰ δύο τελευταῖα μόνον ἐν συνθέσει μετὰ τοῦ *ἔνθα*: *ἐνταῦθα* (ἀντὶ τοῦ ἐνθαῦθα, ἰων. ἐνθαῦτα), *ἐντεῦθεν* (ἀντὶ τοῦ *ἐνθεῦθεν* ἰων. ἐνθεῦτεν)·

Digitized by Google

αὐτόθεν τέλος τὰ *αὖθις* καὶ *αὖτε* καὶ *αὐτὰρ* καὶ (συγκοπῇ τοῦ υ, ὡς καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἀ-τὸς) *ἀτάρ*. — 2) Ἡ δευτέρα ἀντωνυμικὴ ῥίζα, ἐξ ἧς τὸ δεύτερον μέρος τῆς *αὐ-τός*, εἶνε ἐπ' ἴσης δεικτικὴ *τα*, ὅθεν παρήχθησαν καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἀντωνυμίαι καὶ μόρια, καθὼς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Οὕτω συγκειμένη ἡ *αὐτὸς* εἶνε κυρίως δεικτική, συνώνυμος τῇ *οὗτος*, ἥτις καὶ προῆλθεν ἐξ ἐκείνης. Ἀλλ' ἡ ἀρχαιοτέρα χρῆσις ἐνεποίησεν αὐτῇ *διοριστικήν*, *περιοριστικήν*, *ἀντιδιαστολτικὴν* καὶ *ἐπαναληπτικὴν* δύναμιν, ὡς ἐν τοῖς ὁ *βασιλεὺς αὐτὸς* (ὄχι ἄλλος τις τῶν περὶ αὐτὸν) — *ἀνοιγέτω τις δώματ', αὐτὸς ἔρχεται* = *αὐτὸς ὁ διδάσκαλος* (ἀντιθέτως πρὸς τοὺς μαθητὰς) — *αὐτοί ἐσμεν*, κοὔπω ξένοι πάρεισιν (Ἀριστοφ.). Ἐν τῷ τελευταίῳ παραδείγματι συνωνυμεῖ τῷ *μόνος*, ὅπερ διὰ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τῆς *αὐτὸς* ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας φέρεται, ὡς ἐν τοῖς: *μόνω ἐσμὲν* ἐν ἐρημίᾳ (Πλατ.) — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, *αὐτοὶ μόνοι* εἰσίν· προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονες γίγνονται (Ξενοφ.) — ὁ πατὴρ *αὐτοῦ* (= τοῦ προειρημένου) — *ὁ αὐτός* = αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ προμνησθείς κτλ. Ἡ *αὐτὸς* ἐπέχει καὶ τὸν τόπον τῆς ἐκλειψάσης τριτοπροσώπου ὀνομαστικῆς (λατιν. is, ea, id γερμ. er, sie, es) καὶ ἐκλαμβάνεται παραλλήλως ταῖς: *ἐγώ, σὺ* κλ. π. χ. ἐν τοῖς: Λυκοῦργος ἐπήρετο τὸν Θεὸν εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς *αὐτὸς* ἔθηκε νόμοις (Ξενοφ.). Ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς κυρίως δεικτικῆς *οὗτος*, ὡς ἐν τῷ Αἰσχ. Ηρομ. 442 *ἀλλ' αὐτὰ σιγῶ* = ταῦτα. Ἐντεῦθεν ἀνεπτύχθη ὕστερον ἡ σήμερον συνηθεστάτη δεικτικὴ χρῆσις τῆς *αὐτὸς*, περὶ ἧς πλειότερα κατωτέρω.

Ἡ δὲ νεωτέρα γλῶσσα καὶ περὶ τοὺς τύπους καὶ περὶ τὴν χρῆσίν της πολλαχῶς ἐκαινοτόμησε. Καὶ 1) ἀντὶ τῶν ἀρχαίων: *ἐγὼ αὐτός, σὺ αὐτός, οὗτος αὐτός, ἡμεῖς αὐτοί, ὑμεῖς αὐτοί, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς* κλ. μεταχειρίζεται ἢ τὸ *ἀτὸς* (ἐκ τοῦ *αὐτός*, ὡς *ἀτὰρ* ἐκ τοῦ *αὐτὰρ*) μετὰ τῶν προσωπικῶν γενικῶν, καθὼς ἀνωτέρω ἐλέχθη: *ἀτός μου, ἀτός σου, ἀτός του, ἀτοί μας, ἀτοί σας, ἀτοί των* (τους), *ἀτός του ὁ βασιλεύς*· ἐπὶ δὲ πληθυντικοῦ ἐνίοτε καὶ μετὰ τῆς *σύν*: *συνατοί μας, συνατοί των* (τους) κτλ. ἢ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτῶν μενόντων, ἀντὶ τοῦ *αὐτὸς* μεταχειρίζεται τὸ συνώνυμον *ἴδιος* ἐνάρθρως: *ἐγὼ* (*σύ, αὐτὸς* ἀντὶ *οὗτος*:) *ὁ ἴδιος ἡμεῖς* (σεῖς, αὐτοί) *οἱ ἴδιοι· ὁ βασιλεὺς ὁ ἴδιος* (ἢ ὁ ἴδιος ὁ βασιλέας)· ἢ τέλος τὸ ἄλλο συνώνυμον τοῦ *αὐτός*, τὸ *μόνος*, μετὰ τῶν προσωπικῶν γεν. *μόνος μου* (σου, του), *μόνοι μας* (σας, των (τους)), *ὁ βασιλέας μόνος του* κτλ.

Digitized by Google

ὁ *πρῶτος τρόπος* πάντοτε καὶ ὁ *δεύτερος* ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μόνην τὴν (ἐν. καὶ πληθ.) ὀνομαστικὴν περιορίζονται. — Περὶ τῆς πρώτης ἐν τῇ γραπτῇ δημώδει ἐμφανίσεως τοῦ τύπου *ἀτός του* ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη. — 2) ἀντὶ τῶν ἀρχαίων: *ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό*. μεταχειρίζεται τά: *ὁ ἴδιος, ἡ ἰδία, τὸ ἴδιο(ν)*. Καὶ διὰ ταύτης τῆς χρήσεως τοῦ *ἴδιος* (= αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ προμνησθείς, οὐχ ἕτερος) ἐπικυρώνεται ἡ ἐκ τοῦ *σFα* ἀρχή του. Ἀναφαίνεται δ' αὖτη του ἡ χρῆσις ἐν τῇ γλώσσῃ. . . . .

3) Ἀντὶ τῶν ἐπαναληπτικῶν λεγομένων *αὐτοῦ, αὐτῷ, αὐτόν, αὐτῶν, αὐτοῖς, αὐτούς*, ὡς ἐν τοῖς: *ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ, εἶδον αὐτὸν* κτλ. ἡ καθομιλουμένη μεταχειρίζεται τάς: *του, τον, των, τους, της, την* ἐγκλιτικῶς τε καὶ προκλιτικῶς: *ἡ μάνα του* (= ἡ μήτηρ αὐτοῦ)· *τὸ σπίτι των* (ἢ τους) (= ὁ οἶκος αὐτῶν)· *τὸν εἶδα* καὶ (κατὰ διάλεκτον) *εἶδά τον* (= εἶδον αὐτόν). *σοῦ τὸ εἶπα* καὶ (κατὰ διάλεκτον) *εἶπά σού το* (= εἶπόν σοι αὐτό). *τοὺς τὸ ἔδωκα* (= ἔδωκα αὐτοῖς αὐτό), *δέν τον εἶδα* (= οὐκ εἶδον αὐτόν), *δέν τους εὗρα* (= οὐχ εὗρον αὐτούς) κτλ. Οἱ καθομιλούμενοι τύποι προῆλθαν ἐκ τῶν ἀρχαίων κατ' ἀφαίρεσιν τῆς πρώτης συλλαβῆς, συντελούσης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς ἐγκλίσεως τοῦ τόνου τῶν *αὐτόν, αὐτήν, αὐτούς, αὐτάς*. Ὅτι δ' ὁ τόνος αὐτῶν τοὐλάχιστον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἀρχαίᾳ ἐνεκλίνετο, δῆλον ἐκ τοῦ Ἰλ. Μ, 204. κόψε *γάρ αὐτον* ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρήν. Ἔνθα τὸ *αὐτὸν* σημαῖνον ἁπλῶς ὅ τι καὶ τὸ καθομιλούμενον *τὸν* ἐνέκλιναν ὅ τε Ἀρίσταρχος καὶ κατ' αὐτὸν ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Ἡρωδιανός· ὅπερ ἴσως δὲν θὰ ἔπραττον, ἂν δὲν ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῆς τότε συνηθείας.

Ἡ δὲ χρῆσις τῶν ἠκρωτηριασμένων τύπων ἀναφαίνεται ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ κατὰ τὸν Ἰ. αἰῶνα παρὰ Κωνσταντίνῳ τ. Πορφυρογεννήτῳ ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. σλ. 295: « ναί, κύριε, πολλά *των* τὰ ἔτη. » « ναί, κύριε, πολλὰ καὶ καλά *των* τὰ ἔτη. » « καλά *των* τὰ ἔτη. » Ἔπειτα παρὰ τοῖς μετ' αὐτὸν στιχουργοῖς, π. χ. παρ' Α. Κομνηνῷ: καλὸν ἐντάφιον οἱ καλοὶ λαμβάνουσι *μετά τους*. — *ἀπὸ* τὸν πρῶτόν *του* φίλον — τὸ ἰδικόν *των* — *ἀνάπαυσέ τους* ὀλιγοστόν. *ποῖσέ τα* κτλ. Παρὰ Πτωχοπρ. Α. 62 καὶ τώρα (βλέπεις *τα(ν)*) φορεῖ τὰ μακρυμύτικά *του* 65. ὁ *κόρφος του*. 68 *φόρειν τα*.

Σημ. Ἡ τῶν Κερασουντίων διάλεκτος τριχῶς ἐκφέρει τὴν *αὐτός*: *ἀτός, τος, ἀτ'* (= αὐτοῦ, ὡς ἄτς = αὐτῆς), π. χ. *ντ' ἐποῖκες ἀτόν*; = τί ἐποίησας αὐτόν; — *'κὶ θέλ' ἀτόν, 'κὶ 'παιρ' ἀτόν* = οὐ(κὶ) θέλω αὐτόν, οὐκ ἐπαίρω αὐτόν. — καὶ ἔθηκά *το*, μάνα μου. — *'ς τὸν*

Digitized by Google

τόπον ἀπ' ἐπῆγεν = αὐτοῦ — ἀς τὴν ἀγάπην ἄτς — ἐκ τῆς ἀγάπης αὐτῆς κτλ.

4) Ἡ *αὐτὸς* συνήθως ὁλοσχερής, ἀποκεκομμένη δὲ μόνον ἐν ταῖς φράσ. *νά τος* (τον), *νά τη* (την), *νά το* = ταῖς ἰδοὺ ὅδε (ἥδε, τόδε), ἐκλαμβάνεται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ὄχι μόνον ὡς τοῦ γ'. προς. ἁπλῶς δηλωτική, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰδίως *δεικτικὴ* ἀντὶ τῆς *οὗτος*. Ἡ δ' ἀρχὴ ταύτης τῆς χρήσεως καὶ ἐτυμολογικῶς ἐν τῇ *αὐτὸς* ἐγκειμένη (ἴδε ἀνωτέρω) ἀναφαίνεται σποράδην ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ γλώσσῃ, τοὐλάχιστον κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων παραδειγμάτων. Ἀπέβη δὲ συνηθεστέρα κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους, π. χ. παρὰ τοῖς Ο'. Γενέσ. Γ'. 15 *αὐτός σου* τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν (= οὗτος μέν). ΛΗ. 25 *αὐτὴ* δὲ ἀγομένη ἀπέστειλε πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτῆς, λέγουσα κτλ. (= ἡ δέ). Ἰὼβ ΚΔ'. 13 *αὐτὸς* δὲ διὰ τί τούτων ἐπισκοπὴν οὐ πεποίηται; — ψαλμ. ΙΘ'. 9 *αὐτοὶ* συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν κτλ. καὶ πλεοναστικῶς (κατὰ τὸ τῆς ἑβραϊκῆς καὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἰδίωμα) ψαλμ. ΛΕ. 9 οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν Κύριον, *αὐτοὶ* κληρονομήσουσι τὴν γῆν. ΝΔ'. 21 ἡ παλύνθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον καὶ *αὐτοὶ* εἰσὶ βολίδες — ἔπειτα Ἡσαΐου ΑΔ'. 2 τὸν Κύριον οὐκ ἐζήτησαν καὶ *αὐτὸς* σοφὸς ἦγεν ἐπ' αὐτοὺς κακά, — Εὐαγγ. Λουκ. Ε'. 14 καὶ *αὐτός* (= ὁ δὲ) παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν. — 16 *αὐτὸς* δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος. — Πρβλ. αὐτ. 17. ΙΘ'. 1 Ἰδοὺ ἀνὴρ καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ *αὐτὸς* ἦν ἀρχιτελώνης καὶ *οὗτος* ἦν πλούσιος. — Πράξ. τ. Ἀποστόλ. ΙΔ'. 12 ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ *αὐτὸς* ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου (= οὗτος) κτλ. Πρίσκου Πανίτου σλ. 162, 5 τοῦτο μαθὼν ὁ Ὀρνιγίσκλου (αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν πρὸς τῷ Θρακίῳ μέρει τοῦ ποταμοῦ φυλακὴν) ἐκ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πέμψας ἐπυνθάνετο. Κωνσταντ. Πορφυρ. ἐκθ. τ. βασ. τάξ. σλ. 110 κἀκεῖνος λέγει « κελεύσατε », *αὐτοὶ* δέ (= οἱ δὲ) ὑπερεύχονται. 114 καὶ ἀριστῶντος τοῦ βασιλέως, *αὐτοὶ* (= ἐκεῖνοι ἢ οὗτοι) ἐκτελοῦσι τὰς συνήθεις ἀκτολογίας. — Θεοφαν. Χρον. (πολλάκις) κατ' *αὐτὸν* τὸν καιρὸν = κατὰ *τοῦτον* τ. κ. = τότε. Πασχαλ. Χρον. (πολλαχοῦ) *αὐτῷ* τῷ ἔτει = τούτῳ τ. ἔ. κτλ. Πτωχοπροδρ. Α. στ. 61 *αὐτὸς* ὄνταν ἐμάνθανεν, ὑπόδησιν οὐκ εἶχεν.

63 *αὐτὸς* μικρὸς οὐδὲν εἶδε τοῦ λουτροῦ τὸ καταῴφλοιν.

71 *αὐτὸς* ὄνταν ἐμάνθανεν, ποτὲ δὲν ἐκτενίσθην κτλ.

Ἡ *αὐτὸς* ἐπὶ τῆς δεικτικῆς χρήσεως δύο τινὰ πάσχει: 1) ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου καὶ γίνεται *αὗτος, αὕτη, αὗτο, αὗτον* κλ. οὓς τύπους

Digitized by Google

δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν, ὡς ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτακτ. Β'. 310, μὲ τοὺς τῆς *οὗτος*: ὡς *αὗτα* καὶ ὄχι *αὖτα* (= ταῦτα), *αὗτον* καὶ ὄχι *αὖτον* (= τοῦτον) κλ. Συμβαίνει δὲ ὁ προδιβασμὸς οὗτος τοῦ τόνου σήμερον μὲν συνήθως μετά τινας προθέσεις, ὡς: *μετ' αὗτον* ἢ *μετ' αὖτον*. *ἀπ' αὗτον*, *ἀπὸτ αὗτον* ἢ *ἀπὸτ αὖτον*. *διὰτ αὗτον* καὶ εἴτι ἄλλο· ἔνθα τὸ *τ* ἢ *δ* δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἀντωνυμίαν, ὥστε νὰ ἦνε *ταῦτον* (= τοῦτον), ἀλλ' εἰς τὰς προθέσεις κατά τινα προσχηματισμὸν κατ' ἀναλογίαν τῆς *μετ(ὰ)* ἐπελθόντα, ἢ χαρακτὴρ τῆς ἀφαιρετικῆς ὄν, ὡς ἐν ταῖς λατιν. *sed-itio*, *red-ire*, *prod esse* κλ. Ἐνταῦθα μόνον διετηρήθη ἀνέκαθεν πρὸ φωνήεντος, καθὼς καὶ πρὸ τῶν *ἐμέρα*, *ἐσέρα*, *ἀπὸτ ἐμέρα* (ἐσένα'), *διὰτ ἐμέρα* (ἐσένα)· πρότερον δὲ καὶ χωρὶς προθέσεων, ὡς παρὰ Κωνσταντ. Ἑρμον. μεταφρ. Ἰλιάδος ἐν ἀρχῇ

αὗτοι γὰρ οἱ ἕξη στίχοι κλ.

ὅπου ὁ τόνος προφανέστατα χάριν τοῦ μέτρου προεβιβάσθη, μετὰ δὲ προθέσ. παρὰ Κομνηνῷ στ. 187

καὶ τὸν ζυγὸν σκληρότερον εἰς *αὗτους* ἐπιθήσῃς.

Γεωργιλλᾷ Θαν. τ. Ῥόδου.

καὶ ἂν ἔχει κἄτις καὶ πουγκὶν βαρὺν εἰς τὸ πλευρόν του
ἀπ' αὗτα τὰ γλυκίσματα γλυκαίνει τὸν λαιμόν του.

2) Προσχηματίζεται ὡς ἑξῆς:

ὀν.	(αὐτοῦνος),	αὐτήνη (αὐτήνα),	(αὐτοῦνο)
γεν.	αὐτουνοῦ,	αὐτηνῆς,	αὐτουνοῦ.
αἰτ.	αὐτόναν, (αὐτοῦνον)	αὐτήναν,	(αὐτοῦνο)

Πληθυντικός.

ὀν.	(αὐτοινοί;),	(αὐτηναίς;),	αὐτάνα
γεν.	αὐτωνῶν,	αὐτωνῶν,	αὐτωνῶν
αἰτ.	αὐτουνούς,	αὐτηναίς,	αὐτάνα.

Οἱ ἐν παρενθέσει τύποι εἶνε σπανιώτεροι τῶν λοιπῶν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ (;), ἀμφιβαλλόμενοι· ἀρχαιότερα δ' αὐτῶν παραδείγματα παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 359

κάλλιον ἦτον νά τρωγες *αὐτοῦνορ* τὸ μελάνιν.

ἐν τῇ ἱστορίᾳ Ἀπολλων. τοῦ ἐν Τύρῳ παρὰ Δουκαγγίῳ σλ. 137

αὐτοῦνος Ἀπολλώνιος καθόλου ἐκινήθη.

Ἔπειτα παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. 103

αὐτάνα ὅλα τρώγετε ἐσεῖς καὶ τ' ἀγαπᾶτε.

Digitized by Google

Ἐρωτοκρ. σλ. 93

᾽ς κανένα ἄλλο ὁ βασιλιὸς τὴν κεφαλὴν δὲν κλίνει,
ἄμμ᾽ *αὐτουνοῦ* πολλὴν τιμὴν δίδει τὴν ὥραν κείνη.

Τοιοῦτος καὶ ὁ ἠκρωτηριασμένος τύπος *τούνου* = αὐτούνου παρ᾽ Ἐρωτοκρ. ᾽ς τῆς κεφαλῆς; τὴν ζωγραφιὰν *τούνου* τοῦ διωματάρι.

Ὁ προσχηματισμὸς οὗτος προῆλθε, νομίζω, ὡς ἑξῆς: πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐν τῇ *αὐτὸς* δείξεως προσηρτήθη αὐτῇ τὸ δεικτικὸν μόριον *νὰ* (= τῷ ἀρχ. ἦν, ἠνί) καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἐφέρετο, ὡς εἰκός, ἀκλίτως, καθὼς τὸ *δὲ* ἐν τοῖς: *ὅδε, ἥδε, τόδε, τοῦδε, τόνδε* κλ. οἷον *αὐτόνα, αὐτήνα, αὐτόνα, αὐτοῦνα, αὐτῆνα* κλ. ὕστερον δὲ συσσωματωθὲν τῇ ἀντωνυμίᾳ συμμετέσχε καὶ τῆς κλίσεώς της, ἔνθα καὶ τινες φθογγικαὶ μεταβολαὶ συνέβησαν, ὡς *αὐτοῦνος* ἀντὶ *αὐτόνος* ἢ *αὐτόνος, αὐτοῦνο* ἀντὶ *αὐτόνο, αὐτοῦνον* ἀντὶ *αὐτόνον* κτλ., τοῦ παραλήγοντος *ο* ἐπιρροὴ τοῦ ἑπομένου *ν* εἰς *ου* μεταβάντος. Ἀνάλογόν τι συνέβη περὶ αὐτὸ τὸ *δὲ* ἐν τῷ δημοτικῷ *τοῖςδεσσι* ἀντὶ *τοῖςδε* καὶ τῷ τοῦ Ἀλκαίου *τῶνδεων* Ἀνεκδ. Ὀξων. I, 253, 19. Τὸ δὲ μόριον *νὰ* συνετέλεσε καὶ εἰς ἄλλων ἀντωνυμιῶν προσχηματισμόν, ὡς *τουτουνοῦ* (= τούτου), *ἀλλουνοῦ* (= ἄλλου), *ὁλωνῶν* (= ὅλων), *ποιανοῦ* (= ποίου) κ.λ. περὶ ὧν κατωτέρω.

ε.) *Δεικτικαί.*

Αἱ μὲν *δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι* εἶνε αἱ ἑξῆς:

ἀρχαιότεραι

1) *οὐσίας:* ὁ, ἡ (ἀ αἰολ. δωρ.), τό. ὅδε, ἥδε (ἄδε), τόδε. οὗτος, αὕτη, τοῦτο. τῆνος, τήνα, τῆνο (δωρ.). κῆνος, κήνα, κῆνο (αἰολ. καὶ ἀρχ. δωρ.). κεῖνος, κείνα, κεῖνο (νεωτ. δωρ. ἀρχ. ἀττ.). ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο (ἰων. ἀττ. κοιν.). μετὰ δὲ προσχηματισμοῦ: *οὑτοσί, ἐκειτοσί* κλ.

2) *ποιότητος:* τοῖος (α, ον). *τοιόςδε* (—ᾰδε, ονδε), *τοιοῦτος* (τοιαύτη, τοιοῦτο[ν]).

3) *ποσότητος:* *τόσ(σ)ος, τοσ(σ)όςδε. τοσοῦτος. τοσσῆτος* (δωρ. Θεοκρ. Ἀ. 54. Γ'. 51).

4) *μεγέθους:* *τηλίκος. τηλικόςδε. τηλικοῦτος. τυννοῦτος* (κωμικὴ παρ᾽ Ἀριστοφάνει Θεσμοφορ. 745)= τόσον μικρὸς (ἐκ τοῦ δωρικοῦ παρὰ Θεοκρίτῳ ΚΔ.. 138 *τυννὸς* = τόσον μικρός. — Πρβλ. τὸ λατιν. tantillus — καὶ τοῦ *οὗτος*) καὶ μετὰ προσχηματισμοῦ *τυννουτοσί* κ.λ. (Ἀριστοφ. Ἀχ. 367. Ἱππ. 1220. Νεφ. 878 κ. ἀλλ.)

Digitized by Google

νεώτεραι.

Ἐκτὸς τῶν προειρημένων, αὐτὸς καὶ τός, αἱ ἑξῆς, αἵτινες εἶνε αἱ ἀὐταὶ μὲ τὰς ἀρχαίας, κἄπου παρηλλαγμέναι τὸν τύπον: 1) ὅ, ἡ (τζακων. καὶ ποντικῶς ἀ), τό· (ἐ)τοῦτος, (ἐ)τούτη, (ἐ)τοῦτο. (ἐ)κεῖνος, (ἐ)κείνη, (ἐ)κεῖνο — 2) *τίτοιος* καὶ *τέτοιος*, *τίτοια* καὶ *τέτοια*, *τίτοιο* καὶ *τέτοιο* καὶ (σπανιώτερον) *τοιοῦτος*. — 3) καὶ 4) *τόσος* καὶ (κατὰ διαλέκτους) *τοσοῦτος* καὶ *τοσουλάκος* (κις), οὐδ. *τοσουλάκι* = τόσον μικρὸς ἢ τόσον ὀλίγος.

Τὰ δὲ *θέματα*, ἐξ ὧν παρήχθησαν, εἶνε: ΣΑ, ΤΑ, ΚΑ, ΑΝΑ, ΑFΑ (αυα). Καὶ ἐκ μὲν τοῦ ΣΑ κατὰ μετάβασιν τοῦ σ εἰς τὸ δασὺ πνεῦμα προῆλθαν αἱ ὀνομαστικαὶ ὁ (σκρ. sa, γοτθ. sa, ζενδ. hô), ἡ καὶ ᾱ (σκρ. sâ, γοτθ. sô, ζενδ. hâ) καὶ αἱ νεώτεραι πληθυντικαὶ *οἱ*, *αἱ*, καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν σύνθετοι: *οὗτος* (= ὁ-(α)ύτος), *αὕτη* (= ᾱ-(α)ύτη), *οὗτοι* (= ὁ-(α)-ύτοι), *αὗται* (= ᾱ-(α)ύται). *ὅδε*, *ἥδε*, *οἵδε*, *αἵδε*. Ἐκ δὲ τοῦ *ΤΑ* ἡ οὐδετέρα ὀνομ. *τὸ* (σκρ. tat, γοτθ. thata, ζενδ. tad), αἱ ἀρχαιότεραι (ἐπικαί, δωρικαί) πληθ. *τοί* (σκρ. tê, γοτθ. tha'i), *ταί* (σκρ. tâs, γοτθ. thôs) καὶ αἱ λοιπαὶ πτώσεις· ἔπειτα αἱ ἐξ αὐτῶν σύνθετοι: *τοίδε*, *ταίδε* (ἐπ' ἴσης ἀρχαιότεραι τῶν: οἵδε, αἵδε) μετὰ τῶν λοιπῶν πτώσεων. αἱ δωρικαὶ *τούτοι*, *ταύται* (= το (α)ύτοι, τα-(α)ύται) μετὰ τῶν λοιπῶν πτώσεων. Ἐκ δὲ τοῦ αὐτοῦ *ΤΑ* παρήχθησαν καὶ αἱ: *τοῖος* (= ta-ya-s) μετὰ τῶν συνθέτων *τοιόσδε*, τοιοῦτος (= τοιο-(α)ύτος). *τόσσος* (= τό-τιο-ς κατὰ μετάβασιν τοῦ *τι* εἰς *σσ*), ὅθεν συστολῇ τινι ὁ μεταγενέστερος τύπος *τόσος* μετὰ τῶν συνθέτων: *τοσ(σ)όσδε*, *τοσ(σ)οῦτος*. *τηλίκος* (ΤΑ—λίκος;) μετὰ τῶν συνθέτων: *τηλικόσδε*, *τηλικοῦτος*. Τέλος ἡ *τῆνος*, συγκειμένη, ὡς φαίνεται, ἐκ τῶν δύο ῥιζῶν *τα* καὶ *ἀνά*, καὶ ἡ δωρ. *τοσσῆνος* ἐκ τῶν *τόσσος* καὶ *ἀνά*. Ἐκ δὲ τῆς *ΚΑ* καὶ τῆς *ΑΝΑ* ὁμοῦ αἱ: κῆνος, κεῖνος καὶ μετὰ τοῦ προθέματος *ἐ-κεῖνος*· ἐκ τῆς *ΚΑ* καὶ τῆς *ΑΝΑ* καθ' ἑαυτὰς παρήχθησαν καὶ ἄλλαι ἀντωνυμίαι, οἷαι αἱ *κοῖος*, *κόσος* (*κοῦ*, *κῶς* ἐπιρρ. κότε) καὶ *ἄλλος* (λατιν. alius, σκρ. anyas), περὶ ὧν κατωτέρω. Ἐκ δὲ τῆς *αFα* μετὰ τῆς *ΤΑ* ἐλέχθη ὅτι προῆλθεν ἡ αὐτός, ἐκ δὲ ταύτης καὶ τῶν ὁ, ᾱ (σα) καὶ τὸ (ΤΑ) σύγκεινται, ὡς ἐπ' ἴσης ὑπεδείχθη, αἱ: *οὗτος*, *αὕτη*, *τοῦτο*· ἐκ τῆς αὐτὸς καὶ τῶν *τοῖος*, *τόσος*, *τηλίκος* σύγκεινται αἱ *τοιοῦτος*, *τοσοῦτος*, *τηλικοῦτος*.

Ἥ τε κλίσις καὶ ἡ χρῆσις πασῶν τούτων τῶν δεικτικῶν εἶνε ἐκ τῶν συνήθων γραμματικῶν γνωστή. Ὅθεν ἐδῶ ἰδιόν τινα λόγον κάμνομεν ἐ.)

Digitized by Google

περὶ τῆς δωρ. τῆνος. ϛ΄.) περὶ τῶν ὁ, ἡ, τὸ καὶ γ΄.) περὶ τῶν νεωτέρων τύπων.

ά.) Ἡ μόνη τῇ δωρικῇ, ὡς φαίνεται, ἰδιάζουσα τῆνος εἶνε μέση τις μεταξὺ τῆς οὗτος (ἐπὶ τῆς πλησίον δείξεως λαμβανομένης) καὶ τῆς ἐκεῖνος (ἐπὶ τῆς πόρρω δείξεως), κατ' Ἀπολλώνιον (E. M. 321, 31), ἐπί τε τῆς πλησίον καὶ ἐπὶ τῆς πόρρω δείξεως ἐκλαμβανομένη. Ταῦτα διὰ ποικίλων παραδειγμάτων ἀποπειρᾶται ν' ἀποδείξῃ ὁ Ahrens II. p. 267 — 270, ὅπου καὶ παραπέμπομεν.

ϛ΄.) Αἱ: ὁ, ἡ (ἁ), τὸ κατ' ἀρχὰς ἦσαν κυρίως μὲν *δεικτικαί*, συνωνυμοῦσαι ταῖς: *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* καὶ ἐνίοτε ταῖς: *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο*· καταχρηστικώτερον δ' ἐνίοτε καὶ *ἀναφορικαί*, συνώνυμοι ταῖς: ὅς, ἥ, ὅ. Διετήρησαν δὲ τὴν σημασίαν ταύτην, δῆλον ὅτι, λίαν περιωρισμένην μέχρι σήμερον. Αἱ ποικίλαι περιπτώσεις, ἐν αἷς *δεικτικῶς* ἢ *ἀναφορικῶς* φέρονται παρά τε Ὁμήρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν, καταλέγονται ἐν ταῖς κοιναῖς γραμματικαῖς, εἰς ἃς καὶ παραπέμπομεν. Ἐδῶ δ' ἀναφέρομεν τὰς ὀλίγας περιπτώσεις, ὅτε ἀντωνυμικῶς ἐκλαμβάνονται σήμερον.

Δεικτικῶς μὲν λοιπὸν ἐκλαμβάνονται: 1) ὅτε ἀνωνύμως ἀναφέρονται πρόσωπα ἢ πράγματα διὰ τοῦ *καὶ* συναπτόμενα: πῆγα εἰς *τὸν* καὶ *τόν*. τοὺ εἶπά *τὸ* καὶ *τό*. κατὰ τὰ Πινδαρικά: *τὰ* καὶ *τὰ* νέμων Πυθ. Ε΄. 55. *τὰ* καὶ *τὰ* φέρεσθαι Πυθ. Ζ΄. 22 καὶ τὰ Πλάτωνος Νομ. ϛ΄. 784. c. *τὸν* καὶ *τὸν* βελτίω ποιεῖν. Θ΄. 874. τῷ κτείναντι τὸν καὶ τὸν κτλ. Συνώνυμοι ταύταις φράσεις εἶνε: *τοῦτο* καὶ *ἐκεῖνο*. *τὸν ἕναν* καὶ *τὸν ἄλλον*. *τὸ ἕνα* [καὶ] *τὸ ἄλλο*, τοῦτο μόνον διαφέρουσαι, ὅτι αὗται μὲν καὶ κατ' *ὀνομαστικὴν* ἐκφέρονται, ἐκεῖναι δὲ μόνον κατ' *αἰτιατικήν*, τῶν λοιπῶν πτώσεων πάλαι μέν, διὰ τῶν: *ὁ δεῖνα, τοῦ δεῖνος* κτλ. τώρα δὲ διὰ τῶν *ὁ τάδε, τοῦ τάδε* κλ. *ἀναπληρουμένων*. 2) ἐν ταῖς δημοτικαῖς φράσεσιν *ὁ μὲν* καὶ *ὁ δέ*, *τὸν μὲν* καὶ *τὸν δέ*, αἵτινες εἶνε συνώνυμοι ταῖς: *πᾶς τις, ὁ τυχών, πάντα τινά, τὸν τυχόντα*. Αἱ δ' ἐπιμεριστικαὶ *ὁ μὲν — ὁ δὲ* καὶ πληθ. *οἱ μὲν — οἱ δὲ* εἶνε νεολογικώτεραι, τ. ἔ. κατ' ἀρχαϊσμὸν νεωστὶ ὑπὸ τῶν λογίων εἰσηγμέναι. — 3) ἐπ' ἴσης καινοφανεῖς εἶνε καὶ αἱ: *τὸν ὅστις, τὰ ἐξ ὧν, τοὺς ὅσοι* κλ. ὑπὸ Κοραῆ καὶ ἄλλων λογίων εἰσηγμέναι κατὰ τὰς ἀρχαίας (ὁμηρικάς τε καὶ ἀττικὰς) π. χ. Ἰλ. Β. 681 (ἔσπετε) *τοὺς ὅσοι* τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιων. Πλάτ. Πρωταγ. 320 d *ἐκ τῶν ὅσα* πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. Ἡ χρῆσις τούτων ἦτο συνηθεστάτη παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἱστορικοῖς τῶν πρώτων αἰώνων, παρὰ Μενάνδρῳ σλ. 295, 10. 429, 3. 430, 3: *τὰ ὅσα* 293, 15. 298, 16. 320, 22. 321, 9. 323,

Digitized by Google

7: *τοὺς ὅσοι.* παρὰ Προκοπ. πανηγυρ. 496, 11: *τῶν ὅσοι* Ζωσίμῳ 44, 18: *τῶν ὅσοι* Ἀγαθίᾳ 10, 20: *τῶν ὅσα.* 39, 8: *τὰ ὁπόσα.* 59, 3: *τοῖς ὁπόσοι·* ἔπειτα παρ' Ἄννῃ Κομν. 265, 5: *τοὺς ὅσοι* Γ. Κεδρηνῷ 299, 13: *τὸν ὅν περ.* 561, 22: *τοὺς ὅσοι* 605, 10: *τῶν ὅσοι* κτλ.

Ἀναφορικῶς δὲ σήμερον μὲν μόνον ἔν τισι παροιμίαις, ὡς: *τὰ κερνᾷς χάνεις,* καὶ *τὰ χρεωστεῖς πληρώνεις.* = *ἃ — τὰ φέρει ἡ ὥρα,* χρόνος δέν τα φέρει = *ἃ — Τὸ* ὡς δὲν θέλεις γίνεται, θέλε το καὶ ὡς γίνεται (παρὰ Κοραῇ Ἄτακτ. Α'. 203. 205. Β'. 354) καὶ παροιμιακαῖς φράσεσιν, οἷα ἡ ἠπειρωτική: (ὁ ἄρρωστος) δὲν ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα του *τὰ σέρνει ἀέρας.* κλ. κατὰ δ' ὀλίγον ἀνωτέρους χρόνους καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς παρὰ Α. Κομν. στ. 238.

λόγον *τὸν* ξεύρεις ἀληθινόν, μὴ τὸν ποιήσῃς ψέμμα
255 τὴν χάριταν καὶ τὸ καλόν, *τὸ* λάβῃς ἀπ' ἀνθρώπου
274 *τὸ* θέλεις εἰπεῖν ἐξ ἀρχῆς στέργε το μέχρι τέλους,
282 ἐκεῖνα *τὰ* οὐδὲν κρατεῖς — 350 ἐκεῖνο *τὸ* ἐπίστασαι. καὶ
Πτωχοπρ. Α. 269—270.
εἰς τοῦ πατρός μου τὸ κελλὶν ἀκρόπαστον ἀπάκιν
σύμπλευρον ἐμαγέρευσαν, σύλλαρδον ἐκ τὰ ξεύρεις.
Β'. 473 τὸ τί εἶσαι καὶ τί θέλεις, τί ἔν *τὸ* συντυχαίνεις.
ἐν τῷ Θ. Ρ. καὶ χάσασι *τὰ* ἐλπίσασι καὶ κεῖνα *τὰ* παντέχαν.

Ἡ ἀναφορικὴ χρῆσις τούτων (τῶν κυρίως δεικτικῶν) συχνοτέρα μὲν ἦτο παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἴωσι, σπανιωτέρα δὲ παρ' ἀττικοῖς (κυρίως τοῖς τραγικοῖς) π. χ. τοῖς Ἰλ. Π, 835

Τρωσὶ φιλοπτολέμοισι μεταπρέπω, *ὅ σφιν* ἀμύνων.
ἦμαρ ἀναγκαῖον.

Ὀδ. Β', 262.

κλῦθί μοι, *ὅ* χθιζὸς θεὸς ἦλυθες κτλ.

Ἡρόδ. Α. 1 κατὰ τωὐτὸ *τὸ* καὶ Ἕλληνες λέγουσι 5 *τὸν δὲ* οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων — τοῦτον σημήνας προβήσομαι. — *Τὰ* γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν μικρὰ γέγονε κτλ. — Πρβλ. Αἰσχ. Ἑπτὰ 37 Σοφ. Οἰδιπ. Τ. 1427. Οἰδ. Κ. 304 κλ.

Τοὐναντίον *δεικτικῶς* φέρονται πολλάκις παρ' Ὁμήρῳ τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς αἱ ἄλλως ἀναφορικαὶ *ὅς, ἥ, ὅ* παρὰ τούτοις μὲν μόνον μετὰ τοῦ *καί,* παρ' ἐκείνῳ δὲ καὶ μετ' ἄλλων τινῶν μορίων: *καὶ ὅς* Ἰλ. Φ, 198. *οὐδ' ὅς* Χ, 201. *ὅς γὰρ* Ὀδ. Α, 286. Ρ, 172. *ὅ γὰρ* Ἰλ. Μ, 344. Ψ, 9. Γνωσταὶ δ' αἱ ἀττικαὶ φράσεις *καὶ ὅς* ἀκούσας ταῦτα εἶπε. — *καὶ ἥ,* οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη — *ἥ δ' ὅς* = ἔφη δ' ὅς — καὶ *οἱ* ἡρώτων.

Digitized by Google

Αἱ δὲ τυπικῶς μὲ τὰ ἄρθρα συγχεόμεναι καὶ δεικτικῶς ἢ ἐπαναληπτικῶς ἐκλαμβανόμεναι ἀντωνυμίαι τῆς καθομιλουμένης π. χ. ἐν ταῖς φράσεσι· *τὸν εἶδα, τὴν ἤκουσα, τὸ πῆρα* κλ. εἶνε, ὡς εἴρηται, ἠκρωτηριασμένοι τύποι τῶν *αὐτόν, αὐτή, αὐτό*.

Ἀλλ᾽ ἤδη παρ᾽ Ὁμήρῳ πολλαχῶς ἐν ἀρθρικῇ σημασίᾳ καὶ χρήσει φέρονται αἱ πρότερον δεικτικαί, ὡς εἴρηται, καὶ ἐν μέρει ἀναφορικαὶ *ὁ, ἡ, τό*. Ἤδη τότε, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον, ἀπὸ τῆς κυρίως *δεικτικῆς* τῶν πλησίον ἢ πόρρω (ἐν τόπῳ ἢ λόγῳ) σημασίας μετεφέρθησαν εἰς τὴν *ἀναφορικὴν* τοῦ πρότερον ἐγνωσμένου (ἀτόμου ἢ εἴδους). Πρβλ. Ἀπολλώνιον.

Ὁρμητήριον δὲ τῆς μεταβάσεως ταύτης εἶνε αἱ περιπτώσεις, ὅπου αἱ φωναὶ αὗται ὡς (ἀντωνυμίαι) προδεικτικαί, οὕτως εἰπεῖν, καὶ προπαρασκευαστικαὶ ὀνομάτων, ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει μετὰ μίαν ἢ πλείονας λέξεις ἑπομένων: Ἰλ. Ξ, 39: *ἄχνυτό σφιν θυμὸς ἐνὶ στήθεσι, ὁ δὲ ξύμβλητο γεραιός*. Α, 347 *τὼ δ᾽ αὖτις ἴτην παρὰ νῆας Ἀχαιῶν· ἡ δ᾽ ἀέκουσ᾽ ἅμα τοῖσι γυνὴ κίεν* — Π, 356 *νύξε· τὸ δ᾽ ἀντικρὺ θόρε χάλκεος ἔγχος*. — Π, 356 *νύξε· τὸ δ᾽ ἀντικρὺ θόρε χάλκεος ἐξεπέρησεν*. Πρβλ. 611. Ρ, 527 κλ. Τοιαῦται καὶ ὅπου μεσολαβεῖ ἀντωνυμικὴ δοτική: Ὀδ. Σ, 311. *ἀνέφαινον· αὐτὰρ ὁ τῇσιν αὐτὸς διογενὴς μετέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς*. Ω, 225: *ὤχονθ᾽ αὐτὰρ ὁ τοῖσι γέρων ὁδὸν ἡγεμόνευεν*. — Συχνόταται δ᾽ εἶνε αἱ στερεότυποι τὼ δέ οἱ *ὅσσε* Ἰλ. Ν, 616. Ξ, 438. Ο, 607 κ. ἀλλ. *τὼ δέ οἱ ὦμω* Ἰλ. Β, 217. *αἱ δέ οἱ ἵπποι* Ἰλ. Ψ, 392. 500 κ. ἀλλ.

Ἰδ. τέλεια δ᾽ ἄρθρα φέρονται ἐν πλείστοις χωρίοις παρ᾽ Ὁμήρῳ., καὶ 1) μετὰ παντοίων προηγορικῶν ὀνομάτων πρὸς ἀναπόλησιν προωνομασμένων καὶ προεγνωσμένων προσώπων ἢ πραγμάτων: *ὁ γέρων* Ἰλ. Α, 33. 380. 462. Γ, 181. 259. Δ. 310. Ε, 150 κ ἀλλ. *οἱ γέροντες* Ἰλ. Σ, 503. *οἱ θεοὶ* Ἰλ. Δ, 1. *οἱ ταγοὶ* Ψ, 160. *αἱ γυναῖκες* Ἰλ. Σ, 495. 559. Ὀδ. Λ, 225. Χ, 446. *τὸν παῖδα* Ἰλ. Τ, 331. *τὸν υἱὸν* Δ, 339. *τὸν ἡνίοχον* Ψ, 465. *τὸν ἀοιδὸν* Γ, 270. *τὸν νέκυν* Η, 84. Ρ, 127. *ὁ ξεῖνος* μόνον ἐν Ὀδυσσείᾳ Θ, 101. 251. 338. 541. Ρ, 586 κ. ἀλλ. *αἱ βόες* Ἰλ. Σ, 574. *τῶν βοῶν* Ὀδ. Μ, 321. *τὰ μῆλα* Ὀδ. Λ, 4. 20, 35. *τὸν κριὸν* Ι, 461. *τὸ κῆτος* Ἰλ. Υ, 147. *τὸ σῆμα* Ἰλ. Ψ, 257. Ω, 801. Ὀδ. Θ, 195. *τὰ τεύχεα* Ἰλ. Ρ, 698. Ὀδ. Ο, 218 κτλ. — 2) πρὸς παράστασιν *εἴδους τινὸς ἀτόμων*: *ὁ γέρων* Ἰλ. Γ, 109. *ὅ τ᾽ ἀεργὸς ἀνὴρ ὅ τε πολλὰ ἐοργώς*. Ι, 320. *ὁ δειλὸς ἀνὴρ — τοῦ — κακοῦ — τοῦ — ἀγαθοῦ* Ν, 578 κεξ *τὸν ὁμοῖον* Π, 53. Ὀδ. Ρ, 218. *τὸν ἀρείω* Ἰλ. Κ, 237 Ὀδ. Υ, 133. *τὸν ὀπίστα-*

Digitized by Google

τον Ἰλ. Λ, 178. — 3) Πρὸς οὐσιαστικοποίησιν μετοχῶν τε καὶ ἄλλων ἐπιθέτων (ἀλλ' ὄχι ἀκόμη καὶ ἀπαρεμφάτων): τὸν ἄγοντα Ἰλ. Φ, 262. τὸν προϋχοντα Ψ, 325. ὁ νικηθεὶς Ψ, 663. τῷ νικήσαντι Γ, 255 κ. ἀλλ. — τὸν ἄριστον Ἰλ. Φ, 207 τὸν δύστηνον Ὀδ. Υ, 224 τὸ ἥμισυ Ἰλ. Ν, 565. τὸ κρήγυον Α, 106. — ἡ μία (γυνὴ) Ὀδ. Υ, 110. τῆς μὲν ἰῆς Ἰλ. Π, 174. οἱ δύο Ὀδ. Ζ, 64. τοὺς μὲν τέσσαρας — τὼ δὲ δύο Ἰλ. Ε, 271. αἱ μὲν εἴκοσι — αἱ δὲ Ὀδ. Υ, 158. — οἱ ἄλλοι Ἰλ. Δ, 429. Ζ, 41. 402. Λ, 693. Π, 697. Ὀδ. Α, 26. 157. Δ, 70 κ. ἀλλ. τοὺς ἄλλους Ἰλ. Λ, 367. Υ, 454 κ. ἀλλ. — τὸ ἄλλο Ἰλ. Ψ, 454. τὰ ἄλλα (τἄλλα) Ἰλ. Α, 465. Β, 428. Λ, 704. Ὀδ. Γ, 462 κ. ἀλλ. — τὸν ἕτερον Ἰλ. Ε, 146. τὼ ἑτέρω Ὀδ. Ι, 430. τοὺς ἑτέρους Δ, 258. κ. ἀλλ. — οἱ πρότεροι (= οἱ πρόγονοι) Ἰλ. Δ, 308. τῷ πρώτῳ, τῷ δευτέρῳ, τῷ τρίτῳ, τῷ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ (ἀνάρθρως) Ψ, 265 κξ. τὸν τέταρτον Ὀδ. Ξ, 26 Πρβλ. Ἰλ. Μ, 94 κξ. Β, 123. τὰ πρῶτα Ψ, 275 καὶ ἐπιρρηματικῶς τὸ πρῶτον Ἰλ. Ψ, 214 — 324. Ὀδ. Ξ, 467. Δ, 13. τὰ πρῶτα Ἰλ. Ν, 679. Ρ, 612. Ψ, 523. — τὸ τρίτον Ἰλ. Γ, 225. Ζ, 186. Ψ, 733. 843. — τὸ τέταρτον Ἰλ. Ν, 20. Φ, 177. τὸ πάρος Ἰλ. Ν, 228. Ὀδ. Ω, 486 κ. ἀλλ. — τὸ πρὶν Ἰλ. Ε, 54. Ζ, 125. Ι, 403. Ο, 72 κ. ἀλλ. — τὸ πρόσθεν Ἰλ. Μ, 40. Ψ, 583. Ὀδ. Δ, 688 κτλ. — Ἀπαρέμφατα δ' ἔναρθρα παρὰ πρώτῳ τῷ Πινδάρῳ ἀπαντῶσιν: Ὀλ. Β'. 97. Πυθ. Β'. 56: τὸ πλουτεῖν οὐν τύχᾳ πότμου σοφίας ἄριστον. Ὀλ. Η'. 58: τὸ διδάξασθαι εἰδότι ῥᾴτερον· διότι ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς Ὀδ. Υ, 52 ἀνίη καὶ τὸ φυλάσσειν πάννυχον ἐγρήσσοντα Ι, 3 τό γε (τόδε) καλὸν ἀκουέμεν ἐστὶν ἀοιδοῦ· ἢ τὸ εἶνε = τοῦτο (τόδε).

Τοιαύτην ἀρχὴν λαβοῦσα ἡ ἀρθρικὴ χρῆσις τῶν ἄρθρων ὕστερον κατ' ὀλίγον ἐπευρύνθη, περιοριζομένης, κατ' ἀντίστροφον λόγον, τῆς ἀντωνυμικῆς, καὶ σήμερον, ὅτε αὕτη εἰς ἄκρον περιωρίσθη, εὐρυτάτη ἀπέβη ἡ ἀρθρικὴ· ἀφ' οὗ δὲ καὶ τὰ κύρια ὀνόματα γενικώτατα τὰ προσλαμβάνουσιν: ὁ Νικόλας, ὁ Δημήτρις, ὁ Παῦλος κτλ. καὶ τὰ ἐθνικά: οἱ Ἕλληνες, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γερμανοί οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σμυρναῖοι, οἱ Χιώται(ς), οἱ Συριανοὶ κτλ. καὶ τὰ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους: τὸν χειμῶνα, τὴν ἄνοιξιν, τὸ καλοκαίρι, τὸ φθινόπωρον (ἢ Χυνόπωρον) καὶ τὰ τῶν μηνῶν: τὸν Μάρτι(ν), τὸν Ἀπρίλι(ν), τὸν Μάϊ(ν), τὸν Αὔγουστον κτλ. ἐν ᾧ τῶν μὲν κυρίων δύο μόνον ἔναρθρα παραδείγματα φέρονται παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. Α, 11 τὸν Χρύσην. Ὀδ. Μ, 125. τῆς Σκύλλης καὶ ταῦτα ἄλλως ἑρμηνευόμενα ὑπό τε παλαιοτέρων καὶ νεωτέρων γραμματικῶν, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρὰ τοῖς μεθ' Ὁμη-

Digitized by Google

ρον συνήθως χωρὶς ἄρθρου φέρονται. Καὶ πλεονάζει πως τὸ ἄρθρον ἐν τοῖς καθομιλουμένοις, — *ὁ καλὸς ὁ ἄνθρωπος, ἡ μικρὰ ἡ κόρη, τὸ καλὸ τὸ παλληκάρι* ’ξεύρει καὶ ἄλλο μονοπάτι κτλ. ἀντὶ τῶν *ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ἡ μικρὰ κ. τὸ κ. π.* κτλ., οἷς ἀνάλογα καὶ τὰ Πτωχοπροδρ. Α, 105: ἀφ’ οὗ δὲ *τὰς γωνίας* μου *τὰς ὅλας* ψηλαφήσω· ἀνθ’ οὗ συνηθέστερον *τὰς γων.* μου *ὅλας*. 368 καὶ ἀπὸ *τὸ πεῖσμαν τὸ πολὺν* καὶ *τὸ πολὺν τὸ ’διῶμαν*, — ἀλλ’ ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ γνωσὰ καὶ ὡρισμένα ἀντικείμενα δι’ ἀνάρθρων ὀνομάτων ἐκφέρονται: *Θεὸς φυλάξῃ* (= αι ἡ φυλάξοι) *15 Ἰουλίου, 30 Σεπτεμβρίου* κτλ. *μὲ χέρια* καὶ *μὲ ποδάρια* (χερσί τε ποσί τε) = *μὲ τὰ χέριά του* καὶ *μὲ τὰ ποδάριά του*. Καὶ γενικαὶ ἔννοιαι ἐν παροιμίαις:

ἀνθρώπου παρακάλεσις ὁμοιάζει ’σὰν ἀγγάρεια
μικρὸ χωριό, πυκνὴ ἀγγάρεια.
ξένο βιὸ καλολογάριαστο.
καθάρ(ι)ος οὐρανὸς ἀστραπαὶς δὲν φοβᾶται.
ξένος πόνος ξέδερμα (= ἀπαλλαγὴ ἀπὸ δάρσιμον)

κατ’ ἄλλην γραφὴν ’ξώδερμα.

μάθημα ξεμάθημα δύο καλὰ μαθήματα κτλ.

Ἀλλὰ τὰ περαιτέρω περί τε χρήσεως καὶ θέσεως τῶν ἄρθρων εἰς τὸ συντακτικὸν ἀνήκουσιν.

γ΄.) Ἀντὶ τῶν ἀττικῶν τε καὶ ἰωνικῶν *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* μεταχειρίζεται ἡ νεωτέρα γλῶσσα τὰς *τοῦτος, τούτη, τοῦτο* καὶ μετὰ προθέματος (πρβλ. τά: ἐ-σύ, ἐ-κεῖνος) *ἐ-τοῦτος, ἐτούτη, ἐτοῦτο* πανταχοῦ τὴν *ου* ὁμαλῶς διατηροῦσα ὡς ἑξῆς:

Ἑνικός.			*Πληθυντικός.*		
ὀν. (ἐ)τοῦτος,	(ἐ)τούτη,	(ἐ)τοῦτο	(ἐ)τοῦτοι,	(ἐ)τούταις,	(ἐ)τοῦτα
γεν. (ἐ)τούτου,	(ἐ)τούτης,	(ἐ)τούτου	(ἐ)τούτων,	(ἐ)τούτων,	(ἐ)τούτων
αἰτ. (ἐ)τοῦτον,	(ἐ)τούτην,	(ἐ)τοῦτο	(ἐ)τούτους,	(ἐ)τούταις,	(ἐ)τοῦτα.

καὶ μετὰ τοῦ προσχηματισμοῦ *να* συγχωνευομένου ὡς καὶ ἐν τῷ *αὐτοῦνος* προῆλθαν οἱ τύποι: ἑν. γεν. *(ἐ)τουτουνοῦ, τουτηνῆς*. αἰτ. *(ἐ)τούτονα, (ἐ)τούτηνα* καὶ *(ἐ)τούτονα* (σπανιώτερον). πληθ. ὀν *(ἐ)τουτοινοί, (ἐ)τουτηναίς, ταύτανα* (σπανιώτερον). γεν. *(ἐ)τουτωνῶν*. αἰτ *(ἐ)τουτουνούς, (ἐ)τουτηναίς*.

Οἱ τύποι *ταῦτοι* καὶ *ταύται* (πλησιέστερος τῷ *τούται* ἢ ὁ αὗται) ἦσαν συνηθέστατοι παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, ὡς δῆλον ὄχι μόνον ἐκ τῆς τοῦ Ἀπολλωνίου (π. ἐπιρρ. 593, 7. π. ἀντων. 72. Β. π. συντάξ. Γ΄. 22)

Digitized by Google

μαρτυρίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀποσπασμάτων τοῦ Σώφρονος παρ' Ἀθην. Γ'. 86 ε. καὶ Δημητ. π. ἑρμην. 151.

Τίνες δὲ ἐντί ποκα, φίλα, ταίδε ταὶ μακραὶ κόγχαι;
σωλῆνες θην τούτοι γα, γλυκύκρεον κογχύλιον, χηρᾶν
γυναικᾶν λίχνευμα.

καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ π. ἀντων. ἔνθ' ἀνωτ. « ταύταις ταὶ θύραι, μᾶτερ. » ὁ δὲ τοῦτος ἐπ' ἴσης τῇ δωρικῇ προσμαρτυρεῖται ἐν τοῖς ὀξωνείοις ἀνεκδ. I, 414, 10. Κατὰ ταύτας λοιπὸν τὰς ἀρχὰς τὴν τῶν εἰς *ου* παραληγουσῶν πτώσεων ἀναλογίαν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκτείνασα ἡ καθομιλουμένη ἐσχημάτισε τοὺς ἐκτεθειμένους τύπους της, κατὰ δὲ τούτους καὶ τοὺς *τοιούτους*, *τοιούτη*, *τοιούτας* κ.λ. Ἀναφαίνονται δ' οἱ δημώδεις οὗτοι ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ, ὅσον ἐμοὶ γνωστή, τὸ πρῶτον κατὰ τὸν ιδ'. αἰῶνα παρὰ τῷ στιχουργῷ τῶν Χρονικῶν τῆς Ῥωμανίας (ἐκδ. τοῦ Buchon) σλ. 26.

καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισιν *τοιούτην*.

αὐτόθι: *ἑτοῦτο* γὰρ καὶ φαίνεται τιμή σ' ἔνε μεγάλη.
σλ. 44: *ἑτοῦτο* τοὺς ἐσύντυχεν ἐκεῖνος ὁ λεγᾶτος.
σλ. 38: ἡμεῖς νὰ σᾶς χαρίσωμεν τὴν ἔξοδον *ἑτούτην*.

Ἔπειτα παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομ. στ. 2.

γά μ' ἀποστείλῃ βοηθοὺς ς *τούτην* τὴν ἱστορία
στ. 155. τὰ λόγια *τοῦτα* ἔμπαζε· γιὰ τί ἄρχισε νὰ κλίνῃ
267. λοιπὸν *ἑτοῦτος* ἔπαψε, καὶ ὅλοι τὸν ἀκοῦσι.
254. οἱ λόγοι *τοῦτοι* ἐτάραξαν τῶν βορθακῶν τὰς φρένας.

Ἀλλὰ τό; *ἑτοῦτο* ἤδη καὶ ἐν τῷ Β. Χ. στιχ. 269. Οἱ δὲ τύποι *τίτοιος*, *τίτοια*, *τίτοιο* (συνηθέστεροι παρὰ τοῖς προγενεστέροις δημοτικοῖς συγγραφεῦσι) καὶ *τέτοιος*, *τέτοια*, *τέτοιο* (σήμερον συνηθέστεροι) εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ οἱ ἀρχαῖοι *τοῖος*, *τοία*, *τοῖο* ἀναδεδιπλωμένοι. Ἀναφαίνονται δὲ ἤδη παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ.

τίτοιον ἀπηλογήθηκεν ἡ Φαιδροκάζα λόγον.

πρβλ. στιχ. 327. — ἔπειτα παρὰ τῷ τοῦ Β.

εἰς *τίτοιον* ἄνδρα θαυμαστὸν *τίτοιον* κακὸν νὰ γένῃ!

ἐν τῷ Θ. Κ.

ἀμμὴ οἱ Τοῦρκοι οὐ δύνουνταν νὰ 'πάρου(ν) *τίτοια* χώρα.

ἔπειτα παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχ. 162.

νὰ τονὲ βάλῃ ἀνόλπιστα 'σὲ *τέτοιαν* ἀπωλεία.
στ. 461. *τέτοιας* λογῆς παράξενοι ἐφάνησαν ἐκεῖνοι κλ.

ὑπὸ δὲ τὸν τύπον *ἔτοιος* παρὰ Β. Κορνάρῳ Ἐρωτοκρ.

καὶ τὸ παιδί μου ἂν κἀνεὶς μοὺ τῶθελε σκοτώσῃ,

Digitized by Google

ἔτοιον καιρὸν ἀντάμειψιν δὲν ἤθελα τοὺ δώσῃ,
οὐδὲ γυρέψην ἤθελα νὰ 'γδικηωθῶ ἔτοιαν ὥρα,
ὁποὖν' τόσοι ἀφεντόπουλοι καὶ ξένοι μέσ' 'ς τὴν χώρα.

Ὁ *τσότσος* ἢ *τζότζος* εἶνε αὐτὸς ὁ *τόσος* κατὰ συμφθορὰν τοῦ *τ* καὶ τοῦ *σ* εἰς *τσ* ἢ *τζ*, ὡς καὶ ἐν τοῖς: *τζεκούρι* ἐκ τοῦ *securis*. *τζίτζυρας*, *τζιτζυρίζω* ἀντὶ τῶν *τίτυρος*, *τιτυρίζω* κλ. καὶ λέγεται ἐν Ἠπείρῳ συνωνύμως τῷ ἀρχαίῳ κωμικῷ *τυττοῦτος*· ὁ δὲ *τοσουλάκις* καὶ (συνηθέστερον οὐδετ.) *τοσουλάκι* εἶνε ὑποκοριστικὸν τοῦ *τόσος* κατὰ τὸ λατιν. *tantillus* καὶ λέγεται τὴν σήμερον πολλαχοῦ. Ἀντὶ δὲ τοῦ *τηλίκος* ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται περιφράσεις διαφόρους κατὰ τὰς διαφόρους σημασίας του: *τόσο(ν) μεγάλος*, *τόσω(ν) χρονῶν*, *τόσο(ν) μικρὸς* κτλ. ἐνίοτε περιφράζει καὶ τὴν *τοιοῦτος* ἢ *τέτοιος* διὰ τῶν γενικῶν: *τέτοιας λογῆς*, π. χ. παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομ. στ. 462

τέτοιας *λογῆς* παράξενοι ἐφάνησαν ἐκεῖνοι,
ὁποῖοι ὀνομάζονται καὶ λέγονται καρκῖνοι.

Οὕτω καὶ ἀντὶ τῆς ἀρχαίας ἐρωτηματικῆς *ποῖος* (= qualis) ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὴν παράφρασιν *ποίας λογῆς* ἢ *τί λογῆς* ἢ καὶ *τί λογῶν*, περὶ ἧς καὶ κατωτέρω· εἶνε δ' αἱ γενικαὶ αὗται *λογῆς*, *λογῶν* ἐκ τῆς ὀνομαστ. *λογὴ* (συνθ. ἐκλογή, διαλογὴ) = *sorte*, *espèce* μοναδικαί, ἄνευ δηλ. τῶν λοιπῶν πτώσεων καὶ μόνον ἐπὶ τῆς παρούσης χρήσεως, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν· ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ τὸ ἁπλοῦν *λογή*.

Τῆς δ' ἀντωνυμίας *ὅδε*, *ἥδε*, *τόδε* τὸ μόνον γνωστόν μοι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ λείψανον εἶνε τὸ οὐδ. πληθ. *τάδε* μετὰ τῶν ἄρθρων ὁ, ἡ, τό, τοῦ, τῆς κλ. ἀκλίτως ἀντὶ τῆς ἀρχαίας ἀορίστου: ὁ (ἡ, τὸ) *δεῖνα*, τοῦ (τῆς) *δεῖνος*, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, λαμβανόμενον. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ *τάδε* εἶνε νεωτάτη. Διότι ὅ τε Πτωχοπρόδρομος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀκόμη μετεχειρίζοντο τὴν *δεῖνα* ἀκλίτως, ὡς ἤδη καὶ ἡ ἀρχαία πολλαχοῦ, π. χ. Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 622: *τὸν δεῖνα*, *τὸν τοῦ δεῖνα*. Πτωχοπρ. Α. 58

βλέπεις *τὸν δεῖνα*, τέκνον μου; πεζὸς ἐπεριπάτει.

πρβλ. Β'. 522 μετὰ δὲ τοῦ *ν* τῆς αἰτιατ. αὐτ. 517 *τὸν δεῖναν*, καὶ συσσωματωθέντος τοῦ ἄρθρου ὁ μετὰ τῆς *δεῖνα* ἐπὶ τῆς αἰτιατ. Πτωχοπρ. Β'. 47

μὴ συντυχαίνῃς, πρόσεχε, κἂν ὅλως τὸν *ὁδεῖνα*

καὶ ἐπανκλαμβανομένη ἐν Πτωχοπρ. Β'. 565

κράζει γοργὸν τοὺς ἰατρούς, *τὸν δεῖνα* καὶ *τὸν δεῖνα*.

Digitized by Google

Ὁμοίως ἐπαναλαμβανομένη καὶ ὁμώνυμος καὶ παράλληλος τῇ : τὰ καὶ τὰ φέρεται καὶ ἡ *τόδε* παρὰ Πτωχοπρ. Β΄. 568

λέγουσιν : ποῖσε *τὰ καὶ τά*, καὶ ἀς γένῃ *τόδε τόδε*.

ὡςαύτως ἀσυνδέτως ἐπανειλημμένη πρὸς ἔμφασιν καὶ ἐπίτασιν φέρεται καὶ ἡ *τόσος*, π. χ. Πτωχοπρ. Β΄. 110.

καὶ παῦσε τὸ νὰ τρῶς πολλά, ν᾽ ἀλέθῃς *τόσα τόσα*.

Σήμερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐπαναλαμβάνεται ἡ *τόσος* συνήθως μετὰ τοῦ *καί* : τὸν εἶπα *τόσα καὶ τόσα* = πάμπολλα, ἄπειρα — *τόσοι καὶ τόσοι* ἦλθαν = πάμπολλοι, πολυάριθμοι κτλ.

Σημ. Εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας πρὸς ἔμφασιν τῆς δείξεως προσηρτήθησαν τὰ μόρια : *δέ* (= δά, γερμ. *da* = ἰδού, νὰ) καὶ *ἰ* καὶ τὸ μὲν *δὲ* ἀναφαίνεται ἐν ταῖς ἑξῆς : *ὅδε, ἥδε, τόδε* καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἐπιρρήματι *ὧδε* (ἀντὶ *ὧς δε*) ἔπειτα ἐν ταῖς: *τοιόσ δε, τοσόσ δε*, τηλικόσ *δε*· τὸ δὲ *ἰ* ἐν ταῖς : *οὑτοσί, αὑτηί, τουτί* (ἀντὶ τουτοί), *οὑτοιί, τουτουί* κλ. *ἐκεινοσί, ἐκεινωνί· ὁδί, ταδί* (ἀντὶ ὁδεί, ταδεί). *τουτογί, ταυταγί* (πιθαν. ἀντὶ τῶν τουτογεί, ταυταγεί), *τοσουτονί, τοσονδί, τυννουτοσί* κτλ. Τοιαύτην ἐμφαντικὴν σημασίαν εἶχε καὶ τὸ *γε* (γα) ἐν ταῖς: *ἐγώγε, σύγε* κτλ., περὶ ὧν ἤδη ἐλέχθη, καθὼς καὶ περὶ τοῦ καθομιλουμένου μορίου ἰὰ ἢ jά. Τοιαύτην τινὰ ἴσως καὶ τὸ *γὴ* ἢ μόνον *η* ἐν ταῖς *ἐγώγη, ἐμέγη, τύγη, τυύγη* κλ. — Ἐκ τούτων τῶν προσχηματισμῶν ἡ νεωτέρα διατηρεῖ ἀντὶ μὲν τοῦ *η* τὸ *α* ἐν ταῖς: *ἐμένα, ἐσένα*, ἴσως δὲ καὶ τὸ *ε* ἐν ταῖς : *τονέ* (= τὸν), *τηνέ* (= τήν), *τούτονε, ἐκείνονε* (= τοῦτον, ἐκεῖνον), ἀντὶ δὲ τοῦ *γα* (γὲ) τὸ ἰά ἢ jά, ὡς ἐλέχθη, αὐτὸ δὲ τὸ *δε* ἐν μόνῃ τῇ *τάδε*, ἀντὶ τῆς *δεῖνα* λαμβανομένῃ, περὶ ἧς ἐπ᾽ ἴσης ἐλέχθη. Ἰδιάζει δὲ τῇ καθομιλουμένῃ ὁ προσχηματισμὸς *νά*, ὅτις συγχωνευθεὶς ταῖς ἀντωνυμίαις: *αὐτὸς* = οὗτος, *ἄλλος* καὶ *ὅλος* καὶ τῆς κλίσεώς των συμμετέχει, ὡς ἤδη εἴδαμεν καὶ ἀκόμη κατωτέρω θὰ ἰδωμεν.

ς΄.) *Ἀναφορικαί.*

Θέμα ya (ja), ὅθεν αἱ σκρ. ya, yâ, yat καὶ μεταβάσει τοῦ y (j) εἰς τὸ δασὺ πν. αἱ ἑλλην. *ὅς, ἥ* (ἅ), *ὅ*.

Αὗται εἶνε ἀρχαῖαι μέν:

1) *οὐσίας ὅς, ἥ, ὅ* (συνήθως ἐπὶ γνωστῶν καὶ ὡρισμένων)· ὁ, ἡ, τό (ὁμοίως· περὶ ὧν ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη) καὶ μετὰ τοῦ μορίου *περ*, κατ᾽ ἀρχὰς ἔμφασίν τινα ἔχοντος: *ὅσπερ* καὶ *ὅπερ, ἥπερ, ὅπερ* καὶ *τόπερ*. *ὅστις* καὶ *ὅτις, ἥτις, ὅ,τι* (ὁμηρ. ὅττι) σύνθετον ἐκ τῶν *ὅς*, ὁ καὶ τῆς

Digitized by Google

ἀορίστου τίς, διὸ καὶ κυριολεκτικῶς καὶ συνήθως ἐπ' ἀοριςίας τιθέμεναι· ἐν ᾧ τῆς ὅς τις καὶ τὰ δύο μέρη κλίνονται, ὡς οὔ τινος, ᾧ τινι, ὅν τινα κτλ. τῆς ὅτις τὸ πρῶτον μέρος συνήθως μένει ἄκλιτον παρά τε Ὁμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ καὶ πολλοῖς τῶν Ἀττικῶν, ὡς: ὅτου (ὅ τεο, ὅτευ, ὅττεο, ὅττευ) ὅτῳ (ὅ τεῳ), ὅτινα· ὅτων (ὅ τεων). ὅτοισιν Ἀνδοκ. Γ'. 16 (ὅ τέοισιν), ὅτινας, ἄσσα καὶ ἄττα· ἐπὶ δὲ μεγαλειτέρας ἀοριστίας καὶ καθολικότητος μετά τινων μορίων: ὅς ἄν (κεν), ὅστις ἄν, ὅστις οὖν, ὅστις δή ποτε, ὅστις δή ποτ' οὖν. Ἐπὶ δὲ δύο ἀντικειμένων ὁπότερος.

2) ποιότητος: οἷος (ὡρισμένως), ὁποῖος, ἰων. ὁκοῖος (ἀορίστως) καὶ μετὰ τῶν ἤδη ἐκτεθειμένων μορίων οἷος ἄν (κεν), ὁποῖος ἄν, οἷος δή ποτε, ὁποῖος δή ποτε κλ.

3) ποσότητος: ὅσος (ὡρισμ.), ὁπόσος (ἀορ.), ὅσος ἀν (κεν) κλ.

4) μεγέθους: ἡλίκος, ὁπηλίκος, ἡλίκος ἀν κλ.

Νεώτεραι δέ:

1) ὅς (σπανιώτερον καὶ μόνον παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις δημοτικοῖς στιχουργοῖς), ὅστις ἀλλ' ὄχι καὶ ὅτις, ἡ δὲ γεν. ὅτεος, ἡ αἰτ. ὅτεα πληθ. ὀν. οἵτινες, γεν. ὅτεων, αἰτ. ὅτεας· τὸ δὲ θηλ. ἥτις σχεδὸν ἄχρηστον· οὐδ' ὅ,τι (συνήθως μόνον κατ' ὀνομας. καὶ αἰτιατ. τοῦ ἑνικ.), πληθ. δὲ ὅσα, καθὼς ἤδη καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πολλάκις ἀντὶ τῶν ἄσσα, ἄττα, ἄτινα. ὁ ποῖος, ἡ ποία, τὸ ποῖον καὶ (κατὰ συςσωμάτωσιν τοῦ ο, πρβλ. τὸ ὀθεῖνα). ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖο(ν)· πληθ. ὁποῖοι, ὁποίαις, ὁποῖα κτλ. καὶ τέλος (μετὰ δευτέρου ἄρθρου), ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον. ὅπου, ὁποῦ καὶ (κατ' ἀφαίρεσιν) ποῦ ἐπὶ παντὸς γένους, ἀριθμοῦ καὶ πτώσεως, ὃ ἐ. ἀκλίτως, καθὼς καὶ ὡς ἐπίρρημα τόπου καὶ χρόνου, ἐπὶ δ' ἀοριστίας μετὰ τῶν μορίων καὶ ἄν: ὅστις καὶ ἄν, ὅτε καὶ ἄν, ὁποιος καὶ ἄν (προβιβαζομένου τοῦ τόνου), ὅτιος καὶ ἄν (κατὰ διάλεκτον), ὅπου καὶ ἄν.

2) οἷας λογῆς (σπανιώτερον), ὁποίας λογῆς· ὅ,τι λογῆς καὶ ὅ,τε λογῶν (ὡρισμένως τε καὶ ἀορίστως), ἐπὶ δ' ἀοριστίας: ὁποιας λογῆς, ὁποιας λογῆς καὶ ἄν, ὅ,τι λογῆς καὶ ἄν. Πρβλ. τὰ περὶ τοῦ τέτοιας λογῆς εἰρημένα.

3) ὅσος, ὅση, ὅσο(ν)· ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσο(ν) κυρίως ἐπὶ ὡρισμένων· ἐπὶ δ' ἀορίστων: ὅσος καὶ ἄν, ὁπόσος καὶ ἄν.

4) ὅσον μεγάλος, ὅσον μικρός, ὅσων χρονῶν = ἡλίκος, ὁπηλίκος· ἀορίστως δέ: ὅσον μεγάλος (μικρὸς) καὶ ἄν κτλ.

Digitized by Google

Ἡ μὲν τῶν ἀρχαίων χρῆσις εἶνε γνωστὴ ἐκ τῶν συνήθων γραμματικῶν· ἐνταῦθα δὲ λέγομέν τινα περὶ τῶν νεωτέρων.

Αἱ μὲν ὅς, ἥ, ὅ σήμερον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἄχρηστοι ἀποβᾶσι ἀπαντῶσιν ἀκόμη ὄχι μόνον παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ καὶ Α. Κομνηνῷ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ.

πλὴν τὴν καρδιοφλόγησιν, ἣν ὁ Φίλαρμος εἶχε,
᾽ς τὸ μίσευμα τοῦ ἀδελφοῦ οὐκ ἐμπορεῖ βαστάζειν.

Ἔπειτα παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Βελισσαρίου.

εἰς ἓν νησὶν ἐφθάσασιν, ὅ λέγουν Μιτυλήνη.

τῶν δέ: ὅστις (ἥτις, ὅ,τι), οἵτινες ἐπ᾽ ἀναφορᾶς ὡρισμένων καὶ γνωστῶν παραδείγματα ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας δημώδους ἃς ἦνε τὰ ἐκ τῶν *Χρονικῶν* τῆς Ῥωμανίας (ἐν ἀρχῇ).

τοῦ μακαρίου ἐκείνου φρὲ Πιέρου ἐρημίτου,
ὅστις ἀπῆλθεν ᾽ς τὴν Συριάν, νὰ ἔχῃ προσκυνήση
— καὶ ὡς ἦλθε τοὺς χριστιανοὺς ὁμοιῶς τὸν πατριάρχην
οἵτινες ἐδουλεύασιν ἐκεῖ τὸν ἅγιον Τάφον.

τῆς δ᾽ ὅ,τι ἐκ τοῦ Α. Κομνηνοῦ στ. 209.

νὰ ποίσῃ ὅ,τι θέλουσιν καὶ νὰ τοὺς ἀναπαύσῃ.

Αἱ δὲ *ὁ ποῖος, ἡ ποία, τὸ ποῖον* ἀπαντῶσιν ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, παρὰ πρώτῳ τῷ ποιητῇ (τοῦ) Θρ. τ. Κωνστ.

καὶ ψέξετε τὸν λογισμὸν ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν γλῶσσαν
τὴν ποίαν δὲν ἐδυνήθηκα νὰ τὴν ἀποκρατήσω.

Ἔπειτα παρὰ τῷ τοῦ Βελισσαρίου.

Δυμότοιχοι Ἀλέξιος ἔτι καὶ Πετρολίφας
οἱ ποῖοι ἠνδραγάθησαν καὶ πῆδησαν καὶ ᾽πῆραν.

Ἔπειτα παρὰ Σ. Σ.

καὶ καθ᾽ ἡμέρα, Φραντζεσκῆ, ἐσὺ θέλεις μανθάνειν
τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ κακά, τὰ *ποῖα* θέλεις παθαίνειν.

Αἱ δὲ *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον* τὸ πρῶτον, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ.

νὰ ᾽ξέβρῃ, κύρι ξένε μου, *ὅν* ἔχομεν εὐνοῦχον
ὁποῖον ἐξαπέστειλεν Ῥοδόφιλος ὁ ἄναξ.

Ἔπειτα παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. στιχ. 6.

ὁποῖος θεὸς λογίζεται καὶ θεῖον παλληκάρι.

στ. 462: τέτοιας λογῆς παράξενοι ἐφάνησαν ἐκεῖνοι,
ὁποῖοι ὀνομάζονται καὶ λέγονται καρκῖνοι.

στ. 247: *ὁποῖον* τὸν ἐφόνευσε μὲ πονηριὰ ᾽σὰν κλέφτης.

Digitized by Google

Αἱ δὲ *ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον* παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ.
τὰ ζῴδια γύρου περισσὰ λιθαρωτὰ κἀκεῖνα.
τὰ *ὁποῖα* μετὰ μηχανῆς ἐβάστα κάτω κείνη.
ἔπειτα παρὰ τῷ τοῦ Θ. Κ.
τὸ ὁποῖον ποῦ ξεύρετε καὶ οὐδέν το ἀναφέρω.
Ἡ δὲ *ὁποῦ* (ὅπου, ποῦ) ἔτι ἀρχαιότερον παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ ἐπυλλίου Ἀνδρονίκου στ. 18 (ἐκ τοῦ Γ. αἰῶνος)
Δικίμιν, *ποῦ* πηδᾶτε σεῖς, πηδοῦν το κἠ γυναῖκες.
ἔπειτα παρὰ Α. Κομνηνῷ στ. 125.
καὶ *ὁποῦ* θυμώνεται πολλὰ ἔξω ἀπὸ τὸ μέτρος,
μόνος του γίνεται ἔξοχος καὶ μὲ τὸ θέλημάν του.
χιχ. 153: ἀγάπα τοὺς *ὁποῦ* μιλοῦν ὀρθὰ ἀκολακεύτως.
ἔπειτα παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α'. 84:
ἀνάθεμα τὰ γράμματα, Χριστέ, καὶ *ποῦ* τὰ θέλει!
301. ἴδ' ὁ παπᾶς *ὁποῦ* φαγεν τὸ θαυμαστὸν ἀπάκειν:
καὶ παρ' ἄλλοις μετὰ τούτους.

Αἱ: *ὁ ποῖος, ὁποῖος, ὁ ὁποῖος* κλ. καί περ ὕστερον τῆς *ὁποῦ* ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ ἀναφαινόμεναι, εἶνε ὅμως τοὐλάχιστον ἐπ' ἴσης, ὡς καὶ ἡ *ὁποῦ* ἀρχαῖαι τὴν τοιαύτην χρῆσιν, καὶ ἰσόχρονοι τῇ οὐσιαστικῇ χρήσει τῶν πάλαι ποιότητος δηλωτικῶν *ὁποῖος* (σήμερον *ὅποιος*), *οἷος* καὶ *ποῖος* (σημ. = τίς;), ὅθεν καὶ προῆλθαν. Καὶ ἡ μὲν τῆς *ποῖος* τοιαύτη χρῆσις ἐξ αὐτῶν τῶν ἀττικῶν χρόνων κατάγεται· ὄχι δὲ πολὺ μεταγενεστέρα ἐν τῇ δημώδει τοὐλάχιστον, καί περ οὐ μαρτυρουμένη, φαίνεται ἡ τῶν *ὁποῖος* καὶ *οἷος*, συνωνύμως ταῖς: *ὅστις, ὅς*, μόνον ἐκ τῆς ὁμοίας χρήσεως τῆς *ποῖος* συμπεραίνοντι. Ἀφ' οὗ δ' ἡ οὐσιαστικὴ τούτων χρῆσις ἤδη περὶ τὸν Γ. αἰῶνα σταθερωτέρα ἀπέβη, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ Κ. Πορφυρ. ἐκθ. τῆς βασιλ. τάξεως σλ. 338: καὶ κατὰ τὸν ὅρδινον τοῦ λαχμοῦ ἐπαίρει ὁ πρῶτος *οἷον* θέλει = *ὅ*, τότε δυοῖν θάτερον, ἢ κατ' ἀρχὰς μὲν αὗται αἱ: *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον* οὕτως ὑφ' ἓν γραφόμεναί τε καὶ προφερόμεναι, ὕστερον δὲ ἢ καὶ συγχρόνως κατὰ διαλέκτους καὶ χωρίς, ὡς: *ὁ ποῖος, ἡ ποία, τὸ ποῖον*, τοῦ ἐναρκτικοῦ *ο* ὡς ἄρθρου ἐκλαμβανομένου καὶ συμμετέχοντος τῆς κλίσεως τῆς *ποῖος* καὶ τέλος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπάτην, ὑφ' ἓν μὲν γραφόμεναι, ἀλλ' ἤδη ἀληθῆ ἄρθρα προσλαβοῦσαι: ὁ *ὁποῖος, ἡ ὁποία* κλ. κατέλαβεν τὸν τόπον τῶν: *ὅς, ἥ, ὅ, ὅστις, ἥτις*, ἐπ' ἀναφορᾶς ὡρισμένης, ἐπὶ δ' ἀορίστου κατὰ προβιβασμὸν τοῦ τόνου καὶ μετὰ ἢ ἄνευ τῶν μορίων *καὶ ἄν, ὡς: ὅποιος* (καὶ ἂν) θέλει (ῃ) = *ὅστις βούλεται, ὅς ἂν βούληται. ἕποιον* (καὶ ἂν) ἴδῃ = ὅν(τινα) ἂν ἴδῃ κλ. Ἡ αἱ (ἤδη τότε τελείως οὐσιαστικαί, ὡς εἴρηται,

Digitized by Google

ἐποβᾶσαι) ἐρωτηματικαὶ *ποῖος, ποία, ποῖον* τὰ ἄρθρα προσλαβοῦσαι, ὡς: *ὁ ποῖος, ἡ ποία* κλ. ἔγειναν ἀναφορικαί· ἐκ δὲ τούτων ὕστερον κατὰ συσσωμάτωσιν τῶν προτέρων ἄρθρων καὶ πρόσληψιν δευτέρων προῆλθαν αἱ: *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον. ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον.* Πιθανώτερον μὲν τὸ πρότερον, ἔτι δὲ πιθανώτερα καὶ τὰ δύο· διότι ἀνάλογα συνέβησαν καὶ ἐν συγγενέσι γλώσσαις, παλαιαῖς τε καὶ νέαις. Οὕτω π. χ. ἐν μὲν τῇ λατινικῇ καὶ τῇ γερμανικῇ, οὐδὲν σχεδὸν διαφέρουσιν ἀλλήλων τυπικῶς αἱ ἐρωτηματικαὶ καὶ αἱ ἀναφορικαί: *quis* (τίς;), *qui* (τίς; καὶ ὅς), *quid* (τί;), *quod* (τί; καὶ ὅ, ὅ,τι), *qualis* (ποῖος; οἷος), *quantus* (πόσος; ὅσος) κτλ. — *was* (τί; ὅ), *welcher* (τίς, ποῖος; ὅς)· αἱ δὲ ῥωμανικαὶ ὄχι μόνον ἐτήρησαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῆς μητρὸς λατινικῆς, ὡς ὅτε λέγουσι: *qui* = τίς; καὶ ὅς, ἰταλ. *chi. que* = τί; ὅς, ἥ, ὅ, ἰτ. *che* κτλ., ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐρωτηματικῶν *qualis, quale* = ῥωμαν. *quel, quelle,* ἰτ. *quale* μετὰ τῶν ἄρθρων *il — le, la* ἐσχημάτισαν τὰς νέας ἀναφορικάς: *il quale — le quel, la quale — la quelle,* αἵτινες οὐσιαστικῶς ἐκλαμβάνονται, καθὼς καὶ αἱ ἀντίστοιχοι νεοελληνικαί: *ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία* κ.λ. Ἀλλ' ἐκ ταύτης τῆς ὁμοιότητος παραχθέντες δὲν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν, ὅτι ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ τὰς ἔπλασε, μίαν τινὰ τῶν ῥωμανικῶν μιμουμένη· διότι κατὰ τὸν Ἰ. αἰῶνα, ὅτε πιθανώτατα ἐν πλήρει χρήσει ἦσαν αἱ ἑλλην. *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον* καὶ *ὁ ποῖος, ἡ ποία, τὸ ποῖον,* δὲν ἦτο ἀκόμη διαπεπλασμέναι αἱ ῥωμανικαὶ γλῶσσαι.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους λόγους οὐδ' ἡ τῆς *ὅπου* (ὅποῦ) χρῆσις ἐνεφυτεύθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατὰ μίμησίν τινος τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν, π. χ. τῆς ἰταλικῆς, ὡς ὁ Κοραῆς (Ἀτ. Ἀ. 65) ὑπονοεῖ, ἐπὶ παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ πτώσεως τὴν *che* μεταχειριζομένης. Τὸ αὐτὸ ἡ ὅμοιον γλωσσικὸν πνεῦμα ὁμοίους τύπους ἔπλασε καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει.

Ἡ *ὅποιος* ἐπὶ ἀοριστοτέρας σημασίας ἀπαντᾷ ἤδη παρὰ Α. Κομν. στ. 91.

ὅποιος σὲ κάμῃ τι κακὸν, οἷος ἄρχ καὶ ἔνι,
μέσα σου μὴ τοὐργίζεσαι, μηδὲ κακὸν τὸν κάμῃς.

οὕτω καὶ *οἷαν* = ἥντινα, ἣν ἂν ἐν τῷ Β. Χ.

καὶ *οἵαν* κρίνῃς ἐξ αὐτὰς κάλλιαν παρὰ τὰς ὅλας
ἐκείνην δὸς καὶ τὸ βεργίν ὡς δέσποιναν τῶν ὅλων.

Τῆς δ' ἐπὶ τὸ οὐσιαστικώτερον συνωνύμως ταῖς *οἵ, αἵ, ἅ, οἵτινες, οἵτινα* κλ. χρήσεως τῶν *ὅσοι, ὅσαι, ὅσα,* ὡς ἐν τοῖς: *ὅσοι θέλουν* ἂς ἔλθουν =

Digitized by Google

οἵτινες (οἱ ἂν) βούλονται (βούλωνται) ἐλθέτωσαν = οἱ βουλόμενοι ἐλθ. — Α. Κομν. στ. 81 κεξ.

ὅσοι οὐ τρέχουν φυσικῶς, οὐκ ἔχουν, ὡς ἁρμόζει,
καθὼς ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, μᾶλλον ἀλλέως πράττουν,
θλίβουν, ζημιώνουν, ἀδικοῦν καὶ καταβλάπτουν πάντας.

ἡ ἀρχὴ κεῖται ἐν τοῖς ὁμηρ. Β, 681 κεξ.

Νῦν αὖ τοὺς *ὅσσοι* τὸ πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον,
οἵ τ' Ἄλον οἵ τ' Ἀλόπην, οἵ τε Τρηχῖν' ἐνέμοντο,
οἵ τ' εἶχον Φθίην ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα κτλ.

Πρβλ. Β, 484:

ἔσπετε νῦν μοι, — — — —
οἵτινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν

Τοιαῦτα καὶ τὰ Αἰσχύλου ἑπτὰ ἐ. Θ. 290 (Herm.)

— — — εὐτραφέστατον
πομάτων *ὅσων* ἵησιν Ποσειδᾶν ὁ γαιάοχος.

Προμ. 979: ἁπλῷ λόγῳ τοὺς πάντας ἐχθαίρω θεούς,
ὅσοι παθόντες εὖ κακοῦσι μ' ἐκδίκως.

ζ'.) Ἐρωτηματικαί.

Τρία εἶνε τὰ θέματα, ἐξ ὧν ἐσχηματίσθησαν αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι τῶν ἀρίων γλωσσῶν, τά: ΚΑ, ΚΥ (ΚΥ), ΚΙ, μᾶλλον δ' ἓν μόνον τὸ θεμελιῶδες, τὸ ΚΑ, ἐξ οὗ καὶ τὰ λοιπὰ δύο. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ *ΚΑ* καθαροῦ ἔγειναν αἱ σανσκριτικαὶ *ka s* τίς (ἀρσ.), *kâ* (θηλ.), αἱ ζενδικαὶ *kas* (ἀρσ.), *kâ* (θηλ.), *kad* (οὐδ.) καὶ αἱ ἀρχαιόταται ἑλληνικαὶ *κό-ς*, *κή*, *κό*, ὄθεν μόνον πτώσεις τινὲς ἐπιρρηματικαὶ διετηρήθησαν ἐν τῇ Ἰάδι, οἷαι αἱ: *κοῦ* (= ποῦ), *κῇ* (πῇ), *κῶς* (πῶς), τὸ χρον. ἐπίρρημα *κότε* (πότε;) καὶ αἱ διὰ τῶν ἐπιθεμάτων ya (ια), *λικο*, *τιο* καὶ *τερο* παρηγμέναι ἐπιθετικαὶ *κο-ῖος* (ποῖος), *κόσ(σ)ος* (πόσ[σ]ος = κό-τιο-ς, πό-τιο-ς), *κότερος* (πότερος), *πηλίκος* (ἄδηλον ἂν ποτε ἐλέγετο *κηλίκος*). Τούτων αἱ μὲν ἀπὸ *κ* ἀρχόμεναι εἶνε ἀρχαιότεραι καὶ ἀπέμειναν μέχρις ἰσχάτων ἐν τῇ ἰωνικῇ διαλέκτῳ, τινὰ δὲ λείψανα καὶ ἐν τῇ ἀλβανικῇ, αἱ δὲ ἀπὸ *π* νεώτεραι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις συνήθεις.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *ΚΑ* προ;λαβόντος τὸ *v* (F) προῆλθαν αἱ λατινικαὶ *quae*, *quod*, ἓν. γεν. *quojus*, δοτ. *quoi* ἀρχαιότεραι τῶν *cujus cui* κλ. μεταβάσει δὲ τοῦ k εἰς h αἱ γοτθικαὶ *hva-s*, *hvô* (θηλ.), *hva* (οὐδ.), ὄθεν κατὰ παντελῆ ἀφαίρεσιν τοῦ ἐναρκτικοῦ φθόγγου οἱ νεογερμ. τύποι *wer* (τίς), *was* (τί)· = ἐκ δὲ τοῦ *ki* καθαροῦ μὲν ἡ οὐδ. σκρ. *him* (τί)

Digitized by Google

τύπος μοναδικὸς ἀντὶ τοῦ *ki* ἢ *kit*, καὶ αἱ ἑλληνικαὶ *tíe*, *τί* μετὰ τῶν λοιπῶν πτώσεων, ἔνθα ἀναφαίνεται τὸ *ν* ὡς θεματικόν, ἴσως ἐκ τοῦ σκρ. ἐκείνου *m* τοῦ *kim* παρανοηθέντος προελθόν· ἐκ δὲ τοῦ *kvi* αἱ λατιν. *quis*, *quid*, *quibus*, *qui qui*· ἐκ δὲ τοῦ *ku* μόνον τινὰ σανσκριτικὰ καὶ ζενδικὰ ἐπιρρήματα, οἷα τά: *kutra* ποῦ; *ku'tras* πόθεν; *kué-ka* ποῦ; *kvá* ποῦ; *kú'ir'a* καὶ *kva* ποῦ; *kú'i'a* πῶς;

Ἐκ τοιαύτης λοιπὸν ἀρχῆς ὡρμημέναι αἱ ἐρωτηματικαὶ τῆς Ἑλληνικῆς εἶνε:

1) *οὐσίας*: *τίς*, *τί*· *πότερος* (= τίς τῶν δύω), ἰων. *κότερος*.
2) *ποιότητος*: ποῖος, ποία, ποῖον καὶ ἰων. κοῖος, κοίη, κοῖον.
3) *ποσότητος*: πόσ(σ)ος, πόσ(σ)η, πόσ(σ)ον· ἰων. κόσος κόσῃ κλ.
4) *μεγέθους*: πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον.
5) *τόπου ἢ πατρίδος*: *ποδαπός*, *ποδαπή*, *ποδαπόν*.

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ τῶν οὐσιαστικῶν ἐρωτηματικῶν τὸ μὲν οὐδ. *τί* μέχρι σήμερον διασώζεται: *τί εἶπε τοῦτο*; *τί κάμεις*; Ἐκτὸς δὲ τῆς κυρίως οὐσιαστικῆς ταύτης χρήσεως φέρεται καὶ ἐπιθετικῶς ὄχι μόνον μετ' οὐδετ. ἐν. οὐσιαστικῶν, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ· *τί πρᾶγμα* (= τῷ ἀρχ. τί χρῆμα; Εὐρ. Ἱππ. 909), *τί ζῶον*; ἀλλὰ καὶ μετὰ ἄρσεν. καὶ θηλ. καὶ πληθυντικῶν: *τί καιρὸς* εἶνε τοῦτος; = ποῖος καιρός· *τί ἄνθρωποι*; = *τίνες* (ποῖοι) *ἄνθρωποι*; *τί ἡμέρα εἶναι* τούτη; *τί γυναῖκες*: *τί νέα φέρεις*; = *τίνα* (ποῖα). Οὕτω συντάσσεται τὸ *τί* ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μᾶλλον, ὅτε ἐκλαμβάνεται κατηγορηματικῶς· τί οὖν ταῦτά ἐστιν; Ξενοφ. Ἀναβ. Β'. 1, 22. *Τί σοι* φαίνεται ὁ νεανίσκος; Πλατ. Χαρμ. 154 d = τοῖς νεωτέροις: *πῶς* σου φαίνεται ὁ ν.; — Αἱ νεώτεραι φράσεις: *τί ἄνθρωπος*; *τί καλός*; *τί φρόνιμη*; καὶ αἱ ὁμ. ἐκλαμβάνονται ὄχι μόνον ἐρωτηματικῶς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστικῶς, ἔνθα τὸ *τί* συνωνυμεῖ τῷ *πόσον* καὶ τοῖς ἀρχ. ὡς, *λίαν*. «Οὕτω τὸ ἐξηγεῖ ὁ Σουΐδας· *τί καλὴ ἡ τάξις*; ἀντὶ τοῦ *λίαν*. Κορ. — Τὸ τί ἐκλαμβάνεται καὶ σήμερον, καθὼς καὶ πάλαι, ἀντὶ τοῦ *διὰ τί*; *τί φωνάζεις τόσο(ν)* = *διὰ τί*, *τί κλαίεις* = διὰ τί; καθὼς καὶ ἐν Ἰλ. Α, 362.

Ἐκ τῆς φράσεως *τί εἶπε τά* (λέγεις, κάμνεις); = *τί ἐστιν ἃ* κτλ. κατὰ κρᾶσιν προῆλθε τὸ ἐρωτηματικὸν *τίντα* ἢ *τεῖντα*, καὶ ἐντεῦθεν κατ' ἀφαίρεσιν *εἶντα* ἢ *ἴντα* (συνηθέστατον ἐν Χίῳ), ἔνθα κατ' ἀρχὰς μὲν μέχρι τινὸς διετηρεῖτο ἀκόμη ἡ ἀναφορικὴ σημασία τοῦ *τά*, ὡς ἐν τῷ Θ. Ρ. καὶ ὁποῦ κούντρα λέγει τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ ξεύρω τίντα χάνει.

παρὰ Σ. Σ. καὶ ὁ νοῦς των διαλογίζεται τὸ πῶς θέλουν μοιράσειν,
καὶ τίντ' ἀφῆκε πᾶσ' ἑνὸς καὶ πότε νὰ τὸ πάρῃ.

Digitized by Google

ὕστερον δ' ἐπισκοτισθείσης, τά: *τίντα* καὶ *ἵντα* ἀπέβησαν ὅλως ἰσοδύναμα τοῖς *τί, τίνα*. π. χ. παρὰ Σ. Σ.

καὶ εἶδε τὸ πῶς ἐδιάγασι καὶ *τίντα* τάξιν εἶχαν.

αὐτ. καὶ μὲν δ νοῦς μου μεριμνᾷ εἰς *ἵντα τρόπον* εἶμαι.

Θ. Ρ. καὶ δὲν ἐγείρεται ἀπ' αὐτὰ νὰ τοῦ πῇ *ἵντα ταῦτα*.

κἄπου ἀκούεται καὶ *τίντο* = *τί 'ν τὸ* = *τί ἐστιν ὅ* = *τί* κατὰ τὰ προειρημένα, ὡς ἐν τῷ ᾄσματίῳ.

τίντο, μωρή, τιντὸ
τὸ φουστάνι σου κοντό; κτλ.

Ἀντὶ δὲ τοῦ ἀρσ. καὶ θηλ. *τίς* ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὰ ἐπιθετικὰ *ποῖος, ποία*, καὶ πρὸς τοῦτο τὴν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἀρχαίας λαβοῦσα. Οὕτω π. χ. παρ' Αἰσχ. Ἀγαμ. 263 *ποίου χρόνου*; = πότε; αὐτ. 1046 ἄ ποῖ ποτ' ἦγαγές με; πρὸς *ποίαν* στέγην;

— πρὸς τὴν Ἀτρειδῶν.

αἱ *ποίου* καὶ *ποίαν* ἰσοδυναμοῦσι ταῖς *τίνος, τίνα*. Ὁμοίως παρὰ τῷ Αἰσχ. Χοηφ. 169.

ποίαις ἐθείραις (δμόπτερος δ βόστρυχος); = τίσι, τίνος.

170 αὐτοῖσιν ἡμῖν κάρτα προσφερής.

παρ' Εὐριπ. Ἀνδρομ. 388 κεξ.

Τί καίνεις μ'; ἀντὶ τοῦ; *ποίαν* πόλιν
προὔδωκα, τίνα σῶν ἔκτανον παίδων ἐγώ;
ποῖον δ' ἔπρησα δῶμ';

αὐτ. 1125 κεξ.

τίνος μ' ἕκατι κτείνετ' εὐσεβεῖς ὁδοὺς
ἥκοντα; *ποίας* ὄλλυμαι πρὸς αἰτίας;

Πρβλ. Βακχῶν στ. 1273. 1290. Ἑκάβης στ. 159 — 162.

τίς ἀμύνει μοι; *ποῖα* γένναι,
ποία δὲ πόλις;
φροῦδος πρέσβυς, φροῦδοι παῖδες.
ποίαν ἢ ταύτην ἢ κείνην
στείχω; ποῖ δ' ἥσω; κτλ.

αὐτ. 1059. 1264. Ἡλ. 905.

εἶεν· *τίν'* ἀρχὴν πρῶτά σ' ἐξείπω κακῶν,
ποίας τελευτάς; *τίνα* μέσον τάξω λόγον;

Ἰφιγ. Ταυρ. 499.

σοὶ δ' ὄνομα *ποῖον* ἔθεθ' ὁ γεννήσας πατήρ;

Πρβλ. αὐτόθι 625. 1319.

τὸν ποῖον; ἆρ' ὃν Τυνδαρὶς τίκτει κόρη;

Digitized by Google

Ἴων. 958. Ῥήσου 278. 403. 703—5. Τρῳάδων 505. Ἐν δὲ τῷ Ἀριστοφάνους Νεφ. 153 κεξ.

τί δῆτ' ἄν, ἕτερον εἰ πύθοιο Σωκράτους
φρόντισμα; — *ποῖον*; ἀντιβολῶ, κάτειπέ μοι.

τὸ *ποῖον* δύναται ἀδιαφόρως = τῷ *τί* ἢ τῷ *τί λογῆς* νὰ ἐκληφθῇ. Πρβλ. αὐτ. 247.

ποίους θεοὺς ὁμεῖ σύ;

367. 685. Σφηκῶν 181 κεξ.

— — — ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρεις
κάτω γε τουτονί τιν' ὑποδεδυκότα
— *ποῖον*; φέρ' ἴδωμεν. — τουτονί. — τουτὶ τί ἦν.

αὐτ. 1198. Εἰρην. 224. Ὀρν. 1208. 1233 κ. ἀλλαχοῦ· ἔπειτα παρ' Ἀριστοτέλει Πολιτ. Ἀ. 4, 1. ἔστι δὲ χρηματιστικῆς μέρη χρήσιμα τὸ περὶ τὰ κτήματα ἔμπειρον εἶναι, *ποῖα* λυσιτελέστατα καὶ ποῦ καὶ πῶς κτλ. — — — δεῖ γὰρ ἔμπειρον εἶναι πρὸς ἄλληλά τε τούτων *τίνα* λυσιτελέστατα καὶ *ποῖα* ἐν *ποίοις* τόποις κτλ. Θεοφρ. χαρακτ. Ἡ. *ποίᾳ* γὰρ οὐ στοᾷ, *ποίῳ* δὲ ἐργαστηρίῳ, *ποίῳ* δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς οὐ διτμερεύουσιν ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας; — Πολυδ. Γ'. 8 εἰ δέ τις ἔροιτο τὸν συγγραφέα *ποῖος* ἦν καιρὸς οἰκειότερος τοῖς Καρχηδονίοις ἢ *ποῖον* πρᾶγμα τούτου δικαιότερον ἢ συμφορώτερον κτλ. ς'. 36 ζητοῦσιν ἐκ τοῦ χαρακτῆρος *ποῖον* ἐκ τῶν φυλακείων λέλοιπε. 41 ἐν *ποίᾳ* ῥύμῃ καὶ *ποίῳ* τόπῳ τῆς Ῥώμης σκηνοῖ. ΙΒ'. 10 (11) πρὸς ποτέρους ἦλθε καὶ πρὸς *ποίας* πόλεις τῶν ἑτέρων. Διοδ. Σικ. ΙΒ'. σλ. 128 (Teubn.). Οἱ τοὺς Θουρίους οἰκοῦντες ἐστασίαζον πρὸς ἀλλήλους *ποίας* πόλεως ἀποίκους δεῖ καλεῖσθαι τοὺς Θουρίους καὶ *τίνα* κτίστην δίκαιον ὀνομάζεσθαι — Πολὺ δὲ περισσότερον παρὰ τοῖς μ. Χ. ὡς παρ' Ἰγνατίῳ π. τοὺς ἐν Ταρσῷ κεφ. 6 *ποῖος* δὲ ἄνθρωπος ἔλεγεν· καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα κτλ. περὶ *ποίου* δὲ ἀνθρώπου ἔλεγε τό· ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. Ἰγνατ. π. Φιλιππησ. 7 νέμων δὲ *ποίων* πληρωτὴς γέγονεν, ὁ μήτε γνώμῃ τινὸς μήτε ἐξουσίᾳ ὑπείκων; παρ' Ἑρμῇ Παραβ. Γ'. καὶ οὐ φαίνονται τὰ ξηρὰ (δένδρα) *ποῖά* εἰσιν ἢ τὰ ζῶντα κτλ. Παραβ. Θ'. 14 βλέπεις οὖν *ποίους* βκστάζει; τοὺς ἐξ ὅλης καρδίας φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ. — Ἰωσήπῳ Ἰουδ. ἀρχ. ις'. σλ. 8, 21 (Teubn) *ποία* μὲν ἔννοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον παραλέλειπται; *ποία* δὲ πίστις ἐνδεὴς ἐστιν; *τίς* δὲ οὐ νενόηται τιμή; *ποία* δὲ χρεία μὴ εἰς πρῶτον ὄρξ; — Ψευδοπλουτάρχῳ π. τ. βίου κ. τ. ποιήσ. Ὁμήρου 1 *ποίων* τ' ἦν γονέων καὶ πόθεν. Πρβλ. 4 ἐπηρώτα τὸν θεὸν *τίνων* τ' εἴη γονέων καὶ

Digitized by Google

πόθεν· καὶ *Πρόκλου* π. Ὁμήρου *τίνων* γονέων ἡ *ποίας* ἐγένετο πατρίδος. παρὰ Πρίσκῳ σλ. 152. 3 ἐμερίζετο οὖν τὴν γνώμην καὶ ἀπεπόρει *ποίοις* (= τίσι) πρότερον ἐπιθήσεται. 170, 10 *τίνα* γὰρ πάλιν ἡ *ποῖον* φρούριον σεσῶσθαι ἔλεγεν ὑπ' ἐκείνων; κτλ. πρβλ. 199, 16 κ. ἀλλ.— παρὰ Ζωσίμῳ σλ. 233, 13 ἀπαγγέλλειν τε αὐτοῖς ὅποι εἴη καὶ *ποίοις* ἐπιέναι τόποις ἡ ἀνδράσι προσήκει. πρβλ. 232, 21. — παρὰ Θεοφάνει χρον. σλ. 38, 5 ἀμηχανούντων δὲ αὐτῶν *ποῖος* ἄρα εἴη ὁ δεσποτικὸς σταυρὸς καὶ σφόδρα τῆς μακαρίας Ἑλένης λυπουμένης, ὁ Μακάριος φερωνύμως ἐπίσκοπος διὰ πίστεως ἔλυσε τὸ ζητούμενον. 5, 17 ἐν *ποίῳ* χράνῳ ἑκάστου βασιλέως *ποῖα* πρᾶξις γέγονεν. παρὰ Κωνσταντ. Πορφυρ. ἐκθ. τ. βασιλ. τάξ. 446, 4 κεξ. εἶτα (ἠρώτα) *ποία* ὁδός ἐστι στενόχωρος καὶ κρημνώδης καὶ ἐπικίνδυνος καὶ *ποῖα* πλατεῖα καὶ εὐδιάβατος κτλ. εἶτα ἠρώτα περὶ αὐτῆς τῆς χώρας, πόσα πάστρα ἔχει καὶ *ποῖα* τούτων εἰσὶν ὀχυρὰ καὶ *ποῖα* ἀνόχυρα, καὶ *ποῖα* πολυάνθρωπα καὶ *ποῖα* ὀλιγάνθρωπα κτλ. Οὕτω φθάνομεν εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς σύσσωμος ἀναφαίνεται ἐν γραφῇ ἡ δημώδης γλῶσσα· καὶ δὴ ἐν τῷ Β. Χ. εὑρίσκομεν συνήθη τὴν χρῆσιν τῶν *ποῖος*, *ποία*, *ποῖον* ἀντὶ τῶν *τίς*, *τί*.

καὶ *ποιά* μοι ἀπόκειται εἰς ἰδικήν μου τύχην.
καὶ *ποιὰν* ἔδωκες τὸ βεργίν, νἆνε πυρία ς ὅλους.

πρβλ. τὸ *ποιὰν* ἔδωκα τὸ βεργίν, κτλ.
καὶ *ποία* στράτα καὶ *ποίαν* ὁδόν, ποῦ πορευθῶ ἡ ἀθλία;

ἐν τῷ Β. καὶ *ποῖος* οὐκ ἐδαγκάθηκεν ὑπὸ σκορπίου φθόνου;
ποῖος νὰ ἔνι ἀρχηγός, νὰ ἔνι καπιτάνος.
ποίαν οὐκ ἤγειραν ψυχὴν ἐπὶ τὴν εὐφροσύνην;
τοῦτο καὶ μόνον ἔλειπε, τὸ *ποῖον* νὰ ποίσῃ αὐθέντην,
ποῖον νὰ ποίσῃ στρατηγόν, νὰ ποίσῃ καπετάνον κτλ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ *τίς* χρῆσις δὲν ἔλειψεν ὁλασχερῶς καὶ διὰ μιᾶς ἐκ τῆς δημώδους γλώσσης· διότι ὄχι μόναν παρὰ Α. Κομνηνῷ πολλάκις ἀπαντᾷ, ὡς π. χ. ἐν τοῖς 40 — 41.

ὁ ἄρρωστος, ἂν λαιμαργεῖ, *τίς* νὰ τὸν θεραπεύσῃ;
καὶ τὸν μωρόν, ἂν δυστυχεῖ, *τίς* νὰ τὸν παρηγορήσῃ;

καὶ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ ἐν Β'. στ. 76. 77. καὶ ἐν τῷ Β. Χ. ς. 358.

τίς εὐγενὴς ῥωμογενὴς πάσχει δι' αὐτό;
νὰ μάθῃς ἀπὸ λόγου μου, *τίς* καὶ *τίνος* ὑπάρχω.

καὶ ἐν Β. οἴδά σε, φθόνε, *τίς* εἶναι, *τίς* ἔνι ὁ τεκών σε.
ὢ κρῖμαν ὁποῦ γίνετον! βαβαί! *τίς* μὴ θρηνήσῃ;
καὶ *τίς* οὐ περιθαύμασεν, ἐμβλέπων τὰ τοιαῦτα;

Digitized by Google

ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Δ. Ζήνῳ ἐν τῇ Βατραχομυομαχίᾳ ἐναλλὰξ μὲν τοῦ *ποῖος*, ὡς ἐν στιχ. 17—20

ὁ βορθακὰς τὸν ἐρωτᾷ· ξένε μου, *ποῖος* εἶσαι
καὶ πόθεν ἦλθες ἐδαπᾶ; μ' ἐμὲν φιλία ποῖσε.
εἰπές μου τὴν ἀλήθειαν *τίνες* ἔν' οἱ γονεῖς σου,
καὶ μή μου κρύψῃς τίποτες, τὸ *ποῖ* 'σαν οἱ δικοί σου.

πρὸς οὓς παράβαλε τὸν στιχ. 28 κτλ.

Τὴν δὲ *ποιότητα* τὴν πάλαι συνήθως διὰ τῶν *ποῖος, ποία, ποῖον* ἑρμηνευομένην ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ διὰ τῶν γεν. *ποίας λογῆς, τί λογῆς* ἐκφέρει, ὅπου τὸ *τί* μένει ἄκλιτον. π. χ. παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. 221 ἀκούσατέ το *τί λογῆς* ἤτανε τ' ἅρματά τους.

Ἡ *ποῖος* ἐν τῇ νεωτέρᾳ ὄχι μόνον συνίζησιν πάσχει, ἀλλὰ καὶ προσχηματίζεται, ὡς καὶ αἱ *αὐτὸς* καὶ *τοῦτος*, ὡς ἑξῆς·

Ἑνικός.

ὀν. *ποῖος* καὶ πολός. ποία καὶ πολά. ποῖον καὶ πολό.
γεν. ποίου (πολοῦ), ποιανοῦ. ποιᾶς, ποιανῆς. ποίου (ποιοῦ), ποιανοῦ.
αἰτ. ποῖον, πολόν. ποίαν, πολάν. ποῖον, πολό.

Πληθυντικός.

ὀν. ποῖοι, πολοί. ποίαις, ποιαῖς. ποῖα, πολά.
γεν. ποίων, πολῶν.

ποιανῶν καὶ *ποιωνῶν* καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

αἰτ. ποίους, πολούς. ποίαις, ποιαίς. ποῖα, πολά.

Ἀντὶ τῆς *πότερος* ἡ νεωτέρα γλῶσσα μεταχειρίζεται τὴν περίφρασιν *ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο* (ἢ ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυό), πρότερον δὲ καί : *τίς τῶν δύο*, ἢ μόνον *τίς, τί*. Καὶ τούτων μὲν ἡ χρῆσις εἶνε ἤδη παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, π. χ. παρὰ Ξενοφ. Κύρου Π. Ἀ. 3,17: τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι, *τίς* κτῆσις δικαία ἐστί, *πότερα* τὸν βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι — παρὰ Πλάτωνι ἐν Φιλήβῳ 52. d. *τίποτε* χρὴ φάναι πρὸς ἀλήθειαν εἶναι; τὸ καθαρόν τε καὶ εἰλικρινές, ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ἱκανόν; — Πρβλ. Ἀνθολογ. Θ'. 178, 5. ΙΑ'. 183, 4. 376, 6. ἐκείνων δὲ παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον, π. χ. ἐν τῇ Κ. Δ. Ματθ. ΚΑ'. 31: *τίς ἐκ τῶν δύο* ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; Λουκ. Ζ'. 42: *τίς οὖν αὐτῶν* (τῶν δύο), εἰπέ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει; ΚΒ'. 27: *τίς γὰρ μείζων*, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; Παύλου π. Φιλιππ. Α'. 22 καὶ *τί* αἱρήσομαι, οὐ γνωρίζω. συνέχομαι γὰρ ἐκ *τῶν δύο*.

Ἡ δὲ τῶν *πόσος, πόση, πόσο(ν)* χρῆσις εἶνε καὶ σήμερον ἡ αὐτή,

Digitized by Google

καθὼς καὶ πάλαι. Ἀντὶ δὲ τῶν *ηλίκος, ηλίκη, ηλίκον* ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὰς περιφράσεις: *πόσον μέγας* (μεγάλος), *πόσων χρονῶν* ἢ (ἐπὶ τῆς ἐναντίας ἐννοίας): *πόσον μικρός*. Ἀντὶ δὲ τῶν *ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν* τὰς περιφράσεις: *ἀπὸ ποῖον τόπον; ἀπὸ ποίαν πατρίδα;* καθὼς καὶ ἡ ἀρχαία πολλάκις τάς: *ἐκ ποίας γῆς; ἐκ ποίας χώρας* (πάτρης, πατρίδος);

Τὸ *ποδαπός*, καθὼς καὶ τὰ ἀντίστοιχα *ἡμεδαπός, ὑμεδαπός, ἀλλοδαπός, τηλεδαπός, παντοδαπός*, ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς *ποδ* (ἐκ τῆς ὀνομαστ. *πός* (κός), ὅθεν γεν. *ποῦ*, δοτ. *ποῖ*) καὶ τῆς προθ. *ἀπό*, καθὼς καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἐκ τῶν ἀναλόγων ἀφαιρ. *ἡμέδ* (σκρ. asmat), *ὑμέδ* (σκρ. yu'smat), *ἀλλόδ* (σκρ. anyat), *τηλέδ, παντοδ* καὶ τῆς *ἀπό*, ἐσήμαινεν ἐτυμολογικῶς τε καὶ κατὰ τὴν μακρὰν χρῆσιν: *ἀπὸ ποῦ*, καθὼς καὶ τὰ ἀντίστοιχα: *ἀφ'* (ἐξ) ἡμῶν (ὑμῶν) ἀλλοῦ ἢ ἄλλης γῆς, τηλόθεν, πάσης γῆς ἢ πάντοθεν. Ὕστερον δὲ κατ' ὀλίγον μετὰ τῆς σημασίας καὶ τὸν φθόγγον παρήλλαξε καὶ ἤρχισε νὰ σημαίνῃ = τῷ *ποῖος* (ποίας λογῆς), ὡς παρὰ [Δημοσθένει] κατὰ Ἀριστογειτ. Α. 40: τί οὖν οὗτός ἐστιν, κύων νὴ Δία, φασί τινες, τοῦ δήμου. *Ποδαπός; οἷος* οὓς μὲν αἰτιᾶται λύκους εἶναι, μὴ δάκνειν κτλ. Πρβλ. Πλουτ. Ἠθ. σλ. 218. Α. 220. F. Μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν τύπον *ποταπὸς* φέρεται παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον, Διονυσ. Ἁλικαρν. Φίλωνι, Ἰωσήπῳ, Λουκιανῷ, Σέξτῳ τῷ Ἐμπειρικῷ καὶ ἄλλοις. Τὴν διττὴν ταύτην χρῆσίν τε καὶ τύπον μαρτυρεῖ ὅ τε ἀφορισμὸς τοῦ *Φρυνίχου*: « ποταπὸς διὰ τοῦ *τ* μὴ εἴπῃς, ἀδόκιμον γάρ· διὰ δὲ τοῦ *δ* λέγων ἐπὶ γένους θήσεις: *ποδαπός ἐστι*; Θηβαῖος ἢ Ἀθηναῖος; Ἔστι γὰρ οἷον ἔκ τινος δαπέδου (;)· τὸ *ποταπὸς* δέ: *ἔστι ποταπὸς τὸν τρόπον Φρύνιχος; φρόνιμος, ἐπιεικής*. Χρὴ οὖν οὕτως ἐρωτᾶν, ποῖός τίς σοι δοκεῖ εἶναι; » καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ Ἀπολλωνίου π. συντάξ. Α. 3. « ἐπὶ ἐθνικῆς ἐννοίας *ποδαπὸς* λέγομεν, ἢ ἔσθ' ὅτε ἀνθυπάγεται καὶ τὰ ἐν ποιότητι, ὅτε λέγομεν, ποδαπός ἐστι Τρῦφων, μέλας ἢ λευκός. » — Τοὐναντίον τὸ *ποῖος* ἀντὶ τοῦ *ποδαπὸς* μετεχειρίσθη ὅ τε Φερεκράτης παρὰ Πλουτάρχῳ π. μουσ. σλ. 1142: « *ποῖος* οὗτοσὶ Τιμόθεος; Μιλήσιός τις Πυρρίας. » Καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπιγραμμ. Δ'. « τίς; Ἐρχῖνος. *ποῖος*; ὁ Κρής. » Ἐκ δὲ τῆς *ποιότητος* μετεφέρθη τὸ *ποταπὸς* καὶ εἰς τὴν *ποσότητα*, καθ' ἑκατέραν δὲ φέρεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἐν τῇ Κ. Δ. π. χ. Λουκ. Ζ'. 39: *τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνή;* = *τίς καὶ ποία*; Ἰωάνν. ἀ. ἐπιστ. Γ'. 1; *ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην* δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ. = πόσην. Καθὼς δὲ τὰ *ηλίκος, ἡλίκος, τηλικοῦτος* κ.τ.λ. κατὰ περίστασιν ποτὲ μέν: *πόσον μέγας, τόσον μέγας* κτλ., ποτὲ δέ: *πόσον μικρός, τόσον μικρὸς* ση-

Digitized by Google

μαίνουσιν, οὕτω καὶ τὸ ποταπὸς ἐκτὸς ἐρωτήσεως φερόμενον ποτὲ μέν: *μέγας, πολὺς* σημαίνει, ὡς ἐν τῷ ποιήματι Β: « χαρὰν γὰρ εἶχε ποταπήν, χαρὰν πολλήν, μεγάλην », ποτὲ δέ: *μικρός, εὐτελής*, ὡς συνήθως ἐκλαμβάνεται σήμερον. Περὶ ταύτης τῆς σημασίας πρβλ. καὶ Κοραῆν Ἀτακτ. Δ'. 454.

ή.) *Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.*

Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι εἶνε καθ' ὅλου αἱ αὐταὶ καὶ αἱ ἐρωτηματικαί, τῷ τόνῳ μόνον διαφέρουσαι, ὅτι αὗται μὲν ὀξυτονοῦνται καὶ συνήθως προτάσσονται ἐν τῇ πρότάσει, ἐκεῖναι δὲ βαρυτονοῦνται, μᾶλλον δὲ συνήθως ἐγκλίνονται καὶ ἐπιτάσσονται. Εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς.

ἀρχαῖαι	*νεώτεραι*
1) *οὐσίας: τὶς τί (τί ποτε)*	τινάς, ἕνας, κάνεὶς, κάποιος. τί, κάτι, τί ποτε (ὁ κάτις, ὁ κάποιος)
τινὲς, ἔνιοι.	μερικοί.
2) *ποιότητος: ποιός, ποιός τις.*	κάποιας λογῆς, κάτι λογῆς.
3) *ποσότητος: πόσος, ποσός τις.*	κάμποσος.
4) *μεγέθους: πηλικός.*	κάμποσον μέγας (μικρός).

Παρὰ ταύτας καὶ αἱ ἐπ τῶν ἀρνητικῶν μορίων σύνθετοι:

οὐδείς, οὐδεμία, οὐδὲν)	κανεὶς (κἀμμία, κἀνὲν) 'δέν,
οὔτις, οὔτι.)	τίποτε 'δέν.
μηδείς, μηδεμία, μηδὲν)	κανεὶς (κἀμμία, κἀνέν, τίποτε).
μήτις, μήτι.)	'δέν, μηδέν.

καὶ τέλος εἰς τὰς ἀορίστους συγκατελέγονται συνήθως, εἰ καὶ διάφορα σημαίνουσαι, καὶ αἱ:

ἕτερος, ἄλλος. ὁ ἕτερος, ὁ ἄλλος.	ἄλλος, ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο, ὁ ἄλλος.
ἑκάτερος, ἕκαστος.	καὶ ὁ εἷς (ἕνας) καὶ ὁ ἄλλος, καθεὶς (καθένας).
ἄμφω, ἀμφότεροι, — αι, — α.	καὶ οἱ (αἱ, τὰ) δύο.
πᾶς, πᾶς τις.	(πᾶς), καθεὶς (καθένας) πᾶς' ἕνας.
πάντες, πᾶσαι, πάντα.	ὅλοι, ὅλαι, ὅλα (πάντες, πᾶσαι) πάντα.
ὅλος, ὅλοι.	ὅλος, ὅλοι (οὖλοι ἰων.).

Οἱ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ τύποι τοῦ τὶς, συνήθως ἀρσενικῶς καὶ οὐδετέρως ἐκλαμβανομένου, εἶνε οἱ ἑξῆς.

Digitized by Google

	ἑν.	*πληθ.*
ὀν.	τινάς, τί.	τινές, τινά.
γεν.	τινός.	τινῶν.
αἰτ.	τινά(ν), τί.	τινάς, τινά.

Παράδειγμα τῆς ὀν. *τιρὰς* ἤδη παρὰ τῷ στιχουργῷ τοῦ Β. Χ.

στ. δέκα μῆνας τὸ κάμνασιν, *τιρὰς* οὐκ ἤξευρέν το.
στ. ἢ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἐχθρός *τιρας* χαυνώσῃ.

Ἔπειτα παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. σ. 393.

ὁ Κραμβοβάτης ἔφθασε, *τιρὰς* δέν τον ἐμποδίζει.

Τοιοῦτον καὶ τὸ ἐκ τῆς (ἀνεκδότου) στιχηρᾶς περιγραφῆς τῆς ἐν Ἰωαννίνοις πολιορκίας τοῦ Τεπελενιώτου Ἀλῆ ἐν ἀρχῇ :

Ποτέ *τιρας* ἀς μὴν εἰπῇ, ὅτ᾽ εἶν᾽ εὐτυχησμένος
ἐδῶ ᾽ς τὸν κόσμον ὅσον ζῇ ὅτ᾽ εἶνε γελασμένος.
ὁ κόσμος εἶν᾽ ἕνας τροχός, ἐδῶ κ᾽ ἐκεῖ βατζει,
ποτὲ δὲν στέκει σταθερά, παντοτινὰ γυρίζει.

Τῆς δ᾽ ἑν. αἰτιατ. *τιρὰν* καὶ ἄλλων πτώσεων παραδείγματα φέρονται καὶ ἐν ἀρχαιοτέροις δημοτικοῖς μνημείοις. Α. Κομν. στ. 120 κεξ.

ἂν δώσῃς τίποτε *τιράν*, μή του τὸ ὀνειδίσῃς,
καὶ χάσῃς καὶ τὸ χάρισμα καὶ οὐ μὴ εὐχαριστήσῃ,
καὶ μοιάσῃς καί *τινος* ἀνθρώπου κακογνώμου,
ὡς *εἴ τινες* νὰ σπείρωσιν εἰς τὸ χωράφι σπόρον
χοίρους ἐμβάζουν εἰς αὐτὸ καὶ δκπανοῦν τὸν σπόρον.

στ. 132. εἴ *τις* σου ᾽πῇ μυστήριον καὶ πιστευθῇ σου λόγον κτλ.

πρὸς ὃν παράβαλε τὸν ἑξῆς ἐκ τῶν γάμων τοῦ Θησέως βιβλ. Β΄. παρὰ Δουκαγκίῳ σλ. 969 :

καὶ *τὶς* μπαρπούτα βάσταζε, *τὶς* ἕλμον ᾽ς τὸ κεφάλι

ἐξ ἀμφοτέρων τούτων τῶν στίχων δυοῖν θάτερον συμπεραίνεται, ἢ ὅτι τότε ἀκόμη ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἡ ὀνομ. *τὶς* ἦτο συνήθης, ἢ οἱ στιχουργοὶ οὗτοι ἀρχαΐζοντες τὴν μετεχειρίζοντο. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ στίχῳ ἡ *τὶς* ἐπαναλαμβανομένη σημαίνει ἐπιμερισμόν. Ἄλλα δ᾽ ἄλλων πτώσεων παραδείγματα ἴδε παρὰ Ἀλ. Κομνηνῷ ἐν στιχ. 103. 114. 278. 296. 438 κ. ἀλλ. Ἀντὶ τῶν πληθυντ. *τινὲς* ἢ *ἔνιοι* ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τό: *μερικοί*, ὅπερ ἀναφαίνεται ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, περὶ τὸν Ι΄. αἰῶνα ἐν τῷ βίῳ τοῦ Αἰσώπου σλ. 11, 2 : ἔχεις *μερικὰ* κτήνη μισθώσασθαι ἢ πωλῆσαι.

Τὸ ὑδέτερον τί πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἀοριστίας προσέλαβε τὸ *ποτέ*, ὕστερον δ᾽ ἐπισκοτισθείσης ταύτης τῆς σημασίας τοῦ ἐπιρρ., τὸ *τίποτε*

Digitized by Google

ἀπέβη ἴσον τῷ ἁπλῷ *τί*, ἐπὶ δ' ἀρνήσεως = τῷ *οὐδέν*, *μηδέν*, ὡς ὅτε ἐρωτᾷ μέν τις π. χ: ἔφηρες *τίποτε*; ἀποκρίνεται δ' ὁ ἕτερος, ἂν κενὸς ἔρχεται: *τίποτε* ὁ ἐ. *οὐδέν*. Οὕτως ἐκλαμβάνονται πολλάκις ἀρνητικῶς καὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ θετικὰ *κάνεις*, *κανέν*, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν. ἔπειτα τὰ ἐπ' ἴσης ἐκ θετικῶν (λατιν.) ὀνομάτων γενόμενα γαλλικά: *rien* (ἐκ τῆς αἰτ. *rem* τοῦ res), *pas* (ἐκ τοῦ passus, βῆμα). Ἡ δὲ τοῦ *τίποτε* ἀντὶ τοῦ *τί* χρῆσις ἀναφαίνεται ἤδη παρὰ Ἀπολλοδώρῳ βιβλιοθ. Β΄. 6, 4: καὶ τότε *τίποτε* δοῦσαν ἀντ' αὐτοῦ λαβεῖν αὐτόν. ἔπειτα παρ' Ἀρριανῷ Ἐπικτ. διατρ. Γ΄. 13, 18 οἰκοδομεῖ *τίποτε*, εἶτα καταστρέφει. 24, 39 φλυαρεῖν *τίποτε*. ἔπειτα ἐκ τῶν συνοδικῶν κανόνων Τόμου Γ΄. σλ. 525. (ἐκδ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ): ἵνα, ἐὰν *τίποτε* ἀληθείας ἔχειν ἡμᾶς οἴησθε, ἀντιλαβέσθαι τούτου μὴ ἀμφιβάλητε. 528 εἰ *τίποτε* ἀληθείας μετεῖχον. 530 εἰ αὐτοῖς — — — προσαρμόζει *τίποτε* ἀπὸ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας. 621 τοιοῦτο *τίποτε* οὐκ ἠδυνήθημεν εὑρεῖν. ἔπειτα παρὰ Κωνσταντ. τῷ Πορφυρογ. ἐκθ τ. βασ. τάξεως. σλ. 334, 18 ἐὰν δείξῃ ὁ τοποτηρῶν ἄθλον *τίποτε* — — — οὐκ ἔχει ἄδειαν ὁ τοποτηρούμενος λαμβάνειν *τίποτε*. 403, 4: καὶ πῶς ἦλθε, μὴ *τίποτε* ἐν τῇ ὁδῷ *ἐσιάνθη* (γρ. αἰσθάνθη;), μὴ *τίποτε* παρελείφθη κ. ἄλλ. Τελευταῖον ἐν τῇ αὐτῇ μὲν χρήσει, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς τύπους: *τίποτε* (ἰων. κ. ἀττ.), *τίποτα* (αἰολ.) καὶ μετὰ προσχηματισμοῦ (ς) *τίποτες* (ζθεν καὶ) *τίποτις* καὶ *τίποτας* ἁπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀπὸ Α. Κομνηνοῦ δημοτικοῖς στιχουργοῖς: Α. Κομν. στιχ. 20:

Ἐὰν δὲ *τίποτε* κρυφὸν καὶ συμβουλὴν γυρεύσῃς.

Πρβλ. στιχ. 107. 114. 321:

υἱέ μου, ἴδε, ἂν ἔφαγες ξένον *τίποτις* πρᾶγμα.

πρβλ. στ. 405. 443 *τίποτες* κ. ἄλλ. Πτωχοπροδρ. Β΄. 278. *τίποτε*. 513 *τίποτε* καὶ κατὰ δ. γ. *τίποτα* ἐν τῷ Β. Χ. στ. 54 *τίποτε* στ.

ἀνεψηλάφα, γύρευε, *τίποτα* οὐχ εὑρίσκει

στ. ἐνεψηλάφα, γύρευε, *τίποτι* οὐχ εὑρίσκει

παρὰ Σ. Σ. οὐδὲν κατέχουν *τίποτας*, ἔσφαλαν καὶ πλανῶνται.

αὐτ. *τίποτε* πρᾶγμα. *τίποτε* οὐ φελᾷ την κτλ.

παρὰ Δ. Ζήνῳ ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Βατραχομυομαχίας

Μὴ νἄχεις *τίποτες* βιβλιὸ νέο νὰ μοῦ πουλήσῃς;

στ. 85. ἀπ' ὅσα 'υρίσκονται 'ς τὴν γῆν, *τίποτα* δέν τα τάσσω.

Τὰ ἀριθμητικὰ εἷς (ἕνας), μία (μιά), ἓν (ἕνα) ἐξ ἀντωνυμικῆς ῥίζης τὴν ἀρχὴν ἔλκοντα ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἀντωνυμικῶς ἐκλαμβάνονται, συνωνύμως τῇ ἀορ. τὶς καὶ τῷ ἀοριστώδει ἄρθρῳ τῶν νεωτέρων

Digitized by Google

γλωσσῶν, γαλλ. *un, une.* γερμ. *ein, eine* κ.λ. Καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ ταύτης τῆς χρήσεως ἀναβαίνει, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, εἰς τὸν έ. π. Χρ. αἰῶνα. ὁμοίως ἐκεῖ ἐδείχθη, ὅτι ἡ ἀρθρικὴ αὐτῶν χρῆσις οὐδὲ σήμερον εἶνε τόσον συνήθης ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ὅσον ἐν ταῖς λοιπαῖς νεωτέραις γλώσσαις. Ἐδῶ δὲ εἰς τὰ ἐκεῖ ἐκτεθειμένα παραδείγματα ἐπισυνάπτομεν ἄλλα τινὰ ἐκ τινων ἄλλων δημοτικῶν στιχουργῶν: ἐκ τοῦ Θ. Ρ. διατὶ ἅπτει ἡ καρδούλα μου σὰν μιὰ φλόγα μεγάλη.

= φλόξ τις. αὐτόθεν:

ἔνα καράβι τό φερε, ὁποὔρραξε 'ς τὸν λάκκον
ἐκεῖχασι τὸν Χάροντα κρυμμένον 'ς ἕνα σάκκον
μακάριος ὁποῦ 'μπορεῖ τὸν μῆνα μία φόρα·
καλὸν ἕνι 'ς τὸν ἄνθρωπον νὰ ξεύρῃ καὶ τὴν ὥρα.
καὶ εἰς τέτοιαναν ἐρώτησιν εἷς σοφὸς ἀπεκρίθη.

ἐκ τοῦ Σ. Σ.

ἂν ἔχεις ἕναν ἀδελφὸν καὶ νᾶνε πτωχότερός σου.
ἂν εὕρῃς ἕναν ἄνθρωπον νἄχῃ ἑξαδέλφους δύο.
ἐμπῆκεν καὶ τριπήδησε 'σὰν ἕνα παλληκάρι.

Τὸ μόριον *κἂν* (= καὶ ἂν) ἤδη ἐκ τῶν ἀττικῶν χρόνων ἔχει πρὸς ταῖς ἄλλαις καί τινα περιοριστικὴν δύναμιν, ἴσην τῇ τῶν *καὶ* (ἐπιδοτικοῦ), *γοῦν* ἢ *γέ*, *πώς*, *πού*, *τοὐλάχιστον*, ὡς ἐν τοῖς Σοφοκλ. Ἠλ. 1482. ἀλλά μοι πάρες *κἂν* σμικρὸν εἰπεῖν = ἄφες με *κἂν* (τοὐλάχιστον) ὀλίγον νὰ εἴπω. Θεοκρ. ΚΓ'. 41 *κἂν* νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χείλεα. Πρβλ. αὐτ. 35. Ἀνθολ. Ἑ. 92. Λουκιαν. Θ. διαλογ. Ἑ. 2. ἐκεῖναι μέν σοι *κἂν* ἐν γῇ μένουσι. Τίμ. 20. οἷς οὐδὲ *κἂν* ὄνος ὑπῆρξε πώποτε. Ἡρωδιαν. Α. 13, 8. σώφρων πᾶς καὶ παιδείας *κἂν* μετρίως μεμυημένος = καὶ τοὐλάχιστον μ. μετρίως πως. Ἐντεῦθεν προῆλθεν οἰκοθεν ἡ ἀοριστώδης ἐκείνη σημασία του, ἣν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ συνήθως ἡ *τὶς* μετ' ἐπιθέτων, μάλιστα ποσότητος δηλωτικῶν, εἶχεν, ὡς ἐν τῷ Θουκ. Ζ'. 87. ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινας = κἀμμιὰν ἑβδομηκονταριὰ 'μέρας· καὶ τῷ Ἀλ. Κομν. 165.

ἀπέλθετ' ἀναμείνατε ἄχρι *κἂν τρεῖς* ἡμέρας

= ὡς δύο (ἢ) τρεῖς ἡμέρας. — καὶ Πτωχοπρ. Α. 124.

κἂν τέσσερα τὸν δίδουσιν εἰς τὸ τραπὸν μουχρούτιν

= τρία τέσσαρα. Πρβλ. Β'. 199. — 89, 583. *κἂν δέκα.* 198 *κἂν* δεκατέσσαρα. — 65. 269. 582 *κἂν* δεκαπέντε. — 197. 381 *κἂν* εἴκοσι. — 275 *κἂν* ὀλίγον. — Σ. Σ.

εἶχεν ἐντάμα μετ' αὐταὶς πολιτικαὶς *κἂν δέκα.*

Digitized by Google

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν σημασίᾳ τὸ κἄν ἤρχισε κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ συντάσσηται, ὕστερον δὲ καὶ νὰ συνθέτηται μετὰ τῶν (ἀορίστων) ἀντωνυμιῶν εἷς (ἕνας), τίς, ποιός, ποσός, καὶ νὰ σχηματίζῃ τὰς νεωτέρας: *κἂν εἷς* (κἂν ἕνας), *κἂν μία*, *κἂν ἕν* (κἂν ἕνα), *κἄν τες*, *κἄν τι* κλ. καὶ τάς: *κἀνείς* (κἀνένας), *κἀμμία*, *κἀνέν* (κἀνένα), *κἄ(τ)τις*, *κἄ(τ)τι*, *κἄ(π)ποιος*, *κἄμποσος*. Καὶ αἱ μὲν *κἀνείς*, *κἀμμία*, *κἀνὲν* συνωνυμοῦσι τὰς ἀρχαιοτέρας *τὶς*, *εἴς τις*, *τὶ*. ἐπὶ δ' ἀρνήσεως *οὐδείς*, *οὐδεμία*, *οὐδέν*. *μηδείς*, *μηδεμία*, *μηδὲν* καὶ ἀναφαίνονται ἐν γραφῇ ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰ. αἰῶνος: ἐν τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρωνίκου στιχ. 11.

ἐβγῆκε, διαλαλήθηκε, *κἀνένα* δὲν φοβᾶται.

Α. Κομν. 319.

εἰς κρῖμα μέγα ἢ μικρὸν *κἀνένα* κατακρίνῃς

= *μηδένα*. Πρβλ. τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ *τίποτε* εἰρημένα.

στιχ. 413. νὰ δείχνῃς πῶς δὲν χρειάζεσαι τί ποτ' ἀπὸ *κἀνένα*.

426 υἱέ μου, ἂν σε πιστευθῇ *κἀνείς* τι ἐκ τὸ ἰδικόν του.

Πτωχοπρ. Β'. 135.

κἂν εἷς οὐ βλέπει τὸ κουκκὶν ἀπὸ τοὺς καλογήρους.

185 μὴ νὰ τζακώσω πίνακαν *κἂν ἕναν* εἰς τὰς χεῖρας.

πρβλ. 241. 277. 429.

καὶ τζυγαρίζεται *κἀνείς* ὡς τοῦ νὰ τὸ 'πιτύχῃ

= τίς. ἐν τῷ Β. Χ.

κἀνείς οὐδὲν ἐτόλμησε νὰ ἔμπῃ εἰς τὸ κάστρον.

ἄτρωτον ὅλον ἄβλαβον χωρὶς *κἀμμιᾶς* ἀνάγκης.

οἱ πάντες ἐσιώπησαν, *κἀνεὶς* λόγον οὐ δίδει —

μὴ ναῦρῃ πτῶμα *κἀνενὸς* ἀπὸ τοὺς ἰδικούς του —

Θ. Ρ. λέγω, ἂν ἔτυχε *κἀνείς* νὰ τὰ καλοσκοπήσῃ

καὶ ἂν 'φήσῃς καὶ *κἀνένα*, δυὸ θλίψες μή τους χαρίζῃς.

Σ. Σ. *κἀνεὶς οὐδὲν* εὑρίσκεται καλός, ἐμπιστευμένος. —

καὶ ἂν ἦν' καὶ φαίνεται *κἀνείς* καὶ ἔχῃ τάχα τε φίλον, —

νἄπες: οὐκ ἦτον φίλος του *κἀνένας* ἀπ' ἐκείνους. —

καὶ δὲν ἔχει καὶ τοὔβετις *κἀνένα* παραθύρι —

οὐδὲ ἀνοίγουν *κἀνενός*, ὅλους ἀπηλογιάζουν —

νὰ 'πάγω νὰ πραγματευτῶ *κἀνένα* κεντηνάριν —

καὶ βλέπετε, κἀμμί' ἀπὸ σᾶς μὴ 'πάγῃ κ' ἐμπροδώσῃ κτλ.

Αἱ δέ: *κἄ(τ)τας*, *κἄ(τ)τι* καὶ μετὰ τοῦ *ο* (πρβλ. ὁ ποῖος — ὁ δποῖος. ὁ δεῖνα — ὁδεῖνα), *ὁκά(τ)τις*, *ὁκά(τ)τι* καὶ αἱ: *κἄ(π)ποιος*, *κἄ(π)ποια*, *κἄ(π)ποιον* (σπανιωτέρα) καὶ μετὰ τοῦ *ο*: *ὁκά(π)ποιος*,

Digitized by Google

ὀκά(κ)ποια, συνωνυμοῦσι ταῖς ἀρχαίαις τίς, τί, εἴς τις, ἔν τι καὶ ἀναφαίνονται καὶ αὐταὶ ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 170.

ὀκάποιας γειτόνισσας βοῦχον νὰ παρελύθη.

280 ὀκάτι πως ἐγίνετον κτύπος εἰς τὸ κατώγειν.

Β'. 428. ἔχει τὸ ὄνομα καλόν, παράξενον ὀκάτι.

ἐν τῷ Β. Χ. 6.

ὅταν γὰρ ἐβασίλευε Ῥοδόφιλος ὀκάτις.

πρβλ. στ. 25. 296.

καὶ τότε βρύσιν ηὕρηκεν παράξενον ὀκάτι.

Θ. Ρ. θρηνήσετε καὶ 'πῆτέ της ὀκάτι καταλόγι.

καὶ ἂν ἔχει κᾶτις καὶ πουγγὶν βαρὺν εἰς τὸ πλευρόν του,

ἀπ' αὗτα τὰ γλυκίσματα γλυκαίνει τὸν λαιμόν του.

ἐν τοῖς γάμοις τοῦ Θησέως βιβλ. Δ'.

γιὰ τὴν ἀγάπη κᾶτινος, γιατὶ τὴν ἀγαπάει.

βιβλ. Γ'. καὶ 'σὰν ἐξεύρεις πάντοτες τὸ 'δόντι τοῦ 'φειδίου,

πρῶτα δαγκάνει κᾶτινας μικρὰ δαγκαματία,

καὶ τότ' ἁπλώνει δυνατά, καὶ παρευθὺς φουσκώνει.

Δ. Ζήνῳ στ. 100.

μόν' ἡ φωνή σου ἡ σκληρὴ σὲ δείχνει κᾶτι νᾶσαι κ.τ.λ.

Τῶν ἐκ τοῦ τὶς συνθέτων μόνον τὸ οὐδέτ. κᾶτι εἶνε σύνηθες τὴν σήμερον: *ἤθελαν κᾶτι νὰ 'ποῦν* = τί. *κᾶτι πρᾶγμα* = χρῆμά τι. *κᾶτι καλὸ(ν)* μᾶς φέρνει (θὰ μᾶς 'πῇ) = καλόν τι. ἐν δὲ φράσεσιν, οἷαι αἱ: *κᾶτι καλὰ 'ποῦ μοὺ τὸ θύμισες — κᾶτι καλὰ 'ποῦ τὸ θυμήθηκα* — σημαίνει τὸ *κᾶτι* ταὐτὸν καὶ τά: *γέ, πάνυ, πάνυ μὲν οὖν, μάλα* κ.τ.τ. ὅθεν *κᾶτι καλὰ* = εὖγε, εὖ πάνυ (μάλα), *ἔν καιρῷ γε* κ.τ.τ. — Ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτ. Δ'. 225 τοῦ *κᾶτι* τούτου τοῦ ἐκτὸς ἐρωτήσεως φερομένου τὸ ἐν ἐρωτήσει, ὡς: *κάττι ἀργὰ ἦλθες;* διακρίνων, λέγει τάδε: « *κάτι*, Σ. ἀπὸ τὸ κἄν τι (quelque chose). Δὲν πρέπει ὅμως νὰ συγχυθῇ μὲ τὸ ἐρωτηματικὸν *κάτι* ἢ μᾶλλον διὰ τοῦ διπλοῦ *τ κάττι*, οἷον *κάττι ἀργὰ ἦλθες; κάττι δὲν τρώγεις; κάττι δὲν λαλεῖς;* Τοῦτο εἶνε τὸ δωρικὸν *πάττι*, ἀντὶ τοῦ *κατὰ τί* (pourquoi). » Ἀλλ' ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὰ μέν: *κάττι ἀργὰ ἦλθες;* εἶνε μόνον ὁ ἐρωτηματικὸς τύπος τῶν: *κάττι ἀργὰ ἦλθες* = *ὀψέ τι* (ἢ ὀψέ που, ὀψέ πως) *ἐλήλυθας*, τὰ δέ: *κάττι δὲν τρώγεις; κάττι δὲν λαλεῖς:* δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν: *οὐκ ἐσθίεις τι; οὐ λαλεῖς τι;* θὰ πεισθῶμεν, ὅτι ἐτυμολογικῶς δὲν διαφέρει τοῦτο τὸ *κάττι*, τὸ ἐρωτηματικῶς καὶ ἀπορηματικῶς ἐκφερόμενον, ἐκείνου τοῦ ἄλλου. Ἔπειτα πῶς ἐκ τοῦ *κατὰ τί* προῆλθε *κάττι* καὶ ὄχι *καττί*, ἐν ᾧ τὸ ἐρωτημ. *τί* ποτὲ δὲν ἐγκλίνεται; Περὶ δὲ

Digitized by Google

τῆς ὀρθογραφίας, ἐπειδὴ τὰ *κάτις, κάτι, κάποιος*, πανταχοῦ ἐκ τοῦ *κάν* καὶ τῶν *τις, τι, ποιὸς* σύγκεινται, ἔπρεπε κατά τινα ἐξομοίωσιν τοῦ *ν* πρὸς τὸ ἑπόμενον *τ* ἢ *π* νὰ διττογραφῶνται: *κάττις, κάττι, κάπποιος*· ἀλλ' ἀφ' οὗ οὔτε ἐν τῇ προφορᾷ ἀκούεται πλέον διπλοῦν *τ* ἢ *π* καὶ ἀνέκαθεν ἁπλογραφημένα φέρονται, καὶ τοῦ λοιποῦ ἔμπρεπε νὰ διατηρηθῇ ἡ συνήθεια αὕτη. Ἐν δὲ τῷ *κάμποσος* τὸ ἔρρινον διεσώθη. Ἀναφαίνεται δὲ τὸ *κάμποσος* ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Β΄. 554.

Ποῦ μὲ φελοῦν ὅτ' ἔμαθα *κἀμπόσα* γραμματίτζια;
ἐν τῷ Β. πολλοὺς αἰχμαλωτίσασιν, ἀπέδειραν *καμπόσους*.
ἐν τῷ Θ. Ρ. καὶ βλέπω ἀπὸ λόγου σου ἐπέρασαν *κἂν πόσοι*.
αὐτ. εἶπες καὶ ἐξηγήθηκες καὶ ἔγραψες *κἀμπόσα*.
ἐν τοῖς γάμοις τοῦ Θησέως βιβλ. Β΄.
καὶ τὴν πολλή τ' ἀλαζονιὰ ἐγέλασε *κἀμπόσα*
παρὰ Γλυκᾷ π. τῆς ματαιότητος τοῦ βίου.
ὁποῦ *κἀμπόσο* φαίνονται, καὶ ἀπ' ἔκει συννεφιάζει.

Ἐν τούτοις τοῖς στίχοις τὰ *κἀμπόσο, κἀμπόσα, κἀμπόσοι* κλ. παροξύτονα φέρονται, πολλαχοῦ ἀπαιτοῦντος καὶ τοῦ ῥυθμοῦ. σήμερον δὲ συνήθως προπαροξύτονα φέρονται: *κάμποσος, κάμποση, κάμποσο(ν)* κ.λ., ἀλλὰ *κάμποσοι* καὶ *κἀμπόσοι, κάμποσαις* καὶ *κἀμπόσαις*.

Περὶ τῶν *οὐδέν, μηδὲν* καὶ *δέν*.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων *οὐδείς, μηδείς, οὔτις, μήτις* μόνον τὸ οὐδ. *μηδὲν* μαθηματικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς πως εἶνε σύνηθες ἐν τῇ νῦν καθομιλουμένῃ, καὶ τὸ *οὐδὲν* οὐσιαστικῶς ἔν τισι φράσεσιν, οἷαι αἱ: *εἶνε ἓν καὶ τὸ οὐδέν*· τὸ (ἢ τὸν) *κρίνω ἓν καὶ τὸ οὐδέν*· *ἀπὸ τὸ οὐδὲν ἔγεινε μέγας καὶ πολὺς* καὶ εἴτις ἄλλη (πρβλ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 799). ἀντὶ δ' αὐτῶν συνήθη εἶνε τὰ *κάνείς, κάμμία, κἀνὲν* καὶ *τίποτε* μετὰ τῶν ἀρνητικῶν *δὲν* καὶ *μή*, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τούτων. (πρβλ. τὰ προεκτεθέντα παραδείγματα).

Κατὰ δὲ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους τὸ *οὐδὲν* καὶ τὸ *μηδὲν* ἦσαν συνηθέστερα, ἐπιρρηματικῶς ἀντὶ τῶν ἁπλῶν *οὐ* καὶ *μὴ* ἐκλαμβανόμενα. Ἐντεῦθεν ὕστερον κατ' ἀφαίρεσιν προῆλθε τὸ *δέν*, ὅπερ σήμερον συνηθέστατα μὲν ἀντὶ τοῦ *οὐ* ἐκλαμβάνεται, σπανιώτερον δὲ καὶ μόνον κατά τινας διαλέκτους ἀντὶ τοῦ *μή*, ὡς ἐν τῇ φράσει: *ἂς δὲν ἔλθῃ* = *ἂς μὴ ἔλθῃ*. καὶ εἴπου ἀλλαχοῦ. Καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἐπιρρηματικῆς χρήσεως τῶν *οὐδὲν* καὶ *μηδὲν* κατ' ἀρχὰς μὲν συνωνύμως τοῖς: *οὐδόλως, μηδόλως. οὐδαμῶς, μηδαμῶς. οὐδὲ ποσῶς, μηδὲ ποσῶς*. ὕστε-

Digitized by Google

ρον δὲ καὶ τοῖς: οὐ καὶ μὴ εἶνε παλαιοτάτη καὶ ἰδιάζει μάλιστα τοῖς Ἀττικοῖς: Ὁμήρου Ἰλ. Α, 412

— — — ὅτ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν

Ω, 370: ἀλλ' ἐγὼ οὐδέν σε ῥέξω κακά, — — — —

Ὀδ. Υ, 266: καὶ νόος ἐν στήθεσι τεταγμένος οὐδὲν ἀεικής.

Ἡσιόδου Θεογ. 295:

Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐεικός.

Αἰσχυλ. Προμηθ. 46 — 47:

— πόνων γὰρ ὡς ἁπλῷ λόγῳ
τῶν νῦν παρόντων οὐδὲν αἰτία τέχνη

αὐτ. 128: μηδὲν φοβηθῇς

αὐτ. 179. σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς
δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς.

αὐτ. 343 — 5:

προθυμίας γὰρ οὐδὲν ἐλλείπεις· ἀτὰρ
μηδὲν πόνει· μάτην γὰρ οὐδὲν ὠφελῶν
ἐμοὶ πονήσεις. κτλ.

αὐτ. 834: ὑφ' ὧν σὺ λαμπρῶς κοὐδὲν αἰνικτηρίως
προσηγορεύθης κτλ.

αὐτ. 953: καὶ ταῦτα μέντοι μηδὲν αἰνικτηρίως
ἀλλ' αὖθ' ἕκαστα ἔκφραζε κτλ.

Οὕτω καὶ Περσῶν 757. 844. Ἑπτὰ 426. Ἀγαμ. 588. 1038. 1375. 1430. 1494. 1626. Χοηφ. 503. 900. Εὐμ. 250. 515. 547. 722. Σοφ. Αἴ. 11.

καί σ' οὐδὲν εἴσω τῆσδε παπταίνειν πύλης

αὐτ. 115: φείδου μηδὲν ὧν περ ἐννοεῖς.

οὕτω καὶ Αἴ. 124. 165 276. 280. 940. 172. 1114. Ἀντιγ. 511 550. 711. 716. Ἠλ. 519. 716. 1005. 1045. 1194. Ο. Τ. 1016 1018. 1056 κτλ. κτλ.

Εὐριπ. Ἀλκηστ. 310:

ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα

Ἀνδρ. 88: οὐ δῆτα· μηδὲν τοῦτ' ὀνειδίσῃς ἐμοί,

αὐτ. 101: κοὐδέν σ' ὀνήσει δῶμα Νηρῇδος τόδε.

οὕτω καὶ ἐν στιχ. 463. Βακχ. 209 787. Ἑκάβ. 372. Ἑλ. 1423—4. Ἱκετ. 863. Ἱππ 968 κτλ. κτλ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1272:

λοιδορῆσαι τοὺς πονηροὺς οὐδὲν ἐστ' ἐπίφθονον

Νεφελ. 538:

οὐδὲν ἦλθε ῥαψαμένη σκύτινον καθειμένον.

Digitized by Google

ἔνθα τῶν σχολιαστῶν τις τάδε σημειώνει: « οὐδὲν ἦλθε: παρέλκει τὸ δέν· ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ « οὐδὲν ἔτισε » (A, 412), θέλει δὲ εἰπεῖν: οὐκ ἦλθε, συνήθως. » — Οὕτω καὶ αὐτ. 548. 616. 1080. 1293. Σφηκ. 20. 356. 443. 482. 1321. 1478.

ὀρχούμενος τῆς νυκτὸς *οὐδὲν* παύεται.

Βατραχ. 725. 1112. 1117. Εἰρην. 474. Λυσ. 497. 672. Θεσμοφ. 928. Ἐκκλησ. 644.

τὰ μὲν ἄλλα λέγεις *οὐδὲν* σκαιῶς κτλ. κτλ.

Ἡροδ. Ἑ. 34 οἱ γὰρ ὦν Νάξιοι *οὐδὲν* πάντως προεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. Ἡ. 112 καίτοι Καρυστίοισί γε *οὐδὲν* τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο. Ξενοφ. Κ. Π. Β΄. 1, 16 καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, *οὐδὲν* θαυμαστόν. — — ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ὁπλίσει *οὐδὲν* ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν — μάχαιρα δὲ ἡ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ, ἡ δὲ παίειν τοὺς ἐναντίους δεήσει, *οὐδὲν* φυλαττομένους, μή τι παίοντες ἐξαμάρτωμεν. Ἀναβ. Ἑ. 4, 19 *μηδὲν* ἀθυμήσητε. Πλάτ. Πολιτ. Ἱ. 597 a *μηδὲν* ἄρα θαυμάζωμεν. Πρβλ. Γοργ. 486 a κτλ. Ἔπειτα παρὰ τοῖς ἀπὸ Ἀριστοτέλους. Ἀριστ. Πολιτ. Β΄. 6, 7 χρήσιμοι μὲν γὰρ *οὐδὲν* ἦσαν, ὥςπερ ἐν ἑτέραις πόλεσιν. Γ΄. 7, 5 εἰ γὰρ οἱ μὲν βραδεῖς, οἱ δὲ ταχεῖς, *οὐδὲν* διὰ τοῦτο δεῖ τοὺς μὲν πλεῖον, τοὺς δ' ἔλαττον ἔχειν. Οὕτω καὶ Ἑ. 9, 1. ς΄. 1, 14. Διοδ. Σικ. Β΄. σλ. 167, 7 (Teubn.): διὰ τὴν ὀχυρότητα τῶν τειχῶν *οὐδὲν* ἠδύναντο βλάψαι τοὺς ἐν τῇ πόλει. — Μάλχῳ Φιλαδ. σλ. 241, 22 ὡς δὲ *οὐδὲν* ἔπειθε — — εἰς τὸν πόλεμαν ὥρμα. Πρβλ. 246, 6. 247, 1. — Μενάνδρῳ 311, 20 ὡς δὲ *οὐδὲν* ὑπήκουον οἱ Ῥωμαῖοι. — Προκοπ. τῷ Καισ. Γ΄. 48, 1 ἀπεκείροντο γὰρ αὐτὴν *οὐδὲν* ὁμοίως τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίοις. πρβλ. 50, 9. 17 οὐδὲν ἐπικαλύπτειν ἐδέοντο τὰ ἐγκλήματα.— Ἀγαθίᾳ 25, 9 *οὐδὲν* Ῥωμαίους ἀφελόμενος (Θευδέριχος Ἰταλίαν) κτλ. κτλ.

Οὕτω κατ' ὀλίγον φθάνομεν εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς γραπτὴ ἐμφανίζεται ἡ δημώδης γλῶσσα, ἐν ᾗ τότε καὶ ὁλόκληρα τὰ *οὐδὲν* καὶ *μηδὲν* καὶ τὸ (ἠκρωτηριασμένον) *δὲν* ἁπλῶς ὡς τὰ *οὐ* καὶ *μὴ* ἐκλαμβάνονται. Καὶ πρῶτον ἐν τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρονίκου:

στιχ. 11. ἐβγῆκε, διαλαλήθηκε, κάνένα *δὲν* φοβᾶται = οὐ.

40. κὴ ἂν *δέν* σ' ὁμόσουν τρεῖς φοραῖς, μὴ γύρης νὰ πεζεύσῃς = μή. πρβλ. στ. 44. 50. ἔπειτα παρὰ Α. Κομνηνῷ:

στ. 17. λοιπὸν τὸ ψέγειν πακρικοῦ, ἐχθρὸν *μηδὲν* ποιήσῃς.

οὕτω καὶ ἐν τοῖς στ. 35. 296. 412. 438.

Digitized by Google

στ. 66. *οὐδὲν* δικαιώνεσαι ποτὲ εἰς κρίσιν ἡ ἔξω κρίσις.
οὕτω καὶ ἐν στ. 282. 465.
στ. 314. υἱέ μου, ἂν ἐφόνευσες καὶ ἄλλος *δὲν* το ἐξεύρει.
οὕτω καὶ ἐν στ. 413. — Παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α'. 137:
καὶ *οὐδέν* τρεχουν τὰ σάλια μου, ὡς τρέχει τὸ ποτάμιν.
Οὕτω καὶ ἐν στ. 235. 318. 367. Β'. 90. 101. 204.
Β'. 42: τὸ ποῦ ἦτον εἰς τὸν ἐξάψαλμον, ψωμὶν *μηδὲν* τον δώσουν
οὕτω καὶ ἐν στ. 44. — Ἐν τῷ Β. Χ. 194:
Ἡμεῖς καὶ τί το κρύβομεν καὶ *οὐδέν* σε τὸ λαλοῦμεν;
καὶ ἀλλαχοῦ.
Ἐν τῷ Β. ἔξω *οὐδὲν* ἐξέβηκα ἐκ τοῦ θελήματός σου.
καὶ ἀλλαχοῦ.
στ. ἐν ᾧ ὁ ῥήξ εὑρίσκετον, *δὲν* ἠμποροῦν νὰ πάρουν.
ἐν τῷ Θ. Ρ. τοῦτο τὸ μέγα τὸ κακὸν *μηδὲν* το λησμονῆτε.
στ. *οὐδὲν* το καταδέχομαι νὰ γράφω πλαστὰ λόγια,
καὶ *δὲν* καιρὸς τῆς καύχησις ἀμμ' ἔνε μυριολόγια.
καὶ ἀλλαχοῦ.
παρὰ Σ. Σ. καὶ νὰ *μηδὲν* με βιάσουσιν νὰ γράψω διὰ τοὺς φίλους
ἀμμὴ θωρῶ το φανερὰ ὁ νοῦς μου *οὐδὲν* με ἀφίνει.
καὶ ἀλλαχοῦ.
καὶ τὸν πτωχὸν ὀργίζονται, μισοῦν τον *δὲν* τον θέλουν,
καὶ ἀλλαχοῦ.

Παρὰ δὲ Δ. Ζήνῳ ἤδη ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ ἡ χρῆσις τῶν: *οὐδὲν* καὶ *μηδὲν* καὶ ἐπικρατεῖ ἡ τοῦ *δὲν* (= *οὐ* καὶ ἐνίοτε *μὴ*) καὶ τοῦ *μή*. Διότι ἐν τῇ Βατραχομυομαχίᾳ τεσσαράκοντα καὶ πεντάκις μὲν ἅπαντᾷ τὸ *δὲν*, δὶς δὲ τὸ *μηδὲν* = μή, ὡς ἐν στ. 186. 249. ἅπαξ δὲ τὸ *οὐδὲν* — οὐ ἐν στ. 257.

Σημ. Περὶ τῆς καὶ σήμερον ἐνιαχοῦ σωζομένης χρήσεως τοῦ *οὐ* ἄλλοτε.

Τὸ μὲν *ἕτερος* συγκείμενον ἐκ τοῦ *ἑ*, τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου θέματος, ὅθεν καὶ τά: *εἷς*, *ἑκά-τερος*, *ἕκα-στος*, *ἑ-κατόν*, καὶ τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιθέματος *τερος*, ὅπερ πάντοτε ὑπεμφαίνει τὴν τοῦ *δύο* ἔννοιαν, ἐτυμολογικῶς τε καὶ κατὰ τὴν μακρὰν καὶ ἀκριβῆ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ χρῆσιν σημαίνει: (ὁ) *εἷς τῶν δύω* καὶ συνεκδοχικῶς: *μεταξὺ δύω συγκριτομένων ὁ διαφέρων*, ὅθεν: *διάφορος*. Τὸ δὲ *ἄλλος* (= τῷ λατιν. alius, σκρ. an-ya-s), ἐκ τοῦ δεικτικοῦ θέματος *ana* (= ἐκεῖνος) πα-

Digitized by Google

ρημένον, σημαίνει κυρίως: *ἐκεῖνος* (μεταξὺ πολλῶν), ὁ *ἕ. ἄλλος παρὰ τοῦτον*, ἐντεῦθεν καὶ συνεκδοχικῶς: *διάφορος*.

Ἰλ. Β, 80 εἰ μέν τις τὸν ὄνειρον Ἀχαιῶν *ἄλλος* ἐνισπεν,
ψεῦδός κεν φαῖμεν καὶ νοσφιζοίμεθα μᾶλλον.

αὐτ. 75 ὑμεῖς δ' *ἄλλοθεν ἄλλος* ἐρητύειν ἐπέεσσιν.

= *ὁ ἕτερος ἀπ' ἐδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ 'κεῖ*.

αὐτ. 200 δαιμόνι' ἀτρέμας ἧσο καὶ *ἄλλων* μῦθον ἄκουε.

Α, 22 ἔνθ' *ἄλλοι* μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί.

Ὀδ. Δ, 348 — — — — — — οὐκ ἂν ἔγωγε
ἄλλα παρὲξ εἴποιμι παρακλιδὸν, οὐδ' ἀπατήσω.

= διάφορα ὧν ὁ γέρων εἶπε. Πρβλ. Ρ, 139. Τοιοῦτον καὶ τὸ Ξενοφῶντειον: *ἄλλα δικαίων* = διάφορα δικαίων = ἄδικα. καὶ τὸ τῆς παροιμ. *ἄλλο* γλαὺξ *ἄλλο* κορώνη φθέγγεται.

Ἰλ. Π, 734 σκαιῇ ἔγχος ἔχων' *ἑτέρῃφι* δὲ λάζετο πέτρον.

= τῇ ἑτέρᾳ τῶν δύω, τῇ δεξιᾷ Πρβλ. Ξενοφ. Κυνηγ. Ι'. 11 Ἡροδ. Ζ'. 57· ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι *τέρας* σφι ἐφάνη *μέγα*, — — — — ἐγένετο δὲ καὶ *ἕτερον* αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι = *δεύτερον*. Δημοσθ. σλ. 911, 7· *ἕτερος* ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτὸς = διάφορος. Πλάτ. Πρωταγ. 333, α. ἐλέγετο *ἕτερον* εἶναι σωφροσύνης σοφίαν κτλ. Ἡ παράστασις αὕτη τοῦ *διαφόρου* καταφαίνεται μάλιστα ἐν τοῖς συνθέτοις, οἷα τά: *ἀλλόγλωσσος, ἀλλόφυλος, ἀλλογενής, ἀλλόθρησκος* κ.λ. *ἑτερόδοξος, ἑτερομήκης, ἑτερόπους, ἑτερόφωνος, ἑτερόσχημος* καὶ *ἑτεροσχήμων, ἑτερώνυμος* κτλ.

Ἀλλὰ πρωΐμως ἐπισκοτισθείσης τῆς ἀντιθέσεως *τῶν δύω καὶ τῶν πολλῶν*, τὸ *ἕτερος* καὶ τὸ *ἄλλος* ἀδιάφορα ἀπέβησαν, τὸ ἕτερον ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἐκλαμβανόμενον· ἡ δ' ἀδιαφορία αὕτη ἐπέφερεν ἐσχάτως καὶ τὴν ἐκ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης ἔκλειψιν τοῦ *ἕτερος* καὶ τὴν πανταχοῦ τοῦ *ἄλλος* χρῆσιν. Τῆς καταχρήσεως ταύτης ἡ ἀρχὴ πολλαχῶς ἀναφαίνεται ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν. Οὕτω τὸ *ἄλλος* ἀντὶ τοῦ *ἕτερος* φέρεται ἐν τοῖς Ἰλ. Ι, 312 κεξ.

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν
ὅς χ' *ἕτερον* μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, *ἄλλο* δ' εἴπῃ.

471 — — — — — — — οὐδέ ποτ' ἔσθη
πῦρ, *ἕτερον* μὲν ὑπ' αἰθούσῃ εὐερκέος αὐλῆς,
ἄλλο δ' ἐνὶ προδόμῳ, πρόσθεν θαλάμοιο θυράων.

Πρβλ. Ὀδ. Η, 123 κεξ. Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ. 963 κεξ. τὸ δ' *ἕτερος* ἀντὶ τοῦ *ἄλλος* ἐν Ἰλ. Ν, 730 κεξ.

ἄλλῳ μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμήια ἔργα,

Digitized by Google

ἄλλῳ δ' ὀρχηστύν, ἑτέρῳ κίθαριν καὶ ἀοιδήν,
ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεύς.

Οὕτω καὶ παρὰ Θουκ. Α'. 23. ναυμαρχία οἷα οὐχ' ἑτέρα τῶν προτέρων = ἄλλη. Ζ'. 70. ξυμφορὰ οὐδεμιᾶς ἧσσον ἑτέρας. Πλατ. Φαίδρῳ 248, 6. αἱ ψυχαὶ συμπεριφέρονται, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι κτλ.

Σοφ. Ἠλ. 739.

ἡλαυνέτην, τότ' ἄλλος, ἄλλοθ' ἕτερος
κάρα προβάλλων ἱππικῶν ὀχημάτων.

ἄλλος = ὁ ἕτερος. Ἐν δὲ τῷ Εὐριπίδου Ὀρέστῃ 345 — 6 ἀμφότερα συνέρχονται·

τίνα γὰρ ἔτι πάρος οἶκον ἄλλον
ἕτερον ἢ τὸν ἀπὸ θεογόνων γάμων.

Ἀπὸ δ' Ἀριστοτέλους ἔτι συνηθεστέρα ἡ τοῦ ἄλλος καὶ τοῦ ἕτερος ἀδιάφορος χρῆσις. Ἀριστοτ. Πολιτ. Δ'. 4, 2—3 ἓν μὲν οὖν εἶδος δημοκρατίας τοῦτο· ἄλλο δὲ τὸ τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τιμημάτων εἶναι — — — ἕτερον εἶδος — — ἕτερον δὲ — — — ἕτερον δὲ κτλ. Πρβλ. αὐτ. 13, 1. — Πολυβ. Γ'. 40 ὧν τὴν μὲν μίαν ἔκτιζον — τὴν δ' ἄλλην ἐπὶ θάτερα (ὁ λόγος περὶ δύο πόλεων). Ζωσίμου σλ. 35, 9 τήν τε Ἰλλυρίδα μοίρᾳ τινὶ σφῶν ἐληΐζοντο, — μοίρᾳ δὲ ἄλλῃ τὴν Ἰταλίαν καταλαβόντες καὶ ἄχρι τῆς Ῥώμης ἐπήεσαν. 155, 18 τὸ ἄλλος ἀντὶ τοῦ ἕτερος· ἐν δὲ σλ. 156, 2 τὸ ἕτερος ἀντὶ τοῦ ἄλλος.

Ἕτ τῶν δύο ἀντὶ δυοῖν θάτερον ἤδη παρ' Ἰγνατίῳ πρὸς Ἐφεσίους ΙΑ'.

Ἀντὶ τῶν ἄμφω καὶ ἀμφότεροι μεταχειρίζεται ἡ νεωτέρα γλῶσσα τὴν περίφρασιν (καὶ) οἱ δύο, (καὶ) αἱ δύο, (καὶ) τὰ δύο. Τὸ πρῶτον δὲ γνωστόν μοι παράδειγμα εἶνε τὸ τοῦ Κλήμεντος π. Κορινθ. Β'. ἐπιστ. ὃ οὐ δυνάμεθα οὖν τῶν δύο (κόσμων) φίλοι εἶναι· ἐνταῦθα ἤτοι ἐξέπεσεν ὁ καὶ, ἀπαραίτητος ὢν ἐν ταύτῃ τῇ περιφράσει, ἢ καὶ ἀνέκαθεν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη· ἔπειτα πάλιν χωρὶς τοῦ καὶ ἐν τῷ Αἰσώπου βίῳ σλ. 8, 3 φάγωμεν οἱ δύο τὰ σῦκα. 9 οἱ δύο ἔφαγον ὅλα τὰ σῦκα κτλ. ἐν τῷ Β. Χ. στ. 75.

κλαίουν οἱ δύο κλαίουσι τὴν ἀποχωρισιάν των.
στ. αὐτὸς περιλαμβάνει την καὶ ἔπεσον οἱ δύο.
στ. καὶ δένουσι τὰ χεριά του ὀπίσω καὶ τὰ δύο.
στ. ἀφ' ὅτου ἐσυνέφεραν καὶ οἱ δυὸ τὸν λογισμόν των.

Ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι φέρεταί που καὶ τὸ ἀμφότεροι·

Digitized by Google

στ. ἤμεσθα γοῦν ἀμφότεροι μέχρι μεσονυκτίου.
ἐν δὲ τῷ στ. ἀμφότερα εἰς ταὐτὸ συνέρχονται·
ἡμεῖς γὰρ τοὺς ἐπνίξαμεν ἀμφότεροι οἱ δύο.
Α. Ζήνῳ Βατραχ. 30.
οἱ δύο μ' ἀναθρέψασι μὲ ἄλλα τους παιδία.

Τῶν ἑκάτερος καὶ ἕκαστος τὸ μὲν εἶνε, ὡς ἀνωτέρω ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἕτερος ἐλέχθη, συγκριτικόν, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν τοῦ ἑκα, ὅπερ ὡς ἰδία λέξις ἐν τῇ ἑλληνικῇ διεμορφώθη μόνον ἐπιρρηματικῶς ἑκάς, ἂν τῷ ὄντι τὸ ἑκὰς εἶνε συγγενὲς τῷ ἑκα, ἐν δὲ τῇ σανσκρίτῃ ὡς ἔka εἷς, μία, ἓν σημαίνει. Ὅθεν ἐτυμολογικῶς μὲν ἑκάτερος θὰ εἴπῃ = εἷς τῶν δύο. ἕκαστος = εἷς τῶν πολλῶν. ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ χρῆσις ἐνεποίησε τῷ μὲν ἑκάτερος τὴν σημασίαν καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος, τ. ἔ. δύο ἄτομα χωριστὰ περὶ τὸ αὐτὸ ὄντα, ἐν ᾧ τὸ ἀμφότεροι ἢ ἄμφω σημαίνει δύο ἄτομα ὁμοῦ περὶ τὸ αὐτὸ ὄντα· τῷ δὲ ἕκαστος τὴν πᾶς τις τῶν πολλῶν καθ' ἕνα καὶ χωρὶς λαμβανόμενος· ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ καὶ τούτων ἀχρήστων ἀποβάντων ἡ ἔννοια περιφράζεται, τοῦ μὲν ἑκάτερος διὰ τῶν· καὶ ὁ εἷς (ἕνας) καὶ ὁ ἄλλος, τοῦ δ' ἕκαστος διὰ τῶν: (δ) καθ' εἷς (καθ' ἕνας) (ἡ) καθὰ μία, (τὸ) καθ' ἓν καὶ ὑφ' ἕν· (ὁ) καθεὶς (καθένας) (ἡ) καθαμία ἢ καθεμία, (τὸ) καθέν, ἐξ ὧν ὕστερον τὸ ἄκλιτον κάθε ἐπὶ παντὸς γένους καὶ πτώσεως Πρβλ. τὰ ἀνωτέρω περὶ τῶν διανεμητικῶν ἀριθμητικῶν εἰρημένα. Ἐκεῖ ἐδείχθη, ὅτι τὰ καθεὶς, καθεμία, καθὲν προῆλθαν κατά τινα ἡμαρτημένην κατ' ἀρχὰς μὲν σύνταξιν, ὕστερον δὲ καὶ σύνθεσιν, ἐκ τῶν διανεμητικῶν καθ' ἕνα, κατὰ μία, καθ' ἕν, ὡς παρ' Ἡροδότῳ Α'. 9 καθ' ἓν ἕκαστον (Πρβλ. Πλάτ. Τιμ. 56. c. Νόμ. Θ'. 853. c.) Πλατ. Σοφιστ. 247. α. καθ' ἓν ὄνομα ἑκάστῳ προσῆπτον. Πλουτ. Κατ. νεωτ. 68· καθ' ἕνα τῶν οἰκετῶν. Ἡ δὲ σύνθεσις αὕτη εἶχε γείνῃ ὄχι μόνον ἐπὶ Χριστοῦ, ὡς δῆλον ἐκ τῶν προεκτεθειμένων τοῦ τε Μάρκου καὶ τοῦ Παύλου χωρίων, ἀλλ' ἤδη καὶ πολὺ πρότερον, ὡς ἐκ τοῦ Φιλήμονος, παρὰ Στοβαίῳ Β'. 27 λέγοντος :

ἡμῶν δ' ὅσα καὶ τὰ σώματ' ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
καθενός, τοσούτους ἐστὶ καὶ τρόπους ἰδεῖν.

Πρβλ. καὶ Λουκιανὸν Σολοικιστῇ 9 εἰ ἄρα καθ' εἷς λανθάνει σε περιιὼν —καταδικάζοντα τὸ καθ' εἷς ὡς σόλοικον, καὶ Κοραῆν ἐν Ἀτ. Δ'. 193.

Κατὰ τὸ ἀρχαῖον πᾶς τις ἐσχημάτισεν ἡ νεωτέρα τὰ πᾶς ἕρας, πᾶσα μία ἢ ἐν συνθέσει πασέρας, πασαμία, ὕστερον δὲ τὴν θηλυκὴν ὀνομαστικὴν ἀκλίτως καὶ εἰς τὰ λοιπὰ γένη ἐπεκτείνασα, τά· πᾶσα ἕρας, πᾶσα εἷς (καὶ σπανιώτερον πασαρείς), οὐδ. πᾶσα ἕρα ἢ πασέρα. Τε-

Digitized by Google

λευταῖον δὲ καὶ μόνον τὸ θηλ. *πᾶσα* ἀκλίτως ἐπὶ παντὸς γένους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* ἐξέλαβεν. Ἀναφαίνονται δ' ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ τό τε ἄκλιτον *πᾶσα* καὶ τὰ λοιπὰ ἐν πλήρει χρήσει ἤδη παρά τε Α. Κομνηνῷ καὶ τοῖς ἀμέσως μετ' αὐτὸν στιχουργοῖς. Α. Κομν.

στ. 154, τοὺς ἐπαινοῦντας τὸ καλὸν μὲ *πᾶσα δίκαιον τρόπον*.

στ. 381, θεοσεβεῖς καὶ ἐγκρατεῖς, *πᾶσα καλὸν* ἂν εἴπῃς.

Β. Χ. στιχ.

νὰ κρίνω καὶ νὰ στοχασθῶ *τὴν καθεμίαν*, ὡς πρέπει.

στιχ. ἱστάθην ἡ παράταξις τοῦ *καθενὸς* ὡς ἦτον.

Σημείωσε καὶ τὴν βάρβαρον χρῆσιν τῆς γεν. *πασῶν* ἐν Β, Χ. στ.

καὶ ποῦ τὸ παρηγόρημα *πασῶν τῶν ἰδικῶν μου*;

Β. στ. καὶ τὸν *καθένα* ἔζωσε χρυσὸν σπαθὶν 'ς τὴν μέσην.

Θ. Ρ. στ. καὶ πᾶσα ἄλλα φόρεμα 'ποῦ νἆνε τιμημένον

στ. τρεῖς ἀδελφάδες ὕπανδρες κ' ἡ *καθεμία* παιδία

νὰ ἔχῃ πέντ' ἕξη καὶ ἑπτὰ μὲ τὴν ἀλυπησίαν.

στ. ἀκόμη ἐδιαλάλησεν ὁ *καθένας* ν' ἀφήσῃ κτλ.

στ. ἡ κρίσι νὰ στοχάζεται τὸ δίκαιον τοῦ *πασάνα*.

στ. καὶ μετὰ ταῦτα τίς οἶδε τοῦ *πασανὸς* τὸ τέλος;

στ. διότι *ἐκουνδράρησεν* ὁ *καθεὶς* τὴν ψυχήν του.

στ. τὰ κούρταλα νὰ λείπασιν καὶ πᾶσα ἄλλο κρέμα.

στ. *πασάνα* δῶσε ἑρμηνείαν ὡσὰν φαγεῖν 'ς τὸ δεῖλι.

στ. πᾶσα *λογῆς* κατακοπιά, φαρδέα τὰ μανικώτια.

στ. καὶ τὸν πᾶσα ἄνθρωπον ἐποῖκές τον ἀζάπην.

Σ. Σ. στ. καὶ τίντ' ἀφῆκε *πασενὸς* καὶ πότε νὰ τὸ 'πάρῃ.

στ. τότε γνωρίζει ὁ *καθεὶς* ἐγκαρδιακόν του φίλον.

στ. καὶ πᾶσα εἷς ἀς βλέπεται, κἀνεὶς μηδὲν πιστέψῃ.

στ. *κάθα* καιρὸν ἀς τὰς πηδᾷ, καὶ ἂν θέλει ἀς τὰς χαρίζῃ.

Δημ. Ζήνω Βατραχομυομ. στ. 197.

νά μ' ἐλεήσῃ *πᾶσα* εἷς πρέπει 'ς τὴν συμφορά μου.

στ. 252 Φυσίγναθον αἰτίαζαν καὶ μέμφετον *καθένας*.

στ. 309 'ποῦ φέρνουσιν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν ναὸν *καθ' ὥρα* κτλ. κτλ.

Ἀντὶ τῶν: *πᾶς, πᾶσα, πᾶν, πάντες* κ.λ. ἐπὶ τῆς ὁλοκληρωτικῆς τῶν καὶ καθολικευτικῆς σημασίας ἡ νεωτέρα γλῶσσα μεταχειρίζεται συνήθως τά: *ὅλος, ὅλη, ὅλο(ν), ὅλοι* κτλ. καὶ κατὰ ἰωνικὸν τύπον: *οὖλος, οὖλη, οὖλο(ν), οὖλοι* κτλ. *ὅλος ὁ κόσμος* = (ἅ)πας ὁ κόσμος. *ὅλην τὴν οἰκουμένην* = πᾶσαν τὴν οἰκ. *ὅλο(ν) τὸ πλῆθος* = πᾶν τὸ πλῆθος. *ὅλοι οἱ ἄνθρωποι* = πάντες (οἱ) ἄνθρωποι κτλ. Ἀναβαίνει δὲ καὶ ταύτης τῆς χρήσεως ἡ ἀρχὴ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνικοῦ μέχρις Ὁμήρου, εἰ καὶ

Digitized by Google

παρ' αὐτῷ ἀκόμη ἄνευ ἄρθρου (μεταξὺ τοῦ *ὅλος* καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ κειμένου) φερόμενον σημαίνει τοῦθ' ὅπερ τὸ *ὁλόκληρος, ἀκέραιος, πλήρης*: Ὀδ. Ρ. 343 ἄρτον δ' *οὖλον* ἑλὼν περικαλλέος ἐκ κανέοιο. Ὀδ. Ω, 417 μηνὶ δ' ἄρ' *οὔλῳ* πάντα περήσαμεν εὐρέα πόντον. Ἐνάρθρως δὲ καὶ συνωνύμως τῷ πᾶς (ὁ) φέρεται ἤδη παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, π. χ. Ἀριστοφ. Ἐκκλησ. 63 ἀλειψαμένη *τὸ σῶμ' ὅλον*. Πλάτ. συμποσ. 219. c. *τὴν ψυχθ' ὅλην*. Πολιτ. Ζ'. 519. e. *ὅλη ἡ πόλις* κτλ. ἐπὶ δὲ πληθυντικοῦ, ἡγουμένου ἢ ἑπομένου τοῦ ἄρθρου (οἱ ὅλοι. ὅλοι οἱ) ἢ καὶ ἀνάρθρως καὶ συνωνύμως τῷ: *πάντες* (πάντες οἱ, οἱ πάντες κλ.) φέρεται ἐπ' ἴσης παρὰ πρώτοις τοῖς Ἀττικοῖς, π. χ. παρὰ Σοφοκλεῖ Αἴ. 1105.

ὕπαρχος ἄλλων δεῦρ' ἔπλευσας, οὐχ *ὅλων στρατηγός*.

Ξενοφ. Κ. Π. Ἱ. 7, 22 οἳ καὶ τήνδε *τὴν τῶν ὅλων* τάξιν συνέχουσιν ἀκριβῆ καὶ ἀκήρατον καὶ ἀναμάρτητον κτλ. = *τῶν πάντων, τοῦ σύμπαντος* κ.λ. Συνηθεστέρα δ' ἀποβαίνει ἡ χρῆσις αὕτη παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον. Πολυϐ. Ἀ. 70 ὁ δὲ Γέσκων ἑώρα μὲν *τὴν ὅλην* ἀκαταστασίαν καὶ ταραχήν, — — — κινδυνεύουσι προφανῶς οἱ Καρχηδόνιοι *τοῖς ὅλοις* πράγμασι κτλ. Γ'. 71 *ἐξ ὅλου* τοῦ στρατοπέδου σημηνάμενος τοὺς εὐρωστοτάτους παρηγγέλκει — ἥκειν. Διοδ. Σικελ. Ἐ. σλ. 460 (Teubn.) περιέχει δὲ *τὴν πηχὴν ὅλην* κρηπὶς λιθίνη πολυτελής (πρϐλ. σλ. 461, 1). ΙΒ'. 149, 10 Ἀθηναῖοι — *τὴν Λέσβον ὅλην* πλὴν τῆς Μηθυμναίων χώρας κατεκληρούχησαν. — Πλουτ. Κατ. τ. νεωτ. 6, 2: Διὸ καὶ Μεμμίου τινὸς ἐν συλλόγῳ φήσαντος *ὅλας* τὸν Κάτωνα μεθύσκεσθαι *τὰς νύκτας*, ὑπολαϐὼν ὁ Κικέρων « Ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις, εἶπεν, ὅτι καὶ *τὰς ἡμέρας ὅλας* κυϐεύει;

Πλήρης δ' ἀναφαίνεται ἡ σημερινὴ χρῆσις κατὰ τὸν Θ'. καὶ Ι'. αἰῶνα. — 1) παρὰ Θεοφάνει Χρον. σλ. 280, 5: ἡ Θεοτόκος *μετὰ ὅλων* (= πάντων) — 365, 5: αἴ, αἴ, *ὅλοι, ὅλοι* εἰς τὴν μέσην. 383, 8: *ὅλοι οὗτοι* τέκνα σου εἰσὶ καὶ δοῦλοι. Πρϐλ. 484, 12. 565, 11. 689, 14. — Θεοφάν. συνεχείᾳ σλ. 724, 20. ἐξέϐαλον δὲ *ὅλα* τὰ μονόξυλα εἰς τὴν γῆν οἱ ἡμέτεροι. — 725, 20: ἔκαυσαν δὲ *ὅλα* τὰ πέριξ. — 2) παρὰ Κωνστ. τ. Πορφυρογ. ἐν τ. ἐκθεσ. τ. βασιλ. τάξεως σλ. 243, 1: καὶ ὅτε εἰσέλθωσι *τὰ βῆλα ὅλα* κατὰ τὴν συνήθειαν ἐν τῷ χρυσοτρικλίνῳ καὶ σταθῶσι. — 358, 6: *ὅλους* τούτους, Κύριε, βοήθησον. — Ἐν τῷ π. θεμάτων Α'. 12, 11: καὶ *ὅλα* τὰ τῶν πολεμίων πράγματα κτλ. 25, 18: *ὅλον* δὲ τὸ τῶν Θρακησίων θέμα ἐκ γενῶν συνίσταται τοιῶνδε. Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμανὸν 79, 2: σκάλώνουσιν *ὅλα* κτλ. — 3) παρ' Ἄννῃ τ. Κομν. σλ. 236, 13: *ὅλοι* τῆς τοῦ Βαϊμούντου γεγόνασι γνώμης κτλ. — Τέλος φθάνομεν εἰς αὐτοὺς τοὺς δημοτικοὺς

Digitized by Google

στιχουργοὺς, παρ᾽ οἷς μέχρι τινὸς μετὰ τῶν: *ὅλος, ὅλοι* φέρονται καὶ τά: *πάντες, πάντα* ἐνάρθρως τε καὶ ἀνάρθρως, καὶ δὴ καὶ ἡ γενικὴ *πασῶν* καὶ ἀντὶ τῆς *πάντων*. Α. Κομν. στ. 31 :

ὁ νοῦς γὰρ μέγας θησαυρὸς ἐπέκεινα *τῶν ὅλων*

στ. 43 *πάντες* γὰρ ἀποθνήσκουσιν κἂν οὕτως κἂν ἀλλέως.

78 — 9 τοιοῦτος, παιδί μου, σπούδαζε νὰ γνωρισθῇς εἰς *πάντας*, . .
νὰ πράττῃς πάντοτε καλά, νά σ᾽ ἐπαινοῦν *οἱ πάντες*.

πρβλ. στ. 163. 170. 175. 343. 354. 389.

280 κ᾽ ἡ πρᾶξις καταλύσῃ σου *ὅλην τὴν* δύναμίν σου

415 μήπως γυρίσῃ ὁ τροχὸς καὶ πάρῃ σοῦ τα *ὅλα*.

Β. Χ. 145 καὶ προσκυνεῖσαι ὑπὸ *πάντων* μικρῶν τε καὶ μεγάλων.

πρβλ. στ. 115. 188. *τὰς πάντας* = τὰς πάσας. 367.

στ. μάλαμμα νᾶνε καθαρόν, *ὅλα* σειστὰ *τὰ πάντα*

στ. στεμμένας *ὅλας* δέσποινας, βασιλέων θυγατέρας.

στ. καὶ οἵαν κρίνῃς ἐξ αὐτὰς κάλλιαν παρὰ *τὰς ὅλας*

στ. ἰδοὺ λοιπὸν ἐμείνασιν ἀπ᾽ *ὅλαις* ταῖς σαράντα.

Πρβλ. τοὺς στ.

Β. στ. ὁρίζει δὲ ὁ βασιλεὺς νὰ συναχθοῦν *οἱ πάντες*

στ. εἰς μίαν ψυχήν, εἰς ὄρεξιν *ὅλοι* νὰ πολεμοῦμεν.

Πρβλ. τοὺς στ.

Θ. Ρ. στ. καὶ τίς ἐξεύρει νὰ μᾶς ᾽πῇ *ὅλαις* ταῖς τεχνοσύναις;

στ. καὶ ἔπιον, πίνω καὶ νὰ πιῶ *ὁλωρῶν* ταῖς πικράδες.

Πρβλ. τοὺς στ.

Σ. Σ. στ. *ὅλοι* ἀγαποῦν τὰ πράγματα, γυρεύουν τὸ λογάριν.

στ. καὶ *ὅλα* ταῦτα κάμνει τα ὡς διὰ τὸ λογάριν.

Πρβλ. τοὺς στ. καὶ τῶν παπάδων *ὁλωρῶν*.

Δ. Ζήνου στ. 7.

ὅλους λοιπὸν παρακαλῶ (νἄχετε τὴν ὑγειά σας)

πρβλ. τοὺς στ. 26. 62. 69. 87. 103. 187. 196. 218. 220. 226. 234. 240 κεξ.

στ. 39 *τοῖς πᾶσι* ἔνι φανερὸν Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

Πρβλ. τ. στ. 71. 97. 214. 259. κτλ. κτλ. κτλ.

Ἀντὶ δὲ τῶν *πάντες ἡμεῖς, πάντες ὑμεῖς, πάντες οὗτοι* (αὐτοὶ) ἡ νεωτέρα μεριστικῶς λέγει: *ὅλοι μας, ὅλοι σας, ὅλοι τους (των)*, ἅπερ κυρίως ἰσοδυναμοῦσι τοῖς ἀρχ. *πάντες* (ἡμῶν, ὑμῶν, αὐτῶν). Οὕτω π. χ. παρὰ Δημ. Ζήνῳ Βατραχομυομ. στ. 87.

καὶ κείνην τὴν ξυλόγατα *ὅλοι μας* τὴν μισοῦμε.

στ. 187 νὰ μαζωχτοῦσιν *ὅλοι τους* ἐκεῖ ᾽ς τοῦ ψωμοφάγου.

Digitized by Google

241 λέγει τους νὰ ἰξεύρετε *ὄλοι σας* οἱ βατράχοι.
πρβλ. τοὺς στιχ. 218. 220. 260. 264. κτλ.

Περὶ τῶν πτωτικῶν τύπων τοῦ *ἄλλος* καὶ *ὅλος* (κατὰ δὲ διαλ. *οὐλος*) σημειώνομεν τὰ ἑξῆς: 1) ἡ ἑν. κ. πληθ. γεν. καὶ ἡ πληθ. αἰτ. τοῦ ἀρσενικοῦ προσχηματίζονται κατὰ τὰ *τοῦτος, αὐτός, ποῖος: ἀλλογοῦ* (σπανιώτερον ἀλληνῆς), *ἀλλωρῶν, ἀλλουνοὺς* ἢ *ἀλλονοὺς. ὁλογοῦ, ὁλωρῶν, ὁλο(υ)γούς.* Τὰ ἀρχαιότερα τούτων παραδείγματα εἶπ παρὰ Δαμασκηνῷ Στουδίτῃ ὁμιλ. 12: ὅτι εἶνε τελευταῖα τῶν ἑορτῶν τῶν *ὁλωρῶν.* ὁμιλ. 13 δέσποινα καὶ βασίλισσα τοῦ κόσμου *ὁλουνοῦ.* Ἄλλα δὲ βλέπε παρὰ τῷ στιχουργῷ τοῦ Θ. Ρ. καὶ παρὰ Σαχλήκῃ. — 2) τὸ οὐδέτ. *ἄλλο* καὶ πάλαι ἐστερεῖτο τὸ ληκτικὸν *ν*, ὡς καὶ ἄλλαι ἀντωνυμίαι: *τό, ὅ, τοῦτο, αὐτό, ἐκεῖνο,* καὶ σήμερον συνήθως οὕτως ἀφέρεται. Ἀλλὰ παρὰ Κυπρίοις καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν νησιωτῶν, πρότερον δὲ καὶ παρά τισι δημοτικοῖς στιχουργοῖς ἐκφέρεται καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ ἄλλα οὐδέτερα μετὰ τοῦ *ν*, οὕτω π. χ. παρὰ Κυπρίοις: *τοῦτον τὸ ἄλλον, ἐκεῖνον τὸ παιδὶν* κτλ. Παρὰ Πτωχοπρ. Β΄. 235.

ἄλλον γὰρ τί χειρότερον παρὰ τὸ νὰ ψοφήσω;

Φλ. Πλ. στ. 90.

ἄλλον δὲ πάλιν ῥώτημαν σὲ ἔχω ἐρωτήσην.

Ἀλ. Κομν. 39.

πῶς νὰ φυλάξῃ θησαυρὸν ἢ τίποτ' *ἄλλον* πλέον;

Β. Χ. τί *ἄλλον* ἀκριβέστερον ἐκείνου τοῦ τρικλίνου;
τοιοῦτον ἦτον τὸ λουτρόν, οἷον *ἄλλον* οὐκ ἦτον.

Οὕτω καὶ *ὄν* = ὅ, π. χ. παρὰ Α. Κομνηνῷ στ. 47.

δι' ὄν καὶ ὁ νόμος λέγει το καὶ ἡ φύσις ἀπαιτεῖ το.

Β. Χ. *δι' ὄν* καὶ εἶπον ἐξ ἀρχῆς, οὐκ εἶσαι κληρονόμος.

καὶ *πολὺν* = πολύ. π. χ. παρὰ Α. Κομνηνῷ στ. 98.

εἰ δὲ καὶ σὺ *πολὺν* καλὸν ἐποίκες ἢ καὶ ὀλίγον.

Β. *πολὺν* ἐποίκασι κακὸν ἐπὶ τὴν Ῥωμανίαν.

καὶ *μέγαν* = μέγα. π. χ. ἐν τῷ Β. Χ. στ. 95.

διότι *μέγαν* ἄδικον τὴν σήμερον εἰργάσω.

καὶ *αὐτὸν* = αὐτό, π. χ. παρὰ τῷ στιχουργῷ τοῦ Θ. Ρ. στ.

δι' *αὐτὸν* καὶ τὸν παράδεισον ἔχουν μὲ δίχως γέλιον κτλ.

Digitized by Google

θ'.) Ἐπιμεριστικαί.

Οἱ ἐπιμερισμοὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καθ' ὅλου γίνονται διά τινων τῶν εἰρημένων (δεικτικῶν ἢ ἀορίστων) ἀντωνυμιῶν: 1) διὰ τῶν *ὁ μὲν — ὁ δέ. οἱ μὲν — οἱ δὲ* δὶς ἢ πλεονάκις κατὰ τὴν χρείαν ἐκφερομένων: λέγεται ψυχὴ *ἡ μὲν* νοῦν ἔχειν, *ἡ δὲ* ἄνοιαν (Πλατ.) τῶν δ' *αἱ μὲν* λεπτὰς ὀθόνας ἔχον, *οἱ δὲ* χιτῶνας εἵατο. Ἰλ. Σ, 595 — τῶν πόλεων *αἱ μὲν* τυραννοῦνται, *αἱ δὲ* δημοκρατοῦνται, *αἱ δὲ* ἀριστοκρατοῦνται (Πλατ.) κλ. 2) διὰ τῶν: *τὶς μὲν — τὶς δέ. τινὲς μὲν — τινὲς δέ.* 3) διὰ τῶν: *ἔνιοι μὲν — ἔνιοι δέ.* — 4) διὰ τῶν: *ἄλλος μὲν — ἄλλος δέ. ἄλλοι μὲν — ἄλλοι δέ.* 5) διὰ τῶν: *ἕτερος μὲν — ἕτερος δὲ* Ἰλ. Π, 250. *ὁ ἕτερος — ὁ δ' ἕτερος* Ξ, 272. — 6) διὰ ποικίλης μίξεως τούτων: φύλλα *τὰ μέν τ'* ἄνεμος χαμάδις χέει, *ἄλλα δὲ θ'* ὕλη φύει Ἰλ. Ζ, 147. — ἄλλοθι γεωργὸς *μὲν εἷς*, *ὁ δὲ* οἰκοδόμος, *ἄλλος δέ τις* ὑφάντης Πλατ. Πολιτ. Β'. 369 d.

Εὐριπ. Ἰφ. Τ. 1407.

χὠ μέν τις εἰς θάλασσαν ὡρμήθη ποσίν,
ἄλλος δὲ πλεκτὰς ἐξανῆπτεν ἀγκύλας.

Πρβλ. Μηδ. 1141. Ἑκαβ. 624. *ὁ μέν τις — ὁ δέ.* Ξενοφ. συμπ. Β'. 6. καὶ *ὁ μέν τις* αὐτῶν εἶπε: ποῦ οὖν εὑρήσει τούτου διδάσκαλον; *ὁ δέ τις* ὡς οὐδὲ διδακτὸν τοῦτο εἴη, *ἕτερος δέ τις* ὡς εἴπερ τι καὶ ἄλλο καὶ τοῦτο μαθητόν. Θουκ. Β'. 90 τῶν νεῶν *τινες — μία — αἱ δέ τινες.* Θουκ. Δ'. 113. *οἱ μέν τινες* ὀλίγοι — *οἱ δὲ λοιποί.* Β'. 4 (πρβλ. Ἡροδ. Α. 127. Β'. 60. Ξενοφ. Ἀν. Γ'. 3, 19): *οἱ μέν τινες — οἱ δὲ — ἄλλοι δὲ* Ἰλ. Ι, 472—3. *ἕτερον μὲν — ἄλλο δὲ — ὁ μὲν — ὁ δ' ἕτερος* Ἰλ. Χ, 150 κτλ. κτλ.

Ἀντὶ πάντων τούτων ἡ νεωτέρα καθομιλουμένη μεταχειρίζεται ὀλίγους τινὰς ἁπλουστέρους τύπους, καὶ σπανιώτερον μὲν τούς: *τὶς — τὶς, ποιὸς — ποιὸς*, ὡς ἐν τῇ παροιμίᾳ:

ὅλοι εἴμεθα τρελλοί,
τὶς ὀλίγον, *τὶς* πολύ,

ἢ ἄλλως:

ὅλοι εἴμεθα τρελλοί,
ποιὸς ὀλίγον, *ποιὸς* πολύ.

συχνότερον δὲ ἢ μᾶλλον συνηθέστατα τούς: *ὁ ἕνας* (εἷς) — *ὁ ἄλλος. ἄλλος* (μὲν) — *ἄλλος* (δέ). *ἄλλοι* (μὲν) — *ἄλλοι* (δὲ) κλ. Παραθέτομέν τινα παραδείγματα ἐκ προτέρων δημοτικῶν μνημείων. Α. Κομν.

Digitized by Google

νεωτ. καὶ εἰς τὰ δύο μέρη. καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.
ἀρχ. ἐνιαχοῦ καὶ ἐνιαχῇ, νεωτ. εἰς μερικὰ μέρη.

ἄλλοθι	νεωτ.	ἄλλοσε	νεωτ.	ἄλλοθεν	νεωτ.
ἀλλαχόθι	ἀλλοῦ	αἰολ. ἄλλυι	ἀλλοῦ		ἀπ' ἄλλοῦ.
ἀλλαχοῦ		ἀλλαχόσε		ἀλλαχόθεν	
		δωρ. ἀλλᾷ			

ἑκάστοθι	εἰς	ἑκασταχοῖ		ἑκάστοθεν
ἑκασταχόθι	κάθε			
ἑκασταχοῦ	τόπον	ἑκασταχόσε		ἑκασταχόθεν

πανταχοῦ		πανταχοῖ	ὅσ	πανταχόθεν	ἀπὸ
πανταχόθι	παντοῦ	πανταχόσε	παντοῦ, πάντοθεν		παντοῦ(θε).
πάντοθι		πάντοσε	παντοῦθε		

πολλαχοῦ — ὃσ πολλαῖς μερίαις πολλαχόσε — πολλαχόθεν — ἀπὸ (πολλαῖς μερίαις. πολλὰ μέρη.

Καὶ μετ' ἀρνήσεως.

ἀρχ.	οὐδαμοῦ	οὐδαμοῖ	οὐδαμόθεν
	οὐδαμόθι	οὐδαμόσε	
	μηδαμοῦ		μηδαμόθεν
	μηδαμόθι	μηδαμόσε	

νεωτ.	πουθενὰ	πουθενὰ		
	ὅδεν	ὅδεν	ἀπὸ πουθενὰ (ὅδεν)	
	κἀμπουθενὰ	κἀμπουθενὰ		

γ΄.) *Δεικτικά.*

ἀρχ. τόθι (ποιητ.). δωρ. τουτεῖ δεῦρο
νεωτ. αὐτοῦ.

ἀρχ.	ἔνθα	ἔνθα	ἔνθεν
	ἐνθάδε	ἐνθάδε	ἐνθένδε
	ἐνταῦθα (ἰων. ἐνθαῦτα)	ἐνταῦθα	ἐντεῦθεν (ἰων. ἐνθεῦτεν)
	ἐντανθοῖ	ἐντανθοῖ	

Digitized by Google

	ὧδε, αἰολ. τύιδε δωρ. ταῦδε τᾷδε	ὧδε, τᾷδε, αἰολ. τούτυϊ	δωρ. τουτῶ. τηνῶθε(ν)
νεωτ.	ἐδῶ, ἐδεπᾷ, τάδω, τοδί.	ἐδῶ, ἐδῶθε, ἐδεπᾷ.	ἀπ' ἔδῶ(θε), ἀπ' αὐτου, ἀπὸ τοδί
ἀρχ.	ἐκεῖ, ἐκεῖθι, δωρ. τηνεῖ	ἐκεῖ(σε)	ἐκεῖθεν, δωρ. τηνῶ, αἰολ. κήνοθεν
νεωτ.	ἐκεῖ, ἐκεῖ, ἐκεῖθε	ἀπ' ἐκεῖ, ἀπ' ἔκει.	
ἀρχ.	αὐτοῦ, αὐτόθι		αὐτόθεν, δωρ. αὐτῶ
		αὐτόσε	
	ποιητ. αὖθι. δωρ. αὐτεῖ		
νεωτ.	εἰς τὸ ἴδιον μέρος	εἰς τὸ ἴδ. μέρος.	ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος.

Παρὰ ταῦτα τόπον δεικνύουσι κατὰ τὰς τρεῖς προκειμένας σχέσεις καὶ ἄλλα πολλά· καὶ 1) *τὴν μὲν ἐν τόπῳ* σχέσιν πολλὰ ἐξ ἀρχαίων δοτικῶν γενόμενα: οἴκοι, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, Κικυννοῖ, Σφηττοῖ, Πυθοῖ, Ἐλευσῖνι, Ῥαμνοῦντι κτλ. καὶ τὰ ἰδίως δωρικά: *μέσοι*, αἰολ. *μέσυι* (= τῷ καθομ. μέσα), *ἔνδοι* (ἔνδον), *ἔξοι* (ἔξω) καὶ τὸ αἰσχύλειον *πέδοι*, ὅπερ κίνησιν εἰς τόπον σημαίνει· ἔπειτα τά: Ἀθήνησι, Θήβῃσι, Πλαταιᾶσι, Περγασῆσι, θύρᾱσι, Ὀλυμπίᾱσι κ.τ.τ. ἅτινα πάντα ὡς ἴδιοι τύποι ἐξέλιπαν ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης. ἔπειτα τὰ εἰς *θι*, οἷα ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων καὶ τά: *οὐρανόθι*, *Ἰλιόθι*. καὶ τὸ χρονικῶς λαμβανόμενον *ἠῶθι*. Καὶ ταῦτα ὡς ἴδιοι τύποι ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης. ἔπειτα τά. *ἄνω*, *κάτω*, *ἔξω* (καθομ. καὶ ὄξω), *ἔσω*, *ὀπίσω* (ἀρχαΐά τε καὶ νεώτερα), *ἔνδον* καὶ *ἐντός*, νεωτ. *μέσα*· *πρόσω* (πόρσω) καὶ *πόρρω*, *τῆλε* καὶ *μακράν*, νεωτ. μακρὰ· *ἄγχι*, *ἐγγὺς* καὶ *ἐγγύθι*, *πλησίον* καθομ. *σιμά*, *κοντά*. *χαμαί*. νεωτ. *χάμου*. καὶ τὰ δωρικὰ καὶ αἰολικά: *πρόσθα*, ἔμπροσθα, καθομ. ἐμπρός, ἐμπροσθά, ὄπισθα (αἰολ. ὔπισθα, ἐξύπιρθα), ἔνερθα, ὕπερθα, ἄνωθα, ἔξουθα (ἐκτὸς Ἡσυχ.). αἰσλ. *ὕπερθα*, *ἄτερθα*, *πάροιθα*.

2) *Τὴν εἰς τόπον ἀπεύθυνσιν* σημαίνουσι τὰ εἰς *σε*, *δε*, *ζε*, οἷα παρὰ τὰ προεκτεθειμένα καὶ τάδε: *κυκλόσε*, νεωτ. τριγύρω (ου) ἢ *γύρον γύρου*, *τηλοσε* (αἰολ. τήλυϊ), *ὁμόσε* (ὡς ἐν τοῖς: ὁμόσε ἰέναι, ἐλθεῖν, φέρεσθαι, χωρεῖν κ.τ.ὁμ.). οἰκαδε, οἰκόνδε, ἑρεβόςδε, Ἐλευσινάδε, Μέγαράδε, Ἀθήναζε, Θήβαζε, Βήσαζε, Μουνυχίαζε, Ἀφίδναζε. ἔραζε, θύραζε, χαμᾶζε (νεώτ. χάμου) κ.τ.τ. ἅτινα καὶ αὐτὰ τυπικῶς ἐξέλιπαν ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης· περιφράζονται δὲ ἢ μᾶλλον ἀναλύονται καὶ ταῦτα καὶ τὰ προειρημένα τὰ ἐξ ἀρχαίων δοτικῶν διὰ τῆς προθ. εἰς καὶ τῆς αἰτιατ. τοῦ προσήκοντος ὀνόματος: εἰς τὰς Ἀθήνας = Ἀ-

Digitized by Google

θήνηι καὶ Ἀθήναζε. εἰς τὴν Ἐλευσῖνα = Ἐλευσῖνι καὶ Ἐλευσῖνάδε κτλ.

3) *Τὴν δ' ἀπὸ τόπου ἀφορμὴν τὰ εἰς θεν ἡ* (ποιητ.) *θε:* Ἀθήνηθεν, Δεκελείαθεν καὶ Δεκελειόθεν, Κικυνόθεν, Κιλωνῆθεν. οἴκοθεν, χαμόθεν, θύραθεν. ἄνωθεν, κάτωθεν. ἔνδοθεν, ἔντοσθε(ν), ἔσωθεν, ἔξωθεν, ἔκτο(σ)θεν. (ἔμ)προσθε(ν), ὄπισθεν. πρόσθεν, πρόσωθεν πόρρωθεν, μακρόθεν, ἐγγύθεν, ἔκαθεν, σχεδόθεν, ἀρχῆθεν, ἀνέκαθεν κτλ. Καὶ οὗτοι οἱ τύποι ἐξέλιπαν ἐκ τῆς καθομιλουμένης ἐκτὸς ὀλίγων, τῶν: *ποῦθε* = πόθεν (πρβλ. τὸ δωρικὸν *ἔξουθα* πρὸς τὸ κοιν. *ἔξωθεν*), *πουθενά* [= πουθεν-ά = ποθὲν μετὰ τοῦ προσχηματισμοῦ α, ὡς ἐμέν α, ἐσέν-α κ.λ.), *ἀλλοῦθε, παντοῦθε, ὁ.λοῦθε,* οἵτινες σήμερον τὰς δύο προτέρας σχέσεις, τὴν ἐν τόπῳ καὶ τὴν εἰς τόπον, σημαίνουσι καὶ ὄχι τὴν ἀπὸ τόπου, ἐκτὸς τοῦ *ποῦθε.* Οὕτω καὶ πάλαι τινὰ τῶν εἰς *θεν* μετὰ τῆς πρωτοτύπου σημασίας των καὶ τὴν ἐν τόπῳ σχέσιν ἐσήμαιναν, ὡς *ἀπάνευθε* Ἰλ. Α. δὶς (κιὼν — ἕζετο), *ἔντοσθε*(ν) = ἐντὸς Ὁδ. Α, 380. Β, 145. *ἔνδοθεν* Ἀριστ. Πλουτ. 228. 964. Θουκ. Α'. 71. *ἔκτοσθε*(ν) = ἐκτὸς Ὁδ. Α, 132. Ἡσιοδ. Θεογ. 813 *ἐγγόθεν* = ἐγγύθι Ἰλ. Κ, 508. Ὁδ. Ζ, 279. = ἐγγύς, εἰς τὰ ἐγγὺς Ἰλ. Ε, 72. 275. Πλάτ. Πολιτ. 289. d. κτλ. Ἐν δημοτικοῖς μνημείοις προτέρων αἰώνων πλειότερα εἰς *θε(ν)* ἐπιρρήματα μετά τε τῆς κυρίας καὶ τῆς καταχρηστικῆς σημασίας· ἐπὶ δὲ τῆς προτέρας πολλάκις συνοδεύονται ὑπὸ τῆς προθ. *ἀπὸ* ἢ *ἐκ* (Τὰ παραδείγματα κατωτέρω). καὶ ταύτης δὲ τῆς καταχρήσεως ἡ ἀρχὴ ἤδη ἐν τοῖς ὁμηρ. ἔπεσιν ἀναφαίνεται, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη.

δ'.) *Ἀναφορικά.*

ποιητ.	ὅθι — ὁπόθι. ἧχι		
δωρ.	εἶ — ὅπει (;), ἄχι	ἄ — ὅπᾳ	ὦ (;)
κοιν.	οἷ — ὅπου	οἷ — ὅποι	ὅθεν — ὁπόθεν; ὁποτέρωθεν.
νεωτ.	(ὁ)ποῦ, ὅπου	ὅποῦ — ὅπου	ὅθε(ν) — ὁπόθε(ν) ἀπ' ὅπου.

Ὡς ἀναφορικὰ φέρονται παρὰ ποιηταῖς καί τινα ἀπὸ τ ἀρχόμενα, τὴν ἀρχὴν κυρίως δεικτικά, οἷα τά: *τόθι* = ὅθι Πινδ. Νεμ. Δ'. 84. Θεοκρ. ΚΒ'. 199 κ. ἀλλ. *τόθεν* = ὅθεν Αἰσχ. Περσ. 99. Ἡσιοδ. Ἀσπ. 32.

Τῶν προεκτεθειμένων ἐπιρρημάτων τὰ μὲν εἶνε ἀληθεῖς πτώσεις ἀντωνυμικαὶ ἐξ ὀνομαστικῶν ἤτοι διασωζομένων ἐν τῇ γλώσσῃ ἢ ἀπηρχαιωμένων, τὰ δὲ πτωσιοειδεῖς τύποι. Καὶ οὗτοι μὲν εἶνε σχηματισμένοι διὰ τῶν ἐπιθεμάτων *θι, δε* (ζε), *σε, θα* καὶ *θεν*, περὶ ὧν τὰ δέον-

Digitized by Google

τα ἐν τῷ περὶ αὐτῶν ἰδίῳ λόγῳ ἐλέχθησαν. Ἐνταῦθα ἰδίως λέγομέν τι περὶ τῶν: *ἔρθα* καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ, *ὧδε* καὶ τοῦ συνωνύμου νεωτέρου *ἐδῶ*, *ἐντός*, *ἔνδον* καὶ *ἐκτός*. Τὸ *ἔρθα* σύγκειται ἐκ τοῦ *ἐρ* καὶ τοῦ ἐπιθέματος *θα*, ἐξ οὗ καὶ τὰ (δωρικὰ) *πρόσθα*, *ἔμπροσθα*, *ὄπισθα*, *ἔνερθα*, *ὕπερθα*, *ἄρωθα*, *ἔξουθα* καὶ τὸ καθομιλούμενον (ἐ)*μπροσθά*. Τὸ δὲ *ἐρ*, φθογγικῶς ταὐτὸν τῇ ὁμοφώνῳ προθέσει, προῆλθε κατὰ λέπτυνσιν τοῦ ἐναρκτικοῦ φθόγγου καὶ ἀποκοπὴν τοῦ ληκτικοῦ ἐκ τοῦ ἀντωνυμικοῦ (δεικτικοῦ) θέματος *ἀρά*, ὅθεν ἦτε ὁμόφθογγος πρόθεσις καὶ (πάλιν κατὰ λέπτυνσιν τοῦ ἐναρκτικοῦ α εἰς ε) ἡ ἀντωνυμία *ἕτιοι* = τῇ σανσκριτικῇ *anya'-s* ὅθεν κατ' ἄλλην μεταβολήν, τοῦ n εἰς l [λ], προῆλθεν ἡ λατιν. *alius* καὶ ἡ ἑλλην. *ἄλλος*. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ συνθετωτέρου θέματος *ἑτιο* παρήχθησαν τὰ ἐπιρρήματα *ἑτιαχοῦ*, *ἑτιαχῇ*, *ἑτίοτε*, ὡς ἐκ τοῦ *ἀλλο* τὰ *ἀλλαχοῦ*, *ἄλλοσε*, *ἄλλοτε* κλ., ἐκ δὲ τοῦ *ἀρά* ἢ *ἐρ* ἡ σκρ. ἀντων. *antara'-s* καὶ ἡ γερμ. *ander* ἕτερος, ἄλλος, καὶ τὰ ἑλλην. ἐπιρρ. *ἔρ-δορ* καὶ *ἐρ-τός*, ὧν τὸ ἐπίθεμα εἶνε κυρίως τὸ ἀρχαῖον *tas* (ὅθεν καὶ τὸ λατιν. *tus* ἐν τῷ cœli-tus κ.τ. ὁμ. καὶ τὰ ἑλλην. *θα*, *θε(ρ)*), ἐξ οὗ ἀκεραιότερον μὲν διετηρήθη τὸ *τος*, ὀλιγώτερον δὲ τὸ *δορ* διότι ἐδῶ τὸ μὲν *τ* ἐπιρροῇ τινι τοῦ *ρ* μετέβη εἰς *δ* (πρβλ. π. χ. τὸ *ἔρτομορ* ὡς *ἔρδομορ* προφερόμενον), ἀντὶ δὲ τοῦ *ς* ἐπῆλθε τὸ *ρ* καθὼς καὶ ἐν τῷ *θερ* ἐκ τοῦ αὐτοῦ *tas*. Ἐκ τούτου καὶ τῆς προθέσεως *ἐκ* σύγκειται καὶ τὸ *ἐκτός*, ἐκ δὲ τοῦ εἰρημένου *ἔρθα* καὶ τοῦ ἐπιθεμ. *δε* καί τινος τύπου τοῦ *αὐτὸς* σύγκεινται τά: *ἐρθάδε*, καὶ *ἐρθαῦτα* καὶ *ἐρθεῦτεν* (ἀντὶ τοῦ ἐνθεῦτεν), ἰωνικά, ἐξ ὧν κατ' ἐναλλαγὴν τῆς δασύτητος τὰ ἀττικά: *ἐνταῦθα*, *ἐντεῦθεν* (πρβλ. κιθὼν καὶ χιτών, κύθρη καὶ χύτρα).

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποδεικνύεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐκείνου ἀρχαίου ἐπιθέματος *tas* πλειότερα διέπλασε, τά: *τος*, *δορ* (ἴσως δὲ καὶ τὸ *δε*), *θα*, *θε(ν)* καὶ ἑκάστῳ ἰδίαν λειτουργίαν ἀπένειμε, χωρὶς δηλ. νὰ τηρῇ οὐδ' ἐνταῦθα ὑπερευλαβῆ ἀκρίβειαν, ὡς δῆλον πάλιν ἐξ αὐτῆς τῆς χρήσεως τῶν εἰρημένων ἐπιρρημάτων.

Καθὼς τὸ ἐκ τοῦ *πῶς* κατ' ἀποκοπὴν τοῦ *ς* προελθὸν *πω* ἐν τοῖς *οὔπω*, *μήπω* ὄχι μόνον τροπικὴν σημασίαν εἶχεν, ὡς ἐν Ἰλ. Γ, 306 Ρ, 422 καὶ Θεόγν. 547 (599): *μηδέρα πω* = *μηδέρα ὅλως*, *κἀγκαιρέρα*, ἀλλὰ καὶ χρονικήν, ἥπερ ἐν τέλει ἐπεκράτησεν, οὕτω καὶ τὸ ἐκ τοῦ *ὦ* (ἀντὶ *ὧς*) καὶ τοῦ (δεικτικοῦ) *δε* συγκείμενον *ὧδε* πρὸς τῇ τροπικῇ σημασίᾳ = *τῷδε τῷ τρόπῳ*, *οὕτως*, ἀνέκαθεν εἶχε καὶ τοπικήν, ἥπερ ἐπ' ἐσχάτων ἐπεκράτησεν. Ἐμφανίζεται δ' ὑπὸ τὴν τοπικὴν σημασίαν πρῶτον ἐν τοῖς ἑξῆς ὁμηρικοῖς χωρίοις, εἰ καὶ οἱ περὶ Ἀρίσταρχον καὶ

Digitized by Google

ταῦτα τροπικῶς ἐπάσχιζαν νὰ ἑρμηνεύσωσιν: Ἰλ. Σ, 392: *πρόμολ' ὧδε*. Ὀδ. Α, 482: νῦν *δ' ὧδε* ξὺν νηῒ κατήλυθον. Ρ, 545: τὸν ξεῖνον ἐναντίον *ὧδε* κάλεσσον. Ἰλ. Μ, 346: *ὧδε* γὰρ ἔβρισαν Δαναοί. Ὀδ. Β, 28: νῦν δὲ τίς *ὧδ'* ἤγειρε; πανταχοῦ = τῷ καθομ. *ἐδῶ*. Οὕτως ἑρμηνεύονται φυσικώτερον καὶ τά: Ἰλ. Β, 258: ὥς νυ περ *ὧδε* = *καθὼς ἐδῶ τώρα* (κάμνεις). Ω, 398: ὡς σύ περ *ὧδε* = *καθὼς ἐσὺ ἐδῶ* καὶ ἐν τῷ κατὰ μίμησιν τούτου πεποιημένῳ στ. 416 τοῦ εἰς Δήμητρα ὕμνου: *τηλίκαι*, ὡς σύ περ *ὧδε*· ἔπειτα ἐν Σοφοκλ. Τραχιν. 402 *οὗτος βλέφ' ὧδε*, ὅπου τὸ *ὧδε* διὰ τοῦ *δεῦρο* τοῦ ὁμοίου χωρίου τοῦ Ο. Τ. 1121: οὗτος σύ, πρέσβυ, *δεῦρό* μοι φώνει βλέπων, ὅσ' ἂν σ' ἐρωτῶ. Ἱπποκράτ. π. διαίτης Α. 6 κεῖνα *ὧδε* καὶ τάδε *κεῖσε*, ἔπειτα ἐν Ἡρόδ. Α. 111, κατά τινα χειρόγραφα: *νῦν τε ὧδέ ἐστι* (ἀλλ. γρ. *ὅδε*), ὁμοίως καὶ ἐν Α. 115 *ὧδέ* τοι πάρειμι (ἀλλ. γρ. *ὅδε*), Θεοκρ. Α. 106 *τηνεῦ δρύες, ὧδε* κύπειρος. 118—19.

Δάφνις ἐγὼν ὅδε τῆνος ὁ τὰς βόας *ὧδε* νομεύων,
Δάφνις ὁ τὼς ταύρως καὶ πόρτιας *ὧδε* ποτίσδων.

πρβλ. Α. 149. Ἑ. 62. ΙΕ. 33. καὶ Ἀπολλώνιον περὶ ἐπιρρημ., σλ. 616. « διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν [τὴν τοῦ *δε*] καὶ τὸ *ὧδε* ἀπηνέγκατο τὴν εἰς τόπον σχέσιν: *ὧδε ἦλθεν ὁ δεῖνα*, καὶ τὴν *ἐν τόπῳ* κατὰ τὴν προκειμένην συμπάθειαν, τὴν εἰς τόπον καὶ ἐν τόπῳ: Ἀντιαττικιστήν· *ὧδε* σε μένω ἀντὶ τοῦ *ἐνθάδε*: Πλάτων Γοργίᾳ· καὶ Σουΐδας: *ὧδε*, οὐ μόνον τὸ *οὕτως* ἀλλὰ καὶ τὸ *ἐνθάδε*, ὡς ἡμεῖς: Κρατῖνος Δραπέτισι: τοὺς *ὧδε* μόνον στασιάζοντας καὶ βουλομένους τινὰς εἶναι: Ἀριστοφάνης Κωκήλῳ: ἐκδότω δέ τις καὶ ψηφολόγον εἶναι· ὧδε καὶ δίφω δύο: Καὶ Πλάτων που κέχρηται ἀντὶ τοῦ *δεῦρο* καὶ *ἐνθάδε*. Τὸ δὲ *οὕτως* ἐν τοῖς πλείστοις δηλοῖ. — πρὸς τούτοις παρ' Ἀριστοφάνει Ἀχαρν. 745. Θεσμοφ. 987. Πλούτ. 291: Πλάτ. Πρωταγ. σλ. 328. d: προῦτρεψάς με *ὧδε* ἀφικέσθαι. Ο'. Γενεσ. ΙΘ'. 12, Ἐξόδου Γ'. 5. Ἰουδ. ις'. 2. ΙΗ'. 3. Κ. Δ. Ματθ. ΙΖ'. 7. Ἰωαννν. ς'. 9. Ἀποκ. Δ'. 1. — Διοδ. Σικελ. ἐκλογ. σ. 536 (ed. wessel.). Πλουτάρχῳ Ἠθ. σλ. 34. a. Λουκ. Ἑρμοτ. 1. κ. ἀλλ.

Τὸ δὲ *ἐδῶ* τῆς καθομιλουμένης προῆλθε πιθανώτατα ἐκ τοῦ παλαιοῦ *ὧδε*, ὡς καὶ ὁ Κοραῆς ἐνόμιζεν, ἐν Ἀτ. Δ'. 112, τάδε λέγων: ἀπὸ τὸ *ὧδε* τῶν παλαιῶν ἐγεννήθη κατὰ ἀναγραμματισμὸν τὸ *ἐδῶ* καὶ ἐκ τούτου τὸ σύνθετον *ἐδεπᾶ* ἀπὸ τὸ δωρικὸν *ὠδέ πᾳ* (ἀττ. ὧδέ, πῃ). ὁ Σ. φέρει καὶ *ἐδεποῦ* (ἤγουν ὧδέ που) καὶ *ταδεποῦ* (τᾷδέ που, ἢ τῇδέ που). — Τὸ *τᾶδω* φαίνεται ἐκ τῶν τὰ *ἔδω* (τὰ ἐδῶ) συγκείμενον. Τὸ δὲ *τοδί* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἰτιατ. τῆς ἀντωνυμίας *τόνδε* μετὰ

Digitized by Google

τοῦ προσχηματισμοῦ τ, ἐπιρρηματικῶς λαμβανομένη, ὡς ἤδη καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡ τόδε: Ἰλ. Ξ. 298.

Ἥρη, πῇ μεμαυῖα κατ' Οὐλύμπου τόδ' ἱκάνεις;
— ἐδῶ. αὐτ. 309.

νῦν δὲ σεῦ εἵνεκα δεῦρο κατ' Οὐλύμπου τόδ' ἱκάνω

Οὕτω καὶ ἐν Ἰλ. Ω, 172. Ὀδ. Α, 409. Κ, 75. Τ, 407 κ. ἀλλ. Ἀναφκίνονται δ' ἐν γραφῇ τὰ καθομιλούμενα ταῦτα ἐπιρρήματα, ὧν συνηθέστατον μὲν εἶνε τὸ ἐδῶ, ἧττον δὲ τὸ ἐδεπᾷ, ἀκόμη δ' ὀλιγώτερον καὶ μόνον κατὰ διαλέκτους τὸ τᾶδω, τελείως δ' ἀπηρχαιωμένον τὸ τοδί, παρά τε τῷ ποιητῇ τοῦ ἐπυλλίου Ἀνδρονίκου στ. 7 — 8.

κή μάνα τῶλεγ' ἀπ' ἐδῶ: ἄ υἱέ μου τ' Ἀνδρονίκου.
τῶλεγ' ἡ ἀμέρισσ' ἀπ' ἐκεῖ: ἄ υἱέ μου τ' ἀμιρᾶ σου.

44 γύρευ' ἐδῶ, γύρευ' ἐκεῖ, τὴν πόρταν δὲν εὑρίσκει.

καὶ παρὰ Α. Κομνηνῷ καὶ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτούς: Α. Κομν. στ. 339.

βλέπε τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἐδῶ κ' ἐκεῖ μή σ' εὕρῃ.

407. πῶς δείχνει σου τὸ πρόσωπον, καὶ ἀπὸ τοδὶ σὲ δείχνει.

Πτωχοπρ. Α'. 275.

μαθὼν καὶ ποῦ ἀργαβιάζεσαι; τᾶδω δὲν ἔχεις τόπον.

Β. Χ, 284. εἶδεν ἀπ' ἔδω καὶ ἀπ' ἔκει τοῦ ποταμοῦ τὰ μέρη.

ἀλλὰ παρά τε τούτῳ ἐν στ. 281 καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Βελισσαρίου φέρεται ἀκόμη καὶ τὸ ὧδε..

Β στ. ὑμᾶς ὧδε ἐσύναξα, ἵνα με αὐκριαθῆτε,
αὐτ. ὅταν ἐδῶ 'ς τὴν μέσην μας ἦλθες κακονειδίζων.

Δημ. Ζήνου Βατρ. 26.

τοὺς βορθακούς, ὁποῦ 'νι ἐδῶ ὅλους τοὺς βασιλεύω.

αὐτ. 18. καὶ πόθεν ἦλθες ἐδαπᾷ; μ' ἐμὲν φιλία ποῖσε.

Ἀπολλ. τ. ἐν Τύρῳ.

νὰ τὸν κρατήξῃς ἐδαπᾷ, ὀγιανὰ μὲ μανθάνῃ.

Ἐπηρχαιωμένα εἶνε καὶ τά: ὁκάπου, ὁκάποθεν, καθὼς καὶ αἱ ἀνάλογοι ἀντωνυμίαι ὁκάτις, ὁκάτι, ὁκάποιος, ὁκάποσαις πρότερον συνήθη ὄντα, π. χ. παρὰ Πτωχοπρ. Α'. 153.

καὶ τέως ὁκάπου ἠῦρηκα, κἂν τορνεσάκιν κἄπου.

Β. Χ. καὶ τὴν γυναῖκαν ἥρπαξες ὁκάποθεν ἀνάρχως.

Ἀληθεῖς δὲ πτώσεις εἶνε αἱ μὲν κοῦ, ποῦ, ἀμοῦ (οὐδαμοῦ, μηδαμοῦ), ὁμοῦ, ἑνιαχοῦ, ἀλλαχοῦ, ἑκασταχοῦ, παντοῦ καὶ πολλαχοῦ καὶ αἱ ἀγχοῦ, τηλοῦ, γενικαὶ τῶν ἀχρήστων ὀνομαστικῶν κός, πός, ἀμός (οὐδαμός, μηδαμός), ὁμός, ἑνιαχός, ἀλλαχός, ἑκασταχός, παντοχός,

Digitized by Google

ἀγχός, τηλός. Τούτων δ' αἱ εἰς (a)χος παρήχθησαν ἐκ τῶν ἕνιοι, ἄλλος, ἕκαστος, πᾶς, ὡς ἐκ τοῦ μόνος τὸ μοναχὸς (καὶ μοράχος ἐν τῇ καθομιλουμένῃ) ἤδη παρ' Ἀριστοτέλει ἁπάντων = τῷ μόνος· αἱ δὲ καθομιλούμεναι ἀλλοῦ, παντοῦ, χάμου καὶ ἡ ἀρχαία τε καὶ νέα αὐτοῦ γενικαὶ τῶν ἄλλος, πᾶς, χαμὸ-ς (πρβλ. τὸ λατιν. humus) καὶ αὐτός· ἀλλ' ἡ μὲν παντοῦ εἶνε δευτεροκλίτως μεταπεπλασμένη κατὰ τὰς λοιπάς, αἵτινες πᾶσαι εἰς ου λήγουσιν, καθὼς μεταπεπλασμένη εἶνε καὶ ἡ ἀρχαία δοτικὴ πάντῃ (δωρ. παντᾷ) ἀντὶ πάσῃ, ὡς ἐξ ὀνομ. πάντο-ς, πάντη (α). ἀμφότεραι δέ, καὶ ἡ ἀλλοῦ καὶ ἡ παντοῦ δωρίζουσι τὸν τονισμόν, κατὰ τά: τηρῶ, τουτῶ, ταυτᾷ, παντᾷ, ἐν ᾧ ἡ χάμου αἰολίζει καὶ ἡ αὐτοῦ ἐνίοτε ἐπὶ τὸ αἰολικώτερον αὔτου προφέρεται, ὡς· ἀπ' αὔτου (Πρβλ. ἔδω, ἔκει). — Αἱ δὲ ποῖ, πᾷ, πεῖ, ἀμοί, ἀλλᾷ, ἐνιαχῇ, ἑκασταχοῖ, πανταχοῖ, πάντῃ (παντᾷ) εἶνε δοτικαί, ὃ ἐ. τοπικαὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκείνων θεμάτων, καθὼς καὶ αἱ· οἴκοι, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, κ.λ. τοπικαὶ τῶν· οἶκο-ς, Ἰσθμό-ς, Μέγαρο-ν (ἀντὶ Μέγαρ-α), ὅπου σημειωτέος ἐπ' ἴσης ὁ καταβιβασμὸς τοῦ τόνου. Ὁμοίως δοτικαὶ εἶνε καὶ αἱ: τουτεῖ (ἀντὶ τουτῇ ἢ τουτοῖ), τεῖδε (ἀντὶ τῇδε ἢ τοῖδε), τηνεῖ (ἀντὶ τηνῇ ἢ τηνοῖ), ἐκεῖ (= ἐ-κεῖ ἀντὶ ἐ-κῇ ἢ ἐ-κοῖ ἐκ τοῦ θέμ. κα, ὅθεν καὶ τὰ κοῦ, κοῖος, κότε, ποῦ, ποῖος κτλ) πέδοι (πέδο-ν), χαμαί (χαμά, πρβλ. ἀνωτέρω τὸ χάμου), ἅμα (κυρίως ἅμᾳ) καὶ αἱ δωρ. μέσοι, ἔνδοι, ἔξοι. Ὅτι δὲ καὶ τὰ εἰς σι εἶνε πληθ. δοτικαί, ἤδη ἐλέχθη. Ἄδηλον δ' εἶνε, ἂν τὰ εἰς ω (ὄχι εἰς ως)· οἷα τά· κύκλω, ἄνω, κάτω, ἔξω, ἔσω, ὀπίσω, πρόσω, ἑκατέρω, πορρωτέρω, περαιτέρω, ἀσσοτέρω, προτέρω, ἀποτέρω, ἀποτάτω, τηλοτάτω, μακροτάτω, ἀγχοτάτω κ.τ. ὅμοια δωρίζουσαι γενικαὶ εἶνε κατὰ τὰ· λόγω, ἵππω, ἢ ἀφαιρετικαὶ κατὰ τὰς δωρ. τηρῶ, τουτῶ, αὐτῶ, ἀποκομμέναι τὸ ληκτικὸν ς, καθὼς καὶ αὗται, ἐκ τῆς καταλήξεως ως, εἰς ἣν λήγουσι τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα: καλῶς, κακῶς, σοφῶς κ.λ. ἐξ ἀρχαίων εἰς ᾶτ ἀφαιρετικῶν, ὡς εἴρηται, γενόμενα, ἢ δοτικαὶ τὸ χαρακτηριστικὸν ι ἀποβαλοῦσαι. Ἡ ἀντιπαράθεσις τῶν ἔνδον καὶ ἔξω πρὸς τὰ δωρ. ἔνδοι, ἔξοι μᾶς παρέχει μεγαλειτέραν πιθανότητα ὑπὲρ τῆς τελευταίας γνώμης. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ καθομιλούμενα τριγύρου (— ω), γύρου γύρου, τοῦ τοίχου, τοίχου τοίχου (= πρὸ τὸν τοῖχον ἐν κινήσει). γιαλῶ γιαλῶ (= πρὸ τὸν αἰγιαλόν, παρὰ θίνα), ὑποκάτω καὶ ὑποκάτου.

Αἰτιατικαὶ δ' εἶνε αἱ: μακράν, καθομ. μακρὰ (προγενέστ. μακρέα) ἐκ τῆς ὀνομ. μακρὸς ἀντὶ τῆς ἀρχ. μακρός. πέρᾱν (ἰων. πέρην = trans) καὶ ἄνευ τοῦ ν, πέρα (ultra) ὡς ἐξ ὀνομ. τῆς πέρα, ἧπερ πά-

Digitized by Google

λαι μὲν δὲν ἀποδεικνύεται ἐν χρήσει οὖσα, τώρα δὲ εἶνε συνήθης αὐστηρῶς τε καὶ ἐπιθετικῶς: ἡ *Πέρα* τῆς *Πέρας* (ἐν Κωνσταντινουπόλει) καὶ ἡ *πέρα μερειά*, εἰς *τὴν πέρα(ν) μερειὰν* κτλ. (ἐν Σμύρνῃ)· τὸ δ' ἀρχαῖον θέμα, ἐξ οὗ ταῦτα, εἶνε τὸ *παρα*, ὅθεν καὶ ἡ δημόφθογγος πρόθεσις καὶ τὸ χρον. *πάρος*, τὸ τοπικὸν *πάροιθε* καὶ *προπάροιθε(ν)* καὶ τὰ χρον. *πάλαι*, *πάλιν* καὶ τὸ ἐπιθ. *παλαιός*. Ἔπειτα αἱ: *πλησίον* (ὀν. πλησίος). *ἐναντίον*, *ἐναντία* (ποιητ. ἀντίον, ἀντία) καὶ *ἀπεναντίον* (Ἡρόδ. Ζ'. 55) καὶ καθομ. *ἀγνάντια* (= ἀπέναντι, ἀπαντικρύ). *(κατ)ἐνώπιον*, *εὐθὺ* = *κατ' εὐθεῖαν ἐπί*, καθομ. *ἴσ(ι)α πάνω* καὶ ἰων. *ἰθὺ* (ἀλλὰ καὶ ἰθὺς) συνων. *τῷ εὐθύ*. *ἄντην* καὶ *ἄντα* καὶ τὰ σύνθετα *ἄνταν*, *πάραντα*, *κάταντα* (Ἰλ. Ψ, 116). Ἴσως δὲ καὶ τά: *μεσσηγύ* (ποιητ.), *ἀντικρύ*, *καταντικρύ*, καθομ. *ἀντίκρυ*, *κατάντικρυ*, καὶ ἐν τέλει τὰ καθομιλούμενα: *κοντὰ* καὶ *συμὰ* ἢ *σιμὰ* = *ἐγγύς*, *παρά*, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐν τοῖς περὶ τῆς προθέσ. *σὺν* ἐλέχθη, *μέσα* (= ἔσω, ἐντός, ἐν), *ἀράμεσα* καὶ *ἀναμέσον* (= μεταξύ, ἐν), *ὁλόγυρα* = *πέριξ*.

Ὡς ὀνομαστικαὶ δὲ φαίνονται μέν, ἀλλὰ πιθανώτατα δὲν εἶνε τά: *ἐγγύς*, *ἄντικρυς* (π. χ. ἐν Πλάτ. συμπ. 223. b. εἰς τὸ *ἄντικρυς*. Εὐθυδ. 273. b. ἄντικρυς ἰών), *μεσσηγὺς* = τῷ προειρημ. *μεσσηγύ*, καθὼς καὶ τὰ χρονικὰ *εὐθὺς* καὶ *τημοῦτος*, περὶ ὧν καὶ κατωτέρω. —Ἀληθὴς δ' ὀνομαστικὴ ὡς τοπικὸν ἐπίρρημα ἐκλαμβανομένη εἶνε ἡ *παρακατιὼν* (= κατωτέρω) παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Αἰσχύλου Περσ. 2. ὥςπερ καὶ *παρακατιὼν* λέγει. 47 *παρακατιὼν* — — — ἐδήλωσεν. κ. ἀλλαχοῦ παρά τε αὐτῷ καὶ παρ' ἄλλοις τῶν μέσων χρόνων.

Καθὼς τὸ *παρακατιὼν* καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα συνέθεσεν ἡ νεωτέρα γλῶσσα μετὰ τῆς προθεσ. *παρὰ* ἐπὶ τῆς ἰδιαζούσης σημασίας τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἑκάστοτε ἐπιρρήματος μετὰ τοῦ διορίσματος *ὀλίγον* (—ῳ)· *παρέδω*, *παρέκει*, *παρ(απ)άνω*, *παρακάτω*, *παρέξω*, *παραμέσα* κτλ. = τοῖς· ὀλίγον πλησιέστερον πρὸς τὰ ἐδῶ, πρὸς τὰ ἐκεῖ. ὀλίγον ἀνωτέρω, κατωτέρω κτλ. Ἄλλων δ' ἐπιρρημάτων μετὰ προθέσεών τινων συντάξεις, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἐπισκοτισθείσης τῆς ἀρχῆς, ἀπέβησαν συνθέσεις· *ἀπέναντι* (= ἀπ' ἐναντι), *καταντικρύ* (= κατ' ἀντικρύ). *κατενώπιον* (= κατ' ἐνώπιον) καὶ τὰ νεώτερα· *ἀπέσω* (= ἀπ' ἔσω = ἔσωθεν), *ξοπίσω* (= ἐξ ὀπίσω = ὄπισθεν), *ἀποκάτω* (ἀπὸ κάτω = κάτωθεν) κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα κατὰ τὴν ἑκάστοτε ἔννοιαν ποτὲ μὲν χωριστά, ποτὲ δὲ ὑφ' ἓν γραπτέον. Ἐκ δὲ καθαρῶν προθέσεων σύνθετα τοπικὰ ἐπιρρήματα εἶνε τά· *ἔναντι* (ἀπαντῶν τὸ πρῶτον παρὰ τοῖς Ο'.), *ἀπέναντι* (Πολυβ. Α. 86, 3), *μεταξὺ* (μετὰ — ξὺν) Ἰλ. Α, 156 καὶ τὸ

Digitized by Google

μεταγενέστερον (παρὰ Ἑρεν. Δεξίππῳ σλ. 19, 18 καὶ Θεοφάνει Χρον. σλ. 125, 17. 543, 15 καὶ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Θουκυδίδου Α. 118) ἀναμεταξύ. Τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ προειρημένον ἀνάμεσα, μετὰ τῆς γεν. μας, σας, των ἢ τους ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἐκλαμβάνεται καὶ συνωνύμως τῇ ἀντων. *ἀλλήλων, ἀλλήλοις, ἀλλήλους*, π. χ. ἐν τῇ φράσει· τί ἔχετε ἀναμεταξύ (ἀνάμεσά) σας; = τί διαφέρεσθε πρὸς ἀλλήλους; Καὶ οὐσιαστικῶς δὲ ἐκλαμβάνεται καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἁπλούστερον *μεταξύ*, ὡς ἐν τῇ φρ. εἰς τοῦτο τὸ (ἀνα)μεταξὺ = ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ (ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι ἢ διαλείμματι κατὰ Πολύβιον καὶ τοὺς μετ' αὐτόν).

Ἐκ τοῦ *ἅμα* καὶ τῆς *σὺν* σύνθετον ἐθεώρησάν τινες τὸ καθομιλούμενον *μαζί*, ὑψιλογραφοῦντές το *μαζὺ* ἐκ τοῦ *ἅμασυν* κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ *α*, ἀποκοπὴν τοῦ *ν*, τροπὴν τοῦ *σ* εἰς *ζ* καὶ καταβιβασμὸν τοῦ τόνου· ὁ δὲ Κοραῆς (ἐν Ἀτ. Α. 175. Β'. 229) τὸ ἐτυμολόγει ἐκ τῆς δοτ. τοῦ *μᾶζα, μάζῃ* (ὡς ἰδίᾳ, κοινῇ κ.τ.τ.) καὶ καθ' ὑποβιβασμὸν τοῦ τόνου *μαζῇ*. Πιθανώτερόν μοι φαίνεται ὅτι τὸ *μαζὶ* προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου (ἴσως δωρικοῦ) *ὁμαδίς*, ὅπερ κατὰ τὸ Μ. Ε. 806, 9 ἦτο συνώνυμον τοῦ *ὁμαδόν*, ὅ ἐ. *ὁμοῦ*. Ἐκ τοῦ *ὁμαδὶς* λοιπὸν ἔγεινε πρῶτον μὲν *μαδές*, ἔπειτα *μαδὶ* καὶ *μαζὶ* (κατὰ τὰ δορκὰς — ζαρκάδι. *μᾶζα* — *μάδδα*). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, διαφόρως τετονισμένου· *ὁμάδις*, προῆλθε τὸ ἀκεραιότερον διατηρηθὲν *ὁμάδιν*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τῷ Θ. Κ.

ἐστράφησαν ὀπίσω ταις, βλέπουν τοὺς ἀδελφούς των
ὁμάδιν μὲ τὸν κύριν των νὰ κλαίγουν, νὰ θρηνοῦνται.

Ἐκτὸς τοῦ *ὁμάδις* ἢ *ὁμαδὶς* καὶ ἄλλα εἰς *δις* τοπικὰ ἐπιρρήματα, συνωνύμως τοῖς εἰς *δε* καὶ *σε* λαμβανόμενα, φέρονται παρὰ μὲν Ὁμήρῳ τὰ *ἄμυδις* (ἄμαδε) = ὁμόσε Ἰλ. Κ, 300. Υ, 114. *ἄλλυδις* = ἄλλοσε Δ, 486. *χαμάδις* = χαμᾶζε Ζ, 147. Η, 16 κ.λ. ὡς δ' ἰδίως δωρικὰ τὸ *οἰκάδις* = οἰκόν δε Ἀριστοφ. Ἀχ. 708 καὶ τὰ *χαμάνδις, Ὀλυμπιάνδις* καὶ *ἀγοράνδις* (κατὰ Ahrens *ἀγοράνδις*) παρὰ Θεογνώστῳ ἐν τοῖς Ὀξων. Ἀνεκδ. Ιι. 163, 31.

Ἐκ τοῦ *ἅμα*, τοῦ ἄρθρου τῷ καὶ τῆς *ἐν* συνετάχθη ἡ φράσις *ἐν τῷ ἅμα*, ἥτις χρονικῶς φέρεται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, π. χ. ἐν τῇ παροιμίᾳ· *Ἔν τῷ ἅμα καὶ τὸ θαῦμα*. Ἐκ ταύτης τῆς φρ. συγκεκομμένης προῆλθε τὸ ἐπίρρημα *ἐντάμα* καὶ (κατὰ διάλεκτον) *ἀντάμα* (ὡς ἀνήμερα ἀντὶ ἐνήμερα), ἀνθ' οὗ ἐνίοτε καὶ *ἐνταμῶς* λέγεται. Ἀπαντᾷ δὲ ἡ φρ. *ἐν τῷ ἅμα* = *ὁμοῦ* ἤδη παρὰ Κωνστ. τ. Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασ. τάξ. 210, 23. τὰ δὲ δύο μέρη *ἐν τῷ ἅμα*.

Τώρα δ' ἐπισυνάπτομεν ἐξ ἀρχαιοτέρων μνημείων τῆς νεωτέρας

Digitized by Google

γλώσσης παραδείγματά τινα, ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων, καὶ ἄλλων νεωτέρων τε καὶ παλαιοτέρων τοπικῶν ἐπιρρημάτων.

Τὸ *πόθεν* ἀκέραιον φέρεται ἀκόμη ὄχι μόνον ἐν τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρονίκου στ. 48—49 (πρβλ. 58—59).

Ἂ βρὲ μωρὸν κὴ ἀνήλικον, *πόθεν* ἐν᾽ ἡ γενιά σου;
πόθεν ἡ ῥίζα σου κρατεῖ; *πόθεν* τὰ γονικά σου;

καὶ ἐν Β. Χ. στ.

πόθεν ἐσὺ τὸν Φίλαρμον ἐξεύρεις, φίλε ξένε;

ἀλλὰ καὶ παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. στ. 18.

καὶ *πόθεν* ἦλθες ἐδεπᾷ; μ᾽ ἐμὲν φιλία ποῖσε.

ἀπ᾽ *ὄθεν* ἀντὶ τοῦ *ὄθεν* ἐν Β. Χ. στ.

τοὺς τόπους νὰ γυρεύσωμεν, ἀπ᾽ *ὄθεν* νὰ εὑροῦμεν.

Οὕτω καὶ *ἀπ᾽ ἐντεῦθεν* = τῷ ἁπλῷ *ἐντεῦθεν*. Β. Χ. στ.

τὸ σχῆμά σου ῥωμαϊκὸν φαίνεται *ἀπ᾽ ἐντεῦθεν*.

Πρβλ. Πτωχοπροδρ. Α. 50 *ἀπὸ μακρόθεν* καὶ τὸ τῆς Κ. Δ. *ἀπὸ μακρόθεν*. — Πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων φέρονται, ὡς καὶ πάλαι παρὰ ποιηταῖς, ἀποκεκομμένα τὸ *ν* καὶ συνήθως ἐπὶ τῆς ἐν τόπῳ καὶ εἰς τόπον σχέσεως, σπανιώτερον δ᾽ ἐπὶ τῆς ἀπὸ τόπου, ἐφ᾽ ἧς ἤδη ἡ ἀπὸ ἢ ἡ *ἐκ* λαμβάνονται.

Α. Κ. 192.

κατέμπροσθεν ἐστάθησαν οἱ πρώτιστοι τῶν σκήπτρων.

474 *ἐντεῦθε* ζῇς σωματικῶς τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ.

Πτωχοπρ. Α. 155.

καὶ κρούω σουβλίαν τὸ χέριν μου, καὶ διέβην ἀπ᾽ *ἐκεῖθε*.

Β΄. 229. εἰ δὲ παγώσῃ κόλληται, καὶ *ἀπ᾽ ἔκει* οὐκ ἀνασπᾶται.

265 *ἔμπροσθέν μου* = ἐμπροσθά μου.

Β. Χ. 146 καὶ τώρα *πόθε*; μέχρι ποῦ καὶ ποῦ πορεύει; φράσον.

325 *ἔμπροσθε* = ἐμπροσθά. 345 *ἄνωθε* = ἄνω(θι).

στ. *γύρωθεν* δὲ τοῦ στόματος — — — ἐκάθηντο.

στ. *κύκλωθε* = κύκλῳ. στ. *ἔξωθε*. στ. *τριγύρωθεν* = τριγύρω. στιχ.

καὶ σὺν τῷ λόγῳ *παρευθὺς* ἀκολουθεῖ *ἐξ ὀπίσω* = ὄπισθεν. πρβλ. στ. *ἀπὸ μακρὰ(ν)* = μακρόθεν.

Β. ὁρίζει, φέρουν τον αὐτὸν *ἔμπροσθεν* εἰς τοὺς πάντας.

αὐτ. στ. νὰ ἔχουν καὶ τὴν κεφαλὴν *γύρωθε* χρυσωμένην.

στ. *ἐπάνωθε* τῆς τραχηλίας κάτω εἰς τὰς ποδέας.

Ἀλλὰ τὰ *ἀπ᾽ ἔσω*, *ἐξ ὀπίσω* λαμβάνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τόπῳ καὶ εἰς τόπον σχέσεως· τότε κάλλιον ὑφ᾽ ἓν γραπτέον. Β. Χ. στ.

Digitized by Google

τὸ πῶς *ἀπέσω* κάθητο ὁ βασιλεὺς ἐρώτων,
καὶ πῶς εἰς τὸ ἐρωτόκαστρον εἰσέβηκες *ἀπέσω*.

Πρβλ. τοὺς στ.

καὶ Β. στ. *ἀπέσω* εἰς καρδίας των ἐρρίζωσε δι' ὅλου.

πρβλ. λοιπὸν πάλιν ἂς στρέψωμεν τὸν λόγον *ἐξοπίσω*.

Β. Χ. στ. 275.

παρ' ὅ,τι πάλιν νὰ στραφῶ τοῦ ποταμοῦ *'ξοπίσω*.

πούποτε(ς), πούποτις, πούπετις, πούβετις = πού ποτε, ποῦ.

Χρον. Πασχαλ. σλ. 627, 14.

καὶ οὐκέτι ἐφάνη δημότης *πού ποτε*.

Πτωχοπρ. Β'. 601 (δ. γ.).

ἢ ψοφισμένον πού ποτε κύνα νὰ σὲ δαγκάσῃ.

Α. Κομν. στ. 133.

μή τον φαυλίσῃς *πούποτις* καὶ μή το φανερώσῃς.

αὐτ. 257. υἱὲ ἂν εἶσαι *πούβετες* καὶ ἴδῃς καλλιώτερόν σου.

Β. Χ. στ. εἰςῆλθον κ' εἰς τὸ κάςρον σου, κάςρον καὶ ὄντως κάςρον.
εὔμορφον ἕνι ἐξαίρετον, οὐκ οἶδα *πούπετις* τίτοιον.

Θ. Κ. καὶ ἂν ἰσφάλω *πούβετις*, μή με κατηγορεῖτε.

ὅπου, ὁποῦ, 'ποῦ.

Β. Χ. τότε τῆς ὥρας παρευθὺς ὑπάγ' ἡ Φαιδροκάζα
ἐκεῖθε 'ς τὰς παραμονάς, *ὁποῦ* ὁ Βέλθανδρος ἦτον.

αὐτ. *ἐκεῖ ὁποῦ* ξεπλήρωσαν *ἀρχῆθε* τὴν ἀγάπην.

αὐτ. *'κεῖ* ταῦτα εὑρέθησαν, *ὅπου* νεκρὸς ἐκεῖτο.

αὐτ. ἄμε καὶ σύ, ψυχούλα μου, *ὁποῦνε* τοῦ ποθητοῦ σου.

Δ. Ζήνου. Βατρ. 84.

ὑπάγω εἰς τὸ στρῶμά του, *ἐκεῖ ὁποῦ* κοιμᾶται.

ὅπου = οὗ ἄν. 89.

τὴν γάτα, *ὅπου* τὴν ἰδῶ, κ' ἐκεῖ *'ποῦ* τὴν γροικήσω.

ἀλλοῦ = ἀλλαχοῦ. *παντοῦ* = πανταχοῦ. *ἀπὸ παντοῦ* = πάντοθεν κλ. ἐν τῇ παροιμίᾳ· *ἀλλοῦ* τὰ κακκαρίσματα, *κὴ ἀλλοῦ* γεννοῦν ἡ κόταις. ἐν τῇ παρ. *ἀλλοῦ* μὲ τρίβεις, δέσποτα, *κὴ ἀλλοῦ* ἔχω τὸν πόνον.

Ἡ γενικὴ *ἄλλου* ἐπιρρηματικῶς φέρεται κατὰ πάντα τὰ χειρόγραφα ἤδη παρὰ Λυσίᾳ δ. τ. ἀδυνάτου §. 20. ἅπαντες γὰρ εἴθισθε προσφοιτᾶν καὶ διατρίβειν *ἄλλου γέ που*. Ἐνταῦθα ὁ μὲν Κοραῆς (Ἀτ. Β'. 33) ἐπρότεινε τὴν διόρθωσιν· *ἄλλος ἄλλου γέ που*, ὁ δὲ Ρετσκιος πρὸ αὐτοῦ πληθ. *ἄλλοι ἄλλου γέ που*, ὁ δὲ Bekker τὴν *ἀμοῦ γέ που*. Αὕτη φαίνεταί μοι ἐπιτυχεστέρα τῶν λοιπῶν.

Digitized by Google

παρὰ Α. Κομνηνῷ στ. 97.
ἐμπρὸς καὶ 'πίσω καὶ *παντοῦ* δός τον εὐχαριστίας.
παρὰ Σ. Σ. 'ς τὸ Ῥέθυμνος πεῖς τὰ Χανιά, *παντοῦ* κουδουνισά την
κἀγὼ τὴν Κουταγιώταινα, *παντοῦ* μανδάτευσά την,
καὶ τὴν βουλὴν τῶν πολιτικῶν *παντοῦ* διαλάλησά την.
Β. στ. ἀπὸ *παντοῦ* ἐσύναξε τέκτονας πελεκάνους.

μέσα = ἐντὸς (τοπ. καὶ χρον.), ἔνδον. *μέσον* = μεταξὺ καὶ ἐντός, ἐν.
Θεοφάν. χρον. σλ. 530, 5 *μέσον αὐτῶν*.
Α. Κομν. 56.
μάχας καὶ ἔχθρας πολεμεῖ *μέσον* γονεῖς καὶ τέκνων.
Πρβλ. Β. Χ. στιχ.
αὐτ. 92. *μέσα σου* μὴ τούργίζεσαι, μηδὲ κακὸν τὸν κάμῃς
= ἐντός σου, ἐν σεαυτῷ. στ. 449.
καὶ *μέσα* 'ς *τὴν* καρδίαν σου τὸν φόβον του νὰ ἔχῃς.
Πτωχοπρ. Β΄. 468.
καὶ *μέσα* κεῖται κόκκινος μεγάλη φιλομήλα.
Β. Χ. εἶχεν εὔμορφον ἄνεμον καὶ *μέσα εἰς* πέντε ἡμέρας
ἔφθασαν εἰς τὰ ἰδιά των, ἔρραξε τὸ καράβι.

Οὕτω καὶ τὸ *ἐντὸς* χρονικῶς φέρεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, π. χ. παρὰ Ξενοφῶντι Ἕλλην. Γ΄. 3, 5. Ληγούσης δὲ τῆς θυσίας, *ἐντὸς πέντε ἡμερῶν* καταγορεύει τις πρὸς τοὺς ἐφόρους ἐπιβουλήν. — Τοῦ δὲ νεωτέρου *ἀράμεσα* = (ἀνα)μεταξὺ ἡ ἀρχὴ κεῖται ἐν τῷ ἀρχαιοτέρῳ *ἀνὰ μέσον*, ὅπερ φέρεται π. χ. ἐν Γενέσεως Γ΄. 15. καὶ ἔχθραν θήσω *ἀνὰ μέσον* σοῦ καὶ *ἀνὰ μέσον* τῆς γυναικὸς κτλ. ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐν τῷ Β. Χ. στ.

Καὶ τὸ ἕνι *ἀραμέσον* μιᾶς, κἄνεὶς οὐδέν το 'ξυρει.

κοντά, σιμὰ = ἐγγύς, πλησίον, παρά. *μακρέα* (μακριὰ) = μακράν.
Β. Χ. στ. ἐξεγυμνώθην, ἔφθασε *κοντὸ* εἰς τὸ πνιγῆναι
μήπως γραπτέον κοντά; Δ. Ζήνου Βάτραχ. 92.
καὶ νά 'υρω τρῦπα 'κεῖ *κοντά*, νὰ σώσω νὰ τρουπώσω.
αὐτ. 200. ποτέ μου δέν τους ἄφινα, νὰ 'βγοῦν *ἀπὸ κοντά* μου.
Ὅτι δὲ καὶ τὸ *σιμὰ* ἦτο σύνηθες πολὺ πρὸ τοῦ Δ. Ζήνου, δῆλον ἐκ τῆς παρά τε αὐτῷ καὶ ἐν Β. Χ. χρήσεως τοῦ παραγώγου ῥήματος *σιμώνω*.
στ. 240 'ς τοὺς βορβάκους *ἐσίμωσε*, κ' ἦλθε 'ς αὐτοὺς πλησίον.
Β. Χ. στ. *σιμὰν* ἡ βάρκα πρὸς τὴν γῆν, ξεβγαίνει δὲ ὁ κόμης.
στ. 357 τὸν Τρωγλοδύτην ἔρθασεν, ὁποῦτονε *μακρέα*.

Μαζί, ὁμοῦ, ἐν τῷ ἅμα, ἐντάμα, ἀντάμα, ἑνταμῶς. — *χῶρι* (—ις), *χώρια* = χωρίς. Πτωχοπροδρ. Β΄. 164.

Digitized by Google

καὶ δεύτερον ἀκρόβαστον *μαζὶ μ'* ἀρβελισμένον.
Β. Χ. Τὴν φλόγα *μέσον* τοῦ νεροῦ καὶ πῶς *ὁμοῦ* συντρέχει.
στ. ἀπῆγαν, ἐχωρίσθησαν *ὁμοῦ* εἰς ἕνα τόπον.
Πρβλ τοὺς στ.
Β. Χ. στ. ἱστήκει δὲ καὶ Βέλθανδρος *ἐντάμα* μετ' ἐκείνους
αὐτ. στ. καὶ τοῦ ῥηγὸς κατόπισθεν *καὶ ἐνταμῶς* κυνηγοῦσεν
Β. στ. φωνὰς τρανὰς ἐφώναζαν οἱ πάντες *ἐν τῷ ἅμα*
Δ. Ζήνου. Βατρ. 116:
ἂν θέλεις νἄλθῃς καὶ ἐσὺ *ἐντάμα* νὰ ἐμποῦμε.
Β. Χ. στ. ἀπῆρε τὴν ἀπόφασιν καὶ πᾷ *χώρια* καὶ στάθην.
κατεντώπιον, κατέναντι.
Β. Χ. στ. ἦλθασι *κατεντώπιον* ἐκείνου τοῦ Βελθάνδρου.
Πρβλ. στ.
Β. Δ. στ. *ἀντέναντι* ἐστάθηκεν ἐκεῖ τοῦ βασιλέως.
Ἡ νεωτέρα γλῶσσα πολλαχοῦ μεταχειρίζεται τὸ *πέρα* πρὸς συμπλήρωσιν καὶ προσδιορισμὸν τῶν: *ἐδῶ, ἐκεῖ, ὡς ἐδῶ πέρα* = *ὡδί. ἐκεῖ πέρα* = (ἐκεῖτ). Ὁμοίαν τινὰ τοῦ *πέρα* χρῆσιν εὑρίσκομεν παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ. στ.
ὑπάγετε, κινήσατε *ἐκεῖσε πρὸς τὸ πέρα.*
στ. ἀκούει πάραυτα φωνὴν ἀπὸ *κεῖθε πέρα.*
Πρβλ. στ.
τριγύρου, τοῦ γύρου (= κύκλῳ), *γύρου γύρου.*
Β. Χ. στ. τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτωθεν καὶ ὅσα τὰ *τριγύρου.*
αὐτ. στ. ὅτι τὰ λιθολάξευτα, ἃ εἶχεν *γύρου γύρου.*
αὐτ. στ. ἔξωθε τοῦ ἡλιακοῦ *τοῦ γύρου* καθημένας. κτλ. κτλ. κτλ.

2) ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ.

ἐρωτ.	*ἀόρ.*	*δεικτ.*	*ἀναφ.*
ἑ.) ἰων. κότε	ποτὲ	τότε	ὅτε — ὁκότε, ὅτ' ἄν, ὅτε κεν
αἰολ. πότα	ποτὰ	(τότα;) τόκα	ὅτα — ὅπποτα
δωρ. πόκα	ποκὰ	τόκα	ὅκα — ὁπ(π)όκα — — ὅκκα
ἀττ. ((πότε	(ποτὲ	τότε	ὅτε — ὁπότε — ὅταν — ὁπόταν
καθμ.(	(ποτὲ(ς) (κἄποτε	(ἐ)τότε(ς)	ὅταν — ὅντα(ς), ὁπόταν, ὅποτε

Digitized by Google

δ'.) ἀρχ. πηνίκα (δωρ. πᾱνίκα;)	τηνίκα, τηνικάδε	ἡνίκα — ὁπηνίκα, ἡνικ' ἄν
	(δωρ. τᾱνίκα)	(δωρ. ἀνίκα) — (δωρ. ὁπᾱνίκα)
	τηνικαῦτα	
νεωτ. ποία(ν) ὥρα(ν)	τέτοια(ν) ὥρα(ν)	οἵαν ὥραν — ὁποιαν ὥραν

Ἄλλα συσχετιζόμενα χρονικὰ ἐπιρρήματα δεικτικὰ μόνον καὶ ἀναφορικὰ εἶνε τὰ ἑξῆς:

Δεικτικά.		*Ἀναφορικά.*	
ἀρχ.	νεωτ.	ἀρχ.	νεωτ.
γ'.) τῆμος Ἰλ. Η, 433.		ἦμος	ὅταν
τημόςδε Θεοκρ. Ι'. 49.	(ἐ)τότε(ς)	ὁπ(π)ῆμος	ὁπόταν
τημοῦτος Ἡσιοδ. Ἔργ. 576.			
ἐπικ. τεῖος, τείως	τότε	εἶος, εἴως	ὡς ὁποῦ, ὥςτε ὁποῦ
	ὡς τότε	ἕως, ἔστε (δωρ. ἔστε)	ὡς οὗ ἢ ὅσου (;)
κοιν. τέως	τόσον καιρὸν	ἕως ἄν	ὅσῳ ἢ ὅσο(ν) νὰ
	ὡς τώρα	ἔστ' ἄν	ὥςτε νὰ
			ὡς οὗ νὰ
δ'.) τόφρα	τότε, ὡς τότε	ὄφρα	ὅταν· ὅσον καιρὸν
	τόσον καιρὸν		ὡς ὁποῦ· ὡς οὗ νὰ
	ὡς τόσον κ.τ.τ.		
ε'.) ὡς	εὐθὺς τότε	ὡς, ὅπως	καθώς, (ὡς), (ὡ)σὰν
	τότ' εὐθὺς	ὡς — τάχιστα	τὅμου

Αἱ ῥίζαι, ἐξ ὧν παρήχθησαν ταῦτα τὰ χρονικὰ ἐπιρρήματα, εἶνε αἱ αὐταὶ ἐκεῖναι, ἐξ ὧν τά τε τοπικὰ καὶ αἱ σύστοιχοι ἀντωνυμίαι: *κα* (ὅθεν ὕστερον *πα*), *τα* καὶ *ya*· καὶ ἐκ μὲν τῶν *κα* (*πα*) καὶ *τα* τὰ ἐρωτηματικά, τὰ ἀόριστα καὶ τὰ δεικτικά· ἐκ δὲ τῆς *ya* τὰ ἀναφορικά· τὸ δὲ δεικτικὸν ὡς φαίνεται ὅτι ἐκ τῆς *σα* προῆλθεν, ὅθεν καὶ τὸ *σάμερον* (σήμερον), ἐν ᾧ τὸ ἀττικὸν *τήμερον* ἐκ τῆς *τα*. — Τὰ δ' ἐπιθέματα

Digitized by Google

καὶ τὸ παρεφθαρμένον *ὄντατ* καὶ ἀντὶ τοῦ ἀρχ. *ὅταν* καὶ ἀντὶ τοῦ *ὅτε* εὑρίσκομεν π. χ.

Α'. 64. αὐτὸς *ὄντατ ἐμάνθανεν*, ὑπόδησιν οὐκ εἶχεν.
= ὅτε. πρβλ. αὐτ. 71.

Α. 127. *ὄντατ* δὲ πάλιν, βασιλεῦ, γέμματος ὥρα *φθάσῃ*
= ὅταν. πρβλ. 135. 228.

Προῆλθε δὲ τὸ *ὄνταν* ἐκ τοῦ *ὅταν* κατὰ παρενθήκην τοῦ ν, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ *ὅτε* τά: *ὄντε* καὶ *ὄντεν* ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ. Ἐκ τοῦ *ὄντατ* κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ληκτικοῦ *τ* προῆλθε τὸ *ὄντα* καὶ ἐκ τούτου κατὰ προσάρτησιν τοῦ *ς* τὸ *ὄντας*, π. χ. ἐν ταῖς παροιμίαις: *ὀντά 'πρεπε δὲν ἔβρεχε*, καὶ τὸν μάϊ χιόνιζε (ἐν Ἠπείρῳ).

οἱ παπᾶδες οἱ φαγᾶδες
οἱ ψωμοκατηλωτάδες
ὄντας βγῇ ἀπὸ τὴν λειτουργία,
'τοίμασε πολλὰ φαγεῖα·
ὡς τε νὰ κάνῃς τὸν σταυρό σου,
ὅλα χάνοντ' ἀπὸ 'μπρός σου.

Ἄλλα δὲ παλαιότερα παραδείγματα τῶν *ὅταν*, *ὁπόταν* ἀντὶ τοῦ *ὅτε* ἂς προστεθῶσι τάδε: ἐκ τοῦ Β. Χ. στ.

ὅταν ἐσμίγη μετ' αὐτῆς ἀρχὴν εἰς περιβόλιν.
στ. *ὅταν δὲ ἐπλησίασαν* πλησίον τῆς θαλάσσης.
στ. *ὁπόταν δὲ εἰσέβηκε* κάμπους Ἀντιοχείας κτλ.

Τῶν ὑπὸ τὸ 6'.) τὰ μὲν θέματα εἶνε τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ καὶ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μετὰ μακροῦ τοῦ φωνήεντος *πᾱ* (πη), *τᾱ* (τη) καὶ *γᾱ* (ἡ), τὸ δ' ἐπίθεμα *νεκα* φαίνεται, ὅτι δὲν εἶνε ἁπλῶς ἀντωνυμικὴ ῥίζα, ἀλλὰ συμπίπτει ἤτοι εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχαίᾳ αἰτιατικῇ *nikam* (σκρ. ní's'am) = νύκτα (πρβλ. Bopp. Vergleich. gramm. II, 249). Ἐτυμολογικῶς λοιπὸν τά: *πηνίκα*, *τηνίκα* κ.λ. καὶ *ἡνίκα* ἐσήμαιναν κατ' ἀρχάς: *ποίαν νύκτα*, *ταύτην τὴν νύκτα*, *ἣν νύκτα*, ὕστερον δὲ ἀπὸ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ὥραν περιωρίσθησαν καὶ δὴ κατὰ τοὺς ἀττικοὺς χρόνους: *ποίαν ὥραν*, *τοιαύτην* (ταύτην) ὥραν κτλ. ἐσήμαιναν π. χ. παρ' Ἀριστοφάνει Ὀρν. 1498 *πηνίκα ἐστὶ τῆς ἡμέρας*; — *ὀπηνίκα* τῆς ὥρας Ξενοφ. Ἀναβ. Γ'. 5, 18. *ἡνίκ' ἂν* Ξενοφῶντ. Οἰκον. ΙΑ'. 14. *τί τηνικάδε* ἀφῖξαι ὦ Κρίτων. Πλάτ. Κριτ. ἐν ἀρχῇ. — ἕως οὗ πάλιν ἐπευρυνθείσης τῆς σημασίας των ἤρχισαν νὰ ἐκλαμβάνωνται συνωνύμως τοῖς: *πότε*, *τότε*, *ὅτε*. π. χ. *πηνίκα* = πότε Δημοσθ. σλ. 329, 23. Φιλοστράτου σλ. 165. Λουκ. Τίμ. 4. *τηνικαῦτα* = τότε, ἤδη παρ' Ἡροδότῳ. Α'. 17. 18. Ἐν δὲ Α'. 63 = ἐκείνην τὴν ὥραν, καθὼς

Digitized by Google

καὶ ἐν Ἀριστοφ. Ὄρν. 1487 κτλ. Τοὐναντίον συνέβη περὶ τὸ καθομιλούμενον *τώρα*, ὅπερ (ἐκ τοῦ τῇ ὥρᾳ) ἐτυμολογικῶς: ταύτῃ τῇ ὥρᾳ σημαῖνον εἰς τὴν γενικωτέραν σημασίαν τοῦ *νῦν* ἐπεξετάθη. Ἐκ δὲ τῆς νεωτέρας γλώσσης ὅλως ἐξέλιπεν οἱ τύποι: *πηνίκα*, *τηνίκα*, *ἠνίκα* κ.λ. τῷ *τηνίκα* ἀντιστοιχεῖ ἐτυμολογικῶς, ἐν μέρει δὲ καὶ κατὰ τὴν σημασίαν, τὸ λατιν. *dŏ-nec*, ἀρχαιότερον *dŏ-nicum*.

Αἱ κοιναὶ μητέρες τῶν *τῆμος*, *τεῖος* (τέως) καὶ *ἦμος*, *εἶος* (ἕως) φαίνονται ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαιότατοι (ἐν τῇ σανσκρίτῃ συνήθεις) τύποι: *tâ-vat*, *yâ-vat* = τέως, ἕως. — Ἐκ τούτων λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐσχηματίσθησαν τροπῇ τοῦ ληκτικοῦ *τ* εἰς *ς*, ὡς καὶ ἐν τοῖς οὐδ. *κρέας* (ἐκ τοῦ *κρέατ*) κλ. *τετυφὸς* (ἐκ τοῦ *τετυφότ*, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ τετυπ-Fοτ, τετυπ-Fατ, ὅπου τὸ ἐπίθεμα *vat* εἶνε ταὐτὸν τῷ τῶν προκειμένων ἐπιρρημάτων) καὶ τοῖς εἰς *ως* ἐπιρρ. ἐκ τοῦ ἀρχ. *ατ*, οἱ τύποι *τῆFος* καὶ *τέFος*, *ἦFος* καὶ *ἕFος*, ἐκ δὲ τῶν: *τῆFος* καὶ *ἦFος*, ἀποσκληρύνσει τοῦ F εἰς μ τὰ *τῆμος* καὶ *ἦμος*, ἐκ δὲ τῶν *τέFος*, *ἕFος* μεταβάσει τοῦ F εἰς j ἢ ι πρῶτον τά: *τεῖος* καὶ *εἶος*, ἔπειτα συγκοπῇ τοῦ j (ἢ F) καὶ μεταβάσει τοῦ μήκους τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς παραληγούσης εἰς τὴν λήγουσαν τά: *τέως* καὶ *ἕως*. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι τὰ μὲν μετὰ τοῦ *μ* παλαιότερον παρὰ τοῖς ἐπικοῖς καὶ τοῖς μεταγενεστέρους μιμηταῖς ἦσαν συνήθη, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ μέχρις ἐσχάτων. — Ἐπειδὴ δὲ τὸ *τῆμος* ἐνώπιον τῆς μεταγενεστέρας γλωσσικῆς συνειθίσεως ὅσον ἐκ τῆς καταλ. *ος* πλιτὸν ἐφαίνετο, καθὼς τὸ *τοῖος*, κατ' ἀναλογίαν τῶν *τοιόσδε*, *τοιοῦτος* καὶ ἐξ ἐκείνου ἐσχηματίσθησαν τά: *τημόσδε*, *τημοῦτος*. — Ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ τὸ μὲν *τέως τώρα* δὲν εἶνε πλέον εὔχρηστον, ἐν δὲ προγενεστέροις αὐτῆς μνημείοις φέρεταί που συνωνύμως τῷ *τότε*, ὡς κατωτέρω θὰ δειχθῇ· τὸ δὲ *ἕως* ἀκούεται μέν που καὶ αὐτὸ μέχρι σήμερον ἐν τῇ συνήθει λαλιᾷ, ἀλλὰ συνηθέστερον τὸ ἐξ αὐτοῦ κατὰ συναίρεσιν προελθὸν ὡς (διάφορον τοῦ ὡς = καθὼς) καὶ μετὰ τοῦ *οὖ*: *ὡς οὖ*, καθὼς καὶ τὸ *ἕως* μετὰ τοῦ *ὅτου*: ἕως ὅτου, καὶ μετὰ τοῦ *τε*: *ὡς τε* (ἢ ἐκ τοῦ *ὡς ὅτε* = *ἕως ὅτε* δ. ἐ. *ἕως τότε*, *ὅτε*) διάφορον καὶ τοῦτο τοῦ συμπερασματικοῦ *ὥστε*, καὶ τέλος μετὰ τοῦ *ὁποῦ*: *ὡς(τε) ὁποῦ*. — Τὰ δὲ νεώτερα *ὅσον νὰ* (κυρ. = ἐφ' ὅσον ἄν), *ὡς οὗ νά*, *ὥστε νά*, *ὡς ποῦ νὰ* (ἐκ τοῦ *ὡς* [*ἕως*] *ὅπου νὰ*) καὶ *ὡς τοῦ νὰ* (ἐκ τοῦ ἕως τοῦ [= οὗ] ἂν) ἀντιστοιχοῦσι τοῖς ἀρχ. *ἕως ἄν*, *εἶως κε(ν)*.

Παραδείγματα: Α. Κομν. στ. 229.

καὶ ὥστε ζῇς καὶ ζῇ αὐτή, νὰ ἔχῃς πόνους καὶ θλίψεις

Digitized by Google

= ἕως ζῇς — — ἕξεις κτλ. Πτωχοπρ. Β'. 284 (πρβλ. αὐτ. 429)
ὡς τοῦ νὰ τὸν ἐβγάλουσιν συρόμενον ἀπ' ἔκει.
Ἀ. 314. πάλλ' ὡς νὰ 'πάρω δανεικόν, ποσῶς οὐκ ἡμερώθη.
Ἀ. 153. καὶ τέως ὀκάπου ηὕρηκα κἂν τορνεσάκιν κάπου
= τότε (τέλος).
Θ. Κ. τὸν Τοῦρκον τὸν καταχανᾶν, αὐτὸν τὸν χονικιάρην,
ὥστε νὰ τὸν νικήσητε, νὰ μὴ ἀναπαυθῆτε.
Β. Χ. καὶ ὡς πότε τοῦτο τὸ κακὸν κρυφὰ νὰ τὸ δουλεύω;

Β. Χ. στ. τέως εἰς τὸ ξημέρωμα εὑρήκασιν ποτάμιν
= τότε (τέλος). αὐτόθι ἐν στ. τὸ ἕως τοπικῶς φέρεται. Ἔπειτα ἐν ταῖς φράσ. ἀπὸ ὧδ' ὡς ἐκεῖ. — ἀπὸ τὸ ταχὺ ὡς τὸ βραδύ. — ἀπὸ τὴν μάνα ὡς τὴν μαμμὴ χάθη τὸ παιδί· ἔνθα προθετικῶς ἐκλαμβάνεται, συντασσομένη μετ' αἰτιατικῆς ἀντὶ γενικῆς, ὡς πάλαι. Ἐπιρρηματικῶς δὲ ἡ συνδεσμικῶς πάλιν ἐκλαμβάνεται, καθὼς καὶ ἐν τοῖς προεκτεθειμένοις, ἐν ταῖς παρ.

ψωμὶ καὶ γάλα ὡς νὰ καταιβῇς τὴν σκάλα.

Πρβλ. καὶ τὴν προεκτεθειμένην: οἱ παππάδες κτλ. Τὸ δὲ ὅσου ἢ ὡς οὗ (ἢ καὶ ὑφ' ἓν ὥσου) ὡς γενικ. τοῦ ὅσος, ἡ συγκείμενον ἐκ τοῦ ὡς (ἕως) καὶ τῆς γεν. οὗ ἐκληπτέον, ἡ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν ἀρχὴν ἔχον, εἶνε ἀμφίβολον· διότι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀμφότερα χρονικῶς ἐκλαμβάνονται. Καὶ τοῦ μὲν ἕως οὗ τὰ παραδείγματα εἶνε πλεῖστα ὅσα, τοῦ δὲ ὅσου παρὰ Θουκ. Β'. 23, 2. χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσου εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν. Πρβλ. Γ'. 1 χρόνον οὗ. Ξενοφ. Ἑλλην. Ε. 3, 21. ὑπερέβαλε τὸν χρόνον ὅσου ἐλέγετο ἐν τῇ Φλιοῦντι εἶτος εἶναι.

Περὶ δὲ τοῦ ἀρχαίου ἔστε τάδε ἐσημείωσεν ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτάκτων Δ'. 445. Καὶ ὡς ἀπὸ τὴν συναίρεσιν τοῦ ἕως ἐγεννήθη τὸ ὡς, ὁμοίως ἡ συγκοπή του ἐσχημάτισε τὸ φαινόμενον ἐς εἰς τὸ χρονικὸν ἐπίρρημα ἔστε καὶ ἔστ' ἄν, σημαντικὸν τοῦ ἕως ἄν· (jusqu'à). — Καὶ ἡ μὲν κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ ἕως γένεσις τοῦ ὡς ἐπικυρώνεται διὰ τοῦ δωρικοῦ ἂς (= ἕως) ἐκ τοῦ ἔας (yâ-vat). Ἀριστοφ. Ἀυσιστρ. 173. οὐχ ἂς πόδας κ' ἔχωντι καὶ τριήρεες = ἕως ἄν· ἡ δὲ τοῦ ἔστε πρὸς τὸ ὥστε (ἕως τε) ταὐτότης διὰ τοῦ ἐπ' ἴσης δωρ. ἔστε. Φαίνεται δηλ. ὅτι ἐκ τοῦ ἂς τε προῆλθε κατὰ συστολὴν τοῦ ᾱ τὸ ἔστε καὶ ἐντεῦθεν κατὰ ψίλωσιν τὸ κοιν. ἔστε. Ἄλλοι τινὲς παράγουσι τὸ ἔστε ἐκ τοῦ ἐς ὅτε, ὄχι τόσον ὀρθῶς, νομίζω. Ἡ δὲ χρῆσις τοῦ μὲν ἔστε εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ ἕως, τοῦ δὲ ἔστ' ἄν τῇ τοῦ ἕως ἄν, ὡς ἄλλοθεν γνωστόν.

Τῶν δὲ τόφρα καὶ ὄφρα, ἄτινα καὶ αὐτὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μόνον τῇ ποιή-

Digitized by Google

σει ἰδιάζοντα, ἐκ τῆς νεωτέρας ὅλως ἐξέλιπαν, καθὼς καὶ τὸ *ἔστε*, τὰ μὲν θέματα εἶνε *ΤΑ* (ὅθεν ἑλλ. το) καὶ *ya* (ὅθεν ὁ, ὕστερον δ' εὐφωνίας χάριν ὁ), τὸ δ' ἐπίθεμα *φρα* προῆλθε κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *πέρα*, ὅπερ ὁλόκληρον μὲν ἐμφανίζεται ἐν τῷ *ἔσ-περος* καὶ *ἐσ-πέρα* (λατιν. ves-per(us), πρβλ τὸ γερμ. west δύσις) κ.λ. = *δύσεως ὥρα*, ἠκρωτηριασμένον δέ πως ἐν τοῖς λατιν. *sem-per*, *paulis-per*, *paulumper*, ἐν οἷς πᾶσι τὸ *per* ὁμοίως *χρόνον*, *καιρόν*, σημαίνει, καὶ τοῖς τῶν μηνῶν ὀνόμασι: *Septem-ber*, *Octo-ber*, *Novem-ber* κτλ. ἔνθα καὶ τὸ *ber* ὥραν, καιρὸν σημαίνει. Τὸ δὲ *πέρα* τοῦτο προῆλθεν, ὡς ἀνωτέρω ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπαναληπτικῶν ἐπιρρημάτων *δίς*, *τρίς*, κ.λ. ἐλέχθη, ἐκ τοῦ ἐν τῇ σκρ. *πληθὺν* καὶ *χρόνον* σημαίνοντος *vâra-s*, ὅθεν καὶ τὸ καθομ. *φορὰ* ἐν ταῖς φρ. *μία(ν) φορά(ν)*, *δύο φοραίς*, *τρεῖς φοραίς*, *κάθε φορὰ* (συνωνυμ. τῷ *κάθε καιρὸν*) = ἑκάστοτε, μία(ν) φορὰν καὶ ἕνα καιρὸν = ποτέ. κ.τ.δμ. ἐπιθανολογήσαμεν. — Ἐκ τῶν πλήρων λοιπὸν τύπων: *τόπερα*, *ὅπερα* = *ἐκεῖνον τὸν χρόνον* (τότε) καὶ *τόσον χρόνον*, ὃν χρόνον (ὅτε) καὶ ὅσον χρόνον, προῆλθαν κατὰ συγκοπὴν οἱ: *τόφρα*, *ὄφρα* (ὡς πρὸς τὴν δάσυνσιν πρβλ. τὸ *ἐχθρὸς* ἐκ τοῦ *ἔκτερος* λατιν. *exterus*).

Τὰ ὡς καὶ ὅπως ἐξ ἀρχαίων ἀφαιρετικῶν τῶν ἀναφορικῶν ὅς, ὅπος (ἀπηρχ. ὅθεν ἡ γεν. *ὅπου* καὶ ἡ δοτ. *ὅποι*) γενόμενα καὶ κυρίως τροπικῶς λαμβανόμενα καὶ εἰς χρονικὴν σημασίαν μετεφέρθησαν. Ὡςαύτως ἐξ ἀφαιρετικῆς προῆλθε καὶ κυρίως τρόπον ἐσήμαινεν = τῷ *οὕτως* καὶ τὸ δεικτικὸν *ὧς*· εἶνε δὲ ἀφαιρετικὴ ἤτοι τοῦ αὐτοῦ ἀναφορ. ὅς εἰς δεῖξιν μεταφερθεῖσα, καθὼς ἐνίοτε καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ὅς, ἐν ταῖς φράσ. π. χ. *καὶ ὅς*, *ἥ δ' ὅς*, καὶ διὰ τὸ ἐντονώτερον τῆς δείξεως ἀπέναντι τοῦ ἀτόνου ἀναφορ. *ὡς* τονιζομένη: *ὧς*, ἡ τοῦ δεικτικοῦ θέματος *σα*, ὅθεν *σᾶτ*, *ὧτ* — *ὧς*. π. χ.

Ἰλ. Α, 600. ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν,
ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.

= *ὅτε* ἡ (μᾶλλον) *εὐθὺς καθώς*, *ἅμα*. Πρβλ. Ρ, 723. Φ, 205. Ἡροδ. Α'. 17. Δ'. 172 κ. ἀλλ. Ἵνα δὲ ἀνακδειχθῇ ἡ ταχεῖα διαδοχὴ τῶν χρονικῶν μορίων, τὸ ὡς πολλάκις συντάσσεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μετὰ τοῦ *τάχιστα*, ἢ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνταποδοτικῆς προτάσεως τίθεται ἐν τῶν μορίων *ὧς* (=τότε, τότ' εὐθύς), *ἔπειτα*, *ἐνταῦθα*: Ἡροδ. Α'. 11: *ὡς* δὲ ἡμέρα *τάχιστα* ἐγεγόνει = *εὐθὺς καθώς*. Αἰσχιν. π. παραπρ. 22. *ὡς τάχιστα* ἥκομεν εἰς Μακεδονίαν. Ἰλ. Υ, 434 (πρβλ. Ξ, 294. Τ, 4): *ὡς εἶδ'*, *ὧ*; ἀνέπαλτο. — Γ, 396 κεξ. *ὡς οὐ· ἐνόησε*
— — — θάμβησέν τ' ἄρ' *ἔπειτα*. Πρβλ. Ξενοφ. Κ. Π. Ε'. 4, 7 κ.

Digitized by Google

ἄλλ. Ἰλ. Μ, 280. Τρῶες δ' ἐρρίγησαν, ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν. = εὐθὺς καθώς. Πρβλ. Ὀδ. Γ, 373. Αἰσχ. Περσ. 198 κ. ἄλλ. — ὅπως πρῶτα, ὅπως τάχιστα Ἡσιόδ. Θεογ. 156. Αἰσχ. Προμ. 228. Ἡ δὲ νεωτέρα ἀπέναντι μὲν τῶν ὡς, ὅπως, ὡς (ὅπως) τάχιστα (πρῶτα) μεταχειρίζεται αὐτὸ τὸ ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ σύνθετον καθώς, ἀμφότερα καὶ τροπικῶς ἐκλαμβανόμενα, μετὰ τοῦ εὐθὺς ἢ καὶ χωρὶς τούτου, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἅμα, κατὰ δὲ διάλεκτον τόμου, περὶ οὗ καὶ κατωτέρω. Ἀντὶ δὲ τῶν ὡς, ἔπειτα, ἐνταῦθα τά: τότε, τότ' εὐθύς. — Καθὼς δὲ τὸ ἐκ τοῦ ὅτε καὶ τοῦ ἄν συγκείμενον ὅτ' ἄν, ὅταν ἡ νεωτέρα καὶ ἐπὶ ὑποθετικῆς ἐννοίας καὶ χωρὶς αὐτῆς μεταχειρίζεται, οὕτω καὶ τὸ ἐκ τοῦ ὡς καὶ τοῦ ἄν κατ' ἀρχὰς μὲν συντεταγμένον, ὕστερον δὲ καὶ συντεθειμένων ὡς ἄν, ὡσάν, 'σάν, ἐφ' ἑκατέρας χρήσεως, τῷ τε ἁπλῷ ὡς ἢ ὅτε συνωνύμως καὶ τῷ ὅταν, π. χ. 'σὰν ἤλθε, τοῦ λέγω (εὐθὺς) κτλ. = ὅτε, ὡς· 'σὰν πᾷς, Μαρού μου, 'ς τὸ νερὸ = ὅταν κτλ. — παλαιότερα δὲ δημοτικὰ παραδείγματα ἔστωσαν τάδε: Α. Κομν. 463.

ὁ βασιλεὺς ὡς ἤκουσεν, οὕτως ἀνταπεκρίθην.

Β. Χ. ὡς γοῦν ἐστράφησαν οἱ δυὸ καὶ εἶδοσαν ἀλλήλους.

Πρβλ. τοὺς στ.

Β. στ. ὁ βασιλεὺς ὡς ἤκουσεν ἐκεῖνα τὰ μανδάτα.

Δημ. Ζήνων. Βατρ. 417.

καὶ 'σὰν ἐμποῦμε, πίστευσον, θέλεις χαρὴ περίσσια.

αὐτ. 425. ἀλλά, ὡσὰν ἀρχίνησαν 'κ τὴν γῆν νὰ ξεμακραίνουν.

Πρβλ. 184. 191. 201. 261. 275. 355. Οὕτω καὶ ἐν τῇ παροιμίᾳ:

'σὰν λαλῇς καὶ δέν σ' ἀκούουν,
τάξε, πὼς εἶσαι 'ς τὸν μῦλαν.

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ὑπάρχουσιν ἄλλα τρία χρονικὰ ἐπιρρήματα τοῖς προειρημένοις συνώνυμα: τό = ὡς, ὅτε, τόμου = ὡς (τάχιστα) καὶ ἴσαμ ποῦ νὰ (προφερόμ. καὶ ἴσα με ποῦ νὰ) καὶ ἐπὶ τοπικῆς σημασίας μετὰ πτώσεως ἴσα μὲ (τό, τόν, τήν).

Τὸ μὲν τό ἐξ ἀντωνυμικῆς εἰς ἐπιρρηματικὴν χράνου σημασίαν μεταπεσὸν ἀπαντᾷ παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Ἐρωτοκρίτου. σλ. 41.

τὸ 'δοῦν μίαν κόρην ὥμορφη, ἡ 'πεθυμία 'νε ἡ πρώτη,
νὰ τοὺς νικᾷ νὰ ῥέγουνται τῆς λιγερῆς τὴν νιότη.

= ὅταν ἴδωσι. σλ. 66.

τῶκουσεν ὁ Ῥωτόκριτος, τἀναθιβάνει ἡ μάνα.

= ὅτε (ὡς) ἤκουσεν. σλ. 71. τὸ θέλαν 'πῆ πῶς γιαίνει = ὅτε. ἴσως δὲ καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ που εἶναι σύνηθες. — Τὸ δὲ τόμου σύγκειται

Digitized by Google

ἐκ τούτου τοῦ τό = ὅτε καὶ τοῦ ὁμοῦ, ὅπερ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν ἐκτελεῖ, ἣν τὸ τάχιστα πάλαι μετὰ τοῦ ὡς· παλαιότερον δὲ τούτου παράδειγμα εἶνε τὸ παρὰ Δουκαγγίῳ ἐν λ. δούκας:

τόμου τοὺς εἶδε, θαύμασεν ὁ δούκας τῆς Ἀθήνας.

Τὸ δὲ τρίτον ἐπὶ μὲν τῆς τοπικῆς (καὶ ποσοτικῆς) χρήσεως καὶ τύπου του φαίνεται, ὅτι ἐκ τοῦ ἴσα (οὐδ. τοῦ ἴσος) καὶ τῆς προθ. μὲ σύγκειται: ἴσα μὲ τὸ πανεπιστήμιον = ἕως εἰς τὸ Π. τ. ἔ. τόσον διάστημα, ὅσον τὸ ἐνθένδε μέχρι τοῦ Π. — ἴσα μὲ ἔρα βᾷδι = ἴσα βαΐ, ὅσον βαΐς, ὡς βοῦς. ἐπὶ δὲ τῆς χρονικῆς χρήσεώς τε καὶ τύπου, ἴσως σύγκειται ἐκ τῶν: (ἰ)ς ἂν (ὁ)ποῦ νά, τ. ἔ. ἕως (οὗ) ἄν, ἐς ὅ κεν, π.χ. ἴσαμ' ποῦ νὰ πάγῃ, τὸν φθάνομεν ἡμεῖς κατόπιν. Ἀλλὰ πιθανὸν καὶ ἀμφότεροι οἱ τύποι κοινὴν ἀρχὴν νὰ ἔχουν τόν: ἴσα με, ὅθεν ἔνθεν μὲν ὁ ἴσα μὲ (τόν, τήν, τό), ἔνθεν δὲ ὁ: ἴσα μ(ὲ) (ὁ)ποῦ νὰ τ. ἔ. ἴσα μὲ τὸν καιρὸν (ἕως τοῦ χρόνου), ὁποῦ νὰ (καθ' ὃν ἄν, ἢ ὅταν) ἔλθῃ κτλ.

Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι καὶ τὸ ὁποῦ ἢ 'ποῦ ἐνίοτε χρονικῶς φέρεται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, συνωνύμως τῷ: ὅτε (ὅταν) ἢ ὡς, π. χ. ἐν τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρονίκου στ. 63:

Ἀνδρόνικος 'ποῦ τὸν θωρεῖ ἐλούσθη τῶν κλαμμάτων

= ὡς (ὡς τάχιστα). Πτωχοπροδρ. Α. 88.

ἀνάθεμαν καὶ τὸν καιρὸν καὶ κείνην τὴν ἡμέραν,
ὁποῦ μὲ παρεδώκασιν εἰς τὸ σκολειὸν ἐμέναν

= ὅτε. — Εἰς τὴν χρονικὴν καὶ τὴν ἐκ ταύτης συνεπῶς προελθοῦσαν αἰτιολογικὴν χρῆσιν (πρβλ. καὶ τὰ ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε, ἀφ' οὗ, καὶ χρονικῶς καὶ αἰτιολογικῶς λαμβανόμενα) κατήντησε τὸ ὁποῦ (πάλαι ὅπου) ἐκ τῆς πρώτης καὶ κυρίας, τῆς τοπικῆς. Ἐμφαίνεται δ' ἡ μετάβασις αὕτη ἐν τοῖς ἑξῆς: σιγᾶν ὅπου δεῖ (= ὅτε). Αἰσχ. Χοηφ. 582. πρβλ. Εὐμεν. 274. Ξενοφ. Κ. Π. Γ'. 3, 8. σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε τό τε ἀγρυπνῆσαι, ὅπου ἔδει κτλ. Πρβλ. Ἑλλην. Γ'. 3, 6. — πτωχεύει δὲ φίλους πάντας, ὅπου τιν' ἴδῃ (= ὅταν) Θεογν. 922. πρβλ. 999 Χρόνος δὲ καὶ ὑπόθεσις συμπίπτουν ἐν τῷ Σοφ. Φιλοκτ. 1050.

χὤπου δικαίων κἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίσις,
οὐκ ἂν λάθοις μου μᾶλλον οὐδέν' εὐσεβῆ.

αἰτιολογία δ' ἐν τοῖς: εἴπερ εἶδες τόπερ ἐγώ, κάρτ' ἂν ἐθωύμαζες, ὅπου νῦν οὕτω τυγχάνεις θωῦμα ποιεύμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. Πρβλ. Δ'. 195. Ζ'. 160. Θουκ. Ἡ 96, ἔνθα χρόνος καὶ αἰτιολογία συμπίπτουσί πως· ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς: Ξενοφ. Κ. Π. Β'. 3, 11. πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως πρὸς τούσδε τοὺς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον; ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται κτλ. (Πρβλ. Ἡ. 4, 31). Λυκούργου κ. Λεωκρ.

Digitized by Google

§. 77. *ὅπου* δὲ καὶ τοῦ λόγου τιμωρίαν ἠξίουν λαμβάνειν, ἧπου τὸν ἔργῳ παραδόντα τὴν πόλιν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις οὐ μεγάλαις ἂν ζημίαις ἐκόλασαν. — « *ὁπότε* καὶ μόνους τοὺς λόγους ἐκόλαζαν, πόσῳ μᾶλλον δὲν ἤθελαν κολάσειν τὸν ἐμπράκτως προδότην τῆς πόλεως. » Κορ. Ἀτ. Α. 134.

Ἄλλα χρονικὰ ἐπιρρήματα ἀοριστότερα μὲν εἶνε τά:

	καθομ.		
δωρ. ἄλλοκα	ἄλλοτε(ς)	ἑτέρωτα (αἰολ.) — μίαν ἄλλη(ν) φορὰν (καθ.)	
αἰολ. ἄλλοτα	ἄλλη(ν) φορὰ(ν)	ἐνίοτε (κοιν.) κἄποτε	
ἰων. ἀττ. ἄλλοτε	ἄλλον καιρὸν	ἐσθότε (= ἔσθ' ὅτε) — (καμμίαν	
		ἕστοκα (Ταραντίνων)	(φορὰ(ν)
ἀρχ. ἀεί, ἀείποτε	πάντοτε(ς)	ἑκάστοτε	— κάθε φοράν.
μεταγ. πάντοτε	πάντα		κάθε καιρόν.

καὶ ἀρνητικά:

οὔπω, μήπω — ὄχι (μὴ) ἀκόμη	οὔποτε, μήποτε	ποτὲ(ς) δὲν (μὴ)
οὐδεπώποτε — ἀκόμη ποτὲ δέν.	οὐδέποτε, μηδέποτε	

Ταῦτα παρήχθησαν ἐκ τῶν ἀντωνυμικῶν θεμάτων *ἀλλο*, *ἑτερο* (αἰολ. *ἀντὶ ἑτερο*), *ἑνιο*, *ἑκαστο* καὶ *παντο* διὰ τῶν ἐπιθεμάτων κα (δωρ.), τα (αἰολ.) *τε* (ἰων. καὶ ἀττ.) καὶ τε(ς) καθομιλ. Τὸ ταραντῖνον *ἕστοκα* (ἐνίοτε) = ἔστ' ὅκα = ἔστιν ὅτε. — Οἱ ποικίλοι κατὰ διαλέκτους τύποι τοῦ *ἀεὶ* εἶνε: *αἰFεὶ* (ἐν τῇ Κρισαίᾳ ἐπιγρ. C. I. n° — 1), *αἰέν* (παρὰ Σώφρονι), *ἀέν* (Συρακουσίων), *αἰές* (Λακώνων καὶ Κρητῶν), *ἀές* (Ἡρακλεωτικόν), *ἀὲ* (Πινδαρικὸν) καὶ *αἰὴ* (Ταραντίνων). Ἐκ τούτων συμπεραίνεται, ὅτι ὁ ἀρχαιότατος τύπος ἦτο μετοχικός, ὁ *αἰFέντς* (ἢ μᾶλλον αἴFεντς), σύστοιχος καὶ συνώνυμος τῷ *αἰὼν* (πάλαι αἰFών, πρβλ. τὸ λατιν. aevum) καὶ τῷ σανσκριτικῷ *êva-s* πορεία, ἦθος, συνήθεια, καὶ ἐσήμαινε: *πορείαν*, *συνεχῆ κίνησιν*, *διάρκειαν*, *χρόνον* καὶ μερικώτερον *βίον*, ἐπιρρηματικῶς δέ: *συνεχῶς*, *διαρκῶς*, *διηνεκῶς*. Ἡ δ' ἐκ τοῦ *αἰFέντς* γένεσις τῶν ἄλλων τύπων εἶνε εὐκατάληπτος. Ὅτι δὲ τὸ *ἀεὶ* πολλάκις καὶ συνωνύμως τῷ *ἑκάστοτε* ἐξελαμβάνετο, εἶνε ἤδη γνωστόν. — Τὸ *(ἀ)πάντοτε* ἀναφαίνεται ἐν τῇ γλώσσῃ τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς μετ' Ἀλέξανδρον χρόνους, παρὰ Διονυσίῳ τ. Ἁλικαρνασσεῖ, Πλουτάρχῳ, Ἀθηναίῳ καὶ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Κ. Δ. π. χ. Ματθ. Κς'. 11: *πάντοτε* γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔ-

Digitized by Google

χετε μεθ' ἑαυτῶν· πρβλ. Μαρκ ΙΔ'. 7. Ἐντεῦθεν προῆλθαν οἱ τῶν ἀττικιστῶν ἀφορισμοί, Φρυνίχου σλ. 105: «*πάντοτε* μὴ λέγε, ἀλλ' *ἑκάστοτε* καὶ *διαπαντός*». πρβλ. Θωμᾶν Μ. σλ. 279, 7 (Ritschl.) καὶ Ζωναρᾶν σλ. 1526. τὸ *πάντοτε παρ' οὐδενὶ τῶν δοκίμων εὑρίσκεται*. — Καθὼς δὲ τά: *διὰ παντὸς* (Σοφ. Αἴ. 705. Ἡροδ. Α. 122. Θουκ. Α'. 38. Β'. 16. Ζ'. 6. Ξενοφ. Ἀναβ. Ζ'. 8, 11 κ. ἀλλ.) *μέχρι παντὸς* (Στράβων. Η'. σλ. 376. Ἀριστειν. Β'. 14) καὶ *ἐς τὸ πᾶν* (Αἰσχύλου Εὐμεν. 670. Χοηφ. 684) κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ *χρόνον, χρόνου* κατήντησαν ἐπιρρήματα συνώνυμα τοῖς: *ἀεί* (ἐς ἀεί), *πάντοτε*, οὕτω καὶ ἡ αἰτιατ. *πάντα* κατὰ παράλειψιν τοῦ ὀν. *χρόνον* ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ ἀπέβη ἐπίρρημα = τῷ ἀεί, πάντοτε ἐμφανίζεται δὲ τὸ *πάντα* ὡς τοιοῦτον πρῶτον ἐν τῷ Λουκιανείῳ Ὄνῳ §. 22. Ἡ δὲ παῖς οὔτε ἐμφαγεῖν τι ἤθελεν οὔτε πιεῖν, ἀλλὰ *πάντα* ἔκλαε καὶ τὴν κόμην τὴν αὐτῆς ἐσπάραττεν. — Οὕτω σχεδὸν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ τὸ *πάντα* καὶ ἐν τῷ Σοφοκλ. Ἀντιγόνης στ. 639 — 40.

οὕτω γάρ, ὦ παῖ, χρὴ διὰ στέρνων ἔχειν
γνώμης πατρῴας *πάντ'* ὄπισθεν ἑστάναι.

ὁ δὲ σχολιαστὴς τάδε προσθείς: «ἀσφαλῶς δὲ προσέθηκε τὸ *πάντα*, μὴ ἄρα ἐκ τοῦ παιδὸς ὑπαντηθῇ, ὅτι πλὴν τῶν χρησίμων», ἄλλως ἠρμήνευσε. — Μετὰ δὲ ταῦτα συνηθέστατον ἀπέβη. Α. Κομν. 349.

υἱέ μου, *πάντα* πρόσεχε, βουλὴν ἄν σε ζητήσουν,
ἐκεῖνο, τὸ ἐπίστασαι, ὡς φιλαλήθης δίδε.

Πρβ. 354 *πάντα* τῶν πάντων δολερῶν ἄπεχε καὶ μὴ λέγῃς.
359 καὶ *πάντα* 'μπρὸς καὶ 'πίσω σου λέγουν καλὸν δι' ἐσένα.

πρβλ. 425. 433. 447. Συχνὰ δὲ παρ' αὐτῷ καὶ τὸ *πάντοτε* φέρεται, π. χ. ἐν στ. 70. 79. 300. 391. Πτωχοπροδρ. Β'. 517.

πάντα τὸν δεῖναν μερτικὸν μικρότερόν τον δίδε.

Σ. Σ. καὶ *πάντα* μὲ τὴν μάνιταν νὰ λέγῃ τοῦτα κεῖνα.

Οὕτω καὶ ἐν τῇ παροιμίᾳ: *πάντα* νἄν' ὁ μάστοράς μου, βγάζ' ὀχτὼ καὶ τρώγει δέκα.

Καθὼς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τὰ τοπικὰ καὶ τὰ χρονικὰ ἐπιρρήματα πολλάκις μετὰ γενικῆς (διαιρετικῆς) συντάσσονται, ὡς: *ποῦ γῆς; οὐδαμοῦ γῆς. πηγαίνω τῆς ἡμέρας (νυκτός); ὑψὲ τῆς ἡλικίας* κτλ. =τοῖς: *ἐν τίνι μέρει (τῆς) γῆς; — ἐν οὐδενὶ μέρει τ. γ.* — *Ἐν ποίᾳ ὥρᾳ τ. ἡμ.*; κτλ., οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ τὸ *ποτὲ* ἐπ' ἐρωτήσεως καὶ μετ' ἀρνήσεως, ὡς: *τὸν ἤκουσες ποτέ σου νὰ ὁμιλῇ*; = κατά τινα χρόνον τοῦ βίου σου. — *ποτέ μου* δὲν τὸν εἶδα καλοφορεμένον κτλ. Ἀπαντᾷ δ' ἡ σύνταξις αὕτη ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 71.

Digitized by Google

αὐτὸς ὄνταν ἐμάθανεν *ποτὲ δὲν* ἐκτενίσθην.

κατὰ διάφορον γρ. *ποτέ του οὐκ.* ἔπειτα παρὰ Σ. Σ.

ποτέ της ἡ πολιτικὴ οὐκ εἶπεν μίαν ἀλήθεια.

Ἄλλα παλαιότερα παραδείγματα τοῦ *ποτὲ* καὶ, καταχρηστικώτερον, τοῦ *πώποτε* μετ' ἀρνητικοῦ μορίου ἀντὶ τοῦ *οὐ(δέ)ποτε* ἔστωσαν:

Β. Χ. στ. οἷα *οὐκ* εὕρισκές *ποτε* εἰς σαυτοῦ πατρίδα.

Β. ἐπεὶ δ' ὁ φθόνος *πώποτε οὐ* θνήσκει εἰς ἀγῶνας.

Δ. Ζήνου Βατρ. 75.

ἐγὼ εἰς μάχαις ἔτυχα *δὲν* ἔφυγα *ποτέ* μου.

αὐτ. 169. *δὲν* ἦσουν κάλλιός μου *ποτέ*, ὃς τὴν γῆν νὰ πολεμήσῃς.

Περὶ τοῦ *φορὰ* χρονικῶς λαμβανομένου ἤδη ἐλέχθησαν τὰ δέοντα· ὁμοίως περί τε τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς διττῆς χρήσεως τοῦ *πώ* ἐν τοῖς *οὔπω, μήπω.*

Τῶν δὲ λοιπῶν χρονικῶν ἐπιρρημάτων τὰ ἀξιολογώτερα εἶνε: ἀρχ. *νῦ(ν), νυνί.* νεώτ. *τώρα, τώρα δά, τώρης.*

Τὸ μὲν *νῦν*, προελθόν, ὡς φαίνεται, κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῆς οὐδετέρας αἰτιατικῆς *νέον* (παλ. νεϜον, ναϜα-ν), καθὼς καὶ αὐτὸ τὸ *νέον* πολλάκις φέρεται σχεδὸν τὸ ἐνεστὼς σημαῖνον, π. χ. Ἰλ. Ω, 475. *νέον* ἀπέλιγεν ἐδωδῆς. Ἡρόδ. Θ'. 26. καὶ *τὸ παλαιὸν* καὶ *τὸ νέον* κ. ἀλλ., ἐκ τῆς νεωτέρας γλώσσης ἐξέλιπε μέχρις ὀλίγων τυπικῶν φράσεων: ὁ *νῦν* Πατριάρχης. — ὁ *νῦν* Ἀντιοχείας (Σμύρνης) κ.λ. καὶ *νῦν* καὶ *ἀεὶ* κτλ. Ἀντ' αὐτοῦ συνηθέστατον εἶνε τὸ *τώρα* (ἢ κυρίως τώρᾳ). Προῆλθε δὲ τοῦτο κατὰ κρᾶσιν ἐκ τοῦ: *τῇ ὥρᾳ* = *ταύτῃ τῇ ὥρᾳ* = τούτῳ τῷ μορίῳ τοῦ χρόνου = νῦν. Καὶ ἡ μὲν φράσις πληρεστέρα ἀπαντᾷ ἤδη παρὰ Δανιὴλ Γ'. 6. καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, *αὐτῇ τῇ ὥρᾳ* ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην = αὐτίκα, πάραυτα, τώρ' ἀμέσως. Πρβλ. αὐτ. 15. καὶ Ε'. 5. ἔπειτα παρὰ Γ. Κεδρηνῷ Β'. σλ. 15, 22. λαβέτω γυναῖκα *τῇ ὥρᾳ ταύτῃ*. Τὸ δὲ συγκεκραμένον *τώρα* τὸ πρῶτον, ὅσον γνωρίζω, παρὰ Δ. Κομνηνῷ στ. 454.

εἶχα καὶ ἄλλα τίποτις *τώρα* διὰ νὰ σὲ γράψω.

ἔπειτα παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ. στ. 146. 211. καὶ μετὰ τῆς ἀπὸ στ.

ἐδέσποζές το τὸ βεργίν, γίνωσκε *ἀπὸ τώρα.*

Ἂν δ' ἡ παρά τε τούτῳ καὶ παρ' ἄλλοις συγχρόνοις τε καὶ τι μεταγενεστέροις δημοτικοῖς συγγραφεῦσι χρῆσις τοῦ *νῦν* εἶνε ἀκόμη λείψανον τῆς παλαιᾶς συνηθείας ἢ εἰς τὸν ἀρχαϊσμόν των ἀποδοτέα, δὲν

Digitized by Google

εἶνε εὔδηλον. π. χ. παρὰ τῷ Β. Χ. στ.

καὶ ἀπὸ τοῦ *νθν* βυθίζονται, οὐκ ἰμπορῶ κἂν ὅλως.

Ἐκ τοῦ ὀνόματος *ὥρα* κατὰ διαφόρους ἐμπροθέτους ἢ ἀπροθέτους πτώσεις προῆλθαν καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα ἢ ἐπιρρηματικαὶ φράσεις, ὡς: *τῆς ὥρας* Διοδωρ. Σικελ. ΙΘ΄. 32 = κατὰ τὴν προσήκουσαν ὥραν (τὸν προσήκ. καιρόν). *αὐτῆς ὥρας* Πλουτ. Ἠθικ. σλ. 239. b. = τῇ αὐτῇ ὥρᾳ, αὐτίκα. Τοιαύτη καὶ ἡ νεωτέρα: *τῆς ὥρας* = (παρ)αὐτίκα, εὐθύς, π. χ. παρὰ τῷ Β. Χ. στ.

τότε *τῆς ὥρας* παρευθὺς ὑπάγ' ἡ Φαιδροκάζα.

πολλῆς ὥρας (= ὀψὲ τῆς ἡμέρας) Πολυβ. Κ΄. 8, 3 καὶ ἄλλαι. Ἀντίθετος δέ πως τῇ τελευταίᾳ εἶνε ἡ νεωτέρα: *ἀπὸ ὀλίγη(ν) ὥρα(ν)* = ἄρτι, πρὸ ὀλίγου, ἔπειτα: *ἐν ὥρᾳ* (= ἐν τῇ προσηκούσῃ ὥρᾳ, ἐν εὐθέτῳ καιρῷ κ.λ.) Πινδάρου Ὀλ. ς΄. 28. (47): πρὸς Πιτάναν — — — δεῖ σήμερόν μ' ἐλθεῖν *ἐν ὥρᾳ*. Ἀριστοφ. Νεφ. 1117. Σφηκ. 242. Ἐκκλησ. 395: *οὕτως ἐν ὥρᾳ* (= τόσον ἐνωρῆς). Ξενοφ. Οἰκον. Ε΄. 4. τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει *πρωΐ τε* ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει ἀεὶ *ἐν ὥρᾳ* αἱ ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσὶν = *ἐν πρωϊνῇ ὥρᾳ* τ. ἑ. *ἐνωρῆς*. Κ΄. 16. Θεοκρ. ΚΑ. 40. Πολυβ. Α. 12. ΙΖ΄. 9. ΙΗ΄. 2. Πλουτ. Μαρκ. 20, 4 κ. ἄλλ. — *ὥρᾶσιν* καὶ *ὥραισιν* (= εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ (ἐμαυτοῦ) καιρόν, ὡς ταῖς ὥραις του) Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 304. 1027. Λουκ. Θεῶν διαλ. ς΄. — π. ὀρχήσ. 5 κ. ἄλλ. — *τὴν ὥραν* (= τὴν προσήκουσαν, κατάλληλον, ὥραν) Ἡροδ. Β΄. 2. Ξενοφ. Οἰκ. Κ΄. 16. — Τὸ δὲ νεώτερον ἐπίρρημα *ἐνωρῆς* (= 1) ἐγκαίρως — 2) ἐν πρωϊνῇ ὥρᾳ — 3) ταχύ, πρωΐ ἀντιθέτως πρὸς τὸ *ὀψέ*) προῆλθεν ἢ ἐκ τῆς *ἐν ὥρῃς* (αἰολ. — ἐν ὥραις) ἢ πιθανώτερον ἐκ τῆς: *ἐν ὥρῃ* (ἰων. = ἐν ὥρᾳ), κατὰ σύνθεσιν καὶ ὑποβιβασμὸν τοῦ τόνου, διότι ἐξ ὀνόματος ἀπέβη ἐπίρρημα, *ἐνωρῇ* καὶ μετὰ τοῦ προσχηματισμοῦ ς, πολλοῖς ἐπιρρήμασι συνήθους, (ὡς *ποτές, τότες* κ.λ.) *ἐνωρῆς*. — Τέλος ἡ φράσις *πρὸς ὥραν* (= ἐπί τινα (ὀλίγον) χρόνον). Κ. Δ. Β΄. Κορινθ. Ζ΄. 8. βλέπω γάρ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ *πρὸς ὥραν*, ἐλύπησεν ὑμᾶς. συνήθης δὲ καὶ σήμερον: *ἦλθε πρὸς ὥρα(ν)* κτλ. ἐντεῦθεν παρῆχθη καὶ τὸ ἐπίθετον *προσωρινὸς* (= πρόσκαιρος) καὶ τὸ ἐπίρρ. *προσωρινῶς* (καθομ. προσωρινὰ) = *πρὸς καιρόν, ἐπ' ὀλίγον χρόνον*.— Ἡ δὲ καθομιλ. φρ. *διὰ τὴν ὥρα(ν)* σημαίνει *διὰ τὴν παροῦσαν ὥραν, κατὰ τὸ παρόν*.

Ἐκ τοῦ *ὥρα* σύγκεινται καὶ τὰ καθομ. ἐπιρρήματα *ἐξώρα* (= ἔξω

Digitized by Google

τῆς ὥρας, τοῦ προςήκοντος καιροῦ, ἀκαίρως), ὡς ὄνειμα παρὰ Σοφ. Ἡλ. 618. φερόμενον, καὶ ᾽ξώρας (= ἐξ ὥρας), *πρόωρα* (= πρὸ τῆς ὥρας, πρὸ τοῦ προςήκοντος καιροῦ κ.τ.τ.), ἐνικῶς *πρόωρον* ἐν τοῖς Λουκιανείοις Ἔρωσιν 21 ἁπάντων, καὶ *πάρωρα* (= παρὰ τὴν ὥραν, ὀψέ, ἀργά), ἤδη ἐν Ἀνθολ. ΙΒ΄. 199. καὶ παρὰ Κικέρωνι πρὸς Ἀττ. 10, 12. *πάρωρα π.λευστέον*. *ἄρτι*, *ἀρτίως* (δωρ. ἁρμοῖ ἢ ἀρμοῖ) = 1) τώρα δά, ἴσα ἴσα τώρα. 2) πρὸ ὀλίγου, δημ. ἀπὸ ᾽λίγη ὥρα. 3) (μεταγενεστ.) μετ᾽ ὀλίγον, 4) *εὐθὺς* (ἐν γένει) καὶ *μόλις*, συνήθως μετὰ τοῦ *καί*: *ἄρτι — καὶ* = *μόλις — καί*, δημ. *ὅτι — καί*. *Παραδείγματα*: 1) Πινδ. Πυθ. Δ΄. 157 κεξ.

— — ἀλλ᾽ ἤδη με γηραιὸν μέρος ἡλικίας
ἀμφιπολεῖ· σὸν δ᾽ ἄνθος ἥβας ἄρτι κυμαίνει

ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πάλαι: ἄρτι δὲ ἥκεις ἢ *πάλαι*; Πλάτ. Κρίτ. 43. a. Πρβλ. Ξενοφ. Ἀπολ. 27. Ἰσοκρατ. Πανηγ. §. 178. μετὰ τοῦ *νῦν* καὶ *νυνὶ* (= τώρα δά, τώρα ἴσα ἴσα) Πλατ. Πολιτ. σλ. 291. a. b. Μέν. 85 c. Ἀριστοφ. Λυσ. 1008. καὶ ἁπλῶς *νῦν* (τώρα) παρὰ Θεοκρ. ΚΓ΄. 26 καὶ Ἰωσ. ἀρχ. Β΄. 12. ἄρτι καὶ πρώην = σήμερον καὶ χθές. 2) Λουκ. Ἐνυπν. 1. *ἄρτι* μὲν ἐπεπαύμην κτλ. Πλατ. Ἀλκιβ. Ἁ. σλ. 127. c. 130 d. — 3) Ἀππιαν. Μιθριδ. 69. Κ. Δ. *ἀπ᾽ ἄρτι* ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεψγότα κ.τ.λ.

4) Εὐρ. Φοιν. 1160. = εὐθύς. *ἄρτι* ἀπείργαστο τὸ ᾄσμα καὶ ἀπῆλθεν = μόλις (ὅτι) εἶχε τελειώσῃ τὸ ᾄσμα καὶ (εὐθὺς) ἔφυγε. Καὶ τὸ *ἄρτι* (ἄρ τι), ἐκ τῆς ῥ. ἀρ, δθεν καὶ *ἀρ-άρ-ισκω*, *ἄρ-μενος*, *ἀρ-ηρ-ότες*, *ἄρ-θ-ρον*, *ἀρ-τύω*, *ἀρ θ-μός*, *ἀρ ι-θ-μός*, *ἀρ-μός*, *ἁρμόζω*, *ἄρ-τιος* κ.τ.τ. σημαίνει τι συνηρτημένον, συναφὲς καὶ προςεχὲς (μετὰ τῆς παρασημασίας τοῦ ἀπειργασμένου, τελείου, ἀρτίου). Ἐντεῦθεν εὐκόλως προέκυψαν πᾶσαι αἱ εἰρημέναι χρονικαὶ σημασίαι. Τὸ δὲ δωρ. *ἁρμοῖ* οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ δοτικὴ (τοπικὴ) τοῦ συγγενοῦς *ἁρμός*. Τῶν δ᾽ ἀνεπιστοίχων νεωτέρων ὅρων οἱ μὲν λοιποὶ εἶνε σαφεῖς, τὸ δ᾽ *ὅτι* ἢ εἶνέ τις ἰδία προφορὰ τοῦ *ὅτε*, ἐνταῦθα συνωνύμως τῷ: ὡς, *ὡς τάχιστα*, λαμβανομένου, ἢ αὐτὸ τὸ (εἰδικὸν καὶ αἰτιολ.) μόριον *ὅτι*, συνωνύμως τῷ καὶ ἄλλως συνωνύμῳ του καὶ συγγενεῖ, ὡς (= εὐθὺς καθὼς) ἐκλαμβανόμενον. — Τὸ *ἀπάρτι* ἢ *ἀπ᾽ ἄρτι* φέρεται ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς ἀπὸ Κομνηνοῦ δημοτ. στιχουργοῖς = τῷ *νῦν δή*, *τώρα πλέον. π. χ.* Δ. Κομν. στ. 468.

Λοιπὸν ἀπ᾽ ἄρτι τὴν γραφὴν σχολάζω ταῦτα λέγειν.
Β. Χ. ἐνέπλεξε καὶ ἠγάπησε νὰ τοῦ τὴν δώσω ἀπ᾽ ἄρτι.

Digitized by Google

Β. ἐγὼ δ' ἀπάρτι λύσω σου τὰ δεσμὰ καὶ ταῖς βούλλαις.

Συνωνύμως τῷ *ἀπάρτι* ἀπαντᾷ τ. χ. παρὰ Σ. Σ. καὶ τὸ *ἐδάρτι* (= ἤδη ἄρτι, τ. ἔ. ἤδη νῦν, τώρα πλέον).

ἐδάρτ' ἐσύραν τὸ σχοινίν, *ἐδήσασι* τὰ χέρια.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ *ἐδάρτι* εἶνε τὸ *ἐδά* (ἐνίοτε καὶ *ἔδα* προφερόμενον τώρα), ὅπερ φαίνεται, ὅτι εἶνε ταὐτὸν τῷ *ἤδη*, ἐκ τοῦ ἡ (= ἐ, οἷον καὶ ἐν τοῖς *ἐκεῖνος, ἐτοῦτος, ἐμέ, ἐσύ*, ἢ ἡ = *ση* ἀντων. δεικτ. ;) καὶ τοῦ *δή*, δωρ. καὶ καθομ. *δά*. Ἀπαντᾷ δὲ τὸ *ἐδά* συνων. τῷ *ἤδη* παρὰ Σ. Σ.

ὅλαις *ἐδὰ* σπαστρεύεσθε, ὅλαις ἐμορφωθῆτε,
καὶ ἀμέτ' *ἐδὰ* 'ς τὰ σπήτια σας κ' αὔριον μαζωχθῆτε.

Πρίν, *προτοῦ* (Αἰσχ. Ἀγ. 1163), πρώην (δωρ. πρώαν), πρότερον, πριν ἢ — πρίν, *προτοῦ*, πρώην, πρωτήτερα, πριχοῦ (ἢ πριχ οὗ).

Καθὼς τὸ *πρότερον*, οὕτω καὶ τὰ *πριν* καὶ *πρώην* φαίνονται ὅτι εἶνε ἀπηρχαιωμέναι αἰτιατικαί, ἐκεῖνο μὲν ἐκ τοῦ *πρα : πρὰν* (δωρ) — *πρίν*, τὸ δὲ *πρώην* ἐκ τοῦ *πρωΐα : πρωΐαν* — *πρώαν* καὶ ἰων. *πρώην*. Ἀμφότερα διασώζει ἡ νεωτέρα γλῶσσα, συχνότερον μὲν μεταχειριζομένη τὸ *πριν*, σπανιώτερον δὲ καὶ μόνον τυπικῶς τὸ *πρώην*, ὡς *ὁ πρώην Οὐγγροβλαχίας, ὁ πρώην Ἀλεξανδρείας* κτλ. Ἀντὶ δὲ τοῦ *πρότερον* τὴν πληθ. αἰτ. *πρωτήτερα* τοῦ *πρωτήτερος* ἐκ τοῦ *πρωταίτερος*, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐλέχθη. — Περὶ δὲ τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις μεταβολῆς τοῦ ἀριθμοῦ κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος. — Τὸ δὲ καθομ. *πριχοῦ* σύγκειται ἐκ τῶν *πριν οὗ* « Καθὼς τὸ ἕως καὶ *μέχρις* προσλαμβάνουν τὸ χρονικὸν *οὗ : ἕως οὗ μέχρις οὗ* (χρόνου), ὁμοίως καὶ τὸ *πριν* εὐλόγως δύναται νὰ λέγεται καὶ *πριν οὗ* (ἤγουν πρὶν τοῦ χρόνου οὗ), τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ αὐτὸ καὶ τὸ *πριν ὅτε* τοῦ ποιητοῦ (Ὀδυσσ. Δ, 477).

Πρίν γ' *ὅτ' ἂν* Αἰγύπτοιο, διϊπετέος ποταμοῖο
αὐτις ὕδωρ ἔλθῃς, — — — —

ὡς καὶ νὰ ἔλεγεν : *ἑωσοῦ νὰ ἔλθῃς* ἢ *πριχοῦ νὰ ἔλθῃς*. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς (Ὕμν. εἰς Δήμητρα 94).

οὐδέ τις ἀνδρῶν
εἰσορόων γίγνωσκε, βαθυζώνων τε γυναικῶν,
πρίν γ' ὅτε δὴ Κελεοῖο δατφρονος ἵκετο δῶμα.

ἤγουν : κανεὶς δέν την ἐγνώρισε *πριχοῦ ἔλθῃ* (ἢ ἕως οὗ ἦλθεν) εἰς τοῦ Κελεοῦ τὸν οἶκον. ὅπως ἂν ἦγε τὸ *πριχοῦ*, δὲν πρέπει νὰ καταφρονηθῇ ὡς βάρβαρον. » Κορ. Ἀτ. Β'. 311. Τὸ δὲ χ προῆλθεν ἢ ἐκ τοῦ δασέος πνεύματος τοῦ *οὗ* = *Hου* κατ' ἀποσκλήρυνσιν, ἢ ἐκ τοῦ γ' τοῦ *πριν γ' οὗ* κατὰ δάσυνσιν. Ἀπαντᾷ δὲ τὸ *πριχοῦ* ἤδη παρ' Α. Κομνηνῷ στ.

Digitized by Google

362: ἐμπρόδραμε καὶ δός τους το, *πριχοῦ* σε τὸ ζητήσουν.
ἔπειτα παρὰ τῷ Γεωργιλλᾷ Θ. Ρ. στ:
τὸ πῶς αὐτὸς νὰ πορευθῇ *πριχοῦ* νἀμπῇ 'ς τὸν τάφον.
Σ. Σ. 'ς τὴν ἀρχὴν τὴν πολιτικήν, *πριχοῦ* τὴν ἐγνωρίσουν,
ὅλοι τὴν ἐξετρέχουσιν, ὡς διὰ νὰ τὴν χαρίσουν.

ὕστερον, εἶτα, ἔπειτα (δωρ. καὶ ἰων. ἔπειτεν) — *ὕστερα* καὶ *ὑστερώτερα, ὕστερης, ἔπειτα.*

Τὰ μὲν *ὕστερον, ὕστερα* καὶ *ὑστερώτερα* εἶνε αἰτιατικαὶ τῶν *ὕστερος, ὑστερώτερος* (συγκρ. ἐκ συγκριτικοῦ, ὡς τά: *χειρότερος, καλλίτερος* κ.τ.ὅμ.), τὸ δὲ *ὕστερης* φαίνεται ὅτι εἶνε πληθ. δοτ. *ὕστεραις* καὶ αἰολ. *ὕστερης* (ἀντὶ *ὑστέραις*) τοῦ ὕστερος. Τὸ δὲ *εἶτα* φαίνεται διαιρετέον *εἶ-τα*· καὶ τὸ μὲν *τα* εἶνε τὸ σύνηθες χρονικὸν ἐπίθεμα τῶν αἰολ. *πότα, ὅτα, ἄλλοτα, ἑτέρωτα.* τί δ' εἶνε τὸ *εἶ*;

Πάλιν, αὖ, αὖθις. πάλιν αὖθις — μεταῦθις. | πάλιν, πάλε· μέτα (κατὰ διάλ. μάτα) πάλιν.

Ὁ καθομιλούμενος τύπος *πάλε* προφανῶς προῆλθεν ἐκ τοῦ (μεταγενεστέρου ποιητικοῦ) *πάλι*, ἀπαντᾷ δὲ ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Β'. 248 μακάρι νὰ ταῖς εὕρισκα καὶ *πάλε* κ' ἔτρωγά ταις.
ἔπειτα ἐν τῷ ᾄσματι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως:
πάλε μὲ χρόνους μὲ καιρούς, *πάλε* 'δικά σας εἶνε.

εὐθύς, (παρ)αὐτίκα, παραχρῆμα. | *εὐθὺς* (προφ. καὶ *εὐτὺς*) καὶ *παρευθύς.*

πάραυτα. αἰφνης, ἐξαπίνης, ἐξαίφνης, αἰφνιδίως. | *πάραυτα, μόναυτα* (Β. Χ. στ.), ξαφνα.

Περὶ μὲν τοῦ ἀμφιβόλου τύπου τοῦ *εὐθὺς* ἤδη ἀνωτέρω ἐλέχθη· τὸ δὲ *αὐτίκα* ἔχει τὸ αὐτὸ ἐπίθεμα, ὅπερ καὶ τά: *πηνίκα, τηνίκα* κ.λ. παρὰ τὸ *ν*, ὥστε τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: *αὐτηνίκα*, ὅθεν κατὰ συγκοπὴν *αὐτίκα*. Τὸ δὲ σύνθ. *παραυτίκα* ἀπαντᾷ παρὰ πρώτῳ τῷ Αἰσχύλῳ Ἱκετίδ. 737. Τὰ δὲ *παραχρῆμα, πάραυτα* προῆλθαν ἐκ τῶν συντεταγμένων φράσεων: *παρὰ χρῆμα* τ. ἔ. *παρὰ τὸ χρῆμα* (εὐθύς, ἀμέσως), *παρ' αὐτά* (τὰ πράγματα). Ἀπαντᾷ δὲ τὸ μὲν *παραχρῆμα* ἤδη παρ' Ἡροδότῳ Ζ'. 150, τὸ δὲ *πάραυτα* παρ' Αἰσχύλῳ Ἀγαμ. 737, ὅπου *παραυτὰ* τονιζόμενον συνήθως, ὀρθότερον μετετόνισεν ὁ Hermann. *πάραυτα*, εἰς τὸν νῦν τονισμὸν ἀποβλέψας. Παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον ἀπέβη συνηθέστερον π. χ. Δημοσθ. κ. Ἀριστοκρ. §. 157. Πολυδ. Δ'. 32. ΚΔ'. 5. κ. ἀλλ. ἐνθα συνήθως ἐν συντάξει φέρεται *παρ' αὐτά*. Χαριτ. Ε. 3. Λουκ. Ἔρωτ. 33. Σωκρατ. ἐπιστ. ιά. ἔπειτα τετο-

Digitized by Google

νισμένον ὡς σήμερον φέρεται παρὰ Κωνστ. τ. Πορφ. Ἐκθεσ. 174, 7. καὶ *πάντα* ἄρχονται τὰ τροπάρια τῆς λιτῆς. Τὸ δὲ *παρευθὺς* (= εὐθὺς) εἶνε καὶ αὐτὸ ὑστερογενές, φερόμενον, ὡς φαίνεται, τὸ πρῶτον παρὰ Δίωνι τ. Κασσίῳ ΞΓ'. 19. ἔπειτα παρὰ Πρίσκῳ τῷ Πανίτῃ 150, 7. — Τῶν δ' *αἴφνης, ἐξαίφνης* κ.τ.ὁμ. ἡ κοινὴ ἀρχὴ φαίνεται, ὅτι εἶνε τὸ ἀπηρχαιωμένον ἐπίθετον *ἀπινὸς* (= ἀπ-ινὸ-ς = ὁ ἄποθεν [ἀπροσδοκήτως, ἀπροσγνώστως] ἐρχόμενος ἢ ἄπο ὧν καὶ μὴ προσδοκητὸς κ.τ.τ.;). Ἐκ τούτου πρῶτον μὲν συνετάχθη ἡ φρ. *ἐξ ἀπινῆς*, ὕστερον δὲ συνετέθη (ἀνεβιβάσθη δὲ καὶ ὁ τόνος) τό: *ἐξαπίνης*, ὅπερ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ ἁπαντᾷ. Κατὰ δὲ τοῦτο ἡ κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ἁπλοῦ *ἀπινὸς* συνετέθη τὸ ἄπαξ παρ' Ἱπποκράτει (σλ. 517, 19) ἁπαντῶν *ἐξάπινον* καὶ τὸ μεταγενέστερον (παρ' Ἰαμβλίχῳ προτρ. 20. σχολ. τ. Ἀριστοφάνους καὶ Κ. Δ) *ἐξάπινα*· ἐκ τῶν *ἀπίνης* καὶ *ἐξαπίνης* κατὰ μεταπήδησιν τοῦ *ι* πρὸ τοῦ *π* καὶ τούτου ἕνεκα δάσυνσιν τοῦ *π* προῆλθον τά: *αἴφνης* καὶ *ἐξαίφνης*· τοῦτο μὲν ὀργανικώτερον ἐσχηματισμένον, ἤδη ἐν Ἰλ. Ρ, 738 κ. ἀλλ., ἐκεῖνο δέ, ἀνοργανώτερον ἐξ αὐτοῦ τοῦ *ἐξαίφνης* κατ' ἀφαίρεσιν, παρὰ πρώτοις τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς ἁπαντῶν. Ἐκ δὲ τούτων ἔπειτα παρήχθησαν τὰ ἐπίθ. καὶ ἐπιρρημ. *αἰφνίδιος, αἰφνιδίως, αἰφνηδά, αἰφνηδόν, αἰφνηδίς, αἴφνως* καὶ *ἐξαφνίδιος* (Πλατ. Κρατ. 414. a.) τὰ πλεῖστα μεταγενέστερα. Ἐκ τοῦ θέμ. *ἀπινα* κατὰ συγκοπὴν τοῦ *ι* καὶ δάσυνσιν τοῦ *π* ἐσχηματίσθη τὸ *ἄφνως* (ἐπικ. *ἀδέσπ.* 710.) καὶ ἐντεῦθεν τὸ *ἄφνω* (Θουκ. Δ'. 104. Ζ'. 37) καὶ τέλος τὸ καθομιλ. *ἔξαφνα*.

Σήμερον (δωρ. *σᾱμερον*) *τήμερον* καὶ *τήμερα* (Ἀριστοφάνους Ἀποσπ. 294. παρὰ Σουΐδᾳ λέξει *τήμερος*). | *σήμερον, σήμερα, σήμερης*

αὐτῆμαρ (ἐπικ.) *αὐθημερὸν* | *ἀνήμερα, τὴν ἴδιαν ἡμέρα(ν)*.

ἅπαντα ταῦτα εἶνε αἰτιατικαὶ ἐκτὸς τοῦ *σήμερης*. καὶ τὸ μὲν *σήμερον* σύγκειται ἐκ τοῦ δεικτικοῦ θέματος *σα* καὶ τοῦ ὀνοματ. θέμ. *ἡμερο* (ἄμερο — ἄμαρ), τὸ δὲ *τήμερον* (ἀττ.) ἀντὶ τοῦ *σα* ἔχει τὸ ἐπίσης δεικτικὸν *τα*. Τὸ δὲ Ἀριστοφ. *τήμερα* καὶ τὸ καθομ. *σήμερα* εἶνε πληθ. αἰτιατικαὶ ἀντὶ τῆς ἀρχαίας ἑνικῆς κατὰ τάς: *πρῶτα, ὕστερα, ταχύτερα* ἀντὶ τῶν ἀρχαιοτέρων πεζοτέρων *πρῶτον, ὕστερον, ταχύτερον* κ.λ. Τὸ δὲ *σήμερης* (ἢ σήμερης) φαίνεται ἐκ τῆς δοτ. *σήμεραις* (ὅ ἐ. σημέραις = ταύταις (ἢ ταῖς δε) ταῖς ἡμέραις) προελθόν. — Τὰ *αὐτῆμαρ* καὶ *αὐθημερὸν* σύγκεινται ἐκ τοῦ θέμ. *αὐτ(ο)* καὶ τῶν *ἦμαρ* καὶ *ἡμερο*. Τὸ δὲ *ἀνήμερα* = τῷ *ἐνήμερα* ὅ ἐ. *ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ*,

Digitized by Google

π. χ. *ἀνήμερα* τοῦ Πάσχα (τῆς Παναγίας κτλ.). Περὶ τοῦ *ἀν* ἀντὶ *ἐν* πρβλ. τὰ *ἀντάμα* = *ἐντάμα* (ἐν τῷ ἅμα), *ἀγνάντια* = ἐνάντια κ.τ.τ.

αὔριον· μεταύριον — *ἔνη, εἰς ἔνην, ἔνηφι.* | *αὔριο(ν)* καὶ *αὔρι· μεθαύριο(ν)* (τὸ) ταχύ.

Τὸ *αὔριον* εἶνε αἰτιατικὴ τοῦ ἀπηρχαιωμένου ἐπιθέτου *αὔριος*· τοῦτο δὲ φαίνεται παρηγμένον ἐκ τοῦ *αὔρα*, ὅπερ, διάφορον ὂν τοῦ *αὔρα* = πνοή, ἀὴρ (ἐκ τοῦ AF va), εἶνε ταὐτὸν τῷ λατιν. *aur-o-ra* ἀντὶ τοῦ *aus-o-ra* ἐκ τῆς ῥ. aus — afs — vas λάμπειν, φέγγειν· καίειν, καίεσθαι. Καὶ ἐν τῷ ὑποτιθεμένῳ ἑλληνικῷ *αὔρα* (= ἠώς, πρωΐ) καὶ ἐν τῷ λατιν. *aurora*, καθὼς καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν *ἠέριος* (κυρ. ἠϜέριος ἐκ τοῦ ἀϜ-ε-σ-ιο-ς) = πρωϊνὸς καὶ *ἦρι* (ἴσως ἐκ τοῦ ἄϜεσι, ἄεσι, ἦσι = τὸ πρωΐ) τὸ ς τῆς ῥ. *ἀυς* — *Fας* μεταξὺ δύο φωνηέντων εἰς ρ ἀπεσκληρύνθη, ὅπερ σπανιώτερον μὲν εἶνε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, συνηθέστερον δ' ἐν τῇ Τζακωνικῇ, συνηθέστατον δ' ἐν τῇ λατινικῇ. *αὔριον* λοιπὸν ἐτυμολογικῶς *ἠέριον*, *πρωϊνὸν* σημαίνει. ἐντεῦθεν μετεφέρθη εἰς τὸ *πρωΐ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας* καὶ δὴ καὶ εἰς *ὅλην τὴν ἐπιοῦσαν*. — Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἀφ' οὗ τὸ *ταχὺ* δι' εὐκαταλήπτους λόγους κατήντησεν εἰς τὴν σημασίαν *πρωΐ*, ὡς τὸ ἀντίθετον *βραδὺ* εἰς τὴν τῆς *ἑσπέρας*, ἐντεῦθεν μετεφέρθη εἰς τὴν τῆς *ἐπιούσης πρωΐας* (αὔριον τὸ πρωΐ) καὶ δὴ καὶ *ὅλης τῆς ἐπιούσης ἡμέρας* (αὔριον). ὁμοίως μετεφέρθη καὶ τὸ σύστοιχον ὄνομα *ἠὼς* ἢ *ἕως*. καὶ τὸ μὲν *ἠὼς* συνωνύμως τῷ *αὔριον* φέρεται ἐν τῷ Ἰλ. Θ, 470. ἠοῦς δὲ καὶ μᾶλλον ὑπερμενέα Κρονίωνα
ὄψεαι κτλ.

τὸ δὲ *ἕως* ὑπὸ τὸν τύπον *ἑωθεν* ἐν Πλατ. Θεαιτήτῳ ἐν τῷ τέλει: *ἕωθεν* δέ, ὦ Θεόδωρε, δεῦρο πάλιν ἀπαντῶμεν. « Παρόμοια καὶ ἡ εἰς πολλὰ ἑλληνίζουσα νῦν Γερμανῶν γλῶσσα μεταχειρίζεται τὸ *morgen* (πρωΐ) ἀντὶ τοῦ *αὔριον*· αὐτὸ τῶν Γάλλων τὸ σύνθετον *demain*, ὡς καὶ τῶν Ἰταλῶν τὸ *dimane* ἐπλάσθη ἀπὸ τὸ Ῥωμ. *de mane*. » Κορ. Ἀτ. Δ' 591. Ἀντίθετον πορείαν ἐπορεύθη τὸ *ὀψέ*, καθὼς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν. — Τὸ *μεταύριον* εἶνε μεταγενέστερον, ἐν οὐδενὶ τῶν πρὸ Ἀλεξάνδρου μνημείων τῆς γλώσσης ἀπαντῶν· φαίνεται δ' ὅτι ἔν τινι διαλέκτῳ καὶ *μεθαύριον* ἐλέγετο, τοῦ δασέος ἀναπτυχθέντος ἐκ τοῦ F τοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς ῥίζης vas (ὕστερον aus)· διότι ἡ λέξις οὕτως ἐψηφοθετημένη φέρεται ἐπί τινος ἐν Βεροιλίνῳ ψηφοθετήματος τῆς κάτω Ἰταλίας. Παλαιότερον δ' ἀντὶ τοῦ *μεταύριον* ἦσαν συνήθη τά: *ἔνη, εἰς ἔνην* (Ἀριστοφ. Ἀχ. 172. 617) καὶ παρ' Ἡσιόδῳ *ἔς τ' αὔριον, ἔς τ'*

Digitized by Google

ἔντηφι (Ἡσιοδ. Ἐργ. 408). Τὸ δὲ αὔρι ἐκ τοῦ αὔρι(ον) ἀπαντᾷ παρὰ Σ. Σ. στ. καὶ πρὶν ν' ἀφήσῃ λέγω τον· ἄλλον γυρεύει ναὔρῃ
τὸν ἕνα νάχῃ σήμερον, τὸν ἄλλον νάχῃ αὔρι.

(ἐ)χθές. πρώην ἢ τρίτην ταύτην ἡμέραν. — τετάρτην ταύτην ἡμέραν | (ἐ)χτές· (ἐ)προχτὲς ἢ προχθὲς — ἀντίπροχθες.

Τοῦ χθὲς τὸ κύριον θέμα εἶνε χιας, ὡς δῆλον ἐκ τῶν συγγενῶν: *hyas* (σκρ.) χθές, *heri* (ἐκ τοῦ hesi λατιν.), ges-turn (γερμ.). Ἐκ τοῦ χιας ἢ ἀποσκληρύνσει τοῦ j εἰς τ, ὡς καὶ ἐν τοῖς: τύπτω, κλέπτω, ῥάπτω κ.λ. ἐκ τῶν τύπjω, κλέπjω, ῥάφjω κ.λ. ἢ συγκοπῇ μὲν αὐτοῦ ἐπενθέσει δὲ τοῦ τ προῆλθε τὸ χτές, ὅθεν ὕστερον κατὰ συμπνευματισμὸν χθές, καὶ μετὰ τοῦ ἀργοῦ προθέματος ἐχθές. Τὸ δὲ προχθὲς εἶνε μεταγενέστερον, τὸ πρῶτον παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Φιλοστράτου Ἠρῳ σλ. 578 (Boissonade), πρόχθες τονισμένον. Ἀκόμη νεώτερον εἶνε τὸ ἀντίπροχθες, ἔνθα ἡ ἀντὶ προτεροχρονίας ἔννοιαν ἔχει, ὡς ἡ λατιν. ante· τὴν ἐναντίον δ' ἐν τῷ πολλαχοῦ συνήθει ἀντιμεθαύριον.

Σῆτες, τῆτες (ἀττ.). πέρυτι(ς) δωρ. πίρυσι(ν), προπέρυσιν. ἐς νέωτα, ἐς ὥρας. | (ἐ)φέτος, πέρ(υ)σι. προπέρ(υ)σι, τοῦ χρόνου.

Τὰ σῆτες καὶ τῆτες σύγκεινται ἐκ τῶν δεικτ. θεμάτων σα, τα καὶ τοῦ ἔτες (= ἔτος)· σημαίνουσιν ἄρα = τοῦτο (τόδε) τὸ ἔτος. Τὸ δ' ἐφέτος « ἀπὸ τὸ ἐπέτος ἤγουν ἐπ' ἔτος, ἢ ἐφ' ἔτος· διότι τὸ ἔτος ἐδασυνετο παλαιά, ἂν καὶ ὁ Ἐτυμολόγος (σλ. 354) τὸ καταδικάζει, λέγων· « ἐπέτειον ἐπὶ τοῦ νῦν ἔτους. ἔπετος γὰρ δεῖ λέγεσθαι τὸν ἐνεστῶτα καιρόν, οὐχὶ διὰ τοῦ φ, ἀλλὰ διὰ τοῦ π, ὥς φησι Πίνδαρος κτλ. Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Σουΐδας προσθέτων, « καὶ ἐπέτειος, ὁ κατ' ἔτος γινόμενος. » ἔπετος λοιπὸν κατὰ τὸν *Πίνδαρον* (ἂν καὶ σήμερον ἡ λέξις δὲν εὑρίσκεται εἰς αὐτὸν) ἢ ἔφετος ἦτον ἐπίθετον συνώνυμον τοῦ ἐπέτειος (annuel). Ἀπὸ τὸ ἐφέτος ἔχομεν καὶ παράγωγον ἐπίθετον ἐφετινὸς (de cette année), τητινὸς ἑλλ. » Κορ. Ἀτ. Δ'. 150. Τὸ μὲν ἐπ' ἔτος ἢ ἐπέτος (= τῆτες) φέρεται ἤδη παρὰ Βαβρίῳ μύθ. 89, 5 καὶ Πέτρῳ τῷ Ἀλεξανδρείας ἐν τ. Πασχ. Χρονικοῖς σλ. 7 (Bonn): « οἱ γὰρ νῦν πρὸ ἰσημερίας αὐτὸ ποιοῦσι πάνυ ἀμελῶς καὶ κατεσφαλμένως, ἀγνοοῦντες, ὥςπερ οὖν καὶ ἐπ' ἔτος (ἴσως γρ. ἐπέτος) ἐποίησαν, ὡς καὶ αὐτὸς συνομολογῶν ἐν τούτοις γράφεις. » Ἡ δὲ δάσυνσις τοῦ ἐφέτος προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτος F, ὅπερ καὶ ῥητῶς μαρτυρεῖται διὰ τῶν αἰολικῶν *Fέτεα* (ἐπιγρ. Ἠλείας C. I. no. 11), *Fέτια*, *Fικατι-*

Digitized by Google

Fέτιες (βοιωτικῶν ἐπιγρ. C. I. 1569 a. III καὶ 1575) καὶ ἐν τοῖς Ἡρακλεωτικοῖς Πίναξι πολλάκις, καὶ ἐκ τῶν συγγενῶν *vatsava-s* (σκρ. ἔτος), *vetus* (λατιν. παλαιὸς) ἐπικωρώνεται. Ἡ ἀρχαία λοιπὸν ῥίζα ἦτο *vat*. Ἐντεῦθεν ἔγεινε πρῶτον μὲν *Fέτ-ος*, ἔπειτα δὲ κοινῶς μὲν *ἔτ-ος*, παρὰ δέ τισι τῶν Δωριέων *ἔτος* (ὅθεν καὶ *ἐφέτος*), ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλεωτικῷ Πίνακι *πεντα'ετηρίδα*. — Ἐκ τοῦ θέμ. *veo* καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου *vat* συνετέθη καὶ τὸ *νέωτα* κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ *νεο-Fατα* ἢ *νεούατα* = κατὰ λέξιν τὸ *νέον ἔτος*. — Ὁμοίως καὶ τὸ *πέρυσι* (δωρ. πέρυτι(ς), σκρ. *parut*. ἐπιθ. παράγ. *περυσινός*, καθομ. *περ(υ)σινός*. σκρ. *parut-tuas*) σύγκειται ἐκ τοῦ (ἀρχ.) *θέματος* *para* ἄλλος. πρότερος, παλαιὸς (ὅθεν καὶ τά: *πάρος, πάλαι* κ.τ.τ.) καὶ τοῦ *vat* = *Fέτος*· τὸ πλῆρες λοιπὸν ἦτο: *paravat(i)* καὶ αὐτολεξεί: *τὸ ἄλλο ἔτος, τὸν περασμένον χρόνον* (ὡς καὶ λέγεται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ) ἐσήμαινεν. Ἐντεῦθεν κατὰ συναίρεσιν καὶ θλῖψιν τὸ δωρ. *πέρυτι* καὶ τέλος μεταβάσει τοῦ τ πρὸ τοῦ ι εἰς ς τὸ κοινὸν *πέρυσι(ν)*. Ὁ δὲ δωρικὸς τύπος *πέρυτις* ἢ εἶνε ἀρχαιότερος τοῦ *πέρυτι* ἢ μεταγενέστερος· εἰ μὲν τὸ πρότερον, πρέπει νὰ προῆλθε κατ' ἐξομοίωσιν ἐκ τοῦ *πέρυτες* (πρβλ. τά: τῆτες, αὐτόετες), αἰτιατικοῦ ὄντος· εἰ δὲ μή, εἰς τὸν δοτικὸν τύπον *πέρυτι* προσηρτήθη ὁ προσχηματισμὸς ς καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὕστερον ἐπῆλθε τὸ ν (πρβλ. τὰ ἐπιθεμ. μες — με — μεν. tas — θε— θεν). — Τὸ δὲ σύνθετον *προπέρυσι* ἀπαντᾷ ἤδη παρὰ Πλάτωνι Εὐθυδ. 272. b. καὶ Λυσίᾳ σλ. 114, 30 καὶ Δημοσθένει πολλάκις. Ὁ δὲ νεώτερος τύπος *τοῦ χρόνου* εἶνε ἐλλειπτικὸς ἀντὶ *τοῦ ἐπιόντος χρόνου*, ὅ ἐ. *τοῦ ἐπιόντος ἔτους*. Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη τοῦ ὀνόμ. *χρόνος* συνωνύμως τῷ *ἔτος* ἀναβαίνει εἰς τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους, αἱ δ' *ἀρχαί* της παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὑποφαίνονται, ὡς π. χ. παρ' Ἀριστοφάνει Ἐκκλησ. 637. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκούμεθα εἰς τὸν Κοραῆν (Ἀτακτ. Α. 337) παραπέμποντες.

(τὸ) *πρωΐ, πρῲ* (ἀττ.)

ἠῶθεν (ἐπικ.) *ἕωθεν* (ἀττ.)

ἄμ' ἠοῖ (ἐπικ. π. χ. Ὀδ. Ζ, 31).
ἠῶθι πρό (ἐπικ. Ἰλ. Λ, 50. Ὀδ. Ζ, 36), *ἕωθεν εὐθὺς* (ἀττ. Ἀριστοφ. Πλουτ. 1121).

(τὸ) *πρωΐ, τὸ πουρνό(ν)* ἐκ τοῦ πφρνόν, πρφνὸν πρωϊνὸν Γενέσ. ΜΘ'. 27.)

ἀπὸ τὸ πρωΐ (ἀπὸ πρωΐ Πραξ. τ. Ἀποστ. ΚΗ'. 23.)

πρωΐ καὶ (Κρητ.) *ταχ(υ)τέρου, ταχὺ ταχύ, ταχειὰ ταχειά.*

Digitized by Google

πρωΐ λίαν ἢ λίαν πρωΐ, πρὼ πάνυ (ἡ) πρωΐα	πολλὰ πρωΐ ταχειὰ καὶ (Κρητ.) ταχειρὴ
πρωϊαίτερον, πρωϊαίτατα, ἀλλὰ καὶ πρωΐτερον (Ἱππον. σλ. 1191 ε. Θουκ. Η΄. 101), πρωΐτατα (Θουκ. Ζ΄. 19). αὔριαν ἕωθεν (Ξενοφ. Ε. Π. Δ΄. 2, 6) κ. ἀλλ.	πρωΐτερα πολλὰ πρωΐ
αὔριον (τὸ) πρωΐ	αὔριο(ν) τὸ πρωΐ, ταχὺ (καὶ Κρητ.) ταχ(υ)τέρου.

Τὸ πρωΐ εἶνε, φαίνεται, τοπικὸς τύπος τοῦ θέμ. πρα (ὅθεν ἡ λατιν. πρόθ. prae καὶ ἡ ἑλλην. πρό). Ἐκ τῆς γεν. ἐννοίας λοιπὸν τῆς προτερότητος κατήντησεν εἰς τὴν μεριμνωτέραν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἡμέρας, καὶ ἴσως κατ' ἀρχὰς ἡ ὅλη φράσις ἦτο: πρωΐ τῆς ἡμέρας, οἷα ἔτι παρ' Ἡροδότῳ φέρεται (Θ΄. 101). Οὕτω καὶ τὸ ἀντίθετον ὀψέ (= ὀπ-σέ· ἐκ τοῦ θέματος ὀπ [πάλαι ἀπ, ὅθεν καὶ ἡ ἀπὸ καὶ ἡ ἐπὶ καὶ ἡ λατ. ob], ἐξ οὗ καὶ τὸ ὀπίσω· πρβλ. ἄψ.) ἐκ τῆς γεν. ἐννοίας τῆς ὑστερότητος κατήντησεν εἰς τὴν μερικὴν τοῦ ὑστέρου μέρους τῆς ἡμέρας κατὰ παράλειψιν καὶ τοῦτο τῆς προσδιοριστικῆς γενικῆς: ὀψὲ τῆς ἡμέρας (Θουκ. Δ΄. 93. Ξενοφ. Ἑλλην. Β΄. 1, 22 κ. ἀλλ.). Ἡ δὲ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἀντὶ μὲν τῆς προτερότητος τὴν ταχύτητα, ἀντὶ δὲ τῆς ὑστεράσεως τὴν βραδύτητα καὶ δὴ καὶ ἀργότητα (ἀεργίαν) καταστήσασα πολλαχοῦ ἀντὶ μὲν τοῦ πρωΐ ταχύ, ταχειὰ κ.τ.ὁμ. λέγει, ἀντὶ δὲ τοῦ ὀψὲ βραδὺ (ἢ βραδέως) καὶ ἀργά. — Τὸ ἠῶθι πρὸ οἱ ἑρμηνευταὶ ἑρμηνεύουσι: πρὸ τῆς ἠοῦς, τὸ πρὸ ὡς πρόθεσιν ἐκλαμβάνοντες καὶ παραδόξως μετὰ δοτικῆς συντάσσοντες. Ἀλλὰ τὸ πρὸ νομίζω, ὅτι οὐδὲν διαφέρει τοῦ πρὼ (πρωΐ) καὶ ἡ φράσις ἠῶθι πρὸ συνωγυμεῖ τῇ νεωτέρᾳ πρωΐ πρωΐ.

ἀρχ. Ἑσπέρας, ἑσπέριον (Ἱπποκρ. p. 644, 25. 29), ἡ ἑσπέρα, ὀψὲ (τῆς ἡμέρας), ὀψὲ πάνυ. χθὲς ἑσπέρας. — καθομ. τὸ βραδύ(ν), τὸ βράδυ, τὸ βραδεινό(ν), ἡ βραδειὰ καὶ βραδεινιά, τὸ βράδυ βράδυ. (ἐ)χτὲς τὸ βράδυ, ἐψέ(ς), ἀπόψε (= τὴν παρελθοῦσαν ἢ καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἑσπέραν).

Περί τε τῆς ἀρχῆς τῶν: ἑσπέρας καὶ ὀψὲ καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν: ὀψὲ καὶ βραδὺ ἀνωτέρω τὰ δέοντα ἐλέχθησαν. Τῶν δὲ νεωτέρων ἐψέ(ς) καὶ ἀπόψε τοῦτο μὲν προῆλθεν ἐκ τῆς συντάξεως ἀπ' ὀψέ (δηλ. τῆς παρελθούσης ἡμέρας, τῆς χθές), ἥτις ἀπαντᾷ οὕτω σημαίνουσα παρὰ Κωνστ. τῷ Πορφυρογ. ἐκθέσ. 404, 1 (πρβλ. 403, 17): δίδοται οὖν

Digitized by Google

μανδάτα *ἀπὸ ὀψὲ* (= ἀφ' ἑσπέρας) σιλέντιον. Ἐντεῦθεν δὲ μετεφέρθη καὶ εἰς τὴν ἑσπέραν τῆς παρούσης ἡμέρας τ. ἑ. τὴν ἐπιοῦσαν ἑσπέραν· τὸ δ' *ὑψὲ(ς)* ἐκ τοῦ *ὀψὲ* κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ *ο* καὶ προσάρτησιν τοῦ *ς* ἀναλόγως πρὸς τὸ *χθές* καὶ ἔπειτα προσθήκην τοῦ προθεμ. *ε* (ὁ ψὲ-ς— ἐ-ψὲ ς) προελθὸν σημαίνει μόνον τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν. — Τὸ δὲ *βραδὺ* συνώνυμον τῷ *ὀψὲ* καὶ *ὄψιος* ἅπαντᾷ ἤδη παρὰ Σοφοκλεῖ, π. χ. Αἴ. 738. *βραδεῖαν* ἥμας ἄρ' ὁ τήνδε τὴν ὁδὸν

πέμπων ἔπεμψεν, ἢ 'φάνην ἐγὼ *βραδύς*.

ἔπειτα παρὰ Θουκυδίδῃ Ζ'. 43. εἰδικώτερον δὲ συνωνύμως τῷ *ὀψὲ τῆς ἡμέρας* παρὰ Διογένει τ. Λαερτ. Β'. 139: προηρίστα μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν, ἕως *βραδέως* ἦν τῆς ἡμέρας. — Ἔπειτα μετὰ τοῦ ἀνοργάνου *ρ* τὸ οὐδέτερον *βραδὺρ* παρὰ Πτωχοπρ. Α. 164. — Τὸ δὲ σύνθετον καὶ μεταπεπλασμένον ἐπίθετον *παράβραδορ* ἐν Β. Χ.

καὶ μίαν πρὸς *παράβραδορ* ὥραν, ἡλίου δύσιν.

Τὸ δὲ *βράδυ* ἐν τῇ Δ. Ζήνου Βατραχομ. στ. 296:

καὶ τὸ *βράδυ* μαζώνονται καθένας νὰ δειπνήσῃ.

Ταχειὰ καὶ *ταχειὸ* (= ταχὺ) παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Β. Χ.

καὶ τὸ ταχειὸ καλὰ ταχειὰ ἀπῆγεν ἡ Χρυσάντζα

ἀπόψα = *ἀπόψε* (= τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν). Β. Χ.

ἀπόψα γοῦν εὑρέθηκε μέσα εἰς τὸ περιβόλιν.

Ἔτι, οὐκέτι, μηκέτι. — *ἤδη*	*ἀκόμη(ν), ὄχι πλέον ἢ πλειά, μὴ πλέον. πλέον ἢ πλειὰ καὶ ἐδά.*

Τὸ *ἔτι* (σκρ. ati, λατιν. at-que, et, ad), ὡς γνωστόν, καὶ χρονικῶς λαμβάνεται καὶ ποσοτικῶς ἢ ἐπιτατικῶς: χρον. *ἔτι* μοι μένος ἔμπεδόν ἐστι. Ἰλ. Ε, 254. *ἐπιτ. ἕτερον γ' ἔτι.* Ὀδ. Ξ, 325. *τίς ἔτ' ἄλλος* Αἰσχυλ. Χοηφ. 116. κτλ. Ἐκ τῆς νεωτέρας ἐκλιπόντος τοῦ *ἔτι* κατέλαβε τὸν τόπον τὸ *ἀκόμη(ν)* ἢ *ἀκόμα* ἐκ τοῦ ἀρχ. *ἀκμὴν* προελθόν. τοῦτο δὲ (αἰτιατ. τοῦ *ἀκμὴ*) χρονικῶς λαμβανόμενον σημαίνει κυρίως αὐτὸν δὰ τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἀκμαίως γίνεταί τι· οὕτω π. χ. παρὰ Ξενοφ. Ἀναβ. Δ'. 3, 26. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ὄχλος *ἀκμὴν* διέβαινε κτλ. = *τότε δή*. Ἰσοκρ. πρὸς Δημον. 2. καὶ σὺ μὲν *ἀκμὴν* φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ = *νῦν δή, ἔτι νῦν*. Πολυβ. ΙΑ'. 4. ὅταν *ἀκμὴν* ἄρχηται ῥεῖν. Ἐντεῦθεν μετέβη εἰς τὴν τοῦ *ἔτι* κατ' ἀμφότερα σημασίαν. Οὕτω παρὰ Θεοκρίτῳ Δ'. 58 — 60.

Β. εἶπ' ἄγε μ', ὦ Κορύδων, τὸ γερόντιον ἢ ῥ' *ἔτι* μύλλει

τήναν τὰν κυάνοφρυν ἐρωτίδα, τᾶς ποκ' ἐκνίσθη;

Digitized by Google

Κ. *ἀκμάν*, ὦ δείλαιε.

παρὰ Στράβωνι Α΄. 56. ἕως *ἀκμὴν* ἐκέκλειστο τὰ στενά. Πλουτ. π. τ. δόξης τ. Ἀθην. Β΄. 85. *ἀκμὴν* διαβουλευόμενοι. Πρβλ. Πολυβ. Α΄. 62. 78. Β΄. 4. Γ΄. 17. Δ΄. 33. 57. Θ. 17. — Κ. Δ. Ματθ. ΙΕ΄: 16. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν: ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; — Ἐκ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου (Συντάγμ. τ. θ. κ. ἱερ. καν. τομ. Γ΄. σλ. 293). *ἀκμὴν* κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης ..... τινὰ ἀκυροῦσθαι πιστεύω, τινὰ βεβαιοῦσθαι. — αὐτ.: ἐὰν *ἀκμὴν* εἰς ἀμφιβολόν ἐστι. σλ. 522. ὅτι *ἀκμὴν* τῷ θορύβῳ τοῦ τιρηνάτου οἱ ἐπίσκοποι ἰδίαις ἀνάγκαις ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπασχολοῦνται ἐμποδιζόμενοι. Οὕτω καὶ παρὰ Προκοπίῳ Γοτθ. πολ. Δ΄. 9. Πασχαλ. χρον. σλ. 434, 11. καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς δημοτ. στιχουργοῖς π. χ. παρ' Α. Κομνηνῷ στ. 432. καὶ ἔχεις χάριτας πολλὰς *ἀκμὴν* καὶ ἐξ ἀνθρώπων. Πτωχοπρ. Β΄. 66.

καὶ σὺ *ἀκμὴν* οὐκ ἐπλήρωσες ἑξάμηνον ἀφ' οὗλθες.

Β. Χ. *ἀκμὴν* οὐδὲν ἐνέπλεξες εἰς τζούκνια τῆς τύχης.

Β. Πέρσαι τε καὶ Σαρακηνοί, *ἀκμὴ* καὶ ἄλλα γένη.

Θ. Ρ. Ἐμμανουὴλ ὁ γράψας ἦν *ἀκμὴ* καὶ ὁ ποιήσας.

Πόσον δ' ἦτον σύνηθες ἤδη κατὰ τὸν 6΄. μ. Χ. αἰῶνα, δῆλον ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Φρυνίχου: « *ἀκμὴν* ἀντὶ τοῦ *ἔτι*. Ξενοφῶντα λέγουσιν ἅπαξ αὐτῷ κεχρῆσθαι, σὺ δὲ φυλάττου χρῆσθαι, λέγε δὲ *ἔτι* ». ὅμοια ἀφορίζεται καὶ ὁ *Μοῖρις*.

Τὸ δὲ *ἀκόμη* ἀπαντᾷ πρῶτον, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, ἐν τῇ *ἁρπαγῇ τῆς Εἰρήνης* στ. 9.

ἀκόμ' ὁ λόγος ἔστεκε κἠ συντυχι' ἀποκράτει.

Ἀφ' οὗ ἡ ἔννοια τοῦ ἀρχαίου *ἔτι* σήμερον διὰ τοῦ *ἀκόμη* ἐκφέρεται, ἐπρόσμενέ τις καὶ τὰ *οὐκέτι*, *μηκέτι* (ἐκ τοῦ *μὴ* — *ἔτι* ἐπεντεθέντος τοῦ *κ* ἀνοργάνως κατὰ τὸ οὐκ — ἔτι, ὅπου εἶνε ὀργανικὸν) νὰ ἀποδίδωνται διὰ τῶν *ὄχι ἀκόμη* ἢ *ἀκόμη δέν*, *μὴ ἀκόμη* ἢ *ἀκόμη (νὰ) μήν*. ἀλλὰ διὰ μὲν τούτων ἀποδίδονται σήμερον, ὡς ἀνωτέρω εἴδαμεν τά: *οὔπω*, *μήπω*· τὰ δὲ *οὐκέτι*, *μηκέτι* ἀποδίδονται διὰ τῶν *ὄχι πλέον* (πλειὰ) ἢ *πλέον (πλειὰ) δέν*, *μὴ πλέον* (πλειὰ) ἢ *πλέον (πλειὰ) νὰ μή*. π. χ. Αἰσχυλ. Πρ. 27. — — ὁ λωφήσων γὰρ *οὐ* πέφυκέ *πω* = *ἀκόμη δὲν γεννήθηκεν* ὁποῦ θὲ νά σε *γλύσῃ*. Ὀδ. Χ, 431. *μήπω τήνδ' ἐπέγειρε* = *μὴ(ν)* τὴν *ξυπνήσῃς ἀκόμη* τούτην. Ἰλ. Η, 96. Ἀχαιδες *οὐκέτ'* Ἀχαιοὶ = ὄχι πλέον (πλειὰ) πρβλ. Β, 13. 141. κ. ἀλλ. Ὀδ. Β, 230. *μή τις ἔτι* — — — ἤπιος ἔστω — βασιλεὺς = νὰ (ἀς) *μὴ(ν)* ἦνε *πλειὰ* κἀνένας βασιλιὰς ἥμερος κτλ.

Digitized by Google

Ἀναλογία τις τῶν σημαινομένων μεταξὺ τῶν ἔτι, ἀκμὴ (ἀκόμη) καὶ πλέον ὑπάρχει, διότι καὶ τὸ ἔτι μετὰ τῶν συγγενῶν (ati, atque, et, ad) προσθήκην τινὰ καὶ ἐπαύξησιν σημαίνει, καὶ ἡ ἀκμὴ εἶνε ἡ εἰς ἄκρον ἐπαύξησις καὶ μέστωσις καὶ τελείωσις, καὶ τὸ πλέον ὑπὲρ τὸ μέτριον καὶ σύνηθες ἐπηυξημένον καὶ ὑπερέχον. Ὅθεν εὐκόλως ἠδύναντο τὸ ἓν ἀντὶ τοῦ ἄλλου νὰ ἐκληφθῇ. Ἀλλὰ πότε ἤρχισαν ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, σημειώνω δὲ μόνον ὅτι καὶ πολλαὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν τὰ ἑλληνικὰ οὐκέτι, μηκέτι καθομ. (ὄχι) πλέον δέν, πλέον (νὰ) μὴ θὰ συνωνύμων καὶ συγγενῶν τῷ πλέον ὅρων ἀποδίδουν, καὶ αἱ μὲν ῥωμανικαὶ διὰ τῶν ἐκ τοῦ λατιν. plus (πλέον) γενομένων plus (γαλλ.), più (ἰταλ.). κ.λ. π. χ. γαλλ. il ne viendra plus = οὐκέτι ἐλεύσεται. καθ. δὲν θὰ ἔλθῃ πλειά· ἡ δὲ γερμανικὴ διὰ τοῦ mehr (magis, μᾶλλον): ich werde nicht mehr schreiben = οὐκέτι γράψω, καθ. δὲν θὰ γράψω πλειά. Τὸ πλέον ἢ πλειὰ (ἐκ τοῦ πλεῖα ὡς ἐξ ὀνομαστ. πλεῖον γεν. πλείου) μεταχειρίζεται ἡ νεωτέρα πανταχοῦ σχεδὸν καὶ ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἤδη. Διότι τοῦτο, ἐκ τῶν δύο δεικτικῶν καὶ ἐμφαντικῶν ἡ (= ἐ, ὡς ἐν τοῖς ἐ-μέ, ἐ-σύ, ἐ-κεῖνος, ἐ-τοῦτος, ἐ-δὰ καὶ (παρὰ Κερασουντίοις) ἀ ἐν τοῖς ἀτος = τοῖος, ἀέτζι = οὕτωσί, ἀδὰ = ἐδῶ, ὧδε κ. ἄλλ.) καὶ δὴ (δωρ. δα γερμ. da) συγκείμενον, κυρίως μὲν καὶ καθόλου ἀναδεικνύει καὶ ἐμφαίνει τὸ ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενον, μερικώτερον δὲ σημαίνει ὅ,τι περίπου καὶ οἱ ὅροι: τῷ ὄντι, ἀκριβῶς, ἴσα ἴσα. ἀκόμη. τότε δά, τώρα δά. ἐν τέλει, τέλος πάντων κ.λ.ὁμ. π. χ. Ἰλ. Η, 282. νὺξ ἤδη τελέθει = καθομ. τώρα πλειὰ εἶνε νύκτα. Ὀδ. Β, 89. ἤδη γὰρ τρίτον ἐστὶν ἔτος = εἶνε πλειὰ τρία χρόνια, ἢ ἴσα ἴσα τρία χρόνια. Σοφ. Ἠλ. 185. ἐμὲ μὲν ὁ πολὺς ἀπολέλοιπεν ἤδη βίοτος = ἐμένα μ' ἄφησαν πλειὰ τὰ χρόνιά μου (τὰ νιάτα μου), ἢ ἐγὼ (τώρα) πλειὰ ἔζησα τὰ περισσότερα χρόνιά μου. Ἰλ. Α, 260 ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέπερ ὑμῖν ἀνδράσιν ὡμίλησα. — ἔδα (ἀμφοτέρων τῶν συλλαβῶν μηκυνομένων ὡς ἐδᾶ) μιὰ φορὰ ἐγὼ καὶ μὲ καλλιτέρους σας ἔσμιξα. Ἡροδ. Γ'. ὃ ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος = ἀπὸ τὴν Σερβωνίδα λίμνην, ὅπου δὰ λέγουν πὼς ἐκρύφθηκε ὁ Τυφῶνας, ἀπ' αὐτου πλειὰ εἶνε ἡ Αἴγυπτος. Ἰλ. Η, 402 γνωτόν, ὡς ἤδη Τρώεσσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐφῆπται = εἶνε γνωστόν, πὼς τώρα πλειὰ ἐκρεμάσθηκε τὸ σχοινὶ τῶν Τρωαδιτῶν. Π, 844 ἤδη νῦν, Ἕκτορ, μεγάλ' εὔχεο = τώρα πλειά, Ἕκτορ, μπορεῖς νὰ καυχήσαι ὅσο θέλῃς. Ξενοφ. Κ. Π.

Digitized by Google

ς'. 4, 10. Θάρσει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε καὶ ἄπιθι ἤδη = ἔχε θάρρος (κάμε καρδιὰ(ν)) καὶ μὴ λυπῆσαι καὶ πήγαινε πλειά. — Πλάτ. Συμ. 204. b. δῆλον δὴ τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδὶ = τοῦτο δὰ πλειὰ καὶ τὸ (μικρὸ-ν) παιδὶ τὸ ξεύρει. — Σοφ. Οἰδ. Κ. 614.

τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται, καὐθις φίλα.

ς ἄλλους μὲν τῶρ' εὐθύς, κεἰς ἄλλους κατόπιν αἱ γλύκαις γίνονται πίκραις κτλ.

Περὶ δὲ τῆς τοῦ καθομιλουμένου ἐδὰ (συνηθ. προφ. ἐδᾶ) συνωνύμου τῷ ἤδη χρήσεως εἰς τὰ ἐκ τοῦ Σ. Σ. παραδείγματα προσθέτομεν καὶ τάδε: Β. Χ. στ.

ἐδὰ ἁς ἦσαι, Βέλθανδρε, μὲ τοὺς οἰκεισύς μου ἀνθρώπους

= ἤδη, νῦν ἤδη Σ. Σ. στ.

ἐδὰ λοιπὸν νὰ σᾶς εἰπῶ διὰ τὸν φυλακάτοράν μου

= νῦν (ἤ)δή. Τὸ αὐτὸ μόριον ἐν ἐρωτήσει ἐκφερόμενον συνωνυμεῖ τοῖς ἦ δὴ (δύεν καὶ τὸ σύνθετον ἤδη), ἦ ῥᾳ κ.τ.ὁμ. π. χ.

ἐδᾶ στοχάζεσαι πῶς εἴμεσθε κουταί; κτλ.

Εἰς τὰ χρονικὰ ἐπιρρήματα καταλέγονται καὶ τά: ἅπαξ, δίς, τρὶς (παρ' Ἀριστοφάνει ἀποσπ. 731 καὶ δυάκις, τριάκις), τετράκις κτλ. πολλάκις, πλεοράκις, ὀλιγάκις κτλ. ἔπειτα τά: (τὸ) πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον κτλ., ἅτινα ἡ νεωτέρα περιφράζει διὰ τοῦ ὀνόματος φορὰ μετὰ τῶν ἀπολύτων καὶ τακτικῶν ἀριθμητικῶν: μία φορά, δύο φοραίς, τρεῖς φοραίς. πολλαὶς φοραίς, λίγαις φοραὶς κτλ. τὴν πρώτη(ν) φορά, τὴν δεύτερη φορά, τὴν τρίτην φορά, τὴν ὕστερη φορὰ (τὸ ὕστερον), τὴν τελευταίαν φορὰ (= τελευταῖον) κτλ.

3) ΤΡΟΠΙΚΑ.

	ἐρωτ.	*ἀορ.*	*δεικτικ.*	*ἀναφορ.*
ἀ.	(ἀρχ. πῶς;	πὼς	τῶς, ὧς, οὕτως, ὧδε	ὡς (ὥς περ) (ὥστε καὶ
	(		ἐκείνως, (ὡς) αὕτως	τὼς δωρ.) ὅπως.
	(νεωτ	κἄπως	(οὕτως, ἐδῆτις) ἔτζι.	ὡς, καθὼς — ὅπως.
β'.	(ἰων. ἀττ. πῇ;	πῃ	τῇ, τῇδε, ταύτῃ, ἐ-	ᾗ (ᾗπερ) — ὅπῃ
	(		κείνῃ	
	(δωρ. πᾷ;	πᾳ	τᾷ, τᾷδε, ταὐτᾷ, αὐτᾷ.	ᾇ, ᾇ περ, ἅτε — ὁπᾷ.

Τούτων τὰ μὲν β'. εἶνε δοτικαὶ (τοπικαὶ) πτώσεις ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκείνων θεμάτων, ἐξ ὧν καὶ τὰ τοπικὰ καὶ χρονικὰ προῆλθαν· διὸ καὶ

Digitized by Google

κυρίως πανταχοῦ ἔπρεπε νὰ ὑπογράφωνται τὸ ι, ὡς δῆλον ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλειωτικῷ πίνακι *πάνται* (= παντᾷ). Ἀλλὰ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια ἐκείνα μόνα νὰ ὑπογράφωσιν, ὅσα καὶ ὡς πραγματικαὶ πτώσεις ἐν τοῖς ὑπάρχουσι μνημείοις φέρονται, οἷα τά: *τῇ, ταύτῃ, ἐκείνῃ, ᾗ* μετὰ τῶν ἀντιστοίχων δωρικῶν. Ὅτι δὲ ταῦτα *ἐκ τοπικῶν τροπικὰ* ἀπέβησαν, καὶ οἴκοθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ τύπου των δῆλον καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς γνωστοῖς μνημείοις ἔτι τοπικῆς χρήσεως, καθὼς καὶ ἀνωτέρω εἴδαμεν. Ἐκ δὲ τῆς νεωτέρας γλώσσης πάντα ταῦτα ἐξηφανίσθησαν καὶ ἐν τοπικῇ καὶ ἐν τροπικῇ χρήσει ἐκτὸς τοῦ *πᾷ* ἐν τῷ *ἐδεπᾷ* = *ὧδε, ἐδῶ, ἐνθάδε.*

Τὰ δὲ ά. εἶνε ἀφαιρετικαὶ (πάλαι εἰς *αι* λήγουσαι, ὅθεν ἡ κατάληξις ως καὶ παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν ἀποκοπῇ τοῦ ς: ω), ὡς πολλάκις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέχθη, τῶν αὐτῶν ἐκείνων θεμάτων. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι καὶ ταῦτα πρότερον *τοπικὰ* ὄντα καὶ τὴν ἐκ τόπου ἀφορμὴν σημαίνοντα, ὡς ἀκόμη τὰ εἰς ω δωρικὰ ἐν σωζομένοις μνημείοις, π. χ. *τουτῶ* (= τουτόθεν), *τῶδε* (= τόθεν, ἐνθένδε) ἐν τῇ κρητικῇ ἐπιγρ. C. I. 2554. I, 112. 121. 123 158. 163. *μηδέπω* (= μηδέποθεν) ἐν τῇ ἀμφικτυον. ἐπιγρ. C. I. 1688. I, 11. *τουτῶ αὐτῶ πῶ;* (= τουτόθεν, αὐτόθεν, πόθεν;) παρὰ Σώφρονι Ἀποσπ. 42. 45. 89. παρὰ Θεοκρίτῳ δὲ Γ'. 26: ἐς κύματα *τηνῶ* ἁλεῦμαι, *ὥπερ* τὼς θύννως σκοπιάζεται Ὄλπις ὁ γριπεύς. = *τηνόθεν, ὅθεν περ* (κατὰ τὸν σχολιαστήν: ἐκεῖθεν ἁλοῦμαι, ὅθεν ὁ Ὄλπις κτλ.) κτλ., ὕστερον *τροπικὰ* ἀπέβησαν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς *ὧδε, οὕτω* (ἀντὶ *τούτως*) παρ' Ἴωσι πρό τε συμφώνου καὶ πρὸ φωνήεντος, *πὼ* ἐν τοῖς *οὔπω, μήπω* καὶ τῷ δωρ. *ὥστε* καὶ ὦ τὸ ς συνεκόπη ἐκ τῶν *ὡς δὲ οὕτως, πώς, ὥς τε.* Τὰ δὲ *τώς, ὣς* (δεικτ.) καὶ *ὡς* ἔπρεπε νὰ περισπῶνται κατὰ τὰ *πῶς, καλῶς, κακῶς* κ.τ.τ. ἀλλὰ τὸ μὲν (ἀναφ.) ὡς προκλινόμενον πάντα τόνον ἀπέβαλε. τὰ δὲ *τὼς* καὶ ὣς (ἀντὶ τῶν τῶς, ὦς) οἱ παλαιοὶ γραμματικοί, ἴσως ἐκ τῆς ζώσης προφορᾶς των, νῦν μὲν ὀξυτέρας οὔσης, νῦν δὲ παρατεταμένης καὶ περιεσπασμένης, ὁρμώμενοι ἄλλοι ἄλλως ἐτόνιζαν καὶ οἱ αὐτοὶ ἄλλοτε ἄλλως. Καὶ « Ἀρίσταρχος μὲν παρήνει καὶ Τυραννίων τὸ ὣς ἐν μέσῃ φράσει περισπᾶν, εἰ μὴ ὑποτάσσοιτο συνδέσμῳ, ὡς τὸ *καί, ἀλλὰ καὶ ὣς ἐθέλω. ἐπεὶ ὣς ἄγε νεῖκος Ἀθήνη. ἀλλὰ καὶ ὣς ἵππεῦσι μετέσσομαι. ἀλλ' οὐδ' ὣς σε ἔολπα* » Cramer Anecd. Oxon. I. p. 449. Πρβλ. Ἐτυμ. Γουδ. σλ. 581. ὁ δ' Ἀπολλώνιος καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Τρύφων (παρ' Ἀπολλωνίῳ π. συνδ. σλ. 523.) πανταχοῦ τὰ ὠξυτόνουν (Ἀπολλ. π. ἐπιρρ. σλ. 584 — 2 πρβλ. τ. σχολ. εἰς Ἰλ. Λ, 720. 721.) ἄλλοι δέ, ὡς *Ἡρωδιανὸς* (περὶ

Digitized by Google

μον. λέξ. σλ. 25), Ἀρκάδιος (σλ. 182, 18), *Ἀπίων* καὶ *Ἡρόδωρος* (παρ᾽ Εὐσταθίῳ σλ. 62, 1) καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (σλ. 31, 21) καὶ ἄλλοι ἄλλοτε μὲν πανταχοῦ τὰ ὦξυναν, ὅτε δ᾽ ἐσήμαιναν τὸ *οὕτως* καὶ *ὅμως* περιέσπων. Ἀλλ᾽ ἐν τοῖς γνωστοῖς χειρογράφοις τὸ ἀναφ. ὡς προκλινόμενον ἄτονον φέρεται, ἑπόμενον δὲ τῷ συγκρινομένῳ ὀξυτονεῖται, καθὼς καὶ τὸ δεικτικόν: ὥς᾽ ὁ δὲ λόγος τῆς ὀξυτονήσεώς των, ὃν προτείνει ὁ Ἀπολλώνιος, ὅτι δῆθεν ἐκ τῆς εὐθείας ὅς (καὶ ὄχι ἐκ τῆς γεν. τῶ») ἔγειναν καὶ τῷ ταύτης τόνῳ ἔπονται, εἶνε ἄτοπος. — Τὸ δὲ δωρ. ὦ (= ὡς), ὅθεν καὶ τὸ *ὦπερ* οὕτω μετὰ περισπωμένου τόνου ἐξέδωκεν ὁ Böckh ἐν Πινδ. Ὀλ. ΙΑ΄. 90. Πυθ. Γ΄. 54. Νεμ. ς΄. 29. Ζ΄. 62. 71. 93. πρβλ. καὶ Ἀπολλων. π. ἀντων. 61 (Bekk.) περὶ συντ. 156, 20. π. ἐπιρρ. 617, 30. ἔνθα καὶ παράδειγμα τοῦ *ὥτε* (ἐκεῖ *ὥτε*) ἐκ τῶν Ἀλκμᾶνος, καὶ Εὐστάθ. 117, 40 κ. ἀλλ. ποιητοῦ τὸ (Ἰλιαδ. Α, 512)

Τὸ *καθὼς* ἐκ τοῦ *κατὰ ταῦτα, ὡς* — *καθ᾽ ὡς* προελθὸν σήμερον εἶνε συνηθέστατον ὄχι μόνον τροπικῶς συνωνύμως τῷ *καθ᾽ ἅ, καθ᾽ ἅπερ, ὡς* ἐκλαμβανόμενον, ἀλλὰ καὶ χρονικῶς (καὶ αἰτιολογικῶς), ὡς εἴρηται. Ἀναφαίνεται δὲ τροπικῶς μὲν τὸ πρῶτον παρ᾽ Ἡροδότῳ Θ΄. 82. κελεῦσαι τούς τε ἀρτοκόπους καὶ ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ *καθὼς* Μαρδονίῳ δείπνῳ παρασκευάζειν κτλ. ἔπειτα παρ᾽ Ἀριστοτέλει Ζ. ἱστορ. Ἐ. 11 (στλ. 2. στ. 19. Bekker). *καθὼς εἴρηται.* π. ζ. γενέσ. Δ΄. 1 (1, 17). καθώς περ εἰς κάμινον κτλ., ἀμφοτέρωθι κατά τινα τῶν χειρογράφων· παρ᾽ Ἀρχιμήδει ἐν τῷ Ψαμμίτῃ σλ. 121. Πολυβ. Α. 68 ἐπώλουν *καθὼς* ἐκεῖνοι βούλοιντο. Ζ΄. 9 ἐν τῇ Ἀννίβα καὶ Φιλίππου συνθήκῃ: *καθὼς* ἂν ἑκατέροις ᾖ χρεία. Στράβωνι, Φίλωνι π. ἐνυπν. σλ. 570. e. καὶ ἀλλ. Ἰωσήπῳ Β΄. (σλ. 86, 27 Teubn.) *καθὼς* ὑπέσχοντο. 126, 2 *καθὼς* αὐτῷ καὶ προείρητο. Ἑρμᾷ παραβολ. Θ΄. 11. ἐρωτῶ σε, κύριε, ἵνα, καθὼς ἄν σε ἐπερωτήσω, οὕτω μοι καὶ δηλώσεις· *καθὼς* βούλῃ, φησίν, οὕτω σοι καὶ ἐπιλύσω. Πρβλ. ἐντολ. ΙΒ΄. 2. Βαρνάβα ἐπιστ. ΙΑ. (πολλάκις) κτλ. Πλουτ. εἰ πρεσβυτ. πολιτευτέον (I, 100). Γαληνῷ π. τ. στοιχ. Α. 8. 16. Σέξτῳ τῷ Ἐμπ. ὑποτυπ. Α. 15. 41. Ἡλιοδώρῳ Γ΄. 16 *καθὼς* καὶ πρότερόν σοι διῆλθον. Ἰμερίῳ λογ. Α. 362 κ. ἄλλοις μεταγενεστέροις. — Χρονικῶς δὲ = τῷ *ὅτε* (ὡς, ὅπως) τὸ πρῶτον ἐν τῇ Κ. Δ. Πράξ. τ. Ἀποστ. Ζ΄. 17. *Καθὼς* δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς ὤμοσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβρακάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ. — Συνώνυμα τοῦ *καθὼς* ἐν τῇ καθομιλουμένῃ εἶνε *ὡς καθώς*, ὅπερ « εἶνε διπλασιασμὸς ἀντὶ τοῦ *οὕτως καθώς*, ἀττικῶς, *οὕτως* ὡς, ποιητικῶς, ὡς ὡς ἢ τὼς ὡς, (γρ. ὣς ὡς τῶς ὡς;) ὁποῖον εἶνε τοῦ

Digitized by Google

ποιητοῦ τὸ (Ἰλ. Α. 512)

— — ὡς ἤψατο γούνων,
ὡς (γρ. ὧς) ἔχετ' ἐμπεφυυῖα.

καὶ τὸ (Ἰλ. Γ, 415)

τὼς δέ σ' ἀπεχθήρω, ὡς νῦν ἔκπαγλ' ἐφίλησα. »

Κορ. Ἀτ. Δ'. 497 — καὶ τὸ καταπῶς, ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ κατὰ (ταῦτα) ὅπως.

Τὸ ἔτζι ἢ ἔτζη (= ὧδε, οὕτως) εἶνε ἓν τῶν σκοτεινοτάτων τὴν ἀρχὴν μορίων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς. Καὶ ἐν χρήσει μὲν ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον, δεον γνωστόν, παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ, ἂν τῷ ὄντι τὸ ἀλλέτζη ἐν Β'. 497 σύγκειται ἐκ τοῦ ἀλλὰ καὶ ἔτζη, ὡς ὁ Κοραῆς ὑπονοεῖ (Ἀτ. Α. 304). Ἔπειτα μετὰ μακρὸν διάστημα παρὰ Γεωργιλᾷ Θ. Ρ.

ἔτζι καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ποῦ βρίσκεται σὲ τοῦτο,
διατὶ γηρᾷ παράκαιρα καὶ 'δὲ κακὸν ὁπoῦτον.

Ἔπειτα παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, π. χ. Δ. Ζήνῳ Βατραχ. στ. 445.

ἔτζι αὐτοὶ ἐσκόρπιζαν τοὺς μαχικοὺς βατράχους

δηλ. ὡςὰν σκορπίζουσι τὰ πρόβατα οἱ λύκοι κτλ. Περὶ δὲ τῆς ἀρχῆς του ὁ μὲν Κοραῆς ἐν Ἀτ. Α. 304—5 τάδε ἀπεφάνθη: « τὸ ἔτζι εἶνε παραφθορὰ τοῦ ἔτι, ὡς καὶ τὸ σύνθετον ἐδέτζι τοῦ ὧδ' ἔτι. Καὶ τοῦτο μαρτυρεῖται ἀπ' ἄλλους ποιητάς, οἵτινες τὸ γράφουν χωρὶς τὸ ζ, οἷον παράδειγμα τοῦ πρώτου (Ἀπολλων. τοῦ ἐν Τύρ.)

ἔτις κινᾷ κ' ἡ ὄρεξις, καὶ δίδει τῶν ἀνθρώπων
νὰ κάμνουσι καρποφορὰ μ' ἕνα καὶ μ' ἄλλον τρόπον.

τοῦ δευτέρου.

ἀμὴ 'θελα νὰ στέκασιν, καὶ 'δέτις νὰ γεράσῃ. »

Ἄλλοι δ' ἐκ τοῦ ἔστι πολλάκις τιθεμένου ἐν ἀποκρίσεσιν, ὅπου ἐνίοτε καὶ τὸ οὕτω ἠδύνατο νὰ τεθῇ· ἄλλοι δέ τινες ἐκ τοῦ λατιν. *ei sic*. Ἀλλ' οὐδεμία τῶν γνωμῶν τούτων ἔχει μεγάλην τινὰ πιθανότητα. Διότι πρῶτον μὲν ἡ σύνθεσις τοῦ *ei* μετὰ τοῦ *sic* δὲν εἶνε ἀναγκαία, ἔπειτα ἂν τὸ ἔτζι ἐκ τούτων εἶχε συντεθεί, ἔπρεπεν ἤδη καὶ παρ' ἀρχαιοτέροις Βυζαντινοῖς νὰ ἦνε σύνηθες. Εἰς δὲ τὴν τοῦ ἔστι εἰς ἔτζι μεταβολὴν ἐκτὸς τῆς φθογγικῆς δυσκολίας ἐναντιώνεται καὶ ἡ χρῆσις· διότι τὸ ἔστι μόνον ἐν ἀποκρίσεσι, καὶ τοῦτο ὄχι πάντοτε. λαμβάνεται συνωνύμως πως τῷ οὕτω. Τὸ δ' ἔτι (= ἀκόμη) πῶς κατήντησε συνώνυμον τοῦ οὕτω, μοὶ εἶνε ἀκατάληπτον. Ἀποπωτάτη δὲ πασῶν εἶνε ἡ τοῦ Γάλλου Dehèque (Dict. gr. mod. fr. ἐν τ. λ.) γνώμη, ὅτι τὸ ἔτζι ἐκ τοῦ γαλλικοῦ *ainsi* παρεφθάρη (!). Πόθεν λοιπὸν πιθανῶς προῆλθεν; ἐγὼ παραβάλλων τὰ ἔτις καὶ 'δέτις τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ πρὸς

Digitized by Google

τὸ *ἐδέτις* (ἢ καί, ὡς ἐκεῖ γραμμένον φέρεται, *ἐδῆτις*) = *ὧδε*, οὕτω παρά τε τῷ Γεωργιλᾷ Θ. Ρ. ἐν στιχ.

Καὶ τοῦ Θεοῦ τὰ κρίματα ἄβυσσος ἔν' *ἐδέτις*.

καὶ παρὰ Σ. Σ. στ.

καὶ ὡσὰν σκεπάζει τὸν νεκρὸν ἡ πλάκα τοῦ μνημάτου,

ἐδῆτις κρατεῖ καὶ ἡ φυλακὴ τοὺς ζωντανοὺς ἀνθρώπους.

(Πρβλ. στ.

ὑποπτεύομαι, μήπως ἡ κοινὴ μήτηρ πάντων τούτων εἶνε ὄχι ἡ *ὧδ' ἔτι*, ὡς ὁ Κοραῆς ἐνόμιζεν, ἀλλ' ἡ *ὧδέ τε*, ὅθεν προῆλθαν ἐφεξῆς οἱ τύποι: *ὧδέ τες* (κατὰ τὰ *πούποτες*, *τότες*, *ἄλλοτες* κ.τ.τ.), *ὧδέτις* (κατὰ τὸ *πούπετις* ἢ *ποὐθετις*), *ὡδέ τις* (καθ' ὑπερίσχυσιν τοῦ δευτέρου τόνου), *'δέτις* (κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἀτόνου ἐναρκτικοῦ φωνήεντος. πρβλ. *'πάγω* ἐκ τοῦ *ὑπάγω*, *'ξωτικά* ἐκ τοῦ *ἐξωτικά*, *'μολογάω* ἐκ τοῦ *ὁμολογάω* κ.τ.τ.), *ἐδέτις* (κατὰ πρόθεσιν τοῦ *ε*, ὡς καὶ ἐν τοῖς ὄχι μόνον *ἐγνωρίζω* = *γνωρίζω· ἐλέπω* [Κερασουντίων] = ἐ·γλέπω = γλέπω = βλέπω κ.τ. ὅμ. ἀλλὰ καὶ *ἐπῆγα* ἀντὶ *ὑπῆγα* ἐκ τοῦ *'πάγω* ἀντὶ *ὑπάγω*, *ἐμίλησα* ἀντὶ *ὡμίλησα* ἐκ τοῦ *'μιλῶ* ἀντὶ *ὁμιλῶ* κ.τ.τ.) καὶ τέλος *ἐδίτις* (κατ' ἐξομοίωσιν τοῦ παραλην. *ε* πρὸς τὸ ληκτ. *ι*). Ἐκ μὲν τοῦ *ὡδέτις* ἢ *ἐδέτις* λοιπὸν ἀφαιρέσει μὲν τοῦ *ὡ* ἢ *ἐ* προῆλθε τὸ προειρημένον *'δέτις*, ἐκ δὲ τούτου τὸ *ἔτις* ἀφαιρέσει τοῦ *δ*. πρβλ. *ἰδέ τον* — *'δε τον* — *ἔ τον*. *οὐδὲν* — *'δὲν* — *ἔν* (παρὰ Χίοις καὶ ἄλλοις. Καὶ πάλιν ἐκ μὲν τοῦ *ἐδέτες* κατὰ συγκοπὴν τοῦ *ι* ἐν τῇ ταχυτάτῃ προφορᾷ προῆλθε τὸ *ἐδὲτζ* ἢ *ἐδέτς*, ὅθεν ὕστερον *ἐδέτσι* (κατὰ τὸ ἔξι ἢ ἕξε ἐκ τοῦ ἕξ), ἐκ δὲ τοῦ *ἔτις* τὸ ἁπλοῦν *ἔτζι* ἢ *ἔτσι*.

Ἄλλα τροπικὰ ἐπιρρήματα ἀοριστότερα μὲν εἶνε τά:

ἄλλως. —	(καθ). ἀλλιῶς	(ἢ μᾶλλον ἀλιῶς) προγενέστερον δὲ *ἀλλέως*
ἄλλῃ	κατ' ἄλλον	
ἀλλᾷ	τρόπον κ.τ.τ.	
ἕτερος		

π. χ. παρὰ Α. Κομνηνῷ στ. 43.

πάντες γὰρ ἀποθνήσκουσι κἂν οὕτως κἂν *ἀλλέως*.

Πρβλ. στ. 82. Προῆλθε δὲ τὸ ἀλλιῶς κατὰ συνίζησιν ἐκ τοῦ *ἀλλέως* καὶ οὕτως ἐπανέκαμψέ πως εἰς τὸν ἀρχαιότατον τύπον *ἀljως* (πρβλ. τὸ λατιν. *alius* καὶ τὸ σκρ. *anya-s*).

ἑκατέρως — καὶ κατὰ τὸν ἕνα καὶ κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον.

ἀμφοτέρως — καὶ κατὰ τοὺς δυὸ τρόπους.

Digitized by Google

πάντως — | πάντως (προγενέστερον), ἐξ ἅπαντος (ὡς καὶ πάλαι)
πάντη — | μὲ κάθε τρόπον· *κηδλας* ἐκ τοῦ *καὶ ὅλως*.
παντᾷ (δωρ.) |

ἁμῶς γέ πως — μὲ('σὲ) κανένα τρόπον, μὲ('σε) κάποιον τρόπον Τὸ *πάντως* φέρεται ἀκόμη παρά τε Πτωχοπρ. Α΄. 113 Β΄. 407 καὶ ἐν τῷ Β. Χ. στ. 155.

πάντως καὶ ἀπιστοῦμέν το, ὅτι ποιεῖς τὸ τοῦτο.

ὅλως (ἀρχ. καὶ νεωτ.) καὶ μετ' ἀρνήσεως: *οὐχ ὅλως, οὐδόλως, μηδόλως* = καθομ. *ὅλως δέν* (μή), *κἂν ὅλως*, ὡς ἐν Β. Χ. στ. 59: (Πρβλ. 69 οὐκ — ποσῶς).

ποσῶς οὐκ ἐμετάτρεψαν, *κἂν ὅλως* τὸν σκοπόν του.

(Πρβλ. τ. στ. 267. *κἂν ὅλως* — οὐκ. στ.

φράσαι *κἂν ὅλως* ἀπορῶ τὴν καλλονὴν τὴν τόσην)

Καὶ ἐκ τούτου τοῦ στίχου ἤδη φανερὸν εἶνε, ὅτι τὸ *ποσῶς* ἐκλαμβάνεται συνωνύμως τοῦ *κἂν ὅλως* καὶ τοῦ (ἀρχ.) *οὐδόλως*.

Ἄλλα δὲ συνώνυμα εἶνε τά: *καθ' ὅλου, διόλου, ὁλότελα*· καὶ τὸ μὲν *ὁλότελα* καὶ ἐν ἀρνήσει καὶ ἐκτὸς αὐτῆς φέρεται, π. χ.: *εἶν' ὁλότελα χαμένος*. δὲν ξέρει *ὁλότελα* τί του γίνεται· τὰ δὲ λοιπὰ συνήθως ἐν ἀρνήσει: *δὲν ἤλθε καθόλου — μὴ(ν) ἔλθῃς καθόλου —κοσῶς δέν τον εἶδα*. κτλ. Ἐν δὲ Β. Χ. καὶ ἐπὶ καταφάσεως· (στ.

Καὶ ἡ τρίτη περιεπάτησεν ἀσύντακτα *καθόλου*·

ὅτι καὶ τὴν καρδίαν μου ἀπέκαυσας *διόλου*.

Πρβλ. Β. στ. 14. Ἐν τοιαύτῃ χρήσει ἀπαντᾷ τὸ *καθόλου* παρὰ Δίωνι τῷ Χρυσοστόμῳ Λογ. ΞΕ΄. σλ. 344 Reisk. — Ἄλλα δ' ἀποφατικὰ τροπικὰ εἶνε τά: *οὔπως*, καθομ. *κἄπως δέν· μήπως* καθομ. *μήπως ἡ πὰς (καὶ)*· τὸ δὲ *πὰς δὲν* = τῷ ἀρχ *μή(πως)οὐ* π. χ. συμβούλευσέ τον πὰς (καὶ) ἔλθῃ εἰς αἴσθησιν. — φοβοῦμαι *πὰς δὲν* θελήσῃ (= δέδια μὴ οὐκ ἐθελήσῃ). Εἶνε δὲ τὸ *πὰς* δωρίζων τύπος τοῦ πώς, ὡς τὸ *κὴ ὅ-*

λας = τῷ *καὶ ὅλως*, τὸ *ἂς* = τῷ *ἐως*, τὸ καθομιλ. *ἀς* = τῷ *ὡς*. Ἔπειτα τά: *οὐδαμῶς, μηδαμῶς* = καθομ. *μὲ('σὲ) κανένα τρόπον δὲν* (μὴ), παρὰ δὲ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ *οὐθαμῶς* (π. χ. Ἀριστοτ. π. οὐρανοῦ Η΄. σλ. 289, 6. 17 Bekk.) *μηδαμῶς* (Κλήμεντος Α΄. πρ. Κορινθ. 33. 45.), παρ' οἷς καὶ τὰ *οὐθείς, μηθείς*. Ἐκτὸς τούτων τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς *ὡς* (ἀρχ. ἀφαιρετικὰ) καὶ εἰς *α* ἢ *η* (ἀρχ. τοπικαὶ ἢ δοτικαί) ἐσχηματίσθησαν καὶ ἠδύναντο νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐπιθέτων, ὡς: *καλῶς, κακῶς, σοφῶς, ἀγαθῶς, ὁμοίως, ἀνομοίως, παραπλησίως, λαμπρῶς, ἐνδόξως, ἀδόξως, ἐναρέτως,*

Digitized by Google

φαύλως, σαφῶς, ἀμυδρῶς, αἰνικτηρίως (Αἰσχ. Προμ.) κτλ. καὶ τινα ἐκ συγκριτικῶν: *ἀληθεστέρως, ἀμεινόνως, ἐχθροτέρως, ἐχθίονως, μοχθηροτέρως, φιλοτιμοτέρως, ἐνδεεστέρως, μειζόνως* κ. ἄλλα, ἅπαντα παρ' Ἀττικοῖς ἔτι φερόμενα ἢ ἐξ Ἀττικῶν παρὰ λεξικογράφοις καὶ γραμματικοῖς μνημονευόμενα. παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον καὶ ἐξ ὑπερθετικῶν: *ἀτακτοτάτως* (Ἡφαιστ.), *ἀκριβεστάτως* (Πρόκλου), *μεγίστως* (σχολ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 427.) κτλ. καὶ ἐκ μετοχῶν: *ἀνειμένως, τεταγμένως, ἐντεταμένως, πρεπόντως, δεόντως, λυσιτελούντως, ἀρκούντως, ἀποχρώντως, εἰκότως, ὑπερβαλλόντως, ἀρεσκόντως, ἀγαπώντως, ὄντως· δεδιότως, γεγηθότως, λελῃθότως, τεθαρρηκότως, καταπεφρονηκότως· ἐπισταμένως, ἐσσυμένως, ἐχομένως, ἑπομένως* κ. ἄλλα. καὶ δὴ καὶ *ἐρρωμενεστέρως* καὶ *προλαβόντως* (= πρότερον). — *ἰδίᾳ, δημοσίᾳ, κοινῇ, πεζῇ*. τὰ δὲ *κομιδῇ* καὶ *σπουδῇ* ἐκ τροπικῶν τὴν ἀρχὴν (μετὰ κομιδῆς, ἐπιμελείας· μετὰ σπουδῆς, ζήλου) ἀπέβησαν ποσοτικὰ = *λίαν, μόλις*.

Ἐκ τῆς νεωτέρας καθομιλουμένης ἀμφότεροι οὗτοι οἱ τύποι καὶ οἱ εἰς ως καὶ οἱ εἰς ᾰ ἢ η ἐξέλιπαν κατ' ὀλίγον μέχρις εὐαρίθμων τινῶν, ἐν τυπικαῖς φράσεσιν ἢ ἐλευθέρως φερομένων, οἷα τὰ ἀνωτέρω προεκτεθειμένα: *ποσῶς, ὅλως* (κηπόλας), *πάντως* καὶ τὰ συσχετικά: *πῶς, ὡς, καθὼς* κτλ. ἔπειτα: *κακὴν κακῶς*, ἤδη παρὰ Κωνστ. τ. Πορφυρογ. (πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμ.) σλ. 84, 3. *κακὴν κακῶς* ἀπέρριξε τὸ ζῆν. καὶ τὰ προθετικά: *δίχως δίκαιον λόγον*. — *δίχως νὰ τὸν ἰδῇ* (= χωρὶς, ἄνευ, δίχα), *ἀναλόγως τῆς ἀρετῆς* (= κατὰ τ. ἀρ.)) ἤδη παρὰ Θεοφάνει Χρον. 283, 23. 318, 20. *καλῶς ὥρισες — καλῶς τον* (τὴν ὥρα ἢ εἶδα) — *καλῶς σας ηὕραμε(ν) — καλῶς τὰ κά(μ)ετε — καλῶς τὰ χαίρεσθε — καλῶς τὸ παλληκάρι — καλῶς νὰ ὁρίσητε*· καλῶς νὰ κοπιάσετε. — Τὸ *ἴσως* κοινότατον καὶ πάλαι καὶ νῦν, καὶ πάλαι μὲν καὶ ἐπὶ δισταγμοῦ καὶ = *κατ' ἴσον λόγον, ἴσα*, νῦν δὲ μόνον ἐπὶ δισταγμοῦ.

Εἶπα δέ, ὅτι οἱ εἰς ως μάλιστα τύποι τῶν ἐπιρρημάτων κατ' ὀλίγον ἐξέλιπαν ἐκ τῆς ζώσης γλώσσης· διότι ἀκόμη ἱκανὰ παραδείγματά των καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τοῦ ιά. αἰῶνος δημοτικοῖς στιχουργοῖς φέρονται, ἄτινα δὲν πρέπει ἴσως, τοὐλάχιστον ὄχι ὅλα, νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν ἀρχαϊσμὸν τῶν συγγραφέων τούτων· οἷα τά: *αἰσθητῶς, καλῶς, συντόμως, ὁμοίως, ἀπερισκέπτως, κακῶς, ἐξαιρεσίως, ἀκολακεύτως, ἀγριωδῶς, ὀρθῶς, φανερῶς* ἐξ Ἀλ. Κομνηνοῦ τά: *ἀκριβῶς, ἀναιδῶς, ἀόκνως, ἁπλήστως, γενναίως, διηνεκῶς, εὐστό-*

Digitized by Google

χως, εὐσυγκρίτως, νουνεχῶς, ὄντως, πλουσίως, σπανίως, συντόμως, φρωνύμως παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ· *τυραννικῶς, κακῶς, ἀδελφικῶς, σπουδαίως, αὐτοπροαιρέτως, παντελῶς, καλῶς, τεχνικῶς, ἐντέχνως, μεγάλως, ἀναισχύντως, δικαίως, ἀκριβῶς, ἁπλῶς, τελείως, εὐστόχως, ἡδέως, δεσμίως, σφοδρῶς, ἀναιδῶς, ὁμοίως, εὐθέως, κατακορέστως, ἀνάρχως, βαρέως, ἐνδόξως* ἐν τῷ Β. Χ. τά: *καλῶς, ὄντως, λοξῶς, φολξῶς, ἁλωπεκῶς, παντελῶς, ἰσχυρῶς, ἑκατονταπλασίως, εὐθίως, μεγάλως, τελέως, ταχέως, βαρέως, ὁμοίως, ἐλεεινῶς, δρομαίως, πικρῶς, ἐνδόξως, αὐστηρῶς* παρὰ τῷ Γεωργιλλᾷ ἐν Βελισσαρίῳ. Παρὰ δὲ Δ. Ζ. ἐν Βατραχομυομαχίᾳ μόνα τά: *ποσῶς, ὁμῶς* (= ὁμοῦ), *ἀδίκως, δίχως* (κἀνένα κόπον), *εὐθέως, οὕτως* ἁπαντῶσιν ἀπέναντι πλειοτέρων ἄλλων εἰς *α* λεγόντων.

Ἡ νεωτέρα δηλ. καὶ ἐδῶ ἐκ τῆς ἀρχαίας τὴν ἀφορμὴν λαβοῦσα, ἀντὶ τῶν εἰς *ὡς* ἐπιρρημάτων μεταχειρίζεται τὰς πληθ. αἰτιατικὰς τῶν ἐπιθέτων, ἐξ ὧν ταῦτα προῆλθαν, π. χ. *καλά, κακά, ὀρθά, στραβά* κτλ. ἀντὶ τῶν *καλῶς,, κακῶς, ὀρθῶς, στραβῶς* κλ. Τοιαῦτα ἐκ τῆς ἀρχαίας εἶνε ὁμηρικὰ μέν: *μακρὰ* (βοῶν· — πρβλ. τὸ Ἀριστοφ. *μακρὰ κλάων*), *μεγάλα* (κλάζοντε), *ὀξέα* (κεκληγώς), *ἐλεεινὰ* (ᾤμωξεν), *σμερδαλέα* (κτυπέων), *καλὰ (μεθίετε), ὑπέρμορα, ἴσα* (θεοῖσι) καὶ ἄλλα. *πυκνὰ* (μάλα στενάχοντα), πρὸς ὃ πρβλ. τὸ καθομ. *συχνὰ πυκνά*. Παρὰ δὲ Ἡροδότῳ καὶ τοῖς Ἀττικοῖς: *ὁμοῖα* (= ὁμοίως). Ἡρόδ. Γ'. 8. 57. Ζ'. 118. 141. Θουκ. Α'. 25, 4 Ζ'. 25, 4. *αἰφνίδια* Αἰσχ. Προμ. 684. *ἀτάρβητα* Σοφ. Αἴ 197. *ὑπέροπτα* Οἰ. Τ. 883. *κατάμεμπτα* Οἰ. Κ. 1696. *ἴσα* Φιλοκτ. 318. *ἀληθῆ* (= ἀληθῶς). αὐτ. 921 (Πρβλ Δημοσθ. κ. Πολυδ. Β'. σλ. 1206). *κοινὰ* Ἀντιγ. 546. *ἀκάματα* Ἠλ. 164. *ἄλεκτρα* — *ἀνυμέναια* 962. καὶ ἄλλα. *κλεινὰ* Εὐριπ. Ἡρ. μαιν. 61. *κύκλια* Ἰφ. Αὐ. 1055, *ἀμφίλογα, δίδυμα* Ἰφ. Ταυρ 655. *δολί(α)* 859. *ἴσα* Φοιν. 220. *σκότια* αὐτ. 336. *ἀνυμέναια* 347. *ἀσύνετα* 570. *ἀπαρθένευτ(α)* 1739. καὶ ἄλλα. — *δαιμόνια* (— ὡς) Ἀριστοφ. Ἀχ. 1083. (πρβλ. Λυσ. 550.). Παρὰ δὲ τοῖς πεζογράφοις τοῖς τ' Ἀττικοῖς καὶ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον εἶνε σπανιωτέρα ἡ χρῆσις τούτων, διὸ καὶ ὀλίγα τινὰ παραθέσαντες παραδείγματα ἐκ τῶν Βυζαντινῶν, μεταβαίνομεν εὐθὺς εἰς τοὺς ἀπὸ Α Κομνηνοῦ δημώδεις στιχουργούς, παρ' οἷς ἡ χρῆσις εἶνε συνηθεστάτη. — Προκοπ. τ. Καισαρ. Γ'. 39, 12. *συχνὰ* γράφουσα τοὺς γειναμένους τὴν κόρην ἠνώχλει. (Πρβλ. Ἰγνατ. π. Ῥωμ. 5 ἃ καὶ εὔχομαι *σύντομά* μοι εὑρεθῆναι = συντόμως). Ἀγαθίου σλ. 52, 21. οὕτω πως *ἀνειμένα* πολιορκουμένοι. — *αὐθαίρετα* κατολισθαίνουσαι 15, 17. — Θεοφαν. Χρον. 495, 18. καὶ οὕτως

Digitized by Google

παρακρατητά διὰ τῶν κήπων ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ ἡ γυνή. 628, 11. (Πρβλ. καὶ 648, 16. 682, 12): ἐπ᾽ ὄνου καθήμενον ἐξαράστροφα. Άννης Κομνηνῆς Τομ. Ά. 288, 21 ἀπαράκλητα κλαίων τὴ τοῦ πατρὸς τελευτῆ. — Άλ. Κομν. ἀργά (= βραδέως), ὀρθά, ἐγκαρδιακά, ἄδικα, εἰρηνικά, καλά, ἄπρεπα. παρὰ Πτωχοπρ. γλήγορα, τὸ δὲ γοργὸν παρά τε τούτῳ καὶ παρ᾽ ἄλλοις μετ᾽ αὐτὸν συνήθως ἑνικ. ἐκφέρεται = τῷ γοργῶς (ταχέως), δυνατὰ (βοχαλίζει), ἔμνοστα (= εὔνοστα, = τῷ σημερ. νόστιμα = ἡδέως, εὖ, καλῶς), καταπρόσωπα, κατάραχα, κ.λωστᾶτα, ὅμοια, σύντομα, σφικτά, ἐν τῷ Β. Χ. σφικτά, γλυκέα, τὸ δὲ βέβαιον· (= βεβαίως) οὕτως ἑνικῶς πολλάκις, σύντομα (σύντομον), καρδιακά, πολλ᾽ ἀκριβά, πολλὰ ψιλά, κρυφὰ (ἐκ τοῦ κρυφὸς =κρυπτός), σιγά, ἀνόητα (= ἀναισθήτως, ἀπερατηρήτως), τρεχᾶτα (= δρομαίως), ἐνήδονα (ἡδέως), παρὰ τῷ Γεωργιλλᾷ ἐν Βελισσαρίῳ. σύντομα, ἄδικα, εὔμορφα, (γοργόν), καλά, δυνατά, ἀνδρειωμένα, εὐτολμα, ἐξάγκωνα, ἀκτύπητα, ἀνόητα (ὡς ἀνωτέρω), ἀνεγνώριστα, σφικτά, εὐγενικά, τιμητικά. παρὰ Δ. Ζήνῳ Βατραχομ. θαρρετά, νόστιμα (= ἡδίως), εὔκολα, σφικτά, ἐλεύθερα, συχνὰ συχνά, ἔ(μ)μορφα, ἀπόκοτα (= εὐτόλμως), περίσσια (= περισσῶς), ἀγάλια (= ἀκαλῶς, ἔκηλα), ταπεινά, ἀνόλπιστα (= ἀνελπίστως), κακὰ καὶ πικραμμένα, σύντομα, καλά, καθάρια, ὀγλήγορα, ἀνάσκελα, στραβά. κτλ. κτλ.

Οὕτω καὶ ἀντὶ τῶν ἀρχαίων ἁπλῶς, διπλῶς, τριπλῶς, ἑκατονταπλασίως κλ. ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὰς πληθ. αἰτ. ἁπλᾶ ἢ ἁπλά, διπλᾶ (—ά), τρίδιπλα, ἑκατονταπλάσια κτλ.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει πολλάκις καὶ αἱ ἐν. αἰτιατικαὶ τῶν ἐπιθέτων ἐκλαμβάνονται τροπικῶς: καλὸν ἀείδειν᾽ ἡδὺ γελᾶν, ὀξὺ (βοᾶν. ἀκούειν κ.τ.λ.) Τούτοις ἀνάλογα εἶνε τὰ προειρημένα νεώτερα: βέβαιον (Β. Χ), σύντομον, γοργὸν καὶ εἴτι ἄλλο. Τῶν δὲ δύο αἰτιατ. ταχὺ καὶ τάχα (ὡς ἐξ ὀνομαστ. τάχος ἢ ταχύς, οἷκι καὶ αἱ σάφα, μάλα, κάρτα, ὦκα, λίγα, αἰπά, δίχα ὡς ἐξ ὀνόμ. σάφος, μάλος, κάρτος, ὦκος, λίγος, αἰπός, δίχος, αἵτινες πιθανῶς νὰ ἦσαν συνήθεις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἑλληνικῇ) ἡ μὲν ταχὺ ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ τροπικῶς φέρεται = ταχέως, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ χρονικῶς = πρωΐ, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη· ἡ δὲ τάχα καὶ πάλαι ἐπ᾽ ἴσης τροπικῶς = ταχέως, καὶ νῦν συνήθως μετὰ τοῦ τε (τε-ς, τι-ς) ἐπὶ δισταγμοῦ ἢ εἰρωνείας = τῷ ἀρχ. δῆθεν καὶ ἐν ἐρωτήσει = τῷ ἆρα: τάχα ἔρχεται; θὰ ἔλθῃ τάχα; Δ. Ζήνου Βατραχομ. 395.

Digitized by Google

καὶ ῥήχνει καταπρόσωπα, τάχα γιὰ νὰ τυφλώσῃ.
= δῆθεν.
Β. Χ. καὶ τάχα τι ὁ Βέλθανδρος κοιμᾶται μὲ τὴν νύμφην.
αὐτ. τάχα τε ὅτι ἐκοιμήθην την καὶ ξεπαρθένευσέν την.

4) ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΣΕΩΣ.

Τούτων τὰ μὲν συσχετιζόμενα εἶνε αἱ ἐνικαὶ αἰτιατικαὶ τῶν ὁμωνύμων ἀντωνυμιῶν: *πόσον, τόσον* (τοσοῦτον μόνον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ), *ὅσον, ποσόν* (καθομιλ. *κἄμποσον*), *ὁπόσον*· μετὰ δὲ τῶν συγκριτικῶν καὶ αἱ δοτικαί: *τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ συνηθέστερον* κ.λ. μόνον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ. Ὡς ποσότητος συσχετικὰ ἐπιρρήματα φέρονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τὰ (τροπικὰ) *οὕτω(ς), ὡς* (= τόσον, ὅσον). Τῶν δὲ λοιπῶν τὰ μὲν πάλιν εἶνε αἰτιατικαὶ ἐπιθέτων, ἐνικαὶ μὲν τῶν θετικῶν καὶ συγκριτικῶν ἐν τῷ ἀρχαίῳ πεζῷ λόγῳ, ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει πολλάκις καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ συνηθέστατα αἱ πληθυντικαί, τῶν δ' ὑπερθετικῶν ἐπ' ἴσης αἱ πληθυντικαὶ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ, ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει ἐνίοτε καὶ αἱ ἐνικαί: *μέγα* (καὶ ποιητ. *μεγάλα*) = *λίαν· μικρὸν* (ποιητ. καὶ *μικρά*), *πολὺ* (καὶ ποιητ. *πολλὰ* π. χ. Ἰλ. μάλα *πολλὰ* μάχας εἰςήλυθον ἀνδρῶν,
Πρβλ. Σοφ. Ἀντιγον. 1046. Ἡλ. 575. 603 κ. ἀλλ.), *ὀλίγον*, καθομ. *λίγο(ν)* καὶ *(ὀ)λιγοστὸν* (= τῷ ὑποκορ. (ὀ)λιγάκι) π. χ. Α. Κωμν. στ. 175. ἀνάπαυσέ τους *λιγοστὸν* καὶ πάντας θέλεις ἔχειν.
μάλα, κάρτα (ποιητ.), *μᾶλλον, ἧττον*, ἀνθ' ὧν τὰ καθομ. *περισσότερα* ἢ *πλεισότερα* καὶ *ὀλιγώτερα*, πρὸς ἃ πρβλ. τὸ Αἰσχ. Ἑπτὰ 339. τὸν φθίμενον γὰρ προλέγω *βέλτερα* τῶνδε πράσσειν. *πλέον* (ἀρχ. κ. νεώτ.), τὸ δὲ νεώτερον πλειὰ προῆλθεν ἐκ τοῦ *πλεῖα* ἀντὶ *πλείω* (πλείονα). Τὸ δὲ *πλείω* ἀντὶ τοῦ πάλαι συνηθεστέρου *πλεῖον* ἢ *πλέον* φέρεται παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον, π. χ. Διοδ. Σικελ. ΙΒ'. 21. γυναικὶ ἐλευθέρᾳ μὴ *πλείω* ἀκολουθεῖν μιᾶς θεραπαινίδος. — Καὶ παρὰ Διον. τ. Ἁλικ. π. συνθ. σλ. 229. — *μεῖζον, ἔλασσον, μάλιστα* (ἀρχ. = πάρα πολύ, πολὺ πολύ, ἐξαιρέτως), ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ τὸ *μάλιστα* τροπικῶς λαμβάνεται = τῷ *βεβαίως, ναί* (πάνυ μὲν οὖν). Ἀλλ' ἤδη καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐνισχυοῦ οὕτως ἁπαντᾷ, π. χ. Σοφ. Ἠλεκτρ. 386 (πρβλ. 312 ἢ κάρτα = βεβαιότατα). Οἰδ. Τ. 1044. 1173 κ. ἀλλ. (τὰ) *μέγιστα*, ἀλλὰ καὶ *μέγιστον* Εὐριπ. Βκτρ. 1231. *μέγιστον κομπάσαι πάρεστί σοι.*

Κατὰ τοῦτον τὸν κανόνα καὶ ἄλλων πολλῶν ἐπιθέτων αἰτιατικαὶ ἐ-

Digitized by Google

πιρρηματικῶς ἐκλαμβάνονται ἐπί τε *τρόπου* καὶ *ποσοῦ* καὶ *χρόνου*, μάλιστα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ποιήσει: *αἰνά*, *δεινόν*, *σμερδαλέον*, *ὀξύτατον*, *λιγύ*, *ἰμερόεν*, *ἐναντίβιον*, *ἐναίσιμον*, *ἐτήτυμον*, *ἄμοτον*, *ἀσπερχές*, *ἀζηχές*, *ἔξοχον* κ. ἄλλα παρ' Ὁμήρῳ. *σεμνὸν* καὶ *πεφροντικάς*, *σκοτεινά*, *ἑλληνικόν*, *λακωνικόν*, *νέον*, *ἠρινόν*, *ἠρινά*, *οὔρια*, *χρύσια*, *πολιά*, *ὀρθά*, *κρημνώδη* κ. ἄλλα παρὰ τοῖς δραματικοῖς.

Ποσὸν ἡ ἐπίτασιν σημαίνουν καὶ τά: *πάνυ*, *λίαν* (ἰων. λίην), ὧν τὸ μὲν φαίνεται ἐνικὴ αἰτιατ. τοῦ *λία* (ἀπηρχ.), συγγενοῦς τῷ *λαι-* ἐν τῷ *λαίμαργος*, καὶ τῷ *λα* ἐν τῷ *λάμαχος* κ. ἀλλ. τὸ δὲ οὐδ. αἰτιατ. ἐξ ἀπηρχ. ὀνομ. *πάνυς* (ἐκ τοῦ παν-τ). Ἀντὶ τούτων ἡ νεωτέρα μεταχειρίζεται τὸ *πολὺ* οὕτως ἁπλοῦν ἢ καὶ διπλοῦν: *πολὺ πολύ*, ἢ μετὰ τῆς *παρά*: *πάρα πολύ*, ἔνθα ἡ *παρὰ* ὡς τέλειον ἐπίρρημα ἀναφαίνεται, καθὼς καὶ ἐν τοῖς: *πάρα μεγάλος*, *πάρα μικρὸς* (ἐξ οὗ τὸ σύνθετον *παραμικρὸν* = *ἐλάχιστον*), *πάρα φωνακλᾶς* κ. ἀλλ. = *πάνυ*· αὐτὸ δὲ τὸ *παρὰ πολύ*, οὕτω τονιζόμενον ἐν ταῖς ἐκδόσεσι καὶ τὴν αὐτὴν καθὼς σήμερον σημασίαν ἔχον, ἀπαντᾷ ἤδη ἐν Ἀριστοφάνους Πλούτῳ

445 δεινότατον ἔργον *παρὰ πολύ*.

Περὶ τῆς ἐπιτατικῆς ἐπὶ ποσοῦ χρήσεως τῶν: *ἔτι*, *ἀκόμη*, *ἤδη*, *πλέον* ἀνωτέρω τὰ δέοντα ἐλέχθησαν, ὑπολείπονται δὲ δύο ποσότητος ἐπιρρήματα: *κομμάτι(ν)* ἢ *κομματάκι* καὶ *δαμί(ν)* ἢ *δαμάκι(ν)*, ἀμφότερα σημαίνοντα *ὀλίγον*, *ὀλίγον τι*: *κομμάτι* πλειὸ μικρὸς = ὀλίγῳ (ὀλίγον τι) μικρότερος, *κομματάκι ἀνόητος* κτλ. Ἐκ τοῦ Ἀπολλ. τ. ἐν Τύρῳ:

ὡς εἶδε τὴν ἀγάπην της, ἀλάφρυνε *δαράκι*.

Ἐρωτοκρ. σλ. 38.

δὲν εἶμαι τόσον ἀφορμαρά, μ' ἔχω *δαμάκι* γνῶσι.

ἐν τῷ Β. καὶ θεραπεύσεις κἂν *δαμὶν* ἐκ τὸ κακὸ τὸ εἶδε.

Τὸ μὲν *κομμάτι* ἢ *κομματάκι*, συνηθέστατον ἐν τῇ καθομιλουμένῃ, προῆλθεν ἐκ τοῦ *κομμάτιον* (ὑποκορ.) καὶ *κομματάκιον* (δευτέρου ὑποκορ.) τοῦ ὀνόμ. *κόμμα* = τέμαχος, τμῆμα. Λαμβάνεται δ' ὄχι μόνον ὡς ἐπίρρημα, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ὡς ὄνομα ὑπό τε τοὺς προειρημένους τύπους καὶ ὑπὸ ἄλλους *ὑποκοριστικούς* τε: *κομματίζι(ν)*, *κομματοπούλι(ν)*, καὶ *μεγεθυντικούς*: *κομμάτα*, *κομματούκλα*, *κομματούρα*, ἤδη παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 164. 194. 99. 220. Β'. 175. 635. — Τὰ δὲ *δαμὶν* καὶ *δαμάκιν* παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ πολλαχοῦ καὶ ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ συνηθέστατα καὶ ἀκόμη σήμερον ἐν Κρήτῃ λεγόμενα, εἶνε ὑποκοριστικὰ ἐκ τοῦ θέματος *δαμο*, τοῦτο δὲ προῆλθε κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἐναρκτικοῦ φωνήεντος ἐκ τοῦ *οὐ-δαμο-*, ὅθεν ἐσχηματίσθησαν τὰ

Digitized by Google

προειρημένα ἐπιρρήματα: *οὐδαμοῦ, οὐδαμοῖ, οὐδαμόθι, οὐδαμόσε, οὐδαμόθεν, οὐδαμῶς. μηδαμοῦ, μηδαμοῖ, μηδαμόσε* κτλ. καὶ τὰ ἐπίθετα *οὐδαμινός, μηδαμινός*. Ἐκ δὲ τοῦ *οὐδαμινὸς* καθ' ὁμοίαν ἀφαίρεσιν προῆλθε τὸ *δαμινὸς* = *μικρός, λεπτός, ὀλίγος* ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ σλ. 184.

μὲ μία φωνὴ ἔτζι *δαμινή*, 'ποῦ δὲν καλογροικᾶται.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι τὸ *οὐδαμὸς-ὴ-ὸν* καὶ πληθ. *οὐδαμοί*, συνηθέστατον παρ' Ἡροδότῳ καὶ ἰσοδυναμοῦν τῷ *οὐδέτις, οὐδείς*, ἐνίοτε δὲ τῷ: *οὐδενὸς ἄξιος* Ἡρόδ. Θ'. 58., σύγκειται ἐκ τοῦ *οὐδὲ* καὶ *ἀμὸς* = τις, εἷς τις (Ἱρβλ. ἀμοῦ γέ που, ἀμῶς γέ πως, ἀμόθεν). 'Αλλὰ κατ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπισκοτισθείσης, ἡ κοινὴ γλωσσικὴ συνείδησις τὸ ἐνόμισεν ἐκ τοῦ *οὐ* καὶ *δαμὸς* συγκείμενον, διὰ δὲ τοῦτο τὸ *δαμὸς* = τῷ *τίς*, τὰ δέ: *δαμίν, δαμάκιν* = τῷ *τί*· ὅθεν *δαμάκι γνῶσι* = γνῶσίν τινα, ὀλίγην γνῶσιν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡσυχιανοῦ «*Ναιδαμῶς* (κατὰ διόρθ. *ναιδαμῶς*), τὸ ἐναντίον τοῦ *οὐδαμῶς*» πιθανολογεῖται ὅτι ἡ διαίρεσις αὕτη τοῦ *οὐδαμὸς* εἰς *οὐ-δαμὸς* εἰς ἱκανῶς ἀρχαίους χρόνους ἀναβαίνει.—

Τὸ αὐτὸ ἔπαθεν ἀκόμη παλαιότερον, ὡς φαίνεται, καὶ τὸ *οὐδείς*· ἐνομίσθη δηλ. καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ *οὐ* καὶ *δείς* συγκείμενον καὶ διὰ τοῦτο τά: *δείς* καὶ *δὲν* ἐξελήφθησαν ἄνευ ἀποφάσεως συνώνυμα τοῖς: *τίς, τί*· καὶ ὡς τοιοῦτον μετεχειρίσθη τὸ οὐδέτερον *δὲν* ὁ 'Αλκαῖος: «κοὐδὲν ἐκ *δενὸς* γένοιτο»· κατὰ Ζηνόβιον παρὰ τῷ Μ. Ἐτ. σλ. 639 καὶ ὁ Δημόκριτος: « μὴ μᾶλλον τὸ *δὲν* ἢ τὸ *οὐδὲν εἶναι* » παρὰ Πλουτάρχῳ πρὸς Κολοῦτον Δ'. 143. — Τὸ δ' ἀρσενικὸν *δείς* ἄρρητον λέγει ὁ Εὐστάθιος σλ. 710, 30. — Περί τε τοῦ *δὲν* καὶ τοῦ *δαμὶν* πρβλ. Κοραῆν Ἀτάκτ. Α. 179 κεξ. Lobeck. Paralipom. p. 79. 86. 541.

Τοῦ ἀρχαίου *δὲν* τῷ *τί* ἰσοδυναμοῦντος ταὐτὸν μὲν κατὰ τὸν τύπον, διάφορον δὲ τὴν σημασίαν εἶνε τὸ νεώτερον ἀρνητικὸν μόριον *δὲν* = οὐ(κ), περὶ οὗ τὰ δέοντα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν. Τώρα δὲ λέγομέν τι περὶ τῶν λοιπῶν ἀρνητικῶν μορίων, τῶν τ' ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων.

Περὶ μὲν τῶν στερητικῶν μορίων *ἀ-ν—, ἀρ—, ἀ—ρα* ἢ *ρη*— τὰ δέοντα πρόσθεν ἐλέχθησαν. Τὰ δὲ κυρίως ἀποφατικὰ καὶ ἀπαγορευτικὰ εἶνε τά: *οὐ* (πρὸ συμφώνου), *οὐκ* (πρὸ φωνήεντος) καὶ *οὐχί* (ἰων. οὐκί) ἀπολύτως καὶ πρὸ συμφώνου. — *μὴ* (καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου), *μηκ* (μόνον ἐν συνθέσει μετὰ τοῦ *ἔτι, μηκέτι*) καὶ *μήχι* παρ' Εὐβούλῳ τῷ κωμικῷ κατὰ τὸν *ἀντιαττικιστήν: μήχι*· ὡς *ναίχι* καὶ *οὐχί*. Εὔβουλος Δαιδάλῳ (Ἀνεκδ. τοῦ Bekker p. 108). Ἔπειτα τὰ ἐκ τούτων καὶ τῶν συνδ. *τὲ δὲ* συγκείμενα: *οὔτε, μήτε. οὐδέ, μηδέ*.

Οἱ πλήρεις τύποι πάλαι *οὐ* καὶ *μὴ* ἦσαν ἢ *οὐκ* καὶ *μήκ*; εἰ μὲν τὸ

Digitized by Google

πρότερον, τότε ἐκ τῶν οὐ καὶ μὴ προσαρτήσει τῆς συλλ. κι (ἰων.), χι (κοιν.) ἐσχηματίσθησαν οἱ: οὐχί καὶ μήχι, οὐκί — μήκι· ἐκ δὲ τούτων ἀποκοπέντος τοῦ ι πρὸ φωνήεντος, οἱ οὐκ καὶ μηκ (μόνον μετὰ τοῦ ἔστι). εἰ δὲ τὸ δεύτερον, ἐκ τῶν οὐκ καὶ μὴκ προσαρτήσει μὲν τοῦ ι (ὡς καὶ ἐν τοῖς: οὗτοσί, τουτί, ἐκεινοσί κλ.) προῆλθαν οἱ: οὐκί (οὐχί), μήκι (μήχι), ἀποκοπῆ δὲ τοῦ κ πρὸ συμφώνου οἱ: οὔ καὶ μή. — Ἀλλ' ὅπως δήποτ' ἂν ἔχωσι τὰ περὶ τούτων, τὸ μὲν οὐ ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ κατ' ὀλίγον ὑπεχώρησεν εἰς τὸ οὐδέν καὶ τὸ ἐκ τούτου ἠρωτηριασμένον δέν, ὡς ἀνωτέρω εἴδαμεν. Διασώζεται δὲ μόνον ἔν τισι παροιμίαις καὶ ἐν τῇ ποντικῇ διαλέκτῳ συνηθέστατον ὑπὸ τοὺς τύπους 'κί καὶ 'κ (πρὸ φωνήεντος): *παροιμίαι*·

Παραδείγματα τῶν ποντικῶν 'κί, 'κ' ἔστωσαν τὰ ἐξῆς ἐκ τῆς τοῦ Βαλαβάνη κωμῳδίας εἰλημμένα:

σλ. Α. 'κ' ἐχόρσασα τὰ 'ταίρι μου γι' ἐποῖκες ἀτόν, ἤλιε;
αὐτ. πῶς; τὸν σουμαδεμμένο σου 'κι θὲ νὰ 'ταίρης, κόρη μ';
αὐτ. 'κι θέλ' ἀτόν, 'κι ταίρ' ἀτόν· ἀρῆστέ με ς' τὸ ζόρι μ'.

Εἶπα δὲ πρότερον, ὅτι τὸ οὐ(κ) κατ' ὀλίγον ἐξέλιπεν ἐκ τῆς γλώσσης, δηλ. ὡς ἁπλοῦν· διότι ἀκόμη παραλλήλως φέρεται μετὰ τῶν οὐδέν καὶ δέν ὄχι μόνον παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις μετ' αὐτὸν δημοτικοῖς στιχουργοῖς· καὶ παρὰ μὲν Πτωχοπροδρόμῳ ἐν Β'. στ. 205. 252. παρὰ δὲ Α. Κομνηνῷ ἐν στ. 38. 68. 74. 143. 176. 408. 409. 428. ἐν δὲ τῷ Β. Χ. ἐν στ. 69. 72. 77. 102. 119. 159. 183 (οὐχί), 198. 210. 218. κ. ἄλλ. παρὰ δὲ Γεωργιλλᾷ (Θ. Ρ.) ἐν στ. (οὐχὶ) (οὐκ) (οὐχί) (οὐκ) (οὐ) μεταξὺ πλείστων οὐδέν καὶ δέν. Ὁμοίως καὶ παρὰ Σαχλίκῃ πολὺ μικρότερος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν οὐ(κ) τοῦ τῶν οὐδέν καὶ δέν. Παρὰ Δημ. Ζήνῳ ἐν Βατραχομυομαχίᾳ μεταξὺ ἑκατονσάδος οὐδέν καὶ δέν μόνον ἐν τῷ 100 στ. χάρω τοῦ μέτρου δὶς ἁπαντᾷ τὸ ἁπλοῦν οὐ:

Ἐγὼ δὲν τρώγω λάχανα τῆς λίμνης τὰ βοτάνια,
οὐδὲ κραμπιά, οὐ σέλινα, οὐ πράσα καὶ ραπάνια.

Ἀντὶ δὲ τοῦ οὐχί ἡ νεωτέρα ἔχει τὸ ὄχι (ἢ ὤχι) μετ' ἀρχαϊκωτέρου καὶ εἰς τὴν ἔντονον ἔκφυσιν ἁρμοδιωτέρου τρόπου· ἀναφαίνεται δὲ τὸ ὄχι τὸ πρῶτον, ὅσον ἐμοὶ γνωστόν, ἐν τῷ ἐπιλλίῳ τοῦ Ἀνδρονίκου: στ. 19. ὄχι γυναῖκες ἄτροφαις, ἀλλὰ κὴ ἐγγαστρωμέναις.

Ἐν Ἰωνίᾳ πρὸς τὸ ὄχι, ὅπερ πολλάκις ἀποτόμου καὶ βαναύσου λαλιᾶς ἴδιον νομίζεται, εἶνε σύνηθες καὶ τὸ ὄχεσκε ἢ ὄγεσκε μετριώτερον καὶ ἀστειότερον θεωρούμενον. Σύγκειται δὲ ποῦτο ἐκ τοῦ ὄχι καὶ τοῦ ἐπιθεμ. σκε, ὅπερ εἶνε ταὐτὸν τῷ χ κατὰ μετάθεσιν τῶν στοιχείων: σκε

Digitized by Google

= *κ'ε* = *χε* καὶ *χι*. Οὕτως ἀντὶ τοῦ ἀρχ. *ναικὶ* ἡ *ναιχὶ* σήμερον λαλεῖται *ναίσκε* ἡ *ναίσκι*, ὅπερ τὴν αὐτὴν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ ἁπλοῦν *ναί*, ἣν τὸ *ὄχεσκε* πρὸς τὸ *ὄχι*. — Τὸ δὲ *μὴ* ἀπαράλλακτον κατά τε τύπον καὶ χρῆσιν διασώζεται μέχρι σήμερον, μόνον ὅτι προσέλαβε τὸ ἐφελκυστικὸν *ν* κατ' ἀρχὰς βέβαια πρὸ φωνήεντος, ὕστερον δὲ καὶ πρὸ συμφώνου π. χ. παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ Β΄. 58 :

μὴν βλέπῃς τὸ τρανώτερον τὸ μερδικὸν ἐκείνου.

Πρβλ. 395. ἐν τῷ Θ. Κ.

μὴν τοὺς ἀφήσετε λοιπὸν 'ς τὴν πόλιν νὰ σταθοῦσιν.

Πρὸς δὲ τούτοις συγκιρνᾶται ἢ ἐκθλίβεται φωνήεντος ἑπομένου : Θ. Κ :

ὦ βασιλεῦ καὶ νἄχες ζῆν καὶ *μεῖχες* ἀποθάνειν.

Β. Χ. εἴθε νὰ *μ' εἶχα* σὲ ἰδή, νὰ *μ' εἶχα* σὲ γνωρίσῃ !

ἢ *μεῖχα* κτλ.

Περὶ τῆς ἐν συμπλοκῇ καὶ ἐξαρτήσει λόγου χρήσεως τῶν *οὐ*, *μή*. καὶ τῶν συνθέτων *οὔτε* — *μήτε*, *οὐδὲ* — *μηδὲ* ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ Ἑλληνικῇ ἐπικρατοῦσιν ἐν γένει οἱ ἑξῆς δύο κανόνες : α΄.) ὅπου μὲν ἐκφέρεται *ἔννοια βουλη*ματική, τ. ἔ. περὶ τὸ *βουλητικὸν* στρεφομένη, *ἀπαγόρευσις*, *ἀποτροπή*, *ἀπευχή*, *κώλυσις σκοποῦ* κ. ἄλ. τ. ἢ *ὑποθετικὴ* (ἐκτὸς ὅτε ἡ ὑπόθεσις περὶ θετικοῦ καὶ βεβαίου γίνεται καὶ τὸ *εἰ* ἰσοδυναμεῖ σχεδὸν τῷ *ἐπειδή*), ἐκεῖ τίθεται τὸ *μὴ* καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα, πανταχοῦ δὲ ἀλλαχοῦ τὸ *οὐ* καὶ τὰ σύνθετα. — β΄.) Τὰ μὲν ἐκ τοῦ *τε* σύνθετα : *οὔτε μήτε* τίθενται, ὅτε τὰ συναιρόμενα κῶλα εἶνε παράλληλα καὶ ἰσοδύναμά πως· τὰ δὲ ἐκ τοῦ *δέ* : *οὐδέ*, *μηδέ*, ὅτε ὁ λόγος προβαίνει βαθμηδὸν ἐξ ἀσθενεστέρου εἰς ἰσχυρότερον καὶ ἐντονώτερον. Ἴδια παραδείγματα δὲν παραθέτομεν ἐδῶ ὡς ἐκ τῶν συνήθων γραμματικῶν γνωστά.

Ἡ δὲ νεωτέρα γλῶσσα τηρεῖ μόνον τὸν ἀ.) κανόνα καὶ τοῦτο ὄχι ὅλον· ἀλλ' ἀντὶ μὲν τοῦ ἀρχαίου *οὐ* μεταχειρίζεται, ὡς εἴπομεν, τὸ *δὲν* (= οὐδέν). τὸ δὲ *μὴ* μόνον ἐπὶ *βουλη*ματικῆς *ἐννοίας*, ἐπὶ δ' *ὑποθέ*σεως πάλιν τὸ *δέν*, ὅπερ πολλαχοῦ, ὡς εἴδαμεν, ἐκ τοῦ *μηδὲν* προῆλθε, π. χ. *μὴ τρέχῃς* = *μὴ τρέχε· μὴν ἀκοῦς* τί σου λέγει ἐκεῖνος = *μὴ ἄκουε* (μὴ πρόσεχε) κτλ. ἀς *μὴν τὤρισκε*, καὶ ἔχανα ὅ,τ' ἤθελες = ὡς (εἰ γάρ, εἴθε) μὴ εὕροι κτλ.

Θουκυδίδου	*νεώτερον*
Φαίνεται — ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη *οὐ* πάλαι βεβαίως οἰκουμένη.	Φαίνεται, πῶς ὁ τόπος, ὁποῦ τώρα Ἑλλάδα λέγεται, τὸν παλαιὸν καιρὸν δὲν ἐκατοικεῖτο μὲ ἀσφάλειαν.

Digitized by Google

οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατεύειν.

Δὲν θὰ ἡσυχάσουν, ἂν *δὲν* εἴμεθα ἡμεῖς ἱκανοὶ νὰ ἐκστρατεύσωμεν κατ᾽ ἐπάνω τους.

ἢν ἐθέλητε ἀρχήν τε *μὴ* ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους *μὴ* προστίθεσθαι.

Ἂν θέλητε καὶ νέαν ἐπικράτειαν *νὰ μὴν ἀποκτᾶτε*, ἐν ᾧ συγχρόνως πολεμεῖτε, καὶ νέους κινδύνους κοντὰ εἰς τοὺς ὑπάρχοντας νὰ μὴν ἀναδέχησθε αὐτο προαιρέτως.

Ἐκκλησίαν τε *οὐκ* ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον *οὐδένα* τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν.

Καὶ εἰς ἐκκλησίαν *δέν* τους ἐκάλει *οὔτε* (καί, ἢ *μήτε* καὶ) εἰς καμμίαν ἄλλην συνέλευσιν, διὰ νὰ μὴ συνέλθωσι μὲ ἀπερίσκεπτον ὁρμὴν μᾶλλον παρὰ μὲ φρόνησιν καὶ κάμωσι κἀνὲν σφάλμα.

Δοκεῖ δέ μοι, *οὐδὲ* τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ *οὐδὲ* εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη.

ἀλλὰ μοὺ φαίνεται, *οὔτε* τὸ ὄνομα τοῦτο (δὲν) εἶχεν ἀκόμη ὅλη ἡ Ἑλλάδα, ἀλλὰ κατὰ τὰ χρόνια τὰ πρὸ τοῦ Ἕλληνος τοῦ υἱοῦ τοῦ Δευκαλίωνος καὶ *οὔτε* ἦτο βέβαια ἐτούτη ἡ ὀνομασία.

Ἰσοκράτους

Τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντας, ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος καὶ *μηκέτι* δέῃ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥστε *μηδεμίαν* λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν.

νεώτερον.

τότε πρέπει νὰ παύσωμεν ἀπὸ τὸ νὰ λέγωμεν, ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβωσι τέλος καὶ *δὲν* ἦνε πλέον χρεία νὰ σκεπτώμεθα περὶ αὐτῶν ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ὅτι (τόσον) τέλειος εἶνε, ὥστε νὰ *μὴν* ἀφέθη κ᾽ εἰς τοὺς ἄλλους κἀμμία ἀφορμὴ ὑπερτερήσεως.

Οὐδὲ περὶ τὴν χρῆσιν τῶν *οὔτε*, *μήτε*, *οὐδέ*, *μηδέ*. κανόνα τινὰ τηρεῖ ἡ καθομιλουμένη, τὰ *μήτε* — *μήτε* ἀντὶ τῶν *οὔτε* — *οὔτε* συνηθέστερον μεταχειριζομένη, καὶ τὰ *οὐδὲ* — *οὐδὲ* ἀντὶ τῶν αὐτῶν μάλιστα διὰ τὸ ἐντονώτερον· τὰ *οὔτε οὔτε* (μετὰ τοῦ *καὶ* ἢ χωρὶς αὐτοῦ) ἀντὶ τῶν *οὐδὲ* — *οὐδέ*. Εἰς τὰ προεκτεθειμένα παραδείγματα προσθέτομεν καὶ τὰ ἑξῆς: Ὁμ. Ἰλ. Ζ, 450.

Digitized by Google

ἀλλ' οὔ μοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω
οὔτ' αὐτῆς Ἑκάβης οὔτε Πριάμοιο ἄνακτος
οὔτε κασιγνήτων, οἵ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
ἐν κονίῃσι πέσοιεν ὑπ' ἀνδράσι δυσμενέεσσιν,
ὅσσον σεῦ — — — —

Theogn. 535.

οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φύεται οὐδ' ὑάκινθος,
οὔτε ποτ' ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον.

Ἔνθα τὰ οὔτε — οὔτε ἡ νεωτέρα ὄχι μόνον διὰ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν οὐδὲ — οὐδέ, μήτε — μήτε, μηδὲ — μηδὲ δύναται ν' ἀποδώσῃ. Ἡ δὲ περὶ ταῦτα ἀδιαφορία δὲν εἶνε χθεσινὴ καὶ προχθεσινή, ἀλλ' ἀναβαίνει εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους. Οὕτω π. χ. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἐν Ἀ. σλ. 55 (Teubn.) « ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐ μόνον ἡμῖν φαίνεται μὴ τεθεαμένος τὴν φύσιν τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τόπων, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν εἰδότων τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος » μεταχειρίζεται τὰ μὴ — μηδὲ ἀντὶ τῶν οὐ — οὐδέ. Ὁμοίως ἐν Γ'. σλ. 226: « καθόλου δ' ἀποφαίνεται μήτ' εἰς σύλλογον ἔρχεσθαι πρὸς τοὺς ἀλλοεθνεῖς, μήτε τὸ ξένον τῆς ὄψεως τῶν προσπλεόντων κινεῖν τοὺς ἐγχωρίους. » ἐν ᾧ αὐτόθι κατωτέρω ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας τὰ οὔτε — οὔτε μεταχειρίζεται: « οὐθέτερα γὰρ οὔθ' Ἑλλήνων, οὔτε βαρβάρων ἄμοιρον εἶναι τῆς τούτου δωρεᾶς καὶ χάριτος. » Τοιαῦτα καὶ Ἑ. 416, 19 μὴ — μηκέτι ἀντὶ τῶν οὐ — οὐκέτι. Ἡ. 518, 3 μηδέν = οὐδέν. ΚΑ'. κεφ. 15. μὴ = οὐ. Φλαυΐου Ἰωσήπου ἀρχαιολ. Α'. σλ. 15, 5 (Β). σλ. 41, 1 μήπω = οὔπω. 49, 9 μὴ = οὐ. Γ'. 181, 8 μηδὲ καὶ οὐδὲ διαδέχονται ἄλληλα. Ε'. 286, 23 μηδέν — μηδὲ ἀντὶ τῶν οὐδέν — οὐδέ. Πλουτ. Καμίλλῳ 39, 4 μὴ — μηδὲ ἀντὶ τῶν οὐδέ. Ἀλκιβ. καὶ Κοριολ. συγκρ. 4, 4 μήτε — μήτε μετὰ μετοχῶν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν προειρημένων, ἀντὶ τῶν οὔτε — οὔτε. Κμ. 6, 3. μὴ (μετὰ μετοχῆς) ἀντὶ τοῦ οὐ. Κράσσῳ 12, 4 μήπω — μήπω (μετὰ μετοχῆς;) = οὔπω — οὔπω. Ἀγησ. 30, 4 μήτε — μήτε (μετοχ.) = οὔτε — οὔτε. Βρούτῳ 28, 5 μὴ — μὴ — μὴ (μ. μετοχ.) ἀντὶ τῶν οὐ — οὐ — οὐ. — Δίωνος Κασσίου ΑΖ'. 15, 3. καὶ ἐπειδὴ μήτε τὰ χρήματα μήτε τὸ φρούριον παρεδίδου, ἔδησεν αὐτόν. = οὔτε — οὔτε. Ὁμοίως καὶ ἐν 24, 2. — Ἰγνατίου πρὸς Μαγνησίους 6 οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου (μηδὲν ποιεῖτε), μηδὲ πρεσβύτερος, μηδὲ διάκονος, μηδὲ λαϊκὸς » ἀντὶ τῶν μήτε. — Μενάνδρου σλ. 322, 14. τοὺς μέν τοι γενεάρχας Περσαμενίων, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς τῷ γένει σφῶν ἡνωμένους — — — οὔτε

Digitized by Google

ἐκδώσειν (ἔλεγε) = *οὐδέ*. (Πρβλ. 315, 11. 413, 1. 434, 22. Ἀγαθίου 216, 18). 296, 18. ὡς ἂν *μήτε* ἀδικεῖν δόξῃ, *μήτε μὴν* βούλεσθαι χρῆσθαι τῇ ἐκ Τούρκων μετάξῃ = *μηδέ*. Πρβλ. 321, 17. 329, 1· Ζωσίμου σλ. 184, 16 *μήτε — μήτε* (ἔλεγεν ἐστάλθαι) = *οὔτε* κτλ. κτλ. Παραλιπόντες δὲ τοὺς ἐν τῷ μεταξύ, παρ' οἷς καὶ αὐτοῖς συχνοτάτη αὕτη ἡ σύγχυσις, μεταβαίνομεν ἐπὶ τοὺς δημοτικοὺς στιχουργούς· καὶ πρῶτον ἐν τῷ ἐπυλλίῳ τοῦ Ἀνδρονίκου ἀπὸ στ. 11—14 εὑρίσκομεν τὰ *μήτε — μήτε — μήτε* ἀντὶ τῶν *οὔτε — οὔτε — οὐδέ*. παρὰ δὲ Πτωχοπροδρόμῳ Α. 137 τὸ *οὐδὲν* ἀντὶ τοῦ *μηδέν*. ἐν Β'. 257 *μὴ* = *οὐκ* 501. *οὐδέ* = οὔτε· παρὰ δὲ Δ. Ζήνῳ ἐν Βατραχομ. στ. 63 — 68 *οὐδὲ — οὐδὲ* — ἀντὶ τῶν *οὔτε* = *οὔτε* κλ. — Τοιαύτη σύγχυσις καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις :

μήτε ὄρνιθες ἔχω *μήτε* μὲ τὴν ἀλωποὺ μαλώνω = οὔτε — οὔτε.

Οὔτε τὸν διάβολο νὰ ἰδῇς *οὔτε* τὸν σταυρόν σου νὰ κάμῃς = μήτε — μήτε.

Ὁ λύκος κη ἂν ἐγήρασε κ᾽ ἤλλαξε τὸ μαλλίν του

οὐδὲ τὴν γνώμην τ᾽ ἤλλαξεν *οὐδὲ* τὴν κεφαλήν του = οὔτε — οὔτε.

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τούτων. Τὰ δὲ καταφατικὰ μόρια εἶνε *ναβ* (ἀρχ. κ. νεώτ.), *ναιχί*, καθομ. (ἰων.) *ναῖσκε* (ναῖσκι), περὶ οὗ ἴδε τὰ προσημειωμένα· *νήχι· ναὶ μὴν* (Ἡσυχ.) *μάλιστα* (ἀρχ. κ. νεώτ.), περὶ οὗ ἐπ᾽ ἴσης ἐλέχθη· *μάλα* (γε), *πάνυ μὲν οὖν* κ.λ. ἀρχαῖα καὶ τὰ νεώτερα : *βέβαια, ἀμμή*. Τὸ *ἀμμὴ* (ἐκ τοῦ ἄν μὴ εἰ μὴ) ἐν ἐρωτήσει τιθέμενον : *ἀμμή;* ἰσοδυναμεῖ πως τῷ ἀρχ : *πῶς γὰρ οὔ ;* προῆλθε δ' ἐκ τῆς προτάσεως : *ἂν μή ἐστι τοῦτο ἀληθές, τί ἄλλο ;*

Τὰ δὲ ὁρκωτικὰ εἶνε : *νὴ* (ἐπὶ καταφάσεως), *μὰ* (συνήθως ἐπὶ ἀποφάσεως), *ἦ μήν, ἦ μὴν δή, ἦ μήν τοι, ἦ δὴ μήν, ἦ ῥα, ἦ ῥά νυ, ἦ δή, ἦ μάλα, ἦ μάλα δὴ* κτλ. κτλ.

Ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ τὸ μόνον ὁρκωτικὸν μόριον εἶνε τὸ *μὰ* ἐπί τε καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἀντὶ δὲ τῶν τελευταίων μεταχειρίζεται τὰς πτώσεις : *τῷ ὄντι, ἀλήθεια, τῇ ἀληθείᾳ, βέβαια* καὶ εἴ τις ἄλλη.

ΤΕΛΟΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

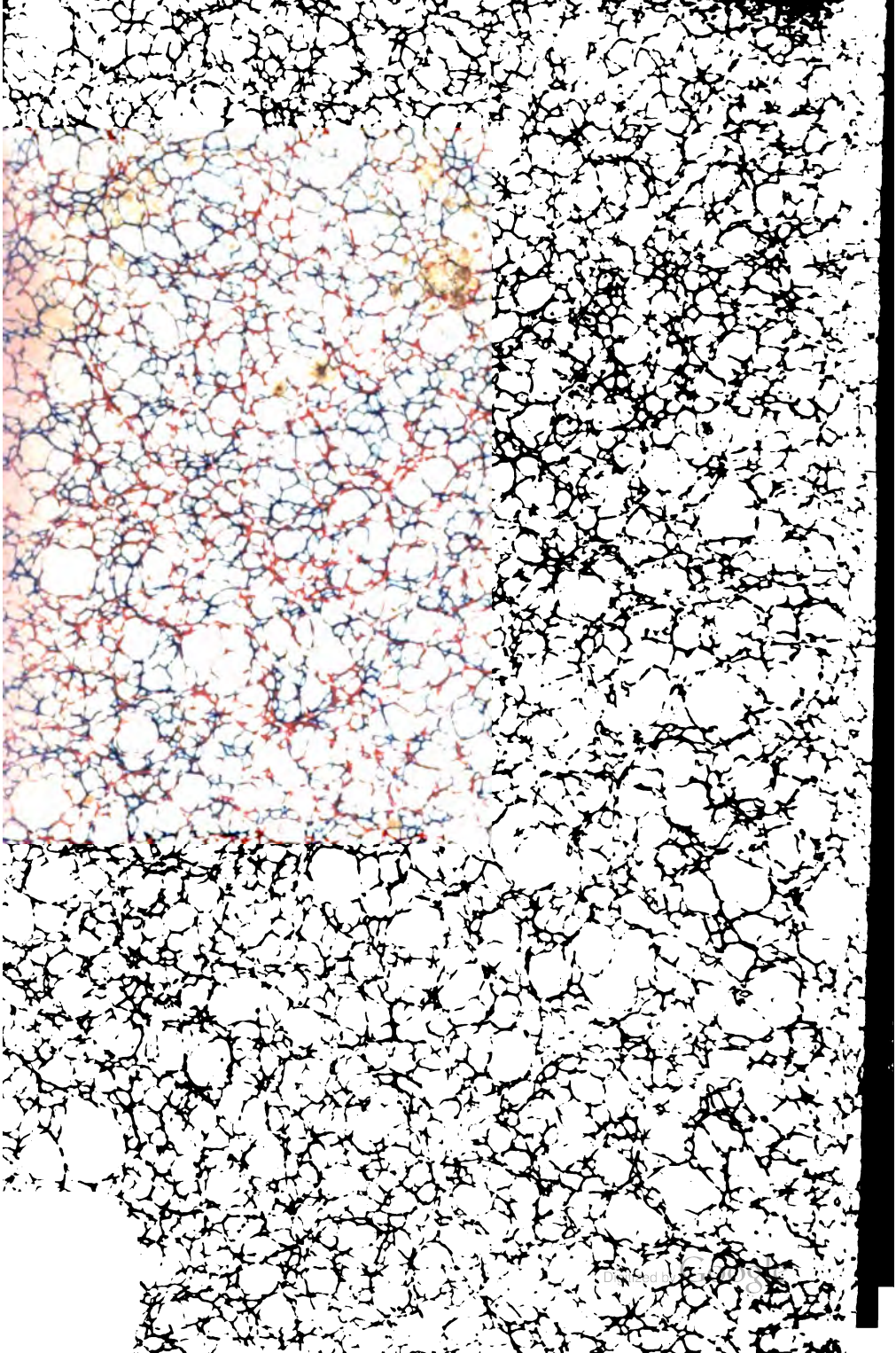

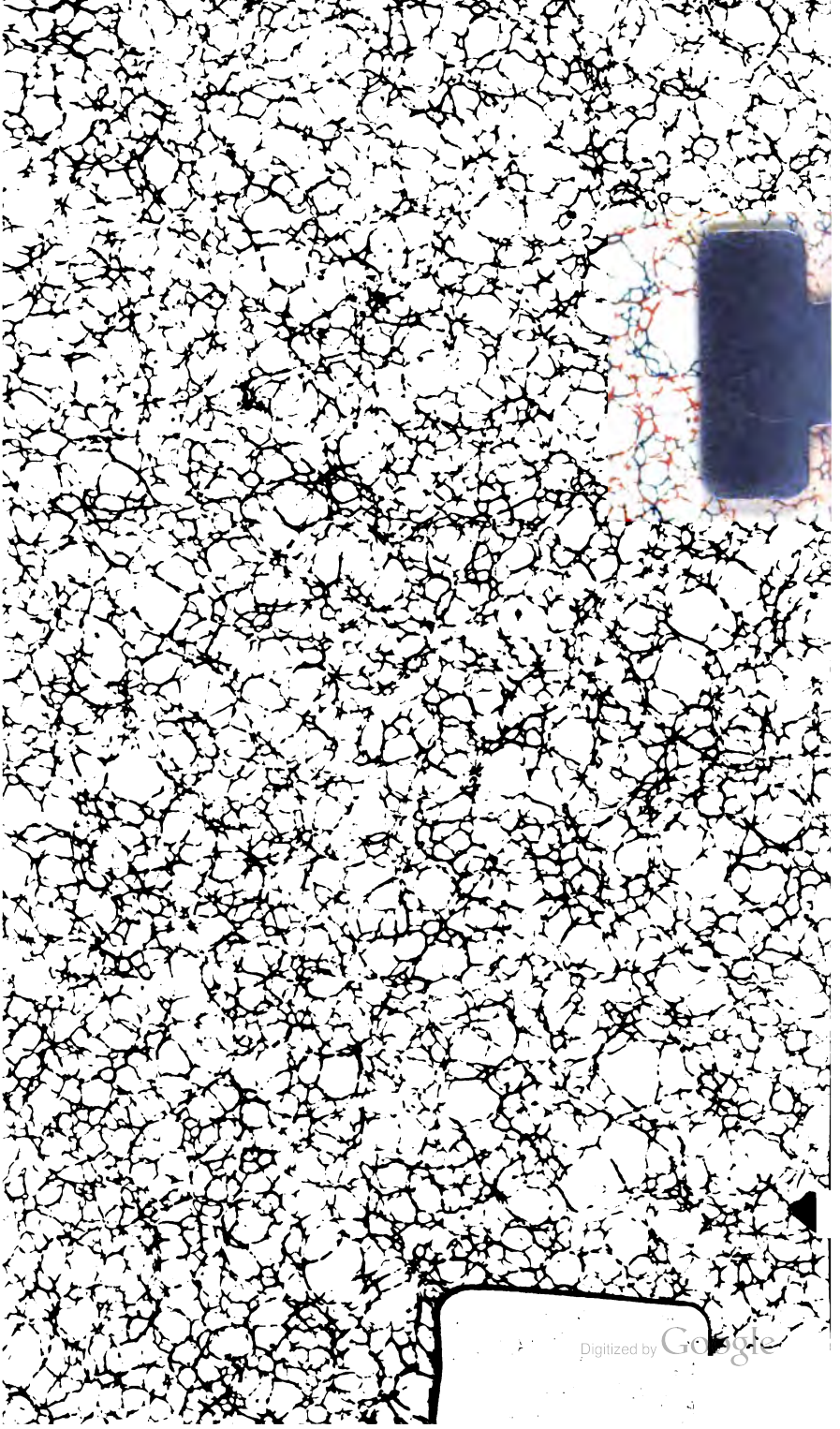
Digitized by Google